13
10 - A
17

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
10 A
17

13-10 A 12

I

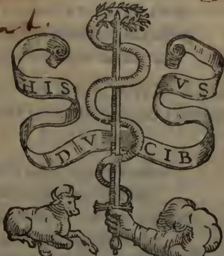
ANDREAE TIRAQVELLI OLIM FONTENAII APVD PICTONES SVPPRAEFECTI NVNC REGII in curia Pariſienſi conſiliarii, commentarii In.l. ſi unquam.C. de reuocan.donatio.

AB EO AD TERTIAM PARTEM totius operis aucti, ut his notis patet [ ]

In quibus præter propriam ac peculiarem eius.l. materiam diſertè multa in omni diſciplinarum genere & copioſè tractantur, quæ tertia poſt hanc pagina indicabit.

Per IO. BAPTISTAM ZILETTVM *Venetum* I. V. D. *nouiſsimè emendati, ſuoq; nitori reſtituti,*

Qui & Summaria, ac ampliſsimum Indicem, præter ea quæ in prioribus impreßionibus continentur addidit, vt ex illarum collatione facilè conſtabit.

VENETIIS,

Apud Franciſcum Laurentinum de Turino.

M D L

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMAN.

13)C A 17

ANDREAE TIRAQVELLI in l. hanc diſtichon.

Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis,
Omnis & hac conſtat lege parentis amor.

ALIVD.

Eſt legis natura parens, eandemq́; magiſtra,
Si neſcis, legito hæc, continuo q́; ſcies,

MICHAELIS TIRAQVELLI, auctoris filii, aliud diſtichon in eandem l.

Lex ait, id munus reuocari, quod ſine natis
Quis dat, ſi natos poſtea ſuſcipiat.

ALIVD.

Lex hæc, ſi donans natis ſine, poſteà natos
Suſcipit, id donum mox reuocatur, ait.

PETRI GOGVETI ALIVD.

Lata ferendáve ſit quænam ſententia, diſces
Iſta legens, ſi non undique cæcus eris.

PETRI MARCHANT ARCHIdiaconi Lucionenſis ad Tiraquellum carmen.

Materna exhæres infans lugebat in aluo
Immenſa externo munera facta uiro.
Hunc tu ſolaris natum, ut cum luce, parentis
Donatas, rupto munere, captet opes.
Plus igitur tibi inops quàm luci eſt debitor infans:
Corporis illa fugat, tu ingenij tenebras.

In his cõmentariis, Lector beneuole, multa uidebis non iniucunda nec pœnitēda de amore & affectu omnium animantium in ſuos fœtus: atque ex eo leges aliquot & conſtitutiones prodiiſſe.

Plura quoque de ueriſimili, & non ueriſimili: nullo hactenus uno in loco plenius neque diſtinctius tractata.

Plurima præterea de ſcripto & uoluntate cum legum, tum uerò aliarum diſpoſitionum, publicarumq; & priuatarum: ut intelligatur uerbane plus an ſententia ualere debeat,

Sed & de amicitia nonnulla, non omnibus obuia.

Necnon de diuitiis & paupertate: utrũ. ſ. utilius ac præſtantius haberi ac cēſeri debeat: quãtasq; uires utræq; & olim habuerint, & hodie habeant.

Ad hæc multa contra communes iuris regulas officiis & remunerationi attributa (quæ ſpetialia noſtri appellant) uberius multò, quàm ab ullo ante hac unquam, unum in locum digeſta.

Deinde de tempore partus humani ex ſentētia noſtrorum, aliorumq; ſcriptorum multa, ex meris intimiſq; naturæ præcordiis eruta.

Poſtremò plurima de canone latæ aut ferēdæ ſententiæ: tum ut unum ab altero diſcernas, tum ut utriuſque uim & effectus intelligas, tanta præterea copia ut ea per ſe iuſtum uolumen conficere potuiſſent.

ANDREAS TIRAQVELLVS AMPLISSIMO ORDINI SENATVS BVRDEGALENSIS.

NEscio, P. C. quo meo aut uirtutis aut doctrinæ merito, hoc me tanto honoris titulo decoraſtis, ut minimè candidatum petitorem, nulliq; ueſtrum ulla neceſſitudine coniunctũ, ſed & tantis locorũ interſtitiis, atque etiam citra fines ueſtri conuentus remotum, publico tamen decreto ueſtro in Senatoris demortui locum ſublegeritis. Verũ quicquid huic veſtræ de me opinioni anſam præbuerit, non poſſum non mihi admodum gloriari, ꝙ à Senatu in Gallijs celeberrimo Senator ſim deſignatus. Id quod nos in primum laudũ noſtrarũ cenſum collocabimus, quicquid poſtac meliori ſorte, ſiqua reperiri põt, obtigerit. Cùm autem in præſentiarũ nihil aliud nobis ſit, quo gratum in uos animum noſtrum teſtemur, ecce commentarios noſtros in pientiſſimam legem vobis dedicamus, vtinam non indignos, qui ab eo edantur, quem Senatoris munere dignum iudicaſtis. Eos ſi probaueritis, facilè patiar improbari à vitiligatoribus iſtis, qui nihil aliud quàm oblatrant, obganniunt, obmurmurant. Valete.

ANDREAS TIRAQVELLVS FONTENAII SVPRAEFECTVS Pictonibus legum ſtudioſis.

CIPIONEM illum Africanum dicere ſolitum accepimus, nunquam ſe minùs ſolum eſſe, quàm cum ſolus eſſet, nunquam minùs ocioſum, quàm cùm eſſet otioſus. Magnifica vox, inquit Tullius, & magno uiro ac ſapiente digna, quę declarat illum in ocio de negotiis cogitare. Ego vero, Pictones mei, illud è diuerſo dicere poſſum, nunquam me minùs negocioſum eſſe, quàm cum ſum negocioſus. Etſi enim perpetuis negociorum vndis iam inde ab incunabulis ſic inuolutus vſque fuerim, ut emergere in ocium ac quietem homine libero dignam, animiq; ſecuritatem illam, quam ueteres primi nominis Philoſophi ἐυθυμίαν dixere, nulla vnquam arte potuerim, quaſi mihi cùm fato res eſſet, igniculos tamen quoſdam à natura ſuſcitatos, literarumq; meliorum ſtudia in memetipſo perſentiſcebam, quæ ſic cum annis venientibus creuerunt, vt quo maximè tempore rem facere noſtrates ſolent, ego tum abiecta rei domeſticæ ac familiaris cura, negociorum, quæ ferè omnia aut amicorum, aut vniuerſitatis nomine ſuſcepi, interualla ocio liberali diſpungere cœperim: non id equidem agens aut ſatagens (quod ſcribentibus penè perpetuum eſt) vt edito ingenii ſpecimine immortalitatis mihi gloriam compararem. Quæ enim immortalitas alia eſt ab ea quam nobis Chriſtus pollicitus eſt, ſi ex præſcripto legis Euangelicę vixerimus? neq; ullum ex ſtudiis lucrum aut fauorem à quopiam ſperans. nam potius ex immodicis uigiliis damnum rerum mearum cum lucolento valetudinis diſpendio expertus ſum. Quid igitur, ais, te potiſſimum mouit? quò ſpectabas? quid ſperabas? Dicam certè quod res eſt. Videbam olim fere hominum genus velis (quod aiunt) remiſq; conniti, vt ignorantiam, ſocordiam, imperitiam, cæteraſq; Gotthorum reliquias procul è finibus ſuis εἰς κόρακας extruderent, & Herculis illius Gallici exemplo Gerionis ſtabulum repurgarent, facerentq; quàm exiſtimatiſſimam celeberrimamq; vnuſquiſq; patriam ſuam. Soli Pictones mihi graui quodam veterno torpere videbantur, quos primos omnium ad brabeum contendere decuerat, ſi ſoli, cæliq; illius quidem vberrimi, huius autem ſaluberrimi ratio habeatur. Qua rei indignitate commotus, vrgere cœpi, ac meditari, ſiqua lucubratione Pictones hos meos ad honeſtam hanc ac plauſibilem literarum pugnam animare poſſem. Ea verò mihi ſcribendi ratio potiſſimum arridebat, in qua plàcido quodam nexu iungeretur cum politiori literatura (quoad eius quidem facere liceret) iuris Cæſarei legumq; peritia. Et ſi enim multo iucundiora, tractatuq; faciliora argumenta multa paterent, illud tamen mihi locupletandum in primis diligere optabam, quo maximè municipes meos uidebam

indi-

indigere. Iamdiu enim malè vulgò audiũt noſtrates ob irrequietam litigandi pertinaciam, quaſi non alij frequentiùs vlli iudicum, patronorum, tribunaliumq; limina proterant, prope vt iam in prouerbium abierint Pictonicæ diſceptationes, veluti in ea re Aegyptios de induſtria nobis imitandos propoſuerimus, genus hominum (quod Ammianus ſcribit) controuerſum, & adſuetudine perplexius litigandi lætiſſimum. Facturus igitur operæpretium mihi viſus ſum, deq; patria bene meriturus, ſi quoniam, teſte Tullio, litigioſa eſt iuris legumq; ac morum ignoratio, quod in legibus noſtris municipalibus (quas conſuetudines vocant) aut obſcurum videtur, aut paradoxum, enarrarem, lucemq; aliquam propter hebetiores quoſdam ac craſſiores adderem. Congeſſi proinde in eas tanquam ſyluam quandam commentariorum annis iam aliquot: quibus niſi exactè doceo, nihil in conſuetudine noſtra eſſe à priſcis legibus, probatiſſimisq; vniuſcuiuſque gentis inſtitutis abhorrens aut alienum, voti non ſum compos effectus. Horum ſectionem vnam, cui titulus eſt, de legibus connubialibus, impolitam adhuc, planeq; muſteam, & à lacu feruentem, ſuperioribus annis edidi. Ita enim amicis meis viſum eſt, quorum iudicium meo ipſius antiquius ſemper duxi: ſed eam tot mendis ac maculis deformarunt, vt vix non me editionis, pœniteat: quanquam extitit, qui ex ea chartas integras non ſemel, ſed ſexcentis locis in ſuos libros tranſcripſerit, & bona fide, hoc eſt vnà cum ſuis mendis, ne ſyllaba quidem mutata, vt hinc facilè intelligas non eum intellexiſſe quod legiſſet. Cuius nomen libens ſupprimo, eum digito monſtrare contentus, quòd titulus operi ab eo nuncupatus tam elegãs eſt, quàm liber vniuerſus, nempe Catalogus gloriæ mundi. Sed & quod multò indignius eſt, ac iniquius, modo nomen meum diſſimulat, tanquam id totum ipſius ſit, quod totum meum eſt: modo ita profert, vt putes minimam partem eorum quę mea ſunt, eſſe mea. de qua re in alia editione eiuſdem mei operis dicam effuſiùs: ne ſi plura hoc in loco dixerim, ἐκτὸς χορῦ ὀρχεῖσθαι videar. Illud tantum hic dicam, quòd cũ eo præclarè actum fuiſſet ſi ſua contentus pellicula, id eſt, opere quod primum ediderat, non vltra crepidas quicquam molitus fuiſſet. Sed vt ad inſtitutum redeam, cùm ab immenſo illo commentariorum opere tanquam in flexu interſpirare ſtatuiſſem, conatusq; meos non peſſimè ceſſiſſe, ſed ſupra ſpem votumq; ſucceſſiſſe viderem, libuit interim, dum reliqua parantur, argumento ex ipſo legum Codice ſumpto ludere, expeririq; ecquid in iure noſtro tot tantisq; vigiliis profeciſſem, feciq; hoc etiam libentiùs, quòd ſciolos quoſdam planeq; dieculares, aut, ſi mauis, ephemeros leguleios paſſim muſſitantes audirem, aduerſumq; ius hocce noſtrum impudentiſſimè oblatrantes, tanquam non tam iuſtitiæ quàm litigandi vias tradat, iactantesq; iuris ſe conſultos triduo euaſuros, ſi quis eis ſtomachum mouerit, etiam ſi Pandectæ ſimul omnes in fauillas ſint redactæ. Quid enim ipſis non liceat, hominibus, vt ipſi putant, ad elegantię vnguem reconcinnatis, quod Ciceroni licuit? quaſi ſcilicet Cicero ipſe id intellexerit, aut non omnem ætatem in iure perdiſcendo, tractando, docendoque conſumpſerit: quod & ipſe in ſuis legibus planè profitetur. Ferendum hoc vtcunque in hominibus idiotis, priuatis;, quorum acta domo non efferuntur, niſi quoſdam cerneremus rerũ publicarum gubernaculis admotos, proque tribunali ius dicentes, eò ſo-

 cordiæ

cordiæ delapſos, vt credant, confidantq́ue ſeſe egregiè de iure reſponſuros, liteſq́ue definituros, ſi Tullium tantùm ipſum conſulant, aut Fabium. Nec interim animaduertunt infelices ciuitates ſibi creditas aſſiduis litibus penè interuerſas, & in mutuam perniciem coniuratas, viuentibus videntibusq́; ipſis, & non opitulantibus hilum. Nam cùm ad ſalutem ciuium, ciuitatumq́; incolumitatem, vitamq́ue hominum & quietam & beatam conditas eſſe leges conſtet, qui rectè atque ordine rem publicam adminiſtrare poterunt homines legum iuriſq́ue imperitiſſimi, qui ſiquando è re nata cogantur ad Pandectas cæteroſq́ue ſanctioris iuris libros adire, tum vero lemis pluſquam Saturniis cęcutiunt, offenduntq́; etiam in meridie? Indidem tot prouocationes, appellationes, refutationes, reiectiones, ampliationes, dierum diffiſsiones, comperendinationes, & id genus cætera, quibus tanquam filo texuntur in longum iudiciorum litiumq́; telæ, quas lege intellecta velocius eſt componere, quàm à texente tela ſucciditur, vt interim Iob verbis vtar. Fitq́; (quod iure pleriq; omnes quibus mens ſanior eſt, queruntur) vt iudicum magiſtratuumq́; imperitia, ne malicia dicam, controuerſiæ ferè omnes ſeculares pro roſtris pendeant, nonnullæ ēt poſtremo Chriſti iudicio ſeruentur, dum ſinguli eorum iudicia detrectant, nec ea ſubire vlla ratione ſuſtinent. Expoſui itaq; παχυμερέστερον, vt Græcum Vlpiani verbum vſurpem, ideſt craſsiùs, & pingui minerua, propter quoſdam imperitiores, legem illam, cuius caput eſt, ſi vnquam. C. de reuoc. donat. cuius ſenſus à nemine omnium, qui hactenus eam interpretati ſunt, funditus erutus, enucleatusq́; fuerat, & tamen adeò frequens eſt eius in iudicijs vſus, vt quia ſecus ac debuit, eſt à quibuſdam expoſita, ſexcentæ quotannis cauſæ aut perperam diremptæ, aut prorſus intactæ indeciſæq́; maneant, gementibus interim, atq; ad Deum altiſſimum verum nomotheton noſtrum clamantibus pupillis ac viduis. Tu lector amice labore noſtro fruere, reliquoſq́; commentarios propediem expecta. Ex Fontenaio Calendis Auguſti.

1534.

TABVLA PARTICVLARIS
QVAESTIONVM ET MATERIARVM
ad l. noſtram priuatim & peculiariter pertinentium ex ordine operis, quam mox ſubſequetur alia generalis omnium materiarum ſecundum ordinem Alphabeticum.

In Præfatione poſt titulum, pag. 6.

1 *QVAE ſit l. noſtræ ratio, & an ea ſit unica, & quæ principalis ac præcipua, in Præfatione nu. 3. & multis ſeq. & iterum nu. 90. 91. 92. 93. Ruſumq; in uerbo, libertis, nu. 42. 64. 72.*

2 *Vtrùm in donatione intelligitur conditio non natis liberis. 6.*

3 *Vtrùm ea conditio ſit ſuſpenſiua, in uerbo reuertatur, nu. 283. & duobus ſeq.*

4 *Vtrùm hæc l. habeat locum, cùm donans cogitat de liberis, num. 63.*

5 *Vtrùm donans in dubio cenſeatur de ipſis cogitaſſe, ut non ſit locus huic l. 66. & ſeq.*

6 *Vtrum hæc l. habeat locum in donatione aut renunciatione facta in contractu dotali uel matrimoniali, in princ. nu. 69. & ſeq. & iterum in uerbo, donatione largitus, num. 187. 188.*

7 *Quid autem in iis qui admodum ſunt teneræ ætatis dum contrahunt matrimonium, & in ipſo matrimonii contractu donant & renunciant, nu. 71.*

8 *Quid autem ſi quis donat non in contractu matrimonii ſui ipſius, ſed alterius, nu. 72. & in uerbo, donatione largitus, nu. 240.*

9 *An l. noſtra habeat locum, cum is qui donat, alicubi in donatione facit mentionem liberorum ſuorum 73.*

10 *Sed quid ſi eos memorans, nihil tamen de illis diſponit. 74. & ſeq.*

11 *Quid item ſi non in donatione, ſed in alio actu poſtea eodem die & loco & inter eaſdem perſonas confecto de filiis mentionem faciat 75. & 110.*

12 *Quid autem ſi non de ſuis, ſed de donatarii liberis mentionem faciat 76.*

13 *Quid item ſi mulier renunciat fratri & ipſius liberis, quandiu forent maſculi, an ſit locus huic l. 77.*

14 *Vtrùm ſatis ſit in genere de liberis cogitaſſe, ut huic l. non ſit locus 78. & ſeq.*

15 *Vtrùm clauſula codicillaris faciat ceſſare hanc l. nu. 82. & ſeq. & in uerbo, libertis 105. & 107. & in verbo donatione largitus, 261. 265. 266. 269. 270.*

16 *Quid ſi pater veriſimiliter donauiſſet, etiam ſi cogitaſſet de liberis 84. & ſeq.*

17 *Vtrùm donans poßit huic l. renunciare expreßè, nu. 87. cum multis ſeq. & in uerbo, reuertatur 320. 321. 323. 324.*

18 *Quid*

18 *Quid ſi filius natus poſt donationem, eam vult ratam eſſe uiuo patre, an ſit locus huic l.nu.94.& ſequen.*
19 *Quid ſi donans dolo inductus fuit ad renunciandum huic l.nu.97.*
20 *Quid autem ſi dolus eſt dubius, an ualebit renunciatio.ibid.*
21 *Quid ſi mulier renũcians nõ fuit certiorata de beneficio huius l.nu.98.& ſeq.*
22 *Quid etiam ſi minor renuncians non fuerit certior factus de huiuſmodi beneficio.101.*
23 *Quid denique de ruſtico renunciante 102.*
24 *Vtrùm ſi donans renunciauerit huic l.intelligitur tantum reſpectu liberorum præſentis matrimonij, an etiam alterius futuri.103.cum multis ſeq.*
25 *Quid ſi pater donans & renuncians huic l.omnino deſperat de liberis, & tamen ei poſtea naſcuntur, an locus ſit huic l.nu.111.& ſeq.*
26 *Vtrùm ſatis eſt donantem generaliter renunciare omni legum auxilio, aut aliàs ſine ſpeciali huius l.renunciatione nu.115.& ſeq.*
27 *Quid ſi huic generali renunciationi adiectum ſit iuramentum, n.132.& ſeq.*
28 *Quid autem ſi citra ullam renunciationem appoſitum ſit iuramentum in donatione, an propterea ceſſat hæc l.nu.164.& ſeq.*
29 *Quid ſi in donatione appoſita ſit clauſula, ut extendatur arbitrio uel iudicio ſapientis, an notarius poſſit apponere renunciationem huius l.nu.174.*

In uerbo Libertis, pag. 60.

30 *Vtrùm hæc l.habeat locum in donatione facta liberto tantum, an etiam cũ ſit extraneo in d.uerbo, libertis, n.1.et multis ſeq.uſque ad n.74.incluſiuè.*
31 *Vtrùm hæc lex ſit exorbitans, nu.19.& multis ſeq.uſque ad 26. incluſiuè.*
32 *Vtrùm propriè & ſtrictè ſit intelligenda, & ita reſtringenda, an uero ſit extendenda ad alium caſum 26.27.30.61.& in uerbo, reuertatur, nu.34.& 2.ſeq.*
33 *Vtrùm etiam ad alias perſonas poſſit extendendi.27.28.29.30.62.*
34 *Vtrùm ſit fauorabilis, an odioſa, 61.& alibi ſæpe.*
35 *Quid ſi pater donat filio, an natis alijs liberis reuocetur donatio, & quid & quantum reuocetur 75.& duobus ſeq.*
36 *Quid ſi facta ſit filiæ quæ ex ſtatuto non debet ſuccedere patri 78.*
37 *Quid ſi filio emancipato ibid.*
38 *Quid ſi eccleſiæ aut alteri piæ cauſæ 78.& multis ſeq.uſque ad 91. incluſiuè*
39 *Quid ſi magno cuipiã amico 92.& multis ſequentibus uſq; ad 106. incluſiuè.*
40 *Quid ſi fratri aut alijs coniunctis perſonis 92.iunctis ſeq.Et ijs quę ſcribũtur in uerbo ſuſceperit liberos, nu.266.*
41 *Quid ſi uiro aut uxori 108.& multis ſeq.*
42 *Quo tempore conſideranda eſt præſumpta ac ueriſimilis mens donantis, utrum ſcilicet donauiſſet an non donauiſſet, ſi cogitaſſet de liberis, ut ſit, uel non ſit locus noſtræ leg.110.& iterum in uerbo, omnia uel partem aliquam, num.34.& in uerbo, ſuſceperit liberos nu.161.& multis ſeq.*
43 *Vtrùm l.noſtra habeat locum in donationibus ab initio inualidis, nu.112.*
44 *Vtrùm remedium huius ſit ordinarium, an etiam extraordinarium.114.*
45 *Vtrùm competat ſi aliud remedium ordinarium aut etiam extraordinarium competat pro reuocatione donationis.ibid.*

In

In gloſ. patronus, pag. 96.

46 V Trùm hac l. habeat locum in muliere donante, ut in uiro, ibi in principio.

In gloſ. filios non habens, pag. 67.

47 V Trùm huic l. ſit locus cum donans habet filios tempore donationis, ut ſcilicet nati poſt filij reuocent; ibi in principio cum ſeq. uſque ad 11. incluſiuè.
48 Vtrùm natiuitas nepotis ut filij faciat locum huic l. 12. 13. 14.
49 Quid ſi quis cum donat, habet liberos, ſed ignorat eos habere, uel eos putat eſſe mortuos 15. & ſequen.
50 Vtrùm filius natus tempore donationis, quem pater ignorabat, reuocet donationem ex hac l. 16. & ſe. uſque ad fi. glo.

In glo. Bona, pag. 101.

51 V Trùm hæc l. habeat locum in donatione nominum & actionum 8.
52 Sed quid in nominibus ſiue in debitis conditionalibus, aut quorum dies nondum ceſſerit, ibidem.
53 Quid item ſi quis donet emphyteuſim 14.
54 Quid ſi feudum, ibid. 15.

In glo. Omnia, uel partem aliquam. pag. 109.

55 V Trùm hæc l. habeat locum in donatione rei particularis 1. & ſe.
56 Vtrùm in donatione rei modicę 6. & ſeq. uſque ad 31.
57 Vtrùm in donatione quæ fit intra dimidiam partem omnium bonorum, et ſeq. præſertim. 13. 23. 32.
58 Vtrùm relinquatur arbitrio iudicis, ſit ne res tanti, ut locus ſit huic legi, necne 28. 29. 30. 31.
59 Vtrùm unus tantum filius poſt donationem natus ęquè facit locum huic legi, ac plures 28. & iterum in uerbo, ſuſceperit liberos 226.
60 Vtrùm item filia donanti ſuſcepta poſt donationem non minus faciat locū huic l. atq; filius, in hac eadem glo. nu. 28.
61 Si quis plures fecerit donationes, quæ ſingulæ ob paruitatem non reuocarentur ex hac l. ſed ſi una eſſet, reuocaretur, utrùm omnes, uel quæ reuocētur 33. & ſeq.
62 Si quis tantum bonorum donet, ut locus ſit huic legi, ſed poſtea tantum aliorum bonorum compararit, ut ſi ea habuiſſet tempore donationis, locus huic ipſi nō fuiſſet, an reuocabitur donatio 35. & 36.

In glo. Donatione largitus, pag. 133.

63 V Tùm hac l. habeat locum in uenditione facta modico precio 2. & multis ſequen.
64 Quid ſi talis donatio facta non fuerit animo donandi 4. 5. 6.

65 Quid

65 Quid itē ſi id quod excedit pretiū, nō tāti eſt, ut ob læſionē retractari poſſit 7.
66 Quid ſi talis contractus pro maiori parte eſſet uenditio, quàm donatio 9.
67 Quid ſi ueditio fuerit facta minori pretio contemplatione alterius rei 10.
68 Vtrùm l. noſtra habeat locum in donatione remuneratoria 11. & multis ſeq.
69 An autem neceſſe ſit in donatione dicere eam eſſe factam ob merita, an uero ſatis eſt ea uerè interueniſſe, ſine earum mentione 70. & ſeq. uſque ad 78.
70 Quid autem ſi donatio excedit merita, 79. & ſeq.
71 Sed quid ſi merita non ſint infra dimidiam partem rei donatæ 81. 82. 83.
72 Quid ſi nobilis eſt is qui remunerat 84. 85. 86.
73 Vtrùm ſufficiat generalis meritorum mentio 87. cum ſeq. uſque ad 99.
74 Vtrùm uero & ſpecialis ſatis ſit, ubi ſupra.
75 Quid ſi iuramentum interuenerit in aſſertione meritorum 88. 89.
76 An ſaltem meritorum mentio operetur, ut non exigatur tam certa & exacta probatio 100. 101. 102.
77 Quid ſi fuerit facta in inſtrumento quod guarentigiatum appellant 103. & ſeq.
78 Vtrū ſufficiant ſeruitia obſequia, alia, aut alia quæ de iure debētur 106. & 107.
79 Quid ſi huiuſmodi ſeruitia fuerint diutiſſimè impenſa, cum magna cura & graui ſolicitudine, atq; etiam in graui & longa ægritudine 108.
80 Quid ſi fiat donatio ob ſeruitia uel merita futura 109.
81 Vtrùm hæc l. habeat locū in donatione mutua, in qua uterq; capit. 110. & ſeq.
82 Quid autem ſi ea fuerit facta diuerſis temporibus 116. & ſeq.
83 Sed quod tempus eas ita diſſeparat, ut diuerſæ donationes ſint, nec una et ea mutua reputetur, & ita non ſit locus noſtræ l. 119. & ſeq.
84 Quid autem ſi ſit inæqualitas rerum mutuo donatarum 122. 123. 124. 125.
85 Vtrùm hæc l. habeat locum in donatione reciproca, in qua alter tantum ex incerto euentu capere poteſt 126. & ſeq.
86 Sed quid ſi ſit diſpar ſpes capiendi, quia alter ſanus aūt iuuenis, alter ægrotus & ſenex 134. 135.
87 Quid item ſi bona utrinque non ſint æqualia 137.
88 Vtrùm l. noſtra obtineat in donatione oneroſa 139. 140.
89 Vtrùm in quauis donatione ob cauſam 141. cū multis ſeq. & iterum nu. 188.
90 Sed quid ſi cauſa non excludit liberalitatem 145. 146. 147.
91 Quid in donatione quæ fit in præmium emancipationis 146. & ſeq.
92 Quid ſi donatio excedit cauſam ipſius 148. 149. 150.
93 Vtrùm l. noſtra habeat locum in donatione tacita uel; præſumpta aut etiam ficta 151. & ſeq. uſq; ad 70. incluſiuè.
94 Vtrùm in remiſſione uel renunciatione rei aut debiti uel iuris quæſiti 171. cum multis ſeq.
95 Vtrùm in remiſſione iuris nondum quæſiti 180. & ſeq.
96 Vtrùm in remiſſione commiſſionis feudi 183.
97 Vtrùm in remiſſione pœnæ ibid.
98 Vtrùm in renunciatione donationis nondum acceptatæ 186.
99 Vtrùm in renunciatione ſucceſſionis futuræ 187. 188.
100 Vtrùm in remiſſione non gratuita, nu. 189.
101 Quid ſi partim eſt gratuita, partim non gratuita ibid.
102 Sed utrū in dubio p̃ſumat̃ gratuita, necne, ut ſit loc⁹ uel nō ſit huic l. 190. 191.

103 Quid

103 *Quid in renunciatione quæ fit ad eius commodum à quo res renunciata prius prouenerat* 192.193.194.195.
104 *Quid in renunciatione iuris non liquidi* 196.*& ſeq.uſq; ad* 201.
105 *Quid in remiſſione uſurarum iam ſolutarum* 202.
106 *Quid in renunciatione litis* 203.*& ſeq.*
107 *Quid in renunciatione ſiue remiſſione pignoris uel hypothecæ* 209.
108 *Quid in renunciatione,ſiue remiſſione quartę* 210.
109 *Quid in remiſſione uſusfructus* 211.
110 *Vtrùm l.noſtra habeat locum in re habita pro derelicto* 213.214.
111 *Vtrùm in pacto lucrandi dotem* 216.*cum multis ſeq.*
112 *Vtrùm in remiſſione huius pacti uel ſtatuti etiam id lucrum deferentis* 239.
113 *Vtrũ in donatione q̃ fit ab extraneo ad dotãdã puellã* 240.241.242.243.
114 *Vtrùm in donatione quæ fit à patre cauſa dotis* 244.
115 *Vtrùm item in donatione propter nuptias facta à patre,ibid.*
116 *Quid ſi fiat ab extraneo ibid.*
117 *Vtrùm in donatione cauſa mortis* 245.*cum multis ſeq.*
118 *Vtrùm in legatis* 259.*& multis ſeq.*
119 *Vtrum in adoptione* 274.
120 *Vtrùm in legitimatione quæ fit ex matrimonio* 275.*&* 276.*iunctis ſeq.*
121 *Quid in alia quæ fit per reſcriptum* 277.*& multis ſeq.*
122 *Quid in ea quæ fit per oblationem ibid.& præſertim* 306.307.321.322.
123 *Et ſi reuocetur legitimatio ex hac l.an ẽt reuocetur q̃tũ ad ſtatũ pſonæ.* 316.
124 *Et quid ſi legitimus qui reuocauit, poſtea moriatur* 320. *(& ſeq.*
125 *Vtrùm libertas data ſeruis reuocetur ex hac l.*323.*cum multis ſeq.*
126 *Quid in publicatione bonorum* 332.
127 *Quid in ijs quæ ludo amittimus* 334.
128 *Quid in conceſſione feudi* 335.*& ſeq.*
129 *Quid ſi quis ſcienter ſoluit indebitum* 342.
130 *Quid cum quis donationi rei ſuæ conſentit* 343.*& ſeq.*
131 *Quid in confeſſione facta ſine cauſa in iudicio* 352.
132 *Quid in donatione iuris patronatus* 353.*& ſeq.*
133 *Quid in donatione rei alienæ* 357.*& ſeq.*
134 *Quid in uenditione ita facta,ut quod pluris ualet res quam pretium,id ipſum uenditor donet* 359.
135 *Vtrùm & hæc l.habeat locum cum quis donando aut renunciando facit quod alias fieri ſolitum eſt* 360.

In glo. Et poſtea,pag 207.

136 *Vtrùm hæc l.procedat ſiue confeſtim poſt donationem,ſiue longo poſt interuallo natus eſt filius,per totam eam glo.*

In glo. Suſceperit liberos, pag. 221.

137 *Vtrùm ſit locus huic l.in adoptato filio* 2.*& multis ſeq.*
138 *Sed quid ſi donans habebat filium adoptiuum,quem falſo rumore putabat eſſe mortuum* 18.19.20.21.22. (25.
139 *Quid itẽ ſi poſt donationẽ pcibus et rogatu donatarij aliquẽ adoptarit* 23.24.
140 *Vtrũ hæc l. pcedit ĩ filijs ſpiritualibus,quos ex ſacro fonte leuamus* 26.*et ſeq.*
141 *Vtrũ monaſterium quod donãs ingreditur,reuocet ex hac l.*24.*& multis ſeq.*

142 *Vtrùm ſaltem reuocet uſque ad legitimum bonorum ſubſidium*.48
143 *Vtrùm alumni, quos ſcilicet educant nutrices, aut alij tanquam patres aut matres reuocent* 49.*& ſeq. uſq; ad* 55.
144 *Vtrùm generaliter ficti & improprij filij reuocent, ex multis locis in quibus ſuperiores quæſtiones tractantur, præſertim nu.*24.43.45.54.
145 *Vtrùm filij naturales faciant locum huic l.*56.*& ſeq.*
146 *Quid autem in naturalibus filijs matris donantis* 62.*& ſeq.*
147 *Quid in naturalibus, legitimatis utrùm & ipſi reuocent* 64.
148 *Sed quid in legitimatis per matrimonium* 71.*& ſeq.*
149 *Quid ſi matrimonium contractum fuerit in articulo mortis* 73.*& ſeq.*
150 *Quid ſi legitimantur mortuo donante* 76.
151 *Sed utrùm in dubio præſumatur hic donans cogitaſſe de legitimatione* 95.
152 *Quid autem de nato & legitimato poſt donationem* 100.
153 *Vtrùm filia quæ non ſuccedit, reuocet ex hac l.*101.*cum multis ſeq.*
154 *Vtrùm ſaltem eatenus reuocetur, quatenus dos illius ob huiuſmodi donationem diminuta eſt* 138.
155 *Vtrùm qui exſecto uentre editur, reuocet, ut aliter natus* 139.*& ſeq.*
156 *Vtrùm infans qui adhuc in uentre eſt, reuocet, ac ſi iam natus eſſet* 144.*& multis ſequen.*
157 *Sed quid ſi caput ſaltem, aut aliud corporis membrum exerit extra uterum, et ille interim moritur* 156.*& ſeq.*
158 *Quid item ſi naſcitur inciſo aliquo membro, quod forte impediebat partum naſci.*160.
159 *Quid ſi filius poſt integram natiuitatem poſtea ante patrem moritur* 161.*& multis ſequen.*
160 *Quid ſaltem ſi illico poſt natiuitatem moritur* 167.*& multis ſeq.*
161 *Quid autem ſi fœtus natus poſt donationem ſit abortiuus, non tempeſtiuus nec uitalis* 205.*cum ſeq.*
162 *Sed quando dicatur eſſe tempeſtiuus & uitalis, ut faciat locum huic l.* 210.*iuncto* 205.
163 *Quid ſi pater poſt natiuitatem filij diutius uixerit, permiſeritq; donantem re donata frui, nec declarauerit mutationem uoluntatis* 211.*& multis ſeq.*
164 *Vtrùm hæres poterit reuocare ui huius l. ibidem & in uerbo, reuertatur,* 300.301.302.
165 *Quid autem ſi filius poſt donationem legitimatus moriatur, an eodem iure res cenſeri debeat, ac ſi legitimatus poſt donationem natus moreretur* 225.
166 *Vtrùm locus ſit noſtræ l. ſi unus tantum filius naſcatur* 226.*cũ multis ſeq.*
167 *Vtrùm natiuitate filiorum donatarij reuocetur donatio, quæ poſt mortem ipſius donatarij ad alium erat peruentura* 264.
168 *Vtrùm ſit locus huic l. in omnibus liberis ſiue ex præſenti uxore, ſiue ex futura* 167.

In gloſ. Totum, pag. 283.

1 **V***Trum totùm reuocetur ex hac l. ibi per totum, & rurſum in gloſ. in uerbo, quicquid.*

In

In glo. Reuertatur, pag. 290.

170 171 *Vtrùm ipſo iure reuocetur donatio in caſu l. noſtræ ibi in principio, cum multis ſeq.*
Vtrùm donans poterit rem ipſam natis liberis uendicare, ibi in prin.
172 *Quid autem cum reuocatur donatio uſque ad legitimam, ſcilicet cùm facta eſt uni ex liberis alijs poſtea liberis natis, an & ipſo iure fiat ea reuocatio. 3.*
173 *Quid item ſi fiat à liberis iam à tempore donationis natis, & non ignoratis à patre, aut etiam ab ijs qui poſtea nati ſunt, de quibus pater cogitabat, tamen reuocatur donatio, quia eſt inofficioſa, an ea reuocatio etiam fiat ipſo iure.*
174 *Vtrùm conſtitutum appoſitum in donatione etiam reuocetur ex hac l. nu. 2.*
175 *Sed utrùm reuocatio hæc fiat ipſo iure tum demum ſi pater uelit & declarauerit, & non aliàs, nec ante declarationem 10. & multis ſeq.*
176 *An autem ſufficit huiuſmodi declarationem tacitè fieri. 11.*
177 *Vtrùm natis liberis fructus ſtatim debeant reſtitui donanti à tempore ſcilicet natiuitatis 268. cum multis ſeq.*
178 *Sed & utrùm fructus percepti ante natiuitatem debeant reſtitui 275. & ſeq.*
179 *Vtrum ſaltem donatarius compenſabit ſumptus neceſſarios cum fructibus, an uero & hos integros recuperabit 288. & 2. ſeq.*
180 *Vtrùm & hæc l. habeat locum in foro conſcientiæ 291. & ſeq.*
181 *Vtrùm auxilium huius l. competit aduerſus hæredes donatarij, cum donans uiuente donatario non declarauerit ſuam de reuocatione uoluntatem 296. 297. 298. 299.*
182 *Vtrùm donatarius poſt natiuitatem liberorum donantis poteſt rem alienare 324. & ſeq.*
183 *Sed quid ſi ante natiuitatem alienauerit, an poterit donans ab illo tertio rem ſibi uendicare 325. & ſeq.*
184 *Sed an hoc caſu poterit hic tertius à donante qui ei rem uendiderat, aut aliter alienauerat, pretium aut aliud quod pro ea re dederat, recuperare 329.*
185 *Sed an ſaltem id recuperabit emptor à uenditore ibid.*
186 *Quid autem ſi donatarius non eam rem alienauerat, ſed pignorauerat, an reuertatur res libera ab eo pignore, an uero maneat obligata 330.*
187 *Vtrùm & donatarius poſt natiuitatem liberorum donantis poßit de re donata teſtari 331.*
188 *Vtrùm donans ſtatim natis ſibi liberis poßit rem donatam alteri concedere ignorante ac non uocatio donatario 335. 343.*
189 *Sed & utrum poßit poſt natis liberis rem ipſam propria auctoritate occupare 343. 344. 377. & ſeq. uſque ad nu. 443.*
190 *Vtrùm ſi alius quiſpiam rem ipſam donatam detineat natis donanti liberis, & ſic reuocata donatione, poterit ne nihilominus donatarius agere contra hunc detinentem, an uero detinens eum poterit huius reuocationis exceptione ſubmouere 354. & ſeq. uſque ad 365.*
191 *Vtrùm liberantur ſubditi ei iura rei donatæ ſoluentes poſt natos donanti liberos 365. & ſeq.*
192 *Vtrùm ſubditi ratione rei donatæ poſſunt ſe ab eius obedientia ſubtrahere poſt*

poſt natos donanti liberos 366. & ſequen.
193 *Vtrùm præſcribatur à donatario reuocationi huius l. 388. & multis ſeq.*
194 *Quod autem tempus requiratur ad huiuſmodi præſcriptionem 395.396.*

In glo. Eiuſdem donatoris arbitrio, pag. 366.

195 *Vtrùm reuocatio quæ ſit ex hac l. ſit ſtatim natis liberis, non expectata morte donatoris 1.2.*
196 *Vtrùm pater teneatur rem ipſam donatam reuocatam natis liberis reſeruare, an uero de illis libere poſſit diſponere ibid.*
197 *Vtrùm autem filius poterit reuocare patre uiuo. 3.*

In fi. pag. 367.

198 *Si in donatione promiſſum fuerit eam non reuocatum iri ſub pœna centum aureorũ, utrũ ſi natis liberis uelit donator reuocare, cõmittitur pœna 1.2.3.*
199 *Quid autem ſi quis pro alio qui non habet liberos, eius nomine donauerit, & ſub pœna promiſerit ratum illum habiturum, qui tamen natis ſibi poſtea liberis noluit ratum habere, an ille tenebitur ad pœnam 4.5.6.*
200 *Sed quid ſi is cuius nomine alter donauit, ſuſceptis à ſe liberis ratificat, an nihilominus ſit locus huic l. nu. 7.*
201 *Quid autem ſi filius nullos habens liberos donat nomine patris, promittens illum ratum habiturum, poſteaq́, pater ratificauit, deinde filio naſcuntur liberi, an reuocetur donatio ex hac l. 8.9.*
202 *Quid ſi ſtatutum ſit aut conuentum, ut donatio pleno iure ualeat, an ex hoc impediatur reuocatio ex hac l. 9.10.11.*
203 *Vtrùm hac l. habeat locum inter Iudæos 12.*

TABVLA GLOSARVM.

Titul. l. pag. 1
Præfatio. pag. 6
Si. pag. 56
Libertis. pag. 60
Patronus. pag. 96
Filios non habens. pag. 97.
Bona. pag. 101,
Oĩa, uel partẽ aliquã. pag. 109
Facultatum. pag. 125
Donatione largitus. pag. 133.
Et poſtea, pag. 207
Suſceperit liberos. pag. 221.
Totum. pag. 283
Quicquid. pag. 281
Reuertatur. pag. 290
In eiuſdem donatoris arbitrio. pagina 366
Finis. pag. 367

INDEX OMNIVM MATERIARVM CONTENTA-RVM IN COMMENTARIIS D. Andreæ Tiraquelli, Regij conſiliarij. l. ſi unquam C. de reuocan. donatio.

PER D. IOAN. BAPTISTAM ZILETTVM Venetum V.I.D. nouiter editus, cuius prior numerus paginam ſignat, ſecundus numerum locorum commonſtrat.

A

Dictio, cùm ſignificat poſt, quam uim habeat 214.21
A. & C. uel A. A. & C. C. in titulis legum imperatorum quid ſignificent. 2.3
Abderitæ eos qui patrimonium conſumpſiſſent, ſepulchro patris priuabant. 104.6
Abeſſe non uidetur, qui ſtatim reditu rus eſt. 267.160
Abigere partum fœtum, conceptum, quid ſit. 265.207
Aborriri, & abortum facere, & abortare & abortiri. 265.206
Abortiuus an faciat ceſſare priuilegiũ prælationis, ut venter non natus. 264.210. in fi.
abortiui partus an in poſtremo, & generali iudicio ſuſcitabuntur remiſſiuè. 167.209
Abortus non ſoluit teſtamẽtum. 265 205. & 206
abortus quis dicatur. ibi. 206
Abſenti donatio piæ cauſæ fieri, non poteſt, 199.330
Acceſſorium omnino tollitur ſublato principali, ipſo iure, ſecus ſi per exceptionem. 364.443
Accidentia non curantur, niſi adſint in toto, uel in maiori parte. 113.12
Accio idem quod Titio prouerbium. 167.210
Accreſcendi ius infra in ver. ius.
Actio ex nudo pacto non oritur. 167.167
Actio perſonalis non rem ſequitur, ſed perſonam, niſi rem ipſam afficiat. 348.327
actio cum ipſo iure tollitur, iudex ex officio poteſt agentem repellere. 351.345
actio cum ipſo iure non competit, an ſententia ſuper ea lata nulla ſit ipſo iure. 362.427
actioni præſcribitur etiam de iure canonico, quando debitor non tenetur offerre, uel quando actio non cõpetit niſi per acceptationem. 357 390. & 391
actionem de bonis diminuiſſe dicitur, qui obtinere noluit cùm peteret. 105.8
actiones, & nomina an comprehendantur bonorum appellatione. 105 8.9. & 10
actiones & nomina an ueniant bonorũ meorũ appellatiõe. 107.11. & 12

actiones & iura, an ueniant in donatione omnium bonorum, exiſtentiũ in loco. 107.13
actiones ipſo iure tranſeunt in fideicommiſſarium, ſi petatur. 294.16
Actus qui ex duplici capite fieri poteſt, cenſetur factus ex uериſimiliori, etiam ſi aliud ſit expreſſum. 28.60
actus potius petit quam à uerbis recedatur. 64.12
actus ſimpliciter factus cenſetur purus, & ſine die & conditione. 66.19
actus cuiuſlibet appellatio, ut inſtrumenti, ſententiæ, teſtamenti deualido intelligitur. 92.113
actus perfectus non reuocatur ex ſuperuenienti caſu. 182.192.235.67
actus legitimi an conditiones intrinſecas, & legales recipiant 194.291 & 195.305
actus uiuorum magis ſuſpendi poteſt quàm mortuorum. 156.161
actus unus idemq; cenſetur, qui confeſtim unus poſt alium fit, aut certè unus alterius reſpectu factus. 157.117 & 118
actus æquipollens ſi eundem effectum inducit ipſo iure, poterit per ipſum impleri quę alias per æquipollens fieri non poſſunt. 352.352
actus ipſo iure nullus non confirmatur iuramento. 355.373
actus inualidus an & quando confirmari poteſt. 363.435
actus quando dicatur geri uoluntariè & non neceſſario. 365.456
acta quod non loquuntur, nec nos loquimur. 64.11
Addicere nummo quid ſit. 134.3
Additamentum ſiue augumentũ eiuſdem eſt naturæ ac uirium, ut principale. 179.226
Adminiſtrator etiam cum libera, non poteſt remittere. 178.174
adminiſtrator an poſſit ius non liquidum remittere. 183.196.197 & 198
adminiſtrator quilibet tenetur bonã fidem agnoſcere. 182.202
Adoptare facilius eſt quàm legitimare. 241.89.& 90
adoptare quilibet poteſt apud ſimplicem magiſtratum ibi. 89
Adoptio an ex hac lege reuocetur. 178.174.195.300
adoptio non tantum habet uirium quàm legitimatio. 192.286
adoptio facile ex fraude fieri poteſt. 222.3
adoptio non tollit fideicommiſſum factum ſub conditione ſi quis ſine liberis obierit. ibidem
Adoptatus: Poſt donationem precibus & rogatu donatarij adoptatus, an legi noſtræ locum faciat. 226 23
adoptiuus non ſuccedit contra teſtamentum, ſed inſtitutus ut ſuus ſuccedit. 248.123
adoptiui, non comprehenduntur in priuilegiis. 223.12
adoptiui dicuntur filij regis, ſicuti & ſenatoris, & decurionis. 225 19
Cætera uide infra in litera F. in uerſi. Filius.
Aduerbia tenent locum formæ, & magis ſonant quàm nomina. 306.85
Aduocatus & patronus quid differant 95.2
Adulterium obiici non poteſt, ab hæredibus mariti, ſi maritus reſciuerit & diſſimulauerit. 330.217
Adultus curatorem habens eo inſcio, uel inuito cauſa mortis donare poteſt. 184.253.& 258
Adultus libere teſtari poteſt de immobilibus ſine decreto, & auctoritate curatoris, illi tamen non competit reſtitutio in integrum. 185.254 & 255
Aegeus cum Theſeum filium mortuũ falſo putaret, ſeſe in marem præcipitem dedit. 9.8

Aequipollens

Aequipollens actus, uide ſupra in uer. actus.
Affectio naturalis in dubio potius cõſideranda quam merita. 146. 72. 73. & 83.
affectio conſideratur ex iure naturali, non autem ciuili. 192.288
affectio & amor an idem in notos qui & in legitimatos. 195.302.& 303
affectio legibus ſe conformat. ibid.
affectio eadem in naturales & legitimatos, quę in legitimos. 243.100
affectio maior in filios iam natos quã naſcituros. 97.1.3.
Affectus, pietas & amor parentum in liberos. 7.3
Affinitas ſpiritualis maior eſt quàm carnalis. 227.27
Agenti petitorio pro beneficio quod ſemel habuit, obſtat exceptio criminis, ex quo ipſo iure priuatus eſt, aliàs ſecus. 353.355
Agnatio conſeruatur per legitimatũ. 339.83
agnatus aut dominus intra quot tempus poteſt reuocare alienationẽ feudi factam à vaſſallo, 365. 453 & 454.
Alexander Seuerus, quos pauperes uere, & non per luxuriam cognouit, maximis commodis auxit. 104. 6
Alienare prohibitus, poteſt tamẽ alienare in filium. 14. 18
alienare dicitur qui ludo amittit. 201. 334
alienare prohibitus extra familiam, poteſt alienare ut incontinenti familiæ reſtitui debeat. 258.171
alienari prohibita poſſunt ob remunerationem alienari. 142.46
alienari non poſſunt confiſcata, aut amiſſa ipſo iure, etiam ante ſententiam, quod ſi non ipſo iure alienari poſſunt vſque ad ſententiam. 348. 324
Alienans partem feudi etiam minimã à toto cadit. 113.14
alienanti conſentiens, alienare uidetur, & facere cenſetur ac ſi ipſe faceret. 404.349.& 350
Alienatio tũ demum facta dicitur in fraudem, cùm eſt bonorum omnium, uel maioris eorum partis. 113.12
alienatio ſi ipſo iure, non ualet, quia factũm ſit contra pactum, an is qui id pactum appoſuit, poſſit propria auctoritate rem accipere. 352.344
alienatio cùm nulla eſt ipſo iure, non eſt opus reuocatione. 365.455
Alimentorum legatum eſt pia cauſa. 199.330
alimentis ex teſtamento debitis, an iuramento, uel ſine iuramento renũtiari poſſit. 48.141.52.156
Aliquid eſſe in intentione, non ſatis ẽ, niſi ſit in diſpoſitione. 67.20
Alleganti qualitatem iucumbit onus probandi. 182.191.
allegatio partis in lege non facit ius 230.47
Alterare verbum latinum. 299.42
Alumnus an poſſit in ius uocare ſine uenia, nutricem aut alium educatorem. 231.50
alumnus & nutrix equiparantur coniunctis ſanguine. 231.53
alumnus eſt de familia. ibidem
alumnus ſimilis eſt matri quæ pupillum inſtituit eique in tutore dando proſpicit. ibidem
alumnus non poteſt educatorem accuſare. ibidem
alumnus & educator an ſint teſtes idonei. ibidem
alumnus an faciat locum huic legi. 231.49. cum ſequentib. uſque ad numerum. 55.
alumnus poteſt manumitti à minore. 231.53
alumnus ęquiparatur coniunctis ſanguine. ibidem
alumnum retinens, tenetur ut qui filium retinet. 231.53

alumni accipiunt legata ex teſtamento imperfecto,& non ſolenni. ibid.
alumni in generali obligatione non ueniunt. ibidem
alumnorum cum nutricibus concubitus interdictus l.Moſaica. ibid.
Ambaſciator egrotans non poteſt alium quàm ſuum filium loco ſui conſtituere. 13.16
Amicitia nulla eſt, nulli coniunctio quæ paterna æquet,aut uincat.87.92
Amicitia conſanguinitati anteponenda. 88.96.97.98.& 100
Sed id qualiter intelligatur uide. 90.106
amicitia plus habet ponderis, quàm fraternitas. 88.98
amicitia facit ut pro alio poſſimus ſtipulari. 88.99
amicitia ſuperat parẽtum affectũ. ibi.
amicitia uim clauſulæ codicillaris habet. 89.104
amicitia uiri & uxoris an cæteras præſertim parentum & liberorum ſuperet. 90.108.93.117.& 118
amicitiæ cauſa donatum facilius reuocatur. 87.93
Amicus nullus patre melior reperitur. 9.9
amicus amico uult bona. 9.9
amicus fidus non eſt fratri poſtponendus. 88.98
amicus pro amico,an admittatur ſiue mandato. 89.102
amico ſi donatum ſit,an locus ſit huic legi. 87.92.cum ſeq.vſq; ad nu.106
amico ſi relictum fuerit, poſthumo ignoranter prætérito, an conſeruentur legata, 88.95
amici ex teſtamento minus ſolenni legata capiunt. 89.103
amici id inter ſe obtinent, quod habent conſanguinei ratione affectionis ſanguinitatis. 89.102
amici plures,non etiam unus,facit ceſſare fraudis ſuſpicionem. 277.238
amicorum munera facilius reuocantur. 87.93
Amor pietas, & affectus parentum in liberos. 7.3
amor uxoris cæteros uincit, is tamen cedit amori parentum in liberos. 11.12.90.108.93.117.& 118
amor parentum cum filiorum ætate creſcit. 98.2
amoris paterni, materniq; ardor inæſtimabilis. 9.9
Andræas Alciatus ex Ludoui. Roma. librum integrum elegantius traducit. 136.14
Androlepſia, ideſt quod uulgus repreſalias appellat. 253.147
Anima patris nõ eſt anima filij.13.17
anima non eſt ex traduce 13.17
anima cunctis rebus anteponenda. 86.87.184.202
anima ſola non facit hominem ſine corporis perfectione,& organizatione. 253.148
anima eſt tota in toto,& tota in qualibet parte corporis. 255.157
animam redimi qui pauperi donat. 103.4
Animale prius quàm ſpirituale. 254 153
animalia bruta ſalutem filiorum quadã naturali iuſtitia defendunt. 12.14
Animus qualis fuerit, ex ſequentibus deprehenditur. 185.257
animi cogitatio in lucem non producta,abortiua cenſetur. 68.22
Antidoralis obligatio. vide infrà in litet.O.in ver.obligatio.
Antinomia Apolline indigens. 188 267
Antiqui pecuniam Deam eſſe exiſtimabant. 125.1
Antonius Pius imperator, repudiauit hæreditates eorũ q filiũ habebãt.8.4
antonius philoſophus imperator,pauperibus ſine crimine,dignitates conceſſit. 104.6
Apparere:Quod non apparet, ac ſi nõ eſſet habendum eſt. 147.78

Appellatione duarum uel trium partium quid veniat 117.24
Appius ſcriba remuneratus, quòd librum ſurripuiſſe populoq; tradidiſſet. 140.34
Approbatores ſi requiruntur vnus nõ ſufficit. 276.232
Arbitri plures qui de ſuſpicione cognoſcant quando aſſumendi ſunt, an vnus ſufficiat. 279.247
Arbitrio iudicis relinquitur quę res ſit magna vel modica, ut ſit, vel non ſit locus noſtræ leg. 118. 28 119.29. 30. & 31.
Arbitrio iudicis relinquitur vtrum legata ſint magna aut modica vt ſit vel nõ ſit loc⁹ auth. ex cauſa, poſt humo ignorantes præterito. 119.30
arbitrio iudicis relinquitur quod paruum & leue, aut magnum & graue incommodum, ſiue damnum dicatur. 119.31
quæ læſio enormis, & quæ nõ. ibid.
quæ impenſa ſit magna aut modica. ibid.
debitũ quod ſit magnum uel paruum. ibid.
quæ quantitas. ibid.
que dos. ibidem.
quod precium. ibid.
quæ beneficia. ibid.
quæ lis ſiue cauſa. ibid.
quæ bona. ibid.
quis pauper quis ve diues ibid.
quæ perſona ſit miſerabilis, quæ non. ibid.
quæ perſona vilis, quæ honeſta. ibi.
quæ pſona maior, quę minor. ibid.
quæ illuſtris, quæ non. ibid.
quod tẽpus magnũ aut modicũ. ib.
quod interuallum ibi.
quid incontinenti factum eſſe dicatur. ibid.
quando dicatur nullitas aut alia exceptio incontinenti probari. ibid.
quid quam citius fieri dicatur. ibi.
quod tempus infra quod debet executio terminari. ibid.
Intra quod tempus poſt interpellationem conſtituatur in mora, & ſemper ex quo mora ipſa contrahitur. ibid.
quid antiquum dicatur. ibid.
quid diuturnum. ibid.
quantũ tẽpus faciat prę́ſumi fraudem, cũ uenditor remanet in poſſeſſione rei venditæ. ibid.
Et generaliter cũ quæritur de temporis & locorum interuallo. ibid.
quod negotium ſeu miniſterium commiſſum ſit magnum aut paruum. ibid.
quis locus uel ciuitas ſit inſignis aut non. ibid.
quod crimen graue, quod leue. ibi.
quod furtum ibid.
quæ ſeuitia uiri in uxorem. ibid.
quis metus. ibid.
quæ leuis ſiue modica iniuria. ibi.
quis exceſſus leuis, ſeu enormis. ib.
quæ deterioratio magna aut parua. ibid.
quæ indicia ſufficiãt ad torturã. ib.
quãdo dicũtur multi aut pauci. ib.
quid multum, quid modicum. ibi.
arbitrio iudicis cum quid relictum eſt, non ob id impeditur appellatio. ibid.
Argumentum à contrario ſenſu eſt in iure fortiſſimum. 71.35.97.1.
argumentum quod ad ius commune reducit facile eſt amplectẽdũ. 71.35
argumentum de minori ad maius, nec è contra, non habet locum in mandatis. 79.59.
argumentum de contractibus ad ultimas uoluntates ualet. 183.246.
Armatorum hominum appellatio, an de uno dici poſſit. 276.228.
Artaxerſes regnum ceſſit filio. 19.10
Articulus non veriſimilis facit, ut teſtis interrogetur extra articulum de cauſa facti, ex qua reddatur veriſimilis. 23.38

articuli non veriſimiles non admittendi. ibidem.
Aſinus ad lyrā prouerbium. 267. 210
Aſſertio in prohibitis an probet, & quid ſi ſit iurata. 150. 87. & nu. 88. cū multis ſequentibus.
Aſſertio generalis obſcura eſt & dubia. 151. 93
aſſertio dubia non releuat. ibid.
aſſertio in prohibitis an probet in præiudicium aſſerentis. 152. 95. 96. & 97.
Reliqua habes infra in litera M. in ver. Merita.
Athenis decima die nomen infantibus īponebatur, vbi reperies quid etiam apud cæteras gentes. 258. 158.
athenienſium inſtitutum, de reuocandis libertis in ſeruitutem. 69. 31.
Aues pullorum amantiſſimæ. 12. 14
Augmentum uide ſupra in verbo. Additamentum.
Auguſti qui dicebantur, & qui Ceſares. 15. 21
Auguſti an dicantur Imperatorum filii. ibid.
Aurum aperit omnia, & inferni portas. 125. 1
Authen. ex cauſa. C. de lib. præteri. non habet locum ſi teſtator alicubi liberorum mētionem fecerit. 32. 78
Authen. ex cauſa habet locum in poſthumo ignoranter prçterito ſi teſtator habebat filios iam natos. 98. 4. & 6. 273. 213.
authen. ex cauſa utrum habeat locum in prçteritis filiis iam natis à patre tamen ignoratis. 100. 16
authen. ex cauſa habet locum etiam in poſthumo ignoranter præterito, in legatis modicis. 118. 25. 119. 30.
authen. ex cauſa an locum habeat in poſthumis, & quid ſi ipſi aut etiam iam nati ſint præteriti. 186. 259
Et quid ſi appoſita ſit clauſula codicillaris. 186. nume. 260. uſque ad num. 273.
authen. ex cauſa an locum habeat ſi poſthumus ignoranter prçteritus, uiuo teſtatore deceſſerit. 272. 212. 275. 220.
authē. ex cauſa, an procedat in ignoranter prçterito, cum relictum & legatum eſt eccleſiæ. 84. 18. 1. 86. 87. & 88.
Authen. licet C. de naturali liber an habeat locum cum filii legitimi nō ſuccedunt. 245. 107
athenticas noſtras quas vocamus, interdum perperam eſſe traductas. 267. 210.
Auctoris reprehēſio ad opinio. Fran. Curti. iuni. in conſ. 15. 162. 138
Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. 54. 169

B

BALDVS fuit leui ac male conſtante ingenio, iudicioque. 189. 273
bal. nō eſt mirandū ꝙ cęteris cōtradicat, q̄a ſibi ubiq; cōtradicit. 275. 223
Balnearum amor in fœtus. 12. 14
Beatitudo ſola uirtute conſtat ſecundum Stoicos. 101. 1
Beatus à doctiſſimis pro diuite vſurpatur 101. 1
Beneficium, Ad excludendum beneficium legis noſtrę, non ſufficit in genere de filiis naſcituris cogitare, niſi de eis in ſpecie fiat mentio in donatione. 33. 81
Beneficium cauſa miſerationis conceſſum, non tollitur niſi per uerba ſpecialiſſima. 44. 124
Beneficium quod conceditur ad exuberantem fauorem, non tollitur niſi per ſpecialem reuocationem. 45. 125.
Beneficium non prçſtat, qui debitum impendit. 86. 88
Beneficium non eſt, quod fit ex neceſſitate

ceſſitate. 154.106.
Beneficium quo quis ipſo iure eſt priuatus, poteſt alteri, libere conferri illo non uocato, ſed tamen poſſeſſio non poteſt, ab eo inaudito auferri, niſi in tribus caſibus. 350.335. 336.337.& num. 339. cum ſequen.
Beneficium quod ipſo iure amiſſum eſt, ſi iudicio petitorio petatur, obſtat exceptio criminis, ob quod priuatus eſt, alias ſecus. 352.355
Beneficii impetratio ſine mutatione poſſeſſionis alterius an ualeat. 368. 448.
Beneficio ipſo iure priuatus, non poteſt id amplius licitè tenere, ſecus ſi priuandus ſit. 342.292
Benemerita. Quæ benemeretibus cõceduntur, efficatius conceduntur. 142.48.
Bonam fidem quilibet agnoſcere tenetur. 182.302
Bona vnde dicantur. 101.1
Bona beatos faciunt ac felices. ibi.
Bona bonis uiris bona ſunt, malis mala. 103.4
Bona debitoris qui excutere tenetur effectus eius iura & actiones excutere debet. 105.8
Bona cur facultates appellantur, & quare facultates bona. 121.1.& 2.
Bona facile labuntur. 126.2
Bona patris proſunt filio ad conſequenda munera. 16.23
Bonorum ceſſio miſerabile auxiliũ. 101.1.
Bonorum tria genera. 101.1
Bonorum apppellatione, actiones, & nomina comprehenduntur. 105.8 106.9.& 10.
Bonorum meorum appellatione, an veniant nomina & actiones. 107. 11. & 12.
Bonorum exiſtentium in loco appellatione, an item ea veniant. 107.13
bonorum appellatione an veniat feudum & emphyteuſis. 107.14.& 15.
bonorũ appellatiõe generaliter quid ueniat. 108.16
bonorum appellatione ſerui contiauentur 198.323
bonis publicatis, publicatur actio quæ ad dotem competit. 107.8
Bonis publicatis, publicantur omnes actiones. 107.8
Bonorum affectus in liberos. 12.14.

C

CADERE in terram dicitur, qui naſcitur, & vnde id ſit. 254.154.
Cæſares quid dicantur. 252.143
Reliqua uide. ſupra in littera A. in uerſ. Auguſti.
Campus piorum. 138.21
capiat verbũ auſit directũ, proindeq; latæ ſententiæ. 325.189.190.191
Cap. quicunque 17.q.4. An ſit Auguſtini. 29.62
cap. quicunque 14.q.4. quomodo intelligatur. 24.42.81. 67.82.74.83. 75.76.& 77.
cap.j. de appellatione, ſtatuens proteſtationem fieri, in præſentia bonorum virorum, ita debet intelligi, ut non ſatis ſit fieri coram uno. 276.229.
capit.j. de rerum permuta. lib. 6. loquens in expectantibus, locum habet in uno tantum expectante. 281.255.
cap. constitutionem de ſenten. excommu. lib. 6. loquens de interuallis dierum in canonica monitione, an neceſſario requirat duorum dierum interuallum. 281.256
cap.j. quid ſit inueſtitu, loquens de paribus, intelligitur ſi plures ſint non ſi unus tantũ is ſufficit. 280.253
Captiui ob delictum an gaudeant priuilegiis datis ob redemptionem captiuorum. 103.5

Caput ſi infans ex utero exerit, an ꝓ nato habeatur ut faciat locum huic legi. 255.156
Capitis dignitas. ibid.
Carcerat⁹ qui reuerſus eſt fugiſſe nõ dicitur. 160.27
Cardinales Papæ iurare non tenentur. 13, 17.
Caroli ſecundi Imperatoris exemplũ memoratu dignum de patre & filio. 9.8
Caſſatum dictio latina 28.57.
Caſus à lege omiſſus, habetur pro omiſſo, & reuocandus eſt ad iuis com mune. 97.1
Catamidiari quid ſignificet & vnde dicitur. 104.6
Cataſtrum patris prodeſt filio, etiam emancipato. 15.22
cataſtrum patris non prodeſt alumnis. 232.54.
Cauſa quæ nocet, quę ue prodeſt, utra potius ſit inſpicienda: 28.66
cauſa finalis formæ, magis attenditur in mandatis, quam verba præciſa. 79.59
cauſa falſa legato adiecta, an uitiet. 35.86.
cauſa liberorum fauorabilior eſt quã eccleſiæ. 90.87
cauſa lucratiua cenſetur, cùm res magni prætii paruo emitur. 134.3
cauſa naturalis magis conſideratur quam accidentalis. 146.74
cauſa deficiente, deficit effectus. 179.225.
cauſa proxima attenditur. 180.232
cauſa etiam accipitur pro non imme diata, modo non ſit multum remota. 181.236.
cauſa non multum remota propinqua reputatur. ibid.
cauſa etiam remota attenditur, cum ſine ea propinqua non poſſet produci. ibi.
cauſa una ex multis ceſſante non ceſſat diſpoſitio. 36.91
cauſę expreſſa ſi falſa ſit, uitiat ipſo iure, non etiam ſi eſt tacitę. 68.25
cauſa appellatio intelligitur in dubio de proxima. 180.232
Reliqua uide infra inverſicu. ceſſante cauſa.
Cedere foro quid ſit. 103.5.
Cenſus patris prodeſt filio ad conſequendum magiſtratus. 16.23.
Cenſus non ſed affectus in crimine eſt. 103.4
Ceres ſeptimo menſe peperiſſe Proſerpinam. 267.216
Certa quæ ſunt, ea ſunt potiora quam incerta & obſcura. 80.60
Certificare. Certiorare, meliorare, certificatio, & alia id genus, uerba iuriſconſulti. 221.1.
Ceſſante cauſa priuilegii, ceſſat priuilegium. 197.314
Ceſſante cauſa reuocationis donationis inofficioſę ceſſat reuocatio. 258.166.
ceſſante cauſa ceſſat effectus. ibid.
ceſſante cauſa non ceſſat effectus con ſumatus. 262.191
Ceſſio bonorum habet locum, cum debitor iurat ſe ſoluturum. 50.146.
ceſſionis bonorum beneficium non habent, qui ſua culpa in paupertatem inciderunt. 104.5
Chartuſienſes etiam poſſunt generare liberos. 30.66
Cicero nonunquam populariter loquitur, & interdum non tam propriis nominibus, quàm notioribus. 221.1.
Circuncisio infantium fiebat octauo die. 258.167
Circunſcriptio ea eſt proprie, quę fit ex propoſito. 113.14
citatio ſi iubeatur fieri in locis viciniis non ſatis eſt fieri in uno. 174.234.
Citatio facta de uno agnatorum citan dorum ex forma ſtatuti, ad accuſatio nem occiſoris, an ſufficiat. 277.233
citatus à iudice incompetente, an teneatur

neatur comparere, ut incompetentiã allegat. 362.423
Ciuitas poteſt rem unius alteri concedere ob merita. 142.43
ciuitas condemnata ad diruptionem murorum, non ſatisfacit ſententię, ſi iterum eos ædificet. 260.181
Clarigatio quid ſit. 253.147
Clauſula motus proprij, nõ comprehẽdit non veriſimilia. 27.55
Clauſula codicillaris, an habeat vim generalis cogitationis uel ſcientiæ 33.81.
clauſula codicillaris an tollat hanc legem. 34.82.& 83.90.105.& 107
clauſula codicillaris an operetur quantum ad liberos ex alia vxore procreatos. 40.108
clauſula codicillaris nihil operatur in eo qui deſperans de liberis, poſteà tamen ſuſcipit. 41.114
clauſula codicillaris intelligitur in teſtamento inter liberos. 89.103
clauſula codicillaris ceſſat, ceſſante uoluntate teſtatoris. 188.266
clauſula codicillaris an operetur poſthumo ignoranter prætérito. 186.261. 187.266. 188.269. 189.270
clauſula ſi non ualet aut ualebit, facit præſumi de omni euentu cogitatum. 47.134
clauſula rebus ſic ſtantibus intelligitur in omnibus diſpoſitionibus. 54. 166. cum ſeq.
clauſula ſi pro alijs non reſcripſerimus an verificetur in vno. 280.254.
Cle.j.de ſo.comp. loquens de citandis in eccleſijs, non procedit in vna tantum eccleſia. 273.234
cle.j.de app. loquens de appellatione facta à iudicibus, an procedat in appellatione facta ab vno tantum iudicę. 281.257
Clericus poteſt ob merita concubinæ donare. 138.23
clericus qui priuatur beneficio ob maleficium, an debeat reſtituere fructus à tempore maleficij. 339.272
Clientes qui dicantur. 96.2
Coacti hoĩes an de uno dicat. 276.238
Cogitare quis prǽſumitur, quod lex diſponit. 195.303
cogitaſſe de liberis in genere, quomodo & quando quis cenſeatur. 33.80
cogitatio liberorum an tollat reuocationem ex hac lege. 33.78.79. 80.& 81.
cogitatio in genere, pares uires habet ac in ſpecie. 33.80
cogitatio liberorum non impedit uim huius legis, quantum ad liberos poſteà ex alia vxore procreatos, 39.103
cogitatio quæ in lucem non profertur eſt abortiua. 68.22
cogitationis ius ſeparatum ab ipſa cogitatione. 197.318
cognatorum appellatione, tã ciuiles quàm naturales veniunt. 226.24
Collecta à patre ſoluta prodeſt filio 16.23.
Reliqua vide infra, in litera S. in uer. ſtatutum.
Colonus qui vites plantandas accepit ad certam portionem fructuum, pro domino, debet & de cæteris arboribus, eandem portionem domino dare. 27.56
commiſſum ipſo iure dño quæritur, ꝑ ſniam autem uſufructuario. 360.405
Compaternitas an per procuratorem contrahi poſſit. 229.41
Compaternitatis materiam uide. 227. 26. cum multis ſeq.
Compenſatio legati quæ aliàs fit cum eo quòd aliàs debetur ex diſpoſitione legis, non fit cum legatum ita fit creditori, ut alteri reſtituat. 259.173
compenſatio fit ipſo iure, ſed ita demum ſi petatur. 294.15
Compenſans ipſo iure ſi ſoluit, repetit tanquam indebitum, ſecus ſi ope exceptionis. 352.348
Compromiſſorum uerba 64.11
Conatus delicto proximus licet æquè puniatur

puniatur in atrocioribus, tamen pro cedit cum pœna imponitur ipſo iure. 349.334

Conceſsio rei aliàs permiſſa, intelligitur ſine ſolennitate. 21.34

conceſſum cum quid eſt ipſo iure, nõ eſt neceſſe adire iudicem. 364.446.

Condemnatus ad mortẽ licet non poſſit ſimpliciter legare, poteſt tamen ſ. malè ablatis legatũ facere. 86.88

condemnatus aliquid facere, ſi faciat, & ſtatim contraueniat. an feciſſe uideatur. 261. 182.183

condemnatus rem reſtituere intelligitur cum fructibus. 339.276

Conditio. Non poſitus in conditione, utrum ex præſumpta mente diſponẽdis alterum excludat. 249.129

cõditio tacita nõ magis operatur quã expreſſa. 230.44

conditio tacita an ſuſpendat & faciat actus conditionales. 341.285 & ſeq.

conditio momento temporis impletur licet non duret. 261.187

conditio an impleatur per equipollens. 352.354

conditio propriè accipienda eſt. ibidẽ

cõditionis defectus facit deficere actũ ipſo iure. 302.55

conditionis defectus habet occulos retro. 340.277

conditione deficiente actus habetur pro non facto. ibid.

conditione deficiente reſtituenda eſt res cum fructibus. ibid.

conditiones huiuſmodi, ſi filios habuerit, ſi filia nupſerit, & ſimiles momento implentur nihilq́; refert ſi filij illico moriantur, aut matrimoniũ illico diſſoluatur. 261.187.188

conditionaliter prolatum non dicitur eſſe ex facti contingentia 71.36

Condictio ob cauſam cõpetit, pro ſeruitio feudali. 202.338

Conductor à penſione non excuſatur. niſi omnes fructus omiſerit, aut maiorem eorum partem. 113.12

Confeſſio ſeu renunciatio facta ob metum torquendi filiũ nõ nocet. 10.11

confeſſio non uerisimilis non nocet. 24.40

confeſſio extraiudicialis veriſimilis cogit ad perſeuerandum, ſed ex multorum ſententia plenam fidem facit etiam in criminalibus. 24.41

confeſsio mariti de dote data, ſibi præiudicat licet non creditoribus. 152. 96. & 98

confeſsio an probet in prohibitis. 150.88

Et quid ſi fiat in inſtrumento guarẽtigiato. 154.103

confeſsio in prohibitis licet non probet, tamen facit vt leuior probatio ſufficiat. 153.100.101. & 102

confeſsio ſine cauſa facta in iudicio efficax eſt, habetq́; vim donationis, nec inſinuari debet. 205.352

confeſſio ficta ſiue præſumpta, non poteſt reuocari prætextu erroris, vbi lata eſt ipſo iure ſententia. 363.441

Confeſſus per torturam filij dicitur confeſſus in tormentis. 9.8

cõfeſſus an mitius puniatur q̃ cõuictus, cum pena ipſo iure imponit. 346.312

Confirmãs quod ipſo iure nullum eſt dare uidetur. 361.418

Coniecturis & præſumptionibus non eſt locus in claris ac certis 35.87

Coniuncti ſpiritualiter an poſſint agere ſine mandato. 228.35

Conſanguineus donans prælato, id fauore ſanguinis facere uidetur, nõ eccleſiæ, niſi prius beneficia ab eccleſia acceperit. 147.74

Conſenſus mentalis non demõſtratus, non accommodatur actibus hominũ, nec reddit ipſos actus eſſentialiter perfectos. 67.21

conſenſus in genere idem momenti habet ac in ſpecie. 33.80

conſenſus alienationi præſtitus, alienatio non dicitur. 203.343

conſenſus nullas habet uires contra decretum irritans. 347. 321. & ſeq.

Conſentiens

Conſentiens actui an ipſum facere uideatur. 203.343
conſentiens donationi an habeatur p donante. 203.346.cum ſeq.
conſentiens ſua iura perdit. 204.348
cōſentire an poſsit alienatiōi qui alienare non poteſt. 203.344.& 346
Conſtans & conſtantius fratres. Conſtantini filij ſimul imperauerunt. 1.1
Conſtitutio tantum diſponit quantū loquitur. 61.41
conſtitutio ēt odioſa extendi nō dicit q̄n ex ipſius mēte extendit. 73.45
conſtitutio fauorabilis an ad aliū caſum extendatur. 80.61
conſtitutio naturam imutare non poteſt, nec coarctare naturales ſtimulos. 192.288
conſtitutio pœnalis extenditur ex eadem ratione, niſi cūm pœna ipſo iure imponitur. 344.303
conſtitutio pœnalis extēditur ad æquiparata de iure antiquo, niſi cūm pœna imponitur ipſo iure. 344.304
conſtitutio declaratoria ius antiqui addens nouam pœnam non extenditur ad prę terita reſpectu pœnæ quæ imponitur ipſo iure, ſecus ſi per ſententiam. 344.305
Conſtitutū ſi in donatione fuerit appoſitum, an & ipſum cum donatione reſoluatur ex lege noſtra. 291.2
conſtitutum transfert ueram poſſeſſionem. ibid.
Conſtitutum ſequitur naturam actus in quo interponitur. ibid.
conſtitutum appoſitum in contractu, ſublatum cenſetur, ſublato contractu. ibidem.
Conſultor in cauſa aſſumptus, quando eius conſilium eſt ipſo iure nullum, poteſt iterum conſulere & illud emēdare. 355.374
Continuatio dominii à patre in filium. 14.19.15.20
Contrahentium principale propoſitū inſpiciendū ad ipſum contractū iudicādū ac nominādū. 344. & 5.135.6
Contractus verba omnino inſpicienda ſunt. 61.5.6.7
contractus à tenore non eſt recedendum. 61.6.7
contractus quis, qualis ve ſit, cum datur fundus & pecunia. 134.4
contractus non niſi propriā & ſtrictā interpretationem accipiunt. 230.44
contractus ſi reſoluatur etiam ipſo iure, tamen dominium ipſo iure non redit. 294.17.18.& 19
Contractus ipſo iure nullus non præſtat titulum præſcribendi. 361.417
Contrarius ſibi fuit aliquando Papinianus. 189.173
Copula & copulandi verbum quid ſignificet & q̄d coeūdi verbū. 179.224
Copulatum matrimonium dicitur ēt ſine coitu contra Bal. 178.223.& 224
Credibile idem eſt quid veriſimile. 29.61. 40.111
Curator poteſt donare ob merita 139.25
Curatus non dicitur à morbo in quem ſtatim recidit. 260.180

D.

DAMNVM patitur perdens lucrum iam quæſitum. 182.152
damnum reputatur id lucrū, quod habet originem à damno, & è contrario. 187.218
Dauid filiū Abſalon indulgentius amauit. 10.10
Debitum quod ſit magnum uel paruum. 119.31
debitum non liquidum an remitti poſſit à quolibet adminiſtratore, & an requiratur decretum. 183.196.197. 198.& 200
Deceſſiſſe illico dicit, q mortuus eſt anteq̄ nomen ſit impoſitum. 258.167
Decima nō ſoluitur ex hæreditate paterna, ex ſtatuto quod ſoluatur de omni lucro. 14.19

declaratio

Declaratio uoluntatis ita debet fieri, vt uerbis congruat. 64.13
declaratio ſiue interpretatio debet fieri nõ perimẽdo, ſed exponẽdo. 65.14.
declaratio verborum non dubiorum, non cenſetur declaratio, ſed noua diſpoſitio. 65.15
declaratio voluntatis non tranſit ad heredem. 344.302
Decoctor & decoquere quid ſit. 105.7
decoctorib⁹ cert⁹ loc⁹ cõſtitut⁹. 104.6
Decretum irritans impedit renuntiationem. 347 321.
Sed id qualiter ĩtelligat. 348.323.
decretũ irritãs formã ĩducit. 347.322
decretorum locus. 15.21
Decuriones poſſunt donare res ciuitatis ob merita. 140.32
defenſio cum ipſo iure tollit actionẽ ea non reiicitur ex ſtatuto, qđ iubet nullã exceptionẽ admitti. 361.410
Defuncti voluntas in conditionibus primum locum obtinet. 76.52
Delegare poteſt qui minimam habet poteſtatem. 113.14
Delictis nõ conſumatis in dubio non imponitur pœna latæ ſñię. 334.247
Delphinum amor in fœtus proprios. 12.14.
Deportatus licet non poſſit ſimpliciter legare, poteſt tamen pro male ablatis legatum facere. 86.88
Deprecatio oratorum locus. 140.35
Deſperare de liberis non poteſt, niſi qui de eis cogitat. 41.112.
Diana cur ad partus adhibeť. 267.210
Dictio aliquis, aliqua, aliquid, quam uim habeant. 110.5.113.14. 114.15. 115.16.123.36.37.38.vſq; ad nu.46.
dictio aliquãdiu, qđ ſignificet. 115.17
dictio anteã quod interuallum denotet. 209.8.210.13
dictio ante & anteã an differãt. 210.13
dictiones ante & poſt mutuo ſe reſpiciũt, ut antea & poſtea, tamen aliqñ vnum ut aliud mutuatur. 210.14
dictiones antea & poſt, aliquando aduerbialiter ponuntur. 211.15
dictiones ante, poſtea, poſt, quas alias vires habeant. 214.23
dictio anathema an ſit latæ ſententiæ. 323.180
dictio aliquatenus an habeat uim latæ ſententię. 331.224.225.& 226
dictio aliquid an eadẽ uim habeat. ibi.
dictiones auctoritate noſtra an ſint latę ſententiæ. 315.133
Dictio circumſcriptio quid ſignificet. 113.14
dictio cito an ſit latæ ſentẽtiæ. 314.126
dictio confeſtim an ſit latæ ſententiæ, & quã ſignificationẽ habeat. 312.113
dictio continuo eſt latę ſententiæ & omnem moram tollit. 314.124
Dictio deinde idem ſignificat, quod poſt, ſiue poſteã, & an incontinenti & ſine interuallo. 209.9.& 10
dictio derepẽte an ſit latæ ſñiæ. 314.126
dictio de ſubito an idẽ denotet. 314.126
dictiões de iure ſunt latę ſñiæ. 316.140
Dictio ex tẽplo an ſit latæ ſñiæ 314.126
dictio è veſtigio an idẽ ſignificat. ibid.
dictio ex continenti, an eandem habeat ſignificationem. ibid.
dictio ex tunc an ſit latæ ſñiæ. 316.141
dictiones eo ipſo, an ſint eiuſdem ſignificationis. 316.142
dictiones eo ipſo faciunt ſubſtitutionem directam. ibid.
dictiones exaordinariũ, & extraordinarium, ſunt Ciceronianæ. 92.114
Dictio fruſtra an ſit latæ ſententię. 297.30.315.130.131. & 132
dictio funditus quid ſignificet, & vnde dicatur, & quid radicitus, & quid ſtirpitus; & an vim latæ ſententiæ habeant. 309.103.& 104
Dictio iteruallat⁹ qđ denotet. 20-. 3
dictio intercapedinatus quid ſignificet. 207.3
dictio in & intra ſunt eiuſdem ſignificationis. 267.210
dictio irritũ eſt latæ ſententiæ 301.48
dictio ĩcõtinẽti an ſit latę ſñię. 312. 114
dictio

dictio illicò an idem ſignificet. 312.115
dictio imediate, an idē denotet. 314.125
dictio incunctanter an ſit latæ ſententiæ 314.126.127
dictio indilatè, an eandem habeat ſignificationem. 314.126.127
dictiones ipſo facto an ſint latæ ſententiæ. 317.143
dictiones ipſo iure, an ſint eiuſdem ſignificationis. 314.144
Dictio liberè an ſit latæ ſententiæ. 315.134.135.316.136.& 137
dictio libere alterius conſenſum non requirit. & ab omni neceſſitate abhorret. 315.135
dictio libere facit ſubſtitutionem directam. 315.136
dictio liberè oēm morā excludit. ibi.
Dictio mox. idem ſignificat quod poſteà. 207.2
dictio mox propriè interuallum refugit. ibidem
Dictio mox an ſit latæ ſententiæ & executionem paratam denotet. 311.109. cum trib. ſeq.
dictio mox an dicat internallum & quantum. 311.110.& 111
dictio mox an impediat morę purgationem. 346.311
Dictio nihil, eſt vniuerſalis negatiua, & debet vniuerſaliter oparì. 240.85
dictio nullo modo eſt latæ ſnīæ oēmq; diſpenſationem tollit. 308.93.& 94
dictio nullatenus eſt latę ſentētiæ tollitq; poteſtatem diſpenſandi ac vim decreti habet. 308.95. cum ſeq.
dictio nullius momenti an ſit latæ ſententiæ. 308.97. cum ſeq.
dictio nullum uim latæ ſententiæ habet, omnemque caſum poſſibilem comprehendit. 334.243
Dictio oīno eſt latæ ſententiæ. 304.76
dictio omnino eſt præciſa. 305.78.& 79. cum ſeq.
dictio omnino operatur ꝙ ſit parata executio. ibidem
dictio omnino eam vim habet ut quis ad factum præciſè cogatur. ibidem
dictio omnino excludit oēm gratiam & diſpenſationem. 306.81
dictio omninò moræ purgationem non admittit ibidem
dictio omnis adiecta ei rei qua quis priuatur, an inducat canonem latæ ſententiæ. 306.83. cum tribus ſeq.
dictio omnino adiecta uerbo futuri tēpis, quid denotet. 307.88. cū tri. ſeq.
dictio omnimodo eſt præciſa, & facit vt quis præciſe teneatur, habetque vim decreti, ac omnem diſpenſationem reicit. 307.89
Dictio pars quid ſignificet. 211.8.212.9.215.18.216, 19.& 20.
dictio penitus eſt latæ ſententiæ, ac etiam præciſa, nec recipit limitationem, aut modificationem, nec etiam diſpenſationē, & idē ſignificat quod omnino. 310.105. cum tribus ſeq.
dictio per quid ſignificet. 326.194
dictio perinde pręſtat fictionem & improprietatem. 222.7
dictio poſtea an dicat interuallum & quantum 207.1. cum ſex. ſeq.
dictio poſtea non impedit diem hæreditatis & libertatis ſimul cedere. 207.1
dictio poſtea quod interuallum ſignificet. 208.5.& 6,210.12
dictio poſt an dicat interuallum. 210.12.& 13. cum. ſeq.
dictio poſt, & poſtea an diferant. ibid.
dictio poſtmodum quid ſignificet, 210.12.& num. 22
dictiones poſtea, poſt, & ante quas alias uires habeant. 214.21
dictio ꝓciſe quid ſignificet. 305.79
dictio prorſus eſt latæ ſentētiæ, & idē ſignificat quod omnino. 306.87
dictio protinus quid denotet. 313.121.122.& 123.
dictio protinus omnem interuallum excludit, idem ſignificat quod mox. & eſt dictio præciſa. 313.123
dictiones pleno iure an ſint latę ſententiæ,

tentiæ,& an faciant ſubſtitutionem directam. 138.& 139
dictio quaſi quid ſignificet. 222.7
dictio quicquid quam vim habet. 285.1.2.& 3.
Dictio qequã quãvim habet. 115.17
dictio quippiam de re minima dicitur. ibidem.
dictio quiddam quid differat à dictio ne aliquid. 124.44
Dictio radicitus unde dicatur & quid ſignificet. 309. 104
dictio reuerſus quid ſignificet. 292.8
dictio repente an ſit latæ ſententiæ. 314.126
dictiones rectè & rite, quid ſignificent. 21.33.& 35
Dictio ſi cuius ſit naturæ & ſignificationis. 56.1.cum ſeq.
dictio ſtatim an ſit latæ ſententiæ, & quid denotet 312. 116.cum 4.ſeq.
dictio ſub quid ſignificet. 267.210
Dictio ſubito an ſit latæ ſententiæ. 314.126.
dictiones ſine mora, ſunt latæ ſententiæ. 314.128
dictio ſtirpitus, vide ſupra in dictione funditus.
dictio totaliter quid ſignificet. 285.9
Dictio vlterius an ſit latæ ſententiæ. 315.129
Dictiones latæ ſententiæ vim ſuam perdunt, cum iunguntur verbis neceſſario requirentibus ſententiam. 311.112.
Differentia inter contrahentem & conſentientem contractui. 203.343
Differentiæ effectum canonis latæ & ferendæ ſententiæ. 338.266
Digitus an ſit membrum. 113.14
Directum verbum in obliquum reſoluitur, & è contrario, vt mens teſtatoris ſeruetur. 76.52
Diſcrepare non videntur, quæ in ratione conueniunt. 73.45
Diſiũctiua in cõiunctiuã reſoluitur ut teſtatoris mens ſeruetur. 76.52.
Diſpenſatio matrimonij difficilius conceditur in cognatione ſpirituali, quam carnali. 227.27
Diſpoſitio: Ad naturam diſpoſitionis eſt recurendum, ubi de mẽte diſponentium dubitatur, ſi uerba ipſius diſpoſitionis patiuntur, & non alias. 62.6
diſpoſitio nulla quantumlibet generalis, trahitur ad non veriſimilia. 23.59
diſpoſitio non ceſſat, ratione vna ex pluribus ceſſante. 36.91
diſpoſitio generalis tantum operatur quo ad quamlibet ſuam ſpeciem, quantum ſpecialis, quo ad ipſius ſuam ſpeciem. 42.118.& 151.94
diſpõ gñalis gñaliter intelligitur, et ĩ materia odioſa atq; pœnali. 43.119
diſpoſitio quęlibet intelligitur rebus ſic ſtantibus. 54.167
diſpoſitio generalis omnes caſus generaliter includit, etiam ſi in vno maior ratio eſſe uideatur, quàm in alio. 151.94.
diſpoſitio loquens de quota, trahitur ad rẽ certam cũ eadẽ eſt ratio. 110.4
diſpoſitio idẽ ſtatuẽs quod prima, ita interpretari debet, ut ad primam aliquid addat, ne ſit ſuperuacua. 299.45
diſpoſitio nulla tã generalis eſt, quin ab ea excipiatur cauſa à principio veriſimiliter non cognita. 367.1
diſpoſitũ in caſu vero, habet locum etiam in preſumpto. 167.170
Diſpõ huius l. an locũ habeat, cùm quis donat, non in contractu matrimonij ſui ipſius, ſed alterius. 32.72
diſpoſitio huius legis ut tollatur, non ſufficit donatorẽ de poſtumis cogitaſſe, ſed requiritur, ꝙ de eis cogitet & diſponat. 32.74.& 75
diſpoſitio l. noſtræ an habeat locum ſi mulier renuntiat fratri, & ipſius liberis quam diu forent maſculi filii & deſcendentes. 32.77
diſpoſitio l. naturæ ut locum non habeat

beat, non ſufficit in genere de filijs naſcituris cogitare, niſi in ſpecie de eis fiat mẽtio in donatione. 33.81
diſpoſitio.l.noſtrę an locum habeat, ſi filius poſt donationem natus, uult eſſe i eſſe uiuo patre, & an eo mortuo poſſit, confirmare. 36.94.37.95
diſpoſitio legis noſtræ an habeat locum ſi mulier renuntians non fuit, certiorata de beneficio illius. 37.98. 38.99.& 100.47.135.
diſpoſitio.l.noſtræ, an locum habeat ſi generali renuntiationi appoſitum ſit iuramentum. 46.132.& 133
diſpoſitio.l.noſtre utrum locum habeat, cum donans habet filios tpe. donationis, ut ſcilicet nati poſt filij reuocent. 9.j.cum ſeq.uſq; ad nu.ij. incluſiuè.
diſpoſitio.l.noſtræ an locũ habeat in donatione reciproca in qua alter tãtum ex incerto euentu capere poteſt. 159.126.& 127.161.133
diſpoſitio.l.noſtræ an locum habeat in donatione tacita, uel præſumpta aut etiam ficta. 164.151.& 166.162. cum ſeq.uſque ad nu.170.incluſiuè.
diſpoſitio l. noſtræ utrũ locũ habeat in remiſſione, uel renuntiatione rei, aut debiti, uel iuris quęſiti. 167.171. cum ſeq. uſq; ad nu. 179. incluſiuè.
diſpoſitio.l.noſtrę an procedat in libertate data ſeruis. 198. 323. & 324
Diſpoſitio .l. hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta. an procedat cum liberi ſunt, inæqualiter inſtituti, & quid ſi modica ſit inæqualitas. 189.125.& ſeq.
diſpoſitio.l.cum acutiſſimi .C.de fideicom. non habet locum in donationibus oneroſis & gratia utriuſq; factis. 162.140
diſpoſitio.l.j.C.de ijs qui ante aper. tab. non habet locum in filio adoptiuo. 224.14
diſpoſitio l. iubemus. C. ad Tertullia. in adoptiuis filijs locum non habet. 224.14
Diues non facile intrat regnum cœlorum. 102.3
diues aut iniquus, aut iniqui hæredes. ibid.
diues eſt, qui cum paupertate bene conuenit. ibid.
diues quis dicatur. 125.1
diues anteà an hodiè prçſumatur diues. 126.2
diuitem non cenſus facit, ſed animus 103.4.
diuites pauperibus infeliciores. 102.3
Diuitiæ donum Dei. 101.1
diuitię ſępius ſunt apud prauos homines, quam bonos. 102.3
diuitię malis impedimento ſunt, bonis adiumento. 103.4
diuitiæ ſunt uita hominis. 125.1
diuitię inſtabiles & caducę. 126.2
diuitiarum & paupertatis exempla. 125. 2.
diuitiarum alię laudes. 103.4
diuitias appetere an ſit peccatum remiſſiuè. ibid.
Doctor ob remunerationem concubinę donare poteſt. 138.24
doctorum dicta debent intelligi ſecundum leges quas ipſi allegant. 20.32.& 151.93.
Dolus excludit conſenſum. 37.97
dolus etiam dubius facit vt non valeat renuntiatio huius legis. ibid.
dolus prçſumptus ęque facit ſtare iuramento in litem ut uerus. 166.163
dolus dans cauſam contractui, reddit contractum nullum, modo petatur. 194.16.
dolus an cũ dolo cõpẽſetur. 363.436.
Dominium ipſo iure non transfertur in priorem dominum, cum contractus ipſo iure reſoluitur, Quod procedit etiam ſi ipſo iure ex diſpoſitione legis uel ſtatuti contractus annularetur. 294.17.& 18
dominium non transfertur niſi impleta conditione. 140.227

Dominium

dominium tranſit, ſiue poſſeſſione, cùm quid ſit ipſo iure, non tamen poſſeſſio. 333.338
dominium tranſit ſine traditione, non autem poſſeſſio, cùm quid ſit ipſo iure 356.388.357.385
dominium ipſo iure tranſit in eccleſiã non poſſeſſio 356.338
Dominium cũ ipſo iure alicui acquiritur, is præfertur alij, cui etiam tradita prius eſt poſſeſſio 358.397.
Dominus poteſt expellere colonum à domo, ſi ſit filio ſuo neceſſaria ſicut ſi ſibi ipſi 8.7.
dominus ex cauſa cogitur ſeruum ſuum manumittere 142.43
dominus an poſſit uendicare feudum quod tendit in commiſſum à tertio poſſeſſore. 348.328
domini appellatione, uenit & filius. domini, etiam emancipatus 16.22.
Cętera uide ſupra in litera A. in uerbo Agnatus & infra in litera I, in uerbo ipſo iure commiſſum.
Domitianus imperator nõ recepit hæreditates ab iis relictas, qui liberos habebant 8.4
Domus patris eſt domus filii 15.22.
Dona iniquorum non probat altiſſimus 87.94.
Donans utrum in dubio cenſeatur de liberis cogitaſſe, ut diſpoſitioni huius legis locus nõ ſit 30.66.31.67.& 68.
donans cum alicubi fecit mentionem liberorum in donatione, lex noſtra locum non habet 32.73
donans an poſſit huic legi expreſſe renunciare 35.87. cum. 5. ſeq. & in ver. reuertatur 347.320. cum quatuor ſeq.
donans ſi cogitat de liberis an ſit locus legi noſtræ 30.63
Donans ob merita, non habet beneficium ne conueniatur niſi in quantum facere poteſt 144.58
donans ob remunerationem, de euictione tenetur, etiam ſi incipiat à traditione 144.59
donans ſuccedens donatario ex teſtamento, cenſetur hæreditatem conſequi, magis ex remuneratione quàm ex ſucceſſione 147.76
donans an in dubio cenſeatur de liberorum naturalium legitimatione cogitaſſe, ut huic legi locus non ſit, 242.95.
donans aut aliter diſponens, cenſetur ſe ad ſtatutum cõformare 243.101
donans utrum ſtatim natis ſibi liberis, poſſit rem donatam alteri concedere, ignorante ac non uocato donatario, & an poſſit poſt, natis liberis, rem ipſam propria auctoritate occupare 339.343 & 344.355. 377. cum ſeq. uſq; ad nu. 443.
donans ſi poſt filii natiuitatem diu uixit, permiſitq; donantem re donata frui, nec mutationem uoluntatis declarauit, an ex hac lege reuocet, 358.394.
donans qui promiſit ſub pœna non reuocare, an natis liberis reuocando debeat pœnam 367.1.& 2.
donantis præſumpta ac ueriſimilis mens quo tempore conſideranda eſt 90.110.122.34.157.161. cum multis ſeq.
Donare an intelligatur qui liti renunciat 195.303
donare prohibitus an poſſit remittere pignus uel hypothecam 186.209. & an idem poſſit remittere quartum 186.210.
donare prohibitus non poteſt pro derelicto habere. 186.214.185.255.
donare & conſentire donationi an ſint diuerſa 203.343. cum ſeq.
donare cui non conceditur, nec donati conſentire permittitur 203.346
donari dicitur quod nullo iure cogente conceditur 154.106
donat qui indebitum ſoluit, huiuſmodi ſolutio inſinuationem requirit, 203.342.

Donatarius in caſu legis noſtræ, à quo tempore reſtituat fructus. 338. 269. 339. 273. & 274
donatarius ingratus an reſtituat fructus à tempore ingratitudinis. 339. 272. 341. 281
donatarius vtrum ſaltem compenſabit ſumptus neceſſarios cum fructibus, ac verò & hos integros recuperabit. 341. 288. 342. 289. & 290
donatarius vtrum poſt natiuitatem liberorum donantis, rem alienare poſſit. 348. 324. & nu. 125. cum ſeq.
Et quid ſi ante natiuitatem alienauerit, an poterit donans ab illo tertio rem ſibi vendicare. ibid.
donatarius ſi rem ſibi donatam non alienauit, ſed pignorauit, an reuertatur res libera ab eo pignore, an vero obligata remaneat. 349. 330
donatarius poſt natiuitatem liberorum donantis, de re donata, teſtari nõ poteſt. 349. 331
Donatio habere cenſetur cõditionem reuocandi, ſuſceptis à donante liberis. 8. 6
donatio ſeu renunciatio facta in contractu matrimoniali, ab ijs qui ſunt tenere ætatis, reuocari poteſt ob liberis poſteà ſuſceptos. 32. 71
donatio facta liberto, facilius reuocatur, quam quæ fit extraneo. 70. 32. & 33.
donatio inofficioſa non reuocatur niſi poſt mortem donantis. 36. 93
donatio inofficioſa reuocatur fauore liberorum & non patris. 36. 92
donatio inofficioſa non reuocatur à naturalibus liberis tantum. 232. 56
donatio inofficioſa an in totum reuocetur, an vero uſque ad legitimam. 284. 3. 4. 5. & 6.
donatio inofficioſa an ipſo iure reuocetur. 291. 4
donatio inofficioſa facta à patre reuocatur à filio, uſque ad legitimam tantum. 70. 33
donatio ſimpliciter facta, cenſetur pura & ſine conditione, nec à principe quidem qui donauit poſtea conditioni poteſt. 66. 19
donatio an unius tantũ voluntate conſtet. 72. 43. 81. 68
donatio facta à patre filię, quæ ex ſtatuto ab eius ſucceſſione repellitur, an ex hac l. integre reuocetur. 82. 72
donatio inter virum & vxorem eſt ipſo iure nulla. 91. 112
donatio inter uirum & uxorem morte donantis confirmatur. ibidem
donatio inter uirum & uxorẽ poteſt libere reuocari, tacitè & expreſsè. 92. 114
donatio inter uirum & uxorem habet vim legati aut fideicommiſſi. 93. 19. & 120. 94. 121. & 122
donatio inter uirum & vxorem in teſtamẽto, aut cã mortis ualet. 93. 120
donatio inter coniuges reciproca ex interuallo facta an ualeat. 157. 116. 158. 121
donatio alicuius rei, uel quotæ bonorum, non continet debita & credita. 110. 4
donatio an reuocabitur, ſi quis tantũ bonorum donet, ut legi noſtrę ſit locus, ſed poſtea tantum aliorum bonorum compararit, vt ſi ea habuiſſet donationis tempore, locus huic l. nõ fuiſſet. 122. 35
donatio quæ propriè dicatur. 133. 1
donatio cenſetur vẽditio modico prętio facta. 133. 2. Et qualiter intelligitur vide. 134. 3. cum multis ſeq.
donatio remuneratoria non eſt propria donatio, ſed compenſatio uel permutatio. 135. 11. & 12
Donatio remuneratoria, an ob ingratitudinem reuocetur. 136. 13. & 14. 137. 15. & 16.
donatio remuneratoria, non reſcinditur prætextu metus. 137. 17
donatio remuneratoria ualet inter uirum, & uxorem. 137. 18

donatio remuneratoria inter patrem, & filiumfa. valet. 138.20.& 21
donatio remuneratoria non indiget in ſinuatione. 142.47
donatio ob merita latiſſimè interpretanda eademque petius realis præſumitur, quam perſonalis. 143.48
donatio præſumitur ob merita præcedentia. 143.50
donatio ob merita, potius præſumitur inter uiuos quā cauſa mortis. 144.53
donatio ob merita facta ab officiali, uel prælato, cenſetur donatio cōtemplatione perſonæ, non offitij uel eccleſiæ. 144.54
donatio abſenti fieri poteſt ob merita. 145.65
donatio remuneratoria in exceſſu meritorum cenſetur pura. 146.69
donatio an cenſeatur facta ob merita præcedentia, licet id dictum non ſit, aut verò neceſſe ſit in donatione dicere illam ob merita factam eſſe. 146. 70.&72.uſq; ad nu.78.incluſiuè
donatio qualibet præſumitur facta ob merita, non tamen cenſetur remuneratoria, niſi de meritis appareat, requiritque inſinuationē. 147.77.& 78
donatio remuneratoria in eo quod excedit merita, reuocatur. 147.79.& 80
Quid ſi merita nō ſint infra dimidiā partem rei donatæ. 148.81.82.& 83
donatio excedens merita à nobili facta, an ex hac l. reuocetur. 149.84
donatio facta obſeruitia, uel merita futura, an remuneratoria cenſeatur, & an indigeat inſinuatione. 155.109
donatio ob cauſam de futuro, eſt contractus innoīatus, nec eſt cauſa lucratiua. ibid.
donatio mutua non eſt propriè donatio, & ualet inter uirum & vxorem nec inſinuationē requirit. 156.110
donatio mutua ſiue uiciſſitudinaria in qua uterq; capit an ex hac lege reuocetur. Et an ualeat inter patrem & filiumfa. Et requirat inſinuationem. 156.110.cum ſeq.
donatio facta patri à filio, ob præmiū emancipationis, non requirit inſinuationem. 157.116
donatio mutua diuerſis temporibus facta an reputanda ſit mutua. 157. 116.cum ſeq.
donatio mutua an requirat inſinuationem. 158.120
donatio mutua inæqualis diuerſis tēporibus facta, an reuocetur 158.122. 159.123.124.& 125
donatio hæc in eo quod alterā partem excedit cēſetur ſimplex. 158.122. Qđ qualiter intelligatur vide. 159.123
donatio mutua in qua alter tantum capit, an ex hac lege reuocetur. 159. 126.& 127. 161.133
donatio mutua inter uirum & vxorē ualet, nec indiget cōfirmationē mortis, uel traditione, nec inſinuatione. 159.126.& 127
donatio viciſſitudinatia cenſetur venditio, niſi ſit admodum diſpar ſpes euentus. 160.130.161.134. vel niſi bōna eſſent utrinq; inęqualia. 161. 135.& 136
donatio uiciſſitudinaria an teneat, ſi ſit diſpar ſpes capiendi, quia alter ſanus aut iuuenis, alter ægrotus & ſenex. 161.134.135.& 136
donatio oneroſa, nec huic legi noſtræ, nec remedio īofficioſæ donatiōis, nec l.cū auus eſt obnoxia. 162.139.& 140
donatio ob cauſam an ex hac lege reuocetur. 162. 141.& 142. cum ſequē. uſq; ad nu. 150. incluſiuè.
donatio ob cām propter ingratitudinē, non reuocatur. 162.142
donatio ob cauſam nō eſt propriè donatio nec etiam largitio. ibid.
dōatio ob cām ē cōtract⁹ innoīat⁹. ibi.
donatio ob cauſam inſinuationem nō requirit. 162.143
donatio ob cām nō habet priuilegiū, ne donans conueniatur ultra quam facere poſſit. 163.144

donatio

donatio nõ dicit ob cām,cùm ea fauorē donatarij reſpcit.163.145.& 146
donatio incõtinẽti à patre filio in premium emancipationis facta, non requirit inſinuationem. 163.146
donatio facta à patre in præmiũ emãcipationis,puta cẽſetur & liberalis,ac inſinuationem requirit. 163.147
donatio ob cām cẽſet pura in exceſſu, & ĩ eo reqrit ĩſinuationē in eoq; exceſſu hẽt locũ priuilegiũ,ne côueniat ultra q̃ facere pt.164.148.149.& 150
donatio tacita & præſumpta an reuocetur ex hac lege.164.151.& cũ ſeq. uſq; ad nu.170.incluſiuè.
donatio pſũpta an pariat actionē ex nudo pacto.164.152.167.166.167.& 168
donatio præſumpta an trãsferat dominium in eccleſiã ſine traditione.164.153.167.166.& 167.
donatio præſumpta an comprehendatur ſub ſtatuto prohibente confirmationem donationis inter virum & vxorem. 165.154
donatio tacita fieri poteſt inter abſentes.licet expreſſa non poſſit. ibid.
donatio tacita facilius reuocatur quã expreſſa. 165.157
donatio ẽt præſumpta non ualet inter uirum eſt uxorem. 166.164
donatio prçſumpta,comprehenditur à ſtatuto prohibente donationem ſine prçſentia iudicis. ibid.
donatio abſenti fieri non poteſt, niſi per nuntium,uel epiſtolam,liberatio autem ſic. 168.172.179.177
donatio facta ei q̃ prius donauerat,nõ reuocatur ex hac l. 182. 192.cũ ſeq.
donatio facta ei qui prius donauerat, nõ reuocat ob ĩgratitudinē.182.193
An in ea requiratur cõſenſus propinquorũ à ſtatuto requiſitus.182.194
An hæc procedant cũ aliud donatur quã qđ prius donatũ fuerat.183.195
donatio non pſumitur, potiuſq; res à lege prohibita.& error iuris & facti præſumitur,& alia quæuis coniectura,magis q̃ donatiõis,capitur,ẽt ſi id faciendo actus reddit inutilis & inefficax . Sed nec ex poſſeſſione decennali prçſumitur.185. 206.207.& 208
donatio ſimplex cauſa dotis ualet,ſine inſinuatione. 182.244
dõatio cã mortis utrũ ex hac l.reuocet 183.245.cũ ſe.uſq; ad nu.258.icluſiuè
dona.cã mor. nõ ẽ, ꝓpriè donatio.ibi.
Nec comprehenditur ſub remiſſione facta alicui,ut poſſit donare. ibid.
Nec ſub ſtatuto loquente ſimpliciter de donatione.ibid. &185.258
donatio cã mortis an nudo pacto fieri poſſit. 184.248.& 249
donatio cã mor. an cõprehẽdat ĩ l.cũ auus.ff.de con.& demonſt. 184.250
donatio cã mortis,liberè põt reuocari ſola donãtis pœnitentia. 184.253
donatio an fieri poſſit piæ cauſæ abſenti. 199.330
donatio potius prçſumitur quàm feudi conceſſio. 202.337
donatio rei alienç conſentiente domino,debet inſinuari tãquã facta à domino ipſo. 204.349
donatio rei alienæ an inſinuationem requirat. 206.357.& 358
donatio reſcripti auctoritate reſcindi non poteſt. 235.66
donatio plus habet roboris q̃ teſtm̃, & difficilius retractatur. 256.161.
donatio ſuſpẽdi põt nõ teſtm̃.ibidem
donatio inter patrem & filiumfamilias,& inter uirũ & vxorē ualet ſi ita fiat,ut res ad aliũ ꝑueniat. 259.172
donatio q̃ pꝰ mortē donatarij ad aliũ erat ꝑ vẽtura,an natiuitate filiorum donatarij reuocetur.282.264.& 265
donatio in caſu legis noſtrç,vtrũ ipſo iure reuocet,& an donans poterit rē ipſã natis liberis vendicare,uel poſſeſſionem condicere 291.nu. 1. & 2. cum ſeq.vſq; ad nu.9 . incluſiuè.
donatio cũ reuocat vſq; ad itimã. ſ.cũ ſcã ẽ uni ex liberis,alijs poſtea natis, an & ipſo iure reuocatio fiat .292. 3

Quid ſi fiat à liberis iam à tpe donationis natis,& nõ ignoratis à patre, aut ēt ab ijs quæ poſteà nati ſunt,de quibus pater, tñ reuocaĩ ipſo iure donatio,quia inofficioſa. 291.4
donatio inter uiuos cum reuocatur, nõ ēt fructus reuocantur. 340.281
donatio ſi reuocatur vſq; ad legicimã tantum,an totum in foro conſcientiæ reddi debeat. 343.294
donationis ex hac l. reuocatio an ĩpediat,ſi ſtatutũ,aut cõuentũ ſit vt donatio pleno iure valeat.368.10.&11
donationes ſuapte natura ſunt perpetuæ,& irreuocabiles. 66.19
donationes inter uirum & uxo.quare prohibitæ. 90.109
donationes vicẽ fideicõmiſſi fungentes, non ueniunt in fideicommiſſum uniuerſale,niſi ſint in teſtõ nominatæ, uel niſi ſit expreſſum. 94.121
donationes ꝓdictæ ꝑ ſolã rei obligat onẽ reuocãtur,ſed non legata.95.132
donatiões iſtæ traditionẽ requirũt,ib.
donationes ante dictæ non requirunt hæreditatis aditionem. ibid.
donationes ſupradictę inſinuationem requirunt. ibid.
Nec pariunt tres illas actiones, quæ dantur pro legato. ibid.
Nec ueniunt in confiſcatione bonorum. ibid.
donationes eę morte confirmatæ,trahũtur retro ad tẽpus donationis.ibi.
donationes eæ non trãsferunt dñium ēt ex traditione. ibidem.
donationes iſtæ morte ciuili donãtis confirmantur. ibid.
donationes priores, quę non ſunt inofficioſæ,non reuocanĩ, ſed poſteriores,Et quid è diuerſo, ſi priores donationes erant inofficioſę,ſed poſtea tot bona quæſita ſunt,ut eorũ reſpectu non ſint inofficioſæ. 122. 34.& 35.cum ſequen.
donationes inter coniuges in diuerſis inſtrumentis eadem diæ confectis, mutuæ dicuntur. 158.119
donationes præſumptæ inſinuari debent. 166.164
donationes & feuda an poſsint propter ingratitudinem,per hæredes donantis.aut domini reuocari.273.215
Dos congrua quæ dicat. 118.28
dos quantum ad uirum eſt titulus oneroſus. 187.218
dos datur ꝑꝑ matrimoniũ nec ſine eo põt conſiſtere. 181.235
dos non debet eſſe minor legitima. 245.109.& ſeq.
dos loco legitimæ ſuccedit. 246.112
dos & ltĩma dicĩ quaſi debita.246.113
dos & legitima reſpectu patris,es alienum cenſetur. 247.114
dos reqrit ſpãlẽ renũtiationẽ.247.115
dos augetur ex fructibus 247.116
dos debet eſſe ſine onere. 247.117
dos poſt diuortiũ reuocata reditegrato redintegraĩ matrimonio.257.162
dos an computetur in legitima, cum pater filiam iam dotatã in legitima inſtituit. 259.174
dotis datio ab exneo facta,donõ eſt,& ĩſinuationẽ requirit 182. 240.& 241
Et habet beneficium ne donans conueniaĩ,ultra q̃ facere poſsit.282.242
dotis dñiũ trãſit ipſo iure ſoln.matri. ſed non poſſeſsio. 350.338
Duarum vel trium partium appellatione quid veniat. 116.20
Dubij euentus rõne,multa permittũtur,aliàs prohibita. 160.131
In dubio debem⁹ poti⁹ iudicare canonẽ ferẽdę ſnĩæ q̃ latę ſnĩæ ꝓſertim ſi pęna delicto non conſumato conſtituitur. 334.246.& 247
Qđ ꝓcedit in delictis, uel reb⁹ aliàs odioſis,nam in fauorabilibus ipſo iure obligatus,licet ſit tutus exceptione dicitur pati damnum. 337.262
Dubitãs ſcire non dicitur nec in mala fide eſſe dicitur. 38.99
Dubi⁹ & ignorãs æquipantur. 38.99
Duplex ſpãlitas ñ dẽt cõcurrere.167.

E

Ἐκβάλλω quid ſit. 266.207
ἔκβολας ibidem.
ἐβόλιμος ibid.
ἐκβόλια ibid.
Eccleſia tenere non debet ſibi oblata nato poſtea filio. 30.62
eccleſia cultrix eſt, atque autrix iuſtitiæ. 84.79
ecclleſia an & qñ habeatur loco filij. 85. 83.& 84
eccleſia an & quando liberis ante ponenda. 85.83.86.89.87.90.& 91
eccleſia ñ iudicat đ occultis. 243. 295
eccleſię debitũ remittens non minus punitur quã qui donat. 178.175
eccleſiæ ſi donatũ ſit, an ſit locus huic legi. 84.79.& 80.uſq; ad n.91.inclu.
eccleſiæ id quod honeſtum eſt, idem eſt neceſſarium. ibid.
Editus ex ſecto uentræ matris an rũpat teſtamentum. 254.141
Educatores poſſunt petere tutores dari. 231.53
Egerere puerperium. 266.207
εἰκότα apud Græcos veriſimilia dicuntur. 29.61
Eiectitia vulua. 266.206
Eijcere partum. 266.207
Electio cum ipſo iure ſecũ trahit executionem variare non licet. 345. 308
Electores publicato ſcrutinio poſſunt variare, & iterum eligere, ſi electio eſt ipſo iure nulla, quod intelligeniſi electores eſſent priuati ipſo iure eligendi. 355.375.& 376
Item niſi ius eligendi iure alieno cõpeteret. 355.377
Eleæmoſyna dãda eſt ei, qui culpa ſua in paupertatem incidit. 105.7
Elephantes flumen trãſeuntes, pullos ſuos deferunt. 12.14
Emancipari an quis poſſit ad vnum actum. 194.299
Emancipatio apud iudicem fieri debet. 163. 146
emãcipatio patris bñficiũ dicit. ibid.
emancipatio filij ad vnum tãtum actũ fieri non poteſt. 191.284
Emancipatus quãuis non ſuccedat ab inteſtato, capit ex teſtõ. 248.123
Emergentia. Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. 54.169
Emphyteuſis an ueniat appellatione bonorum. 107.14
Emphyteuta habens à dño ptãtẽ alienandi rem emphyteuticam, intelligitur ſeruata ſolennitate. 21.33.& 34
emphyteuta uel conductor à pẽſione non excuſatur, niſi oẽs fructus amiſerit, aut maiorẽ eorũ partẽ. 113.12
emphyteuta an ita poſſit alienare vt incontinenti recuperet. 258.171
emphyteuta cadit emphyteuſis propter nõ ſolutam penſionẽ, aut aliàs niſi volente domino. 293.10
Emphyteuta tenetur reſtituere fructꝰ ex eo tempore quo reſtituta eſt emphyteuſis. 339.271
Emponemata quæ dicanẽ. 341.288
Emptor qui emit cũ pacto de retrouẽdẽdo iterim facit fructꝰ ſuos. 341.283
Ἐν πλάτει quid ſignificet. 293.11
Epiſcopus diſpenſare non põt, cũ pœna ipſo iure imponitur. 355.370
epiſcopus põt diſpenſare cũ ei id expreſsè nõ negatur, niſi in caſu latæ ſententię. 355.370
εὐθύς 314.127
εὐθέως ibidem
Euictio ſi non debetur ex conuentione, pretium tamen re euicta reſtituitur. 156.111.
Euporia quid ſit apud græcos. 125.1
Exceptio non veriſimilis cùm proponitur, exprimenda eſt cã, ex qua reddatur veriſimilis. 23.38
exceptio non veriſimilis non admittẽda. ibidem
Exceptio ipſo iure cõcludens actionẽ agenti non competere, impedit litis ingreſſum. 361.413

exceptio cùm excludit actionem ipſo iure non competere,an poſsit opponi ante litis cõteſtationem. 365.462
exceptione ſpoliationis non vtitur reus criminis,niſi ſit ſpoliatus omnibus bonis, aut maiori parte. 113.12
Excipi de iure tertij poteſt, vbi quis eſt ipſo iure priuat9. 353.356.& 357
Quod qualiter intelligatur vide. 353 358.cum ſeq.vſq; ad nu. 364
Exceſſus modicus non conſideratur. 159.123
Excuſatio tutelæ ob liberos,non irritatur, ſi illi poſtea moriantur. 263. 192.
Excludere. Qui non admittitur ſæpe tamen alios excludit. 249.130
Excutere conceptum quid ſit. 266. 207.
Exemplum nec ius facit, nec regulã ſtringit.71.37.Sed id qualiter intelligatur uide. 71.39
exempla ſicut digitus rem oſtendunt, & tactui quodammodo ſubijciunt. 71. 39
Exiuiſſe non videtur,qui ſtatim reuerſus eſt. 260.179
Exorbitantia quæ ſunt, reſtringenda ſunt. 69.23
Et id qualiter intelligatur vide. ibidem.& 73.44
exorbitantia trahuntur ad eum caſum qui ex lata ſignificatione comprehẽdi poteſt. 165.155& 179.178.cũ ſeq.
Exorbitare verbum latinum. 66.19
Experientia optima rerum magiſtra. 97. 1.
Experimentum verorum ſermonum eſt quòd conueniant rebus ſenſatis ſeu veriſimilibus. 28.58
Expreſſa non tam facile retractantur quàm tacita,& præſumpta. 165.156
expreſſa voluntas plus habet uirium quàm tacita. 237.76
expreſſum plus operatur quàm tacitum. 42. 115
expreſsũ qđ nõ eſt,nõ intelligitᷣ. 61.3
expreſſum potẽtius tacito & præſumpto. 165.157
Ex templo. 314.126
Extenſio de perſona ad perſonam an tam facile ſit,quã de caſu, ad caſum. 69.28.& 29. 80.62
Extimũ patris & filij idem eſt. 16.23
Extraneus donans dotem puellæ, non conuenitur niſi inquantum facere poteſt. 182.242
extraneus adoptari poteſt in filiũ, & ſuccedit. 194.295
Extraordinarium remedium an competat cum ordinarium competit. 92 114.& 365. 457
extraordinarium quid ſit. ibid.

F

FACILIVS vires recuperat quod ab initio ualuit,& aliquo caſu infirmatum eſt,quã quod ab initio nõ valuit. 257.164
Facere malo animo, in dubio nemo præſumitur. 39.104
Factum. Contra factum ſuum quis venire poteſt, cum illud ipſo iure non ualet. 360.406
factum merum attenditur in conditionibus. 248.126
factum eſſe non ſufficit,niſi duret. 264 201.cum ſequen.uſq; ad nume. 210. incluſiuè.
factum à lege ipſo iure,ſcientiam hominis non deſiderat. 364. 450
facti contingentia nõ facit ius. 71.37
Facul & faculter. 125.1
Facultas conceſſa cõficiendi alicuius actus,quem ante facere nõ poterat, intelligitur ſeruata ſolẽnitate. 21.33
facultas & facilitas q.d differãt. 126.4
facultates cur bona appellẽtur. 125.1
facultates facilitatem omnibus rebus præſtant. 125.1
facultates facile labuntur. 126.3
facultates & prouentus an differant. 126.5

Falcidia locum habet in donationibus morte confirmatis. 94.121
falcidia nō detrahitur de legato quod ſit,ut reſtituātur piæ cauſæ,aut alteri à quo non detrahitur. 259.174
falcidia reſecat ipſo iure, ſed ita ſi petatur. 294.16
falcidia an impediatur per hæc verba pleno iure. 368.41
Falliti qui dicantur. 103.5
Falſa cauſa expreſſa in teſtamento uitiat ipſo iure,ſecus ſi nō expſſa.68.25
falſa non eſt mercatorum ſubſcriptio in qua ſcribitur Titius & ſocij,licet ipſe Titius vnū tantum ſocium habeat. 281.258
Falſitas ex non veriſimile probatur, aut certè præſumitur. 25.45.
falſitas inſtrumenti pro non veriſimile probatur. 25.45
falſitatis ſuſpicione non caret, quod non eſt ueriſimile. 25.44
falſitatis imaginem habet,quod uerimile non eſt 28.57
Familia conſeruatur per filios legitimos. 359.83
Fauori alterius renunciari nō poteſt, & ſi ius à renunciante habeat.36.90
Felix non eſt cui bona deſunt Peripateticorum ſententia. 101.1
Feudum an ueniat appellatione bonorum. 107.15
feudum conceſſum ob merita, nulla ingratitudine reuocatur. 137.15
feudum eſt ueluti quædam donatio, & beneficium & beneuola actio, & gratia. 201.335
feudum ex eiſdem cauſis reuocatur, quibus & donatio. 201.336
feudū facile reuocat.202.336. & 340
feudum eſt datio ob cauſam.202.338
feudum non diceretur, ſi vaſallus liber eſſet ab omni ſeruitio & onere ſed potius donatio, 202.339
feudum nullum tam liberum eſt, quod eximat à capitulis iuramenti fidelitatis. 202.339
feudum exemptum ab omni ſeruitio, feudum tamen dicitur. 202.339
feudum & donatio in multis differunt 202.340
feudum quod pro mercede, aut penſione conceditur, non dicitur propriè feudum. 202.341
feudum tranſit in monaſterium,quod ingreſſus eſt,qui id acceperat pro ſe & filijs. 229.42
feudum non cenſetur nouum, cùm dominus vaſallo feloniam remittit. 293.12.
feudum ob feloniam à domino reuocatur,non etiam hæredibus ipſius,ſi dominus ipſe ſciuerit, & habuerit tempus reuocandi, alias etiam hæredes poterunt reuocare. 273.215
feudum etiam à vaſallo tantum, non ab hæredibus ipſius ob ingratitudinem poteſt reuocari,ita demū quoque,ſi ſciuerit & potuerit reuocare. 274.216
feudi partem etiam minimam alienās à toto cadit. 113.14
feudi conceſſio non requirit inſinuationem. 202.340
feuda cedunt naturæ verborum,& ab ea regulantur. 63.9
feuda fœminas non admittunt. 202. 340
Fictio non plus operatur quam veritas. 165.157
fictio nō fit de re impoſſibili.166.165
fictio non habet locum in contractibus. 230.44
fictio non habet locū in alterius præiudicium. 235.64
Fideicōmiſſum datū ſimpliciter à filio uel nepote,nō uidet datū ſi filius uel nepos habeat liberos. 193.293
Fideiuſſor an p iuramētū perdat bñficium excuſſionis. 47.137.51.152
fideiuſſores aut approbatores vbi requiruntur,unus non ſufficit. 276.232
Fidus amicus non eſt fratri poſtponēdus. 88.98

Filiatio minus fauorabilis quam libertas. 199.325
filiatio nō adeò fauorabilis, ut ualeat teſtamentum nudu factum inter liberos. 199.326
filiatio non tam fauorabilis eſt, vt in filios ſiue traditione dominium tranſeat. 199.328
filiatio ſuperueniens non tollit libertatem iam conceſſam. 200.331
filiationis ius ſeparatum à iure ſuccedendi. 197.317
filiationis fauore non ſemper tempus certæ ætatis facit idem. 199.325
Filia exlcuſa à ſtatuto debet congruè dotari, & quidem uſque ad legitimam. 247.109.110.111
filia excluſa à ſtatuto, filium naturalem repellit. 247.118
filia excluſa poteſt capere ex teſtamẽto etiam imperfecto, etiam ſi factum ſit coram duobus teſtibus. 248.123.124.& 128
Filia excluſa poteſt capere abīteſtate non extantibus aut repudiantibus maſculis. 248.125
filia ſemel dotata perpetuò excluditur à ſtatuto excludente dotatas. 265.195.
filia præſumitur competenter à patre dotata. 22.36
filia donantis poſt donationem ſuſcepta, vtrum faciat locum huic legi, non minus atque filius. 119.28
filia ſpiritualis an ſit dotanda. 228.40
filia naturalis an ſit neceſſario dotanda. 234.61
filia quæ non ſuccedit vtrum reuocet ex hac lege 243. 101. cum ſequenti vſque ad num. 138. incluſiuè.
filia quæ non ſuccedit, an faciat deficere conditionem ſi quis ſine liberis deceſſerit 242.102. cum ſeq. uſq; ad num. 138. incluſiuè.
filia capit velit nolit pater. 245.108
filia facit deficere conditionem ſtipulationis reſtituendæ dotis, ſi matrimonium ſolueretur ſine filijs. 280. 252
filia cum patri renuntiat non requiritur ſolẽnitas ſtatuti. 18.26. cumſeq.
Cætera uide infra in ver. Femina.
Filius adoptatus rogatu donatarij, facit locum huic legi. 226. 23. & ſequenti.
Filius adoptiuus & legitimus æquiparantur. 192.285
filius adoptiuus nō excludit filias, ex ſtatuto repellente fœminas exiſtentibus maſculis, legitimatus vero ſic. 192.286.
filius adoptiuus non comprehenditur in conſtitutione, quæ legitimam filiorum auxit. 223.5
filius adoptiuus duas quartas non detrahit. ibidem
filius adoptiuus ſoluit gabellam, ex eo quod ſibi à patre adoptiuo eſt relictum, vt extraneus. 223.6
filius adoptiuus an ſuus dicatur. 223 8.226.21
filius adoptiuus præteritus an rumpat teſtamentum. 223.8.225.20
filius adoptiuus non facit locum. l. cum auus. 223.10
filius adoptiuus non repellit fœminas ex ſtatuto. 223.11
filius adoptiuus non comprehenditur in conceſſione feudi, vel emphyteuſis facta pro ſe & ſuis, 223.12.224.13
filius adoptiuus non comprehenditur in priuilegijs. 223.12
filius adoptiuus quem pater putabat mortuum tempore donationis, an faciat locum huic legi. 224.18.225.19. 20.21.& 22
filius adoptiuus ſuccedit in patronatu eccleſiaſtico. 225.19
filius adoptiuus ſuccedit etiam in regno. 225.19
filius adoptiuus venit appellatione filiorum etiam in odioſis. 225.21
filius adoptiuus tranſmittit hæreditatem non additam. 225.20

filius adoptiu⁹ excludit naturales tan tum filios, & aſcendentes, & uxorem. 225.20
filius adoptiuus reuocat bonorum poſſeſsionem 225.20
filius adoptiuus reuocat alienata infraudem. 225.20
filius adoptiuus poteſt impugnare teſtamentum patris. 225.20
filius adoptiuus nō uocat in ius patrē ſine uenia. 225.21
filius adoptiuus poteſt inſtitui in teſtamento non ſolemni, & ei poteſt pupillariter ſubſtitui 225.21
filius adoptiuus poteſt ſubrogari, cū ex ſtatuto fili⁹ pōt ſubrogari. 225.21
filius adoptiuus apud Gallos non ſuccedit. 225.22
filio adoptiuo debentur alimenta & quarta. 225.20
filio adoptiuo debetur tutela legitima. 225.21
filio adoptiuo an debeatur legitima. 223.8.225.20.
filium adoptiuum non tenetur pater alere. 223.8
filii adoptiui an reuocent ex hac lege 221.2.cum ſeq.vſque ad nu.26.
filii adoptiui non proſunt patribus ad conſequenda munera & priuilegia ob liberos conceſſā. 222.4
filii adoptiui non ueniunt appellatione filiorum ſimpliciter. 222.6
filii adoptiui ſunt ficti, imaginarii, & abuſiui filii 223.7.& 12
filii adoptiui in nulla diſpoſitione ueniunt. 223.7
filii adoptiui adfiliati dicūtur. 223.7
filii adoptiui tranſmittunt hęreditatem etiam non aditam ad hæredes. 225.20.
filii adoptiui bonorum publicationē impediunt. 225.20
Cætera uide ſupra in litera A. in uerſi. Adoptatus.
Filius ex ſacro fonte leuatus an reuocet ex hac l.226. 26. cum ſeq.uſq; ad nu.40.incluſiuè.
filius ex ſacro fonte leuatus ſubſtitutum non excludit. ibid.
filius ſpiritualis ita debet diligere & reuereri, imo magis patrem ſpiritualem quam carnalem. 227.27
filius patrem ſpiritualem interimens, ut parricida punitur. ibid.
filius ex ſacro fonte leuatus, an parentes ſpirituales poſsit ſine uenia in ius uocare. 227.28.228.36
filius ſpiritualis an iudex recuſari poſſit. 227.29.228.37
filius ſpiritualis an ſit teſtis adoneus. 227.30.229.39
filius ex ſacro fonte leuatus utrum ſit alendus, 227.31. 229.40
filius ſpiritualis utrum poſsit conueniri ultra quā facere poſsit. 228. 32
filius ſpiritualis an comprehendatur in authen.res quæ C. commu.de legat. 229.40
filius ſpiritualis utrum in bonis patris legitimam habeat. ibid.
Filius ſpurius poteſt à patre inſtitui ob merita. 138.22
Filius naturalis pro legitimo habetur quātum ad naturale fœdus. 24.28.6
filius patrem naturalem ut ſeipſum defendere poteſt. ibid.
filius patrem naturalē occidens, punitur ut parricida. ibid.
filius naturalis non poteſt patrem in ius uocare ſine uenia. 193.289
fili⁹ naturalis nihil differt à legitimo in iis quæ ueram naturam reſpiciunt. ibid.
filius naturalis non poteſt adoptari ut ſuccedat. 194.295
filius naturalis legitimatus poſt donationē utrum ex hac lege reuocet 235. nume. 64. & 65. cum ſequen. uſq; ad nume.70.incluſiuè.
Filius naturalis legitimatus, an excludat fœminas ex ſtatuto. 239.82
filius naturalis ſubſtitutum quem aliàs non excluſiſſet, excludit propter

pter

pter conditionem tacitè intellectam 248.120.
filius poſt donationem legitimatus ſi moritur an eodē iure res cenſeri debeat ac ſi legitimās poſt donationē natus moreretur. 276.225
filii merè naturales an ex hac l. reuocent. 232.56.& 57. cum ſeq. vſq; ad nu. 63. incluſiuè.
filii naturales non faciunt locum con ditioni liberorum. ibid.
filii illegitimi non ſunt in poteſtate patris. 233.58
Nec eis pater dat tutorem. ibid.
nec rumpunt teſtamentum ibid.
nec eis legitima debetur. ibid.
nec in fraudem alienata reuocant. ibi.
Filii naturales non excludunt fœminas ex ſtatuto repellente fœminas ob maſculos. 34.59.247.118
filii naturales nō faciunt vt teſtamentum imperfectum ualeat, tāquam inter liberos. 234.60
filii naturales nō proſunt patri ad munera & priuilegia. 234.61
filii naturales matribus ſuccedūt, etiā de iure canonico, atque etiam auiæ maternæ,& aliis per matrem coniunctis. 234.62
filii naturales poſſunt teſtamentum matris inofficioſum dicere. ibid.
In eisq; ualet teſtamentum matris imperfectum. 234.63
filii naturales ali debent à matribus & auis maternis,& è diuerſo. 234.63
filii naturales admittuntur ad emphyteuſim acceptam à matre pro ſe & ſuis filii,niſi ea illuſtris ſit. 234.63
filii naturales nihil capiunt contra uoluntatem patris. 245.108
filii naturales quid capiant ab inteſtato. 245.109
filiorum naturalium matres tutelam gerunt. 234.63
filiis naturalibus alimenta denegare non licet. 192.288
filiis naturalibus matres tenentur petere tutores. 234.63
filiis naturalibus poteſt mater exemplariter ſubſtituere. 234.63
Habentq; in eis locum leges odioſæ reſpectu matris. ibid.
filius coram patre torquendus eſt, ad eruendam citius veritatem 8.7
filius eſt patri vitæ oculus. 10.11
filius interdum inſidiatur uitæ patris nunquam pater filii. ibid.
filius vnde dictus. ibi.
filius portio corporis patris. 12.15
filius abſens gaudet priuilegiis ciuitatis ob patrem pñtem. ibid.
filius eſt pars corporis patris ibid.
filius habet, quod pater habet. ibid.
filius pōt ieiunare pro patre ibi.
filius delegari poteſt à patre, licet ſit electa induſtria perſonæ. 13.16
filius vaſallus non tenetur iurare fidelitatem patri domino. 13.17
filius non dicitur poſt mortem patris feudum acquirere. 15.20
Filius uaſalli uiuente patre feudatarius dicitur. ibid.
filius regis rex dicitur. 15.21
filius comitis gaudet priuilegio comitis. ibid.
filius ex domo patris in ius vocari nō debet,cum nullus de domo in ius uocari permittatur. 15.22
filius & pater in muneribus cenſetur quid inſeparabile. 16.23
filius pauper non dicitur cuius pater eſt diues. ibid.
filius nō debet hēre honorē paternū & onera hæreditatis repudiare. ibi.
filius poſt donationem natus, non poteſt eam confirmare uiuente patre, 36.94.& an poſſit eo mortuo. 37.95
filius exhæredari & eccleſia inſtitui an debeat. 86.89
filius natus tempore donationis, quē pater ignorabat,an reuocet donationem ex hac l. 100.16.17.18.& 19.
filius unus tm̄ poſt donationē natus, utrum huic l. locum faciat, ac plures

res

res 118.28
filius an poſſit in patrem conferre beneficium 155.107
fili⁹ pōt renūtiare ſucceſſioni patris uiuētis,& nō deſinit ēē filius 497 318
filius emancipatus aduerſus emancipationē non reſtituitur 163.146
filius cùm emācipatur bñficium recipit ideò plus debet patri, quā filius qui eſt in poteſtate. 163.146.& ſeq.
filius certa probatione probari non poteſt 166.160.& 161
filius uerus qui ſit. 166.162.230.45
filius an ueniat ad ſucceſſionē aui,nō obſtāte renūtiatione matris 181.187.
filius in hæreditate paterna ius habet in ſpe 194.296.
filius quis poteſt eodem momento fieri adoptione,& extraneus emācipatione 241.90
filius exciſo uentre editus,an reuocet ex hac l. 250.139
filius ex ſecto utero matris editus, ad legitimā hereditatē admittitur ibid.
filius ex ſecto vētre editus natus dicitur nihilque ab alio differt ēē materia odioſa 250.139.251.140.141.& 142
filius ex ſecto uentre extractus,ſuccedit ī emphyteuſi,pro ſe & liberis ex ſe naſcituris acquiſita 251.141
filius qui integer, totusque naſcitur ſed poſtea añ patrē moritur,utrū reuocet donationē,&ſi reuocet,an ſaltē donatio uires recupet ex morte ipſius 256.161.uſq; ad nu. 166.
fili⁹ fratris an nepos dicatur 282.266
fili⁹ cui⁹ natiuitate donō ē reuocata, an poſſit uiuo patre reuocare 366.3
filius uiuente patre nihil debet habere de bonis illius 366.3
filius donantis egens, à donatario ali debet 366.4
filio proſunt bona patris ad munera adipiſcenda 16.23
Filiū unicū qui ſuſcepit & quedā in codicillis reliquit,ſi poſtea aliū filiū ſuſcepit prior filius ꝓ uirili, relicta ſoluere compellitur, non etiam natus poſt codicillos 7.3
Qui poſt cōditū teſtm̄ filiū ſuſcepit, & teſtm̄ morte ꝑuētus mutare non potuit,intelligitur poſtremum filiū cum cæteris ante teſtamentū natis pro uirili inſtituiſſe ibid.
filij ad parentum bona, ex eorum & naturæ uoto uocātur 8.4
filij hoībus ſunt animi 12.14
Filij ſunt viſcera parentum 12.15
filij non debent laudimia ex patris ſucceſſione 14.19
filij uiuo patre cenſentur domini rerum paternarum 14.19.15.21
filij īpatorū Auguſti dicūtur 15.21
filij non ſoluunt decimā ex hæreditate patris,ſtāteſtatuto quod de omni lucro ſoluatur 14.19
filij præter ſpem geniti,poſſunt,repetere bona a patre quæſita nomine fratris illius 41.112
filij nati arctiore caritate amantur à parētibus quam naſcituri 97.11
filij an & qñ, & in quo ſunt eccleſiæ poſtponendi 85.83.86.89.87.90
filij cur ob parentum ſcelera puniantur 201.333
Filiorum appellatione an ueniant nepotes 99.12
filiorum merita in parentes 138.21
filiorum enunciatio propiè ad naturales & legitimos refert 226.24
filijs exiſtētibus,nepotes ēt alij deſcēdentes, non debet neceſſario inſtitui uel exheredari 86.89
filijs matres ſuccedunt 234.62
filios non habere,aut ignorare ſe habere idem 99.15
filios tpales hēre nō poſſum⁹ 191.284
cętera uide īfra ī litera P. in uerbo Pater,et in litera S. in uerbo ſtatutum
Finis potior eſt,quam ea quæ ſunt ad finem 80.60
Fęmina ſemel excluſa ob maſculos perpetuo manet excluſa,etism illis mortuis 263.194.164.& 159
fœmina

fœmina quę aboritur, dicitur magis reijcere, proiicere, uel abigere partū ſiue fœtum, aut conceptum, quam parere aut edere 267.206.& 207.
fœmina quot menſibus partum gerat 267.210.
fœmina an prohibeatur ſuccedere in feudo conceſſo maſculis & fœminis, ſi maſculus qui eam excludebat, illico mortuus, eſt 258.167. & 169
fęminę ī feudis nō ſuccedūt 202.340
Fœtus nat⁹ poſt donationē ſi ſit abortiuus, nō tēpeſtiuus, nec vitalis; an reuocet ex hac l. 265.205.266.206
fœtus intempeſtiuus & non uitalis, pro non nato habetur ibid.
Forenſes ex cauſa bene meriti, poſsūt bona in ciuitate acquirere, non obſtante ſtato in contrarium 143.49
Forma non impletur per æquipollens 352.352
forma dat eſſe rei & perfectionem ipſius eſſe 303.67
formæ omiſſio reddit actum nullum, etiam pium & fauorabilem, quod limitat multis modis 303.67.68.&69
Foro cedere apud iuris cōſultos quid ſit 103.5
Frater marito & liberis aliquādo ante poſitus 87.92
Fraternitatis maximum uinculum & affectio 87.92
Fraus præſumitur in alienatione rei particularis, in qua totum aut maior pars patrimonij conſiſtit, ſicuti & omnium bonorum, aut maioris partis, uel quotæ 110.4
fraus non pręſumitur ex alienatione, niſi omnium bonorum, uel maioris partis 113.12
fra⁹ facile cōfigitur ī adoptione 222.3
fraus facilius fit in adoptione quam in legitimatione 240.89
Frequētiora ueriſimiliora ſūt 28.60
Fructus rei pignoratæ non computātur in ſortem, cum dominus à ſnova ſallo feudū accepit in pignus abſtinēs interim ab eius ſeruitio 145.61
fructus legitimę eā augent 247.116
fructus dotis eam augent 247.116
fructus legitimę debētur à morte patris 338 270. Quod qualiter intelligatur vide 339.274
fructus utrum in caſu legis noſtrę debeantur ex natuitate filij qui reuocat, an & ante mortem 339.225. cum ſeq. uſq; ad nu. 290.
fructus ex eo reſtituuntur quod fit ipſo iure, nō expectata petitione aut ſentētia, 338.268. Quod qualiter intelligatur uide 338.269.& 273
fructus percepti ex re legata pendēte cōditione, legatario debenē 340.277
fructus percepti ex uenditione addictionis in diem, an ſint reſtituendi 340.278. 282.341.283
fructus rei donatę, donati non dicuntur 340.279
fructus non reuocantur, cum donatio inter uiuos reuocatur 340.281
fructus bona fide percepti ex donatione inter uirum & uxorem, non reſtituuntur ibid.
fructus percepti ex uenditione facta cum pacto de reuendendo an ſint reſtituendi 341.283
fructus ſequuntur dominium ibid.
fructus percepti de re fideicommiſſaria, alias reſtitutioni ſubiecta, ſub cōditione, an ſint reſtituendi 341.284
fructus non computantur in inpēſas, ad perpetuam rei utilitatem factas 341.288.& 342 289.
fructus nō cōpēſantur cū ſumptibus, cū is qui eos pcipit nō erat dñs, ēt ſi res erat ſubiecta reſtitutiōi 342.289
Fugiēs qui ſtatim reuertitur non habetur pro fugiente 260.179
Fuiſſe non dicitur qui parum durauit 258.167

G

Gabella non debetur ex hęreditate paterna 14.19

gabella

gabella non debetur pro legato malè ablatorum. 86.88
gabella ob merita remittitur. 142.42
gabella ex ſtatuto debita ex donatione remuneratoria nõ ſoluit. 145.64
gabella debetur ex remiſſione ſicut ex donatione 178.173
gabella debetur pro re pro derelicto habita ab alio occupata. 186.213
Galenus non admodum deteſtatur ſolęciſmum modo res clare pronuntiatur. 221.1
Geminatio verborum facit, vt quæ ſunt ferendæ tantum ſententię fiãt latæ. 300.43
geminatio actuum non operatur, niſi ſit interuallum, ſed tantum geminatio verborum. 301.49.& 50.cum pluribus ſequent.
geminatio operatur vbi de uoluntatis declaratione agitur, ſed nõ quando agitur de ꝑiudicio tertii. 301.51
Geminatum verbum futuri temporis, eſt latæ ſententiæ. 300. 46.cũ ſeq.
Generalis diſpoſitio quid comprehendat. 153.99.cũ duob.ſeq.
Generalis locutio eſt obſcura. 151.93
generalis ſermo generaliter intelligitur ẽt ſi maior ſit rõ in vno quam in alio, comprehenditque etiam perſonas priuilegiatas. 42.118
generalem liberationem nemo compellitur facere. 42.116
Generalibꝰ ſemꝑ ſpãlia ĩſunt. 42.118
Generalitas cuiuslibet non trahitur ad veriſimilia. 28.58
Generalitas diſpõnis quãtũ ꝑiudicet quãtũq; cõprehẽdat. 42.116.cũ ſeq.
Geneſis locus. 324.181.329.208
Genuſura propius. 90.109
Geſtum à iudice poſt tempus inſtantiæ, illi & non parti ſtatutum, ualet licèt ipſe puniatur. 301.59
Geſta citra aut præter formam mandati corruunt. 79.59
Gordianus ſenior, audita morte filii, mortem ſibi conſciuit. 9.8
Gracchus unde primũ dictꝰ. 267.210
Græcorum legibus ei non licebat publicè concionari, qui patrimoniũ publicè conſumpſerat. 104.6
Gratiæ quomodo apud antiquos depingebantur. 149.85
gratis remittere non poteſt, qui non poteſt donare. 178.174
Gratuitũ quod cenſetur & ſit. 148.82
Grauatus inter pauperes diſtribuere, nõ põt ĩ unũ tm̃ diſtribuere 276.227
Guarentigia non ualet, ubi principale non ualet. 154.105

H

HABERE pro derelicto ſpecies eſt donationis. 186.213.& 214
haberi pro tali aut loco illius, denotat improprietatem. 230. 46.232.54
Hadrianus imperator ignotorum hæreditates repudiauit, nec notorum accepit ſi haberent filios. 8.4
hadrianus eum deportauit qui filium nouercę adulterum in uenatione interemit. 10.10
hadrianus imperator, ſenatoribus, qui non ſuo uitio decoxerant, patrimonium expleuerat. 104.6
Hadrianus doctores bonorum ſuorũ publicè deridendo exhibuit. ibid.
Hæbreorum lege infantes, cur octauo die circuncidebantur. 97.2
Hæres momentaneus ſubſtitutum excludit. 261.188.
Hęres qui non conficit inuentarium, an in foro conſciẽtiæ teneatur ultra vires hæreditarias. 342.291
hæres domini an poſſit reuocare feudum ob feloniam. 273.215. & duob. ſeq. 344.302.
hæres non poteſt defuncti uoluntatẽ declarare. ibid.
hæredes donantis an poſſint reuocare ob ingratitudinem. 273.215
hæredes dñi an poſſint fundum beneficiarum, à cliente ingrato aduerſus

ſus ipſum dominum reuocare. 275. 216
hæredes mariti, an poſſint obijcere adulterium uiduæ. 274.217
hæredes donantis an poſſint reuocare ex hac l. 272.211.& 212.344. & ſequen.
Henricus imperator vxorem ſuã quinquagenariam prægnantem palam parere uoluit. 23.38
Herculius Maximum Maxentium filium imperio deturbare nixus eſt. 10.10
Hetruſcorum lex vetus. 188.268
Hippocratis enigma. 266.206.& 267 208
Hippocratis loc⁹ aïaduerſus.267.208
Homo vnde dictus. 126.3
homines plerunq; ſunt idonei gignendis liberis. 66.31
homines ſæpè falluntur, in coniecturãda mente tacita. 68.23
homines noſtri, ut uaſalli, & cæteri id genus, appellatione rerum noſtrarũ ueniunt. 198.323
hominum armatorum, uel coarctorũ appellatione an de uno dici poſſit. 276.228
Hoſtium munera non munera. 87.94

I

IACOB filium ſuum, quem mortuũ putabat, inconſolabiliter luxit. 10.11
Iaſon humanitatis admodum ſciens. 69.31
Ignorantia non uerisimilis non probatur ſolo iuramento. 23.39
ignorantia iuris non excuſat pœnas ipſo iure impoſitas, etiam mulieres. 361.419
Illico dicitur deceſſiſſe, qui mortuus eſt, antequam nomen ſit impoſitum. 258.167
Immixtio nulla ipſo iure, beneficium abſtinendi non tollit. 362.428
Immunitas p cõtractũ cõceſſa, extẽditur ad bona poſtea quæſita. 156.113
Imperator in ſuis legibus quandoque groſſo mõ & impropriè loquit. 221.12
imperatorum recentiorum tempore, nitor, elegantia, & puritas linguæ latinæ amiſſa. ibid.
Impetratio dignitatis uel beneficij non facta mentione poſſeſſionis alterius an ualeat. 364.448
Impoſſibile reputat quod à ſolo principe conceditur. 240.89
Incapax ipſo iure, inſtitutus cũ alio, an faciat huic alij in totũ. 362.429
incapaces ſucceſſionum, an faciant deficere conditionem, ſi ſine liberis deceſſerit. 247.121.248.122.& 126
Incarcerati obligatio eſt ipſo iure nulla. 309.97.& 101
Incontinẽti quod ſequitur prius actũ eſſe uidetur, ita ut vnus idemq; actus; cenſetur, aut certè vnus reſpectu alterius factus 157.117.& 118
incontinenti quid factũ eſſe cenſeatur ut idem actus reputetur. 158.119
Incorporatum quid dicatur, & an ſit uerbum latinum. 182.192
Incredibilia ſunt & non cogitabilia. 40.111
Indebitũ ſolutũ cũ renũtiatione cõditionis indebiti, pôt tñ repeti à muliere, minore & cæteris quorum fragilitas obuiat obligationi. 38.100
Atq; etiam ab aliis qui credebant eſſe debitum. 40.111
indebitum ſcienter ſolutum an reuocetur ex hac l. 203.342
Indicia multa an unũ ſufficiat ad torturam. 283.259
Infamia cùm ipſo iure infertur, etiam ex lata culpa incurritur, ſecus ſi per ſententiam. 349.332.& 333
Infamis infamia iuris an & quando teſtis eſſe poſſit. 356.385
Infamis ipſo iure an poſſit teſtamentum facere. 356.384
Infans qui adhuc in uentre eſt, utrum ex hac l. reuocet ac ſi iam natus eſſet

252.144.& 145. cum ſeq. uſq; ad nu. 155. incluſiuè.
Infans exiſtens in utero an & quãdo pro nato habeatur. 252.144.255.155
Infans qui in utero eſt, ſcripto hæredi edictum aperit ad contratabulandũ 252.144
iſq; interim obſtat ſequentibus. ibid.
& facit partẽ iis qui pari gradu sũt. ib.
& hæres inſtitui poteſt. ibid.
eiq; & donari & legari poteſt. ibid.
et ſtipulari per patrem ibid.
eiq; reſtitutio in integrum compe-petit. ibid.
et mittitur in poſſeſſionem bonorum. ibid
eiq; fit collatio à cæteris. ibid.
item ei mater tenetur petere tutorem. ibid.
infans qui utero eſt, per matrimoniũ legitimatur. ibid.
infans antequam ſit natus non rumpit teſtamentum. 252.145
infans nondum natus non admittitur ad partem hæreditatis. 252.146
Nec hæres, nec dominus eſſe poteſt donec naſcatur. ibid.
Nec eſt in poteſtate patris, nec ſuus eſt. ibid.
Nec facit ut alimẽtum uſusfructus transeat in alimenta. ibid.
Nec ꝓfertur cęteris creditoribus, in bonis tutoris uel curatoris niſi in lucẽ edatur. ibid.
Nec pupilluns dici poteſt. ibid.
Nec ei mora fit. ibid.
Nec illi tutor datur. ibid.
Nec is quidem homo eſt. ibid.
Nec ĩ repreſalis cõprehẽditur. ib.
Nec animal eſt 253.148.& 149
Nec punitur pro homicida qui eũ interemit 253.148.154.150
infans nondum natus pro nihilo reputatur. 253.149
Nec in rerũ natura cenſetur ibid.
Nec ꝓ eo ſoluit uectigal. 254.151
Nec pro eo debetur præmium, qđ per ſtatutum capienti aliquod animal decernitur. 254.152
Nec baptizari poteſt 254.153
Nec cenſetur eſſe ſup terrã ibid.
infans ſi caput ſaltem, aut aliud corporis membrum exerit extra uterũ & ille interim moritur, an huic l. locũ faciat. 255.156.157.158.256.159
et an is baptizari poſsit. 255.157.& 158.256.159.
infans qui membro aliquo exciſo naſcitur, quod forte naſci impediebat, an ex hac l. reuocet. 256.160.267.209
infans à die à natiuitate octauo, die cir cuncidebatur 258.167
infans exactus de uentre matris mortuę, & qui illico poſt deceſſit ipſi matri ſuccedit, & in patrem hæreditatẽ tranſmittit. 261.188
infanti nondum nato non debetur legitima. 252.146
Infeudatio ita facta, ut uaſallus ſit liber ab omni ſeruitio, non habet uim infeudatiõis, ſed donatiõis. 202.339
Infinitiuum omnia tempora comprehendit. 334.244
Infinitiuũ an ſit ferendæ ſniæ. ibid.
Ingratitudo futura, an remitti poſsit ſimpliciter, vel cũ iuramẽto. 48.140 51.155.
ingratitudo reducit legitimatũ ad nõ legitimationem. 192.287
Initiũ. Qđ ab initio ualuit, durat & ſi contingat caſus à quo initium ſumere non potuit. 191.282.193.292
Inimici faciẽtes inuicẽ grata ſeruitia, iniuriã remiſiſſe præſumũtur. 143.51
inimicorum munera ſuſpecta. 36.94
Iniuriæ remiſsio an requirat inſinuationem 180.184
Inopinabilia & incredibilia non cenſentur cogitari. 40.111
Inqſitio ñ ueriſim ilis caſſata. 28.60
Inſinuatio nõ req̃rit, cũdñs uaſallo remittit offenſionẽ aut pœnã. 180.183
inſinuatio an requiratur in re habita pro derelicto 186.215

inſinuatio non requiritur in feudi cō ceſſione 202.340
inſinuationi donationis an poſſit ſimpliciter renunciari, uel cum iuramento. 51.153.52.159
Inſtitutio poſthumi, trahitur ad omnem poſthumum, etiam ex alia uxore. 39.105
inſtitutio generalis filiorum, non trahitur ad filium quem teſtator ignorabat ſe habere. 69.29
inſtitutio poſthumi, trahitur ad eos, quos poſtea ipſe teſtator arrogauit. 226.23
inſtitutio uentris ſi filium pepererit locum habet etiam ſi ex uentre exciſo detractus ſit. 251.142
Inſtrumentum eſſe amiſſum probatur iuramento aſſerentis, ſi ſit honeſta perſona. 22.39
inſtrumentum quod non cantat, nec ego cantabo. 64.11
inſtrumentum guarentigiatū an probet inter prohibitos. 154.103
inſtrumētum guarentigiatum habet uim ſententiæ, ſed in iis tantum quæ reſpiciunt executionem. 154.103 & 104
inſtrumentum cùm ipſo iure nullum eſt, ea nullitatis exceptio poteſt contra illud opponi, etiam ſi ſtatutum prohibeat opponi exceptionē. 458
inſtrumenti falſitas per non ueriſimile probatur. 26.48
inſtrumento veriſimiliori ſtandū eſt. 24.42
inſtrumentorum uerba inſpicienda. 64.11
Intellectus l. iuriſgentium §. quinimò. ff. de pact. 211.16
intellectus l. poſthumus præteritus ff. de iniuſ. teſta. 264.198. & 199
intellectus l. filio ff. de iniuſ. teſt. 68.26
intellectus l. ſi quis poſthumos ff. de libe. & poſth. 226.24
intellectus l. quod dicitur ff. de libe. & poſth. 256.160.267.209
intellectus l. cum auus. ff. de condi. & demon. 81.66
intellectus l. filiusfami, §. cùm quis ff. de leg. j. 250.137
Intellectus l. poſt contractum ff. de dona. 211.16
Intellectus l. Gracchus C. de adulteriis. 13.16
intellectus l. j. C. de bon. maternis. 20.32
intellectus l. quicquid C. de bon. maternis 20.32
intellectus ad auct. ex cauſa C. de lib. præte. 68.26
intellectus l. ſi totas C. de inoffi. dona. 72.42
intellectus l. j. C. ex delict. defunct. 211.16
intellectus l. pen. C. de impub. & ali. ſubſti. 250.137
Intellectus l. quilibet C. de decurio. lib. x. 105.7
Intellectus ad c. j. de feu. 145.61
Intellectus §. poſthumi. Inſtit. de hære. quæ ab inteſta. defer. 252.146
intellectus c. quicunq; xvij. q. iiij. 72 42.81.67.82.74.83.75.76. & 77
Intentio pro mente & uolūtate apud probatos ſcriptores. 78.56
Interlocutoria ſententia trahens ſecū ſuam executionem, reuocari non poteſt. 345.309
Interpretatio fit contra proferentē, niſi ueriſimilitudo aliud ſuadeat. 27.54
interpretatio non ueriſimilis non admittitur. 28.60.65.14
interpretatio ita debet fieri, ut uerbis congruat. 64.13
interpretatio fieri debet non perimendo, ſed exponendo. 65.14
interpretatio debet eſſe ueriſimilis. 65.14
interpretatio quæ verbis nō cōgruit, cenſetur eſſe noua diſpoſitio. 65.15
interpretatio quæ ad ius commune reducit, eſt facile amplectenda. 71.35

interpretatio ea accipienda eſt, ut actus ualeat. 148.83
interpretatio lata fieri debet, cum agitur de remuneratione. 149.85
interpretatio benignior fit in pœnis. 235.246
interpretatio ſtricta & propria fit in contractibus. 226.24
Inueſtituræ tenor derogat omni naturæ feudorum. 63.9
inueſtituræ tenor inſpicitur, quia uim contractus habet. ibid.
Ab inueſtituræ tenore, non eſt recedendum. ibid.
inueſtituræ tenor potius inſpiciendus eſt, quàm natura feudi, ibid.
Ioanna Siciliæ Regina, adoptauit in filium Alphonſum Regem Aragonũ, qui ei ob id in Regnum ſucceſſit. 225.19
Ionathas ob merita in rem publicam à morte liberatus. 141.38
Ipſo facto eſt latæ ſententiæ. 317.143
Ipſo iure eſt latæ ſententiæ. 317.144
ipſo iure cùm quid fit intelligitur ſi declaretur ſiue petatur, uerum ſufficit id tacitè declarari. 292.10.11. cũ multis ſeq.
ipſo iure fit compenſatio, ſed ita demum ſi petatur. 294.15
ipſo iure actiones tranſeunt in fideicommiſſarium ſi petatur. 294.16
ipſo iure non transfertur dominium in priorem dominum, cùm contractus ipſo iure reſoluitur. Quod procedit etiam ſi ipſo iure ex diſpoſitione legis uel ſtatuti contractus annullaretur. 294.17.18
ipſo iure deficit actus ex defectu conditionis. 32.55
ipſo iure cum quid fit ſtatim debentur fructus ſine alia petitione. 338.268.& 269.339.273
ipſo iure cum quid fit obligat in foro conſcientiæ etiam ſi pœna ſit 342.291.292.293.294.& 295.
ipſo iure priuatus beneficio, non poteſt id amplius licitè tenere, ſecus ſi priuandus. 342.292
ipſo iure cum quid fit pœna afficit delinquentem, quantumlibet occultum. 343.295
ipſo iure pœna impoſita actiuè & paſſiuè ad hæredes tranſit. 343.296. 297.298.299.300.301.& 302.
ipſo iure quod fit, tranſit ad hæredes, ad quos aliàs non tranſire. 343. 300. cum ſequen.
ipſo iure cum pœna imponitur, conſtitutio non extenditur, quæ aliàs extenderetur ex eadem ratione. 344. 303.
ipſo iure cùm imponitur pœna, non extenditur conſtitutio ad exequata, ſiue æquiparata de iure antiquo. 344.304
ipſo iure cùm pœna imponitur conſtitutio iuris declaratoria addens nouã pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita. 344.305
ipſo iure cùm pœna imponitur, quod nominatim fieri debet, neceſſe eſt fieri nominibus proprijs, & expreſſis. 344.306
ipſo iure cùm quid fit, nõ eſt locus pœnitentiæ. 344.307.
ipſo iure cùm electio habet uim executionis, non licet uariare licet aliàs ſecus. 344.308
ipſo iure cùm pœna imponitur, non creſcit ne decreſcit, negatione, uel confeſſione. 346.312.313.& 314
ipſo iure cùm quid fit non admittitur moræ purgatio. 346.310. & 311.
ipſo iure cùm pœna imponitur, non mitius agitur, cùm ciuiliter agitur, quam cum criminaliter, lices aliàs ſecus. 347.315
ipſo iure cùm quid non ualet renuntiatio nihil operatur, aliàs ſecus. 347. 316. cum ſeq. uſque ad nume. 323. incluſiuè.
ipſo iure reſciſſa, reuocata, amiſſa, confiſcata, alienari non poſſunt. Nec

de eis teſtari poteſt. 348. 324. & 349.331
ipſo iure cùm infamia infertur, & ex lata culpa incurritur, ſecus ſi per ſententiam. 349.332.& 333
ipſo iure cùm pœna imponitur, conatus, ut delictum non punitur. 349. 334.
ipſo iure cùm quis beneficio priuatur, poteſt alteri illo non citato, & ſine ſententia conferri. 350.335. & 336.
Sed tamen poſſeſſio non poteſt ab eo inaudito auferri. 350.337. niſi in quatuor caſibus. 350. num. 339. cum ſequentib.
ipſo iure reſtitutus ad integrum tempus reſtituitur. 351.342
ipſo iure ſi non ualet alienatio, ſi quid contra pactum fiat, an poterit res propria auctoritate occupari. 351. 344.
ipſo iure cùm actio tollitur, poteſt & debet iudex ex officio agentem repellere. 351.345.346.& 347.
ipſo iure qui cōpenſat, ſi ſoluit poteſt repetere, aliàs ſecus. 352.348
ipſo iure cùm quid eſt indebitum, ſi ſoluatur repeti poteſt, ſi non ipſo iure non poteſt. 352.349
ipſo iure cùm pœna imponitur, ea debetur etiam ſi conſtitutio, non fuerit recepta, aut approbata. 352. 350
ipſo iure quod deficit, accreſcit, aliàs ſecus. 352.351
ipſo iure cùm idem effectus inducitur, per actum æquipollentem, poſſunt per id æquipollens impleri, quæ aliàs non poſſunt. 352.352
ipſo iure cum pœna imponitur, inſpicitur opinio delinquentis, magis quàm ueritas ut pœna euitetur. 352.353
ipſo iure priuatus impeditur agere, & poteſt ſubmoueri exceptione excluſiua iuris agentis, aliàs ſecus. 352 354.353.355
ipſo iure priuato non debent debitores ſoluere, nec ſi id faciant liberantur, ſecus ſi non ipſo iure. 354.365
ipſo iure priuato poſſunt ſubditi obedientiam ſubtrahere, ſecus ſi non ipſo iure. 354.366
ipſo iure cum pęna imponitur omiſſioni uel negligentiæ ſine die requiritur monitio, aliàs ſecus. 354.368.& 369
ipſo iure cum pœna imponitur, non poteſt epiſcopus diſpenſare. 354. 370.
ipſo iure poteſt lex dominium & poſſeſſionem transferre non homo. 354-371.
ipſo iure cùm pœna imponitur non admittitur procurator. 355.372
ipſo iure actus nullus non confirmatur iuramento. 355.373
ipſo iure cùm ſententia non tenet, poteſt iudex iterum cognoſcere & pronuntiare. 355.374.& 378
ipſo iure cum electio nulla eſt publicato etiam ſcrutinio, poſſunt electores uariare, & iterum eligere, ſed hoc intelligendum eſt, niſi electores eſſent priuati ipſo iure reeligendi: Item niſi ius eligendi competeret iure alieno. 355.375.376.& 377
ipſo iure cùm optio nulla eſt, poteſt iterum fieri aliàs ſecus. 355.379
ipſo iure priuati iure eligendi ob defectum formæ, amplius eligere non poſſunt, alias poſſunt. 355.380
ipſo iure cùm legatum tranſit in legatarium, non tenetur cauere de nō alienando, ſi nudum ei præceptum de non alienando ſit factum, aliàs ſecus. 356.381
ipſo iure necne pœna imponatur, inſpicitur, ut ſciamus pœnam ne ſtatuti, an domicilij, an denique loci delicti debet imponi. 352.382
ipſo iure quod nullum eſt, non facit indicium. 356.383

ipſo

ipſo iure infamis ſtatim teſtari nõ poteſt. 356.384.& 385
ipſo iure infamis, an & quando teſtis eſſe poſſit. 356.385
ipſo iure primum teſtamentum à ſecundo reuocatum, non reuiuiſcit, ſecundo caſſato, ſecus ſi ipſo iure ſit reuocatum. 356.386
ipſo iure cum pœna trahit ſecum executionem, non expectatur terminus intra quem quid fieri debuit, ſi certum ſit id fieri non poſſe intra eum terminum, aliàs ſecus. 356. 387.
ipſo iure cùm quid fit dominium trãſit ſine traditione, non tamen poſſeſſio. 356.388
ipſo iure cum transfertur dominium præfert is qui id habet, alij cui prius tradita eſt poſſeſſio. 358.397
ipſo iure cum pœna imponitur, an requiratur ſententia. 358.398
ipſo iure commiſſum domino quæritur, per ſententiam autem vſufructuario. 360.405
ipſo iure cum non ualet, poteſt quis venire contra factum ſuum. 360. 406.
ipſo iure quid fieri plenius eſt quàm per ſententiam. 360.407
ipſo iure quid dicitur multis modis ac reſpectibus. 360.408. & ſequen.
ipſo iure cùm defenſio tollit actionẽ, ea non reijcitur ex ſtatuto quod iubet nullam exceptionem admitti. 361.410
pſo iure poteſt ius prætoriũ aliquid tollere. 361.411
ipſo iure priuatus notariatu, nõ enim poteſt poſtea exercere. 361.412
ipſo iure exceptio concludens actionem agenti non competere, impedit litis ingreſſum. 361.413
ipſo iure quod nullum eſt, non confirmatur, amoto impedimento. 361.414
ipſo iure quod nullum eſt, non ratificatur. 361.415.& 416
ipſo iure quod nullum eſt, non præſtat titulum præſcribendi. 361. 417.
ipſo iure quod nullum eſt, cõfirmãs dare uidetur. 361.418
ipſo iure pœnas impoſitas, non excuſat ignorantia iuris, etiam mulieres. 361.419
ipſo iure cùm per allegationem ſuæ turpitudinis, concluditur ius actori competere, ea allegatio non admittitur. 362.420
ipſo iure cum quis eſt priuatus poteſt contra eum obiici poſt confirmationem electionis. 362.422
ipſo iure cùm deficit iuriſdictio citatus non tenetur comparere ibidem. 423.
ipſo iure ex cauſa tranſactionis liberatus, poteſt pœnam petere, & actorem repellere exceptione tranſactionis, aliàs non. 362.424
ipſo iure cùm nullum eſt remedium incompetens, ſufficit ignorantia iuris, ut quis non uideatur renuntiaſſe remedio competenti, ſecus ſi non ipſo iure. 362.425
ipſo iure illata ſententia facit, ut continuò dicatur res iudicata, non expectato tempore ad appellandum introducto. 362.426
ipſo iure cum actio non competit, an ſententia ſuper ea lata nulla eſt ipſo iure. 362.427
ipſo iure nulla immixtio, non tollit beneficium abſtinendi. 362.428
ipſo iure incapax inſtitutus cum alio an faciat huic alij, in totum. 362. 429.
ipſo iure nouata prima ſtipulatione, per ſecundã pœnalem, an ex illa prima agi poſſit. 362.430
ipſo iure nullũ reſcriptũ ob ſurreptionem

nem impedit iudicem delegatum co gnoſcere de principali. 363.431
ipſo iure cùm priuatus eſt vaſſallus,& tamen ei dominus offenſam condonat, an dicatur feudum nouum, an antiquum. 363.432
ipſo iure pœna à lege inflicta non poteſt à iudice commutari. 363.433
ipſo iure tutus non habet neceſſe opponere, aliàs ſecus. 363.434
ipſo iure quod nullum eſt an cõfirmari poſſit. 363.435
ipſo iure cum ſit compenſatio doli cum dolo, an dolus poſſit obiici. 363.436
ipſo iure cum perit ius minoris, an reſtitutio in integrum poſſit incidenter peti. 363.437
ipſo iure pœnę pecuniariæ ratione delicti impoſitæ ſublatæ renaſci nõ poſſunt aliàs ſecus. 363.438
ipſo iure tutus an reſtituatur contra naturalem obligationem. 363.439.
ipſo iure pœna à iure illata, an imponatur delinquenti extra territorium 363.440
ipſo iure lata ſententia à lege non poteſt confeſſio ficta vel præſumpta reuocari prætextu errorꝭs. 363.441
ipſo iure non eſt communis res empta ex pecunia communi, ideo interim alienari poteſt. 363.442
ipſo iure ſublato principali, ſublatum eſt acceſſorium. 364.443
ipſo iure vitiato principali, iuramentum id ipſum non confirmat. 364.444.
ipſo iure cum contractus, aut iudiciũ nullum eſt, ualet iuramentum ibi præſtitum. 364.445
ipſo iure cum quid conceditur, nõ eſt neceſſe adire iudicem. 364.446
ipſo iure venditione nulla, ſuppletio pretij locum non habet. 364.447
ipſo iure cum nullus eſt titulus poſſeſſoris beneficij, poteſt beneficium ab alio impetrari, ſine monitione poſſeſſionis illius. 364.448
ipſo iure cum matrimonium nullum eſt, nõ præſtat impedimentum alijs iuſtis nuptiis. 364.449
ipſo iure factum à lege, non exigit ſententiam hominis. 364.450
ipſo iure pœna vaſſallo inflicta, non poteſt à vaſſallo elui, ſine conſenſu domini. 364.451
ipſo iure cùm primę literæ nõ valẽt, ualet impetratio ſecundarum, ſiue illarum mentione. 364.452
ipſo iure cùm alienatio feudi nulla eſt tempus anni non currit agnato. 365.453
Sed & tunc idem agnatus, aut dominus, ſtatim poteſt reuocare, non expectata morte vaſſalli. 365.454
ipſo iure cum alienatio nulla eſt, non eſt opus reuocatione. 365.455.
ipſo iure tutus ſine remedio reſcindente non vtẽdo priuilegio, uidetur facere voluntariè. 365.456
ipſo iure cum nullum eſt inſtrumentum, ea nullitatis exceptio opponi poteſt contra illud, etiam ſi ſtatutum prohibeat obiici exceptionem. 365.458
ipſo iure pœna legalis impoſita non toties iteratur, quoties idem factum iteratur. 365.459
ipſo iure cum priuilegium iuriſdictionem tollit, non valet ſentẽtia lata cõtra id priuilegium. 365.460
ipſo iure cum iuriſdictio expirat, aut ſoluitur non valet proceſſus: etiam ſi partes ſponte litigent. 365.461
ipſo iure cum exceptio cõcludit actionem non competere, an poteſt opponi ante litis conteſtationem. 365 462.
Iudex cogit reum proponentem exceptionem non uériſimilem exprimere cauſam, à qua reddatur veriſimilis, nec talis exceptio admitti debet ſine expreſſione cauſæ, & propo-

proponens, ſubijcitur grauiori onere probandi. 23.38
iudex non veriſimilibus fidem dare non debet. 23.39
iudex delegatus non poteſt interpretari reſcriptum, niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiantur. 64.11
iudex in arbitrarijs poteſt dolum cōmittere. 122.32
index poteſt donare multam, & alia ad fiſcum pertinentia, ob merita. 140.33
iudex an poſſit pœnā vel minuere, uel omnino remittere ob pœnā. 140.34
iudex pater, aut filius ſpiritualis, an recuſari poſſit. 227.29.220.37
iudex non uidetur fuiſſe executus, ex quo incontinenti executio perturbata fuit. 261.184
index poteſt & debet agentem repellere ex officio, cùm actio ipſo iure tollitur, & ex actis cauſæ cōſtat. 351 345.346.& 347
iudicis arbitrio quæ relinquantur, vide ſupra in litera A. in uer. arbitrio iudicis.
iudicem adire non eſt neceſſe, cum quid ipſo iure conceditur. 364.446
iudices ob remunerationē, licitè munera accipiunt. 144.57
Iudicium multas moras habet. 314.128.
Iupiter benignus ac fauens humano generi. 267.210
Iuramentum patris non eſt filij. 13.17
iuramentum in ſupplementum probationis, non habet locum in non ueriſimilibus. 23.39.25.45
iuramentum habet uim clauſulæ, ſi nō valet quod ago, ut ago, valeat vt ualere poteſt. 34.82
iuramentum nō firmat quod infirmū eſt, ratione alterius. 36.92
iuramentum in alterius diſpendium non uergit. ibid.
iuramentum vnius alteri nocere non poteſt. ibid.& 53.164
iuramentum habet uim ſpecialis renūtiationis. 45.126
iuramentum habet vim clauſulæ ſi nō ualebit. 47.133
iuramentum facit ut quis in genere uideatur cogitaſſe. 47.134
iuramentum an habeat uim ut renuntiatio mulieris, aut minoris non certiorati valeat. 47.136.& 137.50.151
iuramentum an tollat beneficium excuſſionis. 47.137.51.152
iuramentum an ualidet remiſsionem īgratitudinis futuræ. 48.140.51.155
iuramentum an pactum de ſuccedendo ualidet. 48.142.52.158
iuramentum in generali renuntiatione appoſitum, an tollat legitimam. 49.144.52.160
iuramentum in generali, uel ſpeciali renuntiatione appoſitum, an tollat diſpoſitionem l. de ijs ff. de tranſact. 49.145.53.161.& 162
iuramentum an firmet generalem renunriationem. 50.146.53.163
iuramentum non ſupplet conſenſum. 50.148
iuramentum in renuntiatione appoſitum, eos tantum caſus comprehēdit, quos ipſa renuntiatio. 50.149
iuramentum habet vim ſpecialiſsimæ renuntiationis. 50.150
iuramentum non impedit reuocationem ex hac l. 53.164.cum ſeq.
iuramentum poſitum in donationibus & contractibus tertio non obeſt. ibi.
iuramentum nō auget obligationem, ſed addit religionis vinculum, & ſequitur naturam actus ſuper quo interponitur, omneſq; recipit conditiones, ac uires actus principalis. 153.165
iuramentum intelligitur rebus ſic ſtantibus. 154.166
iuramentum non trahitur ad incogitata. 154.170
iuramentum non trahitur ad non ueriſimilia, 155.171

Iuramentum in contractibus ex notariorum ſtilo apponi ſolet magis quā quòd partes iurauerint. 45. 126. 155. 172.
iuramentum nihil operatur inter perſonas prohibitas. 154. 104
iuramentum, uim guarentigiæ habet. ibidem
iuramentum habet executionem paratam ſicut ſententia. ibidem
iuramentum an probet inter prohibitos. 150. 88
iuramentum an uitietur, uitiato principali. 364. 444
iuramentum non ualet quando contractus aut iudicium nullum eſt ipſo iure. 364. 445
iuramentum non impletur per æquipollens. 352, 352
iuramento non creditur in non uerіſimilibus. 23. 39
iuramento damnum paſſi uel alterius ex ſtatuto, non creditur, in non uerіſimilibus. 26. 50
iuramento an renunciari poſſit alimentis ex ſtatuto debitis. Et an futuræ hæreditati per idem renunciari poſſit. 49. 141. & 142. 52. 152.
Iurantis mens verbis præfertur. 78. 56.
Iuriſconſulti nonnunquam impropriè loquuntur. 221. 1
iuriſconſulti aliquando verba, non admodum proba aut recepta uſurpant. ibidem
Iurium interpretes excuſari debent ſi impropriè & groſſo modo loquuntur. 221. 1
Iurium interpretibus permiſſum eſt loqui ut lex, uel imperator loquitur. ibidem
Iuriſdictio cum ipſo iure expirat, aut ſoluitur non ualet proceſſus, ēt ſi partes ſponte litigent. 365. 461
Ius accreſcendi locum habet in contractibus, ultrò citroq; obligantibus. 156. 112
ius quærendum non tantum habet roboris, quam quæſitum. 180. 181
ius quærendum non eſt in bonis noſtris. 181. 186
ius non liquidum an remitti poſſit à quolibet adminiſtratore, & quomodo. 183. 196
ius non liquidum eſt alicuius æſtimationis. 183. 199
ius rumpendi teſtamentum, deſcendit ex iure ſuccedendi ab inteſtato. 255. 158
ius prætorium ipſo iure poteſt aliquid tollere. 361. 411
iuri alterius nemo poteſt renuntiare in præiudicium illius, etiam ſi illæ ab renuntiante ius habeat. 87. 90
iuri de futuro an renuntiari poſſit, uel ſimpliciter, uel cum iuramento. 48. 138. 51. 153
iuri prohibitiuo an ſimpliciter uel cū iuramento poſſit renunciari. 48. 139. 51. 154
iuri adeundi præſcribitur. 357. 392
iuri dicendi contractum nullum præſcribitur. 357. 393. Quanto autem tempore habes. 358. 395. cum ſequentib.
iura & actiones an ueniant in donatione omnium bonorum exiſtētium in loco. 107. 13
iura loquentia de filiis legitimis, locum habēt in legitimatis. 240. 85
Iuſpatronatus remitti, vel donari, non poteſt, ſine conſenſu epiſcopi. 178. 173. 205. 353
iuſpatronatus ita iudicatur ut cauſæ ſpirituales. 205. 353
iuſpatronatus iudicio eccleſiaſtico diffiniri debet. ibidem
iuſpatronatus conſtitutionibus laicorum non ſubiicitur. ibidem
iuſpatronatus eſt inæſtimabile. 205. 354.
iuſpatronatus an ſit in bonis noſtris. 205. 354. & 355
iuſpatronatus an veniat appellatione bo-

ne bonorum. 205.355
iuſſus inter pauperes diſtribuere, non poteſt in vnum tantum diſtribuere. 276.227

L.

LABEO librum uerisimilium ſcripſit. 29.61
leſus non dicitur, qui potuit lucrum ex conuentione conſequi, & damnum, etiam ſi ipſe damnum paſſus eſt. 160.128
Laici in iure patronatus & cæteris rebus eccleſiaſticis, ſunt ſubditi rebus & ſtatutis laicorum. 205.355
laicis duobus negantibus plus creditur quàm duobus clericis affirmantibus, ſed minus veriſimile dicentibus. 25.46
Largè 112.11
largiẽdi verbũ & quæ ex eo ſunt quid ſignificent. 112.11.117.22
Largiter 112.11
Largitio 112.11.133.31
Largitor 112.11
Largiri quid ſignificet 112.11.117.22
Largus 112.11
Lazarus reſuſcitatus, an debuerit uxorem & bona recuperare. 258.170
Laenarum natura in conſeruandis fœtibus ex pardo genitis. 12.14.
Legati uicarios dare non poſſunt, niſi filios ſuos. 13.16
Legare & leganti conſentire ſunt diuerſa. 203.345
legare prohibitus, poteſt legare pro reſtitutione male ablatorum. 86.88
Legatarius cui vetitum eſt alienare, an teneatur cauere de non alienando. 356.381
Legatum à patre relictum filio large interpretandum. 9.9
legatum pro reſtitutione malè ablatorum pium eſt. 86.88
legatum pro malè ablatis non eſt gratuitum, ſed neceſſarium. ibid.
legatum uſufructuum bonorum, intelligitur & vſufructuum nominũ. 105.8
legatum alimentorum eſt pia cauſa. 200.330
legatum ita demum ipſo iure tranſit in legatarium, ſi res ſit ipſius teſtatoris, non ſi alterius, etiam hæredis ipſius, etiam ſi dominus conſentiat. 204.345.205.348
legatum factum mulieri ſi pepererit liberos, nõ obtinet ſecto matris utero, idemque; in omni conditione, ſi pepererit, aut ediderit liberos. 251.140.
legatum factum ei, cui ex legis diſpoſitione debebatur, an uideatur eſſe factum animo compenſandi præſertim ſi alteri ſit reſtituendum. 259.173.
legatum factum mulieri ſub conditione ſi uidua erit uel uiro ſi ad cœlibatum prouenerit, cum iure erit uiduus debetur, aut mulieri, etiam ſi in uiduitate non perſtiterint. 262.189.
legatum pro maritanda puella, an extinguatur, ſi ea uiuo teſtatore extinguatur. 274.219
legatũ ut pſo iure transferatur quantum ad dominium, ita & transfertur per actus reſolutiuos. 295.19 cum ſequen.
legatum tranſit ipſo iure in legatarium. 356.381
legata conſeruantur nato poſthumo ignoranter præterito, etiam ſi de eis fuit in genere cogitatum. 33.79. & 81.
legata ex teſtamnnto in quo filius, aut poſthumus ignoranter eſt preteritus debentur, ſi uerisimiliter ea teſtator reliquiſſet, ſi de illis cogitaſſet. 34.85

legata non reuocantur per ſolam rei legatæ obligationem 94.122
legata neceſſario requirunt aditionē hæreditatis, & non requirunt inſinuationem, & ueniunt in confiſcatione bonorum 94.122
legata non retrotrahuntur ad tēpus teſtamenti 94.122
legata non requirunt traditionem, ibidem.
legata an conſeruentur per authen. ex cauſa C. de lib. præter. rupto teſtamento, natiuitate poſthumi ignoranter præteriti 98.4
legata pijs cauſis relicta, non minuūt legitimam 199.329
legata libertatum an minuant & tollant legitimam ibid.
legatorum dominium ipſo iure tranſit in legatarium non poſſeſſio, 350.338
Legitima an tollatur per generalem renuntiationem ſimplicem uel iuratam 49.144.52.160
legitima poteſt minui pro reſtitutione malè ablatorum 86.88
legitima debetur filio adoptiuo. 225.20
legitima eſt quaſi debita 246.113
legitima cenſetur eſſe æs alienum reſpectu patris 247.114
legitima requirit ſpecialem renuntiationem 247.115
legitima auget ex fructibus 247.116
legitima debet eſſe ſine onere 247.117.
legitimæ uel trebellianicæ detractio, an impediatur. cùm teſtator totam hæreditatem reſtitui iuſſit 283.1
legitimæ ſupplementum fit ipſo iure, ſed ita demum ſi petatur. 294.14
legitimæ ſupplementum non petendo præſcribitur 357.392
Sed quanto tempore, uide 358. 395. & ſeq.
legitimæ fructus debentur à morte patris 338.270
Quod qualiter intelligatur vide 339.274.
Legitimari an quis poſſit quo ad quędam tantum 191.284.194.299.
legitimari quis non poteſt per uoluntariam iuriſdictionem, niſi citatis ijs quorum intereſt 235.64
Legitimatio donatio dicitur 190. 278.
legitimatio ob ingratitudinem reuocatu 190.278
legitimatio perfecta irritari non debet 191.282
legitimatio plus habet uirium quàm adoptio 192.286
legitimatio fauorabilior quàm adoptio 192.286
legitimatio ſpecies eſt libertatis 192 287
legitimatio non poteſt conditionem recipere 193.291
legitimatio ita fieri poteſt, ut legitimatus, uel omnino non ſuccedat, uel ſuccedat in certa re tantum 194.298.198.319
legitimatio per matrimonium multò fauorabilior & efficacior eſt cæteris 191.184.237.75
legitimatio ſub conditione fieri poteſt 195.305
legitimatio fieri non poteſt extantibus filijs, principi legitimanti diſſimulatis 196.307.& 310
Quid autem ſi ipſi filij tacitè non ſuccedunt patri 245.108
legitimatio facta tacitis filijs legitimis, licet non ualeat ad eorum præiudicium, ualet tamen in cæteris. 197.316
legitimatio nunquam reuocatur, quo ad ſtatum perſonæ, ex natiuitate liberorum legitimorum 197. 316
legitimatio integra manet, licèt effectus ſuccedendi tollatur 197.317
legitimatio fieri poteſt ut is non, ſucce-

ſuccedat 198.319
legitimatio reaſſumit effectum ſuccedendi, ſi legitimus moriatur 198.320.
legitimatio per oblationem curiæ in quibuſdam eſt potentior ceteris; 198.321
legitimatio fieri non poteſt in præiudicium eorum quibus eſt ius iam quæſitum 235.64
legitimatio nõ retrotrahitur ad præiudicium alterius 235.64
legitimatio cùm fit uiuente & conſentiente patre, non requiritur agnatorum citatio, nec aliorum quorum intereſt, ſecus ſi patre mortuo; niſi ipſe pater, ita ante mortem diſpoſuiſſet, 235.65. 237.76. 240. 86. 242.94
legitimatio facta à patre moribundo an ualeat, & an cenſeatur facta in fraudem, necne 237.73.238.74
legitimatio non facile niſi à principe impetratur 240.89
Legitimatus & libertus æquiparantur 192.287
legitimatus ob ingratitudinem, in priſtinam naturalitatem reuocari, poteſt 192.287
legitimatus per rẽ ſcriptum nihil differt à legitimato per matrimonium 193.290.195.306
legitimatus per reſcriptum ſiue per oblationem curiæ à legitimis non differt ibid.
legitimatus non habetur pro legitimo, niſi quantum ad ipſum legitimantem, non quantum ad cæteros 235.64
legitimatus per matrimonium an ex hac lege reuocet donationem 236. 71.& 72
legitimatus per matrimonium, habet querelam inofficioſæ donationis, & non alij 236.71
legitimatus poſt mortem patris, an ex hac lege reuocet donationem. 237.76.240.86.cum ſeqen.uſque ad nume.99.
legitimatus utrum dicatur uerè legitimus 238. 77. 241. 92. 242. 96.
legitimatus an ſit ſuus patri hæres. 238.78
legitimatus coram duobus teſtibus poteſt inſtitui 238.79
legitimatus vĩtem poſthumi obtinet 238.80
legitimatus ſubſtitutũ excludit 239. 84.240.86.243.99
legitimatus non eſt propriè filius, ut ſub ſtatuto comprehendatur 242. 96.
legitimato debetur legitima 238. 79
legitimati an præteriti rumpant teſtamentum 238.81.242.97
legitimati an excludant fœminas ex ſtatuto 239.82,242.98
legitimati æquè conſeruant familiã ut legitimi 239.83
legitimati nihil differunt à legitimis 239.85
legitimati per matrimonium, an ſuccedant cum legitimis poſtea natis 190.275. & quid de aliis legitimis 190.277.cum ſeq.
legitimati aliter quam per matrimonium, an ſuccedant ſi poſteà naſcuntur legitimi 190. 277. & multi ſequen.
Legitimus quis & illegitimus ſimul eſſe non poteſt 191.284
legitimus & adoptiuus æquiparantur 192. 185
legitimi uocabulum ſemper ſonat in ciuilem intellectum 241.92
legitimum eſſe ex iure dependet. 241.92
Leonum affectus in liberos 12.14
L.de his ff.de tranſ.an comprehendatur in generali renuntiatione iurata, & an ei expreſsè renuntiari poſſit, ſimpliciter uel cum iuramento 49.145.53.161.

l.Cmu

l.Cum auus ff.de con.& demo. nõ habet locum cùm teſtator cogitauit de liberis liberorum 65.30
l.cum auus non habet locum cùm teſtator mentionem fecit de liberis 32.73
l.cum auus ff.de con. & demo. eſt exorbitans,nec eſt ultra eius terminos extendenda 68.26.& 27
l.cum auus prædicta eſt fauorabilis 80.63.
l.cum auus, an habeant locum, cùm ſubſtitutus eſt filius teſtatoris. 83.76.
l.cum auus an habeat locum cum ſubſtituta eſt eccleſia uel pia cauſa 84.80
l.cum auus an habeat locum in amicto 90.105.& 107
l.cum auus loquens in patre an procedat in matre 96.1
l.cum auus & ſimiles, non habet locum in filiis natis tempore teſtamẽti 98.5
l.cum auus, an procedat in filijs iam natis 100.18.19
l.cum auus an procedat in rebus particularibus 109.1
l.cum auus non procedit in diſpoſitionibus oneroſis 162.140
l.cum auus an locum habeat in iure quærendo 181.185
l.cum auus an locum habeat in donatione cauſa mortis 184.250
l.cum auus, locum habet, etiam cum eſt filius teſtatoris 193.294
l.cum auus non procedit in filijs adoptiuis 323.10
l.cum auus an habeat locum cum inſtitutus relinquit filios naturales tãtum 232.56 cum ſeq.
l.cum auus, an procedat in filio non ſucceſſibili 244.102
l.cum auus, an habeat locum in contractibus qui fiunt gratia utriuſque 282.265
l.cum auus an habeat locum in filio fratris,& in fratre, & in aſcendentibus 282.266
l.ex præſens, ſi unquam C. de reuo. donatio. notabilis eſt & ſingularis 6.1.
l.noſtræ quæ ſit ratio & fundamentũ, 7.2.& 3.8.4.5.6.& 7. 30. 62.36.90. 91.92.& 93.37.96.& in uer. libertis 72.42.80.64.82.72.
l.noſtra locum non habet, cùm donans de liberis cogitauit 31.63.& 64.& quid ſi cogitauit in genere 33. 78.& ſeq.
lex noſtra an locum habeat cũ ſit donatio in contractu matrimonii.& an in cõtractu matrimonij uel dotis alterius 31.69.70.& 71.32.72.& in uer. donatione largitus 181.187.& 188
lex noſtra locum non habet, cùm donans alicubi facit mentionem liberorum in donatione 32.73.
Sed quid ſi eos memorans nihil tamẽ de illis diſponit 32.74.& ſeq.
Quid ſi non in donatione, ſed in alio actu poſtea eodem die & loco, & inter eaſdem perſonas cõfecto, de filiis mentionem faciat 32.75.40.110
lex noſtra an locum habeat, ſi donãs non de ſuis, ſed de donatarij liberis mentionem faciat 32.76
lex noſtra ut locum non habeat, utrũ ſatis ſit in genere non cogitaſſe 33. 78.79.80 & 81.
lex noſtra utrum ceſſet propter clauſulam codicillarem 34.82. & 83. & in ver. libertis 90. 105. & 107. & in verſi. donatione largitus 186. 261. 187.265. 188.266.& 269. 188.270.
lex noſtra locum nõ habet, ſi donans uerisimiliter donaſſet etiam cogitans de liberis 34.84.& 85
lex noſtra an locum habeat, cum ei quis per dolum inductus renunciauit 37.97
lex noſtra an habeat locũ, cùm mulier, minor, ruſticus ei renuntiant, non certiorati 37.98.cum ſeq.
lex noſtra an habeat locum, cum ei

eſt renuntiatum, ſi poſtea donāti naſcantur liberi ex alia vxore 39.103.104.105.106. & 107.40.108.109. & 110.

lex noſtra an obtineat ſi pater donās & renuntians huic legi, omnino deſperat de liberis, & tamen ei poſteà naſcuntur 40.111. & ſeq.

lex noſtra an locum habeat cum donans generaliter renuntiat omni legum auxilio.42.115.116.117. & 118 43.119.120. & 121.44.122. & 123

lex noſtra an habeat locum, ſi generali renuntiationi appoſitum ſit iuramentum 46.132

lex noſtra an ceſſet ſi citra ullam renuntiationem, appoſitū ſit iuramentum in renuntiatióne 53.164. & 165 cum ſeq.

lex noſtra an locum habeat, cum iuramenum ſimpliciter in donatione eſt appoſitum 55.173

lex noſtra an locum habeat in donatione facta liberto tantum, an etiam cùm ſit extraneo.60.1.62.7.cum ſeq. uſq; ad nu.74.

lex noſtra ꝙ ſit exorbitans 66.19.67 20. & 21.68.22.23.24.25. & 26.

lex noſtra utrum propriè & ſtrictè ſit intelligenda, an uero ad caſum aliū ſit reſtringenda 68.25.69.27. & 30. 80.61. & in uer. reuertatur. 298.34. cum duobus ſeq.

lex noſtra utrum etiam ad alias perſonas poſſit extendi 69.27.28.29. & 30.80.62.

lex noſtra an ſit fauorabilis uel odioſa 80.61.62. & 63.

lex noſtra an habeat locum cùm pater unico filio donat, & alii ei poſtea naſcūtur liberi, & quid & quātū eo caſu reuocetur 83.75.76. & 77.

lex noſtra an obtineat in donatione facta à patre filiæ, quæ ex ſtatuto ab eius ſucceſſione repellitur, & Quid in filio emancipato 83.73

lex noſtra an locū habeat in donatione facta eccleſiæ, aut alteri piæ cauſę 84.79. & 80. uſq; ad nu. 91 incluſiuè.

lex noſtra an locum habeat in donatione facta magno cuipiam amico 87.92. & 93. cum ſeq. uſq; ad nu. 106 incluſiuè.

Quid ſi fratri, aut aliis coniunctis pſonis 87.92. cum ſeq. & in uer. ſuſceperit liberos 282.266

lex noſtra an habeat locum in donationibus inter uirum & uxorem 90.108.109. & 110.91.111. & 112.92.113.114.115. & 116.93.117

lex noſtra in donatione tantum ualida procedit 91.112.92.113.

lex noſtra an ſit remedium ordinariū an extraordinariū 92.114. & utrum competat, ſi aliud remedium ordinarium, aut etiam extraordinariam cōpetat p reuocatione donationis ibi.

lex noſtra loquens in uiro donante, utrum locū habeat in muliere 96.1.

lex noſtra an habeat locum in natiuitate nepōtum 99.12.13. & 14

lex noſtra an habeat locum ſi quis cum donat habet libero, ſed eos habere ignorat, uel eos mortuos eſſe putat 99.15.100.16

lex noſtra non habet locum in filiis iam natis 100.17

lex noſtra an locum habeat in donatione nominum & actionum. & quid in nominibus ſiue in debitis conditionalibus, aut quorum dies nondū ceſſerit 105.8.106.9. & 10

lex noſtra an locum habeat in donatione emphyteuſis aut feudi, 107.14. & 15

lex noſtra utrum locum habeat cum donatur certa, aut ſingularis, non quota pars 109 1. & 2.

lex noſtra utrum locum habeat in donatione rei modicę 111.6. & nu.7. uſque ad nu.31.

lex noſtra utrū in donatione q̄ intra dimidiā oīum bonorū partē locum habeat 113.13. & 14.117.23.122.32.

lex

lex noſtra vtrum habeat vel non habeat locum, iudicis arbitrio relinquitur, quę res ſit magna, vel modica. 118.28.119.29.30.& 31
lex noſtra an procedat, ſi quis plures fecerit donationes, quę ſingulæ ob paruitatem, non reuocarentur, & ſi vna reuocaretur. 122.33.& 34
lex noſtra locum habet in donatione ſimplici, mera gratuita, & liberali tãtum. 133.1
lex noſtra vtrum locum habeat in vẽditione modico prætio facta. 133.2.134.3.4.& 5.135.6.7.8.9. & 10.
Quid ſi talis donatio facta non fuerit animo donandi. 134.4. 125. 135. 6.
Item quid ſi id quod excedit pretium, non tanti eſt, ut ob læſionẽ retractari poſſit. 135.7
quid ſi talis contractus pro maiori parte, eſſet uenditio, quam donatio. 135.9
quid ſi uenditio facta fuit minori pretio contemplatione alterius rei. 135.10
lex noſtra vtrum habeat locum in donatione remuneratoria, & quomodo 135.11.136.12.13. & 14. 137.15. & 16.146 69.
lex noſtra an locum habeat in donatione excedente merita à nobili facta. 149.84.85.86
lex noſtra vtrum ceſſet, ſi adſunt ſeruitia obſequalia, aut alia quę de iure debentur. 154.106.155.107
quid ſi huiuſmodi ſeruitia fuerint diutiſſimè impẽſa, cũ magna cura, & graui ſolcitudine, atq; etiã ĩ graui & lõga ægritudĩe. 155.108
lex noſtra an habeat locum in donatione mutua, aut uiciſſitudinaria in qua vterq; capit. 156.110.& 111.
lex noſtra utrum locum habeat in donatione mutua facta diuerſis temporibus. 157.116.& 117
lex noſtra non habet locum in donatione oneroſa 162.139.& 140
lex noſtra utrum habeat locũ in quauis donatione ob cauſam. 163.141. & 142. cum ſeq. vſq; ad nu. 150. incluſiuè.
lex noſtra an habeat locum in renuntiatione iuris quærendi. 180. 180. cũ ſeq. vſq; ad nu. 188. incluſiuè
lex noſtra utrum locum habeat in remiſſione commiſſionis feudi, & in remiſſionæ pœnæ. 180.183.& 184
lex noſtra utrum obtineat in renunciatione donationis nondum acceptatę. 181.186
lex noſtra an locum habeat in renunciatione ſuceſſionis futuræ. 181.187 & 188.
lex noſtra vtrum locum in remiſſione non gratuita habeat, & quid ſi partim eſt gratuita, & partim non gratuita. 182.189
Sed vtrum in dubio præſumatur gratuita nec ne, ut ſit uel non ſit locus huic legi. 182.190.& 191
lex noſtra an obtineat in renuntiatione facta ad commodum eius à quo res renuntiata prius prouenerat. 189.129.193.194.& 195.
lex noſtra an habeat locum in donatione facta ei qui prius donauerat, cum aliud donatur, quã quod prius donatum fuit. 190.195
lex noſtra an habeat locum in renuntiatione iuris non liquidi & requirat inſinuationem. 183.196. cum ſequen. vſque ad nu. 201. incluſiuè.
lex noſtra an habeat locum in remiſſione debiti vſurari iã ſoluti. 181.202
lex noſtra an locum habeat in litis renuntiatione. 182.203.204.& 205
lex noſtra an habeat locum in renuntiatione ſiue remiſsione pignoris vel hypothecæ. 186.209
lex noſtra an locum habeat in renuntiatione ſiue remiſsionæ quartæ. 186.210.
lex noſtra an habeat locum in remiſſione

miſsione uſus fructus. 186. 211. & 212.
lex noſtra utrum in re pro derelicto habita locum habeat. 186. 213. & 214.
lex noſtra an habeat locum in pacto lucrandi dotem. 187. 216. & nume. 217. cum ſequen. vſque ad nu. 238. incluſiuè.
lex noſtra an habeat locum in remiſſione facta vxori per virum, de lucro dotis quod facit ex pacto vel ſtatuto. 182. 239
lex noſtra an locum habeat in donatione quę fit ab extraneo ad dotandũ puellam. 182. 240. cum trib. ſeq.
lex noſtra an procedat in donatione facta à patre cauſa dotis. 182. 244
& quid in donatione propter nuptias à patre facta. ibid.
Quid ſi fiat ab extraneo ibid.
lex noſtra vtrum in donatione cauſa mortis procedat. 183. 245. cum ſeq. vſque ad nume. 258. incluſiue.
lex noſtra vtrum procedat in legatis; 186. 259. cum ſequen. vſque ad nu. 273. incluſiuè.
lex noſtra an in adoptione procedat. 190. 274. 195. 300
lex noſtra an locum habeat in legitimatione facta per matrimonium, ita vt iam nati ſuccedãt, cum legitimis poſtea natis 190. 275. cum ſequen. vſque ad nu. 322. incluſiuè.
lex noſtra an obtineat per legitimationem per reſcriptum factam. 190. 277. cum ſequen. vſque ad nume. 322. incluſiuè.
lex noſtra an locum habeat per legitimationem, quæ fit per oblationẽ 195. 306. cum tribus ſequen.
lex noſtra an obtineat, ſi legitimus qui reuocauit poſteà moriatur. 198. 320.
lex noſtra an obtineat in publicatione bonorum. 200. 332
lex noſtra an locum habeat in iis quę ludo amittuntur. 201. 334
lex noſtra an procedat in conceſſione feudi. 201. 335. cum ſequen. uſq; ad nu. 341. incluſiuè.
lex noſtra an indebito ſcienter ſoluto locum habeat. 203. 342
lex noſtra an procedat, cum quis donationi rei ſuæ conſenſit. 203. 343. cum ſequen. vſque ad nume. 352. incluſiuè.
lex noſtra an habeat locum in confeſsione, ſine cauſa facta in iudicio. 205. 352
lex noſtra an locum habeat in donatione iuris patronatus. 205. 353. cũ tribus ſeq.
lex noſtra an habeat locum in donatione rei alienæ. 206. 357
lex noſtra an procedat in donatione vel venditione ita facta, ut quod pluris ualet rem quam pretium, id ipſum uenditor donet. 206. 359
lex noſtra an obtineat, cum id fit, quod fieri aſſolet. 206. 360
lex noſtra an procedat, ſiue cõfeſtim poſt donationem, ſiue poſt longo interuallo natus eſt filius. 207. 1. cũ ſequentibus.
lex noſtra an procedat cùm adoptatur filius poſt adoptionem. 221. 2. & 3. vſque ad nu. 26. incluſiuè.
lex noſtra an locum habeat, ſi donans habebat filium adoptiuum, quem falſo rumore mortuum eſſe putabat. 137. 18. 19. & 20. 138. 21. & 22.
lex noſtra an procedat cum poſt donationem precibus & rogatu donatarii aliquis adoptatur. 226. 23. 24. & 25.
lex noſtra utrum procedat in filiis ſpiritualibus, qui ex ſacro fonte leuantur. 227. 26. cum ſeq. uſq; ad nu. 40. incluſiuè.
lex noſtra an habeat locum ſi donans ingreſſus fuerit monaſterium. 229. 42. cum ſeq. uſq; ad nu. 48.

lex noſtra an habeat locum in alumnis, quos nutrices aut alii educantur.231.49.cum ſequen.uſque ad nume 55.

lex noſtra an procedat in naturalibus tantum filiis.232.56.& 57.cum ſequen.vſque ad nu.63.incluſiuè.

lex noſtra an obtineat ſi filius naturalis legitimetur poſt donationem, 235. 64. & 65. cum multis ſequē.

lex noſtra an obtineat in natis & legitimatis poſt donationem. 243.100

lex noſtra an procedat in filio non ſucceſſibili. 243.101.cum ſeq. vſq; ad nu.138.incluſiuè

lex noſtra an obtineat ſi filius exciſo ventre ſit editus. 250.239.cum ſequentibus.

lex noſtra an locum habeat ventre, nondum edito; 252. 144. cum ſequentibus.

et: quid ſi caput tantum aut aliud membrum ſit natus 253.156. cum ſequentibus.

lex noſtra an locum habeat ſi filius illico poſt natiuitatem moritur. 258. 167.cum ſequen. vſque ad nu. 110. cum multis ſequen.

lex noſtra an procedat ſi naſcatur partus intempeſtiuus & minimè uitalis. 265.205.cum ſequen.

lex noſtra an locum habeat ſi poſt natum filium pater donans permiſerit donatarius diutius uti re donata, ſiue declaratione ſuæ voluntatis.272. 211. cum multis ſequen.vſq, ad nu. 225.incluſiuè.

lex noſtra an obtineat, ſi vnus tantū filius naſcatur.276.226. cum ſequē. vſque ad nume.263.incluſiuè.

lex noſtra utrum ita procedat ut natiuitate filiorum donatarii reuocetur donatio quam donans alteri fecerit poſt mortem prioris donatarij 282.264.cum ſeq.

lex noſtra an locum habeat in omnibus liberis ſiue ex præſenti vxore, ſiue ex futura. 283.267

lex noſtra an ita intelligatur, ut totū reuocetur. 283.1.cum ſeq.

lex noſtra an ita intelligatur vt fiat reuocatio ipſo iure. 290.1.& 2. cum ſequen.uſq; ad nu.16.

lex noſtra an ita intelligatur, ut donans natis liberis poſsit vendicare, vel poſſeſsionem condicere. 290.1.

lex noſtra an ita intelligatur, ut etiā conſtitutum appoſitum in donatione reſoluatur ut donatio. 291.2

lex noſtra an ita demum procedat, ſi pater vellet, & id ipſum declarauerit.292.10.cum ſequē. vſque ad nu. 19.incluſiuè.

lex noſtra an faciat reſtitui fructus ſtatim à nato filio ſine petitione aut ſententia. 338.268

An etiam fructus à tempore petitionis. 339.275.& ſeq.

lex noſtra vtrum locum habeat in foro conſcientiæ. 342. 291. 292. 293. 294.& 295.357.391.& nume.ſeq.

lex noſtra an ita obtineat, ut ſi donē nomine alterius, quam promitto ſub certa pœna ratum habiturum,& ille nolit ratum habere propter filios poſteà natos, vtrum teneat ad eam pœnam. 367.4.5.& 6.

lex noſtra an habeat locum, ſi is cuius nomine alter donauerat,natis ex ſe liberis ratam habuerit donationem. 367.7

lex noſtra an procedat ſi filius donat nomine patris, pro quo promittit de rato poſteà pater ratum habet,de inde ipſi filio naſcuntur liberi. 367.8.9.

lex noſtra an obtineat cum donatio ualet pleno iure, uel ex ſtatuti, uel ex donantis diſpoſitione. 368. 10. & 11.

lex noſtra an habeat locum inter iudæos. 368.12

lex noſtra an ita locum habeat,ut pater ipſe qui donauit poſsit reuocare.

care. 366.1.& 2
lex noſtra an ita procedat, ut pater teneatur rem donatam ſeruare filio, cui natiuitate facta e renocatio. ib.
lex noſtra utrum ita obtineat, ut filius cuius natiuitate donatio eſt reuocata. poſſit uiuo patre reuocare. 366.3
legi noſtræ an expreſſe renunciari poſſit. 38.87.& 88
legi noſtræ an ſit locus, ſi filius poſtea natus nolit donationem reuocari. 56.94
Cætera habes ſupra in litera D in verſicu. Diſpoſitio.
L. vlti.C. de ſacroſanct.eccle. an locum habeat in donatione tacita & præſumpta.165. 153.167.166. 167.168.& 169.
L. ſi quis maior. C. de tranſ.habet locum aduerſus tertium.348.326
L. tranſactionum. C.de tranſact. loquens de præſentia amicorum, an habeat locum, ſi vnus tantum adſit. 277.238
L. 2.C.de reſcind. vendi. non tollitur generali renuntiatione. 45.127.
L. generaliter. §. cum authē.C. de inſtitu.& ſubſtitu. loquens in patre, an procedat in matre. 96.1
L. cum alienam.C.de lega.an habeat locum in amico. 88.95
L. cum acutiſſimi. C. de fideicom. non habet locum, cum teſtator de liberis liberorum cogitauit. 30.65.
L. cum acutiſſimi, an etiam habeat locum, cum ſubſtitutus eſt filius teſtatoris 83.76
L. cum acutiſſimi loquens in filio inſtituto hærede, & rogato hæreditatem reſtituere, locum habet in ualde amico. 90.105
L. cum acutiſſimi an procedat in filiis iam natis. 100.18.& 19
L. cum acutiſſimi an procedat in rebus particularibus. 109.1.& 5
L. Cum acutiſſimi non habet locū in filijs adoptiuis 223.10
L. cum acutiſſimi an habeat locum cum inſtitutus reliquit filios naturales tantum. 237.56
L. cum acutiſſimi an locum habeat in cōtractibus qui gratia utriuſq; fiunt. 282.265
L. cum acutiſſimi an locum habeat in filio fratris. 282.266
L. ſi quis argentum.C. de donatio. an procedat in donatione tacita, uel præſumpta, 164.152.167. 166. 167.& 168.
L. ſi quis argentum præalle.an trahatur ad donationem cauſa mortis. 184.248.
L. Gracchus.C. ad L. Iul. de adulter. quomodo intelligatur. 13.16
L. quicquid.C.de bon.mater.quomodo intelligatur. 20.32
L. ſi totas.C.de inoff.donat. quomodo intelligatur. 72.42
L. quilibet C.de decurio.lib.x. intellectus. 105.7
Lex quæ generaliter loquitur generaliter debet intelligi 31.68
lex Longobardorum affinis noſtræ. 112.41.
lex ubi non diſtinguit, nec vos diſtinguere debemus. 40.109
lex an extendenda ſit ad aliam perſonam, ex ueriſimili mente quam de caſu ad caſum. 69. 28. 29.& 30. 80. 61.& 62.
lex non debet eſſe mancha & mutila 71.38
lex ambigua eſſe non debet. 71.38
lex correctoria non extenditur, ex veriſimilitudine rationis, ſed bene ex idemptitate. 73.45
lex ſequitur uoluntatem teſtatoris ſicut canis leporem. 76.52
lex quæ potiſſimum innititur equitate, contra regulas iuris communis non extenditur. 82.73

lex debet intelligi ſecundum naturã tituli in quo collocatur. 83.77
lex ita interpretãda,ut quodlibet verbum operetur. 112.10
lex prohibẽs, annullans, infirmans,& irritans, trahitur quoq; ad actũ præſumptum & fictum. 166.164.& 165
lex exorbitans & correctoria extenditur ad caſum qui comprehenditur, ſub lata & improuiſa ſignificatione. 179.178.180.179
lex ciuilis generalis,rationabilis,& fauorabilis,eſt ſeruanda in cauſa eccleſiæ & clericorum. 205.354
lex in ijs quæ pendent à uoluntate ipſius,fingendo ſiue utendo verbis fictionis,verè facere cenſetur. 241.93
lex nihil fruſtra,nil ocioſum,nihil ſuperuacuum facit. 244.105
lex Dei non clauditur rerum humanarum anguſtijs. 256.159
lex vel ſtatutum quando intelligatur eſſe latæ ſententię, aut ferendæ. 295 20.cum multis ſeq.
lex ita intelligenda eſt, vt aliquid operetur, & addat. 298.35.299.44.& 45
lex declaratoria iuris antiqui, addens nouam pœnam, non extenditur ad præterita reſpectu pœnę, quæ imponitur ipſo iure ſecus ſi per ſententiã 344.305.
lex uel ſtatutum poteſt ipſo iure dominium, & poſſeſsionem transferre & non homo. 354.371
lex ſuſcepta uel accepta quæ dicatur. 352.350
legis verba cum deficiunt, deficit, & legis diſpoſitio, etiam ſi pro magna parte conueniant. 60.2
legis verba à quo remouentur & eius amiſsio. 61.4
legis rationem, dum per coniecturas nos aſſecutos credimus, plerunque fallimur. 68.23
lege correcta, cenſetur correcta ratio legis. 179.330
leges ſunt per ora principium diuinitus promulgatę. 205.354
leges loquentes de iudiciis quæſtionem præcedentibus, verificantur in vno bono tantum iudicio. 281.259
legum præſumptiones non aptãdæ rebus non veriſimilibus. 28.59
legibus loquentibus de inſinuationibus,an ſimpliciter,uel cum iuramento renuntiari poſsit. 48.143
Liber rationnm an poſsit pro parte acceptari. 26.53
Liber & ſeruus,quis ſimul non poteſt eſſe. 191.284
Liberalis in neceſsitatibus nemo exiſtit. 154.106
Liberales ſunt, qui ſuis facultatibus captos à prædonibus redimunt. 125.1
Liberatio an requirat inſinuationem ut donatio. 167.172.179.176
liberatio poteſt fieri abſenti. 179.177
liberationem generalem nemo compellitur facere. 42.116
Liberatus ex cauſa tranſlationis ipſo iure, poteſt pœnam petere,& actorem exceptione tranſactionis repellere, aliàs non. 362.424
Liberi. Is cui in tempus liberorũ aliquid relictum eſt,non poteſt optando illud conſequi. 222.3
Qui naturalem erga liberos charitatem non curat, cerebri morbum habere uidetur. 9.9
liberi legata capiunt ex teſtamẽto minus ſolenni. 89.103
liberi iam nati impenſius diliguntur quam naſcituri. 97.1
liberorum vita parentibus æque chara. 8.7
liberorum procreatio & educatio de iure naturali. 30.66
liberorum cogitatio in genere, an tollat reuocationem ex hac lege. 33.78 79.80.& 81.
liberorum appellatione veniunt nepotes. Item & filiorum, cum illorũ fauore aliquid ſtatuitur. 12.107
liberorum appellatio non pertinet ad adopti-

adoptiuos. 224.15.16.& 17
liberorum appellatione vnus tantum comprehenditur, idq; etiam in conditionibus & ſtatutis. 278.241
liberorum enunciatio, an ſemper in plurali numero proferatur. 278.242. & 243.
liberis noſtris omnia quæ noſtra ſunt paramus. 7.4
Liberum in ſingulari pro filio vſurpauit Quintilianus. & quidam Iuriſconſulti, alijq; ſcriptores. 278.243
Liberum eſt quod operatur ſine alia re extrinſeca. 316.136
Libertas res inæſtimabilis. 70.31.200 331.
libertas ad tempus dari non poteſt. 191.284
libertas diuidi non poteſt. ibid.
libertas ſemel collata auferri non poteſt, niſi ex cauſa. 193.287.195. 301. 341.265
libertas fauorabilior eſt legitimatione. 195.301
libertas fauorabilior eſt quam legitimatio, aut filiatio. 199.325. cũ multis ſequen.
libertas eſt pia cauſa, ſed quacunque alia fauorabilior. 199. 329. 330.200 331.
libertas poteſt concedi abſenti etiam ſine nuntio vel epiſtola. 199.330
libertas filiatione fauorabilior, 200. 331.
libertas omnibus rebus fauorabilior. ibidem.
libertas vitæ anteponenda. ibid.
libertas rerum omnium optima ibid.
libertas regno perſarum anteponenda. ibidem.
libertas infinita ęſtimatio. ibid.
libertas beatos homines facit. ibid.
libertas data in fraudem creditorum, ipſo iure nulla eſt, cùm cætera mero iure ualeant, & quare. 341.265
libertatis fauore ſemper primum tẽpus certæ ætatis facit idem. 199.325
libertates noſtrorum, libertorum, non ſunt in bonis noſtris. 199.324
libertatum legata minuunt legitimã. 199. 329
libertatum legata debentur, etiam ſi hæreditas non ſit ſoluendo. 199.330
Libertus plus debet patrono, quàm filius patri. 70.34
libertus poteſt legitimam patronorum rollere, donando benę merentibus. 142.44
libertus benemerentibus amicis legare non poteſt, quo patroni partem minuant. 146.68
libertus, & legitimatus æquiparantur. 192.287
liberto facta donatio facilius reuocatur, quam quę fit extraneo. 70. 32. & 33.
liberti patris dicuntur liberti filijs. 15.22
liberti in noſtris ſunt bonis. 198.323
libertorum in dominum, & eius in liberos ac priuignos, nexus ac vinculum. 69.31.70.32.33.& 34
libertorum in dominos ingratitudo, qualiter puniatur. ibid.
libertorum ingentes diuitiæ & potentia. 80.65
libertorum genera. 95.123.& 124
Libra patris prodeſt filio. 13.15
libra ſeu cataſtrum patris, non prodeſt alumnis. 232.54
Licinius Stolo ſua lege dãnatus. 15.22
Limitata cauſa limitatum producit effectum. 40.110
Lingua animi interpres. 66.18
lingua tuba cordis. ibid.
lingua cordi cedit, dum non recedatur à verbis. 67.21
Lis non excuſat à tutela, niſi ſit de omnibus bonis, uel maiore eorum parte. 113.12
litis renuntiatio, an præſumatur fieri cauſa donationis, an deſperatione iurium, an execratione litium. 182.203
liti renuncians an uideatur fateri ius

aduerſario, in re controuerſa, eſſe. ibidem
Literæ primæ cùm ipſo iure non ualent, ualet impetratio ſecundarum, ſine illarum mentione. 364.452
Locrorum legibus cautum erat, ne quis patrimonium alienare poſſet, niſi euidentem calamitatem oſtenderet ſuperueniſſe. 104.6
Loquens generaliter, obſcurè loquitur. 151.93
Loquere & cognoſcam te. 66.18
Lucrum non eſt, hęreditas paterna. 14.19
lucrum non eſt, quod ex reciprocis, & ex viciſſitudinariis conuentionibus, ſed tamen dubiis obtinemus. 159.126
lucrum non reputatur, quod originem ducit à damno, & è conuerſo. 187.218
lucrum dotis factum à marito, an dicatur ex cauſa lucratiua. 187.216.cũ ſeq.uſq; ad nu.238
lucrum dotis, dicitur eſſe aduentitium. 181.233
lucrum quo quis priuatur contemplatione alterius, huic alteri cedet. 245.106
Ludo quęſita cenſentur ne ex cauſa onerosa, an lucratiua. 201.334
Luſor qui ſua bona fœde conſumpſit, non habet priuilegium ceſſionis bonorum. 103.5
luſor quæ perdidit alienaſſe dicitur. 201.334
Luporum amor in fœtus proprios. 12.14.

M.

Magistratvs apud Romanos olim cenſu legebantur. 16.23
magiſtratus non eſſe continuandos. 17.24.
magiſtratus ne continuetur, unus de collegio prohibere poteſt. ibid.
magiſtratus qui nõ diutius abſuturus eſt, ſuam iuriſdictionem alteri demandare non poteſt. 260.177
Mala quæ dicantur. 102.2
Maleficium probatum per tacitam uel præſumptam confeſſionem, uel præſumptionem probatum eſſe dicitur. 166.163
Mandatum ad vnum extenditur ad aliud in quo maior eſt ratio, nec deterior fit mandantis conditio. 79.59
mandatum ad uiuum obſeruãdũ. ibid.
mandatum ex ſuapte natura reſtringi debet. ibidem
mandatum etiam cauſa remunerationis factum, morte finitur. 146.69
mandatum Papę de prouidendo de beneficio ſpectãte ad collationem quorumcunq;, non habet locum in beneficio ſpectante ad collationẽ unius. 275.230
mandatum ſi pro alijs non ſcripſerimus irritum eſt, ſi pro uno tãtum ſit ſcriptum. 280.254
mandati verba recipiunt interpretationem. 79.59
mandati utilitas potius attẽditur quã forma. ibid.
mãdati fines diligẽter cuſtodiẽdi. ibid.
mandati forma quatenus obſeruanda. ibid.
mandati, etiam qualitas ſeruanda eſt. ibid.
mandati verba uere ac propriè ſunt intelligenda. ibid.
Manius Capitolinus, quamuis aliàs meritiſsimus, ob affectatum regnum ex ſaxo Tarpeio eſt præcipitatus, domus illius dirupta, & bona publicata. 141.41
Manumittere qui nõ poteſt, an poſſit manumittenti conſentire. 203.343
Marcus Aquilius multis criminibus conuictus, à pœna exemptus, ob merita in rempublicam. 140.35
M. Horatius à parricidio ſororis abſolutus ob merita in rẽpublicã. 141.36

Maritus

Maritus non poteſt reddere dotem cõ ſtante matrimonio,ſed eam nondum traditam poteſt remittere. 167.171
maritus an lucretur dotem ex ſtatuto uel pacto,cùm matrimonium momẽ to tantũ durauit .178.221.180. 229
Quid ſi vxor nondum tradita fuit. 180.230
Quid ſi necdum cognita. ibid.
maritus qui non ſuſtinet onera matrimonij,an debeat conſequi dotis lucrum,ſibi ex pacto,uel ſtatuto delato. 180.231
maritus poteſt vxori lucrum dotis remittere. 181.234
maritus qui ex ſtatuto lucratur dotẽ, vxore prædecedente ſine liberis, ab eo lucro excluditur, per filiam quæ non ſuccedit. 249.133
maritus cùm alicui dotem legat, ut vxori reſtituat falcidia non detrahitur. 259.174
maritus qui totam dotem reſtituere promiſit,an lucrum quod ſibi ex ſtatuto debetur,retinere poſſit. 283.1
marito vendenti vxori,& aſſerẽti pretium recepiſſe,an & quomodo ei credatur. 153.102
Martius Romanorum rex, ſubiurgabat malos prẹſides ſuarum poſſeſsionum,tanquam infirmos ciues.104.6
Maſculinum an fœmininum concipiat. 96.1
Maſculus non excludit fœminas ex ſtatuto,niſi ipſe ſuccedat. 245.197
Mater ſi non idoneos tutores petijt filijs,nõ dolo malo feciſſe cẽſetur.9.9
mater quę eſt in medio,ſi abſtineat à pupillari,non tamen ſuccedit ſubſtitutus. 36.94
mater relicta domina & maſſaria, idẽ conſequitur quod vxor. 90.108
mater pro nutrice interdum accipitur. 231.50
mater,nutrix. & auia poſſunt ſuſpectos tutores poſtulare. 231.53
mater tutelam filiorum naturalium gerit,aliàs tutores petere tenetur. 234. 63
mater quæ non eſt heres filij poſthumi,non excludit ſubſtitutum ex tacita pupillari comprehenſa in uulgari. 244.103
mater pregnans tenetur ventri petere curatorem. 252.144
matris iudicium ex deligendo tutore ſequendum. 18.25
matris teſtamentum imperfectum, ualet in filijs naturalibus. 234.63
matres filiis naturalibus ſuccedunt. 234. 62
materię quotidianæ, plenius attingi, tractariq; debent. 6.1
Matrimonium.Qui de matrimonio loquitur de primo tantum intelligitur 40. 108
matrimonium eſt indiuidua viri & vxoris coniunctio, 39.103
matrimonium pręſumptum eaſdem vires habet quas uerum. 167.170
matrimonium copulatum dicitur, etiam ſine coitu contra Bal.178.223 179. 224
matrimoniũ eſt cã proxima lucri dotis,quod ex pacto,uel ſtatuto defertur. 180.232.181.233.234.& 235
matrimonium contractum in articulo mortis,an ualeat, & an per ipſum legitimentur filii naturales in præiudiciũ aliorum,& an taliter legitimati reuocẽt donationem ex hac lege. 237.73.238.74
matrimonium nullũ an præſtet impedimentum iuſtis nuptijs. 364.449
matrimonij finis proles eſt. 31.69
Medicus non dicitur curaſſe ægrotũ, qui ſtatim in eandem ęgritudinem recidit. 261.180
medicis cùm creditur, aut aliis cuiuſpiam artis,an vnus ſufficiat. 277. 239.& 240
medietatis uocabulo uſus eſt Iuriſconſultus. 221.1
Meliorare verbum Iuriſconſulti.221.1

Mens non trahitur ad id quod nũquã aut raro fit. 40.111
mens in corde retenta nihil operatur in actibus humanis. 67.21
mens in corde occulta nihil eſt. 68.23
mens & ſententia legis præfertur verbis. 74.46.& 48.75.49
mens & uerba ſunt iungẽda. 77.53
mens & ratio ſtatuentium uerbis anteponenda. 77.54
mens potius quam verba in reſcriptis inſpicienda. 77.55
mens concedẽtis priuilegium, uerbis priuilegij præfertur. 78.56
mens excommunicantis item verbis præfertur. ibid.
mens item iurantis ibid.
mens teſtium præfertur uerbis. 78.57
mens contrahentium magis inſpiciẽ quam verba. 75.49.78.58
mẽs iudicũ potior eſt verbis. 78.58
mẽs mandãtis verbis prefertur. 79.59
mens animæ ſimilis eſt, uerba autem corpori. 80.60
mens præſumpta tempore donationis inſpicitur, 90.110.122. 34. 256.161. cum multis ſeq.
mentis nullũ maius teſtimonium quã qualitas inſpecta verborum. 66.18
mentis nullum eſt directum teſtimonium. 68.23
menti reſcribentis ſemper eſt recurrẽdum. 77.55
Mens teſtatoris & volũtas verbis præferẽ. 75.49.& 50.76.51. & 52.77. 53
mens teſtatoris magis cõſtat ratione quam uerbis. 76.52
mens teſtatoris dummodo conſtat, nõ eſt de verborum qualitate curandũ. 76.52.
mens teſtatoris & ratio conſideratur quod ſit contra verba ipſius. 76.52
Menſis qualis apud medicos & iuriſconſultos. 267.208
menſes à luna dicti. 267.208
Mercatorum ſubſcriptio, in qua ſcribit Titius & ſocij, falſa non eſt, licet ipſe Titius vnum tantũm ſocium habeat. 281.258
Merita in rempublicam à pœna liberant, uel pœnam minuunt. 140.34.& 35.141.36.& 37.38.& 39
merita in rem publicam, non tantum ſua, ſed etiam maiorum liberant à pœna niſi in grauiſſimis. 141. 40. & 41.
merita parentum ad liberos tranſeunt ibidem.
merita faciunt præ ſumi donationem. 143.50.
merita faciunt, præſumi remiſſionem iniuriarum. 143.51
merita faciunt reſcriptũ præſumi fuiſſe proprio motu conceſſum. 143. 52
merita faciũt præſumi potius donationẽ inter uiuos quã cã mortis 143.53
merita faciunt vt donatum officiali, uel prelato, cenſeatur contemplatione perſonę. 144.54
merita præcedentia faciũt competere actionẽ, q̃ aliàs nõ cõpeteret. 144.60
merita non reputantur quæ iure ſunt debita. 155.106
meritorum cauſa. 45. ſpecialia, cõtra regulas iuris communis. 135. 11. cũ multis ſeq. uſq; ad nu. 65
meritorum gratia, donationes latiſſimè ſunt interpretandæ. 143.48
meritorum generalis mentio, an ſufficiat in donatione 148.87.& 88. cum ſeq. vſq; ad nu. 99. incluſiuè.
Vtrum uerò & ſpecialis ſatis ſit. ibi.
meritorum ſpecialis mentio, an probet in prohibitis. 149.87. cum multis ſequen.
meritorum iurata aſſertio, an probet in eiſdem. 150.88.& 91
meritorum aut alterius rei aſſertio, in prohibitis quamuis non probet, minuit tamẽ probationis onus. 153 100.101.& 102.
meritorum aſſertio inter prohibitas perſonas, facta in inſtrumento guarẽtigiato, an probet. 154.103

Μέρος

Μέρος apud Græcos etiam principiũ ſignificat. 267.210
Eçq; potius præſumũtur reales quã perſonales. ibid.
Metus non ſolum ſui ipſius, ſed etiam filiorum vitiat matrimoninm. 8.7
metus tormentorum filii, non minor eſt, quam ſui ipſius. 9.8
metus nihil ei auxiliatur, qui ſibi eũ ſua culpa intulit. 103.5
metus is iuſtus eſt, qui eſt omniũ bonorũ, uel maioris partis eorũ. 113.12
Miles remunerationis cã, poteſt donare concubinæ. 138.24
miles quidam Lucanus apud Fabium Maximum accuſatus, quòd mulieris amore noctu ſępe in caſtris vagaretur, ob merita in rempublicam liberatus. 141.37
Μήνη, Luna dicit Græcis. 267. 208
μὴν, menſis dicitur. ibid.
Minimum quando ſit in conſideratione. 114.15
Minor renuntians huic l. vel cogitans de liberis, niſi fuerit certioratus, ex hac l. reuocat. 38.101
minor præſumitur ius ſuum ignorare. ibid.
minor ueriſimilius & ꝓbabilius ignorat ius quam mulier. ibid.
minor plus habet fauoris in reſtitutione in integrum quã mulier. ibid.
minor in ignorantia iuris æpuiparat ruſtico & mulieri. 39.102
minor an pro minimo damno reſtituatur. 114.15
minor licet nõ poſſit ſine decreto res immobiles alienare, poteſt tamen ob merita donare. 139.29
minor an poſſit rationem tutelæ remittere tutori. etiam mutuo remittenti. 157.115
minor nõ reſtituitur aduerſus mutuã fideicommiſſi remiſſionem. 160.128
minor tranſigens ſuper liquido nõ facilè liquidando, uidetur deceptus, aliàs non. 185.197
minor an poſſit donare rem im mobilem cauſa mortis. 184.253. 186.258.
minor non de eiſdem rebus teſtari poſſit. 185.254
minor nutricem, educatorem & alumnum manumittere põt. 232.53
minor ſe gerens pro hærede, & poſtea factus maior exigens debitores hæreditarios, an ſibi pręiudicet ut non poſſit abſtinere. 365.457
Modicus exceſſus non conſideratur. 159.123. cum ſeq.
Momentum non cõſideratur. 260.178
Monachi etiã gignũt liberos. 30.66
Monaſterium quod quis ingreditur, loco filij habetur. 85.84
monaſterium non excludit ſubſtitutũ filium teſtatoris. 87.91
monaſterium quod donãs ingreditur, an reuocet ex hac l. 229.42. & nu. 43 cum ſeq. vſq; ad nu. 48
monaſterium an vicem liberorum obtineat. ibid.
monaſterium an obtineat feudum qđ quis accepit pro ſe & filijs. ibid.
monaſterium adeo tenet uicem ſui hæredis, ut prohibitus alienare emphyteuſim, poſſit tamen in ea monaſterium inſtituere. ibid.
monaſterium tãquam poſthumus. ibi.
monaſterium reuocat teſtamentum prius factum. ibid.
monaſterium in ſtatutis, non venit appellatione filij aut hęredis 230.44
monaſterium eſt filius fictus. 230.45
monaſterium haberi pro filio, obtinet tantum in ultimis voluntatibus, & id quidem in caſibus expreſſis. 46. Immò nunquam ſecundum aliquos. 230.47.
monaſterium reuocat uſq; ad legitimam. 230.48
Monitio canonica an requirat multorum dierũ interualla, an vero vnius ſufficiat. 281.256
monitio requiritur, vt incurratur pœ

na quæ ipſo iure ſtatuitur omiſſioni ſine præfinitione temporis, ſecus ſi non ipſo iure. 338.268
Mora ſemel contracta intra quod tempus purgari poſſit, relinquitur arbitrio iudicis. 119.31
mora non purgatur cum diſpoſitio eſt conſumata. 345.310
mora non purgatur cũ terminus gratiam perimit. ibid.
moræ purgatio non admittitur cum quid fit ipſo iure. ibi.
moræ purgatio cum admittitur, intelligitur modo id ſtatim fiat. 346.311
Mors alteri⁹ expectari, nec ciuile, nec naturale eſt. 39.103
Mortuus fuiſſe non cenſetur, qui ſtatim reuiuiſcit. 258.170
mortuus reſuſcitatus an recuperet bona. ibid.
Moses prohibuit patrẽ & filium uno die decolari. 16.11
Motus proprius nũquam includit nõ ueriſimilia. 27.55
Mulier renuntians velle iano non certiorata, non ſibi præiudicat. 37.98
mulier renũtians huic l. uel cogitans de liberis, nihilominus reuocat vi h⁹ l. niſi fuerit certiorata. 37.98. cũſeq
mulier ius ſuum ignorare præſumit. 38.99.
mulier, ruſticus & minor in ignorantia iuris æquiparãtur. 39.102
mulier quinquagenaria ſterilis. 40.111
mulier & minor non certiorati, an ꝓpter iuramentum excludantur à beneficio reſtitutionis. 47.135. & 136.
mulier quæpiã optione ſibi facta, fratrem viro & filijs antepoſuit. 87.92
mulier prohibita à ſtatuto ſine uiri conſenſu donare, id poteſt remunerationis 140.30
mulier poteſt ſibi in dote præiudicare, remunerationis cauſa. 140.31
mulier quæ ex ſtatuto ſine aliqua ſolennitate vendere non poteſt, poteſt citra eam ſolennitatem vendenti cõſentire. 203.343
mulier commater, poteſt occiſorem ſui compatris accuſare. 228.33
mulier quæ proprietatẽ rerum à marito relictarum perdit, quia viuente filio nupſit, eandem recuperat mortuo ipſo filio. 257.162
mulier quæ ob id quòd iterum nupſit amiſit id quòd ex ſucceſsione unius ex filijs perceperat, idem recuperat mortuis cæteris filijs. ibid.
mulier habens liberos, nubens intra tempora luctus, infamis efficitur, nec ei infamia remittitur, niſi ipſis ſuis liberis dimidiam omnium bonorum ſuorum partem donauerit, ſed liberis mortuis, totum ad matrem reuertitur. ibid.
mulier per quot tẽpus maritũ lugere teneatur & uiduã manere. 367.210
mulieri non ſubuenitur niſi in caſib⁹ expreſsis. 38.100
mulieri ſemper ſubuenitur in damno uitando ibid.
Multi qñ dicantur, aut pauci 119.31
Munera quæ pater ſubeſt, nõn teneatur filius ſubire. 16.23
munera amicorum facilius reuocantur. 87.93
munera hoſtium non munera. 87.94
Mutua pactio ne euictio debeatur, facit ut nec pretium quidem reddi debeat. 156.111

N

NABATEI qui opes ſuas minuiſſent publicè mulctabãt, qui auxiſſent, honorabant. 104.6
Natura homines produxit ad liberorum procreationem. 30.66
Natura ſimul & parentum votum filios ad bona ipſorum parentum admittit. 90.106
Natura non facit differentiam inter legitimos & naturales. 193.288
Naturalis proles pro legitima habetur, quantũ ad nãle fœdus. 193.288
Natus iterum naſci non põt. 235.69

natus

natus propriè dicitur, qui ſecto ventre eſt editus, nihilq; ab alio differt & in mā odioſa. 251.141. & ſequen.
natus non uidetur qui confeſtim mortuus eſt. 258.167
Naxię mulieres ſolæ octauo menſe pariunt. 267.210
Neceſſitas nō eſt in conſilio. 86.89
Negatiua vniuerſalis plus habet viriū quam affirmatiua. 300.7.93
negatiua vniuerſalis requirit omnia eſſe vera. 332.229
Nemo ſolus ſatis ſapit. 22.36
Nepos venit appellatione filiorum, qn̄ teſtator nepotem tractabat vt filium. 89.101
nepos excluſus ab inteſtō ob filiū, inſtitutus dicit eſſe ſuus. 248.123
nepos an dicatur fili⁹ fratris 282.266
nepotis natiuitas, utrum vt filii legi noſtræ locū faciat. 99.12.13.& 14
nepotes veniunt appellatione liberorum. ibidem.
nepotes veniunt appellatione filiorū. ibidem.
Cætera vide infra in litera S. in uer. ſpurius.
Nero vituperatur ꝙ annuam penſionem ſtatuerit quibuſdam, qui luxu habitus opes diſpenſaſſent. 104.6
nero arguitur ꝙ diuitiarū fructū nō aliud putabat quā profuſionem. ibi.
Nobiles ſolent vberiorem referre gratiam. 149.86
nobilium proſapia ac peculiaris eſt liberalitas. ibid.
Nobis iam quæſitum non debet facto alterius tolli. 191.283
Nomen īponebat̄ octaua die apud iudæos, & q̄d apud alios 258.167.& ſe.
Non fuiſſe in loco fingitur, qui breui tempore manet. 257.176
Notarius an poſſit apponere renūtiationes ſolitas. 45.126
notarius an poſſit apponere renuntiationes huius legis, ex clauſula in donatione appoſita, ex clauſula quòd poſſit extendere arbitrio ſapientis. 56.174
notarius nō pōt extendere ea quæ nō ſunt ex natura contractus. ibi.
Notariatu priuatus ipſo iure, non eū pōt poſtea exercere. 361.402
Noua cā tollit priuilegium. 290.279
Nullitatis plus habet quod ab initio nō ſubſiſtit, q̄ quod ex poſt facto deficit. 257.164
nullū quod ē, annullari nō pt. 92.113
nullū ipſo iure ñ ratificat̄. 361.415.416
nullus aut pauci donāt inimico & male merito. 87.94
nullum quod ipſo iure eſt, non facit iudicium. 356.383
nullum ipſo iure, non confirmatur impedimento amoto. 361.414
Numerus pluralis pro ſingulari & ē contrario. 279.226.& ſeq.
Nummo addicere quid ſit. 134.3
Nutrix pt̄ à minore māumitti. 232.53
nutrix & alumnus ęquiparantur coniunctis ſanguine. ibid.
nutrix poteſt tutorem ſuſpectum poſtulare. ibid.
nutrix habet ius petendi tutoris, proſpiciendiq; de tutore vt mater. ibid.
nutrix & alumnus capiunt legata ex teſtamento imperfecto. ibid.
nutrix accuſari non poteſt ab alumno. ibid.
nutrix an ſit teſtis idonea. 232.54
nutrices dicūtur matres, 231.49.& 50
Sed an propriè uel īpropriè. 232.54
nutrices in ius vocari non poſſunt ſine venia. 232.50
nutrices & edutatrices magno affectu proſequuntur alumni, & è diuerſo 231.51.52.& 53.
nutrices Chriſtianæ non ſint iudæorum. 232.53
nutrices an ſoccedant. 232.55
nutrices an alumnos inſtituere teneā tur. ibid.
nutricibus & alumnis an legitima relinqui debeat. ibid.

Nutricum ut matrum concubitus interdictus eſt. 232.53

O

OBLIGATIO omnis intelligitur rebus ſic ſtantibus. 54.166
obligatio antidoralis an cõtrahatur, inter parentes & filios. 138.21
obligatio antidoralis communis omnium animantium. 145.67
Non tñ eius cã licent omnia. 145.68
obligatio antidoralis non impedit repetitionem indebiti. 145.68
Quod qualiter intelligatur. vide. 183. 195
obligationis antidoralis effectus, remiſſiuè. 144.66
obligationi an ſatisfactum ſit ut nõ reuiuiſcat, ſi res ſoluta demuò ad obligatum reddeat. 262.191
Obligatus ex dolo uel delicto, nõ gaudet beneficio ceſſionis bonorũ. 103.5
obligatus ipſo iure. licet tutus exceptione, dicitur pati damnũ. 338.267
obligatus naturaliter, an reſtitui poſſit aduerſus obligationem naturalem. 262. 429
Obſcura aſſertio nihil releuat. 151.93
Obſtetrices quare ſic dictæ. 254.154
Offenſa tacita uel ficta facilius aboletur quam expreſſa. 160.156
Officiali capienti delinquentem, aut bannitum ex neceſſitate ſui officij, nõ debetur præmium à ſtatò præſcriptum, 156.106
ὀλβιάζω, beo & dito. 102.1
ὄλβιας, felix diues. ibid.
ὄλβος, beatitudo, & diuitiæ. ibid.
Omiſſum habetur, quod à teſtatore in ſcriptura, uel prolatione verborũ diſpoſitiua non emittitur. 67.21
omiſſum non uidetur quod eadem ratione concluditur. 73.45
Onera matrimonij vix tolerabilia. 179. 226
Onocentaurus mortem præfert ſerui tuti. 201.331
Opinabile maximè, magis eſt veriſimile. 28.60
Opinio delinquentis, non tam inſpicitur quam ueritas, cùm datur opera rei illicitæ, niſi tamen in pœnis ipſo iure impoſitis. 352.353
Ops Dea quæ & terra eſt, ex veterum opinione, naſcẽtibus infantibus præeſt. 254. 154
Eadem Maia dicitur & fatua, & ei adiungitur Mercurius. ibid.
Optio cùm ipſo iure nulla eſt poteſt iterum fieri, aliàs ſecus. 355.379
Oratio mentis interpres. 66.18
Orcini liberti qui dicantur. 95. 124
Orphitianum. ſenatuſconſultum. 1.2
Orphitorum familia. 1.2
Orphitus ad quem ſcripta eſt lex noſtra, quis fuit. 1.1
Orphitus medicus. 1.2

P

Π LITERA: Græca nota veriſimilitudinis. 29.61
Pacificã poſſeſſionẽ nõ uideẽ accepiſſe qui ab ea ſtatim ẽ deturbatus. 261.185
Pactum de ſucceſſione filiorum ualet, quamuis non liberorum. 10.11
pactum de ſuccedendo iuratum an ualeat. 48. 142.52.158.
pactum potentius eſt quã teſtm. 81.66
pactum inter viuos de hæreditate uiuẽtis licet nõ ualeat tenet tñ, ſi inter fratres fiat, ut altero decedẽte ſine liberis alter eius bona habeat. 161.132
pactũ pr fratres in diuiſiõe bonorũ appoſitũ ut ex eis extãtibus filijs maſculis, fœminę nõ ſuccedãt an ualeat. ibi.
pactum lucrandi dotem, an ſit oneroſum uel lucratiuum, & reuocetur ex hac l. 187.216, cum ſeq. uſq; ad nu. 238. incluſiuè.
pactum de dote lucranda an requirat inſinuationem. 179.228

pactum de futura ſucceſſione licet non ualeat fauore filiorum ualet ta men piæ cauſæ fauore 199.327
pactum de retrouendendo an dominium transferat ipſo iure oblato pretio 294.18
pactum de non petendo ipſo iure nõ tollit actionem, niſi cùm ſit ei qui aliàs exceptione tutus eſt, vel niſi geminatum ſit 299.45
pactum addictionis in diem, facit uen ditionem puram, aut cõditionalem ſecundum verba quibus conficitur 341.283
pacti & contractus tenor inſpiciendus 62.7
Pantherarum natura cùm fœtus habent 12.14
Papa non cenſetur in ſuis reſcriptis uti certa ſcientia, niſi verbis id con cipiat 64.11
papa poteſt infeudare caſtra eccleſiæ benemeritis 139.27
papa mandante alicui prouideri de aliquo beneficio in tali eccleſia, ſi ibi ſit unicum, ex dicta prouiſione non debebitur 123.37
Papinianus aliquando fuit ſibi contrarius 189.273
Parentes non ſuſtinent filijs ſuperſtites uiuere 9.8
parentes filios in exiliũ ſequuti ibi.
parentum pietas, amor, affectus in liberos 7.3
parentum amor abſcondi non poteſt 10.11
parentum à natura proficiſcitur, brutisq; communis eſt 11.13.12.14
parentibus uita liberorum cara eſt atq; ſua 8.7
parentibus omnia poſt Deum debemus 138.21
Paria ſunt aliquid fieri cõtra uel præter formam 79.59
paria ſunt non habere filios, uel ignorare ſe habere 99.15
paria ſunt aliquid facere tẽpore prohibito aut in id tẽps reiicere 197.312
paria ſunt forum laicorum ſortiri, & eorum legibus ſubijci 205.353
paria ſunt non ſuccedere, & non eſſe in rerum natura 245.107
Pariẽdi tẽpa abunde deſcripta 272.210
Pars unde dicatur 114.20
partis appellatio quid comprehẽdat in legibus, teſtamentis, confeſſionibus, ſtatutis, conſuetudinibus, libellis, teſtiũ depoſitionibus contractibus, & ſententijs 111.8.115.18.116 19.20.& 21
partis appellatio pro dimidio uſurpatur 112.9
Partiri uerbum remiſſiuè 117.20
Partus intempeſtiuus & non uitalis pro nato nõ habetur 265.205.&ſeq.
partus ſeptimeſtris & optimeſtris an vitalis ibid.
partus ſeptimeſtris cur uitalis ibi.
partus octimeſtris cur non uitalis ib.
partus decimeſtris & uendecimeſtris an legitimus, tempeſtiuus & uitalis 267.210
partus 14. menſium ibi.
Parum & nihil æquiparãtur 159.124
pater non præſumitur extraneos filijs ante ponere 7.3
pater dotans filiam unicam, ſi pactus ſit dotem fratri ſuo, quem ſibi hæredem deſtinauit, reſtitui, ſi ſine liberis filia moritur, ſi ipſe poſteà liberos ſuſcipit, dos illis & non fratri reſtituenda, eſt 7.3.
pater pl⁹ diligit filiũ quã ſeipſum 8.7
pater æquè poteſt tranſigere pro ſanguine filii, ac pro ſuo ibid.
pater uicaria morte filium redemit 9.8.
pater deportatus quòd filium adulterum nouercæ interemit 10.10
pater ſolicitus eſt de filiorum ſalute 10.11
pater nõ dicitur relaxatus è carcere, ꝗ cogit relinquere filios obſides ib.
pater non dicitur abeſſe à ciuitate, in

qui

qua reliquit filios 12.15
pater & filius vna perſona, unum corpus, una caro ibid.
pater poteſt ieiunare per filium ibi.
pater non poteſt vindictam alteri demandare, niſi filio 13.16
pater ius ſuũ in liberos amittit, in ijs quæ ius publicum cõcernunt 13.17
pater poteſt alienare in filium ſuum potentiorem 14.18
An autem in adoptiuum 223.9.
pater & filius in muneribus cenſetur quid in ſeparabile 16.23
pater cum multis filijs pro uno capite cenſentur ibid.
pater & filius in munerib⁹ & honoribus, ad intellectum unius perſonæ reducuntur ibi.
pater in teſtamento non ſolenni, tutorem dat filio, etiam ſuſpectum & prodigum 18.25
pater etiam minor, modo ſit adultus dat tutorem filio ibid.
pater ſine decreto, res filij ſui minoris, an poſſit alienare 19. 28. & 29. 20.31.& 32.21.33.34.& 35.
pater tutor nón tantum iuris habet quã legitimus adminiſtrator 15.29
pater legitimus adminiſtrator poteſt conſtituere procuratorem ante litẽ conteſtatam 19.29
pater tutor uel curator filii tenetur reddere rationem, at legitimus adminiſtrator non tenetur ibi.
pater hereditatem matris non poteſt intær filios minores diuidere ſine iudicis decreto 20.31
pater non poteſt ſine decreto iudicis alienare, neq; tranſigere ſuper bonis inquibus habet uſumfructũ in præiudicium filii ibi.
pater præſumitur competenter dotaſſe filiam 22.36
pater mentionem faciens liberorum in una parte teſtamenti, nõ cenſetur cogitaſſe de illis in clauſula ſubſtitutionis, niſi in ea & de illis mentionem fecerit 32.75.40.110
pater fraudem non committens, omnia bona alienare poteſt 35.87
pater an poſſit renuntiare beneficio huius legis 35.87.cum.5.ſeq.
pater non poteſt renuntiare beneficio inofficioſæ donationis 36.93
pater præſumitur velle æqualitatem ſeruare inter filios 83.77
pater non poteſt legitimam ſine cauſa auferre 86.89
pater filium ſpurium, aut ex eo nepotẽ, ob merita, inſtituere põt 138.22
pater poteſt uni filiorum feudum relinquere ob merita aliàs nõ 145.63
pater an cenſeatur filio ſtipulari ob merita, an uerò ob filiationem 147. 73.74.148.83
pater donans ſpurio, præſumitur donare in cauſam alimentorum 147. 75.
pater an poſſit ſubſtituere filiæ in dote ob quam à ſucceſſione excluditur 160.129
pater emancipando filium perdit, filius autem lucratur 183.146
pater emancipando filium, præmium debet conſequi & non dare, ibi.
pater emancipando filium, pietatem exercere dicitur. Item & liberalitatem ibid.
pater filium emancipãdo, illum facit ſui iuris, tribuit ei poteſtatem teſtãdi, & ut illi acquiratur, non ſolũ aduentitia, ſed etiam profectia ibi.
pater poteſt filiofa. vſumfructum, quem in eius bonis habet remittere 186.211
pater ſicut ſe poteſt defendere, ita & filium naturalem 192.288
pater naturalis non uocatur in ius ſiue venia 193.289
pater reuocare poteſt confeſſionem criminis à filio naturali factam, & contrarium probare ibid.
pater an teneatur filium adoptiuum alere 223.8.225.20

pater

pater adoptiuus non poteſt adire hæreditatem delatam filio, eo exiſtente in extremis 224.14
pater adoptiuus uenit appellatione patris in odioſis 221.21
pater ſpiritualis magis dēt diligi & reuerētiæ eſſe quā carnalis 227.27
pater ſpiritualis an poſſit uocari in ius ſine uenia 227.28.228.36
pater ſpiritualis an in iudicem recuſari poſſit 227.29.228.37
pater ſpiritualis an ſit teſtis idoneus 227.30.228.38
pater ſpiritualis non poteſt cōueniri niſi in quantum facere pōt 229.32
pater unde dicatur 231.50
pater reniti nō poteſt quin filia eius nubat filio educatoris 231.53
pater naturalis non dat tutorem ſuo filio naturali 233.58
pater naturalis non tenetur dotare filiam 234.61.247.119
pater uxori ſuæ ſecundæ relinquere non poteſt, plus quā uni ex filiis primi matrimonii, qui ſuccedit patri, ſecus ſi excludit à ſtatuto 245.107
pater ipſe qui donauit reuocat 366.1
pater non tenetur reſeruare filio, cuius natiuitas reuocauit ibi.
pater qui donauit, & promiſit ſub pœna non contrauenire, an natis liberis poterit ſine metu pænę reuocare 367.13.3
pater ſi poſt natiuitatem filii diutius vixit permiſitque donantem re donata frui, nec declarauit mutationem uoluntatis an reuocet ex diſpoſitione legis noſtræ 272.211.& 212. cum multis ſequentibus, uſq; ad nu. 225 excluſiuè
pater cùm contrahit cum filia. non habet locum ſtatutum requirens, ſolennitatem in contractu mulieris 18.26.19.27
pater quando & quorum bonorum ſit & dicatur legitimus adminiſtrator bonorum filii remiſſiuè 20.30.
in fine
pater ob æs alienum hæreditarium, & legata & fideicommiſſa ſoluenda poteſt alienare bona immobilia aduentitia filii familias quorum eſt legitimus adminiſtrator 20.32
pater qui in ſuo teſtamento ignoranter præteriit poſthumum, ſi poſt natiuitatem diutius uixit, & habuit poteſtatem mutandi, & non mutauit teſtamentum, cenſetur in eo uelle decedere 273.213.& 214
pater filium naturalem adoptare nō poteſt ut ſuccedat 194.295
pater an poſſit emancipare filium ad unum actum 194.299
pater non poteſt adire hæreditatem delatam filio adoptiuo, eo exiſtente in extremis 224.14
pater relinquendo in eius teſtamento ſuos liberos hæredes, non intelligitur inſtituiſſe filias, ſi eæ ex ſtatuto repelluntur 243.101
patris donantis filii egentes à donatario alii debent. 366.4
patris libra prodeſt filio. 367.1.2.3
patris uox, uox filij ibid.
patris & filii promiſcua eſt poſſeſſio, & quaſi unum corpus, & quod unus poſſidet, alter poſſidere cenſetur ib.
patris habitatio cenſetur habitatio filii, ad conſequendum beneficium uel priuilegium 12.15
patris iuramentum nō eſt filii. 13.17
patris & filii non una eſt anima 13.17
patris hęreditas non cenſetur lucrū 14.19
patris domus filii dicitur 15.22.16.23
patris liberti dicuntur filii ibid.
patris affectio & amor an idem in notos, qui & in legitimatos 195.302 & 303
patris teſtamentum, an rumpatur per legitimationem filii 238.81
patris præſentia facit ut filius abſens pro præſente habeatur 1215.
patris & filii teſtamentum, unum idemq;

ideṁque eſſe cenſetur ibid.
patris &filij nuptiæ pro unis habentur ibid.
patris extimum dicitur filij 61.23
patris cenſus prodeſt filio, ad conſequendos magiſtratus ibid.
patris munus præbet vacationem filio 17.24
patris & matris nomine uenit leducator 231.50
patrem naturalem aut filium occidẽs ut parricida punitur 192.288
patre nullus amicus melior 9.9
patre recepto ad ciuilitatem uel extimum ciuium, filij omnes priuilegio extimi gaudent 16.23
Paternus affectus cæteros uincit 9.9
paterni amoris ardor ineſtimabilis. 9.9
Patria poteſtas res ineſtimabilis 163 146
Patronus & aduocatus quid inter ſe differant 96.2
patroni appellatione, patrona continetur, & qui alij ueniant 96.1.& 2
patronorum amor & affectus in libertos 80.65
Pauci aut multi quando dicuntur. 119.31
Pauper non eſt, cuius pater diues eſt 16.23
pauperi ſuovitio indignum eſt ſubuenire 103.5
pauperes miſeri dicuntur 101.1
pauperes beati 102.3
pauperes ſuo uitio, non habent beneficium, ne conueniantur niſi in quã tum facere poſſunt 103.5
paperes ſuo uitio beneficium ceſſionis bonorom non habent ibi.
pauperes ſuo uitio teſtes idonei non ſunt ibi.
Paupertas an inter mala numeretur 101.1.& 2
paupertas Philoſophiæ tutiſſimum prœſidium 102.2
paupertas voluntaria res beatiſſima 102.3
paupertas apud bonos homines, potius quàm prauos eſſe ſolet ibi.
paupertas bonos afficit ibid.
paupertas culpa aut uitio adſcita, vituperanda 103.5.104.6.
paupertas ſuo uitio comparata, nullis beneficiis gaudet 103.5
paupertas ut uni proſit & alteri noceat, quid probaudum ibid.
paupertas captioſè proueniens nocet ibid.
paupertas quando nulli turpidini cõiungatur 104.6
paupertatis laudes & cõmoda 102.3
paupertati aræ olim conſtruebantur 103.5
Pecuniæ omnia obediunt 125.1
pecuniæ appellatione omnia continentur 125.1
pecunias habens omnia habere uidetur 125.1
Peperiſſe non dicitur, cui mortuæ filius ſecutus eſt 251.140
Quod qualiter intellIgatur vide 251.142
perfectiſſimatus dignitas 1.1
Perfectum quod dicatur 255.158
perfectum alteri preſtat 80.60
Permutatio inæqualis beneficiorum, an fraudolẽta præſumatur 158.122
Perſona quæ non ſuccedit, non excludit ſubſtitutum 244.103
perſonæ rerum appellatione non ueniunt 199.324
Pertinax Imperator nullius hæreditatem adiuit, qui legitimos hæredes reliquiſſet 8.4
Phocarum amor in fœtus proprios 12.14
Pia cauſa tam fauorabilis eſt, ut in ea transſeat dominium ſine traditione 199.328
piæ cauſæ legata facta, poſthumo ignoranter præterito, an conſeruentur 84.81.86.87.& 88
piæ cauſæ ſi donatum fuerit, an ſit locus

locus huic legi.84.79. & ſeq . vſque ad nu.91 .incluſiuè.
piæ cauſæ magis fauetur quam filiationi , excepta legitima . 199 . 326. & 327 .
piæ cauſæ fauore valet teſtamentum nutu factum. ibid.
piæ cauſæ fauore ualet pactum de futura ſucceſſione. 199.327
piis cauſis legata relicta nõ minuunt legitimam. 199.329
Pietas amor,& affectus in liberos.7.3
Pium legatũ quod fit pro male ablatis. 86.88
Pignorationes quas uulgus repreſalias appellat. 253.147
Plenum id dicitur, cui nil addi poteſt vel cui nihil deeſt. 368.10
Plenum ius nõ dicitur quod alterius operam deſiderat . 312. 138.
Plenum ius dicitur etiam de reuocabili & ſubiecta reſtitutioni, aut euictioni. 368.10
pleno iure ideſt ſine diminutione & nullo detracto. 368.10
pleno iure quis rem habere dicitur, in qua vſumfructum cum proprietate habet. 368.11
Plinij iunioris ſententia,voluntatem teſtatoris, & ſi verba deſint pro iure eſſe. 76.52.in fine
Plinij locus emendatus. 266.206
Plurale ſemper in ſingulari verificatur,vbi eſt eadem ratio 281.260
plurale quando in ſingulari reſoluitur & è diuerſo. 281.261
Pluralis numerus vno non contentus. 276.226. cum multis ſeq.
pluralis numerus plerunque pro ſingulari ponitur. 279.244.245.& 246
pluralitas ubi pro forma requiritur, nunquam in ſingularitatem reſolui tur. 282.262
Pœna quæ imponitur vaſallo offendenti dominum , eadem imponitur offendenti filium domini 15.22
pœna obligatoria requirit ſententiã. 295.20.
pœna afflictiua ſententiã requirit. ib.
pœna priuatiua an etiam requirat ſententiam. ibid.
pœna actꝰ excluſiua an id requirat.ib.
pœna inductiua tacitè confeſſionis, an etiam requirat ſententiam. ibid.
pœna iuriſdictionis prohibitiua , an etiam requirat. ibid.
pœna priuationis ipſo iure non incurritur,niſi exprimatur maximè in delictis conſumatis, ſed non priuationis ſimpliciter.235.248.249.250. & 251.336.252.
pœna quę ipſo iure imponitur debetur in foro conſcientiæ,licèt aliàs ſecus. 342.291 .& 292.343. 293. 294. & 295.
pœna ipſo iure impoſita, delinquenquentem occultum afficit. 343.295
pœna quæ ipſo iure imponitur tranſit ad hæredes actiuè & paſſiuè. 343. 296.297.298.& 299.344.301. & 302
pœna cum ipſo iure imponitur, non extendit̃ cõſtitutio ad eſequata,ſiue æqparata de iure antiquo. 344.304
pœna quãdo imponitur ipſo iure,conſtitutio iuris antiqui declaratoria ad dens nouam pœnam, nõ extenditur ad præterita reſpectu pœnæ , aliàs ſecus. 344.305
pœna cum ipſo iure imponitur, quod nominatim fieri debet neceſſe eſt fieri nominibus propriis, & expreſsis, 345.306.
pœna cum ipſo iure imponitur,an mitius agatur cum confeſſo, quam cũ conuicto. 346.312.cum duob.ſequẽ.
pœna cum ipſo iure imponitur non mitius agitur,cum ciuiliter agitur, quam cum criminaliter, licet aliàs ſecus. 347.315
pœna cum ipſo iure imponitur in aliqua conſtitutione,non recepta , vel approbata à ſubditis, ipſi tantum in eam incidunt, ſecus ſi non ipſo iure. 352.350.

pœna cum omiſsioni, uel negligentię ſtatuitur, ſine temporis præfinitione monitio requiritur, aliàs ſecus. 354. 368. & 369.
pœna ne ſtatuti, an domicilli, an uero loci delicti debeat imponi. 356.382
pœna cum ſecum trahit executionē non expectat terminum intra quem quid fieri debuit, cum certum eſt id fieri non poſſe. 356.387
pœna cum ipſo iure imponitur, an & quando ſentētia declaratoria requirat. 359.398. & 399. cū multis ſeq. & an citadus ſit qui deliqt. 360.404
pœna ipſo iure à lege inflicta, nō pōt à iudice cōmutari. 363.435
pœna an imponatur delinquēti extra territorium. 363.440
pœna legalis an toties committatur, quoties idē factū iteratur. 365.459
pœna in quacūque diſpoſitione appoſita, ſequit naturā principalis. 367.3
pœnæ remiſſio inſinuationem non requirit. 180.184
pœnæ pecuniariæ impoſitæ ratione delicti, & poſteà ſublatæ, an renaſci poſſunt. 363.438
Pœnalis conſtitutio. vide ſupra in litera. C. in verſic. Conſtitutio.
Pœnitentiæ locus non eſt, cum quid fit ipſo iure. 345.307
Popilius Lenas damnatus ſua lege, q̄ mille iugerum agrū cum filio poſſideret. 15.22
Porcaria vulua quid ſit 266.206
Poſita in manu ſapientis nō ſunt, quæ in facto conſiſtunt. 56.174
Non poſitus in cōditione, vtrum ex præſumpta mente diſponentis alterum excludat. 249.129
Poſthumus ignoranter præteritus nō poteſt approbare teſtamentum patris eo uiuente. 36.94
poſthumus ſuus ex alterius vxore, nō recte inſtituitur. 39.104
poſthumus ſubſtitut⁹ cōprehēdit poſthumū ex alia vxore. 39.105. cū ſeq.
poſthumus in uentre niſi naſcatur nihil eſt. 68.22.253.149
poſthumus an dicatur ex ſecto ventre matris extractus. 251.140. & 141
poſthumus præteritus ſi uiuo teſtatore deceſſerit, an teſtamentum reconualeſcat. 256.161.257.164
poſthumus rūpit teſtamentum licet illico deceſſerit. 264.197
poſthumi exhæredatio, non includit poſthumum ex alia uxore naſciturum. 39.106
poſthumo nato ignoranter prætèrito legata conſeruantur, etiam ſi in genere de eis fuit cogitatū. 33.79. & 81
Poſſeſſio uera eſt, q̄ ex actu ficto transfertur. 166.163
Poſſeſſionem incontinēti recuperans fingit nunq̄ fuiſſe expulſus. 260.180
poſtliminium unde dicitur. 211.15
Potiora ſunt quæ p ſe ſubſiſtunt quā dependentia ab alio 80.60
potiora ſunt, quę certa ſunt, quam incerta & obſcura. ibid.
potiora ſunt iis quę ſine alio eſſe nō poſſunt, quæ ſine alio eſſe pñt. ibi.
Pour vn petit, ne plus ne moins. 159.125.
P.V. notæ quid ſignificent. 1.1
PRAE. VER. notæ. quam ſignificationem habeant. 1.1
Præfationes præſtāt euidētiorem intellectum ſequentium. 7.2
Prælatus res eccleſię ob merita alienare poteſt. 139.27
prælatus poteſt ſeruum manumittere propter merita. ibid.
prælatus poteſt mutare naturā feudi, ex cauſa remunerationis. ibid.
prælatus appellationi renuntiare nō poteſt. 178.174
prælat⁹ nō pōt renuntiare exceptionibus eccleſiæ cōpetētibus. 178.175
prælat⁹ nō pōt remittere ius eccle. ib.
prælatus ad reſidēdū uocatus, ueniſſe non dicitur, vt pœnam iuris euitet, cum ſtatim abiit. 261.176

prælato

prælato an & qñ credatur decõuerſio ne mutui,in utilitatẽ eccle. 153.102
Preſcribit̃ actiõi ẽt de iure canonico, qñ debitor nõ tenet̃ oſſerre. 357.390
Vel quando actio non cõpetit, niſi p acceptationem. 357.391
præſcribitur ſupplemento legitimæ. 357.392.
Sed quãto tpe vide. 358.395. cũ ſeq.
præſcribitur iuri adeundi. 357.392
præſcribitur iuri dicendi contractum nullum. 357.393
præſcriptio an habeat locum in caſu noſtrę legis. 357.390. & ſeq. & quantũ tẽpus requiratur. 358.395. & ſeq.
Præſumptio eſt iuris animi applicatio ad veriſimile. 28.60
præſumptio cedit veritati. 35.87
præſumptio nunquam fallax. 165.156
præſumptio pſumptionem tollit. ibi.
præsũptio nõ vincit veritatẽ. 165.157
præſumptio ſpecies probationis. 165. 158. & ſequen.
pręsũptio ẽ liquidiſſima pbatio. ibi.
pręſumptio ex inſtrumentis, ẽ probatio inſtrumentalis. 166.159
pręſumptiones legum non trahendæ ad non veriſimilia. 28.59
pręteritio militis facta de filio poſthumo, uel iam nato, quẽ ſcit ſe habere, pro exhęredatione habetur, & valet teſtamentum, ac ſi ignoranter facta eſſet, minimè teſtamentũ ualet. 7.3
Preteritus non rumpit teſtamentum niſi ſibi locũ faciat. 244.105
præualẽtia ẽ dictio iuriscõſulti. 134.4
præcaria uerba quę dicantur. 291.5
præcaria ſubſtitutio quę dicatur. ibi.
prætiũ quod tẽporis momento durat non conſideratur. 259.175
primũ teſtm̃ à ſecũdo ipſo iure reuocatũ, ſecũdo caſſato nõ rẽuiuiſcit, ſecus ſi nõ ipſo iure. 353.356
Prĩceps poſt donatio. à ſe purè factã, ñ põt ei cõditionẽ apponere. 66.19
princeps cõcedẽdo bona, uidet̃ ẽt obligationes cõcedere. 105.8
princeps põt rẽ vnius alteri dare ob merita. 142.43
prĩceps põt ob cauſam rẽ alterius auferre. ibid.
principis liberalitas maior eſſe debet quã alteri priuati & inopis. 149.84
Principiũ dimidium totius. 112.9
Priuatus ipſo iure beneficio, nõ põt id amplius licite tenere, ſecus ſi priuandus ſit. 342.292
priuatus ipſo iure hęreditate, nõ põt agere familię erciſcundę, ſecus ſi nõ ipſo iure, quia poteſt vſque ad ſniã & idẽ in ſimilibus. 352.354.353.355
priuato ipſo iure debitores nõ debẽt ſoluere, nec ſi id faciunt liberantur, ſecus ſi non ipſo iure. 354.365
priuato ipſo iure poſſunt ſubditi ſubtrahere obedientiam. 354.366
cõtra priuatum ipſo iure, obiici põt electionis cõfirmationẽ. 362.422.
priuati iure eligendi ipſo iure, ob defectum formæ, amplius eligere non poſſunt. 355.380
Priuilegiũ alicui & ſuis libis cõceſſũ ob merita, trãſit ad nepotes. 144.55
priuilegiũ nõ porrigit̃ ad caſũ ad quẽ priuilegiorũ uerba ñ porrigunt̃. 63.8
priuilegiũ obnouãcãm tollit̃. 190.279
priuilegium ceſſante cauſa illius, ceſſat. 197.314
priuilegiũ iuriſdictionale, cũ ipſo iure tollitur, non ualet ſnĩa lata contra illud priuilegium 365.460
priuilegia cõceſſa ob merita trãſeũt ĩ cõtractũ, & sũt irreuocabilia. 136.14
priuilegia debẽt intelligi ſine preiudicio iuris alteri quæſiti. 235.66
priuilegiorũ tenor ac verba ſunt inſpicienda. 63.8.
Probatio ĩ nõ veriſimilibus, grauior maiorq; extinguitur. 23.38. cũ ſeq.
probatio rei non veriſimilis non admittitur. 23.39
probatio admittit̃ cõtrapſũptionẽ ex inſtrumẽto veniẽtẽ, licẽt ex ſtatuto ñ admittat̃ cõtra inſtrm̃. 166.159

probatio facta ex præſumptione vera eſt. 166.160
Procurator generalis ob merita donare poteſt. 139.26
procurator exceptionibus peremptoriis, nec declinatoriis renuntiare nō poteſt. 178.173
procurator nō poteſt pacē facere. ibi.
procurator non poteſt appellationi renuntiare. 178.174.& 175
procurator non poteſt liti renuntiare, nec exceptionibus domino competentibus 178.175
procurator an admittatur in publicis iudiciis, cum pœna ipſo iure imponitur. 355.372
procuratori licet offendere uerba mādati, vt mentem nō offendat. 79.59
Profeſsio expreſſa difficilius reuocatur quam tacita 165.156
Proiicere partum quid ſit. 266.207
Promiſsio de non receptando bannitos ſeu rebelles, de præſentibus tantum intelligitur, niſi ſit mutua promiſsio. 156.113
promiſsio nuda ſine cauſa, etiam iurata inefficax eſt, niſi ea ſit mutua. 157.114.
promiſſio de contraueniendo, intelligitur niſi ex iuſta cauſa vel legitima. 367.1
Promittens defendere aduerſus omnes, non intelligitur promittere aduerſus ſe, & ſuos nec contra compatrem. 228.34
Propoſitum in mente retentum an operetur. 68.24
Proteſtatio an tranſeat ad hæredes. 344.301.
proteſtationi non ueriſimili an ſtandum ſit. 28.60
proteſtationi fiendæ corā tabellariis, ſatisfactum eſt ſi fiat coram uno tantum. 280.249
proteſtationem an ſatis ſit fieri corā vno. 276.229
Prouiſio quælibet intelligitur rebus ſic ſtantibus. 54.166
prouiſio ſingularis fit propter ſingularia merita, quæ ſecundum generalia ſtatuta non poſſet fieri. 141.39
Proximiores agnati defuncti, ſi debēt citari ad accuſationem occiſorum, non ſufficit unum citari. 277.233
Ptolomæus primus Aegyptiorū rex filio regnum ceſsit dicens pulchrius omni regno, regis eſſe patrē. 10.10
Publicatio bonorum an reuocetur ex hac l. 200.332
Puellæ teneræ ætatis vix cogitant de liberis. 31.71
Purgatio moræ non admittitur, cum quid ſit ipſo iure. 345. 310. & ſequentibus.
Purgatio morę cum admittitur intelligitur dū id ſtatim fiat. 345.311

Q

QVANTITAS quæ ſit magna, quę ve parua. 119.31
Quæ nudo ſermone effuſa ſunt, ſolent ad calorem & quendam honorem dici, magis quā ad veritatem. 152.97
quæ incontinenti fiunt ineſſe uidentur. 157.117
Quæſitum iam nobis non debet facto alterius tolli. 191.283
Quæſtio uoluntatis non admittitur, cum uerba clara ſunt. 62.5
Querela innfficioſe donationis intentari non poteſt, per filium quando quis totum patrimonium ſuum donauit, poſtea locupletius acquiſiuit. 122.35.
Qui non admittitur ſæpe tamē alios excludit. 249.130
Quid non poteſt diuerſo iure cenſori. 191.284
Quintilianus ſenior inuehit cōtra iuris interpretes, à verbis legum diſcedētes, ut mēti, ut aiūt ſeruiant. 65.16
quintilianus liberum pro filio, numero ſingulari uſurpauit; 278.243

Quinquagenaria ſi dicatur peperiſſe requiruntur euidentiores probationes 23.38
Quod ab initio ualuit, ſi ex aliquo caſu infirmatur, facilius uires priſtinas recuperat, quàm ſi ab initio non ualuiſſet 257.164. 347.320
quod ab initio ualuit durat etiam ſi contingat caſus à quo initium ſumere non potuit 191. 282. 193. 292. 235.67
Quotæ & certæ rei idem ius eſt, cùm eadem eſt ratio 110.4
Quotidiana quæ ſunt plenius tractari debent 6.1

R

RADICATVM. Quid dicatur, & an ſit latinum, 182.192
Radicitus quid ſit, & unde dicatur. 309.104
Ratio cùm unica eſt habetur pro expreſſa 30.64
ratio magiſtralis nō eſt textus legis, ſed quædam opinio doctorū 67.21
ratio eadem decidit plures caſus, nō per extenſionem, & ſicut genus ſpeciem comprehendit 73.45
ratio eadem nō dicitur extenſio, ſed proprius intellectus ibid.
Ratio attenditur tanquam uirtus intrinſeca legis, & tanquam genus prædicans de ſuis ſingulis ſpeciebus ibid.
ratio facit ut id tacitè ineſſe uideatur, in quo ea uiget, etiam in materia pœnali & exorbitanti ibid.
ratio cum eadem eſt, non eſt ſimilitudo ſed eadem lex ibi.
ratio ſimilis facit ut ſit idem ſtatutū ibidem.
ratio legis dicitur mens ipſius ibi.
ratio quid ſit ibi.
ratio cùm eadem eſt, ſtatutum extendi non dicitur ibid.
ratio autem ſimilis per extenſionem comprehendit. ibid.
ratio legis eſt ipſa lex 74.46
ratio eſt anima & ſpiritus legis ibi.
ratio legis uerbis præfertur 74.47
ratio legis cum obtinet in alio caſu, lex ad eū trahitur, licet in expreſſo ſit maior ratio 80.64
ratio non trahit executionem quæ valde inititur æquitate contra regulas iuris communis ad alium caſum 82.73
ratio eadem trahit ſtatutum ad caſum ſub lata & impropria ſignificatione comprehenſum 165. 155. 179.178
ratio legis correcta non cenſetur, correcta lege 199.330
ratione una ex pluribus ceſſante, non ceſſat diſpoſitio 36.91.82.72
ratione legis quod venit, uenit ex ipſa lege & non ex extenſione 73.45
Receptanti compatrem bannitū participit, ſicut receptanti bannitum cognatum 228.34
Receſſiſſe non uidetur, qui ſtatim reuerſurus eſt 260.177
Reciprocæ conuentiones ſæpè ualēt, quæ ſimplices non ualerent, ſiue alter tantum capit, ſiue uterque 156. 110. cum ſeq. uſq; ad nu. 134
Recedendum non eſt à rigore uerborum teſtamenti 67.21
receditur à vi & natura cōuentionis uerbalis ex coniecturata mente defuncti 276.52
Recte atq; ordine 21.35
Recuperans incontinenti poſſeſſionem, uidet non fuiſſe expulſus 260.180
Recuſari in iudicem an poſſit pater uel filius ſpūalis 227. 29. 228.37
Relictum conſanguineo pauperi, magis cenſetur relictum ob conſanguinitatem, quàm ob paupertatem 146.73
Remedium inofficioſæ donationis, fauore liberorum conceſſum eſt, nec

ci poteſt pater renuntiare, etiam cũ iuramento. 36.92.& 93

remedium inofficioſæ donationis, lo cũ nõ habet in donationibus onero ſis, & gratia vtriuſq; factis. 162.140

remediũ incõpetens, cũ ipſo iure nul lum eſt, ſufficit ignorantia iuris, vt quis nõ uideat renuntiaſſe remedio cõpetẽti, ſecꝰ ſi nõ ipſo iure. 362.425

remedium extraordinarium nõ competit, ubi cõpetit ordinariũ. 92.114

remedium minus extra ordinarium, ceſſare facit magis ordinarium, quæ qualiter intelligantur, vide ibid.

remedium huius l. an ſit ordinarium, an etiam extraordinarium. ibid.

remedium l.2.C. de reſcin. vendi. an habeat locum contra tertium poſſeſſorem. 348.328

Remiſſio pacti de lucrãda dote, an ualeat inter coniuges, 187.216. & 217

remiſſio ſeu liberatio an inſinuationem requirat, ut donatio. 168.172. 179.176.

remiſſio gratis facta, vim habet donationis. 178.173

remiſſio pœnæ non requirit inſinuationem. 180.184

remiſsio iniuriæ an requirat inſinuationem. 180.184

remiſsio iuris non liquidi non inducit ſimoniam 183.197

remiſſio vſurarum non requirit inſinuationem. 182.202

remiſſio quartæ an ex hac l. reuocetur 186.210.

remiſſio vſusfructus an reuocetur ex hac l. 186.211

remittere an ſit dõare. 167.171. cũ ſe.

remittere gratis non poteſt, qui non poteſt donare. 168.174

Remotum à veriſimili imaginem fal ſitatis habet. 28.57

remuneratio quæ fit à nobilibus, exu berantior eſſe debet. 149.84. cũ ſeq.

remunerationis multa ſpẽlia cõtra re gulas iuris cõis. 135.11. cũ multis ſe.

remunerationis cã non facit, ut alter pro altero ſtipulari poſſit. 145.68

remunerationis cauſa non impedit conditionem indebiti. ibid.

Sed quõ id intelligat uide. 183.195

remunerationis cauſa ſit lata interpretatio. 149.85

Renaſci quis non poteſt, niſi quadam iuris fictione. 235.69

renaſci quis dicatur ibid.

Renuntians generaliter de omni caſu cogitaſſe cenſetur. 42.115

renuntians alicui iuri ſuo, intelligitur tantum de præſenti. 113.14

renuntians liti an donare intelligatur. 184.203

renuntians liti & appellationi, an uideatur fateri ius aduerſarii, in re con trouerſa eſſe. 184. 203. & 204. 185. 205. 206. & 207.

Renũtiari hęreditati ñ ẽ dõare. 180.182

renuntiari nõ põt fauori alteriꝰ. 36.90

Renuntiatio dolo ex torta non tenet. 37.97

renuntiatio non trahitur ad ignota. Nec ad ea q̃ quis dubitat an ſibi cõpetant. Idq; ẽt ſi veriſimiliter nõ renuntiaret, ſi ſibi ſciret ea competere. 38.99.

renũtiatio nunq̃ iis obeſt, quorũ fragilitas obuiat obligationi. 38.100.

renuntiatio minoris non ei nocet, niſi certiorato. 38.101

renuntiatio à ruſtico facta huius l. beneficio, ei nõ obeſt, niſi & is certior factus ſit. 38.102

renũtiatio huiꝰ l. an optur tm̃ reſpectu liberorũ pñtis matrimonii, an ẽt alterius futuri. 39.103. cum.7. ſeq.

renũtiatio huius l. nõ obeſt, cũ renuntians oĩno deſpabat deliberis, & tñ poſteà ſuſcepit. 40.111. cum.3. ſeq.

renuntiatio & promiſsio intelligitur rebus ſic ſtantibus. 40.111.46.130

renuntiatio generalis an faciat ceſſare hanc l. 42.115

Renuntiatio generalis ad omnia trahitur

hitur. 42.116

Renũtiatio generalis an trahatur ad non cogitata. 243.120.123.

Renuntiatio generalis oĩum beneficiorũ, facit ceſſare ſenatuſcõſultũ Velleyanum, et beneficium nõ incarcerandi, cedendarum actionũ, excuſsionis, & ordinis, ac l. pluriq; ff. de in ius uocan. & l. de iis. ff. de tranſ. & reuocandi ob inſinuationẽ nõ factã, & nõ cõueniendi ultra q̃ facere quis poſsit, & beneficiũ ratione ſpeciali indultum, etiam ex ſtatuto. 43.121

Renuntiatio generalis omniũ remediorum, non tollit remedium l. 2. C. de reſcin. uendi. 45.127

Renuntiatio nõ preſumitur. 46.128

Renuntiatio nunq̃ pręſumitur, ubi alia pręſumptio, uel coniectura capi poteſt. 46.129

Renuntiatio generalis non trahitur ad exceptiones futuras. 47.130

Renuntiatio ſequitur naturam actus ſuper quo interponitur 47.131

Renuntiatio iuris de futuro ſimpliciter uel cum iuramento an ualeat. 48.138.51.153.

Renuntiatio futuræ hæreditatis ſimplex, vel cũ iuramẽto an valeat. 48.142.52.157.

Renuntiatio generalis ſimplex uel iurata, an comprehendat legitimam. 49.144.52.160.

Renũtiatio l. de his. ff. de trans. an ualeat ſimplex uel iurata. 145

Renuntiatio generalis iurata an ualeat. 50.146.53.163.

Renuntiatio facta per patrẽ in inſtro donationis quãtũcũq; ſit iuramẽto uallata, filiis nõ nocet. 50.147

Renuntiatio iurata non ualet in non cogitatis. 50.148

Renũtiatio gñalis reſtrĩgit ad ius tp̃e renunciationis ſubſiſtẽs tm̃. 50.149

Renũtiatio huius l. an poſsit apponi ex clauſula q̃ notarius poſsit appendere iudicio ſiue arbitrio ſapientis. 56.174

Renuntiatio inofficioſa ut donatio reuocatur. 179.178

Renuntiatio in fraudem facta reuocatur ut donatio. ibidem.

Renuntiatio iuris futuri inſinuationem non requirit. 180.180. cũ ſeq.

Renũtiatio iuris quęrẽdi, nõ ĩtelligit facta in fraudẽ creditorũ. 180.182.

Renũtiatio nõ gratuita, nõ eſt donatio, nec ĩſinuatiõe ĩdiget. 182.187

Renuntiatio utrũ in dubio pręſumatur gratuita, nec ne, ut ſit locus, uel non ſit huic l. 182.190. & 191.

Renuntiatio iuris liquidi an ſit donatio & requirat inſinuationẽ. 183.196. & ſequen.

Renuntiatio litis an fieri pręſumatur cauſa donationis, an uerò deſperatione iuris proprii. an item execratione litium. 184.203

Renuntiatio litis an reuocetur ex hac. l. 183.203. & ſeq.

Renũtiatio hypothecæ an ex hac l. reuocetur. 186.209

Renũtiatio ſpecialis requiritur in dote & legitima. 247.115

Renũtiatio nihil operatur in iis quæ ipſo iure non ualent, aliàs ſecus. 347.316. cũ ſeq. uſq; ad nu. 323. ĩcl.

Renuntiatio nihil operatur aduerſus decretum irritans. 347.321

Renũtiatiõe agnatio nõ tollit a radice, licet a ſucceſsiõe tollat. 197.318

Renũtiationes gñales ſemp̃ apponuntur cũ parua cognitione, & ex ſola notariorum conſuetudine. 45.129

Renũtiationes gñales debẽt ſtrictè intelligi, ideo attẽdi nõ dñt, ſed pro nõ poſitis ſunt habendę. ibidem.

Renuntiationes generales ſunt parui momenti. ibidem.

Renũtiatiões cõſuetę nõ obſtãt. ibid.

Renuntiationes ſunt ſtricti iuris, nec in eis expreſſa tm̃ ueniunt. 46.128.

Renũtiatiões gñales ſñ obſunt. 46.129

Repreſaliæ quas uocant quomodo & latinè & græcè dicuntur. 253.147
Res magis quā verba intuendæ ſunt. 78.58.
res donatæ inter uirum & vxorē, non veniunt in confiſcatione bonorum. 94.122.
res quælibet ab eo denominatur, qđ ſibi ſpecialius eſt. 126.3
res ſubiecta reſtitutioni, poteſt aliena ri ob remunerationem. 142.45
res empta ex pecunia communi, non eſt ipſo iure communis, ideo interim alienari poteſt. 363.442
rei ſuę quiſque eſt arbiter & moderatur. 35.87
rei familiaris ratio habenda eſt, quam delabi ſine re flagitioſum eſt. 104.6
rerum appellatione ſerui continentur. 198.323
rerum & bonorum appellatio idem continet. ibid.
rerum appellatione non ueniunt perſonæ. 199.324
Reſcriptum ita interpretari debet, ut minus lędat ius commune quam fieri poteſt. 197.313
reſcriptum præſumitur cōceſſum nō motu proprio, niſi ob merita fuerit conceſſum. 143.52
reſcriptum iubens citari in locis vicinis, non uerificatur in vno tantum loco. 277.234
reſcriptum nullum ipſo iure ob ſurrēptionem impedit iudicem delegatū cognoſcere de principali. 363.431
reſcripti uerba ubi non conueniunt, nec reſcriptum quoque conuenit. 64.11
reſcripta ſunt ſtricti iuris. 77.55
reſcripta quę ius alterius auferunt, non ualent. 235.66
Reipublicæ intereſt, ſuos ciues eſſe locupletes. 104.6
Reſtituere plenè quis dicitur, cū fructus reſtituit. 339.275. & ſequē. 341. & 287.
Reſtitutio in integrum an detur minori pro minimo damno. 113.15
reſtitutio non obeſt ei cui eſt ius quæſitum. 235.64
reſtitutio in integrum an poſſit incidenter peti, cum perit ius minoris ipſo iure. 363.437
Reſtitutus ipſo iure, ad integrū tempus reſtituitur. 351.342
reſtitutus propter impedimētum, an reſtituarur pro rata temporis impedimenti, an ad totum tempus. 362.421.
Reſuſcitatus an recuperet beneficiū. 258.170.
Reuocatio mulieris non ei obeſt, niſi fuerit certiorata de beneficio. 37.98
reuocatio ceſſat, ceſſante cauſa reuocationis. 258.166
reuocatio quæ fit ex hac l. utrum ſtatim fiat natis liberis, non expectata morte donatoris, & an pater teneat rem ipſam donatam, natis liberis reſeruare, an uero de illa poſſit diſponere. 366. 1. & 2
reuocationi huius l. utrū præſcribatur à donatario. 357. 390. cum multis ſequen.
reuocationes donationū an ſint perſonales ut ad hęredes nō tranſeant. 274. 215.
Reus proponens exceptionem non veriſimilē, cogi à iudice poteſt, certam pœnam promittere, ſi ea appareat non eſſe vera aut legitima. 23.38.
Romani maribus nono die, fœminis octauo, nomina imponebant, ubi etiā inuenies, quid apud cęteras gentes. 258.168
Rudius loquere & planius. 221.1
Ruſticus mulieri & minori in ignorantia iuris ſui æquiparatur. 39.102
ruſtico magis ſubuenitur ī iuris ignorantia quam mulieri. ibid.
Rutilia filium in exilium ſecuta. 9.8

S

SAcramenta niſi ijs qui ſunt ſu p terram conferri poſſunt. 254.153
Sacræ res elegantiani aſpernantur. 221.1.in fin.
Sapientis eſt rei familiaris rationem habere. 104.6
Satiſdatum accipere debemus, ſi perſeueret ſatiſdatum. 259.175
Saturnus malignũ mortalibus ſydus. filiorum deuorator. 267.210
Scientia in genere eiuſdem eſt momẽti, ac in ſpecie, niſi pro forma requiratur. 33.80
Scriptura non continens veriſimilitudinem, ſuſpicione non caret. 25.44
ſcrptura quod non dicit nec nos dicamus. 62.6
ſcriptura ſeipſam, cuiuſmodi ſit oſtendit. 62.6
ſcriptura ſine mente nihil eſt. 74.46
ſcriptura priuata nec prçſumptione facit. 113.14
Seleucus rex vxorẽ filio ceſsit. 10.10
Seminatus an rumpat teſtamentum. 255.158
Senatus conſultum Orphitianum. 1.2
ſenatus conſult. Syllania. in filiis adoptiuis locum habet. 225.20
Sententia. Ex ſententia nihil infertur niſi quatenus ipſius verba ex neceſſitate important. 62.6
ſententia excommunicationis magis regulatur à mente proferrentis, quã à conceptione verborum. 78.56
ſeutentia diſpoſitiua ubi non requiritur, ſi tamen factum reuocatur in dubium, ſententia declaratoria requiritur. 295.20
ſententia ſtatim ferri non poteſt, nam ea cum deliberatione fertur. 314.126. & 128
ſententia interlocutoria non reuocatur cùm ſecum trahit executionem. 345. 309
ſententia cùm ipſo iure non tenet, poteſt iudex iterum cognoſcere, & pronuntiare. 355.374.& 378
ſententia declaratoria an requiratur cum pœna imponitur ipſo iure. 358. 398. cum multis ſequen.
Et an ad eam debeat citari qui deliquit. 360.404
ſententia ipſo iure illata, facit ut continuo dicatur res iudicata, non expectato tempore ad appellandum introducto. 362.426
ſententiæ verba ſunt ponderãda. 62.5
ſententiæ tenor inſpiciendus tanquã forma ipſius. 62.5
ſententiæ an videatur ſatisfactum, ſi condemnatus poſteà reponat rem in priorem ſtatũ, ſiue rem quam reſtituit, iterum occupet. 260.181
Sermo ſtipulationis inſpiciẽdus. 62.5
Seruitia ex iure debita non cẽſentur eſſe merita. 155.107
Seruitus morti ſimilis. 200.331
Seruus licet benemeritus manumiſſus, à ſciente ſe non eſſe ſoluendo, libertatem non conſequitur. 145.68
ſeruus domino & filius patri, an beneficium conferre poſſint. 155.107
ſerui ſunt in bonis noſtris. 198.323
ſerui cõtinentur appellatione rerum noſtrarum. ibidem
Similia melioribus, potiora ſunt iis, quæ ſunt ſimilia deterioribus. 80.60
Simonia committitur remittendo ius ſeu debitum. 178.175
Socius ſi promiſerit totum uel integrum reſtituere, uidetur renuntiare beneficio, non conueniendi niſi in quantum facere poſſit. 283.2
Solennitas non impletur per æquipollens. 352.352
ſolennitatis omiſſio reddit actum nullum, præter quàm in duobus caſibus. 303.69
Solæciſmus vnde dictus. 221.1
Solon ratus filium mortuum, mulierem egit. 9.8
ſolon ignobilem eum ſtatuebat, qui uer-

verſuram patrimonij feciſſet 104.6
ſolon Atheniẽſiũ legiſlator,in ſu is le gib⁹pingui minerua locutus 221.1.
Solitum apponi à notario in inſtris, an pro appoſito habeatur 152.97
Solum vertere q̃uid ſit 103.5
Soluens indebitum, licet renunciet conditioni indebiti credens eſſe debitum, poteſt non obſtante renunciatione repetere 40.111
Solutio rei debitæ quæ momento durat, non conſideratur 259.175
Sorores qui maritare debet, nõ ſatis facit unam tantũ maritãdo 277.236
Specialia ſemper inſunt generalibus 42.118
Specialia contra communes regulas iuris 135.11.cum multis ſeq.
ſpecialitas duplex non debet concurrere 167.167
Sperare poteſt & cogitans & incogitans 31.68.40.111
Spiritualis cognatio ſicut carnalis, matrimonium impedit 227.27
ſpiritualis cognatio maior quàm carnalis ibid.
Spoliationis exceptio non competit reo criminis, niſi ſit ſpoliatus oĩb⁹ bonis,aut maiori eorũ parte 113.12
Spurius aut nepos ex eo, licet hæres inſtitui non poſſit,tanquã filius,aut nepos, põt tamen vt extraneus meritus 147.72
ſpurius natus tẽpore donationis, an reuocet ex hac l.241.91
Statutum permittens vindictam offenſæ, intelligitur de corporaliter offenſo,non iuris fictione 13.16
ſtatutum ex quo debet ſolui gabella, ex acquiſitione dominii,aut hæreditate,comprehendit filium hæredem patris 14.19
ſtatutum puniens offendentem alterum in domo ipſius locum habet in offendente filium in domo patris. 15.22.
ſi ex ſtatuto non ſoluens collectam poteſt impunè offendi,patre ſoluente filius ſoluiſſe cenſetur,nec offendi poterit 18.23
ſtatutum requirens ſolennitatem in contractu mulieris, locum non habet,cum mulier cum patre contrahit 18.26
ſtatutum ad id trahendum eſt, quod eſt veriſimile,quamuis ſit omiſſum 27.56
ſtatutum iuratum reuocari non poteſt à ſtatuentibus niſi iuſta cauſa interueniat 54.169
ſtatutum quod non dicit,nec nos dicere debemus 61.4
ſtatutum ubi non loquitur, ceſſat illius diſpoſitio ibid.
ſtatutum ubi non loquitur ſtandum eſt iuri communi ibid.
ſtatutum inter coniunctos, habet locum inter amicos 89.102
ſtatutũ quòd turbans aliquẽ in poſſeſſionem, certa pœna puniatur, & poſſeſſionem reſtituat non habet locum niſi in eo caſu quo poteſt fieri reſtitutio 91.112
ſtatutum quòd maritus lucretur partem dotis,& partem reſtituat, non habet locum in dote promiſſa tantum & non tradita. ibid.
ſtatutum requirens conſenſum,in cõtractibus minorum & mulierum, non habet locum in donatione uiri & uxoris. 92.113
ſtatutum prohibens donare habentẽ filios,habet locum & in habente nepotes. 97.12
ſtatutum ita loquens, aliquo modo alienauerit,intelligitur etiam de impropria alienatione 113.14
ſtatutum puniens facientem vim aliquam, intelligitur de ui etiam impropria ibid.
ſtatutum prohibens confirmationẽ donationis inter uirum & vxorem, an habeant locum in donatione præſumpta 165.154

ſtatutum uiro deferens lucrum certæ partis dotis,locum habet in dote præſumpta 167.170
ſtatutum requirens conſenſum propinquorum, an habeat locum in donatione,quę ei fit,qui prius donauerat 182.194
ſtatutum quòd præmortua vxore, uir lucretur dotem, an habeat locum, ſi nec dum uxor fuit traducta ad domum viri. & quid ſi nec dum vxor fuit à viro cognita 178.222.& 223. 180.230
ſtatutum loquens in donatione an procedat in donatione cauſa mortis 183.247
ſtatutum prohibens mulieres donare,compreheudit donationem cauſa mortis 183.247
ſtatutum loquẽs de re æſtimabili, nõ hẽt locũ in re inæſtimabili 205. 354
ſtatutũ ꝙ de quolibet contractu ſoluatur gabella,nõ obtinet in contractu ſup re ĩęſtimabili,niſi aliqđ æſtimabile intereſſe cõtineat 206. 356
ſtatutum loquens de filiis nunquã intelligitur de adoptiuis 222.7
ſtatutum præferens maſculos fœminis,nõ procedit in adoptiuis 223.11
ſtatutũ uel cõſuetudo de ſimplici loquẽs,nõ extẽditur ad fictum 223.12
ſtatutum repellens fœminas ob maſculos,intelligitur ſi maſculi ſuccedunt 245.107.248.125
ſtatutum puniens ingredientem domum alterius cum hominibus armatis,an procedat in ingrediente cum uno tantum 276.228
ſtatutũ exigẽs caueri per fideiuſſores intelligitur ꝙ plures dentur,nec unus ſufficeret 276.232
ſtatutũ requirẽs citari ꝓximiores agnatos occiſi,ita dẽt intelligi,ut nõ ſatis ſit unum citari 277.233
ſtatutũ requirẽs aliquid fieri à cõſanguineis, intelligtur ut plures illud faciant 277.235
ſtatutum declarans bona eſſe patrimonialia,quæ fuerunt aſcendentiũ, exigit ut fuerit pris & auii 277.237
ſtatutũ imponẽs pęnam incidenti arbores,non habet locum in incidente unam tantum 277.240
ſtatutũ puniẽs blaſphemãtẽ ſanctos, non habet locum in blaſphemante unum tantum ibid.
ſtatutũ puniens producentem falſos teſtes habet locum in producente unum tantum 280.248
ſtatutum repellens fœminas exiſtentibus maſculis,habet locum in uno tm̃ exiſtente maſculo 280.250
Statutum qđ, uxore ꝓdecedente ſine liberis, vir lucretur dotẽ, nõ habet locum uno tantum relicto. 280.251
ſtatutum qñ intelligatur eſſe latę ſententiæ aut ferendę 291.20.& 21 cũ multis ſequentib.
ſtatutum ſi mandat iudici, ut cauſam intra certum terminum expediat, quod poſtea factum eſt,an ſit nullũ 302.58.& 59
ſtatuta tantum diſponunt quantum loquuntur 61.4
ſtatuta lucrum dotis deferentia, an uideantur conſtituta propter onera matrimonii an ſecus 177.219. 178.221
ſtatutorum uerbis nihil licet addere uel detrahere 61.4
ſtatutorum verba magis ponderanda ſunt, quàm mens imaginaria & non certa 68.23
Stipulatio, Ipſo iure nouata prima ſtipulatione,per ſecundam pęnalẽ, an ex illa prima agi poſſit 362.430
ſtipulatio ſine cauſa ualet ob merita 144.56
Stoici omnia intelligunt rebus ſic ſtantibus 54.168
Subditi poſſunt ſubtrahere obedientiam priuato ipſo iure 354.366
ſubditi vtrũ rõe rei don.pñt ſe ab ei⁹ obedientia ſubtrahere poſt natos, donanti

donanti liberos 354.366.& 367
Subiecta materia facit,ut uerba & dictiones latæ ſniæ ſint ferēdæ & è cōtrario 297.29. 298.36.37.& 38
Subiecta materia verba impropriat in locis prællegatis
Subſcriptio generalis ut ſpecialis nocet 42.117
ſubſcriptio mercatorum in qua ſcribitur Titius & ſocii non eſt falſa,licet ipſe Titius unum tantum ſociū habeat 281.258
Subſtantiam rerum non mutat, non neceſſaria verborum multiplicatio 301.49
Subſtitutio exemplaris expirat,liberis poſtea ſuſceptis 7.3. 190.278
ſubſtitutio facta filio in dubio præſumitur directa 9.9
ſubſtitutio tacita deficit, etiam ſi mater quæ eſt in medio abſtineat à pupillari 36.94
ſubſtitutio facta ſi quis deceſſerit ſine liberis, intelligitur de ueris & non fictis 230.45
ſubſtitutio facta uentri ſi maſculum pepererit, obtinet ſi uenter fuerit extractus 251.142
ſubſtitutio ſub conditione ſi inſtitutus non habuerit liberos, expirat natis liberis, & eiſdem ſtatim mortuis 262.190
ſubſtitutio facta poſthumis ſi decedāt in pupillari ætate,nō habet locū in uno tantum nato, & in pupillari ætate mortuo 276.231
ſubſtitutio precaria, quę & quare dicatur 291.5
Subſtitutio in dubio potius directa quàm obliqua cenſetur 336.253
ſubſtitutio facta in caſum mortis an procedat in caſum nō natiuitatis 75.49.& ſeq.
ſubſtitutionem nondum competentem repudians aliquid alienaſſe nō uidetur 105.8
Suetonii locus animaduerſus 134.3
Supplemētū legitimę uide ſupra in litera L.in uer.legitimæ ſupplemētū
Superfluum non eſt, quod clarius & diſtinctius exprimit, id quod tacitè intelligitur 296.26

T

Tabellio ipſo iure priuatus officio poteſt conficere inſtrumenta donec fuerit per ſententiam declaratum 295.20
Tacitè cautum intelligitur, quando eadem ratio reperitur 73.45
tacitè intellecta nunquam exprimuntur dilucidioris declarationis gratia 296.26
tacitum non habet plus uirium quā expreſſum,nec imago quam ueritas 135.8.165.157
tacitum facilius reuocatur quam expreſſum 165.157
taciturnitas etiam veriſimilis inducit ſurreptionem 22.37
Talem fieri aliud eſt,& aliud pro tali vel loco talis haberi 224.15
Tempus mortis donatoris,in arguendis donationibus inſpicitur 122.35
tempus quod diſſeparet donationes mutuas, ut diuerſæ ſint nec una & eadem reputetur,& ita huic l.locus non ſit 158.119.120.& 121
tempus certæ ætatis, non ſemper facit idem,filiationis fauore 199.325
Tenor. A tenore contractus non eſt recedendum 62.6.& 7.
tenor regiæ conceſſionis inſpiciendus 62.5
tenor ſententiæ inſpiciendus tanquā forma ipſius ibid.
tenor pacti & contractus inſpiciendus 62.7
tenor priuilegiorum 63.8
tenor inueſtituræ 63.9
tenor inueſtiturę potētior omni natura feudorum 63.9
Terminus referens id cōtinet, quod terminus ad quem fit relatio 367.4

Tertius promittens adultum factum maiorem ratum habiturum ſub pœna, in pænam non incidit, ſi is noluerit. facere ob iniquitatem contractus 367.6
Teſtm̃ prís & filii ꝑ uno habeť 15.22
teſtamentum ſola pænitentia non reuocatur, niſi aliud æquè ſolẽne fiat 185.256
teſtamentum nutu factum non ualet inter liberos ibid.
teſtamentum inter liberos, non per omnia par eſt & teſtamentum ad pias cauſas 199.329
teſtamentum an ſola uoluntate fieri poſſit 221.1
teſtamentum quod imperfectum ualet inter liberos, non ualet in quantum ad filios naturales 234.60
matione filii naturalis 239.81. 242. 97.
teſtamentum, an rumpatur legiti-
teſtamentum facilius reuocatur ac rumpitur quàm donatio 252.145
teſtamentum ruptum natiuitate, poſthumi, an ruptum maneat poſthumo mortuo viuo teſtatore 257. 164.
teſtamentum non poteſt ſuſpendi ut actus inter uiuos 256.161
teſtamentum non tantum habet uiuirium quam donatio 256.161
teſtamentum ut rumpatur, ſufficit quòd ſecūdum teſtamentum momento ualeat 262.189
teſtamentum ſemel reuocatum ob arrogationem teſtatoris, uires non recuperat ſi teſtator ſui iuris fiat 264. 196.
teſtamentum fauorabilius eſt quàm actus inter uiuos 264.198
teſtm̃ abortu. non ſoluitur 266.206
teſtamentum ratione præteritionis tum demum eſt nullum, cùm præteritus hoc dicit & petit 293.13
teſtamentum primum à ſecundo reuocatum, non reuiuiſcit ſecundo caſſato, ſecus non ipſo iure ſit reuocatum 356.386
teſtamenti ſolennitas inſpicitur ſecūdum tp̃s quo factū fuit licet poſtea alio ſtatuto mutetur 274.220
teſtamenta facilius reuocãtur quàm actus inter uiuos 76.52
teſtamentorum verba inſpicienda. 63.10
Teſtari quis non poteſt de eo ꝙ ipſo iure eſt amiſſum, aut confiſcatum ēt ante ſententiam 349.331
Teſtator non creditur velle quod nō exprimit 67.21
teſtator ſi dixit volo, ꝙ ſi Titius uoluerit emere aliquam de poſſeſſionibus meis, quòd ei vendatur, ſi Titius plures uelit emere, hæres vendere non cogetur 123.38
teſtator cenſetur ſe conformare ſtatuto 243.101
teſtator relinquẽs ſuos liberos hæredes, intelligitur inſtituiſſe filias ſi eæ ex ſtatuto repelluntur ibi.
teſtator qui cum tutore à ſe dato, odium contraxit, tamen ſi teſtamentum poſteà diutius non mutauit, in eo perſtitiſſe uidetur 112
teſtator qui ignorãter præteriit poſthumū, ſi poſt natiuitatē diutius uixit, & hábuit poteſtatem mutandi, nec mutauit teſtamētum cenſetur in eo velle decedere 246.113 & 214
teſtator ſi poſt pupilli mortem habeat tp̃s mutandi teſtm̃, & non fecit præſumitur, velle quòd ſubſtitutus pupillariter ſuccederet, alioqui hēt locum tacita uulgatis ibi.
teſtator qui potuit mutare teſtamentum & non mutauit, quando credatur teſtatum eſſe, ac ſi filium non habuiſſet. 274.218
teſtator ſi hæredi iuſſerit ſorores maritari, non ſatisfactum eſt ex unius tantum nuptiis 227.236
teſtator ſi totam hæreditatem iuſſerit reſtitui, an per hoc impediatur

detracti

detractio legitimę, uel trebellianicæ 283.1
teſtator habens rem cõem cum alio, totam rem illam legans, partem ſuã, & alterius legaſſe cenſet. 283.2
teſtatoris mens vide ſupra in litera. M. in uer. Mens.
teſtatorem voluiſſe non ſufficit, niſi dſponat. 67.20.& 21
Teſtis qui examinatur ſuper articulo non veriſimili, debet interrogari extra articulum de facti cauſa, ex qua reddatur veriſimilis. 23.38
teſtis ſi diuerſa depoſuit, ei ſtandum eſt quod dixit in tormẽtis; niſi aliud ſit veriſimilius. 26.49
teſtis dictum ambiguum in mitiorem partem interpretatur. 207.2
teſtis pater aut fili⁹ ſpiritualis an poſſit eſſe. 228.30.& 38, 229.39
teſtis examinatus parte non citata nullum indicium facit. 309.99
teſtis cuius teſtimonium ipſo iure nullum eſt, non facit indicium. 356. 383.
teſtis an & quando eſſe poſſit qui infamis eſt infamia iuris. 356.385
teſtes inſtrumentarii negantes ſe recordari, quando inſtrumentum reprobent. 25.47
teſtes quot ſufficiant in donationibus uel legatis. 94.122
teſtes ſi deponunt, Seium inſultaſſe Caius, & poſtea vulneraſſe, intelligitur incontinenti, ut de ſolo vulnere puniatur. 207.1.209.7
teſtes ſi deponant, quod teſtator inſtituit Seium, poſteà ſiue mox Caium, an intelligatur incontinenti, ut ambo ſint hæredes. 207.1
teſtium dicta debent intelligi ut eſt veriſimile eos intellexiſſe. 26.49
teſtibus veriſimiliora deponentibus magis creditur, etiam numero & dignitate inferioribus, etiamque ſi de negatiua deponant. 24.42.25.43. & 46.
teſtibus non veriſimilia deponentib⁹ non creditur. 25.44
Thurij præfecturam non niſi intermiſſo quinquagenario gerebant. 17.24
Tiberius honeſtam innocentium paupertatem leuauit, prodigos & ob flagitia egentes, ſenatu mouit. 104.6
tiberius idem laudatur, prohibuiſſe Caium Galbam fratrem Sergii Galbæ Imperatoris, ſortiri anno ſuo proconſulatũ, quod facultates ſuas attriuiſſet. ibid.
Tigrium natura dum repetunt catulos. 12.14
Titulus cum eſt reuocabilis, fit reuocatio cum fructibus. 340.278.& 281
tituli noſtræ legis emendatio. 1.1
Totaliter quid ſignificet. 285.9
Totum vtrum reuocetur ex hac lege. 283.1
totũ idest ſine diminutione. ibid.
totũ qui dicit nihil excludit. ibid.
totum qui excludit nihil excludit. ibi.
totum quando & quibus modis dicatur. 284.7
totum, omne, uniuerſum quid differunt. 284.8
totum & perfectũ quid dicatur. 285.9
Tranſactio non trahitur ad non cogitata. 44.123
Translatio dominij quæ momento durat non conſideratur. 258.171
Tullius aliquando populari ratione vſus, & interdum non tam proprijs nominibus, quam notioribus. 221.1
tullij ſententiæ de ſcripto voluntati anteponendo. 65.16
Turpitudinem ſuam quis allegare poteſt, cum per eam concluditur ius actori ipſo iure non cõpetere. 362.420
Turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes. 196.307
Tutela vires recuperat ceſſante cauſa depoſitionis. 257.162
Tutelæ aut curæ tria munera patris, non ipſum tm̃ patrem, ſed et filiũ ab alia tutela excuſãt, & ẽ cõtra. 17.24

Tutelæ excuſatione ceſſante, non iō ceſſat excuſatio. 263.162
Tutor & curator poſſunt donare ob merita. 139.25.
tutor uel curator, aut ali⁹ adminiſtrator an poſsit remittere debitum nō liquidum. 183.196.& ſeq.
Tutor datus infanti nondum nato, nō poteſt cū interfectorib⁹ patris hui⁹ poſthumi pacem facere 253.147
Tutori & aliis adminiſtratoribus creditur in veriſimilibus non in cæteris. 26.52. cum ſeq.
Tutus ipſo iure, non habet neceſſe opponere, aliàs ſecus. 363.434
tutus ipſo iure an reſtituatur contra naturalem obligationem. 363.439

V

VARIARE non licet, cum quid fit ipſo iure. 345.308
Vaſallus eodem modo punitur, ſi filium domini oſtenderit, ac ſi ipſum dominum. 15.22
vaſallus cui prohibitum eſt donare, non poteſt donare cauſa mortis. 183.247.
vaſallus nunquam eximitur capitulis iuramēti fidelitatis, in feudo quantuncunq; franco. 202.339
vaſallus an ita poſsit alienare ut ſtatim recuperet, & quid de emphyteuta. 258.171.
vaſallus qui dominum in bello momento quopiam reliquit & ſtatim redit non perdit feudum. 260.179
Vaſallus nullo caſu cadit feudo, niſi domino uolente. 293.11
vaſallus an teneatur ad fructus a tempore commiſſæ felloniæ. 339.272
vaſallus cum priuatus eſt ipſo iure & tamen ei dominus culpam condemnat, an dicatur feudū nouum an antiquum 363.432
vaſallus an & quando poſsit eluere culpā admiſſam aduerſus dominū, ſine ipſius conſenſu. 364.451
vaſallus minimam parti feudi alienās totum perdit 113.14
Venditio fictitie facta præſumitur, cū emptor reliquit filio vēditoris. 7.3
Venditio minori pretio facta pro donatiōe habetur, & inſinuationem requirit. 134.3. & qualiter intelligatur uide. 134.4.5.& 6.
Vēditio cum pacto addictionis in diē an ſit pura, an cōditionalis. 340.278
venditione doloſè facta in minus uendendo, an locus ſit ſuppletioni prætii. 364.447
Venditor an poſsit dicere venditionem ſimulatam, aut fraudolentam, ob id quòd remanſit in poſſeſsione 152.96.& 97.
Venditor non dicitur qui venditioni conſenſit, nec illi competit remediū l.2.C.de reſcin.vendi. 203.343
Veniſſe ñ videt̄ q ſtatī abiit. 259.176
Vēter in poſſeſsione bonorū aui adoptiui mittitur. 225.20
venter ante natiuitatem nō rumpit teſtamentum. 152.145
Verbum abiiciatur an ſit latæ ſententiæ 323.178
verbum accipiat an ſit directum & latæ ſententiæ. 325.189.190.& 191
verbum accreſcat an idem ſit. 328.206. cum ſequen.
Verbum amittat. 335.151. 336.152.153.& 154.
verbum amoueatis. 322.171.172.
verbum amoueatis ordinem iuris nō requirit. 322.171
verbum arceatur an ſit latæ ſententiæ. 323.175
verbum auferatur 323.179
verbum adueniat an ſit directum, an obliquum. 326.193
verba aliter non valeat, an ſint latæ ſententiæ. 333.239
verba alicuius roboris firmitatem nō hēant an ſine latæ ſnīæ. 225.332
verba aliquo mō non ualeat. 331.225
Verbū coeūdi quid ſignificet. 179.224
Verbum copulandi quā habeat ſignificationem

ficationem. 179.224
verbum careat an ſit latæ ſententiæ. 320.161.cum.5.ſeq.
verbum careat totalem priuationem denorat. 320.162
verbum cadat an ſit latæ ſententiæ. 324.186.187.& 188
verbum capiat. 325.189
verbũ competat.328.202.203.& 204
Verbum dederit,ad donationem inter uiuos pertinet,ſed quandoq; de vltima uoluntate dicitur. 282.265
verbum deponatnr an ſit latæ ſententiæ. 322.173
verbũ deueniat an ſit directũ.326.193
verba denegatur actio, an intelligant ipſo iure & ſint latæ ſñiæ. 329.214
Verbũ exorbitare q.d ſignificet. 66.19
verbum ex legibus qualiter accipiendum. 73.45
verbum expellatur an ſit latæ ſententiæ. 322.174.& 175
verbum exclndatur. 323.175
Verbum fiat.329.208.209.210.& 211
Verbum habeatur.330.216.217.218
verbum habeat in actiua ſignificatione. 330.219
verba habeat & ſit.330.220.221.& 222
Verbũ incurrat. 317.145.146.& 147
verbum incorporatum. 182.192
verba ius crediti non habet. 331.226
Verbũ largit⁹ quid ſignificet.112.11
verbum largiendi. ibid.
verbum largitor. 112.11
verbum largior, largus,largitio,largiter,largè,largiri. ibid.
verbum liberetur an ſit latę ſententiæ. 333.240
Verbũ manere q.d ſignifieat.264.202.
verbum maneat an ſit latæ ſententię. 328.205.
Verbũ nõ habeat an ſit idẽ. 331.223.
verba nihil agit ſunt late ſñiæ.297.30
verba noſcas te ſuſpenſum,noueris te excommunicatum & ſimilia, an ſint latæ ſententiæ. 304.72.& 73
verba non audiatur.329.213. & 214.
verba non reddatur ius, ſiue non detur actio. 330.215
verba nullam actionẽ habeat, & ſimilia. 331.227.332.229.& 230.
Verbum obtineat. 332.231
verba omnibus modis. 307.92
Verbum perdat. 315.129.319.155
verbum priuetur 323.176
verbum percipiat an ſit directũ. 325.189.& ſeq.
verbum perueniat an ſit directum an obliquum. 326.193.cum ſeq.
verbũ pertineat.327.199.200.& 201
verbum potiatur. 327.200
Verbũ reuertẽdi quid ſignẽt. 91.112
verbum redeundi. ibid.
verbum reddendi etiam præſupponit verbum dandi. ibid.
verbum reddibendi. 91.112
verbum repetendi,reſtituẽdi,relabendi,reuendendi,recipiendi. ibidem.
verbũ remunerãdi quã ſignationẽ habeat,& quã verbũ reddendi. 155.109
verbum radicatum quid ſignificet, & quòd ſit latinum. 182.192
verbũ recẽtari quid ſignificet.235.69
verbum relinquerit ad vltimas uoluntates pertinet,ſed & interdum ad actus inter uiuos refertur. 282.265
verbum reſtituẽdi an intelligatur cũ fructibus. 339.276.& ſeq.
verbum reuertatur an ipſo iure ſignificet,& an directum ſit uel obliquũ. 291.5.& 6.292.7.8.& 9.320.157
verbũ redeat an ſit latæ ſñiæ.320.158
verbum remoueatis.322. 171.172
verbum repellatur 322.174
verbum remoueatur. 322.172
verbum recipiat.325.180.& ſequen.
verbum remaneat. 328.205
Verbum ſperare & ad cogitantem & non cogitantem refertur. 41.112
verbũ ſuſcepit cui⁹ ſit ſignõnis.222.2
verbum ſubiaceat an ſit latę ſententiæ. 318.148.149.& 150
verbum ſubdatur. 319.150
verbum ſumat. 326.192

verbum

verbũ ſpectet,an ſit directũ.328.200.
verbũ ſpolietur . 321.167.cum 3.ſeq.
verbum ſpolietur an ordinẽ iuris exigat. 321.168
verbum ſit, per ſe eſt ſignificatiuum ſubſtantiæ. 332.222
verbum ſit an ſit latæ ſententię. 323. 180.cum 5.ſeq.
verbum ſit eſt directum, eſtque ſubitaneum. 324.181
verba ſit & erit futuri temporis iuncto participio pręteriti aſſumit naturam illius 324.185
verba ſit & habeatur ita geminata,an ſint latæ ſententiæ.331.220.& 221. 332.222
verba ſit & habeatur pro ciue an ſignificent veritatem. 331.231.
verba ſub pœna excommunicationis & ſimilia,an ſint latæ ſententię. 336 254.cum ſeq.vſque ad nu.265
Verbum teneat cum negatiua an ſit latæ ſententię. 332.231. & ſeq.
verba tu tu,vel per te te, ita repetita declarant electam eſſe induſtriã perſonæ. 301.49.cum plurib.ſeq.
Verbũ valeat negatiuè platũ an ſit latæ ſnię.332.235.cũ 4.ſeq . & quid ſi dicatur aliter non ualeat. 333.239
verbum ueniat an ſit directũ uel obliquum. 326.193
verbũ uidetur fictionẽ denotat.222.7
Verbũ directũ in obliquũ, & è contra ut mens teſtatoris ſeruetur. 76.52
verbum obliquum uel directum quod dicatur. 291.5
verbum nullum in legibus debet cenſeri fruſtra poſitum. 112.10
verbũ quod pt eſſe pñtis& futuri tpis in dubio ꝓ futuro accipiť. 334.245
verbum & participium præſentis temporis, an & quando ſit latæ ſententię. 295.21.cum ſeq.uſq; ad nu.32
verbum & participium pręteriti temporis eſt latæ ſententiæ.297.32.& 33 Quod limita duobus modis.298.34. 35.36.37.& 38
verbum & participium futuri temporis eſt ferendæ ſententiæ. 298.39 299.40.& 41.Quod in multis fallit ut in nu.42.cum multis ſeq.
verbum futuri temporis eſt latæ ſententiæ, quando natura iudicij repugnat pœnæ infamiæ quæ irrogatur. 299.42
verbum futuri temporis ſit latæ ſententiæ,cum aliàs lex eſſet eluſoria. 299 . 43
verbum cuiuſcunq; temporis, ſi non operatur in ſuo tempore,ad aliud trahendum eſt. ibidem
verbum futuri temporis ſit latæ ſententiæ,cùm ſuperuenit alia diſpoſitio idem per omnia diſponens. 299.44
verbum futuri temporis geminatum latæ ſententiæ. 300.46.cum ſeq.
verbum futuri temporis à teſtatore prolatum,eſt latę ſententiæ. 302.54
verbum futuri temporis in diſpoſitionibus conditionalibus eſt etiam latę ſententiæ. 302.55
verbum futuri temporis ex ſubiecta materia eſt latę ſententiæ. 334.242
verbum futuri temporis cum pœna imponitur propter omiſſum factũ iudiciale,an ſit latæ ſnīæ.302.56.& 57
verbum futuri temporis cum refertur ad iudicem an ſit latæ ſnīæ. 301. 58.cum duobus ſequen.
verbum futuri temporis directũ parti & non iudici,an ſit latæ ſnīæ.302.61
verbũ futuri tpis cũ pœna īponiť circa bona,& non in perſonam an ſit latæ ſententiæ, & quid ſi in perſonam extenditur. 303.62
verbum futuri ſit latæ ſententiæ,cum ex alijs verbis conſtitutionis apparet,eã eſſe mentẽ cõſtituẽtis.303.63
verbum futuri temporis ſit latæ ſentẽtiæ, cùm id ex alijs iuribus appateat 303.64
verbum futuri ſit latæ ſnię rõne ſtatus incompatibilis. 303.65
verbum futuri tẽporis in diſpoſitione inducen-

inducenti formam eſt latę ſnīæ. 303. 67. quod duobus modis limita. 161. nu. 68. & 69.
verbum futuri temporis iunctum participio præteriti temporis an ſit latæ ſententiæ. 304. 70. 72. 73. & 74
verbum futuri temporis iunctum alteri verbo, quod eſt latę ſententię, an etiam ſit latæ. 304. 75.
verbū futuri temporis cui adiecta eſt dictio omnino, an ſit latæ ſententiæ. 304. 76. cum. 6. ſeq.
verbum futuri temporis an ſit latę ſententiæ, cùm dictio omnis rei iūgitur, qua quis priuatur. 306. 83. & 2. ſeq.
verbū futuri temporis cui eſt adiecta dictio, p̄rſus, an ſit latæ ſnīæ. 306. 87
quid ſi dictio omnino. 307. 88. & ſeq.
quid ſi omnibus modis. 307. 92
quid ſi nullo modo. 307. 93
quid ſi nullatenus 308. 95
quid ſi nullius momēti 308. 97. & ſe.
quid ſi funditus 309. 103. & ſeq.
quid ſi ſtirpitus ibid.
quid ſi penitus 310. 105. & ſeq.
quid ſi mox 311. 109. & 3. ſeq.
quid ſi confeſtim 312. 113.
quid ſi incontinenti 312. 114
quid ſi illico 312. 115
quid ſi ſtatim 312. 116. & 4. ſeq.
quid ſi protinus 313. 121. & ſeq.
quid ſi continuo 314. 124
quid ſi immediate 314. 125
quid in ſimilibus 314. 126. & 2. ſeq.
quid ſi dicatur ſine mora 314. 128
quid ſi vlterius 315. 129
quid ſi fruſtra 315. 130. & 2. ſeq.
quid ſi auctoritate noſtra 315. 133
quid ſi libere 315. 134. & 3. ſeq.
quid ſi pleno iure 316. 138. & ſeq.
verba præſentis uel preteriti temporis ad futura non trahuntur. 156. 113
verba generalia generaliter præiudicant. 43. 117
verba gn̄alia gn̄aliter intelligūtur, & operatur, ēt ſi maior ſit ratio in vno quam in alio comprehenduntq́; etiā perſonas priuilegiatas. 43. 118
verba legum & ſtatutorum omnino ſunt inſpicienda. 61. 4
verba in ſtatutis magis ponderanda quā mens imaginaria & incerta. ibid.
verba ſunt conſideranda nec ab illis receditur. 62. 5
verba cum clara ſunt non admittitur quæſtio uoluntatis. 62. 5
verba contractuum ſunt inſpicienda. 62. 6. & 7
verba contractus à quo reuocentur, remouentur & iura ipſius. ibid.
verba laudi, libelli, reſcriptorum, inſtrumentorum, & actorum ſunt inſpicienda. 64. 11
verba compromiſſorum ibid.
verba ſunt inuenta ad demonſtrādam uoluntatem dicentis. 65. 17
verba animum indicant. ibid.
verba ſeu uoces notæ earum quæ ſunt in animo paſſionum. ibidem
verba non minus inſpicienda quàm ratio magiſtralis. 67. 21
verba ſunt tanquā corpus legis. 74. 46
verba ſecundum teſtatoris uoluntatem exaudienda ſunt. 76. 52
verba & mens ſimul inſpicienda. 77. 53
verba ſtatuti offendere licet ut mens ſeruetur. 77. 54
verba ſtatuti impropriantur, ut mentem ſequamur. ibid.
verba pro nihilo habentur, ubi mens abeſſe credimus. 80. 60
verba quando menti pręferantur. 80. 69. 81. 70. 71. 72.
verba clara interpretatione non indigent. 151. 94
verba legis non conueniunt, cui eius diſpoſitio non conuenit. 181. 186
verba naturaliter & non ciuiliter in dubio accipienda. 224. 17. 235. 69
verba in contractibus propriè debent intelligi. 226. 24
verba directa, directā diſpoſitionē faciunt, obliqua verò fideicommiſſariam. 291. 5

verba

verba impropriam ſignificationem aſſumunt ex alijs iuribus 258.34.303.64.& alijs ſeq.
verba ob ſubiectam materiam impropriantur, ita vt ex canone latæ ſententiæ fiant ferendæ, & è diuerſo quæ ſunt ferendę, fiant latæ 298.36.& 37.
verba declaratoria ſemper ſunt latæ ſnīæ, & quæ dicãtur eã uerba. 303.66
verba executiua & vim priuatiuã habentia, an ſint latæ ſnīæ. 323.177
verborum finibus debemus eſſe contenti. 67.21
verborum diuerſitas, rerum diuerſitatem denotat. 202.337
verbis legis debemus eſſe contenti. 81.4.
verbis ſtatuti ſeruiendum eſt. ibid.
verbis edicti ſeruiendum eſt in re dubia. ibid.
verbis claris nihil addi, nihilq; adimi debet. 62.5.& ſeq.
A verbis ſtatuti nõ eſt recedẽdũ, 61.4
Veriſimilia probantur iuramento aſſerentis, etiam ad ſuum commodum 26.51.
Verſimilia quæ non ſunt, eadem ſunt & incredibilia. 22.37
veriſimilia dicũtur credibilia, cõſentanea, cõueniẽtia, ꝓbabilia 25.44.& ſe.
veriſimilia partim mouent ſuo pondere, partim ſi videntur eſſe exigua per ſe, multum tamẽ cũ fuerint coaceruata proficiunt. 29.61
Veriſimile, Contra nõ ueriſimile quis facile non auditur. 23.39
veriſimile quod non eſt, non caret ſuſpicione falſitatis. 25.44
veriſimile eſt id quod iuri communi conſonat. 28.60
veriſimile lucrũ facit cõcedere reſtitutionem in integrum. ibidem
veriſimile idem & credibile, & è conuerſo. ibidem
veriſimile eſt, quod eſt ſimile & proximum uero & quaſi immediatũ, 28.60.
veriſimile cùm aliquid non eſt, requiruntur claræ probationes. 23.38
Veriſimilis cauſa quæ ſit. 28.60
veriſimiles inſidiæ vitandæ, nedum apparentes. 28.60
Veriſimilitudo quandoq; leges facit 22.37.& ſeq.
veriſimilitudo aliquãdo non admittit contrariam probationem. 23.38
veriſimilitudo attẽdit̃, cũ teſtes inſtrumentarij dicũt ſe nõ recordari 25.47
veriſimilitudo facit, ut quæ aliàs non probant probent. 26.51
veriſimilitudo trahit ſtatutum, reſcriptum, contractum, & alia ad id quod omiſſum eſt. 27.56
veriſimilitudo naturę cognata. 28.57
veriſimilitudo ex quibus percipiatur. 28.60
veriſimilitudo præſumitur, attenta ſpecie & non genere. ibidem
Veriſimilitudo facit iurium cõgruam interpretationem. ibidem
veriſimilitudinis taciturnitas inducit obreptionem. 22.37
Veriſimilius inſpicitur etiam pro proferrente. 27.54
Veritas eius quod multipliciter exponitur ignoratur. 68.23
veritas inſpicitur non opinio delinquentis cũ datur opa rei illicitæ, niſi tñ pœna imponit̃ ipſo iure. 352.353
Verſum non uidetur, quod verſum nõ durat. 259.175
Vertere ſolum quid ſit. 103.5
Verũ id dicit̃ & ẽ, qđ ꝓſumptiuè eſt ꝓbatũ, æquè ac ſi uerè. 165.158.& ſeq.
V.P. hæ notæ quid ſignificent. 1.1
Veſtigia voluntatis teſtatoris ſequenda ſunt. 76.51
Viciſſitudinariæ diſpões ualent, quæ ſimplices ualerẽt, ſiue uterq; capiat, ſiue alter tantum. 156.110.& ſeq.
Vidua diues non eſt de miſerabilibus perſonis. 125.1
Vindicta alteri demandari non poteſt, niſi filio. 13.16

Vipera-

Viperarũ amor ĩ fœtus ꝓprios. 12.14
Vir amicabilis ad ſocietatem, magis amicus erit quam frater. 88.97
vir nemo bonus ab improbo ſe donari vult. 87.94
Vir aut mulier cõtrahens ſecũdas nuptias, licet nõ poſſit donare ſecũdæ uxori, uel ſecundo uiro pluſquã vni ex filiis primi matrimonii, põt ei donare aut reliquere, ultra eũ modũ, eũ grauãdo de reſtituẽdo alteri. 259.174
viri perfectiſſimi. 1.1
Virtus legis in ſubſtãtia rationis conſiſtit. 74.46
Vitiato principali, non vitiatur iuramentum in eo appoſitũ. 364.444
Vitios⁹ ĩ ſe, & ĩ alios eẽ pſumitr. 103.5
Viuere quilibet præſumitur, vſq; ad centum annos. 39.103
Vltima uolũtas facili⁹ reuocatur quã actus inter viuos 81.66
Vna & eadem res nõ debet diuerſo iure cenſeri. 190.284
Vniuerſalis negatiua plus habet uirium q̃ affirmatiua. 307.97
Vnũ aliqd de hac locutiõe, uide 110.5
Vnus de collegio prohibere põt, ne continuetur magiſtratus. 17.24
Vnus vir, nullus uir. 22.36
volenti non fit fraus. 122.34
Volũtas ĩ mẽte retẽta nihil operatur. 67.20. quod intellige vt 72.43.
Voluntas in mente retenta aditionẽ hæreditatis non inducit, nec in foro cõſcĩæ ad q. cq̃ tenenẽ hęredes. 67.21
Voluntas facit formam & conditionem. 76.52
Voluntas expreſſa plus habet virium quam tacita 237.76
Voluntas teſtatoris ſicut in omnibus dominatur ex ſuo teſtõ depẽdẽtib⁹ ita ut voluntas contrahentiũ in dependentibus ex contractu. 78.58
volũtas teſtatoris cõformis iuri communi præſumitur. 250.135
volũtati teſtatoris per omnia eſt obediendum. 76.52
Vrſorum amor in fœtus. 12.14
Vſusfructus remiſſio, an reuocetur ex hac l. 186.211. & 212
vſufructu legato, quod in noĩbus eſt computatur. 105.8
Vſura non eſt, cum creditor aliquid æquale facit. 148.81. ſed an ſufficiat illud æquale eſſe vſq; ad dimidiam partẽ ipſius vſuræ uide. 148.82
vſuræ an perimãtur, perempta ſorte. 364.443.
vſuræ poſſunt promitti & exigi cauſa remunerationis. 145.62
vſurarum remiſſio non habet vim donationis. 183.202
Vterus nõdum hõ eſt. 253.147. & 148
Vterũs non ſoluit vectigal quod ſoluitur pro quolibet animali. 254.151
Vterus an & quando pro nato habeatur. 252.144. 255.155
vterus non cenſetur ſuper terram. 254.153. & ſeq.
vter⁹ nec patri quidẽ ꝓdeſt. 255.155
vtero fit collatio 252.144
Cætera uide ſupra in litera I. in verſicu. infans.
Vulua eiectitia porcaria 266.206
Vxor relicta domina comprehendit vxorem præſentem tantũ. 39.107
vxor nõ tenetur alere uirum qui ſua culpa inciderit in paupertatẽ. 103.5
vxor relicta domina & quæ alimenta tantũ habet, ſi extant filii, ipſis mortuis fit proprietaria. 257.163. & 165 258.166.
Vxor non videtur à marito diuertiſſe, quæ breui ad eum rediit. 258.170
vxor ſi conſtante matrimonio dicat ſe emere ex ſua pecunia pſente marito, an tollatur præſumptio l. Quintus. 152.96. & 98.
vxoris amor cæteros vincit. Is tamen cedit parentum amori. 11.12

FINIS.

ANDREAE TIRAQVELLI

OLIM FONTENAII APVD PICTONES SVPPRAEfecti, nunc regii in curia Pariensi Senatoris,

Commentarij in.l.ſi unquam.C.de reuocan. donatio.

Ab eodem nouiſſimè caſtigati. Et ad tertiam propè totius operis partem aucti.

ADDITIS SVMMARIIS ET REPERTORIO per Io. Bap. Zilettum Venetum V. I. D. feliciter exordiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Tituli noſtræ legis emendatio.*
Conſtantius & Conſtantinus. Conſtantini filij, ſimul imperauerunt.
Orphitus ad quem ſcripta eſt lex noſtra quis fuit.
P.V notæ quid ſignificent.
PRAE.VRB.notæ, quam ſignificationem habeant.
Viri perfectiſſimi.
Perfectiſſimatus dignitas.
2 *Orphitorum familia.*
Senatuſconſultum Orphitianum.
Orphitus medicus.
3 *A.&.C.vel A.A et.C.C. in titulis legum imperatorum quid ſignificent.*

TITVLVS LEGIS.

IMPP. CONSTANTIVS ET CONSTANS A. A. AD Orphitum, P. V.

1 HVNC † noſtræ l.titulũ ita emẽdauimus ex Codice Theodoſiano, in quo hæc eadem.l. adſcribitur ſub eadem rubrica, vt noſtri nõ ineptè cum [Paulo iuriſconſulto, in.l.ij.§.recuperandę.ff.de interdic.&] Perſio appellant.ſ.de reuo.dona.cùm tamen in noſtris Codicibus, qui circunferunt, ita vbiq; is titulus ſcribatur. IMP. CONSTAN. A. AD ORPHITIANVM. † Fuere autem Conſtantius & Conſtans filij Conſtantini Imperatoris, ſimulq́; poſt patrem imperauerunt, vt videre licet ex Aurelio Victore, Eutropio, & cæteris imperatorum deſcriptoribus † Fuitq́; etiam eorum tempore Orphitus, vt tradit Ammianus Marcellinus, qui hæc de eo ſcribit, lib. rerum geſtarum. 14. Inter hæc Orphitus præfecti dignitate regebat vrbem elatè: nam vltra modum delatę dignitatis ſeſe efferens inſolenter, vir quidem prudens, & forenſium negociorum oppido gnarus, ſed ſplendore liberalium doctrinarum minus quàm nobilem decuerat, inſtitutus. Idem lib. 16. & ſeq. meminit ſecũdæ Orphiti præfectu-

ræ.†Ex quibus facilè potes intelligere, quid illæ literarum notæ, P. V. in titulo noſtræ legis poſitæ ſignificent, nempe, Præfectum Vrbis. †Quanquam Valerius Probus harum rerum obſeruator diligentiſſimus, non literis ſimplicibus id ſignificari tradit, ſed ijs PRAE. VRB. vel etiam ijs, PRAEF. VR. Verùm aut tēpus id, vt cætera propè omnia, immutauit, aut fortè librariorum incuria, quibus non admodum curæ fuit has antiquitates tam exactè obſeruare, quæ ſibi parum vtiles videbantur.† Cæterum ſi literis inuerſis ita ſcriptum fuiſſet, V. P. aliud ſignificaſſet, uidelicet Virum Perfectiſſimum, vt apertè declarat Eumenius Rhetor in oratione quā pro inſtaurandis ſcholis ad Præſidem Galliæ habuit, in qua eum virum perfectiſſimum ſæpius appellat, nunc præſcriptis tantum notis, nunc etiā extenſis.† Eſt autē Perfectiſſimatus (ne & id ignores) ſpecies quædam dignitatis, de qua & nos titulum peculiarem habemus, de perfectiſſimatus dignitate, lib. xij. C. vbi hoc optimè & ſciētiſſimè, vt ſemper aliàs, declarat ANDR. Alcia. & iterum in libro diſpunctionum. 3. c. 4. atque etiam Franc. Purp. in. l. j. col. 32. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſdi. Traditque Ammianus lib. 21. Conſtantium, cuius hæc. l. eſt, magno in tribuendis celſioribus dignitatibus impendio fuiſſe parcū, nec ſub eo ducē quenq̃ cum claritate prouectū fuiſſe. Erant enim, vt mox ſubdit, perfectiſſimi.

2 ¶†Porrò alterius Ser. Cornelij Orphiti conſulis ſub Claudio Cęſare meminit Cornelius Tacitus lib. 12. hiſt. [& Plin. lib. 2. c. 31. vbi dicit illum fuiſſe ipſius Claudij in conſulatu collegam. Sed & idem Tacitus lib. 15. meminit Cornelij Orphiti, ſiue ille fuit, ſiue alius. Et] Pactij Orphiti Primipili honore perfuncti lib. 13. Sed & lib. 20. ſcribit Aquilium Regulum in ſummum odium extuliſſe ſubuerſam Craſſorum & Orphiti domum. Memorat & Suetonius tum in Nerone tum in Domitiano Saluidienum Orphitum: & eundem quoque, niſi me fallit coniectura, Philoſtratus in Apollonio lib. 7. non ſemel, & iterum lib. 8. & Plinius lib. 7. c. 5. Orphitū Clariſſimum ciuem Veſtiliæ virum, & Iulius Capito. ī Antonino Pio Orphitū, & ipſum pfectū vrbis. Et in Antonino philoſopho, vel eūdem, vel aliū eius noīs, quem dicit fuiſſe adulterum Fauſtinæ vxoris ipſius Antonini, & tamē eū ad varios honores ipſum Antoninum promouiſſe. †Et Aelius Lampridius in Commodo Antonino memorat Maximum & Orphitum Conſules, atq; etiam Orphitum & Ruffum, quibus Coſſ. factum eſt. S.C. Orphitianum ab ipſo Orphito ita dictum, vt ſcribitur in. §. j. Inſtitu. ad S.C. Orphit. Id quod fortè anſam præbuit noſtris librarijs, vt hic etiam Orphitianum pro Orphitum ſcriberent. Sed & Trebellius Pollio in Secundo Claudio Orphitum quoque Conſulem [cum Acinao] memorat, [de quo etiam in. l. 2. C. de diuer. reſcript. Et legimus alium Solenum Orphitum Conſulem fuiſſe cum Priſcino ſub Traiano Imperatore.] & Apuleius lib. 3. Floridorum, Scipionem quendam Orphitum, & Galenus, vt id quoq; obiter dicam, lib. 7. de compoſitione Pharmacorum [κατὰ γένη, non ſemel,] †Orphitum quempiam medicum. Ex quibus planè potes intelligere, ſuper ea quæ ex Marcellino

lino adduximus de hoc noſtro Orphito, fuiſſe familiam Romæ antiquam & nobilē Orphitorū : ideoq; & titulum illum Theodoſiani Codicis ad Orphitum, veriſimiliorem eſſe ac probabiliorem, quàm illum noſtrorum Codicum, ad Orphitianum, cuius nomen non adeò frequēs eſt: præſertim cum habeamus & aliam legem ipſius Conſtantij ad Orphitum, videlicet. l.1.C. de quadri.præſcript. Ex quibus, ne & hoc interim prætermittam, planè liquet noſtram hanc. l. nō eſſe parui momenti, quæ ſcripta ſit ad Orphitum maximę dignitatis ac vetuſtiſſimæ nobilitatis virum.

3 ¶†Denique quod ad noſtrum titulum etiam pertinet, illud quoq; te ſcire volumus, lector, illas illius notas. A. A Auguſtos ſignificare, ſicut. C.C. Cęſares. Illæ enim literæ ſingulares ponuntur, cū ſunt vnius imperatoris, verbi gratia, Impera. Conſtan. A.& C. id eſt Auguſtus & Cæſar. De qua re loco opportuniori dicemus, videlicet in noſtro tractatu primigeniorum q. 17. in. 4. opin. quo etiā in loco declaramus qui Auguſti, qui Cæſares dicebantur. alterum enim altero maius eſt, & auguſtius, vt inibi videre poteris. Neque enim in huiuſmodi rebus diutiùs immorari ducimus. Audi igitur noſtram l.

SI VNQVAM libertis patronus filios non habēs, bona omnia, vel partem aliquā facultatum fuerit donatione largitus, & poſtea ſuſceperit liberos: totum quicquid largitus fuerat, reuertatur, in eiuſdem donatoris arbitrio ac ditione manſurum.

SVMMA CAPITA RErum, quæ potiſſimum in præfatione pertractantur.

PRAEFATIO.

1 *Lex præſens, ſi vnquā. C. de reuocā. donatio. notabilis eſt & ſingularis.*

Materia quotidiana, plenius attingi, tractariq; debent.

2 *Legis noſtræ quæ ſit ratio & fundamentū, & nu. 3.4.5.6.7. & nu. 62. 90.91.92. & 93.96.*

Præfationes præſtant euidentiorem intellectum ſequentium.

3 *Pietas, amor & affectus parentum in liberos.*

Pater non præſumitur extraneos filijs ante ponere.

Venditio fictitie facta præſumitur, cùm emptor reliquit filio venditoris.

Subſtitutio exemplaris expirat, liberis poſteà ſuſceptis.

Filium vnicum qui ſuſcepit, & quædam in codicillis reliquit, ſi poſteà alium filium ſuſcepit, prior filius pro virili relicta ſoluere compellitur, nō etiam natus poſt codicillos.

Qui poſt conditum teſtamentum filium ſuſcepit. & teſtamentum morte præuentus mutare non potuit, intelligitur poſtremum filium cum cæteris ante teſtamentum natis pro virili inſtituiſſe.

Præteritio militis facta de filio poſthumo, vel iam nato, quem ſcit ſe habere; pro exhæredatione habetur, & valet teſtamentum. at ſi ignoranter facta eſt, minimè teſtamentum valet.

Pater dotans filiam vnicam, ſi pactus ſit dotem fratri ſuo, quem ſibi hæredem deſtinauit, reſtitui, ſi ſine liberis filia moritur, ſi ipſe poſtea liberos ſuſcipit, dos illis & non fra-

tri.reſtituenda eſt.

4 *Filij ad parentum bona, ex eorum et naturæ voto vocantur.*

Omnia quæ noſtra ſunt liberis noſtris paramus.

Hadrianus imperator ignotorum hæreditates repudiauit, nec notorum accepit ſi haberent filios.

Antonius Pius imperator, repudiauit hæreditates eorum qui filios habebant.

Pertinax imperator, nullius hæreditatem adiuit, qui legitimos hæredes dereliquiſſet.

6 *Donatio habere cenſetur cõditionem reuocandi, ſuſceptis à donante liberis.*

7 *Dominus ſicut poteſt expellere colonum à domo, ſi eam ſuis vſibus probat neceſſariam, ita & ſi filio neceſſaria eſt.*

Pater plus diligit filium quàm ſeipſum.

Parentibus vita liberorum cara eſt atque ſua.

Filius coram patre torquendus eſt. ad eruendam citius veritatem.

Metus non ſolum ſui ipſius, ſed etiã filiorum vitiat matrimonium.

Pater æquè poteſt tranſigere pro ſanguine filij, ac pro ſuo.

8 *Caroli ſecundi Imperatoris exemplum memoratu dignum de patre & filio.*

Confeſſus per torturam filij, dicitur confeſſus in tormentis.

Pater vicaria morte filium redemit.

Gordianus ſenior, audita morte filij mortem ſibi conſciuit.

Solon ratus filium mortuum, mulierem egit.

Parentes filios in exidium ſecuti.

9 *Paternus affectus cæteros vincit.*

Patre nullus melior amicus.

Amicus, amico vult bona.

Subſtitutio facta filio. in dubio præſumitur directa.

Amoris paterni, materniq; ardor inæſtimabilis.

Legatum à patre relictum filio largè interpretandum.

Qui naturalem erga liberos charitatem non curat, cerebri morbum habere videtur.

Mater ſi non idoneos tutores petijt filijs, non dolo malo feciſſe cenſetur.

10 *Dauid filium abſalon indulgentius amauit.*

Seleucus rex vxorem filio ceßit.

Anaxerxes regnum ceßit filio.

Ptolemæus primus Aegiptiorũ rex, filio regnum ceßit, dicens pulchrius omni regno, regis eſſe patrem.

Herculius Maximus Maxentium filium imperio deturbare nixus eſt.

Pater deportatus qui filium adulterum nouercæ interemit.

11 *Pater ſollicitus eſt de filiorũ ſalute.*

Cõfeßio ſeu renuntiatio facta ob metum torquendi filium non nocet.

Parentum amor abſcondi non poteſt.

Pater non dicitur relaxatus è carcere, qui cogitur relinquere filios obſides.

Moſes prohibuit patrem & filium vno die decollari.

Filius eſt patri vitæ oculus.

Iacob filium ſuum, quem mortuum putabat, in conſolabiliter luxit.

Filius vnde dictus.

Pactum de ſucceßione filiorum valet, quamuis non liberorum.

Filij licet interdum inſidientur vitæ parentum, nunquam repertum eſt, parentes vitæ filiorum inſidiatos fuiſſe.

12 *Amor vxoris cæteros vincit, is tamẽ cedit amori parentum. in liberos.*

13 *Parentum amor à natura proficiſcitur, brutisq; communis eſt.*

14 *Brutorum affectus in liberos.*

Filij hominibus, ſunt animi.

Animalia

Animalia bruta ſalutem filiorum, quadã naturali iuſtitia defendunt.

15 *Filius portio corporis patris.*

Libra patris prodeſt filio.

Filius abſens gaudet priuilegijs ciui tatis ob patrem præſentem.

Pater non dicitur abeſſe à ciuitate in qua reliquit filios.

Filius eſt pars corporis patris.

Pater & filius vna perſona, vnum corpus, vna caro.

Filius habet quod pater habet.

Patris habitatio cenſetur habitatio filij, ad conſequẽdum beneficium vel priuilegium.

Pater poteſt ieiunare per filium.

Patris vox, vox filij.

Patris et filij promiſcua eſt poſſeßio, & quaſi vnũ corpus, & quod vnus poſſidet alter poßidere cenſetur.

Filij ſunt viſcera parentum.

16 *Vindicta alteri demandari non poteſt niſi filio.*

Intellectus. l. Gracchus. C. de adulte-rus.

Statutum permittens vindictã offen ſo, intelligitur de corporaliter offen ſo, non iuris fictione.

Filius delegari poteſt à patre, licet ſit electa induſtria perſonæ.

Legati vicarios dare non poſſunt, niſi filios ſuos.

Ambaſciator egrotans, non poteſt alium quàm ſuum filium, loco ſui conſtituere.

17 *Filius vaſallus non tenetur iurare fidelitatem patri domino.*

Cardinales Papæ iurare non tenẽtur.

Anima patris non eſt anima filij.

Anima non eſt ex traduce.

Iuramentum patris non eſt filij, nec è contra.

Pater ius ſuum in liberis amittit in ijs quæ ius publicum concernunt.

18 *Pater poteſt alienare in filium ſuum potentiorem.*

19 *Continuatio dominij à patre in filium. & nu. 20.*

Statutum ex quo debet ſolui gabella ex acquiſitione dominij aut hæredi tate, non comprehendit filium hære dem patris.

Gabella non debetur ex hæreditate paterna, ſtante ſtatuto quòd de omni lucro ſoluatur.

Patris hæreditas non cenſetur lucrũ.

Decima non ſoluitur ex hæreditate paterna ex ſtatuto quòd ſoluatur de omni lucro.

Filij non debent laudimia ex patris ſucceßione.

20 *Filius poſt mortem patris non dicitur feudum acquirere.*

Filius feudatarij feudatarius dicitur.

21 *Filius regis rex dicitur.*

Filius comitis gaudet priuilegio comitum.

Filij imperatorum Auguſti dicũtur Auguſti qui dicebantur & qui Cæſares.

22 *Domini appellatione, venit & filius domini etiam emancipatus.*

Vaſallus eodem modo punitur ſi filium domini offenderit, ac ſi ipſum dominum.

Cataſtrum patris prodeſt filio etiam emancipato.

Statutum puniens offendentem alterum in domo ipſius, locum habet in offendente filium in domo patris.

Filius ex domo patris in ius vocari non debet, cum nullus de domo in ius vocari permittatur.

Liberti patris dicuntur filij.

Patris & filij teſtamentum vnum, idemq; eſſe cenſetur.

Patris & filij nuptiæ pro vnis habentur.

Licinius Stolo ſua lege damnatus.

Popilius Lenas damnatus ſua lege, quod mille iugerum agrum cum fi-

lio poſſideret.

23 Munera quæ pater ſubeſt, non tenetur filius ſubire.

Collecta à patre ſoluta prodeſt filio.

Si ex ſtatuto non ſoluens collectam poteſt impune offendi, patre ſoluente, filius ſoluiſſe cenſetur, nec offendi poterit.

Pater & filius in muneribus cenſentur quid inſeparabile.

Patre recepto ad ciuilitatē vel extimum ciuium, filij omnes priuilegio extimi gaudent.

Pater cum multis filijs pro vno capite cenſentur.

Patris domus filij cenſetur.

Patris cenſus prodeſt filio ad conſequendos magiſtratus.

Magiſtratus apud Romanos olim cēſu legebantur.

Filius pauper non dicitur, cuius pater eſt diues.

Filius non debet habere honorem paternum, & onera hereditatis repudiare.

Pater & filius in muneribus & honoribus ad intellectum vnius perſonæ reducuntur.

24 Patris munus præbet vacationem filio.

Magiſtratus non eſſe continuandos.

Thurij præfecturam, non niſi intermiſſo quinquagennario gerebant.

Vnus de collegio prohibere poteſt ne continuetur magiſtratus.

Tria tutelæ aut curæ munera patris, non ipſum tantum patrem, ſed & filium ab alia tutela excuſant, & è contra.

25 Pater in teſtamento non ſolemni tutorem dat filio, etiam ſuſpectum & prodigum.

Pater etiam minor, modo ſit adultus dat tutorem filio.

Matris iudicium ex deligendo tutore ſequendum.

26 Statutum requirens ſolennitatem in contractu mulieris, locum nō habet, cùm mulier cum patre contrahit. & nu. 27.

28 Pater ſine decreto, res filij ſui minoris an poſſit alienare. & nu. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35.

29 Pater tutor non tantum iuris habet quam legitimus adminiſtrator.

Pater legitimus adminiſtrator, poteſt conſtituere procuratorem antè litem conteſtatam.

Pater tutor vel curator filij tenetur reddere rationem, at legitimus adminiſtrator non tenetur.

31 Pater hæreditatem matris non poteſt inter filios minores diuidere, ſine iudicis decreto.

Pater non poteſt ſine decreto iudicis alienare neque tranſigere ſuper bonis in quibus habet vſumfructum in præiudicium filij.

32 Doctorum dicta debēt intelligi ſecūdum leges quas ipſi allegant.

Intellectus. l. 1. & l. quicquid. C. de bonis maternis.

33 Dictiones rectè, & rite quid ſignificent. & infra nu. 35.

Conceſſa facultas conficiendi alicuius actus, quem ante facere non poterat, intelligitur ſeruata ſolennitate.

Emphyteuta habens à domino poteſtatem alienandi rem emphyteuticam, intelligitur requiſito domino.

34 Conceſſio rei aliàs permiſſa intelligitur ſine ſolennitate.

35 Recte atque ordine.

36 Filia præſumitur competenter à patre dotata.

Nemo ſolus ſatis ſapit.

Vnus vir, nullus vir.

37 Veriſimilitudo quandoque leges facit, & nu. 38.

Nō veriſimile incredibile reputatur.

Taciturnitas etiam veriſimilis inducit

cit ſubreptionem.

38 Probationes clariores requirūtur ad id probandum quod non eſt veriſimile.

Quinquagennaria ſi dicatur peperiſſe, requiruntur euidentiores probationes.

Henricus Imperator vxorem quinquagennariam pregnantem palàm parere uoluit.

Iudex cogit reum proponentem exceptionem non veriſimilem, exprimere cauſam à qua reddatur veriſimilis, nec talis exceptio admitti debet ſine expreßione cauſæ, & proponens, ſubijcitur grauiori oneri probandi.

Veriſimilitudo non admittit contrariam probationem.

Reus proponens exceptionem non veriſimilem, cogi à iudice poteſt, certam pœnam promittere, ſi ea appareat non eſſe vera, aut legitima.

Articulus non veriſimilis facit, vt teſtis interrogetur extra articulum de cauſa facti, ex qua reddatur veriſimilis.

Articuli non veriſimiles non admittendi.

39 *Ignorantia non veriſimilis, non probatur iuramento.*

Iuramento non creditur in non veriſimilibus.

Inſtrumentum eſſe amiſſum probatur iuramento aſſerentis ſi ſit honeſta perſona.

Iuramentum in ſupplementum probationis non habet locum in non veriſimilibus. & nu. 45.

Probatio rei non veriſimilis non admittitur.

Iudex non veriſimilibus fidem dare non debet.

Contra nō veriſimile quis facile non auditur.

40 *Cōfeßio non veriſimilis non nocet.*

41 *Cōfeßio extraiudicia lis, veriſimilis cogit ad perſeuerandum ſed ex multorum ſententia plenam fidem facit, etiam in criminalibus.*

42 *Veriſimiliori inſtrumento ſtatur, cū plura ſunt contraria.*

Teſtibus veriſimiliora deponentibus, magis creditur, etiam numero & dignitate inferioribus, etiamque ſi de negatiua deponant. nu. 43. & 46.

44 *Teſtibus non veriſimilia deponentibus non creditur.*

Veriſimile quod non eſt, non caret ſuſpicione falſitatis.

Scriptura non continens veriſimilitudinem, ſuſpicione non caret.

46 *Duobus laicis negantibus, plus creditur quàm duobus clericis affirmātibus, ſed minus veriſimile dicentibus.*

47 *Teſtes inſtrumentarij, negantes ſe recordari quando inſtrumentum reprobent.*

48 *Inſtrumenti falſitas per non veriſimile probatur.*

49 *Teſti ſi diuerſa depoſuit, ei ſtandum eſt quod dixit in tormentis, niſi aliud ſit veriſimilius.*

Teſtium dicta debent intelligi, vt eſt veriſimile eos intellexiſſe.

50 *Iuramento damnum paßi vel alterius ex ſtatuto non creditur, in non veriſimilibus.*

51 *Veriſimilia probantur iuramento aſſerentis, etiam ad ſuū cōmodum.*

52 *Tutori & alijs adminiſtratoribus creditur, in veriſimilibus non in cæteris.*

53 *Liber rationum; an poßit pro parte acceptari.*

54 *Interpretatio ſit contra proferētem, niſi veriſimilitudo aliud ſuadeat.*

Veriſimilius inſpicitur etiam pro proferente.

55 *Motus proprius nunquam concludit non veriſimilia.*

56 *Statutũ ad id quod eſt uerisimile trahendum eſt, quamuis ſit omiſſum.*
Colonus qui uites plantãdas accepit, ad certam portionem fructuum pro domino, debet & de cæteris arboribus eandẽ portionem domino dare.
Verisimilitudo trahit ſtatutum, reſcriptum, contractum, & alia ad id de quo omiſſum eſt.
57 *Verisimilitudo naturæ cognata.*
Remotum à uerisimili, imaginem falſitatis habet.
Caſſatum dictio latina.
58 *Experimentum uerorum ſermonum eſt, q̃ conueniant rebus ſenſatis, ſeu uerisimilibus.*
59 *Præſumptiones legum ad non uerisimilia, trahendæ non ſunt.*
Diſpoſitio nulla quantumlibet generalis, trahitur ad non uerisimilia.
60 *Veriſimile eſt id quod iuri communi conſonat.*
Verisimilis cauſa quæ dicatur, remiſſiuè.
Verisimilitudo ex quibus pcipiatur.
Interpretatio non uerisimilis non admittitur.
Proteſtationi non uerisimili, an ſtandum ſit.
Præſumptio iuris eſt animi applicatio ad uerisimile.
Verisimilitudo præſumitur attenta ſpecie & non genere.
Verisimile lucrum facit concedere reſtitutionem in integrum.
Verisimilitudo facit iurium congruã interpretationem.
Oĩa frequentiora uerisimiliora ſunt.
Maxime opiniabile, magis eſt uerisimile.
Verisimile eſt, quod ſimile & proximum vero, & quaſi immediatum.
Verisimiles inſidiæ uitandæ, nedum apparentes.
Cauſa quæ nocet, quæve prodeſt, uera potius ſit inſpicienda.

Actus qui ex duplici capite fieri poteſt, cenſetur factus ex uerisimiliori, etiã ſi aliud ſit expreſſum.
61 *Verisimilia partim ſingula monent ſuo pondere, partim ſi uidentur eſſe exigua per ſe, multum tamen cum fuerint coacervata proficiunt.*
Credibile idẽ eſt quod uerisimile, & ècontra. & nu. 111
π litera græca, nota verisimilitudinis.
62 *Eccleſia tenere non debet, ſibi oblata nato poſteà filio.*
C. quicũq; 17. q. 4. an ſit Auguſtini.
63 *Lex iſta locum non habet, cũ donans de liberis cogitauit & nu. 64. & quid ſi cogitauit in genere. nu. 78.*
64 *Rõ cũ unica eſt, pro expreſſa habetur.*
65 *L. cum acutiſſimi. C. de fideicõmiſſ. non habet locum cùm teſtator de liberis liberorum cogitauit.*
66 *Donans utrum in dubio cenſeatur de liberis cogitaſſe, ut diſpõni huius legis locus non ſit, & nu. 67. & 68.*
Natura homines produxit ad liberorum procreationem.
Homines ut plerunq; ſunt idonei gignendis liberis.
Monachi etiam gignunt liberos.
Liberorum procreatio & educatio, de iure naturali.
68 *Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi.*
Sperare poteſt, & cogitans & incogitans. & nu. 111.
69 *Lex præſens, an locum habeat cum ſit donatio in contractu matrimonij. Et an in contractu matrimonij uel dotis alterius. nu. 70. 71. & 72.*
Matrimonij finis proles eſt.
71 *Donatio ſeu renuntiatio facta in contractu matrimonii ab iis qui ſunt tenere ætatis, reuocari poteſt ob liberos poſteà ſuſceptos.*
Puellæ teneræ ætatis vix cogitant de liberis.
72 *Diſpoſitio huius legis. an locum habeat,*

beat, cùm quis donat non in contra ctu matrimonij ſui ipſius, ſed alterius.

73 *Donans cum alicubi ſecit mētionem liberorum in donatione. lex noſtra locum non habet.*

Auc. ex cauſa. C. de liber. præteri. nō habet locum ſi teſtator alicubi, mentionem liberorum fecerit.

74 *Diſpoſitio huius legis vt tollatur, nō ſufficit donatorem de poſthumis cogitaſſe, ſed requiritur quòd de eis cogitet & diſponat. & nu. 75.*

75 *Pater mentionem faciens liberorum in una parte teſtamenti, non cēſetur agitaſſe de illis in clauſula ſubſtitutionis, niſi in ea & de illis mentionem fecerit. & nu. 110.*

76 *Lex noſtra an locum habeat ſi donans non de ſuis, ſed de donatarij liberis mentionem faciat.*

77 *Diſpoſitio legis noſtræ an habeat locū ſi mulier renuntiat fratri & ipſius liberis, quamdiu forent maſculi filij & deſcendentes.*

78 *Liberorum cogitatio in genere, an tollat reuocationem ex hac lege. & nu. 79. 80. & 81.*

79 *Nato poſthumo ignoranter præterito legata conſeruantur, etiam ſi in genere de eis fuit cogitatum. & nume. 81.*

80 *Scientia in genere eiuſdē eſt momenti, ac in ſpecie, niſi pro forma requiratur.*

Cogitaſſe de liberis in genere, quomodo & quando quis cenſeatur.

81 *Ad excludēdum beneficium legis noſtræ non ſufficit in genere de filijs naſcituris cogitare, niſi in ſpecie de eis fiat mentio in donatione.*

Clauſula codicillaris an habeat vim generalis cogitationis uel ſcientiæ.

82 *Clauſula codicillaris an tollat hanc legem. & nu. 83.*

Iuramentum habet vim clauſulæ, ſi non ua'et quod ago, ut ago, ualeat vt valere poteſt.

84 *Lex noſtra locum non habet, ſi donans veriſimiliter donaſſet, etiam cogitans de liberis. & nu. 85.*

85 *Legata ex teſtamēto, in quo filius aut poſthumus ignoranter eſt præteritus debentur, ſi veriſimiliter ea teſtator reliquiſſet, ſi de illis cogitaſſet.*

86 *Falſa cauſa legato adiecta an uitiet.*

87 *Donans an poßit huic legi expreſsè renuntiare. & nume. 88. 89. 90. 91. 92.*

In claris ac certis non eſt locus coniecturis & præſumptionibus.

Præſumptio cedit veritati.

Pater fraudem non committens, omnia bona alienare poteſt.

Rei ſuæ quiſque eſt legitimus arbiter & moderator.

90 *Fauori alterius renuntiari non poteſt, etiam ſi ius à renuntiante habeat.*

91 *Ratione vna ex pluribus ceſſante, non ceſſat diſpoſitio.*

92 *Remedium inofficioſæ donationis fauore liberorum conceſſum eſt, nec ei poteſt pater renuntiare. etiam cum iuramento & nu. 93.*

Iuramentum non firmat quod infirmum eſt ratione alterius.

Iuramentum in alterius diſpēdium non vergit.

Iuramentum unius alteri nocere non poteſt. & nu. 164.

93 *Donatio inofficioſa non reuocatur niſi poſt mortem donantis.*

94 *Diſpoſitio legis noſtræ an locum habeat, ſi filius poſt donationem natus, vult eam ratam eſſe viuo patre, & eo mortuo an poßit confirmare. nu. 95.*

Poſthumus ignoranter præteritus, non poteſt approbare teſtamentum patris, eo viuente.

Subſtitu-

Subſtitutio tacita deficit, etiam ſi mater quæ eſt in medio abſtineat à pupillari.

97 Lex noſtra an locum habeat, cum ei quis per dolũ inductus renũtiauit.

Renũtiatio dolo extorta non tenet.

98 Diſpoſitio legis noſtræ an habeat locum ſi mulier renũtiãs nõ fuit certiorata de beneficio illius. & nu. 99.100.& 135.

Mulier renũtiãs velleyano nõ certiorata, non ſibi præiudicat.

99 Mulier ius ſuũ ignorare præſumitur

Renũtiatio nõ trahitur ad ignota. nec ad ea quæ quis dubitat an ſibi competant. Id quæ etiam, ſi veriſimiliter renũtiaret, ſi ſibi ſciret ea competere.

101 Minor renũtiãs huic legi, vel cogitãs de liberis, niſi fuerit certioratus, ex hac lege reuocat.

Minor præſumitur ius ſuum ignorare, & ius quoque ciuile & gẽtium.

Minor veriſimilius & probabilius ignorat ius quàm mulier.

Minor plus habet fauoris in reſtitutione in integrum, quàm mulier.

102 Renũtiatio à ruſtico facta huius legis beneficio, ei nõ obeſt, niſi & is certior factus ſit.

Ruſticus, mulier & minor in ignorãtia iuris æquiparantur.

Ruſtico magis ſubuenitur in iuris ignorãtia quàm mulieri.

103 Renũtiatio huius legis an operetur tãtum reſpectu liberorum præſentis matrimonij, an etiam alterius futuri. et nu. 104.105.106.107.108 109.& num. 110.

Matrimonium eſt indiuidua viri & vxoris coniunctio.

Viuere quilibet præſumitur vſq; ad centum annos.

Mors alterius expectari, nec ciuile, nec naturale eſt.

104 Poſthumus ſuus ex alterius vxore nõ rectè inſtituitur.

In dubio nemo cẽſetur quicquã malo animo facere.

105 Inſtitutio poſthumi trahitur ad omnem poſthumum, etiam ex alia vxore.

106 Poſthumi exhæredatio, non includit poſthumũ ex alia vxore naſciturũ.

107 Vxor relicta domina, comprehẽdit vxorem præſentem tantum.

108 Clauſula codicillaris an operetur quãtum ad liberos ex alia vxore procreatos.

Qui de matrimonio loquitur, de primo tantum intelligitur.

109 Lex vbi nõ diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

110 Limitata cauſa, limitatum producit effectum.

111 Renũtiatio huius legis nõ obeſt, cum renũtiãs omnino deſperabat de liberis, & tamen poſteà ſuſcepit. & nu. 112.113.& 114.

Mulier quinquagennaria ſterilis.

Incredibilia ſunt & nõ cogitabilia.

Veriſimilia quæ nõ ſunt, eadem ſunt & incredibilia.

Mens nõ trahitur ad id quod nũquã aut raro fit.

Renũtiatio & promiſſio intelligitur rebus ſic ſtãtibus. & infra nu. 130.

Soluẽs indebitum licet renũtiet cõditioni indebiti credẽs eſſe debitũ, põt nõ obſtãte renuntiatione repetere.

112 Filij præter ſpem geniti, poſſunt repetere bona à patre quæſita nomine fratris illius.

Verbum ſperare & ad cogitãtem, et nõ cogitãtem refertur.

114 Clauſula codicillaris nihil operatur in eo qui deſperãs de liberis, poſtea tamen ſuſcipit.

115 Lex noſtra an locum habeat cũ donãs generaliter renũtiat omni legũ auxilio & nu. 116.117.118.119. 120.121.122.123.

Renũtiãs

Renūtiās generaliter de omni caſu cogitaſſe cēſetur.

116 *Generalis renūtiatio ad omnia trahitur.*

Generalem liberationem nemo compellitur facere.

117 *Verba generalia, generaliter præiudicant.*

Subſcriptio generalis, vt ſpecialis nocet.

118 *Verba generalia, generaliter intelligūtur & operātur, etiam ſi maior ſit ratio in vno quàm in alio, cōprehēdūtq; ēt perſonas priuilegiatas.*

Diſpoſitio generalis tātum operatur quò ad quamlibet ſuam ſpeciē, quātum ſpecialis, quò ad ſuam ipſius ſpeciem.

Generalibus ſemper ſpecialia ī ſunt.

119 *Generalis diſpoſitio generaliter intelligitur, etiam in materia odioſa atq; pœnali.*

120 *Renūtiatio generalis an trahatur ad nō cogitata. & nu. 123.*

121 *Renūtiatio generalis oīum beneficiorum. facit ceſſare ſenatuſcōſultum velleyanum, & beneficium nō īcarcerādi, cedēdarum actionum, excuſſionis, diuiſionis. & ordinis. ac l. pleriq;. ff. de ī ius vocā. & l. de ijs. ff. de trāſ. & reuocādi ob īſinuationē nō factam, & nō cōueniēdi vltra quàm facere quis poſſit, & beneficium ratione ſpeciali īductum, etiā ex ſtatuto.*

123 *Trāſactio nō trahitur ad nō cogitata.*

124 *Beneficium cauſa miſerationis cōceſſum, nō tollitur niſi per verba ſpecialiſſima.*

125 *Beneficium quod cōceditur ad exuberātem fauorē, nō tollitur niſi per ſpecialem reuocationem.*

126 *Generales renūtiationes ſemper apponūtur cum parua cognitione, & ex ſola notariorum cōſuetudine.*

Generales renūtiationes debēt ſtrictè ītelligi, ideò attēdi nō debēt, ſed pro nō poſitis ſunt habēdæ.

Generales renūtiatiōes ſunt parui momēti.

127 *Renūtiatio generalis oīum remediorum, nō tollit remedium. l. 2. C. de reſcin. vēditio.*

128 *Renūtiatiōes ſunt ſtricti iuris, nec ī eis expreſſa tātum veniūt.*

Renūtiatio nō præſumitur.

129 *Renūtiatio nūquā præſumitur, vbi alia præſumptio vel cōiectura capi poteſt.*

Renūtiatiōes generales nō obſunt.

130 *Renūtiatio generalis nō trahitur ad exceptiones futuras.*

131 *Renūtiatio ſequitur naturam actus ſuper quo interponitur.*

132 *Diſpoſitio legis noſtræ, an locum habeat, ſi generali renūciationi appoſitum ſit iuramētum. & nu. 133.*

133 *Iuramētum habet vim clauſulæ ſi nō valet, aut valebit.*

134 *Clauſula ſi nō valet aut valebit, facit præſumi de omni euentu cogitatum.*

Iuramentum facit vt quis in genere videatur cogitaſſe.

135 *Mulier & minor nō certiorati, an propter iuramētum excludātur à beneficio reſtitutionis. & nu. 136.*

136 *Iuramētum an habeat vim, vt renūciatio mulieris, aut minoris nō certiorati valeat, & nu. 137. & 151.*

137 *Iuramētum an tollat beneficiū excuſſionis. & nu. 152.*

138 *Iuri de futuro an renūtiari poſſit vel ſimpliciter, vel cum iuramēto. & nu. 153.*

139 *Iuri prohibitiuo an ſimpliciter, vel cum iuramēto poſſit renūtiari. & nu. 154.*

140 *Iuramētum an validet remiſſionem ingratitudinis futuræ. & nu. 155.*

141 *Alimētis ex teſtamēto debitis, an iuramēto*

iuramēto renūtiari poſſit.et nu.156.

142 *Renuntiatio futuræ hæreditatis, vel ſimplex, vel cum iuramento an valeat. & nu.157.*
Pactum de ſuccedendo iuratum an valeat, & nu. 158.

143 *Legibus loquentibus de inſinuationibus donationum. an ſimpliciter vel cum iuramento poſſit renuntiari. & num. 159.*

144 *Generalis renuntiatio, ſimplex vel iurata, an legitimam comprehendat. & nu. 160.*

145 *Iuramentum in generali vel ſpeciali renuntiatione appoſitum an tollat diſpoſitionem l.de iis.ff. de transactio. & num.161.& 162.*

146 *Iuramentum an firmet generalem renuntiationem. & num.163.*
Ceſſio bonum locum habet, cum debitor iurat ſe ſoluturum.

147 *Renuntiatio facta per patrem in inſtrumento donationis quantuncunque ſit iuramento vallata. filiis non vocet.*

148 *Iuramentum non ſupplet cōſenſum.*
Renuntiatio iurata non valet in non cogitatis.

149 *Renuntiatio generalis, reſtringitur ad ius tempore renuntiationis ſubſiſtens tantum.*
Iuramentum in renuntiatione appoſitum, eos tantum caſus comprehendit, quos ipſa renuntiatio.

150 *Iuramentum habet uim ſpecialiſſimæ renuntiationis.*

164 *Iuramentum non impedit reuocationē ex hac lege, et nu.165.cū ſeq.*
Iuramentum poſitum in donationibus & contractibus, tertio nō obeſt.

165 *Iuramentum nō auget oligationem, ſed addit religionis vinculum, & ſequitur naturam actus ſuper quo interponitur, omneſq; recipit conditiones, ac vires actus principalis.*

166 *Iuramentum intelligitur rebus ſic ſtantibus.*

167 *Diſpoſitio quælibet intelligitur rebus ſic ſtantibus.*

168 *Stoici omnia intelligunt rebus ſic ſtantibus.*

169 *Statutum iuratum reuocari non poteſt à ſtatuentibus, niſi iuſta cauſa interueniat.*
Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.

170 *Iuramētū nō trahitur ad incogitata.*

171 *Iuramentum non trahitur ad non veriſimilia.*

172 *Iuramentum in cōtractibus, ex notariorū ſtilo apponi ſolet, magis quàm quòd partes iurauerint. & ſupra num. 126.*

173 *Lex noſtra an locum habeat, cùm iuramentum ſimpliciter in donatione eſt appoſitum.*

174 *Notarius an poſſit apponere renuntiationem huius legis, ex clauſula in donatione appoſita. ex clauſula quòd poſſit extendere arbitrio ſapientis.*
Poſita in manu ſapientis non ſunt, quæ in facto conſiſtunt.

PRAEFATIO.

1 HANC l.notab.ſimul,& ſing.dicunt Bart. & Saly. hic. Sed & ſing. quoque Imo. in l. filio preterito, col.11.uerſi.pro hoc etiam facit.ff. de iniuſt. teſta.& Barb. cōſi.60.cuius initium eſt, illud adferā in medium,col.5.uerſi.3.faciat, lib.2. & Sozi.cō.295. in cauſa contra filios, col.3. uerſi. circa ſecūdam difficultatem,lib.2. & Franc. Curt. ſenior con. omnium primo,col.pe. & Iaſ. in l.cum acutiſſimi,col.2.uerſi. eodem modo ſi quis.C. de fideicō. & con.230 factum ſic ſe habet, col.5. uerſi.ſed præmiſsis,li.2. & noniſſimè Nico. Eueraldus in locis legalibus,in loco à ueriſimili, colum.5. Ideoque eam commentandam interpretamque duximus, præſertim cum

cùm non admodum copioſè à multis hactenus uno in loco tractata fuit, ut non immerito in mentem ueniat illud Vergilianum libr. j. Aeneidos,

Apparēt rari nātes ingurgite vaſto.

Quamuis uſus ipſius multum frequens ſit, ac penè quotidianus, †ob idque plenius attingi, tractarique debuit, ex ſententia Pauli Iuriſcon ſulti in l. legaui, ff. de libe. lega. quā approbat Bart. in l. poſt contractū, col. j. ff. de dona. In qua re non eam commētationum formulam ſectabimur, à qua uel trāſuerſum (quod dicitur) unguem diſcedere noſtris legum interpretibus ueluti religio eſt. Nam ſtatim primo loco ponūt ſummarium, quod appellant. Secūdo notabilia, ut & ipſi uocāt. Deinde gloſſarum interpretationem, Poſtremo alias quæſtiones ad negocium pertinentes. Nos uerò uerba l. noſtræ ſuo quæque ordine aſſumemus, quæ commentatione indigere uidebuntur.

2 PRIMO †tantum loco rationē l. noſtræ, & eius appendices adſcribemus, quò cætera facilius intelligantur. [Nā ut ſcribit Bald. in rub. C. de ſer. fugit. ſæpè ea præmittuntur, quæ ſequentium præſtant euidentiorem intellectū. l. j. ff. de orig. iur. & l. j. ff. ſi cert. pet.] Sed illud ta mē primùm te admonitum uelim, lector amantiſsime, cum has commētationes noſtras adornaſſem ad prælium, ac non pauci Pariſienſes librarij, qui eas uiris doctiſsimis iā ab hinc prope quinquennium uidēdas præbuerant, precibus, ac pollicitis ingentibus à me efflagitarent ſibi imprimendas committi (neque enim præcipitare editionē, ſed ex præcepto Horatii nonum in annū differre animus fuit, qđ alias proteſtatus ſum) ecce me incautum, nihilque tale metuentem arripit febris quartana, morbus omnium, ut longiſsimus, ita grauiſsimus, etiam ſi eum ſonticum eſſe negauit Iulianus noſter, atque etiam, ſi diuis placet, laudauit Phauorinus, meq; duos plus minus annos uexat, mēbratimq; ueluti dilaniat. Interimq; eduntur in eam ipſam l. noſtram, Franc. Rip. commentarii, & doctiſſimi quidem, & locupletiſsimi. neque enim alij ab eo uiro edi potuerunt. Veruntamen ab hac editione noſtra, poſtquam ita amicis meis uiſum eſt, nō ob id deſtiti, nihil ueritus, ne qui utranque legerit, me cōpilationis alienæ hæreditatis inſimulet: nam, & ſi eoſdem uterque locos, ut res ipſa exigit, ſæpe tractamus, craſsior tamen eſt inter nos, quàm inter Piramum, & Thiſbē paries. Tu lector optime, lege, & iudica.

3 IGITVR† ut in ſcenam tandem prodeamus, Nemo neſcit omnes prope legum interpretes huius legis rationem, & ueluti fundamētum ponere in amore affectuq; parentum in liberos, quos ſi futuros ſibi præuidiſſent, aut cogitaſſent, ipſi uerisimiliter aliis non donauiſſent, ne exteros liberis, & poſteritati ſuæ anteponere uiderentur. Ob idque cenſentur exiſtimanturq; ea lege donaſſe, ut ſi liberos poſtea ſuſceperint, irrita maneat donatio, ar. eius, quòd in non longe diſsimili caſu ſcribitur in l. cum auus. ff. de condi. & demon. & in l. cum acutiſsimi, C. de fideicom. & in l. generaliter. §. ult. C. de inſtitu. & ſubſtitu. Quibus cautum eſt, quòd ſi quis filium nepotemúe hæredem inſtituerit, ac iuſſerit illū poſt mortem ipſius alteri reſtituere: †hoc ita uidetur intelligere, coniectura pietatis, ſi filius ipſe aut nepos inſtitutus

tutus liberos non reliquerit, ne ui deatur alienas ſucceſſiões propriis anteponere. † Quarum legum authoritate ſubnixus Bar.con. 68.cu ius caput eſt, ꝓponitur quòd Ioannellus,col.j. pulchrè & not.reſpondit uideri præſumique ſimulatam uenditionem, quam quis alteri fecit de maiori parte bonorum certo quodam precio, quod ſe ante recepiſſe confeſſus eſt, quæ quidem bona emptor poſtea iure legati reliquit filio uenditoris, prætermiſsis propriis liberis. Neq; enim,inquit Bar.præſumendum eſt,ſi uerè emiſſet, quòd extraneo reliquiſſet, ſed potius ſuis ipſius liberis, ar. d. ll. † Quodque in alio non minus memorádo caſu traditur in l ex facto, in princ.ff.de vulg.& pupil. ſubſti. Qui filium impuberem mutum habebat, impetrauit à principe,ut muto ſubſtituere ei liceret, & Titum ſubſtituit:mutus autem ille fili⁹ recuperata valetudine poſt mortem patris uxorem duxit,ex eaque filium ſuſcepit. rumpitur ea ſubſtitutio natiuitate filij. nec enim ueriſsimile eſt,aut patrem, qui impetrauit,aut principem,qui permiſit, de hoc caſu cogitaſſe, ut eum qui poſtea naſceretur, exhæredaret. † Et in l.pe.ff.de iur.codic. ubi qui vnicum filium ſuſcepit, quædam in codicillis reliquit, poſtea alium filium ſuſcepit,prior filius pro uirili relicta ſoluere compellitur, nõ etiã natus poſt codicillos. †Et in l.3.ff. de inof.teſta. ubi ſi quis poſt conditum teſtm̃ filiũ ſuſceperit, nec ei teſtamẽtũ mutare licuerit morte inopina præuento. intelligitur poſtremum filium cum cæteris ante teſtamentum natis pro uirili inſtituiſſe. quã l.ſing.dicit Bal.ibi.†Huc quoque reſpicit tex. in l.ſicut certi, & in l.ſi cùm uel in utero.C. de teſta. milit.ubi præteritio filii poſthumi, uel iam nati ſcienter a milite facta, pro exhæredatione eſt,ideoque ualet teſtamentum. At ſi ignoranter facta fuerit, quoniam filium mortuũ falſo rumore putabat,aut uxorem prægnantem neſciebat, minimè valet teſtamẽtum, tanquam ſit uериſimile, non alios eum inſtituiſſe,quàm liberos, ſi eos habere, aut habiturum ſe fuiſſe cogitaſſet.†Et quod pulchre ſcribitur in l. tale pactum.§.ult.ff.de pact.quòd ſi pater dotans filiam, quam unicam habebat,pactus ſit dotem fratri ſuo,quẽ hæredem ſibi deſtinauerat,reſtitui, ſi ſine liberis filia morereretur,&ipſe poſteà liberos ſuſcipiat, dos illis, non fratri ex mente patris reſtituẽda eſt.Ex quo not.Bal.ibi in v.not. præſumi hominis mutatum conſilium, propter liberos poſtea ſuſceptos; quod dicit eſſe mente tenendũ. Et poſtea in fi.trahit poſt Guil. Cu.in ar.ad quæſtionem de eo, qui cùm nullos haberet filios, quædam tradidit fratri,aut alteri coniunctæ perſonæ, ut talis donatio reuocetur ſuſceptis poſtea liberis. Sed & Alber.ibi ex eo text. dicit, quòd ſi quis nullos habens liberos quædã emat,aut aliàs acquirat nomine fratris,ſi poſtea ei naſcuntur liberi, reuocantur huiuſmodi cõquæſtus ad commodum liberorum. Quin generalius glo.not.ex illo tex. aſſerit id eſſe ſeruandum, licet non ſit diſpoſitũ, quòd uериſimile eſt fuiſſe diſpoſitum, ſi id quæſitum fuiſſet. de quo poſtea latiſsimè tractabimus uerſi.56.incip. inter tam multa. ubi uidere poteris. Deniq; huc ſpectat,& tex.in c.j. tit. de duobus fratri.à capi.ĩue.quẽ ibi no. Bal. & hinc occaſione ſumpta dicit ſingu. tex. in d.l. pactum.§.ult. uti etiam facit in d.l.cùm acutiſsimi,col.j. & in rub.

in rub. extra de pact. col. ult. verſi. transfertur pactum.

¶ At hic in noſtra l. vt ad eam tandem ueluti longo poſtliminio redeamus,
4 † uerisimile eſt donãtem, ſi donãdo interrogatus fuiſſet, aut etiam ultro cogitaſſet de futuris liberis, aut non omnino donauiſſe, aut ſi donaſſet, eandem legem donationi, ut ſuprà diximus appoſuiſſe, ſi liberos nõ ſuſciperet: alioquin ad eos, ſi quos poſthac habere contingeret, perueniret quod donatũ eſt. Nam filios ad parentum bona naturæ ſimul, & parentum ipſorũ uotum admittit. l. ſcripto, in fine, ff. unde lib. & l. de emancipatis, C. de legi. hære. † & omnia quæ noſtra ſunt, liberis noſtris paramus. l. pe. §. pe. ff. de bon. lib. cũ aliis multis, quæ haud multo poſt adferemus. Vnde & illud Homeri lib. Iliad. v.

Βῆ δὲ μετὰ ξάνθοντε θοωνά
τε φαίνοπος υἷε
ἄμφω τηλυγέτω. ὁ δ' ἐτείρε-
το γήραϊ λυγρῷ.
υἱὸν δ' οὐ τέκε τ' ἄλλον ἐπὶ κτε-
άτεσσι λιπέσθαι,
ἔνθ' ὅγε τοὺς, ἐνάριζε, φίλον δ'
ἐξαίνυτο θυμὸν
ἀμφ·τέροιν πατέρι δὲ γόον,
καὶ κήδεα λυγρὰ
Λειπ', ἐπεὶ οὐ ζώοντε μάχης
ἐκνοστήσαντε
Δέξατο, χηρωσαὶ δὲ διὰ
κτῆσιν δατέοντο.

Quibus apertè inſinuat Homerus, diuini, ac humani iuris peritiſſimus, bona parentum filiis deſtinari ac deuoueri, eoſque admodum angi, ac cruciari, ſi extraneis illa relinquere cogãtur. † Ex quo etiam laudatur Hadrianus imperator, qui, ut tradit Spartianus, ignotorum hæreditates repudiauit, nec notorum acceпit, ſi haberent filios. Et Domitianus alioqui peſsim⁹ Imperator, relictas ſibi hæreditates ab his quibus liberi erant, non recepit: ut teſtis eſt Suetonius in uita illius, c. 9. † Vt iam non mirum uideatur, ſi Antoninus Pius imperator optim⁹ hæreditates quoque eorũm, qui filios habebant, repudiauit, auctore Iulio Capitolino in uita illius. [Et ſi pertinax profeſſus ſit nullius ſe aditurum hæreditatẽ, quæ aut adulatiõe alicuius delata eſſet, lite perplexa, ut legitimi hæredes, & neceſſarii priuarentur.]

5 ¶ Sed antequam ulterius progrediamur, illud dicere uoluimus, hãc quam diximus rationem, huic. l. inter pleroſque omnes aſsignaſſe Accur. Bal. & Ange. hic Dy. Bar. Bald. Imo. & Pau. Ca. in l. Titia Seia. §. imperator. ff. de leg. 2. Old. conſi. 238. hoc exordio, cùm mulier donatrix. & conſi. 278. licet quantum ad clauſtrales, col. 2. uer. ad tertiam quæſtionem. Ia. Bu. Bar. Ang & Raph. Fulg. in l. ſi totas. C. de inof. donat. Cy. Bar. & Bal. ĩ l. j. C. eo. ti. de inof. donat. Bart. in auth. ex cauſa, & ibi quoq; Alex. & ferè omnes. C. de lib. prete. Bal. con. 167. quidam Fran. col. ij. lib. 5. Ang. in §. ſiue igitur, in auth. ut cùm de app. cog. Imo. in c. cùm contingat, char. ult. ver. attende tamẽ quia dixit, de iureiur. & in c. ult. col. 2. & ibi quoque Pau. de donat. Raph. Fulg. conſi. 65. Titius coniugem, col. 1. Paul. Ca. con. 434 quod incipit reſpõdeo per ordinẽ, in. 2. dubio. lib. 1. & conſi. 435. cuius principium eſt, ſuper hoc puncto, in princ. lib. 2. Ro. conſi. 26. incip. pro deciſione eorũ, col. 2. ver. ſecunda fuit. Pet. Ferr. in tit. for. libel. quo agit, pro, donat. in uerbo, irre-

irreuocabiliter, col. 3. uer. patet ergo expremiſsis. Alex. conſi. 71. cuius caput eſt, conſideratis his, poſt prin. lib. 4. Barb. in repe. l. cùm acutiſsimi. col. 4. verſi. quintò facit, & ver. 7. faciat, & alibi ſepe. C. de fideicom. Corn. conſi. 11. quod incipit. in preſenti conſultatione, col. 3. uer. nec uidetur refragari, & iterum col. 9. uerſi. in ſuper ſi prædicta, lib. 3. & conſi. 194. cuius exordium eſt, uidetur in præſenti conſultatione, col. 1. eod. lib. 3. & conſi. 206. uiſo ſupradicto themate, col. 7. uer. ſed circa portionē, eo. li. 3. & conſi. 30. incip. in hac conſultatione, col. 2. ver. his tamen non obſtantibus, lib. 4. Soz. conſi. 147. hoc initio, uiſa facti contingentia, col. 5. uer. circa tertiam, li. 1. & con. 126. incip. uiſum fuit, col. 3. & alibi ſæpe in eo. con. lib. 3. & conſi. 93. cuius principium eſt, teſtamentum pre miſſum, col. 4. verſ. preterea interpretatio. & iterū col. 5. ver. ſexto loco. libro 4. Iaſ. con. 154. in cauſa mota per Iac. col. 2. lib. 2. & con. 230. factum ſic ſe habet, col. 3. eod. lib. 3. & ferè omnes doctores (quod iam ſupra diximus) de hac re loquentes.

6 ¶Hinc dicunt plerique omnes † ꝙ donatio ab eo facta, qui caret liberis, intelligitur habere tacitam hāc conditionem, ſi donans non ſuſceperit liberos, uel ut reuocetur, ſi donans poſtea liberos ſuſceperit. Et propterea ſi aliquos ſuſcipiat, exiſtente conditione reuocatur donatio ex hac l. noſtra. Ita nuncupatim uoluerunt Bart. Albe. & Bald. in utraque lec. hic. idem Bar. in d. l. j. col. 2. C. de inoffi. donat. & in d. l. ſi totas, & ibi quoque Ang. Fulg. & Pau. Ca. eo. tit. Old. in duobus con. ſupra alle. Io. An. in add. Spec. tit. de donat. col. 2. Ia. Bu. & Bal. in d. l. Titia Seio. §. imperator. ff. de lega. 2. idem Bal. in d. l. cū acutiſsimi, col. j. C. de fideic. & cō. 215. punctus qui dā donauit, l. 5. Coll. in d. c. vlt. col. pe. ver. ſed nūquid ille. de dona. Roma. cō. 194. incip. in propoſita queſtione, col. 3. uer. ſecundo quia præſens, & col. ſeq. uerſi. nec ſecundo refragatur, & con. 269. non eſt dubiū, in prin. Pau. Caſt. d. conſi. 335. lib. 2. Pet. Ferr. quo loco nuper citauimus. Cor. d. conſi. 11. col. 9. lib. 3. & d. con. 194. col. j. eo. lib. 3. & d. conſ. 30. col. 2. lib. 4. Barba. in repe. d. l. cum acutiſsimi. col. 42. uerſi. nota, quòd conſi. Fran. Aret. conſi. 24. quatuor dubia, in primo dubio. Sozi. ī rub. ff. de lib. & poſt. col. 4. uer. ſed cogita, & conſi. 225. uiſa prædicta. col. ult. lib. 2. Iaſ. conſi. 171. uiſo inſtrumento, col. 1. lib. 4.

7 † Sed ut redeamus ad amorē, & affectum parentum in liberos, qui l. noſtre ueluti baſis eſt. Habes de eo præter eos text. quos ſupra adduximus, & alios, uidelicet in l. nam & ſi parentibus. ff. de inoffic. teſt. ibi, propter uotum parentum. & naturalem erga filios charitatē. Ex qua dicit Bald. in l. ædem, col. 3. uerſi. quid de patre. C. loca. quòd quemadmodum quis poteſt expellere colonum à domo, ſi eam ſuis vſibus neceſſariam probauerit, ita & ſi filio neceſſariā fuerit. Et optimus tex. in l. iſti quidem. §. vlti. ff. quod me. cau. vbi dicitur nihil intereſſe, an in ſe quis ueritus ſit, an in liberis ſuis, cum pro affectu parentes magis in liberis terreantur, quàm in ſeipſis. † Ex quo not. Accu. quòd pater plus diligit filium quàm ſeipſum; ſicuti etiam aſſerit Latinus Pacatus in Panegyrico, quem Theodoſio dicit. Inſtituente, inquit natura, plus ferè filios quàm noſmetipſos diligimus. Et

Et apud Titum Liuium libro tertio ab Vrbe condi. Verginius conſtanter aſſerit ſibi vitam filiæ ſuę chariorem fuiſſe, ſi liberè ac pudicè viuere licitum fuiſſet. [†Ariſtoteles autem lib.8. Ethicorū. ca.12. Aequè, inquit, parentibus vita liberorum chara eſt atq; ſua.] Illius autem.l. au&oritate ſubnixus Alber. Gan. in tracta. malefi. tit. de quæſt. & torm. col.2. ver. nunc videndum eſt, monet vt ſi pro quopiam delicto torquendi ſint pater & filius, primùm torqueatur filius in conſpectu patris, quò pater ipſe citiùs verum profiteatur, vt qui magis timeat in filio, quàm in ſeipſo, per d. l. iſti quidem. Quod & idem tradit Guido Suza. in tract. de tormē. col. 3. ver. quo ordine, & iiſdem quidē verbis, vt hinc poſſis intelligere alterum ab altero deſumpſiſſe. Et id quoq; voluit Bonif. Vitel. in tract. malefi. tit. quali. ſit fienda tortura. Ang. Aret. in tract. eiuſdem titu. in verbo fama publica, col. 34. verſi. nunc videamus. [& Alber. in rub. C. de quæſt. col.2. verſi. quid ſi torquendus.] & Hipp. Marſil. in. l. j. in prin. col. pen. ff. de quæſt. l. inauditum. col.2. ver. item adeò ſunt vera. ff. de ſicar. †Ex illo item tex. tradit Inno. in. c. cùm locum. extra de ſponſal. quòd ſicut metus in perſona ſua vitiat matrimonium, per illū tex. ita & in perſona filij. & ſequitē Card. Alex. qui dicit ita teneri communiter ibi, col. vlt. verſi. ſuccedit quæſtio. †Sed & eodem tex. ſuffulti Riminal. & Alcia. in. l. tranſigere. C. de pact. ſcripſerunt, quòd cùm in pœnis ſanguinis, non etiam in cæteris liceat tranſigere, vt ibi cauetur, ea ſcilicet ratiōe, quòd permiſſum eſt cuique quoquo modo ſanguinē proprium redimere. l. j. ff. de bono. eorum qui ſibi mor. con. Certè ſi filio accuſato pater in iudicium, ac defenſionem ſuſceperit: is æquè tranſigere poterit, ac ſi ſuam ipſius vitam & ſanguinem redimeret. Nam & apud Quintilianum, ſi is eſt, declamatione ſexta, pater ille ita proclamat. O quàm graue eſt mori: quantò grauius, quòd ego viuo ſuperſtes filij mei.

8 ¶†Et hæc quidem huiuſmodi exēplo comprobantur. Accuſabantur pater & filius homicidij, certum. n. erat alterum eorum id facinus per petraſſe, ſed vter id feciſſet, incertum. Carolus ſecundus imperator iuſſit filium ſuſpendi: quod intelligens pater, vt filium à morte vindicaret, ac in ſe pœnam conuerteret, ſponte crimen confeſſus, ideoq; ſuſpenſus eſt liberato filio, vt retulit è noſtris Andr. Iſer. in c. j. §. publici latrones, ad finem tit. de pa. tene. & Barb. qui illum citat, loco tamē nō deſignato, in rep. c. Rayn. col.43. & ſeq. de teſt. & in c. in præſentia, col. 37. de prob. & in c. j. col.2. de commo. & in repet. l. cū acutiſſimi, col. 23. C. de fideicō. & Paris à Puteo in tract. de ſyndicatu, char. pe. & Iaſ. in repe. l. ſi is qui pro emptore, col. 42. ff. de vſuc. & Matthę. Affli. in cōſti. Siciliæ, incip. pacterenorum, col. pen. verſi. ſecunda ratio. & Hippo. Marſil. in. l. j. col. pen. ff. de quæſt. & in. l. inauditum, col.2. ver. itē adeo. ff. de ſica. †[Ideo Bal. in. l. j. in fi. C. ſi rect. prou. in 2. lec. dicit quòd confeſſus per torturam filij dicitur cōfeſſus in tormētis.] Nec deſunt alia quoq; patrum exempla, quos non piguit ſuæ vitæ iactura liberorum vitam redimere: quando & apud Quintilianum, aut quiſquis is fuit, in declamatione. 11. cui titu. eſt, †Diues accuſatus proditionis. Cū

filij pauperis ad ſupplicium peterẽtur, pater ſeſe obtulit, illos vicaria, [& vt loquitur Virgilius] alterna, morte ſeruaturus. Quod qui miretur, non habet liberos, vt in ea ipſa declamatione ſcribitur. Tanquã. ſ. id ſit cõe naturaleq; omnibus parẽtibus. Suntq; item plurima aliorũ exempla, qui filijs ſuis ſuperſtites eſſe non ſuſtinuerunt. † Ex quibus duo hæc memorabilia ſubijciemus, Gordianus ſenior, cuius multas leges in noſtro C. habemus, audita morte filij, laqueo vitam finiuit, vt tradit Iulius Capitolinus. Sed multis ante ſeculis Aegeus Theſeo filio nauiganti in Cretam iuſſerat, ſi cõfecto Minotauro reuerteretur incolumis, albis velis vteretur. Theſeus aũt præcepti paterni oblitus, cum rediret, nigrum velum tetẽdit.

At pater, ut ſumma proſpectum ex arce petebat,
Anxia in aſſiduos cõtollẽs lumina fletus;
Cum primũ infati cõſpexit lintea ueli,
Præcipitẽ ſeſe ſcopulorũ ẽ uertice iecit,
Amiſſum credens immiti Theſea fato.

Hi enim ſunt verſus Catulli in nuptijs Pelei & Thetidis. Et hæc etiã hiſtoria recenſetur à Virgilio, ſi is eſt, in Aethnæ montis deſcriptione, & Plutarcho in vita ipſius Theſei. †Tradunt autem Solonem virũ cõſtantiſſimum ac ſapientiſſimum, vt qui vnus fuit ex ſeptem, cum Thales & ipſe vnus ex illis, hominem quempiam ſubornaſſet, qui ei renũtiaret filium ipſius mortem obiiſſe, cepiſſe caput cædere, miſerandisq; vocibus ac querelis omnia complere, & fortè mortem ſibi cõſciuiſſet, niſi Thales ipſe confeſtim ei cõmẽtũ aperuiſſet. De qua re & Plutar. in vita illius. †Sunt & parentes, qui filios in exilium ſecuti ſunt, veluti ſine illis viuere non poſſent. Rutilia enim, vt tradit Senec. in lib. de cõſol. ad Albinam, filium ſecuta eſt in exilium, & vſq; eo conſtricta fuit indulgentia, vt mallet exilium pati quàm deſideriũ: nec antè in patriã, quàm cum filio rediit: id quod magis in fœmina mirandum eſt, quæ libertatis amãtior eſt, vt in legibus noſtris Connubialibus planè oſtendimus.

9 ¶ † Sed ad noſtras leges reuertamur. In l. vlt. in prin. C. de cura. furio. hæc verba adſcribuntur. Quis etiam talis affectus inueniatur extraneus, vt vincat paternũ? A quibus nõ longe abeſt, quod ſcribitur in l. quidã cum filium. ff. de hæred. inſt. vbi Accurſius non ſemel, atque etiam Ange. ex eo no. †non poſſe filium inuenire meliorem amicum quàm patrem. † Sed & ex eadẽ Bal. in l. precibus, col. 11. verſicu. 3. hoc probatur. C. de impu. & ali ſubſt. tradit, quòd ſi amicus amico vult bona, quod eſt dictum Ariſto. lib. 8. Ethico. c. 2. & iterum. 7 quibus locis oſtendit eſſe veluti adagium, ſæpe & ab eodem Bal. citatum, †Certè multò magis pater filio: & idq; cenſet ſubſtitutionem à patre factã filio impuberi, interpretandam in dubio eſſe directam potius quàm fideicommiſſariam: quia etiã, inquit, in dubio pater ratione naturalis affectionis præſumitur filio prouidere, non eum grauare, per alia quædam iura, & idem iiſdem prope verbis reſpondit ipſe Bal. [conſil. 423. verba teſtamenti, lib. j. &.] cõſi. 35. pater filio ſuo, colũ j. lib. 2. Ex illa quoq; l. dicit idem Bal. in c. per tuas col. 2. extra de probat. quòd melior amicus mundi eſt pater. ſunt enim verba ipſius: id quod etiam ex ea. l. dicit Bal. ipſe conſi. 294. incip. dicta particula, ad fi. lib. 5. Adde & tex. in

l. Paulo

l.Paulo callimacho.§.Pomponius, iuncta glo.ff.de leg.3.†ex quo not. Bal.in d.l.precibus, col.5.ver.quid ergo ſi petijt nō idoneos.C.de vul ga.& pupil.quòd ardor amoris paterni materniq; eſt inæſtimabilis, quòd & ex eo repetit Maria.conſi. 9.proſequēdo ordinem,col.4.uerſ. xx.probatur, & Franc. Cur.ſenior conſi.47.ſuper controuerſia,col.3. verſi. tranſeo ad ſecundum. † Ex eoque tex.reſpōdit Bal.in pulchro caſu,conſi.137. per relictum,lib.4. interpretandum largè pleneque legatum quoddam à patre relictum filio. Sed & ex eo aſſerit Bal.in c.ſuper eo, poſt princ. de teſti. quòd quis diligit honorem, & incrementum ſuę prolis etiam ardenti deſyderio, [Ex eo quoque idem Bald. conſi.320.Ser Petrus, in fi.lib.1.dicit ardentem eſſe parentum amorē in liberos.] Adde, inquā,text.in l.nec in ea.ff. de adul.ibi,pietas patris conſilium capit pro filiis, & in l.ſi filius, & quod ibi dicūt Accur. & Bal.C. de patri. pote. & in l.j.§. taceat,ibi, naturalis ſtimulus parētes ad liberorum ſuorum educationē hortatur.C. de rei uxo. acti. & in §. ulti.Inſt. de noxa. ibi. quis enim patiatur, filium ſuū,&c. & in l. pe.§. Iulianus, ibi, affectu enim propenſiore magis, &c.ff.quod fal. tut. aut. & in l amiciſsimos.§. Lucius, ibi, cōtra naturales ſtimulos. ff.de execu.tuto. †Cuius auctoritate ſcribit Bald.in authen.ex cauſa, col.7. uerſi. ſecundo accipio.C. de libe. prete. quòd qui naturalem erga liberos charitatem non curat, uidetur habere morbum cerebri. & in l.propter inſidias, ibi pietas, & ratio naturalis animi.C. qui accu.nō poſ.† Cuius arg. ſcribit Bal. in d.l. precibus, ubi ſupra. quòd ſi mater petiit nō idoneos tutores filiis,cenſetur non dolo, ſed bona fide feciſſe.Sed & illā expendit Cyn. ſuper ea, ad naturalem parentum pietatem, quę & liberis aduerſus ſe peccantibus parcit.

10 Cuius † etiam rei memorabile nobis exemplum reliquit DAVID ille, alioqui affectuum minimè ſequax. Nam cum Abſalon filius primum quidem AMON etiam ipſius Dauidis filium inſidiis interceptū necaſſet, deinde & cum patris pellicibus fœdè congreſſus fuiſſet, poſtremò, & patrem ipſum, & regno, & uita priuare neruis omnibus cōtendiſſet, illius tamen mortem pater, cui hæc omnia erant comperti ſsima, adeò flebiliter, ne muliebriter dicam, deplorauit, ut ſeſe totū huic affectui permittens, in hanc lachrymabilem uocē proruperit, Fili mi Abſalon, Abſalon fili mi. Quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te? ut ſcribitur,ij.Regum 18.c.& meminit etiam Cy.ipſe in d.l.propter inſidias, ubi & ſubdit alia pleraque exempla huius paternæ pietatis à Valerio Maximo fuiſſe prolata,lib. v.tit.7. †Inter quæ illud retulit de Seleuco, qui ceſsit filio uxorem Stratonicem,quā is miſerè deperibat. quod, & ab APPIANO in eo.libro,qui Syrius inſcribitur, & Plutarcho in Demetrio,& Galeno.li.j. prognoſticorum Hippocratis.c.7. [Iterumque lib. de præcognitione.c.6.] relatum eſt.& affatim deſcripſimus in noſtro, [Tractatu nobilitatis, c.31.nu.51.] Id autem aſſignat Eraſmus in Apophthegmatis Demetrio: ſed is memoria lapſus eſt,ob id forte, quòd Plutarchus in uita ipſius Demetrij hanc hiſtoriā deſcribit.† Quis igitur, ut redeamus, miretur ARTAXERXEM regnū Perſarum Dario filio ceſsiſſe, quòd nihil ſibi ablatum exiſtimaret,

ret, quòd in filium contuliſſet, ſynceriuſque gaudium ex procreatione capturum, ſi inſignia maieſtatis ſuæ in filio cõſpiceret, ut tradit Iuſtinus in initio lib. 10. †Et Ptolemæum illum primum Aegypti regem, qui regno publicè filio tradito, omni regno pulchrius regis eſſe patrem dicebat, apud eundẽ Iuſtinum lib. 16. Et potius non execretur Herculium Maximianum, qui cupidine reſumendi imperij, quo ſe ante abdicarat, nixus eſt filium Maxentium à prætorianis militibus Auguſtum nuncupatum imperio deturbare, vt tradunt Eutropius rerum Romanarum lib. 3. & Socrates apud Caſſiodorum hiſtoriæ tripartitæ.li. j.c.4.† Non item adeò mireris Hadrianum imperatorem, quòd eum in inſulam deportauerit, qui filium necauerat, quòd nouercam adulteraſſet, ut ſcribitur in l.diuus.ff.ad leg.Iul. de parri.

11 ¶Sed † & huc reſpiciunt text. [in l. cũ pater.§. mãdo.ff. de lega. 2.vbi ita ſcribitur, mãdo filiæ meæ ꝓ ipſiusſalute ſollicitus,&] in l.patrem.ff. quæ in fraudem cred. & in l. quod & lex.§. ſi eum quis. ff. de lib.ho.exhi.& in l.ſi mater, ibi, per coniecturam maternæ pietatis.C. inoffi.teſta,& in l.j.§.taceat, uerſi. ſileat.C.de rei uxor. acti. & in d.c. ſuper eo, de teſti. & in c.afferte, de præſumptio. ubi recenſetur illa. 3. Reg.3. c. hiſtoria de matre, cuius commota ſunt uiſcera, cùm Salomon iuſſiſſet infantem diuidi.† Ex quo not.Bal.& poſt eum Felyn. ꝙ ſicut confeſſio, ſiue renũtiatio litis facta metu tormentorũ ſuiipſius nõ nocet.l.j.ff. de quæſt. ita metu tormẽtorum filij. Nec mirum, ſi inibi commota fuerint matris uiſcera. Nam & apud Eſaiam.c.49. clamat dominus, Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, ut non miſereatur filio uteri ſui? †Et quod præterea uoluit glo. in l.ſi filius, in fi.& ibi Bald. in utraque lect.C. de pat.pot.& idẽ Bal.in d.c. per tuas. col.2.extra de prob.ꝙ amor parentum abſcondi nõ poteſt.† Et quod etiam reſpondit Marianus con.54. magnifice capitanee, quòd quis nõ dicitur liber relaxatus è carcere, qui cogitur relinquere filium pro obſide, prout illum refert, & ſequitur Fely.ĩ d.c.afferte.col.2.& Hip. Marſi.in l.j.char.j.nu.6.C. de rap. virg.& in l.inauditum, ſtatim poſt prin.ff.de ſica.& ſing.160. pater & filius, & Bartho. Chaſſe. conſi.14. Chriſtianiſſimus, col.5.verſi.ſecundò coniecturatur.& iterũ conſ. 67. ad primum dubium, col.8.uer.ſtringo,& ulterius. Illud tamẽ con.Maria.reperire nõ potui. Faciunt huc & multa quæ latè in eam rem congerit Alex.conſi.52.incip. hanc dubitationẽ, col.antepe.li.4.& Barb. in locis prope infinitis, ex quibus ſatis erit ea deſignaſſe, quorũ nunc in mentem venit.ea ſunt in d.c.raynaldus, quo loco nuper citauimus, & in repetitione.d.l. cum acutiſſimi, in multis locis.C. de fideicõ. & con.29.illud afferam in mediũ, col. 2.lib.1.& conſi.48. quod eſt eiuſdẽ initij, col.vlt.eo.li.j.& conſi.9.pręclarè ſcribitur, col.j.li.2.& con.20. illud afferam in medium, col.5.eo. lib.2. & conſi. 60. quod eſt eodem exordio, col.5.eo.lib.2. & con.81. præclarè & luculenter, col.3.lib.4. & conſ.88. ſapiẽter ſcribitur, col.j. eo. lib. 4. Et ubique ferè aduocat, ſicuti etiam Alex.d. conſi.52.illud Virgilianum lib.j.Aeneidos, quod nos in argumẽtum huius noſtræ.l. aſſumpſimus.

Oĩs ĩ Aſcanio chari ſtat cura parẽtis

Multa itẽ de huiuſmodi parẽtum amore

amore aggregauit ex antiquioribus Oldra. con.95. ex forma iſtius, col.2. & Maria.d.conſil.9.col.4. & iterum conſil.23. circa prędictam, col.5.uerſi.& ſic prædicta, Sed mul to plura Sozi. huius filius. con.26. cùm ſuper,lib.4.ubi ex eo uo.inter pretatur mentem cuiuſpiam teſtatoris, ut ibi omnibus uidere eſt in promptu. & nouiſſimè Ludo. Gomeſſius in §.actiones autem, col.3. uerſ.ſecũda regula.Inſtit. de actio. Ex externis autẽ ſcriptoribus Plutarchus uir in omni doctrinarum genere excellentiſſimus,librum pe culiarẽ de ea re ſcripſit hoc titulo περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας,ideſt,de amore parentũ in liberos,ex quo poteris aſſumere quæ tibi uidebuntur, †& Rabbi Moyſes Aegyptius lib.perplexotũ, j.c.6.dum rationem reddit, cur lege Moſaica prohibetur parentem, & filium uno die decollari, & è recentioribus Baptiſta Fulgoſus memorabilium lib.5.tit.7. qui eſt, de parentum indulgentia in liberos. †Nec tamen prætermittam quod apud Euripidem Andromache filium ſuum uocat uitæ oculum.

Εἷς παῖς ὅδ᾽ ἦν μοι λοιπὸς ὀφθαλμὸς βίου.

Nec† quod ſcribitur de Iacob illo ſãctiſſimo Patriarcha Geneſeos. 37.Sciſsiſque ueſtibus, indutus eſt cilicio lugens filium ſuum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius, ut lenirent dolorẽ patris, noluit conſolationem accipere, ſed ait, deſcendam ad filium meum lugẽs in infernum. Quodq́; plerique,& inter hos Barto. noſter in l.liberorum, col.j.in 4.not.ff.de verbo.ſigni. [Albert.in l.Gallus.§. inſtituẽs,col.2.ff.de lib.& poſth. & in 2.parte ſtatu.q.107. item an ſtatutum loquens de filiis,col.2.] & Bal.in l.maximũ,col.4. uerſi. præterea fil:us.C.de libe.ꝑte.& in l.ul. in fi. C. de uerbo. ſignifica. & in c. quæ in eccleſiarũ, col.ult. extra de cõſtit.[& in c.j.§.& quia uidimus, col.3.uerſi. & dic ꝙ filius, tit. qui feud.dare poſ. & conſi.487. in iſto puncto, poſt princ.lib.2. & conſi.] 441.ad euidentiã præmittẽda ſunt, in fi.lib.3. & Raph. Fulg.con.159. Seius,& Aurelius,col.j.in fi. & Coepola cauſarũ ciuilium conſi.7. punctus qõnis,col.4.uerſi. item hoc ꝓbatur. [& Alex. conſi.j. perſpectis uerbis teſtamenti,col.pe. uerſi.primo caſu,lib.1.] †Volunt filium ita ab amore dictum,quaſi φίλιον, ob ingentem illum amorem parentũ, uerum ſyllaba repugnat. Ideo alij, ut hoc in tranſcurſu dicam, à Græca uoce υἱός dictum malunt,quæ filium ſignificat, addito ſcilicet ex more, Aeolico digammate ϝυιός, ſicuti ϝελένην ἑλένην dixerunt. Nam & Aeolico ſermoni Latinum eſſe ſimillimum tradit Quintilia. lib. oratoriarum inſtõnum.j.c. 10. †Et quod item à nõnullis traditur. l.ulti.C.de pac.qua improbatur pactum filiorũ de ſucceſſione parentum, ne inducatur uotum captandæ mortis, non habere locum è diuerſo in pactis parentum de ſucceſsione liberorum, †quia licet interdum filii inſidientur uitæ parentum:ut dicit gloſ.in d.l.ulti.quæ allegat text.optimum in §.penul. Inſtitu.quod cũ eo, & eſt etiam text. in d.l. propter inſidias.C. qui accuſa.non poſ.& in §.mater, in authẽ. de nup.Et illud Ouidii ,lib.j.Meta. *Filius ãte diẽ patrios inquirit ĩ ãnos.* Nuſquam tamen repertum eſt parentes uitæ filiorum inſidiatos fuiſſe. In qua ſententia fuere uterque Dec. & Lancel. & Phil. in d.l. vlt.

Quanquã Bal. Sal. Pau. Caſt. Alex. & Hiero. Cagno. ĩ repe. illius, aliud opinantur. Nam quãuis, inquiunt, ceſſet illa ratio inſidiandi, non tamen ceſſat alia generalis poſita in fi. illius. l. quoniam. ſ. non licet paciſci de bonis uiuentis citra illius uoluntatem. Et ita omnes concedunt ingentem illum parentum amorem in liberos.

12 ¶Sed † ut redeamus, quid quòd licet amor uxorius cæteros omnes ſuperare uideatur, propter illud Dei Optimi Maximi oraculum, Relinquet homo patrem ſuum, & matrẽ, & adhærebit uxori ſuæ, & erũt duo in carne una, qđ ſcrib. Geneſ. ij. & repetitur Matt. 29. Marci. 10. & ad Epheſeos 5. ut iam poſsis intelligere maximum habere momẽtum, quod tam frequenter ſacræ literæ inculcant, ac repetunt. Vt interim omittam, quod adoleſcens ille Zorobabel lib. Eſdræ, 3. capi. 4. eleganter propoſuit. Homo patrem ſuum relinquit, qui enutriuit illum, & ſuam regionem, & ad mulierem ſe coniungit, & cum muliere remittit animam, & neque patrẽ meminit, neque matrem, neque regionem. Et Paulopoſt, Diligit homo uxorem ſuam, magis, quam patrem, aut matrem. In quã etiam ſententiam eſt illud Homericum lib. 14. Iliados.

εἰς εὐνὴν φοιτῶν τε φίλυς λή-
θοντε τοκῆας·

quo planè ſignificatur uirũ, & uxorem parentum charitatem præ coniugali obliuiſci. Ex quo illud Propertianum lib. 4.

Omnis amor magnus, ſed apertè in cõiuge maior.

Quamuis, inquam, ut hoc repetã. amor uxorius omnibus maior eſſe dicatur, hic tamen tantus amor cedit amori parentum in liberos, ſi credim⁹ Accurſio, Bar. & Ang. egregiis legum doctoribus. Illis quidẽ in l. Lucius, ff. de uulga. & pupil. ſubſtitutio. huic autem in conſi., 144. cuius caput eſt, ad primum, col. 3. quibus locis aſſerunt non eſſe ueri ſimile uirum diligere uxorem pluſ quam filium, allegant Bar. & Ang. in d. l. cùm acutiſsimi. C. de fideicõ. & l. generaliter. C. de inſti. & ſubſt. quæ quidem leges loquuntur in caſu huic noſtræ. l. proximo, ut ſupra in princ. diximus. quamuis de uxore non loquãtur, hoc tamen no. ad id quod dicemus infra in gl. in uerbo, libertis, in ulti. q. ubi hoc plenius attingemus.

13 Et † ut intelligas hunc parentũ amorem à natura proficiſci, eſſeq; cõmunem omnium animantium, audi quod ſcripſerit diuus Ambro. lib. Hexameron. 6. c. 4. Natura hoc beſtiis infundit, ut catulos ꝓprios ament, fœtus ſuos diligant. Et paulò pòſt. Quæ fera pro catulis non ipſa potiſſimum ſe offerat morti? Quæ fera fœtus ſuos, innumeris licet obſceſſa cuneis armatorum nõ ſuis uiſceribus tegat? ingruat licet telorum ſeges, illa tamen paruulos ſuos muro ſui corporis ſeptos immunes præſtat periculi. Hęc ille. Cui planè concinit Homerus ille ſagaciſſimus omnium rerum explorator, comparans Menelaum inter confertiſſimos hoſtes pugnantem pro Patroclo, matri quę pugnat pro uitula, quam primum peperit. huius carmẽ eſt ſtatim in initio lib. 17. Iliados.

Οὐδ' ἔλαθ' ἀτρέος υἱὸν ἀρηΐ-
φιλον μενέλαον
πάτροκλος τρώεσσι δαμεὶς ἐν
δηϊοτῆτι
Βῆ δὲ διὰ προμάχων κεκορυθ-
μένος

μένος αἴθοπι χαλκῷ
ἀμφὶ δ' ἄρ αὐτῷ βαῖν' ὥς τις
περ πόρταχι μήτηρ
πρωτοτόκος κινυρὴ οὐ πρὶν εἰ-
δυῖα τόκοιο.

14 ¶Sed †& lõgius id proſequitur Apollonius Tyaneus apud Philoſtratum;in uita ipſius,lib.2.vbi plane oſtendit id quod diximus.ſ.naturalem eſſe omnium animalium amorem in fœtus proprios. Nam elephantes flumen quoppiam trãſeuntes:ſuos pullos deferunt, uinculis,ne fortè cadant, eos complexi. Vrſi licèt feritate cæteras belluas ſuperent, pro catulis tñ omnia faciunt. Itidem quoque faciunt lupi, rapinis tamen intẽti,fœmina enim partus cuſtodit, maſculus autẽ pro catulorum ſalute cibos ad ipſam defert. Itidem etiam pantheræ faciunt, quæ propter caliditatem matres fieri gaudent, & tunc maribus dominari nolunt,ac domui præſidere,mares uerò patienter omnia ſuſtinent propter catulorum amorẽ. Leænæ autem ſentientes ſe ex pardorum concubitu grauidas eſſe, in montes cõfugiunt: pariunt autem maculoſos catulos,quos ideo in dẽſiſſimis ſyluis occultatos nutriunt, ſimulantes uenationis cauſa à maribus abeſſe. Leones enim ſi fortè uiderint,eos lacerãt. Quod ſi leonem catulos habentem quis inueniat, animaduertet ipſum pro catulis toruè aſpicere:uenientemque ſeſe ad pugnam parare. Tigris quoque inſigni crudelitate animal ad naues uſq; procedit catulorum repetundorum gratia, illisque receptis cum gaudio abit. quòd ſi catulis ablatis abeuntem nauem aſpiciat, mœſta in littore ululat, quandoq; etiam ob doloris magnitudinem moritur. Aues quoque uidemus pullorum cauſa multa facientes,uelut aquilas, ac ciconias, quæ nunquam nidos extruunt,quin lapides illis imponant. Hæc quidem à ſe aquilinum uocatum, illa verò lychnitum appellatum, propterea quòd facem adhibent, ut oua fœtũ producant, & ſerpentes nidis non appropinquẽt. Quòd ſi maritimas etiam belluas conſuleremus,nemo admirabitur delphines ſuaptè natura benignos amare ſuos fœtus. Balenas autem & Phocas, & cætera,quæ fœtus uiuentes edũt, nemo contra nõ admirabitur. Cum ego, inquit,ĩ Aegis inſula uiderim Phocam à piſcatoribus comprehẽſam, mortuum filium,quem in carcere, vt ſic dicam, pepererat, ita deplorare, ut triduo à cibis abſtinuerit, quanuis omnium belluarum voraciſſima ſit. Balena autem faucibus filios abſcondit,ſi quãdoq; maiorem belluam fugere eos contigerit. Viperà etiam viſa eſt ſerpentes, quos peperit,lingua lambere,& quaſi expolire.Cumque Damis, cui Apollonius hæc recitarat,ex his laudare ſe dicebat illud Euripidis. †Omnibus profectò hominibus filii ſunt anima. Confeſtim ſubiunxit Apollonius id ſibi ſcite, & ſapienter dictum uideri,ſed ueriùs multo, & ſapientiùs Euripidẽ dixiſſe,ſi de omnibus animalibus eandem protuliſſet ſententiam, in hunc modum. Cunctis animalibus filii ſunt anima. Hæc Philoſtratus. Cui in eo quod de urſis dicit, ſubſcribunt ſacræ literæ. Nam ij.Reg.17.c.Amaro, inquiunt, animo, ueluti ſi vrſa raptis catulis in ſaltu ſæuiat. Et Prouerbiorum 17.item c. Expedit magis vrſæ occurrere raptis fœtibus, quàm fatuo confidenti ſibi in ſtultitia ſua,& Oſeæ.13 cap.Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis.

Quo in loco Hieronymus, Aiunt, inquit, qui de animalium ſcripſerunt naturis, inter omnes feras nihil eſſe vrſa ſęui us, cũ pdiderit catulos. Sed & ei qđ de leone traditũ eſt, aſtipulatur Home. hæc ſcribẽs li. Iliad. 17.

εἱςήκει ὥς τίς τε λέων περὶ ἷσι τεκέεσιν
ᾧρα τε νήπι' ἄγοντι συναντήσονται ἐν ὕλη
ἄνδρες ἐπακτῆρες. Id eſt,

Vtq; leo in ſylua ſtabat ſua pignora circum *(agenti*
Cui manus occurſet catulos nemus ĩter
*Venatrix acc*ĩ*cta uirũ*. & iterũ li. ſeq.

πυκνὰ μάλα ςενάχων, ὥς τε λὶς ἠυγένειος
ᾧ ῥά θ' ὑπὸ σκύμνες ἐλαφηβόλος ἁρπάσῃ ἀνὴρ
ὕλης ἐκ πυκινῆς, ὁ δέ τ' ἄχνυται ὕςερος ἐλθὼν
πολλὰ δέ τ' ἄγκε' ἐπῆλθε μετ' ἀνέρος ἴχνι' ἐρευνῶν
εἴποθεν ἐξεύροι μάλα γὰρ δριμὺς χόλος αἱρεῖ: Ideſt,

Crebra gemens nimium tanquam leo uiribus ingens *(dax*
Faucibus, abſenti uenator ſi catulũ au-
Abripuit dẽſo in ſaltu, dolet acre, ſequensq; *(quò*
Deĩde nemus uerſat ſcrutãs ueſtigia, ſi
Verſa uiri inueniat, rapit illum bilis amara.

[Et Horati⁹ li. Carminũ 3. Ode. 30.
Non uides quanto moueas periclo
Pyrrhæ Betulæ catulos leanæ.]

De eo aũt quod de Tigride dictum eſt, uide & Pli. li. 8. ca. 18. & Aelianũ lib. hiſto. aĩaliũ. 5. [Et Senecã Tragœdiógraphum in Medea,
Vt tigris orba natus
Curſu furente luſtrat
Gangeticum nemus.]

De Elephantis quoque idem dicit ipſe Aelianus lib. j. ubi & alia pleraque de eorum amore erga filios ſuos tradit: nec in uno tantum loco: & in poſtremo aſſerit riſu obruendos eos eſſe qui utrùm naturalis ſit necne amor parentum in filios, dubitãt, cũ ſit in brutis aĩantibus. Sed & idem li. 14. de Aquilis quoq; in eãdem ſnĩam loquitur. [Nam & de ipſis atq; etiã uulturibus eſt illa Homeri ſimilitudo, lib. 16. Odyſſeę,

Κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἤτ' οἰωνοὶ
φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες οἷσί τε τέκνα
ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεεινὰ γενέσθαι.

Quibus ſignificatur illos de quibus loquitur flere abundantius, quam Aquilas, aut uultures, quibus ruſtici filios eripiunt, antequam euolare poſsint. De Delphinorũ in ſuos fœtus amore, uidebis, & tu multa apud Aelianum ipſum eodẽ illo opere ſupra citato. lib. 10.] Nec hęc latuerunt Bal. noſtrũ, qui in le. j. co. 5. uer. expedita eſt. C. unde ui. ſcribit bruta aĩalia ſalutẽ filiorum quadam naturali iuſtitia tueri, & defendere.

15 ¶Sed † quis hunc parentum affectum in liberos miretur, quando filius ſit portio corporis patris. [uel teſtimonio Ariſtotelis lib. 5. Ethicorum, c. item 5. &] l. cũ ſcimus. §. ult. C. de agri. & cẽſi. lib. 11. [vbi Lucas pen. de hac re multa collegit & illum] tex. ad hoc aureum dicit Bald. conſi. 234. inci. decretum magnifici, col. j. lib. j. †Et ex eo not. Bart. quòd ſi ex ſtatuto non allibrati non debẽt audiri neque in ciuilibus neque in criminalibus, certe libra patris proderit filio. † atque etiã ſi ſtatuto abſentes non potiantur priuilegiis ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate, ut filius abſens priuilegiis potiarut,

tur,perinde ac ſi præſens eſſet.Et ſe quitur Ro. in l.j.§.domini,l.ij.ff. de S.C.Syl.& Paul.Ca. cõſi.110. ſuper primo quæſito uidetur dicendum, col.2.uerſ.in contrarium facit,lib.j. Et è diuerſo per illum tex.conſuluit Ang.cõ.270. cuius eſt initiũ,ſtatuto ciuitatis cauet, ꝙ ſi quis ſteterit, ꝙ nõ uidetur abeſſe a ciuitate, qui ĩ ea reliquit filios †qui ſunt pars corpis ipſius.Ex hocq; infert ad interpreta tionẽ ſtatuti.Idẽq; dixerat Bal.d.cõ. 238.li.j. Neq, tñ filius eſt pars cor- poris patris†ſed uterq; &pater & fi- lius ſunt tanquam unum corpus, vnaque perſona, ut aſſerit tex. in l. ulti.C.de impub. & ali.ſubſti. quem multum commendant omnes doct. ibi,inter quos Bal.ad fi.†dicit quòd id quod unus habet,cenſetur,&alter habere.& Ange.etiam ad finẽ. quod habitatio patris cenſetur habita- tio filii ad conſequendum beneficiũ uel priuilegium, ad quod quidẽ con ſequendũ requiritur habitatio.quod etiam uoluit Bald.in l.illud.C.com. de man.Sunt,inquam,pater & filius una caro.§. hac auctoritate. 35. diſ. Cuius auctoritate affirmat glo.in c. ſtudeat,in uerbo,ſui.54.di.& in c. ſu per eo,extra de teſtib.quòd pater,& filius cenſentur una perſona, atque etiam gl.in cap. tibi domino,in uer- bo,& iuuare, in fi.63. diſt.j. quæ ex hoc dicit,quòd in patre,& filio ſuffi cit reuocatio mãdati,& ſi de ea cer- tior non factus ſit mandatarius,per l.ſi pater.ff.de manu. uin. de quo tu uide Card.Flor.in cle.j.col.4. uerſi. & ad prædicta.de renun. & Fel.in c. ex parte decani, col.11. uerſi. fallit ſeptimò,extra de reſcript. †Et alia item glo.in c.4. de pœnit.diſ.3.quæ & ex hoc quoque dicit, quòd licet quis non poſſit ieiunare per alium, arg.tex.ibi, poteſt tamẽ per filium. Et † ut ſcribitur in §. ei uerò,Inſti. de inutil. ſtipul. uox unius cenſetur eſſe uox alterius.† Ideo Bald.in l.2. in fi. C. de legib. hæred. dicit quòd promiſcua eſt poſſeſsio patris, & fi- lii, & quaſi unum corpus, ut quod unus poſsidet, alter poſsidere cen- ſeatur,per l.ulti.C.de vſufr.Quibus concinit quod apud Saxonem hiſto riæ Danicæ lib. 7. dicit Synaldus; ſuos ipſius liberos a ſe non eſſe di- uerſos,quem ſuæ generationis au- ctorem habuerunt, ſeque ac filios unius hominis loco eſſe cenſendos, quibus ueluti unum corpus à natu- ra tributũ uideatur. Quodque ſcri- bit Pau.Caſt.con.264.incip. in præ ſenti cauſa,col.3. lib.2. carnem filii eſſe ueluti carnẽ patris auctam, ita quidem,ut licet efficiatur nouus hõ mo propter nouam animam,non ta men dicitur primus homo omnino extinctus poſt mortem ipſius. Qui- bus [ſubſcribit illud Eccleſiaſtici. cap. 30. mortuus eſt pater eius, & quaſi non eſt mortuus, ſimilem e- nim reliquit ſibi poſt ſe. Et quod] Hieronymus appellat liberos uiſce- ra parentum, in epiſtolam Pauli ad Philemonem. Nam & ipſe Paulus inibi ad id alludens, Tu autem, in- quit,illum,i. mea uiſcera ſuſcipe. & Canape Ouidiana ad Macarium.

Cũ mea me corã ſyluas inimicus i altãs
Viſcera montanis ferret edenda lu-
pis. Et paulò pòſt,
Diripiunt auidæ uiſcera noſtra feræ.

Et Dido quoque ipſa Ouidiana ad Aeneam:

Forſitan & grauidam Dido ſcelerate
relinquis.
Parsq; tui latitat corpore clauſa meo.

16 †Ex quibus illud fit,quòd licet cũ uindicta permittit, ea debeat ab eo tantum capi, ac propriis ipſius ma- nibus,cui conceſſa eſt. non etiam al teri demandati.l. ſeruus ſi hæredi, ibi perſonæ duntaxat eius. ff. de ſtatu

ſtatu lib. & uoluit gloſ. in l. cùm fundũ.ff. de ui & ui armata. & Bal. in l.ad officium,in ſi.C.com.diuid. cum multis concordã.à me congeſtis in noſtris cõſuetudinibus ti.8. §.item 8.in glo.2.[& iterum in noſtro tract.retractatuum, tit.j.q. 26. in glo.j. nume. 62. ſed caue.] Poteſt tamen id per filiũ agi, tanquã ſcilicet per eandem perſonam actũ videatur,per tex.in l. Gracchus,C. de adult. quem ita intelligit Bal.& expreſſius Sal.ibi,& Bar.in l.nõ ſolum.§.ſi mandato,col.2. uerſi. circa primum.ff. de iniuriis, & Ro.in l.j.ff.in ius uocati ut eant, & conſi. 484.incip.hoc quod uicinus, uerſi. quarto idem probatur. Alex.& Iaſ. in l.j.§. vſufructuarius.ff.de oper. no.nunt.& Pet.Belluga.in ſpeculo principum, tit. de principe prohibẽte militem guerrificare.§.j. col. 9.uerſi.ad ſecundũ eſt videre,[Ange.Aret.in tract. malefic. in verbo, che me hai adulterato, n.64.an maritus poſsit] & Felyn.qui hoc dicit notandum tanquam nouum, in ca. quæ in eccleſiarum,col.4. ver. hoc intellige,extra de cõſt. & in c.ſi vero,l.j. col.j.verſi. limita niſi pater, extrà de ſenten. excom. & Hippol. Marſi. in l.j. char.j.in paruis.nu.4. C. de rap. virg. & in l. mandatum, poſt princ.ff. de ſicca. & ſing. 448. habens poteſtatem. Quanquam cõtrarium uoluerit idem Felyn. ipſe ſibi ideò cõtrarius, in c.vlt.§.is autem,col.vlt.extra de offic.deleg.† & ante illum Bald.quem tamen nõ allegat,conſil.173. in ciuitate cleric. col.2.lib.3.vbi dicit per glo.in d.l. cùm fundum, quòd ſtatutum permittens uindictã offenſo, intelligitur de eo tantum, qui eſt corporaliter offenſus,non de eo qui iuris fictione eſſet offenſus. unde pater,inquit,& filius offenſi nõ poſſunt huiuſmodi vltionem ſumere. Quanquam dici poteſt,Bal.ibi loqui quãdo filius ſine mandato, aut iuſsione patris ueluti iure proprio id vellet facere, quod utiq; non poteſt, ut in caſu d.l. Gracchus,noluerunt Bal.& Saly.in ea & allegat ipſe Sal. l.patri, & l.ſeq. ff.eo.tit.de adulte. †Sed quicquid ſit de ea re, certè priori ſententię adſtipulatur.quòd licèt ubi eſt electa induſtria perſonæ,non poteſt alter ſubſtitui.d. ca. vlti.de offi. deleg. cum ſi.poteſt tñ filius delegari,ut pulchrè & not. voluit Ro.in d.l.j.ff.ĩ ius uoca.ut eãt. per l.ſciendum,§.legati.ff.de legatio,† vbi legati vicarios dare non alios poſſunt, niſi filios ſuos. Ex quo dicit Bal.ĩ rub. extrà de ꝓcur. co.vl.ver.nũquid ambaſiator,ꝙam baſiator(ita vocãt barbari legatũ)ſi ægrotat,aliquem loco ſui cõſtituere non poteſt,niſi filium ſuum.& illud Ro.dictum ſing. reputat Fel.in c.j.col.j.in fi.extrà de mag.& Hip. Mar. in d.l.j.nu.6. C.de rap.virg. & ſing.160.pater & filius. Licèt de hoc uideatur dubitarę ipſe Fely. in c.afferte,col. 2. extra de præſump. & etiã Franci. Purp.in l.more,col. 13.verſi.& reſtringi debet.ff.de iuriſd.om.iud.& in tract. de off.aſſeſſ. col.pen.& apertè contrariũ teneat ipſe Fely.negans illum text. extra ſuum caſum extendendum, in d.c. vlti.§.is aũt,col.vlt.de off.deleg.;& vide hic ẽt text.in l.filius.ff.delega.

17 Ex† eadem officina prodit nouum Barb.dictum,ut ipſe appellat, & vt ego quoque addo,mirandum, in tract.de pręſtan.Cardin.parte.j. q.item.j.col.9.ver.ſextò cardinalatus,quòd filius vaſſallus patris non tenetur iurare fidelitatem ipſi patri, cùm ſit una utriuſque, & eadẽ perſona:quemadmodũ, inquit †nec tenentur cardinales iurare papæ, quia

quia ſunt pars corporis ipſius,ut dicit ſing. Hoſti.in c.antiqua,de priuil. licet epiſcopi iurent.c.ego. N. de iureiur. Quod quidem Barb.dictum,an verum ſit, non parum dubito tum quia in ea re, quæ uinculum animæ reſpicit, cuiuſmodi eſt iuramentum,nõ poſſunt uideri pater & filius una eademq; perſona, †quemadmodum nec vna anima, vt etiam dicit è noſtris. Bal.in l.maximum vitium,col.2.in fi.C.de lib. præter. immò nec portio animæ, †cû n anima non ſit ex traduce, ſicut corpus,ex Ortodoxorum ſententia, quicquid aſſeruerit Apollinarius.[& Tertullianus, & maxi. pars Orientalium.] de quo.per gl. in c. quod verò. 32.q.2. Gregorius Nyſſenus lib. philoſophiæ.2.cui titulus eſt de anima.c.6.[diuus Hieronymus ad Pammachium aduerſus errores Ioannis Hieroſolymitani, & aduerſus Ruffinum Apolo. 2. & epiſtola earũ,q̃ ſunt diui Auguſt. 27.&ipſe Auguſti.epiſt.ſeq.&in epiſto.7.quæ eſt ad Marcel.iterũq; epiſto.157.ad Optatũ.] Ideoq; nec iuramentũ,unius eſt iuramẽtum alterius,vt no.in c.veritatis,de iureiur. & in l. generaliter,in prin.C. eo.ti. & copioſiſſimè diximus in noſtris conſuetudinibus ti.9.c.3. in glo.j. Tum quoque,quia hoc reſpectu, ꝙ alter eorum eſt dñs feudi, alter vaſſallus, ſunt diuerſæ perſonæ.†Quẽadmodũ ſi è diuerſo filius eſſet magiſtrat⁹ patre ſuperior,certè in ijs quæ ad munus ipſius magiſtratus pertinent, pater ius ſuum amittit, nec vt. pater cenſendus eſt, ſed vt alius quilibet.l.ille à quo,§. vlt. ff. ad treb. & eleganter ex Phauorino illuſtri philoſopho non minus illuſtri exemplo comprobat Gellius lib.noctium Atticarum,2.c.item 2. & late etiam diſſeruimus in tracta. nobilitatis.[c.28.nu.8. quid quòd tantus, & multus ſeq.]

18 ¶ Sed † utcunque hoc habeat in hoc Barb. caſu, certè eodem ſpectat,quod ſcribit glo.not.in l.ſi ita quis §.ea lege.ff. de uerb. oblig. ꝙ prohibitus alienare in potentiorẽ, poteſt nihilominus alienare in filium ſuum etiam potentiorẽ, quaſi non cenſeatur alienare in aliũ, qui in filium alienat,& ſequuntur Bar. Raph. & Iaſ.ibi & ipſe Bald.in l.ea lege,col.pen.uer.quinto quæritur, C.de cõdi.ob cauſ. per tex. de quo mox loquemur.ſ.in l.in ſuis.ff.de libe. & poſth. ſequitur item Firmia. in tract.de epiſco.in 4.par. lib.4.in 45.q.4.uerſi.an autẽ prohibitus. Felyn. in d.c.afferte,col.2.de præſumpti.& Hipp. Marſi.in l.inauditum, colum.2.ff.de ſica.& in l.j.nume.8. C. de raptu virgi. & ſingul.160. in cip.pater: & filius, vbi hoc dicit ſingul. & Ludouic. Gomeſſ. in §. quædam,col.9.verſic.quinto limitatur,Inſt.de actio. Et generaliter dicit Bal. in l. cum pater.§. cùm inter,per illũ tex.ff.de lega.2.ꝙ prohibitus alienare. poteſt tamen in filium alienare, quod & idem aſſerit ipſe Bald.conſi.358.quidam Lucanus,col.2.uerſi.de eo autem,lib. 1. per not.in d. §.ea lege,& in l.1. C. de impo.luc.deſcrip.lib.10. & rurſum ipſe Bal.conſi.253.incip.caſus talis eſt,quidam de ciuitate, col.2. lib.3. & con.460. punctus talis eſt, quidam reliquit.col.1. lib. 5.vbi & id dicit procedere in filio naturali, & conſi. ſeq. quando teſtator prohibet,in princ.eo.lib.5. Nam & dicitur, inquit, potius continuatio. quàm alienatio, per d.l.in ſuis. A quo non longe diſtat quod reſpondit idem Bal. con.52. hoc exordio, ſubſtitutio facta, circa mediũ,li.2. per d.l.in ſuis,&alia quædã iura,vt ibi

ibi uidere poteris,& Raph. Fulgo. con.117. Ioannes,col.3. uerſi.reliqua deliberatio,&cõ.215.ĩ primo, col.2. dum utrobique allegat not. in d.§.ea lege.[& uide interim D. à Rota deciſio. 177. ceſſio facta in nouis,ubi diſputatur,utrum ualeat ceſſio à patre facta filio clerico.]

19¶Et† ſanè in hæc omnia eſt optimus text. in d.l. in ſuis. cuius hæc uerba ſunt, in ſuis hæredibus euidentius apparet continuationem dominii eorũ perdurare (ita enim ſcribendum eſt. non perducere) ut nulla uideat̃ hæreditas fuiſſe, quaſi olim hi domini eſſent,qui etiam viuo patre quodammodo domini exiſtimãtur. Et paulo pòſt. Itaq; poſt mortẽ patris non hæreditatem percipere uidentur,ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequuntur† Ex quo not.Ange. Imo. Raph.Cu.& Franciſ.Aret.quòd ſtatutum ex quo debet ſolui gabella ex acquiſitione dominij, aut etiã ex hæreditate non comprehẽdit filium hæredẽ patris, quod & tenuit idem Angel.in l.cum in adoptiuis. col.2.C.de adop.& Ioan.Plat.in d. l.j.in 2.no.C.de impo.lucra.deſcri. & in proœmio Inſti. in uerbo, alemannicus,& latè Corne.conſi.268. in hac cõſultatione,col.3.lib.3.ubi ſup hoc nuncupatim cõſuluit,&Benedict.Cap.con.41 .hoc capite.etſi Venantius, & Barba. con.49.illud afferam,col.2.lib.1.& Philip.Dec. in l.ult .col. 3.uer.& ſi expreſsè ſtatutum,C.de edict.diui. Adr.tollen. & con.262. in cauſa magnifici, col. 2.ver.ſeptimò. De quo tamen vide Alex .& Iaſ. in d.l. in ſuis†Et idem in ſtatuto iubente ſolui gabellam. ex quolibet lucro:ut ſcilicet non comprehẽdat ſucceſsionem patris obuentam filio,voluit Bar.& Plat. in d.l.1.in prin. C.de impo.luc. de ſcrip.lib. 10.& ſequitur[Alex.cõſi. 144.Viſo themate, col.4.uerſi. nec ſimiliter.] Sozi.conſi.118. ſi volumus,lib.3.&illius præceptor Frãc. Aret.in l.ſi duo, col.1.in fi.ff. de acqui.hæred.ubi dicit facere tex. no. in l.ſi quis in teſtamento,ff. de condi.inſti. ubi ipſe Bart. circa mediũ, illius rationem reddit,† quia hæreditas patris non eſt propriè lucrũ; & qui eam perdit: dicitur pati damnum,per l.vlt.C.de codicil.aut certè quaſi damnum, ut not.in l.2.C. de iur.& fac. ign. Sequitur etiã idẽ Aret.conſi.2. cuius eſt initium, intellecta diligẽter,col.1.uer.pro iſta concluſione. Licet idem in d.l.in ſuis,in prin. ita referat Bar.tanquã contrarium tenuerit,& ita etiã illũ ſequitur ,ſibi contrarius. Sed priorem ſententiam ſequitur Georg. Na.in repe.c.quanuis.col.pe.uerſ. tu tamen.tenendo,de pac.lib.6.ubi reprehendit Ang. qui aliter tenuiſſe uidetur in §.ſi uero expectet, in auth. de nupt. † Et pro ea ſententia optimè facit, quod non admodum longe uoluit gloſ. in cap. paſtoralis,in verbo,quaſi de lucro,extra de deci.quòd licèt de omni lucro debeat ſolui decima, per text. ibi non tenetur tamen filius ſoluere ex hæreditate paterna,per d.l.in ſuis, & d.l. ulti. C. de impu. & ali. ſubſt. & illam glo. ſequuntur Ala. Vincen.Hoſt.Io.An.& Pan.ibi.Rapha.Co.in d.l.in ſuis. & nouiſsimè Philipp. Deci.in l.ulti.col.2. verſi. ulterius tamen.C.de impub.& ali. ſubſt. & conſ.331.pro reſolutione, ubi & illud ſequitur quod diximus de gabella ex lucro ſoluenda, & Matth.Afflict. in conſti. Siciliæ incip.intentionis noſtræ, col. 8.verſ. item quæro,dicitur hic. † Quibus & finitimum eſt quod tradit Bald. in d.c.quę in eccleſiarum.col. pen. uerſ.

verſ.extra quæro,extra de conſtit. ꝙ filii non debent laudimia ex patris ſucceſsione, quia non eſt noua acquiſitio ſed dominij cõtinuatio, [& ſequitur Philip. Dec. in auth. præterea,col.pe. C.vnde uir, & vxor.& con.443. in caſu ad me tráſmiſſo,col.j.ver. quia filius. & dicit Bal.cõſi.37.Decreto.col.2.verſ.itẽ alienatio.li.3.non proprie dici alienationem quæ fit in filios per d.l.j. de impo.lucra. deſcript.]

20 ¶†Et hæc omnia confirmat, quod etiam per d.l. in ſuis, affirmat gloſ. in c.j.§.ulti.de feu.cog.quòd filius poſt mortem patris vaſalli non dicitur feudum acquirere, ſed acquiſitum capere, quam not.& ſequuntur Iac. Bel. Bal.qui dicit menti tenendum hunc pulchrum & ſapidũ morem loquendi, Mart. Laud. Aluar.& Card.Alex.ibi & Barb. con. 10.incip.ſapienter ſcribitur primo regum, col.3.lib.2. vbi illam dicit valde ſing.& cõſ.73. magnanimus, col.3.li.4.& in rep.Rubricæ.C.qui admit.col.4.uerſi. ſecundò mihi videtur & Bapti.Cacia.qui eam dicit no.in repe.c.j.in vj. princ. parte.in vlti. differentia. d.ti. de feud. cog. †Cui & ſimile eſt quod dicit Bald. in ca.j.col.ulti.ti.an mutus,uel ali. imper. ꝙ ſuus heres uiuente patre dicitur feudatarius, arg.l. ſi is qui duos.ff.de lib.leg. Et ideo inquit, poſt mortem patris nõ dicitur ſuccedere in feudo, ſed illud retinere, per d.l.in ſuis. Et quod ſcribit idẽ Bal.in l.cùm antiquioribus, col.6. ver.decimo ſic.C.de iur.deli. quòd filius uiuo etiam patre dicitur poſſidere feudum. Ideoque & in eum ſine alia inueſtitura cõtinuatur poſſeſſio:& hoc dicit ſing. Iaſ.in l.quotiens,col.7. ver. nota etiam perpetuo.C.de rei vend. & in l. ſi ſorori, ad fi.C.de i ur.deli. & Cat e l. Cotta in memor.inci.feudũ viuo ẽt patre. & alii quos cõgeſsimus i noſtris cõſuetudi.titu. 17.§.3.in glo.j.col.3. uerſ.illud tamen quod diximus.

21 ¶Huc† quoque pertinent, & alij tex. Primum quidem tex. appellãs reges filios regis i l. 2.§.exactis deinde regibus,ff.de orig.iur.vbi iuriſcõſultus dicit exactos reges numero multitudinis, cum vnus tantùm rex eſſet,ſ.Tarquinius;ut hinc intelligas,illius filios, quos reges etiam vocat,fuiſſe, & cum eo exactos, vt omnes Romanæ hiſtoriæ ſcriptores recenſent, & inter cæteros Liuius circa initia li.2.vbi & ſæpius reges exactos numero plurali ſcribit. Et lib.3. cùm primum dixiſſet,quæ ſi in rege tum eodem, tunc in filio regis ferenda non fuerit.quo in loco loquitur de ipſo Tarquinio, & eius filio. non multò pòſt dicit reges exactos, regem ſcilicet, & filiũ ipſius. Et ita ea uerba d.l.2.intelligit Zaſius vir,præter iuris ſcientiã, omnium bonarum artium peritiſsimus,& poſt eum Hiero.Cagnolus, licèt Accurſius aliò eã uerborum pluralitatem non inſcitè tamen referat. Sed & Tullius Philipp. 3. & iterum 5. [rurſumque lib.j.de diuina.haud multo poſt prin.] reges etiam exactos dicit, cum de eadem re loqueretur, & priori loco paulo antè dixiſſet ſingulariter Tarquinium expulſum. [Et Valerius quoque maximus iiſdẽ uerbis in re eadem vtitur lib.4.ca.j. poſt princ.& iterum lib.8. c.9.etiam poſt prin.& Plinius lib.18.ca.3.] Ex quibus potes intelligere regis filios reges dici.Id quod planè aſſerit glo. in ca. vlti.24.q.j.ex eo tex.qui regem vocat quempiam filium regis, & etiã allegat.d.l.in ſuis.& eam glo.ſequitur Andre.Iſer.in prælu.feud. & in c.j. & ibi etiam Aluar. col.antepe. uerſi.

verſic. quæro an filius regis. Mart. Laud.col. vlt. & Card. Alex.col.3. in prin.tit. quis dica. dux,co. mar. & idem Aud.in proœ.cõſti.Siciliæ, & in conſti.inci.proſequentes,col. 3.& ibi quoque Matth. Afflic.in 8. q.vbi per hæc dicunt,† quòd filius comitis potiẽ priuilegio illius conſtitutionis loquentis de comite, & idem Matth.in conſti.incip. intentionis noſtræ,col.8.verſi. item pro iſta parte, & in trac. protomixeos, col.7. Sequitur item eam gl.Bald. in d.l.in ſuis, per illum text.tam in lect. quàm in repe. ad fi.in pe.q. & ibi quoque Albe.& idem Bald.in l. quæſitũ.§.ſi ſeruus mihi,ff. de leg. j.ubi tamen loco illius glo. non deſignat.&conſi.389.conſuetudo eſt in nonnullis regnis,col.3.uer.item primogenitus dicitur,lib. 2.Alber. in l.pactum. C.de rei vendi. & Rapha.Co. cõ.131.cuius eſt exordiũ, duo fratres, poſt princ.Panor. qui hoc dicit procedere ex conſuetudine à lege inducta, in c.tanta, col.3. extra qui fil. ſunt legi.Io. Rav.ĩ §. præterea ſi quis,col.3.ver.& iſta induceba nt, tit.de prohi.feud.ali. per Fred.Barb.in rep.rub.de cauſ.poſſ. & pro.in 22.char.verſi. opportunè ſe offert modò quæſtio. & conſil. 49.incip.illud adferam,col.2.li.j.& conſi.10. cuius eſt princi ſapienter ſcribitur, col.3.lib. 4. quibus locis dicit illam glo.ualde ſing.& d. conſil.73.col.3.lib.4. & Cardi.Alex.in c.per venerabilem.§. quod autem, col.30. verſi. poſtremò ad eandem materiam,qui fil.ſunt legi.Iaſ. qui & eam glo.dicit no.con.192.exorta eſt.col.3.uerſ.corroboratur,lib. 2. [& iterum conſil. 10.nonnulli, col.3.circa med.lib.3.] Philip.Deci.con.262.in cauſa magnifici,col. 2.verſi.7.[Carol.Ruin.conſi.19.in hac controuerſia,col.j.nu.2. libr.j. Latè Anton.Corſe.in tract.de poteſta.& excellẽ.regi.in 25. quæſtio.] Franciſ. Luca.in tract.de priuileg. fiſc.parte j. in 119.caſu. Ludo.Gozad.ĩ repe.l.q ſe patris,co. 10.uerſ. tertio ſequiẽ.C.vnde libe.vbi &illã gloſ. dicit ſing.] Nec longè tamen ab ea diſtat,& ab alia gl.in c. Adrianus,in verbo,auguſtos,63.diſt.quę dicit,quòd filij imperatorum dicãtur Auguſti,per illum tex. qu non ſolum Baſilicum(ita enim legendũ eſt,nõ Baſilium. vt vulgò legitur) †imperatorem Conſtantinopolitanum,ſed & Conſtantinum, & Leonem ipſius filios Auguſtos appellat.Sed id certe non ideo fit , quòd eſſent filii imperatoris,ſed quia pater eos conſortes imperii fecerat. Nam alibi,ſcilicet in noſtro tractatu primogeniorum.q.17. in 4.opi. ſatis ſuperque oſtendimus Auguſtos eos uocari ſolitos . qui iam ad imperium adſciti eſſent : qui verò ſucceſſores deſignabãtur, Cęſares, non Auguſti uocabantur.Sed & ad eam priorem glo. propius accedit alia in c.deniq;, in uerbo,rege ſuo. 7.q.j. prout eam intelligit & citat Frã.Cur.ſenior,qui eam auream dixit conſi.74. incip. ſuper memorata,col.j. in fin. videlicet quòd filij regum de iure debent eſſe reges,& reges appellari . Verùm ea gloſ. de huiuſmodi appellatiõe nihil dicit, ſed illud ſcribit , quòd filij regum debent eſſe reges, ideſt , ſuccedere patri ĩ regno, ut ſatis declarat tex. ibi loquens de Roboam filiò Salomonis,qui patri ſucceſsit, & alia iura quę illa glo.allegat, [Virgilius autem li.9.Aeneidos Aſcanium regem appellat. quòd eſſet regis filius , cùm dicit, *Rexque requirunt*. Quo in loco Seruius id annotat.]

22 ¶Cæterum,†vt ad alios tex. ueniamus

niamus ad hunc locum pertinẽtes, habemus tex.in d.l.j.§. domini appellatione etiam filiusfa.ff. de ſena tuſ.Sylla. quòd domini appellatione continetur,&filius dñi etiã emãcipatus.† ex quo not. Bar. & Bald. quòd pœna, quæ imponitur uaſſallo ſi quid faciat contra dñm, habet locum ſi faciat contra filium domini.† Item quòd libra,ſiue cataſtrũ, ut ipſi loquuntur,patris prodeſt filio etiam emãcipato, quod vltimũ etiam dicit Roma. ibi & idem Bar. in d.l.cũ ſcimus,C.de agri.& cenſi. li.11.†Sed & ex eo text.in d.§.dñi, not.ipſe Bal.quòd ſtatutum puniẽs pena dupli offendẽtem alterum in domo ipſius, habet locum in offendente filiũ in domo patris, tanquã domus patris dicatur domus filij. & ſequitur Sozi.in l.plerique, col. 5.in 5.quæſti.ff.de in ius vocan.vbi & ipſe dicit, † quòd cùm nullũ de domo ſua in ius vocari liceat, per tex.ibi, certè etiam filius ex domo patris vocari nõ debet.†Habemus etiam tex. in l.licèt.§. patronos.ff. de uerb. ſignific. vbi liberti patris poſſunt dici liberti filii.† Et in l.patris & filii.ff.de vulga. & pupil.vbi teſtamẽtum patris, & filij pro vno habetur:ideoque una vtrique ſolẽnitas ſatis eſt.† Ex quo not.Ang.ꝙ ſi ex forma ſtatuti notarius debeat tantum habere pro quolibet teſtamento, vel quod ſoluatur gabella de unoquoque inſtrumento, non debet notarius pro teſtamento patris,& filii niſi illud vnũ,&ſimplex, habere, nec ſolui debet niſi una gabella. Sequuntur Imo. & Alex.ibi, & Barb. in ca.j.de mutu. peti.& in ca.cum dilectus,col.27.de ordi. cogni. licèt contrarium teneat Fran. Are.in d.l.patris,&filij.†Sed & per illum tex. dicit Bart.in l.inficiãdo. §.infans,in fi.ff.de furt. quòd ſi ſtatutum prohibet inuitari ad conuiuium vel ad nuptias vltra 12.dominas, ſi pater, & filius ſimul faciant ſuas nuptias, non poterunt ad eas inuitari vltra 12.dominas, tanquã ſint vnæ tantum nuptiæ. Sequuntur Franc. Are.& Iaſ.in d.l.patris, & filii,& Barb.in locis in præcedẽti verſi.alleg. & præterea in rub.de cauſ.poſ.et pro.char,27.Io.Ana.in c.vlti. col. 10.verſi.ex prædictis infert ad quæſtionem, de collu dete. Licèt Ange.in d.§.infans,tenuerit contrarium.† Sed priorem ſententiam,et omnia quæ ſupra diximus, confirmat, quòd cũ apud antiquos illos Romanos. C. Licinius Stolo Tribunus plebis legem promulgaſſet,ne cuiquam pluſquam quingenta iugera agri poſſidere liceret, vt refert Liuius lib.6.ab vrbe condita, †ipſe Licinius poſtea à M.Popilio Lenate ſua lege decem milibus æris eſt damnatus, quòd mille iugerũ agrum cum filio poſſideret, emancipandoque filium, fraudem legi feciſſet, vt prodit idem Liuius lib.ſequenti. De qua re etiam aliquid ſcribit Columella lib.j. rei ruſticæ.c.3. vbi tamẽ nihil de ea fraude dicit.[& Plin.lib.18.c.3.& alter Plinius,ſi is fuit,in libro de viris illuſtribus.vbi de Licinio Stolonẽ.]

23 ¶ Iam †ſatis textuum,vt opinor, habemus.Supereſt gl.omnibus no. in l.2.C. qui æta.vel prof. libr. 10. quæ dicit, quòd cùm eadem ſit perſona patris, & filii, ſi pater ſubeat munera non tenetur filius ſubire: ſufficit enim patrem ſubire pro vtroque. quam ſequitur Ioan. Plat. ibi. & pro ea eſt optimus text.in l. diximus.§.ſi pater,ff.de excuſ. tut. ubi Bal. hinc ſumpta occaſione eã gl.citat†,& dicit ſing. ad hoc quòd ſolutio collectę facta à patre, prodeſt filio, †Ideoq; ſi ex ſtatuto non

ſoluens

ſoluens collectam poſſit impunè of fendi, ſi pater ſoluit, filius cenſetur ſoluiſſe, nec offendi poterit. Et idē Bal. illam in alijs multis locis citat & ſequitur, uidelicet in l. non plures, in fin. C. de ſacr. eccle. ubi per eam dicit, † quòd pater & filius in muneribus cenſentur quid inſepara bile. & in l. ij. ante fi. C. de libert. & eo. lib. ubi dicit ex ea, † quòd recepto patre ad ciuilitatem uel extimum ciuium, omnes filij gaudent priuilegio extimi. & in d. l. ul. in fin. & ibi quoque Alex. Corne. Franc. Are. & Iaſon. C. de impu. & ali. ſub. & idem Bald. in l. etiam, col. pe. uer. modo uidendum. C. de exec. rei. iudi. ubi ex ea dicit, † quòd pater cum multis filijs pro uno capite cenſentur. & in d. l. j. §. illud. C. com. de ma nu. ubi ex ea dicit † quòd domus ha bitationis patris cenſetur domus ha bitationis filij, & eam dicit no. & in l. ſciendum, col. ult. & ibi ex recentioribus Iaſ. qui & illam dicit ſing. ff. qui ſatiſ. cog. ubi per eam dicunt, † quòd ſi ſit ſtatutum, quòd nullus poſſit eſſe prior ciuitatis, niſi habeat in bonis libras mille, † ſicuti olim ex legibus antiquis. Romanorum (ut id quoq; obiter dicam) ſenatores, equites, iudices, & cæteri magiſtratus cenſu legebantur, auctore Plinio ſeniore in proœmio lib. xiij. naturalis hiſtoriæ, & Plinio iuniore cum in multis locis, tum præcipuè lib. j. epiſtolarum ad Romanum Firmum, & Horatio in epiſtolis illis, uerſibus.

Si quadringētis ſex ſeptē milia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua fideſque, *Plebs eris.*

Et alijs multis ſcriptoribus. Extantibus igitur huiuſmodi legibus aut ſtatutis, ut redeamus ad caſum Bal. & Iaſon. in d. l. ſciendum, bona patris in hac re proſunt filio, tanquàm ſua ipſius ut cooptari poſſit in eum ordinem ſiue magiſtratū. & † idem quoque tenet Alber. in d. l. in ſuis, ubi dicit ſe de conſilio aliorum peritorum Bergami conſuluiſſe, quod filius cuius pater trecēta habebat in facultatibus, poteſt eligi ad officium cui obtinendo neceſſaria ſint ea trecenta in bonis. refert & ſequitur Rapha. Coma. d. conſil. cxxxj. duo fratres, † ubi per hoc ſingu. dicit, quòd in caſu authen. præterea. C. unde uir & uxor. non dicitur uir aut mulier laborare inopia, cuius pater diues eſt. quod poſtremum dictum etiam aſſerunt idem Rapha. in d. l. in ſuis, [& ibi quoque Aug. Peru. in repetit. col. ij.] & Corne. qui dicit quoſdam recentiores & legendo & conſulendo ita tenuiſſe in d. authen. præterea, col. pen. & ibi quoque Alex. col. iij. uerſi. ſed iuxta prædicta. [& Franciſ. Curt. Iunior. col. iij. num. 9.] & Roma. in l. j. §. domini appellatione, col. ij. uerſi. item facit & ſecundo, & col. ſeq. uerſi. item ad id. ff. de S. C. Sylla. ubi tamen circa hoc diſtinguit. & Sozi. qui hoc reputat ſingu. conſi. xxx. incip. in cauſa dominæ, col. 3. lib. 4. & conſ. cxxj. cuius caput eſt, præmittenda eſt diſputatio, col. ulti. eo. lib. 4. licèt contrarium tenuerint Iaſ. Philip. Deci. & Franc. Pepi. in d. authen. prætereà ille. col. 3. Deci. col. pen. hic col. ix. & ſeq. in repe. Sed ut redeamus ad primum illud dictum Bal. in d. l. ſciendum, & Alber. in d. l. in ſuis.

[Idem etiam uoluit ipſe Alber. in prima parte ſtatutorum. q. lxxj. itē pone ſtatuto ciuitatis, & iterum q. cix. item quæro ſtatuto caſtri. & id quoque] ſequitur Ale. in d. l. ult. C. de impub. & ali. ſubſt. & Barb. in tracta. de præſtan. Card. in j. parte. q. j. col. ix. uer. ſexto Cardinalatus. & in d. conſi. x. col. 3. lib. 2. & Soz. qui id

reputat ſing.in d.l.pleriq;, col.5.in 5.quæſt.ff.de in ius vocan. & D.Bened.in repe.c.Raynutius, in verbo, & vxorẽ noĩe Adelaſiam, nu.809.& ſeq.de teſta.& Fely.in d.c.j.col.j.extra de magiſt.& Iaſ.in l.filius paciſcẽdo,in j.no.C.de pac.†Quin plus voluit Bal.per illã glo. quam dicit ſing.in c.quę in eccleſiarũ,col.vlti. de conſti.ꝙ in caſu illius ſtatuti, de quo ſuprà ꝓximè diximus, extimũ ſiue cataſtrum patris,prodeſt oĩbus filiis inſolidum, vt poſſint oẽs illud officium,vt cum noſtris loquar,obtinere quandiu pater viuit,ac ſi quilibet eorũ tantũ haberet in bonis, Sed & illam gloſ.ſequitur Bal.in d. l.j.§.domini.ff.de ſenatuſ. Sylla.vbi eam quoque dicit ſing. obtinere locum ſiue filii ſint emãcipati, ſiue in poteſtate patris.de quo tu vide omnino Iaſ.& Phil.Deci.inter ſe digladiãtes in d.l.vlt. C.de impub. & ali. ſubſt. [& tex.ĩ l.ij.§.ĩcolumes.ff.de vaca.mune.] †Illã quoq; gloſ.ſequitur idem Bal.in c.filius,tit. de capi. qui cur.vendi.vbi ex ea dicit, quòd filius non debet habere honorẽ paternum , & onera hæreditatis repudiare,quia cenſetur eadẽ perſona.& in addi.Specu.tit. de cenſib.§.nunc dicendum,in fi.& conſi. 138. Petrinus de Iſco,circa medium,lib.j.vbi eam dicit elegantẽ.& conſi.ſeq.con ſuetudo eſt , col.j.vbi & eam dicit ſing.ſed vtrobiq; eam intelligit in filiofa.tantùm,non etiam in emancipato,ſibi in hoc contradicens . & conſi.234. decretũ magnifici,col.j. eo.lib.j .vbi per eã dicit, ꝙ pater & filius ſunt vna identitas , & vnũ eſt vtriuſq; domiciliũ,eamq; etiam dicit ſing.& conſi.486.quidam dominus,in fin.eo.lib.j.& conſi.289. hoc exordio,cõſuetudo eſt,col.ij. verſi. ſecundò hoc probatur. lib.2.vbi & ex ea dicit.†quòd pater & filius in muneribus & honoribus ad intellectum vnius perſonæ reducuntur. & cõſi.105.in cauſa quæ vertiť,col.ij. lib.iij.& conſi.294.iſta cauſa, col.j. lib.4.vbi eam dicit no.& per eã dicit quòd libra patris cenſetur libra filii.Sequuntur itẽ illam gloſ. Pau. Caſt.conſi.110.ſuper primo quæſito,col.2.verſi.in contrarium lib.j. Alex.in d.l.in ſuis . col.2.& in d.authẽ.præterea,vbi ſuprà.& conſi.48. ſuper hæſitatione de qua quęritur, col.j.ver.tertiò pro hoc facit,lib.j. & conſi.215.viſis & opportunè digeſtis,col.2.& iterum col.vlt.lib.2. Cæp.cauſarum criminaliũ cõſi.21. ego Bartholomęus , col.vlti.vbi ex hoc dicit,ꝙ ſi ex ſtatuto debeat manus amputari condemnato ad certã pecuniã ob delictũ , niſi ſit idoneus ſolutioni illius pecunię, certè is cẽſetur eſſe idoneus, cui pater ſoluendo eſt.Sed & eã glo.ſequitur Corn. d.conſi.268.in hac conſultatione , col.2.lib.3. & Barb.d. conſi.10.ſapienter ſcribitur.lib.2. & conſi. 66. ſcribitur pręclarè, col.pe.eo. lib.2. & in d.conſi.73.col.3.lib.4 .& in d. tract.de præſtan.Cardin.in j. parte. q.2.col.pen. Soz.con.84.accuratiſſimè, col.3.eod.lib.3.& d.conſi.30. in cauſa dñæ,col.3.verſi.bene facit, lib.4.Fran.Cur. ſenior conſi.49.memoriæ recolẽdæ dux,col.17.uerſi.& cum dñs.& cõſi.50. cuius eſt idem initium , col.60.verſi. dum dicunt aduerſarii.Iaſon latè in d.l.filius paciſcendo,in princ.C.de pact.& Philip.Dec.i c.epiſcopus,extra de prębẽn.Anto.Corſe.qui eam gloſ.dicit ſing.in trac.de pote.& excel.regia. in 25.q.col.2.& omnes vbique præter vnum Ro.(niſi nos fallat memoria)qui eam reprobat in d.l.ſciendũ ff. qui ſatiſd . cog. hinc occaſione ſumpta, quòd Guil.Cu.Bar. Alber. & omnes ibi aſſerunt poſſeſſionem

immobilium patris non prodeſſe filio in caſu illius.l. Sed pro illa gl.vide tex.in c.j.extra de magi.probantem,vt etiam not.Pan.[& Fel.]ibi, non eſſe verum pauperem, cui pater diues eſt. & in c.clericos.j.q.2. & in c.vlt.in fi.16.q.j.[& eam glo. ſequi videtur Fran. Aret.in.l maritum.col.vlt.ff.ſol.matrimo.]

24 ¶ † Et hæc ſanè confirmat, quòd ſi pater munus quodpiam aut magiſtratum geſſerit, non ſibi tantùm ſed filio præbet vacationem eiuſdē muneris intra tempora legibus definita.Quòd vt intelligas,illud nobis primum ex antiquis legibus repetendum eſt, quòd olim apud Romanos ex lege nō licebat eundem magiſtratum intra decem annos capere, vt traditum eſt à Tito Liuio, ad calcem libr.7.ab vrbe condita, atq; iterum lib.x.vbi refert. Q.Fabium Maximum vrgente maxima neceſſitate Cōſulem dictum, legem hanc recitari iuſsiſſe, quę illi huius muneris vacationem præbeat:quod & aſtruit Iulius Florus in epitome ipſius tum libro.l.tum quoque.56.in quo Scribit Scipionem Africanum ob eandem legem conſulatum ſibi vltro delatum à.S.P.Q.R. minimè capere voluiſſe. Huius autem legis verba adſcribit Tullius lib.3.de legibus.Eundem magiſtratum, ni interfuerint decem anni, ne capito. At Liuius,vt ad eum redeamus,ſcribit lib.7.ſecundi belli Puni.C.& L. Arianos tribunos plebis, cum Q. Fuluius conſul diceretur, ſe interpoſuiſſe: neque enim magiſtratum continuari ſatis ciuile erat. Idem lib.3.ab vrbe condita tradit.ſenatum cenſuiſſe magiſtratus cōtinuari, contra rempublicam eſſe. Ex quo apparet apud Rom. iam à priſcis temporibus id obſeruatum fuiſſe.Plutarchus autem in vita Coriolani ſtatim in principio dicit populum Romanum Martio Cenſorio ſuadente eam legem tuliſſe. Sed & huius legis meminit Appianus lib. primo bellorum ciuilium,tum quo loco de tribunatu Gracchi diſſerit, tum etiam cum acta Syllæ in dictatura deſcribit, vbi & ipſum eandem legem ſanxiſſe tradit.[Apud Valerium Maximum lib.4.c.j.M. Rutilius iterum cenſor,citatus ad ocio nē,populum vocatū grauiſſima oratione corripuit, quòd eam poteſtatem bis ſibi detuliſſet.Et continuò, poſt Q. Cincinnatus conſul cùm honorem eius P.C.continuare vellet, nō ſolū propter illius egregia opera,ſed etiam quòd populus eoſdem Tribunos in proximum annū creare conabatur,quorum neutrum iure fieri poterat, vtrunque diſcuſſit, Senatus ſtudium ſimul inhibendo, & Tribunos verecundiæ ſuæ exemplum ſequi cogēdo.Sed & mox ſubdit, Fabium Maximū cùm à ſe quinquies, & à patre,auo,proauo,maioribusq; ſuis ſæpenumero conſulatū geſtū animaduerteret, in comitiis quibus filius ſuus ſummo conſenſu creabatur, quàm potuit conſtanter cum populo egit, vt aliquando vacationem huius honoris Fabię genti daret, ne maximum imperium in vna familia continuaretur.]† Cęterum ex legibus Thuriorum nō niſi intermiſſo quinquēnio militū pręfecturā gerere licebat,vt ab Ariſtotele proditum eſt lib. Politicon.5. cap.7. Qui & ipſe lib. eiuſdem operis.6.c.2.inter multa popularium gubernationum documenta illud adiicit,non niſi ſemel eūdem magiſtratum ab aliquo debere geri,vel perrarò,& paucis.At Plutarchus in Lyſandro tradit legē fuiſſe apud Lacedemones, ne bis idē pfectus claſsis fieret. Apud eūdē Cato ſenior in ipſius

ſius vita, ciues grauiter increpabat, qui eoſdem frequenter in publicis muneribus præficerent. [Cæterum Demoſthenes πρὸς λεπτίνην ſcribit lege ſancituum fuiſſe Athenis, ne cui iterum Syndicum fieri creariq; à populo liceret, ne id munus ob publicam vtilitatem inuentum, in quæſtum compendiumque priuatum verteretur.] Nec huic rei deſunt leges noſtræ, quibus interdicitur nequis honorem continuet, aut repetat. l. honor. §. gerẽdorũ. ff. de muner. & honor. Et ſcribitur in l. æſtimationem. §. vlt. eo. ti. neminẽ defenſionẽ Reip. amplius quàm ſemel ſuſcipere. In quam rẽ eſt etiã tex. in. l. libertus. §. præſcriptio, & iterũ in l. diuus. ff. ad munici. & l. legato. ff. de vacat. muner. & in l. Paulus. in principio. & in §. imperatores. ff. de legatio. & in l. nemo in prouinciis, & l. ſequenti. C. de Aſſeſ. & in l. j. C. ad legẽ Iuliam, de ambi. & in l. quis tã. C. de decur. lib. x. & in l. ij. C. de honor. & muner. non conti. eod. lib. vbi ponũtur interualla tẽporũ, quæ poſtremis legibus in id ſtatuta ſunt. [& l. cùm te. C. quemadmo. ciuil. munera indicun. eod. li.] & in §. vlt. in auth. de defen. ciuit vbi inter cætera tex. eſt ſing. † quòd vnus tantũ ex collegio poteſt impedire, ne quis continuet eundẽ magiſtratum, etiam ſi cæteri omnes conſentiant. Id enim fieri non poteſt, niſi cuncta ciuitas reluctante nullo eum elegerit. Hæc enim ſunt verba illius tex. quem ad hoc expendit [Ange. ibi &] Bar. in l. oẽs populi, in ij. q. princ. ff. de iuſt. & iur. & in l. quod maior, poſt medium. ff. ad municip. & Bald. in c. quoties, in fin. extra de pact. [& cõſ. 318. ponitur quòd electio, in princ. li. 3.] Aug. qui illũ tex. dicit ſing. in l. & ſuũ. §. hodie. [in fin. & ibi Raph. Fulg.. Paul. Caſt. & Iaſ. col. 3. verſi. quintò notanter limita ff. de pactis, & idẽ Ang.] conſ. 280. præmitto ad euidentiã, in princ. Rom. qui & illũ dicit ſing. in rub. de arbi. col. 6. ver. limita primò locum non habere. & ſing. 95. heri fui interrogatus. [& iterum ſingulari. 665. ad eligendũ, & Fely. in c. cùm omnes, col. 12. ver. quartò fallit, extra de cõſti.] ex quibus facilè intelliges, nec debere eos qui magiſtratũ ſemel geſſerint cum dẽ facile repetere, nec ſi iterũ eligãtur, cogẽdos eſſe. Id quod certè ita obtinet, vt tãdẽ ad noſtrũ inſtitutũ redeamus, ut ſi pater ſemel geſſerit, non ſibi tantum, ſed & filio in ſequẽtẽ annũ vacationẽ præbeat, tanquã eadẽ ſint perſona. tex. eſt. ĩ l. filio. ff. de legatio. & in l. j. C. de hono. & mune. non conti. lib. 10. & in l. nulli in prin. C. de munerar. & actua. lib. 12. quibus locis declaratur, quomodo id intelligendũ ſit. Et id quidã aſſignat patris & filij idẽtitati, vt ſic loquar, vel vt melius dicam, vnitati Alex. d. cõſ. 215. viſa oportunè. col. 2. & iterũ vlt. lib. 2. Et facit optimus tex. in l. diximus. §. ſi pater. & l. ſeq. ff. de excu. tuto. vbi tria tutelæ aut curæ munera patris, nõ ipſum tantùm patrẽ, ſed & filiũ quoq; ab alia tutela excuſant, & econtrario. Qualiter autẽ hæc omnia quæ diximus, procedant, videlicet quòd pater & filius ſunt vice vnius, & quòd filius eſt veluti dominus rerum patris, & ſimilia, vide omnino in noſtro trac. primogeniorum. q. 33. & iterũ. 40.

25 ¶ † Finẽ iis imponerem, veritus ne forem immodicus, niſi. l. hæc noſtra ex iiſdem veluti radicibus coaluiſſet. Ideo antequam vlterius progrediamur, volumus, & huc ſubiungere alia quædam priuatim in noſtris legibus ſtatuta, aut à noſtris doct. interpretata ratione huius affectus amoriſque parentum,

vnde &.l. noſtra exiit. Primū enim leges noſtrę iuſſerunt iudicē ſequi uoluntatem patris,qui, in teſtamento etiam minùs ſolenni,aut poſtea rupto,aut aliàs non iure tutorem liberis dedit l.3.&l.filio.ff.de confir. tuto.&l.2.C.eod.&l.pater.§.cum à patre. & l. ſi pater. & l.iure. noſtro.§. ulti. ff. de teſta.tute. Et id quidem ſine alia inquiſitione.d.§. cùm patre.&l.j.& ibi doct.ff. de cōfir.tut.& §.vlt.Inſti.de tute.& not. doct.in d.l.2.C.de conf. tut. & latè conſuluit Corne.conſi.175. incip.licèt in præſenti, col.4.verſi.concurrit etiam,lib.3.ubi, & hoc extendit ad aliam patris diſpoſitionem circa filiorum educationem.& conſi.238 reperio, col.pen.uer. cum itaque, col.4.lib.4. Idque obtinet etiam ſi tutor datus à patre ſit ſuſpectus, modo pater ipſe non ignorauerit, per l.in confirmando, & l.utilitatē. ff.de confir.tuto.quam ad hoc dicit not.Fran. Aret.in l.is cui lege, col. 2.ff. de teſta. ubi plus dicit. id obtinere etiam ſi is tutor ſit manifeſtè prodigus, per l.tres tutores §.ulti. ff.de admin.tut.Tāta eſt,inquit,præſumptio quam habet lex pro conſilio patris erga filios,per d.l.amiciſſimos, in princi.ff. de excuſa. tuto. †Idemq; ſi pater ipſe ſit adultus nōdum maior annis.25.per tex.in.l.3. §.quamuis,ff. de admini.tut. quem ad hoc dicit ſing.Ro.ſing.170.adultus poteſt.† Nec patris tantum,ſed & matris quoq;, cuius non munus eſt tutorem liberis dare: ſi tamē dederit, iudicium ſequendum eſt, uel ſine inquiſitione, uel cum modica, arbitrio iudicis ; ut not.in l.2.ff. de confir. tut.& in l.j.C.eo.& in l.credendum, ff. qui pet. tut. & in l.mater.C.de teſta.tut.& ī.l.peto.§.mater ff.de leg.2.& per Bal.conſ.163. cuidā puellæ, I 2.dub.li.5. & Steph. Bertrā.conſi.290.quāuis mater, in prin.lib.4. [Quin etſi ipſa uelit nubere,petatque remoueri à tutela,& alium ſuffici,is debet dari,quem ipſa nominauerit, excluſis legitimis, §.ſinautem tutelam, in authen. de nup.gl.Dy.& Bar.in l. credendū.ff. qui pet.tutor.Cum aliis multis concord.à me cōgeſtis in commētariis noſtrarum conſuetudinum titu.27. c.3.inglo.j.paulò ante ſi.].

26 ¶†Ex hoc quoque affectu paterno prodiit, quòd pulchre, ac ſcienter tradit Bal.in l.pactum,in 21.q.C.de collatio. ꝙ ſi ex ſtatuto non poſſit mulier cōtrahere ſine cōſenſu duorum conſanguineorū,nō requiritur ea ſtatuti ſolennitas, ſi filia patri renūtiat.Nā propter naturalē,inquit, patris affectum,ipſi plurimum uidetur eſſe conceſſum, per multa iura, quæ illic allegat. Et hoc ſequit Ro. & Alex.in l.ſi quis mihi bona.§.ul. ff.de acquir.hæred.Alex.conſi.106. inci. quò ad præſens quæſitum, in ſi.lib.j.& conſi.29.cuius exordium eſt,præclare ſubtiliter,col.pe.verſi. pro hoc etiam facit, lib. 3. ubi hoc non uulgariter commendat.Barba. in cap. cauſam matrimonii, col.3. extra de offi. deleg. & conſi. 16.illud in medium afferam,col.4.uerſi. 4.faciat,lib.3.Franci. Aret.in l.2.in ſi.C.qui &aduer.quos Philip.Frāc. in ca.quamuis;in 3.not.& ibi quoq; Georg.Nat.in repe.col.11.uerſi. ſecundò not. ibi, tu contra Ludo. de pact.lib.6.Sozi.conſi.230.uiſo teſtamento,col.j.lib.2.Iaſ. qui hoc reputat ſingu. in l.tranſactionem, col.2. uerſi.cōtra Saly.fortius, & ibi quoque And.Alciat.C.de tranſact.& idē Alcia.in l.preſes,in j.glo.in ſi.C.eo. tit.& ipſe ēt Iaſ. con.133.uideretur in præmiſſa,col.2.uerſ.ad idem contra,lib.4.Philip.Deci. conſi.26. cuius ſuperſcriptio incipit,an filia do

tata,col.2.& iterum conſi.180. uiſa renuntiatione,col.j.& con. 611.magnificus,col.2.lib.4. & in d.l.pactū, col.pen.uerſi.ulti.notandum.C. de colla.Anto.Corſe.in tract. de poteſta.& excellē.regia,in 25.quæſt.co. penult.in fi.uſque ad finē illius quęſtio.Franciſ. Ripa.lib.3.reſponſ.ca. 10.incip. ſuper dubiis,col.j. & Catel. Cotta.qui hoc dicit ſingu. memo.incipi.arrogationis formam,colum.2.uerſi.poſſumus tamen.& iterum memo. ſtatutum requirens. & Io.Montefer. in repe.l.frater à fratre,col.12.uerſi. tertiò quæritur,ff. de condict. indebi. citantq; omnes Bald.ubi ſupra. Sed idem nulla ipſius mentione facta reſpondit Pau. Caſt.cuius nec illi meminerunt,cō. 421.quòd renuntiatio iſtius dominæ,uerſi.ſecundò principaliter,li.2. aſſeruntque omnes naturalem illū patris amorem in liberos.

27 ¶Fuerunt tamen & ex illis plurimi,qui diuerſum cenſuerunt,uideli cet Rom. ſibi contrarius in d l.pactum,col.pe.& ibi quoque, ſuboſcurē,tamen,Corne. in fi. & Barba.ſibi quoque contrarius in addi. Bal.ibi, & poſt eos Iaſ.ſibi item contrarius, magna rationum, & argumētorum mole fretus, in col. vlti.uerſi.extra glo.non omitto. qui tñ ueluti gloriabundus iactat ſe primum omniū illius Bald.ſententiæ expugnatorē, & etiam clanculum Alex.ſibi etiam contrarius in addi.Bar.in l.apud Iulianū.§.ſi pupillus.ff. ex quib.cauſ. in poſ.eat.& apertius ī l.more,co.j. ff.de acqui. hæred. & Barb.con.60. ſapienter ſcripſit,col.2.lib.j.& con. 41.immortalem Deum, col 2.& ſequen.lib.4. Iaſon in d.l.præſes, col. 2.verſi.ego vltra oēs.C. de tranſact. quāquam illud Bal.dictum ſing. ibi aſſeruiſſet, & Ludouic.Gomeſ.in §.omnium,col.9.& iterum,col. 10. verſi.iſta tamen communis concluſio,Inſtit. de actio. Et ante hos Bal. ipſe à nullo iſtorum memoratus nō ſemel hanc poſtremam ſententiam ſecutus eſt, uidelicet conſi.23.præſuppoſito ſtatuto,lib.4. & con.483. viſo ſtatuto, eodem lib.3. & conſil. 199.refutatio non valuit, lib.5. & idē videtur ſenſiſſe conſi.331. quædam puella, lib.3. Sed huius partis rationibus, nos abundè poſt Phili.Deci.reſpondimus in noſtris legi bus cōnubialibus,in gloſ.3.[in uerbo contractor,nu.30. ſecundò intellige,& multis ſeq.] ubi uidere poteris,ne iam actum,quod dicitur,agamus.

28 ¶Hinc quoque pleriſque manare videbitur,quod not.ſcribit Azo ille fons legū ſæpē à noſtris vocatus, in ſua ſumma quam vocāt,titu. de bo. quæ lib.poſt medium,verſi.nec puto. Quòd pater legitimus adminiſtrator filiifami. minoris poteſt res ipſius mobiles alienare ſine decreto iudicis, quòd alias requiritur in hmōi rerum alienatione.C. de prædi.mino.per totū,& ff. de reb⁹ eor. etiam per totum. Quod ſequitur Bald.in l.vlti.§.ſinautem æs alienū, per illum text.& ibi quoque Raph. & Corn.C.de bon. quæ liber. & idē Bald.in l.cum emācipatis.C. de præ di.minor.& in l.præſes,col.2.in j.q. & ibi etiam Fulgo. Paul. Caſtren. Alex. Franc.Aret.Iaſ.& Alciat.C.de tranſact.ex quibus Bald. ipſe hoc di cit menti tenendum.Paul.Caſt. autem & Alex. teſtantur id eſſe ſingu. & Franc.Aretin. not.ſequitur. item ipſe Bald.in [l.de re filiorum, in 2. lectu.ff.eo.tit.vbi id dicit ſingu.neć alibi reperiri & in] l.j.ī priñ. & ibi Raph.Co.ff.de reb.eorū, ubi & hoc Bald.dicit ſing.& idem Bal.in l.pupillorum.§. ſi pater,eod.tit. & in l. & ſi ſine §. quæſitū.ff.de mino.in 2.

lectu.'& in l. iuſiurandum; quòd ex conuentione.§.vlti.ff.de iure iuran.[& in l.aliàs autẽ, col.ult.ff.eo. titu.] & in ſua Marg.in uerbo, alienatio,col.j.uerſi, alienatio neceſſaria, ubi & hoc dicit ſing. & iterum in uerbo,parentes,col.j.uerſi. pater eſt legitimus. Ang. qui hoc quoque dicit notandum,in l. de re filiorum, ff.de tranſact.Imo.in c.conſtitutus, de teſtib.Rom.& Iaſ.qui dicit ſing. in l. filiusfa.vterq; in fi.ff.qui ſatiſd. [cog. & idem Rom.in l.ſingularia. col.7.& ibi quoque Iaſ. col. item 7. ver.non omitto unum, ff. ſi certum peta. Lanfran.Oria.in ſuo tracta.de arbit.char.6.q.3.Franc.Aret.in l.vlti.§ pupillus,co.2.ff. de uerbo.obli. Sozin.conſi.66.viſa donatione,col. vlti.verſ.tertio quia pater,lib.3.Stepha. Bertran. conſi.84. viſo proceſſu cauſæ ceptæ,col. ulti. nu.7.lib.2, Philipp. Deci.in l. pactum,col.vlti. C. de collatio. & conſi.209. in caſu propoſito agam breuibus, col.j. & Catel.Cotta,qui & hoc dicit ſingu. memor.incip.decretum iudicis.Ferdi. Loaz. in repeti.l.filiusfa.§. diui, col.7.uer. ꝓ cuius corroboratione, ff.de lega.j.[Hipp.Marſ.ĩ ſing.498. bona minorum. Caro.Rui.cõſ.101. ponderatis oĩbus,col.2.nu.2.li.5.]

29 ¶ Quorum † omnium cõſenſus nõ deterruit Saly.'quin cõſtanter & apertè diuerſum ſentiret in d.l.præſes,verſic.ſed dubitari poteſt. C. de tranſactioni. Quem ſolus ex recentioribus, quos legi, ſequitur Ioan. Monteferra.in repe.d.l.frater a fratre.d.colum.12.ff. de conditio.indebiti.Nihil.n. videt Saly. cur id fieri poſsit, niſi id operetur affectio paterna, quæ omnes excedit, per d.l. iſti quidem §.vlti.ff.quod met.cau. Sed hoc,inquit,non eſt tutum; quia hæc affectio paterna nõ ceſſat cum filius ſit ſui iuris,& tamẽ pater eius legitimus tutor non poteſt alienare ſine decreto,per l.cùm emancipatis.C.de prædi.mino. Sed ad hoc reſpondet Alex.in d.l. præſes, † quòd pater tutor,uel curator filii emancipati,de quo loquutur.d.l.cùm emancipatis,non tantũ iuris habet,quàm qui eſt legitimus adminiſtrator filii fam.quem habet in poteſtate.inque ipſius bonis habet uſumfructum.l. cùm oportet.C. de bonis quæ libe. cum ſimilib. poteſtque [vt ſubdit Bald.] conſtituere procuratorem ante litem conteſtatam, ut probatur in l.j. prout eam intelligũt Bar. Bal.& alii, gloſ.reprobata. C.de bonis mater.Bald.[in l.j.in j.lect.col. j.& iterum in 2.lect col.2.ff.de procurato.&]in cap.vlti.col.j.verſi.itẽ. not.regulam,extra de iuramen. calum.Pau.Caſt.conſil.34. ſuper primo dubio, ante fin. lib.2. quod non poteſt facere curator.l.neque.C. de procura. etiam ſi is ſit pater, ut dicit Bal.in d.c.ulti.ita intelligens gl. in d.l.j. de bon. mater. quam dicit, ſingu. Adiicit & Iaſon hoc confirmans in d.l. præſes, quod pater tutor,aut curator, filii tenetur reddere rationem,vt quilibet alius tutor, aut curator per l.ſi ſuperſtite,& ibi, Bald.in j.nota.'& alii.C. de dol.& l. licet, & ibi quoque Bal.C.ad legem Falcid.& l.Aurelius, §. Titius teſtamento.ff.de lib.lega.& uoluit Bald. in d.l. cùm oportet, §. vltimo. Cui adde quod & idem voluit ipſe Bal. in l.is qui in principio.ff. de tutoribus, & curatoribus datis ab his,qui ius.& in l.prima,col.12.verſi.modo ſequitur uidere.C.de confeſ. & in l. filiæ cuius,C.famil.erciſcun.& in c. edoceri,col.2.extra de reſcript.Angel.in §.ſed quod ſancitum, in authen.de nup.Franc. Aretin.in l.vlti. §.j.ad finem,ff.de verbo.obliga.Sozin.conſi.2.incip. ſequendo ordinẽ, col.

col.j.in fi.lib.j. & iterum conſil.73. difficultatem faciebat,col.6.uer. capio nunc certum, lib.3. & plenè diximus in noſtris conſuetudinibus. titu.27.§.4.in glo.3. At pater legitimus adminiſtrator(ut ad Iaſo.redeamus) non tenetur rationem ſuæ adminiſtrationis reddere, per d.l.cum oportet.§. nõ autem.& voluit Bar. in l.vſufructu,in princi.C. de vſufr. & Bald.in l.orphanotrophos. C.de epiſco.& cleri. vbi reddit rationem diuerſitatis, & in d.l.filiæ cuius,col. vlti.C.famil.erciſ. Cui & in hoc adde tex.in l.vlti.§. ſinautem æs alienum,uerſi.hoc proculdubio, in illis verbis,& à ratiociniis & c.C.de bo. quæ libe. & in d.l. cum oportet,§. non autem,& ibi glo.Cyn.in 4.quæſtio.Bald.& alii eodem tit.& in §.& ita circa talium, in authẽti. de nup. glo.in d.l.orphanotrophos.Ange.in l.j.§.hæc ſtipulatio,ff.ſi cui pluſquã per legem falcid.Rapha.Cuma.conſil.88.cuius principium eſt,caſus talis eſt,col.2.Roma.in repeti.l.ſi uerò,§.de uiro,in 29.fal.ff.ſolu. matrimo.Franc. Por.in tracta.de duobus fratribus,parte j.q.49.Alexan. conſil. 111.circa primum dubium, col. penul.lib.3.Maria.conſi.34.hoc càpite,proſequendo ordinem, col.10. verſicu. circa ſextam principalem quæſtionem.& Bartholo.eius filius, conſil.25. 4. incip. viſa & conſiderata,colum.2.verſic.ex quibus infero,lib. 2. Adde & aliam rationem. Nam cùm pater habeat in his bonis vſumfructum : non adeo ueriſimile eſt eum illa temerè alienare, unde ſuum amittat vſumfructum. arg.l. cùm de indebito.ff.de probatio. Et ſic ultra affectionem paternam occurrit & ſuum ipſius commodum. [Ad quod facit etiã quod ſcribit Bald. in l.ſi infanti, colum. 3. in 7.oppoſitio. C.de iure delib.]

30 ¶Ex† quibus facile intelligitur Saly.deceptum fuiſſe, & ut loquitur Iaſon,æquiuocaſſe,dum allegat.d.l. cùm emãcipatis.C. de prædi.mino. loquentem de patre tutore,ſiue curatore filii emancipati, cuius bona non poteſt alienare ſine decreto iudicis, ut ibi cauetur: & in d.l.ſi pupillorum,§.ſi pater,ff.de reb. eorũ. [quo ĩ loco apertè ꝓbatur id quod diximus:ſed ita tamen,vt patri tutori ſit facilius concedendum alienare quàm alteri, idque verum eſt, vt pater ſcilicet,alienare non poſſit ſine decreto.] etiam ſi ea bona à patre fuerint ante filio donata, per l. 2.C. ſi aduerſus donat. vbi eſt text. not.Azo antem illius ſententiæ author, ac veluti præfultor, & qui eũ ſequuntur planè intelligunt & loquuntur in patre legitimo adminiſtratore filiifami. qui plus iuris habet in bonis ipſius filii in ſua poteſtate conſtituti, quorum eſt legitimus adminiſtrator, quàm pater curator filii emancipati,ut ſatis liquet ex prædictis. Et hanc differentiam ex antiquioribus nuncupatim facit Bal.in d.§. ſi pater. [& in d.l.j. vbi etiam Iac. Are. & Alber.ff. de reb. cor.] Qñ autem & quorum bonorũ pater ſit, & dicatur legitimus adminiſtrator, plenè diximus in noſtris conſuetud.d. tit.27.§.4.in gloſ.2.

31 ¶†Sed interim tamen nõ omittendum putamus,quod Bal.loquens in patre legitimo adminiſtratore,videtur idem tenere quod Saly. & in re quidẽ,ac ſpecie magis ambigua, in l.generaliter,in prin. col.2. ver.extra ego quæro.C.de ſecund.nup.dũ dicit, ꝙ pater legitimus adminiſtrator filiorum ſuorũ, qui ex ſucceſsione matris opulentã hæreditatẽ acceperunt,non poteſt inter filios ipſos minores eam diuidere ſine decreto iudicis, quia talis diuiſio eſt ſpecies

alienationis,in qua requirit decretum,per l.non ſolùm.C.de præd.minor.†Sed & idem Bald. conſi. 448. quæritur in primis,in vlt.dub.lib.j. tradit quòd pater non poteſt ſine decreto iudicis tranſigere ſuper bonis in quibus habet vſumfructum, in præiudiciũ filij,niſi cautè & prudenter id faciat, propter dubium litis euentum, per l.j.C. de bonis maternis. & l.pactum curatoris.C.de pactis.& d.l.præſes.C. de trãſactionibus.Ex cuius ſententia facilè intelligis non poſſe patrem etiam legitimum adminiſtratorem (nã aliàs non haberet vſumfructum,vt patet ex §.j.ad fin.in autheu.vt liceat matri & auiæ.& plenè dixim' ĩ d.§.4.) non poſſe,inquam,patrẽ liberè alienare huiuſmodi bona . quod & expreſſiùs tenet ipſe Bald. conſi.357. incipien.nulla mulier, colum.2.libro j.[& rurſum conſi.215.proponitur quod inueſtituræ, colum. 3. verſicu.aduerte hic.lib.2.] & iterũ conſil.331.quædam puella, colum. 2.libro 3.[& Benedictus Cap.conſilio.149.punctus quedam domina, colum.vlti.in ſexto dubio, & onues] etiam per d.l.j.C.de bonis maternis,'vbi eſt optimus text. quòd pater legitimus adminiſtrator filiifami.non poteſt alienare bona ipſius in quibus habet vſumfructum. Id quod etiam cauetur.l.quicquid, eodem titu. cum dicitur vt vendere,donare,relinquere,alteri obligare non poſſit . quę verba in id ſiunt expreſſiora, q̃ vt quis ea cauillari, aut ĩ aliũ ſenſum trahere poſſit.nec id minùs expreſſum eſt in.l.quęcunque,tum in princip.tũ in.§.vlti.C. de bonis quę liber.& in l.cùm oportet.§.non aũt,eodem titu.

32 ¶Ideo†hic attende lector. Nã potiſsimũ, imò vnicũ fundamentum Azo.& aſſeclarum ipſius ſitũ eſt in d.l.vlt.§.finantẽ ęs aliẽũ.C.de boquę libe. vbi cauet ꝙ ob æs alienũ hæreditariũ & legata vel fideicõmiſſa ſoluenda tantũ poteſt pater alienare bona immobilia aduẽtitia filiifa. quorũ eſt legitimus adminiſtrator & vſufructuarius. Nec vllã mentionẽ facit is tex.de decreto iudicis,vt aliàs fit in alienatione rerũ immobilium minoris. Ideòq; nec decretũ, inquiũt,requiritur. Ex quo euidenter conſtat illud dictũ Azo.& ſequacium obtinere in huiuſmodi alienatione neceſſaria, quæ fit ob æs alienũ,de qua loquitur text.quo ipſi ſolo innititur,non etiam in alienationibus merè ſpõtaneis ſiue voluntariis, quia dicta placitaq; doct.debẽt intelligi ſecundũ leges quas ipſi allegant,ex ſententia Barto.in l.nõ ſolum.§.ſi liberationis.ff.de libe.leg. cum ſimili.Quanquã multi ita allegant illud dictũ Azo.dum ſimpliciter & ſine mentione æris alieni allegant,vt videantur velle licere patri legitimo adminiſtratori paſsim ſemperq; ſine decreto iudicis alienare. Et tamẽ Azo ipſe non obſcurè oſtẽdit ita ſe intelligere, vt procedat in alienatione quæ fit ob æs alienum. Nam primùm ſcribit ꝙ pater legitimus adminiſtrator debet abſtinere ab alienatione, niſi ob æs alienum: mox ſubdit hæc verba, nec puto ꝙ exigatur à patre decretum cùm ipſe alienat, licet exigatur a tutore. Vides igitur quòd Azo nõ facit ius patri alienandi niſi ob cauſam æris alieni.& confeſtim ſubiungit, non eſſe neceſſarium decretũ iudicis in alienatione illius,quod tamen alias requiritur cùm fit ob æs alienum.l. ob æs.C.de præd.mino.Et ita Azonem expreſsè intelligit & ſequitur Bald. in d.l.j.in princip. & iterum in d.l.ſi pupillorum.§.ſi pater.ff.de reb.eo.& Franc.Areti. in l.vlt.§.pupillu

pillus, poſt medium.ff.de verb.oblig.[& Fa.in dicto tractatu, de emption.& vendi. vbi ſuprà] & Iaſ.in d.l.filiusfami.in fin.ff. qui ſatiſd.cogan.Et ſecundum hanc noſtram interpretationem debent etiam intelligi quæ dicit Bald.in d. l. generaliter.& conſi.ſuprà allegatis, vt pote qui loquitur de alienatione minimè neceſſaria. Et hoc modo quoq; intelligi.d.l.j.& d.l. quicquid.C. de bonis mater.neceſſe eſt.

33 ¶ Sed† & adhuc in caſu d.§.ſinautem æs alienum, uidetur res hæc de qua loquimur,non omnino certa eſſe,nec expedita: tum propter uerba in eo.§.adſcripta,in verſi.ſed pater quidem in prædictis. quæ verba ſunt huiuſmodi,habeat licentiam rite res filiorumfamil.uendere. Nam illa dictio,rite, eam naturam & vim habet,vt iuris ſolennitatem dicat,ſicut dictio recte, ius & cauſam, ſiue iuſtitiam cauſæ, vt placuit gloſſ. & Bart.in l.ij.ff.de inofficio.teſta.& in l. ſed & ſi lege.§.ſcire.ff.de pet. hære.cum ſimilib.Ex quo rite pro ritu nonnulli vſurparunt, vt Statius lib. ſecundo.

At tu(pudet)hoſtia regni
Hoſtia nate iaces,ceu mutus, & è grege ſanguis.
Hei mihi primitùs ararum & rite nefaſto
Libatus iuſſuſq; mori.

Rite, id eſt ritu, quod & Priſcianus libro 14. annotauit. Ex quo & hæc dictio denotat formam. ex ſententia glo.in l.ſi quãdo,in uerbo rite.C.de bon. vacan. & eam quidem ſubſtantialem ſecundum Pet. Anc. in c.poſſeſſor,col.4.verſi.item de iure canonico,de reg.iur.lib.vi.per c. firmiter.§. ſacramentum, extra de ſũma Trin.& c.nihil,extrà de elect. Tum quoq; † quia ubi alicui conceditur facultas conficiendi alicuius actus, quem ante facere non poterat,intelligitur ſeruata ſolennitate, per l.ſi quando,& ibi gloſ. & docto. C.de inoff.teſtamen.Propterea ſcribit Specula. in titu. de loca.§.nunc aliqua, ver.94.poſt multos alios docto.quos illic nuncupatim citat,† ꝙ cùm dominus facit poteſtatem emphyteutæ alienandi rem emphyt.intelligitur tamen, vt alienet ſeruata ſolennitate, ſcilicet requiſito ipſo domino ſecundum formam.l. vlti. C. de iure emphyteutico, in cuius ſententiam ueluti pedibus ire uidetur Ioan.Andr. in additione illius. Eamq; non obſcurè ſequitur.[Ioã. Fab.in §.vlt.col.ij.in uerbo, obſeruari. C. de iure emphyteutico,& Collect.in c.potuit,colum.5. verſi. ſed quid ſi dictũ fuit, de locat.] Floria.in l.ſi ſtipulatus, col.ij.ff.de vſuris.[Ioan. Fay.in ca.imperialem.§. habito.colum.7.in paruis,verſi. ſed tunc quomodo fit, de prohi.feud.alien.per Frederic.]& Alex.cõſ.106. cuius exordium eſt, viſo themate, colum.j. lib.4. & latiſſimè omnium Laur.Calca.conſi.l.non eſt dubitandũ, per quatuor primas col.[Frãc. Curt. in tractat. Feud. in 4. parte, col.67.verſi.5.quæro ſi in inueſtitura.] Et facit quod in ſimili tradit Pe.An.conſi.274.ad declarationem dubij.Ideo Iaſon in d.l.præſes col. ij.C.de tranſact.dicit quòd licet temerarium eſſet à communi illa ſententia Azo.& cæterorum aut conſulendo aut legendo diſcedere, putat tamen legendo eam nõ eſſe veram.

34 ¶ Ego † verò omnibus modis verã eſſe arbitror, ita tamẽ intellectã, vt ſuprà diximus,vt uidelicet poſſit pater ob neceſſitatẽ filiorum ipſorũ bona immobilia, quorum eſt legitimus adminiſtrator, alienare ſine decreto iudicis, per doctrinã gl. & oĩum in d.l.ſi qñ. C. de inofficio-

ſo

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

vbi etiã nuncupatim loquens de caſu d.l.vlt.§.ſinautẽ æs alienũ, dicit, illic rite pro recte poni. & Andr. Alciat.in l. hæc verba in ſtipulatione. ff.de verb.ſignifi. & eſt bonus text. in l.3.[cùm dicitur rite atq; ſolẽniter.]& ibi Luc. Pẽ.C.de bo. vacan. ſed & ab alijs quoq: probatiſſimis ſcriptoribus. Nam & Virgilius ipſe Poëtarum maximus, qui in huiuſmodi rebus eſt inſtar omnium, eodem lib.3.Aeneidos ita ſcribit.

Rite ſecundaret viſus.

Id eſt, recte, vt interpretat̃ Seruius, & ratio recti ſermonis admonet. Et iterum in eodem libro.

Si rite audita recordor.

Atque etiam libro quinto.

Si modo rite memor ſeruata remetior aſtra.

Quibus locis ſatis conſtat eam dictionem nullam ſignificare ſolennitatẽ. Ex quo Priſcianus lib.15.A ritu, inquit, rite pro recte: quia nihil traditur ritibus, niſi quod rectũ eſſe credatur.[& Sextus quoq; Põpeius in uerbo ritus. Rite, inquit, ſignificat bene ac recte. & ante hos Varro libro.3. de ling.latina, quo loco de Halcyone aut loquit̃, qđ (ait) fit rite, id ratũ ac rectũ eſt. Ab eo Accurſ. rectè perfectis ſacris uult accipi.]Et cum iſtis expedita eſt res hæc, ĩ qua paulò diutiùs immorati ſumus, quia quotidiana eſt, nec tamen ſatis à noſtris excuſſa.

36 ¶ Deniq; † vt ad alia veniamus. Ex eodẽ fonte fluit, quod eleganter reſpondit Paul.Ca.cõſ.275.incip.ſuper primo quæſito dicendũ videtur dictã ſubſtitutionẽ, col.2. verſi.2.an poſsit hoc dicere, lib.j.ꝙ pater ĩ dubio prçſumitur cõpetenter dotaſſe filiã, nec in hmõi paterna dotatione debet fieri ſubtilis indagatio. Nã cũ paterna pietas conſilium capiat pro liberis.d.l.nec ĩ ea.ff.de adulterijs, non debet alteri videri incõpetens, quod patri competens uiſum eſt, argu.l.ſi furioſo pùberi, in fin.ff.de cura.furio.niſi eſſet magnus quiſpiam exceſſus, qui argueret dolũ patris, argu.l. vnde ſi Neruæ, cũ ſequenti. ff.pro ſocio. Et idẽ quoq; voluit ipſe Paul. Caſtren.conſil. 403.viſis & ponderatis, circa medium, libr.2.& conſil.421.hoc capite, quòd renuntiatio iſtius dominç, verſic.ſecundò principaliter loquitur, eod. lib. 2.& Alex. conſil. 33.uidetur ſuper dicto quçſito, paulò ante fin.lib.4.Maria. conſi.30.quanuis ex his, col.2.verſ. concludo quãtum ad ſecundũ membrum. & Barthol. eius filius conſil. 288.cuius eſt initium, circa primam quæſtionem, col.10.verſicul.confirmantur & prçmiſſa, lib.2.conſil.77. viſo teſtamento Petri, colum. penult.libro.3. & Fran. Curt. ſenior. conſil. 27.hoc capite, magnificus vir, colum. 14. uerſicul. uenio ad, quartum, & colum.17. uerſicul. &, ita in terminis. & iterum conſil.45. ſtatuto ſeu conſuetudine, colum. 12. uerſicul. ad tertium argument. & iterum columna ultima ad fin. &, item conſil.81.incipi.rectè prçfatus egregius doct. columna ultima, & Iaſon qui hoc reputat ſing. in l.uoluntatis.C. de fideicomiſ. & conſil. 231.iſtç duç mulieres, col.4. uerſic. quartò eſt bene conſiderandum, libro.2. & conſil. 133. uideretur in prçmiſſa, col.2.uerſic.ad idem contra, lib.4.[Carolus Ruinus, cõſi.52. quia de pluribus.col.ulti.nume.13. libro 2.] & Phil. Decius in l.pactũ, col.vlt.C.de collationi. vbi hoc dicit no.& conſil. 26. cuius ſuperſcriptio incipit, an filia dotata, colũ.2. verſi. ſed tamen his non ob.vbi hoc reputat not.& conſil. 89. viſo puncto, col.vlt. ver. ſecũda quia.& cõſ. 180. viſa renũtiatione, col.2.verſ.& intantum

intãtum hoc procedit.& conſil.ſeq. ſatis nota.col.2.verſi.& etiam dato, vbi & hoc dicit procedere etiam ſi filia eſſet læſa,vltra dimidium iuſtę æſtimationis. [& conſi.196.viſa tranſactione, col.2. verſi. & in ſimili caſu.] & conſi.276. proponitur quòd dominus. lib.1. [conſ.105. copiosè col.2.verſi.cõcurrit.] & conſil.611. magnificus, colũ.2. [verſi.dubitari poteſt.] & Frã.Cur.iunior.cõſil.10 viſa ac diligenter cõſiderata. col.1. & Laurus Pala. in tract.ſtatuto. excluden.fœmi.à ſucceſ. char.5.col.4. verſi.reperio autẽ in hac queſtione. & Cate.Cot.qui & hoc dicit ſing.in memori. incip. dos data. & Anto. Rub. conſi. 163. circa primum dubium,col.1.verſ.circa aliud.& idem propè voluit Corne.cõſi.107.in cõſilijs,col.3.verſi.quia lex debet,lib. 2. & ante omnes Bald. cuius nullus illorum meminit,conſi.328. cùm in cauſa Piſani conuentus, col.2.verſi. queritur ſecundò,libr.3.vt iam non dubites, vt opinor,in tot legalis diſciplinę procerum ſententiam pedibus manibusq; haud cunctanter ire, etiam ſi reclamet Bald. & Barthol. in tractatu dotiũ, in.17. priuilegio. 5. partis. Cuius quidem authoritas mihi certè veluti ſacroſanctã +ẽ ſed nemo ſolus ſatis ſapit. ex Pleriplectomeni ſenis ſententia in Milite Plauti.id quod Greci ita pronũciãt, εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, id eſt,vnus vir, nullus vir. Quanquam idem cum eo ſenſiſſe videtur Sozi. conſi. 57.in cauſa reſtitutionis, col.7.ver. non obſtat illud,lib.4.

37 SED † IAM,ni fallor,tẽpus eſt, vt hunc affectum,amorẽ, neceſſitudinẽ,coniũctionem,aut ſi mauis vnitatẽ,vel vt alij appellant,vnionẽ parentũ & liberorũ relinquamus,& ad aliã partẽ rationis atque fundamẽti noſtrę.l.quę eſt veriſimilitudo,pergamus.Hęc igitur.l. noſtra omniũ cõſenſu fundatur in veriſimili mẽte donantis,qui ſi cogitaſſet de futuris liberis veriſimiliter,aut nõ donauiſſet,aut ſub ea cõd tione donauiſſet, ſi liberos nõ ſuſciperet. Scilicet tãti eſt noſtris legumlatoribus & peritis veriſimilitudo, vt ex ea leges faciãt,liteſq; diffiniri iubeant,tanquã id verũ ſit,quod veri eſt ſimile. Quibus planè conſonant vltra tex. ſup. in princ. allegatos.l. non eſt veriſimile.ff.quod metus cauſa. [& .l.peculium autem,§.j.ff.de pecul.& l.ſi filius, eo.tit.& l. Iulianus.§. preterea.ff.de actio.empt.] & l. ſed & ſi ſuſceperit.§.j.ff. de iudic. & l.ſi extraneus.ff. de condict.ob cau. & l.ſi debitor.§.veriſimile eſt.ff.de cõtra. emptio.& l.ij.§.ſi venditor.ff.de hę re.vendit. & l.peculium.§.j. & iterum.l.ſi filius,quę eſt pẽ.ff. de pœn. & l.Neſennius.ff.de nego. geſt.& l. quęro.§.inter locatorẽ.ff.loca.& l. obligatione.ff. de pigno.& l. Pomponius.§.ſi quis.ff.in quibus cauſis pign.vel hypote.tacitè contrahit.& l.inſulã.ff. qui potio.in pign. habe. & l.3.§.1.ibi, veriſimilia reſponderint.ff.de teſti.& l.ob carmen.§.vltimo. ibi, quę rei aptiora, & vero proximiora, eo.tit. & l. ſi nuptura, in fin.ff.de iure doti. & l.inter ſocerum, in prin.ff. de pact. dotali. & l. amiciſſimos, in prin.ff.de excuſa.tuto.& l.ex facto, poſt prin.ff. de vulga.& pupi.ſub. & l.cohęredi. §. qui patrem, eo.tit.& l.cùm res, in prin. & l. quidam, etiam in prin.ff. de legat.1. & l. Titia cùm teſtamento.§. qui inuita,ibi, non eſt veriſimile patrem.ff. de legat.2. & l. Męuius, in prin. eo.tit.†vbi incredibile reputatur,quod nõ eſt veriſimile.& l.cùm pater.§.pater certum,eo. quòq; tit. & l.qui filium.ff.de lega.3.& l.vxorem.§.feliciſſimo,eo.tit.& l. qui cõcubinam.

cubinam.§. qui fun lum, eo, quoq; tit.& l.Publius.§.Titia.ff.de condi. & demon.& l.cùm vir vxori,eo.tit. & l.Plautius.ff.de aur.& argen.leg. & l.deniq;.§. vlti.ff. de pecu. legat. & l.ſi ſtipulatus.ff.de vſur. & l.ſi ini micitiæ.ff.de his qui.vt indig.& l.ex facto. §. ſi quis auté ſuſceperit, ibi, quia non eſt veriſimile.ff.ad Trebel lian.& l.cùm quidã.ff.de annu. leg. & l. in ratione.§. tametſi.ff. ad leg. falci. [& l.octaui.ff. vnde cogna. & l.vlti. ad fin.ff. de fideicom. liber.] & l.quod & lex.§. hoc interdictum. ff.de libe.ho.exib.& l. ſi ita fuerit li bertas,in prin.ff.de manu.teſta.& l. cũ ex pluribus,ibi, quòd veriſimile videretur.ff.de ſolut.& l.ſi is cui nũ mos.§. Flauius, eo.tit. & l.miles.§. mulier.ff.ad leg.Iul.de adult.& l.eũ qui ita ſtipulatur, in pri.ff. de verb. oblig.& l.fideiuſſor obligari.§.vlti. ff.de fideiuſ.& l.ſed ſi vnius.§.filiofa.ff.de iniur. & l.ſãnctio.ff. de pœn. & l.hęc autem.§.1.ff. qui.ex cauſ.in poſ.eat.& l.j.§.hęc actio.ff.ſi quis te ſtam.lib. [& l.triplici, ad fin. ff. de verb. ſigni.] & l. in obſcuris .ff. de reg.iur.& l.j. C.qui aduerſ. quos.& l.cum quis, ibi, neque enim veriſimile eſt. C.de nat.liber.& l. vlti. in fin. C. de hęre.inſtit. & l. generaliter.§.cùm autem.C.de inſti.& ſubſti.& l.cum cognitionaliter , & iterum.l.milites,verſi .oportet,ibi,argumentis veriſimilibus.C. de quęſtio.& l.j. C.ad leg.Cor.de falſis. & l.2. C.de his quę vi me.ve cau.ſi. & l.vlt.in fin.C.de vſufruct.& §. ideq; iuris, ibi,cùm non ſit veriſimile, In ſti.qui. ex quib. cauſ. manum. non poſſ.& §.j.ibi,coniecturis & veriſimilium ratione,in authen. de teſtã. imperfect.& §. quia verò veriſimile,in authen.de nõ ali.& c.ſollicitè, quod eſt.2.extra de reſt.ſpolia.& c. in literis,in fin.& in c.cõſtitutis,l.j. extra de teſt. & in c.literas,ext.de iur.iur.& c.quia veriſimile,extra de preſu.& c.ſup hoc.extra de renũ.& c.qm̃,verſ.ſi aũt de carnali,extrã, vt lite.nõ cõteſt.& c.bonę,ibi,ex veri ſimilib⁹ & ꝓbabilibus cauſis,de appel.& c.nauigãti,quod eſt vl.extra de vſur. & c.in pręſentia , extra de procur.& in cap.ſi quis , & in cap. cum P. Mãconella , extra de purg. cano.& in c.ſi culpa.extra de iniur. & dam.dat.& c.per venerabilẽ,ſtatim poſt prin. extra qui fil. ſunt legit.& c.vt circa,verſi.alioqui, de elect.lib.6.& c.nulli, eo.quoq; tit.& lib.& c.quorundã, ibi, veriſimiliter formidamus,eo.ti.& lib.& c, cupiẽ tes.§.ꝙ ſi per.xx.eo.rurſum tit. & lib.& c.vl de renũt.& c.vlt.de reſt. ſpol.eo.libr.& c.vlt.& ibi gl.de off. vica.eo.lib.& c.2.de fil.preſb,eo.li. †Ex quo tex.dicit Domi.conſi.65. diſcutiã,col.pe. ꝙ taciturnitas etiã veriſimilitudinis inducit ſubreptionẽ.& c.2.§.ſtatuimus,de deci.eo.li. & c.in fidei , de hæreti.eo.lib. & c. quãquàm,ibi, nõ minorẽ, quàm veriſimiliter credit, de vſur.eo. lib.& c.ſi epiſcopus,de pœn. & remiſ.eo. li.& c.inſpicimus, & c. in generali, de reg.iur.eo.lib.& ibi concor. per gl.& doc. & cle.cauſam, verſi.verũ ſi propter,& ibi glo.in verbo,veriſimiliter,de elec.& cle. 2.verſi.ſi verò dicti,de for.compe.& cle. 2.verſic.vt auté pręmiſſa,de relig. domi. & cle.exiui.§.deinde,& §.rurſus,& ibi Card.Zab.gloſ.de verbo.ſigni..

38 ¶ Hinc† ad id probãdũ,quod nõ eſt veriſimile, requirunt clariores probationes,vt prodit Bal.in d.l.nõ eſt veriſimile,ꝑ illũ text. & ẽt Specul. titu.de probatio.§.vlt.col.vlt.verſi. quãtũ.Panor.in c.vlt.in fi. extra de presb.nõ bap.ꝑ d.l.nõ ẽ veriſimile, cũ cęteris multis, quorũ nomina & loca veluti digito oſtendit Philip.

Deci.

Deci.con.177.quod ſuprà maturè, col.j.& con.195.inci. ſtudendo bre uitati,col.2.uer. & iſta concluſio.& conſi.342.in cauſa partus ſuppoſiti, col.j.ver.ſecunda ratione, & conſi. 343.viſo conſi.col.j.† Quibus adde quod voluit Ful. in l.ſi maior.C.de legi.hære. quòd ad probãdum quin quagenariam peperiſſe, requirũtur euidẽtiores ꝓbationes,ꝙ &;ibi aſſe rit Phi.Cor. & etiam Sozi.cõ.126. uiſum fuit, col.2.lib.3. † Ex quo ẽt Hẽricus Imperator, cum vxor eius in ea ætate eſſet grauida,voluit ut ea palàm pareret, nequa ſuſpicio fraudis atq; ſuppoſiti partus ſubeſſet, ut retulit Aug.in d.l.ſi maior. † Sed & adde Ant.in d.c.ſuper hoc, col.2.ꝑ illũ tex.de renun.ubi dicit, quòd ubi exceptio nõ eſt veriſimilis,poteſt iudex cogere reũ proponentẽ huiuſmodi exceptionẽ, exprimere cauſam ex qua reddatur ueriſimilis licèt non aliàs.Imò ſecundũ intellectum Inn.ibi, non debet admitti talis exceptio ſine expreſſione cauſæ†Et cũ hoc debet præterea proponẽs ſubijci grauiori oneri pro bandi, ut dicit ipſe Ant.ubi ſuprà, col.7.ver.tu potes quintò colligere.Et ita primo loco vt ipſe dicit,debet iudex diſcutere de veriſimilitudine,antequam admittat exceptionem,& nihilominus grauare duriori onere probationis, de quo etiam per eundem Ant.& Panor.in c.ſolicitè,extra de reſtit.ſpolia.† Ex quo generaliter dicit Fel.in d.c.quia ueriſimile, ex aucto.Ant.ubi ſuprà, ꝙ licèt quis non debeat grauari onere probandi,cùm habet plenam probationem,per c.2.de proba. hoc tamẽ non habet locum,quando factum al legatum non eſſet veriſimile.Sed & Panor.in d.c.quia veriſimile, ex eo text.no.quòd licèt contra præſumptionẽ iuris admittatur ꝓbatio, ut no.ĩ c.quãto,eo.ti.tñ aggrauatur ꝓbans durioribus probationibus, qñ eſt veriſimilitudo cõtra eũ. id quod dicit eſſe mẽti tenẽdum.Et hinc occaſione ſumpta multa dicit de veriſimilitudine.Ea aliquãdo, inquit,tãta eſt, vt non admittat probationẽ contrariam, niſi procedat quædam cauſæ cognitio, per d.c. ſuper hoc, de prob.immò quandoq; nõ admittitur,per c.filij,de hæret.li.6. Quod & ante eum dixerat Imo.ibi,qui ſubiungit id quod ſuprà diximus;vide licet quòd cùm admittitur;probatio aduerſus veriſimil itudinem,aggrauatur probãs lucidiori probatione,per tex.ibi,& in d.l.non eſt veri ſimile.nec tñ priùs admittitur, quã facta aliqua diſcuſſione, ut per Specu.ti.de prob.§.nũc dicẽdũ,in prin. de quo etiã ibi Io.An.in addi. † Sed ut redeamus ad Ant.ĩ d.c. ſuꝑ hoc, is ibi col.3.dicit,quòd cũ reus proponit exceptionem non veriſimilẽ, poteſt iudex cogere vt promittat certam pœnam, ſi ea appareat non eſſe vera aut legitima, allegatque idem voluiſſe Compoſtel.in c.quod ſicut,de elect.† Sed & idem Anto. ubi ſuprà,col.4.verſi.ex quo habes, dicit, quòd cùm teſtis examinatur ſuper articulo non veriſimili, poteſt & debet interrogari extra articulum de facti cauſa, ex qua reddatur factum veriſimile,† Ex eoq; dicit limitari & declarari c. de teſtibus,extrà de teſti.& quod not. in l. momentaneæ.C.qui legi.perſon.& in l.ſi duo patrem.§. qui iuraſſe.ff. de iureiur.[cæterum D. à rota deci.630.articuli, in antiquis, dicunt articulos non veriſimiles non eſſe admittẽdos,& ita Rotam ſeruare.]

39¶ Huic † aũt ꝙ dictũ eſt,duriorem ꝓbationẽ exigi in nõveriſimilibus, adſtipulatur,quòd licèt aliàs ignorantia probetur illius, iuramento qui

qui eam allegat.ca. ſi uerò aliquis, & ibi glo.quæ adfert conc.extrà de ſen.exc. cum ſi.hoc tamē uerum eſt ſi ſit ueriſimilis,alioqui non ſufficeret iuramētū,per tex. in c. ut circa, ver.alioqui,& ibi Pe.An.col.2. uer. item no.in ver.ſuper, & Domi.etiā ibi,in ver. ſuper huiuſmodi,in 2.no. de elect.lib.6.& in c.nulli,& ibi Archi.c.j.& ipſe Pe. An.in vlt.not.co. ei.& lib.Cui ſimile eſt quod poſt Archi.in c.j.extrà de dol.& con.lib.6. voluerunt Rot.de.303.incip. nota. ꝙ † ubi aliquis,in antiquis, ꝙ licèt credatur iuramēto illius qui dicit ſe impeditum fuiſſe,hoc tñ procedit,ſi ſit veriſimilis præſumptio pro iurāte.ad quod etiam allegat no. per Inno.in c.quia propter, in fin.magnæ glo.in ver.item dicimus, de elect.& no.in c.ſi verò, de ſenten.excom. † Cui finitimum eſt, quod ſcribit Bal.in l.vl.in fi.C.de eden.ꝙ ſi quis dicat inſtrumētū eſſe amiſſum, hoc probat proprio iuramēto,ſi ſit honeſta perſona,& allegat ueriſimilia, vt quia domus eius eſt cōbuſta,† Nec hinc lōgè abeſt,ꝙ nunquā defertur iuramentum in ſupplementum probationis,cùm id quod quis vult probare,non eſt ueriſimile,ex ſentētia. gl.in l.j.in uer.nō ſit.C.qui & aduequos. quā in hoc expendit, & dicit no.Bal.ibi circa med.& Ro.con.81. viſis & percunctatis, col.pen.uerſi. item procedit dicta regula, & Alex. con.71.inci.clariſſime domine, col. vlt. uerſi. item reſpondeo, lib. 3. & Iaſ.in repe.l.admonendi,in char.27 uerſi. decimanona cauſa, & iterum. chart.ſeq.uer. quadrageſimus caſus ff.de iureiur. & in l.ſi extraneus, in 4.no.ff.de con.ob cauſ.vbi id reputat ſing.† Adde quod voluit Imo. in d.c. quia veriſimile, per illū tex. non eſſe admittendam, probationem rei non veriſimilis, ſequitur Pe.An.conſi.257.cuius initiū eſt, ſi prædicta ſententia, col.vl.ubi præterea dicit,† ꝙ iudex nō debet dare fidem non ueriſimilibus. Et dicit alibi idem Pe.videlicet in cō.330.viſis facti narratione copijs,col.4.†quòd contra id quod eſt veriſimile, quis facilè non auditur.

40 ¶ † Ad hæc cōfeſſio nō ueriſimilis nō nocet,ut dicit idē Bal.in l.ſi quis in hoc genus.C.de epi.& cle.ꝑ tex. in l.j.§.ſi quis ultro.ff.de queſti.qđ & voluit Pe. An.con.24.cuius exordium eſt,viſa inquiſitione formata. An.in c.vl.col.5.de cōf. Cæpo. con. crim.32.quidam ruſtici,col.4.uer.ſi ergo illa nocte.& iterū cō. ſeq. hoc capite,multa poſſent, col.4.ver. ſed cùm in caſu. Ale.con.52.viſo themate,col.2.uerſi.idem etiam tenet,lib. 3.& conſi.xix.incip. circa primum, col.j.lib.7. [Angel. Aret.in tractatu maleficio. in uerbo, quòd fama publica præcedente, nu.114.ſecundò quia uerum eſt.] Paris à Puteo in tract.de ſyndi. char.30. & latè Hippo.Marſi. in d.l.j.in prin.col. antepe.&.iterum in l.de minore,in prin. col.10.ver. an hoc habeat locum.ff. de quæſt. & in repe. Rubricæ.C.de probat.col.24.ver.item vltra prædicta,& ſin.329.plures ſunt caſus,col. 2.& con.109.ſpiritus ſanctus, col.3. ver.quinimo.& Phi.Dec. in l.cū te, col.2.in 4. no.C. de tranſ. ubi alios quoq; allegat qui id tñ non dicunt. [& cō.596.ad dubia,col.vl.& Tho. Gra.con.16. in cauſa inquiſitionis, nu.2.& Pau.Pari.con.131.Iacobus, col.3.n.23.& ſeq.lib.j.]

41 ¶ Sed † vt redeamus ad Bal. Is in l. clarū.C,de au.præſt. ſcribit ꝙ ſi qs extrà iudiciū quicquā cōfeſſus fuerit,pōt cogi in iudicio pſeuerare, ſi ea cōfeſſio ſit veriſimilis,p l.qro, in fi.ff.de ędi.edi.& l.capite quinto.ff. de adul.Secus ſi non ſit veriſimilis, per

per l.j.C.ſi quis impe.maled.& l.milites.§.oportet.C.de quæſtio.Sequitur Iaſ.in l.magiſtratibus,col.2.uerſic.tertiò limita, & ibi quoque Frā. Purp.col.3.uer. ſecundò limitatur. ff.de iuriſd.om.iudic.& Franc. Brunus in tractatu de indicijs & tortura,chart.3.col. item 3.ver. aliud eſt iudicium. & Hipp. Marſil.in d.l.de minore, in prin.col. pen.ff.de quæſtio.& ſing.594. ſicut non ueriſimilia. Qui quidem Brunus, & Hippo. in utroque illo loco plus dicunt, ꝙ huiuſmodi confeſſio extraiudicialis,quæ eſt ueriſimilis,facit plenam fidem etiam in criminalibus, per d. l.quæro.§.vlt.& d.l. capite quinto. Id quod etiam voluit Tindarus in tract. de prob. quo loco diſſerit de confeſſionibus,uerſi. nunc de criminalium,in prin.& in tra.de teſti. variant.c.vj.Id quod dicit ſin.& menti tenendum ipſe Hippo.in poſteriori loco.

42 ¶ Sed † & idem Bal.in l.in exercēdis,col.3.C. de fid. inſtrumen. dicit quòd ſi à diuerſis partibus producantur inſtrumenta contraria, ſtandum eſt veriſimiliori, arg.d.c.quia veriſimile. Eſt & multorum ſententia, magis credendum eſſe teſtibus veriſimiliora atteſtantibus, illoſq; cæteris præferendos. Ita enim uoluit glo.in c.in noſtra,& ibi doctor. de teſtib. [& gloſ. magna in duobus locis, in c.ſi teſtes.4.q.3.] Inno.in c.auditis,in verbo,exceptionem, & ibi quoque Pan.& alij, de præſcrip. Specula.tit.de teſt.§.poſtquam.uer. quid ſi plures.Cyn.in d.l.in exercēdis,in ulti.quæſtio.C.de fide inſtrumen. [Fed.Senen. conſi.185.ſuper eo quod quæritur,col.j.] Bar. in d. l.de minore.§.plurimum, col.antepen.verſi.quid ergo ſi & probata.ff. de quæſtio.Bal.in l.teſtium, colum. pen.C.de teſtib.Bald.Panor.Felyn. & Phili.Deci.in c.licet cauſam, per illum text.de proba.idem Bal. [conſi.62.in iſta quæſtione,col.pe.uerſi. quartum dubium,lib.2.& iter um,ſi is eſt,] inter conſi. ipſius, conſi.61. incip.in iſta quæſtione, in 4.dubio, in princi. lib.2. Anto. in c.quid per nouale, col.4.de verbo.ſigni. Petr. Anch.conſi.337.de efficacia, col.ul. Pan. in d.c. quia ueriſimile, & ibi quoq; Fel.de præſumpt.& idem Panor.con.52. quidam in ægritudine, ad fin. lib.j. Roma. in l.j.§.j.ff. de verborum obligationi. & in rubrica de arbitr.col.8.uerſi.item præferentur. Paul.Caſtren. conſil.65. in quæſtione aquæ,col.2.lib.2. & con. 109.viſa petitione, col.j.in fin.eod. lib.2.& conſi.192. viſis & ponderatis,col.2.ver.ſed dico,eo.lib.2. Alc. conſi.27.hoc initio, in cauſa & lite dominæ.col.vlt.lib.2. & conſi.180. incip. in cauſa angelorum,eo.lib.2. & conſi.91. circa primum dubium, in fi.libr.4.& conſi.99. cuius caput eſt, uiſis proceſſibus, col.4.lib.5.& conſi.102.quod incipit, ponderatis narratis,col.3. uerſi. inſuper deponunt,eo.lib.5.& con.153.hoc exordio,uiſis narratis, col.4.uerſic.item alia ratione, eod.lib.5.& conſi.137. perfectis, col.vlti.lib.6.Barb.in c.j. extrà quod met.cau.& conſi.27.ſcripſit doctiſſimus, col.5.lib.j.con.32. ſcribitur præclarè, col.j.& 2.eo.lib. j.& conſi.3.clementiſſimi Dei, col. 7.lib.2.& con.3.illud referam,col.j. & iterum.7.lib.3.& con.43. illud in medium ad feram, col.5.& iterum colum.17. eademq; antepe. lib.3.& con.64.cuius idem eſt principium, col.9.eo.lib.3.& conſi.88. ſapienter ſcribitur, colum.j.lib.4. & alijs locis paulò infrà aduocandis. Cępol. cauſa. crimi. conſi.j.ſcio magnifice. col.2.uer.item quia teſtes.& conſi. 38.incip.magiſter Iacobus,col.pen.

&

& conſi. 62. magnifice ac generoſe prętor,col.8.verſi. item alia ratione. & cauſarum ciuilium conſi.l. in cauſa quæ vertitur,col.3.verſi.prætered ꝙ ſit magis, & iterum verſi. itē quòd teſtes.& conſi.60.ſcio magnifice,col.3.ver. item quia teſtes. Franc.Are.cōſi.44.incipien, in propoſita conſultatione, ad fin. Cor. conſi.261.de duobus,col.3.verſi.& teſtibus, lib.3.[Iaſ.conſi. 137. viſo & accuratè cōſiderato,col.5. verſi. confirmatur. quia magis.lib.4.] & omnes vbique. Et hoc quidem optimè probatur in d.l.3.§.j.ff. de teſt. & ī d.l.ob carmē.§.vlti.eo.tit.& in d.c. licèt cauſā. extrà de probatio.

43 ¶ Et adeò id procedit, vt non tā tùm plus credatur teſtibus veriſimiliora teſtificantibus quàm cæteris numero (quod aſtruunt doc. penè omnes, quos ſuprà citauimus, præſertim ij quos in id priuatim citat Deci.in d.c.licèt cauſam.col.7.ver. ſed abbas ibi contrariū,extrà de teſti.) [& præter eos Cor.conſil.219. licèt videaī, col.vlt. verſi. & magis attēdiī,li. 3.] ſed & qualitate quoq; excedētibus, vt nō minùs verè quā ſcitè aſſeruit Panor. quē vnum multis æquandum cenſemus.in ca.cùm oporteat,col.vlt. de accuſ.id eſt, vt planiùs intelligas,magis crediī teſtibus deponentibus veriſimilia, ēt ſi ſint pauciores,atque dignitate, aut quauis alia qualitate inferiores, quā alijs & numero & qualitate ſuperioribus dicentibus non veriſimilia:quod tu perpetuò, ſi quid aliud, notato, vtpote quod rarum ſit in libris noſtrorū,& à paucis adnotatū, quāuis ſit admodū vtile ac vſu frequēs & quotidianū.[& id quidē nūcupatim ſequitur Iaſ. cōſi.126.alluuionis,in fi.lib.4.] Quod tñ intellige de veriſimilitudine proxima, & quæ immediatè reſpicit rē de qua agiī, ꝑ ea quæ in ſimili tradit Pau. Ca.in l.ſi ſeruus pluriū. §.vlt.ff. de legat.j.Aliàs verò numer⁹ & dignitas vincerēt id quo totū iudicis arbitrio reliquit Deci.vbi ſuprà proxi.

44 ¶ Imò verò non creditur teſtibus non veriſimilia reſpondentibus, & eſt contra eos præſumptio falſitatis,niſi ſint tales qui omni ſuſpicione careant vel niſi habeant ſecum aliquam præſumptionem, puta famam,aut quid ſimile, ex ſententia eiuſdem Panor. in d. c. quia veriſimile,ad fi.& ibi etiā Felyn. qui hoc dicit ſing.notandum, extrà de præſumpt.& id quoq; dicit ſing. Hipp. Marſi. notabili. 273. incip. notiſſimū,col. vlt. & notabile idē Hippo. in d.rub.de prob.col.26.verſi. & in hac materia. Sed & quòd teſti non dicenti veriſimilia non credatur, tenet Cæpola.d.conſi.32.col.4.verſi. quinta ratio eſt.& Barb. conſil.47. præclarè ſcripſit Pſalmiſta, col. 2. lib.2.& Fran. Cur.iunior conſ. 17. licèt per celeberrimos,col.2.& Sozi.con.44. in cauſa Auguſtini, col. vlt.li.4.& Hippo.Marſil.conſil.20. digneris quæſo, col. vlt.in prin. & conſi.31.bonorum omnium, col. 3. & 4.& cōſi.ſeq.ſpiritusſantus, ad fi. & conſi.49.domine Deus.col.7.verſic.quia reſpondeo.& conſi.52. miſericordiā dñi, col.7.numero 27. & conſi.101.illumina quæſo,col.3. & d.conſi.109.col.3.& conſi.113.illumina,col.5.verſi. ex quibus ſequiī.

45 ¶ Vt non iam mirari quis debeat quod ſcribit Bal.in c.j.§.ſacramentum,col.2. tit.de conſue. rec. feud. quòd ſi teſtis dicat aliquid nō veriſimile, nō poteſt ex illius teſtimonio deferri iuramentum in ſupplementum probationis.Et idem propè voluit ipſe Bald.in c.j.§. vlt.per text. quem negat alibi reperiri,titu.quid ſit inue.& ſequitur Roma.in reperi.

l.admonendi, & ibi quoque Franc. Curt.ſenior.char.14. ver. duodecimo fallit.ff.de iureiurã. Huic autẽ quod diximus de præſumptione falſitatis in huiuſmodi teſte, concinit, & quidem appoſitiſſimè,quod dixit Ale.conſi.2.uiſo proceſſu,col.4.uer. præterea ſatis ſuſpectum,li.7.Id quidem teſtimonium ſuſpectum eſſe, quod uerisimilitudine caret, nec ad plenam probationem eſſe recipiendum.† Et quod ſcribit idem Alex. con.84.incip.in cauſa comitis,col.j. lib.7.quod ſcriptura quæ non continet veriſimilitudinem,non caret ſuſpicione. & quod dicemus ex Bald. infra.3.ab hinc.uer.& iterum n.57. incip.& cùm iis finem fecerim.

46¶ Et † quàuis plus credatur teſtibus affirmantibus, quàm negantibus ẽt numero longè ſuperãtibus ex glo. notabili & omnibus nota in l.diem proferre.§.ſi plures.ff.de arbit.Bar. Bald.& Ang.in l.hæredes palàm, in princi.ff.de teſta.cum ſi.Hoc tamen procedit, niſi teſtes negantes dicerent ueriſimiliora,ut[expreſsè voluit Bal.poſt Oldra. in d.§.ſi plures ff.de arbitr.in vtraq; lectu.& non obſcurè] ſentit glo.in c. clerici.81.diſtin.quam ſic intelligit & dicit ſing. Barb.conſi.29.incip.illud ad feram, col.13.libr.j.& Felyn. in d.c.auditis,col.12.de præſcrip. & Curti. iuni.conſi.17.col.2.Et illa quidem ita intellecta,ut ſcilicet ad veriſimilitudinem referatur, etiam probat id quod ſuprà diximus, teſtes ueriſimiliora dicẽtes præferri cæteris etiã dignitate excedentibus. ¶ Nam ea gl.dicit plus credi duobus laicis negantibus,quàm duobus clericis affirmantibus,ſed minùs veriſimile dicentibus. Nam & eam quoq; ita intelligit,& dicit ſing.Barb.conſi.7.ſapienter ni fallor,col.4.lib.2.

47¶ Item † quanuis teſtes inſtrumentarij, qui ſuper inſtrumentõ rogati reſpondent ſe non recordari,non reprobent inſtrumentum,ſed ad id opus ſit ut nuncupatim negent ſe interfuiſſe,ſecundum Inn.& Io. Andr. in c.cùm Ioannes,extrà de fid.inſtr. Io.Fab.in §.itẽ uerborum,col.pen. uerſi.quid ſit teſtes dicunt, Inſti.de inuti.ſtip.cum ſi.id tamen ita intelligendum eſt, ſi tãtum tempus poſt confectum inſtrumentum tranſactũ ſit,vt veriſimiliter teſtes qui interfuerunt, non recordentur. Nam ſi contra veriſimiliter poſſent recordari,perinde habendum eſt ac ſi omnino negarẽt ſe interfuiſſe,ut nouiſſe uoluit Pau.Caſt.uir,ꝓbatiſſimi iudicij i l.i exercẽdis,col.3.C.de fide inſtr.

48¶ Quod † quidem ut multis uerum ac rationi congruens uidebitur, ita & illud fortè dubiũ poterit videri; quod ſcribit Sozi.conſi.28. incip.viſis teſtamento,col.pen.uerſi.præterea apparet,lib.3.quod ad probandam falſitatem inſtrumenti ſufficit probatio per non veriſimile,nec requirit probatio ꝑ impoſſibile,quaſi quod non veriſimile eſt,ẽt impoſſibile reputetur:verbi gratia,ſi probatur ꝙ alter contrahentium die confecti Bononiæ inſtrumenti erat Mutinæ, poſſibile eſt quòd eadem die fuerit & Bononiæ & Mutinę,non tamen veriſimile, ob locorum diſtantiam: certè huiuſmodi inſtrumentum non probat. vt dicit cõcludere Bal.in d.l.in exercẽdis,ubi tñ de hoc nõ loquitur,ſed credo ꝙ uoluerit illum allegare in l.ſcripturæ, eod.tit. ubi in eodem illo exemplo, dicit poſt Nicolaum Mat. inſtrumentum ita in eo caſu reddi ſuſpectum,vt illi fides non adhibeatur: & poſt eum quoque Saly.ibi,& ipſe Sozi. conſi. 277.uiſis publico inſtrumento, col. pe.verſi.j.quia concordia, libr.2.& Barb.con.7.ſapiẽter ni fallor, col.4. uer.

uer.prẹmitto tertiò,li.2.& con.75. ſapienter ſcribitur,col.2.uer. & adduco,lib.4.& Cor.conſi.63.uidebatur primo aſpectu, col.2.uer. immò ſi dicerent, lib.j.Felyn.in d.c.audi tis,de præſcrip.& Franc.Cur.iunio. d.con.17.col.2.& Philip.Deci.con. 11. quoniam iudicantium, col. 4. uerſi.poſtremò conſiderandum eſt. & conſi.c.in cauſa inquiſitionis col. pen.uer.tertiò.allegatur,dũ allegat Bal.vbi ſuprà & cõ.399.cõcluſioné, col.3.Et ex hoc dicũt,in probationi bus nõ quod poſſibile eſt,ſed ꝙ ueri ſimile, eſſe inſpiciendũ,ita.n.tradit idem Deci. in c. propoſuiſti, col.6. uer.ſed ad hoc,extra de prob.& Hiero.Cagno.in repe.l.ul.col.antepen. uer.quinta limitatio.C.de pact.

49¶ Sed†ut redeamus ad teſtes,ueriſimilitudo in eis tantũ habet momenti,ut licèt alias ſi teſtis diuerſa depoſuerit,ei ſtãdum ſit quod poſtremò depoſuit in tormentis l.ſi poſtulauerit.§.ſed & ſi negauerit,& ibi Bart. ff.de adulter.& idem Bart. in l.eos, col.j.uerſi.ad ſecundum ff.de falſis. hoc tamen nõ procedit cùm primũ dictum ſine tormentis eſt uerſimilius,ut pulchrè declarat Soz. conſi. 253.in cauſa, col.2.lib.2. & Philip. Deci. conſi. 175.in cauſa falſitatis, col.pen.uerſi.tertiò reſponderi poteſt. [Et ſimile eſt quòd licèt cum teſtis primò unũ dixerit extra iudicium,deinde aliud in iudicio,ſtandũ ſit ſecundo dicto,ex multorũ ſententia,ut per gl.in c.cùm cauſam, le.j. extra de teſtib.& Bar.in l.eos,col.2. C.de falſis,& Bal. in l.nullum, poſt princip.uer.ſed quid ſi teſtis.C.eo. cum multis concord. à Felyn. congeſtis, in c. inquiſitionis.§. tertiæ dubitationis,col.ulti. extrà de accuſa.Hoc tamen fallit, niſi primum dictum ex aliquo caſu eſſet ueriſimilius,quàm ſecundum,ut uoluit Frã. Aret.in c.per tuas,extrà de probat. per c.literas, de præſump.& ſequitur Felyn. in d.§. tertię dubitationis,ad fi.uer. ſecundo limita. Et id ante eos uoluerunt Bal.in d.c.literas,de prẹſump.in id dicit ſing.eum tex.& ibi quoq; Pan.col.2.uer.& ex hoc,ubi etiam dicit eum tex.ſing.& uoluit etiam Soz.conſi.253.in cauſa domini,col.3.uer.ſecundo etiam, lib.2.ubi & illum tex. dicit notabilem Dec.conſi.175.in cauſa falſitatis,col.pen.uerſi. tertiò reſponderi poteſt. Nec unum omiſerim, quod ad teſtes & ad uerìſimilitudinẽ pertinet,quod tradit Bal.conſi.314.itẽ quòd Titius circa medium. libr.2. quòd dicta teſtium debent intelligi,vt eſt ueriſimile eos intellexiſſe, per l.cum de ætate.ff.de probatio.]

50¶ Quid? † quod ſi ex ſtatuto credi debet damnum paſſi aut alterius aſſertioni,id certè intelligendum eſt, ſi is ueriſimilia aſſerat, alioqui non illi credetur,nec locus erit ſtatuto. Ita eleganter reſpondit Alex. doc. cuius authoritas tanta eſt,& tam celebris, ut non egeat commendatione,conſi.47.in cauſa & lite uertente inter filios, colum.2.uerſi. tertia cauſa eſt.lib.6.per d.l.ob carmen, §.ult.ff.de teſt.& c.præterea, extrà eo.De qua re nos in noſtris conſuetudinibus latius diſſeremus.ti.21.§. j.in glo.8.

51¶ Econtrario†autẽ quæ regulariter non probant, tñ propter ueriſimilitudinem probãt,ut ſcriptura priuata alicuius,quæ nõ probat pro ipſo ſcribente.l. inſtrumenta, & l.rationes.C.de probatio. Tamen ſi contineat ueriſimilia, probat etiam ad commodum ſcribentis, iuncto ipſius iuramento,ſi uiuat,p l.ſi quis,p redemptione.§.penult.C.de donatio.& l.per hanc.§.penul.C.de ero, mili.anno.libr.12. ita enim uoluit

Guil.Cu. in l.edita, & ibi Alexand. in fin. qui id dicit memoria tenendum, & Philippus Decius colum. j.C.de eden. Bald.in l.j.colum.vlti. verſi.ultimo quero,& ibi etiã Alex. in fi.eo.titu.& idem Bald.in rub.C. de fid.inſtr.col.antepen.verſi.ſequitur videre de ſcripturis quorũdam & rurſum uerſi. ſequitur de ſcripturis ſociorũ uidere, poſt Nico. Mat. ibi.& Pet. Anc. in cle.j.§.cæterum, col.3.verſi.ſubſequenter quærit, de vſu.Imo.in c.2.in duob.loc.col.10. & 11.ex.de fid.inſt.Raph.Co.conſi. 136. incip. viſis inſtrumentis,colũ. vlt. Alexan.conſil.54.circa,id quod quæritur,col.2.verſic. & tantò magis, lib.2.& conſil.186.cuius caput eſt, uiſis ſubtiliſſimis dubitationibus,in prin.eo.lib.2.Frãc. Aret.cõſ. 106.quod incipit, longa eſt iſta cõſultatio,col.3.Corne.conſi.71.quã quam in hac cõſultatione, col. pen. verſi.tamen eſt aduertẽdum, lib.4. Soz. conſil.240.incip.circa præſentem conſultationem,col.pen.verſi. quartò & ultimò,lib.2.& cõſi. 291. viſis literis,col.antepen.verſic.prætereà etiam prædicta, eod.libr.2. & Franc.Curt.ſenior in repe.l. admonendi,chart.11.col.j.verſi.in quantum Barto.dicit,& ibi etiam Iaſon, qui hoc dicit ſingu.tum in lect.col. 11.verſi.quartò fallit, tum in repeti.col.54.ver.4.prĩcipaliter.ff.deiu reiur.& Catel.Cot.qui etiã dicit ſingu. in memor. incip. liber rationũ.

52 ¶Quibus † concinit quod voluit Bald.in conſi.117.tutor & hæres tutoris.libr.2. quòd in redditione rationis tutorum, ipſis aut ipſorũ ſcripturæ priuatæ ſtabitur in veriſimilibus, at in non ueriſimilibus nõ creditur. quod & idẽ prope uoluit ipſe Bal.conſi.418. hoc capite ad primũ dico.lib.3.Et idem in cæteris adminiſtratoribus rationẽ redẽtibus voluit Sozi.conſil.46. libr.j. repetito. conſi.213.lib.2.incip. Cum in præſenti,col.j.& in 2.& idem Sozi. conſil. 162. conſiderata contingentia. col.vlti.eod.lib.2.

53 ¶ Conſonat † item quod ſcribit idem Bald.conſi.136.cùm duæ ſunt ſocietates,lib.3. ibi enim quęrit,an cùm liber rationum editur, poſſit aduerſarius partem libri acceptare, & alteram partem repudiare. uidetur,inquit,ꝙ totum debeat acceptare.l.cum quęritur.ff.de adminiſtra. tut. In contrarium ꝙ poſſit partem acceptare, partem non acceptare.l. Publia.§.vltim.ff.depoſi.& l.Aurelius.§. idem quæſiit.ff. de libe. leg. Deinde ſubdit doc. dicere,quod circa idem capitulum vel cõnexum debet totũ vel acceptare vel repudiare,nec poteſt ſcindere. Ex capitulis autẽ ſeparatis poteſt vnum acceptare,& aliud repudiare, niſi iam acceptauerit ſiue approbauerit totũ codicẽ rationũ. Ita voluit Cyn.in l.j. in 13.q.& ibi etiam Bal.col.3. C.de confeſ.& idem Cyn.in l.2.C.de donat.ante nupt. & Bart. in d.§.idem quæſiit. Tãdem Bald.vbi ſuprà totã hanc controuerſiã in ueriſimili conſtituit:iudex n.inquit,debet æſtimare & conſiderare quod veriſimile eſt, per dict.l. Publia.§.vlti. in fin. vbi eſt text.in hæc uerba, quod ſcripſit iudicem ęſtimaturum.Hęc Bal. In ſumma cùm quęritur, an ſcripturis priuatis quorumcunque credendum ſit, ſemper veriſimilibus adhæremus, vt per Oldra.conſi. 115. cuius eſt initium, ex forma iſtius, colum.3.verſicul. & cùm dominus, & colum.ſequen.verſicul.quòd autem eam expreſſe excepit. & Saly. in l.j.colum.4. C.de eden.Ioã.Ana. conſi.53.incip.viſis & conſideratis. Corn.cõſi.319.circa primũ.col.10. verſi.& hinc eſt, lib.3.& oẽs vbiq;.

54 ¶Ex † hoc albo eſt quod pulchrè tradit Oldra.d.conſi.115. ex forma iſtius,col.j.in fi. quòd licèt contra proferentē fiat interpretatio.l.veteribus.ff.de pactis, tamē primo loco inſpiciendum eſt quod eſt veriſimilius, etiam ſi ſit pro proferente per l. ſemper in ſtipulationibus. ff.de regul.iur.& c.inſpicimus,eod. tit.li.6.& ſequitur Philip.Dec.in.l. in cōtrahenda,col.j.verſi.vlti. not. eo.tit.vbi nullū aliū citat,quàm Oldra. ſed idē ante eū voluit gloſ.ordina. in d.l.veteribus, in gloſ.magna,ante fi.& ibi quoq; Bart.Bald.in addi. & Angel.ff.de pact. atq; etiā gloſ.in c.ex literis.lib.j. in gloſ. vlti. poſt medium, extra de ſpon. & mat.[& in c.cōtra eū,de regul.iur.lib.6.] & Archi.in c.is autem.22. quæſt.2.[& Bald.conſil.411. verba, col.2.lib.j. & conſi.296.quæritur, verba, præterea in ambiguis.lib.2.]& Angel. conſi.261. pūctus eſt in anno domini, col.3. verſi. pro hac opi. Paul. Caſt. conſi. 195. viſis & conſideratis,col.2.verſi. nec obſ.l.ſemper lib. j. [Fran.Aret.cōſi.54.in cauſa magiſtri Blaſij, ante fi.] & Sozi.in l.vbi eſt verborum, per illum text.ff.de reb. dub. & Iaſ.in.d. ſtipulatio iſta habere. §. in ſtipulationibus. in 2. limitatione.ff. de.ver. oblig. & Steph.Bertr. conſi.144.viſo inſtrumento,nu.7.libr.j.[& conſi.j. quāuis donatio,col.4.nu.18.li.4.]Quin de hoc eſt tex. optimus in l. inſulam.ff. qui pot.in pig.hab. quem ad hoc not.Iac. Ra.Pe. Cy. in addi. & Bal. ibi.

55 ¶[Nec † omittendū duximus, quòd licet clauſula motus proprij multas atq; ingētes vires habeat, vt videre licet ex no.in c.ſi motu proprio,& c.ſi Romanus, de præben.li.6. tā ea nunquam includit ſiue comprehēdit nō veriſimilia, vt magna authoritate affirmant D.à rota deciſ.28.tit.de præbēd.vti eos allegat & ſequitur Paulus Pariſi.cōſi.j. viſa facti narratione, col.3.nu.80.li.4.]

56 ¶Inter † tam multa veriſimilitudinis præconia nō ducimus relinquēdum quod ſuprà in prin. polliciti ſumus, quòd per tex.in l.tale pactū. §.vlt.à nobis.in.d.prin.citatū, not. gloſ.inibi in fi.id eſſe de iure ſeruandum,licet nō ſit ſtatutū,quod veriſimile eſt ſtatutū fuiſſe, ſi id quæſitū fuiſſet, & allegat concor. & ad hoc quidē dicit ſingu.illū text.Bald.in l.cū acutiſsimi,col.j. C.de fideic.& in c.j.ti.de duob.fra.à capi.inue. & in rub.extra de pact. Et ad hoc quoque illū text. expendit Signo. conſil. 3. ſtatuto ciuitatis Mediolani, col.2.& conſi.v.cum inter Gabrielem,in fi.j.col. & conſi.111.hoc capite,in quęſtione ſeu quęſtionibus, col. pe. quibus locis & ad hoc citat. d.l. cum acutiſſimi. & rurſum conſil.113.quæſtio eſt an rupto teſtamento, col.vlt. & conſi.171.Ser. Antonius, col.vlti. & conſil.206.in quæſtione præmiſſa,poſt prin. & conſil.215.factū ſic ſe habet, illuſtriſſimus rex,col.3.verſi. præterea in generali.& Ioan. And.in addit.Specu. tit. de locat.§.j.in. fi. verſi. quid ſi colonus, vbi ex eo egregiè dicit, † quòd ſi quis alteri concedit prædium plantandū vitibus ad certā portionem fructuū, poſtedq; aliæ quædā arbores fructiferæ aut plantantur aut naſcuntur, debet dñs ſuam earū arborum æquè ac vitiū portionem habere, quoniam veriſimiliter & de illis quoq; dictū fuiſſet,ſi dñs cogitaſſet. & ſequitur Ro. qui id reputat ſingu.conſi.150.viſo themate propoſito.& alij multi, quos tibi congeſſimus in cōmentarijs noſtrarū [conſuetudinū,titu.5.§.4. in.j.gloſ.in.2. quæſt.ſed & eā gloſ. vt text. relin-

quamus,quem & alij pleriq; ad hoc ipſum allegant)oẽs penè vbiq; in id quoq; citãt & cõmẽdant,& inter ceteros Bal.Ange.Paul.Caſt.& recentiores in; ea ipſa.l.pactum.§.vlt. ex quibus Bal.illã dicit † multũ notandã,& mẽti tenendã eſſe, obtinereq; nõ ſolũ in diſpoſitionibus legũ, ſed etiã ſtatutorũ, reſcriptorũ,& cõtractuũ. qd dictũ ſequit̃ Barb.cõſil.j. magnus ſcripſit Pſalmiſta. col.32. lib.3.& alibi pro ſing. aduocat in l. gñaliter,col.26.ff.de verb.obli. Sed vt ad eã gloſ.redeamus, illã etiã ſequit̃ idẽ Bald.in l.j.C.quæ res pig. obli.poſſ.vbi & illã gñaliter trahit ad oẽm materiã,& in l.Barbarius.ff. de offic.prætor. Vbi & ad hoc eſt optimus tex.in illis verbis, ſed & ſi ipſe ſciuiſſet, & idẽ Bald. in l.quod verò.ff.de legib. & in rub.C. de collat. col.2.& in l.ſi quis ita.§.ſi quis eũ.ff. de tutel. & in l. cuſtodiã.ff.de cõmo.& peri.rei.vẽdi.& in l.j.C.de iis qui an. aper.tab.& in l.poſt mortẽ,col.4.verſi.in contrariũ videtur.C.de fideic. & in c. ſup tenore, col. vlt.extra de reſcript. & in c.ſuper literis,col.2.ad fi.extra eod.tit. & in ca.j.col.vlt.verſi.itẽ papa ,extra de poſtul. prælat. vbi illã dicit not. & in c.vlt.col.2.verſi. ſed quid dices, extra de elect. & in c.j.paulò ante fin.de offic. legat. & cõſil.339. hoc initio,caſus talis eſt , quædã indulgentia,in fin.lib.j.& conſil.57. punctus quæſtionis, col.2.lib.5.& cõſil. 473.circa quæſtionẽ, col.2.ver.concluſiuè, eo lib.v.Angel. conſil.345. primo matris,col.vlt.Pet.Anc.cõſi. 89.quod incipit,prima facie, vbi & hoc trahit ad oẽm diſpoſitionẽ , & conſi.339. cuius caput eſt, pro maiori diligẽtia,col.7. verſi. itẽ veriſimile eſt.Ro.in.l.4.§.Cato.char.pẽ. ff.de ver.obli . vbi illã dicit ſing.& d.cõſil.150.& iterũ cõſil.392.quod eſt eiuſdem principij.col.2. in fin.j. dubij . Panor.in.c.ſecũdo requiris, in j.not.ad appel.Io.Ana.cõſi.72.viſis & cõſideratis,ĩ fin. Angel.Areti. in.§.j.Inſtitu. de hæred. quæ ab inté.def.col.2. Alex. cõſi.48.ſuper extractione,col.2.verſ. & cum multa, lib.j.vbi dicit eã gloſ.elegantem,& conſi.24.animaduerſis his, col.10. verſi.inſup rñdeo,lib.2.& conſi.34. viſo inſtrumẽto.col.3.verſ. fortificãtur,eo.lib.2.& cõſi.142.circa primam dubitationem, col.4.verſ.pro quo adde, eo.lib.2.& conſi.217.nec arguẽdi ſumus,col.7.verſi. ad octauum, eo.lib.2.& conſi.40. magnus nobilis,col.2.li.3. & conſi.43. viſis & põderatis,col.6. verſi. põt etiam lib.4.& cõſi.75.videtur in pñti,col. 2.verſi.pro hoc etiã.lib.5.& conſil. 36.viſo themate & dubijs,lib.6.vbi dicit not. & alibi ſæpe. & inter ipſius conſil. Lud.Bolo.cõſi.53.innocato,col. 3.verſ.præterà pro eadem lib.4.vbi eam gloſ.dicit multũ not. & Vincen.Palli. conſi.ſeq.viſo puncto,col.3.verſ.itẽ cõfirmo,lib.4.vbi etiã dicit reputari ſing. Barb.qui & eã ferme vbiq; dicit ſingu. in l.j.§. vlti.col.2.ff. de verb . oblig.& in c. veniens , col. 9.extrà de accuſ.& in repe.c.Raynaldus,col.37.& iterum col.97.de teſta.& in repe.d.l.cum acutiſſimi.col.21.de fideic. & vbiq; in ſuis conſil.Cornel.conſi.183.præſupponitur ſtatutum,col.vlti.lib.2. cõſ.29.in præſenti cõſultatiõe col.2 lib.3.Fran.Curt.ſenior,conſi.9. Ticinẽſi ſtatuto,col.v.& iterũ cõſ.11. ſtatuto Parmenſi.col vlt.verſi. ſexto me mouet, & cõſi.45.ſtatuto ſeu cõſuetudine,col.v.verſi. nã ſiue loquimur, vbi illam gloſ.dicit not. & Iaſ.in.d.l.ſi extraneus,in.4 . not.ff. de condit.ob cauſ.& in authen.non licet.col.3.C.de lib. præter.in quibus locis illã dicit ſingu.& conſi.4.

Nicolaus

Nicolaus,col.3.verſi.tertio facit.li. j.& cõſi.141.Chriſtophorus, col.9. verſi.octauò bene facit,lib.2.& cõſi.ſequent.venerabilis,col.4.verſic. decimo facit,eod.lib.2.& cõſi.203. Vanotus,col.3.ver.ſecõda ratio,eo. lib.2.& alibi ſæpè. Philip. Dec.con ſi.15.cuius ſuperſcriptio incipit,an appellatione filiorum,col.pen.verſi.comprobatur hoc, vbi dicit no. & conſi.25.debitor creditoris, col. vlti.verſi.& profectò ita videtur. & conſil.48. priuilegiũ immunitatis, col.3.in.6.& vlti.confirmatione.& cõſi.64.in crimine læſæ maieſtatis, col.pen.verſi. vlt.ſuadetur. & cõſi. 70.quòd debeatur ſalarium, col.2. verſic.& profectò. & conſi. 80.incip. viſis duobus conſiliis col.pen. verſi.octauo & vltimò.& cõſi.156. ſtatutũ cathedralis eccleſię, col.2. & conſi. 176. viſo themate. col.2. verſicu.tertio de voluntate.& conſi.190.circa primũ dubium, col.2. verſi. ſed prædictis nõ obſtantibus, & ſæpe aliàs idem Deci. & omnes vbiq;. Eſtq; eadẽ oĩnò ſententia Ariſtotelis lib. Ethicorũ.v.capitu.10. vbi hoc ἐκ τοῦ ἐπιεικείας,id eſt ex bono & ęquo,accipi tradit.[Sed illud interim non omiſerim, Anto. & Inno.in c.le.j.ſuper gloſ.in verbo præſidentes, de reſcript. intelligere eam gloſ.in.d.l.tale pactũ.§.vlti. vt non habeat locũ in materia exorbitante à iure cõmuni, quia in ea debeat fieri reſtrictio ad verba & mentẽ ex verbis ſpecificè ſumptã,vt ibi p eos, & ſequitur Alex. conſil.32. clariſſime domine.in fin.lib. 6.]

57 ¶ Et † cum his finem fecerim, modo duo aut tria Bald.dicta huic loco accommodatiſſima priùs addu xerim. Is in conſ.180. cuius caput eſt,mortuo filio,lib.3. veriſimilitudo, inquit, naturæ eſt cognata. † Idem in l.j.col.3.C.de ſer.fug. dicit,id quod remotum eſt à veriſimili, eſſe quandam falſitatis imaginẽ. Id quod paſſim docto.de veriſimilitudine citant & commendant,præſertim in cõſi.Ex hocque dicit Bal. †ipſe caſſatam,vt ipſe loquitur non ineptè poſt iuriſconſultũ in l quicquid.ff.de acti.empt. & vẽd.[& Imperatorem in l. diligenter. C. de aquæ duct. lib.11.] & Virgilium, *Caſſataeq; rates.* (hoc enim obiter dicere volui)caſſatam,inquam, inquiſitionem quandam delicti non veriſimilis, vt quia dicebatur dominus ſecutus mãdatum famuli, quoppiam facinus perpetraſſe, ſequitur Barb.aut quiſquis is fuit, inter conſi.Calca.con.27.clementiſſimi Deĩ patris,col.2.verſi. ſed in caſu iſto. & idem Barb.d.conſi.7.col.4.lib.2. & cõſi.47. pclare ſcripſit, col.j.eo. lib.2.& cõſi.56.ſapiẽter ſcribit,col. pen.eo lib.2.& cõſi.75.ſapiẽter ſcribitur,in princ.lib.j.&in aliis multis locis in 3.ab hinc verſi.deſignatis.

58 ¶ Adducit † quoque præterea Bald. vbi ſupra, Auerrois ſententiam, quòd experimentum verorum ſermonũ eſt quòd conueniãt rebus ſenſatis ſeu veriſimilibus, quod & ipſum aduocat idem Baldus in tractatu ſchiſmatis, quem po ſuit ſub rubrica.C. ſi quis aliq.teſt. prohi.col. antepen. & in rub.C.de probat.col.j. vbi & id quoque dicit eſſe Ariſtotelis. & in l.teſtium, col. penult. verſic. quartò dixi. C. de teſti. & in cap. ad hæc, quod & primum. col.3.verſic. item ratione officij, extra de poſtu. prælat.& in cap.afferte, in prin. de præſumpt. [& cõſi.237.quippiam magnificus, col.2.lib.3.quod dicit probari.in l. cõfeſſionibus.ff. de intero.acti on.] & Fran. Curt. ſenior in tracta. de teſtib. in 32. concluſio. & Barb. conſil.60. illud afferam, colum.

 3.verſi.

3.verſi.modo in caſu noſtro, lib.2. & in omnibus prope locis quos ſupra citauimus, & ſtatim citabimus.

59 ¶Porro † idem Bald. in l.nulla.C. de iure dot. negat legũ præſumptiones eſſe aptãdas rebus non veriſimilibus.qđ &repetit in l vlt.in ul.no. per illum tex.C.de hære.inſtit.Contra autem aptãdas eſſe præſumptiones ad veriſimilia aſſerit idem Bal. in l.gentraliter, col.vlti.in 7.quæſt. C.de non nume.pecu. & in c.j.§. ſi verò, circa medium titul. de feud. gard.† Nec tamen interim prætermittẽdum eſt,quod tradit ipſius frater Ang.con.249.ſuper primo quæſito,col.2.uerſi. pro hac parte.illud ſcilicet, nullam diſpoſitionem adeò generalem eſſe,quæ trahi debeat ad non ueriſimilia, id quod recẽtiores doc. paſſim ad ſua cõfirmanda reſpõſa aduocant, & commendat Iaſon: in conſi.141. Chriſtophorus,col.9. verſi.ſextò prædicta,li.2.& con.ſeq: uenerabilis,col.4. uerſi. octauo,eo. lib.2. [Cæterum Albe.in l.ulti.col. 2.C.de remiſſio pignor. ſcribit generalia reſtringi debere ad ueriſimilia.per l.ſi ſeruitus ff.de ſeruit.& c. in obſcuris,de reg.iur.lib.6.]

60 ¶† Deniq; ſi alia quædam de ueriſimilitudine ſcire cupis, lege Inno. in c.auditis,in uerbo,exceptionem, extrà de præſcrip. ubi ſcribit id eſſe veriſimile, quod iuri communi conſonat. quem ſequitur Bal.in c.i. de reſcript.& Ant. in c.in noſtra,extra de teſti. & idem Anto. & Pet.An.in c.j.de reſcrip lib.6.& Ro.qui id reputat elegãs,in repe.rubri.de arbit. col.8.verſi. item præferuntur veriſimiliora.&Cepol.cauſarum ciuiliũ conſil.l.in cauſa quæ vertitur, col. 3.uerſi.item quod teſtes.& d.conſi. 60.ſcio magnifice,col.3. uerſi.item quia teſtes. †Lege item eundem Innoc.Archid.Anto. Panor.& Philip, Dec.in ca.bonæ extra de appel. ubi declarant, quæ cauſa dicitur veriſimilis.de quo etiam Bal. ĩ c.dilectis, ante fi.eo.tit.† Sed & lege Dy.in ca. inſpicimus,de reg.iur.lib.6. vbi elegãter oſtẽdit, [& poſt eum Philip. Fran.]ex quibus rebus ſumatur ueriſimilitudo. † & rurſum in ca.cùm ſint partium, eo. tit. ubi dicit quòd interpretatio non veriſimilis nõ admittitur,de quo dicemus infra ĩ verbo,libertis,nu.13.inci.ſed &hoc ita procedit, † & Bar.in l.non ſolum,§. morte,col.7. uerſi.circa primum,ff. de ope.nou.nunt.ubi tractat an proteſtationi non ueriſimili ſtandum ſit.de quo etiam per Anto.Rub. ibi in repet.char.23.col.4.uerſi.quarta ſit concluſio.& per Bal in c. Cumana,col.3.uerſi.item præſumitur animus,& ſeq. extra de elect. & Felyn. in cap.cũ.M. Ferrar.chart. 6.uerſi, tertia concluſio,& ibi etiam Franc. Rip.nu.151. extra de conſti. †Vide item Bal. in rub.C. de proba. col.2. dum diffinit præſumptionem iuris eſſe animi applicationem ad veriſimile.& in l.non ſine,col.vlti.C. eo. & in l.non hoc,col.vlt.C.vnde legi. dum tractat an probatio debeat neceſſario cõcludere. & in l.vlt.in 20. oppo.C.de hære.inſtit. † [vbi dicit quòd ueriſimilitudo præſumitur attenta ſpecie, non attento genere, & rurſum in eadem l.in 15.qõ. ubi inter ea quæ interpretantur verba ambigua ueriſimilitudinem reponit.& in l.cùm quidam, uer.ex hoc not.ff. de acquir. hæred. †vbi dicit quòd ueriſimile lucrum facit concedere reſtitutionem in integrum, vt lucrum certum.&conſi.343. examinãdæ ſunt,in prin.li.j. †vbi dicit congruã interpretationem ſemper ineſſe ex neceſſitate,ueriſimilitudine,& ipſius rei natura,per multa iura quæ ille allegat. & conſ.390.tam

profunde,col.2.lib.2.† vbi primùm dicit oĩa frequẽtiora ueriſimiliora eſſe,per l.cum de lanionis,§. aſinã, ff.de fund.inſtruct.† deinde ſubiungit maxime opinabile eſſe magis ueriſimile,per l.& athletas, poſt prin. ff.de his qui notant.infa. in illis uerbis, & generaliter ita omnis opinatur.† & idem Bald.conſi.61.litera, lib.3.ubi dicit id ueriſimile eſſe,qđ ſimile eſt & proximũ uero, & quaſi immediatũ,per l.milites.uerſi.oportet autem.C.de quæſt.& conſi.417. uel ponas caſum,lib.3.ubi dicit,† q quis debet uitare inſidias non ſolũ apparentes, ſed & ueriſimiles.l.ſocios.ff.pro ſocio. & aliis iuribus ab eo citatis.] Ang. conſi.261.punctus eſt in anno dñi. colum.3. vbi docet ex quibus percipiatur ueriſimilitudo,Imo.in c.bonæ,paulò ante fi. extra de re iudica. & conſi.35. in caſu præmiſſo,col.3.uerſ.in contrarium, &col.4.verſi.item non ob. dum dicitur,& uerſi.ad tertiũ, ubi tradit illud axioma, †Inſpiciendam eſſe magis cauſam quæ nocet, q̃ quę prodeſt,cùm utraque cõcurrit, per l.3. §.eleganter, ff. ad Syllania. cum ſimil.procedere, niſi ueriſimiliter ea quæ ꝓdeſt, ſit magis cõſiderata ex mente diſponentis, per notat, per Barto.in d.§. elegãter. & in l.ſi vir, ff.pro dona .Vide prætereà Pet. Ancha.in c.2.in 6,nota.de renun,lib.6. Raph.Fulgo.conſi.13. circa primũ, col.3.& con.131. Gaſpar notarius, col.3.uerſi. præterea ueriſimile eſt. & conſ.133. proponitur probatum, col.2.uerſ.quinetiam.& Rom.conſ. 344. ex ꝓpoſito themate,col.2.uerſic.ſecundo ad idem† ubi dicit not. quòd cùm unus idemq; actus fieri poteſt ex duplici capite,cenſetur in dubio factus ex ueriſimiliori, licet alterũ caput ſit expreſſum, per multa iura quæ allegat, & eum nuncupatim ſequitur Franc. Curt. iunior conſi.20.præſupponitur in facto,co. 3.Lege inquam,Panor,conſ.114.in quæſtione,col.3.uerſi.præterea vbicunque, lib.2. Calca.conſil.48.uiſo dicto caſu,col.6.ibi,tum quia veriſimile, & col.ſequen. uerſi .& primo uidetur dicendum.Alex.conſi.190. plura narrata ſunt,col.3. & ſeq. lib. 6. & conſil.217. eodemque vlt.uiſo quodam,.col.3.lib.7. Barb.conſi.6. ſcriptum eſt,col.3.lib.j.& conſi.11. ſcripſit belliſſimè, poſt prin.eo.lib. j.& conſi,25. ſcribitur ſapienter,et poſt princ.eo.lib.j.& conſi.32. ſcribitur præclarè,col.j.eo.lib.j.& conſi.34.clementiſſimi patris,col.j,eo. lib.j.& conſi.42.illud in medium afferam,col.4.eo. lib.j. & conſi. ſeq. præclare ſcribitur,col.j.& con.54.illud afferam,col.3.eod. lib.j. &conſil.7.ſapienter, ni fallor,col.3. & 4. lib.2.& conſi.ſequen. ſapienter doctiſſimus,colum.8.eo.lib.2. & conſil.16. præclarè ſcripſit, col.2.eod. lib.2.& conſi.25.eiuſdem initii,col. penult.eod. lib. 2.& conſi.46. ſcripſit præclare,col.ulti.eo.lib.2.& cõſil.75.ſapienter ſcribitur, poſt prin. lib.4.& conſ.80.quàm egregiè; col. 5.& ſequen,eo.lib. 4. & conſ.88.ſapienter ſcribitur, col.1.eo. lib.4. & alibi ſæpe in ſuis operibus: nam is prope totus in hoc eſt adiacienda cuiuslibet rei fundamẽta. & Franc. Curt.ſeniorem in tractatu de teſtib. in 32.concluſione,& conſ.55.ſuper duobus,col.penul.verſi.certum eſt. & Fely.in d.c.2.auditis,col.12.uerſ. inquantum poſtea, de præſcript. & Iaſ. in l. ſi extraneus,in 4.not.ff. de condit.cauſ.dat. & conſi.140.ſpectabilis, col.9.uerſi. ſextò multum facit.li.2. quod eſt.j.illius lib. & conſi.160. uiſis & diligenter colum.1. lib.4.& conſi. 168.in cauſa & lite, col. 3.eo. lib.4.Philipp. Dec. conſi.

25. cuius ſuperſcriptio hæc eſt.debitor creditoris,col.ulti.ver.& profecto,& conſi.100.in cauſa inquiſitionis,co.pen. uerſ.tertio allegatur.& conſi.189.lætatus ſum,colum.3.uerſicu. ſecundò ad hoc facit. Hippol. Marſi.in l.j.col. antepen.ff.de quæſtio.& in rub.ſupra de prob.col.24. uerſ.item ultra prędicta,& ſing.298. remotum à ueriſimili.& ſingu.344. ueriſimilitudo. & ſingn. 396. quod eſt ſimilis initii.[& conſi.74.ſummi numinis,col.3. nume.16. & multis ſequenti.& conſi.78.ſalus,col. pen. nu.31.& multis item ſequen.& conſil.83.qui cuncta,col.2.nu.9,& multis quoque ſeq. & conſi.101. illumina,col.3.nume.23.& ſeq.] & Ferdi. Loaz.in repe. titu. de iuſti.& iur.§. is itaque,col.12.verſi.pro complemento.& Nico.Eueraldum in locis legalib⁹,in loco à ueriſimili,& Claudium Cantiunculam in Topicis legalibus,in 25.loco.

61 ¶Ex† externis autem ſcriptoribus uide Tullium in dialogo de partitione oratoria. [ubi inter alia ſcribit, veriſimilia autē partim ſingula mouent ſuo pondere, partim etiam ſi videntur eſſe exigua per ſe,multum tamen cum fuerint coaceruata, proficiunt.] & lib.Rhetoricorū ad Heren.j.titu.de narratione,ſi eius ſunt 2.libri. Et in oratione pro Deiotaro, quæ tota in ueriſimili uerſatur. Et Fabium, lib.v.oratoriarum inſtitutionum.c.x.quod eſt de argumentis,†vbi credibile appellat,quod veriſimile cæteri⁹ dicut. ſicut & l.j.C. quæ res pign.obli.poſſ.id ēt credibile dicit, quod in eodem caſu ueriſimile nuncupat.l. obligatione,ff. de pigno. & facit etiam text.in l. cum in teſtamento .ff.de reb. dub. Nam & quod ueriſimile eſt,idem & credibile eſt, ut dicemus. infra.nu. 111 quartò declara, & probat illud Terentii in Adelphis, *Ipſum id metuo ut credant, tot concurrunt ueriſimilia.* [& illud quoque Ciceronis ad Caſſiū libro epiſtolarum 11. id autem eò facilius credebatur, quia ſimile vero uidebatur.] Sicut etiam è diuerſo quod ueriſimile non eſt,idem eſt & incredibile l.Meuius, in princ.ff. de leg .2.& l.cum de indebito , poſt prin.ff.de proba.quæ incredibile appellat id quod non eſt veriſimile. [Ex quo eſt illud ipſius Terentij. in Hecira. *Non ueriſimile dicis , nec uerum puto.* Et Tullij ī orat. ꝓ Sexto Roſcio Amerino . Nā ut illud incredibile eſt,mortem oblatam eſſe patri à filio ſine plurimis, & maximis cauſis: ſic hoc ueriſimile non eſt odio fuiſſe parenti filium, ſine cauſis multis & magnis. Hic enim uides incredibile & nō ueriſimile pro eodem poni.] Et dicemus poſtea.dic. uer.111.quartò . Vide poſtremò diuum Auguſt.lib. cōtra Academicos 2. Labeo autem noſter πιθανῶν. id eſt, ueriſimilium ſiue credibilium libros octo ſcripſit, ex quibus citatur in l.vlti.in prin ff.de verbo. ſigni. quos utinam haberemus , ne tam multa eius generis deſideraremus. Porrò Greci alio quoque nomine veriſimilia εἰκότα appellāt, qd̓ & Tullius ipſe admonuit in partitionibus, & Rodolphus Agricola libro de inuentione dialectica.j.ca. 22.ubi & ea cōſentanea uocat. Nos etiam cōuenietia dicere poſſumus. Probabilia appellat ipſe Tullius li. j. de inuentione, quo loco de narratione diſſerit . Nam illic probabilē narrationem uocat, quam ipſe , aut quiſquis fuit, ueriſimilē dicit in d. j.libro ad Herennium.[& è noſtris Bald.conſi.78. tex.in quo non multi,poſt prin.dicit ueriſimile, & probabile idem eſſe.] Sed & Quintilianus lib. inſtitu. orator.4. cap.2.nihil

hil inquit refert, an pro veriſimili probabilē credibilémve dicamus. Deniquc Galenus in Hippocratem lib. 3. epidimiῶn, id eſt, morborum vulgarium, inter notas, quibus antiqui medici vtebantur, dicit. π. literam ſignificare πιθανὸν, id eſt, veriſimile, vt. θ. θάνατον, id eſt, mortem, & υ. ὑγείαν, id eſt, ſanitatem]

62 ¶ Ex iis vel vt † piæ ludiis huius operis planè liquet reuocationē quæ fit ex hac l. (vt tandem ad eam propius accedamus) fieri ex veriſimili & præſumpta mente donantis, qui ſi cogitaſſet de futuris liberis, veriſimiliter aut non donauiſſet, aut donationi eam legem appoſuiſſet (quod iā ſuprà ſæpius diximus) vt ſuſceptis poſtea liberis, ea irrita fieret. Id quod etiā apertè probat text. de eadem re loquēs in c. vlt. 17. q. 4. Cuius huc verba ſubiecimus: Quàm laudabile factum ſancti Aurelij Carthaginenſis epiſcopi. Quidā enim cū filios non haberet, nec ſperaret, res ſuas oēs retēto ſibi vſu fructu donauit eccleſiæ. nati ſunt ei filij nec oppinanti. reddidit ei epiſcopus quę donauerat. in poteſtate habebat non reddere, ſed iure fori, non iure poli. Hæc ibi, quæ dicuntur eſſe Auguſtini. de quo admodū dubito ob ea quæ ſcribit Poſidonius Calamenſis in vita illius. capit. 24. & quia etiam eum locum reperire nō potui inter opera illius, licet anxiè ac diligenter conquiſierim. id quod obiter dicere volui. Sed vt redeamus, expende in illo text. illa verba, cùm filios nō haberet, nec ſperaret, item illa, nati ſunt ei filii nec opinanti. Ex iis facile ītelliges, cur fiat huiuſmodi reuocatio, nempe ob præſumptam & veriſimilem mentem donantis, vt tenent omnes, quos ſuprà citauimus.

63 ¶ Ex † quo fit ꝙ ſi donans cogitaret de futuris liberis, non eſſet locus huic. l. nimirum ceſſante ipſius ratione, vt expreſsè voluit Bart. in l. Titia. §. imperator, col. 2. verſi. quæro quid ſi in dubio. ff. de legat. 2. & in l. j. col. 2. verſi. tamen vt ego rndeam, ibi etiā Bal. in fin. verſi. demum quæro. C. de inofficio. dona. Io. Fab. hic Bal. in l. j. col. 2. in fin. j. quæſtio. C. de inofficio. dotib. & conſil. 306. incip. caſus queſtionis, col. 2. verſi. ſecundum motiuum, lib. 2. Imo. in c. vlt. col. 6. verſi. item attende, & iterū col. 1. verſi. quærit quid in donatione, extrà de donat. Paul. caſtr. conſi. 434. reſpondeo ꝑ ordinē, col. j. lib. itē. j. & cōſi. 435. ſuper hoc puncto, lib. 2. Barb. in repe. l. cū acutiſsimi, in ſexcentis locis. C. de fideic. & in repeti. c. Raynucius, col. 8. & iterum col. 48. verſi. ſed volentes tenere contrarium, de teſta. Corne. cōſi. 15. ex quo dictus Frāciſcus, col. 3. verſi. non. n. rē uocatur. lib. j. & conſi. 11. in præſenti conſultatione, col. pen. lib. 3. [& con. 54. duo in puncto quæruntur, col. 2. eo. lib. 3.] & conſi. 194. videtur in præſenti, col. 2. eo. lib. 3. & conſi. 266. viſo ſupraſcripto themate, col. 7. verſi. ſed circa portionem, eo. lib. 3. & conſil. 30. in hac conſultatione. col. 2. lib. 4. Sozi. in rub. ff. de lib. & poſt. & in l. 2. col. j. ff. ſol. mat. & conſil. 147. viſa facti continentia, in vlt. dubio. lib. 4. & conſil. 116. in cauſa filiorum. col. pen. verſi. præterea ad omnia, lib. 3. & conſil. 53. viſo inſtrumento, col. 3. verſi. ſecundo reſpondetur, & iterum columna. v. in fin. lib 4. & inter conſil. Fran. Curti. ſenio. con. 2. eleganter & ſubtiliter, colum. 2. verſic. ſecunda conſideratio & conſil.

ſil.ſe.pro declaratione, col.3. verſi. ſecundo præmittendum.[Iaſ.conſil. 125. Bartolomeus, col.3. verſi. eandem opinionem, lib.4.]Philip. Deci.in l.generaliter, col.5.verſi. ad hoc replicat.C.de inſtitu. & ſub. [& conſil.366. pro declaratione, col.3.ver.ſecundo præmittendum.] & Steph.Bertran.conſi.214.ponitur in facto, in ſin.libr.j.& conſil.38. quanuis donatio,col.j.libr.4.Anto. Rub.conſil.3.viſo inſtrumento,col. 2.[& Paul.Pariſi.conſi.26.ex tenore, col.131.numero 79.libro 2.] & omnes vbique de hac re loquentes, præter eos quos inferiùs referemus, & alios fortè paucos.

64 ¶ † Et id quidem optima ratione. Nam cum ex multorũ, immo penè omnium ſentẽtia hæc ſola ſit huius l.ratio,qua iam ſæpius diximus,ſcilicet veriſimilis & præſumpta mens donantis,ea certè pro expreſſa habetur,poteſtque ex ea ſumi argumentum à contrario ſenſu, & à ceſſante ea ipſa ratione, & aliud quolibet, vt voluit gloſ. reputata ſingu. in l. quanuis,& ibi Bal.& alij recentiore C.de fideicom.& idem Bald.in l. maximum uitium, col.3.uerſi. ſed Bartolus,dicit C.de lib.præter.cum alijs ſexcentis concor. quas latè, ſi quis alius, congeſſi in noſtris conſuetudinum commentarijs titu. ix.§.27. in gloſa j.in 19. limita. An tamen huius l.ſola ſit hæc, de qua loquimur, ratio, poſtea uidebimus.

65 ¶ Ideoq; in ſimili,†videlicet in caſu l.cum accutiſſimi C.de fideicommiſſis,& ſimilium iuriũ, quæ ſuprà in prin.citauimus,ſi teſtator cogitauit de liberis filij aut alterius deſcẽdentis hæredis inſtituti,non habent locum ea iura, ut latiſſimè diſſeruit & probauit Barb. in repe.d.l. cùm accutiſſimi,col.3.q.5.& alijs multis ſeq.Nam cùm ea iura pariter ac noſtra l.fundentur in illa veriſimili & præſumpta mente teſtatoris,quòd ſi de liberis liberorum cogitaſſet,ueri ſimiliter non ſubſtituiſſet extraneũ, ut dicit Angel.conſi.108.incip: iſta quæſtio, in 2. dubio, & Petr. Anc. conſi.46.hoc capite,prima facie videretur, poſt prin, cum ſi. Conſequens eſt,inquit Barb.quòd ſi de illis cogitauit, & tamen extraneum ſubſtituit, nõ eſt locus illis iuribus, ut pote ceſſante eorum ratione, quod & ante ipſum uoluit Ro.cuius tamen non meminit, conſi.370.in propoſita conſultatione quem nuncupatim ſequitur Philip. Deci.conſi.365.uiſo conſilio, colum.2.uerſi. quartò & ultimò, & iterum conſi. 391.in caſu propoſito, col.j.& conſil.416.in teſtamento col.ulti. Et id ſatis probat text. quem ad id expendit Ro.ubi ſuprà,in l.generaliter.§. cùm autem,ibi,ſi de nepotibus cogitauerit.C.de inſtitutionibus & ſubſtitutionibus [Tu tamen hic uide Caro.Ruin. conſi.131. in themate, col.4.uerſi.ſola igitur difficultas, & col.6.uerſi.ſed plus eſt,& multis ſequent.præſertim col.8.uer.non obſtat etiam dum dicitur,libr.3.in quibus locis tenet contrarium, poſt alios multos,oſtenditque diſſimilem in hac re eſſe rationem donationis & teſtamẽti, ut ibi uidere poteris.]

66 ¶ Sed Hic†ĩ quæſtionẽ uertitur, vtrũ donãs in dubio præſumatur cogitaſſe de liberis,ut ẽt in dubio ceſſet diſpoſitio huius l.niſi donãs probet contrarium.An uerò potiùs præſumatur non cogitaſſe, & ſic contrà locum habeat noſtra l. niſi ẽt donatarius probet donantẽ cogitaſſe. In qua re poſſet ſtatim uideri magis p̃ſumendum eſſe donantem cogitaſſe, † cum natura ad hoc homines produxerit, ut liberos procrearent l.ma-

l. maximum uitium C. de lib. præt. & ut ſcribit Vale. Maxi. ex Camilli & Poſthumi Cenſorũ ſententia, lib. rerum memorabilium 2. c. 4. Natura nobis quẽadmodum naſcendi, ita gignendi legem ſcribit.† Sed & eadẽ natura, vt hoc adijciam, pleroſq; omnes huic rei idoneos, nedũ ipſius auidos† genuit etiam monachos ac Carthuſienſes, ut probatur ex c. ſicut ex literarum, vbi & hoc no. Io. And. & Io. Ana. de homi. Ex quo eſt Græcum Samij epigramma à quopiam latinitati ita donatum:

Aligeri accepto crudeli vulnere nati
Sic aut ingenti victa dolore Venus:
Si facis hoc, quid erit puer hoſtibus impie noſtris?
Tot monachis quid erit, virginibusq; ſacris?
Qui ſeruaturos ſe iurauere pudorem
Perpetuum, nec te, nec tua tela timent?
Contrà Amor, ò mater ne ſæui, vruntur & illi,
Et ſenſere meas oſſa per ima faces:
Vruntur grauiùs, quàm quos connubia iungunt:
Sed furtim coeunt, et ſua furta tegunt.

Sed quod extra iocũ dicere liceat, uix è cunctis millibus unũ reperias, qui gignere nõ poſſit, aut non expetat,† nẽpe cùm liberorum procreatio & educatio ſit de iure naturali, l. j. §. ius naturale ff. de iuſtit. & iure, & optimè facit l. ſi quis poſthumos, in prin. ff. de libe. & poſthu. [in illis verbis, natura magis in hoĩe generãdi & cõſuetudo ſpectãda eſt, q̃ vitiũ, &c.] de qua re alibi latiùs diximus.

67¶ Contrarium† tñ expreſsè tenuit Bar. vt videlicet ĩ dubio nõ cẽſeatur donãs cogitaſſe de liberis. in l. Titia Seio. §. impator, col. 2. ver. quid ſi in dubio, & ibi quoq; Raph. Co. col. pen. ff. de leg. 2. Imo. qui hoc dicit mente tenendum in c. vl. col. 6. uer. item attẽde, extrà de don. Pau. Caſt. conſ. 435. cuius exordium eſt, ſuper hoc puncto, lib. 2. ubi hoc tamen limitat eo modo quem declarabimus infrà in uerbo, ſuſceperit liberos, uerſi. 95. incip. ſecundò intelliges quòd licet, & Rom. conſi. 209. non eſt dubium, col. 2. Barb. in repe. d. l. cùm accutiſſimi, col. 5. uer. & ratio. C. de fideicom. Fran. Aret. cõſi. 24. quatuor dubia, in primo dubio: Corne. conſi. 11. in præſenti conſultatione, col. pen. uerſi. his tamen non obſtantibus, lib. 4. Sozin. in d. rubri. ff. de libe. & poſthu. col. ul. & in d. l. 2. col. j. ff. ſol. matri. & conſi. 215. viſa prædicta facti contingentia, col. vlt. lib. 2. quod repetitur conſi. 22. lib. 4. & idem Sozi. conſi. 263. capio primum, col. ult. lib. 2. & conſi. 126. uiſum fuit: col. j. & iterum col. 2. uerſi. quæro his præmiſſis, lib. 3. & conſi. 93. teſtamentum præmiſſum, col. ul. lib. 4. & inter conſ. Fran. Curt. ſenioris conſil. 2. eleganter & ſubtiliter, col. 2. uerſi. ſecunda conſideratio. & Iaſ. conſi. 230. factum ſic ſe habet, col. pen. uer. non obſtat deciſio, li. 2. [Carol. Rui. conſi. 98. viſa renunciatione, col. 9. n. 21. lib. j.]

68¶† Nam ſi aliter diceremus, ſequeretur quòd in dubio nullus præſertim idoneus gignendis libertis, cuiuſmodi penè omnes ſunt, ut iam diximus, poſſet reuocare donationem propter ſuſceptos poſt eam liberos, quod eſſet nimiũ reſtringere hãc l. quæ generaliter loquitur, & diſponit ob eam cauſam reuocari donationem; ideo etiam generaliter in dubio debet procedere l. j. §. & generaliter ff de leg. præſtand. & l. 3. ff. de offic. præſid. & c. ſi Romanorum. 19. diſtinctio. cum ſimilib. Alioquĩ uix unquam haberet locum. Et licèt quis ſit idoneus procreationi liberorum, ſit & natura prona ad deſiderandum ſperandumq; liberos, nõ tamen

tamen propterea cogitat de liberis. †Nam hæc ſimul ſtãt, ſperare & deſiderare liberos, & tamen de illis non cogitare, ut declarat Bart. in d. §. imperator.

69¶ SED Hæc intellige, †vt videlicet quis in dubio nõ cẽſeatur tẽpore donationis cogitaſſe de liberis, cũ donat iam matrimonio collocatus, aut cælebs extra contractum matrimonij ſiue dotis: ſecus verò ſi donet in ipſo contractu matrimonij vel dotis ipſius: nam tunc veriſimiliter cogitauit de liberis ex eo matrimonio procreandis, ut ſcribit Signo. conſi. 69. cuius initium eſt, in quæſtione Blandiſiæ, col. 4. ver. præterea cùm ma. e. & Rayner. inter conſi. ipſius Signo. conſi. omniũ ultimo, ad confuſionem, col. 3. uerſi. itẽ quia uir. & vterq; quidẽ innixus tex. in authen. de æqua. do. in prin. Quibus & ego accedo: † cũ eã finiſq; præcipuus ac principalis matrimonij ſit ſobolem procreare, ut no. in l. j. ff. ſol. matr. & in d. l. j. §. ius naturale ff. de iuſt. & iur. Ideoq; hoc caſu, cùm videlicet ſit donatio in cõtractu matrimonij uel dotis, non habebit locũ hæc l. ut expræſſe uoluit Sozi. in l. 2. in j. no. & poſt eum Hercu. ff. ſol. mat. & idẽ Sozi. con. 53. uiſo inſtrumẽto, col. 3. uer. ſecundò reſpondetur, lib. 4. ubi dicit ita tenuiſſe multos ſolẽnes do. modernos, ut ipſe loquitur, in d. l. 2. ff. ſol. mat. & ita quoq; conſuluiſſe Ange. Are. & Leonẽ à Carpellis. Sed & idem Sozin. poſteà, uidelicet col. 5. uer. confirmatur iſta opinio, dicit ita ſe conſuluiſſe eo anno Senis, & ſuo cõ. ſubſcripſiſſe Bal. de Bartholiniſ. & Philip. Corne. & alios ſolennes doct. Et ita quoq; reperio conſuluiſſe ipſum Cor. con. 206. uiſo ſupra ſcripto themate, col. 8. ver. itaq; eſt aduertendum, lib. 3. ubi & ita etiam dicit conſuluiſſe Ibonem Peruſinũ præceptorem ſuum, & Ange. Perig. etiam Peruſ. & ita quoq; uoluit [Carol. Rui. d. conſi. 98. col. ix. uer. ad iſtud etiam reſpondetur, li. j.] Franc. Ripa. li. 3. reſpon. c. 3. incip. licèt donatio, col. antepe. ubi ſolum Soz. allegat in d. conſi. 53. Et id mihi admodum placet, nam ſi vnquã aliàs quis cenſeri debeat cogitare de futuris liberis, tunc maximè cenſendus eſt, cum matrimonium contrahit.

70¶ †Quanquã Thomas Parp. in rep. d l. 2. col. 8. uer. iſte articulus ff. ſolu. matri. & Stepha. Bertran. conſi. 312. difficultas, circa me. lib. 3. tenent cõtrarium, ille quidem hac ratione motus, quòd hæc liberorum cogitatio eſt ſolum in genere, quæ in hoc caſu non ſufficit, de qua ratione dicemus paulò poſt nu. 78. incipien. ſed hic quæſtionis eſt. & alijs ſequẽ. Alter autem ea ratione ducitur, qđ in dubio non præſumitur quis cogitare de liberis, ſecundum Barto. in d. §. imperator. [& diximus ſupra nume. 67.] Sed hæc ratio ſatis ex iis refellitur, quæ diximus: Sed & tu interim vide quæ circa hoc caput donationis factę in cõtractu matrimonij dicemus priorem ſententiam approbãtia, infrà in gl. in uerbo, donatione largitus, nu. 187. incip. ſimiliter & in caſu, & alijs ſequentibus, ubi diſſeremus de filia quæ in contractu dotali renuntiat hæreditati paternæ, & iterum nu. 216. incip. decimò quæro, an hæc l. & ſeq. ubi etiã tractabimus de pactis lucrãdæ dotis, quæ fiũt in cõtractibus matrimonij.

71¶ Si †igitur ſequaris priorem & cõmuniorẽ ſentẽtiã eorũ qui dicũt nõ eſſe locũ huic l. in huiuſmodi donationibus, pactis, & renũtiationib[9] factis in contractu matrimonij, ob præſumptam liberorum cogitationem; eam not. intellige in iis qui tam maturæ ætatis ſunt, ut uerſimiliter, cogi-

cogitent de liberis,dū matrimoniū contrahunt.Secus ſi tam teneræ, ut nec liberos, nec aliud quippiam futurum cogitent, ut ſæpe fieri ſolet, tunc enim locus eſt reuocationi huius l.ut bis conſuluit Philip.Corne. uidelicet con.11.in præſenti conſultatione,col.pen.uer.nec obſt. quòd d.l.iunctis iis quę prius dixerat,col. 3.uerſi.nec etiam uidetur, lib.3. & iterum conſi.30.in hac conſultatione,col.3.uerſi.& maximè,iunctis iis quæ dixerat col.j.lib.4.Nam is utrobique loquitur in quadam puella teneræ admodum ætatis, quæ in contractu matrimonij quaſdam renuntiationes fecerat,de liberis uerisſimiliter ob tenellam ætatem non cogitans.Sed ita tamen de hac re loquitur,ut poſſit uideri intelligere in oībus, cum utatur dictione maximè, in hunc ſcilicet modum, qui ſequitur.†Filia,quæ renuntiat in contractu matrimonij, maximè cum eſt teneræ ætatis, quæ non ſolet cogitare de liberis, poteſt reuocare ob liberos poſteà ſuſceptos. Et ita Illum, tanquam generaliter id uoluerit,citat & ſequitur Fran. Ripa. ſibi contrarius in hac l.in 22.q.

72¶ Secūdo †intellige procedere,ut ſcilicet donās in cōtractu matrimonij ſiue dotis cenſeatur cogitaſſe de liberis,cùm is eſt,de cuius matrimonio agitur.Nam in eo obtinet ratio quam ſuprà adduximus, ut ſcilicet cenſeatur cogitaſſe de liberis ex eo matrimonio,cui ſe mācipat ob liberos ipſos procreādos. Secus ſi alius quiſpiam, de cuius matrimonio nō agitur,donet fortè ipſis ſponſis,aut altari eorum,ut fit plerūq;.Nam nihil eſt propter quod debeat de ſuis ipſius futuris liberis cogitare.Ideoque locum habet hæc l.ut expreſſè uoluit,& ex facto,dū contigiſſet, reſpondit Ste.Bertr.conſi.157.ſine donatio.li.2.& in eodē quoq; caſu idē reſpōdit ipſe Bertr. conſi.383. uiſo caſu ſuperiùs,li.2.[& D.Boër.deci. 159.donatio iuris, col.3.nu.10.ubi me ex hoc loco citat.] Sed uide quę dicā infra n.76.nec ſolùm,& in gloſ. donatione largitus,n.240.duodecimo iſta dotis mentio,& ſequen.

73¶ Item†intelligitur de liberis cogitaſſe,qui donauit,ſi ī aliqua parte donationis mentionē fecerit de liberis per l.qui filiabus, ī prin. & quod ibi not.Bal.ff.de leg.j.Per quā conſuluit Rap. prout illū retulit Barb. alicubi in rep.d.l.cùm acutiſſimi C. de fideicom.quòd ſi pater duos liberos inſtituit, & aliū ſubſtituit, & in vnius perſona appoſuit conditionē, ſi ſine liberis moreretur, non habet locū d.l.cum acutiſſimi,cum ex hoc præſumatur cogitaſſe de liberis.†Similiter per illū tex.conſuluit Alex. conſi.31.hoc capite, ponderatis his quæ in themate,col.j.lib.3.quòd cū rupto teſtamento præteritione filij, conſeruentur legata ex authen. ex cauſa.C.de li.præte.niſi fuerit ignoranter præteritus,ſecūdum op.Bar. de quo poſteà latè dicemus. Certè ſi in aliquo loco teſtamēti fuerit facta mentio liberorum, cenſetur de ipſis cogitaſſe, & ita conſeruabūtur legata.quod & ante illum, quamuis non dicat voluit in eodem caſu Bal. in d.authen.ex cauſa,col.5.uerſi.itē in teſtamentis.& conſi.156.clauſula codicillaris,col.j.lib.2.&conſi.239. quia vltimus paſſus,col.1.& iterum col.2.lib.3.Et ad hæc etiam faciunt quę ſcribit Signo.con.172. teſtator in ſuo ſolenni teſtamēto, col.pe.Ex quibus potes intelligere non eſſe locum huic l.ſi pater in donatione liberorum aliquā mētionem fecerit.

74¶ Quod†tamen intellige, ſi filiorū mētionē faciēs de ipſis aliquid diſpoſuit:ſecus ſi obiter & uelutì traſeuntes

ter eorum meminerit,nihil inter im
de illis diſponēs,vt ſing.uoluit Bal.
cõſ.167.cuius principium eſt,quidā
Franciſcus tunc carens liberis.li.5.
vbi conſuluit in huiuſmodi ſpecie.
Quidam donauit ea lege,ꝙ ſi dece-
deret relictis liberis qui excederent
pupillarē ætatē,reuocata cenſeretur
donatio,poſtea deceſſit liberis, qui
mortui ſunt ante pupillarē ætatē,re
uocata cēſetur donatio ex hac l.no-
ſtra,quoniā licèt de poſthumis cogi
tauerit,& eorū meminerit, nihil ta-
men de illis diſpoſuit, niſi ſi ad æta-
tē pupillarē peruenirent:& ideo iſti
qui eo ætatis non peruenerunt,non
ſunt poſthumi illic deſiguati,ſed o-
miſſi ſunt.l. cõmodiſſime. ff. de lib.
& poſth.& cùm fuerit caſus impro-
uiſus,tacita voluntas diſponētis nõ
auget effectū donationis : imò nec
ea tacita voluntas pro voluntate eſt
in caſu omiſſo.l.militis codicilis.§.
veteranus.ff.de teſta.mil. Hæc ferè
Bal..quē ſequitur Iaſ. cõſ.230.factū
ſic ſe habet.col.3.ver. tertio prædi-
cta,li.2.vbi & ad hoc alia quædā vul
garia adfert,q̃ inibi videre poteris.

75 ¶ Tu † tamen cogita, quia ſi id ve
rum eſt,videtur eſſe cõtra mētē om
nium,qui ſimpliciter dicunt hāc le-
gē nõ habere locum cum donās co-
gitat de liberis , nec vllum omni-
no verbum faciunt,vtrum donās de
illis diſponat, an non diſponat.neq;
enim diſpoſitio quicquàm ad id fa-
cit de quo agimus , ſed ſola ſatis eſt
cogitatio . Præterea in caſu de quo
loquitur Bal.nõ obſcure cēſetur do
nāsvoluiſſe donationem manere ra
tā,nec reuocari natiuitate liberorū,
ſi ij infra ætatē pupillarē morerent,
quòd ij eò minùs rebus donantis in
digeāt,quò ociùs celeriusq; moriun
tur. [Nec tñ omiſerim Carol. Rui.
conſ.131.in themate,col.4.verſi.nõ
obſtat dum ſecundo , & multis ſeq.
lib.3.in ea fuiſſe ſententia genera-
liter,vt pater mētionē faciens libe-
rorum in vna parte teſtamenti,non
cenſeatur propterea de illis agitaſſe
in clauſula ſubſtitutionis , niſi & in
ea de illis mentionem fecerit cona-
turq; reſpondere ad d.l.qui filiabus,
vt ibi videre poteris. Sed illi nõ poſ
ſum accedere,niſi ſi fortè mortis agi
tatione turbatus teſtamētū fecerit,
nā in hac ſpecie loquitur ipſe Rui.
per no.à Guil.Cu.in l. precibus C.
de impub.& ali.ſubſti. & Alex. in l.
iam hoc iure,col.vlt.ff.de vulgar.&
pupil.ſubſtitut.]Quid autē ſi in do-
natione nõ:fuerit facta mētio de li-
beris,ſed in alio actu poſtea eodem
die cõfecto inter donantē,& donatá
rium, an tunc cēſeatur donās ita co
gitaſſe de liberis , vt non ſit locus
huic.l.dicemus infra num.110.

76 ¶Nec solum † ſi de proprijs
ipſius liberis mētionē fecerit is qui
donat,ſed & ſi de liberis eius cui do
nat,meminerit,de ſuis cogitaſſe vi-
detur , vt in pulchro caſu conſuluit
Sozi.cõſ.147.cuius initium eſt,viſa
facti cõtingentia,col.v.verſi.primò
quia ipſa donauit.lib.3.Inibi.n.quæ
dā mulier renūtiauerat iuri ſibi ob
uēto ex ſucceſſione matris in fauo-
rē fratrum & liberorum maſculorū
ex illis naſciturorum . Ideo qua ra-
tione inquit Soz. cogitauit de filijs
naſcituris ex fratribus,eadē,imò &
maiore cēſetur cogitaſſe de filijs ex
ſeipſa naſcituris:ſicut dicimus in ſi-
mili,quòd licèt teſtator faciēdo mē
tionē de filijs,non cēſetur cogitaſſe
de poſthumis,tamē ſi de poſthumis
in alia parte teſtamenti ſit mentio ,
cenſetur & de illis cogitaſſe, per d.
l.qui filiabus.ff.de lega.3.At huic ob
ſtat quod ſuprà diximus num.72.ſe
cundo intellige.

77 ¶Sed et †Soz.ipſe eodē in loco
cõfeſtim ſubdit aliam coniecturam
cogita-

cogitationis futurorũ liberorum. Nam ea mulier renuntiauerat fratribus, & eorum liberis, quandiu filij & deſcendentes maſculi forẽt: & conſequenter, inquit, ijs deficientibus, cenſetur voluiſſe quòd donatio ad ſe reuerteretur; propter ſuſpenſiuam illam dictionem, quãdiu, per ea quæ ponit Bart. in l. vlt. ff. ad tertul. & Bald. in l. maximum vitiũ C. de libe. præte. Et non ſolùm ad ſe ſed ad ſuos quoque deſcendẽtes & hæredes: quia licèt in caſu ſtatuti, de quo per d. ipſum Soz. diſputatur dubium ſit, an fœmina ad tempus ſuſpenſa trãſmittat hoc ius ad ſuos hæredes: Tamẽ cũ in hoc caſu iſtud ſit deductum in pactum, cẽſetur voluiſſe prouidere non ſibi tantũ, ſed & ſuis hæredibus; etiam ſi de illis mentionem non fecerit. l. ſi pactũ. ff. de pac. cum ſi. Cùm igitur voluerit ꝙ donatio valeat, quandiu ſunt deſcendentes maſculi, quorum appellatione veniunt deſcendentes in infinitum, vt per Bart. in l. Itẽ prætor. ff. de ſuis & leg. & eſt text. in l. iuriſconſultus §. parentes. ff. de gradib. affin. Hinc ſatis apparet, quòd eos voluit præferre cauſa cõſeruandæ agnationis eius familiæ, vnde orta eſt. Cùm autem deficientibus maſculis voluit donationem reſolui, cenſetur id voluiſſe cogitando de ſuis liberis, arg. l. cùm acutiſſimi. C. de fideicommiſ. Nec eſt dicendum, quòd voluerit ꝓuidere hæredibus extraneis, & priuare fœminas deſcẽdentes ex fratribus, per tex. in l. Lucius. & ibi not. ff. de hæred. inſtit. & not. per Bar. Imol. & recentiores in l. Gallus §. inſtituẽs ff. de lib. & poſ. dũ tractãt de intellectu d. l. Lucius.

78 ¶ SED Hic † queſtionis eſt, vtrum ſatis ſit de liberis ĩ genere, vt loquimur, cogitaſſe, vt hæc l. locum non habeat, an verò neceſſe ſit in ſpecie cogitaſſe. Hic reperio diuerſas doctor. ſententias. Sunt enim qui arbitrantur ſatis eſſe in genere cogitaſſe, vt in caſu noſtræ l. priuatim voluit Pau. Caſt. cõſi. xv. hoc exordió, incipiendo à ſecundo, col. 3. dum reſpondet ad hanc. l. noſtram, lib. ij. & Alexan. conſil. 30. ponderatis his, col. ij. verſi. & per prædicta, lib. 3. [& conſi. 50. circa primã. col. 5. ver. & ad d. l. lib. vj.] & Corne. conſi. 15 ex quo dictus Franciſcus, col. 3. verſi. vbi enim vnica, lib. j. & conſi. 206 viſo ſupràſcripto themate col. 7. li. 3. & Barba. in repeti. c. Raynaldus, col. 5. extra de teſta. [Ant. Corſe. in ſuis ſingu. in verbo, ſubſtitutio, vbicunq; teſtator.] & Steph. Bertr. cõſi. 192. viſo caſu, ante fi. lib. ij. & cõſil. 32. optaſſem col. ij. verſi. ad tertium huius primi, lib. 3. & ante hós Bald. idem ſenſiſſe videtur, ſi ſoleter intelligatur, in l. vlt. col. pe. ver. ſed quæro nunquid, ibi, item nõ obſtat, iunctis præcedẽtibus C. de cod. & ita quoq; ferme videntur voluiſſe omnes, qui de hac re locuti ſunt.

79 ¶ Et † huius item factiõis ſunt, qui in ſimili caſu huic noſtro, videlicet cũ quæritur, an legata cõſeruent ex auth. ex cauſa, nato poſthumo ignoranter præterito, dicũt cõſeruari, ét ſi in gñe, nedũ ſi in ſpecie de eo fuit cogitatũ. In qua ſñia fuerunt Bald. Ang. Pau. Ca. Cor. Alex. & Iaſ. in d. auth. ex cauſa. Bal. in d. l. vlt. quo loco nuper citauimus. C. de cod. & in l. j. & ibi Ang. ff. de iure codi. Ang. in l. filio præterito, col. 2. ver. tu adde, & ibi ét Imo. col. 4. ver. ſubdit tñ Ang. ff. de iniu. teſ. Ang. in l. mulier codicillis §. miles in ſupremis. ff. de teſt. mil. & in l. ſicut certi, & in l. ſi cũ vel in vtero. C. eo. & cõſ. 344. cuius factũ incipit, Pierus fecit ſuũ te-

ſtamentū, col. 3. Io. Ana. conſil. 38.
viſis & ponderatis, col. 3. Ro. conſi.
122. circa id quod effectualiter quæ
ritur, col. j. verſ. præmiſsis tamē nō
refragantibus. [& iterū col. 2. paul-
lò ante fi.] Pau. Ca. in l. ij. C. de poſt
hu. hære. inſtit. & d. conſi. 15. col. 2.
& ſeq. lib. 2. & conſil. 271. quāquam
multa, col. vlt. eo. lib. 2. Corne. con-
ſil. 195. in hac conſultatione, col. 7.
verſi. tñ rū ſequētes, li. j. & cōſ. 158.
ꝑ dec. col. 9. ver. quare alterius, li. 2
& conſi. 225. ātequā aggrediar, col.
pe. in prin. lib. 3. Alex. conſi. 124. di-
ſcuſſis hæſitationibus, col. pen. ver.
& hoc verū eſt. lib. j. & conſi. 142. in
cip. circa primā dubitationē, col. 5.
ver. ꝑterea dicit ipſe eo. li. j. & cō. 30
pōderatis his, in princ. lib. 3. & cōſ.
ſeq. eiuſdē exordij. col. ij. verſ. quia
ſufficit, eo. lib. 3. Barb. conſi. 60. il-
lud afferam in medium, col. 3. & 4.
lib. 2. [& latiſſimè omniū Phil. Dec.
cōſ. 490. viſis & circunſpectis, col. 2
verſi. primò in genere.]

80 ¶ Horum † præcipuum fundamētū
eſt tex. in l. qui iure milit. ff. de teſt.
mil. vbi ſcientia patris de filio in ge
nere nocet ipſi filio. quem tex. ēt ad
hoc pōderant & cōmendat Bald. &
Ang. ibi: & idem Ang. in l. ſicut cer-
ti C. eod. vbi illum tex. dicit ſing. &
in repe. l. qui Romæ. §. duo fratres,
col. pen. ff. de ver. obl. & in l. tres fra
tres, col. ij. ff. de pact. vbi optimè de
clarauit, † quomō, & quando quis
cenſeatur in genere cogitaſſe. & in
l. manifeſtiſſimi. §. ſin aūt. C. de fur.
Et oēs ferme vbique & in omni ma
teria dicunt ſufficere ſcientiā ſiue
cogitationē, ſiue voluntatē, ſiue cō
ſenſum alicuius rei in genere ꝑ tex.
in d. l. qui iure. vt per Bar. poſt Pet.
& Cyn. in l. ſub prætextu. la ij. C. de
tranſ. Bar. in l. ſi de certa, circa me-
diū, eo. ti. & alibi ſæpe. Ang. in locis
ſuprà alleg. & præterea conſil. 389.
totū dictū ſtatutū, paulò ante fi. do-
cto. in d. l. tres fratres. Imo. in c. cū
contingat. de iureiur. & in d. §. duo
fratres, & ibi quoq; Alex. Fran. Are.
& Iaſ. qui maxima ex parte limitāt
procedere, niſi ſcientia ſpecifica re-
quireretur pro forma. Rap. Fulgo.
in l. vlt. §. idē quæſiit ff. de condi. in-
de. Pau. Caſt. in no. caſu conſi. 30. in
ci. ſuper puncto iſto, in fi. lj. j. & cōſ.
439. ad euidentiam queritur, col. 3.
verſi. quantū verò ad ſecundū, lib. 2
Floria. in diſput. inci. mulier primo
vidua. Barba. qui vbique illum tex.
dicit ſing. aut valdè not. conſil. 18.
præclarè ſcriptū, col. 6. lib. ij. cō. 21
præclarè dixit. col. 2. eo. li. 2. & cōſi.
26. ſapiēter ſcripſit, col. 9. e. li. 2. &
conſi. 64. illud in mediū afferā, col.
pen. verſ. nec ob. cùm allegatur, li. 3
& conſ. 72. cuius eſt idē initiū, col. 4
verſi. preterea faciat, eo. lib. 3. vbi &
illum tex. dicit meliorē totius cor-
poris iuris. & conſi. 21. clementiſſi-
mū Deū, col. 4. lib. 4. & conſi. 49. ſi-
milis exordij, col. j. eo. lib. 4. & con
ſi. 86. magnus dixit, col. 4. eo. lib. 4.
Alex. latè conſi. 42. ſuper præmiſſo
themate, col. 4. verſi. quintò ponde
ro, lib. j. & conſi. 105. incip. pondera
tis verbis inſtrumenti, col. 2. li. 6. &
conſ. 3. perſpectis literis, col. 3. uerſ.
nec ad hoc ob. lib. vj. Fran. Are. in l.
ſi quis cùm aliter, ad fi. ff. de verbo.
oblig. & conſil. 33. conſultatio præ-
miſſa, col. pen. verſi. ad tollendum.
Corne. conſi. 165. circa primū, col.
pen. ver. nec refragatur. lib. ij. Sozi.
conſi. 59. in cauſa nobilium, col. ul.
lib. 3. Phil. Deci. conſi. 344. uiſis his
quæ ſuprà, col. j. & omnes (quod iā
diximus) ubiq;, quos ſi nuncupatim
citare uellem, magnitudinem uolu
minis excederent.

81 ¶ Nam † ſolus omnium, quos hacte
nus legimus, niſi nos fallat memo-
ria, Iaſ. & Thom. Parpa. & Stepha.
Bertr.

Bert.non infimæ uiri notæ in legibus,ille conſi.230.factū ſic ſe habet col.3.uerſi.quartò pro confirmatione,lib.ij.iſte in repet.l.2.col.9.uer. in articulo autē principali.ff.ſolut. matr.hic conſi.312.difficultas,li.3. expreſſè negant ſatis eſſe in caſu l. noſtræ de liberis in genere cogitaſſe.[uti etiam poſtea tenuit Pau.Pariſi.cuius conſi.edita ſunt poſt primam huius operis editionem,conſi.73.donatio iſta,col.8.n.50.& ſeq. lib.j.] Nec quicquā allegat Iaſ.niſi quod hic non ſufficit generalis renuntiatio omnium iurium, de quo poſtea latiſſimè dicemus infra.nume.115.Parpal.aūt allegat Bart.dixiſſe huic l.poſſe donantē renunciare,modò cogitet in ſpecie de liberis,puta ſi dicat,promitto nō reuocare etiam per natiuitatem liberorum. locum aūt Bar.non deſignat. Ego verò non memini Barto.illud ita ſcripſiſſe,vt retulit Parpalia,ſed illud tantum,poſſe donantē renuntiare huic l.& ſi donans ipſe cogitauerit de liberis,hanc ipſam l.nō ꝓcedere.In dubio aūt non videri cogitaſſe,vt ſuprà ex eo diximus in l. Titia Seio.§.imperator. ff.de leg.j. Vtrùm autem ſatis ſit in genere cogitaſſe,an verò requiratur in ſpecie non inueni ab eo expreſsè declaratum.Scio illum in caſu d.authen.ex cauſa, ſæpius tenuiſſe,non conſeruari legata per clauſulam codicillarē, ſi poſthumus fuerit ignorāter præteritus, vt latè poſtea dicemus in verbo,donatione largitus,quo loco diſſeremus an l.noſtra habeat locū in legatis.In quo, pōt videri Bart. & alij qui ſunt eiuſdē ſententiæ,quos ibi refero,ſenſiſſe in eo caſu nō ſufficere generalē cogitationem, quā quis dicitur habuiſſe per huiuſmodi clauſulam codicillarem,ſi verum dicit Bal.in d.auth.ex cauſa, col.5. verſi.item in teſtamento,& Alex.d. conſi. 30.col.j.ver.& attento,lib.3. & Barb.conſi.6.vbi Chriſtus, col. vlt.lib.3.Sed contrarium, videlicet nō cenſeri quē cogitaſſe de liberis in genere per eam clauſulam,ſentit Io.And.in addit.Spec.tit.de inſtrui edi.§.compendioſe.verſ.pone.P.in ſuo teſtamēto, dum dicit quòd illa clauſula debet intelligi teſtatore in eodem ſtatu manente, quaſi nō cogitauerit de futuris liberis,ſed tantum de præſentibus.& id apertè voluit Ang.in l.j.ff.de iure codic.dum dicit quòd opi.Bar.e t vera,niſi appareat ꝙ teſtator in genere cogitauit de liberis.Vult ergo non obſcurè Angel.per ſolam hanc clauſulam non cenſeri fuiſſe cogitatum in genere.quod & apertè aſſerunt Barb. conſi. 60.hoc initio, illud adferā in mediū,col.2.& 3,& 4.lib.2.,& apertiſsimè omniū Sozi.conſi.93.teſtamentum præmiſſum, col.vlt.verſi. nō obſtat ſeptima ratio.col.4.li.4.

82 ¶Ex quo etiā fit† quod ſi in donatione fuerit appoſita clauſula codicillaris,videlicet ſi nō valeat vt donatio,valeat iure codicillorum,aut etiam alia id genus clauſula, verbi gratia, ſi nō valeat donatio eo modo,valeat vt valere poterit, nō per hoc intelligetur ſublatū remedium huius legis, vt non obſcurè ſentit Car.Flo.cōſ 20.incip.cū in teſtamētis,ſiij.dubio.& Barb.ſibi cōtrarius d.cō.6.illud afferā,col.v.ver.tertiò faciat, iunctis precedentibus,lib.2. & expreſsè cōſuluit Fran.Are.conſi.24,quattuor dubia,col.ij.ver.nec obſtat,iunctis ijs quę priùs dixerat. Quod cōfirmat ex eo qđ dicā inferius nu.173.inc.& ita, videlicet iuramentū in donatione appoſitū nō impedire reuocationē ex hac l.†Nā iuramentum habet vim clauſulæ, ſi non valet quod ago vt ago, valeat

vt valere poteſt.l. cum pater.§.filius matrem, & ibi latè. doct.ff.de leg.2.cum ſimil.

83 ¶ Non † deſunt tamen qui dixerunt clauſulam codicilarē huius.l. reuocationi impedimēto eſſe, cum id expreſsè conſuluit Corne. conſi. 194.cuius caput eſt,in pręſenti conſultatione, col.2.ver. cōcurrit etiā & col.ſequen.verſi. inſuper in caſu noſtro, lib.3.& ad hoc quædā allegat,quæ illic videre poteris. Et idē videtur voluiſſe Bald.cuius Corne. non meminit, in.l.vlt.col.itē. vlti. verſi. itē non obſtat, iunctis præcedentibus. C.de codicil. Sed tu vide ſup hoc quæ dicā infra in verbo,do natione largitus, in d.quęſtione de legatis.

84 ¶Nec solum † ceſſat hæc l.cū pater donās cogitauit de liberis, ſed & ſi veriſimile eſt ex probabilibus cōiecturis, etiā ſi cogitaſſet,nihilominus donauiſſet, non eſt locus huic l. vt voluit Bald. hic in 2.lectu. atq; etiā Angel.vterq; poſt prin. & in pulchro caſu conſuluit Petr.Anachara.cōſil.46.cuius exordium eſt,prima facie videretur, & in alio Corne.conſi.206.viſo ſupra ſcripto,col.7.verſi.itaque eſt aduertendum, iunctis iis quæ pauloante dixerat,lib.3.& etiā Soz. cōſi.147. viſa facti contingentia,col.pe. ver. ſecundo principaliter, li.j. & iterū conſi.39.in quęſtione quæ vertitur col.vlti.lib.3.& conſi.93. teſtamentū præmiſſum, col.vlt.verſ.ad quartum,lib.4.& Phil.Dec. [conſ.58 r. viſo puncto,col.j.ver.nōobſtat.&] conſi.675.conſuluit elegāter, circa medium.

85 ¶ Et † ad hoc optimè facit quod in ſimili caſu à multis ſcriptum eſt cōſeruari legata facta in teſtamēto, in quo filius aut poſthumus ignoranter eſt præteritus, ſi ueriſimiliter teſtator ea reliquiſſet, etiam ſi de filio aut poſthumo cogitaſſet.Id enim voluit Bar.conſi.204.Cechus condidit teſtamentū, ante ſi.Bal.in authen. ex cauſa,col.3.verſi.itē nō obſtat,& ibi etiā Ange. C.de libe. pręte.& idē Angel.hic.& conſil.51. incip. ex facto propoſito, col.pen. verſi.ſolùm igitur reſtat videre.& conſi.76.poſita pro conſtanti, col. vlti.verſi.ſecundo. & conſi.364.cuius factum incipit, Pierus fecit ſuū teſtamentū,col.2.& iterū col. vlti. & vbiq; per tex. in.l.pe.ff.de iure codicil. & idem Angel.in.§.ſiue igitur,colum.4.verſi.finaliter dici poteſt,in authen. vt cum de appel.co. Franciſ. Areti.in l.Titius, col.vlti. ff.de liber.& poſthu. & conſi.92.incip.viſo legato.col.4.verſi. quid.n. ſi hæreditas. Barb.in repe.l.cū acutiſſimi,col.15.C.de fideicom. Sozi. dicto conſil. 93. teſtamentū pmiſſum,verſi.ex quibus oībus,lib.4.

86 ¶ Facit † præterea quod voluit Bar.in l. demonſtratio.§. quod autem, col.pen.verſi. quartò quæro. ff.de condit.& demōſtra.in illa quęſtione, vtrum falſa cauſa adiecta legato vitiet legatū, & concludit, & poſt eum Imol. ſi veriſimiliter teſtator erat relicturus, etiā ſi falſam eam cauſam ſciuiſſet, debentur legata, aliàs non. & idem voluit ipſe Barto. licet ſtrictius,in l.vlti.ff. de hæred.inſtit. Facit itē qđ dicemus poſteà in gloſ.in verbo,oīa vel partem aliquam, nume.6.incipien.ſed illud in dubiū venit,& aliis ſequen. Facit poſtremò & hæc ratio,quia ſi ideo hic reuocatur donatio natiuitate liberorum, quia verſimiliter pater non donauiſſet ſi cogitaſſet de liberis:conſequens eſt,vt non reuocetur,ſi veriſimiliter donauiſſet, etiam ſi de illis cogitaſſet, ceſſante huius l.ratione.

87

87 ¶ Ex iis qvae † dicta ſunt, planè conſtat quòd cũ donãs tacitè poſſit huic legi derogare, dũ videlicet donat cogitans de liberis, aut etiam non cogitãs, ſed tñ donaturus, ſi cogitaſſet, poſſit & multo quidẽ magis expreſsè huic legi renuntiare. Nã tunc prorſus ceſſat ea ipſius præſumpta volũtas, † nec in rebus apertis. clariſq; ac certis locus eſt coniecturis & præſumptionibus.l. continuus.§.cum ita.ff.de verborũ oblig. & l.ille aut ille.§. cũ in verbis,& l.non aliter.ff.de le. 3. † ceditq; preſumptio veritati.l. nuptura filio.ff.de iure dot.Et ſi aliter diceremus, confeſtim ſequeretur illud abſurdũ, quòd pater fraudem nõ cõmittens nõ poſſet aliena re oia bona ſua, ſi filius poſtea natus vellet reuocare huiuſmodi alienationẽ.quod falſum eſt.l.non vſq; adeo.ff.ſi quis à paren.manu. fuer. † eſt enim ſuæ quiſq; rei legitimus arbiter & moderator.l.in re mandata.C.manda. Et ideo.hoc caſu poterit natus poſt alienationem aduſq; legitimum bonorum ſubſidiũ tantum reuocare. per not.in.l.j.C. de reuocan.donat.

88 ¶ Et ita,† videlicet quòd poſsit pater expreſsè huic.l.renuntiare,videtur tenere Specul. dum formam huius renuntiationis præſcribit,in tit.de inſtr.edi.§.porrò,verſi.donatio aũt firma.ibi, põt etiam dici.& ibi Bal.in addi.ipſius.& Bar.in.l.Titia Seio. §. imperator. col.2. verſi. vtrũ.l.ſi vnquã,& ibi quoq; Imo.& Raph.Co.col.pe.verſ. & ex ratione pdicta.ff.de.leg.2.Bal.in d.l.j.ad.fi. verſi.deinde quæro. pater donauit. C.de inof.dona. Alber. ſubobſcurè hic col.j.licet pro cõtraria opin.à quibuſdã citetur.Nam primo loco ſcribit, ꝙ ſi donãs iurat donationẽ nõ reuocare, nihilominus reuocabitur ſuſceptis poſtea liberis. Dein de ſubdit ꝙ Spec.vbi ſuprà,videtur tenere ꝙ ſi ſpecialiter renuntietur huic l.valet renũtiatio,nec aliud dicit. Ex quibus potes intelligere eẽ eſſe in hac ſentẽtia,vt gñalis renuntiatio etiã iurata non obſit huic.l. ſpecialis aũt ſecus. Sed & ĩ hac opi. eſt Anto.in.c.vlt. & ibi quoq; Pet. Anc.col.v.ver.quęrit etiã.& Imol. col.10.verſi.itẽ attẽde, & iterũ col. pen.verſ.vltimate quęrit, extra de dona. idẽ Imo. in c. cùm cõtingat, char.vlt.ver.attende. tñ quia dixit. ext.de iureiur.Ro. conſi.26.incip. pro deciſione eorũ, col.2.verſi. ad tertiũ.Paul.Caſt.cõſi.435. ſup hoc puncto.col.vlt.lib.2.Maria Sozi.in tracta.oblationũ in.15.libello,in fi. Barb.in repe.d.l.cũ acutiſsimi,col. 4.verſi. ſexto faciat quod pulchre C.de fideic.& in repe.c. Raynutius col.8.extra de teſta.& in repet. c. Raynaldus,col.v.eo.tit.Bartho.Cępo.in l.irritã, quę eſt vlt.col.2. C. de vſucap. pro donat. Sozi. conſil. 147.viſa facti contingẽtia, ante fi. lib.j.& cõſil.126.vi ſum fuit, col.3. lib.itẽ.3.Iaſ.in.l.pen.col.3.verſi.iuxta hãc regulã. C. de pactis. ubi ita dicit ſe cõſuluiſſe Papiæ, & multos ſcripſiſſe,& ibi quoq; Philip. Deci. col.2. in. 5.not. & Andr. Alcia. in verbo,antiqui,ĩ fin. & idẽ Iaſ. cõſi. 125. Bartho.col.2.verſ.ſed ꝑmiſsis, li.j. vbi hãc dicit eẽ cõem op.& iterũ cõſil.154.in cõmota, col.3.ver. tertiũ pręſuppoſitũ,lib. 2.& Steph. Bertrand.conſi.192. viſo caſu, ante fi.lib.2.& conſi.32.optaſſem,col.2. verſi. ad tertiũ huius primi, lib.3. quibus locis dicit hanc eſſe cõem opi.& iterum conſil.[39. viſis inſtrumẽris, ad fin.lib.4. & conſil.] 105.viſo caſu, col.3.ĩ.4.dubio.[eodem lib.4.Ant. Corſe. in ſuis ſing. in verbo, ſubſtitutio, vbicunq; teſtator.]

teſtator.] & ita prope oẽs præſuppõnunt & ſentiũt.præter eos, quos mox cõtineter tibi citabimus.

89 ¶ CONTRARIVM † enim, videlicet ꝙ donãs non põt huic legi renuntiare, aut aliter derogare, quin locũ habeat, tenet Oldra. cõſi.173. hoc principio, quidam habẽs vnicũ filiũ, in fi. & eius diſcipulus Ioan. And. qui tamen nullam ipſius, vt aliàs ſæpe, mẽtionem facit, in addit. Specu.tit.de inſtru.edi.§.porrò, in addi.vlt.col.eiuſdẽ addi. id eſt, ibi, hoc autem certũ eſt. Alberi.qui ita dicit ſe in quæſtione facti obtinuiſſe, & Saly.hic. idem[Alberi. in l.illud, col.vlt.verſic.eadẽ ratio. C.de ſacro.eccl.& ipſe]Sal.in d.l.j.col.3. ver.quæro.9.quid ſi pater. C.de in offi.don.Ro.ſibi cõtrarius cõſi.269. nõ eſt dubium quod donatio, in fi. Petr.Fer.in ſua pract.tit.forma libel.quo agi.pro dona.in verbo, irreuocabiliter.col.2. verſi.ſed hic inſurgit dubiũ, & iterũ col.ſeq.verſi. patet ergo ex præmiſsis. Nicol.Mil. in ſuo repertorio, in verbo, donatio facta extraneo, & iterum in verbo, renuntiatio, in pen.no.[Io. Berbe. in ſuo viatorio iuris, tit.de reuocã. dona.col.2.verſi.an autẽ iuramentum, vbi etiam dicit, iuramentũ nihil facere.]& Vital.Gamba.in trac. clauſularum.in rub. an legibus inſinuationem exigentibus renuntiari poſsit.char.4. & iterũ in ru.an poſſit renuntiari.l.ſi vnquã.Maria.con ſi.23.circa prædictam conſultationem, col.6.verſi. ſextodecimo probatur. & omnium latiſsimè Fran. Cur.ſenior cõſi.j.incip.circa primũ col.2.verſi.ſed iſtis nõ obſtantibus. cum multis ſeq. & Sozin.ſibi contrarius inter conſil. eiuſdem Cur. conſi. 2.eleganter. col.j. verſi. cui addo, vbi tñ non aſſeuerãter aſſerit, pp auctoritatẽ, vt ipſe dicit, eorum qui ſunt contrariæ opinionis, de quo etiã idẽ Sozi. dubitat.d.conſi. 126.col.5.lib.3. atq; etiam in cõſi. 263. capio primũ, col.vlt.lib.2.vbi dicit, ꝙ licèt cõis opinio ſit, quòd donãs poſsit renuntiare, nõ eſſet tñ hæreticũ tenere cõtrarium. ſed hoc ſine ſcrupulo tenet ipſe Sozin.propterea; ſibi etiam cõtrarius, in re pe.l.cum auus, col.19.ff.de condi. & demon.vbi ediuerſo dicit hãc eſſe cõem modernorum, vt appellat, op.& Vin.Palio. etiã ĩter cõſi.Cur. ſenioris.cõſi.3.inci.& ſi ſubtiliſſimè col.3.[Firmia,in ſuo ĩdice,in verbo donatio reuocat.Carol.Ruin.cõſi. 98.viſa renũtiatione,col.10.nu.22. li.j.& cõſil.107.Ieſu,ad fin.eo.li.j. & conſil.169.de tribus,col.3.nume.12.eo. lib.j.& conſi.173.quæritur primò, col.6.nu.14.eo.lib.j.& conſi.60.de re quidem, col.6.num. 17.lib.3.vbi tamẽ nutare videtur.] & Fran. Cur.iunior conſi.15. circa præmiſſam,col.pen. verſi.præterea & ſecundo. vbi dicit ita vidiſſe ſe conſultum per plures ætatis noſtræ doct.excellẽtiſsimos, & ſubobſcurè Steph.Bertr. ſibi contrarius, conſi. 175.puto ꝙ donatio, ad fin.lib.j.& & conſi.157. ſiue donatio,lib.2. & apertiſſime conſil.280.Chriſti &c. viſo caſu,de quo ſuprà, col.3.nu.9. eo.lib.2.& conſil.20.duo ſunt, col. 2.lib.4.& conſi.135.thema conſultationis.col.vlti.eo.lib.4.[& Paul. Pariſi. ſibi etiam contrarius conſi. 72.videtur dicendum,per totum id conſi.lib.1.cuius conſi.longo poſt noſtram priorem editionẽ ſunt impreſſa, & ibi dicit hanc opin.eſſe æquiorem, benigniorem, & humaniorem, & iterũ conſ.ſeq. donatio iſta.col.4.num. 31.eo.lib.j. Hiero. Gratus conſi.1. Reuerendiſſime, col. pen.nu.65.lib.j.vbi tamen dicit eam rem eſſe adeo obſcuram, vt

indigeat

indigeat conſtitutione imperatoris. Et hanc quoq; partem] dicit æquam Barb. in d.c. Raynutius, vbi ſuprà, licèt contrariam, vt diximus, eodem in loco ſequatur.

90 ¶ Horũ †præcipuũ atq; vnum fundamentum eſt, quia nõ ſola eſt huius l. ratio præſumpta illa, de qua tã multa diximus, voluntas donantis, ſed alia quoq; eſt, videlicet fauor filiorum. At fauori iuriq; alterius nemo renuntiare põt in præiudicium illius, vt teſtatur Accurſius in l. inuitus. §. j. ff. de regu. iur. & Bar. Bal. & alij in l. pen. C. de pact. & in. l. ius publicum. ff. eo. & Imol. in c. ex con queſtione, & ibi etiam Panor. col. 3. verſi. 2. q. extrà de reſtitu. ſpoli. cũ ſimi. Etiam ſi is alter à renuntiante ius cauſamq; habeat. l. qđ de bonis §. vlti. ff. ad legẽ falci. & l. 2. & l. pe. cum ibi no. per gloſ. C. vt in poſ. lega. & qđ not. Bart. in l. hac edictali, in fin. prin. per illũ tex. C. de ſecun. nupt. vbi & hoc dicit ꝓcedere, etiã ſi interueniat iuramentnm. de quo etiam per Cano. in. c. ſi diligenti. de foro cõpeten. & dicam paulopoſt. verſicu. abhinc ſecundo.

91 ¶ Et † hinc quoque ſuboritur alia ratio. Nam cũ non ſola ratio huius l. ſit ea præſumpta ac veriſimilis voluntas patris, ſed & fauor etiam filiorum: certè ceſſante altera tãtum, id eſt, illa præſumpta voluntate, nõ propterea ceſſat huius l. diſpoſitio. cũ altera ratio integra maneat, p l. ſi nõ lex, & ibi Bart. & Bald. qui dicit illũ tex. ad id eſſe meliorẽ, q̃ aliũ quemuis. in iure. ff. de hæred. inſti. & l. liberorũ, poſt princ. & ibi etiam Bart. ff. de iis qui not. infa. cum multis ſimi. & cõcord. à me cõgeſtis in [noſtro tracta. cui titulũ fecimus, Ceſſante cauſa ceſſat effectus] ĩ 20. limita. vnde & tu accipere poteris, ne huc iterum repetam.

92 ¶ Sed † hic parũ attẽde lector optime, vtrũ attẽdẽdus cõſiderandusq; ſit hoc in loco fauor filiorũ, ſi quis ſit (neq; n. negauerim aliquem eſſe) ad hoc videlicet, vt nõ poſſit pater aut tacitè aut expreſſe huic l. renuntiare, & ita etiã nõ poſſit pater donare in præiudicium futurorũ liberorum, qui nondum ſint in rerũ natura, cũ poſſit tñ haud dubiè in preiudiciũ eorũ qui iam nati ſunt, vſq; ad debitum bonorũ ſubſidiũ: & ſi amplius donauerit, valet tamẽ eatenus donatio, & id quidem ſemper, vt nonnullis placuit, aut certè ita demum, ſi fraus abſit, vt plenè not. i l. j. C. de inoffi. donat. Et iſtud quidẽ remedium, quod prorſus eſt in fauorẽ filiorum introductũ, competit non natis ſolum, ſed & naſcituris, per l. ſi totas. C. eod. tit. Quæ igiẽ ratio eſſe poteſt, vt magis poſſit pater filiis natis nocere, quã naſcituris, vtq; pinguius ius habeant iam nati, q̃ naſcituri faciliusque & fortiùs infringatur donatio fauore eorum qui nondum erãt in rerum natura, quàm qui iã erant, niſi quia fortaſſis pater nõ donauiſſet ſi eos iam natos habuiſſet? Et id quide veriſimile eſt, vt iam ſæpius diximus & probauimus. Ideoq; ex huiuſmodi veriſimili & præſumpta mẽte ipſius donãtis reuocatur donatio, nõ autem fauore filiorũ poſtea ſuſceptorum, quibus iã aliud remedium paratũ erat, ſicuti & iam natis, qđ quidẽ remedium omnino fauori liberorum conceſſum eſt, vt ſcribit Bartol. in l. Titia Seio. §. imperator, col. j. poſt princip. & iterum col. 2. verſi. quæro mater & pater. ff. de lega. 2. vbi per hoc dicit in poſtremo loco, ꝙ non poteſt pater illi remedio conceſſo aduerſus inofficioſam donationẽ, etiam interpoſito iuramento, renunciare, † quia qñ con-

tractus infirmatur ratione alterius perſonæ,nunquam iuramento contrahentium confirmatur, † alioqui uergeret iuramentum in diſpendiũ alterius : quod fieri non debet.c.cũ contingat, in fin.extra de iureiurã. & c.quamuis, in fi.de pact.li.6.†nec enim iuramentum unius alteri nocere põt.l.3.§.pe.& l.nam & poſteà §.vl.cum l.ſeq.& l.ſed & ſi poſſeſſori.§.ulti.ff. de iureiuran.[& l.j.in prin.ff.ſi muli. ventr. nomi.] quod poſtremum voluit etiam Bald.in d. §.imperator, & alij quoq;, & idem Bal.in d.l.j. col.4. uerſi. ex prædictis pone,& ibi etiam Salyce.in ix. q.C.de inoffi. dona. & Pet. Ancha. & Imol. in c.vlti, col. pemul. & ibi quoque Ant. col. ulti. extra de donat.& idem Imo.in d.c.cùm contingat,tum col.5.uerſi.aduerte tamen quia quando,tum char.ult.uerſi.attende tamen quia dicit,extra de iureiuran.& Pau.Caſt. conſi.348.tria ſunt quæ videntur, uer. ſecundò uidetur facere, libr.2.& Iaſ.d. conſil. 125.col.3.uerſicu.& præmitto, lib. j.& conſi.141. uiſa longa, col.pen. libr.4.Alex. conſil.55. conſideratis verbis,col.3.uerſi.nec prædictis ob. libr.j. Et hoc planè ex eo conſtat, quòd illud remedium inoſ.dona.eſt contra uoluntatem donantis, vt eſt tex. expreſſius in d.l. Titia Seio.§. Lucius,in duobus locis. hoc autem ex uoluntate ipſius.

93 ¶†Et hanc differentiam,†huius uide licet.l.noſtræ, & remedij quod datẽ contra in officioſam donationem, apertè ſentit Bar.in d.§.imperator. Nam poſtquam illud dixit, quod & nos ſuprà proximè diximus, uidelicet non poſſe patrem renuntiare, etiam cum iuramento, remedio inoffic.donatio.non multo pòſt,uidelicet in uerſicu. quæro utrùm, ſubdit poſſe contrà renuntiare huic l. Illud enim remedium in fauorem filiorum omnino introductum, hoc autem patris, nempe ob præſumptam & verſimilem illam mentem illius . Quam etiam differentiam expreſsè appoſuit Anto. in d.c.ulti. de donati.& nouiſſimè Andr. Alcia. uir à nemine unquam ſatis laudatus,in l.pacta quæ contra.C.de pac. & multi ex iis quos ſuprà citauimus †Et ea apertè hac ratione comprobatur,quòd inofficioſa donatio non reuocatur,niſi poſt mortem donantis,ut dicit Cyn.in d.l.j. C.de inoffi. donat.& dicemus latè in ultim.glo. hæc autem, de qua nunc tractamus, confeſtim natis liberis,non expectata morte donantis, ut hæc l.ſtatuit, & latè etiam dicemus in eadẽ gl.ultim.in princip. Quod non ob aliud fit, quàm quòd prior reuocatur fauore liberorum, ideoq; non niſi eo tempore,quo ipſi erant res donatas habituri. Poſterior fauore parentum,ideoq; confeſtim,& ad ſuum ipſorum commodum, non expectato eo tempore,reuocatur: ut latè dicemus infrà in uerbo, in eiuſdem donantis arbitrio,in principio.

94 ¶Ex quibus†& illud infero à paucis annotatum,quòd etiã ſi filius natus poſt donationẽ, uellet huiuſmodi donationem manere ratam, eamq; approbaret, ea tamen nihilo ſecius ex hac l.reuocaretur,nempe deficiẽte uoluntate patris, ob quã cauſam reuocauit donatio,† vt in ſimili pulchrè uoluit & cõſtãter aſſeruit Bal. in l.ſi cùm uel in utero.C. de teſta. milita.quòd cùm poſthumus ignoranter præteritus rumpat teſtamentum, corruantq; etiam legata aliàs debita,ex auth. ex cauſa.C.de libe. præte.ſecundum opi.Bar.ibi,de qua latiſſimè dicemus infrà in gl.donatione largitus.in quęſt.an hæc.l.habeat locũ in legatis:certè licèt poſthumus

humus

humus approbet teſtamentũ, tñ nõ valet, quia nõ reperitur adeſſe uolũtas teſtatoris naſcẽte poſthumo: † ſicut ẽt dicitur de tacita ſubſtitutione. nam quando mater eſt in medio, licẽt ea abſtineat à pupillari, non tñ ſuccedit ſubſtitutus, quia non adeſt uoluntas teſtatoris. Quod Bal. ipſe dicit nouum uideri, & mirabile, & ſequitur ibi Pau. Caſt. qui dicit ſing. & menti tenendũ, trahitq; ad caſum l. noſtræ. & etiam Ale. Corne. Barba. in addit. Bal. & Iaſ. ibi, & Sozi. conſ. 93. teſtamentum præmiſſum, col. 6. uer. præterea dictam reſponſionem, libr. 4. & hoc quoque nuncupatim uoluit in caſu l. noſtræ Ang. in authen. de immen. donat. §. j. col. 4. uerſicu. item quæro an iſta donatio. & faciunt quæ dicam infrà in uerbo, in eiuſdem donatoris arbitrio, in princip.

95 ¶ † Quod ſine dubio uerum eſſe exiſtimo, ut ſcilicet reuocetur uiuo patre, ſi ipſe uoluerit, etiam ſi filius approbaret donationem, nolletq; eam reuocari. Sed poſt mortem patris uideretur ꝙ filius eam donationem, quam iam uiuo patre approbauit, reprobare non poſſit, etiam ſi eo tempore quò approbauit, nihil iuris in ea re haberet, cũ approbauit per l. rẽ alienã. ff. de pigno. & l. qui balneũ. §. Titia. ff. qui potio. in pign. habe. & l. ſi quis. ff. de actio. empti. & l. pen. ff. de fund. dota. Sed tu tamen ſuper hoc vide quæ ſcripſimus in noſtris legibus connubialibus in gloſ. 7. in uerbo, *de ſon mary*. in 11. q.

96 ¶ Cæterum † vt redeamus ad id ꝙ principaliter tractamus, hæc mea eſt ſententia probabiliorem eſſe eã opi. quæ & expreſſã & tacita huius. l. renuntiatione, adeoq; etiam liberorum cogitatione aſſerit hãc l. tolli, nec ei locum eſſe: nam & alioqui corruerẽt omnium prope ſcripta in materia huius legis quæ ubiq; fundantur in uerisimili aut non uerisimili mente donantis, ad eamq; tanquã ad anchorã in omnibus dubijs omnes paſſim confugiunt, ẽt ij qui alterius opi. ſunt, ut videre licet ex ijs quæ ſuprà ſcripſimus, & infrà quoq; dicemus, & quidẽ tã ſæpe, ut nihil frequentiùs occurrat, quã mẽs & uolũtas donãtis: ſiue quæratur, an hæc l. habeat locum in donatione facta eccleſiæ, aut amico, aut uxori: ſiue etiam an procedat in re qualibet aut parua, aut magna: ſiue item quæratur, in qua donatione obtineat. Quid tandem? nihil hic quæritur, tractatur, diſſeritur, quin confeſtim in medium producatur verisimilis illa aut non uerisimilis mens & uoluntas donantis: per hanc omnia dubia, quæſtiones omnes, oĩa conſilia abſoluuntur, etiam ab iis, quod iam diximus, ſed tamen ſæpius dicendũ eſt, qui ueluti extra mentem ſuã poſiti, mentẽ donantis, quã aliàs ubiq; aſſerũt, hoc uno ĩ loco nihili faciũt.

97 Potest † igitur donans, ut hoc reaſſumam, huic l. expreſſẽ renuntiare, uel tacitẽ cogitando de liberis derogare. Quod tamen tribus aut quatuor modis minimè contemnendis intelligendũ declarandumq; putamus. Primo, ut procedat, niſi donãs dolo inductus fuiſſet ad renũtiãdum. Nã tunc per huiuſmodi renuntiationẽ nõ cenſeretur cogitaſſe de liberis, ea quidem cogitatione, qua huic renuntiationi conſenſum præſtitiſſe videatur, quoniam dolus excludit conſenſum ab ea diſpoſitione, ad quam quis eo dolo fuit inductus, ſecundum no. in l. eleganter, in prin. ff. de dolo. & ita eſpreſſẽ in caſu noſtræ. l. tenuit Soz. conſi. 263. cuius caput eſt, capio primum, colum. ultim. lib. 2. ubi & illud ſingu. addit, quòd ſi dolus non ſit ſufficienter pro-

probatus, ſunt tamen coniecturæ; ex quibus dubium ſit, an interuenerit, necne, certè propter huiuſmodi dubium & in ipſo dubio præſumemus donantem noluiſſe præiudicare liberis, ex doctrina Bar. & aliorũ in l. Titia Seio. §. imperator. ff. de legà. 2. de qua ſupra diximus in n. 66. incipien. ſed hic in quæſtionem, & ſeq. Ideoque & huic l. locus erit. In quo etiam illud not. ex ipſo Sozin. in d. conſil. col. antepen. uerſicu. non omitto etiam, quòd hæc renuntiatio expreſsè facta de hac l. cum ſit contra præſumptam mentem donantis, & res non ſolita fieri, confert cum cæteris indicijs aut coniecturis ad præſumendam mentem donantis, ad præſumendam fraudem aut dolum. † Illud autem generale eſt, vt renuntiatio non noceat, cùm in ea fuit deceptus renuntians ab aduerſario, per gloſ. in l. paciſci contra edictum. ff. de pactis: quam ad hoc ponderat & dicit ſingula. Bal. in ſua margari. in uerbo renuntiatio, col. 2. verſic. renuntiatio non nocet. Quanquam ea nihil mihi ad id facere uidetur. Sed tamen vide Pau. Caſt. qui in eam ſententiam conſuluit conſil. 385. ſiue dicamus, circa me. lib. j. [Et facit quod ſcribit Bal. in l. ſi prædium, col. ulti. uer. ſed nũquid ædilitijs. C. de ædil. act.]

98¶ SECVNDO modo † declara, ut huiuſmodi cogitatio liberorum, uel expreſſa huius legis renuntiatio in donatione facta à muliere, impediat reuocationem ex hac l. ſi ea certior fuerit facta de hoc iure reuocandi ſi ſuſciperet poſtea liberos: Aliàs ei tanquam erranti in iure, & tractanti de damno uitando, ſubueniri debet, per l. error. & l. iuris ignorantia. ff. de iur. & fact. igno. Vt in ſimili dicimus mulierem renuntiantem Velleiano aut alteri remedio, nihil ſibi præiudicare, niſi fuerit de tali beneficio certiorata, ſecundum gl. communiter approbatam in l. ulti. §. ult. ff. ad Velle. & in d. l. ult. C. eo. & in l. ſciendum. ff. de uerborum obligationib. & ubique Doct. & in §. igitur ordinandus, in uerb. interroget, & ibi Bar. in auth. quo. oport. epiſc. & cleri. Dy. Bart. Ro. Alex. Fran. Are. & alios in l. in repudianda. ff. de acquir. hæredit. Cy. in l. 2. in 6. q. & ibi Bald. in q. 4 C. de reſcin. uend. ubi ita dicit Dy. conſuluiſſe. Io. And. & Ant. in c. pen. de empt. & uendi. eundem Io. Andr. in c. ſi diligenti, col. 3. & ibi cæteros poſt eum, de foro compet. & in addi. Specul. tit. de obliga. & ſolu. §. j. in addi. incip. Vbertus. & rurſum ti. de renun. & conclu. §. j. circa medium addi. incip. quomodo huic dicto. Bal. in l. j. in antiq. lect. ante fi. & ibi Soz. in fi. ff. ſi quis in ius uoca. non ier. & in l. qui iure. ff. de teſt. milit. & in l. pe. col. 2. uerſi. hoc uerum & ibi etiam Philip. Dec. col. 6. uerſi. poſtremò no. C. de pact. & eundem Bal. in l. 3. ad fin. C. de decur. li. 10. & in c. cùm in iure, col. ulti. uerſi. & unum ſcias, extrà de offi. deleg. & in l. qui iure, & ibi Ang. ff. de iu. mili. [& conſi. 4. quæritur utrùm, col. j. lib. j. & conſi. 139. factum tale eſt. D. col. ul. li. 2.] & conſi. 166. allegationes hinc inde factæ, uerſic. ad aliud, de duob. reis, lib. 4. & conſi. 193. punctus prohibetur per ſtatutum, in fi. lib. 5. Panor. in c. ſi diligenti, col. 4. extrà de foro compe. Pau. Caſt. conſi. 411. uiſo facto ac dubio. col. j. lib. j. Alex. conſi. 27. viſo libello, col. 2. in fin. lib. j. Vital. Camb. in tract. clauſularum in rub. an mulier poſſit renuntiare beneſi. Vellei. non ſemel. [Guid. Pap. conſil. 122. Ioannes molaris, in 4. dubio.] Lud. Bol. conſi. 45. Samaritana, col. 3. ver. præterea etiam dato.

99¶ Nam

99 Nam † mulier præſumitur ignorare ius ſuum.l.cùm de indebito.§.ſi autem is qui.ff.de prob. & l.2.§.vl. ff.de iur.fiſc. † Renuntiatio autem nõ trahitur ad ignorata ſiue ignota. l.mater decedẽs,in prin.ff.de inoff. teſt.& l.cũ aquiliana.ff. de trãſ.l.ex maleficijs.§. longè minus.ff.de act. & oblig.Imò nec ad ea q̃ quis dubitat,an ſibi cõpetãt,nec ne, per tex. in l.ul.§.ſinautẽ neſcius & dubitãs. C.de fur.quẽ ad hoc no.Bar.ibi non ſemel,multumq; commendat,ac negat ſe alibi ſcire.& Ang.et ibi,qui & ad hoc allegat.l.pro dubietate, quæ eſt vl.C.de condi.inde.ubi dubitanti ſicuti & ignoranti datur repetitio indebiti.& etiam[Bar.con.73.quæritur utrum procurator,col.2.]Bal. î l.leges ſacratiſſimę.C.de lega. ubi dicit per illum tex.quòd æq; parcitur dubitanti ac ignoranti. & id dicit no.dignum. & in c.cùm contingat,col.j.uer.ibi,fuerit deputandũ, extrà de reſcri. vbi ex hoc dicit, q̃ is qui dubitat,ignorat.& in c.ul.circa medium,extra de poſt.præla. ubi etiam dicit quòd dubitatio idem eſt quod ignorantia, ut excuſet[& conſil.74.uerba,col.2.uerſi.& uidetur, lib.j. & conſil.134.in primo teſtamento,col.2.eod.lib.j.& conſi.298. hæc materia,ante ſi.eod.lib.j.vbi ex hoc dicit dubitantem cenſeri eſſe bonæ fidei,ut ignorantem, & conſi. 437.Titius habebat Seiam, colum. ult. uerſic. quæritur ergo, lib. v. & Ang.conſi.94. cùm lis & quæſtio, colum.5. uerſi.illa enim alternatiua.Iac.Alua.in c.j.§.ſi vaſallus feudum,in j.not. etiam per eum text. tit.ſi de feud.fuc.contro.]Rom. in l.nec is.§.hæres. & ibi etiam Fran. Aret.in vl. no. & Iaſ.in v.not.ff.de acqui.hæred.Alex.conſi.37.in cauſa mota.colum. pen. uer. item quia dubius lib.j.& Ioan. Ana. conſi.72. viſis & conſideratis. colum.ulti.& Barba. conſil.16. præclarè ſcripſit. colum.2. lib. 2.Iaſon.in l. naturaliter.§.nihil commune. colum.6.uer. & ad iſtam.ff. de acquirend. poſſeſſio. & in l.apud Iulianum.§. ſi Titius,colum.2.in v.nota.ff.de lega.j. & in l.j. colum.j.uerſi. adde & iterum col.vl.verſi.ex tertia parte.fortius.ff.de condit.indeb.& in l.ult.§. idem quęſiit, col.2.eod.tit.&[con. 67.uiſo ſecundo, col.4.uerſi. quintò facit lib.3.]& conſi.107.in præſenti conſultatione, col.4. uerſi primò dicitur,lib.4.& conſi.160. uiſis & diligenter conſideratis, colum. ult.uerſi.hinc eſt, eo.libr.4.Philip. Dec.in l.qui cum alio,colum.j.ff.de reg.iur. & conſi.180.uiſa renuntiatione, col.v.verſi. tertiò non obſt. Et facit text.in l.2.uerſi. fieri enim poteſt.ff. quis ord. in bono. poſſeſſer.& in l.quandiu, & ibi latè Rom. Corne.Alex.Iaſ.& Deci.C.qui admit.& in l.ſi is ad quem,& in l.repudiando,& in l.hæres inſtitutus,cum ll. ſequen. ff. de acquiren. hæredi. iuncta l.pro hærede,in prin. & l.gerit.ff.eo.& l.auia.C.de iure delib.facit etiam [text.in l.de ſtatu.ff.de teſta.]tex.in l.ul.C.de condi.indebi. Nam & dubitans, ſcire non dicitur. glo.in l.de ſtatu.ff.de teſta.& Bar.in l.admonendi,col.4.ff.de iureiuran. & quod ſcribit idem Bart.conſi.90. dilecto domino,col.3.uerſi.ad quod reſpondetur. [Ideò nec in mala fide eſſe dicitur, gloſ.no. in c.ſi diligenti,in uerbo,bona fides,ad fin.de præſcrip.& in c. ult.in glo. ult.eo. ti.& ibi latè Panor.col.antepe.in 3.quæ. gl.de quo tamen uide Bal.in fin.col. 2.& in l.ſuper longi.C.de præſcrip. longi tempo.Bart.in l.naturaliter, col.2.ff.de acqui.hæred.Ant.in c.ul. & ibi latè Imo. in 9.q.de præſcrip. & omniũ latiſſimè Frã.Bal.in tract. de

de præſcrip. in.2.parte. v.q. princi. primæ partis principa.] Et adeo procedit id qđ diximus,ſ.reuocationem nō trahi ad ignorata,& de quibus dubitatur, vt etiā verū ſit,ſi conſtet quod quis remitteret, ſi ea ſciret haud dubiè ſibi cōpetere, per gloſ. ſingu.in.l.Pomponius ſcribit, in ver.ꝓbauero, in fine.ff.de nego. geſt: quam ad hoc annotat & dicit ſing.Bal.in ſua Marg. in verbo,renuntiatio.col.j.

100 ¶ Et † licèt non ſubueniatur mulieri, niſi in caſibus expreſsis.l.vlt. C.de iur. & facti ignorantia, qua ratione dicebant Richar. in.d.l.cum aquiliana. & Rapha. in.d.l.vlti.ad velleia. huiuſmo renuntiationem Velleani ſine alia certioratione valere,tñ ad hoc reſpōdent doct.vt refert Alex. & alii recentiores in.d.l. ſciēdum.ꝙ ſatis dicitur expreſſum in iure,qñ tractat̃ de dãmno vitãdo per.d.l.error. Ex quo & idē in caſu l.noſtræ, vt ad eā ꝓpiùs accedamus nūcupatim concludit Soz. d.conſi. 263.ad fi.qm̃ nō pōt, inquit, dari ratio diuerſitatis inter vtrūq; caſum, ideoq; & idē ius obtinet.l.illud.ff. ad legem Aquil. Imò,vt ſubdit maior hic eſt ratio, q̃ in Velleiano:qñ non ſit vſquequaque certū, ꝙ poſſit huic l.renuntiari. & idē etiā voluit Ripa,qui tñ Sozin. non meminit, in hac ipſa.l.in 53.q. Et ad huius confirmationem vide Franciſ. Aretin. in l.ſi quis cùm aliter, paulò ante finem [& ibi quoq; Iaſ.col. vlti.]ff.de verb.oblig. dum intelligunt dictum Bart. in l.vlti.§.idem quæſiit.ff.de condi. indebi. de quo paulopoſt dicemus nume.111.quartò declara, procedere in muliere,& minore, & cæteris quorum fragilitas obuiat obligationi.Nam qua ratione facilè contrahunt, eadē quoque renuntiant remediis ſibi aduerſus contractum cōpetentibus.Nam eadem ratio eſt in renuntiante,quæ in contrahente ſimpliciter.l. ſi iudex circunuento.ff.de minorib.nec enim poteſt renuntians ſuam ipſius fragilitatem tollere: id quod etiam intelligit ipſe Bart.conſi.88. in quæſtione inter Frãciſcum,poſt mediū, & Bal. in l.vlt.§. item ſi mulier, in lectu antiq.ff.ad ſenatuſconſul. Velleia,quos ipſe Aret.non citat,& Alcia.in.l.pen. in verbo,antiqui,in.4. cauſa.C.de pactis.

101 ¶ Et † quod dictum eſt de muliere,idem de minore intelligas,cuius etiam renuntiatio, ſicuti nec mulieris,nihil ei obeſt, niſi de beneficio, ſiue priuilegio, aut remedio qđ ei cōpetit,fuerit factus certior, vt per doct.in d.l.ſciendū.ff.de verb.obli. & Bal. in d.l.j. & ibi etiam Sozin. ff.ſi quis in ius voca. nō ier. & in d. c.cū in iure. [& idē Bal. d.conſil.4. col.j.lib.j.& cōſi.47.caſus talis eſt, D.Andreolus,in fin.eo.lib.j.& conſil.148.in caſu ꝓpoſito. col.2.lib.j. & conſi. 179.ad euidentiā, lib.3.& d.conſi.166.lib.4.& conſi. 96.pupillus,lib.v.] & d.conſi.166.lib. 4. & oēs pene quos citauimus ī præcedenti verſi.quoſq; adducemus infrà in hac eadē gloſ.num. 135.incipiē. & in hanc partē facit. † Nam & minor quoq; præſumitur ignorare ius ſibi cōpetens.d.l.cū de indebito.ff. de probat.& d.l.2.§.vlti.cum gloſ. ff. de iur. fiſci, & in l.j.§.vlti.ff. de eden. & not.gloſ.in. §.notandū.i.q. 4.Et ius quoq; ciuile & gētium, vt not. gloſ.in.§.i.in verbo,ſciens, & ibi Ang. in authen. de inceſt. nupt. quam quidem gloſ.admodum not. Franc. Tigr.in l.venia. C.de in ius vocan.& Alex.conſil. 126.viſo proceſſu cauſæ vertentis, col.vlti. lib. 7.Imò veriſimilior & tolerabilior eſt ignorantia iuris in minore, quã

in muliere.l.regula, poſt princ.ff. de iur.& fact.igno. quam ad hoc ex pendit & cõmendat Iaſ.in d.l.ſcien dum.col.12.verſi.ſecundò pro iſta parte.ſed eſt melior tex. cuius Iaſ. non meminit,in l.quãuis in lucro. C.de iuris & fact. ignorã.†.& ideo plus fauoris & priuilegij habet mi nor in reſtitutione in integrum ob ætatem,quàm mulier ob ſexum in beneficio Velleiani, vt eſt text. in l.vlt.ĩ prin.vbi Salye.not.ff. ad Vel leia. vbi ita ſcribit. Nec enim loco minoris vigintiquinque annis cir cunſcripti per oĩa habẽda eſt mulier.& in l.ſi apud minorẽ.ff.de mi norib.& facit quod ſcribit Bal.in.c. cum contingat.col.3.verſic.quæro qñ mulier, extra de iureiuran. & text.in l.de die.§. ſi ſeruus.ff.qui ſa tiſ.cog.vbi ita ſcribit, minori quoque viginti quinque annis ſuccurrendum eſt,fortaſſe & mulieri propter imperitiam, & in l.qui habet, quæ eſt.13.in fin.princi.ff.de tutel. vbi etiam magis ætati q̃ dementiæ conſulendum eſſe ſcribitur.

102 ¶ Et idem † quoq; non abſimili ratione de ruſtico poſſumus dicere ſi renuntiauerit reuocationi donationis ob futuros liberos, niſi fuerit certioratus de beneficio huius l.nã leges noſtræ vbiq; æquiparãt ruſticũ mulieri & minori in iuris ignorãtia: vt in d.l.j.§.vltim.ff.de eden. & in d.l.2. §. vltim.ff.de iure fiſci.qui text. expreſsè loquitur † in ignorãtia ſui iuris.& gloſ.in l. pater,in prin. in verbo per errorẽ. ff.de excep. dol. & Bal.in d.l.j.ff.ſi quis in ius voca.& in l.2.verſi. quæro vtrum hæc.l.C.de fideicommiſſa.per l.vlti.in. prin.ff. de dol.except.& Philipp. Deci.in l.ſi quis id quod,col.6.verſicu. ſecunda cauſa. ff.de iuriſdict. omni.iudi.†. Quinimò magis ſubuenitur ruſtico, q̃ mulieri in iuris ignorantia, vt probatur ex l.iuris. iuncta.l.quicũque. C.qui admitt.ad bonor.poſſeſ.Neque enim mihi ſatisfaciunt quæ ini bi à recentioribus quibuſdam aduerſus id ſcripta ſunt. Ideoq; Cyn. in d.l.2. in.6.q. & Bal.ibi in q.4.C. de reſcinden. vendi. volunt ruſticũ certiorari, vt per renuntiationem amittat remedium illius.l.quod & aſſerit Imol. in.c.pen. col.2.extra de emptio.& vendi.& latè.Alexan. conſil.j.ponderatis his. col.j.&.2. lib.6.

103 TERTIO † declara expreſſam huius l.renuntiationem,aut cogitationem liberorum impedire reuocationẽ quæ fit ex hac l.quantũ ad liberos ex ea vxore naſcituros,quã quis tunc habet,cum donat, non etiam ex alia,quàm forte ducit poſt mortem prioris, vt ſing.voluit.Sozin.conſil.126.cuius initium eſt, viſum fuit primo, col.4.verſi.ex quibus cõcluditur,lib.3.vbi & ita quoque alias conſuluiſſe ſe dicit, ſicuti verè cõſuluit inter cõſi. Fran. Cur. ſenioris cõſi.2.hoc exordio, eleganter & ſubtiliter, col.2.verſi. prima eſt ꝙ iſte donator. Mouetur primũ † quia cũ matrimonium ſit indiuidua viri & vxoris coniunctio.l.j.ff. de ritu nupt.† & quilibet præſumatur viuere vſq; ad centum annos.l. vlt. C.de ſacroſanct. eccle. cũ ſimi. non videtur quis cogitare de aliis liberis,quã ex eo matrimonio, nec niſi reſpectu illorũ renuntiare. nec enim cẽſendus eſt cogitaſſe de alio matrimonio,nec de alia vxore,quã habere non poteſt, niſi poſt mortẽ iſtius,† quam expectare neque ciui le eſt,neque naturale.l.inter ſtipulantem, §.ſacram. ff. de verborum obligationib.

104 ¶ Et † hanc rationem confirma. ex tex.not. in.l.ſi quis poſthumus. poſt

poſt prin.ff.de libe.& poſthu.vbi ſi ex ea quæ alij nupta ſit, poſthumũ ſuum quis hæredem inſtituerit, nõ valet, quia turpis ſit inſtitutio, ob id ſcilicet, vt ibi ſcribũtur doct. ꝙ illam in vxorem habere non poteſt. niſi mortuo marito, quod expectare turpe eſt, per d.§.ſacram. Ex quo conficitur quòd cum donans vxorẽ habeat, nec niſi poſt mortẽ illius liceat aliã ducere.l. eũ qui duas. C. de adult. quã quidẽ mortẽ expectare turpe ſit; nõ cẽſeat de liberis ex illa cogitaſſe, cũ in dubio quis cẽſeri nõ debeat quicquã malo animo facere.l. merito.ff.pro ſocio, cũ ſim.

105 ¶ Deinde † tex. eſt in.l.placet.ff. de libe. & poſthu, quòd ſi in inſtitutione ſit mentio de poſthumo, comprehenditur omnis poſthumus ex quacunque vxore, & id quidem fauore teſtamenti conſeruandi, vt voluerunt gloſ. Bart.& omnes ibi. & idem Bart.in.l.ſi ita.ff.de auro & argen.leg.[Cui adde Alex.& Iaſ.in l. qui filiabus, in princ. illum. col.2. verſi, adde ꝙ etiam hoc. & Iaſ.col. vlti.ff. de lega.j.]. Igitur ſi is fauor ratioq; teſtamẽti conſeruãdi abſit, ius commune eſt in contrarium.l. ius ſingulare.. ff.de legi. Hic autem nõ habet locũ ea ratio, imo potius cõtraria, quia ſi comprehenderetur omnis poſthumus ex quacũq; vxore, ita videlicet quòd etiam natiuitate liberorũ ſecũdi matrimonij nõ renocarẽtur donationes ex huiuſmodi.l. ea res tenderet ad deſtructionẽ teſtamẽti donãtis, ſi ꝙ eſſet, nã fortè filij nõ adirent hæreditatẽ exhauſtã hmõi donationibus, argu. eius qđ ĩ ſimili dicit in.l.j.ff. ad legem falci.& ita ſubuerteretur teſtamentum, non adita ſcilicet hæreditate l..eam quam. C.de fideicom.

106 ¶ Poſtremo † huc, inquit, propiùs accedit quod dicit Imol.in d. l.placet, quòd licèt inſtitutio poſthumi comprehendat oẽm poſthumum ex quacunq; vxore, vt ibi dicitur, tamen exhæredatio non includit poſthumũ ex alia vxore naſciturũ, quia exhæredatio eſt odioſa, nec potuit pater moueri odio poſthumi pp ipſum, ſed fortè pp vxorẽ, quam tũc habebat minime ſibi gratã, vt ĩ ſimili dicit ĩ l.ſi quis in ſuo §.leg.C.de inof.teſ.& in l.Cicero, verſ.ſed & ſi qua.ff.de pœ. Hic vero huius l. renuntiatio ſiue abrogatio eſt odioſa liberis, ſicuti exhæredatio nec potuit mouere donãtè odiũ vxoris futuræ nondũ cognitę, ſicuti nec poſthumi nondum nati. Igitur nihil eſt quod poſſimus dicere patrem donatem intellexiſſe de filiis naſcituris ex alia vxore.

107 ¶ Adde † ad confirmationẽ huius ſententiæ Sozi.tex.in l.ſi quid earum.§.vlti.in fin.ff.de lega.3.vbi ita ſcribitur, quia non eſt ita de poſteriori vxore cogitatum. Cuius auctoritate dicit Bal.ĩ.l.vlt.col.3.verſi.& nota ꝙ ſi talis vxor. C.de indic.vidui. quòd ſi teſtator reliquit vxorem ſuam dominam & vſufructuariam, poſtea vero mortua vxore, quam habebat tẽpore teſtamenti, aliam ſuperducat, ad eam nõ trahitur illud legatum, cũ de ea non cenſeatur teſtator cogitaſſe. Sequitur Franc. Cre. qui hoc dicit ſing. not.8.quid ſi maritus. & Fel.ĩ.c.2. extra de treu. & pac. Iaſ.in l.diuortio.§.quod in anno, col.pen.verſi. vndecimo facit.ff.ſolu.mat.& in l. duobus reis.§. ſi ei qui, col.2.verſ. decimò facit.ff.de iureiu. Phi. De.ĩ c.quoniam Abbas, col.pen.verſ.vndecimo quæritur, extrà de officio. delega.& Catel. Cotta memor. incip.vxor relicta. Sed tu ſup hoc vide [Alex. conſi.170. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter dominã Anto.

to.col.2.verſic.non obſt.etiam iun
ctis præcedentibus lib. 2. &] quæ
ſcripſimus in cõmẽtariis noſtrarũ
cõſuetudinũ.ti.10.§.4.in r4.limit.
108 ¶ Sed † & tu prætereà adde ad
Sozin. quod ſcribit Bal.conſil.239.
quia vltimus paſſus,col.2.lib.3.ꝙ
in caſu authen. ex cauſa.C.de libo.
præte. ſi clauſula codicillaris ope-
raretur vt conſeruentur legata na
to filio ignoranter præterito, ni-
hil tamen haberet virium in natis
ex alia vxore, de quibus cogitare
nec in genere quidem potuit, quia
debemus referre coniecturã volun
tatis ad id qđ veriſimile eſt ſecun-
dum naturalem rationẽ,per no.per
Dy.in l.ex facto,in prin.ff.de vul-
ga.& pupil.& idem quoque conſu-
luit Barb. qui Bal. non meminit,
cõſi.60.illud afferam; col.2.&.3.&
multis ſeq.lib.2.vbi inter alia mo-
netur ex d.§.ſacram, ſuprà allega.
Quanquam in hoc vltimo cõtrariũ
voluit Pau.Caſ.aliud tamen agens
conſ.15.hoc capite, incipiendo à ſe
cundo,col.2.lib.2.Vt interim omit
tam ꝙ qui de liberis loquitur aut
cogitat.debet cenſeri loqui & cogi
tare de liberis primi matrimonij
tantum †ſicut qui de matrimonio
loquitur,de primo tantum intelli-
gere videatur, per text. expreſſum
in l.dotis promiſsio. §. vlti. ff. de
dot.promiſ.& in l.boues.§.hoc ſer
mone.ff.de verborum ſignificatio.
109 ¶ Hoc Sozi.placitum pulchrum
eſt & egregium,ſi verũ ſit, de quo
non parum dubito. Nam haud du-
biè pater poteſt renuntiare huic l.
non ſolum reſpectu liberorum hu-
ius matrimonij,ſed & alterius,ſi vo
luerit, vt & ipſe Sozi. non obſcurè
intelligit, cuius tota diſputatio in
hoc eſt, ꝙ donans non præſumitur
cogitaſſe de liberis alterius matri-
monij,tanquam ſi cogitaſſet, illos
quoque comprehenderet, etiam ſi
id odioſum.neq;.n.odium cõſidera
tur,ſi pater voluerit, quãtũ ad l.no-
ſtrã ptinet, vt planè cõſtat ex ijs q̃
tã late diximus de rõne huius.l.Igi
tur cardo huius rei in hoc tñ verti
tur, an pater donãs cẽſeatur renun
tiaſſe reſpectu omniũ liberorũ cu-
iuſuis matrimonij.Pone ergo ꝙ nõ
dum matrimonio mãcipatus donat,
& renũtiat expreſsè huic l.nũquid
intelligiẽ reſpectu liberorũ futuri
prioris matrimonij tñ,nõ etiã alio
rũ matrimoniorũ? & certe nemo di
xerit, cũ par ſit oĩum qui naſcituri
ſunt,liberorũ ratio, par amor, par
affectio, par ſucceſsio:quæ oĩbus æ-
qualiter defertur, nullo ætatis, ſe-
xus,matrimonii diſcrimine, & qua
ratione voluit donans præferre do
natarium liberis prioris matrimo-
nij,eadem & alterius, ſicuti latè di-
cemus infra in gl.in verbo, filios
non habens, & cum liberos aut fi-
lios vocamus,de quibus lex noſtra
loquitur, omnes omnium matri-
moniorum intelligimus, neque.n.
in hoc leges diſtinguunt, ideo nec
nos diſtinguere debemus.l.in frau
dem, in fin.ff.de teſta, mili.cum ſi-
mi.niſi tñ aliqua particularis ratio
aliud induceret,vt ĩ exhæredatione
de qua loquitur Sozin. poſt Imo.
110 ¶ At†alia,inquit, eſt hic ratio li
berorũ prioris,alia poſterioris ma-
trimonij.nã forte pater habet odio
vxorẽ pñtem,& cõſequẽter liberos
quos ex ea habiturus eſt, p d.§.le-
gis. ob idq; fecit donationem quã
facturus nõ erat. ſi puidiſſet, futu-
ros ſibi liberos ex alia vxore. Igi-
tur nõ ad eos extẽditur hæc renun
tiatio. Et ego certè fateor,ſi cõſtet
veriſimiliter donantem ob id dona
uiſſe,& huic l.renuntiaſſe,huiuſmo
di donationẽ & renũtiationẽ ex il-
lo odio in pñtem vxorẽ & illius li-
beros

beros prouenientem, & ita limitatam, non trahi ad alios liberos: † cũ limitata cauſa limitatum producat effectum. l. in agris. ff. de acqui. rer. domi. cum ſimilib. Ad quod optimè facit, quod uoluit Pau. Caſtr. diſtinguens circa materiam huius l. inter liberos odioſos, & dilectos patri, in l. j. col. 3. C. de inoffi. dona. & quod ſcribit Card. Flo. con. 20. cuius factũ incipit, Iacobus teſtator. de quibus latè dicam in d. gl. in verb. filios nõ habens. unde poteris colligere quid & hic dicendum ſit. Nec tamen omiſerim Iaſo. latiſſimè diſputaſſe de reuocatione donatorum ex hac l. ob natiuitatem liberorum ex alia uxore prouentorum, tribus in locis uidelicet con. 115. Bartholomæus, lib. j. & conſ. 230. factũ ſic ſe habet, li. 2. & con. 171. uiſo inſtrumento dotis, li. 4. ubi oĩbus neruis contendit donationem reuocari alijs quidẽ multis rationibus, ſed nihil omninò dicit, ex quo uideatur feciſſe aliquod diſcrimen inter filios præſentis matrimonij & futuri. Sed unum tñ dicit in ſecundo loco, quod omittẽdũ non ducimus, ꝙ licèt cùm pater donans cogitat de liberis, ut cum eorũ mentionem facit in donatione, non ſit locus huic l. iuxta ea quæ diximus ſuprà n. 73. inci. item intelligitur. Et aliàs ea quę fiũt ſeparatim inter eaſdem partes eodẽ die & loco, cenſeãtur eſſe unus idemq; actus, & quod uni ineſt, alteri ineſſe cenſeatur, ut latè dicemus infr. in uerb. donatione largitus, n. 117. ſed & hoc, & duobus ſeq. tñ ſi pater alicui ſimpliciter donet ſine mentione liberorũ, & eodẽ die & loco & corã iiſdem notarijs faciat aliud pactũ cũ donatario nihil pertinens ad eã donationem, ſed extraneum ac diuerſum, quo mentionem facit liberorum, ut in caſu ſuper quo illic conſuluit, nõ propterea ceſſat huius l. diſpoſitio. nec. n. tunc illi actus pro uno habentur, nec quod uni ineſt, alteri ineſt, cum ſint penitus diuerſi & ſeparati, ſecundum glo. in l. etiam. §. ex cauſa. ff. de mino. & facit l. quædam mulier. ff. fam. erci. & l. ſi ex falſis C. de tran. [Cui omnino adde quæ de hac re latius diximus in tracta. Retract. tit. 2. §. j. in glo. j. quæ eſt in uerbo, in limine contractus, nu. 24. ſed & id ſecundo.]

111 QVARTO †declara, vt videlicet donantis cogitatio de liberis, aut expreſſa huius l. renũtiatio tollat huius l. remediũ, qñ pater ita cogitans aut renũtiãs veriſimiliter ſperat ſuſcepturum ſe liberos, ut quia ipſe vxorq; ſua ſunt iuuenes, bonaque corporis ad gignendum conſtitutione. Secus ſi prius deſperaret, ut quia ipſe uxorq; ſunt admodũ ſenes, diutiusq; ſine liberis in matrimonio ꝑmanſerunt aut ſi quos ſuſceperunt, mortui ſunt, nullaq; ſpes eſt futurorum, †quia fortè uxor eſt quinquagenaria, ideoq; nõ ampliùs, ut credi tur, idonea gignẽdis liberis, per l. ſi ſterilis, in prin. ff. de actio. empt. & l. ſi mater, & ibi Ang. Ful. & alij. C. de hære. inſt. & plenè diximus ĩ noſtris legibus connubialibus. Cõtingit tñ, ut ex ea ipſa uxore (nihil enim iam de futura laboro, propter ea quæ diximus in præcedenti declaratione) contingit, inquam, præter omnem ſpem, ut ſit aliquando, ſecundum. l. ſi maior. ut ex ea uxore, quam prorſus ſterilem, aut iã uiribus ad gignẽdum effœtam putabat, natus ſit ei filius, nihil tale iam à tẽpore donationis opinanti. neq;. n. inopinabilia, q̃ uocamus, ſecũdum naturã cogitare poſſumus, per tex. in. §. & hæc quæ diximus, iuncta gl. in auth. ut hi qui obli. ſe perh. hab. res minor. † Nam & quæ ſunt incredibilia, eadẽ ſunt & non

non cogitabilia.l. antiqui.ff.ſi pars hære.peta.†& quæ non ſunt veriſimilia, eadem incredibilia reputantur.l.Meuius,in prin.ff.de le.2.& diximus ſuprà uerſi.61.ex externis.† nec mens & cogitatio ad id trahitur, quod nunquam fit, aut raròc.c. coram.extra de offi.del. Propterea hoc caſu reuocabitur donatio per natiuitatem huius filij, non obſtante illa patris cogitatione aut renunciatione,quam ob id magis feciſſe vi detur, quia tunc credebat nullos ſe vnquam habiturum liberos, & ita hanc renunciationem tacitam uel expreſſam fore ſuperuacuam,& nullius momenti, quàm ob aliud quicquam,argu.l.non ſolùm.ff.de actio. & oblig.& l.an inutilis,in uerbo,finge.ff.de accepti.prout illam intelligunt,& ad alium no.caſum trahunt Raph.Co.Pau.Ca.& alij recentiores, in l.j.§.ſi quis ita.ff.de uerbo. oblig.Sozi.conſi.98.incip. aliàs con ſului,col.v.lib.3.& eius quod uolue runt Saly. & Fulg.in l.non codicillum.C.de teſta. Et ita obtinet ratio noſtræ legis,quæ eſt, vt ſæpius diximus,quòd non præſumitur quis do nare, ſi cogitet de futuris liberis. nam & hic non abſimili ratione nõ præſumitur iſte deſperans de liberis donaturus fuiſſe, aut in donatione huic l. renunciaturus fuiſſe, ſi non ſic deſperaſſet de liberis. † Eſt enim quælibet renunciatio & promiſſio intelligenda habere locum rebus ſic ſtantibus. l. quod ſeruus. ff. de con.ob cauſ.& l.quæſtio.§.inter locatorem.ff.locat.& dicemus poſteà latius,num.130.incip.ad hæc huiuſmodi. Igitur talis renunciatio interpretanda eſt ſecundum ſtatum, in quo tunc erat donator, videlicet in illa deſperatione liberorũ propter quam donauit:Ex qua deſperatione liberorum ductus fuit ad donandũ, eadem quoque & ad renunciandum l.doli.§.diuerſum.ff. de no.iat. † & quod ſing.not.Guil. Cu. Iac. Bu. & Albe.in l.j.ff.de cond.indeb.quòd ſi ſoluens indebitum renunciat condi tioni indebiti credens eſſe debitum poterit tamen repetere,non obſtan te huiuſmodi renunciatione: quia quo errore ſoluit, eodem renunciauit.quod & idem ferme uoluerunt Bar.Saly.Ang. Paul. Caſt. & recentiores,in l.vlt.§.idem quæſiit, per illum tex.ff.eo.tit.Bart.in l.ſi ex cautione,col.ult.& ibi etiam Bald.in 2. quæſt.& alij.C de non num.pecun. Barto.conſi.88. in quæſtione inter Franciſcum,ver.ad cuius declaratio nem.& conſi.90.dilecto domino, in fi.Saly.in l.pe.C.de donat.& Paul. con.73.incip.licèt iſta domina, col. ult.li.j.& conſi.143.uiſo proceſſu, col.j.lib.2.& Barb. conſi.73.à Ioue principium,col.3.ubi ad hoc dicit ſing.tex.in d.§.idem quæſijt.& cõſ. 76.illud in medium afferam, col.6. lib.3.& Corn.conſi.189.in præſenti conſultatione, col.3. uerſi.pro quo etiam facit,li.j.& conſi.133.cui eſt ſimile initium,col.3.verſi.ideò inſti tutio,lib.3.& conſi.258. quanquam in hac conſultatione,col.4.verſi.ſimiliter ergo,lib.4. Et faciunt no.in ſimili per Bartol.& Aug.in l.ult.ff. ad Velleian.& eundem Bart. Ro. & Franc.Are.in l.ſi quis cùm aliter.ff. de uerbo. obli. è quibus Are. dicit ſin.tex.in d.§.idem quæſijt.& Imo. in c.ſi cautio ext.de fid.inſtr.& in c. pen.col.15. ext. de empt. & vend. ubi dicit ſing.text. in d.§.quæſijt. Alex.[conſi.35.uiſa ſcriptura priua ta,colum.j.verſi.& licèt dicta ſcriptura, lib.j.&] conſi.179. uiſa ſcriptura, col.2.verſi. & licet.libr.2.& Philip.Deci.conſil.180.uiſa renunciatione,colum.pen.uer.tertiò non obſtat.

112 ¶ Et† ita expreſſim in caſu noſtræ. de quo loquimur ne auctoritate ca rere uideamur, conſuluit Soz. d. cõſ. 126. viſum fuit, lib. 3. & inter conſi. Fran. Cur. ſenioris, con. 2. eleganter & ſubtiliter, quibus locis ſuprà cita uimus, in quibus dicit de hoc eſſe ca ſum in c. ult. 17. q. 4. ubi quidam donauit cum nullos ſperaret liberos, & ita, inquit, cogitabat de liberis, quæ cogitatio habet uim renuntiationis. Tñ cum ei non opinanti nati eſſent filij, retractata fuit donatio. Et ſimilis eſt (ut hoc ei addam) text. in legibus Longobar. tit. de ſucce. in hæc verba, ſi quis ſe deſperauerit, ꝓpter ſenectutem, aut aliquam corporis infirmitatẽ, quòd filios nõ poſſit habere, & res ſuas alij thingauerit, poſteaq; contigerit filios legitimos procreare, omne thinx, quod eſt donatio, quæ prius facta eſt, rumpatur. hæc ibi. Sed & hoc dicit Soz. ut ad cũ redeamus, probare text. in l. tale pactũ. §. vl. ff. de pactis, iũctis no. per Gui. Suz. & Albe. ibi, inducentes illũ tex. † ad quæſtionẽ de eo, qui cũ nullos haberet ſperarẽtve filios, acquirebat noĩe fratris, poſtea tñ præter ſpem genuit filios, certè filij ipſi poterunt repetere ea bona nomine patris comparata, per illum text. quaſi uidelicet ille text. qui eſt fundatus in ſimili præſumptione, & coniectura, & ueriſimilitudine, cuiuſmodi & fundatur. l. noſtra habeat locũ nõ ſolũ in eo qui nõ cogitat de liberis, ſed & ĩ eo quoq;, qui cogitat, ſed eſt deſtitutus omni ſpe gignẽdorũ liberorũ. nã non põt deſperare de filijs, niſi qui cogitat, ut dicit probari in lib. 6. Ethicorũ, † licet uerbum ſperare ſit gñale ad cogitantẽ, & nõ cogitantẽ. c. j. & ibi Arch. in uerbo, ſpẽ de elect. li. 6. & diximus ſupra n. 68. inci. nã & ſi aliter diceremus. Sed & quod ĩ caſu d. l. pactũ. §. vl. pater cogitabat de liberis, probatur quoque hoc modo. Nam in ſtipulatione, de qua loquitur, adiecta fuit conditio, ſi filia mea decederet ſine liberis. ex quo facilè deprehenditur, quòd de liberis cogitabat, arg. l. qui filiabus, in princ. ff. de leg. primo, & quæ diximus latiſſimè ſupra uerſi. lxxiiij. item intelligitur. & rurſum. verſic. lxxvj. inci. nec ſolùm ſi de proprijs.

113 ¶ Sed† & idem quoque in caſu de quo loquimur, vt videlicet non obſit cogitatio aut renuntiatio patris, apertè ſenſiſſe uidetur Pau. Caſt. cuius tamen Soz. non meminit, in l. j. colum. 3. uer. unum tamen ſcias. C. de inof. donat. cùm hæc dicit ad uerbum. unum tamen ſcias, quòd propter liberos de nouo ſuſceptos non debet reuocare, niſi ex tacita uoluntate, niſi donator de liberis deſperaſſet, vt quia habebat vxorẽ ſterilem, &c. Vides igĩ ex Pau. ſentẽtia, ꝙ ſi ẽt donantis tacita interueuerit uolũtas, quia ſcilicet cogitauit de liberis ſi tamen deſperabat de liberis, reuocatur. Et idẽ quoq; expreſsè uoluit Fran. Ripa. hic in l. q. & iterũ li. 3. reſpon. c. 15. inci. licèt donatio, col. pe. quibus locis ſolius Soz. meminit.

114 ¶ Et† optimè facit quod in ſimili ſcribit Bal. in l. Titius. ff. de liber. & poſth. dum loquitur de teſtatore habente vxorẽ ſterilem, quæ tamẽ poſteà habuit filios, quorum natiuitate reuocantur legata, nec cõſeruantur ex authen. ex cauſa. C. de lib. prę ter. quod & idẽ uoluit ipſe Bal. in l. filio ꝑterito, ff. de iniu. teſta. & Cor. conſi. 195. in hac cõſultatione, col. pe. uerſi. & maximè hoc procedit, & ſeq. li. j. vbi ingenioſè probat aliud eſſe nõ cogitare de liberis, aliud deſperare oĩno de futuris liberis. & rurſum con. 158. pro deciſione, col. pe. li. 2. & con. 133. in hac cõſultatione, col. 3. lib. 3. & con. 150. prima facie, col. 2.

col.2.verſic.cum itaque, eo.libr.3. vbi etiam facit diſcrimen, de quo ſuprà diximus ex eodem. rurſuſque, conſi.225.antequam aggrediar, col. pen.eo. lib.3. ubi & idem dicit uoluiſſe Dio. Barig.& Bald.à Bartho. in d.authen.ex cauſa. Nec longè abeſt quod ſcribit Bal.conſ.239.incip. quia ultimus paſſus, libr.3.quòd ſi quis conſtitutus in infirmitate, quã ſe deſperat poſſe euadere, legata in teſtamento relinquat cum clauſula codicillari, poſtea illi liberato ab eo morbo nati ſunt liberi, non conſeruantur legata ex d.authen.ex cauſa, nec vi quidem illius clauſulæ codicillaris propter deſperationem futurorum liberorum, ob eum morbũ, quem letalem credebat. Et idem dicit ipſe Bal.in l.vl.col.pen.verſi.ſed quæro nunquid iſta clauſula.C. de codicil. in illis verbis, niſi erronea opinio non habẽdi poſthumum cauſam dederit legato. vide tamen circa caſum d.authen.ex cauſa, Paul. Caſt.conſi.15. libr.2.ubi uidetur voluiſſe contrarium eius quod ſuprà diximus.

115 NVNC Autem reſtat, ut ſciamus † vtrum neceſſe ſit, ut donans expreſsè ac nuncupatim renunciet huic.l.ſiue reuocationi. donationis ob futuros liberos, an uerò ſatis ſit ut generaliter renũtiet omni remedio legum quibus donatio poſſet infringi, reuocari, retractari: ſiue promittat generaliter non uenire contra donationẽ quacũq; ratione, cauſa, vel occaſione, ſiue aliàs generaliter. Et hoc uidetur ſatis eſſe. Nam cogitatio liberorum in genere facit ceſſare hanc.l.vt ſupra latè diſſerui mus in uerſi.78.incip.ſed hic quæſtionis eſt, & ſequen.† Sed qui generaliter renunciat, cẽſetur & in genere cogitaſſe de oĩ caſu, ut expreſſim dicit. Imo.in c.cùm contingat, in 3. membro princ.de iureiur.& iterum in c.j.de commo.& Alex.conſi.3.uiſo inſtrumento, col.3.verſi. fortiùs voluit, lib.j. & dicemus paulo poſt latiùs. Imò verò fortius id debet operari renunciatio generalis expreſſa quàm tacita cogitatio, cùm; plerunque plus roboris habeat expreſſum quàm tacitum, per no.in l.cùm quid.ff.ſi cert. petat.& latiſſimè oſtendimus in noſtris legibus connubialibus, in glo.5.

116¶ Item quia † gñalis renunciatio ſiue liberatio generaliter trahit ad omnia.l.pluribus.ff.de accep.l.emptor.§.Lucius, & ibi glo.& doct.ff. de pactis, Iac.Bu.& Sal.in l.age.C. de tranſac.Bar.& Saly.in l.ſi de certa.C.eo.ti.Bal.in l.tres fratres, in 4. not.& in 2.oppo.ff.de pactis, & iterum in l.ſub prætextu ſpecierũ, per illum tex.in j.oppo.C.de tranſact. [& con.4.quęritur vtrùm, in fi.li.j. & conſ.184.refutatio facta ad fin.li. 4.ubi dicit, quòd generalis renunciatio nullis coarctata terminis refertur ad omnia, per d.§. Lucius.] Ant.& Panor.in c.j.eo.ti.& Floria. inter conſi.Raph. Co. conſi.7. viſis compromiſſo, col. pé. ubi nuncupatim dicit tantum præiudicare generalem renunciationem, quantum ſpecialem.& iterum conſi.ſeq. duo erant ſocij, poſt medium, & conſi. 24.teſtator filio iam nato, col.ult.& Alex.conſi.42.ſuper præmiſſo, col. 4.ver.3.& ſeq.lib.j.& conſi.11.viſo ac vt oportet cõſiderato, col.2.uer. ſed pręmiſſis non ob.& ſeq.li.2.ubi ad hoc multa adducit, quæ tu videre poteris.& Bene.Ca.cõ.165.cũ ut in facto præſupponitur, col.vl. † Ideo nemo cogẽdus eſt facere hmõi gñales liberationes.l.3.§.contrariũ, & ibi Ia.Are.Dy.Old.& Bal.ff.de cõ. iud.tute.Bar.in l.cũ aquiliana, in nl. no.ꝑ illũ.tex.& ibi quoq; Bal. Ang.

& alij.ff.de tranſa. Bal.in l. pactum, in 16.q.C.de colla.Sal.in l.ſicut datam.C.de lib.cauſ.Card.Flo.in c.ſu per eo,extra de tranſ.Ro.conſ. 155. præmiſſum laudum,in ij.dubio, vbi ad hoc dicit ſin.text.in d.§.contrarium,& clanculum Panor. con.114. videtur primo quòd dicta compoſitio,col.2.lib.2.Barb. con.16.præclarè ſcripſit,col.4.ver.ſecūdò præmiſſo,lib.2.& Ale.d.con.2.col.3.ver.& prædicta,lib.2.& Iaſ.in d.l.ſi de certa,col.2.uer.& ideo nemo.& con.9. uenerabilis,col.ul.li.j.& iterum in vl.addi.illius con.& col.ul.[& conſ. 171.uideretur,col.j.lib.2.]

117¶ Nam† & generalia verba generaliter præiudicant.l.ul.in fin.C.de dot.promi.ubi hoc notat Ang.ad id quod Peruſini dicere ſolent, nullus debet effundere uerba ſua, ut capra ſtercora.†Vnde & generalis ſubſcriptio tantum nocet,quantum ſpecialis,vt voluit Bal.in auth. ſi quis in aliquo.C.de eden.Ang.Imo. Paul. Caſt.Ale.Fran.Arè.& Iaſ. in l.ſi ita ſtipulatus fuero ſi Titius.§.Chryſogonus.ff.de uerb.obli.Pet.Anc.cōſ. 242. priùs de uiribus probationis. [vbi reprehendit Bar.tenentem cōtrarium, in l.diuus.§. Senatus.ff.de falſ.]Pau.Caſt.conſi.216.confirmādo quę ſuperiùs ſcripta ſunt, paulò ante fin.lib.j.Ale.in l.quæ dotis col. pen.uer.& ſubdit ibi.ff.ſol. mat. ubi hoc dicit not. & conſi.147.ponderatis his de quibus,col.3.li.2.ubi hanc dicit eſſe communem opin. quicquid in contrarium dixerit Bart. in l.diuus.§.idem ſenatus.ff.de falſis. & Pau.Caſt ſibi contrarius.prout illum multi allegant, conſi. incip.de caſu præſenti fui requiſitus ad fi.ꝙ tamen conſi.non potui reperire. & idem quoque uoluit ipſe Alex. con. 14. viſis & conſideratis, col.4.uer. quintò probatur, libr.6.[& Philip. Dec.in c.q̄m cōtra falsā,col.añ pen. uer.I cōtrariū de probat. & conſil. 447.in donatione, in fi.] Et faciunt not.in ſimili per Bart.in l.etiam.ff. de minor. & Panor.conſi.72. ſaluatoris &c.videtur primò, col.2.uer. ſed his minimè obſtantibus, libr.2. ubi cōſuluit in pulchro caſu de quadam renuntiatione generali.

118¶ Et†hæc quidem omnia optima ratione,ne ſcilicet recedamus à uerborum ſignificatione, quæ eſt, ut uerba generalia generaliter intelligantur & operentur. l. regula.§. ult.ff.de iur. & fac. igno.& l.j.§.cū urbem.ff.de offic.præfect. urb.[& l. j.§.ait ergo.ff.quæ in fraud. cred.& l.ult.& ibi glo.quæ id dicit, & probat procedere in legibus,teſtamentis & contractibus, & ibi quoque Saly.in fin.C.de hære.uel actio.uendi.] Et ſub verbis generalibus omnia comprehenduntur. l. Iulianus. ff.de legat.3. & l.à procuratore.C. mand.& c.2.de obſer.ieiun.& in pulchra quæſtione notat Bart. in l.generali.§.uxori.ff.de vſufructu.lega. & Ro.conſi.44.incip.ex ſupra narrato themate[Etiam ſi maior ratio in uno quàm in alio.l.j.§.quod autem.ff.de alie. & uoluit Sozi.in l.2. §.ex his,in prin. per eum text.ff.de uerb.obli.& Phili. Deci.qui & alio ad hoc allegat in rub.extrà de iudici.col.7.uer.& ex his infertur.& cō. 5.in cauſa dominæ,col.j.uer. confirmatur hoc.& con.20.in cauſa iſtorū col.2.verſi.quartò ut ſuprà dixi.& con.29.cuius ſuperſcriptio incipit, an detur reſtitutio,col.2.ver.primò hoc probatur,& conſi.48.cuius etiā ſuperſcriptio incipit, priuilegium, col.2.ubi illum tex.dicit ad hoc eſſe not.& conſi.61.an vaſallus,col.j. ubi & illum dicit not.Ludo.Gozad. conſi.35.breuiter,colum.2. num.6. Etiamque ita procedit, ut comprehendat

hendat perſonas priuilegiatas.l.in fraudem,in fi.& ibi Bal.ff.de teſta. mili.& Philip.Dec, loco poſtremo ſuprà allegato,&diximus latè in tractatu.Retractuum,titu.j.§.j.in glo, 14.n.96 .ego verò.] Ex quo & illud quoq; exit,quòd tantum operatur gñalis , diſpoſitio quò ad quanlibet ſuam ſpeciem , quantum ſpecialis, quo ad ſuam ipſius ſpeciem.l. Gallus.§. inſtituens , vbi Bald. & Alex, not.uterque in 2.not.ff.de lib.& poſtu.& l.ſi duo , & ibi Bart.ff.de admin.tut.& l.ſi chorus.ff.de legat.3. & l,omnes, & ibi Bald.& Ang.C.de præſcr.30.an.& in c.ſi ſacerdos; extrà de offic.ordin. & uoluit gloſ.in l,ſi quis mihi bona.§.iuſſum , verſi, ſed utrum.ff.de acquir.hære.Signo, conſi.30.factum tale eſt,quidam nomine Arnoldus, col.j.verſi.in oppo. Bart,in l.tres tutores , in prin,ff.de adm.tut.& in l.centurio, col.6.uer. tertia fuit oppo.ff.devulg.& pupill, ſubſtit.Bald.in l.j.C.de neceſ.ſeru, hær.in ſtit.Ant.Panor.Fely.& Phil, Dec.in c.ſedes apoſtolica,de reſcri, Domi. conſ.65. Ieſu Chriſti &c.diſcutiam,col.6.verſi, circa primum. Fulgo.conſ.117.Ioannes quondam de Rapundis,col.3. uerſi.in oppoſitum.Aegid.Bellamer.con.26.in omnibus,col.2.Alex.& Franc. Aret. in l.j.ff.de vulgar.& pupill. ſubſtit.idẽ Alex.conſi. 105. ponderatis uerbis, col.j.lib. 6.& conſ.111,perſpectis literis, col.2.verſi. nec ad hoc ob. & col.ſeq.uer.& confirmo , eo.lib,6 & conſi.235.poſt redditum , col.j.eo. lib.6.Fran.Curt.ſenior conſi.49.recolendæ memoriæ , col.15.uerſi, in propoſito Philip.Deci.conſi.23.cuius ſuperſcriptio incipit, an & quando. col.3.verſi. non ob.quod ibi & con.259.uiſis his,col.2.cum quibuſdam alijs concor.congeſtis à Fely, & Deci.in d.c.ſedes,Nam & & ſemper generalibus ſpecialia in ſunt.l, ſemper in generalibus.ff. de re,iur,

119¶ Et hæc quoq; procedunt in odioſis,ne quis cauſetur hanc renunciationem in caſu l.noſtræ eſſe odioſam . Nam & in materia odioſa lata fit interpretatio,ad hoc , ut diſpoſitio quę gñaliter loquitur,&gñaliter etiam intelligatur,ut ſcribit Ange, in l.ul.col.vl,ver,tertiò quæritur.ff, de conſtit. prin,& Anto, in c,olim, ext.de uer.ſig.quod no.reputat Philip,Dec.[in c,j.col,2.uer.quartò facit,de conſtit,in j.lect.&]conſi.5.in cauſa dominæ , ante fin, Nam licèt materia od ioſa ſit,non tamen excluditur lata interpretatio,quæ ex proprietateverborum procedit,ex tex, not.l.cum lege, & ibi Fran. Aret,ff, de teſta.[& l.filiũ habẽo.ff.ad S,C , Maced.& l.2,§.quid ſi curatores, ff, ad S.C.Tertu. Ant.in repe.c.ulti. in materia extenſionis,in j,fal.quæ eſt in char.pen.ver.fallit primò qñ uerba de conſu.Dom.in c.j.de tempor, ordin.lib.6.&] Calder. loquens in materia diſpenſationis,conſi,j.ti.de conſangu.& affinit, in prin, de quo & per eũd: Dec.[in d.c.j.ubi ſuprà de conſtit.& in d.c.ſedes,col.2.in 3, not.de reſcrip.]con.115.uiſo tenore & conſi.258.in caſu domini Franciſci,col.3.& conſi,289,non eſt par ui ponderis,[col.vl,uer. ſecundò reſpondetur.& conſi.353.in caſu propoſito,col.2.uerſi,ſed tamen prædictis.[& Ludo. Gozad, conſi.59.prima facie,col,3.num.13,& conſi.66, quod eſt eiuſdem initij.col,ul,n,23, Et id deniq; procedit in materia ſimul odioſa,ſimul & pœnali , gloſ.in c,contra Chriſtianos,in uerbo,procedendi,de hære,lib,6.Ludo, Goza, conſi,19.dubitatum,col,4,n,17,ubi & ad hoc citat,d,l.cum lege.ff.de teſta.& conſi.51.in hac cauſa , col,7, nu.14.& conſi,103, uidetur primò,

col.j.nu.9. Sed & d.glo.in d.c.contra Chriſtianos,probat id etiam procedere in correctorijs. quod & voluit Imo.in l.ſi uerò.§.de uiro. col. 2.ff.ſol.mat. Alex.in authẽ. ex teſtamento,col.3.ver.ſolùm reſtat.C. de collati.Hiero.Gratus conſi.59. conſultus,col.2.ver.præterea alia ratione,lib.j.& conſi.95.quidam canonicus,col.2.n.14.eo.lib.j.

120 ¶ Ideo † ſalubriter monet Bald.in l.pactum quod dotali,in 17.q.C. de colla.vt caueant ſibi renuntiantes à uerbis generalibus, ne in promptũ ex effuſo ſermone periculum incidant,ſecundum tex.in d.l.ul.in fin. C.de dot.promiſſ.[& ut dicit Bald. per illum tex.con.186.generalitas, in prin.lib.4. verborum generalitas periculum ſæpe generat.Ideo] ſibi debent imputare generaliter paciſcentes,ſi non cogitauerint ſub uerbis generalibus omnia comprehendi etiam non cogitata,ut dicit idem Bal.in d.l.tres fratres, de pact. & in d.l.ſub prætextu.de tranſa.dũ reſpõdet ad l.cum aquiliana.ff.de tranſa. qua cautum eſt, generalẽ trãſactionem non trahi ad incognita,ut videlicet intelligatur,quãdo quis nec in genere quidem cogitat.In dubio autem videtur quis propter verba generalia in genere ſaltẽ cogitaſſe de omnibus,arg.l.qui iure.ff.de teſta. milit.& ita illã l.intelligit Bar.in d. l.ſub prętextu, in prin.qui & idem voluit in d.l.ſi de certa,circa mediũ uerſi.quæro vlterius,& ibi Iaſ. col. vlt.verſi.ſecundò quærit.C.de tranſact.& voluit Ang.in l.qui iure militari.ff.de teſta.& in l.qui Romæ.§. duo fratres.ff.de verbo.oblig.Imo. & Alex.ſuprà allegati in verſic. abhinc.v. & præterea idem Imo. in c. conquerente,col.14.extrà de offic. ordi.Pau.Caſt.conſi.30.ſuper puncto iſto plura,in fin.li.j.& Alc. conſ. 42.ſuper præmiſſo themate, col.4. ver.quartò lib.j.& d.conſi.11.col. 2.uer.ſed præmiſſis,& multis ſeq.li. 2.& Fran.Aret. conſi.33. conſultatio præmiſſa,col.pen.ver. ſed dubiũ facit.& Sozi.conſi.103.in caſu conuentionis,col.4.verſi.ſed tamen his non ob.lib.3.ubi multæ concor.afferuntur.

121 ¶ Ex † quibus fit ꝙ per renuntiationem huiuſmodi generalem omnis legum auxilij,& ſimiles, cenſetur eſſe renuntiatum beneficio ſenatuſcon.Velleiani,ut uoluit Bar.in l. ſi ſub conditione,col.5.verſi.quæro quid ſi nõ renũtiauit.ff.de teſt. tut. & in authen.matri & auiæ, col.pen. ver.quæro quid ſi nõ renũtiauit, & ibi ẽt Bal.& Saly.C.quã.muli. tute. offic.& Fran.Areti.d.conſi.33.conſultatio prẹmiſſa,col.pen.ver.ad tollendum. Quanquàm contrarium in hoc voluit Bal.ipſe alibi,niſi, vt dicit, ea renuntiatio fiat de conſcientia iuris,vt in matre ſuſcipiente tutelam : in quo caſu loquuntur Bart. Bal.& Saly.vbi ſuprà aliàs ſecus, ut dicit ipſe Bal.in l.j.in j.lect.ante fin. ff.ſi quis in ius voc. non ierit. Sed quicquid ſit Bart.in illis duobus locis tenet per huiuſmodi generalem renuntiationem cenſeri renuntiatũ beneficio non incarcerandi,id quod etiam voluit Saly.in d.auth. matri. & auiæ & Ro.in l.ſi uerò.§.de viro. in 2.prin.fal.ff.ſolu.ma.& ĩ l.pleriq; & ibi etiam Ale.col.vlti.Soz.col.6. ver.ſecũdus caſus, & Iaſ.etiam col. ul.ff.de in ius vocan.& Matheſa.qui hoc reputat mirabile, in no.109.incip.nota caſum quotidianum.& Iaſ. in l.ſi ego,col.2.ver.adde tu notabilẽ effectum.ff.ſi cert.pet. ubi hoc dicit ſin.& no.& in l.ad egregias,col. 2.ff.de iureiu.& Soz.cõ.126.diligẽter,col.2.ver.confirmatur hoc, li.j. ꝙ repetitur conſi.180.lib.2.† Item

&

& beneficio quoque cedendarum actionum, vt per multa probat ipſe Soz.conſi.200. quoniam ex forma, col.pen.ver.ſeptimò certum eſt, li.2.ꝙ repetitur conſi.125.lib.4.& ante eum Ang.quem ipſe allegat, in l.2.C.de fideiu.& ante vtrũq; Bal.quẽ nullus allegat,con.4.quęritur vtrũ, li.j.poſt vbi multa hincide allegata tandem concludit hoc de rigore iuris eſſe verius[licèt aliud ſit æquius & non obſcurè Corne.conſ.51.licèt in hac, col.3.in litera,m.& n.lib.2.] & nouiſſimè Philipp.Deci.in l.ult. in prin.col.4.ver.illud tamen notandum eſt.ff.ſi cert.pet.& conſi.27.cuius ſuperſcriptio incipit, exceptio cedendarum, vbi & Soz. non allegat.& conſi.[446.viſo eleganti conſi.poſt princ.& conſi.]452. viſa inſtructione,colum.pen.verſi. ultimò aduertendum, & Math. Afflic. qui nullum citat,deciſi.182.quia regia, colum.ulti.verſi. ſed meliùs. Licèt diuerſum cenſuerit Bald.ipſe in l.ſi diuerſa,poſt prin.C.locat.& Roma. conſil. 472. in eo quod quæritur. col.2.verſi.ſecundum obſiſtens, & Alex.in addi. Bar.in l.hi qui.ff.de fideiu.& in l.ſi ex duobus.§.ſi à Titio ff.de duo.reis.& conſ.116.viſis quę ſubtiliter,col.vl.lib.6.& conſi. 196. perſpectis narratis,col.ult.eod.libr. 6.†Atque etiam beneficio excuſſionis ex authen.præſente.C.de fideiu. aut aliàs,vt tradit Philip.Dec. in d. l.vl.vbi ſuprà,ſi cert.pet.[& d.conſi.27.col.2.ver.& nunc intelligis.] & ante eum Franc.Aret. quem non allegat.d.conſi.33.conſultatio præmiſſa,col.pen.verſi. ſed dubium facit, iunctis pręcedentibus, & ante utrunque Bal.in l.j.col.3.ver.pater qui cõſenſit.C.de conue. fiſci. debi. lib. 10.quem nuncupatim ſequitur Alex.conſi.32.in cauſa executionis, col.4.ver.ſecundò principaliter,lib. 4.& conſi.34.conſultus aliàs, col.j. verſi.4.ad exceptionem, eo.libr.4. [Quanquam contrarium videtur, ſentire Ro. conſi. 211.allegationes, cùm dicit quòd fideiuſſor qui promiſit ſoluere ſine aliqua exceptione, non intelligitur renũtiaſſe dicto beneficio,per multa quæ ibi allega. & ſequit̃ Iaſ.in l.j.col.2.C.de ſacroſ. eccleſ. & Hippol. Marſil.ſing.332. credo te ſcire.] † Idem autem dicit in beneficio diuiſionis. [ut ſcilicet per renuntiationem generalem cenſeatur ei renuntiatum.Imo.con.46. in caſu præmiſſo ante omnia ad fi.] Fran.Aret. ubi ſupra & Gui. pap.q. delph.367.in aliquo. vbi etiam idẽ dicit de omni beneſicio ordinis. Item & beneficio.d.l. pleriq; de in ius vocan.ut per Iaſ.ibi,col.4.verſi. 13.limita.id quod etiam non obſcurè videntur intellexiſſe Ro.Alex. & Soz.ibi.† Et beneficio.l.de his.ff.de tranſact. vt per Alex. conſi.11. viſo ac ut oportet cõſiderato,col.v.ver. pondero illa verba, iunctis præcedẽtibus.li.2.& Soz.cõ.200.quoniã ex forma,col.pen.ver.7.certum eſt, li. 2.& Philipp.Deci.d.conſi.452.†Atque etiam beneficio reuocandi ob inſinuationem nõ factam. ut voluit Corn.conſi.54.in themate pręſupponuntur,col.3.ver.item verbum liberè,li.3.& Fran.Are.conſi.17.conſideratis,col.6.ver. & licèt in iuramento.†Et deniq; beneficio non cõueniendi vltra quàm facere poſſumus, vt conſuluit idem Cor. conſi. 128.circa hanc conſultationem,col. 3.ver.confirmantur prædicta, lib.3. Et generaliter cuilibet, beneficio ſpeciali ratione indulto, vt reſpõdit Fran.Cur.iunior conſi.18.memoria repeto, col.6.[& ante eum Franc. Are.d.conſ.103.breuitas,col.3.ver. ſecundò hoc probatur, per not.per Bar.in d.l.ſiquis ſub cõditione.ff.de

teſt.tut. & Saly. in authen.matri &
auiæ.C.quand.mul.tut.offic.idq́; di
cit probari.in l.vlt. eod.tit. & in.§.
qui vero, in authen. vt mat. debi.
& cred.] Etiam ſi ex ſtatuto,non ex
iure communi cõpetat, vt per Ro.
conſ.251.incip.clariſſime. & Dec.
d.conſil.452.

122 CONTRARIVM † tamen in ca
ſu noſtræ.l.voluiſſe videtur Oldra.
conſil.95. cuius initium eſt,ex for-
ma iſtius,col.2.dũ loquẽs de hac.l.
noſtra, licèt ad aliud propoſitum,
aſſerit non rationis eſſe per verbo-
rũ generaliũ anguſtias filios paren
tũ bonis fraudari, p hæc ſentiẽs nõ
obſcurè.verbis generalibus nõ vi-
deri renunciatum huic.l.Sed & hoc
apertius voluit Bal. in l.j.in vlt.q.
C.de inoffic. donat. & apertiſsimè
Ro. qui in id edidit, conſi.269. non
eſt dubiũ.& Paul.Ca.conſi.435. ſu-
per hoc puncto plura vidẽtur, col.
vlt.lib.2.Sozi.conſi.147. viſa facti
contingentia, col.5.verſi. præterea
in terminis,lib.j.& iterũ cõſi.53.vi
ſo inſtrumento, col.j.lib.4.Bartho.
Cæpo.in l.irritã, quæ eſt vlt. verſi.
& adde ꝙ per renuntiationẽ.C.de
vſucap.pro donat.& Iaſ.conſi.230.
factũ ſic ſe habet,col.4.verſi. quar-
to pro confirmatione.lib.2. Steph.
Bertran.conſi.135. thema conſulta
tionis, col.vlt.lib.4.& Fran. Curt.
iunior conſi. 15. circa præmiſſam,
col.pen.[Carol.Ruin.conſi.98.vi-
ſa renuntiatione, col.10. num.22.
lib.j. & conſil.107. Ieſu, ad fin. eo.
lib.j.& conſi.169. de tribus. col.3.
nu.13.eo.lib.j.& cõſ.173. quæritur
primò,col.6.verſi.ſecundò reſpon-
detur, eo.lib.j. & conſi.2.quæſtio,
col.3. nu.4. poſt medium, lib.3.&
cõſ.60.de re quidẽ,col.6.nu.17.eo.
li.3.] & Ripa.q ſolũ Ro. ꝓfert hic
in q̃ſtio.52.& Andr.Alc. in l.pen.in
verbo,antiqui,in fin. C.de pactis.

123 ¶ Mouetur † autem ipſe Ro.qui
de hac re copioſius cæteris loqui-
tur,is rationibus.Primũ.n.trãſactio
non trahitur ad nõ cogitata.d.l.cũ
aquiliana.& l.aquiliana.ff.de tran-
ſact.& l. vlt.§. idem quæſiit, & ibi
doc.ff.de con.indeb. & c.cum inter
de renun.Cui adde qđ voluit gloſ.
in l.tres fratres.ff.de pact. in vna ſo
lutione quã dat ad l.qui Romæ.§.
vlt.ff.de verb.oblig.quòd gñalis re
nuntiatio nõ trahitur ad ius quod
quis verſimiliter ignorat ſibi com-
petere.& eam approbat Bartho.ibi
& Cardin. Flor.conſi.92.nobiles vi
ri,col.6.verſi. item etiam ſi valuiſ-
ſet.At ĩ dubio. vt redeamus ad Ro.
nõ p̃ſumitur donãs cogitaſſe de li-
beris, per not. per Bart.in.l.Titia.
Seio.§. imperator. ff. de legat.2. &
ſuprà latè diximus verſi.66. incip.
ſed hic in q̃onem vertitur, & aliis
ſeq. Sed huic rõni ſatis rñſum eſſe
videtur ex iis quæ nuper diximus,
quòd per verba generalia videtur
renuntians cogitaſſe de liberis in
genere, quod videtur ſufficere, vt
diximus ſuprà num. 78. incip. ſed
hic quæſtionis eſt, & ſeq.

124 ¶ Item † beneficium,inquit Ro.
alicui cõceſſum cauſa miſerationis
& pietatis, ad hoc vt excludatur,re
quirit verba nõ ſolũ ſpecilia, ſed &
ſpecialiſſima, vt voluit Cyn.in.l.j.
in fin. C.quan. impe. int. pupil. &
vid.& Bal.in.l.j.col.vlt.ff.ſi quis in
ius vocat. non ier. Id qđ reputat
ſing.Ro.vbi ſuprà.Et idem voluit,
vt id Ro. adiiciã,Signo.cõſi.234.in
q̃one p̃ntibus intercluſa, col.j. per
text.in authen. qua in prouincia.C.
vbi de cri.ag. opo. iuncta.d.l.j.C.
quan.impe. & facit qđ p.d.l.j.vo-
luit Imo. in.c. ſignificantibus. de
offic.delega.& ipſe Signo.con.176.
quæſtio ꝓponitur,col.2.verſ.ſed in
caſu noſtro. & conſ. 231. Titius lo-

cuplex

cuplex,poſt mediũ, verſi. prætereà generalis diſpoſitio. & Card. Flor. conſi.136.factũ ſic ſe habet, vacantibus,col.5.verſi. item in.c.dudum. Sed beneficiũ huius.l.eſt huiuſmodi,cum l.ipſa videatur miſereri parentis, qui veriſimiliter & ex pietatis cõiectura cẽſetur malle rem donatã ad liberos, ſi quos habiturus eſt,peruenire,quã ad extraneos, & ſi de illis cogitaſſet, veriſimiliter non donauiſſet, aut conditionẽ reuocandi appoſuiſſet.Sed & ad hanc quoque rationem dici poſſet, quod ad præcedẽtem dictũ eſt, ſcilicet ſatis eſſe,ſi in genere cogitauit.

125 ¶ Deniq; † beneficiũ quod alicui cõceditur à lege ratione exuberantis fauoris,requirit ad excluſionem ipſius ſpecialẽ renuntiationẽ, per text.in.d.l.j.& ibi etiã Bal.ante fin.ff.ſi quis in ius vocatus non ier. Verùm ad id quoq; dici põt, aut eã rationem,ſi vera ſit, non eſſe in omnibus perpetuam, aut id beneficiũ minimè concedi ratione exuberantis fauoris,cum ſatis ſit. vt diximus in genere cogitaſſe, niſi id potius falſum ſit, quod non admittimus, cum ſit ex omnium, præter vnius Parpal. ſententia, vt ſuprà diximus.

126 ¶ Ad † huius tamen poſterioris partis, quæ ſpecialem renuntiationem requirit comprobationem, & illud addi poteſt, quòd huiuſmodi generales renuntiationes plerunque apponuntur cum parua cognitione, & ſepiſsimè ex quadam conſuetudine notatorium magis, quã quòd ita partes conueniant, ut atteſtatur Ang.conſ.253.domina Anconia, col.penult.uerſi.primò quia dicta mulier.& Cardin.Flor.conſil. 120. Titius obligauit ſe, in fin. ubi ex hoc dicit† quòd tales renuntiationes debent ſtrictè intelligi, & ſequitur Sozin. conſil.103. in caſu conuentionis,col.3.lib.3.& ex recentioribus Philipp. Deci.conſil. 352.uiſo puncto, colum.pen.uerſi. quia reſpondetur,& conſi.379.requiſitus,col.2.uerſi. ſed tamen his non obſtantibus, & alibi ſæpè.& ante eos idem uoluit Bald. conſi.4. quæritur utrum,lib.j. Ideoque attendi non debent, ſed pro non poſitis ſunt habendæ, ſecundum Bart. in l.j.in.6.q.in fin.ff.de iure.Codicil.& Bal.ĩ l.quoties, col.j.ver.mõ reuocatur in mediũ,in fin. C.de hæred.inſtit. Angel.conſi.364. Pierus fecit ſuum teſtamentum,col.3. Anto.in c. Quintauallis, chart.pen.& ibi Panor.col.17.uerſi. ſed quia notarij ex conſuetudine, ubi loquitur de quibuſdam renũtiationibus ext.de iureiur. Idem Anto.in repe. c.cum contingat, & ibi quoque Panor. chart. ulti.uerſi.nonus caſus, eo.tit.& conſil.52. nota ergo dubitatio,in fin.& idem Panor. in ſua diſputatione.incip.ſtante ſtatuto,col. antepen. Imol.in.l.ulti.ff.quemad. teſ.ap.Pet. Belluga. ipſius diſcipulus in ſuo tractatu, quem inſcripſit Speculum principum,in tit. de iuramen.col.11.Barb.in.l.j.§. ſi quis ita,col.15.uerſi. item ſæpenumero, ff.de uerbo.oblig. & conſi.42.illud in medium afferam, col.8.lib.j.ubi etiam loquitur de clauſulis renuntiationum, & iterum conſil.48. illud adferam in medium, colum.7. eod.lib.j.& conſi.58.clementiſſimi dei patris,col.8.eod.lib.j.& conſil. 16. præclarè ſcripſit, poſt princip. lib.2.conſi. 34. præclarè optimus, col.15. item do aliud reſpõſum, eo. lib.2. & conſi.43. ſempiterna. col. 7.uerſi. capio modo, eod.lib. 2.& conſi.52.ſcripſit luculenter, col.2. &.3.eo.lib.2.conſi.60. illud adferã in mediũ, col.j. eod.lib. 2. & cõſi.

80.illud adferam,col.6.verſi. faciat etiam quod pulchrè,lib.3.& conſi. 52.viſo celebri,col.9.libr.4.& inter conſi.Calca.conſi.27.clementiſſimi dei patris, col.5.verſi.capio nunc tertium.& inter conſil. Fran. Curt. ſenioris conſil. 67. ſapienter optimus,col.vj.verſi.& ſi quiſpiam dicat,vbi hoc dicit ſing. & alibi ſæpe. & Corne.conſi.126.licèt in hac,col. 2.ver.& confert,lib.j.Alex. [conſi. 141.ponderatis,col.vlt.lib.j.&] latè,niſi is Barb.ſit,inter conſi.illius, conſi.52.circa hanc dubitationem, col.7.verſi.& facit ſimile,& ſequen. libr.4.Soz.loquens etiam in renuntiationibus.[conſi.250.in cauſa bononienſi,ad fin.lib.2.&]d.conſ.103. col.3.verſi.item ſi quictatio.libr.3. [& conſi.93. teſtamentum præmiſſum,col.7.verſi.dicit præterea Bar. libr.4. & Vincen. Pal. inter conſil. Fran.Curt.ſenioris,conſi.3.& ſi ſubtiliſſimè, col.2.verſi. conſideraui.] Steph.Bertrand. conſi.170. ponitur in facto,nu.6.& ſeq.lib.j.& conſi.71 ex tenore,nu.7.& multis ſeq. lib.3. & Philipp.Deci. conſi. 180.viſa renuntiatione col.pen.verſi.& primo non obſtat.& conſi.304.pro uera reſolutione, col.5.verſi.ſecundò non poteſt reſponderi,vbi dicit hanc eſſe communem op. & rurſus, conſi. 399. concluſionem, col.3.verſi. ex his ſuadetur,[& Ludo.Gozad.conſ. 80.in hac cauſa,col.2.verſi.ſecundò conſidero, & Franciſ. Curt. iunior conſi.101. præſupponitur in facto, col.ult.ver.præſupponitur in facto. li.2.]Quam ſententiam ſequi debemus, quanuis Barb. ſibi contrarius contrarium tenuit in c.quò ad tranſlationem,extra de offi.deleg.& cō. 6.ubi Chriſtus,in fin.lib.3.& conſi. 54.illud in medium,col.pen. eo.li.3 & conſi.58. omnipotentem, col.9. lib.4.Tu tamen uide interim Alex. conſi.125.viſis & conſideratis, col. pen.uerſi.nec obſtat quòd notarij. [j.quod repetitur, conſi.53.libr.3. & eundem] conſi.j. ponderatis his, col.6.verſi.& licèt quidem, libr.5. & Corne.conſ.150.prima facie,col. 3.uerſi.nec etiam obſtat,lib.3.& Alciat.in d.l.j.§.ſi quis ita,in 3.not.ff. de verb.oblig.& Lancel Gali.in l.j. in princ.col.2.ff.de verb.oblig.[ſed ita tamē vt non prętermittas quod uoluit glo. in authen.ut matri & auiæ, in verbo, Velleiani C.quand. mul.tut.offic.quòd iſtæ renuntiationes generales ſunt paruij momenti, uti etiam dicit Spec.titu.de renun. & conclu. §.j. verſicu. item generaliter.]

127¶ Vtiam non mirum ſit quodvò luerunt doc.generaliter renūtiationem omniū remediorū quibus quis poſſit venire aduerſus contractum, nō tollere remediū l.2.C.de reſcin. vendit.Hoc.n.magna authoritate affirmant in ea ipſa l.Nicol. Mat.Bal. in v.quæſt.Pau.Caſt.col.2.ver.quinta concluſio. & nouiſſimè Pantal. Cald. ī repe.col.17.ver.decimoſeptimo extend.& etiam Bar.in l.ſi quis cum aliter in fin.[& ibi quoq; Iaſ. col.vlt.]ff.de verb.oblig.Bal.[con. 315.ponitur quòd antiquitus, col. 2.uer. item non ob.lib.3.dum allegat Bart.ubi ſuprà, & rurſum idem Bal.]conſi.441.uiſis ſtatutis, col.j. verſic.in contrarium videtur.lib.5. Ant.ī d.c.Quintauallis, in vij.caſu, extrà de iureiur.& d.conſi.52. nota ergo, in fin.Imo.in c.pen.extra de empt.& vend.Alex. conſi.j.ponderatis his quæ in themate, col.2.ver. poſſent etiam prædicta, libr.6.Soz. con.48.viſo inſtrumento, col.j.ver. tertiò poteſt defendi li.4.Fab.à mōtē S.Sa.in tract.de empt.&uen.in 3. q.8.quæ.prin.[& Philip.Dec. conſ. 60.cuius ſupſcriptio incipit,Si quis

fuit

fuit læſus,in prin.& Ant.Burgo.qui id dicit ſingul.in c.cùm cauſa col.6 ver.ſexto ſit, extrà de empt.& vendit.] Et id ferme tenent omnes præter Pau.Caſt.con.387.per ſupraſcriptum, in fin.lib.2.& Barb.conſi.21. clementiſſimum Deum, col.vlt.lib. 4.Vide tamen Alex.[conſi.42.ſuper præmiſſo themate,col.2.ver.quartò cùm præſumatur,iunctis his quę tradit, col.antepe.uerſi. non ob.quartum arg.lib.j.&] conſi. 133. ſuper quæſitis,col.3.verſi.& eò fortiùs,& uerſi.ad hoc etiam lib.5.Iſta autem reuocatio,quę fit beneficio l.noſtrę non minùs fauorabilis eſt, quã quæ fit ex d.l.2.& fortè etiam fauorabilior, & haud dubiè naturæ conuenientior,quæ filios anteponit extraneis,præſertim ĩ rebus merè gratuitis,de quibus l.noſtra loquit̃,vt poſtea dicemus,unde ẽt hæc fit ipſo iure,ut latè dicemus in verbo,reuerta tur,in prin.illa aũt nõ niſi reſtitutione in integrum,ut not.in d.l.2.

128¶ Adde † & quod ſcribit Cald.cõſ. 5.an habens, ad fi.tit.de præbend.ꝙ renuntiationes ſint ſtricti iuris,nec in eis ueniunt niſi quæ ſunt expreſſa[quem vbiq; citat Philipp.Dec.& inter alia loca,conſi.452.viſa inſtructione,nu.21.& ſeq.& conſi.460.viſo puncto & dubijs,nu.6.] Nam ut dicit Soz.conſi.96.uiſo proceſſu, in fi.lib.j.de natura renũtiationis eſt, ut reſtringatur,per l.ſi ex pluribus ff.de ſol.& l.emptor.§.Lucius ff.de pactis, & utrunq; uoluit Pau.Caſt. conſi.86.dubitatio,col.2.ver.tertia ratio,lib.j.Adde inquam, quod no. Bal.in l.j.in ul.no.C.de edi.di. Adr. tol.† ꝙ conſtare debet renuntiationem cum effectu factam eſſe, qui ea nõ præſumit̃.Quod & voluit Guil.à monte Lau.in extraua. ſuſcepti regiminis,in verbo uoluerit, ti.ne ſed vac.& Imo.cõ.49.in caſu præmiſſo, in duobus locis. Et ita ſanè, ut nec ex actu quidẽ ꝓximo pſumatur ſecũ dũ Car.Flo.cõ.30.in hac dubia quęſtione,col.3.ver.pro hoc, quia ſicut & eſt bonus text.quem ipſe allegat in c.ſanè,cum glo.in verbo,ſuſtinere,in fi.& in c.veniens,& in c.ſuper hoc, de renun. Et faciunt not. per Bal.in l.vl.ver.& eſt argumentũ C. ad l.fal.Ang.Imo.& Ro. in l.damni infecti,quæ eſt eius initij in eo. tit. poſtrema §.cũ parietem ff.de dam. infect.Alex.conſi.27.attentis narratis,col.2.ver.& quod non ſit, lib.3. & Steph.Bertrã.con.95.Chriſti &c. uiſo inſtrumento, col.ulti.libr.j.& Philipp.Dec.in l.poſtquàm, col.3. C.de pact.& alibi ſæpe.

129¶ Hinc † dicunt Hoſt.Io.Ang.& Ant.in c.accedentibus,ext.de priui. quòd ubi põt capi alia præſumptio, uel coniectura, nunquam præſumitur renũtiatio,& idem uoluit,[Bal. in l.Labeo §.ſed etiam, col.j.ff.de pact.ubi etiam docet,an poſſit ſumi necne & Pet.Anch.conſi.106.dubitatur.col.j.Pau.Caſt.con.179.in cã, quam magnificus, col.4.uerſi.item non ob.lib.j.] Rap.Fulg.conſi.192. quidam emit, col.j.Ale.con.33.ponderatis his,col.3.uer.quinimo ſi dictas,li.5.& Phili.Dec.in l.cuius per errorem,uer.tertiò ff.de reg.iur.[& conſi.308.in caſu ad me tranſmiſſo, col.ult.in prin.& conſi.374.in caſu propoſito,col.2.uer.& hoc idem cõprobatur.] & conſi.402.in cauſa illuſtriſſimi,col.3.uer.& ad hoc bene facit. Nam & renuntiatio uim donationis habet,vt dicemus infra in verbo, donatione largitus, in 8.quæſt. quę quidẽ donatio etiam nõ præſumitur,cum poteſt capi alia coniectura aut præſumptio, vt etiã dicemus in eadẽ gl.nu.206.incip.in dubio.& ſeq. Quæ cũ veriſſima ſint, idcirco Bal.con.4.q̃ritur utrũ fideiuſſores,

in fin. lib. j. † non abs re concludit, æquiùs eſſe generales renuntiationes non obeſſe. Nam & liberalitatē captioſam (vt id illi addas) interpretatio prudentum fregit. l. cum aqui liana. ff. de tranſac. id eſt generalem liberationem, vt interpretatur Bar. qui illum tex. dicit mirabilem.

130 ¶ Ad † hæc huiuſmodi generales renuntiationes ſemper intelliguntur rebus ſic ſtãtibus, nõ aũt ex noua cauſa ſuperueniente, vt expreſſè voluit Bal. in ſua marg. in verbo renũtiatio, col. j. Pet. Anc. conſi. 204 viſis & põderatis, col. 3. verſi. ſextò, & vltimò. Ro. in. l. j. in. 12. q. ad. fi. C. quan. nõ pe. par. Alex. i. l. qui Romæ. §. duo fratres, col. pe. ff. de ver. oblig. & cõſi. 170. viſis ſtatutis, col. 2. verſi. item illa talis, lib. 7. Sozin. conſi. 50. viſo inſtrumẽto, in fi. lib. j. Steph. Bertr. conſi. 256. Chriſti. &c. viſo caſu. nu. 5. lib. j. & cõſi. 342. cuius eſt ſimile initiũ, nu. 9. eo. li. j. & con. j. &c. viſo cõſultationis themate, nu. 124. lib. 2. & cõſi. 31. illud eſt indubitatũ. nu. 8. eo. lib. 2. & Fran. Cur. ſenior alios antiquiores allegãs, quos prætermittimus, ſtudẽtes quantũ poſſumus, breuitati, conſi. 49. memoriæ recolẽdæ. col. 19. ver. ad quintũ argumentũ. Et id quidẽ generale eſt in oĩbus diſpoſitionibus & actibus, tã ex noſtrorũ q̃ phi loſophorũ ſententia, vt dicemus infra verſi. 166. incip. præterea iurantium, & ſeq. † Ideoque nec trahuntur huiuſmodi generales renuntiationes ad futuras exceptiones, ſecũdum Bart. in l. ſed & ſi quis §. quæſitum, in. 2. oppo. & ibi etiam Ang. & Iaſ. col. 2. ff. ſi quis cautio. & Bal. in l. pacta nouiſſima, in fin. C. de pact. cum ſi.

131 ¶ Poſtremo † renuntiationes ſequũtur naturã actus principalis, in quo interponunt, vt nõ obſcurè voluit Bar. in l. vlt. §. itẽ quæſitũ eſt, ꝑ illũ tex. ff. de cond. inde. quod dictũ pro ſing. allegat Iaſ. (ſiue is Alex. fuit) in §. fuerat, col. 20. verſi. addo vltra. Inſtit. de act. Idẽ tamẽ voluit ipſe Bar. in l. nemo poteſt, col. 2. ver ſi. quæro an renuntiatio. ff. de leg. j. & Signo. conſi. 41. omiſſa narratione, col. j. verſi. itẽ quia talis & Pau. Ca. conſi. 143. viſo proceſſu, col. j. lib. 2. vbi allegat Bal. in l. in cõtractibus, in fi. C. de non nu. pec. vbi tamen de hoc nihil dicit, ſed puto ꝙ illum voluit allegare in l. ſi ex cautione, col. 2. eo. tit. vbi dicit ꝙ renũtiatio cõiuncta confeſſioni intelligitur ſecundum naturã confeſſionis, & idem Paul. in l. vlt. verſi. item debes ſcire, C. plus vale quod agit. & Soz. qui alios multos in id citat, d. conſi. 103. in caſu conuentionis, col. 3. verſi. item ſi quictatio, lib. 3. Ex quo ſcribit Bal. in l. ſi diuerſa, circa med. & ibi quoq; Raph. Fulg. C. de tranſact. ꝙ renuntiationes appoſitæ in compromiſſo, intelliguntur, ſi actus principalis valet, quod ſequitur & commẽdat Alex. conſi. 22. viſo inſtrumẽto ſyndicatus, col. j. li. j. & Iaſ. cõſ. 133. ꝓſupponitur in facto, col. pe. li. 4. Sed & gnalius Bal. in l. pen. colũ. 2. C. de pact. tradit, ſi principale eſt nullum, renuntiationem quoque eſſe nullam.

132 Si poſteriorẽ † hanc ſententiam ſequaris, aſſerentẽ generalẽ renuntiationẽ nihil obeſſe, quin ſit locus huic. l. quæ tutior eſt & humanior, eam tñ intelliges ſm Soz. cõſi. 147. viſa facti cõtingentia, col. vl. iunctis iis quæ ante dixerat, col. 5. verſi. præ terea in terminis, lib. j. vt, ſ. ꝓcedat niſi in generali illa renũtiatione interueniret iuramentum, quod habet vim ſpecialis renuntiationis, ſecundũ Bal. in l. j. col. pe. in. 2. quæſt. & ibi etiam Saly. col. vlti. C. commo.

mo.Ro.& Alex.in l.j.§. ſi quis ita, ille quidē,col. 10. hic.5.ff.de verb. oblig.cum multis alijs cōcor. à me copioſe congeſtis in noſtro cōmentario de legibus connubialibus in glo.5. in quarto genere expreſsi.

133 ¶ Adde † & tu ad Soz.quod non multùm tamē diſtat à ſuperiori, ꝙ iuramentum habet vim clauſulæ, ſi non valet aut valebit actus iſto modo, valeat vt valere poterit.l. cum pater.§.filius matrē,& ibi doc.ff.de leg.2.& c.venientes,& c.ad noſtrā, & ibi doc. extra de iureiur. & voluit Bartho.in l.ſi quis pro eo,in.7. caſu. princ.ff.de fideiuſſor. & in l. eam quam, in.6.caſu.C. de fideicō. Panor.in.c. ſi diligenti,col.4.verſi. pro hoc quia iuramentum. ext.de for.compe. & in c. cum contingat, col.pe. de iureiur.cum multis concor. adductis à Fel.in.c.cum ſuper, col.pe. verſic.nota etiam, extra de offic.delega.& Iaſ.in.§.item ſi quis poſtulante,col.2.verſic. nono iuramentum,Inſtit.de actio.

134 ¶ Atqui † per huiuſmodi clauſulam cenſetur donās de omni euētu cogitaſſe,& ſic de liberis,ſaltem implicitè,vt noſtri loquuntur, ex ſententia Bal.in auth.ex cauſa.C.de li. præte.qđ & idē ſentit ipſe de clauſula,quæ huic eſt ſimilis, ſi non eadem,id eſt,codicillaris,in l.vl.C.de codic. de quo & nos aliquid diximus ſupra verſi.81. incip. nam ſolus omnium. & ſeq. & dicemus poſtea latius. † Ex quo etiam fit, vt per iuramentum in renunciatione appoſitum, quod harum clauſularum vim habet, vt diximus videať renuntians cogitaſſe in genere de omni remedio, quòd ad renuntiationem tollendam illi cōpeteret,vt per gloſ.& clarius per Bar. in duabus quæſt.in l.2.C.de reſcin. vend. prout illos allegat & ſequiť Alex. in l.qui Romæ.§.duo fratres, col. 34.verſ.adde ꝙ Bal.ff.de verb.obli. & Soz.d.cōſi.103. in caſu cōuentionis.col.2. ver.prætereà licet cū iuramēto, & iterū col.vl.ad fi.li.3. Et idē quoq; voluit Ang. in d.l.2.col. 3.C.de reſcin. ven. Ant.in.c.ſi diligēti. poſt mediū. ext.de for.comp. Ro.in l.ſciendum.ff.de verb.oblig. dum tractat an minor iurās ſit certificādus de beneficio. Alex.cōſ.133. ſuper quæſitis, col.3.verſi.& eo fortius.lib.5. Steph. Bertr. conſi.161. certū eſt.col.j.lib.3.& cōſi.284.venio ad primū,ante fi.eo.li.3. Geor. Na.in repe.c.quāuis col.13.ver.vel ſecūdo iurās,de pact.lib.6. Satis eſt autem implicitè ac in genere cogitaſſe de liberis, vt nō ſit locus huic legi,vt latè ſuprà diximus verſicu. 78.ſed hic quæſtionis eſt.

135 ¶ Et † in hāc partē facit qđ not. Arch.& Ia.An. in.d.c. q̄uis de pac. li.6. p illū tex.loquentē gňaliter & ſdiſtinctè,nulla certioratiōis mētione facta,ꝙ vbi in aliquo actu aut renuntiatione interuenerit iuramentū,renūciās etiā nō certioratus de beneficio ſibi cōpetēte, etiā ſi is ſit minor aut mulier,excluditur ab eo beneficio,& ſequiť Dom.Phil.Frā. & Geor.Nat.ibi.ille col.2.verſi.ſed an iſtud alter,col.3.ver.ſed in contrariū.hic quidē in rep.col.13.ver. an aūt ad hoc, & Coll.in c.2. extra eo.tit.Et de minore idē quoq; voluit Bar. in.l.ſciendū, col.2.ver.iuxta pdicta quæro,& ibi etiā Ang. in rep.Raph. Co.Ro.Alex.& Iaſ.ff.de verb.obl.vb i plus dicūt,quòd ſi minor ēt deceptus, iurauit nō venire aduerſus cōtractū,excludeť à beneficio reſtitutionis,licet nō renūtiauerit in ſpē,nec fuerit de beneficio certioratus, vt ēt in caſu.l.2.C.de reſcin.vend.tenuit Bart.in ea ipſa l.2.col.2.ver.quæro quid ſi minor

iurauit,& ibi quoq; Ang.col.3.qui & id dicit conſuetudine obſeruari. Et gñaliter atq; in oĩ reſtitutione minorũ voluit idẽ Bar. qui ẽt dicit ita obſeruari. in auth.ſacramẽta, & ibi quoq; Saly.col.6.ver. q̃ro ab ex tra.Ang.Fulg.Pau.Caſt.tã in lec.in fi.q̃ in rep. in prin.C.ſi aduer. vẽd. Bar.Ang.Saly.Fulg.Ro.Pau.Ca.& Alex.in l.ſi duo patroni.§.idẽ Iulia.ff.de iureiu. Bar.cõſi.90.dilecto dño,col.2. verſ.viſo dicto pũcto, & ibi Ber.Lãd. in ad. Bal. ſubobſcurè in l.j.in fi.C.ſi aduer.vẽd.& clarius in l.j.in fi.C.de reb.cred. & in §.ſacramẽta,in fi.tit.de pac.iur.fir.& in c.ex reſcripto, in vlt.not.ext.de iu reiur.Ang.in.l. qui iure.ff.de teſta. milit.Pau.Ca.in l.vl.§.vl.ad fi.ff.ad Velleia,& cõſ.122.viſo puncto,col. vlt.lib.2.Alex.cõſi.27.viſo libello, col.2.ver.2.quia de nulla, lib.j.& cõ.42. ſuper p̃miſſo, col.4.& 5.eo. lib.& cõſ.127.viſo proceſſu, ad fin. lib.2.vbi dicit ſe ſolitũ hãc op.cõſulẽdo & legẽdo ſequi. & cõſ.223.viſa facti narratione,col.j.& 2.eo.li. 2.& cõſ.53.viſis & cõſideratis ſtatutis, col.6.verſ.ad ſecũdã rñdetur li.3.& cõſ.80.viſis themate,ad fi.li. 5.vbi ẽt dicit hoc ſemp̃ ſe ſequi & legẽdo & cõſulẽdo,& cõſi.14.viſis & cõſideratis,col.6.ver.octauò con tra dictum, li.6.& cõſ.66. viſa facti narratiõe, col.2.& ſe.eo.li.6. Barb. cõſ.91.eodẽq; ult. illud referã, col. pe.lib.3.Gui.Pap.deci.Delph.227. plus dixi.& iterũ ſing.374.incip.in l.ſciendũ. & Stepha.Bertran.conſi. 127.recordor,col.2.nu.5.& 6.lib.j. & conſi.299.ſuppoſito ſtatuto, nu. 4.lib.3.Ant.Corſe.in rep.rub.de iu reiur.in.17.effectu iuramenti.

136 ¶ Et † de muliere ẽt renunciante Velleiano, aut alteri remedio,cũ iuramẽro,vt excludat̃, ẽt ſi de eo non fuerit certiorata, eſt tex. ſi ſolerter expendatur, in d.c.ex reſcripto, & ibi glo.pe.Bal.col.2.nõ ſemel.Ant. [Imo.ante fi.] & Panor.ext.de iureiur.Bal.in.c.cũ contingat, col.j. verſi.ibi,ſeruare,& iterũ col.3.ver. quæro qñ mulier, & ibi ẽt Ant.ext. de iureiur. & idem Ant.qui ad hoc multa allegat,in c.ſi diligẽti,col.5. & ibi quoq; Panor. col.4.& Fely. col.itẽ.4.verſ.in dubio ext.de foro cõp.Idẽ Ant.in c. pen. & ibi quoq; Panor.col. vlt.ext.de emp. & vẽd. Ro.qui ad hoc dicit tex.in.d.c. ex reſcripto,ſing.& Alex.in d.l.ſciendũ.ff.de verb. obl.idẽ Ro.[& Alex.ĩ d.l.in repudiãda,& ibi quoq; Iaſ.ff. de acqui.hær. Pau.Ca.in d.l.vlt.§. vlt.ad Vell.& d.cõſi.122.li.2. Alex. in d.l.ſi duo patroni.§. idẽ Iulian⁹. col.4.& ſeq.ff. de iureiu. & in rub. ff.de verb.obli. col.vlt.& in l. pen. col.vlt.C.de pact.&.d.cõſi.27. col. 2.verſ.nõ obſtat quòd minor,lib.j. & d.conſ.127.li.2. vbi & idẽ dicit, vt,ſ.excludatur nõ aliter certioratus de remedio.d.l.2. C.de riſcin. vẽd.ſi iurauerit.& d.cõſi.14. vbi ſuprà,li.6.& d.cõſi.66.eo.li.6. & latè cõſ.146.viſo themate ſuprà ſcripto per totũ,lib.7.Barb.cõſi.25. ſcribitur Sapiẽ.7.col.8.verſi. & indubitãter,lib.j.& d.cõſi.91.col.pen.lib. 3.quibus locis dicit valde ſing. ad hoc.d.c.ex reſcripto. & Lud. Bolo. in addi.conſi.Io.Ana.conſi.100.iudicio meo.Philipp.Dec.conſi.180. viſa renuntiatione,col.4.verſi.vltimo.Ant.Bauer.in tract.de viribus iuramenti.verſ.17.incip.nam licèt diſpoſitio.& ſequ. incip. ex prædictis infertur. Hip. Marſil. in practica,cauſarum criminalium.§.ſecunda,num.64.

137 ¶ † Quinetiã ex d.c. ex reſcripto aliud trahitur huc nõ minimũ pertinẽs,quòd ẽt per iuramẽtũ fideiuſſor excludiẽ ab exceptione ſiue beneficio

neficio diſcuſsióis, quæ cõpetit per auth.præſente.C.de fideiuſ.ſine ſpeciali illius renuntiatione.Et ita illũ tex.ad hoc nũcupatim extẽdit Bal. ibi,col.j.verſi.itẽ nota hic non fieri mentionẽ.Et ibi quoq; Pet.An.qui Bal.nullã facit mẽtionẽ. Et videtur non vidiſſe lec.Bal.cũ dicat ꝙ hoc doct.ibi nõ tangunt.Et ita à nõnullis dicit̃ Bar.uoluiſſe in l.j.ff.ſi quis in ius voc.non ier. in quibuſdã lec. Sed nuſquam apud eum reperi. At Bal.vbi ſuprà, citat & ſequit̃ Alex. in add. Bar. in l.Marcellus.ff.de fideiuſ.&conſ.32.in cauſa executionis, col. vl. ver. quarto principali fundamento,lib.4. vbi dicit ſing.

138 ¶Et†aliàs etiam videmus, quòd renũtiationes quæ ſimplices & per ſe nõ valent,nec obſunt renũtianti, valẽt tñ ſi cum iuramẽto fiãt, vt in renũtiatione iuris de futuro, quæ ſimpliciter facta non nocet, vt not. in l.ſi ita ſcriptũ.§. ſi ſub conditione.ff.de leg.2.& in.l. qui ſuperſtitis & l.is qui hæres.ff.de acquir. hær. & in l.j.C.de pact.& in l.qui põt.§. quod quis.ff.de reg.iur. & in c.ex multiplici, & ibi gloſ.ext.de deci. de quo &ꝑ Bar. & alios ĩ d.l.j.C.de pact.& in l.j.ff.de cura.bon.dan.cũ ſi.Nocet tñ & valet ſi adiectum fuerit iuramentũ,vt voluerunt Raph. Cu.& Alex.qui id dicit bene notandũ,& Iaſ.qui ſing.dicit in d.l.is qui hæres, in prin.ff.de acqui.hæred. & Raph.Co.cõſi.114. Antonius Benedicto filio,ĩ.4.dubio. Imo.ĩ c.j.ext. de cõmod.& in c.cũ cõtingat, in.3. mẽbro.ad fi.verſi. & adde prædictis quòd licèt renũtiatio gñalis,ext.de iureiur.Ro.cõſi.22. ꝓpoſitæ, col.j. verſi.ſecũdo quia interuenit. Alex. qui & hoc reputat ſing.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitũ,col.j.ff.ſi quis cautio.& d.cõſi.133.ſuper q̃ſitis,col.3. verſ. imo etiã,lib.3. Philipp. Dec. conſil.31.cuius ſuperſcriptio incipit,qñ valeat,col.vlt. verſi. accedit etiã iuramentũ, & cõſi.379.requiſitus,col.4.verſi.accedit ẽt iuramentum,& col.ſeq.verſi. vltimò nõ obſtat. Anto.Bauer. in d.trac.de viribus iuramẽti.verſ.83.incip.per ſimplicẽ. Ant. Pet. in tract. eiuſdem ti. in.5.effectu.Mat. Afflic.dec Neap. 381.quędã Hippolyta,in fi.j.dubij.

139 ¶ † Itẽ iuri prohibitiuo cui alias renuntiari non põt, glo.in l.à diuo Pio.ff.de rit.nupt. & in rub. C.ne fi deiuſ.dot.den. & in authen.imo. & ibi Bal.C.de actio.& obli.Iac.Aret. Cy.& Bald.in authẽ.ſi qua mulier. C.ad ſenatuſcon.Velleia,cum multis concor.à me latiſsimè congeſtis in noſtro tract.primogenituræ. q. [24.nu.9.tamẽ.] Põt tñ renuntiari cum iuramẽto, ſecũdũ Ioan. Audr. in addit. Specul.tit. de inſtr.edi.§. porrò in magna addi. quæ eſt in fi. col.eiuſdẽ addi.j.Imo.in.d.c.cũ cõtingat,in.2.q.5.& 6.q.10. & mẽbri ibi ẽt Pauor. ante fi.extra de iureiur.vbi loquuntur in caſu. d. rub. ne fideiuſ. doti. den. Paul. Caſt. & Alex.in l.ſi cõſtante.§.quoties.ille poſt mediũ lec.hic.col.3. verſ.2. limita.in fi.ff.ſol.matr.eundẽ Paul.in l.ſi quis pro eo, in prin.col.3. ver. & ex hoc infert.ff. de fideiuſ.in quibus locis Paul.aſſerit ſe ita conſuluiſſe,ut & ipſe fecit cõſi.188.ꝑſati promiſſores, in fi.l.j.& cõſ.190.cũ tpe cõtractus:col.2.uerſ. idẽ & tertiò apponatur, eo.lib.j.Alex. in addi.Bar.in l. de his.ff. de tranſact. & cõſi.11.viſo ac vt oportet cõſiderato,col.5.uer.põt & tertiò rñderi.li. 2.Corn.in auth.ſacramẽta puberũ. C.ſi aduer. uend.& conſi.6. in hac conſultatione, col.4. uerſi. accedat quod not. lib. j. & conſil. 287. tota uis, col.2. uerſi. & ſane partem.& ſequen.lib.4. Soz.d.conſil. 103: in

caſu

caſu cõuentionis,col.vlt.verſi.præterea & ſecundò, lib. 3. Philipp. Dec.in l. de alimentis, col. 3.verſ. ext.gloſ.C de tranſact.

140 ¶ † A D hæc licet ingratitudo futura remitti non poſſit, ſecundum Spec.tit.de don.§.j.ver.quid ſi actũ eſt,Bal.Bart.Paul. Caſtr.in l.vlt.C. de pactis.Bal.in l.vlt.poſt medium, verſ. extrà quæro.C.de bonis liber. & in l.j.in addit. C.de ingr.lib.& in c.cùm inter, col.2.verſ. extrà quæro,de elec.& in c.j. col.3. verſ.arg. ꝙ nõ valeat, & ibi cæteri poſteriores, tit.de feud.gard.& cõſ.18. notiſsimũ eſt,in 2.dubio. lib.j. & cõſ. 129. factum proponitur, col. vlt. lib.2.& Io.Fab.in.§. ſciendum eſt, col.vlt.Inſtit.de don. Henr.Boh.in c.vlt.col.2.verſ. & intellige, & ibi quoque Pet. Anc. Ant. & Imo.col. pen. & vlt. extra eo. ti. Sal.in l.pactum.C.de colla.Ro.in.l.ſtipulatio hoc modo concepta, & ibi quoque Alex.ff. de verb.oblig.& idem Ro. conſ. 26. pro deciſione, col. vlti. verſi.v.poſſet dubitari. Hoc tamen intelligitur,niſi interponeretur iuramentum, quo caſu valet renũtiatio ſiue remiſsio futuræ ingratitudinis,vt tradit Io.And.ĩ addit.Spec. d.tit.de don. vbi ſuprà citauimus. Ant.Pet. Anc. & Card.Flor.in d.c. vlt. eod.tit. Imo. conſ.35. in caſu præmiſſo, col.6.ver. an autem res. Alex. qui hoc dicit ſeruari in practica,in d.l. ſtipulatio hoc modo concepta,col.pe.& conſi.40. ſuper primo dubio,col.vlt.verſ.fruſtra etiã, lib.4. Barb. in addi. Bal. in vlt.C. hoc tit.de reuo. dona. Felyn.in c.ſi diligenti,col.7.verſi. quintũ correlarium,extrà de for.comp.Iaſ.in.d. l.vlt.col.v.C. de pa. Steph. Betr. conſ.46. viſo caſu, poſt prin.libr. 2. & Anto. Rub. conſi.94. viſo inſtrumento donationis.

141 ¶ † S E D & quãuis alimentis futuris ex teſtamento debitis non poſsit ſimpliciter renũtiari ſine decreto prætoris, nec ſuper illis trãſigi,per l.cũ hi,in princ.ff. de trãſact. & l.de alimentis. C.eo.poteſt tamẽ cum iuramento, vt voluit Bar.in.l. ſi quis pro eo,col.vlt. verſi.x. prohibetur.ff. de fideiuſ.Ant.in d.c.cũ contingat,& ibi quoque Imo.in.x. membro,in princ.& Panor.col.pe. extra de iureiur.Pet.An.in c.acceſſorium, col.7.de reg. iur.lib.6. & Philip. Dec.in d.l.de alimẽtis,col. vlt.uerſ.extra gloſ.

142 ¶ † P R A E T E R E A licèt non ualeat ſimplex renuntiatio futuræ hæreditatis; per l.ult.C. de pact.cũ ſi ualet tamen ſi iurata fuerit,ut ibi not.per omnes.& eſt tex. in ſpecie apud Cano. in c.quamuis,eod. tit. lib.6. † Et quod plus eſt, ualet è diuerſo pactum de ſuccedendo, ſi fuerit iuratum,tãta eſt uis iuramẽti. Nam ita uoluit Bal. poſt Pet. a Cer.in c.j. §.morib⁹,tit.ſi de feud. fuer.cõt.in ti.do.& agna.& Fortu. Garcia.qui nullam Bal.mentionem facit.in tractatu de ultimo fine iuris,chart.21. col.j.uerſic. unde etiã ſingulariter. [Zazius conſi.j. illuſtres,num. 39.lib.2.]

143 ¶ † E T quanuis legibus loquentibus de inſinuationibus donationum renuntiari ſimpliciter nõ poſſit, ſecundum Oldra. conſil. 173. quidam habens vnicum.& Io.And. ipſius diſcipulum in addit. Spec.ti. de inſt.edi.§.porrò,in ult.addi.Bar. in l.Modeſtinus.ff.don.& in l.ſancimus. C.eo.ti. & Signo. conſi.181. factum ſic ſe habet,nobilis uir, col. 6. ver. nec huic obſtat. & Bal.in l. data, col.2.C.de don.& conſ.451. nobilis Marchius,col.j. lib.j. cũ ſi. Poteſt tamen cum iuramento, vt voluit Io. And. vbi ſuprà.& Fed. Sen.

Sen. conſil. 281. caſus talis eſt ſtatuto ciuitati s.& Bal.in d.c. cùm cõtingat, col.iiij. uer. & idẽ dico extrà,de iureiur. & ibi etiam Ant. & latè Imo.char.pe.uer.circa quartã quando fit donatio,ubi hoc diſſerit per iiij.auth.5. colũ. & ibi quoque Pan.col.xij.uer.ex prædictis põt.& Ioan.Fab. in §. & cum retro. circa med.Inſt.de don. Ang.conſi.xciiij. pro parte negatiua, factum autem incipit,cum lis & quæſtio,col. pen. uer.ſupereſt igitur. Calder. conſi.j. in fin.uer.ſed omnibus ceſſantibus, tit.de dona. & conſi.2.tit. de iureiur.Imo.in d.l.Modeſtinus.ff.de dona.Pan.conſi.95.quædã domina.B. in fi.lib.2.& cõſ.107. quatuor ſunt in cauſa dominæ Baptiſtę, in.j. dubio,eo lib.2.Ro.d.conſi.26.pro deciſione,in.2.dubio. Alex.in.l.nemo põt,col.3.ver. itẽ in quantum quæ fuit,& ibi quoq; Fran. Are.col.4. ver.ad ſecundũ,vbi dicit hanc op. ſemper ſecutũ fuiſſe,& Io. Campe. in rep.rub.ff.de leg.j.& idem Alex. conſi.4.circa primũ quæſitum,col. pe.ver. quinimo virtute iuramẽti, lib.j. vbi ita dicit conſuluiſſe.[Io. Ana.& alios] multos celeberrimos doct.quos illic nominat. & iterum conſi.12.viſo inſtrumẽto donationis,col.2.ver. præterea etiã ſtante, eo.lib.j.& conſi.125. viſis & conſideratis,col.pe. ver. præterea dato, eo.li.j.quod repetitur, conſi.53.li.3.& idẽ Alex. conſi.32.opportunè conſiderato,col. 3.ver. ad idem benè facit,lib.2. & conſi.83.viſa facti narratione,col.vl.ver.præterea vbi iuramentũ,eo.li.2.& conſi.157.viſo inſtrumẽto in fi.eo.lib.2. & cõſ. 20.ponderatis his,col.2.ver. poſſet etiam dici,lib.3.& conſi.ſeq.attentis his,col.3.uer. pręterea iuramentum,& conſi.217. cui eſt ſimile initium,col.2.ver. poſſet etiã dici, lib. 6.& conſi.26.cumulatiſsimè, col.j. ver.quantũ verò ad ſecundũ,lib.7. quod & inculcatum eſt ab impreſſoribus inter conſi.Soz.conſi.79.li. j.& idem Alex.conſ.133.ſtantibus, col.4.eo. lib.7.& conſi. 167.viſis & ponderatis,col.4.ver. item non eſt verum,eo.lib.7.Fran.Arct.conſi.2. intellecta diligenter, col.3. ver.ſed tamen his non obſtantibus, iunctis præcedentibus, & iterum conſi.17. conſideratis, col. 6.ver. incidenter tamen.& conſi.47. viſis & diligenter ponderatis, in fi.itemq; cõl.75. & ratio, col.vl. ver. ſecundò dico. Cor.conſi.6.in hac conſultatione. col.4.ver. nam ſi certè, & col.ſeq. ver.& tamen cõcludit, lib.j. & cõſ. 221.quia in hac cauſa,col.j.& 2.eo. lib.j.& conſi.69. de duobus quæritur,col.j.&.2.lib. 2.& conſi. 186.de duobus principaliter, col.8.ver.his tamen minimè refragantibus, eo. lib.2.& conſil.240. Bonaura in ſuo teſtamento,col.vlt.eo.lib.2.& conſil.36.ſi rectè conſideretur, col.2. ver.ſubit poſtea, libr 3.& cõſi.194. videtur in præſenti, col.vlt. eo.lib. 3.& conſi.54. in themate,col.2.lib. 4.& conſi 67.in hac conſultatione, in fi.eo.lib.4.Barb.conſ.43.præclarè ſcribitur, col.17.ver. & ſi quiſpiam opponat, lib.j. Guido Papæ, deci.350.vtrum renuntiatio, vbi dicit ita fuiſſe iudicatũ in parlamento Delphi. & conſ.31. viſo ad plenum,col.5.ver.itẽ donatio quæ excedit. & conſi.ſeq.col.2.in.2.dubio & ſing.341.ver.donatio ſine ĩſinuatione.& iterũ ſing.375.ver.an ratione iuramẽti.& ſing. 377.ver.ſi donetur,& Steph.Bertr.conſi.346.viſo themate,col. 2.ver.ſed reſtat,lib. j.& conſi.103.circa proceſſum ꝓ in 3.dubio,lib.2.& cõſi.255. viſo conſultationis themate, col.2.verſi. & primo, eo.li.2.& conſ.385.ponitur

in facto,col.3.uer.ſed facit.ibi,tũ & qa dicta donatio.eo.li.2.& cõſ.185 q̃uis donatio,col.2. uer. p̃terea for taſſe,lib.3.& cõſi. 302. uiſis copiis, col.3.uer.præterea nec uidetur,eo. libr.3.[& conſi.155. circa ea,col.j. & cõſi.67.uiſis inſtrumẽtis, col.j.] & latè Soz.cõſi.77.in præſenti con ſultatione,col.5.uer. circa ſecundã dubitationem, cum multis ſeq.lib. j.cui conſ. in ea re ſubſcribit Bal.à Barthol. conſ.ſeq.col.ult.& iterum idem Soz.conſi.80. de duobus prin cipaliter,col.8.uer. his tamen mini mè ſuffragantibus, eo lib.j.qđ om nino idem eſt cum illo conſi. Cor. quod eſt.186.lib.2. & magis puto eſſe ipſius Cor. quàm Soz. ex ſtilo. Iaſ.conſi.51.tota dubitatio, col.ul. lib.j. ubi dicit hanc eſſe cõem op. & conſi.5.ſtrenui.col.7.uer. ſecundò reſpondetur, lib.3.& conſ.118. contra donationem,col.2.uerſ.ſecunda nullitas, lib.4. & conſi. 169. duo teſtamenta,col.antepe. uer.ſecũdo principaliter, eo.li.4. & Phil. Dec.conſ.239.primò non uidetur, col.j.& 2.[& conſi.432. cum ſit ꝙ Almeric⁹,col.2.uer.ſed prædictis.] & cõſi.488.in cauſa & lite, col.2.& conſ.536. in cauſa q̃ agitat̃ Mãtuæ, col.pe.uer.octauo obiicitur. [Ant. Corſe.in rep.Rub.de iureiur.in 26. priuilegio iuramẽti.] Hipp. Marſi. conſi.107.poſt redditũ,col.3.uerſi. pro quibus,lib.2.& Ant.Rub.conſ. 59.col.25. præſupponitur in facto, in fi.& conſi.59.circa primũ dubiũ, col.j.[Aduerte tamẽ,ne decipiaris, quia multi ex iſtis aſſerunt non ſatis eſſe donationem eſſe iuramento firmatam, niſi ſit expreſſa renuntia tio inſinuationis cum iuramento.]

4 ¶ † Sed quoniã hic in noſtra prin cipali q.tractamus de renũtiatione generali,libet & quædã de ea adfer re ad confirmationem huius rei, de qua diſſerimus. Non ſe licèt ge neralis renuntiatio nõ comprehen dat legitimam, ſed opus eſt ſpeciali & expreſſa ipſius legitimæ renun tiatione,per l.ſi quando.§.generaliter,ubi hoc not. Guil.Cu.Bal.Saly. Paul. Caſt. & recentiores.C.de inof. teſta. cum multis concord. à me latè cõgregatis in tractatu primogenituræ. [quæſt.55.num.2.ſed fac poſſe.] ſufficit tamẽ generalis cum iuramento, ut ibi expreſsè tenuit Iaſ.col.3.[& conſil.207.in præ ſenti cõſultatione,col.3.uer ſecundò facit,libr.2.]& ante eum Paul. Caſt.in l.in ratione, la.3. in fi.prin. ff.ad legẽ Falcid. & Ro. in l.j.§.ſi quis ita,col.9.& ul.& ibi etiã Barb. col.12. uerſi.item inquantum.ff.de uerb.oblig.Alex.conſi.181. perſpe ctis inſtrumentis. circa med.libr.5. Barb.in d.c.ex reſcripto,ext. de iureiur.& conſi. 25. ſcribitur Sapientiæ,7.col.8.uer.& adduco quod uo luit,lib.j. Philip. Dec.conſi.26.cu ius ſuperſcriptio incipit,an filia do tata,col.2.uer. præterea etiã renun tiatio & cõſ.89.uiſo puncto, col.ul. & cõſ.180. uiſa renuntiatione, col. 4.uer.ſecundò ſpecialiter.& Steph. Bertrã.conſi.284.uenio ad primum col.ulti.lib.3.Geor. Nat.in repe.c. quauis,col.8.uer.aduerte tamẽ, de pact.li.6.Iaſ.cõſ.207. uerba inſtrumẽti,col.4. uerſi.ſecũdò facit,li.2. Frã.Cur.iunior cõſi.3. Bartholom. in fi.& Frã.Ripa. qui hãc dicit eſſe cõem op.lib.j.reſpõ.c.6.nepotibus matris,col.5.& iterũ ult.& iterum lib.3.reſpõ.c.5.pater quinque num morũ millia, in fi.[& in Rub.ff.de uerb.oblig.col.2.num.j.]

145 ¶ † Similiter licèt nõ poſſit renun tiari.l.de his.ff.de trãſ.ſecũdũ Iac. Bu. Guil. Cu. Matt. Sil. Bar. Bal. Ang.Saly.Pau.Ca.& alios ibi.& Signo,cõſ.253. in facto quæſtio.ad fi. &

& Soz.conſi.214. in cauſa Onofrij, col. pe.ver. adhuc obiici poteſt,li. 2.cum concor.adductis à recentioribus in d.l.de his.tamen per generalem renuntiationem omnis auxilij legũ cũ iuraméto,céſetur ei legi eſſe renuntiatũ, valetq; renuntiatio ex ſententia Alex. in l. qui Romę.§.duo fratres,col.34.in.5.q. Bar.ff. de verb. oblig. & conſi. 11. viſo ac vt oportet conſiderato,col. 5.verſi.pôt & tertiò iũctis ſeq.ver. lib.2.& Corn.ſi nõ oſcitanter legatur,iungãturq; priora cũ poſterioribus,conſi.6.in hac cõſultatione, per tot.lib.j.nam ibi cõperies eum loqui in renuntia.gñali. & clarius Soz.conſ.200.qm̃ ex forma,col.pe. verſ.itẽ ubicunq;,lib.2. quod errore librariorum repetitũ eſt, lib.4. cõſi.125.& Iaſ.qui id reputat ſing. in d.l.de his,col.4.ver. concludo ergo.&[Caro.Rui.cõſ.156.circa proceſſum,col.3.nu.7.lib.3.&] in primo quatuor illorũ conſ. q̃ in materia ſubſtitutionis edita ſunt, incip. viſo & ante intellecto,in quinto dubio.& Steph.Bert.cõſi.18.viſo conſultationis themate,ĩ fi.2.dubij.li. 2.& iterũ cõ.103.circa proceſſum, in.3.dubio,añ fi.li.2.& Ant. Bauer. in tracta,de virib.iuramen. ver.35. inci.nã licèt trãſactio.[& antè hos. Imo.in c.cũ contingat,col.pe. ver. circa ſextã,de iureiur.& Raph.in l. ſi quis pro eo, ĩ prin.de fideiuſſo.]

146 ¶ † Et in vniuerſum valet renuntiatio gñalis cũ iuramento, ut per Bar.in l.ſciendũ, col.2.verſ.& iſtud facit.ff.de uerb. oblig. ubi dicit ita ſe conſuluiſſe.& in d.authen.ſacramenta puberũ,col.vlt.verſi.quid ſi iuratur gñaliter.C.ſi aduerſus vẽd. Imo.in c.j.ext.de cõmo. & in c.cũ contingat,in.3.mẽbro.ad fi.verſi.& adde prædictis de iureiu. Alex.con ſil.3.viſo inſtruméto,col.3. verſic. fortiùs uoluit,lib.j.& conſi.133.ſuper quæſitis,col.3.verſi. & eo fortiùs,lib.5.[Franc.Aret.conſi.28.diligenter, col.vlt. vbi & alios citat. Vnde etiam ſi debitor promiſerit & iurauerit ſe ſoluturũ,nõ poterit vti ceſſione bonorum, vt per Cor, conſi.212.planè mihi,ad fi.lib.2.

147 HAEC quæ diximus, † non leuiter fulciunt ſententiam illã Soz. qui putat per renũtiationem generalem iuratã, eſſe derogatum huic l.vt ſuprà ex eo diximus. Tñ diuerſum expreſſim in caſu noſtræ.l.tenuit Bal. in l.j.in vlt.quæſtio. C.de inoſ.donat.dum dicit, ꝙ ſi quis iurauit non venire contra donationẽ ex quacũq; occaſione aut rõne,cauſa vel iure, pôt tamẽ contrauenire ſuſceptis poſtea liberis,quia illa generalia uerba nõ extendũtur ad caſum improuiſum, arg.l.fiſtulas.§. frumẽta.ff.de cõtr.emp. & l.ult.§. idẽ quæſiit.ff.de cõd. indeb. Et hoc noĩatim ſequitur Imo.in.c.vlt.col. 7.itẽ aduerte ꝓ intellectu, & ibi ẽt Barb.ad.fi.extrà de don.Paul.Caſt. conſi.435.ſuper hoc puncto plura videntur.ad fi.li.2. Pet.Ferr. in tit. forma libel. quo agi.pro donat. in verb.irreuocabiliter, col.3.uer.patet ergo ex præmiſſis. & Frã. Ripa. hic in duobus locis uidelicet in.3. q.col.2.uer. ſed hic ĩſurgit.ubi unũ Imo.ad id citat, & iterũ in 52.q.in fi.ubi tamen dubitat,& nullũ aduocat,& neutrobi. Soz.meminit, qui contrarium tenuit. Sed & in hac opp.uidetur fuiſſe Alberic.hic ſi ſolerter inſpiciatur.

148 ¶ † Hanc poſteriorẽ ſententiam & is quoq; ueluti pedamẽtis eriges ac ſtabilies. Nam iuramẽtum, quod aliàs habet uim ſpecialis & expreſſæ renũtiationis, ut dictũ ẽ ſuprà in priori parte,tñ non ſupplet cõſenſum per tex. quem ita omnes vbiq;

 intelligunt

intelligunt, in l.vl. C.de non num. pec.& voluit Bar.in l.ſi quis pro eo in prin.col. vlt.in.8.membro.ff.de fideiuſ.Bal.cōſi.379. ſuper eo quod quæritur,in fi.lib.3.Imo.ī c.de iud. Ideò vbi eſt præſumptio defectus conſenſus, ibi nihil operatur iuramentū, vt declarat Bal. & Saly. in l.j.C.cōmod.cū alijs multis cōcor. à me ſigillatim citatis in noſtro tractatu legum connubialiū,in gl. 6.in.4.genere expreſſi,in verſi. qđ tamē intellige.Ex quo & illud continuò ſequitur, non valere renuntiationem iuratā in non cogitatis, ut dicit Cy.in d.l.j.C.commo.

149 ¶ † Quin & renuntiatio quantumlibet iurata in dubio reſtringitur ad ius ſecundum tēpus illius renuntiationis ſubſiſtēs, nec trahitur ad ius futurū & ſuperueniens poſt ipſam renuntiationem, ex text.expreſſo in cap.2. vbi id not. Ant. & Panor.vterq; in 2.not. extrà de renun.Et ad hoc eum tex.facit ſingu. Geor. Nat.in repe.c.quāuis, col.4. verſi. tertiò facit, de pactis, lib.6. Hoc aūt ius reuocandi ex noſtra.l. non competit niſi ſuſceptis poſt rē nuntiationem liberis. Ideo ad id ipſum non videtur huiuſmodi renuntiatio iurata pertinere.Nam ſi ſimplex ipſa renuntiatio generalis nō comprehendit hanc.l.quod fatentur omnes,& cum his Soz. alterius partis.author,certè nec iuramentū in ea appoſitum, † quia ad eos tantum caſus extenditur, iuramētum, ad quos ipſa renūtiatio,aut alia diſpoſitio gnālis extēdiť ex doctrina Bart.in l.ſi quis,§.quæſitū,in fi.ff.ſi quis cautio. & Paul.Caſt.conſ.377. ad primum videtur dicēdum diſpoſitionem; col.2.lib.2.& Ro.conſi. 472.in eo quod qritur,in fi. & Corne.conſi.11.in præſenti conſultatione,col.7.verſi.nec iuramētum, lib. 3.& conſi.258. in hac cōſultatione, col.4.verſi.ſimiliter ergo, lib.4. & conſi.293.in hac cōſultalione, col. pen.ver.& ſi conuentio,eo.lib.4.cū ſi.adductis ab Alex. conſi.28. uiſis accuratè, col.vlt.verſi. non obſtat quòd interuenerit.lib.j. quod & in geſtum eſt in lib. 2.conſi.31.& eodem Alex.conſi.48.in cauſa uertente,col.3.ver.itē dū in priore,li.6.& Soz.con.103.ī caſu couētionis,col. 2.uer.ſed ī caſu noſtro,li.3.& Phili. Dec.in.c.cū ſuper, col.pen.uer.ſecūdus caſus,extra de offi.delegat.

150 ¶ † Item ſi uerū eſt quod in præcedentibus diximus ex Rom. ſententia in conſil.269. non eſt dubiū, id ſcilicet, huius l.beneficium eſſe conceſſum miſerationis cauſa, ita ut exigat ſpecialiſsimam mētionē, nedum ſpecialem, ſecundùm Cyn. in l.j.C.quand.imper. inter pup. & uidu.cum aliis quos in id ſuprà citauimus, nec cautum reperiamus iuramentū habere uim ſpecialiſſimæ ſed tantum ſpecialis uel expreſſæ mentionis, quod multum à ſuperlatiuo illo diſtat,uel ex noſtrorum iuriſconſultorum ſententia, ut probať in l.ubi aūt, in prin.ff.de uerb. obli.& in.l.ult.ff. de capi.dimi.& in §.j. Inſtitu.eo. Conſentaneum eſt hoc in loco iuramētū nō ſatis eſſe.

151 ¶ † Et ne quos moueant ſimilia illa,quæ ſuprà pro parte & ſententia Soz. adduximus,certè ſunt multi maximæ ac receptiſſimæ authoritatis, qui diuerſum cenſuerunt. Nā primum de minore & muliere renuntiantibus & promittētibus nō uenire contra,non tamen certioratis de iure & beneficio ſibi competente, ut iuramētum nihil illis obſit, reſpondit Dy. conſi.5. quæſtio talis eſt, quidam dominus Goffridus minor 25.annis.quem refert & ſequiť Cy.in l.2.in 6.q. & ibi quoq; Bal.

Bal.limitans tamen,in.9.q. & proinde ſibi cōtrarius.& Sal.ſecū quoque in hac re pugnās,in.11.q.C.de reſc.věd.& Io.And.ſibi quoq; contrarius, Card.Flor.Imo . col.6.qui hanc dicit eſſe multū æquā in c.pe. extra de empt.& vend. vbi & Ant. Burg.qui eſt alterius factionis, aſſerit hanc eſſe communē. Idem. Io. And. vt intelligas hanc maturius fuiſſe ſecutum in addi.Spec.tit. de oblig.& ſol.§.j. col.6. in addi. quæ incipit,qūo huic dicto.Fed.Sen . aliàs iuramentorū obſeruātiſſimus, cōſi.199.quæritur an domina Margarita.Signo.con ſi.250.ſup dubiis, col.5. ver. præterea cum tractatur. Bal.itē hic, ſed ſuo more ſibi malè cōſtans,in l.ſi.duo patroni.§.idē Iulianus.ff.de iurein. vbi etiā Ro.qui in alia ſententia eſt,dicit hanc eſſe æquiorē.Idem Bal. in l.3.ad fi.C.de decur.lib.10. & conſi.4.quæritur ſi deiuſſores,lib.j.& conſi.47.caſus talis eſt. D. Andriolus,ad fi.eo. lib.j. vbi hāc dicit eſſe cōem, & cōſ.148. in caſu propoſito, col.j.ver.ſed dubitatur,eo.lib.j. & cōſi.28. ad euidentiam præmittendū eſt, ꝙ interdum, paulo ante fi.li.3.& cōſi.380. caſus talis, domina Angela, eo.lib. 3.& cōſi.440. factū proponitur eſſe tale, col.2.ver. ſed aduertendum eſt,eo. lib. 3.& conſi.96. pupillus, paulò ante fi.lib.5.& conſi.441.vi ſis ſtatutis,cōl.2.verſ.in contrariū, eo.lib.5. vt iam intelligas eum crebriorem eſſe in hac op. Imo.& ipſe iuramētorum ſupra oēs obſeruantiſſimus,in l.ſciendum, & ibi Fran. Aret.col.11.ver. reuocat tñ hoc in dubiū,& latiſſimè Barb . qui propè oīum eſt op.char.19.col.1.verſ.ſuccedit mō quotidiana q.ff.de verb. obl.ſed ipſe Barb.hic ad fidē & veritatē rñdit, ibi verò ad commodum partis interrogātis, vt ſæpe aliàs,& in ea quoq; l.Ro.qui a liam partem ſequitur , aſſerit ſe aliàs ſæpe hanc & legendo & conſulendo tenuiſſe, & idem Imo . in c . cum contingat,in.3.membro,in.25.col. eiuſdē membri, ver.item etiam non habet. locum, & iterū col.27.verſ. ſed aduerte inquantum tetigi, & eſt circa.14.char. totius c.extrà de iureiur.quāuis vtrobiq; dicat ꝙ cōtraria op.de conſuetudine & practica obſeruat̄. Et hāc quoq; tenuit Alb. & Saly.in auth. ſacramēta puberū. C.ſi aduer.vend. & ibi quoque Iaſ. col.13.verſi. tertiò principaliter,& multis ſeq.qui hanc dicit haud dubiè æquiorē, & forte veriorē , & in eam multū inclinare ipſius animū quāuis ab alia non eſſet recedendū. Rapha.Fulgo.conſi.237.Finus Guidonis,col.2.verſ.ſupereſt tertia deliberatio. Alex, qui & alterius opi, alibi eſt, vt diximus. conſi.89.viſo puncto,col.5.ver.nec huic rñſioni, lib.2.Pet.Beluga , qui & hanc dicit eſſe cōmunem in ſuo ſpeculo principum , titu. de iuramen.char. pe . Fran.Aret.conſi.33.cōſultatio præmiſſa,col.4.verſi.ſed dubium facit, & ver. ſecundò dicimus.& Stepha. Bertr .ſibi etiā cōtrarius,cōſil.293. viſa petitione , col. 2. verſi. ſed his non obſt.lib.3. & Guid. Pap.[conſil.122.Ioānes molaris.in.4.dubio, in fin. & rurſum]ſingu. 374.incip. in l.ſciendum. Hippo.Marſil.in repet.rubri.ff. de fideiuſ.nume.38. & Fabi.à mōte S. Saui.in tract. de emptio. & vendi.in.3.quæſt.8. quæſt. princip. Et dicit etiam Collect. qui alteri⁹ partis eſt, in c.2.ext.de pac. hanc eſſe æquiorem. & Alex.qui & alterius fuit,in d.l.ſciēndum , dicit tñ ibi col.3.verſ. iuxta hoc quærit, hanc poſſe in pūcto iuris ſuſtineri, vt ex hoc facile eū intelligas in ea re nutare.Et ad c.reſcrip.de iureiu.

ſin quo eſt potiſſimum fundamentũ prioris partis,poteſt dici,ꝙ nõ cõſtat mulierem inibi oppoſuiſſe ſenatuſcõ. Velleianũ,vt etiam ibi no: in vna ſol: quã approbat ipſe Alex. in d.l.ſciendũ. Nec,ſi is tex. probaret,quod illi voluit in muliere,eſſet tñ trahẽdus ad minorẽ, cuius cauſa plus habet fauoris & priuilegij, ꝗ mulier,vt ſuprà diximus. & probauimus nu.101.incip. & quod dictũ eſt de muliere. Ideò Bal.in d.c.cum contingat, col.3.ver.quærto quãdo mulier,de iureiur. hic diſcrimen facit inter mulierem & minorem, vt ſcilicet minor ſit certiorãdus, licèt non mulier.

152 ¶ † Sed & contra illã Bal. & Pet. Anc.doctrinam, qua dixerunt exceptionem ſiue beneficium diſcuſsionis quod fideiuſſori aut aliis cõpetit, tolli per iuramentũ, voluit ipſe Bal.ſibi cõtrarins in c.cũ cõtingat, col.5.in.7.concluſione, extra de iureiur. & reſpondit cũ ex facto talis ſpẽs incidiſſet, Barb.qui Bal.nõ meminit. conſ.43.ſempiterna dignam eſt memoria,col.6.ver.capio modò tertiam dubitationem, cum multis ſeq.vſq; ad fin. cõſi.li.2.vbi ſuã ipſius ſententiã multis varijſq; ac efficacibus argumentis & rationibus defendit,quas quiſq; qui volet legere poterit. Et in hac quoq; ſententia fuerũt Alex.& Iaſ.qui Barb. nõ meminit in l.vlt. in prin. ille col.4.hic col.2.ad mediũ. ff.ſi cer.pet. & D. Guil.Bened.in repe.c.Raynutius,ĩ verbo teſtamentũ, le,3.nu.26.verſi quartò inducitur, extra de teſta. [Imò verò ſunt, qui dicunt ſimpliciter non eſſe locũ huic excuſſioni, ſi appoſitũ fuerit iuramẽtũ: et ſi ei non ſit renuntiatum, & inter alios Bal.ĩ l.ex reſcripto,col.j.& ibi Pet. Ancha.in.6.nõ. de iureiu.Alex.qui id dicit ſing.conſi.32. in cauſa executionis,col.vlt.verſ.quarto,lib.4. Baptiſta de S.Blaſio, in tract. arbitrorũ,q.70.col.4.verſi.quinta concluſio. Anto. Corſe.in repeti. rubr. de iureiuran.col.10.verſi.duodecimum,vbi ita dicit ſe cõſuluiſſe. Io. Lupus in repe.c.per veſtras, char. pe.ver.quinimò quod plus eſt, de don.inter virum & vxo.]

153 ¶ † Quod autem poſtea cõtinenter dictum eſt renuntiationem iuris futuri iuramẽto firmari,non ita certum eſt & indubitatũ, quãdo & Phil. Dec.qui & illius ſentẽtiæ fuit ſed in con.tñ fauẽs ſuæ parti, quæſtuiq; ſeruiẽs, contrariũ conſtanter aſſeruerit,in lect.vbi nullus fauori locus eſt,videlicet ĩ l.j.col.pe.verſ. ſecundò quod dictum eſt.C.de pac. ea ratione, quam iam diximus, & iterum dicemus poſt ea, quòd iuramentum non magis extẽditur quã virtus promiſſionis. Et de hoc etiã dubitat Alex. conſi.133.ſuper quæ ſitis, col.3.ver. & eo fortius,lib.3.

154 ¶ † Nec etiam in cõfeſſo eſt omnibus,quod mox ſubdidimus, iuri prohibitiuo poſſe cum iuramento renuntiari,cum contrarium teneat ille Legalis doctrinæ facile princeps Bartol. cuius vnius ſententia multis & mihi inſtar eſt omnium, in l.2.in fin.C.ne fideiuſ. dot. den. & in l.ſi quis pro eo,in 3. rurſumq; in 5.membro, & ibi etiã Ang. poſt prin.ff.de fideiuſ.& idem Bart.in l. cum hi,ante fin.& ibi quoq; Fulgo. ff.de tranſact.& Ant.qui alias vbiq; iuramẽta vſque ad ſuperſtitionem ſequi iubet,in.c.cùm contingat, in fin.3.caſus,de iureiur.& ibi ante eũ Bal.col.j.verſi.item quia iuri. Nam loquitur ibi de renuntiatione iurata,vt docẽt præcedẽtia, & ipſius.c. materia.& Ange. conſil.353. Florentiæ, col.j.

155 ¶ † Neq; quod deinde ſubiecimus poſſe

poſſe renunciari reuocationi donationis ob futurã ingratitudinẽ cum iuramento. Nam & contrarium intrepidè tenuit ipſe Imo. ſibi contrarius in c. vl. col. 8. ver. vlterius quærit Io. And. ext. de don. & Ro. in l. ſtipulatio hoc mõ concepta, col. 3. ff. de verb. obli. & in l. donationes. §. j. ff. de don. & Cor. cõſ. 102. ĩ cauſa licèt videatur, col. j. verſi. quinimo, & ſeq. lib. j. Geor. Nat. in rep. c. quãuis, col. 18. verſ. & ex his primo de pact. lib. 6. Stepha. Bertr. ſibi contrarius conſi. 67. viſo conſultationis themate, nu. 3. lib. 3. de qua re latè videbis per Philip. Deci. in l. vlt. col. 6. verſi. extra gloſ. circa primã quæſt. C. de pact. & Fran. Ripa. in l. vlt. in 54. q. C. de reuoc. dona.

156 ¶ † Nec ſimiliter quod ex continenti ſequitur, poſſe renunciari alimentis futuris ex teſtamento debitis cũ iuramẽto, quãquidem contrarium cenſent Spec. & Io. And. in addi. illius (dij boni q authores) ti. qui fil. ſunt legit. §. j. verſ. ſed pone quidam. & Bar. ſibi hic pter morẽ contrarius, in l. cũ hi, ante fi. ff. de trãſ. & Bal. in l. pactũ quod dotali, in. 22. eademq; vlt. quæſt. C. de colla. & in d. c. cum contingat, col. 2. ver. item ſi diuertat de iureiur. [Et ſubobſcurè Alb. in l. de alimentis, in fi. C. de tranſ.]. Nam ex præcedentibus ſatis conſtat, quòd loquitur de renuntiatione iurata.

157 ¶ † Sed nec quod dictum eſt valere renuntiationem ſucceſſionis futuræ cũ iuramento. Nã etiã contrarium huius magna authoritate affirmat gloſ. ordi. in d. l. pactũ quod dotali, in verbo, improbatur, poſt prin. Eâq; de iure ciuil. veram eſſe cõtendũt Cyn. Bal. Corn. & Iaſ. ibi. Eſtq; & alia illi ſimilis in l. ſi quãdo §. j. in verbo prægrauari, poſt prin. C. de inoſ. teſta. & in l. qui ſupſtitis, & ibi etiam Imo. & Ro. ff. de acquirẽ hære. & Bal. in c. cũ cõtingat, col. 6. verſ. iuramẽtum aũt, de non ſuccedẽdo, extra. de iureiur. vbi & idem dicit ꝓcedere de iure ciuili, & cõſi. 437. quædam puella fuit dotata, col. j. lib. j. vbi etiam negat de iure canonico valere renuntiationẽ ſucceſſionis futuræ alii factã ſine conſenſu eius, de cuius ſucceſſione agitur, etiam cum iuramento.

158 ¶ † Et quod oĩbus prope in confeſſo fuit, non valet pactum iuratũ de ſuccedendo, nec de iure quidem canonico, ſecundũ eũdem Bal. in d. l. pactum, in. 5. oppo. & ibi quoque Fulg. Ro. Pau. Caſt. & recẽtiores. & eũdem Bal. cõſi. 148. in caſu propoſito, in primo dubio, lib. j. & conſi. 441. viſis ſtatutis, poſt prin. lib. 5. Cyn. Bar. Ang. Saly. Pau. Caſt. Alex. qui hoc dicit cõiter teneri. & Iaſ. in l. pactũ quod dotali. C. de pact. Bar. in l. ſtipulatio hoc mõ concepta, & ibi quoque Alex. col. 3. ff. de verb. obli. & idẽ Bart. in l. ſi quis pro eo, col. 3. ff. de fideiuſ. & in l. vlt. & ibi etiam Ang. C. de pact. Ant. & Imol. iuramentorum maximi cõſeruatores, quod iã ſæpe diximus in c. cum contingat. ille col. 3. hic in primo caſu 2. mẽbri princ. extrà de iureiur. Domi. in c. quãuis, & ibi quoq; Philip. Fran. col. 3. verſi. in gloſ. in verbo, improbet, & Geor. Na. in repe. col. 16. uer. quartò fallit, de pac. lib. 6. Iac. Alua. in d. c. j. §. moribus tit. ſi de feud. fuer. contro. inter do. & agna. Fulgo. conſi. 73. paterfamilias habẽs filiũ, col. 3. Panor. in c. 2. col. 3. de conceſſi. præb. & conſi. 48. Auguſtinus, ad fin. lib. 2. Pau. Caſt. conſil. 448. non eſt dubium, col. j. lib. j. & conſil. 419. viſo puncto & aliis, in princip. lib. 2. Alex. conſil. 28. ponderatis uerbis teſtamenti, col. 3. uerſi. iſtam concluſionem

lib.3.Phil. Deci.cõſi.184.an valeat pactũ,col.3.Stepha.Bertran. conſi. 29.cum aliàs,poſt prin.lib.j.& conſi.292.ponitur in facto, num. 4.eo. lib.j.& conſi.j.num.88.li.2.& con-33.prætenſæ conuentiones,num.3. eo.lib.3. Francif.Curtt.iunior.conſil.15.circa præmiſſam, col.j. verſi. præmiſſis tamen non obſtantibus. Nec alium præter Bal. & Pet. Cor. comperi qui aliter diceret, de quo & nos plura diximus in tractatu noſtro primogeniorum in.6.q.nu.18. & id quidem.

159 ¶ † Contrarium quoq; eius qd' dictum eſt cum iuraméto renuntiari legibus & ſtatutis requirentibus inſinuationẽ, tenuerunt Guil. Cu. Alb.& Bal. ſibi contrarius, in.5.q. in.l.illud.C.de ſac.ſanct.ecc. Oldr. ſubobſcurè, ſed vt facile intelligas illum eſſe eius ſententiæ,conſ.253. factum tale eſt domina.S.de certis. Albe.in l.ſancimus. C.de don. Sal. dubitans tamẽ,ſed ita vt in hanc inclinare velit videri, in l.pe. C.eo. tit.Bal.[conſi.29. caſus vir donauit col.2.ver.itẽ ſequeretur,li.j. & conſi.113.quòd domina Broeſia,eo.li. j.&]conſi.115.verba dicunt,domina Antonia, in fi.li.j.& conſil.375. certum eſt ꝙ filia,col.j. ver.ſed videamus,li.3.& conſi.414. caſus talis eſt,quidam Maſſius de Gauldo. eo.lib.3.Ang. ſibi contrarius, conſil.59. quidam paterfami. cól.vlti. vbi dicit ſe ita conſuluiſſe Caſtelli cum fratre ſuo Bal.& conſi.179.viſis prædictis,col.vlt.ver.quia igitur ſolennitas.Pau.Caſt.conſi.345.circa bona quæ fuerunt domini Vberti,col.vlt.ver. vnum omiſeram, eo. li.j.& cõſi.385.ſiue dicamus, circa medium, eo.li.j.& cõſi.90.viſa quadam ſcriptura, col.j.lib.2. & conſi. 195.viſis his q narrantur,col. pen. ver.ſupereſt tertium, eo. lib.2.Ro. ſibi cõtrarius,ſed in loco minus ſuſpecto in l.Modeſtinus, & ibi quoque Raph. Co. qui aſſerit ita ferè oẽs tenere.ff.de don. & rurſum idẽ Ro.conſi. 12. viſo facto propoſito, col.2.ver.ſecũdò quia ex tali.Alex. etiam ſibi cõtrarius,in addi. Bar.in l.poſt mortẽ. ff.de adop. Anto. Cana.in tract.quẽ peculiari tit. de inſinuationibus inſcripſit, q.63. Ang. Are.in.§.aliæ.col.pen.Inſti.de dona.vbi nõ obſcurè intelligitur huic ſententiæ adhærere, quanquã dicit ſe non auſum in contrarium conſulere,qm̃ timeret iuramẽtum. Barb. ſibi contrarius conſil.16. præclarè ſcripſit,col.10.ver.& ſi quiſpiam dixerit,lib.2.[vbi hanc dicit eſſe cõmunẽ opnionẽ]& cõſil.52.viſo celebri, col. 2.verſ.cũ verò opponit, lib.4.vbi etiã refert idẽ cõſuluiſſe, Ludo Bolo.ſed eius conſi. non reperi:& idẽ Barba.inter con.Frã. Cur. ſenioris,conſ.67.ſapiẽter optimus, col.vlt.& ibi ipſe Fran. Curt.in addi.illius,& Card.Alex. Hiero. Tortus,Io.Puteus & Nicholinus à ſancto Nazar.conſi.ſeq. circa hoc videtur,vbi etiã oſtendunt Bar.fuiſſe in ea ſentẽtia & Barthol. à Scarampis inter conſi.Alber.Bru. cõſi.111.magnifice domine,col.2.& Guid.Pap. ſibi cõntrarius,conſi.33.nobilis Catharina,col.j.& Laurẽ. Calc.conſi. 25.Titius nobilis, col.16.uerſi. nec obſt.etiam quòd dicatur.

160 ¶ † Sicuti & eius qd' poſtea ſcripſimus,ex gñali renũtiatione iurata fieri pręiudiciũ legitimę, cõtrarium etiã tenuit Guil. Cu. prout à quibuſdam citatur in l.de his.ff.de trãſ.Bal.in rub.ff.de iureiur.col.vl. in prin.verſ.non tamẽ credo,nã ibi loquitur de hmõdi iurata renũtia. vt patet. ex verbis ꝑcedentibus, & Ro.ſibi cõtrarius in l.qui ſuperſtitis,in 3.limitatiõe,& ibi ẽt Imo.ff.

de acqui.hær. Franc.Arc. in l.j.§.ſi quis ita, tum col.5.verſ.adde dictis, tum col.pen. ver. adde primò.ff.de verb.obli.Barb. ſibi quoq; contrarius conſil.43.ſempiterna, col. vlt. lib.2.& cõſi.55. præclarè ſcribitur, col.pe.ver.ptereà facit,iũctis ſeq.p totã illã col.eo.li.2. Fabi. Giocchi. in rep.auth.nouiſſima,in.21.quæſt. prin.C.de inof. teſt. & Alber. Bru. conſi.82.ſuper difficultate, col.vlt. & Steph.Bert.ſecũ etiam pugnans, conſi.3.viſis hincinde, num.21. & ſeq.lib.3.

161 ¶ † Et eius itẽ quod dictũ eſt, p generalem renuntiationẽ cum iuramento cenſeri renentiatũ & derogatum.d.l.de his.ff.de tranſ. Cõtrarium quoq; tenuit Io. Mairanus in 2.conſi. illorũ quatuor in materia ſubſtitutionũ, incip. clementiſſimi & omnipotẽtis Dei. &c. defuncto nobili,col.pe.ver.ad ſextũ & ſeptimũ.& Fran.Frõdatus conſi.ſeq.cuius eſt exordiũ,Deus via veritas & vita.pſens,conſultatio, col.3.verſi. verũ prædictis,vbi dicit iuramentũ ita demũ confirmare renuntia.d.l. de his,ſi expreſsè ei fuerit renuntiatum, aut aliter fideicõmiſſo à tali relicto,aliàs ſecus,per multa iura q̃ illic allegat.Et añ eos Barb.& Soz. ſibi cõtrarius, quorũ neuter memini nit,ille.d.cõſ.55.col.pe.li.2.hic cõ. 214. in cauſa Onofrij,col.vl.ver.ſecundò reſpõdeo,iunctis præcedẽtibus,lib.2.& apertius conſi.130. in caſu conuentionis, col.2.uer. prætereà licèt in iuramẽto,lib.3.& ſub obſcurè Fran. Aret.conſ.92.viſo legato,in.3.dubio. & idẽ apertiſſimè in l.qui ſuperſtitis, col.5.ver. & ad ea quæ dixi.ff.de acqui.hære.

162 ¶ † Et eò magis id videtur procedere,ꝙ nec in ſpecie quidem põt ei l.etiã cum iuramento renuntiari,ſi credimus glo. in l.vlt.in verbo, lucrum,C.de reb. credi.& Bar.in l.cũ hi,in fi.priu.ff.de tranſa. iunctis iis quæ ipſe ſcribit in ea ipſa.l.de his verſi.quæro nunquid. ex cuius loco ſe aduocat in d.l.cum hi, & ibi quoq; Fulgo.& Signo.conſi.250.ſuper dubiis,col.5.ver.prætereà quẽadmodum,& Ang.conſi.94.cum iis & quæſtio,col.vlti.uerſ.ad quiutũ. Et clanculũ idẽ uoluit Guid. Pap. conſi.53.nobilis Catharina, col.2. uer.nec illi legi, iunctis ſeq. & Stepha.Bertran. ſibi contrarius,conſi. 51.Chriſti,&c. uiſo conſultationis themate,num.77.lib.2. De quo tamen uide Imo. in c. cũ contingat, col.pen. uerſ.circa ſextum & ultimum,de iureiur.& Raph.Co.in l.ſi quis pro eo.ff. de fideiuſ.& Corne. conſil.6.in hac conſultatione, per totum,lib.j & con.135.de plurib⁹, col.j.&.2.lib.2.& cõ.240. Bonaura in ſuo teſtamento,col.2.uer.nec uidetur ꝙ iuuetur, eo.lib.2. Et dicit idem Corn. conſi.150. prima facie uidetur,in fi.lib.3.non eſſe ſine dubio quòd huiuſmodi renũtiatio firmetur iuramento. Sed & Bal.in l. qui iure,in prin.ff.de teſta.mil.non obſcurè uidetur ſentire quòd ei.l. ſimpliciter poſſit renuntiari.

163 ¶ † Deniq; ꝙ nõ ualeat gñalis renũtiatio iurata, cõtra quã alii dixere,uoluit Io An.in c.j.col.ult.& ibi etiã Pe.An. Anto.Flor. & Pan.ext. de cõmo. quia iuramentũ inquiũt, non obligat ultra conſenſum, qui abeſt à generali renuntiatione. & Cy.in l.j.in.3.q. [& ibi Bal.col.2. in.2.q.] C.eo. Bar.in hoc ſibi contrarius. in l. ſi quis.§. quæſitũ. Bal. in.c.j.col.2.uerſi. & an iuramentũ, tit.de cõtro.feud. apud par. termi. Alex. qui cõcordãtias adducit con. 28. viſis & accuratè põderatis, col. vlt.ver.non obſtat quòd interuenerit lib.j.& Stepha.Bertran. cõſi.36. Chriſti

iurauit,& ibi quoq; Ang.col.3. qui & id dicit conſuetudine obſeruari. Et gnaliter atq; in oĩ reſtitutione minorũ voluit idẽ Bar. qui ẽt dicit ita obſeruari. in auth.ſacramẽta, & ibi quoq; Saly.col.6.ver. q̃ro ab ex tra.Ang.Fulg.Pau.Caſt.tã in lec.in fi.q̃ in rep..in priu.C.ſi aduer. vẽd. Bar.Ang.Saly.Fulg.Ro.Pau.Ca.& Alex.in l.ſi duo patroni.§. idẽ Iulia.ff.de iureiu. Bar.cõſi.90.dilecto dño,col.2. verſ.viſo dicto pũcto, & ibi Ber.Lãd. in ad. Bal. ſubobſcurè in l.j.in fi.C.ſi aduer.vẽd.& clarius in l.j.in fi.C.de reb.cred. & in §.ſacramẽta,in fi.tit.de pac.iur.fir.& in c.ex reſcripto, in vlt.not.ext.de iureiur.Ang.in.l. qui iure.ff.de teſta. milit.Pau.Ca.in l.vl.§.vl.ad fi.ff.ad Velleia,& cõſ.122.viſo puncto,col. vlt.lib.2.Alex.cõſi.27.viſo libello, col.2.ver.2.quia de nulla, lib.j.& cõ.42. ſuper p̃miſſo, col.4.& 5.eo. lib.& cõſ.127.viſo proceſſu, ad fin. lib.2.vbi dicit ſe ſolitũ hãc op.cõſulẽdo & legẽdo ſequi. & cõſ.223.viſa facti narratione,col.j.& 2.eo.li. 2.& cõſ.53.viſis & cõſideratis ſtatutis, col.6.verſ.ad ſecũdã rñdetur li.3.& cõſ.80.viſis themate,ad fi.li. 5.vbi ẽt dicit hoc ſemp ſe ſequi & legẽdo & cõſulẽdo,& cõſi.14.viſis & cõſideratis,col.6.ver.octauò con tra dictum, li.6.& cõſ.66. viſa facti narratiõe, col.2.& ſe.eo.li.6. Barb. cõſ.91.eodẽq; ult. illud referã, col. pe.lib.3.Gui.Pap.deci.Delph.227. plus dixi.& iterũ ſing.374.incip.in l.ſciendũ. & Stepha.Bertran.conſi. 127.recordor,col.2.nu.5.& 6.lib.j. & conſi.299.ſuppoſito ſtatuto, nu. 4.lib.3.Ant.Corſe.in rep.rub.de iureiur.in.17.effectu iuramenti.

136 ¶ Et † de muliere ẽt renuntiante Velleiano, aut alteri remedio,cũ iuramẽto,vt excludaẽ, ẽt ſi de eo non fuerit certiorata, eſt tex. ſi ſolerter expendatur, in d.c.ex reſcripto, & ibi glo.pe.Bal.col.2.nõ ſemel.Ant. [Imo.ante fi.] & Panor.ext.de iureiur.Bal.in.c.cũ contingat, col.j. verſi.ibi,ſeruare,& iterũ col.3.ver. quæro qñ mulier, & ibi ẽt Ant.ext. de iureiur. & idem Ant.qui ad hoc multa allegat,in c.ſi diligẽti,col.5. & ibi quoq; Panor. col.4.& Fely. col.itẽ.4.verſ.in dubio ext.de foro cõp.Idẽ Ant.in c.pen. & ibi quoq; Panor.col. vlt.ext.de emp. & vẽd. Ro.qui ad hoc dicit tex.in.d.c. ex reſcripto,ſing.& Alex.in d.l.ſciendũ.ff.de verb. obl.idẽ Ro.[& Alex.ĩ d.l.in repudiãda,& ibi quoq; Iaſ.ff. de acqui.hær. Pau.Ca.in d.l.vlt.§. vlt.ad Vell.& d.cõſi.122.li.2. Alex. in d.l.ſi duo patroni.§. idẽ Iulian⁹. col.4.& ſeq.ff. de iureiu. & in rub. ff.de verb.obli. col.vlt.& in l. pen. col.vlt.C.de pact.&.d.cõſi.27. col. 2.verſ.nõ obſtat quòd minor,lib.j. & d.conſ.127.li.2. vbi & idẽ dicit, vt,ſ.excludatur nõ aliter certioratus de remedio.d.l.2. C.de riſcin. vẽd.ſi iurauerit.& d.cõſi.14. vbi ſuprà,li.6.& d.cõſi.66.eo.li.6.& latè cõſ.146.viſo themate ſuprà ſcripto per totũ,lib.7.Barb.cõſi.25. ſcribitur Sapiæ.7.col.8.verſi. & indubitãter,lib.j.& d.cõſi.91.col.pen.lib. 3.quibus locis dicit valde ſing. ad hoc.d.c.ex reſcripto. & Lud. Bolo. in addi.conſi.Io.Ana.conſi.100.iudicio meo.Philipp.Dec.conſi.180. viſa renuntiatione,col.4.verſi.vltimo.Ant.Bauer.in tract.de viribus iuramenti.verſ.17.incip.nam licet diſpoſitio.& ſequ. incip. ex prædictis infertur. Hip. Marſil. in practica,cauſarum criminalium.§.ſecunda,num.64.

137 ¶ † Quinetiã ex d.c. ex reſcripto aliud trahitur huc nõ minimũ pertinẽs,quòd ẽt per iuramẽtũ fideiuſſor excludiẽ ab exceptione ſiue beneficio

neficio diſcuſsiõis, quæ cõpetit per auth.præſente.C.de fideiuſ.ſine ſpeciali illius renuntiatione.Et ita illũ tex.ad hoc nũcupatim extẽdit Bal. ibi,col.j.verſi.itẽ nota hic non fieri mentionẽ.Et ibi quoq; Pet.An.qui Bal.nullã facit mẽtionẽ. Et videtur non vidiſſe lec.Bal.cũ dicat ꝙ hoc doct.ibi nõ tangunt.Et ita à nonullis dicit̃ Bar.uoluiſſe in l.j.ff.ſi quis in ius voc.non ier. in quibuſdã lec. Sed nuſquam apud eum reperi. At Bal.vbi ſuprà, citat & ſequit̃ Alex. in add. Bar. in l.Marcellus.ff.de fideiuſ.&conſ.32.in cauſa executionis, col. vl. ver. quarto principali fundamento,lib.4. vbi dicit ſing.

138 ¶Et†aliàs etiam videmus, quòd renũtiationes quæ ſimplices & per ſe nõ valent,nec obſunt renũtianti, valẽt tñ ſi cum iuramẽto fiãt, vt in renũtiatione iuris de futuro, quæ ſimpliciter facta non nocet, vt not. in l.ſi ita ſcriptũ.§. ſi ſub conditione.ff.de leg.2.& in.l. qui ſuperſtitis & l.is qui hæres.ff.de acquir. hær. & in l.j.C.de pact.& in l.qui põt.§. quod quis.ff.de reg.iur. & in c.ex multiplici, & ibi gloſ.ext.de deci. de quo &ꝑ Bar. & alios ĩ d.l.j.C.de pact.& in l.j.ff.de cura.bon.dan.cũ ſi.Nocet tñ & valet ſi adiectum fuerit iuramentũ,vt voluerũt Raph. Cu.& Alex.qui id dicit bene notandũ,& Iaſ.qui ſing.dicit in d.l.is qui hæres, in prin.ff.de acqui.hæred. & Raph.Co.cõſi.114. Antonius Benedicto filio,ĩ.4.dubio. Imo.ĩ c.j.ext. de cõmod.& in c.cũ cõtingat, in.3. mẽbro.ad fi.verſi.& adde prædictis quòd licèt renũtiatio gñalis,ext.de iureiur.Ro.cõſi.22. ꝓpoſitæ, col.j. verſi.ſecũdo quia interuenit. Alex. qui & hoc reputat ſing.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitũ,col.j.ff.ſi quis cautio.& d.cõſi.133.ſuper q̃ſitis,col.3. verſ. imo etiã,lib.3. Philipp. Dec. conſil.31.cuius ſuperſcriptio incipit,qñ valeat,col.vlt. verſi. accedit etiã iuramentũ, & cõſi.379.requiſitus,col.4.verſi.accedit ẽt iuramentum,& col.ſeq.verſi. vltimò nõ obſtat.Anto.Bauer. in d.trac.de viribus iuramẽti.verſ.83.incip.per ſimplicẽ.Ant. Pet. in tract. eiuſdem ti. in.5.effectu.Mat. Afflic.dec Neap. 381.quædã Hippolyta,in fi.j.dubij.

139 ¶ † Itẽ iuri prohibitiuo cui alias renuntiari non põt, glo.in l.à diuo Pio.ff.de rit.nupt. & in rub. C.ne fi deiuſ.dot.den. & in authen.imo. & ibi Bal.C.de actio.& obli. Iac.Aret. Cy.& Bald.in authẽ.ſi qua mulier. C.ad ſenatuſcon.Velleia,cum multis concor.à me latiſsimè congeſtis in noſtro tract.primogenituræ. q. [24.nu.9.tamẽ.] Põt tñ renuntiari cum iuramẽto, ſecũdũ Ioan. Andr. in addit. Specul.tit. de inſtr.edi.§. porrò in magna addi. quæ eſt in fi. col.eiuſdẽ addi.j.Imo.in.d.c.cũ cõtingat,in.2.q.5.& 6.q.10. & mẽbri ibi ẽt Pauor. ante fi.extra de iureiur.vbi loquuntur in caſu. d. rub. ne fideiuſ. doti. den. Paul. Caſt. & Alex.in l.ſi cõſtante.§.quoties.ille poſt mediũ lec.hic.col.3. verſ.2. limita.in.fi.ff.ſol.matr.eundẽ Paul.in l.ſi quis pro eo, in prin.col.3. ver. & ex hoc infert.ff. de fideiuſ.in quibus locis Paul.aſſerit ſe ita conſuluiſſe,ut & ipſe fecit cõſi.188.ꝑfati promiſsores, in fi.l.j.& cõſ.190.cũ tpe cõtractus:col.2.uerſ. idẽ & tertiò apponatur, eo.lib.j. Alex. in addi.Bar.in l. de his.ff. de tranſact. & cõſi.11.viſo ac vt oportet cõſiderato,col.5.uer.põt & tertiò rñderi.li. 2.Corn.in auth.ſacramẽta puberũ. C.ſi aduer. uend.& conſi.6. in hac conſultatione, col.4. uerſi. accedat quod not. lib. j. & conſil. 287. tota uis, col.2. uerſi. & ſane partem.& ſequen.lib.4. Soz.d.conſil. 103. in

caſu

caſu cõuentionis,col.vlt.verſi.prætérea & ſecundò, lib. 3. Philipp. Dec.in l. de alimentis, col. 3.verſ. ext.gloſ.C de tranſact.

140 ¶ † A D hæc licet ingratitudo futura remitti non poſſit, ſecundum Spec.tit.de don.§.j.ver.quid ſi actũ eſt,Bal.Bart.Paul. Caſtr.in l.vlt.C. de pactis.Bal.in l.vlt.poſt medium, verſ. extrà quæro.C.de bonis liber. & in l.j.in addit. C.de ingr.lib.& in c.cùm inter, col.2.verſ. extrà quæro,de elec.& in c.j. col.3. verſ.arg. ꝙ nõ valeat, & ibi cæteri poſteriores, tit.de feud.gard.& cõſ.18. notiſsimũ eſt,in 2.dubio. lib.j. & cõſ. 129. factum proponitur, col. vlt. lib.2.& Io.Fab.in.§. ſciendum eſt, col.vlt.Inſtit.de don. Henr.Boh.in c.vlt.col.2.verſ. & intellige, & ibi quoque Pet. Anc. Ant. & Imo.col. pen. & vlt. extra eo. ti. Sal.in l.pactum.C.de colla.Ro.in.l.ſtipulatio hoc modo concepta, & ibi quoque Alex.ff. de verb.oblig.& idem Ro. conſ. 26. pro deciſione, col. vlti. verſi.v.poſſet dubitari. Hoc tamen intelligitur,niſi interponeretur iuramentum, quo caſu valet renũtiatio ſiue remiſsio futuræ ingratitudinis,vt tradit Io.And.ĩ addit.Spe. d.tit.de don. vbi ſuprà citauimus. Ant.Pet. Anc. & Card.Flor.in d.c. vlt. eod.tit. Imo. conſ.35. in caſu præmiſſo, col.6.ver. an autem res. Alex. qui hoc dicit ſeruari in practica,in d.l. ſtipulatio hoc modo concepta,col.pe.& conſi.40. ſuper primo dubio,col.vlt.verſ.fruſtra etiã, lib.4. Barb. in addi. Bal. in vlt.C. hoc tit.de reuo. dona. Felyn.in c.ſi diligenti,col.7.verſi. quintũ correlarium,extrà de for.comp.Iaſ.in.d. l.vlt.col.v.C. de pact. Steph. Betr. conſ.46. viſo caſu, poſt prin.libr. 2. & Anto. Rub. conſi.94. viſo inſtrumento donationis.

141 ¶ † S E D & quãuis alimentis futuris ex teſtamento debitis non poſsit ſimpliciter renũtiari ſine decreto prætoris, nec ſuper illis trãſigi,per l.cũ hi,in princ.ff. de trãſact. & l.de alimentis. C.eo.poteſt tamẽ cum iuramento, vt voluit Bar.in.l. ſi quis pro eo,col.vlt. verſi.x. prohibetur.ff. de fideiuſ.Ant.in d.c.cũ contingat,& ibi quoque Imo.in.x. membro,in princ.& Panor.col.pe. extra de iureiur.Pet.An.in c.acceſſorium, col.7.de reg. iur.lib.6.& Philip. Dec.in d.l.de alimẽtis,col. vlt.uerſ.extra gloſ.

142 ¶ † P R A E T E R E A licèt non ualeat ſimplex renuntiatio futuræ hæreditatis; per l.ult.C. de pact.cũ ſi ualet tamen ſi iurata fuerit,ut ibi not.per omnes.& eſt tex. in ſpecie apud Cano. in c.quamuis,eod. tit. lib.6. † Et quod plus eſt, ualet è diuerſo pactum de ſuccedendo, ſi fuerit iuratum,tãta eſt uis iuramẽti. Nam ita uoluit Bal. poſt Pet. a Cer.in c.j. §.morib⁹,tit.ſi de feud. fuer.cõt.in ti.do.& agna.& Fortu. Garcia.qui nullam Bal.mentionem facit.in tractatu de ultimo fine iuris,chart.21. col.j.uerſic. unde etiã ſingulariter. [Zazius conſi.j. illuſtres,num. 39.lib.2.]

143 ¶ † E T quanuis legibus loquentibus de inſinuationibus donationum renuntiari ſimpliciter nõ poſſit, ſecundum Oldra. conſil. 175. quidam habens vnicum.& Io.And. ipſius diſcipulum in addit. Spec.ti. de inſt.edi.§.porrò,in ult.addi.Bar. in l.Modeſtinus.ff.don.& in l.ſanci mus. C.eo.ti. & Signo. conſi.181. factum ſic ſe habet,nobilis uir, col. 6. ver. nec huic obſtat. & Bal.in l. data, col.2.C.de don.& conſ. 451. nobilis Marchius,col.j. lib.j. cũ ſi. Poteſt tamen cum iuramento, vt voluit Io. And. vbi ſuprà.& Fed. Sen.

Sen. conſil. 281. caſus talis eſt ſta-tuto ciuitati s.& Bal.in d.c. cùm cō tingat, col.iiij. uer. & idē dico ex-trà,de iureiur.& ibi etiam Ant. & latè Imo.char.pe.uer.circa quartā quando fit donatio,ubi hoc differit per iiij.auth.5. colū. & ibi quoque Pan.col.xij.uer.ex prædictis pōt.& Ioan.Fab. in §. & cum retro. circa med.Inſt.de don. Ang.conſi.xciiij. pro parte negatiua, factum autem incipit,cum lis & quæſtio,col. pen. uer.ſupereſt igitur. Calder. conſi.j. in fin.uer.ſed omnibus ceſſantibus, tit.de dona. & conſi.2.tit. de iure-iur.Imo.in d.l.Modeſtinus.ff.de do na.Pan.conſi.95.quædā domina.B. in fi.lib.2.& cōſ.107. quatuor ſunt in cauſa dominæ Baptiſtę, in.j. du-bio,eo lib.2.Ro.d.conſi.26.pro de-ciſione,in.2.dubio. Alex.in.l.nemo pōt,col.3.ver. itē in quantum quæ ſiuit,& ibi quoq; Fran. Are.col.4. ver.ad ſecundū,vbi dicit hanc op. ſemper ſecutū fuiſſe,& Io. Campe. in rep.rub.ff.de leg.j.& idem Alex. conſi.4.circa primū quæſitum,col. pe.ver. quinimo virtute iuramēti, lib.j. vbi ita dicit conſuluiſſe.[Io. Ana.& alios] multos celeberrimos doct.quos illic nominat. & iterum conſi.12.viſo inſtrumēto donatio nis,col.2.ver. præterea etiā ſtante, eo.lib.j.& conſi.125. viſis & conſi-deratis,col.pe. ver. præterea dato, eo.li.j.quod repetitur, conſi.53.li. 3.& idē Alex. conſi.32.opportunè conſiderato,col. 3.ver. ad idem be-nè facit,lib.2. & conſi.83.viſa facti narratione,col.vl.ver.præterea vbi iuramentū,eo.li.2.& conſi.157.vi-ſo inſtrumēto in fi.eo.lib.2. & cōſ. 20.ponderatis his,col.2.ver. poſſet etiam dici,lib.3.& conſi.ſeq.atten-tis his,col.3.uer. pręterea iurameti tum,& conſi.217. cui eſt ſimile ini tium,col.2.ver. poſſet etiā dici, lib. 6.& conſi.26.cumulatiſsimè, col.j. ver.quantū verò ad ſecundū,lib.7. quod & inculcatum eſt ab impreſ-ſoribus inter conſi.Soz.conſi.79.li. j.& idem Alex.conſ.133.ſtantibus, col.4.eo.lib.7.& conſi. 167.viſis & ponderatis,col.4.ver. item non eſt verum,eo.lib.7.Fran.Aret.conſi.2. intellecta diligenter, col. 3. ver.ſed tamen his non obſtantibus, iunctis præcedentibus, & iterum conſi. 17. conſideratis, col. 6.ver. incidenter tamen.& conſi.47. viſis & diligen-ter ponderatis, in fi.itemq; cōſ.75. & ratio, col.vl. ver. ſecundò dico. Cor.conſi.6.in hac conſultatione. col.4.ver. nam ſi certè, & col.ſeq. ver.& tamen cōcludit, lib.j. & cōſ. 221.quia in hac cauſa,col.j.& 2.eo. lib.j.& conſi.69. de duobus quæri-tur,col.j.&.2.lib. 2.& conſi. 186.de duobus principaliter, col.8.ver.his tamen minime refragantibus, eo. lib.2.& conſil.240. Bonaura in ſuo teſtamento,col.vlt.eo.lib.2.& con-ſil.36.ſi rectè conſideretur, col.2. ver.ſubit poſtea, libr 3.& cōſi.194. videtur in præſenti, col.vlt. eo.lib. 3.& conſi.54. in themate,col.2.lib. 4.& conſi 67.in hac conſultatione, in fi.eo.lib.4.Barb.conſ.43.præcla-rè ſcribitur, col. 17.ver. & ſi quiſ-piam opponat, lib.j. Guido Papæ, deci.350.vtrum renuntiatio, vbi di cit ita fuiſſe iudicatū in parlamen-to Delphi. & conſ.31. viſo ad ple-num,col.5.ver.itē donatio quæ ex-cedit. & conſi.ſeq.col.2.in.2.dubio & ſing.341.ver.donatio ſiue īſinua tione.& iterū ſing.375.ver.an ratio ne iuramēti.& ſing. 377.ver.ſi do-netur,& Steph.Bertr.conſi.346.vi-ſo themate,col.2.ver.ſed reſtat,lib. j.& conſi.103.circa proceſſum, in 3.dubio,lib.2.& cōſi.255. viſo con ſultationis themate, col.2.verſi. & primo, eo.li.2.& conſ.385.ponitur

in facto,col.3.uer.ſed facit.ibi,tũ & qa dicta donatio.eo.li.2.& cõſ.185 q̃uis donatio,col.2. uer. ꝑterea fortaſſe,lib.3.& cõſi. 302. uiſis copiis, col.3.uer.prætere ea nec uidetur,eo. libr.3.[& conſi.155. circa ea,col.j. & cõſi.67.uiſis inſtrumẽtis, col.j.] & latè Soz.cõſi.77.in præſenti conſultatione,col.5.uer. circa ſecundã dubitationem, cum multis ſeq.lib. j.cui conſ. in ea re ſubſcribit Bal.à Barthol. conſ.ſeq.col.ult.& iterum idem Soz.conſi.80. de duobus principaliter,col.8.uer. his tamen minimè ſuffragantibus, eo lib.j.qď omnino idem eſt cum illo conſi. Cor. quod eſt.186.lib.2. & magis puto eſſe ipſius Cor. quàm Soz. ex ſtilo. Iaſ.conſi.51.tota dubitatio, col.ul. lib.j. ubi dicit hanc eſſe cõem op. & conſi.5.ſtrenui.col.7.uer. ſecundò reſpondetur, lib.3.& conſ.118. contra donationem,col.2.uerſi.ſecunda nullitas, lib.4. & conſi. 169. duo teſtamenta,col.antepe. uer.ſecũdo principaliter, eo.li.4. & Phil. Dec.conſ.239.primò non uidetur, col.j.& 2.[& conſi.432. cum ſit ꝙ Almericꝰ,col.2.uer.ſed prædictis.] & cõſi.488.in cauſa & lite, col.2.& conſ.536. in cauſa q̃ agitat̃ Mãtuæ, col.pe.uer.octauo obiicitur. [Ant. Corſe.in rep.Rub.de iureiur.in 26. priuilegio iuramẽti.] Hipp. Marſi. conſi.107.poſt redditũ,col.3.uerſi. pro quibus,lib.2.& Ant.Rub.conſ. 59.col.25. præſupponitur in facto, in fi.& conſi.59.circa primũ dubiũ, col.j.[Aduerte tamẽ,ne decipiaris, quia multi ex iſtis aſſerunt non ſatis eſſe donationem eſſe iuramento firmatam, niſi ſit expreſſa renunciatio inſinuationis cum iuramento.]

144 ¶ † Sed quoniã hic in noſtra principali q.tractamus de renũtiatione generali,libet & quædã de ea adferre ad confirmationem huius rei, de qua diſſerimus. Nouiſſe licèt generalis renuntiatio nõ comprehendat legitimam, ſed opus eſt ſpeciali & expreſſa ipſius legitimæ renuntiatione,per l.ſi quando.§.generaliter,ubi hoc not. Guil.Cu.Bal.Saly. Paul. Caſt. & recentiores.C.de inof. teſta. cum multis concord. à me latè cõgregatis in tractatu primogenituræ. [quæſt.55.num.2.ſed fac poſſe.] ſufficit tamẽ generalis cum iuramento, ut ibi expreſsè tenuit Iaſ.col.3.[& conſil.207.in præſenti cõſultatione,col.3.uer ſecundò facit,libr.2.]& ante eum Paul. Caſt.in l.in ratione, la.3. in fi.prin. ff.ad legẽ Falcid. & Ro. in l.j.§.ſi quis ita,col.9.& ul.& ibi etiã Barb. col.12. uerſi.item inquantum.ff.de uerb.oblig.Alex.conſi.181. perſpectis inſtrumentis. circa med.libr.5. Barb.in d.c.ex reſcripto,ext. de iureiur.& conſi. 23. ſcribitur Sapientiæ,7.col.8.uer.& adduco quod uoluit,lib.j. Philip. Dec.conſi.26.cuius ſuperſcriptio incipit,an filia dotata,col.2.uer. præterea etiã renuntiatio & cõſ.89.uiſo puncto, col.ul. & cõſ.180. uiſa renuntiatione, col. 4.uer.ſecundò ſpecialiter.& Steph. Bertrã.conſi.284.uenio ad primum col.ulti.lib.3.Geor. Nat.in repe.c. quauis,col.8.uer.aduerte tamẽ, de pact.li.6.Iaſ.cõſ.207. uerba inſtrumẽti,col.4. uerſi.ſecũdò facit,li.2. Frã.Cur.iunior cõſi.3. Bartholom. in fi.& Frã.Ripa. qui hãc dicit eſſe cõem op.lib.j.reſpõ.c.6.nepotibus matris,col.5.& iterũ ult.& iterum lib.3.reſpõ.c.5.pater quinque nummorũ millia, in fi.[& in Rub.ff.de uerb.oblig.col.2.num.j.]

145 ¶ † Similiter licèt nõ poſſit renuntiari.l.de his.ff.de trãſ.ſecũdũ Iac. Bu. Guil. Cu. Mart. Sil. Bar. Bal. Ang.Saly.Pau.Ca.& alios ibi.& Signo.cõſ.253. in facto quæſtio.ad fi.

&

& Soz.conſi.214. in cauſa Onofrij, col. pe.ver. adhuc obiici poteſt,li. 2.cum concor.adductis à recentioribus in d.l.de his.tamen per generalem renuntiationem omnis auxilij legũ cũ iuramẽto,cẽſetur ei legi eſſe renuntiatũ, valetq; renuntiatio ex ſententia Alex. in l. qui Romę.§.duo fratres,col.34.in.5.q. Bar.ff. de verb. oblig. & conſi. 11. viſo ac vt oportet conſiderato,col. 5.verſi.põt & tertiò iũctis ſeq.ver. lib.2.& Corn.ſi nõ oſcitanter legatur,iungãturq; priora cũ poſterioribus,conſi.6.in hac cõſultatione, per tot.lib.j.nam ibi cõperies eum loqui in renuntia.gñali. & clariùs Soz.conſ.200.qm̃ ex forma,col.pe. verſ.itẽ ubicunq;,lib.2. quod errore librariorum repetitũ eſt, lib.4. cõſi.125.& Iaſ.qui id reputat ſing, in d.l.de his,col.4.ver. concludo ergo.& [Caro.Rui.cõſ.156.circa proceſſum,col.3.nu.7.lib.3.&] in primo quatuor illorũ conſ. q̃ in materia ſubſtitutionis edita ſunt, incip. viſo & ante intellecto,in quinto dubio.& Steph.Bert.cõſi.18.viſo conſultationis thẽmate,ĩ fi.2.dubij.li. 2.& iterũ cõ.103.circa proceſſum, in.3.dubio,añ fi.li.2.& Ant. Bauer. in tracta.de virib.iuramen. ver.35. inci.nã licèt trãſactio.[& antè hos. Imo.in c.cũ contingat,col.pe. ver. circa ſextã,de iureiur.& Raph.in l. ſi quis pro eo, ĩ prin.de fideiuſſo.]

146 ¶ † Et in vniuerſum valet renuntiatio gñalis cũ iuramento, ut per Bar.in l.ſciendũ, col.2.verſ.& iſtud facit.ff.de uerb. oblig. ubi dicit ita ſe conſuluiſſe.& in d.authen.ſacramenta puberũ,col.vlt.verſi.quid ſi iuratur gñaliter.C.ſi aduerſus vẽd. Imo.in c.j.ext.de cõmo. & in c.cũ contingat,in.3.mẽbro.ad fi.verſi.& adde prædictis de iureiu. Alex.conſil.3.viſo inſtrumẽto,col.3. verſic. fortiùs uoluit,lib.j.& conſi.133.ſuper quæſitis,col.3. verſi. & eo fortiùs,lib.5.[Franc.Aret.conſi.28.diligenter, col.vlt. vbi & alios citat. Vnde etiam ſi debitor promiſerit & iurauerit ſe ſoluturũ,nõ poterit vti ceſſione bonorum, vt per Cor. conſi.212.planè mihi,ad fi.lib.2.

147 Haec quæ diximus, † non leuiter fulciunt ſententiam illã Soz. qui putat per renũtiationem generalem iuratã, eſſe derogatum huic l.vt ſuprà ex eo diximus. Tñ diuerſum expreſſim in caſu noſtræ.l.tenuit Bal. in l.j.in vlt.quæſtio. C.de inof.donat.dum dicit, ꝙ ſi quis iurauit non venire contra donationẽ ex quacũq; occaſione aut rõne,caſu vel iure, põt tamẽ contrauenire ſuſceptis poſtea liberis,quia illa generalia uerba nõ extendũtur ad caſum improuiſum, arg.l.fiſtulas.§. frumẽta.ff.de cõtr.emp. & l.ult.§. idẽ quæſiit.ff.de cõd. indeb. Et hoc noĩatim ſequitur Imo.in.c.vlt.col. 7.itẽ aduerte ꝓ intellectu, & ibi ẽt Barb.ad.fi.extrà de don.Paul.Caſt. conſi.435.ſuper hoc puncto plura videntur.ad fi.li.2. Pet.Ferr. in tit. forma libel. quo agi.pro donat. in verb.irreuocabiliter, col.3.uer.patet ergo ex præmiſſis. & Frã. Ripa. hic in duobus locis uidelicet in.3. q.col.2.uer. ſed hic ĩſurgit.ubi unũ Imo.ad id citat, & iterũ in 52.q.in fi.ubi tamen dubitat,& nullũ aduocat,& neutrobi. Soz.meminit, qui contrarium tenuit. Sed & in hac opp.uidetur fuiſſe Alberic.hic ſi ſolerter inſpiciatur.

148 ¶ † Hanc poſteriorẽ ſententiam & is quoq; ueluti pedamẽtis eriges ac ſtabilies. Nam iuramẽtum, quod aliàs habet uim ſpecialis & expreſſæ renũtiationis, ut dictũ ẽ ſuprà in priori parte,tñ non ſupplet cõſenſum per tex. quem ita omnes vbiq;

 intelligunt

intelligunt, in l.vl. C.de non num. pec.& voluit Bar.in l.ſi quis pro eo in prin.col. vlt.in.8.membro.ff.de fideiuſ.Bal.cõſi.379. ſuper eo quod quæritur,in fi.lib.3.Imo.ĩ c.de iud. Ideò vbi eſt præſumptio defectus conſenſus, ibi nihil operatur iuramentũ, vt declarat Bal. & Saly. in l.j.C.cõmod.cũ aliis multis cõcor. à me ſigillatim citatis in noſtro tractatu legum connubialiũ,in gl. 6.in.4.genere expreſſi,in verſi. qđ tamẽ intellige.Ex quo & illud continuò ſequitur, non valere renuntiationem iuratã in non cogitatis, ut dicit Cy.in d.l.j.C.commo.

149 ¶ † Quin & renuntiatio quantumlibet iurata in dubio reſtringitur ad ius ſecundum tẽpus illius renuntiationis ſubſiſtẽs, nec trahitur ad ius futurũ & ſuperueniens poſt ipſam renuntiationem, ex text.expreſſo in cap.2. vbi id not. Ant. & Panor.vterq; in 2.not. extrà de renun.Et ad hoc eum tex.facit ſingu. Geor. Nat.in repe.c.quãuis, col.4. verſi. tertiò facit, de pactis, lib.6. Hoc aũt ius reuocandi ex noſtra.l. non competit niſi ſuſceptis poſt rẽnuntiationem liberis. Ideo ad id ipſum non videtur huiuſmodi renuntiatio iurata pertinere.Nam ſi ſimplex ipſa renuntiatio generalis nõ comprehendit hanc.l.quod fatentur omnes,& cum his Soz. alterius partis.author,certè nec iuramentũ in ea appoſitum, † quia ad eos tantum caſus extenditur, iuramẽtum, ad quos ipſa renũtiatio,aut alia diſpoſitio gñalis extẽdit ex doctrina Bart.in l.ſi quis,§.quæſitũ,in fi.ff.ſi quis cautio. & Paul.Caſt.conſ.377. ad primum videtur dicẽdum diſpoſitionem, col.2.lib.2.& Ro.conſi. 472.in eo quod q̃ritur,in fi. & Corne.conſi.11.in præſenti conſultatione,col.7.verſi.nec iuramẽtum, lib. 3.& conſi.258. in hac cõſultatione, col.4.verſi.ſimiliter ergo, lib.4. & conſi.293.in hac cõſultalione, col. pen.ver.& ſi conuentio,eo.lib.4.cũ ſi.adductis ab Alex. conſi.28. uiſis accuratè, col.vlt.verſi. non obſtat quòd interuenerit.lib.j. quod & in geſtum eſt in lib. 2.conſi.31.& eodem Alex.conſi.48.in cauſa uertente,col.3.ver.itẽ dũ in priore,li.6.& Soz.con.103.ĩ caſu cõuẽtionis,col. 2.uer.ſed i caſu noſtro,li.3.& Phili. Dec.in.c.cũ ſuper, col.pen.uer.ſecũdus caſus,extra de offi.delegat.

150 ¶ † Item ſi uerũ eſt quod in præcedentibus diximus ex Rom. ſententia in conſil.269. non eſt dubiũ, id ſcilicet, huius l.beneficium eſſe conceſſum miſerationis cauſa, ita ut exigat ſpecialiſsimam mẽtionẽ, nedum ſpecialem, ſecundùm Cyn. in l.j.C.quand.imper. inter pup. & uidu.cum aliis quos in id ſuprà citauimus, nec tantum reperiamus iuramentũ habere uim ſpecialiſſimæ ſed tantum ſpecialis uel expreſſæ mentionis, quòd multum à ſuperlatiuo illo diſtat,uel ex noſtrorum iuriſconſultorum ſententia, ut probat in l.ubi aũt, in prin.ff.de uerb. obli.& in.l.ult.ff. de capi.dimi.& in §.j. Inſtitu.eo. Conſentaneum eſt hoc in loco iuramẽtũ nõ ſatis eſſe.

151 ¶ † Et ne quos moueant ſimilia illa,quæ ſuprà pro parte & ſententia Soz. adduximus,certè ſunt multi maximæ ac receptiſſimæ authoritatis, qui diuerſum cenſuerunt. Nã primum de minore & muliere renuntiantibus & promittẽtibus nõ uenire contra,non tamen certioratis de iure & beneficio ſibi competente, ut iuramẽtum nihil illis obſit, reſpondit Dy. conſi.5. quæſtio talis eſt, quidam dominus Goffridus minor 25.annis.quem refert & ſequit Cy.in l.2.in 6.q. & ibi quoq; Bal.

Bal.limitans tamen,in.9.q. & proinde ſibi cõtrarius.& Sal.ſecũ quoque in hac re pugnãs,in.11.q.C.de reſc.vẽd.& Io.And.ſibi quoq; contrarius, Card.Flor.Imo. col.6.qui hanc dicit eſſe multũ æquã in c.pe. extra de empt.& vend. vbi & Ant. Burg.qui eſt alterius factionis, aſſerit hanc eſſe communẽ. Idem. Io. And. vt intelligas hanc maturius fuiſſe ſecutum in addi.Spec.tit. de oblig.& ſol.§.j. col.6. in addi. quæ incipit,qũo huic dicto.Fed.Sen. aliàs iuramentorũ obſeruãtiſſimus, cõſi.199.quæritur an domina Margarita.Signo.conſi.250.ſup dubiis, col.5.ver. præterea cum tractatur. Bal.itẽ hic, ſed ſuo more ſibi malè cõſtans,in l.ſi.duo patroni.§.idẽ Iulianus.ff.de iureiu. vbi etiã Ro.qui in alia ſententia eſt,dicit hanc eſſe æquiorẽ.Idem Bal. in l.3.ad fi.C.de decur.lib.10. & conſi.4.quæritur ſi deiuſſores,lib.j.& conſi.47.caſus talis eſt. D.Andriolus,ad fi.eo. lib.j. vbi hãc dicit eſſe cõem, & cõſ.148. in caſu propoſito, col.j.ver.ſed dubitatur,eo.lib.j. & cõſi.28. ad euidentiam præmittendũ eſt, ꝙ interdum, paulo ante fi.li.3.& cõſi.380. caſus talis, domina Angela, eo.lib. 3.& cõſi.440. factũ proponitur eſſe tale, col.2.ver. ſed aduertendum eſt,eo. lib. 3.& conſi.96. pupillus, paulò ante fi.lib.5.& conſi.441.vi ſis ſtatutis,col.2.verſ.in contrariũ, eo.lib.5. vt iam intelligas eum crebriorem eſſe in hac op.. Imo.& ipſe iuramẽtorum ſupra oẽs obſeruantiſſimus,in l.ſciendum, & ibi Fran. Aret.col.11.ver. reuocaẽ tñ hoc in dubiũ,& latiſſimè Barb. qui propè oĩum eſt op.char.19.col.1.verſ.ſuccedit mõ quotidiana q.ff.de verb. obl.ſed ipſe Barb.hic ad fidẽ & veritatẽ rñdit, ibi verò ad commodum partis interrogãtis, vt ſæpe aliàs,& in ea quoq; l.Ro.qui aliam partem ſequitur, aſſerit ſe aliàs ſæpe hanc & legendo & conſulendo tenuiſſe, & idem Imo. in c. cum contingat,in.3.membro,in.25.col. eiuſdẽ membri, ver.item etiam non habet locum, & iterũ col.27.verſ. ſed aduerte inquantum tetigi, & eſt circa.14.char. totius c.extrà de iureiur.quãuis vtrobiq; dicat ꝙ cõtraria op.de conſuetudine & practica obſeruaẽ. Et hãc quoq; tenuit Alb. & Saly.in auth. ſacramẽta puberũ. C.ſi aduer.vend. & ibi quoque Iaſ. col.13.verſi. tertiò principaliter,& multis ſeq.qui hanc dicit haud dubiè æquiorẽ, & forte veriorẽ, & in eam multũ inclinare ipſius animũ quãuis ab alia non eſſet recedendũ. Rapha.Fulgo.conſi.237.Finus Guidonis,col.2.verſ.ſupereſt tertia deliberatio. Alex. qui & alterius opi, alibi eſt, vt diximus. conſi.89.viſo puncto,col.5.ver.nec huic rñſioni, lib.2.Pet.Beluga, qui & hanc dicit eſſe cõmunem in ſuo ſpeculo principum, titu. de iuramen.char. pe. Fran.Aret.conſi.33.cõſultatio præmiſſa,col.4.verſi.ſed dubium facit, & ver. ſecundò dicimus.& Stepha. Bertr.ſibi etiã cõtrarius,cõſil.293. viſa petitione, col. 2. verſi. ſed his non obſt.lib.3. & Guid. Pap.[conſil.122.Ioãnes molaris.in.4.dubio, in fin. & rurſum]ſingu. 374.incip. in l.ſciendum. Hippo.Marſil.in repet.rubri.ff. de fideiuſ.nume.38. & Fabi.à mõte S. Saui.in tract. de emptio. & vendi.in.3.quæſt.8. quæſt. princip. Et dicit etiam Collect. qui alteri⁹ partis eſt, in c.2.ext.de pac. hanc eſſe æquiorem. & Alex.qui & alterius fuit,in d.l.ſciendum, dicit tñ ibi col.3.verſ. iuxta hoc quærit, hanc poſſe in pũcto iuris ſuſtineri, vt ex hoc facile eũ intelligas in ea re nutare.Et ad c.reſcrip.de iureiu.

in quo eſt potiſſimum fundamentũ prioris partis, poteſt dici, q̃ nõ cõſtat mulierem inibi oppoſuiſſe ſenatuſcõ. Velleianũ, vt etiam ibi no. in vna ſol. quã approbat ipſe Alex. in d.l. ſciendũ. Nec, ſi is tex. probaret, quod illi volũt in muliere, eſſet tñ trahẽdus ad minorẽ, cuius cauſa plus habet fauoris & priuilegij, q̃ mulier, vt ſuprà diximus. & probauimus nu. 101. incip. & quod dictũ eſt de muliere. Ideò Bal. in d.c. cum contingat, col. 3. ver. quæro quãdo mulier, de iureiur. hic diſcrimen facit inter mulierem & minorem, vt ſcilicet minor ſit certiorãdus, licèt non mulier.

152 ¶ † Sed & contra illã Bal. & Pet. Anc. doctrinam, qua dixerunt exceptionem ſiue beneficium diſcuſsionis quod fideiuſſori aut aliis cõpetit, tolli per iuramentũ, voluit ipſe Bal. ſibi cõtrarins in c. cũ cõtingat, col. 5. in. 7. concluſione, extra de iureiur. & reſpondit cũ ex facto talis ſpẽs incidiſſet, Barb. qui Bal. nõ meminit. conſ. 43. ſempiterna dignum eſt memoria, col. 6. ver. capio modo tertiam dubitationem, cum multis ſeq. vſq; ad fin. cõſi. li. 2. vbi ſuã ipſius ſententiã multis varijſq; ac efficacibus argumentis & rationibus defendit, quas quiſq; qui volet legere poterit. Et in hac quoq; ſentẽtia fuerũt Alex. & Iaſ. qui Barb. nõ meminit in l. vlt. in prin. ille col. 4. hic col. 2. ad mediũ. ff. ſi cer. pet. & D. Guil. Bened. in repe. c. Raynutius, i verbo teſtamentũ, le. 3. nu. 26. verſi. quartò inducitur, extra de teſta. [Imò verò ſunt, qui dicunt ſimpliciter non eſſe locũ huic excuſſioni, ſi appoſitũ fuerit iuramẽtũ: et ſi ei non ſit renuntiatum, & inter alios Bal. i l. ex reſcripto, col. j. & ibi Pet. Ancha. in. 6. no. de iureiu. Alex. qui id dicit ſing. conſi. 32. in cauſa executionis, col. vlt. verſ. quarto, lib. 4. Baptiſta de S. Blaſio, in tract. arbitrorũ, q. 70. col. 4. verſi. quinta concluſio. Anto. Corſe. in repeti. rubr. de iureiuran. col. 10. verſi. duodecimum, vbi ita dicit ſe cõſuluiſſe. Io. Lupus in repe. c. per veſtras, char. pe. ver. quinimo quod plus eſt, de don. inter virum & vxo.]

153 ¶ † Quod autem poſtea cõtinenter dictum eſt renuntiationem iuris futuri iuramẽto firmari, non ita certum eſt & indubitatũ, quãdo & Phil. Dec. qui & illius ſentẽtiæ fuit ſed in con. tm̃ fauẽs ſuæ parti, quæſtuiq; ſeruiẽs, contrariũ conſtanter aſſeruerit, in lect. vbi nullus fauori locus eſt, videlicet i l. j. col. pe. verſ. ſecundò quod dictum eſt. C. de pac. ea ratione, quam iam diximus, & iterum dicemus poſt ea, quòd iuramentum non magis extẽditur quã virtus promiſſionis. Et de hoc etiã dubitat Alex. conſi. 133. ſuper quæ ſitis, col. 3. ver. & eo fortius, lib. 3.

154 ¶ † Nec etiam in cõfeſſo eſt omnibus, quod mox ſubdidimus, iuri prohibitiuo poſſe cum iuramento renuntiari, cum contrarium teneat ille Legalis doctrinæ facile princeps Bartol. cuius vnius ſententia multis & mihi inſtar eſt omnium, in l. 2. in fin. C. ne fideiuſ. dot. den. & in l. ſi quis pro eo, in 3. ſurſumq; in 5. membro, & ibi etiã Ang. poſt prin. ff. de fideiuſ. & idem Bart. in l. cum hi, ante fin. & ibi quoq; Fulgo. ff. de tranſact. & Ant. qui alias vbiq; iuramẽta vſque ad ſuperſtitionem ſequi iubet, in. c. cùm contingat, in fin. 3. caſus, de iureiur. & ibi ante eũ Bal. col. j. verſi. item quia iuri. Nam loquitur ibi de renuntiatione iurata, vt docet præcedẽtia, & ipſius. c. materia. & Ange. conſil. 353. Florentiæ, col. j.

155 ¶ † Neq; quod deinde ſubiecimus poſſe

poſſe renunciari reuocationi donationis ob futurã ingratitudinẽ cum iuramento. Nam & contrarium intrepidè tenuit ipſe Imo. ſibi contrarius in.c.vl.col.8.ver. vlterius quærit Io.And.ext.de don. & Ro. in l. ſtipulatio hoc mõ concepta,col.3. ff.de verb. obli. & in l.donationes. §.j.ff.de don.& Cor.cõſ.102.ĩ cauſa licèt videatur,col.j.verſi. quinimo,& ſeq.lib.j. Geor. Nat.in rep.c. quàuis,col.18.verſ.& ex his primo de pact.lib.6.Stepha. Bertr.ſibi contrarius conſi.67. viſo conſultationis themate, nu.3.lib.3. de qua re latè videbis per Philip. Deci. in l. vlt.col.6.verſi. extra gloſ. circa primã quæſt.C.de pact.& Fran.Ripa. in l.vlt.in 54.q. C.de reuoc.dona.

156 ¶ † Nec ſimiliter quod ex continenti ſequitur, poſſe renunciari alimentis futuris ex teſtamento debitis cũ iuramẽto, quiquidem contrarium cenſent Spec.& Io. And.in ad di.illius (dij boni q authores)ti.qui fil.ſunt legit.§.j.verſ.ſed pone quidam.& Bar. ſibi hic pter morẽ contrarius,in l.cũ hi, ante fi.ff.de trãſ. & Bal.in l.pactũ quod dotali,in.22. eademq; vlt.quæſt. C.de colla.& in d.c.cum contingat,col.2. ver. item ſi diuertat de iureiur.[Et ſubobſcurè Alb.in l.de alimentis, in fi.C.de tranſ.]. Nam ex præcedentibus ſatis conſtat,quòd loquitur de renunciatione iurata.

157 ¶ † Sed nec quod dictum eſt valere renuntiationem ſucceſſionis futuræ cũ iuramento. Nã etiã contrarium huius magna authoritate affirmat gloſ.ordi.in d.l. pactũ quod dotali, in verbo, improbatur, poſt prin. Eaq; de iure ciuil. veram eſſe cõtendũt Cyn.Bal. Corn.& Iaſ.ibi. Eſtq; & alia illi ſimilis in l.ſi quãdo §.j.in verbo prægrauari,poſt prin. C.de inof.teſta.& in l.qui ſupſtitis, & ibi etiam Imo.& Ro.ff.de acquiſ. hære.& Bal.in c.cũ cõtingat,col.6. verſ.iuramẽtum aũt, de non ſuccedẽdo,extra.de iureiur. vbi & idem dicit pcedere de iure ciuili, & cõſi.437.quædam puella fuit dotata, col.j.lib.j. vbi etiam negat de iure canonico valere renuntiationẽ ſucceſſionis futuræ alii factã ſine conſenſu eius, de cuius ſucceſſione agitur,etiam cum iuramento.

158 ¶ † Et quod oĩbus prope in conſeſſo fuit, non valet pactum iuratũ de ſuccedendo, nec de iure quidem canonico, ſecundũ eũdem Bal.in d. l.pactum,in.5.oppo. & ibi quoque Fulg.Ro.Pau.Caſt.& recẽtiores.& eũdem Bal.cõſi.148. in caſu propoſito,in primo dubio, lib.j.& conſi. 441.viſis ſtatutis, poſt prin.lib.5. Cyn.Bar.Ang.Saly.Pau.Caſt.Alex. qui hoc dicit cõiter teneri.& Iaſ.in l.pactũ quod dotali.C.de pact.Bar. in l.ſtipulatio hoc mõ concepta, & ibi quoque Alex.col.3.ff.de verb. obli.& idẽ Bart.in l.ſi quis pro eo, col.3. ff.de fideiuſ.& in l.vlt. & ibi etiam Ang.C.de pact. Ant. & Imol. iuramentorum maximi cõſeruatores,quod iã ſæpe diximus in c.cum contingat. ille col.3.hic in primo caſu 2.mẽbri princ. extrà de iureiur.Domi. in c.quàuis, & ibi quoq; Philip.Fran.col.3. verſi. in gloſ.in verbo,improbet, & Geor. Na.in repe.col.16.uer. quartò fallit,de pac. lib.6.Iac. Alua.in d.c.j.§. moribus tit.ſi de feud. fuer.contro.inter do. & agna.Fulgo.conſi.73.paterfamilias habẽs filiũ,col.3. Panor.in c.2. col.3.de conceſſi.præb.& conſi.48. Auguſtinus,ad fin.lib.2.Pau. Caſt. conſil.448. non eſt dubium, col.j. lib.j. & conſil.419. viſo puncto & aliis, in princip.lib. 2. Alex. conſil. 28. ponderatis uerbis teſtamenti,col.3. uerſi.iſtam concluſionem

lib.3.Phil. Deci.cōſi.184.an valeat pactū,col.3.Stepha.Bertran. conſi. 29.cum aliàs,poſt prin.lib.j.& con ſi.292.ponitur in facto, num. 4.eo. lib.j.& conſi.j.num.88.li.2.& con 33.prætenſæ conuentiones,num.3. eo.lib.3. Franciſ.Curtt.iunior.con ſil.15.circa præmiſſam, col.j. verſi. præmiſſis tamen non obſtantibus. Nec alium præter Bal. & Pet. Cor. comperi qui aliter diceret, de quo & nos plura diximus in tractatu noſtro primogeniorum in.6.q.nu.18. & id quidem.

159 ¶ † Contrarium quoq; eius qd' dictum eſt cum iuramēto renunciari legibus & ſtatutis requirentibus inſinuationē, tenuerunt Guil. Cu. Alb.& Bal. ſibi contrarius, in.5.q. in.l.illud.C.de ſac.ſanct.ecc. Oldr. ſubobſcurè, ſed vt facile intelligas illum eſſe eius ſententiæ,conſ.253. factum tale eſt domina.S.de certis. Albe.in l.ſancimus. C.de don. Sal. dubitans tamē,ſed ita vt in hanc inclinare velit videri, in l.pe. C.eo. tit.Bal.[conſi.29. caſus vir donauit col.2.ver.itē ſequeretur,li.j.& con ſi.113.quòd domina Broëſia,eo.li. j.&]conſi.115.verba dicunt,domina Antonia, in fi.li.j.& conſil.375. certum eſt ꝙ filia,col.j. ver.ſed videamus,li.3.& conſi.414. caſus talis eſt;quidam Maſſius de Gauldo. eo.lib.3.Ang. ſibi contrarius, conſil.59. quidam paterfami. col.vlti. vbi dicit ſe ita conſuluiſſe Caſtelli cum fratre ſuo Bal.& conſi.179.viſis prædictis,col.vlt.ver.quia igitur ſolennitas.Pau.Caſt.conſi.345.circa bona quæ fuerunt domini Vberti,col.vlt.ver. vnum omiſeram, eo. li.j.& cōſi.385.ſiue dicamus, circa medium, eo.li.j.& cōſi.90.viſa quadam ſcriptura, col.j.lib.2. & conſi. 195.viſis his q̄ narrantur,col. pen. ver.ſupereſt tertium, eo. lib.2.Ro. ſibi cōtrarius,ſed in loco minus ſuſpecto in l.Modeſtinus, & ibi quoque Raph. Co. qui aſſerit ita ferè oēs tenere.ff.de don. & rurſum idē Ro.conſi.12.viſo facto propoſito, col.2.ver.ſecūdò quia ex tali.Alex. etiam ſibi cōtrarius,in addi. Bar.in l.poſt mortē. ff.de adop. Anto. Cana.in tract.quē peculiari tit. de inſinuationibus inſcripſit, q.63. Ang. Are.in.§.aliæ.col.pen.Inſti.de dona.vbi nō obſcurè intelligitur huic ſententiæ adhærere, quanquā dicit ſe non auſum in contrarium conſulere,q̄m timeret iuramētum. Barb. ſibi contrarius conſil.16. præclarè ſcripſit,col.10.ver.& ſi quiſpiam dixerit,lib.2.[vbi hanc dicit eſſe cōmunē opinionē]& cōſil.52.viſo celebri, col. 2.verſ.cū verò opponit, lib.4.vbi etiā refert idē cōſuluiſſe, Ludo Bolo.ſed eius conſi. non reperi.& idē Barba.inter con.Frā. Cur. ſenioris,conſ.67.ſapiēter optimus, col.vlt.& ibi ipſe Fran.Curt.in addi.illius,& Card.Alex. Hiero. Tortus,Io.Puteus & Nicholinus à ſancto Nazar.conſi.ſeq. circa hoc videtur,vbi etiā oſtendunt Bar.fuiſſe in ea ſentētia & Barthol. à Scarampis inter conſi.Alber.Bru. cōſi.111.magnifice domine,col.2.& Guid.Pap. ſibi contrarius,conſi.33.nobilis Catharina,col.j.& Laurē. Calc.conſi. 25.Titius nobilis, col. 16.nerſi. nec obſt.etiam quòd dicatur.

160 ¶ † Sicuti & eius qd' poſtea ſcripſimus,ex gn̄ali renūtiatione iurata fieri prǣiudiciū legitimę, cōtrarium etiā tenuit Guil. Cu. prout à quibuſdam citatur in l.de his.ff.de trāſ.Bal.in rub.ff.de iureiur.col.vl. in prin.verſ.non tamē credo,nā ibi loquitur de hm̄ōi iurata renūtia. vt patet ex verbis p̄cedentibus, & Ro.ſibi cōtrarius in l.qui ſuperſtitis,in 3.limitatiōe,& ibi ēt Imo.ff. de

de acqui.hær. Franc.Are. in l.j.§.ſi quis ita, tum col.5.verſ.adde dictis, tum col.pen. ver. adde primò.ff.de verb.obli.Barb. ſibi quoq; contrarius conſil.43.ſempiterna, col. vlt. lib.2.& cōſi.55. præclarè ſcribitur, col.pe.ver.ꝑtereà facit,iūctis ſeq.ꝑ totā illā col.eo.li.2. Fabi. Giocchi. in rep.auth.nouiſſima,in.21.quæſt. prin.C. de inof. teſt. & Alber. Bru. conſi.82.ſuper difficultate, col.vlt. & Steph.Bert.ſecū etiam pugnans, conſi.3.viſis hincinde, num.21.& ſeq.lib.3.

161 ¶ † Et eius itē quod dictū eſt, ꝑ generalem renunciationē cum iura mento cenſeri renentiatū & derogatum.d.l.de his.ff.de tranſ. Cōtrarium quoq; tenuit Io. Mairanus in 2.conſi. illorū quatuor in materia ſubſtitutionū, incip. clementiſſimi & omnipotētis Dei. &c. defuncto nobili,col.pe.ver.ad ſextū & ſeptimū.& Fran.Frōdatus conſi.ſeq.cuius eſt exordiū,Deus via veritas & vita.ꝑſens,conſultatio, col.3.verſi. verū prædictis,vbi dicit iuramentū ita demū confirmare renuntia.d.l. de his,ſi expreſsè ei fuerit renuntiatum, aut aliter fideicōmiſſo à tali relicto,aliàs ſecus,per multa iura q̄ illic allegat. Et añ eos Barb.& Soz. ſibi cōtrarius, quorū neuter meminit,ille.d.cōſ.55.col.pe.li.2.hic cō. 214. in cauſa Onofrij,col.vl.ver.ſecundò reſpōdeo,iunctis præcedētibus,lib.2.& apertius conſi.130. in caſu conuentionis, col.2.uer. præterea licèt in iuramēto,lib.3.& ſub obſcurè Fran. Aret.conſ.92.viſo legato,in.3.dubio. & idē apertiſſimè in l.qui ſuperſtitis, col.5.ver. & ad ea quæ dixi.ff.de acqui.hære.

162 ¶ † Et eò magis id videtur procedere,ꝙ nec in ſpecie quidem pōt ei l.etiā cum iuramento renuntiari,ſi credimus glo. in l.vlt.in verbo, lucrum,C.de reb. credi.& Bar.in l.cū hi,in fi.prin.ff.de tranſa. iunctis iis quæ ipſe ſcribit in ea ipſa.l.de his verſi.quæro nunquid. ex cuius loco ſe aduocat in d.l.cum hi, & ibi quoq; Fulgo.& Signo.conſi.250.ſuper dubiis,col.5.ver.prætereà quēadmodum,& Ang.conſi.94.cum his & quæſtio,col.vlti.uerſ.ad quintū. Et clauculū idē uoluit Guid. Pap. conſi.53.nobilis Catharina, col.2. uer.nec illi legi, iunctis ſeq. & Stepha.Bertran. ſibi contrarius,conſi. 51.Chriſti,&c. uiſo conſultationis themate,num.77.lib.2. De quo tamen uide Imo. in c. cū contingat, col.pen. uerſ.circa ſextum & ultimum,de iureiur.& Raph.Co.in l.ſi quis pro eo.ff. de fideiuſ.& Corne. conſil.6.in hac conſultatione, per totum,lib.j & con.135.de plurib⁹, col.j.&.2.lib.2.& cō.240. Bonaura in ſuo teſtamento,col.2.uer.nec uidetur ꝙ iuuetur, eo. lib.2. Et dicit idem Corn. conſi.150. prima facie uidetur,in fi.lib.3.non eſſe ſine dubio quòd huiuſmodi renūtiatio firmetur iuramento. Sed & Bal.in l. qui iure,in prin.ff.de teſta.mil.non obſcurè uidetur ſentire quòd ei.l. ſimpliciter poſſit renuntiari.

163 ¶ † Deniq; ꝙ nō ualeat gñalis renūtiatio iurata, cōtra quā alii dixere,uoluit Io An.in c.j.col.ult.& ibi etiā Pe.An. Anto.Flor. & Pan.ext. de cōmo. quia iuramentū inquiūt, non obligat ultra conſenſum, qui abeſt à generali renuntiatione. & Cy.in l.j.in.3.q. [& ibi Bal.col.2. in.2.q.] C.eo. Bar.in hoc ſibi contrarius. in l. ſi quis.§. quæſitū. Bal. in.c.j.col.2.uerſi. & an iuramentū, tit.de cōtro.feud. apud par. termi. Alex. qui cōcordātias adducit con. 28. viſis & accuratè pōderatis, col. vlt.ver.non obſtat quòd interuenerit lib.j.& Stepha.Bertran. cōſi.36.

Chriſti

Chriſti,&c. viſo cõſultationis thematе.n.3.li.j.cũ his q̃ dixim⁹ ſupra nu.149.incipiẽ.quin & renũtiatio.

164 NEGARI † nõ põt lector optime, quin hæc res,de qua præcipuè agimus, vtrũ ſcilicet huic l.per generalem renuntiationem iuratam derogetur,ſit admodum ambigua, in tot tantiſq; rationum & authoritatum cumulis. Cæterũ ſi nulla ſit renuntiatio, illud inter omnes conuenit,& qui donatẽ huic l.poſſe renuntiare negãt,& qui contrà poſſe aſſerunt, qui multi ſunt vtrinq; vt ſuprà latè diſſeruimus. Illud,inquã in confeſſo eſt apud omnes,ſolũ iuramentũ in donatione appoſitũ citra vllã renũtiationẽ nõ tollere huius l.remediũ. Illi quidem qui ſunt in parte negatiua,ea ratione, quia ſi donans non poteſt renuntiare in præiudiciũ liberorũ, vt ipſi contendunt,nec etiam iuramentum ipſius illis quicquã obeſſe põt. Nã quando cõtractus infirmatur ratione alterius tertij,nunquã is iuramento contrahentium confirmatur,vt pote cum eſſet in alterius diſpẽdiũ.c. quãuis,de pact.lib.6.& c.licèt de iureiur.eo.lib.cum ſi.Id quod non in aliis tm̃, ſed & ĩ donationibus quoque procedit, vt.ſ.iuramentum in iis poſitum nihil obſit tertio, vt voluit Bart.in l.hac edictali,ĩ fin.prin. per illũ tex.C.de ſecun.nup.& in l. Titia.§.imperator,col. vlt.ff.de lega.2.Saly.ĩ l.j.C.de inof.dona.Bal. in l.vlt.§.filius autem. C.de bonis quæ libe. & conſi.22. quedã domina Nicolina, col.j.lib.5. & conſi. 215.pũctus quidã donauit,eo lib.5. Pau.Ca.conſi.448. non eſt dubium circa me.& Ale.conſi.55.conſiderаtis verbis,col.pen.verſi.nec pdictis obſt.lib.j. & ſuprà alibi diximus.

165 ¶ † Oẽs aũt & partis affirmatiuæ & partis negatiuæ hac cõi ratione mouẽtur,quia iuramentũ nõ auget obligationẽ, ſed ei tantum intra limites ſuos manenti addit religionis vinculũ,arg.l.Titius, in fi.ff.ad Treb.qd' & præter eos voluit Bal. in l.ſi procurator,col.3.ver.& prædicta ſunt vera.ff.de cond.indebi. & doct. vbiq;. Vnde ſicut ſimplex donatio,quæ.ſ.ſine iuramẽto eſt,habet illã tacitã reuocandi conditionem,ſi donans poſteà ſuſceperit liberos,vt iam ſuprà latè diximus in princip. num.6.incip. hinc dicunt pleriq; oẽs.ſic & iuramentũ illi accedens, quod omninò ſequitur naturã principalis actus in quo interponitur, per tex. quem ad hoc oẽs vbiq; allegant in l.vlti.vbi id not. Bar.Bal.Saly.Pau. Ca. & alij. C.de non nu.pe.& illã ad hoc dicit ſing. Bal.in c.quæ in eccleſiarum, col.5. ver.dices tu,nõne feudatarius, extra de cõſtit.& not. Panor.in.d.ſua diſpu.incip. ſtante ſtatuto, col.10. verſi.ad partẽ igitur affirmatiuam. & Barb. conſi.43. ſempiterna, col. pen.ver.prætereà faciat,lib.2.& illum dicit meliorẽ ipſius iuris, idẽ Barb.cõſi.53.col.3.verſi. & ideo refert,eo.li.2.& cõſi.49. clemẽtiſſimũ Deũ,col.7.verſ.facit ſimile. vbi & illũ dicit valde ſing.Sed eſt melior in eã rẽ tex.in l. ſed & ſi poſſeſſori. §.itẽ ſi iurauero,quem ibi not. Iaſ. in.9.not.ff.de iureiu. & in c.quemadmodum,extra eo.tit. vbi Panor. in 7.not. hoc quoque ꝙ iuramentũ in contractu appoſitum recipit oẽs conditiones,ſubauditiones, limitationes,exceptiones,quas habet ille contractus,quod & voluit idẽ Panor.in d.ſua diſputatio.vbi ſuprà.& Raph.Fulg.conſi.180.viſo ꝓceſſu, col.2. & Imo.in l.2.§.ſed & ſi quis. ff. de donatio. Aegid. Bellamer. conſil. 29. ex facto quodam, col. 4.cum multis ſimilibus. & concordan.

dan. à me latè congeſtis in [noſtro tracta.de iure conſtitu. poſſe.par.3. limita.7.nu.24.ſed & illud.]

166¶ †Prætereà iuramentum ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus, atq; [vt vtar verbis Liuij lib.2.v. decadis] eodem manẽte ſtatu, vt probat tex.optimus in l.vl.in prin.ff.ad municip.& in d.c.2.& ibi glo.Anto. & Panor.qui ex hoc multa decidunt, extra de renun.& c.venerabilem,in fin.de elect. & no.glo.Inn.& alij in d.c.quemadmodũ,extra de iureiur. & glo.in c.ul.extra de hære.per tex. ibi,[& glo.in c.nos ſanctorum 15. q.6.]& Fed. Senen. conſi.281.caſus talis eſt,ſtatuto cauetur, Bal.in d.l. vlt.col.2.verſi.ſeptimò ineſt conditio.C.de non num.pec.& in l.clari. C.de fideicom.& in c.2.uer. item in iuramento,extrà de reſcrip. & in c. 3.in prin.per illum tex.extrà de iureiur.Anto.& Panor.in c.ueritatis, extrà de dol.& contu.in illa quæſt. anquis teneatur ſoluere debitum excommunicato.Pe.Anch.in c.poſſeſſor,col.15. verſi. ulteriùs quæritur,de reg.iur.lib.6.Pau.Caſt.conſ. 348.non eſt dubium, ad fin.li.j.Ro. con.22.propoſitæ mihi conſultationis,col.j.uerſi.ſecundò quia & ſi & conſil.379.circa primum,col.2.uer. nec obſtat ſi dicatur. Soz.in l.vl.in prin.per illũ tex.ff.qui ſatiſda.cog. & in l.Iulianus, col.pen.verſi. circa ſecundam ff.de condi. & demon.& conſil. 129. præſtantiſſimi, in fin. lib.j.& conſi.215.uiſa prædicta,col. ult.uer.prætereà & tertiò,lib.2.ubi loquitur in caſu l.noſtræ & conſi. 58.ſuper propoſita,queſtione,col.j. uerſi.confirmatur,lib.3.Barb.conſi. 38. ſcribitur Paralipomenon col. pen. libr.j.ubi ad hoc dicit ſingu. text. in d.c.2. de renun. & iterum conſi.36.ſapienter, colum.16.uer. & adduco in medium, lib.2.& alibi ſæpè Corne.con.192.licèt uideatur col.ult.ver.quia promiſſio,lib.j.[& conſi.69.de duobus,in litera o, lib. 2.]& conſi.48.quoniam in præſenti,col.2.verſi.& hoc arbitror,lib.3. [Iaſ.conſi.60.iſta conuentio, col.6. uerſi.ſecundò principaliter, lib.3.] Phi.Deci.conſil.335. uiſo conſilio, col.3.uerſi. prætereà etiam dato & conſil.408.in prẹſenti conſultatione,col.2.Stepha.Bertran. conſ.156. Chriſti &c.uiſo caſu, nu.5.libr.j.& conſi.342.quod eſt ſimili principio, num.9.eo. lib.j.& conſil.131. illud eſt indubitatum, n.8.lib.2.& conſi. 67.uiſo conſultationis themate, n. 3.lib. item 3.Alber. Brunus conſil. 99.in cauſa ſpectabilium,in fi.Geor. Nat.in repetitio.c.quamuis,colum. 4. verſicul. tertiò facit, de pactis, libro 6.

167¶ †Et hoc quidem perpetuum eſt in omnibus actibus & diſpoſitionibus,ut ſcilicet ſemper intelligantur rebus ſic ſtantibus,ex tex.quem oẽs & præſertim Bal.ad id ſolet allegare in l.quod Seruius ff.de cõd.ob cauſ. ubi hoc no.gl.quæ etiam ad id citat l.continuus §.cùm quis ff.de uerb. oblig.Et hoc quoq; probat tex.in l. quæro §.inter locatorẽ ff.loca. quẽ & omnes ad id allegant & in l.ex facto,in prin.ff.de vulga.& pupi.& in l.ulti.C.de ſponſa.quas in id aduocat Alex.conſi.85.uiſo themate,col. 2.uerſi.pro hoc etiam quia uerba, lib.5.& tex.in l.cùm quis, in prin. ff.de ſolu.quem & ad hoc expendit Bal.& dicit no.in rub.extra de procu.col.4.uer.dolus cõmiſſus,& in c. pẽ.& ibi Pã.ĩ 2.no.extrà de cler.nõ reſi.& ĩ c.ne quis arbitretẽ,& ibi gl. ul.22.q.2.[& voluit Bal.ĩ rub. extra de ſum.tri.col.j.in fi.ubi & ad hoc allegat.l.qui ſeruum ff.de uerb.oblig. & idem Bald.loquens in promiſſione, conſil.104. ſuperſunt, libr.j.&

conſi

conſi.381.quidam habens unum filium, col.2.lib.3.] cum alijs multis collectis à Barb.conſi:20.illud afferam,col.12.lib,2.& conſi.74.omnia quæ facitis,col.13.lib.3.[& Corne. conſil.102.uiſis in cauſa,]& Iaſ.in d.l.quod Seruius,col.3. verſi. circa tertium ff.de cond.ob cauſ.& in l.is qui putat,col.2.uerſi.tu potes ff.de liber.& poſth.[& conſ.60.lib.2.ubi ſuprà] & Anto.Rube.qui hoc latiſſime probat,con.147.uiſo inſtrumento,col.j.

168 ¶†Id quod etiam adſtruunt Stoici aliàs promiſſorum conſiliorumq; tenaciſſimi: ex quibus Seneca ille Stoicorum Stoiciſſimus(ſi ita nobis loqui permittimus)lib.5.de beneficijs multa in hanc ſententiam ſcribit: Non mutat ſapiens conſilium, omnibus his manentibus quæ erãt, cum ſumeret.Ideò nullum unquam pœnitentia ſubijt, quia nihil melius illo tẽpore fieri potuit, quàm quod factum eſt: nihil melius conſtitui, quàm quod conſtitutum eſt. Cæterùm ad omnia cum exceptione uenit,ſi nihil inciderit quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere, quia præſumit animo poſſe ali quid interuenire, quod deſtinata prohibeat:Et paulò poſt. Promiſi beneficium, niſi ſi quid incidiſſet, quare non debeã dare. Quid enim ſi quod illi pollicitus ſum,patria ſibi me dare iuſſerit?Si lex lata erit,ne id quiſpiam faciat,quod me amico meo facturum promiſeram.Promiſi tibi filiam in matrimonium, poſtea peregrinus apparuiſti,non eſt mihi cum externo connubium. Eadem res me defendit,quæ uetat.Tunc fidem fallam, tunc inconſtantiæ crimen audiam,ſi cum eadem omnia ſunt,quę erant promittente me, non præſtitero promiſſum. Et cætera quæ ſequũtur.Poſt quæ illud cõcludit. Omnia eſſe debent quæ fuerunt cum promitterem, ut promittentis fidem teneam. Vidéſne lector quàm multis defendat ac confirmet Seneca quod diximus,omnia intelligenda eſſe,rebus, quæ erant, manentibus? Et de hac quoque re multa per Tullium lib.3.officiorum.

169 ¶†Et ut intelligas quantum ponderis apud noſtros id habeat, Bal.in d.l.clari.C.de fideicom. dicit quòd ſtatuentes poſſunt mutare aut reuocare ſtatutum, quod ipſi irreuocabile fore ſtatuerant, niſi illud iurauerint non mutaturos aut reuocaturos, quia tunc id facere non poterunt, per allegata illic ab eo. Quod tamen intelligendum eſt,inquit,niſi iuſta cauſa interueniat, quia ſemper in iuramento ineſt ea clauſula, rebus ſic ſe habentibus. Sed audi quid ſubiungit,quod lectores maximè volui expendere. Nam hoc poſtremum dicit procedere etiamſi verba ſtatuti dicerent, quòd ſtatutum ſit præciſum & immobile. † Nã quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio l.j.in princip.ff.de uentre inſpicien.& l.de ætate §.ex cauſa ff.de interrogat. actio.Ex quibus intelligis nihil adeo eſſe præciſum, firmum,immoible, quin ſemper intelligatur, rebus ſic habentibus. Et hoc pro not.refert & ſequitur Philip.Deci.in rubri.C.qui admit.colum.2.

170 ¶†Quid plura? iuramentum nunquam trahitur ad non cogitata c. Quintauallis,extrà de iureiur.& voluit glo.in c.ve niens,in uerbo,præſciuiſſet, & ibi Bal.eo. tit.& rurſum glo.in c.ad noſtram, le.ij.in uerbo, in mente,per illum tex.& in c.pen. eod.titu. & in c.2. extra de renun. Bart.in l.ſi quis pro eo, in 8.caſu ff. de fideiuſ.& conſi.90.dilecto domino,

no,col.3.verſi.præterea poſito.Bal. in l.2.ſ 9.q.C.de reſcind.vendi.& in c.2.extra de renun.& in c.cùm contingat,in vij.concluſione, extra de iureiur. & conſi.436.quæritur ſi factum fuit, col.j.lib.j. Signo. conſil. 61.quęſtio talis eſt,poteſtas, col.2. uerſi.nunc ueniamus, & conſi.250. ſuper dubijs, col.5.uerſi.item non uidebitur.Fed.Senen.conſ.199.quæ ritur an domina Margarita:[& conſi.281.caſus talis eſt ſtatuto, col.j.] Ang. conſi. 172. Ludouicus, col.j. Imo.in c.debitores,extra de iureiu. Cardi.Flor.conſi.92.fauendo pupillis,col.pen.verſi. quæ ad iuramentum:Pau.Caſt.conſi.342. conſiderādum eſt, col.3.lib.j.& d.conſi.448. in fin.eo.li.j. conſi.377.ad primum uidetur dicendum diſpoſitionem, col.2.lib.2.Ro.conſi.22.pro propoſitæ,col.j.& conſi.379.circa primū, col.2.ver.nec etiam obſtat: Alex.in l.ſciendum,col.10.verſi.& certè uidetur ff.de uerbo. oblig.Calca.qui hoc latè probat conſi.25.Titius nobilis,col.15.uerſi.non obſtat quod dicitur, cum multis ſeq.Soz. conſi. 103.in caſu cōuentionis, col.2.uer. adde quod idem eſt C.de tranſact. Stepha.Bertr.conſi.361.Chriſti &c. uiſo conſultationis themate,in princip.lib.j.

171 ¶ †Imo nec ad ea de quibus uerisimiliter iurans non diſpoſuiſſet, ſi expreſſum fuiſſet,text.eſt optimus in c.cum iuramento & ibi gl.extrà de homi. quem ad hoc citat Pau. Caſt.d.conſi.342.col.3.lib.j.& con. 385.ſine dicamus iſtam quictātiam, paulò ante fin. eod. lib.j. Quod & idē propè uoluit Bartho.Brixi. quæſti.36.cum cauſa cuiuſdam: Panor. in d.c.ueniens, col. 3.uerſi.ſecundo membro,extra de iureiur.ubi etiam eſt bonus tex.& Ang.Bellamer.cōſ. 17. contrahensmatrimonium, col. 3.uerſi.item iuramentum, & Alber. Brunus conſi.82.ſuper difficultate, col.ulti.Idq; generale eſt, vt quantumlibet generalis diſpoſitio non trahatur ad ea de quibus veriſimiliter non erat ſpecialiter diſpoſiturus l.obligatione ff.de pigno.cum ſimi. Scribitq; Ang.conſi.249.ſuper primo quæſito,col. pen.2.uer. pro hac parte, nullam adeò generalem eſſe diſpoſitionem, quæ trahi debeat ad non veriſimilia quod & alibi diximus:Et facit glo.illa in l.tale pactū §.ulti.ff.de pactis de qua tam multa ſcripſimus ſuprà nu.56.incipi.inter tam multa. Sed non ueriſimile eſt donantem iurando uoluiſſe liberos excludere, per ea quæ ſuprà latiſſimè diximus in princip.Igitur.

172 ¶ †Denique non omittendum, ꝙ iuramenta in omnibus penè inſtrumentis apponuntur à notarijs ex more ſtiloq;,etiam ſi partes nuncupatim non iurauerint,ac nec de iurando quidem cogitauerint,ut omnes ſciunt uidentq; quotidie. Ideò non ſunt attendenda nec trahenda ad aliquod pondus aut mometum, ex ſententia Barb.expreſſim de iuramento loquentis,conſi.43.ſempiterna dignum eſt memoria, col.6.uer. capio modo ſecundam dubitationē, lib.2.[& Fran. Rip. in l.centurio, col.26.n.82.ff.de vulg.& pup.] per id quod ī ſimili dicitur de alijs clauſulis per Bart.in l.j.in vj.q.ff.de iure codi.& latè diximus ſuprà num. 126.incip.ad huius tamen poſterioris [Et idem quoque nuncupatim uoluit in iuramento Anto.cuius ipſe Barb.non meminit,in c.cùm contingat,in 4.caſu prin.&ibi etiam Panor. in ix. caſu extrà de iureiur. de quo tamen vide quid dicat Ale.cōſ. 125,uiſis & conſideratis,col.2. uer. & ita dicit, iunctis iis quæ dicit col. 8.uer.nec ob.quod notarius lib.j.]

173 ¶ †Et

173¶ †Et ita, videlicet iuramẽtũ ĩ donatione appoſitũ nihil huic legi obſtare, quo minus locũ habeat, reſpõdit Old.cõ.238.cũ mulier donatrix, in fi.& iterũ cõ.278.licet quantũ ad clauſtrales, col.3.uer.ad tertiã concluſionẽ Io.And.in addi.Spec. in rubr.de dona.col.2.uer.an propter liberos, dũ paulò poſt ſubiũgit, & hic addo, &c.& in ti.de inſtru.edi.§.porro, in ul.addi.quæ eſt in pẽ.col.Bar. in d.l.Titia Seio §.imperator, in ul.q.& ibi ẽt Bal.in fi.& Rap.Co.ff.de leg.2.ubi & Bar.ipſe dicit ita ſe conſuluiſſe cũ Recuperato de sãcto Miniato, & Fran.Piſano. Idẽ quoq; uoluit Alberi. hic col.j.ubi dicit ita de facto cõſuluiſſe Bal.in l.j.in ul.q.C. de inoffi.don.& idẽ Bal.con.215.pũctus quidã donauit, lib.5.Pet.Auch. in c.ul.& ibi etiam Ant.col.ul.Imo.tum col.7.ver.item aduerte pro intellectu tum col.11.verſi.quid ſi in donatione, & ibi quoq; Barb. extrà de dona.idem Imo.in l.j.in fi.ff.eo.& in c.cùm contingat, char.pen.extrà de iureiu.Ro.con.269.nõ eſt dubium, in prin.Pau.Caſt.conſ.435.ſuper hoc puncto plura uidẽtur, ad fi.lib.2.Pe.Ferr.in tit.forma libe.quo agit.pro donatione, in uerb.irreuocabiliter, col.3.verſi. patet ergo ex præmiſſis: Cor.conſi.176.in præſenti conſultatione, col.ulti. libr.2.& conſil.234.placent mihi, col.2.ver. nec obſtat iuramentum, eod.lib.2.& conſi.11.eiuſdem principij, col.2.ver.nec obſtat iuramentum, eo.li.2.& conſi.11.eiuſdem quoq; principij col.9.verſi.& ideò iuramentum, & iterum col.11.ver.ex quibus elicio, lib.3.& con.30.conſideratis his, in fin.lib.4.& Alex. conſi.71. conſideratis his quæ narrantur, ad fi.lib.4.Fran.Cur.ſenior conſi.j.circa primum, col.3.& ſeq.ubi plus tenet, ꝙ expreſsè non põt huic l.cum iuramento renuntiari, de cuius ueritate ſatis conſtat ex præmiſſis & Vincen.Paleo.inter conſ.eiuſdem conſi.3.& ſi ſubtiliſſimè, col.2.ver.nec me mouet: Fran.Are.conſi.24.quatuor dubia, col.j.in princ.& iterum col.2.uer.nec obſtat iuramentum Soz. cõſi.147.uiſa facti contingentia, col.5.uer.circa tertiam, li.j.& conſi.215.uiſa prædicta, col.2.verſi. nec ob.ſi diceretur, lib.2.quod errore impreſſorum repetitum eſt in lib.4. conſi.22.quibus locis dicit hanc eſſe communem opin. idem Sozi.conſi.20.in facto præſupponitur, in fin.li.3.& conſi.126.uiſum fuit, col.4.eod.lib.4. Iaſ. conſi. [125. Bartholomeus, col.2.ver.tertiò facit, & iterum col.4.uer.non obſt.tertium, li.j.& cõſ.] 230.factum ſic ſe habet.col.3.lib.2.& Phili.Deci.in l.j.col.pen.uer. ſecundò quod dictum eſt C.de pact.& in l.ſi donatione, col.v.uer.tertia cõcluſio gl.C.de collat. & conſi.140.cuius ſuperſcriptio incipit, donatio inter uirum, ante fi.& con.345.uiſis his quæ ſuprà accuratè, col.j.& cõſ.350.uiſis allegationibus, col.3. uer.ultimò non obſtat.& con.ſeq.in caſu propoſito, col.ultima, ver.ultimò non ob.dum allegat. Oldra. & Ro. ubi ſuprà, & rurſum conſil.366. pro declaratione, col.3.uer. non obſtat quod dicitur de iuramento, & conſ.374.in caſu propoſito, col.3.uer.ultimò non obſtat, dum etiam illos allegat, & conſi.379. requiſitus, col.pen.verſi.prætereà illud dictum; & con.408.in præſenti conſultatione, col.2.[& conſi.536.in cauſa quę agitatur Mantuæ, col.2.uer.& prædicta conditio.]& Ant. Bauer.in tract.de uiribus iuramenti, col.3.Ant.Petru.in tract.eiuſdem tit.in 11.effectu, in fin.Stepha.Bertran. conſi.284. uiſo caſu mihi exhibito, col.2.libr.2.& conſil.383.uiſo caſu ſuperius, eod.

lib.

lib.2.& conſil.135.uiſo conſultationis themate,colum.3.lib.4.[Carol. Rui. conſi.98. uiſa renunciatione, col.8.num.19.lib.j.& conſi.107.Ieſu,ad fin.eo.lib.j.& conſi.169.de tribus,col.2.num.7.eo. lib.j.& conſi.173.quæritur primò,col.7. uer. nec etiam iuramentum, eo.lib.j.& con. 60.de re quidem,col.5.nu.15.lib.3. & conſi.140.circa caſum, col.3.nu. 5.lib.4.] Fran.Ripa.in hac ipſa l.& iterum lib.3.reſpon.115.licèt donatio,col.pen.[& Paul. Pariſi, conſi. 72.uidetur,col.2.nu.15.lib.j.& cõſ. ſeq.donatio,col.8.n.18.]Nec alium reperi alterius ſententiæ præter And. Alcia. in l.pacta quæ contra: C. de pact.qui hac ratione tãtũ mouetur, quòd hæc reuocatio non fit fauore filiorum, ſed ex coniectura donantis:ideoq; iuramentum eam reuocationem impedire. Quam ſententiã dicit eſſe receptiorem,id eſt, ut noſtri pinguius dicunt, communiorẽ, ut hic maximè,ſi unquam aliàs, conueniat illud Horatianum,

Quãdoq; bonus dormitat Homerus.

174 SED Hic quæri poteſt, † retẽta ea opi.quæ vult poſſe donantẽ huic l.renuntiare, quæ communior eſt. An ſi in donatione fuerit appoſita clauſula,quod extendatur iudicio ſi ue arbitrio ſapientis, poterit notarius huiuſmodi renuntiationẽ oppo nere, Soz.conſi.147.cuius exordiũ eſt,viſa facti contingẽtia, in fi.lib.j. dicit,quod fortè poterit,per ea quę ponunt doct.de clauſula derogatoria, & alijs in l.illa inſtitutio.ff.de hæredi.inſti.Tu tamen ſuper hoc cogita.neq; enim id auſim aſſerere.Tũ quia huiuſmodi clauſula non eſt ex natura donationis,ideoq; non uidetur poſſe intelligi & extendi per notarios,ex no.latè per Ale. poſt alios antiquiores con.28.uiſo & prohibito,col.2.uer.aut volumus ꝙ ĩ illo inſtrumento,& multis ſeq.lib.2.Tum quia nemo ſapiens iudicaturus eſt inſtrumentum donationis ita fieri, ut in eo apponatur,quod ueriſimiliter nunquam donans appoſuiſſet, ſi de eo cogitaſſet, arg.l.j.C. quæ res pigno.obli.poſ.& c.vlt.de offi.uica. lib.6.cum ſimil.& bene facit tex.in l.ſi libertus ita ff.de oper. liber. ubi ſi quis rem permiſerit alterius arbitrio,non aliter ratum eſt arbitrium, quàm ſi æquum, & ſecundum mentem perſonarũ arbitrio ſubſtituentium fuerit arbitratus. Et ita etiam à nobis ſtat Fran.Ripa hic,in poſtrema omnium quæſti.hac tantùm ratione, quòd renuntiatio eſt facti: † quę autem in facto cõſiſtunt,in manu ſapientum non ſunt poſita,ſecundum Bart.in d.l.illa inſtitutio.ff.de hær.inſti.tuend. Tu autem uide hic quæ ſcripſi in noſtro tractatu conſtituti poſſeſſorij, parte 3.limita.31. eodemq; ult.

175¶ Satis, ut opinor, ſatiſque lector optime diximus de ratione l. noſtræ,& eius appendicibus, ex quibus tanquam ex iactis fundamentis, mox conſurget reliquum opus. Reliquum eſt enim(quod ſuprà in principio polliciti ſumus)vt uerba l.noſtræ interpretemur, non ea quidem omnia,ſed ambigua tantùm, aut interpretamenti indiga.

SVMMARIVM.

1. *Dictio ſi,cuius ſit natura & ſignificationis,& nu.2.3.& 4.*

SI.

1 NON †admodum intereſt hic ſcire naturam uimque huius dictionis, *ſi*, quando ad intellectum l.noſtræ parum pertineat.Ideoq;nec hic ſigillatim de ea, ſcribere decreuimus. Verùm ſi quis alias id noſſe cupit, legat text. gloſ. & docto. in l.qui

l.qui promiſit ff.de cõdi.indeb.tex. in l. quandocunq; §.non ſolùm, & ibi etiam Bar. Alex.& Iaſ.qui adducit infinitas concor.ff.de uerb. obli. & in l.cẽteſimus §.ſi ita ſtipulatus, & ibi quoq; Bar.col.j.Alex.col.2.& Iaſ.col.5.ver.in ij.parte, eo.tit.glo. in l.3.in glo.ulti.& ibi Bart.in j.oppo. & Iaſ.col.4.ff.de leg.j. omnino Bar.in l.j.in prima q.per tot.& ibi etiam Imo. Pau.Caſt. & Sozi.ff. de condi.& demon.& Bart.& Bal.in l. quibus diebus §.Termilius ff.e.Bar. in l.j.§.j.in ult.oppo.ff.de tutel.& in l.ſi Titio.ff.quand.dies leg.ced.& in l.cùm ſtipulatus ſim mihi & Proculo,in prin.col.j.in ult. oppo.ff.de verb.obli.& in l.ſi ita quis promiſerit, in prin. & ibi Iaſ.eo.tit.& in l.ſi decem,poſt prin.verſi. quæro quid ſi dixi ſi potuero,eo.quoq; ti.[& in l.ita ſtipulatus, col.ult.verſi.tertiò principaliter quæro, eo.tit.] & in l. fideiuſſor obligari.§.ult.in fin.ff.de fideiuſ.& in l.extraneum, poſt Pet. & Cyn. & ibi quoque recentiores C.de hæred.inſti. Bal. in l.ulti.C.de diuer.reſcrip.& in rub.C.de inſti.& ſubſti.col.j.uer.redeo ad materiam & in l.ex his verbis, col. j.C.quan. dies lega.ced.[& in l.hæc uenditio, in addit.ad fin.ff.de act. emp] Sign. conſi. 226.in themate quod, col.2. verſi.item monoſyllaba ſi.Ang.in l. ſub conditione,col.2.ff.de ſol.Paul. Caſt.in l.in ratione la ij.§.tametſi ff. ad legem Falc. Rap.Co. Imo. & Soz.i l.quibus diebus §.quidam Titio.ff.de cõdi.& demon.[Alex. con. 127.uiſo proceſſu, col.j.lib.7. Corne.conſi.178.uidetur in hac, paulò ante fin.lib.4.] Sozi.conſi.121. uiſa contingentia,col.2.uer.ſed iterum, lib.j.Corn.con.133.quamuis uideatur,col.ul.uer.& dictio ſi.li.2.[Car. Ale.in c.uerum,nu.10.extra de con di.appo.] Iaſ.in l.ſtipulatio iſta.§.in ter certam,in 2.no.ff.de verbo.obli.& Franc.Purp.in l.j.nu.675.ff.de offi.eius cui mand.eſt iuriſd.

2 ¶†Apud Oratores autem præter vulgarem illam ſignificationem confirmatiuè ponitur,ut in eo Terentij loco,in Andria: *Si te in germani fratris dilexi loco.* Quod Priſcianus annotauit, & noſtri quoque confirmant in id citantes l.Titium & Meuium §.à matre ff.de admin.tu.&l. videamus, in prin.ff.de in lit.iur. [& l.3.& ibi Bar.ff.de leg.j.& l.qui Romæ.§.flauius ff.de uerb. oblig.] & l.ſi pater, ubi Bal.not. C.quan. prouo. non eſt neceſ. Quod quando procedat cognoſces ex Bar.in d.l.j.ff.de condi. & demon.& Alex.conſi.212. ponderatis his quæ in themate, colum. ult.lib.6.

3 ¶†Sed & apud Hebræos hæc coniũctio,אם,*ſi*,et non ſemper dubitationem aut conditionem ſignificat,ſed & affirmationem,quin & iurãdi uerbum aliquando eſt,Ezechie.2. Ac ſi illi audierint,& Pſal.94.ſi introibũt in requiem meam, id eſt, non. Itaq; etiam cum dicitur negatiuè. Eſaiæ 5.ſi non domus multæ in ſolitudine earum deſertæ fuerint, & iterum c. 14.Si non vt putaui ita erit. Et pſal. 31.Si non poſui,& humiliaui animã meam. Et Hiere.22. ſi non ponam te in ſolitudinem. Et id quidem locutionis genus ſtomachum & apoſiopeſim habet patheticam. Sed &, ſi ita nunc eſt,hebraiſmus eſt, pro ſi ita fieri oportet,Gen.43.& cùm ſcribitur Gen.28. ſi fuerit dominus mecum, & cuſtodierit me in uia, per quam ego ambulo. id eſt, quoniam quidem certus ſum Deum mihi adfore & quaſi deprecatiuum eſt,nam priùs Deum agnouerat.

4 ¶†Porrò Donatus interpretans illum Terentij locum in Andria, à nobis ſuprà citatum, *Si te in germani fratris*

ſratris dilexi loco. ſic nos, ait, tunc loqui, cum præpoſuimus aliquid, & tamē nolumus exprobrare, ut etiā in eo loco Virg. lib. 9. Aeneid.

Si qua tuis vnquam pro me pater Hirtacus aris.
Dona tulit.

Et alibi lib. 4. eiuſdem operis.

Si bene quid de te merui.]

SVMMARIVM.

1 *Lex noſtra an locū habeat in donatione facta liberto tantum, an etiā cum fit extraneo & nu. 7. cum ſequenti, vſq; ad nu. 74. incluſiuè.*

2 *Verba legis cùm deficiunt, deficit & legis diſpoſitio, etiam ſi pro magna parte conueniant.*

3 *Expreſſum quod non eſt, non intelligitur.*

4 *Verba legum & ſtatutorum omninò ſunt inſpicienda.*

Legis verba à quo remouentur, remouetur & eius amiſſio.

Verbis legis debemus eſſe contenti.

Statutū quod non dicit, nec nos dicere debemus.

Conſtitutio tantum diſponit quantū loquitur.

Verbis ſtatuti ſeruiendum eſt.

Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur.

Statutum vbi non loquitur, ceſſat illius diſpoſitio.

Statutorum verbis nihil licet addere vel detrahere.

Verba in ſtatutis magis ponderantur, quàm mens imaginaria & incerta.

A verbis ſtatuti non eſt recedendū.

Statutum vbi non loquitur, ſtandū eſt iuri communi.

Verbis edicti ſeruiendum eſt in re dubia.

5 *Verba cùm clara ſunt, ſemper ſunt conſideranda, nec ab illis recedere licet.*

Quæſtio voluntatis non admittitur, cùm verba clara ſunt.

Sermo ſtipulationis inſpiciendus.

Tenor regiæ conſtitutionis inſpiciendus.

Contractus uerba inſpicienda ſunt.

Sententiæ verba ſunt ponderanda.

Ex ſententia nihil infertur, niſi quatenus ipſius verba ex neceſſitate important.

Tenor ſententiæ inſpiciendus tanquam forma ipſius.

6 *Scriptura quod non dicit, nec nos dicamus.*

Ad naturam diſpoſitionis eſt recurrendum, vbi de mente diſponētium dubitatur, ſi verba ipſius diſpoſitionis patiuntur, & non aliàs.

Verba contractuum ſunt inſpicienda, & nu. 7.

A tenore contractus non eſt recedendum, & nu. 7.

Verba contractus à quo remouentur, remouentur, & iura ipſius.

Scriptura ſeipſam, cuiuſmodi ſit oſtendit.

7 *Pacti & contractus tenor inſpiciendus.*

8 *Priuilegiorum tenor ac verba ſunt inſpicienda.*

Ad quem caſum verba priuilegiorū non porriguntur, nec ipſum quoque priuilegium porrigitur.

9 *Inueſtituræ tenor derogat omni naturæ feudorum.*

Inueſtituræ tenor inſpicitur, quia uim contractus habet.

A tenore inueſtituræ non eſt recedendum.

Tenor inueſtituræ potius inſpiciendus eſt, quàm natura feudi.

Feuda cedunt naturæ verborum, & ab ea regulantur.

10 *Teſtamētorū verba ſunt cōſiderāda.*

11 *Verba compromiſſorum ſunt inſpicienda.*
Item uerba laudi, libelli, reſcriptorũ, inſtrumentorum & actorum.
Iudex delegatus non poteſt interpretari reſcriptum, niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiuntur.
Papa non cenſetur in ſuis reſcriptis uti certa ſcientia, niſi uerbis id concipiat.
Reſcripti uerba ubi non conueniunt, nec reſcriptum quoque conuenit.
Inſtrumentum quod non cantat, nec ego cantabo.
Acta quod non loquuntur, nec nos loquimur.
12 *Actus potius perit, quàm à uerbis recedatur.*
13 *Interpretatio vel declaratio cùm permittitur, ita debet fieri ut uerbis congruat.*
14 *Declaratio ſiue interpretatio debet fieri, non perimẽdo, ſed exponendo.*
Interpretatio uerisimilis eſſe debet.
15 *Declaratio uerborum non dubiorum non cenſetur declaratio, ſed noua diſpoſitio.*
16 *Quintilianus ſenior inuehit in iuris interpretes, à verbis legũ diſcedentes, ut menti, ut aiunt ſeruiant.*
Tulij ſententiæ de ſcripto uoluntati anteponendo.
17 *Verba ſunt inuenta ad demonſtrandum uoluntatem dicentis.*
Verba animum indicant.
Verba ſeu uoces notæ earũ quæ ſunt in animo paſsionum.
18 *Mentis nullum maius teſtimonium, quàm qualitas inſpecta uerborũ.*
Loquere & cognoſcam te.
Oratio mentis interpres.
Lingua animi interpres.
Lingua tuba cordis.
19 *Lex hæc quòd ſit exorbitans, & nu. 20. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.*
Exorbitare verbum quid ſignificet.
Donationes ſuapte natura ſunt perpetuæ & irreuocabiles.
Actus ſimpliciter factus cenſetur, purus, & ſine die & conditione.
Princeps poſt donationem à ſe purè, factam, non poteſt ei conditionem apponere.
20 *Voluntas in mente retenta nihil operatur. Quod intellige ut infra num. 43.*
Teſtatorem uoluiſſe non ſufficit, niſi diſponat. & nu. 21.
Aliquid eſſe in intentione non ſatis eſt, niſi ſit in diſpoſitione.
21 *Verborum finibus debemus eſſe contenti.*
Lingua cordi cedit, dum recedatur à uerbis.
Recedendum non eſt à rigore uerborum teſtamenti.
Verba non minus inſpicienda, quàm ratio magiſtralis.
Ratio magiſtralis non eſt textus legis, ſed quædam opinio Doctorum.
Omiſſum habetur quod à teſtatore, in ſcriptura, uel prolatione uerborum diſpoſitiua non emittitur.
Teſtator non creditur uelle, niſi quod exprimit.
Mens in corde retenta, nihil operatur in actibus humanis.
Conſenſus mentalis non demonſtratus, non accommodatur actibus hominum: nec reddit ipſos actus eſſentialiter perfectos.
Voluntas in mente retenta aditionẽ hæreditatis non inducit, nec in foro conſcientiæ ad quicquam tenentur hæredes.
22 *Animi cogitatio in lucem non producta, abortiua cenſetur.*
Poſthumus in uentre, niſi naſcatur nihil eſt.
23 *Homines ſæpè falluntur in coniecturanda mente tacita.*

Veritas

Veritas eius quod multipliciter exponitur ignoratur.

Mentis nullum eſt directum teſtimonium.

Statutorum uerba magis ponderanda ſunt, quam mens imaginaria & non certa.

Mens in corde occulta nihil eſt.

Plerunq; fallimur, dum legis rationẽ per coniecturas nos aſſecutos credimus.

24 *Propoſitum in mente retentum an operetur.*

25 *Falſa cauſa expreſſa in teſtamento, uitiat ipſo iure, ſecus ſi non expreſſa.*

Lex noſtra utrũ propè & ſtricte ſit intelligenda, an vero ad caſum aliũ ſit reſtringẽda, & nu. 27. 30. & 61

26 *L. cum auus. ff. de cond. & demon. eſt exorbitans, nec eſt ultra eius terminos extendenda.*

Intellectus ad auc. ex cauſa. C. de lib. prat. & l. filio. ff. de iniuſto teſtamento.

27 *Exorbitantia quæ ſunt, reſtringenda ſunt, Qualiter id intelligatur uide nu. 44.*

28 *Lex an extendenda ſit ad aliam per ſoiam ex ueriſimili mente, quàm de caſu ad caſum. & nu. 29. 30. 61. et 62.*

29 *Inſtitutio generalis filiorum, non trahitur ad filium quem teſtator ignorabat. ſe habere.*

31 *Libertorum in dominum, & eius in liberos ac priuignos nexus ac uinculum. & nu. 32. 33. & 34.*

Libertas res inæſtimabilis.

Libertorum in dominos ingratitudo qualiter puniatur.

Athenienſium inſtitutum de reuocandis libertis inſeruitutem.

32 *Donatio facta liberto, facilius reuocatur, quã quæ fit extraneo, & nu. 33*

33 *Donatio inofficioſa facta à patre, reuocatur à filio vſq; ad legitimam tantum.*

34 *Libertus plus debet patrono quàm filius patri.*

35 *Argumẽtum à cõtrario ſenſu eſt in iure fortiſſimum.*

Argumẽtum quod ad ius commune reducit facile eſt amplectendum.

36 *Conditionaliter prolatum non dicitur eſſe ex facti contingentia.*

37 *Exemplum nec ius facit, nec regulã ſtringit, ſed id qualiter intelligatur uide nu. 39.*

Facti cõtingentia non facit ius.

38 *Lex non debet eſſe manchæ & mutila.*

Lex ambigua eſſe non debet.

39 *Exempla ſicut digitus rem oſtendunt & tactui quodammodo ſubijciunt.*

42 *Legis noſtræ quæ ſit ratio, et nu. 64. & 72.*

Intellectus l. ſi totas. C. de inofficio. dona. & c. quicunq; xvij. q. iiij. & infra nu. 67. 74. 75. 76. & 77.

43 *Donatio an unius tantum uoluntate conſtet, & nu. 68.*

45 *Ratio eadem decidit plures caſus, nõ per extẽſionem, & ſicut genus ſpecies comprehendit.*

Ratio eadem nõ dicitur extenſio, ſed proprius intellectus.

Verbũ ex legibus qualiter accipiendum.

Ratio attẽditur tanquã uirtus intrinſeca legis, & tã quam genus prædicans de ſuis ſingulis ſpeciebus.

Ratio facit ut id tacitè ineſſe uideatur, in quo ea uiget, etiam in materia pœnali, & exorbitanti.

Ratio cum eadem eſt, nõ eſt ſimilitudo, ſed eadem lex.

Tacitè cautum intelligitur, quando eadem ratio reperitur.

Ratio ſimilis facit ut ſit idem ſtatutum.

Omiſſum nō videtur quod eadem ratione concluditur.

Extendi non dicitur conſtitutio etiā odioſa, quando ex ipſius mente extenditur.

Ratio legis dicitur mens ipſius.

Diſcrepare non uidentur, quæ in ratione conueniunt.

Ratio quid ſit.

Ratio cum eadem eſt, ſtatutum extendi non dicitur.

Ratione legis quod venit, venit ex ipſa lege; non ex extenſione.

Lex correctoria non extenditur ex veriſimilitudine rationis, ſed bene ex idemptitate.

46 *Ratio legis eſt ipſa lex.*

Ratio eſt anima & ſpiritus legis.

Verba ſunt tanquam corpus legis.

Virtus legis in ſubſtantia rationis conſiſtit.

Scriptura ſine mente nihil eſt.

47 *Mens & ſentētia legis præfertur verbis, & num. 48. & 49.*

49 *Teſtatoris mens & voluntas, verbis præfertur. & nu. 50. 51. 52. & 53.*

52 *Mens teſtatoris magis conſtat ratione quàm verbis.*

Defuncti uoluntas in conditionibus primum locum obtinet.

Voluntas facit formam & conditionem.

Verba ſecundum teſtatoris voluntatem exaudienda ſunt.

Veſtigia volūtatis teſtatoris ſequenda ſunt.

Lex ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut canis leporem.

Volūtati teſtatoris per omnia eſt obediendum.

Teſtatoris mens dummodo conſtet, nō eſt de uerborum qualitate curandum.

Receditur a vi & natura conuentionis verbalis, ex coniecturata mente defuncti.

Teſtatoris mens & ratio conſideratur, etiam quòd ſit contra uerba ipſius.

Diſiunctiua in coniunctiuam reſoluitur, & verbum directū in obliquū & è contra. vt teſtatoris mens ſeruetur.

Plinij iunioris ſententia. voluntatem teſtatoris, & ſi verba deſint pro iure eſſe.

53 *Mens & verba ſunt iungenda.*

54 *Mens & ratio ſtatuentium verbis anteponenda.*

Verba ſtatuti offendere licet, vt mēs ſeruetur.

Verba ſtatuti impropriātur, ut mentem ſequamur.

55 *Reſcripta ſunt ſtricti iuris.*

Mens potius quàm verba in reſcriptis inſpicienda.

Menti reſcribentis ſemper eſt recurrendum.

56 *Mens concedentis priuilegium, uerbis priuilegij præfertur.*

Sententia excommunicationis magis regulatur à mente proferentis, quā à conceptione uerborum.

Iurātis mens verbis præfertur.

Intentio pro mente & voluntate, apud probatos ſcriptores.

57 *Mens teſtium præfertur uerbis.*

58 *Mens contrahentium magis quàm verborum conceptio inſpicitur.*

Res magis quā verba intuenda ſunt.

Voluntas teſtatoris ſicut in omnibus dominatur ex ſuo teſtamento dependentibus, ita & voluntas contrahentium in dependentibus ex contractu.

Mens iudicum potior eſt verbis.

59 *Mandati uerba recipiunt interpretationem.*

Cauſa finalis formæ magis attenditur in mandatis, quā uerba præciſa.

Mandati vtilitas potius attenditur quam forma.

Procuratori

Procuratori licet offendere uerba mandati, ut mentem non offendat.
Mandatum ad vnum extenditur ad *aliud, in quo maior eſt ratio, nec deterior fit mandatis conditio.*
Mandati fines diligenter cuſtodiẽdi.
Mandati *forma exacta diligentia obſeruanda, etiam ſi mandatori expediat.*
Mandati *etiã qualitas ſeruanda eſt.*
Geſta citra aut præter formam mandati corruunt.
Paria *ſunt aliquid fieri contra, vel præter formam.*
Argumentum de minori ad maius, nec ècontra non habet locũ in mandatis.
Mandati *verba verè & propriè ſunt intelligenda.*
Mandatum *ex ſuapte natura reſtringi debet.*
60 *Finis potior eſt, quàm ea quæ ſunt ad finem.*
Quæ per ſe ſubſiſtunt potiora ſunt, quàm dependentia ab alio.
Perfectum *alteri præſtat.*
Quæ certa ſunt, ea ſunt potiora, quã incerta & obſcura.
Quæ ſine alio eſſe poſſunt, potiora ſunt ijs quæ ſine alio eſſe nõ poſſunt.
Verba pro nihilo habentur, vbi mens abeſſe credimus.
Similia *melioribus, potiora ſunt ijs quæ ſunt ſimilia deterioribus.*
Mens animæ ſimilis eſt, verba autem corpori.
61 *Lex hæc utrum ſit fauorabilis, vel odioſa. & nu.62.*
Conſtitutio *fauorabilis an ad alium caſum extendatur.*
63 *L.cum auus.ff.de condi. & demonſtra. eſt fauorabilis.*
64 *Ratio legis cum obtinet in alio caſu, lex ad eũ trahitur, licet in expreſſo ſit maior ratio.*
65 *Patronorum amor & affectus in libertos.*
Libertorum ingentes diuitiæ & potentia.
66 *Intellectus l.cũ auus.ff.de condi. & demonſtra.*
Vltima voluntas facilius reuocatur, quàm actus inter viuos.
Pactum potentius eſt, quàm teſtamentum.
69 *Verba quãdo menti præferantur, & nu.70.71.& 72.*
73 *Lex quæ potiſſimum innititur æquitate, contra regulas iuris communis non extenditur.*
75 *Lex noſtra an habeat locum cum pater vnico filio donat, & alij poſteà ei naſcuntur liberi, & quid et quantum eo caſu reuocetur, & nu. 76. & 77.*
76 *L.cum auus, ff.de condi.& demon.et l. cum acutiſſimi C. de fideicom. an etiam habeant locum, cùm ſubſtitutus eſt filius teſtatoris.*
77 *Pater præſumitur velle æqualitatẽ ſeruare inter filios.*
Lex debet intelligi ſecundum naturam tituli in quo collocatur.
78 *Donatio facta à patre filiæ, quæ ex ſtatuto ab eius ſucceſſione repellitur, an ex hac lege integrè reuocetur.*
79 *Lex noſtra an locum habeat in donatione facta eccleſiæ, aut alteri piæ cauſæ, & nu.80. vſq; ad nu.91. incluſiuè.*
Eccleſiæ id quod honeſtum eſt, idem eſt neceſſarium.
Eccleſia cultrix eſt, atq; autrix Iuſtitiæ.
80 *L.cum auus.ff.de cond. & demon. an locum habeat cùm ſubſtituta eſt eccleſia uel pia cauſa. & num.85. & 86.*
81 *Piæ cauſæ legata facta, poſthumo ignoranter præterito, an conſeruentur, & num.87.& 88.*

83 *Eccleſia an & quando habeatur loco filij, & nu.84.*

Eccleſia an & quando liberis anteponenda, & nu.89.90.& 91.

84 *Monaſterium quod quis ingreditur loco filij habetur.*

87 *Anima cunctis rebus anteponenda.*

88 *Legatum pro reſtitutione malè ablatorum pium eſt.*

Legatum pro malè ablatis nō eſt gratuitum, ſed neceſſarium.

Deportatus, vel ad mortem condemnatus, licet non poßit ſimpliciter legare. poteſt tamen pro malè ablatis legatum facere.

Beneficium non præſtat qui debitum impendit.

Gabella non debetur pro legato malè ablatorum.

Legitima poteſt minui pro reſtitutione malè ablatorum.

89 *Filius exhæredari & eccleſia inſtitui, an poßit.*

Neceßitas non eſt in conſilio.

Pater non poteſt legitimam ſine cauſa auferre.

Filijs exiſtentibus, nepotes & alij deſcendentes, non debent neceſſario inſtitui vel exheredari.

91 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum filium teſtatoris.*

92 *Lex noſtra an locum habeat in donatione factâ magno cuipiam amico, & nu.93.cum ſeq. vſq; ad nu.106. incluſiue.*

Fraternitatis maximum uinculum & affectio.

Frater marito & liberis aliquando antepoſitus.

Amicitia nulla eſt, nulla coniunctio, quæ paternam æquet, aut vincat.

93 *Amicorum munera facilius reuocantur.*

94 *Hoſtium munera non munera.*

Dona iniquorum, non probat altiſſimus.

Vir nemo bonus ab improbo ſe donari vult.

Nullus aut pauci donant inimico & malè merito.

95 *Amico ſi relictum fuerit, poſthumo ignoranter præterito, an legata conſeruentur.*

96 *Amicitia conſanguinitati anteponenda, & nu.97.98. & 100. Sed id qualiter intelligatur vide nu. 106.*

97 *Vir amicabilis ad ſocietatem, magis amicus erit, quàm frater.*

98 *Amicitia plus habet ponderis, quàm fraternitas.*

Fidus amicus non eſt fratri poſtponendus.

99 *Amicitia facit, vt pro alio poſſumus ſtipulari.*

Amicitia ſuperat parentum affectū.

101 *Nepos venit appellatione filiorum, quando teſtator nepotem tractabat vt filium.*

102 *Statutum inter coniunctos, habet locum inter amicos.*

103 *Liberi legata capiunt ex teſtamento minus ſolenni.*

Clauſula codicillaris intelligitur in teſtamento inter liberos.

Amici ex teſtamento minus ſolenni legata capiunt.

104 *Amicitia uim clauſulæ codicillaris habet.*

105 *Clauſula codicillaris, an legem hāc tollat, & num.107.*

L.cum acutiſſimi.C.de fideicom. loquens in filio hærede inſtituto & rogato hæreditatem reſtituere, locum habet in ualde amico.

106 *Natura ſimul & parentum votum, filios ad bona ipſorum parentum admittit.*

108 *Lex noſtra an habeat locum in donationibus inter virum & vxorē, & nu.109.110. 111.112.113. 114. 115.116.& 117.*

Amor uxoris cæteros vincit, & nu. 117

117. & 118.
Mater relicta domina & maſſaria, idem conſequitur quod vxor.
109 Donationes inter uirum & vxorem quare prohibitæ.
110 Præſumpta ac veriſimilis mens donantis quo tẽpore conſideranda eſt.
112 Donatio inter uirum & uxorem, eſt ipſo iure nulla.
Donatio inter virum & uxorem morte donantis confirmatur.
Lex noſtra, in donatione ualida tantum procedit, & nu. 113.
Reuertendi verbum quid ſignificet, & quid verba redeundi, reddendi, redhibendi, repetendi, reſtituendi, relabendi, reuendendi, & recipiendi.
Statutum quòd turbans aliquem in poſſeſſione, certa pœna puniatur, & poſſeſſionem reſtituat, non habet locum niſi in eo caſu quo poteſt fieri reſtitutio.
Statutũ ꝙ maritus lucretur partẽ dotis, & partem reſtituat, non habet locum in dote promiſſa tãtum, & non tradita.
113 Quod nullum eſt, annulari non poteſt.
Statutum requirens conſenſum, in contractibus minorum & mulierũ, non habet locum in donatione viri & vxoris.
Actus cuiuslibet appellatio, ut inſtrumenti ſententiæ, teſtamenti, de ualido intelligitur.
114 Donatio inter uirum & uxorem poteſt libere reuocari, tacitè & expreſſe.
Remedium huius legis an ſit ordinarium, an etiam extra ordinarium.
Dictiones exardinarium & extraordinarium ſunt Ciceronianæ.
Remedium extra ordinarium nõ competit, ubi competit ordinarium.
Remedium minus extraordinariũ, ceſſare facit magis ordinarium.
119 Donatio inter uirum & uxorem habent uim legati aut fideicommiſſi, & nu. 121. & 122.
Donatio inter uirum & uxorem in teſtamento, aut cauſa mortis ualet, & nu. 120.
121 Falcidia locum habet in donationibus morte confirmatis.
Donationes vicem fideicommiſſi fungentes non ueniunt in fideicommiſſum uniuerſale, niſi ſint in teſtamento nominatæ uel niſi ſit expreſſum.
122 Donationes prædictæ per ſolam rei obligationem reuocantur, ſed non legata.
Donationes iſtæ traditionem requirunt.
Donationes antedictæ non requirunt hæreditatis aditionem.
Legata neceſſario requirunt aditionẽ hæreditatis, & non requirunt inſinuationem & veniunt in confiſcatione bonorum.
Donationes ſupradictæ inſinuationẽ requirunt.
Nec pariunt tres illas actiones, quæ dantur pro legato.
Res donatæ inter uirum & uxorem, non ueniunt in confiſcatiõe bonorum.
Donationes eæ morte confirmatæ trahuntur retro ad tempus donationis.
Legata non retro trahũtur ad tempus teſtamenti.
Donationes eæ non transferunt dominium, etiam ex traditione.
Donationes iſtæ morte ciuili donantis confirmantur.
Teſtes duo ſufficiunt in donationibus iſtis, in legatis autem aut ſeptem, aut quinque.
123 Libertorum genera, & nu. 124.
124 Orcini liberti qui dicantur.

LIBERTIS.

1 QVID ſi † extraneis? erit ne tũc & huic l. locus? Id quod nos abunde aſ ſatimq;, ſi quid aliud in hac l. tractare ſtatuimus, veluti omnium ad ipſius vſum & vtilitatem pertinentiũ fundamentum. Quid enim profutura eſt l. noſtra, ſi ad patronos tantũ & libertos pertineat? cuiuſmodi hodie pauci ſunt in toto orbe Chriſtiano, ſi qui ſunt: cùm è diverſo olim tempore noſtrarum legum propè plures erant ſerui ac liberti, quàm ingenui. Ex quo & maxima earum pars cõſtat ſeruorum libertorumq; tractatione. Sunt enim de his tãtùm multi tituli, imò verò libri integri. Sed & nullus propè alius eſt titulus, quem non uideas ſeruis ac libertis inſperſum. Igitur ut ad rem accedamus, dicit l. noſtra, libertis, quaſi aliud ſit ſi extraneis donatum fuerit. Tum quidem primùm, quòd non otioſum ac ſuperuacuum uideri debet, quod lex noſtra nuncupatim loquitur de patrono & libertis, nulla aliorum mẽtione facta, arg. l. ſi quando ff. de leg. j. & c. ſi Papa. de priuil. li. 6. cum alijs multis ſimilib. & concordan. à me prope ſuperfluenter collectis in noſtris commẽtarijs tit. 22. §. 9. in gl. 2. in 6. q.

2 ¶Nam † & vbi uerba legis deficiũt, deficit & ipſius diſpoſitio l. 4. §. toties, & ibi Bar. & alij ff. de dam. infe. & l. ita autem, in princ. & ibi etiam Bar. ff. de admi. tuto. & l. hos accuſare §. omnibus ff. de accuſa. & l. j. §. loquitur ff. de magi. conue. & l. Fulcinius §. j. ff. qui. ex cauſ. in poſ. ea. & l. ult. C. de pred. curia. lib. 10. & c. indemnitatibus §. ſed cùm eas, de elect. lib. 6. quem tex. dicit ad hoc omnium optimum Io. An. in c. 2. extra de maledi. & id etiam voluit glo. in c. quoniam, in verb. qui ſimul extrà de vi. & hone. cleri. & in cle. j. in gl. magna, in fi. de ſen. exc. Signo. conſ. 24. ſi quæratur, col. 2. verſi. quartò probatur Bal. in l. j. col. 2. in 4. oppo. C. ſi quis omiſ. cau. teſta. & in c. quia propter, col. 4. uer. in tex. ibi tres, extra de elect. & conſi. 388. bertonus, col. 2. lib. 5. & conſi. 495. quædam domina Helena, col. 2. eo. lib. 5. Pet. Anch. in c. indemnitatibus §. ult. in 8. no. per illum tex. de elect. lib. 6. Car. Flor. loquens in caſu huic l. proximo, conſil. 20. cùm in teſtamentis, ver. quarto ſic Ioã. Ana. conſil. 95. uiſis & ponderatis, col. 2. ver. circa primum. Rap. Ful. conſi. 123. S. & P. ciues, col. 2. & conſi. 222. nobiles quidam. & Raph. Co. conſi. 44. ab arbitrali, ante fi. Ro. con. 462. quo ad deciſionem, in fi. Pau. Caſt. conſ. 33. de iure communi dicta hæreditas, in prin. lib. j. Domi. conſ. 65. Ieſu Chriſti & c. diſcutiam, col. j. Imo. conſi. 36. in caſu præmiſſo, in primo dubio, cum alijs multis concor. adductis ab Alex. in d. l. 4. §. prætor, col. pen. ff. de dam. infect. & Maria. conſ. 30. quamuis ex his, colum. 6. uerſi. quintò, & iterum col. 9. verſi. item patet. & Barba. in c. ſignificante, col. j. extrà de reſcrip. & conſil. 2. clementiſſimi Dei, colum. 4. verſi. præterea nos non ſumus, libr. j. & & conſi. 13. à Ioue principium, col. 3. lib. 3. & conſi. 28. cuius eſt ſimile initium, col. 6. verſi. reſtat nunc uidere, eo. li. 4. & latiùs con. 45. Deum inuocent, in prin. eo. lib. 3. & conſi. 2. à Ioue principium, col. 7. ver. præterea faciat, libr. 4. & conſil. 56. omnium potentiſſimi, col. 2. eo. libr. 4. & aliàs ſæpiſſime. Cæpola cauſarum ciuilium conſi. 43. clariſſime, col. 2. & Fely. in c. nonnulli, char. pen. uer. uerba legis, extrà de reſcri. & Stephan. Bertran. con. 12. inſpecto proceſſu, nume. 4. libr. j. & conſil. 374.

Chriſti,

Chriſti, &c.uiſo conſultationis themate,in princ.eo. lib.j.& conſi.97. voluiſſem,poſt prin.libr.2.& conſi. 143.viſo proceſſu,col.j.eo, lib.2.& alibi ſæpe. nihil enim frequentius eſt in illius conſi. & Hippo. Marſi. in l.qui falſam,nume.66.ff.de falſis, & ſin.339.cui non conueniunt uerba,& in omnibus propè conſi. Idq; adeò frequens eſt apud noſtros, vt uix ullum cõſilium reperias, in quo non repetatur.[Illud tantùm adiecerim, id procedere etiam, ſi uerba diſpoſitionis pro maiori parte conueniant, ut videre licet ex Hiero. Grato conſi.63.ex themate, col.2. uerſi.quintò confirmatur, lib.j.per ea quæ & nos dicemus inferius in hac ead.glo.nume.112.his autem.]

3 ¶†Quoniam & ſi de extraneis quoque lex noſtra intellexiſſet, ęquè id expreſſiſſet, vt de patronis & libertis,ut in ſimili dicitur in c.inter corporalia,poſt medium, ext. de tranſla.præla.ubi hæc verba adſcribuntur, unde ſi circa tranſlationem idẽ fieri voluiſſet,quod de ceſſione dixerat, & de tranſlatione poterat expreſſiſſe, & ibi Bal.col.2.no. inquit allegationem aduocatorum,qui dicũt, ſi ſtatutũ hoc uoluiſſet dixiſſet & in c.ad audientiam,extr.de deci. ubi penè ſimilis eſt ſententia, cum ſi.Et hoc argumenti genere utitur [gl.in c.ad audientiam,in uerbo,ob uentionis,in fi.de eccle. ædifican.& in c.ult.in glo.ult.ne cle.vel monachi.] Sign.conſ.172.teſtator in ſuo, col.j.ver.cũ igitur in prima,& cõſi. 173.A.pater inſtituo,col.2.uer.cum igitur & conſi. 184.in quæſtione, ver.quartò ſi princeps,& Bal.conſi. 202.præmiſſis duobus, poſt prin.li. j.& conſi.328.cùm in cauſa,col.ult. lib.3.& conſil.440. factum proponitur eſſe tale.Franc.col.2.verſi.ſed Pe.dicit, eod.lib.3.Pe. Anc. conſil. 120.pro clariori deciſione, & Imo. in l.cùm ex cauſa ff.de re iud.& in c.cùm contingat,col.4.verſi.præterea papa,ext.de iureiur.& conſ.28. uiſo inſtrumento,circa medium, & conſi.31.ad primum dubium, in 2. dub.Pau.Ca.conſi.105.ſi non intereſſet,circa medium,lib.2.& conſi. 224. legatum prędictum, col.j.eo. libr.2. Cæp. cauſa ciui. conſi.25.ex quæſtio.prædicta, col.7. uerſi. item probatum eſt,& conſi.ſeq.orta fuit, col.5.ver.ſecundò moueor,& conſ. 66.eodemq; vlt. Titius procreauit, col.10.Io.Ana.conſi.22.ad probandam,col.2.verſi.eſt etiam multum. Ale.conſi.5.circa primum dubium, col.2.ver.nec ad hoc ob.lib.3.Phil. Fran. in ſua diſputatione petitorij incip.ex nobiliſſima,col.5.ver.quartũ remediũ.Barb.in rep.l.cũ acutiſſimi,col.pe.C.de fideic.& con.13.clemẽtiſſimi Dei,col.vl.lib.j.& conſi. 61.ſcribitur Sapientiæ,7.col.pe.eo. lib.j.& conſ.28.à Ioue principium, col.ul.lib.3.& conſi.50. illud afferam,col.pe.eo.lib.3.& alibi ſæpè,& Soz.in l.2.col.2.ver.ex qua concluſione ff.de leg.j.& cõ.191.licèt difficultates,col.5.ver.cõfirmantur præmiſſa,& iterũ col.vl.ver. quartò ex ſerie,libr.2.& con.227.præſens conſultatio,col.vl.ver.ſecundò ego reſpondeo,eo.lib.2.& con.5.in primo conſultationis articulo,col.2.verſi. quartò & ultimò,lib.4.& ſępe aliàs & Lud.Bol.con.60.ſtat ſtatutũ,col. 3.ver.quintò ad idẽ Iaſ.con.140.qđ eſt primum,libr.12.inci. ſpectabilis dominus,col 5.verſi.ad idẽ facit, & conſi.142. venerabilis, col.6. verſi. quintò facit,eo.li.2.Phil.Dec.con. 442.in cauſa in qua,col.2.verſi.non obſtat ergo primò,& doct.ſæpè,prę ſertim in cõ.Et bene facit text.in l. ex his,& ibi no.Bal.poſt Iac.Are.& Cy.qui eã l.legit cũ l. Neſennius ff. de excu-

l.qui promiſit ff.de cōdi.indeb.tex. in l. quandocunq; §.non ſolùm, & ibi etiam Bar.Alex.& Iaſ.qui adducit infinitas concor.ff.de uerb. obli. & in l.cẽteſimus §.ſi ita ſtipulatus, & ibi quoq; Bar.col.j.Alex.col.2.& Iaſ.col.5.ver.in ij.parte, eo.tit.glo. in l.3.in glo.ulti.& ibi Bart.in j.oppo. & Iaſ.col.4.ff.de leg.j. omnino Bar.in l.j.in prima q.per tot.& ibi etiam Imo. Pau.Caſt. & Sozi.ff. de condi.& demon.& Bart.& Bal.in l. quibus diebus §.Termilius ff.e.Bar. in l.j.§.j.in ult.oppo.ff.de tutel.& in l.ſi Titio.ff.quand.dies leg.ced.& in l.cùm ſtipulatus ſi m mihi & Proculo,in prin.col.j.in ult. oppo.ff. de verb.obli.& in l.ſi ita quis promiſerit, in prin. & ibi Iaſ.eo.tit.& in l.ſi decem,poſt prin.verſi. quæro quid ſi dixi ſi potuero,eo.quoq; ti.[& in l.ita ſtipulatus, col.ult.verſi.tertiò principaliter quæro, eo.tit.] & in l. fideiuſſor obligari.§.ult.in fin.ff.de fideiuſ.& in l.extraneum, poſt Pet. & Cyn. & ibi quoque recentiores C.de hæred.inſti. Bal. in l.ulti.C.de diuer.reſcrip.& in rub.C.de inſti.& ſubſti.col.j.uer.redeo ad materiam & in l.ex his verbis, col.j.C.quan. dies lega.ced.[& in l.hæc uenditio, in addit.ad fin.ff.de act. emp] Sign. conſi. 226.in themate quod, col.2. verſi.item monoſyllaba ſi.Ang.in l. ſub conditione,col.2.ff.de ſol.Paul. Caſt.in l.in ratione la ij.§.tametſi ff. ad legem Falc. Rap.Co. Imo. & Soz.ĩ l.quibus diebus §.quidam Titio.ff.de cōdi.& demon.[Alex. con. 127.uiſo proceſſu, col.j.lib.7. Corne.conſi.178.uidetur in hac, paulò ante fin.lib.4.] Sozi.conſi.121. uiſa contingentia,col.2.uer.ſed iterum, lib.j.Corn.con.133.quamuis uideatur,col.ul.uer.& dictio ſi.li.2.[Car. Ale.in c.uerum,nu.10.extra de con di.appo.] Iaſ.in l.ſtipulatio iſta.§.in ter certam,in 2.no.ff.de verbo.obli.& Franc.Purp.in l.j.nu.675.ff.de offi.eius cui mand.eſt iuriſd.

2 ¶†Apud Oratores autem prætervulgarem illam ſignificationem confirmatiuè ponitur,ut in eo Terentij loco,in Andria: *Si te in germani fratris dilexi loco.* Quod Priſcianus annotauit, & noſtri quoque confirmant in id citantes l.Titium & Meuium §.à matre ff.de admin.tu.& l. videamus, in prin.ff.de in lit.iur. [& l.3.& ibi Bar.ff.de leg.j.& l.qui Romæ.§.flauius ff.de uerb. oblig.] & l.ſi pater, ubi Bal.not. C.quan. prouo. non eſt neceſ. Quod quando procedat cognoſces ex Bar.in d.l.j.ff.de condi. & demon.& Alex.conſi.212. ponderatis his quæ in themate, colum. ult.lib.6.

3 ¶†Sed & apud Hebræos hæc coniũctio, אם, *ſi*, et non ſemper dubitationem aut conditionem ſignificat, ſed & affirmationem, quin & iurãdi uerbum aliquando eſt, Ezechie.2. Ac ſi illi audierint,& Pſal.94.ſi introibũt in requiem meam, id eſt, non. Itaq; etiam cum dicitur negatiuè. Eſaiæ 5.ſi non domus multæ in ſolitudine earum deſertæ fuerint, & iterum c. 14.Si non vt putaui ita erit. Et pſal. 31.Si non poſui,& humiliaui animã meam. Et Hiere.22. ſi non ponam te in ſolitudinem. Et id quidem locutionis genus ſtomachum & apoſiopeſim habet patheticam. Sed &, ſi ita nunc eſt,hebraiſmus eſt, pro ſi ita fieri oportet,Gen.43.& cùm ſcribitur Gen.28. ſi fuerit dominus mecum, & cuſtodierit me in uia, per quam ego ambulo. id eſt, quoniam quidem certus ſum Deum mihi adfore & quaſi deprecatiuum eſt,nam priùs Deum agnouerat.

4 ¶†Porrò Donatus interpretans illum Terentij locum in Andria, à nobis ſuprà citatum, *Si te in germani fratris*

fratris dilexi loco. ſic nos, ait, tunc lo qui, cum præpoſuimus aliquid, & tamẽ nolumus exprobrare, ut etiã in eo loco Virg. lib. 9. Aeneid.

Si qua tuis vnquam pro me pater Hir tacus aris.
Dona tulit.

Et alibi lib. 4. eiuſdem operis.

Si bene quid de te merui.]

SVMMARIVM.

1 *Lex noſtra an locũ habeat in donatione facta liberto tantum, an etiã cum ſit extraneo & nu. 7. cum ſequenti, vſq; ad nu. 74. incluſiuè.*

2 *Verba legis cùm deficiunt, deficit & legis diſpoſitio, etiam ſi pro magna parte conueniant.*

3 *Expreſſum quod non eſt, non intelligitur.*

4 *Verba legum & ſtatutorum omninò ſunt inſpicienda.*
Legis verba à quo remouentur, remouetur & eius amiſſio.
Verbis legis debemus eſſe contenti.
Statutũ quod non dicit, nec nos dicere debemus.
Conſtitutio tantum diſponit quantũ loquutur.
Verbis ſtatuti ſeruiendum eſt.
Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur.
Statutum vbi non loquitur, ceſſat illius diſpoſitio.
Statutorum verbis nihil licet addere vel detrahere.
Verba in ſtatutis magis ponderantur, quàm mens imaginaria & incerta.
A verbis ſtatuti non eſt recedendũ.
Statutum vbi non loquitur, ſtandũ eſt iuri communi.
Verbis edicti ſeruiendum eſt in re dubia.

5 *Verba cùm clara ſunt, ſemper ſunt conſideranda, nec ab illis recedere licet.*
Quæſtio voluntatis non admittitur, cùm verba clara ſunt.
Sermo ſtipulationis inſpiciendus.
Tenor regiæ conſtitutionis inſpiciendus.
Contractus uerba inſpicienda ſunt.
Sententiæ verba ſunt ponderanda.
Ex ſententia nihil infertur, niſi quatenus ipſius verba ex neceſſitate important.
Tenor ſententiæ inſpiciendus tanquam forma ipſius.

6 *Scriptura quod non dicit, nec nos dicamus.*
Ad naturam diſpoſitionis eſt recurrendum, vbi de mente diſponẽtium dubitatur, ſi verba ipſius diſpoſitionis patiuntur, & non aliàs.
Verba contractuum ſunt inſpicienda, & nu. 7.
A tenore contractus non eſt recedendum, & nu. 7.
Verba contractus à quo remouentur, remouentur, & iura ipſius.
Scriptura ſeipſam, cuiuſmodi ſit oſtendit.

7 *Pacti & contractus tenor inſpiciendus.*

8 *Priuilegiorum tenor ac verba ſunt inſpicienda.*
Ad quem caſum verba priuilegiorũ non porriguntur, nec ipſum quoque priuilegium porrigitur.

9 *Inueſtituræ tenor derogat omni naturæ feudorum.*
Inueſtituræ tenor inſpicitur, quia uim contractus habet.
A tenore inueſtituræ non eſt recedendum.
Tenor inueſtituræ potius inſpiciendus eſt, quàm natura feudi.
Feuda cedunt naturæ verborum, & ab ea regulantur.

10 *Teſtamẽtorũ verba ſunt cõſiderãda.*

11 *Verba compromiſſorum ſunt inſpicienda.*

Item uerba laudi, libelli, reſcriptorũ, inſtrumentorum & actorum.

Iudex delegatus non poteſt interpretari reſcriptum, niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiuntur.

Papa *non cenſetur in ſuis reſcriptis uti certa ſcientia, niſi uerbis id concipiat.*

Reſcripti uerba ubi non conueniunt, nec reſcriptum quoque conuenit.

Inſtrumentum quod non cantat, nec ego cantabo.

Acta quod non loquuntur, nec nos loquimur.

12 *Actus potius perit, quàm à uerbis recedatur.*

13 Interpretatio *vel declaratio cùm permittitur, ita debet fieri ut uerbis congruat.*

14 *Declaratio ſiue interpretatio debet fieri, non perimẽdo, ſed exponendo.*

Interpretatio ueriſimilis eſſe debet.

15 *Declaratio uerborum non dubiorum non cenſetur declaratio, ſed noua diſpoſitio.*

16 *Quintilianus ſenior inuehit in iuris interpretes, à verbis legũ diſcedentes, ut menti, ut aiunt ſeruiant.*

Tulij ſententiæ de ſcripto uoluntati anteponendo.

17 *Verba ſunt inuenta ad demonſtrandum uoluntatem dicentis.*

Verba animum indicant.

Verba ſeu uoces notæ earũ quæ ſunt in animo paſſionum.

18 *Mentis nullum maius teſtimonium, quàm qualitas inſpecta uerborũ.*

Loquere & cognoſcam te.

Oratio mentis interpres.

Lingua animi interpres.

Lingua tuba cordis.

19 *Lex hæc quòd ſit exorbitans, & nu. 20.21.22.23.24.25.& 26.*

Exorbitare verbum quid ſignificet.

Donationes ſuapte natura ſunt perpetuæ & irreuocabiles.

Actus ſimpliciter factus cenſetur, purus, & ſine die & conditione.

Princeps *poſt donationem à ſe purè, factam, non poteſt ei conditionem apponere.*

20 *Voluntas in mente retenta nihil operatur. Quod intellige ut infra num. 43.*

Teſtatorem uoluiſſe non ſufficit, niſi diſponat. & nu. 21.

Aliquid eſſe in intentione non ſatis eſt, niſi ſit in diſpoſitione.

21 *Verborum finibus debemus eſſe contenti.*

Lingua cordi cedit, dum recedatur à uerbis.

Recedendum non eſt à rigore uerborum teſtamenti.

Verba non minus inſpicienda, quàm ratio magiſtralis.

Ratio magiſtralis non eſt textus legis, ſed quædam opinio Doctorum.

Omiſſum habetur quod à teſtatore, in ſcriptura, uel prolatione uerborum diſpoſitiua non emittitur.

Teſtator non creditur uelle, niſi quod exprimit.

Mens *in corde retenta, nihil operatur in actibus humanis.*

Conſenſus *mentalis non demonſtratus, non accommodatur actibus hominum: nec reddit ipſos actus eſſentialiter perfectos.*

Voluntas in mente retenta aditionẽ hæreditatis non inducit, nec in foro conſcientia ad quicquam tenentur hæredes.

22 *Animi cogitatio in lucem non producta, abortiua cenſetur.*

Poſthumus *in uentre, niſi naſcatur nihil eſt.*

23 *Homines ſæpè falluntur in coniecturanda mente tacita.*

Veritas

Veritas eius quod multipliciter exponitur ignoratur.

Mentis nullum eſt directum teſtimonium.

Statutorum uerba magis ponderanda ſunt, quam mens imaginaria & non certa.

Mens in corde occulta nihil eſt.

Plerunq; fallimur, dum legis rationē per coniecturas nos aſſecutos credimus.

24 *Propoſitum in mente retentum an operetur.*

25 *Falſa cauſa expreſſa in teſtamento, uitiat ipſo iure, ſecus ſi non expreſſa.*

Lex noſtra utrū propè & ſtricte ſit intelligenda, an vero ad caſum aliū ſit reſtringēda, & nu. 27. 30. & 61

26 *L. cum auus. ff. de cond. & demon. eſt exorbitans, nec eſt ultra eius terminos extendenda.*

Intellectus ad anc. ex cauſa. C. de lib. præt. & l. filio. ff. de iniuſto teſtamento.

27 *Exorbitantia quæ ſunt, reſtringenda ſunt, Qualiter id intelligatur uide nu. 44.*

28 *Lex an extendenda ſit ad aliam perſonam ex ueriſimili mente, quàm de caſu ad caſum. & nu. 29. 30. 61. et 62.*

29 *Inſtitutio generalis filiorum, non trahitur ad filium quem teſtator ignorabat ſe habere.*

31 *Libertorum in dominum, & eius in liberos ac priuignos nexus ac uinculum. & nu. 32. 33. & 34.*

Libertas res inæſtimabilis.

Libertorum in dominos ingratitudo qualiter puniatur.

Athenienſium inſtitutum de reuocandis libertis inſeruitutem.

32 *Donatio facta liberto, facilius reuocatur, quā quæ fit extraneo, & nu. 33*

33 *Donatio inofficioſa facta à patre, reuocatur à filio vſq; ad legitimam tantum.*

34 *Libertus plus debet patrono quàm filius patri.*

35 *Argumētum à cōtrario ſenſu eſt in iure fortiſſimum.*

Argumētum quod ad ius commune reducit facile eſt amplectendum.

36 *Conditionaliter prolatum non dicitur eſſe ex facti contingentia.*

37 *Exemplum nec ius facit, nec regulā ſtringit, ſed id qualiter intelligatur uide nu. 39.*

Facti cōtingentia non facit ius.

38 *Lex non debet eſſe mancha & mutila.*

Lex ambigua eſſe non debet.

39 *Exempla ſicut digitus rem oſtendunt & tactui quodammodo ſubijciunt.*

42 *Legis noſtræ quæ ſit ratio, et nu. 64. & 72.*

Intellectus l. ſi totas. C. de inofficio. dona. & c. quicunq; xvij. q. iiij. & infra nu. 67. 74. 75. 76. & 77.

43 *Donatio an unius tantum uoluntate conſtet, & nu. 68.*

45 *Ratio eadem decidit plures caſus, nō per extēſionem, & ſicut genus ſpecies comprehendit.*

Ratio eadem nō dicitur extenſio, ſed proprius intellectus.

Verbū ex legibus qualiter accipiendum.

Ratio attēditur tanquā uirtus intrinſeca legis, & tā quam genus prædicans de ſuis ſingulis ſpeciebus.

Ratio facit ut id tacitè ineſſe uideatur, in quo ea uiget, etiam in materia pœnali, & exorbitanti.

Ratio eum eadem eſt, nō eſt ſimilitudo, ſed eadem lex.

Tacitè cautum intelligitur, quando eadem ratio reperitur.

Ratio ſimilis facit ut ſit idem ſtatutum.

Omiſſum nõ videtur quod eadem ratione concluditur.

Extendi non dicitur conſtitutio etiã odioſa, quando ex ipſius mente extenditur.

Ratio legis dicitur mens ipſius.

Diſcrepare non uidentur, quæ in ratione conueniunt.

Ratio quid ſit.

Ratio cum eadem eſt, ſtatutum extendi non dicitur.

Ratione legis quod venit, venit ex ipſa lege; non ex extenſione.

Lex correctoria non extenditur ex veriſimilitudine rationis, ſed bene ex idemptitate.

46 Ratio legis eſt ipſa lex.

Ratio eſt anima & ſpiritus legis.

Verba ſunt tanquam corpus legis.

Virtus legis in ſubſtantia rationis conſiſtit.

Scriptura ſine mente nihil eſt.

47 Mens & ſentẽtia legis prefertur verbis, & num. 48. & 49.

49 Teſtatoris mens & voluntas, verbis præfertur. & nu. 50. 51. 52. & 53.

52 Mens teſtatoris magis conſtat ratione quàm verbis.

Defuncti uoluntas in conditionibus primum locum obtinet.

Voluntas facit formam & conditionem.

Verba ſecundum teſtatoris voluntatem exaudienda ſunt.

Veſtigia volũtatis teſtatoris ſequenda ſunt.

Lex ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut canis leporem.

Volũtati teſtatoris per omnia eſt obediendum.

Teſtatoris mens dummodo conſtet, nõ eſt de uerborum qualitate curandum.

Receditur a vi & natura conuentionis verbalis, ex coniecturata mente defuncti.

Teſtatoris mens & ratio conſideratur, etiam quòd ſit contra uerba ipſius.

Diſiunctiua in coniunctiuam reſoluitur, & verbum directũ in obliquũ & è contra. vt teſtatoris mens ſeruetur.

Plinij iunioris ſententia. voluntatem teſtatoris, & ſi verba deſint pro in re eſſe.

53 Mens & verba ſunt iungenda.

54 Mens & ratio ſtatuentium verbis anteponenda.

Verba ſtatuti offendere licet, vt mẽs ſeruetur.

Verba ſtatuti impropriãtur, ut mentem ſequamur.

55 Reſcripta ſunt ſtricti iuris.

Mens potius quàm verba in reſcriptis inſpicienda.

Menti reſcribentis ſemper eſt recurrendum.

56 Mens concedentis priuilegium, uerbis priuilegij præfertur.

Sententia excommunicationis magis regulatur à mente proferentis, quã à conceptione uerborum.

Iurãtis mens verbis præfertur.

Intentio pro mente & voluntate, apud probatos ſcriptores.

57 Mens teſtium præfertur uerbis.

58 Mens contrahentium magis quàm verborum conceptio inſpicitur.

Res magis quã verba intuenda ſunt.

Voluntas teſtatoris ſicut in omnibus dominatur ex ſuo teſtamento dependentibus, ita & voluntas contrahentium in dependentibus ex contractu.

Mens iudicum potior eſt verbis.

59 Mandati uerba recipiunt interpretationem.

Cauſa finalis forma magis attenditur in mandatis, quã uerba præciſa.

Mandati vtilitas potius attenditur quam forma.

Procuratori

Procuratori licet offendere uerba mandati, ut mentem non offendat.
Mandatum ad vnum extenditur ad alind, in quo maior eſt ratio, nec deterior fit mandatis conditio.
Mandati fines diligenter cuſtodiẽdi.
Mandati forma exacta diligentia obſeruanda, etiam ſi mandatori expediat.
Mandati etiã qualitas ſeruanda eſt.
Geſta citra aut præter formam mandati corruunt.
Paria ſunt aliquid fieri contra, vel præter formam.
Argumentum de minori ad maius, nec è contra non habet locũ in mandatis.
Mandati verba verè & propriè ſunt intelligenda.
Mandatum ex ſuapte natura reſtringi debet.
60 Finis potior eſt, quàm ea quæ ſunt ad finem.
Quæ per ſe ſubſiſtunt potiora ſunt, quàm dependentia ab alio.
Perfectum alteri præſtat.
Quæ certa ſunt, ea ſunt potiora, quã incerta & obſcura.
Quæ ſine alio eſſe poſſunt, potiora ſunt ijs quæ ſine alio eſſe nõ poſſunt.
Verba pro nihilo habentur, vbi mens abeſſe credimus.
Similia melioribus, potiora ſunt ijs quæ ſunt ſimilia deterioribus.
Mens animæ ſimilis eſt, verba autem corpori.
61 Lex hæc utrum ſit fauorabilis, vel odioſa. & nu. 62.
Conſtitutio fauorabilis an ad alium caſum extendatur.
63 L. cum auus. ff. de condi. & demonſtra. eſt fauorabilis.
64 Ratio legis cum obtinet in alio caſu, lex ad eũ trahitur, licet in expreſſo ſit maior ratio.
65 Patronorum amor & affectus in libertos.
Libertorum ingentes diuitiæ & potentia.
66 Intellectus l. cũ auus. ff. de condi. & demonſtra.
Vltima voluntas facilius reuocatur, quàm actus inter viuos.
Pactum potentius eſt, quàm teſtamentum.
69 Verba quãdo menti præferuntur, & nu. 70. 71. & 72.
73 Lex quæ potiſſimum innititur æquitate, contra regulas iuris communis non extenditur.
75 Lex noſtra an habeat locum cum pater vnico filio donat, & alij poſteà ei naſcuntur liberi, & quid et quantum eo caſu reuocetur, & nu. 76. & 77.
76 L. cum auus, ff. de condi. & demon. et l. cum acutiſſimi C. de fideicom. an etiam habeant locum, cùm ſubſtitutus eſt filius teſtatoris.
77 Pater præſumitur velle æqualitatẽ ſeruare inter filios.
Lex debet intelligi ſecundum naturam tituli in quo collocatur.
78 Donatio facta à patre filiæ, quæ ex ſtatuto ab eius ſucceſſione repellitur, an ex hac lege integrè reuocetur.
79 Lex noſtra an locum habeat in donatione facta eccleſiæ, aut alteri piæ cauſæ, & nu. 80. vſq; ad nu. 91. incluſiuè.
Eccleſiæ id quod honeſtum eſt, idem eſt neceſſarium.
Eccleſia cultrix eſt, atq; autrix Iuſtitiæ.
80 L. cum auus. ff. de cond. & demon. an locum habeat cùm ſubſtituta eſt eccleſia uel pia cauſa. & num. 85. & 86.
81 Piæ cauſæ legata facta, poſthumo ignoranter præterito, an conſeruentur, & num. 87. & 88.

83 Eccleſia an & quando habeatur loco filij, & nu.84.

Eccleſia an & quando liberis anteponenda, & nu.89.90.& 91.

84 Monaſterium quod quis ingreditur loco filij habetur.

87 Anima cunctis rebus anteponenda.

88 Legatum pro reſtitutione malè ablatorum pium eſt.

Legatum pro malè ablatis nō eſt gratuitum, ſed neceſſarium.

Deportatus, vel ad mortem condemnatus, licet non poſſit ſimpliciter legare, poteſt tamen pro malè ablatis legatum facere.

Beneficium non præſtat qui debitum impendit.

Gabella non debetur pro legato malè ablatorum.

Legitima poteſt minui pro reſtitutione malè ablatorum.

89 Filius exhæredari & eccleſia inſtitui, an poſſit.

Neceſſitas non eſt in conſilio.

Pater non poteſt legitimam ſine cauſa auferre.

Filijs exiſtentibus, nepotes & alij deſcendentes, non debent neceſſario inſtitui vel exheredari.

91 Monaſterium non excludit ſubſtitutum filium teſtatoris.

92 Lex noſtra an locum habeat in donatione factâ magno cuipiam amico, & nu.93.cum ſeq. vſq; ad nu.106. incluſiue.

Fraternitatis maximum uinculum & affectio.

Frater marito & liberis aliquando antepoſitus.

Amicitia nulla eſt, nulla coniunctio, quæ paternam æquet, aut vincat.

93 Amicorum munera facilius reuocantur.

94 Hoſtium munera non munera.

Dona iniquorum, non probat altiſſimus.

Vir nemo bonus ab improbo ſe donari vult.

Nullus aut pauci donant inimico & malè merito.

95 Amico ſi relictum fuerit, poſthumo ignoranter præterito, an legata conſeruentur.

96 Amicitia conſanguinitati anteponenda, & nu.97.98. & 100. Sed id qualiter intelligatur vide nu. 106.

97 Vir amicabilis ad ſocietatem, magis amicus erit, quàm frater.

98 Amicitia plus habet ponderis, quàm fraternitas.

Fidus amicus non eſt fratri poſtponendus.

99 Amicitia facit, vt pro alio poſſumus ſtipulari.

Amicitia ſuperat parentum affectū.

101 Nepos venit appellatione filiorum, quando teſtator nepotem tractabat vt filium.

102 Statutum inter coniunctos, habet locum inter amicos.

103 Liberi legata capiunt ex teſtamento minus ſolenni.

Clauſula codicillaris intelligitur in teſtamento inter liberos.

Amici ex teſtamento minus ſolenni legata capiunt.

104 Amicitia uim clauſulæ codicillaris habet.

105 Clauſula codicillaris, an legem hāc tollat, & num.107.

L.cum acutiſſimi.C.de fideicom. loquens in filio hærede inſtituto & rogato hæreditatem reſtituere, locum habet in ualde amico.

106 Naturæ ſimul & parentum votum, filios ad bona ipſorum parentum admittit.

108 Lex noſtra an habeat locum in donationibus inter virum & vxorē, & nu.109.110. 111.112.113. 114. 115.116.& 117.

Amor uxoris cæteros vincit, & nu.

117

117.& 118.

Mater relicta domina & maſſaria, idem conſequitur quod vxor.

109 *Donationes inter uirum & vxorem quare prohibitæ.*

110 *Præſumpta ac veriſimilis mens donantis quo tẽpore conſideranda eſt.*

112 *Donatio inter uirum & uxorem, eſt ipſo iure nulla.*

Donatio inter virum & uxorem morte donantis confirmatur.

Lex noſtra, in donatione ualida tantum procedit, & nu.113.

Reuertendi verbum quid ſignificet, & quid verba redeundi, reddendi, redhibendi, repetendi, reſtituendi, relabendi, reuendendi, & recipiendi.

Statutum quòd turbans aliquem in poſſeſſione, certa pœna puniatur, & poſſeſſionem reſtituat, non habet locum niſi in eo caſu quo poteſt fieri reſtitutio.

Statutũ quod maritus lucretur partẽ dotis, & partem reſtituat, non habet locum in dote promiſſa tãtum, & non tradita.

113 *Quod nullum eſt, annulari non poteſt.*

Statutum requirens conſenſum, in contractibus minorum & mulierũ, non habet locum in donatione viri & vxoris.

Actus cuiuslibet appellatio, ut inſtrumenti ſententiæ, teſtamenti, de ualido intelligitur.

114 *Donatio inter uirum & uxorem poteſt libere reuocari, tacitè & expreſſe.*

Remedium huius legis an ſit ordinarium, an etiam extra ordinarium.

Dictiones exardinarium & extraordinarium ſunt Ciceronianæ.

Remedium extra ordinarium nõ competit, ubi competit ordinarium.

Remedium minus extraordinariũ, ceſſare facit magis ordinarium.

119 *Donatio inter uirum & uxorem habent uim legati aut fideicommiſſi, & nu.121.& 122.*

Donatio inter uirum & uxorem in teſtamento, aut cauſa mortis ualet, & nu.120.

121 *Falcidia locum habet in donationibus morte confirmatis.*

Donationes vicem fideicommiſſi fungentes non ueniunt in fideicommiſſum uniuerſale, niſi ſint in teſtamento nominatæ uel niſi ſit expreſſum.

122 *Donationes prædictæ per ſolam rei obligationem reuocantur, ſed non legata.*

Donationes iſtæ traditionem requirunt.

Donationes antedictæ non requirunt hæreditatis aditionem.

Legata neceſſario requirunt aditionẽ hæreditatis, & non requirunt inſinuationem & veniunt in confiſcatione bonorum.

Donationes ſupradictæ inſinuationẽ requirunt.

Nec pariunt tres illas actiones, quæ dantur pro legato.

Res donatæ inter uirum & uxorem, non ueniunt in confiſcatione bonorum.

Donationes eæ morte confirmatæ trahuntur retro ad tempus donationis.

Legata non retro trahũtur ad tempus teſtamenti.

Donationes eæ non transferunt dominium, etiam ex traditione.

Donationes iſtæ morte ciuili donantis confirmantur.

Teſtes duo ſufficiunt in donationibus iſtis, in legatis autem aut ſeptem, aut quinque.

123 *Libertorum genera, & nu.124.*

124 *Orcini liberti qui dicantur.*

LIBERTIS.

1 Qvid ſi †extraneis? erit ne tũc & huic l. locus? Id quod nos abunde aſ ſatimq;, ſi quid aliud in hac l. tracta- re ſtatuimus, veluti omnium ad ip- ſius vſum & vtilitatem pertinentiũ fundamentum. Quid enim profutu ra eſt l. noſtra, ſi ad patronos tantũ & libertos pertineat? cuiuſmodi ho die pauci ſunt in toto orbe Chriſtia no, ſi qui ſunt: cùm è diverſo olim tempore noſtrarum legum propè plures erant ſerui ac liberti, quàm ingenui. Ex quo & maxima earum pars cõſtat ſeruorum libertorumq; tractatione. Sunt enim de his tãtùm multi tituli, imò verò libri integri. Sed & nullus propè alius eſt titulus, quem non uideas ſeruis ac libertis inſperſum. Igitur ut ad rem accedamus, dicit l. noſtra, libertis, quaſi aliud ſit ſi extraneis donatum fuerit. Tum quidem primùm, quòd non otioſum ac ſuperuacuum uideri debet, quod lex noſtra nuncupatim loquitur de patrono & libertis, nulla aliorum mẽtione facta, arg. l. ſi quando ff. de leg. j. & c. ſi Papa. de priuil. li. 6. cum alijs multis ſimilib. & concordan. à me prope ſuperfluenter collectis in noſtris conmẽtarijs tit. 22. §. 9. in gl. 2. in 6. q.

3 ¶Nam † & vbi uerba legis deficiũt, deficit & ipſius diſpoſitio l. 4. §. toties, & ibi Bar. & alij ff. de dam. infe. & l. ita autem, in princ. & ibi etiam Bar. ff. de admi. tuto. & l. hos accuſare §. omnibus ff. de accuſa. & l. j. §. loquitur ff. de magi. conue. & l. Fulcinius §. j. ff. qui. ex cauſ. in poſ. ea. & l. ult. C. de pred. curia. lib. 10. & c. indemnitatibus §. ſed cùm eas, de elect. lib. 6. quem tex. dicit ad hoc omnium optimum Io. An. in c. 2. extra de maledi. & id etiam voluit glo. in c. quoniam, in verb. qui ſimul extrà de vi. & hone. cleri. & in cle. j. in gl. magna, in fi. de ſen. exc. Signo. conſ. 24. ſi quæratur, col. 2. verſi. quartò probatur Bal. in l. j. col. 2. in 4. oppo. C. ſi quis omiſ. cau. teſta. & in c. quia propter, col. 4. uer. in tex. ibi tres, extra de elect. & conſi. 388. bertonus, col. 2. lib. 5. & conſi. 495. quædam domina Helena, col. 2. eo. lib. 5. Pet. Anch. in c. indemnitatibus §. ult. in 8. no. per illum tex. de elect. lib. 6. Car. Flor. loquens in caſu huic l. proximo, conſil. 20. cùm in teſtamentis, ver. quarto ſic Ioã. Ana. conſil. 95. uiſis & ponderatis, col. 2. ver. circa primum. Rap. Ful. conſi. 123. S. & P. ciues, col. 2. & conſi. 222. nobiles quidam. & Raph. Co. conſi. 44. ab arbitrali, ante fi. Ro. con. 462. quo ad deciſionem, in fi. Pau. Caſt. conſ. 33. de iure communi dicta hæreditas, in prin. lib. j. Domi. conſ. 65. Ieſu Chriſti &c. diſcutiam, col. j. Imo. conſi. 36. in caſu præmiſſo, in primo dubio, cum alijs multis concor. adductis ab Alex. in d. l. 4. §. prætor, col. pen. ff. de dam. infect. & Maria. conſ. 30. quamuis ex his, colum. 6. uerſi. quintò, & iterum col. 9. verſi. item patet. & Barba. in c. ſignificante, col. j. extrà de reſcrip. & conſil. 2. clementiſſimi Dei, colum. 4. verſi. præterea nos non ſumus, libr. j. & & conſi. 13. à Ioue principium, col. 3. lib. 3. & conſi. 28. cuius eſt ſimile initium, col. 6. verſi. reſtat nunc uidere, eo. li. 4. & latiùs con. 45. Deum inuocent, in prin. eo. lib. 3. & conſi. 2. à Ioue principium, col. 7. ver. præterea faciat, libr. 4. & conſil. 56. omnium potentiſſimi, col. 2. eo. libr. 4. & aliàs ſæpiſſime. Cæpola cauſarum ciuilium conſi. 43. clariſſime, col. 2. & Fely. in c. nonnulli, char. pen. uer. uerba legis, extrà de reſcri. & Stephan. Bertran. con. 12. inſpecto proceſſu, nume. 4. libr. j. & conſil. 374.

Chriſti,

Chriſti, &c. uiſo conſultationis thematе, in princ. eo. lib. j. & conſi. 97. voluiſſem, poſt prin. libr. 2. & conſi. 143. viſo proceſſu, col. j. eo, lib. 2. & alibi ſæpe. nihil enim frequentius eſt in illius conſi. & Hippo. Marſi. in l. qui falſam, nume. 66. ff. de falſis, & fin. 339. cui non conueniunt uerba, & in omnibus propè conſi. Idq; adeò frequens eſt apud noſtros, vt uix ullum cõſilium reperias, in quo non repetatur. [Illud tantùm adiecerim, id procedere etiam, ſi uerba diſpoſitionis pro maiori parte conueniant, ut videre licet ex Hiero. Grato conſi. 63. ex themate, col. 2. uerſi. quintò confirmatur, lib. j. per ea quæ & nos dicemus inferius in hac ead. glo. nume. 112. his autem.]

3 ¶ † Quoniam & ſi de extraneis quoque lex noſtra intellexiſſet, æquè id expreſſiſſet, vt de patronis & libertis, ut in ſimili dicitur in c. inter corporalia, poſt medium, ext. de tranſla. præla. ubi hæc verba adſcribuntur, unde ſi circa tranſlationem idẽ fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat, & de tranſlatione poterat expreſſiſſe, & ibi Bal. col. 2. no. inquit allegationem aduocatorum, qui dicũt, ſi ſtatutũ hoc uoluiſſet dixiſſet & in c. ad audientiam, extr. de deci. ubi penè ſimilis eſt ſententia, cum ſi. Et hoc argumenti genere utitur [gl. in c. ad audientiam, in uerbo, obuentionis, in fi. de eccle. ædifican. & in c. ult. in glo. ult. ne cle. vel monachi.] Sign. conſ. 172. teſtator in ſuo, col. j. ver. cũ igitur in prima, & cõſi. 173. A. pater inſtituo, col. 2. uer. cum igitur & conſi. 184. in quæſtione, ver. quartò ſi princeps, & Bal. conſi. 202. præmiſſis duobus, poſt prin. li. j. & conſi. 328. cùm in cauſa, col. ult. lib. 3. & conſil. 440. factum proponitur eſſe tale. Franc. col. 2. verſi. ſed Pe. dicit, eod. lib. 3. Pe. Anc. conſil. 120. pro clariori deciſione, & Imo. in l. cùm ex cauſa ff. de re iud. & in c. cùm contingat, col. 4. verſi. præterea papa, ext. de iureiur. & conſ. 28. uiſo inſtrumento, circa medium, & conſi. 31. ad primum dubium, in 2. dub. Pau. Ca. conſi. 105. ſi non intereſſet, circa medium, lib. 2. & conſi. 224. legatum prędictum, col. j. eo. libr. 2. Cæp. cauſa ciui. conſi. 25. ex quæſtio. prædicta, col. 7. uerſi. item probatum eſt, & conſi. ſeq. orta fuit, col. 5. ver. ſecundò moueor, & conſ. 66. eodemq; vlt. Titius procreauit, col. 10. Io. Ana. conſi. 22. ad probandam, col. 2. verſi. eſt etiam multum. Ale. conſi. 5. circa primum dubium, col. 2. ver. nec ad hoc ob. lib. 3. Phil. Fran. in ſua diſputatione petitorij incip. ex nobiliſſima, col. 5. ver. quartũ remediũ. Barb. in rep. l. cũ acutiſſimi, col. pe. C. de fideic. & con. 13. clemẽtiſſimi Dei, col. vl. lib. j. & conſi. 61. ſcribitur Sapientiæ, 7. col. pe. eo. lib. j. & conſ. 28. à Ioue principium, col. ul. lib. 3. & conſi. 50. illud afferam, col. pe. eo. lib. 3. & alibi ſæpè, & Soz. in l. 2. col. 2. ver. ex qua concluſione ff. de leg. j. & cõ. 191. licèt difficultates, col. 5. ver. cõfirmantur præmiſſa, & iterũ col. vl. ver. quartò ex ſerie, libr. 2. & con. 227. præſens conſultatio, col. vl. ver. ſecundò ego reſpondeo, eo. lib. 2. & con. 5. in primo conſultationis articulo, col. 2. verſi. quartò & ultimò, lib. 4. & ſępe aliàs & Lud. Bol. con. 60. ſtat ſtatutũ, col. 3. ver. quintò ad idẽ Iaſ. con. 140. qđ eſt primum, libr. 12. inci. ſpectabilis dominus, col 5. verſi. ad idẽ facit, & conſi. 142. venerabilis, col. 6. verſi. quintò facit, eo. li. 2. Phil. Dec. con. 442. in cauſa in qua, col. 2. verſi. non obſtat ergo primò, & doct. ſæpè, pręſertim in cõ. Et bene facit text. in l. ex his, & ibi no. Bal. poſt Iac. Are. & Çy. qui eã l. legit cũ l. Neſennius ff. de excu-

conſi.381.quidam habens unum filium, col.2.lib.3.] cum alijs multis collectis à Barb.conſi.20.illud afferam,col.12.lib.2.& conſi.74.omnia quæ facitis,col.13.lib.3.[& Corne. conſil.102.uiſis in cauſa,] & Iaſ.in d.l.quod Seruius,col.3. verſi. circa tertium ff.de cond.ob cauſ.& in l.is qui putat,col.2.uerſi. tu potes ff.de liber.& poſth.[& conſ.60.lib.2.ubi ſuprà] & Anto.Rube.qui hoc latiſſi mè probat,con.147.uiſo inſtrumento,col.j.

168 ¶†Id quod etiam adſtruunt Stoici aliàs promiſſorum conſiliorumq; tenaciſſimi: ex quibus Seneca ille Stoicorum Stociſſimus(ſi ita nobis loqui permittimus)lib.5.de beneficijs multa in hanc ſententiam ſcribit: Non mutat ſapiens conſilium, omnibus his manentibus quæ erãt, cum ſumeret.Ideò nullum unquam pœnitentia ſubijt, quia nihil melius illo tẽpore fieri potuit, quàm quod factum eſt: nihil melius conſtitui, quàm quod conſtitutum eſt. Cæterùm ad omnia cum exceptione uenit,ſi nihil inciderit quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere, quia præſumit animo poſſe aliquid interuenire, quod deſtinata prohibeat:Et paulò poſt. Promiſi beneficium, niſi ſi quid incidiſſet, quare non debeã dare. Quid enim ſi quod illi pollicitus ſum,patria ſibi me dare iuſſerit?Si lex lata erit,ne id quiſpiam faciat,quod me amico meo facturum promiſeram.Promiſi tibi filiam in matrimonium, poſtea peregrinus apparuiſti,non eſt mihi cum externo connubium. Eadem res me defendit,quæ uetat.Tunc fidem fallam, tunc inconſtantiæ crimen audiam,ſi cum eadem omnia ſunt,quę erant promittente me, non præſtitero promiſſum. Et cætera quæ ſequũtur.Poſt quæ illud cõcludit. Omnia eſſe debent quæ fuerunt cum promitterem, ut promittentis fidem teneam. Vidéſne lector quàm multis defendat ac confirmet Seneca quod diximus,omnia intelligenda eſſe,rebus, quæ erant, manentibus? Et de hac quoque re multa per Tullium lib.3.officiorum.

169 ¶†Et ut intelligas quantum ponderis apud noſtros id habeat, Bal.in d.l.clari.C.de fideicom. dicit quòd ſtatuentes poſſunt mutare aut reuocare ſtatutum, quod ipſi irreuocabile fore ſtatuerant, niſi illud iurauerint non mutaturos aut reuocaturos, quia tunc id facere non poterunt, per allegata illic ab eo. Quod tamen intelligendum eſt,inquit,niſi iuſta cauſa interueniat, quia ſemper in iuramento ineſt ea clauſula, rebus ſic ſe habentibus. Sed audi quid ſubiungit,quod lectores maximè volui expendere. Nam hoc poſtremum dicit procedere etiam ſi verba ſtatuti dicerent, quòd ſtatutum ſit præciſum & immobile. † Nã quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio l.j.in princip.ff.de uentre inſpicien.& l.de ætate §.ex cauſa ff.de interrogat. actio.Ex quibus intelligis nihil adeo eſſe præciſum, firmum,immoible, quin ſemper intelligatur, rebus ſic habentibus. Et hoc pro not.refert & ſequitur Philip.Deci.in rubri.C.qui admit.colum.2.

170 ¶†Quid plura? iuramentum nunquam trahitur ad non cogitata c. Quintauallis,extrà de iureiur.& voluit glo.in c.veniens,in uerbo,præſciuiſſet, & ibi Bal.eo. tit.& rurſum glo.in c.ad noſtram, le.ij.in uerbo, in mente,per illum tex.& in c.pen. eod.titu. & in c.2. extra de renun. Bart.in l.ſi quis pro eo, in 8.caſu ff. de fideiuſ.& conſi.90.dilecto domino,

no,col.3.verſi.prӕterea poſito.Bal. in l.2.ſ 9.q.C.de reſcind.vendi.& in c.2.extra de renun.& in c.cùm cõtingat,in vij.concluſione, extra de iureiur. & conſi.436.quӕritur ſi factum fuit, col.j.lib.j. Signo. conſil. 61.queſtio talis eſt,poteſtas, col.2. uerſi.nunc ueniamus, & conſi.250. ſuper dubijs, col.5.uerſi.item nõ uidebitur.Fed.Senen.conſ.199.quӕritur an domina Margarita:[& conſi.281.caſus talis eſt ſtatuto, col.j.] Ang. conſi. 172. Ludouicus, col.j. Imo.in c.debitores,extra de iureiu. Cardi.Flor.conſi.92.fauendo pupillis,col.pen.verſi. quӕ ad iuramentum:Pau.Caſt.conſi.342. conſiderãdum eſt, col.3.lib.j.& d.conſi.448. in fin.eo.li.j. conſi.377.ad primum uidetur dicendum diſpoſitionem, col.2.lib.2.Ro.conſi.22.pro propoſitӕ,col.j.& conſi.379.circa primũ, col.2.ver.nec etiam obſtat: Alex.in l.ſciendum,col.10.verſi.& certè uidetur ff.de uerbo. oblig.Calca.qui hoc latè probat conſi.25.Titius nobilis,col.15.uerſi.non obſtat quod dicitur, cum multis ſeq.Soz. conſi. 103.in caſu cõuentionis, col.2.uer. adde quod idem eſt C.de tranſact. Stepha.Bertr.conſi.361.Chriſti &c. uiſo conſultationis themate,in princip.lib.j.

171 ¶†Imo nec ad ea de quibus uerisimiliter iurans non diſpoſuiſſet, ſi expreſſum fuiſſet,text.eſt optimus in c.cum iuramento & ibi gl.extrà de homi. quem ad hoc citat Pau. Caſt.d.conſi.342.col.3.lib.j.& con. 385.fine dicamus iſtam quitãtiam, paulò ante fin. eod. lib.j. Quod & idẽ propè uoluit Bartho.Brixi. quӕſti.36.cum cauſa cuiuſdam: Panor. in d.c.ueniens, col. 3.uerſi.ſecundo membro,extra de iureiur.ubi etiam eſt bonus tex.& Ang.Bellamer.cõſ. 17. contrahens matrimonium, col. 3.uerſi.item iuramentum, & Alber. Brunus conſi.82.ſuper difficultate, col.ulti.Idq; generale eſt, vt quantumlibet generalis diſpoſitio non trahatur ad ea de quibus veriſimiliter non erat ſpecialiter diſpoſiturus l.obligatione ff.de pigno.cum ſimi. Scribitq; Ang.conſi.249.ſuper primo quӕſito,col. pen.2.uer. pro hac parte, nullam adeò generalem eſſe diſpoſitionem, quӕ trahi debeat ad non veriſimilia quod & alibi diximus:Et facit glo.illa in l.tale pactũ §.ulti.ff.de pactis de qua tam multa ſcripſimus ſuprà nu.56.incipi.inter tam multa. Sed non ueriſimile eſt donantem iurando uoluiſſe liberos excludere, per ea quӕ ſuprà latiſſimè diximus in princip.Igitur.

172 ¶†Denique non omittendum, ꝙ iuramenta in omnibus penè inſtrumentis apponuntur à notarijs ex more ſtiloq;,etiam ſi partes nuncupatim non iurauerunt,ac nec de iurando quidem cogitauerint,ut omnes ſciunt uidentq; quotidie. Ideò non ſunt attendenda nec trahenda ad aliquod pondus aut momẽtum, ex ſententia Barb.expreſſim de iuramento loquentis,conſi.43.ſempiterna dignum eſt memoria, col.6.uer. capio modo ſecundam dubitationẽ, lib.2.[& Fran. Rip. in l.centurio, col.26.n.82.ff.de vulg.& pup.] per id quod ĩ ſimili dicitur de alijs clauſulis per Bart.in l.j. in vj.q.ff.de iure codi.& latè diximus ſuprà num. 126.incip.ad huius tamen poſterioris [Et idem quoque nuncupatim uoluit in iuramento Anto.cuius ipſe Barb.non meminit,in c.cùm contingat,in 4.caſu prin.&ibi etiam Panor. in ix. caſu extrà de iureiur. de quo tamen vide quid dicat Ale.cõſ. 125,uiſis & conſideratis,col.2. uer. & ita dicit, iunctis iis quӕ dicit col. 8.uer.nec ob.quod notarius lib.j.]

173 ¶ †Et

173¶ †Et ita, videlicet iuramẽtũ ĩ donatione appoſitũ nihil huic legi obſtare, quo minus locũ habeat, reſpõdit Old.cõ.238.cũ mulier donatrix, in fi.& iterũ cõ.278.licet quantũ ad clauſtrales, col.3.uer.ad tertiã concluſionẽ Io.And.in addi.Spec. in rubr.de dona.col.2.uer.an propter liberos, dũ paulò poſt ſubiũgit, & hic addo, &c.& in ti.de inſtru.edi.§.porro, in ul.addi.quæ eſt in pẽ.col.Bar. in d.l.Titia Seio §.imperator, in ul.q.& ibi ẽt Bal.in fi.& Rap.Co.ff.de leg.2.ubi & Bar.ipſe dicit ita ſe conſuluiſſe cũ Recuperato de sãcto Miniato, & Fran.Piſano. Idẽ quoq; uoluit Alberi. hic col.j.ubi dicit ita de facto cõſuluiſſe Bal.in l.j.in ul.q.C.de inoffi.don.& idẽ Bal.con.215.pũctus quidã donauit, lib.5.Pet.Anch. in c.ul.& ibi etiam Ant.col.ul.Imo. tum col.7.ver.item aduerte pro intellectu tum col.11.verſi.quid ſi in donatione; & ibi quoq; Barb. extrà de dona.idem Imo.in l.j.in fi.ff.eo.& in c.cùm contingat, char.pen.extrà de iureiu.Ro.con.269.nõ eſt dubium, in prin.Pau.Caſt.conſ.435.ſuper hoc puncto plura uidẽtur, ad fi.lib.2.Pe.Ferr.in tit.forma libe.quo agit.pro donatione, in uerb.irreuocabiliter, col.3.verſi. patet ergo ex præmiſſis: Cor.conſi.176.in preſenti conſultatione, col.ulti. libr.2.& conſil.234.placent mihi, col.2.ver. nec obſtat iuramentum, eod.lib.2.& conſi.11.eiuſdem principij, col.2.ver.nec obſtat iuramentum, eo.li.2.& conſi.11.eiuſdem quoq; principij col.9.verſi.& ideò iuramentum, & iterum col.11.ver.ex quibus elicio, lib.3.& con.30.conſideratis his, in fin.lib.4.& Alex.conſi.71. conſideratis his quæ narrantur, ad fi.lib.4.Fran.Cur.ſenior conſi.j.circa primum, col.3.& ſeq.ubi plus tenet, ꝙ expreſsè non põt huic l.cum iuramento renunciari, de cuius ueritate ſatis conſtat ex præmiſſis & Vincen.Paleo.inter conſ.eiuſdem conſi.3.& ſi ſubtiliſſimè, col.2.ver.nec me mouet: Fran.Are.conſi.24.quatuor dubia, col.j.in princ.& iterum col.2.uer.nec obſtat iuramentum Soz. cõſi.147.uiſa facti contingentia, col.5.uer.circa tertiam, li.j.& conſi.215.uiſa prædicta, col.2.verſi. nec ob.ſi.diceretur, lib.2.quod errore impreſſorum repetitum eſt in lib.4. conſi.22.quibus locis dicit hanc eſſe communem opin. idem Sozi.conſi.20.in facto præſupponitur, in fin.li.3.& conſi.126.uiſum fuit, col.4.eod.lib.4. Iaſ. conſi. [125. Bartholomeus, col.2.ver.tertiò facit, & iterum col.4.uer.non obſt.tertium, li.j.& cõſ.] 230.factum ſic ſe habet, col.3.lib.2.& Phili.Deci.in l.j.col.pen.uer. ſecundò quod dictum eſt C.de pact.& in l.ſi donatione, col.v.uer.tertia cõcluſio gl.C.de collat. & conſi.140.cuius ſuperſcriptio incipit, donatio inter uirum, ante fi.& con.345.uiſis his quæ ſuprà accuratè, col.j.& cõſ.350.uiſis allegationibus, col.3. uer.ultimò non obſtat.& con.ſeq.in caſu propoſito, col.ultima, ver.ultimò non ob.dum allegat. Oldra. & Ro.ubi ſuprà, & rurſum conſil.366. pro declaratione, col.3.uer. non obſtat quod dicitur de iuramento, & conſ.374.in caſu propoſito, col.3.uer.ultimò non obſtat, dum etiam illos allegat, & conſi.379. requiſitus, col.pen.verſi.prætereà illud dictum; & con.408.in præſenti conſultatione, col.2.[& conſi.536.in cauſa quę agitatur Mantuæ, col.2.uer.& prædicta conditio.]& Ant. Bauer, in tract.de uiribus iuramenti, col.3.Ant.Petru.in tract.eiuſdem tit.in 11.eſſe q̃u, in fin.Stepha.Bertran.conſi.284. uiſo caſu mihi exhibito, col.2.libr.2.& conſil.383.uiſo caſu ſuperius, eod.

lib.

lib.2.& conſil.135.uiſo conſultationis themate,colum.3.lib.4.[Carol. Rui. conſi.98. uiſa renuntiatione, col.8.num.19.lib.j.& conſi.107.Ieſu,ad fin.eo.lib.j.& conſi.169.de tribus,col.2.num.7.eo. lib.j.& conſi.173.quæritur primò,col.7. uer. nec etiam iuramentum, eo.lib.j.& con. 60.de re quidem,col.5.nu.15.lib.3. & conſi.140.circa caſum, col.3.nu. 5.lib.4.] Fran.Ripa.in hac ipſa l.& iterum lib.3.reſpon.115.licèt donatio,col.pen.[& Paul. Pariſi, conſi. 72.uidetur,col.2.nu.15.lib.j.& cõſ. ſeq.donatio,col.8.n.18.] Nec alium reperi alterius ſentētiæ præter And. Alcia. in l.pacta quæ contra: C. de pact.qui hac ratione tãtũ mouetur, quòd hæc reuocatio non ſit fauore filiorum, ſed ex coniectura donantis:ideoq; iuramentum eam reuocationem impedire. Quam ſententiã dicit eſſe receptiorem,id eſt, ut noſtri pinguius dicunt, communiorẽ, ut hic maximè,ſi unquam aliàs, conueniat illud Horatianum,

Quãdoq; bonus dormitat Homerus.

174 SED Hic quæri poteſt, † retẽta ea opi.quæ vult poſſe donantẽ huic l.renuntiare, quæ communior eſt. An ſi in donatione fuerit appoſita clauſula,quod extendatur iudicio ſiue arbitrio ſapientis, poterit notarius huiuſmodi renuntiationẽ opponere, Soz.conſi.147.cuius exordiũ eſt,viſa facti contingẽtia, in fi.lib.j. dicit,quod fortè poterit,per ea quę ponunt doct.de clauſula derogatoria, & alijs in l.illa inſtitutio.ff.de hæredi.inſti.Tu tamen ſuper hoc cogita.neq; enim id auſim aſſerere.Tũ quia huiuſmodi clauſula non eſt ex natura donationis,ideoq; non uidetur poſſe intelligi & extendi per notarios,ex no.latè per Ale. poſt alios antiquiores con.28.uiſo & prohibito,col.2.uer.aut volumus ꝙ ĩ illo inſtrumento,& multis ſeq.lib.2.Tum quia nemo ſapiens iudicaturus eſt inſtrumentum donationis ita fieri, ut in eo apponatur,quod uerifimiliter nunquam donans appoſuiſſet, ſi de eo cogitaſſet, arg.l.j.C. quæ res pigno.obli.poſ.& c.vlt.de offi.uica. lib.6.cum ſimil.& bene facit tex.in l.ſi libertus ita ff.de oper. liber. ubi ſi quis rem permiſerit alterius arbitrio,non aliter ratum eſt arbitrium, quàm ſi æquum, & ſecundum mentem perſonarũ arbitrio ſubſtituentium fuerit arbitratus. Et ita etiam à nobis ſtat Fran.Ripa hic,in poſtrema omnium quæſti.hac tantùm ratione, quòd renuntiatio eſt facti: †. quę autem in facto cõſiſtunt,in manu ſapientum non ſunt poſita,ſecundum Bart.in d.l.illa inſtitutio.ff.de hær.inſti.tuend. Tu autem uide hic quæ ſcripſi in noſtro tractatu conſtituti poſſeſſorij, parte 3.limita.31. eodemq; ult.

175 ¶ Satis, ut opinor, ſatiſque lector optime diximus de ratione l. noſtræ,& eius appendicibus, ex quibus tanquam ex iactis fundamentis, mox conſurget reliquum opus. Reliquum eſt enim(quod ſuprà in principio polliciti ſumus)vt uerba l.noſtræ interpretemur, non ea quidem omnia,ſed ambigua tantùm, aut interpretamenti indiga.

SVMMARIVM.

1. *Dictio ſi,cuius ſit natura & ſignificationis,& nu.2.3.& 4.*

SI.

1 NON † admodum intereſt hic ſcire naturam uimque huius dictionis, *ſi*, quando ad intellectum l.noſtræ parum pertineat. Ideoq;nec hic ſigillatim de ea, ſcribere decreuimus. Verùm ſi quis aliàs id noſſe cupit, legat text. gloſ. & doct. in l.qui

l.qui promiſit ff.de cõdi.indeb.tex. in l. quandocunq; §.non ſolùm, & ibi etiam Bar. Alex.& Iaſ.qui adducit infinitas concor.ff.de uerb. obli. & in l.cẽteſimus §.ſi ita ſtipulatus, & ibi quoq; Bar.col.j.Alex.col.2.& Iaſ.col.5.ver.in ij.parte, eo.tit.glo. in l.3.in glo.ulti.& ibi Bart.in j.oppo. & Iaſ.col.4.ff.de leg.j. omnino Bar.in l.j.in prima q.per tot.& ibi etiam Imo. Pau.Caſt. & Sozi.ff. de condi.& demon.& Bart.& Bal.in l. quibus diebus §.Termilius ff.e.Bar. in l.j.§.j.in ult.oppo.ff.de tutel.& in l.ſi Titio.ff.quand.dies leg.ced.& in l.cùm ſtipulatus ſim mihi & Proculo,in prin.col.j.in ult. oppo.ff. de verb.obli.& in l.ſi ita quis promiſerit, in prin. & ibi Iaſ.eo.tit.& in l.ſi decem,poſt prin.verſi. quæro quid ſi dixi ſi potuero,eo.quoq; ti.[& in l.ita ſtipulatus, col.ult.verſi.tertiò principaliter quæro, eo.tit.] & in l. fideiuſſor obligari.§.ult.in fin.ff.de fideiuſ.& in l.extraneum, poſt Pet. & Cyn. & ibi quoque recentiores C.de hæred.inſti. Bal. in l.ulti.C.de diuer.reſcrip.& in rub.C.de inſti.& ſubſti.col.j.uer.redeo ad materiam & in l.ex his verbis, col.j.C.quan. dies lega.ced.[& in l.hæc uenditio, in addit.ad fin.ff.de act. emp] Sign. conſi. 226.in themate quod, col.2. verſi.item monoſyllaba ſi.Ang.in l. ſub conditione,col.2.ff.de ſol.Paul. Caſt.in l.in ratione la ij.§.tametſi ff. ad legem Falc. Rap.Co. Imo. & Soz.ĩ l.quibus diebus §.quidam Titio.ff.de cõdi.& demon.[Alex. con. 127.uiſo proceſſu, col.j.lib.7. Corne.conſi.178.uidetur in hac, paulò ante fin.lib.4.] Sozi.conſi.121. uiſa contingentia,col.2.uer.ſed iterum, lib.j.Corn.con.133.quamuis uideatur,col.ul.uer.& dictio ſi.li.2.[Car. Ale.in c.uerum,nu.10.extra de con di.appo.] Iaſ.in l.ſtipulatio iſta.§.in ter certam,in 2.no.ff.de verbo.obli.& Franc.Purp.in l.j.nu.675.ff.de offi.eius cui mand.eſt iuriſd.

2 ¶†Apud Oratores autem prætervulgarem illam ſignificationem confirmatiuè ponitur,ut in eo Terentij loco,in Andria: *Si te in germani fratris dilexi loco*.Quod Priſcianus annotauit, & noſtri quoque confirmant in id citantes l.Titium & Meuium §.à matre ff.de admin.tu.&l.videamus, in prin.ff.de in lit.iur. [& l.3.& ibi Bar.ff.de leg.j.& l.qui Romæ.§.flauius ff.de uerb. oblig.] & l.ſi pater, ubi Bal.not.C.quan. prouo. non eſt neceſ. Quod quando procedat cognoſces ex Bar.in d.l.j.ff.de condi. & demon.& Alex.conſi.212. ponderatis his quæ in themate, colum. ult.lib.6.

3 ¶†Sed & apud Hebræos hæc coniũctio, אם, *ſi*, ẽt non ſemper dubitationem aut conditionem ſignificat,ſed & affirmationem,quin & iurãdi uerbum aliquando eſt, Ezechie.2. Ac ſi illi audierint,& Pſal.94.ſi introibũt in requiem meam, id eſt, non. Itaq; etiam cum dicitur negatiuè. Eſaiæ 5.ſi non domus multæ in ſolitudine earum deſertæ fuerint, & iterum c. 14.Si non vt putaui ita erit. Et pſal. 31.Si non poſui,& humiliaui animã meam. Et Hiere.22. ſi non ponam te in ſolitudinem. Et id quidem locutionis genus ſtomachum & apoſiopeſim habet patheticam. Sed &, ſi ita nunc eſt,hebraiſmus eſt, pro ſi ita fieri oportet,Gen.43.& cùm ſcribitur Gen.28. ſi fuerit dominus mecum, & cuſtodierit me in uia, per quam ego ambulo. id eſt, quoniam quidem certus ſum Deum mihi adfore & quaſi deprecatiuum eſt,nam priùs Deum agnouerat.

4 ¶†Porrò Donatus interpretans illum Terentij locum in Andria, à nobis ſuprà citatum, *Si te in germani fratris*

fratris dilexi loco.ſic nos,ait,tunc lo qui, cum præpoſuimus aliquid, & tamẽ nolumus exprobrare, ut etiã in eo loco Virg.lib.9.Aeneid.

Si qua tuis vnquam pro me pater Hirtacus aris.

Dona tulit.

Et alibi lib.4.eiuſdem operis.

Si bene quid de te merui.]

SVMMARIVM.

1 *Lex noſtra an locũ habeat in donatione facta liberto tantum, an etiã cum fit extraneo & nu.7. cum ſequenti,vſq; ad nu.74.incluſiuè.*

2 *Verba legis cùm deficiunt, deficit & legis diſpoſitio,etiam ſi pro magna parte conueniant.*

3 *Expreſſum quod non eſt, non intelligitur.*

4 *Verba legum & ſtatutorum omninò ſunt inſpicienda.*

Legis verba à quo remouentur,remouetur & eius amiſſio.

Verbis legis debemus eſſe contenti.

Statutũ quod non dicit,nec nos dicere debemus.

Conſtitutio tantum diſponit quantũ loquitur.

Verbis ſtatuti ſeruiendum eſt.

Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur.

Statutum vbi non loquitur, ceſſat illius diſpoſitio.

Statutorum verbis nihil licet addere vel detrahere.

Verba in ſtatutis magis ponderantur,quàm mens imaginaria & incerta.

A verbis ſtatuti non eſt recedendũ.

Statutum vbi non loquitur, ſtandũ eſt iuri communi.

Verbis edicti ſeruiendum eſt in re dubia.

5 *Verba cùm clara ſunt, ſemper ſunt conſideranda, nec ab illis recedere licet.*

Quæſtio voluntatis non admittitur, cùm verba clara ſunt.

Sermo ſtipulationis inſpiciendus.

Tenor regiæ conſtitutionis inſpiciendus.

Contractus uerba inſpicienda ſunt.

Sententiæ verba ſunt ponderanda.

Ex ſententia nihil infertur, niſi quatenus ipſius verba ex neceſſitate important.

Tenor ſententiæ inſpiciendus tanquam forma ipſius.

6 *Scriptura quod non dicit, nec nos dicamus.*

Ad naturam diſpoſitionis eſt recurrendum, vbi demente diſponẽtium dubitatur,ſi verba ipſius diſpoſitionis patiuntur,& non aliàs.

Verba contractuum ſunt inſpicienda,& nu.7.

A tenore contractus non eſt recedendum,& nu.7.

Verba contractus à quo remouentur,remouentur,& iura ipſius.

Scriptura ſeipſam, cuiuſmodi ſit oſtendit.

7 *Pacti & contractus tenor inſpiciendus.*

8 *Priuilegiorum tenor ac verba ſunt inſpicienda.*

Ad quem caſum verba priuilegiorũ non porriguntur, nec ipſum quoque priuilegium porrigitur.

9 *Inueſtituræ tenor derogat omni naturæ feudorum.*

Inueſtiturę tenor inſpicitur,quia uim contractus habet.

A tenore inueſtituræ non eſt recedendum.

Tenor inueſtituræ potius inſpiciendus eſt,quàm natura feudi.

Feuda cedunt naturæ verborum, & ab ea regulantur.

10 *Teſtamẽtorũ verba ſunt cõſiderãda.*

11 *Verba compromiſſorum ſunt inſpicienda.*
Item verba laudi, libelli, reſcriptorũ, inſtrumentorum & actorum.
Iudex delegatus non poteſt interpretari reſcriptum, niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiuntur.
Papa non cenſetur in ſuis reſcriptis uti certa ſcientia, niſi uerbis id concipiat.
Reſcripti uerba ubi non conueniunt, nec reſcriptum quoque conuenit.
Inſtrumentum quod non cantat, nec ego cantabo.
Acta quod non loquuntur, nec nos loquimur.
12 *Actus potius perit, quàm à uerbis recedatur.*
13 *Interpretatio vel declaratio cùm permittitur, ita debet fieri ut uerbis congruat.*
14 *Declaratio ſiue interpretatio debet fieri, non perimẽdo, ſed exponendo.*
Interpretatio ueriſimilis eſſe debet.
15 *Declaratio uerborum non dubiorum non cenſetur declaratio, ſed noua diſpoſitio.*
16 *Quintilianus ſenior inuehit in iuris interpretes, à verbis legũ diſcedentes, ut menti, ut aiunt ſeruiant.*
Tulij ſententiæ de ſcripto uoluntati anteponendo.
17 *Verba ſunt inuenta ad demonſtrandum uoluntatem dicentis.*
Verba animum indicant.
Verba ſeu uoces notæ earũ quæ ſunt in animo paſſionum.
18 *Mentis nullum maius teſtimonium, quàm qualitas inſpecta uerborũ.*
Loquere & cognoſcam te.
Oratio mentis interpres.
Lingua animi interpres.
Lingua tuba cordis.
19 *Lex hæc quòd ſit exorbitans, & nu. 20.21.22.23.24.25.& 26.*
Exorbitare verbum quid ſignificet.
Donationes ſuapte natura ſunt perpetuæ & irreuocabiles.
Actus ſimpliciter factus cenſetur, purus, & ſine die & conditione.
Princeps poſt donationem à ſe purè, factam, non poteſt ei conditionem apponere.
20 *Voluntas in mente retenta nihil operatur. Quod intellige ut infra num. 43.*
Teſtatorem uoluiſſe non ſufficit, niſi diſponat. & nu. 21.
Aliquid eſſe in intentione non ſatis eſt, niſi ſit in diſpoſitione.
21 *Verborum finibus debemus eſſe contenti.*
Lingua cordi cedit, dum recedatur à uerbis.
Recedendum non eſt à rigore uerborum teſtamenti.
Verba non minus inſpicienda, quàm ratio magiſtralis.
Ratio magiſtralis non eſt textus legis, ſed quædam opinio Doctorum.
Omiſſum habetur quod à teſtatore, in ſcriptura, uel prolatione uerborum diſpoſitiua non emittitur.
Teſtator non creditur uelle, niſi quod exprimit.
Mens in corde retenta, nihil operatur in actibus humanis.
Conſenſus mentalis non demonſtratus, non accommodatur actibus hominum: nec reddit ipſos act us eſſentialiter perfectos.
Voluntas in mente retenta aditionẽ hæreditatis non inducit, nec in foro conſcientiæ ad quicquam tenentur hæredes.
22 *Animi cogitatio in lucem non producta, abortiua cenſetur.*
Poſthumus in uentre, niſi naſcatur nihil eſt.
23 *Homines ſæpè falluntur in coniecturanda mente tacita.*

Veritas

Veritas eius quod multipliciter exponitur ignoratur.

Mentis nullum eſt directum teſtimonium.

Statutorum uerba magis ponderanda ſunt, quam mens imaginaria & non certa.

Mens in corde occulta nihil eſt.

Plerunq; fallimur, dum legis rationẽ per coniecturas nos aſſecutos credimus.

24 *Propoſitum in mente retentum an operetur.*

25 *Falſa cauſa expreſſa in teſtamento, uitiat ipſo iure, ſecus ſi non expreſſa.*

Lex noſtra utrũ propè & ſtricte ſit intelligenda, an vero ad caſum aliũ ſit reſtringẽda, & nu. 27. 30. & 61

26 *L. cum auus. ff. de cond. & demon. eſt exorbitans, nec eſt ultra eius terminos extendenda.*

Intellectus ad auc. ex cauſa. C. de lib. præt. & l. filio. ff. de iniuſto teſtamento.

27 *Exorbitantia quæ ſunt, reſtringenda ſunt, Qualiter id intelligatur uide nu. 44.*

28 *Lex an extendenda ſit ad aliam perſonam ex uériſimili mente, quàm de caſu ad caſum. & nu. 29. 30. 61. et 62.*

29 *Inſtitutio generalis filiorum, non trahitur ad filium quem teſtator ignorabat ſe habere.*

31 *Libertorum in dominum, & eius in liberos ac priuignos nexus ac uinculum. & nu. 32. 33. & 34.*

Libertas res inæſtimabilis.

Libertorum in dominos ingratitudo qualiter puniatur.

Athenienſium inſtitutum de reuocandis libertis in ſeruitutem.

32 *Donatio facta liberto, facilius reuocatur, quã quæ fit extraneo, & nu. 33*

33 *Donatio inofficioſa facta à patre, reuocatur à filio vſq; ad legitimam tantum.*

34 *Libertus plus debet patrono quàm filius patri.*

35 *Argumẽtum à cõtrario ſenſu eſt in iure fortiſſimum.*

Argumẽtum quod ad ius commune reducit facile eſt amplectendum.

36 *Conditionaliter prolatum non dicitur eſſe ex facti contingentia.*

37 *Exemplum nec ius facit, nec regulã ſtringit, ſed id qualiter intelligatur uide nu. 39.*

Facti cõtingentia non facit ius.

38 *Lex non debet eſſe mancha & mutila.*

Lex ambigua eſſe non debet.

39 *Exempla ſicut digitus rem oſtendunt & tactui quodammodo ſubijciunt.*

42 *Legis noſtræ quæ ſit ratio, et nu. 64. & 72.*

Intellectus l. ſi totas. C. de inofficio. dona. & c. quicunq; xvij. q. iiij. & infra nu. 67. 74. 75. 76. & 77.

43 *Donatio an unius tantum uoluntate conſtet, & nu. 68.*

45 *Ratio eadem decidit plures caſus, nõ per extẽſionem, & ſicut genus ſpecies comprehendit.*

Ratio eadem nõ dicitur extenſio, ſed proprius intellectus.

Verbũ ex legibus qualiter accipiendum.

Ratio attẽditur tanquã uirtus intrinſeca legis, & tã quam genus prædicans de ſuis ſingulis ſpeciebus.

Ratio facit ut id tacitè ineſſe uideatur, in quo ea uiget, etiam in materia pœnali, & exorbitanti.

Ratio cum eadem eſt, nõ eſt ſimilitudo, ſed eadem lex.

Tacitè cautum intelligitur, quando eadem ratio reperitur.

Ratio ſimilis facit ut ſit idem ſtatutum.

Omiſſum nõ videtur quod eadem ratione concluditur.

Extendi non dicitur conſtitutio etiã odioſa, quando ex ipſius mente extenditur.

Ratio legis dicitur mens ipſius.

Diſcrepare non uidentur, quæ in ratione conueniunt.

Ratio quid ſit.

Ratio cum eadem eſt, ſtatutum extendi non dicitur.

Ratione legis quod venit, venit ex ipſa lege; non ex extenſione.

Lex correctoria non extenditur ex veriſimilitudine rationis, ſed bene ex idemptitate.

46 Ratio legis eſt ipſa lex.

Ratio eſt anima & ſpiritus legis.

Verba ſunt tanquam corpus legis.

Virtus legis in ſubſtantia rationis conſiſtit.

Scriptura ſine mente nihil eſt.

47 Mens & ſentẽtia legis præfertur verbis, & num.48.& 49.

49 Teſtatoris mens & voluntas, verbis præfertur. & nu.50.51.52.& 53.

52 Mens teſtatoris magis conſtat ratione quàm verbis.

Defuncti uoluntas in conditionibus primum locum obtinet.

Voluntas facit formam & conditionem.

Verba ſecundum teſtatoris voluntatem exaudienda ſunt.

Veſtigia volũtatis teſtatoris ſequenda ſunt.

Lex ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut canis leporem.

Volũtati teſtatoris per omnia eſt obediendum.

Teſtatoris mens dummodo conſtet, nõ eſt de uerborum qualitate curandum.

Receditur a vi & natura conuentionis verbalis, ex coniecturata mente defuncti.

Teſtatoris mens & ratio conſideratur, etiam quòd ſit contra uerba ipſius.

Diſiunctiua in coniunctiuam reſoluitur, & verbum directũ in obliquũ & è contra. vt teſtatoris mens ſeruetur.

Plinij iunioris ſententia. voluntatem teſtatoris, & ſi verba deſint pro iure eſſe.

53 Mens & verba ſunt iungenda.

54 Mens & ratio ſtatuentium verbis anteponenda.

Verba ſtatuti offendere licet, vt mẽs ſeruetur.

Verba ſtatuti impropriãtur, ut mentem ſequamur.

55 Reſcripta ſunt ſtricti iuris.

Mens potius quàm verba in reſcriptis inſpicienda.

Menti reſcribentis ſemper eſt recurrendum.

56 Mens concedentis priuilegium, uerbis priuilegij præfertur.

Sententia excommunicationis magis regulatur à mente proferentis, quã à conceptione uerborum.

Iurãtis mens verbis præfertur.

Intentio pro mente & voluntate, apud probatos ſcriptores.

57 Mens teſtium præfertur uerbis.

58 Mens contrahentium magis quàm verborum conceptio inſpicitur.

Res magis quã verba intuenda ſunt.

Voluntas teſtatoris ſicut in omnibus dominatur ex ſuo teſtamento dependentibus, ita & voluntas contrahentium in dependentibus ex contractu.

Mens iudicum potior eſt verbis.

59 Mandati uerba recipiunt interpretationem.

Cauſa finalis formæ magis attenditur in mandatis, quã uerba præciſa.

Mandati vtilitas potius attenditur quam forma.

Procuratori

Procuratori licet offendere uerba mandati,ut mentem non offendat.

Mandatum ad vnum extenditur ad alind, in quo maior eſt ratio,nec deterior fit mandatis conditio.

Mandati fines diligenter cuſtodiēdi.

Mandati forma exacta diligentia obſeruanda,etiam ſi mandatori expediat.

Mandati etiā qualitas ſeruanda eſt.

Geſta citra aut præter formam mandati corruunt.

Paria ſunt aliquid fieri contra, vel præter formam.

Argumentum de minori ad maius, nec ècontra non habet locū in mandatis.

Mandati verba verè & propriè ſunt intelligenda.

Mandatum ex ſuapte natura reſtringi debet.

60 *Finis potior eſt, quàm ea quæ ſunt ad finem.*

Quæ per ſe ſubſiſtunt potiora ſunt, quàm dependentia ab alio.

Perfectum alteri præſtat.

Quæ certa ſunt,ea ſunt potiora, quā incerta & obſcura.

Quæ ſine alio eſſe poſſunt, potiora ſunt ys quæ ſine alio eſſe nō poſſunt.

Verba pro nihilo habentur,vbi mens abeſſe credimus.

Similia melioribus, potiora ſunt ÿs quæ ſunt ſimilia deterioribus.

Mens animæ ſimilis eſt,verba autem corpori.

61 *Lex hæc utrum ſit fauorabilis, vel odioſa.& nu.62.*

Conſtitutio fauorabilis an ad alium caſum extendatur.

63 *L.cum auus.ff.de condi. & demonſtra.eſt ſauorabilis.*

64 *Ratio legis cum obtinet in alio caſu, lex ad eū trahitur, licet in expreſſo ſit maior ratio.*

65 *Patronorum amor & affectus in libertos.*

Libertorum ingentes diuitiæ & potentia.

66 *Intellectus l.cū auus.ff.de condi. & demonſtra.*

Vltima voluntas facilius reuocatur, quàm actus inter viuos.

Pactum potentius eſt, quàm teſtamentnm.

69 *Verba quādo menti præferantur, & nu.70.71.& 72.*

73 *Lex quæ potiſsimum innititur æquitate,contra regulas iuris ecommunis non extenditur.*

75 *Lex noſtra an habeat locum cum pater vnico filio donat, & alÿ poſteà ei naſcuntur liberi,& quid et quantum eo caſu reuocetur, & nu. 76. & 77.*

76 *L.cum auus,ff.de condi.& demon.et l. cum acutiſsimi C. de fideicom.an etiam habeant locum,cùm ſubſtitutus eſt filius teſtatoris.*

77 *Pater præſumitur velle æqualitatē ſeruare inter filios.*

Lex debet intelligi ſecundum naturam tituli in quo collocatur.

78 *Donatio facta à patre filiæ, quæ ex ſtatuto ab eius ſucceſsione repellitur,an ex hac lege integrè reuocetur.*

79 *Lex noſtra an locum habeat in donatione facta eccleſiæ, aut alteri piæ cauſæ,& nu.80. vſq; ad nu.91. incluſiuè.*

Eccleſia id quod honeſtum eſt, idem eſt neceſſarium.

Eccleſia cultrix eſt, atq; autrix Iuſtitiæ.

80 *L.cum auus.ff.de cond. & demon. an locum habeat cùm ſubſtituta eſt eccleſia uel pia cauſa. & num.85. & 86.*

81 *Piæ cauſæ legata facta, poſthumo ignoranter præterito, an conſeruentur,& num.87.& 88.*

83 *Eccleſia an & quando habeatur loco filij, & nu.84.*
Eccleſia an & quando liberis anteponenda, & nu.89.90.& 91.
84 *Monaſterium quod quis ingreditur loco filij habetur.*
87 *Anima cunctis rebus anteponenda.*
88 *Legatum pro reſtitutione malè ablatorum pium eſt.*
Legatum pro malè ablatis nō eſt gratuitum, ſed neceſſarium.
Deportatus, vel ad mortem condemnatus, licet non poſſit ſimpliciter legare. poteſt tamen pro malè ablatis legatum facere.
Beneficium non præſtat qui debitum impendit.
Gabella non debetur pro legato malè ablatorum.
Legitima poteſt minui pro reſtitutione malè ablatorum.
89 *Filius exhæredari & eccleſia inſtitui, an poſſit.*
Neceſſitas non eſt in conſilio.
Pater non poteſt legitimam ſine cauſa auferre.
Filijs exiſtentibus, nepotes & alij deſcendentes, non debent neceſſario inſtitui vel exheredari.
91 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum filium teſtatoris.*
92 *Lex noſtra an locum habeat in donatione factâ magno cuipiam amico, & nu.93. cum ſeq. vſq; ad nu.106. incluſiue.*
Fraternitatis maximum uinculum & affectio.
Frater marito & liberis aliquando antepoſitus.
Amicitia nulla eſt, nulla coniunctio, quæ paternam æquet, aut vincat.
93 *Amicorum munera facilius reuocantur.*
94 *Hoſtium munera non munera.*
Dona iniquorum, non probat altiſſimus.
Vir nemo bonus ab improbo ſe donarī vult.
Nullus aut pauci donant inimico & malè merito.
95 *Amico ſi relictum fuerit, poſthumo ignoranter prætermiſſo, an legata conſeruentur.*
96 *Amicitia conſanguinitati anteponenda, & nu.97.98. & 100. Sed id qualiter intelligatur vide nu. 106.*
97 *Vir amicabilis ad ſocietatem, magis amicus erit, quàm frater.*
98 *Amicitia plus habet ponderis, quàm fraternitas.*
Fidus amicus non eſt fratri poſtponendus.
99 *Amicitia facit, vt pro alio poſſumus ſtipulari.*
Amicitia ſuperat parentum affectū.
101 *Nepos venit appellatione filiorum, quando teſtator nepotem tractabat vt filium.*
102 *Statutum inter coniunctos, habet locum inter amicos.*
103 *Liberi legata capiunt ex teſtamento minus ſolenni.*
Clauſula codicillaris intelligitur in teſtamento inter liberos.
Amici ex teſtamento minus ſolenni legata capiunt.
104 *Amicitia uim clauſulæ codicillaris habet.*
105 *Clauſula codicillaris, an legem hāc tollat, & num.107.*
L. cum acutiſſimi. C. de fideicom. loquens in filio hærede inſtituto & rogato hæreditatem reſtituere, locum habet in ualde amico.
106 *Naturæ ſimul & parentum votum, filios ad bona ipſorum parentum admittit.*
108 *Lex noſtra an habeat locum in donationibus inter virum & vxorē, & nu.109.110. 111.112.113. 114. 115.116.& 117.*
Amor uxoris cæteros vincit, & nu. 117

117.& 118.

Mater relicta domina & maſſaria, idem conſequitur quod vxor.

109 Donationes inter uirum & vxorem quare prohibitæ.

110 Præſumpta ac veriſimilis mens donantis quo tẽpore conſideranda eſt.

112 Donatio inter uirum & uxorem, eſt ipſo iure nulla.

Donatio inter virum & uxorem morte donantis confirmatur.

Lex noſtra, in donatione ualida tantum procedit, & nu. 113.

Reuertendi verbum quid ſignificet, & quid verba redeundi, reddendi, redbibendi, repetendi, reſtituendi, relabendi, reuendendi, & recipiendi.

Statutum quòd turbans aliquem in poſſeſſione, certa pœna puniatur, & poſſeſſionem reſtituat, non habet locum niſi in eo caſu quo poteſt fieri reſtitutio.

Statutũ quòd maritus lucretur partẽ dotis, & partem reſtituat, non habet locum in dote promiſſa tãtum, & non tradita.

113 Quod nullum eſt, annulari non poteſt.

Statutum requirens conſenſum, in contractibus minorum & mulierũ, non habet locum in donatione viri & vxoris.

Actus cuiuslibet appellatio, ut inſtrumenti ſententiæ, teſtamenti, de ualido intelligitur.

114 Donatio inter uirum & uxorem poteſt libere reuocari, tacitè & expreſſe.

Remedium huius legis an ſit ordinarium, an etiam extra ordinarium.

Dictiones exardinarium & extraordinarium ſunt Ciceronianæ.

Remedium extra ordinarium nõ competit, ubi competit ordinarium.

Remedium minus extraordinariũ, ceſſare facit magis ordinarium.

119 Donatio inter uirum & uxorem habent uim legati aut fideicommiſſi, & nu. 121. & 122.

Donatio inter uirum & uxorem in teſtamento, aut cauſa mortis ualet, & nu. 120.

121 Falcidia locum habet in donationibus morte confirmatis.

Donationes vicem fideicommiſſi fungentes non ueniunt in fideicommiſſum uniuerſale, niſi ſint in teſtamento nominatæ uel niſi ſit expreſſum.

122 Donationes prædictæ per ſolam rei obligationem reuocantur, ſed non legata.

Donationes iſtæ traditionem requirunt.

Donationes antedictæ non requirunt hæreditatis aditionem.

Legata neceſſario requirunt aditionẽ hæreditatis, & non requirunt inſinuationem & veniunt in confiſcatione bonorum.

Donationes ſupradictæ inſinuationẽ requirunt.

Nec pariunt tres illas actiones, quæ dantur pro legato.

Res donatæ inter uirum & uxorem, non ueniunt in confiſcatione bonorum.

Donationes eæ morte confirmatæ trahuntur retro ad tempus donationis.

Legata non retro trahũtur ad tempus teſtamenti.

Donationes eæ non transferunt dominium, etiam ex traditione.

Donationes iſtæ morte ciuili donantis confirmantur.

Teſtes duo ſufficiunt in donationibus iſtis, in legatis autem aut ſeptem, aut quinque.

123 Libertorum genera, & nu. 124.

124 Orcini liberti qui dicantur.

LIBERTIS.

1 Qvid ſi † extraneis? erit ne tūc & huic l. locus? Id quod nos abunde af fatimq;, ſi quid aliud in hac l. tractare ſtatuimus, veluti omnium ad ipſius vſum & vtilitatem pertinentiū fundamentum. Quid enim profutura eſt l. noſtra, ſi ad patronos tantū & libertos pertineat? cuiuſmodi hodie pauci ſunt in toto orbe Chriſtiano, ſi qui ſunt: cùm è diuerſo olim tempore noſtrarum legum propè plures erant ſerui ac liberti, quàm ingenui. Ex quo & maxima earum pars cōſtat ſeruorum libertorumq; tractatione. Sunt enim de his tātùm multi tituli, imò verò libri integri. Sed & nullus propè alius eſt titulus, quem non uideas ſeruis ac libertis inſperſum. Igitur ut ad rem accedamus, dicit l. noſtra, libertis, quaſi aliud ſit ſi extraneis donatum fuerit. Tum quidem primùm, quòd non otioſum ac ſuperuacuum uideri debet, quod lex noſtra nuncupatim loquitur de patrono & libertis, nulla aliorum mētione facta, arg. l. ſi quando ff. de leg. j. & c. ſi Papa. de priuil. li. 6. cum alijs multis ſimilib. & concordan. à me prope ſuperfluenter collectis in noſtris commētarijs tit. 22. §. 9. in gl. 2. in 6. q.

2 ¶ Nam † & vbi uerba legis deficiūt, deficit & ipſius diſpoſitio l. 4. §. toties, & ibi Bar. & alij ff. de dam. infe. & l. ita autem, in princ. & ibi etiam Bar. ff. de admi. tuto. & l. hos accuſare §. omnibus ff. de accuſa. & l. j. §. loquitur ff. de magi. conue. & l. Fulcinius §. j. ff. qui. ex cauſ. in poſ. ea. & l. ult. C. de pred. curia. lib. 10. & c. indemnitatibus §. ſed cùm eas, de elect. lib. 6. quem tex. dicit ad hoc omnium optimum Io. An. in c. 2. extra de maledi. & id etiam voluit glo. in c. quoniam, in verb. qui ſimul extrà de vi. & hone. cleri. & in cle. j. in gl. magna, in fi. de ſen. exc. Signo. conſ. 24. ſi quæratur, col. 2. verſi. quartò probatur Bal. in l. j. col. 2. in 4. oppo. C. ſi quis omiſ. cau. teſta. & in c. quia propter, col. 4. uer. in tex. ibi tres, extra de elect. & conſi. 388. bertonus, col. 2. lib. 5. & conſi. 495. quædam domina Helena, col. 2. eo. lib. 5. Pet. Anch. in c. indemnitatibus §. ult. in 8. no. per illum tex. de elect. lib. 6. Car. Flor. loquens in caſu huic l. proximo, conſil. 20. cùm in teſtamentis, ver. quarto ſic Ioā. Ana. conſil. 95. uiſis & ponderatis, col. 2. ver. circa primum. Rap. Ful. conſi. 123. S. & P. ciues, col. 2. & conſi. 222. nobiles quidam. & Raph. Co. conſi. 44. ab arbitrali, ante fi. Ro. con. 462. quo ad decisionem, in fi. Pau. Caſt. conſ. 33. de iure communi dicta hæreditas, in prin. lib. j. Domi. conſ. 65. Ieſu Chriſti & c. diſcutiam, col. j. Imo. conſi. 36. in caſu præmiſſo, in primo dubio, cum alijs multis concor. adductis ab Alex. in d. l. 4. §. prætor, col. pen. ff. de dam. infect. & Maria. conſ. 30. quamuis ex his, colum. 6. uerſi. quintò, & iterum col. 9. verſi. item patet. & Barba. in c. ſignificante, col. j. extrà de reſcrip. & conſil. 2. clementiſſimi Dei, colum. 4. verſi. præterea nos non ſumus, libr. j. & & conſi. 13. à Ioue principium, col. 3. lib. 3. & conſi. 28. cuius eſt ſimile initium, col. 6. verſi. reſtat nunc uidere, eo. li. 4. & latiùs con. 45. Deum inuocent, in prin. eo. lib. 3. & conſi. 2. à Ioue principium, col. 7. ver. præterea faciat, libr. 4. & conſil. 56. omnium potentiſſimi, col. 2. eo. libr. 4. & aliàs ſæpiſſime. Cæpola cauſarum ciuilium conſi. 43. clariſſime, col. 2. & Fely. in c. nonnulli, char. pen. uer. uerba legis, extrà de reſcri. & Stephan. Bertran. con. 12. inſpecto proceſſu, nume. 4. libr. j. & conſil. 374. Chriſti,

Chriſti, &c.uiſo conſultationis themate,in princ.eo. lib.j.& conſi.97. voluiſſem,poſt prin.libr.2.& conſi. 143.viſo proceſſu,col.j.eo, lib.2.& alibi ſæpe. nihil enim frequentius eſt in illius conſi. & Hippo. Marſi. in l.qui falſam,nume.66.ff.de falſis, & fin.339.cui non conueniunt uerba,& in omnibus propè conſi. Idq; adeò frequens eſt apud noſtros, vt uix ullum cõſilium reperias, in quo non repetatur.[Illud tantùm adiecerim, id procedere etiam, ſi uerba diſpoſitionis pro maiori parte conueniant, ut videre licet ex Hiero. Grato conſi.63.ex themate, col.2. uerſi.quintò confirmatur, lib.j.per ea quæ & nos dicemus inferius in hac ead.glo.nume.112.his autem.]

3 ¶†Quoniam & ſi de extraneis quoque lex noſtra intellexiſſet, æquè id expreſſiſſet, vt de patronis & libertis,ut in ſimili dicitur in c.inter corporalia,poſt medium, ext. de tranſla.præla.ubi hæc verba adſcribuntur, unde ſi circa tranſlationem idẽ fieri voluiſſet,quod de ceſſione dixerat, & de tranſlatione poterat expreſſiſſe, & ibi Bal.col.2.no. inquit allegationem aduocatorum,qui dicũt, ſi ſtatutũ hoc uoluiſſet dixiſſet & in c.ad audientiam, extr.de deci. ubi penè ſimilis eſt ſententia, cum ſi.Et hoc argumenti genere utitur [gl.in c.ad audientiam,in uerbo,obuentionis,in fi.de eccle. ædifican.& in c.ult.in glo.ult.ne cle.vel monachi.] Sign.conſ.172.teſtator in ſuo, col.j.ver.cũ igitur in prima,& cõſi. 173.A.pater inſtituo,col.2.uer.cum igitur & conſi. 184.in quæſtione, ver.quartò ſi princeps,& Bal.conſi. 202.præmiſſis duobus, poſt prin.li. j.& conſi.328.cùm in cauſa,col.ult. lib.3.& conſil.440. factum proponitur eſſe tale.Franc.col.2.verſi.ſed Pe.dicit, eod.lib.3.Pe. Anc. conſil. 120.pro clariori deciſione, & Imo. in l.cùm ex cauſa ff.de re iud.& in c.cùm contingat,col.4.verſi.præterea papa,ext.de iureiur.& conſ.28. uiſo inſtrumento,circa medium, & conſi. 31.ad primum dubium, in 2. dub.Pau.Ca.conſi.105.ſi non intereſſet,circa medium,lib.2.& conſi. 224. legatum prędictum, col.j.eo. libr.2. Cæp. cauſa ciui. conſi.25.ex quæſtio.prædicta, col.7. uerſi. item probatum eſt,& conſi.ſeq.orta fuit, col.5.ver.ſecundò moueor,& conſ. 66.eodemq; vlt. Titius procreauit, col.10.Io.Ana.conſi.22.ad probandam,col.2.verſi.eſt etiam multum. Ale.conſi.5.circa primum dubium, col.2.ver.nec ad hoc ob.lib.3.Phil. Fran. in ſua diſputatione petitorij incip.ex nobiliſſima,col.5.ver.quartũ remediũ.Barb.in rep.l.cũ acutiſſimi,col.pe.C.de fideic.& con.13.clemẽtiſſimi Dei,col.vl.lib.j.& conſi. 61.ſcribitur Sapientiæ,7.col.pe.eo. lib.j.& conſ.28.à Ioue principium, col.ul.lib.3.& conſi.50. illud afferam,col.pe.eo.lib.3.& alibi ſæpè,& Soz.in l.2.col.2.ver.ex qua concluſione ff.de leg.j.& cõ.191.licèt difficultates,col.5.ver.cõfirmantur præmiſſa,& iterũ col.vl.ver. quartò ex ſerie,libr.2.& con.227.præſens conſultatio,col.vl.ver.ſecundò ego reſpondeo,eo.lib.2.& con.5.in primo conſultationis articulo,col.2.verſi. quartò & ultimò,lib.4.& ſępe aliàs & Lud.Bol.con.60.ſtat ſtatutũ,col. 3.ver.quintò ad idẽ Iaſ.con.140.qđ eſt primum,libr.12.inci.ſpectabilis dominus,col 5.verſi.ad idẽ facit, & conſi.142. venerabilis, col.6. verſi. quintò facit,eo.li.2.Phil.Dec.con. 442.in cauſa in qua,col.2.verſi.non obſtat ergo primò,& doct.ſæpè,pręſertim in cõ.Et bene facit text.in l. ex his,& ibi no.Bal.poſt Iac.Are.& Cy.qui eã l.legit cũ l. Neſennius ff. de excu-

de excu.tut.& ĩ l.liberto §.Largius ff.de ann.lega.[& in l.j.§.ſinautem ad deficientis C.de cadu. tollend.]
4 ¶†Verba.n.legis inſpicẽda ſunt,nec vltra ea eſt ipſius diſpoſitio trahenda l.quod cõſtitutũ ibi , quantũ ad uerba eius ff.de teſt.mi.ubi Bart. in prin. dicit eã.l.ſolere allegari in materia ſtatutorum,ꝙ ſcilicet à uerbis ſtatutorũ nõ receditur.Cui cõſonat tex.ĩ l.ſi ſeruũ §.nõ dixit ꝑtor.ff.de acq.hęr.[quẽ ĩ id dicit no.Bal.cõ.2. uerba ſtatuti,col.j.li.j.†Et ex eo dicit ipſe Bal.cõ.408.quidã ciuis Florẽtinus , col.j.li.j.ꝙ à quo remouẽtur uerba legis,remouetur & eius;amiſſio.Sed &ex eo dicit idẽ]Bal.cõ. 228.ad euidẽtiã præmittendũ eſt ꝙ duplex,li.3.ꝙ uerbis legis debem⁹ eſſe cõtẽti,& cõ.99.ſuper primo q̃ſito,col.j.li.4.quod lex,inquit, non dicit , nec nos dicere debemus . Ad quod ẽt illũ tex.dicit ſing. Barb.in l.ſi ita ſtipulatus eſsẽ abs te, col.pe. ff.de ver.ob.†Sed & ex eo idẽ de ſtatuto dicit ipſe Bal.in l.oẽs populi, paulò ante fi.ff.de iuſt.& iur.qđ ſtatutũ,ait,nõ dicit,nec nos quoq; dicere debemus,quod & idẽ aſſerit ipſe Bal.[ĩ l.j.col.pe. C.de hær.inſt.&]ĩ d.c.inter corporalia , circa med. de trãſl.ꝑla.[& cõſ.15.oĩs aſſeſſor,col. 2.li.2.& conſi.256.quãquam allegationes.in prin.li.2.& conſi.298.quęritur vtrũ vſurarius, col.2.eo.li. 2.] & Corn.con.287.in hac cõſultatione,col.2.ver.quia ſtatutum, lib.j.& Barb.con.81.præclarè & luculẽter, col.2.li.4.†Sed & per illum tex.idẽ Bal.conſ.447.ad euidentiã pręmittẽdum eſt quis dicatur,col.3.ver.ſciẽdum li.5.ꝙ non poſſumus interpretari cõſtitutionẽ id diſponere,quod nõ loquitur. A quibus nõ lõge abeſt qđ[tradũt Iac.Bel.&alter Iac. Bu. inter con.Bal.con.133.hæc quæſtio fuit,col.2.li.4.†ꝙ verbis ſtatuti ſeruire debemus ſine extranea interpretatione. Et ipſe]tradit idẽ Bal.in c.ſignificãte,col.2.ver.ſed q̃d ſi ſtatutũ,ext.de app.ꝙ debemus inhærere verbis ſtatutorũ,nec aliter interpretari q̃ ſtatuta loquãtur.Quod & uoluit ipſeBal.in l.ita nobis,ante fi. C.de adul.ubi declarat quomõ id intelligiẽ,& in l.cum ancillis.col.2. uer. ſed pone ꝙ ſtatuto.C. de ince. nup.ꝙ nõ poſſumus recedere à uerbis & determinatiõe ſtatuti . Et qđ ubi ſtatutũ nõ determinat, nec ego determino:quia ſeruãdũ eſt prout iacet.Et ſtatim poſt, inver.pone qđ ille,qđ nõ attẽdiẽ ratio ſtatuti,ſed caſus formaliter diſpoſitus.†Et in l.teſtamẽtũ,in fi.C.de teſt.qđ ſtatuta tãtũ diſponũt quãtũ loquunẽ, & nihil ꝑterea.†Et in l.ſi furioſi,ꝑ illũ tex. in verbis,de furioſo nõ loquitur C. de nup.qđ vbi ſtatutũ nõ loquiẽ,ceſſat diſpoſitio illius,qđ dicit mẽti tenẽdũ.†Et ĩ c.j.in fi.ti.de ali. feu.qđ tenaciterverbis ſtatutorũ inhærendũ eſt,nec licet illis addere aut detrahere,& hoc ultimũ ẽt dicit Bal.ĩ l.maximũ,col.pe.ver.in cõtrariũ C. de li.pręt.†Et idẽ Bal.[cõſ.452.ſtatuto ciuitatis,col.2.ver.advltimã,li. j.ubi dicit qđ ĩ ſtatutis magisverba põderamus,q̃ mẽtẽ imaginariã & incertã.†& cõſ.318. ponitur qđ dicitur,col. 3.li.3.à verbis,inquit, ſtatuti nõ eſt recedẽdũ, quod & idẽ dicit cõſ.94.ver.ſtatuto,ad fi.li.5.& cõſi. 95.conſiderandũ eſt in fi.eo.lib.5. uerba ait,ſtatuti cõſiderãda ſũt,†q.a ubi ſtatutũ nõ loquitur,ſtamus iuri cõi.]con. 94.uiſo ſtatuto, ad fi.dicit qđ à verbis ſtatuti nõ eſt recedẽdũ. Quod ẽt uoluit Pe.An.cõ.69. cõtra donationem,col.2.verſi.ſed ego ſaluo,& Corn.con.90. ſcrupuloſa videtur, col.pe.ver. accedat, lib.3.Soz. conſ.108.in hac cõſultatione,col.4. uer.ad hoc quod no.lib.j.Phil.Dec. conſi.

conſi.333.licèt propoſiti mei, col. 2.ver.quibus tamen nõ obſtãtibus. †Nã & in re dubia debemus ſeruire verbis edicti.l.j.§.ſi is q̃ nauẽ.ff. de exer.act. Quod & ad ſtatuta trahit ipſe Bal.ibi ĩ utraq; lect.& in c.vl.col. j.ext.de eo qui mit.ĩ poſ.ſi enim(inquit ĩ poſteriore loco) ſtatutũ aliud voluiſſet,aliud ſcripſiſſet,per d.tex. & rurſum cõ.433.circa q.col.j.li.5.
5 ¶†Et id quidem gñale eſt, ut uideli cet non ſolùm in legibus & ſtatutis, de quibus ſemper locuti ſumus, ſed & aliàs ſemper verba ſint cõſideranda,nec ab illis recedere liceat, cùm clara ſunt l.non aliter, in prin.ff.de leg. 3.& l.ille aut ille §.cũ inverbis. ff. eo.ti.ubi dicitur,†cũ ĩ verbis nulla eſt ambiguitas,nõ dẽt admitti q̃ſtio volũtatis & in c. quomodo. 31. diſ.& c.ſi quis presbyter,de conſec. diſt. vl.& in c.vl.ext.de uerb.ſig. cũ ſi.†Ideo precipitur in l.ſi quis ſtipulatus ſit Stichũ, in prin.ff.de verb. ob.ſermonẽ ſtipulatiõis inſpici.quẽ tex.ad hoc expẽdunt Pau.Caſt.Frã. Arc.& Iaſ.ibi,& Maria,cõ.30.proſequẽdo ordinẽ,col.j.& ante eos Bal. conſi.497.quia ſermo commodus, in prin.lib.3.In quam etiam ſententiam eſt tex.in l.ſi ita ſtipulatus §. Chryſogonus,ad fi.eo.ti. de uerbo. ob.vbi hęc verba ſcribuntur.Plerũque enim in ſtipulationibus uerba, ex quibus oritur obligatio, inſpiciẽda ſunt.†Et harũ duarũ poſtremarũ legũ authoritate ſubnixus Pau.Ca. conſi.163.in præſenti cauſa, quę uocatur,col.j.ver.ſecundò dico,li.j.reſpondit inſpiciendũ eſſe tenorem regiæ cõceſſionis in eo caſu,de quo cõſulebatur, ad quod ẽt alleg.l.fideiuſſores magiſtratuũ §.p̃ Aurelio,ibi, lecta ſubſcriptione ff.de fideiu.] Cuius ẽt legis arg.dicit Bal.[conſi.32. quidã nobilis, col.2.li.j.cõſiderãda eſſe uerba contractus,& paulopoſt, lector,inquit,inſtrumenti habet ſolutionem quęſiti,& conſi.182. locata fuit,col.ul.eo.lib.j.dicit id quod ſolet dici,verba eſſe intelligenda ſecundum naturam contractus, tum demũ procedere ſi uerba ipſa patiãtur,non aliàs.†Sed & idem Bal.eiuſdem l.arg.]in l.ab executione, col. vl.C.quorũ app.nõ recip.verba ſententiæ põderãda eſſe,ſicuti & contractus.Cui ſubſcribit quod dicit Bar. in l.Iulianus,col.4.ver.prædicta uera.ff.de condi.inde.†quòd ex ſentẽtia nihil inferẽ,niſi quatenus ipſius uerba importãt ex neceſſitate p̃ l.ſi iudex ff.de his qui ſunt ſui uel ali. iur.& l.j. C.de ord.cog.quẽ ſequitur Ful.con.140.pręſuppoſitis duobus ſtatutis,ĩ 2.dub.Et ita eos aduocat, licèt de uerbis nõ loquanẽ,Phi.Deci.in l.ius noſtrũ, col.3.ver. ſecũdò regula.ff.de reg.iur.[& cõ.322.uiſis cõſilijs,in prin. & con.348.de duobus,col.3.uer.ſed breuiter. Sed eandẽ ſententiã ex illis iuribus poſuit Ale.cuius ipſe Dec.mentionẽ nõ facit,conſi.174.opportunè conſiderã tis,col.j.ver.& ſentẽtia li.2.]†Porrò quod de verbis ſententiæ dictum eſt,cõfirmat quod dicit Bal.in c.cũ in veſtri, poſt prin. extra de elect. quòd tenor ſententiæ eſt forma ipſius,per l.cũ eorum C.de ſenten. & interlo.iud. [& quod ẽt dicit idem Bal.in l.licèt,poſt prin.C.de iud.q̃ à forma ſententiæ non eſt recedendũ,& ſequitur Soz.con.91.cõcludo dictum,col.3.ver.quæ verba,lib.4.]
6 ¶†Sed & per d.§.pro Aurelio,dicit ipſe Bal.in c.Rodulphus, col.2.ver. & ego dico,ext.de reſcr.quod nõ dicit ſcriptura, nec nos dicere debemus[quia ſcriptura p̃bat ſuos limites,dicitq; cũ tex.no.] Ex eoq; alibi reſpõdit idẽ Bal.cõ. 182.locata fuit, col.ul.lib.j.q̃ licèt ad naturã diſpoſitionis debemus recurrere, ubi de

mente

mẽte diſponẽtiũ dubitamus.l.in ter dum.& l.inter ſtipulantem.§.ſacrã & l.ita ſtipulatus,ibi propter ipſius rei naturã.ff.de verb.ob.hoc tamẽ procedit,ſi verba ipſius diſpoſitionis patiãtur,non aliàs. † Sed & per eundem conſuluit idẽ Bal.cõſi.180 ad euidentiam eſt præmittendũ ꝙ qñq;.in fi.lib.2.tutius eſſe in dubio nõ eſſe recedendũ à verbis cõtract⁹ quod etiã uolulc Phil.Dec.in l.ſemper in ſtipulationibus, col.j.in fi.ff. de reg.iur.& conſ.305. modicũ eſſe arbitror,col.j.vbi & ad hoc alia quę dã allegat. & cõſ.328.in propoſito, col.2.ver. ſecundò principaliter, & & conſi.347.prima facie,col.2.ver. ſecundò quia dictũ fuit, & latè cõſ. 423.negari non poteſt, in prin. & conſi.435.in cauſa mihi commiſſa, poſt mediũ. & latiſſimè oĩum Fran. Cur.ſenior conſi.49. memoriæ recolendæ,col.9.ver.ad demonſtrandum.& con.ſeq.quod eſt eodẽ exordio,col.24.verſ.primò igitꝰ, & col. ſeq.† Quibus concinit quod dicit idẽ Bal.[cõſi.270.in materia caſuũ, col.2.li.5.ꝙ à tenore cõtractus nõ eſt recedẽdũ, per d.§.pro Aurelio. &] cõſ.431.quædã puella fuit dotata,paulo ante fi.lib.j. [Intuere(inquit) ſubtiliter verba contractus,& paulò poſt] ꝙ à quo remouentur verba cõtractus, remouẽtur & iura ipſius,per tex.qui non multũ mihi facere videtur, in l.qui tabernas.ff. de cõtra.empt. & quod tradit ipſe Bal.in l.lecta. col.2. verſ.ex prædictis.ff.ſi cert.pet.ſingula verba contractus & inſtrumẽti eſſe põderãda nec noſtrũ eſſe addere vel detrahere.Quod & ipſum ex eo reaſſumit Soz.cõſ.66.fruſtra plenitudini,col. 2.verſ.ſed præmiſſis, lib.j.† Sed & deniq; p d.§.pro Aurelio.dicit Bal. cõſi.318.ponitur quòd electio,col. 2.ver.porrò,lib.3.ꝙ ſcriptura ſeipſam,cuiuſmodi ſit,oſtendit.

7 ¶ † Nec interim prætermittere debemus alios tex. huc ſpectantes, videlicet.l.ſtipulatus es, ibi ſecundũ ea verba ſtipulationis.ff.de fideiuſ. & l.ſancimus,ibi,niſi pacti tenor ad hoc reclamauerit. C.eo.ti. & l.vlt. ibi,ſtipulationis paternæ tenor.C. com.vtriuſq; iud.& l.vt inter, ibi, iuxta pacti tenorẽ. C.de inu.ſtip.& l.ſi operas in fi. cũ dicitur, pacti tenor ſeruabitur.C.de ſol.& l.vlt.ibi, pro tenore cõis militãtium placiti. C.de pig.[& l.vlt.ibi. vel pactionũ tenor.C.de reb.ali nõ ali.& l.pe.ibi ꝓ tenore ſtipulatiõis. C.de vſur.] & l.ad probationẽ dñij,ibi quem tenor ſcripturæ deſignat.C.de prob. Ex qua dicit Bal.in l.ex hoc iure, col.2.in fi.6.q.ff.de iuſt.& iur.ꝙ nõ eſt recedendũ à tenore contractus. Et alibi dicit idem Bal.in l.quoties quæ eſt vlt.col.j.ver. & ex hoc elicitur.C.de ſuis & leg.ꝙ uerba contractus ſunt forma ipſius, quæ dat eſſe rei,nec ei aliquid addi põt, aut detrahi.[& ad hoc eſt bon⁹ tex. in l.in cõuentionalibus, in prin.ff.de. verb.obl.vbi forma,dicũtur verba cõtrahentiũ.]Sed & idem Bal.cõſi. 266.proponitur quòd quidã Anto. col.2.li.j.negat recedendũ à forma verborũ cõtractus. [per d.l.quicquid,& l.blãditus. Et idẽ dicit Bal. in conſi.434. pactũ inter locatorẽ, col.j.eo.li.j.& conſ.72.ſi quæritur, lib.3.& cõſ.321.viſo inſtrumento, col.2.lib.4.] & ſimiliter Raph. Co. cõſi.164. prælatus certæ eccleſiæ, col.vl. & allegat etiã d.l.quicquid. Ex qua etiã aſſerit Signo. conſi.61. quæſtio talis eſt,ptãs,col.3.verſ.tertio,nullam diſpoſitionẽ vltra egredi,quã verba patiãtur. Et alia multa de verbis contractus ſeruandis ſcribit Maria.conſi.18. proſequendo ordinem,in princ. & eius filius

Soz.conſi.74.in præſenti,col.3.li.j.
& conſi.88. conſiderata in prin.eo.
lib.j.[& Iaſ.conſi.159.ſuper facto,
col.2.lib.2.& conſi.220. teſtator fe
cit,col.antep.ver.ſextò facit, eo.li.
2.& conſi.29.dominus Nicolinus,
col.pe.ver.quintò facit,li.3.& cõſ.
ſeq.col.2.uer.tertiò facit.]

8 ¶ † Sed & tu adde tex.in c. porrò,
extr.de priuil.in illis verbis, quod
totum ex inſpectione priuilegiorũ
plenius animaduertere potes,& ite
rum ibi,volumus priuilegiorũ ſuo-
rum ſeruare tenorẽ. Ex quo gñali-
ter not.glo.ibi,nõ eſſe recedendũ à
forma verborũ.& ex eo quoq; Bal.
in l.j.§.ſi is qui,in lect.anti. in fi.ff.
de exer.act.tradit tenorem priuile
giorũ eſſe ad vnguẽ ſeruandum.De
quo etiã nõ eſt deterior tex.ſi non
melior,in c.recepimus, eo.ti.de pri
uil.vbi dicitur,inſpiciẽda ſunt ergo
eccleſiarum priuilegia, & ipſorum
tenor diligen iùs attẽdendus ,& in
c.conſiderauimus,ibi, cõtra tenorẽ
priuilegiorũ, ext.de elec.& in c.vl.
ibi,tenor indulgẽtiæ, ext.de trãſla.
præl.ex quo no. Bald.ibi,in.3.not.
ſingula priuilegiorũ verba eẽ põde
rãda,[† & idẽ Bal.in l.2.col.2. ver.
vlterius quæro.ff.de cõſti. princ.in
j.lect.vbi dicit verba priuilegiorũ
eſſe põderanda.]vt nõ abs re dixe-
rit idẽ Bal.in c.eã te, col.3.in prin.
ext.de reſcr.ꝙ ad quẽ caſum verba
priuilegij nõ porriguntur , nec ip-
ſum quoq; priuilegiũ porrigitur.&
Pet.Anch.conſ.171.caſus talis eſt,
quidã dñs Ricobinus[Ant.& Pan.
poſt Inno.in c.ꝑ venerabilẽ,qui fil.
ſunt leg.] atq; etiã Pau. Caſt.conſ.
34.ſuper primo dubio, poſt princ.
lib.2.aſſerunt in vniuerſum tenorẽ
priuilegiorum eſſe ſequendum. Id
quod etiam facit Cæpo . conſil.
cauſarum ciuiliũ.66.Titius procrea
uit.col.2.& ante eos Bal . cõſi.355.
præmittendum eſt ad euidentiam
quòd priuilegiũ. lib.j. & ante om-
nes gloſ.in c.vt apoſtolicæ,de pri-
ui.lib.6.& in cle.j.in ver. excolen-
das,ad fi.de deci.

9 ¶ | Poſtremò adde tex.in c.ibi,pro-
pter tenorem inueſtituræ , titu.de
duob.fratri.vbi Bal.dicit eum tex.
egregiũ.ex eóq; no.quòd tenor in-
ueſtituræ derogat oĩ naturæ feudo
rum.& tex.in c.ſi cui,ibi, tenorẽ in
ueſtituræ ſequendũ,tit.de extraor.
cap.Corra. quos text.ad hoc quoq;
expẽdit ipſe Bal.in d.l.quoties,col.
j.C.de ſuis & legi.& ĩ prælud.feud.
in.4.diuiſione,vbi dicit†ſemper eſ-
ſe recurrrendũ ad tenorẽ inueſtitu
rę,quia vim contractus oſtẽdit, per
illos tex.& idem Bal. [in c.j.col.3.
ver. porrò ſi dñs , ti.de feu . guard.
&]in c.j.§ .deniq;, col.j.tit. ꝗ fuit
pri.cau.bene.amit.† vbi dicit à te-
nore inueſtiturę non eſſe receden-
dũ ꝑ priorẽ illũ tex. & conſil. 207.
ꝗſtio eſt,ſpurius,col. 2.ver.in con-
trarium videtur,li.2.vbi & ex illis
tex. tradit†potiùs eſſe inſpiciendũ
tenorẽ inueſtituræ,quã gñalem na-
turã feudi.& conſil.251.conſideran
dum eſt quòd qñ emphyteuſis , eo.
lib.2.vbi dicit, in duobus locis te-
norem inueſtituræ eſſe potẽtiorẽ
omni natura , nec eũ reſtringendũ
eſſe, ſed indefinitè interpretandum
prout verba ſonant , & conſil.275.
quòd pro regula,col.4.eo.lib.2.[&
conſi.330.in hoc concordati ſunt.
poſt prin.lib.3.† vbi tradit naturã
feud.cedere naturæ verborũ, & ab
ea regulari,ꝑ d.c.j.ti.de eo qui ſibi
& ſuis fil.]& Ro.conſ.33.viſo inue
ſtiturę tenore,ad fi.verſi. dicit no.
illum priorẽ tex.& iterũ cõſi. 499.
in caſu propoſitæ conſultationis .
Pau.Caſt.conſi.176.videtur dicen-
dum,in prin.li.j.vbi & illud aſſerit
tenorẽ præferri oĩ naturæ feudorũ,

&

& cõſi.146.viſo puncto in prin.lib. 2.] & cõſi.245.in caſu præſenti,col. j.eo.lib.2.] & cõſi.338.ad primum quæſitũ, col.j. ver. ex his apparet, eo.lib.2. Io.Ana.conſ.7.viſis & põderatis, col.2. verſi.ſecundum præmitto,& conſi.37.viſo puncto,in 2. dubio.& conſi. 84. videndũ eſt,col. j.Marti. Laud.in c.j. col.j.titu.qui feud.dar.poſ.vbi dicit vnã eſſe maximam (vt ipſe loquitur) in feudis, primum omnium inſpiciendum eſſe tenorem inueſtituræ, quia derogat iuri feudali. Cæpo.cauſarum ciui.conſ.24.propter guerram, col.j. Alex. ſiue is eſt Barb. quod magis credimus ex ſtilo,inter conſ.ipſius Alex.conſi.52.circa hãc,col.4. ver. & ſi quiſpiã,lib.4.idẽ Barba. conſi. 4.ſcribitur primo regum,col.7.lib. j.& cõſi.40.præclarè ſcribitur, col. 2.eo.lib.j.& conſi.43.eiuſdem principij,eo.lib.j.& cõſil.ſeq. ſcribitur apud prophetam, col.2.eo.lib.j. & conſi.51.ſcripſit ſapientiæ, col. antepe.eo.lib. & conſi. 10. ſapienter ſcribitur, col.j. lib.2. & conſi.ſeq. illud afferã col.8.eo.lib.2. & conſi. 26.ſapiẽter ſcripſit,col.j.eo lib.2.& cõſ.33.ſcripſit pſalmiſta,col.3.eo.li. 2.& cõſ.36.ſapienter ſcripſit,col.2. eo.li.2. & conſil. 38. præclarè ſcripſit, col.10.eo.lib.2.& conſ.50.præclarè ſcriptum eſt, col.6.eo.lib.2.& conſi.61.illud afferã,col.j.eo.lib.2. & conſil. 86. magnus dixit, colũ.2. lib.4. & aliàs ſæpe in conſil. Sozi. cõſi.67.viſis inueſtituris,col.2.ver. quorum voluntas, & rurſus col.5. verſi. quartò hæc concluſio, lib.j. Fran. Curt. ſenior.d. conſi.49. vbi ſuprà,& conſi.ſeq. etiam vbi ſuprà. & conſi. 63. primo aſpectu, col.j. ver.ſed iſtis textibus.Fran. Cur.iunior.conſi.j.facti contingẽtia, col. 3. & conſil.20. præſupponitur.in facto,col.vl.Iaſ.conſi.78. vt opportune,poſt prin. lib.j. & conſi.114. ad obiecta, colum.3.uerſi. nam ad tenorem, eod.lib.j.& conſi. 180.circa primũ dubium, col.3.ver. tertio moueor,li.2[& conſi.233.præſens cõſultatio,col.5.ver. ſextò ad prædicta,eo.lib.2.& conſ.j.nobilis,col. 3.ver.primò moueor,lib.3.]& cõſ. 17.dubiũ facere vidẽtur, in prin.& iterũ col.2.ver.ſed præmiſſis,lib.3. & conſi.117.in cauſa & lite,col.pe. ver.item per inueſtituras, lib.4.[& conſi.136. ꝓſupponitur, col.4.ver. itẽ iſta eſt vna,eo.li.4.]& inter conſil.Alber.Bru.conſi.9.dñs Ioannes, col.j.& iterũ ij.& ipſe Brunus conſil.39.circa antedictũ caſum, col.2. & conſi.41.viſo inſtrumento inueſtituræ, col.2. vbi multa propè ad verbũ ex Curtio ſeniore,vbi ſuprà illius tamẽ noĩe ſuppreſſo, deprompſit,& Phil.Dec.[cõſi.263.in contractu emphyteutico,in principio, vbi & id dicit procedere in emphyteuti.] & cõſi.269.conſultus,col.2. ver.in quo tamen.& d.conſi.328.& 435.& conſi.[468.ſuperiori anno, col.2.verſ.& vlterius, & con.]614. in cauſa feudali, col.j.& conſ.680. cuius eſt idẽ initiũ,poſt prin. Hip. Mar.conſi.99. largiri, col.2 lib.2. Sed & preter duos illos tex.qui tantum ab illis citãtur, habes & alium clariſſimè probantem tenorem inueſtituræ communem feudi rationem vincere,in c.j.§. præterea, vbi & hoc expendit Bal.titu. quid ſit inueſtitu.

10 ¶ † Nec ea quidẽ tm̃ obtinẽt in legibus,ſtatutis,contractibus, ſententiis,priuilegiis, feudorum conceſſionibus,de quibus iam ſatis,vt opinor,locuti ſumus,ſed & in teſtamẽtis,compromiſſis, & arbitriis,libellis,reſcriptis, inſtrumentis, actis, & quibuſuis aliis diſpoſitionib9, quãquam de teſtamentis loquuntur.d.

l.nōn aliter. & d.l.ille aut ille.§. cū in uerbis ff.de lega.3.ſupra allegatæ.ſed non erat ſilentio ac diſſimulanter prętereundus tex.iubens verba teſtamentorum eſſe ſubtiliter conſideranda, in §.nos igitur, in authen.de reſti.fideicom.vbi ita ſcribitur in antiqua eademque vulgata, qua vtimur editione,unde ſubtilius teſtamentum conſiderantes, verbis ipſius inuenimus, &c. quem quidē text. in hoc expendit Bal.in d.c.j. col.3.verſi.poſt annum,tit.de feud. guard.ſed verba Græcæ conſtitutionis Iuſtinianæ hoc ipſum planius ſignificāt,ea ſunt huiuſmodi, ὅθεν λεπτότερόν τε καὶ ἀκριβέστερον τοῖς τῆς διαθήκης ἐπισκήψαντες ῥήμασιν &c.id eſt, ad uerbum, unde ſubtilius pariter & diligētiùs teſtamēti cōſiderantes uerba. ex quibus planè probatur verba ipſa teſtmēti & ſubtiliter & diligenter eſſe conſideranda[quem etiam tex.ad hoc citat ubiq; Iaſ.in ſuis lectu. & præterea cō.43.videretur prima cōſideratione,col.2.ver.ſed prēmiſſis,li.3.& cō.79.ſuper vſufructu,in prin.eo.li. 3.& cō.144.agitur in præſenti, poſt prin.li.4.] Ideoq; Bal.ipſe alibi,uidelicet in l.ſi cū dotē §.ſi pater, in fin. ff.ſol.matri.cautè,ait, inſpicias verba teſtamēti,& rurſum con.122.uerba teſtamēti ſic dicūt,ī fi.li.j.aſſerit multos decipi,qui nō ponderāt uerba teſtamētorū,quę in ſe magnū pōdus habēt,ad cognoſcendū quid eſt, ex quibus multa reaſſumit & cōmēdat Iaſ.in l.ſi ancillas.ī fi.ff.de leg.j. &con.66.uiſo teſtamēto ante dicto, in prin.li. 3.Quibus adde Pau.Caſt. cō.71.ad primū, in fi.li.2.ubi dicit non eſſe recedendum,à verbis teſtatoris.Et huc quoq; faciūt quæ dicemus inferius in hac eadem glo.nu. 20.incip.quin & ſi in caſu.

11 ¶†De cōpromiſſis & arbitrijs probat tex.in l.non diſtinguemus.§.de officio ff.de arbit.& in c.cùm in iure,ibi,iuxta compromiſſi tenorem, extra de elect.&in c.examinata,ibi, contra formam compromiſſi, extra de confir.util.vel inutil.& in c.cùm olim,in fi.ibi.iuxta tenorē arbitrij, extra de præſcri.& in c. Raynaldus, ibi,prout forma cōpromiſſi, extra de teſt.[& dicit Bal.in l.Pedius,per illū tex.ff.de arbi.ꝙ à forma cōpromiſſi non eſt recedendū,ēt ſi forma ſeruata iuris effectum non habeat, & conſi.318. practica,col.j.lib.j.dicit quòd à verbis laudi non eſt recedendum,& allegat l.Celſus ff.de arbit.] De libellis autē eſt text.in l. 2.ibi,ex iis quę in libello complexa ſunt,& ibi recentiores, qui hoc annotāt C.de inſtit.& ſubſt.[& dicit Bal.con.190.Sempronius Mãfredi, col.2.lib.2. ꝙ à verbis libelli non eſt recedendū,per l.vlt.C.de fideic. li.& l.cū precum C.de lib.cau.] De reſcriptis verò dicit gl.in d.l.Pedius §.in ſeruū ff.de arbit.& poſt eā Bal. in l.cùm magiſtratu,in prin.C.quā. prouo.non eſt neceſ. ꝙ indies non debent diſcedere àverbis reſcriptorum. Cui ſimile eſt quod tradit idē Bal.in rubr.extra de offi.deleg.col. pe.poſt Inn.†ꝙ iudex delegatus nō poteſt interpretari reſcriptum niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiūtur, & bn̄ facit quod ſcribit ipſe Bal.in c.cū olim,col.j.ver.not.ꝙ in delegato,eo.quoq; ti.& in c.cū ordinē,col.5.ver.quæro nunquid certa, extra de reſcri.vbi dicit†ꝙ papa nō cēſeť in ſuis reſcriptis vti certa ſciētia,niſi verbis id cōcipiat,per l.Gallus §.j.ibi,ex verbis cōcipi poſſit,& l.cōtractus C.de fid.inſtr.& idē Bal. in c.ſignificāte, in prin.eo.tit.extrà de reſcript.tradit†ꝙ vbi non cōueniunt verba reſcripti, nec reſcriptū quoq;

quoq; conuenit. De inſtrumentis, preter id quod ſuprà diximus, ex Bal.in d.l.lecta.ff.ſi cer.peta.notum eſt illud eiuſdem Bal.in c.per venerabilem,col.pe.verſi. quid ſi eſt expreſſum,extrà de elec.†q͂ non cantat inſtrumentum, nec ego cãtabo, [& ſimile eſt quod ſcribit idem Bal. conſi.297.hæc materia col.2. verſi. preterea videndum, libr.j.quod inſtrumentum non dicit,nec nos dicere debemus, per d.l.ſi fideiuſſores magiſtratuum §.j.& idem quoq; dicit conſi.189.creditor, poſt mediũ, libr.2.] & bene facit quod tradunt idem Bal. & Ang. in l.ſi binę ff.de inoffi.teſta. & in d.l.ad probationẽ dominij C.de proba.& in l.ſi quis inficiatus ff.depoſi & in l.vl.in fi. per tex.ibi.C.de falſ.cau.adiec.leg. vbi dicit quòd nihil aliud inquiri debet,niſi quod in inſtrumento ſcriptum eſt,& in c.cùm venerabilis,in fi.extra de except.& conſi.15.omnis aſſeſſor,col.2.ver.quintò, lib.2. Ang.in l.intereſt C.de ſolut. qui & ipſi loquuntur de eo quod inſtrumentum cantat.& eſt optimus tex. in c.cũ dilecti,ibi, ex tenore inſtrumẽti,extra de donat..cum alijs multis concord.à me traditis in noſtris commentarijs cõſuetudinum ti.29. in glo.2.in 2.fal. De actis denique, [nam & hæc poſtremo loco dicta ſunt,] Bal.qui vbiq; eſt, in c.vlti.ad medium,extrà de probat.quod non loquuntur,inquit, acta, nec nos loquimur, [& conſi.455. quidam nomine.A.col.j.libr.j.vbi dicit, quòd non poſſumus plusvel minùs loqui, quàm acta loquuntur.]

12 ¶†Et ita quidem hæc omnia obtinent,ut potiùs actus pereat,maneatque inutilis,quàm à uerbis diſcedatur,ſi nullo modo rei & negotio cõuenire poſſunt, per l.tutores §.j.cũ ibi not.per Bar.ff.de admi. tut. & l. fideicommiſſa.§.ſi filio.& ibi etiam Bart.ff.de leg.3.& uoluit Frã. Arc. in l.à Titio,col.vl.ff.de verb.oblig. & conſi.66.viſo puncto,col.2.verſi. ſed tamen ut omnia, ubi ad hoc dicit ſingu.text. in d.c.tutores §.j.& Iaſ.in l.quoties in ſtipulationibus, in 4. limitatione ff.de verb. oblig. ubi & de hoc dicit eſſe text.optimũ in l. verbis ciuilibus ff.de vulg.& pupil.ſub.& idem Iaſ.in l.ſi tibi pecuniam,in fin.j.not.ff.ſi cert.pet. & in l.ſi quis in fundi vocabulo, quæ eſt 4.in prin.col. antepe. verſi. ego ultra ſcribentes ff.de leg.j.[& prioribus adde text.in l.Seiæ.ff.de tuto. & cura.dat. ab his.] Sed tu ſup̱ hoc vide omnino [text.ponentem tutelam procura.in l. pater Seuerinam §.conditionem ff.de condi.& dem. &] And.Alci.qui mihi in ea re cæteris rectiùs intellexiſſe,uidetur,in l. 2.de verb.ſigni.char.2. Sed id nolui prætermittere vt intelligeres quàm religioſum noſtri putant à verbis diſcedere.

13 ¶†Sed & hoc ita procedit, vt in quibus caſibus permittitur interpretatio uel declaratio cuiuſpiam rei, utputa,iudicis eſt ſuam ſententiam,actoris ſuum libellum declarare uel interpretari:ea certè declaratio ſiue interpretatio ita debet fieri,ut verbis conueniat, nec ab ijs, cum clara ſunt,recedatur: aliàs reijcitur,ut uoluit Bar.in l.ab executore,col.2.verſi.item ſi uerba. & ibi etiam Imo.& Ang.Are.ff.de app.& idem Bartol.in l.duobus §.ergo ſi quis ff.de iureiur.Bal.in l.ea quæ. C.commi.vel epi.& in l.uolũtatis, col.vl.verſi. quæro ſi ſtatutum C. de fideicom.& in l.certo generi.§. j.per illũ tex.ff.de ſerui. urb.præd. &[in d.hac lege, col.j.verſi.quæro nunquid iudex C.de ſenten.ex pericul.reci.]in rub.extra de offi.deleg.

leg.col.pe. & in c.poſtremo, extra de appe. dum dicit, quòd vbi de ſignificatione vocabuli tractatur, non eſt recurrendū ad arbitrium iudicis. Ang. in l.ſi quis intentione, col.vlt. verſi. vltimò ſcias.ff.de iudic. Imo.conſi.21.in caſu præmiſſo, col.2.verſi. nec obſtat prædictis, li.2.Domi. in c.licèt.verſi. præmiſſæ, in.3.no.de teſta.& Paul.Caſtr.cōſi. 338. quia exceptiones, col. 2.lib.j. Fran.Are. in l.5.§.ſtipulatio, col.j. verſi. ſed huic rationi.ff.de verb. oblig. & in l.quicquid aſtringēdæ, in prin .col.vlt. vbi hoc dicit no. & ibi ēt Iaſ.col.2.in.3.not.p illū tex. ff.eodē.& idē quoq; Are.in l.edita, col.2.verſi. intellige tamē quòd declaratio, & ibi etiam Fran. Purp. col. 18. nu.100. C.de eden. & ipſe Are.cōſi.56.poſt abſolutum primū conſilium,paulò ante fin. & conſi. 79.diligenter conſideratis,in.2.dubio. Alex.in l.diuortio,col.4.verſi. item dictū.ff.ſol.mat.& conſi.28.viſis & accuratè ponderatis, col.pe. verſ. nō obſtat quòd magis ſenſus, lib.j.& cōſ.56.viſo proceſſu, col.4. verſi.nec etiā pōt dici, lib.2.& conſil.217.nec arguēdi ſumus, in fi.eo. lib.2.& conſi.167.viſis & ponderatis his,col.2.verſi. non obſtat dum quarto, lib.7. Soz.in l.naturaliter. §.nihil cōe,col.7.verſi. ſed tu conſidera.ff.de acquir. poſſ. Barb.conſi. 38.præclarè ſcripſit,col.12.verſi.& ſi quiſpiā dixerit,lib.2.Steph.Bert. conſi.269.viſo proceſſu, num. 4.li. 5. Philip. Dec. in l.ambiguis.ff.de reg.iur. Ludo.Bolo.in tract.de indulgentiis, col.17.num.83.

14 ¶† Quibus adſtipulatur tex. not. in c.cū dilecti, extra de accuſa.vbi declaratio ſiue interpretatio debet fieri non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt, quē ad hoc not. & cōmendat Bal.in ſua mar.in ver. interpretatio, & in l.j.in fi.C.de li. præt. & in l. ſi de interpretatione, in prin.ff.de legi. vbi ex eo tex. dicit quòd īterpretatio debet eſſe veriſimilis,vt ſcilicet exponat,nō perimat. Nam & Dy.in c.contra eum, de reg.iu.lib.6.negat interpretationem non veriſimilem eſſe amittendam, & poſt eum,Bal.in d.l.ſi quis ambigua,in vtraque lect.& ibi quoque Ang.ff.de iudic. & Fely.in c.ſuper quæſtionum,col.j.ext.de offic. dele. Quæ oīa etiam cōfirmat illud Tullij,lib.2.de inuentione, quo loco differit de controuerſiis, quæ in ſcripto verſantur. Cum ſcriptū eſt, inquit,apertè, tum iudicē legi parere,non interpretari legem oportere. Et facit etiam optimè text. in c. ſi pater,ibi, dummodo earum verbis conueniat,de teſta.lib.6.

15 ¶† Ex quo fit quòd declaratio ſiue interpretatio verborum non dubiorum, quæ ſcilicet illis non congruit, non cenſetur eſſe declaratio prioris diſpoſitionis, ſed noua atq; alia quædā diſpoſitio, quæ non tollit ius alteri quæſitum ex illa priori diſpoſitione,ſecūdum Pet.Anch. conſi. 398. præmitto pro clariori, in fi.Paul.Caſt.in l.hæredes palā.§. ſi quid poſt,col.2.ff.de teſta. & conſi.22.viſa quadam ſcriptura,col.vl. lib.j.& conſi.148. viſo & examinato puncto,col.vl.eo.li.j.& apertius cōſi.340.præmiſsis allegationibus adhęreo, col.j.eo lib.j. & Philip. Dec. in d.l.in ambiguis.ff.de reg. iur.[& in l. edita col.12. verſi. & quod ſupradictum eſt.C. de eden.] & in c. cū veniſſent extra de iudic. & ante hos Bal. quem nullus citat, in c.j.col.3.ver.item qui interpretatur,extra de conſtitut.

16 ¶ †Sed & vt ex aliis item ſcriptoribus aliquid in rem noſtram mutuemur, hæc mirè fulciunt quæ à

Quintiliano ſeniore,ſcilicet auo, vt multi contendunt, eius qui inſtitutiones oratorias ſcripſit, eleganter tradita ſunt aduerſus iuris interpretes qui in legum interpretationibus à verbis earum recedunt, voluntati mentiq; earum,ut ipſi cauſantur,ſeruientes.Hæc ipſius verba ſunt, [ex declam.264.] Manifeſtum eſt nihil poſſe calumniæ admittere verba legis aſcripta.Nunc peritiſſimi litium homines ad interpretationem, nos iuris adducunt. Non enim hanc eſſe legis uoluntatem quæ verbis oſtenditur.quorum ego prudentiam miror. Tantum vicerunt illos maiores noſtros, illos conditores iuris,illos qui rudē ciuitatē legibus ac iure formarūt.In hoc approbare conātur de fuiſſe his ſermonem, defuiſſe conſiliū.Et paulò pòſt.Hoc dico iudices, pernicioſiſſimā ēe ciuitati hāc legū interpretationē. Nā ſi apud iudices hoc ſemp quæri de legibus oportet, quid in his iuſtū,quid ęquū,quid cōueniens ciuitati,ſuperuacuū fuit oīno leges ſcribere.Et credo fuiſſe tēpora aliqñ,quę ſolā & nudā haberēt legū ęſtimationē. Sed quoniā ingenijs hæc in diuerſum trahebantur, nec vnquam ſatis conſtitui poterat quid oporteret,certa forma, ad quā viueremus,inſtituta eſt.Hanc illi authores legū cōplexi ſunt:quā ſi mutare,& ad vtilitates ſuas peruertere licet,omnis vis iuris, omnis uſus eripitur.Nā quid intereſt,nullę ſint,an incertæ leges?Et cætera quæ ſequūtur.Sed & multa in hāc ſententiā adfert Tullius in eo.li.2.de inuētione. Non oportere de eius volūtate nos argumentari,qui ne id facere poſſemus,iudiciū nobis reliquerit ſuæ uolūtatis,multa incōmoda conſequi,ſi inſtituatur ut à ſcripto recedaī. Nā & eos qui aliquid ſcribāt, nō exiſtimaturos id qđ ſcripſerint, ratū futurū & eos qui iudicēt,certū quod ſequanī,nihil habituros ſi ſemel à ſcripto recedere cōſueuerint. Scriptori neq; ingeniū,neq; operā,neq; vllam facultatē defuiſſe,quò minùs poſſet apertè pſcribere id,quod cogitaret: nec fuiſſe ei graue nec difficile certā aliquā cauſā excipere,ſi quicquā excipiēdū putaſſet.Deīde & ipſis iudicibꝰ iudicādi, & cæteris ciuibus viuēdi rationes pturbatū iri ſi ſemel à legibus receſſum ſit.Nam & iudices neq; quid ſequātur,habituros, ſi ab eo qđ ſcriptū ſit,recedant:neq; quo pacto alios improbare poſſint, ꝙ cōtra legē iudicarint:& cæteros ciues, quid agant, ignoraturos, ſi ex ſuo quiſq; cōſilio,& ex ea ratione quæ ī mentem aut in libidinem venerit, nō ex communi prǫſcripto ciuitatis vnāquanq; rem adminiſtrabit. Indigniſſimumq; eſſe, quam rem verbo & literis mutare non poſſis, eam re ipſa & iudicio maxime commutare. Hæc Tullius carptim ac vellicatim. [Sed & idem ad ſi.Partiti.ora. multa in hanc ſententiam ſcribit.]

17 ¶†Et hæc quidē optima ratione. Nā quorſum ſunt noīa ſeu verba, niſi vt demōſtrent voluntatem dicentis? vt eleganter veluti interrgando aſſerit iuriſconſultus in l.Labeo.ff. de ſupel.legat. Cui concinit tex. in c.is autem 22.q.2.†Et ut dicit Bal. in l.ſed & reprobari,in prin.per tex. ibi.ff.de eſcu.tu.ex loquela hominis animus iudicatur.quod dicit ſummè notandū.Quæ ſententia eſt Ariſtotelis,ſi is eſt,nā Andronicus Rhodius eum eſſe negat,ſed Boëtius & cæteri aſſerunt,circa initiū li.j.περὶ ἑρμηνείας id eſt,ex traductione Laurētiani,de elocutione, aut ut vertit Boetius ipſe,de interptatione. Quā quidē Ariſtotelis ſentētiā ita traducit ipſe Boëtius.†Sūt ea quæ ſunt in uoce,earū quæ ſunt in aīa paſſionū notæ.

notæ. Quam & ex ipſo Ariſtotele citat ipſe Bal. in l. [de quibus, col. vlt. ff. de legib. & in l.]j. §. ubi aūt, col. vl. ver. not. tex. in §. ſinautem ad deficientis. C. de cad. tol. vbi & ipſum quoq; Boëtium ſimul citat. & in c. mandatum, col. j. extrà de reſcrip. & ſine authore ipſe Bal. in c. bonæ, le j. col. j. extrà de poſtu. prælа. [& cōſi. 134. mihi Baldo, col. j. lib. 4.] Et ex Ariſtotele. [Alberi. in d. l. Labeo, n. 4. Alex. conſi. 52. circa hanc, col. 2. lib. 4.] Maria. conſi. 7. nunc quæſitorum, col. j. & conſi. 10. quanuis quæſtiones, col. etiam. j. & conſi. 11. circa præſentem, col. pe. Fran. Cur. ſenior conſ. 50. memoriæ recolendæ, col. 26. ver. cōſequēter ſtabit. & Barba. con. 4. ſcribitur primo regū, col. pe. libr. j. & conſi. 13. clementiſſimi Dei, col. 3. & iterum col. 6. eo. lib. j. & conſ. 34. clementiſſimi patris col. 2. eo. lib. j. & conſi. 36. illud in mediū referam, col. 2. eo. lib. j. & conſi. 10. ſapienter ſcribitur, col. 3. verſi. & ſi quiſpiā dixerit. li. 2. & cō. 11. illud afferā, col. 15. lib. 2. & cō. 23. ſapiētiſſimus dixit, col. j. eo. li. 2. & con. 28. ꝓclarè ſcripſit, col. 10. eo. li. 2. & cō. 56. ſapienter ſcribit pſalmiſta, col. 7. eo. lib. 2. vbi & alia multa in id allegat. & conſ. 9. vbi Chriſtus. col. pe. lib. 3. & conſi. 20. bene etenim cuncta geruntur, col. pen. eo. lib. 3. & conſ. 39. ſimilis exordij. col. 2. eod. libr. 3. & conſi. 42. deūm inuocent, col. 3. eod. lib. 3. & conſi. 73. magnanimus, col. 5. li. 4. & conſi. 82. clementiſſimi dei ante fi. eo. lib. 4. & conſi. 86. magnus dixit, col. 2. eo. lib. 4. & Iaſ. con. 142. venerabilis, col. 10. in 11. ratione, lib. 2. & conſi. 171. viſis & diligenter, col. 2. ver. ſecundò, facit, eo. li. 2. Ex Boetio autem citat Bal. ipſe in l. iuriſgētium. §. pactorum, col. j. ff. de pact. & ſine authore idem Bal. in tractа. ſchiſma. col. 7. uer. perſpicaciter ergo videamus, & Barb. con. 16. clementiſſimi dei, col. 4. ver. cūm ergo iſtud. lib. 4.

18 ¶ † Et alibi ſæpe idem Bal. citāt illud Caſſiodori, Nullū eſt maius mētis noſtræ teſtimonium, quàm qualitas inſpecta verborum. videlicet in l. generaliter, in. j. no. C. de non nu. pec. & in l. ad cognoſcendos. C. de ingenu. manu. & in l. tres denuntiationes, col. j. C. quo. & quan. iud. & in c. j. tit. de conten. inter me & domi. in addi. & i c. ſuper literis, col. 2. ext. de reſcrip. & in rub. ext. de teſti. † Subditq; in poſtremo loco verbū vulgi dicere. Loqre, & cognoſcā te. [& cō ſi. 160. facta fuit inueſtitura, li. j. cōſ. 305. verba principis dicūt, col. j. eo. li. j.] Et illud quoq; Caſſiodori dictū ex Bal. aduocat Ale. Imò Barb. ſi ſtilo credimus, inter conſi. ipſius Alex. conſi. 52. circa hanc dubitationem, col. 2. li. 4. & idem Barb. in l. ita ſi ſtipulatus eſſe abs te, col. vl. ff. de verb. obli. & in c. oīpotēs, col. 2. ext. de accuſ. & in omnibus propè locis ſupra citatis. & præterea conſi. 44. ſapienter ſcripſit, col. j. li. 2. & Maria. locis etiā ſupra deſignatis, & Iaſ. in l. neq; profeſſio, col. 2. ver. ſubdit vlti. loco. C. de teſta. & in l. ſi quis filium, col. 2. ver. tertiò intellige. C. de li. præt. quibus locis, & d. conſi. 142. ubi ſuprà, lib. 2. & alia Bal. dicta in eam ſententiā ad fert, quæ videre poteris, & Fran. Cur. iunior conſi. 5. facti contingētiæ, col. 7. ver. predictis tñ omnibus, & Philip. Dec. in d. l. ſemper in ſtipulationibus ff. de regul. iur. & d. con. 305. col. j. & Hipp. Marſ. in l. j. diuus Adrianus, col. j. ff. de ſicar. & in l. j. nu. 31. C. eo. tit. & conſi. 21. vocem meam, col. 3. num. 21. libr. j. & Ferdin. Loaz. qui vnum Frā. Cur. citat. in repe. §. j. col. 9. Inſti. de iuſti. & iure. Quibus deniq; illud Euāgelicū addiderim. Loquela tua te manifeſtū

facit. † Et quod tradit Tullius li. de legibus primo, orationem eſſe mentis interpretẽ. † Et paulò ante etiã Lucretius li. 6. quo loco Athenienſium peſtẽ deſcribit, vocat linguã animi interpretem.

Atque animi interpres manabat lingua cruore.

[At Bal. conſ. 160. facta fuit, lib. j. dicit linguã eſſe tubã cordis, & quod verbum non ſonat, pro nullo habetur, & conſ. 490. ponitur quòd quidam Nicodemus, col. j. lib. j. quod verbũ nõ ſonat, nec ſentit quoq;.]

19 ¶ † Tum ſecundò, vt ad alias rationes pgamus, quòd hæc l. noſtra donationem perfectam reuocans videtur eſſe exorbitãs, vt noſtri loquuntur, non prorſus ineptè, cum & Auguſti. lib. de ciuitate Dei. 9. c. 3. verbo exorbitandi vſus ſit, cum dicit, quòd exorbitet ab itinere ſapiẽtiæ, & lege iuſtitiæ. Idemq; in cõmentariis in Euangelium Ioannis tractatu, 47. dicat hoc verbum ita dici, quaſi extra orbitam fieri, vt exulare extra ſolum expirare extra ſpiritum, vt interim relinquam tex. hoc verbo vtentẽ in c. ad noſtram, ext. de appel. & in c. j. verſ. ille verò, de fili. presb. lib. 6. [& in. §. opponitur, iterumq; in. §. huic oppoſitioni. j. q. 7. quibus locis dicitur exorbitare à fide.] & neſcio an aliũ talẽ comperies. Quæ hic ideo ob iter volui, dicere, quia id verbum frequẽs ſit apud noſtros iuris interpretes, exiſtimeturq; à quibuſdam non ſatis eſſe probum. Græci aũt pro verbo exorbitandi ἐξιχνέομαι dicũt † Sed vt redeamus, videtur ergo hæc. l. noſtra exorbitans eſſe à regulis iuris communis, quòd aliàs ſtatuit donationes fore perpetuas & irreuocabiles. l. Ariſto. §. vl. ff. de dona. l. ſine. C. eo. l. ſi donationem, hoc ipſo tit. de reu. don. vbi nec reſcripti quidem authoritate reuocari non poſſunt. & l. cũ ancillam. C. de cõd. ob cau. & l. cum te ſpõſæ, & l. ſi mater. C. de don. an. nup. & l. ſi donationis. C. de cõtr. empt. & l. vl. C. de vſucap. pro dona. & l. ſenatus. §. ſed mortis, ibi, nullo caſu reuocetur. ff. de don. cau. mor. & c. non enim. 22. q. 2. & c. verum, extra de cõd. appo. & no. glo. in c. in cauſis, in verbo, integra, extra de elec. [& Bal. conſil. 327. pridie, in prin. lib. vbi dicit donationem perfectam neque tolli neque mutilari poſſe. Sunt igitur, vt id repetam, perpetuæ & irreuocabiles donationes,] ſicut & cæteri contractus, l. ſicut. C. de actio. & oblig. & l. de contractu, & l. non eſt. C. de reſcin. vend. & l. in commodato. §. ſicut autem. ff. cõmo. & c. licet, ext. de voto. Ideò qui dicit donationẽ perfectam nõ poſſe reuocari, habet regulam pro ſe, & intentionem fundatam, vt expreſsè dicit Ro. conſil. 171. pro deciſione, col. vlt. uerſi. ſecundò quia regulã habeo, & faciũt not. per Bar. Sal. & alios in l. ult. ff. de cond. cauſ. dat. & doct. in l. iuriſgẽtium, in prin. & Soz. in l. qui Romæ. §. Flauius Hermes, col. 4. uerſi. prima concluſiò. ff. de uerb. oblig. † Similiter ſtatuit ius cõe, actũ ſimpliciter factum cenſeri, purum ac ſine die & conditione. l. libertis libertabuſq;. §. ult. ff. de ali. & cib. leg. & l. j. ff. de cõd. & dem. & l. j. §. ſi quis ſimpliciter. & l. eum qui calẽdis. §. quoties, & l. interdum. [& l. ſi ita ſtipulatus fuero, ſi Titius. §. Chryſogonus, in fi.] ff. de uerb. oblig. & l. omnia. ff. de legi. & l. in omnibus obligationib9. ff. de reg. iur. & tex. omnium optimus in c. j. in fi. 33. q. 8. cum ſi. Et hoc nuncupatim in donatione reſponderunt, aliud tamen agentes, Oldra. conſi. 114. factum eſt tale, quædam mulier, uerſi. iux-

ta hoc etiam.& Panor. conſi.55. in quæſtione quæ vertitur, col.2.ver. ſed his non obſtantibus, lib.j.per l. perfecta C.de donat.quæ ſub mod. vbi etiam.eſt tex.ad hoc exp̃ſſius,& l.3.hoc noſtro ti.de reuo.don. [†Et hoc quidem adeò procedit, vt ne princeps quidem in ſuis donationibus ſiue conceſſionibus jam perfectis conditionem apponere non poſſet, vt per And.Iſer.multa in id allegantem in c.j.ad fi.tit. de. capi. qui cur.vend.& Luc.pen.in l. qui fundos C.de omni agro deſe. lib.11.]

20 ¶†Quin & ſi in caſu huius legis noſtræ cenſeatur eſſe tacita quædã conditio &voluntas donantis, vt ſcilicet tum demum donatio ratã ſit, ſi donans nullos ſuſceperit liberos, ſiue ea reuocetur ſi poſtea liberos, ſuſceperit, ſecundũ ea quæ diximus ſupra in præfati.huius l.nu.6.Tamẽ ea voluntas non prolata, ſed in mente retenta nihil ſuapte natura operari debet, ex regulis iuris communis c.j.ibi licèt voluntatem habuerit,& ibi glo. & Panor. extrà de eo qui mit.in poſſ.& l.quidam cum filium.ff.de hære.inſt.ubi non ſufficit teſtatorem voluiſſe, niſi & ipſe diſponat, & hoc not. Bal. Imo. & alij ibi. Ex quibus Bald.illud præterea not. quòd non ſufficit aliquid eſſe in intẽtione, niſi ſit in diſpoſitione. Dicitq;, & poſt eum Imo.ex hoc limitari omnia iura mundi, quibus cauetur voluntatem teſtatoris eſſe ſeruandam & Ale.qui hoc multum cõmendat in l.ſi quis filium, ad fi.& ibi quoq; Iaſ. col.j.C. de libe. pręt. & idem Iaſ.in l.ſi res obligatã, col.6. ver.ego teneo.ff.de leg.j. [& conſi.30.in præſenti, col.3.ver.3.facit, lib.3.& conſi.96.iſte eſt valde difficilis, col.3.ver.eiuſdem initij, li.4.& cõſ.154.viſo teſtamento, col.3.lib.4.]& alibi ſæpe,& Soz.conſi.6. in præſenti conſultatione, col.4.verſi.ex qua concluſione, lib.j.& conſi.69.uiſo teſtamento Ioannis, poſt prin.eod. lib.3.& Fran.Cur. ſenior conſi.43. quia inquit Bal.col.11.ver.quia nõ ſufficit. Et Steph. Bertr. conſi. 340. ponitur in facto, num.9.lib.j.& Philip.Dec. in l.non omnis, col.j.ff.ſi cert.peta.& in l.cùm quid, col.5.eo.tit.& in l.ſemper in ſtipulationibus, col.j.ff.de reg.iur.& conſi.15.cuius ſuperſcriptio incipit, an appellatione filiorum, col.3.in prin.& conſi.63.ſubſtitutio, col.2.verſi.& ratio manifeſta eſt & con.89.viſo puncto col.3.ver.confirmatur hoc.& conſi.95.cuius ſuperſcriptio eſt, ſubſtitutio, ad fi.& con.186.quoniam ex facto, col.j.& con.205.in cauſa iſtorũ, col.2.ver.ſed his non obſtantibus,& con.211.ſubtilis eſt caſus, col.2.uer. prædictis,& conſi.218.in caſu [illegible] tranſmiſſo, col.3.ver.& ne prædictis & conſi.248.uiſa petitione, col.vl.& conſi.287.in ciuitate, col.4.ver. ſed ſupradictis,& con.290.domina blaſia, col.pe.ver.primò non obſtat. & conſi.ſequen.col.4.ver.& pro fundamento.& conſ.314.pro reſolutione, col.2.& con.362.pũctus de quo quęritur, ante medium,& conſi.369.iuridicas, poſt prin.& conſi.377.uiſis & diligenter conſideratis, col.2.ver. quia ad hoc reſpondetur,& conſi.384.in caſu propoſito, col.vlt.verſi.non obſtat quòd voluntas & conſi.412.viſo eleganti conſilio, col.2.[& conſi.465.perſcrutatis, nu.7.& 8.& conſi.477.viſo conſilio.ad fi.]& alibi ſæpe.nã is ferme in hoc totus eſt.

21 ¶†Et hãc quoq; ſentẽtiã fulcit tex. in l.qui ex libertis, q̃ eſt pe.§.ul.ibi, nec putauerit quiſquã nuda volũtate cõſtitui teſtamẽtũ ff.de bo.poſſ.ſecun.tab.& in l.iubemus C.de teſta. ubi teſtator uolebat plures inſtituere hæredes, puta tres aut quatuor,

idq; conſtabat, & tñ non niſi duos inſtituit. Certè illi tantũ habentur pro inſtitutis, nõ etiã alij quos ſcribere voluit. Et ad hoc eum text. expendit Paul. Caſt. cõſi. 264. videtur dicendum pro matre, col. j. Et alius quoq; text. quẽ & ipſe Dec. nonnunquam citat in d. l. Gallus. §. quidam rectè, ibi, vt ex eo caſu valeat, qui ex verbis concipi poſsit. quẽ etiam expẽdit Bal. conſi. 182. locata fuit, col. vlt. li. j. vbi ex eo dicit. †. quòd finibus verborũ debemus eſſe contenti. & rurſum in c. ſecundo requiris, col. j. extrà de appel. ubi ex eo ſupplet illum tex. in verbo, intẽtioni, quaſi non ſatis ſit intentio, niſi ea verbis exprimatur, ad quod etiã citat tex. quem dicit ſingul. in l. ſi alij, in fi. ff. de vſufru. leg. ibi, plus valet ſcriptura, & c. Per quem & ipſe Bal. alibi, ſcilicet in c. mãdatum, col. j. ext. de reſcript. aſſerit † linguã cordi cedere, & ſub iugo mentis verba conſiſtere, tanquam ſub proprio originali & digniori, dum tamen (inquit ex eo text.) non recedatur à verbis. Et ſtatim poſt ſubdit, tacitã voluntatem cohærentem expreſſæ, haberi pro expreſſa, ſed in corde retentã nihil operari. † Quin ex eo text. reſpondit ipſe Bal. conſi. 23. Titius in teſtamẽto, col. 2. lib. j. non eſſe recedendum à rigore verborum teſtamenti † Sed & ex eo dicit idem Bal. in c. licèt de vitanda, col. 2. ver. apparet, extra de elect. ꝙ non minùs verba q̃ ratio magiſtralis debet attẽdi, † quia ea ratio non eſt text. legis, ſed opinio quædã doctorũ. † Sed & alibi ſcribit idẽ Bal. in l. proponebat, in. 2. opp. ff. de legat. 2. id haberi pro omiſſo qđ non emittitur à teſtatore ĩ ſcriptura vel ꝓlatione verborũ diſpoſitiua. † Et rurſus ĩ l. volũtatis, ad fi. C. de fideicom. tradit non credendũ teſtatorẽ quicquã velle, niſi id quod expreſſerit. quod & idẽ prodit in l. j. §. finautem ad deficiẽtis. C. de cad. tol. per text. ibi, qui ad hoc eſt optimus. Ita enim illic ſcribitur. Nã ſi contrariũ volebat teſtator, nulla erat difficultas ſcribere. Et idem quoq; uoluit Soz. cõſ. 4. quantũ ad primũ, col. 3. ver. nõ. n. ꝓſumere debemus, li. 4. & Iaſ. conſi. 140. quod eſt primũ, li. 2. incip. ſpectabilis dñs, colũ. 5. verſi. quinto facit, & conſi. 143. dominus Auguſtinus, col. 6. verſi. nono & vltimo, eo. lib. 2. & conſi. 220. teſtator fecit, col. 7. verſi. quinto in fauorẽ, eo. li. 2. [& con. 228. teſtator tres filios, col. 3. uerſi. ſecundò pro eadẽ, eod. lib. 2.] & conſi. 239. eodemq; vlt. factum ſic ſe habet, ſpectabilis uir. col. 4. uerſi. ſextò multum me mouet, eo. lib. 2. & conſi. 29. dominus Nicolinus, col. pe. uerſi. quintò facit. l. 3. & conſi. 66. nobilis miles, col. 8. uerſi. ſecundo principaliter, eo. lib. 3. Ant. Rube. conſi. 2. facti ſeries. col. 2. † Idem autem Bal. in elegãtiſſimo eruditiſſimoq; illo tract. ſchiſmatis, quem poſuit ſub rubri. C. ſi quis aliq. teſta. prohi. col. 9. verſi. in contrarium, nam illud tradit mentem in corde retentã nihil operari in actibus humanis, per l. quicquid aſtringendæ. ff. de uerb. oblig. & l. potuit. C. de iu. delib. quo etiã in loco. col. j. in. 6. oppo. dicit idem Bal. ꝙ † actus exterior requiritur ad declarãdum interiorẽ animi motum, quia conſenſus mentalis tantũ neque uerbo, neque facto demonſtratus non accommodatur actibus hominũ, nec reddit ipſos actus eſſentialiter perfectos. Et facit quod in pulchro caſu reſpondit Pet. Anc. conſil. 266. iſte magiſter, dum illic verba cuiuſdam teſtatoris, relicta poſt tergũ mente, obſeruat, & quod ſcribitur in l. cogitationis. ff. de pœnis,

nis,cum ſi.nā uereor, ne iā nimius in hoc ſim. Et idem ante oēs uoluit gloſ.in l.codicillis,quæ eſt pe.§.inſulā.ff.de leg.2. ex qua no. Bal.ibi. reſeruationē in mente retentā nihil operari,niſi verbis exprimatur. Et facit quod tradit ipſe Bal.in l.mutū in fi.per gloſ.ibi.ff.de acqui. hære. ꝙ uolūtas nō declarata, ſed in mente retenta non inducit aditionē hæreditatis, nec in foro cōſcientię ad quicquam tenetur tanquàm hęres, quod dicit no. & idē quoq; uoluit Bar. in l.gerit. ff.de acq. hære. [& Ioan.Fab.in.§.ult. Inſtit.de hære. qualit.& differ.ubi & idem dicit de ratihabitione mentali. & Iaſ. in l. j.col.j.C.qui admit. ad bo.poſſeſ.]

22 ¶ † Vnum tātum dixerim, horum eſſe rationē in promptu, qm̄ animi cogitatio,quæ in lucem non produ citur,cenſetur eſſe abortiua, eſtq; tāquam poſthumus exiſtens in utero,qui niſi naſcatur, & in lucē proferatur,nihil eſt,l.ulti.C.de poſthu. hære.inſtit. Ita.n. eleganter dicit Bal.ipſe in l.j.col.9.uerſic.circa ſecundum capitulū.C.qui admit.atq; iterum in d.tractatu ſchiſmatis,col. 10.uerſi.amplius ſciēdum eſt.quod admodum commendat Iaſ. in l.j. col.2.uerſi.glo.mag. ff.de con.cau. da.& in l.quod quis.ff.de con.inde. & in l.ſi ita legatū.§.illi ſi uolet.ff. de leg.j.& conſil.239.eodemq; ult. factum ſic ſe habet, ſpectabilis uir, col.4.uerſi.confirmatur, quia propoſitum. lib.2. [ut in conſi.22.in quæſtione uertente,col.2.uerſ.con firmantur prædicta.]

23 ¶ † Vt interim omittam illam rationem, hoīes ſæpe errare in coniectura nda mēte tacita pp nimiā ſubtilitatem,& quia diſponētis animū nō uidemus, Ita.n. pulchrè uoluit idē Bal.in l.precibus, col.7.uerſi.dixi ergo de duabus. C.de impu. & al i.ſubſtit.ubi & illud ſubdit ex Ariſtotele in Ethicis. Ignorantes ſicut longè diſtantes ſpeculari, illudq́, Boetij, † Eius quod multipliciter exponitur,ueritas ignoratur. Et illud dictum Bal. commendat Fran. Cur. ſenior conſ.64. antiquiſſima, col.11.uerſi.quia in ultimis uoluntatibus.[& idem Iaſ.in l.licet imperator, col.3.ff. de leg.j.& conſi. 143.agitur, in princ.lib.4.& conſi. 154.uiſo teſtamento, poſt prin.eo lib.4.& in addi.conſ.157.circa,col. eiuſdem additio.j.eo.lib.4. Illud autem Boetii citat,& idē Bal.in l. nec quicquā.§.ubi decretū, poſt prin. ff.de offi.procur.& in l.data,col.10. uerſi.interdū propter fraudem. C. qui accuſa. non poſſ. & Iaſ.in l. cū prolatis,col.ult.ff.de re iudi.† Quibus adde]& eundē Bal.in l.j.col.7. uerſ.mō ſequitur alia.C.de confeſ. ubi dicit quòd de mēte hoīs nullū eſt directum teſtimoniū, eſtq; nota uere ſoli deo.l.iuriſgē.§.pactorū.ff. de pact.Porrò ipſe Bal.in conſ.452. ſtatuto ciuitatis Mantuæ,col.ult.li. j.reſpondit in ſtatutis pōderari magis uerba, quā mentem imaginariā & non certam, per d.l.ſi alij.ff.de uſufr.leg.Et in rub.extra de off.iudi.col.2.uerſ.ad officium hæc ſcribit,ad officium iudicis pertinet inſpicere uerba, † quia mens occulta in corde nihil eſt. Et ut dicit Alcia.in l.nominis.§.uerbum.ff.de uerb.ſigni.plerunque fallimur, dū legis rationem per coniecturas nos aſſecutos credimus.

24 ¶ † Et hæc quidem potiſſimū obtinent in uolūtate retenta ī mēte alterutrius partiū,& nō utriuſq; actū gerentis, quia tunc haud dubiè ea non attenditur,pro nihiloq; reputatur.l.ſi repetēdi, & ibi gloſ.& doc. C.de cōd.ob.cau.& l.3.§. ſi q̄s quaſi,& ibi ēt doc.ff.eo.& d.l.qđ quis

ff.de cōd.inde.& l.cū in plures.§.locator.ff.loca.prout illum tex.doc. intelligunt. & l.ſi maiores, & ibi quoq; doc.C.de trāſa. & not. glo.in l.codicillis.§.j.in ver. ea mēte.ff.de lega.2.Barb.in l.cum quid,col.2.ff. ſi cert.pet. & in l.ſi ego, in 2.oppo. ff.eo.tit. Bal. in c.3. extrà de iureiur.Panor.in c.ex parte, col.2.extrà de conuer.coniug. cum ſi. Nec enim voluntate vnius retractandus eſt contractus, ar.l.ab emptione.ff. de pact.& l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.cum ſi.

25 ¶ † Quòd ſi hæc volūtas in corde retenta eſſet aliquo modo conſideranda,non ita tamen vt ex ea deberet reuocari donatio ipſo iure, per l.ſi instituta.§.vlt. ff.de inof. teſta. iuncta.l. vlt. ff. de hæred. inſti. vbi Bar. ex illis duabus legibus ſimul iunctis hāc veluti ſententiā pronuntiat, quòd falſa cauſa nuncupatim inſerta & expreſſa in teſtamento vitiat diſpoſitionē ipſo iure, ſed ſi ea non fuit expreſſa,ſed tātum in mente retenta,non vitiat ipſo iure. Qđ & ī effectu voluit Bal.ibi,in.2.opp. At in caſu.l.noſtræ donatio ipſo iure reuocatur.vt dicemus latiſſimè infrà in verbo, reuertatur in princ. Ergo ad id ipſum requiritur voluntas expreſſa, nec debet ſufficere tacita, ſi ad regulas iuris communis reſpicimus.Ex quo conſequens eſt, quòd ſi fiat ex tacita, id fit contra ius commune.

26 ¶ † Ex his planè conficitur, quod ſuprà aſſumpſimus,hanc.l.noſtram eſſe exorbitantem à iure communi Id quod expreſſim (vt au toritatē ad rationes addamus) aſſerit Imo. in l.filio præterito, col.11.verſi. & pro hoc etiam facit.ff.de.iniuſt.teſta.& Ro.conſ.26.pro deciſione eorum,col.2.verſi.concludo ergo,vbi ex hoc dicit quòd debet intelligi propriè & ſtrictè. Corn.conſi.145. in hac conſultatione,col.5.ver.tertio reſpōdet, lib.j.& conſi.158.pro deciſione, col.8.verſi,tertiò reſpondet,lib.2.& conſ.244. videtur prima fronte dicendū, col.5.verſi.tertio rńdet,eo.lib.2. & conſ.4. dubia ſanè mihi.col.2.verſi. his tamen nō obſtātibus,lib.3.& conſi.11.in præſenti conſultatione, verſ.nec etiam videtur,& col.pen.verſi. nec obſtāt ea,eo.lib.3.& conſi.114. videtur in præſenti,col.j.eo.lib.3.& cōſi.206. viſo ſuprascripto themate, col. 8. verſi. concurrit etiam,eo.lib.3. & conſi.225. antequā aggrediar,col. 5.verſi.nec ob.d.l.eo.lib.3,& in authen.ex cauſa,col.9.verſi,tertiò reſpondet, & ibi quoq; Alex.col.10. verſi.vnde tutior reſponſio.C.de liber.præter,& rurſum ipſe Alex.conſi.40. ſuper primo dubio, col.pen. verſi.circa quartū,lib.4.Fran.Are. in l.Titius,in prin.col.4.ff.de liber. & poſt.Soz. in l.j.ad fin. C.de pact. & in repe.l.cū auus, col.8.verſi.tertium eorum relatum. & iterū, col. 56.in 8.quæſt. verſi.quò autem ad ſecundum.ff.de cond. & demonſt. & conſi.53.viſo inſtrumento, cum in multis locis, tum col.6.verſicu. poſtremò alio fundamento,lib.4.& conſi.93.teſtamentum præmiſſum, col.4.uerſi. tertio modo reſpondetur,eo.lib.4. Steph.Bertran.conſil. 205.ſi eſt verum, col.vlt.lib.2.Iaſ. in l.ex hoc iure. in 16.effectu obligationis antidotalis.ff. de iuſtit. & iur.& conſil.171.viſo inſtrumento dotis, col.6.verſi. nō ob.etiam prædictis,lib.4. Nam & exorbitantem eſſe.l.cùm auus.ff.de condit. & demon.& ſimiles quæ maximam habent cum.l. noſtra cognationem, affirmat Imo.in d.l.filio præterito. col.9.verſicu. item non obſtat ratio.ff.de iniuſt. teſta. & in d.l. cùm auus,

auus,& ibi etiam Soz. col.21.verſi.
ſextò infertur, & alibi ſæpe.ff.de
cond. & demon. & Fran.Aret. in l.
generaliter.§.cum autem.ad fin.C.
de inſtit. & ſubſtit. & Philip. Dec.
conſi.416. in teſtamento, colum.2.
Ideoq; eam non eſſe extendendam
ultra terminos eius reſpõdit Paul.
Caſt. conſi.14. ſi contingat dictam
differentiam, col.vl. lib.j. Et adeo
quidem eſt exorbitans lex noſtra,
vt Gaſpar Calde.vir non ſpernẽdæ
authoritatis ex facto conſultus, dũ
non recordaretur huius.l.ex diame
tro reſponderit cõtrarium ob alias
iuris cõmunis regulas, videlicet do
nationem non reuocari ob liberos
poſtea natos. Nam donatio,inquit,
perfecta non debet reuocari ex ſu-
perueniente caſu,nec repetitur taci
ta conditio futurorum liberorum
à iure ſubintellecta. Et licèt defi-
ciat voluntas poſt donationem, tã
dè venere bubulci,cùm facta ſit do-
natio irreuocabilis, nec dependeat
reuocatio à ſui nuda volũtate. † Et
reſpondet ad not. in authen.ex cau
ſa.C.de liber.præter. & in l.filio.ff.
de iniuſt.teſta.& q̃dam alia,quæ an
tè allegauerat pro diuerſa ſentẽtia.
Nam ea,inquit, loquuntur in ulti-
mis uoluntatibus,in quibus volun-
tas eſt ambulatoria, non ſic in acti-
bus inter uiuos.

27 ¶ † Si igitur l.noſtra eſt exorbitãs,
conſequens eſt eam eſſe reſtringen
dam,& non extendendã.l.jus ſingu
lare,& l.quòd verò cõtra.ff.de leg.
& l.ſi verò.§.de uiro.ff.ſolu.mat.&
c.quæ à iure communi,extrà de re-
gu.iur.lib.6.cum ſi.Nec tum quidẽ
cum ſubeſt eadem ratio, ex ſenten-
tia gloſ.in c.in fidei,in uerbo,inqui
ſitionis,de hæret.lib.6. & eſt opti-
mus text.in c.cõſtitutionem, & ibi
gloſ.in uerbo,prorogamus,de regu
la lib.6. Præſertim cum ſit latæ ſen
tentiæ,vt dicemus inferiùs in uer-
bo,reuertatur, in princ. Ideoq; om
nino extendenda non eſt, ſecũdum
ea quę dicemus in eodę uerbo,in 6.
diſcrimine latę & ferendæ ſentẽtiæ.

28 ¶ † Idq; maximè ubi agitur de ex
tenſione unius perſonæ ad alias nõ
expreſſas, quandoquidem ubi aliàs
ſit extenſio ex uериſimili & præſum
pta mentę cõtrahentis, aut aliter di
ſponentis,ſecũdum not. in l.tale pa
ctum.§.ult.ff.de pact. & in l.ult.C.
de inſtit. & ſubſti. & in l. Titius.§.
Lucius.ff.de liber.& poſt. cum ſi.ta
men hoc non procedit in extenſio-
ne unius perſonæ ad alias,ſed unius
tm̃ caſus ad alium ut uoluit Raph.
Co.in l.commodiſſimè.ff.de libe.&
poſt.Frã.Aret.& Iaſ.in l. Gallus.§.
& quid ſi tantũ,uterq; col.3.ff.de li
be.& poſt. Iaſ.in l.cũ res.ff.de leg.
j.& conſi.220.teſtator fecit, col.4.
verſi.ſed iſtis nòn obſtantibus,lib.
2.& conſil.228. teſtator tres filios,
col.2.uerſi. ſed præmiſſis non ob.
eo.lib.2.[& conſi.29.dominus Ni-
colinus,col.3.uer.tertiò & fortiùs,
lib.3.& conſi.ſeq. teſtator Ioanni.
col.pe.uer.quintò pro iſta parte.]
& conſi. 66. nobilis miles, colũ.9.
uerſi.tertiò principaliter, eo.lib.3.
Philip.Dec. conſi.211. ſubtilis eſt
caſus,col.pen.& conſi.218. in caſu
ad me tranſmiſſo, col.3. uer. & ex
his comprobatur. & con.273. in ca
ſu propoſito,in fi.col pen. & conſi.
287.in ciuitate,col.3.uerſ. ſecundò
propius.& conſil.291. uiſis, col.4.
uer.ſecundò præmitto. & cõſ. 314.
pro reſolutione,col.2.& conſi. 377.
uiſis & diligenter conſideratis,col.
2.uerſi.quia ad hoc reſpondetur.&
cõſi.394.pro uera reſolutione, col.
4.uerſi.ſextò & ultimò.[& conſil.
465.perſcrutatis,nume.j.] & Hip-
po.Marſil.ſing.499.licèt diſpoſitio
& nouiſſimè And. Alciat. omnium
legum

legum interpretum elegantiſſimus li.3.de uer.ſign.col.3.& Ant. Rub. conſ. 31. præſupponitur in facto, col.2.in fi.

29 ¶ † Qui quidem omnes hanc doctrinã depromũt, ex l.ſi quis ita.§. ſi quis cum ignoraret.ff. de teſta. tutel.ubi teſtator dans tutorem filiis ſuis, non intelligitur dediſſe ei filio quẽ ignorat ſe habere, uel credebat deceſsiſſe quãquã uerſimile eſt,ſi ſciuiſſet illũ ſe habere,non minus ei uoluiſſe de tutore prouidere q̃ cæteris. Cuius tex.& aliorum authoritate ſubnixus Accurſius in d. l.Titius.in prin.in uerbo, oportet, ante fi.ff.de libe.& poſt h. tradit generalem inſtitutionẽ filiorum non trahi ad filium. quẽ teſtator ignorabat ſe habere,licet omnium eadem eſſet ratio eademq; affectio, eadéq; omnino omniũ uerſimilitudo, per l.3.C.de inof.teſt. Quã glo.ſequuntur Dy.Oldra.Nicol.Neap. Alber. Ang.Rap.Co.in.d.l.Titius.Dy.Cy. Iac.Are.Alber.& Bart.in d.§. ſi q.s cũ ignoraret Cy.ĩ l.ſi pater,in 3.q. C.de hæred.inſtit.Bal.& Alex.in l. ſicut certi. C.de teſta.milit. Fran. Aret.in d.§.& quid ſi tãtum, col.5. Et huc reſpiciunt eiuſmodi extenſionem perſonarum improbantia, quæ ſcripſit Oldra.conſi.21. thema tale eſt. teſtator. Ioan. Andr.in addit.Spe.titu.teſtamen.§.ult.in ult. q.incip.quæſtio talis eſt.Paul.Caſt. in l.ex facto.§.pen.ff.ad Trebel. & conſi.97. ne impropriis utamur uocabulis,lib.2.& tex. in l.ſi pater filium,& ibi Imo. Alex.& alii recentiores.ff.de uulg.& pupil.ſubſti.

30 ¶ † Ex quo illud fit, quòd ſi etiam hæc l.eſſet fauorabilis,& ita extendenda,de quo poſtea dicemus, non tamen de una perſona ad aliam,ſed tantum de uno caſu ad alium, ut expreſſe in ſpẽ huius l.noſtræ.videtur uoluiſſe. aliud tamen agens. Fran.Aret.in d.l.Titius.ff.de lib. & poſt.& Soz.d.conſi.93.col.4.lib.4. Ideò cum ea nũcupatim loquatur de patrono & liberto,nõ debet trahi ad alias perſonas.

31 ¶ † Tum poſtremò q̃m multo maior eſt ratio reuocãdæ donationis factę liberto,quàm extraneo,pręſertim pp liberos patroni.Libertus.n. à dño accepit ſummũ beneficiũ, ut ſcribit Tullius in 3.in Verrẽ actione,hoc eſt libertatem, rẽ certè inęſtimabilem.l.libertas.ff.de reg.iur. cum ſi.ad quã ab eo euectus eſt,manentq; adhuc quædã ueſtigia prioris ſeruitutis.l.unius.§.ſeruus.ff.de quęſt.& l.ſeruus.C.eo. Ob idq; debet patrono,& ipſius uxori, liberis & hæredibus & extraneis honorẽ, obſequia,reuerentiam, operas, alimenta, & alia id genus plurima.l.j. & 2.C. de in ius uoc.& l.officio. C. de neg.geſt. & l.etiam libertis & l. libertos.C.de obſeq.patro. præſtã. & ff.eo.ferme per totum.&.ff.& C. de oper.liber.etiã per totũ.& l.j.in prin.ff.de offi.præ.urb.& l.ſi quis à liberis.§.ſolent, & aliis ſeq. uſq; ad fi.l.ff.de liber. agnoſ.cum ſi. etiam ſi liberi ſint emancipati, hæreditateq; paterna abſtineant.l.filij.ff.de iure patro.& l.ſi operarũ.ff.de ope. liber.Vide tñ.l.cũ patronus.§.cum libertus,eo.tit.Sed qđ amplius eſt, eadem prope priuignis patroni debent.l. neque.C. de obſeq. patro. præſt.Nec tñ uiuis patronis, ſed & mortuis quoq; reuerentiam & honorem exhibere tenentur. l.apud Celſum.§.aduerſus,in duobus locis ff.de dol.mal.excep.Et hæc quidem omnia etiam ſi pactione data manumiſſus ſit.l. etiam qui.C.eo. [licèt in contrarium faciat tex. in l. ſi quis à liberis.§.ſi quis à liberti liberto.ff.de liber.agnoſc.] Nec poteſt

teſt patronum ac ipſius hæredes accuſare.l.vlt. C.qui accuſ.non poſ. eũ ſi.[Nec aduerſus eos teſtificari.l.lege Iulia.ff.de legi. Ac ne quidẽ cõtra hæredes extraneos,glo.in l.libertorũ.C.de teſti.& Saly.in d.l.lege Iulia.ff.eo.tit.] Nec põt patronũ in adulterio vxoris deprehẽſum occidere, quem aliàs potuiſſet.l.ſi adulteriũ cũ inceſtu.§.liberto.ff.de adult.Ex quo not.Dy.Alber. & Ange.ꝙ nõ ẽt põt patronũ bannitũ ex ſtatuto interimere,quod & idem dicit ipſe Alber.in.4.par.ſtat.q.6.itẽ quod ſi ex ſtatuto, & iterũ.q.27.itẽ ſuppoſito. & Gandi.in tract.malefi. in rub.de bannit.& malefi.verſ.continetur in ſtatuto.†Poteſtq́; in ſeruitutẽ ob ingratitudinẽ reuocari.l. alimẽta.§.j.ff.de lib.agno.cũ ſi.[Etiam minor.l.non ſolũ, iuncta gloſ. vlt.& ibi Bal.in omnibus lect.ff.de in integ.reſtit. Imò etiam pupillus proximus tñ pubertati, gloſ.in l.ſi arrogati,in ver. redigatur.ff.de tutel.Etiàmq;]de iure canonico.c.de famulis,extr.de ſer.nõ ord. Idq́; ẽt propter leuẽ.l.2.C.de lib.& eorum liber.& not.gloſ.in.§.illud verò, in verbo,reſtituimus,in auth.vt liber. de cæte. quæ declarat quõ id intelligatur,& gloſ.in c.octauo.12.q.2.& Inno.in c.de famulis, extr. de ſer. non ord.[& Io.Fab.in l.j.C. de ingra.liber.†Quod] primũ apud Romanos Claudius Cæſar ſanxit, vt Suetonius tradit, aut Nero,vt tacitus ſcribit li.13.Nã apud Athenienſes multis antè ſeculis idẽ obſeruabãt. De qua re Valerius Maximus libro rerũ memorabiliũ.2.c.j. hæc elegantiſſimè,vt cætera oĩa,deſcripſit.Age,quid illud inſtitutũ Athẽniarum, quàm memorabile,ꝙ cõuictus à patrono libertus ingratus iure libertatis exuitur? Supſedeo te, inquit, habere ciuem tanti muneris impiũ æſtimatorem, nec adduci poſſum,vt credam vrbi vtilem,quẽ domi ſceleſtũ cernã. Abi igitur, & eſto ſeruus,quoniã liber eſſe neſciſti. De quo aliquid,ſed per tranſennam audiuerat Bal. qui in l.j.C. de ingrat.liber.ſcribit, ꝙ quidam Græcus Philoſophus,qui primitus itroduxit reuocationẽ in ſeruitutẽ ſic ait. Eſto ſeruus, quia liber eſſe neſciſti.quẽ ad verbũ nullo addito refert Iaſ.in l.ex hoc iure,in.2.effectu obligationis antidotalis.ff.de iuſti. & iure,vt ex hoc poſſis intelligere Iaſ.non tam humanitatis ſcientem fuiſſe,quàm multi opinantur. Nec ſolùm liberti reuocantur in ſeruitutem propter ingratitudinem,ſed & libertorum filij.l.vlt. C. de liber.& eorum libe.Idq́; tã patre viuo quã mortuo,ex ſententia gloſ.& Ang. ibi.& Inno.in d.ca.de famulis,in fi. extra de ſeru.non ordin.Sed & non tantum à patronis reuocantur liberti in ſeruitutem, ſed ab eorum liberis, & hæredibus l. liberti, eo. titu.& l.qui manumittuntur. C.de oper.libert. Etiam ſi patronus damnatus fuerit.l. etiam liberis. C.de obſe.pat.præſtand.Imò verò etiam ſi patronus pro eo beneficio pecuniam acceperit.l.Titius puerum.ff. de obſe.à liber.præſtãd. quem tex. ad hoc expendit Paul. Caſtr.in l.digna vox,poſt medium.C.de legi.& Roma. qui eum dicit aureum. in ſingul.459. an dux Mediolani. & Sozi.conſi.4.ſuper quæſtione, colum.5.verſi. poſtremo multum clare, libr.3.& Catel.qui præterea illum dicit ſingularem in memor. incip.ingratitudo, & rurſum immemor.incip.exemptus. Quamquam in diuerſum vrget text. in l. j. C. de libert. & eorum liber. & apertiùs in l.ſi tuis.C.de oper.libert. de quibus nihil dicũt Ro.Paul.Sozi.&

Catel.Sed & denique id procedit, et ſi patronus omne ius liberto remiſerit poterit enim nihilominus libertus ob ingratitudinem reuocari in ſeruitutem l.2.& 3.eademq;. ulti.C. de bo.libert.& in d.§.illud verò, & ibi glo.in verbo, reſtituimus, in authen.ut lib.de cætero. Nec tantum libertus ipſe, ſed & eius filius ad eo ingenuus (vſque adeo ſunt liberti & eorum liberi patronis obnoxij) in ſeruitutem ex ingratitudine reducitur l.vlt.C.de lib.& eorum lib.& §. ſi uerò decretum, iuncta glo.in verbo, filios, in authen.de nupt.vbi & id no.Ang.Leuisq; correctio datur patrono in libertum l.prætor edixit. §.præterea.ff.de iniur. Nec poteſt libertus aduerſus patronum teſtificari l.libertorum C.de teſt. [Hæcque etiam procedunt, ſiue quis manumiſerit ſponte, ſiue neceſſitate l.inteſtato.§.j.ff.de ſuis & legi.hæred.]

32 ¶†Proinde uidemus etiam aliàs facilius reuocari quæ patronus in libertum contulit, vt patet ex.l.j.C. hoc eo.tit.de reuo.dona. vbi non ſolùm donatio facta liberto reuocatur etiam ex leui cauſa, videlicet ex ſola negligentia præſtandi obſequij: ſed id & quoq;, quòd ex pecunia donata nomine liberti emptum eſt. In qua re duo ſunt ſpecialia, quæ vocamus: vnum, quòd ex ſola negligentia reuocatur donatio, cum aliàs non negligentia ipſa, non alia leuis cauſa donationem reuocet, ſed grauis tantùm, nec ea tamen omnis, ſed quinq; tantum, quæ adſcribuntur in l.vlt. infrà eo.tit. Alterum, quòd patronus vendicat rem quam libertus ſuo nomine emit ex pecunia à patrono donata, cum aliàs res empta ex pecunia donata non reuocetur l.qui vas, in fi.ff.de furt. quod mirabile dicit Azo in ſumma, hoc eo.tit.poſt prin. & Hoſtien.in ſum.ti.de dona.§. qualiter reuocetur, ver.ſi patronus & Gof.etiam in ſumma, eo.titu. paulò ante fi. Idq; dicunt ſpeciale in patrono & liberto.glo.Bal.& alij in d.l.j. Sed & alibi quoq; non tantùm habet roboris & virium, quod in libertos noſtros contulimus, quàm quod in extraneos l.Titio centum §.Titio centum, le ij.ff.de cond. & dem. & l.fratres C.de inof.teſta. & l.datum C.de legat.

33 [¶†Ex quo etiam fit quòd donatio inofficioſa facta à patre, reuocatur à filio vſq; ad legitimam tãtùm l.j.& ibi not.C.de reuo.dona.ſed facta à liberto, reuocatur à patrono integrè l.ſi libertus, in fi.ff.ſi quis in frau.patro.quia vt dicit Fran.Aret. in d.l.j.durius agitur cum liberto, propter reliquias præcedentis ſeruitutis. Et facit etiam quòd libertus faciliùs præſumitur donare patrono, aut per conſenſum remittere ſcilicet conſentiendo alienationem rei ſuæ patrono, quàm extraneus, vt dicit Bar.in l.ſi fundum per fideicommiſſum, col.j.ff.de leg.2.iuncta d.l. ſi fundum, facit item quod aliàs faciliùs debent liberti cedere filijs patronorum, in ijs quæ ab ipſis obtinuerunt, quàm extraneis, vt ſatis declarat text.in l.Pamphilo, in prin.ff. de leg.3.ibi, ſententiam defuncti à liberto decipi ſatis inhumanum eſt, iunctis præcedentibus, & ſequentibus. Et magis debetur hæreditas liberti patrono quàm legitimis, hæredibus l.legitimos §.j.& ibi Bal. expreſsè ff.de legi.tutor.& l.non uſque adeo ff.ſi quis à parent. manumiſ. fuer. Imò etiam quàm filijs. Bald.in l.quaudiu, quæ eſt 3.in fi.ff. de acq.hæred.per d.l.non vſque adeo, & l. ulti. ff. ſi quid in fraud. patr.]

34 ¶†Adde ad hanc poſtremam rationem, tãtum iuris habere patronum

in

in libertum, ut multò maius id ſit, quàm quod habet pater in filium, vt uoluerunt Pet. à Bel. & Io. Fab. in §.ſeruitus, Inſti. de iure perſo. quod & hinc videre licet, quòd patronus libertum, qui ſe vendidit eo ignorante, poteſt reuocare l.4.ff.de lib.cau.non autem pater filium, ut voluit glo.in d.§.ſeruitus.Item poteſt patronus à liberto alienata in fraudem ipſius reuocare, non ſic pater alienata à filio, vt de vtroq; eſt text.in l.2.ff.ſi à parent. quis manu. fue. cuius hoc initium eſt, non vſq; adeo exæquandus eſt patrono parens, vt &c.ex quibus verbis planũ eſt, quod ex Pet.& Fab.diximus, nõ tantam eſſe patris in filium poteſtatem, quantam patroni in libertum. Ex quo & illud confeſtim aſſumitur, donationem liberto factam à patrono, non tam firmis ſubniti radicibus, quàm quæ fit extraneo, eamq; faciliùs reuocari, cum & donatio facta à patre filio poſſit liberè reuocari, nec niſi morte confirmetur l. donationes quas parentes C.de donat. inter vir.& vxor.Ideo & ea quæ liberto fit à patrono, facilè etiam reuocari debet.

35 ¶†Hæ igitur rationes non leuiter ſtabiliunt quod in prin.huius gl. diximus, hanc l.procedere tantum in donatione, quam facit patronus liberto, vt interim prætermittam aliam rationem notiſſimam quidem illam, ſed non ineffi cacem: quia cum l.noſtra loquatur expreſſim de huiuſmodi donatione, quæ facta eſt liberto, cenſetur diuerſum intelligere & ſtatuere in alia donatione, argumento illo à contrario ſenſu in iure fortiſſimo l.j.§.huius rei.ff. de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. Præſertim cùm ita argumentando redimus ad ius commune, quod ſtatuit donationes ſuapte natura fore perpetuas & irreuocabiles, vt ſuprà diximus.† Ideoq; facilè amplexanda eſt hæc argumentatio atq; interpretatio, quæ nos ad illud ius commune reducit, & adeo ad regulam propriamq; donationum naturam, ar.l.ſi vnus §.pactus ne peteret ff.de pact.& c.ab exordio.25.di.& quod voluit glo.in c. ſtatutum, in verb. numerandum, de præb.lib.6.& Bar.in l.omnes populi, in 3.q.quartæ part. principa. ver. iuxta prædicta.ff.de iuſtit.& iur. cũ multis ſimilibus aggregatis per Fely.in c.omnes, col.4.ver.ſed fortè in caſu iſto, & multis ſeq.ext.de conſt. & in c.cum acceſſiſſent, col.4.verſi. hanc declarationem, eo.tit. & quæ nos, etiam congeſſimus in noſtro tractatu primogenituræ, in 24. q. principa.[nume.5.& id præſertim, & 3.ſeq.]

36 ¶†Et hæc quidem maximè obtinent, quando dici non poſſit in hac l.facti contingentiam, vt noſtri loquuntur, aut exemplum aliquod proponi, nec enim ea decidit tanquã caſum aut ſpeciem aliquam relatã, ſed veluti regulam in donatione patroni conſtituit vt apertiſſimè demonſtrant verba ipſius l.quæ ſunt huiuſinodi. Si vnquam libertis patronus filios non habens bona omnia vel partem aliquam facultatum donatione fuerit largitus, &c. Vides ne his verbis regulam legemq; ſtatui in ea donatione quam fecit antea, aut poſtea facturus eſt patronus liberto? nec illic exemplum aliquod proponi nou magis quidem, quàm cùm ita in l.ſtatuitur. Si qua vnquã loca ad ſacrum dominium pertinentia cuiuslibet temeritas occupauerit, ſecundum veteris ſenſus fidem in ſua iura retrahantur, hæc enim ſunt verba.l.vlt.C.ne rei domi. Vel cum ita etiam dicitur. Si quando vſus exegerit vel porticus vel quaſlibet

libet ædes ætatis ſenio ſeu fortuitis cõcuſſas caſibus reparare liceat &c. nã & ita quoq; ſcribit in l.ſi quando. C.de oper. publ. ſuntq; ſexcentæ aliæ eius formæ leges,& in C.& in.ff. & propè frequentiores, quàm aliæ nullæ, quibus apertè cognoſcitur nullum exẽplum ad eas ſanciendas fuiſſe relatum. Nec enim ex contingentia facti obtigiſſe videri debet, quod conditionaliter profertur, vt de alio caſu loquens aſſerit Philip. Dec.in addit.l.poſthumo,col.eiuſdẽ addi.2.C.de bonor. poſſ.contr. tab. ex not.Bal.in authen.matri & auiæ, col.j.C.quan.mul.tutel.offic.

37 ¶†Hæc autem diximus, quoniam exemplum aut facti cõtingentia nõ ius facit, nec regulam reſtringit, nec ex ea licèt argumentum ſumere, vt multis placuiſſe video, & inter cæteros gloſ.in c.auditis, in ver. ex poſt facto,ext.de elec.& in c.abbate ſanè §.ſed & ad hæc,in verbo, in iudicio, in fi.& ibi Domi.etiã in fi.de re iudi. lib.6.& ſubobſcurè gloſ.in l.j.in 3. lect.C.qñ nõ pet.par.& ibi latè Iaſ. & Phi.Dec.qui adducunt multas cõcor.ille col.j.verſi. & propterea tu iuuenis,hic col.4.ver.in eadem glo. ibi,idem tamen.& eſt optimus text. in l.damni,la ij.§.vlti.ff.de dam.infec.& in l.j.§.quod vulgò.ff.de ui & ui ar. & in l.fine.§.qui non iuſtè ff.de excuſ.tut.& in c.j.& ibi glo.j. ext.ne cleric.vel monac.& in c.ſi papa,in fi.de priuil lib.6.

38 ¶†Imò verò,ut ad noſtram redeamus, & ſi exemplum tale fuiſſet ad imperatorem relatum,quis tamẽ dubitat imperatorem ipſum,ſi id generaliter intellexiſſet in omni donatione,nedum in ea quæ fit libertis à patrono,id ipſum nuncupatim ſtatuiſſe, præſertim cùm non mediocrem ſcrupulum nobis inieciſſet veriùs quàm reliquiſſet. vtrum id generaliter eſſet intelligendum, ideoq; ipſa manca fuiſſet & mutila: quod minimè dicendum eſt l.j.C.de his quib. ut indig. aut certè nimium ambigua,contra.l.communium, in prin. C.de natu.lib.& l.ult.C.de indiuidui.& c.vlt.& ibi Bal.col.vl.ext.de conſti.& c.abbate,extra de verb.ſign.& c.erit autem lex.iiij.diſt.nihil enim magis proprium eſt legis, quã claritas.§.j.ver.nos omnia igitur,in auth.de teſt.imper.

39 ¶†Porrò & qñ legiſlator omnino innititur exẽplo aut ſpecie propoſita,ut hic manifeſtè facit ſi quòd exẽplũ fuit propoſitum, tunc ẽt ius & regula ex eo conſtituitur, per cle.j. de proba.& ita voluit Imo.in c.cum apoſtolica,in verbo datur intelligi, extrà de his quę fi.à præl.ſine con. cap. & Ale.in l.j.in prin.col.12.uer. tertiò fallit,in fi.ff.de offic.eius cui mãd.eſt iuriſd.Iaſ.& Phili.Dec.in d. l.j.C.qñ.nõ pet.par.& idẽ, & Iaſ.i l. qui Romæ. §. Callimachus, col.4. ver.itẽ aduerte.ff.de uer.obli.& Philip.Dec.in c.2.col.2.ver. fatetur tñ Ab.ext.de offi.deleg. Vt interim omittam, ꝙ ſemper exempla et ſi nõ reſtringant regulam,tñ declarant in quibus caſibus loquatur, ex gl.not. quæ ad hoc ſolet allegari, in c.quod Dei timorem,ext.de ſtat.mo. & vt dicit Bal.conſi.357.nulla mulier ſe nubat,col.pen.verſi.ſed quid eſt ſi iſta,lib.j.exempla ſicut digitus rem oſtendunt, & tactui quodammodo ſubijciũt,per l.j.ff.de præſcrip.verb. & §.ſed cũ magis,Inſti.de grad.

40 ¶†Et hãc ſanè ſentẽtiam,videlicet noſtram hanc l.habere locũ in ea donatione quã facit patronus liberto tantũ,maxima authoritate affirmãt gl.in c.vl.17.q.4.& gl.in c.ul.& ibi quoq; Inno.& Hoſt.de dona. & idẽ Hoſt.in ſum.eo.ti.§. qualiter reuocetur,ver.item reuocatur. Gof.ẽt in ſumma

ſumma ad fi.eo.quoq; tit. Azo item in ſumma,hoc eo.tit. Guil.Cu.prout illum referunt Bar.& alij in l.j. C.de inof.dona.Cy.qui illum ibi ſequitur in j.q.ad fi.& ibi quoq; Ioan. Fab. & Saly. qui tamen dicit quod conſulendo non ſequeretur, cum opinio communis ſit in contrarium, & ibi item Raph.Fulg.Idem Cy.hic dum ſe illuc remittit.& hic item ante illum Pe.à bella Pert.loquens tamen ſub dubio fortè.& Io.Fab. etiã hic,atq; Bal.in duobus locis, primũ quidem in ſummario, & iterum in caſus poſitione.[& Raph.Fulg. etiã hic.& ipſe Bal.]& in l.ſi totas, ad fi. & ibi quoq; ante eum Pe.à bella Pert.C.de inof.dona.& idẽ Bal.in l. cùm acutiſſimi,col.j.C.de fideicõ.& clãculũ in l.j.col.j.in 3.C.ſi ĩ fraud. patr. & apertiùs in auth.ex cauſa, col.3.ver.item non ob.& ibi quoq; Imo.C.de lib.pręt.idem Imo. in l.filio præterito,col.11.verſi.item non obſtat quod habetur.ff.de iniuſt.teſta.Petr.Iac.in ſua praᵃ.ti.de cõdit. ex lege pro re dona.cõp.col. vlt.vbi tñ dicit credere ſe,ꝙ alia op.ſeruaretur in iudicijs.Archiep. Embrun. in ſua ſumma, tit.de donat.§.qualiter reuocetur, ver.item reuocatur tota donatio.Raph.Fulg.in l.fratres,per illum text.C.de inof.teſt.& con.65. hoc capite,Titius coniugem non habens,col.2.ver.ad argumenta. Monald.in ſua ſumma,tit.quib.cau. dona.reuo.ver.j.& 2.& Card. Alex.in c.naturales, col.2.ver.quæro pater non habet niſi filium,tit.ſi de feud. fuer. cõt.int.domi.& ag.& ante eos quiſquis eſt,qui interpretationes legibus Codicis Theodoſiani ſubiunxit.Ita enim hanc l.ad verbum interpretatur.Si quis filios non habens, bona ſua vel partem bonorum libertis donauerit,ſi is qui donauit,filios poſtea habuerit,donationes libertis factæ ad integrum vacuantur. Et ẽt Anianus,aut quiſquis is fuit, qui Alarici regis iuſſu ipſius Theodoſiani Codicis leges in epitomen coëgit, cuius in hanc l.hæc verba ſunt:SI patronus filios non habens, aliquid libertis dederit,& poſtea ſuſceperit liberos:quicquid largitus fuerit, reuertatur in eiuſdem donatoris arbitrium.Et hanc oppi.de iure eſſe veriorem aſſerunt Corne.con.4.dubia ſanè mihi,col.3.li.item 3.& Soz.cõ. 53.viſo inſtrumento, col.2.verſi.his tamen non obſtantibus,lib.4. Quanuis tamen dicant,quòd eam iudicando aut conſulendo non ſequerētur, cùm op.communis ſit in contrariũ.

41 CONTRARIUM †enim,uidelicet hanc l.procedere & in donatione facta alteri quàm liberto, voluerũt expreſsè Accur.Bar.qui ita dicit ſe obtinuiſſe,Bal.ſibi cõtrarius in ij.lect. in ij.locis,Saly.etiam ſibi cõtrarius, & Ang.hic.Dy.quem retulit Cy. in d.l.j.& ibi quoq; Bar.col.ij.& Ang. & Pau.Caſt.C.de inoffi.donat.idem Dy.Bar.Bal.& Imo.ſibi etiam contrarius in l. Titia Seio. §.imperator. ff.de leg.2.Archi.in c.vl.17.q.4. Io. And.in d.c. vlti. col.2.& ibi etiam Collec.non ſemel.[Io.Calder.in repeti.col.j.& 2.]Imol.item non ſemel[ſcilicet col.2.verſi. in ea.gloſ. ibi in totum,& alibi ſæpe,]& Panor. & Barb.extr.de donat.Bart.in d.l.ſi totas C.de inof.dona.Iac.Bel.& Ange.in authen.de immenſ.dona.Pau. Caſt.conſ.434.incip.reſpondeo per ordinem,in vl.dubio.lib.j.Ioa.Plat. in §.j.in fin.Inſti.de donat. Corne. in d.authen.ex cauſa,col.9.verſi.nec obſtat.d.l.& conſi.15.ex quo dictus Franciſcus, col.v.verſi. tamen ſunt extendenda, libr.j.& conſil.195.in hac conſultatione,col.6.ver.nec ob. ſtat.d.l.eo.lib.2.& conſi.158.pro deciſione, col.8. verſi. item donatio,

lib.

lib.2.& conſi.11.in præſenti conſultatione,col.vlt.lib.3.vbi & hanc dicit eſſe communem op.& con. 225. antequam aggrediar,col.5.ver.non obſtat.d.l.ſi vnquam,eo.lib.3.Fran. Are.in l.Titius, in prin. col. 3.ff.de lib.& poſt.& conſi.24. quatuor dubia,in primo dubio, Soz.conſi.47.viſa facti contingentia in 3.dubio lib. j.& conſi.93.teſtamentum præmiſſum,col.4.ver.& ad primam rationem, libr.4.Guid.Pap.conſi.156.in quadam cauſa,col.j.vbi & ita dicit tenuiſſe Pet.Helie in repet. huius l. ex qua & illum alibi ſæpe aduocat, ſed ea non reperiē.[Carol. Ruin.cō. 140.circa caſum, col. 3.nu.5.lib.4.], & Steph Ber.conſi.259.adhærendo, lib.j.& idem deniq; tenent vel expreſsè vel tacitè omnes quotquot de hac l.locuti ſunt,niſi ij quos pro priori ſententia citauimus, & alij fortè pauci,ſi qui ſunt, neque enim omnes legimus,nec ſi legiſſemus,recordaremur.

42 ¶†Mouenrur qui hanc poſteriorē op.ſequuntur,hac potiſſimum ratione, quòd huius l.ratio eſt illa præſumpta ac veriſimilis voluntas donantis,qui ſcilicet veriſimiliter non donauiſſet, ſi liberos habuiſſet, aut habiturum ſe cogitaſſet. Ideoq; ſub hac conditione donauiſſe uidetur,ſi liberos non ſuſciperet, per l.cum auius ff.de cond.& demon. cum ſi.allegatis ſuprà in princip.l. Quæ ratio obtinet non ſolum in donationibus quas patroni faciunt libertis, ſed & in alijs quoq;.Et huc,inquiunt,ſpectant duo tex.videlicet in l.ſi totas C.de inoffi.don.& in c.vlt.17.q.4. qui quidem loquentes de hac reuocatione donationis ex liberis poſtea ſuſceptis, nullum de patronis aut libertis verbum faciunt, imò ille nuncupatim de donatione facta filio ipſius donatoris loquitur,hic autem eccleſiæ.

43 ¶†Nec obſtat quod volūtas vnius tantum non expreſſa non attenditur,quia illud procedit, ſi non ſit alia legis prouiſio,vt in caſu,l.noſtrę & d.l.ſi totas.& d.l.vlt. quarum baſis eſt veriſimilis illa mens donantis,& quæ ob eam ſubintelligunt tacitam illam conditionem,vlteriusq; procedunt diſponendo.Nam & aliàs voluntas tacita ſiue in corde retenta,ſi à iure ſit præſumpta,æquè operatur ac expreſſa,vt dicit Bal. in l.j. §.ſi is qui.ff.de exer.act.ita intelligens tex.ibi cum glo.& l.2.ff.ad municip.Vel poteſt etiam dici,quòd illud procedit in contractibus & alijs actibus,qui æquè ex voluntate duorum proficiſcuntur.At donatio maxima ex parte dependet ex voluntate donantis, vt quæ abſenti & ignoranti fieri poteſt l. nec ambigi.C.de dona.& c.ſi tibi abſenti, de præben.lib.6.Ideo non debet mirū uideri, ſi voluntas illius tantum tacita ſatis ſit,ex doctrina Bar.& aliorum,in l.cum quid.ff.ſi cert. pet. & in l.quicquid aſtringēdæ,ff.de uerb. obli. Nam quod de teſtamento dictum eſt,quod dependet ex voluntate vnius teſtatoris,cuius tamen uoluntas non ſufficit ſine diſpoſitione, poteſt negari idverum eſſe,per tex. in l.ſi quis ita §.non ſolum, ibi, & quidem nuda voluntate ff.de adi.lega.& expreſsè uoluit Bar.in d.locis nuper allegatis,& Paul.Caſt. conſi. 364. videtur dicendum pro matre, lib.2.Aut ſi verum eſt, id certè alia ratione obtinet, quòd videlicet & ipſum teſtamentum fieri non poteſt ex ſola voluntate etiam expreſſa, niſi ad actum ipſum diſpoſitionis, & eius quidem ſolennis proceſſum ſit, per tex.in §.ex eo autem, Inſti.qui. mod.teſta.infir.& quæ diximus ſuprà,nu.20.incip.quin & ſi. & dicemus

mus infrà in verbo, ſuſceperit liberos num.220.incip.contrarium tamen in caſu. Donatio autẽ ſolo donantis conſenſu & voluntate perficitur citra inſtrumẽtum aut aliam quãuis ſolennitatem. Vel deniq; dici poteſt, quòd hic ſit voluntas & præſumpta mẽs vtriuſq; & donãtis & donatarii, quam lex fingit interueniſſe, vt nuncupatim dicit Imo. in c.cum contingat,char.ult. verſi. attende tamen quia dicit,extrà de iureiur.& Pau.Ca. conſ.435. ſuper hoc puncto,in prin.& iterum col.2. lib.2. Nam & debuit etiam donatarius cogitare, quòd donans non ita donaſſet ſi de liberis cogitaſſet. Ideoq; hæc utriuſq; mens præſumpta habetur pro expreſſa.l.j.§.vlt. ff.de cond.indeb.& l.triticum.ff.de verbo.oblig.Nam & vbi lex exprimit aliquid tacitè agi inter contrahentes, id pro expreſſo habetur,etiam ſi in mente fuerit retentum. d.l.cùm quid.ff.ſi cert.pet. & gloſ. in c.quemadmodum, in verbo,conditio,extr.de iureiur.

44 ¶ † Nec uerũ eſt,quod dictum eſt, legem exorbitantem non debere trahi ad alium caſum ex eadem ratione,quia contrarium ſimpliciter tenuit Bar. in l.ſi conſtante, in 9.q. primæ partis.ff.ſol.mat.cũ concordant. ibi adductis per Alex. col.4. verſ. item inquantum, Bar. & per Barb.in c.iurauit, extra de prob. & Cor.conſil.243.in hac conſultatione,ante fi.lib.4.& Fely.in c.quoniã frequenter, in prin. ext.vt lit. non conteſt.& Philip. Dec.in c.cum dilecta,in 5.no.ext. de confir.uti.uel inutil.& latè etiam And. Alcia. lib. 2.de uerb.ſign.char.9. quo loco diſſerit de limitatoria diſpoſitione.

45 ¶ † Quorum ſententia ex eo pulchrè confirma[illegible], quod voluerunt Pet.& Cyn. in [illegible]ra non in ſingulas.ff.de legi.quod quando in pluribus caſibus eadem eſt ratio, tũc ea ipſa decidit omnes illos caſus, non quidem per extẽſionem.Imo ſicut genus comprehendit ſpecies.l.ſemper generalibus.ff.de regu.iur. ſic generalis ratio diuerſas ſpecies caſuum emergentium.Sed quando rationes ſunt ſpecie differentes,ſimiles tamen,tunc eſt extenſio, id eſt quædam progreſsio de termino ad terminum per adæquationem ſiue paritatem,quod & idẽ uoluerũt ipſi Pe.& Cy.in l.quod verò,eo.tit.& ibi quoq; Bal.qui id dicit frequẽter allegari in practica,quòd ubi eſt eadem ratio,non dicitur extenſio,ſed proprius intellectus.l. nominis & rei.§.verbũ ex legibus.ff.de uerb. ſig.† ubi uerbum ex legibus, ſic accipiendum eſt,tã ex legum ſententia,quàm ex uerbis.† & rurſum idẽ Bal.in auth. poſt fratres fratrumq; filios .C.de legi. hære. vbi dicit ꝙ ratio debet attẽdi tanquam uirtus intrinſeca legis, & tanquam genus prædicãs de ſuis ſingulis ſpeciebus † & in l.data opera.col.[5.uer.quædam eſt,] C.qui accuſ. nõ poſſ. ubi dicit, quòd illud tacitè uidetur ineſſe,in quo eadem ratio reperitur, etiam in materia pœnali, per l.his ſolis,ibi,ſatis,tacitè cautum.C.hoc tit.de reuo.donat. quæ uerè loquitur in materia pœnali,ſimul & exorbitanti,& per l.ult.C.de indic.uidu.† Subbitq; quòd ubi eſt eadem ratio,ibi non dicitur ſimilitudo,ſed eadem lex.l.illud.C.de ſacro,eccle. † & idẽ Bal.in auth. quas actiones, col.2.C.eo.tit. vbi dicit quòd tacitè cautum intelligitur, quando eadem ratio reperitur,per d.l.his ſolis. quod & idem dicit ipſe Bal.conſi.433.domina Ioanna, paulo ante fi.lib.3. & in c.quia.V.ad fi.ext. de iudici. ubi dicit ſing. tex.in ead.l.

his ſolis.†& idem Bal.[in rubr.C.de
naut.fœnore,ubi dicit quòd vbi eſt
ſimilis ratio,eſt idem ſtatutum, per
d.l.his ſolis, quam ad hoc dicit me-
liorem totius iuris†& idem Bal.in l.
per diuerſas,col.j.in fi.C.mand. vbi
per illum eundem text.dicit non ui-
deri omiſſum,quod eadē ratione cō
cludit.&]in repet.l.de quibus, col.
12.ver.item nota ꝙ nō dicitur.ff.de
legi. vbi dicit quòd cum multa ha-
bent eandem rationem,licèt de uno
fiat mentio,videtur fieri exemplari-
ter,non reſtrictiuè,†nec dicitur ex-
tendi conſtitutio, etiam odioſa; qn̄
extēditur ex mente ipſius: quod per
inde eſt ac ſi diceret,ex ratione.†Nā
ratio legis dicitur mens illius,ſecun
dum Dy.in c.vl.ad fi.de reg.iur.lib.
6.Cy.in l.non dubium, in j.q.C.de
legib.& ibi clariùs Bar.col.3. & Bal.
col.4.per text.in l.cum mulier, vbi
etiam Bar.in prin.Alex.in 5.not. &
alij.ff.ſol.mat.idem Bald.in l.j.col.
pen.in prin.eo.ti.vbi dicit de hoc eſ
ſe meliorem tex.totius iuris, in l.ſci
re oportet.§.aliud autē,ver.ſed & ſi
maximè,in illis verbis, mēs legiſla-
toris.ff.de excu.tut.vbi & hoc not.
ipſe Bal.cū alijs multis concor.à me
congeſtis in commentarijs noſtra-
rum conſuetudinum ti.9.§.27. ver.
neq; id mirum. Sed ut redeamus ad
principale propoſitū,iterū Bal. pro-
ferimus in l. omnes populi, col.7.
ver.tertiò quæro quæ ſunt illa.ff.de
iuſti.& iur.vbi dicit,†ꝙ non videtur
diſcrepare quæ in ratione cōueniūt:
†quia ratio eſt cōiunctio diuerſorū
caſuum ad eundē finem tendentium
& rurſum in eadē l.col.pe.ver.ſecun
dò not.dicit quòd vbi eſt eadem,nō
propriè dicimus ſtatutum extendi,
quia tacitè ineſt.allegat gl.quæ hoc
idem dicit in c.j.in verbo,Italię, de
tempo.ord.lib.6.& quam ad hoc di
cit ſing.Pan.in c.nihil, col.5. verſi.
nec ob.ſi dicunt,ext.de elect. & Pe.
An.& Ale.ī l.curatoris.C.de negot.
geſt.†Sed & huc ſpectat quod ſcri-
bit Bal.in l.tutela, in prin.per illum
tex.ff.de legi. tut. Ang. in l.2. ff.de
dona.ꝙ id quod venit ex ratione le-
gis,venit ex ipſa lege, non ex exten
ſione.quæ ſententia eſt.d.§.verbum
ex legibus, & Petr.An. conſ.112.ſu-
perſtite domina,col.j.Paul.Caſt.cō.
441.pro declaratione,col.pen.lib.j.
& iterum con.83.præſens caſus,col.
2.lib.2.†vbi & illud ſubdit, gloſ.in
authen.quas actiones.C.de ſacro.ec
cle.loqui in caſu diuerſarum ratio-
num,licet ſimilium.Nam fauor pu-
blicus,& fauor pius ſunt diuerſi ſpe-
cie, licèt ſimiles.Ideoq; quāuis l.vl.
eo.tit.quæ loquitur de vtroq;,corri
gatur per d.auth.in hoc quod de pio
& eccleſiaſtico ſtatuerat,nō propte-
rea in hoc corrigitur,quòd de publi
co dixerat,quia id eſſet extendere le
gem correctoriam ex ſimili ratione.
Malè igitur,inquit, allegatur ea gl.
quòd ex idētitate rationis non extē
ditur lex correctoria,ſed ita debet al
legari,ꝙ ex paritate vel ſimilitudi-
ne rationis id fieri nō debet.& Cor.
conſ.90.ſcrupuloſa, col.2.in prin.li.
3.& Ale.con.75.videretur in præſen
ti, col.j.lib.5. & latè conſi.89.circa
primū dubium.col.3.ver.iſtud etiā,
& ſeq.lib.6.& Io.Frā.de Pauinis in
extrau.vas electionis, in ver.proro-
gamus,per illum tex.de cenſib. ubi
& hoc dicit procedere in conſtitu-
tione pœnali.& Iaſ.in l.à Titio, col.
vl.ff.de verb.oblig.& con.141.Chri
ſtophorus,col.6.ver.in primis ergo,
lib.2.& Philip.Dec.con.301.in cau
ſa quæ Ferrariæ agitatur, col.2.&
conſi.372.viſis & diligenter declara
tis,col.3.& Hipp.Marſil.qui alios ci
tat,conſi.61.poſt r[illegible]ditū, col.2.li.j.
& Catel.Cotta in [illegible]mor. incip.ra-
tionis idētitas.& [illegible]hos glo.in c.j.

in

in verbo, Italiæ, de temp.ord.lib. 6.quæ dicit quòd vbi eſt eadem ratio,& penitus omnimoda ſimilitudo, non propriè dicimus extẽdere etiam in pœnalibus.

46 ¶ † Nec id quidem mirum eſt, qm̃ ratio legis eſt ipſa lex, ſecũdũ Bal. in c,dilectus filius ab.ext.de reſcri. & conſ.467. de iure cõi, in fi.li.2.& Pan.in c.2.col.pe.extr.de prob. & in c.j.col.5.ext.de re iudic. cũ aliis multis ſi.à me congeſtis. in d.§.27. verſi.alibi autem dicit. † Aut certè ſi non ſit lex integra eſt tamen potior illius pars, ſ.anima & ſpiritus legis,vt dicit Bal.conſil.275. quod pro regula,col.3.verſi. ſi autem ratio,lib.2.& in l.ſi quis ſeruo, colũ. vlt.verſi. ex his apparet.C.de furt. vbi dicit, ꝙ ſicut homo eſt ex anima & corpore, ſic & lex ex mente ſiue ratione,& ex verbis † verba autem tãquam corpus & ſuperficiem eſſe,rationem verò vt animam & ſpiritũ. & idẽ Bal.[in l.ult.in.15.q. C.de hære.inſti.vbi dicit, quòd uiua ratio eſt aĩa ipſius ſcripturæ & rurſus.] in c.j.col.4.verſi. item ſtatuta,ext.de conſti.vbi dicit † quòd uirtus legis in ſubſtantia rationis conſiſtit, quia mens legis idem eſt quòd aĩa & ſpũs ipſius ſcripturæ.† nã ſcriptura ſine mente nihil eſt. & idem propè poſt eũ dicit Pan. in d. c.nihil.ubi ſuprà citauimus, ext.de elect. & conſi.j.facti contingentia. col.3. uerſ.ultimo adduco, lib.j.& conſi.75.primo eſt videndũ, col.4. eo.lib.j.& idẽ uoluit Pe.An.in rep. c.j.in 5.q.principali, extrà de cõſt. Maria.Soz. conſi.30. quãuis,col.3. ad fi.& conſi.35.circa ꝑdictam conſultationem col.2.& Barth. eius filius.conſi.241.circa primã difficultatem,col.12.uerſi. præterea & tertio.& Fran.Cur.ſeni.cõſ.9. Ticinen ſ. ſtatuto,col.8.uerſ. quia uerba ſtatutorum. & iterũ conſ.45. ſtatuto, ſeu conſuetudine, col.6.verſi. quia mens & ratio, & conſil.52.ſuper teſtamentis,col.8.verſi. & ideo ne excludantur.

47 ¶ † Ex quibus & illud confeſtim ſequitur, potiùs eſſe inſpiciendam mentẽ ſiue rationẽ legis,quã uerba ipſius, vt planè ac perſpicuè oſtendit text.in d.l.ſcire.§.aliud.ff.de excuſat.tut. cuius hæc verba ſunt, ſed & ſi maximè verba legis hũc habẽt intellectum,tamẽ mens legiſlatoris aliud vult. & ĩ l.3.§. cõdi.ff.de adi. leg. ubi ſcribitur,ſed melius eſt ſenſum magis quàm uerba amplecti,& ibi concor. in gloſ.& in l.pen.ff. ad exhib.ubi eleganter ſcribitur, non oportere ius ciuile calũniari, neq; uerba eius captari. ſed qua mente quid dicatur animaduertere cõuenire,& in l.credendũ.ff.qui petãt tut. ibi, incidit in conſtitutionis uerba, ſed ex ſentẽtia excuſatur, & in l.2. §.ſi mater.ver. quid ſi curatores.ff. ad ſenatuſconſul.Tertullia,ibi, verba reſcripti deficiunt, ſed dicendũ eſt eandem eſſe rationem. Et rurſum in verſi. quid ergo ſi non fuerint.l.eiuſdem,ibi,puto licèt uerba deficiunt, ſententiã conſtitutionis locũ habere,& in l.ſed ſciendũ.ff.ad legem Põpe.de parri.ubi ita ſcribitur.Sed & nouercæ & ſpõſæ omiſſæ ſunt,ſententia tamẽ legis continentur. Et in l.ſi quis adulterium.§.j. ff.de adulter.cum dicitur,ex ſententia legis tenetur, quãuis uerbis nõ continetur[& in l.nihil,ibi, verbis quidẽ legis nõ liberatur, eo.ti.] Et in l.diuus.§. itẽ ſenatus.ff.ad legẽ Cor.de fal.vbi ita ſcribitur, diuus Pius ita reſcripſit, ſententiam magis ſequendã eſſe huius ſenatuſconſulti, quàm ſcripturam. Et in l.impuberem §.qui liberti. ff.eod. titu. ubi hæc uerba adſcribuntur.

Qui liberti aſsignationem ſua manu adſcripſerit, non uerbis, ſed ſententia ſenatuſconſulti tenetur, & in l. j. §. incidit, ibi, non ex uerbis, ſed ex ſententia. ff. ad S. C. Turpil. & in l. in bello. §. ſi quis ſeruam. ff. de capti. & poſtli. reuer. & in l. miles. §. ſi paterfa. ff. de caſtren. pecu. & in l. quamuis. ff. de in ius uocan. ibi, licèt edicti uerba nō patiantur. & in l. cum hic ſtatus. §. ſi ſponſus. ff. de dona. inter uir. & uxor. cùm dicitur quāuis uerba orationis minus ſuffi ciunt, tamen dicendum eſt donatio nem ad ſententiam orationis perti nere, & in l. filium quē, quæ eſt pe. §. uideamus. ff. de bon. poſ. cōt. tab. ibi, quāuis edicti uerbis collatio in ducatur, ex mente Prætoris denegandam eſſe reſpondetur. & in l. ſi à domino. §. ſi prædo. ff. de peti. hære. ibi, quantum ad uerba. & quæ ſequūtur[& in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ibi non pertinent ad legem Velleiam, ſed ex ſententia legis, &c. & ī l. Labeo, ad fi. ff. de ſup. leg. ubi prior & potentior eſt mēs quàm uox.] Suntq; ſexcentæ & huiuſmodi leges. Ideoq; ſcribitur in l. non dubium. C. de legi. in legem eū committere, qui uerba legis amplexus, contra legis nititur uoluntatē. Quod depromptum eſt ex l. fraus. ff. eod. tit. vbi ita ſcribitur. quod diſtat ῥητὸν ἀπὸ διανοίας, id eſt, dictū à ſētētia, ſiue, ut eſt in antiqua veterū codicum traductione, uerbū ab intellectu) hoc diſtat fraus ab eo quod contra legem fit. Nam in l. contra fraudem, quæ illam præcedit, ita ſcriptum eſt. Contra legem facit, qui id facit, quod lex prohibet, in fraudem uerò legis facit, qui ſaluis uerbis legis ſententiam eius circumuenit. facit & text. in l. quāuis, in fin. cum dicitur, licèt edicti uerba non patiantur. ff. de in ius uocand.

48 ¶ † Suntq; etiā & in hanc ſententiam multi tex. iuris pontificij, ut in c. ſedulo. 38. diſ. ubi dicitur, quòd ſententia præponitur uerbis, ſicut animus corpori. Ex quo probatur id quod diximus in præcedēti uerſ. mentem ac ſenſum animum eſſe, uerba corpus, & iterum in ca. Marchion. j. q. j. dicitur euangelium nō in uerbis eſſe, ſed ī ſenſu, & in c. humanæ. 22. q. 5. & in c. intelligentia, & c. propterea, & c. in his, extra de uerb. ſign. & in c. ſi poſtquam de elect. lib. 6. & ubique concord. in glo. ut uidebis. Quibus adde & tex. in cle. j. uerſ. cæterum, cū ſcribitur, non uirtutem & mentem, ſed nudū uerborum inſectans corticem, ſenſumq; confundens &c. Nam, ut tradit Bal. in c. mandatum, poſt prin. extrà de reſcrip. ſemper recurrendum eſt ad intentionem diſponentis, quia lingua cedit cordi, & ſub iugo mentis uerba conſtituit, tanquam ſub ſuo proprio, originali & digniori. De quo etiam multa per Archid. in c. is autē 22. q. 2. & Ang. conſ. 389. totum dictū ſtatutū, col. 2. Pan. conſi. 75. primò eſt uidendū, col. 3. lib. j. Maria. conſil. 35. circa prædictā, col. 3. Soz. eius filium. conſi. 58. uiſis priuilegiis, col. 2. uerſi. his tamen non ob. lib. j. & cōſi. 102. in præſenti, col. 3. eo. lib. j. Barb. conſi. 10. ſapienter ſcribitur, col. 5. lib. 2. & conſi. 58. illud afferam, col. 5. li. 3. Georg. Nata. in rep. c. quāuis, col. pe. uerſi. quarto eodem modo de pact. lib. 6. Hippo. Marſil. in d. l. ſed ſciendum. col. j. & ſeq. ff. de par ri. & in l. ſi quis uiduā, col. 4. uerſi. quinimo mens ſtatuentis. ff. de quæſtio & conſi. 85. poſt redditum, col. j. uer. & primò dico, li. 2. quos tu uidebis, ne quæ ſemel iā collecta ſunt iterum colligā. Et ante hos p gloſ.

in d.c.ſi poſtquam,in verbo, mente de elect.li.6.quæ ex eo tex. colligit conſtitutionẽ etiã pœnalem exten di ad caſum ex mente ipſius, licèt nõn ex verbis in ea comprehenſum nec tunc dici extenſionem fieri, de quo ibi multa p Pet.Anc.Imo.Do.
49 ¶ † Quibus oĩbus adde qđ Quintilianus ſenior, quem & in diuerſa parte citauimus, ſcribit decla. 317. In oĩbus legibus ſolã ſpectare opor tet ſcribentis volũtatem. Verba.n. ambigua,& in plures intellectus du cta ſunt,ſcribendarum legum cauſa voluntas fuit. Ergo id vnum ſpecta re conuenit, propter quod ſcriptæ ſunt. De qua re etiam multa Quintilianus Iunior lib. oratoriarũ inſti tutionum 7. capite item ſeptimo,& Tullius,quem & nos in alia ſententia etiam eodem loco citauimus,vi delicet lib.2.de inuentione. Inter quę hæc ſunt. Non omnia ſcriptis, ſed quædã q̃ perſpicua ſunt, tacitis exceptionibus caueri legẽ ĩ ſenten tiis,nõ in verbis cõſiſtere, iudicẽq; eum legi obtemperare,qui ſẽtẽtiã eius,non qui ſcripturã ſequatur: in dignum eſſe eodem affici ſupplicio eum qui propter aliquod ſcelus & audaciam cõtra legem fecerit,& eũ qui honeſta aut neceſſaria de cauſa non ab ſententia, ſed à literis legis receſſerit. Et in oratione pro Aul. Cecinna. An cũ voluntas,inquit, & conſilium & ſententia interdicti in telligatur,imprudentiã(alii imprudentiam legunt,& melius meo iudi cio)ſummã aut ſtultitiam ſingularẽ putabimus in verborũ errore verſa ri,rem & cauſam & vtilitatẽ cõem non relinquere ſolũ, ſed etiã prodẽ re? An hoc dubiũ eſt,quin neq; verborũ tãta copia ſit,nõ mõ in noſtra lingua,quæ dicit eſſe inops, ſed ne in alia quidem ulla, res vt omnes ſuis certis ac propriis uocabulis no minẽtur? neq; verò quicquã opus ſit uerbis,cũ ea res cuius cauſa uerba quæſita ſint, intelligatur ∴ Quæ lex,quod ſenatuſconſultũ,quod ma giſtratus edictum, quod fœdus aut pactio,quod(vt ad priuatas res redeã) teſtamẽtũ, quę iudicia,aut ſtipulationes, aut pacti & cõuẽti formula nõ infirmari aut cõuelli põt, ſi ad verba rẽ flectere uelimus, con ſilium aũt eorum qui ſcripſerũt, & rationem & auctoritatem relinqua mus? Sermo hercule & familiaris & quotidianus non cohærebit, ſi uerba inter nos aucupabimur. deniq; imperium domeſticum nullum erit ſi ſeruulis hoc noſtris cõceſſerimus vt ad uerba nobis obediant,non ad id quod ex verbis intelligi poſsit, obtemperẽt. Exemplis nunc uti ui delicet mihi neceſſe eſt harum rerum omniũ? Non occurrit vnicuiq; veſtrum aliud alij in omni genere exemplum, quod teſtimonio ſit,nõ ex verbis aptũ pendere ius,ſed uerba ſeruire hoĩum cõſiliis & authoritatib⁹? Ornatè & copioſè L.Craſſus homo lõgè eloquẽtiſſimus, pau lò antè q̃ nos in forum uenimus,iu dicio centumuirali hanc ſententiã defendit.& facile, cum contra eum prudẽtiſſimus homo. Q.Mutius diceret,probauit omnibus. M.Curiũ, qui hæres inſtitutus eſſet, ita mortuo poſthumo filio, cum filius non modo non mortuus, ſed ne natus quidem eſſet,hęredem eſſe oportere. Quid? verbis ſatis hoc cautum erat? minimè: quę igitur ualuit? uo luntas, quæ ſi tacitis verbis nobis intelligi poſſet,verbis omnino non uteremur,quia nõ poteſt, uerba rẽ perta ſunt, non quæ impedirẽt, ſed quæ indicarẽt uoluntatẽ. Et ſubdit quibuſdam interiectis, ſecundum Craſſum aduerſus Q. Mutiũ fuiſſe iudicatũ. Nec enim Craſſũ ita cauſam egiſſe,ut contra iuriſconſultos diceret,ſed ut hoc doceret,illud qđ

Scæuola defendebat,non eſſe iuris,
& in eã rem nõ ſolú rationes adfer
ret, ſed etiam Q.Mutio ſocero ſuo
multiſq; peritiſſimis hoĩbus autho
ribus uteretur. Hæc ille,qui & alia
multa ĩ ea oratione ſcribit,vt oñdat
mentẽ ac ſnĩam legũ eſſe verbis &
ſcripto anteponendã. [Qua etiã in
ſnĩa fuit Ariſtot.dũ ſcribit,li.j.rhe-
tor.ad Theodect. æquum eſſe nõ le
gem,ſed ſcriptorẽ legis, ac non uer
ba,ſed ſententiam ſpectare.]

50 ¶ † Porrò illa contentio (neq;.n.
hoc omittere potuimus,) Craſſi ac
Scæuolæ,& ab eodẽ Tullio memo-
rata fuit lib.primo de oratore, ite-
rumq; in ſecundo, & in Topicis in
loco à ſimilitudine, atq; etiã in Bru
to[de claris oratoribus, nõ ſemel.]
& a Fabio libro 7.oratoriarum in-
ſtitutionum.c.item 7.& à recentio
ribus quo que legum interpretibus
tractata fuit, qui & ipſi crebriori
calculo in ſententiã Craſſi pedibus
ierunt.Nam ſi poſthumus,inquiũt,
inſtitutus hæres fuerit, ac eidem, ſi
poſtea moriatur, Titius ſubſtitutus
nec poſthumus natus ſit, erit tamẽ
locus, ut ſic mentẽ uerbis præfera-
mus, ſubſtitutioni. Ita enim uoluit
Guil. Cug.in l.precibus,in materia
uulgaris ſubſt.C.de ĩpu.& ali.ſubſt.
Ray.Forl.in tract. ſubſt.in materia
uulgaris.Bal.in eo .tract.ẽt in mate
ria uulgaris,col.8.uer.quæro facta
eſt pupillaris,ubi & id dicit uoluiſ-
ſe Fran.Piſa.Bar.in l.j.col.7.uer.ul
terius quæro quid ſi ſubſtitutio.ff.
de uulg.& dup.ſubſt.& ibi ẽt Alex.
& Iaſ.ille col.13.uerſ.nec obſtat d.
l.quòd ſi filius,hic col.4.verſ.ſextò
adde ubi id dicit no. & iterum col.
15.uerſ.ultimò quærit Bar.[& ipſe
quoq; Bar.conſ.48. Gallus fallopi.
colũ.2. uerſi. præterea pro dictis.]
Idẽq; tenet Albe.qui ita dicit uidiſ-
ſe ſe obſeruari in quæſtione facti,in
repe.rub.eiuſdem tit.col.31.& ſeq.
Bal.in l.cum quidam quæ eſt ulti.
col.2.verſi.quæro quidã credens,&
ibi etiam[Io.Fab.ad fin.&] Corne.
col.4.uerſ. quintò fallit.C.de inſti.
& ſubſt. Idẽ Bal.[conſ.39. teſtator
habens,col.2.verſ.ſecundum eſt, li.
j.&] ſubobſcurè conſi. 126.ad intel
ligentiam, ad fi.lib.j.Pet.Iac.in tit.
de uulg.& pupil.ſubſt.qñ expirent,
ſub rub.ſecunda ſumma ex prædi-
ctis,col.3.uerſ.item eſt notandum.
Ange.in l.lex Cornelia, in fi.ff. de
uulg.& pupil.ſub.Raph.Fulg.cõſi.
49.ex facto proponitur, ubi hoc ne
gat procedere in uxore ſubſtituta,
propter ſpeciales quaſdam ac priua
tas in eũ caſum rationes, & iterum
conſi.90. in q̃ſtione Ioãnis,in prin.
Imo.in l.ab exhæredati,quæ eſt an-
tepe.§.ult.ff.de leg.j.per illum tex.
quẽ & ad hoc pleriq; oẽs citãt, & ſi
militer tex.in l.uentri, iuncta glo.
ff.de uent. inſpic. & in l.ſi nemo.§.
ult.ff.de teſta.tutel.& ẽ caſus à con
trario, in d.l.ult.C.de inſt. & ſubſt.
& idẽ quoq; tenet[Alex.conſ.188.
uiſo proceſſu agitato,col.2.uer.con
deſcẽdo ad ſecundum, lib.2.Calca.
conſi.102.pro parte,col.ult. & cõſ.
ſeq.cõtra & Ant.Roſellus inter con
ſil.illius conſi.104.oĩpotẽtis.] Frã.
Are. ĩ l.ſi mater.§.ſi fili9,col.3.ver.
ſi aũt ſubſti.ff.de uulg.& pupil.ſub.
& in l.quãdiu inſtitutus,col.ul.ver.
aduerte tñ.ff.de acqui.hær.Cor.cõ.
276.viſo ſupraſcrip. the.col.5. ver.
& propterea,li.3. Frã. Cur.ſeni.cõ.
52.in ult.dubio.[Sõz.in l.j.col.10.
verſi.circa ſecundum.ff. de uulga.
& pupil.ſub. Carol.Rui. in repe.l.
Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de li-
be.& poſt.& conſi.176. uiſo teſta-
mento, col.6.nu.4.lib.2.] & Steph.
Bertr.conſi.174.nemini dubium,in
2.dubio,lib.3.& Iaſ.conſi.148. no-
bilis & generoſus, in primo dubio,
lib.2.

lib.2.& conſil.203.uanotus, col.4. uerſi.tertiò facit,eod.lib.2.& conſ. 220.teſtator fecit,col.2.verſ.& pro iſta.eo.lib. 2. & cõſ.66. nobilis miles,col.4.uer.quartò principaliter, lib.3.& Lancel.Poli.in tract.ſubſtitu. in materia uulgaris, in 7. q. princi.in multis locis. Phili. Deci. conſi.227.in caſu ad me tranſmiſſo col.4.uerſi. tertiò principaliter. & multis ſeq. [& conſi.238. proponitur quòd nobilis,col.2.verſi.& hoc confirmatur.]& Aud. Alciat.in lib. 3.de uerb. ſig.in 2.q.3. axiomatis, quem miror hoc in loco non meminiſſe antiquæ illius controuerſiæ, cum ſit antiquitatis ſcientiſſimus. [Et id videtur probare tex. modò ſolerter inſpiciatur,in l.j.§.cõpetit & iterum l.2.in prin.ff.ſi muli.uen. no.] Idq; tenent propè omnes indiſtinctè & ſimpliciter præter Bar.& paucos quoſdam qui in hoc diſtinguunt,ut apud eos uidere licet. Et facit qđ in ſimili tradũt Bar. Ang. Imo. & communiter alii recentiores in d.l.quamdiu inſtitutus.ff.de acqui.hære.& Saly.in l.ſi teſtamento,col.3.verſi. ſed tunc quæro ſuppoſito.C.de ipu. & ali.ſubſt. & Iaſ. conſi.152. præſens dubium uidetur formari,in j.dub.lib.j.& cõſ.287.caſum iſtum, col.j.li.2.Et qđ ſcribit in l. ſi extraneus.ff.de cõdi.cau.da.

51 ¶ † Quanquam non defuerunt qui Mutium illum ſecuti diuerſum cenſuerunt,uidelicet Oldr.conſil.177. teſtator in ſuo ultimo teſtamento. & Io. Andr.in addi. Specu.titu. de teſta.in additione incip. huic quæſtioni,verſi.occurrit etiam caſus.& Ange.ſibi contrarius conſi.93.uiſis & inſpectis, in 3.eodemque ult.dubio.& Pet.Anch.conſi.356.ex ſerie teſtamẽti, per tot.& Pau. Caſt.cõſ. 219.viſis & conſideratis, col.j.li.j. & expreſſius conſil.394.uidendum eſt utrum fides,col.2.uerſi.ſecundò nunc uidendum,eo.lib.j.vbi tamen in ſeq.uerſi.id tẽperat,niſi appoſita fuerit clauſula codicillaris, vt ibi per eũ.[& cõſil.97. ne impropriis eo.lib.2.] Roma.in d.l.quandiu inſtitutus.ff.de acqui.hær.& Alexan. conſi. omniũ primo perſpectis uerbis, col.5. uerſi. quarto probatur. lib.j.[& Corn. conſ.28.alias, in litera E.lib.j.]Sozi. in l.j.col. 12.in 3. limitatione,& iterum col.ſeq.in 8. limitatione in duobus locis.ff. de vulg. & pupil. ſubſti.[& Fely.in c. tranſlato, col.pe.uer. ſed prædicta, de conſti.& Caro.Rui.ſibi contrarius,conſi.175. poſtquã, col. 4.nu. 5.lib.2.]Verum prior ut cõmunior eſt,ita verior. De quo etiam uide Corne.conſi.149.licet in hac,lib.3. & Sozin.conſi.52.dominus, &c. vt veram,&c.col.2.verſi.3. & colũ.ſequen.uerſi.quintò, & col.ulti. vſq; ad fin.lib.j.& cõſil.259. uiſis & conſideratis, per tot.lib.2. & ibi Fran. Pepi.in ſubſcripti. & eundem Sozin.conſil. 77. uiſis teſtamento ſpectabilis,ꝑ totum [& Phil.Dec.conſil.227. col.j. verſi.& quia iſta conditio,iũctis his quæ ſcribit in fin.] & ante hos Signo. conſi. 107.quidã noĩe Maragonus, col. 5.uerſi.nunc uenio ad tertiam, cum multis ſeq.

52 ¶ † Sed non ſolum in eo caſu, ſed & alias ſemper in ſubſtitutionibus & teſtamentis mẽs & uoluntas potius quàm uerba inſpicienda eſt, vt probatur in l. hæredes mei. §. cum ita.ff.ad Trebellia. ubi ita ſcribitur, neptis prima quidem facie propter conditionis uerba admittĩ non uidebatur; ſed cũ in fideicommiſ.uolũtatem ſpectari conueniat. &c. [& in l.cum filiofami. §. ulti. ff. de legat.j. ubi ita ſcribitur uoluntas ergo facit, ne in teſtamento ſcriptum ualeat.] & in l.pen. ibi.

ſola uoluntas ſeruatur in fideicommiſſis. ff.de leg.j. & in l.cum pater.§.donationis,ibi, uoluntatis intentio.ff.de lega.2. & in l.fideicommiſſa.§.itẽ ſi quis.ff.de lega.3. ubi ſcribitur in fideicõmiſſis pręcipuè ſpectandam ſeruãdáq; teſtatoris uolũtatem. [& in l.Pãphillo, in prin. eo.tit.ubi dicitur non uideri quidẽ quantum ad uerba teſtatoris pertinet, fideicõmiſſum Pamphili vt reſtitueret,ſed cum ſentẽtiam defuncti,&c.] & in l. quiſquis,eo.tit. ubi dicitur uolũtatẽ defuncti maximè in fideicõmiſſis ualere. & in l.quiſquis mihi.ff.de uerb.ſig.ubi ita ſcribitur.Mihi Labeo uidetur uerborũ figuram ſequi. Proculus mentẽ teſtantis. Reſpondi,non dubito quin Labeonis ſententia uera non ſit. [Per quam dicit Bal.conſi.108.domina Ioanna,col.3.ver. ſed in contrarium,lib.3.ꝙ non debemus meram figurã uerborũ ſequi ſed mentem, †quòd & idem dicit per illum ipſum tex.conſ.121.à capite,col.5. verſ.ſed hic aduertendum,eo.lib.3. ubi ſubiungit mentẽ magis conſtare ratione quã uerbis, ꝑ l.iuriſgentium.§. pactorum.ff.de pactis. †Et probatur item] in l.ex facto proponebatur.§.rerum.ff. de hære. inſti. ibi,& facit quidem totum uolũtas defuncti, & in l.in conditionibus primum.ff.de conditio.& demonſt. vbi ſcribitur in coditionibus primum locum obtinet uoluntas defuncti, eaq; regit cõditiones. † Ex qua dicit Bal.in c.cum in ueſtri,in prin.extr.de elec.quòd uoluntas facit formam & conditionem,& in l. pater Seuerinam, in prin.ff.eo. ubi in conditionibus teſtatorum uoluntatem potius quàm uerba ſpectari oportet,& in l.emptor.§.ancilla,in fi.cum dicitur,filiam defenſio tuebitur uoluntatis.ff.de rei.uend, & in l.ſi quis ita.§. conditio. ff.de adi. leg. ubi ita ſcribitur, ſed melius eſt ſenſum magis quàm uerba amplecti † & in l.ſi. peculium.§.ſi ſeruus. ff.de pecu.leg. ubi ſcribitur, uerba ſecundum uoluntatem teſtatoris exaudienda ſunt,& in l.ſi quis filiũ. C.de li.præte.ubi cum manifeſtiſſimus ſenſus eſt teſtatoris, uerborũ interpretatio nuſquam tm̃ ualet ut melior ſenſu exiſtat,& in l.cũ uirũ, C.de fideicõ.ubi fidæicõmiſsis uoluntas magis quàm uerba plęrunq; intuenda eſt.†& in l.cum quæſtio, in fi.prin. C.de leg.ubi ueſtigia uoluntatis teſtatoris ſequenda ſunt,& iterum in fi.illius.l.ita ſcribitur. In omnibus etenim teſtatoris uoluntatem,quæ legitima eſt, dominari cenſemus.† Et in l.cum antiquitas. C.de uſuf.ubi ante fi.ita ſcribitur, uoluntati teſtatoris per omnia obediendum eſt. & in l.quidã. C.de neceſſ.ſer.hęr.inſt, ubi & ita ſcribitur, quia ſemper ueſtigia uoluntatis ſequimur teſtatorum. † Ex eaq; pulchrè dicit Bal. ꝙ lex pedetentim uadit poſt mentem teſtatoris,ſicut uenator poſt leporem, quem ad hoc omnes quotidie allegant.& in §.noſtra autem, Inſtit.de legat. ubi ita ſcribitur,& non uerbis, ſed uoluntatibus eorum fauentes. cum aliis multis ac prope infinitis iuribus. † Et hoc ubiq; à noſtris doc. inculcatur,ut per Bal.in l. quoniã indignum.C.de teſta.ubi ex ea.l.no.nõ eſſe curandum de uerborum qualitate, dummodo conſtet de mente teſtatoris. & in l.precibus, col.10. ver.ſequamur igitur. C.de impu.& ali.ſubſt.& in l.ult.col.2.C. de impu.& ali.ſubſt. ubi dicit † quòd ex coniecturata mente defuncti recedetur à ui & natura conuentionis uerbalis.† Ange.cõſi.2. certum eſt, col.pe. & conſi.169. ſuper puncto

ſupraſcripto,

ſupraſcripto,col.j.ubi dicit mētem & rationem teſtatoris eſſe conſiderandam,etiam ſi ſit contra uerba ipſius, quod dictū pro not. reaſſumit Iaſ.in l.iuriſgentium.§.prætor ait: col.pē.ff.de pac. Sed & adde Raph. Fulg.cōſi.92.Antonius,col.2.Pau. Caſt.in l. proponebatur. per illum text.ff.de leg.2.& conſil. 123. uiſo teſtamento,circa medi.lib.j.& Cępol.cauſa,ciui.conſil.49. circa primum dubium.col.2.uerſ. & eſt ratio.& Corn.conſ.7.nudis & incompoſitis,col.2.ver. & ideo attēta,lib. j.& cōſi.275.in præſenti,col.2.uer. licèt autē,lib.4.& Sozi. qui multa allegat conſi.j. Franciſcus, col.3. ver.& puto, lib.4. & conſi.26. cum ſuper, ferme p tot.eo.li.4. & Barb. conſ.6. vbi Chriſtus,col.3.lib.3. & Guid.Pap.conſi.135.cōſilium pro nobili,col.3.† & Sozi.in d.l.in conditionibus, in.j.no.ff.de cōdi. & demonſt. ubi ex hoc dicit fieri ut diſiunctiua in coniunctiuā reſoluatur & uerbū directū in obliquum, & è diuerſo,quod fortius eſt,obliquum in directū,nempe ut mentem ac uolūtatem teſtatoris ſeruemus, ut de primo eſt tex.in l.Lucius.ff.de hęr. inſtit.& in l.generaliter, in prin.C. de inſt.& ſub. De ſecundo,in l.Sceuola.ff.ad Treb. De tertio,in l.tractabatur.ff.de mil.teſt. Et ut ad cæteros pergam. Iaſ.in d.l.ſi quis filium.C.de lib.præ. & in l. ſi pater, col.ult.ff.de uulg.& pub.ſub.ubi & hinc dicit prodiiſſe quę ſtatuuntur in l.cum auus.ff.de condi.& demō. & in l.cum acutiſſimi.C.de fideic. in quibus mens etiam tantum coniecturata præfertur uerbis, quę quidem iura magnam habent (quod iā ſuprà ſæpius diximus)cum l.noſtra familiaritatem: & Fran. Cur. ſeni. conſi.64. antiquiſsima, tum col.3. verſi.in quo paſſu,tum col.9.uerſi. mēs enim prædominatur. & Cur. iun.cōſ.43.Ser Iacobus, col.antep. ver.attende ergo.Iaſ.conſi.132.Salomon,col.pen.lib.j. & conſi. 140. ſpectabilis,col.6. ver.in primis,lib. 2.& conſi.141. Chriſtophorus.col. 7.ver.tertio pro eadē,lib.2.& conſ. ſeq.venerabilis,col.2.eo.li.2.& cōſ. 228.teſtator tres filios,col.2. verſi. quartò facit,eo.li.2. & conſi.66.nobilis miles,poſt prin. & iterum col. 2.lib.3.& conſi.143.ſpectabilis,col. 3.ver.ſed pręmiſſis,lib.4. & conſi. 154.teſtator habens, col.5.ver.tertiò principaliter, eo.lib.4. & Phi. Dec.conſi.15.an appellatione,col. 2.ver.ad cuius rei. & conſ.23.cuius ſuperſcriptio incipit,an & quando, col.j.& conſ.182. in caſu occurrenti,col.2.ver. quibus tamen non obſtantibus.& conſi.186.quoniam ex facto,col.2.uer.ſed tamen prædictis & conſi.227.in caſu ad me trāſmiſſo,col.3.& conſi.399.concluſionē, col.3.& conſi.25.in caſu propoſito col.pe.ver. ſed tamen prædictis, & Fort.Gra.in rep.l.Gallus.§.& quid ſi tantum, col.48.ver.aduerte.ff.de lib. & poſt.& doct.ubiq;.† Quibus concinens Plinius Iunior iuris nō imperitus, lib.4. epiſtolarum ad Sabinum, maluit cum magno ſuo incommodo ſeruire uoluntati cuiuſpiam teſtatricis quæ illum cum Sabino ipſo reliquerat hæredem, quā mera uerba teſtamenti cum ſuo cōtra commodo ſectari,ſuaſitq; Sabino,vt idem faceret, confidens illū, vt inquit,ſuæ acceſſurum ſententiæ cum religioſiſſimè ſoleret cuſtodire defunctorum uoluntatem, quāuis hæredibus intellexiſſe, pro iure eſt.

53 ¶ † Aut certè mentem & uoluntatem teſtatoris eſſe uerbis iungendam,ſi non uoluntatem ipſam uerbis pręferamus,apertè probat ex l. ſi ancil-

ſi ancillas, in fin.ff.de leg.j. ubi ita ſcribitur,& nec uerbis,nec uolunta ti defuncti accõmodata hæc ſenten tia eſt. & l.ab oĩbus,in fi.prin.eo ti. Cuius hæc uerba ſunt. Cũ & ſignificatio uerborũ non repugnet huic ſententiæ,& uolũtas teſtatoris con gruat.& l.Mcnia.ff.de man.teſt.ibi neq; cõtextum uerborũ totius ſcripturæ teſtamenti; neq; mentem teſtatoris eam eſſe. Quæ iura ad hoc admodũ cõmendat Iaſ.in d.l.ſi an cillas, quam legit cũ l.ſi ancilla.ff. de leg.j.Et poſtremum etiam commendat & dicit egregiũ, idẽ Iaſ.in d.l.ſi quis ſtipulatus ſit Stichum,in 3.no.ff. de uerb.obl. Cui adde & alium not.tex.in l.talem.§.j.in fi.ff. de hær.inſt.cum dicitur, non enim hũc caſum teſtatorẽ uoluiſſe excludere palã eſt,neq; uerba oĩno repugnant. & in l.miles.§.quidam.ff.de adul. cum dicitur, opinionẽ quidẽ tuã & verba legis & ſententia adiuuant, & in l.vlt.ff.qui pet. tut. ibi, nec verbis nec ſententia cõſtitutionis in pœnã incidit [& in l. impuberem.§.ul.ff.ad leg.Cor. de fal.cum dicitur,neq; uerbis ſenatuſconſulti neq; ſententia continetur. & in l. non ſolum uerba,quæ eſt.3.in prin C.de adul.& in l.diui.ff.de iur.pat. ibi,magis uiſum eſt nepotem neq; uerbis neq; ſẽtẽtia excludi] Quã quã ex iis multi de legibus loquantur.Sed nihil in ea re intereſt.[Aut etiam ſi quis pertinaciter cõtendat mentẽ oĩno præferendam, certe id procedere debeat, modò ea mẽs ex verbis concipi poſſit,non aliàs Bal. in rep.l. & ſi poſt tres,col.5. verſic. ſed quid ſi tacitam diem.ff.ſi quis cau.& dicemus pleniùs infrà in hac eadem gloſ.nume.70.vt interim omittam,uti ibi uidere poteris.]

54 ¶ †Et quoniam ſuprà ex Tullio diximus id quoq; obtinere in oĩbus & publicis & priuatis diſpoſitionibus,certè etiã conſtat id procedere & in ſtatutis, quæ alias ſtricte ſunt interpretãda & propriè,vt tñ in his ſententiã ſcripto anteponamus, id eſt mentem & rationẽ ſtatuentium verbis ſtatutorũ.Id quod uoluerũt Cy.& Bal.in l.j.ff.ſi cer.pe.Bar.in l. cõtra legẽ.ff.de legi. ubi dicit ꝙ licet offendere uerba.ſtatuti, vt mẽs ſeruetur, & in l.oẽs populi, in 6.q. prin.ver. iuxta præmiſſã quæro.ff. de iuſt. & iur. vbi dicit † ꝙ uerba ſtatuti impropriantur,vt mentẽ ſequamur,Ange.conſi. 69. Martinus Io.de Floren.col.pe. & conſi.119. ſtatuto Tudertinæ ciuitatis,col.ul. & cõſ.147.uiſothemate,circa med. & conſi.170.idẽ ſtatuimus, col.j.& Pe.An.in rep.c.j.col.16.ext.de cõſti.Ant.in c. nouit,ext.de iud.Pau. Ca.cõſ.148.viſo & examinato,col. j.lib.j.& con. 320.qđ in cauſa,col. 2.eo.li.j.Soz.con.108.ſuppoſito ſtatuto,col.3.uer.14. cõfirmatᷓ, li.3.& con.127.rectè & iuſtè,col.3.uer.ſecũda cõcluſio,lib.4.& doct.ubiq; in ſuis conſ. dũ ſtatuta interpretanť.

55 ¶ † Sed & in reſcriptis, quę & ipſa ſunt ſtricti iuris.c.ſignificãte. & ibi glo.& c. Rodolph.& c. ſignificauit ext.de reſcr.& c.P.& G. ext.de off. deleg.Hoc quoq, ꝓcedit ex ſententia gl.in c.ſi ꝓpter tua, in uerb.intentionis, per tex.ibi, de reſcr.li.6. quã ad hoc cõmendat & dicit not. Iaſ.in d.l.iuriſgẽ.§. prætor ait, col. pe.ff.de pact. Sed & eſt alia glo,ĩ c. mandatũ, ẽt per tex.ibi,extr.eo.de reſcr.Et alia quoq; in c.dilecti filij, in uerbo,nec fuit intẽtionis, eo.ti. & in c.expoſita,in uerbo, intentionis,per illũ tex.ext.de arbi. & in c. cum dilecti,in uerbo,intẽtio, per il lum tex.ext.de dona. Itẽ & alia in c.paratus,in uerbo ſi uerba.23.q.j. Quin etiam Bal.in c.2.col.ult.uerſ

item

item ꝙ potius,ext.de reſc.loquens in caſu illius.c.in quo duo quædam copulatiuè fuerant poſita in reſcripto,quod inibi inſeritur, aſſerit potius eſſe inſpiciendã mentẽ, quã copulam uerborum.† Et idem Bal.in c. conquærente, col.2. ver. quæritur glo.ext.de reſtit.ſpo. dicit poſt Inno.mẽtẽ reſcribẽtis præualere uerbis reſcripti, arg.d.l.quiſquis mihi. ff.de uerb.ſig.† Et idẽ quoq; Bal.in l.ex facto,ĩ.4.no.ff.de uul.& pup. aſſerit ex eo.tex. ſemper ad mentẽ reſcribẽtis eſſe recurrendũ. Quod & tradit Barb.qui alios citat, conſ. 4.ſcribitur primo regũ, col.7.lib.j. & cõſi.23.ſcripſit propheta,col.10. eo.lib.j.& conſ.43.præclarè ſcribitur,col.16.eo.li.& conſi.13. ſapienter ſcripſit,col.ult.li.2.& alibi ſæpe & Soz.d.cõſ.26.li.4.qui ad hoc etiã alleg.c.expoſita, ext.de arb.& alia quædã iura. & ante hos Inno'. in c. cũ eccleſiaſticæ, ext.de excep. ubi Fel.& Dec.in fi. afferunt multas alias cõcor.& idẽ Fel.ĩ c.cãm q̃, col. 8.ver.ſecũda declaratio.extr.de reſcrip.& ipſe Soz.ĩ l.nõ oĩs, col. j.ff. ſi cer.pet.[atque etiam ipſe Deci. conſil.409.uiſo cõſilio,col.2.] Quibus adde tex. ꝑter eos quos ſuprà ex aliis adduximus, in c.ad aures, ibi,cũ non ſit intẽtionis noſtræ, &. quod ibi no.Bal.circa med.ext. de reſcr.& in c.ſuper eo, & ibi gl.in uer. intentionis, extr. de offi.dele. & in c.ult.añ fi.ext.de dila. cum dicitur, noſtræ intẽtionis nõ fuerat, & in c. licèt, ibi, quia cũ intẽtionis noſtræ non fuit,& ibi etiã gl.in uer.nec eſſe debuit,ext.de offi. ord.& in c.dudum eccleſia,ad fi.ubi in duobus locis eadem uerba adſcribunt,ext.de elec.& ĩ c.dilecto,& ibi gl.in uer.intẽtionis,ext. de uerb.ſigni.& ĩ c.cũ cauſam, & ibi ẽt glo.in eo.uer. ext. de præben.& in c.ult.eo.tit.& in c. propoſuit, ibi,intẽtionis noſtræ nõ fuit,ext.de cõceſ.præben.& in.c.cũ in illis,in ſimilibus ꝓpè uerbis, & ibi,etiã glo.de preben.lib.6.& in c. indemnitatibus.§.ult.ibi.intentionis noſtræ nequaquam extitit, de elect.lib.6.

56 ¶ † Et idem de priuilegiis probat tex.in c.ex multiplici, & ibi etiam gl.ext.de deci. & iterũ in c.dilecti. & ibi itẽ gloſ.eo.tit. & alia gloſ.in d.c.mandatũ, extr. de reſcrip.† Et idem de excommunicatione tradit Pan.in c.preterea,col.pen. extr. de appel.dum dicit ꝙ ſentẽtia excommunicationis magis regulat̃ à mente proferẽtis, quã à cõceptione uerborum.De quo tamẽ uide quæ dicam infra in uerbo,reuertatur, nu. 257.limita ſecundo, & ſeq.† Sed & de iuramento, ut in eo mentẽ ac intentionem iurantis inſpiciamus,eſt tex.in c.ad noſtram, le 3.ibi,habẽs in mẽte extr.de iureiu. [& gl. in c. ueniẽs,in uer. præſciuiſſet, eo.tit.] † Et ne tu putes hoc intẽtionis uocabulum,quo in hoc uer. tam ſæpe uſi ſumus,in hoc ſignificatu malè accipi,uide Pliniũ, qui ita quoque accipit epiſtola.li.j.29. His tu, rogo,intentionem ſcribentis accõmodes. Et Papinianum iuriſconſultorum elegantiſſimũ, in l.cum pater. §.donationis.ff.de leg.2. Non enim ait,quæri oportet, cũ quo de ſupremis quis loquatur,ſed in quem uoluntatis intẽtio dirigatur [& rurſum in l.cùm unus, in prin.ff.de ali.leg. cum dicit intentionẽ quidem defuncti prima facie refragari.

57 ¶ † Similiter & in teſtimoniis,ſiue teſtium dictis, ac depoſitionibus mentem & effectus uerbis ipſis eſſe preferendum, ſatis conſtat ex eo quod ſcribit Bald. omnium' iuris interpretum & copioſiſsimus,& ſubtiliſſimus, in cap. cum eccleſia

Sutrina,col.2.verſi.quintò not.ext. de cauſ.poſ.& proprie.Id ſcilicet ꝙ teſtes vacillantes preſumuntur periuri,ſi vacillant verbis & mente,non etiam ſi verbis tantum, per l.teſtamentum.C.de teſta.quæ tamen l.mihi non admodum huc facere uidetur.Sed is ingenio eſt adeò ſubtili, quod iam diximus,ac veloci,vt non nunquam illum per aera ferri videas,nec tamen intelligas quò curſum ſuum dirigat. Quanquam in hoc nihil eſt,cur non ei acce damus. Et illum etiam in hoc nuncupatim ſequitur Franc.Cur.ſenior in tract. teſtium in 46.concluſione.

58 ¶†Idem quoque obtinere in pactis & contractibus (quod iam ex Tullio diximus) probat etiam text. in l.vlt.C.quæ res pign.obl. poſ.ubi ſcribitur,iuſtum eſſe voluntates cõtrahentium, magis quàm verborum conceptionem inſpicere, & ibi not. Bal.in l.ita ſtipulatus.§.item ſi quis ita ſtipulatur,ibi, ex ſententia contrahentium.ff.de verb. obl.& in l.ſi in uenditione, in fin.ff.com. prædi. Ex quò glo.ibi in ver.veritus ſit,nota,inquit,cauſam verborum,& mentem contrahentium inſpiciendam, non tantum verborum ſignificationem quam glo.no.& commendant Bal.& Paul. Caſt.ibi.†Et text.in l. promittendo,in prin.ff.de iur. dot. vbi dicitur, magis res quàm verba intuenda ſunt.& in l.j.in fin.C. vt actio.ab hær.vbi ita ſcribitur,ne propter nimiam ſubtilitatem verborum latitudo voluntatis contrahentium impediatur. & in l.in conuentionibus.ff.de verb.ſigni.vbi in conuentionibus contrahentium voluntatē magis quàm verba ſpectari placuit. & in l.ſed Celſus.§.ſi fundus.ff. de contra.emp.vbi ſcribitur, in emptis enim & venditis potiùs id quod actum eſt, quàm id quod dictum eſt ſequendum eſt. Ex quo etiam not. gl.ſenſum magis quàm verba ſpectari.& in l.fiſtulas,in prin. eo. tit.ubi, ſcribitur, reſpondi apparere id actū eſſe, licèt ſcriptura non contineretur.& alij infiniti tex.in eam ſententiam.Quam & vbique ſecuti ſunt noſtrates legum doct.& in cæteris glo. in l.blanditus.C.de fideiuſ.Bal. in l. quamuis,col.j.ver.item no. mentē. C.de fideicom.& in l.etiam, per illum tex.in j.no.C.de iur.dot.& in l. ſub prætextu ſpecierum, col. pen. ver.iuxta præmiſſa.C.de tranſ.& in rub.extr.de pact.col.2.ver.nota cauſam.& conſ. 107.ꝙ iſta donatio,col. 2.libr.2.[& conſi.195.laudare uos, col.pe.eo.lib.2.]& conſi.417.in facto proponitur,col.2.lib.5.vbi dicit ꝙ ſtatur intentioni contrahentium, quicquid verba ſoneut.& conſ.486. ſuper eo primo puncto,eo.lib.5. ubi dicit†quod ſicut voluntas teſtatoris in omnibus dominatur ex ſuo teſtamento dependentibus,ita & voluntas contrahentium in dependentibus ex contractu.Ang.d.conſi.2. certum eſt,col.pen.Ant.in c.nouit, extr.de iudi. Imo. in l.ult.ff.de hære. inſtit.Panor.in c.paſtoralis,in fi.ext. de deci.Pau.Caſt. conſi.148. uiſo & examinato,col.j.lib.j.& conſi. 190. nouiter reuocatur,col.2.verſi.certū eſt enim.li.2.& conſi.367.filius iſte, eo.lib.2.& Io.Ana.conſi.58.viſis inſtrumentis,in prin.Ale.in l.ſi tibi pecuniam,in 3.not.& ibi Iaſ.latè poſt prin.ff.ſi cert.pet. & conſi. 34. viſo inſtrumento, col.j.ver. quibus non obſtantibus,lib.2.& conſi.125.attentis verbis inueſtituræ, in fi.libr. 5.& conſ.82.quoniam abundè,col.j.li.6. & Corn.conſi.40.uiſo proceſſu, col. 4.lib.4.Soz.conſi.44.in præſenti cõſultatione,col.3.verſi.præterea,hæc concluſio,lib.j.& conſi.46.eo.lib.j. repetitio conſi.213.cum in præſenti,

ti,col.vlt.ver.confirmatur non ſolum,lib.2.Iaſ.conſ.84.verba conuẽtionis,col.2.ver.moueor in primis, libr.3.Philip.Deci. in l.cum quid, col.5.ff.ſi cer.pet.& in l.ſemper in ſtipulationibus, in prin.ff.de regu. iur. & conſi.26.cuius ſuperſcriptio incipit,debitor creditoris, col.vlti. ver.& profectò.& conſi.63. ſubſtitutio facta, col.pe.verſi. vlterius hoc idem & conſi.183.in controuerſia, col.ult.& conſi.ſeq.an valeat pactu, col.3.& conſil.190.circa primum, col.2.ver.ſed tamen prędictis, & cõ. 374.in caſu propoſito, col.j.verſi.& pro fundamento,& latiſſimè Steph. Bertr. conſi.j.Chriſti &c.viſo conſultationis themate, col.2.libr.2.& conſi.159.cuius eſt ſimile initium, in j.dubio,in fi.li.2.& conſi.286. viſo caſu prædicto, col.j.eo.libr.2.Io. Neuiz. inter conſi. feudalia. Alber. Bru.conſi.12.comederunt,col.5.Anto.Rube.conſi.149.in contractu matrimonij,col.3.ver.præmiſſis tamẽ, & conſi.151.viſo contractu, col.2. ver.præmiſſis & ſimilibus. [†Sed & idem in ſententijs iudicum, vt ſcilicet mens iudicantium ſit ſequenda, magna authoritate voluit Bal.in l. imperator, per illum text.ff.de poſtul.Quod tamen intelligẽdum eſt, ſi verba conuenire poſſunt, per ea quæ diximus ſuprà nume.12.ſed & hoc,& quæ dicam infrà nume.70.ut interim.]

59 ¶† Deniq; id etiam in mandatis obtinet,per l.ult.in fi.ff.mand. Ex qua dicit Bal.in rub.ext.de offi. deleg. ꝙ verba mandati recipiunt interpretationem.& eſt etiam bonus tex.in c. eam te,& quod ibi tradit Bal.col.2. uer.ſed contra hoc oppo. & iterum col.ul.ver. item opponitur mandatum, ext.de reſcrip.& in c.ad hæc, extr.de poſtu.præla.& ibi etiã Bal. col.2.ver.ibi mandauerimus, qui & ad hoc allegat.l.ſi hominem ff.manda.† & ipſe Bal.in c.vlt. col.2. extr. de offi.deleg. dicit in mandatis magis attendi finalem cauſam formæ, quã verba pręciſa,per tex.ibi, quod dicit no.† & in rub.ext.de procura. in prin.dicit eſſe magis attendendã vtilitatem mandati, quàm formam: per d.l.ſi hominem.† & in c.j.col.4. verſi. quero pone, ext.de lite non conte. vbi dicit ꝙ licèt procuratori oſtendere verba mandati, ut mentẽ non offendat, per d.l.ſi hominem, quam dicit ſing.† Et facit tex.in l.ſi quis mihi bona.§.ſed ſi mandauit, [ibi,ſi ex parte.]ff.de acquir. hære. ubi habens mandatum ad unum, poteſt & aliud facere,in quo maior eſt ratio,nec deterior fit conditio mandantis, Quem tex. ad hoc nõt.Bald, [Fran.Aret. & Alex. qui eum §.legunt cum §.ſi coram,& alij] recentiores ibi: & Pau.conſi.4.circa primum dubium,col.2.lib.j. [& Alex, in l.ſi quis impuberem, col.2.verſi. ſed & illud.C.de iure deli be. ubi ex eo tex. dicit ſatis eſſe,ut mandatum in pinguiori forma impleatur, & Iaſ.qui idem dicit in l.qui quartam, col.j.ff.de leg.j.] Et text.in l.iam tamen.§.in hac ſtipulatione,ibi,quaſi iuxta mandatum, etſi non mandatũ fuerit.ff.de iudi.ſol.& in c.in cauſis, & ibi glo.in ver.poſtulatio, extr.de elect.& glo.in c.cùm olim abbas, in ver.protinus, ext.de offic.deleg. & glo.in c.nullus,in ver.ciuitatis,uer. itẽ quid ſi data eſt, lxj.diſt.& in c.j. licèt ergo,in ver.præcipiſſet. 8.q.j. & in c.innocens, in ver.clementior. 22.q.4.& Iaſ.qui multa allegat.conſi.202.magnificus Barb. col.pe.uer. non ob.dum tertiò,lib.2.vbi ex hoc in pulchro caſu conſuluit.Quod magis mirum eſt propter ea quæ ſcribit Aulus Gellius li.noctium atticarum.j.cap.13.de mandato ad uiuum

(ut

(vt ſic dixerim) obſeruando, nec in rem etiam vtiliorem commutando. Cui continens diuus Ambroſius in lib. de Paradiſo. c.12. tradit nihil vel cautionis gratia iungere nos debere mandato. Si quid enim addas, vel detrahas, præuaricatio videtur eſſe mandati. Pura enim & ſimplex mandati forma ſeruanda. Hec illo. Nos autem dicimus fines mandati diligenter eſſe cuſtodiendos. l. diligēter. ff. mandati. † & formam mandati exacta diligentia eſſe obſeruandam. c. cùm dilecta, in fin. extr. de reſcrip. nec ab ea eſſe recedendum, ſiue res ipſas reſpiciat, ſiue perſonas, ſiue locum, ſiue tempus, vt dicit Bal. in l. ſ. §. igitur ff. de excer. act. per tex. ibi, & in l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de verb. obl. Siue ēt reſpiciat qualitatem mandati c. cùm veniſſent, ext. de eo qui mit. in poſ. vbi Bal. col. 2. no. † quòd non ſolum ſeruādum eſt mādatum, ſed & qualitas illius, & allegat etiā c. Piſanis, ext. de reſti. ſpoli. † Ex quo etiam not. Panor. col. 13. verſi. nota geſta corruere. ꝙ nō ſolū corruūt geſta ex defectu formæ mādati, quando expreſsè fit contra ipſam formam mandati, ſed etiam quādo fit citra aut præter formam, & allegat etiam tex. cum glo. in c. ſi cui, de elect. lib. 6. & c. prudentiam, extr. de offi. dele. [ubi & hoc quoque uoluit Io. And. in uer. citra.] Quanquam illum tex. in d. c. Piſanis, ad hoc dicit ſing. Bal. in c. j. ſtatim poſt prin. ext. de re iudi. [& ibi latè Fely. col. 2. & idem Fel. ēt latè in c. cū dilecta, col. 11. ver. amplia primò, ext. de reſcri.] Sed & de eo quod dictum eſt præter formam, vide [ipſum Bal. conſi. 318. ponitur ꝙ electio, col. 3. ver. præterea, vbi traditur, li. 3. vbi etiam dicit per illum tex. in d. c. ſi cui, † paria eſſe aliquid fieri contra, vel præter formam. &] gl. Hoſti. & Panor. in c. cauſam, ext. de re iudi. Tu autē ad illos tex. adde & aliū bonū tex. in l. illud. §. ſed ſi ita. & ibi Bart. ff. quod cuiuſque vniuer. Hæcq; etiam procedūt, vt non liceat recedere à forma, etiā ſi mandatori expediat. l. ſi quis pro eo. ff. manda. Sed & ſi is ad cuius fauorem mandatum eſt, velit, resque adferat minus præiudicij. c. cui de non ſacerdotali. §. ſimiliter, & §. ult. de præben. lib. 6. vbi & eius ea redditur ratio, quia mandati fines diligenter ſeruari oportet. Ideo ad alios caſus quàm ad expreſſos non extenditur. Et ad hoc quod dictū eſt de minori præiudicio, facit ēt tex. ī l. ſi pupillorum. §. ſi prætor. ff. de reb. eo. [ubi & idē probatur ī ſentētia.] & c. vlt. extr. de verb. ſig. [& quòd voluit gl. in cle. j. in vēr. intra menſem, uer. ſed quæritur de conceſ. præ. & ibi Ino. col. 4. ver. iuxta prædicta.] † Ex quo plerique dicunt in mandatis, non eſſe locum argumento de minori ad maius, nec ē diuerſo. de quo per Philip. Deci. in l. non debet cui quod plus eſt, in 5. fallen. ff. de reg. iur. & in c. in eo quod plus ſit. in 6. fal. eo. tit. [& Soz. in l. j. §. ſi ſtipulanti, col. 2. ver. tertiò limita, poſt alios ibi. ff. de verb. oblig.] † Ex quo tradit Bal. in l. non abſtulit, ad fi. C. de nouat. mādati verba verè & propriè eſſe intelligenda. † Nam & mandatū ex ſuapte natura reſtringi debet. c. cùm in illis §. cum aūt, de præben. lib. 6. Et tamen vides in eo quoque mentē verbis præferi. Ex quibus ſatis arbitrior ex noſtris legibus ac legum interpretibus eſſe confirmatū quod ſcribit Tullius, in omnibus diſpoſitionibus & publicis & priuatis ſcriptū ſententiæ & menti cedere, vt iam ſatis ac propè ſuperfluenter reſpōſum videatur iis quæ in priori op. diximus de vi & robore verborū [uide Bal. in l. ſi quis mihi bona. §.

ſed

ſed quid ſi.ante fin.& in §.coram.in
princ.ff.de acquirend.hæredit.
60 ¶†Horũ aũt multæ rationes reddi
poſſunt quas ex Steph.Phede.in ſuo
eleganti libro de legum interpreta-
tione,par.j.in priu.& hic haud gra-
uatè adſcribere ducimus.Prima, po
tior eſt finis quàm ea quæ ſunt ad fi
nem,natura autẽ conceſſit verba ad
ſignificandam mentemnon mentem
ad verba exponenda.l.Labeo.ff.de
ſupel.leg.& c.ſecundò requiris, ex-
tra de app.Secũda,ea quę per ſe ſub
ſiſtũt,potiora ſunt quàm ea quæ ab
alio dependent.At verba à mente de
pendent,non mẽs à verbis l.in cõdi-
tionibus. ff.de condi.& demonſtr.&
c.intelligentia,ext.de verb.ſignific.
Tertia,quòd perfectũ eſt alteri præ-
ſtat:At mẽs perfectior eſt,quia mul-
ta ſunt quæ magis intelligi quã ver
bis edici poſſunt l.ratum ff.de. ſolu-
tio.&l.quò.n.tutor.§.Iulianus.ff.rẽ
rat.habe. & quia plura ſunt negotia
quã vocabula l.natura,de præſcrip.
uerb.Quarta,quæ certa ſunt,ea ſunt
potiora,quàm incerta & obſcura.At
mens certior eſt quã verba;quia nec
falli nec fingi poteſt, verba autem
poſſunt l.fraus ff.de legib.& l.non
dubium C.eodem.Quinta,ea quæ ſi
ne alio eſſe poſſunt, potiora ſunt iis
quæ ſine alio eſſe non poſſunt. At
mẽs ſine verbis eſſe poteſt l.nutu.ff.
delega.3.nõ.uerba ſine mẽte.l.2.ff.
de reb.dub.vbi enim mẽtem abeſſe
credimus,verba pro nihilo habẽtur
l.nõ ſolùm ff.de act.& obli.& c.tua
nos,extra de ſponſa.Sexta,quæ ſunt
ſimilia melioribus, potiora ſunt iis
quæ ſunt ſimilia deteriorib9. At mẽs
animę ſimilis eſt: verba autẽ corpo-
ri.c. ſedulo.38.diſtinctio. de quo &
nos ſuprà diximus.Vnde illud oracu
lum Pauli,litera occidit,ſpiritus viui
ficat. Hæc prope Phæderic.]
61 ¶†Igitur vt repetamus quod lon-
go tam diuerticulo quàm adminicu
lo reliquimus, aut non verum eſt
quod dictum eſt in illa priori opi.
legem exorbitantem non eſſe tra-
hendam ad alium caſum ex eadem
ratione ſiue mente,aut ſi verum eſt,
ut plerique contendunt: tamen non
procedit in conſtitutione fauora-
bili, ſi credimus gloſ.in l. ſi con-
ſtante, in ver.mariti, in prin. & ibi
Bartol. in 9. q. pri.par.ff. ſolu. mat.
vbi Alex. qui id probat, colum.4.
adducit multos concordantes text.
& gloſ.vt ſimiliter facit in l.ſi ex
toto, in prin.ff.de leg.j.& in l.ſi à
primo.ff. de libe. & poſt. & Fran.
Arc.in l.moribus, colum.7. verſicu.
& quod in materia.ff.de vul.& pu-
pil.vt vbiq; videre in promptu eſt.
Nec enim in re ab omnibus conceſ-
ſa diutius immorari ſtatuimus. Quin
etiam videmus conſtitutionem cor
rectoriam, quæ plus reſtringenda
eſt, extendi, cùm eſt fauorabilis,
ex eadem ratione, per l. illud, cum
gloſ. C.de ſacroſanct. eccle. de quo
etiam plenè per eundem Bartol. in
d. l. ſi conſtante, vbi ſuprà, & ibi
etiam Alexan. colum.4. verſi. item
quantum.
62 ¶†Nec id tantum procedit, vt lex
exorbitans trahatur ad alium caſum
ſed,etiam ad aliam perſonam. Nam
& de extenſione perſonarum loqui-
tur d.l.illud,cum gl.& etiam l.vlti.
iuncta gl.in verbo captiuorum C.de
ſacr.eccl.& plenè declarat Imo.l.ſi
verò.§.de uiro, in 3.prin.art.ff. ſol.
mat.& Frã.Arc.ĩ d.l.moribus,ubi ſu
prà.& in l.Gallus,in prin.col.4.ff.de
libe.& poſt.& ante hos Ang.in d.l.
Gallus.§.& quid ſi tantùm, col.2.
per l.Titius §. Lucius ff.de libe. &
poſth. & l.vlti.C. de poſthu. hære.
inſti. & nouiſſimè Iaſ. conſil. 154.
teſtator habens, colum. 5. verſic.
confirmatur optimè,lib.4.

63 ¶†Hæc

63 ¶†Hæc autem l. eſt fauorabilis, ſicuti atteſtatur Corne. conſil. 11. in præſenti conſultatione, col. pe. ver. nec obſt. lib. 3. & Fran. Aret. in l. Titius, col. 4. ff. de lib. & poſth. qui ob id dicit facilè eam extendendam eſſe, vt & poſt eum aſſerit Soz. conſi. 93. teſtamentum præmiſſum, col. 4. ver. tertio modo, & iterum 7. ver. & ſic tollitur illud, lib. 4. & in l. cùm auus, col. 56. ver. octauò quæritur. ff. de condi. & dem. Sicuti & ipſa l. cùm auus, à qua, & hæc, vt ſæpe diximus, prodijt, eſt quoq; fauorabilis, & latè interpretanda, vt apertè probat l. cùm accutiſſimi, ibi, nos huiuſmodi ſenſum mirati, pleniſſimum ei; donamus euentum, C. de fideicom.

64 ¶†Nec deniq; obſtat, vt ad cęteras rationes alterius ſententiæ veniamus, quòd maior eſt ratio reuocandæ donationis factæ liberto ob natiuitatem liberorum, quàm extraneo: Nam ratio principalis ac præcipua l. noſtræ eſt illa uerisimilitudo præferendi filios alijs, quæ æquè obtignet in donatione facta extraneis, atque in ea quæ facta eſt libertis. Ideò & ad extraneum trahitur, etiam ſi maior eſſet ratio in liberto qui expreſſus eſt in lege, vt in ſimili uidemus & l. j. C. de his qui ante aper. tab. ubi diſpoſitio illius l. loquentis in ſucceſſione teſtati, trahitur ad caſum inteſtati, vt dicunt glo. & doct. ibi: licèt in caſu teſtati ſit maior ac ualidior ratio, quàm in cauſa inteſtati, quanuis ea l. ſit exorbitans, vt & ex ea not. Corne. conſi. 197. non alienam, col. 8. ver. & quod ab identitate, lib. 3. Et eſt etiam bonus text. in l. j. §. j. iuncto. §. ex his, ff. de verb. obl. vbi lex qua ſtatuitur, eum qui hominem promiſit, non liberari ſoluendo partem, trahitur ob paritatẽ rationis ad hęredes promiſſoris, quãuis fortior ſit ratio in ipſo promiſſore quàm in hæredibus: vt qui aliàs tenentur tantùm pro portionibus hæreditarijs, cùm promiſſor inſolidum teneatur. Id quod ſubtiliter, vt ſemper aliàs, expendit Soz. ibi, & poſt eum Alcia. in lib. 1. de verbo. ſigni. col. 3. & iterum in l. nominis. §. uerbum ex legibus, in ver. ſententia. ff. eo. lib. Idq; præſertim obtinet in fauorabilibus, vt dicit idem Alciat. li. 2. eiuſdem operis, col. 10. per c. vl. ext. de ſimo.

65 ¶†Quanquam negari poteſt fortiorem maioremve rationem eſſe, vt reuocari debeat donatio facta liberto, quã ſi facta ſit extraneo, imò nec parem quidem, cùm veriſimiliter maior ſit patronorum affectio atque amicitia in libertos, quàm in extraneos, illisq; quàm iſtis magis conſultum eſſe velimus, vt qui velu ti in ære noſtro ſunt, quibus & nos & liberi in certa parte ſuccedimus, ut patet per totũ ti. ff. de bon. libert. & Inſt. de ſucceſ. libert. [& omnino quidem illis inteſtatis, ſi ſui deſint. l. inteſtato. ff. de ſuis & legit. hęred.] Hinc legimus & libertos imperatorum ad tantum diuitiarum & honorum faſtigium à patronis euectos, vt cæteros omnes facilè poſt imperatores ipſos ſuperarent. Cuius rei exempla nobis plurima ſuppeditarunt Suetonius, & Tacitus. Plinius autem lib. 33. c. 10. tradit tres Claudij libertos, Pallantem, Calliſtum, & Narciſſum, opulentiores Craſſo fuiſſe Quiritum poſt Syllam ditiſſimo. Et de ipſius Narciſſi diuitijs eſt illud Iuuenalis ſaty. 14. ad fi.

Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna.
Sufficiunt animo, nec diuitiæ Narciſſi,
Indulſit Cæſar cui Clodius omnia.

Ex quibus non obſcurè Iuuenalis anteponit, aut certè æquat Narciſſi diuitias

diuitias domini largitione partas, Crœſi ac Perſarum regum opibus, qui cæteras ſuperaſſe creduntur. Sed & de Pallantis ipſius diuitijs, potentia, & honoribus videre licet apud Plinium Iuniorem li. 7. epiſtolarum ad Montanum, & rurſum libr. 8. ad eundem. De quo eſt & illud eiuſdem Iuuenalis Saty. j.

Ego poßideo plus
Pallante & Licinis.

De horum quoq; & aliorum libertorum Claudij potētia & opibus multa Suetonius ipſe in Clodio. c. 28. & Tacitus li. 12. & Sextus Aurelius Victor. & inter cæteros memorant omnes Felicem, quem dicūt Iudæę prouinciæ fuiſſe præpoſitum, addit Suetonius, trium reginarum maritum. Cuius etiam, vt de hoc obiter dicam, meminerunt Acta Apoſtolorum. c. 23. vbi ſcribitur Paulum ad Felicem Præſidem Iudææ fuiſſe perductum. Et fortè etiam cùm Iuuenalis quo loco nuperrime citauimus, Liciniorum mentionem facit, intelligit de Licinio Auguſti liberto, quem, cæterosq; tradit Suetonius in ipſo Auguſto. c. 67. in honore & uſu maximo habuiſſe. Ex quo illud conſequens eſt, non tam facilè concedēdam eſſe reuocationem donationis factę liberto, quàm prorſus extraneo, tum ob amicitiam, per ea quæ dicemus inferiùs, cum tractabimus de donatione facta amico: tum quia non tam graue præiudicium infertur filijs ex ea donatione facta liberto, cui & donans, & liberi ſunt ex certa parte ſucceſſuri, per ea etiam quæ dicemus infra, dum etiam diſſeremus de donatione facta inter uirum & vxorem. Ex quo ſequitur quòd ſi nihilominus hæc donatio facta liberto reuocatur, maiori ratione ea quoque reuocanda eſt, quæ fit extraneo.

66 HAEC Sunt† quæ pro poſteriori ſententia faciunt. Quibus tamen facile eſt reſpondere. Nam primùm d. l. cum auus, & ſimiles loquuntur in teſtamentis & vltimis voluntatibus, quæ facilius mutantur & reuocantur, quàm actus inter uiuos, ut dicit Bar. loquens in caſu legis noſtræ, licèt ad aliud propoſitum, in auth. ex cauſa, col. 4. & ibi quoq; Ang. & Pau. Caſt. C. de libe. præte. & idē Bart. in l. j. in 6. q. ff. de iur. cod. & in l. filio præterito. ff. de iniuſt. teſta. & in l. tale pactum. §. vl. ff. de pact. & in repe. l. j. in ij. q. v. q. priu. C. de ſacro. eccle. & conſi. 210. omne illud, in duobus locis. & conſi. 235. Lapus fecit teſtamentum, & alibi ſæpe. & Bal. in l. ſi totas C. de inoffi. donat. & conſi. 424. præſuppoſito quòd dictus teſtator, libr. 4. & Cardi. Flo. conſil. 20. cùm in teſtamentis, in primo dubio. † Et id quidem optimo iurè, cùm potentius ſit pactum, quàm teſtamentum l. j. ff. de pact. & l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. j. & l. ſi quis ī pricipio teſtamēti. ff. de leg. 3.

67 ¶† D. autē l. ſi totas. C. de inof. donat. loquitur in donatione omnium bonorum, vt ſatis indicat illud verbum, totas, & proinde ēt inofficioſa: ideoq; ponitur ſub ti. de inof. donat. nec tn ea totum reuocat, vt lex noſtra facit, ſed tantùm aduſq; legitimam. Igitur nihil huc ad noſtram, l. pertinet. D. auten. c. vlt. 16. q. 4. ſimpliciter etiam loquitur in donatione omnium bonorum, & de iure poli, non fori, ut ibi nuncupatim dicitur, quaſi aliud ſit de iure fori. Idcirco ille tex. ab iſta parte ſtat.

68 ¶† Nec ulteriùs procedit l. noſtra, vt cōſideret aut alterius tātū, aut vtriuſq; volūtatē, niſi in ſuo caſu, videlicet in donatione facta liberto. neq; n. de alia loquitur. Ex quo datur reſponſio tribus illis rationibus, quas

ſuper tacita vnius aut utriuſq; uolũ tate ſuprà adduximus n.43.inci pię. nec obſtat ꝙ uolũtas. Quãquã etiã & illud dici poteſt ad ſecundã rationẽ, qua diximus donationẽ vnius tã tũ donatoris uolũtate & cõſenſu niti, id falſum eſſe qñ donatio non niſi utriuſq; & donantis & donatarij cõſenſu perficitur, vt patet ex l. abſenti, & ibi no. ff. de donat. & glo. in l. illud, in ver. alia cauſa, ĩ fin. & ibi Bar. ẽt in fi. C. de ſacro. eccle. & gl. in l. j. C. de donat. cau. mort. & Old. conſi. 149. ſuper j. quæſt. in fi. & Pe. Iac. ti. de condi. ex leg. quæ pro re dona. cõ pe. col. j. ubi ẽt dicit nõ ſufficere præſentiã ac taciturnitatẽ donatarij. & Bar. in l. j. paulò ante fi. ff. de acqui. hæred. & in l. quod ſeruus. ff. de ſtip. ſeruo. & Bal. in l. mater, col. vl. verſi. itẽ quæritur. C. de rei vendi. & in l. ſi totas. C. de inoffi. dona. vbi loquitur nũcupatim in caſu l. noſtræ. & Ioan. Fab in §. legatũ, in fi. Inſti. de lega. & Raph. Fulg. con. 93. ad id de quo, col. j. & Pau. Ca. conſi. 339. dico non obſtante, col. 2. li. j. & con. 164. ĩ præſenti cauſa quæ uocatur, col. 7. uerſi. item non ob. quòd gratia, lib. 2. & latè conſi. 145. uiſis his quæ narrantur, col. 3. verſi. ſecundò uidendum eſt, eod. lib. 2. & latè Ro. conſi. 295. donatio patris. & Franc. Aret. conſi. l. 17. conſideratis, colum. 4. verſic. ſed ex ſecundò capite, col. 6. ver. ex nouo etiam capite. & eſt tex. omniũ optimus in l. in omnibus rebus. ff. de actio. & obligatio. & ĩ l. ſi quis. C. de donat. & in l. ſi ego. ff. ſi cert. peta. & Sozin. in l. j. in fin. prin. ff. ſi ex noxa. cau. aga. Quod etiam intelligit Tullius, cùm ita ſcribit in Topicis. Quo in genere etiã Mancini cauſa defendi poteſt, poſt liminio rediſſe. deditũ nõ eſſe, quoniã non ſit receptus. Nam neque deditionem neque donationem ſine acceptione intelligi poſſe. [de qua re etiam mentio facta eſt, in l. vlti. ff. de legatio.] Ideoque Signo. conſil. 110. teſtator in teſtamento, colum. 3. verſi. præterea remiſſio, tradit remiſſionẽ quæ habet vim donationis, vt latè dicemus in glo. donatione largitus nume. [173. tamen ego contrarium, & ſequen.] cum fit in vltima voluntate, dependere ex vnius voluntate. l. in conditionibus & l. pater Seuerinam. §. conditionum. ff. de conditionib. & demonſtrationib. At eam quæ fit inter viuos, dependere ex duorum voluntate, per l. j. §. j. ff. de pactis. & alia quædam iura.

69 ¶ † Quæ autem tam copioſè diximus de mente verbis præferenda, facilè diluuntur ex iis quæ diximus in prin. huius gl. videlicet, verba, cum clara ſunt, & minimè ambigua, vti ſunt in l. noſtra, haud dubiè ſequẽda eſſe, ẽt ſi mens & ratio repugnare uidentur, quod & præter ea quæ in id citauimus, probat tex. omnium optimus & apertiſſimus in l. proſpexit. ff. qui & à quib. [& l. ſi alij, ff. de vſufruct. leg. per quam dicit Bal. conſi. 237. Titius in teſtamento, col. 2. li. j. non recedendum eſſe à rigore verborum.] Quòd ſi ſint dubia, aut poſſint ad diuerſos ſenſus trahi, tunc mens conſulenda eſt, & ſequenda, etiam ſi impropriari verba cõueniat: de quo affatim & eleganter per Bar. in l. nõ dubium, col. 2. verſi. ſecundum dubium. C. de legib. & in l. in ambiguo in pen. oppo. ff. de reb. dub. dum dicit tum demum voluntati verba ſeruire, cùm ea habent plures ſignificationes, ea enim accipienda eſt, quæ congruit voluntati. Secus ſi vnam tantum ſignificationem habent. & Bal. in l. iuriſgentium. §. pactorum, col. j. ff. de pact. & in l. cùm uirũ, col. 3. ver. deinde not. C. de fideicom. & Ang. conſi. 2. verſi. præmitto primò, col. 2.

col.2.ver. finaliter non obſtantibus & conſi.283.inaduertentia, col.vlt. Colleſt.in c.ad audientiam, extr.de deci. [Imo. conſi.c.in quæſtione,& lite quæ vertitur,col.j.ver.hanc par tem.] Pau.Caſt.con.71.ad primum breuiter,in fin.lib.2.& conſi.264.ui detur dicendum pro matre, col.2. eo.lib.2.& Franc.Are.conſi.66. uiſo puncto,& dubijs,col.2.verſi.ſed tamen & his.& Alexan. in l.ſi quis filium ,ſante fi.ibi, vltimò not.C.de lib. præter. & conſil.139. circa primum dubium,col.2.verſic.ſolum reſtat,libr.6.& Franc.Cur. ſenior conſil.43.quia inquit, colum.11. verſi. illud enim quod dici ſolet.[Iaſon. conſil.228.teſtator tres filios, col. ulti.li.2.] & omnium elegantiſſimè Alciat.lib.2.de verbo.ſig.& in l.nominis §.verbum ff.eo,ti.& omnium primam glo.in c.is autem.22.q.2.& in c.cùm dilectus, in glo. pen. & ibi quoq; Imo.& Pā.extra de conſuet.

70 ¶†Vt interim omittam id quod tā pulchrè quàm uerè ſcribit Bal.in repe.l.& ſi poſt tres col.5.ver.ſed quid ſi tantùm ff.ſi quis cau.ꝙ non minus operatur mens quàm verba.dummodo mens ipſa ex verbis cōcipi poſſit, per l.Gallus §.quidam rectè.ff.de lib.&poſt.& alia quædam iura.quod & re petit in l.etiam, in j.not.C.de iur.dot.Et quod per eundem tex.aſſerit ipſe Bal.[in].cùm aquiliana.ff. de tranſ.verba eſſe ſicut corpus, & mentem ſicut animam,vn de ait,prę ualet mens, dum tamen ex uerbis colligi poſſit,per d.§.quidam rectè. ſecus ſi ad eam mentem uerba nulla interpretatione trahi poſſint, per d. l.ſi alij.ff.de vſufruc.leg.& l.labeo §.idem Tubero.ff.de ſupel.leg.& ipſe Bal.] in c. ſecundò requiris, poſt prin.extr.de appel.id quod ſcribitur in eo.c.intentioni verba deſeruire, ita intelligi,ſi intentio per interpretationē verborum colligi pōt, aliàs ſecus ad quod etiā allegat text.quē dicit ſingu.in d.l.ſi alij.ff.de vſufru. legat.Ex qua etiā dicit idem Bal. in l.j.in fin.C.de libe.præteri.mentem eſſe præferendam verbis, niſi mens eſſet omnino cōtra verba.Cui & adde tex.in c.cùm dilecti ibi,ex tenore inſtrumenti euidenter apparet, ꝙ hæc fuit mens & intentio,&c.ext.de donat. & ſimilem tex.in c.petitio, extr.de procura.cùm diciturnos igitur ex tenore ipſius inſtrumenti liquidò cognoſcentes,quòd intentio facit,&c.& in c.ſuper,ext.de offi.de leg.vbi ita ſcribitur, intentionis igitur noſtrę fuit,ſicut ex tenore cōſtitutionis poteſt liquidò deprehendi. Quoq; tradit idem Bal.in c.ul.col.j. extr.de aucto.& uſu pal.talem pręſumi voluntatem,qualem verba declarant,per no.in l.recuſari ff.de acqui rē.hæred.& in c.porrò,extra de priuileg. [Et idem Bald.conſi.142.quidam dominus Paſinus, col.2.libr.2. tradit,non eſſe recedendum à mente, dummodo tamen colligi poſſit ex interpretatione & myſterio uerborum.]

71 ¶†Hic verò quātū ad hanc rem de qua tractamus,nihil eſt verbis noſtrę l.apertius,nihil clarius nihil lucidius. Quis enim vnquā fando audiuit ſub nomine, & appellatione patronorum,& libertorum alios prorſus extraneos intelligi? Et tamen debet ſenſus eſſe manifeſtiſſimus,vt à verborum proprietate ob eum diſcedamus, vt ſcribitur in l.ſi quis filium, quæ eſt 3.C.de liber.præteri. quā inter. præcipuas omnes citant ad defendendam mētem aduerſus uerba. [Idq; eſt quod ſcribitur in l.non aliter ff.de leg.3.non aliter recedi à ſignificatione verborum oportet, q̄ cùm manifeſtum eſt aliud ſenſiſſe teſtatorē, & vt alibi dicitur in l. ille

aut ille, eo.tit. cùm in verbis nulla eſt ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæſtio.] Et vt ſcribit Bal.in l.j.§.ſi is qui, in lectu. antiq. in fin.ff.de exerc.actio.Niſi tibi clarum ſit de mente,nunquam recedas à verbis legis vel ſtatuti.De quo ēt eſt bonus text.in l.prædia.§.liberto ff.de fund.in:l ruct.cum ſcribitur, reſpondi verbis quæ proponerentur, contineri,niſi manifeſtò cōtrariam uoluntatem cohæredes approbent. & in l.j.in fin.C. de conditio.inſer. ubi ita ſcribitur,conditionem aſcriptam fideicommiſſo defeciſſe manifeſtum eſt, niſi alia defuncti voluntas euidenter probetur. [Et facit etiam gloſ.in c.prætereà,in gloſ.vl. & in c.vlti.in verbo, moderationis, extra de verborum,ſignificatio.]

72 ¶†Et negari poteſt, quòd ratio principalis & præcipua huius noſtræ.l.ſit illa prçſumpta donantis voluntas,ad hoc vt ex ea ſola reuocetur donatio in caſu illius:cùm videamus aliàs facilius reuocari donationē factā liberto,quā extraneo,ut ſuprà diximus & probauimus. Ex quo etiam tollitur quod diximus de amicitia patronorum & libertorum, ac de horum ſucceſſione: ideo probabilius eſt,& veriſimilius, vtranque rationem ſimul & copulatiuè in hoc caſu conſiderari, videlicet mentem donantis, & quòd donatio eſt facta liberto, quæ facile reuocatur: proptereaque niſi vtraque concurrat, non eſt locus huic l.nec ea ceſſat, niſi ceſſante vtraq;, per text.no. in c. quoniam frequenter.§.porrò, iuncto.§.ſi autem,ext.vt lit.nō cōte.& ibi Pan.in loco poſteriori,in fin.qui illum tex.ad hoc reputat ſing. & in §.ſed & ſi quis,& §.ſi uerò nullius, & §.vl.ver.ex vtroq;,in auth.de inſtr.fid.& caut.& uoluit Bal.in l.gñaliter,in ij.oppo.quando loquitur de pluribus cauſis, quarum quælibet per ſe influit.C.de epiſ.& cleri.cum ſi.quæ videre poteris in illis noſtris commentarijs. tit.9.verſi. 27.in 20. limitatione. [Neque à ratione alienum exiſtimare debes (id enim in tranſcurſu dicere uolumus) quòd ſupra diſtinxi libertos ab extraneis, quando & id lex faciat, ſcilicet in l. exigendi.ibi,ſiue libertus,ſiue extraneus.C.de procuratorib.]

73 ¶†Quid plura? certè ſi omnes rationes obtinerent in extraneis,vt in libertis, eſſentq; omnia in omnibus eadem,aut paria:tamen non videretur propterea hæc noſtra l. loquens de libertis trahi aut extendi debere ad extraneos. Nam quando conſtitutio valde innititur æquitate, contra regulas iuris communis, cuiuſmodi hæc l.noſtra eſt, ut latè ſupra diximus, non debet trahi ad alium caſum,etiam ex eadem ratione,ſecundum Io. Andr.in c.2.ut li.pen.lib.6. quem ſequitur Panor.in c.propoſui ſti,col.pen.de prob.& Iaſ.in l.à Titio,in fin.prin.ff.de verb.obl.vbi ex hoc limitat quæ ſuprà diximus, ꝙ cum eſt eadem ratio, idem eſt ius, non per extenſionem,ſed per interpretationem, & quia id tacitè cautum videtur, ut ſcilicet iſtud non procedat in iſto caſu.[& rurſus conſil.42.prima conſideratione,colum. vlti.lib.3.]

74 ¶†Ex quibus vides lector optime, rem hanc eſſe admodum ambiguam tamen omnibus non oſcitanter perſpectis,

Nunc adeò quæ ſit dubiæ ſententia, menti,
Expediam.

Neque enim dubito, quin ſi ad merum ius reſpicias,verior ſit & probabilior ea ſententia, quæ hanc l.aſſerit in ea tantùm donatione procedere, quæ à patrono facta eſt liberto,

to,de qua nuncupatim loquitur, & ita quidem nuncupatim, vt ſi filium phraſimóque.l. conſideres, facilè intelligas de ea tantum donatione loqui velle. At alia op. humanior eſt & receptior, vt iam diximus, & aſſerünt etiam multi ex ijs qui priorem ſequuntur, & eam practica & uſus ita mordicus retentat, vt ab eius fau cibus eruere nemo queat. Ideoque ſequendam & conſulendo & indicando arbitramur, ſicuti etiam id faciēdum autumant plerique ex iis qui ſunt prioris illius ſententię, vt ſuprà diximus. Et aliàs videmus legem nuncupatim loquentem de libertis trahi & ad alios, videlicet.l. vlti.C.de crimi.epil.hære. vt ibi uidere licet ex gloſ.& Bald. Sed quod ad intellectum d.l.ſi totas,& d.c.vlt. 17. q. 4. pertinet, ſi quid amplius ſcire deſideras, vide quæ mox continenter ſubiiciam, in duab. ſeq. quæſt.

75 QVAERO igitur,†ſi pater quiſpiam donauerit filio, quem vnicum habebat,& poſtea ei naſcuntur alij, an ſit locus huic l. Certè hic eſt prorius caſus d.l.ſi totas, vbi expreſſè dicitur, quòd huiuſmodi donatio reuocatur vſque ad legitimum bonorum ſubſidium filiorum poſtea natorum. In quo certè à caſu.l. noſtræ differt, quòd hic totum reuocatur, vt lex noſtra exprimit, & dicemus poſtea latiùs,& ita eam l.ſi totas, intelligunt Bart.Ang. & alij ibi poſt Dyn.in l.j.C.eo.tit. de inoffi.dona. & idem Bar.in l.Titia Seio.§.imperator,& ibi etiam Bald.Alber. Imo. & Pau.Caſt.ff.de leg.2.& Iac.Bel.& Ang.in authen.de immen. dona.Io. And.Ant.Imo.non ſemel,& Panor. in c.vlt.de donat.Arch.in d.c.vl.17. q.4.Bal.in l.defuncto,col.j.ver.quæro an filius C.ſi infra patro.Bald.in 2.lect.Saly.& Ang.hic Pet. ferra. in tit.forma libel.quo agi. pro dona.in ver.irreuocabiliter,colum.2.Nicol. Mil. in ſuo reper. in ver. donatio, ver.pen.Corne.conſi.15.ex quo dictus Franciſcus, col.j.libr. item j.& conſil.11.in præſenti conſultatione, colum.ulti.lib.3.ubi ita dicit communiter teneri. Alex.conſi.103.circa primam dubitationem, colum.4. lib.3.Guid.Pap. conſi.24.uiſo facto, col.8.uerſi.ſi autem diceretur.Sozi. in repe.l.cùm auus,col.19.ff.de con di.& dem.& d.conſil.53.col.2.uerſi. habemus ſecundò, lib.4.& d.conſi. 93.col.5.uerſi.quinto modo reſpondetur,lib.4.& Iaſ.conſi.171.uiſo inſtrumēto dotis,col.2.uer. non obſt. etiam, & colum. ſeq. uerſi.ſed præmiſſis,lib.4.[Steph.Bertr. conſi.29. uiſis inſtrumentis,in ij.dubio,lib.4. & Carol. Rui. conſil. 124. uidetur, colum.4.num.13.lib.j.& conſil.62. ex duobus,colum.ulti. uerſi. ſecundò dicitur, libr.2.& conſil.131.in themate, colum. 8. uerſi. præterea quamuis,lib.3.] & pleriq; omnes, qui tenent l.noſtram procedere in donatione facta extraneo. Hoc enim dicunt intereſſe inter hanc l.& d.l. ſi totas,quòd hæc intelligatur de donatione facta extraneo,& propterea tota donatio reuocatur. At d.l.ſi totas, de donatione facta filio, & ideo ad legitimam tantum reuocatur.& hæc eſt communis opinio. Qui uerò tenent hanc l. intelligi tantùm in donatione facta liberto, prout ipſa loquitur, ita eam à d.l.ſi totas, diſcriminant, atque diſſeparant, ut hæc intelligatur de donatione facta liberto, & ideo in totum reuocatur, illa autem de donatione alij cuius facta, ſiue filio, ſiue extraneo, & ita totum non reuocatur, quia plus iuris eſt patrono in libertum quàm in alium.

76 ¶†Et ſicut hæc l.non procedit cū dona-

donatio facta eſt filio, ita nec,l.cum auus ff.de condi.& demon.& l.cùm acutiſſimi.C.de fideicom.& ſimiles huic l.noſtre(quod iam ſæpius diximus)cognatæ, habent locum cum ſubſtitutus eſt filius teſtatoris, ſed cùm extraneus,ſecundum Bald.in l. cùm quidam poſt prin.C.de impub.& ali.ſubſt.& eundem ſubobſcurè in l.generaliter.§.cùm autem, colum. 2,uerſi.ultimò quæro.C.de inſti.& ſub.dum dicit,reſponde,ut in l.Scæuola.ff.ad Trebel.quæ quidem l.id quod nunc dicimus,uidetur innuere,niſi ex ea.l.cùm auus,& ſimilibus ſuppleatur. Sed & idem nũcupatim uoluit Guid.Pap.conſi.27.attendentes,col.2.uerſi.nec poteſt dici, ubi ad hoc ſolum Barb. citat. & iterum conſil.165.nobilis & potens, in fin. & conſil.215.uertitur quæſtio, col. ulti.uerſi.nec obſt.quod pars & latius conſil.ſequen.latiùs extendendo.& iterum conſil.218. indubitanter.in quinto dubio.quibus duobus poſtremis locis pleroſque alios citat,quos inibi uidere poteris. & ſub obſcurè Philip.Deci.in d.l.generaliter,col.2.C.de inſti.& ſubſti. Sed tu uide Alexan. in l. hæredes mei. §. cùm ita,colum.8.uerſi.& ex prædictis.ff.ad ſenatuſcon.Trebel.& quæ dicam infra in uerbo, donatione largitus, uerſic. 294.incipien. quod ſi dicatur,ubi teneo contrarium, poſt alios multos.

77 ¶†Attende lector optime,quia nõdum quempiam legi,qui aliter teneret,quàm quod ſuprà diximus, ſcilicet donationẽ factam filio reuocari per natiuitatẽ aliorũ liberorũ, uſq; ad legitimã tantũ, præter.Fran.Rip. hic in 47.qu.qui tenet integrè reuocari pro uirilibus poſtea natorũ portionibus,quia ſi pater de alijs filijs naſcituris cogitaſſet, uerisimiliter eorũ portiones huic filio nõ donauiſſet,cùm præſumatur uelle æqualitatem ſeruare inter liberos l.illud,C. de colla.& l.ul.C.com.utri.& l.quæ ſitum.§.ſed & ipſe.ff.de fund.inſtru. præſertim ut tollat iurgia & contentiones inter eos.l.cũ oportet.§.ſin autem.C.de bon.quæ.li.Cui adde & alia multa quæ latè de hac re cõgeſſi ĩ trac.primogenituræ.in 4.q.†Subditque Ripa.quòd tenendo hanc opinionem,quæ humanior eſt, poteſt reſpõderi ad d.l.ſi totas, quòd loquitur qñ pater cogitauit de alijs filijs naſcituris quod hinc patet, quoniã collocata eſt ſub tit.de inof. donat. Ideo debet intelligi ſecundum naturam illius tit.l. imperatores ff.de in diẽ adiect. Et hoc ne prorſus abſurdum,nec omnino à ratione alienum eſſe arbitror.Nam ſi pater non cogitauit de liberis, pleniùs conſultum eſt per hanc l.noſtram, quæ totum reuocat.At ſi cogitauit,nõ eſt locus huic l.ſed remedio illius titu.ſi fuerit inofficioſa, prout erat in d.l.ſi totas, ĩ qua totas facultates ſuas donauerat.Ideo cogita:neq; enim auſim tam facilè diſcedere ab ea opinione: quę iam ueluti tranſiuit in rem iudicatam. Et uide interim quæ dicam infra in uerbo,filios non habens, in primo dubio.

78 ¶†Sed unum non omiſerim, quòd ſi ſequaris eam communem ſententiã,quam omnino ſequi,uelis, nolis neceſſe eſt.faciliu enim clauã è manu Herculis extorſeris, quàm hanc tam perſuaſam ac receptam tot ſeculis opinionem deijcere poſſis. Eam quoq; intelligas procedere, et ſi donatio facta ſit filiæ,quæ fortè ex ſtatuto non eſt ſucceſſura patri. nam nec ea reuocabitur, niſi uſque ad legitimam filiorum, poſtea natorum, licèt ea quodammodo cenſeatur extranea, ex ſententia Bartol. in l.j.§. ſciendum, per illum text. ff.de

ff.de ſuis & legiti. & in l.j. §.ſi pa-
ter.ff.de coniung. cum eman. libe.
cum ſimil. Nam in eo quod illi à pa-
tre donatum eſt,dicitur retinere iu-
ra ſuitatis , vt nuncupatim declarat
Alexan. conſil. 131. tranſmiſſum ad
me eſt conſilium,libr.j.& Iaſ.in l.ſi
emancipati C. de collat. & conſil.
171.uiſo inſtrumento dotis, colum.
7.uerſi.non obſtat etiam,libr.4.ubi
& ipſe expreſſim in caſu noſtræ.l.
id reſpondit,quod ſuprà diximus,ſci
licet donationem à patre factam fi-
liæ,quæ ex ſtatuto ab ipſius ſucceſ-
ſione repellitur,non integrè reuoca
ri ex l.noſtra , ſed tantùm ad legiti-
mam,ex d.l.ſi totas.ad quod & alia
quædã allegat,& inter cætera quod
tradit Imo.in c.vlti.colum. 3.ext.de
donat. quòd quando donatio facta
eſt à patre filio emancipato,qui non
eſt ſuus.§.ſui.Inſti.de hære.quali.&
diffe.non tamen dicitur facta extra-
neo,nec in ea habet locum l.noſtra.
79 SED QVID † ſi quis donauit
eccleſiæ aut alteri piæ cauſæ, & po-
ſtea ſuſcipit liberos,utrùm etiam ſit
locus huic.l.glo.in c.iraſcitur.13.q.
2. uidetur velle quòd ſic , dum di-
cit honeſtum eſſe , vt eccleſia natis
liberis reddat quod ſibi antè dona-
tum eſt, per d.c. ulti.17.q.4.† Nam
ſi id , honeſtum eſt , idem quoque
neceſſe eſt eccleſiæ obſeruare , per
id quod voluit gloſ. in c. hoc ius.
12.q.2. iuncta alia gloſ.in l.ſemper
in cõtractibus ff.de reg.iur.& quod
etiam , ſcribunt Hoſtien. & Ioan.
And.in c.continebatur , extr.de his
quæ fi.à præl.[Petr.Anchara.conſil.
122.ex narratis , circa medium.]
†maximè cùm eccleſia ſit cultrix
atque auctrix Iuſtitiæ,ut dicit text.
in c.j.§.j.titu.de ali. feud. quem ad
hoc elegantem dicit Bal.in c.ſi duo
bus , colum.2.ext. de appel.& om-
nis fraudis expers.c.per tuas,ext.de
donat.& quod ibi dicit Panor.in ul.
no.Et hanc opi.in noſtro caſu ſequi
uidetur Pet.à bel.perti.in d.l ſi to-
tas.C.de inoffi.dona.& Cyn.in l.j.in
ul.q.C.eo.tit.Henr.Bohe. in c.ulti.
col.j.in fin.& ibi etiã Collect.col.3.
uer.quid ſi duo.&Barb.col.pen.uer.
adde ſecundò,ext.de donat.Pet.Iac.
in ſua pract.tit.de cond.ex lege,quę
pro re dona. compe. col.ulti.& Ol-
dra.conſ.276.licèt quantum ad clau
ſtrales,col.2.uer.ad tertiam quæſtio
nem,nam ibi loquitur de donatione
facta eccleſiæ.Bar.in repe.l.j.in 2.q.
5.q.princ.C.de ſacroſan.eccle.Bald.
in authen.ſi qua mulier, col.2.in 3.
no.C.eo.ti.& conſi.215.punctus qui
dam donauit,lib.5.& apertè Maria.
Sozi.in tract. oblationum , in 15.li-
bello,uer.ult.circa ſecundũ & Barb.
conſi.55.præclarè ſcribitur , col.8.
uerſi.præterea facit faciliùs , & uer.
ſeq.lib.2.Iaſ.conſi.212.alta & ualde
profunda,col.ulti.lib.2.& con.230.
factum ſic ſe habet , col.2.uerſi.ſed
præmiſſis,eo.lib.2.& conſi.141. ui-
ſa longa,col.pen.uerſi. concluditur
ergo,lib.4.& Fort.Gratia. in lib.de
ultimo fine iuris , char.16.uerſi.his
itaque præſuppoſitis,cũ multis ſeq.
& Fab.Gioch.in repe. authen.nouiſ
ſima,in 14.q.prin.in fi.C.de inof.te
ſta.ubi etiam dicit ita ſe tenuiſſe in
repe.huius legis,in ſecundo prin.ar
ti.in ij.q.Quam tamen repet.inueni
re non potui,& credo nondum fuiſ-
ſe impreſſam cum Io.Neuiza.nuper
omnes repe. & tractat⁹ hactenus im
preſſos priuato in eam rem libello
commemorauit,in quo nullam hu-
ius mentionẽ facit.[Nec Io.Bap.Zi
lettus ĩ ſuo indice nouiſſimè edito.]
80 ¶ † Et in hãc partem facit quod in
ſimili dicant pleriq; locum eſſe l.cũ
auus.ff.de condi. & demon.quæ , ut
ſuprà diximus,ex eodem fonte ori-
tus,quo & l.noſtra etiã ſi fuerit ſub

ſtituta eccleſia. In quibus ſunt Ricar.Mal.Bal.Pau. Caſt.Io.à monte Sperello.& Corne.in l.cùm acutiſſimi.C.de fideicom.Bal.[cui Ang.ſub ſcripſit,con.326.conſidero duo,] in fin.lib.4.Raph.Co.in d.l.cùm auus, & ibi quoque. Sozi.in repe.col.18. uerſi.ſecundum correlarium, ubi & ita dicit conſuluiſſe patrem ſuum Maria.in conſi.incip.Iaco.de Camerino. & illi ſubſcripſiſſe omnes ferè ſolennes doc.Italiæ. Et ita certè reperio ipſum Maria.conſuluiſſe,conſi.24.cuius factum incipit,caſus talis eſt,quidam Iacobus.conſi. autem initium eſt,circa prædictam conſultationem, col.7.uerſi.decimooctauò, ibi,non obſtat ꝙ ſit ſubſtitutum hoſpitale. Idem quoq; tenuit Pe. An. conſi.74.contra Phi.faciunt. & Pa. Caſt.conſi.14.ſi contingat dictã dominã Leſam,col.j.li.j.& conſi. 409. caſus iſte frequenter cõtingit,col.j. & 2.li.2.ubi & in hanc partem dicit conſuluiſſe doc.Bononienſes & Peruſinos, & collegium Auinionis, & Alex.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus, le.j.col.5. in 6.fal. ff. ad Trebel. & cõ.92.ſuper eo de quo quæritur,col. 2.uer.poſſet etiam reſponderi,lib.3. & conſi.38.perſpectis his quæ in themate,col.3.in prin.lib.6.Corn.[conſi.31.placet mihi.col.2. in fi.li.j.&] conſil.276.uiſo ſupradicto themate. col.2.uerſi.nec curandum,& iterum col.5.uerſic.& iuuantur præmiſſa, libr.3.& conſil.226. quanquam prima facie,colum.ult.uerſi.per quam rationem.[Bapt.Cacia.in l.generaliter.§.cùm autem.C.de inſtit.& ſubſtit.] Barb.in d.c.ult.col.pen. ubi ſuprà, ext.de dona.& in repe.c. Raynaldus,col.23.&multis ſeq.de teſta. & conſi.13.clementiſſimi Dei, col. 7.uer.& adduco illud quod uoluit, lib.j.& conſi.35.clementiſſimi Dei, col.j.eo.li.j.& d.conſi.55, præclarè ſcribitur,col.7.verſi.& adduco,lib. 2.& conſi.38.difficile eſt, col.3.lib. quoq; tertio,& cõſi.46.cuius eſt ſimile initium, col.3.eo.lib.3. & conſi.81.illud referã, col.j.eo.lib.3. & Aluiſius Tentor inter cõſi. Lauren. Calca.conſi.47.incip. Chriſti nomine repetito,col.3.Sozin.in l.2. col.pe.ver.poſtremo.ff.de vulga.& pu. & cõ.191.licèt difficultates,col.pe. ver.tertiò ex eo q̃a iſta donatio, li. 2.& con.227. ꝑſens cõſultatio, col. ul.eo.li.2.& cõ.26. cũ ſup col.ul.li. 4.Fely.ĩ c.ꝑſentia col.j.ext.de ꝓb. Lud.Bo.in addi.cõ.Io.Ana. con.68 caſus de quo agit̃,col.2.verſi.nec dicatur etiã. D.Bened.ĩ rep.c.Raynutius,in ver.ſi abſq; liberis moreretur,nu.23.& ſeq. de teſt. [Car.Rui. conſi.106.viſo, col.3.nu.4.lib.2.& cõſi.182.in facto,col.4.uerſ.ſecundò reſpondetur, eo.lib.2.& conſil. 131.in thema.col.8.nu.8.ver.prętereа quãuis, lib.3.] Iaſ.d.conſi.212. alta & ualde profunda.col.2.verſi. & in iſtis terminis, lib.2.& conſil. 39.Io.Vayrolus col.6.uerſi. prædicta ueriora. li.3.Philip. Deci.ĩ l.fœminæ chart.14.in primis,ver. & ex iſta.ff.de reg.iur.& in l.ꝑcibus,col. 6.verſi.ſed tamẽ in contrariũ.C.de impub.& ali.ſubſt. & conſi.391.in caſu propoſito,col.vlt.& cõſi.416. in teſtamẽto,col.j.& hoc quoq; ſentit nõ obſcurè Bar.in l.filio ꝑterito col.4.uer. ꝑterea hoc ꝑſuadet æquitas.ff.de iniu. teſta.dũ loquẽs de lega. factis eccle.allegat.d.l.cũ auus.

81 ¶ † Facit ſimiliter,quòd cum poſthumus ignorãter præteritus eſt in teſtamento patris, legata non conſeruantur ex auth.ex cauſa.C.de li. præter.ſecũdum op.Bar. & multorum ibi, quos poſtea nuncupatim citabimus,quoniã ſi pater, inquiũt, cogitaſſet de poſthumo, uerſimiliter non legaſſet. Certè id etiam obtinet

tinet in legato facto eccleſiæ, aut al teri piæ cauſæ, ut uoluit Bar. in d. l. filio præterito, quo loco proximè citauimus, & ibi quoq; Bal. & apertius idem Bar. in repe. d. l. j. in 2. q. 5. q. prin. & ibi quoq; Bal. etiã in repe. col. antepe. verſi. ſuper quarto quæſito. & ibi item Alexã. in addi. Bar. col. pen. C. de ſacroſ. eccleſ. & idem Bar. in d. authen. ex cauſa, & ibi quoque Bal. & Ang. & ipſe Bar. conſil. 24. Cecus cõdidit teſtamentum, uerſi. tertio, uſq; ad fi. conſi. & Bal. in l. j. col. pen. ver. vlteriùs quę ritur. C. de inof. dona. & conſ. 184. quidam dominus Rambaldus, li. 3. Pet. Anch. in c. ſi pater, col. 3. in 7. not. de teſta. lib. 6. & Card. Floren. conſi. 20. cum in teſtamentis, in primo dubio. & Corn. conſi. 158. pro deciſione, col. 10. uerſi. item tertio fallit, lib. 2. Barb. d. conſi. 55. præclarè ſcribitur, col. 8. uerſi. & adduco quod uoluit, lib. 2. Soz. in repe. d. l. moribus, col. pe. verſi. confirmatur hoc idem. ff. de uulg. & pupil.

82 Verum ſunt † & multi uerendæ auctoritatis, qui contra negant hãc l. habere locum in donatione facta eccleſiæ, ita ſcilicet, ut integra donatio reuocetur natiuitate liberorum, ſecundum hanc. l. ſed tantum vſq; ad legitimam portionem. & ita uoluit glo. in d. c. vlt. & ibi & Arch. 17. q. 4. ita intelligentes tex. ibi. Sequitur Bar. ſibi præter morem contrarius, ĩ l. Titia. Seio. §. imperator, col. 2. uerſi. quero dixi quòd donatio & iterum col. ult. uer. quæro. l. ſi unquam loquitur, & ibi etiã Raph. Co. ff. de leg. 2. Bal. ſibi item, ſed ex more contrarius. Ang. qui ita dicit fuiſſe determinatum Bononiæ, Saly. Paul. Caſt. & Alex. in addi. Bar. in d. l. j. C. de inof. don. Imo nõ ſemel & Pano. in c. ult. de donat. Ro. in repe. auth. ſimiliter, in 8. priuilegio

piæ cauſæ inter cõtractus. C. ad leg. falc. vbi facit illã gl. ſing. Cor. con. 11. in pſenti cõſultatione, col. ul. li. 3. & cõſi. 30. ĩ hac cõſultatione, col. 2. li. 4. Barb. ĩ repe. d. l. cũ acutiſſimi, col. 37. uerſ. reſtat nunc examinare. C. de fideic. Calca. conſi. 13. pro parte negatiua, col. 3. uer. quinto ſi donantur. Iaſ. in d. auth. ſi qua mulier, col. j. C. de ſacro. eccleſ. & in l. generaliter. §. cũ aũt, col. j. C. de inſt. & ſubſt. Fely. in d. c. in præſentia, col. 22. verſi. quartò quæro de probat. Corſe. in ſuis ſing. ĩ verbo, donatio, ſing. incip. licèt donatio, ubi & illã gloſ. dicit ſing. Matthæ. Afflict. in cõſt. Siciliæ ĩcip. auctoritatẽ, col. 3.

83 ¶ † Et hæc poſterior ſentẽtia hac rõne fulcitur. Nã ſi donatio facta filio non oĩno reuocatur p natiuitatem liberorũ, ſed tm̃ uſq; ad legitimã, vt diximus in præcedẽti. q. conſequẽs eſt, vt nec ſimiliter donatio facta eccleſiæ, q̃ habetur loco filij. c. in præſentia, de prob. nec videtur liberis poſtponenda, ar. l. ſancimus. C. de ſacr. eccle. cũ ſi. Imò verò anteponẽda, præterquã in legitima, ut patet ex d. authen. ſi qua mulier, & ibi Bal. Saly. & recen. eo. tit. & uoluit Bar. in l. j. col. 12. in prima. q. 5. q. prin. C. eo. & expſſius Ant. cõ. 25. ad primũ dubiũ, col. ul. Pe. Anc. conſi. 46. prima facie uidetur. Frã. Are. conſ. 12. in cauſa Nicolai. Alex. in l. pactũ quod dotali, col. 2. & ibi etiã Ant. ab Alex. & Soz. circa mediũ. C. de pact. & eũdẽ Alex. cõ. 38. uiſo themate de quo, col. 3. ver. ad cõfirmationẽ, lib. j. & conſi. 45. habito, col. ult. eo. li. j. & cõſ. 66. viſo teſtamẽto col. 3. uerſi. unde dicit, lib. 2. & Soz. cõſ. 150. Dñe labia, &c. & nos introducere, &c. col. pe. verſi. nec dirigimus. & Iaſ. in l. tale pactũ. §. ult. col. 3. uer. non ob. auctoritas. ff. de pact. & in l. licèt, col. j. C. eo. & in l.

hac cõſultiſſima.§.ſi quis autẽ, col.
2.in 4.limitatione . C . de teſta. [&
conſi.140. ſpectabilis,col.10.uerſi.
preterea poſito,lib.2.]Philip. Dec.
in d.c.in præſentia,col.32.uer.& cir
ca iſtã primã quæſtionẽ, & cõ.426.
in duobus dubiis,col.2.uerſi.uenio
ad ſecundum, [& conſil.480.in ca-
ſu qui contingit,in fin. & con.529.
Philippus,col.ult.uerſi.ſed reſpon-
deri,] & alibi latius dicemus.
84 ¶ † Quæ ratio tutior uidetur & pro
babilior,quàm quod diximus eccle
ſiam haberi loco filii,quia illud tan
tũ procedit,cũ quis ingreditur mo
naſterium,ſecũdum,[glo. & propè
oẽs in authẽ.rogati.C.ad Trebel.]
Dy.& Ang.ĩ l.ſi quis ita.§. ea lege.
ff.de uerb.obl. Cy.in.l.j.in ul.q.C.
de inof.don.& Bal.in d.auth . ſi qua
mulier.& in l.cũ acutiſsimi. C.de fi
deic.& conſi.85.quæritur utrum il
le,circa med.li.j.& d.cõ.215.li.5.&
Pet.Iac.d.tit.de cond.ex lege quæ
pro re dona.comp.ante fi.[Ang.cõ.
7.in dei nomine, ex dicto themate,
col.2.& Fran.Aret.conſ.53.diligen
ter diſcuſsis , col.3.uerſi . deſcendo
igitur ad tertiũ.]& Lau.Calca. qui
alios refert conſi.7. quia à me quæ-
ſitum eſt,col.13.uer. itẽ non eſt ue
rũ.Eſtq; eius rei ratio.nã qui ingre
ditur monaſteriũ,ſe,ſuaq; oĩa offert
deuouet,dedicat monaſterio, auth.
ingreſsi.C.de ſacroſ.eccleſ. Cepol.
cauſa.ciui. con.36.quidã habẽs feu
dum,col.2.in fi.Ideo uidetur tantũ
diligere monaſterium , imo magis
quã filiũ, nulla.n.eſt maior dilectio
nulla charitas, nulla donatio, nulla
liberalitas,quã cum donator uenit
in domũ, & cũ datũ idẽ eſt penitus
cũ dante.& cũ deniq; quis ſeipſum
donat.§.nec Moſes de cõſec.diſt.2.
& c.j.§.vna.in prin.ext.de ſum.tri.
& fid.cath.& cle.ſi dñm.§. o ſingu.
de reliq.& vene.ſan. Non mirũ igi-
tur,ſi hoc caſu monaſteriũ ſit loco
filii,non ẽt aliàs.Sed nec id quoque
ſemꝑ procedit, ut,ſ.monaſteriũ qđ
quis ingreditur,habeatur loco filii,
ut dicã latè infrà in uerbo ſuſcepe-
rit liberos.uerſi.46.inci. imò uerò
ꝙ habeatur. Imo ſunt qui nullo ca
ſu id obtinere aſſerũt.ut dicã in ea-
dem glo.uerſi.ſeq.
85 ¶ † Ideoq; & in eo quod diximus in
caſu.d.l.cum auus , etſi multi tenẽt
cõtrariũ, videlicet eam.l.& ſimiles
nõ habere locũ,qñ eccle.eſt ſubſti.
vt pulchrè cõſuluit Pe.Anc. ſibi cõ
trarius.d.cõſi.46.& latè Barb . ſibi
etiam cõtrarius in rep.d.l.cum acu
tiſsimi , col.25.uerſi . quartò iſtud
ſummariũ,cũ multis ſeq.ꝑ quatuor
char.& iterũ char.pẽ.uer. quid ſi te,
ſtator.& cõſi.71.illud in med.refe-
ram,col.6.uer. nũc eſt uidendũ, &
col.8.uerſi.nec obſtat cũ dicitur,li.
3.ubi uacillãter loquitur, ſed ita tñ
vt in hãc partẽ inclinare uideatur.
Fel.ſibi itẽ cõtrarius , in c.eccle.s.
Mariç,col.38.uer.quarto, quia ſal-
tẽ uno caſu, de cõſt. Iaſ.ſibi cõtra-
rius in d.auth.ſi qua mulier , col.2.
& in d.l.licèt inter priuatos,col.j.
ver.ſecũdo facit.C.de pact.ubi hoc
dicit ſing.& in l.tale pactum.§.ult.
col.3.uerſi.& propterea per hãc do
ctri.ff.eo.& in l.generaliter.§.cum
autẽ,col.j.uer. ſecũdo correllario.
C.de inſt.& ſubſt. & in l.ſi quis id
qđ,col.4.uer. ſecũdo & notabilius
ff.de iuriſd.om.iudi.ubi ita dicit ſe
cõſuluiſſe Piſis, [vt certè cõſuluit,
con.140.ſpectabilis dñs , col.10. ad
fi.& iterum col.ul.uerſ.præterea &
ualde ad propoſitũ, lib.2.& Philip.
Dec.ſibi cõtrarius. d.cõſ.529. col.
2.uer.ſed breuiter rñdetur. & Car.
Rui. ſibi quoque contrarius,conſi.
3.de pluribus, col.pen.nu.23.li.2.]
86 ¶ † Quanquam ipſe Pe.An.quẽ ue
luti authorem & anteſignatũ huius
op.

op.cęteri laudant & ſequuntur, nō
eā ſimpliciter aſſerere uideatur in
d.cōſ.46.ex quo illi eum citant qm̄
inibi & alia multa in eā op.ſuaden-
tia cōcurrebāt, præterquā ꝙ ſubſti
tuta fuerat eccleſia, ut etiā aīaduer
tit Soz.in d.l.cum auus,col.15.uer.
pōt & ſecūdo loco, & rurſum col.
2.uerſi.uel ſecundū.ff.de cōdi.& de
mon.& in d.cōſi.191.licèt difficul-
tates,col.pe.li.2.& Cor.conſ.197.
non alienā, col.7.uerſ.pōt etiam di
ci,lib.3.& alibi in hac re admodum
dubitauit ipſe Pet.uidelicet ī dicto
c.in præſentia,ext.de proba.& rur-
ſum alio in loco non obſcurè prio-
rē op.tenuit, ut ſuprà diximus.Ex
quo nihil illi officit ipſi⁹ Pe.aucto.

87 ¶ † Sed vt ulteriùs procedamus.
nō omnino ēt expeditū eſt,quod di
ximus ī caſu.d.auth. ex cauſa.C.de
lib.præt. qm̄ multi negāt illud pro-
cedere in legatis ad pias cauſas.qm̄
inquiunt,ueriſimile eſt teſtatorem
hmōdi legata reliquiſſe: etiā ſi co-
gitaſſet de poſthu. quia prima cha-
ritas incipit à ſeipſo.l.pręſes.C.de
ſerui.& aqua. & anima cūctis rebus
eſt anteponēda.d.l.ſancimus. C.de
ſacro. eccleſ. Et in hac op. fuerunt
Bal.Ang.& Imo.in l.filio pręterito
ff.de iniuſt.teſta. & iidē oēs in l.Ti-
tius,ī prin.ff.de libe.& poſt.Ang.in
l.militis codicillis.§.miles in ſupre
mis.ff.de teſta.mili.Ang.Pau.Caſt.
Alex.Cor.& Iaſ.in d.auth.in cauſa.
Io.Ana.con.28.uiſis & ponderatis,
col pe.uerſi. ex quibus omnibus,&
ibi Lud.Bol. in addi.col.4.uer.plus
dico.Pau.Ca.cōſ.15.īcipiēdo.col.3
in fi.lib.2.Barb.in repe.d.l.cū acu-
tiſsimi,char.pe.C.de fideicō.Fran.
Are.conſi.92. uiſo legato, col.j.&
Iaſ.in l.precibus, col.5.C.de impu.
& ali.ſub.Bernar.Land.in add. Bar.
d.conſi.204.Catel. Cot.in memor.
incipi.anima cunctis rebus.

88 ¶ † Sed tu tamen hic aduerte,quia
maxima iſtorum pars non loquun
tur generaliter in legato facto piæ
cauſæ, ſed nuncupatim & ſpeciali-
ter in legato relicto pro reſtitutio-
ne malè ablatorum,quod haud du-
biè dicitur ad pias cauſas, ut ex ſe
ſatis patet. & eſt ſententia Bald.&
Ang.ī l.hæreditas.§. ſi defuncto. ff.
de peti.hære.Flori.in l.cum quidā.
§.ſi dies.ff.de arbit. & not.in cle.j.
de priuil. cum ſi. † Tamen non eſt
gratuitum,ſed neceſſarium,& uelu
ti quædam reſtitutio rei debitæ, ut
dicit glo.in c.quāquam,in uer.poſ-
ſunt acquirere, ad fi.de uſur.li. 6.&
Bal.in c.ad noſtram, col.2.uer. itē
no.ualere,ext.de iureiur. & doc.ſæ
pe.In qua quidem aut neceſſaria re
ſtitutione, aut non gratuita dona-
tione nō habet locum hæc l.noſtra,
vt poſteà latè dicemus in uerbo,do
natione largitus.† Nam& uidemus
deportatum & cōdemnatū ad mor
tem,qui ſimpliciter legare prohi-
bentur. l.eius qui.§.inſulam.ff. de
teſta.etiam in fauorē piæ cauſæ.l.ſi
quis filio.§.irritum.ff.de iniuſt.te-
ſta.& uoluit Io.An. in addi.Specu.
tit.de inſtr.edi.§. compendiosè in
addi.quæ incipit,quid de damnato,
& iterū in.§.nūc aliqua,ver.15.eo.
ti.& Bal.conſi.448.q̄ritur in primis
col.j.lib.j. cum concor. adductis à
me in noſtro tracta. priuilegi. piæ
cauſę.in 76.ſpeciali, poſſe tamen id
facere pro malè ablatis, non quidē
ut ualeat tanquam teſtamentum,&
habeat uim relicti,ſed tāquam con-
feſſio facta inter uiuos, & iure debi
ti,ſecundum Ioan. And.in d.c.quā-
quam.in gloſ.quæ incipit dominus
meus,de uſur.lib.6.in nouella, & ſe
quitur Petr. Anch.ibi, col.5.in 14.
no.vbi hoc limitat procedere cum
conſtat de malè ablatis, & ibi quo-
que Domi.in uerſi. omnes. autem

col.6.

col.6.verſi.ſed pone quòd quis. Sequitur etiam Bal. in l. ulti. colū. 3. verſi.& ideo.C.ſi à nō compe.iudi. & conſ.382.dicit lex, poſt prin.lib. j.& conſ.244.proponitur quòd quidam nobilis, poſt med.lib.5.& conſi.447.ad euidentiā pręmittendum eſt quis dicatur, col.vlt.eo.lib.5.& conſi.476.teſtamenta & relicta,eo. lib.5.ubi id negat alibi in iure reperiri.& Collec. in c.Ioannes, col.5. verſi.ſed quid ſi quis,ext. de teſt.& Rom.conſ.164.hæc quinquaginta, & cō.199.pręſens ſtatuti particula. col.vlt. † & ad hoc allegat optimū text.in l.ſi ſeruo.ff. de hære. inſti. ubi non præſtat beneficium,qui impendit debitum. † Ex quo not.Bal. quòd ſi gabella ex ſtatuto ſolui debet ex legato,ea non debetur ex relicto facto pro malè ablatis, quia id non eſt propriè legatum. Sequitur item illud.Io.And. dictum Auguſt. in addit.Ang. Aret. in tract.maleſi. ſuper verb. caput à ſpatulis amputetur.& D.Benedic.ī repeti.c. Raynutius,in uerb.ſi abſque liberis moreretur,l.j.nu.30. & iterum in ver. mortuo itaque teſtatore,le.j.num. 187. †Sed & aliàs legitima quam non poteſt minuere fauor piæ cauſsæ,ut in authent. ſi qua mulier C. de ſacroſanct. eccleſ. tamē diminui poteſt pro exoneratione conſcientiæ. ut uoluit Sozi. qui alios citat, in repeti.d.l.moribus, col.pen.ver. uno tamē caſu.ff.de uulga. & pup. & in l.cum auus,col.20.verſi.tertiū correllarium.ff.de cond.& demon. & Catel.Cot.ubi ſuprà. Et hac ratione etiam in caſu.d.authē.ex cauſa,idem Bal.in d.l j.col.4.uerſi.modo uenit circa uoluntatem.C.de ſacroſan.eccle. expreſsim diſtinguit inter relicta pro reſtitutione malè ablatorum, & alia legata piis cauſis facta,vt ſcilicet in illis debeantur,etiam ſi poſthumus fuerit ignoranter præteritus,nō ēt in aliis. qđ & facit Pet.Anch.in d.c. ſi pater,in 6,no.de teſta. li.6.Soz.in d.l. [cum auus,] vbi ſuprà. Et ita videtur intelligere ij.quos ſuprà proximè citauimus. Ideo tu in hac re cogita.

89 ¶ Maxime,quia non videtur uerū quod ſupra dictum eſt,magis fauendum eſſe eccleſiæ, quā liberis, præterquàm in legitima,cū iura ſimpliciter ſtatuant hæreditatē filiis debeti iure naturæ.l.ex ſcripto, in fin. ff.vnde liber.cū alijs ſuprà in prin. allegatis,ſitq; notum illud diui Pauli ad Galat.c.4. Filius, ergo hæres. Illudque quod dicitur Auguſtini. Quicunque uult exhæredato filio eccleſiam facere hæredem, quærat alterum qui ſuſcipiat, non Auguſtinum,vt ſcribitur in c.vl.17.q.4.qđ dictum de conſilio intelligit gloſ.in l.Papinianus.§.j.ff. de inoffi. teſta. & in l.ſi quis ad declinandam.C.de epiſco.& cleric.† in conſilio autem nō eſt neceſſitas.c.quod precipitur 14.q.j.† Idcirco non uidetur quòd illud conſilium reſtringatur reſpectu legitimæ, in qua eſt neceſſitas, vtpote quam pater non poteſt ſine cauſa auferre.§.aliud quoque capitulum,in authen.vt cum de appel.cog. Et in materia.d.l.cū auus. & d.l.cū acutiſſimi, hoc probatur, vbi tex. ꝓuidet liberis, nepotibus, & poſteritati, quibus non debetur legitima, † quia ſtantibus filiis nepotes & alii deſcendentes non debent neceſſariò inſtitui vel exhæredari.l.Gallus.§.in omnibus,in fi.ff. de libe. & poſt.l. poſthumorum, in prin.ff.de iniuſt. teſta. ex quibus Philip.Dec. ſibi contrarius in l.licèt, col.2.in.3.not.[C.de pact.] & iterū in l.gn̄aliter,col.3. ver. retēta tn̄.C.de inſtit. & ſub.rurſumq; con. 391.[in caſu propoſito.]in fi.illud aſſerit,

aſſerit, quòd dicimus nō verum eſſe ꝙ magis ſit fauēdum eccleſiæ, quā liberis, excepta legitima.

90 ¶ † Sed & quòd ſimpliciter fauorabilior ſit cauſa liberorum, quam eccleſiæ, tenet Bal. ī l. iubemus, col. j. C. de teſta. Pe. An. in c. 2. ext. de teſta. & in rub. eo. tit. lib. 6. col. 2. verſi. ex quo infero. & iterum in d. c. ſi pater. in 7. not. eo. tit. lib. 6. Ro. in repe. authen. ſimiliter, in ultimo ſpeciali contractuum, in fi. & iterū in 18. ſpeciali teſtamentorum. C. ad leg. falci. [Io. Ana. & Fely. in c. ſi quis epiſcopus, de hære.] & Maria. qui alios allegat, conſi. 23. circa prę dictam conſultationem, col. 7. verſi. decimooctauo. & in tract. oblatio. in. 15. libello, in primo mēbro, poſt prin. & Barb. conſi. 13. clementiſſimi Dei, col. 7. verſ. modo ſi vnus, lib. j. & cōſi. 29. illud afferam in medium, col. 2. eo. lib. j. & conſi. 34. clementiſſimi patris, col. j. eo. lib. j. & conſ. ſeq. clementiſſimi Dei, col. 3. nec obſtat cū poſtea dicitur, & iterum, col. 6. verſ. nec ob. cum dicitur & ſeq. eo. lib. j. & conſi. 55. præclarè ſcribitur, col. 7. & ſeq. lib. 2. & conſ. 38. difficile eſt, col. 3. lib. 3. & conſ. 43. illud in medium, col. 5. eo. lib. 3. & conſ. 46. difficile eſt, col. 3. eo. lib. 3. & conſ. 66. illud in medium referam, col. 6. eo. li. 3. & conſ. ſeq. illud in medium afferam, col. 4. verſi. etſi quiſpiam opponat, eo. lib. 3. cōſ. 71. illud in medium referā, col. 8. verſ. nec ob. cum dicit, eo. li. 3. & cōſ. 85 illud referā, col. j. eo. li. 3. & cōſ. 58. oīpotētē, char. & ver. & faciat quod voluit, li. 4. vt & alios multos citat. [Cor. conſi. 31. placet. col. 2. lib. j.] Pe. Bel. in ſpeculo principum. ti. de materia executi. ult. uolun. §. uideamus, char. pe. & Bene. Capr. cōſ. 19. punctus fuit quidā Petrucius, col. 2. verſi. ſed his non ob. & conſi. 22. punctus quidam Tadeus, ad fin. & cōſi. 66. pūctus quidā Bernar. col. 4. ver. unde ſi in dicta, & Cor. cōſ. 156. de duabus hæreditatibus, col. 3. lib. 2. & d. cōſ. 276. col. 2. quo loco ſuprà citauimus. li. 3. & cōſ. 226. quāquam prima facie, col. ul. uer. præterea ēt, li. 4. Iaſ. ſibi cōtrarius d. cōſ. 212. col. ult. lib. 2. Philip. Deci. in c. j. col. 10. ver. ſexto à ſimili ratione, ext. de probat. & in l. ult. col. pen. verſi. ſexto infertur. C. de edē. & in l. licet, col. 2. & ibi Alciat. in uerbo, fauore. C. de pact. Et in hanc ſententiam Auguſti. in epiſt. ad Ediciā, eā increpat, ꝙ cū haberet filiū magnā tū facultatū partē in eleemoſynas profudiſſet, citatq; illud Apoſtoli. j. ad Thimot. 5. Quiſquis ſuis nō prouidet, fidē denegat, & eſt infideli deterior. Vide tamē quæ dicā infrà in ver. donatione largitus in 17. q.

91 ¶ † Ex quibus etiam fit, ut licèt aliàs monaſterium quod quis ingreditur, excludat ſubſtitutum, ſub ea conditione, ſi inſtitutus decedat ſine liberis, per. §. ſed hoc in præſenti, in authen. de ſanctiſ. epi. & in authen. niſi rogati. C. ad trebel. hoc tamen non procedit, cum ſubſtitutus eſt filius teſtatoris, ut uoluit Bal. in d. authē. niſi rogati, col. 2. & cō. 196 teſtamētū Puciarelli, li. j. [ubi ita dicit fuiſſe iudicatū,] & Raph. Fulg. cōſ. 53. qm̄ ſuperius, in fi. Alex. cōſi. 121. uiſo themate, col. 4. uer. in hāc partem, lib. 2. & latè Iaſ. d. con. 212, col. 2. uer. ſed prædicta, lib. 2.]

92 Qvid autem † in donatione facta magno cuipiā amico? An vi huius. l. noſtræ reuocatur filiorum natiuitate? Bal. hic in caſus poſitione uidetur ſentire quòd ſic, dum ita caſum format. Patronus, inquit, habebat libertum, quem ualde diligebat &c. Et hoc confirmat quod uoluerunt Guil. Bal. & Ange. d. l. tale pactum

pactũ.§.vl. per illum tex.ff.de pact. qđ qui donat fratri, aut alteri coniunctæ perſonę, cum non habet liberos, ſuſceptis, poſtea liberis reuocatur donatio, de quo & illic eſt optimus tex. loquens de fratre. Porrò nulla amicitia poteſt eſſe tam felix, quæ imitetur fraternitatem, vt eſt Quintiliani ſentẽtia decla. 321. Quis enim, vt apud Salluſtium dicit Mycipſa, amicior, quàm frater fratri? Et multis ante ſeculis ſcripſerat Heſiodus.

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖ-
σθαι ἑταῖρον.

Ideſt,

Sed nec germano quiſquam eſt æquandus amori.

Cuius rei exemplum nobis reliquit Herodotus ĩ Thalia de muliere (eã Intaphernis uxor fuit) quæ optione ſibi facta à Dario, fratrẽ, aut maritum, aut filios morti adiudicatos eximendi, fratrem elegit, maritoq; ac liberis antepoſuit. [Sed & Antigone apud Sophoclẽ aſſerit ſe fratrem uiro ac filiis anteponere. his enim amiſsis alios facilè comparari fratrem verò, ſi parentes obierint, nuſquã tibi naſciturũ eſſe. Id quod etiã refert Ariſt. li. rhetor. 3. c. 46.] de qua re plura diximus in. 22. cauſa minuendę pœnæ. Igitur vt ad rẽ redeamus, ſi id obtinet in fratre, in quo tam arcta eſt cõiunctio, tanta amicitia, vt quod illi donatum eſt, reuocetur natiuitate liberorũ, multò magis in alio amico extraneo debet procedere & id quidem iure optimo, † quando nulla eſt amicitia, nulla cõiũctio, quæ paternã æquet, aut uincat. l. vl. in prin. C. de cura. furio. nec ſui quidem ipſius. l. iſti quidem. §. vl. ff. qđ met. cauſ. & ſuprà poſt princ. abũdantiſsimè diximus. Ideo cũ huius. l. fundamẽtũ ſit veri ſimilis illa mens & affectio parentũ in liberos, qua cenſetur uelle ipſos cæteris præferre, ut etiam ſæpius iã diximus, quæ tanta poteſt eſſe amicitia, vt donans uериſimiliter uelit alium præferre ſuæ poſteritati? niſi aut merita, aut id genus alia intercedant, quæ ceſſare faciant hanc l. vt dicemus poſtea.

93 ¶ † Et hanc ſententiam non mediocriter ſuſtentat, quòd aliàs id quod fit ob amicitiam, minus efficax eſt, faciliusq; reuocatur, quàm quod fit nullo amicitiæ reſpectu, tãquam, ſ. plus iuris habeamus, in amicos, quã in alios, per gloſ. in l. j. in ver. quod genus, i fi. ff. de preca. quæ dicit precarium ſimile eſſe contractui, quem ſæpe fieri videmus, ſcilicet dum donat quis alicui in amicitiam. poteſt enim reuocare quando velit. Et illam gloſ. expẽdit & ſequitur Raph. Co. ibi. & ex ea. Iaſ. in l. j. col. 2. ver. alibi reperio. ff. de in litem iuran. id not. quod ſuprà ex ea diximus, & declarat qualiter intelligatur. [& idem quoq; Iaſ. qui eam gloſ. dicit mirabilem, in l. dedi, quæ eſt. 3. §. ſi liber, in 10. not. ff. de cõd. ob cauſ.]

94 ¶ † Vt interim illud omittamus, quòd ſi donatio facta amico nõ reuocatur ex hac l. nunquam aut uix ei locus eſſet. Quotus enim quiſq; donat inimico? Niſi fortè vt illum eo delenimento, ac ueluti hamo vt piſcem capiat ac fallat, vt eſt in ueteri prouerbio apud Euripidem in Aiace Flagellifero.

Ἀλλ᾽ ἔστ᾽ ἀληθὴς ἡ βροτῶν πα-
ροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κοὐκ
ὀνήσιμα.

ideſt, propè ad verbum.

Sed eſt uera mortalium paræmia,
Inimicorũ dona nõ dona eẽ, et inutilia.

Ita antẽ in carmen uertit Eraſmus,
Quin uerum idest mortalium prouerbium.
Non eſſe dona, dona quæ ueniunt tibi
Ab hoſte, uerum inauſpicata ac noxia.
De quo Eraſmus ipſe multa Chiliadis.j. centu.3.c.35. Sed cui addere potes illud Maronis li.2. Aeneidos huc haud dubiè alludentis.
Timeo Danaos, & dona ferentes.
Et paulò ante.
Aut illa putatis
Dona carere dolis Danaum?
Item illud Eccleſiaſtici. 34. † Dona iniquorum non probat altiſſimus. Cui accedens lex 12.tabu. Impius, inquit, ne audeto placare donis irã deorum. Quam quidẽ legẽ interpretans Tullius lib.2.de legibus, Donis, ait, impij ne placare quidem audeãt deos. Platonem audiãt, qui uetat dubitare, qua ſit mente futurus Deus, †cum uir nemo bonus ab improbo ſe donari uelit. Aliàs autem †nullus aut pauci donant inimico & malè merito.l. nec adiecit.ff.pro ſoc.& l.j.C.de anno. ciuil.lib.11.& uoluit Bal. in l.illud, col.pe.in.4.q. C.de ſacro.eccleſ.[& Alex.cõſ.126 in hæſitatione, col.j.lib.4.] & dicemus infra in verbo, donatione largitus, in.j. declaratione donationis remuneratoriæ.

95 ¶ †Verũ Soz. conſ.39.in quęſtione quę vertitur, col.ul.lib.3. uidetur uoluiſſe contrariũ in ualde amico, cui uerìſimile eſt donantem donaturum fuiſſe, etiam ſi cogitaſſet dę liberis. Quod & confirmatur ex eo quod dicit Bald. in authen. ex cauſa, col.4.uerſ. item nõ ob. & ibi poſt eũ Cor.col.11.ver.quinto fortè fallit. C.de li.præter. quòd licet aliàs legata facta à teſtatore nõ cogitante de poſthu.non cõſeruentur ut illius authen.ex multorũ ſnĩa, ut ſæpe ſuprà diximus, & dicemus infrà latiùs, tamen hoc non obtineret in legatis factis coniunctis perſonis quibus uerìſimiliter teſtator legaiſſet, etiã ſi de poſthumo cogitaſſet. tunc enim conſeruantur legata ar.l.cum alienam.C.de lega. quod & ſequitur idem Corne. conſi.194. videtur in præſenti conſultatione, col.3.uer.ſed dato fine præiudicio, lib.3. Id quod etiã obtinet in legatis factis amicis, cũ d.l.cum alienã qua innituntur Bal. & Corne. trahatur etiam ad amicos, ex ſententia Guil.Cu.Fulgo.Paul. Caſt.Alex.& Iaſ.in ea ipſa l.& Barb. in repe. c. Raynaldus, col.118.de teſta. Quibꝰ optimè ſuffragantur uerba illius.l. cum dicitur, uel aliæ perſonæ.

96 ¶ † Nam amicitia neceſſitudini ſiue conſangui nitati anteponẽda eſt, aut cèrtè non poſthabenda, ex Platonis illius Philoſophorũ Dei ſententia, atq; etiam Ciceronis, cuius hęc verba ſunt li.j.Officio. Sanguinis coniunctio & beneuolentia deuincit charitate homines. magnum eſt enim eadem habere monumenta maiorum eiſdem uti ſacris, ſepulchra habere communia, ſed omniũ ſocietatum nulla præſtantior eſt, nulla firmior, quàm cum uiri boni moribus ſimiles ſunt familiaritate coniuncti. Sed & idem in Lęlio hãc eandem ſententiã hac ratione comprobat. Ex propinquitate beneuolentia tolli poteſt, ex amicitia non poteſt, ſublata enim beneuolentia, amicitiæ nomẽ tollitur, propinquitatis remanet. Ergo illud in quo neceſſario beneuolentia permanet, anteponendum eſt ei, à quo beneuolentia remoueri poteſt. Valerius autem Maximus grauiſsimus & ipſe author, caput ſeptimum, lib.4. ita exorditur. Contẽplemur nunc amicitię uinculum potẽs & pręualidũ, neque vlla ex parte ſanguinis uiribus

bus inferius, hoc etiã certius & exploratius, quia illud naſcẽdi fortuitum opus, hoc uniuſcuiuſq; ſolido iudicio inchoata uoluntas contrahit. Itaq; celerius ſine reprehenſione propinquũ, auerſere, quàm amicum, quia altera diremptio utique iniquitatis, altera leuitatis criminĩ ſubiecta eſt. Cùm enim deſerta ſit futura uita homini nullius amicitiæ cincta præſidio, tam neceſſariũ præſidium temere aſſumi nõ debet ſemel autẽ apprehẽſum, rectè ſperni non conuneit. Iſocrates orator eximius ad Demonicum effert miris magniſq; laudibus Hipponicum ipſius Demonici patrem, quòd magis approbat amicos, quàm propinquitate ulla deuictos, exiſtimabatq; ad ſocietatẽ eſſe potentiorem natura legem, mores genere, delectum neceſsitate.

97 ¶ † Ex Theologis diuus Ambroſius, qui inter primos ſtatuitur, plerunque, ait, amici ſe potius beneuolentię quiſq; committit, quàm fratris neceſsitudini. & diuus Thomas qui facile primas inter ſcholaſticos obtinet, diſſerens in 2.2.q.27. de ordine charitatis, cenſet coniunctos ſanguine in iis duntaxat quæ naturam ipſam cõcernunt, amicis anteponendos, in cæteris poſtponendos quem ſequitur Anto. Florent. in. 4. par. ſum. tit. 6. c. 5. §. 6. At alibi idẽ diuus Thomas, in eo ſcilicet opuſculo, quod ſcribit de dilectione Dei & proximi, ſimpliciter aſſerit amicitiam plerunq; conſanguinitati prępõderare. At quem non immerito theologis, & fortè etiam diuis annumerabo. Salomon Prouerb. 18. c. Vir, ait, amicabilis ad ſocietatẽ magis amicus erit quam frater.

98 ¶ † Sed ne noſtros iuriſconſultos, & legumlatores ſilenter pretereamus, Leges noſtrę pluris exiſtimãt amicitiam, quàm illam fraternitatẽ quæ cæteris neceſsitudinibus, ut ſuprà diximus, præponitur, ut q̃ ſanxerunt magis amicitiæ atq; conſortii rationem eſſe habendam, quam fraternitatis, ad metiẽdam iudicandamque qualitatẽ rerum à fratre; eodemq; commilitone donatarum in l. cum allegas. C. de. caſtren. pec. lib. 12. ubi ſi frater ex commilitio amcior factus fratri commilitoni quippiam donauerit, id in peculio caſtrenſi habendum eſt, conſiderata potius qualitate amicitiæ quę ex cõmilitio proceſsit, quàm fraternitatis, eſtq; in eandem rem tex. ſimilis, niſi quòd generaliter de agnatis loquitur, in l. pen. in prin. ff. eo. tit. † Quarum legum authoritate ſuffultus Alberic. in l. ſed & hæ perſonæ. ff. de in ius uocan. dicit amicitiã plus habere ponderis, quàm fraternitatem. † Cui planè concinens Homerus ille omnis uirtutis parẽs Iuſtiniano in p̃œmio. ff. dictus, cenſet fidum amicum non eſſe fratri poſtponendum.

Si quis forſan amicus ſit gratusq; bonusq;,
Quandoquidẽ is non inferior uel fratre putandus.

Sunt enim uerſus illius huiuſmodi in fi. lib. viij. Odyſſeæ

Ἤ τίς που καὶ ἑταῖρος ἀνὴρ κεχαρισμένα εἰδὼς
Ἐσθλός, ἐπὶ οὐ μέν τοι κασιγνήτοιο χερείων
Γίνεται ὅς κεν ἑταῖρος ἐὼν πεπνυμένα εἰδῇ.

99 ¶ † Et hæc quoque ex eo fulciuntur, quòd licèt id quod intereſt, ob affectionem coniunctionis ſanguinis aut aliàs, non tanti ſit, ut quis pro altero ſtipulari poſsit, per id quod uoluit gloſ. in l. fideiuſſoris, in

in uer.neq; enim,& ibi Bar. [& alii ff.de pac.] & idem Bar.in l.quod dicitur.ff.eo.ti. & in l.j.col.7. uer.uidimus ſuprà triplex intereſſe.C.de ſent. quæ pro eo quod inter. [Nicol.Neapo.qui eã gloſ. dicit ſingularem,in l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff. de uerb.obli.]& eſt bonus text.[in l.quod dictum, vbi Ange. & Raph. Ful.not.ff.de pact. &] in l.3.§. ſed & ſi forte.ff.iudic.ſol.Tamen habemus gloſ. quæ id negat procedere in eo quod intereſt ob amicitiam. id enim ſatis eſſe,vt pro altero ſtipulari poſſit,ea eſt in l.ſi vnius.§.j. in uerb. videamus.ff.de pact., & ibi Bal.Ang.[Paul.Caſt.& Alex. & Iaſ. conſil.41.in duobus, col.pen.uerſi. uel aliter & ſecundo, lib.3. Ex quo & ipſe.] Iaſ. id animaduertẽs in l.j. col.2.verſi.capio gloſ.ff.de iureiur. illud not. quod dicit mirabile, id quod intereſt ratione amicitiæ,eſſe fortius eo quod intereſt rõne coniunctionis ſanguinis. Sed tu tamen illum uide in d.l.ſi unus.§.j.

100 ¶† Porrò uidemus apud noſtros iuriſconſultos,qui ordinem ſcripturæ inſpiciendum iubent, in l.generaliter.ff.de fideicom. liber.cum ſi. fermè ſemper amicitiam cõſanguinitati in ordine ſcripturæ prælatã l.ſed ſi plures.§.in arrogato, in fi. ibi.amicus vel cognat⁹.ff.de vulg. & pupil. & l.ſi ſeruus pluriũ,§.ult. ibi,legatarij charitas & neceſſitudo.ff.de leg.j.& l.Theopompus,ibi amici mei & cognati.ff.de dot.pre leg. & l. affectionis,ibi, amicos vel neceſſarios.ff.de dona. Quod & fecit Eſdras ille Propheta & Scriba Hebræus. c. 4. Non meminerunt, inquit,cum biberunt, charitatem, nec fraternitatem. & Dauid Ode. 37.Amici mei & proximi mei aduerſus me appropinquauerunt, & cap.[& Tullius in oratione pro Sexto Roſcio Amerino. Quod is ſimul atque ſenſit de amicorum cognatorũmque ſententia,Romã confugit. & Saluſtius in bello Iugurthino de Micipſa loquens,cum ſibi finem vitæ adeſſe intelligeret, corã amicis & cognatis huiuſcemodi verba fertur habuiſſe.]

101 ¶†Quid,quod ex ſẽtẽtia noſtrorum doc.amicitia ſuperat parentũ affectionem?que cauſa eſt noſtrę.l. quod ex hoc clare liquet,quod ſcribit Bar.in l.alimẽta.§.j.ff. de ali.& cib.leg.per.text.ibi.quod licet appellatione filiorum non veniant filij filiorum,id eſt, nepotes .l. quod ſi nepotes.ff.de teſta.tut.& l.filij.& l.iuſta.ff.de ver.ſig.cum ſi. fallit tñ in nepotibus,quos teſtator præ ſingulari amore vt filios nominabat atq; tractabat,habita ſcilicet potius ratione amicitiæ, quam ſanguinis. & hoc ſequitur Alexã.ibi in addit. Bart.& Rom. in repet.l. ſi vero.§. de viro,in.35.fal.ff.ſoluto mat.

102 ¶†Vt iam non mirũ ſit, quod plerique ex noſtris cenſuerunt, quicquid in iure ſtatuitur inter coniunctos & neceſſarios ratione affectionis ſanguinis,id quoque obtinere inter amicos.ita enim dicit Pañ.in c.requiſiſti,per glo.ibi,extra de teſta.& Alex.in l.exigendi,col.2. verſi.& id quod dicitur,& ibi etiã Iaſ. col.2.& iterum col.5. C. de procu. Barb.in l.ſciendum.col.33.ver.ego tetigi iſtum paſſum.ff.de verb.obl. & in.c.cum.M.Ferra.de conſtit.& in c.ex parte decani,& in c.nõnulli de reſcri.& in c.coram,de offi. delega.& in repeti.c.Raynaldus. colũ. 118.verſic.vndecimo limita, extrà de teſt.& conſil.75.ſapienter ſcribitur. col.4. li.4.Fely.in c. quoniam ab.col.3.ver. capio illud.ext.de offic.dele.& Iaſ.in l.Titia,col.6.verſ. vltimo circa iſtam partẽ.ff. de ver.

oblig.& conſi.70.conſtat ex inſtrumēto,col.vl.lib.j.& in l.ſi res obligata,colū.2.uerſic.adde aliud.ff.de leg.j. Alciat. in l.late.§.amicos.ff. de uerb.ſign.Hip.Marſ.ī repe.rub. ff.de fideiuſ.nu.234.Io. Monteſer. in repe.l.frater à fratre,col.6.in 4. not.ff.de cōd.indeb.quod & probatur ex multis quæ abundāter collegimus in iam.d.cauſa.22. minuendæ pœnæ. ubi & inter cætera omnium abundantiſsimè tractauimus utrum amicus pro amico admittatur ſine mandato.

103 ¶ † Sed illud hic non omittemus, quod ad hūc locum maximè pertinet, ꝙ quemadmodum liberi nō ēt extranei capiunt legata ex teſtamento minus ſolēni.l.ult.C.fami. her.& l.hac cōſultiſsima.§.ex imperfecto.C.de teſta.† Nēpe quia in hmōdi teſtamēto cōdito īter liberos,ſemp intelligiē clauſula codicillaris,ut uoluit glo.not.in l.cohęredi.§.cū filiæ,in ver. nō ualuit,in fi.& ibi Imo.& alii recētiores.ff.de vulg.& pupil.ſubſt. Idē Imo. in c. Raynu.col.28.ext.de teſt. & Alex. huic rei hāc rōnem aſſignās in d.§. ex impfecto.† Ita ēt amici ueluti ius liberorū obtinētes, ex teſtamēto quoq; minùs ſolenni legata capiunt,ut uoluit glo.no.in l.in teſtamēto.ff.de fideic.liber. quā ſequuntur & ſing.dicunt Bal.in l.ſi iure. C.de teſta.manu.Matheſ.no.41.nota mirabilē doctrinā,& Barb.conſi. 3.illud referā in medium, col.3.li. 3.Iaſ.in d.l.cum alienā, col.2.in 3. limita.C.de leg. & in l.j.col.5.uer. & clarū eſt. C.de ſum.tri.in lec.Ticinēſi.& in l.nō dubiū,col.vlt.uer. ideo tu rīdeas.C.de teſta.& ſequitur ſimpliciter ipſe Barb.in repe.l. cum acutiſsimi,col.11.& conſi.22. clementiſsimum deum oro,col.3. uer.primo dicitur,li.4. ubi & dicit aliā eſſe ſimilē,licèt prior illa reputetur ſing.in d.l.ſi iure.C.de teſta. manu.& pro iis eſſe tex.in d.l.cum alienam, quē negat in d.l.cum acutiſſimi:ab ullo uſq; ad ſua tempora fuiſſe in id expenſum.Verum pace illius dixerim,illū ad hoc lōgo ante interuallo citauerat gloſ.in.d.l. in teſtamēto,quo ēt in loco multo melior eſt text. in eā rē,in illis uerbis,pios tū filios debuiſſe manumittere eā, quam pater dilexiſſet, quē & ad hoc dicit ſing.Rom.in repe.l.ſi uerò.§.de uiro.in 26. fal.in prin.ff.ſol.mat.& cōſ.179. ampliſſime doctor,col.pen.uerſi.ad quod dicendum moueor. & Matheſ. d. not.41.

104 ¶ † Ex illa aūt gloſ.in d.l.in teſtamēto,dicit Bal.in d.l.ſi iure.C. teſta.manu.quòd ardor liciti amoris habet uim clauſulæ codicillaris qđ etſi tū Bal. ipſe nō audeat conſtanter aſſerere, niſi ubi adeſſet fauor libertatis, id tamen haud cunctanter,ac ſine diſcrimine affirmāt & cōmendāt. Rom.ī duobus locis ſuprà citatis,& Alex.in d.l.cū alienam, col.2.& ibi Iaſ.in d.3.limitatione. & Barb.in d.l.cum acutiſsimi,col.11.& in repe.d.c. Raynaldus,col.118.uer.undecimo limita. & in rub.de reſcrip.in cle.col.8. & in tract.de ꝓſtand.car.in.3.q.j.par. col.j.ad fi.& iterū col.14.ad fi. & d.cōſ.3. col.5.li.3.& cōſ.49.ꝓclare ſcribitur,col.2.li.4. Soz.qui hoc dicit ſing.cōſi.58.Ioānes,col.3. uer. accedit cum prędicta, lib.j.Iaſ.qui hoc propè ubique dicit ſing.in d. l.j.C.de ſumma tri. & in l.exigendi,in.3.not.ver.ſecūdò facit. C.de proc.& in d.l.nō dubiū.C.de teſta. & in l.eam quam, col.6.uerſi.prima fallentia, & iterum col.9.uer. circa decimū caſum. C.de fideicō. & in l.uerbis ciuilibus,col.3. uerſi. tertius

tertius caſus.ff. de uulg. & pupil. [& in l.ſi mihi & tibi.§. in legatis, col.ult.ff. de lega.j.] Felyn.in c.j. ad fi.ext. de teſti. dum' ſimpliciter allegat Bal.ī d.l.ſi iure.Ant.Bauer. in repet.l.cum filio,char.4.col.vlt. ff.de leg.j.& Catel. Cotta. in memor,incip.amor licitus, Alciat. in d.l.latè.§.amicos.ff.de verb. ſigni. Panthal. Calde. in repe.l.2.col.71. verſi. ſecundo loco.C. de reſcind. vendit.& Hippo.Marſil. vbi & D. Bened.in rep.c. Raynutius,in ver. teſtamentum, lib.3.nu.46.extr.de teſta.& ante hos ipſe Bal. cuius nō meminerunt in ſua marga. in uerbo,codicillus, verſi.pen.ubi & ad hoc dicit illam gloſ.ſing.

105 ¶ † Porrò clauſula codicillaris tollit remedium huius.l.vt ſentit Bal.in l.vlt. col.vl. verſi. item non obſtat iūctis his q̄ prius dixerat.C. de codicil. & expreſsè tenet Cor. cōſ.194.cuius exordiū eſt, in pn̄ti cōſultatione, col.2.verſ.concurrit etiā,lib.3.Ex quo illud conſequens eſt,vt tādē ad principale propoſitū redeamus,vt hæc.l.non habeat locum in hoc caſu.Id quod etiā confirmatur ex eo, quod ſing. voluit Barb.in rep.d.l.cū acutiſsimi, col. 11.& iterum col.40. & ſequen. ꝙ ea lex loquēs in filio hærede inſtituto & rogato hæreditatē reſtitue re,habet locū in valde amico. qđ quidē dictū nūcupatiuū ſequitur & dicit mirabile D.Benedic.in rep.c. Raynutius,in ver. ſi abſque liberis moreretur,nu.4.ext. de teſta.ſequitur ēt Alcia.in d.§.amicos. Illudq; refert Iaſ.in d.l.exigēdi,col.5.ver. adde ēt illud,vbi tn̄ hoc nō firmat, & ipſe alibi ſubobſcurè reprobat, videlicet in d.l.Titia, in prin.col.6 ff.de ver.obli.& apertiùs Soz.in re pe.l.cum auus,col.3.verſi.ſecundò infertur.ff.de condi. & demon.vbi reſpondet omnibus rōnibus Barb.

106 ¶ † Et certè etiam in noſtro prin cipali caſu aduertēdum eſt, ꝙ Soz. d.cōſ.39.li.3.nō aſſerit ſolā amicitiam ſatis eſſe, vt cēſet huius.l.noſtræ præſumptio & diſpoſitio. Neque ſi aſſereret,uerum eſſe crederē tū per ea q̄ ſuprà in prin.huius.q. diximus, tū quia oīa q̄ diximus de æquāda aut p̄ponēda amicitia conſanguinitati,intelligūtur in iis tm̄, q̄ nihil ad naturā pertinēt,vt ēt diximus ex diuo Thoma. Aqui. At naturæ ſimul & parentum uotū filios ad bona ipſorū parentū admittit.l. ſcripto,in fi.ff.vnde liberi. Ideo & hic liberi amicis ſunt p̄ferendi. Qđ probè intelligēs Solon Athenienſium legiſlator p̄miſit pro uoluntate cuiuſq;,niſi ſupereſſent filii, hæredē conſtitui,& ſic uiſus eſt,vt ait Plutar. amicitiā propinquitati, & gratiā neceſsitudini,ēt in ſucceſsionibus bonorum p̄ferre, p̄terquā tū filiorū,quos is nūcupatim excepit.

107 ¶ † Quòd ſi cum magna amicitia alia quoq; cōcurrerent,ex quibus veriſimile eſſet arbitrio boni uiri donaturum fuiſſe qui donauit,etiā ſi de futuris liberis cogitaſſet,ut in caſu de quo loquitur Soz. ipſe.d. cō.39.tunc nō dubitarē quin ceſſaret huius.l.diſpoſitio, p̄ ea q̄ ſuprà diximus ī prin.nu.84.inci.nec ſolū ceſſat. Ideo & Bal.hic ī 2. lec.in ad di.& Ang.ēt hic dicunt, ꝙ ſi donatio eſt parua,& donās & donatari' ſint magna affectione cōiuncti, ita vt uerſimiliter donās hāc donationem feciſſet,ēt ſi cogitaſſet de liberis,certè nō reuocabit̄ p̄ natiuitatē liberorū. Vides igit̄ Bal. & Ang.cū magna affectione cōiūgere modicitatē doni,ut nō hēat locū hæc l. An aūt ſola modicitas,& qualis ſufficeret,dicemus plenè infrà,in uerbo, oīa, uel partē aliquā ī ubi uidebis.

Ad id autem quod diximus de clauſula codicillari, reſponde ex ijs quæ diximus ſupra in prin. ver. [81. incip. nam ſoli omniũ, & ſeq. & in noſtro tracta. priuilegior. piæ cauſæ. priuilegio. 85.] vbi apertè oſtendi ſimplicem amicitiam non habere vim clauſulę codicillaris.

108 AT LONGE † maius dubiũ eſt in donatione quã facit uir uxori, aut è diuerſo uxor uiro. Nam hæc coniunctio atq; amicitia cęteras facilè ſuperat, cũ ſint uir & uxor unũ corpus, vna caro, una penè aĩa, vt plenè diſſeruimus in noſtris legibus cõnubialibus, ſitq; ſcriptũ, Relinquet hõ patrẽ ſuũ & matrẽ, & adhę rebit vxori ſuę. vt ſuprà diximus in prin. huius l. nu. 12. incip. ſed ut redeamus. † Quibus & illud addiderim, quod Ang. cõſi. 109. inci. in dicto teſtamẽ. col. 2. ſing. aſſerit, id quod dici ſolet de uxore relicta domina & maſſaria, per gloſ. & doct. in auth. quod locũ. C. de ſecun. nu. cũ ſi. habere locũ & in matre ſimiliter relicta domi. & maſſa. cũ q̃s, inquit, magis afficiatur erga uxorem quã matrẽ. Si igitur in uxore obtinet, multo magis in matre. Et ante illum in eadem ſentẽtia fuit. [Bar. ſubdubius tamen, & Bal. conſtanter] in l. Titia cum teſtamento §. ult. ad fi. ff. de leg. 2.

109 ¶ † Ex hoc autem ingenti uirorum amore in uxores, proni ipſi ſunt ad donandum uxoribus. quod aĩaduertẽtes iuriſconſ. hmõi donationes inter uirum & uxorem prohibuerunt, addicientes hanc inter alias rõnẽ, ne mutuo amore ſe ſpolient. l. j. & ſeq. ff. de dona. inter uirum & uxorẽ. Igitur ſi uiri non retrahantur ad his donationibus propter ſuã ipſorum ſpoliationẽ, nec propter filiorũ quoq; uerſimile eſt eos retrahi, cum præſentior, proximior, proprior ſit ipſorum cauſa, q̃ filiorum, ar. l. 2. C. de pat. qui fili. diſtra. præſertim nõdũ natorũ, de quibus hęc l. loquitur, & ut eſt in uetere prouerbio γὸνυ κνήμης ἔγγυον id eſt, genu ſura propius. & ſimplicius apertiusq; apud Terentium in Andria. *Heus proximus ſum egomet mihi.* Ex quo fit, ꝙ cũ uerisimiliter non deſinat pater ob filios donare uxo. nõ hẽat locũ hęc. l. ex iis q̃ dixim⁹ ĩ p̃ced. q. & alibi ſępe.

110 ¶ † Præterea ĩ hmõi donatiõibus nõ tantũ uertitur filiorum præiud. quã ſi aliis extraneis eſſet donatũ, cũ filii æquè ſiut uerisimiliter ſuæ matri, cui à patre donatum eſt, ſucceſſuri, ac patri ipſi, nã ſperandum eſt ꝙ bona matris ad filios ſint peruentura, ar. l. nam & ſi parentibus. in prin. ff. de inof. teſt. & l. ſcripto, in fi. ff. unde li. cum ſi. Ex quo ẽt uerisimile eſt, patrẽ uxori donauiſſe uel ſi de liberis cogitaſſet. Et licèt poſsit cõtingere, ꝙ pater donans prior decedat relicta uxore donataria, & liberis cõibus, ita ꝙ tunc intereſſet liberorum donationẽ factã nõ fuiſſe, quia cõfeſtim poſt mortẽ patris, nõ expectata morte matris, res donatas accepiſſent tanquam ex hæreditate patris, tñ id obſtare non põt, quoniã attendit̃ uerſimilis mens donãtis, quę fuit tp̃e donationis, & ex ea uel reuocatur, uel non reuocatur donatio tp̃e natiuitatis liberorum, quicquid poſtea cõtingat, ut not. p̃ Bar. & alios in l. Titia. Seio. §. imperator. ff. de leg. 2 & dicemus latè infrà [in uerb. oĩa uel partẽ aliquã, nu. 34. incip. uerũ attẽde lector, &] in uer. ſuſceperit liberos. nu. 161. incip. ſed hoc rurſum in dubiũ uocat̃, cũ multis ſeq. Ex quo etiã nõ obſtaret, ſi diceret̃ ꝙ uxor poſt mortem patris poſſet alium uirũ ducere, ex quo & alios

pariet

pariet liberos.qui ſibi ſicuti & liberi ex priore matrimonio in re donata ſuccedent fortè ex ſtatuto uel cōſuetudine,quia de iure communi ſoli filii patris qui donauit,ſuccederent, per l.fœminæ.C.de ſec.un. nupt. quia etiã id quod ſuperuenit non attenditur, ſed ſola mens quæ fuit tpe donationis,ut diximus.

111 ¶† Et per hæc Philip. Corn.cōſ. 194.uidetur in præſenti, col.2.uer. & maximè hoc dicendum uidetur, & col.ſeq.uerſ.item ſecundo ualet, lib.iij.negat reuocari hmōi donationes factas vxoribus natiuitate liberorum. In qua etiam ſentētia eſt Alex.conſi.162.uiſis his quæ copioſè,col.2.uerſi.nec obſtat, lib. 6.vbi dicit de hoc eſſe caſum in §. dotes, in authen.de nupt.& in l.j.C.ſi dos con.mat.vbi ſi mulier in contractu matrimonij fecit pactum cum marito,quòd ipſa præcedente, maritus lucretur dotē, ſi ipſa præmoriatur ſuperſtitibus ex eo matrimonio liberis,nihilominus tenet pactum,& lucratur maritus doté. Nã ut dicit ipſe Alex. ex hoc ueriſimiliter nō infertur magnū damnū liberis ſucceſsionem paternã tandē habituris & ita hac re donata potituris ex præſumptione.l.ut caueatur in d.l. ſcripto,in fi.ff.unde libe. Sed circa hūc caſum uide q̃ dixi ſuprà in p̃fa. noſtræ.l.n.69.incip. ſed hæc intelligenda uidelicet. & q̃ dicã latiũs infrà in uerbo,donatione largitus,in 10.q. Sed & hanc eandē opin.ut uidelicet hęc l.non procedat in donatione vi.& uxo.tenet Fran.Ripa.q̃ ſolū Corn.citat,libe.3. reſpon.c.2. col.ult. ea quã diximus ratione,q̃ filii ſunt ſucceſſuri donatario.

112 ¶†His aūt Cor.& Alex.rōnib⁹ & alia addiici pōt, minimè, ni fallor, contēnenda.nã iſtæ donationes inter uirū & uxorē, nullius ſunt momenti,p totū tit.ff.& C.de don.inter vi.& vxo.& ita quidē nullius momēti,ut ipſo iure nō ualeāt, per tex. expreſſum in l.3.§.ſciendum. ff.eo.tit. ſed id tantū habēt, q̃ morte donātis cōfirmãtur,iurib⁹ uulg. †At hęc.l.noſtra nō pōt habere locū, niſi in donatione ualida ex qua ſtatim trãsfertur dominiū in dona. nullo donãti relicto arbitrio,ut patet ex illis uerbis noſtrę.l.reuertatur in eiuſdē donatoris arbitrio, q̃ nō pñt adaptari niſi ad ea bona q̃ deſierunt eſſe donantis, ab eoq; uelut abierūt & in dominiū donatarii trãſierunt,rurſumq; ac retro ad donantē redeunt † nã id ſignificat uerbum,reuertendi, ut ſcribit Bar. in l.ut quiſq;.C. de om.ag.deſer.li. 11.per tex.ibi. [& Lucas Pen.in l. reſtaurationi.C.de diuer.præd.eo. lib.11.]& Soz.& Phili.Deci.in l.j. ille ad fi.hic col.3.uerſi. quantum uerò.C.de pact. [& ante hos gloſ. in l.interdum. §.ult.ff.de acquir. poſſeſ.&]Rabbi Moyſes Aegypti⁹ li.Perplexorū.j.c.23. in id trahens illud Oſeæ.5.Ibo, & reuertar in locum meū.Cui ſimile & illud Ezec. j.Aĩalia ibant, & reuertebant.nec minus id probat illud [Exodi.4.uadam & reuertar.& iterū uade.& reuertere &] Deu.20.Vadat & reuertatur.& Prouer.3. Vade & reuertere,& illud quoq; Mat.12.Reuertar in domum meã unde exiui. quod repetitur in c. reuertar. de pœni. diſt.4. & illud Tullij Philip.9.ſtatim poſt prin.Ser.Sulpi.cū aliqua p̄ueniēdi ad M.Ant.ſpe ꝓfectus eſt, nulla reuertēdi. † Et hoc probatur in uer.redeūdi. quod eſt eiuſdem ſignificationis,in c.contra Chriſtianos, & ibi gloſ.j.de hæret.lib.6.& in l.ex facto,ad fi.ibi, iturás & rediturás.ff.de here.inſti.[& in d.l.qui mittūtur.§.ult. ibi,dū eat in caſtra,

& redeat.ff.ex quib.cauſ.maio.] & apud Ciceronē Philip.2. Celeriter iſti & rediſti. & Phil.12. Iſſe & rediſſe me putato te. Et in oratione pro P.Seſtio.Hūc ego reditū repudiarē,qui ita florēs fuit,ut uerear, ne quis me ſtudio gloriæ putet idcirco exiſſe, ut ita redirē. Et Exo. 32.Ite & redite de porta ad portā. †Et in verbo,reddēdi, quod ut manifeſtum eſt,eiuſdē eſt naturæ,in l. j.§.eleganter.ff.depoſiti.& in l.cum quidā vxo.ff.de lega.2.[& in l.7.§. ſi quis ſeruum, & iterum] in l. ſtichū.§.ſi hęres.ff.de ſtatu lib. & in l.verbū reddēdi.ff.de ver.ſig.& qđ ſcribit Alex. in l.ſi uel metus, col. j.C.de his q̃ ui met. cauſ.fiunt, [& cōſ.92.perſpectis,col.2.uer. hoc ēt facit,li.j.]& Soz.cōſ.253. in cauſa dñi,col.5.ver.ſed p̄miſsis nō ob.li. 2.Ex quo ē illud Tulli in.2. in Verrem actione.Idē iſte prætor monumēta antiquiſſima partim regum locupletiſsimorum, quæ illi ornamēto urbibus eſſe uoluerunt, partim ēt noſtrorum imperatorum, q̃ uictores ciuitatibus Siculis aut dederunt,aut reddiderunt, ſpoliauit, [& in 3.in eundē acti.Cogita, quo loco ſis, quod dare populo Rom. quid reddere maioribus tuis debeas.] & lib.j. Officiorum.Duo inquit,ſunt genera liberalitatis, unū dandi beneficium, alterum reddendi.[& in oratiōe ad equites. Rom. antequam iret in exiliū. Neque.n. peto,vt mihi detis uitā, ſed datam repeto.vt reddatis. Et Plinius Iunior lib.epiſt.8.ad Rufinum,epiſtola cuius exordium eſt. Falſum eſt. Neque reliquiſſe opes filiæ,ſed reddidiſſe quibus auctus per filiā fuerat.Et in Panegyrico.Ille illi imperiū dedit,tu illi reddidiſti]† Et idē de uerbo redhibēdi.l.redhibere, in prin.ff.de ædi.edic.†Atq; ēt de uerbo repetēdi,in rub.ff.ſi cert. pet.& in rub.ff.ſol.mat.& ibi doc. [Et apud Liuium lib.3.ſecundi belli Punici. Appius magno conatu nulla re geſta Meſſanam repetit, nā hinc paulò antè digreſſus fuerat]† Atq; etiā de uerbo reſtituēdi, glo.no.in l.mācipia, in uer.aduocādū.[C.de ſer.fugi.q̃ dicit eā.l.nō habere locum niſi mancipium cum effectu aduocatum fuerit, ſcilicet ſi re uera iuerit, pp uerbum reſtituendi, quo ea lex utitur.Cuius glo.authoritate docti.Iac.But.Fran.Rampo. Ange.Saly.Raph. Fulg. & Alex.in addi.Bal.ibi dicunt, ꝙ ſtatutum ut turbās aliquē in poſſeſsione puniat certa pœna,& reſtituat poſſeſsionē nō hēt locū niſi in eo caſu quo pōt fieri reſtitutio,vt quia ablata ē poſſeſsio.Et id ſequit̃ Rom. qui eā gl. ſing.dicit in ſing. 495. ſtatutū puniens. & Philip. Dec.in l.j.col. 4. nu.15.C.de eden. & conſi.259. viſis his,col.pe.in fi.& cōſi. 440.quæritur,col.j. & conſi. 591.tex.in l.j. col.j.uerſi.& prædicta,& Hier.Gratus conſi.63.ex themate,col.2.uer. quinto cōfirmatur,lib.j.Quāuis aliud dicāt Bal.& Pau. Caſt.in d.l. mācipia. Sed tñ illam glo.dicit ualde no.Soz.in l.de diuiſione, col.2. verſi.ex quibus infertur.ff.ſol.ma. & ex ea dicit quòd ſtatutū quo maritus debet lucrari partem dotis,& partem reſtituere,nō habet locum in dote promiſſa tñ, & nō tradita. De quo tamē uide Saly.in l.ſi conſtante,col.2.uer. nota ad quæſtionē.C.de don.añ nu.Ang.cō.158.ui. ſo puncto p̄dicto. & cōſ.180.ad cui dētiā,col.j.in fi.& Alc.in l.reſtituere.ff.de uerb.ſig. & q̃ nos diximus in trac. Retractuū in fi.nu.36.imò verò,& ſeq. & iterum nu.57.ideo ſunt.] Quibus ſuccinit illud Terentii in Andria. *Reſtitue in quem me* accepiſti

accepiſti locum. † Et de uerbo relabẽdi. Domi.cõſi.122.quia reueren de pater ante fin. † Et de uerbo reuẽdẽdi, Bal. cõſi.495. punctus ſup quo ſunt infraſcripta ſtatuta,col.3 verſi.tertius caſus.lib.j.& Domi.d.cõſ.122. & Cor.cõſ.338. uidetur primo aſpectu,col.ult.ante fin.lib.j.[†Et de uerbo, recipiendi. habes tex.i.l.cũ vir uxori.§.mulier.ff.de dot.ꝑle.cũ dicitur dotẽ.n.recipiſſe eã magis q̃ accepiſſe.& in l. qui ſic ſoluit.ff.de ſol.vbi ita ſcribitur, nõ alienantur nũmi,qui ſic dãtur ut re cipiantur. Et apud Tullium in Catone maiore, cum Salinator, qui amiſſo Tarenti oppido gloriaretur & diceret,mea opera. Q.Fabi. Tarentum recepiſti,certè, inquit ridens,niſi tu amiſiſſes, nunquam re cepiſſem.]Ideo illa uerba huc con gruere nõ poſſunt,cum res donata ſemper manſerit in arbitrio, domi nio ac uoluntate ipſius donãtis, ut eſt text. expreſſus in l.ſed interim in prin.ibi,dominium apud eũ remanet qui donauit.ff.de don.inter vi.& vxo.& in l.quæ iã nuptæ, eo. tit.ubi ita ſcribitur,quæ iam nuptę maritus donauit,uiri manent,& in l.ſi id,in prin.eo.tit. ubi & ſimilis eſt tex.[& in l.à marito.C.eo.tit.] & in l.ſi liqueat, ibi, de cuius ſubſtantia prohibẽte matrimonio non potuit exire.C.de inoff.donat. Et id quidem hinc clare apparet,quia eam rem, poteſt maritus non obſtante tali donatione quibuslibet obligare,uendere,& alias alienare. l.ſi maritus tuus.C.eo.& l.cum hic ſtatus.§.ſi maritus.ff.eo. & not. in c.ult.ext.eo.quoque tit. Et hoc argumẽti genere utitur Soz i.in alio tamẽ caſu loquẽs.in d.l.j.in fi.C.de pact.vt ſcilicet neceſſe ſit ut res donata facta fuerit ipſius donatarii, ut hæc l.habeat locum,ꝑpter uerbum reuertatur,quo ea utitur, qđ & ſimiliter facit Ant.Rub.con.99. uiſo caſu,col.j.uerſi.ſecundò uidetur. & Iaſ. cõ. 154.in cã mota,col. antep.uer.nonò principaliter,li.2. Et gñale eſt,ut quibus uerba legis nõ cõueniũt, lex ipſa locũ nõ hẽat. l.4.§.toties.ff. de dam.infec.cũ ſi.a me ſuprà adductis in prin.huius gl. [Quanquã contra hanc rationem uidetur eſſe tex. in l.ſi inter. ff. de reb.dubi. quæ utitur uerbo, redeũdi,in donatione uiri & uxoris,cum ibi dicitur, ſi inter uirum & uxorẽ donatio facta fuerit, priore defuncto,cui donatum eſt, ad eum res redit, qui donauerat. Et tex. qui loquitur in noſtro uerbo, reuertendi, in l.ſi poſtulauerit.§. pe, & ibi gloſ.in uerbo,reuerſuri.ff.de adul. ubi reuerſuros pro remanſuros ponitur, niſi dicas in illis locis utruq; impropriè poni,ut aliquãdo de uerbo reddendi ſcribitur in l.uerbum reddendi. ff. de uer.ſigni. ubi gloſ. & cæteri, & præcipuè Alciat.]

113 ¶†Illam tamen rationem ita confirma:nam quod nullum eſt iam ab initio, cuiuſmodi eſt hæc donatio, amplius annullari,retractari, reuocari,rumpi, infringi, reſcindi non põt l.iiã & ſi ſub cõditiõe. ff.de iniuſt.rup.& irri.teſt.Igĩt hęc.l.quæ reuocat,retractat, infringit donationes,nõ põt procedere in iſtis donationibus ex ſe nullis. † Ideo & in ſimili Paul.Caſ.cõ.82. in iſta don.in 2.dub.li.2.hac eadẽ rõne cõſuluit, ꝙ ſtatutũ reqrẽs cõſenſum ꝓpinquorũ in cõtractib.minorũ aut mulierũ,nõ hẽt locũ ĩ don.uiri & vxo. vtpote quæ ſit nulla & inutilis. de quo nos latius diximus in noſtris cõmẽ.cõſuetudinũ,ĩ eo §.in quo leges cõnubiales,cõſcripſim⁹ ĩ gl.3.ĩ j.q.ad fi.†Et hoc quoq; cõfirmatꝛ ꝙ ſcrip aliàs ubi fit mẽtio de re qua

piam, uidelicet cõtractu, ĩſtrumento, ſentẽtia, teſtamẽto & id genus aliis intelligitur de ualidis & utilibus. l. 4. §. condẽnatũ, & ibi doct. ff. de re iudi. & l. 2. §. j. ff. quemad. teſt. ap. cum multis ſi. & cõcor. à me adductis ĩ noſtris illis cõmẽtariis con ſuetu. ti. 2. §. j. in glo. 2. in. 2. q. & itẽ rũ tit. 29. in, §. j. in glo. 2. in. 2, decla.

114 ¶ †Superioribus quoq; rõnibus addi & hæc põt. Nã donatio inter vir. & vxo. liberè põt reuocari & tacitè & expſsè. d. c. vl. de don. & l. à marito. C. de do. inter vir. & vxo. cũ ſi. cum igitur donãs munitus ſit cõi auxilio, & mero iure atq; ordinario, cũ libitũ fuerit, nõ debet ei tribus auxiliũ huius. l. extraordinariũ, aut (ſi mauis loqui cũ Tullio, li. 5. epiſtolarum ad Atticũ) exaordinarium, †quanquam & extraordinarium etiã ſit uerbum ipſius Tullij in actione in Verrẽ. 3. non ſemel & iterũ in. 4. & 7. in & oratione ad Pontifices pro domo ſua, & in epiſtola ad Brutum, & in Philip. 3. iterumq; in 11. ſæpiſſimè; & in oratione pro P. Seſtio, & pro Roſcio Comœdo. Sequitur, inquã, nõ competere hoc remediũ extraordinariũ quidem & exhorbitans à iure com muni, vt ſupra plenè probauimus. l. in cauſæ, la 2. in prin. ff. de minor. cũ ſi. nã & uidemus remediũ inofficioſæ donationis aut teſtamenti, qđ huic eſt admodũ cõfine & cognatũ, non tñ adeò extraordinariũ nec exorbitans, nõ competere, vbi alio remedio conſulitur. l. Papinianus. §. ſi quis impubes. ff. de inof. teſta. & §. tam aũt, Inſti. eo. tit. idq; etiam ſi aliud quoq; extraordinariũ remedium competit, uidelicet reſtitutio in integrũ propter improbabilẽ donationis enormitatẽ, aut donãtis ętatẽ nõ legitimã. l. ſi filius & ibi Bal. & l. cũ donationibus. C. de inoff. dona. Adeo hæc remedia ſunt extraordinaria, vt alijs ẽt extra ordinarijs cedãt. †Nã & Bal. ex d. l. ſi filius, no. remediũ magis extraordinariũ ceſſare ob minùs extraordinariũ. Ad quod ẽt illũ tex. expendit Soz. conſ. 177. ſupraſcripto, col. 3. ver. confirmatur iſta op. li. 2. & Iaſ. qui eum text. dicit ad hoc no. in l. in prouinciali §. ſed ſi in loco, col. pe. ver. vltra Bar. ff. de no. op. nũti. quãquam id nõ admittit Zaſius in ſuis ſingularibus intellectibus iuris, quo loco ordinariorũ & extraordinariorũ naturã explicat. Sed ego priorib9 accedo. Idq; pſertim obtinet, cũ nõ pleni9 ſiue vberiùs, nõ breuius ſiue expeditiùs, nõ alias vtiliùs aut cõmodius huius l. remedio ſuccurratur, quam illo ordinario, ſi pater ipſe uoluerit, in cuius volũtate & arbitrio eſt vtrunq; remediũ. Quam ob rẽ non obtinet quod ſcribitur in l. 3. §. ex hoc edicto. ff. nau. caup. ſtab. & in c. 2. & ibi gl. [ĩ ver. confeſſione] de in integ. reſt. lib. 6. & in gl. l. vl. C. ſi aduer. rem iud. & apud Paul. Caſt. in d. l. ſi filius, loquentem in caſu illius l. [Pan. in c. ex parte, col. vl. de reſcript.]

115 ¶ †Deniq; ſi pater ſuſceptis liberis nõ expreſsè reuocet, quod liberè facere poteſt ẽt nõ ſuſceptis, cui dẽter oſtẽdit, eo ſemper animo vel à principio donationis fuiſſe, vt ſi de liberis cogitaſſet, nihilominus donauiſſet, ar. l. 3. C. de inoff. teſta. Sup quo vide quæ dicã latiùs infrà in verb. donatione largitus, quo loco diſſeremus de donatione cauſa mortis, quæ ſimiliter eſt reuocabilis. Sed hæ poſtremæ rationes tunc tantùm locum haberent, ſi liberi naſcerentur patri uiuenti, non etiã ſi mortuo, aut ignoranti vxorem ſe prægnantem relinquere.

116 ¶ †Hæc omnia eò ſpectãt, vt nõ

habeat

habeat hæc.l.locum in donationibus uiri & uxoris, quæ fuit Corn. Alex.& Fran. Ripę vbi ſuprà, ſententia,vt iam diximus.Tamē Fran. & Soz. uiri maximæ inter recētiores ſcriptores authoritatis, dum aliud agunt, poſſent pleriſq; uideri fuiſſe diuerſæ ſententię, ut ſcilicet hęc l.obtineat etiam in donatione facta uxori. Nam in l.motibus, quę eſt.2.uterq; col.pe.citāt in ar. hāc noſtrā l.ad excluſionē matris ob liberos, in caſu de quo loquuntur.Verū ne quis in hoc erret, non in id aduocāt hāc.l.ut filii pferantur vxo. ob illū parentum in filios amorē & affectū,quo l.noſtra innititur, ſed ad aliūm finem, ut ibi uidere licet, ne hic fruſtra immoremur. Sed qđ minime ambiguū eſt ipſe Frā.Rip. ſibi cōtrarius in hac ipſa l.in 48.q.apte tenet.hāc l.obtinere ī hmōdi donationi.ea rōne motus,ꝙ uxor donataria vt ē ſexus uitio ac naturā mobilis, poterit conuolare ad ſecundas nuptias,& ita filii defrandabūtur.Cui tamen rōni ſuprà rñdimus ex Corn. ſententia Sed & in hac ſentētia uidetur fuiſſe Anto. Rub.conſil.111. uiſo inſtrumento. ubi nuncupatim loquitur de donatione facta uxori, & præſupponit eam reuocari, niſi aliud obſtet,quāquam hanc rē ſpeciatim non diſputat.

117 ¶†Et pro hac op.facit ultra rōnē Ripę.qđ ſcribit Ang. legum interpres celeberrimus,conſ.144.ad primū dico,col.j.nō eſſe veriſimile ꝙ quis diligat uxorē magis quā liberos,per l.cū acutiſſimi.C.de fideic. & l.generaliter.C.de inſti.& ſubſt. ita ſentiēs eas leges ex quibus glo. hic,& oēs vbiq; aſſumunt depromūtque, rōnem & aīam huius noſtræ l.habere locū ēt in uxore ſubſtituta filio,ut uidelicet nō ſit locꝰ ſubſtitutioni uxoris, ſi filio inſtituto naſcantur liberi. In quā ſententia ante Ang.fuit gl. in l.Lucius, & ibi Bar. col.j.ff. de uulg. & pupill. ubi dicunt non pręſumendum patrem pręferre vxorem filio,ſed potius filiū uxori.& allegat etiā Bart. d.l.cum acutiſsimi,& l. cū auus. ff. de cōd. & demon.& idem quoq; uoluit etiam glo.in l.precibus, in glo. ult.in fi.& ibi item.[& Alberi. col. 3.nu.67.in fi.& Bal.etiam in fi.] C. de impu.& ali.ſubſt.& Bar.in l.2.in prin.col.ult.uerſ.quartò dixi,& ibi etiam recentiores.ff.de uulg.& pupil.Calca. conſi.28. uiſo dicto caſu, col.2.uerſ.quartò idem dicit. Alex. conſi.68. uiſo teſtamēto,col.3. uer. & pro hoc etiam,lib.2. Fran. Aret. cōſi.40.pręſupponitur in facto,col. 2.uer.in contrarium.& iterū conſi. 167.eodēq; ultimo,elegāter & ſubtiliter,col.prima, quibus locis etiā alleg.d.l.cū acutiſsimi. & ipſe Cor. cōſi.239.inci. uidetur prima facie, col.2.lib.2.ubi & citat d.l.cū acutiſſimi.& Iaſ.in l.ſi pater,ante fi.ff. de uul.& pup.ſub.& Steph. Bert. cōſi. 379.ponitur in facto,col.ult.lib.primo,& cōſi.40. cuius eſt ſimile initiū,nu.3.lib.2.Ex quo fit ꝙ nō abſimili rōne hæc l.quę ex illis legibus deducta eſt,locum etiā,ut illæ, obtineat in huiuſmodi donationibus.

118 ¶† Verū illæ leges, quæ illorum ſunt vnū aut præcipuū fundamentum,nihil oīno loquuntur de marito & uxore, & cōtra ea quæ dicūt, ἐχδιαμ'τρον pugnat id quod dicit Bar.ſibi in hoc contrarius, in l. pater Seuerinā.§.Socrꝰ.ff.de cōd. & demō.cōiuges ſe inuicę plus diligere,quā ꝓprios filios. Cui ſubſcribit tex.ī l.lex q̄ tutores, ver.lex enim non ſolū.C.de admi.tut.& qđ per illū tex. dicit Bal.ī d.l.ꝑcibus, colū.5.ver.quid ergo ſi petiit non idoneos.

Idoneos.C.de impub.&ali.ſub. Et quod apud Quintilianum iuniorem ſi is eſt, decla.6.pater quiſpiam dicit. Filium & virum habere non poteras,reddidit tibi quem magis ama bas,ſcilicet virum.Nam ſubdit:Siſte iam lachrymas, maritum reducẽ & incolumẽ accipe.Et quæ ſuprà diximus in prin.huius.q.Ideoq; & Frã. Ripa.qui vtranq; op.diuerſis in locis ſecutus eſt,vt ſuprà diximus: alicubi tamen de hoc dubitauit, videlicet in hac ipſa l.in 14.q.in fi. Adeò ſibi malè conſtat in hac re.

119 ¶†Nec omiſerim quoſdã vt audio eſſe maximi i Gallia nominis,qui de hac re cõſulti reſpõdere id eſſe ſupuacuum quærere, quoniã huiuſmodi donationes quæ morte confirmãtur,habent vim relicti ſiue donationis cauſa mortis[aut vltimæ volun tatis,]per not.per glo.& doc.in authent. ex teſtamento.C.de coll.& in l.filiæ cuius.C.fami.ercif. & in l. ulti.C.de vſuca.pro dona. & in l.2. §.filium, in ver.pro hærede, & ibi Ang.ff.de vſuca.pro hære.[& Bald. conſil.29.caſus vir donauit, col.2. ver.ſolutio iſtam queſtionem.li.j.] In quibus negant locum eſſe huic. l.†Quos ſatis refellit ea ratio,ſi nul la alia eſſet, quòd donationes factæ in vltima voluntate aut cauſa mortis inter virum & vxorẽ,iã ab initio valent, vt quæuis alia donatio facta cauſa mortis inter extraneos: vt de vltima volũtate eſt tex.in l.vl.ff. ſi quis ali.teſta.prohi.& in l.2.& ibi gl.Bar.& alij.ff.de dot.prælẽ.& in l. j.§.pen.ff.de here.inſti.& in l.vxori uſumfructũ,& l.vxori meę.ff.de vſu fruc.leg.& in l.vxori, in prin. & in §.j.ff.de leg.3.& in l.ſi ita ſcriptum in prin.ff.de liber.& poſt,& in l.vlt. C.de inſtit.& ſubſtit.[& authen.prętereà,in fi.C.vnde vir & vxor,& l.j. §.ſciendum,C.de rei vxor.actio.]& in c.ſi pater,& ibi Pet.Anc.in 4.no. de teſta.libr.6.& voluit Bald.in l.j. col.10. verſi.viſo de eſſentia. C.de ſumma trini. & Rom. conſil.39.in propoſita [quæſtione, col.j. verſi. quintò qu ia video. Sozi.conſil,75. difficultatem,col.j.libr.3.& Philip. Dec.conſi.540.quæritur in effectu,ĩ prin.& doc.vbique.]

120 ¶†De donatione autẽ cauſa mortis,eſt tex.in l.ſed interim.§.j.& in l.uxori ſuæ,& in l.[ſi eũ ſeruũ.§.vl. & l.]ſi eum qui.§.ex quibus,& in l. quod autem.§.vlt.& duę ll.ſeq.ff.de dona.inter vir.& vxo.& in l.vbi ita donatur.ff.de dona.cau.mor.[& in l.ſi mulier,in prin.ff.de leg.3.]& voluit Paul.Ca.conſi.61. notãdum eſt primò quòd licèt,poſt prin.lib.2.& iterum conſi.75.notãdum eſt quòd prefatum,in fi.eo.lib.2.& Alex.qui hoc aſſerit indubitanter procedere, conſ.152.in cauſa & lite, col.3.ver. etiã ſi rectè,li.6.& Corne.conſ.124. licèt in hac conſultatione, col.j.lib. 4.Fran. Are. conſi.74. diligenter & maturè,col.2.verſi. ſecundò quia ſi iſta,& colum.ſeq.verſi.non ob.præmiſſis,& Philip.Deci. conſil.196.in caſu propoſito,colum.j.verſi. ſed tamen his non obſtantibus. Quanquam in hoc vltimo fuerunt qui diuerſum cenſuerunt,vt plenè tetigimus in noſtris commentarijs in con ſuetudines Pictonum. tit.14.§.10. in gloſ.j.in 8.fal. Sed ij quidem errant toto cęlo, quando pro priori ſententia inter alios text. vnus ſit omni luce clarior in d.l.quod autem.§.ulti.cuius hæc verba ſunt,inter virum & vxorem mortis cauſa donationes receptę ſunt. Et ſi hoc eſſet dubium,quod minimè eſt, tamen ſatis conſtat donationem inter uirum & vxorem non ſemper habere,vim quam habet donatio cauſa mortis:nam illa per ſolam rei do-

natę

nate obligationem reuocatur.l.cum hic ſtatus.§.ſi maritus.ff.de dona.inter vir.& vxo.& l.ſi maritus tuus. C.eo.& l.Meuius.§.fundo.ff. de legat. 2. Hæc autem minimè ſecundum Io.Fab.in §.reſcripſerunt, Inſtit.de legat.

121 ¶†Non negauerim tamen hanc donationem inter virum & vxorem in quibuſdam habere vim legati aut fideicommiſſi, quod iam ſupra diximus, vt quoniam morte confirmantur, in ea ſit locus falcidiæ, ſicuti in legato.l.cum hic ſtatus, in prin.ff.de donat.inter vir.& vxor.& l.in donationibus.C.ad l. falci. Sed hoc ſanè non trahendum eſt ad omnes caſus, ut etiam ex iam dictis conſtat. † Et quia etiam videmus quòd licèt tex. in d.l.in donationibus, nuncupatim dicat, quòd hæ donationes funguntur vice fideicommiſſi, tamen non ueniunt in fideicommiſſum vniuerſale, niſi ſint in teſtamento nominatę, vel id nominatim ſit dictum.l. ſequens quæſtio, & ibi Bart. qui eum text.dicit ſing.& alij.ff.de legat.2.& voluit Bald.in l.j.in 2.lect. col.3.eo. titu.& in d.l.in donationibus, & ibi quoque Barb.in addi.illius, qui etiā dicit ſing. ad hoc d.l. ſequens quæſtio, & ibi item Corn.qui ex hoc dicit id quod ſuprà diximus, videlicet eum text.in d.l.in donationibus, nō procedere, quantum ad omnia, & idem Bald.poſt Dy.in l.filium, col. 8.verſic. ſecundò op.C.fami. herciſ. & Angel.qui etiam illum text.dicit ſing.in l.vlt.ff.de vſuca. pro hære.& ante hos Io.And.in addi.Spe. tit. de dona.§.j.col.2.

122 ¶†Nam & in alijs multis caſibus differunt huiuſmodi donationes à relicto ſiue legato aut fideicommiſſo. Nam primò, hæ donationes (quod iam diximus) reuocantur per ſolam rei donatæ obligationem, non etiam legata. l.3.C.de legat.§.ſi rem. inſti.eo.†Secūdò, in his donationibus requiritur traditio aut uera aut ficta.l. Papinianus ff. de dona. inter uir.& uxor. De qua tamen latè diximus in noſtro tract.conſtitu.in j.parte, nume.48.hinc etiam ſit, & nu.52. nec interim, non item in legato aut relicto aut alia ultima voluntate [l.à Titio.ff.de furt.& l.ſi tibi homo.§. cùm ſeruus.ff.de legat.j.& l.j.in fin. cum l.ſequenti, iuncta glo.ff.de public.in rem actio.& l.ſi mortis cauſa donatio, in verbo, vendicare, & ibi gloſ.ff.de donat.cauſa mort. cum alijs concordant.adductis ab Alexan. in l.2.ff.de legat.j.& voluit etiam] Specul.titu.de donat.§.j.colum. vlti. verſicul. donatarius. Bald. in l.ſi mortis.C.ad legem.falcid. & in l.vt hæredibus ff. de legat.3.[& in l.ſi emancipatis. C.ſi quis alteri vel ſibi.] & Angel.in l.j.colum. 3. in authenti.de hęredi.& falcid. & Franciſ.Aret.conſil.74.diligenter & maturè. colum. penul. verſicul. venio ad quartum. & ſatis declaratur ex not. per Bartol. & alios in l.2.ff.de donat.cauſ.mor.cum ſimi.Tertiò hę donationes non requirunt aditionē hęreditatis, glo.in d.l.filiæ cuius, in glo.j.in fin.C.famil. erci.& ibi doct. ex quibus Aug.negat eſſe meliorem in iure, ſed & eam dicit not.& ſing. quanquam alia eſt in l.poſt legatum §.qui mortis, in verbo, legatario, in fin.ff.de his quib.vt indig.& voluerunt etiam doc. in d. authen. ex teſtamento.C.de collat.Bar.& Bal. in l.j.per illum text.C.de don. inter vir.& vxo.& Bald.[in l.2.§.ſi quid. ff.de condi.inde.&] in l.j.in 2.lect. colum.3.ff.de leg.2.& Pet.Iac o.tit. de in inte.reſti.ut poſ.agi.reſciſ.perſo.acti.char.pen.uer. ſecundò differunt. Et eſt bonus text. in d.l. ſequēs quęſtio, ubi hoc no.Bar.& Bal. ff.de

ff.de leg.2.Legata autem neceſſariò requirunt aditionem l.eam quam, & ibi no.C. de fideicom. & l. ſi tibi homo §.cùm ſeruus ff.de lega.j.cũ ſi.†Quartò, huiuſmodi donationes requirunt inſinuationem,ſi excedũt quingẽtos aureos l.donationes,quę eſt antepen.C.de dona. inter uir.& uxo.& tenet Pet.Iaco. ubi ſuprà & Bal.d.authen.ex teſtamento, col.2. uerſi.conclude ergo quòd ſimplex. C.de colla.& Saly.in l.illud, circa medium,eo.tit. Non etiam legata, ut per Bal.in d.authen.ex teſtamento,ubi ſuprà & Pet.Iaco.tit.de condi.ex leg.quæ pro re dona. compe. col.3.ver.item nec in vltima, ſicuti nec donatio cauſa mortis l.vlt.& ibi Bart. Bal. Saly.& Ang.C.de donat. cau.mor.Quintò, ex his donationibus nõ oriũtur tres illæ donationes quæ dantur pro legato ex l.j.C.cõmu.de lega.ſecundum Bal. in d.authen.ex teſtamento,vbi ſuprà.† Sextò,in confiſcatione bonorum donatoris non ueniunt res donatæ inter uir.& uxor.ſicut res legatæ.l. ſed ſi mors,in prin.ff.de dona.inter uir.& uxo.quem ad hoc dicit vnicum in iure Bal.in l.executorẽ, colum.10. verſi. quæro, quidam timens C.de exec.rei iud.& in ſua marga. in verbo,donatio, col.2.ver. donatio quæ morte confirmatur & Pau. Caſt. in l.poſt contractum, in vlti.verbis.ff. de dona.& Iaſ.in l.ſi ſtipulatur fuerim.§.j.col.pen.in prin.ff.de verbo. obli. Eſt tamen illis ſimilis in l.res vxoris,& ibi not.Ang.C.de don. inter vir.& vxo.& in l.3.§.ſed verùm, ver.nec eo mouemur, & ibi not.ff. de mino.& voluit etiam Bar.in d.l. poſt contractum,col.3.ver & prædicta vera,& ibi recentiores, & Bal.in d.authen.ex teſtamento, vbi ſuprà. †Septimò,quia quando hæ donationes confirmantur morte, retrotrahuntur ad tempus donationis d.l. antepe.C.de dona.inter vir. & vxo. & l.ſi mortis cauſa inter.ff.de dona. cau.mor.& l.ſi is ſeruus, & ibi Bart. ff.de don.inter vir.& vxo.† Non itẽ legata d.l.antepe.& iterum l.ex verbis,& ibi Bal.in prin.C.eo.ti. Quod tamen intelligas, vt illa donatio retrotrahatur quò ad dominium, ſed non quò ad fructus, vt not.in d.l.antepe.& in l.talis ſcriptura §.vlt. per glo.& doc.ff.de leg.j.& per[Bal.in l.ſi eum ſeruum §.inter virum ff.de don.inter vir.& vxor.]Paul.Caſt.in d.l.ſi mortis cauſa.Licèt ſit ſecus in donatione cauſa mortis l.ſi mulier. quæ eſt 3.§.ſed ſi habenti,& ibi Bal. ff.de leg.3. Ex quo etiã vides aliud diſcrimen inter huiuſmodi donationes.Sed tu tamen hic vide Bar. in l. j.§.j.ff.de vſuca. pro dona.Bal. in l. ulti.col.j.ver.modò quæritur.C.eo. tit.Ang.in l.ſub cõditione, circa medium ff.de ſolu.& Fran.Are.con.17. conſideratis,col.8.verſi.uenio nunc ad ſecũdum.Octauò, hæ donationes confirmantur morte ciuili donantis d.l.res vxoris,& ibi Ang.& d.l.ſed ſi mors,in prin.ff.eo.& Ioã.And. in c. vlt.& ibi quoq; alij preſertim.Iaco. Zoch.qui hoc plenè diſputat, extr. de don.inter uir.& vxo.& Bart. Cæpol.hæc ſunt magna ex parte, in l. vlt.col.23.in paruis, uerſi.& huiuſmodi donator,cum multis ſeq. C.de uſucap. pro don. & omnes propè, quos citauimus, in 6. differentia. Aliud in legatis l.eius qui ff.de teſta. †Nonò,in huiuſmodi donationibus nec traditio quidem valet,vt ſcilicet ex ea transferatur dominium l.3.§. ſciendum,& ibi Bal.ff.de dona.inter vir.& vxor.At in legato ſecus,per l. Lucius,le j.ff.de leg.2.[& latè diximus in d.tract.conſtit.in 2.par. ampli.23.] Et idem de donatione cauſa mortis tradit Bal.in l.ſi eum §.inter

uirum

uirum ff.de don. inter uir.& uxor. Decimò, quia in iſtis donationibus ſufficiunt duo teſtes, in legatis autẽ aut ſeptẽ aut quinq; iuribus vulgatis:& hanc differentiam ponit Pet. Iaco.vbi ſuprà, de in integ.reſti.&c. Ex quibus planè cõſtat quod ſuprà diximus, nòn rectè inferi ex legato ſiue relicto ad donationem inter uirum & uxorem. Nec tamen tam certum atq; indubitatum eſt, quàm illi exiſtimant, id videlicet, non eſſe locum huic l.in donatione cauſa mortis aut in legatis, vt patebit ex his quæ dicemus in verbo, donatione largitus in 13.quæſtio.& ſeq. in quibus hæc latè tractabimus.

123 Et Hic † huius gloſæ finis eſto, dum prius aliquid de huiuſmodi libertorum appellatione dixerimus, quod ad multorũ in iure noſtro locorum interpretationem pertinet. Caius, ſi is eſt, lib.j. Inſtitutionum, c.j.tria libertorum genera fuiſſe tradit. Nam aut ciues Romani ſunt, aut Latini: aut Dediticij. Ciues Romani ſunt, qui iis tribus modis, id eſt teſtamento, aut in eccleſia, (ita enim vulgò legitur, id quod de authoris nomine inter alia multa me dubium facit. Alciatus autẽ æde ſacra legit) aut ante conſulem fuerint manumiſſi. Latini ſunt, qui per epiſtolam, aut inter amicos, aut conuiuij adhibitione manumittuntur. Dediticij verò ſunt, qui poſt admiſſa crimina ſupplicijs dediti, & publicè pro criminibus cæſi ſunt, aut in quorum facie vel corpore quæcunque indicia aut igne vel ferro impreſſa ſunt, & ita impreſſa, vt deleri non poſſint. Hi ſi manumiſſi fuerint, Dediticij appellantur. Sed inter hæc tria genera libertatum, ideo Ciues Romani meliorem ſtatum habent, quia & teſtamenta facere, & ex teſtamento quibuſcunque perſonis ſuccedere poſſunt. Nam & Latini & Dediticij nec teſtamenta condere, nec ſibi ex teſtamento aliorum aliquid dimiſſum poſſunt vllatenus vendicare. Tamẽ Latini certis rebus priuilegia Ciuiũ Roma. libertorum cõſequi poſſunt. Dediticij verò nulla ratione poſſunt ad ciuium Roma. libertorum beneficium peruenire. Nam Latini patronorum beneficio, id eſt ſi iterum ab ipſis aut teſtamento, aut in eccleſia, ſiue vt legit Alcia. æde ſacra, aut ante conſulem manumittũtur: ciuium Romanorum priuilegia conſequuntur. Hęc ille. Ex quibus eſt illud Auſonij.

Triplex libertas, capitiſque minutio triplex.

Et ex iis quidem datur lumen Cornelio Tacito ſcribenti li.13.eos qui uindicta manumiſſi non eſſent, aliquo velut ſeruitutis vinculo teneri. Ex quo potes intelligere ſolos vindicta manumiſſos, Ciues Romanos fuiſſe. De qua re etiam ſcribit Alex. ab Alexandro uir & legum & literarum humanarum doctiſſimus, in lib. genialium dierum 4.c.10. De his autem tribus libertorum, generibus habes ĩ iure noſtro, C.de dedi.liber. tol.& tit.ſeq.de latina liber.tol.& in §.libertinorum; Inſtit.de liberti.& in §.vlti. Inſtit.de ſucceſſ.libert. & in authen.vt liber.de cætero.§.j. In quibus locis eas differentias Iuſtinianus ſuſtulit. Tu autem interim uide Ang. Politia. qui Miſcellaneorũ centuria.j.cap.84. quædam adducit ex Græcis inſtitutionibus huc admodum pertinentia.

124 ¶ † Nec prætermiſerim Orcinos quoſdam libertos in noſtris legi. memorari, ut ĩ l.tutela.§.planè, in duobus locis ff.de legi.tut.& in l.duo ſocij.ff. de hære. inſti.& in l.4.§. hi qui ad libertatem & iterum in l.cũ quali.§.quærendum ff.de fideicom. liber.

liber.& in l.ſi is qui,in 2.locis,eo.ti. & in l.2.in prin.ff.de ſtatulib.& in l. dominus ſeruū,in prin.duobus locis ff.de pecu.leg.[& in l.2.§.per cōtra rium ff.de dot.præle.]& in l.qui ob necem ff.qui ſine manum.ad libert. per.& in l.cum teſtamentum.C.de iuris & fact.igno.& in l.directis C. de teſta.manu.& in l.j.§.ſed & ſi ſub conditione C.de lati.liber. tol.& in §.qui autem. Inſtit.de ſingu. reb. per fideic.relict. Nec tamen ſatis apertè intelligitur qui ij ſunt. Nam glo.in d.§.hi qui ad libertatem, exponit orcini,id eſt teſtatoris.Et ſimi liter glo.in l.inteſtato.§.quòd ſi ne cem.ff.de ſu.& legi.hær.& in l.2.C. municip.& origi.lib.10.Gloſ.autem in d.l.dominus ſeruum & in d.§.pla nè, & rurſum in d.l.qui ob necem, itémque in l. cùm verò.§.ſubuentum,in verbo,directo ff.de fideicom miſ.lib.dicit eos eſſe orcinos,qui di rectò manumiſſi ſunt id quod etiam uoluit glo.in §.j in ver.aditu, & in gloſ. ſequen. Inſti. de eo cui liber. cauſ.bon.addi.vbi & illud quoque dicit quod gloſ.ſuperior.Sed & glo. in d.l.cùm teſtamentum, dicit orcinum ſic dictum ab orco,id eſt manu miſſum ab eo qui tendit ad orcum, ſiue ad mortem vel ab orthos quod eſt rectum,quia directè eſt manumiſ ſus.Quod & idem dicit glo.in d.l.di rectis C.de teſta. manu. vbi ſubdit hinc orthodoxum dici. &, etiam gloſ.in d.§.qui autem, vbi præterea dicit quòd poteſt dici ab orce, id eſt capio,quia multa capiunt manumiſ ſi in teſtamento.Alex.ab Alexandro in opere nuper citato li.3.c.25.ſcribit quoſdam arbitrari orcinos libertos eſſe, quos teſtator poſt obitum liberos eſſe iuſſit, ita vt hæres patronatus ius haberet,non ipſe teſtator: nec aliud dicit quod eſt contra primam illam gloſ.& text. in d.§. qui autem, quem poſt eā ſubiiciemus.Alcia.lib.Prætermiſ. primo tra dit orcinum libertum dici, qui directam libertatem accipit,& quoſdam ita dici idcirco tradidiſſe, quòd ab his manumittatur,qui ad orcum tē dunt.Sibi autem placere vt orthinū legamus,qu oniam ὀρθὸς directum ſignificat hinc orthodoxi,qui rectæ ſunt opinionis in diuinis. Tametſi in Græcis ſcholijs iuris ciuilis etiā ὀρχίνος ἀπελεύθερος legatur, id eſt orcinus libertus, nō orthinus. Cælius Rhodiginus lib.antiquarū le ctionum 6.c.18.[prioris editionis & lib. 10.c.quoque 18.poſterioris.] Orcinos,inquit,libertos Iureconſul ti ipſius teſtatoris interpretantur, qui iam ſit in Orci familiam aſcriptus,& in peculio Proſerpinæ connumeratus,[quod iiſdem prope verbis ante eum ſcripſerat Beroal.in commentarijs Apuleianis lib.3.& nouiſſime quoq; voluit vir eruditiſſimus Gyraldus de Dijs Gentium, libr.6. vbi de Plutone diſſerit, qui Orcus quoque dictus eſt.] Noſtri legum in terpretes paſſim videntur intellige re orcinos dictos qui directam liber tatem nanciſcuntur: vt præter gloſ. vbi ſuprà,voluit Bene.de Plumbi.in l.ſi is cui ff.de fideicom.liber.&in d. l.2.ff.de ſtatu libe.dum trahit tex.il los loquentes in orcino ad libertatem directam.Et Alber.in ſuo lexico,in ver.orcinus, dum allegat illas gloſ.[Ioan.Fab.in d.l.directis.C.de teſta.manumiſ.] Pau.Caſ.in d.l.cū teſtamētū C.de iur.& fact. ignor. & ante hos Azo i ſūma ti.de teſt.manu miſ.poſt prin.Cui⁹hæc propemodū verba ſunt Directò quis videt relin quere libertatē,cū nō ab alio ſeruū manumitti rogat,ſed velut ex ſuo te ſtamēto ei libertatē vult cōpetere. Et dicit talis ſeruus Orcin⁹,quia ma numiſſus ē ab eo qui tēdit ad orcū, vel

vel ab orthos,qđ eſt rectū, quod eſt melius.Hæc ille,q̃ apertè videt probare tex.in d.§.hi qui ad libertatē, cū dicit vt qui directā libertatē acceperūt,orcini ſint liberti.Et ī d.§.qui aūt, vbi ita ſcribit,qui ex fideicōmiſſi cā manumittit,nō teſtatoris fit libertus,ēt ſi teſtatoris ſit ſeruus, ſed eius qui manumittit. At is qui directò teſtamēto liber eſſe iubet,ipſius teſtatoris libertus fit,qui ēt Orcin⁹ appellat.Et in d.§.quærēdū,ſic quoque ſcribit,Erit igit libertus Orcinus,nō ejus qui fideicōmiſſariā libertatē debebat. Quinetiā ſcribit in l. hi quibus C.de fideicom.liber. ꝙ hi quibus per fideicommiſſum libertas ſupremis iudicijs relinquitur,eorum liberti efficiuntur,à quibus manumittuntur. Cæterùm in d.l. cùm teſtamētum C.de iuris & fact. igno. fit diſcrimen inter libertum orcinum, & proprium ipſius hæredis, vbi & hoc annotat Pau.Caſt.Et hęc quoque ſatis declarat d.l.directis. Ex quibus conſtat Orcinum dici libertum teſtatoris,quoniam ei ex ipſius teſtatoris ſola diſpoſitione ipſo iure libertas competat, non expectato aliquo facto, aut etiam voluntate hæredis: licèt ſecus ſit in fideicommiſſaria, ut etiam probatur in d.§.ſubuentum, atque etiam in l.ſi ſeruus, & l.ſi ancillam C.de fideicom.libert.& in §. directo, Inſt. de ſing.reb.per fidei.relict.vbi ita ſcribitur. Directò libertas tūc dari videtur,cū nō ab alio ſeruū manumitti, ſed velut ex ſuo teſtamēto libertatē ei competere vult. [Cæterùm paucis ante diebus in lucē editus libellus,cuius titulus hic ē,Tituli ex corpore Vlpiani,in quo & tit. eiuſdem 2.hæc ſcripta ſunt. Is qui directò liber eſſe iuſſus eſt, Orcinus fit liberto: is aūt qui cui per fideicōmiſſum data eſt libertas, non teſtatoris ſed manumiſſoris fit libertus.] Ex quibus planū fit non eſſe verā illā ſententiam quam Alex.ab Alexand.retulit.Sed ex iis omnibus propè iuribus de Orcino loquentibus vides Orcinum fieri ex teſtamento, vt nō abs re dici poſſit vel Orcinus ab Orco,vel Orthinus à directo.Porrò Petrus Crinitus in quadam epiſtola ad Alex.Sartium,cuius initium eſt, nimis tu mihi, ſcribit inter capita ſecundæ Centuriæ Angeli Politiani, quam in lucem morte præuentus, non edidit,vnum fuiſſe de ſeruis Orcinis,nec aliud addit.

SVMMARIVM

1 *Lex noſtra loquens in uiro donante, utrum locum habeat in muliere.*
Maſculinum,an fœmininū cōcipiat. L.generaliter.§.cum autem.C.de inoffi.& ſub.loquens in patre an procedat in matre.
Patroni appellatione, patrona continetur, & qui alij ueniant uide nu.2.
2 *Patronus & aduocatus quid inter ſe differant.*
Clientes qui dicantur.

PATRONVS.

1 HAEC l.igitur†loquitur in maſculino genere,cum dicit,patronus.Ex quo videri poſſet non habere locum in fœmina donante, cùm ſit exorbitans,vt ſatis ſuprà poſt prin.glo.præcedentis diximus & probauimus. †Ideoq; in ea maſculinum non concipit fœmininum, iuxta doctrinam gloſ.in l.ſi ita ſcriptum ſit.ff.de leg. 2.Bart.& aliorum in l.j.ff.de verbo. ſig.cum multis concord.à me congeſtis in tract.primo genituræ in x. q.[& latius in tract.retractuum,ti.j. §.j.glo.9.in uerbo ,*on lignagier*, nu. 186.ad hæc iſtud, & alijs multis ibi deſignatis.]Tu dic tamen cōtrariū, quia licèt, hæc l. ſit exorbitans, eſt tamen

tamen fauorabilis,& non odioſa, vt etiam in præcedenti gloſ.diximus, ver.61.incip.igitur vt repetamus. Ideoq; in ea maſculinum comprehédit fœmininum,quando etiam in odioſis, modò non ſint contra rationem,id procedat,vt per Bar. vbi ſuprà,cum multis ac prope infinitis ſi. quæ in d. locis aggregauimus. † Et quia etiam videmus, quòd alia lex i. caſu non longè ab hoc diſtāti, & ex qua & ſimilibus hæc l.deriuatur, vt iam ſuprà ſæpius diximus, videlicet l.generaliter §.cùm autem C.de inſti.&ſub.quæ de patre tātùm loquitur, ad matrem quoq; trahitur, per glo.Odof. Cy. Ang. Fulgo. Corne. Guid Pap.Iaſ.Philip.Dec.& omnes præter Chriſto.Caſtel.in ea ipſa l.& Bar.Imo.& Raph.Co.in l.cùm auus ff.de cond.& demon.Saly. in l.cùm acutiſſimi,& ibi etiam Barb.in repe. col.40.verſi.ſextò iſtud ſummarium C.de fideicom.Pet.Iaco.in ſua practica ti.de materia decre.ſi pater, de teſtamen. lib.6.char.vlti.verſi.nunc extra materiam. Corne.conſil.197. non alienam,col.pen.verſi. & quòd ab identitate, li,3.[Fran.Are. in l.2. in fi.C.de inoffic.teſt.Guid. Pap.cõ. 51.factū tale eſt,col.2.ver.& licèt.] Sozin.in repe.d.l.cùm auus col.29. ver.ex quibus infero vnam nouam ff.de cond.& demon.& Philip.Dec. conſi.391.in caſu propoſito,col.2.& conſi. 416.in teſtamento illuſtris, col.j.ideo paſſim videmus doct.in ca ſu l.noſtræ conſuleutes ſæpiſſime ponere caſum in donatione facta à muliere,nec aliquid de ea re diſputant, tanquam id illis nullo modo ſit dubium.†Habemus autem tex.expreſſum, appellatione patroni & patronam contineri,in l.patroni.ff.de ver bo.ſignificatio.

2 ¶†Non prætermiſerim tamen patroni appellationem non tantum eū ſignificare,qui ſeruum manumiſerit qui poſtea libertus eius dicitur. In qua ſignificatione hic ponitur, quæ admodum in noſtro iure vulgaris, eſt & unde eſt titulus de iure patronat.& de quo Plautus in Aſinaria,

Magis de eorum eſt

Libertū potius quàm patronum onus in uia portare.

Text.autem in l.vlt.ver.ſi verò quidam C.de teſta.manu.apertè oſtendit hoc intereſſe inter appellationē domini & patroni, quod inter ſeruū & libertum,dum dicit, & quem patronum fallere noluerint,dominum ſuum & forſitan acerbum ſentiant. †Sed & in noſtris legibus patronus aduocatus dicitur l.velamento, & l. quiſquis, in princ.C.de poſtulan.& l.j.C.de aduoc.diuer.iudi.& l.ſancimus,eo.tit.vbi aduocatus fiſci dicitur patronus fiſci,& alibi ſæpe.Quãquam Aſconius Pædianus in diuinationem Tullij,hoc dicit intereſſe inter patronum & aduocatum, quòd qui alterum defendit in iudicio, aut patronus dicitur,ſi orator eſt:aut ad uocatus,ſi aut ius ſuggerit, aut præſentiam ſuam commendat amico.Et quòd ſit quoddam diſcrimen inter patronum & aduocatum, apertè oſtendit c.in quibuſdam,extrà de pœnis[& c.ſingulis,col.ſi,extrà de ſtatu monach.& illud Tulij in 2.in Verrem actione. Nunc quòd eiuſmodi iudicia ſint,tantum vnumquemque conferre quantùm ſibi patronis, aduocatis,prætoribus, iudicibus futurum ſit,&c.]Erant apud veteres Romanos patroni,in quorum fidem tutelamq; ac clientelam ſeſe conferebant prouinciales ſocijq; populi Romani,& ciues quoque ipſi, qui ob id clientes dicebantur. De qua re longè lateq; diximus in noſtris cõmen. conſuetu.tit.4.§.j.in gl.j.vbi & nos ipſi apertè oſtendimus, hinc feudorum,

rum, quæ vocamus, iura orta eſſe. Ex quo & vaſſalli, quos appellant, alicubi clientes dicuntur in ipſis feudorũ conſtitutionibus: vt in c.j. in prin.& iterũ in §.inde poteſt,tit. de ali.feud.& in c.j.tit.de cõten.inter domi.& fid.de inueſt.feud.Vnde etiam in noſtris legibus clientes dicuntur reſpectu aduocatorum,in l. properandũ,ad fin.C.de iudic.quoniã ex Plutarchi authoritate in Romulo,patroni illi ſuis clientibus litigantibus in obtinendo iure ſuo & cauſæ authores & patronos ſeſe præbebant.Tu autem omnino vide quæ ſcripſimus vbi ſuprà ſignauimus,ne hic iterũ repetamus.Dicũtur & patroni à Canoni, qui beneficia (quæ qui puriùs loquũtur,ſacerdotia appellant)vel fundãt,vt noſtri loquũtur,vel augent,de quibus eſt titulus in decret.de iure patro.Sed & denique dicebantur patroni reſpectu colonorum,vt patet ex l.Valent.& Valẽtis imper.in Codice Theodoſiano, ſub titu.Ne colonus inſcio dño.&c. Cuius hæc verba ſunt.Non dubium eſt,colonis arua quæ ſubigũt,vſque adeo alienandi ius non eſſe,vt ſi qua propria habeãt incõſultis atq; ignorantibus patronis in alteros transferre non liceat.

SVMMARIVM.

1 *DISPOSITIO legis noſtræ, vtrũ locũ habeat,cũ donãs habet filios tempore donationis,ut ſcilicet nati poſt filij reuocent & nu.2.et 3.cum ſeq. uſq; ad nu.11.incluſiue.*

Argumentum à contrario ſenſu, eſt in iure fortiſſimum.

Caſus à lege omiſſus habetur ꝓ omiſſo,& reuocandus eſt ad ius cõe.

Filij nati arctiore charitate amantur à parẽtibus,quàm naſcituri, et n.3.

Experientia optima rerum magiſtra.

2 *Amor parentum cum filiorum ætate creſcit.*

Hebræorum lege infantes,cur octauo die circuncidebantur.

4 *Legata an conſeruentur per auth. ex cauſa.C.de lib.præte. rupto teſtamẽto natiuitate poſthumi ignoranter præteriti.*

5 *L.Cum auus.ff.de cond.& demon. et ſimiles, non habent locum in filijs natis tempore teſtamenti.*

12 *Nepotis natiuitas,utrum ut filij, legi noſtræ locum faciat.et nu.13.et.14.*

Liberorum appellatione ueniunt nepotes.Item & filiorum cum in illorũ fauore aliquid ſtatuitur.

Statutum prohibens donare habentẽ filios,habet locum etiam in habente nepotes.

15 *Lex noſtra an habeat locum, ſi quis cùm donat habet liberos, ſed eos habere ignorat,uel eos mortuos eſſe putat.& nu.16.*

Paria ſunt non habere filios, aut ignorare ſe habere.

16 *Filius natus tempore donationis, quẽ pater ignorabat,an reuocet donationẽ ex hac lege,& nu.17.18.et. 19.*

Auct.ex cauſa.C.de lib. præt. utrum habeat locũ in præteritis filijs iam natis,à patre tamen ignoratis.

18 *L.cum accutiſſimi.C.de fideicom. & & ſimiles,an procedãt in filijs iam natis. & nu.19.*

FILIOS NON HABENS.

1 IGITVR † ſi cũ donat,filios habet,non reuocatur donatio ex aliorũ natiuitate,arg.huius l.à cõtrario ſenſu, quod in iure fortiſſimum eſt, l.j.§.huius rei.ff.de off.eius cui mãda.eſt iuriſd.& quia etiã ſi filios habet q donat,ſumus extra terminos huius.l.exorbitantis quidem in ſuo caſu à iure cõmuni, vt ſuprà ſæpius dictum eſt:propterea & hic caſus ab

ea omiſſus habetur pro omiſſo,& reuocandus eſt ad ius cõmune.l.ſi verò.§.de uiro.ff.ſol.matri. cum ſimi. quod quidem ius cõmune aliàs ſtatuit donationes fore ꝑpetuas,& irreuocabiles,vt latè diximus in gloſ. in verbo,libertis,verſ.19.incip.tum ſecundo. Et ad idem facit text.in c. vlt.17.q.4.ubi ſunt ſimilia verba.Et eſt optima vtriuſque ratio differentiæ. Nam & cum quis habens filios nihilominus donat,quemadmodum voluit præferre extraneum filijs iã natis,quos nõ ignorabat,ita & veriſimile eſt quòd etiam prætuliſſet naſcituris,ſi de eis cogitaſſet, quia maior ſolet eſſe affectio erga filios, qui iam ſunt in rerũ natura, quàm in naſcituros,†vt nos docet experiẽtia optima rerum magiſtra. l.legatis.§.ornatricibus.ff.de leg.3.& l.2. C,ut in poſ.leg.& c.quã ſit.in prin. de elect.lib.6.& aſſerit Barba.in repeti.l.cùm acutiſſimi,col.2. & iterũ col.25.C.de fideicom.& conſil. 60. illud afferam in medium,col.3. lib. 2.& inter conſi.Alex.conſi. 52. circa hanc dubitationem.col.2. lib. 4. & Maria.conſil.23.circa prædictam conſultationem,colũ. 3. vterq; per not.per Bar.in l.Lucius. ff.de hęre. inſti.Et de hoc eſt bonus tex. quem neuter allegat,in l. qui filiabus, in princ.iuncta gl.& ratione ibi reddita per Dyn.& approbata per Bald. Imo.Raph.& Pau.caſt.& Ale .ff.de leg.j.& in l. qui quartam.§.j.ff.eo. titu.Et hoc quoq; affirmat Bar.in l. ſi cum dotem.in prin.col.vlt.ff. ſol. mat.& conſ.227.mater dedit dotem circa med.per d.l.qui filiabus,& in l.Publius.§.vlt.ff.de condi.& dem. & Bal.in l.ſi quis filiabus.ff.de teſt. tut.& in l.Titius,in fin. prin. & ibi quoq; Ang.ff.de lib.& poſt.& idem Bal.conſi.156.clauſula codicillaris col.j.lib.2.& Imo.conſi.113.in cauſa quę vertitur, col.j.in fin. Roma. [conſil.231.præmiſſorum,&]conſi. 408.in propoſita quæſt.col.j.verſi. quintò ad idem.Alex.conſi.29.pręclarè ſubtiliter,col.3.verſi.non obſtat etiam prædictis, libr.3.& conſi. 103. circa primam dubitationem, colum.3. verſicu. ſecundò reſpondeo, libr.3. & Corn. conſilio. 239. videtur prima facie.colum.3.lib. 2. Stepha.Bert.conſil. 328. quia tempore,nu.3.lib.3.& Fran.Curt.ſeni. conſi.45.ſtatuto ſeu conſuetudine, col.5.verſi.octauò.[& Iaſ.conſ.140. col.8.verſi.tertiò facit,lib.2.& cõſi. ſeq.in iſta difficillima, col.6.verſic. quartò facit, & conſil.154.teſtator habens,colum.4.verſic. tertiò quia teſtator.lib.4.] & Anto.Rube .conſilio.31.præſpponitur in facto,colum. prima.

2 ¶†Quod & hinc liquidò apparet,ꝙ non eſt tantus parentum amor,non tanta affectio in liberos recèns natos, quàm in paulò ætate maiores: nec in hos, quàm in prouectiores: creſcit enim cum ætate liberorum, & amor parẽtum,ut quò ſunt annis maiores,eò impenſiùs diligantur,vt ſcribit ille Rabi Moyſes Aegyptius, vir in rebus naturalibus & ſacris Bibliorum libris peritiſſimus,in libro qui dux dubitantiũ inſcribitur,tertio capitu.quinquageſimo,vbi hanc inter cæteras rõnem reddit,cur antiqua lege Hebræorum præceptum, eſt,infantes ſtatim, id eſt octauo die circuncidit,vt patet Geneſ.17.& Leuiti.12.quoniam ſcilicet amor parẽtum adhuc leuis eſt & debilis. Quòd ſi infans ad multũ tẽpus creſceret, parentes non tam facilè eos circuncidi ac mutilari promitterent, creſcente ſcilicet eorum amore cum ętate liberorum. Ex quo conſentaneum eſt,& in eos qui nondum nati ſunt,non adeò parentes affici,

3 ¶†Et

3 ¶ † Et ita videlicet.l.noſtram,ut tã dem ad eam redeamus, non habere locum cum quis donat iam habens liberos,tenet Iaco.Butr.vir non in fine apud noſtros authoritatis in l. j.C.de inoffic.dona.quem ſequi uidetur,dum illũ ſimpliciter allegat, Phili.Corne.cõſ.11. cuius hoc prin cipiũ eſt,in preſenti, conſultatione, col.3.verſi.ideo uidetur uelle,lib.3. Et idẽ quoq; uoluiſſe videtur Pau. Caſt.conſi.435.incipi.ſuper hoc pũ cto plura uidentur,col.2. ver.tertiò facit,lib.2. & ante illũ Io. Fab. quẽ vnum,ſi opus ſit, multis non uerebor opponere, in hac ipſa.l.vbi & hoc dicit expreſſum videri in d. c. ulti.17.q.4.& nouiſſimè Philip.Deci.in l.poſthumo,in addi.col.eiuſdẽ addi.2.C. de bono.poſſeſ. contr.tabu.ubi & hoc dicit ſe conſuluiſſe.& Steph.Bert.conſi.227.in re ſua,col. 3.verſi.etiam donationi,lib.2. dum dicit quod licet teſtamentum ſit nullum propter præteritionem filij iam nati,non tamen idem reperitur de donatione, imò potius contrarium, in authen. vnde ſi parens.C. de inoffi. teſta. & d.l.j. & l.2. & l.ſi totas,& l.ſi liqueat.C.de inofficioſ. donat.Quibus patet hoc caſu donationem,ſi immenſa ſit, reſcindi vſq; ad legitimam.

4 ¶ † Et ſimile quippiam uoluit Bal. in dicta. l. Titius, in fin.prin. & ibi quoque Ang.& Fran. Aret.col.3.ff. de libe.& poſth.ubi tractãtes,an per authen.ex cauſa.C.de liber.præter. conſeruantur legata rupto teſtamento natiuitate poſtumi ignoran ter præteriti:Aut teſtator,inquiunt. nullum habebat filium, nec habere ſperabat,& non conſeruantur, quia non eſt uerisimile quòd teſtator uo luerit præferre legatarios filijs.l. cum acutiſſimi.C.de fideicom.Aut teſtator habebat filios, & nihilominus legauit, tunc ſic et poſtea naſcantur alij filij, conſeruantur tamen legata: quia ex quo teſtator grauauit iam natos, idem uidetur ſenſiſſe de naſcituris,ad quos minor ſolet eſſe affectio:& ſi de his teſtator fuiſſet interrogatus, aut cogitaſſet, idem certè veriſimiliter depoſuiſſet.l.tale pactum.§. vlt.ff. de pactis. Et hoc quoque uoluit ipſe Bald. in l.filio præterito,colum. 2. ff. de iniuſt. teſtamen. & ſequitur Alexan. in d.authen.ex cauſa.& conſil. 142. circa primam dubitationem, col.4. uerſicu.pro quo adde, lib.2.& conſ. 50.circa primam dubitationem,colum.3. verſicu. ſecundo reſpondeo, lib.6.& Corne.conſi.158. pro deciſione,col.10.verſi. ſecundò limitatur,lib.2. & conſil.244. videtur pri ma facie dicendum, colum.6. verſi. præterea quando quis legat, eo.lib. 2.[& conſi.54.duo in puncto,col.2. uerſi.tamen paſſus,lib.3.] & conſi. 133.in hac conſultatione,colum.3. lib.3.& Stepha.Bert.conſi. 225. ponitur in facto,col.2.uerſi. & ſuppoſito,lib.2.

5 [¶ † Similiterque. l. cum auus.ff. de conditione, & demo. & ſimiles, ex quarum uiſceribus hæc lex deprompta eſt, ut ſæpe diximus, non habet locum in filijs natis tempore teſtamenti,ut uoluit Ro.conſi.370. in propoſita conſultatione,ad fi.per l.ſicut certi,& l.ſi cum in utero. C. de teſta.mili.& idem tenuit & latè probauit Barb.in d.l. cum acutiſſimi,col.2. & 15.ſeq. C. de fideicom. Idem quoq; tradit Sozin. latè in repet.d.l. cùm auus, col.35.uerſi.extra Bar.& multis ſeq.per.5. col. ubi ita dicit conſuluiſſe,uti fecit etiã latè cõſi.191.licèt difficultates, lib.2. & Caro. Ruin. conſil. 77. in facto, col.15. num. 14.lib.2. ubi ita dicit tenuiſſe modernos Peruſinos& Se-

 nenſes

nenſes in l.generaliter.§.cùm autē. C.de inſti.& ſubſt.Sed aduerte quātum ad hanc rationem, multi tenuere contrarium,& inter cæteros Rapha.Co.in d.l.cùm auus,& latè Io. Bap. Caccia.in l.generaliter.§.cùm autem.C.de inſti.& ſubſt. vbi dicit etiam in hanc partem conſuluiſſe ipſum Raph.Co.Maria.Sozin. & Thomam neſcio quem, & ita certè conſuluit ipſe Maria.conſ. 23.circa prædicta,& Corn.etiam latè conſi.197. non alienam,lib.3.]

6 ¶VERVM † contrarium in caſu l. noſtræ,apertè voluit Bal.hic in 2. lectu.cuius hæc verba ſunt. Quid ſi pater vnicam filiam viuentem haberet,& donauit extraneo ſubſtātiā aut partem eius, deinde poſtea filij ſibi naſcuntur: an talis donatio reuocatur? Iſta quæſtio fuit pridie de facto.Et videtur,quòd nō, quia hic litera loquitur quando donatio fit per patrem cùm filios nullos habebat: hic autem habebat filium vnū. Tu dic quòd ob identitatis rationē habet locum diſpoſitio huius legis eo caſu,quo eſt veriſimile patrē nō donaſſe,ſi ſciuiſſet filios ſibi naſcituros.Fortè enim non cogitauit de filia,quia ſatis ei remanſit pro ea dotanda:ſed filij maſculi ſuperuenientes egeſtate laborarent: tertius autem paterna ſubſtantia gauderet. Hæc ibi Bal. qui & ipſe in d.l.j. col. 4.ver.ſed quid ſi tempore donationis.C.de inoff.dona. tenet, quòd ſi donans qui iam tempore donationis habebat filios, poſtea & alios quoq; ſuſcipiat,hi qui nati ſunt poſt donationem,eam reuocant pro virili ſua quiſque portione, per id qđ in ſimili dicitur in l.pe.ff.de iur. codici.& idem voluit Ang. ipſius frater hic & Rapha.Cu.in l.Titia Seio. §.Imperator.ff.de leg. ij. & Cardi. Flor. conſi.20.cùm in teſtamentis, iuncto caſu illius conſi. & Barba. in c.vlt.col.vl.extra de don.& Sozi.in repe.rub.ff.de lib.& poſt.col. ult. & conſi.215.hoc exordio, uiſa prædicta facti contingentia,col.2.uerſ.ſolum ergo reſtat,lib. 2.quod & iterū repetitur in conſi.22.lib.4. [& Carol.Ruin.conſi.98.uiſa renuntiatione,col.9.nu.21.lib.6.& d. conſi. 62. col.6.nu.15.lib.2.] & ante hos, licèt non allegent,Old.conſ.173.quidam habens vnicum filium, tenuit ſimpliciter reuocari donationem factam ab habente filium,per natiuitatem aliorum.

7 ¶†Et facit quod in ſimili voluit ipſe Bal.conſ.127.cuius caput eſt, quidam Ser.Petrus,lib.5. ꝙ ſi pater nō cogitans de poſthumis, filium quē habebat inſtituit,& poſthumū præterijt,ualent legata pro parte inſtituti,ſed pro parte poſthumi nō ualent,nec conſeruantur ex d.aut. ex cauſa.C.de lib.præt.Quinimo idem Bal.in d.l.filio præterito,col.2.ff.de iniuſt.teſt.idem videtur generaliter dixiſſe in caſu d.auth.ex cā, dicit.n. quòd ſi pater habens filios legata relinquit,non cogitans de alijs futuris liberis,debentur legata pro portione iam natorum, ſed non debentur,nec conſeruantur ex d. auth. ꝓ portione eorū,qui poſtea nati ſunt per d.l.pen.ff.de iure codicil. & hoc quoq; ſequitur Rom.conſi.181.pro deciſione propoſiti,in 3.dub. & bene facit tex,quem ipſi non allegant, in l.q. graui,& duab.ſeq.ff.de iur.co.

8 ¶†Pau.autem Caſ.in d.l.j.col.3.C. de inoffi.don.uolens has contrarias opi.concordes efficere,ut ſæpe aliàs ita dicit, quòd ſi iam nati tempore donationis erant odio patri donanti,uec is putabat ſe poſthac alios habiturum,uera eſt poſtrema Bald.in d.l.j.op. cum ſit eadem per omnia ratio,quæ eſſet ſi nullum habuiſſet: ſit in

quoniam veriſimile eſt, quòd ſi cogitaſſet ſe habiturum alios gratos liberos,non donauiſſet.d.l.pactum.§. vlt.& ibi gl.Sed ſi nõ habebat odio iam natos, & tamen donauit, ſicut eos re donata priuare noluit, ita & naſcituros voluiſſe veriſimiliter credendum eſt: & ita,inquit, procedet op.Iac.Butr.Quæ Paul.Caſt.diſtinctio videtur placuiſſe Anto. Rube. conſi.99.viſo caſu, col.j.Eaq; ex eo cõfirmatur,quod ſcribit Card.Flor. conſi.20.hoc initio, Iacobus teſtator,paria eſſe ĩ caſu noſtro.l.de qua ibi loquitur,non habere filium, aut habere odioſum.

9 ¶†Denique Corne.conſi.15.ex quo dictus Franciſcus, col.4.verſic.nec obſtat quòd tempore primæ donationis,iũctis his ijs quæ prius dixerat,col.j.lib.j.aliter videtur diſtinguere. Nam aut donans nihil reſeruauit filijs iam natis,& tunc qui poſtea naſcentur,reuocabunt ex hac l. nam cùm filijs natis reſeruauerit,veriſimile eſt quòd etiam reſeruaſſet naſcituris, ſi de illis cogitaſſet. Incertum autem eſt quid illis reſeruaſſet: ideo propter incertitudinem totum reuocatur,arg.(licèt nihil alleget.)l.duo ſunt Titij.ff.de teſta.tutel.& l.2.ff.de libe.& poſt.& l.in tẽpus.§.quoties.ff.de hære.inſtit.cum ſimi.Poſtea verò idem Corne.in eadem col.4.verſ.& licet.d.l.ſi vnquã, videtur in diſtinctè arbitrari nihil prodeſſe filios natos tempore donationis,quin nati poſtea reuocẽt,cùm ſit eadem ratio: idque potiſſimum, ſi ex natiuitate poſteriorum deterior eſſet natorum tempore donationis conditio,niſi reuocaretur donatio,vt in caſu,in quo illud conſi. edidit. Nam donator omnium bonorũ reſeruauerat legitimã filio nato, quæ quidẽ erat tertia omnium bonorum:nato aũt altero filio poſt donationem minuitur legitima prioris. nam ea erit tantùm tertia dimidiæ. Et hinc quoque melior efficietur conditio donatoris deteriore facta conditione prioris: quod eſt abſurdum,& contra mentem, & affectionem donantis,qui putabat illi reſeruaſſe tertiam partem.

10 ¶†Vides lector ex ſupradictis rem hãc eſſe admodum ancipitem atque dubiam.Facilè tamen eſt harum ſententiarum diſcordiam huiuſmodi diſtinctione componere. Nam aut iam nati tẽpore donationis erant odioſi patri,aut non odioſi. Si odioſi,certè ij qui naſcũtur poſtea,de quibus pater donando non cogitauit,reuocabunt. Si autem erant non odioſi, & tunc aut pater aliquid eis reſeruauit,aut nihil. Si primùm, poſtea nati,quibus nihil fuit reſeruatum, reuocabunt,aut pro virili eorum portione tantùm,ſi ex natiuitate poſteriorum non ſit effecta deterior cõditio priorum in re illis reſeruata:aut in totum,ſi deterior factam eſt. At ſi naſcituris fuit & aliquid reſeruatũ, nihil reuocabunt: cum de illis hinc appareat fuiſſe cogitatum. Aut denique nihil fuit reſeruatum liberis natis tempore donationis: & tunc poſtea nati non reuocabunt.nã qua ratione priuauit iam natos ſibi gratos, eadem veriſimile eſt voluiſſe priuare naſcituros, etiam ſi de illis cogitaſſet.

11 ¶†Sed & vltimum membrum intelligas velim ſecundum præcedentia.quod vt faciliùs apprehẽdas,pone quòd quiſpiam habens in bonis trecenta,ex illis centum donaũt iã habens vnicum filium,nec cogitans de alijs futuris liberis, & ita putans reliqua ducenta ſatis eſſe vnico illi filio,vt honeſtè poſſit viuere:poſtea aũt illi nihil tale ſperanti nati ſunt multi alij filij,verbi gratia treſcer-

tè detractis illis centum donatis, ſuperſint vnicuiq; liberorum tam nato ante donationem,quàm tribus illis poſtea natis,quinquaginta tantũ ex quibus non poterunt honeſtè uitam tranſigere,conſiderata eorũ cõditione: profectò ſi id pater cogitaſſet,aut præuidiſſet,non ea centũ ueriſimiliter donaſſet. Ideo putarem eã donationem reuocari ex rõne nõſtrę.l.Proinde hoc totum reijcio in arbitriũ boni uiri,æſtimaturi, quid, quantúmve pater habens filios vnũ aut plures, donaturus aut non donaturus fuiſſet,ſi de tot filijs naſcituris cogitaſſet, iuxta ea quæ plenius dicã infra,in uerbo, omnia, uel partem aliquam,nu.28.in huius aũt rei.Nec tñ omiſerim Anto. Rub.ſuper hoc dubio rñdiſſe.d.conſi.99. ui ſo caſu,[atq; ẽt D.Boer. hanc rẽ tractaſſe,deci.159.donatio iuris, ĩ quo me ex hac.l.ſæpius citat,]ſed ita obſcurè vtrumq;, ut non intelligam, quid intelligant.

12 HIS AUTEM † non intẽpeſtiuè illud ſubijciemus. Quid.n.ſi tpe donationis habeo filium,ex quo poſtea nepos naſcitur? nunquid & huius natiuitate reuocabitur donatio ſicuti & natiuitate alterius filij? Nã appellatione liberorum, de quibus. l.noſtra loquitur, ueniunt & nepotes.l.liberorum,in prin.ff.de verb.ſignifi. Imò & filiorũ quoq; appellatione,cùm in fauorem illorum aliquid ſtatuitur,ut ibi not.Bart. licèt aliàs ſit dubium: de quo multa diximus in noſtro tractatu primogenituræ[in 40.q.in 15.ratione pro nepote contra patruum.†Ideoq; Pau. Caſ.con.448.tria ſunt quæ uidentur col.j.lib.2.conſuluit ꝙ ſtatutum ꝓhibens donare cùm quis habet filios, habet locum & in habente nepotes.quæ res huic noſtro caſui mul tũ congruit.quia & hic fauore liberorum reuocatur donatio,quemadmodum illic prohibetur.

13 ¶†Ego tñ in ea ſum ſñia, ut in hoc caſu nepotes non reuocent:quia ſi filius donantis illorum pater non reuocat, multò minus & nepos ex eo natus,arg.l.j.§.ſi dñs, & ibi not.ff.ſi quis aliq.teſt.prohib.& l.ſi uina. C. de bo.mater. cũ aliis multis & text. & doct. concordan. à me latè collectis in d.tract.primoge. q. 12.& ſeq. Et cum nepotes habeant patrem in medio, ij non ſunt hæredes, & propterea non poſſunt ex huiuſmodi.l. reuocare rem donatam,quam; habituri non ſunt, per ea quæ latè dicemus infrà in ver.ſuſceperit,liberos, nume.105.incip.item ſi huiuſmodi.

14 ¶†Fateor tamen quòd ſi poſt mortem filij quis donat, ignorans vxorem illius,nurum.ſ.ſuam, eſſe prægnantem,poſtea verò ipſa vxor filij pariat filiũ,hic certè reuocabit,ac ſi filius poſt donationẽ eſſet natus, vt qui ſucceſſurus ſit in locum & gradum patris & præteritus ęquè reuocet teſtamẽtum,ſicut & filius pater ipſius feciſſet, per l.poſthumorũ.ff. de iniuſt.teſt.& l.ſi auus.C.de liber. præt.Sed & ſi auus donat,q̃a deſperat filium ſuũ liberos habiturũ, qm̃ fortè exiſtimabatur filius eſſe male ficiatus,aut vxor illius ſterilis:tamẽ auo nihil minùs ſperanti gignit poſteà nepotes: putat Fran.Ripa.hic in 36.q.locum eſſe huic l.Et ego illi aſſentior ex ratione.l.noſtræ.Cęterum Guid.Pap.ſing.571.incip.iuxta l.ſi vnquam,hanc qõnem de nepote nato poſt donationem nuncupatim mouet,nihil tamen diffinit.

15 SED ET ILLUD † in qõnem uocatur.Si quis cùm donat, habet filios,ſed ignorat eos ſe habere,quia fortè putat eos eẽ mortuos,uel neſcit vxorem peperiſſe:utrum ſit locus huic l.? Et nemo, ut opinor, negabit

gabit re compe rta irritam fore hãc donationem,ex mente & ſnĩa huius l.noſtræ,quæ uerbis eſt anteponenda,ſicut animus corpori ca.ſedulo. 38.diſt.& diximus ſuprà in uerbo, libertis,uerſi.46.incip.nec id quidẽ mirum eſt,& ſeq. Nam ſi donatio reuocetur per ſuſceptos poſtea liberos ex præſumpta mente donantis, qui videlicet ſi cogitaſſet de liberis futuris,uerifimiliter non donaſſet, eadem certè ratione aut ẽt maiore videtur irrita fore donatio quam quis facit ignorans ſe habere filios uerifimiliter ẽt non facturus, ſi eos non ignoraret.l.qui iure militari ff. de mil.teſt.†Per quam dicit Angel. con.108.iſta q.in 3.dub.quòd nihil refert,nõ habeas liberos,an habeas, ſed habere ignores: id quod ẽt probatur in l.ſicut certi, & in l. ſi cum uel in utero.C.e.de teſt.mil.& in l. pen.C.de iur.cod.& optimè in l.Titius.[in prin.& iterum in]§.Lucius & ibi bona gl.ff.de lib.& poſt. & in l.3.ff.de cond.inde.[& in l.vlt.ff.de hær.inſt.]Et ita voluit idem Ang.in §.fine igitur,col.4.uer.finaliter dici poteſt,in auth.vt cùm de appell. cogno.Franc.Aret.in l.ex facto, in prin.col.6.uerſi.confirmatur iſta cõcluſio.ff.de uul.& pup.ſub.& conſi. 157.quod eſt poſtremum omnium, col.2.Hincq; gl. in l. ſolemus.ff.de condi.& demon. intelligit text. ibi qui eam conditionem, ſi liberos habuerit, interpretatur de liberis naſcituris,non de natis,ut procedat ſi liberos natos eſſe ſciebat,qui conditionem appoſuit, quòd ſi neſciebat ẽt nati ipſi ſub ea condõne cõprehẽduntur,per l.iam facta.e.ti.quod & uoluerũt Saly.Raph.& Cor. in l. cũ uxori.C.quan.dies leg.ced.

16 ¶†Et ita in caſu noſtro expreſſim voluiſſe uidetur Bar.dum hanc l.allegat in legatis factis prærerito filio quẽ teſtator ignorabat ſe habere,in repe.l.j.2.q.prin.C.de ſac.ſanc.ecc. Nam tunc,inquit,deficit volũtas relinquentis,per tex.in hac l.Si ergo reuocatur donatio,multò magis legata.Ex quibus planè uides ꝙ Bar. intelligit hoc caſu donationem vitiari.Et id quoq; dicit ipſe Bar.in l. filio prçterito.ff.de iniuſt. teſt. & in auth.ex cã.C.de lib.præt.cum concord.illic adductis per recent. Nã & in hac opin.eſſe videntur & qui tenent cum Bar.in caſu.d. auth. & qui contrà tenent.Illi quidem, dũ poſt ipſum Bar.hac.l.innituntur: iſti aũt, dum fatentur hoc ſine dubio procedere in caſu noſtræ. l.loquentis de donatione,non ẽt in legatis,de quibus loquitur ea auth.& conãtur omnibus viribus reddere rõnem differẽtiæ vtrorumq;,ut illic omnibus videre licet,& fortè alibi poſtea dicemus.Et idẽ ẽt voluiſſe videtur Bal. in l.j.col.3.uer.quinta op.C.de inof ſi.do.expreſſiſsimè omnium Steph. Bert.conſi.190.Chriſti, &c. viſo caſu,in primo dub.lib.j.& iterũ conſ. 193.ſi uerũ ſit,poſt prin.lib.3.Et facit quod in ſimili ſcribit Io. And. in addi.Spe.tit.de inſt.edi.§.nunc aũt in ult.addi.de rege,qui putans filiũ ſuũ mortuũ,aliũ inſtituit. Et quod ex Plauto vetere Comico adferemus infra in uerbo,donatione largitus. nume.264.inci.& hanc quoque ſententiam.

17 ¶†Illud aũt certum eſt, quòd filij exiſtentes tpe donationis,quos pater donans minimè ignorabat, non reuocant donationem, ex hac l.noſtra,vtpote ceſſantibus & uerbis, & mẽte.i.ratione ipſius. Quę res quãuis ſit adeò aperta & manifeſta, ut teſtimonio aut authoritate nõ indigeat,tamen ut omnibus ſatisfaciã, approbatur à Pau.Caſtr. conſi.434. cuius exordium eſt, reſpondeo per

ordinem,in ij.dubio, lib. 2.& Sozin. conſil.226.quæſtio. præſentis cõſultationis,colum.pen.lib.2.& Philip. Deci. conſil.366.pro declaratione, col.3.verſic.ſecũdò præmittendum. & omnibus ferè de hac re loquentibus,ne nimius ſim in re minimè dubia.Quod tamen intelligas ſecundũ ea quæ diximus ſupra in eadẽ gloſſ. in uerſ.11.incip.ſed & vltimum,iun ctis duobus præced.

18 ¶†Sicuti nec l.cùm acutiſſimi.C. de fideicom.& alia ſimilia iura huic l.noſtræ admodum confinia non habent locum in liberis iam natis tem pore teſtamenti, ſed tãtùm in naſcituris,vt apertè videtur probari in l. generaliter.§.cùm autem,ibi, liberorum ex ijs procreandorum.& iterum in illis verbis,pater efficiatur, & liberos ſuſtulerit, rursùmque in verbis,ſi de nepotibus cogitauerit. C.de inſtit.& ſub.& in l.ſicuti.C.de teſta.mil.Et expreſsè voluit & conſuluit Rom.conſil.370.in propoſita conſultatione. & Barb.in repe.d.l. cùm acutiſſimi, col.2.& ſeq.vbi ad hoc multa allegat,& in repe.c.Raynaldus, colum.6.verſi.faciat etiam extrà de teſta. & latiſſimè Sozin.in repe.l.cùm auus, col.39.verſi.extra Bart.ff.de con.& dem.vbi poſt multa hincinde adducta tandem ſtat ab hac ſententia, & ſecundum eam dicit ſe conſuluiſſe.& ſuo conſi.Bald. nouellum ſubſcripſiſſe,& idem quoque reſpõdiſſe Io.Petrucium,& Bene.Capra.Et ita verè conſuluit ipſe Sozin.conſil.191.licèt difficultates, col.j.& multis ſequen.lib.2.& Philip.Dec.in d.l.generaliter,colum.4. verſic.nunc regula. & conſi.365.viſo conſilio. col.2.verſicu.quartò & vltimò. & conſil.ſequen.col.3.quibus locis ſolum Roma.allegat. Et hanc partem confirmat, quòd iure antiquo filia præterita iam nata non rumpebat teſtamentum: poſthuma verò non ſecus ac maſculus rumpebat, vt ſcribit Caius iuriſconſultus, ſi is eſt (quod arbitrantur Zaſius & Alciatus)libr.poſteriore Inſtitutionum.cap.4.Ex quibus planiùs intelliges quod ſcribitur in §.j.verſi.ſed non ita,& iterũ in §.fœminini,Inſt. de exhær.libe.

19 ¶†Quanquam contrarium in caſu d.l.cùm acutiſſimi, & ſimilium ſimpliciter tenuiſſe videtur Raph.Co. in d.l.cùm auus.ff.de con.& dem.& apertè tenuit Corne.in d.l.generaliter.§.cùm autem, col.2.vbi & Iaſ. col.3.dubitat,& idẽ Corne.latè cõſ. 197.non alienam libr.3.& latiſſimè omnium tenuit,& 23.rationibus ſecundum eam conſuluit Maria.conſ. 23.circa prædictam cõſultationem, vbi etiam dicit audiuiſſe ſe à fide dignis ita conſuluiſſe Rapha.Cõm.cũ hæc quæſtio Paduæ de facto cõtigiſſet.Quanuis id à nullo ex ſuis maioribus in proprijs, vt ipſe loquitur, terminis & in indiuiduo tractatum vidiſſe ſe negat, quod vehementer admiratur. Ex quo potes intelligere, quòd illud conſi.Ro.qui ante illum fuit, aut non legerat, aut non recordabatur.

SVMMARIVM.

1 BONA *unde dicantur.*
Bona beatos faciunt ac felices.
Beatus à doctiſſimis pro diuite uſurpatur.
Pauperes miſeri dicuntur.
Bonorum ceſſio, miſerabile auxiliũ.
Bonorum tria genera.
Felix non eſt,cui bona deſunt.
Beatitudo ſola uirtute conſtat ſecundum Stoicos.
Paupertas an inter mala numeratur. & nume.2.
Diuitiæ donum Dei.

2 *Mala*

2 *Mala quæ dicantur.*
Paupertas Philoſophiæ tutiſſimũ præſidium.
3 *Pauperes beati.*
Diues non facile intrat regnum cælorum.
Diues aut iniquus,aut iniqui hęredes
Diuites pauperibus infeliciores.
Paupertas uolantaria res beatiſſima.
Et qui cum paupertate bene conuenit,diues eſt.
Paupertas apud bonos homines potius q̃ prauos eſſe ſolet.
Diuitiæ ſæpius ſunt apud prauos homines q̃ bonos.
Paupertas bonos afficit.
Paupertatis laudes,& commoda.
4 *Bona bonis uiris bona ſunt, malis mala.*
Diuitiæ malis impedimento ſunt, bonis adiumento.
Cenſus nõ,ſed affectus in crimine eſt.
Diuitem non cenſus facit,ſed animus.
Animam redimit qui pauperi donat.
Diuitiarum aliæ laudes.
Diuitias appetere an ſit peccatum remiſſiuè.
5 *Paupertas culpa aut uitio adſcita. uituperanda.& nu.6.*
Pauperi ſuo uitio ĩdignũ eſt ſubueniri.
Metus nihil ei auxiliatur,qui ſibi cũ ſua culpa intulit.
Paupertas ut uni proſit & alteri noceat,quid probandum.
Pauperes ſuo uitio,non habent beneficium ne conueniantur, niſi inquantum facere poſſunt.
Paupertas captioſè proueniens nocet.
Pauperes ſuo uitio,beneficium ceſſionis bonorum non habent.
Falliti qui dicantur.
Foro cedere apud Iuriſcõſul.quid ſit
Solum uertere quid ſit.
Obligatus ex dolo uel delicto, non gau det beneficio ceſſionis bonorum.
Luſor qui ſua bona fœde conſũpſit, nõ habet priuilegium ceſſionis bonorũ.
Pauperes ſuo uitio, teſtes idonei non ſunt.
Vitioſus in ſe & in alios eſſe præſumitur.
Vxor non tenetur alere uirum qui ſua culpa inciderit in paupertatem.
Captiui ob delictum an gaudeãt priuilegijs datis ob redemptionem captiuorum.
6 *Paupertas quando nulli turpitudini coniungatur.*
Tiberius honeſtam innocentium paupertatem leuauit,prodigos et ob flagitia egentes,ſenatu mouit.
Tiberius idem laudatur prohibuiſſe Caium Galbam fratrem Sergij Galbæ imperatoris, ſortiri anno ſuo pro conſulatum, quòd facultates ſuas attriuiſſet.
Nero uituperatur quòd annuam penſionem ſtatuerit quibuſdam,qui luxu habitas opes diſſipaſſent.
Nero arguitur,ꝙ diuitiarũ fructũ,nõ alium putabat quàm profuſionem.
Hadrianus Imperator ſenatoribus, qui non ſuo uitio decoxerunt, patrimonium expleuit.
Catamidiari quid ſignificet, & unde dicitur.
Hadrianus decoctores bonorum ſuorum publicè deridendos, exhibuit.
Decoctoribus certus locus conſtitutus.
Alexander ſeuerus,quos pauperes uerè,et non per luxuriam cognouit,maximis commodis auxit.
Antonius philoſophus Imperator, pauperibus ſine crimine, dignitates conceſſit.
Rei familiaris ratio habenda eſt, quã delabi ſinere flagitioſum eſt.
Sapientis eſt rei familiaris rationem habere.
Reipublicæ intereſt, ſuos ciues eſſe locupletes.
Martius Romanorum rex ſubiurget malos præſides ſuarum poſſeſſio ñ tanquàm infirmos ciues.

Nabe

Nabathei qui opes ſuas minuiſſent, publicè multabant, quod auxiſſent honorabant.

Abderitæ eos qui patrimoniū cõſum pſiſſent, ſepulchro patris priuabāt.

Solon ignobilem tum ſtatuebat, qui uerſuram patrimonii feciſſet.

Grecorum legibus ei non licebat publicè concionari, qui patrimonium publicè conſumpſerat.

Locrorum legibus cautum erat, ne quis patrimonium alienare poſſet, niſi euidentem calamitatem oſtenderet ſuperueniſſe.

Elemoſina danda eſt etiam ei, qui culpa ſua in paupertatem incidit.

7 Decoctor & decoquere quid ſit.

Intelle. l.quilibet.C.de decu. li.10.

8 Bonorū appellatione, actiones et nōïa comprehenduntur, & nu.9.et 10.

Lex noſtra an locum habeat in donatione nominū & actionū & quid in nominibus ſiue in debitis conditionalibus, aut quorum dies nondū ceſſerit, & nu. 9. & 10.

Princeps concedendo bona, uidetur etiam obligationes concedere.

Actionem de bonis diminuiſſe dicitur, qui obtinere noluit, cū peteret.

Vſuſfructu legato, quod in nominibus eſt computatur.

Bona debitoris qui excutere tenetur, eius iura & actiones excutere dēt.

Publicatis bonis, publicatur actio quæ ad dotem competit.

Bonis public. publicātur oēs actiões.

Legatum uſuſfructuum bonorum, intelligitur & uſuſfructuū nominū.

Subſtitutionē nondum cõpetentē repudiãs. aliquid alienaſſe nõ videtur

11 Actiones & nomina an ueniant, bonorū meorū appellatione, et nu.12.

13 Iura & actiones an ueniāt in donatione oīum bonorū exiſtētiū ī loco.

14 Lex noſtra an locū habeat in donatiõe emphiteuſis aut feudi, et n.15.

Bonorum appellatione an ueniat emphyteuſis & feudum et n.15.

16 Bonorum appellatione generaliter quid ueniat.

BONA.

1 FESTVS, †aut vt alij, appellāt Sextus Põpeius, hinc bona dici putat, ꝙ digna ſint bonis: ſed elegantiùs mea ſententia atque conueniētius Vlpianus noſter in l.bonorum, la prima.ff.de verb ſignifica.bona, inquit, ex eo dicuntur, quod beant, id eſt beatos faciunt. Nam & apud Græcos uerbum ὀλβιάω, beo ſignificat, & dito. & ὄλβιος feli, & diues, & ὄλβος beatitudo, & diuities †Ex quo & apud Latinos diuites beatos appellant probatiſſimi ſcriptores. Nam Cicero in oratione pro Annio Milone ſint, florentes, ait, ſint beati. Et alibi ita exorditur libr.2.de inuentione. Crotoniatæ quondam, cum florerent omnibus copijs, & in Italia cū in primis beati nominarentur. Et Philippica.13. Te beatum & florentem eſſe cupiebant. Et in oratione pro M. Cælio, Primū lautos iuuenes mulieris beatæ ac nobilis familiares. Et in Salluſtiū, Vnde, qui modò ne paternam quidē domū relinire potueris, repēte tanquā ſomno beatus, precioſiſſimos ortos, villam Tyberinam Caij Cæſaris, reliquasq; poſſeſſionesparaueris? & paulò infrà: Quibus rationibus repente factus es tam afflues tam beatus? Et Seneca epiſtola ad Lucilium.27. Caluiſius inquit, Sabinus memoria noſtra fuit diues, & patrimonium habebat liberum & ingenuum nūquam vidi hominem beatum indecentius. Et in 6. controuerſia, libr.2. Inſolens malum eſt beata vxor, cùm immenſum pondus auri orba attulerit. Et Iuuenalis, ſatyra

ſatyra prima.

Vetulæ veſica beatæ.

Et† è diuerſo miſeros pauperes paſ ſim vocamus, quando, vt ſcribit ex noſtris Bal. ex alio, vt reor, authore i l. vl. poſt prin. C. qui bõ. ced. poſſ. Sũma miſera eſt eſſe mendicũ. †Ob idq́;, vt ille dicit, bonorum ceſſio in ea. l. miſerabile remedium vocatur, ꝗ homines miſeros faciat. †Et certè cum tria ſint bonorum gña, animi ſcilicet, corporis, & fortunæ, hęc quidem felici adeſſe oportet, ex ſententia Ariſtotelis li. j. Ethico. & iterũ, li. 7. Politico. quod & Plato illiꝰ præceptor aſtruebat, teſte Laertio. Felicibus enim & beatitudo augeť ex plenitudine horum bonorum, quæ quantò fuerint cumulatoria, tantò fiet homo beatior. † repugnãtibus tñ Stoicis, qui ad beatitudinẽ ſolam virtutem ſatis eſſe maxima authoritate affirmabant Ariſtotelẽ aũt è noſtris ſequitur Soz. conſ. 26. incip. cùm ſũper, col. vlt. libr. 4. vbi etiam citat illud Iuuenalis.

Haud facilè emergunt quorum uirtutibus obſtat

Res anguſta domi.

Nos de cæteris bonis poſthac nihil hoc loco dicemus, ſed de illis tantũ quæ diuitijs conſtãt, de quibus lex noſtra loquitur: quæ quidem tantũ beant, id eſt proſunt, ut interpretatur Vlpianus in d. l. bonorum, quantũ è diuerſo obeſt paupertas, †quã inter mala & quidem ingentia enumerat Eſdras ille diuinus Scriba, li. 4. c. 15. quo loco Deũ Opt. Max. ita loquentẽ facit. Immitã tibi mala, uiduitatem, paupertatem, ſamem, gladium, & peſtem. Et alibi quoq; Dominus ipſe, [Leuitici 26. & iterum] Malachiæ. 2. minatur ſe egeſtatem improbis, [& qui ipſius mandata non obſeruarint,] daturum. [Hincque illud Prouerbio. 3. c. Egeſtas à dño ĩ domo impij. Et eiuſdẽ operis. c. 14. Egeſtas & ignominia ei qui deſerit diſciplinam.] Contrà aũt alibi diuitias probis promittit. Nã ſcribitur. Pſa. 111. Gloria & diuitiæ ĩ domo eius. [& Prouerbio. 3. c. lõgitudo dierũ in dextera eius, & in ſiniſtra illius diuitiæ. & in c. 10. benedictio dñi diuites facit.] vt hinc facilè intelligas, nõ omnino cæcutiſſe cæcũ illum Homerũ cũ diuitias Iouis donum eſſe cecinit, lib. 6. Odyſſeæ.

Ζεὺς δ' ἀυτὸς νέμει ὄλβον ὀ-
λύμπιος ἀνθρώποισιν.

Et rurſus li. 2. Iliados in Catalogo ducum.

Καὶ σφισὶ θεσπέσιον πλοῦτον
κατέχευε κρονίων.

[Et iterum lib. 23. eiuſdem operis.
-Μέγα γάρ οἱ ἔδωκε
Ζεὺς ἄφενος.

-Magnas enim ei dederat
Iuppiter diuitias.]

Nã & diuꝰ Auguſtinꝰ ĩ enarratione Pſal. 66. nõ obſcurè aſſerit diuitias donũ eē Dei. Et ſãcta illa mulier Anna, ſãcti Samuelis mater in ſuo cãtico, ꝗ ſcribiť ĩ ſcđo cap. lib. j. Regũ Dñs, inquit, pauperẽ facit, & ditat,

2 ¶†Neq; his aduerſãť, qđ ſcribit Ambroſiꝰ, & repetiť ĩ c. illa. 15. q. j. pauptatẽ, & ignobilitatẽ, ægritudinẽ & mortem nemo ſapiẽs mala dixerit, necin malorũ ſorte numerarit. Alio n. reſpicit Ambroſius, cuius ĩ eo loco tota diſſertatio cò tẽdit vt ea dun taxat veluti mala nobis iputãda eẽ oſtẽdat, q volũtaria ſũt: cætera verò q vel nolẽtibꝰ eueniunt, vt pauptatẽ, & alia, quæ ex eo diximus, nõ eẽ tãquã mala nobis adſcribẽda. Mala n. inquit, nõ ſunt, niſi q crimine mẽtẽ implẽt, & cõſciẽtiam ligant. Inibi ergo mala uocat ſcelera, quibus haud dubiè paupertas nõ eſt annumeranda

meranda. Illi autem ſententiæ Ambroſij omnino ſimilis eſt & illa Aeneæ Platonici in Theophraſto, in hunc ſenſum (nam is Græcè ſcripſit) Neque enim ignarus es, aut immemor, paupertatem, & ægritudinem, & mortem neque turpia neque mala eſſe. Et ſubdit. Socrates enim in paupertate gloriatur, ipſamq; diuitias appellat, & philoſophiæ tutiſſimum præſidium.

3 ¶ † Cæterùm Chriſtus beatos pauperes pronunciat Matthæi 5. cap. & alibi Lucæ ſexto. Væ vobis, inquit, diuitibus. Rurſumq; Matthæi decimo nono, Marci decimo, & Lucæ decimo octauo, interrogāti cuipiā quid faceret, ut uitam æternam obtineret, dicentique ſe illa decalogi præcepta à iuuētute obſeruaſſe, reſpondit, Vnum tibi deeſt, vade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus & habebis theſaurū in cælo. Moxq; conuerſus ad diſcipulos † Diues, inquit, difficile intrabit in regnum cælorum. Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum Dei. Nam etiam, vt ſcribit Eccleſiaſticus cap. xj. Si diues fueris, non eris immunis à delicto. Vetus eſt ſentētia, † Diues aut iniquus, aut iniqui hæredes. quam aduocat Hieronymus ad Hebidiā in prima quæſtione, & rurſus in cōmentarijs Hieremiæ cap. v. † At Saturnus apud Lucianum in epiſtolis Saturnalibus, multis oſtendit diuites infeliciores eſſe pauperibus. Timocreontis eſt ſcholium in Plutum diuitiarum Deum, hoc exordio, [ὤφελε ὦ τυφλὲ πλ῀τε, μήτε ἐν γῇ, μήτε ἐν θαλάττῃ, μήτε ἐν ἠπήρῳ φανήμεναι, ἀλλὰ τάρταρόν τε ναίειν κ' ἀχέροντα, διὰ σὲ γὰρ πάντ' ἄνθρωποις κακά.] Vtinā ò cæce Plute, nec in terra, nec in mari, nec in cōtinente apparuiſſes vnq̄, ſed Tartari [& Acherōtis] fuiſſes icola perpetuus. Ex te enim oīa hominibus mala ſunt. † Ex noſtris aūt Ioā. fab. ex authoritate Senecæ in §. j. inſt. qui & ex quibus can. manumiſ. nō poſ. Beatiſſima, inquit, res eſt uoluntaria paupertas. Et qui cum paupertate bene conuenit, diues eſt. & alia quæ ſequuntur. Hùcque † ſpectant duo Ariſtotelis problemata, ſi eius ſunt, alterū quidem in 4. cap. 29. libri, quo quærit, Cur paupertas apud homines bonos potiùs quàm apud prauos eſſe ſoleat. Alterum eiuſdem libri, capite octauo, quo ſciſcitatur, † Cur diuitiæ magna ex parte ab hominibus prauis potius quàm bonis habeantur. In quam etiam ſententiam eſt illud Theognidis.

παύροις ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ
κάλλος ὀπηδεῖ·
ὄλβιος ὃς τούτων ἀμφοτέρων
ἔλαχεν.

id eſt, vt traducit Eraſmus.

Sunt pauci, quibus ijdem & virtus
ſuppetit, & ei.
Felix, cui ſimul hæc ſunt data ſorte
Deum.

Philoſtratus in uita Apollonij non multò poſt initium libro. v. atque etiam Aelianus in lib. de prouidentia, tradunt apud Gades aras fuiſſe paupertati & artibus, quòd illa quidem, ut dicit Aelianus, in bonis moribus homnies detineat: hæ verò induſtrios faciant, vt iam paupertatis id proprium eſſe noris, quòd homines bonos reddat, vt & Ariſtophanes hinc potiſſimum laudes huius deæ non tam multas quàm veras dederit † Cæterum diuus Chryſoſtomus homilia ſecunda, earum quas ad populum de rebus diuerſis habuit, multa cōgeſſit in

ſit in laudem paupertatis, ex quibus illud occurrit, Magna poſſeſſio paupertas, ſapienter ipſam ferentibus, theſaurus, qui nequeat auferri, baculus firmiſſimus. inculpabilis poſſeſſio, diuerſorium ab inſidijs tutũ. Idem multas item laudes multaque commoda paupertatis adſcribit Homilia.74. quo loco Annæ orationem interpretatur. Et diuus Cyprianus in ſermone de nati. Chriſti. Sed multò plura Apuleius Madaurenſis in j. apologia, & Seneca tum epiſtola.86. & latiùs epiſtola.99. tum in libel. de paupertate, & alibi ſæpe, [& quiſquis is fuit qui apud Salluſtium elegantiſſimam habuit orationem ad Cæſarem de repub. ordinanda, cuius initium eſt, ſcio ego. & Theoph. Alexand. libr. paſchali. 3.] & è noſtris Zaſius in cõmentarijs. l.2. ff. de orig. iur. in illis verbis, Huic nec amplæ facultates fuerunt.

4 ¶†Poſſent & alia propè infinita ex diuinis ethniciſque ſcriptoribus aduerſus & diuitias & paupertatẽ aduocari, quæ hic breuitatis cauſa de induſtria prætermittimus, ĩ alio fortè loco copioſiùs hanc rem tractaturi. Animus enim nobis eſt [librum edere de paupertate, & diuitijs legalibus, quem iam magna ex parte confecimus. Illud tantùm hic dicemus, iſtas pugnantes, quæ videntur, ſententias. ita in vno coire, ſi dixeris bona bonis bona eſſe: malis mala, id eſt, diuitias viris bonis bonas eſſe, eaſdem malis malas. Bonis inquam, qui illis bene vtuntur, malis qui malè. Nam Ambroſius in Lucam libro octauo. Diſcant, inquit, nõ in facultatibus crimen hærere, ſed in his qui vti neſciant facultatibus † Nã diuitiæ vt impedimenta improbis, ita bonis ſunt adiumenta virtutum. Et in iiſdem commentarijs libro quinto, explanans illud à nobis ſupra citatum, Væ vobis diuitibus, hæc quoque ſcribit, Licet in pecuniarijs copijs multa ſint lenocinia delictorũ, pleraque tamẽ ſunt etiam incentiua virtutum. Quanquam virtus ſubſidia non requirat. & commendatior ſit collatio pauperis, quàm diuitis liberalitas. Tamen non eos qui habeant diuitias, ſed eos qui vti his neſciant, ſententiæ cæleſtis auctoritas condemnat. † Et paulopoſt. Non cenſus igitur, ſed affectus in crimine eſt, Sed & in epiſtola 82. †Non cenſus, inquit, diuitem, ſed animus facit. Et paulò inferius. Sed nec ipſæ diuitiæ uitupe rabiles.† Denique redemptio animæ uiri, diuitiæ eius: quoniam qui pauperi donat, redimit animam ſuã. Eſt † ergo & in his materialibus diuitijs uirtuti locus. Hieronymus quoque ad Saluiam de uiduitate ſeruanda, Vnuſquiſque non hominum ſed rerum pondere iudicandus eſt, nec diuiti obſunt opes, ſi eis bene utatur: nec pauperem egeſtas commẽdabiliorem facit, ſi inter ſordes & inopiã peccata non caueat. Ad vtriuſque nobis rei teſtimoniũ & Abraham Patriarcha, & quotidiana exẽpla ſuppeditant, quorum alter in ſummis diuitijs amicus Dei fuit, alij quotidie in ſceleribus depræhẽſi pęnas legibus ſoluunt. Ante hos Plato libro primo de Republica ſcribit, pecunię poſſeſſionem plurimi faciendam eſſe, non cuiuis homini, ſed modeſto & æquo. Sed & Pindarus Pythiorum ode. ij. aſſerit diuitias, ſi cum ſapientia coniunctæ ſunt præſtantiſſimas eſſe. Hinc ſcribitur in decretis canonicis, cap. hæc autem. 30. diſtinctio. Diuitias cum iuſtitia & operibus bonis non abijcimus. ubi & gloſſ. quædam in eam ſententiam dicit, reſpondétque [ad illud quod ſuprà citauimus, Facilius

eſt

eſt camelum per foramẽ acus tranſire &c. Sed & tu vide gloſ.in ca. clericus.12.q.j.& in c.j.in ver.neceſſitatem 21. q.ti.j. & præterea Origenẽ,Hilarium, Hieronymũ ẽt interpretantes illũ de camelo locũ videlicet Origenẽ homilia ĩ Matt. octaua, & iterum lib.6. aduerſus Celſum.Hos autẽ in ſuis commentarijs in Matthæum cap.19.& eundem quoq; Hierony. quibus locis ſuprà citauimus.atq; etiã in libro aduerſus Pelagium, itemq; ad Hebidiam in prima quæſtione, & Auguſti.lib.2.quæſtionum euangeliorum,q.47.& in enarratione illius loci. Sed ſperauit in multitudine diuitiarum ſuarum. Pſal.51.Bal.in c.nam & concupiſcentiam, ad fin. de conſti.vbi diſſerit, vtrum appetere diuitias ſit peccatum. Barba. in l.is cui bonis,col.3.verſi.& ponderò,& col.ſeq.verſi. & adde unũ ff.de verbo.oblig. & con.46. ſcripſit præclarè,col.j.lib.2.

5 ¶ † Sed nec illud omittendum dicimus, non ſolum non laudandos eos eſſe qui ſuo uitio aut culpa paupertatem ſibi aſciſcunt, ſed & admodum vituperãdos, omniũ teſtimonio. † Nam primum gloſ. vt à noſtris incipiã,in c.quæ in eccleſiarũ,in ver. ad inopiam, extrà de conſtitutioni. aſſerit indignum eſſe ei ſubueniri,qui ſua culpa aut vitio in egeſtatem incidit,per l.bona fides.ff.depoſi. & arg.cap. non ſatis 80.di.& idem dicit gloſ.in c. [ad ſupplicationem,in ver. ad ſuſtentationem, de renun. & in ca.] ex parte,in verb. prodigalitatis de conſuetu. quæ etiam allegat.l.ſi mulier.ff.quod met.cau.vbi † metus nihil ei auxiliatur, qui ſibi eũ ſua culpa intulit. † Ex quo Bal.in d.ca.quæ in eccleſiarum, colum.j. per illum tex.in ver.probabiliter, not.quòd non dicitur quis ad inopiam vergere,vt ſibi proſit, & alii noceat, niſi duo probet, ſcilicet ſe vergere, & ſine culpa ſua uergere ad inopiam.† Et iterum col.3.ver. quæro nunquid ſi propter dicit, quòd qui ob maleficium etiam ad uerſus tertium commiſſum deductus eſt ad inopiam, perdit beneficium ne conueniatur, niſi quantũ facere poteſt, per l.bona fides,&l. pen.ff.de iure doti.quam ad hoc dicit not.& l.Titius.ff.de procur. & l.ſiue hæreditaria.ff.de neg.geſt.& idem uoluit ipſe Bal.in d.c.ex parte,per tex,ibi,in verb.diſſipauerit, de conſuetudi.& per d.l.pe.quam & ibi dicit nota.& ſenſit idem Bal. in c.ſedes.col.2.verſi.ſed nunquid per iſtam clauſulam, de reſcrip.cũ per d.l.peu. dicit quòd ea paupertas nocet,quæ captioſe prouenit. & ſequitur Iaſ.in authen. res quæ, colum.6. verſi. tene communem. C.commu.de lega.& Ioan. Monteſer.in repet.l.frater à fratre,col. vlti.ff.de condi.indebi.& Ferdinã. Loaz. in repet.§.diui.l.filiusfamilias.num.164.ff.de legat.j.[& Io. Lup.in repeti.c. per ueſtras.§.24. colum.penul.verſi.ad idem, extrà de dona.inter vir.& vxo.] & idem etiam voluit aperte Bartol. diſtinguẽs tamen inter dolum, & culpã, in l.etiam.§.licèt,per tex.ibi.ff.ſolu.matrimonio.& ibi quoque alii latè tractantes, an & hoc in culpa obtineat.de quo & per [Pet.Aret. in cap.j.colum.2.verſi. quid dices ſi maritus, de dona.inter virum & vxo.]Fely.& Philip. Deci. latè in dicto cap. quæ in eccleſiarum, & Iaſ.in l.quo nomine, circa mediũ. ff.de conditio. indebi. & Baptiſt.à ſancto Blaſio in tracta. priuilegio. dotalium,in 182. priuilegio. † Et hoc confirmat text.in l.ulti.§.ultimo

mo.ff.quæ in fraud.credi. ubi beneficium cedendi bonis ad carcerem euitandum, non ei competit qui fraudulenter bona ſua diſſipauit.quem ad hoc notāt & commendant.[Bartol.] Bal.& Ang.qui dicit ſingula,ibi,& idem Bald.in l.j. colum.2.verſ.quæro vtrum ille,& ibi quoque Ange. C.qui bon.ced. poſſ.& in l.is qui bonis, la prima, ff.de ceſſio.bon.& in l.j. colum.4. verſi.in ead.gloſ. ibi maritus.ff.de iu.dot.& conſi.29.beneficium inuentari,in quibus etiam locis dicit ſingula.[& conſi.400.quòd Iacobus,in fin.lib.j.] & etiã not. Dyn. in.§.item ſi quis in fraudem.Inſti. de actioni. & ibi Ioannes. Platea. colum.j.qui & illum text.dicit ſingularem,ſicuti etiam facit in l.j.in fin.C.de iur.fiſci.lib.10.& not.etiã Bart.in l.alia.§.elegãter, ad fin.ff. ſolu.matri. & Bal.in l.j.in 5. quæſtio.C.ſi quid in fraud.patro. & in §.vlti.ante finem.& ibi etiam Io. Fab. Inſti. de actio. & idem Bald. conſi. [249. lib. j. repetito,cõſ.] 400. in libris Theſaurariæ, colũ.2. lib.5. ubi dicit † quòd falliti (ita enim [a uerbo fallendi, ut apertè declarat ipſe Bald.] uocant,qui decoctis conſumptisq; patrimoniis ſolum uertunt, quod eſt uerbum imperatoris in l.ſuper.C.de manc. & colo.pat.lib. 11.aut, † ut etiam utar uerbis iuriſconſulti in l.ſi hominem.§. quoties. ff. depo.& in l. ult.ff.de cura. bon.dan.) foro cedunt, id eſt, ut vulgò noſtri dicunt, *baneque route* faciunt.utrunque iungit Iuuenalis Satyra ſecunda.

Qui vertere ſolum, Baias & ad oſtia currunt.
Cedere nanque foro, iam non eſt deterius,quàm.
Exquilias a feruẽti migrare ſuburra,

[†Quanquam ſolum uertere latiùs pateat, ſignificetq; quacunque de cauſa ſedem locumq; mutare, ut tradit Tullius paulò ante fin. orationis pro Cecinna.] Iſti igitur falliti, ut dicit Bald. non habent beneficium ceſsionis, per d.l. ult. §.ult. & argumen.d.l.penul.ff. de iur. dot. Illum quoque textum ad hoc not. [Ange.conſi. 229. teſtator,colum. ſecunda.] Barba. in d. ca.quę in eccleſiarum,colum.5.& Sozi.Si is eſt, in tracta.fallen.reg. 46. incip. cedens bonis, in 5.fallẽ. & iterum reg. 47. quod eſt eiuſdẽ initii, in prima fallen. quibus locis dicit illum textum notabi. & Vital. Camba.in tract.clauſu.titu. an poſſit renunciari beneficio ceſſionis bonorum, chart.penul.uer. ſecundò quia renuntiatio, & Bald. Nouel.in tract.doti. in 7. par.principa. in 14. priuilegio. [& Ioan. Bapt. Sanſeuerinus in tract.de debitori.ſuſpe.q.j. colum.ult. uerſic. illud ſcio, † Illud autem certum eſt obligatum ex dolo uel delicto non gaudere hoc priuilegio, ut per Canoni.in c. Odoardus, de ſolu.cum aliis prope infinitis concordan.collectis a Cæpo.conſi.cauſa. criminalium. 9. quidã ex delicti.] † Quin & dicit Bal. in d.l. j. col. ult. uerſi. iſta autem renuntiatio. C.qui bon.ced. poſſ.quòd qui bona ſua ludo conſumpſerit, caret priuilegio ceſſionis bonorum. [Nouella autem Iuſtiniani conſtitutione. 135. ſancitum eſt, eos qui non ſuprema negligentia aut luxu, ſed caſu fortuito lapſi facultatibus eſſent, non debere ad eã bonorũ ceſſionẽ cogi, quæ cũ ulla cõtumelia fiat,quod & antè nõ abſimili caſu cõſtitutũ fuit Codice Theodoſiano tit. qui bo. ex lege Iulia ced. poſſ.l. prima.]

† Facit

† Facit item quod ſcribit ipſe Bald.
in c.ſi qui teſtium,col.2.extra de te-
ſti.quòd qui ſuo uitio incidit in pau
pertatem,nõ eſt teſtis idoneus,quia
nõ ſolum rerum,ſed & famæ ſuæ eſt
prodigus.† Ideo cùm in ſe ſit uitio
ſus,multò magis & in alios eſſe prę
ſumitur,per not. in l.ulti.C.de ſen.
paſ.licèt aliàs pauper,ut ipſe ſubdit,
non repellatur,[† & idem Bal.conſi.
178.quædam ſunt res, libr. 5.ſcribit
uxorem non teneri alere maritum,
qui ſua culpa incidit in paupertatẽ,
per d.c.ex parte.† Et facit qđ à mul
tis dicitur, captiuũ ob delictũ non
gaudere priuilegijs datis ob redem
ptionem captiuorũ . de quo tu uide
quæ latè ſcripſimus in noſtris legib.
connubial.in gl.6.nu. 278.ſed quæ-
ſtionis eſt, & 2.ſeq.].
6 ¶ † Nec in hãc rẽ deeſt externorum
ſnĩa.nã Plutar.in cõparatione Ariſti
dis & Catonis, multis uerbis ĩ huiuſ
modi hoĩes agit: inter quæ illud gra
uiter pronuntiat.Paupertas quidem
per ſeipsã nulli turpitudini coniun-
gitur.Quòd ſi negligentiæ, intẽpe-
rantiæ,luxus,impudentiæ ſpẽm præ
ſe ferat,probro ac vituperatione nõ
uacat,[Apollyci ſnĩa eſt apud Sto-
bæum ſer.93. ὐτὸ πένεσθαι κατὰ
φύσιν αἰσχρὸν,ἀλλὰ τὸ δὲ αἰσ
χρὸν αἰτίαν πένεσθαι ὄνειδος.
Quam eandẽ adſcribit Antonius mo
nachus,ſed ex Apollonio to.j. Meliſ
ſæ.c.33.Eius aũt ſẽſus eſt hmõi,pau
pertas ſecundum naturam non tur-
pis eſt. Sed ea quæ ob turpem cãm
accidit,dedecori eſt.† Cornelius Ta
citus libro 2.hiſtoriæ Auguſtæ lau-
dat Tiberium Cęſarem , ꝙ vt hone-
ſtam innocentiũ paupertatem leua-
uit, ita prodigos,& ob flagitia egen
tes Vibidium Varronem , Marium
nepotem,& alios quos nominat, ſe-
natu mouit.† Suetonius aũt in Gal-
ba tradit eundem Tiberũ prohibuiſ
ſe Caiũ Galbam fratrẽ Sergij Galbę
Imperatoris ſortiri anno ſuo proco
ſulatum,ꝙ facultates ſuas attriuiſ-
ſet,† idem Tacitus lib.13. Neronem
ueluti clanculum taxat, ꝙ Aurelio
Cottæ, & Atherio Antonino annuã
pecuniam ſtatuit,quamuis per luxũ
habitas opes diſſipaſsẽt. † Sed & eũ-
dem Neronem arguit Suetonius, ꝙ
diuitiarum & pecuniæ fructum non
alium putabat,quàm profuſionem ,
ſordidos ac deparcos eſſe,quibus rõ
impenſarum cõſtaret prælautos, ue-
réque magnificos, qui abuterentur
ac perderẽt.† Aelius aũt Spartianus
tradit Hadrianum Imperatorẽ , cu-
ius reſcripta ſæpius à noſtris Juriſcõ
ſultis citantur,ſenatoribus,qui non
ſuo uitio decoxerant, patrimonium
pro liberorum modo ſenatoriæ pro
feſſionis expleuiſſe.† Et paulò poſt
eundem decoctores bonorũ ſuorum
iuſſiſſe catamidiari in amphithea-
tro,& dimitti. i. vt oẽs intelligant ,
deridendos exhibilandosq; oĩbus in
amphitheatro exhiberi,vt hodie ob
ſeruatur in polygamis,qui. ſ.multis
ſimul vxoribus,abutuntur, à κατά
quidem prępoſitione , & μειδάω
verbo,qđ derideo ſignificat.[Quã-
quam Ioã.Bap.Plantius in cõmẽta-
rijs Perſij Saty.5.illic eſſe mendum
cõtendit , & ita legendũ, † Decocto
res bonorũ ſuorũ ſi ſuæ authoritatis
eſſent,Cato nudari ĩ amphitheatro,
& dimitti iuſſit.ſed neſcio quid ſibi
velit. Eã aũt] pœnã exprimit Sueto
nius in Auguſto,cũ ſcribit,Pro cæte
ro delictorũ gñe varijs ignominijs
affecit,ut ſtare ꝑ totũ diẽ iuberet añ
prætoriũ interdũ tunicatos diſcin-
ctosq;, nõnunquã cũ decẽpedis, vel
ẽt ceſpitẽ portantes.Et hæc pęna,vt
id obiter dicã,continet corporis cor
rectionẽ,ut dicit Car.Flo.conſi. 94.
ſndeo ꝙ.b.in princ. † Sed vt redea-
mus,

mus Aelius quoq; Lápridius ſcribit Alexádrũ Seuerũ illũ, cuius in iure noſtro tã multas leges hẽmus, hono ratos, quos pauperes verè & nõ per luxuriam vidit, ſemper multis com modis auxiſſe. † Similiter tradit Iulius Capitolinus Antoninũ philoſophum multis ſenatoribus vel pauperibus ſine crimine, dignitates tribunitias ædilitiasq; cõceſſiſſe. † Tullius lib. 2. Officiorum, Habenda eſt, inquit, ratio rei familiaris, quã quidem de labi ſinere, flagitioſum eſt. Quam ſententiam è noſtris citant, & approbant Ioã. And. & Pan. in d. c. ex parte, de conſuetu. & ipſe Pan. in c. j, in 2. not. extra de dona. † Apud eundem Tullium li. 3. eiuſdem operis Hecaton Rhodius diſſerit ſapientis eſſe, habere rationem rei familiaris. Neque enim ſolùm nobis diuites eſſe volumus, ſed liberis, propinquis, amicis, maximeque reipublicæ. Singulorum enim facultates, & copiæ, diuitiæ ſunt ciuitatis. Ex quo profectum videri poteſt, quod noſtris legibus traditur, † intereſſe reipublicæ ſuos ipſius ciues eſſe locupletes. §. j. i auth. vt iu. ſine quo. ſuffrag. Sed vt redeamus ad Tulliũ, is in ſecunda Philippica illud obijcit Anton. Tenèſne memoria prætextatũ te decoxiſſe? Patris, inquies iſta culpa eſt, cõcedo, etenim eſt pietatis plena defenſio. Illud tñ audaciæ tuæ, ꝙ ſediſti in quatuordecim ordinibus, † cùm eſſet lege Roſcia decoctoribus certus locus conſtitutus, qui ſcilicet fortunę vitio, nõ ſuo decoxiſſent. Idẽ in oratione pro Publio Sylla multis nititur C. Cinciũ ab ea nota vindicare, quę ei inurebatur, quòd patrimonium ſuum æris alieni diſſoluendi cauſa vendidiſſet, nempe quòd non libidine, ſed negotij gerendi ſtudio æs illud alienum contraxiſſet. Idem in oratione pro P. Seſtio Gellium quempiã pro magno conuitio gurgitem ac voraginem patrimonij appellat. † Apud Dionyſiũ Halicarnaſeum lib. 3. originum Romanorum, Martius quartus Romanorum rex obiurgat malos præſides poſſeſſionum ſuarum, tanquam non firmos ciues. Et libro quinto eiuſdẽ operis Appius Claudius plebeius veluti magnum probrũ obijcit, ꝙ cùm ex facultatibus tyrannorum contingentẽ eis partẽ ſortiti fuiſſent, turpiſſimis indulgendo voluptatibus, cenſu excidiſſent. Tradit Aſconius Pædianus Gellium & Lẽtulum Cenſores C. Antonium Antonij oratoris filium ſenatu mouiſſe ob æris alieni magnitudinem. Sed & Macrobius libro ſecundo ca. 4. tradit Auguſtum & ipſum Cenſorem equitem quendam Romanum corripuiſſe, quòd facultates ſuas minuiſſet. Plautus in Truculento ſcribit piaculum eſſe miſereri nos hominum rem malè gerentium. † Apud Nabatheos qui opes ſuas imminuiſſet, publicè multabatur, qui verò auxiſſet, honore afficiebatur, teſte Strabone li. 16. † Similiter apud Abderitas qui patrimonium cõſumpſiſſet, ſepulchro patris nõ dignabatur, teſte Laertio in democrito. † Ex Solonis legibus hæc vna erat, Qui patrimonij verſuram fecerit, is ignobilis obſcuruſq; eſto, vt prodit idẽ Laertius in vita illius. Cui cõcinẽs Athenæus lib. 4. hęc ſcribit ὅτι δὲ τοὺς ἀσώτους, καὶ τοὺς μὴ ἔκ τινος περιουσίας ζῶντας, τὸ παλαιὸν ἐκάλουν τε οἱ ἀρεοπαγῖται καὶ ἐκόλαζον, ἱστόρησαν φανόδημος καὶ φιλόχορος, ἄλλοι τε πλείους. id eſt, Quod aũt ꝓdigos, ſiue, ut vertit Budęus ſeculi noſtri decus, patrimoniorũ ꝓfligatores, eoſq; qui nullis facultatibus victitarẽt, Areopagitę

gitæ olim in ius uocabant, multabantq́;, narrauerunt Phænodemus, & Philochorus,pluréſque alij.† Sed & ex legibus Græcorum,ei nec publicæ concionari, nec aliquo modo cum populo agere licebat, qui matrimonium turpiter conſumpſerat: vt videre licet ex accuſatione Aeſchinis aduerſus Timarchũ.† Locrorum aũt legibus cautũ erat, ne quis patrimoniũ alienare poſſet,niſi euidentem calamitatem oſtenderet ſuperueniſſe, vt teſtis eſt Ariſtoteles lib.Politicon.2.cap.5.Quibus adde & alia multa,quę in hanc ferme ſententiam cõgeſſimus in noſtris comment.in Picto. conſuetu. titu.10.§.42.in glo.5.† Nec tamen velim intelligas iſtis denegandam fore eleemoſynã,per c. quieſcamus.42.diſt. & ibi gloſ.quę adducit concord.& Io.And.Imol.& plerique omnes in d.c.quæ in eccleſiarum,de conſt.Fely.in c.ſi qui,col.vl.extra de teſtib. Quibus ſuccinunt & quæ nos latè diximus de incarceratis ob ſua ipſorum maleficia [in noſtris legi. connubia.vbi ſuprà citauimus.] Porrò & de paupertate nos alibi multa diximus,quæ ſi ſcire deſideras,vide in iiſdem commẽtarijs ti.j.§.6.in gl.j.

7 ¶† Ex multis autem quę ſuprà diximus,ſatis cõſtat quid ſit decoquere &,decoctor. Nam decoquere eſt bona ſua prodigere conſumere,abligurire,profundere,eiſq́; decedere. Et decoctor,patrimonij cõſumptor.Id quod obiter dicere volui,quo intelligeres.l.quilibet.C.de decur. libr. 10.quę loquitur de decoctore publicæ pecuniæ,& l.ſi aliquid.C. de ſuſcept.præpo. & arca.eo.libr.vbi ita ſcribitur, Nemo id ruſus officium gerat,in quo ante decoxit. [& ibi Luc.Pen.qui eam ſignificationẽ ꝓbè intellexit.]& in l.iure,ad fi.C.de fabric.li.11.& in l.2.in fi.C.de ſun. rei priua.In quibus omnibus propè locis Accurſius id pro nomine officij,& adminiſtrationis intellexit,deceptus fortè errore ac mendo prioris illius.l.in qua ſic vulgò legebat: quilibet principaliũ,vel decurionũ vel decoctor publicę pecunięſi fraudulẽtus in aſcriptionibus illicitis, &c.Cũ ſic ex antiquis codicibus ſit legendum, quilibet principalium, vel decurionũ, ſi decoctor pecuniæ publicæ, uel fraudulentus, &c. vt etiam monuit Andr.Alciat.vir nunquam ſatis laudatus,in annotationibus trium poſteriorum lib.C.& nõnihil quoq; meminit Ant. Nebriſſen.in lex.iur.ciuil. Sed præter eos vide Budæ.in prioribus annota. Pã dect.in d.l. ſi hominẽ.§.quoties.ff. depo.

8 Sed antequam †hinc diſcedamus,occurrit quæſtio huic loco nõ parum conueniens: Vtrùm videlicet appellatione bonorum, de quibus.l.noſtra loquitur, nomina & actiones & alia huiuſmodi iura contineantur?vt proinde ſciamus an hæc l.habeat locum in donatione nominum. Certũm eſt quòd ea non veniunt appellatione bonorum mobilium vel immobilium,ſed conſtituunt tertiam quandam ſpeciem, per l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iudi.&.l.quam Tuberonis.§.vlt. ff.de pecul.& latè hanc rem tractauimus in[noſtro tract.Retractu.tit. j.§.j.glo.7.in ver. *ou autres choſes, cenſees puor immeubles*:nu.1.& multis ſeq.] Sed nunc quærimus an ueniant appellatione bonorum ſimpliciter ſine illa adiectione mobilium aut immobilium. Quod certè planum eſt ex l.nomen.C. quæ res pignori.oblig.poſſ.vbi in generali obligatione bonorum veniunt nomina debitorum,quem text.ad hoc expendit Bal.conſ.25.in quæſtione vertente,

vertente,in 6.dubio.libr.j.Nec mi-
nus id probat.tex.in l. bonorum.§.
vlt.ff.de verb.ſig.vbi ſcribitur bo-
nis annumerari,ſi quid eſt in actio-
nibus, petitionibus, perſecutioni-
bus.quem tex.etiam ad hoc[expen
dit Alber.ibi nu.5.&] Pau.in c.rela
tum,le.2.poſt prin.de teſta. & in c.
vlti.col.5.verſi.nunc verò cum ſcri
berem,extrà de præſcripr. & conſi.
43.videtur primo dicto, colum.2.
verſicu.tertiò principaliter, libr.j.
& Ioan.Ana. in capit.vlti. in prin-
cip.de hæret.& ante hos Signo.con
ſil.35.caſus talis eſt, quidam Iaco.
colum.penult.verſicu. redeo ad ſex
tam,vbi & ad hoc citat.l.ſi legatus.
§.ſi quis bona.ff.ad Trebellia.† Sed
& hoc probat text.in l.princeps.ff.
eo.tit.de verb.ſig.vbi ita ſcribitur,
princeps bona concedendo,videtur
etiam obligationes concedere. † &
in l.j.§.vtrum autem,verſi. quòd ſi
noluit.ff. ſi quid in fraud.patr.vbi
actionem de bonis diminuiſſe dici-
tur,qui obtinere noluit, cùm pete-
ret,[†& in l.vlt.ff.de vſu & vſufruc.
leg.vbi ſi bonorum vſufructus lega
tur,& quod in nominibus eſt, com-
putabitur.& in l.vſufruct.ff.ad l.fal
ci.†ex quo.Albe.ibi not.quòd qui
tenetur excutere bona debitoris, iu
ra & actiones eius excutere tenet.]
†& in l.ſi conſtante.§.vl.ff.ſol. mat.
vbi publicatis bonis ſimpliciter, pu
blicatur actio quæ ad dotem compe
tebat.& illum text.ad hoc not. Bal.
Ang.Imo.Rom.& Alex.ibi, † Imò
eſt text.generalis in l.ſi ademptis.
C.de ſentent.paſ.quo publicatis bo
nis publicātur omnes actiones,'quē
& ad hoc expēdit Alb. in l.j.in fin.
ff.de ſtat.ho.†Facit & text.in l.j.C.
de vſufruct. vbi ſi quis legauerit v-
ſumfructum ſuorum bonorum, in-
telligitur legare uſumfructum no-
minum.quē ēt tex.ad id quod prin-
cipaliter probare intendimus,[an-
notat Bal.ibi,& dicit not.idē.] Bal.
conſi.234.ſtatuto cauetur.ꝙ mariti,
li.2.ubi tamen intelligit, hoc proce
dere,cùm actiones iam natę ſunt,vt
quia iam ceſſit dies ſoluendæ pecu-
niæ.Aliàs enim,inquit,non diceren-
tur eſſe in bonis. ſed tantùm ſpes
agendi,per l.ſpem.C.de dona. & §.
ex conditionali, Inſti.de verb.obl.
†Cui adde optimum tex. in l.ſubſti
tutio.ff.de acqu.rer.do.vbi ſubſtitu
tio quę nondum competit,extra bo
na noſtra eſt,Ideoq́; ſi eam quis re-
pudiat,non videtur aliquid alienaſ-
ſe,vt dicit glo.ibi, per l,qui autem,
circa prin.ff.quæ in frau.cre. ſed eſt
text.expreſſior in l.alienationis.§.
qui occaſio.ff.de verb.ſing. Ex quo
poſſet videri, quòd ſi quis donaret
aut remitteret debitum conditiona
le, non eſſet locus huic.l. loquenti
de bonis.Quodvix crederem.Super
quo tamen vide quæ dicam in glo.
donatione largitus,in 2.q. verſi.ſed
hoc tamen primo loco intelligas.
9 ¶†Sed vt redeam,quòd appellatio-
ne bonorum veniant iura & nomi-
na, voluerunt præter eos quos ſu-
prà aduocauimus, Archi.in c.2.in
ver.bonis, de teſt.libr.6.per l.mu-
lier bona.ff.de iure dot. And.Iſer.in
conſtit.Neap.incip.non ſine, titu.
de orig.iuris.Bar.in l.vlt.verſi.quæ
ro quid ſi legatur, iuncto verſi.ſeq.
ff.de vſufru.leg.& Bar.in l.Quintus
la 2.§.argento,& ibi Albe.ff.de aur.
& arg.leg.[& idem Alberi.in l.ſcri-
bit,in princ.ff.eo.titu.& in l.vxori.
poſt prin.ff.de uſufr.leg.] Pet.Anc.
conſil.3.non eſt dubium, circa me-
dium.[& conſil.101. ex prædicto,
col.2.verſi.ſecundò poſito.] Imo.
loquens de confiſcatione bonorum
conſi.25.in caſu præmiſſo, col.ante
pen.verſi. nec obſtat prædictis, &
multis ſeq.& Card. Flor. conſi.83.

reuerendiſſimus, in fi. vbi etiam loquitur de confiſcatione bonorum. Paul. Caſt. conſi. 198. notandũ primò ad euidentiã, in prin. lib. j. vbi reſpondit in generali obligatione bonorũ venire nomina debitorũ, per multa quę allegat. & Domi. in c. j. in verſi. contra natos, per illum tex. de ſchiſma. lib. vj. & in c. vlt. §. laici etiam per illum tex. de reb. eccleſ. non alienan. eod. lib. vj. [Pet. Ferrar. in tit. forma libel. in acti. hypotheca. in ver. ſub eadem obligatione bonorum, col. j. verſic. ſed an in generali.] & Bene. Capr. cõſ. 45. punctus teſtator inter cętera, in 4. dubio, vbi & ad hoc allegat. l. pupillus. ff. de auct. tut. quæ nihil mihi huc facere videtur. & Fran. Are. in l. j. C. ſi aduer. tranſact. & late Maria. Soz. in tracta. obla. in viij. libello. q. ij. & tribus ſequent. Bart. Soz. eiuſdẽ filius, cõſ. 101. viſo teſtamẽto, colũ. ij. uerſ. non videtur, libr. j. quod repetitur conſ. clxxv. libr. ij. Alex. con. 59. viſis verbis, poſt pri. lib. 6. & conſ. 136. viſo inſtrumẽto abſolutionis, col. 2. eo. li. 6. Corn. conſi. 9. præmittendum eſt, col. pe. verſ. iura & actiones, lib. j. & conſi. 187. circa hanc conſultationẽ, col. vlt. verſ. reſtat, lib. 2. & Ang. Aret. in §. j. Inſti. de inutil. ſtip. [Fel. in c. omnes, col. antepenul. j. diſt.] & Philip. Deci. in l. qui actionẽ, verſi. ſecundò iſta regula. ff. de reg. iur. & conſi. 381. viſis his quæ accuratè, col. vlt. & conſi. 442. in cauſa in qua moleſtatur, col. j. ver. & primo motu. & col. ij. ver. nõ obſtat ergo. & D. Benedi. in repe. c. Raynutius, in verb. cętera bona, in prin. extra de teſta.

10 ¶ † Et id quidem omnes ubique cõcedũt, præter [paucos ſcilicet Paul. Eliaz. poſt Abb. anti. i cle. j. de reb. eccleſ. nõ alien. Collec. in c. nulli, col. 2. verſ. ſed nunquid iura extrà, eo.] Guid. Pape. in multis locis, vt proinde intelligas id eũ ſeriò opinari, videlicet ſin. 481. ſi vir & vxor uer. in donatiõe. & cõſ. 52. factũ tale eſt, Ioanneta, col. 2. ver. nec præmiſſo. & cõſ. 60. ad dubia elicita. in 4. dubio, in fin. & cõſ. 214. circa materiam, col. 3. uerſ. addo aliam rationem, & iterum col. 6. uerſi. & non mirum, & iterum conſi. 218. indubitanter, in. 8. dubio. Et tamen ipſe alicubi eſt in diuerſa ſentẽtia, nempe in q. [delph.] 341. ſuper quæſtione, col. 2. verſi. ſed an publicatione. & rurſus. q. 499. teſtator quidam, verſi. & præmiſſa vera, & ſing. 855. verſi. appellatione bonorum. Quãquã pro illa Guid. ſententia poſſit uideri facere tex. in c. j. verſi. contra natos, ibi, bonis & iuribus publicatis, de ſchiſma, li. 6. & ſimilis tex. in cle. j. col. ult. nã ea eſt admodũ longa, de iure iu. & in cle. paſtoralis, verſ. ꝓhabiti, de ſent. & re iud. & i cle. quia cõtingit, tũ in prin. tũ in §. vt autẽ de ſtatu mona. In quibus locis bona & iura vt ſeparata nominantur. Ideo Imo. in poſteriori loco not. in 7. not. quòd appellatione bonorum non comprehendũtur nomina. Sed his potes reſpondere, ut dicam poſtea in verb. reuertatur, nu. 26. incip. ſed quod his reſpondeatur. Tamen poſtea comperi Domi. fuiſſe huius ſententiæ, in c. hoc conſultiſſimo, in prin. in 4. not. de reb. eccl. non alien. Nam is ibi notat. ex eo tex. iura non comprehendi appellatione bonorum. verùm is tex. non id probat. Nam primùm hæc verba adſcribit, bona immobilia ſeu iura, tanquam. ſ. iura non comprehendantur ſub bonis immobilibus. quod not. glo. ibi & id planè fateor eſſe verum, ut ſuprà diximus. At paulò poſt in eodẽ c. ponun-

c.ponuntur hæc verba, bona ipſa vel iura, quibus videtur Domi. fuiſſe innixus, ſed non is videt his verbis bona ipſa, intelligi tantum bona immobilia; de quibus ante tex. ille fuerat locutus: & ideo dicit, ipſa [ea tantùm comprehendens ac demonſtrans, de quibus antè locutus fuerat.]

11 ¶ † An autem veniant appellatione bonorum meorum, nam illud pronomen meorum, quod eſt poſſeſſiuum, facit rem dubiam, vide [Guil. Cu.] Bar. & Bal. in vtraque lect. & Pet. Anc. in ſuis reportatis in l. j. ff. de ſtat. ho. & Bar. conſi. 50. Gilius Petri, pòſt prin. & Bal. in l. vlt. col. pen. uerſi. item ſi dono. C. de edic. di. ad tol. [& conſi. 113. Andreas, per totum, lib. 3. & Ang. Aret. in §. vlt. circa medium, Inſti. de iur. nat. gen. & ciuil. & in tracta. malefi. in ver. eius bona publicamus, col. 2. verſi. & not. quòd facta, ibi, & diligenter aduertas. & Barb. latè conſ. 36. illud in medium, col. j. & ſeq. li. j. & Catel. Cota, in mer. incip. bonis publicatis. & iterū mem. incip. nomina debitorum, & Iaſ. in l. Gallus. §. videndum, ad fin. ff. de liber. & poſt. & Alciat. in l. nominis, in ver. rei. ff. de verb. ſigni. & in l. ult. in gl. ult. C. de pact. quibus quidem omnibus uidetur nō comprehēdi. [de quibus ſtat tex. in l. Quintus, la ij. §. argēto, & iterum in d. l. ſcribit, in princ. ff. de aur. & arg. leg. vbi appellatione ſuorum bonorū non veniunt quę in credito ſunt, ſiue quæ in actione habemus. Cui accedens Tullius in Topicis. Nō ſi vxori, ait, uir legauit argentum oē, quod ſuum eſſet, iccirco quæ in nominibus fuere, legata ſunt: multū enim differt in arcane poſitum ſit argentum, an in tabulis debeatur.]

12 ¶ † Sed illis palàm aduerſatur l. meorum. ff. de uerb. ſignific. ubi ita ſcribitur, meorū & tuorum appellatione actiones quoque contineri dicendum eſt. ubi & ipſe Alcia. ſecum pugnans id dicit obtinere, ſiue omnia mea dixerim ſimpliciter, ſiue cū adiectione vniuerſalis ſubſtantiui, omnia bona mea, ſeu omnes res meas. Quæ ſententia omnino uera eſt, ut etiam apertè probat tex. in l. ſi legatus. §. j. ff. ad Trebel. cuius hæc uerba ſunt. Si quis bona ſua uel omnia ſua rogauerit reſtituere, fideicommiſſariam reſtitutionem eſſe intelligendum eſt. nā meorum & tuorum appellatione actiones quoque contineri dicendum eſt. Ex quibus planè conſtat appellatione bonorum ſuorū actiones contineri. Et ita etiam uoluit Cy. & Ang. in d. l. j. ff. de ſtat. hom. Bal. etiam ſibi contrarius in d. l. j. C. de vſufruct. Bar. ſibi item cōtrarius, qui ad hoc multa allegat, in d. l. Quintus, la ij. §. argēto, ff. de aur. & arg. leg. & Pet. Iaco. tit. de act. ex teſta. col. 8. uerſi. item omnia bona. [Bal. ēt ſibi cōtrarius contra Guil. & Cy. in l. 2. in. 2. lect. circa med. ff. de conſti. prin. & conſi. 136. uiſo teſtamento, col. 2. uerſi. itęm quod dixit, lib. 3.] & Fran. Are. in d. l. ulti. C. de pact. qua in re acerrimo certamine pugnauerunt D. Stella Cōſiliator in Senatu Pariſiēſi regius, & Zaſius, uiri noſtræ ætatis doctiſſimi, dum antinomiam. l. ſi pœnæ, §. j. & l. repetitio. ff. de cond. indeb. uariis modis & ſenſibus amoliri contendunt. Guid. autem Pap. d. cōſ. 52. col. 2. uerſi. nec pmiſſo, fuit in noua & mirabili ſententia, ſcilicet quòd appellatione bonorum ſimpliciter non ueniant nomina, quod iam ſuprà ex eo diximus, ſed bonorū meorū appellatiōe veniāt, qđ oī b⁹ ex diametro contradicit.

 13 ¶ † Quid

13 ¶ †Quid autem ſi quis donat omnia bona ſua, quæ habet in tali loco, an ueniant iura & actiones qua rum fortè inſtrumenta uel debitores ſunt in eo loco, uel aliter? Dic breuiter quòd non, ut per Bald. in d. l. j. ff. de ſtat. ho. & conſi. 232. ſup infraſcriptis, in fin. lib. 2. [& conſ. 483. qui legat. lib. 4.] & Car. Flor. conſi. 51. Titius condidit teſtamentum, in fi. ubi ad hoc dicit eſſe tex. not. in l. Caius Seius. ff. de leg. ij. & [Franc Aret. conſi. 54. in cauſa magiſtri Blaſii, col. ulti. & Alex. conſi. 31. uiſo titulo quæſtionis, colū. 3. uerſi. confirmo, per ea, lib. j. quod repetit conſi. 3. lib. 7. niſi quòd huius initium eſt, uiſo themate quæſtionis. &] latè per Corne. qui multos tex. & doc. citat, quos uidere poteris, ne hic diutius ĩmoremur, conſi. 49. in præſenti cōſultatione, per tot. lib. 3. & Sozi. d. conſi. 101. uiſo teſtamento, lib. j. repetito cōſ. 175. lib. 2. col. 2. et Iaſ. [in l. cūctos populos, in 2. lec. col. pen. in fi. C. de ſum. trin. et] conſi. 5. ſtrenui, col. 4. uerſi. 2. pro iſta parte, li. 3. [Steph. Bert. conſi. 162. uiſa et ſæpius reuiſa. lib. j. et conſi. 186. ponitur in facto quòd Titius, in 3. dubio, eo. lib. j. et conſi. 74. ponitur in facto, nu. 3. lib. 2. et Carol. Ruin. conſi. 155. uiſo teſtamēto, in fi. lib. 3.] & abunde etiam diximus in noſtro tracta. primigeni. [. q. 49. Nec tamē omittendus eſt optimus tex. in l. uxorē. §. legauerat, ff. de leg. 3. & in l. quæ ſitum eſt. §. j. ff. eo. tit. & l. ſi mihi Meuia. eo. quoque tit, & l. cùm de Ianionis. §. ult. ff. de fun. inſtr. Qđ tamē intelligit Bened. in c. Raynutius, in uerb. cætera bona. nu. 8. de teſta. niſi poſtquam quis diſpoſuiſſet de aliquibus ſuis bonis, tandem hæc ſubiungeret, cætera autem bona hic & ubiq; ſita relinquo, nam tunc nōīa & actiones cōtinerent, & nihil allegat. Sed tu ſuper hoc vide quæ ſcripſi in tract. Retract. gl. 7. num. 25. & 30.

14 ¶ †Sed vtrùm ueniat emphiteuſis aut feudum ea bonorū appellatione? Et certè venit, ut de priore uoluit Spe. ti. de loca. §. nu... aliqua, chart. pen. uer. 156. inci. quæritur utrum filius. & Bald. qui ex hoc in pulchra queſtiōe cōſuluit, cō. 184. p̄miſſis uerbis cuiuſdā ſtatuti, li. j. & Iaſ. qui hoc admodū cōmendat, in auth. unde ſi parēs, col. 3. uer. limita p̄dicta. C. de inof. teſta. & in l. ſi nō fortē. §. libertus, col. pē. uerſi. ego limito. ff. de cōdi. ind. ubi hoc dicit ſing. & à nemine aīaduerſum. & in l. Gal. §. quidā rectè, col. pen. prioris lect. uerſ. limita p̄dicta ubi hoc dicit ſing. ff. de libe. & poſt. & iterum in poſteriori lect. col. ulti. uerſi. limita tn̄, ubi dicit eſſe not. quia ſæpius habuit de facto. [& cō. 152. ſup feudo, col. 3. uer. 3. princi. lib. 2. ubi id dicit ſing.] & cōſ. 207. uerba inſtrumēti. col. 4. uer. 3. bene facit, eo. lib. 2. ubi ēt dicit ſing. & Catel. Cotta memor. inci. bonorū appellatione. & iterū memor. inci. emphyteuſis nō uenit, quibus locis id reputat ſing. & Philip. Deci. cō. 389. uiſa longa ſerie, in fin.

15 ¶ †Et de feudo uoluit And. Iſerni, in c. j. ad fi. ti. de capit. qui cur. uēd. & Cot. ubi ſuprà. & iterum in memor. inci. filius renunciās hæreditati, ubi & id dicit ſing. & Iaſ. in p̄lu. feu. col. 15. uer. limita tn̄ ſingu. ubi id quoq; reputat ſing. & d. cō. [152 ubi ſuprà lib. 2. & d. quoq; cō.] 207 ubi ſuprà eod. lib. 2. Sed in hoc poſteriore cōtradicit ipſe Iaſ. in d. §. quidā rectè, in vtraq; lec. p̄ tex. quē ĩ priore allegat, [qui tn̄ id mihi nō p̄bat] in c. ĩ gn̄ali, ti. ſi de feu. fuer. cōtr. ĩter do. & ag. & idē voluit [ipſe

Iaſ.

Iaſ.d.conſ.207.vbi ſuprà,li.2.& De
ci.d.con.389.in fin.&] Matthæ. Af
flict.in deci.Neapo.14.Ioannellus,
col.vlt.[& in conſti.Siciliæ, incip.
apoſtatantes, col.2. in 4.not. & in
conſtit.ſi quando fortè, col.2.in 2.
no.& in conſti.ſi quis in poſterum,
col.8.in 5.not.& in conſtit. comes,
col.pen.in 4.no.quibus duobus po
ſtremis locis limitat, niſi fiat mẽtio
omniũ bonorũ,vt ibi per eũ, quan-
quã & in hoc vltimo tenet cõtrariũ
ipſe Afflict.in conſtit.incip. cùm iu
ſtitiæ,col.2.in 5.no.vbi & omnium
bonorum appellatione negat com-
prehendi feuda, vt etiã facit in con
ſti.hac edictali,col.pe.Sed pro prio
re ſententia eſt glo.in c.j.ver.noui,
in ver.ſuorum bonorum, in princ.
tit.per quos fiat inue.quæ dicit feu
dũm eſſe in bonis vaſalli, arg.l.bo-
norum.ff.de verb.ſigni.& eã gl.ſe-
quuntur Bal.Marti.Laud.& Card.
Alex.ibi & Iaſ.còn.57.viſis literis,
còl.3.ver.ſextò facit, li.3.& Pilip.
Dec.in l.quod euincitur.ff.de reg.
iur. Et idem voluit Bal.ipſe conſi.
352.materia feudorum,col.2.li.j.]
Sed tu tñ,quia id nõ admodum cer
tum eſt,vide eundẽ Matt.[in d.c.j.
col.2.n.15.ti.de cap.qui curi.vẽd.]
& Guid.Pap.con.215.vertitur quę
ſtio.& Philip.Deci.in l.j.colum.2.
ver.ad prædicta.ff.ſi cert. pet. in 2.
lect. Ex qbus ĩtelliges an l. noſtra
habeat locũ in feudo & ẽphyteuſi.
16 ¶ † Demq; quid hæc bonorũ appel
latio cõtineat,vide latiſſimè tex.&
And.Alci.in l.bonorum.ff.de verb.
ſig.& ĩ l.3.& ibi doct.ff.de bo.poſ.
tit.generali.& in l.is cui.§. bono-
rum. ff. vt in poſ. leg. & latiſſimè
Phi.Corne.conſi.260.ad euidentiã
huius cõſultationis,li.j.& omnino
Firmia.in ſuo lexico,in verbo bo-
norum appellatio,neque enim hic
diutius immorandum decreuimus.

SVMARIVM.

1 *Lex noſtra vtrũ locum habeat cũ*
donatur res certa, aut ſingularis,
non quota pars, & nu.2.
L.Cum acutiſſimi. C. de fideicom-
miſ. & ſimi.an procedant in rebus
particularibus, & nu.3.
4 *Quota & certæ rei idem ius eſt, cũ*
eadem eſt ratio,
Diſpoſitio loquens de quota, trahitur
ad rem certam,cùm eadẽ ratio eſt,
Fraus præſumitur in alienatione rei
particularis, in qua totum aut ma-
ior pars patrimonij conſiſtit, ſicuti
& omnium bonorum, aut maioris
partis,vel quotæ.
Donatio alicuius rei,vel quotæ bono-
rum, non continet debita & cre-
dita,
5 *Dictio aliquis aliqua aliquid quam*
uim habeãt & n.14.15.16.21.36.
37.38.uſq; ad nu.46.
6 *Lex noſtra utrum locum habeat in*
donatione rei modicæ & nu.7. uſq;
ad nu.31.
8 *Partis appellatio quid comprehẽdat*
in legibus, teſtamentis, confeſſioni-
bus,ſtatutis,conſuetudinibus, libel-
lis,teſtium depoſitionibus,contracti-
bus, & ſententijs. & nume.18.19.
20.& 21.
9 *Principium dimidium totius.*
Partis appellatio, pro dimidio uſur-
patur.
10 *Lex ita interpretanda, ut quolibet*
verbum operetur.
11 *Verbum largitus quid ſignificet, &*
quid largior largus. & largitio. lar-
gitor. largiter, large, & largiri,
num.22.
12 *Accidentia nõ curantur, niſi adſint*
in totum, vel in maiori parte,
Spoliationis exceptio, rei criminoſi
non competit, niſi ſit ſpoliatus omni

bus bonis, aut maiori eorum parte.
Lis non excuſat à tutela, niſi ſit de omnibus bonis, vel maiore eorum parte.
Emphyteuta uel conductor à penſione non excuſatur, niſi omnes fructus amiſerit, aut maiorem eorum partem.
Metus is iuſtus eſt qui eſt omniũ bonorum, vel maioris partis, eorum.
Alienatio tum demum in fraudẽ facta dicitur, cùm eſt bonorum omnium, uel maioris eorũ partis.
13 Lex noſtra utrũ in donatione quæ fit intra dimidiam omnium bonorum partem locum habeat, & n. 14.23. & 32.
14 Circumſcriptio ea eſt propriè quæ fit ex propoſito,
Dictio circunſcriptio, quid ſignificet,
Feudi partem etiam minimam alienans, à toto cadit,
Statutum ita loquens, aliquo modo alienauerit, intelligitur etiam de impropria alienatione,
Statutum puniens facientem uim aliquam, intelligitur de vi etiam impropria.
Digitus an ſit membrum.
Delegare poteſt qui minimam habet poteſtatem.
Renuntians alicui iuri ſuo, intelligitur tantum de præſenti,
Scriptura priuata nec præſumptionem facit.
15 Minimum quando ſit inconſideratione,
Reſtitutio an detur minori pro minimo damno.
17 Dictio quicq̃, quam uim habet,
Dictio aliquandiu, quid ſignificet,
Dictio quippiam, de re minima, dicitur.
20 Pars vnde dicatur,
Appellatione duarum vel triũ partium, quid ueniat.
Partiri verbum, remiſſiuè,
25 Auc. ex cauſa, habet locum etiam poſthumo ignoráter præterito, in legatis modicis, & nu. 30.
28 Iudicis arbitrio relinquitur, quæ res ſit magna vel modica, vt ſit, vel non ſit locus noſtræ legi. & n. 29. 30. & 31.
Vnus tantum filius poſt donationẽ natus, vtrum huic legi locum faciat, ac plures.
Filia donãtis poſt donationem ſuſcepta, utrum faciat locum huic legi, non minus atq; filius.
Dos congrua quæ dicatur.
30 Arbitrio iudicis relinquitur, utrũ legatá ſint magna aut modica, ut ſit vel non ſit locus auc. ex cauſa, poſthumo ignoranter præterito.
31 Arbitrio iudicis relinquitur quod paruum & leue, aut magnum et graue incommodum ſiue damnũ, dicatur.
Quæ læſio enormis & quæ non,
Quæ impenſa ſit magna aut modica.
Debitum quod ſit magnum vel paruum.
Quantitas quæ ſit magna quæ vel parua.
Quod pratium.
Quæ dos.
Quæ beneficia.
Quæ lis ſiue cauſa.
Quæ bona.
Quis pauper quis ve diues,
Quæ perſona ſit miſerabilis, quæ non.
Quæ perſona vilis, quæ honeſta,
Quæ perſona maior, quæ minor.
Quæ illuſtris, quæ non.
Quod tempus magnum aut modicum.
Quod interuallum.

Quid

Quid incontinenti factum eſſe dicatur.

Quãdo dicatur nullitas aut alia exceptio incontinenti probari.

Quid quam citius fieri dicatur.

Quod tempus intra quod debet executio terminari.

Intra quod tempus poſt interpellationem conſtituatur in mora. & ſemper ex quo tempore mora ipſa contrahitur.

Mora ſemel contracta intra quod tempus purgari poſſit.

Quid antiquum dicatur.

Quid diuturnum.

Quantum tempus faciat præſumi fraudem, cum venditor remanet in poſſeßione rei venditæ.

Et generaliter cum quæritur de temporis & locorum interuallo.

Quod negociũ ſeu miniſterium commiſſum ſit magnum aut paruum.

Quis locus uel ciuitas ſit inſignis, aut non.

Quod crimen graue, quod leue.

Quod furtum.

Quæ ſæuitia uiri in uxorem.

Quis metus.

Quæ leuis ſiue modica iniuria.

Quis exceſſus leuis aut enormis.

Quæ deterioratio magna aut parua.

Quæ indicia ſufficiãt ad torturam.

Quando dicuntur multi aut pauci.

Quid multum, quid modicum.

32 *Arbitrio iudicis cum quid relictum eſt, non ob id impeditur appellatio.*

Iudex in arbitrarijs poteſt dolum committere.

33 *Lex noſtra an procedat, ſi quis plures fecerit donationes, quæ ſingulæ ob paruitatem, non reuocarentur, & ſi una eſſet reuocaretur. & nu. 34.*

34 *Mens præſumpta tempore donationis inſpicitur.*

Volenti non fit fraus.

Donationes priores, quæ non ſunt inofficioſæ, non reuocantur, ſed poſteriores. Et quid è diuerſo, ſi priores donationes erant inofficioſæ, ſed poſteà tot bona quæſita ſunt, ut eorum reſpectu non ſint inofficioſæ nu. 36.

35 *Donatio an reuocabitur, ſi quis tantum bonorum donet, ut legi noſtræ ſit locus, ſed poſteà tantum aliorũ bonorum compararit, ut ſi eã habuiſſet donationis tempore, locus huic legi non fuiſſet.*

Querela inofficioſæ donationis intentari non poteſt per filium, quando qui totum patrimonium ſuum donauit, poſteà locupletius acquiſiuit.

In arguendis donationibus, tempus mortis donatoris inſpicitur.

37 *Papa mandante alicui prouideri de aliquo beneficio in tali eccleſia, ſi ibi ſit unicum, ex dicta prouiſione non debebitur.*

38 *Teſtator ſi dixit uolo, quòd ſi Titius uoluerit emere aliquam de poſſeßionibus meis, quòd ei uendatur, ſi Titius plures uelit emere, hæres vendere non cogetur.*

44 *Dictio quiddam, quid differat à dictione aliquid.*

OMNIA VEL PARTEM ALIQVAM.

1 SVNT † qui hinc trahunt tum demum locum eſſe huic l. ſi donantur oĩa bona, aut quarta pars bonorum, non etiam ſi donetur res quæ piã certa aut ſingularis, ueluti caſtrum, domus, fundus, & cetera id genus. In qua ſentẽtia uidetur fuiſſe Sal. hic, dum hanc l. ita ſumat, donatio quotæ bonorum propter carẽtiam liberorum, illis ſuſceptis, reuo-

reuocatur. Sed id apertius uoluit Bal. in auth. ex cauſa, col. 3. uer. itē non obſtat. C. de lib. præte. & in l. ſi cum uel in vtero, col. 2. C. de teſta. mil. Alber. Roſat. in l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. ubi & hoc dicit uoluiſſe Mart. Sili. †Adducitq; etiā d. l. cū acutiſſimi nō obtinere etiā in re ſingulari, ut dicit probari per eum tex. loquentem de hæreditate tantum. quod & tradit Bal. conſil. 461. punctus talis eſt, quidam reliquit, ante fi. lib. 5. [& Philip. Dec. in l. generaliter, col. 4. verſi. quartò limitatur, de inſti. & ſubſt. & conſi. 58. viſo puncto, col. j. ubi tamen id declarat. Et] hoc quoq; ī caſu. l. noſtræ tenet [Cor. conſil. 195. in hac cōſultatiōe, col. 6. li. j. &] Frā. Cur. ſenior conſ. j. circa primum prima fronte, col. 6. & Sozi. conſi. 191. licèt difficultates, col. 6. ver. ſed quo ad ſuperiora, lib. 2. [Car. Rui. conſ. 146. circa caſum, col. 3. nu. 5. li. 4.] & ſubobſcurè Steph. Bert. cōſ. 190. Chriſti, &c. uiſo caſu, in. j. dubio, li. j. & conſi. 259. adhærendo, in fin. eo. lib. j. Et alias quoque uidemus (vt hoc illis addas) intereſſe, utrum rēs certa, an uero quota pars relinquatur, ut patet ex l. quoties. C. de hæred. inſti. Quin & propriè pars in una aliqua re propriè non intelligitur. l. quamuis. ff. ſi quis omiſ. au. teſta.

2 ¶ c† Contrarium tamen uidelicet ꝙ hæc l. habeat locum etiā in donatione rei particularis, tenēt Alber. & Bald. ſibi contrarii in hac l. ille quidem, poſt princi. hic autē paulò ante fi. in j. lec. & iterum in 2. lect. col. 2. & Bart. in l. Titia. Seio. §. imperator, col. ult. uerſ. quæro. l. ſi vnquā loquitur, & ibi quoq; Bal. ff. de leg. 2. idē Bal. in l. j. col. pen. uerſic. ſecundò quæro. C. de inof. do. Imo. in c. ult. col. 5. uerſ. circa prædicta tamen, extrà de dona. Ro. in d. l. ſi cùm uel in utero, & ibi quoq; Corne. qui eam legit cum l. ſicut certi, in fin. C. de teſta. mil. Paul. Caſ. cō. 435. ſuper hoc puncto, col. 2. uerſi. ſecundò facere uidetur, lib. 2. Ioā. Plate. ī l. j. poſt medium. C. de reis poſtul. lib. 10. Alex. conſil. 41. uiſo tenore, col. pen. lib. j. & conſi. 47. abunde, lib. 2. ubi dicis quod eſſet periculoſum tenere contrarium, propter auctoritatem eorum qui hanc partem tenēt. & conſi. 71. cōſideratis his, poſt princ. lib. 4. et cō. 162. uiſis his quæ copioſé, in prin, lib. 6. Corn. [ſibi contrarius] in d. auth. ex cauſa, col. 9. uerſ. nec obſt. d. l. ſi vnquam, et ibi etiam Iaſ. col. 4. uerſi. tertium dubium. C. de lib. præt. idem Corn. conſi. 158. pro deciſione, col. ult. uerſ. nec obſt. d. l. lib. 2. [et conſ. 4. dubia, colum. 2. in prin. lib. 3.] cōſ. 11. in præſenti conſultatione, col. 9. uerſi. nam ex quo lib. 3. & conſi. 197. nō alienam, col. pen. eo. lib. 3. & conſi. 225. anteq̄uā aggrediar, col. 5. verſ. nec ob. d. l. eo. lib. 3. & conſi. 30. in hac conſultatione, col. 3. ver. nec obſtat quod non donauit, lib. 4. Fran. Aret. in l. Titius, ī prin. col. 4. ff. de li. & poſt. & conſil. 92. viſo legato, col. 3. ver. quod autem, & col. ſeq. verſi. quid enim ſi hæreditas. Sozin. ſibi contrarius in l. cum auus, col. 19. verſi. & pro hac opi. ff. de cōd. & demon. [& conſi 147. uiſa, col. pen. verſi. ſecundò principaliter, lib. j.] & con. 215. viſa prædicta, col. 2. verſi. fortius etiam, lib. 2. ubi ita dicit fuiſſe cōnſultum ꝑ Io. à mōte Sperello, & alios uiros ſolennes in ciuitate Senarum. & iterū conſi. 20. in facto ꝑſupponitur. col. vlt. li. 3. & cōſ. 53 viſo inſtrumento, col. 4. uer. tertio reſpōdetur, li. 4. & conſi. 93. teſtamentum præmiſſum. col. 4. [uerſi. ſecundò

ſecundò reſpondetur, eo.lib. 4.& Iaſ.in d.l. generaliter.§. cũ auté,] verſi. quinto limita. C.de inſtit.& ſub.[& in l.j.col.2.in 3.not. & ibi quoque Claud.Aquen.col.2.verſi. nota quod donatio,& Philip.Deci. col.2.nu.9.& ſeq.& Frã. Ripa,col. itẽ.2.nu.6. C.de pact.] Steph. Bertran.ſibi contrarius conſi.86. Chriſti,& c.viſis tribus,col.2.verſ. ſi uero teneremus, lib.2. & conſi.312. difficultas, poſt princp.lib.3. [Carol.Rui. conſi.98. viſa renuntiatione,col.8.nu.19.lib.j. & conſi.108. Ieſu,col.vlt.ad fin.eo.lib.j.& conſ. 124.uidetur, col.2.nume.5.eo.lib. j.& con.170.de tribus, col.2. nu.6. eo. li.j. & cõſi.173. q̃ritur primo, col.6.ver. nõ obſtat inſup,eo. li.j.

3 ¶ † Et ſimiliter eius quod Alber. & Bal. dicunt de caſu.d.l.cum acutiſſimi,vt ſuprà diximus,contrariũ vt videlicet ea.l. & ſimiles obtineant in legatis particularibus, ſicuti in fideicommiſsis vniuerſalibus, probat tex.in l.generaliter.§. cum autem,in vltimis verbis.C.de inſtit.& ſubſti.vbi ita nuncupatim ſcribitur,quæ omnia & in legatis & fideicommiſſis ſpecialibus locũ habere ſancimus. quem tex.ad hoc expendunt ibi Pau. Caſt. Io.Bapt. à ſan.Seuer.Corne.poſt prin.Alex. qui dicit ſingul.& Iaſ.tum col.j.tũ 4.vbi ſuprà.ſed & illũ ad hoc commendat, & dicit ſing. Bal. qui hoc quoq; tenet,ſibi,vt aliàs ſæpè, contrarius,in d.l.cũ acutiſſimi, colũ.j. verſi.quæro ſi poſt mortem, & ibi quoque Barba.in repe.col.42. verſ. & ampliatur iſta.l.vbi etiã dicit illum tex.ſing.& idem Bal.in c.præſentia,col.4.verſ. ſed certè teſtator extrà de prob.& Fran.Are. qui ẽt dicit ſingu. illum text. in d.l.ſi Titius,col.4.verſi.pro opinione.ff.de libe.& poſt.& [d.conſi.92. colum. 3.verſi.tertiò hoc videtur probari. & conſi. 156.diligenter viſis,col.5. verſi.ex his infertur. Et hoc quoq; voluit Imo.in d.l.cum auus, & ibi latè Soz.col. 13.verſ.ex tertia concluſione. & idem Sozi.d.conſi.93. col.4.verſi.& pro iſta concluſione, lib.4.& Corn.con.197. non alienã, col.7.ver. & eſt aduertendum, & multis ſeq.lib.3.D.Guil. Bene. in repet.c. Raynut.in ver.ſi abſq; liberis morereẽ,le.j.nu.2.ex̃ de teſt.

4 ¶ Et hæc poſterior op.probabilior eſt & verior. Quid enim intereſt, quantum ad præiudicium donatoris ſiue teſtatoris, & liberorum ipſius,donetur,ſiue relinquaẽ quota pars, an aliqua res certa maioris fortè æſtimatiõis? Certè nihil. Ideo & in vtroq; idẽ ius ſeruari debet. l.illud.ff.ad leg.Aquil.† nã & aliàs, diſpoſitio facta ſup quota trahitur, ad certã rem,quãdo eſt eadẽ ratio, vtriuſq;.l.nomẽ debitoris.§.ſi filio. ff.de leg.3.ubi & not Bar.in fi.ꝙ † quemadmodum p̃ſumitur fraus ex donatione vel alienatione generali oĩum bonorum,aut maioris partis ſiue quote,ita & ex alienatione rei particularis, in qua totũ patrimoniũ,aut maior ipſius pars conſiſtit.quod & uoluit idẽ Bart.conſ. 68. proponitur quod Ioannellus, col.j.& Bal. [in l.j.col.4 in 4.q.in fin.C.de inoffi.don.& in l.ſicut. §. ſuperuacuum, ad fin.ff.quib.mod. pign. vel hypoth.ſol. & in l.qui teſtamentũ.ff.de prob.&] in l.j.C.ſi quid in fraud.patro. & in l.2.C.de repud.hære.[& cõſ.149. proponiẽ. ꝙ ex cauſa,col.j.lib.j.& Pet. Anc. con.251. ex bis col.j.]& Imo.in l. 2.ff.de don.† Et ſicut in donati.certæ portionis non cõtinenẽ debita. & credita.l.nõ amplius.§.vlt.ff.de leg.2.& l.mulier bona, in prin.ff. de iure dot.ita nec ĩ cõceſſione rei particularis

particularis; l.1. §. ſi hęres. ff. ad Treb. & l.ult.ff.de contrah. empt. Nihilq; refert, quãtum ad inſinuationem pertinet, donet quis rem certam, aut quotam bonorum, ut latè rñdit Domi.conſi.13.punctus qõnis talis eſt. Anto.[Nec ſimiliter in caſu.l.vlt.C.de bon. uac.li.10.nec item in caſu auth. ex cauſa, C.de lib.præt. & uoluit Bar. ibi & Petr. Anc.cõſ.144.pfatis poſt prin. nec itẽ in caſu.l.& ſi nõ totã.ff.ſi quis omiſ.cau.teſt. [Et ſi aliter diceremus ĩ caſu.l.noſtræ ẽt imponere legẽ uerbis, nõ reb⁹, cõtra l.2.C.cõ.de leg.& cõmiſſa, de ele.lib.6.

5 ET HANC † quoque partem confirmat quòd dictio aliqua, qua utitur lex noſtra hoc in loco, cũ dicit, partem aliquam, ſignificare videtur rem quampiam ſingularem uel particularem, ex propria ipſius ui ac natura, ut probatur in §. præterea inteſtatus, inſtit.de fideicom. liber. cùm ſcribitur, ut hæreditatẽ ſuam totam, partemve eius, aut rẽ aliquam ueluti fundum, hominem, pecuniam alicui reſtituat. Et paulò poſt, Poteſt rogare ut id rurſum alii, aut totum, aut partem uel etiã aliquid aliud reſtituat. Ex quibus uerbis planè intelligis poſt mẽtionem uniuerſitatis aut partis ipſius, hanc dictionem adiici ad ſignificationem rei cuiuſpiam particularis. Et in idẽ tex.eſt in §. 1. in prin. In ſti.de ſocie. cũ ſcribitur, ſocietatẽ coire ſolemus aut totorũ bonorũ, quã grçci ſpãliter κοινοπραξίαν appellant, aut vnius alicuius negotiationis, veluti mancipiorum uendendorum, emendorumq; aut olei, uini, &c. Nam & Tullius ea locutione, qua is tex. ſæpins vtitur, ut. ſ. hãc dictionem iungat cũ dictione vnus, vt in 10. Philip. Cur nunquam tam frequens ſenatus fuit, quòd vnus aliquis tuam ſententiam ſecutus fuit? Et pro Cluẽtio Habito, Vnũ aliquem nominare. Et de prouinciis conſularibus. Tanquam vnum aliquem portum tutum & clauſum teneri. Et in oratione p P. Sextio. Vnum aliquem te ex barbatis illis, exemplum imperii veteris, imaginem antiquitatis, columen reip. diceres intueri. Et in 3. in Verrem actione, Vnum aliquod de nefariis iſtius factis eligam. Et actione. 4. in eundem. Si denique vno aliquo in genere peccaſſet. Et iterum. 5. Vnum hoc aliquod inconſulto reprehenſum. Et de finibus bonorũ & malorũ. Vtilitati hominum plus quàm vnius alicuius aut ſuæ conſuluit. & eum ſecutus Plinius iunior lib.9.epiſtolarum, ad Ruſticum. Satius eſt, inquit, vnum aliquid inſigniter facere, quàm plurima mediocriter. Et apud nos quoque alio in loco, uidelicet [in l.ex iis, & l.nã, ut ait, & l.in ciuile. ff. de leg. & l. quæſitum eſt. §.pen. ibi, una aliqua re. ff. de fund. inſtru. & in l.cuius bonis, in fine. ff.de cur. furi. cùm dicit, vnus aliquis. & in l. & ſi nõ totã. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta, ubi dicit, unam aliquam rem. & in §. ſi quis una aliqua re. Inſti. de fideicom. libert. &] in auth. de armis, uer. hoc autem obſeruare, ibi, unum aliquod armorum. Sed ut ad noſtros redeamus, alius eſt optimus tex. id quod diximus, apertè inſinuans, in l.ſi debitor. C.de ſenten. paſ. cum primo loco dicitur, non totam ſubſtantiam, ſed aliquid &c. Deinde paulò poſt ſubiungitur. Si uerò partem bonorum accepit. [& in l. hæc ſtipulatio, ibi, ſiue res aliqua, ſiue hæreditas. ff. ut leg. no. cau.] Ex quibus planè illud conficitur, quod diximus, dictionem illam aliquid, poni a differentiam totius

uel quotæ bonorum. Quod intelligens gloſ. ibi exponit dictionem aliquid. ſ. ſingulare, ut prediũ. Nec huic rei contradicit, quod nonnulli ex noſtris dicunt hanc dictionẽ eſſe uniuerſalem, & omnia comprehendere, ut dicemus poſtea nu. 14. incip. mouentur. Nam qui id dicũt, non eò reſpiciunt, ut hęc dictio denotet uniuerſitatem, ſed ut cõprẽhendat quaſcunque res ſingulares, quæ ſunt ſub uniuerſitate, ut ibi declarabitur. Quibus accedit & illud ipſius Tullii Philip. 8. Vt membrorum aliquod potius, quàm totum corpus intereat. [Verùm ne erres lector, hæc ratio nõ admodum tuta eſt, qui ut hic ea dictio iungitur cũ dictione partis, nondum tamen piget eam hic adſcripſiſſe, cùm pertineat ad rationem & intellectum & ſignificationem huius dictionis de qua, & alia dicemus poſtea.]

6 SED ILLVD † in dubium uenit, utrùm hæc lex habeat etiam locum in donatione cuiuslibet rei ẽt modicæ. In qua re non admodum conſentiunt noſtri doct. Sũt enim qui aſſerunt hãc legem tum demũ procedere, cùm donatio eſt exceſſiua, ut dicit Bal. hic in 2. lect. poſt princi. id eſt, ut alii dicunt, tam magna, ut exhauriat vires patrimonii. Cuiuſmodi ſententiæ haud dubiè fuerunt Bal. Angel. [& Frã. Aret.] in d. l. Titius, ad fi. prin. ff. de liber. & poſt. dum dicũt, quòd per auth. ex cauſa. C. de liber. præter. rupto teſtamẽto natiuitate poſthumi pręteriti, quem teſtator nullo pacto ſperabat, non conſeruantur legata, ſi ea ſint, quæ exhauriant uires patrimonii, per hanc l. noſtram, quam hinc facile oſtendunt eſſe intelligẽdam in donatione, quæ talis eſt, ut exhauriat uires patrimonii. Et idẽ penè in eodem caſu uoluit idẽ Bal. in l. Titia, col. 2. uer. ſecũdò q̃rit. ff. de inoffi. teſta. & conſ. 239. quia ultimus paſſus, col. 2. uerſ. itẽ eſt ponderandum, lib. 3. & Ang. in auth. ut cũ de appel. cog. §. ſiue igitur, col. 4. ubi & hoc dicit expreſsè, ꝙ hæc l. habet locũ in donatione immẽſa tñ. & Paul. Caſt. in l. ſicut, poſt pri. C. de teſta. mili. & Fran. Are. d. cõſ. 92. col. 4. uerſ. modò cũ præterito. & conſ. ult. eleganter in primo dubio. & Sozi. conſ. 93. teſtamentum præmiſſum, col. 8. uerſ. ex quibus omnibus, lib. 4. & Steph. Betran. conſi. 225. ponitur in facto, ante fi. lib. 2. Et idem ferme ante hos uoluit Bar. in l. filio præterito, col. 4. uerſ. pręterea hoc perſuadet æquitas. ff. de iniuſt. teſta.

7 ¶ † Et huc ſanè uergit eorum ſnĩa, qui dicũt hãc. l. nõ aliter obtinere, quàm ſi donẽtur oĩa bona, aut eorum certè maior pars, aut ad minimũ dimidia. Id quod uoluerũt hic Ray. & Bal. in utraq; lect. qui ita ẽt dicit cõſuluiſſe Richar. Saly. Quãquã in cõtrariũ, inquit, aliquid facit quod hic dicit, aliquã. & Guil. Cu. in l. j. co. ult. & ibi Cy. in fi. j. q. & ipſe Bal. col. pe. uer. ſecũdò q̃ro, & Io. à mõte Sperello. C. de inoffi. don. idẽ Bal. in l. ſi cũ uel in utero, ad fi. C. de teſta. mili. ubi ita dicit ſe uidiſſe ſe conſultum à quibuſdã doc. Bonon. & iterum in l. Titia Seio. §. imperator, & ibi ẽt Diony. Bartia. & Ang. Perigl. ff. de legat. 2. & idẽ quoq; Bal. in l. pp litẽ. ff. de excuſ. tut. ubi dicit eã. l. facere ad materiã huius noſtræ. l. ut. ſ. habeat locum in donatione omnium bonorum, uel maioris partis. & in l. j. colũ. j. uerſ. 4. tertiò quid ſi libertus. C. ſi 8
in frau. patr. dum loquẽs de alienatione oĩum bonorum uel maioris partis, hãc. l. citat. [& in l. militis codicillis. §. miles in ſupremis. ff. de milit.

milit.teſta.ubi nuncupatim loquitẽ
de dimidia parte]& Pet.Iaco.ĩ ſua
pract.tit.de cõdi. ex lege. q̃ pro re
donat. cõpet.in fi.& Pet. Anc.in c.
frequẽs, in 7.not.de reſti. ſpo.li.6.
Paul.Caſt. ĩ l.2.ante fi.C.ſi in frau.
patr.Rom.in rep.auth.ſimiliter,in
8.priuilegio piæ cauſæ inter cõtra-
ctus.C.ad leg.Falc.Ant.ab Alex.&
Frã.Are.in l.j.ille in vl.not. hic au
tẽ in.j.no.& iterũ col.vlt.ver.præ-
terea non haberet.C.de pact.idem
Frã.Are. d.cõſ.92.col.4.ver. quid
enim ſi hæreditas.Alex. qui in hãc
ſententiã inclinare videtẽ,licèt non
omnino cõſtãter aſſerat.cõſ.40.ſu-
per primo dubio, col.5.lib.4.& cla
riùs in l.ex facto,in prin.col.5.uer.
ex p̃dictis mihi uidetẽ.ff.de vul.&
pupi.Bene.Capra,cõſ.157.fuit di-
ſpẽſatũ,col.2.uer.qđ & tertio de-
ducitur.Cor.cõſ.4.dubia ſatis,col.
3.ver.& licèt,li.3.& cõſ.194.uidetẽ
ĩ pñti,col.j.li.3.Barb.ĩ c.vl.col.vl.
ext.de do.Soz.cõſ.226.q̃ſtio pñtis
cõſultatiõis, col.2.li.itẽ.2.& conſ.
35.viſo ĩſtrumẽto,col.4.ver.tertiò
reſpõdetur,cũ multis ſeq.li.4.& d.
cõſ.93.col.8.verſi.& ſecundũ hanc
diſtinctionẽ,eo.li.4.Io. Igne.ĩ rep.
d.auth.ex cauſa,col.89.verſi.& per
hæc non obſtabunt.C.de lib.præt.
Corſ.in ſuis ſingu.in ver.donatio,
ſingu.incip.licèt donatio. & Iac.a
s.Georgio.in l.tale pactũ.§.ulti.in
fin.ff. de pact. Steph. Bertr.d.cõſi.
312.difficultas,col.j.lib.3.[& Io.
Roger.Mota.in rep.l.heres abſens
§.ſi quis tute.num. 10.ff.de iud.]
Quin.Bal.in l.j.ff.de iu.codi. affir-
mat hanc.l.habere locum in dona
tione inofficioſa tantum.

8 ¶† Horum præcipuum eſt funda-
mentũ tex. hic in iſtis uerbis, quæ
nũc cõmentamur, videlicet bona
oĩa uel partẽ: Nã partis appellatio
de dimidia intelligitur.l.nomen fi-
liarũ.§. portionis, & l.rectè.§.vlt.
ff.de uer.ſig.& l.ſi ſtipulatio.§.qui
in decẽ.ff. de ſol.& l.de ætate.§.ſi
interregatus.ff.de inter.act.quæ.l.
loquitur de cõfeſsione partis.& l.
planè.§.ſi ita Titio, iuncta gloſ.ff.
de leg.j.ubi etiã ĩtelligitur id pro-
cedere in diſpoſitione teſtatoris,
id qđ exp̃ſſe annotãt.Fran.Are. &
Iaſ.ibi qđ & probat aptius tex. in
l.etiã.ff.de vſufr.[& in l. teſtator.
§.Lucius, & ibi Iac.& Alber.ff.de
leg.2.& in l.cum quis decedẽs. §.
nuptura.ff.de leg.3.]Facit & tex.
ĩ l.ſi pœnæ.§. ſi falſo.ff.de cõd.ide.
& in l.p̃mittendũ. ff.ſi par.hær.pe.
& in l. non intelligitur.§.deferre,
qui ẽ ul.iũcto.§.p̃cedẽti.ff.de iu.fiſ.
& in l.edicto,ĩ prin.eo.ti.& in l.in-
ter.§.ul.ff.fam.erciſ.& c.2.§.j.iun
cto prĩ.c.de dec.li.6.& ĩ c.j.ĩ prin.
ti.de ali.feu.vbi Bal.col.j.in.2.no.
aſſerit p̃ eũ tex.hoc p̃cedere ẽt in
ſtatuto & cõſuetudine, qđ monet
tenendũ mẽti, & ſequitẽ Barb.ibi,
&[Frã.Are. &]Iaſ.in.d.§.ſi ita Ti-
tio.& rurſum[idẽ Iaſ.]ĩ l.de pupil-
lo.§.qui renũtiat,col.j.ff.de nou.
oper.nũcia.In quibus locis id ẽt di
cit[Ipſe Iaſ.] p̃cedere,ſi de certa
p̃te fit mẽtio.nã & de dimidia pe-
ræq; intelligitẽ, ac ſi de parte ſim-
pliciter diceretẽ, p̃ l.ſi qui aduoca-
torũ,in uer.certæ p̃tis,cũ gl.ibi.C.
poſtu.qđ & idẽ dicit Iaſ.ipſe in l.
qui filiab⁹. §.ſi quis ita, col.j.ff.de
leg.j.[& idẽ uoluerũt añ eũ, licèt
nõ alleget. Dy.& Alber.in l.j. per
eũ tex.ff.de bo.liber. †Quibus ad-
de & quod uoluit glo.in l.ſi rẽ ali-
quis,in uer. totam.ff.de rei ven. q̃
qui in libello partẽ alicuius rei pe
tit:dimidiã petere uidetur . quã ſe-
quuntur Bart.Alber. Ange. & alij
ibi.& quod uoluit gloſ.in c. priuſ-
quam,in prin.28.diſtin,Ex qua co
gnoſces hoc quoq; p̃cedere, cũ fit
mentio

mentio de parte vniuerſitatis, & ad hoc eam expendunt & dicunt. not. [Frã. Are. &] Iaſ. in d. §. ſi ita Titio. †Et quod etiam dicit Bal. conſi. 54. caſus breuis & arduus, col. vl. lib. j. ꝙ ſi teſtis ſimpliciter teſtificet̃ de parte, intelligit̃ de dimidia, & ita dicit cõſuluiſſe Bar. cuius tñ in eã rẽ cõ. nõ reperi. Et idẽ uoluit neutrius mẽtione facta Matth. Affl. dec. Nea. 44. de tribus, col. vl. verſi. ſed in hoc eſt. Et quod ꝑtereà dicit Pau. Caſtr. con. 360. incip. Bar. in quodam conſi. j. Bar. ipſum conſuluiſſe in con. incip. dña P. ꝙ ſi quis cõfitetur preciſi alicuius rei ad ſe ꝑ parte peruěniſſe, intelligit̃ de dimidia. Tñ Bar. in cõſ. 124. incip. punctus queſtionis talis eſt, dña P. quod haud dubiè Paul. voluit allegare, ut vtrobique videre licet, nullam facit mẽtionem huiuſmodi appellationis partis, licèt ſubobſcurè ſenſerit, & ita illum ſimpliciter ſine mẽtione partis allegat idem Paul. conſi. 296. viſis actis & actitatis coram domino Aſtorgio, col. j. lib. j. Et quod denique conſuluit Lud. Bolo. conſi. 42. Ser. Alberto, col. vlt. quòd ſi dictum ſit, quod ſolutio facta fuit pro parte vtriuſque pignoris, intelligitur de dimidia parte vtriuſque. [pro quo vide glo. quæ vult & id quod diximus, procedere in contractibus in l. tale pactum. §. vlti. in verb. portio. ff. de pact. quam & ad hoc annotat Fran. Are. in d. §. ſi ita Titio. Et idem quoque in ſententijs; vt ſi iudex condemnět partem reſtituere. intelligitur de dimidia, vt nuncupatim voluit Ang. ĩ l. defuncta. ff. de vſufruct. & reprehendit Bartol. aliud dicentem.] Ex quibus vides, vt ſummatim colligam, appellatione partis venire dimidiam & in legibus, & in ſtatutis, & conſuetudinibus & in teſtamentis, in libellis & confeſſionibus, teſtium depoſitionibus, contractibus, & ſententijs. Id quod etiam apud oratores obſeruatum eſſe video. Nam Fabius Quintilianus, aut quiſquis is fuit, orator tamen eximius, in 2. declamatione, cui titulus eſt, Cæcus in limine, quam primùm partem dimidiam bonorum appellauit, eãdem poſtea ſimpliciter partem nominauit, tanquam nihil interſit, partem dimidiam, an partem ſimpliciter dicas. Vides inquã &, id procedere, etiã ſi de certa parte ſit mentio, atque ět ſi de parte vniuerſitatis: tanquam id vbique obtineat.

9 ¶†Ex quo & illud manaſſe videtur: ꝙ cũ principiũ ſit dimidium totius, ex antiquo Græcorum prouerbio, cuius meminit Plato li. de leg. 6. Ariſtot. li. Moralium primo, [c. 7. & Lucian. in ſomnio.] & ex Latinis ſcriptorib⁹ Horati⁹ in epiſtolis, cũ dicit

Dimidium facti qui cœpit, habet.

quẽ corrupte allegat gl. ĩ l. j. ff. de orig. iur. & Auſoni⁹ in epigrãmate ad cupidinẽ, ꝙ ex Græco traduxit, certè ět partis appellatio, q̃ ſuapte natura dimidiũ ſignificat, ut dixim⁹, ět pro principio plerũq; à viris doctiſſimis vſurpat̃. Virgili⁹ li. 7. Aeneidos.

Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe tyranni.

Et Cor. Celſus li. medicinæ. 4. c. 11. Parsq; ſanitatis eſt vomitũ eſſe ſuppꝛeſſũ. Id qđ ět annotati, & ex Græcorũ imitatione ĩ ſua dictione, μέρος, ortũ probauit Budæus vir cum cæteris in rebus, tũ maximè in huiuſmodi obſeruationibus admirabilis, ĩ ſuis cõmẽtarijs Græcæ linguæ.

10 ¶†Præterea, vt ad alias rõnes noſtrorũ doc. ꝑgamus, Impator hic in noſtra l. facit mẽtionẽ oĩum bonorũ vt ĩtelligam⁹ eũ loqui & intelligere de donatione immodica. Aliàs enim quorũ ꝑtineret tot verba, bona oĩa, vel partẽ aliq̃ facultatũ, ſi reuocaret̃

quali-

quælibet pars? Sufficiebat enim generatim aut ſimpliciter dicere, ſi aliquid donatum fuerit. Et ſi ita debemus legem interpretari, vt quodlibet verbum aliquid operetur, nec videatur fuiſſe fruſtrà poſitum. l. ait prætor, la. j. & ibi Paul. Caſt. Alex. & Iaſ. ff. de iureiur. & l. poſtliminiũ. §. vl. ff. de capti. & poſtli. reuer. & c. paſtoralis, & ibi not. ext. de app. cũ ſi.

11 ¶ † Adde & his verbum, largitus, quod poſtea in duobus locis ſequitur in l. noſtra quod quidem propriè ſignificat profuſam quandam & abundantem donationẽ, quæ videlicet larga eſt admodum & liberalis, ac propemodum prodiga. Nã vt ſcribit Tullius lib. 2. Officiorum, Omnino ſunt duo genera largorũ, quorum alteri prodigi, alteri liberales. Et hinc quoque largitio, de qua eſt & illud ipſius Ciceronis in eodem lib. Prouerbium; Largitionem fundum non habere. Quo ſignificatur ſtulta & immodica liberalitate quantaſlibet facultates effluere: vt hinc poſſis apertè cognoſcere quid largior, largus, & largitio ſignificet. Ideo & Auſonius in æcloga de vita humana, largitorem vſurpauit pro prodigo, & illum parco ueluti oppoſuit.

Vitam parcus agas, auidi lacerabere fama.

Et largitorẽ grauius cẽſura notabit.

[& Terentius opponit largitatem parſimoniæ in Heautontim.

Vehemens in utranque partem Mene deme es nimis,

Aut largitate nimia aut parſimõia.]

Et Virgilius copiæ vocabulo, quod per ſe abundantiam ac multitudinẽ ſignificat, adiecit & largi vocabulũ ut augeret ſignificatum. Ita. n. ſcribit lib. 2. Aeneidos.

Larga quidem ſemper Drance tibi copia fandi.

Hinc quoq; largiter aduerbiũ pro multùm & abundanter ponitur, ut patet in l. vlt. C. de fal. cau. adiec. legat. Et apud Suetonium in Auguſto, cùm ſcribit, ne Græcarum quidem diſciplinarum leuiore ſtudio tenebatur, in quibus & ipſis præſtabat largiter. & M. Brutum in epiſtola ad Atticũ, quæ eſt inter epiſtolas Tullj ad ipſum Brutũ. Sed perſuade tibi de uoluntate propria mea nihil eſſe remiſſum, de iudicio largiter. [Et apud ipſum Tulliũ in oratione ad Equites Romanos, antequã iret in exilium, Tamen in animis, & memoria vnam largiter relinquam.] & apud Plautum in Epidico, Moſtellaria, Rudente, nõ ſemel, & Truculento. Et Iulium Cæſarem lib. j. commentariorũ belli Gallici. Neq; ſolũ domi, ſed ẽt apud finitimas gẽtes largiter poſſe. Sed & largè in eadẽ ſignificatione ſcribit Tullius in oratione pro Sexto Roſcio Amerino. Nõ pauca ſuis adiutorib⁹ largè effuſéq; donabat. Et Lucretius li. 5.

Quando omnibus omnia largè

Tellus ipſa parit.

[Et ſimiliter largitùs eodẽ quoq; ſenſu apud Afranium Poetam antiquum apud Nonium Marcellum. Quid lachrymas largitùs ꝓ loquõte, & Apuleiũ antiquitatis veluti renouatorẽ ad fin. lib. 11. eiuſdémque vlt. aſini aurei, inſtructũ teletæ cõparo, largitùs. Cæterũ] tex. in auth. vnde ſi parẽs. C. de inof. teſt. quam primò ĩmenſam donationẽ vocauerat, mox largitatẽ appellat. Et animaduertẽdũ eſt. l. noſtrã (quod iam diximus) eo verbo vſam fuiſſe in duobus locis, & ita quidẽ, ut ſimplicius ac breuiùs loqui potuiſſet per vnum verbum donandi, vergi gratia cùm primo loco dicit, fuerit donatione largitus, dicere potuiſſet, donauerit: & cùm poſtea dicit,

largitus fuerat,donauerat, ut non obſcurè intelligas,nō abs re bis largiendi verbo longiori verborū circuitu vſum fuiſſe,ut in ſimili tradit gloſſ.in cle.j.in uerbo, diœceſanis, de iure pat.& Domi.conſi. 34.graduatus,col.2.uerſicul. nec ſine miniſterio.

12 ¶†Nec prætermittenda eſt & alia rō, q̄ eſt Pet.Anch.in d.c. frequens de reſti.ſpol.lib.6.Nam accidentia non curātur,niſi adſint in toto, uel in maiori parte,ut dicunt Io.Mon. & Ioan.And.in d. c. frequens, per tex.in l.ſeruus legatus.ff.de leg.3. †Ex quo dicunt interpretationem. d.c.frequens æquam eſſe, cùm negat reum criminis poſſe vti exceptione ſpoliationis,niſi qui tota ſua ſubſtantia aut maiori parte illius eſt ſpoliatus.†Sicuti in ſimili non excuſatur quis à tutela, ratione litis aut controuerſiæ, niſi ea ſit de omnibus bonis,aut maiore eorum parte l.propter litem.ff.de excuſa. tuto.& §.propter litem,inſtit. eod. † Nec excuſatur emphyteuta aut conductor à ſolutione penſionis,niſi qui amiſit omnes vel maiorē partem fructuum,ut not.gloſ.in l.j.in verbo,particulare,& ibi doct. C.de iure emphy.& docto.in c.potuit,extrà de loca.†Nec dicitur iuſtus metus,niſi omnium bonorum, aut maioris partis.c.abbas,iunctis no.per Ioan.And.& alios ibi, extrà, quod met.cau.† Nec præſumitur alienatio facta in fraudem, niſi omnium bonorum ſit, aut maioris partis. l. omnes.§.Lucius.ff.quæ in fra.credito.cum ſimil.

13 Contrarivm † tamen, uidelicet quòd hæc l.habeat locum in donatione quæ eſt infra dimidiā bonorum,tenent & alij non infimę authoritatis,& ex ijs quidem multi,qui priorem partem tenuerunt. ij autem ſunt Bal.& Raph. Co.in l. Titia Seio.§. Imperator. ff.de leg. 2.Imo.in c.ulti.col.5.uer.ſed circa prædicta,extrà de dona.Rom.in l.ſi cùm in utero.[quam legit cum l.ſi cut certi,col.vlt.] & ibi quoq; Corne.ad fin.C.de teſt.mili.Pau. Caſt. conſil.435. ſuper hoc puncto, col. 2.uerſi.ſecundò facere uidetur,lib. 2.Alex.ſibi contrarius conſi.71.cōſideratis his,col.2.uer.nec ob. etiā lib.4.& conſi.162.viſis quę copioſè,col.j.lib.6.Fran.Areti.in d.l. Titius,col.4.ff.de liber.& poſth. Cor. conſi.11.in præſenti,col.9.uerſi.nā ex quo,lib.3.& conſi.30.in hac cōſultatione.col.3.uer.nam uerbum, lib.4.Barb.in l.2.§.& harum,col.2. ff.de uerb.oblig.& in repe. rubr.C. qui admit.char.vlt.Sozi.conſi.215. viſa prædicta facti contingentia. colum.3.verſi.ſtante ergo dicta quantitate.lib.2.quod & iterum repetitur in conſil.22.lib.4.Fran.Cur. ſenior,ſub obſcurè tamen.conſil. 50. memoriæ recolendæ dux,col. pen. verſicul.ſecundò ponderatis.Iaſ.in l.j.col.2.in 3.notabil. & ibi Philip. Deci.col.2.uerſi.ſecundò ad l. [& Franc.Ripa.col.2.nu.5.& 6.] C.de pact.& idem Iaſ.in d.auth.ex cauſa,col.4.uerſi.tertium dubium eſt. C.de liber.præter.& conſi.29.nunquam putaui,col. 2.lib.j. & Steph. Bertran. [ſibi contrarius.] conſil. 86.Chriſti,&c.viſis tribus, colū.2. uerſic.ſi uero,lib.2.[Caro.Ruin.cōſil.140.circa caſum,colum.3.nu.5. lib.4.Claud.Aquen.in l.j.col.2.uerſicu.no.quòd donatio.C.de pact.]

14 ¶†Mouentur maxima ex parte, quia hæc l.nō dicit ſimpliciter partem,ſed cū illa adiectione,aliquam. Ideo in qualibet parte etiam infra dimidiam poteſt intelligi, ſecundū gloſ.quam ſing. omnes penè aſſerunt,in cle.j.in uerbo,aut earū parte,ext.

te,ext.de for.cõpet. Quam præter eos,quos nunc citauimus, annotat & dicit ſin.Cardi.ibi,in.9.q.& etiã idẽ uoluit.Laur.Pau.Liaz. & Gẽz. & Inno. col.3.ibi. & Bal.in c.qm̃, quod eſt.3.& ibi etiã Philip. Dec. col.j.de teſti. vbi tamen Bal. eam gloſ. non allegat,dicuntq; uterque per illum tex. utentem his verbis, quibus de cauſa ſcire aliquid ſenſe ris. Quod ſatis eſt quantumcunq; modicum ad cauſam conferre. & idem Bal. [in l.antiquæ, in princ. verſi.ſecundo quæro.ff.ad S.C.Vel leian. vbi tamen nihil allegat, &] in c.j.§.cum autẽ,col.2.ver.quæro vtrum ſit differentia, & ibi quoq; Marti. Laud. & Card. Alex. poſt prin.ti. de contro. inue.ſiue, vt in aliis codicibus ſcribitur, ſi de inue. feu.contr.fuer.vbi & ad hoc Bal.al legat text.ibi. & in l.cũ filius.§.pa ter.ff.de legat.2.Pet.Anc.q ex hoc cõſuluit in pulchro caſu. cõſ.160. ꝓſupponitur ĩ themate,col.2.Imo. in l.plures.ff.de dam.infect. & in l. filio ꝑterito,col.8.verſi.& pro hoc facit.ff.de iniuſt. teſt. vbi ꝑ hoc di cit,† ꝙ licèt alias verbum circũſcri ptio, ſimpliciter prolatũ intelligatẽ de ea,q̃ eſt ex propoſito, per gloſ. ſing.in l.item ſi præcio.§.ult.ff.loca.quod & probatur,vt hoc illi addas,in l.exceptiones q̃ perſonæ,in fi. vbi id nũcupatim not. Soz. col. vlt.in 4.no.ff.de excep. & in l.j.cũ glo.in ver.circũſcriptis.ff.de reſti. in integ.& voluit etiã Card. Flor. conſi.20.cũ in teſtamẽtis,circa me diũ† Tamẽ cũ tex.in.§.ſinautẽ hæc obſeruata fuerint,in auth. vt cum de appel.cog.utatur his verbis,uel aliquã circunſcriptionẽ in parentũ ſubſtãtiis patiãtur, intelligitur de omni circũſcriptione, ſiue ex propoſito,ſiue ex reipſa, ꝓpter illã dictionem,aliquã,per gl. ſuprà alleg. & idem Imo. conſil. oĩum.j.col.3. verſi.ſed certè pōt dici. ubi ex hoc facit diſcrimen,cum quis ſimpliciter iurat non contrauenire, & cum addit hæc verba, aliqua rõne. Domi.in d.c.j.§.2.in fi. & ibi quoque Philip.Frã.qui illam gloſ.in d.cle. dicit ſing.de deci.lib.6.& vterq; in c.indẽnitatibus.§.cæterũ,in prin.ꝑ illum tex.de elec.eo.lib.& ipſe Domi.conſ.6.quia diffusè,col.2.ubi ẽt ad hoc allegat glo.in c.auaritiæ, in ver.pro parte: de elec.lib.6.quæ ta men nihil facit. & iterum conſ.65. Ieſu Chriſti &c.diſcutiã, col.pen. verſi.item ſub iſtis, vbi per eã glo. dicit,quòd dictio aliquis ſignificat diſtributionem & ſingularitatẽ. & Pano.in c.paſtoralis,in prin. paulo ante fi.de offi.deleg.vbi & Hoſtiẽ. ante eã glo.idẽ dixerat, & ibi quoque Feli.& Idem Pano.qui eã glo. iubet menti tenendam, in c. ſuper eo,in 2.not.& ibi Card.Alex.col.j. de eo qui cogno. con.vxor.ſuæ.& idem quoq; Pano. in ſua diſpu.incip. Augerio,col.7.verſ.puto tamẽ in caſu noſtro, vbi hoc trahit ad caſum.c.præterea de iure patron.vbi hæc verba adſcribuntur, vim aliquam decernimus non habere. ex quibus dicit apertè innui, nullius penitus eſſe roboris,nec habere ali quam particulam viriũ, per d.glo. [Rom. in l.plures, poſt prin.ff.de damn.infect.] & Alex.in addi.Bar. in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffi.teſta. & cõſi.102. viſo themate ſupraſcripto,col.2.verſi.ſic etiam videmus, li.6.Barb.ĩ l.4.§.Cato,col.21.ver. mihi autẽ uidetur.ff.de verb.obli. vbi per hoc dicit,† quòd qui feudi partẽ etiam minorem dimidia alienat,cadit toto feudo,propter text. in l.imperialẽ poſt prin.ti.de prohi.feud.alienan.per Freder.ubi dicitur.ꝙ qui aliquam partẽ alienat,

cadit

cadit feudo, quod & idē tradit ipſe Barb.con.36. ſapiēter ſcripſit, col. pe.lib.2. vbi & illam glo. dicit ſingul. [de quo tamen uide quæ ſcripſi in tract.de utroq; retract. tit.j. §.23.gloſ.j.num.21. & 22.] Sed & eā gloſ. quoq; ſequitur ipſe Barb. qui & eam dicit valde ſing.cōſ.51. ſcripſit ſapiētiæ fons, col.14.verſi. præterea præfatū ſtatutum,li.j.ubi ex hoc dicit † ꝙ ſtatutū ita loquēs aliquo modo alienauerit, intelligitur etiā de impropria alienatione, propter illam dictionē aliquo modo,quæ diminuit de proprio ſignificato.Benedi. Cap.conſ.38.& ſi viſo & conſiderato.Corne.conſi.41. videtur ī hac cōſultatione,in prin. col.2.lib.j.vbi & hoc dicit,quòd licèt appellatione donationis ſimpliciter nō veniat donatio cauſa mortis,tamē ſi cū adiectione dictionis alicuius,proferatur, ita ampliatur donatio, vt quācunq; cōprehendat etiam cauſa mortis. & idem Corn. cōſi.91.uiſa narratione, col.7.ver. pōt etiā pōderari, eo.lib.j.& conſ. 195.in hac cōſultatione,col.5.uer. ideo licèt quando.eo.lib.j.[& conſi.158. pro deciſione, col.8. verſi. non ob.prima ratio, li.2.] & conſi. 225.antequam aggrediar, col.5.li. 3.& conſi.253. circa primum, col. 2.verſi.nec obſtant allegata, eo.li. 3.ubi & per hoc dicit, ꝙ ſi ſit prohibitum,ne fiat aliqua alienatio,intelligitur prohibita quæcunq; alienatio,etiam ad non lōgum tempus [& conſi.33.viſa inquiſitione,col. vlt.li.4.vbi ex hoc dicit†quòd ſtatutum puniens certo modo facientem vim aliquā, intelligitur de vi etiā impropria, propter illā dictionem aliquā.] & cōſi.107. videtur in hac cōſultatione, col.2.li.4.vbi & illud quoq; de donatione dicit. Philip.Frā.in c.indēnitatibus.§.cæterum,in prin.per illū tex. de elec. lib.6. [& Fran.Are.in l.planè, quā legit cum l.ſi pluribus.§. ſi ita Titio,in fin.ff.de leg.j.vbi eam gloſ. dicit not.] & Soz. conſi.112.multum abunde,col.6.lib.j.quod & repetitur in conſi.172.lib.2. & idem Soz.conſi.272.nō proſequēdo,col. 5.ver.ſeptimò iſta cōcluſio,eo.lib. vbi ad hoc dicit eā glo.not. & cōſ. 3.in cauſa domini Guid.col.3.ver. vnde reſpondeo, lib.3.vbi ex hoc dicit, ꝙ hæc dictio eſt vniuerſalis, & comprehēdit omnia.& cōſ.117. in facto proponitur, col.3.verſi.ſecundo dicit,eo.lib.3.vbi ex hoc dicit,quòd illa verba,aliquid impedimenti,verificantur in quolibet vel minimo impedimēto, & conſ.113. in cauſa Vbertini, poſt mediū,li.4. [Fely.in c.cum illorū,col.3.verſi. ſexto pōt limitari, ext. de ſenten. excōmunic. vbi ex ea gloſ.dicit† quòd licèt digitus nō ſit, nec dicatur mēbrum ſecundū Panor.ibi cū ſimi. hoc tamen fallit ſi ſtatutum ita loqueretur aliquod membrum, quia intelligeretᷓ de quolibet.Subdit tñ quod id nō affirmat.] Iaſ.in l. eum qui circa medium, in uerſi. tertiò pōdera.ff.de iurid. om.iud. ubi ex hoc dicit, qđ cum tex.ī ea. l.aſſerat†eū delegare poſſe, qui in ptāte aliqua eſt, ſatis cōſtat, ꝙ qui minimā ptātem hēt,pōt delegare, pp illā dictionem, aliquā, per glo. ſupradictā,quā dicit not. & approbatam,reprobatq; Fulgo.illic contrarium dicentē.idē Iaſ.in l.legitima, col. 3. verſi.ſecundo pondera tex.ff.de pact. ubi ex hoc declarat tex.ibi his uerbis utentē,aliqua lege,ut cōprehendat etiā legē improriè dictā .Idē quoq; Iaſ.in l.qui ſi liab⁹.§.ſi quis ita, col.j.ff.deleg.j. & in d.l. planè.§. ſi ita Titio ,in.7. no.eo.ti.& ī l.cætera.§.ſed ſi q̃s ad opus

optis,col.3.uerſi.item circa . eo.tit. [& in l.ſi ſtipulatus fuerim.§.cùm ſtipulamur, col.2.verſi.tertiò principaliter.ff.de verb.obliga.& conſi. 53.in quæſtione vertēte inter filios, col.j.†quòd licèt cùm quis renūtiat alicui iuri ſuo, intelligitur tantùm de præſenti,per iura ibi allegata.Tamen ſi ſtatutum prohibeat renunciari alicui iuri ſuo, intelligitur de omni iure, etiam futuro,propter illam dictionem, alicui per d.gloſſ. quam dicit ſingul. & hanc dicit eſſe rationem marmoream] & conſilio.224. principale dubium, colum. 2.verſicu. tertiò iſtud ſtatutum, libro. 2.vbi ex hoc dicit, quòd terminus cui hæc dictio adiungitur, latè & contra propriam eius naturam intelligitur. & conſil. 130. inſtitutio ſancta, colū.3.verſicu.vnde aduertendum, libr.4.& Stepha.Ber. conſi.77.viſo proceſſu cauſæ.ad fin. libr.j.& conſil.100.viſis propoſitis, nume.8.libr.j.& conſil.13.licèt & olim, nu.6.libr.2.& Philip. Dec.in l.j.§.ſi quis, in 2.not.ff.quod quiſque iuris.& in authen.qui rem, col. vlt.C.de ſacroſanct.eccleſ.& in c.2. in 4.not. [& iterum col.3.nu.91.] ext.de fide inſtru. vbi ex hoc dicit †quòd ſcriptura priuata nō tantùm non facit probationem,ſed nec præſumptionem quidem, [aut cōiecturam,] per illum text.qui dicit,non videtur nobis alicuius firmitatis robur habere.nam illud verbum, alicuius,etiam in minimo procedit, & idem Deci. in l.j.col.[5.verſic.vis tota in hoc conſiſtit.] & ibi etiam Fran.Purp.col.51.verſic. primò ꝙ minores.ff.de offic.eius cui man.eſt iuriſdi.& idem Deci. in c.cæterùm, col.2.ext. de reſcript.[& in c.quoniam, in j.not.de teſtib.vbi ex hoc dicit in caſu eius.c.etiam eos admittendos, qui ſolùm facerent indiciū.]

& conſil.11.quoniam iudicantium, col.2.& verſ.ſecundò principaliter, & conſil.301.in cauſa quæ Ferrariæ agitatur, col.2.verſi.ſed tamen his non obſtantibus, & uerſi.ſeq.& cōſil.373.viſo conſilio,col. 2. vbi ex hoc quoq; dicit,quòd illa uerba, in aliquo officere,etiā in minimo præiudicio intelliguntur.& conſi.406. licèt à præclariſſimis,col.j.[& conſil.455.placet concluſio,col. j.uerſicu.ſecundò prædictum ſtatutum. & conſil.ſeq. conſului aliàs,colum. j.Carol.Ruin.conſil.133.quia iterū col.j.lib.j.vbi dicit hæc uerba, aliquo modo operatur,ut de diſpenſatione motu proprio facta intelligatur facta promiſſio.]& Matth. Afflict.in conſti.Siciliæ, incip. fratribus, col.5.in 5.not.& in conſt.inci. cultus iuſtitię,in 7.not.& Purp. in d.l.j.C.de par.& omnium, ut reor, primus Inno.in c.quod nonnullis, in fin.de priuileg.& Lud. Gome. in §.pœnales,col. 2.Inſti.de actio.[& Paul.Pariſ.conſi.56.nulla,col.j.nu. 8.lib.j.& Hiero.Gratus conſil. 112. prima fronte,col. 3.nu. 20. lib. j.] Quibus adde quæ dicā infrà in eadem glo.in uerſi.40.incip.adde prętereà,& in uerbo, reuertatur, nu. 224.incip.niſi dicas illud.

15 ¶†Et de hoc eſt bonus tex. quem pauci ad hoc expenderunt,in l.hanc legem.ff.de cōtra.emp.vbi ſi in uēditione dictum fuerit,ſi aliquid ſacri uel religioſi eſt,in uēditione nō comprehendi,id ad modica loca ꝑtinet, nam ſi totum ſacrum ſit uel religioſum,nulla eſt uenditio, uerū uenditor tenetur quāti intereſt ēmptoris,ut dicit gloſ.ibi. Et per illū text.dicit Oldr.conſi. 226. quidam epiſcopus,col.4.uer.ſecūdò vbi donatio,quòd dictio aliqua, arctat ſignificationem orationis ad rē modicam. Eſt & alius bonus tex.quem

etiam

etiam nullus illorũ pręter Dec. alle.in l.ſi ſeruũ.§.ait prætor.ff.de acqui.hęr. Ex quo not.Bar.Ang. & recentiores hanc huius dictionis, aliquid,eſſe naturã,ut in qualibet rei particula,& ita in minimo verificetur quẽ tex.ẽt ad hoc expẽdit ipſe Philip.Dec.in c.de appellationibus,colum.2.ver.primus eſt qñ diſpoſitio de appel.vbi per hoc dicit ſemper minimum eſſe conſiderandum, vbi diſpoſitio loquitur per hanc dictionẽ aliquid.& ex hoc quoq; dicit in ſeq.col.ver.vnde pro concluſione, † quòd pro minimo damno datur minori reſtitutio in integ. per tex. in l.minoribus.25.annis.ff.de min. vbi dicitur quòd minoribus ſuccurritur,cùm de bonis eorum aliquid minuitur.quod & idem aſſerit in c. maioribus,col.j.ext.de præb.Quãquam pleriq; omnes tenent contrarium,per l.ſcio.ff.de in integ.reſtitu.& c.j.iuncta gl. in uerb. detrimentum,ext.eo.titu.& in ijs Bar.& alij,in l.ſi proprietarius,in fin.ff.de dam.infect.Pan.& cõiter omnes in d.c.de appellationibus . & ipſemet Deci.in c.quoniam,poſt princi. de teſtib.& in l.cùm quid, in prin.ff.ſi cer.pet. & in d.l.j.§.ſi quis.ff.quod quiſq; iur.vbi hoc dicit eẽ propter ſubiectam materiam. Et ideo Inn. in c.coram,in uer.interlocuti, poſt prin.extr.de in integ.reſti. dicit ꝙ minor uel eccleſia non reſtituitur aduerſus interlocutoriam, per quã perimitur exceptio dilatoria , & ſequitur Bal.in d.l.ſcio.& in l. peremptorias,col.3. C.ſenten. reſcin.non poſ.Sed d.l.ſcio,procedit,ſi maiori ſummæ uel rei præiudicetur , ut illic etiam dicitur.Secus autẽ in alio minimo damno,propter quod non infertur præiudicium maiori ſummæ uel rei,puta in re quæ per ſe minima ſit.nam tunc reſtitutio competit,ut voluiſſe dicitur glo. & Alber.ibi qui tamẽ non allegant tex. in d.l.minoribus . Sed vt reuertatur,alius item text. eſt id probans quod diximus hanc dictionẽ in minimo procedere,in l.eorum. §.j.cũ dicitur,damni aliquid.ff.de damn. infect.iuncta.d.l.ſi proprietarius,in fin.princip.eo.titu.cùm dicitur,eadem erunt & ſi minimum damnũ detur,qui quidem text.à nullo hactenus ad hoc ſunt animaduerſi. Et alius quoque in l.ij. §.merito.ff.ne quid in loco publ.qui uerba prætoris quæ ſunt huiuſmodi, qua ex re quid illi damni detur,ita interpretatur,ut habeat locum qualequale damnum detur.Et ſimilis text.in l. 2.in prin.iuncto.§.ſi quis igitur. ff. ui bono.rapt.nam quod primùm dixerat, ſi cui dolo malo hominibus coactis damni quid factum eſſe dicetur,poſtea ita interpretatur,ut ſi quis intereſſe ſua vel modicè docebit,ſit locus illi edicto. [& tex. in l. Gallus.§.in omnibus,ibi ex aliqua re.ff.de lib.& poſthu. quem ibi ad hoc expendit Fran. Are.col.4. in j. not,iũcta.l.Papinianus.§.quoniam autem.ff.de inof.teſt.]Et facit tex. in ca.non poteſt.ibi, aliquod quantumcũq; modicum beneficium , de pręben.lib.6.quanuis & in contrariam ſententiam poſſet aliquo pacto trahi.& glo.in l.mulier.§. vlt.in fine.ff.de condi.inſtitu.quæ ad tex. qui dicit , quid legatum ſit, addit, etiam modicum.

16 ¶ † Et hanc ſignificationẽ non obſcurè inſinuauit Fabius Quintilianus vir proprietatũ ac naturę verborum doctiſſimus, cùm ſcribit in proœmio oratoriarum inſtitutionũ , Quare in his quoq; libris erũt eadem aliqua,multa mutata, plurima adiecta. Nam vides illic aliqua, multa,& plurima,veluti per gradus

poſita vt.ſ. aliqua pauca ſignifiet, ad differẽtiam multorum & plurimorum,quæ mox ſequũtur,declarat.n. Fabius pauca quædam eadẽ fore.multa aũt mutata,ſed plurima adiecta.Et Tullius Philipp.13. Proximo bello ſi aliquid de ſumma grauitate Pompeius,multum de cupiditate Cęſar dimiſiſſet,&c.Nam & hic,aliquid & multum veluti oppoſita ponunt.Sed & idẽ antè, Philip. ſcilicet,2.Sed cùm mihi,inquit, P. C.& pro me aliquid,& in Antoniũ multa dicenda ſint. &c. [Et lib.j. Officior.non multò poſt prin. Sed cũ ſtatuiſſem ſcribere aliquid hoc tempore, multa poſthac, &c.] Et Plinius iunior li.8.epiſtolarũ in 2. eius lib.epiſtola.Præterea cũ reputarem quoſdam ex debito aliquantum,quoſdã aliquid,quoſdam nihil repoſuiſſe. vbi planè conſtat illud aliquid,ſignificare minus quippiã, quod non longè à nihilo diſtat.

[Quin Donatus quoq; & ipſe obſeruantiſſimus proprietatis verb. ſuper eũ locũ Terẽtij in Eunucho,

Perfice hoc precibus,pretio,ut hæream in parte aliqua tãdẽ apud Thaidem. hęc ſcribit, non enim parte dicit,vt æqua intelligatur].

17 ¶†Et huc ſpectat, ꝙ hæc dictio, quicquam,quæ eandẽ,vt omnes intelligunt, ſignificationem habet, quam dictio aliquid, in quantumlibet modico habet locum. id quod planè ac dilucidè intelligitur ex iis quæ de ea ſcribit Guil.à monte Laud.in extrauag.ſuſcepti regiminis,in ver.& ſi quicquã,ne ſed. vacan.Nota,inquit,verbum quicquã legitur in Euãgelio Io.14.in fine. In me non habet quicquam. & in ca.quia ſæpè,de elect.li.6.ibi,Quicquam de bonis perceperint,&c.Et ſic nihil excipitur, imò quantumcunque modicum fuerit quod vſurpatur per iſtos, contra ordinationem prædictam vſurpans, iuxta cõditionem ſuam pęnas inſcriptas incurrit,ar.c.ſolitæ.in fine. de maior. & obed.Hæc ille. † Et facit etiam quod de dictione,aliquandiu, ſcribunt doctor.in c.2.de reſtitu. ſpolia.lib.6.& Lapus & Domi.in cap. commiſſa.§.annus,de elect.eo. lib. & Domi.conſil.78.formantur iſta. colum.vlti.[†Et de dictione, quippiam,quæ eſt iis ſimilis,tradit Donatus enarrans illud Terentij in Andria.

Num illi moleſtæ quippiam hæ, ſunt nuptiæ?

Quippiam(inquit)ſignificationem minimæ rei habet.]

18 ¶[Tamen aduertendũ eſt, lector, circa huiuſmodi appellationẽ partis ſimpliciter,aut cũ illa adiectione alicuius,nõ oĩno eſſe perpetuũ, ut partis appellatione ſimpliciter veniat dimidia,& appellatione alicuius partis veniat pars minor dimidia. Nã quãtum ad primum pertinet,videmus nonnunquã appellatione partis totũ contineri,vt in l. cohæredi.§.non videri, vbi id not. Alc.ff.de vulg.& pup.ſub.& in l.Lucius.§.ſi filiã, & ibi gl.in ver.dimidio.ff.de leg.2.& in l.vxori, in prin. ff.de leg.3.ubi gl.dicit illud procedere ꝑꝑ incertitudinẽ. quod & nota.glo. in d.c.2.§.j.de deci.[& ibi Domi.ad fi.]lib.6. Paul.autem Caſtr.conſ.180. ſuper eo quod primo loco quæritur,col.2.lib.j.dicit hoc procedere,cùm eadẽ eſt ratio.& facit etiam tex.in l.2.& ibi Ale.Corn. & Iaſ.C.de hær.inſti.Nonnunquam etiam maior pars dimidia ea appellatione intelligitur, vt in l.j.iuncta glo.in ver.particulare,quam omnes ſequuntur. C. de iur.emphy. Nonnunquam denique minor dimidia, atque etiam minima portio; vt in d.c.

d.c.auaritiæ, iuncta gl.in ver. pro parte,& Domi.ibi, de elect.lib.6.& in c.j.verſi.deniq;,de cenſi.eo.lib.6. ubi & hoc no.Domi.in 2.no.dicitq; hoc eſſe,quia ita de mente loquentis conſtat.quod & idem dicit ipſe Domi.in c.2.§.j.in fin.de deci.libr. 6.Et in idem eſt tex.in l.ſi qui, iuncta gl.in ver.immenſa,quam ſequuntur doc.ibi.C.de poſtulan. & in c. cùm autem,tit.de controuer. inue. vbi Card.Alexan.dicit in eo.tex.ob id minimam partem appellatione, partis ſimpliciter intelligi,quia iam fuerat facta mentio mediæ partis ad quod etiam allegat.l.filius.§.pater. ff.de leg.2.At Philip.Dec.in l. creditori,in prin.C.de pact. aſſerit, quod ſi neceſſe ſit hanc partis appellationem de certa quadã parte intelligi, de dimidia intelligitur, Sed ſi non vrget neceſſitas, tunc de qualibet parte intelligitur.per tex.ibi cum ſimil.Idem in l.j.in 3.nota.C.de Carbo.edic.dicit hanc partis appellationem de dimidia ſuapte natura intelligi,ſed tñ interdum aliter accipi ob ſubiectam materiam,per d.l.nomẽ. §.patronus.ff.de ver.ſig.& d.c.2.in prin.& §.j.de deci.li.6.Quod & idẽ dicit Iaſ.in l.planè.§. ſi ita Titio, col.2.ver.ſeptimò no.ff.de leg.j.

19 ¶ † Cęterum in hac re Raph.Co.in l.de pupillo.§.qui nũtiat.ff.de nou. ope.nunc ſubtiliter admodũvt alias ſemper,ita voluit diſtinguere, vt cũ agitur de parte intellectuali,& ſic in uiſibili,tunc appellatione partis venit dimidia.Secus cũ agitur de parte viſibili.tunc.n.non magis accipitur pro dimidia,quã pro alia. Ideò ratione ĩcertitudinis debet fieri clarior declaratio,de qua parte intelligatur,per tex.ibi. Quã diſtinctionẽ corruptè,& inuersè retulerunt Iac. Put.& Hier.Tort.ibi, ſed eam uerè adſcripſit Iaſ.qui pro illa poſteriori parte diſtinctionis allegat.l. domũ. ff.de cõtrahen.empt.Sed cõtra prioré allegat alium tex.in §.vl.in ver. partem,iuncta gl. Inſtit.de vulg.ſub ſtitu.& tandem relinquit cogitandum;vt iam nõ mirum ſit quod ſcribit Bal.conſi.326.acturus petitione hæredita tis,col.j.li.2.quod nomen partis in iudicio prolatum ſimpliciter eſt obſcurum,& dicit id ſcripſiſſet glo.in l.Pomponius.§.ſed criminis.ff.de procur.quam tamen gl.inuenire non potui, nec ẽt ibi eſt.§. qui ſic incipiat,ſed credo illum voluiſſe allegare glo.in §.ſed & is qui. in eadem.l.quę voluit quod appellatio rei meæ eſt incerta,niſi adiiciatur pro quota parte. quod parum aut nihil huc facit.Sed pro Bal.ſunt multi tex. uidelicet in l.is qui ſeruũ ff.ad leg.Cor.de fal.ibi.parte dimidia bonorum, quaſi.ſ.obſcurum, & ambiguũ fuiſſet,de qua parte intellexiſſet,niſi adieciſſet dimidia.& ſimilis tex.in l.ſed & ſi lege.§.adeo in fi.ff.de peti.hære.& in l.Iulianus ff.de bo.liber.& in l.j.§.vlt.ff.ſi tab. teſta.& in l.j.§.j.in 2.locis.ff.de Salui.interd.& in l.j.§. cõmunis.ff. de ſtip.ſer.& in l.ſenatus.§. ſenatus.ff. de iur.fiſci.& in cle.2.§.illi verò qui dignitates,de æta.& quali.vbi tamẽ ex hoc no.Car.Flo.in 9.no.ꝙ qñq; exprimitur id quod ſubintelligitur nõ expreſſum idẽq; reperitur & in alijs ſexcentis locis. Quibus concinens Suetonius in Iulio Cęſare,Comitia,inquit,cũ populo partit⁹ eſt, vt exceptis cõſularus cõpetitorib⁹, de cætero numero cãdidatorũ ꝓ parte dimidia,quos popul⁹ vellet,pronunciarent, pro parte altera quos ipſe dediſſet. Et Tullius in oratione ꝓ Q.Roſcio Comœdo ſæpius partẽ dimidiam dicit.& Quintilianus,ſi is eſt,decl.2.Vt ſibi,inquit,crederetur promiſſam dimidiã partẽ bonorum.

Niſi diceres his in locis & ſimilibus adiectam fuiſſe dimidiæ mētionem ad certiorem rei expreſſionem, vt plerunque fit ex ſententia glo. in c. licèt canon, in gl. j. de electio. lib. 6. & dicemus latius infra in verb. reuertatur, nu. 26. incip. ſed quod his reſpondeatur. Nā & videmus quoque nōnunquam ad partem aliquā adiici paruulam, vt in l. habitatores, in prin. ff. loca. vbi ita ſcribitur, aliquam partem paruulam incommodi ſuſtineret.

20 ¶ † Quòd ſi plura ſcire velis de huiuſmodi partis appellatione, vide tex. glo. & doc. in l. rectè dicimus. §. quod Quintus Mutius. & ibi gloſ. & doc. ff. de verb. ſig. gl. in §. adeo, in verb. particularis, Inſtit. de loca. gloſſ. in c. j. in verb. de portione, tit. de conten. inter me. & doc. & Albe. in ſuo dictio. in 2. locis. Bartol. & Bald. in l. ſi plures. ff. de dam. infect. Lucam Pen. in l. 2. col. 2. in ver. partes. C. de metat. libr. 12. [vbi dicit ex Iſidori auctoritate partem dici à pari.] & Imo. Alex. & Iaſ. in l. cohæredi. §. non videri. ff. de vulga. & pupil. ſub. Pau. Caſtr. conſi. 430. ſi quæritur, col. vlti. libr. j. Ioan. Plat. in l. meminimus, col. j. C. quan. & qui. quarta pars, vbi etiam diſſerunt quid veniat appellatione particulæ. Alexan. in l. ſi quis in ſuo. C. de inoffic. teſta. & in l. 2. in princip. poſt Barto. ibi, in j. nota. C. de hære. inſtitu. Iaſ. in l. & ſi poſt tres, col. 2. verſic. limita concluſionē. ff. ſi quis cau. & in l. pater. quæ eſt. 2. totius titu. col. j. verſic. adde & fortiùs. C. de hære. inſti. & Philip. Dec. in l. j. in 3. not. C. de Carbo. edic. [& conſil. 69. viſis duobus conſilijs, col. pen. poſt princip. & iterum col. 2. verſic. non obſt. allegata.] & Philip. Fran. in d. c. 2. §. primo, in vlt. not. de dec. lib. 6. & Alcia. in l. appellatione rei, ff. de verb. ſig. † Quid autem veniat appellatione duarum vel trium partium. videbis per Bartol. in l. interdum. §. j. ff. de here. inſti. & in l. codicillis. §. vlt. ff. de vſufru. lega. & Pet. An. & Domi. in d. c. indemnitatibus. §. ſi verò, de ele. lib. 6. & Pan. in c. cùm homines, in j. not. ext. de dec. De verbo autem partiri, vide Luc. Pen. vbi ſuprà. & Domi. conſi. 20. Chriſti nomine inuocato mihi videtur, col. vlti.

21 ¶ † Sed vt redeamus, quantum ad ſecundum, videlicet appellationem alicuius partis, videmus etiam eam appellationem non poſſe interdum intelligi de modica parte, vt in l. Gallus. §. in omnibus, in verb. ex aliqua parte. ff. de liber. & poſt. ubi dicitur, quòd filiusfam. ex aliqua parte inſtitui debet, quod ad minimum de tota legitima intelligitur, ex iure. ff. de quo ea. l. loquitur, per l. Papinianus. §. quoniam autem quarta. ff. de inoffic. teſta. licèt hodie per noua iura aliud ſit ſtatutum. l. omnimodo. C. eo. tit. Sed Iaſ. in d. §. in omnibus, in 3. not. poſt Franc. Aret. ibi, quem tamen ipſe ſubticet, dicit quòd illud ideo eſt ꝓpter ſubiectā materiam, arg. l. ſi vno, in princ. ff. loca. & nihil propterea dicit. Sed ille ipſe in l. j. in 3. not. C. de pact. de eadem re loquens, poſteaquam & hoc quoque ſubiectæ materiæ aſſignauit, confeſtim ſubdit id non eſſe realirer reſpondere, tamen Cor. loquens in caſu noſtræ. l. conſi. 15. ex quo dictus Franc. col. 4. ver. quod uerbū, lib. j. dicit in hac re reſpiciēdā eſſe ſubiectā materiam, ut ſecūdum illam dictio aliqua, uel addat & ampliet. ut uidelicet intelligatur de minima quoque parte uel etiam nihil addat, ſed relinquat partis appellationem in ſua propria ſignificatione. Et idem dicit ipſe Corne. conſil.

conſil.2.dubia ſatis,col.3.& 4.lib.3. & S ozin.conſil.54.uiſo inſtrumento,col.4.uerſic.ſecundo loco,lib.4. ubi ex hac diſtinctione reſpondent ad dictionem,aliquã, hic in noſtra.l.poſitã,ut uidelicet propter ſubiectam materiam non ampliet,ſed relinquat dictionẽ,partem,in ſuo ſenſu proprio.Et ijs concinit quod tradit Card. in d.cle. j.in 9.q.de for. comp.intelligens quod dictum eſt, dictionem hanc aliquam,de quocũque minimo intelligi,dummodo ſit aptum illud minimum ad effectum, de quo quæritur,& ſequitur Sozin. in repe.l.quod dicitur,col.4. verſi. ſextò contra iſtam cõcluſionem.ff. quis & à quo appel. Et ſi plura ſcire uelis de natura huius dictionis, uide inferiùs uerſic.37.incip.finem huic glo.cum ſeq. uſque ad fi.[Sed ita ut nõ omittas tex.in l.ſi poſt pubertatem.ff.de tut.& ratio. diſtra. ubi ita ſcribitur,aliquo tempore,licèt breuiſſimo.]Sed quantũ ad hũc locũ pertinet,ego nõ uideo quamobrem materia huius l.ſit ſubiecta huiuſmodi interpretationi, ſed potiùs contrariæ ex ueriſimili mente donantis, quam ſemper ueluti ſcopum.l.noſtræ intueri debemus.

22 ¶†Ideo ulteriùs progrediẽdo ad defenſionem poſterioris op.quæ dicit hanc l.procedere in donatione minoris partis,q̃ dimidiæ, non obſtat uerbũ largiẽdi,quo bis uſa eſt.l.noſtra, quia non ſemper ſignificat ingentem effuſamque donationem, non magis quàm uerbum donandi, quippe cùm utroque uerbo leges noſtræ promiſcuè pro eodem utuntur,ut in l.& ſi de tua, & in l.ſi filij tui.C.de dona.inter uir.& uxo.quæ primùm donandi uerbo utuntur, deinde & largiendi, in eodem caſu. Id quod ſæpiſſimè facit Cõſtantius, cuius hæc.l.eſt, in alijs ipſius legibus,ut in l.res uxoris.C.eo.tit.& in l.cùm ueterum, & in l.ſi à ſponſa. C.de don.ante nup. in quibus eandem liberalitatẽ nunc donandi aut donationis appellatione, nunc largiendi aut largitionis uſurpat.& in l.j.C.de quad.præſcrip. ubi donationem uocat largitatem.Et plerũque idem imperator ea loquẽdi forma peculiariter utitur, ut pro donare largiri dicat,etiam in re modica,quod uidere licet in l.ſi à ſponſo C.eo.de dona.ante nupt. Alibi aũt. uidelicet in l.ſi mater.C.de inoffic. don.Dioclet.& Maximianus Impe: qui ipſum Conſtant. præceſſerunt, hoc uerbum uſurparunt in donatione, quæ dimidio quartæ partis totius minor eſt.Quin in l.matre. C. de natura. liber. Arcad. & Hono. Impe.qui paulò poſt Conſtantium imperarunt,eo uerbo utuntur.cùm de ſemuncia loquerentur, quæ pars eſt 24.totius aſſis: vt hinc facilè intelligas id verbũ de re modica vſurpari,cùm & quarta pars totius dicatur minuſcula.l.ſi quis ĩ ſuo ĩ prin. [& ibi Bald.in princ.]C.de inoffic. teſta.[& minima,in l.ulti.C.quando & quib.quarta pars.]Neque.n. imperatores ſemper propriè loquũtur, ut dicemus in uerb.ſuſceperit liberos,in prin.Quin & Tullius proprietatis uerborum obſeruator diligentiſſimus,nonnunquàm eo uerbo in ſimplici ſignificatione donandi aut munerandi uſus eſt, ut cum ſcribit lib.2.de Inuentione.Itaque tanquam cæteris non ſit habitura quod largiatur, ſi uni cuncta conceſſerit,aliud alij commodi aliquo adiuncto incommodo muneratur. Idem in oratione pro Cornelio,Balbo,Nimium,inquit,parcus in largiẽda ciuitate.In quib⁹ uerbis duo sũt in hunc locũ maximè annotãda Primũ,ꝙ largiri ciuitatẽ uocat donare ciuitatem,

ciuitatem,id eſt,donare aliquē ciuitate,ſiue eum ciuem efficere.Nā de ea re in tota illa oratione agit.Quæ verba ex ſua natura habēt ſimpliciter vim donādi,deinde ꝙ dicit parcū in largiēdo,qđ dici non poſſet,ſi largiri effusè donare ſignificaret. Nam ea verba alioqui malè cohærerēt,ſecumque pugnarēt.Quin & iuriſconſulti noſtri largiri pro concedere ſimpliciter dixerunt,vt largiri tp̄s,in l. ſi filius.ff.de minor.Et Tullius ī Catone maiore.Quòd ſi quis Deus mihi largiatur,vt ex hac ætate repueraſcam.Quin idem in v.in Verrem actione vtrunque iunxit:tñ ego,ait, hoc quod ferri nego poſſe, Verri iudices concedo & largior.Et in l.j.C.de impo. lucra.deſcrip.qđ primo loco per verbū largiendi dixerat,ſecundo loco verbo cōcedendi expreſſit.Sed & in priore loco notandum eſt,quòd his verbis utitur, quicquàm de ſuis opibus largitur At ſuprà nu.17.docuimus eā dictionem,quicquā,etiam de minimo dici.Et vt nōnihil adferam ex promptuario iuris Canonici, text.habemus hoc verbo,largiendi, vtentem in centeſima parte totius,in c.apoſtolicæ, ext.de donat.aduocatq; is tex.canonem,qui de eadem re loquens non eo verbo largiendi. ſed donandi vtitur,videlicet in c.bonæ rei.12.q.2.vt hinc quoque intelligas nihil apud nos hæc verba differre.Et alibi ſæpè videmus in eo iure largiri pro conferre ſiue concedere ſimpliciter ītelligi,vt in c.quia nōnulli,in fi.ext.de cle.non reſid.& in c.de multa,ext.de prēb. & in c.abbates, de priuile.lib. 6. vbi dicitur elargiri benedictionem, & in cle. edudum.ver.uerū,de ſepult.vbi non ſolùm id verbum de quarta eius rei de qua loquitur.ſed & de re neceſſaria dicitur,quam ſcilicet quis velit, nolit, dare debet: vt hinc poſſe intelligas id uerbum pro dandi verbo accipi, & rem quamcunque comprehendere.[Ex hiſque fit, vt largiri idem quod permittere ſiue pati ſignificet.l.ſi cui legata,ibi, ſi largiatur portio.ff.de fideicōmiſ. liber.& in l.accuſationis,ibi, ſi tp̄a largiantur .ff.de adulter. & in hac eadem ſignificatione verbum pati, ponitur ī l.generaliter.§.quid ergo, ſi plures,ibi,pretiū patiatur,eo.ti.].

23 ¶†Denique non deſunt qui tantam inter noſtros legum interpretes controuerſiam in hac donationis ingentis aut modicæ differentia, hoc modo componere conantur,vt videlicet donatio facta liberto, etiam infra dimidiam partem bonorum, reuocetur ſuſceptis poſtea liberis: extraneo autem, non reuocetur, niſi quæ æquat aut ſuperat dimidiam partē. Et ita refert Corne.d.conſil.15.col.4.lib.j.reperiſſe ſe quendam præclaram doct.di. ſtinxiſſe, prout etiam certè diſtinxit Ang.Perig.in l.Titia Seio.§.imperator.ff.de leg.2.quem nuncupatim refert ipſe Cor.d.conſi.4.colū. 3.lib.item 3.vbi prēterea dicit hoc ſe non abſonū reputare.Et ita quoque dicit fuiſſe reſponſum à doctiſſimis uiris & Sozi.d.conſi.53.colū. 4.uer.& ad tex.lib.4.vbi etiam dici hoc poſſe defendi, licèt non ſit de mente doct.com muniter.

24 SI EAM OP.† teneas,quæ pluribus viſa eſt cōior,ut videlicet hēc l.habeat locum in donatione infra dimidiam,ita ēt intelligas procedere,modo res donata non adeo ſit uilis æſtimationis,ut veriſimiliter donans non deſtitiſſet à donatione ꝓpter cogitationē liberorū. vt ſubobſcurè voluit Pau.Caſt.in l.j. C. de poſt.hær.inſt.iungēdo locum in quo alleg.hāc legē,ei quod antè di

xerat,

xerat, & expreſsè ante eũ Ang.in §. ſiue igitẽ,col.6.uer.2.caſu,in authẽ. vt cũ de ap.cog.[& Imo.in d.c.vlt. col.5.uerſi. circa prædicta tñ ex̃ de dona.& voluit quoq;] Io. Bap. Cacia.in l.ſi cũ uel in utero, & in l. ſicut certi.C.de teſt.mil. vbi ita dicit vidiſſe iudicatũ in ciuitate Senarum.& Cor.conſi.206.uiſo ſupra ſcripto themate,col.8.ver. concurrit ẽt,li.3.ubi ita dicit ſe pluries cõſuluiſſe cum aliis docto.egregiæ famæ Senis.& Sozi.in l.cũ auus,tũ alibi,tum col.56.in 8.q.ff.de condi. & dem.& conſi.147.viſa facti contingentia,col.pe.uer.principaliter, li. j.& conſi.215.uiſa prædicta facti cõtingentia,col.3.uer.ſtante,ergo, li. 2.quod & repetitur in conſi.22.lib. 4.vbi etiam dicit ita fuiſſe conclusum,cũ qõ uerteretur in ciuitate Senarum, & hoc eſſe de mente Ange. in hac l.& idem Sozin. conſi. 20. in facto præſupponitur,col.vl.lib.3.& conſil.93.teſtamentum præmiſſum col.pen.verſi.& ſecundum hanc, li. 4.ubi ita dicit fuiſſe conſultum per omnes doct.Peruſi.& per quoſdam Senenſes,& fuiſſe in hanc ipſam ſententiam Senis iudicatum.& Philip. Deci.& Alcia.in l.j.ille,colũ.2. hic in uer.ſuſtulerat, in fin.C.de pact. & ibi quoque Franc.Cur.iunior colum.2.& ſequen.nume.8. & 9. vbi refert Curt.ſeniorem patruum ſuũ conſuluiſſe hanc l.non habere locũ niſi ad minimũ doneẽ quarta pars. [& Carol.Ruin.conſil.94.uiſa renũtiatione, colum.8. nume.19. lib.j. & conſil.173. quæritur primò, colum.6.uerſicu. nec obſtat inſuper, eodem lib.primo,& d. conſil. 140. col.3.lib.4.]

25 ¶†Et in ſimili licet per authenti. ex cauſa.C.de liber.præteri.nõ cõſeruantur legata facta in teſtamento,in quo poſthumus aut etiã iam natus fuerit ignoranter præteritus, ſecũdũ opi.Bar.& aſſeclarũ tamen hoc tantum procedit in legatis tã magnis,vt veriſimiliter teſtator nõ feciſſet,ſi de poſthumis, aut iam natis cogitaſſet.Secus in paruis, quæ etiam feciſſet cogitans de illis, vt ſentit ipſe Bar.in l.filio præterito, col.4.verſic. præterea hoc perſuadet.ff.de iniuſt.teſt.& apertiùs Bal. in d.auth.ex cauſa,col.3.verſi.item non obſtat, & ibi etiam Pau.Caſt. col.2.& Corne.col.11.verſi.quintò fortè fallit.idem Bal.in l.Titius, in prin.& ibi etiam Fran.Are.col.vlt. ff.de lib.& poſt.Ang.hic, & in d.§. ſiue igitur,col.4.verſi.finaliter dici poteſt,ĩ auth.vt cùm de appel.cog. Pau.Caſt.in d.l.j.C.de poſth.hære. inſt.& conſ.20.clarum eſt teſtamentum,in fin.lib.j.& Alex. conſil.50. circa primam dubitationem,col.4. in fin.& col.ſeq.lib.6.Franc.Aret. conſi.92.uiſo legato,col.4.& iterũ conſi.ult.in primo dubio,Barba.in repeti.l.cùm acutiſſimi,col.45.uer. pone teſtator.C.de fideicom.Sozi. conſi.93.teſtm̃ præmiſſum.col.ult. uerſi.ex quibus omnibus, lib.4.

26 ¶†Id quod haud dubiè uerum eſt in caſu.l.noſtræ,quia, ut ſuprà diximus in præfatione.l.noſtrę,in uerſ. 188.incip.nec ſolùm ceſſat,non habet locũ hæc lex,cùm ueriſimiliter donans.ſi cogitaſſet de liberis,nihilominus donauiſſet,utpote ceſſante rõne huius l.Et ideò ſunt & præter eos,quos nup citauimus,qui ſimpliciter tenẽt hanc l.non habere locũ in re quapiam modica.Ita enim tenent Io.Fab. & Ang.hic,Imo.in c. ult.col.5.uerſi.ſed circa prædicta,& ibi etiã Bened.Cap.extra de don.& Alex.conſ.71.cõſideratis his,col.2. lib.4.& cõſi.162.uiſis quæ copioſè, col.j.lib. 6.Corne.conſi.15.ex quo dictus Franciſcus,col.4.uerſi.quia quando

quando feciſſet,lib.j.& conſil.194. videtur in pręſenti conſultatione, in multis locis,lib.3.& conſ.206.viſo ſupraſcripto themate,col.8. ver. itaq; eſt aduertendum, & colũ.ſeq. uerſi.concurrit etiam,eo.lib.3. ubi ita dicit ſe Senis cõſuluiſſe, vnà cũ aliis egregiæ famæ doct.Sozin.in d. l.j.col. 2. uerſic.& ſic colligitur.C. de pact.& conſil.215.viſa pręd icta, col.2.lib.2.Philip. Franc. in c. frequens.§.illum,in primo no.vbi nõ obſcurè ſentit hanc legem tum demum ꝓcedere,ſi donata fuerit nõ tantùm maior pars bonorum, ſed etiam ſi magna pars.& Iaſ. in l. generaliter.§.j.col.4.in fin. 5. limitationis.C.de inſt.& ſubſt.Phil. Deci.conſil.366.pro declaratione, eo lum.4.uerſi.in ſecundo dubio. [& conſil.581.uiſo puncto,col.2.uerſi. non obſtat.] Steph.Bert. conſi. 83. Chriſti,&c.viſis tribus, colũ. j.li.3. Quod non ob aliud fit,quàm quòd pręſumitur donans rem paruam veriſimiliter eam etiam donauiſſe, ſi cogitaſſet de liberis, ut in ſimili quoq; dicit Bart.in l.demonſtratio §.quod autem,in q.4.& ibi poſt eũ Imo.ff.de condi.& demon.

27 ¶†Et hoc ita nonnulli intelligunt & interpretantur, ut ſaltem donatio ſit uſq; ad quartam partem bonorum donantis,ex mente Bald.in l.Titia Seio.§.Imperator.ff.de leg. 2.& eius[diſcipuli.]Imo.in d.c.vlt. de dona.& id apertè expreſſéq; voluit Fran.Cur.ſeni.vir non infimæ apud noſtros auctoritatis,conſi.omnium primo, circa primum prima fronte,col.6.ver.& ſaltem ſine dubio. Quibus vt non aſſentior omnino,dum tam exactè & anxiè rem ipſam circunſcribunt: ſic nec probo ſententiam Fran.Are. non leuis etiam iuris interpretis,in l. Titius, in princ.col.4.ff.de liber. & poſth. aſſerentis ſimpliciter hanc l.noſtrã hẽre locũ i donatione rei modicę, ſine vllo modicitatis diſcrimine.

28 ¶†In huius autem rei conſideratione,vtrũ videlicet res donata dicenda ſit modica, ut hæc l.locũ nõ habeat,aut habeat,id certè relinquitur arbitrio iudicis, qui conſiderabit quãtitatẽ rei, & qualitatem perſonarum,donantis.ſ.& donatarij,& an ſint coniuncti,néene, & in quo gradu,ut uoluit Ang.hic, & expreſſiùs in d.§.ſiue igit,col.4. in aut.vt cũ de app.cog.per not.in l.cũ alien. C.de leg.Et in ſimili caſu Pau.Caſ. & Iaſ.in auth.ex cauſa.C.de lib.præte.& Barb.in rep.l.cùm acutiſſimi, col.45.C.de fideicom.†Conſiderabit item iudex ex ſñia Corn. conſi. 4.dubia ſatis,col.4.uer.cùm igitur in caſu noſtro,lib.3.vtrum.ſ. donãs vnum tantùm,an plures liberos ſuſceperit,ac vtrùm maſculos, an fœminas. Nam veriſimiliter quis ita non retraheretur à donando propter vnicum filium, quàm propter multos,ut eſt bonus text.quẽ tamẽ ipſe non allegat,in l.ſi filiæ.ff.de lega.3.quem in hoc caſu noſtro expendit Fran.Are.conſi. 92.viſo legato facto,col.4.uerſi.quid enim ſi hereditas. Igitur vt redeamus ad Cor. magis diſſuadent à donando plures filij,quàm vnus tantùm, & maſculus q̃ fœmina. Nã filiæ ſolet ſufficere dos congrua, ex qua põt honorabiliter,ut ipſe Corn. loquitẽ viuere, ſecundum ſtatum ſuæ perſonę,ut docet experientia. c. q̃ ſit, de elect.lib.6.† Et congrua dos in dubio ea dicitur,quę legitimæ reſpondet,ut voluit Saly. in auth.res quę.C.com.de leg.cum aliis cõcordã.quas tibi nuncupatim adſcribemus infra in uer.ſuſceperit liberos ver.92.incip.quòd ãñt filia. Igiẽ ſi ex reliquis facultatibus, q̃ ſunt prę-

ter res

ter res donatas,filia cōgruè ſit dota ta,vt hinc poſſit honeſtè viuere,debilitat illa pſumptio,quòd noluiſſet pater donare,ſi cogitaſſet đ liberis. Et idē ī hoc caſu poſtremo đ filia cō ſuluit Pau.Caſt.cuius Cor.non meminit,conſi.15.incipiendo à ſecūdo qſito,col.3.verſi.facit ēt multū,lib. 2.& ante vtrūq; Ang.hic, cuius tamen neuter mentionem facit. [& nouiſſimè Carol. Ruin.conſil.124. videtur,ad fin.lib.j.]

29 ¶†Et id quidē generale eſt & perpetuū,vt id relinquatur arbitrio iudicis,ſitne tantì res donata, vt veriſimiliter ipſe donans eam rem nō donauiſſet ſi de liberis cogitaſſet, an verò contrà non tantì: vt præter eos quos ſuprà citauimus, voluit etiam Sozin.d.conſil.215.viſa prædicta facti contingentia,col.2.verſi. ſtante ergo dicta quantitate, lib.2. quod & errore librariorum iterum repetitur in conſi.22.lib.4.rurſumque idem Sozin.conſil.20.cuius caput eſt, in facto præſupponitur, in fin.lib.3.& Alciat.in l.j.in verſi.ſuſtulerat,in fin.C.de pactis.

30 ¶†Sed & idem in caſu.d.authen. ex cauſa.C.de liber.præter.cùm videlicet quæritur iuxta ſententiam Barto.& ſequacium,ſi teſtator non cogitans de poſthumis,aut ignorās ſibi liberos eſſe,legata quædam reliquerit,vtrum legata ſint eiuſmodi, vt ea nihilominus reliquiſſet, etiā ſi cogitaſſet de poſthumo, aut ſciſſet ſibi eſſe filium, an verò contrà veriſimiliter non reliquiſſet, id etiam committitur arbitrio iudicis,vt præter & ante Pau. Caſt. & Iaſ.in d.authen.ex cauſa, quos ſuprà aduocauimus, voluit etiam expreſſè Ang.in d.§.ſiue igitur,col.5. verſi.ſed poſſes dubitare,in auth.vt cùm de appella.cog.

31 ¶†Quin & aliàs quoque videmus in cæteris rebus id genus locū eſſe arbitrio iudicis,vt cū q̄ritur,qđ dicat paruū & leue,aut magnū & graue incōmodū,ſiue dānū.l.j.cū gloſ. & ibi ēt[Alber. &]Bal.C.ſi aduerſ. vēdi.pigno. & Io.And.in c.vlt.col. vlti. in 6.q.& ibi quoque Collect. paulò ante fi.Imo.col.9.verſi. ſextò tangit,& Barb.col.2.ext.de don. [Alex.conſi.67.videretur ſtātibus, col.j.lib.5.]†Quæ item læſio enormis aut modica,ſecundū glo. in §. pretium.in verb.diffiniuit,Inſti.de emp.& vendi.[Cyn.in auth.qui rē. C.de ſacroſanct.eccle.]& Saly. in l. vlt.in j.oppo.verſ.ſed adhuc ſtat dubium.C.de contra.empt.Imo.in c. Quintauallis, col.24.verſi.Idem ſi mandatū,& iterū col.32.ver. qualiter aūt dolus,& ibi ēt Pano. col.17. ver.venio ad ſecūdū,ext.de iureiur. Ale.in l.ſi arbitratu,col.vl.ff.de verob.& conſi.102.ſuper primo, col.3. uerſi.nā læſio,lib.2.[& cōſ.150.uiſo themate,col.2.uerſi.ſecundò poteſt rñderi,li.7.] & Barb.in c.ꝓpter ſterilitatem.extra de loca.& conſi.51. ſcripſit ſapientiæ fons, col.2.libr.j. & conſi.21.præclarè dixit,col.pen. lib.2.ubi dicit ad hoc eſſe ſing.tex. in d.l.j.C.ſi adu.uendi.pigno.Cor. conſil.9.præmittendum eſt, col.3. lib.j.& conſi.189.in præſenti cōſultatione,col.4.ver.præterea licèt.e. lib.& iterū conſi.133.quod eſt eiuſdem initij,col.pen. uer. nec obſtat reſpōſioni,lib.3.Phi.Dec.con.180. viſa renuntiatione,col.j. & Anton. Burg.in c.cùm dilecti,col. 12. uerſ. uenio ad ſecundum,extrà de empt. & uēd.†Quę impenſa ſit magna aut modica,gl.in l.hactenus,in uer. pertinet,& ibi doc.ff.de uſuf.& in l.omnino,in uer.modicas,in prin. & ibi Bar.in fi.ff.de impē.in reb.dot. fac. [& Io.fab.in l.3.C.de rei vxo. acti. Ange.in l.ulti.§.in computatione, col.

col.j.C.de iur.delib.& Corne.conſil.81.quanquam in hac,ad fin.lib. 4.] †Vtrum debitū ſit paruum, an magnum,glo.in §.j.uerſic.ſed & ſi quis,in prin.& ibi Bar. col.j. uerſi. an quis propter,& Ange.col.etiam j.uerſi.item oppo.quod debitor,in auth.ut hi qui obl.ſe hab.phi. Bar. in auth.minoris debitor, col.j.uer. ſed quæro quæ dicatur,& ibi etiam Bal.& alij.C.qui dat.tut.poſ.†Quę quantitas ſit magna quæque parua Bal.in l.j.col.4.uer.quę aūt ſit magna.C.de confeſ.& latè,conſi. 181. primò quæro ad quid,col.j.lib.3.& Collect.in c.cæterùm,in prin. ext. de dona.[Ang.in l.ſed & ſi ſuſcepe rit.§.j.ff.de iud.]Alex.[conſi. 32. uiſo puncto,& dubiis,col.2.uer.ergo apparet,lib.j.&] conſi. 47. circa primum,col.3.uer.& nimis magna.eo.lib.j.& conſi.131. in cauſa uertente corā,prætore,col. vlt.uer. nimis aūt magna,lib.j.& Ant. Cor. in trađ.de minimis,col.3.uer.decimoſextò.[& facit quod ſcribit Bal. in l.cùm contra,col.2.uer. item eſt conſiderandum.C.de arb.] †Quod prætium dicatur paruum ſiue uile, aut iniuſtū reſpectu rei,aut iuſtū,ut ex.d.gl.in d.§.pretiū,inſt. de empt. & uē.uoluit expreſsè[Cy. poſt.Pe. in l. ꝑ diuerſas,col.2.uer.2.quærit. C.mand. Guid.Pap.ſin.938. quando dicatur modicū.] Cæpo. qui eā dicit ſingu.in tract.de ſimulatione contractuum,char.pen.uer.ſexta & ulti.opi.ubi & ad hoc alia multa al legat.& idem quoque voluit Barb. d.conſi.51.lib.j.& Steph.Bert.con ſil.339.non puto,nu.3.lib.j.& con ſil.236.uiſo proceſſu,nu.3.& ſeq.li. 2.& conſi.77.ſi non ſine grandi,nu me.4.lib.3.† Quæ dos magna eſt, quæ parua,ut not.in auth.quod locum.C.de colla.& Bal.in auth.præ tereà,in fi.C.unde uir & ux.†Quę beneficia dicantur maiora, quæve minora,ſecundū Guil.à monte Lauden.in extraua.Io.22.inci. ſuſcepti uer.& hoc in beneficiis.& Domin. conſil.85.ſuper primo dubio, colū. pen.uer.de habentibus. [Fran. Ripa,in c.ad aures,colū.j.de reſcrip.] †Quæ lis ſiue cauſa dicatur magna aut parua,gl.Bar.& Bal.in auth. ni ſi breuiores.C.de ſen.ex peri. reci. & gl.in c.ult.in ver.illuſtrium,poſt prin.ext.de re iud.[lib.6.Bar. in §. ſi tibi quoq;,ad fi.in auth.de mand. prin.]Bal.in c.edoceri,col.2. uerſi. aduerte inquantum,ext.de reſcr.& in c.ex ratione, circa med, ext. de appel.& in c.de appellationibus,in fi.[& ibi Card. Alex.col.j.uer.ulti. habetis, eo.ti. Saly. in l. admonendi,col.pen.uer.quando autem magna ſit,ff.de iureiur.]Panor. in c.j. co l.2.uer.tertia cauſa eſt,ext.de di la. Ale.conſi.32.uiſo puncto colū.2. uer.ſi ergo apparet,li.j.[Guid. Papæ,deciſ.564.vtrum iudex, in fin.] Corſe.in trac.de minimis,ubi ſupra cūm aliis concor.adductis per Iaſ. in repe.l.admonendi, nu.231.incip. quæ autem dicatur.ff. de iureiur.& Philip.Deci.in d.c.de appellationibus, col.vlt. [†Quæ bona alicuius dicantur tam magna aut modica,vt excuſent vel non excuſent à ſatiſdatione Bal. poſt alios in l.ſecundum, in prin.col.3.verſicu . tertiò quærit glo.ff.qui ſatiſd.cogan. † Et in vniuerſum quis dicatur pauper quiſve diues in illis caſibus,in quibus id de terminatum non eſt,glo. in d.auth. præterea,& ibi Bal.Alber.Io.Fab.] Saly.Alex.Corn.& alij recentiores. C.unde vir & vx.& gl.in §. hinc no bis,verſi.ſi verò abſunt, in uer.ſubſtantiam,& ibi Ange.col.j. in auth. de hære.& falci.& Bart. in l. ſi conſtāte,in prin.col. 3.in ij.q.j. partis. & ibi etiam recentiores.ff.ſol.matr.

[Alber.

[Alber.in l. ſi quis ad declinandam, col.vlt.C.de epiſ.& cleri.& in l.paupertas.ff.de excuſ.tut.] Ange.in l.ſi verò,§.qui pro rei qualitate.ff. qui ſatiſd.cog.[Pet.Ancha. in c.per ueſtras,col.v.uerſic.ij.inxta prædicta, de dona.inter uir.& vx.] Raph.Co. conſi.cxxxj.duo fratres, in prin.Panor.in c.j.col.vlti.uerſic.vlti. facit, [& ibi etiam Fel.de accuſ. & uterq; item in cap.ſi qui teſtium,de teſtib. Card.Alex. in c.quo iure. viij. diſt. Phi.Deci.in c.de cauſis, de offi.deleg.& conſ.cxx.cuius ſuperſcriptio incipit presbyter,col.ij.verſi.& breuiter,& conſi.cxliij.in cauſa matrimoniali,col.iiij.uerſi. ſecundò principaliter.Carol.Ruin. conſi.lv.Ieſu Chriſti,col.j.nu.4.lib.j.Franc.Rip. in l.ſi conſtante,col.viij.num.29.ff. ſol.matr.And.Alcia.]in l. quos nos hoſtes §.locuples.ff. de uerbo.ſign. † Proindeq; etiam quæ miſerabilis perſona dicatur,quæ minimè,ſecundum Pet.à bel.pert.Bar. & Bal.in l. j.C. quando inter pup.& vid.& Firmia.in tra&.de gabel.par. vij.q.27. [Franc.Rip.in d.l. ſi conſtante, ubi ſuprà.] † Quæve perſona uilis, quæ honeſta,ſecundum Cyn.& Bal. in l. Gracchus.C.de adul. [& Ripa. vbi ſuprà.] † Quæ item perſona dicatur maior,quæ minor, ex ſententia glo. in c. ſedes apoſtolica, in uer.maiores,& ibi etiam Inno. ſuper eo.uer. Bald.Imo.& Panor. ext. de reſcrip. Spec.in tit.de reſcrip. præſen.§.vlt. colum.j.ver. ſed quæ ſunt perſonæ. † Proindeq; etiã quæ ſunt illuſtres perſonæ,quæ non ſunt, ex glo.in c. vlt.in uer.illuſtriũ,ſtatim poſt prin. de re iudi.lib.vj.† Quod tempus ſit magnum,quod modicũ l. ſi ita quis promiſerit §.Seia,in fi. & ibi glo.in ver.tempore,Bal.& Iaſ.co.v.in vij. no.ff.de uer.oblig.glo. in l.ulti.ff.ſi ag.ue&i. & in d.l. ſi conſtante §. ſi vxor,ubi etiam eſt bonus tex.ff.ſol. ma.& gl.in l.& ſi poſt tres, in prin. & ibi Bar.Bal.in utraq; le&.Aug.nõ ſemel,co.j.& alij.ff.ſi quis cau.& in l.j.§.quod autem,in uer.actio,& ibi Bar.& Alex.ff. de ſuperfi. & in l.iij. §.emanſor.[& in §.deſertor.] ff.de re mil.& in c.ij.in uer.non modicũ, & ibi Archi.& alij, de reb. eccl.non ali.lib.vj.& in cle.j.in glo.ult.& ibi Laur.Pau.Genz.Matth.Gui. & Im. eod.tit.[Bar.in l.j.ff. de iur.delib.] Bal.[in l.non.n.ff.quib.ex cau.mai. &] conſi.ccclxxix.punctus talis eſt, col.ij.lib.iiij.Flor.in l.j.§. habitare ff.de his qui deie.uel effu.Car.Flor. conſ.xcv.ad primum uidetur,co.ij. uer.quod aũt tempus.[Pet.anc.cõ. lvii.quædã ex prædictis,co.ii.& cõ. cxvi.ſecundũ ordinem.co.ii.]Barb. in cle.cãm,col.xlvi.in paruis,uer.& pro certo, de ele&.& conſi.xliiii.ſapienter ſcripſit,co.iii.lib.ii.& Alex. con.xvii.uiſo inſtrumento,co.i.lib. iiii.† Quodq; ſit magnũ, aut paruũ interuallũ, quod non longè diſtat à ſuperiori,Bar.in l.i.§. qui præſens, ad fi.& ibi ẽt Ro.ff.de uerb.ob.Pau. Caſt.in l.quo.n.§.Iulianus, per illũ tex.ff.rẽ rat.hab.† Ideoq; & quid dicatur incontinẽti factũ, ut quis dicatur iuſtè ſe defendiſſe,aut poſſeſſionẽ recuperaſſe, ex ſñia ipſius Bar.in l.iii.§. cũ igitur ff. de ui & ui arma. Sal.in l.i.col.vii.uer.quæro ſecũdò, & iterũ col.ii.ver. nũc uideamus.C. unde ui.Pan.in c.cũ ueniſſet,in fi.& iterum in c.olim,le i.col.iiii.uer.dubium tamen eſt,de reſt.ſpo. † Similiter quando dicatur nullitas,aut alia exceptio incõtinenti probari,ut impediat executionẽ ſñiæ, aut aliud iudicium ſummariũ,gl.in l.ſi is à quo in prin.in uer.hodie,& ibi ẽt Bar.ff. ut in poſ.leg.& Inn. in c.ueniens,le ii.poſt prin.& ibi etiam Bald. qui id dicit uot.colum.i.uer. ſed an iſta.& Panor.

Panor.col.5.ver.ulteriùs quæritur, extrà de teſt.Bald.in l.3.§.idē.ff.ad exhib.& in l.ſi ex falſis,col.3. C.de tranſac.& in l.ult. circa med. C.de ordi.cogn.& in l.2.C.de edict.diui. Adri.tol.& in l.j. C.ut in poſ.leg.& in c.conſtitutus,in fin.extra de appel.& Pet.Iac.tit.ſuper l.fina.C.de edic.diui Adr.tol.in 2.libello, colū. 2. [& Guid. Pap.deci. delph.132. ſed probato,col.j.ver. ſed nunc inſurgit.Et quid incontinēti dicatur vt in fraudem factū fuiſſe dicatur, Ang.in l.ſi vētri.§.vlt.ff.de priuil. cred.Ro.in l.j.§.j.ff.de uer.ob.Cepol.in trac.de ſimulatione contractuū,in ſecundo caſu,poſt med.ver. qn̄ aūt dicatur,& Philip.Dec.conſil.235.in cā magnifici,col.2. verſi. quintò præſumitur. †Et quid quā citiùs fieri dicatur,glo.in cle. cām. in princ.in ver.cōmodè,& ibi Car. Flor.in.20.q.de elec.Franc. Rip.in l.ſi inſulam,col.7.nu.35.ff.de uer. obli.†Et quod ſit tempus, intra qđ debet executio terminari Pet. Fer. in forma execu.ſent.diffi.in gl.j.colū.2.uer.quid aūt ſi illud.]Et aliàs ſemper quando quid dicatur incōtinenti ſiue ſtatim factū,vt per gl. Bal.Pan.& Phil.Fran.in c.au ſit,extrà.de app.Bar.Ang.& Imo.in l.qđ dicimus,per illū tex.ff.de ſolu.Bal. in [l.nam & poſtea,in lec. antiq.ff. de iure iur. & in] c. quia propter, col.vlt.ver. in alia gl.& ibi ēt Pan. in fin.princ.ext.de ele.& idem Panor.in c.j.col.6.ver.gl.in ver.in cōtinenti,extra de mutu. pet. & in c. potuit,col.3.extrà de loca.Iaſ.in l. lecta,col.4.uer.in gl.ibi l. hæredes. ff.ſi cer.pet. †Et intra quod tēpus poſt interpellationem quis conſtituatur in mora,ex gl.in l.Aemilius in prin.in ver. reſtitui.ff.de minor. quam dicit ſing.Bal.in c.j.col.2.in ver.quàm citius,titu.de no.for.fide li.& in c.cùm olim,col.2.verſi.conſidera ipſe debet,extra de teſti.Sed & eſt alia ſimilis in l.donatio,ī uer. ſi non protinus.ff.de neg.geſt. quā etiam expendit Iaſ.in l.ſi ex legati cauſa,col.2.in 4.not.ff.de uerb.ob. & in l.quoties in diem,col.3. eo.ti. Imò & eius rei tex.eſt in l.ſi quis filium.§.vlt.ff.de colla.bo.quem annotat Raph.Co.in d.l. quoties, & Ale.poſt Iac.Are.in l. j.§. itē ſi ita. ff.ad leg.Fal.& uoluit etiam Bar.in l.ſi penum.ff.quan.dies leg. ced. & Iaſ.qui illam priorem glo.dicit no. in l.eum qui calendis. §.quoties.in fi.ff.de uerbo.obl. Et aliàs ſemper ex quo tempore mora ipſa contrahitur,ut uoluit Io.And.in c. ulti.in uer.mora. & ibi quoq; Bald. col. 2. uer.not.hic dicit,ext.de elec. Idem Bal.poſt Iac.But.in l. tutor ſi petitus,paulò ante fin.ff.de tuto.& cura.dat.ab his.†Et cùm ſemel mora contracta fuerit, intra quod tēpus purgari poſſit, ut tradit gl.in d.l.& ſi poſt tres,in prin.& ibi omnes doct.ff.ſi quis cau.& gl.in c. potuit, in uer.celeri,ad fin.& ibi Car. Flo. Imo.col.12.Pan.& alij, extrà de loca.Bar.in l.ſi inſulam,in 2. oppo.ff. de uerb.obli. & Bal.in l. magnam, tum col.j.uer.op.ad hanc l.tum colum.6.uerſi.quæritur primò. C. de contra.& com.ſtipu. [& in l.ſancimus,col.j.C.de fideiuſ.]Ang. conſ. 312.prout patet ex themate,col.3. uer.præterea ſi cōſideratur.& ſubobſcurè Pet.Anch.conſi. 42. quidā Ser.Ant.col.2.uer. tertiò reuocat. Alex.conſi.14.uiſo & conſiderato, uer.præterea mora,lib.2. quod repetitur conſi.40.lib.6.Cor. conſil. 102.uiſis in cauſa,col.ul.lib.2.[Iaſ. cōſ.82.uiſis col.2.uer.& ſi tenemus lib.j.]Steph.Bertran.conſi.11. ēt ſi uenerabilis,nu.3.lib.2.Phil.Dec.in auth.qui rem, col.3.C.de ſac. ſanc. eccle.

eccle. & conſil. 138. cuius ſuper ſcriptio incipit, verba iſta ipſo facto, col. 3. ubi hãc dicit eſſe communem opin. Lancel. Gal. in d.l.j.§. qui præſens, col. ult. uerſi. hinc dicitur, ff. de verb. oblig. Et eſt optimus tex. in d.l. ſi ita quis promiſerit. § Seia. in fin. ff. eo. tit. † Et quid antiquũ dicatur, ſi credimus Ant. in c. illud, extr. de pſumpt. & Alex. conſi. 79. circa primũ de quo quæritur, col. 4. verſi. fortificatur per id, lib. j. & conſi. [4. videtur, col. 7. verſ. faciant quæ dixi, lib. 2.] conſ. 187. in hac cauſa, col. 2. ver. quis. n. Iudex, eo. li. 2. [& conſi. 9. viſo themate, col. ult. uerſi. nec ob. id quod habetur, lib. 3. † Et quid diuturnũ gloſ. in l. pen. C. commoda. Bart. & alii in l. ſi pœnam, in fi. ff. de uerb. oblig. † Et quantum tempus requiratur, emptorem pati venditorem poſſidere poſt venditionẽ vt fraus vel ſimulatio præſumatur, Bar. in l. poſt cõtractũ, col. 3. uer. ſed quanto tempore. ff. de dona. & in l. ſicut §. ſuperuacuum, col. 2. ver. ſed hic quæro. ff. de quib. mod. pigu. uel hypo. ſo. Bal. conſi. 70. apparent quædam inſtrumenta, col. 2. ver. ſuper ſecundo, lib. j.] † Et in vniuerſum quoties quæritur de tempore & interuallo, per tex. in l. ab hoſtibus. §. vlt. cum l. ſeq. ff. ex quib. cau. maior. & in l. continuus. §. cum ita, in prin. ff. de verb. oblig. & in l. de die in prin. ff. qui ſatiſda. cog. & in c. cum perſonæ, de priui. li. 6. & per gloſ. in l. ſi finita. §. non autẽ, & ibi doc. ff. de dam. infect. & in l. furtũ. §. fundi, & ibi Iaco. Rau. & Ang. ff. de vſuca. & glo. in l. Lucius. ff. mandat. & in §. quod autem ad eas, in verb. propter abſentiam, Inſti. eo. gloſ. in c. inter quatuor, extr. de cleri. non reſid. & in c. conſtitutionem, in verb. competẽtia, de ſent. excom. lib. 6. Inno. in c. querelam col. j. in uerb. de nouo, & ibi quoque Io. And. extra de elect. Archi. Io. And. Domi. & Philip. Fran. in c. ad decimas, de reſti. ſpol. li. 6. Hoſt. in c. quoniam frequenter, extra, vt lit. nõ conte. Cy. in l. j. in. j. q. prin. C. vbi cau. ſtat. Rot. deci. 54. not. quod ubi dicit aliquis, in antiquis. Bar. in l. aut facta. §. tempus. ff. de pœn. Bal. & Ang. ĩ l. licèt ad fin. C. de acqui. poſſeſ. Bal. in l. ſi pro ea, in. 10. q. C. manda. & in l. ordo, col. j. verſ. quæro nunquid iſtud diu. C. de exec. rei iud. & in l. 2. col. 7. ver. ſed quæritur an per negligentiam animi. C. de ſeruit. & aqua. & in c. oblatæ, col. 2. uerſ. quæro etiã pro intellectu, extrà de appel. & in c. j. §. firmiter, & ibi recẽtiores, tit. de prohib. feud. ali. per Fred. & in c. ad hæc, & ibi Marti. Laud. & Card. Alex. tit. hic finit lex Corra. & in l. capite quinto. ff. de adul. & Ang. in l. j. col. 2. C. de ſer. fugi. in l. quòd dictum, in prin. ff. de ſolu. & Ang. & recentiores in l. qui in aliena. §. Celſus. ff. de acqu. hære. Pet. Anc. conſi. 92. tria in fauorem. Ro. in l. ſi de eo. §. ſi forte. ff. de acquir. poſ. Domi. in c. pontificis. 7. q. j. Raph. Fulgo. conſi. 7. iam pluribus annis, col. 2. ver. ad ſecundum Pan. poſt alios in c. cum in ueteri, col. 2. in 5. not. ext. de elect. & in c. j. col. 6. qđ met. cau. Io. Ana. conſi. 17. uiſa relatione, col. j. uer. quartò præmitto. Pau. Caſt. conſi. 265. in primo articulo, poſt medium, lib. 2. Similiterq; cum tractatur de locorum interuallo, utrum uidelicet locus ſit tam vicinus aut remotus, vt abſentes ſint citandi, aut aliàs, per gl. in c. filius §. præſenti, in ver. vicinarum, & ibi Phil. Franc. qui eam dicit not. de pœn. lib. 6. & gloſ. in cle. cauſam: in uerb. in remotis, & ibi

etiã Pau.Liaz.Imo.col.10.ver.glo. remotis,& Card.in uer.quòd ſi forſan,in 6.q.de elect.Inno.in c.calumniam,col.2.ext.de pœn.Iac.Aret.& Bar.in l.4.§.ſi tam vicinã. ff.de dã. infect.Bal.in l.ſi uicinis,in fin.C.de nup.& in c.cùm inter, circa mediũ, uer.quæro à quo loco.Pet.An.in c. præſenti,in 4.not.de præben. lib.6. Alc.conſi.57.ponderatis verbis,colum.2.uer.locus aũt vicinus, lib.3. †Item quod negotium ſiue miniſterium cõmiſſum dicatur paruum, ſiue magnum,gl.in c.ſedes,in gl. magna,ext.de reſcrip. Inno. in c.ulti. poſt princ.in uer.eligere,& ibi etiã Car.& cæteri.extr.de offi.deleg.Ange.in auth.niſi breuiores.C.de ſen. ex peric.recit.† Quis locus vel ciuitas ſit inſignis,aut non inſignis, gl. in c.ſtatutum,in prin.in uerb.copia &ibi doc.de reſcrip.lib.6.† Quòd crimen dicatur paruum aut leue, quodq; magnum ac graue[Hoſt.iẽ. Bal.Imo.& Card.Alex.]in c.propoſuit,ext.de app.Pan.poſt Ant. in c. at ſi clerici.§.de adulterijs,colũ. 3. uerſi.& quæ dicantur,ext.de iud.& ibi Fely.& Philip.Deci. qui adfert concor.ille in prin.colũ. pen.hic in d.§.de adulterijs,col.20.uer. ſecunda cõcluſio.[†Et quod proinde furtum dicatur leue aut magnum, Alber.poſt Iac.in l. reſpiciendum.§.j. ff.de pœ.]†Quæ ſæuitiã viri in uxorem ſit magna aut parua, vt poſſit prouideri remedio cautionis,aut ſecus,Pan.in c.literas, col.2.in ul.no. extra de reſ.ſpol.†Quis metus tam magnus aut paruus,ut iuſtus vel iniuſtus dici debeat,gl.in c. conſultationi,in fin.ext.de ſpon.& mat. Inno.in c.cùm dilectus,in uer. mortis ext.de his quæ vi met.ve cau. fi. & Bal. in c.j.col.j.in fi.& in c.Abbas, eo.titu.[& conſi.176.Cecilia,col.j. lib.j.]Guil.Arch.Lap.Pet.Ana.Domin.& Phil.Franc.in c.j.e.quoq; ti. lib.6.Bal.in l.2.in princi. C.de his. qui p me.iud.non ap.& in rub.C.de reſcin.uen.[& conſi.364.qõ iſta,colum.2.lib.3.]†Quæ leuis ſiue modica iniuria,quę atrox aut enormis; vt ſumitur ex c.peruenit,ext.de ſenten.excom.& not.Hoſt.in ſum.eo.ti.§.quis poſſit,uer.ſeptim⁹, & ſeq. [†Quis item exceſſus leuis, quisuè enormis,idem Hoſt.& alij in c.cũ illorum,extr.de ſen.exc.& ante illam glo.in c.cùm illorum, in uerb. ſanguinis effuſionem,& ibi Fel.colum.pen.extra de ſen.exc.†Quę deterioratio rei pua aut magna,Cyn. in auth.qui rem,ſtatim poſt princi. C.de ſac.ſanc.eccle.Iaſ.conſi.17.in primo dubio,col.j.lib.j.† Quæ indicia ſufficiant ad torturam, Bar.in l. vlt.col.2.ver.veniemus ad indicia. ff.de qõ.& Bal.conſi.95.regula iuris eſt,col.2.lib.j.& conſi.101. quidam teſtis,poſt med.eo.lib.j.]†Qñ dicantur eſſe multi,vel pauci, vt dicantur facere multitudinẽ,uel non facere, ſecundum qualitatem cauſæ vel perſonarum,ex Bal.ſententia in c.cùm cauſam,col.ult. ver. quæro quid contineatur,& ſeq.extr. de teſt.per gl.ibi,in uer.effrenata, quã dicit ſin.†Et generaliter quid multum dicatur,quid modicum, ſecundum Bal.poſt Nico.Math.in l. ædẽ, col.vlt.verſi. ſequitur in litera, aut cum mali.C.loc. Ex quibus multa potes addere ad Barba.qui nonnulla ex iis & alia quædam allegat in d.c.propter ſterilitatem, extra de loca.[& pleniùs in c.vlt.col. 2. ext. de dona.] & d.conſil.51.ſcripſit ſapientiæ fons,col.2.lib.j.& conſi.21. præclarè dixit,col.pen. & ſeq.lib.2. & conſi.37.ſcribitur ſapienter, col. 15.eo.lib.2. & conſi.22. Deum innocent,col.3.lib.3.& conſ.70.illud in medium referam,col.vlt.e.lib.3.

& conſil.

& conſi.80.illud referam,ad fin.eo. li.3.& latiùs conſ.45.illud in mediũ col.pen.lib.4.& Philip.Dec.in d.c. ſedes,col.3.ver.in gl.3.extrà de reſcrip.& Steph.Bertrã.d.conſil.236. lib. 2. & Panthal.Calde.in repet.l. 2.col.63.ver.& quòd æſtimatio. C. de reſcin.uend.[& Hipp. Marſil.in l.quæſtionis,in 3.primis colũ. ff. de quæſtio.Ioan.Lup.in repeti.rub.de dona.inter uir.& vxor.§.2.col. 4.& ſeq.Matth.Afflict.in c.j.col.5.verſ. cui adde ꝙ in multis,cũ multis ſeq. ti.ex quib.cauſ.feu.amitta.] Nam ſunt alia infinita quę iudicis arbitrio committuntur,[vt ex illis videre poteris:] ſed ea tantùm perſequi volumus, quæ nonnihil ad caſum noſtrum pertinent,vbi ſcilicet agitur de modico aut magno, ſiue quid plus minuſve dicatur.

32 ¶† Igitur vt redeamus ad caſum l. noſtræ,eſt in arbitrio iudicãtis,quæ donatio magna aut parua dicat,vt ea locũ habeat,aut nõ hẽat.Tñ illud nõ intẽpeſtiuè dixerim,quòd per id non impedietur appellatio,ſi is per peram ac non rectè arbitratus fuerit,per gloſ.not.in l.ſi qua pœna,in verb.de pœna,paulò ante fin.& ibi Bart.in fin.& latè Alex.in addi. ipſius.ff.de verb.ſig.& gloſſ.in c.ſuper his,in verb.arbitriũ,& ibi Ant. Imo.& Pan.extra de accuſa.Io.An. in addi.Spec.tit.de cita.§. ſequitur uerſi.ſed nunquid creditur,[Bal. in c.j.col.5.uerſi.& ſcias quod ſi iſta, titu.de mili. vaſal.qui contum.eſt] Lap.& Domi.in c.2.de iuramen. calum.lib.6.Imo.in l.2.ff.de publ.iudic.& Pet.Ancha.in c.cupientes,in prin.col.2.uerſi.quęro dicitur hic, de ele.lib.6. [& conſi. 421. quidam Ser Antonius,lib.4] Ant.in c.cũ pa rati,col.3.& ibi etiam alij, extra de appella.Pan.in c.cùm ueniſſent,colum.3.uerſi.hinc eſt quòd à iudice, extra de iudi.& in c.j.col. 2. verſic. uenio ad glo.extra de dila. Alex.in l.& ſi ſeuerior,ad fin.C.ex quib.cauſis infa.irrog.& in l.j.col.pen.verſ. item tertiò.ff.de leg. 2.vbi hoc limitat.[& Philip.Franc. in c.cùm ſpeciali, col.2.uerſi.intellige quod ipſe iudex,extra de appella.] & Pely. qui dicit illam poſteriorem gl. ſingul.in c.exceptionem, colũ.j. & 2. extra de exce.vbi etiam diſtinguit Iaſ.in l.quod iuſſit,colum. 10.uerſi. ſecundò quærit Barto.ff.de re iudi. & in j.addi.conſi.9.venerabilis, colum.3.eiuſdem addi.lib.j.Phil. Deci.in d.c.ſedes,ubi ſupra,de reſcrip. [cum alijs multis concordant. latè congeſtis à Felyn. in d. c.ſuper his, colum. 4.& ſequen. de accuſa. vbi & hoc ſex modis limitat, & alia multa huc pertinentia adducit, ut ibi videre poteris.] Et hoc apertè probatur ex eo, quòd dilationes ſuapte natura ſunt arbitrariæ. l.j. C.de dilation.veruntamen ſi malè iudex eas arbitretur,poteſt appellari.cap.j.extra eod.titu. [† Nam & in huiuſmodi arbitrariis poteſt iudex dolum committere, Ioan. Andre,in cap.cum æterni,de re iudic. lib.6.& Bal. in l.ſi fugitiui, col. ulti.C.de ſer.fugi.]

33 SED QVAESTIONIS EST, † ſi teneas priorem illam op. quæ hanc l.dicit tantùm procedere in donatione omnium bonorum,aut dimidiæ partis: quid ſi quis fecit plures donationes,quæ quidẽ ſingulę non ueniunt ad dimidiam partẽ bonorũ at uniuerſæ ſimul ueniunt ad ipſam dimidiã,aut ẽt ad eam partem ſiue æſtimationem,q̃ quis ſimul nõ donauiſſet,ſi de filiis cogitaſſet, vt ẽt loquamur de poſteriori opi. Vtrum oẽs reuocabuntur,an nulla,uel quę priores ſiue,an poſteriores? Cor. cõſ. 11.in præſenti cõſultatione, col. 9.

verſi cu.ſi teneamus, libr.iij. tenet quòd omnes reuocabuntur, cùm eadem ſit ratio in omnibus, quæ in vnica, quæ ad dimidiam aſcenderet. Ergo inquit, idem ius eſt l. illud.ff. ad leg. Aquil. Aliàs, vt ſubdit, daretur de facili via fraudandæ huius l. Fraudibus autem obuiandum eſt l. in fundo.ff. de rei vendi. & c.quantò, de diuor. cum ſimilib. Et ad hoc quoque dicit facere quod in ſimili no.glo.& doct.in l.j.C.de inoff.donat. quòd redditur inofficioſa donatio ſiue ea ſit inofficioſa ſola, ſiue iuncta cum alijs. & hoc nuncupatim ſequitur Francif. Ripa. hic in viij.q. col.iij.verſi.ſed hic ſuboritur.

34 ¶ † Verùm attende lector, quia, vt ſuprà diximus non ſemel, hæc l. introducta eſt in fauorem parentum, & propter veriſimilem eorum mentem: ideoq; ei poſſunt derogare, & tacitè & expreſsè, ex communi opi. quæ ſi tenenda eſt, non valet ea ratiò fraudis, quam Corne. adducit, quia fraus in ſeſe committeretur, ſi qua eſſet, ſed nulla eẽ poſſet, † quia volenti non fit fraus. l. nemo videtur fraudare.ff.de reg.iur. Ideo ego ita dicerem, quòd priores donationes, quæ non aſcendunt ad dimidiã, ſecundum vnam opi. aut quæ non tantì ſunt, vt donans ſi cogitaſſet de liberis, veriſimiliter ab illis retractus fuiſſet, ſecundum alteram op. non reuocantur per natiuitatem liberorũ. Nihil.n.illis obeſſe poſſunt poſteriores donationes, vt in ſimili dicitur in l. ſancimus. §. ſi quis autem per diuerſa.C.de donatio. Nam cùm ab initio eiuſmodi donationes ſint perfectæ, & irreuocabiles etiam ex natiuitate liberorum, non debẽt irritari fieriq; reuocabiles obſequẽtes donationes. l. ſi vt proponis. C. de confir.tut.& l.ſancimus.C.de ad mini.tut. Illæ ergo tantùm reuocabuntur, quas poſt priores donans ipſe facturus non erat, ſi cogitaſſet de liberis. Eſtq; inſpicienda ipſius præſumpta ac veriſimilis mens, quam habuit tempore ſingularum donationum, non quam poſtea habere poſſet: vt no. Bart. in l. Titia Seio. §. imperator.ff.de leg.ij.& voluit ipſe Corne.conſi.cxciiij. videtur in præſenti, col.ij.& ſeq.lib.iij. & diximus ſuprà in ver.libertis, verſ.cx. incip. præterea in huiuſmodi donationibus. & dicemus poſtea latius, in ver. ſuſceperit liberos, verſi.161. incip. ſed hoc rurſum in dubium vocatur, & multis ſequen. [Quin in caſu inofficioſæ donationis cõmuniter tenetur, quòd ſi priores donationes ab initio ſunt validæ, poſteriores tamen reuocãtur. ita enim voluit Cy. in d.l.j. tũ in iij. tũ in v.col. & ibi quoque Bar. paulò ante fin. Bal. col. iiij. in iiij.q. Ang. col.ij.& Pau.caſt. col.iiij.verſi.in glo.j. & prope omnes.C. de reuoc.don. Et facit quod in ſimili reſpondit Philip. Dec.conſi.xxx. cuius ſupraſcriptio incip. donatio omnium, ad fi.] Sed tu tamen vide interim quod ſcribit gloſ.in c. bonæ rei, in ver. quinquageſimam, ante fin.xij.q.ij. & in c.apoſtolicæ, in ver.reuocari, extra de donatio.& vtrobique docto.

35 [¶ † ILLVD quoque hic non intempeſtiuè quæri poteſt, quid ſi quis donat tantum ſuorum bonorum, vt pro portione eorum quæ tunc poſſidet, ea non fuiſſet donaturus, ſi cogitaſſet de liberis futuris, tamen poſtea tantum bonorum acquiſiuit, vt ſi ea tempore donationis habuiſſet, non deſtitiſſet ab ea donatione, etiam cogitans de liberis. An natiuitate liberorũ poſt huiuſmodi donationem, & acquiſitionem ſuſceptorum reuocetur ea donatio? † Et videtur quòd non, ex eo quod

quod in ſimili diximus, quòd ſi quis ab initio donauit totum ſuum patrimonium, ſed poſtea locupletius acquiſiuit, & totum filio relinquit, nõ datur ei filio quærela inofficioſæ donationis, ut uoluit glo. in l. j. in uer. ex duabus unciis, in 8. q. & ibi Cyn. col. v. uerſi. quartò quæritur, Bar. in fin. Bal. col. v. uer. ſextò quæro. Ang. col. 2. verſi. ea glo, ibi authen. unde, Pau. Caſt. col. 4. uer. in gloſ. ibi item contra, & omnes C. de inoffi. teſta. Ang. in auth. de immen. dona. §. vlt. uerſ. item quæro pater donat, & omnes propè, ar. §. quia uerò hactenus, in auth. de nupt. † ubi in arguendis donationib. inſpicitur tẽpus mortis donatoris. & Ale. cõ. 14. circa primũ, col. 3. uer. non obſtant prædicta, li. 1.

36 ¶ † Ego uerò in noſtro caſu aliter cenſeo, ut ſcilicet reuocetur ea donatio ex noſtra l. natis liberis. nam ut diximus in præcedentibus, q. nu. ab hinc 2. & dicendum eſt quoq; ſæpius, inſpicitur hoc in caſu noſtræ l. mens, & uoluntas præſumpta donantis, qualis fuerit tempore donationis, ſcilicet an eo tempore donaturus fuiſſet, an non fuiſſet, ſi cogitaſſet de liberis, quicquid poſtea contigerit, quod eius uoluntatem mutare potuiſſet. Sed ſi eo tempore cogitaſſet de liberis, ueriſimiliter nõ donauiſſet. Igitur aduentitii illi caſus non ſunt conſiderandi, ut etiam in ſimili dicitur in l. Iulianus ff. qui & à quib. & in l. inſulam ff. de uer. obl. ubi primus rei ſtatus, qui in exordio fuit inſpicitur, nec is ex poſtfacto mutatur. Et quod dicitur in l. in ratione ff. ad leg. Falc. quod ſi ſemel fuerit locus falcidiæ eo tempore, quo falcidia locum habet, ea quidẽ non tollitur, licèt poſtea bona aucta fuerint. Igitur non obſtat quod de inofficioſa donatione diximus, quia in ea tẽpus mortis inſpicitur, ut no. omnes in d. l. i. Ideo etiam & in eadem ſi poſt mortem bona ſuperuenerint nihil obſtabunt reuocationi. Hic autem inſpicitur tempus donationis. Ergo & ſimiliter nihil facit quod poſtea ſuperuenit.]

37 FINEM huic glo. † facerem: ſed illud nolui tacitus prætermittere, quod ad uim huius dictionis, aliquã quam nunc commentamur, pertinet, ultra ea quæ ſuprà diximus, eã uidelicet ſupponere pluralitatem eius rei cui adiicitur, uerbi gratia, ſi Papa ſcribat pro Titio, ut ei de aliquo beneficio in tali eccleſia prouideatur, ſi non ſit niſi unum beneficium in ea eccleſia, non debebitur ex dicta prouiſione, propter illam dictionem, aliquo, quæ denotat, ut diximus, pluralitatem. ita nuncupatim uoluit glo. in cle. i. §. ad hoc, in uer. meritò, uerſi. dicit etiam, & ibi quoq; Imo. col. pen. uer. nota etiã quòd uerbum. & Cardi. Flo. qui illã dicit ſing. in 8. q. & Panor. in fin. de præben. & Io. Mo. in c. pe. in gloſ. 2. de off. leg. lib. 6. & Archi. qui ita dicit Bonifacium octauum diffiniſſe in c. ſi pro clericis, de præb. lib. 6. Licèt quidam, inquit, magnĩ uiri tenerent contrarium, per c. quamuis, eo. ti. & li. & c. nulla, ext. de conceſ. præbe. & c. ſcire. 7. q. i. Et huius quoque ſententiæ eſt Io. And. dum d. glo. allegat, in c. in generali, de reg. iu. lib. 6. & Do. à Rot. dec. 216. incip. uoluerunt, & ordinauerunt, in nouis. & Colle. in c. ult. col. 2. uerſi. quid ſi canonici, ext. de ſortileg. & iterum in c. i. col. x. uerſi. ſed quid mandat, ext. de reg. iur. & Fel. in c. in noſtra, col. 17. uer. 24. correlarium, extr. de reſcript. Et illa gloſſ. & ſequacium ſententia optimè probatur ex illo Terentii loco in Adelphis.

Aperite aliquis actutũ oſtium. quo in loco Aelius Donatus uir naturæ

ac proprietatis uerborum peritiſſimus, Vim pluralē, inquit, habet dictio aliquis, quanuis ſingulariter dicatur. non eſt.n. aliquis, niſi de multis: rectè ergo pluraliter dicit Terētius, *Aperite aliquis*. Cui ſimile eſt illud Plauti in Menechmo.

Aperite, atque Erotum aliquis euocate ante hoſtium.

[Et rurſus in Mercatore.

Aperite hoc aliquis.]

38 ¶ † Sed quanuis de multis dicatur, tamen in vno tantùm ex illis multis intelligitur, ut patet ex eo quod pulchrè conſuluit Archi. Spalatenſis conſi. 26. cuius exordiū eſt. Ser. Michael, ꝙ ſi teſtator ita ſtatuerit, Si Titius uoluerit emere aliquā ex meis poſſeſſionibus, uolo ut ſibi uēdant hæredes mei, & Titius uoluerit duas aut plures emere, nō audietur, nec tenebūtur hæredes mei niſi unam uendere, propter illam dictionem, aliquam. Ita illum refert, & ſequitur Fely. in c. omnes, col. 3. verſic. & iſtis adde. j. diſt. & Matth. Afflic. in conſti. Siciliæ, quæ incip. quamplurimum, col. 4. uer. 4. in capitulis, ubi etiam dicit quòd ſi ex ſtatuto aut conſuetudine poſſit dominus petere à uaſſallis ſubuentionem pro maritanda aliqua ex filiabus ipſius, poterit pro unica tantū id petere. Quanquam in illo priori caſu facultatis emendi aliquā poſſeſſionum, contrarium latè conſuluit Raph. Fulg. con. 47. quod ſimiliter incipit, Ser. Michael. per text. in l. qui filiab. §. ſi quis ita. ff. de leg. j. Cui adde & text. optimum in l. ſi ſeruum. §. an prætor. ff. de acqui. hære. [& quod uoluit Raph. Com. in d. §. ſi quis ita.] Sed pro priori op. facit illa loquendi formula. Ciceronis propria, unus aliquis, unum aliquid, de qua diximus ſuprà in eadē gl. uer. v. incip. & hāc partē. Niſi dicas & id facere pro op. Fulg. quaſi de multis itelligi poſſet, niſi unius adiectio fieret. [& inde hic Sign. cō ſi. 188. caſus cōtinens, co. pe. n. 14.]

39 ¶ † At Bar. cōſ. 17. Vnnacellus, ante fin. tradit, quòd licèt hæc dictio aliquis, ſit diſtributiua pluriū, tñ effectum diſpoſitiuum attribuit in quolibet particulari. unde ſi dico, ſi aliquis mihi hæres erit, iſta uerba uerificantur ſiue unus tantū hæres extiterit, ſiue oēs, gl. qui filiab. §. j. ff. de le. j. & alia q̄dā iura. ex hocq; cōſulit in pulchro caſu, ut ibi uidere licet. Et idē propè dicit cō. 245. eodēq; ult. dis. Cat. Nēpe dictionē hāc licèt ſit numeri ſingularis, ad oēs tamen referri, per d. l. filiabus. §. j. quod multùm facit ad ea quæ diximus in præcedenti uerſic.

40 ¶ † Adde præterea & aliam huius dictionis naturam, ex eo quod ſcribit Sign. conſi. 115. in q. Petri, col. j. quòd ſi ſtatuto cautum ſit, quòd ſi per inquiſitionem proceditur, debet aſſignari terminus unius diei utilis ad deliberandū, anteq̄ procedatur aliquo modo contra inquiſitum: ex quo, inquit Sig. inhibet ſtatutum aliquo mō ultra procedi, planum eſt oēm proceſſum ulterius factū eſſe nullius momenti, p l. ambiguitatē. C. d̄ teſta. & qd̄ uoluit Dy. in l. relegatorū. §. ſicut. ff. de interd. & releg. & Guid. Suz. in materia cōſuetudinis. de quo. & tu uide quæ dicemus infra, ī uerbo, reuertatur. in 70. fal. futuri tpis, nu. 224. inci. niſi dicas. Idem quoq; Sign. conſi. 171. inci. Ser Antonius, col. pe. ſcribit, ꝙ ſi ſit ſtatutum, ꝙ ſi appareat inſtrumentum, in quo quis donationē aliquā fecerit de ſuis bonis immobilibus, illud nō credatur eſſe uerū, nec uires habeat, niſi ille cui facta eſt, fuerit in poſſeſſione uiuente donatore: hoc ſtatutum cōprehēdit oēm donationem,

donationem,& inter viuos,& cauſa mortis,cùm dicat,aliquam donationem:quemadmodum etiam,ſi qua, comprehendit diſtributiuè omnes terminos,per d.l.qui filiabus.§.j.ff. de leg.j. & l.ſi ne ceſſarias.§.ſi annua.ff.de pig.actio.qđ & in iiſdē terminis conſuluit Cor.conſi.41.videtur in hac cōſultatione,in prin.col. 2.lib.j.quē ſuprà adduximus ī ver. 14.incip.mouentur maxima ex parte,de quo tñ vide Phil.Deci.in l.ſi tibi pecuniam,in 2.no.ff.ſi cer.pet.

41 ¶†Et alibi quoq; videmus hanc dictionem,aliquis,veluti vniuerſalem comprehendere omnes ſpecies eius rei cui adiicitur,ex ſentētia gl.in c. quod clericis, in princ.ext.de for. comp.& expreſſiùs in c.ſi propter, in glo.vlt.in prin.de reſcrip.lib.6. Hoſt.in c.cùm ſatis,de offic.Archi. Io.An.in c.quiſquis,de elect.Dom. conſi.29.Ieſu Chriſti nomine repetito,licèt ſubtiliter,col.j.& iterum conſ.35.attendētes, col.2.ver.vnde ex quo,dū allegat gl.ſi cle.j.de for. cōp.rurſumque cō.65.Ieſu Xpī,&c. diſcutiā,col.3.Sozi.ī repe.l.ſi filius, col.antep.ff.de vulg. & pupil. [& cōſ.3.in cauſa domini Guidi, col.3. lib.3.]Quæ mirum in modum cōfirmant quæ diximus in illo verſi.14. mouentur,nuper allegato, & quæ dicemus infra in verbo,reuertatur d.nu.224.incip.niſi dicas.Sed tamē vide text.in l.2.§.damni quid.ff.vi bono.rapt.& Pau.Caſt.qui videtur voluiſſe contrarium,conſi.211.viſo puncto,circa medium.verſi.eodem modo reſpondetur,lib.j.

42 ¶†Deniq; & aliā huius verbi vim adſcribit Pau.in c.relatum,le 2.col. 2.verſi.nota ibi,in verſ.licèt,extrà de teſta.Nā ex eo φ tex.ibi dicit,φ clericus ægrotus poteſt aliqua eccleſiæ ſuæ bona mobilia pauperibus & illis qui viuenti ipſi ſeruierunt cōferre,notat non omnia eius eccleſiæ bona mobilia poſſe ab ipſo clerico conferri.nā illud verbū,aliqua,denotat quandā moderationē. Ex quo amplia qđ ſuprà diximus, hāc dictionē,aliqua,verificari in re modica, vt ſcilicet non tantum de re ipſa modica dici poſſit,ſed neceſſariò de re modrata ītelligi debeat.

43 ¶†Sed quod ad externos ſcriptores pertinet,ſæpe videmus eam dictionem,aliquid,maximum & eximium quippiā ſignificare.Terētius in Andria. cum Charinus dixiſſet.

Interea fiet aliquid ſpero.
Subiunxit Byrrhia.
Id aliquid nihil eſt.
Et in Adelphis.
Profectò euadet in aliquod magnum malum.

Virgilius lib.2.Aeneidos.
Et nos aliquid nomenq; decuſq;
Geſsimus.

Ouid.lib.Triſtium. j.eleg.2.
Eſt aliquid fatoq; ſuo, ferroq; cadentem,
In ſolita moriēs ponere corpus humo.

Et Perſius ſaty.j.ad fi.
Seſe aliquam credens

Et Iuuenalis ſaty.j.
Aude aliquid, Breuibus, Gyaris, & carcere dignum.
Si uis eſſe aliquid.

Et ſatyra 2.
Eſt aliquid quocunq; loco, quocunque receſſu
Vnius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.

Et ex oratoribus,is qui primū locū inter latinos obtinet Tullius in prima actione in Verrem Vt tu tum aliquid eſſe videare.Et rurſum Cecilius tū deniq; ſe aliquid futurum putat,ſi Halienus minùs vehemens ſit.Et epiſtolarū ad Atticū li.3.epi. 56.ad fi.Itaque fac,vt me velis eſſe aliquem.Quod & ī ſacris literis ob-

ſeruauimus D.Ioannis.j.ca. A Nazareth pōt aliquid boni eſſe? & D. Paulus.j.ad Corinth.3. Nec enim qui plātat,nec qui rigat, ē aliquid. Et ad Galat. 6. Si quis exiſtimat ſe eſſe aliquid, cum nihil ſit,ipſe ſe ſe ducit. Et ex veteri teſtamēto Iudicum.5. Eſt aliquid iniquitas eorū. Sunt & qui hæc uerba, quid rerū, neſcio q̄d,& ſimilia, magnas quaſdam res ſignificare, de quo uidere poteris Nānium Alcmarianū Miſcellaneorū lib.j.Quāquam id ſcio, in noſtris legibus,nonnunquā hæc duo copulari,ſcilicet,modicum aliquid, & modicum quid,ut in l.ſed & ſi §.itē ſi plures.ff.de inſti.actio. & in l.qui bonis, in prin.ff.de ceſſio.bon. & in l.ſacrilegij.§.j.ff.ad legē Iul.pecu. uti & ē diuerſo Tullius magnum aliquid etiā copulauit lib.2. epiſtolarum familiarium epiſt.6.Graue eſt.n.homini pudenti petere aliquid magnum ab eo,de quo ſe bene meritum putet. quem vt & inſigne aliquid dicitur Terentio in Eunucho.

Et grande aliquid.

Perſio ſaty.prima.

Hic pede liber.

Grande aliquid quod pulmo animæ prælargus anhelet.]

44 ¶ † Nec tamen prætermiſerim illud à Grāmaticis annotatum,quod ſatis cōuenit cum iis q̄ diximus, aliquid,rem ambiguā & incertā ſignificare,quod probatur ex illo Plauti loco in Curculione,Phę. Iam edes aliquid.Curc. Nolo hercle aliquid certum quam aliquid mauolo.[Donatus in Andriam Terentii illud enarrans.

Saltem aliquot dies.

Profer,dum proficiſcor aliquo, ne videam.

Aliquo,ait,dixit, vt exilinm eſſet incertū.] Cum econtrario quiddā rem certā & ſingularē demonſtrat auctore Boetio.Id qd' aſſerit Laurētius Vallenſis,tum li.2. aduerſus Bartholemæum Facium, [tum in annotationibus in Antonium Raudenſem,non ſemel,tum lib.Elegantiarum.3.c.16.tum denique in Dialecticis lib.2.cap.25. atque etiam Nicolaus Sipōtinus in Martialem.

45 ¶ † Quanquā in cōtrarium] facere uidetur tex.in l.ſi debitor.C.de ſenten.paſ.& in §.præterea,Inſt.de fideicom.liber. prout illos declaraui ſuprà verſi.5.incip. & hanc quoque partē[& tex. in l.3.§.ult.ff.de annu.lega. ubi hęc duo certum aliquid,ſimul iunguntur.& illud Tullii,lib.j.de Inuētione. Demonſtratiuum genus eſt,quod tribuitur in alicuius certæ perſonę laudē aut uituperium.Et rurſum lib.j. Rhetoricorum ad Herēnium,ſi is eſt, ſtatim,poſt initiū,ubi diſſerit de Oratoris officio, ubi illa eadem uerba adſcripſit.Sed & ſine ea adiectione certi videmus ſępe ipſum Tullium hac noſtra dictione uti in re certa, nam lib.4.epiſtola. ad Titū Fabiū. Idq; una ait, ſententia, eaq; dubia potentia alicuius condonatum eximetur. Alicuius ſcilicet Cæſaris vt ſatis eadem epiſtola indicat, & oēs intelligūt. Ideo vnus ex interpretibus Vala, inquit, dixiſſet, cuiuſdam. Idem li.primo earundem, ad Lētulum.Cū de certis quibuſdā hoībus loqueretur,vnum ait,illud audeo,quod antea tibi ſignificans, nunc quoque re perfecta & cognita ſcribere, vehementer quoſdam homines & eos maxime, qui & te maxime debuerunt, & iuuare potuerunt,inuidiſſe dignitati tuæ.

46 ¶ † Eſt aliud quoq; diſcrimen, ne & illuc permittamus,inter has dictiones aliquid & quoddā,q.ſ.] aliquid intelligitur de re modica, vt

ſuprà

ſuprà latiſſimè diximus, quoddam vero non item, niſi addatur, ut in l. ſi cũ dies. §. ul. cum dicitur, quoddam modicum tempus. ff. de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Bona cur facultates appellantur, & quare facultates bona, & nu. 2.*
Liberales ſunt qui ſuis facultatibus captos à prædonibus redimunt.
Facul. & faculter.
Facultates facilitatem omnibus rebus præbent.
Diues quis dicatur.
Aurum aperit omnia, & inferni portas.
Pecuniæ obediunt omnia.
Vidua diues non eſt de miſerabilibus perſonis.
Pecuniæ appellatione omnia continentur.
Pecunias habens omnia habere videtur.
Diuitiæ ſunt uita hominis.
Antiqui pecuniam Deam eſſe exiſtimabant.
2 *Bona facile labuntur.*
Diuitiæ inſtabiles & caducæ.
Diuitiarum & paupertatis exempla.
Diues anteà an hodie præſumatur diues.
3 *Facultates facile labuntur.*
Res quælibet denominatur, quod ſibi ſpecialius eſt.
Homo unde dictus.
4 *Facultas & facilitas quid differat.*
5 *Facultates et prouentus an differat.*

FACVLTATVM.

1 VIDES. †vt quæ bona prius vocauerat, nunc facultates appellat. Nam & aliàs uidemus facultates pro bonis uſurpari, non ſolum à iuriſconſultis, quod frequenter videre licèt, vt in l. nec ei. §. j. ff. de adopti. & in l. ſi quis crediderit. ff. de pact. & in l. ſi plures. §. j. ff. de admi. tut. & in l. cũ plures. §. tutor. & l. ſeq. eo. ti. & in l. quæſitum eſt. §. j. ff. de leg. 3. & in l. 3. ff. de annu. lega. & in aliis propè infinitis locis. Sed & ab aliis oratoribus præcipuis, quorum facile princeps Tullius lib. 2. Officiorum, Modus, inquit, largitioni adhibeatur, iſq; referatur ad facultates. Et paulopoſt †Liberales autem ſunt, qui ſuis facultatibus captos à prædonibus redimunt. Et iterum li. 3. eiuſdẽ operis. Singulorũ facultates & copię, diuitię ſunt ciuitatis. Facultates igitur bona dicuntur, vt etiã nuncupatim tradit gloſ. in l. ſi conſtante prin. in ver. non ſufficere, & ibi quoq; Bar. in 2. oppo. ff. ſol. ma. [& Luc. Pen. in l. omnes, col. 7. in ver. facultatem. C. de decuri. li. 10. & in l. ſi quis procurationem, poſt prin. eo. ti.] & è recẽtioribus Phi. Deci. qui & alia iura allegat, in l. qui ſe patris, col. 4. uer. not. ibi facultates. C. vnde lib. † Quod hinc manauit vt nonnullis placuit, quoniam antiqui facul, & faculter dicebant, quod poſterior ętas facile & faciliter vocauit, vt annotat. [Feſtus Põpeius, atq; etiam] Nonius Marcellus auctoritate Pacuuij, Africani, Lucillii, & aliorum. Vnde & facultas nomen ad noſtram ætatem permanauit, veluti facilitas agendi quippiã. vt ẽt è noſtris aſſeruit Accurſ. in d. l. ſi quis crediderit ff. de pact. & in d. l. ſi cõſtante, vbi ſuprà. & iterum in l. ſi quis poſthumos. ff. de lib. & poſth. Cuius contrarium nomẽ eſt difficultas, ſicuti & huius quod faciliter dicitur, contrarium eſt difficulter, quo vſus eſt Columella, lib. 8. c. 10. Ex quo & Varro in Bimarco, quod vtrum ſit magnum

magnum, an paruum, facul, an di ffi cul,† & qm̃ qui dives ẽ, cui ve ab un de ſuppetũt opes ac diuitiæ, facile agit quod vult, iuxta illud Arbitri Petronij.

Quiſquis habet nummos, ſecura naui get aura.
Fortunamq; ſuo tẽperet arbitrio.
Multa loquor, quoduis nummis præ ſentibus opta.
Et veniet, clauſum poßidet arca Iouẽ.

Cui cõcinẽs Horatius auctor grauiſſimus lib. j. epiſtolarum ad Numicium ait.

Scilicet vxorẽ cũ dote, fidẽq; et amicos.
Et genus, & formam regina pecunia donat.

Et lib. 2. ſermonum Saty. 3.

Omnis enim res
Diuitiis paret, quas qui conſtruxe rit ille.
Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens, etiam rex.

Et hinc quoq; Apuleius li. Aſini au rei 9. ſcribit pecuniæ, difficultates oẽs eſſe peruias, auroq; adamantinas perfringi fores. Ex quo & Statius li. Syluarum. 5. non inſcitè diuitias potentes appellat, cũ dicit.

Arabumq; potentes.
Diuitias mallet.

Et vt ex Grecis auctoribus aliquid quoq; adferamus. Ariſtophanes in Pluto multa in eã ſententiã effundit, ex quibus hos verſus huc adſcripſimus.

Καὶ νὴ Δί εἴτιγ' ἐστὶ λαμπρὸν
καὶ καλὸν,
ἢ χάριεν ἀνθρώποισι, διά σε
γίγνεται
ἅπαντα τῷ πλουτεῖν γάρ ἔσθ' ὑπήκοα, Id eſt.

Et per Iouem, ſi quid magnificum, aut ſplendidum.
Aut elegans mortalibus, abs te venit.
Pecuniæ nãq; vniuerſa obtẽperant.

Et menandri ſenarius eſt.

Χρυσὸς δ' ἀνοίγει πάντα, καὶ ᾅδου πύλας.

Id eſt ad verbum,

Aurum† autem aperit omnia, & inferni (ſiue mauis Plutonis) portas. Quin ex Hebræis† Salomon ante hos oẽs illud grauiter, & veluti cum bile pronuntiat in Eccleſiaſte. cap. 10. Pecuniæ obediunt oĩa. [†Id qd' reaſſumit Bal. in l. ſingularia, col. 4. ver. vndecimò eſt ſpeciale. ff. ſi cer. pet. & Saly. in l. receptitia, col. 3. ver. item no. ibi. C. de cõſt. pecu. & ante eos.] Hoſt. & Io. An. in c. ſignificantibus, vterq; poſt prin. ext. de offi. deleg. [vbi eius loci authoritate] negãt viduã diuitẽ eſſe annumerandã inter miſerabiles pſonas. Quod & aſtruit tex. ibi. Cui tñ aduerſaẽ tex. in c. ex parte, de fo. cõp. vbi vidua regina Angliæ gaudet priuilegio miſerabiliũ perſonarũ. Sed id nihil obeſt, qñ & rex & regina pñt eſſe pauperes reſpectu ſuę conditionis, vt dixi latè in noſtro tract. nobilita. †His aũt quæ diximus, aſtipulaẽ, qp leges noſtræ aſſerunt pecuniæ appellatione res oẽs contineri. c. totũ. j. q. 4. & l. pecuniẹ. ff. de verb. ſig. & l. receptitia verſi. & neminẽ moueat. C. de con ſtit. pec.† Tanquã, ſ. oẽs res habere videatur, qui pecunias habet, vt ẽt in poſtremo loco no. Bal. q. ad hoc retulit quod voluit glo. in l. aduocati, in ver. virã. C. de aduo. diuer. iudi. videlicet† diuitias eſſe vitam hoĩs, de qua re latiſſimè diſſeruim* in tract. nobilita. in cõparatione ad uocati & medici, vbi id quiſq; legere poterit. Proinde, vt repetamus, cũ diuitiæ tm̃ habeãt viriũ, potentiæ, facultatũ, nõ abs re latinis facultates

cultates dicũtur,tanquã,ſ.rerũ om
niũ facultatẽ ac veluti facilitatem
ꝓbentes. In qua re Latini ipſi Græ
cos, vt ſępè alias, imitanẽ, quibus
facilitas dicitur εὐπορία, quo ẽt
vocabulo abundantia & opulentia
ſignificatur. Demoſthenes, ἐὰν κα
λάζητε τούτους ἐξ εὐπορίας πο-
νηρούς. Ex quo & εὔπορος diues &
abũdãs, & verbũ εὐπορέω, habeo
facultatẽ, ditor, abũdo. De quo &
idẽ Demoſthenes ἀλλοθέντε χρή
ματα εὐπορήσας, καὶ ἐκ μιτυ
λήνης παρὰ τῶν φίλων λαβὼν
τριακοσίους στατῆρας. [† Antiq.
aũt pecuniã deã eſſe exiſtimabant,
vt videre licet ex D. Auguſtino de
ciuit. Dei. li. 4. c. 21. & 24. vt magis
mirũ ſit qđ Iuuena. cecinit Sat. j.

Et ſi funeſta pecuniæ templo
Nondum habitas, nullas nummo-
rum ereximus aras.]

2 ¶† Verũ ẽ noſtris Alb. in ſuo vber-
rimo Lexico tradit opes dici facul
tates, tanquã facilitates, ꝙ.ſ. facilè
labũtur, per no. in l. ſi cũ dotẽ, in fi.
ff. ſol. ma. Cui rõni cõcinit illud Va
lerij Maximi ĩ fine li. 6. Caduca ni
miũ & fragilia, puerilibuſq; cõſen-
tanea crepũdiis iſta, q̃ vires & opes
humanæ vocãtur, affluũt ſubitò, re
pẽte dilabũtur, nullo in loco, nulla
in pſona ſtabilibus nixa radicibus
cõſiſtunt, ſed incertiſſimo flatu for
tunæ huc atq; illuc acta, quos in ſu
blime extulerunt, improuiſo recur
ſu deſtitutos in profundo cladium
miſerabiliter immergunt. Hęc il-
le. Cui aſtipulaẽ illud Saluſtij ĩ Ca
tilinario, Diuitiarũ & formę gloria
fluxa atq; fragilis eſt. Et rurſus in
Iugur. ſtatim poſt prin. Præclara,
inquit, facies, magnę diuitię, ad hoc
vis corporis, & alia oĩa hmõi breui
dilabunẽ [Plutar. in oratio. cõſola-
toria ad Appolloniũ tradit quod
cũ Demetr. Phalereus dicẽte Euri
pide diuitias eẽ ĩſtabiles, vnãq; diẽ
hæc ad ima deprimere, hæc vero ad
ſũma tollere. Alia quidẽ rectè eũ di
cere inqt, melius verò fuiſſet, ſi nõ
vnã diẽ, ſed tpis pũctũ dixiſſet. Et]
optimè facit tex. in l. ẽt, ibi, ſi ido-
neus ſubito lapſus eſt. ff. de admin.
tuto. [& i l. verũ. §. ſi locupleti, ibi,
& ſubitò hereditas lapſa ſit. ff. de
minor.] Et ex xp̃ianis ſcriptoribus
Hirony. ad Pãmachiũ de obitu Pau
linæ vxoris, ſcribit opes & ĩmomen
to perdi & ĩueniri poſſe. Cuius rei
exẽplũ ĩſigne ac memorabile nobis
ſuggerũt ſacræ literæ, ĩ quib⁹ Iob
ille ſimplex & rectus & timẽs Deũ
derepẽtè ex ditiſſimo factus ẽ pau-
perrimus, ex pauperrimo ditiſſi-
mus. Et aliud quoq; Myron Athe
niẽſis orator apud P. Rutilium Lu
pum ex Gorgia de figuris ſñiarum
li. 2. Hęc mulier, ait, nup fuit locu
ples, potẽs ĩ amore atq; deliciis ne-
ceſſariorũ, ornat⁹ eius opib⁹ abun
dabat, magnus ancilllarũ q̃ ſeque-
banẽ, comitatus appellabatur. Nũc
cõtra ſubito & graui caſũ afflicta
vix mediocris ancillulæ dignitatẽ
retinet. Ob idq; cõfeſtim ſubiũxit.
O fortuna, q̃ vehemẽter te rerũ va
rietas oblectat: & q̃ magno odio eſt
tibi btẽ vitæ ꝑpetuus & cõſtãs fru
ctus. Hęc ille† Ex quo fit qđ ſcribit
Bar. in l. in cõfirmãdo. ff. de confir.
tut. ꝙ qui anteã diues erat, ꝑ precariõ
ꝓſumitur nunc diues eẽ, qm̃ in fa-
cili eſt. vt facultatũ fiat diminutio,
ꝑ illũ tex. quãuis gl. teneat cõtra-
riũ in §. quia verò iã, in verbo, à pa
tre, in aut. de æqual. dot. [& Hoſti.
Io. An. Aegid. Bellem. Ant. & Imo.
in c. j. ext. de ſeru. ĩ ord. faci. ꝑ tex.
in l. ſi creditores, ĩ fi. ff. de priu. cre.
Arch. & Dom. ĩ c. vl. 6. q. 5. Alb. Ro
ſa. ĩ l. ſi vero. §. q ꝓ rei q̃litate. ff. q.
ſatiſda.

ſatiſd.cog.Sed tu uide Alcia.has cõtrarias ſententias concordantem,in tract.præſum. regula 2. præſumpt. 27.num.1.& 2.poſt Alex.ibi ab eo allegatum.] Sed & Bal.in c.dudum col.j.ver.quæro quæ qualitates,extr.de iureiur.inter ea quę facile corrumpuntur,diuitias repoſuit.

3 ¶†Vides igitur opes ac diuitias maximam nobis omnium rerum facultatem ſiue facilitatem ſuppeditare, eaſdemque facilimè labi & effluere (vt ſic vtranque rationem coniungam)vt non immeritò facultates id eſt facilitates dicantur. Sed prior ratio multò conuenientior eſt ac peculiarior.nihil enim omnium rerũ illud,ſcilicet facultatem rerum agẽdarum,magis efficit,quàm diuitiæ: hoc autem,ſcilicet facilè labi,commune eſt cum multis.†Quęlibet autẽ res ab eo potius denominari debet, quod ſibi ſpecialius eſt, quàm quod cum alijs cõmune habet. Ex quo videmus ſtipulationem potius à verborum firmitate, quæ propriè ac peculiariter ad ſtipulationẽ pertinet,quàm à cõſenſu, qui omnium pactorum ac conuentionum communis eſt, nomen accipere. l.j. in prin. & ibi Paul.Caſt.Alex.Sozi.& cæteri recentiores.ff.de verb.oblig. †Sic hominem negat Fab.Quintilianus lib.oratoriarum inſtitutionum j.c.10.ab humo dictum,cùm id omnibus animantibus commune ſit.Id quod & Alciatus noſter ſcietiſſimè colligit in l.tugurij.ff.de uer. ſigni. Quanquam ea hominis etymologia auctorem habeat Varronem illum togatorum doctiſſimum.

4 ¶†Quid autẽ interſit inter facultatem & facilitatem,tradit Cornelius Fronto in libello de nominum uerborumque differentijs. Facultas,inquit,locupletis:facilitas artificis eſt Itaque diues facultatem habet: uel emendi uel redimendi:artifex opera perficiendi facilitatem. [At Feſtus Pompeius in uerbo, facul,facilitas (ait)morum eſt:facultas rerum Sed & de ſignificatione facultatis, quid noſtri ſentiant, uidebis apud Accurſium in §.ſi uerò abſunt, in ver.ſubſtantiam,in auth.de hæred. & falci.& Luc.Pen.in locis in principio alleg.]

5 ¶†Poſtremò in hac mentione facultatum uoluimus prætermittere noſtrates ponere differentiam inter facultates & prouentus, vt videre licet ex cle.2.in prin.vbi id not.Pau. Liaz.& Car.Flor.in 16.nor.de religi.domi. quos videas. neque enim in hac re diutius immorari ſtatuimus,vt pote nihil ad noſtrum,quod agimus,negotium pertinente.

SVMMARIVM.

1 *Lex noſtra locum habet in donatione ſimplici,mera,gratuita & libera li.tantum.*

Donatio quæ propriè dicatur,

Largitio quę ſit.

2 *Lex noſtra vtrum locum habeat in venditione modico pretio facta. & nu.3.4.5.6.7.8.9.& 10.*

Donatio cenſetur venditio modico pretio facta,& qualiter intelligatur vide nu. 3.cum multis ſeq.

3 *Venditio minori precio facta, pro donatione habetur, & inſinuationem requirit.& qualiter intelligatur uide nu.4.5.& 6.*

Cauſa lucratiua cenſetur,cum res magni pretij,paruo emitur.

Suetonij locus animaduerſus.

Addicere nummo quid ſit.

4 *Contrahentium principale propoſitũ inſpiciendum ad ipſum contractum iudicandum ac nominandum,& nume.5.& 6.*

Contractus quis, qualis, ve ſit,cùm datur

datur fundus & pecunia.

Praua'entia eſt dict.o iuriſc.nſulti.

7 *Quid ſi id quod excedit pretium non tanti eſt, vt ob læſionem retractari poßit.*

8 *Tacitum non habet plus, uirium quàm expreſſum, nec imago quàm veritas.*

9 *Quid ſi talis contractus pro maiori parte, eſſet venditio, quàm donatio.*

10 *Quid ſi venditio facta fuit, minori pretio contemplatione alterius rei.*

11 *Lex noſtra utrum habeat locum in donatione remuneratoria, & quomodo & nu. 12. 13. 14. 15. 16. & nu. 69.*

Donatio remuneratoria non eſt propria donatio, ſed compenſatio uel permutatio, & nu. 12.

13 Donatio remuneratoria, ob ingratitudinem an reuocetur, & nume. 14. 15. & 16.

14 *Priuilegia conceſſa ob merita tranſeũt in cõtractum & ſunt irreuocabilia, Andreas Alciatus ex Ludo. Roma. librum integrum elegantius, traducit.*

15 *Feudum conceſſum ob merita, nulla ingratitudine reuocatur.*

17 *Donatio remuneratoria, non reſcinditur prætextu metus.*

18 *Remunerationis multa ſpecialia.*

19 *Donatio remuneratoria valet inter uirum & vxorem.*

20 *Donatio remuneratoria inter patrem & filium fa. ualet, & nu. 21.*

21 *Filiorum merita in parentes.*

Parentibus omnia poſt Deũ debemus, Campus Piorum.

Obligatio antidoralis, inter parentes & filios contrahitur.

22 *Pater filium ſpurium, aut ex eo nepotem, ob merita inſtituere poteſt.*

23 *Clericus poteſt ob merita concubinæ donare.*

24 *Miles remunerationis cauſa, poteſt donare concubinæ.*

Doctor ob remunerationem concubinæ donare poteſt,

25 *Tutor & curator poſſunt donare ob merita.*

26 *Procurator generalis ob merita poteſt donare.*

27 *Prælatus res eccleſiæ ob merita alienare poteſt.*

Papa poteſt infeudare caſtra eccleſiæ benemeritis,

Prælatus poteſt ſeruum manumittere propter merita.

28 *Prælatus poteſt mutare naturam feudi, ex cauſa remunerationis.*

29 *Minor licet non poßit ſine decreto res immobiles alienare, poteſt tamen ob merita donare.*

30 *Mulier prohibita à ſtatuto ſine uiri conſenſu donare, id poteſt cauſa remunerationis.*

31 *Mulier poteſt ſibi in dote præiudicare, remunerationis cauſa.*

32 *Decuriones poſſunt donare res ciuitatis ob merita.*

33 *Iudex poteſt donare multam, & alia ad fiſcum pertinentia, ob merita.*

34 *Merita in rem publicam à pœna liberant, uel pœnam minuunt, & n. 35. 36. 37. 38. & 39.*

Appius ſcriba remuneratus, quòd librum ſurripuiſſet, populoq; tradidiſſet.

35 *Deprecatio oratorum locus.*

Marcus Aquilius multis criminibus conuictus, à pœna exemptus ob merita in rem publicam.

36 *M. Horatius à parricidio ſororis abſolutus, ob merita in rempublicam.*

37 *Miles quidam Lucanus apud Fabiũ Maximum accuſatus, quòd mulieris amore noctu ſæpe in caſtris uagaretur, ob merita in rempulicam liberatus.*

38 *Ionathas à morte ob in rempublicam merita liberatus.*

39 *Singularis prouiſio fit, propter ſingularia*

laria merita, quæ ſecundum generalia ſtatuta non poſſet fieri.

40 *Merita in rempublicam, non tantum ſua, ſed etiam maiorum à pœna liberant, niſi in grauiſſimis, nu. 41.*

Merita parentum ad liberos tranſeunt,

41 *Manlius Capitolinus, quàmuis alias meritiſſimus, ob affectatum regnum ex ſaxo Tarpeio eſt præcipitatus, domus illius diruta, & bona publicata.*

42 *Gabella ob merita remittitur.*

43 *Princeps uel ciuitas poteſt rem unius alteri concedere ob merita.*

Princeps poteſt ob cauſam rem alterius auferre.

Dominus ex cauſa cogitur ſeruum ſuum manumittere.

44 *Libertus poteſt legitimam patronorum tollere, donando bene merentibus.*

45 *Res ſubiecta reſtitutioni, poteſt alienari ob remunerationem.*

46 *Alienari prohibita, poſſunt ob remunerationem alienari.*

47 *Donatio remuneratoria, non indiget inſinuatione.*

48 *Donatio ob merita latiſſimè interpretanda, eademque potius realis præſumitur quàm perſonalis.*

Quæ benemerentibus conceduntur, efficatius conceduntur.

49 *Forenſes ex cauſa benemeriti, poſſunt bona in ciuitate acquirere, non obſtante ſtatuto in contrarium.*

50 *Donatio præſumitur ob merita præcedentia.*

51 *Merita faciunt præſumi remiſſionem iniuriarum.*

Inimici facientes inuicem grata ſeruitia, iniuriam remiſiſſe præſumuntur.

52 *Merita faciunt, reſcriptum præſumi fuiſſe proprio motu conceſſum.*

53 *Donatio ob merita, potius præſumitur inter uiuos, quàm cauſa mortis.*

54 *Merita faciunt ut donatum officiali uel prælato, cenſeatur contemplatione perſonæ.*

55 *Priuilegium alicui & ſuis filijs, conceſſum ob merita, tranſit ad nepotes.*

56 *Stipulatio ſine cauſa ualet ob merita.*

57 *Iudices ob remunerationem licitè munera accipiunt.*

58 *Donans ob merita, non habet beneficium ne conueniatur niſi in quantum facere poteſt.*

59 *Donans ob remunerationem, de euictione tenetur, etiam ſi incipiat à traditione.*

60 *Merita præcedentia faciunt competere actionem, quæ aliàs non competeret.*

61 *Fructus rei pignoratæ non computantur in ſortem, cum dominus à ſuo vaſallo feudum accepit in pignus, abſtinens interim ab eius ſeruitio.*

Intellect. ad c. 1. de feud.

62 *Vſuræ poſſunt promitti & exigi cauſa remunerationis.*

63 *Pater poteſt vni filiorum feudum relinquere ob merita aliàs non.*

64 *Gabella ex ſtatuto debita, ex donatione remuneratoria, non ſoluitur.*

65 *Donatio abſenti fieri poteſt ob merita.*

66 *Obligationis antidoralis effectus, remiſſiuè.*

67 *Obligatio antidoralis communis omnium animantium.*

Non tamen eius cauſa licent omnia, nume. 68.

68 *Seruus, licet benemeritus, manumiſſus, à ſciente ſe non eſſe ſoluendo, libertatem non conſequitur.*

Libertus benemerentibus amicis, legare

legare non poteſt, quo patroni partem minuat.
Mandatum etiam cauſa remuneratio nis factum, morte finitur.
Obligatio antidoralis non impedit repetitionem indebiti.
Quod qualiter intelligatur uide infra nu. 95.
Remunerationis cauſa non facit, ut alter pro altero ſtipulari poſſit.
70 Donatio an cenſeatur facta ob merita præcedentia, licet id dictum, non ſit, an uerò neceſſe ſit in donatione dicere, illam ob merita factam eſſe, & nume. 72. uſque ad nu. 78. incluſiuè.
72 Spurius aut nepos ex eo, licet hæres inſtitui non poſſit tanquàm filius aut nepos, poteſt tamen ut extraneus meritus.
Affectio naturalis indubio, potius conſideranda quàm merita, & nu. 73. 74. & 83.
73 Pater an cenſeatur filio ſtipulari ob merita, an verò ob filiationem, & nu. 74. & 83.
Relictum conſanguineo pauperi, magis cenſetur relictum ob conſanguinitatem, quàm ob paupertatem.
74 Cauſa naturalis magis conſideratur quam accidentalis.
Conſanguineus donans prælato, id fauore ſanguinis facere uidetur, non eccleſiæ, niſi prius beneficia ab eccleſia acceperit.
75 Pater donans ſpurio præſumitur donare in cauſam alimentorum.
76 Donans ſuccedens donatario ex teſtamento, cenſetur hæreditatem conſequi, magis ex remuneratione, quàm ſucceſſione.
77 Donatio qualibet præſumitur facta ob merita, non tamen cenſetur remuneratoria, niſi demeritus appareat, requiritq; inſinuationem, & numero 78.
78 Quod non apparet, ac ſi non eſſet habendum eſt.
79 Donatio remuneratoria in eo quòd excedit merita reuocatur, & nu. 80.
81 Quid ſi merita non ſint infra dimidiam partem rei donatæ, & nume. 82. & 83.
Vſura non eſt, cum creditor aliquid æquale facit, Sed an ſufficiat illud æquale eſſe vſque ad dimidiam partem ipſius uſuræ, uide nu. 82.
82 Gratuitum quod cenſeatur & ſit.
83 Interpretatio ea accipienda eſt, ut valeat.
84 Donatio exedens merita à nobili facta, an ex hac lege reuocetur.
Principis liberalitas maior eſſe debet, quàm alterius priuati & inopis.
85 Gratiæ quomodò apud antiquos depingebantur.
Remunerationis cauſa lata ſit interpretatio.
86 Nobiles, ſolēt vberiorē referre gratiā.
Nobilium proſapia ac peculiaris eſt liberalitas.
87 Meritorum generalis mentio an ſufficiat in donatione, & nu. 88. cum ſeq. vſque ad nu. 99. incluſiuè.
Vtrum verò & ſpecialis ſatis ſit ibi.
Aſſertio in prohibitis an probet, & quid ſi ſit iurata, & nume. 88. cum multis ſequentib.
88 Confeſſio an probet in prohibitis.
93 Aſſertio generalis obſcura eſt, & dubia.
Generaliter loquēs, obſcurè loquitur.
Dubia aſſertio, non releuat.
Doctoris dictum, debet ſecundum leges allegatas intelligi.
94 Diſpoſitio generalis, omnes caſus generaliter includit, etiam ſi in uno maior ratio eſſe uideatur, quàm in alio.
Verba clara interpretatione nō indigēt.
Generalis diſpoſitio tantum operatur in genere, quātum ſpecialis i ſpecie.
95 Aſſertio in prohibitis, an probet in præiu-

præiudicium aſſerentis. & nume. 96. & 97.

96 *Vxore dicente conſtāte matrimonio ſe emere ex ſua pecunia pręſente marito, an tollatur præſumptio l. Quintus. ff. de donatio. & nu. 98.*

Vendens an poſſit uenditionem dicere ſimulatam, aut fraudulentam, ob id quòd remanſit in poſſeſſione, & nume. 98.

Confeſſio mariti de dote data, ſibi præiudicat, licet non creditoribus, & nume. 98.

100 *Meritorum, aut alterius rei aſſertio, in prohibitis, quamuis nō probet, minuit tamen probationis onus, & nu. 101. & 102.*

Confeſſio in prohibitis licet non probet, facit tamen vt leuior probatio ſufficiat, & nu. 101. & 102.

102 *Marito vendenti vxori & aſſerenti pretium recepiſſe an, & quomodo ei credatur.*

Prælato an & quomodo credatur de conuerſione mutui inutilitatem eccleſiæ.

103 *Meritorum aſſertio inter prohibitas perſonas, facta in inſtrumento guarentigiato an probet, & nume. 104. & 105.*

Inſtrumentum guarētigiatum habet uim ſententiæ, ſed in iis tantum quæ reſpiciunt executionem, & nu. 104.

104 *Iuramentum nihil operatur inter perſonas prohibitas.*

Iuramentum vim guarētigiæ habet.

Iuramentum habet executionem paratam ſicut ſententia.

105 *Guarentigia non ualet, vbi principale non ualet.*

106 *Lex noſtra, utrum ceſſet ſi ad ſunt ſeruitia obſequialia, aut alia quæ de iure debentur, & nu. 107.*

Quid ſi huiuſmodi ſeruitia fuerint ditiſſimè inpenſa, cum magna cura & graui ſolicitudine, atq; etiam in graui & longa ęgritudine, nu. 108.

Beneficium non eſt, quod fit ex neceſſitate.

Donari dicitur, quod nullo iure conceditur.

In neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit.

Officiali capienti delinquentē aut bannitum ex neceſſitate ſui officij, non debetur præmium à ſtatuto præſcriptum.

107 *Seruitia ex iure debita non cenſetur eſſe merita.*

Seruus domino, & filius patri, an beneficium dare poſſint.

109 *Donatio facta ob ſeruitia, vel merita futura, an remuneratoria cēſeatur, & an indigeat inſinuatione.*

Verbum remunerandi, & verbum reddendi, quam ſignificationem habent.

Donatio ob cauſam de futuro, eſt contractus innominatus, nec eſt cauſa lucratiua.

110 *Lex noſtra an locum habet in donatione, mutua aut viciſſitudinaria in qua uterq; capit. & nu. 111.*

Donatio hæc non eſt propriè donatio, & valet inter uirum & vxorem, ac inter patrem & filiumfamilias, nec inſinuationem requirit.

111 *Euictio ſi non debetur ex cōuentione pretium tamen re euicta reſtituitur.*

Mutua pactio ne euictio debeatur, facit ut nec pretium quidem reddi debeat.

112 *Ius accreſcendi locum habet in contractibus, ultro citroq; obligātibus.*

113 *Verba præſentis uel præteriti temporis ad futura non trahuntur.*

Promiſsio de non receptando bannitos ſeu rebelles, de præſentibus tantum intelligitur, niſi ſit mutua promiſſio.

Immunitas per contractum conceſſa, non extenditur, ad bona poſteà, quæſita.

114 Pro-

114 Promiſſio nuda ſine cauſa etiam iurata, inefficax eſt, niſi ea ſit mutua.

115 Minor an poſſit ratione tutelę remittere tutori, etiam mutuo remittēti.

116 Lex noſtra utrum locum habeat in donatione mutua facta diuerſis temporibus, & nu. 117.

Donatio inter coniuges reciproca ex internallo facta an ualeat, & numero. 121.

Donatio facta patri à filio ob præmium emancipationis, non requirit inſinuationem.

117 Incontinenti quod ſequitur, prius actum eſſe uidetur, ita ut unus idemque actus cenſetur, aut certè unus reſpectu alterius factus, nu. 118.

119 Incontinenti quid factum eſſe cenſeatur, ut idem actus reputetur.

Tempus quod diſſeparet donationes mutuas, ut diuerſæ ſint, nec una & ea mutua reputetur, & ita huic legi locus non ſit nu. 120. & 121.

Donationes inter coniuges, in diuerſis inſtrumentis eadem die confectis, mutuæ, dicuntur,

120 Donatio mutua an, requirat inſinuationem.

122 Donatio mutua inæqualis diuerſis temporibus facta, an reuocetur, & nu. 123. 124. & 125.

Permutatio inæqualis beneficiorum, an fraudulenta præſumatur,

123 Modicus exceſſus non conſideratur.

124 Parum & nihil æquiparantur.

125 Diſpoſitio l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. an procedat cùm liberi ſunt inæqualiter inſtituti & quid ſi modica ſit inæqualitas.

126 Diſpoſitio legis noſtræ an locum habeat in donatione reciproca, in qua alter tantum ex incerto euentu capere poteſt, & nu. 127. & 133.

Lucrum non eſt, quod ex reciprocis & ex viciſſitudinarijs conuentionibus, ſed tamen dubijs obtinemus.

Donatio mutua inter uirum & vxorem ualet, nec indiget confirmatione mortis, uel traditione, nec inſinuatione, & nu. 127.

128 Minor non reſtituitur aduerſus mutuam fideicommiſſi remiſſionem.

Læſus non dicitur, qui potuit lucrum ex conuentione cōſequi, & damnum. etiam ſi ipſe damnum paſſus eſt.

129 Pater an poſſit ſubſtituere filiæ in dote ob quā à ſucceſſione excluditur.

130 Donatio uiciſſitudinaria cenſetur, uenditio, niſi ſit admodum diſpar ſpes euentus, numero. 134. uel niſi bona eſſent utrinque inæqualia, numero. 137.

131 Dubij euentus ratione, multa permittuntur aliàs prohibita.

132 Pactum inter uiuos de hæreditate uiuentis licet non ualeat, tenet tamen ſi inter fratres fiat, ut altero decedēte ſine liberis, alter eius bona habeat

Pactum per fratres in diuiſione bonorum appoſitum, ut ex eis extantibus filijs maſculis, fœmine non ſuccedant, an ualeat.

134 Donatio viciſſitudinaria an teneat, ſi ſit diſpar ſpes capiendi, quia alter ſanus aut iuuenis, alter egrotus & ſenex & nu. 135. & 136.

138 Auctoris reprehenſio ad opinio. Franc. Curti. iunio. in conſ. 15.

139 Lex noſtra non habet locum in donatione oneroſa.

140 Remedium inofficioſæ donationis, locum non habet in donationibus, oneroſis, & gratia utriuſq; factis.

Nec diſpoſitio l. cum accutiſſimi. C. de fideicom.

141 Lex noſtra utrum habeat locum in quauis donatione ob cauſam, & nu. 142. cum ſeq. uſque ad nu. 150. incluſiuè.

142 Donatio ob cauſam propter ingratitudinem non reuocatur.

Donatio ob cauſam non eſt propriè donatio.

donatio. Nec etiam largitio.

Donatio ob cauſam eſt contractus in nominatus.

143 *Donatio ob cauſam, inſinuationem, non requirit.*

144 *Donatio ob cauſam, non habet priuilegium, ne donans conueniatur vltra quàm facere poßit.*

145 *Donatio non dicitur ob cauſam cum ea fauorem donatarij reſpicit, & num. 146.*

146 *Pater emancipando filium perdit, filius autem lucratur.*

Patria poteſtas res inæſtimabilis.

Emancipatio apud iudicem fieri debet.

Filius emancipatus aduerſus emancipationem non reſtituitur.

Pater emancipando filium, præmium debet conſequi & non dare.

Donatio incontinenti à patre filio in præmium emancipationis facta, non requirit inſinuationem.

Pater emancipando filium, pietatem exercere dicitur, Item & liberalitatem.

Pater filium emancipando, illum facit ſui iuris, tribuit ei poteſtatem teſtandi, & ut illi acquiratur non ſolùm aduentitia, ſed etiam profectitia.

Emancipatio patris, beneficium dicitur.

147 *Donatio facta in præmium emancipationis, pura cenſetur & liberalis, ac inſinuationem requirit.*

148 *Donatio ob cauſam cenſetur pura in exceſſu, & in eo requirit inſinuationem, in eoq; exceſſu, habet locum priuilegium, ne conueniatur ultra quàm facere, poteſt, & nume. 149. & 150.*

151 *Diſpoſitio legis noſtræ, an locum habeat in donatione tacita uel præſumpta, aut etiam facta, & nu. 162. cum ſeq. uſq; ad nu. 170. incluſiuè.*

152 *L. ſi quis argentum C. de donatio, an procedat in donatione tacita uel præſumpta, & nume. 166. 167. & 168.*

153 *L. Vltima C. de ſac. ſanct. eccle. an habeat locum in donatione tacita, & præſumpta, & n. 166. 167. 168. & 169.*

154 *Statutum prohibens confirmationem donationis inter uirum & uxorem, an habeat locum in donatione præſumpta.*

Donatio tacita fieri poteſt inter abſentes, licet expreſſa non poßit.

155 *Exorbitantia trahuntur ad eum caſum, qui ex lata ſignificatione comprehendi poteſt, & numero 178. cum ſeq.*

156 *Præſumptio nonnunquam fallax.*

Præſumptio præſumptionem tollit.

Expreſſa non tam facile retractantur, quàm tacita, & præſumpta.

Profeßio expreſſa difficilius reuocatur, quàm tacita.

Offenſa tacita vel ficta, facilius aboletur, quàm expreſſa.

157 *Fictio non plus operatur quàm veritas.*

Tacitum non plus habet uirium quã expreſſum.

Donatio tacita facilius reuocatur, quàm expreſſa.

Expreſſum potentius, tacito præſumpto.

158 *Præſumptio ſpecies probationis, & nu. 159.*

Præſumptio, liquidißima probatio.

159 *Probatio, admittitur contra præſumptionem ex inſtrumento venientem, licet ex ſtatuto non admittatur contra inſtrumentum.*

160 *Probatio facta ex præſumptione uera eſt.*

Filius certa probatione probari non poteſt, & nu. 161.

162 Fi-

162 *Filius uerus.*

163 *Dolus præſumptus æquè facit ſtare iuramento in litem ut uerus.*

Maleficium probatum per tacitam, uel præſumptam confeſſionem, vel præſumptionem, probatum eſſe dicitur.

Poſſeſſio uera eſt, quæ ex actu ficto transfertur.

164 *Lex prohibens, annullans, infirmans & irritans, trahitur quoque ad actum præſumptum & fictum, & nume. 165.*

Donatio etiam præſumpta, non ualet inter uirum & vxorem.

Donationes præſumptæ inſinuari debent.

Donatio præſumpta, comprehenditur à ſtatuto prohibente donationem ſine præſentia iudicis.

165 *Fictio non fit de re impoſſibili.*

167 *Duplex ſpecialitas non debet concurrere.*

Actio ex nudo pacto non oritur.

170 *Statutum uiro deferens lucrum certæ partis dotis, locum habet in dote præſumpta.*

Matrimonium præſumptum eaſdem uires babet, quas uerum.

Diſpoſitum in caſu uero, habet locum & in præſumpto.

171 *Diſpoſitio legis noſtræ, utrum locum habeat in remiſſione, uel renuntiatione rei, aut debiti, uel iuris quæſiti, & numero. 172. cum ſeq. uſque ad nu. 179. incluſiuè.*

Remittere an ſit donare.

Maritus non poteſt, reddere dotem conſtante matrimonio, ſed eam, nondum traditam, poteſt remittere.

172 *Remiſſio ſeu liberatio, an inſinuationem requirat, ut donatio, & numero. 176.*

Donatio abſenti fieri non poteſt, niſi per nuntium uel epiſtolam, liberatio autem ſic. & nu. 177.

173 *Remiſſio gratis facta uim habet donationis.*

Ius patronatus remitti non poteſt ſine conſenſu epiſcopi.

Procurator exceptionibus, peremptorÿs nec declinatorÿs renuntiare non poteſt.

Procurator non poteſt, pacem facere.

Gabella non debetur ex remiſſione, ſicut ex donatione.

174 *Gratis remittere non poteſt, qui non poteſt donare.*

Adminiſtrator etiam cum libera, non poteſt remittere.

Procurator non poteſt appellationi renuntiare, & nu. 175.

Prælatus appellationi renuntiare non poteſt.

175 *Procurator non poteſt liti renuntiare, nec exceptionibus domino competentibus.*

Prælatus non poteſt renuntiare exceptionibus, eccleſiæ competentibus.

Eccleſiæ debitum remittens, non minus punitur, quàm qui donat.

Simonia committitur remittendo ius ſeu debitum.

178 *Renuntiatio in officioſa, ut donatio reuocatur.*

Renuntiatio, in fraudem facta, reuocatur ut donatio.

Lex exorbitans & correctoria extenditur ad caſum qui comprehenditur ſub lata & improuiſa ſignificatione, & nu. 179.

180 *Lex noſtra an habeat locum in renuntiatione iuris querendi. & nu. 181. cum ſeq. uſque ad nume. 188. incluſiuè.*

Renuntiatio iuris futuri, inſinuationem non requirit, & nu. 181.

181 *Ius quærendum non tantum habet roboris, quàm quæſitum.*

182 Renuntiare hæreditati non eſt donare.

Renuntiatio iuris quærendi, non intelligitur facta in fraudem creditorum.

183 Inſinuatio non requiritur, cùm dominus vaſallo remittit, offenſionem aut pœnam.

184 Pœnæ remiſſio, inſinuationem non requirit.

Iniuriæ remiſſio, an requirat inſinuationem.

185 L. Cum auus. ff. de condi. & demon. an locum habeat in iure quærendo.

186 Lex noſtra utrum habeat locum in renuntiatione donationis nondum acceptatæ.

Ius quærēdū nō, eſt in bonis, noſtris.

Verba legis non conueniunt, cui eius diſpoſitio non conuenit.

187 Lex noſtra an locū habeat in renūtiatione ſucceſſionis futuræ, & n. 188.

189 Lex noſtra utrum in remiſſione non gratuita locum habeat.

Renuntiatio non gratuita non eſt donatio, nec inſinuatione indiget.

Quid ſi partim eſt gratuita, & partim non gratuita.

190 Renuntiatio utrum in dubio præſumatur gratuita, nec ne, ut ſit locus, uel non ſit, huic legi. & nu. 191.

191 Alleganti qualitatem incumbit onus probandi.

192 Lex noſtra an obtineat in renuntiatione facta ad commodum eius, à quo res renuntiata prius prouenerat & nu. 193. 194. & 195.

Verbum radicatum quid ſignificet, & quod ſit latinum.

Damnum patitur perdens, lucrum iam quæſitum.

Incorporatum quid dicatur, & an ſit uerbum latinum.

193 Donatio facta ei qui prius donauerat non reuocatur ob ingratitudinem.

194 Statutum requirens conſenſum propinquorum, an habeat locum in donatione, quæ ei fit, qui prius donauerat.

195 Lex noſtra an habeat locum in donatione facta ei qui prius donauerat, cùm aliud donatur, quàm quod prius donatum fuit.

196 Lex noſtra an habeat locum in renuntiatione iuris non liquidi & requirat inſinuationem, nu. 197. cum ſeq. uſq; ad nu. 201. incluſiuè.

Adminiſtrator an poſſit ius non liquidum remittere, & nu. 197. & 198.

197 Remiſſio iuris non liquidi non inducit ſimoniam.

199 Ius non liquidum eſt alicuius æſtimationis.

202 Lex noſtra an habeat locum, in remiſſione debiti vſurarū iam ſoluti.

Adminiſtrator quilibet tenetur bonam fidem agnoſcere.

Anima cunctis rebus præferenda.

Vſurarum remiſſio, non habet vim donationis.

Remiſſio uſurarum non requirit inſinuationem.

303 Lex noſtra an locum habeat in litis renuntiatione, & nu. 204. & 205.

Renuntians liti, an donare intelligatur.

Renuntians liti & appellationi, an uideatur fateri ius aduerſarij, in re controuerſa eſſe. & nu. 204. 205. 206. & 207.

206 Donatio non præſumitur, potius quā res à lege prohibita, & error iuris & facti præſumitur, & alia quæuis coniectura, magis quàm donationis capitur, etiam ſi id faciendo actus redditur inutilis & inefficax, Sed nec ex poſſeſſione decennali præſumitur, & nu. 207. & 208.

209 Lex noſtra an habeat locum in renuntiatione hypothecæ.

Donare prohibitus, an poſſit remittere pignus uel hypothecam.

An & idem poſſit remittere quar-

tam

tam, numero.210.

210 *Remiſſio quartæ an ex hac lege, reuocetur,& requiratur inſinuatio.*

211 *Vſusfructus remiſſio, an reuocetur ex hac lege,& nu.212.*

Pater poteſt filioſa. uſumfructum, quem in eius bonis habet remittere.

213 *Lex noſtra, utrum in re pro derelicto habita, locum habeat,& nu.214.*

Habere pro derelicto ſpecies eſt donationis,& nu.214.

Gabella debetur de re pro derelicto habita, ab alio occupata.

214 *Donare prohibitus, non poteſt pro derelicto habere,& nu.255.*

215 *Inſinuatio an requiratur in re habita pro derelicto.*

216 *Pactum lucrandi dotem, an ſit oneroſum uel lucratiuum, et reuocetur ex hac lege, et nu.217. cum ſeq. uſq; ad nu.238. incluſiuè.*

218 *Damnum reputatur id lucrum, quod habet originẽ à damno, et è cõtrario.*

Dos quãtũ ad uirũ titulus eſt oneroſus.

219 *Statuta lucrum dotis differentia, an uideantur conſtituta propter onera matrimonij, an ſecus,& nu.221.*

221 *Maritus an lucretur dotẽ ex ſtatuto, uel pacto cũ matrimonium momẽto tantum durauit,& nu.229.*

222 *Statutum quòd præmortua uxore uir lucretur dotem, an habeat locum ſi nec dum uxor fuit traducta ad domum uiri. et quid ſi necdũ uxor fuit à uiro cognita. nu.223.& nu.230.*

223 *Copulatum matrimoniũ dicitur etiã ſine coitu,& nu.224. contra Bal.*

224 *Copula,& copulandi uerbum quid ſignificent,& quid Coeundi uerbum.*

225 *Cauſa deficiente, deficit effectus.*

226 *Onera matrimonij uix tolerabilia.*

Additamentũ ſiue augumentũ eiuſdẽ eſt naturæ ac uirium, ut principale.

228 *Pactum de dote lucranda, an requirat inſinuationem.*

231 *Maritus qui non ſuſtinet onera matrimonij, an debeat conſequi dotis lucrũ, ſibi ex pacto uel ſtatuto delato.*

232 *Matrimonium eſt cauſa proxima lucri dotis, quod ex pacto uel ſtatuto defertur,& nu.233.234.235.*

Cauſa appellatio intelligitur in dubio de proxima.

Cauſa proxima attenditur.

233 *Lucrum dotis dicitur eſſe aduentitium.*

234 *Maritus poteſt uxori lucrum dotis remittere.*

235 *Dos datur propter matrimonium, nec ſine eo poteſt conſiſtere.*

236 *Cauſa etiam accipitur, pro non immediata, modo non ſit multum remota.*

Cauſa non multum remota propinqua reputatur.

239 *Lex noſtra an habeat locum in remiſſione facta uxori per uirum, de lucro dotis, quod facit ex pacto uel ſtatuto*

240 *Lex noſtra an locum habeat in donatione quæ fit ab extraneo ad dotandum puellam,& nu.241.242.243.& 244.*

Dotis datio ab extraneo facta, donatio eſt,& inſinuationem requirit, nume.241.

242 *Extraneus donans dotem puellæ, non cõuenitur niſi in quantũ facere põt.*

244 *Lex noſtra an procedat in donatione facta à patre cauſa dotis.*

Et quid in donatione propter nuptias à patre facta.

Quid ſi fiat ab extraneo.

Simplex donatio cauſa dotis ualet ſine inſinuatione.

245 *Donatio cauſa mortis utrum ex hac lege reuocetur,& nu.246. cum ſeq. uſq; ad nu.258. incluſiuè.*

Donatio cã mortis nõ ẽ ꝑprie donatio.

Nec comprehenditur ſub promiſſione facta alicui, ut poſſit donare.

Nec ſub ſtatuto loquente ſimpliciter de donatione,& nu.258.

246 *Argumẽtum de cõtractibus adulti-*

mas uoluntates ualet.

247 *Statutum prohibens mulieres donare, comprehendit donationem cauſa mortis.*

Vaſallus cui prohibitum eſt donare, non poteſt donare cauſa mortis.

248 *L.ſi quis argentum.C.de donatio. an trahatur ad donationē cauſa mortis.*

Donatio cauſa mortis an nudo pacto fieri poſsit,& nu.249.

250 *L.Cum auus.ff.de cond.& demo.an locū habeat in donatione cā mortis.*

253 *Donatio cauſa mortis, libere poteſt reuocari, ſola donantis pœnitentia.*

Adultus curatorem habens, eo inſcio uel inuito, cauſa mortis donare poteſt,& nu.258.

254 *Adultus liberè teſtari poteſt de immobilibus, ſine decreto & auctoritate curatoris, illi tamen non competit reſtitutio in integrum, nu.255.*

256 *Teſtamentum ſola pœnitentia non reuocatur, niſi aliud æquè ſolenne, fiat.*

257 *Animus qualis ſit, ex ſequentibus deprehenditur.*

259 *Lex noſtra utrum procedat in legatis & nu. 260. cum ſeq.uſq; ad nume. 273.incluſiuè.*

Auct. ex cauſa.C. de liber. præteri. an locum habeat in poſthumis, & quid ſi ipſi aut etiam iam nati ſint præteriti.

Et quid ſi appoſita ſit clauſula codicillaris, & nume. 260.uſq; ad nu. 273.incluſiuè.

266 *Clauſula codicillaris ceſſat, ceſſante uoluntate teſtatoris.*

267 *Antimonia Appoline indigens.*

268 *Hetruſcorum lex uetus.*

273 *Papinianus aliquando fuit ſibi contrarius.*

274 *Lex noſtra an in adoptione, procedat & nu. 300.*

275 *Lex noſtra an locum habeat in legitimatione facta per matrimonium, ita vt iam nati ſuccedant, cum legitimis poſtea natis,& numero. 276. cum ſeq.uſque ad numerum. 322. incluſiuè.*

277 *Lex noſtra an obtineat in legitimatione per reſcriptum facta.& num. 278.cum ſeq. uſque ad nume. 322. incluſiuè.*

278 *Subſtitutio exemplaris expirat liberis poſteà ſuſceptis.*

Legitimatio, donatio dicitur.

Legitimatio ob ingratitudinem reuocatur.

279 *Noua cauſa, priuilegium tollit.*

282 *Legitimatio perfecta, irritari non debet.*

Quod ab initio ualuit, durat etiam ſi contingat caſus à quo initium ſumere non potuit,& nu.292.

283 *Nobis iam quæſitum, non debet facto alterius tolli.*

284 *Filios temporales habere non poſſumus.*

Libertas ad tempus, dari non poteſt.

Legitimus quis & illegitimus ſimul eſſe non poteſt.

Liber & ſeruus, quis ſimul non poteſt eſſe.

Legitimari an quis poſſit quo ad quædam tantum & nu.299.

Quid non poteſt diuerſo iure cenſeri.

Emancipatio filij ad unum tantum actum fieri non poteſt.

285 *Legitimus, & adoptiuus æquiparantur.*

286 *Adoptio non tantum habet uirium, quàm legitimatio.*

Legitimatio fauorabilior, quàm adoptio.

Filius adoptiuus non excludit filias ex ſtatuto repellente fœminas exiſtentibus maſculis, legitimatus, uerò ſic.

287 *Libertas ſemel collata auferri non poteſt*

poteſt, niſi ex cauſa, nu. 301.
Libertus, & legitimatus æquiparantur.
Legitimatio ſpecies eſt libertatis.
Legitimatus ob ingratitudinem, in priſtinam libertatem reuocari, poteſt.
288 Affectio conſideratur ex iure naturali, non autem ciuili.
Naturæ non facit differentiam inter legitimos & naturales.
Naturalis proles pro legitima habetur, quantum ad naturale fœdus.
Pater ſicut poteſt ſe defendere ita & filium naturalem.
Conſtitutio naturam immutare non poteſt, nec coarctare naturales ſtimulos.
Filius, patrem naturalem & ſeipſum defendere poteſt.
Patrem naturalem aut filium occidens, ut parricidia punitur.
Filijs naturalibus alimenta denegare non licet.
289 Filius naturalis non poteſt patrem in ius vocare ſine uenia.
Filius naturalis nihil differt à legitimo, in ijs quæ meram naturam reſpiciunt.
Pater reuocare poteſt confeſſionem criminis à filio naturali factam, & probare contrarium.
290 Legitimatus per reſcriptum, nihil differt à legitimato per matrimonium, & nu. 306.
Legitimatus per reſcriptum ſine oblatione curiæ à legitimis nō differt.
291 Legitimatio non poteſt conditionem recipere.
292 Actus perfectus non reuocatur ex ſuperuenienti caſu.
293 Fideicommiſſum datum ſimpliciter à filio uel nepote non uidetur datum, ſi filius uel nepos habeat liberos.
294 L. Cum auus. ff. de cond. & dem. locum habet, etiam cùm eſt filius teſtatoris.
295 Extraneus adoptari poteſt in filium, & ſuccedit.
Filius naturalis non poteſt adoptari, vt ſuccedat.
296 Filius in hæreditate paterna, ius habet in ſpe.
298 Legitimatio ita fieri poteſt, ut legitimatus uel omnino non ſuccedat, uel ſuccedat in certa re tātū. & n. 319.
299 Emancipari an quis, poſſit ad unum actum.
301 Libertas fauorabilior eſt legitimatione.
302 Affectio & amor an idem in notos, qui & in legitimatos, & nu. 303.
Affectio legibus ſe conformat.
303 Cogitare quis præſumitur, quod lex diſponit.
304 Legitimatio per matrimonium, multo fauorabilior, & efficacior eſt, cæteris.
305 Legitimatio ſub conditione fieri, poteſt.
Actus legitimi, conditiones intrinſecas & legales recipiunt.
307 Legitimatio fieri non poteſt, extantibus filijs, principi legitimanti diſſimulantis, & nu. 310.
Turpius eijcitur quàm non admittitur hoſpes.
312 Paria ſunt aliquid facere tempore, prohibito, aut in id tempus reijcere.
313 Reſcriptum gratioſum, ita interpretari debet, ut minus lædat ius commune quàm fieri poteſt.
314 Priuilegium ceſſat, illius cā ceſſante.
316 Legitimatio nunquam reuocatur quo ad ſtatum perſonæ ex natiuitate liberorum legitimorum.
Legitimatio facta tacitis filijs legitimis, licet non ualeat ad eorum præiudicium, ualet tamen in cæteris.
317 Legitimatio integra remanet, licet ſuccedendi effectus tollatur.

Filiationis ius, ſeparatum à iure, ſuccedendi

318 Filius, poteſt renuntiare ſucceßioni patris uiuentis, et nō deſinit eſſe filius.

Renuntiatione agnatio nō tollitur à radice, licet à ſucceßione tollatur.

Cognationis ius ſeparatum ab ipſa cognatione.

319 Legitimatio fieri poteſt, ut is non ſuccedat.

320 Legitimatus reaſſumit effectum ſuccedendi, ſi legitimus moriatur.

321 Legitimatio per oblationem curiæ, in quibuſdam eſt potentior cæteris.

323 Diſpoſitio legis noſtræ an procedat in libertate data ſeruis. & nu. 324.

Serui ſunt in bonis noſtris.

Liberti in noſtris ſunt bonis.

Serui appellatione rerum noſtrarum continentur.

Rerum & locorum appellatio idem continet.

Homines noſtri, ut vaſalli & cæterii id genus, appellatione rerum noſtrarum veniunt.

324 Rerum appellatione non ueniunt perſonæ.

Libertates noſtrorum libertorum non ſunt in bonis noſtris.

325 Libertas fauorabilior eſt quàm legitimatio, aut filiatio, & nume. 326. cum multis ſeq.

Libertatis fauore ſemper primum tempus certæ ætatis facit idem.

Tempus certæ ætatis, non ſemper facit idem filiationis fauore.

326 Piæ cauſæ magis fauetur quàm filiationi excepta legitima, & nu. 327.

Teſtamentum nutu factum ad pias cauſas ualet.

Teſtamentum nutu factum non ualet inter liberos.

327 Pactum de futura ſucceßione, licet non ualeat, ualet tamen piæ cauſæ fauore.

328 Pia cā tā fauorabilis eſt, ut in eā tranſeat dominium ſine traditione.

Filiatio tā fauorabilis eſt, ut in filios ſine traditione dominium tranſeat.

329 Libertas eſt pia cauſa, ſed fauorabilior quacūq; alia, & n. 330. & 331.

Legata piis cauſis relicta, non minuunt legitimam.

Legata libertatum an minuant & tollant legitimam, & nu. 330.

Teſtamentum inter liberos nō per omnia par eſt et teſtamētū ad piā cām,

330 Lege correcta, non cenſetur correcta ratio legis.

Libertatum legata debentur, etiam ſi hæreditas non ſit ſoluendo.

Alimentorum legatū, eſt pia cauſa.

Libertas poteſt concedi abſenti, etiam ſine nuntio, uel epiſtola.

Abſenti donatio piæ cauſæ fieri non poteſt.

331 Libertas filiatione fauorabilior.

Libertas omnibus rebus, fauorabilior.

Libertas uitæ anteponenda.

Libertas rerum perſarum, anteponenda.

Seruitus morti ſimilis.

Onocentaurus morti præbet ſeruituti.

Libertas infinita æſtimatio.

Libertas res inæſtimabilis.

Libertatis æſtimatio ad infinitum, extenditur.

Libertas beatos homines facit.

Filiatio ſuperueniens non tollit libertatem iam conceſſam.

332 Lex noſtra an locum obtineat in publicatione bonorum.

333 Filij cur ob parentum ſcelera puniantur.

334 Lex noſtra an locum habeat in ijs quæ ludo amittuntur.

Ludo quæſita cenſentur ne ex cauſa oneroſa, uel lucratiua.

Alienare dicitur, qui ludo amittit.

335 Lex noſtra an procedat in conceſſione feudi, & numero. 336. uſque ad nume.

nume.341.incluſiuè.
Feudum eſt uelati quædam dona-tio, & beneficium, & beneuola a-ctio, & gratia.
336 *Feudum ex eiſdem cauſis reuocatur, quibus & donatio,*
Feudum facile reuocatur, & nu-mero.340.
337 *Donatio potius præſumitur, quam feudi conceßio.*
Verborum diuerſitas, rerum diuerſi-tatem denotat.
338 *Feudum eſt datio ob cauſam.*
Conditio ob cauſam, pro ſeruitio feu-dali competit.
339 *Vaſallus nunquam eximitur capitu lis iuramento fidelitatis in feudo quantumcunq; franco.*
Feudum non diceretur ſi vaſallus li-ber eſſet ab omni ſeruitio & onere, ſed potius donatio.
Feudum exemptum ab omni ſeruitio, feudum tamen dicitur.
340 *Fœminæ in feudis non ſuccedunt.*
Feudũ & donatio in multis differũt.
Inſinuatio non requiritur in feudi conceßione.
341 *Feudum quod pro mercede aut pen-ſione conceditur, non dicitur pro-priè feudum.*
342 *Lex noſtra, an in indebito ſcienter ſo luto locum habeat.*
Donat qui indebitum ſolutò ſoluit, hu iuſmodique ſolutio inſinuationem, requirit.
343 *Lex noſtra an procedat, cum quis do nationi rei ſuæ conſenſit, & nu.344. uſq; ad nu.352.incluſiuè.*
Donare & conſentire donationi an ſint diuerſa.
Mulier quæ ex ſtatuto ſine aliqua ſo-lennitate uendere non poteſt, poteſt citra eam ſolennitatem uendenti conſentire.
Conſenſus alienationi præſtitus, alie-natio non dicitur.

Venditor non dicitur, qui venditioni conſenſit, nec illi competit remedium l.ij.C.de reſc.in.uendi.
Differentia inter contrahentem & conſentientem contractui.
Manumittere qui non poteſt, poteſt manumittenti conſentire.
344 *Conſentire an poßit alienationi, qui alienare non poteſt.*
345 *Legatum ita demum ipſo iure tran-ſit in legatarium, ſi res ſit ipſius te-ſtatoris, non ſi alterius, etiam hære-dis ipſius, etiam ſi dominus conſen-tiat & nu.348.*
Legare et legãti cõſentire sũt diuerſa.
346 *Donare cui non conceditur, nec donan ti conſentire permittitur.*
Conſentiens donationis, an habeatur pro donante.
Conſentire an poßit alienationi, qui alienare prohibetur.
348 *Qui alij cõſentit ſua iura perdit.*
349 *Donatio rei alienæ conſentiente do-mino, debet inſinuari tanquam facta à domino ipſo.*
Alienanti conſentiens, alienare uide-tur, & facere cenſetur ac ſi ipſe face ret, nu.350.
352 *Lex noſtra an habeat locũ in cõfeßio-ne ſine cauſa facta in iudicio.*
Confeßio ſine cauſa facta in iudicio ef ficax eſt, habetq; uim donationis, nec inſinuari debet.
353 *Lex noſtra an locum habeat in dona-tione iuris patronatus, & nu.354. 355. & 356.*
Ius patronatus ſine epiſcopi conſenſu donari non poteſt.
Ius patronatus, ita iudicatur, ut cau-ſæ ſpirituales.
Ius patronatus iudicio eccleſiaſtico diffiniri debet.
Ius patronatus conſtitutionibus laico-rum ſubijcitur.
Paria ſunt forum laicorum ſortiri, & eorum legibus ſubijci.

354 *Lex*

353 *Lex ciuilis generalis rationabilis & fauorabilis, eſt ſeruanda in cauſa eccleſiæ & clericorum.*

Leges per ora principium diuinitus promulgatæ.

Ius patronatus eſt ineſtimabile.

Statutum loquens de re æſtimabili, non habet locum in re inæſtimabili.

Ius patronatus an ſit in bonis noſtris, & nume. 355.

355 *Laici iure patronatus, & cæteris rebus eccleſiaſticis ſunt ſubditi legibus & ſtatutis laicorum.*

Ius patronatus an veniat appellatione bonorum.

356 *Statutum quòd de quolibet contractu ſoluatur gabella, non obtinet in contractu, ſuper re ineſtimabili, niſi aliquod æſtimabile intereſſe, contineat.*

357 *Lex noſtra an habeat locum in donatione rei alienæ.*

Donatio rei alienæ an inſinuationem requirat, & nu. 358.

359 *Lex noſtra an procedat in donatione vel venditione ita facta, ut quod plus valet res quam pretium, id ipſum venditor donet.*

360 *Lex noſtra an obtineat, cum id fit quod fieri aſſolet.*

DONATIONE LARGITVS.

1 EX HIS † verbis ſatis conſtat hanc l. locum habere tantum in donatione, & ea quidem propria, ſimplici, mera, gratuita, liberali, vt etiã tradit Bald. in 2. lect. & Ang. hic. & Ro. conſil. 26. pro deciſione, col. 2. verſi. concludo ergo. & Iaſ. conſil. 171. viſo inſtrumento dotis, col. 3. ver. ſed pmiſſis, libr. 4. & doc. vbiq;, vt videbimus ex ſeq. † Nam & ea propriè etiam dicitur donatio. l. j. in prin. ff. de dona. † & largitio quoque ea propriè eſt quæ fit gratis, & liberaliter, vt diximus & probauimus ſuprà in verbo, omnia, vel partem aliquam. nu. 11. incip. adde & his verbum largitus. Et cum hæc. l. loquatur in ſpeciali ac ſingulari caſu, ſitque exorbitãs, vt latè diximus in verbo libertis, nu. 19. & ſeq. conſequens eſt, vt dicunt Ro. & Iaſ. vbi ſuprà, eam debere intelligi propriè ac ſtrictè de vera ac propria donatione. l. filiusfa. ĩ prin. ff. de do. cũ ſi.

2 EX QVO † illud primùm ſequitur, hanc. l. non procedere in venditione, quod omnes vbique admittunt. Quod tamen velim intelligas, niſi ea facta fuerit paruo quopiam pretio, habito quidem reſpectu rei venditæ, quæ ſcilicet multò pluris valebat. nam huiuſmodi [gratioſa] venditio [ſuam ita poſſum appellare poſt imperatorẽ in l. 2. C. de fid. inſtru. & iu. haſtæ fiſca. lib. x.] reuocabitur ex hac. l. peræquè ac donatio, vt voluit Bald. hic ante fi. j. lec. & iterum in 2. lec. col. 2. & Cyn. in l. j. in vlt. q. & ibi quoque Bald. col. j. in 3. not. Fulg. & Franc. Aret. col. vlt. verſi. veruntamen ſi venditio, & Iacob. à S. Georg. col. j. [Claud. Aquen. col. 2. verſi. fortius voluit.] C. de pact. & ipſe Bald. in rubr. ext. eo. tit. col. 2. verſi. quæro an venditio, Ang. in l. j. C. de inoff. teſta. Ro. in l. ſi quis cùm aliter, col. 5. in 9. q. verſi. attẽde tamen. ff. de verb. obli. vbi id dicit ſing. Petr. Ferra. in ſua pract. tit. for. libel. quo agit. p don. in verb. irreuocabiliter. [Barb. in c. cùm dilecti, col. vlt. de empt. & vendit.] Sozin. conſi. 215. viſa prædicta facti contingentia, col. j. lib. 2. quod repetitur in conſi. 22. lib. 4. & Fran. Cur. ſenior conſi. j. prima fronte videtur dicendum, col. 3. & Philip. Dec. qui Cyn. & Bal. tãtùm memorat, in l. imaginaria. ff. de reg. iur. [Carol. Ruin. conſi. 98. viſa renuntiatio-

tiatione,col.9.nu. 20. libr.j.& iterũ conſ.170.de tribus,col.4.nu.15. lib.j.& conſi.60.de re quidem,col. 5.nu.16.lib.3.& cõſi.140.circa caſum,col.3.nu.6.lib.4.] Pantal, qui & Cy.& Bald. tantùm citat in repe. l.2.col.36.verſi.duodecimò limita. C.de reſcin.vendi.[& D.Boer.dec. 143.& quò ad ſecũdã,col.3.ĩ prin.]

3 ¶†Horum ratio eſt,quia talis uenditio facta minori pretio,pro donatione habetur.l.ſi vir vxori.ĩ prin. ff.ad S.C.Velleian.& l.ſi quis donationis.ff.de contrah. empt.& l.j.§. ſi quis in fraudem,cũ ſeq.vſq; ad.§. ſi mutuam.ff.ſi quid in frau.patr.& l.ſi ſponſus.§.circa.ff.de dona.inter vir.& vxo. & l.cum hic ſtatus.§.ſi inter,verſi.planè,& in l.ſed ſi vir.§. ſi duo.ff.eo. quibus probatur iura loquentia in donatione habere locum in huiuſmodi venditionibus: quod & voluit gloſſ.in l.apud Celſum.§.auctoris in verb. cauſa.ff.de except.dol.Pet.à Bel.Perti. in ſuis not.8.not.incip.ſi quæratur,in fi.& in l.j.& ibi Cyn. poſt eum in 7.q. C.de inoff.don.Bald.conſi.261.primò quæritũ,ſtatuto cauetur, col.3. lib.j.Bart.in l.non vſque.ff.ſi à par. quis manu.fuer.& conſi.164.in nomine dñi amen.proponitur, paulò ante fi.Colle.in c.vlt.col.3.verſ.ſed quid pater,ext.de dona. Io.Plat.in l.j.col.2.verſi.in tertio dicto.C.de impo.lucra.deſcrip. vbi dicit†cenſeri cauſam lucratiuam,cùm res magni pretij paruo emitur. & in hoc dicit not. gloſſ.in d.§.auctores. & Alex.conſi.55.conſideratis uerbis, col.2.verſi.quod non excedit.lib.j. & Alcia.in l.nominis.§.verbum.ff. de verb.ſig.cũ alijs multis concor. à me collectis in noſtris commẽta. in Pictonum cõſuetu.ti.14.§.10.in gloſ.j.in 2.declaratione.2.fal.Quibus adde text.loquentem in condu ctione vno nummo facta,ĩ l.ſi quis. ff.locat.vbi & ea inſtar donationis eſt. Et quod ſcribit Suetonius in Iulio Cæſare.c.50.Ante alias dilexit M.Bruti matrem Seruiliam, cui & primo ſuo conſulatu ſexagies ſeſtertium margaritam mercatus eſt, & bello ciuili ſuper alias donationes ampliſſima prædia ex auctionibus haſtæ minimo addixit, aut vt Budæus in tit.de in diem addic. & quidam alij.& meliùs meo iudicio, legunt,nummo quod tamen in idẽ recidit,quantum ad rem de qua loquimur,pertinet.Nã ex ipſius Suetonij ſnia,eſt veluti quædã donatio, rẽ ampliſſimã minimo ſiue nũmo vẽdere vel addicere. Ex quo ẽt illud Horatij li.ſermonũ.2.ſatyr.5.ad fi.

Seu fundi ſiue domus ſit
Emptor, gaudentem nummo, te addicere, &c.

Quo in loco Porphyrio interpres, Genus,inquit, erat donationis, in qua quãdo aliquid donabatur,nummum dabant,vt emiſſe viderentur. Ex noſtris autem Accurſius ſcribit hanc venditionem vno nummo factam eſſe imaginariam, in §.præterea,Inſt.qui.mod.ius patr. poteſt. ſol.& in §.j.ĩ verbo,libripẽdi Inſt. de teſta.[& Philip.Dec.in l.imaginaria.ff.de reg.iur.]Ex quibus magis placet apud Suetonium legi nũmo quàm minimo, nihil tamen refert,quod ſuprà diximus,vtrum horum legas, ad eam rem de qua tractamus.Quãquam habemus caſum in iure noſtro, quo huiuſmodi venditio habet aliquid momenti,in l.ſi vſusfructus.ff.de iur.dot. De quo tu vide gloſ.in l.ſi quis ante,ĩ verb. ſolum teneat, & ibi Bar.& alios.ff. de acquir.poſſ.Sed & tu vide de his vend.tionibus factis vno nummo, Cyn.poſt Petr. in l.maritus. circa medium.C.de procur. [& in l.non ideo.

ideo.C.de hered. inſtit.] Bar. in l. vſufructu,col.3.verſi.vlterius not. ff.ſol.mat. Collec.in c.vt menſuræ, quod eſt.2.ext.de empt.& vẽdit.cũ alijs concor.adductis ab Alex.in d. l.ſi quis ante. Sed vt redeamus, ex his quæ diximus,fit, vt quod in ea vẽditione minori pretio facta,deeſt à vero ac iuſto pretio,tanquam donatio debeat inſinuari, ſecundum Per. Anca.& Imol.in c.cùm cauſa, ext.de empt.& vendit.& Rom.in l. 2.in prin.col.3.ff.de verb.obli.per d.§.ſi quis donationis.& reprehendit Calder.qui contrarium conſuluit,conſi.2.tit.de empt.& vẽdit. De quo & per Alex.in d.l.ſi quis cùm aliter,col.3.verſi. item quæſiuit.ff. de verb.oblig.& Firmia. in tracta. gabella.in 3.par.8.par.prin. q.12. & Soz.d.conſi.215.col.j.lib.2.

4 ¶ † Id quod primo loco intelligunt Cyn.Bal.& Sozin.ſub dubiius tamẽ in d.l.j.C.de pact. procedere, ſi ea uenditio ita facta fuerit animo donandi facta, aliàs ſecus,quia principale propoſitum contrahentiũ eſt inſpiciendum,ut eſt text.licet non allegent,in l.rogaſti,in princ.& in l.ſi quis nec cãm.ff.ſi. certũ pet. & apertè declarat tex.ĩ d.l.ſi quis donationis cã.ff.de contrahen. empt. & in d.l.ſi uir uxori.ff. ad S.C.Vell. & in d.l.ſi ſpõſus.§.circa.ff.de don. inter uir.& ux. Ex quo et uoluit Io an. And.& poſt eum Pan. Barba. & alij in c.ad qõnes,ext. de re. perm. † quòd ſi pro fundo alterius, ei do alium fundum,& pecuniam,primũ inſpiciẽdum eſt quid principaliter inter contrahentes actum ſit, ut iudicemus,ſitne hic contractus permutationis,an uẽditionis. Id quod et uoluit Bar.in l.j.ad fin.ff.eo.ti.& in l.Ariſto,& ibi quoq; Bal.& Paul. Caſt.ff.de dona.& idem Bart. in l.ſi in emptione,in prin.ff.de contrah. emp. Bal.in l.j.col.2.uer.quid ſi data eſt res.C.de rer.permu. vbi & ad hoc allegat optimum text.in d.l.ſi ſponſus.§.circa,ubi & ipſe Bal.tradit auctoritate illius text.& l.is qui C.de his qui propt.met.iud. † quod iudicamus actum ſecundum animi præualentiam,quæ poſtrema dictio (ne tu eam repudiandam in hac ſignificatione exiſtimes) eſt Pauli iuriſconſulti in l.rem actio.§.in omnibus.ff.de rei uend. Sed ut redeamus,illud idem quod diximus, uoluit ipſe Bald.conſi.66.inter uirum & uxorem,in prin.lib.j.Pan. conſi. 15.quæritur an prędictus,col.j.li.j. cũ multis cõcor.à me cõgeſtis ĩ [noſtro tra.Retra. ti.j.§.30.gl.j.nu.2.]

5 ¶ † At fortè quis,quãtum ad caſum. l.noſtræ pertinet, non ſimpliciter quid actum ſit inter partes, ſed primo loco iudicaret eatenus reuocatam eſſe huiuſmodi uenditionẽ minori pretio factam,quatenus res uẽdita excedit pretium, ut & voluit Franc. Are.illam Cyn.& Bal.reſtrictionem ſiue limitationem reprobans in d.l.j.col.ul.C.de pac.per id quod in ſimili dicit Bar. in d.l.non vſq;.C.ſi à pare. quis manumi. fuer. quod uenditio minori pretio facta, in eo quidem quod pluris ualet res uendita,quàm ſit pretium, donatio eſt,per d.l.j.ff.ſi quid in fraud.patr. & ideo poteſt eatenus tantùm reuocari per querelam inofficioſæ donationis.& idem tenuit Bald. in d. l.j.col.antep.uer.vlterius quæritur C.de inof.dona.& Cano.in c. Raynutius,ext.de teſtam.Ale.conſi.55. conſideratis uerbis.col.2.li.j.Et ita quidem loquuntur iura quæ ſuprà adduximus,uer.3.& optimè declarat tex.in d.l.ſi ſponſus.§.circa uẽditionem.de dona.inter uir.& uxo. Et bene faciunt quę infra dicemus ſuper donatione facta ob benemerita

rita,nu.77. incip. ſecunda declaratio.& ſeq.

6 ¶† Verùm ego, lector amantiſſime, hic ſubſiſto,ut vtar uerbis Iuriſcon ſulti in l.ſeruum quoq;, in princ.ff. de proc.& in l.ſi & me.ff.ſi cer. pe. ſubſiſto,inquam , in caſu. l.noſtræ , quæ omnino reſpicit mentem donātis,eamq; pedetentim ſequitur , ut ſecundum eam locum habeat , uel non habeat,ut ex iis patet quæ longè lateq; diximus ſupra in præfati. nume.63.inci.ex quo fit , & multis ſeq. Si ergo hic qui minoris uendit non id facit donationis cā, ſed quia putat iuſto ſe pretio uendere,& ita quoq; facturus ēt ſi de liberis cogitaret,quanuis donaturus non fuiſſet ſi cogitaſſet , quid cauſæ eſt cur locus eſſe debeat huic.l.etiā ſi alio reſpectu & cōſideratione hæc eſſet reputanda donatio ? cum iſte donare ſe non putat , nec cogitat , nec uult, ſed tantùm uendere, id etiam facturus ſi haberet liberos , aut de futuris cogitaret,ut diximus . Nec mouet quod de querela inofficioſæ donationis dictum eſt,quia ea competit,etiam ſi ſcienter facta ſit , ut plenè not.in l.j.C.de inoffi.teſta.& dicemus poſtea latius in uer.totum nu.3.& ſeq.& in uer.reuertat, poſt prin.Hic aūt ſecus eſt,cùm ſola cogitatio liberorum uim huius. l.impediat,vt dictum eſt ſupra in prin. l.d.nu.63.Ideo cogita,& uide etiā interim Calca.conſil. 25. Titius nobilis,col.vj.uerſi.ſeptimò facit, & uerſi.ſeq.&,Rom.in d.l.ſi quis cum aliter,in 9.q.ff.de uer.obl.ubi id uidetur ſentire,quod diximus,ut.ſ.hæc l.habeat locum in hmōi uēditionibus,cùm ſcienter quis uendit minoris,& ſic animo donandi,ut ipſe nūcupatim ſcribit, quaſi ſit ſec⁹ aliàs.

7 ¶† Sed hoc tamen ſecundo loco intelligendum, ſi modò id quod excedit pretium, tanti ſit,ut hinc contractus ex capite læſionis retractari poſſit. Aliàs.n.fruſtra tractamus de donatione; quia ex natura contractus licet illud retinere.l.item ſi pretio , in fin. ff.locat.& l. in cauſæ,in fin.ff.de min.uerbi gratia,'fundum pendentem. 20. aureos annos & qui uera iuſtaq; ac cōi patriæ æſtimatione ualet quadringentis aureis,uendo ducentis tantum aureis & ita non eſt læſio ultra dimidiū iuſti'pretij,iō ex capite minoris pretij reſcindi non poteſt . propterea cùm ex natura contractus illud qđ excedit,retineri poſſit,nihil eſt,cur donationem dicere debeamus . Et ita in caſu noſtræ.l.hanc rem limitat & intelligit Frā.Are. in d.l.j.C. de pact.Cui adde quod ſcribit Bal. in rub.C.de contrahē.empt.in . 12. q.quòd viliùs uendere non eſt donare,etiā ſi apponatur clauſula donationis,quia eſt actus cōſecutiuus naturæ uenditionis, in qua licitum eſt contrahentibus ſuam utilitatem procurare , niſi excederet dimidiā iuſti pretij,quia tunc,cum excederet terminos æquitatis , eſſet uera donatio totius eius qđ excedit iuſtum pretium,per d.l.ſi quis'donationis.Sed tu ſuper hac re uide etiā quæ dicam poſtea.nu. 81. inci. Sed ſup hoc illud eſt animaduertendū, & duobus ſeq.

8 ¶† Intellige tertiò,ut non ſolum id tanti ſit,ut contractus inde reſcindi poſſit,ſed ēt ut ſit eiuſmodi , ut aſcendat ad dimidiam partem omnium bonorum,ſecundum eā opi. quæ id exigit,aut ſaltem tale ſit, & tantæ æſtimationis,quòd uerisimiliter uēditor noluiſſet donare,ſi cogitaſſet de liberis, ſecundum aliam & cōiorem opi.Nam ſi in donatione expſſā illud obtinet,multo magis in tacita, imaginaria, adumbrata, ne

ta,ne plus habeat uirium tacitum quàm expreſſum, & imago quàm ueritas.l.filio quem pater ff.de lib. & poſt.cum ſi.Et ut intelligas quid interſit inter hoc,& illud quod diximus in præcedenti uer. Pone qd. quis habens in facultatibus ducentos aureos annuos,uendit fundum pendentem decem tantùm aureos annuos,& ita ualẽtem,ſi iuſtè ematur,ducentos aureos, quinquaginta tantum aureis. Certè is contractus reſcindi poteſt ex capite læſionis infra dimidium iuſti pretij. Ex capite aũt huius.l.non poterit,quia non tanti eſt is fundus pro portione omnium bonorum, ut ſi apertè, & expreſsè donatus fuiſſet,reuocari deberet ob filios poſtea ſuſceptos, ſecundum ea quæ plenè diximus in gl.omnia,uel partẽ aliquã.

9 ¶†Intellige quartò, quando hmõi contractus pro maiori parte eſſet donatio quàm uenditio,uerbi gratia,res quæ ualet centum aureos,uẽditur 20.aureis.uenditio eſt uſque ad illos uiginti aureos, in reliquis octoginta aureis donatio. Et ita is contractus cenſetur potius eſſe donationis,quàm uẽditionis. quòd ſi è diuerſo pretium excedat id quod abeſt à pretio,eſt omnino uenditio habita eius tantum ratione, quod pluris eſt. [ut expſſim uoluit Gui. Cu.in l.quæritur,per illum text.ff. de ſtat.homin.& Bal.in l.uſufructu, col.ult.ff.ſol.mat. & facit quod] in ſimili traditur, quòd ſi ſpecies, & pretium dentur pro alia ſpecie, ſi ſpecies pretium excedit, cenſetur eſſe permutatio, ſin contrà pretiũ excedit ſpeciem,uenditio.Ita enim uoluit Bar.& alij,in.d. l. Ariſto, ad fin.ff.de dona.& Cano.in d.c.ad quõnes,de rer.per.cum alijs multis cõcord.quas ego tibi affatim congeſſi [in d.tract.Retract.ubi ſuprà, nu. 9.ſi autem non conſtat.] Et ita in caſu.l. noſtræ nuncupatim uoluit Philip.Dec.in d.l.imaginaria.ff. de reg.iur.Et hoc nõ admodum abeſt ab eo quod diximus ſuprà nume.7. quanquam non omnino idem eſt.

10 ¶†Intellige quintò, quando ſimpliciter uẽditio facta eſt minori pretio,nullo alterius rei reſpectu;ſecus ſi certæ rei contemplatione. Nã cũ ea res ſit ueluti pars pretij, ut eſt tex.expreſſus in l.fundi partem. ff. de contrahen.empt.& facit.l.ſterilis.§.ſi tibi.ff.de actio. emp. & l. ſi ſeruus.ff.de condi.fur.& c.cũ Ioannes,ext.de fi.inſt.Certè uenit in cõſiderationẽ,ut uenditio non debeat cenſeri facta tm̃ illo exiguo pretio, quod in cõtractu interuenit:ſed poſſit reſcindi ob eã rẽ,cuius contẽplatione facta eſt illo modico pretio, per tex.in l.cũ te C.de pact. inter emp.& uẽd.fac.Nã & ob id res ipſa minoris ualet,ut per Pan.in c. cùm aliquibus,col.2.ext.de deci.& in c. ad noſtram,col.vlt.ext.de empt.& vend.Maria.in d.c.cùm Ioannes,in 7.not.& in c.vlt. in 22.prin.art.q. 9.verſi. 9. effectus, extrà de dilat. cum alijs multis concor.à me adductis in commentarijs noſtrarum cõſuetudi.tit.23.in rubr.Et facit optimè tex.in l.quinetiam.ff.de calum. vbi accepiſſe videtur, qui minoris rem emerit calumniæ cauſa.

11 SECVNDO HINC † ſequitur, quòd cùm donatio remuneratoria non ſit mera,ſimplex, gratuita, & propria donatio, ſed potiùs quædam permutatio, remuneratio, compẽſatio,& vt titulus oneroſus, ut manifeſtè probat text.in l.Aquilius Regulus.ff.de don. ibi,defendi nõ meram donationem eſſe,uerùm officium magiſtri quadam mercede remuneratum Regulum.& in l. ſed & ſi lege.§.conſuluit, in fin. ibi,&

ibi,& uelut genus quoddam hoc eſſe permutationis.ff.de petit. hære. & uoluit per illum tex,Bald.ibi, & Bar.in ſuperſcrip. procemij.ff.col. ult.& in l.per diuerſas, col.2.uerſi. iuxta hoc quero.C.mand.& Io.An. in additi.Specul.ti.de inſtru.edi.§. porrò, col.ult.Alberi.in j.par.ſtat. q.122.prædicta materia.Pan.ĩ rub. ext.de don.& in c.per tuas,eod.tit. & conſil.3.nitar in preſenti.col.antepen,lib.2.Alex.in l.iuriſgentium. §.quinimo,col.4.uerſ.iuxta prædicta.ff.de pact.& cõſ.217.nec arguẽdi ſumus,col.j.lib.2.& cõſ.43.uiſis & ponderatis,col.6.uerſ.nec obſtat qđ ſtatutũ,lib.4.Frã.Are. cõſi.17. cõſideratis,col.5.& omnes ubique.

12 ¶†Cùm igitur,ut repetamus, huiuſmodi donatio remuneratoria,nõ ſit propria donatio,certè etiam noſtra.l.non habet locum in ea,ut uoluit Bal.hic in 2.lec.quam addi.uocant.& Ang.etiam hic.& Imo.in c. ult.col.5.uerſi.ſed circa prædicta, ext.de donat.& Paul.Caſtr.conſil. 434.reſpondeo per ordinem, in 4. dubio,lib.j.& conſi.435.ſuper hoc puncto,col.ult.uerſic. quartò facit dubium,lib.2.Roma.in repe.l.ſi uerò.§.de uir o.in 48.fal. in fin.ff.ſol. mat.[& in l.ſi pater.§.j.ff.de don.] & conſil.26.pro deciſione eorum, col.2.uerſic.concludo ergo.& cõſ. 426. quod indultum Petri, col.3. & in l.ſi pater.§.ul.per illum tex. ff.de dona.ubi ita dicit conſuluiſſe Bald.conſil.incipi. domina Philippa de Aſſiſio,quod reperire non potui. Ale.conſ.28.præclarè & ſubtiliter,ad fi.lib.3.& conſi.40.ſuper primo dubio,col.5.in 3.dubio,lib.4.& conſi.162.viſis his.quę copioſè, colũ.2.uer.item reſpondeo,lib.6.Corne.conſ.194.videtur in præſenti cõſultatione,col.j.lib.3.& conſ. 206, uiſo ſupraſcripto themate, colũ.8. verſi.concurrit etiam,lib.3. Barba. [in rub.ext.de don.col.j.ubi id dicit ſingulare,& mirabile.&] in tractã.de præſtan.Card.in 3.q. princi. primæ partis,col.6.uer.faciat ſing. dictum,ubi hoc dicit ſing.& conſ. 11.illud adferam,col.4.lib.2. & cõſi.26.ſapienter ſcripſit,col.pe.eo.li. 2.vbi & hoc dicit multùm ſingul.& conſ.44.quod eſt eiuſdem initij,colũ.ult.eo.lib.2.& conſ.2.illud adferam in mediũ,col.j.li.3.& conſ. 28. à Ioue principium,col.j.eod.lib.3. & conſ.41.Deum inuocent,colũ.5. in fin.eo.lib.3.vbi hoc quoq; dicit multum ſing.& coſi.51.clementiſſimum Deum,col.ulti.lib. 4. & inter conſ.Frã.Cur.ſenioris conſ.67. ſapienter optimus,col.j. Sozi.conſ. 147.uiſa facti contingentia,col.vl. lib.j.& conſi.39.in quæſtione quę uertitur,in fin.lib.3.Iaſ.in l.ex hoc iure,col.12.in 16.effectu obligationis antidoralis.[& ibi quoq; Clau. Aquen.col.antepe.uer. ſextus effectus.] ff.de iuſt.iur.ubi Iaſ. & hoc dicit ſing.& idem Iaſ.in l.ſi non ſortem.§.libertus, in 15. effectu.ff.de condi.indeb. vbi & hoc commendat.& conſ.154.in cauſa mota per Iacobum,col.2.uerſ. ſecundò præſuppono,lib.2.& conſ.171.uiſo inſtrumento dotis,col.3.uer.ſed præmiſſis,lib.4.Phil.Dec.in l. ſi donatione,col.4.ver.ſecundus caſus. C. de colla.& conſ. 20.in cauſa iſtorũ fratrum,in prin.& conſ.366.pro declaratione,col.3.uer.uenio ad tertium & conſ.675. conſuluit, in fin. Ant.Corſ.qui & hoc reputat ſingu. in repe.c.grandi.col.3. de ſuppléd. neg.præl.lib.6.& Catel.Cot.qui & hoc etiam dicit ſing.in memor. incip.donatio facta filio. Et Iacob.à S.Georg.in l.tale pactum.§.vlti. in fin.ff.de pact.Franc.Rip.hic in 14. q.& iterum in lib.3.reſpon.cap.13. incip.

ſncip.duo ſunt.And.Alc.in l. credi-tores,i uer.natura,ante fi.ff.de uer. ſigui.[Car.Ruin.conſ.101. in præ-ſenti,col.5.nu.6.lib.j.& conſ.124. uidetur,col. 4.nu.13.e.li.j.]Steph. Bert.conſi.47.attento caſu,in 2. du bio,libr.j.& conſil.205.ſi eſt uerú, col.ult.uerſ.etiam videmus, lib. 2. & conſi.312.difficultas,col. ul.uer. ſed aliud eſt,lib. 3.[& conſi.20. duo ſunt,nu.3.lib.4. &] conſi.135. thema conſultationis tale eſt,col.j.eo. lib.4.[& Lud.Gozad.conſi.5.an in qõne,col.3.nu.10.& Hier.Grat. cõ ſil.50.reuerendiſſime, col.pen. nu. 58.lib.j.]Nec reperi qui diuerſum teneret,præter Barba.in d.c.vlt. co lú.vlt.ext.de donat. vt qui ſemper alias magis contradicere, quàm ad veritaté ſcribere ſtudeat. Ideo ſequere cõem omnium ſenteutiam.

13 ¶†Quam optimè fulcit. d.l.ſi pater.§.ulti.iuncta gl.in uer.irreuoca bilis.ff.de dona.ubi donatio remuneratoria non reuocatur ob ingratitudinem.Ex quo planè probatur, id quod aliàs eſt reuocabile,fieri ta men irreuocabile, ſi factum fuerit ob benemerita.Qué tex. ad hoc expendunt Alb.Ang.& Ro.ibi.& Bal. in l.ſi cum mihi.ff.de dol.mal. & in trac.de pac.col.12.uer.item quæro an habeat locú.[& in c.j.§.ulti. cir ca med.ti.de his qui feud.dar.poſ.] & Pan.in c.ult.col.ult.ext.de don. & d.conſi.3.nitar in præſenti cauſa, col.antepe.lib.2.ubi illum text.dicit ſing.& Roma.ſing.516. donatio reuocatur,ubi illum item dicit ſingu.& perpetuò menti figendum. & d.conſ.26.ubi illum dicit not.& cõ ſil.298.circa præmiſſum,ante fin.& d.conſi.436. [Io.Berber.in uiatorio iuris,titu. de reuoca. dona. col. 2.uerſi.nota etiam quòd donatio.] Cor.d.conſi.194.lib. 3.Barbat. qui multum commẽdat in omnibus cõ ſi.ſupra allegatis,nunc illum ualde ſingu.dicens nũc literis aureis ſcribendum. & præterea [in rub. extr. de don.& in c.j.col.4.de conſti.]cõ ſil.54.clementiſſimi Dei patris, co lú.3.lib.2.& conſ.2. à Ioue principium,col.8.lib.4.Alexã.[& conſil. 217.nec arguendi ſumus, col.j.lib. 2.&] conſi.40.ſuper primo, col. 5. lib.4.[Fran.Are.in l.Iulianus.§.j. col.3.ff.de uer.obli.] & Steph. Ber. conſ.154.etiam ſi uetum ſit, col.j. nu.3.lib.j.[Card.Alex.in c.j. colú. ult.tit.de feud.guar.ubi eã gl.dicit ſingularem.]Soz.conſi.84.accuratiſſime,col.pe.li.3.Fely.in c. nouit col.10.uer.limita tertiò,ext. de iudic.Iaſ.qui gl.illius dicit not.in l.ſi tibi pecuniã,in fi.ff.ſi cer.pet. & in d.l.ex hoc iure,in 2.effectu.ubi & il lam dicit ſing.[& ibi Claud. Syſel. ubi ſuprà.& idem Iaſ.]in d.§.libertus,in j. effectu & ante omnes illú text.expendit glo.in l.ult.in uer.in ueniatur.C.de reuo.don.quam nul lus illorum allegat,præter Rom.in d.§.vlt.[& Io.Lup. qui illum text. dicit ſing.in repe.rub.de don.inter uir.& uxo.§.50. col.j.Et idem voluit ſine allegati.illius tex.& gl.Ange.cõſi.351.generoſus,ad fi. Et nul lum reperi,qui huic ſententiæ con tradiceret,præter ipſum Barb.in c. vlt.col.4.uer.& limita,extrà de do na.motum quibuſdam rationibus, quas ibi uidere poteris.]

14 ¶†Et per illum tex. reſpondit Ro. d.conſil.436. priuilegia conceſſa à principe ob remunerationé, tranſire in contractum,& fieri irreuocabi lia; ad quod & alia multa adducit. quod & idem aſſerit ipſe Ro. in repet.d.l.ſi uerò.§.de uiro,in 24. fal. ff.ſo.mat.& And.Alc.in li. 3.de uer. ſig.in quo integrã illam Rom. repet.multo aptiùs, ornatiùs, diſtinctiùs tranſcripſit & ante Ro. Bald. in d.l.

in d.l.ſi cùm mihi.ff.de dol. [Et idé quoq; voluit Carol. Ruin.cõſi.29. põderatis, col.3.nu.3.lib.j.& conſ. 217. vidẽdum, col.3.nu.7.eo.li.j.] Et in ſimili etiam per illum tex. la tè cõſuluit Ale.conſi.101. viſis teſtamentis exceptionis,col.j.& ſeq. lib.j.quòd quãuis priuilegiũ exemptionis à principe cõceſſum alicui cõmuuitati poſſit per ingratitudinem reuocari, vt nuncupatim voluit Bal. in l.2.in fin.C.de libert.& eor. liber. tamẽ ſi talis immunitas fuerit conceſſa ob benemerita, nõ poteſt reuocari per ingratitudinẽ. quod & voluit ipſe Alex. d.conſi. 229.nec arguẽdi ſum⁹,col.j.& ſeq. li.2.& Barb.in d.c.nouit,& ibi etiã Fel.col.6.& ſeq.& iterum col.10. verſ.limita tertiò ĩ priuilegio,ext. de iudi.idem Barb.d.cõſi.2. à Ioue principiũ,col.4.lib.itẽ.4. Sozi.cõſ. 58.viſis priuilegiis,col.3.verſi.poſtremò conſiderãdũ lib.j.[& conſ. 84. accuratiſſimè, col.pe.lib.3.] & Iaſ.in d.l. ex hoc iure,in 2.effectu, vbi limitat. & in d.§. libertus, in primo effectu, & conſi.101.immunitas fuit cõceſſa, col.3.verſi.confirmatur, quia in generali,li.4. vbi & ad hoc dicit ſing. tex.in d.l.ſi pater.[& idẽ Iaſ.conſi.121.viſo themate,col.4.verſi. ego licèt retulerim,eo.lib.4.]& Steph.Bert.d.conſi.254. lib.3. & iterum conſi.157. multa ſunt dubia. col.3.nu.8. eod. lib.3. Quanquam contrariũ voluit Fran.Are.ſubdubius tamen, in d.c. nouit,col.4.verſi. intellige autem priuilegiũ, de iudic. & ante illum Bal.cuius non meminit,conſi.483. viſa immunitate,in.2.dubio, lib.2.

15 ¶ † Sed & per illum tex.dicit Iacob.Ardiz. cuius authoritas in materia feudorum eſt maxima, in ſua ſumma ti.qui.mo.feud.amit.ꝙ feudum cõceſſum ob benemerita, nulla poteſt ingratitudine reuocari. ſequitur Bal. in c.j.col.3.verſi.dicit dominus, tit. ſi vaſ.feud.pri. & in c.j.col.j.verſi.aut quid ſi tale,& ibi Marti. Laud. poſt prin.& Card. Alex.col.2.tit.an mut⁹ vel impet. Pan.d.cõſil.3.col.7. verſi. hinc dicit dominus,lib.2. & iterum conſ. 30.cuius principium eſt, [videtur primò:] ante fin.eo.li.2.vbi ad hoc dicit eſſe tex. cum gloſ.in d.l.ſi pater.§. vlt. & Fran. Cur. iunior in tract.feudo.in.5.par. prin.in.j.conclu.in fi.[& Io.Lup. in rep.rub.de dona.inter vir.& vx.d.§.50. col.2. & Zazi.in epito.feu. parte.10.concluſ.4.fallen. item.4. licèt contrarium teneat Caro. Moli.in cõſuet. Pariſi.ti.j.§.30.num.99.& ſeq.]

16 ¶ † Ex quibus clarè liquet toto cœlo erraſſe Guil.Cu. virum alioqui legũ peritiſſimum,& oĩum propè antiquiorum celebratiſſimum, & Bal.doc.oculatiſſimũ.ſed vtrunque de meritis male meritũ. dũ in l.ſi tibi pecuniã. ff.ſi cert.pet. aſſerunt contra tex.in d.l. ſi pater. donationem remuneratoriam poſſe reuocari ob ingratitudinem, quoniam,inquiunt,cauſa precedẽs nõ eſt obligatoria, ſed potiùs voluntaria,ar.l. generaliter, in.2.rñ. C.de ſecun.nupt. Adeò innatum eſt omnibus vel in re apertiſsima interdũ errare. Quòd ſi illi verum dicerẽt, ſubuerteretur quicquid vbiq; ſcriptum eſt de remuneratione meritoria.

17 ¶ † Eſt & in priorem ſententiam optimus tex.in l.metum autẽ præſentem.§. ſed licèt. ff. quod met. cauſ. vbi donatio remuneratoria non reſcinditur prætextu metus. quem tex. ad hoc not. Rom.in d.l. ſi vero.§.de viro, in 48. fal.in fi.ff. ſol.mat. & in d.l.ſi pater.§. vlt. ff. de dona. & d.conſi.26.col.2. verſi.

S ſecundò

ſecundò quia video, vbi dicit not. & Barb. in omnibus propè locis ſupra alleg. in quibus multum illum commendat, nunc illum ſing. nunc ſolennē dicens. [& Io. Lup. in repi rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. col. j. vbi eum tex. dicit valde ſing.] Sed aduerte, ne erres, quòd metus illic non fuit in hoc incuſſus: vt donatio fieret, nec ab eo cui donatū eſt, ſed qui aliū metuebat, alteri donauit, vt ipſum defenderet, & ab eo metu liberaret.

18 ¶ † Sunt alia multa remunerationis ſpecialia, ex quibus nonnulla collegit. Iaſ. dum ipſius. 18. aut 19. effectus annumerat: tum in d. l. ex hoc iure. [& ibi etiam Clau. Sciſſel, col. antepe. & ſeq.] ff. de iuſti. & iur. tū in l. ſi nō ſortē. §. libertus. ff. de cond. inde. Quæ & ego huc nō adſcribam. ſed ea dūtaxat quæ ſunt ſpecialia, id eſt, ſpeciali ipſius fauore cōtra regulas iuris cōis inducta cæteris effectibus relictis, vt nihil ad hunc locum pertinētibus, & eā quidē cum auctario non cōtemnendo præſertim aliorū tex. & doc. Nā alioqui ſola remiſſiōe fuiſſem contentus, Sed & illis multò plura nō minus, ſi nō magis, memorāda adiiciā, quāuis Iaſ. ipſe in d. locis ī hoc oēs neruos intēderit, vt quāplurima colligeret. Iā aūt quinque caſus ad perpetuā minimeq; reuocabilem actus firmitatem ſpectantes adſcripſimus, quæ propius ad materiam l. noſtræ accedunt. Cæteri & actus ualiditatem contra regulas communes reſpiciunt, quos inferius ſubiicio.

19 ¶ † V 1. ergo caſus ſpecialis eſt, quòd licèt non ualeat dona. inter uir. & uxo. ff. & C. de dona. inter uir. & ux. per to. ualet tamē ex cauſa remunerationis, ſecundū Bar. & Iaſ. in l. ſi diuortio. ff. de uerb. oblig. Bar. in l. ſi uolūtate C. de dot. promiſ. Bal. in l. 2. §. creditū, in ult. oppo. ff. ſi cer. pet. cū aliis multis concordantibus & antiquioribus & recentioribus, quos tibi latè congeſſimus in commentariis noſtrarum conſuetu. tit. 14. §. 10. in gloſ. j. in prin. 2. ſal. & in noſtro tract. nobili. c. 18. nu. 19. hinc fit primum.

20 ¶ † V 1. 2. nō longè ab illo diuerſus, quòd donatio inter patrem & filiumfam. aliàs etiā prohibita l. donationes quas parentes. C. de dona. inter uir. & ux. ualet tamē cauſa remunerationis, ſecundū Gloſ. Bar. Bal. Ang. & alios, in auth. unde ſi parens. C. de inoffic. teſta. glo. in l. ſi donatione, ubi etiam Bar. Bal. & alii. [C. de colla. & in l. filium quem. C. famil. ercis. & Roffred. Bononien. quæſtiō. Sabba. 7. donatus, in ſolutiōe ipſius quæſti. & iterum qſtio. 13. examinemus, & c. in ſolu.] Bar. ī l. frater à fratre, i prin. & rurſum col. ult. uerſi. ſextò quæro, & ibi poſt eū Io. Mōteſ. in rep. char. 5. col. j. uerſ. quartò. ff. de con. indeb. Idē Bar. in l. ſi tibi decē. §. ſi pactus. [& ibi Bal. in. §. ſi quis poſt prī.] ff. de pac. & idē Bar. ī l. j. §. nec caſtrēſe, col. pen. ff. de colla. bono. & in l. ſi quis pro eo. §. j. in fi. ff. de fideiuſ. & in tract. de duob. fratrib. col. 6. uerſ. deinde quæro quid ſi pater, & Bal. in l. 2. in 4. oppo. C. de inoffic. don. & in l. ſi pater, poſt prin. C. qui bo. ced. poſ. & in auth. ex teſtamēto. & ibi Cor. col. 2. C. de colla. & in l. ult. col. 2. uer. extra oppo. C. de uſuc. pro don. & in d. l. ſi mortis, uerſi. quæro ſi pater. C. ad l. fal. & in l. cum de bonis. C. de donat. & in l. cum uirum, col. 3. uerſi. ſed nunquid præſumitur. C. de fideic. Ang. in. j. §. col. j. in auth. de immen. don. Paul. Caſt. in l. Aquilius, col. 2. & in d. l. per diuerſas, col. ult. C. mand.

C.mand.Flori.in l.quæ pater, col.
3.ff.famil.erciſ. Pano. in d.c.vlti.
in fin.de don.inter vir.& vx.[Ma-
ſuer.tit.de dona.§. item hoc quòd
dictũ eſt.]& Alex.d.conſ.20.col.j.
lib.3. Fran.Aret.d.conſi.17.col.3.
Corne. conſi.144. licèt dicendum
videatur, col.2.lib.2.& Barb. [in
rub.extrà de don.col.j.&] d.conſ.
11.col.4. lib.2.& conſi.28. à Ioue
principium, col. j.lib.3. & Sozi.d.
conſi. 66.col.2.& Corne.d.conſil.
194.col.j.lib.3. Phili.Deci.conſil.
636.in cauſa quæ agitatur, col.j.
[Io.Lup.in repeti. rub.de don.in-
ter vir.& vxo.§.50.col.j.]& doct.
vbique. Et hunc caſum ponit Iaſ.
in 3. effectu in d.l. ex hoc iure. &
in 2.effectu.in d.§.libert⁹. [& etiã
Clau.Scyſel.in d.l.ex hoc iure,col.
15.in 3.effectu.]Nam & ipſum Iaſ.
nõ p̃teribo,vbi & ipſe meminerit.
21 ¶ † Verũ vnus oĩnm Lancel.Poli.
politiſſimæ vir literaturæ ſup̃ hoc
dubitauit, in rep.d.l.filium quem.
char.12.col.j.verſi.ſecunda cõclu-
ſio.C.famil.erciſ. Nõ enim illi ui-
dentur poſſe procedere aliqua me
rita de filio in patrem, quæ nõ ſint
potiùs ex naturali officio & pieta-
te,& ita ex debito, quam ex libera
litate, & quę poſsint patrem obli-
gare, vt per totum tit.ff.de obſeq.
pa. præſtand. Ego certè arbitror
vix eſſe vlla filii in patrem merita
quæ ſuperent debitam parentibus
pietatem,† vt quibus omnia poſt
Deum.O.M.debemus. Vnde negat
Ariſtoteles lib.9. Ethico.c.j. parẽ
ſiue ęquiualentẽ gratiam diis atq;
parẽtibus poſſe rependi. Si quid ta
men ſit à filiis impẽſum ultra debi
tum parentibus officium, quòd æ-
grè comperies, aut certè ultra id
quod pij ex more patriæ filij ſolẽt
aliàs in parentes cõferre, cuiuſmo
di fortè id fuit quod fecit Aneas,
qui patrẽ Anchiſem humeris ſuis
imponens, flammã inter & hoſtes
illum à morte liberauit, ſuam inte
rim mortem contẽnens, vt elegan
tiſſime deſcribit à Virgilio.2.Ae-
neidos. Quodq; nõ abſimile fece-
runt Amphinomus [ſiue Amphion,
vtrunq;.n.legitur,]& Anapias, aut
vt alii appellãt, Onapis, Emathias
& Criton fratres. Cũ Aetnæ incen
dia in Catinenſem agrum ſe protu
liſſent,ij ſublatos parentes hume-
ris per medios ignes euexerunt.†
Quorum memoriã ita poſteritas
venerata eſt, vt ſepulchri locus no
minaretur cãpus piorũ. authores
Ariſtoteles eius li.qui de admiran-
dis in natura ſcriptus eſt,c.3.Virgi
lius in fine eius lib.quẽ de Aetna
ſcripſit,ſi ipſius eſt, Strabo li.6.Au
ſonius illis verſibus. *Quis catinam ſileat.&c.* Claudianus in eã elegia
quã nuncupatim de piis fratribus
inſcripſit.Seneca ad fi.lib.3.& 6.de
beneficiis. Solinus c.9.& Valerius
Max.lib.rerũ memorabiliũ.5.c.4.
quo ẽt loco memorat de Plutone
quodã Pinẽſe iuuene, qui bello Ita
lico cũ obſceſſæ urbis ſuæ clauſtris
p̃ſideret,& Rom. imperator patrẽ
eius captiuum in conſpectu ipſius
cõſtitutũ diſtrictis militum gladiis
circundediſſet, occiſurum ſe mini-
tans,niſi irruptioni ſuę iter p̃buiſ-
ſet,is in hoſtes qui patrẽ uinctum
tenebãt,ſolus impetũ fecit.ex eo-
rumq; manibus patrẽ rapuit. Sũtq;
& alia hmõi multa non vulgaria fi
liorũ in parẽtes beneficia ab eodẽ
Valerio inibi relata, quę ſi aliquan
do cõtingãt,nihil eſt ꝙ filios remu
neratione prorſus indignos cenſea
mus,de quo tu vide quæ dicã infrà
in quarta declaratione huius dona
tionis remuneratoriæ, vbi aduoco
Senecã diſſerentẽ, an filius benefi-
ciũ patri p̃ſtare poſsit.& tex.aptiſ-

ſimè probantem filios etiã parentes ita ſuis officiis demereri, vt ad remunerationem parentes ipſi adigantur, in.§.j. in prin.in auth. de non eligen.ſecũd.nupt.vbi ita ſcribitur,plurimumq; à filio experta fauorem,exiſtimauit oportere, ne relinqueret eum ſine remuneratione.†Ex quo etiam no.Ang.ibi,hãc obligationem antidoralem contrahi non inter alios tãtum, ſed & inter parentes & filios. [atq; etiã bonus text.in l. de emancipatis, in prin.ibi hoc à ſuis genitoribus meruerunt. C.de legi.hære. & in l.cũ pater.§.rogo.ff.de legat.2.cum dicitur rogo filia vt bona tua quandoq; diſtribuas liberis tuis,vt quiſque de te meruerit, & i l.j.§.toties ibi ſi etiam iudicium patris meruit ff.de coll.bono. & in l.fœminæ, in prin.ibi,cõtemplatione meritorũ. C.de ſecun. nupt. Pro illa tamen ſententia Lanceloti facit quod ſcribit Bal.in l.ſi quis filiabus.ff. de teſta.tutel.ꝙ id quod relinquitur filio,non poteſt relinqui ob merita, ſed tanquam filio. ſed credo quòd voluit dicere quòd nõ videtur relinqui ob merita, quia allegat tex. huc pertinentem,in l.tutor.§.quæ tutoribus.ff.de excuſat. tutor. de quo dicemus infrà in prima declaratione,nume.74. ſed ij omnes. Et vide etiam quæ dicam infrà nume. 106.quarta declaratio.]

22 ¶ † VIII. qui & illi proximus, licèt pater non poſſit inſtituere filium ſpurium, aut nepotem ex eo, ſecundũ ſententiã multorũ, vt plenè nota.in l.vl.C.de nat.libe.& pleniſſimè diximus in tract.primoge. in 12.q.[nu.14.quod adeo.] poterit tamẽ id facere ob merita præcedentia,vt ſing.voluit Bal. conſ.66. cuius hoc initium eſt,ſi dicta inſtitutio,col.2.lib.j.ar.not. in d.auth. vnde ſi parens.C.de inoffi.teſta. & iterum idẽ Bal.conſi. 406.caſus talis eſt, quidã magiſter, col.3.lib.2. niſi ſit idem cõſ. illic repetitũ, qđ nos credimus, & ante eum Io.An. quem non citat, in addi.Specu.tit. de ſucceſ.ab inte.§.j.verſi. quid ergo ſi habes. [& ante hos oẽs Roffre.Beneuẽ.quæſtio.Sabba.13. examinemus,in ſolutione illius q.quẽ retulit,loco tñ nõ deſignato, Bart. con.118.Odutius,col.j.& Saly.qui ſequitur in d.l.vlt.col.vlt. C.de natu.libe.] Et huius effectus nullam Iaſ.mentionem facit,nec aliorum, in quibus illum tacebo.

23 ¶ † IX. licèt non poſſit clericus donare ſuæ concubinæ, per not. per Bar. & alios in l.affectionis.ff. de don.cum ſi. Põt tamen ob merita, vt pulchrè cõſuluit Pet. Anc. conſi.247. dubium facit, hac rõne motus, quòd inter perſonas prohibitas ſibi donare, alii cõtractus nõ reprobãtur, ſed valẽt & tenẽt, per l.qui teſtamentum. & ibi not.ff.de prob.& in l. cũ quis decedẽs.§.pe. ff.de leg.3. ſed hmõdi donatio eſt potius cẽſenda quædã debiti naturalis reſtitutio, & ſic alius quiuis cõtractus ſiue diſtractus, quã donatio,& propterea non prohibita. Sequitur, numeri tamẽ illius cõſi.nõ recordatus, Barb. in d.l.diuortio, col.antepẽ.ff.de verb.obli.vbi hoc multũ cõmendat.& Ferdi.Loaz.in addit.Lancel.Gal.in repe.l.centurio,col.5.ff. de vul. & ſub.& Matt. Afflic.in deci. Neap.102.legatum factum,vbi ita dicit fuiſſe iudicatum in ſacro Neap. conſilio, idq; eſſe notatu dignum. [& Anto. Capytiu deci. item Neapoli. 102. in cauſa Hyppolitæ.

24 ¶ † X. qui præcedenti omnino ſimilis eſſe uidetur.Nam licet miles quoq; nõ poſſit donare cõcubinæ ſuæ.

ſuæ.l.2.C.de don. inter vir.& vxo. ex quo & illud deprõptũ eſt quod de clerico diximus,ꝑpea ꝙ eum di cunt eſſe militem cœleſtis militiæ. ideo id qđ de illo dicitur, ad hunc eſſe trahẽdum, ſecundum Bar.Bal. & Saly.ibi cum aliis concor. adductis à Fel.in c.cum ex officii, col.j. de præſcri.& Philip.Deci.cõſ.132. in caſu propoſito, col.j. & à me in tract. Nobilita.c.9.nu.2.& 3. Põt tamen ipſe miles donare cõcubinæ meritorum gratia, vt reſpõſum eſt à Bal.quem nullus eorum quos in ꝑcedenti verſi. citauimus allegat, cõſi.262. recolo me cõſuluiſſe,col. j.lib.j.quod iterum repetitur cõſ. 456.lib.5.† Et idem de doctore, vt ſcilicet ex eadem cauſa poſſit donare ſuæ cõcubinæ, tenuit Io.Lup. in rep.c.ꝑ veſtras, char. 98.col.4. verſi.quinimo quod plus eſt,extrà de don.inter vir.& vxo. Et ſic erit pro x1.caſu ſpeciali.]

25 ¶ † X I I.igitur,licèt tutor aut cũ rator nõ poſſit donare ſimpliciter. l.vlt.ff. de cura. furi. & l.tutor ad vtilitatẽ,& l.Lucius.§.vlt.ff.de adminiſt. tuto.& l.pactum curatoris. C.de pac.cum ſi. põt tamẽ cauſa re munerationis.l.cum plures.§.cum tutor, & ibi glo. ff.de admiſtr. tut. & l.qui filiũ.ff.vbi pupil. edu. deb. Qui quidẽ tex. ſunt pulchri, & admodũ notãdi. & ita ſecundũ eos re ſpõdit cũ ex facto interrogaretur, Raph. Co.conſi.101.cuius exordiũ eſt,duciſſa Mediolani.[& Rom. cõ ſi.50. idem in præfata conſultatione,verſi.rurſus videtur,& ante eos Alber.in l.ambitioſa,nu.2.ff.de decre.ab ordi.faci.]

26 ¶ † X I I I. licèt etiã procurator generalis donare nõ poſſit, vt no. in l.ꝑſes.C. de tranſ. & in c.vlt. de offic.vic.lib.6.põt tamen & ex illa remunerationis cauſa.l. filius, in prin.ff.de procur. & gloſ.in d.c.vl. in ver.nec regulariter,dũ loquitur de magiſtro,& Bar.in l.ambitioſa. ff.de decret.ab ord.fac.& hanc dicit eẽ cõem oppi. Frã.Are.con.24. quatuor dubia,in.3.dubio, vbi tamẽ dicit ꝙ de ſubtilitate iuris poſſet contrarium dici,& fortè,inquit eſſet verius.

27 ¶ † X I I I I.prælatus qui etiam prohibetur res eccleſiæ alienare, põt tamen pro remuneratione meritorum in eccleſiã collatorum.l. iubemus nulli.§.ſcientes ibi,ad viciſſitudinem beneficij colorati,ar. à contrario,& ibi glo.in ver.ꝑmiſſam, Albe.Bar. [& Paul. Caſt.&] alij.C. de ſacroſ.eccleſ. vbi magna eorum pars intelligit in bonis mobilibus.& c. quicunque ſuffragio, & ibi gl.12.q.2.& c. per tuas, ext. de dona.& ibi Pan.in duobus locis [& Barb.col.j.]& c.relatum, le.2. ibi, iuxta ſeruitij meritum, & ibi Pan.& alii.ext. de teſta. glo.in §.j. in ver. ſancimus, in auth.de alien. & emphyt.& in c.cõſenſus, in glo. j.& ibi Inno. Hoſti.& Pan.ext. de reb.eccle. non alie. Innoc.in c. cũ in officiis,col.j.& ibi quoque Pan. in ver. remanere,poſt prin. col.2. ver.4.fallit,ext.de teſta.Oldra.cõſi.226.quidã epiſcopus,col.2.verſ. ſecundò quia donatio,& iterũ col. ſeq.verſi. ſed ſalua reuerentia. Io. And.in addi.Spec.in rub.de reb.eccle. non alie.[Albe.in l.Diuus.ff.ſi quid in frau. patr.]Bar.in l.iuſta cauſa,ꝑ illũ tex.ff.de manu. vindi. Bal.[in l.cũ multa, col.j. C.de bo. quæ lib. vbi dicit † ꝙ papa poteſt infeudare caſtra eccleſiæ bene meritis.] in c.de priore, ext.de appel. [& conſi.298. hæc materia, col 2. verſi. alij dicunt lib.j.] Rom.in d. §.de viro,in 48.fal.in prin.& conſ. 50.idem in præfata conſultatione.

Paul.Ca.conſi.74. in facto iſto, in prin.lib.j. vbi & hoc etiam intelligit de bonis immobilibus.& conſ. 285. ad primum reſpondeo, ad fin. lib.2.Pan.in c.ad hæc.in 2.not.ext. de teſta.& in c.cōſenſus, per gloſ. j.ibi,ext.de reb. eccleſ. non alien. Imo. in cle.j. col.5. verſic. quærit Guil.[& ibi Petr.Anca.in 3.q.]eo. tit.Alex. conſi.56.cōſideratis verbis,col.3.verſi.vnde refert,lib.j.& Sozi.d.conſi.66.col.2. in fin.lib.j. & d.cōſi.84.col.pen.lib.3.& Barb. omnibus ferme locis ſuprà citatis & præterea i tract.de præſtan.Cardin.in.3.q.j.partis. col.6.verſi. limita etiam niſi Cardinalis vellet. [Fran.Are.in l.præſes, col.2.C.de. trāſ.] & Ange.Cla.in ver.immunitas,verſi.53.& Sozin.d.cōſi.8.col. 5.lib.3.& Alciat.in l.creditores,ad fin.ff.de verb. ſig. Iaſ.in d.l.ex hoc iure,& in d.§.libertus. & voluit ēt idem Iaſ.conſi.222. de archiepiſcopo,col.2.verſi.bene facit,lib.2.[& cōſi.227. Carolus olim,col.8.verſ. octauò facit, eo.lib.2.vbi loquitur etiam de immobilibus, & conſ.10. videretur,col.pen.verſi. itē prædicta,lib.3.]& latè conſi.73. dubitatur,col.5.2.3.& 4.lib.3.vbi & concord. adducit.[Philip.Dec.qui id ēt negat procedere in immobilibus, conſi.164.cuius ſuperſcriptio incipit res eccleſiæ,col.j.& Car.Ruin. con.3. videtur poſt prin.lib.j.Io. Lup.in rep.rub. de don. inter vir. & vxo.vbi ſuprà.]†Et hoc confirmat quod dicit Io.Fab.ī auth. hoc ius,col.2. C.de ſacroſ.eccleſ. quòd prælatus poteſt manumittere ſeruum propter meritum, licèt aliàs nō poſſet, per iura quæ ibi allegat. [vide tamē Albe.in l.iubemus nul li,col. pen.verſ.in glo. an ergo,eo. tit.& Frā.Cur.Iunio.in tract.feud. in.2.par.prin.in 6.q.col.j.& 2.ver.

ſecundo moueor.]

28 ¶ † X v.qui nō adeo diſſimilis eſt licèt prælatus nō poſſit mutare naturam feudi, per tex.in c.ex parte, & in c.j.§.j.tit. qui feu.dare poſſ. poteſt tamen ex cauſa remunerationis,& ideo ſi feudum eccle.erat ſolitū concedi ad tēpus tantū, vel in maſculos tantū,poteſt tamē prælatus in longius tēpus concedere, & in fœminas, pro remuneratione meritorū, per tex.in c.2.§.j.tit.de legib.Corra.& in c.j.tit.quēadmodum feud.ad fili.pert.ſecūdum Iaco.Bel.Nicol.Neap.& Iaco.Aluar. in d.c.j.in prin.tit. qui feud. dare poſſ.Car. Flor. in d.c. ex parte, in 3.col.&[Iaſ. qui hoc dicit multū notandum in d.l.ex hoc iure, in.9. effectu. ff.de iuſti.& iure.]in d.l.ſi nō fortē.§.libertus, in 7.effectu.ff. de cond.inde.[& in l.2. verſi.illud etiam bene not.qui eſt in nu. 172. C.de iu.emphy.& d.conſi.227.vbi ſuprà,li.2.] & Philip.Dec.cō.498. viſo caſu propoſito, col.pen.verſi. poſtremo dato, vbi dicit generaliter multa concedi pp remuneratione nem,quæ aliàs prohibētur. [Et facit quod ſcribit Bal.in d.l.cū multa.C.de bo.quæ libe. vbi tn̄ loquit̄ de papa.vbi ſuprà diximꝰ ī 9.caſu.]

29 ¶ † X v i.minor qui ſine decreto non poteſt alienare rē immobilem per to.tit.ff.de reb.eo. & C.de præ di.mino.Poteſt tamē eam donare cauſa remunerationis, vt aſſerit poſſe attentari Rom.in l.ſi ante nu ptias.ff.ſ lu.mat. per text.in d.c. quicunque ſuffragio.quod dictum ſequitur & commēdat Soz.d.conſ. 66. & Alciat. in d.l. creditores.ff. de verb.ſig. vt minus mirari debea mus quod eleganter ſcribitur in l. etiam.§. ex præterito.ff.de manu. vind.ꝙ minor.20. annis poteſt manumittere ſeruum ob illius merita

quia

quia videlicet dñm in prælio adiuuauerit, cõtra latrones tuitus ſit ꝙ eũ ſanauerit, quòd inſidias detexerit, & cætera id genus, [quem text. dicit ſing. Barb. i. d. rub. de do nati.] ſuper hoc tamen, quod dixi de immobilibus, vide [tex. in l. 2. & ibi Fran. Are. qui eã legit cũ l. j. C. ſi aduer. donat. & eundẽ Aret. in l. precibus, in 3. not. C. de inoff. don. & in l. ſi ante, col. 2. & 3. ff. de ſolu. mat. &] conſ. 24. incip. quatuor du bia, col. 2. & Iaſ. in d. l. ex hoc iure in 11. effectu. [& ibi Clau. i. 4. effectu, & ipſum Iaſ.] in d. §. libertus, in. 9. effectu. quibus locis de hoc copioſè diſputat, ideo plura dicere ſuperſedimus.

30 ¶ † XXVIII. mulier à ſtatuto prohibita donare ſine conſenſu mariti, poterit tamen ex cauſa remunerationis, vt in pulchro caſu reſpondit, ſubdubius tamen Paul. Caſt. conſi. 172. in caſu præſenti, in prin. lib. 2. per l. ſi verò, non remunerandi. §. idem Papinianus, in fi. ff. mãda. & no. in l. ſi fundũ ꝑ fideicõ. in prin. ff. de leg. j. Sed id qualiter intelligatur, & an id verũ ſit, videbis infrà num. 93. & hic admodũ, & ſeq. [& in noſtris legibus connubia. in ver. *contrahet*, num. 48. ſed hoc ſing. & ſeq.

31 ¶ † XXIX. licèt etiam mulier non poſſit ſibi vllo pacto in dote præiudicare. l. de dic. & l. Attillicinus, ff. de pact. dota. cum ſi. niſi tamen ex cauſa, l. licèt manente, eo. tit. Certè huius rei iuſta cauſa eſſe cenſetur, ſi ea donet benemerito, vt ſing. reſpondit Philip. Deci. cõſ. 536. in cauſa quæ agitatur Mãtuæ, col. j. verſi. venio ad ſecundum, motus ex his quæ ſuprà diximꝰ de donatione inter virum & vxorem, & inter patrem & filiumfam.]

32 ¶ † XXX. decuriones aliis prohibiti donare res ciuitatis, poſſunt tamen & eas donare cauſa remunerationis, nec propterea decretum eſt ambitioſum, nec reuocari poteſt, nõ. voluit Bar. in l. ambitioſa, col. 2. verſi. quæro verum liceat. [& ibi quoque Albe. nu. 2.] ff. de decre. ab ord. faci. ꝑ tex. in d. l. iubemus nulli. §. ſcientes. C. de ſacroſ. eccle. & d. l. cum plures. §. pen. ff. de admi. tut. & alia iura, & ſequitur Alex. conſi. 161. viſo themate ſuprascripto, paulò ante fi. lib. 2. & cõſ. 43. incip. viſis & ponderatis, col. j. verſi. nec obſtat ſi diceretur, & iterum col. 3. verſi. nec obſtat quod donatio, lib. 4. & cõſi. 30. ponderatis narratis, in fin. 3. dubij. li. 5. vbi ex hoc reſpõdit ciuitatem ſubditam principi poſſe ob benemerita immunitatẽ perpetuam cõcedere. & Fely. qui & hoc ſequitur in c. accedẽtes, col. vlt. in 9. cõcluſione, de præſcri. & Iaſ. in d. §. libertus, in 6. effectu. & d. conſi. 73. dubitatur, col. 4. ver. ſimiliter decuriones, li. 3. & d. conſi. 101. immunitas, col. 3. verſ. quinto & adhuc. lib. 4. Et hoc maiorem in modum comprobat, quod pulchrè decidit Alber. in j. parte ſtatu. q. 122. quòd ſtãte ſtatuto, quòd donum aliquod non poſſit fieri de bonis cõmunis, niſi ſex partes conſilij concordarẽt, poterunt tamen quatuor partes ex ſeptem donare cauſa remunerationis, nõ obſtante tali ſtatu. Et ita dicit fuiſſe determinatũ per collegium iudicũ Pergami, vbi eſt huiõi ſtatutũ. Et idẽ in ſimili caſu cõſuluit Alex. d. con. 43. col. antepe. uerſi. nec obſtat ꝙ ſtatutum cõis Rodigij, lib. 4. [Sed tu tamen interim vide Bal. conſil. 383. quando ſuperfacto, col. 2. uer. his præmiſſis, lib. 3.]

33 ¶ † XXXI. poteſt iudex mulctas reorum aliaq; ad fiſcum ꝑtinentia do-

nare cauſa remunerationis, per l. diuus, ibi, uel ſi quid fortiter. ff. de bon. dam. & in l. in mulctarum. C. de modo mul. per quos text. ita uoluit Rom. in repet. l. ſi uerò. §. de ui ro, in 48. fal. ff. ſolu. matri. ubi dicit quòd ſecundum hoc debet intelligi quod no. Guil. Cu. & Bart. in l. j. in fi. prin. ff. de iuſti. & iur. & Bar. in l. illud. C. de præbend. ſala. libr. x. & Bal. in l. programma, col. 2. uerſi. pone quòd præſes. C. communi, uel epi. dum dicunt, quòd poteſtas poteſt de bonis fiſci remunerare illū qui accepit malefactorem. & id quoque uoluit Barb. in d. tract. de præſtan. Card. in 3. q. j. partis, col. 6. & in rubri. ext. de dona. col. j.

34 ¶ † XXI. qui non longè abeſt à præcedenti. Iudex poteſt ob delinquentis merita & beneficia in rempub. collata, pœnam uel minuere, uel omnino remittere, per tex. in l. 2. §. poſtea cum Appius. ff. de orig. iur. vbi cum Appius ſcriba librum legum Appio ſurripuiſſet, populóque tradidiſſet, non ſolùm impunè tulit quod ſurripuiſſet, ſed & præmium ob id quòd populo tradidiſſet, conſecutus eſt. Et text. non minùs notandus in l. non omnes. §. ul ti. ff. de re mili. ubi ſcribitur ei parcendum eſſe, qui transfugit, & poſtea multos latrones deprehendit, transfugaſq; demonſtrauit. Et poſteriorem tex. dicit ſing. idem Ro. ſing. 538. nullus niſi princeps, ex illoq; decidit pulchrum caſum. Sed & illos tex. ad hoc expendit Barb. d. conſi. 11. col. 4. libr. 4. & d. conſi. 26. co. pen. eo. lib. 2. Et poſteriorem quoq; ad hoc annotat Raph. Fulg. conſi. 124. præſuppoſitis ſtatutis, colum. vl. vbi & ad hoc allegat. l. quinque ſummates C. de decurio. lib. x. Sed & illum tex. in d. l. non omnes, ad hoc ponderat Alex. conſi. 19. circa primum, ad fi. lib. 7. ad hoc quoque citans l. ſi quis in graui. §. hi quoq;. ff. de. S. C. Sylla. qui & mihi non admodum facere uidetur, quã uis & ante eum illum ad hoc expẽderit Bald. alicubi, ut paulo pòſt ſubiiciemus. Annotat etiam ad hoc tex. in d. l. non omnes, Sozi. ſi is eſt, in tractatu fal. regula. 229. lex generaliter loquens. Et eſt etiam bonus tex. ſi ſolerter inſpiciatur, in l. j. ad fi. ibi, ob merita indulſit. ff. de conſti. princ. & ſimilis text. in §. ſed & quod principi, uerſi. planè ex iis. In ſti. de iure nat. ubi glo. in uerbo, ob meritum, ita illum text. intellexit, & poſt eam Ioan. Plat. & Ang. areti.

35 ¶ † In hanc ſententiam locus eſt apud oratores, quam deprecationẽ uocant, de qua Tullius libro ueteris Rhetori. ſecundo. Deprecatio eſt, inquit, in qua non defenſio facti, ſed ignoſcendi poſtulatio continetur. Et paulopòſt huius rei exemplum ſubiicit, ut ſi pro aliquo claro aut forti uiro, cuius in rempub. multa ſint beneficia, dixeris, poſſis &c. Et lib. j. artis Rhetoricæ ad Herennium, ſi eius ſit id opus. † Deprecatio eſt cùm & peccaſſe, & con ſultò feciſſe confitetur, & tamẽ poſtulat, ut ſibi miſereantur. Subditq;, hoc in iudicio non ferè uſu poſſe uenire, niſi quando pro eo dicimus cuius multa rectè facta conſtent. Additq;, hoc modo in loco communi per amplificationem inijciemus quòd ſi hoc feciſſet, tamen ei pro priſtinis beneficiis ignoſci conueniret. Et eadem propè ſcribit in lib. 2. eiuſdem operis. Hoc genere deprecationis utitur ipſe Tullius in oratione pro Annio Milone ſtatim in exordio, deprecans inter cætera, ut Clodij itentus Miloni propter multa illius præclara in rempu. merita condonetur. Idem in oratione pro

Lucio

Lucio Flacco refert Marcum Aquilium multis auaritiæ criminibus teſtimoniſq; conuictum, quia cum fugitiuis fortiter bellum geſſerat, à Romanis iudicio liberatum. Cuius etiam rei meminit idem Tullius in ſeptima,eademq; ultima actione in Verrem,ſtatim poſt prin. & in libr. 2.de Orato. Et eius authoritate Liuius lib.ab urbe cōdita.60.in prin. ſi uerū retulit: Florus in epitome. Addit autem Cicero in ea oratione pro Flacco,ſe conſulem C. Piſonē defendiſſe, qui quia conſul fortis conſtanſq; fuerat, incolumis eſt reipub. reſeruatus. Refertq; alios ob idipſum quoque abſolutos. Et paulò infrà, Semper,ait, graues & ſapiētes iudices in rebus iudicādis, quid utilitas ciuitatis, quid communis ſalus,quid reipub. tempora poſcerent,cogitauerunt.

36 ¶ † Liuius author grauiſſimus, cuius nuper meminimus,lib.j.ſcriptū reliquit, M. Horatium, qui paulò antè imperium po. Ro. ſua uirtute peperiſſet,quippe qui Tergeminos Curiatios interemerat, ſororemq; ſuam,dum rediret à uictoria, obuiā ſibi factam,mortem unius ex Curiatijs,cui deſponſata fuerat,flentem, gladio transfixit,à po.Ro.abſolutū fuiſſe magis admiratione uirtutis, quàm iure cauſæ: ut tamen cædes manifeſta aliquo piaculo lueretur, imperatum patri Horatij,ut filium expiaret pecunia publica.Quam hiſtoriam etiam conſcripſit Ariſtides Mileſius in lib. Italicarum rerum. Et Dionyſius Halicarnaſeus libr. 3. Et Cicero in illa oratione pro Milone,Valerius Max. rerum memorabilium lib.6.c.3. & iterum lib.8. c.j. & Plutarchus in ſuis Parallelis, ubi & teſtimonio Demarati rerum Arcadicarū lib.2. eandē quoq; refert hiſtoriam accidiſſe apud Tegeatas.& Feſtus Pompeius quo loco de ſororio Tigillo diſſerit.

37 ¶ † Aliam hiſtoriam huic loco maximè congruentem recenſet ipſe Plutarchus, tum in uita Fabij Maximi, tum in Romanorum apophthegmatis, quòd cum miles quidā Lucanus apud ipſum Maximū eſſet accuſatus,quòd mulieris amore noctu ſæpe in caſtris uagaretur, cæterum mirabili armorum uirtute uir eſſe narraretur, mulierem quam deperibat, deprehendi eo clam iuſſit, & ad ſe duci. Vt autem adducta eſt, accerſito hoīe,quòd contra legem, inquit,pernoctes,haud me latuit:ac ne,prius quidē latuerat, quòd probitati ſtuderes: quare fortiter tuis ac rectè factis errata condonentur. Reliquū m nobiſcum eris.habeo.n. ſponſorem & adductam mulierculā ei commendauit ac tradidit.Quam rem etiā retulit Plin. ſiue is eſt Suetonius,ut alij contendunt,ſiue Cornelius Nepos,ut & aliorum eſt ſententia,in libr.de uiris illuſtrib. quo loco de Fabio Maximo ſcribit, & Valerius Maximus lib.7.c.3.

38 ¶ † Sed & id quoq; exemplo diuinorum librorum poſſumus cōprobare Ionathas.n. contra regis edictum fauum mellis ante ueſperum comedit:tamē quia illa ipſa die Philiſteos deuicerat, ſalutēq; in Iſrael fecerat,pijs populi precibus liberatus eſt à morte edicto propoſita, cuiq; iam per patrem fuerat deſtinatus,ſicuti ſcribitur.j. Reg. 14.& repetitur in decretis canonicis.22. q.2.§.vl.Et hoc quidem ad hoc noſtrum propoſitum ponderauit Io. de Lig.in tract.de bello.cap.29.

39 ¶ † Prædicta confirmantur per id quod pulchrè & eleganter cōſtituit Bal.conſi.53. item prouiderunt, & ordinauerunt,lib.2. quòd prouiſiones generales ſtatutorum recipiūt tacita

tacitas exceptiones propter caſus emergentes, in quibus oportet ſpecialiter prouideri. vnde ſuadente cauſa ſpeciali ceſſat prouiſio generalis. Hinc eſt quòd propter ſingularia merita ſingularis fit prouiſio, quæ ſecundū generalia ſtatuta non poſſet fieri, per d.l. ſi quis graui. §. is quoque, qui legitur cum.§. vtrū, vbi dicit notab. Bar. quòd ſi eſt prohibitum foreſi acquirere poſſeſſionem in ciuitate, tamen propter ſingulare meritum, ut quia multùm operatus eſt in recuperatione alicuius caſtri rebellantis, poteſt hoc ei cōcedi. hæc Bal. qui ad hoc dicit facere d.l. Aquilius, & l. ſi pater. ff. de donatio.

40 ¶ †Quin huic rei tantum tribuere antiquiores, vt non ſolum propter merita illius propria, qui deliquit, ſed & maiorum coniunctorumq; ipſius delinquentis, illū mitius punirent, aut impunitum relinquerent. quòd hinc conſtat, quòd Berenice, alijs Pherenice dicta cognomento Calipatera, cū virū habitu mentita ludis iterfuiſſet, vbi Piſithodū filiū coronatum vidit, cognitaq; ac quæſtione habita, quòd ad ludos mulieribus interdictos veniſſet, meritis ſuorum abſoluta eſt, cum tamen ſecūdum legem ex Typeo prærupto monte præcipitabantur quæ id feciſſe eſſent deprehenſæ. Authores Pauſanias li. 5. & Aelianus de uaria hiſtoria. Et apud Liu. lib. 3. Appius dum in uincula duceretur, maiorū merita in rempu. commemorabat, quò pœnam deprecaretur. †Nam & merita parentum ad liberos quoq; tranſeunt, ut eleganter reſpondit Bal. conſi. 350. præmittēdum eſt ad euidentiam quod priuilegium, col. 2. li. j. Quem ita refert, & ſequitur Sozi. conſi. 84. accuratiſſime, col. 3. ver. ex quibus in propoſito, libr. 3. Ideoq; & Tullius in eo. lib. 1. de inuentione quo loco de deprecatione differit, Oportebit, ait, eum qui ſibi ut ignoſcatur poſtulabit, cōmemorare ſi qua ſua poterit beneficia & ſi poterit, &c. Et paucis interiectis, deinde maiorum ſuorum beneficia, ſi qua extabunt, proferre. Tacitus autem libr. 11. tradit Plautio Laterano mortē quā ex ſceleribus meruerat, fuiſſe remiſſam ob patrui egregiū meritū. [Marius autē in oratione apud Saluſtiū in Iugurtha. Ad hoc (ait) alij, ſi deliquere, uetus nobilitas, maiorum facta fortia, præſidio adſunt. Quin. li. 6. c. j. Periclitantem (inquit) cōmendat dignitas, & ſtudia fortia, & ſuſceptæ bello cicatrices, & nobilitas, & merita maiorū. Nā & alias quoq; uidemus apud nos, filios remunerari ex parentum meritis l. 3. ff. de priui. ver. & l. nemini, uerſi. filios aūt, & l. petitionē, ver. filijs. C. de aduoc. diuerſ. iudi. & l. iubemus, uerſic. & filios. C. eo. tit. quos tex. ad hoc citat. Rom. conſi. 29. in cauſa maioriæ.]

41 ¶ †Quæ omnia uelim ītelligas, ne tu erres, niſi quis grauiſſimū atrociſſimūq; facinus in temp. cō miſiſſet. Neq; n. magis ſua ipſius merita & beneficia à pœna tam ſceleſti facinoris uindicare debent, quā olim uindicarunt Manliū Capitolinū ob defenſum Capitolium dictū, qui & ſi. 16. ann. uoluntariū militem pro repub. ſe obtulerit, triginta ſeptem militarib. donis à ſuis ducib. ornatus, uigintitres cicatrices in pectore habuerit, capta urbe author in Capitoliū fugiēdi quadā nocte clāgore anſeris excitatus Gallos aſcendentes deiecerit, patronus à ciuib. appellatus, & farre donatus fuerit, domū ēt in Capitolio publicè acceperit: tū quoniam regnū affectare, & ita libertatē reip. opprimere cōuictus

nictus eſt, nulla ſuorũ tantorum in remp. meritorũ ratione habita, ex ſẽſu Ro. Pop. à quo bonã partem legũ noſtrarũ habuimus (nequis forte contra legẽ id factũ contendat) de ſaxo Tarpeio præcipitatus eſt, domus illius diruta, & bona publicata, in eiusq; notã factũ ſenatuſcõſultũm, ne cui de Manlia gẽte Marco cognomen eſſet: authores Liui. lib. 6. Valerius item lib. 6. c. 3. Plin. ſi is fuit, in lib. de uiris illuſtriſſi. & Plutarchus in Camillo. [Et de hac rè loquens Portius Latro in declamatione in Catilinam. Recte igitur maiores noſtri ſummis laudib. efferendi ſunt, qui Sp. Meliũ, qui Gracchos, qui Manlium Capitolinũ, qui Druſum, qui Saturninũ fortiſſimos hoſtes & reipublicæ ſæpenumero nõ mediocriter opitulares, quòd doueniſſent in affectatæ tyrannidis ſuſpicionem, morte mulctandos eſſe putauerunt. Nec Spurium Melium fauor ampliſſimus ciuitatis: nec Gracchos aui ſui ampliſſimi uiri memoria: nec Manlio celeberrima gloria Capitolij liberati, nec Druſo ſanctiſſimi ſui penates: nec Saturnino ius ſacroſanctæ dignitatis auxiliata eſt. Hæc ille.] Quod nimirũ confirmat qđ in ſimili tradit Cæpola cautela. 3. inci. pp maximã. & quæ diximus in cauſis minuendæ pœnæ. in 49. cauſa. vbi hanc rem latiſſimè tractauimus.

42 ¶ † XXII. caſus aſſumitur ex l. cum nauarchorum. C. de nauicul. lib. 11. ubi remittitur onus ſoluendi gabellas propter remunerationem, quod aliàs remitti nec debet nec poteſt, ſicuti per illum tex. annotauit Ludo. Ro. in rep. d. l. ſi uero. §. de uiro. in d. 48. fal. ff. ſo. mat. & Barb. in d. conſi. 11. col. 4. lib. 2. & d. conſi. 44. col. vlt. eo. li. 2. Quod dictum credo eſſe uerum ex iis quæ diximus in duobus præcedentibus effectibus: ſed an id probetur ex d. l. cæterorum ſit iudicium.

43 ¶ † XXIII. ex l. item ſi uerberatũ. §. j. ibi, item ſi forte ager. ff. de rei uendi. & l. Lucius. in princ. ibi, partim ueteranis in præmia aſſignatus ff. de cui. Ex quibus probatur quòd 44
poteſt princeps uel ciuitas rẽ unius alteri donare & aſſignare ex cauſa remunerationis rei bene geſtæ pro republica. & ita per illos text. voluit [Ange. in l. 3. §. ſi is pro quo. ff. quod quiſque iur.] Fulgo. conſi. 143. Antonius de crimine. colũ. 2. verſi. in oppoſitum arguitur. Pau. Caſt. conſ. 178. donatio prædicta. in ſi. lib. 3. Rom. conſi. 310. in caſu propoſitæ conſultationis. col. j. Philip. Deci. [conſi. 269. conſultus ab illuſtri, col. 3. dum allegat Pau. ubi ſuprà] conſi. 271. in caſu tranſmiſſo. col. 3. verſi. vlterius etiam. [& rurſus in addit. illius conſi. col. vlti.], & conſi. 286. in cauſa communitatis, col. 3. verſi. venio ad ſecundum, [& conſi. 357. in caſu magnifici, colum. 2. verſic. conſiderandum eſt.], & conſi. 390. quoniam ex facto, col. v. verſi. ſecundo. eſt ponderandum. [& Ludo. Gozad. qui alios allegat. conſi. j. Deus ſcrutator, col. 9. num. 36. & conſi. 26. in cauſa illuſtriſſimorum, nume. 10.] † Et ex illis iuri- 45
bus paſſim noſtri doct. tradunt poſſe principem ex cauſa publicæ utilitatis rem alterius auferre, ut Bar. in l. quæcunque. in fi. C. de iu. fiſ. li. 10. [Ioã. Fab. in l. bene à Zenone, poſt prin. C. de quad. præſcri.] & Bal. in l. reſcripta. col. vlt. verſic. 3. quæritur C. ſi con. ius uel uti. pub. & Alexan. latè conſi. 94. viſis & ſæpius recenſitis, col. pen. lib. 5. ſed quod ad cauſam remunerationis etiã priuatim ptinet, † eſt & alius bonus tex. quem citat Ro. ubi ſupra in l. 2. C.

quib.

quib.ex cauſ.ſer.pro præ.lib.accip. vbi ex ea cauſa cogitur dominus ſeruum manumittere. Et vt ſcribit Tull. in oratione pro Cornelio Balbo, ſeruos bene de rep. meritos per ſæpe libertate publicè donari videbamus.

44 ¶† XXIIII. erit tex.no.in l. uiuus libertus.ff.ſi quid in fraud. pat. reſtringens omnia iura prohibĕtia ne libertus donare poſſit, quo minus legitima patronorũ pars ad eos perueniat, ut l.j.& per to.e. ti.ut uidelicet procedat, niſi libertus bene merentibus donauerit quo caſu poteſt patroni partem minuere, ut illic cauetur.& illũ tex. ad hoc not. Bald.in l.2.in 4.opp.C.de inof. do. & Ro.in repe.§.de uiro,in l.ſi uerò in 48.fal.ver.6.ff.ſo.mat.[Alex. cõſil.55.conſideratis verbis dicti ſtatuti,col.2.verſi.& ſub dit ibi,lib.2.] & Barb.[in d.rub.de don.vbi eum tex.dicit ſing.&] d.conſi. 2.colũ.j. lib.3.& Cor.conſi.178.in hac con ſultatione,col.vlt.lib.2.& Iaſ. in auth.vnde ſi parens,col.vl.C.de inoff.teſta.& in d.l.ex hoc iure,in 10. effectu obligationis antidoralis. ff. de inſt.& iu. & in d.§.libertus,in 8. effectu.Et uide gl.in l.patronus. ff. de prob.diſputantem de intellectu. d.l.uiuus.

45 ¶†X X V. [quod tradit Iaſ.qui id dicit ſing.in auth.res quæ,col. 2. in 5.limita.C.cõ.de leg.quòd] res ſubiectæ reſtitutioni, & quæ propterea alienari prohibentur per[l. ult. §.ſed quia noſtra,& ſeq.C.eod.ti.] poſſunt tñ alienari ex cã remunerationis,[quia alias prohibita alienari,poſſunt tñ ob hac cãm alienari.] quanquã illud non audet aſſeuerãter aſſerere, ſed cogitandum relinquit,malens aliorum iudicium expectare,quam litẽ ſuam facere, qm id expreſsè cautum non ſit. [Sed & hoc ipſum intrepidè tenet Firm. in trac.gab.in 3.par.8.par.pri.ĩ 34.q. vbi id dicit ſin. idq; ipſum voluiſſe Bar.in j.conſt.ff.in prin.col.vlt.qui tamen id non dixit,ſed aliud quod dicemus in ſeq.uer.]

46 ¶† X X V I. caſus erit generalis, vt quæ alias à iure alienari prohibẽtur,poſſunt tñ ob remunerationem alienari,ſi credimus Bar. id generaliter affirmanti in ſupraſcriptione procemij.ff.col.vlt.& Pan.in c. per tuas,col.2.ver.in gl.j.in fi. extr. de do.& Iaſ.in d.l.ex hoc iure,in 8.effectu.[& ibi Clau. Seyſel.in 4. effectu,& eundem Iaſ.]& in d.§. libertus,in 6.effectu.[& cõſi.227. Caro. olim,col.8.ver.8.facit,lib.2.& d.cõſi.73.col.3.uer.mouet in primis,li. 3.Phi. Dec.conſi.232.dura & admodum rigoroſa, col.2.uerſ.accedit ẽt Io.Lup.in d.rub.de dona.inter uir. & uxo.d.§.50.] Et bene facit quod ſcribit Bal.in c.edoceri,col.3.ver.ſi inſtrumentum dicit donauit, extra de reſcrip.quòd vbi merita adſunt, non præſumitur fraus ex aliquo interdicto,per gl.in l.qui teſtamentũ. ff.de probatio.

47 ¶† X X V I I. donatio remuneratoria nõ indiget ĩſinuatione.l.Aquilius,& ibi gl.in verb.mora.[Alber. qui dicit alibi ſe non legiſſe,] Bart. Imo.& oẽs.ff.de dona.[Dy.& Alb. in l.ſi pater.§.vlt.ff.e.ti.] Old. conſil.5.Titius dedit duobus. & conſil. 214.ad habendum aliqualem notitiam.& Io.and.in addi.Spec.tit. de inſt.edi.§.porrò,col.ult.Guil.Cun. in l.illud,& ibi ẽt Bal.col.pen. q.4. & Sal.C.de ſacroſan.ecc.Alb. & Saly.in l.ult.C.de pac.Bal.in l.2. ante fin.C.ne lice.poten. & in d.l.ſi cum mihi.ff.de dol.& in l.ſi pater C. qui bo.ced.poſ.& in l.ſi tibi pecuniam, in lect.antiq.ff.ſi cer.peta. & in l. ſi mortis,uer.quæro an donatio.C.ad leg.

leg.fal. & in l. ſed & ſi lege.§.conſuluit.ff.de pet.hær.in vtraq; lec. & ibi quoq; Ang.qui ad hoc dicit ſin. gl.in d.l.Aquilius.& idem Bald.[in l.idemq;.§.ul.ff.mand. &] in addi. Spec.ti.de do.ver.quid ſi pater, & Ang.in l.ſancimus.C.de dona. & in l.ult.in prin.C.de iur.dot.& in l.cũ multæ,quæ eſt ult.in prin. C.de do na.ante nup.& in l. j.§.ſi pater. ff. pro don.& conſi.179.uiſis prędictis inſtrumẽtis,col.6.uer.venio ad tertium.Flo.in l.quæ pater,col.3 .ff.fa mil.erciſ.& Ro. in d. l. ſi pater.§.j. ff.de don.& conſi.26.cuius eſt initium,pro deciſione eorum, colũ.j. uer.his tamen non obſtantibus, ubi & ad hoc alleg.text.in auth.eò decurſum.C.mand. [& iterum conſi. 95.uiſo prius donationis inſtrumẽto,in fin. Ang.are.in §.aliæ,col.vlt. inſti.de dona.& iterum in §.in perſonam,col.7.uerſi.ſecundò & principaliter.inſti.de act.]& Sozi,conſ. 65.circa primam qõnem,col.5.uer. item videtur fuiſſe facta. & conſil. ſeq.col.2.lib.j.Barb.[in d. rubr. de dona.ubi ad hoc dicit ſing.gl. in d. l.Aquilius,&] conſi.11.illud afferã col.4.lib.2.& conſi.26. ſapiẽter ſcripſit,col.pen.eo.lib.2.& d.conſi.2.in prin.lib.3.& conſi.41.Deum innocent,col.6.eo.lib.3.& conſi.51.clementiſſimum Deum,col.vlt. lib. 4. & Philip.Cor.conſ. 194. videtur in præſenti conſultatione, col.j.lib.3. & Ale.conſ.30.ponderatis his, col. 2.lib.3.[Fran.Are.in l. Iulianus.§. j.col.3.ff.de uer.ob.] & Guid. Pap. q.95.dubitabatur,& conſi.34. nobilis Catharina,col.2. uerſ. & ſi dicatur,& Fortu.Gar.in l.iuriſgentium §.quinimo,col.32.ver.præterea adde.ff.de pac.Iaſ.conſi.149.circa primum conſultationis articulum,col. 2.uer.nec obſt.ſi diceretur,li.4.[& Claud.Scyſel.in d.l.ex hoc iure, co lum.2.in 2.effectu,de iuſt. & iure.]

48 ¶ † XXVIII. licèt donationes quodam reſpectu ſint ſtricti iuris, ut cæteri contractus.l.quicquid.ff. de uerb.obli.tametſi aliàs latiſſimè ſint interpretandæ, per c.cùm dilecti,extra de dona.tamen,quæ ob re munerationem fiunt,latius præterea interpretari debẽt,ut tradit Phi. Deci.conſi.468.ſuperiori anno, colum.3.nu.14.& iterum conſil.498. uiſo caſu propoſito,col.2.num.11. ver.accedit,& utrobiq; per not.per Ale.in l.3.in prin.col.j.uerſ. ſecundò limita.ff.quod quiſq; iur. Et hoc quoq; ante hos tenuit Pan. conſil. 30.videtur primò,col.2.uerſ. quintò,& ultimò,col.2.lib.2.Et ita quidem vt potiùs præſumatur realis, & tranſmiſſibilis ad hæredes, quàm perſonalis,ut pulchrè reſpõdit Pet. Anch.conſi.327.diſcurrit materia, col.2.ver.tertiò debet attendi,† Nã & Bal. conſi.409.quòd dictus,ad fi. lib.5.dicit quòd quæ bene merentibus conceduntur,efficaciùs conceduntur,per l.3.§.hi quoq;. ff.de ſenatuſcõ.Syl.& l.j.§.j.ff.de iuſt.& iure,& ibi Guil.Cu. de quo etiam vide quæ dicemus ĩfra nu.85.& ego.

49 ¶ † XXIX. quod præcedenti congruit,licet aliàs ſtatuta non cõprehendant forenſes,ſed tantùm ciues & eos quidem habiles : comprehendunt tamen forenſes,& aliàs inhabiles,propter bene merita,uerbi gratia,ſi ex ſtatuto forenſes non poſſunt acquirere bona,poſſunt tñ ex cã bene meriti,ut ſi fiat ſtatutũ, ꝙ quicũq; dederit tale caſtrũ, habeat talẽ poſſeſſionem,forenſis idipſum faciens acquirit eã poſſeſſionẽ,licèt aliàs incapax.Bar.in d.l.3.§.hi quoque.quẽ legit cũ.§.vtrũ,& ibi quoque Bal.ff.de S.C.Sil.& dedit præterea ipſe Bald.quòd aliàs incapaces beneficiorum ſuæ ciuitatis, ipſum

quoq;

quoq; præmium accipere debent.]
50 ¶†XXX. licet aliàs in dubio non præſumatur donatio, per l.cum de indebito.ff.de probatio.cum mul-tis ſimilib.& cócor.à me citatis. poſtea in eadem gloſ.nu.206.incip.in dubio autem. Tamen merita præcedentia faciunt, nõ tantũ ſimpliciter præſumi donationẽ, ſed vt actus geſtus aliàs dubius præſumatur donatio per tex.not.in d.l.ſi verò non remunerandi.§.idem Papin.& ibi gloſ.Bart.Bald.& alij.& gloſſ.in l. vtrùm.ff.de dona.inter vir.& vxo. & in l.quæ dotis,& ibi Bald.ff.ſolu. matri.& Bal.in l.2.col.j.& iterum in l.generaliter,in 4.opp.[C.de nõ nume.pec.& in l.2.in j.q.]C.de iu. doti.& in l.j.col.3.verſicu.quæro circa hoc.C.de confeſſ.& in l.2.§. creditum,in j.oppo.ff.ſi cert.peta. & in l.cùm quid.col.2.& iterũ col. vlt.ff.e.tit.vbi & ad hoc allegat.l.ſi teſtamento.§.j.ff.de fideiuſ.& in c. ſi cautió,col.j.de fide inſtru.& idẽ Bald.[conſil.298.hæc materia, in fin.lib.j.&]conſil.65.incip.ſi vnus. ex fratribus, in fin.lib.5.& Roma. in repe.d.l.ſi uerò.§.de viro,in 18. fallen.ff.ſol.matri.& conſi.146.incip.iſta quæſtió, col.vlt.& Ang.in d.l.ſed & ſi lege.§.conſuluit,in fin. ff.de peti.hæred.Pau.Caſtr.in l.traditionib⁹.C.de pact.Firmia.ĩ tract. de epiſcop.in 4.part.lib.4. in 61.q. in fin. Alexan.& Iaſ.in d.l.ſi diuortio.ff.de verb.oblig. Corne.conſi. j.in hac conſultatione, col.2.verſi. & licèt aliàs, libr.j.[& conſil.219. licèt videatur, col.vlt.libr.j.]& d. conſil. 194. col.j.libr.3.Iaſ.in d.l. ex hoc iure. in quinto effectu, vbi ad hoc dicit ſing.tex.in d.l.ſi verò non remunerãdi.§.idem Papin.[& ibi Claud.Aquen.col.11.in quinto effectu,]& idẽ Iaſ.in d.§.libertus, in quarto effectu, & ibi ante eum Sozin.ad fin.& Hiero. Grat.conſil. 94.in cauſa excellentiſſimi,col.ult. nu.17.lib.j.ubi dicit quòd aſſerens cõtrariũ,debet liquidiſſimè ꝓbare.
51 ¶†XXXI. qui à præcedenti non admodũ diſtat, quòd ẽt merita faciũt præſumi remiſſionẽ iniuriæ præcedentis per l.in ꝓſius,C.fam. erciſ.vbi ex hoc no.Bal.quòd ſi inimici ſibi faciunt inuicem grata ſeruitia, præſumitur remiſſa iniuria. Et bene facit quod voluit ipſe Bal. in l.liberi.C.de inoffi.teſt.quod ſi filius cõmiſit cãm ingratitudinis,gratitudo & merita poſtea ſecuta tollũt ingratitudinẽ præcedentẽ.quod & traditur per recentiores in l.j.ff.ſo. mat.& in l.fratres,C.de inoff. teſt. Et hunc caſum ponit Iaſ.in d.l. ex hoc iure,in 12.effectu.& iterum in 19.nam hunc duplicat. & in d.§.libertus.in 11.effectu.
52 ¶†XXXII. Licèt in dubio præſumatur reſcriptum conceſſum ad poſtulationẽ partis,non motu proprio,cap.ſi motu,de præb. lib. 6. & not.Bar.& Alij in l.ſi quis iniquum in prin.ff.quod quiſq; iur. cum concor. ibi adductis à recentioribus; Fallit tamen cùm præceſſerunt merita illius,cui reſcriptum cõceſſum eſt.nam ob ea præſumitur fuiſſe cõceſſum motu proprio concedentis vt uoluit Guil.Cu. in d.l.ſi quis iniquum.§.ſi procurator,arg.d.l.ſi uerò non remunerandi.§. idem Pap. ff.man.& ſequitur Alb.in l.j.in pri. in 5.opp.ff.e.quod quiſq; iur. Alex. qui dicit menti tenẽdum, Sozi. qui dicit not.& Iaſ.in d.l.ſi quis iniquũ in prin.ille col.j.in 2.limi.alter col. item j.in j.limita.hic col.2. in. 2.limita.Phil.Dec.col.2.in 2. item limi.& ipſe Iaſ.in d.l.ex hoc iure, in 4.effectu,& ibi Claud. Aquen. col. pen.in 8.effectu,& idem Iaſ.in d.§. ſi libertus,i 3.effectu, & Lud. Goz. conſi.

conſ.26.in cã illuſtriſſimorũ,col.3.nu.17.aliũ citat Alex.in d.l.3.quod quiſq; iuris. Et bene facit quod dicit Bal.in l.quod fauore,in 2.opp.poſt Iac.But.C.de legib.quòd reſcriptũ motũ proprio conceſſum, præſumitur conceſſum ob meritũ. Et quod ſcribit idẽ Bal.conſi.483.viſa immunitate,circa med.lib.2.]

53 ¶ † XXXIII. qui & non multum abeſt à ſuperioribus,licèt aliàs cùm in donatione ſit mentio mortis,ut ſi dono tibi poſt mortẽ meã, in dubio præſumatur donatio cauſa mor.ſecundum Bar.in l.vlti.col.3.ver.tertiò quæro; & ibi quoque recentiores.C.de pac.per l.Seia.ff.de dot.præle.& l.Seia,& l.ubi mortis.ff.de don.cau.mor. Tamen ſi merita donatarij præceſſerint, præſumetur potiùs donatio inter viuos, vt ita ſit efficacior, vt not. & voluit Bal.in l.ſi mortis,ante med.C.ad leg.Fal.per not.in d.l.quæ dotis.ff.ſol.ma.vbi Ale.col.4.& 5.adſcribit 8.limitationes ad eã regulã, qua diximus donationem in qua ſit mentio mortis,pſumi factã cã mortis. Sed hanc tñ prætermiſit, nõ minùs illis oĩbus,ſi nõ magis,notandam.

54 ¶ † XXXIIII. Licèt cùm quid donatur officiali,ut prælato,legato aut alteri,dubitetur an id ſit donatum cõtẽplatione ſacerdotij vel muneris,an uerò perſonæ de quo p glo.& doc.in l.qui proprio.§.procurator.ff.de proc.& in l.ſi uerò.§.item quicquid.ff.ſol.mat.& Cano.in c.requiſiſti,extr.de teſtam.cũ ſi. Tamen reiectis omnibus aliis cauſis & diſtinctionibus ſi donatum ſit officiali, aut prelato bene merito de donante, id ſemper præſumatur donatum fauore & reſpectu perſonę,nõ officii ſiue ſacerdotii, vt ſin.reſpondit Bal.conſi.194.præmiſſis uerbis,col.j.in fi.lib.2.per not.in d.auth.unde ſi parens.C.de inoffic.teſt.& in d.l.ſi donatione.C.de colla.& idem voluit Alb.in l.j.colũ.j.ver.ſed an relictũ,ibi idem ſi ſuus.C.de ſacroſanct.eccleſ.& Sozin.in l.2.col.3.verſic.circa tertiam.ff.de reb.dub.& vide infrà nu.74.

55 ¶ † XXXV. Licèt in multis caſibus ſit dubium an appellatione filiorum contineantur nepotes, de quo latè diximus in noſtro tractat.primigen.in q.40.nu.54.inci.15.rõ & 3.ſeq.& iterũ nu.155.inci.23. licèt aliàs,præſertim verò in priuilegiis quæ ſuaptè natura ſolent eſſe perſonalia,ut no.in l.priuilegia quidem,& in l.in omnibus cauſis.ff.de reg.iur.& in c.priuilegiũ,eo.ti.lib.6. Et quæ item aliàs ſunt ſtrictè interpretanda Bar.in l.ul.col.2.ff.de conſt.prin.& in l.j.ad fi.C.de iur.& fac.ign.Pan.in c.olim,in fin.ext.de ver.ſig. Tamen ſi fuerit conceſſum priuilegium cuipiam, & eius filijs ob ipſius merita,haud dubiè intelligitur de nepotibus. Ita.n.ſing.voluit Bal.conſ.303.ad euidentiã præmittendum eſt,quòd appellatione, col.2.uer.item iſta interpretatio,li.2. Nã & aliàs cũ agit de remuneratione,debet fieri lata interpretatio, vt dicemus ĩfrà,nu.85.& ego huic.]

56 ¶ † XXXVI. Licèt ſtipulatio ſine cauſa nõ ualeat,aut certè illi obſtet exceptio.l.2.§.circa.ff.de excep.dol. Tñ ſi ſint merita præcedentia,ualet,vt uoluit Bald.in d.l.generaliter,in 4.oppo.C.de non nu.pec.[& in l.& ſi inutiliter,quæ eſt 2.ad fi.C.de fideic.] & Fely.in c.ſi cautio,col.5.verſi.fallit.14.& iterum ver.fallit vltimò, extra de fid.inſt. Iaſ.nullam Bald.nec Fely.mentionem faciens in d.l.ex hoc, iure, in 7.effectu.[& ibi Claud.Aquen.colum.peñ.in 9.effectu, & idem Iaſ.] & in d.l.libertus, in 10.effectu. &

Lancel.

Lancel. Gali.in rubr. ff.de verbo. oblig.col. 36.verſi.item iſta obligatio. & Fortu. Gartia.in l.iuriſgentium.§.quinimo,col. 33. verſi.ego vero de tali. ff.de pactis.

57 ¶ † X x x v i i. Depromitur ex tex. memorabili in d.l.Aquilius.ff. de dona.Ex quo not. Bar.ibi,in 3. oppo,poſt gloſ.2. quòd licèt iudices non poſſint à ſubditis munera accipere, p l.j.§. prouincias.C. de contra.iudi. poſſunt tamen ex cauſa remunerationis. Quod & ſequitur Ro.ibi, poſt prin.qui id reputat ſingul.& Iaſ.in l.principalibus. col.3.in 6.limitatione [& ibi quoque Philip. Dec.col.vlt.in.4.fall.] ff.ſi cert.peta. [Quanquam contrarium cenſuit Alcia. ibi paulò ante fin.& lib.παρέργων.2.c.49. Nam vt dicit & quidem veriſſimè,d.l. Aquilius, nō de prætore loquitur ſed de Nicoſtrato ipſius præceptore,aut rhetore cuius meminit Suidas.Et lex id prohibens generalis eſt,fieretq́; facile fraus ei l.ſi illam priorem opi.admitteremus.

58 ¶ † X x x v i i i. Licèt donās habeat beneficium ne cōueniatur vltra quàm facere poſſit.l.inter eos. §.is quoq;.ff.de re iudi. cum ſi.fallit tamen in donatione remuneratoria, vt pulchrè voluit Ang.in l. ſed hoc ita, quam legit cum l.non tantum.ff.de re iud. quod dictū ſequitur Alex. in l.ſunt qui in id,eo. tit. & in ea.l.non tantum,col. vlt. & iterū pro elegāti reaſſumit Ro. d.conſi.26.col.2. verſ. tertiò quia licet donans. & ſequitur etiam idē Ro. in l.ſi pater.§.vlt,ff.de don.& Io.Plate.in §. ſed & ſi.col.vlt. Inſtit.de actio. & Barb.[in d.rub.de donat. vbi id elegans dicit, &] in tract.de præſtā.Cardi.in 3.q.j.partis,col.6.vbi id dicit not. & d.conſil.28.colum.j.lib.3.& d.conſi.48. colum.6. eod. lib.3. Iaſ. in d.l. ex hoc iure, in.7. effectu [& ibi Clau. Aquen. col. pē.in 7. effectu.]ff. de iuſti.& iure, & idē Iaſ.in d.l.ſi non ſortem.§.libertus, in 16.effectu.ff. de condi.inde.& in l.inter eos,col. j.verſi.limita not.cum ſeq.ff.de re iud. [Io.Lup.in d.rub.de dona.inter vir.& vx.§.50.col.2. Et vide q̄ dicam infra hac eadē gloſ.nu.144. nec etiam legem.]

59 ¶ † X x x i x. Licet donans quando incipit à traditione. non teneatur de euictione.l.Ariſto.§.vlt. & ibi gloſ.& Bar.ff.de dona. ſecus tamen ſi donauerit cauſa remunerationis,vt[per tex.in l.idemq́;.§.vl. & l.ſeq.& l.ſi vero non remunerandi', in prin.ff. manda.] voluit ipſe Bar.poſt Ray. & Iaco.Are.in l.Iulianus.§.qui fundum, & ibi etiam [Albe.col.vlt.]Alex.Frā.Are.[qui ex hoc dicit ſing.limitari.d.l. Ariſto. [Petr. Beſu. & Iaſ.ff. de verb. oblig. & idem Bar.in l.idēq;.§.vlt. cum l.ſeq. per illum tex.ff.manda. & Alex. conſi.47.cuius eſt initium viſis inſtrumētis diuiſionis, col.2. verſi.confirmatur prædicta, lib.3. [Angel. Aret.in §.in perſonā, col. 7.verſi.ſecūdò & principaliter,Inſtit. de actio.] & Iaſ.in d.l. ex hoc iure,in.18. effectu.& in d.§. libertus,in 17.effectu.& cōſi. 34.ad motiua.col. vlt.li.j.& Ant. Rube.conſi.95. viſo & diligenter conſiderato inſtrumēto, col.vlt.vbi & alios allegat qui hoc non dicunt.[Tu tn̄ hic vide Phili.Dec. tenentē cōtrariū in l.ſi donatione, col.7.verſ.poſtremò ad ſupradicta.C.de colla.]

60 ¶ † X l. Colligitur ex l. idemq; §.vlt.cum l.ſequen.& iterum prin. l.ſeq.ff.manda.vbi ſi creditor fideiuſſori acceptum tulerit cauſa eū remunerandi,poterit ipſe fideiuſſor agere mandati aduerſus debitorem,

torem,ſecus ſi ſimpliciter & non re munerandi cauſa creditor fideiuſſori remiſerit. Nam & ita per eum tex.voluit Bald.in l.vlt.col.3.verſi. pone aliquis.C.de fructi. & lit.expen. Ex quo patet quod meritò præcedentia faciunt cōpetere actionem, quæ aliàs non competeret.& hunc ponit Iaſ.in d.l.ex hoc iure, in 10. effectu.& in d.§.libertus. in 12.effectu.

61 ¶ † XLI. licèt fructus rei pignoratæ computentur in ſortem.l.j.& 2.C.de pign.& l.j.C.de diſtra.pign. c.j.& 2, & c.conqueſtus, extrà de vſur. Tamen obligatio iſta antidoralis facit, vt in quodam caſu nō computentur,videlicet cum dominus à ſuo vaſallo fundum accepit in pignus, abſtinēs interim ab eius ſeruitio,per c.j.extra d feud.Quod licèt loquatur in eccleſia,tamen trahitur per doc.ad alios dominos,huiuſque rationem reddit Imol. ibi, col.2.verſic. vnde alij dixerunt & quintò. Quoniam vaſallus præter id quòd obligatur domino ſecundū conſuetudines,& illis deficientibus ex iure ſcripto, in c.j.tit.de forma fideli. Certè etiam obligatur ad antidora,per d.l.ſed & ſi lege.§.cōſuluit.ff.de peti. hæred. Tanquàm ſentiat Imol.illos fructus eſſe veluti in compenſationem remunerationemque illius obligationis, nec ob id cenſeri vſuram. Tū tamen ſuper intellectu illius c.j.de feud. præter doct.ibi, vide & gloſſ.in c.conqueſtus,in verb.de feudo,in prin.extra de vſuris. Marti.Laud. & Cardin. Alex.cui cum Imol.conuenit, in c. j.§.item ſi delator,vtrunque col.j. tit.quæ fuit pri.cauſa benefic.amit. [& Roma. ſingul. 329. creditor, computat.]

62 ¶ † XLII. qui præcedenti proximè accedit,licèt aliàs vſuræ ſint prohibitæ, vt not. per Legi.in l.j. C.de ſum.Trinit. & per Cano. per tot.tit.extra.de vſur.Poſſunt tamē & aliàs promitti & exigi cauſa remunerationis,cum videlicet creditor ſe propter illas onerauit ad aliquid æquale faciendum, vt ſentit gloſ.not.in l.petens,in glo.magna, verſic.ſed quid ſi vt aliquid,ibi,ſed & ſi daret vſuras,& ibi clariùs Saly. col.11.in 4.q.in fin.& Iaſ.col.antepenu.verſic.3.not.& Philip. Deci. col.6.verſicu. & not. gloſſ.hic.C. de pactis,

63 [¶ † XLIII. Licèt ex multorum ſententia pater non poſſit vni ex liberis feudum relinquere,ſi credimus And.Iſer.in c.j.tit. an agna. & in c.j.& ibi quoque Bald.tit. de ali.feud.Oldra. conſil.137. per lectis,in primo dubio,Bart. in l.iuriſiurādi.§.ſi liberi, col.2.ff.de oper. liber.cum multis concordan. à me adductis in tracta. Retract. tit.j.§. 11.gloſſ.5.nu.22. ſunt qui contra. Tamen id nonnulli intelligunt,niſi pater filio benemerito reliquerit, arg.d.l.viuus. ff. ſi quid in fraud. patr.& l.ſi Ruffinus.C.de teſta.milit.vt videre licet apud Bald. in c.j. col.3.verſic.quæro vtrùm pater,ti. de prohi.feu.ali.per Fred.vbi videbis an id ſit verum.

64 ¶ † XLIIII. Si ſtatuto cautū fuerit,vt ex donatione debeatur gabella, cuiuſmodi ſunt plurima ſtatuta apud Italos, ea certè non debebitur ex donatione remuneratoria, vt intrepidè licèt nullo alio antiquiore,ſi non me fallit memoria,præeūte affirmauit Bertachi.Firmia.in tract.quem priuatim de gabellis edidit,in 3.par.8.par.princip. in 34.q.quem non verebor etiā ſolum ſequi.

65 ¶† XLV. Licèt donatio abſenti fieri nō poſſit ſine epiſtola aut nūcio,

vt eſt tex. expreſſus in l. abſenti.ff. de dona. Ac ne eccleſiæ quidem aut alteri pio loco, ut not.glo.in l.illud in uer.alia cauſa,in fi.C.de ſac. ſan. eccle.cùm alijs concordā.à me collectis in tra.priuileg.cauſæ piæ, ubi tamen videbis alios contrarium tenentes.Sed hæc poſterior opi.haud dubiè vincit, cùm ſit donatio ob benemerita , ut per Alber.in l. ambitioſa,nume.3.ff.de decret . ab ordi. faciend .]

66 ¶ † Cæterùm alios effectus obligationis antidoralis collegit Angel.in d.l.ſed & ſi lege.§.conſuluit,& Barbat.in c.cum in officijs,extra de teſta.& latiſſimè omnium Iaſ. tum in d.l.ex hoc iure,tum in d.§.libertus & Philip.Dec.in c.ad noſtram, col. vl.extra de proba.& Lancel.Galio. in d.rub. ff.de verb.oblig.quo loco nuper citauimus,& ante hos glo.in c.cùm eſſent,in uer. promiſerat , & ibi omnes doc.præſertim Io.Ana.& Fely.ext.de vſur.& Inno.& Ant. in c.tuam,ext.de æta.& quali.& Ioā. Ana.in c conſuluit,col. ult. ver.adde prædicti s, extra de uſur.Sed qm̄ illi nihil ſpeciale habent,proindeq; & nihil ad id,de quo tractauimus , pertinent,ideo eos de induſtria prætermiſimus,quod iam proteſtati ſumus. Sed illis tamen potes addere tex.in l.generaliter §.quis ergo ſtatuet.ff.de fideicom.liber.ibi,aut meritis cuiuſq; allegatis arbitrari eos oportet .

67 ¶†Illud non omiſerim,hanc, quā vocamus obligationem antidoralē non ſolis hominibus conuenire, ſed & brutis animalibus,vt ſentit gloſ. in d.l.ſed & ſi lege. §.conſuluit.ff. de pet.hær.cùm dicit quòd ad hoc moueatur omnis creatura , & ibi ēt Bal.qui dicit id procedere ex generali inſtinctu naturæ.& Bart. in d.l. ex hoc iure, col.3.ver.oppo.iterum & ibi clariſſimè[Alb.col.3.nu.16.] Iaſ.col.10.ver.ſecunda principalis. [& Clau. Aquen.col.14.ver.item in quantum.]& Nico.Neap.in §.j. inſtit.de oblig.& Lancel.Gal.in d.rubri.de verb.ob. vbi ſuprà.Quanquā Sozi.ibi col.j.ſentit contrariū . Sed priori ſnīæ ad ſtipulat̄,quod à Gellio relatum eſt lib.5.noctium Atticarum,ca.14.ex authoritate Appionis Polyhiſtoris lib. Aegyptiacorū, 5.de Leone qui Androdo ad beſtias damnato gratiā beneficij lōgo poſt tpe retulit,quod ēt retulit Aelian⁹ lib.2.hiſtoriæ animalium,vbi illum Androclem vocat.Quòdq; Plinius tradit lib.8.c.16.de alio Leone , & Heliade Samio,& c.ſeq.de Panthera ex Demetrio Phyſico : & de Dracone,& Thoante,ex Democrito.Et de alio Dracone,& Pindo Macedonis illius filio, qui nomen ei regno dedit. Aelianus libr. animalium 9. Quod item de elephanto & Indo quopiam tradit ipſe Aelianus lib. j. animalium eiuſdem operis . Et de Delphino(vt de piſcibus quoq; loquar) & Cerono Pario refert idem ſcriptor,lib.quoq; eiuſdē tituli. 10. Et de aquila & agricola idem libr. 14.ex authoritate Cratis Pergameni,& Steſichori Poetæ.Et generaliter de cæteris beluis in eo. lib. quo loco diſſerit de accipitribus. Item & de ciconia priuatim,& Heraclide Tarentina muliere,lib.15. Et quod ſcribit Pet.An.in reg.poſſeſſor,col. 2.ver.eſt & alia naturalis,ď reg.iu. lib.6.id ꝓcedere ex naturali rōne.

68 ¶†Sed tamen ne quis erret,id ſcire debemus , non omnia nobis licere permittive propter iſta benemerita iam prope ſuperfluenter prædicata,ut apertè probat̄ ex l. ſemper. ff.qui & à quib.ubi ſemper in fraudem creditorū libertas datur ab eo qui ſcit ſe ſoluendo nō eſſe, quāuis bene

bene merẽti hoc dediſſet,& l.viuus
libertus.ff.ſi quid in frau.pat. †vbi
libertus nec benè quidẽ merẽtibus
amicis legare põt,quo patroni par-
tem minuat,quãuis id donare poſ-
ſit de cuius tñ intellectu vide Bald.
in l.2.in 4.opp.C.de inof.do. †Vtq;
ẽt probatur[ex l. ſi quidem, & ibi
Pet.Cy.Bal.Sal.& alij. C.de act. &
obli.vbi mandatum ẽt cã remune-
rationis factum finitur morte ut cæ
tera mandata,†& ex d.l.ſi non ſor-
tem.§.libertis,& ibi Bar.col.2.ff.de
cond.inde. vbi obligatio antidora-
lis non eſt ſatis efficax ad impedien
dum repetitionem rei indebitæ ſo-
lutę,qđ & uoluit gl. in d.l.ex hoc
iure,in uer.obligationes,ad fi. ff.de
iuſt.& iure,atq; ẽt]ex dictis Bar. in
l.iuriſgentium.[§.quinimò.] ff.de
pact.cùm loquitur de l.ſi quis argẽ
tum.C.de dona. [De quo tñ vide
Raph.Ful.in d.§.quinimo,& Imol.
in l. ex ædibus.ff.de don.Ale. conſi.
113.perſpectis his quæ narrantur,
col.2.ver.nec obſtat quod not. lib.
6. Sed & illud quod diximus ſatis,
patet ex no.per eundem Bal.in l. ſti
pulatio iſta.§.alteri, in 3. opp.ff.de
verb.obl.& Bal.in l.quod dictum,
in addi.per illum text.ff.de pact. &
in l.ſi filiusfa.in 2.lec.poſt princip.
ff.de dol.mal.]& Ang.in l.quod di-
ctum.ff.de pac.& in §.j.in auth. de
non elig.ſecun.nub.& Iaſ.in d. l.ex
hoc iure,col.pe.ver.adde ꝙ obliga
tio antidoralis,& Phil.Dec. i d.c.ad
noſtram, ubi ſuprà de probat.[† Vt
tamen non illud ſpeciatim omitta-
mus, intereſſe remunerationis, vt
more Græcorùm loquar,non ſuffi-
cere,ut quis pro alio ſtipulari poſ-
ſit,gl.no.in l.ſi tibi.§.ſi pactus.ff.de
pact.& tex.in l.quod dictum, & ibi
Bal. in lect.antiq.Ang.Ful.& recen
ti.ff.e.& Iaſ.in l.huiuſmodi,col.pe.
verſ.ſed aduerte.ff.de leg.j.Nempe
quòd caſus priuilegiati ſemper cõ-
prehendantur in generalibus legi-
bus & ſtatutis,niſi i caſibus,de qui-
bus loquuntur,reperiantur ſpecia-
liter priuilegiati, vt diximus ſuprà
in prin.nu.118.& hæc quidem,& la
tius in trac.retract.ti.j.§.j.gloſ.14.
in uerbo, *on equipollent à uente*, nu.
96.ego. verò.]

69 ¶†Sed vereor, ne immodicus fue-
rim in hmõi remunerationis com-
mẽdatione,quanquàm res eſt adeò
commendabilis, ut modum vix ca-
pere poſſit.Tamen vt veluti longo
poſtliminio ad id redeamus quod
principaliter tractamus.Cùm huiuſ
modi donatio remuneratoria non
ſit pura,ſimplex,gratuita, sìtq; ad-
eo fauorabilis,ut ei multa cõtra om
nes regulas iuris ſint conceſſa,ſit &
deniq;.l.noſtra exorbitans ab ipſis
cõibus regulis iuris;nil mirũ videri
debet, ſi ea loquens quidem ſimpli-
citer de donatione,nõ habeat locũ
in hmõi donatione remuneratoria.
Et id certè eſt,quod tam multis ſu-
pra probauimus.Verùm antequam
alio pergamus, id multis modis mi-
nime contẽnendis declarabimus.

70 PRIMA † IGITVR decla-
ratio hæc eſt, vt videlicet proce-
dat quod diximus, donationem re-
muneratoriam non reuocari ex hac
lege,etiam ſi in donatione nõ fue-
rit dictum eam fuiſſe factam ob me
rita.Satis eſt.n.merita ipſa interceſ
ſiſſe, vt cenſeatur donatio facta eo-
rum contemplatione,& ita non re-
uocetur ob filios poſtea ſuſceptos,
vt expreſſè uoluit in noſtro caſu So
zin.conſi.147.viſa facti contingen-
tia,col.7.lib.j.arg.l.ſi non remune-
randi.§.inde Papi.ff.mand.

71 ¶†Et generale eſt,vt p̃ſumatur do-
natio facta propter benè merita præ
cedentia,etiam ſi id dictum expreſ-
ſùmve non fuerit, atque etiam in

prohibitis,modo ea probentur, vt voluit gloſſ.loquens de donatione inter patrem & filiumfa. quam ſequuntur Bart.& omnes, præſertim Alex.col.2.in l. ſi donatione.C.de colla.& idem Bart.in l.ſi tibi decẽ. §.ſi pactus,col.j.verſic.qualiter cognoſcam, & ibi recentiores.ff.de pact. & idem Bart. in l.j.§.nec caſtrenſe,col.pen.ver.& hic eſt aduertendum.ff.de colla.bo. & in tract. de duob.fratr.in pen.q.Signo.cõſi. 186.in themate præſentibus allegato.Bald.in l.& ſi mortis.verſi.quæro nunquid.C.ad leg.Fal. & in l.j. col.3.verſi.quæ circa hoc.C.de cõfeſſ.& in l.cum virum,col.3.verſic. ſed nũquid præſumitur.C.de fidei. & conſil.298. hæc materia, in fin. lib.j.& in ſua margarita, in verbo, donatio,col.3.& Nicol.Neapol. in l.tutor.§.quæ tutoribꝰ.ff.de excu. tuto.Pet.Iaco.tit.de in integ.reſti. vt poſſit agi reſciſſoria perſo. act. char.pen.verſic.item dicitur donatio.[Sozin. in l.ſi non ſortem.§.libertus, ad fin.ff.de condit.indebi.] Iaſ.in d.l.ex hoc iure, in 2.effectu obligationis antidoralis.ff.de iuſ.& iur.& conſi.154.in cã mota, col. pe. uer.non obſt.dũ dicitur, lib.2. Fort. Gar.in l.iuriſgentiũ.§. qui iure,col. 33.verſ. ego verò de tali.ff.de pact.

72 ¶†Licèt contrarium videatur voluiſſe Bald.ſibi contrarius in auth. ex teſtamento,col.2.C.de colla. & apertiùs in d.§.quæ tutoribus, in princ.& in l.vlti. colum.2.verſicu. oportet tamen.C.de uſuc.pro don. [& in l.ſi tibi decem.§.ſi quis, col. j.ff.de pac.& conſi.66. dicta inſtitutio,col.2.]li.j.quod repetitur omiſſo initio,in conſi.406.caſus talis eſt quidam magiſter lib. 3. dum dicit, quòd licèt ſpurius aut nepos ex eo non poſſit inſtitui hæres tanquam filius aut nepos,ex ſñia multorum, ut not.in l.ult.C.de natur.liber. poteſt tamen ut extraneus,ut quia meritus eſt,arg.no.in auth.unde ſi parens.C.de inoff.teſta.†Verùm in dubio affectio naturalis ĩducit præſumptionem, quòd ut filius aut nepos fuit inſtitutus.Et in hac quoq; opi. vt ſcilicet non propter benemerita, ſed ob affectionem ſanguinis videatur donatio fuiſſe facta, voluit Ro. ſingu.652.incipi.donatum conſanguineo.Paul.Caſt. conſil.345.circa bona, col.2.verſi. ſecundò videtur obſtare,lib.j.& conſi.371.præmittẽdum eſt ad euidentiam, col.vlt.eo. lib.j.& conſ.432.cùm ſtatutum,col. j.eo.lib.j.& Sozin.conſil.91.viſa & diligenter ponderata,col.pen.lib.j. & Philip.Deci.in c.quoniam abbas. col.pen.extra de offic.deleg.& in l. à patre,in fin.C.de colla.

73 ¶†Et facit quod voluerunt Imol. Raph.Co.Pau.Caſt.Franc.Are.Pet. Beſu. & Iaſ. in l.quod dicitur.ff.de verb.oblig.quòd ſi pater ſtipulatur filio,& exprimit id facere ob merita ipſius, tamen cenſetur id feciſſe magis ob filiationem,quàm ob merita,& ita videtur ſtip.fuiſſe filio tãquam filio,& nõ tanquam extraneo ſiue benemerito: ideoque valet huiuſmodi ſtipulatio:quod & idem tenent Bal.Raph.Fulg. & Iaſ.in d.l.ſi tibi decem.§.ſi pactus.ff.de pact.[facit item quod poſt alios multos reſpondit Philip.Deci.conſil.120.cuius ſupraſcriptio incipit,presbyter, col.vlt.quòd id quod relinquitur cõſanguineo pauperi, magis cenſetur relictũ ob conſanguinitatem,quàm ob paupertatem, ideoque in dubio nõ cenſebitur relictũ in piam cãm.]

74 ¶†Sed ij oẽs nuncupatim, qđ iam diximus,loquũtur,cùm ꝗs donat filio aut cõſanguineo,tanꝗ ſcilicet donantẽ veriſimiliter plus moueat ad donandũ cauſa ſanguinis,quàm meritorum.

ritorum,per tex.in d.l.tutor.§.quæ tutoribus.ff.de excuſa.tuto.quē ad hoc dicit ſing.Ro.d.ſingu.652.[Sed ille tex.ne erres,loquitur de meritis ſequentibus,nō præteritis,quæ plus habent ponderis, vt videre licet ex iis quæ dicemus infra nu.109.quinta ac poſtrema.]Sed & in idem facit tex. in l.qui habet.ff.de tutel.[vbi cauſa naturalis magis conſideratur quàm accidentalis]& in l.Aurelius.§.Titius teſtamento.ff.de lib.leg.& in c.requiſiſti, ext.de teſta.Nec tamen eorum op.qui de donatione loquuntur,communiter tenetur,quoniā gloſ.ord.& omnes doc.& ex his Bald.ipſe ſibi contrarius,in d.l.ſi donatione,loquuntur expreſſim in donatione facta filio aut nepoti,ſicuti etiam Bar.in d.§.nec caſtrenſe.& Signo.d.cōſi.186.& Bal.in d.ſua margar.& Pet.Iac.quibus locis ſuprà citauimus.Quin & glo.in auth.licentiam,in verb.iure cognationis.C.de epiſ.& cleri.& poſt eā Saly.tradunt, quòd licèt cùm donans prælatus eccleſiæ ſuo conſanguineo, id videtur magis facere contemplatione conſanguinitatis,quàm eccleſię:id tamē non procedit ſi ante beneficia quædam accepiſſet ab ipſa eccleſia:quia tunc magis donata videtur ob illa beneficia, quàm ob conſanguinitatem,& ad hoc Saly.dicit illam gloſ. ſingul.ſicuti etiam Barb.in tract.de præſtan.Cardi.in 3.q.j.partis.col.3. verſi.limita hoc.[Ad quod etiam vide quæ diximus ſuprà in 34.ſpeciali.Et dicit generaliter Bal.cōſi.194. præmiſſis verbis, col.j.lib.2. quòd potiùs præſumitur donatum ratione meritorum quàm ſanguinis,]Ad id autē qđ de ſtipulatione patris dixim⁹,vide quæ ſtatim dicā ī ver.83. inci.ſed aduerte quia hęc poſterior.

75 ¶†Et huc quoque adde qđ ſing.in ſimili voluit & cōſuluit Pau.Caſtr. conſi.5.quicquid dicatur,col.2.ver. vidēdum eſt igitur,lib.j.quòd cùm pater non poſſit donare ſpurio, niſi in cauſam alimentorum,vt not.in c. cùm haberet, extra de eo qui du.in mat.& per Bar.ī l.vlt.ff.de iis quib, vt indig.cum ſi.Certè ſi pater donauerit filio ſpurio egenti alimentis, nec adiecerit cauſam alimentorum, cenſetur tamen in eam cauſam donauiſſe,inſpecta ſcilicet qualitate pſonæ cui donatur, arg.l.plenum.§. equitij.ff.de vſu.& hab.& l.cùm hi. §.in annos.ff.de tranſact.& ita valebit donatio magis inſpecta cauſa,& qualitate donatarij,quam sāguinis.

76 ¶†Adde item quod ſuprà latè diximus in 30. caſu ſpeciali remunerationis propter merita præcedentia non tantum præſumi donationem, ſed & actum aliàs dubium cēſeri ob eadem factum.Et quod tradit Ang. in §.j.col.2.ver.ſuper tex.ibi rurſus in auth.de non elig.ſecun.nub.per illum tex.quòd ſi donans ſuccedit donatario,ex teſtamento, cenſetur conſequi hæreditatē magis per viā cuiuſdam remunerationis,quàm iure ſucceſſionis.Nam præſumptio eſt ꝙ ei donare voluit ꝑpter donationem in eum iam factā, per d.§. inde Pap.& ēt pręſumptio noſtra eſt, ut benefaciētibus bene faciamus.l.ſed & ſi lege.§.conſuluit.ff.de pet.hęr.

77 ¶†Sed in hac declaratione illud animaduertendum eſt, quòd in qualibet donatione præſumuntur merita interueniſſe, tanquàm ſcilicet non eſſet quis donaturus, niſi primùm inuitatus ac ꝓuocatus meritis pręcedentibus,per l.nec adiecit, & ibi Bal.ff.pro ſoc.& l.j.C.de anno.ciuili.lib.11. & voluit etiā idem Bald. in d.l.illud,col.pen.in 4.q.C.de ſacroſan.eccl.Et tamen,ut ibi ſubdit Bald.requiritur inſinuatio. Quem hoc modo intelligit Anto.Cana. in

tract. inſinuatio. in 45. q. videlicet quòd cum in inſtrumento donationis nulla eſt facta mentio meritorũ, licèt præſumatur donari ob merita, tamen requiritur inſinuatio: quaſi ſcilicet ſemper requiratur inſinuatio, licet merita præceſſerint, ſi nulla eorum ſit facta mentio, & ſic etiam eadem ratione in hoc caſu eſſet locus huic l. tanquam omnis donatio ſimpliciter facta ſine mentione meritorum, pro pura & ſimplici habeatur, ēt ſi merita præceſſerint.

78 ¶ † Verùm ſi id ita intelligatur, ſubuertũtur omninò omnia quæ ſuprà diximus. Hæc eſt igitur mea ſententia ex ſupradictis ſimul iũctis, quòd quælibet donatio præſumitur facta ob quædam merita. Vix enim quis donat nō merito. Sed ſi de illis aliàs non appareat, ipſa donatio pro ſimplici habetur. & requirit inſinuationem, & in ea ſeruantur omnia iura loquentia de ſimplici & mera donatione: aliàs ſuperuacua eſſent ea iura, cùm reperiri non poſſit donatio ſimplex, cum in omnibus præſumatur meritum: idque optima ratione. Nam donatio non cenſetur remuneratoria, aut ob merita facta, niſi ea ſint quę æquipolleāt donationi, aut certè ea non ſint indigna, vt dicemus in ſeq. declaratione. Qui igitur iudicare poterim⁹ de reprorſus ignota? Sunt autem multi adeò ingenuo animo, vt quamuis gratiam largiore cumulo remunerēt. † Quod autē non apparet, perinde habēdum eſt, ac ſi non eſſēt. l. duo ſunt Titij, & ibi Bal. ff. de teſta. tut. & l. in lege. ff. de cōtrahē. emp. & l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. & l. cùm ex plurib⁹. ff. đ manu. teſt. & c. ſolēnitates, le j. đ cōſe. di. j. cũ ſi. Et facit qđ dicemus infr. in 3. declaratiōe. Quod ſi ꝗ meritis ꝑcedentibus appareat, certè ēt ſi de eis non fiat mētio in donatione, tamen ea præſumitur facta contemplatione eorum, & de ea idem iudicandũ, atque ſi de eis mentio eſſet facta, vt ſuprà in princ. diximus.

79 SECVNDA † DECLARATIO hæc eſt, vt donatio propter merita non reuocetur ex hac l. quatenus valent ipſa merita, in eo autē quod excedit, erit huic l. locus, vt non obſcurè voluit Corne. conſi. 194. videtur in præſenti, col. j. lib. 3. & expreſſiùs [Barb. in c. vl. co. vl. extra de do. &] Soz. conſ. 295. in cauſa contra filios, col. 4. in quarto caſu, lib. 2. vbi ita dicit vidiſſe conſultũ à doct. Peruſinis. Et idem quoque videtur voluiſſe ipſe Sozin. conſi. 215. viſa prædicta, col. j. & ſeq. eo. lib. & Philipp. Deci. conſi. 20. in cauſa iſtorum, col. vlt. verſi. non obſtat ſeptimum, iunctis his quę ante dixerat, col. 2. verſ. ſeptimò quia ſi donatio. & apertiùs conſ. 366. pro declaratione, col. pen. & Steph. Bertr. cōſi. 135. thema conſultationis tale eſt, col. [2. verſic. & iſtud non haberet, & rurſum colũ. ſeq. in fin.] lib. 4. [Carol. Rui. conſi. 94. viſa renuntiatione, col. 9. nu. 20. lib. j. & conſi. 60. de re quidem, col. 5. nu. 16. lib. 3. & conſi. 140. Circa caſum, col. 3. nu. 7. lib. 4.] & ante hos Bald. hic in 2. lect. dum loquitur de donatione facta ob bene merita, & ea quidem condigna. & etiam Aug. hic, quos tamen illi non citarunt, & hic quoque Fran. Rip. in 14. q. & iterum lib. 3. reſpon. c. 13. incipi. duo ſunt, col. 2. & rurſum. c. 15. licet donatio, in fin.

80 ¶ † Et id quidem iure optimo, quādo & aliàs ſemper donatio ob merita, in eo quod excedit, [cenſetur] mera, ſimplex, gratuita: & pura donatio, vt probat tex. in c. relatum, le 2. ibi, iuxta ſeruitij meritum, extra de teſta. & uoluit Old. conſil. 226. quidam epiſcopus, col. penul. verſic. ſecundò

cundò vbi donatio.[& conſil. 339. ad habendum,] Ioan.Andr.in additio.Spec. in rub.de reb.eccle. non alie.Guil.Cu.in l.illud.& ibi quoque Bald.col.pen.verſi. quartò quæro,& Saly.qui hoc apertius declarat.C.de ſacroſan.eccle. idē Guil.in l.ſi tibi.ff.ſi cer.pet.Bar.in d.l.ſi tibi decem.§. ſi pactus.ff.de pact. & in l.frater à fratre, in 6.q.& ibi Iaſ. & in lect.& in repe.ff.de cond.inde. & idem Bart.in l.ſi quis pro eo.§.j. in fin.ff.de fideiuſſor.& in authenti. vnde ſi parens,& ibi etiam Bal.poſt princ.& Iaſ.col.3.verſicu. ſecundò intellige.C.de inoffic. teſta.Bald.in l.ſi pater tuus.C.qui bon. ced.poſ. cum dicit in hoc non eſſe conſiderandam affectionem donantis, ſed qualitatem meritorum. [& conſil. 298.hæc materia,col.2.verſicu. alij dicunt lib.j.] Ang. in l.ſed & ſi lege.§.conſuluit.ff.de pet.hære.Ang. Imo.& Ro.in l.Aquilius.ff.de don. vbi dicunt donationem remuneratoriam in eo quod eſt ſupra merita, requirere inſinuationem,ſi id excedat quingentos aureos.Paul.Caſtr. in d.l.ſi donatione, & ibi, etiam Alexan.& Corne. vterque col. 2.C. de colla.Flor.in l.quæ pater, col.3. ff.fam.erciſ.Alex.conſ.55.incip.conſideratis uerbis,col.2. & 3.libr.j. & conſ. 21.attentis his quæ in inſtrumento,col.2.verſ.& ſaltem videtur libr. 3.& conſil. 120.uiſis narratis, colum. 2.eod.libr. 3.Barba. in l.diuortio,col.antepe.ff.de uerb. oblig. [& in c.per tuas, in 2.not.de donatio.] & conſi. 28.à Ioue principium col.4.lib.3.& cōſ.67.ſapienter optimus,col.2.& qui vbiq; dicit de hoc eſſe gloſ.ſingul. reſtringentem omnes leges loquentes de remuneratione,in cap.ſi quos.12.q.2.quæ tamen nihil mihi ad hoc facere videtur.& Franc.Aret.conſi.2.intellecta diligenter,col.2.in fin. & conſil.17. conſideratis diligentiſſimè, colū. 5. uer.ſecundæ autem obiectioni,& cōſil.24.quatuor dubia,in 3.dubio, in fi.Calcan.conſil.25. Titius nobilis, col. 11.verſ.& propterea ſi ſit donatio.Soz.conſi.48.in præſenti conſultatione,col.pe.lib.j.& conſi.65. circa primam quæſtionem,col. 5. uerſ. item videtur fuiſſe facta, eod. lib.j. vbi hoc reputat ſingu. & iterum cō ſi.91.uiſa & diligenter ponderata, col.pen.ver.ſed magis uidetur,eod. lib.j.& conſi.215. viſa prædicta,colum.2.uer.faciunt no.lib. 2.quod & repetitur conſ.22.lib.4.Corn.conſi. 144.licet dicendum,col. 2.uerſ.non tamen ſufficiunt,lib.2.& conſil. 45. licèt in hoc iudicio, col.2.& iterum col.ult.lib.4.& conſi.289.circa primum,colum.antepe.eo.lib.4.Guid. Pap.ſin.375.inci.Saly.in l.illud.Iaſ. in d.l.ex hoc iure, in primo effectu. ff.de iuſti.& iur.& in authē. unde ſi parens,col.6.C. de inoff.teſt.Steph. Bertran.conſi.100.uiſis propoſitis, nume.6.lib.j.Philipp. Deci. conſil. 174. cuius ſupraſcriptio incipit, res eccleſiæ, colum. j. & conſil.202.ut præſens conſultatio, colum.4.& Alciat. in l.alienatum §.donationis.ff. de uerb.ſig.Et optimè faciunt quę ſuprà diximus de uenditione facta modico pretio,nu.2.& 3.

8 1 ¶†Sed ſuper hoc illud eſt animaduertendum, uoluiſſe Bald. in auth. ex teſtamento, colum. 2. verſicul. ſed contra hoc facit. C.de collatio. quòd ad hoc vt merita, vel ſeruitia dicantur æquiualentia rei donatæ, ut ipſe loquitur, ſufficit quòd non ſint infra dimidium ipſius rei donatæ, iuxta.l. 2. C.de reſcinden. vendition. Quem ſequitur Roma. in ea ipſa authentic. ex teſtamento, & ibi etiam Corne. colum. 2. & idem Roman. in d. l.ſi donatio-

ne.C.eod. [& Fabian. à monte. S. Sauini,dum allegat Bal. vbi ſuprà, in tracta.de emptio. & uend.in 8.q. princ.col.3.uerſ. ſecundò quæro.] Quibus adſtipulatur quod voluit Salyce. poſt dominum, ut inquit, ſuum,in l.petens, colum. 7.in 4.q. in fin.C.de pact. quòd cùm non ſit prohibita uſura, pro qua creditor vice mutua tenetur æquale aliquid facere, per gloſſ. ibi, ſufficit illud æquale eſſe vſq; ad dimidiam partẽ æſtimationis vſuræ,per d.l. 2. C.de reſcin.uend.& id ſequitur Alexã.in quodam conſil.incip.egregiè & copiosè,col.2.allegatus à Iaſ. quibus locis ſtatim citabimus,quod tamen non reperi inter conſi.Alex.Et hoc valde ſing.& memoratu digniſſimũ. dicit Iaſ.in d.l.petens,col.antepen. verſi.3.no.vbi & illud dictum Bald. reputat ſing.

82 ¶†Tamen utrunq; & Bal.& Salyc. dictũ reprehẽdit ipſe Iaſ.& poſt eũ Philip.Dec.in ea ipſa l.petens, ille ubi ſupra,hic col.7.uer.& no. gloſ. hic, per ea quæ ſupra diximus, id cenſeri ac eſſe gratuitum,quod excedit meritum & pretium. Et illud quoq; Bal.dictum eadẽ ratione carpit idem Iaſ. in d. l.ex hoc iure, in primo effectu,licèt illud dicat magnum & mirabile verbũ. & rurſus in dicta authen.ſi parens,col.ultim. ver.& per hoc cõfunditur.C.de inoffic.teſtam. & in d.l. frater à fratre,char.vlt.tam in lect.quàm in repetitio.ff.de condi.indeb.in quibus locis illud tamen aſſerit ſing.& ante illum etiam reprehendit Alexã. multa allegans in d.l.ſi donatione, col.4.& ibi etiam (quod iam diximus) Iaſ.col. antepen.C.de collat. & ſubobſcurè Corn.ſibi contrarius d.conſil.289.col.pen.lib.4.& apertè Soz.d.conſi.91.colum.pen.lib.j. & Catel. Cot. in memor. incipien. donatio facta filio.& Stépha. Bertr. conſil.5. donatio, in primo dubio. Id autem tanquam in medio reliquit Pantal.in repeti.d.l.2.C.de reſcinden.uendi.in 20. fall.

83 ¶†Sed aduerte quia hæc poſterior opi. quæ Bald. contradicit, poſſet haud dubiè, ut reor, procedere in donationibus aliàs prohibitis, in quibus & ipſe Bald.loquitur, uidelicet inter patrem & filium. illic enim facilè committeretur fraus legi, ſi ſufficeret ad ualiditatem, ut noſtri loquuntur, donationis merita excedentis, ut quod excedit, eſſet infra dimidiam partem meritorum. Nam id cederet lucro donatarij. Et fortè in hoc exceſſu pater magis donaret ob affectionem paternam,quàm propter merita. & id quidem uerisimilius eſt, ut præter eos,quos ſuprà citauimus,ĩ verſicu.72,incipien.licèt contrariũ uoluit Iaſ.in d. l.ſi tibi decem.§.ſi pactus.ff.de pact.vbi hoc dicit ſemper procedere, cùm aliàs actus non valeret. Nam regulariter vbi fieri poteſt duplex interpretatio, eam accipere debemus,per quam actus ualet. l.quoties in ſtipulationibus. ff. de uerb.ob. & c.abbate ſanè,ext.de ver.ſig.cũ ſi.Ideoq; è diuerſo gl. & doc.in d.l.ſi donatione.C.de col.cõtrariã,ut diximus in uer.71. inc. & gñale eſt,interpretationẽ ſequunt, ut videlicet magis pręſumat pater donantis id facere pp merita, q̃ ob filiationẽ,quia ibi aliàs donatio nõ ualeret,utpote inter patrẽ & filiũ. quod ſimiliter expẽdit ipſe Iaſ.in l. qđ dicitur,col.7.ver. 2.quia debet capi.ff.de uerb.ob.& ibi ante eum licèt ſubticeat Imo.& latius Franc. Are.col.5.uer.ext.gl. & nouiſſimè Ioa.Cro.q nullos horũ memorat,ĩ repe.l.frater à fratre,col.18.ver. ſecunda difficultas.ff.de condi.indeb.

At cùm

At cùm pater ſtipulatur filio bene merito, cenſetur ſtipulari magis tã quam filio, quàm ut extraneo ſine merito, vt diximus in d. uerſicu. licèt in contrarium. Nam aliàs nõ ua leret ſtipulatio alteri facta. l. ſtipula tio iſta habere licere. §. alteri. ff. de verb. oblig. Hic autem in noſtro caſu non ſumus in prohibitis, cùm liceat de iure communi donare extra neo, & huic l. & expreſsè & tacitè de rogare, ex communiore noſtrorum op. Nec aliquid eſt ob quod quis ue riſimilius donauit, quàm propter merita, niſi fortè donaret cõſanguineo, ex iis quę etiã ſupra diximus. Nec ea merita ſunt ſupra dimidiam rei donatæ. Igitur quemadmodum ſuprà in eadem gloſ. in uer. 7. incip. ſed hoc tamen ſecundo loco intelligendum, diximus ex ſententia Are. in l. j. col. pen. C. de pact. de uenditione minori pretio facta, ſi pretiũ non ſit infra dimidiam partem, non reuocatur uenditio ex l. noſtra, nec huiuſmodi etiam donatio, ſi merita nõ ſunt infra dimidiam. Nihil enim inter vtrunque intereſt, ſcilicet inter id quod excedit pretium, & inter id quod ſimiliter excedit merita. Imò hæc donatio remuneratoria, omniũ, ni fallor, iudicio reputabitur multo fauorabilior, quã vendi tio minori pretio facta, ideo cogita.

84 ¶†Illud item in hoc meritorum exceſſu conſiderandum eſt, vt ſciamus réſne donata ſuperat, an æquat merita donatarij, inſpiciendam eſſe qualitatem donantis, num diues ſit & nobilis, qui (ut eſt natura nobilium, ſi credimus c. j. de donatio.) ſo let multò maiorem referre gratiã, nam & ſi tunc donatio excedat merita, modò id non excedat quod in ea re ſolebat & debebat facere donans ex more diuitum, & nobilium, non dicitur excedere merita, vt ele ganter admodum & ingenuè uoluit ſubdubius tamen Corne. conſi. 144. licèt dicendum, col. 2. lib. quoq; ij. ex eo tantum motus, quod uoluit Bar. in d. l. ſi tibi decem. §. ſi pactus. ff. de pact. tantùm nos debere filijs noſtris pro ſuis in nos meritis, quan tum extraneis, ſecundum noſtram conſuetudinem, per no. in l. j. C. pro ſoc. Et idem apertiùs aſſeuerãtiusq; voluit idem Corne. in d. l. ſi donatio ne, col. 2. verſi. ex quo uidetur. C. de colla. ubi tamen hoc reſtringit, dum modo non ſit multùm exceſſiua donatio vltra communem multorum æſtimationem. Et huc planè tendit, quod ſcribit Barb. in c. ſedes, col. 2. de reſcrip. ſe ſuſtinuiſſe quãdam donationem à principe factam ob merita, quæ ob id impugnabatur, quòd merita non reſponderent tantæ donationi. †Nam ſatis eſt, inquit, ea reſpondere liberalitati principis, quæ maior eſſe debet, quàm alterius priuati & inopis.

85 ¶†Et ego huic Corn. & Barb. ſententiæ eò magis, accedo quoniam legerim apud Seruium virum antiquitatis periti ſſimum, enarrantem illud Virgil. lib. j. Aeneidos.

Ac memor ille.

Matris Acidaliæ.

Maiores illos noſtros ſcienter tres illas gratias ita depinxiſſe, vt vna auerſa, duæ nos reſpicerent, ſic docentes profectam à nobis gratiam duplicem reuerti debere, id eſt remunerationem largiore cumulatioreq; menſura eſſe rependendam, nec ad calculos expenſorum, & acceptorum reuocandam, quod & iuſſit Heſiodus Poeta vt antiquiſſimus, ita optimus, in eo libro cui titulus eſt ἔργα, καὶ ἡμέραι, id eſt, opera & dies. Huius enim illic ea eſt ſentẽtia quę acceperis, beneficia, ea reddẽda.

αὐτῷ

αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λῷον αἴκε δύνηαι· id eſt. Eadem menſura,& melius ſi poſſis. Quod & repetijt Tullius ex eo,monẽs li.j.Officiorũ, nos imitari debere agros fertiles,qui multò plus afferunt,quàm acceperunt. Ex quo è noſtris Guil.Cu.quẽ ſequitur Alex. in l.3.in prin.ff.quod quiſq; iur.tradit quod cùm agitur de remuneratione,latè debet fieri interpretatio. & ſequitur Philip.Dec.in c.ult.col. 2.verſi.ſed conſiderandum eſt,extr. de conſti.& con.169.conſultus,col. j.[& conſi.193. cuius ſupraſcriptio incipit, in ſucceſſione feudi, col.2. verſi. & etiam in dubio.] & conſil. 413. conſuluit accuratè, colum. 2. verſic.& hoc idem, [& conſil.614. in cauſa feudali,colum.2.]& Ferdi. Loaz.in repe.l.filiusfami.§.diui.fol. 10.col.2.verſi.non obſt.etiam.ff.de lega.j.[& Lud.Gozad.con.8.in hac cauſa,col.6.nu.28.] & idem uoluit Rapha.Co.conſi.162. prælatus certæ eccleſiæ,col.vlt. [& faciunt quæ ſuprà diximus,n.48.49.55.]

86 ¶†Quę quidẽ & ad nobiles,&ignobiles,diuites, & pauperes pertinere puto.Neq;.n.in quibuſcunque illud exigerem, vt remuneratio eſſet ad amuſſim æqualis,ut confeſtim quod ſupra merita eſſet, ceu feretur donatio,ſed id tantùm,vt nõ nimium excederet. Nam ſi quippiam modicũ ſuperaret,nõ propterea dicerem id haberi pro donatione,ſed cedere titulo remunerationis,ex iis quæ nuper diximus,& dicemus prætereà in fra in eadem glo.nu.[123.verùm & hoc,& iterum nu.137. ſed & quod. Et]quod no.in ſimili Bart.in l.vlti. col.2.verſi.quis erit modus, ibi, & hoc niſi excedat magnam quantitatem.ff.de his quib.vt indig.& Pau. Ca.con.285.ad primũ reſpondeo,in fin.li.2.vbi id dicit relinquendum arbitrio iudicis.Sed hoc tamen magis ad eos ſpectat qui abunde grati i referre poſſunt, præſertim verò ad nobiles, quos magis decet liberalitas,ut plenè ſcripſimus & probauimus in noſtro tracta.nobilitatis[ca. 37. eodemq; ulti.nu.34.nobilitatis propria,& multis ſequentib.]

87 Tertia †Declaratio in hoc vertitur, An in hoc caſu, vt non ſit locus huic l.noſtræ, ſatis erit ad probanda merita, in donatione generaliter dictum eſſe,eam fieri ob merita, ſine alia ſpeciali & expreſſa eorum declaratione. Quod vt intelligas,illud primo loco ſcire nos oportet,multum intereſſe, utrùm ſimus in prohibitis,ſiue inter perſonas ꝓhibitas,quę.ſ.ſibi donare prohibentur an non. Primo caſu negant oẽs quicquã prodeſſe generalẽ meritorum mentionem,vt donatio dicatur facta ob merita,niſi & aliter probentur.Quòd ſi ea ſpecialiter declarantur,quidam tenent ſatis eſſe, nec aliam probationem exigi.In qua ſententia fuit Bal.in l.illud, col.penul. verſi.quartò quæro.C. de ſacroſanct.eccle. [& in l.ſi tibi decem.§.ſi quis,poſt princ.ff.de pact.] & in l. vlti.ff.de exerc.act.& in l.ſi tibi,col. j.ff.ſi certum pet.& in l.ſi pater tuus.C.qui bo.ced.poſ.& in l.cùm pater.§.rogo.ff.de lega.2.& in c.ſciſcitatus,col.j.& in c. edoceri, colum. 3.verſic.ſi inſtrumentum dicit, extra de reſcript.& in additio. Specu. titu.de dona.§.primo verſicu.quid ſi pater, & in ſua margari.in ver. donatio,col.3.& Ang.& Rap.Com. in l.Aquilius.ff.de dona. Flor. in l. quæ pater, col.3.verſi. ſed an ſufficiat.ff.fam.erciſ.& Paul.Caſtr.con. 345.circa bona quæ fuerunt, col.2. uerſi.tertiò.videtur obſtare, libr.j. & ſubobſcurè idem Paul.Caſt.conſil.193.ſuper iſto puncto,col.3.uer.

ad ſecundam, iunctis ijs quæ dixerat col.2.verſi.ſecundo videtur,lib. 2.& Guido Pap.ſing.375.incip. Saly.ver.etiam quęritur.Vital.Camb. in tract.clau. in rub. an legibus inſinuationem exigentibus poſſit renuntiari,chart.ult.Iaſ. [conſi.217. pro enucleando,col.8. verſi. nonò pro iſta parte] conſi.154. in cauſa mota,col.5.uerſi. iſtud idem, eod. lib.2.[& conſi.227. Carolus olim, col.8.verſi.nonò pro iſta parte, eo. lib.& conſi.]73.dubitatur, colum. ult.lib.3.

88 ¶†Idq; præſertim ſi iuramentum interueniat. Nam ſunt qui utrunq; exigunt,& ſpecificationem meritorum, & iuramentum, vt ſit ſatis ad probanda merita in prohibitis. Et ita uoluit Bald.ipſe in l.ſi donatione,col.j.verſi.ſed quid ſi pater, & ibi etiam Guid. Papæ, & Iaſ. col. pen.verſi.iſtam regulam.C.de collat. per auth. quod obtinet. C. de probatio.&[idem Bald.in l. perpetuo,ad fin.ff.de cōd.ob turp. cauſ.] Angel. in l. pen.§. mulier. ff. ſolu. matrimo.& conſi.181.A.fecit teſtamentum, colum.j. Alexan. conſil. 8.incip. viſis & conſideratis, colum.vl.ver. fortificantur, prædicta, libr.2. & conſil. 18. conſideratis, colum.2.verſi.quantò magis,lib.3. [Guido.Pap. in tractatu. præſumptionum, col.6.verſi. ſi pater donet, & Iaſon. in l.frater à fratre, char.vlti.uerſicu.limita tripliciter, dum citat Bald.vbi ſuprà.ff.de conditio.indebi.in lect.& rurſum in repe.colum.pen.[& conſi.73.pro parte negatiua, colum. ulti. verſicu. prædicta.fortius procedunt, libr.3. quibus locis] dicit quòd ita ſolitus eſt tenere,& allegat quod alibi uoluit Bald. in præludijs feudorum, in 3.diuiſione, quòd ſi prælatus cū capitulo confiteatur feudum, de quo quempiam inueſtit, eſſe antiquum, non ſtatur tali confeſſioni, niſi interueniat iuramentum, quod dictum dicit Iaſon.ſing.[in d.l.frater à fratre.] Sed & tu illi adde quod ſcribit Specul.titu.de ſucceſſi.ab inteſta.§.j.verſi. ſed nunquid donationem, quod quis non poteſt donare nepoti ex filio ſpurio, quia hoc facere præſumitur propter affectionem quam habet ad filium, per l.ſi fortè.ff.de caſtren. pecu. & alia ibi allega.vnde,inquit, prȩſumitur fraus.l.qui teſtamētum ff.de prob. niſi donator iuret ꝙ contemplatione nepotis id tantùm faciat, per d. authe.quod obtinet,& cum eo tranſit Io.And.in additio.ipſius. Et in hac quoque op.eſt Ant.Rube.conſ. 145.tenor ſtatuti,in fin.

89 ¶†Sed contrarium tamē in primo caſu, videlicet non ſufficere ēt ſpecialem declarationem meritorū in prohibitis,tenuerunt Guil. Cyn.& Alber.in d.l.vlt.ff.de exercit.& Bal. ſibi cōtrarius,in l.ſi tibi, col.2.ver. ſed nunquid de iſtis meritis, ff.ſi cert.pet.Saly.Alex.[ſibi quoq; contrarius,]Corn.& alij recētiores",in d.l.ſi donatione.C.de colla. Ro.& Pau.Caſt.in d.l.Aquilius ff.de don. & Guid.Pap.q.delphp.95.dubitabatur.& fin.596.incip.no.quòd Guid. ad fin.& Sozin. qui illam priorem ſententiam dicit communiter reprobari,conſi.66.fruſtra plenitudini,col.3.verſic.ſed omnia, libr.j.& Barb.conſi.2.illud afferam,col.3.li. 3.& Anto.Cana. in tract. inſinuationum.q.45.[& Stepha.Bertran.conſi.48.expreſsè,col.2.in fin.libr.4.& Carol.Ruin. conſi.44.primò quæritur, ad fin.libr.5.] & reliqui, vt reor,omnes,quotquot de ea re nuncupatim ſcripſeruut, quorum bonā partē nuncupatim aduocauimus in noſtris commentarijs, conſuetudinum

dinum,quo loco ſtatim citabimus, moti hac potiſsimum ratione efficaciſſima, quia in prohibitis non creditur aſſertioni etiã ſpeciali donantis, quam ipſam facit ut donatio valeat, quæ aliàs non ualeret, per d.l.qui teſtamentũ, & ibi gloſ. & doct.ff.de prob. & in l.cum quis decedens.§. Titia honeſtiſsima fœmina.ff.de leg.3.ex qua etiam probatur id procedere, quãtumlibet donans ſit honeſta perſona,cum ſimilib. à me latiſsimè congeſtis in illis noſtris commentariis, tit.14. §.10.in prima glo.in prima declaratione primæ fallentiæ.

90 ¶ † Quod tamẽ miro nouoq; modo intellexit Bal.in l.j.col.j.verſi. item no. quòd confeſsio.C.de fal. cau.adiect.lega. procedere in prohibitis ſine ĩcapacibus,in quos naturali affectu ducimur,ut in ſpuriis ſecus in aliis,vt in bannitis.nihil tamen allegat. Et id quidem non facile crediderim uerum eſſe, cũ oĩa jura omneſq; docto. qui de hac re loquũtur, generaliter loquãtur de incapacibus & prohibitis, nec ſit ulla ſaltem efficax ratio differẽtię.

91 ¶ † Sed & quod in iiſdem prohibitis non ſit ſtandum aſſertioni ẽt juratæ,tenuit Cyn. poſt Pet.in l.j. ad fin.C.de ſacroſanct. eccle. Bart. in.d.§. Titia honeſtiſsima, & in l. Aurelius.§.ult. ff.de libe.leg. Ioã. And.in additio.Spec.tit.de don. inter uir.& ux.col.ult. Bal. hic quoque ſibi cõtrarius in l.j.col.5.ver. ex prædictis.C.de inoffic.don.& in auth.ſi qua mulier,col.2.C.de S.C. Velle & in l.ſi eum ſeruum, col.2. ff.ſi cert.pet. [& in rub.ff.de iureiur.col. ulti.& conſi.398. quæſtio. col.ult.lib.j.&]conſi.14.Antonius fecit teſtamentũ,col.2.uer.in contrarium arguitur,uſque ad fin.cõſ. lib.2. & conſi. 75.ſpurio, col.j.eo. li.2.Saly. in l.hac edictali,in princ. in 7.q.C.de ſecun.nu.[Pet.Anc.in repe.c.ea quæ fiunt, col.12.in 3.q. uerſi. in his etiam caſibus, de reg. iu.lib.6. & iterum in c. acceſſoriũ, col.6. uerſi.ex prędictis poſſumus, eo.ti.]Imo. in c.cũ cõtingat,in 3. q.10.mẽbri,ext.de iureiur. Raph. Co.conſi.31.teſtator in teſtamẽto col.ult. Ro.in rub. de iureiur.in j. concluſione. & conſi.44. ex ſuprà narrato,col.2.& conſi. 293.præſup poſito quòd dictum legatũ, col.2. Pau.Caſt.d.cõſ.193.ſuper iſto puncto.col.3.uerſi. ad tertiam rõnem junctis præcedentibus,lib.2.& conſil.383. circa primum,col.2. uerſi. nos autem ſumus,eo.lib. 2. Franc. Aret.conſi.74. diligenter & maturè,col.3.uerſi. ſed tamen pro intellectu.& latiſsimè Guid.Pa.ſibi contrarius ſing.377.incip. ſi donans, uerſi.ſi in inſtrumento. Alexan. & Corn.& Philip.Deci. qui expreſsè reprobant Bal.ibi, uidelicet in d.l. ſi donatione. C. de colla. & idem Alex. in l. quod de bonis.§.ult. in princ.ff.ad leg.Falci.[& conſi. 55. cõſideratis uerbis dicti ſtatuti,col. 3.uer.nec prædictis obſt.iũctis pręcedentibus,lib.j.]& cõſi.18. conſideratis,poſt.prin.& iterum col.2 uerſi.& quamuis,lib.3. & Sozin.d. conſi.66.col.8.uerſi. & hæc op.li.j. Fely.in c.ſi cautio,col.24.uerſi.ſed eſt aduertendũ,de fi.inſtrumentorum & in cap.ſicut,col.14.de re iudic.& Iaſ.ſibi contrarius. in d.prælud.feud.col.27.uerſi.iuxta prædicta,ubi illud dictũ Bal.ibi, de quo ſuprà diximus,reprobat. Deci.conſi.202. ut pręſens conſultatio,col. 3.uerſi.non obſt.quòd not.Alciat. in l.pacta quæ contra, in.5.ſpecie. C.de pact.Io.Monteſar.in repet.l. frater à fratre col.17.uerſi. quartò fallit.ff.de cond.inde.Et id credo

do eſſe uериſsimum. Nam alioqui eſſet liberum. cuique legem fraudare, iuramento interpoſito, contra l.ſi quis inquilinos. §.vlt.ff.de legat. j.

92 ¶ † Secũdo aũt caſu principali, cũ videlicet non ſimus in prohibitis, ita putauerim diſtinguendum. Aut enim poſt illam generalem meritorum mentionem donator dicit ſe liberè purè & ſimpliciter donare, vt ferè fit. Et hoc caſu habem⁹ ſententiam Oldra. conſi.5. cuius initium eſt,Titius dedi, cenſeri donationem ſimplicem, & non ob cauſam,aut remunerationem, & hanc nuncupatim ſequitur Alex.conſil. 14.circa primum dubium,col.j.li. item j.& conſi.40. ſuper primo dubio.col.5. verſi. ſed circa tertium, lib.5.& Sozin. conſ.[53.in præſenti,col.2.verſi. optimè etiam, lib.j. vbi in eadem ſpecie conſuluit qua Alex.vbi ſupra, & idem quoq; Sozi.cõſi.]295. in cauſa cõtra filios, col.pen.verſi.quintus caſus, lib.2. vbi dicit ſe alias conſuluiſſe Senis ſecũdum illam deciſionem, nec eã habere contradictorem.[& Hiero. Grat.conſi.50.reuerendiſſime,col. pẽ.nu.55. & multis ſeq. lib.j.] Et his libenter accedo, niſi aliter conſtaret de meritis, quia ſi ea verè præceſsiſſent, cenſeretur donatio fuiſſe facta eorum contemplatione etiam ſi nulla omnino de eis fieret mentio,vt latè diximus ſupra in eadem gloſ.verſi.70.prima igitur,cũ multis ſequentibus.

93 ¶ † Aut ſimpliciter quis dicit ſe donare propter benemerita in genere, nec poſtea adiicit illa verba purè & ſimpliciter, & hæc res eſt admodum dubia, præſertim in caſu l.noſtræ. Nam Sozi.expreſsè in eo loquens, in d. conſi.295.col.3. verſi.tertius caſus,& iterum ver. quartus caſus, lib. 2. tenet etiam hanc generalem meritorum mentionem eſſe ſuperuacuam, nihilq; hic operari quo minus.l.noſtra locum habeat, †quoniam generalis aſſertio dubia eſt & obſcura, vt eſt tex. licet nihil alleget, in l.prætor edixit,ĩ prin.ff.de minor. †vbi qui generaliter loquitur, obſcurè loquitur, & in l.ita fidei.ff.de iure fiſci.†Obſcura autem & dubia locutio ſiue aſſertio non relenat.l. vbi autem.§.qui illud.ff.de ver. oblig. & l.cum incertis.ff.de.lega.j. & l. vlti.C.de anna. excep. & ita dicit voluiſſe Bal. in d.l.illud.C.de ſacroſan. eccle. & in d.l.vlt.ff.de exercitat.idemq; ſenſiſſe Bart. in d.l. ſi fortè.ff. de caſtren. pecu. vt ex multis apparet. Primum,quia Bar. intendit determinare, quando verba enuntiatiua meritorũ probãt, & diſtinguit vtrũ ſimus inter perſonas prohibitas, an non prohibitas. Sed quando donatio eſt prohibita,Bar. intelligitur loqui quãdo merita ſunt ſpecificata, & nõ in genere tantum expreſſa,vt declarant doc.maximè Alex.in d.l.ſi donatione. Ergo & ita quoque intelligendus eſt in alio capite,cũm loquitur inter perſonas non prohibitas, vt ita vnum caput ſecundum aliud intelligatur,argu.l.j.& ibi not. ff.de reb. dub.& l. vtrum. & ibi etiam not.ff.de petit.hære.† Deinde quia Bart.allegat l.optimam.C.de contrahẽ.& com. ſtipul. quæ loquitur in verbis enũtiatiuis ſpecificè prolatis.igitur debet ita ſecundum illam intelligi,arg.not. per eundem in l.nõ ſolum.§.ſi liberationis verba.ff. de libe. lega. Denique quia Bal.ita videtur Bar. intelligere in d.l.ſi donatione, vbi tractans quando donatio dicatur eſſe remuneratoria,dicit, aſſertio meritorum in genere

genere nõ ſufficit. Quando autem in ſpecie memorantur, diſtinguit inter prohibitos,& nõ prohibitos, per not.in d.l.ſi fortè, quod & idẽ facit,& quidem clarius, Raph.Cu. in d.l.Aquilius.ff.de don. Sed & ad hæc adiicit Sozi. hanc rationem. Nam donatio facta ob merita,ſi ex cedat quantitatem meritorum, in illo exceſſu dicitur pura, ſecundum Guil. Bal.& Saly.in d.l.illud. C.de ſac.ſanct. eccle. cum concor. ſuprà à nobis adductis. Et ideo licèt hæc.l. non habeat locum in donatione remuneratoria,habebit tamen locum in illo exceſſu. Sed ſi ſufficeret generalis meritorum aſſertio, non poſſet conſtare de illo exceſſu.Ex quo ſatis datur intelligi,quòd debent ſpecificè nominari.Et hoc ita confirma, quia illa generalitas poſſet verificari in quolibet uel minimo beneficio,propter quod non impediretur huius l.diſpoſitio.Ergo in dubio debet habere locũ l.noſtra,ſecundum doctrinam Bar.in l.Titia Seio. §.imperator.ff.de leg.2.Et hanc Soz.ſententiam approbat.[Carol.Ruin.conſ. 173.quæritur primo,col. 5.nu. 12. & 13.lib.j.&] Anto.Rube.con.95. viſo & diligẽter cõſiderato,col.ul.

94 ¶ † Verùm Iaſ. & Philip. Dec.in eadem ſpecie & inter eaſdem partes conſulentes, ille quidem conſi. 154.in cauſa mota,lib.2.hic conſi. 20.in cauſa iſtorum fratrũ, poſteaquam retulerunt ſigillatim Sozin. rationes,quem ipſe Dec. nuncupatim nominat, nõ deſignato tamen ipſius loco,aut numero, conſ.eiuſdem,tenuerũt & cõſuluerunt contrarium,vt videlicet in caſu noſtræ l. ſicuti ſemper aliàs in nõ prohibitis, ſufficiat generalis meritorum mentio,vt dicatur donatio remuneratoria, ſine alia meritorum probatione,& ita habeat locum l.noſtra. Moti,quia Bar.in d.l.ſi fortè, generaliter & clarè dicit aſſertionem meritorũ fidem facere in non prohibitis,& ita eũ, inquit, refert & ſequitur Paul.Caſt.ĩ l.per diuerſas,col.ult. C.mãda.& in d.l.Aquilius.ff.de dona.Ergo & generaliter debet intelligi, quia generalis diſpoſitio includit generaliter omnes caſus,etiam ſi in uno maior eſſe ratio uideatur, quàm in alio.l.j. §. quod autem.ff.de aleato. & l.in fraudẽ, in fin.& ibi Bal.ff.de teſta. mil.& l.j.§. & generaliter.ff.de lega.pręſt.†. Et cum uerba Bar.& ſequacium ſint clara: non indigent alia interpretatione. l.3.C. de lib. præter.& l.continuus.§.cùm ita.ff. de verb.oblig. Cui adde quæ latè diximus ſuprà in verb.libertis, in prin. Item ratio Bar.hæc eſt, quia cum perſonæ non ſunt prohibitæ, & poſſunt liberè donare,& ſine meritis, & cum meritis, conſequẽs eſt ſtandum eſſe aſſertioni inſtrumenti de benemeritis inter contrahentes,per d.l.optimam.C.de contrahen.& com.ſtip.Quæ ratio pariter & utroque modo procedit, ſiue generaliter ſiue ſpecialiter fiat mentio de meritis.Pręterea illa ſpecifica meritorum mentio nõ uidetur ob aliud cõſideranda, niſi reſpectu probationis, ſed cũ partes poſſunt diſponere,ſtatur inſtrumento, nec alia probatio requiritur, vt dictum eſt.Et ſic cum iam non agamus de probatione, nihil eſt ampliùs propter quod conſideranda ſit illa ſpecifica probatio.†Ad hæc tantũ operatur generalis diſpoſitio in genere,quantum ſpecialis in ſpecie.l.ſi duo fratres.ff.de admi.tut.l. ſi chorus.ff. de lega.3. & l. omnes.C.de præſcrip.30.anno.cum ſi.à me ſuprà latè congeſtis, in prin. noſtræ.

l.verſi.

l.verſi.118.incip.& hæc quidē omnia,& ſeq. Et licèt in quibuſdā caſibus diſpoſitio ſpecialis plus operatur. tamen ex cōi regula intentio noſtra fundantur, ſecundum gloſ. in l.omnis diffinitio.ff.de reg.iur. Et ideo non videtur in dubio eſſe differentia inter aſſertionem ſpecificam & generalem inſtrumenti. Poſtremò ſi ſpecificatio meritorū requiritur inter perſonas non prohibitas,vt Bar.loquitur,videtur ēt poſtea probatio neceſſaria aliter quàm per inſtrumentum. Sed nulla probatio requiritur ultra inſtrumentum,ut omnes fatentur: ergo nec ſpecificatio, quin ſufficit qualiſcunque inſtrumēti aſſertio, ſiue in genere, ſiue in ſpecie,arg.l.j. in prin.C.de rei vxo.acti.& quod habetur per gloſ.in l.uinum.ff.ſi cer. pet.Hęc fermè Iaſ.& Dec.qui & ipſe in eadem fuit ſententia in l.ſi donatione,col.4. verſi. ſecundus caſus, iunctis præcedentibus. C. de coll. & eū ſequitur & defendit Ripa tum in hac ipſa l.in.15.q. tum quoque lib.3.reſpon.c.9. circa primum,col.vlt. Sed quibus. rationibus(nam & alias adfert) cæterorū ſit iudicium.

95 ¶ † Aduerte lector optime, quoniam Bal. in locis à Sozi. citatis nuncupatim loquitur in prohibitis.Ideo nihil ad hunc caſum pertinet.Illis autem rationibus,quib9 Sozi.ipſe conatur Bar.in ſuas partes trahere,reſpondent Iaſ.& Dec. in d.conſi. propè copioſiùs quàm res exigat, cū de unius tātum doc. licèt maximi authoritate contendatur. Ego verò de hac re non admodum laboro. Sed illud tantum priuatim breuibus deſiniam, vtrū in caſu.l.noſtræ ſufficiat generalis meritorū aſſertio,quod prima ſtatim fronte uideri poſſet,in prçiudicium quidem donantis, & donationis à ſe factæ,quam ita potuit facere,ſi uoluit,ut ,ppter filios poſtea ſuſceptos non reuocetur, ut qui huic l.renuntiare poſſit,ſecundum communem opinio. Et hæc eſt Iaſo.Deciiq; ſententiæ prora, quod dicitur,& puppis.

96 ¶ † Idq; confirmatur ultra Deci. ex eo quod Saly.ſubdubius tamen tradit in l.filiæ.C.fami.erciſ. quòd etiā inter perſonas prohibitas ſtatur aſſertioni meritorum in præiudicium aſſerentis, licèt non aliorùm,per l. Aquilius.cum gloſ.ff.de donat. & ſequitur Ia.in repe.l.frater à fratre, col.pen.ff.de cond.indeb.& d.conſi.154.col.5.verſ.quartò principaliter. [& Philip.Dec.in l.ſi donatione,col.5.ver.4.concluſio gloſ.limitatur.C.de collat.†Et ſimile quippiam tradit ipſe Saly. in l.cū propria.C.ſi quis alte.uel ſibi,quòd ſi uxor emit res quaſpiā conſtante matrimonio. & in inſtrumento continentur de propria pecunia uxoris: patiente & conſentiente marito,ei creditur, & ceſſat præſumptio.l.Quintus.ff.de dona. inter uir.& uxo.] Nam & quis(vt hoc quoque illi addas) non poteſt venire contra factum ſuum, quod etiam de iure non tenet.l.per fundum.ff.de ſeruit. ruſti. perdi. & l. uenditor.C.com. prædi. & uoluit Bal. conſil.403. Ioannes Simonē, col.pen.lib.3.cum ſimilib. † Et facit quod in ſimili dicimus, quòd uendens non poteſt dicere uenditionem ſimulatā aut factā in fraudem, ex eo quòd diutius remanſit poſſeſſor rei uenditæ, licèt tertius id poſſit facere, Bar.in l. poſt contractum, col.3.uerſi.ſed an uenditor.ff.de dona. & con. 65. Petrus Nicole.in prin.[& conſil.81. Martinus ad fin.]& Bal.in l.emptione,

circa

circa me.C.plus ual. quod agi. [& Car. Flor. in c.illo vos,ī 2.no.ext. de pigno.] cũ ſi.Sed propius hanc Saly.ſniam cõfirmat vltra Iaſ. qd ſcribit Bar.in auth. ſed iam neceſſe in prin. & ibi quoque Fran. Tigri. in fin.rep.C.de don.ante nup.ꝙ licèt cõfeſsio mariti de dote data nõ præiudicet creditoribus, ſibi tamẽ præiudicat, & ſequitur Pau. Caſt. conſi.383.circa primum, col.2.ver ſi.an autem præiudicet lib.2.

97 ¶ † Ego tamẽ Sozi. ſniam ſecutus contrarium verius eſſe arbitror,tũ ea rõne,quā ex eo ſuprà adduxim⁹ de exceſſu meritorũ; qui nullo pacto cognoſci põt ex generali meritorũ mẽtione. Cui rationi nõ ſatis Iaſ.& Dec.facere vidẽtur.Tũ item quia talis aſſertio nudo ſermone effuſa,ſolet in donationib⁹ apponi magis ad colorẽ, & veluti quendā honorẽ; q̃ ad veritatẽ. Ideo perinde habendum eſt, ac ſi non appoſitum fuiſſet,ar.l.qđ venditor, & ibi no.ff.de dol. & l. ſi quid venditor & l.ſeq. in prin.ff.de ædilit. edi. & quod ſcribit Oldra. conſ.5. Titius dedit in fin.iũctis iis quæ latè diximus ſuprà ī prin.l.noſtræ ver.226. incip. ad huius tamen poſterioris partis,vbi latè probauimus nõ conſideranda eſſe quæ notarij ſolẽt apponere ex cõſuetudine quadam, ſicuti & ſolet fieri de hmõi meritorum mẽtione.vix.n.è cunctis millibus vnum inſtrumentũ donationis comperies, in quo id non ſcribatur.Iunctis item is quæ diximus in noſtris cõſue.tit.14.§.10.in gl. 2.verſ.ſed etiam in illo dubio. Tũ deniq; quia ea ratio renũtiationis huius l.quam pro cõtraria ſnia adduximus,& q̃ veluti foſſa eſt & vallum aduerſarũ partiũ, tũ demum procedit,ſi ſpecialiter quis renũtiaret huic l.neq;.n.generalis renunciatio oium legũ & remediorũ, ẽt iurata ſufficeret, vt latè diximus in prin.ẽt l.noſtræ,verſ.115. incip. nunc aũt reſtat. & multis ſeq. Igitur nec ſimillimò eadem rõne eſt generalis meritorũ mẽtio,etiam iurata,vt huic l.derogatũ eſſe videatur, vt etiam voluit hac poſtrema ratione fulfultus Paul.Caſt. cuius in ea tam verboſa cõtrouerſia nec Sozi.ipſe nec Iaſ.ac Dec.nec denique Ripa meminit, conſi.435. ſup hoc puncto plura videntur,col.ul. verſi.quartò facit dubiũ,lib.2.Sed & idem nuncupatim etiam reſpondit Steph.Ber.cõſi.135.thema conſultationis tale ẽ, col.2.ver.ſed manet difficultas,cum multis ſeq.li.4.

98 ¶ † Nec quippiā obeſt illa Saly. ſnia in d.l.filiæ,qñ ea palā coarguitur ab Alex.ī d.l. ſi donatione,col. 6.& ibi ẽt Iaſ.ſibi prorſus contrario,col.pe.C.de colla. & eodẽ Iaſ. in lec.d.l.frater à fratre,char.vl.ff. de cond.indeb. [Sicut etiam reprehenditur alia eiuſdem ſnia in d.l. cũ propria,à Soz.cõſi.61. circa primum dubium,col.j.lib.4. Nec omnibus placuit id quod dictũ eſt,vẽditorẽ non poſſe allegare venditionem ſimulatam aut fraudulentam, vt videre licet apud Fran.Are.cõſ. 65.in pſenti conſultatione, col.ul. verſi.circa tertiũ dicẽdũ eſt.] Nec etiam oĩno certũ eſt quod tradunt Bar.& Tig. in d.auth.ſed iā neceſſe.vt patet ex ſcriptis ab eodẽ Bar. in l.cum quis decedens.§.Titia.ff. de leg.3.& Io.And.in addit. Spec. tit.de don.inter vir. & vxo.col.vl. Sed & nos de hoc, vtrum videlicet aſſertio ſiue cõfeſſio ei præiudicet qui eā fecit inter prohibitos, latè diximus in commen. noſtrarũ conſuetu.tit.14.§.10. in glo.j.in 3. limitatione primæ declaratiõis, vbi videre poteris. Neq; enim hic immorari

morari ſtatuimus,in re, quæ quaquauerſum ſpectet, non eſt magni momenti ad id de quo tractamus, propter iam dictas rationes, quæ ſemper locum habent.

99 ¶† Cæterum Philip.Dec. hac in re, ſi vnquam alias, ſibi ex diametro contrarius,in conſi.366.pro declaratione,col.3.verſi.venio ad tertium, cuius etiam Ripa non meminit, aſſerit tantum abeſſe vt generalis mentio meritorũ faciat ceſſare hãc l.vt ne ſpecialis quidẽ id efficiat. Nã licèt donãs,inquit, non ſit quantũ ad ſe perſona prohibita,tamen donatarius, qui dicit donationem non eſſe reuocatã ex hmõi.l. quia ſit remuneratoria, tenet̃ probare veritatẽ meritorum, vt dicit concludere Ang.in d.l.ſi donatione.C.de colla. poſt Guil.Cu. in d. l.vlt.ff.de exercit.Subditq́; hoc efficaci & concludenti ratione probari,quia ſicuti in patre,qui nõ poteſt donare niſi propter benemerita,nõ creditur aſſertioni illius ſpeciali,q̃a de facili poſſet fieri fraus, vt tenet gl.in d.l.ſi donatione,quã oẽs ſequũtur,cũ ſimil. ibi adductis per Alex.pari rõne dicendum eſt in noſtro caſu, quòd cũ donatio reuocata ſit per legem, & talis reuocatio impediatur propter benemerita,debet probari de veritate benemeritorum,nec ſtatur aſſertioni etiã ſpeciali, quia eadem ratio videtur, quæ in perſonis quæ donare prohibentur. Dictum autem Bar. in d.l. ſi fortè.ff. de caſtren. pecu. habet locũ inter illos in quorum donationibus nõ requirũtur benemerita, vt perpetuò ualeãt, ſed tantum ex abundanti exprimitur. Secus vbi neceſſaria ſunt benemerita,ꝑꝑ qualitatem perſonæ, vel propter reuocationẽ donationis, quæ impeditur ꝑꝑ benemerita. Hæc Decius,vtrobiq; ſcenæ ſeruiens,ac theatro ſeſe accomodãs, adeoq; nõ iuris,ſed litigatoris negotiũ agẽs. [& hoc idẽ uidetur uoluiſſe Paul. Caſt.à nullo iſtorum memoratus, conſi.434. reſpondeo per ordinem in.4.dub.lib.j.]

100 ¶ †Sed utcunq; ſit,hæc tamen intellige.ut licèt ista aſſertio meritorum non tanti ſit, vt propterea ſit dicenda donatio ob merita, tamen non adeo exacta certaq; probatio meritorũ requiritur, quàm ſi nulla prorſus aſſertio interueniſſet, quin ſufficiunt cum huiuſmodi aſſertione quædam veriſimiles coniecturæ,ex eo qđ in ſimili eleganter voluit Saly.ĩ l.mater.C.de contrahe.emp. ꝙ ſi maritus emit fundũ pro vxore abſente. ex pecunia quã ipſe aſſerit eſſe vxoris, non eſt ſtandum huic aſſertioni, tanquã ſuſpectæ.& factæ inter perſonas prohibitas,per d.l. qui teſtamẽtum.ff. de prob. cum ſimil. niſi,inquit,ex aliqua veriſimil.pręſumptione appareat,ꝙ uxor ueriſimiliter hanc pecuniã habuerit.[& ſequit̃ Alex. cõſ.18. cõſideratis his.col.j.li.3. & Philip. Deci.cõſ.463.in cauſa quæ nomine.]Ex eo quoq; quod ſcribit Ange.conſ.341.pater emit domũ, in j.dubio,ꝙ licèt cõfeſſio patris dicẽtis ſe habuiſſe pecuniã à filiis, ſit ſuſpecta, cũ non valeat donatio inter patrẽ & filiumfamil.tamen ſi eo tẽpore filii ita erant aliquod artificiũ edocti,vt ſatis veriſimiliter potuiſſent ſua induſtria illã pecuniã cõparare,ſtãdũ eſſet huic confeſſioni,ꝑ not.ꝑ glo.Cyn.& Bal.in l.cũ oportet,in prin.C.de bon.quæ liber.Et hoc dictum Ang. ſequitur [Iaſ.cõſi. 189.circa legitimationẽ, col.vl.poſt princ. lib.2.&] Philip. Deci.in l.ſi donatione.col.6. verſ. vlterius addo duas.C. de collat.

V vtrunq;

vtrunque autem & Ange. & Saly. ſequitur ipſe Dec.cõſ.96.viſo pun ɛto,col.2.verſi.non obſtat quòd ta lis eſt.& Hippo.Marſil.ſingu.610. non ſtatur aſſertioni, & ante eos Alex.conſi.18. conſideratis his, li. 3.vbi ex is idem quoque couſuluit in confeſſione de recepto facta à patre filio ſpurio. cuius dictũ pro ſing.ſequitur Iaſ.in l.ſi is qui, col. vlt.ff.de vulg.& pupil.ubi & illud dictum Saly.dicit etiam ſingul. Et idem in aſſertione meritorũ facta in donatione inter uirum & uxorem conſuluit Philip. Dec. conſi. 202.vt præſens conſultatio, colũ. 4. verſicu. non obſtat quod talis donatio.

101 ¶ †Quibus adde quod ante illos conſuluit Bal.cuius tamen nullus illorum meminit, conſil.66. inter uirum & uxorem, lib.j. Quod ſi in inſtrumento uir uxori uendat fun dum certo pretio, quod cõfitetur ſe recipiſſe ab vxore, non ſtabitur huiuſmodi confeſſioni, per d.l.qui teſtamentum,niſi cõfeſſio, inquit, iuuetur aliquibus adminiculis.tũc enim illi ſtabitur. Et quod ſimiliter conſuluit Raph.Cum.conſ.31. teſtator in teſtamẽto,in primo dubio, quòd licèt confeſsio de dote recepta facta à marito non probet, vt quæ uideatur facta in fraudem per iura ibi allegata, ſi tamen maritus erat uir honeſtus,& dos ueriſimilis attenta conditione utriuſq; & conſuetudine, & uxor iuraret, uideretur ſufficere. Cui concinit quod not. uoluit Bal. in l.j.col.3. uerſi. unde quæritur. C.de priuil. dot. quòd licèt dos confeſſata, ut noſtri appellant, non habeat priuilegia ueræ dotis, de cuius ſcilicet numeratione uerè conſtat ex ſententia.gloſ.in l.aſsiduis,in ver. datæ.C. qui pot. in pignor.hab. Tamen ſi vltra confeſsionem interuenirent coniecturæ quædam de numeratione dotis, ut quia uir exhibuit alimenta uxori tanquam dotatæ,certè huiuſmodi dos potietur priuilegiis dotis receptæ, per l.cũ ultra.C.de non nume.pec. & hoc nuncupatim ſequitur Pan. conſi. 73.in quæſtione quæ ad præſens, col.3.lib.2.[& Philip. Dec.conſil. 536. in cauſa quæ agitatur Mantuæ,col.3.uerſi. ſed reſpondetur.] & Fran. Are.in l.j.col.5. uerſi. ſecundus eſt.ff.ſolu.mat. ubi & hoc fulcit ex eo,quod not.ut ipſe dicit ſcriptum eſt à Ioan.And.in addit. Specu.in rub.de depoſi.ubi intelligit id quod uulgo dicimus confeſſionem nudam & ſine cauſa nõ ualere.l.cũ indebito.§.ul.ff.de prob. & l.nuda.ff.de don.niſi ex quibuſdam poſsit preſumi cauſa, per l.ſi quis ex argentariis.§. ſi initium. ff.de eden.& l.Titia.§. idem.ff.de uerb.oblig.&.§.certũ,Inſt.ad leg. Aquil.Quanquã de illo Bal. dicto dubitauit Sozi.in d.l.j.col.12.uer. quinto limit.ff.ſolu.mat.qui tamẽ dicit uidiſſe ſe conſultum ſecundũ illam Bal.opinionẽ à doctiſſimis uiris, nec negat tamen id probari poſſe ex coniecturis, ſed id tantum aſſerit illam non ſatis eſſe urgentem, ut etiam declarat poſtea col.15.uerſi. ſeptimo limita. & ipſe alibi ſimpliciter Bal.ſequitur,uidelicet in conſi.122.circa primum col.4.uerſi.tertio etiam concludo. libr.3.

102 ¶ † Et facit quoque quod tradit ipſe Bald.[conſi.66.inter uirũ,lib. j.quòd ſi inſtrumentum factum inter uirum & uxorẽ contineat uenditionem factam pro pretio quod maritus cõfitetur recipiſſe ab uxore,aut è contrario, ſi huiuſmodi confeſſio poteſt iuuari aliquibus adminiculis,

adminiculis, ei ſtabitur. alioquin cõtra, ſed præſumitur donatio pp legis interdictũ, per l. qui teſtamen tum. ff. de prob. & alia iura. Et qđ item uoluit idẽ Bal. in conſ. 471. ſup eo quod q̃ritur an confeſſio, in fin. iunctis præcedentibus, li. 5. quòd licèt cõfeſſio ab uxore facta coſtan te matrimonio, per ſe nõ ualeat ad fauorẽ mariti, tamẽ iuncta cũ aliis cõiecturis probat. † Et quod idem ſcribit in auth. hoc ius porrectum, col. pẽ. verſi. quæro vtrũ in dubio. C. de ſac. ſan. eccle. quòd cũ eccleſia non obligeť ex mutuo, niſi probetur numeratio & cõuerſio pecuniæ in vtilitatẽ eccleſiæ, ut ibi cauetur. Certè de hac conuerſione creditur prælato, ſi cõcurrãt quædam coniecturæ cũ confeſſione illius, puta quia monachi ante nihil habebãt frumẽti, & erãt nudi, nũc aũt conſtat quòd uixerunt ex frumẽto, ſuntq; ẽt veſtiti, ar. l. ul. C. de ali. pu. præſt. Nã licèt id aliũde proceſſiſſe poſſet, tñ nõ præſumiť ut l. ſi uẽtri. §. ult. ff. de priuil. cre. Quã Bal. deciſionem ad hoc noſtrũ principale negotium citat & ſequitur Iaſ. d. conſ. 154. col. 5. uerſi. quintò pro iſta parte, lib. 2. ſed eum omnino ſolum allegat, quamuis & ipſe Bal. idem aſſeruerit in l. j. in fi. C. ſi aduer. credi. Quodq; in ſimili dicit Guid. Pap. in l. ſi uoluntate C. de coll. quòd nõ creditur patri donanti filiofa. ob merita: niſi ſint coniecturæ meritorũ, quaſi. ſ. ſufficiant coniecturæ. [Et idẽ dicit in tract. præſum. col. 6. uer. ſi pater donet.] Et licèt illæ aſſertiones de quibus loquuntur Bal. Sal. Ang. & Raph. in illis prioribus locis, ſint ſpeciales, tamẽ nõ plus habẽt roboris, q̃ generalis ĩ caſu de quo loquimur. Illi. n. loquuntur in prohibitis, in quibus ẽt ſpecialis aſſertio meritorũ aut alterius cauſæ nihil prodeſt ut plenè ſuprà diximus. Hic uerò in caſu non prohibito, in quo licèt generalis aſſertio ẽt nõ probaret pp ſpecialẽ rõnem, quam ſupra ex Sozi. adduximus, tamẽ in aliis forte probaret, per rõnes Decii. Item cõiecturæ, quas nuncupatim adſerunt Bal. Saly. Ange. & Raph. ſunt admodum leues & frigidæ, ut aperte uidere licet. Nos autem arbitrio iudicis relinquimus, quæ qualeſq; cum hac meritorum mẽtione, ſatis erunt efficaces cõiecturæ ad credendum merita præceſſiſſe. Quid enim ſi is qui donauit, adeo auaræ tenaciſq; naturę erat, ut nunquam ſolitus eſſet donare, niſi ingentia prius merita p̃ceſſiſſent? Nonne ſi meritorũ uel generaliter tantũ meminerit, facilè pręſumemus ea pręceſsiſſe? & certè præſumemus, ar. d. l. cum de indebito. ff. de prob.

103 ¶ † Nec tñ illud interim omittendum duximus: quòd ſi hmõdi aſſertio uel confeſsio meritorũ fieret in inſtrumento guarentigiato, tunc probaret tanquam res iudicata, etiam inter perſonas prohibitas ut egregiè dicit Bal. in d. l. j. col. 3. uerſi. idẽ dico ſi ſtatutum. C. de priuil. dot. ar. l. res iudicata. ff. de reg. iur. ubi res iudicata habeť pro ueritate, † quaſi. ſ. hmõi inſtrumenta habeãt uim ſñię, & rei iudicatę. de quo latiſsimè oĩum diſſerimus in noſtris cõmentariis cõſuetu. Picta. tit. 29. §. j. Et illud dictũ Bal. ſequiť Panor. conſil. 63. in quęſtione quæ ad pręſens. colum. 4. lib. 2. & Sozi. qui hoc dicit ſingul. conſi. 112. incipien. circa primum, col. 5. uerſic. quia confeſſiones, libr. 3. Et facit quod in ſimili tradit Bal. in l. ult. colum. 2. uerſicu. & ideo conſuetudo, iunctis pręcedentibus. C. de ſponſal. & l. pecuniæ, circa medium

uerſicu. item nota hic. C.de ſolut.
104 ¶ † Sed ego de hoc admodum dubito, tũ quia facile fieret fraus, & quidem tam facile, q̃ in alio ſim plici inſtruméto, nec tollit guaren tigia pręſumptionem fraudis. Tũ etiam quia iuramentum nihil ope ratur inter perſonas prohibitas, vt ſuprà in eadẽ glo.diximus, ver. 91. incip.ſed & quod in iiſdem prohibitis. † Licèt & ipſum iuramentũ, ſicut & guarentigia; habeat etiam vim rei iudicatæ.l.2.& l.qui iuraſſe.§.ult.ff.de iureiu. Imo plus authoritatis q̃ res iudicata.l.2.& ibi glo. quæ hoc declarat.ff.de iureiu. Ideoq; habet etiã executionẽ paratam, ſicut ſñía l. ſed & ſi poſſeſſori. §.vl.& ibi Bar. Saly.Ang.Fulg.Roma.& Alex.ff.de iureiur. & l. poſt rem.& ibi ẽt Bar.& alii.ff.de re iu. & idem Bar.Fulg.Paul.Caſt.Alex. & alii in d.l.2. de iureiur. Bal.in l. j.colũ.j. C. de execu. rei.iudic. & Mattheſ.not.20.nota bonã practicam Barb.ĩ l.j.§.ſi quis ita, col.13. verſi.& primo quia Bart.ff.de verbo.obli.cũ aliis multis concor.adductis per Iaſ.in d.l.2.& cõſi.9. circa primum dubiũ, in prin.lib.j.& Ant.Corſe.in repe.rub.ext. de iureiur.in 10.priuilegio. & Hippol. Marſil.ſing.356.iuramentũ eſt maxime,[ut tamen eis addas Benedi. in rep.c.Raynutius,ĩ ver.teſtamentum,li.3.nu.33.de teſta.ubi ex hoc dicit, ꝙ iuramentũ habet uim guarentigiæ, vti etiã dicit in ver.abſq; filiis moreretur, le 2.nu.193.] Tũ deniq; quia guarẽtigia habet uim rei iudicatæ in iis tantum quæ reſpiciunt executionem, non etiam probationem, de qua hic tractatur vt ex eo patet, quòd nõ magis probat numeratã pecuniam, nec magis ideo impedit exceptionẽ, non numeratę pecuniæ, quam aliud etiam publicum inſtrumentum, ut uoluerunt Cyn. & Bal.in l.in contractibus, in prin.ille quidem col. 3.in 4.q.hic col.ult.C. de non nume.pecu.& idẽ Bal.[in l.qui pecuniam, verſi.ſed quid de inſtrumentis;& ibi etiã Iaſ.col.j.verſi. tertiò extende.ff.ſi cert.pet.&] in addit. Spec.tit.de appel.in 4. part.§. reſtat videre, uerſi. ſed nunquid contra, qui eſt in col.6. Corne.cõſ.52. quotidianus, col.j.uerſi. tamẽ hoc non obſtante, & iterum col.2.uerſ. licèt enim dubitetur ante fi. illius uerſi.lib.j.[licèt ſecus ſit in iudicio cõtrouerſo, gloſ.iuncto tex. in l.j.in glo.2.poſt prin.& ibi Saly.in j.& 3.opp.C.de confeſ.]cum aliis multis ſimilibus, quæ latè congeſſimus in d.noſtris commen. ubi ſuprà proximè citauimus, in 15.declaratione.

105 ¶ † Ex quibus nec ego accedo Sozi.qui conſi.66.fruſtra plenitudini, col.5.uer.nec obſtat quòd talis aſſertio, lib.j.tradit illud dictũ Bal. in d.l.j.de priuile.dotis, tantũ procedere ubi ſtatutum diceret ꝙ inſtrumentum guarẽtigiatum haberet uim rei iudicatæ, non etiam ſi ſolũ diceret quòd haberet executionem paratam. Nihil enim inter hæc quantum ad id de quo agimus intereſſe uideo. Et id ideo Maria. ipſius Sozi.pater conſi.3.circa præſentem tenet ſimpliciter, quòd ubi requiritur uera remuneratio, ea non probatur ex aſſertione facta in inſtrumento guarentigiato, quia ſi contractus principalis, inquit, non ualet, nec guarentigia quoq; de quo & nos latè diximus in[noſtro tracta.cõſtituti poſſeſſori, in 7.limita.nu.25. & per illum.] Ob idque reprobat ipſe Maria.dictum Bal.in d.l.ult.C.de ſponſ.

106 QVARTA DECLARATIO † donationis

donationis remuneratoriæ hæc eſt ut ad hoc ut faciat ceſſare.l.noſtrã merita ſiue ſeruitia ſint talia, ad quæ donatarius aliàs non tenebatur, uerbi gratia, uxor, filius, libertus debent marito, patri, patrono certas operas & obſequia, ea ſi pręſtita fuerint, non habentur pro meritis, quæ impediãt reuocationem donationis ex noſtra.l. ut expreſſe uoluit Frã. Ripa. hic in. 14.q.& iterum lib. 3. reſpon.c.13. duo ſunt, col. 2. Cui & ego facilè aſſentior. Nam cum debeantur ex neceſſitate uel officio, ita iubente lege, non debent cenſeri beneficia, quæ exigant præmium ſiue remunerationem. † Nam donari uidetur quod nullo iure cogente conceditur. l. donari. ff. de donat. & l. donari. ff. de regu.iur. & ibi concord. † Et ut ſcribitur in l. rem legatam. ff. de adi. legat. in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. † & optimus tex. in l. ſi ſeruo. ff. de hæred. inſtit. ubi nõ cenſetur præſtare beneficium, qui debitum impendit, & in l. proximè ff. de rit. nupt. cum dicitur, magis debitam libertatem præſtitit, quã ullum beneficiũ in mulierem contulit. & in l. unũ ex familia. §. j. ff. de lega. 2. ubi dicitur. Nõ enim facultas neceſſariç electionis propriæ liberalitatis beneficium eſt. Quid eſt enim quod de ſuo uidetur reliquiſſe, qui quod reliquit, omni modo reddere debuit? & in l. ſi quis pro uxore. §. ſi uxor. ff. de dona. inter. uir. & uxo. ibi. non eſt iſta donatio, cũ pro oneribus matrimonii petatur. & in l. ſi quis gra ui. §. utrum. ff. de ſenatuſcon. Sille. ubi Bar. Bal. & Ang. qui eum. §. legit cum. §. ſi quis ex ſtipulatu, & cæteri aſſerunt † officialem qui capit delinquentèm aut bãnitum ex neceſſitate officii ſui, non habere præmium à ſtatuto præſcriptum il los capientibus. Et idem uoluit ipſe [Bal. in l. ab hoſtibus, la 2. C. de capt. & poſtlimi. reuer. & in l. qui ſine, in j. lect. in fin. & iterũ in 2. in prin. per illum tex. ff. de neg. geſt. &] in l. 2. poſt princ. per illum tex. C. de oper. lib. & conſi. 394. ſtatuto ciuitatis Peruſij, li. j. ubi hoc dicit procedere, niſi uerba ſtatuti aliud inducerent, ut in caſu de quo ipſe loquitur [& conſil. 64. factum ſic ſe habet, lib. 2.] Saly. in l. ea quidem, in 16. quæſt. C. de accuſ. Pan. in c. eccleſiis, per illum tex. ext. de cẽſi. Ioan. Ana. in c. de hoc. col. 3. uerſi. in ea gloſ. ibi, quod fit, & ibi etiam Fely. col. 2. uerſi. in ea gloſ. in fi. extra de ſimonia. Auge. Are. in tract. malefic. in uer. necnon ad denuntiam Ioãnis, col. antepe. uerſi. uæro ſecundum Saly. ubi ad hoc dicit ſing. tex. in d. §. utrum [& rurſum in uerbo, quòd fama publica præcedente, nu. 74. ſed nec officialis publicus. & ibi Aug. Arimi. in addit.] Barb. in l. ſi à fure, col. 2. ff. de uer. oblig. & conſi. 45. Deum inuocẽt, col. 3. uerſic. & ſi ſubtiliter. lib. 3. Quibus adde [quod per tex. in d. §. utrum, tradit Bal. conſil. 434. præmittendum eſt, lib. 5. † quòd non merentur præmium, niſi quæ ſponte, & ſine ulla neceſsitate fiunt, &] quę diximus ſuprà in uerbo, liber tis, num. 78. ſed tu tamen aduerte. Et quod ſcribitur apud Senecam, lib. 6. de beneficiis. Si quis, inquit, coactus aliquid boni fecit, quin nos non obliget, manifeſtius eſt, quàm ut ulla in hoc uerba impendenda ſint. Hæc ibi.

107 ¶† Ideoq; ſemper alias hmõi obſequia ex iure debita nõ cenſentur eſſe merita, quę robur uimq; tribuãt actui, uel q̃ ullo mõ cõſiderari debeãt ad eũ ꝑſertim finem, ut

 donatio

donatio ex ijs debeat cenſeri remuneratoria, vt voluerunt Bald. Saly. Paul. Caſtr. Corne. Iaſ. & alij recentiores in l.ſi donatione.C.de colla.[Bald. in l.ſi tibi decem.§.ſi quis, poſt princ.ff.de pact.] Saly. in l.filiæ,col.6.verſi. quæro donatio facta.C.famil.ercif.Floria.in l.quæ pater,colum.3.verſicu. aduerte tamen.ff.eod. titu. Barb. conſil.28.à Ioue principium,colum.j.lib.3. & inter conſi.Franc. Curt. ſenioris, conſil.67.ſapienter optimus, col.2. Corne.conſil.144.licèt dicendum, colum.2.libr.2. Iaſ. in l.ex hoc iure, in fin.3.effectus.ff.de iuſt.& iure.Philipp.Deci.conſil.202.vt præſens conſultatio, colum.4. Quòd ſi alia obſequia præſtita ab illis fuerint, ad quæ ex lege non obligantur,ea haud dubiè beneficia ſunt & merita conſideranda, & præmio ac remuneratione digna, vt ſentiunt omnes docto. quos citauimus. & planè probat Seneca ipſe lib.3. beneficiorum, dum copioſè differit poſt Hecatonem † an ſeruus domino,filius patri beneficium dare poſſit.& text.apud nos in l.iuſta [& l. etiam.§.j.]ff.de manu.vindic.& in l.j.C.quib.ex cauſ. ſer.pro præ.lib. accip.& l.ęris.ff.ad leg. falc.[& in l.teſtamento.ff.de hæred. inſtit. & in l.ſeruos.ff.de man.teſta.& in l.teſtamento,eo.titu.& in l.ſi poſtulauerit.§.iubet lex,ibi,ſpe meriti collocandi.ff.de adulter.]Sed in exemplo vxoris & filij,vide quæ latè diximus ſupra in gloſſ.in verb.libertis,in quæſtionibus quas eo in loco diſputauimus.vtrùm iſta lex habeat locum in donatione facta filio, & in donatione facta inter virum & vxorem.[Et vide prætærea quæ diximus ſuprà in ead.gloſſ.nu. 20.ſeptimus non longè, & ſequen. Nec interim prætermittes, quod Tullius ſcribit libr.11.epiſtolar.ad Brutum,Magna, inquit, non dico eius in me officia, ſed merita. quibus verbis planè oſtendit, merita, dici beneficia gratis impenſa, nullo iure cogente; Officia verò,quæ ueluti ſunt debita.

108 ¶ † Intellige tamen quæ dicta ſunt niſi huiuſmodi officia obſequialia eſſent impenſa diutiſſimè, & cum magna cura & ſolicitudine, & in graui quapiam & longa ægritudine] patris, mariti, & aliorum quibus hæc officia debentur. ea enim remuneratione digna ſunt, & ſunt iudicanda vt alia merita, quæ noſtri appellant,vt expreſsè voluit & conſuluit Philipp.Deci. conſil. 232.nume.6. in fin. vti eum refert & ſequitur Paul. Pariſ. conſil. 90. pro reſolutione,colum.3.nume.13. libr.3. Quanuis non reperi in eo Deci.conſi.ſed credo quòd eum voluit allegare in conſil.202. vt præſens, colum.4. verſicu.non obſtat quòd talia, vbi ſimile quippiam dicit.]

109 QVINTA † AC POSTREMA declaratio eſt,vt donatio ad hoc vt dicatur cenſeaturque remuneratoria,fiat pro meritis p̄teritis ſiue precedẽtibus; ſecus ſi ꝑ futuris, per id quod voluit Imol.in l.Aquilius Regulus, & ibi quoq; Ro. colum.2. quòd huiuſmodi donatio quæ fit pro futuris meritis:ſi excedit quingentos aureos, indiget inſinuatione, per multa quæ ipſe Imol.allegat,& ſequitur Iaſ.in l.ex hoc iure, in primo effectu antidoralis obligationis.ff.de iuſt.& iure.& idem voluit Paul.Caſtr.conſil.345.circa bona,colum.3.verſicu.ſecundò videtur,libr.j.per text.apertum, vt ipſe dicit, in l.donatio.C.de donat. Cuius tamen cõtrarium tenet Bar. in d.l.Aquilius,per l.vlt.& authen. ibi po-

ibi poſitam.C.de donat.ante nupt. & l.vlt.in princ.C.de iur. do.quem ſequitur Raph.Com.ibi,& Ant.Cana.in trac.inſinu.in 45.q.poſt prin cip.& Iaſ.loquēs nuncupatim in ca ſu.l.noſtræ,conſ.154.in cā mota,co lum.pe.uer.non obſtat aliud inquā tum dicitur quòd ad hoc li. 2.& idē quoq; voluit Fran.Are.conſi. [72.in tellecta diligenter,col.j.ver.ex ſecū do,iunctis ſeq.& iterum conſi.] 17. conſideratis,col.5.ver.ſecundæ aūt obiectioni.[Alex. conſi. 12.viſo inſtrumento donationis,col.2.ver. in ſuper dicta donatio. libr.j.] Quos ego ſequi malo. Nam & ſi hæc ſorte impropriè dicatur remuneratoria donatio,†quia verbum remunerandi habet vim & ſignificationem retro munerandi, vt de verbo reddendi ſcribitur, in l.verbum reddendi.ff.de verb. ſignifi. De quo & alijs ſimilibus verbis plenè diximus ſupra in verb.libertis, vèrſic. 112.incip.his autem Corne. negari tamen non poteſt quin huiuſmodi donatio ſit oneroſa ſiue ob cauſam.[†Nam vt dicit Bald. conſil. 18.notiſſimum eſt, colum.2.libr.j. donatio ob cauſam de futuro eſt cōtractus,nec continet cauſam lucratiuam, per l.non vſque adeò.ff.ſi quid in fraud.patron.In his autem donationibus] ex crebriori doctor. ſententia, non requiritur inſinuatio,nec in ea habet locum.l.noſtra vt plenè dicemus infra in 6.princ. quæſtio.Tametſi pro priori ſententia aliquid facit quod ſcribit Bald. in c.j.col.2.verſic.ſed Pet. de Cer. tit.de feu. u ird.cauſam impletam fortiùs agere in ſubiacentem materiam.quàm cauſam implendam,per d.l.Aquilius.& l.ſi pater,eo. tit.Ex hocque reprobat & cæteri poſt eū Pet.Cer.qui intelligit text.ibi dantem facultatem reuocandi feudum guardię,& quod pro mercede alicuius rei datur poſt annum, procedere ꝓ mercede ſiue remuneratione ſeruitij iam præſtiti:ſecus ſi præſtā di,per quædam iura ibi alleg.

110 TERTIO †PRINCIPALITER, vt donationem remuneratoriā maturè relinquamus,& ad alias pergamus.Ex eo quod diximus in princ. huius gl.noſtram hanc.l.procedere in donatione ſimplici & pura tantū conſequens quoq; fit, ut non obtineat in donatione mutua & viciſſitudinaria, ita ſcilicet concepta, vt vterque capiat.uerbi gratia, ſi eodem contextu,ſiue (ut loquar cum Cæſare) eodem veſtigio tibi dono fundum,& tu mihi vice mutua domum. Nam ea cenſetur potius quædam permutatio,quàm donatio vt dicit gl.in l.quod autem. §.ſi uir & vxor.ff.de dona.inter uir.& uxo. [& Alb.poſt Iac.But.in l.ſi donatæ, in fi.ff.de donat.inter uir. & uxo.] †Ideoq; valet huiuſmodi donatio inter uirum & uxorē, vt dicit text. ibi,qnem ad hoc expendit Bal. inibi,in §.ſi maritus,cum quo legit.d. §.ſi uir & vxor.& Rom.conſi. 146. iſta quæſtio,colū. 2.ubi eum ad hoc dicit ſing.& iterū conſ.517.in caſu propoſitæ conſultationis,colū.pen. vbi & illū tex.dicit no.& ad hoc ꝓterea allegat.l.ſi mulier. ff.de pact. dot.qui nihil mihi facere videtur. & Barb.conſi.60.illud in mediū afferam,col.17.uer.præterea quotieſcunq;,lib.6.vbi & ad hoc dicit not. illū priorem tex.& Soz.ſi is eſt, in trac.fal.reg.104.donatio inter uir. & uxor.ī j.fal.[Phil.Dec.cōſi.202. ut præſens conſultatio,col.4. verſi. non omitto tñ, vbi & illud dicit, hmōi donationē non requirere inſinuationē.]cum aliis multis cōcor. à me latè congeſtis in cōment. noſtrarū cōſuetu.ti.14.§.27.in 3.& 4. fall.

fall vbi ẽt plenè probaui quod ſuprà diximus,hanc nõ eſſe ueram & propriam donationem, ſed uel permutationẽ, uel cõpenſationem, & proptereà eam inter uir.& uxo.poſſe conſiſtere,ut diximus; ſicuti etiã inter patrem & filiumfa. reſpondit Alex.conſi.217. ponderatis his quæ in themate,colũ.j.lib.6. & Hippol. Marſ.cõſi.206.dirigere digneris,colum.4.uer.facit ad prædicta.

111 ¶†Et aliàs quoq; uidem⁹ mutuas has donationes:& quaſuis aliàs diſpoſitiones plus habere uiriũ & põderis, latiusq; ac fauorabilius interpretari. Nam primùm licèt qui conuènit ne teneatur de euictione, tamen re euicta tènetur ad reſtitutionem prætij.l.emptorem.§.vl.ff. de act.emp.tñ ſi eſt mutua traditio atq; pactio,ne euictionis nomine aliquid debeatur,tunc nec pretiũ quidem reddi debet,ut uoluit gl. not. in l.ſi familię,in gl. 2.magna, circa med.C.fami.erciſ.quàm ſequuntur Gui. Suz.qui tamẽ eã limitat. Bart. qui dicit eſſe notandãm. Bal.qui ẽt limitat.in 2.oppo.Ang.qui eam dicit ſing.& Pau.Caſ.ibi Bar.in l.quĩ Romæ.§.duo fratres,in 11. q. & ibi etiam Ange. qui & eam dicit ſing. col.antepe.ver. item non uenit, & latè Alex.col.17.ver.in eadem glo. ibi,niſi fuerim ſciẽs.ff.de verb.obli. Bal.Saly.& Ang.qui & eã quoq; dicit ſing.in l.ſi fratres.C.com.vtriuſque iudi.Iaſ.qui eam ẽt dicit ſing. in l.ſi pater,verſi. ſecundò facit.C. de inoff.teſta. & conſi.211.præſens conſultatio,col.5.verſi.item qui cõuenit,lib.2.& conſi.173. circa primum,col.7.verſi.item qui cõuenit, lib.4.Hippo.Marſil.qui & illam dicit ſing.d.conſi.106.col.4.ver.facit etiam,nam qui conuenit.[& Io.Lupus in d.repet.rubr. de donatio.inter uirum & vxor.§.50. colum. 3. verſi.2.facit,vbi & eã dicit ſingu.]

112 ¶†Ad hęc licèt in cõtractibus nõ habeat locũ ius accreſcendi.l.ſi mihi & Titio.ff.de verb.obl.hoc tamẽ intelligitur in contractibus ex altera parte tantùm obligatorijs,cuiuſmodi eſt ſtipulatio,de qua loquitur d.l.Secus autem in contractibus viciſſim ac mutuò contrahentes obligantibus,ut emptio,uenditio, & ſimiles,nam & in his locus eſt iuri accreſcendi.l.fundus ille. ff.de cõtrahen.emp.Et ita id intelligunt Iac. Raph.& Cy.in l.ult. C.de inuti.ſtipul.& poſt eos Alex. in d.l.ſi mihi, & Titio.tum in j. col.tum in 3.col. uerſi. & prædicta inducuntur,& ibi quoq; Iaſ.col.4.uer. ultra Bar.8.fallit.[Bal.conſ.301.proponitur quòd Petrus,col.3.uer.item regula eſt,li. j.& Philip.Dec.conſ.108.iſta uidetur,col.ult.]Ex quibus tamen intelliges,ne decipiaris, quomodo id intelligatur.

113 ¶†Item licèt uerba præſentis uel præteriti temporis ad futura non porrigantur.l.ſi ita ſcripſiſſet. ff.de leg.2.& l.ſi ſtipulatus fuerim. §.cũ ſtipulamur.& l.ſi à colono.ff.đ uer. obli.& l.ſi ita.ff.de aur.& argẽ.leg. cum ſimi.†ideoq;promiſſio ab uno principe alteri facta de non receptã do bannitos uel rebelles illius, intelligantur de præſentibus tñ, non ẽt de futuris,ut dicit Ang.cõſ.266. punctus eſt,in anno Dñi,colũ. pen. † tñ ſi talis promiſſio ſit utriuſque cõis & mutua,trahit ad oẽs, ut ſubdit ipſe Ang.ubi ſupra, per text. in l.j.in fi. & l.ſi quis ſocietatẽ.ff.pro ſoc.quod & dicit eſſe de mẽte Bar. in d.l.ſi ita,ĩ 6.opp. & ſequitur Iaſ. in d.l.ſi pater.& iterũ in l.j.colũ.2. ff.de cond.ex leg. & in d.§. cùm ſtipulamur,col.3.uer.4. not.limita. & in d.cõſ.211. colũ.5.lib.2.& conſil. 173.col.7. uer.itẽ mutua,lib.4. ubi.

dicit

dicit ſing.Hipp.Marſi. cõ.106.col. 4.ver.& facit etiam pro hac parte. [& Io.Lup.in d.repet.rub.de dona. inter uir.ubi ſuprà,verſi.quartò facit.] De quo tu vide Alcia.in l.verbum erit.ff.de verb. ſig. vbi adfert hiſtoriam ex Liuio huic ſpeciei nõ admodũ abſimilem. [† Sed & uide Bal.conſi.112.quæritur,col.j.verſi. in contrarium videtur, lib.j.vbi tenet, ꝙ immunitas per contractũ cõceſſa quibuſdam, nõ extenditur ad bona poſtea quæſita, quod videtur eſſe cõtra id quod ſuprà diximus.]

114 ¶†Præterea licèt de iure ciuili ex nuda promiſſione ſine cauſa etiã iuramẽto firmata nõ oriatur efficax obligatio vel actio.l. vt iuriſiurãdi, in prin.& ibi Bar.ff.de oper.liber.& idẽ Bar.in l.ſi quis pro eo,in prin.ff. de fideiuſ.Tamen cùm partes ſibi in uicem & mutuò quicquam promittunt,ac iuramento confirmant,etiã de iure ciuili oritur actio præſcriptis verbis,vt ſubdubius voluit Bal. in c.j.§.item ſacramenta, col. vlti. in prin.tit.de pace iur.fir.quod pro ſing.refert & ſequitur Franc. Cre. not.119.ex iuramento & Iaſ.in d. l.ſi pater,& iterum in authenti.ſacramenta puberum,colum.3.verſi. & ratio diuerſitatis C.ſi aduer.uendit.& d.conſi.211.colum.5.lib.2.& conſi. 5.ſtrenui, colum.5. verſicu. quartò facit,libr.3.& d. conſi.173. colum.7.verſicu. item licèt aliàs, libr.4.& Io.Lup.ubi ſuprà,verſicu. tertiò facit.

115 ¶†Deniq; & huc accedit qđ pulchrè reſpondit Paul.Caſt. con.379. primò videndum eſt utrum remiſſio,in 2.dubio,li.j.valere mutuã remiſſionem,quã facit minor ſuo adminiſtratori, qui & ei etiã remittit ea quę pro adminiſtratione impendit, ar.d.l.ſi pater puellæ:& l.de fideicõmiſſo,C.de tran.& no.in d.l.ſi familiæ,in glo.& l.ſi ea.C.de uſur. Quod an uerũ ſit,nunc non examino.Sed ſatis eſt,quod ad rẽ pręſentem pertinet,oſtẽdere,quantum tribuunt noſtri legum interpretes huiuſmodi diſpoſitionibus mutuis & reciprocis.

116 ¶†Igitẽ vt redeamus ad caſum illũ l.noſtræ,nõ mirũ videri debet,cũ duo ſibi vno eodẽq; cõtextu aliqd donãt,nõ eſſe locũ huic l.cũ talis donatio nõ ſimplex ſit,ac pura, ſitq́ue exuberãtiùs ac fauorabiliùs interpꝛtãda,ꝑ ea quæ diximus. Nec abs re dixi,uno eodẽq; cõtextu. Nam ſi diuerſis tẽporibus id fieret, verbi gratia,hodie ego dono tibi, & poſt annum aut aliud tẽpus tu mihi donas, tũc certe nõ cẽſetur donatio mutua & reciproca,ſed vtraq; ſimplex,proindeq; neutra inter virũ & uxorem ualet, ꝑ tex.in l.qui iã nuptæ ff.de don.inter vir.& vx.quẽ ad hoc dicitur commendare Rom.in ſing.820. incip.prohibiti inter ſe donare, ſed poſt eũ,illũ quoq; tex.ad hoc dicit ſing.Cæpola cautela 112.aut ſcđm aliorũ cõputationẽ.155. donatio inter virũ & uxorẽ,poſt prin. & Soz. in d.regula 104.& Iaſon in l.ſi pater puellæ,col.pen.verſi.limita prædictã concluſionẽ.C.de inoffi. teſta.& Chaſſe.cõ.2.an ſi marit⁹,col.2. Sed & eſt ad idẽ tex.in l.cũ hic ſtatus.§. ſi ambo,ver.proinde rectiſſimè dicetur.ff.de don.inter vir.& ux.quẽ neceſſe ẽ intelligi ɗe donationib⁹mulieris ex interuallo factis,q́ ideò indigẽt mortis cõfirmatione,ne ſi intelligamus ſimul factas,ſit ille] tex. ꝓrſus cõtrarius,d.l.ꝙ aũt §.ſi uir & vxor, ſuprà in prin.allegato. [†Et ad id quoq; optimè facit, quod in ſimili tradit Bal.ĩ l.ſi viua, col.j.ver. quæſtio conſuetudo. & ſeq. C. de bon.mater quòd ſi pater aliquid donat filio ob eiuſdem emancipatio-

nem

nem,& poſtea filius donat ipſi patri in præmium ipſius emancipationis, Aut inquit,in continenti redonat,& non requiritur inſinuatio, quia donatur ob libertatẽ. l.ſi pater. §.j.ff. dona.& l.utrùm.ff.de uerb.obl. aut ex interuallo,& nõ re quiritur.l.data.C.de dona.]

117 ¶†Sed & hoc tamen quadam moderatione temperandum eſſe cẽſeo. Primum,ſi ex longò quopiam interuallo id fieret. Nam ſi ſtatim , puta eadem die,ut mox poſtea dicemus, donatarius donaret donanti,poſterior donatio cenſeretur ineſſe priori.l.iuriſgentium.§.quinimmo.ff.de pa&.& l.le&a.ff.ſi cert.pet.& ibi cõcor.in glo.quibus adde tex.in c.officij.ibi,incõtinenti ſubſecuta ſunt. ext.de elect.[& alia multa à me cõgeſta in tract.Retract.tit.2.§.j.glo. 5.in verb.in limine cõtractus.] †Ex quo not.Bald.quòd priùs actum videtur,quod incontinenti ſubſecutũ eſt. Et ita quidem ineſſe, vt vnus idemque actus,non diuerſus eſſe cẽſeatur, per.l.cùm antiquitas. C.de teſta.& l.hæredes palam.§.vno cõtextu,eo.tit.& l.ſi ita fuero.§.cùm pecuniam.ff.de nouati.& voluit gl. in l.quærebatur,in princ.in verb.ſimul,& ibi Bart.ff.de teſta. mili.Cy. poſt Iaco.Are.in l.teſtium.col.pen. verſi.ſed pone quòd ad probationẽ. C.de teſtib.Ang.conſi.145.gener à ſocero, col.2.verſi.item ratione.& Alex.conſi.53.viſo themate ,col.2. libr.2.Et quod vni ineſt, alteri ineſſe creditur.l.patris & filij.ff.de vul. & pup.& l.Titia.§.idem reſpondit. ff.de verb.oblig.& l.ſi quis ex argentarijs.§. ſi initium tabularum.ff.de edẽ.& voluit Ang.vbi ſupra, & Ro. conſi.445.conſultatio præſens, col. j.verſi.tertiò idem probatur.& Iaſ. in l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus col.16.ver.ego poſt alios.ff.de ver. oblig.& conſi.230.factum ſic ſe habet,col.2.lib.2.Et adeo item ineſſe videntur,vt ſi poſteriora repugnẽt prioribus,ea tollant ipſo iure, magis iure fictionis , tanquam ſcilicet facta aut dicta non fuiſſe ſingantur, quàm iure reuocationis,vt pulchrè dicit Pau.Caſt.conſi.449.viſa dicta facti narratione, col . vlt.lib.2.Sed & adeo deniq; ineſſe videtur, vt ſi ſtatim facta fuerint duo inſtrumẽta inter eaſdem partes,& in altero eorũ locus ſit inſcriptus,in altero nõ ſit; certè in hoc cenſetur inſcriptus locus.qui in illo appoſitus eſt, ita vt non minores vires obtineat, quàm ſi certus locus fuiſſet ĩ eo expreßè inſcriptus,vt ſing.voluit Bal.conſi. 208.præmiſſis tribus ſtatutis, in 2. dubio,lib.j.Et in caſu noſtro quòd hæ donationes quæ fuerũt factæ in diuerſis inſtrumentis,ſed tñ incontinẽti,cenſeãtur eſſe mutuæ,tenuit Guid.Pa.ſing.878.donatio mutua, vbi & ita dicit valere ĩter cõiuges.

118 ¶†Quòd ſi quis refractarius ac peruicax ſibi perſuadere non poſſit eſſe vnicum actum , negare tamen non poterit alterum alterius reſpectu & contemplatione,id eſt,vnum propter aliud factum.per tex.optimũ in l.quæ onerandæ.ff.quar.rer. actio.non da.& voluit gloſſ. in l.ſi ventri.§.vlt.per illum tex.& ibi ẽt Bar.ff.de priui.credit.Cy. in l.ſi qs poſthac,in 2.q.& ibi Bald.& Ange. vterque col.2. C.de bon.proſcript. Bar.poſt Iac. Are.in l.pen.§.ſi vir, & ibi quoque Bal.in §.mulier ff.ſo. mat.& idẽ Bar.in l.poſt contractũ, col.3.verſi . quintò præſumitur . & ibi recentiores ff.de dona.Bal.in l. legẽ,col.j.verſi.modò quæritur.C. de pact.[& in l.petens , col . pen.in lect.Peruſ.& ibi Philip.Deci.in 2. not.eo.tit.]& in l.per diuerſas , in fi.C.mand. & in l.quoties,verſ.iuxta iſtam

ta iſtam partem.C.de rei ven.Ang. in l.res vxoris, poſt medium.C.de dona.inter vir. & vxor. Ioan.Ana. in|c.tua nos.in 2.not.extra de ſimo. Fulg.conſi.198.in quæſtio.in prin. Alex.conſi.43.de celerrima expeditione,circa mediũ,lib.j.& latè cõſ. 25.viſo inſtrumento, col.vlt.verſi. nec habẽt obſtare,& aliis ſeq.lib.2. & conſi.15.viſo proceſſu, in fin.lib. 3.[Corne.conſi.57.in cauſa vertẽte,col.5.libr.3. & alijs locis in ſeq. nu.allegatis.]& Fran.Curt.ſenior. conſil.55.ſuper duobus,colum.3.& Sozin.qui & alios citat,conſi.273. in præſenti cõſultatione,col.3.ver. confirmatur hoc,quia ex quo lib.2. [& conſi.127.quoniam in præſenti, col.3.verſi.ſecundò vidẽdum eſt. lib.3.vbi nuncupatim loquitur de duabus donationibus ſiue remiſſionibus vtrinq; factis,qui eſt caſus de quo loquimur.]& conſil.27.viſis inſtrumẽtis,col.5.ver.tertia eſt,lib.4.

119 ¶ † Sed poſſet dubitari quando hoc caſu dicatur incontinenti factũ,vt idem actus reputari debeat, aut ſaltem alter alterius contemplatione factus.Et eſt frequentior ſententia,id ita videri, ſi eadem die & loco factũ fuerit,hæc eſt enim ſententia Bal.in d.l.pen.§.mulier,'paulò ante fin.ff.ſol.mat.& in l.petens, col.pen.verſ.nunc venio.C.de pact. & in l.ſi duas.col.j.verſi.ext.not.ff. de excuſat.tut.& in l.j.col.vlt.ver. ſecundò not.C.de ope.liber.Corn. conſi.192.licet videatur, col.j.ver. item quia videtur,lib.j.conſi.10.ꝙ dictum ſecundum laudum. colum. pen.verſi,& ideò pactum,lib. 2. & conſi.36.in hac conſultatione, col. 2.verſi.& quando fiunt,& ſeq.eod. lib.2.[& conſi.57.in cauſa vertente,col.5.lib.2.]& conſi.288.viſo & diligenter inſpecto,col.4.lib. 3. & conſi.283.pars dicti Ioannis, col.j. lib.4.Franc.Arc.in l.lex Cornelia, col.ul.ff.de vulg.& pup.Guid.Pap. ſing.878.donatio mutua,in princ. vbi ex hoc dicit,quòd cum donatio mutua valeat inter coniuges, quòd ſi ij ſibi donent in diuerſis inſtrumentis una die confectis, cenſetur mutua donatio.Steph.Bertr. conſi. 15.viſo inſtrumento,nu.2.libr. 2.& conſ.32. precij uilitas,nu.3.eo.lib. 2.Fran.Cur.ſenior.d.conſ.55.col.3. Iaſ.in l.j.§.j.col.vlt.ff.de ver.obli. vbi id dicit ſæpe allegari in practica Philip.Dec.in l. certi condictio. §.ſi nũmus,col.4.uerſ.'ſecunda concluſ.ff.ſi cer.pet.& conſ.279.placet mihi,col.3.Hippo.Marſ.in repe.rubri.de prob.nu.393.Et eſt bon.tex. à contrario ſenſu in l.ſi ex duobus, in princ.ibi poſtera die, & ibi Bart. ff.de uer.ob.& in l.hac cõſultiſſima in princ.C.de teſta. ubi non ſemel hæc ſimul iunguntur, uno tempore,& uno die.

120 ¶ † Licèt aliud ſubobſcurè videatur voluiſſe Bart.conſi.161. proponitur quòd ſyndicus,colũ. j.& ipſe Corn.conſi.349.eodemq; vlt. lib.j. vbi tenuit ꝙ ſi donatio fuerit alicui facta purè & ſimpliciter,& eadẽ die donatarius promiſit donanti dare annuatim certam quantitatem vini & olei, non cenſetur id feciſſe contemplatione prioris donationis, ut ea debeat dici facta ob cauſam. Verùm Bar.ſi bene inſpiciatur,non eſt alterius quàm prioris ſñiæ, & eũ ꝓ ea ẽt citat Cor. vbi ſuprà. Ipſe aũt Corne.cùm uideret priorem illam ſententiam eſſe ueriſſimã, & quam aliàs ſemper ſecutus eſt,ut diximus non illi quidem audet palam aduerſari, ſed conatur tãtùm probare ex alijs coniecturis, non admodum quidem (niſi errem) efficacibus, aliam fuiſſe partium intentionem. Et ita quidem illum intelligit Ripa,qui

pa qui & communem opinio. ſecutus eſt, in repe.l.vlt.in 39.q.hoc eo. tit.de reuoc.donat. Verùm in illam ſententiam magis vrget quod ſcribit Aug.in l.vlt.§.ſimili, per illum tex.per locum à ſpeciali.C.de iure doti. ꝙ ſi fiunt duæ donationes viciſſim inter duos, vtraque indiget inſinuatione.niſi expreſsè dictũ ſit, quod vna alterius cã facta eſt, & eũ ſequitur Guid.Pap.ſing.400.verſ. angelus. Sed ſatis conſtat ex ſupradictis id falſum eſſe. Sed de hoc iam propè nimiùm. Verùm ſi plura noſſe cupis, vide quę affatim ſcripſimus in commenta.noſtrarum conſuetu. tit.23.in gloſſ.4.in prin.

121 ¶†Item alio modo temperabis quod diximus de donationibus diuerſis temporibus à donante inuicem & donatario factis, vt ſcilicet in caſu de quo locuti ſumus, videlicet inter virum & vxorem, aut aliàs inter perſonas prohibitas, neutra valeat, cùm vtraq; cẽſeatur ſimplex ac pura. Nam de priore nihil eſt q̃d dubitandũ ſit. Poſterior autem non poteſt dici fuiſſe facta ob remunerationem prioris, quę cùm ſimplex eſſet, nullius erat iam ab initio momẽti.l.3.§.ſciendum.ff.de dona. inter vir.& vxo. Ita vt nec ex ea oriatur naturalis obligatio, ſecundum Bar. in l.cùm lex.ff.de fideiuſſ.& Bald.in l.j.col.10.ver.viſo de eſſentia.C.de ſum.trini.& plenè diximus in dictis noſtris commẽta.in prin.§.10.in gl. j.poſt prin. Ideóque indigna, quæ remunerari debeat; vt & in ſimili reſpondit Iaſ.conſi.116.mihi quoque admodum, in fin.lib.4. Et ita haud dubiè procedit text.in d.l.qui iam nuptę, & in §.ſi ambo, ſuprà alleg. Et ita extraneos & non prohibitos nõ video quin poſterior donatio ſit remuneratoria, per tex.in l.ſi lege. §.conſuluit, & ibi Aug. in fin.ff.de pet.hære.& in l.ſed & ſi non remunerandi.§.inde Pap.& ibi gloſ.Bar. Bald.& alij.ff.manda. [& expreſſim Ang.cõſi.179.viſis prędictis inſtrumentis, col.pen.verſi.quando donatio.] & Pau.Caſt.conſi.171.in caſu præſenti.col.j.lib.2.& Iaſ.nuncupatim de hoc caſu loquens conſi.14 circa primum, col.2.verſ.nec obſtat ſi diceretur.lib.4. & ea quæ ſuprà diximus in j.declaratione donationis remuneratoriæ: Idcirco videtur hęc poſterior tanquam remuneratoria non eſſe reuocanda, ex hac l.vt ſuprà latè diximus. Nec item prior, cùm ea iam ſit remunerata, eſſetq; iniquum eam reuocari, niſi & poſterior quę illius ergo facta ſit, etiam reuocetur, arg.& eo quidem optimo.l.cum quis, ibi, cum enim affectio.C.de natur.liber. Quod ſi verum ſit, non admodum intereſt, quantum ad legem noſtram pertinet, vtrũ mutuæ donationes factæ ſint eodem tempore, an ex interuallo. Quinimo Petr.à Bel.Pert.in repe.l.donationes, col.6.ĩ paruis, ver. plus dico.C.de don.inter vir.& vx. in ea eſt ſententia, vt, ſi vir & vxor ſibi ex interuallo donauerint, valeat vt mutua donatio, per l.vlt.ff. de dona.inter virum & vxorem, & alia quædam.

122 ¶†Sed quicquid ſit in illo caſu, certè illud uerum eſt, has mutuas donationes in quibus uterq; capit (nam de his loquimur) habere uim mutuæ & non ſimplicis donationis in eo tantùm quod utrinq; æquale eſt. In eo autem quod altera alterã ſuperaret, pro ſimplici habẽda eſt, ideoq; non ualet inter uir. & uxor. quemadmodũ nec alia ſimplex ſecundum Pet.à Bel.Perti.in repe. d. l.donationes, col.5.in paruis, uerſ. iuxta hoc quæro.C.de donat. inter uir.& uxo.& Sal.in l.j.C.de dona. ante

ante nup.Ro.d.conſi.517. col.pen. uer.in contrarium facit,ubi ad hoc dicit eſſe text.no.rectè intuenti in l.ex annuo.ff.de dona.inter uirũ & vxor.[& Franc.Are.in l.ſi ante,colũ.3.ff.ſol.mat.per d.l.ex annuo.]& Sozi.loquentem in caſu l. noſtræ, licèt ad aliud propoſitũ,conſi.215. uiſa prædicta facti contingentia,colum.j.in fi.lib.2.[Carol.Ruin. conſil.179.de tribus,colũ. 4.nu.15.lib. j.] & non obſcurè Philip.Dec. conſil.202.ut præſens conſultatio, col. 4.uer.non obſtat quòd talis donatio, & eſt optimus tex.in l.ex mente,& in l.lege leonis,& in authent. æqualitas.C.de pact. conuen. & in auth.de æqua.dot.in princ. & penè per tot.tit.& in c.ult.in fin.ibi, qđ æquale ſit,& ib i glo.& doct.ext.de don.inter uir. & uxor]. Et optimè faciunt quæ ſuprà diximus de uenditione facta pro paruo pretio, & de exceſſu meritorum,in 2. declaratione donationis remuneratoriæ. [†Et quod dici ſolet de permutantibus beneficia inæqualia, per Ioã. Andr.in c.j.ad fin.de rer. perm.lib. 6.in nouel.& Feder.Sen.in trac. de permu.bene.in ult.q. Pet.Anch. cõſil.388.in caſu præmiſſo,col.2. uer. præterea & tertiò,cum ſim.]

123 ¶†Verùm & hoc uelim ĩtelligas, vt non ad amuſſim aut libellam vndiq; exigatur illa æqualitas. Nam ſi in modico quopiam altera pars excedat, non confeſtim cenſetur inæqualis ac ſimplex donatio, ut ſatis apertè declarat ille tex.in d.l.ex annuo.ff.de dona.inter uir.& uxor.cũ dicitur,ſi ſatis immodicum eſt. Nã & aliàs ſemper modicus exceſſus non attenditur.l.continuus,in princip.ff.de uer. oblig. quam ita not. gl.quæ & ſimilia quædam colligit in c.re uera, in prin. in uer. mortui ſunt.de conſec.diſt.2.quod & facit gl.in d.c.ſi proponente.in gl.j.poſt princ.vbi & illud aſſumit ex d. c.re uera,quod ꝓ modico nec plus nec minus.id quod ita Galli noſtri uice prouerbij celebrant, *Pour un petit ne plus ne moins*. Cuius etiam meminit gl.in proœ.decreta.in fin. Nam qui de medio illo parum deflectit, non illud reliquiſſe uidetur, nec ob id carpendus eſt,ex Ariſtotelis ſnĩa libro Ethicorum 2.c.9. eodemq; vlti.& iterum lib.4.c.5. Quam approbat è noſtris Ioan.Calde. in c. cùm ex iniuncto,col.ul.ext. de hæret.& Bald.in l.2.in 12.q. C.de reſcindẽ. uendi.& in l.quicunq; colũ. 2.C.de ſer.fugit.& in l.j.colũ. ult. ff.de legi. & in c. cùm adeò,col.2. & in c. ſi proponente,ad fin. ext.de reſcri. & conſi.144.præſuppoſito communis Papiæ ſtatuto,col. 2.lib.j.quod repetitur conſi.436.libr.5. & Rom. in repe.l.ſi uerò.§.de uiro,in 3.fal. ff.ſol.mat.& Io.Ana.in c.vlti.colũ. 9.uer.adde etiam prædictis, ext. de collu.de tegen.& Barb.conſ.58.omnipotentem & immortalem Deum col.15.lib.4. Ad quod allegant omnes.l.quamuis.ff.de cond.& dem.]

124 ¶ † Ideò & aliàs parum & nihil æquiparantur, ut percillum ipſum tex.dicit ipſe Bal.in auth.præterea paulò ante fin.C.unde uir & uxor. & Corne.qui ad hoc ẽt dicit allegari text.in c.de multa,ext.de præbẽ. conſil.63.videbatur,col.vlt.lib.j.& conſi.77.licèt multum,col.ult. lib. 2.& conſil. 29.in præſenti conſultatione,col.2.lib.3.& Sozi. cõſ. 108. in hac conſultatione,col.3. li.j. ubi & ad hoc allegat alia iura. Quibus adde text.in cap. licèt cauſam, de probatio.& in cap.inſinuante, ext. qui cleri.uel mona.& gloſſ.in cap. ſuper eo, ibi, aliàs vbi æqualitas eſt, vel modica etiam excellentia, admittuntur, ext. de teſtib. cum

aliijs

alijs multis ac propè infinitis concerd. à me adductis in noſtris commenta. conſuetudin. Pictauicar. tit. 6. §. 5. in glo. 5. vbi latiſſimè oſtendi modica non eſſe conſideranda. Quanquam huic refragari videtur illud Ouidij in epiſtola Heronis ad Leandrum.

Exiguum, ſed plus quàm nihil, illud erit.

125 ¶†Verùm ad eam noſtram ſententiam pertinet, quòd cùm inter noſtros iuris interpretes magna ſit contentio vtrum diſpoſitio. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſtamen. qua permiſſum eſt teſtari inter liberos ſine ſolennitate iuris ciuilis, procedat cùm liberi ſunt inæqualiter inſtituti: tamen illud propè conuenit, quòd ſi ſit modica quæpiam inæqualitas, perinde eſt ac ſi nulla eſſet, & habet locum d. §. vt per Franc. Curt. in ſuis collectis ibi, & latè Anto. Rube. conſil. 6. viſo & diligenter conſiderato. & iterū conſi. ſequen. viſo dubio quod ſit. Cæterum quod ad caſum. l. noſtræ priuatim ac peculialiter pertinet, huc optimè faciunt quæ ſuprà diximus de venditione minori pretio facta, & de remuneratione, excedente merita. Nam vt illic diximus, exceſſus in modico non facit locum huic. l. Et vide etiam quæ dicā infra in quæſt. ſequen. in fin.

126 QVARTO † ET PRINCIPALITER Ex ſupradictis etiam infertur non habere locum. l. noſtram in alia donatione mutua quidem illa & reciproca, ſed non vt in præcedenti, in qua vterq; capit vt dictum eſt, ſed ita quidem facta, vt ex incerto dubiòq; euentu alter tantùm capiat, vt ſi conuentum ſit, vt ſuperſtes ex duobus aliquid conſequatur. † Nam & quod huiuſmodi conuentionibus conſequimur, ex cauſa lucratiua non cenſemur conſequi, vt expreſsè voluit Pe. Anch. conſil. 101. ex prædicto themate, colum. 2. & iterum conſil. 291. ſuper pluribus colum. 3. verſicu. non obſtat quod Iacob. & utrobique per l. ſi pater puellæ. C. de inoffic. teſtamen. qua cautum eſt, non grauari filios ob reciprocum fideicommiſſum inter filios à patre iniunctum, neque illis ob id competere querelam propter æqualem ſpem, dubiumque rei euentum. † Quem text. Pet. Cy. Bald. Saly. Paul. Caſtr. & Iaſ. ibi, in id trahunt, vt valeat donatio mutua, ſiue reciproca inter coniuges facta ſuperſtiti ipſorum. Et ita quidem valeat, ut etiam non indigeat traditione aut cōfirmatione mortis ſecundum Pau. Caſt. ibi, cuius dictū ſequitur Iaſ. ibi, atq; no. dicit Cæp. d. cautel. 112. aut ex aliorū computatione 155. inci. dona. inter uir. & ſing. reputat Hip. Marſ. ſing. 50. inc. dona. inter uir. & ux. cū alus multis cōcor. à me latè accumulatis in illis noſtris cōm. ubi ſuprà nuper citaui mus. Sed noluimus hic prætermittere, q̄ idem quod Pe. An. in d. c. conſ. videlicet hmōi donationem non eſſe lucratiuā ſiue gratuitam, ſed onerosam, uoluit gl. quē ille non alleg. in l. licèt inter priuatos, in ver. mortis cā, ibi, hic aūt onus propter viciſſitudinem. C. de pac. ubi & Alex. & alij recentiores eam annotarunt, & eam dicit Iaſ. not.

127 ¶†Et adeò quidem hmōdi reciproca donatio, non cenſetur mera & gratuita donatio, vt ſi excedat ſummā quingentorum ſolidorum, nō indigeat inſinuatione, vt voluit Old. conſ. 139. incip. ad habendum aliqualem notitiam, in fin. & Ioan. Andr. ipſius diſcipulus, ingratus

tame 9

tamen, qui nullam magiſtri mentionem eo in loco, ſicuti nec ferè ſemper aliàs fecit, in addi.Specu. titu.de inſtr. edi. §. porrò, colum. vl.verſi.fuit etiam alia quæſtio.per d.l.licèt inter priuatos C.de pact.& Ang.neutrius mentione facta, in l. hæreditarium ff.de bo.auct.iud.poſ. & in l.ſancimus,& ibi etiam Bal. in addi.in prin.verſi. occurrit quid ſi duo.C.de donat. & idem Ang. in l. ul.§.ſimiliq; modo C.de iure dot. & in l.cum multæ, quæ eſt ultima, in prin.C.de dona.ante nupt.& cõſ. 179.viſis prædictis inſtrumẽtis, col. 7.eademq; pe.Alber. in l.vlt. col.j. verſi.ſed quæ ſpecies contractus, & ibi etiam Saly.col.pen. verſi. iuxta hoc quæro C.de pact.[ipſe Saly. in l.ſi quis pro redẽptione, in fi.C. de dona.]Gaſpar Calde.con.j.ti.de dona.incip.an ſi duo.Imo.& Ro. in l. Aquilius,col.vl. ver.ex prædictis reſultat ff.de don.Ale.Iaſ.Phili. Dec. Rimi.& Clau.in d.l.licèt inter priuatos C.de pact.Alex.conſi.83.viſa facti narratione,col.5.verſi.& omiſſis non neceſſarijs, & ſeq.& iterum col.pen.verſi.non obſtát etiam,lib. 2.& conſi.20.ponderatis his, col.2. ver.eſt etiam attendendum, li.3.& conſi.28.ponderatis verbis,colum. j.& iterum col.vlti.in fi.eo.lib.3.& conſi.133.ſtantibus his, col.j.verſi. ex his habetur,libr.7.& conſi. 147. viſis & ponderatis, colum.2.verſi. hoc ſpecificè,eod.lib.7.Anto.Cana. in tractat. inſinua. par.2.q.52. Iaſ. in d.l.ſi pater puellæ,& conſi.5.ſtrenui,col.7.ver.ſecundo reſpõdetur, lib.3.& con.173.circa primum,col. 7.verſi. item reciproca, lib.4.[D. Benedic. in repe. c. Raynucius, in ver.duas habens filias,nu.204.] Philip.Deci.conſi.202.vt præſens conſultatio,col.4.verſi.non omitto tamen & Franc.Cur.iunior.conſi.15. circa præmiſſum,col.ult. & Steph. Bertr.con.57.etiam ſi verum eſſet, nu.6.lib.2.& conſi.88. uiſo inſtrumento, col.2.libr.2. & conſi. 280. Chriſti &c.viſo caſu de quo ſuprà, colum.3.verſi.ſed fortè, eo.lib.2.& conſi.385.ponitur in facto quòd du dum,colum.2.verſicu.ſed opponetur,eo.lib.2.& Hippo.Marſil.conſ. 106.dirigere,col.4.ver.patet etiam li.2.Cui tamen ſententię refragari videtur tex.in d.l.cum multæ §.ſimiliq; modo, cũ auth. eo decurſum C.de dona. ante nupt. Sed illi reſpondent Ang. & Saly.ibi & idem Ang.d.conſi.179.& Ro.in d.l.Aquilius,Alex.d. conſi.83.libr.2. & Iaſ. in d. l. licet. Nec me tamen latet Signo.à nullo illorum memoratũ, ex facto conſultum reſpondiſſe contrarium,in conſi.181. factum ſic ſe habet,nobilis uir.col.4.verſicu.nec huic obſtat. Sed uæ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe,ut ſcribit Solomon Eccleſiaſtes, 4.& vt noſtri quotidie clamãt, Vox unius,vox nullius.

128 ¶†Cæterum ſuperiora cõfirmat tex.no.in d.l.de fideicõmiſſo C.de trãſ.vbi minor nõ reſtituitur aduerſus mutuã & viciſſitudinariam fidei commiſſi remiſſionem, nec ex hoc dicitur eſſe circunuẽtus,propter dubium euentum,licèt poſtea ex euẽtu lucrũ fideicõmiſſi amiſerit. Quã l.Bar.ibi dicit pulchram & notabilem,& Bal.notatu dignam, & alibi ſingul.idem Bal.videlicet in l.cùm Archimedorã,col.j.ver.unum ſcias C.ut in poſſ. lega. & etiam Angel. conſ.287.factum ſuper quo,colum. 4. Ex eaq; dicunt Saly. Paul. Caſt. Alex.[Fran.Are.] Iaſ. & cæteri recentiores,quòd quando quis ex cõuentione poteſt conſequi damnum & lucrũ,licèt poſtea ex euẽtu damnum paſſus ſit,non ex hoc læſus dicitur,

citur,etiam ſi ſit minor; quia hmői damnum debet compenſari cũ utilitate, quam ipſe conſequi poterat, ſi euentus aliter cecidiſſet,q d'. & ipſum per illum text. atq; ét per d.l.ſi pater puellæ,uoluit Bal. conſ. 404.factum proponitur eſſe tale, Franciſcus deceſſit,col.j.uer.ſecundus caſus,li.3.& Sal.in l. j.in 4. no. [& ibi quoq; Alex. col.2.uer.nota, quòd pactum,& Sozin.] C.de pac. [Pet.Anc.in repe.c.j.col.36.ĩ par uis uerſ.circa tamen iſtam,extra de conſtit.& conſi.159.rationes,colũ. ult.] & Raph.Co.conſ.72. uiſis pactis,col.ult.uer.nec porrò intelligo & Pau.Caſt.conſ.379.primò uidendũ eſt utrũ remiſsio,in 2.dubio,li.j. & cõſi. 191.uiſis,& diligenter examinatis,col.ult.uerſi.nec cenſetur, lib.2.Ro.conſ.26.pro deciſione collum.j.uer.item & duplici ratione. &[Franc. Are.in l. cum proponas, la j.C.de pac.& in d.l.ſi pater puellæ.& Sozi.in l.ſi antè, col. j.ff.ſolu. mat.]Franc.Cur.ſenior cõſ.80. eodemq; ult. ſuper quotidiano,col.3. & Philip.Dec.conſ.287.in ciuitate Placentiæ,col. ult.& Iaſ.[cõſ. 233. præſens conſultatio,col.7.uer.item iſtæ conuentiones, lib.2.&] conſi. 17.dominus Io.col.ult. verſi. item iſtæ tranſactiones, quod inculcatur inter conſi. Alber. Bruni. conſi. 9. [& Idem Iaſ.conſi.63.per reformationem,col.ulti.verſi.quartò facit, eo.lib.3.] Et faciunt quoque ſcripta ab Ang.in l.qui cum tutoribus, col.2.ff.de tranſ. in l.qui Romæ.§. duo fratres.ff.de verb.oblig.

129 ¶†Ex quo & Geor.Nat.in tract. ſtatuto.excludentium fœminas dotatas à ſucceſſione,ĩ 22.q.2.q. prin. tradit,quòd & ſi dubium ſit utrùm pater poſſit per fideicommiſſum, ſubſtituere filiæ in ea dote, ob quã excluditur,alijs tenentibus nõ poſſe,& inter hos Martin. Sil. apud Io. And.in addit.Spec. tit. de inſtr.edi. §.ut autem,alijs contrà affirmantibus,quos illic aduocat, tamen haud dubie aſſerit id fieri poſſe, reſpectu plurium filiarum, quas ſibi inuicem pater ſubſtituit, quia huiuſmodi ſubſtitutio nullam grauat, per d. l.ſi pater,& d.l.de fideicommiſſo, & quod ſuprà diximus de ĩſinuatione.

130 ¶†Sed & huc vergit quod pulchrè dicit Io.Fab.in l.j.col.ult.uer. quid ſi duo, C.de inoffic. donat. ꝙ donatio uiciſſitudinaria,qua ſcilicet præmoriens donat ſuperſtiti, videtur eſſe magis venditio, quàm donatio;inſtar illius qui emit iactum retis,per tex.in l.emptio.C.de contrahen.empt.& in l.emptorem §.ul.ff. de actio.empt.& in d.l.de fideicommiſſo.Et illum quidem ita allegat, & ſequitur Guido Pap. conſi. 214. circa materiam,col.5.verſicu.ſed reſtat aliud,& conſi.ſeq.vertitur quæſtio,col.j.& iterum conſi.218. indubitanter,col.antepen.verſi.ad octauum,& ſing.878.ver.ſi duo donent.

131 ¶†Poſtremò huc quoque ſpectãt & alij tex.quos nondum citauimus, apertè quoq; probantes multa permitti ratione incertitudinis,dubiiq; euẽtus [lucri vel damni,] quæ aliàs non ualerent,& inter cæteros text. in l.ſi ea pactione,& ibi glo.ul.Cyn. & alij.C.de uſur.& in l.ſi ea lege, & ibi etiam glo.& Bal. eo. tit.ex quibus intelliges hunc euentum dubiũ tollere ſuſpicionem,imò crimen ipſum vſuræ,de quo &[ꝑ Cyn.& Bal. in d.l.ſi pater puellæ.C.de inoffi.teſta.Hoſti.in ſum.de uſur.§.an in aliquo,verſi.quid de his. Io. Andr. in addit.Spec.in rub.eiuſdem tit. Bald. conſi.138.& quòd dictus,in prin. li. 3.ubi id ad multa allegat.Laur. Rodul.in c.conſuluit,in 15.q. de uſur. Petr.Anch.in ſua diſput.incip. antiquis

quis & modernis temporibus. Ro. conſi.423.pro pleniori diſcutione, col.2.verſi.quintum conſiderandũ Pau.Caſt.& recentiores,in d.l.de fideicommiſſo, &]pleuè per Cano. in c.in ciuitate. & in c. nauiganti, quod eſt vlt, extr.de vſu. in quibus locis eſt & de hac re bonus tex. Sicuti etiam tollit crimen ſimoniæ, vt per Card.Alex.in c.quod autem col.2.verſi.ſi autem quod do.8.q. 3.& facit etiam text. in l.ſancimus. §.ſi quis autem talem.C. de donat. & quod no.Bal.in repe.l.2. colum. 2.verſi. huc accedit. C. de reſcind. vend.quòd læſo ob remiſſionem incerti euentus non habet locum ea. l.2.per d.l. ſi pater puellæ, & alia quædam iura.& ſequitur Panta. ibi etiam in repe.in 24.limitat.illius.l. quæ eſt in 30.co.&[quod præterea tradit Bal.conſi.292. quia ex facto, col.2.verſic.& ex hoc,lib.5.] Paul. Caſt.conſi.229.viſis & ponderatis, col.2.verſi.3.quia prima conceſſio lib.j.& conſi.250. quod iſta fuit,colum.2.eo.lib.j.& conſ.289.præſens dubium,colum.3.verſicu.3.obſtat, eod.lib.j.

132 ¶ † Vt interim illud omittamus, quòd licèt non valeat pactum aut conuentio inter viuos de hæreditate viuentis. l. hæreditas C. de pact. conuen.& l.ex eo.C.de inuti.ſtipu. cum ſimi.valet tamen ſi inter duos fratres ita fiat, ut altero decedente ſine liberis,alter eius bona habeat, aut aliter viciſſim,ſecundum Oldr. d.conſi.139.Ang.d.con.179.Guid. Pap.conſi.31.viſo ad plura,colum. j.& alios multos ex iis quos citauimus ſuprà verſi.ab hinc, 6. incip.& adeo quidam.† & vltra eos latè Io. Camp.in tract.doti.in vlt.par.q.79 incip.quia dictum eſt ſuprà ubi cõſtanter tenuit valere pactum appoſitum in diuiſione bonorum inter fratres,vt extantibus filijs maſculis ex eis, fœminæ non ſuccedant, nec ex teſtamento, nec ab inteſtato.Nec enim id pro re iudicata accipimus, cùm in contrarium eſſe videatur tex.apertus in l.licèt, & ibi Bar.Bald.& alij, qui hoc admodum commendant C.de pact. & idẽ Bar. conſi.212.promitto tibi, cum alijs multis concord. à me congeſtis in tract.primigeniorum.q.6.

133 ¶ †Et hæc quidem omnia eò tendunt,vt oſtendam huiuſmodi donationem reciprocam,ſiue uiciſſitudinariam,ex qua etiam alter tantùm, id eſt ſuperſtes capiet, non dici gratuitam,& merè lucratiuam,ſed potiùs oneroſam,& ob cauſam:ideoq; nec in ea locum eſſe huic l. noſtræ, per ea quæ diximus in princ.huius glo.& dicemus in duabus ſeq.q. Et id nuncupatim, ne & in hoc authoritate careamus, aſſeruit ſeculi noſtri decus Phil.Dec.in d.l. licèt inter priuatos,col.vlt.verſi.& ex prædictis, iunctis præcedentibus. C.de pact.& Stepha.Bert. conſil.j. Chriſti &c.viſo conſultationis themate, nu.110.libr.j. & iterum conſi.312. difficultas,col.2.verſi.ſed aliud eſt, libr.3.Et de hoc videtur eſſe caſus in d.l.j.C.de pact,vbi quod datũ eſt vt remittatur quippiã maius, quod incertum eſt,an futurum ſit nécne, non reuocatur per ſuſceptionem liberorum, cùm potuiſſet contingere ut id non eueniſſet; idq; propter incertum ac dubium euentum. [Licèt ſubobſcurè aliter ſenſiſſe videatur Rom.conſ.26. pro deciſione,in 3.dub.iunctis præcedentibus, dum defendit huiuſmodi mutuam donationem non eſſe obnoxiam huic l. quia ea eſſet, vt in ea dicebatur,remuneratoria,& renũtiatum huic l. fuerat,nec aliquod fundamentũ in hoc ponit,quòd eſſet mutua.]

134 ¶ † Sed hæc omnia velim intelligas procedere, niſi diſpar admodũ ſpes eſſet capiendi lucri illius, veriſimiliusq́; multò, ac faciliùs lucrũ ad vnum, damnum ad alterum eſſet peruenturum. Quid enim ſi alter eſſet adeo ægrotus, vt nulla ꝓpè ſpes ſit aut vitę, aut conualeſcentiæ: ſiue tam ſenex eſſet, quàm Plautinus ille Capularis Acherontius, aut Terẽtianus ille Silicernius: alter contrà ætate florenti, & proſperrima valitudine? Ego tunc dicerem, donationem ſiue remiſſionem viciſſitudinariam ab iis factam ad commodum ſuperſtitis, cenſendam eſſe ſimplicem, ac ab illo ægroto & morti vicino tantùm factam. Id quod in non abſimili caſu reſpondit Raph. Co. conſi. 114. Antonius Benedicto filio, col. 4. verſi. ad tertium, ar. l. verum §. ſi locupleti ff. de min. & not. in l. ſi minor. 25. ann. filiofam. ff. eo. Idemq́; & in aliis ſimilibus caſibus tenuerunt Fran. Aret. Riminal. Philip. Deci. & Alcia. in d. l. de fideicõmiſſo C. de tranſ. ita intelligentes eam l. & idẽ Alc. in d. l. j. in fi. princ. C. de pact. & Philip. Dec. [conſ. 11. quoniam iudicantium, col. 4. verſi. poſtremò conſiderãdum eſt, vbi loquitur de duobus, quorum alter habebat liberos, alter nõ habebat, nec ſpes erat vt poſſet habere, &] conſ. 86. viſo puncto, col. 3. verſi. reſpondeo tamen vbi nuncupatim loquitur de mutuo fideicommiſſo duorũ quorum alter ſenex erat, alter iuuenis: & ideo non eſt par, & æqualis cauſa remittendi fideicommiſſum, per ea quæ allegat.

135 ¶ † Et ante omnes Pet. à bella Perti. in rep. l. donationes, col. 5. in par uis, ver. iuxta hoc quæro C. de don. inter virum & vxorem, vbi nuncupatim tradit quòd vt valeat donatio mutua à uiro & uxore facta ſuperſtiti de omnibus bonis, requiritur quòd ſint æqualis propè ætatis, ſecus ſi alter multùm ſenex eſſet, alter multùm iuuenis. [Quanuis cõtrarium voluit Bar. in l. de fideicommiſſo, loquẽs in caſu dictæ l. ſed pro priori opp.] facit tex. in c. 2. de renun. li. 6. & in l. filiæ meę, & ibi Bal. Imo. & Alex. ff. ſo. mat [& in l. cùm hi §. modus, ibi, pro ætate eius, qui tranſfigit, & valetudine ff. de tranſ. & in l. is qui ex cauſa ff. de fideicõ. cùm dicitur intereſt eum nonnunq̃ à ſene potiùs manumitti, quàm à iuuene, & Bal. cõſ. 397. caſus talis eſt, quidam dominus Leo, in fi. li. j. cùm dicit quòd in reciprocis magnã cõiecturam facit æqualitas, & debita proportio, per l. in teſtamẽto C. de teſt. mil.] & quod ſcripſerunt Do. à Rot. deciſ. 361. præſumitur permutationem, in antiq. Bal. in auth. niſi rogatus, col. vl. C. ad treb. & in c. in præſentia, col. antepe. verſic. quid ſi quis ingreditur, & ibi etiam Fely. col. 16. verſi. & per iſtam gl. extr. de prob. [Pet. anc. conſ. 430. fuiſſet expediens Io. ana.] in c. audiuimus, col. 2. [extr. de colluſ. dete.] & alia multa quæ ſcripſimus in noſtris cõſuetu. tit. 14. §. 13. in gloſſ. 3.

136 ¶ † Nec abs re ſuprà diximus, cũ multùm diſpar res ſit. Nam & ſi nõ omnino par eſt, ſed tantùm in modico diſpar, vt quia fortè vnus alterum tribus aut quatuor annis præcedit, non propter hoc deſinit talis diſpoſitio eſſe fauorabilis, haberiq́; pro reciproca, ut probat tex. in d. l. de fideicommiſſo, in qua unus minor erat. alter maior, ſicuti & ſcitiſſimè expendit Ang. in l. qui Romæ §. duo fratres, colum. 6. verſi. quintò hæc interpretatio ff. de ver. obli. & d. conſi. 287. colum. 4. vbi in id dicit ſingu. d. l. de fideicommiſſo. Et idem quoq; voluit Alex. qui Auge-

non

non memorat,cõſi.83.viſa facti nar ratione,colum.pen.verſi.nec illi re ſponſioni,lib.2. vbi alia quædam al legat,quæ videre poteris,& Iaſ.qui ſolum Alex.nuncupat, conſi.5.ſtrenui,colum.8.verſi.non ob. vltimò, lib.3. Quibus addes quæ nos ſuprà diximus de donatione mutua inæquali, nu.123 incip. verùm & hoc. Et facit etiam tex.in l.iam hoc iure ff.de vulg.& pup.ſubſt. de reciproca ſubſtitutione facta duobus filiis, alteri quidem puberi, alteri impuberi.Et quod de leuiter ægroto per mutante beneficium reſpondit Pe. Anc.conſi.388.in caſu præmiſſo,co lum.j.& 2.

137 ¶ † Sed & quod in ſuperiori capite diximus de alia donatione mutua,in qua vterque capit, vt ſcilicet ex vtraq; parte ſit æqualis,aut non multum diſtet ab æqualitate: hic quoque repetitum eſſe volumus. Quid enim ſi vir & vxor,aut etiam alij duo extranei,alter quidem multùm diues, alter contra admodum pauper,ſibi mutuo, ſcilicet ſuperſtiti eorum donant omnia bona ſua: nunquid ea donatio cenſenda eſt mutua,præſertim in eo quod altera excedit?Et certè non, ut expreſſim tradit Petr.à bel.Pert.quo loco ſuprà in præced. verſic.citauimus,ſuper quo uide quæ diximus in præcedenti illo capite.

138 ¶ † Cæterùm non prætermiſerim, vt ad caſum noſtræ l. redeamus, Fran.Cur.iuniorem d.conſi. 15.circa præmiſſam,col.pen,verſi.prætereà & ſecundò ſatis inaduertenter, ne erranter dicam, ſenſiſſe hanc noſtram l. habere locum & in huiuſmodi donationibus reciprocis. Nã illic aſſerit donationem, de qua ibi loquitur, eſſe reuocatam per natiuitatem liberorũ donantis ex hac l.Loquitur autem in donatione reciproca,de qua hic loquimur, ut.ſ. ad ſuperſtitem bona quædam peruenirent, vt clarè liquet ex proceſſu illius conſil. Sed Curtius ipſe de ea re magis locutus eſt, ut oſtenderet renuntiationem huius l. non obeſſe, quin locum habeat de quo ſuprà in prin.l.diximus, quã ut cogitaret verùm in tali donatione locum haberet, vt videre licet apud eum.Sed id ſi tamen præmeditatus & ex animo atq; ẽt conceptis verbis dixiſſet,non illi accederem.

139 ¶ QVINTO † etiam ſequitur hanc l. non habere locum in quacunque donatione oneroſa, & quæ fit gratia vtriuſque & dantis & recipientis,vt eſt tex.optimus in l.j.C. de pact.vbi hoc no.Bal.in 3.no.Fulgo.in vlt.no.Fran.Are. col.vlt.ver. dicit etiam hic.& Iaſ.etiam in 3.nota.& Philip.Dec.in 2. notab. Et itaquoque illam l.intelligit Alex.conſi.40.cuius exordium eſt,ſuper primo dub.col.j.lib.4. & conſi.162.viſis his quæ copioſè,col.2.verſ.item reſpondeo,lib.6. & ita etiam voluerunt Ioan.Fab.& Ang.hic.

140 ¶ † Neque enim in huiuſmodi donationibus(ſi donationes vocari debent)habet locum remedium inofficioſæ donationis, vt per Barto.in l. non vſque ff.ſi à paren. quis manu. fuerit.Nec diſpoſitio.l. cùm acutiſſimi.C.de fideicom. ex cuius ratione & anima veluti ex traduce hæc l.noſtra prodiit, ut ſuprà ſæpiùs dictum eſt.ita enim uoluit Bal. in ea. l.in fin.per d.l.j.C.de pact. & Ioan. Bap. in l.generaliter §.cùm autem, in 8.quæſtio.C.de inſtit. & ſubſtit. & Sozin.in repeti.l. cùm auus, col. 55.in 8.q.in princ.ff.de condi.& de mon.& conſil.93. incip. teſtamentum præmiſſum,colum.5. in princ. libro quartò. Quæ omnia uelim intelligas, ut procedat ſecundum menſu-

menſuram onerum. Nam quod excedit, pro donatione ſimplici habetur, & in eo locus eſt huic l. ut nuncupatim conſuluit Steph. Bert. conſi. 20. duo ſunt, col. j. lib. 4. & id quoque diximus in præcedentibus caſibus, & dicemus in caſu etiam ſeq. vt ſtatim videbis.

141 SEXTO † hinc generaliùs ſequitur, hanc l. non obtinere in quauis donatione ob cauſam, ut uoluit Bal. hic in quibuſdā lecturis, & Ange. etiam hic. [& Ripa, in 13. q.] Alex. conſi. 29. præclarè ſubtiliter, in fi. lib. 3. & d. conſi. 40. col. 5. verſi. circa tertium, libr. 4. Corn. conſi. 4. incip. dubia ſatis, col. 4. in fi. lib. 3. & conſi. 26. viſo ſupraſcripto themate col. 8. verſi. concurrit etiam, eo. lib. 3. Fran. Are. in d. l. j. in primo no. & ibi quoque Alcia. in ver. ſuſtulerat, [& Ripa, col. 2. nu. 5.] C. de pact. in id etiam trahētes [præter Ripam,] illum text. & ibi item Sozin. col. 2. verſic. ſecunda cōclusio, vbi dicit ita ſe vidiſſe conſultum per doctiſſimos viros. & idem Sozi. conſi. 147. viſa facti contingētia, col. vlt. lib. 2. & conſi. 295. in cauſa contra filios, col. 3. verſi. circa ſecundam difficultatem, lib. 2. & conſi. 53. viſo inſtrumento, col. 4. verſi. ſecundo quòd. l. libr. 4. Philip. Deci. conſi. 181. ſatis nota eſt quæſtio, in fi. [& Car. Rui. conſi. 123. quia agitur, col. 3. nu. 7. lib. j. & conſi. 124. videtur, col. 4. nume. 13. eo. lib. j. & conſi. 62. ex duobus, col. vlt. nu. 12. lib. 2. & conſi. 60 de re quidem, col. 5. n. 15. & 16. li. 3. & conſi. 140. circa caſum, colum. 3. nu. 60. lib. 4. & Pau. Pariſi. conſi. 26 ex tenore, col. 13. nu. 80. lib. 2.]

142 ¶ † Nam & aliàs donatio ob cauſam non reuocatur propter ingratitudinem, ut uoluit gloſſ. in l. vlt. in ver. inueniatur, & ibi doct. C. de reuo. dona. & docto. in c. vlt. extra de dona. & Alex. conſi. 40. ſuper primo dubio, col. vlt. verſic. fruſtra etiam quæritur, lib. 4. Io. Fab. & Ang. Are. in §. ſunt prætereà, verſi. idem eſt ſi quis, poſt prin. Inſti. de act. † Quippe cum huiuſmodi donatio non ſit propriè donatio, vt probatur in l. j. poſt prin. & in l. hoc iure. §. j. & §. vlt. ff. de don. † nec etiam largitio, de qua l. noſtra loquitur, nam largitio omnem cauſam etiam honoris excludit, vt apertè probat illud Plinianum lib. naturalis hiſtoriæ 33. c. 10. Nam quòd Agrippæ Menenio ſextantes æris in funus contulit, honoris id neceſsitatisq́; non largitionis eſſe dixerim. † Ideò Bar. in l. 2. C. de don. ob cau. tradit, quòd licet donatio ſimplex ſit contractus nominatus, tamen donatio ob cauſam eſt innominatus: nam non eſt propriè & ſimpliciter donatio, ſed datio ob cauſam.

143 ¶ † Hincq́; negant iuris interpretes inſinuationem requiri in ea donatione, vt per gloſſ. Bar. & alios in l. Aquilius ff. de dona. Petr. Iaco. in titu. de conditio. ex lege, colum. 3. [Bal. conſi. 354. quæritur utrum in priuato, paulò ante fin. lib. 3. Ange. conſi. 173. viſis prædictis inſtrumētis, col. 6. verſi. venio ad tertium, & ſequen.] Imo. in c. vlt. col. 10. verſi. an autem in donatione, extra de donatio. cum alijs concord. adductis per Alexan. conſi. 12. viſo inſtrumēto, colum. 2. lib. j. & conſi. 21. attentis his quæ in inſtrumento, colum. 2. verſicu. ſed uidendum eſt, lib. 3. & conſi. 113. perſpectis his quæ narrātur, colum. vlt. libr. 6. & conſi. 217. ponderatis his quæ in themate, col. 2. verſi. & non requiritur, eo. lib. 6. [Ang. Are. in §. aliæ, col. vlt. Inſtit. de dona.] Iaſ. conſi. 171. viſo inſtrumento dotis, colum. v. verſi. quartò patet, libr. 4.

144 ¶ † Nec

144 ¶ † Nec etiam leges ſtatuentes donantē non teneri, niſi in id quod facere poſſit, ut in l.inter eos §.j. ff.de re iudic.cum ſi. habent locum in donatione ob cauſam, ut uoluit Ang.in l.ſed hoc ita, in princ.& ibi etiam Alex. per gloſſ.ibi, in uerbo, matrimonio,iuncto tex.ff.eo. idem Alex.in l.ſunt qui in id,col.j.verſi. item quod dicitur,eo.ti.& in l.non tantum,col.vlt.eo.quoque tit. Ro. conſi.26.pro deciſione eorum, col. 2.verſi.3.quia licèt donans, ubi loquitur tamen de donatione remuneratoria, quæ ipſa eſt ob cauſam. Io.Fab.& Io.Plat.& Ang.Are.in d. §.ſunt præterea,verſicu.idem eſt ſi quis,& ibi quoque Iaſ.in ver.ſed & ſi quis,Inſt.de actio.& Iaſ. in d.l.inter eos,col.j.verſi. limita notabiliter ff.de re iud.& conſi.118. contra donationem,col.2.ver.item iſta donatio, lib.4. & Philip. Dec. in l.diuus Pius,col.j. verſi. & iſta regula. ff.de reg.iu.Sed & alia quędam huc adfert Franc.Rip. hic in 13.q. quæ videre poteris. Et uide etiam quæ dixi ſuprà nume. 58. incip.38. licèt donans.

145 S B D Hæc † primùm intelliges procedere,cùm cauſa donationi appoſita, reſpicit fauorem donantis, & ita excludit liberalitatem. Secus ſi ea cauſa non impediret quò minùs donatio dicatur libera,& ex liberalitate procedere, vt ſi dono tibi decem, vt ex iis tibi domū emas & ſimiles:nam tunc donatio, nō obſtante tali cauſa,diceretur libera ac gratuita, in eaq; obtinerent omnia ſtatuta de donationibus loquentia, vt dicit Ang.in d.l. ſed hoc ita.ff.de re iudi.Ioan.Fab.& Iaſ.in d.§.ſunt præterea,vbi ſuprà. Inſtit.de actio. Pau.Caſt.in d.l.j.ff. de don. vbi dicit quòd donatio facta ſub conditione,ſi nauis venerit ex Aſia, dicitur donatio ſimplex, quia à mera liberalitate procedit.

146 ¶ † Et hinc fit, quòd cùm emancipando pater perdat, & è diuerſo filius lucretur,& accipiat beneficiū ut probat tex.in l.j.C.de ingra.lib. lucretur,inquam, filius, & perdat pater rem vterq; inæſtimabilem,ſ. patriam poteſtatem.l. filiusfa.§.ſecundum vulgarem ff.de leg.j.[quo in loco Bal.ex hoc dicit,q ideo debet fieri emācipatio apud iudicem inſtar donationis immenſæ,quæ reſpicit inſinuationē apud acta.] † Et ita quidem lucretur filius,vt ſi contra emancipationem pronuntiatū fuerit,poteſt petere reſti.in integ. l.2.C.ſi aduer.rem iudi. [E diuerſo autem non reſtituitur aduerſus ipſam emancipationem,cum per eam conſequatur libertatem.Cy.in l.ex cauſa.§.Pōpo.ff.de cap.dimi. Bald. in l.non omnia,in vtraq; lectu.ff.de mino.] † Ideo pater ex emancipatione præmium conſequi debeat l. ſi uiua,ibi, præmium delatæ emancipationis,& ibi Pa.Caſt.C. de bo. mater.[& ibi Bal.& Pau.Caſt. qui ob id dicunt quòd donatio inconti nenti facta patri à filio in præmiū emancipationis, non requirit inſinuationem,quod ſuprà ad aliud diximus.Et eſt etiam bonus text.in] l.cùm oportet §.cùm autē,ibi,quaſi remunerationis gratia à filio accipere,& ibi Bar.& alij. C. de bon. quæ lib.& in §.hoc quoq;, ibi,quaſi pro pretio quodammodo emancipationis,& ibi Ange.Aret. Inſt.per quas perſo.nob.acquiri.& quod voluit gl.in §.præterea, in ver.patrono,& ibi Ang.Aret.col.pen. Inſtit. quib.mod.ius patri.pot. ſol. & Bal. in l.quamuis,circa med.C.de fidei-com.& in c.corporaliter,co.vl.pau lò ante fi.ext.de transla. epiſ.& cō. 452.de patria poteſtate, lib.2. Alb.

3 Ang.

Ang.Imo.Alex.Fran.Are. & Iaſ.in l.vtrùm turpē,vbi eſt bonus tex.ff. de verb.oblig.[& D.à Rota deciſi. 178.emancipatus,in prima addi.in nouis,]& Fabia. Giochi.in repeti. auth.nouiſſima,in 7.q.princ.col.2. verſi.adde vlteriùs.C.de off.prætor. vbi dicitur,cùm ſeſe intelligāt plus debere à quibus ſe meminerint uin culis ſacris exutos.†Nam & pater emancipando filium,pietatem exer cere dicitur.l.quod & lex.§.ſi eum qs.ff.de lib.ho.exhib.Et liberalitatē,ut dicit expreſsè tex.in l.ult.ibi, liberalitatis titulo.C.de emancipa. liber.ubi Bal.in fin.dicit eū tex.eſſe meliorem totius iuris.& alius tex. in l.iubemus,in illis uerbis:in quos talis liberalitas collata ſit.C.eo.tit. ubi & Ang.id not.& cōfirmat.†Nā pater,inquit,emācipando facit filiū ſui iuris,tribuit ei poteſtatem teſtādi,faciēdíque cæteros actus ſimiles, facitque ut illi acquirantur non ſolum aduentitia, ſed etiam profectitia.Et ſubdit, quia ergo pater liberalitatē exercet,nō ei expedit donare filio in emancipationis pręmiū, ſed moris eſt addere liberalitatem liberalitati.Hęc Ang.Cui adde tex. in l.j.in prin.ff.ſi à paren. quis manu.fuer.ibi,quia à parēte beneficiū habuit bonorū quærendorū,[†& in l.filio.ff.ut leg.no.caue.ubi ēt emācipatio patris beneficiū dicitur.Id ꝙ ēt dicit Bal.in l.2.ad fin.C.ſi aduer.rē iud,& tex.]ī l.de emācipatis, in prin.cùm dicitur,hoc à ſuis geni toribus meruerūt.C.de legi.hær.& in l.ult.in fi.C.de ſen.paſ. ubi ſcribitur,& filij emācipationē à patribus cū officijs petāt,ut libertatē nō dānationis, ſed lenitatis paternæ teſtem habeant,& quę ibi ſcribuntur à Bal.col.2.

147 ¶†Quę cū ita ſint, certè donatio que ſit filio in pręmium emancipationis,ut ſit plerúque,eſt u[illegible]ti ſim plex & libera,& non ob cauſam,ut etiam optimè pròbat tex.in l.ult.in uer.liberalitatis.C.de emāci. liber. ubi id not.Bal. qui ad hoc dicit illū tex.eſſe meliorē, quā qui ſit in iure & uoluit ēt Dy.in auth.ex teſtō,& ibi etiam Bald.col.3.verſi.ſecūdum capitulum.& Barb. in addit.illius, [& Philip.Deci.colum.3.verſi.nec obſt.ſi dicatur.]C.de colla.[vbi ex hoc dicunt,huiuſmodi donationem eſſe conferendam.]Signo.conſ.20. factum ſic ſe habet, dominus vicecomes,in 2.dubio.Cyn.qui hoc dicit tenere omnes. & antiquiores & recentiores, ob idque aſſerit huiuſmodi donationem requirere inſinuationem, in l.vt liberis.C.eod. tit.& ibi etiam Iac.But.Bart.Ioan. Fab.Bald.Ang.Pau.Caſtren.Raph. qui limitat Roma.qui itidem limitat Corue. qui illorum limitationem reprobat,Alexan.qui ita dicit communiter teneri, Franc. Aret. qui & hanc dicit eſſe communem ſententiam,& omnes denique præter Iacob.Aret.Oldra.Nico.Mat.& Albe. qui tenent contrarium. Et idem quoque voluit Guil.Cu.in l. ſi tibi,& ibi ēt Bal.col.2.ver.quærit verum in caſu.ff.ſi cer. peta. Odof. in l.præcibus.C.de inoffic. dona.& in auth. vnde ſi parens.C.de teſta. Spec.ti.de dona.§.j.verſi.quid ſi pater emancipans,& ibi Bal.in addi. [Collec.in c.2.col.2.verſ.quid ſi pater.extra eo.ti.]Bar.in l.j.§.nec caſtrenſe,col.pen.verſi.finaliter de iure dico.ff.de colla.bo.& in d.l.cum oportet.§.cùm aūt, & ibi ēt Raph. & Corn.C.de bo.quæ lib.Iac.Bu.& Bal.in fi.in l.& ſi mortis cauſa, ad fin.C.ad leg.Fal.Bal.in l.data.C.de dona.& in l.illud col.3.verſi.tertiò quæritur.C.de ſacr.eccl.& in l.ſi de portatus,in fin.C.de bon.proſcrip.

[vbi

[vbi & illud dicit de conferēda huiuſmodi donatione.] & conſil. 451. nobilis marchio,col. 2. lib. j. Paul. Caſt.in d.l.ſi uiua.C.de bo. mater. Pan.conſi.116.illud de iure quæritur,col.j.lib.2.Raph. Fulg. conſil. 217. uiſo exemplo,col.2.uer.ad ſecundum,Alex.conſi.142. circa primam dubitationē,col.8.in 3.dubio lib.2.quod repetitur in conſi. 103. lib.3.& iterum in conſi.50.lib.6. & idem Alex.latiſſimè d.conſi.21. attentis his quæ in inſtrumento, col. 3.uerſi.nō obſt.id.lib. 3.Vital.Cāb. in tract.clauſula.in rub.an legibus inſinuationem exigentibus poſſit renuntiari,char.pen.uer.item quæro ſi pater donat.Corn.conſi.45.licèt in hoc iudicio,colum.vlt.lib.4. Barb.conſi.80. illud referam,colū. 6.uer.nec eſt conſiderandū,lib.3.& Guid.Pap.in ſuis ſing.375.uer.quæritur ſi pater.& clancudū in conſil. 23.uiſo facto,col.5.uer.ſed vlterius iuncto prin.conſi.& ſeq.ver.& Ant. Canar.in trac.īſinua.q.50.Io.Corſ. & D.Aufre.in addi. ipſius in deciſ. Tholo.q.460.item fuit quæſitū an donatio,Io.Montefer.in repe. l.frater à fratre,col.pe.in 41.q.ff.de cōdi.indeb.& Fabia.Giocch. in repe. d.auth.nouiſſima,ī 3.q.9.q.prin.C. de inoffi. teſta. Quāquam ultra eos quos ſuprà diximus,reclamat.& Oldra.conſi.138.thema tale eſt.durādus,in 4.eadéq; pen.q.[& Bal.ſecū pugnans in l.cum quis, in fin. ff.de condi.cau.dat.] & Raph.Co. conſi. 28.de fundo dato,poſt prin. & Barba.ſibi contrarius,conſ. 28. à Ione principium,col.6.uerſ. reſtat nunc uidere, & ſeq.lib.3.Sed prior ſententia vt numero & authoritate, ita & ratione eſt potior.

148 INTELLIGES †ſecundo modo, quod dictum eſt hanc l.non procedere in donatione ob cauſam,ſecundum & aliàs declarationes primi & ſecundi articuli, uidelicet uenditionis minori pretio factę, & donationis remuneratorię, ut ſcilicet hoc procedat quod nunc diximus in donatione ob cauſam,uſq; ad concurſum ſiue concurrentiam, ut noſtri loquūtur,oneris ſiue cauſę ob quā fit donatio, id eſt:in eo quod concurrit cum onere aut cauſa in donatione inſcripta, ut loquar cum iuriſconſulto in l. quid ergò,in princip.ff.de legat.primo. Nam in eo quod excedit eā cauſam ſiue onus, cenſetur pura & ſimplex [& gratuita] donatio, ut reſpondit Stephan.Bertran.conſil. 46.uiſo caſu, ante fin.lib.2.

149 ¶ †Ideoq; in eo requiritur inſinuatio,[ut noluerunt Ioan.Fab.& Ange.Are.in §.idem eſt ſi quis, uterq; col.j.inſt.de actio.& Barb.in rubr. extr.de don.paulò ante fin. &]poſt longam diſputationē tenuit Imol. in l.Aquilius ff.de dona.& late Corne.conſ.45.licèt in hoc iudicio,colum.2.uer.his tamen non obſtantibus, & iterum col.ult.lib.4.& Frā. Are.conſi.2.intellecta diligenter,colum.2.uerſi. item nec uidetur, ubi & alios in id citat,& conſi. 17.conſideratis,col.5.uer.ſecundæ autem obiectioni,& ante hos Guil. Cu.& Sal.in l.illud.C.de ſacro ſanc.eccl. ut refert & ſequitur Guid. Pap. in ſingu.375.incip.Sal.in l.illud. Habetq; locum in eo exceſſu priuilegiū,ne conueniatur donās in id quod facere non poteſt ſecundum Phil. Dec.in d.l.diuus,col.2.uer.& ſi donatio.ff.de reg.iur.

150 [¶Atque etiam, vt tandem ad ſpeciem legis noſtræ veniamus,diſpoſitio huius locum habet,]vt dicit expreſsè idem Corne.d.conſi.4. col.4.in fin.lib.3.[Stepha.Bertran. conſ.20.duo ſunt,nu.4.& ſeq.lib.4.

 & Carol.

& Carol.Ruin.conſi.98.viſa renunciatione,col.9.nu.20.lib.j.& conſi. 169.de tribus,col.4.nu.15.li.j.& c ſi.60.de re quidem, col. 5.nu.16.li. 3.& d.conſi.140.col.3 . nu.6.lib.4. vbi allegat Alex.vti a nonnullis citatur,in quodam cõſi.non impreſſo,incip.conſideratis his quę in themate narrãtur.] & Alci.in d.l.j.vbi ſuprà.C.de pact.ita tamen, ſi id qđ excedit, æquat dimidiam partem omnium bonorum,ſecũdum vnam op. Aut ſaltem tale ſit,quod veriſimiliter donans non donauiſſet, ſi cogitaſſet de liberis,ſecundum aliã opinio.iuxta ea quæ diximus in illis primis caſibus,q̃ illic,ſi opus ſit, videbis,ne huc iterũ fruſtra repetã.

151 SEPTIMO † PRINCIPALITER vltra ea quæ dicta ſunt, dubitari poteſt. Vtrùm hæc l.habeat locum in donatione tacita & præſumpta,aut etiam ficta, ſicut in expreſſa ac vera? Et videtur quòd nõ, cum hæc l.ſit exorbitans, vt plenè docuimus ſupra in ver.libertis,ſtatim poſt prin.ideoque etiã reſtringenda.l.ſiverò.§.de viro.ff.ſo.ma. cum alijs multis cõcord. illic à me adductis. Ac ſic in uera tantùm ac propria donatione intelligenda,nõ in ficta aut aliàs impropria,per iura etiam ibi allegata.

152 ¶†Sicut etiam videmus in ſimili,quòd cùm l.ſi quis argentum.C. de dona.ſit exorbitans, vtpote inducens actionem ex nudo pacto cõtra regulam iuris communis, ideo nõ habet locũ ĩ donatione præſumpta,[& tacita] vt voluerunt Rayn. Bald. Ang. Pau.Caſt. Alex.& Iaſ. in l.iuriſgentium.§.ſed cùm nulla.ff. de pact.Bart.poſt Guil. in eadem.l. §.quinimo,colum. vlti.& ibi etiam Alex.col.pen.& latè Iaſ.col.8.ver. tertiò videdũ eſt,idem Bar.Ang.& Pau.Caſt.in l.ſi tibi decem, ĩ prin. eo.ti.Bal.ĩ l.2.§.appellata.ff.ſi cert. pet.& in l.vlt.in 5.oppo.C.eo.ti.& in l.ſi pacto quo pœnam, col.2.ver. quæro exemplum.C.de pact. & in tract.de pact.col.11.verſi.nunc videamus.Saly.in l.legẽ,in 6.q.& iterum in l.ſi creditori.[& ibi quoque Fran.Are.qui id ſingu.dicit.]C.eo. Bal.in d.l.ſi quis argentum.§.ſed & ſi quis vno,in additio.illius l.& ibi quoque Ang.C.de dona.& Ant. & Imo.in c.qualiter,ext.de pact. Idẽ Imo.& Ro. in l.in ædibus.§.j.col. vlt.ver.tũ adde quartum.ff.de don. Pau.Caſt.in l. hactenus.§.j.ff.de cõſtitu.pe.& in l.quæ dotis.ff.ſol.ma. Corne.[cõſi.23.viſo puncto,col.3. verſi.& per hanc rõnem,lib.j.&]cõſi.254.videtur in hac cõſultatione, col.3.e.lib.j.& conſi.300.placet mihi concluſio,col.j.verſi.quod ſaltẽ videtur,eo.lib.j.[& conſi.229.oſtẽſo,col.vlt.eo.lib.j.]& cõſ.185.tria principaliter,col.3.& iterũ.4.lib.2. [& conſi.135.de pluribus, col.5.in litera o,lib.3.& conſi.129.viſis verbis,col.2.eo.lib.3.& conſi.238.viſo puncto.col.2.eo.lib.3.]& cõſi.288. quanquam conſultationem, col.4. lib.4.Frã.Are.in l.2.col.2.ff.de leg. j.[& in l.licèt,in fi.C.de pac.] Ale. in l.ſi aliquam,rem ad fin. ff.de acqui.poſſeſ.& in l.à Titio,col.2.ff.de verb.oblig.[& conſi.129.ſuper primo dubio,in fin.lib.7.]& Soz.in l. j.§.ſi quis,col.3.in 2.locis,eo.tit.& & in l.j.col.3.verſi.ſecunda concluſio.ff.de leg.j.& Iaſ.in l.j.§. ſi quis ita.col. penul. verſic.cõfirmatur.ff. de verb.obli Philip.Dec.in l.ſemp qui nõ prohibet, col.j.ff.de reg.iu. & in rub.C.de pact.ad fin.vbi dicit ita ſe conſuluiſſe,ſicuti verè cõſuluit,conſi.247.in cauſa quæ iam diu, col.2.& vlt.& Fran.Purp.in l.rogaſti.§.ſi tibi,col.8.verſi. quintò ampliatur.ff.ſi cert.pet.Lãcel. Gali.in rub.

rub.ff.de verb. oblig.col.16.verſi. hoc tñ [caſu & Hiero.Gratus cõſil. 25.ĩ præſenti caſu,col.3.nu.23. lib. j.Tu tamen hic vide Ang. Are.in §. in perſonam, colum.7.verſic.tertiò principaliter,inſt.de actio.]

153 ¶†Nec ſimiliter.l.vlt.C.de ſacro ſanct.eccle. quæ transfert dominiũ ex ſolo titulo,ſine traditione, contra l.traditionibus.C.de pact.obtinet in donatione tacita & præſumpta,vt voluit Spe.tit.de loca.§.nũc aliqua,verſi.52.& Bald.in addi.ipſius,verſi.ſequen.[& iterũ in addi. illius,in ti.de confeſſionibus,verſi. confeſſio facta in iudicio.]Bart. in d.l.ſi aliquam rem,col.3.verſi. habui in hac ciuitate.ff.de acqui.poſſeſ.Ant.in c.ex parte,col.7.de confeſſio.prout eos allegat,& ſequitur Iaſ.in d.l.vlt.in 3.notab. de ſacroſanct.eccleſ.

154 ¶†Nec denique ſtatutum diſponens donationem factam inter virũ & vxorem,non confirmari morte, contra l.j.& l.donationes.C.de do. inter vir.& vxo.habet locum in donatione tacita & pręſumpta,vt pulchrè & eleganter conſuluit Sozin. conſi.122.cuius initiũ eſt,circa primum cõſultationis articulum, col. 5.verſi.nec obſtat ſtatutum,lib.3.p not.per Bar.& Imo.in d.l.ſi aliquã rem.ff.de acqui.poſſeſ.& in d.l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.de pact.dicitque de hoc eſſe caſum in l.ſeruũ filij,in fin.ff.de lega.j.ſecundum intellectum Bar.ĩ l.j.eo.ti.†[Quibus adde quod dicit Bal.in l.ait prætor. §.vlt.ff.de neg.geſ.ꝙ donatio tacita fieri poteſt ĩter abſentes,ſiue nũtio,vel epiſtola,per tex.ibi,licèt ſecus in donatione expreſſa, ex quo vides non rectè concludi ab vna ad alteram.]

155 VERVM †his non obſtantibus. ego aſſeueranter opinor hanc l.pro cedere in donatione præſumpta, ac tacita,perinde ac in expreſſa & vera,ſicuti etiam nuncupatim voluit Bal.hic paulò ante fin.j.lectu.& iterum in 2.lect.col.2.Nihil enim inter vtranq; intereſſe video,quantũ ad rationem.l.noſtrę pertinet.Imò eadem eſt ubique ratio,vt reuocari debeat per natiuitatem liberorum ob præſumptam voluntatem donantis.Ideo & idem ius obtinere debet l.illud.ff.ad legem Aquil.cum ſimi. præſertim cùm ẽt in exorbitãtibus & correctorijs fiat extenſio(ſi extẽſio dici debeat)ex eadem ratione, vt latè diximus ſuprà in uer. libertis,uer.44.incip.nec verum eſt qđ dictum eſt.idque maximè ad caſum qui ex lata ſignificatione poteſt cõprehendi in lege vel ſtatuto,vt probatur in l.filium habeo,in princ. ff. ad Macedo.iuncta l.iuxta.ff.de uer. ſig.& iunctis etiam not.p Bar. in l. liberorum,in 2.q.prin.eo.titu.& ex preſſè voluit Cy.in l.j.C.quæ ſit lõga conſue.& expreſſiùs Imol. in l.ſi uerò.§.de uiro,in prima fallẽ. exorbitantium ff.ſol.mat.& dicemus latiùs in ſeq.q.

156 ¶†Nec ſolùm eadem eſt ratio,ſed maior eſſe videtur reuocandę donationis præſumptæ & tacitæ.nempe de qua non uerè,non patenter, non apertè liqueat,†ſed tantum ex præſumptione:quę nonnunquã fallax eſt,& de re non uera, †ideoq; facilè tollitur[ſcilicet]per aliam præſumptionem.l.diuus.ff.de in integ. reſt.& l.licèt Imperator.ff.de leg. j.& l.non ſolum.§.denuò.ff.de ritu nupt.& l.mater,& ibi Ang.& Saly. C.de calum. [& c.cum inter R. ſeniorem, & ibi gl.in uer.epiſcopus, de elec.& c.quia veriſimile, & c.illud,& c.literas,de præſump. & c. in noſtra de teſtib.]c.ex tranſmiſſa,extrà qui fil.ſunt legit.[Ex quo Bald. conſil.

conſil.259.verba inquiſitionis,col. 2.verſi.item in expurgatione,lib.j. dicit faciliùs elidi præſumptiones & coniecturas,quàm veras probationes.] † Vnde etiam facilius reuocari retractarique poteſt ac debet, quàm expreſſa ac vera donatio, quæ ſcilicet nũcupatim & expreſsè fit verbis certum mentis conceptũ exprimẽtibus.l.Labeo.ff.de ſupel.lega. & cap. is autem.22.quæſtio.2.Ideo tex.eſt not.in l.vlt. in prin. ff.de lega.2.†probans donationem tacitam facilius reuocari,quàm expreſſam: quam ad hoc expendit Bald. ibi, atque etiam in l.filium, colum.8.verſicu.ſecundò op.C.famil. erciſcun.†Qua etiam ratione Innoc.Anto.Imo.& Panor. in c.j. ext.quod met. cauſ.aſſerunt profeſſionem expreſſam difficilius retractari, quàm tacitam & præſumptam: † ſicut & tacita ſeu ficta offenſa facilius aboletur quàm expreſſa,vt ſcribit Barto.in l.athletæ. §.dat remiſſionem.ff.de excuſ.tut.

157 ¶ † Si ergo vera & expreſſa donatio reuocatur ex præſumpta mente donantis, multò magis & tacita & præſumpta, tum quia præſumptio præſumptionem tollit, quod iam diximus.Tum quia aliàs plus haberet momenti & roboris præſumptio aut fictio,quàm veritas,cõtra l.filio quem pater.ff.de liber.& poſt. & l.liber hõ.ff.de ſtipul.ſer.& l.electio.§.ſi is.ff.de noxa. & latè not.[Barto.& alij,] in l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucap.[Bal.qui alia iura allegat,in l.& hæredi.§ nos autem,col.j.ff.de pact.cum ſimi.] †Et etiam plus virium tacitum quàm expreſſum, cum ſint vel eiuſdem ponderis,vt not.in l.cùm quid.ff.ſi cert.pet.& l.3.ff.de leg.3.†vel etiã expreſſum tacito potentius.l.nonnunquam.ff.de condi.& demon.& l.expreſſa.ff.de reg.iur.& latè diximus in noſtris legibus connubialibus,in gl.5.†Et quod proximè huc accedit,habemus etiã tex. probantem,donationẽ expreſſam plus habere viriũ & ponderis,quàm tacitã in l.donationes,la j.C.de don.inter vir.& vxo. quam ad hoc expendit Flo.in l.quæ pater,col.vlt.ff.famil. erciſ. † Et hinc videmus quòd expreſſum facit ceſſare tacitũ & præſumptum,vt de primo eſt tex. in l. cùm ex filio.§.vlt.& ibi latè Iaſ.ff. de vulga.& pupil.Et de ſecundo in l.Clemens patronus.ff.de hæred.inſtit.& l.ſi ita.ff.de libe.& poſthu.& voluit Bal.in l.in multis, paulo ante fin.ff.de ſtat.homi. & in l.vlt.C. de dona.ante nupt.

158 ¶ † Ad hæc ſi verum amamus,nõ rectè videntur loqui,qui donationẽ præſumptam & veram diſtinguunt, cùm negari nõ poteſt,quin præſumpta ſit etiam vera.Quid enim eſt pſumptio,niſi quædam ſpecies probationis? & præſumpta donatio,niſi donatio quæ ex præſumptione procedit? † Quid autẽ præſumptio eſt, niſi liquidiſſima probatio? Nam & id voluit gloſ.in l.ſi tutor,in fin. & ibi Bald.C.de peric.tut.quam gloſ. dicit valde not.& meliorem de iure.Imo.in l.quæſitum.ff.de re iudi. & in l.in tempus.§.j.& iterum in l. ſi ita quis hæres.ff.de hæredib. inſtituend.& ſingu. eam dicit Floria.in l.patronus,in princ.ff.de proba. & Barb.in l.ſciẽdum,col.10.ff.de ver. oblig.& alijs locis propè infinitis. & eam ſæpe citant & commendant doc.vt Bald.in l.ita demum,ad fin. C.de proc.& in l.j.in 3. oppo.C.ſi in fraudem patro.[& conſi.193.ſtatuto ciuitatis Alex. col.2.lib.2.]& conſi.483.viſo ſtatuto,ante fi.lib.5. Pau.Caſt.cõſ.116.viſo cõpromiſſo, col.3.ver.ſed hoc poſito,li.j.& cõſ. 282.ſu-

282.ſuper iſto negotio, col. 3.eo.li. j.& cõſ.74.in cã mota p Dorotheã, col.2.ver.itẽ eſt alia,li.2.Ale.i l.manifeſtè,in 2.not.ff.de iureiu.& in l. abſentẽ.ff.de pœn.& idẽ propè voluit Ang. ĩ l.ſi prẹter.§.Marcellus, co.j.ff.đ re iu.&doc.vbi q̃ & ad hoc optimè faciũt multi tex.,pbãtes pſumptionẽ eſſe euidentẽ,manifeſtã, liquidã probationẽ,videlicet in l.j. ibi,liquidò ,pbaẽ, cũ gl. & ibi Ang. [& Ale.C.de teſt.mil.]& in l.licèt imperator,ĩ prin.& ibi Bar.Ang.& alij.ff.de leg.j.[quẽ ad hoc dicit meliorẽ de iure.Barb.in rep.c.Raynaldus,col.144.đ teſt.]& in l.ſed ſi nõ aliàs.ff.eo.ti.qui quidẽ tex.eſt optimus,licèt à paucis annotatus. & in l.ſi quis locuples,ĩ ff.de manu.teſt. & in l.j.C.de cond.iuſer.[& in c.ĩ. & ibi Pan.đ ele.nõ reſi.& in c.cùm dilecti,& ibi quoque Pan.in j.not. de don.& in c.decernimus, iuncta glo.in verb.manifeſtũ.3.q.3.]cum aliis ſi. & cõcor.plenè adductis per [Ale.ĩ d.l.j.C.de teſt.mil.&]Barb. in c.ſuper quẹſtionũ.§.intentionis, col.2.đ off.de leg.Fel.& Dec.ĩ rub. ext.de proba.illũ quidẽ: col.2.in 2. cõcluſione,hũc col.17.ẽt in 2.concluſione.& Hippo.qui & alios doc. citat ĩ l.ſi fortè,poſt prin.C.de ſica. & conſi.7.ſummi cẹli, col.5.verſic. ſed in caſu noſtro,lib.j.

159 ¶†Quibus adde qđ egregiè dicit Bal.in l.j.col.1.verſi.quęro quid ſi ſtatutũ.C.de fideic.ꝙ ſi ſtatutũ requirit probationẽ inſtrumentalem, ſufficit prẹſumptio ex inſtrumẽto, quę fit ex diſpoſitione.l.cũ de in rẽ verſo.ff.de vſur. per l.3.C.de apo. pub.lib. 10.quod dictũ cõmendat Barb.in repe.l.cùm acutiſſimi,col. 7.poſt prin.C.de fideic.& dicit multùm ſing.Iaſ.ĩ l.ſciẽdũ,col.8.uer.3. vltra.Bar.ff.de ver.oblig. & cõſ.25. quidam teſtator,col.2.lib.j.& nor. Dec.in d.rub.de ,pb.vbi ſuprà citauimus.quibus tñ locis vterq; diſputat, vtrũ præſumptio dicaẽ uera & ,ppria,,pbatio quãquàm illud dictũ Bal.reprobat Iaſ.ſibi cõtrarius in l.certi cõdictio,in prin.col.8.ad mediũ.ff.ſi cert.pet,poſt Ro.ĩ l.j.C.de teſt.mil.Sed & adde quæ ſcribit idẽ Iaſ.poſt alios in l.ſi pluribus,col.3. ver.ſextò pondera.ff.de leg.j.& in d.l.licèt imperator,in 3.not. eo.ti.

160 ¶†Ex quibus planè liquet,ꝙ res quę eſt ,pbata pſumptione,ęquè vera eſt atque ea quę alijs documẽtis & ,pbationũ generibus ẽ probata. Qđ & hinc quoque manifeſtè apparet,ꝙ quis probatur filius alterius, iuris prẹſumptione, q.a.ſ.natus eſt ex vxore illius,iuxta l.filiũ diffiniuim*.ff.de his q. ſunt ſui uel alie.iu.

161 ¶†Neq; enim vera ac certa probatione id oſtendi põt, ut atteſtaẽ iuriſcõſultus in l.Lucius.ff.de cõdit.& demon.& Homerus naturæ, & iuris vtriuſq; peritiſſimus,qui libro primo Odyſſeæ ita facit Telemachum reſpondentem Mineruæ ſciſcitanti,an eſſet Vlyſſis filius.

Μήτηρ μέν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι,αὐτὰρ ἔγωγε
οὐκ οἶδα, οὐ γάρ πώ τις ἑὸν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω. Id eſt,

Mater me genitum ex illo mea dicit. at ipſe.
Neſcio.nanque ſuum verè ſcit nemo parentem.

Et latiſſimè diximus in noſtris cõmentarijs conſuetudinum titu. 27. §.3.in gl.j.poſt princ.

162 ¶†Hic,inquam, filius, non ideo dicitur improprius filius, ſed uerus, alioqui nullus eſſet verus filius, in eoq; habent locum ſtatuta quãtũlibet exorbitãtia ac correctoria.Et de hoc caſu loquẽs text.in l.

Imperato-

Imperatores.ff.de prob.hāc prǽſumptionem appellat veritatem,vt inibi annotat Accurſius in gloſ.ult.

163 ¶†Similiter iura quibus cauetur, quòd in actionibus bonæ fidei ſuper dolo iuratur in litem,ut l.in actionibus.ff.de in lit.iur. cùm ſi. licèt ſint exorbitantia & odioſa,cum regulariter non credatur iuramēto aduerſarij,obtinent etiā in dolo præſumpto.l.tutor qui repertoriū, in princip.ff.de admi.tuto.[& Bald.in d.l. in actionibus,col.vl.nam dolus(inquit) præſumptus idem debet operari quod verus: quia præſumptiones legum habentur pro liquidiſſimis probationibus. †Et idem Bal. conſi.193.ſtatuto ciuitatis Alexandrinæ,lib.2.aſſerit maleficium, qđ probatur per tacitam cōfeſſionem, uel præſumptionem,eſſe uerum maleficium,per tex.in l.ſi tutor. C.de interdi.matri.& ea quæ ſuprà diximus numero præcedenti, præſumptionem eſſe liquidiſſimam probationē.Et in ſimili quoq; dicit Bald. poſt Azo.in l.ſi culpa.ff.de rei uen. titulum tacitum ſiue præſumptū eſſe uerum titulū.]Ex quibus conficitur,quod ſuprà diximus, donationem veram eſſe,quę ex prǽſumptione iuris procedit, †ſicuti in ſimili poſſeſſio uera,quæ ex actu ficto prouenit,per not.per Bar.in l.ſi is qui pro emptore,in fin.ff.de uſuca.cum cōcor. à me collectis in [noſtro tracta.conſti.poſſeſſo.in 2.par.in j. amplia.nume.2.]

164 ¶†Poſtremò ſi verum eſſet,quòd lex ſimpliciter loquens non traheretur ad actum præſumptum, tamē id tantùm obtineret,qn lex diſponeret in fauorem ipſius actus,ob id ꝙ præſumptus non tantū haberet fauoris ac roboris,quantum verus ac certus,ut diximus.Secus ſi contrà ipſum actum diſponeret. Nam lex annullans,infirmans,irritans actum trahitur etiā ad actum præſumptū, per l.qui ad certum.ff.loc.†Et hinc videmus, quòd leges prohibentes donationes inter uir.& uxor.procedūt in donatione præſumpta,vt uoluit gl.in l.ſi donationis.C.de contrah.empt.& ibi Salyce.qui eam ad hoc expendit.& Sozi. conſ. 66.fruſtra plenitudini,col.j.libr.j.†Et leges requirentes inſinuationē in donationibus, eas alioqui irritantes, habent ēt locum in donatione præſumpta[& tacita]ex ſnia Bar. in l.j. in ult.opp.ff.de donat.& in l. ult.in prin.per illum tex.C.de iur. do.vbi dicit id eſſe menti tenendū,[& Bal. conſ.231.præſuppoſito ſtatuto: lib. j.]& Ang.conſi. 94. cum lis & qō, col.antepe.uer.hoc igitur articulo, [licet ibi aliud dicat de ficta donatione.]Raph. Fulg.conſi.72.ſuppoſita bulla,col.vl.uer.nec nocet, iunctis præcedentibus.& Pet.Ferra.ti. forma libel. quo agi. pro dona. in uer.ſoléniter,col.4.ver. deīde quia prædicta.& Ant.Caua. qui vnicum Bar. locum citat in trac. inſinua. q. 44.† Et ſtatutum prohibens donationem ſine præſentia iudicis, locū habet in donatione præſumpta, ut latè conſuluit Corne.conſ.185.tria principaliter,col.4.uerſi.his tamen non obſtan.lib.2.

165 ¶†Nec ad præſumptum quidem tantum trahitur lex annullans ſiue ēt prohibens, ſed ad fictum quoque vt & de eo quoq; hic loquamur; tū ne plus operetur fictio quàm veritas,quod iam ſuprà diximus, tum quoq; quia quod uerè fieri nō pōt: nec fictè quidē ēt poteſt,ſiue ea impoſsibilitas ſit ex natura.l.adoptio. ff.de adop.& l.cōfeſsionibus. ff.de interrog.act.& Bar. in l.ſi is qui ꝓ emptore,col.12.uer. ſequitur eius quod eſt poſsibile.ff.de uſuc. vbi & alia

alia iura allegat. [& rurſum in l.eã dem, in prin.col.j.ff.de duob.reis, vbi id declarat Ang.& Imo.in l.ſub cõditione.ff.de ſolu.] & Pet.Anch. conſi.32.ſubtiliter & copioſè, col. 2.cum ſimi. Siue ex iuris diſpoſitio ne.l.Gallus.§.ſi eius.[& ibi Imo.] ff.de lib.& poſth.& l.talis ſcriptura.ff.de lega.j.Bald.[conſi.243.qui dam nobilis nomine Antonius, col. 2.lib.j.&]conſ.399.de principali in ſtrumento, col.2.li.5.& Bar.conſi. 75.uiſo inſtrumento,poſt med. cũ multis concordan. adductis à Iaſ.in d.l.ſi is qui pro emptore,num.290. & ſequen. Licèt contrarium aſſeruerit Alcia.lib. Paradoxor.3.c.16. & in l.intelligendus.ff.de verb. ſign. de quo nos alibi latius diſſeremus.

166 ¶ † Porrò.d.l.ſi quis argentum. C.de dona.& d.l.vlti.C.de ſacr.eccleſ.de quibus locuti ſumus in prio ri op.diſponunt ad actus confirmationem:ideoque cùm actus verè ꝓbatus plerunque ſit magis efficax, quàm qui eſt prçſumptiuè tantum probatus,vt diximus,non eſt mirũ ſi lex noua dãs nouum robur actui claro,apparenti,& expreſſo,nõ habet locũ in tacito & expreſſo,quæ ratio non procedit in lege è diuerſo diſponẽte ad actus infirmationẽ, quin potius tendit in contrarium.

167 ¶ † Cæterum qui dicunt.d.l.ſi q̃s argentum,non habere locum in donati one præſumpta, innituntur ratione,quæ hic nihil omnino facit, quoniam,inquiunt,concurreret circa idem duplex ſpecialitas, videlicet ꝙ præſumeretur donatio,cõtra regulam.l.cũ de indebito.ff.de ꝓb. cũ ſimi. Item ꝙ ex nudo pacto orietur actio,contra l.legẽ.C.de pact. cum ſimi.quod fieri nec debet, nec poteſt,per not.in l.j.C.de dot.promiſ.& per Bart.in d.l.ſi is qui pro emptore, colum.peu.ff.de vſucap.

Et idem quoque dici poteſt de d.l. vlt.C.de ſacroſanct.eccl.e.quòd ſcilicet præſumeretur donatio, & ex dicta donatione transferretur domi nium ſine traditione,cõtra regulã. d.l.traditionibus.C.de pact.

168 ¶ † Ex quibus clarè patet,non ob ſtare quod dictum eſt,dictas ll.non procedere in donatiõe præſumpta, ſi id tamen verum ſit.Nam quantũ ad d.l.ſi quis argentum,contrarium aſſerit glo.in d.l.ſi tibi,in prin.ff.de pact.& in d.l.hactenus.§.j.ff.de cõ ſti.pecu.quam ſimpliciter ſequuntur Bar.ſibi contrarius, & alij præter Pau.Caſt.ibi,ſequitur ẽt Raph. Fulg.in d.l.iuriſgentiũ.§.quinimo, col.4.& ibi ẽt Fort.Gartia. col.34. ver.tertium dictum.& Marti.Laud. in ead.l.i d.§.ſed cùm nulla.& Ang. Are.in §.in perſonã, col.antep.ver. quartò principaliter, Inſt.de acti. vbi dicit illã poſteriorem gl.eſſe ad hoc not.& menti tenendã.& clancu lũ voluerunt Iac.But.& Bar.in l.receptitias.C.de cõſt.pec.vbi & hoc expreſsè voluit Guid.Pap.& Fran. Are.& in l.2.col.2.ver.ad tertium, iunctis præcedẽtibus.ff.de leg.pri.

169 ¶ † Quantum verò ad l.vlt.C.de ſacro.eccle.ſimiliter contrarium te nuerunt omnes quos ſupra pro cõtraria parte adduximus ex Iaſone, qui eos malè citauit, præter Bald. qui vere fuit illius partis ĩ loco ibi citato.Sed & hoc quoque vltra eos voluit Bar.ĩ l.cùm falſa,circa med. C.de iur.& fact.ign.& Bal.ſibi con trarius in l.ad probationem,col.vl. verſi.quæro quid ſi animo.C.locat. [& in l.ſi conſtante.§.ſi vxor.ff.ſol. matr.] Ang.in l.qui rem,eo.ti.& in §.emphyteuſim,in fi.in authen.de non ali.aut permu. Pau.Caſt.conſ. 11.ſuper primo quæſito inquantũ, col.j.lib.2.Ale.in d.l.ſi aliquã rem, col.10.verſic.ex quo infert Bar.& [ibi quo-

[ſibi quoq; Franc.Ripa.col.12.nu. 36.]ff.de acqui.poſ.

170¶†Et hęc quoq; poſterior pars ex eo confirmatur ꝙ ſtatutum ex quo maritus lucratur certã partem dotis,procedit etiam in dote præſumpta,quãuis ſit non modò exorbitãs ſed & correctorium iuris cõis. Ita enim non obſcurè ſentit Bar. in diſpu.incip.mulier habens magnũ patrimonium,ferè per tot. & expreſſiũs voluit Bald.in l.cum citra, per glo.ibi.C.de iur.dot. & in l. nulla, col.j.uer.ſed pone.C.eo.& latè cõſil. 102.mulierem maritus duxit, lib.4.& Pau.Caſt.conſi.60.viſis ſtatutis cõis Vincẽtiæ,in 2.dubio, lib. 2.Raph.Co.conſi.109.domina Ioãna,in primo dubio, ea ratione motus,quòd præſumptio innititur ueritate,per ea quæ habentur in l.ult. ff.quod met.cau.& in l.ſiue poſſidetis.C.de prob.& idem quoq; uoluit Pan.conſ.46.tria mihi oſtenſa dubia, in ſecundo dubio,lib.j.[& Ale. conſi.122.uiſo proceſſu,col.2. libr. 7.] & Sozi.conſi. 80. præſens conſultatio,col.ult.lib.4.Franc.Cu.iunior,conſ.4.ſuper controuerſia,colum.6.uer.hæc ueriſſima.Et id ego uerius eſſe arbitror, licèt contrariũ teneat Bal.& hic ſibi contrarius,cõſil.333.quia iſta dos non fuit vera, lib. 4.[& non obſcurè Iaſ.conſ. 50. pro nobilibus,col.2.lib.j.] Ex quibus poteſt uideri malè conſuluiſſe Sozi.in ſtatuto prohibẽte donationem inter uir.& uxo.morte confirmari:de quo diximus in priori ſnĩa. †Et facit ẽt text.in c.ueniẽs,ad nos [& iterum in c.is qui,]ext.de ſponſa.& mat.ex quibus no.Pan.in priore loco,in pe.no.[in j.no.]ꝙ matrimonium præſumptũ tantã uim habet,quantã uerũ.Nam ibi ſi utrũq; concurrat,& uerum,& præſumptũ, præfertur nõ quidem uerũ præſumpto, ſed quod ex iis eſt prius tp̃e. †Hincq; dicit inferri,ꝙ diſpoſitum in caſu uero,habet locum & in præſumpto,ad quod ẽt alleg.uo. in l. ſi poſſeſſor.C.de relig.& ſump.fun.& l.certè.ff.de prec.[& illum quoque tex.in d.c.is qui, ad id qđ diximus expendit Phil.Dec.conſ. 681. uiſo puncto,col.j.]Et hic etiã uide quæ latè ſcripſimus in noſtris legib. con nubia.in gl.3.in 3. item q.

171 Octavo †quæro, An hæc l.habeat locum in ſimplici renuntiatione ſiue remiſſione alicuius rei, aut debiti? Et primũ uidetur quod non quia remittere non eſt propriè dare aut donare, per l.Iulianus ait ff. de condi.& demon.ubi conditio dãdi nõ ĩpletur per remiſſionem. Quẽ text.aureum ad hoc dicit Fely.in c. ueniens,le j.col.2.uer. ſecundò intellige,ext.de teſt. † Et bene facit tex.in l.ſi pignus.ff.quæ in frau.credi.ubi ſi pignus uir uxori remiſerit vel è diuerſo, nulla fit donatio. & ideo, inquit gl.ibi, ualet hmõi remiſſio.& adducit concor. †Et licèt conſtante matrimonio maritus nõ poſſit reddere dotem uxori, niſi in certis caſibus, cum id ſit inſtar donationis.l.j.C.ſi dos conſtan. matr. poteſt tñ citra illos caſus & indiſtinctè remittere dotem promiſſam nõ dum datam: ut tradit gl. not.in l. ſi conſtante,in uerb.firma,& ibi Ray. & Bal.in utraq; lec.qui eam no. dicit in poſteriore.C.de donat. ante nup.& Ro.qui illam dicit ſing.in l. quamuis.ff.ſol.mat.& ſing. 605. tu habuiſti.Ex quibus cõſtat, non omni cui negatur facultas donandi, negari quoq; remittẽdi,ſicuti è diuerſo non omni cui donare cõceditur, remittere quoq; concedi,ut per gl. in c.ſtatutum.§.notarium, in uerb. remiſſione,de reſcrip.lib.6.

172 ¶†Ex quo ẽt fit, ut talis remiſſio non

non indigeat inſinuatione,ſicuti ue ra donatio indiget,ex ſnia.[Plac.& Azo.uterq; in ſumma titu.Inſti. de don]Io.And.poſt Guil.Suza.in ad di.Spec.ti.de inſtr.edi. §. porrò, in ult.addi.quæ eſt in col.pe.Bal. in l. j.col.2.uerſi.ſed quia confeſſio indi ſcreta.C.de confeſ.& in l.illud,col. 3.uer.ſecundò quæritur. C.de ſacr. ſan.eccl.ubi dicit hanc liberationẽ non exigere inſinuationem, niſi in ea exprimatur; ꝙ fiat cã donationis.Iac.But.& Saly. in l. creditori. C.de pac.[idem Sal.in l. ſancimus, in prin.in antepe.q.C.de don.]Pet. Ferra.in ti.forma libel.pro dona.in uer.ſolenniter,col.3.uerſi.quid aũt dices.Et uidemus etiam quòd donatio abſenti fieri non põt,niſi per nũtium uel epiſtolam. l.abſenti. ff. de don.& diximus latè ſuprà in uerbo, libertis,[nu.68.nec ulterius.] Liberatio aũt fieri poteſt,gl.in l.non ſolum noſtrum.§.ſi liberationis uerba,& ibi Bar.& alij.ff.de lib. leg.'& Bal.in d.l. illud quo loco nuper citauim⁹,[& in l.is qui hæres,in prin. ff.de acq.hæred.& in l. generaliter, col.vlt.in 12.q. C.de non nu.pecu. & conſi.341.maritus,col.j.lib. j. & conſi.14.Antonius fecit,uerſ. nonò quia maritus,lib.2.& conſi.262.ſua deo,col.j.lib. 3.vbi id dicit procedere,etiam ſi fiat in nulla voluntate per d.§.ſi liberationis,] cum ſi. Ideoq; cùm hæc l.ſit exorbitans,ut latè probauimus ſupra in uer. libertis,[nu.19.tum ſecundò, & multis ſeq.] & loquatur nũcupatim de donatione: conſequẽs eſt eam eſſe trahendam ad remiſſionem quę nõ eſt propriè donatio.l.ſi uerò. §.de uiro.ff.ſo.mat.cum ſim.

173 ¶†Tamen ego cõtrarium in caſu l.noſtræ uerius eſſe exiſtimo, ſecutus Cor. hoc expreſsè uolẽtem in cõſil.11.in præſenti cõſultatione, col. pen.uer.nec obſtant ea,lib.3.& Sozi.conſi. 20.in facto præſupponitur col.ult.lib.3.[& Caro.Rum.conſil. 98.uiſa renuntiatione,col.8.uer.nõ ob.igitur primò,lib.j. & conſil.60. de re quidẽ,col.5.nu.14.lib.3.& cõſil.140.circa caſum de quo quæritur,col.3.nu.5.lib.4] Nã remiſſio, ſiue liberatio,ſiue ẽt renũtiatio gratis facta, uim prorſus donationis obtinet.l.cõtra §.ſi filius.ff.de pac. l.j.ff.de trãſ.& l.ſi mulier,& ibi Bal. & Ale.ff.de cond.ob cau.& l. peculium,la j.in princ.& ibi Barto.ff.de pec.& l.ſi fundum ſub conditione'. §.Titio fundũ,& ibi gl.& doc.ff.'de leg.j.ubi & illud probat ẽ procedere in conditionibus,quæ aliàs tanquà ad Polycleti regulã implendæ ſunt. Ea aũt loquitur in caſu d.l.Iulian⁹ ait,quam pro priori parte adduximus,ex eaq; & ex no.à doc.in utroque loco facilè intelliges eã nõ obſtare huic noſtræ ſñiæ.Sed & id qđ diximus,remiſſionẽ hẽre uim donationis probat itẽ tex.in l.ſicut §.an paciſci.ff.quib.mo.pig.uel hyp.ſol. & in l.ſi mulier:& ibi Bal.ff.de leg. 3.& in l.ſi in ſtipulatũ,& l. Modeſtinus,& ibi doc.& l.quidam,in prin. & l.in ædib⁹,ẽt in prin.ff.de don.& l.ſi donationis,& ibi Bal.C.e.& l.ſi quis delegauerit ff.de nou.& l. 3.§. ſciẽdũ,& l.ſi ſponſus. §. ſi maritus duos,& l.cum hic ſtatus.§.ſi inter, uer.planè.ff.de don.inter uir.& ux. & l.ſi maior.C.de trãſ. & l.ſi donationis,ꝙ eſt 2.C.de accep.& uoluit gl.in l.ſi inter,in verb.nec donationis,& ibi Bal.C.de ſol.Ioã.Andr.& Pan.in c. ex inſinuatione, extr. de iur.pa.ubi ex hoc dicũt,ꝙ cũ remittit ius patronatus ẽt cõpatrono,requirĩ cõſenſus epi,cũ id donare ſit Bar.in l.ult.in prin.ff.de his quæ in frau.cre.[†ubi & ex hoc dicit procuratorẽ nõ poſſe renuntiare exceptionibus

verſi.nec obſtat conſenſus, li.2.vbi & hanc eandem rationē adfert.†Sicuti nec prælatus renuntiare poteſt exceptionibus eccleſiæ competētibus,ſecundum Io.And.in c.expoſita,extra de arbit.& in c.grauis,col. 2.ſuper uer.acceptum , in prin.ext. de depoſi.& in c.ult.col.pen. verſi. quid ſi ṗlatus,extra.de ſolu.Domi. con.129.primum an prædictis, col. j.vbi poſtea declarat, & ex hoc illud quoq; dicit quod ſuprà dixim⁹, ex Bal.non poſſe prælatum renūtiare appellationi.Et facit etiā ad hæc omnia text.in l.non abſtulit.C.de nouati.†Nec minùs punitur qui remittit debitum eccleſiæ , quàm qui donat,ſecundū Io.And.in c.ſi quorundam,& ibi Ant.col.j.extra de ſolut.†Et tā committit ſimoniam qui remittit,quàm qui donat,vt probat tex.in d.c.veniens,& ibi glo.j.Pan. in 3.not.& alij,extr.de teſtib.& eā gl.ad hoc dicit ſing.Barb.conſi.41. illud adferam in medium , col.16. ver.item eſt etiam ponderādum, li. j.Sed & de hoc eſt tex.in c.talia , & ibi etiam gl.in ver.impunitatem 8. q.3.& uoluit etiam glo.j.in c.ordinationes j.q.j.[& in c.ea quæ , in prin.j.q.3.] & in c.pen.& ibi oēs propè doc.extr.de ſimo. Et nihil refert vtrùm quis accipiat,an actione liberetur,vt quid calūniæ cā faciat l.quinetiam,& ibi glo.ff.de calum. quem tex.dicit no.Bal.in c.pen. circa medium,ext.de elect.trahitq; ad id quod diximus de ſimonia.

176 ¶†Et quicquid ſuprà diximus ex quorundā ſnīa,certè huiuſmodi remiſſio,ſiue renūtiatio quæ excedit quingētos aureos,requirit inſinuationē ſicut donatio,vt probat tex.ī l.in ædibus,§.j.ff.de dona.& uoluit gl.in l.j.§.j.& ibi Bal.tam in prin. quàm in eo.§.vbi dicit no. & ita uidiſſe cōſultū & iudicatū.ff.quib. mod.pig.vel hypo.ſol.& in l.ſi quis obligatione,& ibi Dy.Ray.& Phil. Dec.ff.de reg.iur.Bar.in d.l.Modeſtinus,& ibi ēt Imo.Ro.qui diſtinguit.Pau.Caſt.& alij recētiores ff. de don.Bal.in l.cōtra §.ſi filiusfa. ī 4.no.ff.de pact.& in l.tale pactū, in prin.& ibi ēt Ang.eo.tit.& idē Bal. [in l.ſi tibi decē §.j.de pigno.col. ul.eo.ti.& in l.j.in prin.& iterū in §.j.ff.quib.mod.pig.vel hyp.ſo.vbi ita dicit fuiſſe iudicatū &in l.j.in 2. no.per illū tex.ff.de tranſ.&] in l. pactū.in 17.q.C.de colla.& ī l.ſi donationis,per illū tex.& ibi ēt Ang. C.de dona.& ipſe Ba .in d.l.ſi inter C.de ſol.vbi ita dicit fuiſſe conſultum per Bar.& Fran.Piſ.& idē Bal. Guil.Cu.in d.l.ſi mulier, & ibi quoque Alb.& Ale.qui adfert cōcor.& Iaſ.ff.de cōd.ob cau.idem Bal.in l. ſi ſpōſus §.circa venditionem. ff.de don.inter vir.& vxo.& iterum in l. ſi quis pro vxore §.ſi vxor , eo.tit. [& in l.quinetiam.ff.de calum.] & conſi.231.præſuppoſito ſtatuto,lib. j.& iterū con.261.primo q̄ritur ſtatuto cauetur,col.2.ī 2.dubio,& rurſum in fi.con.eo.li.j. & conſi. 186. ad euidentiam præmittendum, col. 3.lib.2.& conſi.375.certū eſt quòd filia,col.j.lib.3.ubi etiam dicit Bar. ita ſæpius conſuluiſſe, & conſi.352. ita ſtatuimus,col.2.ver.an pactum, lib.5.vbi & illud item dicit Bar. ita ſæpius conſuluiſſe,cuius tamē in id conſilia non reperi,idē Bal.in tract. de pact.col.12.ver.itē quæro pactū liberatoriū,& in ſua marg.in ver.in ſinuatio,& Ang.in l.pacta quę cōtra C.de pac.vbi dicit ita fuiſſe iudicatū Peruſij,& ī l.ſi vnus §.pactus ne peteret,col.pe.ver.ſecundò quæro ff.eo.tit.vbi ad hoc dicit ſing.gl.in d.l.ſi quis obligatione, & idē Ang. in l.Neſennius §.vlt.& ibi Alex.ff. ad leg.Falc.& idē Ang.in d.l.ſi cō-

Y ſtante

ſtãte C.ď do.ante nu. vbi & ex hoc reprehẽdit glo.ibi,quã ſuprà citauimus,ſicuti ẽt facit Cy.ibi. Sed & idem voluit ipſe Ang.cõſ.59. quidã paterf.col. ul.& cõſ.77. plures creditores,in fi.& d.con.94. cũ lis & quæſtio,col.pe.verſi. hoc igitur articulo.Imo.tũ in l.j.tũ in l.Aquilius Regulus, col.2. verſ.ext.gl.ff. dedon. & ĩ l.ſi accepto §.j. ad fi.ff. de acceptil.& in rub.ext. de dona. & in c.cũ contingat, char.antepe. ext.de iureiur. & in c.vlt. col. 10. verſ. an aũt in donatione,extr. de dona. Io.Pla. in §.j.Inſti. de don. Pau. Ca.in l.j.poſt med.ff. de don. & cõſ.385. ſiue dicamus,col.j. lib. j.Io.Ana. in c.cũ tu, in col.pẽ.ver. quartò quæritur,ext.de uſur.Ang. Are.in §.aliæ,col.ul.Inſti. de don. Alex.qui hãc dicit eſſe cõem opi. & Sozi.qui idẽ dicit. & Phil. Dec. in d.l.creditori.C.de pac.idẽ Alex. in l.ſi quis accepto, circa mediũ ff. de condi.ob cau.& cõſi.137.in cauſa & lite vertẽte inter Lancelotũ, col.ul.li.2.Calc.d.cõſ.25.Titius nobilis,col.7. & multis ſeq.& cõſ.56. in cauſa dominę,col.3. uerſ. ſeptimo,quia ſi talis Barb.cõſi.41. illud adferã,col.16. uerſi. item eſt etiã, lib.j.& latè conſi.16.pręclarè ſcripſit,col.11.ver.quinimo plus videtur,& ſeq.li.2.Ant.Cana.in tracta. inſinuationũ.q.47.[Soz.cõ.92.viſo inſtrumẽto,col.vl.li.3.] Fely.ĩ d.c. veniẽs,le j.in 3.no.de teſti.Iaſ.qui ſuper hoc conſuluit nuncupatim, cõ.199.quæritur an liberatio,li.2. & conſi.149.circa primum, col.3. ver.nec ob.ſi diceretur,lib.4.Matthæ.Afflict.in tract.prothomixeos, in gl.j.col.10.ver.ſed quæro, quid ſi parentes. Phil. Deci. conſi.402. in cauſa illuſtriſſimi, col.3.verſi.& hoc etiam confirmatur,& Alcia.in d.l.dediſſe.ff.de verb.ſig.& Lance. Galio.in rubr.ff.de verb.oblig.col. 32.ver.item donatio.Et hæc eſt,vt diximus,communior ac verior.

177 [¶†Quinetiã ex multorũ ſnĩa liberatio nõ magis fieri põt abſenti, quàm donatio, contra id quod ſuprà diximus ex aliorum ſententia. Ita enim voluit Accurſius ſibi contrarius in l.idem in duobus, in fin. & ibi Bar.& Bal.ſibi itẽ contrarij, & Ang.qui id declarat. ff.de pact. idẽ Bal.ĩ l.ſi tibi decẽ.§.ſi qs, ante fi.co.ti.& in l.& hæredi.§.nos aũt, col.j.ver.reuoco ĩ dubiũ,eo.quoq; tit.quibus locis id videbis ampliſſimè tractatũ.Sed tu hic omninò vide Alex.in d.l.in duobus,de pact.& ipſum Fran.Are.in l.ſed ſi de ſua, col.2.ver.& ad tex. reſponde.ff.de acqui.hære.& ante hos ipsũ quoq; Bal.in d.l.is qui hæres,ĩ prin.& ibi quoq; Frã.Are.col.2.ver.utrũ aũt liberatio,eo.tit.& eundẽ Bald.in l. Labeo.ff.de iureiur. & in l. reſcriptũ.§.plerũq;,in j.lect.ff.de pact.]

178 ¶†Similiterq; renũtiatio ſi ſit in officioſa,ęquè reuocat vt donatio, vt conſuluit Bal.conſi.183.refutatio facta abſq; cã,in princ.li.4.†Nã & aliàs ſi in fraudẽ facta ſit,ęquè reuocatur ac donatio,l.j.§.vl.ff.quæ in frau.cre.& latè Pau.Caſt. conſi. 135.dubium facit, lib.j. Eſt enim vtriuſque & donationis & remiſſionis ſiue renũtiationis eadem ratio, maximè quantũ ad caſum l.noſtræ pertinet.Ergo & idẽ ius ſeruari debet.l.illud.ff.ad leg.Aqui.cũ ſi.Præſertim quia licèt l.noſtra ſit exorbitans,eſt tamen fauorabilis,vt abundè ſuprà diſſeruimus.Ideo extendẽda eſt ex eadem ratione ad aliũ caſum ſcd̃m Fran.Are.in l.Titius, in prin.ff.de libe.& poſth.& Soz.cõſ. 93.teſtamentum pręmiſſum,col.4. lib.item 4.& latè diximus ſuprà in verbo, libertis. Maximè verò ad

cum

cum caſum qui poteſt comprehendi ſub lata & impropria ſignificatione caſus[expreſſi,quando & id procedat in odioſis,pœnalibus, & correctorijs,]per l. filium ff.ad macedo.iuncta l.iuſta ff.de uerb.ſign. & in auth.ut hi qui obli. ſe per ,hab. res mino.in prin.& ibi gla.in uer. ad curationem,& Ang.& etiã[glo. in auth.minoris debitor, in uer.curatorem C.qui dar.tuto.poſſ.&]gl. in c.quia periculoſum,in uer.de epiſcopis,de ſenten.excom.lib.6. & in c.j.de temp.ordi.eo.lib.& in c.j. in uer.beneficia,& ibi Domi. ſuper ea glo.de rer.permuta.eo.li.& in cle. j.in uer.eligatur,& ibi quoq; Pau. Liaz.Lap.Ant.& Imo.de elec. & in cle.j.in uer.gregibus,de deci.Bald. in l.quod uerò ff.de legi. Imo. Raph.Cu.& Paul.Caſt.in l.ſi uerò §. de uiro ff.ſol.mat.Idem Imo.in l.2. §.ſi ſuper ff.de dona. cau. mort. & in l.ult.ff.de hæredi.inſti. Ant. in c. ult.col.39.fallit primò quando uerba,de conſue. Ant. Roſel. in ſuperſcrip.conſ.25.Calca.Titius nobilis, in fin.Barb.qui ad hoc multa adducit inter conſi.eiuſdem Calca. con. 27.illud afferam in medium,col.10. Alexan.in l.3.§.ſi procurator, in fi. ff.quod quiſq; iur.& in l.cũ ex cauſa,quam legit cum l.tempus.in duobus locis ff.de re iud.[& in l.2. col. 2.uer.itẽ quia lex ff.de leg.j.& cõſ. 216.nec arguendi, col.pen. uerſi.& potiſſimè,li.2.]& con.113. perſpectis his,col.2.li.6.ubi adducit multos cõcord.& Soz.in rub.ff.ſo.mat. col.j.& in l.j.col.3.uerſi. confirmo hoc ratione.ff.de uulg.& pupil. ſub ſti. ubi. & ad hoc alia allegat. [& Fran.Balb.in tract.præſcrip.in 3.q. prin.j.par.prin.]

179 ¶†Cui⁹ rei ẽ optima ratio: Nã cũ res ipſa cõtinetur ſub lata ſignificatione uerborũ,& in ea eſt eadem ratio,quæ mẽs legis eſt,ut eſt tex.melior de iure,ĩ l.ſcire oportet §.aliud aũt,uer.ſed & ſi maximè ff.d excuſ. tut.,ꝑut dicit Bal.ĩ l.j.col.pe.ff. ſol. mat.cũ alijs multis cõcor.à me citatis ĩ noſtris comẽt. cõſuetu.tit.9.§. 27.Sequiẽ ꝙ ea res uenit ex mẽte legis,adeoq; ex lege ipſa,nõ ex extenſione,ꝑ l.nois & rei §.ex legib⁹ ff.đ uer.ſig.cũ multis cõcor.ẽt a me cõgeſtis ſupra ĩ uer.libertis,uer.45.in cipiẽ.quorũ ſnĩa,ꝑpterea hoc caſu nõ agimus đ extẽſione legis exorbitãtis,aut correctiuæ(nam & de lege quoq; correctiua loquũtur ij quos ſuprà citauimus)ſed potius de mente comprehenſiua.

180 SED HOC †tñ primo loco intelligas,ut uidelicet hæc l.ꝓcedat ĩ renunciatione ſiue remiſſione iuris iã q̃ſiti,prout ĩtelligit Corn.d. cõ.11. li.3.Secus aũt in renũtiatione iuris futuri,& nõdũ q̃ſiti,ꝑ id quod pulchrè uoluit Bal.in d.l.illud,col.3.in 3.q.C.de ſacro.eccle.†Illud intelligẽs quod ſuprà diximus remiſſionẽ ſiue renũtiationẽ indigere inſinuatione,ꝓcedere qñ fit renũtiatio ſiue remiſſio iuris q̃ſiti,nõ ẽt ſi iuris q̃rẽdi:uerbi gratia,ſi filia dotata renũtiat patri,iuxta c.2.de pact.li.6.talis renũtiatio nõ ẽ iuris q̃ſiti,ſed q̃rẽdi, id ẽ,ut ipſe dicit,obuiat prĩcipio acquiſitionis,& nõ eſt donatio l.ſi ſpõſus §.ſi maritus ff.de don.inter uir. & ux.& l.quia autem, & l.Iulianus ff.ſi quis omiſ.cau.teſt.Ideo non eget inſinuatione.Hæc ferè Bal.

181 ¶†Et idem uoluit[ipſe Bal.conſi. 375.certũ eſt,col.j.li.3.&]nulla ipſius Bal.mẽtione facta,Pau.Ca.conſi. 419.uiſo pũcto & alijs,col.j.li.2. At Bal.in priore loco nuncupatim refert & ſequitur Alex.conſi.29. præclarè ſubtiliter,col.3.uerſi.nec inſinuatio,li.3.& Calca.qui ipſum Bal. allegat,in quodam con.d. conſi.25.

col.8.Ant.Cana.in d.tract. inſinuatio.q.49.Barb.d.con.41.col.16.ver ſicu.item eſt ponderandum, quòd iſte,& ſeq.li.j.vbi & alia multa colligit,vt probet non tantam haberi rationem iuris quærendi, quantam quæſiti,ſicut etiam facit[Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col.19.ver. & iſta conſideratio,extra de conſt.&] Iaſ.conſi.236.an rex Romanorum, col.4.lib.2.Philip.Deci.in l. ſeruus C.de pact.& conſ.269.cõſultus,col. 4.ver.& hoc eſt præſertim.Sed ego multò plura congeſſi in noſtris cõmenta.conſuetu. Pictauic.titu.2.§. ult.in glo.4.quibus apertè probatur in nulla propè conſideratione eſſe ius quærendum.

182 ¶†Quibus ēt adde quæ diximus in noſtris legibus connubialibus, in gl.3.in j.q.n.28.illud igitur pro conſtanti,& ſuprà in ver.bona,uer. 8.incipiē.ſed antequam. [Et quod dicit Bal.conſi.375.certum eſt, lib. j.quòd renuntiare hæreditati, non eſt donare,per d.l.ſi ſponſus §.rogata.ff.de don inter uir.& vx.& quod ſcribit Pau.Caſt.conſi.135.dubium facit,in prin.lib.j. ꝙ licèt dicatur renuntiationem factam in fraudem creditorem reuocari,id tñ intelligitur in renuntiatione iuris quæſiti, non etiam quærendi,per d.l.ſi ſponſus §.ſinautem ff.de dona.inter uir. & vxo.& l.qui autem, in prin. ff. quæ in frau.cre.& l.j.§. vtrùm autem ff.ſi quid in frau.patro. & l.nõ fraudantur ff.de reg.iur.]

183 ¶†Sed & huc ſpectat quod ab eo dē Bal.ſcriptū eſt in c.j. poſt prin. tit.quid iur.ſi poſt ali. ꝙ ſi dñs remittit vaſſallo pœnā commiſſionis feudi,nõ requiritur inſinuatio,quia magis dicitur indulgentia, q̃ donatio.per l.Modeſtinus,& l.in ædibus §.j.ff.de don.& idē uoluit ipſe Bal. in l.ſi mulier,in fi.ff.de cõd.ob cau. & ſequuntur Mart.Laud. & Card. Ale.qui id dicūt ſing.in d.c.j.etiam poſt prin.& Io.Ana.in c.cū tu, col. pe.ver.quartò quærit.ext.de uſur. & Ale.in addi.Bar.in d.l.Modeſtinꝰ ff.de don.Iaſ.in l.2.col.26.verſi.35. quæro C. de iur. emphy. [Et facit quod tradit idem Bal.in addi.Spec. tit.de loca.§.nunc aliqua, ver.23.] Nam etſi etiam feudum eſſet ipſo iure cõmiſſum,tamen intelligitur, ſi dominus uoluerit, vt latè dicemus inferius,in ver.reuertatur,nu. 10.fuerunt tñ.Igitur donec dominus id declarauerit,& ſibi incorporauerit, nondum eſt ius quæſitum.

184 ¶†Et idem in omni tali pœnę remiſſione,ut ſcilicet inſinuatione nõ indigeat dicit Bal.in l.j.col.j.verſi. in tex.putent C. ſi rector prouin. quia non eſt,inquit,donatio, ſed omiſſio lucrãdi,& iterum[in l.ſi mulier,ad fin.ff.de cond.ob cau.ubi q̃rit,an ſi quis mihi teneatur actione iniuriarū ad mille florenos,& ego illi remiſi an requiratur inſinuatio?& dicit nõ requiri,quia nõ erat in bonis meis,arg.l.cū mācipia.§.cū emācipatus filius ff.de colla.bono. & l. Papinianus ff.de inoffi.teſta.& quia iſtud eſt potiùs ad animum nõ reuocare,quā donare,per no. in §.ulti. Inſt.de iniuri.Et idem(ait) dico in alijs pœnis maleficiorū,quia remittere in eis non eſt donare, ſed nolle uti lege pœnali,arg.no.in l.peculiū §.ſi eos ff.de pecul.& l.diuus, ff.de S.C.Silla.& l.metum §.ex hoc, vbi glo. ff. quod met. cau. & ſequitur Alex.ibi,& iterum quoq; ipſe Bal.] conſi.261.primò quæritur ſtatuto cauetur,ante fin.lib.j.[Imo.in d.l. Aquilius ff.de don.]& Ro.ī d.l.Modeſtinus,col.3.ver.tertium dubium ff.de don.[& Alex.in l.mulier ff. de cond.ob cauſ.]de quo tñ vide ipſū Bal.in l.ſi donationis C.de donat.

185 ¶†Sed

185 ¶ † Sed vt redeamus, huc proximè accedit quod eleganter conſuluit Petr.An.conſi.225.cuius exordiũ eſt, videtur prima facie,col.3. quod.l.cũ auus.ff.de cõd.& demõ. quam iã ſæpius diximus eſſe huic noſtræ.l. magna quadam cognatione connexam, non habet locum in iure quærendo,quem ita allegat & ſequitur Barb. conſi.53.incip. præclarè ſcripſit, col.12.ver. modo in propoſito. lib.2. Quãquam in hoc vltimo contrarium tenuit Sozin. conſi.93.hoc capite, teſtamentum præmiſſum, col.7.verſi.nec ob.reſpõſio, lib.4. ꝑ no. per Bar.in l.hæredes mei. §. cum ita.ff.ad Trebel. & per doc. in l.pen.C. de impu.& ali. ſubſt.

186 ¶† Porrò quod ad caſum noſtræ l.priuatim ac domeſticæ pertinet, ne fruſtra ĩ aliis laboremus,In hãc noſtram ſententiam faciunt verba huius l.quæ non cõueniunt bonis quærendis. Primum cum dicit bona omnia. Nam ius nondum quæſitum,nõdum etiam eſt in bonis noſtris,[l.ſubſtitutio,]ff.de acqui.rerum. domi. [vbi ſubſtitutio, quæ nondum competit, extra bona noſtra eſt, & etiã arg.l.rem in bonis, eo.ti.]& l.ſcribit,ĩ prin.ff.de aur. & argẽ.leg. & l.nemo.§.illud quæritur.ff.pro ſoc. & l. pretia rerũ.ff. ad legem Falci.& eſt tex. omnium meo iudicio optimus, in l.profectitia.§.ſi pater. ff.de iur.doti. [& in l.j.§.vtrum aũt.ff.ſi quid in fraud. patro.]& expreſsè uoluit Bal.in l. j.col.13.uerſic.ſexto arguo.C.qui admit. per d.l.pretia, & in l.pupillorum, col.j. C.de repu.hæred.[& nonnihil in c.j.§.iniuria,col.2.verſi.quæro vtrum,tit.de pac.iura fir. & Paul . Caſt. conſi.178. donatio, col.j.lib.j.Philip. Dec.conſi.24.cuius ſupſcriptio incipit, mulier cui propter inopiam, col.2.ver.ad hoc reſponderi.] Item verbum, reuertatur,quòd non niſi de bonis & iuribus antea donanti acquiſitis intelligi poteſt,vt diximus plenè & probauimus ſuprà in ver. libertis, ver.112.incip.his autem Corn. & Alex.rationibus. Et ideo cum verba.l.noſtræ non cõueniant iſtis bonis quærẽdis,ergo nec in iis habet locũ diſpoſitio ipſius.l.4.§.toties, & ibi Bar.ff.de dam.infect. cum ſimilib.ſuprà adductis in d.glo.libertis,in prin.Proptereà & Sozi. ipſe conſi.53. viſo inſtrumento donationis,col.pen.ver. quo fundamento,lib.4.conſuluit expreſsim.l.hãc ipſam non habere locum in renunciatione donationis nondum acceptatæ, & ex qua ideo nullũ adhuc ius fuit quæſitum. iuxta not.in l.ſi ego.ff.de nego. geſt. & in c.ſi tibi abſenti,in prin.lib.6.Et idẽ in omni iure quærendo voluit ipſe Sozi. in l.j.ad fin. & ibi quoque Philip. Dec.col.3.uerſicu.tertio in d.l.C. de pact. & Iaſ.conſi. 154. in cauſa mota.col.antepen.verſi.nono principaliter, lib.2.& Anto.Rubc.cõſ. 12.viſis & diligenter conſideratis, col.4.verſi.ſecundo principaliter.

187 ¶ † Similiter & in caſu Bal.in d. l.illud.C.de ſacroſan.eccle.uidelicet cũ filia dotata futuræ ſucceſsioni renuntiat, multi expreſſe tenuerunt huiuſmodi renũtiationem nõ reuocari ex hac l. ſuſceptis poſtea filiis,propter rationem, quam iam ex ipſo Bal.diximus,quoniam ſcilicet ius nondum erat quæſitum . & ita nuncupatim conſuluit Corne. conſi.11.in preſenti cõſultatione, col.3.verſi. nec etiam videtur, iunctis iis quę dicit col. pen.uerſi.nec obſtant ea quę adduxi,lib.3.& conſi.206.uiſo ſupraſcripto themate, col.8.verſi. coadiuuantur, iunctis

iis quæ autè dixerat,eò.lib.3.& ipſe Soz.[in l.j.col.j. ver. ſecũda cõcluſio C.de pact. &] conſi.39. in quæſtione quæ vertitur,col.ul.lib. 3.ubi ita dicit ui diſſe conſultum à Io.Bap.Cacia.& illius cõſi. ſubſcripſiſſe doct. Peruſinos aſſerentes & hoc quoque Bal. couſuluiſſe. Et idem quoque tenuit idem Sozin. d.conſi.53.col.3.uerſi. ſecundo reſpondetur,lib.4.ubi dicit & hoc tenuiſſe pleroſq; doct. modernos in l.2.ff.ſol.mat.qui & ipſi dicunt.ut idem refert, ita quoq; conſuluiſſe Ange.Perig.& Leonem à Carpellis.Sed & poſtea idem Soz.colũ.5. verſi.& per prædicta,dicit ita ſe Senis conſuluiſſe,& ſuo conſi.ſubſcripſiſſe.Bal.à Barthol. Philip.Corn. & alios plures ſolennes doct.& idẽ Soz.in d.l.j.ad fin. C.de pact. vbi etiã dicit hoc Senis conſuluiſſe, & eſſe nouam limitationem ad l.noſtram,& ibi quoque Deci.ubi ſuprà,& Fran. Cur.iuni.col.3.num. 9.& Alcia.in verb.ſuſtulerat,ubi & in hoc expendunt eum tex. Idem præterea conſuluit Alexan.d.conſil.29.præclarè ſubtiliter,col.ulti. li.3. ubi de hoc dicit eſſe caſum in d.c.2.de pact.lib.6.iuncto eo quod uoluit gloſ.ulti.ibi. Nam illic dicitur,quòd ſi filia,cum datur nuptui renuntiat ſucceſſioni paternæ, nõ poterit nec ipſa nec filii ipſius poſtea ſuſcepti uenire contra huiuſmodi renuntiationem,ut uoluit.d. gloſ.Et id quoque dicit Alex.eſſe de mente omnium tenentium filios non poſſe uenire cõtra renuntiationem matris factam in contractu dotali,ſi ueniãt ex perſona ipſius,vt per Bal.& alios in l.ulti.C. de pact. Imo .in l.qui ſuperſtitis, col.2.ff.de acquir. hæredit. cũ aliis prope infinitis concordan,quos uidebis in noſtris conſuetudi.tit.17. §.item.17.Idem quoque expreſſè uoluit Phillp. Franc.in d.c.2.in fi. per glo.ibi,quam dicit mẽti tenendam,de pactis,lib.6.[Iaſ.con.154. in cauſa mota,col. antepen. uerſi. nono principaliter, lib.2. vbi & id dicit generale in omni iure quærendo.] Philip. Dec.in l. pactum, col.5.verſi.ultimo notandum eſt. C.de collat.& conſil.181.ſatis nota eſt quæſtio,in fin.Hercul.in d.l. 2.& ibi quoque Thom. Parpal. in repetio.col.8.uerſi. & iſta ampliatio.ff.ſolu.matri.[Carol.Ruin.conſil.169.de tribus, colũ.j. nume.2. & rurſus colum. ſequen. num.11. libr.j.& conſil.60. de re quidem, colum.j.nume.14.lib. 1.] An.Rubeus conſil.99. uiſo caſu mihi propoſito.

188 ¶ † Et hoc proculdubio uerum eſt, non ea tantum ratione, quam de iure quærendo diximus, ſed & aliis duabus minimè contemnendis.Primum enim quia cum filia renunciat in contractu dotali, præſumitur cogitaſſe de liberis, ut pleniſſimè diximus ſuprà [in præfatione]verſi.69.incip. ſed hæc intellige,ut uidelicet quis in dubio. Et ideo non habet locũ hæc l. ex communi noſtrorum ſententia, ut etiã latè diximus in[eadem præfatione verſi.63.]incip.ex quo fit quòd ſi donans. Quam rationem ultra eã quam diximus, expendunt Cor.d. conſi.206.col.7.uer.ita eſt aduertendum, lib.3.& Soz.d. conſi.53. col.3.lib.4. & Phili. Fran.in d.c.2. de pact.lib.6. Item quia hæc donatio fit ob cauſam dotis. In iſtis autem donationibus ob cauſam non habet locum hæc l.ut ſuprà diximus in hac eadem gloſſ. Et hanc quoque in hoc caſu rationem etiã adferunt Alexand.d.conſi.29. lib. 3.& Corne.d. conſil.206. ubi nuper

per

per citauimus. & Deci.in l.j.C. de pact.& d.conſi.181.in fin.

189 Intellige † ſecũdò ea quæ diximus in renuntiatione ſiue remiſſione libera ac gratuita,de qua & ipſi locuti ſumus. quòd ſi non gratuita fuerit,ea certe non obtinet uim donationis, ut plenè tradunt Bal.& Ang. & alii in l.contra §.ſi filius p tex.ibi,qui ad hoc eſt optimus ff.de pact. & Bar.in l.j.ff. de tranſ.& etiam intelligunt cæteri omnes quos ſupra citauimus,& omnibus id palam eſt.Nam nec donatio non gratuita eſt propriè donatio l.j.ff.de dona. & latè ſuprà diximus, nec huiuſmodi remiſsio non gratuita requirit inſinuationem,vt per Ant.Cana. in tract.inſinuatio.q.46.[& Iaſ.in d.l. contra §.ſi filiusfamilias, col.2.num.8.ff. de pact.] & ante eos Bal. quem nõ citant[in d.l. quinetiam ff.de calũ.&]in l.ſi donationis C.de do.& in l.ſi inter.C.de ſolu. [& cõſ.261. primò q̃ritur,ĩ fi.li.j.]Quòd ſi partim gratuita ſit remiſſio, partim nõ gratuita, ea ẽt partim eſt donatio,partim non eſt,ut expreſsè uoluit Bal.d.cõ.375.certũ eſt ꝙ filia, lib.3.& Pau. Ca.conſ.385. ſiue dicamus,col.j.in.2.locis,li.j. & Alc. in l.alienatum.§. donationis ff.de verb.ſig. atq; ẽt ita intelligũt oẽs quos ſuprà poſt prin.huius.q. citauimus. Et ad hoc quoq; optimè faciunt quæ ſuprà diximus in donatione facta uiliori pretio, iterũque in donatione remuneratoria,in 2. declaratione, rurſumq́; in donatione ob cauſ.in 2.etiam limitatione.

190 ¶ † Sed hoc in loco in dubium uocatur utrum ſi renuntiatio ſimpliciter facta fuerit, præſumatur in dubio eſſe gratuita, an contrà non gratuita. Et alt gatur Ioan. And.quo loco ſuprà citauimus,uidelicet in addit. Spec.tit. de inſtru.edi.§.porrò, in addit.ult.quæ eſt in penul.col. uoluiſſe onus probandi ei incumbere, qui dicit gratuitam,cum quo conuenire uidetur Bart.in l.j.ff.de tranſa. per d.l. contra. §.j. ff. de pact. & l.4. §. nunc de effectu ff.de liber.legat.& quia etiam quis in dubio donare non præſumitur, per l.cum de indebito ff.de prob.& optimè facit, l.ſi donationis.C.de donat.

191 ¶ † Ego uerò ſi de ſimplici renuntiatione conſtat, crederem ei onus probãdi incumbere, qui diceret non fuiſſe gratuitã,ſicuti cũ de donatione ẽt ſimplici apparet, ea ſimplex & libera preſumeretur, nĩ ſi probaret ob cauſam facta fuiſſe. Statur.n.ei,quod ſimpliciter & prima ſtatim frõte apparet l.cũ precibus.C.de fide inſtru. quę loquitur nũcupatim de inſtrumẽto donationis.Et alleganti qualitatẽ aut cauſam,de qua non conſtat, incumbit onus probationis l.2.ff.de proba, cum ſimil. Sed tu de hoc omnino uide Ant.Cana.in d.tracta.inſinua, in d.46.quæſtio.

192 Intellige tertio † non procedere in renũtiatione(niſi potius donatio dici debeat)iuris etiã quæſiti,q̃ fieret ad eius cõmodum à quo ante ad donatẽ gratis.prouenerat,verbi gratia tu mihi donaueras fundũ,eamq; donationem acceptauerã.Ideoq; mihi erat ius quæſitum, atque ut noſtri per quandã metaphorã dicunt,radicatum,ideſt quod iam radices egerit.† Nam & Plinius lib.18.c.7.ſcribit frumenta multis radicari fibris, ut inde obiter ſciás, id uerbum eſſe latinum.Sed ut ex ſemita in uiã redeã. Poſteaquam tu mihi quidem acceptãti fundũ donaſti, eidẽ fundo renuntio ad tuum ipſius commodũ.

Certè nõ eſt locus huic l. quantus ac qualiſcunque is fundus ſit †Nã & ſi aliàs qui perdit lucrũ ſtam quæ ſitum & incorporatũ, vt hoc quoque verbum cum noſtris uſurpem & eo quidẽ libentius, quod & Plinius ipſe lib. 22. c. 24. verbo cõcor porãdi eodem ſenſu vſus eſt, unde & incorporatio in rub. & in l. 3. C. de bonis uacan. & incorp. li. j. quo etiam uocabulo utitur Columella ſed in alio ſenſu, in lib. 6. c. 2. Qui igitur perdit lucrum incorporatũ, id eſt, in cętera bona noſtra ueluti in unum corpus redactum, dicitur pati damnum. l. 2. §. merito. ff. ne qu id in loco publ. & l. nõ amplius. §. ult. & ibi gloſ. Dyn. Bar. Ange. Imo. Alex. & recentiores. ff. de leg. j. & l. liberto octoginta. ff. de bon. lib. & l. ſi is cui, in fi. eo. tit. gloſ. in l. j. §. ſi quis propter inundationem, in uerb. per in integrum reſti tutionem. ff. de iti. actuq; pri. Bal. in l. cum te ſpõſæ, ĩ prin. poſt Cyn. ibi. C. de dona. ante nup. & in l. iubemus, la j. in fi. C. de ſacroſ. eccle. & conſi. 386. proponitur quod frater, lib. j. cum infinitis propè concord. à me congeſtis in commentariis noſtrarũ conſuetu. tit. 2. §. vlt. in gloſ. 4. Hoc tamen nõ procedit, cum id lucrum ad eum redit à quo antè proceſſerat. Neq; enim videtur pati damnum incommodum, aut pœnam, ex ſententia gloſ. not. in l. ſi ita ſtipulatio facta fuerit. & ibi quoq; Bar. & alii, pſertim Iaſ. in fi. qui hoc multum cõmendat. ff. de verb. oblig.

193 ¶† Et hoc admodum confirmat, quòd egregiè & eleganter uoluit And. Piſanus doct. non minus illuſtris quàm antiquus in l. ſi tibi pecuniam. ff. ſi certum pet. quòd ſi tu mihi donas rem quampiam, quam tibi antè donauerã, hæc poſterior donatio, quam tu ſcilicet mihi feciſti de ea re prius tibi à me donata, non reuocabitur propter ingratitudinem, ſicut alię donationes, quoniam tu ob illam priorem donationem eras obligatus naturaliter ad remunerandum, ut eſt tex. in l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. ff. de petit. hæred. ideo poſtea eandem rem mihi redonando, videris feciſſe cauſa remunerandi. l. ſi verò nõ remunerandi. §. idem Papi. ff. man. Ex quo conſequens eſt non reuocari ob ingratitudinem, per tex. & gloſ. in l. ſi pater. ff. de dona. de quo latè diximus ſuprà in donatione remuneratoria. Et hanc ſententiam ſequitur Iaſ. omnium recentiorum doct. antiſtes, ibi in fin. etiam reclamãtibus Guil. Cun. & Alber. in ea. l. Et facit quod ſupra diximus de donatione mutua, in qua uterque capit. nu. 105. incip. itẽ alio modo.

194 ¶ † Illius quoque op. & hanc noſtram in caſu huius l. non mediocriter fulcit, quod ſingul. conſulit Paul. Caſt. licèt non omnino conſtanter, conſil. 171. cuius caput eſt in caſu præſenti uiſis oĩbus, col. j. lib. 2. quod in huiuſmodi donationib⁹ eis ſcilicet factis, qui ante eandem rem donauerant, non requiritur conſenſus conſanguineorum aliàs requiſitus à ſtatuto, tanquam hæ donationes plus fauoris & priuilegij habeant, quam cæteræ de aliis rebus factæ, ar. d. l. ſi uerò nõ remunerandi. §. idem Papinianus, & not. in l. fundum per fideicommiſſum, in princip. ff. de leg. j. Quã quam hoc nuncupatim reprobat Iaſ. in l. cum filiofamilias. colũ. 12. verſi. item adde. ff. eo. de leg. j. per tex. in l. 2. C. ſi aduerſ. dona. ubi minor non poteſt ſine ſolennitate iuris, & ita ſine decreto iudicis conſentire patri uolenti alienare rem immobi-

immobilem, quam ante à patre habuerat de quo & nos aliquid diximus in noſtris leg.cõnubia. in gl. 3.in 2.queſtio.in fi.

195 [¶† Sed & hanc partem nõ modicum fulcit quòd licèt obligatio antidoralis non impedit repetitionem indebiti ſoluti, vt uoluit glo. in l.ex hoc iure,in uer. obligationes,ad fi.ff.de iuſtit.& iure,& diximus ſuprà in hac eadem gl.nu.68. incip.ſed tamẽ ne quis erret.Id tamen intelligitur. cum aliud ſoluitur. Secus autem ſi illud idẽ quòd prius datum fuerat, & ex quo nata erat ea obligatio,per tex.ſing.in l. ſi teſtamento.§.j.uerſi. propterea quòd creditor, & ibi Dy. Bar. qui id declarant, & qui eum tex.dicũt ſing.ff.de fideiuſſ. Ang.in l.ex hoc iure ad fi.& Iaſ.in l.ſi procuratori falſo,col.3.uerſi. aduerte tamẽ.ff. de cond.cau.dat.] Ego autẽ quantum ad caſum.l. noſtrę pertinet, arbitror ei non eſſe locum in huiuſmodi ſpecie, de qua tractamus,per ea quæ ſuprà diximus tum de donatione remuneratoria,tum de donatione mutua, ĩ qua uterq; capit.

196 INTELLIGE † quartò ut lex noſtra procedat in renuntiatione ſiue remiſsione iuris aut debiti,ſiue rei certæ & ĩdubitatæ,ut loquitur.l.j.ff.de tranſ. de qua ſcilicet liquet teſtibus,inſtrumẽtis,aut aliis documẽtis, ſecus ſi de ea nulla aut non idonea,ſiue dubia ſit probatio quia tunc non eſt donatio, & eam põt facere tutor, aut quiuis alius adminiſtrator, ut dicit gl.in. d.l. contra.§. ſi filius.in glo. ulti.ff. de pact.& in l.imperatores, in gloſ.j. in fin.eo.tit. & apertè innuit alia gloſ. in l.pactum curatoris, & ibi Bar. Ang. & Saly.C.eo. tit.& Bal. [in l.j.col.j.C.de bon.mater.&]in in c.cùm contingit,circa medium, extr.de tranſact. Bart.cõſi.47.nunquid tutor ante fin. [Ang. in l.pé. col.2.uerſi.quinta fuit.ff.de duob. reis.Rom.conſi.50. idem in præfata.]& Petr.Anch.cõſi.136.ex conſiliis,poſt prin. & latè Alciat. in l. dediſſe.ff.de verb.ſigni.& latè Philip.Dec.cõſi.297.non patitur.col. vlt.& apertiſsimè probat tex.in l. preſes.C.de tranſact.

197 ¶ † Nam nec talis remiſſio indiget inſinuatione, ſecundum Bald. Ange.Saly. ſubdubium tamen, & Paul.Caſt.in d.§.ſi filius Ex quib' Ange. dicit gl.ibi eſſe ſing. & Bal. Ang. & Paul.Caſt.in l.tale pactum in prin.ff.eo.ti. & Bal.[in l. in perſonarum, in addit.eo. quoq; titu.] cõſ.231.pſuppoſito,lib.j.& Raph. Co.conſ.24.teſtator filio, colũ.3. Ro. in l. Modeſtinus.ff. de dona. Paul.Caſt.in l.j.ff.eo.tit.Alex. qui dicit ſignanter notandum. & Ant. ab Alex.& Iaſ.in d.l.pactum curatoris. & idem Alex.in l.Neſennius §.ſi debitori,in fi.ff.ad leg. falcid. & in d.l.ſi mulier.ff.de condit. ob cauſ.& Barb.conſi.41.illud afferã in medium, col.16.uerſic.item eſt ponderandum,lib.j.& Anto.Cana. in tract.inſinuatio. in 46.q.& Alci. in d.l.dediſſe.ff.de uerb.ſign.Et bene facit tex. in l.ſi tutor, in princ. ff.de iureiur. Et quod uoluit Bal. conſi.105. factum tale eſt,domina Anerana,col. ult.uerſi. reſpondeo quatenus,lib.3. [† nec talis item remiſsio ſimoniam inducit ſecundum Pan.in.c.ueniens.le.j. & ibi Philip.Dec.col.2.uerſ. ſecundo limitatur, extrà de teſtibus. Ange. Clauaſ.in ſum.in uerb. ſimonia, le 3.uerſi.40.]

198 ¶ † Verùm contrarium,ut uidelicet remiſsio debiti non liquidi habeat uim donationis, nec tutor aut curator aut alius adminiſtrator,

tor,

tor,qui non poteſt donare,non etiã poſſit tale ius aut debitum remittere,tenent Bal.& Saly.ſibi cõtrarij, & Raph.Ful.in l.j.C.de pact.& idẽ Fulg.& Iaſ.in d.§.ſi filius:Imo.in l. ex duobus,la 2.colum.8.[& ibi etiã Fran. Aret. colum. 10.verſicu.amplius credit]ff.de duo.re.& Alexan. ſibi etiam contrarius conſi.22.viſo inſtrumento ſyndicatus, colum. 3.verſi.& dato etiam, & ſeq.lib.j.& Alciat.ſibi contrarius,in d.l.pactum curatoris C.de pactis.

199 ¶†Nam licet,inquiũt propè omnes,nullæ diutiùs appareant probationes,tamẽ in futurum[inopinatæ quædam]poterunt emergere l.admonendi ff.de iureiur.[& l. Lucius §.ult.ff.ad S.C.Trebel.]& l.diui, in prin.ff.de pœn.& l.ſub prætextu inſtrumentorum C.de tranſ.& l.ſub ſpecie.C. de re iudic.[& omnium optimè in l.argentarius §.cum autem ff.de eden.& in l.quidam §.j.ff. de furt.]cum ſimili.Ideò ſatius eſt rem ſuſpenſam relinquere, quàm ius ipſum gratis remittere,quia proſperior fortuna poterit ſuccedere, quæ probationes prima quoque occaſione ſuggeret. † Et videmus ꝙ dubius euentus iuris,de quo non liquet,eſt alicuius æſtimationis,licèt non tantæ l.Lucius §.vlt.cum gl.ff. ad Trebel. & l. in lege falcidia, in prin.& l.Titio,& l.in quantitate §.j.ff.ad leg.fal.& l.propter ff. famil. erciſ.& l.ſi ſeruus,in prin.ff.de condi.furt.& auth.nunc & ſi heres C. de litigio.& not.in l.2.C.de reſcin. uendit.cùm tractatur an in tranſactione habeat locum ea l.& videtur facere tex.à ſpeciali in d.l.tutor, in prin.ff.de iureiuran.[& voluit etiã Signor.conſil.71. factum ſic ſe habet: dominus epiſcopus , colum. 2. verſicu.prætereà non eſt dubium. Et faciunt not.per Imol. Paul. Caſtren.Alex.Fran.Aret.& Iaſ.in l.ſeruum filij §.ſi ſtatuliberum ff.de legat.j.Corne.con.206.viſo ſupraſcripto,col.4.verſi.& alias ſpes,lib.3.& facit etiam tex.in l. ſiquis vxori §. ult.ff.de furt.]

200 ¶†Ideoque ſingul.ſcribit Bal.in tract.de pact.col.12.ver.item quæro pactum liberatorium, quòd huiuſmodi remiſſio debiti non liquidi non minùs indiget inſinuatione , quàm ea quæ fit de liquido, habita ratione pretij,quo vendi potuit. Sed & Signo.in conſi.71. factum ſic ſe habet:dictus epiſcopus,col.2.ver. ſed tu dic,contra tendit, quòd licèt prælatus vel tutor poſſit remittere debitum non liquidum , tamen in hoc requiritur decretum, per gloſ. quam dicit ad hoc not.in l. non ſolum,in ver.dediſti C.de prædi. mi. & in l.vlt.in glo.vlt. ante fin.C.de tranſ.& Io.Andr.in c.2.de tranſa.& alia quæ ibi allegat.Nam & tantum cenſetur eſſe in patrimonio noſtro, quàm æſtimatur dubius ille euentus iuris non liquidi,per d.l. in lege,& d.l.Titio, & d.l.ſi ſeruus. Et hanc op. in caſu l. noſtræ ſequitur Ripa hic in 18.q. Nam veriſimile eſt remittentem, ſi cogitaſſet de liberis futuris,non tam facilè remiſiſſe,ſed expectaſſe proſperiorem probationis fortunam.

201 ¶†Ego verò huic ſententiæ neque omnino accedo, neq; planè diſſentio,ſed id totum arbitrio iudicis relinquo, qui æſtimabit quantitatem debiti,qualiſque is ſit qui dicitur debitor, litigioſuſne, an alius, qui facilè poſſit aut non poſſit interuetere futuras probationes, facilitatemque aut contra difficultatem futuræ probationis,[ex ſententia Bal.in l.in minoribus , in fi.ff.de minor. cùm loquitur de minore, tranſigente ſuper dubio facilè trãſigendo

figendo & in c.j.in princi.colum.4. ver.quæro an vaſſallus tit.de prohi. feud.aliena.per Frederi.cum dicit, nã ſi res poſſit facilè liquidari,&c. Atque etiam] pluſne an minùs fuiſſet donans impenſurus ad compeꝛiendas probationes,& exigendum debitum, quàm commodi ex exactione relaturus, perpenſo ſcilicet laborum,impenſarum, iudicialiſq; tædij calculo,iuxta l.mediterraneæ & ibi not.per Bar.& Ange.qui eam l.legit cum l.nemo.& Ioan. Plat.& Alexan.in addit.ipſius Bar.C.de an no.& trib.lib.10.& quod voluit Angel.in l.j.ff.de duobus reis.[Romano.qui loquitur in remiſſione debiti à tutore facti.d. conſi.50. verſic. item dicendum.] & Alex.d.con.22. col.3.uer.& idem videtur, lib.j.Iaſ. Philip.Dec.& Alcia. in d.l.pactum curatoris.Hæc,inquam. omnia & ſimilia iudex perpendet, ſtatuetque, vtrùm donans veriſimiliter remiſiſſet, an non remiſiſſet, ſi de liberis cogitaſſet,ut ſuprà latè diximus in verſicu.omnia uel partem aliquam, verſicu. 28. incip. in huius autem rei conſideratione,& tribus verſic. ſequent.

202 INTELLIGIT †ITEM & quinto Ripa in d.q.18.non procedere in remiſſione debiti vſurarij, per glo. not.[quę ius facit tutoribus, & curatoribus. & alijs adminiſtratoribus remittendi debiti vſurarij,] in l.præſes.C.de tranſ.quem ibi ſequũtur & comprobant Bal.col. 2. in 2. q.Salyc. Franc. Aret. Iaſ. Alciat.& Saly.in l.pactum curatoris.C. de pactis. & Bald.qui illam gloſ.dicit ſingu.in l.etiam, ad medium C. de fideicom. & Ioan. Ana.in c. cùm tu, col.ult.in 5.q.ext.de vſur. † Et ego id quoque haud grauatim approbo tum quia huiuſmodi remisſio fit ex neceſsitate bonæ fidei, quam quiſque tenetur agnoſcere,quod Græci εὐγνωμονεῖν dicunt, etiã adminiſtrator rei alienæ.l. quoties.§.ſicut ff.de admin.tut.& quod not. glo.in c.bonæ,le 2.in ver.diffidere,extr.de poſtulat.prel.cum ſi.†Tum quia fit ad exonerationem animę, quam ueriſimiliter remittens præfert ſuis ipſius liberis,ac cunctis rebus.l.ſancimus.C.de ſacroſ.eccle.& c. Matthęus,ext.de ſpõſal.& c.pcipimus, 12. q.j.Et ita φ ſi id debitum vſurariũ iam exegiſſet,poſteaq; debitori relinqueret,non haberet locum l.noſtra, quia id magis eſſet reſtitutio rei malè exactæ, quàm donatio aut liberalitas,ut plenè diximus,ex multorum ſententia ſupra in verbo, libertis,ver.88.incip.ſed tu tamẽ hic aduerte,cum præcedenti: Igitur id multò magis procedit in remisſione nondum exacti ſiue ſoluti,quę & non exigit inſinuationem, etiam ſi excedat ſummã quingentorum ſolidorum, ſecundum Imo.in c.cùm cõtingat,col.antepen.extr.de iureiur. ita limitans quod ſuprà diximus,remiſſionem debiti vel iuris requirere inſinuationem.†Sed & de iure ciuili,quod uſuras permittit,remisſio futurarum vſurarum non requirit inſinuationem l. Modeſtinus ff.de donat.nec præteritarum quoque,ſecundum glo. Bar.& alios ibi.

203 INTELLIGE †ſexto,ex eodem Ripa hic in 12.q. non procedere in renuntiatione litis,contra Soz.in.aliud expresſè tenentem conſil.20. in facto præſupponitur, colum.vlt. verſi.ſed etiam alio,lib.3.Nam aut, inquit Ripa,quis liti ſimpliciter renuntiat,& pręſumitur id facere nõ animo quidẽ donãdi, ſed quia inter agendũ animaduerterit ſibi ius non eſſe in re controuerſa, ſecundum glo.in l.ſi maritus.§.ſi negauerit.ff. de adult.quã ad hoc reputat not.&

ſequitur

Nam id verum eſt,etiam ſi id agẽs videretur confiteri illum eſſe ingenuum. neque enim illa cõfeſſio eũ faceret ingenuum, qui non eſt, vt probat ille tex. & alius ſimilis,quẽ allegat gloſ.ibi in l.diui fratres.ff. de liber. cauſ. Vt omittam quòd ſi renunciando liti videatur fateri eum nõ eſſe ſeruum, nõ propterea fatetur eſſe ingenuum,quia poteſt eſſe libertinus.Verũ illa ſnĩa cõfirmatur ex tex.in l.alia.C.de his qui vt indig. vbi non uidetur ſuccũbere qui liti renunciat, ſed tantum de ſiſtere:qđ diuerſum eſt, & ibi hoc not.Bar.Bal. qui dicit not.& Saly. & hoc quoq; uoluit gloſ.in l.is qui cõtra in gloſ.j. &.2.ff.de uulg. & pup.& Bar.in l.poſt legatũ,ĩ prin. col.3.ff.de his qui.vt indig.

205 ¶ † Sed hic aduerte,quia videtur eſſe res diuerſa, fateri ſibi ius non eſſe,de qua re loquuntur priores, & fateri ius eſſe vel non eſſe aduerſario, de quo magna ex parte loquũtur poſteriores. Põt.n.res eſſe neutrius.l. ſi inter, in fi.ff. de except.rei iudi. Sed & ſup hæc à noſtris diſſerit utrũ uideat rẽ habere pro derelicta,qui liti renunciat,an nõ habere,vt p Inno.ĩ c.veniẽs,de renun.Bar. in l.nõ ſolũ.§.liberationis.ff.de liber.leg.Imo.Raph. Co. Ro.Alex.Franc. Arc.Sozin. & recẽtiores in d.§.nihil cõe.Sed quantum ad caſum.l.noſtræ pertinet,an videlicet ea habeat locũ in huiuſmodi litis renũtiatione.Et id quoque opinor ad notionem eius qui de ea re cognoſcet, pertinere, qui æſtimabit,an qui renuntiauit,id fecit terrore,odio,& execratione litiũ,[& moleſtiarũ forẽſiũ,]quia,ſ. mauult re carere,quã litigare.iuxta tex.not.in l.item ſi res, quæ eſt 4.§. non tamen, & ibi not.p Bar. ff.de ali.iud.mut. cauſ.fac.[& in l. apud Celſ. §.ſi quis ex vncia.ff.de dol.mal.excep.] & c.cõſtitutionẽ. §.ſtatutum, & quod ibi dicit gloſ. in verb. laudabile votum,de verb. ſig.lib.6.& quod ſcribit idem Bar. in ſua quæſt.ſiue diſp.incip. iudex per imperitiam, col.pen.& Domi. conſi.129.circa iſtud dubium.col. 2.uerſi.præterea ubi pactum, cum ſimi.adductis per Alex.in l.4.§.ul. ff.de dam.infect. Quod vix crediderim in eo qui iam litigare cœperit ar.d.l.ſi rem nõ nouam.§.ult.C.de iud. An verò quia ſibi credit nullũ ius eſſe in re,de qua lis eſt.An etiã id fecerit fatigatus expẽſis & laboribus,iuxta.c.nonnulli,in princ.& rurſum in c.quia nõnulli,circa mediũ,extr.de reſcrip. An deniq; quia cũ ſciret ſibi ius eſſe, tamẽ illi in fauorem colligatoris forſitan amici renuntiauit,ſed & vtrum veriſimiliter oĩbus perpenſis renuntiaſſet, ſi de liberis cogitaſſet. [nam ſi veriſimile eſſet id feciſſe fauore colligatoris,id vtiq; haberet̃ p donatione,ar.eius qđ de liberto renuntiãte liti dicit̃ ĩ l.j. §.utrũ,ver.ꝙ ſi in lite.ff.ſi quid in fraud. patron.]

206 ¶ † In dubio aũt,ſi nihil aliud appareat, præſumerẽ renũtiationem potius factam ob deſperationẽ iuris,& bonæ fidei agnitionem, quã ob liberalitatem, ſecũdum ea quæ primo loco adducta ſunt, quia cũ nemo ita reſupinus ſit, vt facile rẽ ſuam iactet & effundat, vt dicit.l. cũ de indebito.ff.de prob.Cui cõcinens Ariſtoteles lib.3. Ethico.c.j. ſimpliciter, inquit, nemo ſuas fortunas ſponte eiicit. & facit.c.ſuper eo,de renunt. & c.quia veriſimile, de præſumpt. Ideoq; in dubio non præſumatur donatio & liberalitas, ſecundum gloſ. & Bar.in l. quæ dotis.ff.ſolu.matr.& in l.cũ quid.ff.ſi cer.pet. Ita ut potiꝰ rẽ à lege prohibitam

hibitã quàm donationẽ præſumamus, vt declarat Bal.in l.ult.C.de dotis pro.& latè Soz. conſi.73.circa primum, col.pen.lib.3.ubi id dicit probari in l.ſi tibi, in prin.cum ibi not.ff.de pac.Rurſumq́; vt potius præſumatur error iuris & facti in proprio facto, q̃ donatio, ꝑ l.ſed ſi me putẽ, in prin.cũ gl.ff.de condi. indeb. iuncta l.j.eo.tit. & l. cuius per errorẽ.ff.de re.iur. & uoluit gloſ. in l.generaliter, in verb. cauſa,& ibi Ang.col.2.qui ita dicit ſe cõſuluiſſe.C.de non num.pecu. Raph.Co.conſi.37. quidã legauit, in fin.Imo.in l.à Titio, col.2.ff.de verb.oblig. cum ſimil. traditis ab Alex.con.13.ex his quæ in themate,col.2.lib.j.& conſi.19.in his q̃ in themate, col.2.lib.4. [& Iaſ.in l.iuriſgentium.§.ſi cũ nulla,col.5. verſi, circa primũ.ff.de pact.] & in noſtris commentariis conſuetudinum,tit.14.§.3. [Et vt etiã potius præſumatur ſtultitia, ſecundũ Bal. in d.l.generaliter, col.2.in.4.opp. C.de non numera.pecun.& Iaſ.in l.ſi à ſubſtituto.§.j. in fi.ff. de legat.j.& vide Bal. conſi.189.creditor,in fi.lib.2.] Ac denique, ut nõ præſumatur etiam ex poſſeſſione decemnali,iuxta l.cum de in rem uerſo.ff.de uſur.vt not.uoluit Bal. in l.vlt.C.ne de ſtat.defun.

207 ¶ † Vnde ſi poſſit capi præſumptio aut occaſio ſiue coniectura alterius rei quàm donationis,aut rei habitæ pro derelicta, ea capi debet ꝑ l.ſi cũ aurum.& ibi Bar.ff.de ſol. & l.campanus.ff.de ope. liber.& l. elegãter.§.qui reprobos.ff.de pig. act. & uoluit Cyn.in [l.2.C.de rei vẽdi.& in l.ult.in fi.C.de pet.hær. & in] l.ſi à patre, ĩ 2. q.C. de cõd. inde.& Signo.conſi.49.in quæſtione,col.j. [Bal.in l.nã & nocere, in 2.lec.ad fi.ff. de pact.& in l.ſi tibi decem,in prin.eo.tit.& in l.j.in fi. nouæ iect.ff.de condi.inde.] Ange. conſi.94.cum his & quæſtio.col.antepen. verſi. quoniam dubitatur. Petr.Anc.conſ.7. in quæſtione agitata,c l.pen.& conſi.32 ſubtiliter & copioſè ſuper prædicto dubio, col.2.uerſi.tertio probo,[& conſi. 106.dubitatur,col.3.& conſil.180. viſa diligenter,col.2.in fi.& conſi. ſequent.in prædicto,poſt prin.] & Paul.Caſtr.conſi. 377.ad primum videtur dicendum diſpoſitionem, col.2.lib.2.& Franc. Are. expreſsè loquens de re habita pro derelicta (nam cæteri de donatione ſimpliciter loquuntur) in d.§.nihil commune,col.5.verſi. vnde in hoc eſt inſtandum.& Sozin. qui loquitur de remiſſione debiti.in l.ſi creditores,col.2.verſi.ſecũdò quia ubi.C. de pact.& doc. ubique tam in lect. quàm in conſi.

208 ¶ † Etiã ſi leuis ſit illa alia occaſio aut coniectura, ſecundũ Bal.in l.ult.col.3.ver. ibi fortunam.C.de dot.pro.& in l.j. C.ad Trebel. per l.diſpenſatorem.ff.de ſol. & Iaſ.in l.ſi fundum per fideicom . col.5. verſi.item pro iſta ſolut.ff.de lega. j.& in l.domos.§. ſumptus, poſt prin.ff.eo.tit.& cõſi.193.cõcurro, col.2.verſi.primũ quia nõ ſolum, lib.2.& cõſi.149.circa primũ, col. 2.verſi.nec ob.ſi diceretur,lib.4.& conſi.160. viſis & diligenter conſideratis, col.2.verſi. & cum hic,eo. lib.4.Sed & ẽt ſi capiendo aliã coniecturam actus reddatur inualidus & inefficax, per l.ſi non ſortem.§. ſi quis falſo,iũctis not.per Bar.ibi, ff.de cõd.inde.quã ad hoc expẽdit Fran.Are.in d.l.à Titio,col.pen.in fi.ff.de uerb.obli.[& Iaſ.in l.ul.§. ult.col.ulti.ff. ad S.C.Trebel.& in l.ſi ꝓcuratori falſo,col.3.uer. ego dico plus.ff.de cõd. cau.da.] Quibus

bus adde quæ diximus ſupra ĩ præſatio.nu. 128.adde & quod, & ſeq. Cõſequens eſt,ut ẽt qui liti renuntiat,non uideatur in dubio feciſſe animo donandi, & rei habẽdæ pro derelicta. Ideo nec habebit locũ.l. noſtra,niſi aliudappareat. Quãquã nõ me latet Suetoniũ Trãquillũ uirũ ꝓprietatis uerborũ obſeruãtiſſimũ in Caio Caligula fuiſſe uſum verbo donãdi,cũ quis liti gratis renuntiat,& componendi, cũ nõ gratis.ſed aliquo accepto. hæc.n.ſunt uerba illius, Pro litibus atq; iudiciis ubicunque conceptis,quadrageſima ſummæ de qua litigaretur, nec ſine pœna, ſi quis compoſuiſſe vel donaſſe negotium cõuinceret.

209 [INTELLIGE † ſeptimò procedere in renũtiatione ſiue remiſſione hypothecæ.neq;.n.ea pro donatione eſt.l.ſi pignus.ff.q́ ĩ frau. creditor. & l.j.§.j. & l. Lucius.ff. quib.mod.pign.uel hypoth.ſol. & l.quãuis,in prin.ff.ad S.C.Vel.& l. etiam & l.iubemus, in prĩ.C.eo.ti. †Quibus intelliges eum qui donare prohibetur, non prohiberi remittere pignus uel hypothecam, & ubiq; gloſ.& Doct. uerum ſi res ita habet,ut huiuſmodi remiſſiò idem præiudicium afferret.vt principalis debiti, verbi gratia, ſi quis totas ſuas facultates habeat in magno quopiã noĩe ſiue debito, cui⁹ debitor eſt minimè ſoluẽdo,vt qui ſua bona oĩa in alios alienauit, ſed ea tñ huic debito hypothecata. Et hic hmõi hypothecã remittit his tertiis,quos uocãt. rerum,ſ.dominis & poſſeſſoribus,pereq; eſt,ac ſi debitũ ipſum remitteret,cũ ineſſicax ſit actio perſonalis, quam habet in principalem debitorem, At ſi debitum remitteret, locus eſſet huic legi ut diximus ſuprà in prin. huius.8.q. cur igitur nõ erit locus in hac remiſſione pignoris, cũ eadem omnino ſit ratio.

210 INTELLIGE octauò, † ut non ꝓcedat in remiſſione quartæ. hæc enim non tam donatio eſt,quã plenior atq; integrior fides & reſtitutio, atq; plenius officiũ.l.patrem. ff.quæ in fraud.credito.& l.ſi ſponſus.§.ſi quis rogatus.ff.de don.inter uir.& uxo. Ideoq; in hmõi remiſſione nõ requiritur inſinuatio, vti in donatione requiritur, vt ex facto cõſultus,reſpondit Bal.conſ. 113. quædam domina Biolia,in fi. lib.j. ubi & id dicit etiã fortè procedere in quarta debita iure naturæ, per text. not.in l.ſi quando §. ult.C.de inoffic.teſta.quem negat alibi reperiri.

211 † INTELLIGERE potes & noro ut ẽt nõ procedat in remiſſione vſufructus,argumẽto eius qđ ſcribit Azo in ſum.C.de bon.q́ li.col. j.ver.aduentitiũ,ꝙ pater põt filiis donare inter uiuos & irreuocabiliter uſumfructũ quẽ ipſe hẽt in bonis eius aduẽtitiis, ꝑ tex.in l. cum oportet §. nõ aũt,uerſi.ſinautẽ res C.eo.ti.quo in loco Bal.col.j.uer. in tex.ibi apud filium, cũ quoque tex.in id dicit eſſe optimũ, & non eſſe alibi.redditq; huius rei rõnem quia hęc remiſſio magis ualet, ut refutatio,quã ut donatio.Et ſimile dicit haberi ĩ c.j. de ali.feu. pater. Sed & ibi id uoluerunt Bar.&Saly. Pau.Caſt.qui id dicit ꝑpetuò menti tenendum.& ante hos Guil.Cu. qui illã Bal.rõnẽ priùs adduxerat. Et idẽ quoq; uoluit Bal.in l.2.col. 2.in 3.oppo.C.de inoffic.dona.

212 ¶ † Scio tamẽ nõnullos cõtrariũ ex diametro tenuiſſe,ut,ſ.hæc remiſſio uſusfructus facta à patre filio nõ ualeat,ſed tãtũ morte cõfirmari,ut cæteras donationes, & in his gl.ĩ d.§.ſinaũt res, ĩ uer.lucretus

in fraudem habeat pro derelicto,vt alius rē occupet,id quod præſumit ex connexitate habendi pro derelicto,& cōfeſtim occupādi, ar.l.ſi uētri.§.vlt.ff.de priuile.credi.& c.officij,ext.de elect. uel ſi coniunctus occupaſſet,ar.l.data C.de don.tunc habetur pro donatione,aliàs ſecus. Quæ & ipſa prope fuit ſentētia Ange.& Imo.in d.l.qd ſeruus, & Ro. in l.Modeſtinus.ff.de dona.& Cęp. in d.titu.de vſucap.pro derelic. colū.5.in paruis,uer.ſed nunquid tales,[& Fran.Are.in l. poſſeſſionem col.2.ff.de acq. poſſ.]

216 DECIMOQVARTO, An hæc l. habeat locum in pactis dotalibus, videlicet quæ fiunt in contractu dotali vel matrimoniali,vt ſi vxor moriatur ſuperſtite marito, ipſe maritus lucretur dotem aut partem illius,vt ſæpe fit apud Italos? Et certè Alex.conſi.162.viſis his quæ copioſè,col.2.uer.nec obſtat quod nō debet reuocari lib.6.conſuluit huiuſmodi pactū non reuocari ex hac l.per liberos poſtea ſuſceptos,duabus rationibus alibi ſupra à nobis tactis.Prior eſt, quia per hmōi pactum veriſimiliter non infertur magnum præiudicium ipſis liberis.Nā aut pater non tranſit ad ſecūdas nuptias, & iuris præſumptione hmōi dos filijs obueniet, ſucceſſuris patri,quem lex præſumit filijs relicturum.l.ſcripto.ff.vnde liber.Aut trāſit,& cogitur reſeruare eam dotem liberis primi matrimonij.§.pręterea,in auth.neque vir.

217 ¶ Poſterior ratio hæc eſt, quoniam hæc l.non habet locum in donatione oneroſa, vt ſuprà ſatis dictum eſt, ſed hoc pactum nō eſt gratuitum,ſed potius oneroſum,videlicet in cōpenſationem onerum matrimonij,ꝑ tex.in l.j.§.ſi verò,iuncta gl.in ver.ad lucrum,& ibi Bald. qui hoc no.& Ioā.Pla. col.3.uer.in quarto dicto.C.de imp.lucra.deſcr. lib.10.& voluit gl. nuncupatim de hoc pacto loquēs in l. ſi donaturus, in uer.duntaxat,& ibi Bal. Ro. ipſe Alex.& alij recentiores.ff.de cond. ob cau.Dy.in l.ſi cùm dotē.§. trāſgrediamur,& ibi recentiores.ff. ſo. mat.Cy.& Bal.in l.2.C.famil.erciſ. Bal.poſt Feder.Scal.in l. Titia cùm teſtā.§.qui inuita, ante fin.ff.de lega.2.Idem Bal.in l. cùm multæ,uer ſic.inter donationes ob cām. C.de don.ante nup.[& in l.nō ſine , poſt prin.C.de bon.quæ lib.]& in l. hac edictali,in princ.col.3.uer.pone ꝙ appoſitum pactū.C.de ſecun.nupt. & in auth.præterea, col. pen. verſi. reſtat videre,& ibi ēt Fran.Are.colum.ul.C.unde uir & uxor, & idem Bald.in l.quod nomine, col.j. uerſ. ſed quid ſi repetēs.ff.de cond.inde. [& in repe.l.2.col.25. verſ.ſi verò quæritur.ff.de iureiu.dum eam gl. alleg.] & conſi.79.caſus talis eſt, Zeno.ante fin.lib.j.[nam & ibi colum.2.dicit id lucrum dotis eſſe acceſſorium ad dotem ipſam] & conſil.110.conſuetudo vallata,ad fi. li. 2.& conſi.239.Laurentius fuit confeſſus, in 2.dubio,in fi.eo.libr. 2.& conſ.64.duo ſunt,in fin.lib.3. Ang. in §.quia verò hactenus,ante med. in auth.de nup.& Pet.Anch. conſi. 101.ex prædicto themate,col.2.ubi dicit ſing.gl.in d.l.ſi donatur, Alexan.in l.vlt.§.ſi à ſocerò. ff.quæ in frau.cred.& in l.iuris ignorātia. C. qui admit.ubi dicit quòd de tali lucro idē debet iudicari, quod de dāno vitando,& conſil. 162. viſis his quæ copioſè,col. 2.uer.item reſpōdeo,lib.6.Math.not.73. nota vnam doctrinam,in fin.[Fran.Are. in l.j. per tex.ibi iuncta glo.C.de inoffic. dotib.Sozi.in l.de diuiſione.ff. ſol. mat.]Iaſ. in §. item ſi quis in frau-

Z dem.

dem.col.4.verſic.an autem dos,In-
ſtit.de actio. & in l.Neſennius,in 3.
not.ff.de re iudi.vbi dicit ad hoc val
de ſingul.& bene ſignandam.d.glo.
& in l.ab hoſtibus.§.j.in fin.ff.ſolu.
matri.vbi & illam quoque gloſſ.di-
cit ſingul.& conſil.171.viſo inſtru-
mento dotis,col.4.verſic.quòd au-
tem iſta,& iterum col.6.verſicu.ex
iſtis omnibus,lib.4.Philipp. Deci.
conſil.353.in caſu propoſito,col.2.
& iterum conſi.402. in cauſa illu-
ſtriſſimi,col.4.verſicu.his tamen &
ſimilibus.

218 ¶†Et hæc ratio confirmatur ex
eo quod voluit glo.ſing.in l.ſi duo,
in verb.ſcire potuit.ff.de acquiren.
hære, quòd quando lucrum trahit
originem à damno,de eo idem iudi-
camus, quod de damno, licèt nunc
ſit lucrum,& econtrario iudicamus
de damno, quod à lucro trahit ori-
ginem,vt de lucro: & ad hoc illam
gloſ.not.& ſequuntur Imol.[qui eã
dicit ſing.]Rom. & alij recentiores
ibi,& Fran.Aret. in l.Titia,col.3.ff.
de verb.oblig. vbi illam gloſſ.dicit
not.[& in conſi.107.elegantiſſimè,
col.j.verſi. præterea quando dam-
nũ,vbi eam glo.dicit ſing.]& Alex.
in d.l.iuris ignorantia.[& ibi quo-
que Iaſ.qui eandem dicit not.]C.
qui admit.& Sozin.conſi.5.ſupradi-
ctus inſignis doctor, col.3.verſi.pro
his adduco,lib.4.& Iaſ.in l.inter ſti
pulantem.§.ſi rem quam,circa me-
dium.ff.de verb.oblig.[& in l.vlt.
col.4.verſic.item nota ex eo.C.de
codici.vbi eam dicit ſolennẽ.]†Sed
ſic eſt, quòd dos à qua hoc pactum
ſumpſit originem, eſt titulus one-
roſus quantum ad virum.l.ex pro-
miſſione.ff.de actio.& obli.& l.pro
oneribus,& ibi Bar.C.de iu.dot.&
l.apud Celſum.§.ſed & ſi mulier.
ff.de excep.do.cum ſimili. Ergo &
tale pactum debet etiam dici one-
roſum.& ita etiam colligit Iaſ.in l.
licèt inter priuatos.C.de pact.& in
d.l.ſi donaturus.§.j.col.3.ff.de cõ-
di.ob cau.vbi illam gloſ.dicit ſing.
Et bene facit text. in l.ſi quis.§.ſi
vxor.ff.de dona.inter vir. & vxor.
vbi ſicut dos eſt titulus oneroſus
quãtũ ad virum,ita & vſuræ dotis.

219 ¶†Ex quo etiam ortum videri po
teſt,quod plerique exiſtimãt,ſtatu-
ta hoc lucrum dotis deferentia,cu-
iuſmodi ſunt multa in Italia, id fa-
cere propter onera matrimonij.qđ
inter cæteros voluit Bart.in tracta.
de duob.fratrib.in 5.q.& Bal.in l.
non ſine,& ibi etiam Fulg.in fi.C.
de bon.quæ libe.& ipſe Bald.in l.2.
C.famila. erciſ.& in l.ſi cũ dotem.
§.ſi pater,ante fi.ff.ſol.matr.& in c.
ſupe. literis,col.5.verſi.ſed quid di-
ces,ext.de reſcrip.& conſi.79.caſus
eſt talis,Zeno, col.vlt.lib.j.[& cõſ.
327.factum ſic proponitur,li.4.]&
conſ.53.quædam domina Richabel
la.lib.5.& in ſua marga.in ver.dos,
col.2.ver.dos data filiæ,& Ang.cõſ.
180.pręmitto ad euidentiam,col.2.
Saly.in l.cùm te.C.de do.ante nup.
& Pan. conſi.79.ſtãte ſtatuto quo
cauetur,col.2.lib.2.Roma.cõſ.471.
lucrũ autem ex dote.& Raph. Co.
conſi.48.ſtatutum Florentiæ,col.2.
verſi.præterea cùm per rationem.
Pau.Caſt.conſi.59.pro pleniori re-
ſponſione, col.1.verſi.ſecundò vi-
dendum, lib.j.Cæpol. cauſa ciuil.
conſi.7.punctus quæſtionis, col.2.
verſi.tertiò præmitto.& Fran.Are.
qui hanc dicit eſſe communem op.
in l.ſi ante nuptias, col.vlt.ff.ſolu.
matr.Fran.Cre.ſing.154.ſtatuto ca
uetur.Car.Alex.in c.ſignificauit,in
fi.ext.qui fili.ſunt legi.Soz.in l.de
diuiſione,col.j.verſ.circa primũ.ff.
ſol.matr.& cõſ.114.viſo teſtamẽto
dominæ, col.2.ver.his tamẽ nõ ob-
ſtantibus,lib.j.& Cor.conſi.j.circa
primum,

primum,col.antepe.verſi.nec multùm cōfert,lib.4.Philip.Deci. qui adducit concor.conſi.67.circa propoſitū.& d.cō.402.col.4.vbi ſuprà. Ideo conſuluit Bald.conſi.184.hoc exordio,ſi qua inquit mulier,lib.3. quòd ſi vir nō ſuſtinuerit onera matrimonij,non debet lucrari dotem ex d.ſtatuto.quòd & idē tenuit idē Bal.conſi.53.quædā domina Richa bella,ante med.lib.5.& rurſum cōſ. 274.proponitur in facto, eod.lib.5. Id quod etiam tenuit in auth.data, paulo ante med.C.de do.ante nup. quem ſequitur Iaſ.qui poſtremum tantùm locum allegat, conſil.135. ſtatuto ciuitatis,col.vlt.lib.j.

220 ADVERTI †tamen quòd contra hanc ſecūdā Alex.rationem, & quæ pro confirmatione illius diximus. facit text.in l.ſi ab hoſtibus.§.vlti. in verb.lucrifacere.ff.ſolu.matri.& in l.quoniam.§.ad hęc,in verb.lucra.C.de ſecund.nupt. & in l.ſed ſi alia lege,in princ.ibi dotem mariti lucro cedere.ff.de bo.damn.& in l. cum vir,ibi,ſi tota dos lucro mariti ceſſit.ff.de vſucap.& in l.in eū,ibi, dotem lucratur, & iterum in l.Neratius.§.ſi maritus,cùm dicitur, ſi maritus lucratur dotē, rurſumque [in l.ſi pro rata.§.vlt.ibi,id enim lucrari videt,iterūque]ī l.ſi mulier in illis verbis,licèt lucri dotē faciat.ff. de relig.& ſump.fune.& l.Titia,ibi, cōtentus in retētionem lucri dotis cæteris rebus.ff.de iur.doti.& in l. fundum,ibi,& dos lucro mariti ceſſerit.ff.de fund.dota[& in l.cùm is vxori,ibi,dotem fuerit lucratus.ff. de dot.præleg.]& l.ex morte, in prin.ibi,lucrari,iunctis præcedentibus.C.de pact.conuen.& in l.j.§. illo proculdubio.C.de rei vxo.act.& in l.vlt.§.ſimili, in tribus locis.C. de iur.doti. & in l.penult.§.vlti.in fin.ff.quod fal.tut.aut.& in l.j.ver. ſi verò.C.de impo.lucra. deſcript. libr.10.& in §.j.verſicu.proſpeximus,in authen.de non elig. ſecun. nub.& in §.j.verſi.duo igitur.& §. ſed etiam,verſi.ſi verò incertum.& §.mitiores,verſi.ſi igitur, in fin.& §.has itaque.& §.deinceps.& §.ſoluto.& §.ſi verò ſit ſoboles.& alibi ſæpè in eo.tit.in auth.de nuptiis.& in §.quia verò plurimas,in auth.vt lice.mat.& auiæ. & in §.quia verò quædam,eod.tit.& in §.j. in authē. de æqual.dot.& in c.ult.ext. de donat.inter uír.& uxo.qui quidē tex. id lucrum appellāt, & quod ſcribit Aug.in §.aſcripto,in fi.in authē.de nupt. quòd illud quod lucratur maritus ex dote,dicitur habere titulo lucratiuo,quia fructus habet propter onera matrimonij,quod & uoluit Ioan.à monte Sperello, in authen.ex teſtamento.C.de collat. & Sozi.conſi.223.circa præſentem,in fi.lib.2.& Iaſ. conſil.58.ad idem ꝑ Ioanne,uerſi.nec prædictis, lib.j.& conſi.215.in quæſtione quæ uertitur,col.2.uer.non obſtat aliud fundamentum,eo.lib.j.& Ioan.Monteſer.in repeti.l.frater à fratre, col. 24.in fi.18.q.ff.de condi.indeb. [& ante hos omnes Bal.ſibi contrarius conſi.276.uerba ſtatutorum, col.j. li.5.]Ideoq; pleriq; uoluerunt huiuſmodi pactum de lucrāda dote requirere inſinuationem,ſicuti aliam meram ac ſimplicem donationem, in quibus ſunt Azo fons iuris dictus,Cy.& Bal.in l.ul.C.de iur. do. & Ant.Cana.in trac.inſinuationum q.39.& ſeq.

221 ¶†Quæ ſnīa & ex eo confirmat, quòd maritus hoc lucrum percipit ex ſtatuto,etiam ſi nulla onera ſuſtinuerit, uidelicèt cùm matrimonium momento tantùm durauit, ſecundum Bal.in l.non tantùm,& ibi etiam Angel. in lectura. Floria. &

Corne.C.de legat.& eundẽ Ang.d.
conſil.180.pręmitto ad euidentiã,
col.vlt.Pau.Caſ.in d.l.ſi donaturus
§.j.& ibi Iaſ.in fi. qui hoc reputat
ſing.ff.de condi. ob cauſ.Fran.Are.
in l.2.col.j.ff.ſolu.mat. & iterum in
d.l.ſi ante nuptias,col.vlt.eo.ti.vbi
hoc pro eleganti allegat , Soz.con-
ſil.223.circa præſentem, col. 2.uer.
quibus præſuppoſitis, & alibi ſępe
in eod.conſi.lib.2.Laur.Calca.con-
ſil. 31. Ant.Parolarius,col.vlt.ver.
ſed his non obſtantibus , Iaſ. in d.l.
ſi donaturus.§.j.col.ult.ff.de cõdi.
ob cau.vbi hoc dicit ſing. & in l.in
ter ſtipulantem.§.ſacrã,col.8. ver.
tertiò matrimonium.ff.de verbor.
oblig.vbi hoc reputat valde not.&
d.conſi.135.[ſtatuto ciuitatis,] in
fi.lib.j.vbi & hoc dicit ſing.Philip.
Dec.in c.de cauſis,col.3.ver.& præ
dicta concludo,extr.de offi. deleg.
[& conſi.623.in caſu,col.j.]Catel.
qui hoc reputat ſing.in memor.in-
cip. momentum , & iterum in me-
mori.incip.ſtatuto Mediola.cauet.

222 ¶†Idq; ẽt obtinet, ſi necdũ vxor
fuit traducta ad domũ viri, per gl.
in §.nuptias,in auth.de nup. & vo-
luit ẽt Bar.& Rapha.in l.nihil per
glo.ibi.ff.rer.amot.Cy.Bal. & Ful.
Paul.Caſt.& Corne.in d.l.non ſine
C.de bon.quæ lib.Bal. & Ang. in l.
ſolet.§.quę uirum.ff.de iis qui no.
infa.Bal.in l.Deo nobis,col.2.uerſ.
ſed iuxta hoc pone , & ibi Rapha.
Ful.qui ita ſe dicit cũ multis alijs
ex facto conſuluiſſe,& ibi itẽ Paul.
Caſt.in fin.C.de epiſcop.& cleri.&
idem Bal.in l. ſancimus. C.de nup.
& d.conſi.110.conſuetudo vallata,
lib.2.& conſil.[290.quod uir nõ lu
cretur,lib.j.& conſi.]228.ad euidẽ-
tiam eſt præmittendum,paulò ante
fin.lib.3.dum alleg.Bar. in d.l.nihil
& ſeipſum in d.l. Deo nobis & ex-
preſſiùs conſ.467.factum dignoſci-
tur eſſe tale, quædam domina,libr.
4.& Raph.co.in l. ſi cum dotẽ.§.
tranſgrediamur.ff.ſolu.matr.Anto.
in c.j.de ſponſa.Paul.caſtr.in d.l.ſi
donaturus.§.j.& ibi Iaſ.colum.ult.
ff.de condi.ob cauſ.vbi dicit ita vi-
diſſe ſe conſultum per omnes,& idẽ
Paul.in l.ſed hoc ita §.j.ff.de re iu-
di.& in d.l.ſi ante,quam legit.cum
l.de diuiſione,col.vlti.ff.ſol.matri.
& in l.ſi marito.§.j.ff.eo.ti. & in l.
cùm fuerit.ff.de cond. & demonſt.
& ibi quoq; Sozin.& idẽ Paul. caſ.
conſi.154. ſuper primo quæſito li-
cèt dominus, col.j.libr.j.& conſil.
433. uiſis omnibus ſcripturis, in 2.
dubio,eo.li.j.[Ro.in l.j.C.unde uir
& uxor.]Mattheſi.not. 74. nota ꝙ
ſtatutum diſponens, Bal. Nouellus
in tractatu dotium,in 6.parte prin-
cipali, in 37.ſpeciali in fin.Cor.cõ-
ſil. 149.licèt meo iudicio, per totũ
lib.j. Ang.Are.in §.nuptiæ autem,
Inſti. de patr. poteſta.& [latiſſimè
omnium]in §.fuerat,col. 17. uerſi.
quæro de quæſtione quotidiana,in-
ſti.de actio.Sozi.d.conſil.223. libr.
2.& conſi.8.uiſo eleganti conſilio,
colum.j. lib. 3.[carol.Ruinus con
ſil.58.uiſis,colum.2.num.4. lib.3.]
Phil.Deci.conſi.260.quæritur bre-
uiter,colum.3.& Ioan.campez. in
tractatu dot.in 5.par.colum.7.ver-
ſicu.ſtatutum de dote lucranda , &
Franc.Purpur.in l.j.colum.19. nu.
123. C.de ſumma trini. & latè An-
to.Rubeus conſi. 19.ſtante ſtatuto
quòd vxore,[& Franc. Ripa in ru-
brica ſol.mat.nu.67.& multis ſeq.]

223 ¶†Sed & deniq; obtinet, etiam ſi
nęcdum vxor à uiro ſit cognita.Nã
in hoc ſufficit matrimonium per
uerba de præſenti fuiſſe contractũ
vt expreſsè uoluit Bald.in d.l. Deo
nobis,ubi ſuprà citauimus,& ibi ẽt
Rapha.Fulgo.qui ſe dicit ita con-
ſuluiſſe cũ aliis multis doc.& Paul.
caſtr.

caſt.C.de epiſcop.& cleriſ. & ipſe Bald.in d.l. non fine, colũ.j.& ibi quoque Raph.Fulg.Paul.& Phili. corn.& idem Bal.ſubobſcure, in c. capellanus,in fine,ext. de fer. dum [vtrobiq; Bald.ipſe] aliud dicit, cũ ſtatutum loquitur de matrimonio copulato,& in d.conſ.228.lib.3.dũ etiam diſtinguit inter matrimoniũ ſimpliciter, & matrimonium copulatum, & Sal.in l.cũm te,in fi.[ver. vnum tamen non omitto,]C.de donat.ante nupt. Domi.in c. præſenti §.vlt.de præb.lib.6.Pau.Caſt.in d. l.ſi donaturus §.j.uer.item quid ſi matrimonium,& in d.l.ſi ante nuptias,ad fin.ff.ſolu.matr.[& in l. de diuiſione,col.vl.ff.eod.titu.vbi tamen id declarat,] & in d.l.cũ fuerit ff.de condi.& demõ.vbi dicit quòd ita communiter tenetur, & conſil. 154.ſuper primo quæſito,licèt dominus,lib.j.[& conſi.434.viſis omnibus ſcripturis,colum. 2. in 2. dubio,in fin.eo.lib.j.] & Pan. conſil. 79.ſtãte ſtatuto, li.2.[Matth.d.nu. 74.] corne.d.conſi.149.lib.j.Alc. conſil.129.ſuper primo dubio, col. 2.lib.7.Dec.conſi.540. quæritur in effectu,col.ulti.lib.3.& Steph.Bertran. 229.Sal.quem audio, lib.2. & Fely.qui id reputat ſing.in c.tertio loco,col.3.uerſi.& retenta hac parte,extrà de præſum.& Campez. vbi ſuprà & Hipp. Marſil. conſil. 66.in nomine,&c. attento col.2. verſi. & facit,lib.j.vbi ad hoc dicit ſing. Iaſ. d.conſi.58.lib.j.vbi hoc miro modo intelligit,modò maritus non eſſet impotens ad coitum,& iterum. d.conſil. 115.in qõne quæ uertitur col.j.& 2.eo.lib.j.ubi & hoc intelligit modò cõiuges ſint apti ad coitum,& latiſſimè conſi. 135. ſtatuto ciuitatis, eo lib.j.[& Matthe.Affl. deci.Neap.61.fuit lata quædam ſententia,uer.tertiò dubitatur,] & Ripa in d.rub.ff.ſol.mat.vbi ſuprà, ēt limitans, niſi ſtatutum loqueretur de copulato matrimonio.]

224 ¶ † Quanquam nec ei quod Bal.dicit de matrimonio copulato, faciẽs uim in hoc poſtremo uerbo, quaſi concubitum deſignet, aſſentior, ꝓpter tex.in c.ul.ext.de frigi. & maleſi.& c.j.& c.2.ext.de matr.contr. contra interd.eccleſ.& c.per tuas, qui fil.ſunt legi.quibus apertiſſimè probatur, dici matrimonium copulatũ ſine coitu.[Et in iure ciuili in l.ſi extraneus, ibi matrimonio copulato.ff.de condi.ob cauſ.ubi ſatis conſtat ea uerba ſignificare matrimonium contractum,quem & in id expendit poſt alios Cor.in d.l. non ſine,ad fin.C.de bon.quæ liber. Nã & copula eſt nomẽ generale, quod uinculũ ſiue nexũ ſignificat, Plaut. in Epidico,Quæritant me,in manibus geſtant copulas ſecum,ſubirẽ. Ouidius.

Copula detrahitur canibus.

à copulãdo dictum, quod & ipſum generale eſt:& ueluti iungere, colligare,uincire ſignificat.Hinc dicitur copulare amicitiam,ſocietatem matrimonium,concordiã, dextras, apud Plautũ in Aulularia .Et Acrõ in Horatij carminum lib.j. ode 13. enarrans illud ipſius Horatij.

Quos irrupta tenet copula.

Copula(ait)propriè dicitur cuiuslibet rei duplex numerus, unde tractum eſt, ut matrimonium copula diceretur.Et ſi quãdo intelligimus copulam de coitu, ferè illi addimus carnalem,ut in c.de illis, de deſpõ. impu.& c. inſuper, qui mat. accuſ. poſ.& alibi ſæpe.† nam & coire in matrimonium etiam dicimus, pro contrahere matrimonium, etiam citra coitum l.in teſtamento ita erat ſcriptũ.ff.de cond.& demo. ut coirẽ in fœdera apud Virg.lib.2.Aenei.

Coeunt in fœdera dextræ.

Et coire ſocietatẽ dicimus Tullius in oratione pro Roſcio Amerino. Ne diutius vos teneam iudices, coitur ſocietas. Et in Philip. 2. utinam Cnei Pompei cum Cæſare ſocietatem nunquam coiſſet. Et Iureconſultus in l.j.& l.2.§.de illo,& l.4.& l.5.6.& 7.& ſæpe in.c.ti.ff.pro ſoci. Sed tu interim uide Bal.conſ. 194. incipiam,colum.2. uerſi.fuit inſuper,& Corn.in d.l.non fine,ad fin. C.de bonis quæ lib.] Quod obiter dicere uoluimus,licèt non huc admodum pertineat,quoniam à nullo quem legerim,animaduerſum uidimus,ſed omnes paſſim Bal.referunt & ſequuntur.

225 ¶†Ex iis autem quæ diximus, manifeſtè liquet quòd hmôi lucrũ dotis,quod ipſe maritus facit, non eſt propter onera matrimonij . Nam ſi ob ea eſſet,certè maritus non lucri faceret deficientibus oneribus , uidelicet cùm matrimonium momento tantum durat, aut cum nondum traducta fuit vxor in domum mariti,quia deficiente cã deficit effectus l.generaliter. C.de epiſc.& cle.& c. cùm ceſſante,de appel.lib.6.cum ſi. Vnde & ea ratione, quam de matrimonio momentaneo diximus, Soz. vir inter recẽtiores auctoritatis maximæ,& poſt eum Hercul.in l.2. ff. ſol.mat.aſſerunt conſtanter hoc pactum de dote lucranda,tãquam nõ onerosũm,ſed merè gratuitum , reuocari ſuſceptis liberis, per hanc l. noſtram .

226 Verum† quantum ad tex.in d.l. ſi ab hoſtibus.§.vlti.ff.ſol. mat. cui maximè innitũtur, qui lucrum eſſe dicunt quod ex eo pacto quæritur, vtpote qui id lucrum etiam appellat, cùm vtitur uerbo lucrifacere, vt diximus ; illi reſpondet Rom. in d.l.ſi donaturus , ꝙ ibi impropriè lucrum dicitur: ſicuti etiam,vt hoc illi addas,fructus dotis alicubi dicuntur cedere lucro mariti,in l.pro oneribus.C.de iure dot.& in l.j.§. cumque ex ſtipulatu,verſic.fœtus. C.de rei vxo.actio.Et tamen haud dubiè eos habet propter onera matrimonij,vt inibi etiam ſcribitur,& ſuprà diximus. Vel etiam dici poteſt,vt dicit Iaſ.ibi,quòd dicitur lucrum habito reſpectu ad tẽpus præſens,quo delatum eſt morte vxoris & ſic ceſſantibus nũc oneribus,cùm defertur.Sed ſi reſpiciamus ad onera præterita , non lucrum eſt . Ego vtranque reſponſionem ita coniungo.Nam quodammodo maritus lucratur,qui ex pacto & ſtatuto illud obtinet,quod de iure communi nõ obtinuiſſet.Eſt igitur lucrum eo reſpectu , quòd præter ius commune cedit lucro ipſius.Veruntamen ſtatutum aut pactũ id lucrũ deferens videtur reſpicere ad onera matrimonij vix tollerabilia,vt latè dicemus in noſtris conſuetudinibus tit. 28.§.4.in glo.2.in princ.& quibus ferendis ac compenſandis plerunque non ſufficiũt ſimplices fructus dotis à iure communi marito in id conceſſi.†Igitur in eius rei veluti augmentum ſiue ſupplementum ac additamentum pacto nobis prouidemus.aut ſtatuto:quod quidem dotis additamentum eiuſdem naturæ ac virium eſſe cẽſetur , vt dos ipſa : & idem de vtroque iudicãdum eſt, per tex.in l.etiam.C.de iu.doti.[& l.ſi conſtante.C.de dona.ante nup. vbi augmentum dotis gaudet eodẽ priuilegio,ac dos ipſa,& ibi no.Bal. & Salyce.&]in auth.æqualitas,ibi, augmentum quoque.C.de pact.cõuen.& in l.inter ſocerum.§.cùm inter.ff.de pact.dota.cùm dicitur,nec ſeparabitur portio dotis , quæ eſt data additamenti cauſa.& §.j.& §. aliud-

aliud.& §.dedimus, in authen. de æqual.dot. Ex quo not.Ange.ibi quòd omne priuilegium datũ principali, porrigitur ad eius augmentum. & voluerunt Bart. Alex.Iaſ. Aquen.& Tho.Parpa.in repet.rub. ff.ſolu.matri. Idem Bart.conſi.124. punctus quæſtionis, col.2.[Bald.in l.ſi marito.§.vlt.ff.ſolut. matri. & conſil.369.in primo puncto, in fin. libr.4.Alber.in 2.part. ſtatu.q.156. item quæro continuando, circa medium.] Pau.Caſt.in l.cũ pater filiæ. ff.de leg.2.Alex.in l.diuortio.§.ob donationes, col.j.ff.ſol.matr.[Frã. Are.in l.rei iudicatæ.§.hęredi, col. vlt.eod.tit.& iterum in l.ſi in teſtamento.ff.de vulg.& pupil.] & Tho. Parpa.in l.2.col.6.in fin.eo.tit.vbi errãter citat l.quoties, pro d.l.etiã. C.de iure doti.nam d.l.quoties, nihil huc pertinet.& Iaſ.in l.quod in rerum.§.ſi quis poſt.ff.de lega.j.& conſi.147.præſens conſultatio, col. 2.verſi.item ſicut valet, lib.2.& cõ. 123.videretur, col.8.lib.4.& conſi. 171.viſo inſtrumento dotis, col.5. verſi.quartò item ſicut valet, lib.4. & Ant.Rube.conſi.25.præſupponitur in facto, col.2.verſic.ſtante iſta concluſione.& bene facit tex.in l.ſi ex toto, in prin.& ibi not.ff.de leg. j.[Et ſic vt concludamus, id quod ex eo pacto vel ſtatuto de dote obtinemus, eſt & lucrum & onus diuerſis reſpectibus.quod & hinc probatur, quòd id ſimplex donatio nõ eſt, quia aliàs ſuperfluò poſt tit.de inoffic.donat.poneretur titulus de inofficio. dotib.qui intelligitur de huiuſmodi pacto lucrãdi dotem, vt dicit glo.in l.j.eiuſdem tit.Sed alio reſpectu non dicitur titulus ſimpliciter oneroſus, quia tunc nulla querela competeret, vt plene p Bar. in l.non vſque adeò.ff.ſi à parentib. quis manu.fuer.idq; quod ſcientiſſimè annotauit Franc.Aret.in d.l.j. C.de inoffic. dotib.] Et idem dici poteſt de d.l.quoniam.§.ad hæc.C. de ſecund.nupti.& alijs iuribus in id ſuprà alegatis.

227 ¶†Illud autem Ang.dictum in d. §.adſcripto, in auth.de nuptijs, ſi verum eſt, non obſtat, quia dicit, quòd ceſſante pacto aut ſtatuto vir non debet lucrari dotem, ſed eam reddere hæredibus vxoris ſoluto matrimonio. Et ideo ſtatutum id deferẽs eſt cõtra ius commune, & ſtrictè ob id interpretandũ. Nec ob.inquit.l. pen.in fi.ff.quod falſo tutor.auctor. quia concedo quòd vir retinet fructus dotis in compenſationem onerum, ſed non lucratur dotem, quia iſtud eſt lucrum, non compenſatio onerum. Vides igitur, quòd Ang. loquitur de iure communi, ceſſante pacto aut ſtatuto. At ſi pactum ſit, uidetur, ut iam diximus, factum ad augendam illam compenſationem onerum matrimonij. Et cùm id lucrum, ſi lucrum dici debeat, ſumpſerit originem à dote, quæ res eſt oneroſa, certè & ꝓ onere accipi debet iuxta id quod ſuprà diximus.

228 ¶†Quod uerò de inſinuatione huiuſmodi pacti lucrandæ dotis dictũ eſt in priori opi. alij quidam non leuis authoritatis non id admittunt, ſed prorſus reiiciunt, negantes debere inſinuari, ĩ quibus ſunt Hug.& Pe. à Bel.Per.in d.l.ulti.C.de iur.do.& ipſe Bal.ſibi, ut ferè aliàs ſemper, cõtrarius, in auth. eo decurſum. C.de donat.ante nupt.[Fran.Are.in l.is poteſt, colum.3.ff.de acquiren. hęre.] Quanquãin hoc nõ magnã uim pono quando dependet ex alijs, an uidelicet tale pactum ſit gratuitum, nécne.

229 ¶†Sed & quod de matrimonio momentaneo diximus. ſ.maritum lucrari dotem ex pacto, uel ſtatuto,

etiam ſi matrimonium momẽto durauerit, id falſum eſſe multis probauit Iaſ. ſibi etiam contrarius, in d.l. non tantùm. C. de legat. & voluit & Tho. Parpa. in d.l.2.col.9. verſic. de eo autem. ff. ſolu. matri. niſi ſaltem, inquit, vir fecerit expenſas in nuptijs, veſtimentis, & iocalibus: quæ fuit etiam ſententia Fel. in c. tertio loco, colum. 3. verſicu. & retenta hac parte, extr. de præſumptio. & Ioan. Campez. in d. tractat. doti. in quinta parte, ubi ſuprà citauimus.

230 ¶ †Similiterque contra illud de ductione ad domum, tenet Bal. ſibi itẽ in hac parte contrarius, conſi. 290. ꝙ vir nõ lucretur, factum autem incipit, iſtæ allegationes, lib. j. vbi tamen ſubdubitat: & aſſeuerantiùs cõſi. 184. ſi qua, inquit, mulier, lib. 3. & iterum conſi. 200. in cauſa iſta, ad fi. eo. lib. 3. Saly. hãc rem fuſiſſimè tractans in d.l. cùm te. C. de dona. ante nup. vbi dicit ita ſe Florentiæ cum alijs multis conſuluiſſe, prout fecit conſ. incip. circa examinationem, vt à nonnullis citatur, neque enim eius conſi. vidi, & latè Pan. conſil. omniũ primo, facti contingentia per tot. li. j. & in d.c. tertio loco, col. 3. & ſeq. de præſump. dum ſe citat ex eo cõſ. & ibi etiam Fel. & Pet. Ferr. in tit. forma libel. quo agit vxor ad dotẽ, in verb. vxor quondam domini Thadei, col. 2. ver. vnde pro eius declaratione, vbi hoc dicit cõſuetudine obſeruari Soz. in l. cùm fuerit. ff. ſolu. matr. & Philip. Dec. ſibi contrarius d. conſi. 67. col. vlt. verſi. non ob. qđ not. vbi hãc dicit eſſe communem op. Et hi quoque magna ex parte tenuerunt cõtrarium eius quod ſuprà dictum eſt de vxore nondum cognita à viro; ſicuti etiam facit Saly. in d.l. Deo nobis, col. j. verſ. ex qua colige argumentũ. C. de epiſc. & cle. & in l. mulierẽ. ff. de ritu nup. & Pan. in c. ex publico, col. j. verſi. & facit iſte tex. extrà de cõuer. cõiug. & Corne. cõſi. 248. in præſenti conſultatione, col. 3. verſi. his tamen minimè refragãtibus, lib. 2. & Hippo. Marſil. ſing. 106. qui de proximo, col. j.

231 ¶ †Et dicit generaliter Bal. ĩ auth. dos data, col. 2. per illum tex. in lect. noua. C. de don. ante nup. quòd cùm maritus nõ ſuſtinet onera matrimonij, non debet conſequi lucrum ſibi ex pacto vel ſtatuto delatum. [& idẽ voluit conſi. 184. ſi qua inquit mulier, lib. 3. & conſi. 53. quedam domina Richabella, ante medium, lib. 5. & cõſi. 274. proponitur in facto, eo. lib. 5.] & eum ex primo loco refert & ſequitur Io. Ana. in c. ſalubriter, col. pen. ext. de vſur. & Alex. qui id commendat conſ. 122. cuius initium eſt, viſo proceſſu, col. 4. verſi. confirmari poſſent, lib. 7. [& conſi. ſequẽ. quod eſt eiuſdem initij, col. j. & Iaſ. conſi. 135. ſtatuto ciuitatis, col. vlti. lib. j. qui quidem omnes primum illum locum Bal. tantùm allegant, & Hippo. Marſi. ſing. 114. vigente communiter ſtatuto,] & idẽ voluit Pau. Caſt. ſibi contrarius, cuius Alex. & Iaſ. nõ meminit. [in l. ſi ab hoſtibus. §. ſi vir vxorem, col. 2. verſi. & nota ex iſta gloſ. & ibi quoque Fran. Are. col. j. verſi. ſecundo per iſtam glo. ff. ſol. matr. vbi ipſe Pau. ita dicit ſe cõſuluiſſe, vti & ipſe fecit] conſi. 333. viſis omnibus ſcripturis, in 2. dubio, lib. j. [& Io. Campez. in tract. de dote in 5. eademque vlt. par. q. 13. col. j. vbi id dicit ſeruari in practica. & nouiſſimè Pau. Pariſ. cuius conſi. nuper edita ſunt anno 1543. conſi. 62. pro vera reſolutione, propè per tot. lib. 4.]

232 AT CONFESTIM † occurrit Philipp. Deci. tenens aliam partem, ſcilicet id lucrum eſſe gratuitum

tuitum,in l.in eo quod vel is.ff.de reg.iur.Nam cauſa,inquit,proxima & immediata huius lucri eſt vir ipſe,& matrimonium,vt not.Bald. in auth.ex teſtamento col.pen.verſic. 13.capitulum,in duobus locis.C.de colla.pro quo tex.eſt in l.cum quis. §.j.ff.de dot.præl.vbi dicitur quòd matrimonij cauſa id lucratus eſt.& ita per illum tex.voluit Bal.nouellus in tract.doti.in 6.par.in 37.priuilegio,col.3.& Soz. conſi.223.circa præſentem, col.pen.verſi.confirmatur etiam quia talia, lib.2.†Nam & (vt hoc illis addam)dictio, cauſa,in dubio demonſtrat cauſam immediatam & proximam.l.ſocium qui in eo,cum l.ſeq.ff.pro ſoci.& l.in lege cenſoria.ff.de verb.ſign. vt per illa iura dicit Fran.Are.de hoc caſu loquens in d.l.ſi ante, col.vlt.ff.ſolu. matr.†Quæ quidem cauſa proxima attenditur,vt dicit Bald.de hoc caſu loquens cum tamen aliud ageret,in l.2.ff.fam.erc.per iura quæ allegat. & rurſus in d.auth.ex teſtamento. vbi ſuprà,per l.ſed & ſi plures.§.in arrogato.ff.de vul.& pupil. Cui adde concor.quos multos tibi cōgeſſi in[tracta. quem mox tibi edemus eo.tit.ceſſante cauſa ceſſat effectus, in]18.limitatione.

233 ¶†Et hac ſanè ratione, quòd cauſa immediata attēditur,tale lucrum dotis dicitur aduentitiū,vt not.Bar. & Raph.Co.in d.l.cū dotem.§.trāſgrediamur, in fin. [& ibi quoque Paul.Caſtr.col.2.verſ.circa vltimū: & Alex.col.vlt.]ff.ſol.mat.per tex. in l.j.vbi ipſe Bar.Bal.in fin.& Ang. C.de bon.quæ liber.& idem Bald.in d.l.ſi donaturus.§.j.in prin.ff.de cō. ob cauſ.& in d.l.2.& ibi etiam Saly. C.famil.erciſ.[& Franc.Are.in d.l.j. C.de inoffi.doti.& ipſe Philip.Dec. cōſi.66.de duobus quæritur,in prin. & conſi.460.notiſſima, per tot.vbi tamen id declarat. Pro] quo etiam allegatur l.dotem.[& ibi Bart.]ff. de caſtren.pecu. quam ad hoc dicit not.Fran.Are.in d.l.cum ante, [& videtur etiam voluiſſe gloſſ. in l. quod ſcitis in verbo dotem.C.de bonis quæ liber.]

234 ¶†Cum ergo onera matrimonij non ſint cauſa proxima illius lucri, ſed matrimonium ipſum:conſequēs eſt, vt non ex titulo oneroſo, ſed gratuito manare videatur: ideoque cùm donatio inter virum & vxorem tum demum prohibeatur, cùm donans fit pauperior,non cùm lucrum remittit, per l.ſed & ſi uir.§.quod legaturus, & l.cùm hic ſtatus.§.ſi maritus,le 2.ver.ſimiles,& l.ſi ſponſus.§.ſi maritus.ff.de don.inter vir. & vx.Certè poteſt maritus id lucrū vxori remittere veluti exiſtens merum lucrum,vt voluit Alex.in l.ſi ſocer.§.Lucius.ff.ſol.matr.& conſuluit Barb.conſi.59.illud in medium referam,col.9.lib.2.& Sozin.conſi. 114.viſo teſtamento dominæ,col.3. verſi.ad ſecundam rationem, lib.j. Hæc ferè Dec.[in d.l.i eo qd vel is, de reg.iur.]qui eadem prope repetit in l.j.col.6.verſi.& ex his infertur.C.de ſecun. nupt.[& conſi.67. circa propoſitum,]& in d.conſ.260. quæritur breuiter,col.2.verſi.ſed tamen prædictis,& col.ſeq.verſic.non obſt.quòd illud lucrum.& cōſi.577. viſo copioſo,col.2.verſi.non obſtat. Et in eadē fuit ſententia ipſe Dec.in l.reprehendenda,in 6. no.C.de inſti. & ſubſtit.

235 ¶†Sed aduerte hic lector optime, quia licèt matrimonium ſit cauſa proxima & immediata huius lucri prouenientis ex pacto vel ſtatuto, non tamen ex eo confeſtim ſequitur, quòd onera matrimonii non ſint etiam eius rei cauſa æquè proxima. Nam unum aliud non excludit,quia

dit,quin potiuſ unũ in alio ineſt,ex eoque ſequitur, vt etiam dicit ipſe Deci. ſecum hic pugnans, d.conſil. 67.col.vlt.ver. non obſtat tex. Nã ſi onera matrimonii ſint cauſa huius lucri, certè matrimonium etiã cauſa eſt, vt in dote videmus, quæ datur propter matrimonium,nec ſi ne eo põt cõſiſtere,l.3.ff.de iu.dot. l.ult.poſt prin.C.de don. ante nup. cum ſimilib.& ob matrimonium ẽt tantum fauoris ſibi conciliauit.l.j. ff.ſolu.mat.tanquã,ſ.matrimonium ſit cauſa proxima dotis,ut uerè eſt. Et tamẽ haud dubiè datur ipſa dos propter onera ipſius matrimonii, & eſt titulus onerofus.Igitur & idẽ dicere debemus de acceſſiõe & augmento dotis.

236 ¶ † Quanquam & Frã.Are.in d. l.ſi ante,col.ult. aliter refellit arg. quod fit ex ea l.cum quis.Nam ibi, inquit,dictio cauſa,poteſt capi non pro cauſa omnino immediata, ſed pro cauſa nonnihil mediata,nõ tamẽ multum remota, quæ accipitur tanquam cauſa immediata l. vxori quis ff.de aur.& arg.lega. quam ad hoc expendit Bar. ibi,& in l.ambitioſa,circa medium ff.de decret.ab ord.faci.Cui adde l.cũ de lanionis. §.aſinam ff.de fund.inſtru.& d.l.in lege cenſoria.ff.de uerb.ſig. & eundem Fran. Are.conſi.6. uiſo inſtrumento,col.3.verſi. nam iſta regula & iterum conſ 29. diligenter & mature,col.6. Præſertim autem id procedit, ut & hoc quoque adijciam, quando huiuſmodi cauſa mediata ſiue remota talis eſt,quòd ſine ea immediata & propinqua nullo modo eſſet producẽda,ut in hoc caſu. Nã tunc haud dubiè ea habetur pro immediata,ut dicit Bar.ĩ d.l.ſed ſi plures §.in arrogato.ff.de uulg. & pupil.& Bal.in c.cũ omnes, col.6.uer

ſi.item quia quando,extr.de conſt. per tex.in l.utrum §.cum quidam ff.de reb.dub.& idẽ Bal.in c.literis, in 3.not. p illũ tex.ext. de elec.& dicemus plenius ĩ noſtro tract. ceſſante cauſa, &c. in 18. limitatione.

7 SED vtcunq; † ſit de iſtis,nihil
23 hic omnino eſt curandum, quantũ ſcilicet ad caſum l.noſtræ pertinet, quandoquidem ſubſit & alia ratio, quã ſuprà ex Alex.adduximus, pp quam hęc l.nõ habet locum in hoc pacto, nempe modicum liberorum præiudicium, de quo latè diximus ſupra in uerb.liberti s,in vlt.q.quæ eſt de donatione inter uir.& uxo. ubi uidebis. Cui & aliam quoque non leuiorẽ adiicies, quia cũ uxor id pactum in contractu dotali ſine matrimoniali fecerit, nõ poteſt eſſe locus huic l.cum preſumatur id agens cogitaſſe de liberis, ut diximus etiam ſupra in prefatio. uerſi. 69.incip.ſed hæc intellige,ut uidelicet quis in dubio, & ſupra in hac gloſ.uerſi.188.incip. & hoc procul dubio verum eſt.Et hanc quoq; tertiam rationem,quia id lucrum ſiue pactum de dote lucranda cenſetur eſſe factũ ob cauſam,uidelicet propter matrimonium. Nam forte uir non contraxiſſet, niſi eo pacto appoſito. At in donatione ob cauſam non eſt locus huic l.vt ſuprà affatim diximus.

8 ¶ † Ideoq; & præter Alex. quem
23 unum in prin. huius.q.citauimus, multi ſunt in eadẽ ſententia, hanc ſcilicet l.non obtinere in huiuſmodi pacto lucrandæ dotis, & inter cæteros Pau.Ca.quem Alex. ipſe non memorat,in l.2.ff.ſolu.matr.per. l. j.C.ſi dos cõſtan. mat.qui & ipſe dicit hoc eſſe notãdũ, & eum ſequuntur ibi idem Alex.Iaſ.& Tho.Parp. ex quibus Alex. conſtanter aſſerit

caſum hunc non eſſe dubiũ, & aliis quoque iuribus probari, uidelicet in l.2.cum glo.ff. de pact. dotalib. cum ſimilib.Et idem quoq; uoluit Soz.ſibi cõtrarius,qui Alex.in quo dam conſ. non deſignato tamen illius numero,allegauit,conſi.53.uiſo inſtrumento donationis, colũ.4. uer.ad hoc motiuum,lib.4. [& Carol.Rui.conſi.131.in themate,col. 2.uer.& hinc eſt etiam, & rurſus col.8.uerſi. præterea per ſuperuenientiam,lib.3.]& Fran.Rip. cuius illa tertia ratio eſt,hic in 22.q.

239 VNDECIMO † quæro quid ſi maritus è diuerſo id lucrum dotis quod facit ex pacto uel ſtatuto, remittit uxori, annatis ei poſtea libe ris ea remiſſio reuocetur ex hac l. Dic breuiter non reuocari, tũ quia hæc remiſſio non poteſt dici mera donatio,cum ualeat inter uirum & uxorem, ut diximus ex ſententia Alex.Barb.Soz.& Deci. nu.ab hinc 8.incip.at cõfeſtim,& præterea uoluit Imo.in l.2.col.item 2.ff.de dona.Tum quia id lucrum nondũ eſt quæſitum & radicatum,ſed tantum quærẽdum poſt mortẽ uxoris, ſi ei maritus ſit ſuperſtes.Ideoq; nec in eo locus eſt noſtræ l. ex iam dictis ſupra in 8.q.uer.180. incip.ſed hoc tamen.Quod ſi iam eſſet quæſitum vxore ſcilicet mortua, & maritus eo iure hæredibus cederet, non uideo quin tũc locum habeat noſtra Lex dictis,in d.8.quæſti. Nec tamẽ prætermittendum, eius quod diximus,ualere hãc remiſſionem inter virum & uxorem, contrarium uoluiſſe glo.in l.ſi liberis.per tex.ibi, ff.de pact.dot.quam ſequi uidetur Bal.ibi.& apertius Pau.Caſt. conſi. 59.pro pleniori,col.j. uerſi. ſecũdo videndum,lib.j.Sed ut dicam quod ſentio,is tex. nihil mihi huc pertinere uidetur.cum de huiuſmodi pacto nuncupatim non loquatur, nec ſi loqueretur, concluderet id pactũ generaliter non ualere. ſed ita demum tantum, cum dolo mulieris eſſet exortum, ut patet ex uerbis, per diſſimulationem.&c.

240 DVODECIMO † iſta dotis mentio me ſubmonet, vt q̃ramus utrũ donatio quæ fit ab extraneo ad dotandam puellam,uel fauore matrimonii,reuocetur ſuſceptis liberis, ex hac l.Et certè Alex.in hoc priuatim ac peculiare conſi. edidit.ſcilicet conſi.71. conſideratis, his, lib. 4.vbi expreſsè tenet quòd reuocatur, quia hæc dotis datio facta ab extraneo dicitur eſſe mera liberalitas,donatio, & titulus lucratiuus, quãtum ad ipſam puellam pertinet per l.ſi fraudator,quæ eſt ult.§.ſi a ſocero, & ibi Bar.ff.q̃ in frau.cred. & l.j.§.accedit.C.de rei uxo.actio. & l.ex morte,in fi.C.de pac.conuẽ. & l.Mæuia.§.j.iuncta gloſ.ul.& ibi doct.ff.ſol. mat. & l.ult.in princ.& ibi Bar.Bal.& Saly.C.de iure doti. Cui adde & tex.in l.cum plures.§. pe.& ibi gloſ.ff.de admi.tut.& Bar. & Io.Plat.in l.j.C. de impo.lucra. deſcrip.lib.10.& Bar.& Paul.Caſt. in l.j.vterq; in fi.C.de inof.doti.& Old.cõſ.151.ſi quis uerba donationis, & cõſ.245. q̃dã paterfa. col.2. verſ.ſecũda ratio. Bal.in ſua marg. in uer.dos, col.2.uerſ.dos datæ filiæ vbi dicit ſin.ad hoc d.§.ſi a ſocero, & in rub.ext.de proc. col.2.ubi ex hoc dicit ꝙ ꝓcurator ſine ſpeciali mãdato nõ põt dare dotẽ filiæ dñi, cũ donare non poſſit.Ioã.de cane mortuo,iter cõſ.ipſius Bal.cõſ.371 uiſo tenore, circa me.li.4.& ipſum Bal.in l.ul.C.de dot.ꝓmiſ.[& Cor. cõſ.50 col.5.uer.ideo quatenus,li. j.& Steph.Bert.qui alios citat,cõſ. 138. thema conſultationis, col.5. verſ.fateor autem.lib.4.]

¶ † Cu

241 ¶†Cui inquam, adde & alia duo. Primum,quia huiuſmodi dotis datio ab extraneo facta , ſi excedit quingentos aureos , æquè requirit inſinuationem,ac alia quæuis donatio ſimplex ac gratuita , ut uoluit gloſſ.j.in d.l.vlt.C. de iu.do.quam ſic intelligit & ſequitur Ioan.Ana. in c.cum tu,colum.pen. verſi.quarto quæritur,ext.de vſur. Sed tu ſuper hoc uide tex. Bar. Bald.& alios in ea ipſa l.vlt. & Ambro. à vina,in quodam conſi.inci.pridem contractum fuit.& Philip.Deci.cōſi.414. viſo eleganti conſi.in 2.dub.

242 ¶†Secūdum,quoniam ſicuti quis ex donatione mera & ſimplici non poteſt conueniri,niſi inquantum facere poteſt l.inter eos §.is quoque & l.cum ex cauſa,& l.Neſennius §. vlt.ff.de re iud.& §.item præterea, ver.ſed & ſi quis,Inſti. de actio. ita nec ex huiuſmodi donatione,quam facit extraneus ob dotem l. ſi extraneus,& l.pen.ff. de iur.doti. iuncto d.§.item præterea,verſi. item ſi de dote.Quod ideo fit, ut dicunt Ioā. Fab.& Iaſ.in d.verſic.ſed & ſi quis, quoniam ea donatio mera eſt & liberalis, cùm cauſa illius nihil omnino reſpiciat fauorem , aut utilitatē donantis, ſed tantùm eius cui donatur , iuxta ea quæ latè diximus ſuprà in hac eadem gloſſ. verſic. 145. incipiē. ſed hæc primùm intelliges procedere.

243 ¶†Hanc autem Alex. ſententiam vt ad eum tandem redeamus,refert & ſequitur Thom.Parpal. in rep.d. l.2.in prin.col.11. verſic. in eadem glo.ibi,item fallit ſi extraneus ff.ſolu.mat.Quamuis,vt ipſe dicit,multa inconuenientia inde ueniant,uidelicet quòd dos repetitur conſtante matrimonio,contra ius commune . Item quòd matrimonium erit ſine dote. Poſtremò quòd fit reuocatio contra fauorem publicum . Adde & tu ad Parpal. in præiudiciū mariti,reſpectu cuius dos ipſa eſt titulus oneroſus, ut patet ex iis quæ diximus in præcedenti gloſſ. & qui ideo veriſimiliter illam vxorem ſine ea dote non duxiſſet.Et propterea poſſet dici , quòd licet reuocetur huiuſmodi datio dotis in præiudicium ipſius mulieris.cuius reſpectu dos ipſa eſt mera , vt diximus donatio,& titulus lucratiuus : non tamen in præiudicium mariti,cuius reſpectu dos contra onus eſt,niſi dicas imputandum eſſe viro, qui debuit cogitare dotem hanc eſſe reuocabilem natiuitate liberorū donantis.Sed in alia donatione,quam extraneus facit ſponſo fauore matrimonij, eſſe locum huic l.expreſſe conſuluit Alex.ſecutus Iaſ. conſ. 171. uiſo inſtrumento dotis,col.2. verſi.nec prædictis,& iterum col.5. ver. hinc eſt ꝙ quando extraneus, lib.4.Steph.Bert. nulla tamen Alexan.mentione facta, conſi.76. viſo inſtrumento,ad fi.l.2.iterumq́; conſi.257.ſiue donatio,eo.lib.2.& rurſus conſi.383.viſo caſu, eo. libro 2. De quo &nos diximus ſuprà in præfatione,nu.72.ſecundò intellige.

244 ¶†Nec abs re ſuprà locuti ſumus in prin.huius q.de huiuſmodi donatione facta ab extraneo : nam ſi fieret à patre cauſa dotis , certè talis donatio non reuocaretur per natiuitatem ſequentium liberorum, tū quia non eſt mera aut ſimplex donatio , ſed ob cauſam , ut probatur in l.cum multæ.C.de donatio.ante nup.& ibi glo.in ver. antiqui iuris, & Bal.col.2.Et hinc patet quòd nō valet ſimplex donatio inter patrē, & filiumfa l.donationes C.de don. inter vir.& vxo.cum ſi. valet tamē cauſa dotis l.Pomponius Philadelphus ff.fa. erciſ. Et quòd habemus

diuerſos

diuerſos titulos,de inof.dona.& de inof.dot. Ex quo & diuerſitas utriuſq; in potentia & effectu ſatis apparet,per l.ſi idē,& ibi Bart.& Bal. C.de codicil.Nec ualet ſimplex donatio ſine inſinuatione l. ſancimus C.de dona.ualet tamen cauſa dotis l.ulti.in prin.& ibi Bar. Bal. & alij C.de iure doti.& l.vlt.C.de don.ante nup.Ex quibus & aliis quibuſdā rationibus Iaſ.d. conſi.171. nuper allegato aſſeueranter reſpondit huiuſmodi donationem factam à patre filiæ cauſa dotis, non reuocari ex hac l.& ante eum Sozi. cuius & ipſe meminit, conſi.147. viſa facti contingentia,col.vlt.lib.j. † Et idē de donatione propter nuptias facta à patre filioſa. aut emancipato, tenuit Imo.in c.vlt.col.3. verſi.3.caſu,extr.de dona.† Sed & idem in ea donatione propter nuptias facta ab extraneo,apertè ſentit Steph.Bert. d.conſi.383.lib.j. [Sed huic contra dicunt quæ diximus de dote data ab extraneo, neque enim hæc donatio ob nuptias plus habet fauoris quàm dos.]

245 X I I I. † vtrùm etiam donatio cauſa mortis reuocabitur per ſuſceptionem liberorum? Videtur quòd non.nam cùm iſta l. ſit exorbitans, vt ſuprà latè docuimus in ver.liberis,poſt prin. eſt ſtrictè, & propriè intelligenda l. ſi verò §. de viro ff. ſolu.mat.cum ſi.Ea autem de donatione ſimpliciter loquitur. Ideò de ea tantùm intelligenda eſt,quę propriè donatio eſt, ut diximus etiam ſuprà in prin.huius glo.†Sed donatio cauſa mortis non eſt propria ac vera donatio.l.j.ff.de dona. & l. ſenatus §.ſed mortis ff. de dona. cau. mor. † Ideo nec aliàs comprehenditur ſub permiſſione, quæ fit alicui,vt poſſit donare l.filiusfa.verſi. ſed enim,& ibi no.Ang.ff. de dona. † Ex quo etiam Bart.ibi, & ante eū Iac.Aret. negant comprehendi ſub ſtatuto loquente ſimpliciter de donatione,quod & uoluit ipſe Bar.in d.l.j.in fi.eo.ti.& Bal.in auth.eo de curſum,ante fi.C.de don.ante nup. & conſi.168.incip. iſta conſtitutio, lib.4. [vbi dicit quòd ſtatutum requirens quandam ſolennitatem in donatione minoris:non habet locū in donatione cauſa mortis,] & Corne.conſi.107.videtur in hac conſultatione,lib.4.& Iaſ.& Philip.Deci. in l.ſi tibi pecuniam, vterque in 2. no.ff.ſi cer.pet.cum ſi.quæ tibi collegimus in tracta. de legib. connubia.in gloſſ.3.in 4.q. [Ex quo item Bal.in c. quia G.ad fi.extra de iudi. dicit, quòd ſi ſtatuto prohibeatur donari forenſi,poterit tamen ei donari cauſa mortis, quod dicit bene notandum, quia ſæpe ex facto contingit, & id dicit ſing. licèt dubitet Iaſ.in l.2.col.pen.verſi. noua. ff.de leg.j.& expreſſim hanc l. non habere locum in huiuſmodi donatione cauſa mortis, reſpondit Caro.Rui. conſi.62.ex duobus, colum.vlti.nume.12.lib.2.]

246 ¶ † Verùm Pau.Caſt.conſi.434.reſpondeo per ordinem,in 5.dub.li.j. expreſſim conſuluit hanc l.& in donatione cauſa mortis obtinere. Nā cum loquatur, in quit, ſimpliciter de donatione, & ſine dubio habeat locum in donatione ſimplici, & inter uiuos, multò magis & in donatione cauſa mortis,quæ minori nititur firmitate. Et hoc dicit uoluiſſe Bar.in l.filio præterito, col.4.verſi. præterea certum eſt quòd donatio. ff.de iniuſt.teſta. vbi nihil dicit de donatione cauſa mortis,ſed de legatis,de quibus poſtea dicemus in ſequen.q.Sed hoc idem in hac donatione cauſa mortis uoluit & conſuluit Corn.nulla tamen Pau. mētione

ne facta', conſil. 244. videtur in hac conſultatione, col. 3. verſi. vt in ſimili uidemus, li. 4. motus quidem præter illam rationem, alijs duabus. Primum enim, quia eſt eadem vtriuſq; ratio, & loquitur lex noſtra generaliter ff. de leg. præſtan. & l. ſi pluribus. ff. de lega. 2. & c. quia circa, de priuileg. lib. 6. † Item quia valet argumentum de contractibus ad vltimas voluntates l. ſeruum filij §. qui chirographum ff. de leg. j. & l. ſi ex legati cauſa ff. de verb. obli. & l. vlt. C. de lega.

247 ¶ † Tu autem ad Pau. & Corn. potes addere tex. optimum in l. alienatum §. donationis ff. de ver. ſig. vbi ita ad uerbum ſcribitur, donationis verbum ſimpliciter loquendo omnem donationem comprehendiſſe videtur, ſiue mortis cauſa, ſiue non mortis cauſa fuerit, quem tex. dicit no. Signo. conſi. 171. cuius exordiũ eſt, Ser Antonius quondam, col. 3. verſicu. item quod fortius. Idq; eſt quod uoluit Bal. [poſt Iac. Ardi.] in c. j. in prin. col. 4. ver. quæro ſi uaſſallo, ti. de prohi. feud. alim. per Fred. quod ſtatutum prohibens mulieres donare, comprehendit etiam donationem cauſa mortis. Nam licèt cõceſſa ſimpliciter donatione, nõ cenſetur conceſſa donatio cauſa mortis, per d. l. filiusfa. ideoq; vaſſallus cui permiſſum eſt donare, non id poſſit facere cauſa mortis, tamen prohibita econtrario donatione, includitur cauſa mortis donatio: quia à quo remouetur genus, & quælibet eius ſpecies remota eſſe intelligitur, per d. l. filiusfa. §. pari autem ratione. quod dicit eſſe notandum, & ſequitur Card. Alex. ibi, & Fran. Are. in l. qui in poteſtate, poſt prin. ff. de teſta. [& Barb. conſi. 23. clemẽtiſſimum, col. j. li. 4. vbi id dicit ſingu.] & Bertha, qui id dicit ſingu. in tract. Gabel. in 3. parte 8. par. princ. in 12. q. [& Fran. Ripa in l. 2. col. 4. nu. 10. in fi. ff. de leg. j.] Ex quo etiã ſequitur, quòd l. noſtra loquẽs ſimpliciter de donatione, habeat locũ in donatione cauſa mortis, cum tendat ad ipſius donationis nõ permiſſionem, ſed potiùs deſtructionem.

248 ¶ † Confirmatur item ex eo, quod licèt l. ſi quis argentum C. de don. diſponens, vt ex nudo pacto donationis oriatur actio, & ita exorbitãs à iure communi, ut aſſerunt Rayn. Bal. & Ang. in l. iuriſgentium §. ſed cùm nulla. ff. de pact. & Bar. in l. ſi tibi decem millia, in prin. ff. eod. ti. & ſuprà alibi diximus ver. 152. incip. ſicut etiam videmus. Et ea tantùm loquatur de donatione ſimpliciter ſicuti hæc l. noſtra. Tamen trahitur ad donationem cauſa mortis, ut uoluit gl. in l. cùm pater §. Mæuio, tũ in ver. donabat, tum quoque in ver. reuocaretur, & ibi etiam Bar. Bal. & alij. ff. de le. 2. quam Bal. ipſe & multi ex iis quos ſtatim citabimus, dixere vnicam & ſingu. Sed eſt alia in l. 2. in fi. magnæ gloſ. in illis uerbis, & ſit inualida iure ueteri. [& ibi Bal.] C. de iur. doti. Et alia quoq;, ſi ſolerter expẽdatur, in §. j. in gl. j. Inſti. de don. prout etiam annot. ibi Io. Plat. in 2. not. qui id ſequitur & Ang. Aret. col. j. Et alia item in l. vt hæredibus, & ibi etiam Bal. ff. de lega. 2. & uoluerunt etiam Dy. qui illam primam dicit ſing. & Ang. in l. qui in poteſtate ff. de teſta. & Cy. in l. j. colum. j. & ibi quoque Bal. poſt prin. & iterum ver. item hæc l. C. de dona. cau. mor. & idem Cy. in l. vlt. ante fi. C. eo. Bar. & alij in l. j. ff. eo. Bal. in l. cùm hi, in prin. [in vtraque lect.] colum. 2. ff. de tranſ. & in l. 2. & ibi etiam Ang. qui illam dicit ſingu. Imo. Alex. col. 2. Fran. Are. co. j. [Iaſ. col. 2.] ff. de leg. j. & idem Bal. in

in l.j.in 2.lect. col.3.ff.de lega.2.& ſidem Bal.] in l.ſi quidem, in fi.C. de ac.& ob.[& in l.ſi donatione C. de contrah.emp.] & in auth. ex teſtamento,col.3.C.de colla.& in l.ſeruum,circa medium C.qui teſt.fac. poſ.& in l.j.§.ſinautem aliquid ſub conditione,[& ibi quoque Sal.uterque,] in fi.C.de cadu.tol.ubi & illã primam glo.ipſe Bal. dicit ſingu.& in l.executorem, col.2. ver. modò vidi dubitari C.de execu. rei iud.& in l.cùm virum,col.j.ver.ex hoc C. de fideicom.vbi etiam dicit illã gl. ſing.& in l.ſi mortis C. ad leg.Falci.& in §.aliæ, & ibi etiam Io. Fab. Inſti.de don.& in c.j.ad fi. extra de confirma.vti.vel inuti. vbi negat illam [priorem] gl.eſſe alibi, & in c. ex parte decani,col.2.verſi. & not. quòd mandatum,extr.de reſcri.vbi & eam dicit unicam cum ſuo tex.& in c.cùm ueniſſet,col.j. de teſti.vbi item illam dicit ſing.& in c.cùm cõtingat,col.6.verſ.nunc ſequitur,de iureiur.& in tracta. de pact. col.12. verſi.item quæro cum glo. dicat,& in ſua margari. in ver.donatio, col. j.& iterum vlt.& conſi.294. quæritur vtrum vſurarius,poſt princ.lib. 2.& Aluiſius Peru.inter conſi. ipſius Bal.conſi.248.an cæcus poſſit,colum.j.lib.5.Collect. in c.paſtoralis, col.2.verſi.& pro euidentia, ext.de dona.Io.Fab.Ange.& Saly. in d.l.ſi quis argentum §.vlt. & idem Ang. in l.licet inter priuatos,col.2.& ibi quoq; Fulg.Alex.[Fran.Are.] & Alcia.in prin.C.de pact. & idem Ang. in repe.l.ſi certis annis,col.2.eo.ti. & in l.cùm ex cauſa, & ibi ẽt Alex. qui eam l.legit cum l.tempus ff. de re iudi.vbi Ang.dicit eam glo.ſing. & idẽ Ang. in l.in ædibus §.j. & ibi quoq; Imo.ff.de do.& ipſe Ange.in diſput.incip.Aſtenſis miles,& conſ. 183.ex themate prædicto,colum.3. verſi.item non ualet quod quidem conſi.iterum ingeſtum eſt in conſi. Pet.Anc.conſi.203.quo etiam dicit dictam gl.ſing.& ipſe item Ang. cõſi.383.non oportet,col.j.vbi etiam aſſerit illam glo.eſſe unicam, [Pet. Anc.conſi.76. per modum, colum. 2.ver.ſed ad hoc dubium.] Fulg.cõſi.151.uiſo exemplo, col.vlti.verſi. tertiam autem, [& conſi. 217.viſo exemplo,col.vlt.]Pau.conſi.40.factum in effectu ſic proponitur,col. 2.lib.2.Pau.Caſt.conſi.75.notandũ eſt quòd præfatum ſtatutum, ad fi. lib.2.Ro. ſingu. 525. ſed quæro tu ſcis.Aegid. Bellamer. conſi. 39. factum eſt tale, dominus Humbertus col.4.ver.nec mirum,[Petr. Ferra. in ti.fo.lib.quo agi.pro don. in gl. j.col.3.ver.amplius quæritur.] Alexan. in l.iuriſgentium §. quinimo, col.pe.& ibi latè & doctè Fort.Garcia.char.vlt.ff.de pact. & ipſe Alex. in l.qui Romæ §.Flauius, col.vlti. ff.de ver.ob. & cõſ.113. perſpectis, col.2.lib.6.[Ang.Aret.in §.in perſonam,col.4.ver.& prædicta procedunt,]& ibi etiam Iaſ col.10.verſi. an autem,Inſti.de act.] & idem Iaſ. in l.ſi quis cum debitore, in fi.ff.de iureiur.[Corn.in l.2.col.2. ver. itẽ in donatione ff. de lega.j..vbi hanc dicit communiorem opi.]Corn.cõſi.92.in hac cauſa,ad fi.lib.j.& cõſi. 129.videtur prima facie,col.j.lib.2 & cõſi.107.videtur in hac conſulta tione,poſt princ. [& iterum col.3. ver.nec etiam ibi dictis,] lib.4.vbi & illam glo.dicit ſing. & conſi.237 viſo themate,col.j.eo.lib.4.[Barb. qui hoc latè diſputat, in rubr.extr. de dona.col.2. verſi. ſecundò quæro.]Soz.conſi.112. multùm abſide, co.4.ver.ſuccedit nunc tertia,lib.j. quod repetitum eſt conſi.172.lib.2 & idem Soz.conſi.235. viſa contingentia,col.3.verſic. nec primo obſtat,

ſtat,lib.2.& conſi.125.non inſiſten do,col.2. lib.3.Philip. Dec.in rub. C.de pact.ad fi.[& in l.ſemper qui non prohibet,col.j.ff. de reg.iur.& Steph.Bertr. conſil.156.ex themate,num.11.lib.4.& lib.j.]& Anto. Rube.conſil.93.viſo themate,paulò ante fin.

249 ¶ † Quibus accedo, etiã ſi diuerſum cenſuerunt Signo.conſi. 171. Ser. Anto.col.6.& Imo. ſibi cõtrarius,qui tamẽ Signo. nullã mentionem facit in d.l.cũ ex cauſa.& Ro. ſibi item contrarius,in l.j. & in l.ſi mortis.ff.de don.cau.mor.& ſubobſcurè Io.Ana.ĩ c.quia in oĩbus,col. 14.ver.tertiò quærit, ext. de uſur. & Ang.Are. ſibi quoq; cõtrarius in d.§.j.Inſtit.de do. & Soz.ſibi etiam contrarius, in d.l.2.[verſi. ex qua cõcluſiõe,]col.2.ff.de leg.j. & clanculum ante hos gloſ.in l.j.in verb. actio,ad fi.C.de don.cau.mor.

250 ¶ † Denique huc ſpectat, ꝙ l.cũ auus.ff.de cond.& demõ. & ſimiles ex quarum intimis prçcordiis eruta eſt hæc l.noſtra, ſuprà ĩ præfatione,vt diximus, habent locum in donatione cauſa mortis, ex ſententia glo. Cyn. Bal. & aliorũ in l.j. C.de don.inter vir.& ux.Imo.qui illã gl. dicit ſing.in l.ſi cui ff.de don. cau. mort.& recentiorũ in l.cũ acutiſſimi C.de fideic. & in l.generaliter. §.cũ autem C. de inſtit. & ſubſt. & Soz. in repe.d.l. cũ auus, col.57.in fin.8.q.vbi & hoc probat & lege,& ratione,vt ibi uidere poteris.Et tamen ſatis conſtat eas leges eſſe exorbitantes,vt hãc noſtram l.ex ſententia Imo. & ipſius Soz.in d.l. cũ auus.& latè diximus in ver.libertis nu.26.incip.ex his planè.

251 ¶ † Ex quibus ſatis,vt opinor,euidenter apparet nõ obſtare quod in prin.huius q.pro cõtraria parte adductum eſt, hanc l. eſſe exorbitantem, quia hoc non impedit, quin trahat ad donationẽ cauſa mortis ſicut & d.l.ſi quis argentũ, pſertim cũ ſit eadem vtriuſq; ratio vt dicit Corne.Imo maior eſt in donatione cauſa mortis,qđ aſtruit Paul. Sitq; hęc l.fauorabilis,vt ſæpius ſuprà diximus,veniatq; donatio cauſa mortis appellatione donationis ſimpliciter,ſaltem ſub lata & impropria ſignificatione, quod nemo negat. Ideò hæc l.ad eam trahẽda eſt, per tex.ĩ auth.vt hi q obli.ſe hab.perh. res mino.in prin.& ibi glo.& Ang. cum multis concordan.à me adductis ſuprà in ea.glo.verſ.178.incip. ſimiliterq; renuntiatio.

252 Sed vt vides † in hoc vertitur cardo huius quęſtionis, an ſit eadem in utroq; ratio, ſi nõ maior ſit in donatione cauſa mortis.Nam mihi prima ſtatim frõte nõ eadem eſſe videtur,ſed multo maior in donatione ſimplici,nec itẽ verba huius l.videntur poſſe aptari & côuenire donationi cauſa mortis. Nam quantũ ad uerba pertinet (nihil.n. refert vtrum iſtorũ prius examinemus)nõ eſt incertæ opinionis,donationẽ cauſa mortis nõ habere effectũ uiuo teſtatore, ſed eo tãtũ mortuo.fit.n.cum donãs habere ſe mauult,ꝙ eũ cui donat,magiſq; eũ cui donat,ꝙ hęredẽ ſuũ.d.l.j.ff.de don. cau.mor. Igitur cũ donatio iſta nõ ſortiatur effectũ, niſi poſt mortem donantis,qũo põt res donata ad eũ reuerti,quã nõdũ habere deſiit? ut ſupra in alio caſu diximus in glo.in ver.libertis,in vl.q.ver.112. incip. his autem Cor.& Alex. & iterũ in hac eadem gl.ver.186.incip. porrò quod ad caſum.

253 ¶ † Ratio aũt ĩ caſu noſtrę l.multũ eſt diuerſa. Nã donatio ſimplex ſuapte natura eſt irreuocabilis.l.perfecta C.de don.cũ ſi.à me ſupra adductis

duđis. Ideoq; magnū infertur præ iudiciū donāti,& ipſius liberis,niſi hoc l.noſtrę remedio ſubueniatur, natis ipſis liberis. At donatio cauſa mortis liberè pōt reuocari, & quidem ſola donātis pœnitentia.l.non oīs,in prin.ff.ſi cer. pet.& l. mortis cauſa donatio ēt.& l.qui mortis, & l.ſenatus §.mortis cauſa.ff.de don. cau.mor.& l.Seia.ff.de dot.præleg. †Ex quo fit, quòd licèt adultus habens curatorē nō poſſit donare aut cōtrahere ſine authoritate curatoris l.ſi curatorē habēs.C.de in inte. reſtit.min.cū ſi.pōt tamē libere donare cā mortis in cōſulto, inſcioq; ipſo curatore,ut uoluit Bal. & poſt eum Alex.in d.l.ſi curatorē, & idē Bal.in l.j.in prin. circa mediū.ff.de tutel.& ratio.diſtra. & cōſi.108.domina Ioāna,col.pē.uer. ſextò eſt uidendū,lib.3.& Io.Ana. in c.quia in oībus,col. 15. in 4.q.extr. de vſur. [Iaſ.in l.2.col.3.ver. licèt oīs.ff.de leg.2.]& And.Alci.[in l.2.in prin. nu.11.ff.de uerb oblı.]& in li.3.de verb.ſig.in 5.principali axiomate. Ant.Rub.cōſi.27. difficultas caſus, in fi. [Et facit tex.ī l.j.in prin.ff.de tut.& ratio.diſtrah.ubi dicit, quòd ſicut teſtamēti factio non eſt pupillis cōceſſa, ita nec mortis quidē donatio,quaſi dicat hæc à pari procedere,& is permitti donare cā mortis,quibus & teſtari, & ediuerſo.]

254 ¶ Nā & idem liberè teſtari pōt.l. ab Aurelio §. Caius, & ibi gl.ī uer. intra legitimā.[& ibi Bar.in prin.] ff.de liber.legat. & l.ſi frater.C.qui teſta.face.poſ.& volunt ēt glo.Bar. Ang.Imo.Raph.Co. Alex. & alii in l.j.§.fuit quęſitū.ff.ad Treb.& Bal. in l.ea lege,col 4.in 2.q. C.de cōdi. ob cauſ.[& conſi.83. an prohibita alienatione,ad fi.lib.2. & Barb.conſil.23. clementiſſimum,colū.3.lib. 4. vbi in hoc dicit ſing. text. in d. §.Caius]Idq; ſiue habeat curatorē ſiue non habeat, ſecundum [glo.& Bar.in d.§.Caius,]& Bal.in c.ī præſentia.col.5.ver.nota quòd adultus extr.de prob.per d.glo.[in d.§.Caius]quam ad hoc dicit ſing. & eundem Bal.cōſi.233.verba ſtatuti, circa med.lib.2.ubi dicit illam gloſſ. ad hoc not.Sed & id ēt ſine authoritate ipſius curatoris, vt[illi ſatis innuūt,& apertè aſſerūt Dyn. & Alb. in l.cū pater.§.curatoris.ff.de leg. 2.& idē Bal.in l.j. tam in lect.col.4. verſi.deinde quęro quid de prodigo,quā in repe.col.8.uerſ.duodecimo quæro C. de ſacroſan. eccl.& in l.2.C. quando decre. opus non eſt, vbi ex hoc dicit quòd adultus in teſtamentis habet iura maioris,]in d.l.j.ff.de tutel.& rati.diſtra. & in c.eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit. & utrobiq; per text.in d.§.Caius, quem dicit ſing.& Pau. Caſt.conſi. 342. conſiderandum eſt. col.3.uer. nec obſt.lib.j. [Et Iaſ.in d.l.2. col. 3.ff.de leg.j.] Imo uerò etiam ſi curator ipſe cōtradicat.d.l.cum pater §.curatoris.ff.de leg.2. & uoluerūt Bal. & alii in d.l.ſi frater[Iaſ.in l.q̄ de legato, col.ult.ff.de leg.j.] Atq; etiam circa alienationē rerum immobilium citra decretum iudicis, ſecundū Bal.i l.j. in prin.ff.de reb. eor.& in d.l.2.C.quand. decre. op. non eſt, & in l.ea lege, col.4. uer. ſecundo quæro,& ibi Saly.col.pen. uerſi.quæro quidam donauit.C.de condi. ob cau. & idem Bal.[in c.j. col.j.verſ.quid ubi.ti.per quos fiat inueſt.&]cōſ.351.in bonis feudalibus,col.2.uerſi.ad euidentiam.lib. j.[& d.cōſ.108. domina Ioāna, ubi ſuprà,lib.3.& conſi.310. ad euidentiam,in prin.eo.lib.3.] & Alex.cōſ. 215.pōderatis narratis in themate col.j.lib.6. & in d.§.fuit q̄ſitū, col. 3.uer.ſed iuxta p̄dicta, & ibi quoq;

Iaſ.in fin. qui hoc multũ cõmmendat,& dicit mirabile, ſicut etiam dicit ĩ d.l.ſi frater,in fin.& Phil.Dec. in l.ul.col.2.verſ. & iſta concluſio. C.de pact.[& in c.in præſentia,col. 2.in 14.no. extra de probatio.]& Hippo. Marſil. ſingu. 465. aliqua ſunt, & ex recent. Alcia.in l. verba contraxerũt.ff.de verb.ſig.& D.Benedict.in rep.c. Raynutius,in verb. Adiectæ impuberi, nu.90.ext.de teſta.[Nec ſolũ alienare poteſt in teſtamento res immobiles, ſed etiam iubere,vt alienẽtur:Bal.in l.prædiũ quam legit cum l.illud C. quando decre.op. non eſt,& Iaſ.in. d.l.quæ de legato,vbi ſuprà.]

255 ¶ † Ad quæ omnia facit & tex. in l.fundum,quę eſt.3.§.minor.25.anno ff.de fun.inſtru.& tex. omnium optimus, quẽ nullus illorum citat, in §.cum ergo,Inſti. quib. ex cau. manu. non licet,qui loquens de maiore 14. annis, ſed minore 25. hæc verba adſcribit, is cui totorũ ſuorũ bonorũ in teſtamẽto diſpoſitio data eſt.Nẽpe cũ nulla hinc læſio oriri põt, q̃a põt q̃ncũque, cũ uoluerit & ita alio remedio ordinario reuocare. Nã & hãc rõnem aſſignant Ang.Imo.Raph.Co.& Alex.in d.§. fuit quæſitum. Ex eoq́; negant ei competere reſtitutionem in integrũ aduerſus huiuſmodi teſtamentum,cum uia ordinaria ſibi conſulere poſſit, ſcilicet reuocãdo. [quod & repetit Phil. Dec.conſi.279.placet mihi,col.j. & iterum 2. & ante eos uoluit Bar.in l. verba contraxerunt ff.de uerb.ſigni.]

256 ¶ † Quæ ratio magis obtinet in donatione cauſa mortis, quæ liberius faciliuſq; reuocari põt,quã teſtamẽtum. Nam ea ſola pœnitentia reuocatur,ut diximus, nõ ẽt teſtamentũ, niſi fiat aliud teſtamentum æquè ſolẽne,p̃ tex. optimũ in §. ex eo ſolo.Inſt.ex quib.cau.teſt.infir. & voluit Fed.Senẽ. aut alius quiſquis eſt,inter cõſi. illius conſi. 165 gloſæ referunt in dubium, & Bart. in l.de iure.ff.de leg.3. Igitur cum ſit etiam in libero arbitrio donantis cauſa mortis,poſt natos liberos donationem reuocare, & id quidẽ iure cõmuni & ordinario, certe uidetur non competere hoc remediũ extraordinariũ, & exorbitans ab ipſo iure cõi. l.j.§. ait prætor ff.de dol.mal.cũ iis q̃ latè diximus ſuprà in uer.libertis,in ult.q.uer. 114.incip.ſuperioribus quoq; rationibus.

257 ¶ † Et id quidem eò magis,quòd ſi pater ſuſceptis liberis nõ reuocat hanc donationẽ cauſa mortis,quod liberè poteſt facere etiã non ſuſceptis,non obſcurè oſtẽdit eo ſe ſemper animo fuiſſe, vel ab initio donationis,ut donaturus fuiſſet,etiam ſi de liberis cogitaſſet, arg.tex.no. in l.3.C.de inoffi.teſta.† Nã & aliàs ſæpe ex ſequẽtibus colligitur, qualis animus in præcedentibus fuerit.l. ſed Iulianus.§.proinde.[ibi, intelligendumq; ab initio ſic accepiſſe.] ff.ad Macedo. & l.poſt contractum & ibi Bar. & cæteri.ff.de don.& l.ſi ſeruus pluriũ. §.ult.[& ibi Flor. & Iaſ.]ff.de leg.j.[& l.ſi uxori.§.vlt. & ibi not.ff.de leg.3.& l.ſed ſi maritus §.ul.ff. qui & à quib.& l.q̃dã.ff. de reb.dub.] & l. ſi concubinã. §.ſi res amotas.ff.rer.amo.& l.cũ quis, circa fi.C.de natu.lib.& l.uenter,in fi.ff.de priuil.cre.[& §. pauonum, ibi reuertẽdi aũt, Inſti.de rer. diui. &]c.officij,de elec.& c.peruenit,& ibi glo.18.diſt.& c.cum per bellicã 34.q.2. cum ſi. & hoc argumento vſus eſt [Bart. in l.cætera §.ult.ff. de le.j.Raph.Co.cõſ.5.nauta quidã col.vl.Pet.Anc.cõſ.251. ex his quę ſuperius,col.j.] Pau. Caſt.[conſil 331. in cauſa Silueſtri, col.2.verſic. ſed-

ſed ex eo quòd dictus, lib.j. & rurſus conſil. 343. quia ex allegationibus, in fin.eo.lib.j.&] in d.conſil. 434.col.j. uerſi. præterea dico, lib. j.[ubi loquitur non quidem de iſto caſu,ſed de alio ad hanc l.noſtram pertinente,& conſi.74.in cauſa mota per dominam Dorotheam, in fi. lib.2.& conſ.256. videtur manifeſtè,col.j.uerſi. & quia poſt,eo.li.2. & conſi.398. in cauſa uertēte in curia,col.ult.eo.lib.2.]Sufficit autē ſi ab initio donationis animus fuerit donandi, etiam cogitāti de liberis, vt ceſſet l.noſtra, quicquid poſtea contingat,ut not. Bar.in l.Titia Seio.§.imperator ff.de leg.2.& alibi diximus,& dicemus poſtea abūdantius.Quin ſi non præſumamus ex eo in præteritum, quod non eſt neceſſe,tamen nunc ſatis conſtare uidetur donantem nolle reuocari donationem,cùm non reuocet, quod etiam ſufficit,ut non ſit locus huic l.cui poteſt & expreſsè & tacitè renuntiare ſiue derogare,ut ſatis oſtendimus in prin. & facit quod latè dicemus infra in gloſ. ſuſceperit liberos,uerſic.211.incipen. ſecundo ītelliges procedere, & aliis multis ſequen.

258 ¶ † Cogita tamē,& uide quid dicam in ſeq. q.& quid etiā dixerim ſuprà in uerb. libertis, in ult.q.in qua tractauimus an donatio inter uirum & uxorem reuocetur ex hac l.& Archi. in c.quicūq;. 17.q.4.qui uidetur innuere eum tex.huic ſimilem habere locum in donatione inter uiuos tantum,quod & expreſsè tenuit in caſu noſtræ l.[Bal. in rep. l.j.col. quæ antepe. præcedit, in 4. quæſtio.C.de ſacro.eccle.& Caro. Ruin.conſi.123.quia agitur, col.3. nu.7.lib.j.& conſi.62. ex duobus, col.ult.nu. 12.li.2.&] Steph. Bert. cōſi.86.Chriſti &c.uiſis tribus.col. 2.uerſi.ſed ubi teneremus,lib.2. ea tantum ratione motus,quòd legata nō reuocantur per natiuitatem liberorū, cum alia ſit ratio donationis,de qua loquitur hæc l. quàm legati,nam donatio plus affert præiudicii,ut quæ ſit irreuocabilis, legatum uerò poſſit & expreſsè & tacite reuocari,ideoq; lex uoluit prouidere in donatione, quia ubi maius periculum, &c.Et idem eadem ratione dicendum colligit in donatione cauſa mortis,quę regulariter æquiparatur ultimæ uoluntati & legatis,& c. Sed & de hac re diſſerit Ant.Rub.conſ.111.uiſo inſtrumento,per tot.ſed ita confusè & obſcurè,vt vix intelligas quid hic ſibi uelit.Cæterū ſup eo qd ſuprà dixim⁹ ꝙ minor pōt libere donare cauſa mortis, uide quę diximus in tract. de legi. connubia. in gloſ.3.in 3.q. [Sed & ſup eo quod in prin. huius q.tractatum eſt.an appellatione donationis ſimpliciter ueniat donatio cauſa mortis, uide pleniſſimè omnium Barb.in rep.rub. extra.de dona.col.2.uerſi.& pondera.]

259 XIIII †utrū hæc l.hēat locū ī legatis, v.g. Si filius fuerit inteſtamēto pteritus,irritū eſt teſtamentū,legata tamē rata manent p auth.ex cauſa C.de libe.pte. Quid igitur ſi poſt teſtamentū natus eſt filius teſtatori nihil tale cogitanti, aut etiā tpe teſtamēti habebat filiū, ſed ſibi ignotū,quia fortè neſciebat uxorē abſentē peperiſſe,aut credebat filiū mortuū.Parui.n.refert,non habeas filiū,an habere te ignores ut latè diximus ſupra in uer. filios nō habēs uer.15.incip.ſed & illud in quęſtionem uocatur.Nunquid igitur tunc cōſeruabūtur legata, per d.auth.ex cā,an uerò irrita manebunt ex hac l.noſtra?In quam rē multa poſſent adduci,q̄ diximus in pręcedenti.q.

quæ tu uidebis, ne repetã. Sed & tu præterea uidebis omnes hanc rem latiſſimè tractantes. tum in d.auth. ex cauſa.tũ in l.filio preterito.ff.de iniuſt.teſta.ex quibus facile intelliges rem hanc eſſe admodum obſcuram fuiſſeq; multos qui aſſerunt reuocari, multos qui contra negant, multos item qui(ut fieri aſſolet in diuerſis ſententiis) diſtinctionibus, & alii quidẽ aliis temperare, & ueluti opinionum controuerſias componere nitunt ur, & omnes multis magniſq; rationib' ſubnixos, quas huc adſcribere ſuperſedimus, ne quod in vno ac altero loco abundè ac penè ſuperfluenter tractatum ab aliis cõperimus, huc ueluti tranſplantatum inſerere uideamur. Erimus igitur nunc contenti ſolã doc. nomenclaturam ſubſcripſiſſe.

260 ¶ † Sunt enim qui ſimpliciter negant d.authen.ex cauſa, habere locum in poſthumis, quin aſſerunt eorum natiuitate reuocari legata. In quibus eſt Accurſius in l. 2. C. de poſthu.hære.inſtit. Azo præceptor illius, & Iac.But. prout illos retulerunt doc. in d.auth. ex cauſa, & in d.l.filio præterito. Et hanc quoq; ſententiã ſecutus eſt Ray. Forl. vt retulit Bar. & alii pleriq; in d.auth. ex cauſa, eandem quoque ſequitur Oldra.conſi.149.ſuper prima quæſtione, in 2.dubio. Cyn.& Ray.in l. j.ff.de teſta.tute.ut retulit Bal. ibi, ſequitur etiam Alber.in l.generaliter.§. ex teſtamẽto.ff.de fideicom. lib.& latiſsimè Signo. conſi.24. ſi quæratur nunquid. & rurſum conſ. 113.quæſtio eſt an rupto teſtamento, vbi in fin. dicit quòd legens Bononiæ de hoc conſultus in quadam quæſtione Neapolitana idem conſuluit cum multis aliis doc. & cõſ. item 220. factũ ſic præſupponatur quidam ciuis, col.2.vbi & illud idẽ refert de dicta quæſtione Neapolitana Bar.in l.in cõfirmando, in fin. ff.de confir.tut.& in l. qui filiabus, in fin.prin.ff.de leg.j.& cõſi.13.ex facto propoſito, col.3. verſi.de tertio autem principali dubio, ubi & hoc dicit tenere Dyn. Odof. Mar. Sil.Iac.But. Oldra.& alios,[& Bal. in l.& poſt litem, in addi.col. pen. verſ.ſuper quæſtione qua quæritur ff.de tranſactio] & Cardi.Flor. conſil.20.cum in teſtamentis, in primo dubio.

261 ¶ † Idq; etiam affirmant nonnulli non leuis quidẽ authoritatis procedere, ſi in teſtamento fuerit appoſita clauſula codicillaris, nihilo enim ſecius reuocari legata natiuitate poſthumorum. Cuius ſententiæ fuit Albe.Galio.in ſua Margarita, tit.de teſta.uerſ.pone q̃ſtionẽ de facto & Spec.ut illum nonnulli allegãt, ti.de inſtr.edi.§. cõpendioſè, ver.pone quidã facit teſtamentũ,& ibi quoque Io.And.in addi. ipſius. & Card. Flor.d.cõſ.20.in.2. dubio, & Soz. cõſ.93. teſtamentũ pręmiſſum, col.3.uerſ.ſed tamen his non obſtantibus, lib.4.

262 ¶ † Contrarium ſimpliciter, uidelicet legata non irritari per natiuitatem poſthumorum, ſed conſeruari ex d.auth.ex cauſa, tenuit Accurſius ſibi contrarius in d.l.generaliter.§.ex teſtamẽto, in uer.cõſtat, ff. de fideic.lib.& in l.ſi pater, in ver. aut fideicõmiſſa, eo.ti.& in l.bona. §.ulti.in ver. teſtamentum.ff.de capti. & poſt l.reuer. & ĩ d.l.j.ff.de teſta.tut.& in l.iure noſtro.§.ul.& in l.ſi pater.eo.tit.& in l.ſi quis teſtamento facto.ff.de leg.2. & in l.j. & ibi ẽt Paul.Ca.C.de codicil.& in l. j.C.de bon.poſſeſ.cont. tabu.Petr. Iac.Areti. Iac.Ray. Cyn.ſibi ẽt contrarius, Frã. Rãp. & Bal.in d.aut.ex cauſa. Nicol. Mat. Bald. & Saly.in d.l.

d.l.j.C.de poſth.hær.inſti. Pet.Iac. in ſua pract.tit.de condi. ex leg.om nimodo pro legitima portione debita filiæ,col.17.uer. item poſthumo præterito. Bar. ſecum quoque præter morem pugnans, conſil.52. in nomine domini Salumben.Ioannelli.Bal.in l.Titia.ff.de inoffi.teſt. vbi tamẽ dicit quòd prima op. continet æquitatem,& conſi.215.teſtamentum,circa medium, lib.4. vbi dicit de hoc eſſe tex. ſing.no.a Ia. Are. in d.l. generaliter.§.ex teſtamento.& Ang. conſi.211. ex facto propoſito,col.2.in.3. dub. Imo. in d.l.filio præterito.Raph. Ful.conſ. 69. punctus talis eſt, Marianus, in fi.Cor.[conſi.158. pro defenſione, col.5.ver.præterea lex,li.2.&] conſi.234.placẽt mihi, col.2.uer. circa ſecundã,li.2. & conſi.225. antequã aggrediar,col.2.li.3. ubi dicit ſe ſæpe ita reſpondiſſe & tenuiſſe conſulẽdo & legẽdo, & hãc op.Iaſ.í d. auth.ex cã,col.4.dicit eſſe cõem.

263 ¶ † Sed hæc op.ita à multis ſcinditur, vt eã cum priori cõcordent, vt videlicet poſthumus non reuocet legata ſecundũ poſteriorẽ op. ſi is fuerit ſciẽter pteritus, quia teſtator de eo cogitabat, & nihilominus illum præteriit.Secus ſi poſthumus ipſe,aut etiam iã natus(vt nũc vtrũq; cõiungamus) ignorãter fuerit pteritus,quia teſtator nõ cogitabat de poſthumo, aut iã natum filium ignorabat,uel eum mortuum putabat.Nam tunc, inquiunt,nõ locus eſt d.auth.ſed huic noſtræ l.Ita uoluerunt Bar. huius diſtinctionis veluti anteſignanus,& poſt eũ An. Paul.Caſt.Guid. Pap. & Io.à monteſer.in d.auth.ex cauſa.Bar.Bal.& Ange.in d.l.filio præterito. Bar.in l.cum mater ff.de inoffi.teſta.& in l.j.in 6.q.ff.de iu.condi. & in l.confirmando, in fin.ff.de confir. tut.& in l.tale pactũ.§.ul.in fi.[per illum tex.]& ibi Ange.& Pau. Caſt.ff.de pac.& idem Bar. in rep.l.j.in 2.q. 5.q in prin.C.de ſac. eccle, ubi & hoc quoq; dicit procedere in relictis ad pias cauſas, & cõſ.146. uiſo pdicto pũcto,& cõſ.204.Cechus cõdidit teſtamentũ, & cõſ.210.oẽ illud,& cõſ.235.Lap9 fecit teſtamentum,Bened. Plum.in d l. generaliter.§. ex teſtamento.ff.de fideic.liber.Bal.& Ang. in l.Titius,in prin. [& ibi Frã.Are.]ff.de lib. & poſt.& ipſe Bal. in d.l.j.ff.de teſta.tut. [& in l.ſi totas C.de inoffi. don.& in l. 2.§.ſi quid ex te.ff.de condi.inde.] & cõſ.239.quia ultimus paſſus,col. j.lib.3.& conſi. 424.pſuppoſito qd dictus teſtator,li.4. Ang.hic, & í d. l.j.C.de bon.poſ.cont. tab. & in l. militis codicillis §. in ſupremis.[& iterũ in l.qui iure.]ff.de mil.teſt.& in §.ſiue igitur,col.4. uer.dici põt in auth.ut cũ de app. cog.& cõſ.76 poſita pro cõſtãti,col.ul.uerſ.ſecundo de ſecundo,& cõſ.108,iſta qſtio in 2.dub.Pet.An. & legẽdo & conſulendo, ut retulit Imo. in d.l.filio pterito. Nã & ita eũ cõperi tenuiſſe in c.ſi pater,in.7.no.de teſta.li.6 Car.Flor.cõſ.20.cũ teſtamẽtis,col. j.uer.quo ad primum, & Rom.cõſ. 122.circa id quod effectualiter,col. 2.uerſ.quo ad ſecundum Io.Ana. conſ.28.uiſis & põderatis,col.3. & ibi ẽt Bol.in addi. col.4.uer. de prima præteritione. Alex. conſi.41.uiſo tenore,col.pen.lib.j. & cõſi.47. abunde p celeberrimos,col.2.uerſ. quo ad quintum, lib.2.ubi dicit q periculoſum eſſet tenere cõtrariũ. Barb.in rep.l.cũ acutiſſimi, col.3. uer.nihilominus credo C.de fideic. [& in rep.rub.C.qui admit.col.21. uer.18.adduco.]& i rep.c.Raynaldus,col.6.uer. non obſtat cum dominus,ext. de teſta.[& conſi.60.il-

lud afferam, col.2.uerſi. & ex iſtis, lib.2.] Fran.Are.conſi.24. quatuor dubia,col.j.uerſi.pro iſta cõcluſione,[& conſi. omnium ult.ubi & ita dicit conſuluiſſe Bapti.Sanſauer. & hanc eſſe communem opin. Steph. Bertr.conſi.10.uiſo teſtamẽto, per tot.lib.4.] Soz.d. conſi.93. quo loco ſuprà citauimus, lib.4.[Caro. Ruin. qui & hanc dicit æquiorem, con.2. quæſtio.col.j.li.3. vbi hanc rem latè tractat, & conſil.6. quod eſt eo. initio ẽt,col.j.eo.li.3.]& Alcia.lib.j.de uerb. ſigni.char.ulti.& D.Gui.Benedict. in repeti.c. Raynutius,in uerb. in eodem teſtamento relinquẽs,nu.232. extra de teſt. Et ita quoque uidetur uoluiſſe Signo.in illis conſi. ſuprà in prima parte allegatis,ſi ſolerter legantur. Et hanc opin. dicit eſſe ſeruandam in practica Corne.in d.auth.ex cauſa,col.10. Et pro ea facit tex. in l. idem eſt,quæ eſt 3.ff.de cõd.indeb.

264 ¶ † Et hãc quoque ſententiã probat uetus opinio. Nam apud Plautum antiquum Poetam Comicum in Pœnulo, cum Iachon pœnus falſo exiſtimans.ſed nõ iniuſtis rationibus adductus,filium ſuum unicũ, cui in ea fabula Agoraſtocli nomẽ eſt,naufragio aut aliter periiſſe, patruelli ſuo bona ſua reliquiſſet,cõpertumq; poſtea fuiſſet filium illũ teſtatoris uiuere. Milphio tãquam arbiter quidã honorarius hanc confeſtim ſententiã illi patruelli apertè pronuntiauit.

Paterna oportet reddi filio bona,
Aequũ eſt habere hunc bona quæ poſſedit pater.

Cui patruelis aſſentiẽs atq; acquieſcens,ita protinus reſpondit.

Haud poſtulo aliter, reſtituentur omnia.
Suam rem ſibi ſaluam ſiſtam.

[A quo nec latum quidem unguem diſſidet quod ſcribit Valerius Maximus,lib.7.cap. item.7.cuius tit. eſt de teſtamẽtis, quæ reſciſſa ſunt, Militantis ait, cuiuſdam pater cum de morte filij falſum è caſtris nuntium accepiſſet,aliis hæredibus ſcriptis deceſſit,peractis deinde ſtipendiis adoleſcens domum petit, errore patris,impudentia amicorum domum ſibi clauſam reperit. Itaque depoſitis armis coactus eſt in foro togatam ingredi militiam,cum improbiſſimis hæredibus de paternis bonis apud centumuiros contendit omnibusq; non ſolum conſiliis, ſed etiã ſententiis ſuperior diſceſſit.]

265 ¶ † Idq; dicunt multi ita procedere,ut ſi ignorãter fuerit iam natus aut poſthumus præteritus, irrita ſunt legata, etiam ſi fuerit appoſita clauſula codicillaris, ita enim uoluit Bar. & huius quoque op.princeps in d.authen.ex cauſa, col.ul.& ibi,Iaſ.col. pẽ.& Pau.Pichus,& idẽ Bart.in d.l.j.in.6.q. & ibi etiam Ange.ff.de iure codicil. & idem Bart. in l.penul.eod.titu. & in omnibus conſi.ſupra allega. præterquam in primo,ubi nihil de huiuſmodi clauſula dicit Bald.& Ange.in d.l.ſi Titius.ff.de libe. & poſthu.& in d.l.filio præterito ff.de iniuſt. teſta.Bal. ſubobſcure ĩ l.qui filiabus, in prin. ff.de leg.j.& apertius in d.l.ſi totas C.de inoffic. dona. ubi ita dicit ſe conſuluiſſe,ſicuti uerè conſuluit,in illis duobus conſi. ſupra proximè citatis,& præterea conſil.156.clauſula codicillaris. colum.j. lib.2. & conſil.459.proponitur quòd dominus Antonius,ad fin.lib.5. Ange.in [d.l.qui iure.]ff.de teſta. milit. & & in l.j.ff. de iure. codicil. & in l.j. per gloſſ.ibi relatã ad tex.C.de codicil. ubi id dicit ſing. & menti figendum, & ita determinatum fuiſſe per collegium Peruſinum, & d.

conſil.76.colum.ulti.uerſi. de tertio ueritas eſt.& etiam conſi.51.ex facto propoſito, colum.3. & conſi. 136.in quæſtione vertente, colum. vlt.& d.conſi.211.col.2.in 4.dubio & conſi.364. viſa facti narratione, col.3.Card.Flor.d. conſi.20. col.j. verſi.quò ad ſecundum, Pau.Caſt. in l.ſicut certi,poſt prin.C. de teſt. mil.& conſi. 200. clarum eſt teſtamentum,in 3.dubio, lib.j. vbi hoc dicit æquiſſimum Alex.d. conſi.41. colum.vlt.lib.j. Corne. conſi. 244. videtur in hac conſultatione, ad fi. lib.4.Fran.Are.d.conſi.24. vbi hãc dicit eſſe communem,& rurſum latè conſi.omnium nouiſſimo,in primo dubio,Soz.d. conſi.93. lib.4. & Barb.qui etiam aſſerit eſſe communem,conſ.60.illud afferam, colum. 3.& ſeq.lib.2.& Iaſ.in d.l.j.col.vlt. C.de bon.poſſeſ.contr.tabu.&. Stepha.Bertr.conſi.170.proponitur in facto,num.5.& ſequen.lib.j. & conſi.195.ponitur in facto,nume.4.eo. lib.j.& D.Guil.Benedi. in repeti.c. Raynutius, in glo.in eodem teſtamento relinquens, le j. nume.247. & nouiſſimè Anto. Rub.conſi.112. uiſo teſtamento mihi exhibito, & iterum conſi.125. præſens caſus,colum.j.& 2.Et hanc op.dicit æquam licèt non ſequatur,Bald.in l. vlt.C. de codicil.

266 ¶ † Et hanc op. confirmat quod ſcribit Bald.in conſil. 319. quidam Nicolaus,col.vlt.lib.5.quòd clauſula codicillaris ceſſat,cùm ceſſat voluntas teſtatoris.De quo & per Philip.Deci.in l.precibus,col.10. verſ. vlterius tamen C. de impub. & ali. ſubſt.& conſi.205, in cauſa iſtorum nobilium,in fi.& conſi.248. viſa petitione,colum.vlt, [& conſi.287.in ciuitate Placentiæ,colum.3.]& cõſi.291. viſis & diligenter conſideratis,colum.2. & alibi ſæpe, Nam & ea clauſula non tendit niſi ad conſeruandam uoluntatem teſtatoris, vt dicit Bald.in l. vltima , columna quarta, verſiculo nunc aliqua C.de codicil.

267 ¶ †Sunt & qui contrarium tam in primo quàm in ſecũdo aſſerunt,videlicet (vt primum primo loco expediamus)conſeruari legata, etiam ſi poſthumus aut iam natus fuerit ignoranter præteritus,videlicet gl. in l.ſi vxorem prægnantem, iuncto tex.in ver.ignoranter ff. de manu. teſta.& Fran.Rampo. in d.auth. ex cauſa,& in repe.d.l. filio præterito, prout ibi illum retulit Imo.qui id tenet,& Bal. ſibi contrarius , in l. ſi cum vel in utero C. de teſta.mil. & idem Bald. qui hoc dicit præſertim procedere in legatis modicis, & relictis pro anima uel pro coniunctis in d.auth.ex cauſa, & ibi etiam Saly.Fulg.& Corn.qui dicit hanc eſſe veriorem de rigore iuris, ſicut etiã dicit & latè eam comprobat conſi. 195.in hac conſultatione, per tot. lib.j.& conſi.158.pro deciſione,colum.9.libr.2.& conſi. 244. videtur prima facie dicendũ, col.4.ver.nec ob aliud,& ſeq.eo.lib.2.& con.150 prima facie, colum.2.verſi. ſed hoc non habet obſtare, libr.3.& conſi. 194.videtur in præſenti, col.3.ver. & licèt magnum,eo.li.3.& d.conſi. 225.anteq̃ aggrediar,col.4.verſi.& quia preteritio,cũ multis ſeq.eo.li. 3.in quibus locis tamen dicit q̃ nõ auderet firmare, propter authoritatem Bar. & ſequacium, & rurſum ipſe Bal.in rep.d.l.j.col.antep.ver. aduertatis C.de ſac.ec.& Step.Ber. conſi.225.poniť in facto,col.2.ver. ſed quicquid ſit, lib.2. & Io.Ign.in d.auth.ex cauſa,cha.19.ver.3. inuenio.Et pro hac ſententia bene facit tex.in l.cùm mater ff. de inof. teſt. quæ ex diametro contraria eſt d.l.

idem eſt ff.de cōd.inde.quod à paucis expēſum eſt,nec uideo quo pacto ea antimonia tolli poſsit, nam utrobiq; pater falſo putabat filium quē præteribat,obiiſſe, & ita re tantum,& non conſilio,ut noſtri dicūt præteribat. Et tamen in una lege præſtari non debent legata, in altera debent. Soluat igitur Apollo.

268 ¶† Et hanc partem obſeruaſſe Hetruſcos illos Italorū antiquiſsimos, iuriſq; & diuini & humani peritiſſimos, planè cōſtat ex eo quod ſcribit Liuius lib. primo. ab urbe condi. Lucumo,inquit. Demarathi Corinthi filius erat,qui ob ſeditiones domo profugus, cū Tarquiniis forte conſediſſet, uxore ibi ducta, duos filios genuit,noīa his Lucumo atq; Aruns fuerunt. Lucumo ſuperfuit patri bonorū oīum hęres. Aruns priuſq̄ pater moritur, uxore grauida relicta, nec diu manet ſuperſtes filio pater,qui cum ignorās nurū uentrē ferre, immemor in teſtando nepotis deceſsiſſet, puero poſt aui mortē ī nullā ſortē bonorū nato,ob inopiā Egeno inditum nomen.Hæc Liuius. In quibus uides Lucumonē,cū ignoraret nurū prægnantē eſſe ex filio Arunte,alteri filio oīa reliquiſſe, idq; ratū firmūq; manſiſſe,nec aliquid nepoti ex filio ignorantiam aui profuiſſe. Eadēq; fermè tradit Dionyſius Alicarnaſſeus li.originū Romanorū tertio.

269 ¶ † Qui item cōtrarium dicūt de clauſula codicillari, uidelicet quòd ob eā cōfirmant legata,etiā ſi ignoranter fuerit poſthumus præterit⁹ ij ſunt Dy.Iac.Are.& oēs penè ſcriptores ante Bar. ut ipſe refert,in d.l.j.in 5.q.ff.de iure codic. Oldra.d. conſi.149.in 3.q. & iterum conſil. 171.thema tale eſt,Titius filium,in ul.dubio,Ray.& Bal.ſibi cōtrarius in l.ex ea.§.ul.ff.de teſta.Spe.ti. de inſt.edi.§.cōpendioſè,uerſ.itē uide. Bar.ſubobſcurè: conſ.6. uiſo teſtamēto,col.2.Bal.Raph.Cu. & Alex. in addi. Bar.ī d.l.j.ff.de iu.codicil. Bal.in l.pe.eo.ti. & ī d.auth.ex cauſa,col.4.& ibi ēt Saly. & Fulg. qui & hanc op.dicit æquam.Alex. [ſibi contrarius, qui eam dicit eſſe communem,]& Io. à monte Sperello. ibi.Idem Bal.in l.ult.col.pen. uerſ. ſed quæro nunquid iſta clauſula, & ibi quoque Saly.C.de codicil.& ipſe Bal.in l. ſi ita fuerit ff. de leg.3. [& in l.generaliter.§.ex teſtamento ff.de fideic.liber.& in d.l.& poſt litem,in addi. col.pen.uerſ.ſuper ſecunda quæſtione.ff.de trāſ.]& conſil.391.factum tale eſt, quidam nomine Colla.in fi.eo.lib.3.Saly.in d. l.j.ad fin. & ibi etiam Paul. Caſt.ſibi item cōtrarius.C.de poſthu.hęr. inſtit. Ang.ſibi etiam contrarius d. conſi.108. col.ult. Imo.in d.l. filio præterito,col.9.& in l. qui filiabus in prī.ubi & hoc dicit ſenſiſſe Bar. ibi.ff.de leg.j. Paul.Caſt.cōſ.15.incipiendo à ſecundo, col.2.lib.2. & conſ.271. quanquam multa ſcripta fuerint,col.ult.eo.lib.2.Raph. Co. in l.ſi quis cū nullum in prin.ff.de iur. codicil.Ro.d.conſi.122. Alex. [conſi.26 circa primum col.3.uerſ. uel poteſt reſponderi, lib.j.&] conſil.37.in cauſa mota per Ang.col.2. uer.& conſtat de iure,lib.j. vbi,hāc dicit eſſe communem op.& conſi. 123.diſcuſsis hæſitationib⁹, col.pē. uerſi.uel etiā dato, eo.li.j.ubi dicit hanc eſſe ueram & communem op. & cōſi.142.circa primam dubitationem,col.4.uer.tertio poteſt reſponderi,lib.2.quod errore impreſſorū iterum repetitum eſt cōſi.103.li.3. & iterū,cōſi.50.lib.6.ubi dicit hāc eſſe cōem ſnīam.idem Alex.cōſ.30. pōderatis his,col.j.& 2.li.3.& conſil.ſeq.eiuſdē prin.col.j.& Cor. ſibi

cótrarius cōſ.195.in hac cōſultatione,col.pē.ver.& idcirco, & ſeq.lib. j.& cōſ.118. uidetur primo aſpectu col.pē.uer. & licèt Bar. li.2.ubi & hoc dicit tenuiſſe Pan. in duob.cōſ. q̄ reperire nō potui,nec credo fuiſſe impreſſa, niſi ſint ex iis quæ ex Paul. Caſt.ſuprà citauimus, vtpote quorū ſimilia ſunt initia, quod magis credo. & idem Corn.d.conſi. 158. col.antepen. uerſicu. & idcirco.eod.lib.2.& d. conſil.244. colū.5.& ſequen. eod. quoque lib.2. & cōſ.133.in hac cōſultatione, col.3. verſi.ideo inſtitutio,li.3.& Bened. Capra.conſi.106. punctus cū prout in facto,ante fi. & iterū cōſ.115.Ieſu Chriſti nomine repetito cū prout,col.2. Ang. Aret. qui ita dicit ſæpius conſuluiſſe,in §.j.poſt mediū, Inſti.de codicil.Barb.ſibi etiā contrarius,conſ.6. vbi Chriſtus nō eſt, in 2.dubio, per to.lib.2.& Iaſ. ſibi etiam contrarius,in d.l. qui filiab° col.ult.ff.de leg.j. Lud.Bolo.conſ. 73.Antonius Pergamenſis, col.ult. [Carol.Ruin.con.19.circa præſentem, col.3.ver. ſed prẹmiſsis,eo.li. 3.Philip. Dec.latè conſil.490. uiſis & circunſpectis,col.j.& ſeq.]& Stepha.Ber.ſibi item contrarius, cōſi. 130.Chriſti &c.uiſo caſu, nu.1.lib. j.& Fran.Ripa.hic in 21.quẹſtio.

270 ¶ † Sed circa hanc poſtremā op. debes ītelligere,multos ex iis quos proximè citauimus dixiſſe ſimpliciter clauſulam codicillarem operari, ut debeantur legata etiam ſi poſthumi fuerint ignoranter præteriti, ſed & multos ex iis non ita ſimpliciter locutos fuiſſe, ſed nuncupatim intelligentes in clauſula codicillari, quæ ad futurum quoque tempus refertur, nedū ad præſens,his ſcilicet uerbis, ſi non ualet aut ualebit &c. Nam ita,inquiunt, teſtator uidetur cogitaſſe de futura ruptura teſtamenti,& uoluiſſe ſibi aduerſus cauſas rumpentes aut rupturas prouidere.Et ideo ſaltem implicitè & in genere cogitauit de poſthumis, quod ſatis eſt arg.l. placet,& l. ideoque ff. de lib. & poſth. & l.qui iure.ff.de teſta.mili.

271 ¶ † Nec deſunt qui iterum diſtinguunt, an legata ſunt modica,quæ etiam ueriſimiliter legaſſet teſtator,ſi cogitaſſet de poſthumis,& ea non reuocantur, ſed conſeruantur ex d.auth. ex cauſa, alioqui reuocantur,& ita uidetur uoluiſſe Bal. in d.l.Titius, in priu.ff. de libe. & poſth.Ang.in d.§.ſiue igitur,col.4. ver.finaliter dici poteſt,in auth. vt cum de appel.cog.Fran.Are.in d.l. Titius,col.vlt.& conſi.91.uiſo legato facto,col.4.verſi.modò cum præterito,& d.conſi.vlti.in primo dubio.Barba.in repe.l.cùm acutiſſimi colum.45.verſic.pone, teſtator.C. de fideicom.Sozin.d.conſi.93.teſtamentum præmiſſum,col.8.verſi.ex quibus omnibus, libr.4.cum alijs concordan.ſuprà in ver.omnia vel partem aliquam bonorum, verſi.6. incip.ſed illud in dubium,& iterum uerſi.27.incip.& in ſimili.[Et cum his conuenit quod tradit Angel.generaliter, conſil.51. Simon notarius, colum.3.uerſicul.ſolum igitur, quòd per huiuſmodi clauſulam conſeruantur legata, præterito etiam ignoranter poſthumo,aut iam nato, quem teſtaror putabat mortuum, ſi veriſimiliter teſtator legaſſet,ſi de poſthumo cogitaſſet, aut ſciuiſſet filium viuere, per l.pe. ff.de iure codicillor.]

272 ¶†Sunt & qui diſtinguunt inter legata & fideicommiſſa particularia,& uniuerſalia,ut ſcilicet in legatis & fidecommiſſi particularibus clauſula codicillaris operetur conſeruationem legatorum,non etiam

in

in fideicommiſſis vniuerſalibus. Et
ita voluit Iacob. Bel. in ſua diſputa.
cuius principium eſt, quæritur, pa-
ter vel mater condidit teſtamentũ.
Quam quidem diſputationem po-
ſuit poſt l. 3. C. de liber. præter. Prio
rem tamen caſum intelligit proce
dere, quando teſtator ſciuit poſthu
mum natum, & potuit mutare teſta
mentum. Aliàs enim etiam clauſu-
la codicillaris nihil operaretur etiã
circa legata & fideicommiſſa parti-
cularia, & eum ſimpliciter refert &
ſequitur Alex. d. conſi. 252. col. 2. &
ſeq. lib. 2. quem & tu in hoc vide d.
conſi. 142. circa primam dubitatio-
nem, colum. 3. verſi. & hoc primò,
lib. 2. Quin Bald. ipſe in d. l. ſi cùm
uel in utero, paulò ante fin. C. de te
ſta. mili. ſimpliciter dicit legata par
ticularia deberi etiam filio ignorã-
ter præterito, non fideicõmiſſa vni-
uerſalia, nulla clauſulæ codicillaris
mentione facta.

273 ¶ † Quid? quòd nonnulli à ceteris
omnibus penè ex diametro diſtan-
tes tenent reuocari legata ex præte
ritione ſcienter facta, non etiam cũ
fit ignoranter tanquam illic ſit ma-
ior iniuria, maior impietas, maior
dementia in teſtatore. In quam ſen
tentiam dicitur conſuluiſſe Signo.
& concilium Mediolanenſe, ut retu
lerunt Bald. & Imol. in d. l. filio præ
terito, & idem quoq; uoluiſſe Iac.
Are. & Oldr. retulit Corne. d. conſ.
158. colum. 9. libr. 2. Et in hãc quo-
que ſententiam pedibus uadũt, qui
aſſerunt huiuſmodi clauſulam codi
cillarem nihil operari in præteri
tione iam nati, ſed tantùm in præte-
ritione poſthumi: Cuiuſmodi opin.
fuit Old. in d. l. Titia, vt illum retu-
lit Bal. ibi ff. de inoffi. teſta. & idem
Oldrad. & Iacob. Aret. in d. l. gene-
raliter. §. ex teſtamento. ff. de fidei-
commiſſar. liber. prout illos citat.
Sozin. dicto conſi. 93. colum. 2. lib.
4. Et qui item ſcribunt hanc clauſu
lam nihil etiam operari, cùm te-
ſtamentum deficit uitio, aut cul-
pa teſtatoris, ut quia præteriuit uel
exhæredauit. Secus ſi alio quopiã
vitio extrinſeco, videlicet ob defe-
ctum ſolennitatis. In qua ſenten-
tia fuit gl. & omnes penè antiquo-
res doct. in dicta authent. ex cauſa,
& Guil. Cu. in l. vltima C. de codi-
cil. Cyn. in l. ex ea. §. ex his. ff. de te-
ſtamen. & Bald. conſil. 386. factum
ſuper quo, libro. j. & dicto conſil.
391. in vltimo dubio, lib. 3. vbi hãc
dicit eſſe communem opin. & con-
ſil. 431. incipien. gloſſ. in authenti.
eod. libr. 3. & in d. l. j. ff. de iure co-
dicil. ubi ita dicit antiquos doctor.
communiter tenere, & in d. l. ex ea
§. ex his. ff. de teſtamen. vbi dicit ſæ
pe hanc partem conſulendo tenuiſ-
ſe. Adeò Bald. fuit leui maleque cõ
ſtante ingenio, iudicioq;, vt ex tot
ac diuerſis contrariiſque opinioni-
bus nulla ferè ſit, quam non ali-
cuibi ſequatur. Quod uix excuſari
poteſt, cum non hic tantũ, ſed aliàs
ſæpè ſit uarius, ac contrarius. Nam
id aliquando contigiſſe, ut nonnun
quam Accurſio & Barto. excuſari
quodammodo poteſt: † cùm Papi-
nianus uerè iuris aſylum, ac legalis
doctrinæ theſaurus ab Aelio Spar-
tiano in Seuero Imperatore appel-
latus, aliquando etiam in re eadẽ
in contrarias declinauit ſententias,
ſi credimus Iuſtiniano in l. vltima
uerſicu. ſed cùm in ſecundam. C. de
furt. [Et cùm Bald. vbique tam ua-
rius fuerit, auſus eſt tamen con-
ſtanter profiteri non eſſe ſui moris
variare, in conſil. 119. factum pro-
ponitur, colum. 2. verſi. ſed ſi vnũ,
libr. 3. Adeò in ſuis quiſque vitiis
cæcutit.] Sed vt redeamus, tu ſu-
per illa poſtrema ſentẽtia uide do-
ctor.

ctor.hanc rem latè tractantes in d. authen.ex cauſa, ſuper gloſſ. vlti. [Et prętcrea ſuper hac tota quæſtione, Bal.in l. Domitius §.ex his ff.de teſta.& in l.cùm mater ff.de inoffi.teſta.]

274 QVAERO XV †vtrùm adoptio reuocetur, ſi adoptanti poſt adoptionē naſcātur liberi naturales & legitimi In qua re nō opus eſt fruſtra tēpus in longas diſputationes trahere.Nā ea dubitationē non recipit:qn̄quidem habemus tex.apertiſſimum in l.ſi te parens C.de ſuis & legiti.ꝙ filius adoptiuus ſuccedit patri adoptiuo cū filijs naturalibus & legitimis poſtea ſuſceptis. Ex quo nemo non poteſt intelligere non reuocari adoptionem natiuitate filiorum naturalium, etiam quantum ad vim ſuccedendi.

275 QVAERO XVI. †vtrùm reuocetur legitimatio filij naturalis, quam qui purius loquuntur, natalium reſtitutionem vocant, natis poſt eam legitimationem liberis legitimis & naturalibus. Quæ res in legitimatione,quā facit matrimonium ſubſequēs,minimè dubia eſt, vt dicit Bal.in l.cùm quis C. de natura. lib. Nam ibi text.eſt expreſſus,quòd filij ita legitimati ſuccedunt cum poſtea natis,ſicuti etiam cauetur in l.diui, eod.titu. Et hoc quoque pro indubitato aſſerit Bartol.& poſt eum plerique omnes in l.ex facto,in princip.ff.de vulga.& pupillar.per text.in d.l.cùm quis, & in §.j.in authenti.quib.mod.natura.effici.legi.

276 ¶†Quanquam Bal.ipſe in l.eam quam,col.8.verſi.denuo dubitatur C.de fideicom.dicit intereſſe, vtrū poſtea nati ſint ex eadem matre, ex qua & legitimati antè fuerant ſuſcepti,an ex alia:vt priori caſu legitimatio rata maneat, altero irrita.Quam diſtinctionē tū̄ reiicit Raph.Fulg.conſi.65.cuius caput eſt, Titius coniugem non habēs, & Anto.Roſel.in tract.legitimati.in fin. 2.lib. & ferè omnes indiſtinctè de hac re loquentes.Licèt Fran.Aret. in d.l.ex facto,dicat illam eſſe multum æquam, quia leges multum fauent ei qui matrimonium contrahit cum ea, quam iam illicitè compreſſerat.

277 CAETERVM †quātum ad alias legitimationes pertinet,res eſt admodū difficilis, & quæ illuſtrium doct.ingenia variè torſerit.Nam & dubiā & obſcuram eam dicit Bald. cui nihil aliàs propè dubiū eſt.in d. l.cùm quis C.de natur.liber.& Raph.in d.l.ex facto ff.de vulg.& pupil.vbi ob rei difficultatem nō auſus eſt ſuū iudiciū interponere.& ſimiliter Barb.qui & ipſe ſibi omnia aperta, clara, & dilucida facit aut fingit,primū quidem conſi.9. exordio,illud in mediū referam, col.4. ver.unde eſt inter docentes,libr.4. & iterum conſi.49.incipien.clemētiſſimum Deum, col.4.verſi.facit etiam ad hoc,eo.li.4. Quin & eam veluti in medio relinquit Soz.con. 212. prima conſultatione, col. 4. verſi.omitto illam,lib.2.

278 ¶†Verùm Dy.in d.l.ex facto,tenet ſimpliciter reuocari, tū ꝑ illū tex.in quo ſubſtitutio exēplaris expirat liberis poſtea ſuſceptis, tū ꝑ tex.in hac l.noſtra.† Nā vt hoc illi addas,legitimatio dicitur donatio ſiue donū patris & principis, in authen.itē ſine legitimis.C.de natu. lib.& in §.ſiverò is ꝗ ſolūmodo,in auth.quib.mo.natu.effi.ſui, & voluit Bal.ī l.2.ad fi.C.ſi quid ī frau. patr.& in l.j.col.j. C.de iur.aur.an nul.& in l.ſeruis,poſt medi.C.de lega.[& in l.nā ita diuus, col.j.ff.de adop.]& cō.56.an pater,poſt prin. lib.2.

li.2.& iterum con.129.factum proponitur,col.2.verſi.circa tertium, eo.lib.2.& conſi.56.incipio à ſecũdo,col.2.lib.4.& conſi.102.eſt conſiderandum,col.2.verſi.item legitimatio,eo.lib.4.Ideoq; ſicut donatio reuocatur ob ingratitudinem, l.vlt.C.eo.tit.ita & legitimatio, vt dicit Bal.in c.j.§.filij,ti.ſi de feud. fue.contr.inter do.& agn.& dicam pleniùs paulopoſt, ver.287.incip. quinta ratio.

279 ¶ † Idem autem cum Dyn.in d.l. ex facto, voluerunt Guil. Cu.Alber.& Pau.Ca.in l. tale pactum §. vlt.ff.de pact.per tex.ibi,de quo ſuprà in præfatione diximus, dicũtq; ita ipſum Dyn.conſuluiſſe,idẽ quoque voluit ipſe Guil.in l.j.C.de natu.lib.& Oldra.conſi.247.factũ tale eſt,in primo dubio, vbi præter hãc l.allegat etiam l.cùm Papinianus C.de fideicom.& l.generaliter §.vlt.C.de inſt.& ſubſti. & ſimilia quædam iura, de quibus etiam diximus in prin.noſtræ l.& præterea quoque c.dilecti.& c. ſuggeſtum, de deci. vbi noua cauſa ſuperueniens tollit priuilegium,& [Guid. Suza.in l.humilem C.de inceſt.]nu pt.]Bal.in d.l.2.ad fin.C.ſi in frau. patro.dum ſimpliciter citat Dyn. vbi ſuprà, & in c.innotuit, col.3. ver.ſed nunquid legitimatio, ext. de elect.dum vtrobique ſe remittit ad Dy.in d.l.ex facto. Sed & idem apertè tenet Ang. in l. Gallus §.& quid ſi tantum ff.de libe. & poſth. Barb.in repe.l.cùm acutiſſimi,col. 4.ver.facit quod pulchrè C. de fideicom. vbi ita dicit conſuluiſſe Florentiæ & D.Guil.Bened.in repe.c.Raynutius,in ver. & vxorem nomine Adelpham, num.188.ext. de teſta.

280 ¶ † Et his ſubſcribere videntur, qui ſimpliciter negãt legitimatos ſuccedere, ſi poſt legitimationem naſcantur liberi naturales & legitimi.In quibus eſt Gui. Suza.in d.l. j.C.de natur.liber.per hanc l. noſtram,ut retulit Io.And. qui & in eam ſententiam non obſcurè videtur inclinare,in addi.Spec.titu. de ſucceſ.ab inte.§.j.verſi.ſed ex facto.Et idem quoque palam voluerunt Pau.Caſt.& Philip.Corne. in d.l.ſi te parens C.de ſuis & legi.& rurſus idem Pau.Caſt. conſi.22.cuius principium eſt, viſis omnibus quæ narrantur,col.2.lib.2.

281 SVNT TAMEN † maiori numero qui contrà negant reuocari legitimationem natiuitate liberorum,ideoq; legitimatos ipſos ſuccedere cum filijs legitimis poſt ea natis aſſerunt,cuius ſententiæ fuerunt Ray.Cyn.& Sal.hic Ray. Bal. ſibi vbique contrarius, Ang. item ſibi diuerſus, Imo.Alex. & Iaſ.qui hanc dicit eſſe communem & veriorem,& in puncto iuris,& in practica,in d.l.ex facto.Spec.d.titu.de ſucceſ.ab inteſt.vbi ſuprà, & ſeq. quoque ver.vbi &ipſe Io.And.qui alterius factionis eſt, dicit ita tenuiſſe Goffr.& Alber.Gale. in ſua marg.tit.de natis ex damnato coitu.And.Iſer. in c. naturales, & ibi quoque Iac. Alua.& Card.Alexan. col.2.tit.ſi de feu.fue.contro.inter dom.& agn. [Alber. in rub. C.de natu. lib.col.2.verſi. quod autem nati,& in l.licèt,verſi.item queritur,eo.ti.]Bal.& Ang.qui dicit ita vidiſſe ſe ſæpius obſeruari,& Rap. in d.l.ſi te parens C.de ſuis & legiti.Idem Bal.in d.l.eam quam col. 8.verſi.denuo dubitatur C. de fideicom.& conſi.306.caſus quæſtionis,[circa medi.]verſi.[ſecundum motiuum,lib.2.]& in ſua margari.in ver.legitimatio, col.2.ver.legitimatio iam facta. Collect. in c. vlt.

vlt.col.pen.verſi.quid ſi quis legitimauit,ext.de dona.Ang.in d.l.cū quis C.de nat. lib.Ant.in d.c. per uenerabilem, col.33.& ibi etiam Pan.col.antepen.ver.ſed alia quæſtio, & Car.Alex.ibi, in d.§.quòd autem,char.27.ver.quæro 14. principaliter,& iterum char.ſeq.verſi. quæro 16.Petr.Anch.in d.c. ſuggeſtum,de deci. & ibi quoque Pan. col.2.verſi.vltimò ſcias, qui licèt ponat caſum in legitimato per matrimonium, tamen videtur intelligere in omni legitimato, tum per rationem qua mouetur quæ omni legitimato conuenit, tum per doctores quos citat,qui etiam generaliter loquuntur.Idem Petr. Anch. in c.2.de conceſ.præb. lib.6.Anto. Roſel.in ſuo tract.legitima.in ult. q.lib.2. vbi hanc dicit eſſe humaniorem partem. Raph. Fulg. in d. conſi.65. in primo dubio. Rom.d. conſi.194.in vlti.dubio, vbi dicit ſingu. hoc procedere, etiam ſi in priuilegio legitimandi cōceſſo Comiti Palatino eſſent illa verba, ſine legitima prole, quia ea debent intelligi de prole exiſtente tempore legitimationis,nō de ea quæ poſtea naſcitur Bened. Capra. conſi. 157.fuit diſpenſatum, col.pe.ver. nec obſtat quod & tertiò.Alex.cōſil. 138. opportunè conſideratis, col.j.verſi.quinimo dato, libr.j.& conſi.187.videretur prima conſideratione,col.5.verſi.item reſpondeo quod legitimatio,lib.5.Franc. Are.in l. humanitatis, col.2.C.de impu.& ali.ſub.Fran.Cur.ſeni.cōſ. 16.clarus vir,col.10.verſi. quartò comprobantur omnia,& conſi.74. ſuper memorata,col.15.verſi.corroborantur præmiſſa Philip.Deci. qui & hanc dicit communem eſſe opin.conſ.258.in caſu domini Frāciſci,col.vlt.& conſi.37.viſo puncto,col.pen.verſi.quartò non obſtant,& conſi.576.pro reſolutione col.2.verſi.& primò clarum eſt.Et in hanc quoque inclinare videtur Barb. conſi. 49. clementiſſimum, Deum,col.4.verſi. facit etiam ad hoc lib.4. [Et his fauet lex illa è ſcholis declamatorum deprompta. Nothus ante legitimum natus, legitimus filius ſit: poſt legitimum natus,tantùm ciuis;cuius meminit Quintil. libr.3. Inſtitutio Orato. cap.8.]

282 ¶†Horum rationes multæ ſunt, ſed quas ego in octo concludam, eaſq; pro virili confirmabo.Prima Nam cùm legitimatio perfecta fuerit,non debet irritari l.ſi vt proponis C.de cōfir.tut.& l.ſancimus C. de admi.tut.† Nam & quæ vtiliter conſtituta ſunt,durant,licèt poſtea contigerit caſus,à quo initium capere non potuerunt l. pluribus §. & ſi placeat,& ibi Bar.& alij ff.de verb.oblig.& l.in ambiguis §.non eſt nouum ff.de reg.iur. & c. factū legitimè,eo.ti.li.6.& ibi concord. & hoc maximè in priuilegijs, cuiuſmodi eſt legitimatio c. decet, eo.tit.lib.6.& ibi etiam concor.Legitimatio autem cùm primum facta eſt,ſtatim ſortitur effectū, quia facit naturalem legitimū,tanquam ſi ab initio eſſet natus legitimus §. reliqui, in authen. quib.mo.nat.eff.ſui.Ergo ex ſuperuenienti caſu reuocari non debet, vt etiam optimè probat tex.in §.tribus, eo.ti.& in §.ſancitum,in auth. quib. mod. nat.eff.leg.vbi licèt per matrimonium ſequens filij naturales legitimantur ob filios in ipſo matrimonio procreatos:tamen ſi filij in eo geniti, poſtea moriantur, non tamen reuocatur legitimatio,quæ iā ſortita eſt effectum. Et ex hoc, inquiunt, tollitur fundamentum, quod

quod ex d.l.ex facto ff. de vulg. & pupil. ſub. depromunt aduerſarij, quia ibi exemplaris ſubſtitutio fit in fauorē filij furioſi,cui alter ſubſtitutus fuerat. Quanquam & ad eam l.poteſt aliter reſponderi, videlicet ꝙ illa ſubſtitutio fit in fauorem filij,cui ſubſtitutū eſt. Ideo ne in eius damnum vertatur,ſuſceptis filijs reuocatur. Legitimatio autem fit omnino in fauorem legitimati, & in damnum legitimorū. Ideo caſus eſt longè diuerſus.

283 ¶ †Secūda ratio hæc eſt. Nā legitimatio iā quęſita filijs, non debet tolli facto patris matrimonium poſtea contrahētis,ac alios filios procreantis, nullo legitimatorum accedente cōſenſu aut facto, per l.Stichum §.vl.ff.de noua.& l.id quod noſtrum eſt ff.de reg.iur.& ibi concor. Nec etiam debet gratia illa,ut vocant noſtri,natiuitatis, ſuperueniens in perſonam liberorū poſtea natorum ex ſequenti matrimonio, tollere vel impedire ius legitimationis antè quæſitū c.quanuis,& c. ſi propter,de reſcrip.lib.6.

284 ¶ †Tertia ratio. Si legitimatio reuocaretur p̄ ſuſceptionē liberorū, ſequeretur ꝙ quis pro parte tēporis haberetur pro legitimo,videlicet ante natos liberos legitimos:& pro reliquo tēpore,id eſt, poſt natos liberos haberetur pro illegitimo,cōtra l.ſi tibi.ff.de ado. vbi moribus noſtris nō cōuenit filiū tēporalē habere,& l.ideoq; ff.de manu. teſta. †vbi non pōt dari libertas ad tēpus. † Nec pōt quis eſſe partim legitimus, partim illegitimus c.p̄ uenerabilem,ver.præterea etiam, extr.qui fil.ſunt legi. † Et dicit gl. in c.cūm inhibitio,in ver.ſi ambo parentes, ext.de cland. deſpon.id quidē mōſtrum eſſe, ſicuti vt quis partim ſit liber,partim ſeruus,per l.ſi dūobus ff.de ſtatulib. Ita enim errāter allegat, ſed eſt in l.duobus ff.de liber.cauſ.cui concinit & l.ſi pariter.in fi.eo.ti.& l.vlt C. com. de manu.[& l.iudicatæ, in prin. & ibi glo.ff.de except.rei iudic. & l. ult.& ibi quoque glo.C. de com: ſeru.manu.] Et eam glo. ſequitur Paul.Caſtr.conſ.200.viſa ſupraſcripta,col.2.ver.præterea notandum eſt,li.2.vbi ex ea dicit quòd legitimatio non pōt fieri niſi gn̄aliter,& quò ad omnia. Et hoc generaliter dicimus,†ꝙ quid non pōt diuerſo iure cenſeri l.eum qui ædes ff. de vſucap.& l.j.ver.nec ratio patitur ff.de re.permu. & l. pater §.ſi ſeruus.ff.de caſtr.pecu.[& l. Titiæ.ff. de cōd.& dem.]& c.cognoſcimus, in fi.12.q.2.& c.cùm in tua,ext.de deci.& c.quia circa,in fi. extrà de priui.& cle.2.de elec.cū ſi.nec multò magis duplici iure contrario l. ius noſtrū ff.de reg.iu.l.j.§.j.C.de lat.lib.tol. Cuius ar.dicit Bal.ī l.ſeniū in pen.q.& ibi ēt Pau.Caſtr.& Rom.C.qui teſta.fa.poſſ.†ꝙ pater non pōt emancipare filiū, quantū ad unum actum tātum & ſequitur Imo.ī l.ſi is qui pro emptore, col. 11.in 2.q.prin.Bar. & ibi ēt Rom. col.7.ff.de vſucap.Idē Imo.in l.tā his §.j.ff.de don.cauſ.mort.& in l. j.§.in filij,& ibi Raph.Co.Pau. Caſtr.Ale.& Iaſ.in vtraque lect. licèt Bar.ibi dubitet ff.ad Trebel. Paul. Caſtr.in l.qui in poteſtate ff.de teſta.Ang.Are.in §.præterea, col.vl. Inſt.quib.mod.ius patri pot.ſolui. Alex.conſ.vlt.perlectis verbis,li.5. Philip.Fran.in rub.de teſta. lib.6. col.24.ver.quartò quæritur Barb. conſi.omnium primo incip. ex ſacris,col.31.verſi.faciat ſimile, li.j. & conſi.2.ſapienter,col.pe.verſi.& adduco ſimile,lib.2.& in tract. de pręſtan.Cardi.in j.q.j.q.princ.col. pen.

pen.uer. & licèt iſta doctrina,& D. Benedic.in repe.c. Raynutius, in verb.matrem inſuper Cleram, nu. 27.extrà de teſta.& Cæpola,conſi. cauſa. ciuil.66. Titius procurauit, col.10. verſi. præterea etiam hoc probatur,vbi & ex hoc dicit quòd quis non poteſt pro parte eſſe legi timatus,pro parte autem non.

285 ¶†Quarta ratio,nõ reuocatur adoptio ob filios poſtea ſuſceptos, ut diximus in precedẽti q.ideo nec legitimatio, cũ filius adoptiuus & legitimatus cõparẽtur, per not.in l.cum in adoptiuis §.ſed ne articulũ,in gl.in uer.tantummodo,& ibi Bal.& alij.C.de adop.& per glo. in l.j.ad fi.in uer. parentum ff.ad municip.& in l.filios, in glo.j.in fi. & ibi Bar.ẽt in fi.C.de munici.& origi.lib.10.& per Bar.in l. Gallus §. nũc de lege,in pe.q.ff.de lib.& poſth.Signo.conſi.39. quæritur nunquid,col.2.uer.his ita poſitis,& iterũ conſ.218.quidam dictus Ioãnellus,col.ul.Bal.in l. j.col.2.C.de iure aur.annul. per l. iubemus C. de natu.lib.& idẽ Bal. in c. cæterùm, col.pen.uer.itẽ legitimatis, ext.de iudi.& in c.cũ dilectus,in fi.ext. de ordi.cogni.& in addit. Spec.tit. de ſucceſ.ab inteſt.§.j.uer.quid de legitimatis,& in ſua marga.in uer. legitimatio,uer.2.& conſi.102. cõſiderandũ ad fin.lib.4.Saly.inter cõſil.ipſius conſi.17. ſuper legitimatione,col.3.uerſi.ſextò induco, & uer.ſeq.lib.4.& Rom.conſi.194. in propoſita concluſione,in 4.dubio, & Fran.Curt.ſeni.conſi.13.ſtatuto Ianuæ, & Iaſ.in l. cum filiofam. col.antepen.uerſi.tertiò quærit.ff. de leg.j.& Philip. Dec.conſi. 150. dubitatur principaliter, col.2.uer. ſed tamen prædictis.

286 ¶†Imò uerò plus habet uiriũ legitimatio,q̃ adoptio,ut ẽ tex.in §. tribus,uer.noſtri.n.patris,in auth. qui.mo.nat.effi.ſui. Quod & hinc pbatur,quia in legitimatione cõcurrit utrunq; ius ac uinculũ,naturæ.ſ.& legis,ut eſt tex.in §. ſi quis igitur, ante fi.in auth.qui.mo.nat.effi.ſui. & no.Io.An.in addi.Spec.ti.de ſucceſ.ab inte.ad fi. In adoptione aũt alterum tantùm ius ineſt,uidelicet legis,nõ ẽt naturę.Ex quo planum fit,fortiorẽ eſſe legitimationem q̃ adoptionem,ar.auth.ceſſante,&auth.poſt fratres autẽ.C.de leg. hær. & auth.itaque C.com.de ſucceſ.& ſpecialiùs in d.l.cùm in adoptiuis, in prin.ubi fit mentio de eo in quẽ concurrunt naturalia & ciuilia iura.Ex quo not.Bal.cõcurſum rationis ciuilis &naturalis plurimũ operari,duoq; uincula uno eſſe fortiora. †Quod & intelligẽs idẽ Bal.in l.neque abſens ff.de adopt.fauorabiliorẽ dicit eſſe legitimationem,quàm adoptionẽ,cum hæc ſit agnatio datiua, illa aũt inhæreat naturali agnationi.Et idẽ Bal.in l.ſi te parẽs C.de ſuis & legi.quod plus eſt legitimatum eſſe,q̃ adoptiuũ,quia legitimatus habet naturalia primordia Et idẽ uoluit Pet.An.conſi.225. videtur prima facie dicẽdũ, col.3.& iterum conſi. 290. in ſucceſſione, col.ult.[& Anto.in c.per uenerabilẽ, col.15.uer.ſecundò quia filiùs, extrà qui fil.ſunt legi.] & Raph. Ful.conſi.65.Titius cõiugẽ, col.2. uer.ad ſecundũ.& Pau.conſi.86. in quæſtione.q̃ uertitur, col.j.uer.& facit ad materiã,lib.j.Alex.conſ.2. uiſis codicillis,col.8.uerſi.non obſtat 2.arg.lib.j.ubi & hoc allegat l.legẽ C.de natu.lib.Barb.conſ.68. omnipotentem immenſum, col. ult.li.4.Soz.conſi.225.quæſtio prę ſentis conſultationis, col.4.uerſic. præterea filius,libr.2.ubi etiam de hoc dicit eſſe tex.in d.§.adoptionis.

nis,in auth.quib.mod.nat. effi.ſui. Iaſ.in d.l.Gallus §. nunc de lege, col.ult.& in l.ſi is qui pro emptore,col.54.ver.tertiò principaliter ff.de vſuca.vbi etiam ad hoc allegat tex.in d.§.tribus.in auth.quib. mod.nat.effici.ſui.& idem Iaſ.in l. adoptiuum,quam legit cum §.ult. l.2.ff.de in ius vocan.& in rub.ff. de liber.& poſth. col.2.verſi. confirmo & conſ.40.abſolui aliàs,col. 3.verſi.non ob.etiam dum,lib.3.& Lud.Bolo.in addi.Matheſ.in tract. de ſucceſſ.ab inte.chart.7.col.3.in addi.incip.hæc concluſio, & in addi.conſi.Io.Ana.con.27.longa pro fectò.Phili.Dec.conſi.366.pro declaratione,col.3.ver.non ob.quod ſuprà.† Et hoc confirmatur,quia filius adoptiuus non excludit filias ex ſtatuto repellente fœminas exiſtentibus maſculis,vt voluit Ioan. Ana.conſ.27.viſo caſu mihi propoſito,cum concord.quos videbis in glo.ſuſceperit liberos,verſi.11.incip.nec etiam ſtatutum. Et tamen filius legitimatus eas excludit, vt plenè dicemus in eadem glo.ſuſceperit liberos,n.80.incip.hinc quoque fit,de quo tamen vide quæ dicam[in illa eadem gl.n.98.& quanuis multi.]

287 ¶ † Quinta ratio, Libertas ſemel collata liberto,ampliùs auferri aut reuocari non poteſt l. Papinianus §.vlt.cum l.ſeq.ff.de inoffi.teſta.& l.ſicut C.de liber.cau. & §. cauſas, Inſti.qui.mo.manu. lice. cũ ſimil. Ergo nec legitimatio, † quoniam libertus & legitimatus æquiparantur §.j.in authen.vt liber.de cæte. & §.ſi quis ergo non habens, iuncto §.liceat in auth.quib. mo. nat. eff.legi.Legitimatio enim eſt veluti quædam ſpecies libertatis, vt dicit Bal.in l.poſt mortem §. neq; adoptare ff.de adop.in 2.lec. Propterea etiam idem Bal. in c.ſi filij nati,in fi.tit.ſi de feud. fuer. con. int.do.& ag. dicit quòd quemadmodum propter ingratitudinẽ poteſt libertus reduci in priſtinã ſeruitutem l.2.C.de libert. & cor.liber.ita filius legitimatus in priſtinam naturalitatem,ſequitur & cõmendat Ro.ſing.225.vltimò quæritur,& id aureum dicit Fran.Cremon.not.19.tu ſcis quòd ex omnibus cauſis, & ſing. Iaſon in d.l.ex facto,col.5.verſi.tertio pro opinione,& in l.ex hoc iure, in ſecundo effectu obligationis antidoralis ff. de iuſt. & iur.& in l.dedi.§. idem erit, col. vlt.ff.de con. ob cauſ.& Philip.Dec.in l.vlt. col.6.ver. ext. glo.C.de pact.& Catel.in memor, incip.ingratitudo filij,& in alio incip.legitimatio reuocari poteſt. & Ferdin.Loaz.in repe. §. diui.l. filiusfam.chart.20.col.j.verſi.iſtam communem op.ff. de leg.j.& D. Guil.Bene.in repe.c.Raynutius,in ver.in eodẽ teſtamento relinquẽs, le 2.poſt prin.ext.de teſta. Quibus adde quod pulchrè conſuluit Raph.Co.aut quiſquis alius eſt,inter conſi.illius, conſi.87. ſtante dicto ſtatuto,col.j.circa medi.& iterum col.3.poſt prin. quòd ita libertas & legitimatio æquiparantur,quòd ſi ex ſtatuto non requiritur inſinuatio inſtrumenti manumiſſionis,ita nec legitimationis, quia utraque ſunt paria, paribusque initijs orta ac producta vt ipſe eleganter declarat.

288 ¶ † Sexta ratio, Legimatio hoc caſu non poteſt reuocari, niſi ex præſumpta voluntate patris, quæ eſt huius L.noſtræ ratio & fundamẽtum,vt latè ſupra diximus: uoluntas autem & affectio conſideratur inſpecto iure naturali, & non ciuili.l.hos accuſare §.in omnibus ff. de

de accuſa. Ergo ad omnes filios par præſumitur affectio,† quia natura non facit differentiam inter legitimos & naturales d.§. ſi quis uerò non habens, in auth. quibus mod. natu. effi. legi. & §. ſi q̃s ergo filios, in auth. quib. mod. natu. effici. ſui. & bene etiam facit l. adoptiuus §. ſeruiles, uerſi. unde nec uulgò ff. de ritu nupt. †per quam dicit Petr. Anch. conſi. 225. uidetur prima facie, col. pen. ꝙ proles naturalis habetur pro legitima quò ad naturale fœdus, & Bal. in c. quę in eccleſiarum, col. ul. ext. de conſti. dicit, ꝙ filius illegitimus communis eſt amor & natura, per d. §. in omnib⁹. †& idem Bal. in l. j. col. 5. uer. expedita eſt C. unde ui. aſſerit, ꝙ quis ſicut poteſt ſe defendere, ita & filiũ ſiue legitimum ſiue illegitimum, quia natura cõmunis eſt, per d. §. in omnibus †nec poteſt, inquit, conſtitutio naturam immutare, nec coarctare naturales ſtimulos l. amiciſſimos §. Lucius ff. de excuſat. tuto. & facit l. 2. & 3. ff. de liberali cauſa, hęc Bal. †Et idem econuerſo, ut ſcilicet filius poſſit defendere patrẽ naturalem ut ſeipſum, tenet idem Bal. in l. cùm acutiſſimi, col. 2. uer. quæro quid ſi per ſtatutum C. de fideicom. per d. §. in omnibus.† Dicitque eadem ratione eum qui occidit patrem aut filium naturalem puniri ut parricidam: quod & ipſum aſſerit ipſe Bal. Bar. & recentiores in l. parẽtes ff. de in ius uocan. ubi & ipſe Bal. dicit ſingul. text. in d. §. in omnibus, & rurſus idẽ Bald. in l. ius ciuile, col. 2. verſi. & illa faciunt ff. de iuſt. & iur. & in l. cum acutiſſimi, col. 2. uerſi. quæro quid ſi per ſtatutum C. de fideicom. & in l. quiſquis, col. 2. uer. præterea de ſpurio. C. ad legem Iul. maie. & in c. naturales, colum. ulti. uerſi. quęro utrum pater, tit. ſi de feu. fue. cont. [& con. 457. ad euidẽtiã, col. 2. uer. præterea ſicut patri, li. 5. ubi & †eadẽ ratione dicit nõ licere alimenta denegare filijs naturalibus] & Imola. in l. ex facto §. ſi quis rogatus, & ibi recent. ff. ad S.C. Trebel. & in l. Lucius §. ult. ff. de leg. 2.

289 ¶†Et bũ facit [tex. in l. uxorẽ §. codicillis, in fi. ff. de le. 3. ubi pietas quæ propriè eſt parentũ & filiorũ, dicitur quoq; de illis naturalibus tantùm &] t[illegible] in d. l. parentes, ubi nec filius qu[illegible] naturalis poteſt uocare patrem in ius ſine uenia, quia, ut ibi dicit, una oĩbus ſeruanda reuerẽtia. †Ex hocq; dicũt Gui. Cu. Bal. & Ang. & propè oẽs nihil intereſſe inter filiũ mere naturalẽ & legitimũ in his quæ merã naturã tangũt, [cuiuſmodi eſt reuerentia & affectus naturalis.] †Et quod denique uoluit idẽ Bal. in l. j. col. 14. uerſi. pone filius C. de confeſ. quòd ſicut pater legitimus & naturalis poteſt reuocare confeſſionẽ criminis à filio factam, & probare cõtrarium, per multa iura quæ illic allegat, ita & pater merè naturalis, cũ natura ſit communis, per d. §. in omnibus. Et facit etiam quod ſcribit idem Bal. conſi. 267. ad euidentiam præmitto, col. 3. uer. præterea ſicut patri, lib. 3.

290 ¶†Septima ratio. Si filij nõ reuocãt legitimationẽ factã per matrimoniũ, quod nemo negat, ut diximus, nõ debent ẽt alias legitimationes reuocare, cũ legitimatus per reſcriptum, nihil differat à legitimato per matrimoniũ, ut dicit Bar. in d. l. ex facto, per tex. in §. illud in fi. in auth. quib. mod. nat. eff. legi. Et quod plus eſt, nihil differunt legitimati, ſiue per reſcriptum, ſiue per oblationem curiæ, à legitimis, per tex. in §. ſit igit̃ licentia, in authen.

quibus mod.natu.effi.legi.& §.q̃m in authen. quibus mod.nat.effi.ſui.

291 ¶ † Octaua eademq; poſtrema ratio hæc eſt. Nam ſi legitimatio reuocaretur ex hac l. ob natiuitatem legitimorũ, id fieret ex tacita conditione intellecta in ipſa legitimatione, videlicet, ſi pater poſt eam non ſuſciperet liberos ut latiſsimè, & multorũ illuſtriũ doc.authoritate diximus ſuprà in præf.noſtræ l. uer.6.inci.hic dicũt, pleriq; oẽs. Legitimatio aũt cũ ſit actus legitim⁹, nõ põt recipere conditionẽ l.actus legitimi ff.de re.iur. & c.actus, eo.ti.lib.6.& utrobiq; concor.

292 Sed aduerte † lector optime, quoniã hæ rationes nõ tanti ſunt ponderis nec tam urgent, quam prima frõte uidentur, ſi paulo acutius ac penitiùs inſpiciantur. Nam quantum ad primam pertinet, uidemus donationem oĩbus numeris pfectã & abſolutè, nihilominus natiuitate liberorũ donãtis reuocari, ut hic dicitur, & in l.tale pactũ.§.ult.ff. de pact. vt hinc poſſis facile ac manifeſte intelligere, perfectionẽ actus nihil obeſſe, quo minus noſtra l.locũ habeat, nec iura è diuerſo in illa prima rõne allegata obtinere in hoc caſu. Nã etiã eſt admodũ diſſimilis ratio. primũ.n. hic fit reuocatio ex præſumpta uolũtate eius qui actũ facit, nec in illis iurib⁹ dicitur contrarium, ſed illud tm̃, quòd non fit reuocatio actus pfecti ex inhabilitate & impotentia ſuperueniente præter uoluntatem diſponentis, ut qui uolet ea iura cum l. noſtra concordare, ita poſſit dicere, actũ pfectum non reuocari ex ſuperuenienti caſu præter uolũtatẽ diſponẽtis, per illa iura, ſed bene ex p̃ſumpta illius uoluntate, per hãc l. Quã differentiam, ſiue diſtinctionẽ malis appellare, ſubtiliter ut alias ſemper expendit & declarat Frã. Are.in d. l.ex facto, col.5. & in d.l.humanitatis.C.de impub.& ali.ſubſt. & Soz. conſi.226.quæſtio præſentis conſultationis, col.pẽ.uer. ſed iſta reſponſio, li.2. Licèt ſibi adſcribere uideat Iaſ.qui eam poſuit ueluti à ſe compertam, ut qui nullam Aret.mẽtionem faciat, in d.l.ex facto.

293 ¶ † Item factum legitimè nõ reuocatur eo caſu, quo cẽſetur, factũ ſed legitimatio quæ cenſetur facta ſub conditione, ſi pater nõ ſuſciperet legitimos filios, non cenſetur facta quò ad effectum ſuccedendi eo caſu, quo naſcerentur filij legitimi, ſicut fideicõmiſſum datum ſimpliciter à filio uel nepote, nõ uidetur datum, ſi filius uel nepos habeãt liberos. l. cũ acutiſsimi C.de fideicõ. cũ ſi. Igitur cũ hoc caſu cenſetur facta, nõ tractaẽ de reuocatione actus perfecti, ex quo deficit conditio.

294 ¶ † Quòd ſi dicatur, quòd in hac l.& in d.l.cum acutiſsimi, excluduntur extranei, quod nõ eſt in hoc caſu, in quo excluderentur filii, licèt naturales, uel rẽſpõdet Imo. & alii quidam recẽtiores, in d.l.ex facto. Id certè eſt contra tex. in d.l. cum auus.ff.de cõd.& demõ. ubi excluditur ẽt filius teſtatoris ſubſtitutus p ſubauditã conditionẽ, ſi alter filius decederet ſine liberis, ut expendit Raph.Co. ibi & Bal.qui dicit not. in d.l. cum acutiſsimi, col.j. uerſi. quæro ſi pater, & ibi quoq; Saly.& Pau.Ca.[& Barb.]in repe.col. 26. uer. nihilominus ſubtiliſsimus, & ſeq.ubi illum tex.dicit ad hoc ſing. & ẽt Ang.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus, & ibi Alex.col.5.uer.in eandem glo.ibi, ex deſcendentibus.ff. ad Trebel.Imo.& Ro.in l.ſi cui.ff. de don.cau.mor. & idem Ro. conſ. 370.in propoſita cõſultatione, col. j.Paul. Ca.in l.filiusfa.§.cum quis: ff.de

ff.de leg.j.in lege.Bononienſi. & in l.cum quidam, col.2. uerſi. ultimò quæritur.C.de imp.& aliis ſubſt.& conſi.14. ſi contingat dictam dominam Liſam, col.j.li.j.& conſi.198. ſuper primo quæſito, col.j.lib.2.& Conſi.309.caſus iſte frequéter contingit,col.2.uer.nec ob.l. cû auus, eo.lib.2.& Alex.in l.generaliter.§. cum autem,& ibi & Io. de monte Sperel.& Cor.col.j.& Iaſ.col.item j.uerſi. ultra tres extéſiones.C.de inſt.& ſub.& idem Alex.cõſi.5.circa primum dubium, col.2.uerſi.& illud eſſet uerum, lib.3.& cõſ. 38. perſpectis his quę in themate, col. ult.lib.6.& Fran. Are.cõſi.156.diligenter uiſis,col.5.uerſi.ex his infertur.& Corne.[conſi.83. uidetur in hac conſultatione,col.2.li.j.ubi in hoc dicit ſing.d.l.cum auus. &] conſi.276. uiſo ſupraſcripto themate,col.5.verſi. & iuuantur præmiſſa,li.3.[& conſi.42. uidetur prima facie,col.j.lib.4]& Barb.qui illum tex.ad hoc dicit ualde ſing. in rep. c.Raynaldus,col.23.uerſi.præterea adduxi rationẽ,ext.de teſta. & conſi.61.ſcribit ſapientiæ ſeptimo,col. 4.uerſi. nec uidetur illud, lib.j.& conſi.63. præclarè ſcribitur, lib.2. ubi illum tex.ad hoc dicit ſing. & conſi. 85. quod eſt eiuſdem initii, col.pen.uerſi.capio primum, lib.4. & Fran.Cur.ſenior conſil.45. ſtatuto ſeu cõſuetudine,col.8.verſ.quia diſpoſitio & iterum conſil. 63. antiquiſſima, col.12.uerſic. non ob. ſecunda obiectio. & latè Soz.in d.l. cum auus,col.17.uerſicu. primum correlarium.ff.de con.& demõ. & conſi.182.licèt filia, col.2.uer.confirmatur & ſecundo,lib.2. & conſi. 6.in præſenti conſultatione, col.j. uerſi.ſecundo,lib.3. ubi hanc dicit eſſe cõmunem op.& Iaſ.conſi.141. Chriſtophorus,col. 3.uerſ. ad idem & fortius, & iterum uerſi. quartò in fauorem, lib.2.& conſil.ſeq.uenerabilis,colum.8.uerſic. nonò in fauorẽ,eo.lib.2. [Philip. Dec.conſil.568.domina Daria,col.ult.verſ. nõ obſtat quòd neptis Carol. Rui. conſi.131.in themate,col.3. nu.4. lib.3.]& Steph. Bertran. conſi.13. uiſo conſultationis themate,ad fin. lib.3.& Bart.Chaſſe.conſi.53. ex facto,col.2.uerſi.primo ſic,& iterum col.5.verſi. duodecimo uidetur. & conſi.67.nobilis & potens, colum. 5.uerſi. & primò ad primum. [& Ludo.Gozad.conſi.4. prima facie, colum.4.num.15.] Et ad hoc allegant.Imo. & Rom. in d.l.ſi cui, & alii nonnulli gloſ.quam dicunt ſingul.in l.j.C.de dona.cauſ.mort.quę nihil de hac re loquitur.

295 ¶ † Sed tu tamen interim uide quæ dixi ſuprà in uerb.libertis, nu. 176.incip.& ſicut hæc l.ubi uidebitis alios diuerſum tenẽtes. Sed hęc op.uerior eſt,& text.claro comprobatur, ut diximus. Sed & illud quoque quod ſuprà diximus in princ. præced. uerſi.eſt contra iura, quę magis fauent extraneis, quam filiis naturalibus quantum ad ſuccedendum patribus naturalibus,quia extraneus adoptari poteſt in filium & ita ſuccedit, ut toto tit.de adop. filius autem naturalis adoptari nõ poteſt, ut ſuccedat.l.legem. C.de nat.liber.& §.& nos non latuit, in auth.quib. mod.natu.effi.leg.&.§. generaliter, in authen. quib. mod. nat.effi. ſui. Itaque ſi ſubintelligitur conditio ad excludendum extraneum, debet magis ſubintelligi ad excludendum naturalem.

296 ¶ † Nec videntur ualere reſponſiones, quæ in loco dantur ad d.l.ex facto, quia quantum ad primũ,licèt ante mortẽ filij furioſi,cui ſubſtitutio facta eſt, & cuius ideo

ipſa ſubſtitutio cenſebatur teſtamẽtum, nondum fuiſſet ſortita effectũ ante mortem ipſius: tamen poteſtas reuocandi nõ erat penes ipſum, ſed penes patrem ſubſtituentem. Igitũ poſt mortem patris fuit quęſitũ ius irreuocabile ſubſtituto, licet conditionale, ſi furioſus præmoreretur in furore. Nam & in l. nec fratris. C. de don. dicitur quòd quando filius donat cã mortis conſentiẽte patre rẽ ipſius patris attenditur quoad confirmationẽ donationis mors patris, & non filij, quia ipſe eſt qui reuocare poteſt. Similiter ergo hic uidetur ius quæſitum filio legitimatq in uita patris, habet enim in hęreditate paterna ius in ſpe, per tex. in l. nec ei. §. ulti. ff. de adopt. & not. per Bar. in l. is põt. ff. de acq. hęr. Igit ſicut ſuperuenientia, ut ita cum noſtris loquar, liberorũ excludit vnũ casũ, ita & alterũ. In refellenda aũt ſecunda rñſione diutius nõ immorabor, qñ & ijs qui eam partem ſequũtur, pro qua eſt adducta, nõ placeat Ale. dico in d. l. ex facto, & Franc. Are. in d. l. humanitatis.

97 ¶ † Non obſt. ẽt ſecunda ratio, qua dictum eſt legitimationẽ iam perfectam & conſummatã non eſſe reuocandã ob factũ ipſius patris naturalis poſtea matrimoniũ cõtrahẽtis, & ex eo liberos ꝓcreãtis. Nã ſi ea rõ eſſet alicui⁹ momẽti, idẽ dici poſſet de donatione ẽt ꝑfecta. ſcẽ nõ poſſe reuocari facto donantis poſtea filios ꝓcreantis, qđ ex diametro eſt cõtra casũ l. noſtræ. Idq; fit ob cõditionem tacitã & ſubintellectã, qua deficiente deficiunt & cæteri actus.

298 ¶ † Tertia quoq; ratio non magis urget, quoniam ab initio quis legitimari poteſt quo ad quædam tantum. §. filium. & §. ſeq. in auth. qui. mod. nat. effic. legi. vbi etiam dicitur quòd legitimatus ꝑ oblationem curiæ, quò ad quædã habetur pro illegitimo, ſicuti ibi not. Auge. & c. innotuit, ext. de elec. & per Hoſtiẽ. Ant. & alios, in c. per uenerabilem, ext. qui fil. ſunt legi. Barto. in l. quæſitum. ff. de acq. hære. in lec. antiq. Rom. in l. qui ſuperſtitis, eo. ti. & in l. pactum. C. de colla. Frã. Cre. not. 16. incip. pater põt, cum alijs multis concord. congeſtis ab Alex. Iaſ. & Phil. Dec. in d. l. pactũ, & eo. Ale. conſ. 25. circa primum dubium col. 3. uerſi. accedit ad prædictorum confirmationem, lib. j. & conſ. 30. iuxta ea quæ aliàs, lib. 4. & Frã. Curt. ſeniore conſi. 16. clarus vir, colũ. 3. & iterum conſi. 74. ſuper memorata, col. 7. & ipſo, Iaſ. in l. j. col. 12. verſic. pro hac eadem parte. C. de iure emp. Apud quos ẽt reperies legitimationem ita fieri poſſe, ut legitimatus vel nõ, ſuccedat omnino, uel ſuccedat in certa re tantùm, quod huc maximè pertinet, ſed de hoc poſtea ẽt dicem⁹ ver. 319. inci. Ideoq;.

299 ¶ † Sicuti ẽt emãcipatio, de qua & in ea tertio rõne locuti ſumus, põt fieri quo ad quædam tantum, ex ſententia Old. conſ. 26. cuius caput eſt pater conſenſit filiæ. & Io. An. illius diſcipuli: qui ne latum quidem digitum ab eo ferme diſcedit, quãuis rariſſimè eũ memoret, in addi. Spe. titu. de inſtr. edi. §. porrò, uerſ. quid ſi filiafamilias & Fran. Are. qui multum commendat dubitans tamen, in l. placet. ff. de acquiren. hæredi. & in l. qui in poteſtate, col. vlt. ff. de teſt. Cęp. caut. 113. incip. filiusfam. ver. dixi in præſenti & iterum caut. 147. hoc exordio, eſt magna qõ, uerſic. de iure communi, & Geor. Nat. in repet. c. 2. col. 2. uer. quartò facit de pac. lib. 6. Et dicit Imo. qui contrariam ſententiam ſequitur, in l. j. §. in filij. ff. ad treb. vidiſſe ſe conſilia excellentiũ doc. ita tenentium,

& eſt

& eſt optimus tex. in l. ſi ab eo, vbi not. Ang. C. de legi. hær. Et hæc ſnīa haud dubiè obtinet, cùm id fit ex legis diſpoſitione, quæ pōt facere, ut quis ſit in patris poteſtate, uel ſit legitimatus quantum ad aliquid tm̄, ut apertè probatur ex iuribus in præcedenti ver. allegatis, & voluit ēt Barb. qui alterius eſt ſniæ, ita tn̄ vtrāq; concordans in tract. de præſ. Car. in j. q. j. q. pri. col. pe. vbi & alia iura allegat. Hoc aūt de quo tractamus, ut. ſ. quis ſit pro parte temporis tantum legitimus, faceret l. noſtra legitimationem reuocans.

300 ¶ † Quarta rō de adoptione ex eo facilè refellitur, quod diximus ſuprà in reſponſione primę rationis, quia magis fauemus extraneo adoptato, quantum ad ſucceſſionem patris adoptiui, quàm naturalibus ipſius liberis, qui adoptari non poſſunt vt ſuccedant, ut ibi diximus, & ꝓbauimus: Propterea nihil eſt qd' mirari debeamus, ſi adoptio non reuocetur per natiuitatem liberorū naturalium & legitimorum, legitimatio autem reuocetur.

301 ¶ † Quinta item ratio non cōcludit, tum quia quod dictum eſt, libertatem auferri non poſſe, intelligit̄ ſine iuſta cauſa, ut cauetur in multis ex illis ipſis iurib⁹ ibi allegatis. Hæc autem cā reuocandi legitimationem, admodum iuſta eſt & legima, per hanc l. & ſimilia iura. Tum quoq; quia libertas eſt multo fauorabilior, quā legitimatio. Illa enim inter pias cauſas, quibus nihil fauorabilius eſt, annumeratur. l. j. §. vlt. ibi, ad hanc rationem pietatis, & ibi Bal. C. de com. ſer. manu. & in l. contra volūtatem, ibi, iura pietatis. C. de teſta. manu. & voluit Bart. in l. ſi cui annuū, poſt prin. ff. de annu. legat. cum alijs multis concor. à me latè cōgeſtis in noſtris cōmentariis conſuetudinū, ti. 16. §. j. in glo. vlt. paulò ante fi. Imò & cæterarū omnium piarū cārū fauorabiliſſima, ut plenè dicemus infrà in 17. qō. quæ hanc ſequitur. Legitimatio aūt nō pia cā eſt. Itē libertas non impedit̄ ꝑ exiſtentiam liberorū legitimorum & naturalium, ut videre, licet in d. l. Papinianus. §. vlti. & l. ſeq. ff. de inoffi. teſta. Legitimatio aūt impeditur. §. illud, in auth. quib. mod. nat. effi. ſui. Ex quibus apertè conſicitur, non ſemper, nec in omnibus pares eſſe libertatem & legitimationem, nec rectè ab illa ad hanc argumentum duci. An aūt reuocetur libertas ob natiuitatē liberorū ex hac l. dicam in d. ſeq. q. vbi & alia quædam huc pertinentia dicemus.

302 ¶ † Sexta ratio, quę aſtruit eundē parentum affectum & amorē in naturales, qui eſt in legitimos, poſſet habere locū, ſi natura ipſa māſiſſet in illa ſua prima libertate variæ libidinis, nec fuiſſet quibuſdam vinculis [ſinitibus, cancellis] coercita ab ipſamet natura progredientibus, id eſt matrimonio, quod frænū libidinibus paſſim ac ſine delectu vagantibus ad poſuit, [& iniecit.] Nā poſtea quam ius gentium ac ciuile diſpoſuit, ne ſuccederet filius ancillæ cum filio vxoris, Geneſ. 21. c. & ad Galatas 4. & repetitur in c. dicat aliquis 32. q. 4. vt interim omittā quæ Romanorū legibus in eam rem cōſtituta ſunt. C. de natur. lib. per tot. certè affectio paterna cēſetur ijs iuribus velle ſe cōformare, vt ēt anponat legitimos ſimul naturales mere & naturalibus, per no. ꝑ Bar. in l. hæredes mei. §. cū ita, col. j. uer. & aduerte ꝙ requiritur. ff. ad Treb. cum concor. ibi adductis per Alex. & recentiores, & quos multos tibi colligemus ī uer. ſuſceperit liberos, ver. 101. incip. ſed illud hic quæro.

303 ¶ † Ex

303 ¶ † Ex quibus vnum hoc ad ſcripſerim huic loco accommodatiſſimum, quod dicit Bal. in l. precibus, col. antepen. ver. procedo ulterius. C. de impub. & ali. ſubſt. quòd quis præſumitur cogitare id quod lex diſponit, arg. l. ſi duo. ff. de acq. hære. Et hinc videmus in caſu noſtræ l. cuius ratio eſt illa præſumpta volũtas donantis, qui ſi cogitaſſet de liberis, non donaſſet, ideò cēſetur donaſſe, ſi liberos poſtea nō ſuſcipet, quòd ea non procedit in filijs naturalibus poſtea natis, ut dicemus in d. gl. ſuſceperit liberos, uer. 56. inc. ſed & quod naturales, tanquam. ſ. non cenſeatur illos voluiſſe reuocare, etiam ſi de illis cogitaſſet, qđ nō ob aliud eſt, quàm quòd lex eos hic non conſiderat, propterea, nec pater conſideraſſe, nec eorũ rōnem habuiſſe cenſendus eſt. nec enim ēt aliàs in dubio quis intellexiſſe videtur de filijs naturalib⁹. l. vl. ff. de iu. dot. quia nec lex quoq; de illis ī dubio intelligit̄ l. generaliter. §. cũ autē, in fi. C. de inſt. & ſubſ. q̄ loquit̄ in caſu nō admodũ noſtræ l. diſſimili.

304 ¶ † Septima ratio non ualet, quia multò maior eſt ratio, cur legitimatio quæ fit ex matrimonio, non reuocetur per filios poſtea ſuſceptos quàm quæ fit alijs modis, quoniam præſumitur quòd propter affectionem filiorum naturalium natorum ante matrimonium pater ducat matrem ipſorum, ut dicit text. in gl. & l. cum quis, & in l. nuper. C. de nat. lib. & in §. ult. in auth. quib. modis nat. effi. legi. & in §. tribus, in auth. qnib. mod. na. effi. ſui. Et hmōi legitimatio per matrimonium eſt multo cęteris fauorabilior, & efficacior plusq; roboris habet & pōderis, ut patet ex multis, quæ late congeſſimus in noſtro tract. de iure primogeni. q. 34. Et ſi res ita habeat, ut in quibuſdam nihil differant cæteri legitimati à legitimato per matrimonium, imò nec à legitimo quidem, ut dictum eſt in ea ſeptima ratione, hoc certè tantiſper obtinet, dum durat legitimatio, uel eo tantùm caſu, quo cenſetur fuiſſe facta. At hic aut reſoluitur ipſa legitimatio, aut in hunc caſum non cenſetur fuiſſe facta, per l. noſtram.

305 ¶ † Deniq; octaua eademq; poſtrema ratio nihil facit, quoniam legitimationem poſſe fieri ſub cōditione, præſertim ea cōditione, quæ hic ſubintelligitur, uidelicet ſi pater legitimos & filios naturales non ſuſceperit, non incertæ eſt opinionis, nam id expreſsè conſuluit & elegāter probauit Rapha. Co. conſil. 98. ſuppoſito tenore, cui ſubſcripſit Pau. Caſtr. ibi, multaq; vterque in eam ſententiam allegant, ut cuique uidere licet, & idem Paul. in rubri. C. de iure aur. annul. ante fin. & Philip. Dec. in l. ſi ſuper, in 2. not. C. de tranſac. Quibus & illud adducere potes, actus legitimos, conditiones intrinſecas & legales, cuiuſmodi iſta eſt, recipere, ut dicit Bal. in l. ſi quis à certo, uerſicu. opponitur ꝓ acceptilatio. ff. de condi. ob cau. & in l. 3. ff. de leg. 3. & in l. cũ index C. de ſent. & Ro. cōſ. 401. ut declaratione, col. 2. cũ concor. allegatis ab Ale. in l. à diuo pio. §. in uenditione, col. 5. uer. quarta ſolutio. ff. de re iu.

306 Haec svnt † quæ pro utraq; parte aut iam adducta ſunt, aut adduci poſſunt. Verùm antequàm ulterius progrediamur, noſtrumq́ue iudicium interponamus, illud ſciendum eſt, eos quos ſuprà pro poſteriori opinio. citauimus, diuerſimodè locutos fuiſſe. Nonnullos enim ſimpliciter dixiſſe legitimatos ſuccedere patri, etiam ſi ei nati fuerint filij legitimi poſt legitimationem.

Alios

Alios item ſimpliciter legitimationem non reuocari, nulla diſtinctione facta, fueritne legitimatio facta per matrimonium, an per reſcriptũ an per oblationem curiæ. Alios uerò diſcrimen feciſſe inter eam quæ fit per reſcriptum, & eam quæ fit per oblationem (de alia quę fit per matrimonium, taceo, quia iam ſuprà de ea diximus in princi. huius quæſtionis.) Illam enim quæ ex reſcripto eſt, negant reuocari, ſicuti nec eam quę eſt ex matrimonio, cũ parem uim habeant, per d. §. illud in fin. in authen. quibus mod. nat. effi. ſui. & in §. ſi quis ergo, in auth. quib. mo. na. eff. leg. Iſtã aũt quæ fit oblatiõe curiæ, reuocari voluit Bar. q tñ dubitãter loquit̃, in d. l. ex facto, & ibi quoq; Ang. qđ & uidetur voluiſſe Ro. d. cõ. 194. & Dec. d. cõ. 307. quos ideo hic authores laudauimus, quia uix alios reperias.

307 ¶ † At ſolus omnium, niſi nos fallat memoria, Pau. Caſt. in d. l. ex facto, contra omnino aſſerit legitimationem per reſcriptũ reuocari. illa enim fieri non poteſt extantibus filijs legitimis & naturalibus, ſi id principi diſſimulet̃. d. §. ſi quis uerò non habens, in auth. quib. mod. nat. effic. legi. & d. §. illud, nuper alleg. & ſuprà alibi diximus, & paulo poſt quoq; dicemus. Per oblationẽ aũt fieri poteſt. §. ſi quis igitur fuerit, & §. ſeq. e. tit. Ex quo patet legitimationẽ hanc plus habere roboris, præſertim reſpectu filiorũ legitimatorũ. Et ideo ſicut nati illã impediunt, ne fiat, ita factam facilius reuocant. Huic aũt nihil obſunt, & ita etiam non reuocant. Sed ad hãc rationem quidam reſpondent facilius impediri faciendum, quàm factũ reuocari. l. patre furioſo. ff. de ijs qui ſunt ſui vel alie. iu. Nã & ex Ouidij ſñia lib. 5. de triſtibus, [eleg. 7.]

Turpiùs eiicitur, quàm non admittitur hoſpes.

Quæ nuncupatim authoris nomine ſuppreſſo citatur in c. quemadmodum, extra de iureiur.

308 ¶ † Quocũq; me verto lector cãdidiſſimè, eſt cœlũ vndiq;, & undiq; põtus, nec ſatis video in tanto tãq; turbulento fluctu opinionũ, ne ventorũ dicam, dextrorſumne, an ſiniſtrorſum nauis ducenda ſit, quò in portũ ſatis tutũ cõferre nos poſſumus. Si tñ ĩ dubijs ſñia libera cuiq; eſt, ego in hac re ita dicendũ puto. Quòd ſi pater & prĩceps legitimis cogitarint de filijs ipſius patris legitimis, nõ reuocat legitimatio ꝑ liberorũ ſuſceptionẽ, ſuccedítq; legitimatus cũ poſtea natis. Et hoc mẽbrũ, vt appellamus, minimè dubiũ eſt, ꝑ ea q̃ ſuprà in princip. huius l. diximꝰ, in uer. 63. inci. ex quo fit ꝙ ſi don. is cogitaret. & multis ſequẽ.

309 ¶ † Si verò nõ cogitauerint, id qđ veriſimilius eſt, niſi pater ita rẽ ipſã narrauerit, vt poſſit conſtare, ipſum poſſe ducere vxorẽ, & ꝓcreare liberos: tũc certè nõ ſuccedũt ita legitimati cũ legitimis natis ante vel poſt donationem, ꝑ iura & rõnes ſuprà poſt princ. huius. q. allegatas, atque ẽt ꝑ tex. in §. ſi qs ergo, circa med. in aut. qb. mo. nat. effi. leg. & in §. illud, ibi, q. d. n. ſi ad ſacerdotiũ, in authẽ. quib. mod. nat. effi. ſui. Quibus ſatis videt̃, qđ tum demũ poſſunt legitimari naturales per reſcriptũ, qñ ille qui petit eorũ legitimationem, eſt deſtitutus omni ſpe ꝓcreãdorũ liberorum. Si ergo Imperator legitimans hæc ignorauerit, reddit reſcriptum ſubrepticiũ, quia ſi fuiſſet expreſſum, uериſimiliter princeps non cõceſſiſſet, cùm id expreſſè prohibeatur de iure cõi, præſertim in aliorũ præiudiciũ, arg. l. 2. §. ſi qs à principe. ff. ne qd in loc. pub.

 310 ¶ † Sed

310 ¶ † Sed fac ita non eſſe à iure cõ-
ſtitutum, ſed illud tantùm, quod nu
per diximus, non valere legitima-
tionem factam per reſcriptum prin
cipis ignorantis liberos legitimos
iam extare, vt præter Paul. Caſtr. in
d. l. ex, facto, ſuprà à nobis citatũ. vo
luit Io. And. in addi. Spec. ti. de ſuc-
ceſſ. ab inteſta. §. j. verſi. itẽ ſcias. Ia-
co. Bel. in §. & quoniam, in authen.
quib. mod. natu. effi. ſui. Saly. ĩ auth.
item ſi quis. C. de natu. liber. Petr.
Anch. conſi. 241. ex tenore priuile-
gij, col. j. Anto. in c. per venerabilẽ,
col. 13. verſi. credo tamen quòd nõ
valeret, & ibi etiam Iac. Zochi. col.
10. & Pan. col. 6. verſ. his præmiſſis,
ibi, per hoc etiam dico, extra qui fi-
lij ſunt legi. & idem Ant. conſi. 2. re
pet i to cõ. 49. viſis literis, poſt prin.
& Raph. Co. cõſi. 116. Innocentius,
col. 2. Rom. conſi. 194. in propoſita
cõcluſione, in 2. dubio. Mart. Laud.
in ſua diſputa. incip. Augerius Seio,
in qua poſuit tract. legitimationis.
Pau. Caſt. in l. Gallus. §. & qiud ſi tã
tùm, col. pen. verſ. ſed aduerte. & ibi
etiam Fran. Are. col. antepen. verſi.
ſed quęritur pro pleniori. ff. de libe.
& poſt. & idem Pau. conſ. 180. ſuper
eo quòd primo loco quæritur, quis
ſuccedat, col. 2. & 3. lib. j. & conſil.
22. viſis omnibus quæ narrantur, in
prin. lib. 2. & conſi. 34. ſuper primo
dubio videtur, col. 2. verſi. ſecundò
principaliter, eo. lib. 2. & conſi. 429.
præſuppoſito, col. 2. eo. lib. 2. & Ale.
cõſi. 25. circa primum dubium, col.
3. verſi. fortificantur, lib. j. & conſi.
67. conſideratis his, col. pen. verſic.
ad idem adduco, eo. lib. j. [& conſil.
60. viſa legitimatione, col. pen. ver.
tertia ratio, lib. 2.] & Fran. Are. cõſ.
166. eodemque pen. magnifici & ex
celſi domini, col. vlt. & Barb. conſi.
9. illud in medium referam, col. 4.
verſic. vnde eſt inter docentes, lib.
4. & conſil. 49. clementiſſimum
Deum, col. j. & ſeq. eo. libr. 4. & Ni-
co. Peru. ĩ tract. ſucceſ. ab int. char.
8. col. 2. verſic. ſed nunquid requira
tur. Corne. conſ. 34. in hac quidem,
col. j. verſi. & quod legitimatio, lib.
j. [& latè conſil. 93. primo aſpectu,
col. 3. verſi, primò & principaliter,
& multis ſeq. lib. 2.] Fran. Cur. ſeni.
cõſi. 19. viſo priuilegio. in 3. dubio.
vbi adducit alios concor. & iterum
conſi. 35. ſtatuto; ſeu in capitulis,
col. 9. ver. & ideo exprimere, & ſeq.
Cui adde Cæpol. conſil. cauſa. ciuil.
66. eodemque vlt. tunc procreauit,
col. pen. verſ. circa ſeptimũ. & Car.
Alex. qui etiam adfert concor. in d.
c. per venerabilem. §. quod autem,
col. 15. verſi. & licèt nõ requiratur.
& Philip. Dec. conſi. 52. viſo elegã-
ti conſilio, in fin. & conſi. 85. cuius
ſuperſcriptio incipit, de gradibus,
col. pen. verſi. tertiò quæritur. & cõ
ſi. 288. quæritur ĩ effectu, col. 2. uer.
ſecundò non obſtat, & conſi. 307. vi
ſo pũncto, col. 2. verſi. vnde non ob-
ſtat, & col. 3. verſi. ſecundus caſus.
& conſi. 392. quæritur an filia legiti
ma, col. 3. verſic. ſed tamen his non
obſtantibus. & conſi. ſeq. conſului,
col. 3. verſic. & hoc confirmatur. &
Steph. Bertr. conſi. 112. viſis quibuſ
dam, col. 4. nu. 28. lib. 2.

311 ¶ † Nec aliquem reperi qui diuer
ſum ſentiat, præter Fed. Senen. cõſi.
57. videtur mihi quòd in priuilegio
Bald. conſil. 56. an pater qui dicit,
lib. 2. & Iaſ. conſi. 110. contra legiti
mationẽ, col. 3. verſi. moueor in pri
mis, lib. 4. Guido Pap. conſ. 176. pro
diffinitione, col. 2. verſic. plus dico,
vbi dicit ꝙ cùm patre viuẽte & cõ-
ſentiẽte fit legitimatio, nõ eſt neceſ
ſe fieri mentionem liberorũ legiti-
morũ, & allegat Bar. in d. §. & quid
ſi tantum, col. vlt. Sed is admodum
fallitur, nam Bart. non id dicit, ad
quod

quod eum allegat, ſed illud tātum, quod cum ſit legitimatio patre viuente & conſentiente, non opus eſt citari liberos legitimatos. quod lōgè diuerſum eſt.

312 ¶†Igitur vt reaſſumam, ſi id verū eſt, vt non valeat legitimatio facta reſcripto principis ignorantis liberos legitimos extare, vt certè verū eſt: id ſanè ſatis eſt ad probandum quod aſſerimus: tū quia ſi ab initio nō valet legitimatio, ob exiſtentiā, vt vocamus, liberorū, de quibus nō eſt facta mentio: conſequens eſt eā reuocari, ſi poſtea ſuſcipiantur liberi, de quibus non fuit cogitatum, arg. l. in tempus. ff. de here. inſtit. & l. eum qui. ff. de iuriſd. om. iud. cum ſi. aggregatis in [noſtro tract. conſt. poſſeſſ. in 3. par. nu. 3. & ſeq.] quibus plenè ꝓbatur nihil referre aliquid fieri tēpore prohibito, aut idipſum cadere in tempus prohibitum. Tum quod eſt multò efficacius, ſpecialiusque ad caſum noſtrum pertinet, quia paria ſunt ad præſumendū deeſſe voluntatem excludendorum liberorum, diſponentem ignorare liberos extare, & liberos poſt diſpoſitionem naſci, vt clarè probatur in l. qui iure militari. ff. de teſta. milit. & in l. ſi cum vel in vtero. C. de teſt. mili. & latè diximus ſupra in verb. filios non habens, in verſ. 15. ſed & illud. Igitur quemadmodum exiſtētia liberorum ignorata impedit, ne taliter legitimati ſuccedant, ita & ſequens natiuitas debet impedire. Quòd ſi quis dicat eā l. qui iure militari, & ſimilia iura loqui, quando diſpoſitio non eſt perfecta, quia adhuc viuebat teſtator: huic cōfeſtim reſponderi poteſt quod ſuprà diximus in reſponſione primæ rationis perfectionem actus in hoc caſu non conſiderari per hanc legem.

313 ¶†Ad hæc gratioſum reſcriptum principis ita debet interpretari, vt minùs lędat ius cōmune, quàm fieri poteſt, modò poſſit aliquid operari, vt probatur in d. l. ex facto, & in c. paſtoralis, ī prin. ext. de appel. cum ſi. Satis eſt ergo quòd princeps qui concedit gratiā illi de quo ſpes eſt quòd poſſit ꝓcreare liberos, uideatur eam cōceſſiſſe contra ius, quod prohibet iſto caſu reſcriptum cōcedi, vt ſuprà diximus. Sed ut minùs lædatur ius commune, ita debet intelligi reſcriptum, ut uideatur facta conceſſio in caſu minus præiudiciali, ſcilicet cum filij non naſcentur.

314 ¶†Præterea præſumpta cauſa huius priuilegij, ſcilicet legitimationis, eſt defectus, ſiue carentia, ut noſtri loquuntur, liberorum legitimorum & naturalium, ut ſatis conſtat ex ijs quæ diximus. Ergo illorum ſuperuentus illum reuocat: nā ceſſante cauſa priuilegij, ceſſat priuilegium. l. cura. §. deficiētium. ff. de iure immu. & l. Titia Seio. §. uſuras, & ibi gloſ. & Bar. ff. de leg. 2. cum alijs multis ſimilibus, à me late collectis in eo tractatu, cui titulum fecimus, ceſſante cauſa ceſſat effectus.

315 ¶†Denique ne tu lector optime exiſtimes hāc quam diximus diſtinctionem, nunc primum me excogitaſſe, ne ſomniaſſe dicā, ita expreſsè ſecundum eam conſuluit Bal. à nullo eorum qui eam rem tractarunt, quos uiderim, memoratus, cōſ. 306. cuius eſt exordiū, caſus huius quæſtionis talis eſt, A. coniugatus, col. 2. in 2. dubio, libro item 2. ubi tamē nihil allegat, ſola ſua ipſius authoritate contentus, ut ſæpe aliàs. Et idem tñ uoluerūt Paul. Caſt. & Frā. Are. ī d. l. ex facto, ante fi. & rurſum idē Pau. & Corn. in d. l. ſi te parens. C. de ſuis & legitimis.

316 SED

316 SED HOC † ita intellige, vt tunc reuocetur legitimatio, cùm nó fuit cogitatum de liberis, ad eum tantũ finem, ut non ſuccedat legitimatus cum liberis, ut etiam diximus. Neque enim reuocabitur quantum ad ſtatũ perſonæ, quid admittatur ad honores & magiſtratus, & alia naturalibus interdicta, cùm hoc non tendat in præiudicium legitimorum, & ideo ceſſent omnes rationes quas ſuprà adduximus, quæ tantùm reſpiciũt commodum & incommodum liberorum. Et ita expreſsè uoluit Pau. Caſt. in d. l. ex facto. & iterum conſi. 22. hoc capite, uiſis omnibus, col. 2. lib. 2. & Iaſ. in l. tale pactum. §. ult. col. 2. uer. item per iſtum tex. ff. de pact. [& Benedic. in repeti. c. Raynutius, in uer. & uxorem nomine Adelaſiam. nu. 189. de teſta. Nã & in ſimili, ſi quis filius naturalis fuerit legitimatus, nulla facta mentione aliorum filiorum legitimorum, tametſi dicitur huiuſmodi legitimatio non valere, vt latè diximus ſuprà, nu. 310. tamen & id intelligitur, vt faciat præiudicium filijs legitimis. nam in cæteris valet legitimatio, vt expreſsè dicit Car. Flor. c. per venerabilẽ, col. 13. ver. ego dico, & ibi quoque Car. Alex. in §. quod autem, col. 13. ver. reuertor nunc, extrà qui filij ſunt legit. & Carol. Ruin. conſi. 87. quia Mattheus, col. 4. verſ. quia igitur, lib. 3.] Et ita quoque ſenſiſſe videntur ij qui ſimpliciter negant huiuſmodi legitimatos ſuccedere cum legitimis poſtea natis, nulla facta mentione de reuocatione ipſius legitimationis.

317 ¶ † Nec id quidem abſurdum videri debet, cùm effectus ſuccedendi ſit ſeparatus atque diſtinctus ab iſta legitimatione perſonæ. Quod hinc videre licet, quòd licèt tollatur effectus ſuccedendi, remanet tamen legitimatio integra & perfecta, vt conſuluit Sozin. conſil. 246. eleganter & ſubtiliter, col. 3. verſi. ſecundò prima legitimatio, lib. 2. quod & repetitur inter cõſi. Fran. Cur. ſeni. conſi. 18. eiuſdem initij: & ipſe etiã Curt. conſ. 74. ſuper memorata, col. 17. verſic. ſecundò reſpondemus. & Philip. Dec. in l. ſolet, col. 2. verſi. & vlterius. ff. de iuriſdict. om. iud. & in l. pactum, col. 5. verſi. & vlteriùs cõſiderandum eſt, C. de colla. & conſi. 258. in caſu dñi Franciſci, col. vlti. verſi. non obſtat quòd ſucceſſio, & conſ. 264. reuocantur in dubiũ, col. 3. verſi. ſecundò alia ratione. & cõſ. 366. pro declaratione, col. 2. verſic. quartò concludunt. † Nam & ius ipſum ſuccedendi à filiatione diſcretum eſt, & ſeparatum, vt no. Bart. in l. is poteſt. col. 2. verſi. eſt & aliud, & ibi poſt eum Pau. Caſt. Franc. Aret. Iaſ. & alij. ff. de acqui. hære. & idem Pau. Caſt. conſi. 304. primum dubiũ de quo quæritur, col. 4. paulò ante fin. [j. dubij. lib. j. Alex. conſ. 4. põderatis, col. vlt. lib. j. & Franc. Curt. ſeni. cõſ. 74. ſuper memorata, col. 2. & Carol. Ruin. conſil. 86. attenta, col. 2. nu. 5. lib. 3. & conſil. ſequent. col. 4. nu. 6. eo. lib. 3.

318 ¶ † Quod & hinc] patet, ꝙ filius poteſt renuntiare ſucceſſioni patris viuentis. c. quamuis, de pact. lib. 6. & tamen nõ deſinit eſſe filius. Ex quo etiam dicit Bal. in auth. in ſucceſſione, circa med. in verſi. vltimò quæritur. C. de ſuis & legi. quòd renuntiatione agnatio non tollitur à radice, licet tollatur à ſucceſſione, per l. ius agnationis. ff. de pact. † Sicuti & ius cognationis ab ipſa cognatione eſt ſeiunctum, vt ex eo patet quòd ius ipſum cognationis tolli poteſt, vt not. gloſſ. in §. quod autem, Inſtitu.

ſtitu.ne capi.dimin.[Bald. in l.ius naturale, in priori lectio. colum. vlt.ff.de iuſti.& iur.]& Roma.conſil.82.quò ad id de quo quæritur non autem ipſa cognatio.l.iura ſanguinis.ff.de regul.iur. & l.abdicatio, cum gloſſ.C.de pat.po.& not. in d.l.ius agnationis.ff.de pact.

319 ¶ † Ideoque & legitimatio ea lege nuncupatim fieri poteſt; vt legitimatus non ſuccedat ſimpliciter, vel non ſuccedat equaliter cũ cæteris filijs legitimis, vt voluit Ioan. And.in addit.Spec.tit.de ſucceſſ.ab inteſtat.§.j. verſicul. ſed ex facto quęritur, & Angel.[& Paul.Caſtr. qui hãc appellat diſpenſationem.] in l.ſi ab eo, per illum tex.C.de legi.hære. Ant.in c.per venerabilem, col.3.& iterum.30.verſi.ſed eſt dubium an pater,& ibi Iac.Zochi.col. 4.ext.qui filij ſunt legiti.Pau.Caſt. qui ita dicit ſe & Ray.Forl.conſuluiſſe,in d.l.pactum,col.2.verſicu.& eadem ratione quæritur, & ibi etiã Alex.col.item.2.verſic.facit etiam, & Corne.col.penul.verſic.ſextò limita,& Philip.Dec.C.de collat.& idem Rayne.& Pau.Caſt.in l.ſolet. ff.de iuriſd.om.iud.Rom.& Franc. Are.in l.qui ſuperſtitis.ff.de acqui. hæred. Cæpol. conſi.cauſa.ciuil.61. orta iam diu,col.vlt.Alex.in l.j.§. in filij.ff.ad Trebel.& conſi.25.circa primum dubium,lib.j.& conſil. 30.iuxta ea quæ aliàs,lib.4.& conſ. omnium poſtremo, lib.5.& Sozin. d.conſil.246.in princ.& Fran.Cur. ſenior.d.conſil.74.col.7.verſi.circa quem paſſum,& Frã.Crem.not.16. incip. pater poteſt legitimare.[& Iaſ.conſi.162.in cauſa contradictionis,col.j.lib.j.]& Philip.Dec.conſil.257.quæritur an legitimatus, in princ.& Steph.Bertran.conſil.169. exiſtimo, numer.7.libr.2.& Geor. Nat.in repetitio.c.quamuis,colum. 2.verſi.fallit ſecũdò, de pact.libr.6.

320 Nec illud † præter eundũ putauimus,quod præterea ſingu.dicit Pau.Caſtr.d.conſ.[illegible].libr.2.ꝙ ſi legitimus poſt legitimationem natus poſtea moriatur viuente patre,legitimatio reaſſumit effectum ſuccedẽdi,ac ſi talis filius natus non fuiſſet, arg.l.poſthumus,in prin.ff.de inoff. teſta.Si enim tunc reconualeſcit teſtamentũ,quod eius natiuitate fuerat omnino ruptum,vt ibi dicitur: fortiùs legitimatio, quę non rupta eſt,ſed tanquam perdidit effectũ ſuccedendi cũ legitimo,ne illi fieret p̃iudicium,illum effectum recuperare debet ceſſante ea cauſa.Imò fortiùs dicit ipſe Pau.ꝙ ſi is filius legitimus moriatur poſt mortẽ patris, antequã ſucceſſerit,aut tranſmiſerit ad alium,et tũ recuperat legitimatus huiuſmodi effectum ſuccedẽdi, arg.l.2.§.ſed ſi ſint.ff.ad Tertul.Licèt ſecus ſit in teſtamẽto,per l.ſi filius ĩ ptãte.ff.de libe.& poſth.Hæc Paul.[Et facit quod idem ipſe tradit.cõ.34.ſuper primo dubio videt dicendũ ꝙ legitimatio,col.2.verſi. ſecundò principaliter,lib.2.]Sed tu vide hic quæ dicã infra,in gloſ.[in verb.ſuſcepit liberos,nu.225.]incip. tertiò intelliges quod diximus.

321 Haec quae † diximꝰ d̃ legitimato p̱ reſcriptũ,arbitror & ĩ legitimato p̱ oblationẽ curiæ ꝓcedere,ſiue quis ſeipſum obtulerit,ſiue à patre oblatus fuerit.Nam primo caſu nõ põt qs ſeipſum offerre vt legitimet exiſtẽtibꝰ legitimis.§.ſi qs igit̃ fuerit,& §.ſeq.ĩ auth.qb.mo.nat.effic. leg.Et ideò locũ habent oẽs rõnes quas ſuprà attulimus ĩ legitimatiõe p̱ reſcriptũ.Legitimatio aũt q̃ fit p̱ oblationem patris, licèt in hoc cæteras vincat, quòd poteſt fieri exiſtentibus legitimis,vt cauetur iiſdẽ iuribus: tamen non hinc propterea ſequitur

ſequitur quòd ea nõ reuocetur ob liberos poſtea ſuſceptos, quatenus cedit in eorum præiudicium nã videmus in caſu l. noſtræ, quod licèt pater habens liberos donare poſſit tñ ſi quis non habens donet, reuocatur donatio ſuſceptis poſtea liberis, ob præſumptionem & uериſimilem, mentem donantis. Ita quoq; cum hic ſit veriſimile patrem carẽtem liberis legitimis hanc oblationem feciſſe, qua legitimaret filium naturalem, quoniã legitimis careret vt ſuprà diximus in legitimatione per reſcriptũ: certè qua ratione alię reuocantur quò ad ſucceſſionẽ per ſuperuentum legitimorũ, eadẽ & hæc quoque. Et ita nuncupatim tenet Fran. Are. in d. l. ex facto, col. 6. verſi. circa tertium ff. de vulg. & pupi. motus hac ratione, ꝙ licèt pater habẽs filios legitimos, poſſit tñ per oblationem curiæ legitimare filios naturales: tñ ſi ignoret ſe legitimos habere, non videtur illis uoluiſſe præiudicatum iri, ſicut diximus in exhæredatione, in l. Titius, in prin. & quod ibi not. Bar. ff. de lib. & poſth. Et ſimiliter in prouiſione quam facit teſtator filijs, in l. ſi quis ita §. pen. ff. de teſta. tut. & quod not. Bar. in l. qui filiabus ff. de leg. j. Ergo nec naſcituris quoq; cẽſetur velle pręiudicium fieri, per d. l. qui iure militari ff. de teſta. mili.

322 Attende † lector, uis ut totius rei ſummam breuiter contraham, quæ ſcilicet ſuprà tam longis verborum ambagibus comprehendi intelligimus, quò & tu facilius omnia intelligas? Hæc ſanè ſumma omnium eſt. Legitimatio quæ fit per ſequens matrimonium, nullo modo reuocatur per liberos poſtea natos, ſiue quantum ad effectum ſuccedendi, ſiue quantum ad alios. Sed nec alię legitimationes, quæ videlicet fiunt aut per reſcriptũ, aut per oblationẽ curiæ, reuocãtur natiuitate liberorũ legitimorũ, quantũ ad ſtatum perſonæ, quin ita legitimati admittãtur ad honores & cætera naturalibus interdicta: verũ reuocãtur quãtum ad effectum ſuccedẽdi, niſi princeps & pater cogitarint de liberis naſcituris. Tamen ſi filij poſtea nati moriantur viuente adhuc patre, aut etiam eo mortuo antequam ſucceſſerint, aut ad alios tranſmiſerint, legitimati hunc effectum veluti poſt liminio quodam recuperant.

323 Quaero xvii. † utrũ reuocetur libertas ſeruis data ob natiuitatem liberorum ex hac l. Et primũ quidem videtur reuocari, cùm non minùs ſerui noſtri dicantur eſſe in bonis noſtris, quàm cæteræ facultates noſtræ, vt probatur in l. rem in bonis ff. de acqui. rer. do. & in l. poſſeſſionum C. com. utriuſ. iudi. & quod voluit Bal. in l. liberti libertæque, colum. vlti. uerſiculo [, quæro an vaſſalli C. de oper. libertorum. † Cuius authoritate Iaſ. conſi. 207. verba inſtrumenti, colum. 4. verſicu. tertiò bene facit, lib. 2. dicit libertos eſſe in bonis noſtris. † Nã & appellatione rerum noſtrarum ſerui continentur l. omnia §. cum ita. [& ibi Bal. Imo. & Paul. Caſtr.] ff. de leg. 2. & l. vlt. in fin. C. de verborum ſignifica. ubi etiam probatur ſeruos eſſe in patrimonio noſtro, quod & probatur in l. vt tantum §. j. ff. de ſeru. corrupt. † Appellatio autem rerum idẽ continet quod bonorum, niſi bonorũ latiùs pateat, per tex. in l. vlt. ff. de uſufruct. legat. [Et ne dubites, eſt tex. expreſſus id probãs quod diximus appellatione bonorum noſtrorum ſeruos quoque contineri, in l. Paulus §. vlt. ff. de pigno. quẽ in id expendit

pendit Hipp.Marſi. in l.j.§.ſi ſeruus,in j.nota.& iterum in §.in cauſa etiam, in j. nota. ff.de quæſti.] Nec tantùm ſerui, ſed & eorum libertates, poſteaquam manumiſſi ſunt,cenſentur eſſe ex bonis & rebus noſtris,l.uerbis legis ff.de uer. ſig.† Quin non ſolùm ſerui ipſi ueniunt appellatione rerum noſtrarum,ſed & cęteri homines noſtri, quos vocauimus,ſ.nobis aliqua ratione ſubditi,ueluti uaſſalli, & alij id genus,ut aſſerit Barb.con.26.ſapienter ſcripſit,col.4.uerſic. ſed ſi quis opponat,lib.2.per no.per Andr.Baru.& Bar.[adde & Ioa.Plat.] in l.ſenatorum C.de dignit.lib.12. & uoluerunt etiam nuncupatim, Guil.Cu.Cyn.& Bal.in utraq; lect. quos ille non citat, in l.j.ff. de ſta. homi.& ipſe Bal.in [d.l. omnia §. cum ita,per illum tex.] ff.de leg.2. & Alcia.in l.rei,quæ eſt.5.in glo.j. & iterum in l.ſequenti, in uer.rei ff.de uerb.ſig.& bene facit text.in l.talem §.ult.& ibi Bar.Bal.& alij, ff.de hære.inſtit.& in c. authoritate,ibi,aut ſuorum hominum liberorum de priuil.lib.6.

324 ¶ † Quanquam [text.eſt qui uidetur probare appellatione rei nō uenire perſonā,in l.ſerui electione §. j.ibi,cū res aut perſona legatur, & ibi Iaſ.col.2.uerſi.ſecundo pondera.ff.de leg.j.& glo.in l.in hoc, in uer.non ualere ff.famil. erciſ. dicit libertos non eſſe de bonis,&] Bal. ipſe in c.j.col.j.uerſi.pone arbiter, ext.de arbitr.aſſerit libertates diui di non poſſe,quia non ſunt in bonis noſtris patrimonialibus, per l. quædam mulier ff. fami. erciſcun. Et dicit idem Bald. in l.qui filios. C.quæ res pignor.ob.po.filios noſtros cæteroſque homines liberos, non eſſe in bonis noſtris,[quod bene probat text.in l.j.ff.de rei uend. & in l.j.& ibi Fran. Ripa in 6. notat,ff.de interdictis, & in l.j.& 2. C.de patrib. qui fili. diſtra.] Sed quicquid ſit de libertis,& alijs liberis,conſtat ex ſupradictis ſeruos cōtineri appellatione rerum ac bonorum noſtrorum. De bonis autem loquitur lex noſtra. Igitur obtinet in rebus huiuſmodi.

325 ¶ † Verùm Saly.hic ad fin.apertè ſentit nō reuocari, hac ratione motus,quia libertas concernit perſonas, & non res,ſicuti legitimatio, quæ non reuocatur, ut etiam diximus pleniſſimè in præcedenti quæſtione. Quam rationem & tu ita confirma.† Nam libertas eſt fauorabilior, quàm ipſa legitimatio, etiam in his quæ reſpiciunt liberos legitimos,quoniam filij legitimi impediunt legitimationem §. illud,in auth.quib.mod.natu. effi. ſui.Non etiam libertatem l. Papinianus §.ult.& l.ſequent.ff. de inoffi.teſta.& pleniùs diximus ſuprà in eadem glo.uerſi.301.incip. quinta item ratio. Si ergo non reuocatur legitimatio,multò minùs libertas fauorabilior filiatione, quæ eſt noſtræ l. unicum fundamentum, ut ſuprà ſæpius diximus. Id quod etiam ex multis manifeſtum fit. Nam primum tempus certæ ætatis ſemper & ſine deffectu facit diē fauore libertatis l.ſi ita ſcriptū ff. de manu teſta.At fauore filiationis non facit,niſi duo interueniant l.ſi cui legetur §.hoc autem ff.de leg. j.& l.Seius Saturninus ff.ad Trebe. In qua quidem illud etiam tempus uidetur appoſitum fauore ſolius filij, per l. in fideicommiſſi.§.cum Pollidius ff.de uſur.& l.ſi ita legatum §.Pegaſus ff.de leg.2.

326 ¶ † Deinde magis fauetur piæ cauſæ quàm filiationi, excepta legitima,per authenti.ſi qua mulier,

ubi not.Bal.Saly.& recentiores C. de ſactoſanctis eccleſijs, cum alijs multis concordantijs collectis ſuprà in ver.libertis, verſicu. 83.inci. & hęc poſterior ſententia, & hæc eſt communis op. licèt aliqui negent. Quam & ſuper ea quæ inibi diximus, ita probamus. † Nam teſtamentum nutu factum ad pias cauſas ualet, vt voluit glo. ordin. in c.cũ tibi,& ibi omnes doc.extra de teſtam.Bal.in l.j.col.2.in lect.& iterum in repetit.col.antepen.ver. ſuper quinto, & ibi etiam Fran. Are.col.ult.C.de ſacroſanctis, eccle. cum multis concordantijs, à nobis latè congeſtis in [tractatu priuilegiorum piæ cauſæ, in 8.priuileg.] †Et tamen non valet huiuſmodi teſtamentum inter liberos factum,ſecundum Bald.Angel. Ful.Paul.Caſt.& alios recentiores in l.iubemus C.de teſta. cum alijs cõcor.eo.in loco à nobis adductis.

327 ¶†Item licet pactũ de futura ſucceſſione nõ valeat fauore filiorũ l. vlt.C.de pact. valet tñ fauore piæ cauſæ,ſecundũ Bal. ibi, col.penul. verſi.venio ad ſecundam quæſtio. & Alex.& Ant.ab Alexand.in l.pactum quod dotali C. de collat. & eundem Alexand.in l.pactum, colum.2.verſic.tertiò fallit C. de pactis,& con.152.in cauſa & lite,col. 3.verſi.ſubdo etiam,cum alijs quoque multis concord.à me adductis, ubi ſupra in 98.priuilegio piæ cauſæ. vbi tamen videbis quid de hac re ſit dicendum.

328 ¶†Præterea videmus dominium transferri in piam cauſam ex ſolo titulo ſine traditione l.ul.&ibi omnes doct.latè.C.de ſacroſan.eccleſ. & l.j.&ibi glo.& doct.C.de dona. quę ſub modo.Tamen non tranſit in filium l.2.C.ſi quis alteri vel ſibi & l.ſiue emancipati C. de don. Ex quibus planè conficitur, quod ſuperius aſſumpſimus, piam ſcilicet cauſã eſſe fauorabiliorẽ filiatione.

329 ¶†Libertas autem eſt pia cã.l.j. §.vl.ibi,ad hanc rationẽ pietatis,& ibi Bal.C.de cõ.ſer. manu. cũ alijs ſi.à me latè congregatis in ea. ipſa gl.ul.ante fin.Nec ſolùm quidẽ pia cauſa; ſed etiam fauorabilior alia quauis cã pia.†Quod hinc ẽt apertè uidemus ꝙ legata ad pias cauſas non minuunt legitimam filiorũ d.auth.ſi qua mulier,ibi.legitima nulli diminuta; & ibi quoque doct. & id nuncupatim reſpondit Alex.conſi.18.non minuitur legitima,in prin.lib.4.†Et tamen legata libertatum non ſolùm minuũt, ſed & prorſus tollunt & extinguunt legitimã ipſam l.Papinianus §.quarta autem,& ibi Raph.Fulg.in 3.nota.& Pau.Caſt.qui dicit illum tex. in hoc mirandum ff. de inofficio. teſta.& ita etiam illum tex. expendit ipſe Paul. conſil. 417. iſta domina ſancta,colum.2.libr.j.& conſil.450.viſa dicta facti narratione, in fin.libr.2. vbi ex eo dicit † non per omnia par eſſe teſtamentum inter liberos, & teſtamentum ad piam cauſam. Iaſ.in locis quæ ſtatim ſubiiciam,& præterea in l.quidam exiſtimauerũt,col.4.ff. ſi cer. pet.& in l.ſi vnus, col.2. verſic.tu conſidera fortius C.de teſta.& Io. Neuiza.inter conſi.feudalia. Albe. Bru.conſil.12.patres comederunt colum. antepenult. verſic. tertiò quia agitur,& ante omnes gl.in §. j.ver.non licebit,in ver.relinquat, in auth.de trien.& ſemiſ.

330 ¶†Verum eſt tamen, ne id omittam,quod gloſ.& communiter docto.in d.§.quarta,dicunt, quòd hodie legata libertatum non minuunt legitimam,per tex.in §.prohibemus in d.auth.de trien.& ſemiſ.

quan-

quamuis ille §.non loquatur de libertate,& glo.ibi etiam aliter tenet.Et ſi de ea loqueretur, non minus tamen probaretur per d. §. quarta,libertatem eſſe fauorabiliorem quauis alia pia cauſa, licèt in eo caſu eſſet correctus per d.§.prohibemus. † Neque enim correcta lege cenſetur correcta ratio legis, quin ex ea argumētum poſſit aſſumi,ex glo.ordin.in c.nouit, in uer. quicunque,extr.de iudici. cum ſimilib. Sed & illud quod diximus, ſatis probat tex.in l.primo gradu. ff.quæ in fraud. cre. ubi legatum hæreditatis valet,ſi non ſit factum in fraudem,etiam ſi hæreditas non ſit ſoluēdo,†quamuis aliud ſit in legato alimētorū,vt ibi dicitur,licèt haud dubiè ſit piū,per tex.in l.Mella.ff de alim.& ciba.lega.& glo.in l.ſi cui annuum ff. de annu. legat. cum multis ſimilib. à me collectis in noſtris commenta.[conſuetu.Pictauie.]tit.16.§.j.in gloſ. ult. ante fin.Et ita illum text. in d.l. primo gradu,ad hoc annotauit Benedict. Plum.in l. Antoninus.ad fin.ff.de fideicō.lib.& Barb.qui ex hoc nūcupatim infert quod diximus,libertatē eſſe cæteris legatis fauorabiliorem in l.ſi ita ſtipulatus. eūdem abs te,col.antepen.ff.de uerb.obli. ubi & ad hoc citat Ang.in repe.l.eam quam, colum. 5. uerſicu. addit & quantum C.de fideicom.ubi uidetur aſſerere libertatem magis eſſe piam cauſam,quàm quaſuis alias. [† Quod & hinc patet, ꝙ libertas concedi pōt abſenti, etiam ſine nūtio,vel epiſtola l.j.§.ſed & ſi quis, & ibi notat.Bal.C.de lati.liber. tollen.& Fran.Are.in l.utrùm, col.2. ff.de verb.obl.† Et tamen abſenti donatio piç cauſæ fieri non poteſt, ſecundum gl.in l.illud, in ver.alia cauſa,in fi.& ibi Guil.Cu.Bar. Bal. & Paul.Caſt.C.de ſacroſan. eccleſ. & Io.And.in addit.Spec.tit.de inſtru.editio.§.nunc aliqua, uer.ſed an pauperes, cum alijs concord.à me collectis in d. tractatu priuilegio.piæ cauſç,in 94.priuilegio.Vide tamen Caro.Rui.conſi.3.de pluribus,col.pen.nu.22. lib.2. vbi tenet piam cauſam eſſe fauorabiliorem libertate.]

33 ¶ † Igitur ut concludamus, ſi pia cauſa eſt fauorabilior filiatione, & alias quauis pia cauſa, conſequens eſt libertatem eſſe fauorabiliorem filiatione.Id quod ſentit(ne authoritate etiam careamus)licèt obſcurè,Bar.in d.l.ſi cui legetur §.quod autem,& ibi apertè Iaſ.in fin.ff.de leg.primo. & rurſus idem Iaſon. in l.ſi fundum §.Stichum, col.j.in fin.eod.tit.& Philip.Deci.in l.quoties dubia ff.de reg. iuris. Vt non immeritò dicatur antiquos legum latores multa etiam contra communes regulas fauore libertatis, ſtatuiſſe §. ulti. Inſtitut. de dona. & l.generaliter. §.ſi quis ſeruo. ff. de fideicom.liber.†libertasque omnibus rebus eſſe fauorabilior l.libertas omnibus ff.de reg.iu.†&,ita quidem oībus rebus,ut etiam uitæ anteponatur,ut probatur ex l. ult. C.de patri.poteſt.ubi patribus quibus olim ius erat uitç ac necis in liberos, libertatem tamen eis eripere non licebat, tantum inquit ea l.libertati à maioribus impenſum eſt. Nam & Diogenes Cynicus aliquando interrogatus quid omnium rerum eſſet in uita optimum [παῤῥησία] inquit, id eſt, libertas,[ut uertit] Ambroſiꝰ interpres Laertij,[& Eraſmus in Apophthegmatis.Quod tamen nō placet Franciſco Robertellio, quod παῤῥησία non ſimpliciter libertatē ſignificet, ſed libertatem loquendi.

Sed

Sed ei reſpondit, docetque optime verſum fuiſſe Nãnius Alcmarianus miſcellaneorum, li.8.] Cæterum Buris & Spartis Lacedæmonij apud Plutarchũ in Apophthegmatis, tã ingens eſſe bonum libertatis dicebant, † vt nemo ſanæ mentis cũ regno Perſarum cõmutaret. Tullius autem Philippica 2. Seruitus, ait, poſtremum malorum omnium, nõ modo bello, ſed morte etiam repellendum. Idemq; ſæpius cenſet mortem ſeruitute potiorem, vt Philippica. 3. 10. & 11. Et Saluſtius in Catilinam, ex ſententia C. Manlij, libertatem inquit, nemo bonus, niſi cum anima ſimul amittit. Ex quo Vlpianus in l. intercidit, in fin. ff. de condi. & dem. ſeruitus, inquit, morti aſſimilatur. quod & repetit in l. ſeruitutem. ff. de reg. iur. Iuſtinianus autem in §. ſi uero decretum, in auth. de nupt. ſcribit ſeruitutem non procul à morte differre. Valẽs quoque imperator in codice Theodoſiano, l. prima C. de parent. qui ſi li. ſuos diſtra. Cui, inquit, non ingenuo mori ſatius eſt, quam iugũ ſeruile perferre? At Appollonius Thyaneus apud Philoſtratum lib. 7. Prò libertate, inquit, mori leges iubent. Id quod etiam bruta animalia intelligunt. † Nam Aelianus libro quinto animalium, tradit de Onocẽtauro, quòd ſi capiatur, non ferens ſeruitutem, libertatis deſiderio ab omni cibo abhorret, & fame ſibi mortem conſciſcit. quod & à Pythagora narratũ eſſe Crates teſtatus eſt. † Vnde & iuriſconſulti dicunt infinitam eſſe libertatis æſtimationem. l. non eſt ſingulis. §. infinita. ff. de regu. iu. † & alibi libertatem rem eſſe inæſtimabilem l. libertas, eo. ti. cu ꝑ concordantiis ibi adductis. & alibi ſcribitur libertatis æſtimationẽ ad infinitum extendi l. procurator. §. vltimo. ff. rem rat. hab. † Cæterum Pindarus Iſthmiorum ode. 8. pronuntiat beatos homines, qui libertate fruuntur. Ex quibus omnibus illud relinquitur, quòd filiatio ſuperueniens non tollit libertatem iam conceſſam. [ad quod facit tex. optimus,] in l. alieno. §. j. ff. de fideicom. liber. [iunctis his quæ diximus ſuprà in verb. filios non habẽs nu. 5. & ſeq. Et faciunt quoq; quæ diximus in præcedenti. q. in quinta ratione, & in reſponſione illius. Et quod alibi dicemus, libertatem difficillimè reuocari, infrà in verb. reuertatur, verſi. 265. incip. parum abfuit. [& quòd ſuprà tractauimus in uerb. libertis, vtrum hæc lex habeat locum in rebus donatis piæ cauſæ.]

332 QVAERO XVIII. † utrũ hæc l. habeat locum in publicatione bonorum facta à patre nondum ſuſceptis liberis, ſi poſtea ſuſcipiat? De qua re nuncupatim loquens Bar. in l. j. ff. de bon. dam. conſtanter aſſerit eam reuocari per hãc l. noſtrã. quem expreſsim ſecutus eſt Fran. Cur. ſeni. cõſil. omnium primo, prima fronte uidetur, col. 3. etiam per hanc legem. Quod ut intelligas, ſcire debes liberos delinquentium impedire integram bonorum publicationem, d. l. j. & iterum l. ul. ff. de bon. dam. & l. ult. C. eo. tit. quod primus ſanxit Hadrianus imperator, vt retulit Aelius Spartianus in uita illius. Si ergo quiſpiam non habẽs liberos delinquat, ob idque omnia bona ſua publicet, natis poſtea liberis reuocatur publicatio eatenus quidẽ quaten⁹ impediuiſſent, ſi tẽpore publicationis extitiſſent. Sed non video quid ea res ad hãc l. pertineat, quæ in præſumpta voluntate donantis omnino fundatur, niſi etiam dicas hunc qui delinquit, veriſimiliter

riſimiliter, non id perpetraturum fuiſſe, ſi cogitaſſet de liberis futuris: quæ res an conſideranda ſit, videant cæteri.

333 ¶ † Quãquam illud ſcio, inter pleraſque cauſas, quæ reddi ſolent, cur nonnunquam filij puniantur ex delictis parentum, illam quoq; adſcribi, vt parentes qui filijs magis quã ſibi ipſis ſæpius metuũt, iuxta l. iſti quidem §. vlt. ff. quod met. cau. deterreantur à ſceleribus, quorum pœnam in ſuos ipſorum liberos irrogari non ignorant. Nam & hanc rationem huic rei inter cæteras aſſignãt Zenze. in extrauag. Io. 22. incip. dierum, in ver. quomodolibet, & ſubobſcurè Panor. in c. vergentis, in vlti. not. ext. de hære. Id quod longo ante interuallo elegantiſſimè, vt cætera omnia, ſcripſit Tullius ĩ quadam ad Brutum epiſtola. Nec verò ait, me fugit, quàm ſit acerbum, parentum ſcelera, filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatum eſt, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet. De quo & nos latè diximus in noſtris commentariis conſuetudinum Picta. tit. 13. §. 2. Sed quod ad caſum l. noſtræ pertinet, Bal. in d. l. vlt. C. de bon. proſcrip. tradit ex eo text. in verb. relicti, quòd concepti poſt condemnationem non potiuntur priuilegio illius l. id eſt, non impediunt integram bonorum publicationem, ſed ij tantùm qui iam nati ſunt, aut certè concepti: quod omnino illius Bar. ac Curt. ſententiæ aduerſatur.

334 QVAERO XIX. † Vtrum etiam l. noſtra obtineat in iis quæ quis ludo amiſit, tanta quidem æſtimatione, vt veriſimiliter tanti non luſiſſet, ſi liberos habuiſſet, aut ſe habiturum cogitaſſet. Tanquam ſcilicet id quæſitum eſſe ex cauſa lucratiua cenſeatur. Nam ſi ex cauſa onerosã haud dubiè locus non eſſet l. noſtræ vt plenè diximus ſuprà in ver. 139. inci. quintò etiam ſequitur. Igitur ſuper hoc, vtrum videlicet cenſeatur cauſa lucratiua, an oneroſa, uide Bal. in l. j. ad fi. verſi. extra quæro, & ibi Alex. & Barb. in addi. C. ſi in fra. patr. & eundem Bal. in rubri. C. de condi. ob turp. cau. in 2. q. quæ quidem rub. vulgò legitur eodem tenore & ſine interuallo cum l. vlt. titu. præced. & eundem quoque Bal. in auth. ex teſtamento, col. 4. in 10. c. ibi, quid dices de vſuris C. de colla. Imo. in l. ſi quis cum ſciret ff. de vſucap. pro empto. [Ro. in l. quòd ſeruus ff. de acqui. poſſ.] Ang. Aret. in tract. maleſi. in ver. metidore de mali. dadi. col. 5. verſi. quæro an vincens. Barb. conſi. 65. Illud in mediũ referam, col. j. libr. 3. Parid. Pute. in tract. de ludo, col. 16. verſi. an quæſitum per ludum. Sebaſt. Conſtan. in tract. eiuſdem tit. char. 6. Iaſ. in l. ſi arrogator, col. 9. verſi. 2. principaliter no. ff. de adopt. [& in §. item ſi quis, nu. 28. & ſeq. Inſti. de action.] Phil. Deci. in l. in eo quod vel is, colum. 2. verſi. ſimiliter acquiſitum ff. de reg. iur. Pau. à monte Pico, in repe. l. poſt contractum, col. j. & iterũ col. 9. ff. de dona. & Io. Montefer. in repe. l. frater à fratre, in 34. q. ff. de condi. indeb. Fabia. Gioch. in repe. auth. nouiſſima, in 23. q. prin. col. 2. verſic. ſed nunquid perditum C. de inoff. teſt. & Fran. Rip. in c. ſæpe, colum. 16. verſi. 9. dubitatur, extra de reſt. ſpo. Et in mul is ex dictis locis etiam comperies, an amiſſa à patre in luſu, reuocentur à filio ob ſuam legitimam, quæ res huc proxime accedit. Sed & tu vide quæ diximus ſupra verſi. 128. incip. cæterum ſuperiora confirma . † Illud autẽ certum eſt, ludẽtem, ea quæ ludo amiſit,

ſit,cenſeri alienaſſe,vt pulchrè tradit gloſſ. in lege 3.§. miles qui in bello. ff.de re mil tar. quam pro not.ſequitur Bald.in ſua Marga.in verb.ludus,verſi. 3.dicitque eam facere ad ea quæ not.in l.quoties.C. de fideic.

335 QVAERO XX. † Vtrùm & hæc.l. procedat in cõceſſione feudi?Quod quidem videtur,cùm feudũ ſit quædã donatio,nempe quod dicitur beneficiũ,vt patet in c.j.§.j.ti.de feu. cogni.& in c.j.in prin.& per tot.ti. nõ ſemel,in ti.quib.mod.feu.amit. & in alijs locis infinitis feudorum. Ideo & Bal.in rub.C.de cõdi.ex lege.col.vlti.dicit,quòd feudũ magis accedit beneficio,quàm contractui. Et alibi idẽ Bal.ĩ c.vlt.ext.de auct. & vſu pal.dicit ꝙ feudũ retinet nomen beneficij, etiam ſi pretio concedatur,licet propriè nõ ſit feudũ. id quod pecunia redimitur,quia honore & amore debet cõcedi.c.j.tit. de feu.dat.in vicem leg.com.Sed & dicit̃ beneuola actio,in c.j.§. in primis ti.in quib.cau.feu.amit.ad differentiam ſcilicet cæterorum contractuum oneroſorum, & datorum reſpectiuorum,vt noſtri appellant, quæ ſcilicet fiunt reſpectu & cõtemplatione cuiuſpiã rei: de quibus in l.cũ.n te.C.d̃ pact.int.emp.& vẽdi. Nam hanc huius appellationis rationem ponit Card.Alex.poſt antiquiores,in prçludiis feudorum,col. 5.ver.itẽ dicit̃ beneuola. Quia licèt inquit,feudum videatur datum reſpectiuè propter ſeruitia quæ debet vaſallus,tamen quia beneficium p̃ſtat ſeruitio,dicitur beneuola conceſſio,per l.Titius puerum.ff.de obſequi.libe.& alia quæ inibi allegat. Propterea & Bald.ẽt in proœ.feud. col.4.verſi.pro intellectu,& poſt eũ Iac.Aluar.& alij dicunt quòd feudũ poteſt appellari gratia, vt quod plurimum habeat gratiæ.de quo ẽt per Mart.Laud.in c.j.col.j.ver.circa primam partem,tit,qui feu.dar. poſ.Fran.Are.in l.cõtinuus.§.ſi ab eo,col.vlt.ff.de verb.oblig.& Alex. in l.ſi mihi & Titio,col.2.verſi.adde quod idem.ff.eo.& conſi.7.attentis & ponderatis,col.j.lib.7.Sozin. conſ.167.non inutilis,col.j.lib.2.& conſi.4.ſuper quæſtione,col.3.libr. 3.conſi.66.viſa donatione, col.2.& alibi ſæpe in eo.conſil.eod.libr.3.& aliquid etiam conſi.87.viſis inueſtitura,col.8.verſi.quartò, vt dictum eſt,eo.lib.3.& conſi.22.viſa prædicta facti contingentia,col.2.verſic. confirmo etiam,lib.4.& Fran.Curſen. conſi.49.memoriæ recolendæ dux,col.17.verſi.quia cõceſſio feudi,& cõſi.50.eiuſdem initij.col.29. verſi.quartò corroborantur,in fin. & iterum col.32.ver.coadiuuantur præmiſſa,& rurſum col.36.verſi.ſed contrarium,& col.43. uer. 4. reſpõdemus,& Iaſ.in repeti.l. re coniunctı.char.pen.verſi.tertia lim itatio, ibi, ſed ad hoc potes dicere.ff.de legat.3.

336 ¶ † Ideoque ſcribitur in c.j.§.p̃dictis modis,ti.quæ fuit pri.cauſ.beneſi.amit.quod ex quibus cauſis ingratitudinis donationes reuocãtur, etiam feudum reuocatur,quod quidem intelligitur de meris & liberis,cùm cæterç quæ ob cauſam fiũt, nõ reuocentur ex illis cauſis ingratitudinis,vt voluit glo.in c.vlti. & ibi doc.C.de reuo.don.cum ſimiliã me ſuprà adductis.cum de donatione ob cauſam locuti ſumus.Quinimo ſunt,qui cenſent facilius ac leuiore de cã feudum reuocari,quàm ſimplices donatiões,nam in hac eſt ſententia Franc.Ripa.in interpre.l. vlt.C.hoc tit.de reuo.don.in 6.9.& 11.q.[& ante eũ Io.Fab.quem tamẽ is nõ allegat,in.§.ſciendum eſt poſt med.

poſt med.Inſti.de dona.] Ex quo ēt Inno.in c.j.ext.de feud.ſcribit feuda concedi de gratia,ideoque ea facilè reuocari.

337 ¶ †Sed contrarium quoque videtur; nam feudum non eſt donatio, [vt ſcitiſſimè notant Marti.& Car. Alex.in c.j.in fin.tit.de fra. de no. bene.inueſt.nam id,inquiunt.patet ex diuerſitate verborum,quæ denotat diuerſitatē rerū.l.ſi idem.C.de codicil.atque etiam ex diffinitione vtriuſque quæ admodum eſt diuerſa,vt not.in proœ.feudo.Hincque dicunt l.j.ſi imperia.liber.ſoci.libr. 10. quæ loquitur de donatione nō eſſe trahendā ad feudū.Et hoc quoque apertè probatur ex eo quod in donatione re euicta nō eſt locus euictioni,niſi ea inceperit à promiſſione.l.Ariſto.§.vlt.& ibi gloſ.Bart.& alij.ff.de don.cum ſimili.Secus aūt in feudo.nam eo euicto ſemper tenet dominus ſiue ſciens,ſiue ignorās rem eſſe alienā,eam in feudum cōceſſerit, niſi vaſallus ſciēs fuerit, c.j.ti.de inueſtitu.de re ali.facta.

338 ¶ †Igitur vt repetamus,feudū nō eſt donatio,]ſed datio ob cauſam, vt ēt dicit Oldra.conſi.159.ex præſenti themate,col.j.verſi.in contrarium,per l.j.ff.de dona.vbi & illud dicit,quòd in dudio conceſſio facta à principe,videtur potiùs facta titulo donationis quàm feudi,vt maior ſit liberalitas propter qualitatē cōcedentis:vt hinc ēt poſſis intelligere aliud eſſe donationem, aliud cōceſſionem feudi.Et illud dictum ſequitur Albe.in rub.C.de don.verſi. item quæro de quæſtione ardua.& Philip.Dec.[in auth.ex teſtamēto, col.2.verſi.ſed certè.C.de colla. & conſi.]32.cuius ſuperſcriptio incipit,an fœmina dicatur,col.2.& cōſ. 269.conſultus, col.j.& conſil.208. ad clariorem demōſtrationem,col. 2.verſi.poſtremò aduertendū eſt,& conſi.289.non eſt parui ponderis, col.j.verſi.nono.& conſ.468.ſuperiori anno,col.3.& conſil.498.viſo caſu propoſito.col.2.verſi.& ex his patet.[& Carol.Ruin.conſ.38.quoniam.col.2.nu.4.lib.j.& conſil.ſeq. viſis.col.j.& col.5.verſ.ſola igitur, eo.lib.j.]Cùm igitur feudū non ſit donatio,ſed datio ob cauſam,vt diximus:ideo pro ſeruitio feudali cōpetit cōdictio ob cauſam, vt aſſerit Bald.in c.j.§.porrò,col.2.verſicul. quæro quo iure, & ibi etiam Card. Alexan.in §.item qui domino,col. 2.verſicul.extra glo.titu.quæ fuit pri.cauſ.benefi.amit.& idem Bald. in cap.ſi cautio, colum.2.verſicul. item fallit in feudo, extr.de fid.inſtru. & eſt text.licèt non alleget, in capit.j.titul. de feud. ſine culp. non amit.

339 ¶ †Et dicit Ioan. Andr. in additio. Specul. in rubri. de præſcriptio. colum.vlti. quod in feudis quantumcunque franchis.vt ipſe appellat, ſiue liberis nunquam eximitur vaſallus illis capitulis iuramenti fidelitatis. Imò nec valeret, inquit, in feudatio ita facta, vt vaſallus liber eſſet ab omni ſeruitio, & onere: nec ſi quid tale fieret, diceretur infeudatio, ſed quædam libera donatio. & ſequitur Pau.Caſt.cō.311.circa id quod primò quæritur,col.j.li.j.[& Alex. con.30.quoniam omne datum,col. vlt.lib.j.]& Car.Ale.in prælu.feu. col.11.i.3.diuiſione feudorū,& idē propè reſpondit ipſe Pau.Caſ. cōſi. 164.in præſenti cauſa,col.vlt.verſi. nec obſt.quòd in feudis, & ſeq.lib. 2.& ante hos omnes Oldra. conſilio.234. factum eſt tale, quidam miles, colum.j.verſicul. huius aūt verbi,à quo haud dubiè hoc aſſumpſit Io.Andr.eius diſcipulus

licèt ſubticuerit, vt propè ſemper aliàs. [& eum nuncupatim citat & ſequitur Bal. in c.j. in prin. col. vlt. verſi. alia quæſtio, titu. de capit. qui cur. vendi. & Iaſo. qui nec Io. And. nec aliorum præterquam Bal. meminit, conſil. 58. in cauſa mota per ſpectabiles, col. 3. in 2. fundamento, lib. j. vide tamen Bal. in l. 2. in 16. q. ff. de rer. diui. vbi dicit quòd ſi dominus liberat vaſallum ab omni ſeruitio, feudum non uidetur extinctum, quia vaſallus promeruiſſe, nō demeruiſſe præſumitur l. ſi conuenerit ff. de pa. & l. quoties ff. de vſu fru. Igitur inquit remanet feudum quò ad alia, & redit ad dominum, mortuo vaſallo ſine hærede.]

340 ¶ † Et ego ſanè huic poſteriori ſententiæ accedo, vt ſcilicet hæc noſtra lex non habeat locum in conceſſione feudali, cùm non ſit mera, & libera & ſimplex donatio, in qua tantum lex noſtra habeat locum, vt diximus in princ. Et videmus in aliis iuris articulis multùm intereſſe inter feudum & donationem. Nā in feudis fœminæ non ſuccedunt c. j. §. hoc autem notandum, titu. qui feu. dare poſſ. cum ſimi. At in donatione, quæ etiam habet ſpeciē quandam conceſſionis feudalis, ſuccedunt, vt per Bal. qui hanc differentiam nuncupatim adſcribit conſil. 351. in bonis feudalibus, lib. j. & Ange. conſi. 242. ſuper puncto primo, in fi. Alex. conſi. 24. ponderatis his, col. 4. verſi. nec dicatur quòd fœminæ, & Philip. Deci. d. conſi. 32. [& conſi. 85. cuius ſupraſcriptio incip. de gradibus, colum. 3. ver. præterea non uidetur, & conſi. 193. cuius ſupraſcriptio incip. in ſucceſsione, colum. j.] & d. conſil. 208. & rurſum conſi. 390. quoniam ex facto, col. 4. verſi. 3. in eadem. & latè conſi. 413. conſuluit accuratè, ferme per tot. † Et in conceſſione feudi, quantumcunq; fuerit libera, non requiritur inſinuatio, quæ in donatione requiritur, ſecundum Bal. in c. peruenit, le 2. quod eſt tertium totius titu. in fi. extra de iureiu. Sed & quòd aliàs multùm interſit inter ſimplicē donationem, & conceſſionem feudi, latè differit Sozi. d. conſi. 66. libr. 3. Cæterùm quod dictum eſt feudum reuocari ex iiſdem cauſis ingratitudinis, nihil huc pertinet. Nam non propterea ſequitur quòd ex iiſdem aliis cauſis quàm ingratitudinis reuocetur. Quod autem dicit Ripa facilius feudum reuocari, intelligitur etiam de cauſis ingratitudinis, vt & ipſe loquitur: innititurq; in ea re iureiurando vaſalli, quo obligatur domino ad tutandum illius honorem c. j. tit. de no. for. fideli. Quæ res nihil ad hanc l. noſtram eiusq; rationes facit.

341 ¶ † Verùm ſi res ita conceſſa tantæ eſſet æſtimationis reſpectu oneris ſiue ſeruitij, vt veriſimiliter dominus non ita cōceſſiſſet, ſi habuiſſet liberos, aut ſe habiturum cogitaſſet, poſſet dici eſſe locum huic l. in eo quod excederet iuſtam & cōſuetam onerum compenſationem, vt in omni donatione ob cauſam conſuluit Corn. conſi. 4. dubia ſatis, col. 4. in fi. lib. 3. Nam in eo exceſſu cauſæ reputatur donatio ſimplex ac mera, ſecundum eundem Corne. qui in id multa allegat, conſi. 45. licèt in hoc dubio, col. 2. & vlt. lib. 4. & latiùs diximus ſupra in ead. glo. cùm de donatione ob cauſam diſſeruimus. Cùm autem cōcedirur feudum pro mercede aut penſione annua, id non propriè feudum eſt, ſecundum Bal. in l. ſi quàm, circa medium C. de ope. lib. & in l. liberti libertæq;, col. vlt. verſ. item no. quòd ſi inſtrumentum C. eo. ti. [& in c. j.

in

in ver.libellarium,in fi.tit. de pace Conſtan.] Id quod reputat ſing. Iaſo.conſi.45.factum ſic ſe habet,ſere niſſimus,col.2.verſi.ſecunda ratio, lib.j.[& ſequitur idem Iaſ.cõſi.57. in cauſa mota,col.3.verſi.3.principaliter,lib.j.& conſi.63.vidi motiua,col.2.ver.2.reſpondeo, eo.lib.j. & conſi.78.circa primum, colum.3 verſi.3.quod iſta,eo.lib.j.] & idem voluit[Rom.conſi.70.viſis themate & quæſtione,col.2. verſi. rectiùs autem puto.]Iacob.Alua.in capi.j. in prin.col.vlt.tit.quid ſit inueſtit. Cæpol.cauſa.ciuil.conſi.22. conſultus pridie,colum.2. De quo tamen eundem uide conſi.eiuſdem operis 36.quidam habens,col.3.verſ.item quod dicit.

342 QVAERO XXI. † Si quis ſcienter indebitum ſoluerit, ceſſat repetitio ex condictione indebiti l.j.ff. de condi.inde. & ibi concordan. in gloſſ. Verùm uerò id reuocetur ex hac l.natis poſtea liberis ei qui illud indebitum ſoluit, cùm non haberet liberos? Quod utique videtur. Nihil enim omnino intereſt dones,an ſoluas indebitum ſcienter, præter verborum differentiam: rei autem nulla eſt. † Nam qui indebitum conſultò ſoluit, donat. [l.j.ff. de condi.inde.&] l.cuius per errorem ff.de reg.iur. & l. ſi fundum §. ſeruus ff.de vſucap.pro emp. [& l. qui ſe debere ff. de condi.cau.dat.] & voluit Bal.in l.cum pater §. Menio,col.j.ff.de leg.2.& Signo.conſ. 145.in quæſtione vertente inter Iulianum,col.2.verſi. aut igitur dicemus,& omnes vbiq;. Ex quo & huiuſmodi ſolutio inſinuationem requirit, vt alia ſimplex donatio,ſecũdum Bar.Ang.& Pau. Caſt.in l.j.ff. de dona.& Philip.Dec.in d.l. cuius per errorem. Id intelligentes,cùm etiam recipiens ſcit eſſe indebitum ſicuti ſoluens. nam ſi ignoret, non eſt donatio, cùm non conſentiat, quod in donatiõe requiritur, quod & voluit Bal.in l.falſus, colum.antepen.verſic.4.quæritur, & ibi Ange.in repe.colum.4.ver.ſed contra iſtam C.de fur.& idem Ang. in l.diſpenſatorem,circa med. ff. de ſolu. [& in l.ſi tibi ff.ſi cer.peta.] Paul. Caſtr.Alex.colum.6.Iaſ.in ſecundo notab.in l.ſi ego,per illum tex.ff.ſi cer.peta.& idem Pau.Alex.& Iaſo. in d.l.j.ff.de condi.indeb. Chriſto. Caſtel.& cæteri recentiores in l.ſi procuratori falſo ff. de condi. cau. dat. [& Alex.in l. ſi aliquam rem, col.3.ff.de acqui.poſſ.] & ante omnes glo.in d.§.ſeruus, in fi.glo.vlt. ff.de vſucap.pro empt. & quæ diximus ſupra in ver.libertis, verſi.68. inci.nec ulteriùs procedit, & quod in ſimili ſcribit Calca. conſi.25.Titius nobilis, colum.6.verſi. octauò pro iſta parte. de quo tamen vide Philip.Dec.in d.l.ſi ego.Quantum autem ad caſum l. noſtræ pertinet, nemo non ridet & ipſius rationem in hoc caſu habere locum;ut in quauis alia donatione.

343 QVAERO XXII. † Quid ſi quis conſentiat alteri donanti rem ſuam an habeat locum l.noſtra? Quod nõ uidetur:nam lex noſtra loquitur de donante. Aliud autem eſt donare, aliud donationi conſentire l. ſi pater §.vl.ff.de manu.vind.per quem reſpondit Signo.conſi.145.in quæſtione vertente, colũ.2. quòd ſi ex ſtatuto mulier non poſſit uendere, ſine aliqua ſolennitate, poterit tamen citra eam ſolennitatem uendenti conſentire. Quod & idem penè uoluit Bal.in rubr.C. de pact.in fin.quem ſequitur Picus ibi,& Lauren.Calca. conſi.j. viſo conſil.col. 14.& iterum conſi. 74. quòd dictis filiabus,colum.9.in princi. Sed per

eundem tex.†dicit idem Bal.in l.ul ti.ad fin.C.de ſuis & legi.quòd cõſenſus præſtitus alienationi,non dicitur alienatio.†Et idem Bald.in l. 2.col.antepen.ver.19.quæro.C.de reſcin.uend.quòd non dicitur propriè venditor,qui conſentit venditioni,nec illi competit remediũ ex illa l.& ſequitur Ant.Burg.in c. pe. verſi.decimononò dico,ext.de emptio.& uendi.vterq; per text.quem ipſe Burg.dicit no.in d.l.ſi pater §. vlt.Cui & tu adde alium text. in l. aliud.ff.de reg.iur.vbi ita ſcribitur aliud eſt vendere,aliud vendenti cõſentire,& in l.ult.C.de pact.& in l. iubemus §.œconomus.C.de ſacroſanc.eccl.vbi fit diſcrimẽ inter cõtrahentem & conſentientem contractui.& in l.ſi minor,la j.ff.de manu.uindi.Ex qua not.glo.ibi quòd poteſt quis alij conſentire in eo qđ per ſe facere non poterat.†Ex eoq; not.Bened.Plum.quod qui non poteſt manumittere,poteſt tamen manumittenti conſentire.

344 ¶†Propterea & Pilip. Dec. conſ. 124.placèt mihi,col.3. ver. quinto ſtatutum,interrogatus an ſtatutum prohibens vendere,haberet locũ in conſentiente venditioni, reſpondit non habere. Sed & ante eum And. Iſer.in c.j.in prin. & ibi ẽt Martin. Laud.col.3.uer.ſed quid ſi dedit,& Card.Alex.col.5. ver. eiuſdem initij,titu.de proh.feud.ali.per Fred. tradunt quòd ſi princeps interdicat legato ſuo,id eſt , vt loquimur, locumtenenti,alienatione, non ex hoc prohibeſ conſentire alienationi,per d.l.aliud. Et hoc etiam ſequitur Iac.à S.Georg.in tract.feud.in ver.vicariusq; perpetuus,col.2.uer ſic.ſed pone dux vel rex.Et optimè facit quod voluit gl.in l.cùm pater §.libertis,in verb.alioquin. ff.de lega.2.quòd licet conlibertis relictũ fuit prædium ea lege, ne id alienarent, atq; in familia libertorum retinerent,quo caſu is qui non alienauit,cæterorum alienantium partes poteſt petere,non etiam is qui alienauit,ut ibi ſcribitur:ſi quis tamen eorum alterius alienationi conſenſerit,eam quidem partem cui conſenſit, petere non poteſt, aliàs autẽ quibus non conſenſit, poteſt;quanuis nullas potuiſſet,ſi ſuam ipſe alienaſſet,tanquam aliud ſit alienare, aliud conſentire alienationi. Et illã ſequuntur Bar.& Bal.qui eam commendãt,& mouent notandam,& ꝓ ea allegat Bald.d.l.ſi pater.§. vlt.ff. de manu.uiud.

345 [¶†Et facit quod ſcribit Ang . in l.j.ad fin.C.com.de leg.quòd cùm legatum tranſeat in legatariũ ipſo iure,modo res legata ſit teſtatoris nõ item ſi ſit aliena,etiam hæredis, glo.in l.ſi hæredis ſeruum.ff.de lega.j.& ibi concordan.per Barto. & Iaſ.Ideo vt ſubdit Ange. ſi quis legat rem alienam cum conſenſu domini,non transfertur dominium in legatarium,cùm ſpeciale ſit in legãte,domino,non etiam in conſentiẽte,†nam & aliud eſt legare,aliud leganti conſentire, per d.l.aliud , & hoc ſing.dicit Iaſ.in l.j.col.antepe. ver.tertiò requiritur.ff.de leg. j.& no.in l.ſi fundum per fideicommiſſum,col.vlti.uer.aduerte etiam. etit.Idq; etiam ſi alienaret rem hæredis cum conſenſu ipſius hæredis, vt uoluit Bart.in l.cum quis decedens,in prin.per illum tex.ff.de lega.3.Bal.in d.l.j.col.4.verſ. quæro teſtator,in 5.not.C.commu.de leg. & Iaſ.in d.l.j.ubi ſuprà, de leg. j.& in l.huiuſmodi.§.qui ſeruum,col.2. uer.tertius caſus,eo.ti.& in l.ſi hæredis,col.2.ver.amplia iſtam regulam.ff.de leg.j.]

346 ¶†Verùm in ea ſum ſnĩa, vt æquè re-

reuocet huiuſmodi donatio ex hac l.quantum ad ipſum conſentientẽ, ac ſi ipſe donauiſſet,per tex.in l.cũ quis.ff.de reg.iu.vbi cui donare nõ conceditur,nec donanti quoq; conſentire permittitur,& ibi concord. in gl.quibus adde & text.in l. 2.C. ſi aduer.donat.Ex quo not. Franc. Aret.nihil intereſſe,dones,an donãti conſentias.† Hincq; not.Bal.ibi, quòd qui non poteſt ex ſtatuto vẽdere ſine aliqua ſolennitate, nec vẽdenti quoq; conſentire poterit. Et ſequitur Sal.ibi,& Firmia.in tract. de epiſ.in 4.part.lib.4.col.35. verſ. ſed nunquid prohibitus, & Barb.in c.ſi quis presbyterorum,per illum text.iuncto c. præcedenti, extr. de reb.eccle.nõ ali.& iterum in c. per uenit,de emp.& uendi.& conſi.51. ſcribit ſapientiæ fons,col,15. verſi. & facit quod voluit, lib.j. & conſi. 41.Deum innocent adiutorem,col. antepen.ver.ſecundo oſtendo,libr. j.& Franc.Are.in d.l.vlt. colũ.j.& ſeq.& ibi quoq; Phil.Dec.col.4. C. de pac.& idem Deci.in d.l.aliud.ff. de reg.iur.& Sozi.conſil. 230. viſo teſtamento,col.3.ver.poſtremò nõ omitto,libr.2.& Fabia. à monte S. Sauini,in tract.de empt.& uend. in 25.q3.q.princip.& Alcia.in d.rub. C.de pac.& Albe.Brun.in reperto. ſtatutorum,in uerb.inſinuatio,col. 2.in fin.ver.ſtatutũ dicit quòd donatio , vbi ex hoc dicit, quòd non ſatis eſt inſinuare donationem tanquam factam à donante , ſed oportet inſinuari tanquam factam;à cõſentiente.

347 ¶ † Reprehendunt q; multi ex his Iac.Butr. qui contrarium tenebat, ob id tantùm , quòd licet ius commune prohibens venditionem poſſet trahi ad caſum ſimilem , uidelicet ad conſenſum venditionis, per l.non poſſunt ff.de legi.non tamen ius municipale contrarium iuri cõmuni trahendum eſt ad ſimilia. Ex quo etiam ſatis liquet,quòd ex ſententia ipſius Iaco.But.id quod diximus,procederet in l. communi , vt eſt.l.noſtra,atque etiam in iure municipali non correctorio iuris communis,quanquam & alij omnes trahunt ad quodcunq; ſtatutum.Nam vt dicit Barb.vbi ſuprà , prohibitio nõ eſt facta à ſtatuto propter ipſam venditionem,quæ in facto conſiſtit ſed propter iuris effectum , quæ inde oritur , uidelicet alienationem quæ ex ea procedit, quę ratio habet locum & in conſentiente.

348 ¶ † Nam,ut hoc illi addas qui alij conſentit , ſua iura perdit , ut dicit l. cum quædam. C.de adminiſt. tutor. & bene facit l. nihil.§.j.ff.de legat.j. & not. per Barto. Bald & alios in l.ſi fundum per fideicommiſſum.ff.de legat.j.& text. in cap. paſtoralis,extra de donatio. & in c. j. §.præterea, & ibi gloſſ. in uerſi. regreſſum, titu. quibus modis feu. amitta. vbi etiam Bald . alia ad id iura alleg.& inter cætera.l. ſicut.§. venditionis.ff.quibus mod. pigno. vel hypo. ſolu. quàm dicit ſingu.in eo , vt id quoque procedat , cum quis conſentit, vt de re ſua teſtetur , quam etiam ad hoc dicit ſingu. idem Bal.in l. venditioni , poſt prin.C.de uſuc.pro emp.& in l.quoties ab oĩbus,col.2.uer.quæro quid ſi quis cõſenſerit.C.de fideic. & in l.ſi tibi.§.de pignore.ſ colũ. 2. ver. quid ſi teſtatur.ff.de pac.& ſ c. j.§. donare,col.2.uer.ſed hoc dictũ non videtur,ti.quali.olim feu.ali.põt.& cõſ.89.dñs Tho.col.2.uer.ad euidẽtiã,lib.j.& Iaſ.conſi.13.caſus talis eſt ſpectabilis,col.j.lib.j. & conſil. 57. in cã nota per ſpectabiles. col. 3.ver.quartò & ultimò,eo. lib.j. & conſi.89.aggrediar, colum.4.uerſi.

aggredior nunc ſextum,eo.lib.j.] Et eam quoque ad id citat ipſe Bal. in l.vlt.col. pen.ver. eſt quintus caſus.C.vnd.legit.[& i l.j.col.4. uer. ſed hic quæro nunquid.C.de ſacro. eccle.& in l.cum alienā, col.2.uer. ſed pone quod teſtator, & ibi quoque Saly.col.2.ver.primum dubiū, & Iaſ.colū.etiam 2.C.de lega.& in l.ſenium,col.j. C.qui teſt.face.poſ. Steph.Ber. conſi.329. ponitur,nu. 4.lib.j.& conſ.173.quia difficultas col.6.nu. 15.lib.4. & omnes Iaſ.in l.ſi quando.§. & generaliter,col. 3. C.de inof.teſta. & in l.cum proponas,la j.num.7. C.de pact. & in d.l. quoties.C.de fideicom. & ante hos omnes Bar.in l.cum quis decedens in prin.poſt medium.ff. de leg.3.] Sed & alius eſt ſimilis tex. in d.c.j. in prin. ubi & ipſe Bal.col.pen. ad id expendit,tit.de prohib.feud.ali. per Frede. [Et id quoque uoluit, licèt eum tex.non alleget, Roma. in l.quæ dotis.ff.ſol.matri. De quo & tu multa videbis per Iaſ. poſt alios antiquiores in l.ſi fundum per fideicommiſſum, col.pen. & vlti.ff. de lega.j.]

349 ¶ † Et qui conſentit alij donanti remipſius conſentientis,donare ipſe videtur.l.ſi liqueat, & ibi Bal.in 2.not.C.de inoffi.don.[vbi ex hoc dicit quòd debet fieri inſinuatio talis donationis,tanquam factæ, non quidem à donāte, ſed à conſentiente domino, & ſequitur Fran.Arct. conſi. 127.eximie,colum.3.uer.ſecundo hoc patet.] Et uoluit etiam Bar. per multa iura in l.quæ dotis, col.3.uer.tertio pone, & ibi omnes poſt eum.ff.ſol.mat. & in d.l.ſi fundum per fideicommiſſum,in princ. & ibi quoque Rom. & cæteri.ff. de leg.j.& Pau. Caſt.cōſ.319. uiſis & & examinatis, col. vlti.lib.2. per l. in ædibus.§.filiusfamilias.ff.de donа.ubi eſt tex.optim. [& Matthæ. Affli.in tracta. Protomixeos,col. 18.uerſi.decimo no.] Et ſemper alias qui alienanti conſentit, & ipſe alienare uidetur, ut dicit Bal.in c. j.§.illud,verſi.quæro ergo,titu. de prohib,feu.ali.per Fred.& Ang.in lect.Flor.Fulgo.Corne. & Iaſ.in l. quoties.C.de fideicom.

350 ¶ † Et ita quidem, ut ipſe id proprie facere cenſeatur, ac ſi ipſe faceret,cum ſit dominus rei, vt dicit Bal.in l.ſi ut proponis.C.de ſer.pign.dat.manu, p l.ſi fundus.§.ſi neſciente.ff.de pigno.ſecus ſi non eſſet dominus, per d l.ſi.pater.§.ult. ff.de manu.vindic. Quod diſcrimen apertè intelligit Bar. in d.l.ult.col. j.C.de pact,cum dicit,quòd qui nō poteſt per ſe actum facere, nec poteſt facienti conſentire, cum habet plenum ius in re, aliàs ſecus,per illa eadem iura, quod & idem aſſerit ipſe Bar. conſ. 70. reuerendiſſime domine.col.j.ubi hoc dicit infallibile. [& Bal.cōſi.133.quædam mulier,circa med.lib.j.]

351 ¶ † Sed & quantum ad caſum l. noſtræ pertinet,eadem eſt ratio donantis,& conſentientis donationi, cum par ſit præiudicium, ut patet ex iam dictis, & ex l.uenditioni.C. de vſuc.pro emptore,& l.2.C.de remiſ. pign. & ibi concor. in gloſ.& per Corn.conſi.41.uidetur in hoc, col.pen.lib.3.& conſi.144. licèt in hac.col.2.uerſi. his tamen non obſtan.eo.lib.3. Ideoq; eadem eſt prę ſumpta ipſius conſentientis uoluntas ac donantis,ut ſcilicet conſenſurus non fuiſſet,ſi cogitaſſet de liberis,non magis quàm donaturus. Ergo & l.ipſa habet locū, tum per regulam illā generalem, quòd ubi eadem eſt ratio,& idem ius eſt.l.illud,in prin.ff.ad leg. Aquil.cum ſimi. tum quod ſpecialiter hunc caſum

ſum reſpicit, idem iuris eſt in conſentiente actui; & in faciēte ut qui non poteſt facere, nec poteſt conſentire, & ē diuerſo, cum eadem eſt utriuſq; ratio, ſecūdum Bar. & Bal. in d.l.ul.C.de pact. & Philip. Deci. in d.l.aliud.ff.de reg. iur.[& conſi. 543.in caſu propoſito, col.j.] De quibus & tu uide quæ diximus in noſtris legibus connubia.in gloſ. 3.in uerbo, *contracter*, in 12. q̄ſtio.

352 QVAERO † ulterius, Vtrum hæc lex habeat locum in cōfeſſione facta ſine cauſa in iudicio, & ita efficaci, ſecundum gloſ.in l.j.[in uerb. apud iudices,] ſi ſi.ff.de inter.actio. [per tex. ibi, & in prin.eius l. & in l.uoluit.§. quod ait prætor, eo.tit. quam dicit ſing. Barb.in repe.rub. de fide inſtru.col.5. & pro eo quoque eſt bonus tex. in l.ſicut, & ibi Bal.in 3.eodēq; ult.not.C.de repu. hær. Et idē quoq; ſentit glo.& doc. in c.ul.de cōfeſ. & Cyn.in l.generaliter.C.de non nume.pecu. & Bal. in l.confeſſionibus, col.2.ff.de inter.actio.] nam & ea habet uim donationis l. campanus.ff. de ope.liber.[& l. quidā in iure.ff.de don.] Dicit tamē Bal.in l.illud, colū.ult. uerſ.octauò & ultimo.C.de ſac.eccle.q̄ ea nō exigit inſinuationem, quibuſdam rōnibus quę ad hanc l. noſtram nihil pertinēt, nā ſi fuit, inquit, facta huiuſmodi confeſſio coram iudice inſinuationis, ſatis uidetur eſſe inſinuata.l.quidā in iure.ff. de dona. Si coram alio iudice, tunc eſt quædā donatio emergens uel incidēs, & ideo iudex cauſę principalis eſt cōpetens, p l.quoties.C.de iudi.& ſic ſemp ſatis eſt inſinuata. Et eum refert.& ſequitur Ant.Canar. in trac.inſinua.q.48.[Et idē quoq; ut,ſ.in hac cōfeſſione nō requiratē alia īſinuatio, uoluit Bar.in d.l.quidam in iure, & Pet.Ferra. titu.for. libel.quo agi.pro don.in uer. ſolenniter, col.3.uer.rurſum q̄ritur.]Sed quantū ad l. noſtrā pertinet, nō uideo quid interſit inter donationē, & confeſſionē donationis cauſa factā, niſi quòd illa eſt expreſſa, hęc tacita & p̄ſumpta, in qua quidē hęc l.ęquè obtinet, ac in expreſſa.ut ſupra latè diximus in 7.q.princip.

353 QVAERO XXIII. † an hęc l.ēt procedat in donatione iuris patronatus facta cōſentiēte epiſcopo, aliter.n.nō ualeret, c.cura ext.de iur. patr. & uoluere Hoſtien. Goffre. Flor. & Pan.in c.illud, eo.ti. Hoſt. in ſumma.eo.ti.§.qualiter transferatur, nerſi. mihi uidetur. Archi.in c.piæ mentis.16.q.7.[Fed. Senen. cōſi.225. ſi opinio, col.j.] Pan.in c. præterea, le 2.in j.no.ext.de iu.pat. [Pau.Ca.cōſ.194. uiſo ſtatuto cōis Florētię, col.2.li.j.]Vtrū igitur, ut repetam, ſit locus noſtræ l.in hm̄oi donatione? Super quo dubio nuncupatim conſuluit Philip.Dec.ſi is eſt, conſi.675. incip.conſuluit, ubi negat locū eſſe.† Nā de iure, inquit patronatus idē iudicatur, quod de cauſis ſpiritualibus.c.quanto, de iudic.& c.de iure, & ibi Pan.col.pen. & d.c.cura, de iure patro.† ideo nō pōt niſi iudicio eccleſiaſtico, diffiniri. d.c. quanto, † nec legibus & conſtitutionibus laicorum ſubiicitur, †quia à pari procedunt forum laicorum ſortiri, & legibus eorū ſubiici, ut poſt Inno.not. Ant.in rub. extra de conſue.uerſi.unā regulam habetis. Et facit ultra Dec. quod tradit Archi.in c.quo iure, 8.diſ.[& c. quæ cōtra, in uerb.peregrini.12. diſt.]& Specu. tit.de conſtitu. §.j. uerſi.& no.& Calde. in diſpu. incip. [quidam Florentinus, & in alia diſpu.incip.ſtatuto ciuitatis cauetur. Bar.Bal.& alii in l.j.C.de ſum.tri.] & Raph. Co. conſi. 139. P. laicus, col.2.

col.2.& Alex.[conſi.150. viſo themate,col.j.uerſi.quinimo dato,lib.2.&]conſi.209. ponderatis his omnibus,col.j.eo.lib.2. [& conſi.257. viſo inſtrumento donationis, col.4 verſi.tamẽ eo ipſo,eod.lib.2.& conſil.44.videretur prima facie, col.3. lib.5.& conſil.13. attentis his, col. pen.lib.7.& conſi.141. uiſo ſtatuto col.2.verſi.& ad hoc eo.li.7.& cõſ. 217.uiſo quodã,col.3.uerſ.hoc confirmo,eo.li.7.Soz. conſ.271. in præſenti,col.2.uerſi. ex quibus, li.2. & conſi.14.capio primũ, col.j.li.4.& & conſi.71.circa præſentẽ, in prin. eo.lib.4.& conſi.79.ſi eſſemus,col. 2.verſ.ſecũda principalis, eo.lib.4. Iaſ.conſi.80.uiſa facti narratione, col.j.lib.3.

354 ¶ † Nec obſtat,vt ſubdit] Dec.vt ad eũ redeamus,ꝙ hæc l.videtur facta in fauorẽ filiorũ principaliter, quo caſu ex cõi cõcluſione leges & iura ciuilia uidẽtur eſſe approbata de iure canonico, vt latè per Pan. poſt alios in c.eccleſia, col.4. verſi. tertius caſus,ext. de cõſt. vbi dicit ꝙ qñ lex ciuilis eſt generalis & rationabilis,nec contradicit canonibus,ſi eſt fauorabilis, eſt ſeruãda ẽt quo ad clericos,& idem Pan.in c.j. in 3.not.extra. de ope. no. nuntia. vbi dicit ꝙ cauſa eccleſiæ debet decidi per ius ciuile, ſi canones deficiant per illum tex. & facit ẽt text. in c.ſi adiutoriũ 10.diſt. † & qd' dicitur, leges per ora principũ diuinitus promulgatas,c.ult.6.q.3. & ſanctam eccleſiam legũ ſeculariũ non reſpuere famulatũ,quæ ęquitatis & iuſtitiæ ueſtigia imitãtur. ca. ſuper ſpecula,de priuil. Quia ad hæc reſponderi põt,quòd habẽt locũ in rebus tẽporalibꝰ & prophanis, in quibus iura ciuilia habent poteſtatem ſtatuendi † ſecus uidetur in iure patronatus, quod reputatur ſpirituale,nec poteſt æſtimari.d.c.dẽ iure, & not.Pan.in c.quærimonia, de iu. patr.vbi & ipſe col.2.ex hoc aſſerit quòd patronus, qui nihil habet in bonis præter ius patronatus, nõ poteſt cedere id ius creditoribus,quia non recipit æſtimationẽ, vt dictum eſt,& ſic verba l.non conueniunt, vt not. Bar.in l.4.§. prætor ait, in fin.ff.de damn.infect. vbi tradit ꝙ ſtatutum loquens de re æſtimabili, non habet locum in re inæſtimabili.& idem Bart. in l. ita autem, in prin.ff.de admi.tut.cum multis ſi. à me latè congeſtis ſuprà in uer. libertis,nu.2.Ideoq; cum l.noſtra loquatur de bonis quæ æſtimari poſſunt,nõ debet habere locum in hoc iure ineſtimabili.[Adde & quòd id ius ſimpliciter non eſt in bonis noſtris,ſecundum Bal.in l. eam quam ad fin.C.de fideicom.& conſil.335. quædam mulier,col.j.lib.j.]

355 ¶ † Sed de hoc admodum dubito.quia nõ ſolum de iure ciuili, ſed & canonico quoq; reuocatur donatio per natiuitatem liberorum, vt patet ex ca.quicunq; 17.q.4. ubi ẽt cauetur id procedere in foro conſcientiæ,de quo latè dicam infrà in gloſ.reuertatur, nu.291. ſecundum diſcrimen.& ſeq. [Quin & ſi id ius eſſet tantum de iure ciuili, tamen quantum pertinet ad perſonas laicorum,ſunt ipſi etiam in re eccleſiaſtica ſubditi legibus & ſtatutis laicorũ,vt de iure patronatus nuncupatim tradit Pau.Ca.d.cõſi.194. in fin.lib.j. Et id generale eſt in ceteris huiuſmodi rebus ut latè diximus in tracta, retractu.tit.j.§.j.in glo.13.in uerbo, *l'achapteur*, nu.8. incip.ſed vnum nõ omiſerim.] Nec verum eſt,quod id ius non ſit in bonis noſtris, cum pro eo habeamus & actionem,& exceptionem,ideoq; in bonis eſſe dicitur l.rem in bonis. ff.de

ff.de acqui.rer.domi. & not.Bar.in l.rem aliquam,colũ.2.ff. de pigno. act. & in l.cum res. C.ſi res ali.pig. dat.ſit. Ideoq; ſi quis vẽdat omnia bona ſua, certum eſt & id ius ſub ea uniuerſitate bonorum compre-hendi.c.ex literis, & c.cum ſeculũ, ext.de iur.patro. & not.in l.in mo-dicis.ff.de contrahen. empt.cum ſi. In eoq; ut in reliqua hæreditate ſuccedimus d.c.cũ ſeculum, & per omnes in c.ex inſinuatione ,eo.tit. de iure patr. Ex quo præter id qđ ſuprà diximus,poteſt ĩtelligi id eſ-ſe in bonis,quando hæreditas in bo nis eſſe dicatur.l.licet,& ibi Bar. & Bal.C.de pact.[†.Et quòd id ius pa tronatus veniat appellatione bono rũ expreſsè uoluit Pan.in d.c.ex li teris,col.ult.uerſi. quid autem ſi di cat,de iure pat.& ante eũ non ob-ſcurè Bal.conſi.32.quidam nobilis, col.j.lib.j.

356 ¶ † Nec requirit]l.noſtra ꝙ res de qua agitur,recipiat æſtimationẽ ſed tantum reſpicit ad veriſimilẽ & pręſumptam donantis uoluntatem an,ſ.donaturus fuiſſet,necne, ſi co-gitaſſet de liberis, ſiue res ſit ęſti-mabilis,ſiue non æſtimabilis quan-tum ad pretium. nã quæcunq; res quantũ ad affectionẽ, & uoluntatẽ æſtimari põt, ut oĩbus perſpicuum eſt. Id aũt ſtatui debet à iudice per ſpectis & cõſideratis perſonis, cæte riſq; reb⁹ ad rẽ ptinẽtibus,iuxta ea quæ latè diximus ſuprà in ver.oĩa vel partẽ aliquã.& alibi ſæpè. [Et huc pertinet qđ ſcribit Bar.in l.4. §.toties,quẽ legit cũ §. ꝑtor ait.ff. de dam.infe.ꝙ ſtãte ſtatuto, vt de quolibet cõtractu ſoluatur gabella 6.denariorum pro libra, id ſtatutũ non habet locum in cõtractu facto ſuper re inæſtimabili. niſi tamen contineret aliquod intereſſe æſti-mabile.Et ſequitur Rom.cõſi.434. in quo quæritur an dicti tres.Quaſi ſcilicet nihil referat ſitne res æſti-mabilis,an cuius aliquo modo in-terſit. Hic autem multum intereſt & donatoris & filiorum eius,ne ius ipſum amittant.Ergo non conſide-randum eſt quod ſit inæſtimabile.

357 QVARTO XXIIII † vtrũ hæc l.habeat locũ in donatione rei alie-næ, quod non uideretur propria do natio. ut dicit gloſ. in l.in ædibus. §.ult. & ibi Roma.ff. de dona. per tex.ibi,& glo.in §.ſic itaque. Inſti. de actio.Ex quo etiã uidetur, quòd in huiuſmodi donatione non requi ritur inſinuatio,quæ tantũ neceſſa-ria eſt in propriis donationibus,ſe-cundum not.per Bar.& alios in l.j. ff.de dona. Et quia etiam res aliena ſtatim poteſt euinci, & de iure eſt quid momentaneum. Ideoq; nõ po teſt excedere ſummam legitimam, quia non uidetur adeſſe quod ſta-tim aberit l.magis puto.§.ult.ff.de reb.eor.cum ſimi.à me adductis in-frà in uerbo, ſuſceperit liberos,nu. 171.facit & quod,& multis ſequẽ.

358 ¶ † Tamen Bal.in l.poſt mortem col. ulti.C.de fideicom. diſtinguit vtrum donans teneatur de euictio-ne,an non, primo enim caſu indi-get ea donatio ĩſinuatione, quia da ri nõ eſt in obligatione, Secũdo ca-ſu debet ęſtimari nuda poſſeſsio,& ſecundũ eã requireẽ uel nõ require tur inſinuatio.l. ſi mulier.ff. quod met.cau.Cõditio aũt uſucapiẽdi nõ æſtimatur. quia procedit cũ iniuria alterius l.deniq;.ff.ex quib.cau.ma ior.Nec obſt.inquit,gloſ. in d.§.ul. quę dicit hanc non eſſe propriã do nationem,imo eſt quo ad titulum, licèt non quo ad dominium. ff. de don.per tot.Hęc ille, quẽ ſequitur Rom.in d.l. in ędibus.§.ul. & in l. Modeſtinus,col.4.ver. ſextò quid in donatione,eo.tit. Et hanc quoq; diſtinctio-

diſtinctione ſeruandam eſſe cenſeo in caſu l.noſtræ,eadem ratione. Et q hæc donatio non indigeat inſinuatione.tenet Alex.in addi.Bart. in d.l.in ædibus §.vlt.per eam glo. quam dicit ſing.

359 QVAERO XXV. †An & hæc l. habet locum in donatione ita facta, quia ſcilicet quis vendit domũ certo aliquo pretio, donatq; quod eã pluris valet. In qua ſpecie conſultus Soz.reſpondit conſi.215.uiſa prædicta,col.j.lib.j.repetito,cõl. 22.lib.4.locum eſſe huic l.ſuperueni entibus liberis,per multa quę il lic allegat,& ſequitur Alcia.in l.2. in prin.nu.16.ff.de verb.ſig. Quod intellige ſi id quod pluris valet, quàm pretium, ſit eius valoris, ut locum faciat huic l. ſecundum ea quæ plenè tractaui ſuprà in glo. in ver.omnia uel partem aliquam,nu me.24.in c.ſi eam op.& ſequ. Nam & tunc huiuſmodi venditio omnino ſimilis eſt ei quæ facta eſt viliori pretio, in qua habet locum hæc l.ſecundum ea quæ diximus ſuprà in princ.huius glo.nu.2.& ſeq. Nihilq; intereſt inter illam & hanc, niſi,quòd in illa tacitè cenſetur donatum quod pluris eſt, in hac expreſsè.Tu tamen interim vide quę de huiuſmodi venditionibus ita factis,vt donet venditor quod pluris eſt,ſcripſimus in tract.retractu.tit. j.§.j.glo.18.in uerbo.*le prix que la choſe aura couſte*,nu.11. ſed in hac, cum multis ſequen.]

360 POSTREMO †illud hic ſcias, non tantum in illis caſibus quos ſuprà adſcripſimus,ſed aliàs ſemp, ubi quis donando aut renuntiãdo facit quod ſolitum eſt fieri, ceſſat hæc l.noſtra,ut expreſsè uoluit Sozi.conſi.53.uiſo inſtrumento, col. 3.uer.ſecundo reſpõdetur. In idq; refert quod alibi diximus, filiam quæ dum dotatur,aut matrimonio collocatur, renũtiat ſucceſſioni in fauorem fratrum,ut ſolet fieri, nõ reuocari hanc renuntiationem ob filios poſtea natos, cum non fecerit,niſi quod aliàs fieri aſſolet in rebus huiuſmodi. Et facit etiã quod ſcribit Pau.Caſ.conſi.15.incipiendo, col.3.uerſic. facit etiam multùm,lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Dictio poſteà an dicat interuallum, & quantum, & nu.2.3.4.5.& 7.*
Dictio poſteà non impedit diem hæreditatis et libertatis ſimul cedere.
Teſtes ſi deponant ſeium inſultaſſe Caium, & poſteà uulneraſſe, intelligitur incõtinenti,ut de ſolo uulnere puniatur,& nu.7.
Teſtis dictum ambiguum, in mitiorem partem interpretatur.
Teſtibus deponentibus teſtatorem, inſtituiſſe Seium, poſteà Sempronium, intelligitur incontinenti, ut ambo hæredes ſint,& nu.7.
2 *Dictio mox, idem ſignificat quod poſteà.*
Dictio mox, propriè interuallum refugit.
3 *Dictio interuallatus quid denotet,et quid dictio intercapedinatus.*
5 *Dictio poſteà, quod interuallum ſignificet & nu.6.& 12.*
8 *Dictio anteà quod interuallum denotet,& nu.13.*
9 *Dictio deindè idem ſignificat quod poſt ſine poſteà,& an incontinenti & ſine interuallo,nu.10.*
11 *Lex noſtra an procedat ſiue confeſtim poſt donationem, ſiue longo poſt interuallo natus eſt filius.*
12 *Dictio poſt an dicat interuallum,& nu.13.cum ſequentibus.*
Dictio poſt & poſteà an differant, &

& nu.13.cum ſequenti.
Dictio poſtmodum quid ſignificet, et nume.22.
13 *Dictio ante & antea an differant.*
14 *Dictiones ante & poſt mutuo ſe reſpiciunt ut anteà & poſteà, tamen aliquando unum ut, aliud mutuatur.*
15 *Dictiones ante, & poſt, aliquando aduerbialiter ponuntur.*
Poſtliminium unde dicitur.
16 *Intellectus l.Iuriſgentium §.quinimo.ff.de pactis.*
Intellectus l.poſt contractum ff.de donatio.
Intellectus l.j.C.ex delict.defunct.
21 *A.dictio,cùm ſignificat poſt, quam uim habet.*
23 *Dictiones poſtea,poſt.& ante, quas alias uires habeant.*

ET POSTEA.

1 HAEC †dictio poſtea, poſſet uideri non neceſſarium habere interuallum,ſed dici etiam de re quæ fit ſimul ac eodem momento & impetu,ex tex.l.quoties §.ſi quis ita.ff. de hære.inſtit.†Ex quo not.Bar.dictionem hanc non impedire diem hæreditatis & libertatis ſimul cedere.†Sed & ex eo not.Bal.& recentiores ibi,quòd ſi; teſtes deponant Seium inſultaſſe Caium,poſtea vulneraſſe;, intelligitur non ex interuallo,ſed incontinenti,vt ſic inſultus confundatur cum vulnere, & de ſolo vulnere puniatur, iuxta gl. ulti. in l. qui de crimine C. de accuſa.& eſt text. in l. illud §.ulti.ff. ad legem.Aquil. † Nam & cum id dictum teſtis ſit ambiguum, interpretatur in mitiorem partem, per cap.in præſentia,& ibi gloſ.ext. de proba.Et idem tenent ipſe Bald. & recentiores in l.diuortio, in princ. ff.ſolu.matri.Raph.Co & Iaſ. in l. fructus ff.eo.Alex.con.116.in cauſa inquiſitionis,li.3.& Barb. in l.j. §.qui præſens,col.4.ff.de ver.obli. & in cle.literas,col.8.ī paruis,ver. tertiò faciat,de reſcri.† Sed & ipſe Bal.poſt.Dyn.in d.§.ſi quis ita, & ibi ēt Imo.& penè oēs ſcribūt,ꝙ ſi teſtes deponāt ꝙ teſtator inſtituit Seiū,poſtea Sēproniū,intelligendū eſt incōtinēti,ita vt ſint ambo hæredes.Id ꝙ ēt tenēt Ray.Dyn.Bal. Bar.Alber.Ang.Pau.Caſt.&[Raph. Co.in d.l.fructus,Cyn.& Alb. in l. j.ff.ſi cer.pet.Ale.in l.diuortio, in prin.col.4.ff.ſolu.mat.Barb. in d. cle.literas,col.8.ver.ſecundò accedat,de reſcript.

2 ¶†Quāquā multi ex illis ēt loquātur in dictione mox, ita videlicet, Seius inſultauit,mox vulnerauit.Siue ita,teſtator inſtituit Seiū, mox Sēproniū. Sed nihil refert dicas in illis exemplis,mox aut poſtea, qñ hæ dictiones in huiuſmodi locutionibus idem omnino ſignificent, ut probat tex.in l.de ætate.§.ex cauſa ff.de interro.acti. ubi in eodē caſu quod per mox prius dixerat,ſtatim ꝑ poſtea dicit,& in l.& ſi ſine §.ſed quod Papinianus ff.de minor. vbi ita dicitur,ſi aūt minor priùs adiit hæreditatē,mox abſtētus eſt,&tex. in l.quod ſi ſeruus §.ſed & ſi errauit ff.de ī rē ver.vbi eſt ſimilis tex. & in l.ad perēptorium ff.de iudi.cū dicit,vt primò quis petat poſt abſētiā aduerſarij primū edictū, mox alterū,nā aptè in illis locis mox ſignificat poſtea.Et ī l.2.ī prin.ff. ad Volleia.& l.ſi ita fuero §.primo ff. de noua.vbi añ &mox iūgūtur,& ī l.æquiſſimū, in prin.ff.de bon.poſ. ſecū.tab.cū ſimi.& uoluit expſſim Pau.Caſt.in l.j.col.3.verſi.ultimo no.ff.ſi cer.pet.&Ful.in l.ſi arrogator.ff.de adop.& ibi Iaſ. col.3. Nā & dictio deinde,ꝗ idē ſignificat qđ poſtea,

poſtea, vt dicemus infrà nume. 9. & iſta dictio mox, idem quoque ſignificant, vt apertè probatur in l. ſi quis filio §. hi autem, ad fin. ff. de iniuſt. teſta. †Quanquam Rom. in d. l. fructus, & poſt eum Fran. Are. aliter dicunt de dictione mox, quoniã ſcilicet ex ſua propria vi & natura omne interuallum refugiat. Quod fateor cũ pro incontinenti vel ſtatim ponitur: de quo dicemus infrà in verbo, reuertatur, in 27. fall. [q̃ eſt in nu. 109.] At cùm ordinem ſignificat, vt poſtea & deinde, de qua etiam dictione poſtea dicemus, utrunque & cum interuallo & ſine interuallo ſignificat: quod videre licet in iuribus ſuprà citatis.

3 ¶†Sed vt redeamus, certè ſi tex. in d. §. ſi quis ita, ſuprà ĩ prin. aduocatus, ſolerter expẽdat, diuerſum ei quod inibi ex eo diximus, ex diametro, ꝓbat, cũ dicit. detracto verbo medio, poſtea, hæc. n. ſunt verba illius l. quaſi. ſ. neceſſe foret eam dictionem detrahi, vt demõſtraretur actus ſimultaneus, vt ita loquar, & non ſeparatus aut interuallatus, ut ſic quoq; loquar cum [Ammiano] Marcellino, aut intercapedinatus, ut vtar verbo Cælij Aureliani: qui quam aliter intelligit Rom. ibi, qui ex eo tex. no. quòd hæc dictio poſita inter ea, de quorum natura eſt, quòd in eodem tempore concurrant, non inducit tẽporis interuallum, & ad hoc dicit illum text. eſſe ualde not. Sed quòd aliàs ea dictio denotet interuallũ, probant & alij multi tex. uidelicet in l. in bonæ fidei C. de pact. ubi ita ſcribitur, in bonæ fidei contractibus ita dem ĩ ex pacto actio competit, ſi incontinenti fiat. Nã quod poſtea placuit, id non petitionem, ſed exceptionẽ parit. Vides enim has dictiones, incontinenti, & poſtea, poni ut diuerſa. Ideoq; glo. ibi interpretatur poſtea. i. ex interuallo. Et tex. in l. qui procuratorem ff. de proc. ubi cõteſtim & poſtea etiam ſcribuntur ut diuerſa & in l. j. §. ſi rem ff. depoſiti, & in l. i. §. deinde ait prætor ff. ne quid in loco publi. cùm dicitur, ſiue ſtatim deterior ſit uia, ſiue poſtea, & in §. vlt. Inſtit. de iniur. ubi eſt ſimilis tex. & etiã in §. ſi ad exhibendum, Inſti. de offic. iudi. Quibus ſimile eſt illud Suetonij in Auguſto. Nec quicquam ultra aut ſtatim aut poſtea inquiſiuit. Et rurſum [c. 95.] Qua fiducia Veletrini & tunc ſtatim, & poſtea ſæpius penè ad exitum ſui cum populo Romano belligerauerant. Et in Nerone. Neque tamen ſceleris conſcientiam, quanquàm & militum & ſenatus populiq; gratulationibus confirmaretur, aut ſtatim, aut unquam poſtea ferre potuit. Illudq; Spartiani in Hadriano. Patris patriæ nomen delatum ſibi, ſtatim, & iterum poſtea diſtulit. Quibus locis ẽt uides ſtatim & poſtea ut diuerſa põi.

4 ¶†Sed ut ad noſtras leges [reuertamur,] hoc quoque probat tex. in l. iuriſgentium §. quinimo, uerſicu. idem reſpõſum ff. de pac. ubi quod primum ex iteruallo dixerat, mox idem poſtea uocat, quaſi idem ſit poſtea, & ex interuallo. Ideo ibi Iaſo. col. 4. uerſi. 4. nouiter ponderat, no. ex eo. tex. hanc dictionem poſtea, ſignificare interuallum. & in l. paciſci ff. eo. ti. cum dicitur, ſiue in ipſo negotio uenditionis gerendo conueniſſet, ſiue poſtea. & in l. ſed Iulianus §. proinde ff. ad s. c. Maced. ubi ab initio & poſtea ponuntur ẽt ut diuerſa. & eſt ſimilis text. in l. antiquæ, in prin. C. ad s. c. Velleia. & in l. nuper, in prin. C. de nat. lib. & in §. ſi uero decretũ, in auth. de nup. & in §. ult. uer. ſed neq;, in auth.

auth.de hære.& falci. & in §. dedimus,& iterum §. ſi aũt mulier, in auth.de æqua.do.Et probatur ẽt in l.ſi quis iniquum §. illud quoq; ff. quod quiſq; iu. ubi tunc & poſtea ponuntur quoq; ut diuerſa. Et eſt ſimilis tex.in l.j.§. rectiſſimè ff. de ui & ui ar.Et ẽt tex.in l.non erit §. ſi neq;,& ibi quoq; glo.& Iaſ.in ulti.no.ff.de iureiu. & in d.l. illud §. vlt.ff.ad legem Aqui.ubi poſtea,& uno impetu,pro diuerſis ponſitur, & in l.j.§. idem Labeo. ff. quod ui aut clam,cũ dicitur, Iſq; deſtiterit in præſentiarum rurſusq; poſtea facere cœperit, & in l. apud Celſum §.in hac exceptione ff. de do. mali excep.cum ſcribitur, de eo duntaxat excipi oportet,qui admiſſus ſit in ipſo negotio quod geritur, non ẽt ſi poſtea interueniſſet, & in l.3. iuncto §.ult.l.j.ff.de ſolu.ubi in re præſenti,& poſtea, ponuntur ut diuerſa.Ideoq; Bald. ibi exponit poſtea.i.ex interuallo, & in l.2. C.de iuriſdic.om.iud. ubi tempore contractus,& poſtea, ponuntur ut oppoſita.Et in l.idemq; §.ſi cui mandauero ff.man.cũ dicitur, uel ilico ſtipulata ſit,uel ẽt poſtea.& in l.ex caſtrenſi,in prin.ibi, nõ ſtatim qui dem,ſed poſteà ff.de caſtr. pecu.& in l.2.§.hoc autem, ibi, nemo neq; eorum qui in præſenti iuris peritiã habent, nec qui poſtea fuerint C. de uet.iur.enucle.& in l. qui ædificium ff.de ſer.urb.præd.cũ dicitur, quæ in præſentia erunt, & quæ poſtea fuerint.& l.ſeq.cum ſcribitur, quæ nunc ſunt, & quæ poſtea quoque fuerint.& in l.2.in princ. C.de quad.præſcri. ubi eſt ſimilis tex.& in l.manifeſtiſſimi,uerſic. ſed ea,& rurſus uerſi.ſinautem neſcius C.de fur.ubi eo tẽpore,& poſtea,ponuntur ut diuerſa.& in l.j.C.de calum. & in §.ult.Inſti.de nupt.cùm dicitur,ſtatim ut nati ſunt,in poteſtate parentis non fiant,poſtea aũt redigantur in ptãtẽ,& in §.j.uerſi. qua de cauſa.Inſti. de loca. & conduct. ubi etiam ponuntur vt ſeparata.& apud Horatium lib.epiſtolarum 2. epiſtola j.ad Auguſtum.

An quos & præſens, & poſtea reſpiciat ætas.

Quibus planè cõſtat, id quod dicimus,hãc dictionem poſtea,interuallum oſtẽdere:quod ẽt uoluit gl. in l.pacta cõuenta ff. de cont.emp. quæ ẽt ĩterpretatur poſtea.i.ex interuallo, [& ibi Bal.in 2.no.] & ſimilis gl.in l.cũ fundum,in uer.poſtea ff.de ui & ui ar.& in l.ſi Titius in uer.poſtea,& ibi quoq; Bar.ff.de fideiuſ.& [Alb.ĩ l.ſi unus §. pactus ne peteret,col.j.in fi.ff. de pac.Io. Fab.in l.per retentionẽ C.de uſu.] Bal.ĩ l.j.in prin.circa med.ff.de ſo. Card.Flor.in c.cũ Vintonenſis,extra de elec. [Pano.ſubobſcurè in c. cura,in vlt.no.de iure pat.] Barb.ĩ l.4.§.Cato,col.21.verſi. & adduco celebrẽ ff.de ver.ob.[& ĩ rep.rub. de reb.eccl.nõ alie.in §.dubio,col. eiuſdẽ vlt.& ĩ c.vlt.col.2.de preca. & in c.potuit, co.3.de loc.& in c.illo uos,col.2.de pig.] & cõſ.25.ſcribit ſapientiæ 7.col. 3.li.j.& cõſ.59 clemẽtiſſimi Dei, col.4.eo.lib.j.& Alex.cõſ.141.uiſo teſtõ,col.2.uer. confirmo ex illa,lib.2.& cõſ. oĩum poſtremo.uiſo proceſſu,ante fi.eo. lib.2.& cõſi.98. viſo & cõſiderato, col.2.uer.& hoc modo, lib.j.Fran. Are.in d.l.fructus, col.pe.ff.ſo.ma. ubi uidetur ſentire,licẽt ſubdubius hanc eſſe eius propriam ac peculiã rem uim ac naturã.Car.Alex.ĩ c.j. col.2.tit.quid iu.ſi poſt alie. Iaſ.in l.ſi quis ante,col.4.verſ. tu põdera dictionẽ poſtea ff.de acq. poſſ.Philip.Deci.in c.2.col.vlt.extr.de off. deleg.& in l.certi conditio. §. depoſui,

poſui, in primo not.ff.ſi cert. peta.
& conſi.639.uiſa cõſultatione, col.
j.Hiero. Cagno.in l.2. col.6.verſi.
4.nota.ff.de orig.iuris.Anto.Burg.
in c.ſi uenditori, in princ. ext. de
empt.& vendit.

5 ¶ † Porrò quãtum interuallum hac
dictione ſignificetur, paruumne, an
longum, non inter omnes conue-
nit. Alij enim modicum dicunt, ob
tex.in l.ab hoſtibus.§.ſed qđ ſim-
pliciter, vbi gl.Pet.& Bar.col.j.[Al
be. col. quoque j.]ff.ex quib.cau.
maio.[& idem Albe. in l.hęc adie-
ctio, poſt prin.ff.de verb.ſig.& Frã.
Are. in l.cum quidã.§.ſuum, col.2.
ff.de acqui.hære.] quod & probarę
videtur tex.in l.ſi fuerit.§.ult.ff.de
reb. dub. qui in vno gemellorum
partu utitur hac dictione poſtea, in
ter natiuitatem utriuſq;, cum dicit
nam ſi poſtea edita eſt, cum tamen
ibi adeo modicum eſſet interuallũ,
vt ambigeretur uter prior eſſet ędi
tus, & tex.in l.quidam.poſt prin.C.
de neceſſ.ſer.hære.inſti. quæ hac di
ctione poſtea, utitur in re in eodẽ
teſtamento facta. & in l. Lucius.ff.
de hære. inſti. qui ſimilis eſt in l.ſi
quis, in prĩ.ff. de leg.j.vbi ita ſcribi
tur, poſtea eodẽ teſtamento uel co-
dicillis. Et ĩ l.impatores.ff.de man.
teſt.q̃ nõ tm̃ de re eodẽ teſtamento
facta, ſed de eadem oratione uno in
teſtamento appoſita, hoc uerbo uti
tur, & in l.ſi is quem.C.de lib. cau.
in illis uerbis, ſed ſi poſtea quã co-
gnouiſti, de ſententia iudicis appel
laſti. Nam illa dictio poſtea, debet
intelligi illico, per tex. in l. litiga-
toribus.C.de appel. aut ad ſummũ
intra eũdem aut alterum diem, per
tex. in l.eos.§.ſi autem.eo.titu.fa-
cit & tex. in c.2. de præſcript. lib.
6. cum dicitur, poſtea quandocũq;
quaſi ſcilicet non fuiſſet intellectũ
de longo interuallo, ſi dictum ſim
pliciter fuiſſet poſtea, ſine illa ad-
ctione, quandocunquę. Et gloſ.in
c.ſcriptum eſt, in princ.extra de ele
ctio.quæ exponit illum tex. qui di-
cit poſtea reuocari, ſcilicet ſine in-
teruallo, quam ſequitur & ſingula.
dicit in ſuo caſu Panor.ibi, colũ.4.
verſicu.j.in gloſ.j.

6 ¶ † Alij autem contra aſſerunt lon
gum interuallum hoc uocabulo de
ſignari. & in iis Barb. in l.ſi à fure,
col.3.verſi. ſed ego pondero.ff.de
uerb.obliga. & in c.cum M.Ferra.
col.25.ext.de conſti. & in rep.rub.
de reb.eccle. non ali.char.25. & in
c.j.ext. quod met. cau. & in d.c.in
præſentia, extr. de prob. & in c.pẽ.
col.2.de for.com. & in c.ult.ext.de
rapt.& Lud.Bol. conſi.37. nobilis
quidam, col.6. verſi. facit pro hoc.
& Hiero.Cagno. in d.l.2.§. poſtea
ne diutius, col.2.uer. põdera in pri-
mis, per illum tex.ff.de orig. iur.
Pro quibus faciunt multi alij tex.
ſuprà in 2.& 3.abhinc uerſi.allega-
ti.& facit etiam tex. in §.j.Inſti.de
S.C.Tertul. vbi ſcribitur Claudiũ
quidem primum, matri ad ſolatiũ li
berorum amiſſorum legitimam eo
rum hæreditatẽ detuliſſe, & confe-
ſtim ſubdit, poſtea autem S.C.Ter-
tulliano, quod diui Adriani tempo-
ribus factum eſt, pleniſſimè, &c.
Nam conſtat inter Claudium & A-
drianum nouem alios imperatores
fuiſſe. Et tex.in l.j.in prin.ff.de mi
lit.teſta. ubi ſcribitur, Iulium Cæ-
ſarem liberam teſtamenti factionẽ
primum conceſsiſſe, poſtea vero Ti
tum ampliſſimam indulgentiam in
eos contuliſſe. At inter Iulium Cæ-
ſarem & Titum fuerunt nouem im
peratores. Et tex in l.quo enim.§.
Iulianus.ff.rẽ rat.hab. & in l.j.iun-
cta gloſ.in uer. poſtea. C.ſi rector.
prouin. & in l.ſancimus.C.de iudi.
iuncta interpretatione, quã ei dant

quod

quos ſtatim citabimus. Nã in ea l. dicitur, quòd ſi contumax poſtea apparuerit, non aliter auditur, quã prius refuſis expẽſis. Quod uidetur intellexiſſe glo.j.in l.& ſi poſt tres. ff.ſi quis cautio.& ibi apertius Iac. But. & ẽt Iaſ.in ea ipſa l.ſancimus, col.3.in j.limitatione, quãdo nõ intra modicũ tẽpus comparet. Quod ſi uerũ eſt, neceſſariò intelligitur illa dictio poſtea poſita in d.l.ſancimus, longo, poſt, interuallo, ſed huius diuerſum uoluit Bal.in d.l.& ſi poſt tres, tum in priore lect. col.7. verſi.quinto opponitur, tũ in repe. col.pẽ.ver.in ea gloſ.in fin. & Aug. col.2.verſi.ſequit, in gl.ibi, & Pau. Caſt.i d.l.ſancimus, ĩ prin.& Barb. in cle.literas, col.8.in paruis, de reſcrip. Ex quorũ ſnĩa, ſi uera eſt qđ nunc non diffinio, hæc dictio poſtea, intelligitur in d.l.ſancimus, ſiue ſtatim, ſiue ex interuallo.

7 ¶ † Ego autem dico ordinẽ quendã & ſequelam uel loci, uel temporis, vel cuiuſuis rei ad aliam hoc uerbo ſuapte natura intelligi, vt ẽt Priſcianus tradit li.14.& è noſtris Alexã. conſi.141. uiſo teſtamento, col. 2. verſi.cõfirmo ex illa, lib.2. Et nunc quidem incõtinẽti, & ſine interuallo, nũc ex interuallo aut longo aut modico, ex ſubiectæ rei argumẽto. Neq;.n. ſimpliciter certũ aliquod tẽpus demõſtrat, ſed prorſus dubiũ & ambiguum, ſecũdum Dyn. Ray. Bar. Albe. Raph. Co. Ro.& Iaſ.in d. l.fructus. ff.ſol.mat. Cy.in d.l.j.col. ult.ĩ 6.oppo.ff.ſi cer. pet. Bal. Imo. & alios in d.l.quoties.§.ſi quis ita. ff.de hær. inſti. [Bal.cõſi.64. quidã promiſit, lib.j. Albe.in l.rẽ quandã, in fin.ff.de dol. mal. dum dicit ex eo text.hanc dictionem nõ ſemper denotare interuallum. Alex. conſi. 234.uiſo proceſſu, ad fin.lib.2.&] cõſi.116.in cauſa inquiſitionis formatæ, col. 2.uer.in dubio, lib.3. Car. Alex.in c.cõmiſſum, col.j.in 2. locis, ext.de ſponſa.& mat. Phil. Dec. in d.l.in bonæfidei, col.3.uerſi.quartò not.C.de pact.& Matthæ. Afflic. in cõſti. Siciliæ inci. q̃ſtiones iuriſperitorum, in 5.no. Et probat text. in d.c.2.in illis uerbis, poſtea quandocunq;, de p̃ſcr.lib.6. Ob idq; Ro. Fran. Are.& Iaſ.in d.l.fructus. non approbant quod ſuprà diximus [in princ.huius glo.] de teſtibus deponentibus teſtatorẽ inſtituiſſe hæredẽ Seiũ, poſtea Semproniũ. Nã cum inquiũt, incertũ ſit ob eã dictionẽ poſtea, utrũ intelligatur incõtinẽti & ſine interuallo, an cum interuallo, nec ualeat quantum ad ſecundũ ſi ſit ex interuallo: certè ea probatio tanquã ambigua non cõcludit, per d.c.in præſentia, de proba. & l. matrem.ff.eo.tit. [& l. non hoc.C. vnde legi.cum ſimil.] Dicit tamen Iaſ.quòd durum eſſet recedere ab op.Bar.& communiori. At quantũ ad priorẽ illum caſum pertinet de inſultu & uulnere, nullus hactenus tenuit contrarium, quia ẽt cum dubium ſit ex eo teſtimonio, an incontinenti aut ex interuallo uulnus ſit illatũ, in dubio quod mitius eſt ſequimur, ut iam diximus, & probat tex.in l.præſes, & in l.interpretatione.ff.de feri. Igitur hæc dictio poſtea, ut repetamus, dubium & ambiguum tempus dicit.

8 ¶ † Sicuti & dictio antea, quę illi oppoſita eſt: ut planè liquet ex l. commiſſum.C.de adulter.atq; ex illo ipſius Suetonii loco in Domitiano, paulo poſt prin. In primiſq; poeticę ſtudium tam inſuetum antea ſibi, quã poſtea ſpretũ & abiectum. Ideoq; & ea denotat interuallũ incertum, ob idq; arbitrio iudicis ex ſubiecta materia ęſtimandum, ut ẽt uoluit Bar in l.j.§. diuus Seuerus,

in pen.q. & ibi Alexa.in addi. ff.de queſtio. & Imo. in l.qui aliena.§. ult.ff. de acquirend. hæred.[Vt & de dictione, ante, dicemus, poſteà, nu.19.incipiẽte, de dictione poſt.]

9 ¶ † Similiterq; dictio deinde, quæ idem ſignificat quod poſt, ſiue poſtea, vt probat text. in l.2.§.prius, vbi id no.Frã.Are.col.j.ff. de vulg. & pupil.ſub. & in l.tigni.§. ſi quis cum iudicij.ff.ad exhib. & in l.ſi filiusfa.in prin.ff.de reli.& ſumpt.fune.& in l. ſi ſeruũ Stichũ.§.nunc uideamus.ff.de uerb.oblig.& in l.edicto.§. cũ ante. ff.de iur.fiſ.& in l. ſi ſeruum.§.ult.ff.de acqui.hære.& in l.quibus.§. quidam.ff.de condit. & dem.& in l.ult. C.ad legem Corne. de fal.dum dicitur, primitus ei qui ſcripturã obtulerit, deinde ei, &c. & in §.ult.Inſtit. de lege falci.cum ſimi.& glo.in cle. dudum, uerſi.ac deinde, in ipſo verbo deinde, de ſepult. Et illud Ciceronis in Piſonẽ. Qui ſis auſus primũ facere, deinde Torquato grauiſſimo & ſanctiſſimo viro premente confiteri, &c. Et in Philip.14.Nollẽ primum reip.cauſa, deinde & dignitatis tuæ. Ideo & Signo. conſ.115. in quæſtio.Petri, col.j.dicit hãc dictionẽ eſſe ordinis deſignatiuam, & allegat l.2.§.deinde cum cenſus.& iterum.§.poſt aliquot deinde annos, & iterũ.§.deinde Cor.ver. poſt deinde.ff.de orig. iur.Et idẽ dicit Bal. conſi.295. primo dicam, poſt med.lib.2. Ex quo etiam poſt deinde nõnunquam coniunguntur.l.2.§. poſt deinde.ff.de orig.iur. vbi Zaſius uir nũquam ſatis laudatus id intelligẽs dicit deinde abundare, ſed ornatus cauſa poſitum eſſe. Et eſt ſimilis tex.in l.ulti. ff.commu. prædio, & in l. Seia.ff.de euict.& in §.his igitur, ſtatim poſt princ.Inſti.de iuſti.& iur. & in §.ſi quis agens. Inſti. de actio. & apud Terentium in Andria. Nunc primũ fac iſtæc vt lauet, poſt deinde quod iuſſit ei date bibere. Sed & nonnunquam deinde & poſtea copulantur vt in l. non quocunq;.§.j.ff.de leg. j.[& l.ſi iure, & l.ſi tibi.ff.de lega. 3.] & in l.filium.§.ſi quis contra.ff. de leg.præſtan.& in l.j.§.ſciendum ff.de ſuis & legi.hære. & in l.& ſeruorum.ff. de ſtat. ho. & in l.ſi plures.§.quãuis.ff. de admi.tut.& in l. ſi quis ita.§.ſi Titio.ff. de adi.lega. & in l.illud.§.idẽ.ff. ad leg. Aquil. & in l.ſicut.§. ſuperuacuũ.ff.quib. mod.pig.vel.hypot.ſol.& in l.quoties.§.vlti.ff.de noxa.act. & in l.vlti.ff.de caſtren.pecu. & in l.filiusfami.§.j.ff.de mili.teſta.& in l.ult.ff. iudica. ſol. & in l.ſi indebitum.§.j. ff.rem rat.hab. & in l.illud.ff.de peri.& commo.rei vend. [& in l.ſi alius.§.eſt & alia.ff. quod ui aut clã, & in l.ſi cum teſtamento.§.ſi fundum.ff.de exceptio.rei iudi. & in l. quamdiu inſtitutus.ff.de acqui.hære.] & in §.j.Inſtit.de replica.

10 ¶ † Ex quibus ſatis conſtat hanc dictionem deinde, quod ſuprà diximus, idẽ ſignificare quod poſt uel poſtea. Ideoq; & illa etiã intelligitur incontinenti, & ſine interuallo vel etiam cum interuallo, ſicuti & poſt & poſtea. Id enim voluit gloſ. in d.l.2.§.prius, ĩ uer. deinde, & ibi clarius Fran. Are.col.j.ff.de uulga. & pupil.ſub. & Philip. Dec.in l.pacta nouiſſima, col.3.verſic.ſecunda ſolutio, & ibi quoq; Alcia.in gloſſ. ul.col.pen.uerſi.tertius caſus.C.de pact.Ideo Tullius in ultima in Verrem actione, ut amoueret dubium, an ſtatim, uel cum interuallo intelligeretur hæc dictio deinde, ei coniunxit eam dictionem ſtatim, cum ita ſcribit. Statim deinde iuſſu Prætoris in crucem eſſe ſublatũ. [Glo. autem in l.illud. §.ſi idem.ff. ad legem

gem Aquiſ.exponit deinde, ex interuallo,& ibi Flori.notat hanc dictionem denotare interuallum.]

11 ¶† Igitur vt ad caſum l.noſtræ priuatim ueniamus,eam cenſeo procedere quandocunque poſt donationem nati fuerint donati liberi, ſiue incontinenti poſt, ſi de illis non cogitabat, quia fortè diutius ab uxore prægnāte abfuiſſet, ſiue ex interuallo qualicūque,aūt lōgo, aut modico,id eſt, ſine ullo temporis poſt donationem diſcrimine, nempe ex ſubiecto l.noſtræ argumento, cum ſemper & omni tempore poſt donationem obtineat ipſius l. ratio. Et ita quidem expreſſim per pauca quædam ex iis quæ diximus,uoluit Fran.Ripa.hic in 39.q. Et id certè non abſimili ratione uidere licet in caſu.l.j.ff.de capt. & poſtli. reuer. vbi ita cauetur, quòd ſeruus eius qui ab hoſtibus captus eſt, poſtea ſtipulatus eſt,hoc habebunt hæredes.Nemo enim,ut opinor,dubitabit illud obtinere, ſiue confeſtim poſt domini captiuitatem, ſiue longo poſt tempore ſeruus ſtipulatus fuerit, cum nihil ſit inter utrunq; diſcriminis.Et idem in l.ſi ita fuerit.ff.de leg.3. ubi fit mentio de eo qui poſtea natus erit, inve familiā uenerit, quive poſtea cognatus fuerit.Et multa alia exēpla in noſtris legibus comperies,ex quibus manifeſtè deprehendes hanc dictionem, poſtea,omne ſequens tempus comprehendere,'& propinquum, & remotum.

12 ¶ † Nec me tamen latet, Iaſonem in multis locis,uidelicet in l.ſi quis ita promiſerit.§.Seia,col.4. in ſexto notab.ff.de uerb.obliga. & in d. l.non erit.§.ſi neque.ff.de iureiur. & in d.l.fructus.ff.ſolu.mat. & in l. poſt dotem,col.j.eo.tit.& in d.l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.de pact.ſibi fecisſe finxiſſeque differentiam nouam quidem illam, ſed admodum nanam, inter hanc dictionem poſtea,& dictionem poſt, quæ ſi uera eſſet, ſubuerteret omnia quæ diximus. Ea autem eſt, dictionem poſtea,ſuapte natura denotare interuallum, poſt autem, minimè, ſed pro confeſtim intelligi. Idque probat ex d.§.quinimo,uerſic.idem reſponſum, in illis uerbis, poſt emptionem ex interuallo. Nam fruſtra,inquit, adiectum fuiſſet ex interuallo, ſi id intellectum fuiſſet. [Quod & idem uoluit Ioan. Crotus,nulla Iaſ.mentione facta,in repetitio.c.j.in j.nota.de conſtit.lib. 6. per d.§. quinimo. Quibus] adde & alium textum,in l.mulier.§.ſi heres,ibi, poſt multum temporis.ff. ad ſenatuſconſultum Trebel. E diuerſo autem, ut & hoc illi addas,iuriſconſultus cum poſtea addit confeſtim, in l. peregre, in princ.ff.de acquir.poſſeſ. quaſi ſine ea adiectione intellectum fuiſſet ex interuallo ex ipſius Iaſ.ſententia.Et ſimile eſt quod dicitur,poſtea ſine mora,in l. ſcire debemus.§.ſi a fure.ff.de uerbo.oblig.Et quod Terentius in Eunucho iūgit continuo cum poſtea. Hæc enim ſunt uerba illius. Hos prius introducam, & quæ uolo, ſimul impabo.poſtea cōtinuo exeo, Sed & Iaſonis ſententiā confirmat, quod uoluerunt gloſ. & Inno.in c. congregato,uterque in uerbo,poſtmodum, extra de electiom. interpretantes eam dictionem poſtmodum,antequam diuertant ad alium actum,ac durante eodem contextu electionis, & quod ſcribit Dominicus in cap.frequens, in princ.de reſtituti.ſpolia.lib.6. quòd ſi teſtes dicunt aliquem poſſediſſe poſt talem intelligitur immediatè & ſine interuallo.

 ¶†Verum

13 ¶†Verùm ego(pace Iaſo. & Croti. dixerim)nihil omnino video intereſſe inter eas dictiones,poſt, & poſtea,non magis quidem, quàm inter ante,& antea,quantum ad interuallum,de quo tractamus,pertinet. Ideoq; & dictionem poſt, ſicut poſtea, ambiguum etiam interuallum ſignificare,ſecutus Bart. & alios id nuncupatim de dictione poſt aſſerẽtes in d.l.fructus,& Franc.Are.in l. Gallus,in prin.colum.5.verſi.in gl. vltima,& ibi etiam Lancel. Gali.in repe.colum.7.verſic. item uerbum ff.de libe.& poſth.& [eundem Are. in d.l.ſi quis ita promiſerit §. Seia, in ſecundo notab.ff. de verb.oblig. & in] l.in duobus,in prin.ff.de duobus reis,& Philip.Franc.in c.j.in j. notab.de conſtit.libr.6.& ante hos glo.quæ id apertè ſenſit, in d.cle.literas,in verb.poſt datam, quam ibi expendit ibi Barb. colum.7.& ſeq. de reſcrip. & ex externis ſcriptoribus Aelium Donatum, virum quidem vnum omnium qui vocũ verborumque naturas ac proprietates optimè calluit,hoc quoque nuncupatim confirmantem in Eunucho Terentij. Idemq; de dictione antè, quæ reſpondet dictioni poſt,ſcribit Bald.conſi.179. ad euidentiam eſt præmittendum, li.2.vbi dicit quòd ſignificat incertum interuallum: quod & dicit Franc.Are.in d.l.2 .. prius,colum.j.ff.de vulga. & pupil. ſubſti. Nam quòd breue aliquando ſignificet,vt hoc illi addam, apertè probat text.in l. ſi ita fuero §. cùm pecuniam ff. de noua. Et quod etiã aliquando longum, probat itẽ tex. in l.j.ff.vi bono.rapto.cum ſimi.

14 ¶†Nam & quamuis hę dictiones antè & poſt ſeſe mutuo veluti reſpiciant,[tanquam relatiua, ſiue reciproca,] vt patet ex l. ſi bona ff. de bon.liber.ibi, poſt venditionem,& ante venditionem. & l.2.§. in auo, ibi,ante conceptionem, & poſt conceptionem ff.de decurio.& alibi ſæpe.& planiſſimè apud Tullium,ſi is eſt,lib.4.artis Rhetoricæ ad Herennium, quo loco de demonſtratione diſſerit. Id fieri, inquit,poterit, ſi quæ ante, & poſt, & in ipſa re facta erunt,comprehendemus. Hæc ibi. [Et lib.Acade.q. 4. Et cùm in hoc mundo ornatus hic ſit tam mirabilis,innumerabilis: ſupra,infra: dextra ſiniſtra:ante, poſt:alios diſſimiles,alios eiuſdem modi mundos eſſe.] Sicuti & antea,& poſtea,ſe quoque viciſſim reſpiciunt, vt ſuprà diximus,& probat etiam tex. in l.ſeruitutes §.ſi antea ff.de ſer. vrb.prædio.& in l.2.§. qui ad munera ff.de vaca.mu.& in l. quoniam §.ſi uſus, in fin.ff.de vſufru. ear.rer. quæ vſu conſu.& in l.2.§. ſed cùm perſpeximus,verſi.admonuimus C. de vet. iur.enuclean.& in l.2.C.de offic.q. & in §.igitur, verſicu.in quibus,in proœ.Inſti.& in c.nulli,de elec.lib. 6.& illud Tullij ſtatim poſt principium Oratoris ad Brutum, Multi oratores magni & clari fuerunt, & antea fuerãt, nec poſtea defecerũt. [Et ad Lentulum lib.j. epiſto. Appius in ſermonibus antea dictitabat poſtea dixit etiam in ſenatu palam. Atq; illud] Macrobij lib.3. Satur.c. 6.Delon neque antea, neq; poſtea hoc incommodo vexatam. Tamen ſæpiſſime vnum aliud mutuatur,cũ eoq; coniungitur,tanquam nihil inter ea interſit.Videmus enim ante, & poſtea copulari, & è diuerſo antea & poſt:ut in eo.§.in auo, & in ea.l.2.§.in filiis,& in l.libertus §.filium ff.ad municip. vbi ita ſcribitur,cùm antè militaſſet,uel poſtea, & in l. ex facto §.ſiquis autem ff.ad S.C.Treb.vbi dicitur,quis ante, & quis poſtea deceſſerit. & in l.epiſto

lam

lam §.j.ff. eo.titu.cuius hæc verba ſunt, vtrúmne poſt mortem ſuam, an antea.& in l.ſancimus §. cùm au tem C.eo.quoq; tit. vbi ita ſcribitur,uel poſt litem conteſtatam, uel antea & in c.tãta,in prin. extra qui fili.ſunt legi.& in c. poſt translatio nem,paulò ante fi.de renun.& in c. duo pueri,paulò ante fi. de deſpon. impub.& in c.ſi beneficia,de præb. libr.6.& in ſexcentis aliis locis, & apud Plinium libr.28.c. 10. foueri, inquit,frigida & antè & poſtea iubent.& ipſum Tullium in 3. in Verrem actione. Si habuiſſet iſte edictũ quod ante iſtum, & poſtea omnes habuerunt. [& Terentium in Andria. Nam is poſtquam exceſſit ex ephebis Soſia,liberiùs viuendi fuit poteſtas,nam antea, Qui ſcire poſſes,&c.]

15 ¶†Imò & ex multis legibus manifeſtè apparet has diſtiones poſt & poſtea eſſe eiuſdem ſignificationis & naturæ, videlicet in l. forma §. quæ poſt cenſum ff.de cenſibus,vbi quod primo loco per dictionẽ poſt dicit,idem ſtatim per poſtea pronũ tiat. Quæ poſt,inquit, cenſum editum nata,aut poſtea q̃ſita ſunt, &c. & in l.j.in prin.ff.quan.de pec. act. anna.eſt.vbi etiam poſt & poſtea in eadem ſignificatione ponuntur. & in l.j.§.rectiſſimè ff.de vi & vi arm. vbi etiam quod per poſtea primo dixerat,ſecũdo loco dicit per poſt, & in l.legem C.de nat. lib. vbi primùm dicit poſtea, quod paulo poſt dicit poſt eandem legem. & in l.j. in prin.ff.de milit.teſta. ubi iuriſcõſultus nunc una utitur,nunc alia in re eadem aut ſimili: adeoq; vtranq; confundit,vt clarè cognoſcas nihil illum curaſſe,vtra vteretur & in §. ſi ab hoſtibus,verſi.dictum eſt, Inſti.quib.mod.ius patriæ poteſt.ſol. †vbi primùm ſcribitur poſtliminiũ dici à poſt & limine, deinde id exponens vtitur dictione poſtea, pro illo poſt.hæc enim ſunt verba illius loci.Dictum eſt autem poſtliminiũ à limine, & poſt, vnde eum qui ab hoſtibus captus eſt, & in fines noſtros poſtea peruenit, poſtliminio reuerſum rectè dicimus. Sed & ut ex eodem loco aliter intelligas nihil intereſſe iter has dictiones poſt & poſtea,ſcias eum locum eſſe exceptum ex Scæuolæ illius antiqui iuriſconſulti ſententia, quã Tullius libro Topicorum ita adſcripſit.Scæuola autem P. filius poſtliminium iunctum putat eſſe verbum, vt ſit in eo & poſt,& limen:vt quæ à nobis alienata ſunt cùm ad hoſtẽ peruenerint,& ex ſuo tanquam limine exierint, hinc cum redierint poſt ad idem limen,poſtliminio videantur rediiſſe.Vides enim, vt pro illis verbis Scæuolæ,aut Ciceronis,cum redierint pòſt ad idem limen,Iuſtinianus illa ſubſtituit,& in fines noſtros poſtea peruenit, vt iam nõ dubites ex horum locorum coniunctione nihil referre, ſiue poſt ſiue poſtea dixeris. Sed eſt & bonus textus,in §.quibus,Inſti.de hæredita tib.quæ ab inteſta. defer. vbi quod primùm per poſt dixerat, confeſtim per poſtea dicit,& in alijs infinitis. Nam & nihil omnino diſcriminis eſt inter eas dictiones, niſi quod poſt præpoſitio eſt, quæ cum accuſatiuo ſæpius coniungitur, interdum cum ablatiuo,cum dicitur, longo poſt tempore. Poſtea autem, quod ex poſt conficitur, aduerbium eſt, quod nullum caſum requirit: tamen & ipſa dictio poſt interdum quoque aduerbialiter ponitur pro poſtea, vt in l. ſiue libertus,in prin.ff.de iure patro. & alibi ſæpe, & apud Virgilium libro primo Aeneidos.

Poſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis.

Et lib.4.Geor.

Atque alijs poſt commemoranda relinquo.

Et Terentiũ quoque in Adelphis.

Poſt faciet tamen.

Sicut & antè, quæ præpoſitio eſt, interdum etiam aduerbialiter ponitur pro antea, apud eundem Virgilium in Bucol.

Ante leues ergo paſcentur in æthere cerui.

Et de vtroque in illo Tullij loco ſuprà in 2.ab hinc verſiculo citato. Et probatur etiam apud noſtros in l.ſi libertus §.vlti.ff.eod.de iure patrona.& in l.j.§.emancipatus.ff.de collatio.bonor.& in l.j.poſt princ. ff.de bonis libert.& de vtroque eſt tex.in l.ſi te parẽs.C.de ſuis & legi. & in locis infinitis. [& hæc quidẽ annotata quoque ſunt à Priſciano libro 14. non vno in loco. Et ſimiliter antea nonnunquam ponitur pro antè, ut apud Ciceronem in oratione pro Sexto Roſcio Amerino, Cuius antea prædia poſſediſti,quàm ipſum agnoſti. Vides enim ibi antea quàm dici pro antequã.] Idcirco & antiquiores Romani iiſdem notis utrunque, ſcilicet ante, & antea, ſignificabant, nempe his ANT. vt ſcribit Valerius Probus, ut ex hoc facile cognoſcas, etiam ſi nihil aliud ſit, veteres illos proprietatis verborum obſeruantiſſimos, nullũ omnino diſcrimẽ inter vtrũque poſuiſſe,ſed paſſim vtroque ſine delectu ac ꝓmiſcuè,& prout legentibus libuiſſet,uſos fuiſſe.

16 ¶†Nec huic noſtræ ſñiæ quicquã obeſt tex. in d.l.iuriſgentiũ.§. quinimo.Nam non ob aliud ibi adiectum fuit, poſt venditionem ex interuallo,niſi quia dictio poſt, ſicut & dictio poſtea,utrunq; poterat ſignificare,& poſt venditionem confeſtim & ſine interuallo,& poſt vẽditionem ex interuallo. Ideo ne ſine interuallo intelligeretur,ſubiunxit ex ĩteruallo. In qua re ut unum tibi aut alterum exẽplum ex multis proponamus, in l.poſt contractum ff.de dona.in qua ita ſcribitur, poſt contractum capitale crimen donationes factæ valent, non magis intelligitur de donationibus factis cõfeſtim poſt crimen admiſſum, quã de factis ex interuallo. Imò verò quæ confeſtim crimen ſequuntur, magis obnoxiæ ſunt reuocationi, aut nullitati, quàm quæ longo poſt tempore ſunt confectæ, ut ibi not. per Bar.col.3.uer.quintò præſumitur.[& Alber.poſt Oldr.col.2. uer. Old.in hoc,]& alios,ibi, & Bald. in l.ſi quis in 2.locis.C.de bo. proſcr. [& Pau.Caſt.conſ.337. primò quæritur poſito quòd de uero, colũ. 3. uerſi.ſextò præſumitur,lib.j.] Sicuti & cùm è diuerſo maleficium confeſtim ſequitur alienationem, ut ꝑ Bald.in auth.ſed iam neceſſe, col.j. & ibi etiam Ange.in fi. C.de dona. ante nupt. [& eundem Ang.in l. ulti.col.2.uer.itẽ ſi donauit ante maleficium.C.de bon.proſcri. cũ aliis multis concor.adductis à Phil. Deci.cõſil.235. in cauſa magnifici, colum.2.uer.quinto præſumitur.] Similiter in l.j.C.ex delic. defuncto. ubi ſcribitur Reo criminis defuncto poſt litis conteſtationem ſucceſſores eius teneri, num intelligitur reo confeſtim defuncto lite cõteſtata tantum, an vero etiam longo poſt tempore? Et certè nemini dubium nihil intereſſe.

17 ¶†Quid ꝙ tex.habemus in l. Paulus.§.Caius.ff.de lib.cã,& in l. perfecta.C.de dona,quæ ſub mo.[& in l.latinus,in prin.ff.de lega.2.] & in l. qui

l.qui quadraginta. §.qui ducēta.ff. ad leg.fal.his uerbis utentes, poſt aliquantulũ tẽporis, & poſt aliquantum temporis, quæ idem ſignificāt, quod ſtatim poſt. Ex quo retorquē do argumentum Iaſ.in eum ipſum poſſes aſſumere, id uerbũ poſt, ſimpliciter prolatum intelligi de longo interuallo. Nã aliàs fruſtra adie ctum fuiſſet aliquantulum temporis, ſi intellectum fuiſſet. Quòd ſi quis neget ea uerba, poſt aliquantulum tẽporis, ſignificare ſtatim aut confeſtim poſt, & ita ſine interuallo, legat tex.his uerbis poſt ſtatim vtentem, in l.petens.C.de pact. Seu inquit, anteceſſit pactum, ſeu poſt ſtatim interpoſitum ſit.& in l.is q. §.Ariſto.ff.quod ui aut clam. ubi dicitur, ſtatim poſt uenditionem contractam, & in l.j.ff.iud.ſol.ibi, poſt rem iudicatam ſtatim dies cedit. & in l.j.§.dies, ibi, poſt ſniam dictam ſtatim, &c.ff.quã.appel.ſit, & in §. an ſeruo, inſti.de leg.vbi in duobus locis dicitur, ſtatim poſt factum teſtamentum.& in l.2.§.conſtat, ibi, ſtatimq; poſt ſniam.ff.de pœ.[& in l.liberto.§.vlt.in fin.ff.de annu. legat.cùm dicit, confeſtim poſt mortẽ patris & ſimilis tex.]in l.ideoq;. ff.de Carbo.edict.ibi.Nam ſi confeſtim poſt patris mortẽ, &c. Et paulo poſt ſubiungitur. Si uerò interpoſito tempore, & cætera, ut facilius hinc agnoſcas uim horũ verborum.[& in l.filium, quæ eſt pen. ibi, confeſtim poſt aditam hæreditatem.ff.de optio.lega.]& in l. j.§. exactio autem.C.de rei ux.actio. in ex ſtipulatu actionem transfuſa, cũ dicitur, ſtatim poſt diſſolutum matrimonium.& Suetonium in Auguſto. De reddenda republica bis cogitauit, primò poſt oppreſſum ſtatim Antonium. Sed & habes tex.in c.cũm, ext.de electio.vbi ſcribitur, continuò vnus poſt alium, & apud Plautum in Menechmis. Paucis diebus poſt Tarẽti emortuus eſt.& Cæſarem libro commentariorum de bello Gallico.4.Paucis poſt diebus ſeſe daturos dixerunt. Et iterum libro ſexto, paucis poſt diebus ciuitatem recepit. Et paulopoſt, interim paucis poſt diebus fit ab Vbiis certior, & Tullium Philipica prima, liberatus cædis periculo paucis poſt diebus, & iterũ Philippica decima, Caſſius lapſis paucis poſt diebus. & Saluſtium in Catil. Poſt paucos dies Lucius ſenator in ſenatu literas recitauit.& Cornelium Tacitũ lib.15.Paucos poſt dies vni ex illo contaminatorũ grege denupſit, vt omittamus illã loquẽdi formulam. qua & noſtri & alij ꝓbatiſſimi ſcriptores vtũtur, cũ.ſ.dicĩt paulopoſt, vt in §.vlt.in fi.Inſt.de exhære.lib. & alibi ſæpe.& Plautus in Pſeudolo.Paulopoſt magis ille hõ meus ẽ. & Tullius in epiſtola ad Octauiũ, poſt ẽt paulo tẽpibus ita poſtulantibus cedam vrbe. Et rurſum, paulo poſt fugatũ illũ hoſtẽ, &c. Sicuti & de dictione ante, quæ eandẽ vim (vt diximus) habet, eſt illud ipſius Cæſaris lib.j.Reperiebat ẽt Cæſar inquirẽdo prælũ equeſtre aduerſum paucis ante diebus factũ. Et ſæpius dixerũt paulo ante optimi ſcriptores, & oĩum princeps Tullius ſæpiſſime, ſed in nullo loco apertiùs declarauit propriam vim & ſignificationẽ huius locutiõis, quàm in 6.in Verrẽ actiõe, cùm ſcribit. Nuper homines nobiles eiuſmodi iudices, qd dico nuper? Imò vero modò, ac planè paulo ante vidim⁹, &c. Ex ꝗbus planè cõficies ꝑ arg.Iaſ.in eũ detortũ, dictionẽ poſt, ſuapte natura non ſtatim intelligi, ſiue cõtinuò, aut intra modicũ tps. Nam ad quid eæ dictiones adiicerentur, ſi ex illius di-

ctionis poſt, vi ac ꝓprietate intelligerentur? ſicuti & è diuerſo in dictione poſtea habemus tex. in l. ait lex. ff. ad leg. Aquil. cuius hęc uerba ſunt, & poſtea poſt longũ interuallum mortuus ſit. Nam ſi arg. Iaſ. eſt efficax, hauddubiè dictio illa poſtea ſuapte natura nullum aut modicũ ĩteruallũ ſignificaſſet ſine illa adiectione poſt longum interuallum, quod ipſe Iaſ. non admitt.

18 ¶ † Sed quid in tot ambagibus, & in inuolucris immoramur, cum habeamus alios tex. clarius omni luce ꝓbantes id quod aſſerimus, videlicet dictiones poſtea & poſt vtrunque ſignificare, & ſine interuallo, & ex interuallo? De priori quidem in d. l. in duobus, in prin. ff. de duob. reis vbi poſt ea uerba, licèt antè prior reſponderit, poſtea poſterior, continuo ſubiũgit & hæc verba, ſi ex interuallo concipiatur. Quaſi. ſ. illud quod dixerat, poſtea poſterior, poſſet intelligi & ex interuallo, & ſine interuallo, niſi adieciſſet, ſi ex interuallo concipiatur. Id quod annotauit Frã. Are. in prin. ex hoc inferẽs ad id quod ſuprà diximus de teſte deponente per dictionem poſt, & ita etiam apertè innuens nihil has dictiones differre, ut cũtrahat illum tex. de una loquentem, ad a'terã.

19 ¶ † De dictione poſt, habes & text. in l. vt iuriſiurandi §. iurare, le. j. ff. de pe. lib. vbi hæc uerba ſcribũtur. Iurare aũt debet poſt manumiſſionẽ, ut obligeĩ, & ſiue ſtatim, ſiue poſt tẽpus iurauerit, obligaĩ. Vides enim primùm lector amantiſſime, vt quod primo loco ſimpliciter dixerat poſt manumiſſionẽ, mox interpretatur, ſiue ſtatim, ſiue poſt interuallum. deinde vides quod ſtatim & poſt tempus ponuntur vt diuerſi, ſicuti etiam fit in l. ulti. §. ul ti. ff. quod vi aut clam. & in l. ſi quis ita. ff. de manu. teſta. vbi & gloſſ. interpretans tex. qui ita (vt diximus) loquiĩ ſcilicet ſiue ſtatim, ſiue poſt tempus, hęc ſcribit, id eſt ſiue in teſtamento, ſiue poſtea ex interuallo. Ex quibus etiam illud intelliges, eã glo. eas dictiones poſt & poſtea cõfundere & miſcere, quantum ad ſignificationem interualli. Sed & in l. 3. §. Stichus. ff. de ſtatulib. illico & poſt tempus ponũtur quoque vt diuerſa. & in l. generaliter. §. ſi cui legatum. ff. de fideicom. liber. vbi etiã confeſtim & poſt tempus vt diuerſa ponuntur. & in l. ſi patroni. §. qui fideicommiſſariam. ff. ad S. C. Trebel. vbi eſt ſimili, tex. [ſicuti etiam eſt in l. vlt. §. vlt. ff. quod vi aut clã.] Et in l. obligari. §. tutor. ff. de auct. tutor. vbi in ipſo negotio, & poſt tẽpus, vt varia quoque adſcribuntur. Et eſt ſimilis text. in §. tutor. Inſti. eo. tit. vbi gloſ. expreſſim intelligit illud poſt tempus, ſcilicet non modicum. Nam aliàs non conueniret tex. vt ibi oſtenditur. & in l. ſi ſeruitus. ff. de ſeruit. vrb. præd. cùm dicitur, ſiue quod in præſenti, ſiue quod poſt tempus. &c. Et apud alios quoque probatiſſimos ſcriptores poſt tempus ſignificat confecta re, & intempeſtiuè, ſiue non ſuo tempore, vt Plautus in Captiuis, Serò poſt tẽpus venis. & Tullius ĩ oratione pro P. Quintio. Ego pro te nũc hoc cõſulo poſt tempus, in aliena re, quod tu in tua re, cùm tempus erat, conſulere oblitus es. Et apud nos in §. fideiuſſores, Inſt. de fideic. ita ſcribitur Plus enim eſt ſtatim aliquid dare, minus eſt poſt tempus dare: ſicuti è diuerſo ante tempus ſignificat & nõdum tempeſtiuo tp̃e. Tullius in 5. in Verrẽ actione. Vt in alienam prouinciam mittat literas ante tp̃s. Et in epiſtola ad Octauium, Decreuit in foro ſtatuam, locũ in Senatu

ſummum

ſummum honorem ante tempus.& Saluſtius in Iugur. Ante tp̃s domo digreſſos cõturbare rem. Et in l.pecuniam,ĩ fi.ff.ſi cer.pet.vbi ita dicitur.ante tempus petere videor. Et in eadem ſignificatione dicit̃ ante diẽ,vt apud Ouidiũ li.primo Meta.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Et lib.4.Faſtorum.

Et pecus ante diem partus edebat acerbos.

[& in epiſtola Saphus ad Phaonem.

Ante diem lachrymas oſſa bibere meas.]

Et Papinianus lib.2.Syluarum.

Sic tener ante diem uultu greſſuq; ſuperbo.

Vicerat æquales.

[Et ante hos Virg.lib.4.Aeneid.

Sed cadit ante diem.

Et alibi eodem libro.

Sed miſera ante diem.]

Sed vt redeamus,ſũt & alij quoque tex.probantes eam dictionem poſt, interuallum ſignificare: vt in l.j.in prin.& iterum.§.j.rurſumq; in l.cũ poſt mortẽ.ff.quan.de pecul. actio anna.eſt.In quibus manifeſtè apparet eam dictionem ſignificare tempus annale.Et in d.l.poſt dotem.ff. ſol.mat.ubi poſt dotem datam non põt pater ſtipulari eam ſibi reſtitui facto diuortio ſine voluntate filiæ. Quod hauddubie intelligendum eſt ex interuallo,vt etiam gloſ.& doct. ibi intelligunt,quia incontinenti pater id ſibi inuita filia poſſet ſtipulari.l.quotiens,eo.tit.Id idem quoque tex.in l.2.§.deinde Cornelius. ff.de ori.iu.ubi diuus Auguſtus 16. prætores conſtituit, poſt deinde Claudius duos pretores adiecit.Cũ tamẽ inter Auguſtum & Claudium fuerint duo Imperatores, Tiberius ſcilicet & Caligula,qui diutius regnarunt. Et text.in §.vnum, in auth.de reſti.& ea quæ par.cum dicitur, poſt priores nuptias antequã annus expleat̃. Quibus uerbis apertiſſimè oſtenditur omne tempus q̃d intra annum eſt, comprehẽdi.Et in c.ab exordio.35.diſt. ſcribitur ꝙ poſt diluuiũ lex data fuit per Moyſen. Et tamen ſatis conſtat Moyſen ſecutum fuiſſe diluuium multis non dicam annorum,ſed ſeculorum curriculis.Ex quo & Domi.ibi no. in 3.no.eam dictionem poſt dici ẽt de longo interuallo.Ex tex.ĩ c.cum de appellationibus:in fi.de appel.li. 6.cũ dicitur,ſaluis is quæ ſuper appellationibus poſt ſententiam interpoſitis ſunt ſtatuta.Nam & ea dictio poſt,illic comprehendit appellationem decima pòſt die interpoſitam,ex alijs iuribus,ſicuti & ſcitè annotauit ipſe Domi.in eodem c.§. ſi vero,col.2.ex hoc inferens id q̃d ſuprà diximus,hanc dictionem pòſt ſignificare actum.qui fit ex interuallo.Et rurſum tex.in c.non ſolũ, eo. tit.& lib. tum in prin.c.ibi.innouata poſt appellationem.tum in §. illa verò,in illis verbis.quæ poſt appellationem interpoſitam ante diffinitiuam ſententiam innouantur. In quibus locis idem Domi.not.uidelicet in priori ad prin.illud idem quod in d.§.ſi uerò. Nempe quòd hęc dictio denotat actum qui fit ex interuallo.Et in poſteriori etiam in prin.not.has dictiones ante & poſt, ſignificare actum & mediatum & immediatum. Quod & idem dicit ipſe Domi.in d.c.frequens.in prin. poſt med.& ibi quoque Philip.Frã. in 3.notar.de reſtitu.ſpoli.lib.6.per d.c.non ſolum.Et idem Domi.in c. j.in prin.de cõſt.eo.lib.& in c.2.in prin.& ibi ante eum Petr.Anch.de confeſ.eo.quoque lib. & idem Do. in c.poſt ordinẽ,& ibi quoque Car.

Alex.

Ale.vterque in 4.no.5.diſt.& Imo. in l.cùm quidam.§.ſiuum,& ibi etiã Fran.Are.col.2.uerſi.in gloſſ.ſuper uerb.poſt certum.ff.de acqui.hære. & idem Fran.Aret.in d.l.Gallus, in prin.col.5.uerſi.in gloſ.ult.ff.de libe.& poſt.ubi illud nuncupatim dicit hanc dictionem utrunque ſignificare,& ex interuallo,& incontinẽti.Et rurſum in d.l.2.§.prius,col.j. ff.de vulg.& pup.ubi idem dicit de utraque dictiõe ante & poſt.& Car. Alex.in c.ſi quis poſt, in j.not.51. diſt.& Claud.Aquen.in l.non ſolũ. §.morte.in j.q.Bart.ſuper materia ꝓſtatiõis,& ibi quoq; Ant.Rub. in repe.ff.de ope.no.nun.& Philip. Dec.qui ex hoc cõſuluit ĩ pulchro caſu conſil.431.cuius ſuperſcriptio incipit,verba directa,col.2.verſ.ſed tamen prædictis.& ante hos Bal.cuius nullus illorũ meminit,ĩ c.cũ tu. ad ſi.vl.no.ex.de teſti.dicit ꝙ actus momẽtaneus non recipit has dictiones ante & poſt.& idem conſi.179. ad euidentiã,lib.2.aſſerit has dictiones ante & poſt,poſſe ĩtelligi & cũ interuallo,& ſine ĩteruallo.Ideoq; ſicut ſtatim & poſtea ponũtur vt diuerſa,vt ſuprà dictũ eſt in princ.ita & ſtatim & poſt,vt in l.ſi voluntas. C.de reſcin.vend.vt hinc etiam intelligas nihil omnino intereſſe inter poſt & poſtea.Et tradit Barb.in l.j.§.qui præſens, col.4.ff.de verb. oblig.hãc dictionẽ poſt ex propria natura denotare interuallũ, & allegat quædã loca loquẽtia d̃ dictione poſtea,tanquã ſcilicet ſentiat nihil eſſe diſcriminis inter vtrãque. Sed bene facit tex.in ea.l.qua Iaſ.innititur,ſcilicet in l.iuriſgentiũ.§.ſiue autẽ.ff.de pact.vbi ab initio,& poſt pactũ,ponuntur,vt diuerſa,

20 ¶†Quæ cum ita ſint,idcirco multi dixerũt teſtes deponentes Titium poſſediſſe poſt Caium,nõ cõcludere hunc poſt illũ illico,& vt noſtri loquuntur,immediatè poſſediſſe, cõtra quàm ſuprà ex Domi.diximus. Ita enim voluit ipſe Domi.ſibi palam contrarius,& poſt eum Philip. Fran.in d.c.j.de cõſt.lib.6.& idem Domi.in c.vlt.& ibi quoque Card. Ale.vterque poſt prin.24.diſt.rurſusq; vterque in c.qui ſemel,ĩ 2.no. 50.diſt.& Barb. in proœ.cle.§.hæc ſanè.col.j.& Ant.Burg.in c.ſi venditori,in prin.ext.de empt.& vendi.pro quibus eſt tex.ſuprà à nobis citatus,in c.cauſam,ext.d̃ elect.ibi, vnus continuò poſt alium.Et idem ſi teſtis loquatur per dictionem ante,ita ſcilicet,Caium poſſediſſe ante Titium,vt non probet immediatam vtriuſq; poſſeſſionem,affirmat idem Domi. in[c.Romana.§.cum aut,in 2.no.de app.li. 6.vbi nũcupatim dicit poſſe referri ad act⁹ mediatos,& ĩmediatos, & trahit ad id qđ diximus de teſte: & rursũ ĩ c.j.§.licèt. in 3.no.de proc.]c.habeat.18. diſt.& ipſe item Domi.& Car.Ale. in c.ſi quis,etiam in fin.32.diſtin.& idem Car.in c.ante ſententiam, in prin.2.q.6.& Barb.in l.qui ante calendas,col.2.ff.de verb. oblig. Et vtrunque voluit ipſe Domi.& Car. in c.j.poſt.prin.26.diſt.& Felyn.in c.licèt cauſam,col.6.verſic.item de teſt.ext.de ꝓb.Et eſt optimus tex. etiam probãs dictionem ante,ſignificare actum & mediatum & immediatũ,in c.capellanus,vbi Pan.not. in 2.no.ext.de fer.Et facit etiã tex. in c.ex tua,ibi,qui in proximo ante eos eccleſias tenuerunt,ext.de fili. presby.& ſimilis tex.in c.Michael, eo.ti.& tex.ĩ c.cùm.ꝑ.ibi,vnus poſt alterum inſtanti viciſſitudine, ext. de accuſat.Igitur cùm hę dictiones poſſint vtrunque ſignificare,conſequens fit probationem quæ de immediata poſſeſſione debet fieri, hic non

non concludere, tanquam ambiguam, vt ſuprà diximus in ſimili, per capitul. in præſentia, de probatio.

21 ¶†His adde quòd cùm præpoſitio à plerunque idem ſignificat quod poſt, vt in l.2.§.quod ad magiſtratus.ff.de origine iuris, cùm dicitur, & veluti ſecũdum locum à regibus obtinebat, id eſt, poſt reges, vt ſcienter exponit Zazius, qui & ad hoc citat illud Plinij lib.28. Equarum virus à coitu in lychnis accenſum, id eſt poſt coitum. Cui adde & eũdem Pliniũ lib.7.c.6. Sternuiſſe à coitu, abortiuum eſt. [& lib.25.c.5. Hoc contingere, ſi à coceptu ſuccus protinus bibatur in paſſo, paulò poſt quarto die à balneo coire eas.] & Plautum in Curculione. Quid anteponis Veneri à ientaculo. & illud Suetonij in Tiberio. A commeatu caſtra repetentes, id eſt, poſt ientaculum. & commeatum. Certè etiam eadem dictio poteſt ſignificare & ſtatim poſt, & ex interuallo, vt probat illud eiuſdem Suetonij in Cæſare, Plebs ſtatim à funere ad domum Bruti & Caſsij cũ facibus tetendit. Nã ſi ea locutio à funere ſimpliciter ſignificaſſet continuo poſt funus, fruſtra Suetonius ſtatim addidiſſet, vt diximus in ſimili de dictione poſt. Quanquam idem Zaſius in eadem l.2.verſi.initium, in verbo, à cæde, arbitratus eſt eam dictionem habere vim immediati temporis, motus auctoritate illius loci Suetonij, qui diuerſum ꝓbare videtur; ſicut & illud eiuſdem in Tiberio. Sed nõ ſtatim pòſt à funere ad negotiorũ conſuetudinem rediit. Neque tñ inficior eam dictionem cùm tempus aut locũ diuidit, ſignificare immediatum tempus aut locum, vt ſi dicatur. à die, à fundo Titij, & ſimilia, vt in l. pater.§.ſexaginta. ff.de adul. quam & ipſe Zaſius citat, cum ſimi. [Ideoque Fran. Are. conſi.71. diligenter & maturè, col. vlt. ſcribit quòd ea verba, à prima hora mortis, ſignificant immediatè finita prima hora.]

22 ¶†Quod autem ſuprà dictum eſt ex glo. & Inno. in d.c. congregato, de elect. nihil noſtræ ſententię contradicit, quando non negamus has dictiones, poſt, poſtea, poſtmodum, etiam poſſe intelligi cõfeſtim poſt, & ſine interuallo, ſecundum ſubiectam materiam. Nam & illic ita intelligi debere ſuadebat text. in c. cùm poſt petitam, ext. eod. quem allegant gloſ. & Innoc. Sed id tantùm dicimus non neceſſariò nec ex natura dictionis eſſe. Quin etiã habemus tex. probãtẽ dictionem poſtmodũ, qua vtitur d.c. cõgregato, ſignificare ẽt interuallum, in l.2.C.de cuſ.reo. ꝓut illũ intelligũt Iac. Bu. & Ang. ibi. & Bar. in l.j.§.diuus Seuerus. in pe. & vlt.q.ff.de quæſt. & Barb. qui hoc nuncupatim adſcribit huic dictioni, in d.l.ſi à fure, col.3. ff.de verb.obli. [& in c.potuit, col. 7. verſi.& pondera iſtum, ext.de locat.] & conſil.54. illud afferam, col. pen. lib.j. & conſi.60. ſapienter ſcripſit, col. antepen. eo. libr.j. & conſi. 9. preclare ſcribitur, col.4. lib.2. & cõſi.71. eodemque vlt. ſapienter magnus ait, col.10. verſi. ſecundò pondero, eo. lib.2. vbi & ad hoc allegat tex. in c. in præſentia, ext. de prob. quem dicit meliorem totius iuris. & conſi.25. ſcribitur ſapientiæ ſeptimo, col.3. libr.3. & eſt bonus text. in c.j. ad fin. iuncta gloſſ. in verb. poſtmodum, circa med. extr. quod met. cauſ. & in c. ex parte B. extr. de corp. vitia. & in c.j. de iur. cal. lib.6, cùm dicitur, poſtmodum in qualibet parte litis. Et ipſe Barba. in eod. conſilio.9. libr.2. ex eo infert

fert etiam dictionem,poſt,ſignificare interuallum,& id quidem longũ tãquam ſcilicet poſtmodum & poſt ſint eiuſdem ſignificationis. Sed & de dictione poſtmodum habemus, & alios optimos tex.in d.c.non ſolùm, ibi, poſtmodum infra decennium,de appel.lib.vj.& in c.literas ibi,poſtmodum anni ſpatio reuoluto,extra de conceſ.præben. Ex quo Fran.Rip.in c.cùm M. Ferrariẽ. in 16.no.dicit etiam hanc dictionem poſtmodum,denotare interuallum magnum vel modicum ſecundũ ſubiectam materiã. Et tex. optimum in c.accuſatus.§.licet verò, de hęr. lib.6.ibi,& poſtmodum voluit corrigere dictum ſuum.Et ibi gloſſ.in uerb.poſtmodum,interpretatur ex interuallo,quam ſequuntur Ioan. Mona.Arch.Ioan.And.Do.& Phil. Franc.& tex.in c.commiſſa, verſi. cæterum,iuncta glo.ibi, quę interpretatur poſtmodum,elapſo anno. de elec.lib.6. Nec omittemus tex. in l.neq; C.de decur.lib.10.ibi,vel poſtmodum quoquo tempore,& in c.potuit.extra de loca.cum ſcribiẽ, niſi celeri ſatisfactione poſtmodum ſibi conſulere ſtuduiſſet. Nam ſi ea dictio ſuapte natura modicum tempus ſignificaſſet,fruſtra hæc uerba, celeri ſatisfactione adieciſſet. [Porrò Terentius in Hecyra vtitur hac dictione poſtmodum,ne quis putet eam barbaram.Neq; abs te immerito eſſe accuſatam poſtmodum reſciſcat.]Cyn.autem in d.l.j.in 6.opp. ff.ſi cert.peta.pares facit has dictiones poſt & poſtea, aſſeritq; utranq; ſignificare tempus dubium.

23 ¶ †Deniq; vt hoc caput finiam, ſi plura ſcire cupis de natura & ſignificatione harũ dictionũ poſtea poſt, ante, vide tex.& no. in l. eũ qui ita §.qui ita ſtipulaẽ,& in d.l.qui ante calendas,ubi plenè Rapha. Co.Ro. & Fran.Are.ff.de ver.oblig. & in l. anniculus.§.ante diem,& ibi doct. præſertim verò Alci. qui eum locũ doctè ac ſcienter interpretatur. ff. de uerb.ſig.& gl.j.in c. anteriorũ. 2.q.6.Old.conſi.49.conſueuit, col. vl.verſi.quod quandoq; ante. Albe. in proœ.ff.in §.illud autem, & ibi etiam Hiero.Cagn.& eundem Alb. in ſuo vberrimo lexico,in uer. poſtea,latè Bar.& alios poſt gl. in l.2. §.creditum.ff.ſi cer.pet.Bar. Salyc. Imo.Fran.Are.Ale.& alios recentiores in l.ſi cui legetur.§.hoc aũt. ff.de leg.j.& ibi etiam ipſum Fran. Are.in prin.l.[Bar.in trac.de inſula in verb.quod ſi vno,col.j.ver. uidẽdum eſt de ante.]& Bar.& Bal.in l. inſulam.§.fructus.ff.ſo.ma. [Sign. in rep.l.poſtquam,col.2.uer.venio ad oppo.C.de pac.] Bal.in l. ex his verbis,circa med.C.quand.dies lega.ced.& in l.2.C.ne de ſta.defunc. [vbi per eum text.dicit hãc dictionem tempus præteritum perfectũ ſignificare.]& in d.c.cùm tu,in ul. no.de teſti.& in d.conſi.179.ad euidentiam,lib.2.[Sal.in l.ſi pacto colum.5.uer.ad l. nuda. C.de pact.] Ang.conſi. 275.thema ſuper quo conſilium petitur,col.vl. ver. nunc venio ad depoſitionem, & Rapha. Co.conſi.99.quædam poſſeſſio, in vlt.dubio.Pau.Caſt.conſi. 117. ſuper primo dubio ſi quæritur, colũ. 2.lib.j.Car.Flo.conſil.105.conſiliũ redditur,col.2.ver.durat ergo tandiu,& iterum col.pen.ver.ad quintam. Domi.conſil.121.attenta forma,colum.j.Alex.in l.ſi quis eum. §.j.col.j.& ibi ẽt Frã.Are.in j. no. ff.de uulg.& pup.& in l.iter ſtipulãtẽ.§.ſi Stichũ.ff.de ver.ob.& conſi. 141.viſo teſtõ,col.2. uer. confirmo ex illa dictione poſtea lib.2.& Frã. Are.in l.ſi ita quis, in ſecundò no. ff.de vulg.& pup.Barb.in c. ul.col. 8.de

8.de reſcrip. & in c.poſt ceſsionem colum.j.de probat. ſozi.in l.ſed in illo §.ſed circa, colum.2.ff.de reb. dub.& Anto.Corſe. in ſuis ſingu.in ver.poſtea. [Philip.Dec.conſi.431 cuius ſupraſcriptio incipit, verba directa, circa medium. & conſ.593. viſo puncto, col.2.verſicu.prædictis tamen non obſtant.]

SVMMARIVM.

1 *Verbum ſuſceperit, cuius ſit ſignificationis, & nu.2.*
Imperatorum recentiorum tempore, nitor, elegantia, & puritas linguæ latinæ amiſſa.
Imperator in ſuis legibus quandoque groſſo modo, & impropriè loquitur.
Iuriſconſulti aliquando verba non admodũ proba aut recepta vſurpãt.
Certiorare, meliorare, certificicare et certificatio, & alia id genus, uerba Iuriſconſulti.
Medietatis uocabulo, uſus eſt Iuriſconſultus.
Iurium interpretes excuſari debent, ſi impropriè, & groſſo modo loquuntur.
Iuriũ interpretibus permiſſum eſt loqui, ut lex uel imperator loquitur.
Tullius nonnunquam populariter loquitur, & interdum non tam proprijs nominibus quàm notioribus.
Solon Athenienſium legislator, in ſuis legibus pingui Minerua loquutus.
Solæciſmus unde dictus.
Galenus non admodum deteſtatur ſolæciſmum, modo res clarè pronuntietur.
Rudius loquere & planius.
Sacræ res elegantiam aſpernantur.
2 *Lex noſtra an procedat cùm adoptatur filius poſt donationem, & nu.3. cum ſeq.uſque ad nu.26. incluſiuè.*
3 *Adoptio facile ex fraude fieri poteſt.*
Adoptio non tollit fideicommiſſum factum ſub conditione, ſi quis ſine liberis obierit.
Is cui in tempus liberorum aliquid relictum eſt, non poteſt optando illud conſequi.
4 *Filij adoptiui non proſunt patribus, ad conſequenda munera ob filios conceſſa.*
5 *Filius adoptiuus non comprehenditur in conſtitutione, quæ legitimam filiorum auxit.*
Filius adoptiuus duas quartas non detrahit.
6 *Filius adoptiuus ſoluit gabellam, ex eo quod ſibi à patre adoptiuo relictum eſt, ut extraneus.*
Filij appellatione ſimpliciter non uenit adoptiuus.
7 *Statutum loquens de filiis, nunquam intelligitur de adoptiuis.*
Filij adoptiui ſunt ficti, imaginarij, & abuſiui filij, & nu.12.
Filij adoptiui in nulla diſpoſitione ueniunt.
Verbum uidetur fictionem denotat.
Dictio perinde idem præſtat, & improprietatem.
Idem dictio quaſi.
Filij adoptiui ad filiati dicuntur.
8 *Filius adoptiuus an ſuus dicatur, & nume.21.*
Filius adoptiuus præteritus an rumpat teſtamentum & nu.20.
Pater an teneatur filium adoptiuum alere, & nu.20.
Filio adoptiuo an legitima debeatur & nu.20.
9 *Pater an poſſit in filium potentiorem alienare.*
10 *L.Cum acutiſſimi. C.de fideicom. & ſimiles, non habent locum in filijs adoptiuis.*
11 *Statutum præferens maſculos fæminis,*

nis, non procedit in adoptiuis.

12 *Filij adoptiui non comprehenduntur in conceſſione feudi uel emphyteuſis facta pro ſe & ſuis, & nu. 13.*

Statutum uel conſuetudo de ſimplici loquens, non extenditur ad fictum.

Adoptiui non comprehenduntur in priuilegijs.

14 *Diſpoſitio l. j. C. de ijs qui ante aper. tab. nõ habet locũ in filio adoptiuo.*

Pater adoptiuus non poteſt adire hæreditatem delatam filio, eo exiſtente in extremis.

Diſpoſitio l. Iubemus C. ad tertullia. in adoptiuis filijs locum non habet.

15 *Liberorum appellatio non pertinet ad adoptiuos, & nu. 16. & 17.*

Talem fieri aliud eſt, & aliud pro tali, uel loco talis haberi.

17 *Verba naturaliter & non ciuiliter indubio accipienda.*

18 *Legi noſtræ an locus ſit, ſi donans habebat filium adoptiuum, quẽ falſo rumore mortuum eſſe putabat, & nu. 19. 20. 21. & 22.*

19 *Filij adoptiui ſuccedunt etiam in patronatu eccleſiaſtico, & in regno.*

Ioanna Siciliæ regina adoptauit in filium Alphonſum Regem. Arragonum, qui ei ob idem regnum ſucceſſit.

Adoptiui dicuntur filij regis aut imperatoris. ſicuti & ſenatoris & decurionis.

20 *Filij adoptiui tranſmittunt hæreditatem etiam non aditam ad hæredes.*

Filius adoptiuus excludit naturales tãtũ filios, et aſcendentes et uxorẽ.

Filij adoptiui bonorum publicationem impediunt.

Filij adoptiui reuocant alienata in fraudem.

Filij adoptiui agunt de inoſſicioſo & iniuſto teſtamento.

Fis etiam quarta debetur.

Senatus conſult. Syllania. in filijs adoptiuis locum habet.

Venter in poſſeſſionem bonorum aui adoptiui mittitur.

21 *Filio adoptiuo defertur tutela legitima.*

Filij adoptiui non uocant patrem in ius ſine uenia.

Filius adoptiuis in teſtamento imperfecto, poteſt relinqui & pupillariter ſubſtitui.

Filij adoptiui an ueniant appellatione filiorum in odioſis.

Pater adoptiuus uenit appellatione patris in odioſis.

Filius adoptiuus poteſt ſubrogari ex ſtatuto permittente ſubrogare filium.

22 *Filij adoptiui apud Gallos non ſuccedunt.*

23 *Poſt donationem precibus & rogatus donatarij adoptatus an huic legi locum faciat, & nu. 24. & 25.*

Inſtitutio poſthumi, trahitur ad eos, quos poſteà ipſe teſtator arrogauit.

24 *Intellectus l. ſi quis poſtumos. ff. de lib. & poſt.*

Cognatorum appellatione, tam ciuiles quam naturales ueniunt.

Filiorum enunciatio propriè ad naturales & legitimos refert.

Verba in contractibus propriè debent intelligi.

26 *Lex noſtra an procedat in filijs ſpiritualibus, qui ex ſacro fonte leuantur, & nu. 27. cum ſeq. uſq; ad nu. 40. incluſiue.*

Filius ex ſacro fonte leuatus, ſubſtitutum non excludit.

27 *Filius ſpiritualis ita debet diligere & uenereri, imò magis patrem ſpiritualem quàm carnalem.*

Affinitas ſpiritualis, maior eſt quã Carnalis.

Filius patrem ſpiritalem interimens ut parricida punitur.

Spiri

Spiritualis cognatio, ſicut carnalis matrimonium impedit.

Spiritualis cognatio maior quàm, carnalis.

Diſpenſatio matrimonij difficilius, conceditur in cognatione ſpirituali quàm carnali.

28 Filius ex ſacroſante leuatus, an parentes ſpirituales poſſit ſine uenia in ius uocare, & nu. 36.

29 Iudex pater aut filius ſpiritualis an recuſari poſſit, & nu. 37.

30 Teſtis pater aut filius ſpiritualis, an poſſit eſſe, & nu. 38. & 39.

31 Filij ex ſacroſonte leuati, utrum ſint alendi, & nu. 40.

32 Pater & filius ſpirituales, non poſſunt conueniri niſi inquantum facere poſſunt.

33 Mulier commater, poteſt occiſorem ſui compatris accuſare.

34 Promittens defendere aduerſus oẽs, nõ intelligitur promittere aduerſus ſe & ſuos, nec contra compatrem.

Receptanti compatrem bannitum, parcitur, ſicut receptanti bannitum cognatum.

35 Coniuncti ſpiritualiter an poſſint agere ſine mandato.

40 Filius ſpiritualis an comprehẽdatur in aũt res quæ. C. commu. de legat.

Filius ſpiritualis, utrum in bonis patris legitimam habeat.

Filia ſpiritualis an ſit dotanda.

41 Compaternitas an per procuratorem contrahi poſſit.

42 Monaſterium quod donans ingreditur, an reuocet ex hac lège, & nu. 43. cum ſeq. uſq; ad nu. 48.

Monaſterium an uicem liberorum, obtineat.

Feudum tranſit in monaſterium, quod ingreſſus eſt, qui id acceperat pro ſe & filijs.

Monaſterium adeò tenet uicem ſui hæredis, ut prohibitus alienare emphyteuſim, poſſit tamen in ea monaſterium inſtituere.

Monaſterium tanquam poſthumus.

Monaſterium reuocat teſtamentum prius factum.

44 Fictio nõ habet locũ in cõtractibus.

Contractus non niſi propriam & ſtrictam interpretationem accipiunt.

Monaſterium in ſtatutis nõ uenit appellatione filij uel hæredis.

Conditio tacita non magis operatur quàm expreſſa.

45 Subſtitutio facta ſi qs deceſſerit ſine liberis, ĩtelligiť de ueris et nõ fictis.

Filij ueri qui dicantur.

Monaſterium eſt filius fictus.

Haberi pro tali improprietatem denotat, & nu. 54.

46 Monaſterium haberi pro filio obtinet tantum in ultimis uoluntatibus, & id quidem in caſibus expreſſis.

Imò nunq̃ ſecundum aliquos, n. 47.

47 Allegatio partis ĩ lege nõ facit ius.

48 Monaſterium reuocat uſque ad legitimam.

49 Lex noſtra an habeat locũ in alumnis, quos nutrices aut alij educant, & nu. 50. cum ſeq. uſq: ad nu. 55.

Nutrices dicuntur matres, & num. 50. Sed an propriè uel impropriè uide nu. 54.

50 Mater pro nutrice interdũ accipitur.

Alumnus an poſſit in ius uocare ſine uenia, nutricẽ aut aliũ educatorẽ.

Patris & matris nomine uenit educator.

51 Nutrices & educatores magno affectu proſequuntur alumnos & è diuerſo, & nu. 52. & 53.

53 Minor nutricem, educatorem, & alumnum manumittere poteſt.

Nutrix & alumnus æquiparantur coniunctis ſanguine.

Alumnus eſt de familia.

Mater, nutrix & auia, poſſunt ſuſpectos tutores poſtulare.

Alum-

Alumnus ſimilis eſt matri quæ pupillum inſtituit, eique in tutore dando proſpicit.

Educatores poſſunt petere tutores, dari.

Alumni accipiunt legata ex teſtamento imperfecto & non ſolenni.

Pater reniti non poteſt, quin eius filia non nubat, educatoris filio.

Alumnus non poteſt educatorem accuſare.

Alumni in generali obligatione non ueniunt.

Alumnum retinens, tenetur ut qui filium retinet.

Nutrices Chriſtianæ ne ſint iudæorũ.

Alumnorum cum nutricibus concubitus interdictus lege Moſaica.

54 *Alumnus & educator an ſint teſtes idonei.*

Libra ſeu cataſtrum patris, non prodeſt alumnis.

55 *Nutrices an ſuccedant.*

Nutrices an alumnos inſtituere teneantur.

Nutricibus & alumnis, an legitima relinqui debeat.

56 *Filÿ merè naturales, an ex [illegible] legè reuocent donationem, & n. 57. cum ſeq. uſque ad n. 63. incluſiuè.*

L. Cum accutiſſimi C. de fideicom. & ſimiles, an habeant locum cùm inſtitutus reliquit filios naturales tantum.

Filÿ naturales non faciunt locum cõditioni liberorum.

Donatio inoſſicioſa non reuocatur à naturalibus liberis tantum.

58 *Filÿ illegitimi non ſunt in poteſtate patris.*

Nec eis pater dat tutorem.

Nec rumpunt teſtamentum.

Nec eis legitima debetur.

Nec in fraudem alienata reuocant.

59 *Filÿ naturales non excludunt fœminas ex ſtatuto repellente fœminas ob maſculos, & nu. 118.*

60 *Teſtamentum quod imperfectum ualet inter liberos, non ualet in quantum ad filios naturales.*

61 *Filÿ naturales non proſunt patri ad munera & priuilegia.*

Pater filiam naturalem dotare non tenetur, & n. 119.

62 *Filÿ naturales matribus ſuccedunt, etiam de iure canonico, atq; etiam auiæ maternæ, & aliÿs per matrem coniunctis.*

Matres filÿs naturalibus ſuccedunt.

Filÿ naturales poſſunt teſtamentum matris inoſſicioſum dicere.

63 *Matris teſtamentum imperfectum ualet, in filÿs naturalibus.*

Filÿ naturales ali debent à matribus, & auis maternis, & è diuerſo.

Mater tutelam filiorum naturalium gerit, aliàs tutores petere tenetur.

Filus naturalibus poteſt mater exẽplariter ſubſtituere,

Habentq; in eis locum leges odioſæ reſpectu matris.

Filius naturalis admittitur ad emphyteuſim acceptam per matrem, pro ſe & ſuis filÿs, niſi ea ſit illuſtris.

64 *Filius naturalis legitimatus poſt donationem, utrum ex hac lege reuocet, & nu. 65. cum ſeq. uſq; ad nu. 7. & incluſiuè.*

Legitimatio fieri non poteſt in præiudicium eorum quibus ius eſt iam quæſitum.

Reſtitutio non obeſt ei cui eſt ius, quæſitum.

Legitimatio non retro trahitur ad præiudicium alterius.

Fictio non habet locum in alterius præiudicium.

Legitimatus non habetur pro legitimo, niſi quantum ad ipſum legitimantem, non quantum ad cæteros.

Legiti-

Legitimari quis non poteſt per uoluntariam iuriſdictionem, niſi citatis ijs quorum intereſt.

65 *Legitimatio cum fit uiuente & conſentiente patre, non requirit agnatorum citatio, nec aliorum quorum intereſt, ſecus ſi patre mortuo, niſi ipſe pater ita ante mortẽ diſpoſuiſſet, & nu. 76. 86. & 94.*

66 *Donatio reſcripti auctoritate reſcindi non debet.*

Reſcripta quæ ius alterius auferunt non ualent.

Priuilegia debent intelligi ſine præiudicio iuris alteri quæſito.

67 *Actus perfectus non reuocatur ex ſuperuenienti caſu.*

69 *Natus iterum naſci non poteſt.*

Recentari uerbum quid ſignificet.

Renaſci quis non poteſt, niſi quadam iuris fictione.

Renaſci quis dicatur.

Verba naturaliter ſunt intelligenda.

71 *Legitimatus per matrimoniũ an ex hac lege reuocet donationẽ, et n. 72.*

Legitimatꝰ p matrimoniũ habet q̃relã inofficioſæ donationis et nõ alij.

73 *Matrimoniũ cõtractũ ĩarticulo mortis, an ualeat, et an p ipſũ legitimẽtur filij naturales in p̃iudiciũ aliorũ et an taliter legitimati reuocent donationem ex hac lege, & nu. 74.*

76 *Legitimatus poſt mortem patris, an ex hac lege reuocet donationem, & nu. 86. 87. & 88. uſq; ad num. 99.*

Expreſſa uoluntas plus habet uirium quàm tacita.

77 *Legitimatus utrum dicatur uerè legitimus, & nu. 92. & 96.*

78 *Legitimatus, an ſit ſuus patri hęres.*

79 *Legitimato debetur legitima.*

Legitimatus coram duobus teſtibus poteſt inſtitui.

80 *Legitimatus uicem, poſthumi obtinet.*

81 *Teſtamentum an rumpatur legitimatione filij naturalis & nu. 97.*

82 *Legitimati an excludant fœminas ex ſtatuto, & nu. 98.*

83 *Legitimati æquè conſeruant familiam ut legitimi.*

84 *Legitimatus ſubſtitutum excludit, & nu. 86. & 99.*

85 *Legitimati, nihil differunt à legitimis.*

Dictio nihil eſt uniuerſalis negatiua, & debet uniuerſaliter operari.

Iura loquentia de filijs legitimis locum habẽt in legitimatis.

86 *Filius naturalis, pro legitimo habetur quantum ad naturale fœdus.*

89 *Adoptare facilius eſt quàm legitimare, & nu. 90.*

Adoptare quilibet poteſt apud ſimplicem magiſtratum.

Legitimatio non facile niſi à Principe impetratur.

Impoſſibile reputatur, quòd à ſolo principe conceditur.

Fraus facilius fit in adoptione, quã in legitimatione.

90 *Filius quis poteſt eodem momento fieri adoptione, & extraneus emancipatione.*

91 *Spurius natus tempore donationis, an reuocet ex hac lege.*

92 *Legitimi uocabulum ſemper ſonat in ciuilem intellectum.*

Legitimum eſſe ex iure dependet.

93 *Lex in ijs quæ pendent à uoluntate ipſius, fingendo ſiue utẽdo uerbis fictionis, uerè facere cenſetur.*

95 *Donans an in dubio cenſeatur de liberorum naturalium legitimatione cogitaſſe, ut huic legi locus non ſit.*

96 *Legitimatus nõ eſt propriè filius, ut ſub ſtatuto compræhendatur.*

100 *Lex noſtra an obtineat in natis & legitimatis poſt donationem.*

Affectio eadem in naturales & legitimatos quæ in legitimos.

101 *Filia quæ non ſuccedit utrum re-*

nocet ex hac lege, & numero.102. cum ſeq. uſque ad numero 138. incluſiuè.

Donans aut aliter diſponens, cenſetur ſe ad ſtatutum conformare.

Teſtator relinquens ſuos liberos hæredes, nõ intelligitur inſtituiſſe filias, ſi eæ ex ſtatuto repelluntur.

102 Filia quæ non ſuccedit, an faciat deficere conditionem, ſi quis ſine liberis deceſſerit, & nu.103. cum ſeq. uſq; ad nu.138. incluſiuè.

103 Mater quę non eſt hæres filij poſthumi, nõ excludit ſubſtitutum ex tacita pupillari cõprehenſa in uulgari.

Perſona quæ non ſuccedit, non excludit ſubſtitutum.

105 Lex nihil fruſtra, nihil ocioſum, nihil ſuperuacuum facit.

Præteritus non rumpit teſtamentum niſi ſibi locum faciat.

106 Lucrũ quo quis priuatur contemplatione alterius, huic alteri cedit.

107 Paria ſunt non ſuccedere, & non eſſe in rerum natura.

Statutum repellens fœminas ob maſculos, intelligitur ſi maſculi ſuccedunt, & nu.125.

Auc. licet C. de naturali. liber. an habeat locum cum filij legitimi non ſuccedunt.

Pater uxori ſuæ ſecundæ relinquere non poteſt, plus quàm uni ex filijs primi matrimonij, qui ſuccedit patri, ſecus ſi excluditur à ſtatuto.

108 Filius naturalis nihil capit contra uoluntatem patris.

Filia autem capit uelit nolit pater.

109 Filius naturalis quid capit ab inteſtato.

Filia à ſtatuto excluſa, debet cõgruè dotari, & quidem uſq; ad legitimam, & nu.110. & 111.

112 Dos loco legitimæ ſuccedit.

113 Dos & legitima dicitur quaſi debita.

114 Dos & legitima, reſpectu patris ad alienum cenſetur.

115 Renuntiatio ſpecialis requiritur in dote & legitima.

116 Fructus legitimæ eam augent.

Dos augetur ex fructibus.

117 Legitima ſine onere eſſe debet.

Dos debet eſſe ſine onere.

118 Filia excluſa à ſtatuto, filium naturalem repellit.

120 Filius naturalis ſubſtitutum quem aliàs non excluſiſſet, excludit propter conditionem tacitè intellectã.

121 Incapaces ſucceſſionem an faciant deficere conditionem, ſi ſine liberis deceſſerit, & nu.122. & 126.

123 Filia excluſa poteſt capere ex teſtamento, etiam imperfecto, etiam ſi factum ſit coram duobus teſtibus, & nu.124. & 128.

Emancipatus quamuis non ſuccedat ab inteſtato, capit ex teſtamento.

Nepos excluſus ab inteſtato ob filiũ, inſtitutus dicitur eſſe ſuus.

Adoptiuus nõ ſuccedit cõtra teſtamẽtum, ſed inſtitutus ut ſuus ſuccedit.

125 Filia excluſa poteſt capere ab inteſtato non extantibus, aut repudiantibus maſculis.

126 In conditionibus merum factum attenditur.

129 Non poſitus in conditione, utrum ex præſumpta mente diſponentis alterum excludat.

130 Qui non admittitur, ſæpè tamen alios excludit.

133 Maritus qui ex ſtatuto lucratur dotem, uxore prædecedente ſine liberis, ab eo lucro excluditur per filiã quę non ſuccedit.

135 Voluntas teſtatoris conformis iuri communi præſumitur.

137 Intellectus l. filius fam. §. cùm quis ff. de leg. j.

Intellectus l. pen. C. de impub. & ali. ſubſtit.

139 Fi-

139 *Filius exciſo uentre editus an reuocet ex hac lege.*

Filius ex ſecto utero matris editus, ad legitimam hæreditatē admittitr.

Filius ex ſecto uentre editus natus dicitur, nihilq; ab alio differt, etiā in materia odioſa, & nu. 141. & 142.

140 *Peperiſſe non dicitur cui mortuæ filius ſectus eſt: Quod qualiter intelligatur uide nu. 142.*

Legatum factū mulieri, ſi pepererit liberos, non obtinet ſecto matris utero, Idemq; in omni conditione ſi pepererit, aut ediderit liberos.

Poſthumus an dicatur ex ſecto uentre matris extractus, & n. 141.

141 *Editus ex ſecto uentre matris an rūpat teſtamentum.*

Filius ex uentre ſecto extractus ſuccedit in emphyteuſi, pro ſe & liberis ex ſe naſcituris acquiſita.

142 *Inſtitutio uentris ſi filium pepererit locum habet etiam ſi ex uentre exciſo detractus ſit.*

Subſtitutio facta uentri ſi maſculum pepererit, obtinet ſi uenter fuerit extractus.

143 *Cæſares qui dicantur.*

144 *Infans qui adhuc in uentre eſt, utrū ex hac lege reuocet, ac ſi iam natus eſſet, & nu. 145. cum ſeq. uſq; ad n. 155. incluſiuè.*

Infans exiſtens in utero an & quando pro nato habeatur, & n. 155.

Infans qui in utero eſt, ſcripto hǣredi edictū apertit ad cōtratabulādum.

Isq; interim obſtat ſequentibus.

Et facit partem ijs qui pari gradu ſunt.

Et hæres inſtitui poteſt.

Eiq; & donari & legari poteſt.

Et ſtipulari per patrem.

Eiq; reſtitutio in integrum cōpetit.

Et mittitur in poſſeſſionem, bonorum.

Eiq; fit collatio à cæteris.

Mater pregnans tenetur uentri petere curatorem.

Infans qui in utero eſt, per matrimonium legitimatur.

145 *Venter ante natiuitatem non rumpit teſtamentum.*

Teſtamentum facilius reuocatur ac rumpitur quàm donatio.

146 *Vterus ad partem hæreditatis non admittitur.*

Nec hæres, nec dominus eſſe poteſt donec naſcatur.

Nec eſt in poteſtate patris nec ſuus eſt.

Intellectus §. poſthumi. Inſtit. de hære. quæ ab inteſta. defer.

Infanti nondum nato non debetur legitima.

Nec præfertur cæteris creditoribus in bonis tutoris uel curatoris, niſi in lucem edatur.

147 *Nec pupillus dici poteſt.*

Nec ei mora fit.

Nec illi tutor datur.

Tutor datus infanti nondum nato, non poteſt cum interfectoribus patris huius poſthumi pacem facere.

Vterus nondum homo eſt & numero. 148.

Nec in repreſalijs comprehenditur.

Clarigatio quid ſit.

Androlepſia id eſt quod uulgus repreſalias appellat.

Pignorationes quas uulgo repreſalias appellat.

148 *Vterus an ſit animal, & numero. 149.*

Vterus non comprehenditur ſub ſtatuto loquente de occidente hominem, & nu. 150.

Sola anima nō facit hominē ſine corporis perfectione & organizatione.

149 *Vterus pro nihilo reputatur.*

Nec cenſetur in rerum natura.

151 *Vterus non ſoluit uectigal, quod pro quolibet animalis ſoluitur.*

152 *Nec pro eo debetur præmium, quod ſtatutum capienti aliquod animal decernitur.*
153 *Vterus baptizari non debet, & uide nu. 159.*
Animale prius quam ſpirituale.
Sacramenta niſi ijs qui ſunt ſuper terram conferri poſſunt.
Vterus non cenſetur eſſe ſuper terram.
154 *Cadere in terram dicitur, qui naſcitur, & unde id ſit.*
Ops Dea quæ & terra eſt, ex ueterũ opinione, naſcẽtibus ĩfantibus p̃eſt.
Eadem Maia dicitur & fatua, & ei adiungitur Mercurius.
Obſtetrices quare ſic dictæ.
155 *Vterus nec patri quidem prodeſt.*
156 *Infans ſi caput ſaltẽ, aut aliud corporis mẽbrũ exerit extra uterũ, & ille ĩterim moritur, an huic legi locum faciat, & n. 157. 158. et 159.*
Et an is baptizari poſſit, & nu. 157. 158. & 159.
157 *Anima eſt tota in toto, & tota in qualibet parte corporis.*
158 *Semiuiuus an rũpat teſtamentum.*
Perfectum quod dicatur.
Ius rumpendi teſtamentum deſcẽdit ex iure ſuccedendi ab inteſtato.
159 *Lex Dei non clauditur rerum humanarum anguſtijs.*
160 *Intellectus l. quod dicitur ff. de lib. & poſthu. & nu. 209.*
Infans qui membro aliquo exciſo naſcitur, quod forte partum naſci impediebat, an ex hac lege reuocet, & nu. 209.
161 *Filius qui integer, totusq́; naſcitur, ſed poſteà ante patrẽ moritur, utrũ reuocet donationẽ, & ſi reuocet, an ſaltẽ donatio uires recupet ex morte ipſius, & nu. 162. uſq; ad n. 166.*
Poſthumus præteritus ſi uiuo teſtatore deceſſerit, an teſtamentum reconualeſcat.
Donatio plus habet roboris quàm teſtamentũ, et difficilius retractatur.
Actus uiuorum magis ſuſpendi poteſt quàm mortuorum.
162 *Dos poſt diuortium reuocata redintegratur, redintegrato matrimonio.*
Tutela uires recuperat ceſſante cauſa depoſitionis.
Mulier quæ proprietatem rerum à marito relictarum perdit quia uiuente filio nupſit, eandem recuperat mortuo ipſo filio.
Mulier quæ ob id quòd iterum nupſit, amiſit id quod ex ſucceſſione unius ex filijs perceperat, idem recuperat mortuis cæteris filijs.
Mulier habẽs liberos, nubens intra tẽpora luctus, infamis efficitur, nec ei infamia remittitur, niſi ipſis ſuis liberis dimidiã oĩum bonorũ ſuorũ partem purè donauerit, ſed liberis mortuis, totũ ad matrẽ reuertitur.
163 *Vxor relicta domina, & quæ alimenta tantum habet, ſi extant filij, ipſis mortuis fit proprietaria, & nu. 165. & 166.*
164 *Teſtamentum ruptum natiuitate, poſthumi, an ruptum maneat, poſthumo mortuo uiuo teſtatore.*
Nullitatis plus habeat quod ab initio non ſubſiſtit, quàm quod ex poſt facto deficit.
166 *Ceſſante cauſa reuocationis donationis inofficioſæ ceſſat reuocatio.*
Cauſa ceſſante ceſſat effectus.
167 *Lex noſtra an locũ habeat ſi filius illico poſt natiuitatẽ morit, et n. 168 cũ ſeq. uſq; ad n. 110. cũ multis ſeq.*
Natus non uidetur qui confeſtim, mortuus eſt.
Fuiſſe non dicitur qui parũ durauit.
Fœmina an prohibeatur ſuccedere in feudo conceſſo maſculis & fœminis, ſi maſculus qui eam excludebat illico mortuus eſt, & nu. 169.
Illico, dicitur deceſſiſſe qui mortuus eſt,

eſt, antequam nomen ſit impoſitũ.
Infans octauo die à natiuitate circumcidebatur.
168 Romani maribus nono die, fœminis octauo, nomina imponebant, et quid apud cæteras gentes.
170 Mortuus fuiſſe non cenſetur, qui ſtatim reuiuiſcit.
Lazarus ſuſcitatus, an debuerit uxorem & bona recuperare.
Vxor non uidetur à marito diuertiſſe, quæ breui ad eum redijt.
Reſuſcitatus an recuperet beneficiũ.
171 Tranſlatio dominij quæ momẽto durat, non conſideratur, & nu.172.
Alienare prohibitus extra familiam poteſt alienare ut incontinenti familiæ reſtitui debeat.
Vaſallus an ita poſſit alienare ut ſtatim recuperet, & quid de emphyteuta.
172 Donatio inter patrẽ et filiũ familias & inter uirum & uxorẽ, ualet, ſi ita fiat ut res ad alium perueniat.
173 Legatum factum ei, cui ex legis diſpoſitione debebatur, an uideatur eſſe factum animo compenſandi, præſertim ſi alteri ſit reſtituendum.
174 Dos an computetur in legitima, cùm pater filiam iam dotatam in legitima inſtituit.
Maritus cùm alicui dotem legat ut uxori reſtituat, falcidia non detrahitur.
Falcidia non detrahitur de legato quod fit ut reſtituatur piæ cauſæ aut alteri à quo non detrahitur.
Vir aut mulier contrahens ſecundas nuptias, licèt non poſſit donare ſecundæ uxori uel ſecũdo uiro plus quam uni ex filijs primi matrimonij, poteſt ei donare aut relinquere ultrà eum modum cum grauando de reſtituendo alteri.
175 Pretium quod temporis momento durat, non conſideratur.
Solutio rei debitæ quæ momento durat non eſt in conſideratione.
Verſum non uidetur, quod uerſum non durat.
Satisdatum accipere debemus, ſi perſeueret ſatisdatum.
176 Veniſſe nõ uidetur, qui ſtatim abijt.
Non fuiſſe in loco fingitur, qui breui tempore manet.
Abeſſe non uidetur qui ſtatim rediturus eſt.
177 Magiſtratus qui non diutius ab futurus eſt, ſuam iuriſdictionem alteri demandare non poteſt.
Receſſiſſe non uidetur qui ſtatim reuerſurus eſt.
178 Momentum non conſideratur.
179 Exiuiſſe non uidetur, qui ſtatim ingreſſus eſt.
Carceratus qui reuerſus eſt, fugiſſe non dicitur.
Vaſallus qui dominum in bello momento quopiam reliquit & ſtatim redit, non perdit feudum.
180 Medicus non dicitur curaſſe egrotum, qui ſtatim in eandem egritudinem recidit.
Poſſeſſionem incontinenti recuperãs fingitur nunquam fuiſſe expulſus.
181 Ciuitas condemnata ad diruptionem murorum, non ſatisfacit ſententiæ, ſi iterum eos ædificet.
182 Condemnatus aliquid facere, ſi faciat & ſtatim contraueniat, an feciſſe uidetur & nu.183.
184 Iudex non uidetur fuiſſe executus, ex quo in continenti executio perturbata fuit.
185 Pacificã poſſeſſionẽ nõ uidetur accepiſſe, qui ab ea ſtatim ẽ deturbatus.
187 Conditiones huiuſmodi, ſi filios habuerit, ſi filia nupſerit, & ſimiles momento implẽtur, nihilq; refert ſi filij illico moriantur, aut matrimonium illico diſſoluatur & nu.188.
Conditio momento temporis imple-

tur licet non duret.

188 Infans exectus è uentre matris mortuæ, & qui illico poſt deceſſit ipſi matri ſuccedit, & in patrem hæreditatem tranſmittit.

Hæres momentaneus ſubſtitutum, excludit.

189 Legatum factum mulieri ſub conditione, ſi uidua erit, uel uiro ſi ad cælibatum peruenerit, cum uir erit uiduus debetur, an mulier, & ſi in uiduitate non perſtiterint.

Teſtamentum ut rumpatur, ſufficit quòd ſecundum teſtamentum momento ualeat.

190 Subſtitutio ſub conditione, ſi inſtitutus non habuerit liberos, expirat natis liberis, & eiſdem ſtatim mortuis.

191 Obligationi an ſatisfactum ſit ut nõ reuiuiſcat, ſi res ſoluta denuo ad obligatum redeat.

192 Ceſſante cauſa, non ceſſat effectus conſumatus.

Excuſatio tutelæ ob liberos, non irritatur, ſi illi poſteà moriantur.

193 Fœmina ſemel excluſa ob maſculos, perpetuo manet excluſa, etiam illis mortuis, & nu. 194. & 195.

195 Filia ſemel dotata perpetuo excluditur à ſtatuto excludente dotatas.

196 Teſtamentum ſemel reuocatũ ob irrogationem teſtatoris, uires non recuperat, ſi teſtator ſui iuris fiat.

197 Poſthumus rumpit teſtamentum licet illico deceſſerit.

198 Intellectus l. poſthumus præteritus ff. de inius teſta. & nu. 199.

Teſtamentum fauorabilius eſt quàm actus inter uiuos.

201 Factum eſſe non ſufficit, niſi duret, & nu. 202. cum ſeq. uſq; ad n. 210. incluſiuè.

202 Verbum manere quid ſignificet.

205 Fœtus natus poſt donationem ſi ſit abortiuus, non tẽpeſtiuus nec uitalis, an reuocet ex hac lege, & nu. 206.

Partus intempeſtiuus & non uitalis pro nato non habetur, & nu. 209.

Partus ſeptimeſtris & optimeſtris an uitalis.

Partus ſeptimeſtris cur uitalis, & cur non uitalis obtimeſtris.

Abortus non ſoluit teſtamentum, & nume. 206.

206 Aborire & abortum facere, & abortare, & abortiri.

Abortus quis dicatur.

Hippocratis enigma, & nu. 208.

Plinij locus emendatus.

Fœmina quæ aboritur dicitur magis eijcere, proijcere uel abigere partum ſiue fœtũ, aut conceptum, quàm parere aut edere, & nu. 207.

Vulua eiectitia & porcaria.

207 Eijcere partum quid ſit.

Proijcere partum quid ſit.

Abigere partum fœtum conceptum quid ſit.

Excutere conceptum quid ſit.

Egerere puerperium.

208 Hippocratis locus animaduerſus.

Menſis qualis apud medicos & Iuriſconſultos.

Menſes à Luna dicti.

Μήνη Luna dicitur Græcis.

Μὴν menſis dicitur.

209 Abortiui partus an in poſtremo iuditio gñali ſuſcitabũtur remiſſiuè.

210 Pariendi tempora abũdè deſcripta.

Partus decimeſtris et undecimeſtris an legitimus, tẽpeſtiuus, & uitalis.

Saturnus malignum mortalibus ſydus, filiorum deuorator.

Iupiter benignus ac fauens humano generi.

Partus 14. menſium.

Gracchus unde primum dictus.

Aſinus ad lyram prouerbium.

Accio idẽ ꝙ Titio aliud prouerbiũ.

Natus poſt decẽ menſes an ad legitimam hæreditatem admittatur.

Dictio

Dictio in & intra ſunt eiuſdem ſignificationis.

Authenticas noſtras quas uocamus, interdũ perperam eſſe traductas.

Dictio ſub quid ſignificet.

Mulier per quot tẽpus maritum lugere teneatur, & uiduam manere.

Naxiæ mulieres ſolæ octauo menſe pariunt.

Ceres ſeptimo menſe peperiſſe proſerpinam.

Diana cur ad partus adhibetur.

Abortiuus an faciat ceſſare priuilegium prælationis, ut uenter non natus.

211 *Lex noſtra an locum habeat, ſi poſt natum filiũ pater donãs permiſerit donatarium diutius uti re donata ſine declaratione mutationis ſuæ uoluntatis, & n. 212. cum multis ſequentibus, uſq; ad n. 225. excluſiuè.*

Heredes donantis an poſſint ex hac lege reuocare, & nu. 212. cum ſeq.

212 *Teſtator qui cum tutore à ſe dato odium contraxit, tamen ſi teſtamentum poſteà diutius non mutauit, in eo perſtitiſſe uidetur.*

Auth. ex cauſa, an locum habeat ſi poſthumus ignoranter preteritus, uiuo teſtatore deceſſerit, & nu. 220.

213 *Teſtator qui ignoranter præterijt poſthumum, ſi poſt natiuitatem diutius uixit, et habuit poteſtatem mutandi, nec mutauit teſtamẽtũ, cenſetur, in eo uelle decedere, & n. 214.*

Teſtator ſi poſt pupilli mortem habeat tempus mutandi teſtamentum & nõ fecit, præſumitur uelle q; ſubſtitutus pupillariter ſuccederet alio qui habet locum tacita uulgaris.

215 *Donationes & feuda an poſſint propter ingratitudinem aut feloniam, per hæredes donantis aut domini reuocari.*

216 *Hæredes domini an poſſint feudum beneficiarum à cliente ingrato aduerſus ipſum dominum reuocare.*

217 *Adulterium obijci non poteſt ab hæredibus mariti, ſi maritus reſciuerit & diſſimulauerit.*

218 *Teſtator qui potuit mutare teſtamẽtum & non mutauit quando credatur teſtatus eſſe, ac ſi filium non habuiſſet.*

219 *Legatum pro maritanda puella, an extinguatur, ſi ea uiuo teſtatore maritetur.*

220 *Teſtamenti ſolennitas inſpicitur ſecũdum tẽpus quo factum fuit, licet poſteà alio ſtatuto mutetur.*

225 *Si filius poſt donationem legitimatus moritur, an eodem iurè res cenſeri debeat, ac ſi legitimatus poſt donationem natus moreretur.*

226 *Legi noſtræ utrum locus ſit, ſi unus tantum filius naſcatur, & nu. 227. cum ſeq. uſq; ad nu. 263. incluſiuè.*

Pluralis numerus uno non continetur.

227 *Iuſſus inter pauperes diſtribuere, non poteſt, in unum tantum diſtribuere.*

228 *Statutum puniens ingredientem domum alterius, cum hominibus armatis, an procedat in ingrediente cum uno tantum.*

Coacti homines, an de uno dicatur.

229 *C. j. de appella. ſtatuens proteſtationem fieri, in præſentia bonorum uirorum, ita debet intelligi, ut non ſatis ſit fieri coram uno.*

270 *Mandatum Papæ de prouidendo, de beneficio ſpectante ad collationem quorumcunque, non habet locum in beneficio ſpectante ad collationem unius.*

231 *Subſtitutio facta poſthumis ſi decedant in pupillari ætate, non habet locum in uno tantum nato, & in pupillari ætate mortuo.*

232 *Fideiuſſores aut approbatores ubi requiruntur, unus non ſufficit.*

233 *Statutum requirens citari proxi-*

miores agnatos occiſi, ita debet intelligi, ut non ſatis ſit unam citari.

234 *Reſcriptũ iubẽt citari in locis uicinis non uerificatur in uno tantum loco.*

Cle. j. de foro competen. loquens de citandis in eccleſiis, non procedit in una tantum eccleſia.

235 *Statutum requirens aliquid fieri à conſanguineis, intelligitur ut plures illud faciant.*

236 *Sorores qui maritare debet, non ſatisfacit unam tantum maritando.*

237 *Statutum declarans bona eſſe patrimonialia, quæ fuerunt aſcendentiũ, exigit ut fuerint patris & aui.*

238 *L. Tranſactionẽ C. de tranſactio. loquens de præſentia amicorũ, an habeat locum ſi unus tantum adſit.*

239 *Medicis cũ crediẽ aut aliis cuiuſpiã artis, an unus ſufficiat, & nu. 240.*

240 *Statutum imponens pœnam incidenti arbores, non habet locum in incidente unam tantum.*

Statutum puniens blaſphemantes ſanctos, non habet locum in. blaſphemante unum tantum.

241 *Liberorum appellatione unus tantum comprehenditur; Idq; ẽt in conditionibus & ſtatutis.*

242 *Liberorum enunciatio an ſemper in plurali numero proferatur.*

243 *Liberum in ſingulari pro filio uſurpauit Quintilianus & Quidam Iuriſconſulti, aliiq; ſcriptores.*

244 *Pluralis numerus plerunq; pro ſingulari ponitur, & n. 245. & 246.*

247 *Arbitri plures qui de ſuſpitione cognoſcant quando aſſumendi ſunt, an unus ſufficiat.*

248 *Statutum puniens producentem falſos teſtes, locum habet in producentem unum tantum.*

249 *Proteſtationi fiẽdæ corã tabellariis, ſatisfactũ eſt ſi fiat corã uno tãtũ.*

250 *Statutum repellens fœminas extantibus maſculis, habet locum uno tantum exiſtente maſculo.*

251 *Statutum q. uxore prædecedente ſine liberis uir lucretur dotem nõ habet locum uno tantum relicto.*

252 *Filius facit deficere cõditionẽ ſtipulationis reſtituẽdæ dotis, ſi matrimonium ſolueretur ſine filiis.*

253 *C. j. ti. quid ſit inueſti. loquens de patribus intelligitur ſi plures ſint, non ſi unus tantum is ſufficit.*

254 *Clauſula ſi pro aliis non reſcripſerimus, an uerificetur in uno.*

255 *C. j. de rer. permu. libr. 6. loquens in expectantibus locum habet in uno tantum expectante.*

256 *Monitio canonica an requirat multorum dierum interualla, an uerò unius ſufficiat.*

257 *Cle. j. de appella. loquens de appellatione facta à iudicibus, an procedat in appellatione facta ab uno tantum iudice.*

258 *Falſa non eſt mercatorum ſubſcriptio in qua ſcribitur Titius & ſocij licet ipſe Titius unum tantum ſocium habeat.*

259 *Indicia multa, an unum ſufficiat ad torturam.*

260 *Plurale ſemper in ſingulari uerificatur, ubi eſt eadem ratio.*

261 *Plurale quando in ſingulare reſoluitur, & è diuerſo.*

262 *Pluralitas ubi pro forma requiritur, nunquam in ſingularitatem reſoluitur.*

264 *Natiuitate filiorum donatarii, utrũ reuocetur donatio, quæ poſt mortem ipſius donatarij, ad alium erat peruentura, & nu. 265.*

265 *L. Cum acutiſſimi C. de fideicom. & ſimiles, an habeant locũ in contractibus, qui gratia utriuſq; fiunt.*

Verbum reliquerit ad ultimas uoluntates pertinet, ſed & interdum ad actus inter uiuos refertur.

Dederit uerbũ ad donationẽ inter-

uiuos

ninos pertinet,ſed quandoq; de. ulti ma uoluntate dicitur.

266 *L.Cum accutiſſimi,præallegata, an habeat locum in filio fratris.*

Filius fratris an nepos dicatur.

267 *Legi noſtræ an locus ſit in omnibus liberis, ſiue ex præſenti uxore ſiue & futura.*

SVSCEPERIT LIBEROS.

1 ELEGANTER dicit, † ſuſceperit liberos,pro genuerit. Tullius Philippica 3.Ipſe ex libertini filia ſuſceperit liberos. Et in oratione ad pontifices pro domo ſua. Habet uxorem , ſuſcepit etiam liberos. Et in 5.in Verrem actione.Suſceperas enim liberos non ſolùm tibi, ſed etiam patriæ. Et Virgilius libr.4. Aeneidos.

Saltem ſiqua mihi de te ſuſcepta, fuiſſet.

Ante fugam ſoboles.

[Corne.Tacit.li.2. Ducere uxorē, ſuſcipere liberos, ne clariſſima familia extingueretur. Et undecimo Velut ſuſcipiēdorū liberorū cā cōueniſſe.Et apud noſtros iuriſcōſultos ſępiſſime,ut in l.ex facto §.quę autem ff.ad Trebellian.] † Nam & Conſtantij & Conſtātis tempore, quorū hęc l.eſt , nondum omnino exciderat nitor atq; ornatus Romani ſermonis,ſed paulopoſt nō elegātia ſolū , uerùm & puritas quoque linguæ Latinæ prorſus eſt amiſſa, paſſimque putrida barbaries recepta,vt videre licet ex multorum recentiorum imperatorum legibus, quæ anſam præbuerunt Bal.ut diceret in c.j.§.& quia vidimus, col.6. uer.& interdum,tit.qui feud. dare poſ.† ꝙ imperator quandoq; groſſo modo & impropriè loquitur.qđ & poſt eum uſurpauit Barb.in repet.rub.C.qui admi.col.9.† Quod & iuriſconſulti quoq; nonnunquā faciunt,ſi credimus Accurſio in l.ſi ita ſtipulatꝰ fuero,ſi Titius,in prin. in uer.dena.ff.de uerb.oblig.Quin ſunt & qui contendunt uerba non admodum proba,nec ſatis recepta, ut inquiunt,à probatis ſcriptoribꝰ † ut certiorare,meliorare, certificare,certificatio,& alia id genus,à iuriſconſultis (quorum tñ ſummus circa verborum proprietatem labor eſt,ut ſcribit Fabius li.5.ad fi.) fuiſſe uſurpata,ut in l.3.§.& ſi hæres ff.de minor.& in l. ita ueniunt §.petitam ff.de peti.hære.& in l.iuſiurandū ad pecunias, in prin.ff.de iureiu.& in l.ſi ut certo.§.idem deniq; ff.commo.& in l.ſi quis in pignore.§.j.ff.de pig.acti.& in l.qđ & lex.§.is qui neſcit ff.đ lib.hom. exhi.& in l.4.§.planè ff.de fideicō. lib.& in l.ſi pecuniā §.ſi ſeruum,in prin.ff.de cōd.cauſ.dat.& in l.j.§. elegāter ff.depoſi.& in l.noluit, in prin.ff.de inter.actio.& in l.j.§.ul. in fi.ff.de eo qui pro tut.& in l.ſi fideiuſſor,in prin.&iterum in §.hoc idē,in duobus locis,ff.māda.& in l. ſed & reprobari,in prin. de excuſ. tut.quanquā illud poſtremū,ut reor,ſit magis interpretis cuiuſpiā,q̄ iuriſconſulti.Nam ea l. (ni fallor) Græca erat.& in l.cū tabernā.§.idē quæſijt.ff.de pigno.[niſi &is locus ſit interpretis,nō iuriſcōſulti.]& in l.j.§.ul.& l.quæro,in 3.locis. ff. de actio.empt.& in l.j.§. quid ergo ſi ſeruus ff.ſi quis omiſſ.cauſ.teſt.& ī l.ul.in prin.[in duobus locis,& iterū in §.q̄ri.]ff.quis ord.in bo.poſſ. ſer.[quæ lex eſt Marcelli, ne putes Vlpianū ſolum hoc vocabulo uſum fuiſſe.]& in l.hæredes §.in teſtamētis ff.de teſta.& in l.æquiſſimum §. inde quæſitum ff.de uſufr.† in quo loco meliorare ſcribitur, & in l.j. §.ſed ego q̄ro.ff.qđ iuſſu. & in l.j. §.ult.

§.vl.ff.de eo qui pro tut.negoſ.geſſit.[Et verbo quoq; meliorãdi vſus eſt imperator i l.ſicut.C.de euictio. & in l.ſiquis authoritate. q̃ eſt pen. C.de omni agro deſert.lib.2.& in l.nemo.quæ eſt vl.C.de fund.rei priuã.eo.lib.2.]† Sed & medietatis vocabulũ vſurpauit Pau.in l. antiqui ff.ſi pars here.petat.Quãuis Tulius ea voce vti auſus nõ ſit,vt ipſe aſſerit in libello de mũdo.†.Ideoq; excuſari poſſunt ipſorũ iuriſconſultorum interpretes,vt ſcribit Catellianus Cotta,vir tñ minimè barbarus, & Gomeſius qui illũ nõ memorat, in.§.ſic itaq;, col.8.Inſt. de actio.ſi & ipſi barbarè ac groſſo mõ loquũtur,†quia ꝑmiſſum eſt eis ita loqui vt lex vel iperator loquit̃ ſiue propriè ſiue impropriè.vt dicit Bal.i l.j.C.de bonor.poſſeſſ. vnde liber.
2 † Qñ & Tullius ipſe parẽs linguæ Latinæ Plinio dictus,in primo li.de legibus ſeſe excuſat,quod qñ in populari rõne oĩs ſua verſaretur oratio,populariter[interdum]loqui ſibi neceſſe erat. [Idemq; nõnunquã non tam propriis nominibus, q̃ notioribus vtitur, vt tradit Boetius in cõmen. Topicorum eiuſdẽ Tulij.] † Et Solon Atheniẽſium legiſlator traditur in ſuis legibus pingui Minerua fuiſſe locutus. †. Ex quo nõnuli Solęciſmum dictum putãt.Plato quoq; ſcripturus de legibus, ita loquitur lib.j.Neq; de his,ait,diſputamus,elegantiam vel ruditatẽ verborum obſeruaturi.quaſi ſcilicet in cõſcribendis legibus nõ admodum elegantiam curaret.† Galenus autẽ omnium medicorum eloquentiſſimus ſimul & doctiſſimus,li.Therapeuticæ primo, ſcribit nõ admodũ referre,nihilq; ad rei ſciam incõmodi afferri,ſiquis ſolœciſmum cõmittens nominet, modò de qua re nomen pronuntiet,clarè explicet.Cui cõcinit tritũ illud prouerbiũ à Gellio li.12.c.5.memoratũ, ἀμαθέστερον εἰπὲ καὶ σαφέστερον, i.rudius ſiue indoctius loquere, & apertius ſiue clarius, de quo multa Eraſmus Chiliadis.j.centuria.j.c.39.[Proculus autem noſter in l.inſula, in fin. ff.de acquir.rer. domi.dicit ſe uerbis abuti,ut facilius intelligeretur.Et facit l.nec ſeruus.ff.de pec.] Id qđ cũ ſemꝑ aliàs obſeruãdũ ſit, tũ ꝓſertim cũ res ſacras,cuiuſmodi ſunt leges, l. leges ſacratiſſimæ. C.de legibus, tractamus. † Nam eæ res ſacræ oẽm prorſus elegãtiã ornatũq; aſpernantur & abiiciunt, vt videre licet apud Lactantium lib.3.diuinarum inſtitutionum cap.j. & iterum lib.5. cap.j. & Euſebium multis in locis præparationis Euangelicæ.

2 Sed nunc vt ad l. noſtrã ex hoc uelu ti diuerticulo redeamus,itellige hæc uerba ſuſceperit liberos,ſ.legitimos ſimul & ueros, ſ. ſimul & naturales. Neq;.n.vel legitimi ſolũ,id eſt adoptiui, aut ſpũales, vel aliàs ficti, vel etiã naturales tñ reuocant. Vt de primis,id eſt, adoptiuis, uoluit expreſsè Paul. Caſt.in l.2.in fin.C.ſi in frau.patro.& cõſ.433.reſpondeo per ordinẽ,col.j.uerſi. præterea ſi aliud diceremus,li.j. & nulla illius mẽtione facta,Alex.conſil.40.ſuper primo dubio,col.ul.uerſi. nec puto etiã,lib.4.& Soc. conſil. 226.quæſtio præſentis conſultationis, col. 4.lib.2. Calca. conſil.20. iſta quæſtio habet tria dubia,col.3.uerſi.ultimò addunt. Iaſ. in l.generaliter. §.cum autẽ,col.5.verſi.octauò limita, & ibi Philip.Deci.colũ.6.verſi. ſeptimo iſta lex.C.de inſt.& ſubſt. & idem Dec. in c.in præſentia,col. 35.verſi.quarto nõ habet locũ ext. de prob. & conſi.366.pro declaratione,col.j.& iterũ col.3.uerſ.non

obſtat

obſtat quod ſuprà: & cõſi. 399. concluſionem, col. j. & Frã. Ripa. hic in 24. q. qui vnum Alex. citat & Fran. Curt. Iuni. qui & illũ tantùm citat, in l. j. col. 3. nu. 9. C. de pact. [& Pau. Pariſi. conſi. 72. videtur dicendum, col. 4. nu. 32. lib. j. & conſi. 73. donatio iſta, col. 4. nu. 29. eo. lib. j. Roch. Curt. in tract. de iure pat. in ver. ipſe vel is à quo, in. 34. q. col. 2. verſi. ſextò facit. Cæſar Lambertinus in tract. eiuſdem tit. in 9. arti. 2. q. prin. 2. partis li. j. col. 2. verſi. 6. adducit.]

3 ¶ † Et id ſanè verum eſt. Nam aliàs ſemper eſſet donãti parata via, quãdocunque vellet, infringendi reuocandiq; donationem à ſe factã, quod fieri non debet, vt in ſimili dicitur in l. nec ei. §. j. ff. de adopt. ibi, ne eſſet in poteſtate tutorum (adoptãdo ſcilicet, nam de hoc loquitur) & finire tutelam, & ſubſtitutionẽ à parente factam extinguere. Hæc ibi. Et ita quoq; in poteſtate donantis eſſet ius alteri quæſitũ auferẽdi per adoptionem, in qua fraus facilè cõfingi poteſt, vt ex ſe patet, & atteſtatur Tullius in ea oratione, quã pro domo ſua ad põtifices habuit. & Io. An. in add. Spe. tit. de ſucceſ. ab inteſt. §. j. col. pen. verſic. nec obſtat, per tex. in l. cùm in adoptiuis. C. de adopt. & in l. vlt. §. ex bonis. ff. de bon. dam. † Ideoq; etiam cauetur in l. fideicõmiſſum. ff. de condit. & demon. fideicommiſſum à filiis ita relictum, ſiquis ex his ſine liberis diẽ ſuum obierit, adoptionis commento nõ excludi. †. Et alibi ſcribitur, quòd is cui in tẽpus liberorum aliquid relictum eſt, non põt adoptando illud conſequi. l. ſi ita quis. §. is cui in tempus. ff. de leg. 2. de quibus vide quid ſcribãt gloſ. Bar. Bal. Ang. Imo. Raph. Co. Pan. Caſt. Alex. Frã. Are. & Iaſ. in l. poſthumos, in princ. ff. de liber. & poſthum.

4 ¶ † Nec aliàs proſunt adoptiui filij ad conſequenda priuilegia, quę dantur ob liberos. l. 2. §. adoptiui. ff. de vaca. mun. & §. j. verſi. ſed adoptiui, Inſti. de excu. tut. & glo. in l. 2. §. j. in ver. legitimos. ff. eo tit. Id qđ iuris antiqui fuiſſe planum eſt ex ea oratione, quã P. Scipio Cenſor habuit ad populũ de moribus. In qua inter ea, q reprehendebat, ꝙ contra maiorũ inſtituta fierẽt, id et culpauit, quòd filius adoptiuus patri adoptatori inter præmia patrũ prodeſſet, vt retulit Gellius li. 5. c. 19. vbi & verba ipſius Scipionis adſcribit. Nec tñ potuit Scipio vet⁹ illud ius adeo reuocare, quin & poſtea, & vſque ad tẽp. Neronis imperatoris obſeruaretur, vt filij adoptiui ꝓdeſſent ad cõſequẽda munera, vt planè liquet ex verbis Cornelij Taciti. li. 15. Percrebruerat, inquit, ea tẽpeſtate prauiſſimus mos, [(aut vt alij legũt grauiſſimus)] cùm ꝓpinquis comitijs aut ſorte prouinciarũ plerique orbi fictis adoptionibus adſciſcerẽt filios, præturasq; & ꝓuincias inter patres ſortiti ſtatim emitterẽt manu, quos adoptauerant. Qui magna cum inuidia ſenatum adeũt, ibi naturæ munus, labores educãdi aduerſus fraudẽ & artes & breuitatẽ adoptiõis enumerãt. Et paulò poſt, Factum ex eo ſenatuſconſultũ, ne ſimulata adoptio in vlla parte muneris publici iuuaret. Hæc Tacitus. Quibus adde quæ dicemus infrà in eadẽ gloſ. verſi. 87. incip. ſimiliter.

5 ¶ † Sed vt vlteriùs progrediamur, & ad noſtros redeamus, dicit gloſ. in §. j. in ver. quale, in auth. de hære. & falci. & in §. j. in ver. hoc obſeruando, in oĩbus in auth. de tri. & ſemiſſ. quòd conſtitutio quæ auxit legitimam filiorum, nõ comprehendit filium adoptiuum. & ſequũtur Ang. ibi, & Iac. Bu. Bar. & alij in l. ſi arrogator

rogator.ff.de adopt.†vbi Bal. etiã dicit in col. 3.iura ſtatuentia filium grauatũ reſtituere poſſe duas quartas detrahere, ut in c. Raynutius,& & c.Raynaldus, de teſt.non habere locum in filio adoptiuo, per l.Papinianus.§.pen. in fi.ff.de inoffi.teſt. quod dictũ reputat ſingulare Campez.in tract. ſtatutorũ. repellentiũ fœminas à ſucceſsionibus,q.40.incip.quid in filio.Sed & illud de augmẽto legitimæ uoluit Bene. Capr. conſi.80.punctus quidam Raynalducius,in 2.dubio & iterũ.cõſ.115 cum prout in facto præſupponitur col.ul.& Nicol.Vbal.in trac.de ſucceſ. ab inteſt.char.3.in 5.ſpecie filiorum. Quibus accedo,licèt totis uiribus eorũ ſententiam impugnet Barb. in repe.d.c.Raynaldus, col. 36.uerſi.ſed unũ põdera, & duabus col.ſeq.& ante eum Petr.Cyn.& Alber.quos nõ allegat, in d.l.ſi arrogator. & idẽ Petr. & Cyn.in l.j.C. de adopt. de quo ẽt Saly.ibi, & in auth.nouiſſima,cól.2.verſi. quæro ſecundò an quarta, & ibi etiã Fabi. Gioch.in rep.] in 6.q.4.q. princip. C.de inoffic.teſta.& Iaſ.conſi.141. viſa longa & ſerioſa, col. antepen. & ſequen.lib.4.

6 ¶†Præterea Ang.in d.l.cum in adoptiuis,col.2.C.de adopt.ſcribit, ꝙ ſi ex ſtatuto debeatur gabella ex qualibet acquiſitione, filius adoptiuus tenetur ſoluere gabellã ex eo quod ſibi relictum eſt à patre adoptiuo, licèt filius naturalis non teneatur ut ſuprà latè diximus in pręfati.l.noſtre.ver. 19.in c. & ſanè in hæc oĩa,& reddit rõnem Ang. quia nomen filij ſimpliciter prolatũ, & ſine adiectione adoptiui,non cõuenit filio adoptiuo.[& ita dicit ſe ex facto conſuluiſſe.] Et hanc deci.ſequitur Bertha. in tract.gabel. in 5. parte 8.partis prin. in.14.q. & Sozi.in l.cum auus,col.23. uerſic. adducit etiam pro cõmuni.ff.de condit.& demon.& Geor.Nat.in repe. c.quanuis, col.pen. uerſi. cogitabã de pact.lib.6. & Barb.in repe. d.c. Raynaldus,col.29.uerſi.præterea ſi dicatur, [& iterum cól.36.ubi ſuprà]de teſta.& conſi. 49. illud afferam,col.2.lib.j.quanuis ipſe cõtrarium teneat in d.c.Raynaldus, ubi ſuprà in præcedenti uerſi.

7 ¶†Sed & Bal. quoque conſi.24.ſtatuto ciuitatis cauetur,lib.j.dicit ꝙ ſtatutum loquens de filiis, nunquã intelligitur de adoptiuis. Sũt enim inquit,filij ficti. quod & idem dicit in d.l.fideicom.ff. de cõd. & demõ. [& cõſi.146.titulus principis,col.j. verſi. reſpondeo ad dubia,eod.l.j.] Quibus adde tex.in l.filio quem,in prin.ibi,[vt veri patris adoptiuus filius nũquam intelligatur, & ibi.] ne imaginæ naturę [veritas obumbretur.]ff.de liber.& poſth.ex quo probatur filium adoptiuum nõ eſſe verum ac proprium filium, ſed veluti imaginarium. Et ad id etiã expendit eum tex. Alex. in l. adoptiuum,in prin. poſt med.ff.de in ius vocan.†& ibi quoq; Soz.qui & præterea dicit & probat ex multis, in nulla diſpoſitione uenire filiũ adoptiuum appellatione filij, contra quam ibi tradit Paul. Caſt. Sed & hoc quoq; probat tex.[in d.l. cum in adoptiuis.§.ſed ne articulum.C. de adop.in illis uerbis, quaſi imaginaria quadã.&] in l.adoptiones, in uerbis, †perinde quaſi ex vero filio, & iterum in verſi. uideatur.ff. de adopt.& in l.mulierẽ,in ver.perinde. C.eo.† quæ quidẽ uerba improprietatẽ & fictionẽ denotãt, vt de dictione perinde,eſt tex.in l.qui à patre, & ibi Bar.ff.de cõfir.tut. & uoluerſit glo.& Bar.in l.ſacrilegij. §.j.ff.ad leg. Iul.pecu, Bar.in l.j.in prin.

prin.ff.de recep.& in l. ſi is qui pro
emptore,col.5.& ibi Iaſ.non ſemel
ff.de uſuca. vbi ẽt de dictione quaſi
Ro.& Alex.in l.ſi quis vi,in prin.ꝑ
illum tex.ff.de acquir.poſſ.cũ ſimi.
De verbo aũt videtur,eſt etiã text.
in l.ſi pater filio, & ibi glo.ff.de his
quæ in frau. credi.& in l.ſi duo, &
ibi etiam gloſ.in fin.ff. de acqui.he
re.& voluit item gloſ. in l.natura-
liter,in prin.ff.de acqu.poſſ.& Bar.
in d.l.ſi is qui ꝓ emptore, cũ ſimi.
†Quibus adde Caium iuriſcõſultũ
ſi is eſt, lib.j. Inſtitutionum, tit.4.
hos adoptiuos filios ad filiatos ap-
pellaſſe, tãquã legitimatos dixeris,
reſpectu legitimorũ, quod euidẽter
oſtẽdit eſſe diſcrimẽ inter eos,& ve
ros filios, vt inter legitimatos &
legitimos. † Adde etiã Bal. in c.cũ
in cunctis,in fi.ext. de elect.vbi ap-
pellat filios adoptiuos filios abuſi-
uos. Nam de illis loquẽs allegat.l.
quidam cũ filium.§. ſed videamus.
ff.de verb.obli.qui tex.loquitur de
filio adoptiuo.Ex quo ſequitur,nec
in eis hanc l.poſſe intelligi, per ea
quæ dicemus infrà nu.24. ſed atten
de lector,ad fi. & iterum, 44. & tu
quidem confirma. [Sed & idẽ Bal.
in l.ciues.C.de appel. illud dicit,ap
pellatione filiorum non uenire ado
ptiuos. & Pet. An.in c. ſi verò, de
ſent.excom.dicit,eum tex.loquen-
tem in filiis, non habere locum in
adoptiuis.]

8 ¶ † Ideoq; nec etiam filius adopti-
uus proprię eſt ſuus patri hæres,
vt dicunt & probant Franc. Are.&
Iaſ.in d.l. Gallus.§.ſi eius,vterque
col.3.ff.de liber. & poſth. & idem
Are.in l.lege Cornelia, col.2.ff.de
teſt. per tex.in §.i.Inſt.qui.mo.te-
ſta.inf.cum dicitur, quaſi agnatio-
ne ſui heredis. Nã per illã dictionẽ
quaſi,ſignificatur ꝙ nõ eſt proprię
natiuitas q̃ producat ſuitatẽ.† Nec
etiam præteritus rũpit teſtamentũ,
cum ab extraneo eſt adoptatus.d.
l.cum in adoptiuis,verſi.ſed ne arti
culum, & ibi Bal.& alii.C.de adop.
& §. item non aliter, verſ.& ſi dece
dens,iuncta gloſ.in ver. exhæreda-
uerit,& ibi etiam doct. Inſti.eo. &
§.ſed & ea oĩa,Inſti.de hær. quę ab
inte.deſe. & gloſ. in l.j. in princ.in
ver. adoptiuus.ff.de bon. poſſ.con.
tab.Nicol.Vbal. vbi ſuprà.[Imo.in
l.quidam cum filium. & ibi Franc.
Are.col.5.verſi.cõtra quã cõcluſio
nem.] & Bened. Capra.d. conſil.
80.in j.dubio. [De quo tamen vi-
de Bened.Capra.conſi.115.cũ pro-
ut in facto,col.j.] † Nec item tene-
tur pater huiuſmodi adoptiuum fi-
lium alere vt naturalem, ex ſenten
tia gloſ.in d.§. ſed & ea oĩa, in uer.
tantummodo,& ibi etiam Io. Fab.
& Ang.Are.Inſti.de hær.quæ ab in
te.deſer.& Do.Guil.Bened.in rep.
c.Raynutius,in uer. & uxorem no-
mine Adelpham, nu. 738.& ſeq.li-
cèt contrarium teneãt Spec. & Io.
And.in addi. illius, in tit. qui filii
ſunt legitimi.§.j.uerſi.quid de ado
ptiuo.& Bal.in d.l. cum in adopti-
uis,in prin.col.2.verſi.ibi tantum-
modo.C.de adopt. & in authen.ni
ſi rogati,col.4.uerſi. ſed tunc ego
quæro C.ad Trebe.& Barb. in d.c.
Raynaldus, vbi ſuprà & ante eos
Plac.vt retulit gloſ.in d.§.ſed & ea
omnia,atque etiam Azo, vt etiam
aſſeruit Io.Fab.ibi. † Nec ei debe-
tur legitima,Bal.in d.l. cum in ado
ptiuis,in prin.col.3.verſi. iſtã ergo
comparationem.[Fran.Are. in l.ex
facto,in pri.col.9.ff. de uul.& pu.]

9 ¶ †Porrò Bal.ipſe ĩ l.ea lege col.pẽ.
verſ.quintò quæritur. C.de cõd.ob
cauſ. limitat pulchrè quidẽ & not.
gloſ.in l. ſi ita quis.§. ea lege.ff. de
ver. obliga. quæ & ipſa not.uoluit
prohibitum alienare in potẽtiorẽ,
poſſe

poſſe tamen alienare in filiũ poten tiorem, de quo latè diximus ſuprà in prin. huius legis, uerſi. 18. incip. ſed utcũq; habeat, vt. ſ. ea gloſ. procedat in filio naturali, non etiam in adoptiuo. & hoc Bal. dictum ſequitur Bertha. Firmia. in ſuo tracta. de epiſcopo, in 4. par. lib. 4. in 45. q. uerſic. an autem prohibitus.

10 ¶ † Sed quod propius huc accedit certè l. cum acutiſſimi. C. de fideic. & alia ſimilia iura huic noſtræ l. ad ſinia, non habẽt locum in filiis adoptiuis, vt ſcripſerũt Pet. Cyn. Ray. Alber. Ang. in lect. Flo. Guido. Pap. & Iaſ. in l. generaliter. §. cum autẽ. C. de inſti. & ſubſti. Alex. in l. facto. §. ſi quis rogatus, col. 6. verſi. an autem habeat locum. ff. ad Trebel. & Soz. in repe. l. cũ auus, col. 23. uerſi. ex quibus uidetur inſerri. ff. de condi. & dem. Do. Guil. Bene. in repe. c. Raynutius, in uer. duas habet filias, nu. 149. & iterum ĩ uer. & uxorem nomine Adelaſiã, nu. 740. in fi. rurſumq́; in uer. ſi abſq; liberis moreretur, le. j. nu. 10. in prin. de teſta. Philip. Dec. in d. c. in præſentia, col. 15. verſi. quartò non habet locum, ext. de prob. & in l. precibus, col. 6. verſic. & pro iſta differentia. C. de impub. & ali. ſubſti. & in d. conſil. 399. Quanuis contrarium & male uoluerit Fulgo. in d. §. cum autem. & Raph. Com. in d. l. cum auus. ff. de condi. & demon. & Barb. in d. l. cum acutiſſimi, char. pen. verſi. & limitat iſtam l. & in d. c. Raynaldus vbi ſupra.

11 ¶ † Nec etiã ſtatutum præferens maſculos fœminis ĩ ſucceſſionibus, obtinet in maſculis adoptiuis, ut latè cõſuluit [Bal. d. cõſ. 24. & latius.] Io. Ana. cõſil. 27. uiſo caſu mihi propoſito. & ſequitur Lud. Bol. in addi. illius cõſ. & iterum in cõſil. 58. dominus Antonius, col. 10. uer. ad præ dictorum cõfirmationem. & Iaſ. in d. §. cum autem, & in l. cum filiofa. col antepẽ. ver. tertio quærit. ff. de. leg. j. & in l. adoptiuũ, quã legit cũ §. prætor ait, qui eſt vlt. l. 2. ff. de in ius voc. Phil. Dec. in d. c. in pſentia vbi ſuprà & in d. l. generaliter, vbi ſuprà. C. de inſt. & ſub. & cõſ. 52. viſo eleganti conſilio, col. j. & d. cõſ. 399. & ĩ d. c. in præſentia, vbi ſupra. & Io. Cãp. in d. trac. ſtatutorũ repellentiũ fœminas. d. q. 40. Geor. Nata. ĩ rep. c. quãuis, in 3. q. 3. q. prin. q̃ eſt in 45. col. de pac. li. 6. Domi. Benedict. in rep. d. c. Raynutius, vbi ſuprà, in primo loco. Frã. Rip. li. j. reſpon. c. 3. incip. filia dotata, col. 3. & Cor. qui vt à recẽtiorib9 nõ memoratur, ita nec ſupiorũ meminit, cõſ. 85. plura dubia, col. j. lib. 3. & ante eos Bal. cuius nullus ẽt eorũ meminit, cõſ. 24. ſtatuto ciuitatis cauetur lib. j. vbi & hmõi filium fictũ appellat, & iterũ cõſi. 102. eſt cõſiderãdũ ante fi. lib. 4. dũ dicit in caſu huius ſtatuti non pferri legitimatũ fœminæ, quia æquiparatẽ adoptiuo. Et id quoq; videtur uoluiſſe Ro. in d. l. ſi is qui pro emptore, col. 8. ff. de vſuca. & nouiſſimè Alber. Bru. in tract. etiã ſtatuto. repellentium fœminas in j. q. 12. arti. Et bene facit quod dicam in ſeq. verſ. [Et tex. in ſimili in l. patrem. ff. de S. C. Silla. vbi ita ſcribitur, patrem adoptiuum matri non obeſſe plerique probant.]

12 ¶ † Nec deniq; conceſſio feudi & empytheuſis facta pro ſe & ſuis filiis, cõprehendit filios adoptiuos, vt de feudo eſt tex. apertus ĩ c. adoptiuus. & ibi Bal. & oes tit. ſi de feu. fuer. cõt. int. do. & ag. vaſ. vbi & ex hoc not. Car. Alex. q † ſtatutũ vel cõſuetudo de ſimplici nõ extẽditur ad fictum, tanquam, ſ. filius adoptiuus non ſit ſimpliciter filius, ſed filius fictus, quod & ſuprà ex aliis diximus

ximus. Et cum id limitetur procedere, niſi adoptio ita fuerit facta à principe, vt adoptatus ſuccedat in feudum, ſecundũ Bal. ibi. per §. naturales, eo. tit. tamen hæc limitatio ita etiam debet intelligi, vt ſi ſint filię, quæ ex pacto poſſunt ſuccedere in feudo, nec iſte quidẽ ita adoptatus excludat, quin potiùs ab iis excludič, vt ſentit And. Iſer. in d. c. adoptiuus, & ibi expreſsè Car. Alexan. Quanquã etiã cùm filia ſuccedit in feudo, hoc intelligitur deficiẽtibus maſculis. nõ aliàs, per c. j. §. filia, tit. de ſuc. feu. id quod multũ facit ad id quod ſuprà diximus in præcedenti verſiculo. † Ex illo aũt tex. in d. c. adoptiuus, ne illud omittam, dicit generaliter Alex. in d. l. adoptiuum, poſt princ. filios adoptiuos non cõprehendi in priuilegis.

13 ¶ † De emphyteuſi aũt, quòd ſcilicet illius cõceſſio pro ſe & filiis, nõ cõprehẽdat adoptiuos, voluit Specul. tit. de loca. §. nunc aliqua, verſi. 68. Ray. & Imol. in d. l. ſi ita quis. §. is cui. ff. de leg. ij. Bal. in d. l. fideicõmiſſum. ff. de cond. & demonſt. [Paul. Ca. conſi. 461. viſis & diligẽter examinatis priuilegiis, col. pe. verſi. primò an ſub illis.] & Alex. q. id dicit no. & Sozi. in d. l. adoptiuũ ff. de in ius vocan. & Barb. in d. c. Raynaldus, vbi ſuprà, & Iaſon. in l. 2. col. 67. verſ. quartò quærit hic. C. de iure emph. Phil. Dec. in d. l. gñaliter, co. 6. ver. 7. C. de inſtit. & ſubſti. Geor. Nat. ĩ rep. d. c. q̃uis, vbi ſuprà.

14 [¶ † Et huc quoque pertinent no. ab Ang. in l. j. C. de his qui ante apert. tab. quod diſpoſitio eius l. non habet locũ ĩ filio adoptiuo. & Barb. in repe. rub. C. qui admi. char. 16. verſi c. ſed vnum eſt quod circa hũc paſſum, † patrem ſcilicet adoptiuũ non poſſe adire hæreditatem delata in filio adoptiuo, ipſo filio exiſtẽte in extremis, vti facere poteſt in filio naturali, vt ipſe paulo antè tenuerat poſt alios multos. † Similiter idem Ang. in l. iubemus. C. ad ſenatuſc. Trebel. tradit eam l. nõ habere locum in adoptiuis filiis, & ſequitur Philip. Dec. conſi. 610. viſo themate, col. vlti.]

15 ¶ † Nec tamẽ ꝓtermiſſerim quòd liberorum appellatio, qua l. noſtra hic vtitur, non pertinet ad adoptiuos filios. Neq; enim temere reperies, nec apud noſtros iuriſconſultos, nec apud alios receptæ auctoritatis ſcriptores, adoptiuos liberos, ſed filios, nec adoptare liberos, ſed filiũ ſiue filios, ſæpius aũt procreare, gignere, ſuſcipere liberos, quæ verba naturæ ſunt, nõ iuris. Tanquã etiam hæc liberorum enũtiatio ius ſanguinis tm̃ demonſtret, filiorũ autem & ſanguinis & iuris. Quam rẽ, vt verum fatear, nondum à quopiã obſeruatã comperimus, ſed ſi quis ſolerter eos legat, quos diximus, id facilè deprehendet. Quin ex Aulo Gellio lib. 5. c. 19. intelliges extraneos adoptatos in liberorum locũ ſumi, tanquã ipſi non ſint liberi, ſed in locũ liberorum aſſumpti, ac ſuffecti: ac eoſdẽ filios fieri, veluti ipſi ſint filij, quãuis non liberi. Nã ſtatim in prin. illius capitis ita ſcribit. Cum in alienam familiam, inq; liberorum locũ extranei ſumuntur, &c. Et quibuſdam interiectis verba rogationis populi adſcribit, quæ ſunt hmõi. Velitis, iubeatis, vti L. Valerius L. Titio tã lege iureq; filius ſibi fiat, quã ſi ex eo patre matreq; familiàs eius natus eſſet. hæc ille. Nã aliud ẽ talẽ fieri & aliud pro tali vel loco talis haberi, vt not. p Bal. ĩ ꝓœmio. ff. in prin. col. vl. Et ad id fortè quod diximus, reſpicit tex. in d. l. fideic. ff. de cõd. & dem. & ĩ d. l. ſi ita quis. §. is cuius. ff. de l. 2. Cui⁹ quidem

dem poſterioris auctoritate Alber. [in l.quòd ſi nepotes,paulo ante fi. ff.de teſta. tut. &] in ſuo omnium vberrimo lexico tradit ſimpliciter liberorum appellatione non contineri adoptiuos.

16 [¶ † Quanquam alicubi reperies liberos adoptiuos, ut in l.2.§.liberi.ff.ad S.C.Treb. ſed is locus euitari pōt,vt qui cōfuſim & promiſcuè loquatur de liberis naturalibus & adoptiuis, uti ēt l.liberos.ff. de Sena.& l.3.ff.vnde libe. & l.j.§. liberos.ff.ſi tab.teſt.& Salluſtius ī bello Iugur.in oratione Micipſæ ad filios.Ne ego meliores liberos ſumpſiſſe uidear q̃ genuiſſe. Nam & ibi promiſcue de Iugurtha filio adoptiuo & aliis filiis naturalibus,vt tamē ad adoptiuū filiū referatur uerbū ſumpſiſſe, ad naturales, genuiſſe. Et cū parētes dicanẽ reſpectu liberorū,patres,filiorū,iō ſæpius reperies patres adoptiuos, ut in l.ſi dominiū.ff.de fur.& alibi vbiq;. Parētes verò vix reperies. Imò in ea. l.inuenies parentē vocatū naturalem,patrē vero adoptiuum,ſcilicet in l.ſi te parens.C.de ſuis & legitimi.Et quod hanc noſtrā opi. adiuuat,Philip. Dec. in c.in præſentia, col.18.verſi. ſi tamen uolumus, de probat.tradit ꝙ ſi quis ſtipuletur emphyteuſim pro ſe & liberis,comprehenduntur ēt filii naturales ꝑ l. ex facto.§. ſi quis rogat⁹.ff. ad Trebel.At ſi quis ſtipuletur pro ſe & filiis,nō cōprehendūtur.& ita dicit intelligi quod ſcribit Ang.in l. generaliter.§.cū aūt.C. de inſt.& ſubſt. Tāquā,ſ.nomē liberorum magis ad naturā ꝑtineat q̃ filiorū. Cæterum vix repies ſuſcipere liberos, uel ēt filios de adoptiuis,niſi ēt ꝓmiſcuè de naturalibus & adoptiuis loquamur,ut ī l.Senatoris filiū.ff.de Se.]

17 ¶ † Quin ſi ea liberorū appellatio adoptiuos quoque comprehenderet,nedum naturales, tamen de his tantum in dubio intelligeretur,nō item de illis. Nam verba quæ & naturaliter & ciuiliter pñt intelligi debēt naturaliter potius quā ciuiliter in dubio accipi.l.ul.& ibi Bal.Saly. Paul.Caſt.& alii.C.de his qui ueni. æta.impe.& l.ex ea parte.§.in inſulā,& ibi Bar.& alij.ff. de verb.obli. & l.Statius Florus.§. Cornelio Felici.ff.de iu.fiſci.& c.ſuſceptum, & ibi gloſ.in verb.non morte, Domi. in 3.not.& Philip.Fran.de reſcrip. lib.6.& not. gloſ. in c.placuit,le 2. in verb.mortuus.16.q.j. Bal.in c.licèt,in fi.extrà de offic. legat. Petr. Anch.in rep.c.ul.in vl.q.prin. verſ. cōſuluit etiam, de cōſti. & Alexan. conſi.4.pōderatis uerbis teſtamenti.col.j.lib.4.cū aliis conc.à me collectis in noſtro tract.de iure.primogeni.in j. q. [nu. 10.ſed nec illud, & ſeq.] & vide quæ dicam infra in uerſic.44.inci.& tu quidem,& ſeq.

18 ¶ † Adverte tamē ad unum caſum,quem nondum à quopiā tactū cōperimus.Nā ſemper ſuprà locuti ſumus de adoptione facta poſt donationē,& in ea quidem tantum obtinet locum maior ac potior pars rationum, quas ſuprà adduximus, vt pote quia ſemper poſſet donans adoptando donationem perfectā & alioquin irreuocabilem reuocare. Quid igitur ſi tempore donationis pater habet filios adoptiuos, ſed quos mortuos eſſe falſo rumore putabat,id quod noſtri doc.idem eſſe cenſent,ac ſi non haberet, quantū ad l.noſtram pertinet, ut latè diximus ſuprà in uer. filios non habēs, verſi.15.incip. ſed & illud in quæſtionem uocatur, & ſeq.poſtea autem compertū eſt eos uiuere, utrū reuocetur donatio.Certū eſt.n.adoptiuos parentibus ſuccedere.l. ſi te parens

parens C. de ſuis & legit. & l.pe.§. ſi quidem C. de adopt. [Etiam de iure auth.vt per Cy.in auth.in ſucceſſione C.de ſuis & legi.quam tamen legit ſub tit.ad s.c.Tertul.

19 ¶ † Nec id tantùm in cæteris rebus ſed & in iure patronatus eccleſiæ, vt nouiſſimè voluit Cæſar Lamberti.in tra.de iure pat.in 24. arti. 2.q. prin.2.partis libr.j. De quo tamen vide eundem latiùs in 9.art. eiuſdē q.partis,& lib. poſt Rochum Curt. in tract.eiuſdem tit. in ver. ipſe vel is a quo,in 34.q.Et] in regno quoque,etiam cum alijs liberis naturalibus & legitimis, ut in Iugurtha comprobatum eſt, qui ex adoptione Micipſæ Numidarum regis ſucceſſit in regno cum Atherbale, & Hiemſale filijs naturalibus ac legitimis ipſius Micipſæ, tam ex eiuſdē patris,quàm s.p.q.r. iudicio, vt uidere licet apud Saluſtium in bello Iugurthino.Sic & Tiberius Augusto, Nero Claudio,Traianus Nerua,Antoninus Pius Adriano,& ipſi Pio Antoninus Philoſophus, & Iuſtino maiori noſter Iuſtinianus, & alij alijs per adoptionem in imperio ſucceſſerunt,vt teſtes ſunt Cornelius Tacitus, Suetonijus, Dion, Aurelius Victor,Aelius Lāpridius, & cæteri imperatorum ſcriptores. [Quis autem neſcit Ioannam reginam Siciliæ adoptaſſe in filium Alphonſum regem Arragonum, qui ei ob id in regnum ſucceſsit? cum & id è noſtris ſcripſerit Bal.in l.mulierem C.de adopt. prout illum citat Cæſar Lambert.in d.tract. de iure patro.in 2.art.7.q.princ.j.partis lib.j.col.2.nu.18. quanuis id nō ſit ſcriptum in meo codice Bal. Porrò Galba adoptaturus Piſonem, elegāti oratione probat hunc morē probatiſsimum more priſcorum principum apud Tacitum.] Nam & ipſi adoptiui dicuntur filij regis aut imperatoris,ſicuti & ſenatoris, & decurionis l.ſenatoris filium, & l.ſeq. ff.de ſenato. & l. cum adoptiuum, quæ eſt C.de decurio.lib.10. vbi & id probatur, filios adoptiuos potiri priuilegiis filiorum.

20 ¶ † Et ita quidem adoptiui ſuccedunt,vt tranſmittant hæreditatem etiam non aditam ad ſuos hæredes, ſicuti & alii filij naturales & legitimi,ſecundum gl.no. in l.ſeruus alienus,quæ eſt.3.§.vlt. in glo mag.in fi.ff.de hære.inſti. quam ad hoc dicit ſing.Bal.in ſua marg. in ver.adoptio,verſi.2. † Et ut etiam excludant naturales tantum filios,ut pulchrè uoluit Ang.in §. vltima ſiquidem,poſt prin.in auth.qui.mo.nat. effi.ſui.per illum tex.ſimpliciter loquentem de legitimis. Excludant, inquam, aſcendentes & uxorem,ut ſcribit Matth.in tract.de ſucc.ab inteſt.col.6.verſic. item dubitatur.& Ang.Aret.in §.ſed ea omnia, col.2. ver.quæro an talis,Inſti. de hæred. quæ ab inteſt.def. vbi id dicitur obtinere de rigore iuris, & Guil.Bened.in repe.c. Raynutius, in ver.& vxorem nomine Adelaſiam, nume. 748.ext.de teſta. & eſt bonus text. in l.2.§. liberi ff. ad s.c. Tertul.& in l.æquiſsimum, in prin.eod.titu. † Sed & iidem perinde ac naturales & legitimi impediunt bonorū publicationem,ſi non fraudis cauſa adoptio facta ſit, nempe in reatu, aut in deſperatione rerum, ut dicit tex.in l.vlt.§.ex bo.ff.d bo.dā.†Reuo.ātq; ſicuti naturales,& legitimi alienata in fraudem l.vlt.ff. ſi quid in frau.patr.& uoluit Bal.in l.2.colum.j.uerſi.quæro an filius C. eod. tit.& Bar.in l.non uſque ff.ſi à pat. quis manu.fue. [Raph.Fulg.conſi. 228.Antonius de morando,col.2.] Eisq; debetur legitima l. ſi arroga-

ror.ff.de adop.& §.cum autem, in-
ſti.eo.[Et quarta.l.j.§.ſi impuberi.
ff.de colla.bono.& d.l.vl.ff.ſi quid
in frau.patro.]Atq; alimẽta ex quo
rundam op.vt ſupra diximus. †Ve-
niuntq; ipſi contra teſtm̃ patris, ſi
fuerint præteriti aut exhæredati l.
j.in prin.& l.non putauit.§.ſi quis
emancipatum.ff.de bon.poſ.contr.
tab. l.filius à patre.§.j.ff.de libe. &
poſth.[& l.j.§.liberos.ff.ſi tab. te-
ſta.nul.extab.]& §.adoptiui, Inſti.
de exhæ.libe.& §.j.inſti. quib. mo.
teſta.infir.& voluit gl.in l.filio quẽ
pater ff.de lib.& poſthu.Cy.in l.im
puberem,in fin.& ibi Sal. & Raph.
Fulg.C.de adop.idem Saly. in rep.
l.ſi arrogator.in 13.q. & ibi quoq;
Iaſ.char.vlt.ff.eo.& idem Iaſ.conſ.
141.uiſa longa,colum. antepen. li.
4.De quo tamen,& qualiter intelli
gatur, uide quę ſupra diximus ; &
tex.& gl.in l.certum.ff.de iniuſt.te
ſta.& Hoſt.in ſumma de teſt.§.qua
liter infirmetur,uer. 2.†In eiſq; ha
bet locum.Senatuſconſul.Sylla.l.j.
§.domini appellatione etiam filiuſ-
ſam.ff.de S.C.Syllan.Mittiturq; vẽ
ter in poſſeſſionem bonorũ,aui ado
ptiui.l.j.§.ſi filius.ff.de uent.in poſ
ſeſ.mitt.

21 ¶†Suntq; & ipſi ſui hæredes, quic-
quid ſupra diximus ex alijs, per l.
arrogato.§.ult.ff.de adop.& l. cum
in adoptiuis.in prin.ibi,ſui iuris ha
bere iura.vbi Bal.notat.C.eo. ti. &
in d.l.certum.in princ.ff.de iniuſt.
teſta.& in l.j. §.ſuos hæredes. ff.de
ſuis & legi.& in §.in teſtatorum.in
ſti.de hęre.quæ ab inteſt.defe.& vo
luit[gl.in l.3.§.vlt.in uer.non mu-
tat,in fi.ff.de hære.inſt. &] Bal. in
l.eam quam.colũ.j.C.de fideicom.
[Rom.qui eam glo.dicit ad hoc ſin
gu.in l.venter.ff.de acq . hære.& ibi
ẽt Fran.Are.col.15.verſi. vlti. adde
vbi ẽt id dicit eſſe & propriè & ue-
rè reſpondere ad iura . quæ uident
probare contrarium.]& Iaſ.in con
ſil.141.col. 4. verſ.ſecundo princi-
paliter.li.4.[†Eiſq; defertur tutela
legitima,ſecundum Iac. Raph. Alb.
& Bal.contra gl.in l.j.in prin.ff. de
legi.tut.†Nec ij ſine venia poſſunt
patres adoptiuos in ius uocare, vt
voluerunt omnes in §. ſed ea om-
nia,contra gloſ.ibi, Inſti.de hæred.
ab inteſt.& Benedi.in repe.c. Ray-
nutius,in d.uer.vxorẽ nomine Ade
laſiam,nu.742.ext.de teſta. In eiſq;
habet locum.l.hac conſultiſſima.§.
ex imperfecto.C.de teſta.qua valet
teſtm̃ patris inter liberos cũ duob⁹
teſtibus aut aliàs imperfectum ra-
tione ſolennitatis, ut voluit Ioan.
Fab.ibi,in verbo,à parentibus. Po-
teſtq; eis ſubſtitui pupillariter. l. ſi
rogatus.ff.de adoptio.& l.ſed ſi plu
res.§.in arrogato.ff.de vul.& pup.
Alex.conſil.126. in hac hæſitatione
col.j.lib.4.]† Sæpeq; alias veniunt
appellatione filiorum etiã in odio-
ſis.l.lege Iulia.§.hoc capite.ff.de ri
tu nup. [† Vti etiam pater ad opti-
uus venit appellatione patris ẽt
in odioſis.l.nec in ea,in princ.ff. de
adulter.†Denique Alber.in l.ſena-
toris filium, verſi.item colligo . ff.
de ſenator.quòd ſi ſtatuto quis poſ
ſit ſubrogare filium, in conſilio ci-
uitatis poteſt quis ſubrogare filiũ
adoptiuum, per gloſſ. ibi, quæ di-
cit huiuſmodi filium ſortiri digni-
tatem patris, & in id facere gloſ.in
l.adoptiuum,in prin.ff.de in ius uo
cã.& ita dicit fuiſſe determinatũ.]

22 ¶†Nec hic quidem in ea ſpecie ſu-
periùs propoſita ſubeſt fraus ali-
qua aut commentum,de quibus lo
quuntur.d.l. fideicommiſſum. ff.de
conditio.& demonſt.& d.§. ex bo-
nis, nuper citatus . Nec ſimulatio
aliqua,de qua etiam loquitur Sena
tuſconſultus, quòd ſuprà ex Taci-
to ad-

to aduocauimus. Ideoq; fortè & in eo adoptiuo quem pater, cum donat, putat eſſe mortuum, putarem & ipſe locum eſſe noſtrę legi. Nam & Raynutius, in l. Gallus. §. & quid ſi tantum ff. de liberis. & poſthum. in ea eſt op. vt filii iam ante teſtamẽtum à filio adoptati faciant deficere eam ſubſtitutionem, ſi filius ipſe ſine liberis deceſſerit, licèt non faciat poſtea adoptatus, per d. l. fideicommiſſum. & ſequitur Andr. Alc. raræ vir eruditionis, libr. 3. de uerbo. ſignific. Et hæc erit loco primæ limitationis ad id quod diximus, hanc legem non habere locum in filiis adoptiuis, quæ tamen nõ procederet in hoc noſtro regno Franciæ in quo filii adoptiui nullo modo ſuccedunt, ut tradit Maſuer. cõſuetudinum Frãciæ peritiſſimus in titu. de proba. verſi. item & ſi defunctus. & Domi. Guil. Benedic. quo loco nuper citauimus, nu. 758.

23 ¶ †Secundò limita nota. vt procedat quod dictum eſt filios poſt donationem adoptatos nõ eam reuocare ex hac lege, niſi ea adoptio fieret inſtinctu ſiue rogatu, & vt noſtri loquuntur, ad inſtãtiam donatarij, ut nuncupatim tradit Sozi. in l. ſi cognatis, colū. 10. uerſicu. tenendo tamen ſolut. ff. de reb. dub. quem ſequitur, idque dicit notat. Hippo. Marſil. ſingul. 350. damnum quod quis. Mouetur autem Sozin. ad id dicendum ex ſolutione quam Bart. in d. l. ſi cognatis, tradit ad cõtrarium quod ipſe ei l. oppoſuerat, de d. l. fideicommiſſum, de condit. & demonſtratiõ. & d. l. ſi ita quis. §. is cui in tempus. ff. de lega. 2. ſuprà à nobis citatis, quibus traditur fideicommiſſum à filiis ita relictum, ſi quis ex his ſine liberis deceſſerit non excludi adoptione filij. Similiterq; ſi relictum ſit alicui in tempus liberorum, non is illud conſequitur adoptando. Nam hæc voluimus repetere, vt facilius intelligeres quod hic dicimus. At in d. l. ſi cognatis, nuncupatim ſcribitur, quòd ſi cognatis quicquam legatū ſit, id etiam cõſequitur adoptiuus filius. Quæ cum ex diametro contraria viderentur, Barto. in poſtremo loco, colum 2. ita id diſſoluit, ut ea lex procedat, ſi aliquis efficitur cognatus facto ipſiuſmet teſtatoris, ut quia ipſe quẽpiam arrogat in filium vel nepotem. Leges autẽ contrariæ procedant, cum quis efficitur cognatus facto tertij. neq;. n. tunc admittitur, ne ſit in ipſius poteſtate faciendi alium admitti. Et hãc quoque ſol. ſequitur Imo. in d. l. fideicõmiſſum. & Barb. in d. c. Raynaldus, quo loco ſuprà citauim⁹. & Geor. Nat. in d. c. quanuis, in 3. q. 3. q. prin. uerſi. in contrarium tñ facit. Et pro hac et facit tex. quem Raph. Co. in d. l. ſi cognatis allegat, videlicet in l. ſi quis poſthumos, in prin. iuncta 3. lect. gl. ff. de lib. & poſthu. vbi inſtitutio poſthumi trahitur ad eos quos poſtea ipſe teſtator arrogauit, vbi & ipſe Co. pro ſimili allegat d. l. ſi cognatis, & Barto. ibi. Ex eaque ſolutiõe id elicit Soz. in d. l. ſi cognatis, qđ ſuprà dixim⁹ ad caſū l. noſtræ, vt ſcilicet filius à donante adoptatus inſtãte donatario, reuocet donationem.

24 ¶ †Sed attende lector. Nam d. l. ſi quis poſthumos (vt hoc primo loco expediam) intelligitur, qñ nulli alij erant poſthumi, ne aliàs rumpatur teſtamentum, vt nuncupatim dicit glo. ibi, quam omnes approbant, & reputant not. ac ſing. quæ res nihil huc pertinet. Quantum autem ad reliquas leges illa ſol. Bar. qua cū illis concordat. d. l. ſi cognatis, nõ videtur concludere, nec quadrare.

 Nam in

Nam in d.l.ſi cognatis, non de libe
ris ſit mentio,ſed de cognatis. †Ap
pellatione autem cognatorum ve-
niunt tam ciuiles quàm naturales
l.j.§.[cognationem.] ff. vnde cog.
vbi ita ad uerbum ſcribitur, vbicu-
que de cognatis agitur, ibi ſic acci-
pimus,ut etiam adoptione cognati
facti contineantur. & ſcribitur in
l.nõ facilè §.cognationis ff.de gra.
affi.quædam cognationes iure ciui
li,quædam naturali connectuntur.
& paulò pòſt, ciuilis autem per ſe
ſine iure naturali cognatio, conſi-
ſtit per adoptionem. Propterea nõ
mirum eſt,ſi in d.l.ſi cognatis, lega
tum relictũ cognatis competat ẽt
adoptiuis.Liberorum autem appel
latio, de quibus loquuntur leges
contrariæ,nunquam ad ciuiles per-
tinet,ut ſuprà diximus.† Et quãuis
filiorum enuntiatio ciuiles interdũ
contineat,id tamen abuſiuè fit. Nã
propriè ad naturales & legitimos
refertur,ut probatur in l.filium diſ
finimus ff.de his qui ſunt ſui vel a-
lie.iur.& in l.tutelas,in prin. & ibi
Bart.ff.de capi.dimi. & ſuprà dixi-
mus.Ideo non mirum ſi in dictis le
gibus contrariis non comprehen-
duntur filij ciuiles tantum, præſer-
tim cum illic filij ipſi non in diſpo-
ſitione ponantur, ſed in conditio-
ne,quæ propriè ac uerè non fictè
intelligenda eſt l. Menius, & l.qui
hæredi ff.de condi.& dem. ad quod
faciũt no.in ſimili per Alex.in l.ex
facto §. ſi quis rogatus ff. ad Treb.
Quod hic maximè debet obtinere,
ubi præterquam quòd filij ponun-
tur in conditione hac,ſcilicet ſi na-
ti fuerint,vt ſuprà ſæpiùs diximus,
etiam ſumus in materia ſtricta con
tractuum, in quibus verba propriè
debent intelligi l. quicquid aſtrin-
gẽdæ ff.de ver,ob. & dicemus infrà
verſi.44.& tu quidem confirma.

25 ¶ † Verum Soz.ipſe qui hæc peni-
tiſsimè introſpexerat, in d.l. ſi co-
gnatis,non audet diſcedere à ſentẽ-
tia Bar.quam dicit eſſe commune,
ſing. & bene ſignandam, & quæ in
practica præualeret,quãuis,inquit,
habeat difficultatẽ. Sed & eam ſin-
gu.quoq; & ſolennem dicit Franc.
Aret.in d.l. ſi quis poſthumos, in
prin.col.2.ff.de lib. & poſth. Licèt
etiam apertè ea intelligat, quæ con
tra eam ſuprà diximus.Et eã etiam,
quod iam diximus,nuncupatim ſe-
quuntur Imo. & Barba. & Georg.
Nat.Et ex hoc quoque infert Soz.
id quod ſuprà diximus.ſ. filios ado-
ptiuos non admitti ad feudum, &
emphyteuſim conceſſam pro ſe &
filijs,intelligi,niſi adoptati fuerint
inſtante domino. Et ſimiliter licèt
dubium ſit,utrum legitimatus ex-
cludat ſubſtitutum, idq; multas di-
ſtinctiones & limitationes recipiat
haud dubie tamen excludit, quãdo
grauatus legitimaret filium cõſen-
tiente teſtatore, ſecundum illã do-
ctrinam Bar.Nã & uidemus (quod
eam non modicum fulcit) quòd le-
gitimatus à teſtatore præteritus rũ
pit teſtamentum.ut no.in d.l. filio
quem pater,in fi.ff.de lib. & poſth.
cum cõcor. à me latè congeſtis in-
frà eo.ver.79. incip. ex hocq; infe-
runt.Idem autem quod Soz. ſuprà
dicit de filio adoptato inſtante ſiue
conſentiente domino feudi,voluiſ-
ſe uidetur Io. Fab. quem non alle-
gat,in §.ſui,Inſti.de hær.quæ ab in
teſt.defe. Vt ſcilicet adoptio filij fa
cta à uaſſallo conſentiẽte domino,
præiudicet ipſi domino in ſucceſsio
ne feudi,licèt non agnatis.

26 Nec item † ſpirituales ac my-
ſtici filij,quos.ſ.ex ſanctifico fonte
leuamus,atq; ita ad alteram genitu
ram, ſiue regenerationem, quæ
παλιγγενεσία dicitur, perduci-
mus

mus.Hi inquam donationem nõ reuocant ex hac l. ut qui nobis nullo modo ſuccedũt, ſicuti prodidit Anto.in c.tranſmiſſæ,extr.qui fil. ſunt legi.& Panor.in c.tanta, col.3.eo.ti.[Marti.Laud. in tract. de legiti. col.9.ver.quinta ſpecie,] & Cardi. Alex.in c.per uenerabilem §.quod autem,char.11.in fi.5.q.prin. eo.ti. & Guil.Bened. in rep.c.Raynutius in ver.& uxorem nomine [Adelaſiam,]n.761 de teſt.Bened.Capra, conſi.148.cum ut præſupponitur, col.2.ver.ſunt & ſecundo. & Nico. Peruſi.in tract.de ſucc.ab inte.cha. 3.ver.ſeptima & vlt.ſpecies, & iterum char.11.col.2.uer.de filiis ſpiritualibus,& Lud.Bol.in addi. Matheſal.in tract.de ſucc. ab inte.cha. 8.in addi.inci. ultimus gradus,ver. quid autem ĩ filiis. Quibus in locis Nic.& Lud.addunt rationem, quæ ad hunc caſum maximè pertinet, quia inter eos eſt quædam gratuita ſancta, ac ſpiritualis neceſsitudo, quę nihil habet commune cum bonis iſtis externis,profanis, & tẽporalibus. † Nec etiam excludit ſubſtitutum,ut aſſerit Bal. in auth.niſi rogati,col.pe.ver.ſed tunc quæro C.ad Treb. quem ſequuntur Barb. in c.Raynaldus, col.36.de teſta. & Fran.Cur.ſenior in tract. de teſtib. [in 30.concluſione, ad fi.Phil.Frã. in c.j.in prin.col.2.de cogna. ſpiritua.lib.6.]Philip.Deci. conſi.399. concluſionem,col.j.& Io. Campe. in tract.ſtatuto.repellentium fœminãs,in q.40. ubi hoc dicit ſingu.& Georg.Nat.in c.quamuis,in 3.q.43 q.prin.de pact.lib.6. & Catel. Cotta qui id quoq; dicit ſingu. in memor.incip.filius ſpiritualis,vbi hoc dicit obſeruari in pract. & D.Guil. Bened.in repet.d.c. Raynutius, in ver.& uxorem nomine Adelaſiam, nu.761.& iterum in ver. ſi abſq; liberis moreretur,num.10.ad fi.ext. de teſt.[& Fran.Ripa,in l. ex facto §.ſi quis rogatus, col. 12.nu.43.ff. ad Treb.] Quibus ego magis accedo,quàm Barb.ſibi contrario, & aliàs ſemper nouatum opinionũ admodum cupido, qui.ſ.in rep.l.cum acutiſsimi, col.125. ver.faciat elegans & ſing.C. de fideic. audenter aſſerit filium ſpiritualem excludere ſubſtitutos. Et huc faciunt multa quæ diximus in præcedenti capite de filio adoptiuo,uidelicet fraudis facilitas, & liberorum appellatio,& quæ tradit Alex. conſi. 125. uiſo themate præmiſſo,col.2.verſi. & dato quòd ſtatutum,lib.4.

27 ¶ †Et ego ſanè in hac ſum ſententia, ut hæc l. non procedat in filio ſpirituali:quãquàm multa ſint quę diuerſum ſuadere uideantur, ueluti præferentia aut certè ęquantia hãc coniunctionem ſpiritualem carnali.Nam ſcribitur in c.j. in prin.30. q.3.Ita diligere debet homo eum qui ipſum de ſacro fonte ſuſcepit, ſicut patrem.Et gl.in c.ſeq.inci.pyctacium,in uer.multo magis, aſſerit arg.illius tex. patrem ſpiritualẽ eſſe magis diligendum, quàm carnalem.Nec huic rei afferre præiudicium quod in d.c.j.ſcribitur, æquè eſſe diligendum. Non.n.propterea remouet, quin plus ſit diligendus. Subditq; ea gl.paulopoſt, plus eſſe deferendum patri ſpirituali in exhibitione reuerentiæ, quàm carnali. Et illam gl. dicit ſing. Barb. in l.2. col.7.ff.de uer.ob.& in repe.d.l.cũ acutiſsimi, col.114. Licèt huic ſit affinis † & alia glo.in c.qui dormierit.27.q.2.tradens affinitatem ſpiritualem maiorem eſſe quàm carnalem. † Propterea ẽt dicit, & alibi gl.in c.aut facta, in uer. parentem, de pœni.diſt.j.per tex. in d.c.pyctacium, non minùs puniendum eſſe

qui interimit patrem ſpiritualem, quàm qui carnalem, quem ſequitur Alex. in addi. Bar. in d. l. diuus, & ibi etiam Hippo. Marſil. in fin. ff. de par ric. † Et ſicut cognatio carnalis impedit matrimoniũ, ita & ſpiritualis, vt per totum ti. ext. de cog. ſpi. Imò plus impedit, ſi credimus Pan. qui in c. vlt. col. 3. ext. de purg. cano. tradit, magis abſtinendum eſſe à cognatione ſpirituali, quã à carnali, † cũ illa ſit hac nobilior & dignior ꝑ d. c. j. & d. c. pyctaciũ. † Vnde, inquit, eccleſia Romana nũquã diſpenſaſſe legitur circa cognationem ſpiritualẽ, quãuis quotidie diſpẽſet circa carnalem. [Id quod refert & dicit ſing. Fel. in c. at ſi clerici, ad fin. princ. de iud. & Philip. Dec. cõſi. 462. viſa legitimatione, col. j.]

28 ¶ † Ex his fit, ꝙ quemadmodũ filius non pot in ius vocare parentes naturales ſine venia, ita nec patres ſiue matres ſpirituales, id eſt, ſuſceptores ipſos, qui ſcilicet eos leuant ex ſacro fonte, vt ſuprà diximus. Quæ fuit ſententia Guil. Cu. Bal. [Ange. Ro. Pau. Ca. Alex.] & Iaſ. in l. generaliter. ff. de in ius voc. ipſius Ang. & Fulg. in l. adoptiuum, per illũ text. ff. eo. [Phil. Frã. in c. poſtremò, col. pe. de app. & in d. c. j. de cogna. ſpir. lib. 6. Mart. Laud. in d. tract. de legit. vbi ſuprà.] Ang. Aret. in §. pœnales, col. 4. verſi. ex quo infertur, & ibi ẽt Iaſ. col. 10. ver. nſiquid ergo, & Lud. Gomeſ. col. 11. verſ. & omnia prędicta: [& Zazi. col. 2.] Inſti. de actio. & D. Guil. Bene. in repe. c. Raynutius, ubi ſuprà in j. gl. nu. 765. & Alex. in l. j. in prin. C. de in ius voc. & Bap. à S. Blaſio. in tract. de act. in 102. actione. [Parid. à puteo in tract. ſyndica. in uerb. ſuſpicio, col. ult.] A quibus ſtat quod ſuprà diximus de exhibitione reuerentiæ, & quod itẽ tradit Bal. in c. j. §. ul. col. 4. uer. dubitatur, tandẽ, ti. de prohi. feu. ali. per Fred. ꝙ cùm reuerẽtia actionem furti excludat, nõ poſſit propterea quis patrem ſpiritualem actione furti conuenire, arg. l. non debet. ff. de dol. mal.

29 ¶ † Et his conuenit quod uoluerũt multi maximæ authoritatis, poſſe recuſari iudicem patrem aut filium ſpiritualem aduerſarij. Nam in hac ſententia eſt Spec. ti. de appel. §. nũc dicamus, uer. circa hoc autem, in 2. parte, & ſubobſcurè in ti. de relat. §. qualiter, in 3. forma incip. ſanctiſſimo, & c. nouerit sãctitas ueſtra, & Iona. And. in c. Romana. §. quòd ſi obiiciatur, & ibi Domi. col. penul. de appel. lib. 6. & in c. cùm ſpeciali, ſuper 4. glo. & ibi etiam Imo. col. 8. & Pan. col. 2. uerſ. & pone exemplũ, & Phil. Dec. col. 2. extr. eo. idẽ Imo. in c. prudentiã, de offic. deleg. Phil. in c. poſtremo, col. ult. de appel. Firmia. in tract. de epiſ. in 4. parte, li. 4. col. 8. uer. ſecunda eſt. ſi eſt cõpater. & in ſuo indice, in uerb. compater, uerſi. 13. & Iaſ. in l. cum apertiſſimi, col. 3. C. de iudi.

30 ¶ † Quin ſunt & multi nõ minoris authoritatis, qui negãt eos eſſe teſtes idoneos, & inter hos Bal. in d. l. gñaliter. ff. de in ius uoc. Fulg. in l. 4. §. ꝑtor ait, eo. ti. Sal. in l. teſtis idoneus. ff. de teſt. ꝑ tex. in l. ſi quis alũnã, in fi. [& ibi no.] C. de nup. Ale. cõſi. 143. qm̃ abũde, col. 2. uer. quidã ẽt ex illis teſtibus, li. 2. [ubi tñ nutat.] & conſi. 34. uiſo proceſſu, col. pen. uerſi. ad hoc ẽt accederet, lib. 3. ubi etiam negat ſe in hoc facere magnũ fundamentum. Philip. Fran. qui hoc dicit ſing. in d. c. j. in princ. colum. 2. de cog. ſpir. lib. 6. Matthæ. Afflict. in conſti. Siciliæ incip. mores diſſolutè uiuentium, uerſic. 30. [Steph. Bertrand. conſil. 178. uiſo proceſſu nume. 13. lib. 2.]

31 ¶ † Sed & Ioan. Fab. in l. j. C. de

ale ꝙ.

alen.libe.aſſerit hos filios ſpirituales eſſe alēdos.Quod & uoluit Bal. ſubdubius tamen, in auth. niſi rogati,col.ult.uer.ſed tunc ego quæro.C.ad Trebel.& ſequitur Philip. Franc.qui id dicit nota.in d.c.j.de cogna.ſpir.lib.6.& Nicol.Peruſ.& ipſe ſubdubius,in d.tracta.ſucceſ.ab inteſta.ubi ſuprà,[Barb.in repe.c. Raynaldus,col.37.de teſt.] & Cate. Cott.qui id ſingu.dicit in memor. incid.commater.Fran.Cur.in tract. de teſt.conclu.30.ante fi.& Budęus uir nunquàm ſatis laudatus,in li.j. de philologia, ubi ſcribit proditam eſſe quandam actionem honorariā ad eorum nutricationem,ſi egeant. [& Franc.Ripa in d.l.ex facto.§.ſi quis rogatus, col.12.nu.43.ff.ad S. C.Trebellia.& Ludo.Goz.conſ.13. in hac cauſa,col.2.nu.18.]

32 ¶†Nec etiam prætereūdum quod ab eodem Io.Fab.proditū eſt in §. ſunt præterea,uer.ſed & ſi quis,col. j.Inſtitu.de actio.quòd huiuſmodi perſonæ non poſſunt conueniri,niſi in quantum facere poſſint] quemadmodum nec parentes & filij naturales,de quibus ibi.& hoc nuncupatim ſequuntur Ioan.Plat.& Ang. Are.ibi,col.etiam uterque prima.

33 ¶†Nec illud item quod ſcribit Bal. in l.j.col.12.uerſ.ſed an commater. C.qui accuſ. non poſ.quòd mulier commater poteſt accuſare occiſorem ſui compatris, tanquam id faciens cenſeatur proſequi ſuorū iniuriam,quamuis id nulla lege aut decretali,ut ipſe ſubdit,cautum reperiatur.& hoc ſequitur[Ro.loquens de filia ſpirituali,in l.quamuis, col. ul.ff.de in ius uo.]Io.Ana.in c.cùm dilectus,col.ult.ext.de accuſa.[Ale. d.conſi. 34.ubi ſuprà,libr. 3.Bernar. Laud.in addi.Alber.Gand.in tit.qui accu.poſſunt,col.j.] & Iaſ.qui dicit ſingu.in d.l.apertiſſimi,col.2.uerſi. ſexta cauſa.C.de iudi.& in d.l.generaliter,col.j.ff.de in ius uocan.licèt utrobique mendosè citet Bal.in tit. C.unde ui.& Cate.Cotta,qui & hoc dicit ſing.& memoria dignum,in d. memor.incip.commater.[& Steph. Bert.d.conſi.178.lib. 2. Compatris autem utitur uocabulo in hoc ſignificatu,ut illud obiter dixerim,Lauren.Valla uocabulorum obſeruator religioſiſſimus. in Bartholomæum Facium.]

34 ¶†Quid quòd pulchrè Pau.Caſtr. conſi.295,uiſo ſupraſcripto puncto, & contentis in eo, col.4.uerſicu.& confirmantur prędicta,lib.j.reſpondit,ꝙ ſicut qui promittit alium defendere aduerſus omnes,non intelligitur ꝓmittere aduerſus ſe & ſuos, per not.in c.petitio,extra de iureiurand.cum ſimili.ita nec contra cōpatrem,cùm non minor ſit hæc coniunctio, nec minùs habeat uirium, quàm carnalis.†Et ſicut parcitur ei qui receptat bannitum cognatum, l.2.ff.de recepta.ita & qui compatrem,eadem ratione.Quæ ſing.ſunt notanda.uix enim alibi ea reperies.

35 ¶†Sed hæc certè minimè obſunt priori ſententiæ,etiam ſi omnia uera eſſent.Nam non concludunt ad caſū legis noſtrę,ſicuti nec ad alios, in quibus eſt diuerſa ratio. Nam & uidemus quòd licèt coniunctus pro coniuncto admittatur ſine mādato, non tamen huiuſmodi perſonæ quibus cū eſt nobis coniunctio ſpiritualis aut aliàs ciuilis tantùm,admittūtur ſine mandato,ſecundum Archi. in c.ſtatutum.§.cum autem, de reſcript.lib.6.Hoſtien. in ſum.eiuſdem titu.§.quæ poſſunt,col.26.ver. nunquid canonicus. Ioan. Andr. & Panormi.in cap.ulti.de procura. Ioan. Andr. & Domi. in capitu. nonnulli, & ibi latè Felyn. in §. ſunt & alij,col.17.uerſ.limita tertiò

extra de reſcript. Anto. in capit. ex parte decani, eod. titu. Imol. in cle. religioſus, colum. j. per illum text. de procurat. idem Imol. & Anto. in c. cùm M. Ferra. [& ibi quoque Panor.] colum. 3. nota ſemper hoc dictum, & ibi latè etiam Fely. col. 7. verſicul. in ea gloſſ. ibi habebat, extra de conſtitutio. vbi ipſe Felyn. etiam intelligit de hac coniunctione ſpirituali, de qua nunc loquimur, dum dicit quòd licèt quantum ad ius reuerentiale non minùs conſideretur coniunctio ſpiritualis, quàm carnalis, per d. c. pyctacium. tamen quò ad alios effectus non conſideratur, quod multum facit ad caſum de quo priuatim hic loquimur, adducitque Felyn. & alios concordan. quos ibi videre poteris. Cui addes Iaſ. idem tenentem in l. [exigendi,] col. 3. verſicul. 13. C. de procurato.

36 ¶ † Nec tamen omnino indubitatum eſt, quod ſuprà dictum eſt, filium ſpiritualem non poſſe vocare patrem & ipſum ſpiritualem in ius ſine venia: quando eius rei contrarium teneat Ioan. Fab. cuius maxima eſt authoritas, in d. §. pœnales, verſicul. & in eum, in princip. vbi id negat iure caueri, ideo non neceſſe eſſe veniam petere, licèt curialiùs, ait, ſit, vt petatur. [Rom. ſibi contrarius in l. ſed etſi hac. §. prætor. ff. de in ius vocando.]

37 ¶ † Nec mirum eſt quod de recuſatione iudicis ex hac coniunctione diximus, quando leuis cauſa faciat reiici iudicem, vt not. in c. inſinuante, & in c. cum R. canonicus, extr. de offic. deleg. [cum ſimilib. Quanquam & hoc quoq; dubium eſſe aſſerit Ioan. Andr. quem ſuprà pro contraria ſententia adduximus in d. c. ſi romana. §. quod ſi obiiciatur, de appellatio. libr. 6. Benedic. autem in repeti. cap. Raynutius, in verb. in eodem teſtamento relinquens, le 2. nume. 20. extr. de teſta. dicit iudicem compatrem tuum demum recuſari poſſe, ſi ex more patriæ tanta ex ea re conſurgat amicitia, ſicuti ex conſanguinitate inter propinquos, tanquam ſcilicet amicitia magis in ea re conſpiciatur, quàm ſimplex compaternitas. Illud autem ſcio, hanc recuſationem, non admitti in ſenatu Pariſienſi.]

38 ¶ † Sed quod dictum eſt de teſtibus, non eſt verum, ſi credimus Bartol. conſil. 92. in quæſtione vertente, inter dominum Simonem, colum. 3. verſicul. nec obſt. quòd ipſe eſt. & idem voluit Bald. ſibi contrarius in l. parentes, col. 2. verſicul. quæro igitur vtrum, & ibi etiam Sal. ſibi item contrarius. C. de teſtib. [idem Salyc. &] Flor. in d. l. teſtis idoneus. ff. eod. Roma. Alex. [ſibi item contrarius, Soz.] & Iaſ. in d. l. gñaliter. ff. de in ius vocã. [Io. Plat. in §. teſtes, Inſti. de teſt.] Io. Ana. in c. cùm dilectus, ad fi. ext. de accuſa. Alber. non ille quidem Roſat. vt vulgus putat, ſed alius cognométo Maleta, vt videre licet ex Phi. Dec. cõ. 43. cuius ſuperſcriptio incipit, an reus, col. vlt. Is, inquam, Alb. in tract. de teſti. in j. par. j. par. col. 8. in paruis, ver. ſed quid erit de patre ſpirituali. Alex. in addi. Bart. in l. in legibus. ff. de teſtib. & cõ. 42. in cauſa & lite vertente, col. vl. ver. nec ob. quòd vnus, lib. 3. & cõſ. 125. viſo themate, col. 2. lib. 4. & 186. viſo proceſſu cauſæ vertentis, col. 2. ver. non ob. etiam ſi diceretur. libr. 7. Fran. Are. in c. cùm oporteat, col. 4. de accuſ. Cor. conſ. 61. viſa copia, col. 3. verſi. oſtenſo itaque, li. 3. Cæpol. cauſa. ciuilium conſil. 5. in quæſtione vertente inter Ser. Nicolaum,

laum.col. 3.verſic.nec etiam ex eo. Fel.in c.cùm nuntius,col.j.verſi.& inquantum,ext.de teſtib.Iaſ.in d.l. apertiſſimi.C.de iudi.& in d.§.pœnales,vbi ſuprà.[Carol.Ruin.conſi. 81.viſo proceſſu,col.7.nu.19.li.3.] D.Guil.Bene. in repe.d.c.Raynutius,in ver.& vxorem nomine Adelaſiam, verſi.767.de teſta.Lanfran. Ori.in repeti.c.quoniam cõtra falſam, in materia teſtiũ,char.13.quo loco diſputat de teſtimonio parentum in cauſis filiorũ,extra de prob. & D.Aufrerius in tract.de reproba. teſt.in litera P.ver.pater ſpiritualis.[& Viglius Phryſius in §.pater, in gl.j.in ñ.Inſti.de teſt.Steph.Ber. ſibi contrarius,cõſ.300.nobilis,paulò ante finem,lib.2.]

39 ¶ † In hac doc.varietate ſequendum eſſe arbitror quod tradit Firmia.in ſuo reperto.in verb.compater,verſi.14.non omnes eſſe repellẽdos,ſed eorum fidem minui:quod & ante illum voluit Fulg.conſi.11. emphyteuta irrequiſito domino,circa med.& idem quoque voluit Alc. cõſi.237.perſpectis his.col.vlt.ver. & poſito,li.6.Quibus accedens Philip.Dec.illos tamen non memorãs, in c.cùm ſpeciali,col.2,verſi.tertio ab.concludit,extr.de appella. poſt vtranque illam op.relatam concludit hoc eſſe relinquendum arbitrio iudicis.Et huius ſententiæ eſſe videtur Alciat.dum ſimpliciter ſcribit in l.j.in prin.C.de in ius vo.hos nõ eſſe teſtes omni exceptione maiores.in qua etiam ſententia videtur fuiſſe Fran.Cur.in d.tract.de teſtib. conclu.30.vbi tamen tam obſcurus eſt, vt vix intelligas quam in partem inclinet.[& nouiſſimè Franc. Ripa,in l.admonendi,nume.181.ff. de iureiuran.]

40 ¶ † Quod autem poſtea dictum eſt de alimentis huiuſmodi filiis ſpiritualibus præſtandis, maior pars eorum quos in id citauimus, ſubdubitanter, vt iam diximus, loquuntur,prout etiam expendit D. Guil.Bened.qui & contrarium ſentire videtur,in repe.d.c.Raynutius, in uerb.& vxorem nomine Adelaſiam.nume.767.de teſta.ubi & ipſe negat in eis habere locum auth.res quæ.C.commu.deleg. Negat item eos habere legitimam in bonis patrum ſpiritualium.Ac ne dotandam quidem filiam ſpiritualem,& in uniuerſum omnia iura parentum & liberorum in eis locum non habere, præterquam reuerentiæ, conſtanter affirmat.

41 ¶ † Vnum autem non omiſerim in hac tractatione coniunctionis ſpiritualis minimè contemnendum,licèt nihil ad caſum noſtrum pertineat,ſed quoniam eſt in uſu quotidiano,hanc ſcilicet coniunctionem non poſſe contrahi per procuratorem,ex ſententia Archid.Io.Andr. & Phili.Franc. in c.j.de cog.ſpir.li. 6.& eundem Archi.in c.ad limina. 30.q.j.& in c.non plures.de conſe. diſt.4.Io.And.in c.poteſt quis, de reg.iur. libr.6.in Merc.Fed.Seneu. conſi.15.quæſtio talis eſt ſyndicus. Bart.Ang.Imo.Pau.Caſt.Alex.Frã. Are.& recentio,in l.Gallus.§.forſitan.ff.de libe.& poſthu.Alb.in rub. C.de procur.& in ſuo reperto. tum in verb.compaternitas,tum in uer. impedimentum. Bald. in l.ſi quis alumnam.C.de nupt.Ant.ſubobſcurè,dum ſe remittit ad Ioan.Andr.in c.ueniens, ext.de cog.ſpir.[& in c. per venerabilem, col.16.uerſ.& per hoc infertur,qui filij ſunt leg.] Roſing.53.quæro an filiat.[& Io.Corſeri in deciſi.tholo.& ibi Aufrer.in addi.illius queſt.157.an cõpaternitas,Fel.in c.ex parte decani, col.5. uerſi.amplia ſecundo.de reſcript.]

Catel.

Catel.Cotta in memo.incip.ſtatuta quòd bannitus.Quanquam contrarium tenuit Bald.ſibi, vt aliàs ſemper, contrarius in l.j.§.ne autem, col.vlt.verſi.quæro ſolet.C.de cad. tol.vbi dicit id de conſuetudine obſeruari.& Car.Flor.qui & id dicit. & Pan.poſt Marti.Sil. præceptorē Io.And.in c.j.de cog.ſpir.& ibi quoquē Car.Ale.qui & hoc dicit cōſuetudine obſeruari, ſicuti etiam dicit Raph.in d.§.forſitan.& Ang.Aret. in §.illud,col.2.verſi.quæro hic de quæſtione,Inſti.de nupt.An autem procurator ipſe efficiatur compater & an id fieri poſſit per nunciū,uide per recentiores in d.§.forſitan, & per omnes in d.c.ueniens.

42 SIMILITER†nec aliàs ficti filij reuocant donationem:uerbi gratia. monaſterium,quod is qui donauit, ingreditur,uicem liberorum obtinet,ut pleriſque uidemus placere, per tex.in §.ſed & hoc præſenti, in auth.de ſanctiſ.epiſ.unde deprōpta eſt auth.niſi rogati.C.ad Trebel.& in d.c.in præſentia, de prob.†Et id quidem uſque adeò,ut Spec. in tit. de loca.§.nūc aliqua,uerſ.153.ſcripſerit, ꝙ ſi quis acceperit feudum pro ſe & filiis ſuis,& poſtea ingrediatur monaſterium.feudum trāſit in monaſterium, de quo tamen tu uide Imo.Pau.& recentiores in d. c.in præſentia.[Bal.& Aluar.in c.j. ti.de mi.uaſal.qui ar.bellica depo.] †Imò plus uoluit gl.in l.ſi ita quis promiſerit.§.ea lege in uer.intereſt. ff.de uer.obli.quòd prohibitus alienare emphyteuſim, poteſt tñ alienare in monaſterium, ipſum in ea re inſtituendo,tanquam in ſuum hęredem,cùm ſit loco ſuorum, per d.§. ſed & hoc præſenti.Et ita uult ea gl. quod etiam in certa re monaſteriū, habeatur locò filij,quam ad hoc dicit ſing.Bald.in c.cùm in magiſtrū, extr.de elect.& in c.pen.col.j.extr. de præſcrip.& eam quoq; ſequitur [ipſe Bald.conſ.253.caſus talis eſt, col.2.lib.3.& conſi.426.ſuper puncto premiſſo,col.2.uerſi.in contrarium facit, lib.4.ſequitur item & commendat Per. Anch. conſi.165. quæſtio talis eſt,col.j.& conſ.]420. quidam Ser.Antonius,col.3.uerſic. hoc præmiſſo,[& Imol.in c.in præſentia col.pen.extra de prob.]†Sed & eſt monaſterium tāquam poſthumus.ut dicit ipſe Bal.in l.filius à patre.§.j.& ibi etiam Imo.ff.de hære. inſti.†Ideoq; reuocat teſtamentum priùs factum,vt probat tex.in auth. ſi qua mulier,& ibi gloſ. Pet.Cyn. Pau.Caſt.& alij recentiores.C.de ſacroſanct.eccle.Bald.conſil.9.mulier fecit teſtamentum li.5.Fed.Senen. conſ.165.gloſ.referunt in dubium. Imo.in l.j.col.6.ff.de teſta.& in d. c.in præſentia, & ibi recentiores, qui concor.adferunt.& Rom.conſ. 237.oppoſitionem hanc.per tot.Bened.Capra.conſi.147.in nomine domini,ut cum præſupponitur, cum ſi.quod tamen non ſimpliciter procedit, ſed cum diſtinctionibus per eos in d.locis adſcriptis.

43 ¶†Tamen indiſcriminatim & ſine ulla diſtinctione monaſterium in caſu l.noſtræ nō reuocat donationem factam ante ingreſſum, ut expreſsè uoluit ſolus antiquiorum, quorum nunc meminerim,Albe.Roſa.in hac ipſa.l.col.ult.uer.item quæro ſi aliquis, ubi tamen ad hoc nihil aliud allegat,quàm quod hæc l.habet locum in ueris filiis,non in fictis,& ex recentioribus idem firmat Frā.Are. in l.j.col.7.ff.de teſta.per tex.in §. illud,iuncta gloſ.in auth.de mona. Iaſ.in auth.ſi qua mulier,col.7.uer. ſi enim teſtator.C.de ſac.eccl.etiam per tex.in d.§.illud.& nouiſſime Sebaſtia.Sapia. qui neutrum illorum allegat.

allegat.in addi.Panor.in c.ult.col. 3.extr.de prob.& Frant.Ripa hic in 34.allegans tantum Alber.& Fel.in d.c.in preſentia, vbi tamen Fel.de hac re nihil dicit.Frã.Cur.iunior in l.j.col.3.nu.9.C.de pact.qui & vnũ Fel.vbi ſuprà citat.Et idem videtur voluiſſe Bald.poſt Mar.Sil.in auth. niſi rogati,col.vlt.verſi.denuo pone. donauit.C.ad S.C.Trebellia.

44 ¶†Etetu quidem hoc confirma, vltra ea quæ diximus in præcedẽtibus caſibus.Nam fictio nõ habet locum in contractibus,in quibus fit ſtricta & ꝓpria interpretatio,vt dicit Bal. in l.filium,col.j.verſi.ita not.quòd monaſterium.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.& in additi.Spec.vbi ſuprà,in d.verſi.153.per hoc reprehẽdens quod ſuprà ex ipſo Spec.diximus,[†& Fed.Sen.cõſi.174.ego putarem,vbi ex hoc dicit,ꝙ in ſtatutis monaſterium non venit appellatione filij,nec hæredis.] Imo.& Alex. in l.j.§.lex Falcidia.ff.ad leg.Falc. Igitur cum ex hac l.reuocetur donatio per natiuitatem liberorũ,propterea quod cenſeatur hic tacita appoſita à donante conditio reuocandi, ſi ipſe liberos poſtea ſuſciperet, vt ſupra latè diximus in præfatio.l. noſtræ,verſi.6.incip.hinc dicũt plerique omnes.certè ea debet intelligi de veris & naturalibus filiis, non de fictis, ne magis operetur tacita cõditio quàm expreſſa,contra l.qui ad certũ.ff.loca.& l.filio.ff.de lib.& poſth.cum ſimi.Et id quidem bene facit ad id quod ſuprà diximus de adoptiuis & ſpiritualibus filiis.

45 ¶†Sed & facit quod ſcribit Paul. Caſt.conſi.30.ſuper puncto iſto, in prin.lib.j.ꝙ ſubſtitutio ita facta, ſi inſtitutus deceſſerit ſine filiis,intelligitur de veris filiis, non de fictis, ar.d.l.vlt.C.de his qui veni.æta.im. & l.ſancimus.C.de nup.qđ & ſuprà latè diximꝰ.†Subditq; illos dicit veros,ꝗ naſcũtur ſm nãm, fictos verò qui ſuſcipiunt ſm iuris fictionẽ:†vt hinc planè intelligas monaſteriũ eſſe fictũ & impropriũ filiũ, vt ẽt expreſſè tenet Bal.ĩ l.cùm acutiſſimi, col.j.ver.quæro quid ſi pater.C.de fideic. & in l.fideicommiſſum.ff.de cõ.& dem.& cõſi.127.quidã Ser.Petrus,in 2.dubio.li.5.& Cæpo.cauſæ. ciuil.conſi.36.quidã habens feudũ, col.2.in fi.& Iaſ.in d.l.ſi ita quis ꝓmiſerit,col.4.verſi.tertiò habes.ff. de verb.ob.& apertè intelligũt oẽs qui dicunt monaſteriũ haberi loco filij,quæ verba improprietatẽ & fictionẽ denotant.l.iuris ciuilis.ff.de cõd.& dem.& not.Bar.in l.ſi is qui pro emptore,col.5.& iterũ col.15. ff.de vſuc.& in l.ſi maritus.§.j.ff.de adul.Bal.in prima cõſt.ff.in fi.prin. & conſi.373.cuius initiũ eſt,verba Dyn.col.2.lib.j.cũ ſi.Et ſi aliter intelligerent aut dicerent, videlicet monaſterium eſſe verum filium,nemo,opinor,tam ſanæ mentis eſt,qui illis crederet.

46 ¶†Imò verò quod habeatur loco filij,procedit in vltimis tantùm voluntatibus,in quibus loquũtur iura ad id allegata,non etiam in cõtractibus,ſecũdum Spec.ſibi contrarium in eod.titu.de loca.§.nunc aliqua, verſi.120.quem refert & ſequitur Bal.in d.l.filium definimus.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.Salyce.in d. auth.niſi rogati,vbi & hoc dicit tenuiſſe Ricar.& Ant.in d.c.in præſentia,col.7.de prob.Iaſ.in l.pactum inter hæredem,col.j.ver.quartò quia in vltimis.ff.de pact.& in l.quæ de legato, colum.3.verſicul. nonò in contrarium facit. ff. de legat. j. Non item, in ſententiis, quod eleganter reſpondit Angel. conſil. 235. ex quo dictus Albertus. Sed nec ſemper in vltimis voluntatibus,ue-

bus, uerùm in caſibus tantū expreſſis, & ad hunc finem & effectum, vt excludatur qui ſubſtitutus eſt ſub conditione, ſi deceſſerit inſtitutus ſine liberis, in quo tantum caſu loquuntur tex. ſuprà allegati, vt voluit Bald. in d.l. filiū definimus, quo loco ſuprà citauimus. & in d. aut. ſi qua mulier, in 3. not. C. de ſac. ſanc. eccleſ. & in d. auth. niſi rogati, col. 3. & 6. & Fulg. qui id eleganter probat, conſi. 53. quoniam ſuperius. & Pan. in d. c. in præſentia, col. 5. verſ. no. ſecūdò principaliter, & ibi quoque recentiores.

47 ¶ †Sed & ſunt qui conſtanter negant monaſterium vllo caſu haberi pro filio, & in ijs Bart. in d. authen. ſi qua mulier, in duobus locis. & in d. authen. niſi rogati, poſt Ricard. Malum. ibi, & utrobiq; ferè omnes docto. poſt eum. & rurſus idem Barto. in l. ſi ita quis. §. is cui. ff. de leg. 2. & Anto. in d. c. in præſentia, colū. 13. Ro. in l. ſtipulatio hoc mōdo cōcepta. ff. de verb. obli. & Calca. conſil. 7. quia à me quæſitum eſt, colū. 13. verſi. imò ſecundum ueram opi. vbi & alios allegat. & iterum conſil. 21. iſta quæſtio habet tria dubia, colum. 4. & verſi. modò non obſtat, atque etiam conſi. 68. magiſter Toninus, col. 3. & Barb. qui id latè probat, conſil. 13. clementiſſimi, col. 7. ver. præterea facit ad prædicta, lib. 1. Nec id, inquiunt, aliquo iure probatur. †Nam quod ſcribitur in d. c. in præſentia, non dictum eſt à Papa ſtatuente, ſed à parte allegante, ut ibi etiam omnes penè recentiores annotarunt, & ante eos Ange. conſil. 80. hæc quæſtio ſubtilis eſt col. 2. uer. confirmatur hoc. Ideoq; ius non facit, ut voluit Ioan. And. in c. dilecto, col. 2. in uer. iuramento, & iterum in uer. quem certum numerum, & ibi quoq; cæteri ſcriptores extr. de præbend. Et quod plus eſt, non ibi dicitur, quòd ſit loco filij, ſed hæredis, quod eſt multum diuerſum. Id quod etiam expendit Bart. in d. authē. niſi rogati. Cæterum d. §. ſed & hoc præſenti, nō id probat, ad quod alii allegant. ſed magis cōtrarium, dum dicitur, quod conditio liberorum habetur pro non ſcripta, ſi quis ingrediatur monaſteriū. Si. n. monaſterium haberetur loco liberorum, conditio haberetur pro impleta. Id quod etiā annotat Bar. conſil. omnium primo, Parmenſis, uerſi. quartò. [& Sal. in auth. ſi qua mulier, col. 1. uer. redeo ad quæſtionem. C. de ſac. ſanc. eccle.]

48 ¶ †Tamen hic illud poſtremo notato, quòd licet monaſterium non totum reuocet vi huius l. tamen ex alio capite reuocabit vſq; ad legitimam, vt expreſſè &. not. conſuluit Bald. non ſemel, primum. ſ. conſil. 18. notiſſimum eſt quod ratione, in 4. dubio, lib. 1. & iterum conſil. 215. cuius caput eſt punctus quidam donauit, in fi. lib. 5. quem videas cum ijs quæ diximus ſupra in uerbo libertis, in ea quæſtione qua tractauim' de donatiōe facta eccleſiæ. Sed hoc tamen non admittit Fran. Rip. hic q. 35. vbi citat Bal. in priori illo loco tantum, eiusq; rationibus reſpōdet. Nam Bal. dicit monaſteriū tanquam filium reuocare debitum bonorum ſubſidiū, & allegat d. authē. ſi qua mulier. Nam non uerum eſt, inquit Ripa, quòd monaſterium ſit loco filii. Nec d. authē. procedit in donatione inter uiuos facta ante ingreſſum, per d. §. illud, in authen. de mona. Sed tu de hoc vide per Saly. & recentiores in d. authē. ſi qua mulier, & Deci. quem ipſe Ripa citat, conſi. 31. cuius ſuperſcriptio incipit, quando valeat renuntiatio, colum. 2.

Ex

49 EX HIS ITEM quæ diximus, † ſatis conſtat alumnos, quos ſcilicet nucrices propriis vberibus aut alii educant, poſt donationem alteri factam non facere locum huic l. † Nam licet nutrix ſit veluti altera mater, ut apertè patet ex illis Plauti verſibus in prologo Menechmi.

Adeo formà ſimili pueri, ut mater ſua.
Non internoſſe poſſet, quæ mammam dabat:
Neque adeo mater ipſa, quæ eos pepererat.

Cui concinit & illud Virgilij libr. 8. Aeneidos, de lupa loquentis, quæ Remi & Romuli nutrix fuit.

Illic genus omne futuræ
Stirpis ab Aſcanio, pugnataq; in ordine bella
Fecerat, & uiridi fœtam Mauortis in antro
Procubuiſſe lupam, geminosq; hinc ubera circum
Ludere pendentes pueros, & lambere matrem
[Impauidos.

Quo tamen in loco Seruius matrẽ, inquit, quaſi me matrem, cuius affectũ pueris exhibebat.] Et apud Homerum illum naturæ peritiſſimũ, Eutimone nutrix Penelopes, ipſam Penelopen filiam appellabat, lib. 18. Odyſſeæ.

Ναὶ δὴ ταῦτα γε πάντα τέκος κατὰ μοῖραν ἔειπες.

Et lib. ſeq. Euryclea Vlyſſem, quem & ipſa ſuis vberibus enutrierat, filium quoq; vocat.

[ἦ μάλ᾽ ὀδυσσεύς ἐσσι φίλον τέκος. Et paulò poſt.]

τέκνον ἐμὸν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.

[Et iterum lib. 22. eiuſdem operis.

Ναὶ δὴ ταῦτα γε τέκνον ἐμὸν κατὰ μοῖραν ἔειπες.

Iterumq;.

τοὶ γὰρ ἐγώ τοι τέκνον ἀληθείην καταλέξω.

Sicuti & Telemachũ Vlyſſis ipſius filium lib. 2. eiuſdem operis.

τίπτε δέ τοι φίλε τέκνον ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο νόημα.

Et iterum lib. 9. eiuſdem operis.

αἲ γὰρ δή ποτε τέκνον ἐπιφροσύνας ἀνέλοιο.]

Quin & lib. 23. ſtatim circa initiũ eadem Penelopen quoq; filiam nũcupat, vtpote vxorem ſui alumni.

ἔργεο πηνελόπεια φίλον τέκος.

[Et alibi ſæpe in eodem lib. Et his concinẽs diuus Paul. j. ad Theſſalo. 2. Tanquam ſi nutrix foueat filios ſuos. Nam & lib. 4. Eſdræ. c. j. Nonne ego uos rogaui vt pater filios & vt mater filias & ut nutrix paruulos ſuos vt eſſetis mihi in populũ? ideo, & c. ſeq. Paruuli illi vocãtur filij ipſius nutricis cum dicitur, nutrix bona nutri filios tuos.]

50 ¶ † Vt non immerito Nonius Marcellus vir ſignificationis verborum ſcientiſſimus matrem pro nutrice plerunq; accipi tradat, [fretus authoritate Plauti, ubi ſuprà.] Ex quo & Alcia. in l. vlti. in uerbo, matris. C. de in ius uoc. exiſtimat, & alij nõnulli, patrem ac matrem à Græcis πατήρα & μητήρα dici à pa, & ma, quæ ſunt voces infantium, & uerbo τηρέω, id eſt ſeruo, quaſi pueros ipſos ſeruantes, quod eſt cõmune & nutricum & alumnorum, ut non abs re patres quoq; & matres appellari poſſint & debeant. † Hincq; negat ipſe Alciatus Alumnum poſſe vocare in ius nutricem, aut etiam alium educatorem ſine venia.

venia. In idq; etiam trahit tex. in l. j. ff. de obſeq. à liber. & lib. præ. vbi hæc verba adſcribuntur in §. vlt. Indignus militia iudicandus eſt, qui patrẽ & matrem, à quibus ſe educatum dixerit, maleficos appellauerit. Nã nomine patris, inquit Alcia. & matris, ẽt educatorem ibi intelligendum eſſe arbitror: ne illa verba à quibus ſe educatum dixerit, ſuperfluant. Qui text. quantum ad id faciat, cæteri diiudicent.

51 ¶ † Ego uero ſcio horum altorum altricumq; amorem & affectum nõ nunquam æquare atque etiam uincere naturalium parentum amorẽ. Quam rem & Papinius lib. 2. Syluarum in Epicædio in Glauciam Melioris, multis verſibus ꝓſecutus eſt, quos non grauabor huc annectere.

Fas mihi ſanctorum venia dixiſſe parentum,
Tuq; oro natura ſinas, cui prima per orbem
Iura animis ſociare datum, nõ omnia ſanguis
Proximus, aut ſerie generis demiſſa propago
Alligat, interius noua ſæpe acceptaq; ſerpunt
Pignora connexis, natos genuiſſe neceſſe eſt.
Hac legiſſe iuuat, tenero ſic blãdus Achilli
Semifer Hæmonium uincebat Pelea Chiron.
Nec ſenior Peleus natum comitatus in arma
Troica, ſed caro Phœnix hærebat alumno.
Optabat longè reditus Pallantis ouantis
Euander, fidus pugnas ſpectabat Acetes.
Cumq; procul nitidis genitor ceſſaret ab aſtris,
Fluctiuagus volucrem comebat Perſea Dyctis.
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te poſt cineres deceptaq; funera matris
Tutiùs, Inoo reptantem pectore Bacche?
Iam ſecura parens Tuſcis regnabat in undis
Ilia, portantem laſſabat Romulus Accam.

Et ſubiungit docens non id tantũ obtinere in animantibus.

Vidi ego tranſertos alieno in robore ramos
Altiùs ire ſuis.

52 ¶ † E diuerſo quoq; alumnus pro filio à probatiſſimis ſcriptoribus vſurpatur, ut tradit Nonius Marcellus in id referens illud Virgilianũ lib. 6. Aeneidos.

Necnon et Tityon terræ omnipotentis alumnum.

[Sunt qui legunt, vt illud obiter dicã, omniparentis.] Quo etiam in loco Seruius ĩterpres ſcribit Tityon ipſum ſecundum aliquos filiũ terræ fuiſſe, ſecundum alios à terra nutritum, ideoq; Virgiliũ elegiſſe verbum alumni, quo vtrunq; ſignificaret. [Homerus autem à quo Virgilius eum verſum accepit filiũ eſſe dicit libr. Odyſſeę 7.

ἦγον, ἐποψόμενον Τιτυὸν γαιήϊον υἱόν.

Et iterum lib. 11. eiuſdem operis.

Καὶ Τιτυὸν εἶδον γαίης ἐρικυδέος υἱόν.

53 ¶ † Sed & ſcio] in noſtris legibus multa ſpecialia fauore nutricum, & alumnorum eſſe ſtatuta. Nã primum minor viginti annis, qui aliàs manumittere ſeruum non poteſt, poteſt tamen nutricem, educatorẽ, & alum-

& alumnum,ſicuti & patrem,& matrem,filium,filiámve,fratrem,ſororémve.l.ſi minor, cum 3. ſeq. ff.de manu.uindic.& §.eadem lege, uer. iuſtæ autem.Inſti.qui manu.non li. vbi ex hoc no.Ang.Are.† quòd nutrix & alumnus æquiparantur alijs cõiunctis ſanguine.†Subditq; alumnum eſſe de familia,per text. quem dicit ſing.in l.ſancimus.C.de nupt. In quo memoria lapſus eſt:nã quãuis in eod.ti.ſint duę ll. eius initij, neutra tamen earum hoc dicit,credoq; illũ uoluiſſe allegare.l.ſi quis alumnam, illo eod.titu.de qua ſtatim aliquid dicemus.†Sed vt redeamus ad alia,nõ oẽs mulieres pñt ſuſpectos tutores poſtulare,ſed ex ſolæ quæ pietate neceſſitudinis ductæ ad hoc procedunt utputa mater,nutrix,& auia.text.eſt in l.j.§. conſequens eſt ff.de ſuſpec.tuto.† Et alibi lex facit ſimilem matri alumnũ, qui pupillum inſtituit,eiq; in tutore dando proſpicere voluit.l.Neſennius.§.ſimilis eſt matri.ff.de excuſ. tuto.†Et educatores poſſunt petere tutores dari.l.ſi minores,quę eſt 2.[in prin.] ff.qui pet.tut. †Et alũni capiunt legata ex teſtamẽto imperfecto,& minùs ſolenni.l.in teſtamento.ff.de fideicom.liber.qui tex. nuncupatim loquitur de alumno, licèt gl.& alij trahant ad alios amicos,de quo plenè diximus ſuprà in verbo,libertis,num.103. ſed illud. † Et pater non poteſt reniti quin filia nubat filio eius qui eam educauit. l.patrem, C.de nupt.†Et non poteſt alumnus eum à quo educatus eſt,accuſare.l. iniquũ eſt. C. de ijs qui accuſ.non poſ.†Et in generali obligatione non ueniunt alumni, ut quos non eſt credibile pignori ſpecialiter datos fuiſſe.l.j. C.quæ res pig.oblig.poſ.[& l.deniq;.C. de pig.†Et qui alũnum ſuum retinet,

nõ minùs tenetur quàm qui & ſuũ filium retinet.l.3.§.ſi eum,in prin. iuncto uer.proinde.ff.de lib. homi. exhib.] Et facit tex.in l.alũnæ.ff.de adi. lega.ubi quiſpiam in ſuo teſtõ alumnam ſuã admodum cõmendat. [& in l.alio.& l.à filio,in princ. &] in l.Stichus,in prin.ff.de ali.lega.& in l.à filia.§.j.ff. ad S. C.Treb. & in l.quædam cum filiũ.ff.de ver. obli. [& l.Lucius.§.Titius teſtamento. §.Lucius.ff.de leg.2.]& in l.vxorẽ. §.Seiũ.ff.de leg.3.vbi teſtatrix quædam anteponit alumnũ ſuum filiũ filio fratris,[& in l.quęſitum.§.prędia,&] in l.qui habebat.§.peto,eo. ti.& in l.his uerbis.§.alũno,eo.quoque ti.& in l.qui vxori.§.idẽ teſtator.ff.de aur.& arg.leg.& in l. pen. §.vlt.ff.de prob.& in l.codicillis.§. ſticho.ff.de annu.leg.& in l.liberto §.Largius.ff.e. ti. [& l.Titio centũ in prin.ff.de cond.& dem.& l. Seiæ §.Caio,& l.prædia,in prin.ff.de fundo.inſtr.& l.codicillis.§.j.ff.de vſu. & vſuf.lega.& l.legẽ.C.de pac.& l. j.C.de pac.conuen.† Nimirum ob hunc tñ amorem & affectũ nutricũ & alũnorũ(licèt & aliæ quoq; rationes adſerant)decretis ſummorũ põtificũ interdictũ eſt, ne Chriſtianæ mulieres ſint nutrices infantiũ Iudæorũ,c.Iudæi,le 2. & c.ad hæc, & c.etſi Iudæos,ext.de Iudæ. Nec id quidẽ tñ in domib⁹ ipſorũ Iudæorũ,qđ oẽs aſtruũt,ſed nec alibi quoque ex ſñia Io. Ana.Maria.Sozi.& Fel.in d.c.ad hæc.Nam tex.in .d. c. & ſi Iudæos, loquitur generaliter, & deteſtatur Iudæorum familiaritatem,quæ quidem maxima eſt inter nutrices & alumnos & eorum parẽtes.Licèt in hoc dicto vltimo cõtrariũ tenuerint gl.Io.And.Card.Floren.& Panormi.in d.c.ad hæc .†Ex lege autem Moſayca non licebat coire cum nutricibus, ſi credimus Ioſepho

Ioſepho lib.antiquitatum Iudaica
rum 3.nec id tamen in ſacris Biblio
rum libris comperi. Et ex his mul-
ta q́ in priori editione anni 1535.
vſurpauit Franc.Balduinus vir uti-
que doctiſſimus in ſuis Inſtit.com-
mentarijs, titu.quib.ex cau. maio.
manu.non licet,in verbo,nutricem
& educatorem.quod ob id tantum
dicere volui, ne quis ea me ab illo
ſuffuratum fuiſſe exiſtimet.]faciũt
& multa quæ diximus de amore nu
tricum & alumnorum,in tracta.no-
bilitatis,[capite 20.num.83.incip.
Plutarchus quoque,& ſequen.]

54 ¶†Verùm quia iſti nutritores & nu
trices non patres ſunt aut matres
proprij, ac merè naturales,ſed tan
tùm uicem patrum matrumq́; obti
nent,quod & Seruius enarrans il-
lud Virgilianum ſuprà citatũ,aper-
tè oſtendit,cùm ſcribit,matrẽ,quaſi
matrem,cuius affectum pueris ex-
hibebat,& eſt optimus text.in l. ſi
quis alumnam. C.de nupt. vbi de
alumna loquens,his verbis utitur,
Nec enim homo ſic impius inueni-
tur,ut quam ab initio loco filię ha-
buit,&c. quæ uerba impproprietatẽ
denotant, & fictionem,non verita-
tem,ut per Bald.in proœ.ff.in prin.
col.vlt.cum ſimil. †vnde & nutri-
ces ſunt teſtes idoneæ in cauſis alũ-
norum,ut apertè ſentit Bart.in l.de
tutela,poſt princip.C.de in integr.
reſti.& Bald.in l.parentes, colũ. 2.
verſ.quæro igitur vtrum,& ibi etiã
Saly.ſtatim poſt prin.C.de teſti.dũ
dicunt, quòd educator quãdiu edu
cat quempiam in domo ſua,non eſt
teſtis idoneus in cauſa illius, præ-
ſertim graui.& ſequitur [Alc. in ad
ditio.Barto.in l.in legibus.ff.de te-
ſtib.] Lanfranc.in repeti.c. quoniã
contra,in materia teſtium,char.13.
vbi tractat de teſtimonio parentũ
in cauſa filiorum,ext.de probat. &
Albe.Malet.in tract.teſt. in j. parte
j.par.colum.8.in paruis,uerſi.vlte
rius; dubitatur. [& nouiſſimè Vi-
glius Phryſius in §.pater,in gl.j.in
fin.inſti.de teſta.ordinan.sed plus
uoluit Sal.in l.teſtis idoneus.ff. de
teſti.nunquam iſtos eſſe admitten-
dos,uel finita nutricatiõe,quia ſem
per durat affectio,& amicitia intrin
ſeca,& cordialis,ut ipſe loquitur.]
†Nec habet in alũno locũ S. C.Syl.
l.j.§.dñi appellatione filiusfa. ff.de
S.C.Syl.ideo Bar.& Bal.ibi tradũt
quòd licèt libra ſiue cataſtrum pa-
tris proſit liberis etiam emancipa-
tis, non tamen alumnis.

55 ¶†Et quoniam etiam iſti nihil per
tinent ad bonorum ſucceſſionem,
neque enim ſibi inuicem ſuccedũt
l.nutritoribus.C.commu.de ſuc. &
ibi Bart.& Bald.& idem Barto.in l.
Quintus,aliàs incipit, quo tutelã.
ff.de reg.iur.& Bald.in l.cum in eo
in fin.ff.de pact.& in l.ſi quis filio.
§.eius qui ad ff.de iniuſt.teſta.Quo
in loco tamen Accurſius refert pue
ros Bononienſes hos ſuos nutrito-
res patres vocare ſolitos.Et eſt etiã
bonus tex.in c.trãſmiſiſſæ,extr.qui
filij ſunt legi.ex quo nuncupatim
not.Panor.ibi in j.not.quòd nõ te-
netur nutritor eum quem in domo
ſua aluit: inſtituere vt filium. Nec
è diuerſo tenetur educatus legiti-
mã educatori relinquere, per text.
in l.ſancimus, ibi, omnia quæ ha-
buerint.C.de infan.exp.ubi & hoc
nuncupatim not.Bald.Nihil eſt igi
tur cur dicendum ſit iſtos reuocare
donationẽ ante nutricatum factã:

56 SED ET QVOD † naturales
tantum filij non reuocent donatio
nem ex hac l.cõſuluit expreſſe Ol-
drad.conſil. 278. licet quantum ad
clauſtrales, in tertio dubio. per l.
qui libertinus.§.pen.ibi,ex lege au
tem nati liberi proſunt.ff.de oper.
libert.

liber.& in l.generaliter.§.cùm autem.ibi,niſi ipſi liberi ſine iuſta ſobole deceſſerint,& ibi not.C.de inſti.& ſubſt.quo in loco Pet.Dy.Cy. Ray.Forl.Alex.& Corne.& pleriquetomnes negant eſſe regulariter locũ illi.l.& l.cum acutiſſimi.C.de fideic.& ſimilibus,cum filius inſtitutus hæres relinquit filios naturales tantùm.quod & idẽ tenet Ray. Forl.Nicol.Neapo.& Bar.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus, & ibi Ang.ad ſi.& Raph.Co.ff.ad Trebel.& idem Bald.in d.l.cũ acutiſſimi, col.2.ver. quæro nunquid naturales & ibi quoque Pau.Ca.poſt prin.& idem Bald. cõſi.262.recolo me conſuluiſſe,col. 2.verſi.& ſi dicatur quòd tacitè,li.j. [quod iterum repetitur]conſi.456. lib.5.[& idem Bald.conſi.141.punctus talis eſt,quidam reliquit,col.2. eo.lib.5.]& conſi.461.punctus talis eſt,quidam reliquit, poſt medium, eo.li.5.dum allegat d.l.generaliter. & in ſua Margari.in verb.filius,col. 3.verſi.filius legitimatus . & Salyc. inter conſi.ipſius Bald.conſi.17.ſuper legitimatione,col.2.lib.4.[Pet. Anch.conſil.308.prima facie videri poſſet,col.2.& conſ.320.primum dubium, col.vlt.]Pau.Ca.in l.cum auus,non ſemel.ff.de cõd.& dem.& Ioan.Ana.conſil.46.circa primum quæſitũ,in 3.dubio.Barb.cõ.27.ſcripſit doctiſſimus,col.19.ver.præterea facit,li.j.& Frã.Are.in l.morib⁹ in prin.col.pe.ff.de vul.& pup.vbi ad hoc ſing.dicit tex.in d.l.generaliter.§.cum autem.[& conſ.155.periculoſum eſt,col.5.verſi.nec dicat aliquis.]Soz.in repe.l.cum auus, char.14.in 7.q.ff.de condit.& dem. Quinetiam Pau.Caſt.& Iaſ.in d.§. cum autem,hoc idem aſſerunt procedere,vbicunque aliàs illa conditio liberorum exprimitur à lege,licèt ſecus ſi à teſtatore,vt etiam voluerunt Ray.Forl.Nic.Neap.Ang. Imol.& Raph.in d.§.ſi quis rogatus.Bal.& Pau.Caſt.in d.l.cum acutiſſimi.cum aliis concord. adductis per Corne.in d.§.cũ autem,& cõſi. j.circa primum,col.pen.verſic.& in ſubſtitutione,lib.4.& per recentiores in d.§.ſi quis rogatus.& Philip. Deci.in l.precibus,col.5.verſicu.& pro iſta differentia.C.de impu. & aliis ſub.& conſi.413.viſo eleganti, col.2.†Et ſimiliter donatio inofficioſa non reuocatur à naturalibus liberis tantum,vt eſt tex.in l.ſi totas,ibi,ex quocunque legitimo matrimonio;vbi hoc not.Saly.& Ang. C.de inoffi.dona.

57 ¶†Sed vt redeamus ad caſum noſtrum,idem quod Oldra.eius tamẽ nomine ſuppreſſo,tenet Bal.in c.in notuit,col.3.verſi.quæritur nũquid iſte,ext.de elec.motus,quia iſte illegitimus nõ agnoſcitur patri.vt dicit ſing.not.in l.j.§.j.ff.de bon.poſ. cõt.tabu.& in d.§.cum autem.Idẽ quoque tenere videtur ipſe Bal.cõ. 129.factũ proponitur in terminis, col.vl.ver. item eſt aduertẽdũ,lib. 2.dũ dicit ꝙ liberi ex legitima vxore procreati reuocant donationem ex hac l.& apertè Pau.Caſt.qui neutrius meminit, conſ.435.ſuper hoc puncto,poſt prin.lib.2.Ale.qui nullũ horum memorat, conſi.40.ſuper primo dubio,col.pe.ver.circa quartum,lib.4.vbi tamen non firmat in ſimplicibus naturalibus,ſed audenter aſſeuerat ĩ ſpuriis.& Guid.Pap. ſing.571.incip. iuxta l.ſi vnquam. Fran.Rip.qui vnum Alex.citat hic in 25.q.vbi loquitur in ſpurio tantũ.Et hãc ſniam ſequitur lex Longobardorũ in eã rẽ nũcupatim lata, in ti.de ſucce.l.ſi quis deſperauerit. vbi expreſsè cauet ꝙ nõ niſi legitimi poſt donationem procreati eam reuocant.

58 ¶ † Et id quidem hac ratione non modicum confirmatur, quoniam il legitimus non eſt in poteſtate patris §.vlt.Inſt. de nup. [& §.j.ibi, iuſtis nuptiis, Inſt. de patr. poteſt. & ibi Ang.Are.in 2.no. & l.item in poteſtate, & l. nam & ciuium ff.de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. & uoluit Bal.in l.Gallus §.quidam recte col.3.verſi.item facit ad aliud ff.de lib.& poſth.† Ideo nec ei pater dat tutorem l. naturali ff. de confirmã. tutor.] nec ipſe præteritus rumpit teſtamentum, † cum nec ei debeatur legitima, vt not.glo.in d.l.j.in prin.in ver.naturales, & ibi Bar.ff. de bon.poſſ.contr.tab.[quam facit ſingularem Bald.in l.ſciendum eſt, in fi.prior.lectu. ff. de inoffic.teſta. ſed eſt alia] glo.in d.§. tam autem, in eo.ver.Inſti.de inoffi. teſta. Bar. in l.Gallus §. etiam ſi à parente,colum.j.verſi. pro declaratione ff. de liber.& poſth.Nico.Neap. in l.j.ff. de concub.Bal.in l.j.C. quo.bono. vbi ad hoc dicit ſingu. illam priorẽ glo.& ipſe Bal.in l. humanitatis,colum.vlt.verſi.6. principaliter C.de impub.& ali.ſubſt.& in l.vlt.col.vlti.C.vnde leg.& in l.generaliter §. cùm autem,poſt prin.ff.de inſtit.& ſubſt.& in l.defuncto,colum.j.verſi.quæro an filius C.ſi in frau.patr. vbi per eam glo.dicit † quòd filius naturalis non poteſt reuocare alienata in fraudem . & idem Bald.in l. res iudicatæ,col.vlt.C.de re iud.& in l.vlt.C.de natura. liber. per tex. ibi[& in d.l. Gallus §. quidam recte,col.3.ubi ſupra ff.de lib.& poſthu.ubi eam gloſſ.dicit nota. & in l. fratres, ubi eam dicit ſingu.] & in d.c.innotuit,col.4. de elect. & in c. j.colum.pen.verſi. item ualeret ſtatutum,de conſtit. ubi & illam glo. dicit elegantem. & in c. in præſentia,col.5.verſ. ſcias autem,extra de prob.vbi & illam quoque dicit ſingu.& in addi.ſpec.tit. de ſucceſ.ab inte.col.vlt.uerſic. an filius baſtardus,& uerſi.ſeq.& conſi. 19.factum ſic proponitur,col.j.lib.4. & conſi. 479.quando pater,in fi.eo.li.4. ubi etiam illam glo. dicit ſing. ſed eam erranter allegat in l.j.ff.ad Trebel. Verùm ſatis conſtat ex prin. illius, quòd eam uoluit allegare.[& cõſi. 306. proponitur quòd quidam Antoniolus,col.i.lib.5. Io.Fab. in l. ſi qua illuſtris C. ad s.c.Orphit.] & Ang.in §.vltima ſiquidem, colum. 2.ver.& prædicta locum habent, in auth.quib.mod.natu.effi.ſui. Imo. in l.ex facto , in princ.col.7. [& ibi, Fran.Are.qui eam glo, dicit ſingu. col.9.]ff.de vulg.& pup. Rom.conſi.34.licèt naturales,ubi de hoc dicit eſſe tex.qui uerè eſt ad hoc optimus,in l.humanitatis,ibi, ſi hic ſcilicet naturalis pater uoluerit C.de. natu.lib.Pau.Caſt. in l. ſi qua illuſtris C.ad s.c.Orphi. [Ange.Are. in §.i.col.3.ver. addo etiam Inſtit. de inoffi.teſta.Corne.conſi.93.primo aſpectu,col.pen.verſi. prout in ſimili,lib.2.] Alex. qui & eam glo. priorem,aſſerit ſing.in l.in pupillari,col.vlt.eo.tit.& iterum conſi.74 viſo proceſſu,ad fi.lib.2.Fran.Cur. ſenior conſi 13.ſtatuto Ianuæ, col. 3.verſi.ſpurius. & conſi.35.ſtatuto. ſeu in capitulis,col.j. Guid.Pap.deciſi.426.ait lex filio , paulò ante fi. & iterum deciſ. 632. eademq; vlti. ſi donatio.Barba. conſi.58. ſapienter dicit Pſalmiſta,col.2. in ſecũdo dubio,lib.2.& conſi.49. clementiſſimum Deum,col.vlt,lib.4. Soz.in l.cùm auus,col.6.& 9.& 24.& alibi ſæpè in ea.l.ff.de condi.& dem.Iaſ. in auth.ſi qua mulier, col.antepen. verſi.ſecunda quæſtio.C. de ſac.ec. vbi & illam glo.dicit ſing. & in l.i. col.3.& ibi etiam Philip.Deci.col. 4.C.

4.C.de bono.poſ.contr.tabu.idem Iaſ.conſi.202.magnificus baro, colum.6.verſi.ſic uidemus, libr.2.vbi & illam dicit reputari ſing.Dec.cōſi.264.reuocatur in dubium, col.2. D.Guil.Bened. in repet.c. Raynutius,in ver.Raynutius de clera.nu. 37. [& iterum in ver. ſi abſq; liberis,tit.2.nu.114.] de teſta.vbi & eā gl.dicit ſing.& Fab.Giocchi. in repe.auth.nouiſſima,in 3.q.3.item 4. prin.C.de inoffi. teſta. Et eſt etiam bonus tex.in l.vlt.C. de natu.liber. quem ad hoc expendit Bald.ibi, & Ang.vbi ſuprà,& Alex.in d.l. in pupillari,vbi enim dicit not.& præterea conſil.134. æterni &c. animaduerſis,col.4.verſi. vnde dicit,lib.6. † Ex quo illud conſentaneum eſt, vt nec etiam naturalis filius reuocet donationem, quæ plus habet virium,difficiliusq; reuocatur, quàm teſtamentum,ut uoluerunt Bar.Ange.& Pau.Caſt.in auth. ex cauſa C. de lib.præt. & plenè diximus ſuprà in ver.libertis, verſic.66.incip.hæc ſunt quæ pro poſteriori.

59 ¶ † Sed nec filius naturalis excludit filiam ex ſtatuto repellente fœminas ob maſculos, ut uoluit Bald. in d.l.cum acutiſſimi, col.2.verſic. quæro nunquid naturales, & ibi ēt Barb.in rep.col.98.ver. quærit hic Bal.an filij naturales C. de fideicō. & idem Bal.conſi.24.ſtatuto ciuitatis,lib.j.& Soz.in l. hæredes mei §. cùm ita,col.pen.C. ad s.c.Treb.& multis etiam rationibus confirmat Georg.Nat.in rep.c.quamuis, in j. q.2.q.prin. de pact.libr.6.& Alber. Bru.in tract.ſtatuto.excludent.fœminas,in 3.q.12.articu.

60 ¶ † Nec in huiuſmodi filio habet locum §. ex imperfecto l. hac conſultiſſima C.de teſt. ſecundum quē ualet teſtamentum factum inter liberos coram duobus tantum teſtibus, aut aliàs imperfectum ratione ſolennitatis, ut uoluerunt Bal.Ange.& Iaſ.ibi,ex quibus ipſe Ang.dicit id reſpondiſſe [Fran.Tygri,& alios] docto. Peruſinos,cùm quæſtio ex facto incidiſſet, & rurſum idem Bal.& Imo.in l. qui teſtamento §. mulier ff.eo.ipſe Bald.Saly.& Pau. Caſt.in l.vlt.C.fami.erciſcun. idem Bal.in d.l.humanitatis C.de nat.libe.[& in l.parentes, poſt medium, ver. ſed quid dicemus ff. de in ius vocan. & in l. ſi qua illuſtris, circa med.verſi. quæro habeo filium C. ad s.c.Orphit.]Ang.in l. filio præterito,col.j.verſi.ſecundò, quòd ille,& ibi etiam Imo.char.antepe.ff. de iniuſt.teſta.& idem Imo. in l.ex facto §.ſi quis rogatus, char.vlt.ff. ad s.c.Trebe. [Philip.Dec.conſi. 610.uiſo themate,col.2.verſi.circa primum,& Franc. Curt.ſeni.conſi. 74.ſuper memorata,num.155.] De quo tamē latè per Alex.ibi, & Frā. Are. in d.l. qui teſtamento §.j. Nā alij tenuerunt contrarium, vt per Roma. conſil.179. ampliſsime doctor,col.5.verſ.ſecundò reſpondeo dictum eorum,& recentiores doct. [poſt Io.Fabr.] in d.§.ex imperfecto.& Do.Guil.Bene.in d.c.Raynutius,in uer.teſtamentum,le j.n.93.

61 ¶ † Neque prodeſt filius (id quod haud dubiè uerum eſt) naturalis patri ad conſequenda priuilegia ac munera,quæ dantur ob liberos l.ſecunda §.primo,& ibi gloſſ.& Bald. ff.de excuſa. tuto. † Nec etiam tenetur pater dotare filiam naturalem l.vxorem §.pater naturalis, & ibi Barto.ff.de legatis tertiò,& voluit idem Bartol. in l. ſi quis à liberis §.utrum ff. de libe.agno.& in l. j.colum.3.& ibi etiam Imo. & Ro. qui illum §.dicunt ſingu. Alexand. tum columna quarta,verſicu.pater enim,tum columna ſexta, verſicu.

& ſubdit hic,& Fran.Are.col.5.ver. ſuper ſecundo,& alij recentiores.ff. ſo.mat.Bal.in l.vl.col.2.uer.ſed nũquid pater. C.de dot.promiſ.& in auth.res quæ,col.j.C.cõmu.de leg. & in l.qui liberos.ff.de ritu nup. & in l.neq; mater.C.de iure doti.vbi tñ intelligit,niſi filia eẽt admodum inops,& in c.ſup literis, col.2. ver. item pone exemplum,ext.de reſcri. & cõſ.267.ad euidentiam præmitto quod concubinarius, col.2.verſi.itẽ ſurgit,lib.j.quod repetitũ eſt in cõ. 457.lib.5.Ang.conſi.209.pro deciſione,in prin.Ang.Are.in §.fuerat, col.16.verſi.vlteriùs quæro,Inſt.de acti.Fran.Cur.iuni.conſi.10.viſa ac diligenter cõſiderata,col.pen.

62 ¶ †Et id puto verum eſſe in caſu l. noſtræ,vt ſcilicet filius naturalis nõ reuocet donationem ex ea,quando & de legitimato maximũ ſit dubiũ, vt mox ſubiiciemus,licèt Fran.Rip. hic in 289.q.nixus ſit contrariam ſententiam tueri in ſimplicibus naturalibus, quibus antẽ rationibus, aliorum ſit iudicium: nec quẽpiam tñ maiorum in ſuam, neq; in aliam ſententiam citauit.†Sed hæc noſtra tamen temperanda multis forte videbitur,vt ſcilicet procedat in filiis naturalibus reſpectu patris,non etiã matris,cui etiam cũ legitimis ſuccedunt,ſecundum diſtinctionem d.l.ſi qua illuſtris.†Idq; etiam de iure canonico,vt ſatis innuit gl.in c.niſi cũ pridem,in verb.manſeres,ext.de renũ.& expreſsiùs Hoſt.i.c.lator,ext. qui fil.ſunt leg.& Pan.in c.tãta,col. 3.ver.quidam ſunt filij ſpurij,eo.ti. & in c.cùm haberet.ante fin.de eo qui dux.in mat.quã pol.per adult. de quo tñ per Fortu.Gar.in trac.de vltimo fine iuris,char.7.col.j.verſi. octauò principaliter.†Nec tñ matri,ſed auiæ maternæ,& aliis cõiunctis p lineã maternã.l.Modeſtinus, & l.hac parte.& l.ſpuri*.ff.vn.cog. [& voluit Io.Fab.poſt Dy.in d.l.ſi qua illuſtris,poſt prin.& Alb.in l.parentes,ad fin.ff.de in ius vocan.]& latè p Bene.Cap.cõſ.108.cùm vt p̃ſupponitur,col.2.verſi.ſunt & quintò.[†Et è diuerſo quoque mater his ſuccedit l.hac parte, & l.ſi ſpurius. ff.vnde cog.& Saly.in auth. defuncto,paulò ante fi.C.ad S.C.Tertul.] †Poſſuntque de inofficioſo ipſius matris teſtamento dicere.l.ſi ſuſpecta.§.de inofficio.ff.de inoffi.teſt.& voluit gl.[in §.tã aũt,in verb.naturales,& ibi Ang.Are.Inſt.eo.]in d. l.ſi qua illuſtris,in ver.cũ legitimis, in prin.[& ibi Io.Fab.& Saly.qui id dicũt tenendũ cordi.&]Bal.in addi. Spec.tit.de ſucceſſ.ab inte.col.vlti. verſi.ſed an baſtardus.

63 ¶ †In eiſque habet locũ dictus.§. ex imperfecto,in teſtamẽto matris. ſecundum Raph.ibi,& Ale.col.pen. ver.& hoc videtur procedere.Cor. col.j.in fin.verſicu.forte tamen opinio.& Iaſ.col.j.verſi.ſecundo limita.in eo ipſo.§.Bald. in d.l.ſi qua illuſtris,col.2.verſicu.quæro habeo filium.C.ad S.C.Orphi.& in d.l.vl. C.fami.erciſ.& Bened. in d.c.Raynutius, vbi ſupra in fin.cum princ. ſeq. nume.[& ante hos Spec.titu. de inſtru.edi.§.compendiosè,verſi. quid ſi mulier,& ibi quoque Bal.in addi.Teneturque mater & auus maternus eos alere & è diuerſo, etiam de iure ciuili.l.ſi quis à liberis.§. idem in liberis.ff.de libe.agnoſcen. †Geritq; mater eorum tutelam, vt legitimorum.l.vlt.C.quãdo mulier tut.off.& ſi nolit,tenetur illis petere tutores.l.vlt.C.qui pet.tuto.†Et illis põt ſubſtituere exẽplariter D. Bene.in repe.c.Raynutius,in verb. ſi abſque liberis, lib.2.nu.12.† Habentque]& in eis locum leges aliàs odioſæ reſpectu matris l.lege Titia.

§.hoc

§.hoc capite.ff.de ritu nupt.cùm di citur,tñ iuſtum patrem intelligendũ Octauenus ait matrẽ ẽt ſi vulgo cõceperit.[†Et ſi mulier acceperit emphyteuſim pro ſe & ſuis filiis, ad mittit fili⁹ eius naturalis,niſi ea eẽt illuſtris ſm d.l.ſi qua illuſtris,ita voluit Imo .in c.in pſentia, col.2.ver. quid aũt ſi aliquis, ext.de prob.]Tu aũt ex materia d.l.ſi qua illuſtris,facile ĩtelliges,quid & hic dicẽdũ ſit. Qđ aũt Ripa in 27.q.huius legis tractat de alimentis ſpurio præſtãdis,nihil ad hanc legẽ pertinet, & nos de hoc abunde diximus in cõmentariis noſtrarum conſuetudinum,titu.19. §.iteni 19.in glo.3.

64 SED IN DVBIVM †vocatur,nec id quidẽ intẽpeſtiuè,vtrùm ſi filius naturalis natus ante vel poſt donationem,natalibus reſtituatur,id eſt, vt noſtri loquuntur,legitimetur,ex hoc reuocetur donatio ante legitimationẽ facta?Videtur ꝙ nõ;†quia legitimatio non poteſt fieri in præiudicium eorum,quibus eſt ius antè quæſitum,vt pleniſſimè not.in l. Gallus.§.& quid ſi tantùm.ff.de li. & poſth.†& optimè probatur in c. quamuis,de reſcri.lib.6.vbi reſtitutio,cuiuſmodi legitimationem eſſe dicunt;non ei obeſt, cui ius eſt iam quæſitum.†Ex quo fit,vt & ipſa nõ retrotrahatur in alterius præiudicium,per tex.apertũ in §.liceat,ibi, & ſuos de cætero.& iterũ ibi,& hoc facto exinde filios,& ibi Ang.no.in auth.quib.mod.nat.effi.legi.cũ multis ſimi.quæ latè cõgeſſimus in noſtro tract.primoge.in 34.q.In qua plenè docui naturalem filium legitimatũ non præferri in iure primogenituræ naturali & legitimato nato quidem poſt illũ,ſed ante legitimationem.Et id quidem optimo iure.†Nã fictio nõ habet locũ cùm alterius iactura & præiudicio,vt hinc videre licet, ꝙ licèt actio de dote, quæ non cõpetit cõſtante matrimonio,facto aũt diuortio cõpetit,red integrato matrimonio non cõpetit l.ſi mulier diuerterit.ff.ſolu.matri. nempe quia fingitur non diuertiſſe. l.plerunque.ff.de ritu nupti.Tñ hoc tãtùm procedit,qñ dos debetur,uel reſtituẽda eſt ſoli mulieri,vel ei ſimul & patri,non ẽt ſi extraneo,l.ſtipulatio de dote.ff.de iure doti.& l. inſulam.§.ult.ff.ſol.mat. Qñquidelicet in illius tertij præiudicium non procedit illa fictio. †Et hinc quoq; cõſequens fit,ut legitimatus pro legitimo habeatur quãtùm ad ipſum & legitimantem, non ẽt quantùm ad tertium.§.filium uerò.in auth. quib.mod.nat.effic.ſui.†Nec enim poteſt quis legitimari per uoluntariam iuriſdictionem, niſi citatis iis quorum intereſt.l.ult.cum ibi nõt. per Iac.Are.ff.de na. reſtitu.

65 †Quòd ſi quiſpiã dicat,ꝙ cùm fit legitimatio uiuente & cõſentiente patre,non requiritur citatio agnatorum & conſanguineorum,ut noluerunt Io.And.Anto.Calde.Card. Pan.& alij in c.per uenerabilẽ,ext. qui fil.ſunt leg.Bar.quẽ cõmuniter ſequunt oẽs,in d.l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de libe. & poſthu.Bald. in l.nam ita diuus.ff.adopt.& conſ. 56.an pater qui fecit,libr.j.& inter ipſius conſi.Sal.conſi.17.ſuper legitimatione Michaelis,li.4.& Io.Lig. & Io.Rampo.conſi.ſeq.col.3.verſ. ſurgit tertius punctus.Fed. Senen. conſi.57.uidetur mihi ꝙ in priuilegio.& idem Bald.conſil.361.uerba Bartholi.in princ.lib.5.cum multis concord.quos uidere poteris in noſtris conſuetudi.titu.9.§.20.in glo. j.in 2.limita. Huic reſponderi poteſt,quòd ratio qua innituntur qui hoc afferunt, videtur concludere contrarium in hoc caſu. Ea enim

ipſorum ratio eſt,quia pater diſponendo de rebus ſuis, poteſt præiudicare agnatis. Ideo non mirum ſi illis nõ citatis filios poſſit legitimare. At hic non põt qui donauit,præiudicare donatario. Quam declarationẽ in ſpecie ad illam Io. Andr. Bar,& ſequacium ſententiã ponũt Imo.& Do.in c.grandi,de ſup.neg. præl.lib.6.Idem Imo. prout à quibuſdam allegatur,licèt non comperi in eius lect. que circunferuntur, in c.niſi cùm pridẽ.§.perſonæ,ext. de renun. Pet. Auc.conſi.427.circa primum quæſitum. Alex. in d.§.& quid ſi tantùm, col.pen.verſic.nec obſt.quæ hic not.Bar.ff.de liber.& poſth.& conſil.67.conſideratis his, col.4. verſi.iuuatur iſta concluſio, lib.1.& Deci.conſi.85.cuius ſuperſcriptio incipit,de gradibus ſuccedendi,in fin.3.dubij.Et optimè facit quod voluit Bald.in d.l.nam ita diuus.ff.de adop.& in l.vlt.C.quib. res iud.non noc. & Ang.conſil.17. comes Brandiſius,cum ſimi.

66 ¶†Sed vt ad alias quoque rationes tranſeamus, donationem reſcripti authoritate reſcindi non oportet.l. ſi donationẽ.C.hoc eo. tit.†Neque enim valent reſcripta,quæ ius alterius auferunt.l.quoties.C.de preci. imp.offe.& l.in ciuile.C.de rei vendi.cum infinitis ſimil.†Ideoque priuilegia debent ſemper aliàs intelligi ſine præiudicio iuris alteri quæſiti.l.2.§.meritò,& §.ſi quis à principio.ff.ne quid in loc.publi. & l. nec auus.C.de emancipa.libe.

67 ¶†Præterea quod iam perfectum eſt,abſolutumque,ac conſumatum, id certè non debet ex ſuperuenienti quopiam caſu reuocari.l.ſi Gaudentius.C.de contrah.empti.& l.ſi vt proponis.C.de confirma.tuto.& l.pluribus.§.& ſi placeat,& ibi Bar. & alij.ff.de uerb.obli.& latiùs diximus ſupra in gl.donatione largitus, ver.282.inci.horũ rõnes multæ sũt.

68 ¶†Ad hæc ſi aliter diceremus,eſſet in facultate donantis reuocare huiuſmodi donationem,quæ ſuapte natura irreuocabilis eſt,faciendo ſcilicet legitimari filium naturalem: quod eſſe non debet per id quod in ſimili dicitur de adoptione, in l.fideicõmiſſum.ff.de condi.& dem.& ſupra latè diximus in hac ead.gloſſ. verſi.3.incip.& id ſanè uerum eſt.

69 ¶†Denique,aut hic filius erat natus ante donationem,aut poſtea natus eſt.Si primũ,non poteſt eſſe locus huic l.quantùm ad illum pertinet,per ea quæ diximus ſuprà in gl. filios non habens: Nec legitimatio ſequens illum denuo naſci facit.nã qui natus eſt,recentari(vt vtar verbo Cn.Matij apud Gellium lib.15. c.25.)id eſt, iterum naſci non poteſt,†niſi fortè quadam iuris fictione renaſci diceretur,qui priori labe originis illegitimæ deterſa, ueluti natalibus legitimis reſtituitur,ſicuti & apud Cyprianum in ſecunda ad Donatum epiſtola,dicitur etiam renaſci,qui ueluti in nouam vitam lauacro unde ſalutaris animatus,qd prius fuerat exponens,licet manente corporis compage,hominem animo ac mente mutat.Nam & Ioan. 3.ſcribitur.Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu,&c.Et de hmõi renatis loquitur tex.in c.Deus,ad fin. ext.de pœu.& remiſ.& c.maiores,& c.debitũ,ext.de baptiſ.Et iterũ natus ſibi videtur,qui exutis maximis erũnis ac doloribus,maxima ſibi gaudia adſciſcit. cuiuſmodi Egio Plautinus in Captiuis.Dij, inquit, immortales,iterum natus videor,ſi vera autumas.Et à mythicis cõfictum eſt Bacchum bis natũ fuiſſe;ex quo illud Ouidij li.5.triſtium ad ipſum Bacchum eleg.4.

Scilicet

Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ.
Stamina, bis genito bis cecinere tibi.

[Et lib. 3. metamorphoſ.
Tutaq; bis geniti ſunt incunabula Bacchi.]

Quo quidem ſignificabāt futurum ſacerdotem ſtatim initiatum oportere renaſci. Nam Platonici Bacchū ipſum ſummum ſacerdotem fuiſſe exiſtimant, in idque referunt illud Platonis in Phædone.

πολλοί τοι ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι. Ideſt.

Multi narthecophori, pauci autem Bacchi. [Quanquam Diodorus Siculus lib. 3. aut ut alij nunerant. 4. illam binam Bacchi natiuitatē aliò refert.] Et idem propè de legitimato nuncupatim ſcribit Bal. in l. manumiſſiones, in 2. oppo. ff. de iuſt. & iure, cùm dicit ſpurium legitimatū eſſe legitimum, non quidē factū, ſed natum, id eſt, non de nouo factum, ſed detectum, remota ſcilicet ſpurietatis, vt ipſe appellat, nubecula. [& idem Bal. conſi. 374. verba, col. 2. li. j. ubi dicit legitimatos quodammodo cenſeri renatos.] Sed non ſatis eſſet ita naſci aut renaſci ciuiliter, quantùm ad hanc legem pertinet, quæ intelligit de nato naturæ bñficio, nō opera legis vel hominis, ar. l. filio. ff. de libe. & poſthu. † Nam & aliàs verba naturaliter ſunt intelligenda, non ciuiliter. l. ult. & ibi Bal. & Pau. Caſt. C. de his qui ueni. æta. impe. & latè diximꝰ ſupra in hac eadem gloſſ. verſi. 17. incipien. quin ſi ea appellatio. Si autem poſt donationem natus eſt, vt alterum membrum ſumamus, certe ea natiuitas non legitima non reuocatʳ, vt diximus ſupra eo. uer. 56. incip. ſed & ꝗ naturales, & ſeq. Nec ſequēs legitimatio auferret ius iam alteri quæſitum, vt nuper diximus.

70 ¶ † Et ita, videlicet donationem non reuocari per legitimationē naturalium, ex preſſim tenuit Sal. hic, & Bal. in l. j. col. penul. ver. vlteriùs quæritur. C. de inoffic. dona. & in l. 2. ante fin. verſi. quid de filio legitimato, & ibi quoq; Pau. Caſt. in fi. C. ſi in frau. patrono. & idem Bald. in c. innotuit, colum. 3. uerſic. quæritur nunquid iſte, extrà de electio. & conſil. 19. factum ſic proponitur, duo fratres, col. 3. uerſic. ſed in contrarium eſt veritas, lib. 4. Salyc. in l. ſi totas, verſi. iuxta quod quæro, & ibi etiam Ange. C. de inoffic. donat. Pau. Caſt. conſi. 434. reſpondeo ꝑ ordinem, in ſecundo dubio, libro. j. Franc. Are. qui hoc reputat ſingul. in l. ex facto, in prin. col. 7. verſic. & adde ad materiam. ff. ve uulga. & pupilla. Alex. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, col. vlt. uerſi. circa tertiū articulum. ff. de lib. & poſthu. Bart. Cæp. in l. irritam, quæ eſt ulti. colū. 2. verſic. item adde ad gl. C. de vſucap. pro don. Fran. Cur. ſeni. conſil. 74. ſuper memorata, colum. 26. uer. & conſequenter. Card. Alex. in ca. per venerabilem. §. quòd aſit, char. 27. in fin. 12. q. prin. ext. qui fil. ſunt legi. Soz. & Iaſ. in rub. ff. de liber. & poſthu. ille col. 3. ver. ſecunda quæſtio eſt, hic col. j. uer. ſecundò & fortius, & ſuboſcurè idē Sozi. in d. §. & quid ſi tantum, col. pe. ver. tertium correlariū, & ibi clarius ipſe Iaſ. in vtraq; lec. in priore quidem, chart. pe. uer. adde ēt ad iſtā, in poſteriore aūt, col. antepe. verſi. vlt. adde ad prædictam, & ibi quoq; Ioan. Montefer. char. 10. uer. priuſquā aggrediar, & idē Soz. conſ. 251. qm̄ in præſenti, col. 11. ver. præterea probatʳ lib. 2. & ipſe quoq; Iaſ. in rub. C. de poſth. hær. inſt. & in l. cū acutiſſimi,

col.2.uer.pro iſta opin.C.de fideic.
& in rep.l.ſi is qui ,p emptore, col.
56.ver.quintò donatio.ff.de vſuca.
& conſ.192.exorta eſt col.5.verſi.
ad idem bene facit,li,2. & Phil. De
ci.d.conſi.85.in fin.4.dubii,dũ alle
gat Bal.in d.l.j. C.de inoff.dona.&
nouiſſimè. D.Io.Ciriereus nunc Se-
nator Pariſienſis in ſuo trac.primó
geniture.q.13.col.6.uerſ.,item de
iure,& Ant.Rub.conſi.111.viſo in
ſtrumento.& Fran. Curt. iunior in
l.j.col,3.nu.9.C.de pact.[Et Caro.
Ruin.conſi.69.primo vidẽdum eſt.
col.4.nu.12.li.3.& conſi.106.in qõ
ne.col.3.nu.7.e.lib.3.Marti.Laud.
in ſua diſputa.incip.Augerius char.
16.in paruis,verſi. nunquid aũt.]

71 SI HANC †opinionem teneas,tẽ
perabis procedere in aliis legitima
tis quàm per matrimonium. Nam
ij quos matrimonium ipſum legi-
timat,reuocant ex hac l. donatio-
nem præcedentem,vt aſſerit Bal.in
d.c.innotuit,quo loco ſuprà citaui-
mus,per c.tanta.ext.qui filij ſunt le
git.& ſequitur Iaſ.in d.rub.ff.de li.
& poſt.vbi dicit nuſquam alibi hãc
deciſionem reperiri. & etiam in d.
§.& quid ſi tantũm,in priore lectu.
quo loco nuper ſignauimus, ubi &
hoc dicit ſing.negatq; ſe alibi legiſ
ſe. verum & hoc quoq; voluerunt
Saly.& Ang.in d.l.ſi totas.C.de in-
off.don.& nouiſſimè Fran.Rip. hic
in 32.q.allegans Bal.& eum quidẽ
ſolum,in d.l.j.C.de inof.donat. vbi
tamen hoc non dicit.Et id quidem
fulcit quod ab eodem Bal. traditũ
eſt in l.j.col. pen.ver. item quæro
vtrum filius legitimatus.C.de iure
fiſci,li.10.quod legitimatus ex ma
trimonio habet querelam inofficio
ſæ donationis,non etiam ex reſcri-
pto.Nec id mirũ videri debet,quan
doquidem aliàs hmõi legitimatio , quæ fit
vt ſequentis matrimonij , plus ha-
bet roboris,uirium,fauoris , quàm
alie, ut affatim docuimus in noſtro
tracta.primoge.q.34.

72 ¶†Verum Alex.ille omnium iudi-
cio in hac noſtra iuris prudentia sũ
mus,videtur tenere contrarium in
d.§.& quid ſi tm̃,quo loco ſuprà ci-
tauimus,hac ratione motus , quòd
hmõi legitimatio nõ trahitur re-
tro in præiudicium legitimè nati,
ex ſnĩa Ioã.And.in c. ſine culpa, de
reg.iur.lib.6.& Ant.in c.tanta,ext.
qui fil.ſunt legiti. cum aliis multis
concord.à me abundè congeſtis in
d.noſtro tract.primogeni. d.q. 34.
in quibus eſt text.id probans.ſ.legi
timationem per matrimonium, nõ
trahi retro,in d.c.tanta in prin. cũ
dicitur tanta eſt vis matrimonii, ut
qui antea ſunt geniti , poſt contra-
ctũ matrimoniũ legitimi hẽant. nã
ea uerba,poſt cõtractum matrimo-
niũ,id aptè denotant,qđ diximus ſi
cuti ẽt ex eo tex.annotauit And. Al
cia. in lib.3.paradoxorũ.c.12.in fi.
Sed hæc ratio nihil videtur obſtare
communi ſententiæ,quando nõ ſit
neceſſe legitimationem hic retro-
trahi ad reuocandam donationem,
quia filius qui poſt donationem na
ſcitur,eam reuocat,nec fingitur ta-
men ante natus , quin ſi ante natus
eſſet,non reuocaret,vt diximus ſu-
prà in verbo,filios non habens . Su
per quo & tu uidẽ quæ dicam infra
in uerſi.85.at ſubſtituto in fi.

73 [¶ † Veruntamen opinio Alexã.
poſſet ſuſtineri , ſi quis habens fi-
lios naturales in articulo mortis
matrimonium cõtraheret cum ma
tre eorum. Primum enim ſunt qui
hoc caſu addubitant an valeat hu-
iuſmodi matrimonium,& an ex eo
legitimentur filij naturales . aliis
vtrunque affirmantibus, alijs con-
tra negantibus . De quo tu omni-
no vide Ioan. Andr. in capitu.tan-
ta,&

ta, & ibi Collectar. colum.ultim. Henr.Boer.colum.2. verſi. tertium verò Cardin.Floren.colum.2. uerſic.pone quòd in extremis.Pet. Ancharan.colum.j.in ſecundò notab. Anto.col.3. uerſicu.quæro an ſolo contractu, & Cardina.Alexan.col. 3.verſic.ex quo infertur, extr. qui filij ſunt legitimi, & eundem Ioã. Andr.in capi.ſine culpa,de reg. iur. li.6.in Mercur. & ibi quoque Philipp.Franc. & præterea Ricar. Malumb.in ſua diſputa.incipiẽ.in quibuſdam prouinciis. Cyn. Alberic. Bald.& Ange.in l.nuper. C.de nat. lib.Bald.in l.eam quam, colum. 6. verſic.conſueuit quæri. C.de fideicommiſſ.& in l.j.colum.2.uerſicu. ſed hic quæro.C.de priuileg.dot.& in l.ſed eſt quæſitum in utraque lectur.& ibi quoque Ange. Chriſto. Caſtel.Rapha.Com.Franc.Aret.& Iaſ.ff.de liber.& poſthum.& eundẽ Bald.in c.j. §. naturales, colum.2. verſicu.quæro quid de eo.titu.ſi de feud.fuer.controuer.inter dominũ & agnat.& in capi.innotuit,colum. penulti.verſi.ex prædictis apparet, extrà de election.& in capi. quemadmodum,ante fin.de iureiuran. & in ſua margarita, in verbo, matrimonium, & conſil. 319. matrimonium, in princip.libr.4.Ioan.Fab. in l.cum quis.C.de natural. liber. Angel.in §. j.in authen.quibus modis natural.efficiun.ſui.Imo. in l.ſi quis poſthumos,in princip.& ibi latè Alexan.ff.de liber. & poſthu. & eundem Imol.in l.Gallus,in princ. ff.eod. titu.& in l.cùm tale. §. Meuiæ.ff.de condi.& demonſt.Flor.in l.j.colum.2.ff.de proba.Panorm.in cap.commiſſum,in j.nota.de ſponſa.& in capitu. 2.in 3.notab.de coniug.lepro.Paul.Caſtren.conſi. 343. primum articulum, colum.j. libr. 2.Ludoui.Sard. in tracta. legitimationum, in 5.chart. verſicu. primò quæritur. Fely.in cap.in pręſentia col.15.verſi.& per iſtam glo.& ibi quoque Philipp. Deci. colum. 26. verſic.quid autem ſi quis. extra. de probatio.& ipſum Dec. conſi. 175. in cauſa falſitatis.colum.6. verſicu. quartò non obſtat.& conſi. 399.cõcluſionem,in fin.& Caro.Ruin.cõſil.78.viſo ac perlecto, per totum, libro. 3.

74 ¶ †Et ſi teneamus valere huiuſmodi matrimonium,& ex eo legitimari liberos,quò ad honores naturalibus interdictos, & cætera id genus atque etiam vt admittantur ad ſucceſſionem patris, quæ eſt communior ſententia. Adhuc manet illud dubium an ea legitimatio reuocet donationem perfectam & conſummatam, peræquè ac ſi hi liberi ita legitimati nati eſſent poſt eam,nec eis obſit quòd matrimonium contractum ſit in illo mortis articulo. Et certè ut breuiter dicã quod ſentio, vix crederem id matrimonium obeſſe donatario, per ea quæ tradunt Ange.in d.l.ſed eſt quęſitum, & in d.l.nuper.Ioan.Ana.in c. audiuimus,colum. 2. uerſic.adde etiam quod habetur,de collu.deteg. Barba.in additio. Bald.in c.j. §.porrò, titu.qual.olim feud.ali.pot.& conſil.59.illud in medium afferam,col. 11. verſi.& adduco quod ſapienter lib.2.& conſi.68.clementiſſimi Dei patris,col.vlt.ver.præterea adduco eo.lib.2.& Caro.Ruin. conſi. 211. prima videtur:col.4.verſi. ſecundò principaliter,lib.j.& conſ.46. quãuis aliàs,col.3.ver.& confirmatur, lib.2.& conſ.163.caſus talis eſt.Sẽpronius,col.2.ver.ſic igitur & in caſu noſtro,lib.3.Atque etiã per tex. in l.filię,& ibi Bal.Imo.& Ale.ff.ſo. mat.& in c.2.& ibi Doc.de renun. lib.6.Quodq; in nõ longè diſsimili

caſu

caſu voluerunt Spec.ti.de ſtat.mo. §.3.eodemque vnico,ad fin.Bald.in auth.niſi rogati, col.vlt.C.ad Trebel.& in d.c.in pſentia,col.antepe. ver.quid ſi quis ingreditur,de ꝓb. Per.Anch.in c.ſicut nobis.in j.not. de regula.& conſi.388.in caſu pręmiſſo,col.j.& D.Rot.deci.361.nota præſumitur,in antiquis.Hucque nonnihil ꝑtinet quod à Valerio Maximo ſcriptũ eſt,lib.7.c.itẽ 7.Septitiam matrem Trachalorum Ariminienſium filiis iratam in contumeliam eorũ cùm iam parere non poſſet,Publio ſeni admodum nupſiſſe, teſtamento etiam vtroq; præterito. A quibus aditus Auguſtus, & nuptias mulieris, & teſtamentum improbauit.Nam hæreditatem maternam filios habere iuſſit:dotem,quia non creandorum liberorum cauſa coniugium interceſſerat,virum retinere vetuit.Quod eo velim dicere,quòd plerique omnes illud matrimonium in articulo mortis contractum improbant,quòd tunc nulla ſpes procreãdorum liberorum.]

75 AT SVNT, vt redeamus,qui ſimpliciter generaliterque tenuere legitimatum reuocare præcedentem donationem, ex hac l.in quibus eſt Dyn.vt illum allegat Bald.d.conſi. 19.col.3.lib.4.vbi tamen Bald.ipſe, vt diximus, tenet contrarium.Sed alibi hanc partem ſequitur ipſe Bal. nulla in parte non ſecum pugnans, videlicet conſ.206.videamus quem ſenſũ,col.j.uer.præterea & fortiùs, & iterũ uerſi.ex quibus euidẽter,iũctis iis quæ antè dixerat,lib.2.Paul. Caſt.ſibi quoq; contrarius,cõſ.435. ſuper hoc pũcto plura vidẽtur. col. j.& 2.lib.2.quo in loco licèt loquatur de legitimato per matrimoniũ,ita tñ de ea re loquitur,ut nõ obſcurè intelligat ꝓcedere in oĩ legitimato. & Soz.ſibi cõtrarius conſ.226.q̃ſtio 1.[...] præſentis cõſultationis,ꝑ tot.lib.2: vbi ſolã Dyn. authoritatem ad hãc partẽ aduocat,quãuis eã rem longè lateq; ꝑtractet.Et idẽ quoque videtur voluiſſe Phil.Dec.in addi.l.poſthumo col.eiuſdẽ addi.j.C.de bon.poſ. cõt.tab.vbi ita dicit ſe conſuluiſſe, vt etiam fecit conſi.365.uiſo conſi. col.3.verſ.poſtremò,& col.ſeq.ver. nõ obſt.ꝙ legitimatio,& expreſsiùs ac latiùs cõſi.ſeq.pro declaratione. [& Carol.Ruin.ſibi contrarius cõſ. 173.quæritur primò, col.2.nu.6.& ſeq.vſque ad 11.lib.j.]

76 ¶†Et in hanc quoque ſententiam clãculum ac veluti tacitis pedibus vadit Sal.inter conſi.Bal.d.conſ.17. ſuper legitimatione,li.4.ubi in hac ſpecie conſuluit.Quiſpiam donauerat ſub illa expreſſã conditione,quã hic tacitè propemodum intelligimus,uidelicet ſi moreretur ſine liberis legitimis & naturalibus.Poſtea deceſſit relicto tãtum ſpurio,qui legitimatus eſt patre ipſo mortuo, & ita iure prorſus quæſito ipſi donatario.Concludit igitur Saly.ꝙ is legitimatus non facit deficere eam conditionem,cùm fuerit legitimatus patre iam mortuo,non vocatis ijs quorum intererat, quaſi uidelicet ſentiat,quòd ſi uiuente & conſentiente patre fuiſſet legitimatus ſecus eſſet.Et hoc idem apertiùs uoluiſſe uidetur Io.Lig.& Io.Rampo. in conſil.ſeq.in quæſtione propoſita,col.3.uerſi.ſurgit tertius pũctus, Conſulentes in eodem facto. Nam aut aliquis,inquiũt,legitimatur patre uiuente & uolente,& nemo neceſſariò citatur, quia ipſius tñ patris principaliter intereſt. l.cum apotio ff.de adoptio.Idem ſi pater teſtõ id ſtatuerit,auth.ſi quis.C.de nat.lib. Aut pater nihil de ea re ſtatuit,& nihilominus filius poſt mortẽ ipſius ſe legitimari facit,& eo caſu nõ nocet legitimatio

legitimatio,non uocatis qui ex ea læduntur,& quorũ cõſenſus requiritur ut illis noceat.l.pen.ff.de nata, reſt.Ex quibus apertè conſtat horũ ſententiam eſſe,quòd ſi legitimatio facta fuiſſet à patre,nocuiſſet donatario: nec aliorũ requiri cõſenſum, quàm patris,cuius principaliter intereſt,nõ aliorum qui lædi poſſunt. Igitur ſi hoc obtinet,quando donatio facta eſt ſub expreſſa cõditione & uoluntate, ſi deceſſerit donator ſine liberis;multò magis,aut certè non minori ratione idem dicendum eſt in tacita aut ſimili conditione, †quia tacita uolũtas non tm̃ habet roboris, quàm expreſſa,ex tex.not. in l.ult.in prin.ff.de leg.2.

77 ¶†Hæc poſterior ſñia his ẽt rationibus adiuuatur. Nam legitimatus dicitur uerè legitimus,non fictè,ſecundum Bar.in d.l.ſi is qui pro emptore.col.14.in 3.q.prin.uerſ.item quęritur circa prædicta. & rurſum uer.& ſi tu opponis mihi.ff.de uſuc. & in l.ſi maritus, la 2.§.legis.ff.de adul.& Bal.in l.cùm acutiſſimi,col. 2.uerſic.quæro nunquid naturales. C.de fidei.& in l.nuper.in fin. C.de nat.liber.Bene.Plumb.in ſua diſpu. incip.cum ſtatuto Piſano caueatur, in j.dubio.Raph.Co.conſil.168.reuerendus pater,col.pen.uerſi.nõ obſtat,quod dicebatur.Pau.Caſt.in d. l.ult.col.ult.C.de his qui ueni.æta. impe.ubi dicit omnes in hoc conuenire.& in l.ſi ita quis.§.is cui.ff.de legat.2.& in rub.C.de iur.aur.an.& conſi.180.ſuper eo quod primo loco quæritur,col.ult.uerſi.nunc uidendum eſt,lib.j.& conſi.34.ſuper primo dubio,col.3.in prin.lib.3.& conſi.252.quæſtio iſta, col.2.uerſi. conſtat autem.lib.2.& Alex.conſil. 2.viſis codicillis,col.5.uerſi.cõprobatur quia legitimatus, lib.j.quod repetitum eſt in conſi.87.li.2.Soz. in l.ſed ſi hac.§.patronum, col.3. uerſi.quædam & ſecũdò.ff.de in ius uocan.& Iaſ.in auth.ſi qua mulier, col.antepen.uer.breuiter teneo.C. de ſacro.eccle.& in l.j.col.3.uerſic. & pro eo facit.C.de bon.poſſ.cont. tab. & in l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto,col.j.uerſi.ſecundò extẽde.C.de teſt.& in l.moribus, quæ eſt.2.col.4.uerſi.tu autem aduerte. ff.de uulg.& pupil.ſub.& conſil.39. Ioãnes Vayrolus,col.6.uer.quintò facit,lib.3.& Philip.Dec.conſ.258. in caſu domini Franciſci,col.2.uerſicul.& ad hoc facit.& conſil.316. in caſu propoſito,col.ulti.uerſicul. non obſt.primò.& conſil.365.niſo conſilio, col.2.uerſicul. in contrarium autem, & colum.penult.uerſicul.ſolum ſupereſt. & conſil.399. concluſionem,colum.2.uerſicu.pariter conuenit.

78 ¶†Dicitur & legitimatus ſuus patri hęres,ut aſſerit Bar.in l.2.in pri. uerſi.item quæro quid ſi aliquis filius.ff.de uulg.& pup.& Bal.in l.eã quam,col.2.C.de fideic.Raph. Co. d.conſi.168.ubi ſuprà.Ioan.Franc. à capitibus Liſtæ,inter conſi.ipſius Raph.conſi.97.ſtante dicto ſtatuto, colum.2.Sozin.conſi.63.niſo teſtamento,col.11.uerſicu.poſtremò ad minus, libr.3.Iaſ.in d.auth.ſi qua mulier,col.antepen.uer.3.moueor, ubi id dicit ſing.& in d.§.ex imperfecto.& in d.l.moribus,col.5.uerſic. hinc uidemus.ff.de uulga.& pupil. ſub.in l.qui ſe patris,col.4.uer.adde etiã quòd dicit.C.unde libe.ubi negat alibi legiſſe, quàm apud Bal.in d.l.eã quam.& cõ.154.in cauſa mota.col.antepen.uer.item filius,li.2. & conſi.184.circa legitimationem, col.pen.uerſi.confirmantur. eo.lib. 2.& conſilio.202.magnificus Baro, col.6.uerſicu.item filii legitimati, eod.libr.2. Et hoc quidem probat tex.in

tex.in §.j.ibi,ſuorum iura nanciſcũtur, Inſti.de hære.quæ ab inte.defe. & in §.ſi quis vero non habens, ibi, ipſos quidem ſuos facere voluerit. & iterum in §.liceat igitur, in illis verbis, & ſuos de cætero & ſub poteſtate habere, in auth.quib.mod. nat.effic.legi.& in rub.quib. mod. natu. effic.ſui. nam ponderandum eſt verbum ſui. & in l. diui.in duobus locis.C.de natu. liber.

79 ¶†Ideoq; & ei debetur legitima, vt dicit Bene.Plum.in diſput.inci. ſtatuto Piſano, in.2. & 3.dubio, & Bald.in additio.Spe.ti.de don.adjſi. & in cap.de cauſis,col.vlti.verſicu. & ideo ſpurius,extra de offic. dele. vbi etiam dicit,quòd poteſt inſtitui coram duobus teſtibus,ſicuti & alij legitimi filij, quod quidem primũ ſequitur Iaſon.conſil.154.colũ.antepen.lib.2.& d.conſil.184.ubi ſuprà, eo.lib.2.& d.conſ. 202.eo. lib. 2.Et poſtremum quoq; ſequitur is idem Iaſ.in d.§.ex imperfecto, vbi ſuprà,& in d.authen.ſi qua mulier, colum.antepen.verſic. ſecundò moueor, ubi & id dicit ſingu. & in d.l. ſi is qui pro emptore, nu.237.ff. de vſucap.& in d.l.moribus,vbi ſuprà. ff.de vulgar.& pupilla. ſubſtit. vbi id negat alibi ſe legiſſe, & Philipp. Dec.d.conſil.258.colum.3. & conſil.264.reuocatur in dubium,colũ. j.& Catel.Cott.in memor.inci.ſpurius legitimatus,& D.Guil. Bened. in repe.c.Raynutius,in uer.& vxorem nomine Adelaſiam, nu. 207. & iterum in uerbo,teſtamentum,le j. nu.83.extrà.de teſta.

80 ¶†Dicitur poſtremò per legitimationem natus poſt donationem, ſicut & legitimatus poſt teſtamentũ dicitur natus poſt teſtamentum,tãquam poſthumus, id eſt, vt clariùs dicam,legitimatus obtinet vicẽ poſthumi,vt concludit Barto.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum,colũ.vlti.ff. de liber.& poſth.& Bal. in l. filius à patre.§.filiusfa.[qui eſt j.] per illum tex.e.titu.& in l.ſi quis poſthumos,in prin.[& ibi quoq; Pau.Caſ. & Alex.]eo.quoq; titu.&[idẽ Bal.] in l.certum,in princ.& ibi Ange.& Imo.etiam per illum tex.ff.de iniuſto teſt.& idem Bal.d.conſi. 26.vbi ſuprà,li.2.& conſi.102.eſt conſiderandum,col.j.li.3.& conſi.119.quidam vxoratus,col.2.uer.ego credo lib.5.& conſi.203.inci.punctus quidam ſubſtituit,eo.lib.5.

81 ¶†Ex hocq; inferunt Bald.Ang. & Imo.in d.l.certũ, quòd teſtamentũ rũpit legitimatione filij naturalis, ac ſi ipſe poſt teſtamentum legitimus natus fuiſſet.Id quod ẽt affirmat Iac.Bel.in §.quoniam,in auth. quib.mod.nat.effi.ſui. & in diſput. quàm illic ponit,incip.pater habẽs filium,in 2.& 3.dubio.Bar. in d.l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucapio. [Ray.Forl.&] Bald.in l. filius à patre.§.j.& ibi recentiores. ff.de lib. & poſth. &[idem Bal.] in l.cum in adoptiuis,col.2.uer. caue tibi C.de adoptio.& in l.2.paulò ante fin.C. ſi in frau.pat.& in addi.Spec. tit.de ſucceſ.ab inteſt.§.j.ante fi. & conſ. 306.proponitur quòd quidam, colum.5.lib.5.Signo. conſil. 127.dominus Guillermus,in princ.& conſil.219.factum ſic ſe habet,anno domini,col.3.ver.itẽ dicta Caſſandra. [Alb.in rub.C.de na.li. col.ul. verſi.in ſecundò articulo.& in authen. ex cauſa, col.5.nu. 14. C. de liber. præter.] Io.Lig.& Fran.Rampo.in d.conſi.18.inter Bal.conſi.lib.4.Salyc.in authẽ. item ſi quis, la j.C.de nat.lib. Ang.conſi.76.poſita pro cõſtanti legitimãtium poteſtate, poſt prin.Ant.in c.per venerabilẽ, char. vlt.verſi.alius eſt effectus, & ibi ẽt Card.Alex.in §.quod autem, char. 25.in

25.in 12.q.prin.ext.qui fil.ſunt legiti.Pet.Ancha.conſi.225.incip. videtur prima facie,col.3.ver. ad cuius cõfirmationem,& conſi. 290.in ſucceſ.ab inteſt.Raph.Fulg. conſil. 72.ſuppoſita bulla in primo dubio. Anto.Roſel.in tract.legitima.lib.2. col.antep.verſi.quæro an filius legitimatus.Pau.Ca.conſi. 30.ſuper pũcto iſto plura ſubtiliter,col.j.lib. j. & conſi. 180.ſuper eo quod primo loco,eo.lib.j.Ro.conſi. 34.licèt naturalis Pan.conſi. 86.in quæſtione quæ uertitur,col.j.lib.j.Mart. Lau. in ſua diſputa.incip. Augerius, col. 2.Alex.conſil. 139. eleganter fuit conſultum, col.j.li.j.& conſi. 189. perlectis uerbis, col.ulti.lib.5.Barba.[in addi.Bald.in d.l. poſthumo, col.2.eiuſdem addit.C.de bon.poſſ. cont.tab.&] conſil.58.ſapienter dicit Pſalmiſta,col.2.in 2.dubio libr. 2.& conſi.49.clementiſſimũ Deum col.vlti.lib.4.& conſi. 68. omnipotentem,col.pe.uerſi.quintò faciat, eo.lib.4.Soz.in l.ſi cognatis, colũ. 10.& uerſi. 3.infero.ff.de reb. dub. Fran.Cur.ſenior conſil.13. ſtatuto Ianuæ,col.4.uerſi. legitimatio debetur,& conſi.36.ut ueritas eluceſcat.in prin.[& Iaſ.conſi. 202. magnificus Baro.col.6.uerſi. & etiam iſtos ſequitur,lib. 2.]& Philip. Deci.in l.prima,col.4.uerſi. tertiò intellgitur.C.de bon.poſ. contratab. & conſi.[52.uiſo eleganti, col.j. & cõſi.58.cuius ſupraſcriptio incipit, legitimatio infantis,col.vlti.& cõſil.]257.quæritur an legitimatus, col.j.verſi.prędictis tamen,& conſ. 338.in caſu propoſito, colũ.vlti.& conſi.343.viſo conſilio,col.pe. uerſicu.nec obſtat ſi dicatur, cùm alijs concor.adductis ab Alex. & Iaſ.in rub.ff.de lib.& poſthu.& eodẽ Iaſ. C.in rub.de poſthu.hær.inſti. Fab. Giocch.in repe.auth.nouiſſima, in col. 30.

4.q.3.q.prin.C.de inoff.teſ. Ex quibus etiam aut eorum multis intelliges legitimatos habere ius contratabulandi de iure prætorio, atq; et querelam inofficioſi teſtamenti.

82 ¶†Hinc quoq; fit,quòd ex ſtatuto quo maſculi excludunt fœminas,legitimati eas excludunt,ut legitimi ex ſententia Bal.in d.l.eam quam, col.6.ver.item fuit quæſitum.C.de fideic.& in l.cùm acutiſsimi,col.2. ver.idem puto de legitimatis,& ibi etiam Iaſ.qui dicit ita bis conſuluiſſe,& fuiſſe iudicatum eo. titu. Ang. ſubobſcurè,cùm dicit aliter eſſe dicendum,ſi ſtatutum loqueretur de filio legitimo & naturali, & ex iuſtis nuptiis procreato.d.conſil. 76. col.2.Paul.Caſt.dum allegat Bald. in poſteriore loco,in rub.C.de iur. aur.annul.vbi hoc dicit procedere in omni ſtatuto loquente de legitimo,ut ſcilicet comprehendat legitimatũ, & iterum in l. ſed ſi hac §. patronum,ante fin.& ibi quoq; Alexan. Sozi.& Iaſ.in 5.no.ff.de in ius voc.& rurſus idem Paul. in l. ſi ita quis §.is cui.ff.de leg.2.& conſ.27. dicendum eſt dictam hæreditatem pertinere, in princ.& iterum in fi. lib.2.& d.conſil.34.ſuper primo dubio videtur dicendum,col.2.in fi.& iterum col.ſeq.ante fin.eo.libr.2.& conſil.102.videndum eſt primo de ipſo Alarico,in fi.eo.lib.2.Ale. conſil.2.uiſis codicillis,col.5.ver.& fortificantur prædicta, lib.j.quod.& repetitur conſi.87.lib.2.& idem Alec. conſi.60.viſa legitimatione, col. 2. ver.iſtud idem,eo.li.2.Cor. & Frã. Are.in l.liberos.C.de collati. idem Aret.in l.Gallus.§.ſi eius,ad fin. ff. de lib.& poſth.Barb.d.conſi.68. colum.4.ver.capio nunc aliam, lib.4. Soz.in l.cum auus,col.24.ver.infertur etiam ex præmiſsis.ff.de condi. & demon.& d.conſi.63. col. antep. libr.3.

lib.3.& conſil. 65. ſuper propoſita quæſtione,col.3.eo.libr.3. Iaſ.in l. adoptiuũ,quam legit cum §. vlti.l. 2.ff.de in ius voc.& in l.cum filiofa.col.ulti.ff.de leg.j.& in l.generaliter §.cùm autem,col.vlt.C.de inſti.& ſubſti.& in l.j.col.3.uer. hinc eſt quod ſtante.C.de bon.poſſ. con tratab.vbi tamen non confirmat.& conſi.68.viſo themate,col. 9. uerſi. præterea poſito,lib.3.& Phili. Deci.conſi.365.uiſo conſilio, colũ. 3. verſi.ſecundò hoc in ſimili.& conſ. ſequen.incip.pro declaratione,col. 2.& Alber.Bru.in tract.ſtatutorum excludentium fœminas, in 4.q. 12. ar.& D.Io.Cirierus Senator regi[9] in tract.primogen. in 13. q. colum. 4.verſicu.item legitima.[& Carol. Moli. in comment. conſue. Pariſi. quos ſcripſit longo tempore poſt primam noſtram huius legis editionem.in qua hos omnes citaueram, titu.j.§.8.glo.j.nu.45. & Lud.Gozadi.conſi.6.prima facie,col.5. uer ſi.quintò iſtud priuilegium.]

83 ¶†Et ex hoc poſtremo dicto facilè potes intelligere, per legitimatos æquè conſeruari familiam atq; agnationem,ac per legitimos, cùm ratio & ueluti fundamentum illius ſtatuti præferentis maſculos fœminis,ſit conſeruatio agnationis & familiæ,ſecundum Cyn.& Alios in l. j.C.de adulter.cum alijs infinitis à me nuncupatim citatis in commentarijs noſtrarum conſue.titu.20.§. 17.in glo.j.verſi.3.incip. cuiuſmodi ſtatutorum.Et hoc quidem.ſ.familiam & agnationẽ cõſeruari per legitimatos expreſſim aſſerit Alex. qui tamen nihil allegat.d. conſil.2. col.5.uer.ad prædicta benefacit, li. j.& Barb.d.conſi.68.col.4.ver. tertiò facit,& col.ſeq.uer.item eſt maſculus,li.4.ubi id dicit voluiſſe Dy. in titu.de ſucceſ.ab inteſt.[& Sozi. d.conſi.63.vbi ſuprà,lib.3.]& Philip.Deci.conſi.307.viſo puncto, colum.vlti.& conſi.316. in caſu propoſito,col.pen.ver.ſed prædictis.& d.conſi.365.uiſo conſilio,col.3.uerſi.ſecundò hoc cõfirmatur.& conſi. 433.uiſa copia,col.vlt.[& ante hos Ang.quem nullus horũ memorat, conſil.17.comes Brandiſius : colũ. pen.verſi.præterea concludendo & Sal.in auth.item ſine legitimis,col. j.uerſi.quæro an legitimatus. C.de natur.liber.& in l. imperialis.§. ſic itaq;.C.de nupt.]De quo tamen uide eundem Dec.conſi.275.in cauſa quæ Lucæ agitatur,col.4.ver.ſecũdo,& col.ſeq. ver.ſed tamen.

84 ¶†Similiter autem in caſu.d.l.cum acutiſſimi,quæ huic noſtræ l.(quod iam ſæpius diximus) admodum affinis eſt,& aliàs quoq; in ſubſtitutione ita facta, ſi inſtitutus moriatur ſine legitimis hęredibus, legitimatus excludit ſubſtitutum, ut plenè not.per Albe.& alios in d.l. generaliter.§.cùm autem.C.de inſtitut.& ſubſti.[inter quos Alexãd.ibi dicit hanc eſſe commu.opin.]& Iac.Are. cuius diſputationem in eã rem refert & ſequitur Ioan.Andr.in addi. Specu.titu.de ſucceſ.ab inteſt.§.j. ad fin.Ang.in ſua diſpu. incip. quidam nobilis genere,Ant.in d. c.per uenerabilem,circa medium,uerſic. alius eſt effectus, extra qui fil. ſunt legitimi,& eſt communis noſtrorũ calculus,ſecundum Imo.in l.ex facto §.ſi quis rogatus.ff.ad Treb.vbi & recẽtiores adducunt concordãt. Quibus adde[Pet.Anc.conſil. 225. videtur prima facie, in primo dubio.] Paul.Caſt.d.conſi.30. colum. j.lib.j.& Ludoui.Bolog. qui etiam alios adfert in addi.conſi.Ioã. Ana. conſi. 46.dubia quæ tacta fuere, in 3.dubio.[Nam & l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta. habet lo-

bet locum in legitimatis vt dicit Fran.Cur.iunior ibi.]

85 ¶† Horum omnium eſt optima ratio,quoniam legitimati nihil differunt à legitimis:ut eſt. text. ita loquens per illam dictionē vniuerſalem,nihil,in §.ſit igitur licentia,ibi nihil à legitimis filijs differētes, in auth.quib.mod.natu.effic.legiti.& in §.& qm̄ uariè,ibi,nihil diſſimilis legitimis,in auth.quib.mo.nat.eff. ſui.& rurſus in §.ſi quis ergo filios legitimos non habens,in illis quoq; uerbis,nihil à legitimis filijs differentes,in eo.auth. Ponderanda eſt enim ea dictio,nihil,quæ eſt uniuerſalis negatiua,& quę debet vniuerſaliter operari.l.vlt.ff.de lib.& poſthu.& l.ſi is qui ducenta.§.vtrum ff.de reb.dub.& c.Deus omnipotēs 2.q.j.& no.gl.in §.j.in ver. parum, in auth.de hære.& fal.& doc. ſæpe. Et ne exiſtimes ea loca authē.fuiſſe perperā verſa in illis negatiuis vniuerſalibus,illud te ſcire velim,Gręcum Iuſtiniani Codicē vti'ijs dictionibus, οὐδὲν,& μηδὲν, quæ & ipſæ eandem vim & ſignificationē habent. Nam in titulo, περί τῶν νόθων id eſt de ſpurijs ſiue naturalibus, vt vocamus,qui quidem titulus is eſt, qui in noſtris Codicibus ita inſcribitur,quibus modis natur.effic.ſui.In eo igitur titulo, in primo loco ſuprà à nobis citato ita ſcriptum eſt οὐδὲν ἀπεοικὼς τῶν γνησίων id eſt, nihil diſſimilis legitimis. In alio aūt ita, μηδὲν τῶν νομίμων παίδων διαλλάττοντας, id eſt, nihil à legitimis filijs differētes,& ut vertit Gregorius Haloander,in nullo à legitimis differentes liberis. Quæ uerba denotant nullam eſſe prorſus differentiam,quod & aſtruit tex.in l.eū qui in prouincia §.diuus.ff.de ritū nup.vbi legitimati perinde habenē, ac ſi legitimè eſſent concepti. Ex quo conſequitur: quòd omnia iura, loquētia de filijs legitimis, habeāt regulariter locum in filiis legitimatis,ex regula quę de ęquiparatis traditur per Bar.& alios in l.j. per illū tex.ff.de leg.j.Præſertim cùm legitimatus dicatur verè legitimus, ut ſuprà diximus.Ideoq; hauddubiè diſpoſita de uno,habēt locū & in alio, ex not.per Bar.Imo.& Ale.in l, j.§. lex falcidia.ff.ad leg.falcid.

86 ¶†Nec uidentur obſtare rationes allegatæ pro priori parte:quarū illa prima eſt & potiſſima,quòd in præiudicium donatarij non citati nihil operatur legitimatio.Quę ita facilè refelli poteſt, quòd quādo pater cōſentit legitimationi filij eo tempore,quo poteſt præiudicare,& de ſuis bonis diſponere,non eſt neceſſe eū uocari cui ius eſt quæſitū,per id quod uoluit Bart.quē oēs ſequūtur in d.l.Gallus.§.& quid ſi tātùm ff.de libe.& poſth.Sed & ſi pater diſponat ut filius poſſit poſt ſuā mortē petere legitimationem,licèt ipſo patre mortuo ius agnato ſit quæſitū in hęreditate ipſius,pōt tñ filius eo nō citato petere legitimationē. Id quod etiam uoluit Bal.cōſi.361. uerba Bartholi,in prin.lib.5.Ioan. Lig.& Io.Rampo.in conſi.ſuprà à nobis citato.Et ita etiam ex iſtorū ſententia poteſt ab agnato hęreditatē ſibi reuocare,utpote cū hmōi legitimatio procedat ex uoluntate & conſenſu patris,quo tempore poterat agnato præiudicare. At in caſu noſtro talis reuocatio uidetur etiā procedere à tacita mente patris à lege præſumpta eo tempore quo donauit,uidelicet quòd ſi hunc caſum cogitaſſet, non donauiſſet. Quod hinc patet, quòd hæc.l.fundatur in hac tacita mente & conditione

tione reuocandi, ſi donãs poſtea ſuſciperet liberos, ut plene iam ſæpiꝰ diximus. Quæ conditio intelligitᷓ de filiis legitimatis, ſicut de legitimis, ut plenè quoque ſuprà probatum eſt in præcedenti verſi. & aliis ſuperioribus. Et hoc etiã ex eo confirmatur, quod & ſuprà diximus, filium legitimatum excludere ſubſtitutum ſub ea conditione, ſi inſtitutus decedat ſine liberis. Nec aliquis eorum qui hoc dicunt, citationem ſubſtituti requirunt in legitimatione, quamuis inſtitutus nõ potuiſſet diſponendo præiudicare ſubſtituto. quod non ob aliud ſi, quàm quòd auus ſubſtituendo ſub ea conditione, ſi filius inſtitutus nõ relinqueret liberos, cenſetur veriſimiliter habuiſſe eandem affectionẽ ad hũc nepotem legitimatum, quam ad ipſius patrem remota macula geniture, vt expreſsè & in hac ſpecie ſcripſit Pet. Anc. conſi. 223. videtur prima facie dicendum, col. pen. ar. l. de dit dotem. ff. de colla. bono. & not. per Bar. in l. j. de accuſ. Nam & quò ad naturale fœdus, ut dicit ipſe Pe. Anc. naturalis proles habetur pro legitima l. adoptiuus. §. ſeruiles. ff. de rit. nup. [cum aliis multis quas videbis ſuprà in verbo donatione largitus, nu 28. incip. ſexta ratio.]

87 ¶ † At ſubſtituto, licet quiſpiã, non erat ius quęſitum tempore legitimationis, ſicuti hic donatario. Item donatio eſt actus perfectus, & ex ſe irreuocabilis, teſtamentum verò in quo inſtitutio facta eſt, reuocabile eſt ad uutum teſtatoris. Imò uerò quantũ ad primũ pertinet, ius erat quæſitum ſaltem ſpe, cùm inſtitutus non poterat, vt iam diximus, præiudicare ſubſtituto, ſicuti de iure primogeniturę dicunt doc. in c. licèt, de voto. Quantùm verò ad ſecundum legitimatus etiã poſt mortem teſtatoris, & it. eo tempore, quo teſtamentum reuocari non poteſt; excludit ſubſtitutum, vt ſupra latè diximus. Preterea non conſideratur actus perfectio in hac l. quæ etiam donationem aliàs perfectam reuocat ex tacitã conditione. Quanuis & hic quoque dici poſſet nondum eſſe omnibus modis perfecta, donec illa tacita conditio pendet. Et ſic ex ijs quæ diximus, pôt intelligi tale præiudicium non induci immediatè, & ſimpliciter ex actu legitimationis, ſicuti in d. §. & quid ſi tantùm, nec ex actu reſtitutionis ut in d. c. quanuis de reſcrip. lib. 6. ſed ex mente donantis iam à tempore donationis præſumpta, vt videlicet cenſeatur feciſſe donationem ſub ea conditione, vt reuocaretur ſi poſtea ſuſciperet liberos: tanquam noluerit præferre extraneum propriæ poſteritati, quæ affectio pariter filium legitimatum reſpicit, ſicut legitimum, vt nuper diximus. Nec hic retrotrahitur legitimatio in præiudicium donatarij. Nam nec ideo nocet, quod retrotrahitur, nec illud etiam neceſſariũ eſt, ſed ſatis eſt quòd à tempore legitimationis tantùm pro legitimo habeatur.

88 ¶ † Ex quibus planè etiam conſtat non obſtare, quod ſequẽtibus prioris ſñiæ rationibus dictum eſt, donationem perfectam non eſſe reuocãdam, nec authoritate quidem reſcripti, ex caſu ſuperuenienti, & ſi quæ aliæ ſunt rationes eiuſmodi, quia, vt diximus, in hoc caſu reuocatur donatio euentu conditionis reuocandi tacitè intellectæ in ipſa donatione, & ex præſumpta mente donãtis, quæ æquè locum habet in legitimatis, ut in legitimis.

89 ¶ † Similiter nihil obeſſe põt, qđ de facilitate fraudis dictum eſt, ex. d. l.

fideicom

fideicommiſſum ff.de condit.& demon. loquente de filio adoptiuo. Nam eſt longe diſſimilis ratio, cũ facilius ſit adoptare, quàm legitimare.† Pōt enim quilibet idoneus adoptare apud ſimplicem magiſtratum l.2.ff.de adoptio. † Legitimatio autem nõ facilè,nec niſi à principe impetratur l.prohibere §.planè.ff.quod vi aut clam .& §. ult. in auth.quib. mod. na. effic. ſui. & c. per venerabilem,qui fil.ſunt legit. †Impoſſibile autẽ reputatur,quod ſolus princeps poteſt concedere l. apud Iulianum §.vlt.& ibi doct.ff. de leg.j.& not.glo.& doct.in l.continuus §.cùm quis ff.de verb. obli. cum ſimil. Et ex aduerſo adoptio facilè reuocatur per emancipationem,idq; cõfeſtim,ſi placuerit,fraude facta, quod animaduerterũt qui illud ſenatuſconſultum fecerũt, de quo locuti ſumus ſuprà in eadẽ gl. ver.4.incip.nec aliàs proſunt, vbi inter cætera breuitatem adoptionis enumerabant. Et Tulius in oratione pro domo ſua ad pontifices. Quæ maior, inquit,calumnia, quã venire imberbem adoloſcentulum bene valentem,ac meritum: dicere filium, ſenatorem populi Romani ſibi velle adoptare: id autem ſcire & uidere omnes, non ut ille filius inſtituatur,ſed vt è Patricijs exeat Tribunus plebis fieri poſſit,idcirco adoptari:neque id obſcurè,nã adoptatum emancipari ſtatim, ne ſit eius filius qui adoptarit?Idq; etiam leges noſtræ conſiderarunt,ut paulopoſt dicemus.† Ideo ceſſat ratio illius l.fideicommiſſum, loquentis de commento,id eſt fraude, quæ facilè fieret ad excluſionem alterius, prout etiam eam l.intelligit Bar.in l.ſi cognatis,col.2. verſi.op. prout hęc l.ff.de reb.dub. Et de huiuſmodi etiam fraude, quæ fit per adoptionem,fit mentio in l.cùm ratio. §.ex bonis ff. de bonis damn.[& apud Plinium iuniorem li. epiſtol. 8.ad Rufinum epiſtol.iucip.falſum eſt,Conſors (inquit) frater in patris poteſtate emancipatam filiam adoptionis fraude reuocauerat, & quidem cum opibus ampliſſimis.

90 ¶†Et hoc maximè]procedit ĩ caſu l.noſtræ:quia quis poſſet eodem momento fieri filius adoptione, & extraneus emancipatione, ut dicit tex.in d.l.cũ in adoptiuis C. de adop.& ita per adoptionem reuocaretur donatio, nec tñ renuiſceret per emancipationem, per id quod in ſimili dicit Bar.in caſu legis noſtrę,in l.Titia §.imperator ff. de l. 2.& quæ dicemus infrà in hac eadẽ glo.nu.187.incipient. in diuerſam tamen ſententiam, & alijs ſequentibus.Quòd ita non poteſt contingere in legitimato.Et hanc fraudis differentiam inter legitimationem & adoptionem non ineleganter de ſcripſit Io.An.in addit.Spec.tit.de ſucceſſeſ.ab inte.§.j.verſi.item ſcire debes,qui eſt in col.pen. [& Alexan.conſi.2.viſis codicillis,col.8. verſi.non obſtat 2. arg. lib.j. quod iterum repetitur conſi.87. libr.2.] & Soz.in d.l.ſi cognatis, colum.9. verſi. ſecundò ex dictis ff. de reb. dub.[Et de fraude etiam emancipationis loquitur text. in l.j.§. is quoq; ff.de colla.bono.] Prætereà filius adoptiuus non habet iura naturæ,ſed tantũ ciuilia, legitimatio aũt utraque.Ideo fortior eſt legitimatio adoptione,vt diximus ſuprà in uer.donatione largitus, [n.286. imò verò plus.] Et ita quoque reſpõderi poteſt ad d.l.filio.ff.de lib. & poſthu.quę ſimiliter loquitur de filio adoptiuo,qui nõ rumpit teſtamentum,quanuis legitimatus rumpat, ſicut diximus, nempe in quo

Hh natura

natura ſimul & lex locum habeant.

91 ¶†Nec poſtremò obſtat, quod dictum eſt, filium ſpurium natum tēpore donationis, non poſſe reuocare, cùm de eo ſatis pater cogitaſſe uideatur, nec ex hac l. reuocetur donatio, niſi ob liberos poſtea ſuſceptos, quia ante legitimationē, & ſic tempore donationis nondum poterat filius appellari, cum filius ſit & dicatur quem nuptiæ demonſtrāt, & ſic qui ex viro & uxore natus eſt l. filium ff. de his qui ſui vel alien. iur. ſūt. nec talis poterat ſuccedere, Ideo nulla eſt interim illius habenda ratio quantū ad caſum l. noſtræ pertinet, ſed habēdus eſt, tanquā ſi non eſſet natus l. ſi poſt mortem §. liberi ff. de bono. poſſ. cont. tab. De quo tñ vide quid dicam in ſequen. q. Remota autem ea labe originis, cenſetur de nouo natus, ac veluti poſthumus, ut ſuprà diximus, id eſt vt hæc omnia breuiùs dicam, pater tempore donationis non cogitabat de huiuſmodi filio tanquam ſibi ſucceſſuro, & qui poſſet donationem reuocare.

92 ¶†At verba, inquies, ut etiā dictū eſt in illa poſtrema ratione, naturaliter ſunt intelligenda, non ciuiliter. Illud quidem minimè inficior, ſed id etiam aſſero, legitimatum cēſeri utroque modo filium, & eū quidem legitimum, ſcilicet naturaliter & ciuiliter, vt qui habeat vtraq; iura, & naturalia & ciuilia, ut ſuprà etiam diximus: vt interim illud omittam ex iure pendere, non ex natura, quis ſit legitimus, ut tradit Bar. in l. ſi is qui pro emptore, col. 14. uer. itē quæritur circa prædicta ff. de vſucap. & Ang. in l. 3. ff. de inſtito. Et vt ſcribit Petr. Anch. conſi. 225. videtur prima facie, colum. 2. verſic. non obſt. quòd iſte dicatur, † uerbum legitimum ſemper ſonat in ciuilē intellectum. Et hoc probatur ex l. legitima ff. de pactis & l. teſtamenti. & l. ſi quæramus ff. de teſta. & §. liceat aūt patri, in authen. quib. mod. nat. effic. legit. quę iura in id citat Iaſ. in d. l. ſi is qui pro emptore, nu. 229. Et ideo cum lex hunc facit legitimum, nihil eſt quod nō ſit etiam legitimus ad excluſionem donatarij. At in l. ult. C. de his qui ueni. æta. impe. non poteſt lex facere de minore maiorem Ideo ibi mera natura, à qua & ipſa res depēdet, inſpiciatur neceſſe eſt & ita ad illum tex. reſpondet Ant. in c. cum vintonienſis, col. 2. in 2. oppo. ext. de elect. & Alex. conſi. 2. uiſis codicillis, col. 9. uerſi. non obſtat. l. fi. lib. j. quod repetitur conſi. 87. lib. 2. & Philip. Dec. conſi. 155. cuius ſuperſcriptio incipit, an natus ex muliere, col. ulti. & iterum conſi. 258. in caſu domini Franciſci col. 3. uerſi. non obſtant ſuprà allegata, & eſt ex mente Petr. An. ubi ſuprà, dum reſpondendo ad d. l. vlt. id dicit qd' ſuprà ex eo retulimus.

93 [¶†Et id generale eſt, ut lex fingendo aut vtendo verbis fictionis in actu qui pendet à poteſtate legis verè id facit, non fictè, ut not. per Bar. & alios in d. l. ſi is qui pro emptore ff. de uſuca. & eundem Bart. conſi. 62. punctus talis eſt, quidam effectus ciuis, ipſum Ant. conſi. 20. nulla mulier, circa medium. Idque eſt quod alij dicunt, ea quæ iuris ſunt, uerè induci à iure, licèt loquatur per verba ſonantia in fictionē, quia quæ poſſunt verè induci, non inducuntur per fictionem l. in rebus, in fin. & ibi Bald. C. de iure doti. Bar. in d. l. ſi is qui pro emptore, ad fi. 3. quæſt. & Corne. conſi. 244. memini, col. 2. verſi. ad idem litis, lib. 3.] Non mirum igitur ſi in hoc caſu, qui ex legis diſpoſitione pendet

det, legitimatus tanquam legitimus eſt ſuus patri hæres, ſi rumpit teſtamentum, ſi excludit ſubſtitutos ex conditione ſi ſine liberis inſtitutus moreretur,&filias communis patris,ex ſtatuto eas repellente exiſtentibus filijs maſculis,non ſecus quàm ſi ab initio legitimus natus fuiſſet,ut ſuprà diximus. Ergo etiam multò maiore ratione debet reuocare donationẽ ab extraneo.

94 †Si Hanc poſteriorem partem ſequaris,eam ita primo loco intelliges,ut procedat in filio naturali legitimato viuẽte patre.Nam ſi poſt mortem ipſius legitimaretur, non vocato donatario, certè donatio non reuocatur,ex ſententia Salyc. Io.Lig.& Fran.Rampo.d. conſ.17. & ſeq.inter conſi. Bal.lib.4. quorũ uerba ſuprà adſcripſimus, atq; etiã Philip.Dec.conſi.366.pro declaratione,col.3.uerſi. ſecundò prætermittendum, & expreſſius, col.ſeq. uerſi.ultimò non obſtat.Niſi fortè fuiſſet legitimatus poſt mortẽ patris ex diſpoſitione teſtamenti ipſius.Nam perinde tunc ualet, ac ſi uiuente & conſentiente patre id actum fuiſſet,per auth. ſi quis C. de natur.liber. & uoluerunt ipſi Lig. & Rampo.ubi ſuprà.

95 ¶†Secundo intelliges, quòd licèt alias cum dubitatur an pater donans cogitauerit de liberis, in dubio præſumitur non cogitaſſe, & ita etiam in dubio habet locũ hæc Lut dicit Bar.in d.l.Titia.§.imperator ff.de leg.2.cum multis concor. ſuprà collectis in præfati.verſi.66. incip.ſed hic in quæſtionem uertitur,& ſeq.tñ illud tantum procedit in filijs legitimis & naturalibus,nõ ẽt in merè naturalibus poſtea legitimatis,vt uidelicet propter legitimationem in dubio non reuocetur donatio,ſed tum demũ,ſi ex probabilibus coniecturis appareat donatorem motum fuiſſe ad donandum ob defectum liberorum,quos habere deſiderabat, nec tñ legitimè habere poterat,quia habebat vxorem ſterilem,cũ qua diutius manſit ſine liberis, & interim ex uxore alteri⁹ ſpuriũ ſuſcepit poſtea vero mortua uxore ſua,& marito illius mulieris eam ducit uxorẽ,ob idq; ſpurius ille legitimatur. Ideoq; veriſimile ẽ ꝙ ſi hunc caſum cogitaſſet, nõ donauiſſet:aut certè donauiſſet ſub ea conditione reuocãdi,ſi filium legitimũ,aut ita diximus,legitimatum poſtea habere contingeret.Ceſſantibus autem iis, aut alijs ſimilib us coniecturis, in dubio non reuocaret legitimatus donationem ſicut legitimus,vt ſic in hoc tantum differant legitimati à legitimis, quantùm ad l.noſtrã pertinet, videlicet in caſu dubio,nõ aũt ĩ certo.Ita ex ꝑſſim & ſing.voluit & cõſuluit Pa. Caſt.d.cõ.435.col.j.& 2.lib.2.

96 Attende †tamen lector, quia rationes quibus potiſſimum innittitur poſterior op.non omnino ſunt conceſſæ.Nam prima,quæ eſt veluti cæterarum fundamentum, quia ſcilicet dictum eſt legitimatum eſſe verum legitimum,multos habet aduerſarios,multasq; rationes quæ eam ſubuertere videntur,vt videre licet apud[Iacob.Bel. in §. tribus, in auth.quib.mod.natur.effic.legi. Iaco.Butrig.in proœ.C.Bal.in l.eã quã,col.pe.ver.quæro utrũ legitimatio.C.de fideicõmiſ.& in l.quoties,col.2.ver.& hæc faciunt.C.de rei ven.& in l.vl.C.de his qui veni. ætat.impe.& in l.ſi ea quis §.is cui. ff.de le.2.& in addit.Spe.ti. de ſuc. ab ĩteſt.§.j.ad fi.&] Bñd.Plumb.in ſua diſpu.ĩci.ſtatuto Piſano cauẽ, ĩ primo dubio.Signo.cõ.218.quidã dñs Ioannellus. col.pen.verſi.præ-

terea legitimatus, & Ant. Roſel.in tract.legitimati.li.j.in cauſa finali, in prin.& Ro. d.l. ſi is qui pro emptore,& ibi latiſſimè Iaſ.i rep. col. 51.ver.nota diligenter & ꝑpetuo, cum multis ſeq.ff.de uſuc. Alex.d. conſi.2.col.8.& ſeq.li.j.Barb. in re pe.l.cum acutiſſimi, char. antep.& ſeq.C.de fideic.& conſi. 27.ſcripſit doctiſſimus, col.13.uer. capio aliã dubitationẽ, & multis ſeq. lib.j.& Soz.con.246.eleganter,col.ul.uer. tertiò iſta cõcluſio,lib.2.quod etiã ponitur inter con.Fran.Cur.ſenio. conſi.18.& ipſum Fran.Cur.ſenio. conſi.13.ſtatuto Ianuæ, per tot.& conſi.74.ſuper memorata facti narratione, in tertio dubio, & Philip. Dec.in l.liberos C.de colla. & conſi.275.in cauſa quæ Lucæ agitatur, col.5.uer.ſed tamen ſupradictis, & ſeq.cum ſi. & conſi.284. uiſo puncto,col.pen.& ult.& conſi.610. uiſo themate, col.2.& ſeq. uſq; ad fi. vbi & ex hoc negat diſpoſitionem d.§.ex imperfecto,in l.hac conſultiſſima C. de teſt. habere locum in legitimatis,[atq; etiam conſi. 610. viſo themate,col.12.& ſeq.] & Ludo.Bol.con.58.dominus Antonius per tot.cum ſi.[Innitunturq; hi omnes,ut diximus, multis magniſq; rationibus,& teſtimonijs, ſed nullum mihi efficacius videtur, quàm tex.quem nullus tamen eorum (ſi me non fallit memoria)citat, in l.j. C.ad legẽ Viſcel. vbi qui ius aureorum annulorũ à principe impetrarunt,imaginem tantum, non etiã ſtatum ingenuitatis obtinent.] Imò uerò ſunt qui negãt filiũ legitimatum propriè dici filium, ac cõprehendi ſub ſtatuto loquente ſimpliciter de filio Cuius ſẽtẽtiæ fuit Bal.conſi.102.eſt conſiderandum, paulò ante fin.lib.4.

97 ¶†Quod autem poſtea ſequitur legitimatum rumpere teſtamentum,ſi uerum ſit, quod tamen non eſt uſq; quaq; indubitatũ,ac expeditũ ut uidere eſt apud Soz. & Iaſ.in rub.ff.de lib.& poſth.& Steph.Bertr.con.160.uiſa copia,col.2.libr.3. Tñ nihil ad hoc noſtrum negotium pertinet,in quo agimus de pręiudicio tertij nihil ad patrẽ legitimãtẽ pertinẽtis,cũ illic ipſius tantum patris pręiudicium uertatur,cuius ob id teſtamentum rumpitur,eſtq; illi liberum confeſtim,ſi uelit,aliud teſtamentum facere.

98 ¶†Et quanuis multi cõſtanter tenuerint legitimatum, ẽt ex reſcripto,ſicuti & legitimũ repellere fœminas ex ſtatuto eas repellẽte exiſtẽtibus maſculis:plurimi tamẽ ex illis ipſis in alijs locis,& alij quoq; multò plures ac frequentiores contrariũ aſſeuerãter uoluerũt, qui ut numero vincunt,ita & ratione. Hi aũt ſunt Bald.in c.per tuas, ext.de maio.& obed.per tex.in §.& quoniã variè,in auth.qui.mo.nat.effic. ſui.& idem Bal.conſi.214. caſus eſt talis, quidam habet vxorem, ante mediũ,li.2.& con.102.conſiderandũ,ante fi.lib.4.Ang. conſi.76.poſita pro conſtãti,col.2.ver. venio ad tertium,Bene,Plumb.in ſua diſpu. incip.ſtatuto Piſano cauetur, in 4. dubio.Ant.in c.tãta,poſt prin. ext. qui fil.ſunt legit.& in c.per uenerabilem,chart.pen.ver. ſed poteſt eſſe dubium,& ibi etiam latè Iac.Zochus in repe.& Car.Alex.ibi in §. quod autem,char.27.verſi. quæro, 15.principaliter,col.2.& alibi ſæpè in ea lec.Alter Ant.Roſel.in tract. legitimati. in primo libello, ſub rub. de cauſa finali legitimationis, col.j.verſi.hic quæro an ſtante ſtatuto, & iterum in ſecundo libello de cauſa finali vel effectiua[col.16. uerſi.ulterius facit.] Imo.& Raph. Co.

Co.in l.ſi ita quis.§.vlt.ff.de leg.2. Raph.Fulg.in l.vl.ff.de iuſti.& iur. & conſi.62. ſtante ſtatuto. Ro.in l. neceſſarius,& ibi etiã Ale. col.pen. ff.de acqui.hære.vbi ipſe Roma.dicit de hoc eſſe tex.aureum in d.§. & quoniã variè, quem dicit ſe didiciſſe à Cathalano quodam ſingulari & mirabili viro ſibi incognito, dum fortè cum eo peregre proficiſceretur.& idem Rom.in l. ſi is qui pro emptore,col.10.verſi.circa eãdem fictionem, & ibi etiam Iaſ.col. 56.ver.iuxta prædicta.ff.de vſucap. vbi Rom.ipſe ita dicit ſe conſuluiſſe in ciuitate Lucana, ipſiusq; cõſi. fuiſſe approbatum à multis celeberrimis doct.Senen.& id quoque procedere in legitimato per matrimonium, contra oĩum oppi.Pau.Caſt. ſibi contrarius, in l.vl.C.de his qui veni.æta.impe. & in l.cùm acutiſſimi, col.j.C.de fideicom.in l. ex facto.§.ſi quis rogatus, & ibi etiam Alexã. col.vlt.ff.ad Trebel.& idem Pau. conſi.180.ſuper eo quod primo loco quæritur, col.vlt.lib.j. & conſi. 252. quæſtio iſta determinatur,lib.2. & conſi.343. circa primũ articulum. ante fin.eo.lib.2.Alexã. conſi.60.viſa legitimatione, col.3. verſi.ſed præmiſſis non obſtãtibus, li.2.Fran. Are.in l.Gallus.§.ſi eius, in fi.ff.de liber.& poſth. Sozi.in ea. l.§.& quid ſit tãtum,col.pen.& cõſil.246.eleganter & ſubtiliter, col. pen.verſic.præterea dicta clauſula, lib.2.quod cõſi.repetiĩ inter conſi. Fran.Curt.ſenioris.conſi.18.& ipſe Cur. conſi.13. ſtatuto Ianuæ, poſt prin.& conſi.16.clarus vir, col.4.& cõſi.35.ſtatuto ſeu in capitulis,col. 4. ver. venio modo. & conſi.74.ſuper memorata, in.3.dubio,vbi & dicit ſe ita aliàs cõſuluiſſe cum Sozi. & Vinc. Pale. & ita fuiſſe iudicatũ. & ita ſanè comperimus ipſum Pal. conſuluiſſe inter conſi. eiuſdẽ Cur. conſi.17. viſo puncto, col.3.Geor. Nat.in rep.c.quãuis, col.44.verſic. ſecundò quæro an filius naturalis, de pactis, li.6.Iaſ.in l.j.col.11. ver. itẽ attende. C. quando non pe.par. Phil.Dec. ĩ l.liberos,in fi.C.de col. & in l.j.col.4.verſi.3. intelligiĩ.C. de bon.poſ.cõt.ta.& cõſ.52.viſo elegãti cõſilio, vbi ĩ eã rẽ in ſpecie cõſuluit. & iterum conſi.155.cuius ſuperſcriptio incipit, an natos, col.3. & conſi.275.in cauſa quæ Lucæ agitatur,col.pe.& col.ſeq.verſi.3.non ob. & in additione illius conſi.col. pe.verſi.ſupereſt tertium, vbi hanc dicit eſſe cõmunem op.& cõſi.316. in caſu propoſito col. pen.& conſi. 383.viſo puncto,col.j.& conſi.392. quęritur an filia: col.2.ver.non obſtant allegata. Lud.Bol.d.conſi.58. col.6.verſi.his.ſic præmiſſis, & col. pen.verſi.non ob.etiam doctrina.& in additione.conſ.Io.Ana. conſ.27. longa profeſſio. de quo & nos etiã diximus in noſtro tracta. primogeni.q.[34.nu.51.ſed redeundo.]

99 ¶ † Et idem quoq; de eo quod dictum eſt,legitimatũ excludere ſubſtitutum.Sunt enim & multi verendæ authoritatis, qui contrariæ ſunt opinionis, & in his Bal.in l.Lucius, la.2. ff. de hære. inſti. & in l. ſi ita quis. §.is cuius.ff.de le.2. Io Cald. conſi.j.tit.qui fil. ſunt legi. Saly.in l. generaliter.§. cũ autem.C.de inſti.& ſubſt.Imol.ĩ l.ex facto, in prĩ. ff.de vulga.& pupil.& in l.ex facto. §.ſi quis rogatus,in fin. princ.ff. ad Trebel.Pau.Caſtr.in l.cum acutiſſimi, col.j.verſic.2.quæritur.C.de fideicom.Ex quibus conſtat rem hãc eſſe admodum dubiam.

100 ILLVD † autẽ, quod ad hoc caput pertinet, non prætermiſerim, non tantum eſſe dubitationis in filio naturali qui poſt donationẽ &

naſcit̃ & legitimat̃ q̃ ĩ eo qui natus erat añ dõationẽ,& poſtea legitimatus, duabus quidẽ rõnibus q̃ in hoc otibnẽt nõ in illo.Nã poſtq̃ hic iã natus erat, videt ur nõ poſſe reuocare ex huiuſmodi l.q̃ loquit̃ de liberis poſtea natis, & quoniam de eo veriſimiliter cogitabat,atq; etiã de futura illius legitimatione,tũ ut ſi bi ſuccederet,quod eſt cõmune parẽtũ votũ,& naturalis in filios charitas l.nã & ſi parẽtibus ff.de inoff. teſta.qđ & ad naturales porrigit̃, †cũ par ſit in eos affectio l. hos accuſare §.oĩb.ff.de accuſ.cũ ſi. à me adductis ſuprà inver.donatione largitus,nu.228. ſexta ratio. Tũ quia ẽt nõ tanta fraus præſumitur in patre quantũ ad eũ filiũ qui natus eſt poſt donationẽ,quod ipſe pater diuinare nõ poterat, quantũ ratione illius qui iam natus erat.Ideo Bal. quẽ ſupra n.70.citauimus in d.l.j. C.de inoſ.do.in eo tãtũ loquit̃,qui natus erat ante donationem,vt.ſ.is non reuocet,ſi fuerit poſtea legitimatus,quaſi ſentiat aliud, ſi poſtea natus eſſet.Et idẽ quoq; ſentire videt̃[Pau.Ca.d.con.434.in 2.dubio li.j.nã de legitimatione,inquit, potuit donans tempore donationis, quo iam natus erat filius naturalis cogitare,cũ penderet ex ſuo ipſius arbitrio,& ex cauſa de preſenti l.ſi quis domũ §.hic ſubiungi ff.de loca.& l.ſi uxor.§.diuus , & quod ibi no. Bar.ff.de adul.& l.qđ Seruius, ff.de cond.ob cau.perinde ergo habẽdũ eſt,ac ſi cogitaſſet d.§.hic ſub iũgi.ſed & idẽ voluiſſe videt̃]Soz. d.con.226.li.2. Et hanc differentiã expreſſim fecit Philip.Dec. in addi. l.poſthumo,col.eiuſdẽ addi.2.C.de bon.poſ.cõt.tab.& d.cõ.366.col.3. verſi.ſecundò reſpõderi & col.ſeq. ver.vl.non ob.cum dicit quod hæc l.noſtra habet locũ in filijs poſt donationẽ ſuſceptis & legitimatis, licet fortè ſecus eſſet ĩ natis ante donationẽ,[& Carol.Ruin.d.cõ.173. quæritur primo,col.3.nu.7.libr.j.] & Fran.Rip.hic in fi.3c.q. [de quo tu vide Pau.Pariſ.conſ.72. videtur dicendum,col.3.nu.24.li.j.]

101 SED ILLVD †hic quæro , quid ſi naſcitur filius aut filia,quę nõ ſuccedit patri,uerbi gratia, Florentiæ ſtatutũ eſt,ne filia ſuccedat patri exiſtẽte patruo . Quiſpiã igit̃ fratrẽ habẽs,liberos verò nõ habẽs,donat poſtea ſuſcepit filiã.ea ex eo ſtatuto non ſuccedit patri,ſed ipſius patruus,utrũ ꝑ natiuitatẽ huius filiæ reuocetur donatio?Et primũ videtur ꝙ nõ,q.a cũ cẽſeatur facta donatio ſub cõditione reuocãdi,ſi donãs ſuſceperit liberos,ꝑ l.cũ auus ff.de cõd.& dem.& ſuprà ſæpius dixim⁹ ſitq; ſtatutum repellens fœminas: †cenſetur donans ſe uoluiſſe cõformare ad ſtatutũ, ut ſcilicet liberos intellexiſſe videatur ex ſtatuto ſucceſſibiles,non reliquos, ex iis quæ poſt Dy.uoluerunt Bar.Ang.Imo. Raph.Cu .Pau.Ca.in lec.Pad. Ro. Alex.& alij recentiores in l.hæredes mei §.cum ita ff.ad Treb. dum dicunt†ꝙ ſtante ſtatuto repellente fœminas extãtibus maſculis,ſi quis ſuo teſtamento inſtituit hæredes ſuos liberos,non intelligitur inſtituiſſe filias,ſed tantum filios,& idẽ uoluit Signo.conſi.181. factum ſic ſe habet,nobilis vir,in 2.dubio An. conſ.9.viſo puncto & quæſitis,col. j.& 2.Pe.An.in l.tres fratres, & ibi Iaſ.qui dicit ſing.in 6. limitatione, ff.de pact.& idem Pe.An.in l.ſed ſi hac §.liberis ff.de in ius noc. & in rep.c.j.in 14.q.prin.ver.ſed occurrit iuxta prędicta,ext.de conſt.vbi &hoc dicit procedere,ẽt ſi pater inſtituerit filios ſuos hæredes in eo quod.eos tãgit de iure,tãquã cẽſea-

tur

tur nihilominus intellexiſſe de iure municipali,& idē Pet.An.conſi. 125 viſis & ruminatis, col. pe.uer. ſecūdo principaliter moneor.Rap. Ful.conſi.34.dña Catherina,col.2. ver.porrò quod me magis mouet. Ale.in l.Gallus §.j.in fi.ff.de lib.& poſth.& conſi.127.viſo teſtamēto, poſt prin.lib.j.quod repetitur cōſi. 15.li.4.Cor.cō.55.pro deciſione p̄ſentis cōſultationis,col.pe.lib.j.& conſ.295.videtur in hac cōſultatione,col.2.ver.pſuadetur,eo.lib.j.& conſi.22.in hac cōſultatione,col.5. ver.& teſtator cēſetur,li.2.& conſ. 120.elegāter & diffuſè, col.pe.eo. li.2.& cō.124.ardua primo aſpectu col.5.ver. ad idē nō. eo.lib.2.Bal.à Bar.inter cō.eiuſdē Cor.cō. 120.q filia vel nepotes,eo.li.2.Barb.ī rep. c.Raynaldus col.3.verſi.ego ſæpenumero,& col.32.ver.nota ibi pro ſe,vbi hoc dicit ſin.& iterū col.86. ver.ſed vnū circa doctrinā, ext.de teſt.& in rep.c.Raynutius, char.2. & iterū & latiùs char.46.eo.ti.& in c.in præſentia, col.67.de proba.& in rub.C.qui admit.col.97.& conſ. 43.p̄clarè ſcribitur,col.3.ver. item cōcurrit,& iterū col.15.ver.& moueor ad ſic dicēdū,lib.j.& conſi.4. propè inquit Pſalmiſta. col.3.li.2. & cō.63.præclarè ſcribitur, col.4. eo.li.2.Maria.cō.36.rectè ac maturè,col.pe.ver.quintò probat̄. Soz. ipſius Mar.filius,cōſi.pe.abunde & ſubtiliter,col.j.& 2.li.j.cō. 103.ſuprascripti inſignis, col.2.verſic.ex qua reſpōſione,li.2.& cō.227.p̄ſens cōſultatio, col.9.ver. ſextò & vltimò,& iterū ver. ſed multipliciter, eo.li.2.& cō.280.cōſiderata cōtingētia,ad fi.eo.li.2.& cō.50.viſo teſtamēto Pauli col.2.li.3.&cō.63.viſis teſtamēto nobilis,col.8.ver.cōfirmat̄ quia ſi teſtamēto, eo.li.3.& cō.69.viſo teſtamēto Ioānis,col.6. ver.p̄terea ī ſubſtitutione, eo.li.3. & cō.33.viſo teſtamēto dñi, col.2. ver.ſuccedebat & tertiò,li.4.& cō. 42.ſubtiliter & abūde, col.3.verſi. ſed ad hoc videt̄,eo.li.4.& latiſſimè cō.51.viſis facti narratione, fermè p totū,eo.li.4.& cō.73.capiēdo primū,col.3.ver.ſextò & ultimò, eo. li.4.Frā.Cur.ſenior cō. 45. ſtatuto ſeu cōſuetudine,col.4.& cō.52.ſup teſtamētis,col.4.ver. cōprobantur prędicta,Car.Ale.in arbore cōſanguinitatis quā poſuit ſup c.vl.ext. de cōſan.& affin.nu.36.Iaſ.in l.oēs populi,col.7.ff.de iuſt.& iur. & in l.ſi quis id quod,col.4.ver.8. ſing. limita.ff.de iuriſd.om.iud.vbi id dicit ſing.& in l.qui filiabus,in prin. col.3.verſi.quintò p iſtū tex.ff.de leg.j.& cō.84.puto quòd queadmodū,col.j.li.j.Philip.Dec.conſ.257. quæritur,col.2.ver.& hoc idem & cōſ.270 dñs Raynaldus, col.2.ver. circa primam,& conſi.316. in caſu propoſito,col.pe.& conſi.397.viſo puncto,col.2.in fi.Alcia.in lib.j.de verb.ſign.char.4.& in l.j.& iterum in l.hæc ſtipulatio.ff.eo.Ant. Rub. conſi.63.circa teſtamentum.

102 ¶†Qua ēt ratione Pau.Ca.d.cō. 409.li.2.cōſuluit in caſu d.l. cū auus,q̄ proximè ad noſtrā l.accedit, filiā q̄ nō ſuccedit patri extāte patruo,ex ſtatuto nō tollere ſubſtitutionē q̄ ita fit,ſi hæres deceſſerit ſine liberis,& idē tenuit ipſe Pau. in d.l.cū auus,circa mediū,& Io.à monte Sperello ī l.cū accutiſſimi C. de fideicō.& Io.Bap.ī l.generaliter §. cū aūt,in 25.q.C.de inſt.& ſubſt. Bal.à Bar.inter cōſ.Cor.d.cō. 120. li.2.& clāculū Cor.ī ſubſcriptione illius cō.col.pe.ver.cōcurrere ēt & expreſſius cō.145.ad euidētiā,in fi. lib.j.& cō.197.circa primum, col. 4.eo.lib.j.& conſi.20.in hac cōſultatione,col.5.ver.& idē aliàs,lib.2.

& d.conſi. 124. ardua primo, col. 5. ver. ad idem no. eo. lib. 2. & conſil. primò circa primũ. col. antepe. ver. nam ex quo & multis ſeq. li. 3. & Sozi. in l. Centurio, col. 7. ver. ex qua cõcluſione. ff. de vulg. & pup. ſubſt. vbi hoc dicit no. & conſil. 55. viſis cõſiliis, col. 2. ver. ſed conſulentes, lib. 3. & nouiſſime Alber. Bru. in tract. ſtatut. fœmi. repellen. ar. 5. q. 12. col. 2. & ſeq. vbi dicit ita ſe conſultum ſæpius reſpondiſſe.

103 ¶ † Ad quod facit optimus tex. in l. vlt. in fin. C. de inſt. & ſubſt. vbi requiritur, quòd mater ſit hæres filii poſthumi, vt poſſit excludere ſubſtitutũ ex tacita pupillari comprehenſa in vulgari, & ibi Fulg. & Pau. Ca. atq; etiam Bar. in d. l. Centurio, col. j. & ibi quoq; Ang. [col. 2. Alex. ſubdubius tamen, col. 15. ver. ſed adhuc contra, & Soz. col. 7. uer. ex qua cõcluſione. ff. de] vul. & pup. & idẽ Bar. in l. 2. in prin. col. ul. ver. item quòd ſi mater. eo. ti. cum concor. adductis per Alex. in d. l. Centurio, col. 16. verſi. ex hoc infert, & ibi quoq; Soz. col. 7. verſi. ex quibus infertur. Porro illius l. ult. authoritate, Oldra in d. l. generaliter, & ibi quoq; Alber. col. j. 2. & ſeq. videntur ſequi hanc ſententiam, vt videlicet in caſu d. l. quæ eadem eſt cum d. l. cum auus, requiratur vt filius ſuccedat, id quod ẽt voluit Bal. in d. l. cũ acutiſſimi, col. vl. C. de fideic. Raph. Co. in l. cum auus, & ibi quoq; Soz. col. 30. verſ. ex quibus infertur, & iterũ, col. 52. ver. ſeptimò quęritur. ff. de condi. & demon. & idem Co. in l. filiusfa. §. cum quis. ff. de leg. j. [Licèt Pau. Ca. teneat contrarium in d. l. cum auus circa mediũ. Cæterum illud] generale eſt, quòd quando perſona quę ex veriſimili mente excludit ſubſtitutum, non eſt ſucceſſura ab inteſtato, quia eam alius excludit, non excludit illum ſubſtitutum, ſecundum Bal. poſt Nic. Math. in l. cum quidam, col. vlt. & ibi quoque Raph. Fulg. col. item vlt. Pau. Caſt. col. j. ver. ſed quero hic Alex. col. 2. ver. dicit tamen ſignãter. Cor. col. j. C. de imp. & ali. ſubſt. Bar. & Imo. in d. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad S. C. Trebe. & Cor. conſi. 186. quanquam præſens cõſultatio, col. j. ver. vbi autem, lib. 3. vbi & idem dicit ſe alio anno Aſiſij cum Bal. à Bart. conſuluiſſe, Alex. conſil. 92. ſuper eo de quo queritur, col. pen. verſi. nec ẽt obſtat, li. 3. [Carol. Rui. conſil. 104. poſt quã, col. vlt. nu. 14. lib. 2. & iterũ conſi. 106. uiſo, col. 5. nume. 8. eod. lib. 2.]

104 ¶ Præterea vt ad alias quoque rationes veniamus hanc partem aſtruẽtes, ratio huius l. noſtræ ex omnium ſententia ea eſt, quoniam cenſetur quilibet donare ſub illa conditione reuocãdi ſi donans poſtea ſuſceperit liberos, ne videatur anteponere extraneos ſuæ poſteritati, vt ſuprà latè & ſępe diximus & probauimus. Quæ ratio non poteſt habere locum niſi in eo filio, qui põt ſuccedere, & ſuccedendo, id quod alteri à patre donatũ eſt accipere. Ex quo hoc cõfeſtim conſequitur nec l. quoque noſtram habere locum. l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patr. cum ſimil.

105 ¶ † Item ſi huiuſmodi filia reuocaret donationẽ, nihil quidẽ ſibi ꝓdeſſet, nec patri ipſius quantum ad affectionem paternã pertinet, quæ huius noſtræ l. radix eſt & fundamentum, vt ſuprà in pręfati. diximus. Lex autem nihil fruſtra, nihil otioſum, nihil ſuperuacuum facit. l. qui bis idem. ff. de verb. oblig. & l. non cogendum. §. vl. & ibi glo. vl. ff. de procu. cum aliis ſimil. à me latè

tè congeſtis [in noſtro tract. cui ti tulus eſt, nihil fruſtra.] † Ex quo fit, vt præteritus non rumpat teſtamentum, niſi ſibi locum faciat, ar. l. nam & ſi ſub cõditione. §. rumpendo. & §. ſed ſi à primo. ff. de iniuſt. teſt. & l. ſi poſt mortem. §. liberi. ff. de bonor. poſſ. cont. tab. Hic autem ſibi locum facere non poteſt, cum non ſuccedat, ergo nec reuocare poteſt.

106 [¶ † Nam & alias cum quis ex legis vel ſtatuti diſpoſitiõe priuatˉ lucro quopiam alterius contemplatione, id lucrum cedit huic alteri. l. poſt legatũ. §. admittere. ff. de his quib. vt indig. & l. 2. §. ſi duo emancipati, & ibi Bar. ff. de colla. bo. & l. ſi legatarius, quæ eſt pen. & ibi omnes, C. de leg. & l. ſi defunctus. C. de ſuis & legit. & not. Bar. in l. vxorem. §. hæres, per eũ tex. ff. de lega. 3. & in l. 2. §. videndum. ff. ad S.C. Tertul. & in l. liberorũ, col. pẽ. ver. pone exemplum. ff. de verb. ſign. & in l. ſeruo legato. §. ſi teſtator, & ibi latiſſimè Iaſ. quem omnino vide in 2. not. ff. de leg. j. Bal. in l. maximũ vitium, col. j. C. de liber. præt. Fran. Rampo. in ter conſi. illius. conſi. 88. circa ſecundum, ante fi. li. 3. Ro. in l. j. col. antepen. ver. ſecundo quid quando, & iterum col. vlt. verſi. ſed regula eſt. C. quan. non peten. par. & conſi. 32. viſa municipali, col. 2. ver. item ſi qua perſona Maria Soz. conſi. 5. præſens conſultatio, col. 2. verſi. reſpondeo ad quæſtionem, & multis ſeq. Carol. Ruin. conſil. 107. ex omni, col. 7. nu. 10. lib. 3. Philip. Dec. conſi. 584. viſa prohibitione, col. j. Ant. Rub. conſi. 122. præſupponitur, col. 2. Licèt aliud ſit in diſpoſitione hominis, ſiue teſtatoris. l. vxorem. §. hæres, & ibi Bar. ff. de leg. 3. cum concor. adductis à Carol. Moli. in conſuet. Pariſ. tit. j. §. j. gloſ. j. nu. 27. Si igitur id lucrum donationis ex hac l. reuocaretur, cederet lucro ipſius filiæ quæ non ſuccedit. Conſequens eſt vt nec ipſa reuocet.]

107 ¶ † Deniq; paria ſunt non ſuccedere, & non eſſe in rerum natura. l. pater filium. ff. de inoff. teſt. & l. 2. §. ſed ſi ſint ſui, & ibi Bar. ff. ad Tertu. & l. j. §. ſed & ſi patruus, ibi, pro mortuo habetur. ff. de coniun. cum emanc. liber. cum aliis multis ſimilibus, quæ & nos collegimus in noſtro tract. primoge. in 53. q. nu. 16. quarta ratio. † Ideoq; etiam in ſimili dicimus ſtatutum, ex quo maſculi repellunt fœminas à ſucceſſione, intelligi, ſi ipſi maſculi, quorum fauore fit ea excluſio, ſuccedunt, non alias, vt nuncupatim dicit Bar. in d. l. 2. §. ſed ſi ſint ſui. ff. ad Tert. & in l. prima. §. quidam filiũ, in 4. & 5. q. ff. de bon. poſſ. cont. tab. cum infinitis propè concord. à me etiam in vnum coactis in noſtris cõſuetudi. tit. 17. §. item 17. & dicemus etiam poſtea. Similiter licet non valeat legitimatio tacitis filiis legitimis, ut plenè diximus ſuprà in ver. donatione largitus, nu. 310. inci. ſed fac ita eſſe. hoc tamen non procedit ſi filij illi taciti non ſuccederent ex ſtatuto, vel aliàs, vt videtur voluiſſe Paul. Caſt. conſi. 27. dicẽdum eſt dictam hæreditatem pertinere, lib. 2. & expreſſim Iaſ. conſ. 68. viſo themate, col. 7. verſi. ſextò principaliter, & ſeq. & col. pen. verſi. quartò notabiliter, lib. 3. † Sed & Ro. conſ. 43. ad primum quæſitũ, in 3. dubio ſing. reſpondet quòd auth. licèt. C. de natur. liber. quæ ſtatuit patrem poſſe totam ſuam ſubſtantiam filiis naturalibus relinquere, cum nõ habet legitimam ſobolem, procedit etiam cum habet filias quæ renuntiauerunt ipſius ſucceſſioni ſecundum

dum cap. quamuis de pact. lib. 6. quod quidem, vt ſubdit, licèt ſit no uum, eſt tamē veriſſimum, & ſequi tur Iaſ.d.conſi.68.col.9.uerſi.confirmo per illud. Denique ex eo ſit quod not.tradit Ange.in §.optimè per illum tex. in verb. ingratitudinis, iuncta glo.in authen. de nup. quòd id quod ibi dicitur, ꝙ pater non poteſt relinquere vxori ſuæ ſecundæ magis quam uni filiorū primi matrimonii, nō habet locum in filia ipſius matrimonii à ſtatuto exclusa. Id quod ſing. dicit ipſe Ang. atque etiam pro ſing. refert & ſequitur Iaſ.vbi ſupra, ad fin.

108 Contrarium † tamen uidetur multis item rationibus, quarū hæ prima eſt. Nam filius naturalis non magis eſt cognitus de iure ciuili, quam filia ex ſtatuto excluſa extāte patruo, imo verò minus eſt cognitus, quod ſtatim probabim⁹. Filius autem naturalis facit deficere hanc conditionem, ſi ſine liberis quis decedat, ut item probabimus. Igitur & ea filia excluſa itidē facit. Primū aūt ex trib⁹ aut quatuor, mediis vt noſtri loquūtur, apertiſſimè liquet. Primo enim filius naturalis nihil capit contra patris voluntatem, ut uoluit gloſ.in l.j. §.j.& ib Bal.in l.j.C. quorum bon.& eſt bonus tex.pro ea in l.ul. in uer.neceſſitas, & in verb. uoluntate, & ibi ēt not.Bal.C.de nat.lib. quem tex. & ad hoc expendit Ang. in.§. vlt. in auth.qui.mo.nat.effi.ſui.cū ſi. quæ videbis ſupra in hac eadem gloſſ. nu.58. incip.& id quidem. Filia autem capit, uelit nolit pater, per l. vlt.C.de dot.promiſ.

109 ¶ † Secundo, quia filius naturalis ab inteſtato non ſuccedit auo ſuo. l.vlt.C.de nat.lib.ac ne patri quidē ſuo naturali, extantibus filiis legitimis, aut etiam nō extantibus, niſi in duabus vnciis.auth.licèt.C. eo.tit. Filiæ autem ſi à ſucceſſione repellātur, debent dotari, ex ſententia Bar.in l.ſi marito.§.ſi v oluntate ff.ſolu.ma. & Laur.à Palatiis in tract. ſtatutorum repellentium fœminas, char. pe.col.4.uer. quid aūt ſi dicat ſtatutum, cūm ſi. Neq; id ſimpliciter, ſed congruè, ſecundum Bal.in d.l.vlt.col.2.verſi. ſed pone quòd iſta filia. C.de dot. promiſ.& in auth.res quæ verſi. quæro ſtatuto.C.com.de lega.[Imo.in l.ſtipulatio hoc modo concepta ff.de ver. oblig.Corne.conſi. 309. circa primum quæſitum, col.3.ver. ex quibus omnibus li.3.] cum ſi.arbitrio ſcilicet boni viri, vt dicit ipſe Bal. in d.l.vl.& præterea in l.quæro.[& ibi quoque Bar.ff.de iu.dot. & ipſe Bal.conſi.67.quia ſtatutum tria habet, verſi.capitulum de patruo, lib. j.]& Ang.in §.j.in auth.de reſtit. & ea quæ parit, cum ſi. Et id quidē ad minimum vſq; ad legitimam ex crebriori noſtrorum calculo, quos ſtatim aduocabimus. Quæ quidem legitima aſcendit ad quatuor vncias, cum ſola ſit in noſtro caſu, per auth.nouiſſima.C.de inoffic. teſta. Vnde planum fit ſemper huiuſmodi filiam ampliorē portionem conſequi, nempe quatuor uncias, quā filiū naturalē, qui vel nihil prorſus conſequitur, uel tm̄ duas vncias.

110 ¶ † Quòd aūt filia excluſa debeat dotari, aduſq; legitimam, aſſerunt And. Iſer.in conſtitutione regni.in cip.in aliquibus, col.8. Saly. Fulg. & Iaſ.in d.auth.res quæ, per illum tex.idē Saly.in l.ſancimus, col.vlt. C.de nupt.& in l.2.colū.pen. C.de noxa. & in ſua diſpu.incip. ſtatuto cauetur.& Bal.conſi.67. quia ſtatutum habet tria capita, lib.j. [& conſil.69. cum ſtatutum ciuitatis, col. j.eo.lib.j.]& cōſi.323.materia iſta diuiditur

diuiditur in duas partes, lib. 3. & cõſi.407.pũctus talis eſt, Antonius plures filios,eo.lib.3.quod quidem conſi.idem eſt cum illo.67.li.j. niſi quod in hoc caſus conſ.in prin.ponitur. & Ang. conſil.357.dominus Gregorius, in 4.dubio. Raph. Co. conſil. [45. ſtante ſtatuto, ver.in contrarium,& conſi.ſeq.] pater filiis, col.ul.ad fi.Corn.conſ.197.circa primum,col.3.ver. quod maximè dicendum videtur,& ſeq. lib.j. & conſi.48.de pluribus, colum.5. ver.circa ſecundum,lib.2.[& conſ. 77.licèt multum vrgeant,col.j.eo. lib.2.] & conſi.91.quoniam clare, col.j.& 2.eo. lib.2. & conſi.107.in hac conſultatione,col.pe.ver.tamẽ videtur quòd dos eo.lib.2.& cõſi. 111.videtur in hac, col.2.ver. & ſi quæris,eo.li.2.& conſi. 162.primo aſpectu,col.3.ver.& ſi quæris,eo.li. 2.vbi dicit ita uidiſſe ſe ſæpius conſuluiſſe cũ Bene. Cap.Bal.à Bar.& Io.à monte Sperello,& idem Cor. conſi.202.circa præſentem, col.3. ver. legitimè aũt dotata,eo.li.2. & conſi.[3. in pręſenti conſultatione col.3. lib.3. & conſ.]4. dubia ſatis, col.4.verſi.cum igitur in noſtro caſu,eo.lib.3.& conſi.40. circa hanc, col. pe. verſ.ideo puto,eo.lib.3. & conſi.100.non caret,col.2.verſi.tamen his non obſt.eo.lib.3. & conſ. 115.in hac cõſultatione,col.j.uerſ. & ſtatuta, & iterum col.2.uer.non ergo ob.eo.lib.3. & conſi.290. ardua plurimum,col.4.verſi.circa ſecundum,eo.li.3. & conſi.258.quãquam,col. pe.uer. tamẽ licèt.lib.4. & ipſe Bene.Cap. cõſ.89. punctus quidã Agnolellus, col. pe.uer. ſed dubiũ cadit Cal.cõſ.11.ꝙ non pſumaẽ,col.10.verſ. tertio ꝑ iſta ſñia & iterũ col.14.uer.& ſtatuta. Alex. cõſ.69. ſup primo dubio,col.j.li.i. & conſ.7.uiſis & diligẽter animaduerſis,col.2.uer.præterea hoc ĩ terminis, li.2. & cõſ. 83. viſo ſtatuto, poſt prin.li.4. & cõſ.88.viſis & diligẽter aĩaduerſis,col.3.ver.ꝑterea hoc in terminis,& iterũ col.vl.ver. nõ obſtat ꝙ dos,li.6. & conſ.121. conſideratis verbis, col.j.eo.lib.6. Bal.nouellus in trac.dot. char.31. Soz.cõſ.182.licèt filia, col.j.li.2.& cõſ.207.ĩ cauſa dominæ Annæ,col. j.eo.lib.2.& cõſ.57. in cauſa reſtitutionis, col.7.ver. ſed ad hoc reſpõdeo,li.4. vbi dicit ita fuiſſe conſultũ ꝑ doc.Peruſinos & antiquiores & recẽtiores magnæ authoritatis[& inter cõſ. Carol.Rui.in ſubſcript.conſ.26.videẽ,col.j.eiuſdem ſubſcrip.li.3.] Iaſ.in l.volũtatis.C. de fideic.vbi hoc dicit notãdũ ppetuò & ĩ auth. nouiſſima, in fi.C.de inoffi.teſt.vbi hoc dicit eẽ diligenter corde tenendũ, & ĩ rub.ff.ſolu. ma.col.6.ver. ſecũdo quia doc. in priori lec.& Frã.Cur.ſenior,cõſ.27 magnific⁹ uir,col.14.ver. venio ad quartũ,& iterũ,col.17.ver.qđ ꝓcedit.& cõſ.38.viſo ſtatuto, col.j.& lati⁹ cõſ.ſeq. viſis & elegãter aĩaduerſis,col.2. & ſeq.& cõſ.74. ſupermemorata,char.antep.verſ.octauò pricipaliter,vbi ita dicit ſe frequenter cõſuluiſſe cũ Bar.Sozi. Iaſ.cõſ. 69.q̃ritur an dña, in fi.li.j.& conſi. 142.venerabilis,col.6.verſi. tertio moueor,& ſeq.li.2. Phili. Dec.cõſ. 26.cuius ſupſcriptio ĩcipit, an filia dotata,col.j.poſt pri.& col.2.verſ. nec obſtat ꝙ dos congrua, vbi elegãter declarat,qũo id ſit intelligendum,& conſi.89. viſo puncto, col. vlt.& cõſi.106. cuius ſuperſcriptio incipit, ſi pater, col.3.verſic.nono bene facit. & cõſi. 180.viſa renuntiatione,col.2.verſ.ſed tamẽ prædictis,& cõſ.ſeq.ſatis nota,col.2.ver. ſed in caſu. & conſi. 276. proponitur quòd dominus, col.j.& iterũ 2. verſi.

verſi.ſecundo cõpetentia. & conſi.
379.requiſitus,col.pen. verſ. & vi-
detur procedere. & Fran.Cur.iuni.
conſi.10.viſa ac diligenter,col.j.&
Catel. Cot. qui hoc commendat in
memo. incip .dos data, in fin.

111 ¶ † De quo tamen [quia non in
diſtinctè id plerique procedere vi-
detur,] vide ipſum Soz. conſi.288.
col.6.verſi.circa ſecundam quæſtio
nem,cum multis ſeq.lib.2. & Bene.
Cap.conſi.165.cum vt in facto præ
ſupponitur quidam Saulus:per tot.
[& Carol.Ruin.conſi.27.ſuper pun
cto,propè per tot.lib.3.& conſi.51.
caſus,iſte,eo.li.3.& conſi.56.in præ
ſenti , in ſecundo dubio , eo.lib.3.
& conſi.60. de re quidem,in primo
dubio,eo.lib.3.]

112 ¶ † Et illud quidem optima ra-
tione,nam dos ſuccedit loco legiti
mæ , præſertim cum repellitur filia
à ſucceſſione , ut uoluerunt Guil.
Cu.& Bal.in l.j.ff.de iuſt.& iur.Ri-
car.Mal. Cy. & Bal.in l. ſancimus.
C.de nup.Bar. poſt Ricar.Mal.in l.
Titio centum.§.Titio centum,col.
pe.& alij.ff.de condi.& demon.Io.
An.etiam poſt eundem Ricar.in ad
di.Spec.in rub.de ſtat.mona.col.3.
Bal.in l.non ſine,ver. ſed nunquid.
C.de bon.quæ lib.& in l.huiuſmo-
di.§.ſi Titio & Meuio, & ibi etiam
Imo . & Pet. Beſut. ff. de lega.j. &
[conſi. 61.ſuper puncto,poſt.med.
li.j.&]conſ.498.factũ ſup quo,col.
vlti.lib.j. & conſil.36. proponitur
quod dominus Antonius. col.j.lib.
3.& conſi.59. tres perſonæ , col.3.
eo.lib.3.& conſi.377. quidam Ale-
xander,in fi.eo.li.3.& conſi.99. ſu-
per primo quæſito, in prin.lib.4.&
conſi.410.primo videndum, in fin.
eo.lib.4.& conſi.498 .factum ſuper
quo,col.ult.lib.5. Sal.in l.quoniam
nouella , per illum tex. in 2.no. C.
eo. & in d.auth.res. quæ, in prin.&
in l.ob ęs. C.de prædi. min. Ang.
conſi.300.punctus talis eſt, ſtatuto
ciuitatis,in prin.& iterũ col.2.uer.
præterea dos, & iterum conſi.349.
conſultatio hæc,col.2.Imo.Domi.
Phil.Fran . & Geor. Nat.in c.2. de
pact.lib.6.Car.Flor. conſ.52.ad pri
mum dico:col.2.uerſi.in contrariũ
& conſi.151. quod hoc caſu, col.2.
ver.ad aliud.Pan.conſi.92. illud in
dubitati iuris , col.2.uer . pręterea
ſtatutum,lib.2. Pau.Caſt.conſi.73.
repetito conſil.265. licèt iſta domi
na Liſa,col.ul.lib.j.& conſi.43. ſub
ſtitutio , colũ.ulti.lib.2. & Bened.
Cap.d.conſi.165.col.3. Fran.Aret.
in l.qui ſuperſtitis, col.2.ff. de ac-
qui.hæred.& conſi.17. cõſideratis,
col.antep.ver. ſecundo hoc demon
ſtro Calca.d. conſi.11. col.10.ver.
in contrarium facit, & Maria.cõſi.
25.dominus Franciſcus, col.7.ver.
quartò probatur.& eius filius Soz.
d.conſi.207. in cauſa dominæ Annę
col.j.lib.2.Alex. cõſ. 131.tranſmiſ-
ſum,col.j.ver.quæ quidem dos,lib.
j.& conſi.7.viſis & diligenter, col.
2.verſi . quantò ergo magis. lib. 2.
Iaſ. i l.filiusfa.§.diui,col.2. & iterũ
col.8.ver.ſecundo facit,in j.lect. &
iterum in 2.lect,col.3. uerſi.& ſi di
ceretur.ff. de leg.j. De qua re etiã
per Raph.Cu. conſi.124. dominus
Antonius,per tot.& Pau. Caſt.cõſ.
16.viſo dicto puncto & dubiis,in.j.
dubio,lib.2.

113 ¶ † Ex quo utraq; & dos & legi-
tima dicitur quaſi debita, vt de do-
te eſt gl.no.in l.mulier.§. cum pro
poneretur,in gl.ult.ff. ad Treb. De
legitima eſt tex .in l. & quia , ibi,
quaſi debita. ff. pro ſoc.& in l.ul.§.
ſinautem perpetui, ibi, quaſi debi-
ta.C.de cur.furio. & in l.j.ibi, tan-
quã debita.C.de his qui ante aper.
tab. & uoluit gl.in l.3.C. de iur. &
fact.ign.cum aliis concor. adductis

per

per Alex.in l.lex Cornelia, col.j.ff. de vulg. & pub.ſub.& in l.is poteſt col.3.& 4.ff.de acquir.hær. & per Fran.Cur.ſenio.conſi.84. eodemq; vlt.ſuper quotidiano,col.2.& abun de per Iaſ.in d.l.3.

14 ¶ † Et vtraque etiam cenſetur eſſe æs alienum reſpectu patris,vt de dote voluit Bar.in l.à filia, in prin. ff.ad Trebel..& Bal.in l.vlt.col.ult. verſ.ſed pone quòd vnus.C.de iur. doti.per tex.quem ad hoc dicit ſin. ſecundũ vnã lect.in l.pater.filiæ.ff. de euic.[& conſi.59.tres perſonæ, col.2.lib.3.& conſi.283.pater,poſt prin.eo.lib.3.]cum concord.adductis à Sozi. in conſi.quod poſitũ eſt poſt titulũ.ff.de exceptio.Et de legitima eſt tex. in l.Papinianus.§.ſi quis impubes, & ibi Ang.ff.de inoffic.teſtamen.& voluit Bal. in l.2. ad fin.C.de liber.præte.& in l.quãquam.C.ad leg. & falci.& d. conſi. 221.lib.4. & Alex.in l.ſi debitor.ff. eo.& Barb.conſi.50. illud afferam, col.7.lib.3. Iaſ.in d.l. filiusfami.§. diui,col.3.verſi.quinto no.in.j.lec. & etiam in 2.lect. col.3.verſi. hinc ex hoc tex.ff.de leg.j.& pleniſſimè Iaſ.conſil.181. ſtatuto excelſæ ciui tatis,per tot.lib.2. vbi videbis quo modo id intelligatur,cum ſimi.

115 ¶ † Et in vtraq; requiritur ſpecialis renũtiatio,vt de legitima ſcribitur in l.ſi quãdo.§.& generaliter vl.1 omnes doc. C.de inof.teſta. cũ ſi.Et de dote uoluit Imo. in c.2. & ibi etiam Domi.col.pe. & expreſſius Philip. Fran.col.4. verſi. quid autem ſi filia & Geor.Nat.in repe. col.7.verſi.tu adde ad hoc, de pac. lib.6.& Pau.Caſt.d.cõſi.73.repetito,conſi.265. licet iſta domina Liſa,col.vlt. lib.j.& Alex. conſi.209. põderatis his quæ in themate, col. vlt.verſi.& etiam eſſet lib.6. & Iaſ. [in l.j.col.3.uerſi.tertio not.ff.ſol. mat.& conſi.142.in cauſa contradictionis,col.3.uerſi.ſimiliter in generali,lib.2.& conſi.4.dominus Baptiſta,colũ.4.ver. confirmatur, arguendo, li.3.&] cõſi.90. dubitatũ e an ſpectabilis, col. [vlt.eo.lib.3. & Carol.Rui. conſi.61. ex themate, col.2.nu.3. in fin.lib.3.] & Philip. Dec. conſi.26. cuius ſuperſcriptio incipit, an filia dotata, col.ul.& iterum conſi.106. cuius ſuperſcriptio incipit,ſi pater,col.pen.verſi.decimo.& conſi.301.in cauſa quæ Ferraiæ,col.j. & Io.Lup. in repe.rubr. de dona.inter vir.& vxor.§.16.col. vlt.verſ.ampliabis,& Carol.Rui.in l.Gallus.§. & quid ſi tãtum,col.50. ff.de lib.& poſth.]

116 ¶ † Et ſicut fructus legitimę augent legitimam, ut not.in l.Seius. §.repletionẽ. & in auth.nouiſſima. C.de inof.teſt.cũ ſi.† Ita & fructus dotis,ut reſpondit Ale.d. conſi. 69. col.2.verſi.& cum dos,lib.j.& conſi.7.viſis,& diligenter animaduerſis,col.3.ver.ex prædictis, lib.2.[& Sozi.cõſi.57.in cauſa reſtitutionis, col.9.ver.præterea etiam dico,lib. 4.] & ante eos Bal.cõſi.237. Titius in teſtamento, in fin.lib.j. & Bar. in rub.ff.ſol.mat.col.ult. & ibi recentiores,præſertim Ro.& Soz. Et eſt tex. in l. videamus,la 2.§. ante matrimonium.& §.ulti.ff.de vſur. & ĩ l.dotis fructus.§.j.[& ibi Bal.] in l.ſi ſeruõ ff.de iure doti. & in l.ſi ante nuptias,[& ibi Fran.Are.in 2. not.& Soz. in prin.] & l.ſi marito, §.ult.ff.ſol.mat.

117 ¶ † Similiter ſicut legitima ſine onere eſſe debet.l.quoniam in prioribus C.de inof.teſta. ita & dos ſubſtituta loco legitimæ, ſecundũ Bal. & Saly.ibi,vtrumq; in 2.q.& Cyn. in l.j.§.uideamus,ſi.C.de rei uxo. acti.Io. And.in addi. Specu.titu.de inſtru.edi.§.ut autem,in addi.inci. ſed

ſed incidit alia q.Bar.in l.ult.§.filię per illu.tex. ff.de leg.2. [& in l. Lucius.§.marit⁹.ff.ad Trebel.] & cõſ. 273. factum dicitur eſſe tale, domina Catherina, col. 2.li.j. [Bal.in l. cũ virũ,col.2.verſ.ſed nũquid filia. C.de fideic.& in l. qm̃ nouella,col. ult.verſ. ad ſecun dũ punctum C.de inoffic.teſta. vbi ita dicit,ſe conſuluiſſe] Imo.in l. Titio centum.§.Titio genero.ff.de cõd.& dem. Alex. cõſi.55.viſo titulo,col.3. verſi. tamen iſtis nõ obſtantibus, & multis ſeq.li.2. Frã.Aret. conſi.43. placet mihi cõcluſio,col.2. & Phili. Dec. d.conſi.106.col.3.verſ. nono bene facit. [Iaſ.conſi.44.ad dubia,in primo dubio,lib.j.]

118 ¶ † Tertio, quòd filia excluſa ſit magis cognita,quã filius naturalis, hinc ẽt probatᷣ,quia ſi fi li naturalis & hmõi filia excluſa cõcurrerẽt in ſucceſſione ab inteſtato, pferretᷣ filia filio naturali, ut uoluit Bal. in l.cũ acutiſſimi,col.2.ver. q̃ro nunquid naturales.C. de fideic. & cõſ. 24. ſtatuto ciuitatis, li.j. cum aliis cõcord. ſuprà à me adductis in eadem hac glo.verſ.59.incip. ſed nec filius naturalis.

119 ¶ † Quartò,quia pater non cogitur dotare filiam naturalem.l.vxorem.§. pater naturalis, & ibi Bar. ff.de leg.3. & voluit ipſe Bar.in l. ſi quis à liberis.§.vtrum.ff.de liber. agno.& ĩ l.j. & ibi quoq; Imo.Ro. Alex. & alij recẽtiores ĩ l.j.ff.ſolu. ma.cũ cõc. à me ſuprà adductis in hac eadẽ gl. ver.61.inc. neq; pdeſt filius.At legitimã & naturalẽ, q̃ ex ſtatuto repellitur, tenetur dotare. vt nuper diximͧ. Ex quo fit quod ſuprà in principio aſſumpſimus, & nuper repetiuimus, ſcilicet filiũ naturalẽ eſſe minùs cognitum, quam filiam excluſam à ſtatuto.

120 ¶ † Sed ita res habet,quod ſubſtitutum,quẽ filius naturalis aliàs nõ excluſiſſet,tamen excludit propter cõditionẽ tacitè intellectã, ex d.l. cum auus, ſecũdũ magis cõem op. per tex.in l.ex facto.§. ſi quis rogatus.ff.ad Treb.Nã licèt ille tex.loquatur in conditione expreſſa à teſtatore,nihil tamen refert,teſtator expreſſerit,an tacitè ĩtelligatur,ex diſpoſitione d.l.cũ auus.Nã ibi pſumitur ſiue ſubintelligitur tanquã à teſtatore expreſſa,vt patet ex verbis d.l.cũ auus, in fi. cũ dicitur qď minus ſcriptũ, q̃ dictũ fuerat,inueniretur.Ergo idẽ iudicandũ eſt, ac ſi ipſe teſtator expreſsiſſet.l. quoties §.j. & ibi not.ff.de hære. inſti. ſecũdum Bar.in d.l.cum auus. & l. cum generaliter §.cũ aũt C.de inſti.& ſub.poſt Cy.ibi.& eſt frequẽtior doc.ſnĩa,vt referũt Ang.Imo. Pau.Caſt.& Alex.in d.§.ſi quis rogatus.Ex quibus Ang.ipſe dicit nõ eſſe ab hac op.recedendũ. Imo vero videtur eſſe maior ratio,vt is filius naturalis faciat ceſſare tacitã hãc cõditionẽ,q̃ expreſſam, q̃ plus habet viriũ.l.vl. in prin.ff. de lega. 2.aut ad minimũ nõ minus hẽt viriũ,p l.cũ quid, & ibi not.ff.ſi cert. peta.& l.triticũ, & ibi etiã no.ff.de verb.oblig. Igitur vt tandẽ concludamus primã hanc principalem rationẽ,Si filius naturalis facit deficere hanc conditionẽ, multò magis & filia legitima à ſtatuto excluſa,quæ magis cognoſcitur à iure, quàm ipſe filius naturalis.

121 ¶ † Secunda præcipua ratio hæc eſt.Quãdo pater ſubſtituit inter filios,intelligitur cõditio,ſi ſine liberis inſtitutus deceſſerit,vt diximͧ. & id quidẽ peræq; habendũ eſt, ac ſi eã cõditionẽ nuncupatim & expreſſim teſtator adſcripſiſſet, vt etiã diximus in præcedenti verſic. Nã id cẽſetur tanquam ſi teſtator dixerit,

dixerit,& notarius omiſerit,ſecundum Rapha.Com.in d.l.cùm auus, quem ſequuntur recentiores in d. §.cum autem. Sed ſi conditio expreſſa fuiſſet, filia quantuncunque excluſa à ſtatuto faceret eam deficere, ut ſcribitur in l. filiusfami.§. cum quis erat rogatus,cum glo. ff. de leg.j.vbi & Bar.& alij.& gl.in l. j.in prin.& ibi etiã Pet.Ia.Are.Bal. Raph.Pau.Caſt.Corne. & communiter omnes.C.de conditio.inſer.& Raph.Com.conſi.121.Geraldus, & Io.Ana.conſ.22.ad approbandũ circa med.cum ſi.

122 ¶†Et licet Bart.in eo ipſo.§.cum quis erat rogatus,[& Bal. in l. cùm acutiſſimi,col.vlt. uer.ſed nunquid frater minor.C.de fideicom. Alex. conſi.13.circa primum dubium,colum.3.uer.& iſtam opin.] dicant ꝙ illi qui excluduntur ex diſpoſitione legis,ut deportati,fratres minores,& ſimiles non faciant deficere huiuſmodi conditionem, hoc tamẽ intelligitur de iis qui omnino ſunt incapaces hæreditatum, tam ex teſtamento,quàm ab inteſtato,vt declarant Raph.Com.& Pau. Caſ.[in d.§.cùm quis erat rogatus,] & eſt ex mente Ang.Imo.& Pau.Caſt. in l.lucius.ff.de hæred.inſti.

123 †¶Filia autem non dicitur omnino incapax,licèt ex ſtatuto excluſa vt quæ primum põt capere ex teſtamento,vt uoluit And.Iſer.in conſt. Siciliæ,incip.in aliquibus, & ibi ẽt Matth.Afflict. col.5.uerſic. quintò quæro,Ang.& Imo.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de libe.& poſthu. Pet.Anc.in l.tres fratres.ff.de pact. Raph.Co.conſi.48.ſtatutum Florẽtiæ,ante fi.Ale.conſi.131. tranſmiſſum eſt ad me,ante fi.lib.j. Benedi. Cap.conſil.19.& ſi viſo & conſiderato,col.2.Sozi.conſi. 182. licèt filia,col.2.lib.2.& conſi.106.in cauſa filiorum,col.5.libr.3.& diximus latiùs in noſtris commentariis conſuetudi.titu.17.§.18.ubi plurimos concor.adduximus.Et hoc clarè ex eo probatur,licèt id non dicant, ꝙ licèt emancipatus de iure ciuili. ff. non admitteretur ab inteſtato. §. emancipati,inſti.de hære.quæ ab inteſta.defe.& §.emancipatos, inſtit. de exhęred.lib.Tamen ex teſtamẽto admittebatur,ut dicit Bar. in l.illud.§.vlt.ff.de bono.poſ. contrata. & Iaſ.in l.pro hærede,col.3.ff.de acqui.hæredi.per tex.in l.ſi ex duob⁹ in prin.ff.eo.& §.cæteri.Inſt.de hæred.qual.& diffe. †Similiter nepos excluſus ab inteſtato ob filium,ſi inſtituatur,dicitur eſſe ſuus.l.qui in aliena.§.interdum.ff.de acq. hære. Et idem in adoptiuo filio, qui non ſuccedit contra teſtamentum, ſed ſi inſtitutus ſit,ſuccedit vt ſuus.l.non putauit.§.in adoptionẽ. ff.de bon. poſ.contra tab.& l. cum in adoptiuis,in prin.ver.ſed ne articulũ ibi, ſui hæredis ius,& ibi Bal. qui id dicit mirabile.C.de adop.& §.ſed hodie,inſti.eo.Idem denique in filio naturali qui ex teſtõ quandoque admittitur.l.matre,& l.humanitatis,& authen.licèt.C.de nat.lib.Contra teſtamentum aũt non admittitur, vt eſt gl.not.in l.j.in princ.& ibi Bar. ff.de bon.poſ.contra tab.& late diximus ſupra hac eadem gl.nu. [58. incip.& id quidem.] Ex quo planè liquet excluſionem ab inteſtato nõ facere excluſionẽ ex teſtamento.

124 ¶†Et ita quidem capit ex teſtamento filia ſic excluſa à ſtatuto, ꝙ ſi teſtm̃ in quo inſtituitur,ſit imperfectum, illud certè nihilò ſecius valebit, tanquam factum inter liberos,ac ſi maſculos aut fœminas non excluſas à ſtatuto inſtituiſſet, vt ex ꝑſè voluit & cõſul.Ro.cõſ.179.cuius caput ẽ,ampliſſimè doctor, col. 4.uer.

4.verſi. non refragatur ſecunda ratio.& Raph.Fulg.in l.hac conſultiſſima §.per nuncupationem C.de teſta.Alex.& Iaſ.in ea.l.§. ex imperfecto,ille quidem col. vlt. hic pen. Quinetiam ibi dicit Io. Petrucius, quòd æquè ualet teſtamentum coram duobus teſtibus tantũ, in quo eſt inſtituta filia à ſtatuto excluſa, ac factum inter liberos ab inteſtato ſuccedentes. Quod ſequitur Sozin.conſi.150.Domine labia,&c.& nos introducere,&c.colum.2.verſi cu. reſpondetur quòd prætereundo,libr.j.

125 ¶†Nec ſolùm poteſt filia excluſa ex ſtatuto capere ex teſtamẽto, ſed etiam ab inteſtato, non extantibus aut repudiãtibus filiis maſculis, ob quos repellitur, per tex.in l.2.§.& ſi ſint ſui,& ibi Bar.ff. ad Tertul.& in l.j.§.quidam filium, & ibi etiam Bar.in j.q.& iterum in 5.ff.de bon. poſ.contr.tabu.& voluit Bald.in l.ſi matre, in poſtremis uerbis C. de ſuis & legi.ubi loquitur quando filius ſit frater minor. & in l. maximum uitium,col.5.verſi. item quæro utrùm ſtatutum C.de libe.præt. & conſi.3.incip. uiſo ſtatuto ciuitatis,lib.4.ubi in uniuerſum loquitur quando filius non eſt ſucceſſibilis, cum aliis multis concordan. tex.& doct.à me latiſsimè collectis in noſtris conſue.d.tit.17.§.etiam 17.

126 ¶†Imò ſunt qui contra Bar.in d. §.cùm quis erat rogatus, conſtãter aſſerunt deportatos, fratres minores,& alios prorſus incapaces facere,ne ſit locus huic conditioni, ſi quis deceſſerit ſine liberis, quoniã in conditionibus merum factum attenditur l.qui hæredi, in princ.& l. Meuius ff.de condi. & dem.cum ſi. Ita enim uoluerunt Bal.in c.in præſentia,col.pe.verſi.dicit Bart.extra de prob.& Ang.in addi.Bar.in l.ulti.C.quan.& qui.quar.pars,Saly.& Raph.Fulg.in d.l.j.C. de cond.inſ. Petr.Anch.conſi.396. in unum caſum reſoluitur dicta donat. ubi expreſſè cõſuluit,quòd frater minor facit deficere eam conditionem in donatione appoſitam, ſi donans deceſſerit ſine liberis.

127 ¶†Igitur ut & hanc ſecundam rationem finiamus, Si filia excluſa facit deficere conditionem hanc expreſſam, uel in teſtamento, uel in donatione appoſitam, conſequens eſt,ut & tacitam, uidelicet intellectam in noſtra l.& in d.l.cùm auus, cum ſi.Sicuti etiam expreſſe in caſu d.l.cùm auus, uoluit Raph. Co. in d.§. cùm quis erat rogatus, ubi hac inter cæteras ratione mouetur quia inſpicitur tẽpus mortis, quo poſsibile eſt quòd excluſi liberi ſint hæredes, puta repudiãtibus iis qui tales excludunt, ut ſuprà diximus.Igitur faciunt deficere conditionem,licèt non ſuccedant.

128 ¶†Poſtrema ratio, Filia excluſa ex ſtatuto, intelligitur excluſa ab inteſtato, non etiam ex teſtamẽto, ut ſuprà diximus in præcedenti ratione. Ideo ſi pater teſtetur inſtituta filia hærede, non iam locus eſt conditioni hic intellectæ in donatione,ſi donans non reliquerit liberos, cum relinquat filiam hæredẽ. Nam ſi ob id quòd ea ex ſtatuto excluditur ab inteſtato, donans quoque,ut conformet ſe ſtatuto,nõ intelligitur eam excepiſſe, aut comprehendiſſe ſub ea conditione,ſi ſine liberis decederet, ut diximus ſuprà in priu.huius quæſtio. non abſimili ratione,ſi donans fecerit teſtamentum, & filiam inſtituerit, quo caſu ius commune vult illam ſuccedere,nec refragatur ſtatutum: cenſetur ipſe donans,qui teſtamentum fecit,idem quoque uoluiſſe. Igitur fuit

ſuit in facultate donantis inſtituẽdo filiã reuocare donationem,ſicuti in ſimili traditur in auth.contra.C. ad Trebel.Qua igitur ratione pater inſtituẽdo voluit donationẽ ceſſare quia ceſſat ꝓhibitio ſtatuti eadẽ qñ relinquit legitimã, cenſetur reſpectu ipſius legitimæ noluiſſe donationem ſortiri effectum.l.quæ de tota. ff.de rei vendi.Et ita ſaltem videtur reuocanda donatio,quantum ad cõputationem legitimæ pertinet,quæ filiæ quantuncunque excluſæ debetur,vt ſuprà diximus.

129 Ex his † patet reſponſio ad ea quæ pro contraria parte ſunt adducta.Sed vt lectores rem ipſam apertiùs explanatiusq; intelligant, ita poteſt dici,id quod primo loco dictum eſt ex Bar.& alijs in d.l.hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad Trebel. cũ ſimi.procedere cũ quæritur, vtrùm perſona non poſita in conditione, excludat alterũ ex præſumpta mẽte diſponentis.Nam ſi ea perſona ſuccedat,excludit.aliàs nõ,ſicuti declarãt Ricar.Mal.Nic.Mat.Bal. Fulg. Paul.Caſt.& alij recentiores in d.l. cùm quidã.C.de impub.& ali. ſub. At ſi q̃ritur vtrùm perſona poſita in cõditione excludat:Certè ſiue is hæres ſit,ſiue non ſit,excludit,per d.l. filiusfa.§.cùm q̃s.ff.de leg.j.Et ita naturalis excludit, ex crebriore Bar.& aliorum ſentẽtia,vt diximus. Et iſte quidẽ eſt caſus noſter: quoniã cõditio hic intellecta ea eſt,ſi donãs nõ ſuſciperet liberos aut filios. nec enim dubium eſt,quin excluſa filia ſit tamen ex filijs aut liberis,vt dicit tex.in d.§.cũ quis erat rogat⁹.

130 ¶†Porrò ſæpe aliàs videmus eos qui non admittuntur,cæteros tamẽ excludere,per ea quę traduntur per gloſſ.& docto.in authen.licèt.C.de natur.liber. & eſt bonus text.in l. 2.§.ſi ſit agnatus.ff.ad Trebellia.& in l.æquiſſimum,eod.titu. & gloſſ. in §.ſed & ſi fuerit & ſoror. Inſtitu. de ſenatuſconſ.Tertul.& quod tradit[Hoſtien.in c.lator, colum.2.in verb.iure ſucceſſorio,in prin.extr. qui fil.ſint leg.]Bart. in l.j.§.ſi pater,le 2.col.j.& iterum 2.verſic.ex hoc concludo ad aliã.ff.de cõiung. cum eman.liber.& Bal.poſt alios in auth.cui relictum,col.2.verſi.extrà quæritur.C.de indi.vidu.Quodque in pulchro caſu reſpõdit Paul.Caſt. conſi.306.circa primum,verſi.reſiduum,& ſeq.lib.j.& in alio Corne. [conſil.10.pertranſeamus, per tot. ſed maximè col.7.verſi.nec ob.tertia ratio, cum ſeq.lib.3.& iterum] conſi.85.plura dubia,in ſecundo dubio d.lib.3.vt non mirum ſit,ſi filia etiam ſi ad nihil omnino admitteretur,quod tamen negamus,excluderet donantem.

131 ¶†Quod autem dictũ eſt pro priori parte, ceſſare huius l. rationem, cùm filia,fauore cuius hæc cõditio cenſeretur appoſita,non caperet rẽ donatã,non ſucceſſura patri id planè conſtat eſſe falſum ex iis quæ ſuprà diximus, videlicet hanc poſſe capere ex teſtamento, atque etiam ab inteſtato patruo repudiante,aut exiſtente incapace. Ex quo & aliæ rationes omnino tolluntur.

132 Ideò †Sozi.excellentiſſimus legum interpres(ita enim eum appellat Corne.conſi.83.placèt mihi, in prin.lib.3.)Sozi.inquam, ſecum in hac repugnans d.conſi.182.licèt filia fœmina,lib.2.non veritus eſt tenere contra Paul.Caſt.Io.à monte Sperello,& Io.Bap.ſuum præceptorem,quos ſuprà pro contraria parte citauimus,videlicet in caſu d.l.cum acutiſſimi,& ſimilium , filiã quæ ex forma ſtatuti excluditur extante patruo, nihilo ſecius tollere ſubſtitutionem,quæ illic intelligitur eſſe fa-

ćta,ſi inſtitutus non relinquat liberos:quæ etiam conditio in noſtra l. intelligitur. Cuius conſi.meminit idem Sozi.in l.hæredes mei.§.cùm ita.col.pe.ff.ad ſenatuſcon.Trebel. vbi & id ſequitur.Et idem,licet nõ alleget,tenuerunt Pet.à bel.Petri. in d.l.generaliter.C.de inſti.& ſub. per d.l.Mevius.ff.de condi.& dem. & l.quidam cùm filium.ff.de uerb. oblig.& Cyn.in l.ex facto.§.ult.per illum tex.ff.ad Trebellia.& Oldra. ſibi etiam contrarius, in d.l.j.C.de condi.inſer.quos omnes retulit Alber.in d.l.generaliter.Sed & idem quoque tenuit Pau.Caſtr.ſibi item contrarius, in d.l.cùm auus.ff.de condi.& dem.& cõſi.14.ſi cõtingat dictam dominam, col.j.verſi.quantùm ad ſecundum,lib.j.& Barb.cõſ. 67.illud in medium afferam,col.4. ver.& ſi quiſpiam opponat,lib.3.

133 ¶†Quorum ſententiam cõfirmat quod pulchrè conſuluit Bal.conſil. 293.præmiſſis duobus ſtatutis,in j. dubio.lib.j.quòd ſtante ſtatuto, ꝙ vir lucretur dotem ſi vxor præmoriatur ſine liberis,certè vir non lucrabitur ſi vxor relinquat filiam, quæ nõ illi ſuccedit,quia fortè repudiat hæreditatẽ. Nihil enim,inquit, debemus addere ſtatuto loquenti de liberis ſimpliciter,ſine illa adiectione,hæredibus.Nã & ſi de hæredibus loqui voluiſſet,hoc dixiſſet, vt no.in d.l.ex facto.§.vlt.ff.ad Trebel. Additque huius rei videri caſũ in d.l.filiusfa.§.cùm quis.ff.de leg. j.& idem cõſuluit ipſe Soz.qui Bal. nõ allegat,conſi.35.viſa narratione puncti,in ſecundo dubio li.4.Quod multùm eſt notandũ ad hũc caſum noſtrum, quia eadem illius ſtatuti ratio eſſe videtur, quæ l.noſtræ, ne uideliçet anteponatur maritus liberis.Et facit quod ſuprà diximus in verb.libertis,nu.78.inci.ſed vnum non omiſerim.

134 ¶†Sed huc lectores quæſo animũ aduertite.Nã Soz.ipſe,qui id bis tã conſtanter tenuit,primum in conſi. deinde & in lect.tãdem tñ nõ immemor illius ſuæ ſententiæ veluti palinodiã canens,diuerſum cenſuit.Nã in reperi.d.l.cùm auus, cha.13.ver. ſeptimò quæritur.ff.de cõd.& dem. poſtquàm illã ſententiã & rationes illius recenſuit, ita prope eam rem concluſit.Sed impræſentiarum, inquit,conſiderandũ puto,ꝙ aliquando & primò quidem ſumus in caſu in quo lex præſumit aliquid fuiſſe dictum,licèt nõ reperiatur ſcriptũ. & ſic legis præſumptione probatur dictum à teſtatore, verbi gratia qñ nepotes erãt nati. vel etiam aliter appareret ꝙ de illis teſtator ipſe cogitauit.Et tũc videtur ꝙ procedat illa op.ꝙ etiam per filias excluſas excludatur ſubſtitut⁹,ꝑ d.l.filiusfa. §.cùm quis,cũ ibi not.ff.de lega.j. Niſi quis diceret huic reſpõdendo, quòd aliud eſt qñ cõditio reperitur ſcripta & expreſſa à teſtatore,& tũc procedat tex.in d.§.cùm quis,& ibi not.quia in ĩcertis non certis locus eſt cõiecturis.l.cõtinuus.§.cùm ita. ff.de verb.oblig.Et aliud eſt quãdo nõ reperitur ſcripta,quia tũc fortè non habet locũ præſumptio illius. l.cùm auus, quia ob id à teſtatore cẽſetur exprimi,vt præferat ab inteſtato liberos ſubſtituto, vt in l.Lucius.ff.de here. inſtit.Nec præſumit lex quòd ad excluſionem ſubſtituti appoſuerit liberos in cõditione,qui nõ ſunt ſucceſſuri ab inteſtato,quia fruſtra hoc præſumeretur,arg.l.j.§. dixerit aliquis.ff.de publ.& vectig. Nec id quoque fingit lex,quia æquitas nõ ſubeſt.l.j.§.ſi vir vxori.ff.de acqui.poſ.Quòd ſi dicatur,quòd qñ exprimitur cõditio,etiã fruſtra illi qui nõ ſunt ſucceſſuri includũtur,& tamen

tamen includũtur, per d.§.cũ quis. Hic, inquit, puto ſubtiliter aduertẽdũ. nã quando nullo modo ſunt ſucceſſuri, vt deportati & mendicãtes, tunc nõ excluditur ſubſtitutus. Sed ſi poſſunt ſuccedere, & eſt ſubſtituta perſona quæ liberos nõ excludit ab inteſtato: ipſi quidẽ includũtur, licet poſtea nõ ſuccedãt, quia teſtator ſẽſit de his qui poterũt ſuccedere, per d.l. Lucius, in fi. cũ glo. Ideoque licet cõtingat quòd non ſuccedũt: ut diximus: tñ excludiẽ ſubſtitutus ex natura cõditionis, ex quo ſimul fuerũt incluſi. Et ita eſt caſus ibi qui ẽt excludebatur liberis ſuccedẽtibus. Quòd ſi ſubſtituta eſſet perſona, quæ liberos excluderet ab inteſtato, verbi gratia ſi ſtãte ſtat. ꝙ agnati excludãt filias, pater inſtituit filios, & eos inuicẽ ſubſtituit, & vnus eorũ moritur relicta filia certe hoc caſu non potuit cogitare teſtator, ꝙ filiæ excluſæ à ſubſtituto ſuccederẽt ab inteſtato. Igitur lex nõ videtur præſumere quòd expreſſa fuerit cõditio, ſi ſine liberis, ĩcluſiua fœminarũ, ſed tñ ſine liberis q̃ poſſunt ſuccedere. Et ſic ceſsãt multa quę ĩ cõtrariũ fuerunt allegata.

135 ¶ † Aliquando & ſecundò cõſtat quòd nõ cogitauit teſtator de liberis, vel ſumus in dubio an cogitauerit, quo caſu lex præſumit non cogitaſſe, per d.l. generaliter. §. cũ autẽ. Et tunc fortius ſubſtitutus non debet excludi à filiabus nõ ſuccedentibus, quoniã nõ eſt cẽſendũ, quòd lex ſubintelligat uel fingat cõditionẽ ad excluſionẽ ſubſtituti ex teſtamẽto, cùm liberi nõ ſint ſucceſſuri ab inteſtato, ſed ſubſtitutus, & ſic ſine effectu aliquid operãdi, arg. d.§. ſi uir vxori, quod maxime procedit tenendo quod in terminis d.§. cùm aũt, neceſſe eſt ut liberi ſuccedãt ad excludẽdũ ſuſtitutũ, ut ſuprà diximus licèt ſecus ſit quãdo appareret cõditio expreſſa à teſtatore, vt in caſu d.§. cũ quis. Præterea nõ admitteret lex ad excluſionẽ aliorũ, liberos qui ipſi nõ eſſent aliquid habituri. l. ſi poſt mortẽ. §. liberi. ff. de bo. poſſ. cõt. tab. Et præſumitur uoluntas teſtatoris cõformis iuri cõmuni. l. ſi duo, & ibi Bal. ff. de acqui. hær. & Bal. in l. precibus. C. de impub. & ali. ſubſtit.

136 ¶ † Rurſus idem Soz. in ea ipſa. l. cum auus, char. 8. col. 2. ver. ex quibus infertur vna alia cõcluſio, poſt quã retulit Alb. qui diſtinxerat inter cõditionẽ expreſſam & tacitã ſiue præſumptã, vt. ſ. primo caſu nõ ſit neceſſe ut poſitus in conditione ſuccedat, in ſecundo ſecus, tandẽ dicit putare ſe ita cõcludendũ, quòd aut talis conditio, licet non ſit ſcripta, fingatur uel ſubintelligatur à lege ex cõiectura, pietate ac mente teſtatoris, quaſi ſi cogitaſſet, appoſuiſſet, & tunc neceſſe eſt vt ſint hæredes, ut ſubſtitutus excludatur, aliàs non militaret ratio pietatis ſiue cõiecturæ, uel alia de qua in d.l. generaliter. §. cum aũt, per quã lex debeat hãc præſumptionẽ ĩducere, nec æquitas, per quã debeat fingere. d.l. j. §. ſi vir. & ibi no. Aut præſumitur à lege quod fuerit dicta, ſed omiſſa à tabellione ſeu alio ſcribẽte, prout dicit Bar. in d.§. ſi quis rogatus, & tũc quia habetur ac ſi fuiſſet ſcripta, vt ſupra dictum eſt; nec ideo differt ab expreſſa, ſuccedit diſpoſitio d.§. cum quis. ſ. quòd etiã non hæredes excludunt.

137 ¶ † Sed & idem Soz. in repe. d.l. centurio, col. 7. uerſi. poſſet tamen dubitari. ff. de vulg. & pupil. ita etiã de hac re loquitur. Si defertur alicui ſucceſſio ſub conditione tacita uel expreſſa, ſi alia perſona non extiterit, & is excludit ob id ſolũ.

quòd ſupereſt illa perſona poſita in conditione,& nō ob id, quòd ea perſona habeat potētius ius in ſucceſſione,& tunc ſola ſuperexiſtentia excludit, licèt perſona quę poteſt ſuccedere,non ſuccedat. Et ita procedit text.in d.l.filiusfa.§. cum quis. Aliquando & ſecundò quis excluditur per exiſtētiam perſonæ ēt poſitæ in conditione,quia illa perſona habet potentius ius in ſuccedēdo,& tunc excluditur,ſi illa perſona ſupereſt & ſuccedat.& ita poteſt intelligi tex. in l.pen.cū ibi no.per Nic.Matth.Bal.& alios. C.de imp. & ali.ſub. Ad quod trahit quod ſuprà diximus ex Bar.in d.l.j. §.pen. ff.de bon.poſ.contratab.quòd ſtante ſtatuto quòd extantibus maſculis filia non ſuccedat, quia maſculi poſiti ſunt in conditione ad excluſionem fœminarum,tanquàm habētes ius potētius in ſucceſſione,ideo ſi non ſuccedant,non excluduntur fœminæ. Ex quibus,inquit Sozi.uidetur inferri,quòd cum in terminis d.l.cum acutiſſimi,intelligatur conditio ſi ſine liberis,quaſi ex coniecturata mente filij habeant ius potentius. Ita demū ſuperexiſtentia filiorum videtur facere fideicōmiſſū deficere,ſi liberi ſuccedūt, aliàs nō. quod dicit ſignandū & notādū.

138 ¶ † Ex quibus planè cognoſcis So zi.virum ingenioſiſsimū in hoc caſu admodum nutaſſe, vt qui nunc vnam ſententiam,nunc contrariam ſecutus ſit: nunc item quadam diſtinctione,nunc alia rem ipſam cōponere conatus ſit. Mihi verò,vt rē breuiter definiā,poti or ſemper uiſa fuit prior ſententiam in caſu legis noſtræ,ut ſcilicet filia quæ non ſuccedit, non reuocet donationem præcedentem,ſecundum ea quæ ſtatim dicam. Nā ratio huius legis eſt illa veriſimilis & præſumpta donātis voluntas,qui ſi cogitaſſet de liberis, veriſimiliter nō donaſſet,aut ea lege donaſſet,ſi liberos non ſuſciperet.quæ ratio hic ceſſat. Nam ſi cogitaſſet de filia ſibi non ſucceſſura,proindeq; nihil habitura ex ea re quam donat,non à donatione abſtinuiſſet. [Præſertim cum nudum nomen filij noceat donatario, vt in ſimili dicitur in l.2.§.ſed ſi ſine. ff. ad S.C.Tertul.] Niſi diceres imò filiam aliquid fuiſſe habituram,vtpote cum dos illius quam debet habere non obſtante excluſione ſtatuti fuiſſet auctior atq; locupletior ſine ea donatione. Idcirco & ego arbitror non integram quidem donationem hoc caſu reuocari,ſed quatenus tantùm dos filiæ ob huiuſmodi donationem minuta eſt,ut quod iuris eſt de toto ad totū,idem ſit de parte ad partem.d.l.quæ de tota. ff.de rei uendi.cum ſimi. Nam & in ſimili Alber.Brun.in trac.ſtatuto.exclu den.fœmi.à ſucceſſ.in 6. q.9.ar. aſſerit huiuſmodi fœminas poſſe dicere donationem patris inofficioſam in eo quod ad dotem quæ ei debet, pertinet,nihil tamen ad id allegans quàm quòd in ea eſt creditrix. Cæterū ſi contingat hanc filiam ſuccedere non obſtante ſtatuto, videlicet maſculis repudiātibus,aut aliàs, tunc facit locum huic l. Nam ſi pater cogitaſſet de filia ſibi ita ſucceſſura,ueriſimiliter illi non antepoſuiſſet donatarium. Et ideo manemus in ratione noſtrę legis.

139 QVAERO ITEM † quid ſi poſtquam mulier donauerit ea cùm moreretur,exciſo ventre filium edidit? nunquid is reuocabit donationem? Id quod multis fortè videbitur abſurdum quærere: tanquàm minimè ambiguum,ob tex.in l. j.§. [ſed & ſi matris.] ff.ad S. C. Tertul. vbi ſi matris ex ſecto ventre filius editus

ſit

ſit is ad legitimam hæreditatem ad mittitur.[& in l.j.§.ſi qua prægnãs ff.unde cogna.vbi ipſe parens in ea conditione eſt,ut matris ſuæ bono rum poſſeſſionẽ accipere poſsit,]& in l.quod dicitur.ff.de lib.& poſth. vbi ita ſcribitur, quod dicitur filiũ natum rumpere teſtamentum,natũ accipe, & ſi exſecto ventre editus ſit.[& ibi id not.Imo.qui eam l. le git cum l.cõmodiſſimè,& l. poſthu mus,poſt prin.ff.de inoffic.teſt.vbi qui exſecto uentre extractus quæri poteſt,cum ſim.Et quia etiam alias non refert, quis naſcatur, an exſe-cto ventre extrahatur l.ſi ego.§.ex omnibus.ff.de publi.in rem actio.

140 ¶†Sed id]tamen ambiguum facit tex.in l.anniculus amittitur.§. vlt. ff.de uer.ſignifica.cuius hæc verba ſunt.Falſum eſt eam peperiſſe; cui mortuæ filius exſectus eſt,quẽ ual-de annotarunt[glo.in l.etiã ea mu lier.ff.eo.ti.&]Ang.Pau.Caſt.Ale. Fran.Are.& Iaſ.in d.l.quod dicitur ff.de lib.& poſthu . Ex eoq; dicunt prope omnes legatum factum mu-lieri,ſi pepererit liberos nõ obtine-re ſecto matris vtero. Idemq; gene raliter & in omni cõditione ſi pep-erit aut ediderit liberos,voluit Bal. in l.Arethuſa:in ſi.ff.de ſta.homi.& Ang.conſi.51.Simon notarius, col. 3.& nouiſſimè Carol.Ruin.in repe. l.Gallus §.& quid ſi tãtum, col.24. uer.octauò & ultimò quæro.ff.de li ber.& poſthu.Ideo & glo. in l.poſt humus,in verb. poſſe quæri, & ibi poſt eam Ange.ff.de inoff. teſtamẽ. negãt eum propriè dici poſthumũ, qui ita editur? Ex quo etiam Do. Guil.Bened.in repetitione c. Ray-nutius,in uerb.& ſoboles quam ge ſtabat in utero, nu.18.ext.de teſta-men.negat hunc comprehendi in ſtatuto loquẽte de poſthumo.Quin & text.eſt negans cum eſſe natum, qui ita editus eſt ,in l.ſi ego §.par-tus,uerſic.ex omnibus.ff.de publi. in rem actio.

141 ¶†Ego tamen in diuerſa ſum ſen tentia,nam haud dubiè his natus eſ ſe dicitur,q. ita exſecto matris vte-ro editus eſt,ut eſt tex. apertiſſimè in d.l.quod dicitur,ubi etiam(quod iam diximus)æquè ob id rumpit te ſtamentum,ac aliter natus,quod vl timum etiam probat text. in d.l.po ſthumus ,nuper allegata,& ita qui-dem natus dicitur,ut nihil ab aliter nato differat, vt dicit Bal.conſ.128. ad intelligẽtiam,paulò ante ſi.lib.j. †Ideoq; ſi quis acquireret emphy-teuſim pro ſe, & liberis ex ſe naſci-turis, veniunt & liberi exſecto vẽn tre editi,ex ſententia Iac. Ardiz.in ſua ſumma, quem ſequitur Bal. qui ita dicit conſuluiſſe in ciuitate Lu-cana,in l.ulti.col.pe.ver.uidi dubi-tari.C.de ſuis & legi. per d. l.quod dicitur,vbi & hoc ſequuntur Paul. Caſt.Alex.& Iaſ.ex quibus Paul.di cit hoc procedere in omni materia quantumlibet odioſa & reſtringibi li,quia propriè is natus dicitur per illum tex.quod dicit notandum.Si-militer[Alber.in l.j.in fin.C.de po ſthu.hære.inſtituen. dicit eum dici poſthumum,qui exſecto uentre na tus eſt per eum text.& in d.l. quod dicitur,& l.poſthumus.§. ſimiliquè modo.ff.de inoff.teſtamẽ.& dicit] Ange.d.conſi.51.vbi ſupra, [id p̃-cedere in omni diſpoſitione loquẽ-tẽ in poſthumo nato,vt ſcilicet ha-beat] locum in poſthumo exſecto ventre edito,per d. l.quod dicitur. Plus dicit not.Sozi.conſi.197.circa præmiſſam conſultationem , col.j. lib.2.quòd conditio natiuitatis ve rificatur in eo qui ita editus eſt,per d.l.quod admodum notandum eſt, quia conditio debet adimpleri in forma ſpecifica,per l.Meuius.& l.ſi

hæredi.ff.de conditio.& demonſtr., Sed & illud dictum Bald. ſequitur, Fely.in c.ſicut ex literarum,in fin. extrà de homici.

142 ¶†Quæ etiam ſententia noſtra ex eo non parum fulcitur, quod conſuluit ipſe Bal.conſi.122.verba teſtamenti ſic dicũt,lib.j.quòd ſi quis inſtituerit ventrem vxoris ſi filium maſculũ pepererit, ſi ea mortua filius ventre exciſo detractus ſit, habet locum inſtitutio, cùm peperiſſe dicatur,quæ in puerperio deceſſit, per d.l.Arethuſa, & l.ſeq.ff.de ſtat. homi.& quia par eſt teſtatoris affectio:& alijs rationibus, quas veluti nihil ad hunc locũ pertinẽtes omitto.Reſpondetque ad d.§.falſum eſt, quod is procedit in extraneo, nõ in filio,puta ſi quis reliquerit mulieri cuipiam extraneæ ſi maſculum pepererit, ſecus ſi pater loquatˀ de filio:cùm ſit par affectus,quocunque modo is edatur.Et dicit ipſe Bald. idem ſe antè conſuluiſſe in illo ipſo caſu, ſicut re vera fecit in d.conſil. 128.in fin.eod.lib.primo. Et alterutrius conſi.meminit,niſi de vtroque intelligeret idem Bal.in d.l.vl. col.pen.C.de ſuis & legi.vbi & hoc dicit, quicquid ſit quò ad vocis ſignificationem,tamẽ quò ad rei ſeu realitatis,vt ipſe dicit,effectum cõprehenditur ita extractus ex vtero matris mortuæ. Meminerunt item huius conſil.Saly.Corne.& Ale.qui tamen illud non deſignant,in l.vlt. C.de poſthu.hære.inſti.vbi & hanc rationem adiiciunt,quam ſatis ſentit Bald.in d.conſil.128.& quæ huc bene facit,quòd pater per ea verba, ſi maſculum pepererit,non uidetur præſcripſiſſe modum, quo filius in lucem prodiret, ſed quomodocunque natus ſit, illi conſuluiſſe vnde habito effectu, non curamus de modo. l.mater.C.de inſtit.& ſubſt. & quia mentem magis ſpectamus, quam verba.l.cùm virum.C.de fideicommiſſ.Et ad d.§.falſum eſt, alio quoque modo reſpondet, vt videlicet procedat, vbi mens diſponentis non repugnat aliàs ſecus. Sed & hoc ſimpliciter ſequitur Ale. in l.commodiſſimè,ad fin.ff.de libe. & poſth. & in d.l.qđ dicitur, vbi & Iaſ.refert & dubitatˀ, aſſerit tamen durum eſſe in practica ab hac opiu. recedere,cùm non habeat contradicentem.Et pro ea etiam adducit,& huiuſmodi rationem, quia ſi teſtator fuiſſet interrogatus de iſto caſu,aut de eo cogitaſſet.idem veriſimiliter ſtatuiſſet,ergo habetur pro diſpoſito.l.Titius.§.Lucius.ff.de liber.& poſth.& gloſſ.in l.tale pactũ. §.vlt.ff.de pact.cum infinitis propè concor.à me collectis ſupra in prin. l.verſ.56.incip.inter tam multa. Sequitur item illud Bal.dictũ Sozi. in l.j.col.14.in 8.limitatione.ff.de vulga.& pupil.ſubſtitu.[Fel.in d.c. ſicut ex literarum,in fi.de homicid. & D.Bened.in repeti.c.Raynutius, in ver.ſi abſque liberis, le 2.nu.31. de teſta.]Philip. Deci.in l.ſi quis prægnantẽ.ff.de reg.iur.& in addi. l.poſthumo,col.eiuſdẽ additio.2.C. de bon.poſſeſſ.contra tabu.& Alcia. in dicto.§.falſum eſt & iterũ in lib. 3.de verb.ſignifi.in 3.axiomate. Et idem in ſubſtitutione facta ventri.ſi maſculum pepererit, vt videlicet ſubſtitutio habeat locum,ſi venter fuerit extractus,voluit Bal.d.conſi. 128.ad fin.lib.j.& Lancello. Polit. in tract.ſubſtitu.in materia vulgaris,in 7.q.princip.Et facit denique tex.in l.negat.ff.de mort.infe.& in l.j.§.ſi qua prægnans.ff.ad Tertul. in quibus locis partus appellatur, qui prægnanti mortuæ exciſus eſt, & in l.etiam.ff.de verbor.ſignifica. vbi ita ſcribitur.Etiam mulier cum

moreretur, creditur filium habere, quæ exciſo utero edere poſſit.

143 ¶ † Et id ſanè in caſu legis noſtræ nuncupatim reſpondit, aliud tamen agens, ideoq; nihil ad hoc allegans, Steph. Bert. conſi. 86. Chriſti, &c. ui ſis tribus, col. 2. ver. ſi verò teneremus, ibi, propter natiuitatem filiæ quam poſtea peperit, ſeu quæ ab vtero illius cęſo extracta eſt, lib. j. Quid autem dici poſſit ad tex. in d. l. ſi ego. § partus. ff. de publ. in rem act. allegato pro contraria parte, nõ ſatis video, ut euites antinomiam. d. l. quod dicitur. Nam in vno loco, hic exſecto ventre editus, natus eſſe dicitur, in altero non natus, niſi eadem dicas quæ de partu diximus. Conſtat autem & hos Cæſares haud dubiè parentibus aliiſq; conſanguineis ſuccedere, ſicuti & cæteros naturaliter natos, vt clariſſimè patet ex legibus ſupra in princ. allegatis, & fatentur omnes qui de ea re loquuntur. Quare autem hos appellé Cæſares uidebis latè in noſtro tractatu primogeni o. q. 18. vbi & alia multa de his videbis.

144 Sed et illvd quæri pôt † an continuò quàm vxor donantis, uel quæ ipſamet donauit, gerit infantē in utero, ſit reuocata donatio, vt proinde ſint reſtituendi fructus ex eo tempore, ſaltem facta decleratione; ſecũdum ea quæ poſtea dicemus in uerbo reuertatur, nu. 273. incip. ſed vt reuertamur. An verò ſit expectanda natiuitas? † Videtur ſatis eſſe mulierem ferre ventrem, quia qui in utero eſt, perinde eſt ac ſi in rebus humanis eſſet l. qui in utero la premiere, atque etiam la ſeconde ff. de ſta. homi. & ibi concord. in glo. cui adde & tex. in l. intelligendus. ff. de ver. ſigni. vbi intelligendus eſt mortis tempore fuiſſe, qui in vtero relictus eſt, & in l. illud. §. vl. & ibi glo. & Bar. ff. de bon. poſſ. contratab. † ubi infans qui in utero eſt, aperit edictũ ſcripto hæredi ad contratabulandum, quòd ẽt voluit ipſe Bart. in l. uenter, col. j. ff. de acqui. hære. & Bal. qui hoc dicit not. dignum, in l. ſi pater, in 9. opp. C. de inſti. & ſubſti. [Iaſ. in l. emancipata in 2. lect. col. 3. C. qui admit. vbi & idẽ id dicit valde not. † Iſq; interim obſtat ſequentibus l. inter §. quandiu. ff. vnde legi. & in l. j. §. ſi quis ꝓximior. ff. vnde cog. & l. cùm quidã §. j. ff. de acquir. hære. † Et facit partem ijs qui pari gradu ſunt l. j. inteſtato. §. vtiq;. ff. de ſuis & leg. hær.] † Nam & is hæres inſtitui poteſt, l. placet ff. de liber. & poſthu. & l. ulti. C. de inſtitu. & ſubſtitu. cum ſimĩlibus. † Eique legari poteſt. l. ſi qui quartam. §. ſi quis. & l. qui filiabus, in princ. & §. ſi quis ita. ff. de legat. j. [& l. j. §. ad eos, verſicul. ſed & ſi ſeruo. ff. ad leg. Falcid.] cum ſimili. † Et donari quoque, ut per Gui do. Pap. conſil. 60. ad dubia elicita, in 3. dubio & conſil. 176. pro definitione, in 4. dubio. † Et ei ſtipulari, ut latè etiam diximus in noſtro tractatu primogenitur. quæſtio. 6. numero. 31. at ille. † Et uentri quoque competit in integrum reſtitutio. l. etiam ei. ff. de minor. quem ad hoc expẽdit, & negat eſſe alibi Bal. in rub. extr. de in integr. reſtitu. paulò ante fin. [& Franc. Are. in l. Pantomius, col. 6. verſi. vnde omnibus, ff. de acquiren. hæredi. † Iſq; mittitur in poſſeſſionem. l. communi. §. ſed & ſi. ff. commun. diui. & per totum titu. ff. de ven. in poſ. mitt. † Et cum eo ſit collatio. l. ult. ff. de colla. bono. † Teneturq; mater prægnans petere curatorẽ ventri, & ſi non fecerit, æquè punitur ac ſi non petiiſſet tutorem filio iam nato l. 2. §. ſi mater. & §. quòd ſi cùm prægnans.

ff.ad ſ.c.Tertul.& uoluit Bar.con
ſi.22.homo Accurſuli, col.vlt.verſ.
reſtat modò, & conſi. 30. in nomi-
ne domini amen.Vanutius , verſic.
his ergo duobus , & Bal.conſi.288.
quidam deceſſit,lib.2.& iterum cō
ſi.432.iſte caſus,rariſſimè, eo.lib.2.
rurſumq; conſi.257.viſis, col.2.ver
ſi.uenio ad tertium,lib.3.Isq; legi-
timatur per matrimonium l.nuper
C.de nat.libe.Bal. in l.vlti.ff.de his
qui ſunt ſui uel alien.iur.]

145 ¶ † Ego uerò arbitror non prius
reuocari donationem , quàm is in-
fans in lucem ſit editus. Nam & a-
lias uenter ante natiuitatem non
rumpit teſtamentum , ut ſatis con-
ſtat ex l.j.2.& 3.C.de poſth. hære.
inſtitu.& l.poſthumo , cùm dicitur
poſthumo nato, vbi id not. Iaſo.&
Philip.Deci.uterque col.2.in j.no.
C.de bono.poſ.cont.tab.& eſt tex.
omnium clariſsimus in l.3. in prin.
ver.ex his apparet ff. de iniuſt.teſt.
cùm dicitur hoc intereſſe inter fi-
lios iam natos & poſthumos, quòd
illi iniuſtum teſtamentum dicunt,
hi rumpunt:illi ſemper,hi ſi naſcan-
tur,nec inueniant ſe exhæredatos,
& hoc quoque voluit Bald.in d.l.ſi
pater,vbi ſuprà, & in auth. ex cau-
ſa,col.2.verſi.4.præmitte C. de lib.
præte.[& in l.ſi quis §.ſi ſuo, col.2.
in 2.locis,circa medium ff.de vulg.
& pup.& conſi.195. laudare,col.2.
verſi.ſed quicquid ſit,lib.2.]& Pet.
Iac.in tit.de cond.ex l.omninodo,
char.4.col.j.ver.ſi uero per lineam
Pau.Caſt.in l.cùm poſthumus ff.de
lib.& poſthu.[Franc.Are. in l.uen-
ter,col.3.verſi. nec eſt inconueniēs
ff.de acqui.hær.] & Iaſ.in l.3.§.pu
rè.in fi.ff.de liber.& poſthu.& in l.
quod dicitur,in prin.eo.tit. & Ste-
pha.Bertr.conſi.367.viſo conſulta-
tionis themate,nume.5.& 12.lib.j.
†Ex quo conſequens ſit,nec hos re
uocare donationem,cùm teſtamen
tum facilius reuocetur ac rumpa-
tur quàm donatio, ſecundum Bart.
qui hoc utitur argumento in caſu
l.noſtræ,in auth.ex cauſa, colum.4
& ibi etiam Ang.& Pau. Caſt.C.de
liber.præte.cum multis concord.à
me congeſtis, ſuprà in ver.libertis,
ver.66. hæc ſunt quæ à poſteriori.

146 ¶†Ad hæc uterus ad partem hæ-
reditatis non admittitur , donec in
lucem prodierit l.antiqui ff. ſi pars
hære.pet.& apertius in l. utrum,in
prin.ff.de reb.dub. [& in l.ſi duo-
bus §.vlt.ff.de leg.j.] vt qui hæres
nondum ſit l.ſi hæres ff.fam.erciſc.
quam ad hoc expendunt Cy.&Bal.
in l.ſi nemo,la 2.§.vlt.ff. de teſt.tu
tel.[& facit tex.in d.l. inter §.quā
diu C.unde legit.]†Nec hæres eſſe
poſsit,donec naſcatur, ut dicit Bal.
in l.cum quidam,co.j.poſt prin.C.
de inſti.& ſub.& in d.auth. ex cau-
ſa,ubi ſuprà C. de liber.præter.ubi
etiam dicit quòd dominus eſſe non
poteſt.† Nec poteſt dici eſſe in po-
teſtate patris l.vlti.ff. de colla.[& l.
vlt.ff.de aſsigna libe. [& in §.cùm
autem,qui eſt vlt.Inſti.de tute.vbi
ita ſcribitur , † ſi modò in ea cauſa
ſint,ut ſi uiuis parentibus naſceren
tur,ſui hæredes ; & in eorum pote-
ſtate fierent Bal.qui id dicit not. in
l.ſi filius §.j.in fi.ff.de libe.& poſt-
hu.] Vnde etiam necdum ſuus eſt,
[vt ſatis probat tex.in d.§. cum au
tem.&]l.j.§.toties, ibi , inter ſuos
hæredes futurum erit, & iterum §.
ſed & ſi incertum,ibi , ſuus futurus
ſit ff.de vent.in poſſeſ.mit. [& in l.
Gallus §.nunc de lege,ibi,qui cùm
naſcerentur , ſui hæredes futuri eſ-
ſent,& rurſum ibi,ſuus futurus tūc
cùm naſceretur,& iterum §.ult.ibi
qui cùm naſcentur,ſui erūt ff.de li-
be.& poſth. & in l. cùm quidam §.
primo,ibi,prægnans quę eum pari-
tura

tura eſt, qui ſuus hæres futurus eſt ff.de acqui.hære.]& in l.poſthumo ibi,qui ſui futuri eſſent, ſi uiuo patre nati eſſent,& ibi Iaſo. & Philip. Deci. C. de collat.& in d.l.3. C.de poſth.hære.inſtit.cum dicitur, qui ſi ad lucem fuerit redactus, ſuus hæres poteſt exiſtere,& in d.§.cũ aũt, Inſti.de tutel. & uoluit etiam Bal. in d.l.ſi pater,vbi ſuprà,& in l.cùm poſthumus ff.de lib.& poſth.& Iaſ. & Philip.in d.l.poſthumo,uterque in j.not.C.de bo.poſ.cont.tab. [In quo apertè errat Alex. qui contrarium tenuit.ſ.uterum ſuum eſſe, in l.ſi filius,in prin.col.6.ver.fallit in poſthumo ff.de vulg. & pup.] †;Et ſecundum hæc intelligi debet text. qui poſſet uideri contrarius, in §. poſthumi,Inſti.de hær.quæ ab inteſta.defer. [†Nec huic debetur legitima Bal.in d.l.ſi pater, & conſi.39 teſtator, col.2.lib.j.per tex.in l.ulti.de aſsigna.lib.Et quæ ſcribuntur à Fran.Are.in l.is poteſt,col.5.ver. nec obſtat ſecundum eum ff. de acqui.hær.†Et facit tex.in l. ſi uẽtri, in prin.ff.de priuil.cred.ubi priuilegium datum pupillis & cæteris huiuſmodi ut præferantur cæteris creditoribus in bonis tutoris uel curatoris,non habet locum,cùm uentri datus eſt curator,niſi is in lucẽ edatur,uide omnino Iaſ.in l.cùm filiuſfamilias §.in hac ſtipulatione, col. 2.ver.ſed aduerte ff.de uer.ob.]

147 ¶†Quin etiam is infans nondum pupillus dici poteſt, dum in utero eſt l.non eſt pupillus ff. de ver.ſig. † Ideoq; non ei fit mora: ut per eũ tex.dicit Bal.in l.ſi uoluntate,in fi. C.de fideicom.liber.†nec illi tutor datur,d.l.prima §. ſi auus quaſi ff. de eo qui pro tuto. & d.l. ſi nemo, la ſecunde §.ult.ff.de teſt.tute.vbi ex hoc dicit Bald.poſt Cy. quòd is cui id munus eſt traditum,non poteſt facere pacem cum interfectorĩbus patris huius poſthumi,cũ nondum ſit tutor, & ſequitur Iaſo.in l. pactum curatoris,ante fi.C. de pac. † Sed nec is quidem uterus homo eſt,ſed tantùm homo fieri ſperatur l.cùm inter C.de fideicom.libe.vbi & id no.Bal. † infertque ex eo non comprehendi uterum in repręſalijs (quas uocant) conceſsis aduerſus hominem alicuius nationis, gentis aut ciuitatis,id eſt (ut id tranſeunter dicam) in eo iure prehenſionis, †quod ueteres clarigationem uocabant,ſi credimus Alciato id aſſerenti,tum in epiſtola liminari C.ad lectores,tum in l. prouinciales ff. de verb.ſig.poſt Hermolaum quidem Barbarum.† Quanquam aliud mihi fuiſſe uidetur clarigatio,ex Tito Liuio,libro octauo, ab urbe condi. quo loco de pœna Veliternorũ qui toties rebellaſſent,differit, & Plin. lib.22.cap.2.ubi ipſe Hermolaus id etiam aſſerit quod diximus: quem uideas, & præterea [Seruium interpretantem illud Virgil. libro decimo Aeneidos.

Tum res rapuiſſe licebit.]

Alexandrum ab Alexandro,lib.Genialium dierum 5.c.3. & Petrũ Crinitum lib.de honeſta diſciplina 7.c. 4.[Et beatum Rhena. in annota.in Tertu.& Valentinianos, & Beroaldum in Veſpaſianũ Suetonij c. 7.] & Budęum unicum noſtrę gentis atque ætatis miraculum, in annotationibus poſterioribus pandectarũ in l.aut facta §. euentus ff. de pœn. † quo loco etiam id genus prehenſionis dici apud Grecos Androlepſiam,uel etiam Androlepſum neutro genere tradit authoritate Demoſthenis aduerſus Ariſtocratem, & Pollucis:nec ei interim diſplicet ut latinè pigneratio uocetur, ut uocauit Gregorius 10.in cap.j. de iniurijs,

iuriis,lib.6. vbi ita ſcribitur iu prin ci.† & ſi pignerationes quas vulgaris elocutio repræſalias nominat,& cætera quæ ſequuntur.[Et ita quoque vocat ſtatutum Sabaudiæ, cuius ſimile eſt initium in lib.2.ſtatutorum eius gentis,] quam uulgaré locutionem noſtri iuris interpretes ſequi malunt, vſqueadeo barbaries ad ſtomachum ruſticitatis facit,ut dicit Budæus ubi ſupra. Quãquam in d.c.j. vbiq; legitur pignorationes,ſed nihil omnino refert inter vtrunque, quoniam dicimus latinè pignero & pignoro, licèt antiquiores frequentius pignero dicebant. Sed & huiuſmodi oppignerationum in ea ſignificatione ſit mentio in iure ciuili, ſcilicet in auth.vt non fiant pigno.tam in rubro, quã in nigro,& in §.quoniam verò contingit, in auth.ut nulli iudic. Quibus in locis Græcæ illæ Iuſtiniani conſtitutiones id genus præhenſionis ἐνεχυριασμὸν uocant.

148 ¶ †Sed ut reuertamur,id quod diximus,uterum nondum eſſe hominem,uoluit etiam [Alb.in j.par.ſtatuto.q.133.in multis locis, colũ.2. verſi.& hoc indicant, & Signo.conſi.j.ſtatuto ciuitatis, col.2.nu.9.& iterum col.ſeq.nu.12.vbi etiã probat authoritate ſacrarum literarũ, cùm in illis dicitur, conceptus eſt de ſpiritu ſancto, natus ex Maria virgine,& homo factus eſt. quaſi.ſ. nondum homo fuerit antequam natus eſſet. † Et idem quoq; uoluit] Bal.in d.l.ſi pater,ubi ſuprà. [& in l.quod dicitur ff.de libe. & poſthu. vnde,ait, non comprehenditur ſub ſtatuto loquente de occidente hominem.] & in l.2.in prin.C.de poſt hu.hære.inſti. Nam licèt, inquit, habeat animam rationalem infuſam, tamen ſola anima non facit hominem ſine corporis perfectione, & organizatione,[& idem Bal.conſi. 390.tam profunde,ante fi.libr.2.& Io.Ana.in d.c.] ſicut ex literarum, col.2.ext.de homi.vbi & illud dicit de repræſaliis. [& Barba. in repe.l. cùm acutiſſimi,col.53.verſi.quid ſi teſtator dixit, ſi filius meus deceſſerit ſine homine,& iterum ver. & in quantum ſuperius C. de fideicom. & in repe.c.Raynaldus,col.49.ver. ſecundò limita,de teſt. ubi dicit ad hoc eſſe ualde ſing.text.in d.l.cùm inter. Sed de hac re eſt tex. omniũ optimus & expreſſiſſimus in l.in lege Falcidia placuit ff.ad leg. Falci. cuius hæc uerba ſunt, quia partus nondum editus,homo nõ recte fuiſſe dicitur. Vt tamen non omittam Phil.Deci.qui & id quoque uoluit conſi.535.requiſitus, col.j.num.2. Quibus præter loca ſuprà adducta ſuccinit,illud D.noſtri Ieſu Chriſti. apud Io.c.6. Mulier cùm parit, triſtitiam habet; cùm autem peperit, non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundo,quem locum ad hoc quoque expendit Alber. in 3. parte ſtatuto.q. 59.ſi ſtatuto caueatur, col.2.]

149 ¶ Quid quòd uterus non ſolùm non homo eſt, ſed nec animal quoque,ut dicit gl.in d.l. qui in utero, la prima ff.de ſta.ho. per tex.in l.j. §. ſi quis; proximior. ff. unde cog. quem tamen pro contraria ſententia allegat Pet.Iaco.tit. de cond.ex lege omnimodo,co.4.[Quanquam ſcio Galenum ſcripſiſſe librum hoc titulo, utrùm conceptus in utero ſit animal: in quo idipſum eſſe probat tum authoritate Hippocratis, tum duobus legum capitibus primo,quo ei qui abortus cauſa fuerit pœna infligitur, altero quo adire hæreditatem nondum natis permittitur. Deorum enim inuentum, & donum leges eſſe, nam omnia ce-

tis

tis legibus inter deos omnium ille pater diſpoſuit. Et alicubi in eo lib. dicit id iam potentia eſſe animal, at tum animal actu fore, cùm in lucē proditum erit.] Verùm ſententiæ glo ſimpliciter ſubſcribunt Empedocles, Diogenes, Herophilus, & Stoici omnes apud Plutarchum li. 5. de placitis philoſophorum. † Sed nec infans in utero aliud quippiam reputatur, id eſt, ut breuiter dicam, nihil eſt, aut certè pro nihilo habetur niſi naſcatur, inſtar cogitationis animi, quæ & ipſa nulla eſt, id eſt nullius apud homines momenti, niſi ea in lucem proferatur. Ita enim dicit hanc ſimilitudinē faciens Bal. per d. l. 3. tum in tract. ſchiſmatis, colum. 10. verſi. ampliùs ſciendum. tū in l. j. col. 9. ver. circa ſecundum C. qui admi. & poſt eum Iaſ. in l. quod quis ff. de condi. inde. & in l. j. col. 2 verſi. glo. magna ff. de condi. ca. da. & in l. ſi ita legatum §. illi ſi uolet. ff. de leg. j. de quo & diximus ſuprà in uer. libertis, verſi. 22. unum tantùm dixerim. † Nam nec hi infantes qui in utero ſunt, cenſentur eſſe in rerum natura, ſiue in rebus humanis, ut probatur in l. quod in rerum ff. de leg. j. & in l. ubicunque, in prin. ff. de ventr. in poſſeſ. mit. & in l. interdum ff. de verb. obli. & in l. ſed & ſi plures §. j. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. & in l. ſi pater ff. de ſolu. [& in l. ſciendum, ibi, vel in rebus humanis, uel ſaltem concepti fuerant, ff. de ſuis & legi. & in l. Titius, in fi. eo. tit.] Niſi tamen impropriè, ut probat tex. in l. quel uiuo, [cùm dicitur, quodammodo in rerum natura eſſe exiſtimatur, eod. tit.] & in d. l. qui in utero, & j. & 2. ff. de ſtatu. homi.

150 ¶ † Ex quibus fit, ut qui uterū, uel animatum exanimarit, nō punitur ex ſtatuto puniente homicidam ſiue hominis occiſorem, de quo latè per Alb. poſt antiquiores in d. l. qui in utero, la prima, & in 3. par. ſtatu. q. 59. ſi ſtatuto caueatur. [Sign. etiā latè d. conſi. j.] Iaco. Butr. Ange. & Salyc. in l. ſi quis necandi, quæ eſt pen. C. ad leg. Cor. de ſica. Bal. Pau. Caſt. & Alex. in l. quod dicitur ff. de libe. & poſth. Panor. Io. Ana. & Fely. in d. c. ſicut ex literarum, extra de homi. Idem Ana. in c. ſi aliquis, col. j. verſi. & ideo facit eo. tit. [Ange. Are. in tract. malefi. in uer. & ex interuallo, &c. num. 10. quid ſi quis faciat.] Alcia. in d. l. non eſt intelligendus. & iterum in d. l. non eſt pupillus.

151 ¶ † Hinc quoque fit, ut ſi ex ſtatuto imponatur vectigal pro quolibet animali, nihil ſit ex eo quod in utero eſt, ſoluendum, ut per Bal. in l. ult. paulò ante fi. C. de liber. cau. Ange. Alex. & recentiores in d. l. in lege Falcidia placuit ff. ad leg. Fal. [Albe. in prima par. ſtatu. q. 133. in multis locis,] & latiſſimè Firmia. in tract. de gabel. in 5. q. 8. par. princ. Ioan. Plate. in §. cùm autem, quem legit cum §. permiſſum eſt, colū. j. Inſti. de tutel. [& Barba. in d. l. cū acutiſsimi, ubi ſuprà,] & ipſum Alcia. in d. l. non eſt pupillus.

152 ¶ † Nec ſi decretum ſit certū præmium pro quolibet lupo qui capietur, debetur id præmium pro fœtibus qui exiſtunt in utero lupæ, ex ſententia [Guil. Cug. Albe.] Bal. & aliorū in d. l. qui in utero ff. de ſtat. homi. Bal. in l. ult. C. de lib. ca. [Albe. in d. q. 133. j. par. ſtatu. Sign. d. conſi. j. col. 3. verſic. ſextò probat] Imo. & Alexan. in d. l. in lege Falcidia placuit, Io. Ana. in d. c. ſicut, colum. 2. & ibi quoque Fely. de homi. & Ang. Aret. in d. §. cùm autem, Inſti. de tutel. & Alcia. in l. quod dicitur ff. de uerbo. ſignifi.

153 ¶ De

iugalibus Pilũno ac Picũno in ædibus lectus ſternebatur. Cuius etiã meminit Politia. Miſcellaneorum. c.89. vbi tamen Martianus corruptè loco Marcelli citatur. Ad hunc quoque morem reſpicit Seneca, ſi is eſt, in libello de morib⁹. Omneis infantes terra nudos excipit. & Plinius [lib. 2. c. 65. Terra nos naſcentes excipit. Et iterum] ſtatim ab initio lib. 7. hominem tantũ nudũ, & in nuda humo natali die abiicit ad vagitus, &c. Et ipſe Papinius lib. 2. Syluarum, in Genethliaco Lucani,

Natũ protinus, atq; humũ per ipſam.
Primo murmure dulcè vagientem,
Blando Calliope ſinu recepit,

[Et Tertullianus li. aduerſus Marcionem 4. Non decem mẽſium cruciatu deliberatus, non ſubita dolorũ concuſſione cũ tanti tẽpis cœno per corporis cloacam effuſus ad terram, nec ſtatim, lucem lachrymis auſpicatus.] Et Macro. qui eo. lib. Saturnaliorũ c. 12. tradit ex Cornelij Labeonis ſententia, Maiam deam terram eſſe, & Mercurium illi adiungi in ſacris, quia vox naſcenti homini terræ contactu datur, eandemq; etiam Opem vocari, quòd ipſius auxilio vita conſtet, & Fatuã à fando, quòd infantes partu æditi nõ prius vocẽ ẽdunt, quàm attigerint terrã. & è noſtris Alciatus antiquitatis diligentiſſimus indagator, ſimul & ſolertiſſimus inuẽtor, in l. hominis, ff. de verb. ſigni. vbi tamen non videtur intellexiſſe quæ de Ope eadẽq; terra dicta ſunt. [Ambroſius autem in epiſtola ad Syagriũ quæ eſt omnium 64. tradit obſtetrices ita dictas, quòd obſiſtant, ne fœtus laxatis vteri genitalibus in terram defluat. Nec interim prætermittemus Homerum lib. Iliad. 18. verbo græco cadendi pro naſcẽdi viũ fuiſſe quod pauci animaduertunt; ita enim ſcribit.

ἦ μὲν τὸν πάντεσσι περικτιόνεσσιν ἀνάξειν
ὅς κεν ἐπ᾽ ἤματι τῷδε πέσῃ μετὰ ποσσὶ γυναικός.

Id eſt, ad verbum,

Certè quidem hunc omnibus circumuicinis dominatum iri,
Qui in die hoc cadet in pedibus mulieris.

Loquitur aũt ibi de Euriſteo & Hercule.]

155 ¶ † Et quod diximus vterũ non cõſiderari, procedit haud dubiè in caſu l. noſtræ, quæ lata eſt ad fauorem parentum donantium, non ẽt filiorum poſtea ſuſceptorũ, niſi fortè in quandam conſequentiã, vt patet ex iis quæ latè diximus in præfatio. nu. 92. inci. ſed hic parũ attende, & dicemus ẽt poſtea in verb. in eiuſdẽ donatoris arbitrio. nu. 1. 2. & 3. Conſtat aũt eum qui eſt in vtero tum demum pro nato cenſeri, cum de ipſi⁹ iure aut fauore quæritur. Aliis autem nõ prodeſſe antequã naſcatur. d. l. quod diximus. ff. de verb. ſign. [& d. l. qui in vtero. ff. de ſta. ho.] cum ſimi. Ac ne ipſi quidẽ parẽti, vt eſt tex. expreſſus in l. 2. §. remittit, verſi. qui autem in ventre eſt, & ibi no. Bal. ff. de excuſa. tuto. [& in l. libertinus. §. poſthumus. ff. de oper. libert. & in l. is cui. ff. quan dõ dies lega. ced. & Fran. Aret. in l. qui filiabus, in prin. col. 2. ff. de leg. 1. ubi dicit primum tex. quem ſolũ allegat ad hoc eſſe not.] quãuis certum ſit non poſſe prodeſſe patri, quin ſibi etiam in conſequentiam proſit ex iis quæ latiſſimè diximus ſupra in illa præfatione.

156 Verum † maius dubium eſt, ſi infans natus eſt non quidem totus ſed fortè caput, & in his locorum muliebriũ anguſtiis extinguitur.

Nam & hic videtur rumpere teſtamentũ,per tex.in d.l.quod dicitur ff.de liber.& poſthu.qui poſtquam dixit eum qui exſecto vétre editus eſt,rumpere teſtamentum,hæc verba ſubdit. Quid tamen ſi non integrum animal editum ſit,cum ſpiritu tamẽ,an adhuc rumpat teſtamẽtum?& hic tamen rumpit.Quin ex noſtrorum ac Theologorum ſententia poteſt is qui caput tantũ exerit extrauterũ,baptizari,quaſi iã natus eſſe cẽſeatur,qui caput oĩum ſenſum atq; viriũ animi habitaculum natus eſt.Ita.n.voluerunt Hoſtien.in ſum.tit.de bapti ſ.§.quæ ſit eius forma:verſic.licèt autem totus,& ſequen.& iterum verſi.quid ſi mulier. Matthæ. Paul. Liazari.& Barb.in clem.j.ver.ad hoc,de ſum. trini.Archid.Domi.& Car.Alex.in d.c.baptizari,diſtin.5.Henr.Bol.in d.c.maiores,de baptiſ.Luc. Pen.in l.cum autem,poſt prin.C.de agrico.& cẽſi.li.10.Alberi.& Are. in l. 3.in prin.[& ibi Fran.Are.]col.antepen.ff.de acqui. hęr. Alexand.in 4.par.ſum.q.13.membro 4.art.j.& iterum q.17.mẽbro 3. Diuus Thomas in 4. ſenten. diſtin.6.ar.j.q.j. Ricar.in eo.lib.diſ.3.ar.4.q.3.Scotus in eod.lib.diſt.4. membro j.q. 3.Pet.Aur.& Pet.Reginaldetus ex Franciſcanis noſtri oppidi Fontenaij theologus præſtantiſſimus q. 5.Aſteſ.in ſumma.lib.4.titu.de baptizandis.Pelbartus Themeſinarus lib.j.Rolarij.q.j.in ver. baptiſmus §.33.& alij pleriq; eius notæ Theologi(necdum enim eos pudet pigetq; citare,præſertim cum meliorum deeſt auctoritas) quos in id tibi congeſſi in noſtris commentarijs conſuetudinum,ti.3.§.9.in gl. 4.vbi affatim capitis dignitatem excellentiamque declaramus, tam ex noſtris legibus,quàm alijs ſcriptoribus,ex quibus hic multa potoris aſſuinere.

157 ¶†Quinimo ſunt & qui tenẽt ſatis eſſe unũ aliud mẽbrũ quod exierit extra uterũ,baptizari;cũ aĩa ſit tota in toto,& tota in qualibet parte,ex Ariſtotele de aĩa & ſenſu. Et in his eſt[glo.in c.vulgaris,in ver. totum,quæ eſt j.de pœniten.diſt.j. & in c.propriè,in ver.trium milliũ quę eſt pen. de conſecra. diſt.4.] Bar.in d.l.3.C.de poſt hære.inſtit. Ricar.Sco.& Claua.quib.locis nuper citauimus, & alij quos citat Henr.Bo.in d.c.maiores,[& præterea Ioa.Corſer. in deciſio. Tholo. poſt eum Anfre.in additio.q.156. item fuit quæſitum quidam P.].

158 ¶†Verũ ego in hac ſum ſñia,vt is qui nõ totus naſcitur, non reuocet donationẽ ex hac l. Neq;.n. & hic rũpit teſtamẽtũ ſecundũ doct.præſertim Bart.Corne.qui id reputat not.& Franc.Are.in d.l.3.C.de po ſthu.hæred.inſtituend.Bar.& Ang. in d.l.quod dicitur ff. de liber.& poſthu. Ang. Aret.in §. poſthumi, ad fin.Inſti.de exhære. libe. & Alcia.in l.qui mortui.ff.de verb.ſign. vbi & hunc tanquàm non natum neque procreatum ex eo tex. cenſet.Et innituntur omnes d.l.3.quæ ad hoc eſt optima,tum in illis verbis,ſi uiuus perfectè natus eſt.†Nã id demum perfectum eſſe dicitur, quod omnibus partibus eſt conſummatum,nec ei omnino aliquid deeſt.l.j.ff.de orig.iur.& ibi cõcordan.in gl.& quæ dicemus infrà in gl.proxima,nu.9.eodemq; vlt. Tu item in illis verbis,ſi viuus ad orbem totus proceſſerit.Nam qui totum dicit,nihil omnino excludit. l.Iulianus, in prin.ff.de lega.j. Ex hocque dicit Cor.in d.l.3.poſt magiſtrum ſuum,quòd is qui non totus exit viuus,non ſuccędit ab inteſtato,

teſtato:†quia ius rumpendi teſtamentum deſcendit ex iure ſuccedendi ab inteſtato l. maximum, vitium, cum ibi not. ff. de liber. præter.

159 ¶†Quod autem de baptiſmo dictum eſt, nihil huc pertinet: quã lex Dei non his clauditur cancellis legis humanæ, nullisq; includatur limitibus, nullis terminis comprehendatur: vti etiam atteſtatur pontifex in c.j. in prin. de reliq. & venera. ſanct. libr. 6. Suntque tamen qui huius quòd dictum eſt, contrarium opinantur, & in his Guil. Laud. & Car. Flor. ĩ d. clem. j. §. ad hæc, de ſum. trin. & fide cath. Quin ſunt qui è diuerſo addubitant, poſſitne infans in vtero matris baptiſmo flaminis initiari, Nẽpe Gerſon Pariſienſis Theologus & Cancellarius in ſermone de natiuitate virginis Mariæ, cuius verba hic ſubiecimus. Conſtat, inquit, Deum miſericordiam ſaluationis ſuæ non ita legibus communibus traditionis Chriſtianæ, non ita ſacramentis ipſis alligaſſe, quin abſque præiudicio legis eiuſdem poſſit pueros nõ dum natos extra vterum, intus ſanctificare gratiæ ſuæ baptiſmo, vel uirtute Spirituſſancti. Debent igitur mulieres prægnantes, ſimiliter & uiri ſui, per ſe & alios diligentiùs preces fundere Deo, & ad ſanctos angelos cuſtodes hominum & puerorum in vtero, debent & ad cæteros ſanctos ſanctasque omnes confungere, quatenus infans nondum natus, ſi fortè moriturus eſt priuſquam ad baptiſmi fluminis gratiã peruenire valeat, dignetur ipſum dominus Ieſus ſummus pontifex baptiſmo Spirituſſancti præueniendo miſericorditer conſecrare. Quis nſcit ſi fortè exaudiet Deus? imò quis non deuotiùs ſperare valeat, quòd orationem humilium & in ſe ſperantium nequaquam de ſpiciat? Proficit hæc conſideratio ad excitationem deuotionis in parentibus, proficit ad leuandum eorum anguſtiam, dum ſine baptiſmo moritur puer: quia nõ omnis inde ſpe ſalutis ablata eſt. Sed neque abſq; reuelatione datur (fateor) certitudo. Hactenus Gerſon. Nec longè ab eo diſſentit Aſteſ. vbi ſuprà, in fin. Porrò ſecundum hæc Laud. & Cardin. qui alterius ſunt, vt diximus, ſententiæ, conſulunt, vt quicquid apparet ex puero extra vterum, imminente periculo mortis baptizetur, propter penetrabilem & occultam operationem ſpirituſſancti: de qua in c. multi, circa mediũ j. q. j. Nam & de Hieremia ſcriptum eſt, Antequam de vulua exires, ſanctificaui te. Hiere. j. & de Ioãne. Et Spiritusſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ. Lucæ j. Qua in re ſubit illud diui Pauli. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia ipſius, & inueſtigabiles viæ eius? quis enim cognouit ſenſum domini? aut quis conſiliarius eius fuit? Quæ hoc in loco nolui præter mittere, tum vt oſtendam, quod iã diximus, Dei O. M. leges nõ his noſtris alligari. Tũ vt obiter eos poſt Gerſonem conſoler, atq; ad orandum excitem, quibus hi partus infelices atque inauſpicati cõtingũt, ſed ita tamen, vt interim caueant ne delabantur in errorem Pelagij, qui cenſebat infantes, etiam ſi non baptizentur, habere vitam æternã. Cuius ſententiam planè refellit Auguſtinus epiſtola 28. incip. Deũ noſtrum, & iterum epiſtola 106. domino, &c. tandem aliquando, & lib. de anima & eius origine, primo. c. 9. & ſeq. & in lib. de natura & gratia ca. 8. &

8.& ſequen.& lib.de Geneſi ad literam,10.c.15.& ſequen. & Ambroſius in libr. de vocatione omnium gentium,primo c.7.& iterum libr. 2.c.8.Nam quod de Ioanne & Hieremia ſuprà dictum eſt, & quod ité devirgine Maria iampridem ſancta eccleſia Catholica aſſerit, id ex ſpeciali priuilegio fuit non de lege communi.

160 ¶ † Nec item obſtat dictę l.quod dicitur.Nam ea non intelligitur de animali quod partim natũ eſt, partim non natum, ſed de eo quod nõ integrum eſt omnibus membris,vt quia fortè illi deeſt manus aut pes, aut aliud, quod tamen in monſtrũ non tendit, & ita totum quicquid eſt naſcitur, ſed non integrum eſt. Ita enim eum tex. intelligunt Bal. Ang.Pau.Caſtr.Alex.& Iaſ.ut etiã dicemus poſtea in ſeq.q.num.209. incipient.ſed vt redeamus. Et ſi aliter intelligeretur,pugnaret è diametro cum d.l.3.C.de poſthu.hær. inſtit.Et ex hoc quoque fit,quòd ſi infans viuus natus eſt, aut extractus inciſo aliquo membro, quod fortè impediebat partum naſci,rũpit teſtamentũ,etiam ſi ſtatim moriatur,vt tradit Philip.Corne.in d. l.3.Nam is,inquit,infans perfectus eſſe dicitur, ſicut homo perfectus eſt pede vel manu amputata, cùm ſit animal rationale, & habeat corpus & animam,ex quorum coniunctione homo componitur, vt dicit tex.in c.in quadã,extr.de. celebra. miſſ. Ideoq; totus in orbem viuus prodijt,qui parte abſciſſa prodijt, cùm ea pars non iam ſit pars hominis,quia tota anima remanet in reliquo corpore, ſeparaturque ab ea parte abſciſſa, ſecundum not. per Bar.in l.ſtipulationes non diuiduntur, in prin.in 3.oppoſit.ff.de verb. oblig. & in l.ſi cui ff. de ſeruit. Et ita reſidet Corne. cum quo conuenit Alcia.in d.l.qui mortui.ff.de verb.oblig.Et idem dicas eadem ratione in caſu l.noſtræ, ut ſcilicet is infans qui naſcitur mutilatus aliquo membro,non tamen mõſtruoſus,reuocet donationem.

161 Sed hoc † rurſum in dubium vocatur, vtrùm filius qui integer totusq; naſcitur,ſed poſtea ante patrem moritur, reuocet donationé, néne,aut ſi reuocet,an ſaltem donatio vires recuperet ex morte ipſius.Et videtur quòd ſic,ex text.in l.poſthumus præteritus, in prin.ff. de iniuſt.teſta.vbi ſi poſthumus pteritus viuo teſtatore deceſſit,licèt iuris ſcrupuloſitate,nimiaq; ſubtilitate teſtamentum ruptum videatur, tamen poterit hæres ſcriptus bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas accipere, hæreditatemque obtinere.quem tex.dicunt ſing.Alex.& Iaſ.in l.poſthumo, ille in 3. not.hic in 2.C.de bono. poſſ. ſecũ. tabul.& idem Iaſ.in l.poſthuma ff. de liber.& poſt.& in l. ſi quis eum §.j.col.vlt.ff.de vulg.& pupil.ſub. Quod & procedit non ſolùm in primo gradu,ſed & in ſecundo, & ita quoque in ſubſtituto,ſecundũ glo. not.in l.ſi à primo, & ibi Angel.& Imo.qui illam reputant ſing.ff.de libe.& poſt.† Ex quo & hic dici poteſt, quòd licèt natiuitate filij qui viuo patre mortuus eſt,donatio cẽſeatur reuocata quadam iuris ſubtilitate,vires tamen morte illius reaſſumat,rẽq; ipſam donatarius obtineat,prẹſertim † cum plus virium & roboris habeat donatio, quã teſtamentum l.j.ff.de pact.& l. ſi mihi & tibi §.in legatis ff.de leg.j.cũ ſimil. Ideoq; etiam difficiliùs retractetur,ſecundum Bar.Ang.& Pau. Caſtr.in auth.ex cauſa C.de liber. præter. cum alijs ſuprà, latè collectis

ctis in ver.libertis, verſic.66.incip. hæc ſunt quæ pro poſteriori. aut ſi retractata fuerit facilius reconualeſcat,† quàm teſtamentum,cũ actus viuorum magis ſuſpẽdi poſſit, quã morientium.l.vlt.ff. com. prædio. cum ſimil. †Et quia etiã cũ deceſſerit is filius,perinde habendus eſt,ac ſi nunquam natus fuiſſet.l.j.in.j.reſpon. & §.vlti.& l.2.& 3.ff. de aſſignan.liber.

162 ¶ † Et in ſimili videmus quòd per diuortiũ reuocata, redintegratur redintegrato matrimonio.l. poſt diuortium.ff.de iur.doti.Et tutela vires reſumit ceſſante cauſa de poſitionis,l. non ſolum §.vlt. ff.de excu.tut.& l. ſi quis ſub conditione §.ſi tutor.ff.de teſta. tutel. † & cũ mulier perdat proprietatem rerum ei à marito relictarum, ſi nupſerit viuente filio ex illo marito, tamen ſi is filius poſtea moritur ſine filijs,eandem recuperat, vt not. in §.quoniam infirmas, in auth.de nupt.& in §.j.in auth.de nõ elig.& voluit etiã Bal. conſi.153. quidam teſtator,col.j.lib.5. [& Ang.conſi. 83.ſubtiliter & eleganter,col.vlt.] †Cui & ſimile eſt quod ſcribitur in l.fœminæ.§.illud C.de ſecund.nup. quòd mulier quæ iterum nupſit, & ſucceſſit vni ex filiis prioris matrimonij,tenetur cæteris liberis ex eodem matrimonio relinquere. At ſi ipſi moriantur. id pleno iure obtinebit, poteritq; de eo vt libitũ fuerit,diſponere. & ad hoc eum text. annotat Bal.ibi, qui & idem voluit in auth.ex teſtamento, col.2.verſi. modo circa iſtam. C.eo.tit.Ang.in §.j.col.3.verſi.reſtat, nunc videre, in auth.de non eligen.Saly.in auth. vxore mortua.C.de ſecund. nupt. Pe.Anc.conſ.278. præmittam caſus indubitatos,col.j.Nico.Vbal.in ſuo tract.ſucceſ.ab inte.in 2.par. prin. col.5.verſi. item limita niſi omnes. & Steph.Bert. cõſ.291. Chriſti,&c. viſo caſu,nu.10.lib.j.& conſi.192. ponitur in facto, in.2.dubio.lib.3. [Et quod etiam in ſimili dicitur in l.ſi quo.C.ad S.C.Tertul.quòd mulier habens liberos, nubẽs intra tẽpora luctus, infamis eſt, nec ei remittitur infamia, niſi ipſis ſuis liberis dimidiam partem omnium bonorum ſuorum purè donauerit,'ſed liberis mortuis, totum ad matrẽ ex integro reuertitur.]

163 ¶ † A quibus non longè abeſt quod pulchrè uoluit Bar. in l.ſicut in annos,quam legit primã totius tit.ff.quemad. vſufru. amit. quòd cum maritus relinquit vxorem dominam & vſufructuariam, extantibus liberis,non videtur relicta proprietas, neque etiam vſusfructus, ſed tantum alimenta, ſecundũ glo. & alios in auth.quod locum.C.ſi ſecund.nupt. muli. cum aliis multis concord. à me collectis in noſtris legibus cõnubialibus, [in l.10. nu. 5.cæterum apud Græcos.] Certè ſi poſteà moriantur liberi, huiuſmodi relictum alimentorum conuertitur in proprietatẽ aut certè vſumfructum,ac ſi ab initio nulli extitiſſent liberi. Quod dictum pro ſing. refert.& ſequitur Bar.Cæp.in trac. ſeruit.Vrbano. prædio.li.j.c.4. col. 3.in verſi.item quid ſi maritus.Sed & idem uoluit ipſe Bar. [in l.ſi ita ſcriptum fuerit.ff. de manumiſ.teſta.& in l.Titia.§. vlt. ff.de lega.2. prout illũ allegat & ſequitur Pet. Anc.in c.ſi pater,in 4. nota.de teſt. lib.6. & conſi.185. quæſtio videtur magis dubia,in prin. & rurſus ipſe Bar.conſi.56.Bar.fecit teſtamentũ, col.2.in 2.dubio, & inter cõſil.Bal. conſil.120. Nicolaus, lib.3. & ipſe Bal.conſi. 426. concluſiuè veritas eſt,& conſi. ſeq. mortuo dicto impubere,

pubere,lib.2.Ang. conſi.97. Viuianus,col.vlt. & conſil.109.in dicto teſtamento,col.2. Alex.con.42.viſo proceſſu, in fin.lib. 2. & Philip. Dec.conſil.485.caſus de quo quæritur,col.4.verſi.ſecundò reſpondetur, quod conſil. iterum repetitur, cõſ.537. niſi ꝙ prius eſt amplius.]

164 ¶ † Quod multum huc facit.Nã ſi in hoc caſu Bar. relictum ſibi vires ſumit proprietatis aut vſufructus, quas ab initio non habuit, ob mortem liberorũ, certè multò maiori ratione in caſu noſtro donatio 2 iam à principio omnibus viribus ac partibus integra, omnibuſque modis ac numeris abſoluta & perfecta debet ob mortem liberorum vires quas ipſa ab initio habuit, recuperare,per l. qui ex liberis.§.teſtamento [& ibi Bart.] ff. de bon. poſſ.ſecun. tab. quam ad hoc not. gloſ.in l.ſi teſtamentũ.[& ibi quoque Bar.& Fran.Aret.ff.de teſta. & idem Bar.in l.j. §.ſi filius.ff.de leg. 3.& Ange.conſi. 108. iſta quæſtio, col.2.Atq; ẽt per l.ſi vnus.§.quod & in] ſpecie ff. de pact. quã ad hoc quoq; citat Albe.quo loco eum ſtatim aduocauimus. atq; item ex no: per gl.in l.vlt.§.Lucius, in ver.per ſectam ff.de dona.per tex.ibi, iũcta l.cũ hic ſtatus.§.ſi maritus ea quæ ff.de donat. inter vir. & vxo.& l.ſi maritus tuus.C.eo.tit. q̃ & ex hoc fieri dicit,quòd præterito filio iam nato, ipſo iure non valet ab initio teſtamẽtum, ideoq; & ſi is filius poſtea decedat viuo patre, non cõfirmatur.[§.j.Inſti.de exhær.lib.]Verum præterito poſthumo teſtamentum nihilominus valet ab initio, & licèt natiuitate poſthumi rũpatur, tamen ſi is poſthumus viuo patre decedat,recõualeſcit,p d.l.poſthumus.ff.de iniuſto teſta.Et illã gloſ. ſequuntur, & cõmendat Bar.& alij ibi.& eſt ſimilis glo.in d.l. poſthumus.[& ibi ẽt Bal.& alia item]in l. 2.& ibi Cyn.Bar.& Albe.C.de poſt hu.hær.inſti. & in l.ſi hæreditas.§. qui filium, in ver. confirmatum ff. de teſta.tute. & in l.omnia quæ ex teſtamẽto.ff.de reg.iur. & in d.§.j. in ver.nõ cõſtituat. Inſti.de exhær. liber.& voluit ẽt Bal.in l.filio præterito,col.pen.verſi. ſecundò quæro,& ibi Ang. in fi.ff.iniuſt.te. [idẽ Bal.in.l.ſi à primo ff.de lib.& poſt. 1 & conſi.202.ſuper his,poſt prin.li. 4] & latè Raph.Co. in repe.l.ſi filius, in.j.oppo.2. not.ff.de liber. & poſthu. & Nellus inter conſi.Paul. Caſtr.conſi.213. ſi dicta domina,li. j.& facit quod ſcribit Soz.in l.j.§. ſi vir vxori,col.pẽ.verſi.ſecũda concluſio ff.de acquir.poſ.† Ex quo ẽt Io.An.in addi.Spec.tit. de teſta.§. in primis,in addit. incip.huic quæſtioni,verſi.occurrit.dicit plus nullitatis habere id quòd à principio non ſubſiſtit, quã quod ex poſtfacto deficit, per d.l.poſthumus.ff.de iniu.teſt.iũcta.l.ſi filius.ff.de liber. & poſth.Et ea quidẽ ratio multum cõgruit donationi quę ab initio valet,ſed poſtea natiuitate liberorum reuocatur, vt morte eorum debeat confirmari.

165 [¶ † Super eo tamen quod diximus de vxore relicta dña & vſusfructuaria, quoniã à multis in hoc diſtinguitur,vide oĩno Bar.Bal.Imo. Rap.Co.& Flo.in d.l.Titia. §.vlt. ff.de leg.2.& eundẽ Bar.d.conſ.56. vbi ſupra, & cõſi.171. Nicolaus,& conſ.244.fuit quidã de Aſſiſio,col. vlt.Bene.Plumb.in l.2.ff.de manu. teſta. Bald.in l.3.§. quid ergo.ff.de vſu & habi.& in l.& ſi cõtra tabulas,& ibi Imo. Alex. Franc.Aret.& Iaſ.ff.de vul.& pup. ſub.ipſum Bal. in l.ul.col.ul.C.de indi.vi.tol. Ang. in d.auth.quod locũ, & d.cõſ.97. & conſi.

confi. 109.quidā patronus, col.vlt. & confi.301. factū tale legitur,in 4 dub.Pan.cōſ.78. q̄ſtionis pūctus in hiſce terminis,col.ul.i 2.dubio.lib.2. Ro.cōſi.516.in caſu propoſitæ conſultationis,in quo primo quæritur, in j.dubio. Alex.cōſ.40.viſo themate, & cōſultatione,in j.dubio.lib.j. Maria. Soz.cōſ.68.Ioānes,col.vlt. Fran.Cur.ſenio. conſ.14.nobilis teſtator,per tot.& Iaſ.in l.ſi fundum ſub conditione §. ſi paterfamilias, in j.not.ff.de legat.j.]

166 ¶ † Et hanc quoque ſententiam confirmat quod in non longe diſſimili caſu dicimus, ceſſante,ſ.cauſa reuocationis donationis inofficioſæ, ceſſat & ipſa reuocatio,vt dicit Bal.in l.j.col.2.verſi. tertio ſic. C.de inoffi.dona.ar.l.j.§. ſi quis in fraudem. C.ſi quid in fraud. patro. †Nam & alias generaliter ceſſante cauſa ceſſat effectus eiuſdē, vt ſcribit Ariſto.lib.2.Phyſico.& nuncupatim repetit Romanus pōtifex in c.& ſi Chriſt⁹,ex.de iureiu.& alibi ſæpe,& noſtris quoq; legibus probat.l.gñaliter.C. de epiſ. & cle. cū multis concord.à me congeſtis in [noſtro tracta. cui titulus eſt, ceſſante cauſa ceſſat effectus.]

167 HAEC autem † maximè debēt procedere, ſi filius poſt donationē natus ſtatim moriatur, quoniā natus nō videtur,qui confeſtim mortuus eſt, per tex.quem ita ſumant, vt cum noſtris loquar. Io. An. & Pan.in c.nam & ego,extr.de verb. ſign. vbi & gloſ.ex eo no.non videri fuiſſe,qui parum durauit,& allegat concor.Et hoc planè aſtruit illud Iob.cā.10.Fuiſſem quaſi nō eſſem, de vtero trāſlatus ad tumulū. Ideoq; etiam glo. in c.j.§.quinetiā in ver.non admittatur, tit.epiſ.vel abba.aſſerit,quòd in feudo dato alicui, & ſuis liberis maſculis & fœminis, & in quo propterea nō ſuccedit fœmina,ſi maſculi aliqui extiterint,ꝑ tex.ibi,ſi maſculus poſt mortem patris illico mortu⁹ eſt,nō prohibet fœmina ſucedere,tanquā ille nō videat extitiſſe,& hoc ſequunt Ia.Bel.Ray. Nic.Neap.Bal. Aluar. Mar.Laud.qui eā dicit ſin,& Card. Alex.ibi. Sed & alia ē illi ſimilis in c.j.§.vl.in ver.oīno extātib⁹,tit.de ſucce.feu.quā & ſequunt Bal.& Aluar.ibi. Qui in priori loco . & poſt eos.Car.†Illud ꝓterea dicūt,eū dici illico deceſſiſſe, q mortu⁹ eſt antequā nomē ſit illi i baptiſmo iditū ſeu rei tēpus,iquiūt,octo dierū ſtatuebat in veteri teſtamēto,& allegāt Inno.qui tñ hoc nō dicit,i d.c. nam & ego. Sed huc proximè accedit quod ſcribitur Geneſ. 17.& iterum Leui.12.ꝑcepiſſe dominū, infantē octauo die à natiuitate circūcidi,quo ēt die circūciſus ē Chriſtus noſter. Luc.2.Cuius legis rationem reddit Auguſtinus in q̄ſtionibus ex veteri teſtamento. c.29.

168 ¶ † Nec hinc longè abhorret ꝙ ſcribunt Plutarchus in Problematis Romanorum c.10. & Aurelius Macrobius conuiuiorum Saturnaliorum libro primo c.16. [& Feſtus Pompeius in verbo,luſtrici,] veteres Romanos maribus nono die,fœminis octauo nomina imponere ſolitos, [eoſque dies dicit ipſe Pompeius ob id fuiſſe vocatos luſtricos, ſiue luſtratos .] addit autem Plutarchus huius rei rationem, quam breuitati ſtudētes prætermiſimus. Ariſtoteles autem libro de natura animalium 7. ca.poſtremo, ſcribit nato infanti ante diem à natiuitate ſeptimum,nomen non imponi. Sūt & qui ſcribunt Athenis decima die id fieri ſolitū, qua quidem congregatis conſanguineis & amicis peracta re diuina [ſplendidum] para-

batur conuiuium, quod uocabant δεκάτην ἑστιᾶν.

169 ¶ † Sed vt ex iſto diuerticulo redeamus in viam, illam gloſ.in d.§. quinetiam ſequitur etiam Bal.in l. j.§.in nouiſſimo,col.2.verſi.quæro nunquid infans. C.de cadu. tol.& Paul.Caſt.cõſi.191. viſis & diligenter examinatis, col.2.lib.2. & Iacob.à S.Georg.in tract.feud.in ver. & fœminis, col.2.[Frã.Curt. iuni. in j.par.3.par.prĩ. col.pẽ.ver.27.] & Steph.Bert.qui & hoc dicit communiter obſeruari.conſi.276. Chriſti,&c.viſo caſu,col.j. lib.j.& Cæp. cauſ.ciui.cõſi.50.in cauſa quæ vertitur inter dominam,col. pen.verſi. circa ſecundũ. [& Zaſius in epitome Feudorum,in 8.par. in 2. parte concluſio.2.]

170 ¶ † Et ſicut natus non videtur, qui ſtatim mortuus eſt, ita nec econtra mortuus eſſe cenſetur, qui ſtatim ex morte ad vitam reuocatur, id quod planè Chriſti domini noſtri auctoritate probat, qui Io.11. c. aſſerit Lazari infirmitatem non eſſe ad mortem, quãuis ex ea mortuus ſit,quoniam ſcilicet haud multo poſt ab ea eſſet ſuſcitandus. De qua re Accurſius diſſerens in l.ex his.ff.de legib. tradit ipſum Lazarum debuiſſe bona ſua recuperare, quia non videbatur mortuus fuiſſe qui tam citò reſurrexit, per l.3.ff. de diuor.†ubi non videtur uxor à marito diuertiſſe, quæ breui ad eũ rediit.& illam gloſ.ſequuntur Bar. Albe. Bal. & alij ibi. Rom. & Flo. in l.ſeruitutes.§. ſi ſublatũ.ff.de ſeruit.vrba.præd.Ang.in l.debitor.C. de ſen.paſ.[idẽ Ang.] Imo.& Alex. qui addũt conco.in l.ſi mariti.ff.ſo. ma.Cui adde gloſ. ibi ſimilem in l. ſeruus effectus.ff.de actio. & oblig. Bart. Brix. in ſuis quæſtionibus dominicalibus,quæſtio.54. eſto quòd aliquis ſit reſuſcitatus.[Io.An.in c. fraternitatis,col.2.in verb. miraculum,& ibi latè Card. Alex. de frig. & malefic.Albe. id latè diſputante poſt alios ibi per eum allegatos, in l.inter ſtipulãtem.§. ſacram, col.2. verſi.expeditis oppoſitionibꝰ.ff.de verb.obli.& in l.quod dicitur,poſt Dyn.ibi col.ult.verſi.vltimò colligit.ff.de impen.in re. dota.fact.] & Bal.in l.intercidit, & ibi etiã Paul. Caſt.ff.de cond.& dem.& eundem Bal. [in repe.l.j.col.ult.verſi.itẽ incidit.C.de ſacroſanct.eccle. & in c. j.col.2.verſi.in glo.no.ergo de electio.] & Barto.à Scarãpis inter conſi. Alber.Bru.conſi.112.caſus ſuper quo,col.ult.& conſi.ſeq. venerabilis domine,poſt prin. In quibus & omnibus propè locis comperies, an debuit uxorem ſuam recuperare.de quo & per gloſ. & Arch.in c. licitè 22.q.7[Freder.Senen.conſil. 26.caſus talis eſt,quidã eſt ingreſſus,col.2.Ro.in rub.ff.ſol.mat. col. 4.verſi. an reſuſcitatus, in j.lect.& iterũ in.2.col.7. verſi. ſed quid de reſuſcitato.] & Firmia. in tra. de epiſc.in 4.parte 8. partis principalis,lib.4.in 4.quæſtio.De quibus & vide Guil.Laud.in ext.ſuſcepto, in verb.vacantium, [vbi tractat,an reſuſcitatus recuperet beneficiũ Bal. conſi.243. quidam nobilis,col.j.li. j.& Alber. in l.adeo. ff.de acquir. rer.domi.]Panor. in d.c.fraternitatis. Ro.in rub.ff.ſol.mat. in vtraq; lectura. Iac. Zochi.in rub. extr.de ſponſal. Fran.Paui. in tract.de offi. & pote.capi.ſed vac. in vltima parte præludij,col.2.

171 ¶ † Facit & quòd in ſimili dicimus, non conſiderari tranſlationẽ dominij,quę momento durat.l.vl. §.vlt.in fi.C.de bon. quę liber.& not.Bar.in l.vlt.ff.de condit.inſtit. & Ang.in l.voluntas, ad fi.C.de fideicom.

deicom.vbi ex hoc dicit, quòd prohibitus alienare extra familiam, poterit tamen alienare ea lege, vt incontinenti debeat reſtitui familiæ: quia non dicitur. tunc alienatio fieri extra familiam, quæ momēto eſt penes illum duratura, ar.d.l.vlt.§.fin.quē ad hoc dicitur not. Id quod ſequitur. Iaſ. [& in l.vl.col.antepē. ver.& vltra allegata.C.de iure emphy.vbi id dicit ſing.&] in l.filiuſfa.§.diui, in 2.lec.col.10.ver. quartò limita, vbi & ad hoc allegat tex. quem dicit not.in l.cogi.§.hi qui ſolidum.ff.ad Trebel. ſequitur etiā ac commendat Barb. in l.4.§.Cato, col.21.verſi. & adduco.ff.de verb. obli.†vbi & idē dicit de vaſallo ita alienante feudum, vt confeſtim ad eum reuertatur, ita per hoc limitās tex.in c.j.tit. quid iuris ſit ſi poſt ali. feud. va ſ. id recup. vbi de hoc latiſſimè per Card. Alex. qui alios eiuſdem ſententiæ citat.†Et de emphyteuta voluere Ro.in l.ſequitur. §.item Labeo.ff.de vſucap. & Ant. in c.potuit, col.j.ext.de loca.& Iaſ. in l.3.col.45. C.de iur.emphyte.& Hippo. Marſil.conſi.136. conſului proximis diebus, col.3.verſi. confirmantur.

172 ¶ † Sed tu præter ſupradictos qui negant conſiderari momentaneam translationē, adde ipſum Ange. conſi. 34. Conſtantinus, col.j. vbi adfert multa ſimilia.& Pau.Ca. in l.frater à fratre, col.7. & ibi Iaſ. col.2.ff.de cond.indeb. & Barb. in ru.de reb.eccle. nō alien.& cōſ.12. ſcribitur apud Prophetam, col.14. verſi.modo teſtator, lib.j.& Sozin. conſ.177.ſupraſcripti, col.3.verſic. ſecūdo reſpōdetur, lib.2. Ideo licèt non valeat donatio inter patrem & filiumfa.& inter virum & uxorem. l.2.C.de inoffi.don.& ff.& C.de dona.inter vir.& vx.per to. valet tamen ſi ita fiat, vt apud donatarium non maneat, ſed illico ad aliū transferatur.l.ſi conſentiente. C. de dona.ante nup.& l.profectitia.§.pen. ff.de iu.dot.& l.ſi vxor marito,& l. Sulpitius.ff.de don. inter vir.& vx. & voluit Bar.poſt Iacob. Aret. in l. 2.§. ſi vero pater, colum.j.ff. de donati. & Roma.in l.ſi donatione.C. de collatio.

173 ¶ † Ad quod etiam benefacit & quod dicitur à noſtris quòd ſi legetur quicquam alicui, cui etiam diſpoſitione legis quippiam debetur cenſetur id legatum factum animo compenſandi.l. ſi cum dotem. §.ſi pater.ff.ſolu.matr. cum multis concord. à me latè congeſtis in noſtris conſuetudin.titu.26.§.8. in princ. id tamen procedit cū legatum debet manere apud legatariū, ſecus ſi alteri ſit reſtituendum. tunc enim nō habet locū cōpenſatio ſecundū Dy.Bar.Bal.Ang. & Alex.in d.§. ſi pater.Io. Petru.Fran.Are.Cor.Iaſ. Philip.Dec.& Frā.Pep.in auth.pręterea.C.vnd.vir.& vx.Bened.Cap. conſi.143.cū de pluribus, col.2. Ad quam ſnīam allegāt tex. ī d.l.cogi. §.hi qui ſolidū.ff.ad Trebel.& in l. ſed & ſi mortis.§.item ſi quis.ff.de legat.præſtan.& in d.l.vlt.§.vlt.C. de bon.quæ libe. & in d.l.Sulpitius ff.de donat.inter vir. & vxo.& in l. vxorē.§. pater naturalis.ff.de lega. 3. Id quod intelligunt omnes doc. in d.auth. pręterea, quando reſtitutio ſit incōtinenti, ita vt is cui fuit legatū nullum ex eo ſit habiturus commodum, ſecus ſi ex interuallo. Nam cōmodum illius modici temporis imputaretur ſiue compenſaretur, ar.l.in lege falcidia non habetur.ff.ad leg.falc. & in l.in quātitate.§.magna dubitatio.verſ.in diem eo.ti.& in l.mulier.§. ſi hæres, verſic. alia cauſa eſt. ff.ad Trebellia.&

cõſ.75.uiſo dilegẽter,col. ult.quòd non videtur ueniſſe,qui ſtatim abit. nã,†vt &ipſe ſubdit,fingitur nõ fuiſſe in loco, qui manet breui tẽpore. l.ex facto.ff.de hære.inſtit. & l. ſeruis vrbanis.ff.de leg.3.Quod approbat Fabius Quintilianus, ſi his eſt, declamatio.16.Cuius ſententia hęc. eſt, eum penè non veniſſe, qui ſtatim reuerſurus eſt.[Quod & uoluit Bal.noſter.con.299. proponitur,in prin.lib.2.per.l.Cæſar.ff.de public. †Sicuti]& è.diuerſo nõ videtur abeſſe,qui ſtatim rediturus eſt,[ut dicit ipſe Petr.Anch.conſ.90.conſidero etiam in fi. per d.l.ex facto.Et facit etiam] l. cùm antiquitas,ibi, ex breui temporis interuallo.C.quem admod.teſta.ordi. vbi & hoc notat. Ang. qui etiam ad hoc allegat.l. ſi longius.§.filius.ff.de indi. & l.pen. in fin.ff.de vaca.muner.Ex hocque effici tradit quod ſcribit Inno.in c. prudentiam,extra.de offic.delegat. quòd ſi cauſa pluribus delegatur cũ clauſula,ſi non omnes, &c. & vnus eorum breui eſt reuerſurus, non poſſunt alij ſine eo procedere,tanquam ipſe non cenſeatur abeſſe.

177¶†Sed& ex hoc fit,vt Saly. in l.2. col.ante pen.C.de peda. iudi.intelligat text.in l.j.ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdictio. qui magiſtratui concedit alteri ſuam iuriſdictionem,mandare, ſi is abeſſe cœperit, procedere in diutina abſentia, non etiam in breui:tanquam ab illo non uideatur qui breui redire debet, per d.l. ſi longius, & eum ſequitur Philip.Deci.in d.l.j. col. 17. uerſi. ultimò notandum. Quin ſi magiſtratus abſuturus mandauerit, & poſtea ex abſentia reuertur, ſtatim tamen reuerſurus, nõ extinguitur delegatio,vt voluit Cyn.in d.l.j.in 7.8.& 9.quæ.& ibi quoque Alber. nullam illius mentionem faciens, col.7.& Alex.col.19.uerſi. in gloſ. in ver. proficiſcatur. & Deci. dicta col. 17. in verſic. eiuſdem initii. & Fran.Purp.chart.21. num. 603. Et, ſimile eſt quod ſcribit gloſ. in cap. ſi poſtquam,in ver.mente,de elect. lib.6.quòd in caſu illius capit. non videtur receſſiſſe,qui ſtatim reuerſurus eſt. quam ſequuntur Archi. Ioan.And.Pet.Anch.Domi.& Philip.Franc.Ex quibus Archi. Domi. & Franc.. id not. ad præcepta quæ fiunt à iudicibus, ne quis recedat ex vrbe vel palatio. [& idem quoque voluit Io. Mo.in c.vbi pernoctum.col.j.in uerb.pono de electio, libi.6.& in c.cupientes col.12. ver. ſed quid ſi electus. eod. tit. & cæt. Et facit quod pulchre reſpõdit Ro. conſi. 263. viſo puncto cæteriſque contentis, excuſandum à falſo teſtem, qui depoſuerat ſe continué ſtetiſſe in ciuitate Lucana,cum aliquot menſibus fuiſſet extra eam ciuitatem ob peſtem, quæ in ea erat. ſed ea ceſſante confeſtim rediit.]

178 ¶ † Et in hoc allegantur præter iura præcedentia.l. ſi quis ita legauerit.ff. de condit. & demon.& l. præſens.ff.de procur. & c.ſint tibi, de conſe.diſtin.5.Nam & per d.l.ſi quis ita legauerit, dicit Bal. in l.ſi pater.§.ult.C. de inſtit. & ſubſtit. quod momentũ temporis non curatur.Et quod Hoſtieu.& Io. And. ſcripſerunt in c. ex parte, extr.de cleri.non reſid. intelligentes eum tex.quo eſt cautum,prælatum non reſidentem,qui vocatus venire noluerit,priuandum eſſe,& alium eligendum, ut ſcilicet non ſufficiat ad euitandam eam pœnam. venire, & ſtatim abire, quia perinde eſt ac ſi non veniſſet,per multa ex dictis iuribus.Et ex hoc quoq; conſuluit in pulchro caſu idem Ang.conſi.270. ſtatuto ciuitatis, vt ibi omnibus

videre eſt in promptu.

179 ¶ † Quibus concinit quod ſcribit Bar. in l. ſicut. §. ſuperuacuum, col. 3. ver. redeo ad ordinē. ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſol. quòd ſi iudex alicui præceperit, vt domum exiret ſub certa pœna, & is exiuerit, ſed poſtea iterum ingreſſus eſt. incidit in pœnam, tanquam non uideatur exiuiſſe, qui ſtatim rediit. † Et quod tradit Bald. in l. j. col. 5. ver. quid de errone. C. de ſer. fugi. quòd qui fugit è carcere, & poſt ſtatim reuerſus eſt, non ponitur ex ſtatuto imponente pœnam fugientibus. quem ſequitur Steph. Ber. cõſ. 61. non puto, in fi. lib. 2. & Hippo. Marſil. in l. is qui cum telo, nu. 54. C. de ſicar. & in repe. rub. ff. de fide ius. nu. 373. & conſ. 122. clementiſſimi, &c. in præſenti cauſa, col. j. uer. & ideo dicimus, lib. 2. Et hoc ſatis cõfirmat quod ſcribit Bar. in l. quid ſit fugitiuus. §. j. ff. de ædil. edic. de eo qui primum fugit, tamen citatus comparuit. quem ſequitur Ro. in l. admonendi, col. 24. & ibi quoq; Fran. Curt. ſeni. col. 46. uer. ſecundo limitatur. ff. de iureiur. Et quod ab eodem Bal. ſcriptum eſt in l. j. col. 3. ver. ſed quid cuſtos. C. de ædil. de eo. qui exit è carcere cauſa voti cuiuſpiam implendi, ſtatim re uerſurus, vt aufugiſſe non dicatur, quanuis cuſtos qui id permiſit, teneatur, niſi ex conſuetudine excuſetur. †. Et quod idem tradit in c. j. in prin. col. j. ver. ſed pone quòd vaſallus, tit. quib. mod. feud. amit. quòd vaſallus qui dominum relinquit in bello per momentum, & ſtatim rediit, non punitur feudi amiſſione, ſecundum illum text.

180 ¶ † Et quod à noſtris traditum eſt q ſi medicus certa mercede promiſit curare ægrotum, qui curatus, vt videbatur, in eandem ægritudinem recidit, certè in dubio ſi ſtatim recidit, non cenſetur fuiſſe curatus à primò morbo, ar. d. l. 3. ff. de diuort. & ſimil. Ideo nec eã mercedem habere debet, ſecus ſi lõgo poſt interuallo. ita enim voluit Pileus in 12. q. & Barthol. Brixi. q. 73. medicus quidã. & Dy. Ricar. Mal. Cyn. Mar. Sylli. Ray. Bar. Bal. in utraque lect. Alber. Saly. & Paul. Caſtr. in l. Martius. ff. de loca. Spec. tit. de ſalar. §. vlt. poſt prin. Io. An. in c. contractus. 2. q. de reg. iur. lib. 6. in mercur. [Alber. in l. contractus num. 7. ff. eo. tit. Bal. conſi. 255. quidam fœnerator, col. 2. lib. 3.] Imo. Frã. Arc. & Barb. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te. ff. de verb. oblig. Petr. An. Panor. Barb. & Fel. in c. presbyterum, extr. de homi. Hippo. Marſi. conſ. 7. ſummi cæli, col. 2. verſi. cum ergo in caſu, lib. j. † Et quod item tradit Bal. in l. licet. C. de exceptio, quòd incõtinenti recuperans poſſeſſionē fingitur nunquam fuiſſe expulſus.

181 ¶ † Huc quoq; vergit quod ſcriptum reliquerunt. Dyn. Cy. Bar. Bal. & Sal. in l. ſeruus, per illũ tex. C. de pœn. quòd ſi ciuitas fuerit cõ dēnata ad ſubuerſionē murorũ, ſi illis dirutis iterũ eos ædificet, nõ eſt ſatisfactum ſententiæ. debēt. n. manere deſtructi. quod & idem uoluit Bar. poſt Dy. in l. ſi quis adulteriũ. § j. & ibi quoq; Ang. per illũ tex. ff. de adult. idē Ang. in l. in muneratio nibus. ff. de ſol. & in l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe, & ibi etiam Imo. ff. de leg. j. & idē quoq; Ang. con. 34. Conſtãtinus, vbi & alia multa ſimilia cõ gerit. Pet. An. in c. ex literis, ext. de cõſt. & ibi quoq; Fel. col. 8. ver. ſecunda cõcluſio, & Phil. Dec. col. 4. ver. tertia concluſio. & idem Pet. An. in c. cõmiſſa, in 5. not. de elect. lib. 6. & in c. j. in 6. not. de vſur. eo. lib. 6. & in c. felicis, in. 7. not. & ibi etiam

etiam Philip.Franc. in prin. col.2.
verſi.vltimò not.ibi reparetur, de
pœn.eo.lib.6.Corn.con.7. rudis &
incompoſita,col.vl.li.j.& Barb.cō.
22.Deū innocent, col.6.li.3.Steph.
Ber.conſi.232.addendo eleganter,
ad fi.lib.3.Quanquam Dom. in d.
c.felicis, voluit contrarium. Sed
quis illi crederet aduerſus tot ta-
lesq́; vtriuſq; iuris interpretes?

182 ¶ †Adde & quod tradit Bald.poſt
Iac.Are.& Oldra.in l.Titio centū,
in prin.p illū tex.ff.de cōd.& dem.
q̄ ſi arbiter iuſſerit mihi fundū re-
ſtitui ſub pœna,& aduerſarius reſti
tuerit,ſed poſtea iterū occupat,ca-
dit in pœnā cōpromiſſi.Cui germa
nū eſt quod ſcribunt Iac.Bu.Guil.
Cu.Bar.Bal.& Saly.& Fulg.in l.ſed
& ſi poſſeſſori,ver.proinde ff. de iu
reiur.q̄ ſi quis cōdemnatus ex ſen
tentia ad rem reſtituendam,eam ſe
mel reſtituerit, ſi poſtea res ad eū
redeat,poterit cōtra eū peti execu
tio ſententiæ,tanquā ab ea nō ſit li
beratus,qui iterū rē recuperauit.&
idem voluerunt Cyn.& Bal. ſubob
ſcurè in l.ſi quis hæredem C.de in-
ſtit.& ſub.& clarè ipſe Bal. in l.qui
licitā,in prin.per illū tex.C. vt lit.
pen.& in l.debitori,col.2.verſi.ſed
uideamus C.de pact.& in c.cum in
cūctis,col.2.ver.ſed quid ſi habuit,
ext.de elec.& in c.ſignificaſti. poſt
prin.ext.de offic.deleg.& in c.quæ
renti,poſt medium,eo.tit.& in §.ſi
facta,col.2.verſi.extra quæro,tit.ſi
de feud.fuer.cont.inter do.& agn.
Ang.in l.permiſceri,quæ eſt pen.§.
ſpecies ff.de acq.poſſ.Nicol. Neap.
& Imo.in d.l.ſi fideiuſſor.§.memi-
niſſe.ff.de leg.j.& Petr.An. in cle.
ne Romani,de elec. Nell⁹ inter cō.
Paul.Ca.cō.204.præſuppoſito,col.
2.verſi.tertiò domina, lib.j.& ipſe
Pau.con.ſeq.ego Pau.& Steph.Ber
tr.d.conſi.232.addendo eleganter,
nu.14.vſque ad fin. conſi. libr.3.&
Soz.conſi.133.pro facto,col.3.ver.
tertiò & vltimò,lib.j.quod & repe
titur in conſi.174.lib.2.Hipp. Mar
ſil.vbi ſuprà Fab.à monte ſancti Sa
uini[in tract.de empti.& vēdi.] in
36.q.3.q.prin.vbi pro hoc dicit eſ-
ſe clarū tex.in l.ſi quaſi recepturus
ff.de pig.actio.& in l.inter caſtellia
nū ff.de arbit.& in l.2.§.dominorū
ff.de his qui ſunt ſui vel.alien.iur.

183 ¶ †Et licèt multi tenuerunt con
trarium,vt paulopòſt dicemus, ta-
men illud haud dubiè verum eſt,cū
reſtitutione facta, res incontinenti
reuertitur ad condemnatum, vt uo
luerunt Imo.Pau.Caſt.Rom.Alex.
& alij recentiores in d.§. ſpecies.
Pau.Rom.Alex.& Iaſ.in d.l.ſed &
ſi poſſeſſori.quam Iaſ.legit cū §.ſi
petitor.in d.l.nam poſtea. Paul. in
d.l.Titio centum,in prin.ff.de cōd.
& dem.& Fran.Are.in d.l.ſi fideiuſ
ſor.§.meminiſſe,col.vlt.ff. de leg.
j.Corn.conſi.59.placet in hac con
ſultatione,col.j.lib.3.& Barb. in d.
cle.ne Romani,col.102. in paruis,
verſi.nota quòd conſtitutio,vbi ad
hoc allegat glo.in c.quoniam, ext.
de offic.delegat.& in c. commiſſa,
de elect.lib.6.

184 ¶ †Nec in ordinario tantum iudi
ce id obtinet,ſed & ī delegato quo
que,qui licèt poſtquam tulit ſentē
tiam,functus ſit officio, præſertim
ſi eam ſemel fuerit executus l. iu-
dex ff.de re iudic.& c.in literis, ex
tra de offic. delegat. tamen ſtatim
executione facta victus rem iterum
occupat, poteſt ipſe iudex delega-
tus iterum cognoſcere,& ſuam exe
qui ſententiam, vt voluit glo.in d.
c.quærenti,in ver.ad integrum an-
num,extr.de offic.deleg. quia non
videtur,inquit, poſſeſſionem ade-
ptus, qui eam ſtatim amiſit.l.non
videtur ff.de acquir. poſſeſ.& ar.l.
2.§

1.§.perueniſſe,& §.illud ff. de hæ-re.vel acti. vendi. Et illam glo.ſe-quuntur Io.And.& Panor. ibi nam non videtur, vt ipſi dicunt, iudex fuiſſe executus,ex quo incontinen ti executio fuit perturbata, ar.c.di uortium,de pœnit.diſt.in.j.& d.c.j. de iudic.

185 ¶†Neq; interim ſilentio prætermittēda eſt alia gl.huc ēt pertinēs, in d.c.commiſſa §.annus autem, in ver.pacificā,de elect.li.6.quod non uidetur adeptus fuiſſe pacificam ſacerdotij,autvt noſtri uocāt,bñficij poſſeſſionem,qui ſtatim ex ea fuit deturbatus.Ideoq; nō ei currere tē pus anni præſtituti ad ordinē presbyterat⁹,ꝑ d.c.nā & ego,de verb. ſig.& d.c.diuortium,& d.§.verſum autem,& alia quæ allegat, & eā gl. ibi omnes communiter approbāt.

186 ¶†Deniq; hāc ſniam in caſu noſtræ l.adiuuat legis ipſi⁹ratio, quæ eſt præſumpta mēs donātis,qui.ſ.ſi cogitaſſet d futuris liberis veriſimi liter nō donauiſſet, nec extraneós liberis antepoſuiſſet,vt abūde dixi mus ſupra in prefatione l.noſtræ. Quæ quidē ratio, ſiue ea pſumptio in hac ſpecie,de qua loquimur, locū nō habet. Nā ſi cogitaſſet de liberis ſtatim viuo ipſo donāte morituris,nō ꝑpterea donatione abſtinuiſſet.Ergo nec iſti liberi reuocant.

187 In Diversam †tū ſniam vrget tex.in l.heredibus,in prin.ff.ad Trebel.vbi fideicommiſſum ita factum,ſi grauatus viuos liberos non educauerit, deficit procreatis duobus liberis,licēt moriantur ante patrē.Et tex.in l.cùm vxori.C.quando dies legat.ced.vbi cum uxori uſusfructus fundi legatur,& eius proprietas, cùm liberos habuerit,nato filio,ſtatim proprietatis legati dies cedit:nec quicquam obeſt, ſi is decedat.Ideo illū tex.ita ſumant, ut noſtri loquuntur,Bal.& Corne.ſufficit ꝙ conditio in momento tēporis ſit impleta.Et tex.in l.ſi quis hęredem C.de inſtit.& ſub.vbi ſi quis hæres inſtitutus fuerit ſub ea conditione, ſi filia eius nupta fuerit, aut ſimili,ſatis eſt filiā nupſiſſe,ēt ſi matrimonium nō durauerit, quia fortè filia à marito diuertit,Et ideo omnes propè doc.ibi not. ſatis eſſe conditionē caſualē uel mixtā ſemel fuiſſe impletā, licēt nō durauerit. Glo.aūt ibi generalius not.ſufficere factum fuiſſe,licèt non duret factū.Ex quo Cy.Alber.& Bal.ibi col ligūt,ꝙ ſi ex pacto mulier debet lucrari dotē ſi liberos ſuſceperit,ſatis eſt liberos eam ſuſcepiſſe,quāuis ij ſtatim ſint demortui. Id quod etiā voluit idem Alber.in 2.par. ſtatut. q.108.ſtatuto cauetur quòd mortuo marito.Sed & ex eo. text.not. Bal.in l.precibus,col.2.in 3. oppo. C.de impub.& alijs ſubſt.quòd in conditionibus accipimus principiū primæ exiſtentiæ, & non curamus ſucceſſum eius.

188 ¶†Facit tex.ī l.ex facto §.ſi quis aūt ſuſceperit ff.ad Trebe.vbi ea cō ditio,ſi deceſſerit ſine liberis, deficit relictis liberis,ēt ſi momēto ſupſtites fuerint patri & ita dicit per i l lū tex.Bal.in d.c.j.§.quinetiā. ver. quæro quid ſi maſculus, & ibi eti ī Aluar.col.vl.tit.epi.vel abba.quod reputat ſing.Iaſ.in d.l.ſi quis hære dem,col.2.ver.ad idē ſecūdò C. de inſt.& ſub.& in l.inter ſtipulantem §.ſacrā,col.8.ver.ex aduerſo ff. de verb.oblig.& con.51.Aluiſius,col. vlt.lib.3.vbi id dicit ſing. & conſi. 66.nobilis miles,col.6.ver.moueor in primis,co.lib.3.Sed & idem uoluit ipſe Bal.quem Iaſ.non allegat, in auth.ſed & ſi quis,col.2.ver. præ terea natura conditionum C.de ſecun.nupt.& in l.cū acutiſſimi.col

2.

2.ver.ibi,qui ſine filijs C.de fideic. vbi & ex eo dicit,quòd in caſu d.l. cũ acutiſſimi,ex qua & ſimilibus de prōpta ē l.noſtra,vt diximus ſuprà in prin.præfati.ſatis eſt filium grauatũ reliquiſſe liberos, ēt ſi poſtea moriãtur,ut faciãt ceſſare ſubſtitu tionē illius l.Et idē Bal.con.57. itē inſtituo,col.j.lib.2. & Alex. conſi. 139.circa primũ dubiũ, col.2.uer. ſed pręmiſſis,lib.6.& Philip. Deci. conſi.139.uiſo puncto in quo, col. ult.& Cępola cauſa.ciuil.conſi.50. in cauſa quę vertitur inter dominam,col.pen.uer.circa ſecundum, ubi & auctoritate illius tex. reſpon dit ſing.infantem extractum exvte ro matris mortuæ, & qui illico decedit, ita ſuccedere ipſi matri ſuæ, ut hæreditatē ad patrē ſuum tranſmittat,excluſis cõſanguineis matris. Adde & tex.in l.quidã in teſta mēto,in prin.& iterũ in l. rogo.ff. de fideicõ.lib.vbi libertas data ſub conditione,ſi hæres ſeruũ alienaue rit,cõpetit confeſtim quàm aliena tus fuerit,etiam ſi hæres eum rede merit,cùm ſemel,vt dicit utraq; l. cõditio extiterit,& tex.in l. marit⁹ ff.de locat.ubi ſufficit domum quã ædificandam quis promiſit, ſemel eſſe ædificatã,licèt poſtea cadat. Et quod not.Bal.in l.ſi paterfam. col. 2.uerſi.ex prædictis ff.de hæred.inſtit.per eum tex.iuncta l.placet.ff. de acqui.hære.quòd ſufficit quem eſſe momento heredem, ad excluſionem ſubſtituti uulgaris.

189 ¶†Adde inquã pulchrũ tex. in l. ult.C.de indic.uidui.ubi relictũ factũ mulieri ſub ea conditione,ſi uidua erit,uel uiro,ſi ad cælibatũ peruenerit,debetur cũ uir erit uiduus aut mulier,ēt ſi in uiduitate nõ perſtiterint.Et ita illũ text. intelligit Bal.ibi,in 2.not.& Pau.Caſt.qui illum dicit ſing. refertq; quòd cùm aliquando ſup ea re eſſet q̃ſtio Venetijs,decreuiſſentq; iudices diffinire cõtrarium,moti ex intẽtione teſtatoris, quã dicebant huic rei aduerſam uideri,uiſo eo.tex.quē Pau. ipſe illis allegauit, in admirationē uerſi,à propoſito deſtiterunt. Sed & idem per illum tex.uoluit Bald. in l.Titius,in prin.ff.de excuſ.tuto. ubi aliud dicit fore ſi ita relictũ eſſet,donec,uel quouſq; uidua fuerit & cõ.42.p̄mittendũ eſt ad euidẽtiã conditionum,li.5.& Ang. qui latè eam rem diſtinguit.Imo.Alex. Raph.& recẽtiores in l.in ſubſtitutione ff.de uulg.& pupil.& idem Ang. etiam diſtinguens d.conſi.34. Conſtantinus,col.2.& ult.& Ant. Andarellus inter conſi.Paul.Caſt. conſi. 184.ex facto proponitur, libr.2.& ipſe Paul.conſi. ſeq. ſupraſcriptus. [facit & tex.in l.3.§.ſed & ſi ſtante ff.de libe.& poſthum. ex quo not. Bal.ſufficere,ut ſecundum teſtamẽ tum momento ualeat,ad hoc ut rũ patur primum teſtamentum.]

190 ¶†Et per quædã ex illis iuribus cõſuluit Oldra.cõſi.21.thema tale eſt,teſtator habebat fratrē,& iterũ conſi.141.thema tale eſt, dominus G.quòd ſubſtitutio facta ſub cõditione,ſi inſtitutus nõ habuerit liberos:expirat natis liberis,& iiſdē ſtatim mortuis,& idē uoluit eadē penè uerba adſcribens, licèt nomen illius tacuerit,Io.And. ipſi⁹ diſcipulus,in addi.Spec.ti.de teſta.§.in primis,ad fi.Cy.ĩ d.auth.ſed & ſi quis, in fi.C.de ſecund.nupt. Bal.in l.ul. col.8.uer.25.quæritur C. de hære. inſtit.& conſi.56.an pater qui fecit legitimari,col.2.uer.uiſo quodã capitulo,lib.2.& Raph.Fulg.con.46. Andreas de luca, uerſi.nec rurſum prædictis officit.Et Pau.Ca. in d.l. ex facto.§.ſi quis aũt, col.ult.ff. ad Trebel.in lec.Paduana.& in d.l.in

ſubſtitutione ff.de vul. & pupil. & conſi.324.ſuper ſecundo puncto ꝓ declaratione,col.2.uer.idem dicendum eſt,& multo magis,lib.j.& cõſi.97.ne impropriis vtamur vocabulis,col.2.ver.prima fuit facta,lib.2. & Pan.conſi.40. venio ad primum dubium,in 2.dub.lib.j.Ale. qui nullum horum memorat conſi.31.ponderatis ijs quæ in themate narrantur col.j.ver.& quanuis poſt mortem,lib.3.Iaſ.in d.l.ſi quis hæredē col.2.uer.item facit regula.C.de inſti.& ſubſti.& d.conſi.51. Aluiſius, col.peu.ver.aggredior ſecundum, lib.3.& d.conſi.66.col.6. verſ. moueor in primis,eo.lib.3. & conſ.68. viſo themate,col.8.ver.ſecundò reſpondetur,eo.lib.3.[& Carol. Rui. conſi.131.in themate,col. 3.nu.4. lib.3.]& Phil.Dec.conſi.13. ſubſtitutio facta,col.2.uer.& licèt liberi, & conſi.205.in cauſa iſtorum nobilium,col.pen.verſi.non obſt. quòd in ſequentibus,& conſi.218.in caſu ad me tranſmiſſo,col.2.uer. vlteriꝰ & ſeq.& conſi.269. conſultus, col. pen.verſi.uenio igitur ad ſecundũ, & conſi.ſeq. Dominus Raynaldus, col.j.verſi.& ulterius.& conſi.287. in ciuitate, col.j.& 2.conſi.291.viſis,col.3.uer.uenio igitur.& conſ. 323.cùm ſit quòd nobilis vir, colũ. 2.ver.venio ad ſecundum, & conſi. 377.viſis & diligenter conſideratis col. j.& conſi.384.in caſu propoſito,col.vlt.& conſi. 414.viſo eleganti conſi.col.2.& conſi.427. licèt in caſu, in prin.& col.2.ver.& reſpondendo,& Steph.Bertrã. conſi. 108. Chriſti:&c.uiſo caſu,lib.j.& conſi. 217.Chriſti, &c. cognito caſu, in prin.eo.lib.j.& conſ.222.ex propoſitis,etiam in prin.eo.lib. 3.& conſi.367.Chriſti,&c.viſo conſultationis themate,col.2.uer.& licèt teſtamentum,lib.j.& conſi.300. ſuppoſito,nu.j.lib.3. De qua re latiſſimè per Iaſ.in d.l.ſi quis hęredem.C.de inſti.& ſubſt.Et idem in omni alia cõuentione aut pacto facto in caſu non exiſtentium liberorum. Nam ſi tempore mortis exiſtant liberi, licèt poſtea moriantur,deficit conditio,quia ſufficit eos ſemel extitiſſe, vt ſcribit Ang.in §. quoniam infirmas,per gloſ.ibi in auth.de nup.

191 ¶†Hanc quoq; partem cõfirmat quod in multis locis aſſerit Accurſius,obligatum ex cõtractu vel ſententia ad rem tradendam, ſi eam ſemel tradiderit,eſſe liberatũ,nec reuiuiſcere obligationem, etiam ſi ea ad illũ denuo reuertatur. Ita enim ſcribit gl.in l.ab emptione,ĩ gl. magna,& ibi Bar.col.2.ff.de pac. & ĩ l. ſi cũ fundũ vẽderes,ĩ uer. tradat.ff. de cõtr. emp. & in l. 3.§.vnde ui,in ver.vendicare.ff.de vi & vi ar. & in l.Claudius,in glo.j.poſt medium,& ibi Bar.ff.qui poti.in pig.hab.& in l.Pomponius.§.ſed & ſi is,in verb. de rato.in fi.ff.de procu.& in auth. ſacramenta,in gloſ.pen.C.ſi aduer. vend.Quod & idem voluerunt Iac. Are.Bar.Imo.Pau.Caſt.Ro.& cæteri recẽtiores in d.l.permiſceri, quæ eſt pe.§.ſpecies.ff de acqui.poſ.Bar. Bal.Ang.Pau.Caſt.Raph.& Alex.in d.l.ſi fideiuſſor.§. meminiſſe. ff.de leg.j.Pet.Iac.tit.de cõd.ex leg.quæ pro re dona.comp.col.2.verſi.item rectè dicitur.Ang.in l.qui reſtituere.ff.de rei ven. & in l.ſed & ſi poſſeſſori,in prin.ff.de iureiur.& d.cõſ. 34.Conſtantinus, col.2.Pet.Anc.in cl .ne Romani.§.porrò,de ele.Pau Caſt.in d.l.qui pendentem,per illũ tex.ff.de acti.empt.Barb.conſil.22. Deum innocent, col.5.iunctis ſeq. lib.3.Corne.in l.ſi quis hæredem, col.2.C.de inſti.& ſubſt.& Lanfran. in tract.de arbitris,in 41.q. vl.patris principalis.[& Iaſ.in §.actionũ,nu. 148.

148.Inſti.de actio.]Et facit text.in l.à diuo Pio.§.ſi poſt addictum.ff. de re iudic.& in l.Neſennius.§.fundum iunctis nota.per doc.maxime Iaſ.in j.not.eo.tit.Nam & generale eſt actionem aut obligationem ſemel extinctam non reuocari, etiam ſi res redierit ad priorem ſtatum,d. l.inter ſtipulantem.§.ſacrã,ad prin. ff.de verb.oblig.l.qui res.§.aream. ff.de ſol.l.Meuius.§.duobus.ff.de leg.2.c.quæris, de conſec.diſt.4.cũ ſi.[vide Bar.ĩ l.in numerationibus, ad fin.ff.de ſolutio.& conſil.281. precepit arbiter.]

192 ¶†Nec minùs ad hanc partem facit,quòd ſi cauſa ſemel ſuum effectum produxerit, ea poſtea ceſſante,non tamen ceſſat effectus.l.vlt. in prin.ff.de ſolu.cum multis ſimi.à me latè cumulatis[in noſtro tract. ceſsãte cauſa.]in 8.limitatione.†Ex quibus vnum tantũ repetã,huic loco, quo de liberis natis & poſtea mortuis,diſputamus, accommodatiſſimum.Id autem eſt,quòd excuſatio tutelæ ob liberos,nõ irritatur ſi liberi poſtea moriãtur,vt latè voluit Io.And.in c.decet, de reg.iur. libr.6.in Mercur.per multa iura & rationes.& ita dicit fuiſſe deciſum in publica diſputati.& conſultum à præſtantiſſimis doc.& id ſequitur Bal.in quibuſdam addi. quas ibi fecit ad ipſum Io.An.& Alber. etiam ibi,nam & is regulas iuris canonici commentatus eſt, quo in loco illã Io.And.diſputationem ad uerbum retulit,& rurſus idem Alber.in l. 2. in prin.ff.de excuſ.tut.vbi dicit ita ſe ex facto obtinuiſſe, & ibi quoq; Bal.ſcilicet in §. non ſolũm, eiuſdẽ lib.2.[Imo.conſi.77.uiſis ac ponderatis.] & Mar.Laud.in trac.de fiſco conclu.198.habẽs priuilegium,vbi etiam dicit ita ſe obtinuiſſe.Ful.cõſil.52.quidem Antonius,col.2.ante fin.Pau.Caſt.in l.ſi cum dotem.§. ſi maritus.ff.ſol.mat.Io.Ana. conſ. 105.eodemq; vltimo,circa dubium oblatũ,& Iaſ.qui ad hoc multa allegat contra Alexã. qui ibi ſolus omnium tenet contrariũ,in l. ſciendũ. §.ult.ff.qui ſat.cog. Philip.Dec.in auth.preterea:ad fin.C.unde uir & uxor & in l.ult.in fi. prin.ff.ſi cer. pet.& in l.in omnibus.ff.de reg.iu. & in c.cùm ceſſante, de ap. vbi hoc reputat no.& conſi.24. mulier cui propter inopiam,col.j. uer. quinto accedat,& Hipp.Marſil.in l.etiam, col.j.ff.de quæſtio.Et Ale. ipſe qui eſt in hac ſpecie alterius ſententiæ, ut diximus,tamẽ dicit in d.l.2.§.nõ ſolùm,in addi.Nic.Neap.quod hãc & iudicando & conſulendo ſequeretur,ſicuti etiam dicit Sozi. in d.l. ſciendum.§.vlt.ff.qui ſatiſ.cog. Et pro ea etiam videtur eſſe tex. apertus & expreſſus ĩ ea ipſa l.2.§.oportet,in illis verbis,neque rurſus nocent,qui poſtea moriuntur,quẽ Alber.hic alleg. ad caſum noſtræ quæſtionis.

193 ¶†Sed & huc ſpectat quòd à Bal. proditum eſt in l.ſi quis poſthumos §.j.col.vlt. in princ.& ibi ẽt Franc. Are.col.pe.ff.de lib.& poſthu.quod ſi ex ſtatuto maſculus expellat fœminã à ſucceſſione,ſufficit maſculũ fuiſſe momẽto tẽporis, vt fœmina perpetuò maneat excluſa,& idẽ voluit ipſe Bal.in l.in quib9,col.2.verſi.ſed hic occurrit alia qõ. C.de ſecun.nup.& Ant.conſi.20.nulla mulier,Frã.Are.[in l.ſi is qui,col.2. ff. de vul.& pup.&] cõſ.50.copioſè & eleganter,col.3.uer.vnde videmus Soz.conſ.114.præſens conſultatio, col.2.lib.4.Phil.Dec.conſ.309. uiſo pũcto,col.2.uer.ſed tñ dictis Iaſ. qui hoc dicit ſing.in d.§.ſacrã, col. 8.uer.ſecundò facit. & in l. antepe. col.2.in prin.C.de inſt. & ſubſtitu.

Geor-

Georg.Nat.in rep.c.quamuis,in 26. eademque poſtrema quæſtio . 2.q. princ.de pact. lib.6.Steph.Aufre.in deci.Tholoſa.quæſti.459.item fuit quæſitum in filia dotata.& Catel. Cot.qui & hoc dicit ſing.in memo. inci.momētum. & iterum memor. ſtatutum quod extātibus maſculis.

194 ¶†A quo non longè abſunt qui ſimpliciter dicunt fœminā ob maſculos ſemel excluſam,manere perpetuò excluſam, etiam ſi maſculi moriantur,niſi ſtatutum his verbis vteretur,donec,quouſque,quandiu maſculi vixerint. Ita enim voluit Bar.in l.vlt.ff.ad Tertul.& Bald. in auth.ſed & ſi quis.col.3.verſi.& per hoc infertur.C.de ſecund. nupt.& in l.ſi pontiouilla,& ibi etiam Cor. C.quando dies lega.ced.& in l.Gallus.§.& quid ſi tantum,& ibi etiam Ang.& Fran.Aret.omnes ad fi.ff.de liber.& poſth.& in l.ſi auus, & ibi quoque Saly.Pau.Caſtr.& Alex.C. de liber.præter.& idem Bal.in l.videamus,in fin.in j.lec.ff.quod met. cauſ.& in d.c.j.§.quinetiam,ad fin. tit.epi.vel ab.& in c.j.tit.de fili.nat. ex mat.ad morg.cont.& conſi.111. ad conſeruationem,libr.2.& conſil. 361.cùm ſuperſit,eo.libr.2.& cōſi. 215.verba legis municipalis, in j. dubio,lib.3.& cōſi.267.proponitur quod Manfredinus, col.vlt.libr.5. Ang.conſi.184.ex forma,col.vlt.& oēs penè doc.in d.l. ſi quis poſthumos.§.j.ff.de liber.& poſth.Ant.in c.Raynaldus, per text.ibi, extr.de teſt.Pet.Anc.cōſi.220.hæc quæſtio iam vulgaris,in j.dubio.[Imo.cōſi. 27.viſo quodam inſtrumento, poſt medium.] Raph.Fulg.cōſi.98.viſis petitionibus,col.vlt.Pau.Caſt.cōſi. 159.punctus iſtius queſtionis, col. vlt.lib.2.&d.conſi.191.viſis & diligenter examinatis, col.2.& iterū 4.ver.& idem eſſet,eo.lib,2.& cōſ. 290.viſa ſupraſcripta, col.j.eo.li.2. & conſ.300.viſo quodam proceſſu, col.2.eo.lib.2.Alex.cōſi.20.viſo ꝓceſſu,col.[4.verſ.nouo & vltimo,& iterū,col.ſeq.]verſi.nō ob.ſextum argumentum,libr.j.& conſi.29.qm̄ abundè, ante fin. eod. libr.j.& cōſ. 45.conſideratis, his,col.2.verſic.& idē tenet.lib.3.quod repetitur,cōſ. 53.lib.6.Bened.Cap.conſi.39.extāt duo inſtrumenta,& conſ.71.pūctus deceſſit quidam.Corne.cōſi.404.rē arduam cōtinet,col.10.verſic.accedat ad hæc,lib.3.& conſil.160.licèt in hac cōſultatione,col.j.& 2.lib.4. Fran.Aret.conſi.143. uiſa conſulta. per tot.& conſi.159.uiſo pūcto,col, pen.verſi.circa ſecundum.Maria.in cle.vt hi qui, ſuper uerb.donec,de æta.& quali.& conſi.5.præſens conſultatio,col.j.verſi.ſecūdo loco prętermitto.& Sozi.illius filius conſi.63, in cauſa vertēte,col.2.& 3. & 5.li.j. & cōſi.92.circa primū, col.10.verſ. circa quartam dubitationem,eo.li. j.& conſi.10.cōſideratis & bene pēſatis,in prin.lib.3.& conſi.33,circa præſentem conſultationē,col.2.eo. lib.3.& cōſi.50.viſo teſtamēto.col. j.& iterū vlt.eo.lib.3.Vital.Camb. in tract.clauſularum,in rub.qn̄ filia repellitur à ſucceſ.in princ.Philip. Dec.cōſ.87.pro replicatione caſus, in prin.& cō.331.quod eſt eiuſdem prin.etiam in prin.& cōſil.414.viſo elegāti conſilio,col.2.Laur.à Palatiis in tract.ſtatu.excludenti.fœmi. col.3.verſi.ſed quęritur ſtante hoc ſtatuto.Iaſ.cōſi.220.teſtator fecit, col.6.comprobatur iſta,lib.2.& cō. 66.nobilis miles,col.8.verſi.confirmo & ſecundò,lib.3.[Carol.Ruin. conſil.167.prima videtur,colum.5. nu.11.lib.3.]

195 ¶†Et in feudis id quoque obſeruatur,vt cùm fœminę non ſuccedāt extātibus maſculis,ſatis eſt maſculos ſe-

los ſemel extitiſſe, & ſi poſtea moriatur, vt fœminæ maneat perpetuò excluſæ, vt no. And. Iſer. Bal. Alua. & Card. Ale. in d. c. j. §. quinetiam, per illū tex. tit. epi. uel ab. ubi ipſe And. dicit etiā procedere, ſi maſculus momento fuerit. [cōtra id quod ſuprà diximus.] & Calder. conſi. 4. titu. de feud. Raph. Cu. conſi. 99. quędā poſſeſſio, in 2. dubio, Raph. Fulgo. cōſi. 8. dominus Petrus, poſt prin. & iterum conſ. 12. ad id de quo quæritur in prin. Pau. Caſtr. conſi. 29. viſa ſupradicta facti narratione cū dubiis, in prin. lib. 2. & d. conſil. 191. col. 4. eo. lib. 2. Iac. Aſuar. inter cōſ. feudalia. Alber. Bru. conſil. 65. ſuper caſu feudali. Alex. conſi. 29. qm̄ abunde, in fin. lib. j. Philip. Deci. conſi. 390. quoniā ex facto, col. 3. & Frā. Curt. iuni. ī tract. feud. in 27. q. 3. par. Ant. Rub. conſi. 57. præſupponitur, poſt medium. [Zazius in epitome feud. par. 8. in 2. particula, paulò ante fi.] Sed hæc duo qualiter procedant, uide Pau. Caſt. conſi. 191. uiſis & diligenter examinatis, col. 2. uerſic. ex his uidetur, lib. 2. [† His autem duobus conuenit, quod tradit Bal. in l. uideamus, in j. lect. in fin. per illum tex. ff. quod met. cauſa, ſufficere filiā fuiſſe ſemel dotatam, ut perpetuò excludatur.]

196 ¶ † Ad hæc ſi teſtamētum aut etiā legata fuerint tacitè reuocata, uel quia teſtator ſe dedit in arrogationem, uel quia legatam rem ſponte alienauit, certè ſi poſtea factus ſit ſui iuris, uel in ſecundo caſu rem ipſam alienatam redemerit: tamen teſtamentum manet irritum, & legata reuocata, niſi noua teſtatoris uoluntas acceſſerit. l. qui ex liberis. §. teſtamento. ff. de bon. poſſeſſ. ſecun. tab. & l. cùm ſeruus. ff. de adi. legat. quā ad hoc citat & dicit not. Bal. in l. qui poſt teſtamentum, col. j. uerſi. quæro quartò. C. de legat.

197 ¶ † Quid plura? cùm text. habeamus, quos uix poſſemus refellere, rumpi teſtamētū natiuitate poſthumi præteriti, nec reſtitui ſi illico deceſſerit. ita enim ſcribitur in l. 2. & iterum in 3. C. de poſthu. hære. inſti. Idque & procedit ſi filius uiuò teſtatore decedat. l. ſi filius qui in poteſtate. ff. de liber. & poſthu. & l. qui uxorem. ff. de iniuſt. teſta. & §. j. Inſti. de exhæred. libe. & tradit etiam Caius iuriſconſultus, ſi is eſt, lib. poſteriore inſtitutionum, eo. ti. de exhæred. lib. qui 3. eſt eius liber. poſt prin. Ex quibus planum fit, nec hic quoq; reſtitui donationē morte liberorum, quorum natiuitate reuocata fuerat.

198 ¶ † Nec huic rei facit aliquod præiudicium. l. poſthumus præteritus. ff. de iniuſt. teſtamē. quam ſupra in prin. huius quæſt. attulimus. Nam ibi teſtamentum confirmatur æquitate quadam prætoria, quæ quidem æquitas hic ſcripta non reperitur. Ideo ſtandum eſt regulæ communi quæ dicit contractum & aliam quālibet diſpoſitionem ſemel extinctā non reuiuiſcere, ſublata etiam extinctionis cauſa, præſertim cum fauorabilius ſit teſtamentum, quàm actus inter uiuos. l. in teſtamentis. ff. de reg. iur. & c. cùm dilecti, extr. de dona. Ideoq; & minus debet trahi æquitas in caſu teſtamenti ſcripta, contra regulas iuris communis ad actum inter uiuos, per plenè no. in l. ſi verò. §. de uiro. ff. ſol. ma. Et id quidem maximè, cum in d. l. poſthumus, non ſimpliciter reconualeſcit teſtamentum, ſed vt ex eo tantum poſsit peti bonorum poſſeſ. ſecundum tabulas, ut ibi nuncupatim ſcribitur, & no. doc. & latè Bal. conſi. 215. teſtamentum, poſt prin. libr. 4. [& conſil. 235. proponitur quòd

quòd dictus Antonius, poſt mediũ, verſi. item quod poſthumus, libr. 5. & Ang. conſi. 51. Simon notarius, col. 2. verſi. ſed quia dicta.] & Sozi. conſi. 77. viſis teſtamento ſpectabilis, col. 3. verſi. & ſi dicatur poſthumus, libr. 3. Quæ quidem bonorum poſſeſſio non poteſt conuenire donationi, de qua tractamus.

199 ¶ † Item æquitas illius l. procedit, cùm uenientes ab inteſtato ſunt inſtituti, ut ibi no. Bar. & ex ea colligitur, cùm dicitur, ſi bonorũ poſſeſſio data fuerit ei qui rem ab inteſtato auferre poſſit. & uoluerunt ēt Bar. Ang. & Pau. Caſ. in l. uxoris C. de poſth. hære. inſti. & Raph. Fulg. conſi. 69. punctus talis eſt, Marianus, ante fi. & Alex. in l. ſi pater, col. pen. C. de inſti. & ſub. & Philip. Deci. in addi. l. poſthumo, col. eiuſdem addi. vlt. C. de bono. poſſeſ. cont. tabu. Imò verò tantùm, cùm filius teſtatoris eſt inſtitutus, ſecundũ Bal. conſil. 128. ad intelligentiam, poſt prin. lib. j. quod repetitur conſi. 113 proponitur quòd quidam, libro 5. Quæ res hic non obtinet, ut interim omittam quę circa intellectum illius l. ſcribit Alciat. libro Paradoxorum tertio. c. 8.

200 ¶ † Quod autem præterea dictum eſt inter rationes prioris partis de ceſſatione cauſæ huius l. ob mortẽ filij, qui reuocauerat donationem, ſatis ſuperq; diluitur ex multis quę diximus in rationibus poſterioris partis. Nam cum in caſu noſtræ l. donatio reuocetur ipſo iure, ut plenè poſtea dicemus in ver. reuertatur, in princi. & ita omnino & integrè effectus ſit conſummatus & perfectus, non ceſſat ceſſante cauſa, ut ſuprà latè diximus.

201 ¶ † Sed & quod poſtea dictum eſt, non ſufficere aliquid factum eſſe, niſi duret factum, non perpetuum eſt, quin multas magnasq; habet & diſtinctiones, & limitationes, ut per [Bar. conſi. 181. præcepit arbiter] Bal. conſi. 42. prænittendum eſt, li. 5. & latè Ang. & Corn. in d. l. ſi quis hæredem C. de inſti. & ſubſt. & eundem Ang. d. conſi. 34. incip. Conſtãtinus, & iterum conſil. 159. Corradus, Pet. Anc. in c. non poteſt, col. 2. verſi. iuxta prædicta, de præb. lib. 6. & Corne. conſi. 7. rudis & incompoſita, col. pen. verſi. non obſtat quod dicebatur, lib. j. & Barb. d. conſi. 22. lib. 3. & hoc quoque ſatis liquet ex multis quæ ſuprà adduximus ĩ hac poſteriori parte. Ex quibus facilẽ potes intelligere, nihil illud hic obſtare.

202 ¶ † Denique tex. hic noſtræ l. nõ obſcurè ſentit perpetuò reuocatam eſſe donationem natiuitate liberorum, quicquid poſtea contingat de morte ipſorum, cùm dicit, in arbitrio & ditione manſurum. Nam primùm cum res redierit in ius & arbitrium donatoris, non poteſt ſine aliquo ipſius facto aut culpa eadem re priuari, per l. id quod noſtrum ff. de reg. iur. Deinde id etiam apertè demonſtrat verbum illud, manſurum quod perſeuerantiam denotat, & ſtabilitatem, ut euidentiſsimè probat illud Terentij in Hecyra.

Manere affinitatem hanc inter nos uolo, ſi ullo modo poteſt.

præter illud Virgilianum libro primo Aeneidos.

Manet alta mente repoſtum
Iudicium Paridis.

Et alibi in eodem lib.

Manent immota tuorum
Fata tibi.

Quo in loco Donatus interpres ſentiens uim huius uerbi, ſat erat, inquit, ut diceret, manẽt tibi fata: ſed ut ſatiaret quod aſſerebat, addidit, immota. Sed & idem in Terentij Eunuchum

Eunuchum illud enarrans. Vt maneam ſolus cum ſola, ita interpretatur, remaneam, perſeueremque in loco. [Sed nullus omnino locus id apertiùs oſtēdit, quàm illud Terentij in Hecyra.

Ego Pamphile eſſe inter nos, ſi fieri poteſt,
Affinitatem hanc ſanè perpetuam uolo.

Quam eandem ſententiā paulopòſt repetit iis uerbis.

Iamdudum dixi, idemq; nunc dico Lache,
Manere affinitatem hanc inter nos uolo.

Vides enim id quod primùm dixerat perpetuam uolo, ſtatim iis uerbis repetit, Manere uolo, quaſi idē omnino ſit perpetuam eſſe uolo, & manere uolo.] Vt interim prætermittam tex. apud nos id etiam comprobātē in l. aliud eſt capere, in pri. ff. de uerb. ſigni. ubi dicitur manſurū, quod ita ad nos perueniit ut nō reſtitui poſtea debeat, & in l. vlti. in fi. ff. de liber. lega. vbi etiam probatur manere id quod durat, & in l. ulti. C. de lati. lib. col. & in c. quia in omnibus, in fi. extr. de vſu. [Et facit tex. in l. Caio. §. ul. ff. de alim. leg. cū dicitur perpetuò maneat, quāquam in diuerſum trahi poſſet, & in l. in laqueum. ff. de acq. rer. do. vbi deſinere & manere ſunt veluti oppoſita.] Igitur non maneret res donata in ditiōe & arbitrio donātis, ſi morte liberorum extra ipſius ditionem exiret.

203 ¶ † Et ne poſt tot tantaſq; rōnes auctoritate ēt careamus, ita expreſſè in hoc caſu, ut videlicet non confirmetur donatio per mortem filij, tenuit Albe. hic in duobus locis [& in l. j. ff. de aſsignan. liber. dum ſe ad hunc locū remittit] Bar. poſt Mart. Fan. in l. Titia Seio. §. imperator, colum. vlt. verſ. quæro, pone filij ſunt nati, & ibi ēt Bal. ff. de lega. 2. idem Bar. conſi. 235. Lapus fecit teſtamētum, Bal. in l. j. col. vl. C. de inoff. dona. & conſi. 167. quidam Franciſcus tunc carens liberis, col. j. li. 5. Imo. in c. ult. col. 6. uer. quærit etiā Bar. ext. de dona. Pet. Ferra. in ti. forma libel. quo agi. pro dona. in uer. irreuocabiliter, col. 4. uer. ſed circa hoc quæro, Cor. conſi. 176. in præſenti conſultatione, col. ult. lib. 2. [& conſil. 234. placet mihi, in princ. libr. 2. ubi id dicit procedere, ēt ſi incontinenti moriatur.] & conſil. 4. dubia ſatis, col. 2. uer. per quam rationem, iunctis iis quæ dicit col. ult. uer. nec obſtat quòd donatio, lib. 3. Frā. Areti. conſi. 93. uiſo legato, col. 3. uerſ. præterea ſi donatio, Soz. conſi. 226. quæſtio præſentis cōſultationis, colum. 4. lib. 2. Iaſ. in d. l. ſi quis hæredem col. 3. uerſi. ad idem facit quintò. C. de inſt. & ſubſt. & in d. l. in ſubſtitutione, col. 3. uer. ad idem bene facit. ff. de uulg. & pup. & conſi. 66. nobilis miles col. 8. uer. cōfirmo & tertiò, lib. 3. ubi id quoq; dicit procedere, etiam ſi filius illico moriaē. [Carol. Ruin. conſi. 60. de re quidē, col. 6. nu. 17. lib. 3.] Phil. Deci. in addi. l. poſthumo, col. eiuſdem addi. 2. C. de bono. poſ. contra tab. & Steph. Bert. conſ. 83. Chriſti, &c. uiſis tribus, col. 2. lib. 2. & conſi. 133. pro faciliori, col. 2. lib. 4. [Pau. Pariſ. conſil. 72. uidetur dicendum, col. ulti. num. 61. lib. j.]

204 SVNT TAMEN † & qui priorē illam partem ſecuti ſunt, ut uidelicet rata maneat donatio, ſi filij poſt eam nati moriantur ante patrē. & in his eſt Philip. Dec. ſibi contrarius, in l. præcibus, col. 5. uerſ. & pro iſta differentia. C. de imp. & ali. ſubſt. id dicēs uoluiſſe Bal. in d. l. j. C. de inoff. do. & Pau. caſt. in l. 2. in fi. C. de poſthu.

poſthu.hær.inſti.quorum tñ prior
contrarium nuncupatim tenuit, ut
diximus in præcedenti ver. vterq;
aũt aliud unum quod poſtea dice-
mus nu.212.ſed & hoc expreſsè qđ
anſam præbuit Decio eos in hanc
partem trahendi.Sed & hanc quo-
que partem ſecutus eſt Lãcel. Gal.
in repe.l.Centurio,char.10.colũ.3.
ver.pro reſponſione põt dici).ff. de
vulg.& pup.ſub.ubi nititur reſpon
dere ad l.hæredibus.ff.ad Treb. ſu-
prà à nobis citatam , cui potiſſimũ
innititur Bar. alterius partis anteſi
gnanus ex Raph.Co.ſnía, ſicuti il-
lic videre poteris. Neq;.n. diutius
immorari ducimus in re ab omni-
bus ſtatuta ac iudicata.Ideo explo-
ſa hac vnius aut alterius ſnía , fre-
quentiorem ſequimur , quæ negat
confirmari donationem morte filij.
205 EAM TAMEN † multis modis
intelliges.Primo,ut procedat, mo-
do fœtus natus poſt donationẽ ſit
tempeſtiuus & vitalis,id eſt, vt im-
peritiores intelligant,natus tẽpore
legitimo,vt ſecundum naturã poſ-
ſit viuere,videlicet ſeptimo menſe,
vt medici aſſerunt,& iuriſconſulti
eorum auctoritate,in l. ſeptimo. ff.
de ſtatu homi. aut nono , quod cõi
hominũ huius temporis ſnía eſt fre
quentiſſimum,aut aliis , de quibus
mox dicemus.Quòd ſi naſcatur an
te ſeptimum menſem, vel etiam in
octauo,ideoq; vitalis eſſe non poſ-
ſit, & Philoſophorum & medicorũ
teſtimonio,vt poſtea dicemus , & è
noſtris aſſerit Bald.in l.ea quidem,
col.3.ver.ego verò in iſta materia.
C.de accuſ.& conſi. 128.ad intelli-
gentiam,lib.j.& conſi.113. propo-
nitur quod quidam,in fi.li.v.Is cer
tè non reuocat donationem;quem-
admodũ nec rumpit teſtm̃, per tex.
in l.quod certatum eſt, quæ eſt 3.
C.de poſthu.hær.inſti.in illis ver-
bis,ſi viuus perfectè natus eſt.Nam
perfectè natus non dicitur , qui ita
intempeſtiuè atq; immaturè natus
eſt,ut viuere non poſſit,per d. l.ſe-
ptimo,in uer.perfectum partũ . Et
ita de teſtamento voluerunt Paul.
Caſt.qui ſe dicit habuiſſe de facto
in d.l.3.quam legit cum 2.& Alex.
[& Iac à S.Geor.]ibi,& Raph.Co.
Chriſto.caſtel.Ale.Io.Bap.à S. Se-
uer.Lan.Dec.& Iaſ.in l.quod dici-
tur.ff.de lib.& poſt.& Raph. Fulg.
conſ.69.punctus talis eſt, Marianus
col.2.Cæp.cauſa.ciuil.conſil. 50.in
cauſa quæ vertitur inter dominam,
col.pen.ver.circa ſecundum.Soz.in
l.cum auus,col.antep.ver.ſed quæ-
ritur quid ſi grauatus.ff.de cond.&
dem. vbi ẽt loquitur in caſu illius
legis quæ ad noſtram proximè per
tinet.& dicit ſe ita conſuluiſſe, ſicu
ti fecit conſi.275.in cã fratrum,co-
lum.ult.ver.poſt abſolutum conſi-
lium,lib.2.vbi dicit non eſſe ab hac
opi.recedendũ,licet Ang. tenuerit
contrariũ,in d.l.quod dicitur,ſicuti
etiam tenuit Bal. conſil. 128.col.2.
lib.j.& d.conſi.113.li.5.Cor.in d.l.
3.& Steph.Ber.cõ.217.Chriſti,&c.
cognito caſu,nu.5.lib.j.[& Fely.in
c.ſicut ex tuarum,ante fi. extra de
ho.]Sed & priorem ſnía tenet Phi
lip.Dec.[ſibi,contrarius,] in l.po-
ſthumo,col.3.ver.prædicta autem.
C.de bon.poſ.contratab.Hipp.Mar
ſil.in l.vlt.nu.160.ff.de iur.om.iu.
& ſin.106. qui de proximo , paulò
ante fi.& conſi.10.caſus dubitatio-
nis,col.9.verſi.& facit optimè , vbi
id reputat ſing.& Matth.Afflict.in
deci.Neapo.q.236.Petrus de ſancto
Iuliano , vbi ex hoc dicit ꝙ ſi mu-
lier à patre dotata decedat relicto
filio octimeſtri , & q. iõ ſtatim pòſt
moritur,nõ cẽſetur deceſſiſſe cũ li-
beris,nec tali filio ſuccedit pater in
dote materna, ſed pater mulieris
poteſt

poteſt repetere dotem,ac ſi nulli ei mulieri liberi nati fuiſſent. Nam ille filius octauo menſe natus,pro nõ nato habetur. Et ita dicit fuiſſe deciſum in ſacro Neapo.cõſ. Idẽ quoque Alcia. alterũ noſtri tpis decus, in l. qui mortui.ff.de verb.ſigni.[& Bauer.& Viglius Phryſius in §.poſthumi,Inſti.de exhære.libe.& nouiſſim è longo tempore poſt meam priorem editionem Paul.Pariſien. Card.digniſſimus conſi.56.agitur, col.2.lib.2.]Et facit quod dicitur à Paulo iuriſcõſulto,ſi is eſt,lib.4.ſententiarũ,tit.de ineſtato.ſucceſſione: Matres tã ingenuæ quàm libertinæ ciues Romanæ,vt ius liberorũ cõſecutæ videanť,ter & quater peperiſſe ſufficiet,dũmodo viuos & pleni temporis pariãt,[Quódque tradit Bal.in l.cũ proponas,col.vlti.C.de hære.inſtit.fieri nõ poſſe p rerũ naturã vt abortius heres eſſe poſſit.]

206 ¶†Et ego ſanè cum priori illa teneo,tũ p illũ tex.in d.l.quod certatũ eſt.tũ ẽt per aliũ tex.expreſſum in l.2.C.de poſth.hære.inſti.vbi ad verbũ hęc ſcribũtur,vxoris abortu non ſolui teſtm̃ mariti.& eſt ſimilis tex.in §.poſthumi,ibi abortũ fecerit,Inſti.de exhęre.lib.†Quid,enim eſt,ſi verũ dicere volumus,aboriri, id eſt abortiuũ facere,ſiue abortare(nam & hoc vtitur Iulius Firmicus lib.6.Matheſeos,[lib.7.in 6.loco,] & ante eum Varro lib.rei ruſticæ.2.c.4.& iterum 11.)ſiue etiam abortire quod Columellæ eſt,aliud quàm immaturum atque intempeſtiuum partum,licèt viuum, edere, vt oſtendunt verba Gellij libr.noctium Atticarũ.3.c.16.quæ ad hũc locum maximè pertinent. Ea ſunt Memini ego Romæ accuratè hoc atque ſollicitè quæſitum, negotio non rei tunc paruæ poſtulante; an octauo mẽſe infans ex vtero viuus editus,ſtatim mortuus,ius triũ liberorũ ſuppleuiſſet,cùm abortio quibuſdã non partus videretur menſis octaui intẽpeſtiuus. Quibus concinens Feſtus Pompeius,abortũ grauidæ mulieris dicit aſſerit intempeſtiuè ortũ. Et iis maiorem in modũ cõueniũt quę Sabinus Hippocratis interpres ſcribit enarrãs illud;vt dicit,eiuſdẽ Hippocratis,ſiue Theſſali vel Herophili, ut Galenus arbitratur,in libro, περὶ τροφῆς, id eſt de nutricatu, ἐςὶ δὲ καὶ οὐκ ἐςὶ ὀκτάμηνος γένεσις, id eſt,eſt aũt & non eſt octimeſtris natiuitas ſiue partus,ut traducit Theodorus. Quæ cùm pugnantia ſecum viderentur, ita Sabinus ipſe declarauit ἐςὶ μὲν φαινόμενα ὡς ζῶα μετὰ τὴν ἔκτρωσιν, οὐκ ἐςὶ δὲ ὡς θνήσκοντα μετὰ ταῦτα, καὶ ἐςὶν, οὖν φαντασίᾳ μὲν παραυτίκα ὄντα, δυνάμει δὲ οὐκ ἐςὶ, id eſt, apparent quidẽ veluti aĩalia poſt abortũ, ſed nequaquam ſunt, quippe quę ſtatim vita excedãt. Itaque eſſe quidẽ tantiſper imaginanť ſed potentia non ſunt. Vides igitur hic primũ ἔκτρωσιν id eſt,abortũ de eo dici, qui intempeſtiuè, videlicet octauo menſe (de eo enim loquitur)ẽt viuus naſcitur. Vides, inquã,eũ non eſſe inter liberos: ac ne inter aĩalia quidẽ anumerandũ qui ita natus eſt,ut qui nihil ſit, cũ mox vita excedat,licèt primũ aliquid ẽẽ videať,quia viuus naſcitur. †Ex quo illud Hippocratis veluti ænigma quoddã, Eſt,& nõ eſt octimeſtris partus. Ex noſtris aũt Raph. Ful.d.cõ.69. aptè declarat eũ dici abortiuũ,qui intẽpeſtiuè, nec ſuo tpe quis viuus,natus ſit. [Nam & hinc ficus abortiui dicuntur, qui nunquam matureſcunt, apud Plinium libro.16.capi.25.] Ideo dici veriùs fœminam cum partũ eieciſſe,

ciſſe, quàm peperiſſe,aut edidiſſe.l. ſi ſeruus.§.ſi mulier, & l.Quintus Mutius.ff.ad leg.Aquil. [Et apud Valerium li.4.c.6.quod eſt de amore coniugali,quo loco de Iulia Cęſaris filia partum,inquit, quem vtero conceptum habebat,ſubita animi conſternatione,& graui dolore corporis eiicere coacta eſt,&.Apud Caium Titũ probũ in Epitome], de pronomine Opiſcus, qui in vtero matris geminus conceptus altero abortu eiecto incolumis edit⁹ erat. Quibus] adde Plinium facientem huiuſmodi diſcrimen inter eiectum partum,& editum;lib.11.c.37. Cuius eo in loco hęc uerba ſunt. Vulua eiecto partu melior, quam edito.Eiectitia vocatur illa hęc porcaria. Et paulò poſt.Aut poſt partum aut quo eiecerint die. Vt iam non dubites quin in primo illo loco legendum ſit eiecto partu, non enecto,vt in quibuſdam codicibus ſcribitur.Et ita legit Georgius Merula in inuectiua in Galeotum, & in commentariis in Iuuenalem ſatyra ni fallor,vndecima atque etiã Domitius Caldel.in Papinium libr. 4. ſyluarum, quibus accedo, quanuis Cornelius Vitellius in eo.li.quẽ ſcripſit aduerſus Merulam, contendat legendum, enecto, quoniam idem ſit eiecto,quod edito, quod omnino falſum eſſe ſatis conſtat ex iis, quæ ſupra diximus.

207 ¶†Porrò quod eiicere partum in illis locis dicitur pro abortiuum facere,proiicere dicunt ſacræ literæ, Numeri 12. Cicero abigere partũ dicit,quod eſt eiuſdem ſignificationis,in Aulo Cluentio Habito. Cuius verba retulit Triphoninus noſter in l.Cicero.ff.de pœn. & in eadem quoq; ſignificatione vſurpauit[Columella libro rei ruſti,ſexto.ca. 27. &]Vlpianus in l.ſi mulierę.ff.ad legem Corne.de ſica. [Martianus in l.diuus.ff.de extraord.cri.] & Suetonius abigere conceptum,in Domitiano cap.22.Columella lib.6. c. 27.abigere fœtum.Concilium Anciranum cap.21.excutere cõceptũ. Niſi quod hoc ſcilicet abigere, ui & medicamentis fit,illud etiam caſu.Fitq; vtrunq; Græcorum imitatione, qui ἐκβάλλω dicunt nunc pro eiicio ſimpliciter, idq; frequentiſſimè,nunc pro partum abigo vel eiicio:ut apud Theophraſtum libro 9.cap.20.ſtatim poſt princip.& Galenum,libro ſecundo de ſymptomatum cauſis.Vnde & ἐκβολὰς,abortus, ἐκβόλιμος, eiectus eiectitius abortiuus, apud Ariſtotelem libro tertio,de animalibus,c.4.poſt prin. & ἐκβόλια medicamenta, quibus partus abiguntur, de quibus ſæpe Dioſcorides. Qua etiã voce Græca in ea ſignificatione vſus eſt Plinius libro 14.cap.18. cum ſcribit, Thaſiam vuã Aegyptus vocat apud ſe prædulcem,quæ ſoluit aluum.Eſt contrà in Lycia,quæ ſolutã firmat. Aegyptus & ecbolimã habet abortus facientem.De qua re multa Budæus Gallorum decus eximium, tũ in ſuis annotationibus priorib⁹, tũ in cõmentariis Græcæ linguæ. [Cæterum Plinius pro eiicere ſiue abigere dicit egerere, lib.7.vno abortu duodecim puerperia egeſta.] Porrò diſcrimen eſſe inter parere, & abortum facere, ſatis docet. l.j. §.ul.ff.de ven.in poſ.mit. cũ dicit, aut pariat,aut abortũ faciat. Nã vt ſcribit Paulus libro quarto ſententiarũ titulo octauo.Aborſus & abactus venter partum efficere non videtur.Sed vt redeamus, idem quod Fulg.ubi ſuprà,dicit Soz.in d. l.cũ auus, quo loco ſuprà deſignauim⁹ citans Galenum in Hippocratem libro

bro tertio aphoriſmorum, capi.13. & lib.5.c.37.& iterum ca.50.& Iulium Firmicum libro. Aſtronomiæ. 6.qui tamen nihil in illis locis tradunt,quod huc pertineat.

208 ¶†Illud tamen admonere te uolui lector amantiſsime, antequam ulterius progrediamur,illam Hippocratis ſententiam à Sabino declaratam,nõ iiſdem illis verbis ſcribi apud Hippocratẽ,ſed ipſius hæc uerba ſunt ex libro ſuprà aduocato ἐς ἐκπτωσιν σμ᾽ οὐκ ἔςι,καὶ ἐςὶ, id eſt, ad exciſionem ſiue elapſum quadraginta & ducenti, non eſt, & eſt.Quæ verba tamen eandem habent ſnĩam,niſi quòd ea dilucidius Sabinus adſcripſit.Nam quadraginta,& ducenti dies faciunt octies triginta,id eſt octo menſes. medici.n. conſtituunt menſem ex triginta die bus, ut uidere licet apud Galenum libr.de Criſibus.2.c.item 2.& iterũ li.Therapeuticę.10.ſtatim poſt pricip.Et id quoq; noſtræ leges cõfirmãt l.ſi maritus præuenerit. §.hæc in maritis,& in l.miles.§.ſexaginta ff.de adul.& auth.iubemus.C.de iudi.& in §.ſed & hoc,in auth. vt cũ de appel.cogn.cum concord.tex.& doc.à me latè congeſtis in noſtris commenta.conſue.Picta.ti.j. §.12. in gl.2.nec id quidem absre.uã tot diebus cùm luna tardiſsimè à coitu ſolis,quod interlunium dicitur, remoratur, ad ſuas vices redit, curſumq́, conficit.†Menſes autẽ à Luna dictos Græci aſſerunt,apud quos menſis, μὴν Luna μήνη dicĩ, qđ etiam è noſtris annotauit Alcia. in l.cum biſſextus,in fi.ff.de uer. ſign. [& ex externis Epiphanius li. hæreſeon.j.to.j.ſect.16.] Quod tamen intellige,ne erres,ut ſcilicet mẽſis conſtet triginta diebus,non tamen prorſus completis. Nam vt ſcribit ipſe Galenus in commẽ. Præſagiorum Hippo.lib. 3.c.4. vnuſquiſque menſis minor eſt triginta diebus, maior uero nouẽ & uiginti. Id qđ in tranſcurſu dicere voluimus, ne ſi quis Hippocratem eo in loco legeret,ut cum Sabini interpretatione conferret deciperetur.

209¶†Sed vt redeamus,ex iis quæ ſupra dicta ſunt,poteſt videri malè cõſuluiſſe Bal.conſi.ſupra allegatis. ſ. conſi.128.lib.j.& conſi.113.libr.5. uidelicet maſculum octauo menſe natum,& ita non vitalem,ut ipſe fa tetur, facere eam conditionem de ficere,ſi maſculum pepererit. Nam partus dici nõ poteſt, qui abortiuꝰ eſt,ut ſuprà oſtendimus,& aſſerit ẽt Laur.Calca. conſil.105.incip. licèt abundè conſultum ſit,in prin.Quãquã pro Bal.atque ẽt pro Ang.Cor. & Bertr.quos uerſi.abhinc quarto ſuprà citauimus,facit tex.in d.l.qđ dicitur.ff.de libe.& poſt.ubi ſi non integrum animal editum ſit,cũ ſpiritu tñ,teſtamentũ rumpit.ea enim ſunt verba illius legis.Sed illic intelligitur non integrũ animal, omnibus.ſ.mẽbris,ut quia fortè ei deeſt digitus,aut aliud quippiã, quod tamen in monſtrum aut prodigium non abit, iuxta tex.in l.non ſunt liberi.ff.de ſtat.homi.Non autem intelligitur de imperfecto, aut nõ integro tempore,aliàs pugnaret cum d.l.2.& d.l.3.C.de poſth.hære.inſt. de quo nos latiùs diximꝰ ſuprà nu. 160.nec item obſtat.[An aũt abortiui partuꝰ in poſtremo illo iudicio generali ſuſcitabuntur, reperies apud Diuum Auguſtinum,in Enchiridio ad Laurentium.cap.85.]

210 ¶†Sed hinc non abeundum ducimus,quin primum lectores doceãt quæ antiqui naturæ ſcriptores de vitali aut minimè uitali partus tẽpore opinati ſunt, quòdue tempus maturum ac tempeſtiuum partui

cenſuerunt, tum ad huius loci perfectam cognitionem, tum etiã no. à noſtris in l. Gallus, in prin. ff. de libe. & poſth. Primùm igitur adferimus quæ Plutarchus & Cẽſorius de ea re ex antiquioribus ſcripſerunt. Ille enim libr. 5. de dogmatis Philoſophorum, Empedocles, inquit, exiſtimabat, cùm primùm genus hominum è terra enatum eſt, tantum longitudine temporis diẽ fuiſſe propter ſolis ſegnitiem, quanta nunc decem ſit menſium dies. Procedente deinde tempore, tantũ fuiſſe, quanta nunc ſeptem menſiũ: propterea decimeſtres infantes, ac ſeptimeſtres, natales. Itaq; nimirũ natura comparante, uno partũ adoleſcere die, qua prima poneretur nocte. Timæus non decem menſes, ſed nouem eſſe exiſtimat. Verũ quoniam, & ante conceptus menſtrua ſiſterentur, propterea decem exiſtimatos: ſic quoque ſeptimeſtres videri, qui ſeptimeſtres nõ ſunt, quippe cùm à conceptu quoq; vulua nõ nunquam menſtruis affluat. ignorari enim & poſt conceptum purgationum numerum. Polybus & Diocles empirici uel octauum menſem agnouere genitalem, etſi languidiorem quodammodo, quoniã permulti ex infirmitate perierint, ferè tamen octimeſtres nõ pauci in uiros euaſerint. Ariſtoteles uerò Hippocratesq; putant, ſi vulua menſibus expleatur ſeptem, tum deniq; erumpere infantes, viralesq; naſci, quod ſi erumpant, nec tamen alantur umbilico languente (id quod accidere ſolet, ſi dolente vulua concrementum partus fiat) tunc infantem tabeſcere. Sin verò nouem menſes in utero manſerit, tum demum numeris omnibus ſuis conſummatũ eſſe. Polybus centum & octoginta duos dies dimidiatumq; natales efficere, quod ſemeſtre tempus eſſe, quanto tempore ſol ab uno ſolſtitio ad alterum perueniat. Septimeſtres uerò ideo dici, quandoquidem ſexti mẽſis dies in ſeptimo implent. Enimuero Mathematici octo omnis genituræ mẽſes diſſociabiles eſſe aiũt ſeptem uerò fœderabiles. Diſſociata autem diſiunctaq; ſigna ſunt, ſi ſtellas, quas οἰκοδεσπότας, id eſt, domicilij dominas uocant, maleficas nactæ ſunt. Nam ſi qua harum uitæ uiuendiq; inſtituti auſpicatum ſit, infortunatos non pennaturosq; portendit. Abiuncta autem ſigna, nulloq; mutui conſpectus commercio vincta, numero ſunt octo, veluti Aries ad Scorpionem abiunctus, & Taurus ad Sagittarium, Gemini ad Capricornum, ad Aquarium Cancer, ad Piſces Leo. Denique abiuncta Virgo ad Arietem. Quare & ſeptimeſtres uitales & decimeſtres eſſe, contrà octimeſtres enecari propter mundi diffidentiam. Hæc Plutarchus: cui, antequam Cẽſorinum capiamus, illud addam, quod Mathematicos pertinet, plurimos ex iis illud quoque addere, Infantibus priuſquam edantur in lucem, planetas præfici, & ita quidem, vt Saturnus primum menſem ſibi adſciſcat, Iupiter ſecundum, Mars tertiũ, Sol quartum, Venus quintum, Mercurius ſextum, Luna ſeptimum: quæ quia partubus præeſſe dicit, ideoq; Lucina dicta, quòd partus ipſos in lucem prodat, idcirco eo menſe ſeptimo partum integrum facit. Subinde autem peractis ſeptem menſibus Saturnus rurſum octauum occupat; qui cùm ſit malignum mortalibus ſydus, meritoque dicatur filiorum deuorator, ideo rarò cõtingit, quin natis eo menſe immineat interitus, præſertim cum, & ipſius frigiditas, & ſiccitas multùm uitæ

aduerſantur. Nono autem menſe, cùm præualeat ipſe Iuppiter benignus ac fauens humano generi, fœtus omnes abſoluti integriq; produntur ad uitam. Et ſiquando decimum menſem attingunt, tanta eſt Iouis benignitas, ut tueri partum poſsit à Martis malignitate. Quam ſententiam etiam è noſtris adfert Petrus Iacob. tit. de conditione ex lege omnimodo pro legitima portione debita filiis, charta prima, & ſecunda, & Do. Guil. Benedict. in re peti. cap. Raynutius, in uer. & ſoboles quam geſtabat in utero, nu. 24. & ſequen. extra de teſta. Quanquē hæc aſtrologorum ſententia minimè placet Ioanni Pico Mirandulæ, qui eam nuncupatim arguit libro tertio aduerſus Aſtrologos. cap. 18. Nunc autem accedimus ad Cenſorinum, apud quem in libro de die natali ad Cerellium, Hippon Metapontinus à ſeptimo ad decimū mēſem naſci partū poſſe exiſtimauit. Nam ſeptimo partum iam eſſe maturum, eò quòd in omnibus numeris ſeptenarius plurimum poſſit: ſiquidem ſeptimis formentur [dentes] menſibus, additisq; alteris recti conſiſtere incipiamus, & poſt ſeptimum menſem dentes nobis innaſcuntur, iidemq; poſt ſeptimum cadunt annnm: decimoquarto autem pubeſcere ſoleamus. Sed hanc à ſeptem menſibus incipientem maturitatem uſque ad decimum perductam, ideoq; quòd in aliis omnibus hæc eadem natura eſt, ut ſeptē menſibus anniſve tres aut menſes aut anni ad conſummationem accedant. nam dentes ſeptimo menſe infanti naſci, & maxime decimo perfici menſe, ſeptimo anno primos eorum excidere, decimo ultimos, poſt decimumquartum annum nonnullos, ſed omnes intra ſeptimumdecimum annum pubeſcere. Huic opinioni in parte aliqui repugnant alij in parte conſentiūt. Nam ſeptimo menſe parere mulierem poſſe plurimi affirmant, ut Theano Pythagorica, Ariſtoteles Peripateticus. Diocles, Euenus, Straton, Empedocles, Epigenes, multiq; præterea. [Et his adſtipulatur Homerus qui lib. 19. Iliadis ſcribit Euriſtheum illum, qui latè regnauit in Græcia, quiq; Herculi labores illos iniunxit natum fuiſſe ſeptimo menſe, ſed ita ut eum ἠλιτόμηνον vocet, id eſt, abortiuum. & intempeſtiuè natum, Hæc enim ſunt uerba Homeri.

ὁ δ᾽ ἕβδομος εἱστήκει μεὶς
ἐκ δ᾽ ἄγαγε πρὸ φόως δὲ καὶ
ἠλιτόμηνον ἐόντα.

Sed ut redeamus ad Cenſorinum, Horum] omnium conſenſus Euriphronem Gnidium non deterret, idipſum intrepidè pernegantem. Contra eum ferme omnes Epicharmum ſecuti, octauo menſe naſci negauerunt. Diocles tamen Cariſtius & Ariſtoteles Stagirites aliter ſentiunt. Nono autem & decimo menſe, tum Chaldæi plurimi, & idem ſupra nominatus Ariſtoteles edi poſſe partum putauerunt. Neque Epigenes Bizantius nono fieri poſſe contendit, nec Hippocrates Cous decimo. Cæterum undecimo menſe Ariſtoteles ſolus recipit, cæteri uniuerſi improbarunt. Hæc Cenſorinus, qui mox ſubdit rationes Chaldæorum, cur menſe ſeptimo, nono, & decimo tantum poſſe naſci homines arbitrantur: quas quia ſunt longiuſculæ, omiſimus. Deinde verò ſubiicit Pythagoræ de ea re ſententiā, ex Varrone in libr. cui titulus eſt, Tubero. idq; multis verbis, ſed quæ in hoc tendunt, ut oſten-

dat generaliter eſſe partus omnino duos, alterum minorem, quem vocant ſeptimeſtrem, qui decimo, & ducenteſimo die poſt conceptionẽ exeat ex utero: alterum maiorem, decimeſtrem, qui edatur die ducenteſimo ſeptuageſimoquarto. Cui concinens Paulus noſter, ſi is eſt, lib. ſententiarum 4. c. 8. Septimo, inquit, menſe natus, matri prodeſt. Ratio enim Pythagorei numeri hoc uidetur admittere, ut aut ſeptimo pleno, aut decimo mẽſe partus maturior uideatur. A quo non longius aberrans Laertius in uita ipſius Pythagoræ, tradit eum cenſuiſſe iuxta rationem Harmoniæ intra ſeptem aut nouem aut decem ut plurimum menſes conſummatum atque perfectum infantem gigni. Ex quibus potes intelligere Pythagoram de ſeptimo menſe omnibus numeris perfecto, cùm decem & ducẽti dies faciant ſeptem menſes. Quãuis Polybus, quem ſuprà ex Plutarcho aduocauimus, intelligat de ſeptimo menſe incepto ex duobus tantum diebus, & uno dimidiato. Cui concinit Hippocrates in libro περὶ ἑπταμήνου, id eſt, de ſeptimeſtri partu, in prin. Ita enim eum librum incipit Græcè quidem, ſed in hunc ſenſum. Partus quidem ſeptimeſtres centum & octogintaduobus diebus eduntur & fiunt, particula diei addita. Ex quo eſt illud Vlpiani iuriſconſulti in l. inteſtato §. vlt. ff. de ſuis & legit. hæred. De eo verò qui centeſimo octuageſimoſecundo die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & diuus Pius põtificibus reſcripſit, iuſto tempore uideri natum. Ideoq; & ſecundum hanc ſententiam intelligendum eſt quod ſcribit Pau. in l. 7. ff. de ſtat. homi. Septimo menſe naſci perfectũ partum, iam receptum eſt propter auctoritatem doctiſſimi uiri Hippocratis: & ideo credendum eſt eum qui ex iuſtis nuptiis ſeptimo menſe natus eſt, iuſtum filium eſſe, vbi tamen Accurſius aſſerit naſci perfectum partum ſexto menſe, & uno die, per d. l. inteſtato, quæ tamen id non dicit, ſed loquitur de duobus diebus ſupra ſextum menſem. Quãuis etiam Hippocrates particulam alterius diei addit, ut diximus, ſubiungitq; eius rei rationem, ut apud eum uidere eſt. Macrobius autem ab iis diſſentiens, ſed cum Pythagora conſentiens, ita intelligit hac in re menſem ſeptimum, ut eum perfectum atque completum uelit. Ita enim ſcribit libro primo de ſomnio Scipionis. Humano partui frequentiorem uſum nouem mẽſium certo numerorum modulamine natura conſtituit, ſed ratio ſub aſciti ſenarij numeri multiplicationem procedens, etiam ſeptem menſes compulit uſurpari, quam breuiter abſoluteq; duos eſſe primos omniũ numerorum cubos, id eſt, à pari octo, ab impari vigintiſeptem, & eſſe imparem marem, parem fœminam ſuperius expreſſimus. Horũ uterq; ſi per ſenarium numerum multiplicetur, efficiunt dierum numerum, qui ſeptem menſibus explicantur. Coeant enim numeri, mas ille qui memoratur, & fœmina, octo ſcilicet & uigintiſeptem, pariunt ex ſe quinq; & triginta. Hæc ſexies multiplicata creant decem & ducẽtos, qui numerus dierum menſem ſeptimum claudit. Ita eſt ergo natura fęcundus hic numerus, vt primam humani partus perfectionem, quaſi arbiter quidam maturitatis abſoluat. Hæc ille: cuius tamen non tanta eſt apud me authoritas, quanta Hippocratis, qui ut ipſe Macrobius alio in loco eiuſdem libri aſſerit

tam

tam fallere quàm falli neſcit. Porrò & alia quædam ex ipſo Hippocrate poſtea dicemus, ſed primùm adſcribere placuit quæ ſcriptores alij ex antiquioribus prodiderunt. Plinius lib.7.naturalis hiſtoriæ c.5 Cæteris,inquit,animantibus ſtatutum & pariendi, & partus gerendi tempus eſt.Homo toto anno,& incerto gignitur ſpatio. Alius ſeptimo menſe,alius octauo,& vſque ad initia decimi, undecimique. Ante ſeptimum menſem haud unquam uitalis eſt.Septimo non niſi pridie poſterove plenilunii die aut interlunio concepti naſcuntur.Tranſlatitium in Aegypto eſt, & octauo gigni. Iam quidem & in Italia tales partus eſſe uitales.Contra priſcorũ opiniones uariant hæc plurib. modis. Veſtilia C.Herdicij, ac poſtea Pomponij atque Orphiti clariſſimorum ciuium cõiunx,ex his quatuor partus enixa,Sempronium ſeptimo menſe genuit,Suillum Ruffum undecimo, Corbulonem ſeptimo,utrunq; conſulem,& poſtea Ceſoniam Caij principis coniugem octauo.Et paulò pòſt. Maſurius author eſt L.Papyrium prætorem ſecundo hærede lege agente,bonorũ poſſeſsionem contra eum dediſſe, † cùm mater partum 14. menſibus diceret tuliſſe: quoniam nullũ certum tempus pariendi ſtatutum uideretur. Diuus Ambro. lib.Hexaemeron.5.c.10. Omnes, inquit,animantes præſcripta habent pariendi tempora, homo ſolus indiſcreta atque confuſa.† Varro autem ſcribit matrẽ illius qui primus dictus eſt Gracchus,duodecim mẽſes filiũ geſtauiſſe: quare quòd legitimum partionis tempus ſupergreſſa ſit, cumq; diutius quàm ſit grauidarũ mulierũ mos,geſſerit partũ, Gracchum à geſtãdo nominarũt. Aulus quoq; Gellius lib.3. noctium Atticarum c.16.multa & de hac re ſcripſit, eã ſcilicet opinionem pro uera receptã, gigni hominẽ ſeptimo rarenter,nunquã octauo, ſæpe nono,ſæpenumero 10.mẽſe, eumq; gignendi ſummum finem, decem mẽſes nõ īceptos,ſed exactos. Id Plautũ ueterẽ Poetam dicere in Comœdia Ciſtellaria his uerbis.

Tum illa quam compreſſerat,
Decimo poſt menſe exacto hic peperit filiam.

Hoc idẽ tradit ẽt Menãder poeta vetuſtior humanarũ opinionum uel peritiſsimus,cuius uerſus ex fabula Plotio hi ſunt:

Γυνὴ κυεῖ δεκαμήνος. Id eſt,
Mulier parit decmeſtris.

Sed Cecilius cùm faceret eodẽ nomine & eiuſdem argumenti comœdiam,ac pleraque à Menandro ſumeret,in menſibus tamen genitalibus nominandis non prætermiſit octauum,quem præterierat Menãder.Cecilij uerſus hi ſunt:

Inſoletne mulier decimo menſe parere?
Pol nono quoq;,ſeptimo,atq; octauo.

Eam rem Cecilium non inconſideratè dixiſſe,neque temere à Menãdro atq; à multorum opinionibus deſciuiſſe, M. Varro uti credamus facit.Nam menſe nonnunquã octauo editum eſſe partum,in lib.14.rerum diuinarum ſcriptum reliquit, quo in libro etiam vndecimo menſe aliquãdo naſci poſſe hoīem dicit eiuſq; ſentẽtiæ tam de octauo quã de undecimo menſe Ariſtotelẽ laudat authorem.Tandem autem ſubiũxit Varro antiquos Romanos nõ recepiſſe huiuſmodi quaſi mõſtroſas raritates, ſed nono menſe, aut decimo,neq; præter hos alias partiones mulieris ſecundũ naturam fieri exiſtimaſſe.Et quibuſdã interiectis

iectis ſcribit Gellius comperiſſe ſe viſu veniſſe Romæ, fœminam bonis atq; honeſtis moribus, nõ ambigua pudicitia, ĩ vndecimo mẽſe poſt mariti mortẽ pepiſſe, factũq; negotiũ propter rõnem tẽporis, quaſi marito mortuo poſtea concepiſſet, quoniam Decemuiri in decimo menſe gigni hoĩem, non in vndecimo ſcripſiſſent, ſed diuum Hadrianum cauſa cognita decreuiſſe in vndecimo quoq; mẽſe partũ edi poſſe. id quoque, inquit Gellius, eius rei decretum nos legimus. In quo Hadrianus ita ſtatuere ſe dicit requiſitis veterũ philoſophorũ & medicorũ ſententiis. Subditq; in ſatyra Varronis legiſſe, q̃ inſcribitur teſtamentũ verba hæc, Si quis mihi filius vnus pluresve in decẽ menſibus gignuntur, ij ſi erunt. ὄνοι λύρας, † ideſt aſini ad lyram, exhæredes ſunto. q̃ ſi quis vndecimo menſe κατ᾽ ἀριστοτέλη, id eſt, ſecundũ Ariſtotelẽ, natus eſto, Accio idem quod Titio ius eſto apud me. Per hoc ſcilicet ſignificans eodẽ pariq; iure ſibi futurum filiũ decimo mẽſe natum, quo eũ qui vndecimo. Subnectitq; Gellius. Quod ſi ita, neq; vltra decimũ mẽſem fœtura mulierũ ꝓtolli põt cur Homerus ſcripſit Neptunum dixiſſe puellę à ſerecens cõpreſſæ.

Χαῖρε γύναι φιλότητι περιπλομένου δ᾽ ἐνιαυτοῦ
Τέξεις ἀγλαὰ τέκνα, ἐπεὶ οὐκ ἀποφώλιοι εὐναὶ
ἀθανάτων.

Hi autem verſus, vt hoc illi addam ſcripti ſunt lib. Odyſſeæ vndecimo quorum ſententia hæc eſt.

Nũc gaude dilecta, aſt cum ſe euoluerit annus.
Illuſtres neq; enim diuũ cubilia vana.
Natos nixa dabis.

Quod tandẽ ex Phauorini ſñia interpretaĩ non de anno cõfecto, ſed affecto, i. qui non ad finẽ ipſum, ſed proximè finẽ deductus eſt. Nam & Hippocrates, ſiue is eſt Theſſalus, aut Herophilꝰ, ĩ libro περὶ τροφῆς ſuprà citato, cũ & numerũ dierum quibus cõceptũ in vtero coagulum cõformatur, & tẽpus ipſum partionis nono aut decimo mẽſe definiſſet, neq; id tñ ſemꝑ eadẽ eſſe fini dixiſſet, ſed aliàs ocyus fieri, alias ſeriꝰ, hiſce ad poſtremũ verbis vſus ẽ,

γίνεται δὲ ἐν τούτοις καὶ πλείω, καὶ ἐλάσσω, καὶ ὅλου κατὰ μέρος, καὶ εἴπομεν δὲ καὶ πλείω πλειόνων, καὶ ἐλάσσω ἐλασσόνων.

id eſt. Fiũt aũt ĩ his & maiore & minore tẽporis ſpatio ſecũdũ totũ, & ſecundũ partes, nõ multo aũt maiore aut minore. Quibus verbis Gellius ſignificari dicit, q̃d aliqñ ocyꝰ fieret, nõ multò tamẽ fieri ocyus, neq; quod ſeriùs, multo ſerius. Et hęc quidẽ penè oĩa ex Gellio. Sed nõ omittemus quod idẽ Hippocrates de eadẽ re ſcribit in lib. de Carnibus, paulo ante fi. vbi loquens de vi & potẽtia numeri ſeptenarij in hoĩe, inter cætera. Puer, inquit, ſi mẽſe ſeptimo in lucẽ edatur, legitimè natus eſt, & viuit, habetq; rõnẽ & numerũ verè & exactè ad ſeptimanas reſpondentẽ, menſe aũt octauo nullus vnquã uixit, ſed ſi nono mẽſe & decẽ diebus naſcatur, & viuit, & verũ numerũ ad ſeptimanas reſpõdentẽ hẽt. Quatuor. n. ſeptimanarũ [denari, dies ſunt ducenti & octuaginta In denariũ aũt ſeptimanarũ ſeptuaginta dies incurrũt. Hẽt aũt & ſeptimeſtris partus tres denarios ſiue decades ſeptimanarũ, & in vnaquaq; decade ſeptuaginta dies. Tres vero ſeptimanarũ decades ex

toto ſunt dies ducẽti ac decẽ] Idem in libro περὶ ἐκταμήνου, id eſt, de octimeſtri partu, negat octimeſtrẽ partũ poſſe uiuere, nec decimeſtrẽ quoq;, niſi ſeptẽ quadragenariis dierum naſcatur. Nam prima quadragenaria perfectiſſimus eſt, cũ verò plures accedunt, pereunt. nam qui multa pauculo tpe ſumunt, plurimum laborare coguntur, ex quib⁹ mors ſequitur. Et quibuſdam interiectis tradit decimeſtres & vndecimeſtres partus ſeptẽ quadragenariis edi, ſeptimeſtres autem anni dimidio. Ex quibus videtur Hippoc. admittere partum ad vndecimum mẽſem poſſe protẽdi. Quãquã ipſe in libro περὶ διαίτης, i. de ratione victus primo, ſcribit[non in tẽporis æquali ſpatio fœtus exoriari, ſed alios citius, alios tardius, prout ſinguli & ignẽ & alimentũ nacti fuerint, quoſdam quadraginta tribus diebus, alios quatuor menſib⁹ formari. Similiterq; uitales fieri ac gigni, alios citi⁹, ſeptimo mẽſe pfectè, alios tardius, pfectè nono menſe in lucem prodire.] Sed in libro περὶ φύσεως παιδίου, id eſt, de natura pueri ſiue fœtus, non admittit partum vndecimi mẽſis, rationẽ adferẽs, qm̃ nutrimentum, inquit, & augmentum quod de matre deſcendit, puero iã ſatis nõ eſt, cũ decem mẽſes trãſiuerũt, partusq; creuit, qui de ſanguine id quod dulciſſimum eſt, trahit, lactiſq; ſimul aliquantulũ haurit, quæ cũ minus ſint q̃ opus eſt, partusq; iam plenus eſt & maturus, qui plus nutrimenti q̃ adſit, cupit, proptereaq; ſeſe agitat, hymenasq; & mẽbranas diſrumpit & in lucem prodit, ideoque ſi quæ pluſquam decẽ menſes ſibi geſtaſſe videntur (nã & hoc, inquit, ſępi⁹ audiuimus) falſę ſunt, eo.ſ. modo quem inibi declarat. Et hanc ſnĩam ſecutus eſt Vlpianus in d.l. inteſtato. §.vl. ff. de ſuis & legi. hære. vbi hæc uerba adſcribuntur. Poſt decẽ mẽſes mortis natus nõ admittetur ad legitimã hæreditatem. Sicutiq; etiam videntur Gallus Aquilius & Scæuola, cum hãc inſtitutionis formulã adſcribũt, in l. Gallus, in prin. ff. de libe. & poſt. Si quis mihi ex filio nepos neptisq; poſt mortẽ meã in decẽ mẽſibus proximis quib⁹ filius meus morietur, natus natave erit, hæredes ſunto. & Tullius ĩ Topicis in loco à ſimilitudine ex Curiana cauſa. Si filius, inquit, natus eſſet in decẽ mẽſibus. Quæ quidẽ formula nihil omnino abeſt ab ea quam & ſuprà ex Varrone in Satyra cui titulus. teſtamentũ eſt, attulimus. Et eà ſanè verba idẽ ſignificant, ac ſi diceretur, ſi intra decem mẽſes natus erit, quibus verbis vtitur l. ul. in prin. ff. de fideic. liber. & l. vlt. C. de poſthu. hære. inſti. † Nã in & intra eiuſdẽ ſunt ſignificationis, vt nihil interſit dicas in calendis, an intra calẽdas, vt videre licet apud Gelliũ lib. 12. ca. 13. [& eſt tex. apud nos in l. j. §. qd' dicimus. ff. de ſucceſ. edic. & annotauit è noſtris Rom. conſi. 376. quęſtio eſt nunquid, col. 2. ver. tertia ratio, vbi & alios adducit, & inter cæteros d. l. Gallus, in prin. intelligens id qd' diximus, ea verba, in decẽ mẽſibus ſignificare intra decẽ menſes.] Sed vt pgamus vlterius, imperator Iuſtinianus nuncupatim reiicit à ſucceſſione vndecimeſtrẽ partũ, qui, ſ. vndecimo poſt mortẽ mariti menſe natus eſt, nec eum legitimũ exiſtimat, impoſſibile ratus tãto tpe mulierẽ uentrem ferre, vt patet in §. vl. in auth. de reſti. & ea q̃ in vnde mẽ. par. vbi Accurſius hoc ita intelligit, vt ſi ſupra decimũ menſem

ſint tũ duo dies ĩ vndecimo, ſitq́ par tus legitimus, arg.d.l.inteſtato. §. vlt.quæ loquitur de ſex menſibus & duobus diebus, quod & idem dicit ipſe Accur.in d.l. Gallus,in pri. in verb. in decem menſibus, & illi aſſentitur Marius Salomonius vir planè & iuris & humanitatis doctiſſimus, in poſteriore loco, colũ. 15.verſi. quas quidẽ viſas. Natura enim quãuis eodem modo ſemper agat,& perfectè quidem agat,tamẽ plerũq; nõ poteſt,vt dicit ipſe Salomo.ex Ariſtotele. Et his aptè ſuffragatur Hippocrates quẽ ſuprà ex Gellio citauimus.Sed antequã vlterius ꝓgrediamur, illud te admonitum velim lector cãdidiſſime.† Nã quod, quiſquis is fuit qui primum Iuſtiniani nouellas cõſtitutiones, quas authenticas vulgò vocamus. è Græco (nã ex Græcæ ſcriptæ ſũt) traduxit,ita hũc locũ vertit, vndecimo mẽſe ꝑfecto peperit,ita enim legitur in vulgata editione quam habemus,id certe talẽ eſt in Græca cõſtitutione, *κατὰ τὸν ἐνδέκατον μῆνα παραιύμενον ἔτεκεν*. Quæ Gregorius Haloãder ita ĩter pretat⁹ ẽ, ſub finẽ, vndecimi mẽſis peperit, quod ſignificat circa vel paulò ante finem quãquam dictio ſub,nõnunquam & poſt ſignificat. Ego autem malim vertere ad verbum iuxta,vel prope,vel circa,vndecimum menſem perfectũ, ſiue ẽt poſt vndecimum mẽſem perfectũ. Nam *κατὰ* præpoſitio accuſatiuo iuncta,vtraq; hæc ſignificat, vt ꝓinde ambiguum ſit in hoc tex.vtrũ intelligatur poſt menſem, vel prope menſem completum. Nec ii ſoli ſunt qui vltra decimũ menſem partum differri negant. Nam & Ouidius lib. primo Faſto. loquens de Anno,qui ex inſtituto Romuli erat decem tãtum mẽſium, hæc ſcribit.

Quod ſatis eſt vtero matris dum prodeat infans.

Hoc anno ſtatuit tẽporis eſſe ſatis.

Additq; qđ & ad hũc locũ ꝑtinet.

Per totidem menſes à funere coniugis vxor.

Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.

Quibus ſignificatur fœminas maritos mortuos decem menſibus ex lege lugere, & interim viduas manere debere, quod & tradit Plutar.in Antonio,& patet ẽt ex l.ſi qua ex fœminis, quæ eſt 2.C. de ſecun.nu. quo in loco tamen duo menſes additi ſũt. Idq; fiebat,ne,quia, vt dicit Bal.in d.l.2. puer geſtabatur in vtero decẽ mẽſibus, ideo oriretur dubitatio circa partum.l.conſenſu. C.de repu. proindeq; ne inde naſceretur ſobolis confuſio.§.ſi vèrò altera,ibi,circa ſobolis confuſionem rõnabilis eſt ſuſpicio. & §.ſic itaq; verſi.& ſi mulier, ibi propter ſeminis confuſionem, in auth. de nupt. Ideo id tempus à morte prioris viri ad ſecundas nuptias ſtatutũ eſt. Hæc propè Bal. Cui adde tex. in l. liberorum.§.j.ff.de iis qui no.infa. ibi,prætor enim ad id tempus ſe retulit, quo vir lugeretur, qui ſolet lugeri propter perturbationem ſanguinis. [Sed idem Ouidius, lib.2. eiuſdem operis.

Luna nouum decies implerat cornibus orbem,

Quæ fuerat virgo credita, mater erat.

Et alibi eod.lib.

Luna reſumebat decimo noua cornua motu,

Virq; pater ſubito nuptaq; mater erat. Et lib. 3.

Seu quia bis quino fœmina menſe paris.

Et

Et lib. item 5.

Iamq́; decem menſes & puer ortus erat.]

Nec Plautus in loco tantùm à Gellio citato, ſed aliàs ſæpe decimum menſem utero portãdo præfiniuit. Nam & in Amphitryone ita infit.

Alter decimo poſt menſe naſcitur puer.

Quã ſeminatus, alter mẽſe ſeptimo.

Tãquã.ſ.ille decem mẽſiũ termin⁹ abſoluti ac pfecti part⁹ ſit oĩum lõgiſſimus, hic ſeptẽ menſiũ breuiſſimus. Ideẽque in ea ipſa fabula.

Amphi. Grauidã ego illã hic reliq cũ abeo. Soſia. Hei perij miſer.

Amphi. Quid tibi eſt? Soſ. Ad aquam præbendam adueni domũ.

Decimo pòſt menſe, ut rationem te dictare intelligo.

Item in Sticho.

Nam illa in aluo menſes geſtauit decem.

Et in Aulularia.

Nam tua gnata peperit decimo mẽſe pòſt.

Et in Truculento.

Mater.

Ancillas iubet, quoniam iam decimus menſis aduentat.

Aliam aliorſum ire, præmandare & quærere puerum, aut

Puellam, qui ſupponantur mihi.

Et paulò pòſt,

Amicam decimo menſe pòſt Athenas Atticas uiſo,

Quã grauidã reliquimeo cõpreſſu.

Ex quibus põt uideri Plautus hũc terminum arbitratum fuiſſe cæteris eſſe frequentiorem, ac ueluti ordinarium, quæ eſt Ariſtotelis ſentẽtia, ut poſtea dicemus. Sed & Terentius in Adelphis (nam hic locus frequẽs eſt apud Comicos) ita ſcribit.

Virgo ex eo

Compreſſu grauida facta eſt, menſis hic dicemus eſt.

[Et alibi in Hecyra.

Nã memini ab hic mẽſes decẽ fert.]

Sed & apud Theocritũ illũ Syracuſanũ Idyllio. 26. Alcmena d̃ qua ex Plauto ſuprà ſcripſimus, teſtatur ſe Herculẽ decẽ mẽſibus in utero geſtaſſe. Huius.n. in eã rẽ carmẽ eſt.

Μητέριδυς παθέοντος ἐπεὶ δέκα μῆνας ἔκαμνον.

Sed & idem mox in principio Idyllij triginta unum, eundem Herculẽ decem menſium fuiſſe dicit, & Iphiclum una nocte minorem.

ἡρακλέα δεκάμηνον ἔοντα πόχ᾽ ἁμιδεᾶτις

ἀλκμήνη κοινοκτὶ νεώτερον ἰφικλῆα.

Et q̃ſequũt.[Et Euripides ĩ Eelectra

Δεκάτη σελήνη παιδὸς ὡς νομίζεται.

Decima luna pueri, ut receptus, mos eſt.

Et Ariſtophanes in Cerealibus.

Δέκα μῆνας αὐτ᾽ ἐγὼ ἠνισχον.

Decem menſes ipſam ego geſtaui.

Quin & Virgilius in eam ſententiã ecloga. 4.

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.

Et Canace Ouidiana in epiſtola ad Macareum.

Iam nouies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi,

Denaq́; luciferos Luna mouebat, equos,

Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores.

Et rudis ad partus, & noua miles eram.

[Seneca in Thebaide ita facit Iocaſtam loquentem,

Per decem menſum graues.

Vteri labores, perq́; pietate inclytas.

Precor ſorores, &c.

In quo illud notato menſum pro men-

menſium poni cauſa metri, ut alibi apud Ouidiũ. Plato autẽ li. 5. de republ. nullum aliud legitimum pariendi tẽpus agnoſcit, præterquàm decimum, & ſeptimum. Arnobius lib. 5. aduerſus gentes tradit Agdeſtũ menſe decimo natũ fuiſſe. Ante hos Homerus in hymno Mercurij ſcribit ipſum Mercurium decimo menſe natum.

τῇ δ᾽ ἤδη δέκατος μεὶς οὐρανῷ
 ἐστήρικτο.
 εἴς τε φόως ἄγαγεν.]

Nec tñ prætermittã quod ſcribitur Sapientiæ 7. poſt prin. In uẽtre matris figuratus ſum caro decem menſiũ tempore, coagulatus ſum in ſanguine. Sed quoniam ſuperius ſæpe de Ariſtotelis ſñia ex alijs ſcriptoribus locuti ſumus, operęprecium nobis viſum eſt, vt & quæ ipſe ſcripſerit proferamus. Is libr. problematon. 10. cap. 41. Solus, inquit, homo ex oĩum animantium genere varia gñationis tẽpora obtinet. Nã & ſeptimo & octauo & decimo mẽſe in lucem venire põt. Cæteris tempus unum perficiendi ſine mora ſtatutũ eſt. Quo in loco Petrus Aponenſis illius interpres doctior quidem quàm elegantior, ſcribit illum omiſiſſe nonũ mẽſem veluti notiſſimũ, & oĩum frequentiſſimũ. Sed & inibi rationẽ naturalẽ adducit quare octimeſtris partus nõ ſit vitalis, ex Auicenna 21. tertij. quam quia nõdum adſcripſimus, huc ponere voluimus. Nam embryon mẽſe ſeptimo ex vtero egreſſum affectat, quia eius mẽbra iam ſunt completa, nec illi ſatis eſt ex ſanguine qui ad illum nutriendum per ſecundinam defluit, nec ſatis quoque aëris, ideo plurimum ad egreſſum colluctatur atque ob id fatigatum redditur imbecillius. Igitur ſi necdum refectis viribus octauo menſe rurſum eundem conatum petat, oblæſum frequentius moritur. Quam & ipſam rationem poſuit Albertus Magnus lib. de animalibus 10. tract. 2. c. 4. Subdit autem Apon. & aliam rationem aſtronomicam, quam nos ſuprà retulimus. Sed redeamus ad Ariſtotelem: qui & in libro de natura animalium ſeptimo. c. 4. Homini inquit, multiplex pariendij tempus datum eſt. Nam & ſeptimo mẽſe & octauo & nono parere põt, & quod plurimum, decimo: nonnullę etiam vndecimum tangũt. Fœtus qui maturiùs quàm ſeptimo menſe prodeat, nullo modo uitalis eſt. Qui ſeptimo, vitalis quidem hic primus exit, ſed magna ex parte imbecillior: quare cunabulis ex lana eum obuoluunt, & facijs alligãt. Et paulò pòſt. Qui aũt mẽſe octauo naſcũtur, viuere atq; adoleſcere in terra Aegypto poſſunt, & quibuſdã allijs locis, vbi mulieres fertiliores ſunt, multosq; ſimul & ferunt facilè & pariunt, et ſi monſtroſi ſunt: ſed locis Græciæ multi intereũt, nec niſi perpauci ſeruantur: unde fit vt ſi quis ſeruetur, nõ octauo menſe natus exiſtimetur, ſed mulierẽ ſui cõceptus initiũ latuiſſe. Et paulò inferiùs. Simili modo & qui diuturniores, quã vndecimo menſe naſci putantur latet. n. mulieres conceptus initium, ſi cùm antè inflatus fuerit vterus, vt ſępe accidit, poſt coierint atque conceperint, hoc enim principium eſſe ſui conceptus exiſtimant, quod ſimile indicium attulit. Idem præterea lib. de generatione animalium 4. c. item 4. Cæteris, inquit, animalibus vnũ eſt tẽpus ferẽdi vteri, homini plura ſunt: quippe cũ. & ſeptimo mẽſe, & decimo naſcatur, atq; et iter ſeptimũ & decimũ. Qui. n. mẽſe octauo naſcunt, & ſi minùs,

minùs,uiuere tñ poſſunt. Et eadem ſenne adſcribit Auicenna illius ſimia,tú in li.9.de aīalibus,tú fen.21. li. 3.tract.2.c.j. Sed & illud in priore loco ꝑterea dicit uirū probū ſibi retuliſſe atq; affirmaſſe,quāpiā mulierē poſt decimū quartū mensē peperiſſe puerū,illiq; dētes ſtatim enatos fuiſſe. Cæterū ut ad alios trāſeamus, Alex. Aphrodiſeus & philoſophus & medicus præſtātiſſimus,ſi is eſt,qđ Theodor⁹ Gaza negat,ſciſcitaē in problematis li.2.c.44. Cur ἑπταμηνιαῖοι,id ē, ſeptimeſtres īfantes ſunt ζώσιμοι,id eſt,uitales, ὀκταμηνιαῖοι, i. octimeſtres, nequaquam. Qoniam,inquit, ſeptenarius numerus eſt perfectus, vt teſtatur Pythagoras,& Arithmetici & Muſici,octonarius aūt imperfectus. Itaq; ꝙ tunc ꝓdijt,nō aptū eſt advitā,qua rōe ēt mōſtra viuere nequeunt qppe q̄ non ſint ex naturæ prouidentia,ſed imperfecta,vel per inopiā,vel per redundantiā,& temeritatē materiæ in aliā formā contra legē naturæ conficta. Nihil.n.imperfectū aut tēpore, aut informatione, aut ortu à natura ꝓcreatur. ideo ſi quid tale erūpat,nec diuturnū quidē eſt. Educuntur aūt ſeptimeſtres ob validiſſimā vim in vulua informatricē. quā is Græcè δύναμιν διαπλαστικὴν dicit,quæ vtilē moderatūq; ſanguinē cōperiens, fœtum celerius explicat. ſed ſi econtrario eſt,decimeſtres exeant neceſſe eſt. Numerū aūt & ſeptenariū & denariū eſſe perfectum multis probat,q̄ mox ipſe ſubiunxit, vt illic videre poteris. Aſclepiades medicus tradit [† Naxias mulieres,quæ.ſ.eā inſulā quæ Naxos,inter Cicladas dicit̄, inhabitant,] ſolas octauo mēſe parere re ſolitas fœtusq; illos vitales eē, Iunonis quidē, q̄ puerperis & naſcētibus præeſt,munere,vt quæ ſicut ex Iouis liberis Herculē odio ſemper eſt proſecuta,ita Dyoniſiū vnicē dilexit. In cuius gratiā mulierib⁹ eius inſulæ illi dicatæ hanc pariendi prærogatiuā dediſſe eā affirmant. Aut, vt alij cōtēdunt,qm̄ Dyoniſius ipſe ita ſit in lucē editus. Ideoq; & ipſe ſempiterno partus ſui teſtimonio idē ſuis euenire popularibus voluit [Arnobius lib.5.cōtra Hæreſes tradit Cererē à Ioue deluſam tauri forma,poſt menſem ſeptimū peperiſſe Proſerpinā, tāq̄ ſubobſcurè ſentiat de mēſe] 8. Galenus ī definitiōibus medicis ſcribit ideo fœtus natos 7. menſe viuere, octauo nequaquam, qm̄ 8.numerus recēs eſt cōiunctus non aūt iudicatorius. Septē, numerus ſupfluus,& nō cōiunctus,ſed iudicatorius. Soranus Epheſius & medicus & philoſophus itē celebratiſſimus, Iſagogæ capite decimo ſeptimo, Rationem, inquit. & perfectam hominis formam ſiue figuram hominis infans in vtero accipit quadrageſimo die. Hos āte numeros,vt partus edatur, ſepties multiplicari oportet. Ita ergo quicunque in vtero materno figuram hominis accipit,in triceſimo die ſeptimo in ſe naſcitur. ergo ſepties duplices fiūt dies ducenti & decem, qui faciunt menſes ſeptem. Si quis autem die quadrageſimo figuram hominis acceperit,nono menſe intrante decimo naſcitur,hoc eſt ſepties quadrageni faciunt dies ducentos & octoginta vnum,qui faciunt menſes nouem, & dies decem. Ita ergo ſeptimo aut decimo menſe qui nati fuerint, vitales erunt, qui autem non impleuerit numerum, legitimus partus nō eſt. Tullius libro x. epiſt. ad Attic. Tullia,inquit,mea peperit puerum ἑπταμηνιαῖον εὐτόκησεν, id eſt ſeptimeſtrem feliciter peperit.

peperit. Et ſubdit. Quod quidem eſt natum, per imbecillum eſt. Nec prætermittendum cenſuimus quod ſcripſit Philo Iudæus, ſi is eſt, de quo eſt illud Hieronymi prouerbium, ἢ πλάτων φιλωνίζει, φίλων πλατωνίζει, id eſt, aut Plato Philoniſſat, aut Philo Platoniſſat. Is Philo in libro antiquitatum ſcribit Deum præcepiſſe Sarræ, vt ea citius reſtituēs Iſaac, quē cō ceperat, eum redderet ipſi domino menſe ſeptimo. Et propterea, inquit, omnis mulier quæ pepererit ſeptimo menſe, viuit filius eius. [Tullius autem li. de natura Deor. 2. tradit Dianam quæ & ipſa Lucina eſt, adhiberi ad partus quod ij matureſcunt aut ſeptem nonnunquam aut ut plerunq; nouem Lunæ curſibus, qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur.] Deniq; Abraham Euenarte Aſtrologus in libro natiuitatis ita de hac re ſcribit ex traductione Petri Aponon. Sunt, inquit, aliqui commorantes vſque ad decimum menſem, quibus Mars dominatur, egrediunturque ex ventre, quoniam Mars naturaliter multis mouetur motibus, iſti tamen parum viuunt. Natus autem in vndecimo menſe, quoniam tunc principatur ſol, magis viuit. In quo illi conuenit cum Auicenna lib. 9. de animalibus quantum ad decimeſtres parum viuentes. Sed & tu prætera vide in hac re Halyabbatem lib. 3. theoricæ. c. 34. & omnino ipſum Petr. Aponen. Concil. differ. 49. & è noſtris Soz. conſ. 65. ſuper propoſita quæſtione col. j. lib. 3. & Alcia. lib. Paradoxorum. 3. c. 7. Ex quibus omnibus facilè intelliges quid dicendum eſt in caſu de quo loquimur, & qui ad hanc l. noſtram pertinet, quidque dicendum ſit in diſputatis à noſtratibus in d. l. Gallus, in princip. [† An autem abhortiuus faciat ceſſare priuilegiū prælationis ſtatuti, & vente non natus, vide per gloſ. in l. ſi ventri, in prin. & ibi doctor. præſertim Franci. Ripam. ff. de priuileg. credito.]

211 SECONDO † intelliges procedere quod dictum eſt, morte filij, qui ſua natiuitate reuocaret donationem, eandem non reuiuiſcere niſi poſt mortem ipſius filij, aut etiā eo non mortuo (nihil enim quantum ad hoc pertinet, referre videtur, niſi quòd maior eſt ratio in priore) pater diutius vixerit, permiſeritq; ſemper donatariū re donata vti, nec ſignū aliqd' oſtenderit immutatę ſuę in ipſum donatariū volūtatis, nec aliquo pacto declarauerit velle donationē reuocari, pp illā ſequentem liberorum natiuitatē cum id facere potuiſſet. Nam tunc cenſetur tacitè voliſſe donationem ratam manere, non obſtante tali natiuitate nec poterūt hęredes ipſius eam reuocare. Ita videtur voluiſſe Hoſti. in ſum. tit. de donatio. §. qualiter, ver. hę autem reuocationes. Nam cum primum enumeraſſet caſus in quibus donatio reuocatur, & in his caſum legis noſtrę, mox in d. ver. ſubiungit has reuocationes eſſe perſonales, nec extendi ad hęredes donatorum, qui in vita tacuerunt. per l. vlt. C. hoc eo. ti. & l. ſi pater tuus. C. de inoff. teſta. & c. vlt. extra de donatio.

212 ¶ † Sed & hoc expreſſe in caſu noſtro uoluit Bal. in l. j. col. ult. uerſi. ſed ulteriùs quęritur C. de inoff. don. Nam cùm pater, inquit, non reuocauit, uidetur decedere in eadē uoluntate, & ideo hęredes ipſius non poſſunt retractare, argu. l. ult. hoc tit. & l. cùm tacitum ff. de proba.

ba.Subiungitque ad hoc facere l.noſtrã,in illis uerbis reuertať in eiuſdem donatoris arbitrio manſurum, quibus oſtenditur requiri declaratioñe uoluntatis,arg.eorũ quę not. in l.2.ff.ſi ag.uečti.de qua re poſtea dicemus in uerb.reuertatur.Ex quibus Bald.rõnibus potes intelligere, quòd licèt loquatur in eo caſu,cùm filius ante patrem mortuus eſt, uideatur tamẽ intelligere,etiã ſi mortuus nõ fuerit,cùm & hic rationes illius obtineant, ſicuti & Hoſt.Sed & idem quoque uoluit Saly. in l.ſi totas,paulò ante fin.C.de inoſ.don. Imo.qui hoc dicit eſſe æquum,in c. ult.col.6.uerſic.quęrit etiam Bart. ext.de don.Raph.Co.ĩ l.Titia Seio. §.imperator.ff.de leg.2.Pau.Caſtr. in l.2.ad fin.C.de poſth.hęre.inſti. ubi ita intelligit,ut ſuprà diximus, uidelicet ſi donãs poſt natiuitatem declarare & aliter diſponere potuit, & non diſpoſuit.Aliàs n.ſi id facere non potuit,quia forte ſtatim factus eſt furioſus, certè irrita manet donatio.Idem præterea uoluit Corn. conſi.234.placent mihi,poſt princ. lib.2.ubi nuncupatim refert & ſequitur Bal.ubi ſuprà & idem Corn. conſi.4.dubia ſatis,col.5.uerſi.concurrit etiam,lib.3.ubi dicit quòd pater diu tacendo,& permittendo donatarium poſt natiuitatem filiorũ ipſius uti re donata,præſtat urgentem coniecturam tacitę uoluntatis, quòd noluerit recedi à donatione, per id quod in ſimili†dicit glo.in l. athletæ.§.dat remiſſionem,in verb. niſi priuſquam.ff.de excuſa. tuto.ꝙ ſi tutor datus in teſtamento poſtea contrahat inimicitias capitales aduerſus teſtatorem,ita ut ob id cenſeatur teſtator huiuſmodi tutelã reuocaſſe,per tex.ibi,tamẽ ſi diu poſt eas inimicitias ſtetit, & potuit reuocare teſtm̃,& non reuocauit, ſatis videtur remiſiſſe,& ita in ea datione perſtitiſſe,arg.tex. optimi in l.in confirmando,& in l.utilitatem ff.de confir.tut.& in l.tres tutores, in fi.ff.de adm. tut. Idem ẽt voluit Guid.Pap.ſing.339.inci. diſpoſitio l.ſi vnquam,& Soz.conſ.126.viſum. fuit,col.5.uer.quòd aũt etiã fauor, lib.3.vbi loquitur quando filius ante patrem mortuus eſt,& Iaſ.in l. ſi mater,col.j.C.de inoff.teſtam.& in auth.ex cauſa,col.ult.C.de lib.præte,& Steph.Bert.conſi. 83. Chriſti, &c.viſis tribus,col.2.lib.2.& conſ. 284.viſo caſu,in fi.eo.lib.2.

213 ¶†Et hanc ſententiam confirmat quod in ſimili dicitur,quòd licèt ſecundum opi.Bar.ſi pater in teſtamẽto præterijt ignoranter poſthumũ, aut iam natum, non conſeruentur legata ex auth.ex cauſa.C.de liber. pręt.ſed reuocentur ex diſpoſitione l.noſtræ, vt ſuprà latè diximus in uer.donatione largitus,in 14. q. tamen ſi pater poſt natiuitatem poſthumi,aut poſteaquam notitiã habuit iam nati,diuti^ uixit, habuitq; poteſtatem mutandi teſtamẽti nec tñ mutaui cẽſet uelle in eadẽ priori voluntate decedere, & ita legata ipſa rata firmaq; manere, vt uoluit Iac.Bel.in ſua diſputa. incip. quæritur quare pater, quam ponit poſt l.3.C.de lib.præt.& Ang. conſil.99.viſo themate prædicto, colũ. ult.per tex.in l.tractabatur ff.de teſta.mil.& expreſsiùs Pau.Caſt. [in l.ſicut certi,col.vlt.uer. ſecundò niſi poſtquam.C.de teſta.mil.] in l.j. C.de poſth.hære.inſti. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe,ſicuti verè fecit, conſil.200.clarum eſt teſtamentum,in fin.lib.j.& iterum conſi.15.incip. à ſecundò quæſito,col.3.uerſi.per cõfirmationem prædictorum,libro.2. rurſumq; conſi.271.quanquã multa,col.vlt.eod.lib.2.& conſi.322.in

caſu ſupraſcripto,in fi.eo.libr. 2.Et vbique allegat id quod voluit glo. in d.§.dat remiſſionem, & d.l. tractabatur,& preterea.l.3.C.de inof. teſtamen.& etiam quod voluit Barto.in l.lex Cornelia:in fi.ff.de uul. & pup.vbi loquens in caſu illius legis dicit quòd ſi pupillus viuo teſtatore mortuus eſt, & pater habuit tempus prouidendi ac mutandi, & non fecit,tunc, inquit, lex præſumit quòd teſtator voluerit quòd ſubſtitutus pupillariter ſuccederet, per l.quòd ſi filius.ff.de cap. & poſi.reuer.Subiūgitq; hāc diſtinctionē haberi in d.l.tractabatur, idq; probari in d.l.3.C.de inoffic. teſtamen. Cuius ſententiam in ea ſe ſecutus eſt & idem Pau. in d.l. lex Cornelia.Et idem quoque voluit Bar.ipſe in l.j.col.6.verſi. ulterius quæro pupillus.ff.e.de vul.& pup.& in d.l. tractabatur,& in l.neque.§.vl.ff.de teſta.milit.& Card.Flor. in c. Raynutius,in materia compēdioſæ ſubſtitutionis,extrà de teſta.Sed tu de hoc vide omnino recentiores in d. j.ff.de vulg.& pup.

214¶ †Nam quantum ad caſum d.authen.ex cauſa,vt eo redeamus, vnde paulum digreſſi ſumus, id quod ſupra diximus,voluit etiam Ro.eadem in id allegans,cō.122.circa id quod effectualiter,col.2.uer.primo quia poſt conditum,& Alex.conſil. 123.diſcuſſis hęſitationibus,col.ul. uer.& hanc opi.libr.j. & conſi. 30. ponderatis his,col.j.uer.& ſubiungit,lib.3.& conſi.ſeq.eiuſdem princip.col.2.uer.& quod dicta clauſula,eo.lib.3.quibus locis alleg. etiā quod voluit Bar.in l.j.in princi. in j.q.ſecundi effectus.ff.de uulgar. & pup.Idem quoq; voluit ipſe Alexā. conſ.142.circa primā dubitationē, col.2.lib.2.quod errore impreſſorū repetitum eſt conſ.103.lib.3.& iterum conſi.50.lib.6.& Cor.in d. authen.ex cā,col.11.in 7. limi. & ibi Iaſ.qui tñ dubitare videt̄,in col. pe. & idē Cor.cōſ. 119. videtur primo aſpectu,ad fi.li.2.& cō.244.videtur prima facie dicendū,col.6.e.li.2.& cōſ.158.pro deciſione,col.pe.lib.2. & cōſ.133.in hac cōſulta.col.3.uer. item cōcurrit.lib.3.& cōſ.150. prima facie,col.2.uer.& maximè cum dictus teſtator,eo.lib.3.& con.225. antequam aggrediar.col. pe. verſi. cum itaq; in caſu noſtro,eod. lib.3. Barb.conſi.54.illud in mediū afferam,col.pe.lib.3.& Iaſ.in d.l. ſi mater,col.2.C.de inof.teſt.& D.Guil. Bened.in repe.c.Raynutius, in gl. ſuper ver.in eo.taſtō relinquens, la j.nu.247.[Phil.Dec.late conſ.490. uiſis & circunſpectis, col.3.verſi.venio ad ſecundum.]

215¶ †Ad quod item optimè facit qd̄ uoluerunt multi multæ authoritatis viri,id ſcilicet quod dicitur donationē & feudum reuocari poſſe ob ingratitudinē,aut feloniam, vt noſtri appellant, per donantem, aut dominum tantum, non ēt per hæredes eorū.Vt de primo eſt text. in d.l.vlti.infrà eo. & in c. vlti. extra.de dona.Et de feudo voluit glo. in l.omnimodo.C.de inoff.teſt. [& in c.j.§.item ſi fidelis, in ver. concubuerit,& ibi Bald.& alij,ti. quib. mod.feud.amit.]cum ſimil. procedere ita demum,ſi donans ſiue dominus ipſe ſciuerit, & habuerit ſpatium reuocandi.Nā ſi non fecerit, id videtur remiſiſſe. Ita voluit Io. Andr.in d.c.vlti.. col. pen.in gloſſ. vlti.per illum tex.in uerb. placuit, & ibi etiam Io.Cal.in repe.col.3.& Collect.colum.vltim.verſic.quid ſi vaſſallus, & Imol. colum. 7. verſiculo,in ea gloſſ.in fin.dicit & Pet. Ancha.& Pan.colum.penul.verſic. in gl.vlti.& iterum verſi.in ea.glo.

extra de donatio.[Et idem Io.And. in addi.Spe.ti.de feud.§.ult.col.2.] Petr.Iacob. titu. de cauſ.ex quib. feud.amit.col.7.uerſic.item tacitè. & Cyn.& Saly.in l.j.in fin.C.de reuocan.donat. Andr.Iſer.Iaco.Bel. Bal.& Iac.Aluar.& Cardi.Alexan. in c.j.§.porrò,titu.quæ fuit prima cauſ.bene.amit.Iac.Bel.in c.j.§.itē ſi fidelis,[& ibi Aluaro.]titu.quib. mod.feu.amit.& Saly.in d.l.omninomodo,in fin.prin.& in l.ul.[C.de adult.& in l.ult.]in fin.C.de reuo. dona.& Pan.conſ.3.nitar in præſenti,in 9.q.li.2.& Ro.& Alex.qui hoc dicit ſing.in l.rei iudicatæ.ille col. 2.uerſi.hic,& pro Romano.ff.ſolut. matri.[idem Alexand. conſil.189. in cauſa, col.2.uerſi.imo fortius,li. 6.]Franc.Aret.conſil.14.uiſo & diligenter conſiderato, colum.ulti. [Carol.Ruin.conſi.159.quia intra. col.4.uerſicu.ad iſtud,lib.j.]Catel. Cot.qui etiā dicit ſing.in memor. incip.donatio perfecta,& iterum in memor.incip.uaſallus poteſt priuari.Fran.Cur.iuni.in tract.feudo.in pen.q.quartæ partis,in fin.[Zazius in epito.feudo.parte decima, quæ eſt de feudi amiſſione,char.9.uer.è diuerſo ſi dominus, de quo tamen uide Bald.in d.l.rei iudicatę.§.j.ff. ſolu.matri.]

216 ¶ †Idemque è diuerſo,ſi dominus non reuocauerit fundum beneficiarium à cliente,qui ipſe ingratus aduerſus eum fuit,non poterit ab hærede ipſius reuocari,ut uoluit gloſ. in d.l.ult.infrà hoc eo.tit.quam ſequunt Cy.Bal.& Ang.ibi,& Raph. Co.conſi.164.pręlatus certæ eccleſiæ,col.3.[& Mart.Laud. in c.j.tit. de lege Corradi, & Carol.Ruin.d. conſi.159.ubi ſuprà lib.j.& conſil. 165.Ieſu Chriſti, colum.5.nume. 20.eod.libr.j.]cum ſimilib. Ita tamen,ſi dominus ſciuerit ingratitudinem illam uiuente cliente,& habuerit facultatem reuocandi ab eo aliàs poterit & ab hærede,ex ſententia Ioan.Andr.in addit.Spec.titu.de feud.§.ult.col.2.& Bal.in l.imperialem.§.inſuper,col.ul.uerſi.cōſidera tamen,& iterum uerſi.ex his etiam apparet.tit.de prohib.feud.alie.per Freder.col.j.& in d.c.j.col.ult.uer. ſecūdò quærit glo.ti.quib.mod.feu. amit.& Pan.d.con.3.& Pet.Iac.ubi ſuprà,uerſi.item ecōtra.& Pau.Ca. con.46.uiſo & examinato,col.2.li. 2.[Zazius,ubi ſuprà.Sed huic cōtra dicit Caro.Rui.cō.159.ubi ſuprà.]

217 ¶ †Sed & idem propè in caſu adulterij diſſimulati,ſiue non uindicati à marito,dum quęritur an hęredes ipſius mariti poſſunt conqueri, ad lucrandum uxoris adulteræ dotem, ut ſcilicet non poſſint ſi maritus reſciuerit, & potuerit conqueri, nec fecerit, aliàs poſsint, uoluit & conſuluit Bald. conſilio. 303. iſta dos debet reſtitui, libr. 3. & Signo. conſilio.50.in quæſtione. & ipſius authoritate Card. Alexan. in capitu.plerunque, in 2.quęſt. extr. de donatio. inter uirum. & uxor. [Salyce. in d.l.ulti. colum. j.uerſicul. ſucceſsiue.C.de adult.] Roma. Alexandr. & Franciſ.Aret. in d.l. rei iudicatæ. §. hæredi.ff. ſoluto. matrimo. licet alij generaliter tenuerunt non poſſe hæredem cōqueri,ſiue maritus ſciuerit, ſiue ignorauerit,ut per Bal.ſibi contrarium, Imol.Paul.Caſtr.in d.§. hæredi.&,Bald.in l.cùm mulier, in 15.oppo.& ibi Imol.colum.8.eod. titu.[& eundem Bald. ſibi contrarium conſi.182.Petr.lib.3.& Fran. Rip.in l.2.col.3.nume.10.eod.quoque tit.]de quo & nos latè diximus in noſtris conſuetudinibus, titu.26. in §. j. in gloſſ.7.in ulti. quęſtio. Et idē ecōtrario,ut ſcilicet maritus

non poſſit mouere qõnem hæredibus uxoris de adulterio ipſius,cũ nõ cõqueſtus eſt in vita ipſius vxoris, ſi tamen ipſe ſciuerit:ſecus ſi ignorauerit,vt voluit Bald.in l.libertatem,quę eſt vlt.C.de adult.

218 ¶†Facit & quod in ſimili ſcribit Pau.Caſt.cõ.218.quòd vxor quondam,col.j.verſi.confirmantur autē prædicta,lib.j.quòd ſi teſtator habens filium, reliquit aliquid vxori, quod fortè non haberet vim pleni vſusfructus propter filiũ, ſed ſi filiũ non habuiſſet,idipſum comprehenderet,ſecundum not.in auth. quod locum.C.ſi ſecun.nup.muli. Certè ſi filius viuo teſtatore deceſſerit, idque ſciuerit ipſe teſtator, & habuerit facultatem mutandi teſtamēti,nec tamen mutauerit,credẽdum eſt eum voluiſſe teſtari, ac ſi filium non habuiſſet,arg.no. in d.§.dat remiſſionem,& aliorum ſuprà allegatorum.quod not.ad id quod ſuprà diximus in hac eadem quæſtio.ver. 162.inci.à quibus non longè abeſt.

219 ¶†Deniq; huc ſpectat & quòd ab eodem Pau.conſultum eſt cõſ.214. cuius eſt initium,Ego Pau.de Caſt. in lib.j.quod ſi quis ſuo teſtamento quicquam legauerit pro maritãda puella,ſi ea uiuente teſtatore maritetur,extinguitur legatum,ſecundum Bart.poſt Dy.in l.Lucius.la j. ff.de leg.2.Si tamen poſtea teſtator qui ſciuit illam nuptam, & potuit mutare teſtamentum, non tamen mutauit,videtur decedere cum eodem teſtamento,& debebitur legatum ac ſi ea nondum nupſiſſet, per gloſ.in d.§.dat remiſſionem,& not. per Barto.in d.l.lex Cornelia. Et idem ſe & aliàs quoq; conſuluiſſe, vt verè fecit conſi.148.proponitur in facto,in fin.lib.2.etiam per no.in d.§. dat remiſſionem. Et ad hæc omnia bene facit text. in d.l.ſi mater,C.de inoff.teſta.

220 CONTRARIVM † tamen in caſu d.auth.ex cauſa,vt videlicet non confirmentur legata,etiam ſi teſtator diutiùs vixerit.& potuerit mutare teſtamentum, nec mutauerit, voluit expreſsè Barto. conſil.210. omne illud,verſ.& per hoc non obſtat.& conſi.235.Lapus fecit teſtamentum, ſubdens quòd illa coniectura quam ſuprà pro contraria parte adduximus,tunc aſſumitur,quãdo alij filij ſunt inſtituti,ſecus quãdo extranei.per d.l.3.C.de inoffic. teſta.Sed & poſito,inquit,quòd teſtator hoc voluiſſet in illo medio tempore, tamen iſta voluntas non fuit legitima,nec facta etiam ſolenni numero teſtium,& ſic eſt nullius momēti.Idem quoque voluit Ang. in l.ideq; erit,quã legit. cũ l. qui iure.ff.de mili.teſt.vbi ita dicit conſuluiſſe collegium Peruſinum,& rurſum in l.j.C.de codi.vbi item dicit, & in l.j.ff.de iur.codicil. & conſil. 108.iſta quæſtio principaliter, col. vlt.dicens de hoc eſſe tex. ſi rectè, & ſanè intelligatur,in d.l. tractabatur.ff.de milit.teſt. Niſi, inquit in poſtremo loco, conſtare poſſit ex alijs indicijs,quàm ex diuturnitate & poteſtate mutãdi, quòd teſtator voluit cum eodem teſtamento decēdere,per text.in d.l.idemq; erit. Et ſi dicis: Ergo nuda voluntate conficitur teſtamentum,contra l.hac cõſultiſſima.C.de teſta.Reſpõdeo nõ id mirum eſſe,quia non conficitur de nouo,ſed iam confectum & infirmatum validatur,quod facilius fieri poteſt.l.qui ex liberis, quæ eſt pēnul.§.teſtamento.ff.de bon.poſſ.ſecun.tab.vbi eſt optimus tex. Idem etiam voluit ipſe Ange. conſi. 364. Pierius fecit ſuum teſtamentũ, col. 3.per d.l.tractabatur, & Fran. Are. in l.Titius,in prin.col.vlt.ff.de lib.

& poſth.vbi de hoc dicit eſſe melio rem tex.quam in d.l.tractabatur. vi delicet in l.ſi filius.ff.de teſt. milit. vbi quando nato poſthumo ignorã ter prætetito à teſtatore,'ipſe teſtator vult decedere cum eodem teſta mento.uidetur nouum teſtamentũ facere, & ex hoc conualeſcit tanquam denuo factum,& hoc quidem in milite toleratur,qui poteſt teſta ri vt uult,ſed ĩ pagano,licèt ex hoc quod non mutatur,videretur induci noua voluntas, tamen inutiliter induceretur, per alium text.'quem tamen ipſe non allegat, in §.'ex eo autem,inſti.quib.mo.teſt.infir.Sub iungitq; Fran.Are. vbi ſupra, illam quàm ſupra diximus Ang.exceptionem.Et iterum idem Fran.Are.con ſil.92.viſo legato,col.3.uer. nec po teſt releuare, ubi & ad hoc dicit te xtus ſing.in d.l.ſi filius in uer.ſi ue rò militante.quem tamẽ dicit à nemine alio allegatum.ſed & ad hoc allegat tex.in l.à filio.§. Seia. ff.de adim.leg.vbi & ex inimicitiis ſuper uenientibus cenſentur adempta'le gata;& ſi teſtator poſtea codicillos fecerit, in quibus ea legata expreſsè non ademerit, tamen remanent adempta.Allegatq; ẽt ideo præſumi teſtatorem tacuiſſe, quia ſciebat ſi bi eſſe prouiſum iuris remedio aduerſus prouiſionem ante factã,ſicut dicim⁹ de creditore qui tacet, quia ſcit ius ſuum ſemper ſaluum manere.l.ſicut.§.non videbitur.ff. quib. mod.pig.uel hypo.ſol.Cui adde & tex.in l.an inutilis.ff.de accep.cum dicitur,fingamus eum qui accepto ferebat ſcientem prudentemq; nullius eſſe momenti acceptilationem quis dubitat non eſſe pactum cum ſenſum paciſcẽdi nõ habuerit?Rurſum idem Fran.conſi. omnium nouiſſimo, eleganter & ſubtiliter colum. 3.in ſecundo dubio, vbi & hoc dicit probari non cauillando,vt ipſe, dicit,literã,in auth. vt nouæ fac. conſt.ver.& non accuſandos,& ver. ſeq.vbi dicitur,ꝙ ſi aliquis fecit teſtamentum ante ius nouum conditum,ſecundum formã iuris veteris, & poſtea uiuo teſtatore fiat lex noua,qua ſtatuitur valere teſtamẽtum ſine noua quapiam forma; valet illud teſtamentum prius factum ſine illa forma noui iuris,nec debet imputari teſtatori,quod poſt legẽ nouam ſuperuixerit, & habuerit tempus mutãdi teſtamẽti.Et quòd iſte ſit ſenſus illius tex.attende, inquit, ad rationẽ quæ in eo text. adiicitur Nam ideo non debet imputari,quia poſſe facere teſtamentũ,non in nobis eſt,non.n.ſemper põt aliquis teſtari,cùm aliquando repentina morte impediatur.Ex qua ratione hoc infertur,ꝙ licèt prima fronte non appareat aliquẽ fuiſſe impeditũ,cũ videatur habuiſſe tp̃s mutãdi teſtamenti,quia tñ ſæpe cõtingit aliquẽ ĩpediri,iſta ſola poſſibilitas excuſat nam etiam põt eſſe ꝙ teſtator non mutauit teſtamentum, quia ſperabat ſe ſemper diutiùs victurum.Poſteaque reſpondet ad d.l.tractabatur,& ad d.l.3.C.de inoff.teſt.ut ibi uidere poteris.Idẽ præterea uoluit Barb.conſi.60.illud afferam in mediũ,col.3.& ſeq.li.2.& Soz.cõſ.93. teſtm̃ præmiſſum,ad fin.lib.4.vbi & illã Ang.exceptionẽ approbat. Et Iaſ.ſibi in eadẽ l.cõtrari⁹,in d.auth. ex cauſa,col.5.uerſi.amplia eã procedere,ubi hoc reputat ſing.& ſolũ Fran.Are.allegat.d cõ.92.& Steph. Bert.qui & illũ unũ allegat,cõ.170. ponitur in facto,col.3.verſ.nec opponat,lib.j.& D.Bene.ẽt eodẽ in loco ſibi cõtrarius,in d.c.Raynutius, in uerb.in eodẽ teſtõ relinquẽs,le j. nu.232.extra de teſta.& nouiſsimè An.Rube.conſi.125.præſens caſus.

221 ¶†Et quia hi omnes loquuntur in caſu dictæ auth.ex cã,vt iã diximus nõ deſunt ẽt qui idem aſſerunt in caſu noſtræ l.Is eſt Bal. qui oĩa eſt in omnibus,con.239.cuius initium eſt,quia vltimus paſſus,col.2. lib.3.vbi illud expreſſim dicit, qđ cùm reuocata ſit donatio natiuitate liberorum ex hac l.idq; ſciat pater qui donauit,aut certè ſcire pſumatur,nõ videtur in ea re perſeuerare,quæ iã nullius erat momenti, arg.l.nõ ſolum ff.de acti. & oblig. Adeò eſt Bal.ingenio feraci ac fœcundo,vt nihil nõ ab eo diſcuſſum ac diſputatum ſit.Porrò Guid.Pap. deci.214.reuocatio,col.2.ver.an reuocatio, in ea quoq; eſt ſententia, vt hęres reuocare poſſit ex hac l. etiam ſi donans tacuerit.

222 SED ET HIC paulum attende lector. Nã hi caſus.ſ.d. auth.ex cã,& noſtræ l. videntur admodum diuerſi in ea re de qua loquimur. Nam quantum ad caſum d.auth.teſtamentum non ex ſola præſumpta voluntate,ſed de iure communi rũpitur natiuitate poſthumi pręteriti.Ideo ſi teſtator id reſciuit, & potuit cõfirmare,nõ cõfirmãdo põtvideri noluiſſe ut teſtamentũ valeat, aut certè aliquid ei põt imputari, quod ſibi nõ proſpexit, ſi volebat valere.Hic autem donatio reſcinditur nõ de iure cõmuni, ſed ſpeciali & exorbitãti,vt latè diximus ſuprà in verbo,libertis:idq; ex ueriſimili mente donatoris,quę hic ceſſare videtur,non ex eo ſolũ quod nihil dixit,aut declarauit, de reuocatione donationis,ſed ex eo quoq;, ꝙ permittit donatarium vti fruiq; re donata poſt natiuitatem filij:quod veriſimiliter non faceret,ſi eo eſſet animo,vt donatio reuocaretur,ar.l. cùm de indebito ff.de proba. Quæ res non procedit in teſtamento,ex quo ij quibus aliquid relictum eſt, nihil uiuo teſtatore cõſecuti ſunt. Propterea cùm vltra diuturnitatẽ temporis in hoc caſu illud interuenit,certè põt dici ſatis eſſe ad pręſumendum donatoris animum,ſecundum illam Ange.exceptionem. dicto cõ.108.quam nuncupatim ſequuntur & approbant Fran.Are.& Sozin.vt ſuprà diximus.

223 ¶†Item non hic procedit ratio, quã Bar.& alij pleriq; adducunt de voluntate minùs ſolẽni,quia donatio ſola uoluntate,id eſt ſolo cõſenſu pficitur,nec alia ſolẽnitas requiritur,vt in teſtamento.Ideo in hoc caſu noſtro putarẽ cõualeſcere donationẽ,ſi pater poſt natiuitatẽ filij diutiùs vixerit,nec aliquid de reuocatione donationis declarauerit pſertim ſi filius qui eã ſua natiuitate reuocaret, mortuus eſt uiuo teſtatore,iſq; habuit ſpatiũ declarandi.Nã ſi filius adhuc viueret, nõ tã facilè præſumerẽ patrẽ velle donationem ratã manere.Et cum multi ſint huius ſñiæ,quos ſuprà in principio huius limitationis retulimus nemo quem hactenus legerim, niſi me fallat memoria, expreſsè cõtra dicit,præter Bal. d.conſi.239.lib.3. quem non mireris cæteris contradicere,qui ſibi vbiq; contradicit.

224 ¶†At ceſſantibus iis quę diximus quia.ſ.pater nõ habuit tempus aut facultatem declarãdi,ſiue quia ſtatim obijt nato aut mortuo filio, ſiue quia fortè ignorauit natũ ſibi filium.Certè quãuis ipſe nõ declarauerit velle donationẽ reuocari,poterit tñ hæres illius hoc ipſum declarare,atq; vti huius l.bñficio, ut ſatis intelligũt omnes quos ẽt pro priori parte allegauimus. ET ſcđm hoc intelligi etiam debent Albe.& Ang.qui hic in noſtra l.dixerũt ſimpliciter non requiri declarationem

patris

patris de reuocatione, q̃uis aliæ reuocationes nõ fiãt niſi expſſè, & donatore viuẽte, quaſi hoc ius reuocãdi ex noſtra l. tranſeat ad hæredes.

225 TERTIO † intelliges quod; diximus donationẽ, quæ natiuitate filij eſt reuocata, nõ cõualeſcere morte illius. ut procedat in donatione in qua ẽt locuti ſumus. Secus verò in legitimatione, quæ licèt ſecundum multos (ut ſupra diximus in ver. donatione largitus, in 16. q.) reuocetur ſaltẽ quantum ad effectum ſuccedendi per natiuitatẽ liberorũ, vt quælibet alia donatio, ex l. noſtra: tñ ſi poſtea legitimi, qui eã ſua natiuitate reuocarant, moriãtur, reaſſumit legitimatio hanc ſuccedendi uim, quã amiſerat illa legitimorũ natiuitate, ita. ſ. vt ſuccedat legitimatus patri, ac ſi nullus ei poſt legitimationem legitimus natus fuiſſet, ut pulchrè ac ſing. cõſuluit Pau. Caſt. cõ. 22. cuius caput eſt, viſis omnibus quæ narrãtur, col. j. li. 2. ar. l. poſthumus ff. de iniuſt. teſta. Nã ſi cõualeſcit, inquit, teſtamẽtũ, quod poſthumi natiuitate omnino ruptũ eſt, multò magis legitimatio, quæ rupta nõ fuit, ſed tantùm diminuta quantum ad effectum ſuccedendi extãtibus legitimis, ne illis fieret ꝑiudicium, hunc effectum recuperat ceſſante ea cauſa. Subditq; etiã idẽ uideri, ſi poſt mortem patris filius legitimus moriatur, antequam ipſi patri ſuccedat, ar. l. j. §. ſed ſi ſint. ff. ad Tertul. Licet ſecus ſit in teſtamento. l. filius qui in poteſtate ff. de liber. & poſt. De qua re etiam diximus in d. 16. q. nu 320. incip. nec illud prætereundum.

226 SED DE HIS SATIS. † Nunc aũt quęrendum ducimus, quoniam verba quæ nunc interpretamur, ſunt in plurali numero enuntiatã, videlicet ſuſceperit liberos, utrum neceſſe ſit plures filios ſuſcepiſſe, an verò unus tãtũ ẽt reuocabit? Et videẽ quidẽ primùm aut duos aut plures requiri, ꝑ tex. in l. vbi numerus. ff. de teſti. & l. qui quartã. §. u l. & ibi Bar. ff. de leg. j. & l. legato. §. qui plures. ff. de leg. 2. iuncta l. Meuius. §. eum qui le 2. & ibi gl. in ver. eandẽ rem, eo. ti. & l. 3. in prin. ver. quod ſi ita, & ibi Bar. ff. de annu. lega. & l. j. ff. de opti. leg. & l. vl. & ibi Bar. ff. ad Trebel. & l. libertas §. vl. & ibi Bar. ff. de manu. teſta. & l. inter illã. §. vlt. ff. de verb. ſig. & c. is cui. §. j. de præb. lib. 6. & c. pluralis, de reg. iur. eo. li. & in c. j. poſt prin. tit. de notis feud. Quibus planè probatur, pluralem numerum vno minimè eſſe contentum.

227 ¶ † Ideo Bar. in d. l. j. ff. de opt. leg. dicit, ꝙ iuſſus diſtribuere inter pauperes, nõ põt in unũ tãtũ diſtribuere. qđ & voluit Bal. in repe. l. j. col. 11. ver. iuxta hoc q̃rit an iſti. C. de ſacro. eccl. & Pau. Ca. cõſ. 97. ſuper primo q̃ſito videtur dicendum ꝙ teſtamentum, col. 2. ver. ſecunda inſpectio, li. j. & Philip. Dec. cõ. 471. iuridicã, col. 2. ver. ſecũdo. De quo tñ quia nõ omnino eſt ſine dubio, vide Bal. [in repe. l. j. col. vlt. verſi. ſed an executor. ff. de leg. 2. &] in l. unum ex familia. §. itaq;, & ibi Rap. Co. & ipſum Pau. in §. ſi duos ff. eo. ti. & ipſum Bal. cõ. 162. quidã Franciſcus, in 2. dubio, lib. 5. & eundem Pau. in l. cùm quidã, col. 2. ver. nota etiam dum dicit. ff. eod. Rom. ſing. 451. teſtator dicit. & Ale. in l. Gallus. §. quid ſi is. ff. de liber. & poſt. & in d. l. qui quartam. §. j. ff. de leg. j.

228 ¶ † Sed illã Bar. ſententiam fuicit qđ à Bal. proditum eſt in l. iubem° §. ſin autẽ. C. ad Treb. qđ ſtatutum eos certa pœna multãs, q domum alterius ingrediuntur cum hominibus armatis, nõ habet locum in eo qui

qui ingreditur cum vno tantùm ar
mato, cum ſtatutum pluraliter lo-
quatur de hominibus armatis,& eò
grauior maiorq; eſt iniuria, quò à
pluribus admittitur l.ſi plures ſer-
ui ff.de iniur.quã ad hoc dicit not.
& ſequitur Philip.Dec.d.con.471.
ubi ſuprà.Sup quo tñ vide tex.quẽ
pro alia parte citabimus, in l.2.§.
homines,ver.ſed & ſi vnus.ff.vi bo.
rapt. vbi ita ſcribitur. Sed ſi vnus
homo coactus ſit,ad huc dicem⁹ ho
mines caoꝭos eẽ.Niſi dicas ibi tex.
loqui de damno,nõ de iniuria pſo-
næ.Nã damnũ nõ augetur ex mul-
titudine,ſicut iniuria, vt quibuſdã
placuit.Sed huic aduerſatur Tulli⁹
in oratione,p Cecinna.Si tu,inquit
ſolus,aut quiuis vnus cũ ſcuto, cũ
gladio impetũ in me feciſſet,atque
ego ita deiectus eſſẽ, audereſne di-
cere interdictũ eſſe de armatis ho-
minibus,hic aũt hominẽ armatũ v-
nũ fuiſſe?nõ,opinor,tã impudẽs eſ-
ſes.Nã vt dicit paulopòſt,in his cau
ſis nõ uerba veniunt in iudiciũ,ſed
ea res cuius cã verba hæc in interdi
ctũ coniecta ſunt. Et iterum paucis
interiectis. Non maior eſt iniuria
ſi pluribus armatis,quàm ſi uno ar
mato fit. Et alia multa in eã ſniam
ſcribit,que tu videre poteris.

229 ¶†Et qđ idẽ ſcribit ĩ c.j.extrà de
appel.nõ ſatis eſſe,proteſtationem,
q̃ ex eo.c.debet fieri in pſentia bo-
norũ virorũ(ſunt.n.verba illus c.)
fieri corã vno,pp illa verba pluralis
numeri.Et eũ ſequitur Præpo. ibi.
& Nicol.Eueral.in locis legalibus,
in loco à numero,in prin.Sed tu tñ
de hoc vide,ut quod ẽt dubium eſt,
Pan.Peru.& Philip.Dec.ibi,& Spe
cul.locis à Pan.citatis,& Lapum al
legat.39.incip.an valeat appellatio
poſt medium,& vide quæ] dicam in
frà nu.249.& hinc quoque manat.

230 ¶†Sed redeamus ad Bal.qui cõſ.
242.cuius exordiũ eſt, factũ tale ẽ,
quidã B.habuit gratiã,lib.3.conſu-
luit mãdatũ papę de prouidẽdo ali-
cui de bñficio ſpectãte ad collatio-
nẽ quoruncunq;,nõ habere locũ in
bñficio ſpectante ad collationẽ v-
niùs tantùm,per d.l. vbi numerus.

231 ¶†Huc ẽt ſpectat reſpõſum Old.
con.142.cuius caput eſt, factũ tale
eſt,teſtator habẽs vxorẽ prægnãtẽ,
p ſi teſtator ſubſtituit ſororem po
ſthumis.ſi ij decederent in pupilla-
ri ætate,non eſt locus ſubſtitutioni
ſi vnus tantùm poſthumus natus
ſit,& decedat in pupillari ætate,&
cenſetur eſſe caſus omiſſus. Quod
quidem con.ad verbũ propè tranſ-
ſcripſit Io.An.illius diſcipulus ſine
magiſtri mẽtione,quod illi ferè eſt
perpetuũ,in addi.Spec.tit.de teſta.
§.j.col.pe.ver.quarta quæſtio. De
quo tamen vide Fran.Are.qui hoc
reputat ſing.in l.placet, col.2.ver.
pro iſta concluſione.& And. Alcia.
lib.3.de ver.ſig.in 3.q.quarti axio-
matis,quartæ regulæ princ.

232 ¶†In quã ẽt ſnĩam Ang.conſ.56.
quidã nõ ſuppoſitus,tradit quòd in
ſtatuto Florẽtię cauente nõ admit-
ti accuſatorẽ,niſi ſatisdet p fideiuſ
ſores idoneos approbatos ab appro
batoribus Cõis, nõ ſufficit dare v-
nũ fideiuſſorẽ, nec ſatis eſt interue
nire unũ approbatorem,licèt uter-
que & fideiuſſor & approbator ſint
idonei & ſoluendo, q̃uis ita uideať
ſatisfactum menti ſtatuentium.q̃ſo
lũ voluit ſatis cõſultũ cautumq; eſ-
ſe indemnitati accuſati:ideoq; vide
batur vnũ ſufficere,p l.ſcire opor-
tet.§.qui aũt,ver.ſed & ſi maximè.
ff.de exc. tut. Sed tamen non ſatis
eſt.nam quò,inquit,plures ſunt ido
nei, eò quoque magis cautum eſt.
l.ſi quis decedens §. vlt.ff. de lib.
leg.Et quia ſtatutum in plurali nu-
mero loquitur.

233 ¶ † Nec hinc longius abeſt quod idem Ang. alibi conſuluit, uidelicet conſi. 289. hoc principio, uiſo facto & ſtatutis, in j. dub. Quod ſi ex ſtatuto requiratur citari proximiores agnatos occiſi ad accuſationẽ eius qui illum occidit, nõ ſufficit unum citari, cùm ſtatutum de proximiori bus in plurali numero dicat.

234 ¶ † Huc quoque vergit quód cen ſent domini Rot. deci. 522. inci. nota ꝙ ſi committatur, in antiq. [rurſumq; deciſi. 79. committatur cauſa, in nouis.] ꝙ ſi in reſcripto facta fuerit poteſtas citandi in locis uici nis, non ſatis erit id fieri in uno tan tùm loco uicino, ſed id debet fieri in duobus ad minimum locis, per d.c. pluralis locutio. † Cui omnnnò ſimile eſt quod & tradit Card. Flo. in cle. j. in 32. q. de foro cõpe. quòd in caſu illius cle. in ver. ſi verò dicti epiſcopi, dum facit prãtem citandi in eccleſijs, debet fieri ea citatio in duabus. Quanquam illum in diuerſum citet Matthæ. Afflic. in conſtit. Siciliæ incip. multæ leges, col. pen.

235 ¶ † Eiuſdem monetæ eſt quod & conſultum eſt à Pe. Anc. uiro utiq; laudatiſſimo, conſi. 36. cuius caput eſt, viſa quadam petitione, col. j. ꝙ ſi ſtatutum requirat aliquid fieri à conſanguineis, ut in ſtatuto Forliuij, quo cautum eſt in rub. de tutoribus dandis pupillis, ut ab aliquibus conſanguineis ex parte patris petatur adiunctum dati tutori, allegata aliqua cauſa ſuſpitionis, uel alia legitima & ueriſimili cauſa iudici oſtenſa: non ſatis eſt id ab uno tã tum conſanguineo peti. & ſequitur Deci. in c. prudentiam, col. j. ver. & ſuper iſto tex. extr. de offi. deleg.

236 ¶ † Sed & in hanc ſententiam remigrat quod legit̃ apud Pau. Caſt. conſi. 211. hoc initio, ad primum re ſpõdetur, quòd dictum legatũ, in 2. dub. lib. 2. quòd ſi teſtator mandauerit hæredi, ut quampiam nũmorum quãtitatem non exigat, donec maritauerit ſorores ſuas, non ſatiſfeciſſe uidetur unam tantùm maritando, quia pluralis locutio nõ veri ficatur in vno.

237 ¶ † Adde & quod eleganter reſpõ ſum eſt à celeberrimo noſtræ tẽpeſtatis iurium interprete Philip. Decio, cõſi. 222. uiſo puncto, col. 4. uer. 5. quòd tale ſtatutum, dum in ſtatuto Lucanæ ciuitatis declarante bona patrimonialia illa eſſe quæ fuerunt ſuorum per lineam paternam aſcendentium, aſſerit neceſſariũ fore, vt ea fuerint patris & aui, nec ſatis eſſe patris fuiſſe, vt dicantur patrimonialia, cùm ſtatutũ dicat, ſnorum aſcendentium, in numero plurali, per d. l. ubi numerus ff. de teſti. & idem quoque uoluit ipſe Deci. d. conſi. 471. iuridicam, col. 2.

238 ¶ † Item quod ab alio non etiam ſpernendo noſtri tpis iuriſconſulto quanuis Gallo, Steph. Bert. reſponſum eſt conſi. 4. viſis hincinde propoſitis, col. 8. in 6. dub. lib. 3. quòd l. tranſactionem C. de tranſ. qua cautum eſt, præſentiam amicorum tollere ſuſpitionẽ met⁹, hẽt locũ tũ de mĩ, ſi nõ unus tm̃ amicus, ſed ad mi nimũ duo interuenerint, cũ text. di cat in plurali, amicis interueniẽtib. Et ante eum idẽ reſpondit Soz. quẽ non allegat. conſi. 263. capio primũ conſultationis articulum, col. 6. ver ſi. ſed adhuc uidentur, lib. 2. Sed credo Bertr. non uidiſſe opera Sozi. ut quem nunquam citauit.

239 ¶ † His finitimum eſt & quod ſcri bit Pet. Iac. in ti. de act. ex emp: redhibitoria, col. 4. quòd in quibus ca ſibus credit̃ medicis, aut aliis peritis, non unus ſufficit, ſed ad minimũ duo requiruntur, per tex. loquentẽ in plurali numero de medicis ʒ. in l. ſe-

ſint tũ duo dies ĩ vndecimo, ſitq́; par tus legitimus, arg.d.l.inteſtato. §. vlt.quæ loquitur de ſex menſibus & duobus diebus, quod & idem di cit ipſe Accur.in d.l. Gallus,in pri. in verb. in decem menſibus, & illi aſſentitur Marius Salomonius vir planè & iuris & humanitatis do-ctiſſimus, in poſteriore loco, colũ. 15.verſi. quas quidẽ viſas. Natura enim quãuis eodem modo ſemper agat,& perfectè quidem agat,tamẽ plerũq; nõ poteſt,vt dicit ipſe Salo mo.ex Ariſtotele. Et his aptè ſuf-fragatur Hippocrates quẽ ſuprà ex Gellio citauimus.Sed antequã vlte rius ꝓgrediamur, illud te admoni-tum velim lector cãdidiſſime.† Nã quod, quiſquis is fuit qui primum Iuſtiniani nouellas cõſtitutiones, quas anthenticas vulgò vocamus, è Græco (nã ex Græcæ ſcriptæ sũt) traduxit,ita hũc locũ vertit, vnde-cimo mẽſe ꝑfecto peperit,ita enim legitur in vulgata editione quam habemus,id certe talè eſt in Græca cõſtitutione, κατὰ τὸν ἑνδέκατον μῆνα παραιύμενον ἔτεκεν. Quæ Græ gorius Haloãder ita ĩter pretatꝰ ẽ, ſub finẽ, vndecimi mẽſis peperit, quod ſignificat circa vel paulò ante finem quãquam dictio ſub,nõnunquam & poſt ſignificat. Ego autem malim vertere ad ver-bum iuxta,vel prope,vel circa,vn-decimum menſem perfectũ, ſiue ẽt poſt vndecimum mẽſem perfectũ. Nam κατὰ præpoſitio accuſatiuo iuncta,vtraq; hæc ſignificat, vt ꝓ inde ambiguum ſit in hoc tex.vtrũ intelligatur poſt menſem, vel pro-pe menſem completum. Nec ii ſoli ſunt qui vltra decimũ menſem par tum differri negant. Nam & Oui-dius lib. primo Faſto. loquens de Anno,qui ex inſtituto Romuli erat decem tãtum mẽſium, hæc ſcribit.

Quod ſatis eſt vtero matris dum prodeat infans.

Hoc anno ſtatuit tẽporis eſſe ſatis.

Additq; qđ & ad hũc locũ ꝑtinet.

Per totidem menſes à funere con-iugis vxor.

Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.

Quibus ſignificatur fœminas mari tos mortuos decem menſibus ex le ge lugere, & interim viduas manẽ re debere, quod & tradit Plutar.in Antonio,& patet ẽt ex l.ſi qua ex fœminis, quæ eſt 2.C. de ſecun.nu. quo in loco tamen duo menſes ad diti ſunt. Idq́; fiebat,ne,quia, vt di-cit Bal.in d.l.2. puer geſtabatur in vtero decẽ mẽſibus, ideo oriretur dubitatio circa partum.l.conſenſu. C.de repu. proindeq; ne inde naſce retur ſobolis confuſio.§.ſi verò al-tera,ibi,circa ſobolis confuſionem rõnabilis eſt ſuſpicio. & §.ſic itaq́; verſi.& ſi mulier, ibi propter ſemi-nis confuſionem, in auth. de nupt. Ideo id tempus à morte prioris vi ri ad ſecundas nuptias ſtatutũ eſt. Hæc propè Bal. Cui adde tex. in l. liberorum.§.j.ff.de iis qui no.infa. ibi,prætor enim ad id tempus ſe re tulit, quo vir lugeretur, qui ſolet lugeri propter perturbationem ſan guinis. [Sed idem Ouidius, lib.2. eiuſdem operis.

Luna nonum decies implerat corni bus orbem,

Quæ fuerat virgo credita, mater erat.

Et alibi eod.lib.

Luna reſumebat decimo noua cor-nua motu,

Virq́; pater ſubito nuptaq́; mater erat. Et lib.3.

Seu quia bis quino fœmina menſe paris.

Et

Et lib. item 5.

Iamq́; decem menſes & puer ortus erat.]

Nec Plautus in loco tantùm à Gellio citato, ſed aliàs ſæpe decimum menſem utero portãdo præfiniuit. Nam & in Amphitryone ita infit.

Alter decimo poſt menſe naſcitur puer.

Quã ſeminatus, alter mẽſe ſeptimo.

Tãquã.ſ.ille decem mẽſiũ termin⁹ abſoluti ac pfecti part⁹ ſit oĩum lõgiſſimus, hic ſeptẽ menſiũ breuiſſimus. Ideóque in ea ipſa fabula.

Amphi. Grauidã ego illã hic reliq cũ abeo. Soſia. Hei perij miſer.

Amphi. Quid tibi eſt? Soſ. Ad aquam præbendam adueni domũ.

Decimo pòſt menſe, ut rationem te dictare intelligo.

Item in Sticho.

Nam illa in aluo menſes geſtauit decem.

Et in Aulularia.

Nam tua gnata peperit decimo mẽſe pòſt.

Et in Truculento.

Mater.

Ancillas iubet, quoniam iam decimus menſis aduentat.

Aliam aliorſum ire, præmandare & quærere puerum, aut

Puellam, qui ſupponantur mihi.

Et paulò pòſt,

Amicam decimo menſe pòſt Athenas Atticas uiſo,

Quã grauidã reliqui meo cõpreſſu.

Ex quibus põt uideri Plautus hũc terminum arbitratum fuiſſe cæteris eſſe frequentiorem, ac ueluti ordinarium, quæ eſt Ariſtotelis ſentẽtia, ut poſtea dicemus. Sed & Terentius in Adelphis (nam hic locus frequẽs eſt apud Comicos) ita ſcribit.

Virgo ex eo

Compreſſu grauida facta eſt, menſis hic decimus eſt.

[Et alibi in Hecyra.

Nã memini ab hic mẽſes decẽ fert.]

Sed & apud Theocritũ illũ Syracuſanũ Idyllio. 26. Alcmena ꝺ qua ex Plauto ſuprà ſcripſimus, teſtatur ſe Herculẽ decẽ mẽſibus in utero geſtaſſe. Huius. n. in eã rẽ carmẽ eſt.

Μητέριδυς παθέοντος ἐπεὶ δέκα μῆνας ἔκαμνον.

Sed & idem mox in principio Idyllij triginta unum, eundem Herculẽ decem menſium fuiſſe dicit, & Iphiclum una nocte minorem.

ἡρακλέα δεκάμηνον ἔοντα πό χ᾽ ἁμιδεᾶτις

ἀλκμήνη κϑὶνοκτὶ νεώτερον ἰφικλῆα.

Et q̃ſequũt. [Et Euripides ĩ Eelectra

Δεκάτη σελήνη παιδὸς ὡς νομίζεται.

Decima luna pueri, ut receptus mos eſt.

Et Ariſtophanes in Cerealibus.

Δέκα μῆνας αὐτ᾽ ἐγὼ ἠνισχον.

Decem menſes ipſam ego geſtaui.

Quin & Virgilius in eam ſententiã ecloga. 4.

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.

Et Canace Ouidiana in epiſtola ad Macareum.

Iam nouies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi,

Denaq́; luciferos Luna mouebat equos,

Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores.

Et rudis ad partus, & noua miles eram.

[Seneca in Thebaide ita facit Iocaſtam loquentem,

Per decem menſum graues.

Vteri labores, perq́; pietate inclytas.

Precor ſorores, &c.

In quo illud notato menſum pro men-

menſium poni cauſa metri, ut alibi apud Ouidiū. Plato autē li. 5. de republ. nullum aliud legitimum pariendi tēpus agnoſcit, præterquàm decimum, & ſeptimum. Arnobius lib. 5. aduerſus gentes tradit Agdeſtū menſe decimo natū fuiſſe. Ante hos Homerus in hymno Mercurij ſcribit ipſum Mercurium decimo menſe natum.

τῷδ' ἤδη δέκατος μεὺς οὐρανῷ ἐστήρικτο.

εἴς τε φόως ἄγαγεν.]

Nec tñ prætermittā quod ſcribitur Sapientiæ 7. poſt prin. In uētre matris figuratus ſum caro decem menſiū tempore, coagulatus ſum in ſanguine. Sed quoniam ſuperius ſæpe de Ariſtotelis ſnīa ex alijs ſcriptoribus locuti ſumus, operęprecium nobis viſum eſt, vt & quæ ipſe ſcripſerit proferamus. Is libr. problematon. 10. cap. 41. Solus, inquit, homo ex oīum animantium genere varia gñationis tēpora obtinet. Nā & ſeptimo & octauo & decimo mēſe in lucem venire pōt. Cæteris tempus unum perficiendi ſine mora ſtatutū eſt. Quo in loco Petrus Aponenſis, illius interpres doctior quidem quàm elegantior, ſcribit illum omiſiſſe nonū mēſem veluti notiſſimū, & oīum frequentiſſimū. Sed & inibi rationē naturalē adducit quare octimeſtris partus nō ſit vitalis, ex Auicenna 21. tertij. quam quia nōdum adſcripſimus, huc ponere voluimus. Nam embryon mēſe ſeptimo ex vtero egreſſum affectat, quia eius mēbra iam ſunt completa, nec illi ſatis eſt ex ſanguine qui ad illum nutriendum per ſecundinam defluit, nec ſatis quoque aëris, ideo plurimum ad egreſſum colluctatur atque ob id fatigatum redditur imbecillius. Igitur ſi necdum refectis viribus octauo menſe rurſum eundem conatum petat, oblæſum frequentius moritur. Quam & ipſam rationem poſuit Albertus Magnus lib. de animalibus 10. tract. 2. c. 4. Subdit autem Apon. & aliam rationem aſtronomicam, quam nos ſuprà retulimus. Sed redeamus ad Ariſtotelem: qui & in libro de natura animalium ſeptimo. c. 4. Homini inquit, multiplex pariendij tempus datum eſt. Nam & ſeptimo mēſe & octauo & nono parere pōt, & quod plurimum, decimo: nonnullę etiam vndecimum taugūt. Fœtus qui maturiùs quàm ſeptimo menſe prodeat, nullo modo uitalis eſt. Qui ſeptimo, vitalis quidem, hic primus exit, ſed magna ex parte imbecillior: quare cunabulis ex lana eum obuoluunt, & facijs alligāt. Et paulò pōſt. Qui aūt mēſe octauo naſcūtur, viuere atq; adoleſcere in terra Aegypto poſſunt, & quibuſdā alijs locis, vbi mulieres fertiliores ſunt, multosq; ſimul & ferunt facilè & pariunt, ēt ſi monſtroſi ſunt: ſed locis Græciæ multi intereūt, nec niſi perpauci ſeruantur: unde fit vt ſi quis ſeruetur, nō octauo menſe natus exiſtimetur, ſed mulierē ſui cōceptus initiū latuiſſe. Et paulò inferiùs. Simili modo & qui diuturniores, quā vndecimo menſe naſci putantur latet. n. mulieres conceptus initium, ſi cùm antè inflatus fuerit vterus, vt ſępe accidit, poſt coierint atque conceperint, hoc enim principium eſſe ſui conceptus exiſtimant, quod ſimile indicium attulit. Idem præterea lib. de generatione animalium 4. c. item 4. Cæteris, inquit, animalibus vnū eſt tēpus ferēdi vteri, homini plura ſunt: quippe cū, & ſeptimo mēſe, & decimo naſcatur, atq; ēt īter ſeptimū & decimū. Qui. n. mēſe octauo naſcunt, & ſi minùs,

minùs,uiuere tñ poſſunt.Et eadem ferme adſcribit Auicenna illius ſimia,tũ in li.9.de aĩalibus,tũ fen.21. li. 3.tract.2.c.j.Sed & illud in priore loco p̃terea dicit uirũ probũ ſibi retuliſſe atq; affirmaſſe,quãpiã mulierẽ poſt decimũ quartũ menſẽ pepeiſſe puerũ,illiq; dẽtes ſtatim enatos fuiſſe.Cæterũ ut ad alios trãſeamus,Alex.Aphrodiſeus & philoſophus &medicus præſtãtiſſimus,ſi is eſt,qđ Theodor⁹ Gaza negat,ſciſcitat̃ in problematis li.2.c.44.Cur ἑπταμηνιαῖοι,id ẽ, ſeptimeſtres ĩfantes ſunt ζώσιμι,id eſt,uitales, ὀκταμηνιαῖοι, i.octimeſtres, nequaquam. Qoniam,inquit, ſeptenarius numerus eſt perfectus, vt teſtatur Pythagoras,&Arithmetici & Muſici,octonarius aũt imperfectus.Itaq; ꝙ tunc ꝓdijt,nõ aptũ eſt advitã,qua rõe ẽt mõſtra viuere nequeunt q̃ppe q̃ non ſint ex naturæ prouidentia,ſed imperfecta,vel per inopiã,vel per redundantiã,&temeritatẽ materiæ in aliã formã contra legẽ naturæ conficta.Nihil.n.imperfectũ aut tẽpore, aut informatione, aut ortu à natura ꝓcreatur.ideo ſi quid tale erũpat,nec diuturnũ quidẽ eſt.Eduntur aũt ſeptimeſtres ob validiſſimã vim in vulua informatricẽ.quã is Græcè δυνάμιν διαπλαστικὴν dicit,quæ vtilẽ moderatũq; ſanguinẽ cõperiens, fœtum celerius explicat. ſed ſi econtrario eſt,decimeſtres exeant neceſſe eſt. Numerũ aũt & ſeptenariũ & denariũ eſſe perfectum multis probat,q̃ mox ipſe ſubiunxit, vt illic videre poteris.Aſclepiades medicus tradit [†Naxias mulieres,quæ.ſ.eã inſulã quæ Naxos,inter Cicladas dicit̃, inhabitant,] ſolas octauo mẽſe parere re ſolitas fœtusq; illos vitales eẽ,Iunonis quidẽ, q̃ puerperis & naſcẽtibus præeſt,munere,vt quæ ſicut ex Iouis liberis Herculẽ odio ſemper eſt proſecuta,ita Dyoniſiũ vnicẽ dilexit.In cuius gratiã mulierib⁹ eius inſulæ illi dicatæ hanc pariendi prærogatiuã dediſſe eã affirmant. Aut, vt alij cõtẽdunt qm̃ Dyoniſius ipſe ita ſit in lucẽ editus. Ideoq; & ipſe ſempiterno partus ſui teſtimonio idẽ ſuis euenire popularibus voluit [Arnobius lib.5.cõtra Hæreſes tradit Cererẽ à Ioue deluſam tauri forma,poſt menſem ſeptimũ peperiſſe Proſerpinã, tãq̃ ſubobſcurè ſentiat de mẽſe] 8.Galenus ĩ definitiõibus medicis ſcribit ideo fœtus natos 7. menſe viuere, octauo nequaquam, qm̃ 8.numerus recẽs eſt cõiunctus non aũt iudicatorius.Septẽ, numerus ſupfluus,& nõ cõiunctus,ſed iudicatorius.Soranus Epheſius & medicus & philoſophus itẽ celebratiſſimus, Iſagogæ capite decimo ſeptimo,Rationem,inquit.& perfectam hominis formam ſiue figuram hominis infans in vtero accipit quadrageſimo die.Hos ãte numeros,vt partus edatur. ſepties multiplicari oportet.Ita ergo quicunque in vtero materno figuram hominis accipit,in triceſimo die ſeptimo in ſe naſcitur.ergo ſepties duplices fiũt dies ducenti & decem, qui faciunt menſes ſeptem. Si quis autem die quadrageſimo figuram hominis acceperit,nono menſe intrante decimo naſcitur,hoc eſt ſepties quadrageni faciunt dies ducentos & octoginta vnum,qui faciunt menſes nouem, & dies decem. Ita ergo ſeptimo aut decimo menſe qui nati fuerint, vitales erunt, qui autem non impleuerit numerum, legitimus partus nõ eſt.Tullius libro x.epiſt. ad Attic.Tullia,inquit,mea peperit puerum ἑπταμηνιαῖον εὐτόκησεν, id eſt ſeptimeſtrem feliciter peperit.

peperit. Et ſubdit. Quod quidem eſtnatum, per imbecillum eſt. Nec prætermittendum cenſuimus quod ſcripſit Philo Iudæus, ſi is eſt, de quo eſt illud Hieronymi prouerbium, ἢ πλάτων φιλωνίζει, φίλων πλατωνίζει, id eſt, aut Plato Philoniſſat, aut Philo Platoniſſat. Is Philo in libro antiquitatum ſcribit Deum præcepiſſe Sarræ, vt ea citius reſtituẽs Iſaac, quẽ cõ ceperat, eum redderet ipſi domino menſe ſeptimo. Et propterea, inquit, omnis mulier quæ pepererit ſeptimo menſe, viuit filius eius. [Tullius autem li. de natura Deor. 2. tradit Dianam quæ & ipſa Lucina eſt, adhiberi ad partus quod ij matureſcunt aut ſeptem nonnunquam aut ut plerunq; nouem Lunæ curſibus, qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur.] Deniq; Abraham Euenarte Aſtrologus in libro natiuitatis ita de hac re ſcribit ex traductione Petri Apon. Sunt, inquit, aliqui commorantes vſque ad decimum menſem, qui bus Mars dominatur, egrediunturque ex ventre, quoniam Mars naturaliter multis mouetur motibus, iſti tamen parum viuunt. Natus autem in vndecimo menſe, quoniam tunc principatur ſol, magis viuit. In quo illi conuenit cum Auicenna lib. 9. de animalibus quantum ad decimeſtres parum viuentes. Sed & tu prætera vide in hac re Halyabbatem lib. 3. theoricæ. c. 34. & omnino ipſum Petr. Aponen. Concil. differ. 49. & è noſtris Soz. conſ. 65. ſuper propoſita quæſtione col. j. lib. 3. & Alcia. lib. Paradoxorum. 3. c. 7. Ex quibus omnibus facilè intelliges quid dicendum eſt in caſu de quo loquimur, & qui ad hanc l. noſtram pertinet, quidque dicendum ſit in diſputatis à noſtratibus in d. l. Gallus, in princip. [† An autem abhortiuus faciat ceſſare priuilegiũ prælationis ſtatuti, & vente non natus, vide per gloſ. in l. ſi ventri, in prin. & ibi doctor. præſertim Franci. Ripam. ff. de priuileg. credito.]

211 SECONDO † intelliges procedere quod dictum eſt, morte filij, qui ſua natiuitate reuocaret donationem, eandem non reuiuiſcere niſi poſt mortem ipſius filij, aut etiã eo non mortuo (nihil enim quantum ad hoc pertinet, referre videtur, niſi quòd maior eſt ratio in priore) pater diutius vixerit, permiſeritq; ſemper donatariũ re donata vti, nec ſignũ aliqđ oſtenderit immutatę ſuę in ipſum donatariũ võlũtatis, nec aliquo pacto declarauerit velle donationẽ reuocari, pp illã ſequentem liberorum natiuitatẽ cum id facere potuiſſet.. Nam tunc cenſetur tacitè voliſſe donationem ratam manere, non obſtante tali natiuitate nec poterũt hęredes ipſius eam reuocare. Ita videtur voluiſſe Hoſti. in ſum. tit. de donatio. §. qualiter, ver. hę autem reuocationes. Nam cum primum enumeraſſet caſus in quibus donatio reuocatur, & in his caſum legis noſtrę, mox in d. ver. ſubiungit has reuocationes eſſe perſonales, nec extendi ad hęredes donatorum, qui in vita tacuerunt. per l. vlt. C. hoc eo. ti. & l. ſi pater tuus. C. de inoff. teſta. & c. vlt. extra de donatio.

212 ¶ † Sed & hoc expreſſe in caſu noſtro uoluit Bal. in l. j. col. ult. uerſi. ſed ulteriùs quęritur C. de inoff. don. Nam cùm pater, inquit, non reuocauit, uidetur decedere in eadẽ uoluntate, & ideo hęredes ipſius non poſſunt retractare, argu. l. ult. hoc tit. & l. cùm tacitum ff. de proba.

ba.Subiungitque ad hoc facere l.noſtrā,in illis uerbis reuertaē in eiuſdem donatoris arbitrio manſurum, quibus oſtenditur requiri declarationē uoluntatis,arg.eorū quę not. in l.2.ff.ſi ag.ue&i.de qua re poſtea dicemus in uerb.reuertatur.Ex quibus Bald.rōnibus potes intelligere, quòd licèt loquatur in eo caſu,cùm filius ante patrem mortuus eſt, uideatur tamē intelligere,etiā ſi mortuus nō fuerit,cùm & hic rationes illius obtineant, ſicuti & Hoſt.Sed & idem quoque uoluit Saly. in l.ſi totas,paulò ante fin.C.de inoſ.don. Imo.qui hoc dicit eſſe æquum,in c. ult.col.6.uerſic.quęrit etiam Bart. ext.de don.Raph.Co.ī l.Titia Seio. §.imperator.ff.de leg.2.Pau.Caſtr. in l.2.ad fin.C.de poſth.here.inſti. ubi ita intelligit,ut ſuprà diximus, uidelicet ſi donās poſt natiuitatem declarare & aliter diſponere potuit, & non diſpoſuit.Aliàs n.ſi id facere non potuit,quia forte ſtatim factus eſt furioſus , certè irrita manet donatio.Idem præterea uoluit Corn. conſi.234.placent mihi,poſt princ. lib.2.ubi nuncupatim refert & ſequitur Bal.ubi ſuprà & idem Corn. conſi.4.dubia ſatis,col.5.uerſi.concurrit etiam,lib.3.ubi dicit quòd pater diu tacendo,& permittendo donatarium poſt natiuitatem filiorū ipſius uti re donata,præſtat urgentem coniecturam tacitę uoluntatis, quòd noluerit recedi à donatione, per id quod in ſimili†dicit glo.in l. athletæ.§.dat remiſſionem,in verb. niſi priuſquam.ff.de excuſa. tuto.ꝙ ſi tutor datus in teſtamento poſtea contrahat inimicitias capitales aduerſus teſtatorem,ita ut ob id cenſeatur teſtator huiuſmodi tutelā reuocaſſe,per tex.ibi,tamē ſi diu poſt eas inimicitias ſtetit, & potuit reuocare teſtm̄,& non reuocauit, ſatis videtur remiſiſſe,& ita in ea datione perſtitiſſe,arg.tex. optimi in l.in confirmando,& in l.vtilitatem ff.de confir.tut.& in l.tres tutores, in fi.ff.de adm. tut. Idem ēt voluit Guid.Pap.ſing.339.inci. diſpoſitio l.ſi vnquam,& Soz.conſ.126.viſum. fuit,col.5.uer.quòd aūt etiā fauor, lib.3.vbi loquitur quando filius ante patrem mortuus eſt,& Iaſ.in l. ſi mater,col.j.C.de inoſſ.teſtam.& in auth.ex cauſa,col.ult.C.de lib.præte,& Steph.Bert.conſi. 83. Chriſti, &c.viſis tribus,col.2.lib.2.& conſ. 284.viſo caſu,in fi.eo.lib.2.

213 ¶ †Et hanc ſententiam confirmat quod in ſimili dicitur,quòd licèt ſecundum opi.Bar.ſi pater in teſtamēto præterit ignoranter poſthumū, aut iam natum, non conſeruentur legata ex auth.ex cauſa.C.de liber. pręt.ſed reuocentur ex diſpoſitione l.noſtræ , vt ſuprà latè diximus in uer.donatione largitus,in 14. q. tamen ſi pater poſt natiuitatem poſthumi,aut poſteaquam notitiā habuit iam nati,diutiꝰ uixit, habuitq; poteſtatem mutandi teſtamēti nec tn̄, mutaui cēſeē uelle in eadē priori voluntate decedere , & ita legata ipſa rata firmaq; manere , vt uoluit Iac.Bel.in ſua diſputa. incip. quæritur quare pater , quam ponit poſt l.3.C.de lib.præt.& Ang. conſil.99.viſo themate prædicto, colū. ult.per tex.in l.tractabatur ff.de teſta.mil.& expreſſiùs Pau.Caſt. [in l.ſicut certi,col.vlt.uer. ſecundò niſi poſtquam.C.de teſta.mil.] in l.j. C.de poſth.hære.inſti. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe,ſicuti verè fecit, conſil.200.clarum eſt teſtamentum,in fin.lib.j.& iterum conſi.15.incip. à ſecundò quæſito,col.3.uerſi.per cōfirmationem prædictorum,libro.2. rurſumq; conſi.271.quanquā multa,col.vlt.eod.lib.2.& conſi.322.in

 caſu

caſu ſupraſcripto,in fi.eo.libr. 2.Et vbique allegat id quod voluit glo. in d.§.dat remiſſionem, & d.l.tractabatur,& prętereа.l.3.C.de inof. teſtamen.& etiam quod voluit Barto.in l.lex Cornelia:in fi.ff.de uul. & pup.vbi loquens in caſu illius legis dicit quòd ſi pupillus viuo teſtatore mortuus eſt, & pater habuit tempus prouidendi ac mutandi, & non fecit,tunc, inquit, lex præſumit quòd teſtator voluerit quòd ſubſtitutus pupillariter ſuccederet, per l.quòd ſi filius.ff.de cap. & poſt.reuer.Subiũgitq; hãc diſtinctionẽ haberi in d.l.tractabatur, idq; probari in d.l.3.C.de inoffic. teſtamen. Cuius ſententiam in ea re ſecutus eſt & idem Pau. in d.l. lex Cornelia.Et idem quoque voluit Bar.ipſe in l.j.col.6.verſi. ulterius quæro pupillus.ff.e.de vul.& pup.& in d.l. tractabatur,& in l.neque.§.vl.ff.de teſta.milit.& Card.Flor. in c. Raynutius,in materia compẽdioſæ ſubſtitutionis,extrà de teſta.Sed tu de hoc vide omnino recentiores in d. j.ff.de vulg.& pup.

214¶†Nam quantum ad caſum d.authen.ex cauſa,vt eo redeamus, vnde paulum digreſsi ſumus, id quod ſupra diximus,voluit etiam Ro.eadem in id allegans,cõ.122.circa id quod effectualiter,col.2.uer.primo quia poſt conditum,& Alex.conſil. 123.diſcuſsis hęſitationibus,col.ul, uer.& hanc opi.libr.j. & conſi. 30, ponderatis his,col.j.uer.& ſubiungit,lib.3.& conſi.ſeq.eiuſdem princip.col.2.uer.& quod dicta clauſula,eo.lib.3.quibus locis alleg. etiã quod voluit Bar.in l.j.in princi. in j.q.ſecundi effectus.ff.de uulgar. & pup.Idem quoq; voluit ipſe Alexã. conſ.142.circa primã dubitationẽ, col.2.lib.2.quod errore impreſſorũ repetitum eſt conſ.103.lib.3.& iterum conſi.50.lib.6.& Cor.in d. authen.ex cã,col.11.in 7. limi. & ibi Iaſ.qui tñ dubitare videt̃,in col. pe. & idẽ Cor.cõſ. 119. videtur primo aſpectu,ad fi.li.2.& cõ.244.videtur prima facie dicendũ,col.6.e.li.2.& cõſ.158.pro deciſione,col.pe.lib.2. & cõſ.133.in hac cõſulta.col.3.uer. item cõcurrit.lib.3.& cõſ.150. prima facie,col.2.uer.& maximè cum dictus teſtator,eo.lib.3.& con.225. antequam aggrediar.col. pe. verſi. cum itaq; in caſu noſtro,eod. lib.3. Barb.conſi.54.illud in mediũ afferam,col.pe.lib.3.& Iaſ.in d.l. ſi mater,col.2.C.de inof.teſt.& D.Guil. Bened.in repe.c.Raynutius, in gl. ſuper ver.in eo.taſtõ relinquens, la j.nu.247.[Phil.Dec.late conſ.490. uiſis & circunſpectis, col.3.verſi.venio ad ſecundum.]

215¶†Ad quod item optimè facit qđ uoluerunt multi multæ authoritatis viri,id ſcilicet quod dicitur donationẽ & feudum reuocari poſſe ob ingratitudinẽ,aut feloniam, vt noſtri appellant, per donantem, aut dominum tantum, non ẽt per hæredes eorũ.Vt de primo eſt text. in d.l.vlti.infrà eo. & in c. vlti. extra.de dona.Et de feudo voluit glo. in l.omnimodo.C.de inoff.teſt. [& in c.j.§.item ſi fidelis, in ver. concubuerit,& ibi Bald.& alij,ti. quib. mod.feud.amit.] cum ſimil. procedere ita demum,ſi donans ſiue dominus ipſe ſciuerit, & habuerit ſpatium reuocandi.Nã ſi non fecerit, id videtur remiſiſſe. Ita voluit Io. Andr.in d.c.vlti.. col. pen.in gloſſ. vlti.per illum tex.in uerb. placuit, & ibi etiam Io.Cal.in repe.col.3.& Collect.colum.vltim.verſic.quid ſi vaſſallus, & Imol. colum. 7. verſiculo,in ea gloſſ.in fin.dicit & Pet. Ancha.& Pan.colum.penul.verſic. in gl.vlti.& iterum verſi.in ea.glo. extrà

extra de donatio.[Et idem Io.And. in addi.Spe.ti.de feud.§.ult.col.2.] Petr.Iacob . titu. de cauſ.ex quib. feud.amit.col.7.uerſic.item tacitè. & Cyn.& Saly.in l.j.in fin.C.de reuocan.donat. Andr.Iſer.Iaco.Bel. Bal.& Iac.Aluar.& Cardi.Alexan. in c.j.§.porrò,titu.quæ fuit prima cauſ.bene.amit.Iac.Bel.in c.j.§.itẽ ſi fidelis,[& ibi Aluaro.]titu.quib. mod.feu.amit.& Saly.in d.l.omninomodo,in fin.prin.& in l.ul.[C.de adult.& in l.ult.]in fin.C.de reuo. dona.& Pan.conſ.3.nitar in præſenti,in 9.q.li.2.& Ro.& Alex.qui hoc dicit ſing.in l.rei iudicatæ.ille col. 2.uerſi.hic,& pro Romano.ff.ſolut. matri.[idem Alexand . conſil.189. in cauſa , col.2.uerſi.imo fortius,li. 6.]Franc.Aret.conſil.14.uiſo & diligenter conſiderato , colum.ulti. [Carol.Ruin.conſi.159.quia intra. col.4.uerſicu.ad iſtud,lib.j.]Catel. Cot.qui eriã dicit ſing.in memor. incip.donatio perfecta,& iterum in memor.incip.uaſallus poteſt priuari.Fran. Cur.iuni.in tract.feudo.in pen.q.quartæ partis,in fin.[Zazius in epito.feudo.parte decima , quæ eſt de feudi amiſſione,char.9.uer.è diuerſo ſi dominus , de quo tamen uide Bald.in d.l.rei iudicatę.§.j.ff. ſolu.matri.]

216 ¶ †Idemque è diuerſo,ſi dominus non reuocauerit fundum beneficiarium à cliente,qui ipſe ingratus aduerſus eum fuit,non poterit ab hærede ipſius reuocari,ut uoluit gloſ. in d.l.ult.infrà hoc eo.tit.quam ſequunt̃ Cy.Bal.& Ang.ibi,& Raph. Co.conſi.164.prelatus certæ eccleſiæ,col.3.[& Mart.Laud . in c.j.tit. de lege Corradi , & Carol.Ruin.d. conſi.159.ubi ſuprà lib.j.& conſil. 165.Ieſu Chriſti , colum.5.nume. 20.eod.libr.j.]cum ſimilib . Ita tamen,ſi dominus ſciuerit ingratitudinem illam uiuente cliente,& habuerit facultatem reuocandi ab eo aliàs poterit & ab hærede,ex ſententia Ioan.Andr.in addit.Spec.titu.de feud.§.ult.col.2.& Bal.in l.imperialem.§.inſuper,col.ul.uerſi.cõſidera tamen,& iterum uerſi.ex his etiam apparet.tit.de prohib.feud.alie.per Freder.col.j.& in d.c.j.col.ult.uer. ſecũdò quærit glo.ti.quib.mod.feu. amit.& Pan.d.con.3.& Pet.Iac.ubi ſuprà,uerſi.item ecõtra.& Pau.Ca. con.46.uiſo & examinato,col.2.li. 2.[Zazius,ubi ſuprà.Sed huic cõtra dicit Caro.Rui.cõ.159.ubi ſuprà.]

217 ¶ †Sed & idem propè in caſu adulterij diſſimulati,ſiue non uindicati à marito,dum quęritur an hęredes ipſius mariti poſſunt conqueri , ad lucrandum uxoris adulteræ dotem, ut ſcilicet non poſſint ſi maritus reſciuerit , & potuerit conqueri, nec fecerit , aliàs poſsint , uoluit & conſuluit Bald . conſilio . 303. iſta dos debet reſtitui , libr . 3 . & Siguo . conſilio.50.in quæſtione . & ipſius authorit.te Card . Alexan. in capitu.'plerunque , in 2.quęſt. extr . de donatio . inter uirum . & uxor . [Salyce . in d.l.ulti . colum. j.uerſicul . ſucceſsiue.C.de adult.] Roma . Alexandr . & Franciſ.Aret. in d.l . rei iudicatæ . § . hæredi..ff. ſoluto . matrimo . licet alij generaliter tenuerunt non poſſe hæredem cõqueri,ſiue maritus ſciuerit, ſiue ignorauerit,ut per Bal.ſibi contrarium , Imol.Paul.Caſtr.in d.§. hæredi.&,Bald.in l.cùm mulier , in 15.oppo.& ibi Imol.colum.8.eod. titu.[& eundem Bald . ſibi contrarium conſi.182.Petr.lib.3.& Fran. Rip.in l.2.col.3.nume.10.eod.quoque tit.]de quo & nos latè diximus in noſtris conſuetudinibus, titu.26. in § . j . in gloſſ.7.in ulti . queſtio. Et idẽ ecõtrario,ut ſcilicet maritus

non poſſit mouere qõnem hæredibus uxoris de adulterio ipſius,cū nõ cõqueſtus eſt in vita ipſius vxoris, ſi tamen ipſe ſciuerit:ſecus ſi ignorauerit,vt voluit Bald.in l.libertatem,quę eſt vlt.C.de adult.

218 ¶† Facit & quod in ſimili ſcribit Pau.Caſt.cõ.218.quòd vxor quondam,col.j.verſi.confirmantur autē prædicta,lib.j.quòd ſi teſtator habens filium, reliquit aliquid vxori, quod fortè non haberet vim pleni vſusfructus propter filiū, ſed ſi filiū non habuiſſet,idipſum comprehenderet,ſecundum not.in auth. quod locum.C.ſi ſecun.nup.muli. Certè ſi filius viuo teſtatore deceſſerit, idque ſciuerit ipſe teſtator, & habuerit facultatem mutandi teſtamēti,nec tamen mutauerit,credēdum eſt eum voluiſſe teſtari, ac ſi filium non habuiſſet,arg.no. in d.§.dat remiſſionem,& aliorum ſuprà allegatorum.quod not.ad id quod ſuprà diximus in hac eadem quæſtio.ver. 162.inci.à quibus non longè abeſt.

219 ¶† Deniq; huc ſpectat & quòd ab eodem Pau.conſultum eſt cõſ.214. cuius eſt initium,Ego Pau.de Caſt. in lib.j.quod ſi quis ſuo teſtamento quicquam legauerit pro maritāda puella,ſi ea uiuente teſtatore maritetur,extinguitur legatum,ſecundum Bart.poſt Dy.in l.Lucius.la j. ff.de leg.2.Si tamen poſtea teſtator qui ſciuit illam nuptam, & potuit mutare teſtamentum, non tamen mutauit,videtur decedere cum eodem teſtamento,& debebitur legatum ac ſi ea nondum nupſiſſet, per gloſ.in d.§.dat remiſſionem,& not. per Barto.in d.l.lex Cornelia. Et idem ſe & aliàs quoq; conſuluiſſe, vt verè fecit conſi.148.proponitur in facto,in fin.lib.2.etiam per no.in d.§. dat remiſſionem. Et ad hæc omnia bene facit text. in d.l.ſi mater.C.de inoff.teſta.

220 Contrarivm † tamen in caſu d.auth.ex cauſa,vt videlicet non confirmentur legata,etiam ſi teſtator diutiùs vixerit.& potuerit mutare teſtamentum, nec mutauerit, voluit expreſsè Barto. conſil.210. omne illud,verſ.& per hoc non obſtat.& conſi.235.Lapus fecit teſtamentum, ſubdens quòd illa coniectura quam ſuprà pro contraria parte adduximus,tunc aſſumitur,quādo alij filij ſunt inſtituti,ſecus quādo extranei.per d.l.3.C.de inoffic. teſta.Sed & poſito,inquit,quòd teſtator hoc voluiſſet in illo medio tempore, tamen iſta voluntas non fuit legitima,nec facta etiam ſolenni numero teſtium,& ſic eſt nullius momēti.Idem quoque voluit Ang. in l.idēq; erit,quā legit. cū l. qui iure.ff.de mili.teſt.vbi ita dicit conſuluiſſe collegium Peruſinum,& rurſum in l.j.C.de codi.vbi item dicit, & in l.j.ff.de iur.codicil. & conſil. 108.iſta quæſtio principaliter, col. vlt.dicens de hoc eſſe tex. ſi rectè, & ſanè intelligatur,in d.l. tractabatur.ff.de milit.teſt. Niſi, inquit in poſtremo loco, conſtare poſſit ex alijs indicijs,quàm ex diuturnitate & poteſtate mutādi, quòd teſtator voluit cum eodem teſtamento decedere,per text.in d.l.idemq; erit. Et ſi dicis: Ergo nuda voluntate conficitur teſtamentum,contra l.hac cõſultiſsima.C.de teſta. Reſpōdeo nõ id mirum eſſe,quia non conficitur de nouo,ſed iam confectum & infirmatum validatur,quod facilius fieri poteſt.l.qui ex liberis, quæ eſt pēnul.§.teſtamento.ff.de bon.poſſ.ſecun.tab.vbi eſt optimus tex. Idem etiam voluit ipſe Ange. conſi. 364. Pierius fecit ſuum teſtamentū, col. 3.per d.l.tractabatur, & Fran. Are. in l.Titius,in prin.col.vlt.ff.de lib.

&

& poſth. vbi de hoc dicit eſſe melio rem tex. quam in d.l. tractabatur. videlicet in l. ſi filius. ff. de teſt. milit. vbi quando nato poſthumo ignorãter prætetito à teſtatore, ipſe teſtator vult decedere cum eodem teſtamento, uidetur nouum teſtamentũ facere, & ex hoc conualeſcit tanquam denuo factum, & hoc quidem in milite toleratur, qui poteſt teſtari vt uult, ſed ĩ pagano, licèt ex hoc quod non mutatur, videretur induci noua voluntas, tamen inutiliter induceretur, per alium text. quem tamen ipſe non allegat, in §. ex eo autem, inſti. quib. mo. teſt. infir. Subiungitq; Fran. Are. vbi ſupra, illam quàm ſupra diximus Ang. exceptionem. Et iterum idem Fran. Are. conſil. 92. viſo legato, col. 3. uer. nec poteſt releuare, ubi & ad hoc dicit textus ſing. in d.l. ſi filius in uer. ſi uerò militante. quem tamẽ dicit à nemine alio allegatum. ſed & ad hoc allegat tex. in l. à filio. §. Seia. ff. de adim. leg. vbi & ex inimicitiis ſuperuenientibus cenſentur adempta le gata; & ſi teſtator poſtea codicillos fecerit, in quibus ea legata expreſſè non ademerit, tamen remanent adempta. Allegatq; ẽt ideo præſumi teſtatorem tacuiſſe, quia ſciebat ſibi eſſe prouiſum iuris remedio aduerſus prouiſionem ante factã, ſicut dicim9 de creditore qui tacet, quia ſcit ius ſuum ſemper ſaluum manere. l. ſicut. §. non videbitur. ff. quib. mod. pig. uel hypo. ſol. Cui adde & tex. in l. an inutilis. ff. de accep. cum dicitur, fingamus eum qui accepto ferebat ſcientem prudentemq; nullius eſſe momenti acceptilationem quis dubitat non eſſe pactum cum ſenſum paciſcẽdi nõ habuerit? Rurſum idem Fran. conſi. omnium nouiſſimo, eleganter & ſubtiliter colum. 3. in ſecundo dubio, vbi & hoc dicit probari non cauillando, vt ipſe, dicit, literã, in auth. vt nouæ fac. conſt. ver. & non accuſandos, & ver. ſeq. vbi dicitur, ꝙ ſi aliquis fecit teſtamentum ante ius nouum conditum, ſecundum formã iuris veteris, & poſtea uiuo teſtatore fiat lex noua, qua ſtatuitur valere teſtamẽtum ſine noua quapiam forma; valet illud teſtamentum prius factum ſine illa forma noui iuris, nec debet imputari teſtatori, quod poſt legẽ nouam ſuperuixerit, & habuerit tempus mutãdi teſtamẽti. Et quòd iſte ſit ſenſus illius tex. attende, inquit, ad rationẽ quæ in eo text. adiicitur Nam ideo non debet imputari, quia poſſe facere teſtamentũ, non in nobis eſt, non. n. ſemper põt aliquis teſtari, cùm aliquando repentina morte impediatur. Ex qua ratione hoc infertur, ꝙ licèt prima fronte non appareat aliquẽ fuiſſe impeditũ, cũ videatur habuiſſe tp̃s mutãdi teſtamenti, quia tñ ſæpe cõtingit aliquẽ ĩpediri, iſta ſola poſſibilitas excuſat nam etiam põt eſſe ꝙ teſtator non mutauit teſtamentum, quia ſperabat ſe ſemper diutiùs victurum. Poſteaque reſpondet ad d.l. tractabatur, & ad d.l. 3. C. de inoff. teſt. ut ibi uidere poteris. Idẽ præterea uoluit Barb. conſi. 60. illud afferam in mediũ, col. 3. & ſeq. li. 2. & Soz. cõſ. 93. teſtiñ præmiſſum, ad fin. lib. 4. vbi & illã Ang. exceptionẽ approbat. Et Iaſ. ſibi in eadẽ l. cõtrari9, in d. auth. ex cauſa, col. 5. uerſi. amplia eã procedere, ubi hoc reputat ſing. & ſolũ Fran. Are. allegat. d. cõ. 92. & Steph. Bert. qui & illũ unũ allegat, cõ. 170. ponitur in facto, col. 3. verſ. nec opponat, lib. j. & D. Bene. ẽt eodẽ in loco ſibi cõtrarius, in d. c. Raynutius, in uerb. in eodẽ teſtõ relinquẽs, le j. nu. 232. extra de teſta. & nouiſsimè An. Rube. conſi. 125. præſens caſus.

221 ¶†Et quia hi omnes loquuntur in caſu dictæ auth.ex cã,vt iã diximus nõ deſunt ẽt qui idem aſſerunt in caſu noſtræ l.Is eſt Bal. qui oĩa eſt in omnibus,con.239.cuius initium eſt,quia vltimus paſſus,col.2. lib.3.vbi illud expreſſim dicit, qđ cùm reuocata ſit donatio natiuitate liberorum ex hac l.idq; ſciat pater qui donauit,aut certè ſcire pſumatur,nõ videtur in ea re perſeuerare, quæ iã nullius erat momenti, arg.l.nõ ſolum ff.de acti. & oblig. Adeò eſt Bal.ingenio feraci ac fœcundo,vt nihil nõ ab eo diſcuſſum ac diſputatum ſit.Porrò Guid.Pap. deci.214.reuocatio,col.2.ver.an reuocatio, in ea quoq; eſt ſententia, vt hęres reuocare poſſit ex hac l. etiam ſi donans tacuerit.

222 Sed et hic paululum attende lector. Nã hi caſus.ſ.d. auth.ex cã,& noſtræ l. videntur admodum diuerſi in ea re de qua loquimur. Nam quantum ad caſum d.auth.teſtamentum non ex ſola præſumpta voluntate,ſed de iure communi rũpitur natiuitate poſthumi prętериti.Ideo ſi teſtator id reſciuit, & potuit cõfirmare,nõ cõfirmãdo põtvideri noluiſſe ut teſtamentũ valeat, aut certè aliquid ei põt imputari, quod ſibi nõ proſpexit, ſi volebat valere.Hic autem donatio reſcinditur nõ de iure cõmuni, ſed ſpeciali & exorbitãti,vt latè diximus ſuprà in verbo,libertis:idq; ex uериſimili mente donatoris,quę hic ceſſare videtur,non ex eo ſolũ quod nihil dixit,aut declarauit, de reuocatione donationis, ſed ex eo quoq;, ꝙ permittit donatarium vti fruiq; re donata poſt natiuitatem filij:quod veriſimiliter non faceret,ſi eo eſſet animo,vt donatio reuocaretur,ar.l. cùm de indebito ff.de proba. Quæ res non procedit in teſtamento,ex quo ij quibus aliquid relictum eſt, nihil uiuo teſtatore cõſecuti ſunt. Propterea cùm vltra diuturnitatẽ temporis in hoc caſu illud interuenit,certè põt dici ſatis eſſe ad pręſumendum donatoris animum, ſecundum illam Ange.exceptionem. dicto cõ.108.quam nuncupatim ſequuntur & approbant Fran.Are.& Sozin.vt ſuprà diximus.

223 ¶†Item non hic procedit ratio, quã Bar.& alij pleriq; adducunt de voluntate minùs ſolẽni,quia donatio ſola uoluntate,id eſt ſolo cõſenſu pficitur,nec alia ſolẽnitas requiritur,vt in teſtamento.Ideo in hoc caſu noſtro putarẽ cõualeſcere donationẽ,ſi pater poſt natiuitatẽ filij diutiùs vixerit,nec aliquid de reuocatione donationis declarauerit pſertim ſi filius qui eã ſua natiuitate reuocaret, mortuus eſt uiuo teſtatore,iſq; habuit ſpatiũ declarandi.Nã ſi filius adhuc viueret, nõ tã facilè præſumerẽ patrẽ velle donationem ratã manere.Et cum multi ſint huius ſñiæ,quos ſuprà in principio huius limitationis retulimus nemo quem hactenus legerim, niſi me fallat memoria, expreſsè cõtra dicit,præter Bal. d.conſi.239.lib.3. quem non mireris cæteris contradicere,qui ſibi vbiq; contradicit.

224 ¶†At ceſſantibus iis quę diximus quia.ſ.pater nõ habuit tempus aut facultatem declarãdi,ſiue quia ſtatim obijt nato aut mortuo filio, ſiue quia fortè ignorauit natũ ſibi filium.Certè quãuis ipſe nõ declarauerit velle donationẽ reuocari,poterit tñ hæres illius hoc ipſum declarare,atq; vti huius l.bñficio, ut ſatis intelligũt omnes quos ẽt pro priori parte allegauimus. Et ſcđm hoc intelligi etiam debent Albe.& Ang.qui hic in noſtra l.dixerũt ſimpliciter non requiri declarationem patris

patris de reuocatione, q̃uis aliæ re uocationes nõ fiãt niſi expſsè, & donatore viuẽte, quaſi hoc ius reuocãdi ex noſtra l. transeat ad hæredes.

225 TERTIO † intelliges quod; diximus donationẽ, quæ natiuitate filij eſt reuocata, nõ cõualeſcere morte illius. ut procedat in donatione in qua ẽt locuti ſumus. Secus verò in legitimatione, quæ licèt ſecundum multos (ut ſupra diximus in ver. donatione largitus, in 16. q.) reuocetur ſaltẽ quantum ad effectum ſuccedendi per natiuitatẽ liberorũ, vt quælibet alia donatio, ex l. noſtra: tñ ſi poſtea legitimi, qui eã ſua natiuitate reuocarant, moriãtur, reaſſumit legitimatio hanc ſuccedendi uim, quã amiſerat illa legitimorũ natiuitate, ita. ſ. vt ſuccedat legitimatus patri, ac ſi nullus ei poſt legitimationem legitimus natus fuiſſet, ut pulchrè ac ſing. cõſuluit Pau. Caſt. cõ. 22. cuius caput eſt, viſis omnibus quæ narrãtur, col. j. li. 2. ar. l. poſthumus ff. de iniuſt. teſta. Nã ſi cõualeſcit, inquit, teſtamẽtũ, quod poſthumi natiuitate omnino ruptũ eſt, multò magis legitimatio, quæ rupta nõ fuit, ſed tantùm diminuta quantum ad effectum ſuccedendi extãtibus legitimis, ne illis fieret ꝑiudicium, hunc effectum recuperat ceſſante ea cauſa. Subditq́; etiã idẽ uideri, ſi poſt mortem patris filius legitimus moriatur, antequam ipſi patri ſuccedat, ar. l. j. §. ſed ſi ſint. ff. ad Tertul. Licet ſecus ſit in teſtamento. l. filius qui in poteſtate ff. de liber. & poſt. De qua re etiam diximus in d. 16. q. nu 320. incip. nec illud prætereundum.

226 SED DE HIS SATIS. † Nunc aũt quærendum ducimus, quoniam verba quæ nunc interpretamur, ſunt in plurali numero enunciatã, videlicet ſuſceperit liberos, utrum neceſſe ſit plures filios ſuſcepiſſe, an verò unus tãtũ ẽt reuocabit? Et videt̃ quidẽ primùm aut duos aut plures requiri, ꝑ tex. in l. vbi numerus. ff. de teſti. & l. qui quartã. §. ul. & ibi Bar. ff. de leg. j. & l. legato. §. qui plures. ff. de leg. 2. iuncta l. Menius. §. eum qui. le 2. & ibi gl. in ver. eandẽ rem, eo. ti. & l. 3. in prin. ver. quod ſi ita, & ibi Bar. ff. de annu. lega. & l. j. ff. de opti. le g. & l. vl. & ibi Bar. ff. ad Trebel. & l. libertas §. vl. & ibi Bar. ff. de manu. teſta. & l. inter illã. §. vlt. ff. de verb. ſig. & c. is cui. §. j. de præb. lib. 6. & c. pluralis, de reg. iur. eo. li. & in c. j. poſt prin. tit. de notis feud. Quibus planè probatur, pluralem numerum vno minimè eſſe contentum.

227 ¶ † Ideo Bar. in d. l. j. ff. de opt. leg. dicit, ꝙ iuſtius diſtribuere inter pauperes, nõ põt in unũ tãtũ diſtribuere. qđ & voluit Bal. in repe. l. j. col. 11. ver. iuxta hoc q̃rit an iſti. C. de ſacro. eccl. & Pau. Ca. cõſ. 97. ſuper primo q̃ſito videtur dicendum ꝙ teſtamentum, col. 2. ver. ſecunda inſpectio, li. j. & Philip. Dec. cõ. 471. iuridicã, col. 2. ver. ſecũdo. De quo tñ quia nõ omnino eſt ſine dubio, vide Bal. [in repe. l. j. col. vlt. verſi. ſed an executor. ff. de leg. 2. &] in l. unum ex familia. §. itaq́;, & ibi Rap. Co. & ipſum Pau. in §. ſi duos ff. eo. ti. & ipſum Bal. cõ. 162. quidã Franciſcus, in 2. dubio, lib. 5. & eundem Pau. in l. cùm quidã, col. 2. ver. nota etiam dum dicit. ff. eod. Rom. ſing. 451. teſtator dicit. & Ale. in l. Gallus. §. quid ſi is. ff. de liber. & poſt. & in d. l. qui quartam. §. j. ff. de leg. j.

228 ¶ † Sed illã Bar. ſententiam fulcit qđ à Bal. proditum eſt in l. iubem §. ſin autẽ. C. ad Treb. qđ ſtatutum eos certa pœna multãs, q domum alterius ingrediuntur cum hominibus armatis, nõ habet locum in eo

qui ingreditur cum vno tantùm ar mato, cum ſtatutum pluraliter loquatur de hominibus armatis,& eò grauior maiorq; eſt iniuria, quò à pluribus admittitur l.ſi plures ſerui ff.de iniur.quã ad hoc dicit not. & ſequitur Philip.Dec.d.con.471. ubi ſuprà.Sup quo tñ vide tex.quẽ pro alia parte citabimus, in l.2.§. homines,ver.ſed & ſi vnus.ff.vi bo. rapt. vbi ita ſcribitur. Sed ſi vnus homo coactus ſit,ad huc dicemꝰ homines coactos eẽ.Niſi dicas ibi tex. loqui de damno,nõ de iniuria ꝑſonæ.Nã damnũ nõ augetur ex multitudine,ſicut iniuria, vt quibuſdã placuit.Sed huic aduerſatur Tulliꝰ in oratione ꝓ Cecinna.Si tu,inquit ſolus,aut quiuis vnus cũ ſcuto, cũ gladio impetũ in me feciſſet,atque ego ita deiectus eſſẽ, audereſne dicere interdictũ eſſe de armatis hominibus,hic aũt hominẽ armatũ vnũ fuiſſe?nõ,opinor,tã impudẽs eſſes.Nã vt dicit paulopòſt,in his cauſis nõ uerba veniunt in iudiciũ,ſed ea res cuius cã verba hæc in interdictũ coniecta ſunt. Et iterum paucis interiectis. Non maior eſt iniuria ſi pluribus armatis,quàm ſi uno armato ſit. Et alia multa in eã ſñiam ſcribit,que tu videre poteris.

229 ¶†Et qđ idẽ ſcribit ĩ c.j.extrà de appel.nõ ſatis eſſe,proteſtationem, q̃ ex eo.c.debet fieri in p̃ſentia bonorũ virorũ(ſunt.n.verba illus c.) fieri corã vno,pp illa verba pluralis numeri.Et eũ ſequitur Præpo. ibi. & Nicol.Eueral.in locis legalibus, in loco à numero,in prin.Sed tu tñ de hoc vide,ut quod ẽt dubium eſt, Pan.Peru.& Philip.Dec.ibi,& Specul.locis à Pan.citatis,& Lapum al legat. 39.incip.an valeat appellatio poſt medium,& vide quæ dicam infrà nu.249.& hinc quoque manat.

230 ¶†Sed redeamus ad Bal.qui cõſ. 242.cuius exordiũ eſt, factũ tale ẽ, quidã B.habuit gratiã,lib.3.conſuluit mãdatũ papę de prouidẽdo alicui de bñficio ſpectãte ad collationẽ quoruncunq;,nõ habere locũ in bñficio ſpectante ad collationẽ vnius tantùm,per d.l. vbi numerus.

231 ¶†Huc ẽt ſpectat reſpõſum Old. con.142.cuius caput eſt, factũ tale eſt,teſtator habẽs vxorẽ prægnãtẽ, ꝙ ſi teſtator ſubſtituit ſororem poſthumis.ſi ij decederent in pupillari ætate,non eſt locus ſubſtitutioni ſi vnus tantùm poſthumus natus ſit,& decedat in pupillari ætate,'& cenſetur eſſe caſus omiſſus. Quod quidem con.ad verbũ propè tranſſcripſit Io.An.illius diſcipulus ſine magiſtri mẽtione,quod illi ferè eſt perpetuũ,in addi.Spec.tit.de teſta. §.j.col.pe.ver.quarta quæſtio. De quo tamen vide Fran.Are.qui hoc reputat ſing.in l.placet, col.2.ver. pro iſta concluſione.& And. Alcia. lib.3.de ver.ſig.in 3.q.quarti axiomatis,quartæ regulæ princ.

232 ¶†In quã ẽt ſñiam Ang.conſ.56. quid ĩ nõ ſuppoſitus,tradit quòd in ſtatuto Florẽtię cauente nõ admitti accuſatorẽ,niſi ſatisdet ꝑ fideiuſſores idoneos approbatos ab approbatoribus Cõis, nõ ſufficit dare vnũ fideiuſſorẽ, nec ſatis eſt interuenire unũ approbatorem,licèt uterque & fideiuſſor & approbator ſint idonei & ſoluendo, q̃uis ita uideať ſatisfactum menti ſtatuentium.q̃ſo lũ voluit ſatis cõſultũ cautumq; eſſe indemnitati accuſati:ideoq; videbatur vnũ ſufficere,ꝓ l.ſcire oportet.§.qui aũt,ver.ſed & ſi maximè. ff.de exc. tut. Sed tamen non ſatis eſt.nam quò,inquit,plures ſunt idonei, eò quoque magis cautum eſt. l.ſi quis decedens §. vlt.ff. de lib. leg.Et quia ſtatutum in plurali numero loquitur.

233 ¶†Nec

233 ¶ † Nec hinc longius abeſt quod
idem Ang.alibi conſuluit,uidelicet
conſi.289.hoc principio, uiſo facto
& ſtatutis,in j.dub. Quod ſi ex ſta-
tuto requiratur citari proximiores
agnatos occiſi ad accuſationẽ eius
qui illum occidit, nõ ſufficit unum
citari,cùm ſtatutum de proximiori
bus in plurali numero dicat.

234 ¶†Huc quoque vergit quód cen
ſent domini Rot.deci.522.inci.no-
ta ꝙ ſi committatur,in antiq.[rur-
ſumq; deciſi.79. committatur cau-
ſa,in nouis.] ꝙ ſi in reſcripto facta
fuerit poteſtas citandi in locis uici
nis,non ſatis erit id fieri in uno tan
tùm loco uicino , ſed id debet fieri
in duobus ad minimum locis , per
d.c.pluralis locutio. †Cui omninò
ſimile eſt quod & tradit Card. Flo.
in cle.j.in 32.q.de foro cõpe.quòd
in caſu illius cle.in ver. ſi verò dicti
epiſcopi , dum facit ptãtem citandi
in eccleſijs, debet fieri ea citatio in
duabus.Quanquam illum in diuer-
ſum citet Matthæ.Afflic.in conſtit.
Siciliæ incip.multæ leges , col.pen.

235 ¶ † Eiuſdem monetæ eſt quod &
conſultum eſt à Pe.Anc. uiro utiq;
laudatiſſimo,conſi.36. cuius capuc
eſt,viſa quadam petitione , col.j.ꝙ
ſi ſtatutum requirat aliquid fieri à
conſanguineis , ut in ſtatuto Forli-
uij,quo cautum eſt in rub. de tuto-
ribus dandis pupillis , ut ab aliqui-
bus conſanguineis ex parte patris
petatur adiunctum dati tutori,alle
gata aliqua cauſa ſuſpitionis,uel a-
lia legitima & uerisimili cauſa iudi
ci oſtenſa:non ſatis eſt id ab uno tã
tum conſanguineo peti.& ſequitur
Deci.in c.prudentiam, col.j.ver.&
ſuper iſto tex.extr.de offi.deleg.

236 ¶ † Sed & in hanc ſententiam re-
migrat quod legit apud Pau. Caſt.
conſi.211.hoc initio, ad primum re
ſpõdetur,quòd dictum legatũ, in 2.
dub. lib.2. quòd ſi teſtator manda-
uerit hæredi , ut quampiam nũmo-
rum quãtitatem non exigat, donec
maritauerit ſorores ſuas , non ſatiſ-
feciſſe uidetur unam tantùm mari-
tando,quia pluralis locutio nõ veri
ficatur in vno.

237 ¶†Adde & quod eleganter reſpõ
ſum eſt à celeberrimo noſtræ tẽpe-
ſtatis iurium interprete Philip.De
cio,cõſi.222.uiſo puncto,col.4.uer.
5.quòd tale ſtatutum,dum in ſtatu
to Lucanæ ciuitatis declarante bo-
na patrimonialia illa eſſe quæ fue-
runt ſuorum per lineam paternam
aſcendentium,aſſerit neceſſariũ fo-
re,vt ea fuerint patris & aui, nec ſa
tis eſſe patris fuiſſe,vt dicantur pa-
trimonialia,cùm ſtatutũ dicat, ſuo-
rum aſcendentium,in numero plu-
rali,per d.l.ubi numerus ff.de teſti.
& idem quoque uoluit ipſe Deci.d.
conſi.471.iuridicam,col.2.

238 ¶†Item quod ab alio non etiam
ſpernendo noſtri tpis iuriſconſulto
quanuis Gallo,Steph. Bert.reſpon-
ſum eſt conſi.4. viſis hincinde pro-
poſitis,col.8.in 6.dub.lib.3.quòd l.
tranſactionem C.de tranſ. qua cau-
tum eſt,præſentiam amicorum tol-
lere ſuſpitionẽ met⁹, hẽt locũ tũ de
mũ,ſi nõ unus tm̃ amicus,ſed ad mi
nimũ duo interuenerint,cũ text.di
cat in plurali,amicis interueniẽtib.
Et ante eum idẽ reſpondit Soz.quẽ
non allegat.conſi.263.capio primũ
conſultationis articulum,col.6.ver
ſi.ſed adhuc uidentur,lib.2. Sed cre
do Bertr.non uidiſſe opera Sozi.ut
quem nunquam citauit.

239 ¶†His finitimum eſt & quod ſcri
bit Pet.Iac. in ti.de act. ex emp:re-
dhibitoria,col.4.quòd in quibus ca
ſibus credit medicis, aut aliis peri-
tis,non unus ſufficit,ſed ad minimũ
duo requiruntur,per tex. loquentẽ
in plurali numero de medicis ꝗ in l.

ſe-

ſemel C.de re mil.lib.12. [& idẽ uo luit Bal.per illũ tex.cõ.136. propo nitur quod Titius,col.j.lib.2.& Cę po.cõſi.cau.crim.62.magnifice,co. 2.verſi.nec ob . ſi dicatur,vbi & ad hoc allegat tex.ĩ c.ſignificaſti,'le 2. de homic.in illis verbis, peritorum iudicio medicorũ.] Sed tu tamẽ de hoc uide Bar.in j.cõſti.ff.in fi.prin. & ibi quoq; Bal.col.3. verſi.'ſed an credatur.[& eundem Bart.in l.j.in prin.ff.de vent.inſpi.& in l.j.§.ult. in 2.col.& ibi alios,& latè Iaſ.ff.de ver.ob.& præterea Aug. in l.qui lu minib.in prin.ff.de ſer.vrb. præd.] & præterea Io.Ana.in c.ſignificaſti col.5.de homici.cũ aliis multis con cor.adductis ab Alex.in addi.ipſius Bar.[in d.j.cõſtitutio.ff. & rurſum cõ.35.viſa ſcriptura priuata,col.vl. verſi.circa ſecundũ dubium,lib.j.& Fely.in c.propoſuiſti,col.3.verſi.ſe cunda concluſio,ext. de probat.]& præterea Guid.Pap.cõſi.277.nobi lis Petrus,col.2.ver. & licèt dictus. [& deciſi.'delphina.394. de medi cis,paulò ante finem.]

240 ¶†Deniq; ut multa in unum col ligã,facit quod uoluit gl.in §. præ iudiciales,in glo. magna,poſt prin. ibi,itẽ quia poſtea dicit cæteræ, & ibi ẽt Pe.Iac.Dy.Io.Fab.& alij re centiores,Inſti.de nup.:& glo.in c. ſtatutũ §.inſuper, in uer.paucis,de reſcrip.lib.6.& in cle.ſæpe, verſi.& quia in uer.de partiñ,de ver.ſig.Ol dra.cõſi.177.teſtator in ſuo ultimo teſtõ.Io.An.in addi.Spec.tit.de te ſta.§.in primis,in fi.in addi.magna. incip.huic quæſtioni,in 4.q. Bar.in d.l.qui quartã §.vlt.& in l.qui filia bus,in prin.ff.de leg.j.& in l.vlt.ff. ad Treb.& in l.ſi gemina, ad fi.ff.ar bo fur.cæſa.& cõſi.54.Angelus Ma e æ,col.2. verſi.præterea ex uerbis, & col.ſeq.verſi.non ob. quod dicit [Bal.in l.2.col.2.verſi.itẽ ſi ſtatutũ loquitur C.de lib.& eo.liber. & cõ ſi.123.reuerendiſſimus,col.3.verſi. nunc venio ad ordinationẽ,& iterũ verſi.concludendo igitur,lib.5.] & Pau.Caſt.cõſ.[161. viſo pũcto,col. j.lib.j.& cõſi.] 189. uidetur dicen dum,col.2.libr.j.conſi.219. viſis & cõſideratis quæ ſupra narrant,co.j. eo.li.j.[& cõſi.109. viſa petitione, col.j.lib.2.]& Raph.Co.cõſi.13.Ti tius inſtituit Seiũ. & cõſi.16. Ioan. quondã uitalis.& cõ.179. facta fuit quædã tranſactio, in 2.dub.Imo.cõ ſi.101.in cauſa accuſationũ, col.j. Pan.in c.eccleſia,le 2. col.j.ver.no ta ibi ad arbitriũ bonorũ uirorum, extra ut lit.pend.& conſi.65. caſus quidã Raynerius,lib.2.Cœpo. cõſi. cauſa crimi.62. magnifice ac gene roſe,col.2.verſi.nec obſtat ſi dicat, & Corn.cõſi.72.viſis ſcripturis,co. j.verſi.nã ſi alter,lib.j.[& conſi.28. uiſa petitione,col.2.'in litera g.lib. 2.& Alex.cõſi.18.viſo proceſſu cau ſæ vertentis inter Ant. col.3. verſi. præterea ultra unum,lib.j.&] cõſi. 66.in cauſa & lite uertente,in prin. lib.7.[Corn.cõſi.227.'uiſa copia,ad fi.lib.j.& Cœp.cõſi.cau.cri.69.con tra,col.2.ver. præterea quod illa.] & Soz.cõſi.124.Sortes habens unũ nepotẽ,col.j.libr.4.& Philip. Dec. [cõſi.222.uiſo pũcto,col.4.verſi.9 tale,vbi ex hoc in pulchro caſu re ſpõdit,&]cõſi.287. in ciuitate Pla cẽtiæ,col.6.verſi.ſed uidẽdũ eſt.[& cõſi.471.iuridicã,col.2 ver.2.prin cipaliter.]†& Matthæ.Affli.in cõſt. siciliæ incip.ſup incîſionibus,co.2 ver.3.quæro.ubi ex hoc dicit illam cõſtitutionẽ imponentẽ pœnã inci dẽti arbores,nõ habere locũ in inci dẽte unã tantũ arborẽ.†& in cõſti. incip.blaſphemãtibus,in 7.q.vbi di cit eam conſtitutionem punîẽtem blaſphemantes ſanctos, non proce dere in blaſphemãte unũ tantũ ſan ctum

ctum.& ex medicis Galenus, qui in terpretãs illũ Hippocratis aphoriſ. 6o.libr.5. ſi mulieri utero gerenti purgationes eant, impoſſibile eſt fœtum ſanum eſſe. adnotat Hippocratem dixiſſe purgationes numero plurali: neq; enim unam tantùm oſtendere fœtum pati. [Et ex ſacra tiſſimis ſcriptoribus, Diuus Paulus ad Galatas, c.3. Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones,& ſemini eius, non dicit ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in uno, & ſemini tuo qui eſt Chriſtus.]

241 TV TAMEN † audenter dicito ſatis eſſe unum naſci, ut expreſſe uoluit Steph.Bertran. conſi. 312.difficultas,poſt princ.lib.3.qui tamen nihil allegat. & tacitè uoluerunt omnes penè qui de hac re in conſiliis locuti ſunt,cùm filij aut filiæ natiuitate donationem reuocatã eſſe cenſuerũt ex l.noſtra, cuius optima eſt ratio, quia appellatione liberorum unus tantũ filius cõprehẽditur,nec ſine liberis eſt,qui unũ tantum filium habet l. non eſt ſine liberis ff.de ver.ſig.& l.pater Seuerinam §.ita fideicommiſſo ff. de cõdi.& demon.& l.à filia,in prin.ff.ad S.C.Treb.& in l.is cui ff.quan.dies leg.ced.& l.j.& ibi Bal. qui hoc dicit procedere ex naturali æquitate C.de cõd.inſ.& d.l. iubemus §. ſinaũt C.adTreb.& l.j.& ibi Soz.in 5. no.& Philip.Dec.in 4.no.C.de pa. & l.cũ uxori C.quando dies leg.ce. & ubiq; gl.& doc.& l.hæredibus §. Titius ff.ad S.C.Trebe.& gl.in c.ſi pater,in uer.liberis,de teſt.li.6.Oldra.conſi.141.thema tale eſt, domini G.col.j.§.j.Io.An. in c. Raynutius,col.2.in uer.abſq; liberis, ext. de teſt.Bal.ĩ auth.ſed & ſi quis,col. 2.ver.præterea indefinita C. de ſec. nup.& conſi.158.quædam mulier, libro quinto, Angel. conſilio 118. quia pro nepte, poſt prin. Anto. in rep.c.nl.in 4.ar.prin. uerſi.fallit no no,ext.de cõſue.Raph.Co.conſ.15. Frãciſcus ĩſtituit,col.j.& cõſi.106. mulier inſtituit maritum,col.2.alter Raph.Fulg. cõſi.4.ad id de quo quæritur,in prin. & conſi. 18.ſolmunia fecit teſtamentum,col.2.& conſi.46.Andreas de Luca.& cõſil. 87.proponitur,col. 2.& cõſi.92.Antonius,col.2. & conſi.203. uiſis inſtrumento,ubi & hoc dicit procedere in ſtatuto.Pan.qui ex hoc conſuluit in pulchro caſu,conſi.65. caſus quidam Raynerius,col.2.uerſi. uenio ad ſecundum dubium,li.2. Car. Flor. conſi. 60. pro examinatione puncti,col.ult.& conſi.153.in ſocietate,poſt prin.Rom.conſi.148.uiſis themate. Paul.Caſt.conſi.287. caſum iſtum,col.j.li.2.Alex.cõſi.108. uiſo themate,poſt prin.lib.j.& conſil. 109. Sempronia teſtamentum condidit,col.j.lib.2.& cõſi.31. ponderatis his.poſt prin.lib.3. & conſi. 38.perſpectis his,col.j.& ſeq.lib.6. & conſil.6.attentis uerbis,in fin.li. 7.& conſi.133. ſtantibus his,col.j. eo.lib.7.Fran.Cur.conſil. 64.antiquiſſima,col.8.uerſi. tamen adhuc oſtenditur. Corne.conſi.91.uiſa facti narratione,col.j.lib.j. & conſil. j.circa primum, col.antepen.uerſi. & quando pater, lib.4.& conſi. 68. licèt hanc cõſultationem,colum.j. eod.lib.4.Sozin.conſi.55.uiſis conſiliis,poſt princ.lib.3. Philip. Dec. conſi.50.quia uerba teſtamenti,fermè per tot.& conſi. 370.uiſo teſtamento,col.j. & conſi.414. uiſo eleganti conſi.col.2.Ludo.Bolo.conſ. 32.Berta ſuum condidit teſtamentum,col.j. & conſi.62. Martinus & Maria,col.6.in 5.dubio.Id quod etiam uerũ eſt, cum in cõditione ſit mẽtio liberorũ,ut ſi dicatur,ſi quis decedat ſine liberis. nã licèt aliàs

conditiones ſint præciſæ, debeantq; impleri in forma ſpecifica. l. qui hæ re. & l. Mæuius. ff. de cond. & dem. tamen & hoc caſu ſufficit decedere cum vno filio, vt voluit gloſ. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus, & ibi Bart. ff. ad ſenatuſcō. Trebel. & glo. in c. ſi pater, in verb. liberos, & ibi doc. de teſt. li. 6. & multi ex iis quos ſupra citauimus. Sed & id procedit in ſtatutis quæ alias ſtrictè ſunt interpretanda. vt patet ex his quæ ſcribit Bal. in d. l. j. C. de condit. inſert. & multis etiam ex ſupradictis, & alijs quos poſtea citabimus.

242 ¶ † Nec id quidē mirum eſt, quoniā hæc enunciatio liberorum ſemper plurali numero profertur, ſicut & pugillares, & codicilli, vt tradit iuriſconſultus in d. l. non eſt ſine liberis. ff. de uerb. ſig. & Probus Grāmaticus in Catholicis, & Seruius in lib. 10. Aeneidos, enarrans illud. *Natis parce tuis*. & vt ſcribit Gellius. lib. noctium Atticarū, 2. cap. 13. antiqui oratores, hiſtoriæq; aut carminum ſcriptores etiā vnum filium filiamve liberos multitudinis numero appellarūt, idq; probat authoritate Sempronii Aſellionis, vt illic videre licet. Cui & tu adde Plautū in Aulularia inducentē Euclionem, cui vnica erat filia, hæc loquentem.

Quamobrē ita faceres, meq; meoſque perditum ires liberos,

Et in Truculento cum Phroneſiū vnicum puerum diceretur peperiſſe, de ea tamen dicit.

Cumq; es aucta.

Liberis gratulor.

Et Terētius [in Andria, cum de vno loqueretur, vt ex præcedentibus aperte conſtat.

Domus uxor, liberi inuēti inuito patre.

Et rurſus] ī Heautontimorumeno.

Ingenio te in liberos leni puto,

Et illum obſequentem.

Qui locus in hanc rē eſt apertiſſimus, & eum etiam annotat Donatus interpres. Et rurſum in Hecyra cū de vna tantum filia loqueretur.

Qui illum decreuerūt dignū, ſuos cui liberos committeret.

Vbi & hoc expēdit Donatus, Et Cicero in 3. in Verrem actione, quem ipſe Donatus loco non deſignato citat i vtroq; illo loco. En cui tuos liberos cōmittas, cum de vno ageretur Malleoli filio. [& in eadem quoq; oratione. Cur hūc dolorē cineri eius atq; oſſibus inuſſiſti, vt liberis eius bona patria voluntate patris iure, legibus, tradita eriperes, cum de vnica P. Amij, filia loqueretur vt ex præcedentibus patet.] Et idē Cicero in j. in Catilinā oratione. Occiſus eſt cum liberis M. Fuluius conſularis. cum is tamen vnicum filium haberet, cui facta eſt optio, vt genus mortis eligeret, vt ſcribit Appianus lib. primo. [vide D. Auguſtinū impreſſio. Pariſ. Tomo. 5. fol. 205.]

243 ¶ † Quanuis nonnunquam liberum in ſingulari numero pro filio reperiamus, ſed ſemel tantū in vniuerſo Digeſtorum opere, videlicet in l. ius autem. ff. de pac. vbi Bar. & Iaſ. id notant. & etiam Sozi. in l. 2. col. j. ff. de libe. & poſt. & Cat. Cot. in memor. incipi. liberum pro filio. Sæpe verò in C. & Inſtit. vt in l. ſi quis in ſuo teſtamēto, in prin. vbi Accurſ. id expendit. C. de inoffic. teſta. & in l. ſi quis prioris. §. vlt. vbi & Bal. obſeruauit. C. de ſecun. nup. & in §. hoc quoq; à nobis, Inſti. per quas perſon. no. acquir. Quæ loca & Iaſ. citat in d. l. ius autem [& quædam ex his Corn. cōſ. 41. videtur in hoc, paulo ante fi. lib. 2.] Ideo & Sipontinus in ſuis in Martialē commētariis, ſup ea epiſtola cuius initium

tium eſt,ſpero me ſecurum, aſſerit quòd liber in ea ſignificatione aliquando reperitur in ſingulari numero,nullum tamen locum nuncupatim citat. & Laurentius Valla in libro elegantiarum.c.106.[& in li. 2. aduerſus Bartholemæum Faciũ] etiam dicit ſe liberũ pro filio apud Quintilianum,Paulum Caiumq; iuriſconſultos aduotaſſe, nullum tamen locum deſignauit, nec etiam verum eſt quod de Paulo & Caio tradit,quippe cũ d.l.ius autem, ſit Modeſtini, nec in totis Digeſtis alius huiuſmodi locus reperitur, vt inibi tradũt Bar.& Iaſ. qui Laurentium nuncupatim in hoc arguit. & Catel.Cot.in d. memor.incipien.liberum pro filio.Quanquã ſunt qui & Vlpianum quoq; ita vſum fuiſſe ſcribũt in l. nemo prædo.§.locupletior.ff.de regu.iu.vbi ita ſcribitur. Locupletior nõ eſt factus, qui liberum acquiſierit. vbi Accurſius accipit pro filio,& etiã And.Alcia.in d. l.non eſt ſine liberis.& Cota vbi ſuprà.de quibus magis miror,cum illic liberum non pro filio, ſed pro libero homine haud dubie accipitur quem qui acquiſiuit de facto, non eſt factus locupletior,cum liber homo non cadat in commercium hominum.l. cum hæredes.§. vlt.ff.de acquir.poſſ. [& l.ſi in emptione.§. liberum.ff. de contrah.empt. & §. j.Inſtit.de inutil. ſtip.]& c.2. ext. de pigno.& ibi cõcor. Nec rationi recti ſermonis admodum cõgruit. vt dicamus acquirere liberos, pro ſuſcipere,vel gignere,vel procreare.[Et vt id cõcedamus,quia quærere filios legimus in l.ſi te parens. C.de ſuis & legit. Tñ q̃ ratio fuit, vt iuriſcõſultus ſcriberet,locupletiorem eum non eſſe factum qui liberos genuerit. quis.n.vnquam de hoc dubitauit?vt interim omittam nõnullos eſſe qui in ea l.non liberum,ſed libertũ legant, inter quos eſt Fortunius Garcia:in l.iuriſge ntium.§.& ideo,col.9.verſi.ſecundo not.ff.de pact.] Quintiliani quoq; locus nullus eſt,qui ſciam in oratoriis ĩſtitutionibus. Scio autem eundem,ſi is eſt, quod Valla ipſe vbiq; credit, ego nunquã putaui,in 2.declamatione, cui titulus eſt, Cæcus in limine,in hac ſignificatione libri vocabulo vſum fuiſſe,cum dicit. Liberi ac parentis affectus, non alius mihi videt̃ affectus.Et ita quoque vſus eſt Sextus Aurelius victor in Nerua,cum dicit.Hic Traianum in liberi locum,inq; partem imperij adoptauit.

244 ¶ † Sed vt redeamus, non tm̃ in hac liberorum appellatione, ſed alias ſępe videmus pluralem numerum poni pro ſingulari,& quod plũraliter profertur. in vno tantum æquè ac in pluribus procedere.l.Gallus.§.ꝙ ſi is,in illis verbis, illis viuis & ibi Bal.Alex &alii recẽtiores ff.de libe.& poſt.& l.2.§.exactis.ff. de orig.iu.& l.diuus,in fi. & ibi gl. Bal.& Ang.ff.de peti.hæred. & l.3. §.negotia,& ibi Bar.ff. de neg.geſ. & l.j.in prin. & ibi Bar. & Bal.ff.de procu.& l.2.§. hoĩes, verſ.ſed & ſi vnus,& ibi Bar. & iternm.§.vel cuius bona ff.vi bon.rap.& l.hæredes mei.§.cum ita,& ibi etiã Bar. ff.ad Trebel.& l.j.§. quãuis ff.de aſſig.liber.& l.ſi ei cui,in 2.reſpon. iuncta gl.in uerbo,his igitur caſibus.ff.de euictio.l.ꝙ ſi nolit.§.pe.cum gl.in ver.ĩ his.ff.de ædil.edi.l.quia actionum,cum gl.in uerbo,actiões.ff.de ꝓſcript. uerb. & l.j.§. vt in initio, & ibi glo.in ver.capitibns.ff.de poſtul.& l.ꝗ quartã.§.j.& ibi Alex.& Iaſ.ff.de leg.j.& in c.vt priuilegia, & ibi glo.& Pan.ext. de priui.& in c.j.& ibi glo.in ver. originalia, de pœni-

pœnitē.diſt.4.& voluit glo.in l.Sticho.§.idē q̄ſiit in uerbo,poſt mortē eorum.ff.de vſufr.lega.& in l.falſa.§.vl.& ibi ēt Bar.ff.de cōd.& de.& in l.vl.C.de ſerui.reipu.manu.& in l.j.§.illo ꝓculdubio,in verb.pactionibus.C.de rei vxo.actio.& ī §.j.in ver.oēs hoīes, Inſti.de iur perſo.& in §.j.ī ver.utilis,Inſti.de vi bon.rap.& in §.ſi vero abſit,ī auth.de hær.& falc.& ī c.2.ext.de reſcri.& in c.accepta,in ver.pater, & ibi Pan.ext.de appel.& in cle.j.in ver.alios,& ibi etiam Pau.Gēz. Imo.& Car.Flo.de renūt. & in c.oēs,& ibi Domi.& Fely.latè.j. diſt. & Archi.in c.j.4.q.vl.Spe.ti.de pri.& ſecūd.decret.§.iā de effectu,uer. ſed nunquid ſufficeret.Guil.à mōte Laud.in extrauag. ſuper cathedram.§. ꝙ ſi fortè,in ver.quempiam,de ſepul.Luc.Pen.in l.nemo, col.2.uerſi. ſecundò quæritur. C.de cur.pub.lib.12.cum in fi.ſi.

245 ¶ † Idq́; frequens eſt in ſacris literis. Nam quod Diuus Paulus ad Hæbræos.c.11. ſcribit. Obturauerunt ora Leonum,de vno tantū Daniele ītelligitur.Et quod inibi quoque dicitur ſecti ſunt, de ſolo Eſaia traditur.Et quod itē dicitur, circuierunt in melotis, de ſolo Helia legitur.Et in Pſal.2.Aſtiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in unū,quorū primū de ſolo Herode, alterū de Pilato intelligiī, ut uidere licet ex actis Apoſto.c.4.& qđ itē Matth.c.27.& Marc.c.15.latrones fuiſſe xp̄o cōuitiatos cū vn⁹ tm̄ cōuitiat⁹ ſit,quē alter īcrepauit.Lucæ teſtimonio c.23.Quoī loco Ambroſius & Beda hæc q̄ dicim⁹,annotunt. Sed & qđ ſcribitur Pſal. 50. Ecce ī iniquitatibus cōceptus ſum, de uno tm̄ peccato originali intelligitur.Et Matthæ.2. Mortui ſunt ꝗ q̄rebāt aīam pueri,de vno tm̄ Herode intelligitur, ut patet ex eo qđ pauloante in eodē c.ſcriptū eſt. Et Exodi.32 fecerūt ſibi deos aureos. Et Exodi.32. Hi ſunt dij tui Iſrael, qui eduxerunt te de terra Aegypti cū de uno tantū uitulo intelligeretur. Quæ loca ēt in eā rē expendit Diuus Auguſt.in eo lib. cui Enchiridion titulus eſt,c.54. & poſt eum magiſ.Sen. Lombar.lib.2. diſt. 33.

246 ¶ † Sed & Poetæ frequētes ſunt in eo genere loquēdi,ut plurali pro ſingulari utantur. Ex quibus unū, qui inſtar oīum eſt, Virgilium ſatis erit aduocaſſe.Is li.7. Aeneidos, cū de uno Anea loq̄retur, qui futurus erat gener Latini regis. ita ſcribit.

Externi veniunt generi,qui ſanguine noſtrum
Nomen in aſtra ferant.

Et iterum poſtea eodem libro.

Generos externis affore ab oris.

Quod & Seruius interpres illius expēdit ī priori loco[Et rurſus eo.li.

Exulibus ve datur ducenda Lauinia Teucris.

Et paulopoſt.

Quò thalamum eripiat Teucris.

Cum etiam de uno eodem Aenea loqueretur.Nam & è diuerſo li.11. ſoceros ille idem uocat, cū de uno Latino intelligeret.

Parceret hoſpitibus quondam ſocerisq; vocatis.]

247 ¶ † Propterea licet tex.ī l. aptiſſimi C.de iud.dicat ī plurali arbitros eē aſſumēdos, qui iudicēt de recuſatione iudicis, ut ēt ī c.ſecūdo requiris,& c.cū ſpāli,ex.de ap.& ī c.licèt ex.de fo.cōp,& in c.ſuſpicionis,ex.de offi.deleg.& in c.ſi cōtra,& c.ab arbitris,eo.ti.lib.6.& in c.legitima de appel.eo.li.Sufficit tn̄ unum eligi,ut uoluit gl.in d.c.ſecūdo requiris,in uerb.aliquos,dū ita exponit, ideſt arbitrum uel arbitros, & ibi Pan.col.pe.& alii. & Spec. in ti. de recuſa.

recuſa.§. effectus ver. ſed nunquid vna pars. & Georg.Nat.in repe.c. quanuis,in.4.q.3.q.prin. de pactis, lib.6.Et facit optimè tex.in l. cum ſpecialis.quæ eſt vlt. ibi, arbitrum vel arbitros eligere.C.de iudi.

248¶†Eſt & doct.ſententia, ſtatutum certo modo puniens producentem falſos teſtes,habere locum in producente vnum tantum. Ita enim voluit Cyn.in l.j.C. vti poſſi. Iac. Bu.& Bar.in d.l.3.§.negotia,& ibi Ang.qui eum §.legit cum princ.illius l.ff.de nego.ge. & idem Bar.in d.l.2.§.ſi vnus,& ibi etiam Dyn.& Alber.ff.vi bono.rapt. & ipſe Bar. in d.l.j.& ibi quoque Bal.ff. de procur.idē Bal.in d.l.Gallus.§. quid ſi is,paulò ante fin.& ibi etiam recentiores.ff.de liber. & poſt. & in d.l. diuus.§.diuus,& ibi Ang.ff.de pet. hære.& in c.mandatum,col.2.extr. de reſcript.Alber.[in l.2.§.j. ff.de lib.hom.exhib.&] in 2. par. ſtat.q. 28.incip.ſecunda quæſtio eſt. Gan. in tra.male.in rub.de falſarijs, col. 3. ver. itē ſtatutum eſt in ciuitate. [Bonif.Vitel.in trac.eiuſdem materiæ,tit.de falſ.nu.18.]Ang.in l.j.§. j.in prin.ff.de dol.mal.Pet. Anc.& Imo.in c.relatum,lc.2.de teſta. idē Pet.in c.j.de lit.cont.lib.6. & in c. cùm ab vno,col.2.in 3.not.de ſent. & re iudic.eo.lib.6. & ipſe Imo.in cle.& ſi principalis,de reſcrip.Ant. ī rep.c.vlt.col.59.ver. fallit.nonò, ext.de conſue. Domi.in c.duobus. quod eſt pe.col.8.de reſcript.lib.6. & in c.ſi cōpromiſſarius,col.j.de elect.eo.li.& in c.j.col.4.ver. fallit decimò,& ibi ēt Phi.Fran. de tem. ordi.eo.lib.Ang.Are.in d.§.j.col.2 ver.ꝙ in delictis.Inſt.de iur. perſo. & in §.j.Inſt.de oblig.quæ ex qua. cōt.naſc.& ī tra.mal.ī ver.falſario, col.2.Alex.in d.l.qui quartā.§.j.ff. de leg.j.Io.Bap.Seue.in repe.l.oēs populi,in materia interpretationis extēſiuæ quæ eſt circa fi.in 14. fal. de iuſt.& iure.Fran.Cur.ſen.conſ. 69.dñs Ioan.col.4.ver.credo ꝙ voluerit Barb.in l.5.§. ſatiſacceptio. col.vlt.ff.de verb.obl.& in repe.c. Raynal.col.31.ver.& pōderavnum ext.de teſt.[Bene.in rep.c.Raynu. in ver.duas habens filias num.142. Caro.Ruin.cōſ.114.circa primum, col.3.nu.6.lib.5. Georg.Nata.in d. c.quāuis.vbi ſupra.Iaſ.[in l.ſingularia col.3.ver.ad iſtud notabile.ff. ſi cert.petat.&] conſ.145. beatiſſimus Papa,colum. penul.ver.quinimo fortius,lib.2. Card. Alex.in d. c.omnes,col.2. in 1. diſt. Matthæ. Afflic.in d.conſtit.Siciliæ.incipien. multæ leges,col.3. ver. tertio not. & in conſtit.incip. qui falſitatem, poſt princip. & Nicolaus Eueral. in locis legalibus, in loco à ratione legis.in tertio caſu princip. columna nona. verſiculo, hinc eſt quòd ſi per ſtatutum. Ex quibus patet & hoc procedere in ſtatutis,& in materia pœnali. Quanquam in hoc caſu contrarium tenuit Domin. ſibi contrarius, in d. c.omnes.j.diſtin.

249¶†Et hinc quoque manat quod voluerunt doct.quòd iuribus quæ requirunt proteſtationem fieri coram tabellarijs ſiue honeſtis perſonis,ſatiſfactum eſt, ſi fiat corā vno tantùm. Ita enim voluit gloſ. in l. vt perfectiùs,in ver.tabulariorum. C.de anna.excep.& Spec.tit.de primo decret.§ .iam de effectu, verſi. ſed nunquid ſufficeret. & Io. And. in c.paſtoralis,col.2.in ver. onere, & ibi quoque Collect.poſt Ab.ant. col.j.ver.ſed cùm loquatur, & ibi itē Pan.in §.præterea,in fi.extr.de offi.ord.Ro.&Alex.in l.de pupillo. §.ſi qs ipſi prętori.ff. de ope. nou. nunciat.& Alex.cōſ.85.animaduerſis

ſis optimè,col.j. ver. & licet ſtatutum,lib.4.& Iaſ.d. conſi. 145. col. vl.ver.ad idem facit, lib. 2. Quanquam contrarium nuncupatim tenet Bal.in c.vlt. col.j. ver. ſed nunquid iſta proteſtatio, extra de appel.per illũ tex.loquentẽ in plurali [& ibi quoq;Card.Alex.co.2.verſi. nota ex textu.] & vide q̃ dixi ſupra nu.229.inc.& quod idem ſcribit.

250 ¶ †Ex quo etiã fit quod dicit Bal. in d.l.j.C. de cond.inſert. ꝙ ſi ſtatutũ repellat fœminas exiſtentibus filijs maſculis, repelluntur fœminæ exiſtente vno tãtùm filio. ſequitur Barb.in rep.c.Raynal.co.31.vbi ſuprà,extra de teſta.vbi hoc dicit mirabile,cùm iſtud ſtatutum ſit exorbitãs.& Maria.qui ita dicit ſemper vidiſſe ſe obſeruari, in c. ſuper eo, colum.22.de condit. appo. Alex.& Iaſ.in d.l.Gallus.§.quid ſi is. idem Alex.conſ.109. ſuper prima conſultatione,col.4.verſi. ſextò pro hoc, lib.7.[Benedic.in d.c.Raynu.in uerbo,duas habens filias,nu.141. Ludo.Bolo.conſ.32.cor mundum,&c. viſo igitur caſu,col.j. vbi &alios allegat,quos ibi uidere poteris,&pręterea]Georg.Nata.in d.c.quanuis, vbi ſuprà.Albe.Bru. in tract.ſtatuto.excludẽ.fœmi.à ſucceſſio. in.12. ar.prin.q.13.Philip. Fran.in d.c. ſi pater,col.27.ſuper gloſ.in ver.liberis.de teſta.lib.6. Iaſ.d. conſi. 145. col.pen.ver.ſimiliter quanuis,li.2. Philip. Dec.in d.l.j.in 4.nota.C.de pact. Andr. Alciat.in d. l. non eſt ſine liberis.ff.de verb.ſignifi. Quanquam Maria.in c.ſuper eo, col.22. extra.de condit.appo. aſſerit vidiſſe ſe contrarium conſultum, ſed noluiſſe ei conſi.ſubſcribere.

251 ¶ † Hinc quoque fit quod tradit idẽ Bald.poſt Iac.Bu.in d.l.j.C. de condit. inſert. quòd ſi ex ſtatuto vir lucratur dimidium dotis,ſi vxor deceſſerit ſine liberis, certè non erit locus huic lucro, ſi ea deceſſerit relicta vna tantum filia. Et hoc quoque ſequitur Philipp. Franc.in d.c. ſi pater.vbi ſuprà.& Ia.in.l.ſingularia,col.4.verſi.quartò adde bene facere.ff.ſi cert.pet.&Ant.Corſ. in ſuis ſing. in ver. ſtatutum, ſing. incip.ſtatuta Italiæ diſponunt.

252 [¶ † Nec hinc admodum abeſt, quod ab Angelo reſponſum eſt, conſi.118.auia pro nepte dedit dotem,poſt prin. quòd ſi auia quæ dotem dedit,eam ſtipulata eſt,ſibi reſtitui,matrimonio ſine filijs diſſoluto,& poſtea neptis mortua eſt relicta filia.deficit conditio,per.d.l.j. C.de condit.inſert.& alia iura quæ ibi allegat, ideoque dos cedit lucro filię ex eo matrimonio procreatæ, villius taciti pacti.l.inter ſocerum.§.cùm inter.ff.de pact. dotal. & hoc dicit voluiſſe Iac. Bel. per illum. §. in quadam ſua diſputatione.

253 ¶ † Huc item pertinet quod traditum eſt à Bal.in c.j.col.vlt.verſi. quid ſi dominus.tit. quid ſit inue. vbi quia text.ibi loquitur de paribus, numero multitudinis, quærit quid ſi dñs non habeat niſi vnum parem, an ſaltem cum eo debeat alter extraneus intereſſe. quod videtur inquit, innuere is tex. loquens in plurali. ſubdit tamen ſe tenere contrarium,arg.l. cum antiquitas. C.de teſta.]

254 ¶ †Sed& ex eodẽ fonte fluit quod ſcribit idem Bal. atque etiam Calde.& Car.Flor. in d.c. mandatum, de reſcrip.quòd ſi papa mandauerit prouideri alicui de beneficio cum clauſula ſi pro aliis non ſcripſerimus, gratia nullius erit momenti,ſi pro vno tantum reperiatur ſcripſiſſe.quod & idẽ voluit ipſe Card.Flor.conſi, 30. in hac dubia

bia qõne, col.2.ver.pro euidentia. Domi.in c.quãuis,le j.col.j.de pb. libr.6. vbi ita quoque dicit voluiſſe Archi.ibi,& in c.accepimus,de æta. & quali.in quibuſdam repor.Barb. in d.l.5.§.ſatiſacceptio, col.vl.ff.de verb.obliga.[Iaſ.in d.l.ſingularia, col.j.ver.tertiò adde & in d.l.Gallus.§.quid ſi is.ff.de liber.& poſth. & in auth.ſi qua mulier, nu.38.C. de ſacro.eccle.Philip.Dec.in c.pru dentia.§.adiicimus,per illum text. de offic.deleg.[& Alcia.vbi ſuprà. Ex quo etiam intelligis & hoc procedere in materia ſtricti iuris,cuiuſ modi ſunt reſcripta,per c.ſignificãte,& ibi gloſ.extrà de reſcrip.cũ ſi.

255 ¶ † Nec ab his diſſidet quod aſſerũt Archi.& Io.And.in c.j.eodemq; vnico, & ibi poſt eos Domi.col.j. verſ.quid ſi vnus ſolus,& etiã Phil. Franc.in prin.de rer.permu.libr.6. ꝙ ille tex.loquens in expectãtibus, cùm dicit,numero multitudinis,ali qui beneficia vacatura expectant, habet locum ſi vnus tantùm expectet,cúm ſit,ut illi dicunt,eadem ra tio,ac ſi plures expectarent.

256 ¶ † His concinit quod à pleriſque traditum eſt, quòd licèt text.in c. cõſtitutionem,in fin.de ſent.excõ. lib.6.loquens de canonica monitio ne,loquatur in plurali de dierũ interuallis : tamen non eſt neceſſe duos dies pro quolibet termino aſſignari : ſed vel unum uel duos uel plures,ut iudici uidebitur.Ita enim uoluit Ab.antiq.in c.ſacro, extrà, eo.& Guil.Laud.Pet.Anch.& Phil. Fran.in d.c.conſtitutionẽ,per text. in l.inter accuſatorem.ff.de publi. iudi.& in l.ſi cõuenerit,in fin.ff.de pig.act.Quanuis Do. in d.c.conſtitutionem,dubitat,tutius eſſe exiſti mans duos dies interponi.

257 ¶ † Quod item uoluit glo.in cle.j. in uerbo,ſimul, in fin.& iterum in uerbo,legitimè, de appellat. quòd ille tex.qui loquitur de appellatione facta à duobus uel pluribus iudicibus,habet locum & cùm facta eſt ab uno,qui ſolus eſt iudex,quam ſequitur Imo.ibi col.ult.& Pet.Anc. dum illam allegat in d.c.conſtitutionem,ad confirmationẽ eius qđ ſuprà ex eo diximus.

258 ¶ † Sed & hãc partẽ ad iuuat quod à Card.Flor.reſponſum eſt cõ.153. cuius initium eſt, in ſocietate accidenti,paulòpoſt prin.quod non dicitur falſa ſubſcriptio mercatorum in qua dicitur quòd Titius & ſocij, & c.licèt ipſe Titius unum tantum ſocium haberet,ſicut illud, inquit, ſine liberis,in uno tantùm uerificatur.quod nuncupatim ſequitur Iaſ. in d.l.ſingularia,col.4.uerſi.ſecũdò adde ad iſtam regulã.ff.ſi cert.pet. & in auth.ſi qua mulier,col.10.ver. iſtas deciſiones.C.de ſacro.eccle.& d.conſi.145.col.pen.uerſi. ſimiliter quanuis, libr.2.[& Carol.Ruin.d. conſi.14.col.3.nu.6.lib.5.]

259 ¶ † Nec deniq; prætermittendum quod ſcribit Bar.in l.ſi quis alicui, per illum tex.iuncta gloſ.C.ad leg. Iuli.maie.quòd licèt omnes leges loquantur in plurali de præcedentibus indiciis, ſufficit tamen unum bonum ad torturam.& ſequitur & commendat Iaſ.d.cõſi.145.in fin.& idem quoque uoluit.[Ange.Are.in tract.male.in uerſi. ꝙ fama publica ꝓcedẽte, nu.13.quæro an unum indicium.& ante eum.]Signo.conſi. 209.quæſtio præſupponitur, col.j. uerſi.præterea lex licèt, ubi tamen hoc dicit procedere in legibus,non autem in ſtatutis, in quibus uerba propriè intelligenda ſunt cõtra quã ſuprà diximus,nume.248.Sed & in primo contrarium ſimpliciter tenet Ioan.Andr.in addit.Specul.tit. de præſumptio.§.ſpecies, uerſicul.

 uiolentia.

violentia.[& Imol.in l.ult.col.pen. ff.de hære.inſtit.] & Corne.conſil. 58.hoc capite,uiſa inquiſitiõe,col. 3.uerſi.& eſt ponderandum,libr.2.

260 ¶†Sed utruncunquæ ſit in eo caſu,illud planè uerũ eſt,ſemper plurale in ſingulari uerificari,ut noſtri loquuntur,cùm eadem eſt unius & multorum ratio, ſecundum Archi. Ioan.Andr.Domi.& Fran.in d.c.j. de rer.permut. lib.6.Bald.& Paul. Caſtr. in d.l.j.C.de condit. inſert. Imol.& Card.Flor.in cle.j.ille col. ult.hic 4.in 6.oppoſi.de renuntia. Alexand.in l.qui quartam.§.j.ff.de leg.j.& in l.ſi ſeruus §.ſi plura.ff.ſi quis caut.Franc.Are.in l.ſi quis ante,col.2.ff.de acquir.hær. Soz.con. 278.in queſtione vertente, colũ.j. verſi.confirmantur,lib.2. & omnes recentiores in d.l.Gallus.§.quid ſi is, Philip.Franc. in d. c.ſi pater, de teſta.lib.6.Fran.Cur.d.conſi. 69.q. vbi ſupra,Iaſ.in dicta l. ſingularia, col.4.in duobus locis, Philip. Dec. in dicta l.j.col.3.in 4.no.C.de pact. [& in l.2.§.mutui datio,in princip. ff.ſi cer.pet.] & in c.accepta, col.2. de app.& conſ.50.quia uerba teſtamenti,ante ſi.& conſi.80.viſis duobus conſiliis,col.2. ver. quartò de iſto caſu,& conſil. 362. punctus de quo quęritur, colum. 2.[& conſil. 484. æquitati col. j.] quod & Tullius aſtruit in ea oratione pro Cecinna. Hic autem in caſu l.noſtræ eadem eſt reuocationis ratio, ſiue vnus,ſiue plures filij naſcantur donatori,cum eorum tamen temperamento, quæ diximus ſupra in uerbo omnia,vel partem aliquam uer. 28.incip.in huius autem rei conſideratione.

261 ¶†Aliàs autem,vtrum & quando plurale in ſingulare reſoluitur, & èdiuerſo ſingulare ĩ plurale, & quõ vide præter eos quos ſuprà citauimus,gloſſ.in l.huiuſmodi, la j.ff.de ver.ob.Dy.in c.pluralis,de reg.iur. lib.6.Guil.à monte Laud. in extra. execrabilis, in prin.in verſi.plures quam duas,de præb.Io.And.in add. Spec.ti.de teſta.§.in primis,in fin. in addi.incip.huic quæſtioni. Sign. conſi.92.dominus marchio,col.j.& iterum 3.& cõſ. 155.in proceſſu facto,col.4.ver.non obſtat ſi dicatur, Bar.& alios in l.ſi ſeruus.§. ſi plurium.ff.ſi quis caut.eundem Bar.in l.pe.C.de imp.& ali.ſubſt. Fed.Senen.conſ.42.teſtator inſtituit, Ioã. Fab.& Ang. Aret.in d.§.j. inſtit.de iure perſo.Bal.Imo.Pau.Caſt.& Iaſon in l.ſi pater ff.de vul. & pupill. Bal.in l.cum quidam,col.ult. verſ. modò generali⁹ quæritur. C.de impu.& ali.ſubſt.Ang.conſi.266.dictũ legatum,in j.dubio,Anton. Imo.& Barb.in cle.& ſi principalis, de reſcrip.Aut.in c.cum venerabilis, de excep.Raph.Co.conſi.13.Titius inſtituit,colum.j.& conſi. 38.maritus quatuor filiis,col.2.uerſi.ex aduerſo, & conſi. 106. mulier inſtituit, col.2.uer.cęterum non obſtantib⁹, Imo.in cle.& ſi principalis,col.j.ſuper gl.de reſcript. Pau.Caſt.conſil. 219. viſis & conſideratis,col.j.Ale. conſi.136.viſo proceſſu,col.j.lib.5. & d.conſi.210.col.pen.ver. non ob. dum ſecundò,lib.7. & conſi.167.viſis & põderatis, col.pe.uerſ.nõ obſtat etiam,& ver.ſeq.eo.lib.7. Cor. conſi.93.licèt poſſet, col.vlt. uerſ. poteſt autem,lib.3.& conſi.276.viſo ſupraſcripto themate,col.4. uer. & iſta ratio,eo.lib.3.& conſil. 320. videtur in hac conſultatione eo. li. 3.& Laur.Calca.conſi.omnium primo,uiſo conſilio,col. 22.verſi. non obſtat quædam reſponſio,cum duabus ſequen.colum. & omnino Fel. in c.omnes colum.j.& ſequent.i.diſtinctio.& Sozi.conſi.43. viſa prouiſione

uiſione, colum.j.verſi. quod etiam ſecundò, & col.2.uerſi. non obſtat ſecunda ratio,& in 2. ſequen. lib.j. & Steph.Bert.cōſi.141.Chriſti,&c. viſo caſu,in ſecundo dubio, libr. 2. Philip.Dec.conſi.287. in ciuitate, col.7.uer.ſed videndum, & Nicol. Eneral.in locis legalibus,in loco à numero, & ex externis ſcriptorib⁹ Fabium lib.oratoriarum inſti. octa uo,cap.6.quo loco de tropis diſſerit, & iterum lib.9.cap.3 .vbi de figuris verborum tractat, quibus locis oſtendit Oratores & Poetas ple runque numerum ſingularem pro plurali,& econtrario vſurpare.

262 ¶†Sed illud tamen ſpeciatim dicēdum operæpretium nobis uiſum eſt,quod à paucis eſt animaduerſū quod cū, pluralitas pro forma alicubi requiritur, nunquam pluralis numerus reſoluitur in ſingularē ita voluit ſolus omnium, quos hactenus legimus,ſi non fallit memoria,Bal.conſil.123. cuius principiū eſt, reuerendiſſimus pater, columna tertia, verſiculo, concludendo igitur, libro 5.per l. Pædius .§. in ſeruum, cum l.ſequen. & l.ſicuti tribus.ff.de arbitris, & l.Pomponius, ff.de re iudi.

263 ¶† Quod autem dictum eſt ſupra, ſatis eſſe vnum naſci filium, vt ſit locus huic l. velim intelligas ſecundum ea quæ ſuprà diximus, in verbo, omnia, uel partem aliquam, dic.numero 28. incipien. in huius rei conſideratione, vt cùm ſcilicet quæritur, reſne donata tanti ſit, vt veriſimiliter donans non fuiſſet, aut fuiſſet donaturus,ſi cogitaſſet de liberis : inter alia quæ tunc in hoc conſideranda ſunt, illud eſt, an plures poſtea ſuſceperit liberos, an vnum tantum, vt plene videbis ex eo loco, ne hic iterum repetam.

264 DENIQVE † quia hæc l. loquitur de natiuitate filiorum donātis, illud etiam quæro, vtrum natiuitate filiorum donatarij, reuocetur donatio, quam ipſe donans alteri fecerat poſt mortē illius prioris donatarii, uerbi gratia, ut planius intelligas, Caius donat fundum Titio, tantiſper dum ipſe Titius vixerit, & poſt eius mortem Meuio,ut fit in l.quoties C.de don. quę ſub mod.& in l.j. C. de donat. cauſ.mor. Poſtea autem naſcuntur liberi Titio priori donatario, cum nullos ante haberet, utrum reuocetur donatio, quę eſt ſecundo loco facta Meuio, ita ſcilicet,ut mor tuo Titio,cui primo loco donatum eſt, tranſeat res donata ad ipſius filium, non ad Meuium ſecundum donatarium? Et profecto ſi Titius prior donatarius ſit prorſus extraneus, nemo hactenus de hac re dubitauit,& expreſsè tenuit gl.in d.l. j.poſt prin.& ibi Cy.Bal. & alii. C. de dona.cau.mor.non eſſe locum.l. cum auus ff.de cond.& dem. & alia gl.in l.ex facto. §.ſi quis rogatus, in uer.ex voluntate.ff.ad S.C. Trebel.& ibi Dy.qui eam dicit ſingul. Ale.& alii,& alia item in l.cum acutiſſimi,in ver.deinceps C.de fideic. & in l.generaliter §.cum autem, in ver.filios.C.de inſt.& ſuſt.Bald. cōſi.391.factum tale eſt, quidam nomine Colla,lib.3.Imo.in c.in præſentia,col.4.uer.in eadem,ibi ſubſti tutio,extra de proba.cum ſi.

265 ¶†At ſi prior donatarius filius ſit donantis,Bal.in l.cùm acutiſſimi,in fi.C.de fideicommiſ. aſſerit eam l. quæ huic ſimilis eſt, non habere locum in contractibus, quia gratia vtriuſq; celebrantur,quod ſequitur Soz.conſi.93.teſtamentum, col. 5. lib.4. Quaſi aliud ſit in ſimplici & mera donatione,quæ fit gratia tan-

tum donatarij,vt ex eo nũcupatim
infert Io.Bapt.& Philip.Deci.in d.
l.generaliter, ille in 8.q.hic col.4.
verſi.quartò quod hic dicitur.C.de
inſti.& ſub.vbi Dec.ipſe ad hoc al-
legat in ar.hanc l.noſtram . Et hoc
quoq; latè tenuit Soz.in rep .d.l.cũ
auus,col.55.verſi.octauò quæritur.
ff.de cõd.& dem.quia cùm l.noſtra,
inquit,ſi fauorabilis,eſt extendẽda,
ex ſententia Bar.in l.ſi conſtante,in
j.q.ff.ſol.mat.de qua re latè & nos
diximus ſuprà,in verb.libertis,nu.
[61.igitur vt repetamus,& ſeq.]Et
quia etiam ſicut donator prætulit
filiũ primũ donatariũ illi extraneo
ſecundo donatario,ita etiam veriſi-
militer prætuliſſet nepotes ex ipſo
filio,ſi de eis cogitaſſet.Hucq́ue ẽt
trahit text.in l.generaliter.§.cum
autem.C.de inſtit.& ſub.cùm dici-
tur reliquerit,vel dederit.Nam ver
bum,ait,reliquerit,ad vltimas volũ
tates refertur,vt voluit glo.in l.his
verbis.ff.de hęre.inſtit.& probatur
in l.j.§. hoc interdictum ff.de tab.
exhib.Cui adde optimum tex.in l.
cum hi,in prin. & ibi Bar.& alii.ff.
de tranſa.& in §.j.non ſemel,in au-
thẽ.vt lice.matr.& auiæ, & gl. in l.
iubemꝰ nulli.§.vl. ĩ gl.ul.C.de ſac.
ſan.ecc.& in §.ſi verò nullis,in uer
bo,relictis,& ibi Bar.& Ang.in aut.
de hær.& fal.& in cle.2.in uer.reli-
cti,de iure patr.& Bar.in l.vnum ex
familia,in prin.ff.de leg.2. [& Ra-
pha.Co.]conſi.90.in q̃one Ioannis
col.j.& Ant.conſi.15.viſis themate
col.j.in fi.Car.Flo.con.60. Guaglo
tus,col.2.& Do. cõſ. 46.ſuper iſto
dubio,col. 2. Verbum aũt dederit,
ad donationẽ inter viuos pertinet
l.ſenatus.§.donatio.ff.de don. Cui
adde tex.optimum vtrunq; proban
tem in l.filia legatorum.C.de lega.
Hæc penè Sozi.quem ſequitur Bar
tho.Chaſſè cõ.54.ex facto hic ante
deducto,col.5.uer.13.facit, & iterũ
col.11.ver.13.pro hac opin.& col.
17.verſi.decimotertiò non obſtat.
Quibus adde Bald.qui & d.l. gene-
raliter.§.cum autem , dicit etiam ,
& loqui & obtinere in donationibꝰ
in dicto cap.in præſentia,col. 4.ver
ſicu.ſed certè teſtator, in illis ver-
bis,plus dico quod idẽ videtur, ex-
tra de probatio.vbi & ad hoc alle-
gat.§.ſed hoc præſenti,in authenti.
de ſanctiſ.epiſ.Sed contrarium nun
cupatim in donatione cauſa mortis
ſcribit Pau.Caſt.in l. ſi cui mortis.
ff.de dona.cauſa mor.Id quod dicit
not.& perpetuo menti tenendum.
Idq́ue voluiſſe glo.in d.l.j.C.de do
na.cauſ.mor.quæ tamen potius cõ-
trarium videtur voluiſſe ſi ſolerter
inſpiciatur

266 ¶†Scio autem Barba.in repe.l.cũ
acutiſſimi,col.9.uerſi.ſecundo con
ſidero.C.de fideicom.& rurſum cõ
ſil.28.clementiſsimi Dei,col.2.uer.
nec obſtat,quod dicitur,lib.2.illud
in dubium reuocaſſe,vtrũ ea l. quæ
loquitur in filio & nepote , habeat
locum in filio fratris,concluditq́ue
habere locum,cum,per multa alia,
tum verò maximè, quòd filius fra-
tris etiam nepos dicitur , in quo ea
l.obtinet , quæ res admodum ridi-
cula eſt cum ea nepotis ſignificatio
[pro filio fratris] recens ſit, & nũ-
quam iurecõſultis cognita , ſed nec
imperatoribus quidem, quorum le
ges in C.habemus, de quo late , &
nos diximus in noſtris conſuetudi-
num commentariis,titu.17. §.4. in
glo.3.Et quia etiam ſi ea l. non ha-
bet locum in fratribus , vt non ha-
bet , ſicuti ſtatim dicemus , multò
minus in eorum filijs , argu.l. ſi vi-
ua.C.de bonis matern.cum ſimili.
Et etiam Barba.ipſum nuncupatim
reprehendit Sozin.in d.l.cum auus
colum.j.2.& 3. [& Philipp. Deci.
conſi.

conſi.529.Philippus, colum.vlti.] & Bartho.Chaſſe.conſi.65. ex facto colum.2.uerſi.eo etiam maximè,& ſubobſcurè D.Guil. Benedi. in rep. cap.Raynutius,in uerbo, ſi abſque liberis moreretur,le j.nume.3. extra, de teſtamen.Et id quidem non iniuria, quando & communi noſtrorum calculo, dicta l. & ſimiles non habeant locum in fratre ipſo, ſecundum Iacob.Are.Cyn. Alberi. Angel.Rapha.Fulgo.Ioan.à monte Sperello:Corne.qui hoc dicit clariſsimum, & cæteri recentiores in d.§.cum autẽ,Imo. in d.l.cũ auus. [& in l.ex facto.§. ſi quis rogatus, colum.j.ff.ad Trebellian.Pet. Anc. conſil.71. dubia, circa medium.] Paul.Caſt.conſi. 14. ſi contingat dictam dominam, colum.vlti.lib.j.& Alexan.qui adfert concord. conſi. 38. viſo themate, colum. 2. libr.j. [& Cæpol.conſi.cauſarum ciuiliũ. 54.quędam mulier,colum. 2. verſi. nec obſtat.] Quorum ſententiam optimè fulcit tex.ĩ l.3.§.j.ff.de leg. præſtan.Imo nec in patre matréve cui relictum eſt, ex ſententia Bart. Imo.& Sozin.in d.l.cum auus, eiuſdem Imo.& recentiorum, in d.§.ſi quis rogatus, Rapha.Franc. Areti. & Iaſ.in d.§.cum autem, vel reclamantibus Cy.& Ang. ibi.

267 Caetervm † non illud omiſerimus,nihil hic referre vtrum donãs ſuſceperit liberos ex vxore quã primum habebat, an ex alia quam poſtea habuit,vt nuncupatim dicit Bald.hic in caſus poſitione.Nam & lex ſimpliciter dicit,& poſtea ſuſceperit liberos,nec diſtinguit ex qua uxore.Ideo nec diſtinguere debemus.l.de pretio.ff.de publi. in rem act.& l.j.§.quod autem. ff.de alea. luſ.& al.cum ſi.Quinimo potior eſt ratio liberorum ex alia vxore ſuſceptorum,vt reuocent ex hac l.ut latè diximus ſupra in princi. l.nume. 100.inci.tertio declara:& multis ſequen.vbi uidere poteris. Sed in hac ſententia nuncupatim fuit Cardin. Flor.Alex. conſil. 20.cum in teſtamentis,iuncto caſu illius conſil. in quo loquitur de filio nato ex alia vxore: quam poſtea duxit.

SVMMARIVM.

1 *Totvm vtrum reuocetur ex hac lege.*
Totum ideſt ſine diminutione.
Totum qui dicit,nihil excludit.
Totum qui excludit nihil excludit.
Maritus qui totam dotem reſtituere promiſit,an lucrum quod ſibi ex ſtatuto debetur retinere poßit,
Legitimæ uel trebellianicæ detractio an impediatur,cùm teſtator totam hæreditatem reſtitui iuſſit.
2 *Socius ſi promiſerit totum uel integrum reddere,uidetur renuntiare beneficio non conueniendi, niſi inquantum facere poßit.*
Teſtator habens rem cõem cum alio, totam rem illam legans, partem ſuã & alterius legaſſe cenſetur.
3 *Donatio inofficioſa an in totum reuocetur,an uerò uſq; ad legitimam & nu.4.5.& 6.*
7 *Totũ quãdo & quib. modis dicatur.*
8 *Totum,omne & uniuerſum quid diſferant.*
9 *Totum & perfectum quid dicatur.*
Dictio totaliter quid.

TOTVM.

Totvm igitur,id eſt ſine vlla diminutione,vt declarat Bal. aut quiſquis is eſt inter conſi.illius, cõſi.3.factum tale eſt,quidã noĩe Paulutius,col.2.li.5.per tex.in l.2.§.ad filiorum.C.quã. & qui quar. pars.

lib.10.& Pau.Caſt. conſi.192. verba appoſita,col.vl.lib.j.per l. Meuio.§.à me ff.de leg.2. Nam & qui totum dicit,nihil excludit.l. Iulianus, in prin.& ibi Bar.ff.de leg.3. & l.hoc articulo.ff.de hære.inſti.& l.pediculis. §. Labeo ff. de aur. & arg.leg.& c.ſolitæ,extrà de maio. & obe.& not.glo.in l.à procuratore C.mand.cum ſimi.[cui conſentiens Diuus Paulus ad Hebræos ij. enarrans illud Pſal.8. Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius.In eo,inquit, quòd dicit omnia, nihil dimiſit.] †Sicut è diuerſo qui totum excludit,nihil non excludit l.ſi is qui du centa §.vtrùm ff.de reb. dub.l. vlt. C.de reb.ali.non ali.& not.Bal.cõ. 349.ſtatuto Placentiæ,col.ul.lib.j. Ideoq; Ang.Imo.& Ro.in l.damni, poſtrema,nam ſunt tres in eod. tit. eius initij.§. cum parietem ff. de dam.infect.dicũt † quòd ſi maritus promiſerit totam dotem reſtituere ſoluto matrimonio,non poterit retinere lucrum quod ex ſtatuto ei deferebatur: quanuis ſecus eſſet ſi ſimpliciter dotem reſtituere promiſiſſet.quod & voluit Ray. Alex.& Iaſ.in l.poſt dotem ff.ſol.matr.Bal. [in l.quod noie de condi.ob cauſ.] & in l.vl.C.ad leg.fal.Ang.& Imo. in l.ſi patronus ff.de don.[&in l.dãni infecti.§.cũ parietẽ ff.de dam.in fect.]& Alex.qui hàc dicit eſſe cõmunem opin. conſi.5.circa primũ dubium,col.vl.ver.bene facit, lib. 3.& iterum conſi.133.ſuper quæſitis,col.j.in fin.lib.5.& Philip.Dec. qui & alia quædam ſimilia cõgerit, conſi.195.ſtudendo breuitati, col. 2.in prin.& Frã.Purp.in l.j.col.21. n.130.C.de ſum.triu.& Iaſ.cõſ.90. dubitatur an ſpectabilis, col.2.ver. & quia circa, li.3.[Carol.Rui.con. 57.quo ad ea col.4.n.2.li.j.& conſ. 84.qm̃ col.6.nu.13.lib.j.& cõ.148. pro deciſione,col.2.n.4.li.3.& cõſ. 9.in hac cauſa,col.pen.nu.24. eod. lib.4.]†Similiterq; ſi teſtator iuſſerit totam ſuam hęreditatẽ ad qu ẽpiam peruenire, impeditur detractio legitimæ aut Trebellianicæ,vt uoluit Bar.in l.Cẽturio, col.7.ver. quid dicemus dubito,& ibi poſt eũ Aug.& Fran.Are.& cæteri recẽtiores ff.de vulg.& pup.ſub.cũ multis cõcor.adductis per Ale.ibi, col.24. ver.quarta fuit opi.&col.2.& ſeq. ver.nota tamen ex verbis & d.cõſ. 5.col.vlt.verſi.circa ſecundum,vbi & hanc dicit eſſe cõmunem opin. & reſpondet fundamentis & rationibus eorum qui diuerſum tenuerunt: de quo tamen vltra eum vide [& Bald.hoc tenentem conſi.398. præmittendum eſt.verſi.4.not.lib. 4.per glo.quam dicit ſing. in l.decem.ff.de fideico.liber.& Ang.cõſ. 125.hoc eſt teſtamentum col. pen. vbi & ad hoc dicit ſin.tex.in d.l.decem.]Pau.Ca.con.28.in cauſa quæ vertitur inter Petrum,lib.2.& cõſ. 77.viſa facti narratione, col.2.libr. 2.Mariã. conſi. 14. ſequendo ordinem,col.vlt.verſi. quare ſupereſt. & Barb.conſi.24.illud afferam,col. 2.verſi.& adduco,lib.j.& conſi.68. clementiſſimi Dei,col.5. verſi.prętereà faciat ſimile,lib.2.& Iaſ.con. 84.omiſſa,col. 10.verſi. & quidem prima,lib.j.quæ diximus in noſtro tract.de legi.connubialibus in glo. [j.in uer.*expres*,nu.99.limita quinto & ſeq.Et tamen vide Roma.contrarium tenentem, conſi. 32. uiſa municipali conſtitutione, col.ul.& conſi.75.neſcio qua ex re per tot. & conſi.79.totum fundamentum, etiam per totum, & Franc.Rip. in l.Centurio, nume.131.ff. de vulg. & pupil.]

2 ¶†Sed & ſi ſocius promiſerit totũ vel integrum reddere, videtur renuntiare

nunciare beneficio, ne conueniatur niſi inquantum facere pōt ſecundum Alex.d.conſi.133.in prin.lib.5.& Iaſ.in l.ſunt qui in id, colum.j. ver.limita iſtum textum ff.de re iudi.[Et licet appellatione rei ſimpliciter, quando legatū ab eo relinquitur qui habet rem communem cū alio, videtur relicta pars teſtatoris tantùm l.ſerui electione §.vlt.ff.de leg.j.tñ ſi teſtator, legans rem communem ita diceret, totam eam rē lego, tunc non tantum partem ſuā, ſed & alterius legaſſe cenſetur, vt per l.ſi ex toto in prin.ff.de leg.j. voluerunt Dyn.Iaco.Aret.& Bar. in d.l.ſerui electione §.j. & ſequitū Phil.Dec.cō.69.viſis duob.cōſilijs col.2.ver.ad prædicta tamē facit.]

3 ¶†Ex quo & illud conſequens eſt, integram donationem in caſu noſtrę legis reuocari, cùm ſcilicet donatum eſt extraneo, id eſt, alij quā filio, aut eccleſiæ, vt & nuncupatim voluerunt glo.& omnes hic.Alber. Bal.Imo.& Paul.Caſt.in l.Titia Seio.§.imperator ff.đ leg.2.& omnes penè in l.j.& in l.ſi totas C.de inoff.dona.Arch. in c.vlt.17.q.4. Bar. Brixi.q.66.quæſtio eſt, quòd epiſcopus fuit Bald. conſi. 167. quidam Franciſcus tunc carens liberis, col. j.li.5.& cō.215.pū&tus quidam donauit, col.5.li.i.& i ſua marg.ī ver. natio, col.2.Signo. conſi.171.Ser. Antonius, col.pen.Ang.in §.j. col. 3.ver.ſubſequenter quero, in auth. de immen.donatio.in fili.fact.Imo. in c.vlt.col.5.verſi. iuxta prędicta poteſt quæri, ext.de dona.& Sozin. conſi.93.teſtamentum præmiſſum, col.5.verſi.quinto modo reſpondetur, lib.4.& quotquot de hac re locuti ſunt nullum enim hactenus reperi qui diuerſum ſcripſerit: nec ſi omnes dicerent, illorum ſententiæ accederem, cùm tex. hic noſter in eam rem ſit apertiſſimus. At ſi filio aut eccleſiæ quis donet, liberi poſtea ſuſcepti non totum quidē, ſed ad debitum vſque bonorum ſubſidium tantùm reuocarent, vt latè diximus ſupra in ver. libertis, verſi. 75.incip. quæro igitur ſi pater, & ver.82.verùm ſunt & multi.

4 ¶†Sed & ſi quis ſciēs ſe habere filios, immenſam inofficioſamq; fecerit donationē, ad legitimam tantū reuocatur, etiam ſi ea ſit inofficioſa re & conſilio, ut tradidit Azo, quē ſecutus eſt dignus magiſtro diſcipulus Accurſius, in d.l.i.in 5.q.& ibi quoq; Iacob.Ra.Ricar.Malū.Guil. Cū.Cyn.Bal.& Pau.Caſtrē.C.de in offi.don.per tex.in l.ſi liqueat, eo.ti.ubi & Accurſius ipſe idem tenet. & rurſum idem Accur.in auth. unde ſi parens, & ibi Iaſ.in ſi.C.de inoffi.teſta.Bal.in auth.ex cauſa, col. 3.ver.item non obſtat.C.de lib.pręter.vel exhære.Ang.ī d.auth.de immenſis donationibus in filios factis in prin.col.2.Pau.Caſt.in d.l.Titia Seio §.imperator ff.de leg.2.Fran. Are.qui hoc latè & ſubtiliter defendit, conſi.47.viſis & diligenter ponderatis, col.2.& ſequent.Paul. Pic. in repe.l.poſt contractum, col.2.ff. de donat.

5 ¶†Verum maior pars noſtrorum id minimè recipiūt, ſed ita diſtinguūt vt ſi donatio ſit inofficioſa re tantū reuocetur ad legitimam vſq; tñ p l.j.& 2.& 4.& l.cùm donationibus C.de inoffi.dona.Si re ſimul & conſilio, eaq, ſit facta filio, idem, vt ſcilicet ad legitimam tantùm reuocetur, per dictam legem primā. Quòd ſi extraneo facta ſit, totum omnino reuocetur, per l.ſi libertus §. pen. ff.de iu.patro. Nam ſi hoc, inquiūt, obtinet in patrono, vt ibi ſcribitur, multò quidem magis in extraneo. Hæc fuit ſnīa Hugo antiqui gloſ-

 ſatoris,

ſatoris, quē ſecuti ſunt Dyn. Petr. à Bella pertica. Bar. Bal. ſibi contrarius, Alber. Imo. Com. in di. l. Titia Seio. §. imperator. ff. de leg. 2. Iaco. But. Bart. Saly. & Auge. ſibi item diuerſus, in d. l. j. C. de inoffi. dona. Ioan. And. Colle&. Petr. Ancha. Imo. & Panor. in cap. vlt. extra de donationibus, Iacob. Bel. in d. authenti. vnde ſi parens. C. de inofficio. teſtamen. Roma. conſi. 26. pro deciſione eorum, in 4. dubio. & conſil. 95. viſo prius donationis inſtrumento. Petrus Ferra. in titu. forma libel. quo agitur pro donatio. in verb. irreuocabiliter, col. 2. Sozin. conſi. 126. viſum fuit, ante fine, lib. 3. & inter cōſi. Fran. Cur. ſenioris, conſil. 2. eleganter & ſubtiliter, in princip. & ipſe Cur. in præcedenti omnium ſuorum primo, colū. vlti. vbi hanc dicit eſſe communem opinionem. & Iaſ. conſi. 115. Bartholomæus, colum. vlti. lib. j. vbi dicit ꝙ ab hac opinione, non auderet conſulendo aut iudicando recedere. & conſi. 141. viſa longa, colum. pen. verſi. concluditur ergo, lib. 4.

6 ¶ † Si hanc poſteriorem ſentētiam teneas, eam intelliges vt procedat quādo fuit donatio facta extraneo nulla re liberis relicta. At ſi filio facta ſit, aut etiam extraneo, aliquo dato liberis, tunc indiſcriminatim reuocatur ad legitimam tantum, per textum, quantum ad primum pertinet in d. l. ſi liqueat. C. de inoffic. dona. & quantum ad ſecundū in l. j. & l. vlt. C. eod. titulo, & l. omnimodo, & l. ſcimus. C. de inoffici. teſtamen. & ita in vtroque voluit Bar. in d. l. Titia. §. imperator, col. j. ff. de legat. 2. Panor. in d. cap. vlti. colum. 2. extrà de donatio. Pet. Ferra. quo loco nuper citauimus, & in priori etiam caſu voluit Bald. in d. authenti. vnde ſi parens, per text. ibi, & in d. l. ſi liqueat.

7 QVID AVTEM † aliàs totum dicatur, & quādo, & quomodo. quia lex noſtra hic totum appellat, copioſè & ſubtiliter, vt ſemper aliàs diſſeruit Bald. conſi. 335. quædam mulier relicta, col. 2. li. j. Nam aliud eſt, inquit, totum integrale, vt fundus, & quicquid aliud in ſua integritate continetur l. eum qui ædes. ff. de vſucapio. & l. poſſideri. §. j. ff. de acquirend. poſſeſſio. Aliud eſt totum numerale, vt decem & viginti l. ſi idem cum eodem. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, & l. vlt. C. depoſi. Aliud eſt totum generale quod prædicatur, id eſt verificatur ſecundum naturæ ſuæ diffinitionis de qualibet ſpecie ſub ea contenta vel ratione ſigni quod dicitur vniuerſale, ſiue terminus vniuerſalis. Sed apud legiſtas, vt ipſe appellat magis dicitur generale vel generalis, vel commune appellationis, vt iſte terminus animal, ſecundū Dialecticos, & iſte terminus homo, ſecundum legiſtas. l. ſi quid earum. §. inter emptum. ff. de legatis. 3. & nota. in l. 2. ff. ſi cert. peta. Denique dicitur totū, id eſt, totaliter, ſiue omnimodo l. 2. §. poſt originem. ff. de origine iuris. Hæc Baldus, qui & eadem propè ſcribit in l. qui vſumfructum. ff. de verborum obligationibus. Quo in loco etiam Bart. & latius Iaſ. colum. vlti. multa de toto tradiderunt [Vide tamē ipſum Bar. in l. re coniuncti, col. 4. verſi. quarto dubitaui. ff. de legat. 3. atque etiā ipſum Bald. in l. in rem actio. §. ſi quis rei. ff. de rei vendi.]

8 ¶ † Sed & aliàs de ſignificatione huius vocabuli, & quid interſit inter totum & omne, & inter totum & vniuerſum, vide tex. in l. Lucius Titius, cum gloſſ. in ver. hæreditati, & ibi Bal. ff. de lega. j. & in l. Titia,

& ibi Alex.ff.ad.l.falc.& in l.recte. ff.de verb.ſig.& glo.in l.ſi vnus.§. pactus ne peteret,in ver. ipſo iure, & ibi Bar.col.2.& Iaſ.col.4.ver.ad uerte etiam. ff. de pact. & gloſ. in proœ.ff.in princ. & ibi etiam Bart. col.j.Alber.Parpal. & Hier. Cagn. & gloſ. in l. nihil aliud. ff. de verb. ſig.&gloſ.i §.j.in ver.totorũ,& ibi Io.Fab.Inſtit.pro ſoci. & Bar. in l. Moſchis,in prin.ff.de iu.fiſc.& in l. j.§.vlt.& ibi Aquen. ff. de verbor. oblig.Fab.& Angel.Aret.in §.reſti tuta.Inſtit.de fideicom.libert.[Lu can.Pen.in l.ſi quis procuratione, col.j.in verb.totius.C.de decuriõ. lib.10.Stephan. Phedericus in ſuo opere, de legum interpretatione, parte prima,chart.ſecunda, ver.ſed notandum quòd totum.] Rapha. Co.conſi.34.pater vxori, poſt prin cipium,Pet.Beſu. & Iaſ.in l.3. §.filius.ff.de lib.& poſt.& in l.2. col.j. C.de hæred.inſtit. [Fran.Aret.in l. Centurio.& ibi Lancel.Galian.nu. 355. ff. de vulg. & pupill. ſub.] & Phllip.Deci. in l.omnia, in primo nota.ff.ſi cer.pet.& ex externis ſcri ptoribus Cornelium Nepotem in libello de nominum verborumque differentiis, [& Nonium Marcellum in dictionum differentiis,] & Seruium in primo libro Aeneidos enarrantem illud.

Hos tota armenta ſequuntur.

9 ¶ Denique Io.Mo.in extrauagan. vnam ſanctam in verbo, ſponſo, de maio.& obed.tradit ex philoſophi ſententia, totum & perfectum idem eſſe,vel proximum ſecundum naturam. Nam illud eſt perfectum, quod totum habet, & nihil ei deficit,& etiam illud totum eſt, quod omnia habet. Locus autem Ariſtotelis,ne tu ignores,eſt in primo lib. de cælo & mundo, & iterum lib.j. Metaphy.De aduerbio autem tota liter,quod à barbaris noſtris exprimitur ex toto,vide gloſ.in c.cupiẽtes.§.cæterum,in verbo, totaliter. & ibi Io.Mo.Archid.Io. And. Domi.& Philip.Fran.de elect.lib.6. & Soz.conſi.266.col.16.ver.ſecundo etiam eadem concluſio,lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Dictio quicquid, quam uim habet, & nu.2.& 3.*

QVICQVID.

1 ET HÆC † dictio quoque eſt latæ ſignificationis, omnia ſcilicet comprehendens vel minutiſſima, quæque,vt nihil omnino reliqui faciat,etiam ſi ea dictio, totum, non fuiſſet oppoſita. Hanc enim vim eſſe huius dictionis, [vt apertè voluit Donatus enarrans illud Terentij in Hecyra.

Quicquid id eſt quod reliquit, profuit.

Ad paruitatem(inquit)refertur, vt illud.

At enim id mihi ſatis eſt,quod eſt de me opinioni ſ,quicquid eſt.

Et] non obſcurè vult Guil. à monte Laud.in extrauag. ſuſcepti regiminis,in ver.& ſi quicquam,tit. ne ſede vacan. vbi loquens de dictione quicquam, dicit nihil excipi, quantuncunque modicum fuerit: & allegat.c.quia ſæpe,de elec.lib.6 quod loquitur per hanc noſtram dictionem quicquid,dum ſcribitur, quicquid de bonis perceperint. Tanquam ſcilicet vtraque dictio,& quicquam, & quicquid, eandem vim habeant, omnia ſcilicet quantunlibet modica comprehendentes. [de quo & nos diximus ſupra in ver.omnia vel partem aliquam, num.17.] Nam etiam gloſſa. in d. c.quia

c.quia ſæpe,dicit, omnia in caſu. d. ca. vſque ad [ouum reſtituenda.] quam ſequuntur Archid. Domi. & Philip.Fran.Et huc pertinet tex.in l.Meuio.§.j.ff.de leg.2.vbi ſi ita le gatum ſit, quicquid ad eum dotis nomine peruenerit, tota dos ſine ratione deductionis impenſarum mulieri debetur, licet aliud eſſet ſi ſimpliciter dos legaretur.per l.j.in prin.& l.3.etiam in prin.ff. de dot. præleg.Id enim eſt propter illam dictionem quicquid. vt expreſſim ſcribitur in d. l. Meuio. §.i. quem ibi ad hoc expendunt gloſ. Dyn. Bar.& alij.& Alex. qui illum dicit not.conſi.133. ſuper quæſitis col.j. lib.5.& Iaſ.qui & illũ quoque citat pro no.in l. poſt dotem, colum. 9. verſi.vltimò adde.ff. ſoluto matrimonio.Sed & ita illum allegat Bal. in l.quod nomine,col.2. verſic.ſed quid ſi ex conſuetudine.ff. de conditione indebi.vt ex eo poſſis ĩtelli gere, hanc dictionem eſſe eius ſignificationis, vt idem denotet ac ſi dixeris integraliter vt ipſe loquitur.[Allegat item in id text.Lucas Pen.in l.j.colum.j.C.pnl.lætit.lib. 12.vt ſcilicet ſi ſignm vniuerſale di ſtributiuum omnia comprehendens. ad quod etiam citat. l. 3. §. nonnunquam.ff. de vſur. & l.quicquid,in princi.ff.de verborum obli gatio.vnde vt ſubdit, eſt ſignum ef frenatum, nihil excipiens, aut ſaltem maiorem partem omnium cõprehendens.c.quod die, in fin. 75. diſtinctio.vbi gloſ. affert concord. Et eadem prope ponit ipſe Lucas Pen.in l.in omnibus,poſt medium. C de curſu publ. eodem libro. 12. vbi & pro priore dicto allegat. l. Lucius.§.hæredum,& §. ſeq. ff. ad Trebellia.

2 ¶ † Sed & his adde text. in l. cùm virum, ibi, quicquid ex hæreditate,&c. C. de fideicommſ. & ibi Barto.& alios,inter quos Bald. columna 2.in 2. oppoſit. dicit ex eo tex. hanc dictionem,quicquid, eſſe præcisè vniuerſalem. quem refert & ſequitur Philipus Decius,conſi. 29.an detur reſtitutio, columna.2. verſi.ſecundò nam cùm, vbi etiam ad hoc allegat tex.in l.in fideicommiſſo.§.cum Pollidius. ff. de vſur. & in c.cum cauſa,in fin.de offic.de legat.& in c.vlti.de rerum. permutatio.& idem quoque voluit Ludo. Gozad. Conſi. 8.in hac cauſa, col. 5.nu.24.vide Bald.in d.§. nonnunquam,& Fran.Aret. in l. lex Cornelia.ff.de vulg. & pupil.& Bart. in l. quæ omnia.§. planè.ff. de procura. Bal.in c.j.col.9. verſi. item Oldra. quærit,tit. de capi. qui curiã vend.

3 ¶ † Eſt autem & alia huius dictionis natura,quam prætermittere noluimus,vt ſcilicet iuncta verbo futuri temporis faciat conditionem, per tex.in l.qui Romæ.§.Augerius ff.de verb.oblig. quem ad hoc expendit & dicit not.Iaſ.in l.Stichum qui meus erat,col.j. uerſi. ſecundo amplia.ff.de lega.j.]

SVMMARIVM.

1 *Domitio in caſu lgis noſtræ, utrum ipſo iure reuocetur, & an donans poterit rem ipſam natis liberis vendicare. uel poſſeſſionem condicere. & num.2 cum ſeq. vſque ad num. 9.incluſiue.*

2 *Conſtitutum in donatione appoſitum vtrum ex hac lege reuocetur.*

Conſtitutum ſequitur naturam actus ſuper quo interponitur.

Contractu ſublato, & conſtitutum in eo appoſitum ſublatum cenſetur.

2 *Donatio*

Conſtitutum transfert ueram poſſeſſionem.

3 *Donatio cum reuocatur uſque ad legitimam ſ. cum facta eſt vni ex liberis alijs poſteà liberis natis,an et ipſo iure reuocatio fiat,*

4 *Quid ſi fiat à liberis iam à tempore donationis natis,& non,ignoratis à patre,aut etiam ab ijs quæ poſteà nati ſunt, de quibus pater, tamen reuocatur ipſo iure donatio. quia inofficioſa.*

5 *Verbum reuertatur, an ipſo iure ſignificet,& an directum ſit uel obliquum. et nu.6.7.8.et 9.et nu.157.*

Verba directa, directam diſpoſitionem faciũt, obliqua verò fideicommiſſariam.

Precuria ſubſtitutio quæ & quare dicatur.

Precaria verba quæ dicuntur.

8 *Dictio reuerſus quid denotet.*

10 *Lex noſtra an ita demum procedat ſi pater velet,& id ipſum declarauerit.& nu.11.cum ſeq.vſque ad nu. 19.inclu.*

Emphyteuta cadit emphyteuſi propter non ſolutam penſionem, aut aliàs,niſi volente domino.

11 *Vaſallus nullo caſu cadit à feudo niſi domino nolente.*

12 *Feudum non cenſetur nouum, cùm dominus vaſallo feloniam remittit.*

13 *Teſtamentum ratione præteritionis tum demum eſt nullum, cùm præteritus hoc dicit & petit.*

14 *Legitimæ ſupplementum fit ipſo iuri: ſed ita demum ſi petatur.*

15 *Compenſatio ipſo iure fit. tum demũ ſi petatur.*

16 *Falcidia reſecat ipſo iure.*

Actiones tranſeunt in fidei commiſſarium ſi petatur.

Dolum dans cauſam contractui reddit cõtractum nullũ,modo petatur.

17 *Dominium ipſo iure non transfertur in priorem dominum, eùm contractus ipſo iure reſoluitur. Quod procedit etiam ſi ipſo iure ex diſpoſitione legis vel ſtatuti contractus annullaretur.nu.18.*

18 *Pactum de retrouendendo, an dominium trãsferat ipſo iure oblato pretio*

19 *Legatum ut ipſo iure transferratur quantum ad dominium ita et tranſfertur per actus uoluntarios.*

20 *Lex vel ſtatutum qnando intelligatur eſſe latæ ſententiæ,aut ferendæ. & nu..21.cum multis ſeq.*

Pœna obligatoria requirit ſententiã.

Idem pœna afflictiua.

An etiam pœna priuatiua.

Pœna actus excluſiua au idem requirat.

Pœna tacitæ confeſſionis induſtiua, an etiam requirat ſententiam.

Quid de pœna iuriſdictionis prohibitiua.

Sententia diſpoſitiua ubi non requiritur,ſi tamen factum reuocatur in dubiũ, ſententia declaratoria requiritur.

Tabellio ipſo iure priuatus officio poteſt conficere inſtrumenta, donec fuerit per ſententiam declaratum.

21 *Verbum aut participium præſentis temporis an & quando ſit latæ ſententiæ.& nu.22.cum ſeq. uſque ad nu.32.excluſiuè.*

26 *Superfluum non eſt quod clarius & diſtinctius exprimit, id quod tacite intelligitur,*

29 *Subiecta materia facit vt verba& dictiones latæ ſñiæ ſint ferendæ,& è contrario.& nu.36.37.& 38.*

30 *Fruſtra dictio an ſit latæ ſententiæ. & nu.130.131 & 132.*

Nihil agit verba ſunt latæ ſentẽtiæ.

32 *Verbum & participium præteriti temporis eſt latæ ſentẽtiæ et nu.33. Quod limitatur duobus modis. nu. 34.*

34.35.36.37.& 38.

35 *Lex ita intelligenda eſt vt aliquid operetur & addat.& nu.44.et 45.*

36 *Verba ob ſubiectam materiam impropriantur,ita vt ex canone latæ ſententiæ fiant ferendæ,& è diuerſo,quæ ſunt ferendæ fiant latæ. & nu.37.*

39 *Verbum & participium futuri temporis,eſt ferēdæ ſentētiæ.& nu.40. & 41. Quod in multis fallit, ut nu.42.cum multis ſequentib.*

42 *Verbum futuri temporis eſt latæ ſententiæ, quando natura iudicij repugnat pœnæ infamiæ quæ irrogatur.*

Alterare verbum latinum.

43 *Verbum futuri temporis eſt latę ſententiæ,cùm aliàs lex eluſoria eſſet.*

Verbum cuiuſcunq; temporis, ſi non operatur in ſuo tēpore, an ad aliud trahendum eſt.

44 *Verbum futuri temporis ſit latæ ſententiæ cùm alia diſpoſitio ſuper vertit,idem per omnia diſponens.*

45 *Diſpoſitio idem ſtatuēs quod prima, ita interpretari debet vt ad primā aliquid addat, ne ſit ſuperuacua.*

Pactum de non petendo ipſo iure non tollit actionem, niſi cùm ſit ei qui aliàs exceptione tutus eſt, vel niſi geminatum ſit.

46 *Geminatum uerbum futuri temporis,eſt latæ ſententiæ.& nu.47.cum ſeq.*

47 *Geminatio verborum facit, vt quæ ſunt ferendi tantum ſententiæ fiant latæ.*

48 *Dictio irritum eſt latæ ſenteniæ.*

49 *Geminatio actuum non operatur niſi ſit interuallum, ſed tantum geminatio verborū.& nu.50.cum plu.ſeq.*

Verba tu tu,vel per te te, ita repetita declarāt electam eſſe induſtriam perſonę et nu.50.cum multis ſeq.

Subſtantiam rerum non mutat, non neceſſaria verborum multiplicatio.

51 *Geminatio operatur,ubi de voluntatis declaratione agitur,ſed non quādo agitur de præiudicio tertij.*

54 *Verbum futuri temporis à teſtatore prolatum, eſt latæ ſententiæ.*

55 *Conditionis defectus facit deficere actum ipſo iure.*

56 *Verbum futuri tēporis cū pœna imponitur propter omiſſum actū iudicialē an ſit latæ ſentētiæ.& nu.57.*

58 *Verbū futuri tēporis ad iudicē relatū,an ſit latæ ſnīæ & nu.59.et 60.*

Statutum ſi mādat iudici ut cauſam intra certum terminum expediat, quod poſte à factum eſt, an ſit nullum,& nume.59.

59 *Geſtum à iudice poſt tempus inſtantiæ illi & non parti ſtatutū ualet. licet ipſe puniatur.*

61 *Verbum futuri temporis directum parti & non iudici,an ſit latæ ſnīæ.*

62 *Verbum futuri temporis cùm pœna imponitur circa bona & non in perſonam,an ſit latæ ſententiæ,et quid ſi in perſonam extenditur.*

63 *Verbum futuri temporis ſit latæ ſententiæ,cum ex aliis verbis cōſtitutionis apparet eam eſſe mentem conſtituentis.*

64 *Verbū futuri eſt latæ ſententiæ, cū id ex alijs iuribus apparet.*

Verba impropriam ſignificationem aſſumunt ex alijs iuribus, & nume.65.cum ſeq.

65 *Verbum futuri temporis ſit latæ ſententiæ ratione ſtatus incōpatibilis.*

66 *Verba declaratoria ſemper ſunt latæ ſententiæ.*

67 *Verbum futuri temporis in diſpoſitione inducente formatū eſt latæ ſententiæ, quod duobus modis limitatur.nu.68.& 69.*

Formæ omiſſio redit actum nullum, etiam pium & fauorabilem, quod limitatur duobus modis. ibidem.

Forma

Forma dat eſſe rei & perfectionem ipſius eſſe.

69 Solemnitatis omiſſio reddit actũ nullũ, præter quàm in duobus caſibus.

70 Verbum futuri temporis iunctũ participio præteritis temporis an ſit latæ ſentẽtiæ, & nu.71.72.73.et 74.

72 Verba noſcas te ſuſpenſum, noueris te excommunicatum & ſimilia an ſint latæ ſententiæ, & nu.ſeq.

75 Verbum futuri temporis iũctum alteri uerbo quod eſt latæ ſentẽtiæ an ſit latæ ſententiæ.

76 Verbum futuri temporis cui adiecta eſt dictio omnino an ſit latæ ſententiæ, & nu.77.78.79.80.81.et 82.

Dictio omnino eſt latæ ſententiæ.

78 Dictio omnino operatur quod ſit parata executio.

Dictio omnino eſt præciſa, & nume. 79.cum ſequen.

Dictio omnino eã vim habet, ut quis ad factum præciſe cogatur.

79 Præciſe dictio quid ſignificet, et nume, 80.

81 Dictio omnino excludit omnem gratiam & diſpenſationem.

Dictio omnino moræ purgationẽ non admittit.

83 Dictio omnis adiecta ei rei qua quis priuatur, an inducat canonem latæ ſententiæ, & nu.84.85.& 86.

85 Aduerbia tenent locum formæ.

87 Dictio prorſus eſt latæ ſententiæ, & idem ſignificat quod omnino.

88 Dictio omnimodo adiecta uerbo futuri temporis quid denotet, & nume.89.90.& 91.

89 Dictio omnimodo eſt pręciſa, & facit, ut quis præciſe teneatur habetq́; uim decreti, ac omnem diſpenſationem reicit.

92 Verba omnibus modis an ſint latæ ſententiæ.

93 Dictio nullo modo eſt latæ ſentẽtiæ, oẽmq́; diſpenſationem tollit nu.94.

Vniuerſalis negatiua plus habet uiriũ quàm affirmatiua.

95 Dictio nullatenus eſt latæ ſententiæ tollitq́; poteſtatem diſpenſandi, ac vim decreti habet, et nu.96.cũ ſeq.

97 Dictio nullius momenti an ſit latæ ſententiæ, & nu.98.cum ſeq.

Incarcerati obligatio eſt ipſo iure nulla, & nume.101.

99 Teſtis examinatus parte non citata, nullum indicium facit.

103 Verbum futuri temporis cui adiecta eſt dictio funditus, an ſit latæ ſententiæ.

104 Dictio funditus quid ſignificet & unde dicatur, & quid radicitus & quid ſtirpitus, & an vim latæ ſententiæ habeant.

105 Dictio pœnitus eſt latæ ſentẽtiæ, ac etiam præciſa, nec recipit limitationem, aut modificationem, nec etiam diſpenſationem, & idem ſignificat quod omnino, nu.106.107.et 108.

109 Dictio mox an ſit latæ ſententiæ, & executionem paratam denotet, & nume.110.111.& 112.

110 Dictio mox, an dicat interuallum et quantum, & nu.111.

112 Dictiones latæ ſententiæ uim ſuam perdunt, cùm iunguntur uerbis neceſſario requirentibus ſententiam.

113 Dictio confeſtim an ſit latæ ſententiæ, & quam ſignificationẽ habeat.

114 Quid dictio incontinenti.

115 Quid dictio illico.

116 Quid dictio ſtatim, & nume.117.118.119.& 120.

121 Quid dictio ꝓtinus, nu.122.et 123

122 Dictio protinus omnem interuallũ excludit, Idem ſignificat quòd mox & eſt dictio præciſa.

124 Dictio continuo eſt latę ſententiæ, & omnem moram tollit.

125 Quid dictio immediate.

126 Quid dictiones ex templo, Derepente, Repente, e ueſtigio, Incunctanter Indicatè

Indilatè,Cito & ſubito, Excontinenti,et nu.127.& 128.
128 *Sententia ſtatim ferri non poteſt, nam ea cum deliberatione fertur.*
Iudicium multas moras habet.
Dictiones ſine mora ſunt latæ ſententiæ.
129 *Quid dictio vlterius.*
133 *Quid dictiones auctoritate noſtra.*
134 *Quid dictio libere, & nume. 135. 136.& 137.*
135 *Dictio libere alterius conſenſum non requirit,& ab omni neceſſitate abhorret.*
136 *Item facit ſubſtitutionem directã.*
Et omnem moram excludit.
138 *Dictiones pleno iure an ſint latæ ſententiæ. & an faciant ſubſtitutionẽ directam,nu.139.*
140 *Dictiones de iure ſunt latę ſentẽtiæ.*
141 *Quid dictio ex tunc.*
142 *Quid dictiones eo ipſo.*
Dictiones eo ipſo faciunt ſubſtitutionem directam.
143 *Dictiones ipſo facto latæ ſententiæ.*
144 *Quid dictiones ipſo iure.*
145 *Verbum incurrat an ſit latę ſententię,& nu.146.& 147.*
148 *Quid verbum ſubiaceat, & nume. 149.& 150.*
150 *Quid verbum ſubdatur.*
151 *Quid verbum amittat, & nume. 152.153.& 154.*
155 *Quid verbum perdat, & nu.156.*
158 *Idẽ verbũ redeat,et nu.159.et 160.*
161 *Et quid verbum careat,& nu.162. 163.164.165.& 166.*
162 *Verbum careat totalem priuationẽ denotat.*
167 *Verbum ſpolietur,an latam ſententiã denotet,et nu.168.169.et 170.*
171 *Verba amoueatis & remoueatis an ſint latę ſententiæ,& nu.172.*
Verbum amoueatis ordinem iuris non requirit.
173 *Verbum deponatur an ſit latę ſententiæ.*
174 *An uerbum expellatur,& nu.175.*
An uerbum repellatur ibidem.
175 *An verbum arceatur.*
An verbum excludatur.
176 *An uerbum priuetur, & nu.177.*
178 *An verbum abijciatur.*
179 *Quid de alijs verbis executiuis,& vim priuatiuam habentibus.*
An verbum auferatur.
180 *An verbũ ſit,et nu.181.182.183. 184.& 185.*
An dictio anathema,ibidem.
181 *Verbum ſit eſt directum,eſt q; ſubitaneum.*
Geneſis locus,& nu.208.
185 *Verbum ſit & erit futuri temporis iunctum participio præteriti aſſumit naturam illius.*
186 *Verbum cadat an ſit latæ ſententiæ: & nu.187.& 188.*
189 *Verba capiat ſiue accipiat, recipiat. percipiat,an ſint directa & latę ſententiæ,& nu.190.& 191.*
192 *Quid verbum ſumat.*
193 *Verba veniat, deueniat, adueniat, proueniat,perueniat,an ſint directa, an obliqua, & num.194.195.196. 197.& 198.*
194 *Dictio per quid ſignificet.*
199 *Verbum pertineat an ſit directum & nu.200.& 201.*
200 *Verbũ potiatur an ſit directum.*
An verbum ſpectet.
202 *An verbum competat, & nu.203. & 204.*
205 *Verbum maneat, vel remaneat, an ſit latę ſententiæ.*
206 *An verbum accreſcat,& nu.207.*
208 *An verbum fiat,& num.209.210. & 211.*
212 *An verba non audiatur,& nu.213.*
214 *Denegetur actio an intelligatur ipſo iure,& ſit latę ſententię.*
215 *Verba non reddatur ius,ſiue non detur actio,an ſit latæ ſententiæ.*

216 An verbũ hẽatur,& n.217.et 218.
219 An verbum habeat inactiua ſignificatione.
220 An verba habeatur & ſit,& nume. 221.& 222.
221 Sit & habeatur pro eiue an ſignificent ueritatem.
222 Verbum ſit per ſe eſt ſignificatiuũ ſubſtantię.
223 Verbum nõ habeat an ſit latę ſñię.
224 An dictio a'iquatenus.et n.225.226
An dictio aliquid.
225 An verba alicuius roboris firmitatẽ non habeat,& nu.232.
An uerba aliquo modo non ualeat.
226 An verba ius crediti non habet.
227 An verba nullam actionem habeat, & ſimilia,& nu.229.& 230.
229 Vniuerſalis negatiua requirit omnia eſſe vera.
231 Verba teneat, ſiue obtineat, an ſint latæ ſñiæ,& nu.232.233.et 234.
235 An verbum valeat negatiue prolatum,& nu.236.237.238.et 239.
239 An uerbum aliter non valeat.
240 An verbum liberetur, & nu.241.
242 Verbo futuri temporis an vim latæ ſenteutiæ iuſſit·
243 Dictio nullũ uim latæ ſñiæ habet, oĩmq; caſum poſſibilẽ cõprehendit.
244 Infinitiuum oĩa tẽpora cõprehendit.
Infinitiuum an ſit ferendæ ſñiæ.
245 Verbũ quod põt eẽ præſentis & futuri tpts,ĩ dubio ꝑ futuro accipitur.
246 Interpretatio benignior fit in pœnis.
In dubio debemus potius iudicare canonẽ ferẽdæ q̃ lata ſñia præſertim ſi pœna delicto non conſumato conſtituitur,nume.247.
Quod procedit in delictis uel rebus alias odioſis.Nam in fauorabilibus contra, ipſo iuro obligatus, licet ſit tutus exceptione,dicitur pati damnum.nu.262.
248 Pœna priuationis ipſo iure nẽ incurritur, niſi exprimatur maxime in delictis cõſumatis,ſed nos priuationis ſimpliciter nume.249.250.251.& 252.
253 Subſtitutio in dubio, potius directa quàm obliqua cenſetur.
254 Verba ſub pœna excommunicationis,& ſimilia,an ſint latæ, ſententię,& nu.255.cum ſeq.uſq; ad nu. 265.incluſiuè.
265 Libertus ſemel collata auſerri non poteſt.
Libertas data in fraudem creditorũ, ipſo iure nulla eſt,cum cętera mero iure ualeant,& quare.
266 Differentię effectuum canonis latę & ferendę ſententie, & nu.267.
268 Ipſo iure cùm quid fit,ſtatim debentur fructus,ſine alia petitione, aut litis cõteſtatiõe,& nu.269.et 273.
269 Donatarius in caſu legis noſtrę, a quo tempore reſtituat fruitus, & nume.273.& 274.
270 Supplementum legitimę, licet non fiat niſi petenti debentur tamẽ fructus a morte patris, Quod qualiter intelligatur uide nu.274.
271 Emphyteuta tenetur reſtituere fructus,ex eo tempore. quo reſoluta eſt emphyteuſis.
272 Vaſallus an teneatur ad fructus a tempore commiſſę felonie.
Clericus qui ob malefiũ, beneficio priuatur,an fructus a tempore maleficij reſtituere teneatur.
Donatarius ingratus,an reſtituat fructus a tpe ĩgratutudinis,et nu.281.
275 Fructum in caſu legis,noſtre debeantur ex natiuitate filij qui reuocat, an & ante mortem, & nu.276.cũ ſeq.uſque ad nu.290.
Reſtituere plene qs dicitũ,cũ fructus reſtituit,& nu.276.& 287.
276 Condemnatus rem reſtituere intelligitur cum fructibus,& nu.277.
277 Conditione deficiente actus habetur pro non facto.

Dominium

Dominium non transfertur, niſi impleta conditione.
Conditionis defectus oculos retro habet.
Conditione deficiente, reſtituenda eſt res cum fructibus.
Fructus percepti ex re legata pēdente conditione, legatario debentur.
278 *Fructus percepti ex uenditione cū pacto addictionis in diem an ſint reſtituendi, & nu. 282. & 283.*
Titulus cùm eſt reuocabilis fit reuocatio cum fructibus, & nu. 281.
279 *Fructus rei donatæ, donati non dicuntur.*
281 *Fructus non reuocantur, cùm donatio inter uiuos reuocatur.*
Fructus bona fide percepti ex donatione inter uirum & uxorem non reſtituuntur.
283 *Pactum addictionis in diem, facit venditionem puram, aut conditionalem ſecundum uerba quibus conficitur.*
Fructus percepti ex venditione facta cum pacto de reuendendo, an ſint reſtituendi.
Fructus ſequuntur dominium.
284 *Fructus percepti de re fideicommiſſaria, alias reſtitutioni ſubiecta ſub conditione, an ſint reſtituendi.*
285 *Conditio tacita an ſuſpendat & faciat actus conditionales.*
288 *Donatarius utrum ſaltem compenſabit ſumptus neceſſarios cum fructibus, an uero & hos integros recuperabit, & nu. 289. & 290.*
Emponemata quæ dicantur.
Fructus non computantur in impenſas ad perpetuam rei utilitatem factas, & nu. 289.
289 *Fructus non compenſatur cum fructibus cum is qui eos percepit erat dominus, etiam ſi res erat ſubiecta reſtitutioni.*
291 *Lex noſtra utrum locum habeat in foro conſcientiæ, & nume. 292. 293. 294. & 295.*
Ipſo iure cùm quid fit, obligat in foro conſcientiæ, etiam ſi pœna ſit, ibidem.
292 *Priuatus ipſo iure beneficio, non poteſt id am plius licite tenere, ſecus ſi priuandus ſit.*
294 *Donatio ſi reuocatur uſque ad legitimam tantum, an totum in foro conſcientiæ reddi debeat.*
295 *Pœna ipſo iure impoſita, delinquentem occultum afficit.*
296 *Pœna que ipſo iure imponitur tranſit ad herēdes actiuè & paſſiuè, & nu. 267. 298. 299. 300. 301. et 302*
301 *Proteſtatio an tranſeat ad heredes.*
302 *Heres domini an poſsit reuocare feudum ob feloniam.*
Heres non poteſt defuncti uoluntatē declarare.
303 *Conſtitutio pœnalis ex eadem ratione extenditur, niſi cum pœna ipſo iure imponitur.*
304 *Pœna cum ipſo iure imponitur, non extenditur conſtitutio ad exequata, ſiue equiparata de iure antiquo.*
305 *Conſtitutio declaratoria iuris antiqui addens nouam pœnam, non extenditur ad preterita, reſpectu pœne que ipſo iure imponitur, ſecus per ſententiam.*
306 *Pœna cum imponitur ipſo iure, quod nominatim fieri debet, neceſſe eſt fieri noībus proprijs et expreſſis.*
307 *Pœnitentiæ locus non eſt, cum quid fit ipſo iure.*
308 *Electio cum ipſo iure ſecum trahit executionem, variare non licet.*
309 *Sententia interlocutoria non reuocatur, cum ſecum trahit executionē.*
310 *More purgatio non admittitur, cùm quid fit ipſo iure, & nu. 311.*
Mora non purgatur, cum diſpoſitio eſt conſumata.
Mora non purgatur, cū terminus gratiam

tiam perimit.

311 Moræ purgatio cũ admittitur intelligitur modo id ſtatim fiat.

Dictio mox an impediat moræ purgationem.

312 Confeſſus an mitius puniatur quàm conuictus, cùm pœna ipſo iure imponitur, & nu. 313. & 314.

315 Pœna cum ipſo iure imponitur, non mitius agitur. cũ ciuiliter agitur, q̃ cum criminaliter, licet alias ſecus.

316 Renũtiatio nihil operatur, in iis quæ ipſo iure nõ ualẽt, alias ſecus. et nu. 317. cũ ſeq. uſq; ad nu. 323. incluſi.

321 Conſenſus nullas habet utres contra decretum irritans & nu. 322.

322 Decretum irritans formam inducit.

324 Ipſo iure reſciſſa, reuocata, amiſſa, confiſcata, alienari non poſſunt, nec de eis teſtari poſſumus nu. 331.

325 Donatarius utrum poſt natiuitatem liberorum donantis, rẽ alienare poſſit, & ſupra nu. 324. & infra nu. 326. cum ſequen.

Et quid ſi ante natiuitatem alienauerit, an poterit donans ab illo tertio, rem ſibi uendicare ibidem.

326 L. ſi quis maior. C. de trans. non habet locum aduerſus tertium.

327 Actio perſonalis non rem ſequitur ſed perſonam, niſi rem ipſam afficiat, & nume. 328.

328 Dominus an poſſit uendicare feudũ quod tendit in commiſſum a tertio poſſeſſore.

330 Donatarius ſi rem ſibi donatam non alienauit, ſed pignorauit, an reuertatur res libera ab eo pignore an uerò obligata maneat.

331 Donatarius poſt natiuitatem liberorum donantis, de re donata teſtari non poteſt.

332 Infamia cum ipſo iure infertur, etiã ex lata culpa incurritur, ſecus ſi per ſententiam, & nu. 333.

334 Conatus delicto proximus licet æque puniatur in atrocioribus, nõ tamen procedit cùm pœna ipſa iure imponitur.

335 Beneficium quo quis ipſo iure eſt priuatus poteſt alteri conferri illo non uocato, & nu. 336. Sed tamen poſſeſſio non poteſt ab eo in audito auferri nu. 337. niſi in quatuor caſibus nume. 339. cum ſeq.

338 Dominium tranſit ſine poſſeſſione, cum quid fit ipſo iure, non tamen poſſeſſio.

Dotis dominium trãſit ipſo iure ſoluto matrimonio, non etiam poſſeſſio.

Legatorum dominiũ ipſo iure tranſit in legatarium non poſſeſſio.

Dominium ipſo iure in eccleſiam tranſit, ſed non poſſeſſio.

342 Ipſo iure reſtitutus ad integrũ tempus reſtituitur.

343 Donans utrum ſtatim natis ſibi liberis, poſſit rem donatam alteri concedere, ignorante ac non uocato donatario, & an poſſit poſt natis liberis rẽ ipſam propria auctoritate occupare, nu. 344. 377. cum ſeq. uſque ad nume. 443.

344 Alienatio ſi ipſo iure non ualet, ſi quid contra pactum fiat, is qui pactum appoſuit, poteſt rẽ propria auctoritate occupare.

345 Iudex poteſt & debet agentem repellere ex officio cum actio ipſo iure tollitur. & exactis cauſæ cõſtat. & nu. 346. & 347.

348 Ipſo iure qui compenſat, ſi ſoluit poteſt repetere alias ſecus.

348 Ipſo iure cum quid eſt indebitum ſi ſoluatur repeti poteſt, ſi nõ ipſo iure non poteſt.

350 Pœna cũ ipſo iure imponitur in aliqua conſtitutione, non recepta uel approbata a ſubditis ipſi, tantum in eam incidunt, ſecus ſi non ipſo iure.

351 Ipſo iure quod deficit, accreſcit alias ſecus.

352 Actus æquipollens ſi eundem effectum ipſo iure inducit, poterit per ipſum impleri, quæ aliàs per æquipollens fieri non poſſunt.

353 Veritas inſpicitur non opinio delinquentis, cùm datur opera rei illicitę niſi tamē pœna imponitur ipſo iure.

354 Priuatus ipſo iure hæreditate, non poteſt agere familiæ erciſcundæ. ſecus ſi non ipſo iure, quia poteſt uſq; ad ſententiam, & idem in ſimilibus, & nume. 355.

355 Agenti petitorio pro beneficio quod ſemel habuit, obſtat exceptio criminis, ex quo ipſo iure priuatus eſt, aliàs ſecus.

356 Excipi de iure tertij poteſt ubi quis eſt ipſo iure priuatus, & nu. 357. Quod qualiter intelligatur, vide, nu. 358. & nu. 359. uſq; ad nu. 364.

365 Priuato ipſo iure non debent debitores ſoluere, nec ſi id faciunt liberantur, ſecus ſi non ipſo iure.

366 Priuato ipſo iure, poſſunt ſubditi ſubtrahere obedientiam.

Subditi utrū ratione rei donatæ poſſunt & ab eius obedientia ſubtrahere poſt natos donanti liberos, & nume. 367.

368 Pœna cum omiſſioni uel negligentiæ ſtatuitur, ſine temporis præfinitione, monitio requiritur alias ſecus, & nume. 369.

370 Epiſcopus diſpenſare nō poteſt. cùm pœna ipſo iure imponitur.

371 Lex vel ſtatutum poteſt ipſo iure dominium & poſſeſſionem transferre, non homo.

372 Procurator an admittatur in publicis iudicijs, cùm pœna ipſo iure imponitur.

373 Actus ipſo iure nullus nō confirmatur iuramento.

374 Sententia cum ipſo iure non tenet, poteſt iudex iterum cognoſcere, & pronunciare, & nu. 378.

375 Electores publicato ſcrutinio poſſunt uariare, & iterum eligere, ſi electio eſt ipſo iure nulla, quod intellige, niſi electores eſſent priuati ipſo iure eligendi nume. 376.

Itē niſi ius eligendi, iure alieno competeret, nume. 377.

379 Ipſo iure cùm optio nulla eſt, poteſt iterum fieri alias ſecus.

380 Priuati iure eligendi ipſo iure, ob defectum formę, amplius eligere non poſſunt, alias poſſunt.

381 Legatarius cui vetitum eſt alienare, an teneatur cauere de non alienando.

382 Pœna ne ſtatuti, an domicilij, an verò loci delicti debeat apponi.

383 Ipſo iure quod nullum eſt, non facit indicium.

384 Infamis ipſo iure an poßit teſtamentum facere, & nu. 385.

385 Infamis infamia iuris an & quando teſtis eſſe poßit.

386 Primum teſtamentum à ſecundo reuocatum, non reuiuiſcit ſecundo caſſato, ſecus ſi non ipſo iure ſit reuocatum.

387 Pœna cùm ſecum trahit executionē, non expectat terminum intra quem quid fieri debuit; cùm certum eſt id fieri non poſſe.

388 Dominium tranſit ſine traditione, nō autem poſſeßio, cùm quid fit ipſo iure, & nume. 389.

390 Reuocationi huius legis utrum præſcribatur à donatario & num. 391. cum multis ſeq.

Actioni præſcribitur etiam de iure canonico, quando is qui debet non tenetur offerre, aut nihil aliud facere; Idem ſi ea non competit, niſi per acceptationem nu. 391.

391 Lex noſtra an procedat in foro conſcientię, & nu. ſeq.

392 Supplemētū legitimę p̄ſcribitur, ſed quāto tēpore uide nu. 395. cū ſeq.

Iuri

Iuri adeundi præſcribitur.

393 Iuri dicendi contractum nullū præſcribitur. quanto autem tempore habes infra nu. 395. cum ſeq.

394 Donans ſi poſt filij natiuitatem diutius vixit, permiſitq; donantē re donata frui, nec mutationē uoluntatis declarauit, an ex hac lege reuocet.

397 Dominium cū ipſo iure alieni acquiritur, ii præfertur alij, cui etiam tradita prius eſt poſſeſſio.

398 Pœna cum ipſo iure imponitur, an & quando ſententia declaratoria requiratur, & nu. 399. cū multis ſeq. & an citādus ſit q deliqt nu. 404.

405 Ipſo iure cōmiſſum domino queritur per ſniam uſufructuario.

406 Contra factū ſuū quis uenire poteſt, cum illud ip ſo iure non valet.

407 Ipſo iure quid fieri plenius, quàm per ſententiam.

408 Ipſo iure quid multis modis & reſpectibus dicitur. & nu. 409.

410 Defenſio cū ipſo iure tollit actionē, ea non reijcitur ex ſtatuto, quod iubet nullam exceptionem admitti.

411 Ius prætorium ipſo iure poteſt aliquid tollere.

412 Notariatu priuatus ipſos iure, non eum poteſt poſteà exercere.

413 Ipſo iure exceptio cōcludens actionē agēti nō cōpetere īpedit litis īgreſſū.

414 Nullum ipſo iure, non confirmatur impedimento amoto.

415 Ipſo iure quod nullum eſt non ratificatur. & nu. 416.

417 Contractus ipſo iure nullus non præſtat titulum præſcribendi.

418 Cōfirmās nullū ipſo iure, dare uidet.

419 Ignorantia iuris non excuſat pœnas ipſo iure impoſitas, etiā mulieres.

420 Turpitudinem ſuam quis allegare poteſt, cum per eam concluditur ius actori ipſo iure non competere.

421 Reſtitutus propter impedimentum, an reſtituatur pro rata tpis impedimenti, an ad totum tempus.

422 Contra priuatum ipſo iure, obijci poteſt electionis confirmationem.

423 Citatus comparere non tenetur, cum iuriſdictio ipſo iure deficit.

424 Liberatus ex cauſa tranſlationis ipſo iure, poteſt pœnā petere, & actorem exceptione tranſactionis repellere alias non.

425 Remediū incōpetens cū ipſo iure nullū eſt, ſufficit ignorātia iuris, ut qs non uideatur renūtiaſſe remedio cōpetenti, ſecus ſi non ipſo iure.

426 Sniā ipſo iure illata, facit ut cōtinuo dicatur res iudicata, non expectato tpe ad appellandum introducto.

427 Actio cū ipſo iure nō cōpetit an ſnia ſuper ea lata, ſit ipſo iure nulla.

428 Immixtio nulla ipſo iure, beneficiū abſtinendi non tollit.

429 Incapax ipſo iure inſtitutus cū alio an faciat huic alij in totum.

430 Ipſo iure nouata prima ſtipulatione per ſecundam pœnalem, an ex illa prima agi poſſit.

431 Reſcriptum nullum ipſo iure ob ſurreptionem impedit iudicem delegatum cognoſcere de principali.

432 Vaſallus cum priuatus eſt ipſo iure, et tamē ei domin⁹ culpā cōdēnat an dicat feudū nouū, an antiquum.

433 Pœna ipſo iure a lege inflicta, nō poteſt a iudice commutari.

434 Tutus ipſo iure, non habet neceſſe opponere, alias ſecus.

435 Actus inualidus an & quando confirmari poſſit.

436 Dolus an cum dolo compenſatur.

437 Reſtitutio ī integrū an poſſit incidēter peti, cū pit ius minoris ipo iure.

438 Pœne pecuniariæ poſitæ rōne delicti et poſteà ſublatæ an renaſci poſſūt.

439 Tutus ipſo iure an reſtituatur contra naturalem obligationem.

440 Pœna an imponatur delinquenti extra territorium.

441 *Confeßio ficta ſeu præſumpta nō poteſt renouari prætextu erroris vbi lata eſt ipſo iure ſententia.*

442 *Res empta ex pecunia communi nō eſt ipſo iure communis, ideò uterrim alienari poteſt.*

443 *Acceſſoriū oīo tollitur ſublato principali ipſo iure, ſec⁹ ſi p exceptionē.*
Vſuræ an perimantur perēpta ſorte.

444 *Iuramentum an vitietur, uitiato principali.*

445 *Iuramentū non valet quando cōtractus aut iudiciū nullū eſt ipſo iure.*

446 *Ipſo iure cùm quid conceditur non eſt neceſſe iudicem adire.*

447 *Venditione ipſo iure nulla, ſuppletio pretij locum non habet.*

448 *Impetratio dignitatis vel beneficij, non facta mentione poſſeßionis alterius an valeat.*

449 *Matrimonium nullū an præſtet impedimentum iuſtis nuptijs.*

450 *Factum a lege ipſo iure, ſcientiam hominis non deſiderat.*

451 *Vaſallus an & quando poßit eluere culpam admiſſam aduerſus Dominum, ſine ipſius conſenſu.*

452 *Literæ primæ cum ipſo iure non ualent, ualet impetratio ſecundarum ſine illarum mentione.*

453 *Agnatus aut dominus intra quod tēpus poßit reuocare alienationem feudi factam à vaſallo, & nu. 454.*

455 *Alienatio cum eſt ipſo iure nulla, nō eſt opus reuocatione.*

456 *Minor ſe gerēs pro herede, & poſteà factus maior exigens debitores hæreditarios, an ſibi præiudicet ut non poßit abſtinere, & nu. 457.*
Actus quando dicatur geri uoluntariè, & non neceſſariò.

457 *Extraordinarium remediū non competit, cùm ordinarium competit.*

458 *Inſtrumentum cùm ipſo iure nullū eſt, ea nullitatis exceptio poteſt contra illud opponi, etiam ſi ſtatutum prohibeat opponi exceptionem.*

459 *Pœna legalis an toties committatur quoties idem factum iteratur.*

460 *Priuilegium iuriſdictionale cùm ipſo iure tollitur, non ualet ſententia lata contra illud priuilegium.*

461 *Iuriſdictio cū ipſo iure expirat, aut ſoluitur, non ualet proceſſus etiam ſi partes ſponte litigent.*

462 *Exceptio cum excludit actionem ipſo iure non competere, an poßit opponi ante litis conteſtationem.*

REVERTATVR.

1 IPSO IVRE, † dicit Accurſius ex hoc inferēs. quòd donator poterit rem ipſam donatam. natis liberis, vendicare tanquam ipſo iure dominus effectus, vel poſſeſſionem ipſius condicere. Sequūtur Bar. Alex. Ioann. Fabr. Bald. in vtraque lect. Saly. & Ang. hic. & idem voluerunt Cyn. Bar. Ang. Saly. Rapha. & Paul. Caſt. in l. ſi totas. C. de inoffi. dona. Bar. in l. j. col. vlt. & ibi quoq; Saly. col. pen. ver. quæro ſexto, eo. tit. Oldra. côſ. 238. cùm mulier donatrix, in prin. Bar. in l. Titia Seio. §. imperator, col. 2. ver. quærit gl. & iterum uer. quæro vtrum quærit lex, & ibi quoque Bal. Imo. & pau. Caſt. ff. de leg. 2. Bar. dum hanc l. allegat, in l. quiſquis, & ibi Io. Plat. in fin. C. de om. agr. deſer. lib. 11. Bal. conſ. 167. quidam Franciſcus tunc carens liberis, col. 1. lib. 5. & conſi. 215. punctus quidā donauit, eod. lib. 5. Imo. in c. vlt. col. 6. verſi. in ea. glo. 2. in fin. & ibi etiam Pau. col. 2. & ſequē. ex. de dona. Paul. Caſt. conſ. 435. ſuper hoc puncto, in prin. lib. 2. Pet. Ferra. in tit. for. libel. quo agit. pro donat. in ver. irreuocabiliter, col. 3. ver. ſed nunquid eſt neceſſe. Nicol. Mil. in ſuo reperto. in ver. donatio facta extraneo. Alexand. conſi. 71. conſide-

conſideratis his,paulo poſt prin.li. 4.Cor.conſi.15.ex quo dictus Franciſcus,col.5.lib.j. & conſil. 176.in præſenti conſultatione, col.ult.lib. 2.& conſi.4.dubia ſatis,col.j.lib.4. & conſi.11.in præſenti,col.9.verſi. confert ad prædicta, & iterum col. 11.poſt princi.eod. lib.3. & conſil. 30.lib.4. Franciſ. Aret. in l.Centurio, paulò ante fin. & ibi Iaſ. colū. pen.ff.de vulga. & pupil. & conſi. 92.uiſo legato,col.3. Fran. Cur.ſenior.conſi.j.colū.ulti. uerſi. capio ſecundum paſſim. Guid. Pap.ſing. 339.in prin.& Dec.214. reuócatio colū.2.uerſi. an reuocatio. Sozin. cōſi.39.in quæſtione quæ uertitur col.pen.uerſi. poſtremò poſſunt,li. 3.& conſi.93. teſtamētum præmiſſum,col.5.uer.quinto modo reſpondetur,lib.4.& Iaſ.in l.cum acutiſſimi,col.j.uerſ. eodem modo ſi quis. C.de fideicom.& conſi.171. uiſo inſtrumento,col.j.lib.4. Fortu. Garcia ī libro de ultimo fin.iuris char. 16.uerſi.item probatur ex affectione, & aliis ſequentibus, & Steph. Ber.conſi.192. uiſo caſu,col.2.li.2.

2 ¶ † Ex quo & illud ſequitur, quòd ſi in donatione fuerit appoſitū conſtitutum, ex quo transfertur uera poſſeſſio,per l.certè.§.j.ff. de prec. & not. Bar.in l.ab emptione. ff.de pact.cum multis concor.à me nuncupatim citatis in [meo libello,de conſtituto,in j.amplia.]Tamen natis liberis huiuſmodi conſtitutum ipſo iure reſoluitur, ac reuocatur, quemadmodum & donatio principalis, reditq; confeſtim poſſeſſio in donationem, ut expreſsè in hoc caſu not.conſuluit Philip.Dec. conſ. 366.pro declaratione,ad fin.motus † quia aliàs conſtitutū ſequitur naturā ei9 actus in quo apponitur,ex ſententia Bal.in l.ex teſtamento,ad fin.C.de fideicom. & in cap.2.ti.de feud.dat.in uic.leg.commiſ.cū multis aliis concordan.quos & ego[ti bi congeſſi in d.tract. conſtituti, in 7.limita.]inter quos cōperies Pau. Caſt.conſi.10.ſi uera ſunt, col.j.li. j.ubi dicit † quòd ſublato principali contractu,cēſetur & ſublatū conſtitutum in eo appoſitum. Nam ut dicit idem Paul.in l.j.§.ſi uir.ff. de acquir.poſſeſſ.huiuſmodi poſſeſſio à iure transfertur, & à iure pariter poteſt annullari. Subdit autē Deci. aliud eſſe ī poſſeſſione reali, quæ in facto conſiſtit,per d.§.ſi uir. Et idē in eadē ſpecie cōſuluit Carol. Rui. conſi.173.quæritur primo,in 2.eodemq; ult.dubio,lib.j.& Hierony. Gra.conſi.50.reuerendiſſimæ, col. antep.uerſi. & ultra ſupradicta,li.j.

3 ¶ † Et quod dictum eſt donationē hic reuocari ipſo iure, procedit ēt in donatione facta uni ex liberis, quę non tota quidem reuocatur ſuſceptis poſtea aliis liberis, ſed uſq; ad legitimum bonorum ſubſidium tantum,per l.ſi totas.C.de inoffic. dona.& latè diximus ſupra in uer. libertis,uerſi.75.inci. quæro igitur ſi pater quiſpiam. ſed ea tamē reuocatio fit etiam ipſo iure, ut uoluerunt Bar.& Pau. Caſt.in ea ipſa l.ſi totas Bal.in l.Titia Seio. §.Imperator.ff. de lega.3.

4 ¶ † At reuocatio donātionis,q̄ fit p liberos iā tpe donationis natos, & à patre quidē nō ignoratos, aut ēt à poſtea ſuſceptis, ſed de quibus pater cū donauit, cogitabat, & ita nō fit ex hac l.quādo illi iſtis caſibus nō ſit locus, ut ſuprà alibi abunde diximus,ſed fit,quoniā donatio eſt inofficioſa,cetēr nō fit ipſo iure,ſed opus eſt quærela, per l j.& ibi not. C.eo tit.de inoffi.teſta.& uoluerūt omnes in d.l.ſi totas.

5 SED quòd † ad priores illos caſus pertinet, non omnino in confeſſo

eſt, ꝙ in caſu noſtrę legis, & d.l.ſi totas donatio reuocetur ipſo iure. Quin cõtrarium in utroque tenuit gloſ. ſibi contraria, in d.l.ſi totas, expendens hoc uerbum, reuertatur quód uidelicet eſt futuri temporis & ideo ferendam ſententiam non latam demonſtrat, ut poſtea latè di cemus, & Barb. in c.ult.col. penul. uerſi.tu adde extra de donatio. Sed huic obiectioni tacitè reſpondet Bal.hic, & in d.l.ſi totas, dum dicit huiuſmodi uerbum reuertatur, cũ ſignificat iuris miniſterium ſiue ſta tutum, ut hic eſſe directum, ideo ipſo iure ſignificari rem fieri. Nam ut id ĩtelligas lector optime, id uer bum dicitur directum, quod denotat aliquid fieri ipſo iure, & propria authoritate, atq; citra alterius manum & operam. Obliquum autem, quód per alterius manum capi debet, ex doctrina Bar. quem omnes ſequuntur, in l. Centurio. col.pen. ff.de uulg. & pupil. ſubſt. & in l.eã quam ad fin. C.de fideicom. & conſi.3. quod repetitum eſt conſi. 182. Titius condidit teſtamẽtum, col.2. & conſi.13. ex facto propoſito, col. 3. uerſi. reſtat de ſecundo, & conſi. 56. Bar. fecit teſtamentum, col.j. & Bal. in rub. C.de impu. & aliis ſub. & in l.ult.col.4. uerſi. nunc aliqua. C.de ſacro. eccle. & in l. ex parte. ff.de acquir. hęred. [& in l.ſi quis ita. ff.de uſufr.] & conſi.176. quidã nomine A.col.2. uerſi. ſecundo præ mittendum, lib.3. & conſ.296. factũ ſic ſe habet, col.2. lib. 6. & omnes prope in c.ſi pater, de teſta. lib.6. cum ſimi. Ideoq; cum uerba directa diſpoſitionem directam faciant obliqua uerò fideicõmiſſariam ex omnium ſententia, certè etiam id quod per fideicommiſſum compe tit, non ipſo iure competit. l.ſi ſeruus, & ibi doc. C.de fideic. libe. & l. quærebat. ff.de mili. teſta. ibi, appa ret eũ nõ ipſo iure ualere uoluiſſe ſed per fideicom. Indeq; huiuſmodi fideicõmiſſaria ſubſtitutio, quæ ſcilicet directa nõ eſt, præcaria dici tur, in d.l. quærebatur. ff.de milit. teſta. [& in l. cũ proponas filios. C. de pact. ſicut alibi uoluntas precaria in cauſam ſcilicet fideicõmiſſi, in l. cũ proponebatur. ff.de leg.2. & l.non idcirco. C.de codic.] & verba obliqua dicuntur etiam precaria. l. coheredi. §. cũ filiæ, & ibi Dyn. & Bal. ff.de vulg. & pupil. ſub. [& l.2. & iterum l.4. C.de codicil. & l.à pa tre, vbi Phil. Dec. notat in prin. C. de collat. & l.2. in prin. C. commu. de leg. vbi id optime declaratur.]

6 ¶ † Eſt autem hoc verbum, reuerta tur, commune, ſcilicet directum & obliquum, ſecũdum Pet. Iac. in ſua practica, tit. de verbis obliquis, col. j. Bar. in d.l. Centurio, col. vlt. motũ ex glo. in l.j. in fin. magnæ glo. ff.de dona. & arg. l. Lucius. §. tres hæredes. ff.ad Trebel. & ſequitur Franc. Aret. in ea l. Centurio, colum. vl. & ibi quoq; Iaſ. col. etiam ult. & Lancel. Gali. in repeti. char. pen. in. 13. concluſione, & uoluit etiam Bald. in d.l.ult. C.de ſacr. eccl. & in trac. ſubſtitu. colum. ulti. Ange. hic, & in d.l.j. in fi. ff.de donat. Imo. in c. Raynutius char. pen. verſi. octauo, extr. de teſta. Rapha. Co. conſil.114. Antonius Benedicto, in ſecũdo dubio. Pau. Caſt. conſ.341. mater iſta, poſt prin. lib.j. Cor. in l. precibus, colũ. 17. uerſi. verba aũt cõmunia. C.de impub. & ali. ſubſt. & conſi.152. in hac cõſultatione, col.4. verſic. per verba reuertatur, lib.2. Ang. Aret. in §. extraneo, col.2. Inſti. de pupil. ſub. & Steph. Ber.241. viſo conſulta tionis themate, num.7. lib.2. Guid. Pap. conſi.96. caſus ſub nominibus, in quinto dubio, circa medium.

¶ † Quin

7 ¶ † Quin Io.And.in d.c.ſi pater,de teſta.lib.6. conſtanter tenuit ſemper eſſe directum, per tex.in noſtra l.& eum ſequitur. [ibi Arnaldus à Solerio in repeti.col.4.& iterũ 5.] Domi.ibi, in prin.col.vlt. Cuius eſt opin. videntur eſſe Bar.& Io. Plat. in d.l. quiſquis.C.de om. ag.deſer. lib.11.dũ ſimpliciter dicunt. quòd denotat trãſlationem dominii ipſo iure,per illum tex. & etiam Ange. qui idem dicit in §.j.per illum tex. in auth. de reſtitu. & ea quæ par.in princ. Bal.qui ob id dicit ſignificare ipſo iure,in hac l.in fin.j.lect.[& in authen. quod mater, num.3.C. hoc eod.titu.] & Aut. Corſe.in ſuis ſing.in verb. reuertatur.Et bene facit text. ſi ſolerte inſpiciatur.in c. j.extra de ſchiſma.

8 ¶ Tamen quod ſit etiam obliquum & ſignificans quòd per manum alterius res retradatur, eſt tex.in l.3. vbi hoc not. Bar.[& Salyce.]C.de pact. inter empt. & vendi.fac.& id etiam [aſſerit Cyn.in l.j. eod.titu. & Rapha.] Co.dicto conſi.114.per illum tex.& conſi. 96. ſub nominibus,in quinto dubio,vbi nihil allegat.Et Fab.à monte Sancti Sauini, in tract. de emptio. & vend.in.7.q. prin.col.5.verſi.ſecũdo quæro. Sed & illius tex. authoritate ſubnixus Signo.cõſi.131. factum ſic ſe habet col.ul.negat expreſſim hoc verbũ habere vim latæ ſententiæ. Quod etiam uoluit Saly.in l.ſi totas C.de inoffic.donatio . dum ſcribit verbũ reuertitur,quo ea l.utitur,ſignificare ipſo iure, quia eſt præſentis temporis,tãquam ſecus eſſet in futuro tempore. Et in hãc partem eſt gloſ. in d.l.j.in ver. mortis cauſa donatio,in fi.ff.de dona. cum dicit quòd id verbum non habeat eam vim. ut poſſit agi rei vendicatione, ſed tm̃ perſonali, quaſi ſcilicet res nõ tranſeat ipſo iure. Ex quo etiã negant Bar. Ang. Rom.& Pau. Caſt.ibi,in fi.hoc uerbum eſſe directum, & ſequitur Fran.Cur.ſen.conſi.12.Lucius Titius, col.vlti.& idem uoluit Bal. dum eam gloſ.allegat, in l.traditionibus,col.vlt.C.de pact. Pau. Caſt.poſt Cyn. in l.j.in duobus locis,& iterum in l. cum te, ad fin.C. de pact.inter empt.& vendi.fac.[& idem Pau.poſt Guil.Cu.in l.ab emptione, col.3.verſi. adde dicit.ff.de pact.] & aperte innuit idem Paul. cõſi.68.in caſu præſenti puto ſic dicendum, poſt prin.lib.2.dum dicit quòd dictio,reuerſus denotat ipſo iure,quia eſt præteriti tẽporis, tam quam ſi futuri eſſet, non eã uim haberet. Et idẽ quoq; expreſſius uoluit Aegid. Bellam. conſi.39. factũ eſt tale,dominus Humbertus.col.5 verſi.his præmiſſis. Barb. conſi.11. illud afferam, col.9. verſi. modo in caſu noſtro, lib.2.& Guid.Pap.ſingu.757.licet verba. Iaſ. conſi.211. inter quoſdam, col.8.verſi.item habet caput,li.2.& Phil.Dec.in l.traditionibus,col.3.verſi.ſecunda conclusio.C.de pac. &Fran.Curt.iuni. in l.traditionibus col.3. nu. 22. C. de pact. Et hãc quoque partẽ fulcit tex. in c.j.ibi, libere ad dominum reuertatur, ext. de vſur. & ſimilis tex.ĩ c.ubi periculũ.§.quòd ſi præmiſſa, de elec.eod. lib.6. & in cap. ſi beneficia, de præbend.eod. lib. in cap.felicis, verſicu. ſi qua vero de pœnis, eod.lib.6.& in cle.j. verſicu.à feudis, eod. titu. & in cap. imperialem, in §. callidis, titu.de prohi.feud.ali. per Fred. nam illa dictio libere eſt latæ ſententiæ, vt poſtea dicemus, ideo ſi uerbum libere per ſe fuiſſet latæ ſniæ, fruſtra addita fuiſſet illa dictio libere.

9 ¶ † Porrò Corne.d.conſi.15.colũ. 5.lib. j. hanc rem animaduertens

dicit, quòd d.l.ſi totas. quæ loquitur in eadem materia, vtitur verbo præſentis temporis. dũ dicit reuertitur, quod quidem præſens tẽpus haud dubie eſt latæ ſentẽtiæ, vt poſtea latè dicemus. Et licèt l.noſtra loquatur per verbũ reuertatur, tamen eſt aduertendum, inquit, quod poteſt eſſe & præſentis tẽporis modi imperatiui, & modi ſubiunctiui, atq; etiã futuri tẽporis modi optatiui. Ideo interpretanda eſt, vt ſit præſentis temporis, & ſignificet ipſo iure, vt ſcilicet cõſentiat cum dicta l.ſi totas, quæ, vt diximus, loquitur in eadem materia. Et quanuis aliàs in dubio debeat ſumi interpretatio, vt fiat priuatio per ſententiã non ipſo iure, tamen in iſta priuatione, quæ fauorabilis eſt, ſecus eſt arg.c.odia, de reg.iur.lib.6. cum ſi. de quo & tu vide quæ dicam infrà nume.252.incip.hæc autem quæ diximus. Vel, vt hoc illi addam, illud non procedit, quando per alia iura conſtaret rem fieri ipſo iure, vt dicemus infra verſi.64.inci.12.fallit.

10 FVERVNT † tamen qui dixerunt donationem hic certè reuocari ipſo iure, ſed ita demum tantum ſi pater id velit, vt retulit Albe.hic. Et in hac quidem ſentẽtia videtur fuiſſe Bal.in l.j.col.vlt.C.de inoffi.dona.cum dicit requiri declarationem voluntatis ipſius patris, velitne donationem reuocari, an nolit, argu.not.in l.2.ff.ſi ager vecti. vel emphy. Quo in loco Bar.dicit per tex.& gl.ibi, emphyteutã propter non ſolutam penſionem, aut ẽt per alienationẽ factã irrequiſito domino, tum demum cadere emphyteuſi.ſi dominus velit, quod dicit eſſe multum notandum, & menti tenendum. De qua re eſt melior atq; expræſsior tex. quẽ & ipſe Bar.aduocat, in l.2.in ver.volenti, & ibi glo. & iterum in illis verbis, ſed omnimodo eũ dominus ſi uoluerit, repellendo, & ibi ẽt idem Bar. Bal. Ang. Saly.& recentiores.C.de iure emphy.& in §.ſcire autem in verb.volentibus, in auth.de non ali. Et hoc quoq; voluit ipſe Saly. in l.vlt.col. pe.ver.quæro, an ipſo iure, eo.titu. Spec.ti. de loc.§. nunc aliqua, ver. [13.& ibi Bal.& iterum verſi.]47. Bart.in l.2.circa medium.ff.de excep.rei iudi.idem Bar.& Bal.in authen.qui rẽ, ille in prin, alter ad fin. C.de ſac.ſanct.eccle.& ipſe Bar.cõſ. 81.Martinus forniconis, col.2.& ipſe Bal. in l.his conſequenter.§.j.ff. famil.erciſ.& in l.Meuius.§.j.in 8. oppo.poſt Dyn.ibi.ff.de leg.2.& in l.cũ ſeruum, col.2.C.de ſer.fugi.& conſi.279.factum tale eſt.A.ante fi. lib.5.& conſi.ſeq. iſta inueſtitura. [Sal.in l. lex vectigali, per illũ tex. in fi.ff.de pigno.] Ange.in §.ſi vero, verſi.ſed pone, in authen.de non ali.Ant.conſi.22.viſis punctis, col. j.verſi. puto tamen. Domi.in c.licèt canon.§. is etiã, paulo ante fin. de elect.lib.6.Pan.conſ.67.in cauſa quæ vertitur, col.2.verſi.ſed his nõ obſt.lib.2.Imo.in rep.c.ult. col.25 verſi. & adde an p illa, de præſcrip. & in c.2.col.7. de feud. & in c.potuit, col.12.verſi. ſed contra de loca.& in c.vlt. col.7.verſi.ſecũdo põteſt obiici, de dona.Car. Flor.conſ. 105.ſuper præmiſſo caſu, colum.2. verſi.confirmatur & aliter. & iterũ col.7.ver.ad illud de emphyteuta. Rapha.Co.conſi.164.prælatus certæ eccleſiæ, col.3. Fran.Aret.& Iaſ. in l.ſi mihi & Titio, in prin. vterq; colum. ulti.ff. de uerb. obligatio. & Alexand.conſi.103. uidetur prima conſideratione, colum. vlti.verſi.præterea etiam quando, lib.j.& conſi.173.viſo themate, & ſcriptis, colum.ulti.lib.2.quod repetitur in conſi.

conſi.91.lib.3.& idem Alex.[conſi.6.circa proceſſum cauſæ vertentis,col.pen. multis in locis,li.3.&] conſi.106.magnifice prætor, col.4.verſicu.item in caſu poſito, eo.lib.3.& conſi.106. viſo themate & inſtrumentis,col.2.uerſi. nec prædictis obſt.lib.4. & conſi.113. viſo & diligenter conſiderato,col.2. uerſicu. ſecundo fortificatur, eod.lib.4.& conſi. 128. uiſo inſtrumento, col.ult.lib.5. & conſi.27. uiſo themate,col.2. uerſi. quantum autem ad ſecundum. lib.6.& conſi.150.in cauſa appellationis, colum.4.uerſi. nec huic habet obſtare,li.6. & Corne. conſi.115. licet in conſultatione,col.j.& 2.li.j. ubi & hoc reſpondit obtinere etiã ſi expreſsè pactũ ſit,vt res ipſo facto cadat in commiſſum.[& conſi.166.quatuor,col.3.verſi.quia pœna amiſſionis,li.2.] Cæpol.cauſa.ciui.conſi.25.ex quæſtione prædicta, col.2.uerſi. & ita tenet,& colum.ſeq.verſi. nec obſt. etiam, & iterum ſequen.uerſi.circa tertium. Sozin.conſi.208. viſis actis,col.3. lib.2. & Guid.Pap. cõſ. 192.ex facti narratiõe, in primo dubio in fi.& Car. Alexan.in c.j.col.2.tit.quæ fuit pri.cau. bene amit. [Soz.conſi.82.in cauſa,col.2.uerſi. & illud quod dicitur,lib.3.] & Philip.Deci.in auth. qui rem, colũ.3.uerſi.tertio principaliter.C.de ſac.eccle. & in rub.C. de ſacroſanc.eccle.paulò ante fi.& conſi. 138. cuius ſuperſcriptio incipit, uerba iſta col.2.& conſi.146. cuius ſuperſcriptio incipit, dubia de quibus, col.3.uerſi.ultimò non obſtat,& uerſi. ſecundo quia etiam,& conſi.185.in cauſa iſtorum, col.5.uerſ.ſed breuiter.& conſi. 206. quæritur an diuiſio,col.ult.& conſi.452. uiſa inſtructione,col.ul.uer.non obſt. etiã.& Iaſ.in l.oĩmodo, in fin.C.de inoffi. teſt. & in l.ſi inſulã,col.7.uer. quarto ultra Bar.eo.tit.cũ aliis conc.adductis per eundem Iaſ.in d.l.2.col.2.C.de iur.emphyteu. ſed hic multos uidebis,quos ipſe p̃termiſerat.

11 ¶ † Et idem in feudo quoque uoluit[ipſe Spe.ti. de feu.§. quoniam uerſi.27.] Bal.in c. quæ in eccleſiarum,col.pen.uerſi. extrà quęro de conſtitu. & in c.j. ibi etiam Marti. Laud.Aluar.& Car.Alex.tit. de capi.Corra.& in l.ult.in fin.infrà hoc eo.tit. ubi & illud dicit generalius procedere, ubicunque aliquid ipſo iure reuertitur ad dominum,ut ſemper intelligatur,ſi dominus hoc uelit & petat,p not.in d.l.2.ff. ſi ager uectig.& idem Bal. in l.j.in utraq; lectu.C.de reuoc.dona. & conſ.31. ꝓponitur quod Petrꝰ, col.3.[uerſ. prędicta in feudis,lib.j.quod repetitur conſi.301.eo. li.j.] Imo.in c. ult.col.7.uerſi. ſecundo poteſt obiici,ext.de dona.& in c.2.ext.de feu. & Alex.conſ.79.circa primum,col. ulti.lib.j. & conſi. 103. ubi ſuprà eod.lib.j.& dicto conſi.73.uiſo themate,col.ulti. uerſic.& expreſſius, lib.2.& conſi.91. eod. prin.colum. etiam ult.lib.3. [& dicto conſi.27. ubi ſuprà,lib.6.] & conſ.92. perſpectis diligenter,col.6.in fin.5.dubii. lib.6.Card.Alexã.in c.j.col.4. titu. quo temp.mil.& Iaſ. qui hoc dicit not.in d.l.2.colum.2.& iterum col. 6.uerſi.ultimo contra dictum.C.de iur.emphyteu.& conſi. 107.in præſenti conſultatione, colum.3.uerſi. nec obſt.ſi diceretur, lib.4. Philip. Deci.[cõſi.144.quoniam ex facto, col.ulti.uerſi.præterea etiam ſi ipſo iure.&]dicto conſil.185.& dicto cõſ.206.quæritur an diuiſo,col.ult. & cõſ.341.uiſo pũcto, col.ult.& in d.rub.de ſecund.nupt. in fi.& Guido Pap.conſi.192. ex facti narratione,col.2.& D.Guil.Bened. in repet.

deceſſit,col.j.li.5.& Sign.cõſ.153.
verũ eſt,col.2.verſi.circa ſcd̃m , &
cõſ.171.Ser.Ant.col.pen. ver.item
eſto.& Car.Flor.d.cõ.105.tum pri
mo loco ſuprà alleg.tũ eadẽ col.2.
ver.ad idẽ Imo.ĩ c.exhibita, col.8.
ver.& per hoc nõ obſtat,ext.de re-
rũ permu.Et id quidẽ ẽt plenè not.
in l.poſthumo,vbi latiſſimè Iaſ. di-
ſputat,an hoc ſit verũ C. de bono.
poſ.cont.tab.& in l.2.C.de poſthu.
hæred.inſti.& Ludo.Bol. conſi. 73.
Ant.Perg.col.ult.de quo etiã vide
Old.con.171.thema tale eſt, Titius
filiũ,in ſecundo dubio,& iterũ col.
3.uer.quintò quęritur & Rap. Co.
in rep.l.ſi filius,in 7.opp.primi no.
ff.de liber.& poſt.& Pau.Caſt.poſt
Bal.in l.ſicuti certi,col.2.ver.quæ-
ro hic 2.Bal.C.de teſta.milit.& cõ.
323. ſuper primo puncto , libr.j.&
Ro.cõſi.24.poſtmodum aũt,& Iaſ.
in l.ſi filius qui in poteſtate, in pri-
mo no.ff.de libe.& poſt.& D.Bñd.
in rep.d.c.Rayn.in ver.in eo.teſta-
mento relinquens, le j.nu.84. cum
multis ſeq:extra de teſta. Ex quib.
comperies non id eſſe omnino cer-
tum.Id tñ defendit vetus exemplũ
teſtamenti Ebutiæ L . Menenii A-
grippæ vxoris,quo alterã ex filiab.
hæredem tñ inſtituit, alteram præ
teriit.At Aphronia(id pręteritæ no
men fuit)cum ſorore cõtendere no
luit,teſtamentumq́; matris patien-
tia honorare, quàm iudicio conuel
lere,ſanctius eſſe duxit , atq; ita te-
ſtamẽtũ ratũ mãſit,qđ à Valerio re
latũ eſt lib.6.c.8.cui titulus eſt,de
teſtamentis quæ rata manſerunt.
14 ¶†Idem quoq; dicimus de ſupple
mẽto legitimæ,qđ & ipsũ licèt fiat
ipſo iure,ꝑ d.l.ſcimus C.de inoffi.
teſta.intelligitur tñ,ſi petatur,aliàs
verò ſecus,vt ẽt dicit glo.ibi,quam
ſequuntur Bar. & pleriq; oẽs in eo
loco,& uoluit quoq; glo.in d.l.ſi is
qui in poteſtate ff.de leg. præſtan.
Spec.vbi ſuprà & Bal. in d.l.ſi con
ſtat C.de cõpen.& Cor: cõſ.264.in
hac conſultatione,col.j. ver. tñ his
nõ obſtãtibus,li.j.& con.ſeq.circa
primũ,col.j.ver.cũ itaq;, eo.libr.j.
Iaſ.in l.de pupillo §.qui opusnouũ
col.j.in 3.no.ff.de ope.no.nũti.vbi
id dicit gñale,cũ qđ fit ipſoiure.ſ.ſi
petatẽ,& in l.ex facto,col.13.ver.ſe-
cũdò ꝓ op.Bar.ff.đ vul.&pup.ſub.
15 ¶†Adducitq́; vtraq; illa gl. videli
cet in d.l.ſcimus , & in d.l.is qui in
poteſtate,& aliud accõmidatiſſimũ
ſimile de cõpenſatione , quæ quidẽ
fit ipſo iure:ſed id tamẽ, ſi petatur,
per l.ul.C.de compen.& §.in bonę
fidei.& ibi quoq; glo. Dyn. & alij
Inſtit.de actio.Et idẽ ẽt tenuit glo.
in l.ſi quid à fideiuſſore ff.de cõpẽ.
Azo in ſum.eo.tit.Pet.& Cyn.in d.
l.ul.eo.tit.Spec.vbi ſuprà & Bar.in
l.verũ,& ibi Bal.ff.de cõpen.quam
ipſe Bar.primam totius tit.legit,li-
cèt prima non ſit & in d.l.ſi cõſtat,
& ibi latiùs Bal.& Saly.eo.tit.idem
Bar.in l.gerit , col.8.verſi.ſecundò
compenſatio ff.de acquiren.hæred.
Bal.in l.j.C.de diſtract.pig.& Cor.
d.cõ.15.col.2.li.j.Sed tu de hoc la-
tiſſimè omniũvide Tynda.in tract.
de compenſa.char.4.verſicu.& per
hoc expediuimus.
16 ¶†Quibus & adde alia ſimilia.Nã
falcidia reſecatipſo iure l.lineamar
garitarum ff.ad leg.Fal.Sed ita de-
mum,ſi hæres velit l.partem ff.quę
in frau.cre.&voluit Bal.in l.j.C.ad
leg.Fal.†Itẽ licèt actiones ipſo iu-
re trãſeãt in fideicommiſſariũ,ut ꝓ
bat tex.in l.pen.§.j.in fi.C.ad Tre-
bel.Id tamen intelligitur,ſivelit &
petat fideicõmiſſarius , ut patet ex
l.j.§.ſed & quoties,& l.cogi.§. Me
tianus ff.eo.quos in id expẽdit Iaſ.
in d.l.j.§.de illo,col.2.eo.ti.& ante
illũ,licèt nõ alleget,Pau.Caſ. ſolus

ex antiquioribus, in d.§.Metianus,
& Sozi.in d.§.ſed & quoties, in ſe-
cundo no. Adde, inquam, quod uo-
luit Bar.in l.ſi matre C.de ſuis & le
gi.intelligens illum tex. in uerbis,
ipſo iure ſuccedant, ſi petatur. Et ꝙ
ſubtiliter admodum, & eleganter
diſſeruit uir optim⁹ ac doctiſſimus
Io. Igne. ſenator regius in repet.l.
contractus, col.34.verſ. nunc reſtat
articulus, cum multis ſeq.ff.de reg.
iur.& eo tacito, Ludo.Gomeſ.in §.
actionum, col.8.& multis ſeq. Inſti.
de act. †dolum dantem cauſam con
tractui reddere contractum ipſum
nullũ, modo petatur, ut apud Igne.
latè uidere licet: quod ante ipſum,
licèt non alleget, uoluit Ang.in l.ſi
quis aliam §.ſed & ſi quis ff. de ſol.
& Paul.Caſt. conſi.295. ſi dicta pi-
gnora, col.j.lib.2. Quibus ſuffragan
tur quæ diximus in legib.connubi.
in glo.6.[nu.91. his confine eſt. Et
generaliter ea quæ fiunt ipſo iure,
& ita debere intelligi, ſi petatur, te
net per quædam ex ſupradictis Frã.
Ripa in l.4.§.hoc autem iudicium,
col.2.nu.8.ff.de dam. infect.] Sed
his tamen repugnat, quod dicemus
infrà in 13.differen. effectuum latæ
& ferendæ ſententiæ. Sed quantum
ad hunc caſum noſtrum pertinet,
vide quæ diximus ſuprà in ver. libe
ros ſuſceperit, verſic.211.incip.ſe-
cundò intelliges procedere, & mul
tis ſequen.

17 ¶ † Sed illud interim non omitte-
mus, quòd cùm ex titulo, & tradi-
tione ſimul iunctis transfertur do-
minium, licèt poſtea titulus annul-
letur ſiue reſoluatur aut reſcinda-
tur, non tamen retransfertur domi
nium ipſo iure ſine traditione, per
glo.in l.j.in fi.magnæ glo.C. de in-
offi.don.vbi Bal.etiam in fi. ad hoc
no.& commendat.& idem Bal.in l.
j.in 6.q.C.ſi in frau. patro. ubi illã
dicit ſubtilem.& conſi.482.magni-
fici viri, col.2.verſi. hic primũ quæ
ritur, lib.j.& Alex.conſi.10. videre
tur fortaſſe, col.j.in fi.lib.j.[& con
ſi.92.perſpectis, col.j.verſic.& non
ob.ſi dicatur, lib.2. vbi alios quoq;
citat.]& Car.Alex.in l.imperialem
§.callidis, col.j.tit.de prohi.feu.ali.
per Fred. Iaſ.conſi.211.inter quoſ-
dam, col.pen.verſi. item ex alio, co
lum.pen.libr.2.& conſi.128. verba
permutationis, col.2.verſic.primò
quia ubi, lib.4.& Steph. Bert.qui eã
glo.dicit no.conſi.8.etiam ſi ſentẽ-
tia, col.j.lib.j. & conſi.354. ad pri-
mum reſpondeo, in fi.eo.lib.j.& cõ
ſi.279.ex inſtrumẽto, ante fi.lib.2.

18 ¶ † Quod procedit etiam ſi ipſo iu-
re ex diſpoſitione legis uel ſtatuti
contractus annullaretur, vt voluit
Bar.in l. ſi ita quis §.ea lege, col.2.
verſi.quæro vtrum prohibitio lega
lis, & ibi Iaſ.col.11.ver. iſtam regu
lam ff.de verb.obli. & idem Bar.in
l.ſi hominem ff.de vſucap.& Bal.in
d.l.j.ſi in fraud.patr. & in l.j.col.3.
& ibi Alex. & Thomas Parp. colũ.
quoque vterque 3.ff.ſol.mat. & ite
rum in repe.l.cùm mulier, col.10.
verſi.de ſecundo dubio, & ibi quo-
que Alex.col.pen. verſic. tamen ſi.
Bar.hic.ff.eo.ti idem Alex. [conſi.
10.videretur fortaſſe, col.j.ver. ſed
præmiſſis non ob.lib.j.&] cõſi.92.
perſpectis his quæ in themate, col.j
lib.2. Fabia.à mõte s.Sauini, in tra-
cta.inſinua.in 27.q.in fin.& Philip.
Dec.conſi.30.uiſa petitione Philip
pi, col.2.[Caro.Ruin.conſi.76.cir-
ca caſum, col.3.nu.8.lib.j. Iaſ.con-
ſi.211.præſens conſultatio, col.pe.
verſi.item ex alio lib.2.& cõſi.128.
videretur in præſenti, col.2.verſic.
primò quia vbi, li.4.] De quo & tu
uide pleniſſimè Alex.in d.l.j.col.3.
verſi.ex hac tamen gl. cum multis
ſeq.ff.ſol.mat.uide etiam Bald.in l.
omne,

omne,col.j.verſi.ſed quid in cõtra-
ctibus C.commu.de lega.& in c.cũ
inter, col.2.verſi.item renuntiare,
extr.de elect.& Aegid.Bellame.cõ-
ſi.3.circa materiam,col.8.ver.præ-
terea pro hoc facit, & iterum col.
pen.verſi.tum quia cum dicitur.&
conſi.39. factum eſt tale, dominus
Humbertus, colũ.4. Ex quo palam
erraſſe uideri po eſt Io. Ana. dum
in c.conqueſtus,col.3.extra de vſu.
tradit quòd per pactum de retrouẽ
dendo re transfertur dominium in
uenditorem ipſo iure ex ſola obla-
tione,ut ſingu. dicit probari in l.ſi
cùm venderet ff.de pigno.act.

19 ¶ † Sed hæc omnia velim intelligas
ut non procedant in iis caſibus, in
quibus dominium ipſo iure tranſ-
fertur ſine traditiõe, de quibus per
glo.& doc. in l. traditionibus C.de
pact. Nam tunc in illis etiam re trãſ
ferretur dominium ex ſtatuto an-
nullante contractum,[ſine alia tra-
ditione,]ut ſatis intelligi poteſt ex
d.glo.in l.j.& ibi Bal.in fi.C. de in-
offi.dona.& Bar.in l.& ideo,per gl.
ibi ff. de cond. fur. & nuncupatim
uoluit Iaſ.d.conſi.211. [lib.2.& d.
conſi.128.col.2.verſi.confirmatur,
lib.4.vbi id multis probat.]& Par-
pa.in d.l.j.ff.ſolu.matri. [& Ferdi.
Loaz.in repe.l.filiusfa.§.diui,char.
23.nu.452.] & ante eos Pau. Caſt.
conſi.216.confirmando,col.2.verſ.
nec inſuper, lib.j. Nam & uidemus
quòd ſicut in legato transfertur do
minium ſine traditione l.ſi tibi ho-
mo §.cùm ſeruus ff. de leg.j. & co-
pioſiſſimè diximus in noſtris com-
ment.conſue. Picta. titu.16.§.4. in
glo.2.in priu.ita ipſo iure retranſ-
fertur per actus reſolutiuos, p tex.
in l.ult.iuncta glo.in uer. remeanti
bus,& ibi Bar. & alii C. de legat.&
in auth.cui relictum,ad fi. in ver.uẽ
dicari C.de indic.vid.Et hoc quoq;
expreſſim uoluit Alex. d.conſi.10.
tum col.j.verſi.& primò, tum col.
3.ver.non obſtat d.l.lib.j. [& iterũ
conſi.10.uideretur fortaſſe, col.3.
ver.non ob.d.l.fi.eo.lib.j. & Fran.
Are.in l.qui abſenti §.j. col.2. ff.de
acqui.poſſ.]& Ant. Rub. conſi.58.
ſeries facti, colũ.2. & propè omnes
quos ſuprà citauimus. [& faciunt
no.per Bar.in l.ſi ut proponis C.de
condi.ob cauſam.]

20 Caeterum † poſteaquam huc
peruenimus lector amantiſſime,li-
bet hoc loco affatim abundeq; tra-
ctare quando lex aut ſtatutum in-
telligatur eſſe latæ ſententiæ, aut
ferendæ, in unumq; veluti corpus
congerere quæ à noſtratibus doct.
vellicatim diuerſiſq; locis de ea re
ſcripta ſunt,ut hinc faciliùs poſſint
legum ſtudioſi expromere quod in
rem ſuam futurum eſſe putabunt,
quandoquidem res eſt non inutilis
neq; contemnenda,ſed quæ in con-
trouerſiam quotidie adducitur. Igi
tur in primis Bald. in l.iubemus §.
vlt.C. de ſacr.eccle. ita in eam rem
diſtinguit: † Aut loquimur in pœ-
na obligatoria,& requiritur ſenten
tia l.ſi qua pœna,in ver.uirtus ff.de
ver.ſig.† Aut in pœna afflictiua, &
idem l.quòd ad ſtatum ff. de pœnis.
† Aut in pœna priuatiua,& idẽ, niſi
ſit dictio mox,uel dictio, ipſo iure,
uel dictio,ipſo facto,ut no. in auth.
de nup.in prin.facit l.vlt.C.loca.&
c.2.de reb.ec.non alie. lib.6.& cle.
j.eo.ti.† Quędam eſt pœna ab actio
ne excluſiua,& tunc idem l. vlt. C.
de iura.calum.quia requiritur ſen-
tentia auth.qui ſemel C. quomo.&
quan.iud.† Quædam eſt pœna taci-
tè confesſionis inductiua,& tunc ſi
poteſt probare contrarium,intelli-
gitur per ſententiam, vt d.l.ulti.a-
liàs ipſo iure l.quoniã ff. de his qui
no.infa.† Quædam eſt pœna iuriſ-
dictionis

dictionis prohibitiua, utputa, non reddatur ius. In quo dicit Iac. Are. in quadam diſput. ꝙ intelligitur ipſo iure, nec valet iudicium ſi contra fiat, facit l. ſi ſeru⁹ C. de his qui ad eccle. confu. Adde tamen ꝙ ubi non requiritur ſententia diſpoſitiua, ſi tamẽ factum reuocatur in dubium, requiritur ſententia declaratoria, per l. eius qui delatorem ff. de iure fiſci, & c. pro humani, de homici. lib. 6. †Facit quod no. gl. in auth. de tabel. §. pen. ubi glo. dicit, quod ſi tabellio per ſententiam legis eſt priuatus officio tabellionatus, hoc tamen non eſt declaratum per ſententiam hominis, ſed eſt occultum, ſi iſte tabellio exercet officiũ, quia eſt in quaſi poſſeſſione officii, ualẽt inſtrumenta ſua. quod alibi in iure ciuili non habes. Hactenus Bal. ubi ſuprà Alex. autem in addi. Bar. in l. imperator ff. de iure fiſci, alia multa in eam rem allegat, ut oſtenderet quando quid intelligatur fieri ipſo iure, uel per ſententiam, multa quoque Barba. in c. ſi diligenti, col. 37. & multis ſeq. vſque ad 7. col. extrà de for. comp. Omnium autem pluri ma Felyn. in c. Rodolphus, col. 15. verſi. vltimò quia text. cum multis ſeq. ext. de reſcrip. & ante hos quædam etiam allegat Bart. in auth. de inceſt. nupt. in prin.

21 Ego vero † rem hanc cæteris dilucidiùs uberiusq; ac ordinatius tantùm (nam melius quis poſſet?) hoc loco tractare conſtitui. Igitur vt ad rem accedamus, Verbum ante participium præſentis temporis, ut ordinem Grammaticorum ſequamur, in dubio eſt canon latæ ſententiæ, vt planè innuit glo. in l. ſi quis maior, in ver. infamia, iuncto tex. in ver. notatur C. de tranſ. quã ſequũtur Bar. Bal. Saly. Pau. Caſt. & recẽtiores ibi, & expreſſius uoluit glo. in l. j. §. afficerentur C. ne lice. poten. & in l. ſicut, in ver. minimè C. de teſta. mili. & in l. ſi quis in tantam, in gl. magna, verſi. quartò quæro, & ibi Bar. Ang. vterque col. vlt. C. vnde vi. idem Bar. in l. iubemus nulli §. ſanè ſi hoc, colum. vlt. & ibi Alex. C. de ſacr. eccle. & in auth. qui ſemel, ante fi. C. quomo. & quand. iud. Archi. in c. inclita, col. j. ad fin. 11. q. j. Bal. in l. 2. in addi. in 3. q. & ibi quoque Saly. etiam in 3. q. C. de iure emphy. idem Bal. in cap. j. §. ſi quis miles, in ver. amittat, titu. de feu. ſine cul. non amit. [& in addi. Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua, in 46. q.] & conſi. 9. factum tale eſt, colum. 3. ver. ſed hoc eſt aduertendũ, lib. 1. Saly. in l. cum poſteaquàm, & ibi Iaſ. in 3. no. C. de pac. & idẽ Sal. in l. decernimus C. de ſac. ec. & in l. ſi totas C. de inoffi. don. & in auth. inceſtas C. de inceſt. nup. & ĩ auth. hoc amplius, & ibi Corne. col. 1. & Iaſ. col. 3. ver. 2. C. de fideicõ. Ang. cõſi. 371. multũ cõſidero, in fi. Ant. in c. accedẽtibus, col. pe. ext. de priuil. Inno. in proœ. decret. & in rep. c. vlt. col. 45. in paruis, ext. de præſcrip. & in c. ſi quis, extr. de uita & hone. cler. & in c. ſi quorũdam, col. 3. ext. de ſolu. & in c. vlt. ext. de accu. Raph. Com. conſi. 164. prælatus certæ eccleſiæ, co. 2. Do. in c. 1. in fi. de iniur. lib. 6. Ro. cõſi. 212. quo ad primũ, in 3. dub. & ſingu. 510. fuit à me quæſitum Pan. in c. cæterum, colum. 1. de reſcri. & in c. nonnulli §. ſunt & alii, col. 3. ver. ſed dubitatio remanet, eo. tit. & in c. quiſquis, de elec. & in c. querelam, col. 2. de iureiur. & in c. nouit, in fi. de his quæ fiũt à præla. & in rep. §. quia uerò, col. 7. ver. 2. diſcutiendũ, & ſeq. ext. de præb. & in c. 2. col. vlt. de ſolu. & in diſpu. incip. Augerio, colum. 14. verſiculo contrarium credo Ioan

Plate.

Plate. in l.quoties, quæ eſt penul. colum.j.verſicul. ſed quæro nunquid:C.de dignita. libr. 12. Franc. Cre.no.7.tu ſcis quòd verbum.Io. Ray.in §.callidis,verſicul.pœna, in 9.& 11.quæſt.pri.par.princ.titu.de prohibi.feud.ali.per Fred. & in § præterea ſi quis, in 19.q.eod.titu. Ægid.Bellame.conſil.9.factum tale eſt,cum eſſet lis,colum.10.verſi. item non obſtat quod dicit Barba. in l.ſtipulatio non valet, in princ. ff.de verbor.oblig.& in addit.Pan. in cap.j.extra de adulter. Corne. conſil.15.ex quo dictus Franciſcus, colum.5.verſicul.tamen eſt aduertendum.libr.j.& conſil.312.in hac conſultatione, colum.3. verſicul. cum non ſolùm, eod.libr.j.Franc. Aret.in cap.2.in 5.not.extr.de for. comp.Iaſ.in l.eam quam, colum.8. verſicul. teneo communem. C.de fideicommiſſ. & in l. manifeſtæ, colum.vlti.ff.de iureiuran. & in l. poſthumo, colum.7.verſicul. pro qua op.C.de bonor.poſſ.contr.tab. & conſil.54.circa primum dubium, colum.j.libr.3. & conſil.118.videtur in præſenti,colum.3.verſicul. ſecundò verbum ſit, libr.4.Philip. Deci. in authenti. caſſa, colum.j. C.de ſacroſanct. eccleſ.& in l.cum poſteaquam, colum.j. in 2.not.C. de pact. & in l.j.col. 10. nume.67. C.de ſum.trini.Portu.Garc. in lib. de vltimo fine iuris, char.25.verſic. quartus caſus.Franc.Purp.in l.more, colum.antepenult.verſicul.tertiò ampliatur. ff. de iuriſdict. om. iudi.[Io.Crot.in rep.cap.j.colum. 8.verſicul.contra tamen principalem,de conſtitu. libr.6. Iacob.à S. Georg.in tracta.feud.in verb. quidem inueſtiti, &c. colum. 2. verſicul. item dubitatur.] Et hæc quidem eſt frequentior noſtratum ſententia.

22 ¶ † Quam ſi ſequaris, ut ſequendam eſſe arbitramur, temperabis, vel, vt noſtrates non omnino, malè loquuntur, limitabis iiſdem modis, quibus & verbum preteriti temporis, de quo ſtatim poſtea dicemus, etiam limitabimus. Nam & eiuſdem (quantum ad hanc rem pertinet) naturæ eſt, atque etiam de utroque ſimul in illis limitationibus diſſeremus, ex quibus aſſumes quæ huic loco ſubſeruire cognoueris.

23 ¶ † Sed & tu alio item modo limitabis procedere, niſi alia verba eiuſdem conſtitutionis, quæ verbo præſentis temporis utitur,aliud inducerent,uidelicet ferendam ſententiam, non latam. Nam & tunc id uerbum præſentis temporis latam, non diceret. Ita expreſsè uoluit Salycet.in l.cùm poſteaquam.C.de pact. Quod confirma ex iis quæ dicemus, in ſimili,infra in uerb. futuri temporis. uerſicul.63.incipien.vndecimò fallit.

24 ¶ † Quanquam ſunt qui ex diametro illi communi ſententię repugnant, nempe negantes uerbum præſentis temporis eſſe latæ ſententię,& omnes propè ſibi contrarij, uidelicet gloſſ.in l.j.in uerb. publicatur, & ibi quoq; expreſsiùs Barto.ff.de ui priua.Petr.Iacob.tit. de cau.ex quib.do.debet ami.prop. in 13.diſtin.feud. colum. illius 2. uerſicul.item cum dicitur.Ange.in l.j.C.de pœna iudi.qui male iudi. niſi ibi ſit mendum, in dictione præſentis.Petr.Anc.conſi.102.contra dictam donationem, verſicul. ſecundò & ſubtiliùs.Imol.in cap.ſi diligenti, & ibi etiam Franc.Aret. de for.compe. Domi. ſibi contrarius,& Car.Ale.in c.ſi quis uterque in fin.23.di.Pau.Ca.in d.auth. hoc amplius,

amplius, colum.2.verſicul.in text. ibi excluditur Roma.ſingu.2.licèt uerbum præſentis. Et ita etiam ſentiunt Barba.& Corſe.quibus locis.4.colum.hinc.uerſicul.ſecundo citabimus.& Franc.Luca.in tracta. de priuil.fiſci.in 2.par.princ. in 12. eademque ult.q.dum allegat Bart. in d.l.j.

25 ¶ † A quibus ſtant multi text. iungentes uerbis pręſentis temporis huiuſmodi dictiones, eoipſo, ipſo iure, omnino, videlicet in l.is cui lege, ibi, ipſo iure non valet.ff.de teſta.& in l.j.ibi, & pleraque ipſo iure non ualent.ff.ad ſenatuſcon. Velleia. & in c.ſi gratioſè, de reſcript.libr.6.& in c.ſi poſtquam, ibi eoipſo uiribus euacuatur, de electio.eod.libr.& in c.clericis.verſic. prælatis,de immu.eccle.eod.libr.6. & in c.j. uerſicul. omnem perſonam, de ſchiſma.eo.quoque,lib.6. Nam ſi uerba præſentis temporis, quibus illi text. utuntur, fuiſſent per ſe atque ſuapte natura latę ſententiæ, fruſtra additæ fuiſſent illæ dictiones, quæ latam ſententiam demonſtrant, ut poſtea dicemus, contra l.j.§.ſed hoc ſtudioſum,C. de uete.iur.enu.cum ſimil.Ideoque additas fuiſſe, ut latam ipſam ſententiam oſtenderent.

26 ¶ † Sed quod his reſpondeatur, in promptu eſt, nempe has dictiones, adiectas fuiſſe, non quòd uerbis deeſſet uis illa latæ ſententiæ. ſed ad maiorem certioremq; ac dilucidiorem latæ illius ſententiæ declarationem.ut plerunque aliàs fit, id atteſtante gloſſ.in re ſimili, in c.licèt, canon, in gloſſ.j.de elect.lib.6.cùm dicit, nec fuit hoc propterea ſuperfluum, cum clarius exprimat, & ibi hoc quoq; not. Do.& Phil.Fran.& eſt ſimilis gl.in cap.j.in uer.& filio de ſumma trinitate & fide catho.e. lib.6.vbi etiam Domi.& Phil. Frã. not. non dici ſuperfluum quod clarius ac diſtinctius exprimit id quod per ſe intelligitur, nam vt etiam dicit Pan.in c.ſolitæ,col.2.uerſ. in gl. in ver. tanquam, extra, de maior. & obed. quandoque verba ponuntur tollendæ dubitationis cauſa, cùm tamen tacitè inſint, per l. qui mutuã ff.mandat.cum multis concordan.à me collectis in noſtris commentarijs conſuetudinum, Picta.titu.2. c. 2. Modo id vnum non omittamus, quod iuriſconſultus in l.j.§.ſed ſciẽdum ff.de ædil. edict. tradit, ædiles in ſuo edicto tollendæ dubitationis gratia bis ἐκ παραλλήλων, id eſt, ex geminatione, idem (ſcilicet morbi vitiiue) dixiſſe: ne qua dubitatio ſupereſſet, nam & aliàs videmus nonnunquam binas, atq; plures dictiones latę ſententię coniungi, ut in c.cum ex eo, in fin.de elec. lib.6.vbi dicitur, extunc dictam pœnam ipſo iure ſe nouerint incurſuros. Nam dictiones extunc, & ipſo iure, eam vim latę ſentẽtiæ habent vt dicemus poſtea in 43. & 46. fal. futuri temporis, imo & uerbum incurſuros, per ſe eandem vim habet vt dicemus etiam in 47.fallen.eiuſdem temporis. Quin & aliquãdo uidemus quatuor dictiones eiuſdem roboris ſimul iungi, ut in c.excommunicamus §. credentes, extrà de hæret.ubi dicitur, extunc ipſo iure ſit factus infamis, nam præter illas, extũc, & ipſo iure, ſit per ſe eſt quoque latæ ſententiæ, ut dicemus infra in 60.fallen. futuri tẽporis, ſed & factus vt participium præteriti temporis, de quo etiam dicemus ſtatim numero videlicet 32.

27 ¶ † Et ſæpe aliàs videmus has dictiones ipſo iure omnino, & ſimiles latæ ſententiæ annecti verbis pręteriti temporis, quę haud dubie ſunt & latæ

latæ ſententiæ, vt ſtatim dicemus nam id videre licet [in l.ſcribit.§. item ſcripſit,ibi,ipſo iure ſit obligatus.ff.de auro & argen.leg. & in l. in ſuis hæredibus,cum dicitur, ſtatim ipſo iure hæredes exiſtũt.ff.de ſuis & legit.vbi cum verbo futuri temporis ponũtur hæc duo ſtatim, & ipſo iure,quæ ſunt eiuſdẽ ſignificationis, vt poſtea dicemus] in c. quiſquis,& c.cõgregato, & c.dudũ eccleſia, extra de electio.& c.cum olim,de maio.& obediẽ.& c.de multa,de præb.& c.ſtatutũ.§.vlt.de reſcr.li.6.& c.j.in fi.de conſue.e.li.6. & in c.j.§.vlt.& c.auaritiæ,in fin.& c.fundamenta.§.qd ſi ſecus, de ele. li.6.& in alijs ĩfinitis locis iuris,præſertim canonici.nec enim oẽs volumus nec poſſumus,nec etiã neceſſe eſt adducere.alios tñ videbis multos inferiùs nu.47.nec hactenus.& alijs multis huius tractationis:nam & talia multa ſæpius poſtea occurrunt,in quibus id tibi præcipuè mẽti tenendum eſt,quod in hoc verſi. diximus.

28 [¶ † Quibus addere potes quod ſcribit Hoſt.in c.nimis iniqua,paulò ante fin.extr.de exceſſib.prælat. ſatis fuiſſe dixiſſe in eo tex.vniuerſi,quantum ad mentem, additur tñ & ſinguli vt occurreretur illorum malitijs qui ad detrectandum bonũ obedientiæ,friuolas, licèt ſubtiles occaſiones prætendunt,vt patet in c.eam te,ext.de reſcrip.ideò ſi non dixiſſet,ſinguli,forſan aliquis aſſereret,quòd non comprehenderetur ſub hoc nomine,vniuerſi: quia ſcriptũ eſt aliud eſſe ius vniuerſitatis, aliud ſingulorũ.l.ſed ſi hac lege.§. qui manumittitur.ff.de in ius vocã. Ex quo ſubinfert quòd in literis,in ſtrumẽtis & priuilegijs nõ poſſunt nimis ſpecificari quæ ſpecificanda ſunt ad malignorum ſophiſticam interpretationem tollendam, vt ibi, & in c.ad audientiam, ext.de deci. & in c.in his, extr.de priuileg. Et hoc quoq; repetit Io.And.in d.c.nimis,etiam ante fin.& Fel. qui alia quædam ad hoc adducit in c.venerabili,in 2.not.de offic.deleg.& in d.c.eã te,col.13.ver.ex his infertur. Et facit tex.in l.qui mutuam.ff.mã. quòd quæ dubitationis tollẽdæ cauſa inſeruntur,ius cõe non lædunt.]

29 ¶†Si tamen hanc poſteriorem partem teneas, quæ negat verbo præſentis temporis vim latæ ſententiæ ineſſe,eam temperabis procedere, niſi ratio ſubiecti argumẽti ſiue materiæ aliud ſuaderet ea enim magis ſequenda eſſet,quàm vis ac natura & proprietas verbi, vt ſic eſſet potiùs ferendę quàm latæ ſẽtẽtiæ,ſecũdum Imo.in c.ſi quis,ext.de vit. & hone.cler.Quod confirma ex ijs quæ latiùs ſtatim dicemus in verb. præteriti temporis.in 2.fallen.

30 ¶†Limitabis item procedere, niſi verbo,agit,quod eſt huiuſmodi tẽporis,adiciatur dictio nihil,ita videlicet,nihil agit, quia hauddubie intelligitur ipſo iure, per text.in l. vlt.in verb.nihil agit.ff.de liber.& poſthu.Ex quo not.Bald.quòd ſententia lata ſuper libello inepto,eſt ipſo iure nulla,& ſequitur Barba.in c.ſuper literis,col.26.de reſcript.& in c.prudentiam, de offic.deleg.& cõſi.44.ſcribitur apud prophetam, col.2.lib.j.†quibus dicit idem ſi dicatur,fruſtra agit,p tex.in l.fideiuſſor.ff.de nego.geſt.& ſequitur vtrũque Ant.Corſe.in ſuis ſing.in verb. nihil agit,vbi & pro poſteriore dicit facere tex.in l.niſi.ff.de tute. & ratio.diſtra.vbi Bal.illud idem colligit,quod ſupra ex eo diximus,videlicet,nullã eſſe ipſo iure ſententiam latam ſuper inepto libello.Sed & ꝓ priore ẽ bon⁹ tex.in §.j.iũctis ibi not.

ibi not.p doc.Inſt.quib.ex cau.ma. licet.Cæterũ de poſteriore, videlicet de dictione fruſtra, latius infra dicemus in 38.fallen.Conſtat autẽ apud omnes dictionẽ nihil,eſſe vniuerſalem negatiuam,per l.ſi is qui ducẽta.§.vtrùm.ff.de rebus dubiis, & diximꝰ ſuprà in verbo,ſuſceperit liberos,uerſi.83.horum omnium.

31 ¶†Poteris & tu hanc poſteriorem ſententiam,ſi eam ſequi velis, iiſdẽ modis limitare, quibus & inferius limitabimus, quod ſtatim dicemus de verbo futuri temporis.Nã ſi ea obtinent in futuro,quòd citra omnem controuerſiam eſt ferẽdæ ſñiæ vt ibi videbitur, multò magis & in pręſenti,qđ multorum & quidẽ nu meroſiorum opinione eſt latæ ſentẽtiæ,obtinebunt.Sed iam ad reliqua pergendum eſt.

32 VERBVM † & participium præteriti temporis etiam in dubio eſt latæ ſententiæ,vt de verbo eſt gloſ.in d.l.iubemus nulli.§.œconomus,ſuper verb.priuetur,& ibi Bar.qui dicit illã glo.eſſe notandam & ſignãdamꝰ, & Bal.& alij.C.de ſacro.eccl. & gloſ.in l.in criminali,ſuper ver. habeatur,in fin.& ibi Bald.& Ang. C.de iuriſdict.om.iudi.& glo.in l.ſi quis maior,in verb. priuatus.C.de tranſ.gloſſ.in d.l.ſi quis in tantam, quo loco ſuprà allegauimus, & ibi etiã Bar.& Bal.col.pen. & Ang.C. vnde vi.& gl.in c.2.§.inhibemus,in verb.innodari,& ibi Philip.Fran.de hæret.li.6.Bar.in d.auth.qui ſemel, ad fi.C.quomo.& quan.iudi.& in l. extat,col.vlt.verſi.ſed vtrùm creditor.ff.qđ met.cauſ.& in l.Menius. §.duobus,col.vlt.ff.de leg.2.& in l. ſi quis maior.C.de tranſ. Bal.& Sal. in auth.inceſtas.C.de inceſt.nup.in lect.anti.[& idẽ Bal.in auth.in donatione.C.de ſecun.nup.in 2.lect.]& in c.at ſi clerici,col.pen.ext.de iud. [& in addi.Spe.ti.de loc.§.nunc aũ qua,in 46.q.]Sal.in .l.decernimus, poſt prin.C.de ſac.ſanc.eccle. Imo. in c.ul.de tranſ.& in c.ſi diligenti, col.2.uer.in gl.perdant,ext. de for. compe.& in c.ult.col.17.verſic. ſed certe vbi ſtatutum,extr.de præſcri. & in c.ſi quorundam,col.3.de ſolu. Marti.Laudẽ.in c.j.§.illud tñ, poſt prin.& ibi ẽt Card.Alex.in §. item qui domino,etiam poſt prin.ti.quæ ſit prima cã ben.amit. Ant.cõ.4.Ieſu Chriſti,&c.viſo teſtõ,in prin.Io. Pla.in d.l.pe.col.j.C.de digni. libr. 12.Aegid.Bellamer.d.cõſ.9.& Pan. in c.nouit,in fi.ext.de his quæ fiũt à præl.ſine conſ.ca.Io.Ray.in d. §. pœna, in 8.q.j.par.ti.de prohi.feu. ali.per Fred.Frã.Cre.d.not.7.Cor. conſi.89.viſo ſupradicto puncto, colum.pen.lib.3.& conſ.40.viſo proceſſu,col.4.ver.ex quibus verbis,li. 4.[Iaſ.conſil. 46.pro fiſco regio,in prin.lib.3.]

33 ¶†De participio voluit gl.in auth. caſſa,in prin.C.de ſacr.ſanc.eccl.[& in d.l.ſi quis maior,in ver. priuatus & ibi Bar.col.ul.& Saly.col.j.C.de tranſac.& in l.ult.in verbo, conſtituti.C.loc.& in c.cũ in cũctis.§.vl. in verbo,priuatos,extr.de elect. & in c.quoniam,in verb. mucrone pcuſſum,ext.de offic.ord. & in c.extirpandæ.§.qui verò,in verb.priuatũ, & ibi quoque Inno.Hoſt.& alij ext.de pręben.& in c.ita quorũdã, in verb.ſubiectos,ext.de Iudæ.& in c.grauem, in verb.priuatos.ext.de ſen.excom.& in c.adminiſtratores, in verb.priuatos.23.q.5.& in c.vlt. in verb.ſuſpenſum,de tempo. ordi. lib.6.& in cle.ſæpe,ad fin.in uer. irritꝰ,& ibi Imo.col.vl.de ver.ſig. Inno.Hoſt.& Io.And.in c.ad falſariorum,omnes in uer.innodatos,extr. de cri.fal.Hoſt.in c.licet,col.vlt.extra,de voto,Bar.in l.imperator. ff. de iure

de iure fiſc.Pan.in c. ſi diligēti,col.
8.ſuper gl.in verb.perdant, ext. de
for.cōp.Pau.Caſt.conſ. 68. in caſu
præſenti puto ſic dicendũ,li.2.Cor.
conſ.246.videtur in hac conſulta.
poſt prin.lib.3.& Car.Alex.in c.in
nomine domini,col.4. ver.nota ex
tex.ibi à liminibus 23.di.& Alcia.ĩ
l.poſtquã,in uer.irritum C.de pac.

34 ¶ †Hęc tamen procedunt, niſi lex
quæ pœnam imponit,veniat ad in-
terpretationẽ legis ueteris,quæ eã-
dem pœnam imponit,ſed non ipſo
iure:nam tunc verbũ præſentis (vt
vtrunq; iungamus)& præteriti tẽ-
poris,quo noua hæc lex vtitur, ita
temperatur à lege veteri, vt cano-
nem ferendæ tantum ſnĩæ,non etiã
latæ inducat,vt voluit Franc.Aret.
qui monet perpetuo menti tenen-
dum,in c.2.per illum tex. iũcta gl.
in uer.ſequeſtratus,ext.de for.cōp.

35 ¶ †Sed hic tamen aduerte,nã ſi lex
noua nihil aliud operaretur aut in-
duceret,quã quod ſemel ſtatutũ eſt
in lege veteri,crederẽ tunc verbũ
præſentis aut præteriti tẽporis po-
ſitum in noua lege eſſe intelligen-
dum,vt præter id quod iam ſtatu-
tũ eſt,inducat canonem latæ ſenten
tiæ,ne fruſtra fuiſſe facta hęc noua
lex videatur,ſed potiùs aliquid no-
ui adderet,ꝑ no.ꝑ Bar. & alios in l.
4.§.ait prætor.ff.de dã. infect.cum
multis ſimilib.à me latè congrega-
tis in noſtro tractatu retractuum,ti
tu.j.§.9.gl.2.nu.56. incip. contra-
rium tamen. Nam ſi id obtinet in
uerbo futuri temporis,quod ſuapte
natura eſt facienda tantum ſenten-
tiæ,ut hoc caſu latæ efficiatur, vt
poſtea dicemus in 3.fal.futuri tem
poris,multo magis in ijs verbis prę
ſentis & præteriti temporis,quę ꝑ
ſe ſunt latæ ſententiæ. At ſi hæc no-
ua lex aliqd aliud noui adferat, cre
derem tũc eam ſibi mutuari inter-
pretationem ferẽdæ ſententię à ue
teri lege,ex ſententia Are.

36 ¶ †Fallit ſecũdo & generaliùs,vbi
per alia iura conſtaret quòd hm̃oi
verba præſentis vel præteriti tẽpo-
ris eſſent ferendæ ſententię.tunc.n.
perdunt vim ſuam,& accipiũt inter
pretationem ab illis iuribus,vt aſſe
rit[Sal.in l.cùm poſteaquam.C.de
pact.&]Pan. in d.c.2.in fin.de for.
comp.ita illũ tex.& glo.ſimpliciter
intelligens, indeque ſubinde infe-
rens hm̃oi verba eſſe ſemper intelli
genda ſecundum ſubiectam materiã
& rurſum idem Pan.in c.ſi diligẽti,
col.8.in gloſ.in verb.perdant.& ibi
etiam Imo.col.2.verſi.in gloſ.per-
dant,eo.ti.de for.compe.Phil.Dec.
in l.j.col.3.ver.quintò no.C.de ſe-
cund.nup.& Alcia.in d.l.cũ poſtea-
quam,vbi ſuprà.C.de pact.Et opti-
mè facit quod in ſimili dicemus in-
fra in 12. fal.futuri temporis.& ite
rũ in 61.& 71.fal.ꝙ & hac rõne cõ
firmo.Nã hæc verba in dubio ſunt
eius naturæ,vt ſint latæ ſnĩæ.At ſi
ex aliis iuribus aut ex ſubiecta ma-
teria euidẽter appareat latã eo caſu
eſſe ſententiã,nihil amplius de illo
dubio eſt diſputãdũ,cùm in incertis
nõ certis locus ſit cõiecturis.l.con
tinuus.§. cum ita ſtipulatus. ff.de
verbor.obliga.

37 ¶ †Et aliàs etiam videmus uerba
impropriam ſignificationem aſſu-
mere ex ſubiecta materia.l.ſi uno.
in prin.& ibi glo.& Bart.& Bald.&
iterum.l.ſi lege.ff.loca.l.ſi ſtipula-
tus.ff.de uſur.l.dam.infecti, omniũ
eius capitis poſtrema,in prin.& ibi
Ang.ff.de dam.infect. & l. ſed & ſi
poſſeſſori.§.i.uer.ſed & ſi rerum ff.
de iureiuran. & c.conſtitutus, ext.
de relig.do.& per Bart. in l.j. C.de
neg.geſt.cum multis ſi.congeſtis à
[Steph.Phed. in lib. de legum in-
terpretatione,parte 3.char.2.verſi.

amplius licet à uerborum,]& Iaſ.in l.3.in 2.no.C.de tranſ.& [in l. ſtipulatio iſta habere licere.§.hi qui ſũt col.j.& ſeq.ff.de uerb.obli.&] Can. præſertim recen.ſcilicet Fel. & Deci.in c.nam concupiſcentiam, extr. de conſtitu.& in c.quoniam ab.ext. de offi.deleg.& ipſe Deci. in l.quoties idem ſermo ff.de regu.iur.& cõſi.388.uerba laudi.col. 2. & ulti. & Hippo.Marſil.ſing.510.verba in dubio. Nic.Eueraldo latiſſimè in locis legalibus, in loco à ſubiecta materia,& Geor.Nata.in repe.cle. ſæpe, in prin.col.2.verſic. quartò limita, cum multis ſeq.de ver.ſigni. & Alc. qui totum hoc argumentum elegãtiſſimè, vt cætera omnia, tractauit, lib.2.de uer.ſigni.ſtatim poſt princ. [vt interim non omittamus quod ſcribit Bal.conſ.434. pactum,col. 2. lib.j.uerba eſſe intelligenda ſecundum naturam.]

38 ¶ Idque etiam procedit vbi verba ſunt prægnantia,ut noſtri appellant ea enim nihiloſeciùs intelliguntur & reſtringuntur ſecundum ſubiectã materiam ex ſententia Alex.conſil. 35.viſo proceſſu,col.4.verſic.circa tertiam particulam,lib.4.& Dec.in d.l.quoties.Sed & procedit in materia in qua fit ſtricta interpretatio, vt per quædam ex dictis iuribus reſpondit Alex.conſi.5.puto de iure, col.2.li.4.& Philip.Dec.vbi ſuprà. & iterum conſi.278.non leuis perplexitas,col.4.verſi.decimo,& in l.j.in addi.col.eiuſdem addi.j.C.qui admit.Et id ſatis probatur ex eo qđ ſuprà diximus ex Bald. in d.rub.de reſcrip.Et huc ẽt faciunt quæ diximus ſuprà in uer. pręſentis temporis,uer.29.inci.ſi tamen hanc poſteriorem,& dicemus infrà[nu.48. 82. 96.108.132.150.166.183.242.]

39 VERBVM † autem & participium futuri temporis eſt canon ferendæ ſententię, non latæ, gl. Bart. Bal.& alii in d.l.iubemus nulli, gl. in l.j.[& ibi Fran.Are.] C. ne lice. potẽ.& in d.l.ſi criminali,& ibi Bal. Bar.Sal.Ang.& Pau.Caſ. C.de iur. om.iud.gl.in auth.habita,ĩ fi. C.ne fil.pro pat.& in d.l.ſi quis in tantã, ubi ſuprà,& ibi quoq; Bar.& Ange. C.vñ vi gl.in c.quiſquis,ſuper uer. fiat,& iterum in uerbo, ſuſpendantur, & ibi Pan.col.2.extra, de elec. & glo.in c.quia propter:in uer.priuentur,& ibi ẽt Pan.extra,eo.tit.& in c.2.in uer.afficiant,extra de ali. iud.mu.cã fac.& in c.ſi diligenti,in uerbo,cãm perdant,& ibi Anton.& Pan.extra,de for.comp.& in c. clericus neq;,extra de uita,& hon.cle. & in c.cum tu,in uer.priuandos,& ibi ẽt Hoſ.in prin.ext.de uſur.& in c.vlt.& ibi Io.Ana.col.2. extra de hęret.& in c.extirpandæ,in ver.priuatum,extra de præb.& in c.grauẽ, in uer.abſcindat, extrà de exceſſis. præla.& in c.cũ infirmitas,in uerbo arceatur,& ibi Inn.Hoſ.Io. And.& Pan. ext. de pœ.& remiſ.& in c.cupiẽtes §.ſi verò,in diſcordia,in ver. priuentur,& iterum in §.uel ſi perſonas,in eodem uerbo,de elec.libr. 6.& in d.c.2.in uer. inhibemus, & ibi quoq; Philip.Fran.de hære. eo. lib.6.& in c.in pœnis,in gl. magna ante fin.de reg.iur.eod. lib.6.& in extrauagan.execrabilis §.qui uerò deinceps, in uerbo,ipſo iure priuati. Archid.& Cardin. Alexan. in d. c.inolita, 11.q.j.Bar.in d.l.Meuius §.duobus,colum.vlti.ff.de lega. 2. & in d.auth.qui ſemel,& in d.l. extat,& in l.imperator ff.de iur.fiſ.& in l.j.colum.2.verſi.ſecundo quęro C.de pœna iud.qui male iudicauit, & in auth.ut defun.ſeu fun. eor. & ibi etiam Ange.uterq; in prin.Collect.in c.propterea:col.j.uerſi.quid ſi lex, extra de uerbo.ſignifi. Bald. in l.

in l.j.§.ſi pecunia.ff.depoſi. & in d. l.2.in add.in 3.quæſtio.C.de iu.emphy. [in d.authen.in donatione.C. de ſecun.nup.in 2.lect.] & in c. cũ in cauſa,col.j.extra de iura. calũ.& in c.j.§.denique,titu.quæ fuit pri. cau.benefic. amitten. & in c. j.§. ſi quis miles: in verbo,amittat,tit.de feud.ſine cul.non amit. [& in addi. Specu.tit.de loca.§.nunc aliqua,in 46.quæſtio.] & in dicto,conſi.11.colum.3.lib.j.Ang.in §.ſi quis autem in authen.de hær.& fal.& in §.j.ante fin.in auth.vt hi qui obli.ſe hab. perhi.res mino.& in §.ſi vero expectet,in auth.de nup.& in §.j.in authen.de inceſt.nup.& in §.ult.in fi. in authen.de litig.& conſi.37. multum conſidero,col.ul.Pet.Anch. inter conſi: Cald.titu.de feud.conſ.6. incip.an ex iniuria,in fi.Sal. in l.cũ poſtea C.de pact.& in l.ulti.col.pe. C.de iure emphy. [& in auth.inceſtas C.de inceſt.nup.& in d.l.decernimus C.de ſacroſanc.eccle.] Anto. conſi.22.uiſis punctis,col.j.& conſ. 58.conſtitutione regni, paulo ante fi.Imo.in c.ſi diligenti,col.2. uerſ. in glo.perdant,extra de foro competen.& in d.c.ulti.loco ſupra allegato, de præſcrip. & in d.c. ſi quorundam,colum.3.extra de ſolut. & Mar.Lau.in d.c.j.§.illud tamen, & ibi quoq; Car.Ale.in §.item qui domino,etiam in principio,ti.quæ ſit prima cauſa beneſi.amit.Pau.Caſt. conſ.8.quæſtio iſta vertitur,col.ul. lib.2.Ro.d.ſing.2.& conſi.212. quo ad primum,colum.vlt.Aluar.in c.j. col.2.titu.de feu.ſine cul.nõ amit. Pan.latè,in c.clericis in j.no. & iterum col.vlt.extrà ne cle.uel mona. & in c.j.& ibi etiam Io. Ana. extrà ne præla.vices ſuas,& in c. licet de vitanda, col.3.in 7.not. de elect. & in c.ul.col.2.extra de iura.cal. & in c.in quibuſdam,in fi.ext.de pœn. & in c.nõnulli.§.ſunt,& alij,col.3.extra de reſcr. Ro.conſi.212.quo ad primum dubium,paulo ante fi.Cępol.conſ.cauſa,ciuil.59. ſpectabiles domini,col.pen.Io.Ray.in d.§.pœna,in 8.& 10. q.j.par.princ.titu. de prohib.feu.alie.per Fre.& in §.præterea ſi quis,in 19.q.e ti.Io.Ana.conſil.32.vltra alia dubia,in prin. Frã. Cre.d.no.7.Matthe.no.115.not. ꝑ vbi,Maria.in c.iudæi,le 2.ext.de iudæ.& conſi. 22. omnipotens Deus adſit,ſequendo ordinem, poſt prin. Alex.conſi.92. perſpectis diligẽter col.5.uer. niſi quãdo vaſſallus, lib. 6.Barb.in repe.c.Raynaldus : colũ. 94.extra de teſt.& con.12.ſcribitur apud prophetam,col.3.lib.j. Corn. conſ.237.in hac conſultatione, col. 2.uer.& quando, lib.j.& conſi.119. circa primum,col.7.lib.2.& conſil. 165.circa primum,col.6.uerſ. & licet uerba,eo.lib.2.& conſi , ſequẽ. quatuor vertuntur,col.2. uer. quãuis verbũ,eo.lib.2 [& conſi.196. ꝑ parte inquirẽtis,in fi.e.li.2.] Cæpo. cõſ.23.ſpectabiles dñi,col.4.uer.ſed qñ pœna,& Gui.Pap.in ſtatuto Delphinali,incip. ſi quis per literas,in uerbo,mulctabitur,in prin.Car.Alexan.in c.j.§.vaſſallus,ti.ſi de feud. fuer.cont.inter do.& agn. & in c.j. §.callidis,col.2.ti.de prohib. feud. ali.per Freá.& in c.qm̃, col.4. diſt. 100.& in c.presbyter,col.vlt.j. q.j. & in c.ſi quis epiſcopus 7.q.j.Iaſ. ĩ l. rem quę nobis,col.pe.ff.de acq. poſſ.& in l.j.§.ſublata, in priore lectu.col.2.& in 2.lect.col.4.ff. ad S. C.Treb.[& conſ. 148 . videretur in præſenti dubio,col.3.uer. prædicta fortius,lib.4.Ex quo Fran.Cur. iunior in l.traditionib9,col.3.nu. 23. C.de pac.dicit uerbum futuri tẽporis ſua natura non eſſe directum.]

40 ¶ † De partiripio quoq; voluerunt multi ex iis quos ſupra citauimus,

 & alij

& alii præterea, & inter eos glo.in l.improbum C.ex quib.cau. inſa.ir rog.& gl.in c.cum tu,in ver.priuādus,ext.de vſu.& in d. cle. ſæpe, in ver.irritandis,de verb.ſig. Hoſt. in d.c.licèt,col.vlt.extr. de elȩ.Pan. in c.cùm eccleſia, col.3.verſi. nota ibi irritandum,ext.de cau.poſſeſ.& proprie.Alcia.in c.j.col.j. titu.quæ fuit pri. cau. bene. amit. & omnes vbique.

41 ¶ †Vides igitur multos,& eos quidem maximæ authoritatis, & in iis glo.ordina. vtriuſque iuris & ciuilis & canonici, in ea eſſe ſententia, ut futurum tempus ſuapte natura ferendam ſententiam, non etiam latam ſignificet:& nemo omniū quos hactenus legimus, niſi nos fallat memoria,contradicit, præter Barb. qui, vt eſt leuis atq; inconſtantis ingenij,contrarium, ſibi & omnibus contrarius,probare nixus eſt, in d. c.ſi diligenti, extra de for.compe. ſed leuioribus argumentis & rationibus, quàm vt opus ſit eas palam infringere.

42 FALLIT † tamen ea regula multis modis: Primo ubi natura iudicij intentandi repugnat pœnæ infamiæ, quæ irrogatur per uerbum futuri temporis.tunc enim cenſeri debet impoſita ipſo iure, ne alteretur (nam & hoc verbo in hac ſignificatione vti authoritate Naſonis Faſtorum libr. primo nobis permiſimus)natura actionis & iudicii. Ita eum ad hoc expendit tex. in d.l.improbum C.ex quib.cau.inſa.irrog. Fran.Are.ſolus omnium, ni fallor, in ea ipſa l.dicitq; ſingu. not. Et ad hoc certè optimè facit ille tex.iuncta gloſſ.ibi enim dicitur ꝙ improbum fœnus exercentibus pœna infamiæ irroganda eſt,& gl.ibi intelligit ipſo iure,aliàs enim,inquit,non poſſet infamari,nam cùm condictione indebiti,uel ſine cauſa, uel ex l. iſta tantum poſſit conueniri ad repetitionem uſurarum, & ipſa nō in famet,per l.ceſſat ff.de act.& oblig. neceſſe eſt ut ipſo iure ſit infamis. & ita illam ſequuntur & declarant Cy.Bal.& Saly.ibi.

43 SECVNDO † fallit generaliùs ex ſententia illius glo.à paucis in hoc annotatæ,in d.l.improbum,ubi lex vel alia diſpoſitio,quę utitur verbo futuri temporis,eſſet illuſoria, nec aliàs poſſet habere effectum, quàm ſi intelligatur ipſo iure. Et hoc ita quidem confirmatur.† Nam uerbū cuiuſcunq; temporis, ſi non poſſit operari in ſuo tpe,ad aliud trahendū eſt,in quo poterit operari l.ſi debitor §.uериſimile ff.de cōtra.emp. & in l. qui Romæ §. Augerius, ubi Alex.ff.de ver.ob.& l.quoties in ſtipulationibus ff.eo.iuncta l.cum certus ff.de vin.tri.& ole.leg. & uoluerunt Bar.Ang.& Alex.in l. cum ſtipulamur ff.de verb.ob. cum cōcor. quos uidebis in [noſtro tract. cui titulus eſt,nihil fruſtra.]

44 TERTIO † fallit (& hoc quidem ex eodem fonte manat) ſi cū eſſet lex vel alia diſpoſitio utens uerbo futuri tpis, ſuperuenit alia idē per omnia diſponens,utenſq; & ipſa futuro tempore.Nam tunc,ut iſta poſterior conſtitutio aliquid addat ad primam, erit uerbum illud futuri temporis quo utitur, latæ ſentētiæ, ſecundum glo.no.in c.diſpendia,in ver.proceſſus ualeat,de reſcrip.lib. 6.quam ibi omnes ſequuntur in eo quod interpretatur illa uerba, nec proceſſus ualeat, ſcilicet ipſo iure. ſed nullus expēdit rationem illius. nam aliàs, inquit, nihil uideretur hæc conſtitutio addere.

45 ¶ †Hoc aūt generale eſt, ut ultima cōſtitutio, ſiue quæuis alia diſpoſitio idē ſtatuens quod prima,ita debet

bet interpretari, ut aliquid addat ad primã,ne ſit ſuperuacua, ut no. per Bar.& alios in l.4.§.ait prætor. ff.de dam.infect.& in l.2. ff. de vſucap.cum infinitis propè concord.à me collectis in[dicto tract.nihil fruſtra.] † Quibus addes unum quod huc, proxime accedit, ꝙ licèt aliàs pactum de non petendo non tollat actionẽ ipſo iure l.ſi unus §. pactus ne peteret ff.de pac.& §. præterea, Inſti.de excep.& Bal.in rub.ext.de offi.iudi.col.3.ver. quæro nunquid per pactum,cum ſi. hoc tamẽ fallit, cũ ſit ei qui aliàs erat tutus exceptione,puta Macedoniani uel Velleiani,quia tunc tollit ipſo iure,ne ſit ſuperuacuum,ita uoluit gl. in l. legitima,in gl. magna circa mediũ [ff.de pact.]& ibi quoq; Odof. Bal. in utraque lect. qui id dicit not.dignum Ang.Pau.Caſt.Alex. & Iaſo. qui id aſsignat robori & naturæ duplicis uinculi,& dicit no.& ſing.& omnes propè ad fi.& idẽ quoq; Iaſ. in d.§.pactus ne peteret, col.2.ver. vltra alios.Ex hocq; dicit Ant.Corſe.in trac.de verb.gemi. col.7.ver. 45.ꝙ geminatũ pactũ de nõ petendo,tollit actionẽ ipſo iure,licèt ſimplex non id efficiat. Et hoc confirmatur ex his quæ dicã in ſeq.fal.

46 QVARTO fallit,† ubi ẽt in eadem conſtitutione eſſet duplex ſiue geminatũ uerbum futuri tẽporis.Tũc enim eſt latæ ſententiæ. Ita uoluit Bal.loquens in iis uerbis, caſſentur & irritentur,in tit. de pace Cõſtan. in verſ.hoc quod nos,in uer. caſſentur,quod dictum ſequitur & ſingu. dicit Rom.d.ſingu.3. & in repe.l.ſi verò §.de uiro,in 13.fal.ff. ſol.ma. & Corn.conſi.67. plenè quidem & egregiè,col.2.lib.j.& conſ.208. circa præſentem conſultationem, col. peu.verſ.accedat quod no.eo.lib.j. & conſi.59.diu poſt conſiliũ,col.2. verſi.geminata,lib.2. vbi hoc dicit no.& conſi.86.quãuis uideatur,colum.2.li.3.& conſi.95. diu poſt redditum,col.peu.eo. lib.3.& cõſ.158 videtur in hac,col.vl.lib.4.& Alex. in addi. Bart.in d.l. imperator ff.de iur.fiſci.& conſi.116. uiſis quæ ſubtiliter,col.vlt.lib.6.Barth.Cepo.in l.irritam,quæ eſt vlt. poſt princ.de vſucap.pro dona. ubi id dicit ſing. & iterum conſi.cauſ.ciui.66. Titius procreauit, col.12.verſic.5. modo. Fran.Cur.ſenior conſi.3. ſuper verbis,poſt prin. vbi & hoc dicit ſing. & conſi.4.cùm impræſentiarũ, col. 4.verſi.5.ad idem,dum allegat Bal. ubi ſuprà Sozi.conſi.249. materia, col.10.ver.j.in effectu,lib.2.& Anto.Cochus inter conſi. illius conſi. 101. quia per ſupraſcriptos, col.2. lib.4.Card.Alex.in d.c.j.§.callidis, col.2.tit.de prohi.feu.ali.per Fred. vbi hoc reputat no. & in c.quoniã, poſt prin.18.diſt.& Vital.Camb. in trac.clauſul.in tit.enũtiatiua verba confesſionis extra ius ad liberãdũ, char.3.verſ.2.niſi cõfesſio. Iaſ.in l. j.in prin.col.9.in fi.2.no.ff. de officius cui mãd.eſt iuriſ. & in d.l. non dubiũ,in 10.no.C.de leg. & in l.cũ poſteaquã,in 3.no.C.de pac. vbi & hoc quoq; dicit ſing.& in l.manifeſtè,in fin.ff.de iureiu. [vbi id dicit procedere generaliter, vbi lex utitur dictionibus geminatis,licet verba non ſint.] & cõſi.54.circa primũ dubiũ,col.j.lib.3.& Fely.in c.ſi cautio,col.12.ver. & dicit Bal. & iterũ in c.Rodulphus,col.24.verſ.prædicta etiam plenius,ext. de reſcri.Philip.Dec.in auth.caſſ.i,col.j.C. de ſacro.eccl.ubi hoc dicit ſing. & in c. vt noſtrã,in 4.no.ext.de app. & cõſi.138.cuius ſuperſcriptio icip. uerba iſta ipſo facto, poſt prin. & conſi.327.viſo caſu propoſito, column. prima,ubi & hoc dicit ſing.& iterũ

col.3.ver.nec videtur obſtare.Corſe.in d.tract.gemina.ver.76.qui eſt omnium vlt·Hip.Mar.conſ.2.altiſſimum refugium,col.5.ver.& quod dicta inquiſitio,lib.j.& Nicol.Eueral.in locis legali.in loco à geminatione locutionis vel actus,col.4. & Catel.Cot. qui & hoc dicit ſing. in memor.incip. geminatio verborũ. & iterum in memor.huius capitis, verbum futuri temporis.Ferdi.Loaz.in rep.l.filiusf,§.diui,col.4.ver. hinc etiam dici ſolet.ff.de leg.j.Anto.Rube.conſi.147.viſo inſtrumento tranſactionis,col.pen.Fran.Cur. iun.in l.more,num.95.ff.de iuriſd. om.iud.& id quidem eſt, vt omnes aſſerunt propter verborum geminationem,quæ debet aliquid operari,per illam vulgatam. l. baliſta. ff. ad Trebel. cum alijs multis ſimilibus & concord.à me late cumulatis in d.tract.nihil fruſtra.

47 ¶ † Nec actenus reperi qui de hac re dubitaret,præter Fely.& Philip. Deci.ſibi in ea re male [conſtantes illum in c.vlt.col.j.ext.de offi. delegat.hunc] in d.l.cùm poſteaquã, poſt med.C.de pact. ea ratione motos,ꝙ ratio q̃ eſt in.j. verbo futuri temporis, eadem eſt in ſecundo. & allegãt præterea tex.in c.nullus primas.9.q.3.vbi dicitur, irritum erit & vacuũ.& glo.ibi interpretatur,irritum,id eſt irritando. Et hæc quidem ſententia confirmatur ex tex. in l.ſtatuimus,in fin.C.de epi.audi. cùm dicitur, ex tunc irritas decernimus & inanes.Nam dictio extũc, eſt latæ ſentẽtiæ,vt poſtea dicemus [num.141 . quadrageſimotertio.] Ideoque ea fruſtra appoſita fuiſſet, ſi illa duo verba geminata latam quoq; ſententiam ſignificaſſent.Et in c.dudum, verſi. ſi verò nulla, de præbend.lib.6.vbi eſt ſimilis text. & in c.ſtatutum. §. vlt.de reſcript. lib.6.vbi ita ſcribitur, ſit ipſo iure irritum & inane.& ſimilis tex.in c. mulieres, quod eſt. 2. in fin.de iudic.eo.lib.6.& in c.vlt.§.vlt.in fin. de offi.deleg.eod.lib. & in cle.j.§. propter quod,ver.duro, de hæret. & in cle.paſtoralis,in fi.de ſent. & re iud. in illis verbis, declaramus fuiſſe & eſſe omnino irritos & inanes.nam & hæc dictio omnino, eſt etiam latæ ſententiæ, vt dicemus ſal. 18.etiam ex tex. & in c.accepimus,ibi,omnino friuolas & inanes eſſe decernas, extr. de pact. & in c. fundamenta.§.quòd ſi ſecus,de ele. lib.6.vbi ita ſcribitur, irrita prorſus exnunc & vacua nuntiamus. & in c.quorundam,in fin.de elect.lib. 6.cum dicitur,omnino decernimus irritum & inane.& in c.2. in fin.de iudic.eod. lib. & in c. vlt. in fin.de offi.deleg.eod.lib.& in c.vlt.in fin. prin.de offic.leg.eod.item lib.& in cle.j.in fin.de reſcrip.& in cle.j.de elect.& in cl.j.ibi,extunc etiam inane decernentes & irritum. de conceſſ.præpen.

48. ¶ † Sed ſi verum eſſet quod dicunt Fel.& Dec.in prima rõne illius poſterioris ſententiæ,perirent omnia quæ vbiq; de verborum geminatione ſcripta ſunt. Tex.autem & gloſ. in d.c.nullus primas, non probant contrarium prioris ſententiæ.Nam primum ea gloſ.dubitat vtrum ille tex.intelligatur ipſo iure,an ꝑ ſententiam,vt ibi videre licet.& ſi per ſententiam intelligatur,fatetur improprię accipi, ſed id fieri propter ſubiectam materiam,& ex aliis iuribus, iuxta ea quæ ſupra diximus in 36.ver.incip.fallit.2.& generalius. Nã & dictio irritũ,ſimplex & ꝑ ſe & ſine adiectione alterius latam ſententiam declarat, vt nuncupatim voluerunt Hoſt.& Io.And.in c.tua nuper,in ver.irrita, de his quæ fiũt à præl.

ā præl.Bal in c.conſtitutus,col.j.in ver. irritum extra de reſcrip. & in auth.non licèt,poſt princ.C.de lib. præte. & iterum in auth . ex cauſa, col.3.ver.his igitur.& ſeq.& ibi recentiores,eo.titulo.& in c.j.§.ſi vero.in ver. ad irritum reuocabatur, tit.qualit.olim feud.ali.pot. [Saly. in l.cum poſteaquam. C. de pact.] & Cæpola in d.l.irritam,poſt.prin. ff. de vſucap. pro dona. & Aegid. Bellam.conſ.3.circa materiam col. antepen.verſi.ſecũdo modo Pan.in c.quiſquis, in j.not . extra de elec.& ante hos gloſ.in cle. ſæpe, ad fin.in verb.irritus,& ibi Imol.col. vlt.de verb.ſigni. & ante hanc gloſ. in c. cum dilecta,in ver.irritum, ext. de reſcrip.& alia in c. congregato , in ver.irrita,de elect.& in c.vlt.ī glo. vlt.de ſup.negli.præla.& in c.inter cætera,in ver.irritum, de præbend. & in c.de iure,in eodem ver . & ibi quoque Hoſt.extr.de iure pat.& in c.vlt.in gloſ.vlt.extr.de reſtit.ſpo. & alia in c.inter dilectos,in ver.irritam,extr.de exceſ.præl. Et eſt bonus tex.in l.cum ſententiam. C.de ſen.& interlo. omn. iudi. quem ita intelligunt Bar.& Ang. ibi in ſummario.Et ſatis patet ex his quæ ſupra diximus de verbo & participio præteriti temporis , cuiuſmodi id eſt.Et tamen interdum ex ſubiecta materia impropriatur , & pro irritandum accipitur ob ſubiectum argumentum , vt præter gloſ. in d.c. nullus primas.probat etiam tex. in l.j.iuncta gloſ.in ver. irrita,[& ibi quoque Saly.] C.de reſcind. vend. & tex.in l.non omnia , & ibi etiam gloſ.ff.de minor.[& in d.l.cum poſteaquam,& ibi Saly.C. de pactis.] Sed & quod plus eſt iſtud interdũ procedit,etiam ſi huic dictioni irritum,ſit additum ipſo iure, vt nihilominus ex ſubiecta materia intelligi debeat pro irritandum', vt probatur ex cap.auditis, & ibi gloſ. in verb.poſtfacto, & Hoſtien. in verbo.irrrita, extr.de elect. Sed & è diuerſo Ioan, And. ibi volens etiam ſeruire ſubiectæ materiæ , exponit irritandam pro irritam denuntiandam.Quod autem cum eoverbo nõ ſolum ſimplici,ſed etiam adiuncto cum alio verbo nonnunquã ponuntur & aliæ dictiones etiam latæ ſententiæ vim habentes, id fit ad maiorem certioremque rei ſignificationem,vt ſupra in ſimili diximus ver. 25.incip.ſed quod his.

49 ¶ † Tamẽ pro ſententia [Fel.& Decij poteſt & illud adduci,[quod & Felyn. ipſe affert in d. c. vlt. de offic.deleg.ſcilicet] quòd non poteſt dici geminatio efficax,& vt noſtri dicunt , effectualis,id eſt , quæ habeat vim & effectum geminationis,vbi non eſt temporis interuallum,vt clare patet ex eo quod voluit gloſ.not. in l.ſi conuenerit. ff. de pigno.actio.vbi trina interpellatio nullo interuallo facta habet vim vnius tantum interpellationis,cum aliis multis ſimil . [adductis à Fely.vbi ſupra.& quæ nos latius]congeſſimus in noſtris conſuetudinibus.titu.5.§.6.in gloſ. j.in j. limitatione.Et hac ratiõe motus Barb. in d.c.vlt.ver.idem quoque,ext.de offi.deleg.reprobat dictum Bal.ibi, col.2.in prin.ſcribentis quod licet papa vel princeps in reſcriptio dicat,per te cognoſcas , non per hoc intelligitur electa induſtria perſonæ,quin poſſit alteri ſubdelegare , quia illud pronomen per te , ponitur ad demonſtrandum, non ad coarctãdum.†Sed ſi poneretur geminatè, verbi gratia , ſi diceretur, tu tu cognoſcas, vel per te te cognoſcas , intelligitur electa induſtria perſonæ . Nam ut dicit Barbatius

nihil

nihil operatur illa geminatio, ubi nullum eſt temporis interuallum, & idem uoluit Tho. Parp. nullam Barb. mentionem faciens, in repe. l.2.§.quòd ſi in patris, col.j.ff.ſol. matr. [vt non immerito illam quo que Bal.deci.reprehenderint Car. Flor.& Imo.in d.c.vlt.ille in §.idē in 3.not.hic autem col.j.Et hoc cō firmatur ex tex.ī l.pediculis.§.Labeo.ff.de auro & arg.leg. ubi non mutat ſubſtantiam rerum non neceſſaria verborum multiplicatio, & l.baliſta. ff.ad Trebel. ſecundum vnam lecturam,& quod auctoritate eorum tex. ſcribit Rom.in l.ſi quis cum aliter ff.de verb.oblig.dum re prehendit Bal. qui tradit in l.2.C. de reſcin. uendi. tolli remediū eius legis per ea verba ,donat omne id & totum quod pluris valet.]

50 ¶ † Sed huic rei ita reſpōdere po teris,quòd actus hominum,ad hoc vt dicatur geminati,vimq; habeāt geminationis, requirunt interuallum,verbi gratia, cōfeſſio,interpel latio,ſolutio, & huiuſmodi ſimilia non habent effectum geminationis etiā ſi fuerint ſæpius repetita, niſi habeāt interuallū tpis, & ita proce dit gloſ.in d.l.ſi conuenerit.& alia ſimilia loco prædicto allegata. At in geminatione verborum non re quiritur interuallum,per tex.in.d. l.baliſta. [ſecundnm communiorē lecturā,& in.l.2.§.quod ait, le.2.ff. qui ſatiſda.cogan.] & not. per Bar. in rep.l.j.col.4.C. de ſacroſanct.ec cleſ.& Bal. in proœ.ff in princ.col. ult.& in c.eam te, de reſcript.cum multis ſimil.quæ uidebis in dictis noſtris commen tit.22.§.9.in glo. 2.in 6.q.Et ita huiuſmodi obiectio nem ſoluit Iaſ.in d.l.j.in prin. col. 9.in fi.2.no.ff.de offi.eius cui man. eſt iuriſ.& in l.pē.col.vl.C.de pac.

51 ¶ † Quanquam ipſe Decius in d. l.pen.poſt.prin.C. de pactis ſcribit huiuſmodi diſtinctionem non habe re vrgentem rationem diuerſitatis ideo melius ait diſtingui poſſe, quod vbi agitur de declaratione voluntatis,verba geminata magis oſtendunt exuberantem uolūtatem, ſed vbi agitur de præiudicio tertii,uidelicet ad conuincendam alterius contumaciam, uel ubi maior deliberatio requiritur, opus eſt interuallo, & ita procedit gloſ.in d.l.ſi cōuenerit,& ſimilia.Quæ etiam diſtinctio huc ſpectat ad probandum priorem ſententiam, cum agamus de declaratione voluntatis ac ſententiæ iuriſconſulti, qui uſus eſt uer bis geminatis.

52 ¶ † Ideoq; etiam illam Bal.doctrinam in d.c.ult.de offic.delega.qua ſcilicet dicit per hæc uerba, tu tu, uideri electam induſtriam perſonæ quam improbat Barb.ibi, ut ſuprà diximus,ſecutus eſt tamen Panor. in fin.prin.& ipſe Barb. ſibi contra rius in aliis multis locis, uidelicet in l.j.col.22. uerſic.ſi dicatur.ff.de verb.oblig.ubi & illam Decii differentiam ponit,quanuis Deci. illius non meminerit & idem Barb. in l. Stichū aut Pamphillum,§.ſtipulatio,col pen.eo.ti.& conſi.j. ex ſacris,col.22.li.j. & cōſi.27.ſcripſit doctiſſimus, col.21.eo.li.j. & cōſi. 37.illud adducā ī mediū, col.8.eo. li.j.& cōſ.51.ſcripſit ſapiētię fons, col.14.[verſ.& ſi quiſpiā] eo.lib.j. & cōſi.59.clementiſſimi Dei, col. 2.eod. lib.j. & conſi. 15. præclare ſcribitur, col.7.lib.2. & conſil.28. præclare ſcriptum eſt, colum.14. eod.lib.2.& conſi.34.præclare opti mus,colum.6.eod. lib.2. & conſil. 53.præclaræ ſcripſit.col. pen. eod. lib.2.& conſ.70.præclare ſcribitur, col.5.eod.lib.2. atque etiam Ant. Corſe.illius diſcipulus in tracta.de ver-

verbis geminatis,col.2.verſi.octa uo, ubi aliter reſpondet ad illud quod dictum eſt requiri internallū ad uires geminationis,ut ibi uidere poteris, & Corne.d. conſil. 67. col.3.lib.j.& Iaſ. in d.l.j.ubi ſupra ff.de offic. eius cui mand. eſt iuriſ. vbi id dicit ſing.& paucis cognitū, & iterum in d.l.penul. ad fin.C.de pact.& in l.j.§.j. tum in prima lec. ad fin.tum in.2.col. item 2.uerſic. ſed hoc ultimum,ubi hoc dicit ſin. ad fin.ff.de acquir.poſſ. & Hippo. Marſil.d.conſi.2. altiſſimum, colū. 6.nume.59. lib.j.Nicol. Eueral. in d.locis legalibus, ubi ſuprà,col.4. & Catel.Cot.qui & dicit ſingu.memoriali incip. geminatio pronoīs.

53 [¶ † Et facit tex. in l. peregre § vlt.ff.de acqui.poſſeſſ. cum dicitur per noſmetipſos non per alium.Nā ibi videtur probari per illa verba geminata noſmetipſos, omnino excludi quod p alios nomine noſtro fit.Sed id non admodum tutum eſt quia etiā ſine geminatione huiuſmodi loquendi formulam reperimus,ut in c.qui accuſa re,ibi per ſe non per alium 3.q.9. Quod autem pertinet ad illam Ro. ſententiam in d.l.ſi quis cum aliter. Franc.Aret. ibi,col.pen. uerſi.itē adde in quantum Bart.reiicit illam Ro.rationē, & aliam eius ſnīam comprobatam refellit, ut ubi uidere poteris.]

54 Qvinto † fallit, quando uerbū futuri temporis profertur à teſtatore.verbi gratia, ſi hæres me⁹ moleſtauerit uxorem meam,priuetur hæreditate, tunc enim intelligitur ipſo iure,nec requiritur ſententia. Ita uulgo allegatur uoluiſſe Bald. in l.j.colum.7.in lect.anti.C.de his qui pœnæ nomi.Sequitur Frā.Cre. ſing.7.tu ſcis quod uerbum, in fin. Alexā.in addi. Bar.in d.l. iubemus nulli §. ſanè ſi hoc, colum.pen.C. de ſacr.ſanct.eccleſ.vbi & hoc dicit not.& Ioan .Bapt.Caſtel. in addit. Rom.in d.ſingul.2.& in addit. Alber.in ſuo repertorio, in uerſi.uerba futuri temporis,& Fely.in c.Rodulphus, colum.17.uerſi.priuetur, extrà de reſcript. & uide quę dicā in ſequent.fal.

55 Sexto fallit,† quando uerba futuri temporis ponuntur in legib⁹ ſiue aliis diſpoſitionibus conditionaliter,loquentibus,exempli cauſa ſi quid tale non fiat, actus corruat, quia tūc intelligitur ipſo iure. Ita nuncupatim uoluit Ange. conſ.36. pro deciſione quęſitorum,col.ulti. ea ratione fultus, quoniam propter conditionis defectum, ipſo iure deficit diſpoſitio tā inter uiuos, quàm in ultimis uolūtatibus.l.Meuius,& l.qui hæredi.§.ult.ff.de con di.& demon.& l.ſi rem §.omnis ff. de pigno.actio.& l.Iulianus §.offerri,& l.qui pendentem uineam ff.de contrahe.emp. Et uide quæ dicam inferius in 15.fal.ubi differemus de forma.Nam & conditio impleri debet in forma ſpecifica, vt not. in illis primis legibus & ſecundū hoc poteſt intelligi quod dicimus in præcedenti fal.

56 Septimo fallit, † quando pœna priuationis imponitur pp omiſſum actum extra iudicialem ex contractu faciendum, & huiuſmodi pœna eſt tituli reſolutiua, quia intelligitur ipſo iure, quamuis diſpoſitio utatur uerbo futuri temporis. Ita uoluit Bal.qui omnes legum interpretes acumine ingenii ſuperauit, in d.l.2.in addit.in 3.q. & ibi poſt eum Salyc.ferme ad verbum,col.3. uer.& ut hic clariūs.C.de iu.emph. p tex.ibi, & alios quos allegat & ſequitur Fely.in d.c.Rodulph.ext.de reſcrip.Nec abs re dictū eſt, ꝙ pœna ſit tituli reſolutiua,q̃a ſi nō eſſet huiuſcemodi,

huiuſcemodi, tunc non intelligeretur ipſo iure, ſed per ſententiam, vt dicunt Bal.& Saly.in eodem loco, per tex.in §.ſi uerò tacuerit, in auth.vt hi qui obli.res minor.ſe hab. perhi. Et ſubdunt, quòd in dubio præſumitur tituli reſolutiua, quando priuatio eſt à iure per contractũ quæſita, & ipſi contrahenti profutura, vt ibi, quia tunc habet uim legis commiſſoriæ.

57 ¶†Iaſ.tamen in d.l.2.col.4.ver.& ad contraria & iterum in l.vlt.col. 32.verſi.& tenendo hanc opinionẽ C.eo.tit.allegans tantùm Saly. dicit ſimpliciter id procedere in omiſſione actus extraiudicialis, nulla diſtinctione facta, vtrũ pœna ſit tituli reſolutiua, an verò non ſit. Id quod ẽt ſimpliciter dicit ipſe Saly. in d.l.vlt.col.pen.verſi.non obſtat l.& Pan. quem ipſe Iaſ.non allegat in c.ſi diligenti, col.7.ver.in glo.in ver.perdant, de for.comp.& Card. Alex.in d.§.callidis, col.2.ad fin.ti. de prohi.feu.ali.per Fred.& Ludo. Bolo.qui hoc reputat ſing.in addi. con.Io.Ana.con.32.incip.præſtantia domini, in prin.

58 Octavo fallit, †quando verbũ futuri temporis refertur ad iudicẽ, quia tunc eſt latæ ſententiæ, vt voluit Bar.in d.l.extat, col.vl.ff.quod met.cauſ.& nulla illius mẽtione facta Ant.in c.clericis, per tex.& gl. ibi, ext.ne cleric. vel monach. Id quod confirmatur ex eo quod tradit Ricar.Mal.in ſua diſupta.incip. ſtatuto cauetur quam refert Ioan. And.in addi.Spe.ti.de iudic. deleg. §.reſtat ver.quid ſi ſtatuto & in ti. de procur.§.nunc breuiter, verſi.licèt autem. Quòd ſi ſtatutum mandat iudici, ut cauſam intra certum terminum expediat, dirigendo ſcilicet verba in iudicẽ, quicquid poſt illum terminum expeditur, nullum eſt, per multa quæ ipſi allegant.

59 ¶†Sed illud dictum An.in d.c.clericis, ẽt ſine mentione Bar. ubi ſuprà, reprehendit Pan.in eo ipſo c. nec id quidem iniuria, vt quod ſit contra omnia iura, & etiam contrarium voluerunt Bal.& Saly.in d.l.2 C.de iu.emphy. in locis allegat.in præceden.fal.Et hãc opinionẽ corrobarat ꝙ uoluerunt Iac.Are. Cy. Bar.Bal.& recentiores in l. properandũ, in prin.C.de iudi.ꝙ ſi tẽpus inſtantiæ ſtatuitur iudici, & nõ parti, valet quod facit iudex poſt tempus, licèt ipſe puniatur, per l.j.in fi. C.vt omiſ.cauſ.tam ciuil. quàm crimin.& idẽ tenet Old.in quadam diſputa.quam adducit Bar.vbi ſuprà & Io. And.locis ſuprà allegatis, & Pan.in c.pen.col.antepe.ext. de iudi.& in c.de cauſis, extr.de offi. deleg.Rom.con.415.quo ad primum an ſyndicus, in 2. dubio Pau.Caſt. conſi.184.videtur dicendum quòd dicta declaratio, lib.j.vbi & alia ſimilia adfert.

60 ¶†Poteſt tñ illa op.Bar.& Ant.in princip.huius fal.adſcripta procedere in vno caſu, videlicet cũ lex vtitur verbo priuatiuo potentiæ & poteſtatis ad iudicẽ directo, verbi gratia ſi lex aut ſtatutum dicat, iudex tale aliquid facere non poterit. Nã tũc actus in contrarium factus erit ipſo iure nullus, vt dicit Bar. in l.j. C.de dilat.& in l.j.ff.de feri.& Frã. Are.in c.in cauſis, de teſti. & Fely. qui hoc egregiè diſputat in c.paſtoralis, col.vlt.verſi. conſidera quod aliquando, ext.de exceptio. Sed & tu vide quæ latè etiam diximus in noſtro tract.de legibus connubialibus in glo.3.in ver.*ne peut*, in prin. Ex quibus intelliges id ſemper procedere, etiam ſi non ad iudicem referatur.

61 Nono fallit, †(& id quidem ex diame-

diametro præcedenti, repugnat) quando verba diriguntur parti, nõ iudici, ſecundum Rom. in l. admonendi, col. pe. & ibi quoque Raph. Fulg. Petr. in repe. Bap. Cacial. col. 3. ver. ex quo dicto inferunt & Frã. Curt. ſeniorem, col. 9. verſi. ſecundò not. & Iaſon in repe. col. 5. ver. eandem opi. tenet. ff. de iureiur. Nam vt inquiunt, vbi lex concedit aliquod beneficium, nec exprimit quod debeat iudex adiri, competit parti ipſo iure, nec neceſſe eſt adiri iudicem, per l. de pupillo §. ſi is cui cum glo. ff. de oper. nou. nunti. & facit l. quæ ſub conditione ff. de con dit. inſt. & quod ſcribit Ant. conſi. 22. viſis punctis, col. j.

62 DECIMO fallit,† vbi imponitur pœna ex crimine commiſſo circa bona, & ex quo nulla pœna irrogatur in perſonã delinquentis. Tunc n. ipſo iure ſemper intelligitur impoſita. Nã cũ ex eo delicto perſona non affligitur, non eſt expectanda ſnĩa, quæ nihil prodeſſet l. aliquando ff. ad Velleian. & facit l. cum qui in prin. ff. de his qui vt indi. Quòd ſi pœna extẽditur vltra bona, neceſſaria ẽ ſnia l. j. C. de his qui ex pub. ratio. lib. 10. & l. ſcire C. de bo. uaca. eo. lib. 10. Hæc Calca. quem vix (ut ingenuè fatear) intelligo conſi. 51. licèt his quę ſuprà, col. 3. ver. ad tollendum & iterum conſi. 66. viſis omnibus & ponderatis, col. j.

63 VNDECIMO fallit,† quando ex aliis verbis ipſius cõſtitutionis utẽtis verb. futuri tẽporis, apparet mẽtem ipſius cõſtitutionis eſſe, ut inducat canonem latæ ſnĩæ, gl. eſt in d. c. quiſquis, in ver. ſint ext. de ele. q̃ dicit ꝙ licèt verbum quo vtitur d. c. ſit futuri temporis, tamen intelligitur ipſo iure, ꝑꝑ verba ſequẽtia, non abſq; diſpenſatione, &c. & ad hoc ponderant illam glo. Pan. & Domi. ibi, & ad hoc etiam allegat ipſe Domi. tex. in d. c. diſpẽdia, vbi & hoc dicit ipſe Domi. in 5. not. de reſcript. li. 6. & idẽ Domi. in c. ul. §. pars verò, in prin. de offi. deleg. eo. li. & in c. j. §. ult. col. j. uerſi. quæro an deficiens, eo. lib. [Fran. Are. in l. j. col. 4. uer. ad tertium ff. de teſta.] & Car. Ale. in c. imperialem §. callidis, col. 2. ti. de pro. feu. ali. ꝑ Fred. & Fely. in d. c. Rodulphus. col. 19. uer. & ſubdit ext. eo. tit. Et bene facit quod in ſimili dicit gl. in c. inolita 11. q. j. & Saly. in l. cum poſtea quam, & ibi recentiores C. de pact.

64 DVODECIMO fallit† ẽt quando ex aliis legibus & conſtitutionibus cõſtat illud uerbum futuri temporis eſſe latæ ſententiæ, per gl. in l. j. in uer. amittat C. de pœna iudi. qui mal. iud. quæ exponit illud uerbum amittat, ipſo iure, quantum ad illũ qui iudicem corrupit, per l. uenalẽ C. quan. prouo. non eſt nec. & glo. in d. c. j. §. j. in uer. reuertatur, ti. de prohi. feu. ali. per Fred. quæ exponit illud uerbum reuertatur, ipſo iure, quantum ad illum qui feudũ alienauit, per iura quæ allegat, & Bal. & Saly. in d. l. 2. quibus locis ſuprà citauimus C. de iure emphy. Et hoc quidem generale eſt & perpetuum in omnibus uerbis & dictionibus, ut cõtra naturã propriã ſint uel latæ uel ferendæ ſententiæ, propter alia iura quæ id diſponunt uel declarant, ut apertè intelligit gl. in c. ſi quis ex clericis, & ibi Imo. ext. de uit. & hone. cle. & in c. ſi quis 23. diſt. & not. Domi. in c. j. 2. q. 3. Pau. in d. c. 2. in fin. de foro comp. & iterum in d. c. ſi diligenti col. 7. eo. ti. & quod diximus ſuprà in 2. fal. præteriti. temporis.

65 DECIMOTERTIO fallit, †ubi quis priuatur ratione ſtatus incompatib. nã tũc ſemꝑ ipſo iure priuat, ex

ex ſententia Bal. in.c.j.§.qui clericus,in prin. per illũ tex.quẽ ad hoc dicit notab. ti.ſi de feu.fuer.cõtro. inter do.&agna.Quã ſequit̃ &cõmẽdat Fel.in d.c.i Rod.col.21.ver.quotiens ratione ſtatus,ext.de reſcrpit.

66 DECIMOQVARTO fallit, †qñ ſunt verba declaratoria,q̃a tũc ſemper ſunt latæ ſñiẽ,vt pulchrè voluit ille Can.princeps Pan.in d.c.ſi diligẽti,col.7. de foro cõpe.p tex. & gl.in c.nouit,ext.de his quæ fiũt à prę.ſine cõſ.cap.Quæ autẽ ſint ea verba declaratoria, facilè poteris cognoſcere ex iis quæ tradit ipſe Pan.in d.c.ſi diligenti.

67 DECIMOQVINTO fallit, † vbi verbum futuri temporis apponeretur in diſpoſitione, quæ induceret formã ſiue ſolennitatẽ formalẽ quia illius omiſſio redderet actũ ipſo iure nullũ,vt not. gloſ.in c.cum dilecta,in ver. irritũ, ext.de reſcri.Bar.Bal.& latè recẽtiores in l.uniuerſá,C.de preci.impe. offer. Bart.in l.itẽ eorũ.§.ſed ſi ita, per illũ tex.ff.quod cuiuſq; vniuer. Bal. Ang.& recentiores in l.j.& 2.ff. de liber.& poſt.& in l.cum hi.§.ſi prætor.ff.de tranſ. & in l.j.C. qui teſt. fac.poſſ.Signo.conſi.87.factum ſic præſuppomtur,col.3.ver. item omnis diſpoſitio.Ang.conſ.36. pro deciſione quæſitorum,col.vlt.Domi. in c.quia propter,col. 6.ver. venio ad uer.vel ſaltem,extra de reſcrip. Soz.conſ.76. viſa facti contingentia col.j.lib.j. cum his quæ latè dixi in noſtris commentariis.conſue. tit.6.§.5.in gl.5.in 2.ar.modicorũ, ver.hoc tamen intellige. & quæ cõpioſiſſime etiam cumulauit Hippolyt.Mar.cõſ.133.omnipotẽs, col.2. & 3.lib.2.Idque etiam ſi actus eſſet pius & fauorabilis, per l. qui Romæ.§. Flauius Hermes. ff. de verbor.obligat.ſecundum Bal.in l.vl. poſt Oldra.ibi.C.ſi manic.ita fuer. ali.ne manu.& in l. teſtamentum, in 2.not.C.de teſta. [& in l.omnes populi,col.penul.ff.de iuſtit. & iure.& conſi.283. viſa inquiſitione, poſt medium libro primo]& Iaſon in.l.j.§.ſublata,in priore lect.col.2. verſi.iſtam primam.ff.ad S. C.Trebel.& conſi. 149. præſens quæſtio col.3. verſi. item formæ, lib.2. & conſi.152.in cauſa contradictionis, in fi.eo.lib.2.[& conſi. 191. placet mihi,col.j.eo.lib.2.& Matth.Affli. in conſtitutio.ſi quis in poſterum, col.2]quibus locis Iaſo.&alia Bal. loca in id citat, ſed mendoſè tamẽ. Cuius rei ratio ſatis aperta eſt ex dicto. Ariſtotelis vbiq; aduocato. Forma eſt quæ dat eſſe rei.ad quod noſtrates allegant.l.Iulianus.[§.ſi quis re⁹.]ff.ad exhi. atq; perfectio nem ipſius eſſe (ſi ita more Græcorum loqui poſſumus.)l.iuriſgẽtiũ, in prin.ff. de pact. per quos tex.ita dicit Bal.in c.vl.col.5. verſi.quæro vtrũ ſit differentia,ext.de conſuet.

68 ¶ † Hoc tamen intellige, niſi huiuſmodi ſolennitas quæ omiſſa eſt, ſuppleatur à lege.tunc enim ipſius omiſſio nunquam reddit actum nullum.alias enim ea ſuppletio eſſet ſuperuacanea.l.his verbis,cum l.ſeq. & quod ibi tradit Bal.in j. lec. ver. itẽ not.quòd aliquid.ff.de adopt.& l.j.in prin.C.de rei vxor. acti.& expreſſe etiam uoluit Fran.Aret.in c. ſuper his,col.4.ver. pro iſta op. facit,ext.de accuſat.

69 ¶ †Intellige ſecundo in ſolẽnitate formali,ut iã diximus,quę videlicet debet interuenire in ipſo actu: ſec⁹ in alia ſolẽnitate,q̃ poſt actũ interuenire põt.Nã tũc illius omiſſio nõ vitiat ipſo iure, etiam ſi apponantur ea verba,aliàs non valeat,ut voluit Bart.in d.l. vniuerſa,& ibi etiã Bald.& Raph. & recentiores. C.de preci.

preci. impe.offe.& Bar.in l.j.col.vl. in prin.ff.de teſta.& ī l.ſi ita quis §. ea lege,col.j.ver.quæro vtrū prohibitio ff.de verb. obl.& in l.cū lex, col.3.ver.ſed pone ꝙ lex dicit.ff.de fideiuſſ.& in l.2.C.de cano.fru. vr. Rom.li.11.& Bal.in l.j.§.vbi autē, col.vl.ver.& prædicta faciunt C.de cadu.tol.& in l. hi qui ad ciuilia, col.3.ver.ex hoc facit C.de. appel. & in l.2.col.2.ver.& ſcias C. quan. prouo.non eſt neceſſ. Imo.in c.exhibita,col.8.verſi.tertiò quæritur, extr.de rer.permut.& latè Bertha. qui multos concor.adfert.in tract. gabellarum,in 3.par.8.par. prin.q. 24.& Cæpola cauſa.ciuil. conſi.35. celeberrime,col.j.& Fely.in c.quoniam,col.3.verſi.tu verò attende, ext.vt lite non conteſt. & Philip. Deci.qui & pleroſque alios citat, in c.2.ver.ſucceſſiuè,extr.de teſti. & Fab.à monte S.Sauini,in trac.In ſinu.in 27.quæſtio.

70 DECIMOSEXTO †fallit, quando verb, futuri temporis iungitur participiū præteriti tēporis nā tūc eſt latæ ſnīæ,habita ſcilicet ratione participii præteriti temporis, magis quàm verbi futuri.Ita expreſsè voluit Bar.in l.j.ff.de vi prima.& in l.j.§.ſed & conſtitutio, circa medium ff.de calum.& in l.imperator ff.de iur.fiſ.& Imo. in c.j.§. vlt. de elect.lib.6.ſecutus Io.Mo.Archi.& Io.And.ibi volētes hæc verba,nouerit ſe ſuſpenſum,eſſe latæ ſententiæ.

71 ¶†Quanquā Domi.ibi, col.j. ver. quæro an deficiens, tenet expreſsè cōtra Imo.per no.in c.in pœnis, de reg.iur.lib.6.Nam quod in d.c.j.illa verba ſunt latæ ſententiæ,nō eſt, inquit Domi.ex propria eorum natura, ſed ex aliis verbis illius text. quæ planè demonſtrant quòd debent intelligi ipſo iure nam mox ſubditur, ꝙ ſi poſtea adminiſtret, ſit priuatus.Et dicit hoc Domi. eſſe notandum ad ſtatuta ſequitur & commēdat Fely.in d.c.Rodulphus, col.21.verſi.nouerit ſe ſuſpenſum. Et in hanc partem inclinare videtur Collec. in c.j.col.3.ver. aliqui dicunt ext.de iudi. Et facit in hanc partem tex.in cle.cùm ſit,in fin.de magi.ibi,eo ipſo nouerit ſe ſuſpenſum . Nam fruſtra eo ipſo dictum fuiſſet,ſi ex propria vi aliorum verborum intellectum fuiſſet.

72 ¶†Sed pro priore ſnīa eſt bona gl. quam nullus illorum allegat, in c. cùm in cūctis §.vl.in ver. priuatos, ext.de elect.quę dicit hæc verba, nouerint ſe priuatos, intelligi ipſo iure & glo.in c.2.in gl.vlt.in prin. & ibi.[Hoſt.]Imo.& Pan.qui eam not.ext.de ſolut.& alia in c. extirpandæ §.quia uerò,in ver.priuatū, ext.de præbend.quæ interpretatur illa verba,ſciat ſe priuatū ipſo iure & alia in c.ſi quis, quod eſt pen. in ver.ſuſpenſos,ext.de ſimo.quæ poſteriores loquuntur de his verbis, nouerint ſe ſuſpēſos,& gl.Hoſt.Io. And.& Io. Ana. qui loquuntur in his verbis,abſolutos ſe nouerint,in c.abſolutos,quod eſt vlt.ext.de hæreti.Glo.& Hoſti.loquentes in verbis,ſciat ſe excommunicatum,in c. 2.ext.de cleri.excō.mi.& in c.quoniam, in ver.mucrone percuſſum, ext.de offi.ordi. quæ dicit illa verba,nouerit ſe mucrone percuſſum, intelligi,ipſo iure & eam ſequūtur doc.ibi.Eſtq; illi & alia oīno ſimilis in c. vt inquiſitionis, in fi. in ver. percuſſum,de hæret.libr.6.& item alia quæ loquitur in illis verbis nouerit ſe ſuſpenſum,in c.vl.in fin.de tempo.ordi.[lib.6.& glo.in c.pen. de ſenten.excom.

73 ¶†Et in eadē ſententia fuit]Spec. licèt admodū confusè, tit.de citat. §.iam de citatione, col. ult. verſi. quid

quid ſi iudex planius. Oldra. conſi. 291. hę ſunt rationes, col. 2. verſi. reſtat ergo videre. vbi voluit quòd hæc verba, noueris poteſtatem tibi interdictam, denotēt interdictionem ipſo iure. & Bal. in l. qui volebat. ff. de hære. inſti. vbi loquitur de his verbis, excommunicatum te eſſe cognoſcas, & in Rub. C. com. uel epi. col. 2. verſ. modo ego quæro, loquitur in his verbis, excommunicatum ſe eſſe noſcat, & in c. præterea requiſiſti, in. 2. not. & ibi etiã Ant. & Pan. col. pen. verſi. vlterius quęritur, extr. de appel. & Collect. in c. ſi quem, ad fin. ext. de ſent. excom. & Imo. in cle. j. colum. j. verſi. not. quòd per hæc verba, extra, de ſeq. poſſ. & fruct. per illum tex. qui nihil ad hoc facit, ſed potius in cõtrarium, cũ id exprimit per verba, hoc ipſo. & Mathe. no. 115. nota quòd vbi lex. vbi & hoc dicit generaliter procedere, quãdo verbo futuri tēporis adiungitur participium præteriti. & Domi. ſibi contrarius, & Car. Alex. in c. Engeltrudam 3. q. 4. vbi dicũt per hæc verba noſcas vel intelligas te excõmunicatum, proferri ſentētiam excõmunicationis. & idem dicit ipſe Domi. in c. j. 2. q. 3. & Fel. in eodem c. ſibi cõtrarius, videlicet in d. c. Rodulphus, col. 22. noueris te anathemate percuſſum, & rurſus in c. j. col. 7. verſicu. nota quòd iſta verba, extra de iudi.

74 ¶ † Et eſt bonus tex. in c. præterea requiſiti, & ibi per Pan. poſt alios, col. pen. extrà de appel. & in c. j. de ſent. & re iudi. lib. 6. cum dicitur, ab executione officii per annum nouerit ſe ſuſpēſum. Nam poſtea ſubdit, Sciturus quòd ſi ſuſpenſione durante ingeſſerit ſe diuinis, irregularitatis laqueo ſe inuoluet. Et in c. j. verſi. ſi quis autem iuncto verſi. ul. de ſent. excom. lib. 6. Nam priori loco hæc verba ponuntur, à diuinis officiis nouerit ſe ſuſpenſum. & in poſteriori, quod ſi cõtingat eos ſic ſuſpenſos diuina officia exequi, irregularitatem incurrunt. Et faciũt ēt quæ dicã inferius in 60. fal.

75 Decimoseptimo † fallit. qñ etiam verbo futuri temporis iungitur aliud verbum, quod ſuapte natura eſt latæ ſententiæ, tunc enim diſpoſitio intelligenda eſt ipſo iure, magis ſcilicet inſpecto illo verbo quod iungitur, quam verbo futuri cui iungitur, verbi gratia, verbum ſubiaceo, etiam in futuro, aut in infinitiuo, quod hoc caſu ſumit naturam futuri verbi, vt poſtea dicemus, habet uim latę ſententiæ, ut etiam dicemus in 48. fal. Igitur ſi ita dictũ ſit nouerint ſe excõmunicationi ſubiacere, intelligitur ipſo iure, habita ſcilicet ratione verbi ſubiacere, magis quàm uerbi nouerint, ut uoluit gloſ. in c. excommunicationi, & ibi quoque Panor. extrà de rapto.

76 Decimooctavo † fallit, quando uerbi futuri temporis adiicitur dictio, omnino, quia idem eſt ac ſi diceret, ipſo iure, ſecundum Bal. in l. j. §. ſi pecuuia, per gloſ. ibi. ff. depo. ſed tu de illa gloſ. vide quid dicam in ſeq. fal. & idem uoluit ipſe Bal. in l. 2. in addi. in 3. q. & ibi etiã Saly. col. 2. in fi. & Iaſ. col. 5. verſi. ſecundò pro hac parte facit. C. de iure emphyt. & idem Bal. in ſua margari. in verb. priuatio, vbi facit illã glo. ſing. & Arch. in §. qui verò res in verb. omnino 10. q. 2. Bar. in authen. vt defun. ſeu ſune. eor. in prĩ. Ange. in §. vlt. in fi. per gloſ. ibi in verb. actione, in auth. de litigio. & in l. imperator ff. de iur. fiſci. Ro. qui illam gloſ. ad hoc dicit ſing. in primo ſing. Domi. & Philip. Fran. in c. j. vterq; in ult. not. de his quæ

vt

vi met.ve cauſ.ſi.[idem Philip.in
c.ult.§.ulti.de offic. delega.lib.6.]
Matheſ.no.112.nota quòd ubicun-
que,Fran.Cre.ſing.7.tu ſcis.Barb.
conſi.64.ſcribitur libro Heſter,col.
4.lib.j.& in repe.c.Raynaldus,col.
45.& iterum col.161.extra de teſt.
& in c.qualiter.col.4.extra de iudi.
& in c.ex parte,le j.ext.de off.dele.
& ibi ēt Fel.col.j.qui dicit, de hoc
eſſe tex.in c.ſi religioſus, de elect.
lib.6.ſed hoc ibi exprimitur.& in l.
generaliter,col.6.ff de verb.oblig.
ubi ad hoc allegat multa iura.Ma-
rian⁹ in c.Iudæi,le 2.extra de Iudæ.
Fran.Are.in c.ſi diligenti,col.5.ext.
de for.compe.ubi ad hoc dicit ſing.
illum tex.iūcta gl.in d.§.ſi pecunia,
idem Are.in c.fraternitati s,col.10.
uerſ.in contrarium arguitur,& col.
ſeq.& ibi etiam Fel.col.3.uerſi.ſed
iſtis non obſtantibus,de teſtib.& in
c.cùm ueniſſet,& ibi quoque Feli,
uterque col.2.eo.tit.Corn.cōſi.59.
diu poſt conſilium, colum.2.uerſi.
quod maximè dicendum, libr.2.&
conſi.203.in hac conſultatione,col.
2.eo.lib.2.Alex.in l.ſi inſulam, col.
5.uer.ex hoc infero.ff.de uer.obli.
[& cōſi.6.circa proceſſum,col.pen.
lib.3.Corne.conſi.59.diu poſt con-
ſilium,col.2.uerſi.& licèt pœna li.
2.] Car.Alex.in c.præter,col.2.uer.
quæro an iſtud.32.diſt.Phil.Franc.
in c.quàm ſit.§.cæterùm ſuper glo.
ult.de elect.lib.6. & in c.2.col.2.in
6.no.de pactis,lib.6.Io.Bap.Cacia.
in l.more, in 21.q.ff.de iuriſdi.om.
iud.Fel.in d.c.Rodulphus,extra de
reſcrip.& in c.gratum,ad fin.extra
de offi.deleg.& in c.paſtoralis, col.
pen.uerſi.quartò,extr.de èxcept.&
in c.de regularibus,in 2.not.ext.de
ſimo.ubi illam glo.dicit ſing.Iaſ.in
l.pen.col.2.uerſi.ſextò pondera.C.
de pact.& cōſi.168.ſtatuto inclytæ,
col.ult.lib.2.Phil.Dec.in c.ad hæc,
le j.col.3.ext.de appel.Frā.Purpu.
in l.more,col.antepe.uer.tertiò am
pliatur.ff.de iuriſdi.om.iud.Corſe.
in ſuis ſing.in uerbo,omnino, ubi
& ad hoc allegat gl.in l.obſignatio
ne.C.de ſolu.relatam ad tex.in d.§.
ſi pecunia.Hip.Marſi.in ſua pract.
cauſa.crimi.§.aggredior, nu.113.
[Steph.Bertr.conſi.142.ex thema-
te,col.2.uer.ad ſecundum.lib.4.]

77 ¶†Et quanquam ea gloſſ.in d.§.ſi
pecunia,ꝓpè ſola in id ab omnibus
citetur,à multiſque ſing.dicat̃, eſt
tñ & alia, & ea quidem expreſſior,
in c.ult.in fin.in uerb.omnino,quā
ibi expendūt & cōmendant Domi.
& Philip.Fran.de offi.deleg.lib.6.
quam & ad hoc obſeruauit Franc.
Are.in c.j.col.4.uerſi.aliquando fa-
cultas, ext.de accuſa.ubi & de hoc
dicit eſſe text.in c.iudex,ad fin.de
offi.deleg.lib.6.Eſt item alia glo.in
c.licèt canon,in uer.carere,de elec.
lib.6.niſi dicas ibi hoc eſſe propter
uerbum carere, quo etiam utitur
tex.ibi,de quo poſtea dicem⁹.Alia
denique glo.in c.j.in uerb. uacua-
mus, quod met.cau.lib.6.niſi dicas
& id eſſe propter uerbū uacuamus,
quod eſt præſentis temporis.Et eſt
bonus tex.ſi rectè intelligat̃, in §.
præterea,Inſtit.de except.quanquā
aliò trahatur à gl.& doc.Sed nullus
melior neq; apertior tex.eſt,quā in
l.ſi non ſortem.§.indebitū.ff.de cō.
indeb.cùm dicitur,non ſolùm ſi om
nino non debebatur, ſed & ſi per
aliquam exceptionem peti, non
poterat.

78 ¶†Et in hac ſententiam optimè fa
cit,quòd hæc dictio omnino,id ope
ratur,quòd ſit parata executio, ut
dicit Bar.in l.j.col.ul.ff.iud.ſol.†Et
quidem executio pręciſa,vt aſſerit
Car.Alex.in c.tuæ fraternitati,col.
12.uerſi.ſolutio abbas,ext.de ſpōſ.
per no.p gl.in l.Græcè.§.illud.ff.de

 fideiuſ.

fideiuſ.& in cle.2.de æta.& qual.& in cle.j.in verb.omniuo,de vita & hone.cleri. Vt quæ etiam ſit dictio præciſa,vt dicunt Bal.& Saly.in d.l. 2.C.de iu.emphy.Bal.in l.vlt.col.j. in 3.oppo.C.de contra.emp.& in c. ſi Chriſtus, col.2.ext.de iureiuran. Ro.in l.quod te.ff.ſi cert.pet.Barb. qui ad hoc multa allegat,in l.2.§.& harum.col.2.ff.de verb.oblig.& cõ. 45.mandato & iuſſu,col.3.verſi.itē adduco,lib.2.Fran.Are.qui itē mul ta adfert in d.c.qualiter & quādo, le 2..colum.6.verſic. eſt enim omnino,ext.de accuſa.& Alex.qui itē multa adducit in l.præcibus, col.j. C.de impub.& ali.ſub.& conſi.88. in cauſa dominæ Bartholomeæ, in prin.lib.4.[Corn.qui item multos ac multa citat d.conſi.59.col.2.uer. quod maximè,lib.2.Fran.Cur.ſeni. conſ. 44.ſuper contingentia,col.3. verſi.pro concluſione,vbi etiā mul ta ad hoc aduocat.& Soz.cõſi.249. materia,col.10.verſ.primò in effe-ctum,lib.2.& conſi.ſeq.in cauſa Bononienſi,col.3.ver.aliud eſt,eo.lib. 2.Geor.Nat.in repe.c.quanuis,col. 10.nu.51.uer.quintò no.de pact.li. 6.Iaſ.conſi.23.octo dubia,col.2.lib. 3.†Ideo etiam eam uim habet, ut quis præciſè cogatur ad factum, ut uoluit Ro.in l.ſtipulationes nō diui dūtur.ff.de uer.ob.& Fel.in d.c.ex parte,col.j.ext.de offic.deleg.& facit quod infrà dicemus de dictione omnimodo,& quod ſcribit Oldra. conſi.143.thema tale eſt,dominus B.paulò ante medium.

79 ¶†Quod quidem(ſcilicet præciſè) ſignificat(ut id obiter dicam)ut ſine ulla exceptione,& ut uulgò dicimus,ſine remedio,& ad unguem,in diſtinctè, & ſine conditione id fiat. Cicero epiſtolarum ad Atticū libr. 8.epiſtola cui initium ē,Dionyſius Ego nemini, cuius cām uō recipe-rem,nūquā reo cuiquā tā humili,tā ſordido,tā nocenti,tā alieno,tā præ ciſè negaui,quàm hic mihi planè ſi ne vlla exceptione p̄cidit.Et ex noſtris Bal.in rub.ext.de conſti.col.2. ver.ſtatuta p̄ciſa.& iterū ver.quid eſt dicere p̄ciſè,dicit id verbū præciſè ſignificare ad vnguē,omnimodo,& indiſtinctè.Et ſequit̄ Barb.cõ. 39.clementiſſimi Dei.col.3.libr.2. & conſi.76.illud in medium referā, col.11.verſ.quintò eſt aduertendū lib.3.& cõ.6.illud in mediū adducā, col.13.lib.4.Et idē propè voluit ipſe Bal.[in l.2.C.de excep. rei iudi. &] conſ.170.ad euidentiam, lib.3. de quo & tu vide eundem Bal.in c. 3.ad fi.& ibi ēt Pan.ī vl. no.& Car. Flo.de reſcri.& gl.in l.iuſiurādū, & ad pecunias,in prin.col.13. lib.4.in ver.certioreē ff.de iureiur.& ī l.ſed & ſi me putē.§.cū iter,in uer.cōdicā,poſt princ.ff.de cōd.inde.& in l. cū is qui §.vl.ī ver.qui hoīem, poſt prin.e.ti.&in l.hęreditatē,in uer.cogēdā.ff.de do.& in l.j.in uer.in aliis C.de ſen.quæ pro eo quod intereſt, quas oēs citat Bal.in ſua margar.in verbo,præciſè, ad interpretationē ſignificationis huius dictionis. Cui adde & gl. in l.Pomponius,in uer. haberi,poſt prin.ff.de nego.geſt.& bonū tex.in l.j.§.ult.ff.vt lega. no. caue.& in c.j.extra,de plus petit.& in c.contra Chriſtianos, de hæreti. lib.6.[& Ang.conſ.53.in qōne propoſita,ad fi.Fran.Are.in l.ſi ſtipulatus ſim dānam ff.de uerb.ob.]cum ſi.adductis per recentiores in d. c. 2.de reſcri.& per Iaſ.in l.omnes populi,col.antepe.ver.item dum Bar. cum multis ſeq.ff.[de iuſt.& iur.

80 ¶†Tullius autem,ne id omittam, lib.2.de natura Deorū, aliter illud præciſè accepit, Velut à te ipſo heſterno die dictū eſt,auum fatidicam Prouocam fingi quaſi quandā Deā ſingu-

ſingularẽ,quæ mundũ gubernet & regat,ſed id præciſè,ut ſi quis dicat Athenienſiũ rẽpublicã cõſilio regi, deſit illud Areopagi;ſic cũ dicimus ꝓuidẽtia mundũ adminiſtrari, deeſ ſe arbitror Deorũ,plene aũt & perfectè ſic dici,exiſtimato prouidentia Deorum mũdum adminiſtrari. Eſt ergo ibi prçciſè idem qđ cõciſè, ita vt aliquid deſit quod intelligitur,vñ & illud Gelij alicubi, obſcurè & præciſè dictum.Et Quintiliani lib.10.qui præciſis cõcluſionibus obſcuri, Salluſtium & Thucydidẽ ſuperãt,id eſt,abruptis & abſciſis,metaphora inde ſũpta,ꝙ q̃ præciſa ſunt,ea ſunt iuſto concioſiora.

81 ¶†Sed vt redeam⁹,]hæc dictio omnino de qua loquimur,excludit omnem gratiam & diſpenſationẽ,vt dicunt,[Arch.in c.j.in uerb. perſonis oĩbus,de relig.do.lib.6.] Io. Andr. Pan.Io.Ana.col.4.& Franc. Are.in d.c. qualiter & quando, le 2.& ibi quoq; Fel.col.4.ext.de accuſ. & idẽ Io.And.poſt.Arch. in c.cum ex eo, & ibi etiam Do.& Phil. Frã. vterq; col.j.de ele.li.6.& ipſe Pan.in c.cũ inquiſitionis,in prin.e.ti.& in c.nõ magno,col.2.uerſi. quæro nunquid ext.ne cle.uel mo.Do.in c.2.col. 2. poſt alios ibi,de pac.li.6.Card.Ale. in c.de accuſatione,col.53.uerſi. & ideo dicit.2.q.8.& in c. ſi quis cum clerico 11.q.j.Fely.in d.c.de regularibus,ext.de ſimo.& in d.c.ex parte,le j.col.j.ext.de offi.dele.& in c. at ſi clerici §.de adulteriis,col.3.de iud.De quo tamen per Phil. Deci. in d.§.de adulteriis,col.j.& Philip. Frã.& Georg.Nata.in d.c.2.vtrũq; vbi ſupra,de pac.li.6.†Proinde moræ purgationẽ non admittit,ex ſnĩa Ang.in l.ul.per tex. & gl.ibi C. de fideic.& Ale.in d.l.ſi inſulam,vbi ſupra.Et ad ſuperiora facit qđ de ui huius dictionis tradit gl.in cle.mul torum,in uerb. nullius oĩno, & ibi Pau.Liaz.Guil.Lau.Genez. & Im. de pœ.& Fel.in c.vl.col.23.in fi. ex. tra de reſcrip.

82 ¶†Sed hæc oĩa intelligas niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat, ut videre licet ex c.j.in fi.& ibi gl.& docto.ext.de deſpõ.imp.vbi Pan.in fi. illud aſſignat ſubiectæ materiæ. [Quod cõfirmare potes ex his quæ diximus ſuprà nu.37.incip.& aliàs ẽt,& alibi ſępe, ut tñ interim non omittas,qđ ſcriptum reliquit Bal. in l.ſuper rebus,col.j.C.de cõtrah. emp.& vĕ.hãc dictionẽ oĩno,eſſe ꝓciſæ ſignificationis, uerũtamẽ recipere cõgruã interꝓtationẽ ꝑ d.l.ſi ſtipulatus ſim damã.ff.de ver.ob.]

83 Decimonono†fallit,cũ dictio vniuerſalis oĩs,ex qua aduerbiũ illud,oĩno,cõficiẽ,adiũgiẽ ei rei,qua quis priuaẽ,verbi gratia ſi dicaẽ oĩ iure, omni cõmodo priueẽ,id ẽ ius amittat,& id genus cætera. nã tunc ipſo iure intelligiẽ,& ita in his terminis loqẽ gl.illa,quã ſuprà in præced.fal.citauim⁹,in d.l.j.§.ſi pecunia ff.depo.quæ tex.ibi dicentẽ depoſitarium omni actione liberari, ita exponit,oĩ,id eſt, ipſo iure, quã tñ oẽs paſſim non ad hoc alleg.ſed ad id qđ diximus in d.pręce. fallẽ. de dictione oĩno,quaſi.ſ.ſentiãt nihil intereſſe ſiue dicaẽ iure ſuo oĩno priueẽ,ſiue oĩ iure ſuo priueẽ.Et ita nuncupatim voluit Ang.in §.vlt.in fi.per gl.ibi in uer.actione,in auth. de litig.& Barba.in cle.j.col.13.in paruis,uer.not.de clauſula.de elec.

84 ¶†Tñ Matheſ.no.112. inci. not.ꝙ vbicunq;,cõſtãter aſſerit hæc verba cadat oĩ iure ſuo,ſiue priuetur omni cõmodo, & ſimilia non eſſe latę ſnĩę,ob illã dictionẽ omni, q̃uis dictio oĩno eã habeat facultatem, ut latam ſententiam ſignificet, adducitq; apertam rationẽ diuerſitatis

inter vtrunq;. Nam cum dicitur, cadat omnino iure ſuo, hæc dictio uniuerſalis omnino, uerbum priuandi qualificat, ut ipſe loquitur at cũ dicitur, cadat omni iure; ea dictio omni, non qualificat verbum ſiue actũ priuandi, ſed rem ſiue ius quo quis eſt priuandus. Id quod dicit notandum, quia à paucis eſt tactũ. Et idẽ ad uerbum propè retulit & ſecutus eſt Ale. in addi. Bart. in l. imperator ff. de iure fiſc. Allegat autẽ Matth. gl. in c. cupiẽtes §. ſi uerò in diſcordia, in uerbo, priuentur, de elec. lib. ſexto, quæ intelligit illum text. qui eſt hmõi, omni iure ipſis ex tali electione quæſito priuẽtur, ut ſcilicet intelligatur per ſententiã, ubi enim inquit, vult hęc decretalis, quòd ſit canon latæ ſẽtẽtiæ, bene exprimit. Vides igitur quemadmodum ea gl. apertè ſentit, non ob id conſtitutionem eſſe latæ ſñiæ, quòd in eadicatˀ omni iure priuetˀ, niſi id aliter exprimatur, ſicuti ſanè exprimitur in c. j. de vita & hone. cler. lib. 6. cum dicitur, ipſo iure careant omni priuilegio clericali; ubi gloſſ. in uerbo omni, hoc, inquit, dicit, q̃m multiplex eſt clericorum priuilegiũ, qua ſi dicat, quod omnibus priuatur, intelligens ſcilicet id quod dicit Mathe. quòd illa dictio vniuerſalis, omni, determinat illud ſubſtantiuum, priuilegio. Ideo ẽt additur, ipſo iure, ad determinationem verbi, quaſi non id intelligeretur ſub uerbis, omni priuilegio, ſed fuiſſe aliter neceſſe exprimi, ſecundum dictam gl. in d. c. cupientes. Et in hanc etiam ſententiam Cy. in auth. qui ſemel, in 5. q. & ibi quoq; Bar. & Bal. cól. j. & Ang. & Pau. ante fi. C. quo. & quãdo iudex, intelligunt tex. ibi, cuius hæc verba ſunt in fi. ab omni cadat actione, ut ſcilicet ſẽtẽtia opus ſit nec ipſo iure cadat.

85 ¶ † Cæterum ad illam rõnem Matheſ. & hanc addere potes, quòd ad uerbia in iure noſtro tenent locum formæ, & magis ſonãt quàm nomina, ut tradit Bal. qui hoc extollit, in c. apoſtolica, quod eſt vltimũ colũ. 2. verſi. tertiò quæritur, extra, de officio dele. per not. in l. Pomponius, de nego. geſt. videlicet in gl. in uerbo, probauero, ad finem, & ibi Bal. col. pen. verſi. venio ad ratihabitionem. Sed quantum ad tex. & gl. in d. §. ſi pecunia, qui loquuntur in uerbo, liberandi, uide quid dicam infra in 73. fal. [quæ eſt in nu. 240.] Sed & de uerbo, cadat in quo loquuntur Math. Cy. & alii vbi ſuprà, etiam dicemus in 61. fal.

86 ¶ † Sed tamẽ antequam hinc habeamus, non omnino perpetuum eſſe arbitror quod ſuprà ex Matheſ. diximus, quid enim ſi ita dicatur, careat omni robore firmitatis, vt ſcribitur in c. decet. §. vl. de immu. eccle. lib. 6. & in cle. quia cõtingit. §. vt autem, de reli. do. vel etiam ſimpliciter, careat omni firmitate, omnibus viribus, omni robore, & cætera id genus, quis negauerit intelligi ipſo iure, & ſine opere exceptionis? Nam aliàs nõ careret omni firmitate, ſi quid cõpeteret, ad quod tollẽdum neceſſaria eſſet exceptio, uel ſententia. Ideo illud mihi viſum eſt veriſſimum, quod ſi hæc vniuerſalis dictio iungatur cũ re qua quis priuari debet, uidelicet omni priuilegio, omni iure aut actione, & ſimilibus, nõ ipſo iure, ſignificat ſecũdum Math. ſententiam. At ſi adiiciatur verbo quod uim & efficaciam, quam vocamus, ſiue effectum ac robur actus ſignificat, ita hæc tollere ut ne ſñia quidẽ deſideretur, vt vniuerſalis illa vniuerſaliter operetur.

87 VIGESIMO, † quoniã dictio prorſus, idem quod omnino, de qua diximus

ximus in duabus præcc.fallẽ. ſignificat,teſte,Donato tum in Andriam Terentij,tum item in Eunuchũ, tũ poſtremo in Heautontimorumeno ideo etiam hæc dĉtio prorſus eſt ſimiliter latæ ſententiæ,vel ſi iungatur futuro tempori, vt voluerunt Hoſt.Io.And.& Pan.in c.in quibuſdam,col.vlt.extrà de pœ. Archi.in c.2.poſt prin.de præſcri.li. 6.Anto.[in c.ſuper literis,col.3.de reſcrip. &] in d.c.ſi diligenti,extra,de foro compe.& in c.ad aures.[& ibi Fel. col.j.]extrà,de præſcri. Do.in d. c. quam ſit §.vlt.col.vlt.de elect. lib. 6.Math.d.no.112.Cor.conſil. 312. in hac conſultatione,col.3.uerſ.qđ etiam demonſtratur,libro.j. ubi ad hoc dicit facere text. in l.derogatur.ff.de uer.ſign.& in c.ſacris, extra de his quæ ui met.ve cau. fi. & ĩ d.c.in quibuſdam,[& Fely.in c.inquiſitionis,in princi. col.j.extrà,de accu.dum alle.d.c.in quibuſdam,] & Cor.in ſuis ſing.in uer. penitus, in fi.Et facit quod de iſta dictione ſcribit Pan.in d.c.ad aures, in vlti. not.de præſcr.& Phil i. Dec.conſil. 113.viſo tenore,col.2.Hipp.Marſi. in ſua pract.cãrum criminalium §. aggredior,nu.123.

88 VIGESIMOPRIMO † fallit, cũ etiam verbis futuri temporis additur dictio omnimodo,ſiue in numero multitudinis oĩbus modis, vt de ſingulari voluit glo.collata ad tex. in auth.qui res,in verſ.ſed melius, & in verb.irroganda.C.de ſac.ſanc. eccle.& Anto. in c.ſi diligenti, ext. de foro compet.Corn.conſ.203. in hac conſultatione,col.2. libro.2.& Frã.Are.in d.c.j.col.4.ext.de accu. & Barb.in d.l.generaliter,col. 6.ff. de uerbo.ob.& Alex.in .l.ſi inſulã, col.5. verſi.ex hoc infero.ff.de uer. oblig. vbi loquens de dictione omnino,allegat tex. vtentem hac dictione omnimodo, tanquam eandem vim in hac re habeat, & iterũ conſi.44.viſa facti narratione,col.j. lib.3.& Hipp.Marſi.in ſua practica, vbi ſuprà.

89 ¶†Eſt enim & hæc dictio præciſa, ſecundum gl. in l.ſi cum exceptione §.ſed & ſi quis,in verbo, omnimodo,& iterũ in §.quatenus,in eo. uer.& ibi Bar.ff.quod met. cã: & in l.vbi autem.§.vl.ff.de uer. oblig.& ibi quoq; eſt bonus tex.& facit præterea tex.ĩ l.Græcè,& quod ibi uoluit gl.& Bar.ff.de fideiuſ.& in cle. j.& ibi gl.& Pet.Anc.de uita,& honeſta.cle.cum aliis iuribus in id allegatis à Phil.Deci.conſ. 356.in caſu dominæ Mariæ,col.j.& quod tradit Bald.conſ.389. reperitur quòd quondam,ante fi. li.5.& in l.ſi quis argentum §.ſinautem,qui eſt vl.circa medium C.de donat.vbi dicit ꝙ hæc dictio facit vt quis pręcisè teneatur,[& in l.quoties,in princ.ff. de noxa.act.vbi ex hoc dicit, quod hæc dictio facit,vt quis pręcisè ad factum cogatur,] & quod etiã ſcribit Saly.in l.ult.col.2.in 3.oppo.C. de contr.empt. † Sed & hęc dictio tacitè cenſetur habere decretũ irritans,& tollere facultatem diſpenſandi,ſecundum Ant.in cle.j. ſuper gl.in uerbo,nullatenus, & ibi quoque Imo.col.4.verſ. ex hoc not.de ſeq.poſ.& fruc.Ang.in.rep.l.ſi inſulam,col.7.ver.non obſtat.c. potuit & ibi Ale.col.6.ver.pro iſta opi.ff. de uer.ob. & Barb. conſi.64.ſcribitur Exo.col.4.ver.idẽ dicimus,li.4.

90 ¶†Vide tamen gl. quæ voluit huiuſmodi dictionem,aut ſi mauis dictiones omnimodo nõ eſſe latæ ſententię,in auth.ad hæc,in uerbo,cadat,in prin.C.de vſur.Nã tex.ibi dicit,ab actione cadat omnimodo, & tamen gl.intelligit,non quidẽ ipſo iure,ſed per ſñiam,ꝗ adiuuat text.

in l.ſi à matre.C.de ſuis & legi.his verbis loquẽs,omnimodo patri ſuo matrive ſuę ipſo iure ſuccedant.Nã ſi ea dictio,omnimodo,per ſe ſignificaſſet ipſo iure.fruſtra illa verba ipſo iure,fuiſsẽt adiecta,& ſimilis tex. in l.Iulianus noſter,in fin.ff.de cõd. & dem.cùm dicitur,omnimodo inutile erat legatum ipſo iure.

91 ¶†Sed ego priorem ſententiã potiorẽ eſſe arbitror.Neque enim video,quid poſſit intereſſe,ſiue dicas omnino priuetur, ſiue omnimodo, nec quantũ ad ſignificationem,nec quãtum ad determinationem,nam vtrũque determinat,ſiue qualificat vt loquitur Matheſ.verbum ipſum non rem qua quis priuatur.Ideo & eadem eſt in vtroque ratio. Quantum autem ad tex.in d.l.ſi à matre, & in d.l.Iulian⁹,potes dicere quod ſuprà diximus cũ de verbo præſentis temporis loqueremur in ver.25. incip.ſed quod his reſpõdeatur.[illud autem quod de dictione omnino dicit Bal.à me citatus ſuprà nu. 68.in fin.idem & ipſe dicit de hac dictione omnimodo.]

92 De plvrali †autem, omnibus modis,voluit glo.in §.j.in verb.modis omnibus,& ibi etiã Bar.& Ang. in auth.vt defun.ſeu fune.& Bal.in d.l.j.§.ſi pecunia.ff.depoſi.Ange.in auth.de litigio.in fin.& in l.j.ad fi. C.de pœn.iudi.qui malè,iud.& in l. ſi quis in tãtam,col.vlt.C.vnde vi. Ro.qui illam glo.facit ſing.d.ſing. j.Matheſ.d.not.112.Maria. in d.c. Iudæi,le 2.de Iudæ.Alex.d.cõſi.44. col.j.lib.3.Barb.in d.l.gñaliter, loco ſuprà allegat.ff.de verb.obl.Io. Ray.in d.§.callidis,ver.pœna,in 13. q.pri.par.princ.tit.de prohib.feud. ali.per Fred.[Barb.in c.vl.col.pen. ext.de depoſi.vbi & illam glo.dicit ſingulatẽ.] Soz.in l.Marcellus.§.j. col.3.ff.ad S.C.Trebel.Iaſ.cõ.168. ſtatuto inclytæ,col.vlt.li.2.Hippo. Marſil.in d.ſua pr̃actica, vbi ſuprà. Quibus ſuffragatur qđ tradit Bart. prout eũ aliqui allegãt,in l.ſi quis. C.de poſthnõi verba habere execu tionem paratam,vt rem iudicatam, nec aliam exigi condemnationem. Sed uidetur Bar.ibi magis innixus fuiſſe dictioni illico, de qua poſtea dicem⁹,quã huic de qua tractamus.

93 Vigesimosecvndo † fallit è contrario in illa vniuerſali negatiua,nullo modo,quæ etiam eſt canonj latæ ſententiæ, vt expreſsè tenet Iaſ.in l.j.§.ſublata,in 2.lect.col. 3.ff.ad Trebel.& d,conſi.168.ſtatuto inclytæ,col.6.verſi.itẽ eſt diligẽter,& iterũ,col.vl.li.2.& ſentit Ro. quẽ ipſe non allegat, conſil.326.in præſenti conſultatione. col.vlti.Et hoc mihi placet.Nã ſi id obtineat in vniuerſali affirmatiua,multò magis & in negatiua, q̃ ſemꝑ plus hẽt virium & roboris,efficaciuſq; obligat, ac magis præciſè aſtringit ſm Archi. in c.ſi peccauerit. 2.q.j.& Pan.ĩ c.nouit,col.12.ver.2.q̃rit̃ ex. de iud.cũ multis ſi. & cõcord. à me traditis in noſtris cõſuet.ti.10.§.5. in j.limit. & in noſtro tract. primige.in 24.q.n.11.ſed nec priuilegio.

94 ¶†Porrò ea dictio tantum habet virium, vt omnem etiam diſpenſationem impediat ſecũdum glo.no. in cle.2.in prin.in verb.cõcedatur, & iterum in verſi.illi verò,in verb. nullo.modo,de æta.& quali.quam ſequuntur Paul.Leaz. Imol.col.6. uer.in glo.cõcedatur,& Domi.in 8. not.d.uer.illi ucrò.& Io.And.in c. cùm ex eo,de elect.li.6.Bar.in l.omnes populi.in 3.q.3.q.prin.ff.de iuſtit.& iur.Ang.& Imo.qui illã facit ſing.& alij recẽtiores in l.ſi q̃ram⁹. ff.de teſt.Imo.in c.2.ext.eo.ti.Pan. & Io.Ana.& Fely.in c.qualiter le 2. illi 2 dẽ col.6.hic 3.de accu.& Pan. in

in c.nõ magno,col.2.uer.quæro nũ quid ṗlatus,ext.ne.cler.uel mo.vbi dicit illã gloſ.not.Ro.conſi.325.ꝗ ad primũ,col.2.uer.ſecũdo idẽ uidetur.Barb.qui & illã glo.dicit ſingu. in repe.c.teſtimonium,col.15.uer. opponitur ad primũ,ext.de teſti.& in c.qualiter.col.pen.ext.de iud.& in c.cùm uiceſimũ,col.5.ext.de of. deleg.& cõſil.19.ſcripſit Propheta clariſſim⁹,col.7.lib.j.ubi dicit ſing. & iterum cõ.37.illud adducã in mediũ,col.9.eo.lib.j.Ale.in l.ul.col.2. C.de teſt.mili.& Frã.Curt.ſeni.qui illã dicit no.cõ.44.ſuper cõtingentia,col.3.recentiores,in l.ult.C.de teſta.Fel.in d.c.Rodulphus,col.19. de reſcrip.& in d.c.de regulari.col. 2.extr.de ſimo.& in c.ex parte,le j. col.j.ext.de off.dele.& in c.at ſi clerici.§.de adulteriis,col.2.uer.idem ſi diceret ibi,& Phil.Dec.col.5.ext. de iud.& idem Deci.cõ.3.cuius ſuperſcriptio incip.qñ iuriſdictio,col. ult.uer.ſextò & ultimò,ubi eã glo. dicit no.& Iaſ.in d.§.ſublata,ubi ſuprà.[& in l.de pupillo.§.ſi quis fortè,poſt mediũ.ff.de oper.nou.núti. & cõ.166.videretur, col.3.ver.ſecũdò facit, libr.2.ubi eã quoque dicit no.& cõſi.ſeq.motiuis, col.4.uerſi. itẽ illa uerba, eod.lib.3.itemque & cõſi.ſeq.in iſto ſubtili,col.ult.& cõ. 53.ſtatuto ciuitatis Florentiæ, col. 4.uer.moueor in primis,lib.3.& cõ. 152.quod eſt eiuſdem initij, col.3. uerſi.ſed præmiſſis non obſtãtibus, lib.4.]conſi.168.col.ult.lib.2.

95 VIGESIMOTERTIO †cũ dictio nullatenus,eandem habeat ſignificationem,ſitque etiam vniuerſalis negatiua,vt dicit Arch.in c.ſolent,in verb.ſed natura.de conſe. diſt.4.& Domi.conſi.35.attendentes, col.2. & Ro.conſi.326.in pręſenti conſultatione,col.vlt.[Ita vt omnimodã nullitatem ſignificet,vt dicit,Frã. Áre.ĩ l.j.col.4.ff.de teſta.]Ea ẽt habet vim latæ ſñiæ,ſm glo.in auth.ſi qua mulier,vbi ẽt eſt bonus tex.C. ad Velleia.quã,glo.ſequitur & dicit ſing.Card.Flo. in c.ſuper literis, & ibi quoq; Barb.extr.de reſcri.& idẽ Barb.in repet.c.teſtimoniũ,col.10. ver.& ex iſtis elicio,ext.de teſti. & cõſ.7. Xp̃i noĩe inuocato,col.3.li.3. & Frã.Are.in c.licèt cãm,in 5. not. & iterũ col.5.ext.de prob.& in d.c. cauſis,col.pe.& ibi ẽt Fel.col.4.extra,đ teſti.& Iaſ.q illã gl.facit ſing. in l.de pupillo.§.ſi quis fortè.[circa medium]ff.de oper.nou.nunti.& rurſum in l.vlti. colum.5.verſicul. tertiò pro eadem parte.ff.de feri.& in d.l.j.§.ſublatã, in 2.lect.colum. 3.ff.ad Trebellia.& conſilio.7.adeo copioſè,colum.j.libr.j.& d.conſil. 168.ſtatuto inclytæ,colum.vlti.lib. 2.& conſi.128.videretur in præſenti,col.3.verſi.quartò dicitur,lib.4. Pel.in c.paſtoralis,col.10.ver.6.q̃a dicit,extrà de exce.[glo. pragmat. ſanctio, tit.de colla. §.quod ſi quis ex dictis,in uer.nullatenus,]& Corſe.in ſuis ſing.in ver.nullatenus, & Hipp.Marſil.in repe.c. at ſi clerici, n.23.& iterũ 28.ext.de iud.& ſing. 675.anno præterito.Sed & idem uoluit gl.in cle.j.in uer.nullaten⁹, de ſeq.poſ.& fruct.quę dicit & poſt eã Genz.Ant. Imo. & Pan. quod non tenet actus factus contra diſpoſitionem vtentem hoc uerbo, quod & idem uoluerunt Io.An. & Do. in c. Romana.§.ſententias, & ibi Phili. Franc.de app.li.6.& Imo.& Cardi. Flor.poſt Matthe.in clemen.j. ille colum.penultim.verſicu. ſed an teneat; hic in 33.quæſtio. de decim. Quinetiam Genz. Anton. & Imo. in dicta clemen.j.de ſequeſt.poſ. & ibi quoque Cardina.Floren.in §.ſi quis autem, in 6.quæſt. dicunt per huiuſmodi dictionem tolli poteſta-

tem diſpēſandi in contrariū, quod etiam voluit Archi.in c. quoniā,in verb. nullatenus, de immu.eccle. lib.6. & in c.j.56.diſtin. & Collect. in c.j.in prin.extr. de filiis presby. & Imo.ī cle.vt ij.qui,col.6.de æta. & quali. & Io.Ana. in d.c.qualiter & quando,le 2.col.4.verſi. & quod not.extr.de accuſ. Ex quibus ipſe Ana.& Imo. primo loco aſſerunt hanc dictionem habere uim decreti.Sed & quòd ſit latæ ſententiæ,tenet.[Petr. Anch.conſi.170.principaliter,col.j.] & Io.Ana.in c. quia fruſtra, col.2.ext. de vſur.& in d.c. qualiter,le 2.& ibi etiam Fely.col. 3.ext.de accuſa. & in c.ſi aduerſus, col.2.ext.de hæret.Barb. in repet. d.c.teſtimonium,vbi ſuprà,de teſt. Iaſ.in d.l.ult.vbi ſuprà,de feri.& l. ſcriniarios.C.de teſta.milit. vbi tñ illum uideas.& Philip.Dec.in c.ante,col.pen.verſi. expeditis nota.ex tra de reſcrip. Et facit quod ſcribit gloſ.in cle.j.in ver. nullatenus admittatur, & ibi Car.Flo.in 19.q.de ſenten.& re iudic.

96 ¶ † Non tamē omnino ſine dubio eſt quòd ſit latæ ſententiæ,quando id aperte negat Domi. in c.j. col. ult.de iudi.li.6.per tex.in d.c.quia fruſtra,ext.de vſur. vbi etiam Pan. in fin. idem non obſcurè ſentit, & ibi quoque Io. Ana.colū.2.& ante hos gloſ.in c. ſuper literis,in verb. nullatenus,extr.de reſcript.quæ eā dictionem interpretatur, oppoſita exceptione,tanquam non ipſo iure, ſed ope exceptionis. A quibus ſtat tex.not.iuncta gloſ.in c. pueri. j.q.j.vbi ita ſcribit Pueri ad ſacros ordines nullatenus admittantur.Et tamen, vt dicit gloſ.ibi, ſi admiſſi fuerint,'recipiunt characterem, cū ad minores recipi poſſint. c.in ſingulis.77.diſtin.Et per illum tex. & gloſ.dicit Fran.Aret.in d.c.in cauſis,col.ult.extr.de reſtib.quòd non ſemper hæc dictio nullatenus, habet vim latæ ſententiæ, ſecundum ſubiectam materiam,& ſequitur Fely. in d.c.paſtoralis, col.pen.verſi. cōſidera quod aliquādo, de excep. Ex quibus illud teneo, hanc dictionem ſuapte natura eā uim latæ ſententiæ obtinere, ſed interdum ob ſubiectam materiam vim ſuam perdere,ſecundum ea quæ diximus ſupra in verb.& præteriti temporis. in 2.fal.Quid autem ſit de dictione aliquatenus videbis, infra nu.224. incip.niſi dicas.

97 Vigesimoqvarto † fallit cum diſpoſitio utitur his uerbis, nullius momenti,tunc enim qualicunque tempore loquatur, eſt latę ſententiæ, ex ſententia gloſ.in c.2. in fin.de fili.præsbyt.lib.6.& Arch. in c.ordinarii,in fi.de offi. ordi.lib. 6.[Bal.in l.ſi poſthumus. §.ulti.ff. de liber.& poſth.]& Ang.in l.ſi mulier.§. ſi dos. ff. quod meta. cauſ. & in authen.ſacramentā puberum in fi.C.ſi aduerſ.vendi. & Car.Flo. conſi.137.redemptoris, & c.ad primum dicimus,col j.in fi.ubi ex hoc infert,†quòd obligatio incarcerati eſt ipſo iure nulla, per tex. vtentē his iiſdem verbis,in l. qui in carcerem.ff.quod met. cauſ.quē tex. ita etiam intelligit Pan.in c.2.col.ult. verſi.excipio duodecim,extr.quod met.cauſ.Idē quoque nuncupatim de his uerbis uoluit & Fran. Aret. in l.j.col.6.ff.de teſta. & in l.qui à latronibus,in prin.col.4.eo.tit.per tex.quem dicit ad hoc clarum,in l. non dubium.C.de leg. Alex.& Iaſ. in l.poſthumo, ille quidem,colū.6. verſi. tertia fuit op.hic vero col.7. ver.pro qua op.C.de bon.poſſ.contra.tab.Barb.in c.Raynaldus,colū. 94. de teſta. & in l.j.§. ſi quis ita, col.5.ff.de verb. oblig.& in d.l.ge

neraliter

neraliter, col.2. & iterum col.7. & ibi etiam Iaſ.in pri. nota.eod.titu. vbi ipſe Barb.dicit de hoc eſſe tex. meliorem totius iuris, in l.an inuti lis.ff.de acceptilatio.Soz.cõſi.115. fundata eſt intentio, ad prin.lib.3. Card. Alex. in §.item ſacramenta, col.ult.titu.de pace iur.fir.Iaſ.in l. ſeruum §.Titius hæres,col.3.uerſi. 3.not.ff.de vulga. & pupil.ſubſti.& in l.ex facto,in fin.eo.ti.& in l.ſi filius qui in poteſtate in j.nota.ff.de lib.& poſt.& i l.j.§.ſublata, in lec. col.j.ff.ad S.C.Trebellia. [& in l.ſi liusfam.§. diui, in utraque lect.& utrobique col.j..& ibi quoq; Ioan. Monteſ.& Ferdi. Loaz. in repeti. uterq., col.2. in 2.limit.ff.de le.j.& idem Iaſ.in l.4.§.condemnatū,poſt prin.& ibi quoq; Frã.Rip.col.j.nu. 2.ff.de re iudi.] Felyin d.c.Rodulphus, col.22.uerſi.nullius momẽti.

98 ¶ † Sed & ante hos omnes uoluit gloſ.quam nullus.ſi recte memini, illorum allegat,in l. Fulcinius.§.ſi quis bona.ff.qui. ex cau.in poſ.eat. q interpretatur hæc uerba ,nullius momẽti ipſo iure, & licet ſubiiciat vel impetrata in integrū reſtitutio ne,tamen priorem ſequuntur Bar. & Ang. qui ad eam nuncupatim ex pendit ea verba, nullius momenti. Poſterior autem,ut inquiunt , habet locum in aliis caſibus.ll. ab.ea glo.allegatarum. Sed & eſt alia gl. expreſsior in l.ſi quis plures.ff.de iur.pat.quæ exponit , nullius momenti,id eſt iure , & in c.in noſtra, ad fi.de procur.dum uerbū irritandum exponit , id eſt irritum eſſe oſtendimus propter alia verba præ cedentia quæ ſunt huiuſmodi, qua probata iudicium nullū eſt & nullius momẽti,& c.Imò verò eſt tex. à nemine quoque expẽſus,in eadẽ l. poſt prin. quo aperte probatur hæc uerba intelligi ipſo iure , nec opus eſſe reuocatione ſiue reſtitutione,& etiam tex.in l.j.in prin.ff. de fer.ubi poſtq̃ dicit ſniam eo caſu atã eſſe nulli⁹ momẽti, ex hoc mox infert non opus eſſe appellatione.

99 ¶ † Et bene facit tex.in l.cum hi. §.ſi prætor, ibi.tranſactio erit nullius momẽti, iunctis illis verbis po ſtea ſequentibus, tranſactionem eſſe irritam.ff.de tranſ.& in l.j.ff. de iniuſt.teſta.& in l.nec mãdante.§.ſi prætor.ff.de tut.& cur. dat. ab his. & in l.j.§.quod meus ſeruus, & ite rum in l.quod ſeruus.ff.de ſtipula. ſer.[& in l.ſi quis Semproniū,in fi. ff.de hæredi. inſtitu.] & in l.ex eo. C.de inuti.ſtipula.& in auth.ſacramenta puberum,& quod ibi dicunt Cyn.Bar.in fi.Bal. & Ang. C.ſi ad-uer.uend.& in §.eſt aūt,qui eſt 2.in fi.iūcta glo.Inſti.de hære.inſti. †Et facit ẽt quod de his uerbis in alio caſu ſcribit Fran. Arct.in c.2.de te ſtib.Id.ſ.quod p eū tex.qui utitur his uerbis,ſing.probatur , quòd dictum teſtis examinati parte non ci tata nullū.prorſus facit indiciū. Et idem ante eū dicit Pan.ibi, col.6. uerſi.ſed circa prædicta, quẽ ſequitur Barb.qui & alia multa allegat conſi.83.ſupremus dicit Deus,col. 2.in 2.dubio, uerſi. ſecundum eſt, lib.4. facit itẽ quod ſcribit Raph. Co. in repe.l.ſi filius , in 7.oppo.j. not.uerſi . quid ergo in hac uarietã te ff.de lib.& poſt.[Facit denique, quod de hac dictione ſcribit Ang. con.260.dicta interlocutoria,col.j. in fin.quod id quod eſt nullius mo men ti,nullum omnino poteſt producere effectum.]

100 ¶ † Contrariū tamen , videlicet hęc uerba latã ſniam nõ dicere, tra dit Iaſ.ſibi cõtrarius, in d.l.de pupillo.§.ſi quis forte. in duobus locis.ff.de ope . noui nun.per text.in d.c. ordinarii,in fi.de offi. ordi.lib. 6.ubi

6.vbi eſt tex.in hæc verba,nullius penitus eſt momenti, quaſi ſcilicet ea verba nullius mométi,non induxiſſent canoně latæ ſnīæ,niſi fuiſſet adiecta dictio,penitus,quæ haud dubie eſt latæ ſnīæ, vt poſtea dicemus in.26.fal. Et idem videtur voluiſſe ipſe Iaſ.in l.filiusfa.§.diui,in.j.notam in lect.quā in rep.ff.de le.j.dū de hac re loquens ſimpliciter ſe remittit ad ea q̄ dicit ī d.§.ſi qs forte

101 ¶ † Tu autem ad Iaſ. adde alios tex.ei quē allegat,ſimiles, in c.ult. ext.de pac.& in c.vlt.in fi.de re iu. lib.6.& in d.c.2.in fi.de fil. presby. co.li.6.& in cle.j.de præbē. vbi gl. in verb.nullius,dicit hoc verbum, nullius, eſſe vniuerſale negatiuū,& nihilominus tex.illū adiecifſe hoc verbum,penitus, & in c.credentes, tit.de ſtat.& cōſue.cōtr.liber.eccl. edi.in feudis. ſed eſt tex.melior atque expreſſior in l.item eorum.§. ſed ſi ita.ff.quod cuiuſq; uniuer.cū dicitur ipſo iure id decretū nullius momenti eſſe. & alii oīno ſimiles, in l.3.§.ult.in illis verbis,ipſo iure nullius eſſe momenti.ff.pro ſoc.& & in l.3.§.ſciendum, verſi. ſi ſtipulanti ff.de don.inter uir.& ux. & in l.oratio.ff.de ſponſa.Et facit præterea tex ī d.l.qui in carcerē, & quod ibi no.Bal.ī 2.lec.ff. quod met.cau. quē quidē tex. & ad hoc expendit Fulg.qui & ipſe hanc partem ſequitur,quamuis Iaſ.ēt nō alleget,cōſi. 122.quidam.S.agit,col.j.& 2. facit etiā tex in l.j. §.ul.C.de cō.ſer.ma.

102 ¶ † Ego vero priorem partem teneo,cum habeat tex.expreſſiorem ac clariorē,q̄ vt refelli poſſit, in d. l.ſi libertus,poſt prin. Et quia etiā, vt diximus ex glo. in d.cle.j. dictio nulli⁹ eſt vniuerſalis negatiua,quæ ſcilicet uniuerſaliter neget, nec eſſet nullius mométi, quod ipſo iure ualeret, imo haberet aliquid mométi,& quia ēt prior illa pars multo pluribꝰ ac crebrioribus calculis innitiť.Ad illos aūt tex.pro alia parte allegatos dici pōt qđ in ſimili diximus ſupra in uerb. pñtis tēporis, ver.26. ſed quod his reſpondeatur.

103 VIGESIMOQVINTO fallit, † cū appoſita fuerit dictio funditus, ſi credimus, vt par eſt credere,glo. in l.decernimus, & ibi Saly.C.de ſacro.eccle.& Bar.in tract.de tyranni.col.3.in 7.q.in prin.[Sal.in l.ul. col.j.verſi. ego etiā. C.de acquirē. poſſeſ.] Domi.& Philip.Fran. in c. q̄ ſit.§.ul.de elect.lib.6.Fran. Cre. d.ſingu.7.Corn.d.cōſi.312. in hac cōſultatiōe,col.3.uer.qđ ēt demōſtrať,li.j.Barb.ī d.l.gñaliter, ī prin. ff.de ver.obl.Frā.Are.in d.c. ſi diligēti,col.4.de for.compe.Iacob.à S. Geor. in l. ſi quis maior.C. de trāſ.

104 ¶ † Nā & hæc dictio idē ſignificat quod oīno,uel ī totū, tanq̄ ſi dicas à fundo,ueluti ab imo,nullo prorſus relicto,† ut radicitus à radice, ſtirpitus à ſtirpe. Plautus in mercatore,Quo te cōſiliūq; tuū atq; mentem pdit funditus, & Terentius in Andria.Quod ſi fit,pereo funditus. & Tulli⁹ de amicitia.Quæ.n.dom⁹ tam ſtabilis q̄ tā firma ciuitas, quæ non odiis atque diſſidiis funditus poſſit euerti? [& ēt in l.2.C.de prætor.& hono.præt.cū dicitur.funditus iubemus aboleri, & in c.ſacratas.28.diſt.& in c.nullus epiſcoporum.11.q.2.] Et ſtirpitus in eadem ſignificatione poniť in l.ī rebus, in fi.C.de iu.dot.& in l.2.in pri.C. de peti.bon.ſubl.lib.10. [Id.n.vt diximus à ſtirpe ſignificat, qua verè in eū ſenſum vſus eſt, quiſquis is fuit, qui apud Salluſtiū orationē habuit ad Cæſarē de republ.ordinānda. Nā quæ ſeditio aut diſſenſio ciuilis tot tamq; illuſtres familias à ſtirpe auertit? Et ipſe Salluſtius in Catilina

na.Carthago æmula imperii Romani à ſtirpe interiit, & Liuius,lib.4. belli Macedonici in oratione Portii latronis. Et quidem fabulã & fictã rẽ dicebã eſſe uirorũ oẽ genus in aliqua inſula cõiuratione mulie bri à ſtirpe ſublatã eſſe.] Et ſimiliter radicitus,in l.j.C. de formulis, & in c.ex frequẽtib⁹,extra de inſti. ut intelligas eas dictiones & ſimiles eandem uim habere.

105 VIGESIMOSEXTO † idem de dictione penitus,ex gloſ.in l. ſi qui aduocatorũ, in ver.arceãtur, & ibi Ang.& Raph.Fulg.qui eã dicit ſin. C.de poſtul.& Io.And.in c.j. ad fi. & ibi Domi.col.2.verſi. quęro ultimo,& Philip. Frã.in ult.not. de poſtu.prę.lib.6.& idẽ Domi.in c.Romana.§.ulti.ad fin.& ibi ẽt Philip. Fran.col.2.de ſen.excom. lib.6.ubi & hoc ſentiunt Hoſt.Io.Mo.& Archid.Pet.An.& ẽt Pan. in c.in quibuſdã,paulo ante fi.ext. de pœ. per tex.ĩ c.ul.eo.ti.ubi & ipſe Pan.hoc idẽ no.ĩ ul.not. [& ibi ante illũ Io. And.& Saly.ĩ l.ul.col.j. verſ.ego ẽt C.de acqui.poſſ.Frã.Are.in l.ſi colonus , col.j.ff.de acqu.poſ.] Peruſ. in c.ex tenore , & ibi ẽt Phil.Deci. col.5.ext. de appel.ꝑ no.ĩ l.2.C.de cõſt. pec.Barb.ĩ c.j.ext.de iud.& in c.ſi diligenti,de fo.cõp. & cõſ.24.il lud afferã,col.j.verſi.& ſi quiſpiam lib.j. vbi & ad hoc iura quædam allegat. & conſil. 37 . illud adducam col.9.uer.tertiò pondero,eo.li.j.& Phil.Cor.d.cõſ.312.col.3.li.j.Matthe ſal.d.ſin.112.Alex.in l.qui uſum fructũ,col.2.ff.de uer.obl.& cõſ.10 viſis diſpoſitionibus, col.4.verſ.eo. mõ,li.j.Frã. Are.in l.j.col.5.uer.& ꝓ prima rñſione.ff.de teſt.& ĩ l.ult. in 5.no.ꝑ illũ tex. C.de pac.& ĩ l.ſi colon⁹,poſt prĩ.ff.de ac.poſ.& in c. ueniẽs,co.ul.ext.de acc.quib⁹ locis hoc dicit ꝓbari ꝑ tex.quẽ priori loco dicit no.& mẽti teneudũ, in l.ſolutũ.§.ſi in ſortẽ, in fi.ff.de pigno. actio.iuncta.l.ſi nõ ſortẽ, in prin.ff. de cõd.ĩdeb. Ang.Are.ĩ §.q̃ de fullone,in 3.no.Inſt.de obl. q̃ ex delictna.[Fel.ĩ c.ĩſinuatũ,col.j. de ſim.] Iaco.à S.Geor.in d.l.ſi quis maior. Iaſ. in d.l.de pupi.§.ſi quis forte ff. de ope.uo.nũnt.Phili.Dec.in auth. caſſa,col.2.in 3.no.C.de ſacr.eccle. & in c.cæterũ,col.2.ext.de reſcrip. & cõſi.327.uiſo caſu ꝓpoſito , col. j.& Hippo.Marſil.in ſua pract.cauſ. cri.§.aggredior,nu.123. & ex Gallis noſtris Rebuf. uir optimus atq; doctiſſimus in repe. c. poſtulaſtis, nu.149.ti.de cleri.excom.min.

106 ¶ † Nã & hæc dictio eſt ꝓciſa,nec recipit limitationẽ,aut modificationẽ,ut prodit Ang.cõſi.31.cuius initiũ eſt,uiſo laudo.col.ul.ꝑ.l. ambiguitatẽ.C.de uſufruct.& l.ult.C.de edi.diui Adr.tol. & l.ul.C.de ſer.& l.ul.C.de ſum.tri.& c.ſup eo,de hære.li.6.& idẽ quoq; noluit Ale.ĩ d.l. q vſumfructũ ff.de uer.ob. & Phil. Dec.ĩ auth.q rẽ,col.ul.C.de ſac.ec. & cõſ. 137. cuius ſupſcriptio ĩcipit de abſolutione,col.j.& cõſ.401.licèt in cauſis,col.2. Et excludit diſpẽſatiõnẽ Io.Ana.in c.qualiter, lo 2.col.4.uerſ.& qđ no.ext. de accu. ubi ꝓterea dicit ꝙ hẽt uim decreti, & Barb.conſ.19.ſcripſit propheta, col.7.lib.j. Et uide Roma.cõſi. 82. quo ad id quod quęritur,in fin.

107 ¶ † Et huc quoq; facit ꝙ hæc dictio ſi noſtris credimus , idẽ ſignat qđ ĩ totũ uel ex toto , q̃ ẽ ſignatio illi⁹ dictiõis oĩno,q̃ haud dubie eſt latæ ſñiæ,ut ſuprà diximus.Id.n.aſſer t glo. in cle.j.in uer. nullius,de ꝓbẽ.& Arch.ĩ c.j.poſt prin.in uer. penit⁹,de ſupp.negli.ꝓla.li.6.[& in c.j.col.2.ĩ uer.penit⁹, de cle.ægro. eo.lib.6.]& in c.ordinarii , ad fi.de offi.or.eo.li.6.& Io.And.ĩ c.j.ĩ uer. penitus,

penitus,de poſtul.præl. lib.6.in nouella,& Lucas Peu.in l.vlt.ad fi.C. de decur.lib.10.Cœp.cauſ.ciui.cõſi.66.Titius,nu.27.& Alex. cõſi.13. viſis & conſideratis, col.3. verſi.3. reſpondeo,lib.2.& conſ.72. viſis & diligenter ponderatis, col.j. lib.2. quod repetitur conſi.58. libr.6.& conſi.72.habita,col.vlt.eo. lib.6.& conſi.173.viſis depoſitionibus,col. 4.ver.non obſtant allegata, libr.7. vbi dicit probari ex tex. in l.j.C.de gladia,penitus tollen. libr.11.cum dicitur, omnino gladiatores eſſe prohibemus,iuncta ea.rubri. ſed in codicibus qui circunferũtur, in ea rub.tantum ſcribitur de gladiator. & quod uoluit Ro.conſil.81. quod reliqua,ad fi.Maria. Soz. poſt alios conſil.21. viſis & diligenter lectis, col.3.verſi.item ponderandum eſt. & Sozi.ipſius filius conſi.etiam 21. abunde &ſubtiliter,col.vl. lib.4.& in l.ſingularia, col.4.verſic.quarta concluſio ff.ſi cert.peta.& in l. qui vſumfructum,col.3.verſi. ſed tu ad uerte ff.de verb.ob.Barb. conſi.86. magnus dicit,col.7.ver. capio modo ſecũdum articulum,lib.4.& Cępo.conſi.cauſa.cri.134. ſi unquam magnifice, col.8.verſic. ſeptimò,& conſ.ſeq.in hac quæſtione,colum.2 [Iaſ.in l.2.nu.171. & tu põdera C. de iur.emphy. lib.6.] & ex Grammaticis antiquioribus Priſcianus ĩ lib.de 12.carminibus c.9. vbi dicit, penitus ſignificare prorſus,quæ dictio idem ſignificat quod omnino, vt ſuprà diximus,& etiam ſatis probatur ex l.quidam,ibi, nullo ei penitus relicto C.de fideic.& in l.omnimodo, verſic.ſi verò,ibi,nihil eis penitus reliquerint C. de inoffi.teſta.& in l.2.§.ſi quid autem, ibi,penitus in nullo peccare C.de vet.iu. enucle.& in l.j.ibi, nullam penitus habeant poteſtatem C. de off.mag. mili.& in l.lege,ad fi.C.de legi.hære.cùm dicitur, cæteri gradus remaneant penitus ſemoti.& in l.j.ad fi. C.de iure emphy. vbi in id eſt tex. optimus,& alibi ſæpiſſime.

108 ¶†Contrarium tamen, uidelicet hanc dictionem penitus,non eſſe latæ ſententiæ, videtur uoluiſſe gl.in c.quiſquis,in ver. ſuſpendãtur,ext. de elec. quæ hæc verba illius text. penitus ſuſpendantur,intelligit per ſententiam:quod & facit Inno. ibi, in eo ver.& ſequitur Pan.ibi etiam in fi.Et alia gl.in d.c. Romana §.vlti.de ſen.excõ.lib.6. vbi licèt text. ita dicat,in uniuerſitatem uel collegium proferri excommunicationis ſententiam penitus prohibemus,tamen glo.ibi dicit, quòd ſi lata fuerit ſententia excommunicationis, tenet.Et ex ea glo.dicit Fran. Are. in d.c.in cauſis,col.vlt.ext.de teſti. quòd aliquando hæc dictio non eſt canon latæ ſententiæ ſecundũ materiam ſubiectam. quod & idem aſſerit ipſe Are.in l.j.§. ſed & ſi mihi, col.4.ff.de ver.ob.& Iaſ.conſ.173. circa primum conſultationis articulum,col.3.ver.præterea ad dicta, lib.4. Ex quo intelligi facile eſt ex ſua natura eam uim habere, ſed ex ſubiecto argumento ſua ui decedere, iuxta ea quæ diximus ſuprà in verbo,præteriti tpis, in fi.Et id quidē perpetuũ eſt in omnibus dictionibus & uerbis,ut ſemel id dicam. Nã & idẽ videmus in dictione oĩno quæ ſine cõtrouerſia uim habet latæ ſnĩæ,eã tñ perdit ex ſubiecta materia,ut patet in c.j.iũcta gl.ext.de deſpõ.impub. Sed & de noſtra dictione penitus,ut hoc addã Are.habemus tex.i c.ſi forte,in fi.iũcta gl. in uerbo,initiũ,in vlt.ſolu.de elect. li.6.Et idẽ diximus ſuprà de dictione nullatenus,in 23.fal. & dicemus poſtea de dictione fruſtra,in 38.fal.

109 Vi-

109 VIGESIMOSEPTIMO † fallit, cùm dictio mox, additur verbo futuri temporis. nam eſt latæ ſententiæ, teſtimonio gl. in auth. de inceſ. nup. in prin. in ver. imminere, & ibi Bar. & Ang. & uoluit etiam Cyn. & Saly. in auth. inceſtas C. de inceſt. nup. Bar. in l. Meuius §. duobus, colum. vlt. ff. de leg. 2. & in l. imperator ff. de iur. fiſci, & in d. l. iubemus, la 2. §. ſanè ſi hoc, col. vlt. & ibi Bal. C. de ſacro. eccle. & idem Bar. in d. l. ſi quis maior, col. 2. & ibi Bal. col. 2. verſi. vlteriùs no. Alexan. col. 2. & Fran. Are. in 7. no. Iaſ. in 13. no. & Aquen. col. 2. & Thom. Parpa. in repe. in 23. no. & iterum in 26. not. & etiam Iacob. à s. Geor. col. 5. & Hiero. Cagno. etiam in repet. char. 61. nu. 144. C. de tranſ. & rurſum Bart. in d. auth. vt defun. ſeu fune. eor. in prin. & Bal. in d. l. j. §. ſi pecunia ff. depo. & in l. j. in fi. ff. ſi cer. peta. [& in auth. in donatione C. de ſec. nup. in addi.] & in c. quia propter, col. 4. verſi. ibi mox, extr. de elect. & in c. bonæ, le j. col. vlti. verſi. & ſcias, eo. tit. Ang. in l. in criminali, & ibi etiã Pau. Caſt. C. de iuriſd. om. iud. idem Ang. in l. idemq; §. ſicut ff. qui pot. in pig. habe. & in l. ſi quis in tantã, colum. vlt. C. vnde vi, & in auth. de nup. §. ſi verò expectet, & in auth. vt ſine prohi. mat. debi. & in auth. de litigio. in fi. & conſi. 371. multũ conſidero, col. vlt. [Pet. Anch. inter conſi. Io. Calde. tit. de verb. ſig. conſi. 10. futurum tempus,] Pau. Caſt. in l. j. col. 3. in vlt. no. ff. ſi cer. peta. Aluar. in c. j. col. 2. tit. de feud. ſine culp. non amit. Ioan. Plat. in l. pen. col. j. C. de dignita. lib. 12. Roni. in l. j. §. qui præſens, colum. j. [& ibi Franc. Are. colum. j. in fi. & Barba. col. 2. ff. de verb. ob. Matheſi. d. ſingu. 112. Fran. Cre. d. ſingu. 7. vbi dicit illam glo. ſing. Corn. conſi. 246. videtur in hac conſultatione, col. pen. verſi. itaq; dictus, eod. libr. 3. & conſi. 266. in hac conſultatione, colum. 3. verſi. ſi itaque dictus Antonius, eo. lib. 3. & conſ. 309. circa primum quæſitum, col. 4. eod. lib. 3. & conſi. 40. viſo proceſſu, col. 4. verſi. ex quibus verbis, lib. 4. Alex. in l. diuortio, col. 4. ff. ſolu. mat. [& conſi. 139. uiſo puncto, col. 2. lib. 7. Philip. Fran. in c. in pœnis, de reg. iu. li. 6.] Ang. Are. in §. extraneo, col. 2. Inſti. de pupil. ſubſt. Franc. Are. in l. ſi quis hæres, colum. j. in 2. nota. ff. de acqui. hæred. & in c. ſi diligenti, colum. 4. de foro competen. Anaſtaſius Platus inter conſi. Barba. conſi. vlt. multos futuros eſſe, colum. 4. verſi. in hoc articulo, libr. j. Cardi. Alex. in §. callidis, col. 2. tit. de prohib. feu. ali. per Fred. Io. Ray. in §. pœna, in 8. q. & iterum 15. j. partis prin. eo. tit. Fel. in d. c. Rodulphus; Philip. Fran. in d. c. quàm ſit §. cæterum, de elect. lib. 6. & in c. j. in vlt. no. de vit. & hone. cleri. eo. lib. 6. & in c. in pœnis, de reg. iur. eo. quoq; lib. [Iaſo. in l. 2. col. 3. verſi. ſecundò pondero ff. de iureiur. & conſi. 118. in cauſa & quæſtione, col. vlt. lib. j.] Philip. Deci. conſi. 235. in caſu magnifici, colum. 3. verſic. venio igitur ad alia Stepha. Bertr. conſi. 275. viſis pactis, nu. 5. Catel. Cot. in memor. incip. mox, in fi. & Hippo. Marſi. in dicta ſua practica; ubi ſupra, & Petr. Rebuf. in repetitio. l. diuus, char. 12. verſiculo, nota ibi mox purgaſſe ff. ad ſenatuſconſul. Sylla. Nam & ea dictio habet executionem paratam, ut dicit Iaſo. in l. ſecunda, columna tertia, verſiculo ſecundò pondero ff. de iureiur. quod probat text. in l. ſi quis poſthac, in prin. ibi, veluti manu iniecta mox uendicet C. de bon. proſcrip. & quod ibi ſcribit Ang. in princ.

110 ¶†Nec

110 ¶ †Nec quempiam hactenus reperi qui neget [hãc dictionẽ eſſe latæ ſniæ,] præter Simonem quendã Columb. apud Aegid. Bellamer. cõ. 9. factum eſt tale, cùm eſſet lis, col. 8. Nam hæc dictio, inquit, habet ſpatium tẽporis, quandoque quinque dierum, quandoque vnius anni, quandoque aliorum temporũ, per multa iura quę illic allegat. De quibus & tu vide glo. optimam in c. j. 20. q. 2. & in c. quia propter, in ver. mox, & ibi Pan. in fin. prin. de electi. & Bal. in l. fructus, in prin. & ibi latiſſimè Iaſ. col. j. ff. ſol. mat. & Alexan. in l. diuortio, col. 3. & ſequen. eod. tit. & in l. j. colum. 10. verſi. in glo. in ver. mox, [& ibi quoque Saly. colum. vlti.] ff. ſi certum petatur, & Maria. in c. in literis, col. 2. ext. de mut. peti. & Iaſ. in l. Gallus §. ille caſus, poſt prin. ff. de libe. & poſt. & in l. ſi arrogator, colum. 3. ver. ſecundò diligenter ff. de adop. vbi colligunt multa diuerſa tempora, & ex iis quædam admodum longa, de quibus mox dicitur.

111 ¶ †Sed tu hic dicito, quòd licèt mox uariis modis ſumatur ſecundum ſubiectum argumentum, eius tamen propria ac genuina uis & natura eſt, vt accipiatur pro cõfeſtim & ſine interuallo, vt apertè ſentit glo. in d. c. quia propter, ubi ſuprà, [& glo. in l. ſi pater, & ibi Bald. qui eam l. legit cum l. lex Cornelia. ff. de vulg. & pupil.] & not. Bar. in d. l. j. & ibi etiam Saly. col. vlt. & recentiores ff. ſi cert. peta. & Bald. in l. Gallus §. ille caſus, col. pen. ver. ultimo collige. [ff. de liber. & poſt. vbi & ex hoc caſu dicit, quòd ex ſua propria natura eſt canon latæ ſententiæ,] & Car. Flo. conſi. 29. iudex, colum. 2. uerſi. & de arbitro. & Imo. in l. diuortio, in princ. ſuper gloſ. in verbo ſtatim, & ibi Alexan. colum. 4. ff. ſol. mat. & in l. j. ff. de verbo. obligatio. & in d. c. quia propter, col. 2. de elect. Ro. Fran. Aret. non ſemel: & Iaſ. in d. l. fructus ff. ſol. mat. & in l. apud Iulianum §. ſi Titius, col. 2. verſi. quartò pondera. ff. de leg. j. & in d. l. ſi arrogator, vbi adducit alios concordã. Et id apertè probatur in l. ratum ff. de ſolu. vbi ita ſcribitur, ratum autem habere dominus debet mox, cùm primùm certior factus eſt, ſed hoc ἐν πλάτει, & cum quodam ſpatio tẽporis accipi debet. Nam illud ἐν πλάτει, quod inemendatis codicibus deeſt, ſignificat quod nos dicere ſolemus largo modo, ſcilicet nõ obſeruatis iuris anguſtiis, vt declarat Alciat. in lib. 2. Diſpunctionum cap. 11. & iterum in lib. 4. de verb. ſigni. Ex quo potes intelligere, ꝙ cùm mox denotat interuallum, id fit ex larga & impropria ſignificatione. Et bene facit tex. in l. ſcimus §. cum autem C. de inoffi. teſta.

112 ¶ ‡Hanc tamẽ fallentiam, quã vocant, cũ cæteris ſimilib. velim intelligás, niſi hæc dictio & ſimiles quæ ſunt latæ ſniæ, iungerentur verbis neceſſariò requirentibus ſniam ſiue miniſterium hominis, verbi gratia ſi diceretur, mox uel protinus condemnetur, ut in l. 2. C. vt lit. pẽden. Extunc condemnetur, ut in c. excommunicamus §. qui aũt, ext. de hereti. vbi Vincen. no. ea uerba eſſe ferendæ ſniæ, quamuis. Hoſti. Io. And. & Io. Ana. aliud ſentiãt, ſed non per illũ text. verũ ob alia iura. Idẽ ſi dicatur, mox audiatur vt in l. momentariæ C. unde ui. Illico reddat, ut in l. ſi quis C. depo. Protinus exigatur, ut in l. miſſi. C. de exact. trib. li. 10. Penitus abſoluatis, ut in c. vl. ext. de off. Archi. Protinus abſoluẽdus, ut in c. cũ cõtingat, de off deleg.

deleg. Penitus caſſanda, ut in c. tuæ ext. de præbē. Penitus reſcindatur, ut in c. cū eſſes, ext. de teſta. Protinus abſoluatur vt in c. uenerabilib. §. porrò, uer. idē eſtēt, de ſentē. exc. lib. 6. Mox abſoluatur, ut in eo. c. §. ſanè uer. ſi uerò. Penitus excludatis, ut in c. qm̄, ext. de fili. presby. & in c. cū in eccleſiis, in fi. extr. de ma io. & obed. Omnino infirmāda, oībus modis priuetur, expellatur, deponatur, & cætera id gen⁹, quia tūc nō ſunt latæ ſentētię, nēpe repugnāte natura uerbis, ſed accelerant accēduntq; uim executionis, ut per Fel. in d. c. Rodulphus, col. 19. uer. uerbum aliàs importans, & rurſum col. 23. uer. conſidera quòd aut uerbum, ext. de reſcrip. ubi adducit q̄dā iura. Nā & iudiciū reddunt ſummarium, ut not. Bar. in l. res quæ. §. j. ff. de iu. fiſci. & in d. l. ſi quis, & ibi quoq; Bal. & Ang. C. depo. Imo. in l. naturaliter §. nihil cōmune, & ibi Iaſ. n. 175. ff. de acqui. poſſeſ. [Ro. & Barb. in l. j. §. qui præſens ff. de uerb. oblig. & Fran. Aret. in l. cum res §. j. col. j. uer. ſecunda cōcluſio. ff. de leg. j. & gl. prag. ſanctio. tit. de cōcubi. §. necnon, in uer. mox. Et] bene facit quod not. Bal. Pau. Caſt. & Iaſ. in d. l. 2. C. ut lit. pend. & Frā. Are. in d. l. ſi quis maior, col. ult. C. de trāſac. Vide tn̄ quæ dicam de uerbis expellatur, & priuetur, infra in 56. & ſeq. fal. de uerbo aūt excludēdi, uide gl. in c. cupiētes §. cęterum in uerbo, excludentes de elec. li. 6.

113 VIGESIMONONO †cū dictio cōfeſtim ſit eiuſdem naturę & ſignificationis, ut probat tex. in l. placet ff. de acqui. hęre. ubi hęc dictio nec momentum quidem aliquod patitur & in l. amiſſi. §. fideiuſſores ff. de fideiuſſ. & in l. idē eſt. §. cùm igitur ff. de ui & ui ar. [& in l. ul. §. ul. ff. quod ui aut clā, & in l. Titius §. qui fideicommiſſariam, ibi, ſi confeſtim uel poſt tempus ff. ad S. C. Trebel.] & in §. omnis, & ibi gl. Inſt. de uerb. obli. Et illud Tullii Phil. 5. Rē adminiſtrandam arbitror ſine ulla mora, & confeſtim gerēdam cēſeo. Et paulò pòſt Bello, inquam, cauendum eſt, idq; confeſtim, legatorum tarditas repudianda eſt. Ideoq; ēt hęc dictio eſt latę ſnīę ut tradit Bar. in d. auth. inceſtas C. de inceſt. nup. dum quęrit utrum bona ibi confiſcantur ipſo iure, an per ſentiam. Et tex. inquit, in corpe auth. unde ſumitur ea auth. dicit ipſo iure, quia dicit confeſtim & idem Bar. in l. j. col. 2. uer. ptereà uerbū ff. iudi. ſol. ubi dicit quòd hoc uerbum importat, ut non requiratur noua ſententia. & Phili. Fran. in d. c. in pœnis, de reg. iur. li. 6. & Fran. Are. in d. §. qui pręſens. [Et tu interim uide tex. in l. 2. §. confeſtim autem ff. ad S. C. Tertul. & in l. tuto. §. j. ff. dē admi. tu, ubi cùm primùm dixiſſet, debuit enim confeſtim ſuo officio fungi, poſt ea id interpretatus ſubdit, non quidem pręcipiti feſtinatione, ſed nec moratoria, & Raph. Co. & Iaſ. in l. de pupillo. §. ſi quis fortè ff. de oper. no. nuncia.]

114 TRIGESIMO. † idem quoq; in dictione incontinenti, q̄ & ipſa idē ſignificat, affirmat ipſe Bar. in d. l. imperator. ff. de iu. fiſ. [Bal. in l. lecta, col. ult. ff. ſi cer. pet.] Ang. in d. l. in criminali. C. de iuriſd. omn. iud. & in d. l. ſi quis in tantam, col. ult. C. unde ui. & in d. authen. de inceſt. nup. in prin. & in d. authen. de litigio. quib. locis ſuprà citauimus, & in d. §. ſi uerò expectet, in auth. de nup. & rurſum in d. l. j. C. de pœna iudi. qui malè iudi. & Ang. Areti. in d. §. extraneo, col. 2. Inſtit. de pupil. ſub. Nam ut etiam dicit Bal. in l. lecta, in fin. 2. lect. ff. ſi cert. pet. cum

hęc

hæc dictio profertur à lege, trahit ſecum executionem iuris. Et facit gloſ.in cle.j.ver.nos igitur, in ver. incurrant,de vſur.iunctis not.ſuper ea per Pau.Liaz. Guil. Laud.Imo. & Car.Flo.exponentes glo. illam, quæ adiecerat ad verbū incurrant, ſcilicet incontinenti,id eſt, ipſo iure.[Nam licet hoc verbum variis modis ſumatur ex ſubiecta materia,ut per gloſ. & docto. in c.an ſit, extr.de appella.& latè Ro.& Barb. in l.j.in prin.ff.de verb.obli.& tex. in l.j.§.item ſi ita.ff.ad leg.falci.tamen ex propria eius natura (quod etiam de dictione mox,diximus) ſignificat ſine interuallo, vt etiā probat gloſ.in c. quia propter , in ver. mox, extra de elect. cum exponit mox,id eſt,incontinenti nullo actu intermedio.& tex.in l.quod ait. §. vlt.ff.de adult.interpretatur incontinenti,veluti vno impetu.]

115 TRIGESIMOPRIMO † idem & in dictione illico, quæ & idem ſignificat, vt patet ex l. idēq; §.ſi cui mandauero.ff.manda. aſſerit idem Ang.in d.l.in criminali, & in d.l.ſi quis in tantam,& in d. §.ſi uerò expectet,in authē. de nupt.& d.conſ.371.ad fin.Luc.Pen. in l.vlt. col.2.C. de ſpecta.lib.11. [& Petr. Anch.inter conſi.Io.Calder.tit. de verb.ſigni.conſi.10. an futurum tēpus] Ang.Are.in d.§.extraneo, Inſti.de pupil.ſub. Cremen.d.ſing.7. Fran.Are. in d.§.qui præſens. Car. Alex.in d.§.callidis,tit. de prohib. feu.ali.per Fred.& Iaſ.in l.poſthumo,col.7.uer.pro qua op.C.de bo. poſſeſ.contra tab.Et facit tex.in §. filius fa.ver.ſed ex cōſtitutione,iūcta glo.in ver. illico , inſtitu.quib. mo.ius pat.pot.ſol.& tex.in l.vl.C. de fideicom.liber.cum dicitur,cenſemus illico ad libertatem capi ſeruum.Nam quod ipſo iure intelligatur,patet ex iis quæ ſequuntur, & illum quidem liberum eſſe.& in.l. ult.C.de iudi. dum exponit illico, ſine vlla dilatione. Et hoc confirmat quod ſcribit Bar. in l.ſi quis. C.depoſi. hanc dictionem habere executionem paratam ut rem iudicatam, nec requiri aliam condemnationē,quamuis Bal.ibi id neget. Tu autem vide Alex.conſi.42. viſo proceſſu,col.j. verſi. nec prædictis obſtat.lib.4. Et tex. ſimul iungentem,illico modis omnibus,in d.l.ſi quis.C.depoſi.

116 TRIGESIMOSECVNDO † in dictione ſtatim, ut quæ eandem ſignificationem habeat.l. j.in fin.ff.de ſolu.vbi exponit in re præſenti,id eſt,ſtatim. & in l.ſi vſuſfructus.§.vlt.ff. quand.di.lega.ced. [& in l.ſi finita. §. non autem ſtatim.ff.de dam.infect. ubi ſtatim dicitur cum non eſt interuallum, & l.cum quidam.ff.de leg.2. cum dicitur & ſtatim offerat, ſine aliquo ſcilicet interuallo.] & i l.ex morte,in fin.C.de pact.conuen. Illud quoq; obtinet, vt deſignet latam ſententiam,ſecundum glo.in l.commiſſa, in ver.ſtatim.ff. de public. & vectigal.& in l.vlt.in fin.C.de bon. quæ libe.& in §.j.in ver. ſtatim. Inſtit, qui.non eſt per.fac.teſta.& in c.cū excommunicato. 11.q. 3. Bar.in d. l.iubemus,la 2.§.ſanè ſi hoc,col.ul. C.de ſacro.eccle.& in d.l. imperator.ff.de iure fiſci,& in d.l.1.[circa med.] ff. iudica. ſol. & in d. l. Meuius.§.duobus,col.ult.ff.de lega.2. & in d.authen.de inceſt.nupt.& ibi etiam Ang.in d.auth. de litigio. & d.conſi.371.quibus locis ſuprà citauimus.& in §. ſi uero expectet, in auth.de nupt.& in d.l.j.C.de pœn. iud.qui mal.iud.& Saly.in d. auth. inceſtas.C.de inceſt. nupt. Domi. in d.c.quam ſit.§.ult.col. ult.& ibi etiam

etiam Phil.Fran.ſuper gloſ. vlt. de elect.lib.6.Imo.in c.ſi diligēti,col. 2.uer.in glo.perdant,ext.de for.cō pet.& in c.vl.col.18.verſi.ſed certè ubi ſtatutū,de præſcri.[Pet.Anch. inter conſi.Io.Calder.quo loco citauimus.in præceden.ver.] Aluar. in d.c.j.col.j. tit. de feu. ſine culp. non amit.Paul.Caſt.conſi.68.in caſu præſenti puto ſic dicendum,poſt prin.lib.2.Io.Plat.in l.penul.col.j. C.de digni.lib.12.Philip.Fran.in d. c.j.in vlt.not.de vita & hone.cleri. lib.6.& in c.ſi pater, col. 32. verſi. quid autem ſit,de teſta. eod. lib.6. & in c.2.§.inhibemus,de hæret.eo. lib.6.Ang.Aret.in d.§.extraneo.& Fran.Aret.in d.§.qui præſens. [& in l.ſi quis maior, in 7. nota. C. de tranſac.& in l.qui à latronibus.§.ſi quis capitali,col.3.ff.de teſta.Alex. conſ.139.viſo puncto,col.2.lib.7.] Io.Ray.in d.§.pœna, in 8.q. & iterū in 15.primæ partis principalis, tit.de prob.feu.ali.per Fred. Iaſ. in l.diuortio,in prin.col.3. ff. ſolu. matr. [& conſi.191. placet mihi, col.j.in fin.lib.2.] Fran. Purpu.in l.j.char.21.ver.& ponderanda eſt, ſub nu.602.ff.de offi. eius cui man. eſt iuriſd.&facit quod ſcribit Ang. in l.ſi quis poſthac,col.j.C.de bon. proſcrip.

117¶†Et eſt tex. de hac re apertiſſimus, à nemine[ex tot huius ſententiæ aſſertorib9,aut alio quouis]quē legerim, annotatus,ſi me memoria nō fallat,in c.literas, ext.de cōceſ. præb.cum dicitur,vtrū cum aliquis de vna præbēda eligitur ad aliā, ſtatim prior vacare incipiat, an per ſentētiā debeat adiudicari.vides.n. ibi,ſtatim,& per ſententiam,veluti oppoſita poni,ut proinde ſtatim ſignificet ſine ſententia,& ipſo iure.

118¶ † In contrariū tamen facit tex. in l.in ſuis.ff.de ſuis & legi. hæred. cum ibi dicitur in hæc uerba ſtatim ipſo iure hærę. exiſtūt. Nā ſi dictio ſtatim,ſola,ac nullo alio adminiculo ſuffulta,ipſo iure ſignificaret,cur in eo tex.ea verba,ipſo iure, eſſent addita?Sed dic ob id fuiſſe adiecta vt rē clariorē efficerēt,ſecundū ea quę diximus ſuprà in uerbo præſentis tēporis,ver.25.inci.ſed ꝙ his reſpōdeatur.quæ quidē ex eo redduntur certiora,ꝙ hæc dictio ſtatim,de qua nūc tractam9,hauddubie ac ſine cōtrouerſia latā ſniām demōſtrat, & tn̄ ei addita sūt illa verba ipſo iure.

119¶†Sed & in diuerſum quoque vrget. quòd hæc dictio ſtatim,dicitur etiam de re quæ fit ex intæruallo, ut probatur in d.l.diuortio,in prin. iuncta glo.in ver.ſtatim.ff.de iu.fiſci,vbi dicitur de viginti annis. Et aliàs ſecundum ſubiectam matriam dicitur dę longiori aut breuiori tēpore,ut ꝑ glo.in c.quicunq; inver. ſtatim.77.diſt.&in c.j.extr.de mut. pet.& per Bar. & alios in l.j. §. qui præſens,in fin.ff.de verb.[obl.&Lucā.Pen.in l.diui. C.de ſuſcept.præpo.& archar.lib.10.& in l.actuarij. C.de erogat.milit.anno.lib.12.]

120¶†Sed ad hoc dicendum eſt quod ſuprà de dictione,mox,quæ eſt eiuſdem ſignificationis,diximus videlicet hanc dictionem nonnunquam dici de interuallo,ſed impropriè ex ſubiecto argumento. Verum ex vi propria nullum habet interuallū, ſecundum Bal. & Alex. in d.§. qui preſens,& Imo.in d. l. diuortio,in prin.col.penul.& ibi Iaſ.col.3. [& Fran.Aret.in l.cum res.§.j.in 3.no. ff.de leg.j.] & probat tex. in l.tutor qui repertorium.§.vſuræ. ff.de admini.tut.& alij ſupra in prin.citati,atque etiam optimus tex. in l. ſi quis in ſuo,in prin.C. de inoff.teſta.vbi & illud præterea ſatis probatur,hanc dictionem non poſtula-

re iudicium aut ſententiam, quamuis a nullo illorum qui id dixerunt fuerit citatus. Quòd ſi ſententia requiratur ex ſubiecta ſorte materia, tunc oſtendit ſummariam cognitionem ſecundum Bar. & Ang.in l.j. col.j.ff.iudi.ſolui.

121 Trigesimotertio † quod in ſuperioribus dictionibus, idem & in dictione protinus, habet locum, quæ & ipſa eſt latæ ſententiæ, ſecundum Hoſt.in c. in quibusdam, ext. de pœn.& Imo.in d.c.ult.vbi ſupra de præſcr. Domi.& Philip. Fran.in d.c.quàm ſit,vbi ſuprà,de elect.lib. 6. Fran. Aret. in l.in illa ſtipulatione,in prin.per illum tex.& ibi quoque Iaſ.col.3.verſi.ſexto pondera. ff.de ver.obli.[& ĩ l.3.§. ĩ amitrenda, col.j.in 2.not.ff.de acqui.poſſ.] Iac.à S.Georg.in d.l.ſi quis maior, col.5.C.de tranſact.

122 ¶ † Nam vt dicit Bal. & poſt eũ Pau. Caſt. & Iaſ.in l.2.C.vt lit.pẽ. hæc dictio excludit omne interuallum, & quemcunque proceſſum, allegantq; not. in ſimili in d.authen. de inceſt.nupt.vbi glo.& doc.dicũt de dictione mox, id quod ſupra diximus, ſcilicet habere eã vim latæ ſententiæ, tanquam & hi ſentiant eãdem vim & ſignificationẽ utranque habere. Sed & gloſ.in §. illud, propriũ,qui eſt pe. Inſti.de adop. exponit protinus, id eſt ſtatim,qđ & idẽ facit glo. in §.j.Inſti.de hære.qual.& diffe. & in §.idem iuris, qui eſt 2.verſi. nec in pendenti, in ver.protinus, Inſti.de inutil.ſtipul. & in l.diuortio,in ver. ſi non protinus ff.de nego.geſt.[& in l.eas cauſas.in prin.ff.de condi. & demon.]. & ĩ c.cũ olim,in ver. protinus,ext. de offi. deleg. & Dyn.in d.l.3.§.in amittenda,& ibi quoq; Alex. qui ſequitur illud dictũ Bal.in j.not.& Iaſ. in 3.not.qui item illud ſequitur,de acqui.poſſeſ.Luc. Pen.in l.Circenſium C.de decur.lib.10. Fran.Are. in l.j.col.2.in 3.no.ff.eo. & in l.j. col.2.in prin.[& ibi quoque Alex. col.vlt.]ff.de verb.oblig.vbi Fran. ipſe dicit ſing.illud dictum Bal.[& Catel.in memorabi.incipiente protinus.] & ex vetuſtiſſimis Grãmaticis Caper in lib. de orthographia, & latinitate verborum. In huncq; ſenſum trahunt ipſi Grammatici illud Vergilianum lib.4. Aeneidos.

Protinus ad regem curſum detorquet Hiarbas.

Nec tamen id minus probat illud eiuſdem lib. 10.

Traiecto miſſa lacerto
Protinus haſta fugit, ſeruatque cruenta tenorem.

Et apud nos tex.[in l.à quo fundus & ibi Bal.ff.de dam. infect.&] in d. l.in illa ſtipulatione ſi calẽdis ff.de verb.obli.vbi quod ꝑ ſtatim prius dixerat, mox per protinus idem dicit,& ĩ l. Luciꝰ Titius.§.Caio ff.ad S.C.Treb.ubi ecõuerſo qđ primũ ꝑ protinus õſiuerat, id per ſtatim reſpondet.[& in l.liberto.§.vlt.ff.de annu.lega. vbi etiam id quod primum per protinus dicit, per confeſtim repetit.] & in l.diuortio, ibi, non enim ff.de neg.geſt. Quin & illud Bal. dictum aperte confirmat tex.in l.non abs re C. vnde vi cum dicitur protinus id eſt non expectato iudiciorum ordine. Quem quidem text.non poſſum non mirari fuiſſe à gloſ.Bal. & aliis ſuprà citatis animaduerſum.

123 ¶ † Super quo tamen dicto vide Fran. Are.in [d.l.j.§. qui præſens], col.2.verſi.ſecũdo inducũt, & text. illi dicto aduerſantem in l.arbitrio, in fin.ff. de dol.mal.cũ dicitur protinus condemnari debet in id quod intereſt actoris, & in d.l.2.C.vt lit. pend. ubi ſimiliter dicitur, protinus

nus condemnetur. Nam id non poteſt intelligi ipſo iure ſine mora ac ſententia, cum repugnet verbum condemnandi. Sed illud facit ſubiecta materia, quod iam ſuprà ſæpius diximus, atq; etiam vis & natura illius uerbi qđ ad ſe trahit, mutatq; propriam naturam dictionis protinus ob ea quæ diximus ſuprà in 27. fallen. in fin. Et idem potes dicere ad l. j C. de ſuperexact. lib. 10. quæ iubet protinus reſtitui quod vltra debitum fuerit elicitum a curialibus, & ibi Bar. negat ex hoc tolli tempus quadrimeſtre. quod datur condemnatis. Nam id etiam facit ſubiecta materia. Et adde ad omnia præcedentia quod ſcribit Aug. in d. §. in amittenda, hanc dictionem eſſe præciſam, quod & repetit Ial. ibi, col. 3. verſi. tertiam ſolutionē.

124 Trigesimoqvarto † idem quoque in dictione continuo, ut ſcilicet ſit latæ ſententiæ, ut nuncupatim affirmant Alex. & Iaſ. in l. poſthumo, ille col. 6. verſi. tertio fuit op. hic col. 7. verſ. pro qua op. C. de bon. poſſeſ. contr. tab. Pro quibus optimè facit tex. in l. j. in fin. cum ſequen. & ibi not. per doct. ff. pro ſoc. & in l. apud Aufidium, ibi, continuo eius ſit, iunctis illic not. per Bar. & alios ff. de opt. lega. Nā & ea dictio omnem moram tollit, vt ibi probatur, & in l. qui vxorem. ff. de iniuſt. teſta. & in l. ſtipulatus ſum, damam. ff. de verb. obli. & in l. j. C. de iis qui ſe defer. li. 10. & in c. cæterum, ext. de reſcri. Et apud Virgiliū lib. 4. Georg.

Haud mora, continuo matris præcepta faceſſit.

Et lib. 3. Aeneidos.

Haud mora, continuo perfectis ordine cunctis.

Et iterum lib. 5.

Nec mora, continuo vaſtis cum viribus effert.

Ora Dares.

125 Trigesimoqvinto † & etiā obtinent in dictione immediatè, voce non admodum proba, ſed qua noſtri recentiores vtūtur, quæ ſi alicubi reperitur, & ipſa denotat aliquid fieri ipſo iure ex ſententia Bal. in c. bonæ, le j. col. vlt. verſi. & ſcias quòd aut tex. extr. de elect. Nā & ea apertè reiicit omne internallum ex vera ac propria ſignificatione. Nam id immediatum eſt, quod eſt ſine medio, [vt tradit Frā. Are. conſi. 71. diligenter & maturè. col. 4. verſi. ſuper ſecundo dubio, & patet ex not. per Bar. in l. vxori ff. de auro & arg. leg. & in l. ambitioſa ff. de decre. ab ordi. facien.] Atqui ſi ſentētia requireretur, eſſet aliquid medium.

126 Trigesimosexto † non ſolum in illis dictionibus, mox, cōfeſtim, incontinenti, & cæteris ſupradictis id obtinet, de quibus ideo ſpeciale caput adſcripſimus, quoniam & de illis ſpeciatim noſtri doctores locuti ſunt, ſed & in aliis omnibus quæ ſunt eiuſdem ſignificationis, locum habet, cuius modi ſunt eæ, ſcilicet, Ex tēplo, Derepēte, [qua dictione vtitur Terētius & alii apud Noniū Marcellū,] Repente, Eveſtigio, quas duas poſteriores copulat Tullius in j. in Verrē actiōe, & poſteriore vſus eſt iuriſconſultus in l. diuortio ff. de nego. geſt. vbi Accur nō intellexit ſignificatū huius dictionis, quā declarauit Priſcianus lib. 18. Vſus eſt & pōtifex in c. j. §. verū de ſtat. regu. li. 6. vbi gl. optimè expoſuit, ſtatim, vel cōtinuo. Incunctāter, de qua [ī l. ſi rogatus, in prī. ff. de man. vindi. & ī c. ex literis, qđ eſt 3. ī fi. ext. de fide iſtru.] in c. reſerēte ext. de pbē. & ī c. ul. ext. de ſchiſma & in c. j. ext. de his q̄ fiūt à ma.

par.cap.& in c.quemadmodum, ex trà de iureiu.& in c.cum quis.[qđ eſt penul.]de ſenten.excom.lib.6. [qui quidẽm tex.loquitur & etiam in caſu canonis latæ ſẽtẽtiæ]Indilate,non admodum latina dictione ſed qua utitur c. ut inquiſitionis, de hæret.li.6.vbi & Pet.Anc.de ea nonnulla huc pertinentia ſcribit. Cito,Subito,[De ſubito, nã & hoc verbo,in eadem ſignificatione uſus eſt Tullius, & antiquiores ut probat Nonius Marcellus. Actutum,de quo Virgilius,lib.9.Aeneidos.

Tum cætera reddet.

Actutum pius Aeneas.

Quo in loco Seruius,Actutum, inquit,confeſtim ſine dilatione temporis.Et Terentius in Adelphis.

Aperite aliquis actutum oſtium.

Id aũt Priſcianus dicit deriuatum ab actu id eſt celeritate.]Ex continẽti.nam &hæc idẽ ſignificat quod incõtinẽti,vt probatur in l.iuriſgẽtium §.quinimò,in prin.ff.de pact. & in l.ſi purè ff.de fideic.lib.& in l. quoties,in priu.ff.ſol.mat.& ĩ l.ſed & ſi ex parte §.ſed an ẽt ff.quod cũ eo.& in l.3.§.cùm igitur ff.de ui & ui ar.& in l.ſi ita fuero §. cùm pecuniam ff.de noua.ſuper quo tamẽ uide tex.in l.vlt.C.de erro.aduo.& ſi quæ ſunt aliæ.

127 ¶†Nam & eæ oẽs quę eius ſignificationis ſunt,ut diximus, ſunt ẽt latæ ſnĩæ,ut generaliter tradit Bar. in d.l. imperator ff. de iu.fiſc. & in d.auth.de inceſt.nup.[Bal.in auth. in donatione C.de ſecun.nup.in 2. lectu.] & Saly. in d. auth. inceſtas C.de inceſt. nup. & Ang. in d.l.in criminali.C. de iuriſd. om. iud. & in l.j.C.de pœna.iudi.qui malè iudic.Imol.in d.c.ult.ubi ſuprà, ext. de præſcript. Rom. & Franc. Arc. in l.j. §. qui præſens ff. de uerbo. obligat. Fran. Cremen. d. not. 7. Fran.Are.in d.l.ſi quis maior, in 7. notab.C.de tranſact.[Phili.Dec.in d.c.in pœnis,de reg.iur.li.6.]& omnes ferè quos ſuprà in illis dictionibus allegauimus. Id quod ſatis ex eo probatur,quòd in nouellis cõſtitutionibus Iuſtiniani, quas vulgo authenticas uocamus, quæ Græcè primùm ab ipſo Iuſtiniano ſcriptæ ſunt, ita ſcribitur in titulo περὶ ἀθεμιτογαμῶν, id eſt, de ſceleſtis nuptiis, & ut à noſtro interprete, quiſquis is fuit, non malè traductũ eſt,de inceſtis & nephariis nuptiis, ſtatim poſt princi. εὐθὺς μὲν αὐτὸ τῶν ὠκείων πραγμάτων ἐκπτωσιν ἐπικεῖσθαι. Quod ſic ad verbum vertit noſter interpres, mox ei ſuarum rerum caſum imminere.Et ibi glo.in illo verbo,imminere,not.id fieri ipſo iure propter dictionem mox,quod nos ſuprà diximus in 27. fallen. At Gregorius Haloãder,cui debemus illam Græcam nouellarum editionem, & qui eas multò elegantius traduxit, ita eum locumvertit. Illi confeſtim & bonorum ſuorum ademptio immineat.Nã dictio εὐθὺς, qua Gręca litera utitur, propriè ſtatim ſignificat, ſicuti & εὐθέως confeſtim. Quaſi ſcilicet & hæ dictiones & ſimiles confundatur, nec inter eas quicquam interſit,præſertim quantum ad hanc vim latæ ſententię,de. qua tractamus.

128 ¶†Nam & omnium huiuſmodi dictionũ eadẽ eſt huius naturæ ratio.Cum.n.lex vult pœnam ſtatim ſiue continuo aut incontinenti vel mox infligi,nõ obſcurè demõſtrat aliam à iudice ſententiam non eſſe ferendam,cũ ea ſtatim proferri nõ poſſit, ſed priùs requirat cauſæ cognitionẽ.Hãc.n.rationẽ reddit Calder.con.10,tit.de uerb.ſig.quẽ refert

fert & ſequitur Car. Ale. in d. §. callidis, col. 2. tit. de prohi. feu. ali. per Frede. & idem in effectu dicit Ang. quē Car. non allegat, in d. l. j. C. de pœ. iudi. qui malè iud. & d. cōſ. 371. in fin. Nā ſentētia, inquit, illico ferri nō pōt l. j. C. de iuriſd. omn. iud. Et ante hos omnes Cyn. in d. auth. inceſtas C. de inceſt. nup. huius etiā reddēs rationē. †Nam iudicium, inquit, habet multas moras l. etiā, in prin. ff. ut lega. no. caue. † Et ſententia cū deliberatione datur l. hac lege. C. de ſenten. ex peri. reci. ¶Sed omniū primus Accur. hāc eandē rationē poſuit in d. §. j. in ver. imminere, & ibi ēt Ang. in auth. de inceſt. nup. [Illa aūt dictio repētē, id ſignificat, ut nō requiratur cauſæ cognitio, Cōpoſte. in c. quod ſicut, de electi. Alber. in l. ſententiis C. de erro. calc.] †Ex quibus & illud fit, quòd ſi in cōſtitutione apponerētur hæc verba, ſine mora, ea eſſet latæ ſententiæ, ſecundū Fran. Aret. in l. j. §. qui pſens, col. j. in fin. ff. de verb. oblig.

129 Trigesimoseptimo †fallit ſi cōſtitutio vtitur dictione vlteriùs verbi gratia, ne quis ulteriùs id faciat: nam illud cenſetur eſſe ipſo iure ſublatū, ſecundū Bal. in c. cū acceſſiſſent, col. 3. ver. ibi, ulteriùs eſſet, & ibi quoq; Barb. extr. de conſtit. & idem Barb. in c. ſi diligenti, extr. de for. compe. & Corſe. in ſuis ſingu. in ver. careo, in fi. & ipſe Bal. poſt Pet. cuius neuter meminit, in l. vlti. C. quib. ex cau. maior.

130 Trigesimooctavo †idem de dictione fruſtra, verbi gratia ſi dicatur, fruſtra id faciet, aut facturus eſt: quia intelligitur, ſi factū fuerit, nullum eſſe ipſo iure, ut voluit Bar. in l. pen. §. ad crimen, in fin. & ibi clariùs Imo. ff. de publ. iudi. & Saly. in l. quanuis, 3. col. vlt. C. de adult. & in l. maior. C. de pigno. Domi. poſt Io. And. in c. j. col. vlt. in prin. de accuſa. li. 6. Pan. in c. veniēs col. ul. & ibi Fran. Are. ext. eod. tit. idem Pan. in c. quia fruſtra, col. 2. ext. de uſur. dum ſe remittit ad no. per eum in d. c. veniens. Fulg. conſ. 150 quidam ciuis, col. pen. uer. rurſum & tertiò. Fran. Are. in l. verbis ciuilibus, poſt prin. per illū tex. & ibi Iaſ. in 2. no. ff. de vulg. & pup. [& in l. Centurio, col. 9. ff. eo. ubi & illud dicit eā dictionē ſignificare deeſſe potentiam faciendi & ibi quoque Iaſ. col. 10. ver. in ea gl. ibi vt modo] Ant. ab Alexan. in l. cùm ea quę. & ibi etiam Iaſ. ad fin. & Iac. à S. Geor. C. de trāſ. Barb. in c. prudentiam, de offic. dele. & conſi. 44. ſcribitur apud prophetā, col. 2. li. j. Alex. clāculum in l. j. §. ſi quis ita col. 2. in prin. & ibi apertiùs Fran. Cur. ſeni. in addi. ipſius ff. de uerb. obl. Fely. in d. c. Rodulphus, col. 21. ver. fruſtra aliquid fieri, extr. de reſcrip. Corſe. in ſuis ſingu. in ver. nihil agit. Et bene facit tex. in l. ſi tutor. C. in quib. cau. in integ. reſti. nō eſt neceſ. & in l. in dubium C. de tuto. vel cura. qui nō ſatiſd. & in l. ex conſenſu. §. cùm procurator. ff. de appella. & in l. ſi cauſa. C. de tranſ. Quanquam & hic in contrarium adferri poſſet.

131 ¶†Cōtrarium enim uoluit Ang. in d. §. ad crimē, col. j. ver. ſequitur in tex. fruſtra. & Domi. ſibi contrarius, in c. j. col. vlt. de iud. lib. 6. per tex. in d. c. quia fruſtra, de vſur. ubi & Io. Ana. col. 6. verſi. in ea. in fi. & ſic patet. & etiam Maria. in repe. d. c. ueniens & Alex. ſibi etiam quoque cōtrarius, in l. ſi tibi decem. §. de pignore, in fi. & ibi ēt Iaco. à S. Geor. ſibi item cōtrarius, in utraq; lectu. ff. de pact. Pro quibus eſt tex. in l. ſi Titius, in prin. ff. de fideiuſ. vbi ſcribitur mulierem fruſtra pro

alio intercedere, & tamen certum eſt eam mero iure obligari, ſed exceptione Velleia.ſenatuſcon. actione ſummoueri, vt patet ex l. antiq. §.vlt.C.ad S.C.Macedo.& no.Bal. in l.2.ff.eo. Facit ẽt tex.in l.j.C. de non nu.pecu.in illis verbis, fruſtra cautionem emiſſam.quæ gl. prima ibi ita interpretatur,bene dicit fruſtra,quia licet ciuiliter obligetur, tamen habet exceptionẽ l.cũ ultra & l.in exceptionibus,eo.tit.& eam gl.ſequitur Bal.in d.l.j.in j. oppo.

132 ¶†Sed ad hoc dicas ex ſniã Imo. Pan.Ioan.Ana.& Iaſ. ubi ſuprà in prin.huius fal.dictionem hanc ſuapte natura habere vim latæ ſnĩæ, ſed aliquando ſecundum ſubiectã materiam ſuam naturam relinquere. De quo & nos diximus pleniùs ſupra in 2.fal.præteriti tẽporis. Ex quibus intelliges hoc gñale eſſe & perpetuũ in oĩbus verbis & dictionibus.Tu aũt interim vide tex.in l. tutelã §.impuberi,ibi,fruſtra tutorem dabit ff.de teſta.tutel.iuncta l. j.C.eo.tit.& l.iuriſperitos §.vlt.ff. de excu.tuto.Nam ex d.l.j.videtur illam dictionem,fruſtra, in d.§.impuberi,ſignificare ipſo iure, & ſine ope exceptionis.Contrà autem videtur ex d.§.vl.Vide etiam Domi. in c. ſi pater,verſi.teſtatore,colum. pen.in prin.de teſta.lib.6.

133 Trigesimonono †fallit in his verbis,authoritate noſtra, ſiue huius noſtræ legis authoritate, nã ea cum à iure proferuntur, denotant latam ſententiam,ut ſi dicatur talem pœnam authoritate noſtra ſubibit.ita tenent Domin.& Card. Alex. in c.j.2.q. 3.per tex. in c.2. ext.de teſti.cog.& in c.prætereà re quiſiſti,& ibi not.extr. de appella. & in c.excommunicationi, iuncta glo.ext.de rapto.

134 Qvadragesimo †fallit in dictione liberè,vt voluit Bal. in d. c.j.§.callidis, in prin. & ibi Card. Alex.col.2.in fin.tit.de prohi. feu. ali.per Frede.& Panor.in c.cum in cunctis §.cum uerò,in ult. not. de elect.Corn.con.165.circa primum col.5.uer.reſpondetur,li.2.&Barb. con.51.ſcripſit ſapientiæ fons,col. 16.ver.& adduco ad prædicta,lib.j. & conſi.11.illud afferam, col.2.& iterũ col.8.lib.2.Io.Ray.in §. pœna,in 8.& 14.& 15.q.pri.par. prin. ti.de prohib.feud.ali.per Fred. vbi ad hoc multa allegat Philip. Fran. in c.ſi pater, col.32.verſi.quid autem ſit,de teſta.lib.6.Car. Alex. in c.j.§.prædictis, col.2.tit. quæ fuit pri. cau. benefi. amit. Ludo. Bolo. conſi. 67. conſortium ſancti Petri, colum.pen.verſi.aliquando etiam denotat.

135 ¶†Nam & hæc dictio eius naturæ eſt,vt nõ requirat alterius cõſenſum,authoritatẽ,factũ,ut eſt tex.in c.de multa,& ibi Pan.col.j. ext. de præben.& in c. pen. & ibi quoque Pan.ext.de pœni.& remiſ.cum multis cõcord.à me cumulatè cõgeſtis in noſtris commen. conſue. Picta. tit.14.§.j.in glo.3.Quibus ego addiderim id quod voluit Bald. in c. quæ in eccleſiarum, col.j.verſi.ibi, liberam ext.de conſtitu. id eſſe liberum, quod ab omni neceſſitatis obſeruantia & ſolennitate eſt abſtractum,per l.j.ff.de teſta.mili. Et idem propè dicit ipſe Bar.con.288. incip.omnis qui rem, circa mediũ, lib.4. videlicet huiuſmodi dictionẽ ab omni neceſſitate abhorrere,per l.fideicommiſſa §.quanquam ff. de leg.3. Et quod ſcribit Ariſtoteles eius operis cui titulus eſt, μετὰ τὰ φυσικὰ lib.2.& eius authoritate diuus Thomas Aquinas 2.2.q. 19.c.4.id liberum dici, quod opera

ans

tur ſine aliqua re extrinſeca.

136 ¶†Propterea etiam à noſtratibus ea dictio reponitur inter eas quæ faciunt ſubſtitutionē directā, id eſt, quæ nullo alterius miniſterio indiget, ut per Bar. in l. Centurio, col. 7. uer. item quid ſi teſtator, & ibi Iaſ. col. 19. ver. primò adde. & iterum col. pen. verſi. tertiò limita. [& Lancel. Gali. in repeti. n. 347.] ff. de vulg. & pupil. Et vt dicit Bart. in l. precibus, col. 3. ver. quæro quid ſi dicit C. de impube. & ali. ſub. quòd verbum liberè, eam uim habet, ut quis capiat propria authoritate, & ex manu ſua, non alterius. & ſequitur Rapha. Com. conſi. 3. teſtator. B. inſtituit; col. j. Et in hanc quoq; ſententiam facit quod ſcribit Old. conſi. 226. grauamina, col. 3. verſi. præterea uerbum, quòd hæc dictio omnem moram excludit, per quædam iura quæ allegat. ex quo planè colligitur, quòd aliam ſententiā non exigit, per ea quæ diximus ſuprà in 36. fal.

137 ¶†Tamen Signo. Homod. conſi. 131. cuius exordium eſt, factū ſic ſe habet, col. ul. ita de hac dictione loquitur, ut nō obſcurè ſenſiſſe uideatur eam non inducere canonē latæ ſententiæ adeo nulla res in iure noſtro ſine cōtrouerſia reperiri pōt, ut aliàs ſæpe conquesti ſumus. Sed quāuis Homod. mihi inter primos, doct. ſtatuēdus eſſe videatur, & eū ſolēnem doct. appellet Corn. conſi. 336. conſtat quòd de iure communi, ad fin. li. j. tamē uerum eſt quod apud Homerum li. Odyſſeæ primo Iupiter grauiter pronuntiauit.

οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
ἀθανάτων, ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος.

Quibus ſignificatur Neptunum ſolùm haud poſſe aduerſus cæteros omnes deos contendere. Nec me tamen latet Barb. in c. ex parte, col. 4. ext. de feud. in hac quoque op. fuiſſe, licèt non alleget Sign. Sed mouetur ex tex. in c. dicit dñs 32. q. j. ubi dicitur quòd propter notoriam fornicationem uxor libere dimittitur, & tamen requiritur ſentētia, ſecundum glo. in c. ex parte, in uerbo, manifeſta, extra de ſpōſa. Ex quo, inquit, fit quòd hæc dictio liberè, non eſt latæ ſententiæ. Sed multùm fallitur Barba. Nam ea gl. non eſt uera; & contrarium tenet alia gl. in c. vlt. & ibi Hoſtien. Ioā. Calde. & Panor. ext. de adult. ubi etiā Barb. ſecun. pugnans in additio. ipſius Panormi. id tenet per tex. in d. cap. dicit dominus, utentem eo uerbo liberè, ad quem dicit nullum aduertiſſe uerùm Panor. per eundem tex. hoc etiam tenet in d. c. ex parte, de ſpon. & in c. gaudemus, extrà de conuer. coniug. & ante omnes, Inn. in c. inquiſitionis, ext. de ſenten. excom. Et hic uide quæ de hac dictione latiùs vbi ſuprà citauimus, & iterum tit. 16. §. 4. in glo. 2. in 2. ampliatione, verſi. item uidetur teſtator, & ſeq.

138 QVADRAGESIMOPRIMO † fallit, etiam ſi uerbo futuri temporis adiiciantur verba, pleno iure, tunc. n. erunt latæ ſententiæ: quod planè demonſtrat illorum uerborum ſenſus. neque. n. plenum ius dici poteſt, ꝙ alterius operam, miniſterium, ſententiam, iudicium deſiderat l. reſtituta ff. ad Trebel. quam ad hoc expendit Ang. con. 125. ſubſtitutiones dictorum, col. ult. Ideoq́ue ubicunque in ſubſtitutione ea verba apponuntur, denotant ſubſtitutionem illam eſſe directam, & quæ alterius manum non requirit, vt uoluit Barto. conſi. 15. pater ha-

bens filium impuberem, ante fi. & Bal.in auth. hæc vſus præſtatio.C. de ſacro.eccle.per tex.ibi,& in l.Iulianus,in fi.ff.de rei ven. vbi & hoc voluerunt ipſe Bal. & Ang. & idem Bal.in l.precibus,col.14. verſi.procedo ulterius C. de impube. & ali. ſubſt.Ange,d.conſi.125. vbi ad hoc multa iura allegat,& Ant. conſi.53 quidā magiſter, circa med. & Pau. Caſt. [in l. mater, col.j.C.ad s.c. Tertul. &]cōſ.28. in cauſa quæ uertitur inter Petrum, col.3.ver.nunc ergo ad propoſitum, libr.2.Franc. Are.in d.l.Centurio, col.pen.& ibi quoque Iaſ.col.antepen.& Lancel. Galio.in repe.char.pe.ff.de vulg.& pup.vbi & ad hoc ipſi Are. & Iaſo. multa allegant.& idem Aret. conſi. 156.diligenter viſis,col.7.verſic.& hoc clarè.Corne.conſi. 152. in hac conſultatione,col.3. verſi. & etiam verba,lib.2.& conſi.242. circa primum quæſitum,col.4.verſi. corroborantur,lib.4. [Fel. in c.conqueſtus,col.j.extr.de foro competen.] Iaſ.in l.ſi ita ſtipulatus §.Titius,colum.3.verſicu. item iſta verba ff.de verb.ob.& Fran.Cur.iuni.conſi.67 conſortium, col. vlti. Et quòd hæc verba ſignificent ipſo iure, ſatis videtur uoluiſſe Aegid. Bellame.conſi.39.factū eſt tale, dominus Humbertus,col.5.verſi. his præmiſſis.& expreſſim Iaſ.conſi.128.verba permutationis,col.4. verſi.quintò dicitur,lib.4.vbi & ad hoc probandum multa alia congerit de vi & potentia horum uerborum.Quibus adde & quæ dicam infra in gloſſ.vlt.nume.11.& 12.

139 ¶ †Et ob hæc magis miror id qđ à Bal. ſcriptum eſt in l. vlt.col.vlti. C.quib. ex cau. maior. hæc verba, pleniſſimam firmitatē, pleniſſimū robur, plenisſimam liberationem, & ſimilia eſſe latæ ſentētiæ propter illud ſuperlatiuum,per no.per glo. in l.ait prætor §. permittitur ff. de minor. Et ita illum ſequitur Fel.in d.c.Rodulphus col.17.extr.de reſcrip.Ponderant igitur Bal. & Fel. ſuperlatiuum,quaſi ſecus ſit, ſi non ſit ſuperlatiuum. Imò verò ſi bene inſpiciatur Bal.videtur & in ipſo ſuperlatiuo uoluiſſe contrariū. Nam quod ad poſitiuum pertinet, idem Bal.in l.precibus,col.14.verſi.procedo ulterius C.de impub. & alim. ſubſt.non obſcurè tenet hæc uerba pleno iure, non facere ſubſtitutionem directam,quem ita refert & ſequitur Bened. Cap. conſi.83. punctus Cyprianus de fulgineo, col.2. & eſt tex. hæc verba,pleno iure,iungens cum dictione ſtatim,in l.in pecudū ff.de vſur. quod fruſtra feciſſet,ſi pleno iure per ſe id ſignificaſſet.Ideo cogita, & interim vide quæ dicam inferius in glo.vlt. verſi.10. incip.quid de iſto caſu, & ſeq.

140 QVADRAGESIMOSECVNDO † idem & de verbis,de iure,ſi credimus Tancre.& Gof. antiq. decret. glo.in c.cæterùm, extr.de reſcript. Ille enim dicebat in caſu illius cap. reſcriptum ſecundum eſſe nullum ipſo iure propter ea verba, de iure, ibi poſita. ita enim in antiqua litera dicebatur,nec ſecundæ literæ de iure obtinent alicuius roboris firmitatem. Gof. autem aſſerebat ea verba de iure,poſtea fuiſſe ſublata, ne denotarent ſecundum reſcriptū eſſe nullum ipſo iure, & ita eos refert Ioan.Andr.ibi.

141 QVADRAGESIMOTERTIO † fallit,ſi appoſita fuerit illa dictio, extunc.ea enim eſt latæ ſententiæ, ſecundum Fran.Are.in c.ſi diligenti,col.3.verſi.in gl.poſita ſuper verbo,cauſam,de for.compet. per tex. in c.cupientes §.cæterum ibi, extunc inchoādum volumus fore ſuſpenſos,

ſpenſos,iuncta glo.ibi in ver.ſuſpē-ſos,de elect.libr.6.& Corne. conſi. 104.licèt in hac conſultatione,col. 2.verſi.licet ergo non fuerit, lib.j. Vide tamen tex. in c. excommunicamus §.credentes,ibi,extunc ipſo iure ſit factus infamis,quaſi ſcilicet ex tunc non induxiſſet latam ſentētiam,niſi ipſo iure additum eſſet.& ſimilem tex.in c.cùm ex eo,in fi.de cle,lib.6 & in extrauag. ſuſcepti regiminis,verſi. quam electionem,& in extrauag.execrabilis §.qui verò deinceps. Sed ad hoc dicito, ut ſuprà diximus in uer. præſentis temporis. [nu.26.] incip.ſed quod his reſpondeatur.

142 QVADRAGESIMO QVARTO † fallit,ſi adiectæ fuerint dictiones eo ipſo,nam & eæ latam ſentētiam declarant, gloſſ.in d.c.quàm ſit,in ver.eoipſo,& iterum in ver.euacuetur,& ibi Domi.in §.vlt.col. etiam vlt.& Philip.Fran.poſt medium,de elect.lib.6.& glo.in c.cupientes §. cæterum,in ver.ſuſpenſos, in prin. [& ibi etiam Io.Mo. col.10. verſi. & ſunt paria,eo.tit.& glo.]in c.indemnitatibus §. poſtremo, in ver. ſubiacere,eo.quoq; tit. & libr.& in c.2.§.inhibemus,de hær. eo. lib. & in c.in pœnis,de reg.iur. eo. libr.& in cle.j.in ver.eoipſo,& ibi Imo.colum.j.& Card.de vi. & hon. cler.& in cle.2.in eo.uer.eo.tit.& in d.extrau.execrabilis, ver.qui verò deinceps,in uer. ipſo iure priuari, & in extrau.quorundam, in ver. eoipſo, de ſen.exc.Arch.in c.cum ex eo,in uer.eoipſo,de elec.li.6.& in c.eum qui,de præb.lib.6.& in c.j. ad fi.de ſepul.eo.li. Io.And.in c.quia ſæpe, de cle.eo.li.in nouel. ubi dicit φ ſignificant ſine hominis adminiculo Bal.in l.ult.col,vlt.C. de ſacr. eccl. ubi ex hoc dicit †quòd ea uerba faciunt ſubſtitutionem directam, & in c.j. §. qui clericus, in princ. & ibi Car.Alex.tit.ſi de feu. fue.contr.inter do.& agn.Imo.in c. ſi diligenti,col.2.ver.in gl.perdant, ext. de for.comp.& in c.vlt.col.17.ver. ſed certè vbi ſtatutum, ext.de præſcr.& in cle.j.in 2.no.de ſeque.poſ. & fruct.& in cle.2.in j.no.de vit.& hon.cler.Car.Flo.in cle.j.in 5.not. de elec.Imo.in c.vlti. quo loco ſuprà ſæpius citauimus, ext.de præſc. Matheſ.d.no.112.Ro. conſi.427.in propoſito caſu,col.2. verſ.3.Pan.in d.c.ſi diligenti,col.7. de for.comp. Fran.Are.in l.Centurio, in prin.colum.pe.[& ibi Iaſo.col. etiam pen. verſi.limita iſtam] ff.de vulg.& pupil.Alex.conſ.49.viſo themate,col. j.lib.6.Corn.cōſi.165.circa primū, col.6.verſi.tamen fallit,lib.2.Barb. in d.c.Raynaldus,col.45. & iterum col.161.de teſta. Philip.Deci. in c. cæterum,col.pen.verſi.5. ext.de iudi. Et idem ſi dicatur hoc ipſo, ut uoluit gloſſ.in cle.vlt.in ver.hoc ipſo,de præben.

143 QVADRAGESIMO QVINTO † idem de dictionibus ipſo facto,vt eſt glo.in c.2.ver.ſi quis item harū iuncto tex.in ver.ipſo facto,ne cle. vel mona.lib.6. & in cle.attendentes,in gl.vlt.de ſtat. mon. & voluit [Io.Mo.in d.c.cupientes, verſi.& ſunt paria,de elect.lib.6.] Archi.in c.j.in princ. in ver. ipſo iure,de reſcrip.lib.6.& in c.vbi periculum §. nulli,in ver.incurrat,de ele. eo.lib. & in c.j.& ibi Domi.in §.ſacri, per illum tex.de homic.eo.lib.6.& idē Archi.in c.felicis,in ver.infamis,de pœn.eo.quoq; lib.& in cle.attendētes,in fi.de ſtatu mo. & Zenzel.in extrauag.Io.22.incip. dudùm §.illud,in ver.ipſo facto,de pœn. Ioan. And.in c.in pœnis,col.pe. de regu. iu.lib.6.in Mercur. Bar.in l.j.ff.de his qui no.inf. Bal. in d.l. iubemus nulli

in c.bonæ,le j.col.ult.verſi.& ſcias, de elec.& conſi.490. viſa petitione prędicta, col.2.& vlt.li.3.Ang.in d. l.criminali.Imo.in d.cle.j.in 2.not. de ſeq.poſ. & fruct. & in d.cle.2.in j.not.de vit. & hone.cler. Car.Flo. in cle.j.in prin.in 14.no.de pœnis. Ro.d.conſi.427. Pan. in d.c.ſi diligenti. Matheſ.d.not.112. Corne.d. cõſi.165.quo loco ſuprà citauimus, lib.2.& conſi.89. viſo ſupraſcripto puncto,col.pen.verſi.poteſt etiam, lib.3.Alex. conſi 139. viſo puncto, col.2.lib.7. vbi & alia allegat Philip.Fran.in d.c. quàm ſit.§.cæterũ, col.2. de elect. lib.6. & in cap.2.in 2.not.de præſcrip.li.6.Iaſ.cõſi.128. videretur in præſenti, col.3.verſi. in primis eſt, lib.4. Philip.Dec.qui ad quædam alia allegat, conſi.138. cuius ſuperſcriptio incipit, verba iſta,in prin. & iterum conſi.187.cu ius item ſuperſcriptio incipit,contra tertium, col.3. uerſic.ſtantibus omnibus.& in c.reprehéſibilis,col. 2.ext.de appel.

144 QVADRAGESIMOSEXTO † idẽ in dictione.ipſo iure,de qua re nihil dicerẽ,vt quæ per ſe eſt euidentiſsima,niſi & noſtrates hoc quoque expreſsimannotaſſent.Ita igitur voluit gloſ.ĩ d.l.criminali, & ibi etiam Ang. C.de iuriſd. om.iud. & in l.ſi fundũ ſub conditione.§. qui fundum, in ver.ipſo iure.ff.de leg. j.& in d.c.j. in gloſ.j. & ibi Archi. de reſcrip. lib.6. & in c. ſtatutum. §.vlt.in fi.eo.tit. & li.& in d.c.quã ſit.de elect. lib.6.& in c.vlt. verſic. officium,in ver. ipſo iure de offi.de leg.eo.ti.& in d.c.in pœnis, de reg. iur.eo.li.& in cle.j. in fi.de reſcrip. & in extrauag. ſuſcepti regiminis, ver. quam electionem,in ver. ipſo iure,& in extrauag.execrabilis,ver ſi.alioqui.in ver. ipſo iure : & iterũ verſi.qui verò deinceps, in eo.verbo, Doc.in d.c.ſi diligenti [Io.Mo. in d.c.cupientes,vbi ſuprà,de elec. lib.6.& in c.quanquam,in ver. ipſo iure,eod.ti.& li.] Bart.in d.l.j.ff.de his qui not.infa.& in l.j. in fi.ff. de compẽ.& in d.l.Meuius §. duobus, col.vlt.ff.de leg.2.Bal. in d.c.bonæ col.vlt. de elect.& in d. conſi. 491. lib.3.Card.Flor.in cle.j. in prin. in 14.no.de pęnis,& conſi.128.in quęſtione quæ vertitur,in fi. & Collec. in c.propterea,col.j.ver.quid ſi lex ext.de ver.ſig.Do.& Philip. Frã.in c.j.de vit.& ho. cle.lib.6. Pan.in c. j.col.j.ext.de re iud. Corne. conſi. 104.licèt in hac conſultatione, col. 2.lib.j.Tyndarus in trac. de cõpenſa.col.14.verſi.ſed certè eorum ſen tentia,Ang.Are.in §. non autẽ omnes,poſt prin.Inſt.de perpe. & tẽp. præſcrip. & omnes ferè quotquot de hac materia ſcripſere, & hoc apertè probat tex. in c. quanquam, vbi id no. Domi. in pe. no. de elec. lib.6.& in d.c.2.in prin. de præſcri. eo.lib. & ibi quoque not. Domi.& Philip.Fran.& bene facit tex. in §. interdum,in fin.Inſt. de hære. quæ ab inte.defe. [Ideoq; Bal.in l. quærebatur ff.de teſta. mil. exponit ipſo iure,id eſt,iure directo.]

145 QVADRAGESIMOSEPTIMO † vt maturè relictis huiuſmodi dictionibus & aduerbiis, ad uerba ipſa ueniamus, fallit in futuro verbi incurro,vt ſi dicatur, incurrat ſiue incurret in talem pœnam, nam intelligitur ipſo iure ſine alia ſententia,ut uoluit gloſſ.in capit.vlt.verſicu.pars verò, in verbo, incurrat, de offic.delega.libro ſexto,& gloſſ. in capitu.eos,de ſenten.excommu. dum inter caſus excommunicationis latæ ſententiæ ponit capit.j. de relig.domi.eo.lib.& cap.j.de iniur. eo.lib. quæ eo verbo utuntur, nec aliud addunt quod ſignificet latam

ſenten-

ſententiam.& in cle.j.in ver. incurrant,& ibi Pau. Lau. Imo.& Card. Flor. in 27.quæ.de vſur. & rurſum gloſ.in cle.j.in ver.excommunicationis,de ſenten.excom.dum etiam inter canones latæ ſententiæ allegat cle.j.de deci.& d.cle.j. de uſur. quæ eo verbo utuntur ſine adiectio ne dictionis latæ ſententiæ. & voluit etiam nuncupatim Corn.d.conſ. 89.viſo ſuprascripto,col.pen.verſi. poteſt etiam,lib.3.[& D.Coſ.Guy. in pragmati. ſanctio. §. quòd ſi aliter,in verbo, incurrat,& iterum in verbo reddantur,tit.de electio.]

146¶†Tamen cōtrarium expreſſe voluit Io.Fran. Pauinēſis in extraua. vas electionis,in uer.incurſurū, de cenſib.Secundum quę faciunt multi tex.adiiciētes huic uerbo has dictiones,ipſo iure,ipſo facto,eoipſo, & ſimiles, quæ inducunt canonem latæ ſententiæ,tanquam id verbum per ſe non eam uim habeat,ij ſunt in auth.agri,in fi.C.quæ res obl.nō poſ.& in c.vl.ext.ne cler.uel mo.& in c.vbi periculū.§.nulli etiā.&rurſum.§.ꝙ ſi præmiſſa,de ele.li.6.&ī c.fundamēta.§.quòd ſi ſecus eo.ti. & li.&in c.cū ex eo.ī fi eo.quoq; ti. & li.& in c.indēnitatibus.§.porrò, ver.ſed procuratores,eo.itē ti.& li. & in c.2.de iud.eo.lib. & in c.vl.in fi.de reb.eccl.nō ali.eo.lib.& in c. quanquā,ad fi.de cenſi.eo.li.& in c. clericis,ver.nos igitur de immu.eccl.eo.li.& in c.ut periculoſa, verſi. ſi quis,ne cler.uel mo.eo. lib. & in c.ſtatuta,de hæret.eo li.&ī c.j.ver. ſacri,de homi.eo.li.&in c.j.ver.qui verò,de vſur.eo.li.& in c.felicis.§. præſenti.& iterū §. quapropter, de pœnis,eo lib.6.& in c.quia periculoſum,in duobus locis,& iterum c. quicūq;,de ſen.excō.eo.li.& in cle. j.ver. ... uis aūt,de ſeq.poſ.& huc & ī cle.j.de re.ec.nō ali.&ī cle.j.ver. nos tā ex ijs,& iterū ver.pdictis,de relig.domi.&in cle.ne in agro,quę eſt j.§.ſi qs aūt,& rurſum.§.qa verò,de ſtat.mo. & in cle.attendētes, quæ eſt ij.in fi.eo.ti.& in cle.j.ver. nos tā,& iterū ver.pdictis, de relig. domi.& in cle.j.ver.verū,de hær.& in cle.j.in prin.& rursū in ver.cæterū,de pri.& ī cle.cupiētes,ꝙ eſt vlt. §.vlt.de pœnis.& ī extr.ſuſcepti regiminis,paulò ań fi.ne ſed.vac.&in c.agricul.ti.de ſtatu &cōſue.in feu.

147¶†Sed ad hos oēs tex.dici poteſt, id quod ſupra diximus ver.26.inci. ſed quod is reſpondeatur,has.ſ. dictiones adiici ad hocverbum ad certiorem demonſtrationem ſignificationis.Nec tamē omittemus, quòd Dom.in d.c.vl.§.pars vero,de offi. dele.lib.6.aſſignat vim latæ ſententię nō illiverbo īcurrat,ſed aliisverbis eiuſdem cōſtitutionis.Nā ex eo not.quòd canon loquēs per uerba futuri tēporis,eſt latæ ſētētiæ,quādo per verba ſequentia apparet legiſlatorē ita velle.Et ſic apertè ſentit Domi.hoc verbū incurrat, quo is tex.vtitur, nō eſſe ſuapte natura latæ ſētētiæ.Et idē quoq; ante eū voluit Io.An.in c.clerici,in verbo, incurrāt.& ibi quoq; Pau.in j.not. ext.de cler.excō.mi. Eſt tamē alia op.communior:& quod Io.An.dicit in d.c.clerici, id fuit quia aliis iuribus id declarabatur, videlicet in c.illud,in fi. eo. ti. iuxta ea quæ diximus ſupra uer.64.īci. 12.fallit.

148 QVADRAGESIMO OCTAVO †fallit in verbo ſubiaceo, quod & in futuro tempore eſt latæ ſententiæ ſecundum gloſ. in c. ſi quis ſuadente in verbo, ſubiaceat. 17.quæſt.4.& in c.clericis,in fi.quā ſequuntur. Ioann. Andre. Panor. & omnes recentiores extra. ne cleri, vel mo. & gloſſa loquens in infinitiuo, [in cap. non minus, in glo.

glo.ult.iuncto tex.ext.de immuni. eccl.&] in c.excommunicationi,in ver.ſubiacere, & ibi Inn.Hoſt.Io. An.Collect.Pan.& Io.Ana. ext. de rapto.& in c.indemnitatibus §.poſtremò,in uer.ſubiacere, de elect. lib.6.& in c.j.in fi.de iniur.lib. 6.& glo.in c.eos,de ſent.excom.li.6.dũ inter caſus excommunicationis latę ſententiæ allegat.c.j.de his quevi metve cau.fi.eo.lib.& c.2. in prin. de heret.eo.lib.6.q̃ quidem utũtur eo ver. in infinitiuo ſubiacere ſimpliciter & ſine adiectione alterius verbi,quod,habeat vim latæ ſniæ. & Hoſt.in ſum.tit. de ſen. excom. §.3.& Lapus in tract.de cenſura ecclesiaſtica, col.24. dum vterq; etiã inter caſus latæ ſniæ annumerat c. licèt,ver.ſi quis aũt,& iterum ver. ꝑterea, ext.de elect. & c. ſicut ait, ext.de hæret. & d.c. non minùs & c.aduerſus, ext.de immu. eccleſ.& c.j.ext. de ſchiſma. quæ ſimiliter, hoc uel in præterito vel in infinitiuo,quod idem eſt,utuntur ſine alia declaratione latæ ſententiæ, & uoluit expreſsè idem Hoſt.in c.j.poſt med.ext.de ſagit.& ipſe ẽt & Ioa. And.& Pan.in c.dura,extrà de cri. falſi.Lapus in eo. tractat. ſupra alleg.col.69.uer.ſeptimò an hęc verba.& idẽ quoq;vult Collect.in d.c. j.in prin.ext.de ſchiſma.& ibi Hoſt. Io.And.Pan.& Io.Ana.dum ita interpretantur eum tex. hoc verbo, vtentem.Idem Pan.in c.nihil, col. 3.ver.in gl.in ver.poteſtatis, extrà de elect.& in d.c.ſi diligenti, col.7. de foro comp.vbi reddit rationem quià licèt pro feratur in futuro,nõ tamen videtur de ſui natura requirere alium actum aut miniſterium iudicis & idem Pan.in d.c. licèt de uitanda,in 7.not.poſt antiquiores, & ibi quoque Philip. Deci. col.4. etiam in 7.not.ext.de elec.& idem Pan.in c.cùm in cunctis §. ult. col. ult.eo.tit.& in c.ult.col.3.extrà de iura.cal.& in d.c.non minùs, in vl. not.ext.de immu.eccleſ.& in c.quæ in omnibus,col.2.ver.ext.glo.ext. de vſur. [Saly.in auth.item nulla, col.2.ver.quæro an bannum C.de epiſcop.& cleric.] Domi.in di.c.j. uer.ne ante,de his quæ ui met. ue cauſ.fiunt dum notat. in 2. not.caſum ex eoꝗ tex. vtente hoc uerb. in quo quis incurrit excommunicationem ipſo iure [Philip. Franc. in c.præterea,colum.ultim.extr.de appel.] Fely.in c.j.col.7.ver.notá quòd iſta uerba.ext.de iudic. [D. Coſ.Guy.in pragma. ſanctio.§.qđ ſi aliter,in verb.incurrat, Matthæ. Afflic.deci.Neapoli.3.extat obſeruantia,col.2.]

149 ¶†Contrarium tamen ſentire uidentur glo.& Inno.in d. c. dura.& idem Inn. cum quo tranſeunt Io. And.& communiter alii, in c. cùm & plantare, in fin.ext.de priuileg. & apertè voluit Bal.in l.j.col.2. C. de hæred. inſtit. Quorum ſententiam confirmat tex.in c. licèt, ibi, extunc ſubiacere,extra de uoto, & in c.generali, ver.clericos, ibi, eo ipſo ſubiacere,de elect.li.6.& in d. c.indemnitatibus §.poſtremò, eo. tit.& lib.ubi eſt ſimilis tex.&ꝗ in c. ad apoſtolicæ §.nos itaq;, ibi, ipſo facto excommunicationis ſentẽtiæ ſubiacere,de re iudi.eo.lib.& in c. quoniam §.vlt.ibi, ipſo facto ſubiacere,de immunit.eccleſ. eod. lib. & in c.ult.eo.tit.et lib.ubi eſt ſimilis tex.et in c.j.ibi,extũc ſubiaceat de uſur.eo.li.et in cle.j.de cõſang. et affi.et in cle.nolentes, de hæret. e in cle.j.de ſentent. excommuni. et in cle.cùm ex eo,eo.tit.et in cle. j.de ſepult. et in extrau. Ioan. 22. incip.dierum §.illud, titu.de pœn. et in c.itẽ nulla,tit.da ſtatut.et cõſuet.

ſuet.in feudis.Nam ſi id verbū ſubiacere, eſſet per ſe latæ ſententiæ, ſuperuacuò eſſent additæ illæ dictiones,extunc,eo ipſo, ipſo facto,quæ etiam ſunt latæ ſententię, vt ſuprà diximus.

150 ¶†Sed quantum ad primū,Pan.in d.c.clericis,ne cleri.vel mona.ſolos Imo.& Io.And.vbi ſuprà allegans, id ſoluit, vt ſuprà diximus in 2.fal. præteriti tēporis,videlicet hoc verbum ſuapte natura eſſe latæ ſententiæ,ſed ex ſubiecta materia vim ſuā perdere.Quātum vero ad illos tex. pertinet,nihil eſt quod obſit illi ſententiæ,vt ſatis patet ex iis quæ diximus in ſimili ſupra in verb.præſentis temporis,ver.26.ſed quod his reſpondeatur,ut etiā diximus in præcedenti fal.Et ne de hac re dubites habes tex.apertè probātes hoc verbum eſſe latæ ſententiæ. Nam in d. c.ſi quis ſuadente,hęc verba ſcribūtur,anathematis uinculo ſubiaceat. quæ uerba illius canonis eſſe promulgatæ ſententiæ aſſerit text.in c. quod tranſlationem,ext.de offi.leg. & iterū in c.his quibus,quod eſt vl. ext.de offi.iud.ord.id quod etiā declaratur in c.non dubiū, & c.in audientia,& c.quod de his,& c.cū illorum,& c.quanuis,ext.de ſent.excō. & c.religioſo,in fin.& c.cū quis,eo. tit.lib.6.vt iam nullus de hac re dubitandi locus ſuperſit.Scias tamen verbum ſubdatur,quod non longè diſtat à ſignificatione verbi ſubiaceat,non eſſe latæ ſententiæ,vt ſi dicatur,ſubdatur excommunicationi. non enim erit excommunicatus ipſo iure,vt nō obſcure ſentiūt Hoſt. & Io.And.in c.præterea,in ver.ſubdantur,ext.de iure patro.

151 QVADRAGESIMONONO†fallit,in verbo,amittat,quod etiam eſt latæ ſententiæ,ſecundum gloſſ.in l. amiſſione.§.qui deficiunt, in fin.ff. de cap.minu.& Hoſ.in c.j.in fi.ext. ne præla.vic.ſuas & Bal.in l.j.col.j. C.ſi ſecun.nup.muli.& Pan.in d.c. cùm in cunctis.§.ult.col.vlt.ext.de elec.& in c.in quibuſdam, ante fin. extr.de pœn.& Cardi. Alexan.in §. callidis,col.2.titu.de prohi.feu.ali. per Freder.[& D.Coſ.Guy.in d.§. quod ſi aliter,in uerb.incurrat,titu. de ele.]& eſt optimus tex.in auth. licet.C.de epiſ.& cler.cùm primùm dicitur,amittāt lucrum,&c.& mox ſubditur,& epiſcopus habeat licentiam uendicare.Nam hæc poſtrema uerba,quæ id concedunt uendicare, aperte ſignificāt,quòd uerbū amittant,ante prolatum ſimpliciter,denotabat amiſſionem ipſo iure factā, ut ſuprà late diximus in princ. huius gloſſ.

152 ¶†Contrarium uoluit gl.quā ſequuntur Pet.à Bel.Perti.Bar.& omnes in l.ſi quis in tantā in uer.amittat,& iterū in glo.magna,in 4.q.C. unde ui.& gloſ.in l.ſi qua ex fœminis,quæ eſt 2.in uerb.amittat,& ibi etiam Bal.C.de ſecun.nup.& gl.in c.ſi diligenti,in uerb.cām perdant, poſt prin.ext.de for.compet.& Archi.in c.2.poſt prin.de præſcrip.li. 6.Hoſt.in c.in quibuſdam,in uerb. amittant, & ibi etiam Pan.col.ult. extrà de pœn. & in c.de multa,col. j.in verb.amitteret,ext.de præb.& Bar.in l.Meuius.§.duobus,col.ult. ff.de leg.2.& in l.j.col.2.& ibi etiā Ang.ad fi.C.de pœna iudi.qui mal. iud.Bal.in d.§.qui deficiunt.[& in l.extat,col.2.in j.lect.ff.quod met. cauſ.]& in l.ult.C.de loca.& in c.j. §.j.[in uerb.amittat.]titu.de feud. ſine culp.nō amitt.Cy.in auth.quæ ſemel,in 5.q.C.quo.& quan.iudex. Pet.Iac.ti.de condi.ex lege ſcripta, col.j.& tit.de cau.ex qui.domi.debet amit.prop.in 13.diſt.feu.col.2. uerſi.itē cum dicitur,& tit. ſeq.qui eſt ſuper

eſt ſuper condit.ex moribus, col.j. [Bal.in l.j.§.qui deficiũt,col.2.uer. in ead.gloſſ.ff.de cap. diminutio.] Domi.conſi.23.quia diffusè per patres meos, circa mediũ.Pan.& Io. Ana. in c.j.extr.ne præla.uic.ſuas. Imo.in c.ſi diligenti,col.2.uerſi.in glo.perdát,ext.de foro compe Car. Flor.cõſi.92.in quæſtione quę vertitur,in 3.dubio.uerſi.item non eſt uerum.& conſil.128.in quæſtione quæ uertitur,ad fi.Raph.Co.conſil. 164.prælatus certæ eccleſiæ,col.2. dum dicit,amittit, eſſe latæ ſententiæ,quia eſt præſentis tẽporis:quaſi ſecus foret,ſi in futuro pronuntiaretur.Roma.conſi.212.quo ad primũ, in ult.dubio.Aegid.Bellamer. conſi.9.factũ eſt tale,cum eſſet lis, col.9.verſi.item non obſtat quod dicit.& conſi.39.factũ eſt tale,dñs Humbertus,col.5.uerſ.his præmiſſis.Io.Ray.in §.pœna,in 8.10.& 12. q.pri.par.prin.tit.de prohi. feu.ali. per Freder.& in c.prętérea ſi quis, poſt prin.& iterũ in 19.q.eo.tit.& Card.Alex.ſibi contrarius in c.j.in prin.col.j.tit.quib.mod.feud.amit. Fran.Rip.in c.ſæpe,col.pen.uer.circa quintam quęſtionem, extr. de reſti.ſpoli.

153 ¶†In quam ſententiam facit tex. in l.j.§.hi quibus,ibi,ſtatim amittere ciuitatem.ff.de leg.3.& in l.ulti. ibi,penitus amittat.C.de ſerui.& in §.vlt.ibi,repẽte amittat,in auth.de reſtitu.& ea quæ par.in vnd.men.& in c.j.ibi,hoc ipſo feudum amittat, titu.quo tempor.mil.& ſimilis tex. in c.j.tit.de uali.vaſal.qui contum. eſt.& in d.c.in quibuſdam,ibi,prorſus amittant,ext.de pœn. & in c.eũ qui,in fi.cùm dicit,eo ipſo amittat, de præb.lib.6.& in c.cùm ſecundũ, in illis verbis,ipſo iure amittat, de hæreti.libr.6.& in cle.j.ibi, eo ipſo amittat, de vita & honeſt. cleri. Sed ego non admodum mouer hos tex.& ſimiles, vt iam ſupra [illegible] diximus.Nam & nonnunquam reperimus cum verbo præſentis temporis huius verbi,quod ex frequentiori calculo eſt latæ ſententię,vt ſuprà diximus,etiam alia verba quæ eandem uim habent,ſimile adiuncta,ut in [illegible].tit.de [illegible].Corra.cum dicitur,eo ipſo beneficium amittat. & in c.j.§.qui clericus,t [illegible] de feu. def.cõtẽ.hic inter do.& agn.defun. ubi eſt ſimilis textus.

154 ¶†Tamen ſto ab hac poſteriori ſententia, quæ crebrioribus ſuffragiis innititur,& quonia etiam in dubio debemus potius accipere ſignificationem ferendæ,quam latę ſententię,ut dicemus poſtea in infinitiuo. & in ſimili dicit Fel.in d.c.Rodulphus,col.17.uerſi.cadat ab omni iure.Et quoniam ẽt habemus tex.hãc poſteriorem ſententiam non obſcurè comprobantes,uidelicet in c.qa nonnulli,ext.de cler. nõ reſid. iuncto.c.de multa,ext.de pręben.Nam in primo loco ita ſcribitur, quod ſi aliter factum fuerit, qui receperit quod contra canones accepit,amittat.In ſecũdo autem loco,velut aliquid addens ad illam cõſtitutionẽ, ſtatuit illũ amittere ipſo iure: quaſi id in prima non intelligeretur: id quod intelligunt omnes penè in d. c.de multa. & Panor. in d.c.quia nonnulli.

155 QVINQVAGESIMO †idem dicendũ eſt de uerbo perdat,quod eſt eiuſdem omnino ſignificatiõis.Nã & quod ſi latę ſententię,ſentit glo. relata ad tex.in c.inolita. 11.q.j.& Ang.cõſi.371.hoc capite, multùm cõſidero uerba thematis,col.ult.dũ dicit tex.in c.j.tit.de cap.Corra.uti uerbo latæ ſententię.is aũt tex.hoc uerbo perdat, utitur.¶Et apertius Petr.Anc.inter conſi.Calder.tit.de

tend.

ſeud.conſi.6.incip.an ex iniuria & negligentia,in fin.[& iterum tit.de uerbo . ſigni . conſilio.10.futurum tempus.[Barb.conſ.11.illud afferã, col.8.libr.2.

156 ¶†Sed contrarium etiam voluit glo.in d.c.ſi diligenti,in uerb.cãm perdant,in prin.Imo.& Hoſt.in eo. uerbo,Io.And.col.4.Imo.col.2.ubi ſupra,& Pan.col.8.poſt alios ſequẽtes eam glo.& Maria,col.9.uer.circa quartam princ.quæſtionem, ext. de for.compe.Archi.in d.c.inolita, 11.q.j.[Alber.in l.lex uectigali.ff. de pigno.]Bar.in l.j.§.ſed & conſtitutio,circa mediũ.ff.de calum.Bal. in l.j.§.ſi pecunia.ff.depoſi. Card. Flor.cõſi.74.dominus abbas ſancti Benedicti,in j.dubio.& d.cõſil.128. in fi.Pau.Caſt.cõſi.84.queſtio iſta uertitur, col.ult.li.2.Ro.conſi.212. quo ad primũ,in ult.dubio.Domi. d.conſi.23.poſt medium.Pau.Caſt. cõſi.84.queſtio iſta uertitur,col.ul. lib.2.Aegid.Bella. d.conſi.9.ubi ſuprà.Io.Ana.conſi.32.ultra alia dubia.& Card.Alex.in d.c.inolita,col. 2.verſi.in gl.ibi,verius.& facit tex. in d.c.cum ſecundum], ibi, eo ipſo ſuarum rerum dominium perdant, de hæret.lib.6.Et mihi hoc placet, ut diximus in precedenti fal.

157 QVINQVAGESIMOPRIMO †fallit,in uerbo,reuertatur,quod & ipſum habet uim latę ſententię, ſecundm gloſ.in hac l.noſtra,quę interpretatur hoc uerbũ reuertatur, ſcilicet ipſo iure,Sed de hoc iam ſatis ſuperque diximus ſuprà in prin. huius glo.& paulopoſt in uer.quinto,inci.ſed quod ad priores,& ſeq.

158 QVINQVAGESIMOSECVNDO †fallit,in uerbo,redeat, quod ẽ eiuſdem ſignificationis. Nam & ꝙ habeat uim latę ſententię,nõ obſcurè uidetur uoluiſſe Ang.d.cõſi.371. multa conſidero, col.ult. ſcribens text. in l.imperialem.§.pręterea ſi quis infeudatus, tit.de prohib.feu. ali.per Fred.loqui per uerbum latę ſententiæ,dum uaſſallum priuat feudo,quia per annũ & diem nõ petiit inueſtiturã à dño.Is.n.tex.hoc uer. redeat,utit in hęc verba, feudũ ad dñm redeat. Ex quo facilè liquet Ang.uelle hoc uerbũ eẽ latę ſnĩæ.

159 ¶†Et pro eo eſt text. probans id uerbum eſſe directũ,in l.ſi duobus. ff.de teſta.mili.& ita per eum text. uoluit.[Bal.ibi,&]Domi.in c.ſi pater,in prin.col.4.uer.gloſſ.in uerbo filię,[& ibi quoque Arnaldus à Soleno in repe.col.4.]de teſta.libr.6. Et facit etiam tex.in l.Seio,ibi,proprietas ad eam rediret, iunctis illis uerbis ſeq.ſoluta priore donatione. ff.de don.cau.mor.[& in l.lex uectigali ff.de pignor. ubi & id Salycet. not.] & in cap. ex parte,extra, de feud.Nam primum is tex.iis verbis vtitur,& ad te feudum ipſius redire,quæ quidem verba eſſe directa, & latæ ſententiæ, declarant alia verba ſequentia,quæ ſunt huiuſmodi. In primo ergo caſu feudum liberè concedas.

160 ¶† Verùm crebriori noſtratium docto.calculo eſt etiam obliquum, proindeq; commune,vt per Bar. in l.Centurio,col.vlti.uer.quartò dubitatur,[& ibi etiam Franc.Are.colum.vlt.]ff.de vulg.& pupilla.ſubſti.Bald.[in d.l.ſi duobus,per illum tex.ff.de teſta.mili.&]in l.ul.C.de ſac.ſanc.eccleſ.& in d.c.ſi pater, & ibi quoq; Phil.Frã.col.31.ver.7.de teſta.lib.6.Et Imo.in c.Raynutius, char.pen.ver.tractat etiam quintò, & ibi etiam D.Guil.Bene. in repe. in ver.eidem impuberi ſuccederẽt, extrà de teſta.& Ang.in l.precib⁹, col.penulti.& ibi etiã Corne. colũ. 17. verſicu. verba autem communia C.de imp.& ali.ſubſt.& eſt optimus

timus tex.in l.vl.ff.de vſuf.ear.rer. quæ vſu conſenſum,& uide Bald.in l.2.C.de don.quæ ſub mod.& text. in c.quòd à te,in fi.ext.de cler.non reſi.cum dicitur via recta redire.

QVINQVAGESIMOTERTIO
161 †fallit in futuro verbi careo,quod eſt item latæ ſentētiæ, ut prodit gl. in l.prouidendum,in ver.foro, quā ſequuntur Ang.qui dicit ſing.& Rapha.Ful.ibi C.de poſtul. & alia gl. in l.j.in ver.carebit ff. ad leg. Iul. de ui priua. cū dicit ſemper, ſupple hac lege damnatus,quam & ad hoc reputat ſing.Fran.Are.in d.c.ſi diligenti,col.3.extr.de foro compe. & glo.in c.nihil,in verbo,poteſtate,q̃ etiam ſequuntur Inno.Ioā. And.& Pan.colum. 4.expreſſim expendēs verbum careat, extra de elec.& gl. in c.quiſquis,in ver.fiat extra, eod. ti.dum allegat c.ne pro defectu, in verbo,careant ea uice,eo.quoq; ti. & glo.loquens in infinitiuo carere, quod quantum ad hanc rem pertinet,eandem vim habet vt futurum vt poſtea dicemus,in c.nouit, in fi. extrà de his quæ fiunt à prælat.quā ibi ſequuntur Gof.& Io.And. Sig. conſi.132.factum ſic ſe habet, in 4. dubio,Bal.in auth.habita, colū.5. ver.ſequitur i tex.dignitate careāt. C.ne fil.pro patr.& in c.j. §.deniq; ſuper verbo,contēnere videtur,tit. quæ fuit pri.cauſ.bene. amit. Ang. & Raph.Co.in l. rem quæ nobis ff. de acq.poſſ.idem Aug.in l.in criminali,ad fi.C.de iur.om.iudi. & in l. ſi quis in tantam,col.vlt.C.vnde ui & in l.j.in prin.C.de pœna iudi.qui male iud.& in §.vlt.in fi.in auth.de litig.& d.conſi.371.col.vlti. [Petr. Anch.inter conſi.] Cal. ti.de uerb. ſig.conſ.10.inci.futurū tempus inducit[& iterum]tit.de feud. conſi. 6.an ex[iniuria,]Pan.in d. c. nihil, col.3.per illum tex.cum gl. in uer. poteſtatis,de elec. & in c. quod ſuper,in 4.not.ext.de fide inſt.vbi ēt loquitur in infinitiuo,Aegid.Bellamer.d.conſi.9.col.9.uer. ad primā igitur rationem,& col. ſeq. verſ.itē non obſtat quod dicit,Alex. in addi.Bar.in l.iubemus nulli §.ſane ſi hoc.col.pen.C.de ſacr.ſanc.ecc.Barba. in c.ex tenore, & ibi Fel. col.9. uer.conſidera tertio & Phili. Dec. de reſcrip.idem Barba.in c. ſi ſacerdos col.10.extra,de offi. ord. & in d.c.ſi diligenti,col.33.extr. de for. compe.& in cle.j.col.13.verſ. nota de clauſula,de elec.vbi dicit glo.in d.l.prouidendum,ſing.& in repe.c. teſtimonium,col.3.extra de teſtib. ubi & illam quoq; glo.dicit ſing.& conſ.11.illud adferam in medium, col.8.& iterum 13.poſt uerſi.capio aliam dubitationē,lib.2.ubi ad hoc allegat quædam iura.Corn. conſil. 246.videtur in hac,poſt prin.lib.3. conſi.40.viſo proceſſu,col.4.uer.& propterea,lib.4.Phili.Fran.in c.diſpendia,col.vlt.de reſcri.lib.6. Cardi.Ale.in §.callidis,col.2.ti.de prohib.feu.ali.per Fred.Fel.in d.c.Rodulphus,col.2.ver.careat viribus,& Ant.Corſ.in ſuis ſing.in uer. careo, & iterum in verſ.penitus, [Domi. Coſ.Guy.in prag.ſanc.tit. de elect. §.quòd ſi aliter,in uer.reddantur.]
162 ¶ †Quibus mirum in modum cōuenit quod ſcribunt Pau. Liaz. & Card.Flor.in clem.in pleriſq;, poſt princ.de elec.quod uerbum carere, inducit priuationem.Et fortius qd̄ aſſerit Domi.in c.j.uer.& cū Pariſienſe,ad fi. de cler.coniuga. lib. 6. quod huiuſmodi verbum,careat,denotat totalem priuationē, per not. per glo.in d. cle. in pleriſq;, nam ſi totalis ſit priuatio,neceſſe eſt & priuationem ipſo iure induci:quia qui totum dicit nihil excludit, ut latè diximus ſupra in præcedenti gl. in prin.

prin.Et facit etiam tex.in d.c.quiſquis,extra, de elect. ibi, electionis cōmodo careat, iunctis ijs quæ poſtea ſcribuntur in uer. qui uerò, in prin.atque etiam tex.in d.c.ne pro defectu,eo.titu.cùm dicitur, eligendi poteſtate careant ea vice, & continuo ſequitur,ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximo præeſſe dignoſcitur,deuoluatur,quibꝰ verbis poſterioribus apertè declarantur priora illa verba,eligendi poteſtate careant,eſſe latæ ſententiæ.

163 ¶†Sunt tamen qui negant hoc uerbo latam ſententiam ſignificari, & in his Hoſt.in d.c.nouit,dum tenet contra gl.ibi,& ibi ēt in fi.Pan. ſibi contrarius,dum eā gl.ſequitur, non quidem ob verbum carere,ſed ob uerbum decernimus , quod eſt præſentis temporis,& idem Hoſt. in c.ult.& ibi quoq; Bald. ſibi contrarius,col.2.de reſcri. exponentes tex.ibi,careant omnimodo, ſcilicet per ſententiam,idem Bal.in c.quanto,in prin.extra de transla. epi.vbi loquitur de infinitiuo carere, & in c.j.§.deniq;,col.2.verſ.ſed an ipſo iure,ti.quæ fuit pri. cā bene.amitt. vbi loquitur in participio carituros,& conſi.9.factum eſt tale,colū. 3.verſ.ſed hoc eſt aduertēdum, lib. j.Do.in d.c.diſpendia,in prin.in 3. & 4.not.de elec.li.6.per illum tex. qui ad verbum careat,addit, nec ꝓceſſus valeat, Aluaro. qui & ipſe loquitur in illo participio, in d. ca.j. col.j.ti.quæ fuit pri.cau.bene.ami. Rom.qui & ipſe de eodem participio loquitur,conſi.212.quo ad primum,ad fin. Io. Ray.in §.præterea ſi quis,in 19.q.ti.de prohi. feu.alieper Fred.Matheſ.d.not.112. Card. Alex.ſibi contrarius,in c.ſi quis epiſcopus 7.q.j.& Iaſ. in d. l.rem quæ nobis,col.pe.ff.de acq. poſ. Hiero. Cagn.in repe.l.ſi quis maior, char. 62.nu.147.C.de tranſact.[Iaco.à S. Geor.in tract.feu.in uerbo,qui qui dem inueſtiti,col.2.uerſic. ad idem adducitur.]

164 ¶†Et pro hac op.facit tex.in l.& ſi legibus,ibi,careat penitus impetratis.C.ſi cont.ius uel vti.publi. & in c.ſedes,extrà de reſcr.vbi eſt ſimilis tex. & i c.ſup literis,ibi prorſus carere omni cōmodo, & iterū ibi, carere debeat penitus,eo.ti.& in c. ex ratione,quod eſt 2.in fi.de ætat. & quali.ibi,omnino viribus carere & in c.propoſuit,extrà de fil. preſby.vbi eſt ſimilis tex.& in c.ad diſſoluendum,in fi.extra de deſpō.impub.& in c.pen. ad fi.de reſcri. lib. 6.& in c.j.de poſtu.prela.e.li.6.ibi, viribus omnino careret, & ſimilis tex.in c.ubi periculū,uer.& ius, de elec.e.lib.& in c.licèt canon, uerſi. decernentes,& rurſus in c.ult. eod. ti.& lib.& in c.2.in fi.de renun.eo. lib.& in c.2.uer.contractus,de reb. eccle.non alie.e.lib .& in c.j.iuncta gl.de vita:& hone.cle.cum dicitur ipſo iure careant,eo.li.6.Nam in illis iuribus fruſtra dictiones penitus prorſus,omnino,ipſo iure , adiectæ fuiſſent,ſi id verbum per ſe habuiſſet vim latæ ſententiæ.

165 ¶†Sed iam ſatis ſupra diximus hos & ſimiles tex.parū vrgere. Sed & ad tex.in d.c.pe.de reſcr.lib.6.illud præterea dici pōt,ꝙ dictio omnino,illic non fuit adiecta,ut latam ſnīam ſignificaret, ſed vt intelligeretur impetrantem carere impetratis omnino,id eſt, ut interpretatur gl.ibi,vt nec prębenda illa, nec ſequens,nec etiam canonicatus ei debeat vi illius impetrationis. Ideo nihil huc pertinet.

166 ¶†Proinde uideri pōt ſequendā eſſe priorem ſnīam, quę frequētioribus & munitioribus calculis adiuuatur. Quanquam illud uerum eſt, ꝙ ſecundum ſubiectam materiam hmōi verbum pōt eſſe ferendę ſen

tentię,ſecundũ ea quæ latè diximus ſupra in 2.fal.præteriti temporis.& alibi ſæpe, & expreſsè in hoc uerbo voluit Fel.in d.c.ex tenore,& reſcr. tũ in d.c.Rodulphus,eod.ti. Verùm pro poſteriore ſententia videtur eſſe tex.in c.vlt.ext.eo.ti.cùm dicitur literarum cõmodo careant, iuncto c.diſpendia.eo.ti.lib.6.quod in hoc videtur ampliare d.c.vl.ibi memoratũ,vt ipſo iure impetrans careat commodo literarum,proindeq; nõ valeat ſentẽtia,vel proceſſus ſuper his factus,vt apertè declaratur in d. c.diſpendia,& ibi per gl.in ver.ampliantes, & iterum in uerb.proceſſus,& omnes do.quaſi ſcilicet per illud c.vlt. non induceretur nullitas ipſo iure ſine ea ampliatione.

167 QVINQVAGESIMOQVARTO †fallit, in verbo,ſpolietur;quod quia ſonat in merum factum, & iuris executionem,vt videre eſt,ſignificat ac declarat latam iam eſſe ſententiam,ſecundũ Hoſt.in c.ex tuæ, col.4.in ver.ſpoliari,[& ibi quoque Io.And.col.j.in eod.verbo,& Pan. in 6.not.]ext.de cleri.nõ reſid. Ant. qui id dicit ex facto reſpondiſſe, & Imo.in c.vlt.ext.de poſtul.eundem Ant.in c.quod in dubiis.in 2.no.iũcto tex.in verb.ſpoliandi,ext.de renun.& in c.cũ bonæ,in 5.not.iũctis vltimis verbis illius.c.quæ hæc ſũt, beneficiis nõ differat ſpoliare,extr. de ęta.& qual.& ibi apertiùs Collec. in fin.cùm dicit,ipſo iure ſunt priuati.Ideo non requiritur ſentẽtia,ſed ſpoliatio.& idem Ant.cõſi.22.viſis pũctis & q̃ſitis,col.j.Pan.poſt Cald. in c.cùm clerici,col.j.extr.de pact. & in c.ex parte,le 2.in 3.not.ext.de cleri.nõ reſi.Car.Flor.in c.perpẽdimus,col.47.ver.ego dico meliùs,ext. de ſent.excõ.Barb.in c.2.& ibi Fel. col.j.& 2.extr.de reſcrip.idẽ Barb. [in c.cũ olim,col.vlti.extrà de rer. permu.vbi reſpõdet ad tex. eius c. qui videbat aduerſari huic ſñię.&] cõſi.11.illud afferã,col.9.li.2.& ipſe Fel.in c.inſinuatũ,poſt prin.ext. de ſimo.Phil.Dec.in c.j.ĩ.2.lec.col. 5.ver.& notãdũ,ext.de iud.& nouiſſimè Rebuf.noſter in rep.c.poſtulaſtis,nu.250.ext.de ęta.& quali.& ante oẽs videt voluiſſe gl.in c.de multa,in ver.cõtẽderit,iũcto tex.in ver. ſpolietur,ext.de præb.& ante hanc gloſ.in l.quoties,q̃ eſt pen.in verb. ſpoliẽtur.C.de di.li.12.niſi dicas eã nõ inniti hoc verbo,ſed ſequẽ.aliis.

168 ¶†Quam ſententiam adiuuat qđ ſcribit Oldra.ille qui ſuo tpe pater legũ eſt appellatus,teſte Paul.Caſt. in l.is poteſt.ff.de acquir.hære.Oldra.inquam conſil.195.articuli domini Arnoldi, col.2.verſicu.ad primum reſpondetur, ſcilicet in dicto cap.ex tuæ,de cleri.non reſid. non eſſe neceſſariam citationem, nec alium ordinem iuris,propter verbũ ſpoliare illic poſitum, & ſequitur Pan.in repe.§.quia uerò.c.extirpãdæ,col.9.verſic.& licèt hoc dictum, ext.de præben.& Fel. in d.c.2.col. 2.de reſcrip.[Et facit etiam text.in l.2.ff.de bon. damnator. cuius hæc verba ſunt, non ut quis in carcerem ductus eſt ſpoliari eum oportet,ſed poſt condemnationem.]

169 ¶†Quanquam Inno.quem & ipſum patrem Canonum uocat Ro.in repe. l.ſi uerò.§.de uiro, in 54.fal. ff.ſol.matr.& dominum Canonum, Io.Fab.in §.fideiuſſores,col.2.Inſt. de fideiuſ.Innoc.igitur,in d.c.de multa, in eo uerbo, contenderit, & ibi quoque Hoſt.ſibi contrarius, in uerb.alio, dicunt expreſſim hoc uerbum ſpolietur intelligi per ſententiam. In qua etiam opin. fuit Zenze.loquẽs in caſu.d.c.de multa, in extrau.execrabilis.§.4.uerò deinceps,in uer.ipſo iure priuati.Pet. Iacob.tit.de cauſ.ex quib.do.amit. propẽ 13.diſ.feu.poſt prin.illi⁹Dy.

&

& Io.And.in c.clerici,in ver. incurrant,ext.de cleri. excom. mini. dũ allegat.c.fraternitati, eo.tit.quod utitur eo verbo.& idẽ Io.And.in c. illud, in ver. iustigẽdam,eo.ti.dum allegat illud idẽ c.ad probandũ, in eo caſu requiri ſententiam & Marti.Laud.& Car.Alex.in c.j.ille quidem in §.illud tñ,hic in §.item qui domino, vterq; poſt prin.ti.quæ ſit pri.cauſ.benef.amit.& idem Card. Alex.in c.presbyter, col.ult.j.q.j.

170 ¶†Et ,p hac poſteriore op.Fely. in d.c.2.col.2.ext.de reſcrip.multa allegat.ſ.c.poſtulaſti,in ver.ſpolietur,ext.de cleric.excom.mini. iuncto d.c.clerici,eo.tit.ibi, non pdit ipſo iure & c.vergentis,in ver.ſpoliari,de hære.lib.6.iuncto c.cùm ſecundum,eo.tit.vbi etiã requiritur ſententia & d.c.quod in dubiis, de renuntiat. iuncto dicto Inn.ibi exponentis,ſpoliãdis,per ſententiã,ꝙ & facit Hoſt.ibi verũ unum locum omittit Fely. qui clariùs ꝙ nullus alius id probat, uidelicet in c.cùm olim, in fi.extra de rerum permut. cùm ſcribitur, & illum archidiaconatu curamus ſpoliare, ſuþ hoc dif finitiuam cõtra eum ſententiã proferentes. Tandẽ aũt concludit ipſe Fely.ubi ſupra,ut ad eũ redeamus, hoc verbum ſuapte natura habere vim latæ ſentẽtiæ,ſed interdum ob ſubiectum argumentum uim illam perdere,[quod & idem nũcupatim facit in d.c.inſinuatum,col.j.de ſimon.] ut etiam in ſimili] diximus in præcedenti fall.& alibi ſæpe, in hac eadem glo.

171 QVINQVAGESIMOQVINTO †fallit in verbis, amoueatis, & remoueatis:quæ ẽt ſunt latę ſentẽtię, ut de primo voluit Barb. in d.c.2. de reſcr.& d.con.11. col.9.li.2.De ſecũdo idem Barb.con.70.ubi Xps, col.18.ver.& eſt accurratè, li.4.in id vbiq; allegans quod uoluit Ant. de uerbo ſpoliare, vt diximus in præcedenti fal. tanquam hæc uerba amoueatis, ſiue remoueatis, & ſpolietis, ſint eiuſdem ſignificationis & naturæ.Quod & hinc confirmatur, quòd dicit Oldra. d. conſi. 195. hoc verbum amouendi eſſe, eius naturę, vt ordo quoque iuris non requiratur, ſicut & uerbum ſpoliandi,per no.in d.c.ex tuæ, de cleric. non reſid. Et hoc quidem probatur authoritate c.propter ſterilitatem, verſic. verùm extrà, de locat. quod quidem vtitur eo verbo amouendi,vt ſcilicet colonus amoueri poſſit ſi non ſoluat, vel ſi peruerſè conuerſetur, & alijs quibuſdam caſibus,de quibus etiam in l.æde.C.eod.titu. Et illum quidem text.ita intelligunt Inno.& Ioan. Andr.vterque in verbo,non ſoluiſſet, & ibi etiam Collect. colum.2. verſi.ſed nunquid malè, ut ſcilicet dominus cum poſſit propria authoritate amouere, quod & ſcribit Bar.in l.creditores , col.pen.uerſi. quintò quòd colonũ C.de pigno. & Alex.conſi.106. magnifice prætor,col.2.ver.circa primum, & iterum colum.6.verſic.præterea magis communis,li.3.& Philip.Deci. in authen.qui rem, col.3.ver.circa ſecundam concluſionem C. de ſacroſ.eccle.Ex hoc planè ſignificantes hoc uerbum amouendi,non requirere ſententiam.

172 ¶†Sed tu tamen de hoc, an ſcilicet hæc verba amouendi & remouendi eam uim habeant,vide & ſollertiùs expende text.in cap.Titius, ibi,omnino remouebitur, tit.ſi de feud. controuerſ. ſit inter domin. & agnat.& in cap. cùm in cunctis, verſicul. inferiora, ibi, ab iſto remoueantur officio,iunctis not. per Innocen.in dicto.verb.remoueantur,& aliis,extrà de electio.ex quibus facilè intelligi poteſt, illud

verbum illic non eſſe latę ſenten-] tiæ,quod & optimè probatur ex c. licèt canon,eo.ti.lib.6.quodq́ quidē c.mentionem facit de d. c. cum in cunctis,& eadem quæ ſupra diximꝰ ex eo reſumit,& deinde ad ea iuris executione ſuppléda,vt ſubdit,collationem,de qua ibi,eſſe nullam ipſo iure ſtatuit. Ex quo patet ꝙ per primum non inducebatur canon latæ ſententię. Et ita eum tex. intelligunt gl.& doct.Vide inquam tex. in c.per inquiſitionem,in fi.ibi,penitus amouentes,eo.tit. ubi primū notanda eſt dictio penitus, & deinde quod ibi ſcribit Inno.in fin.dum ad illud verbū addit illo tamen citato,&c.Et tex.in c.vl.in fi.cùm dicit penitus amouendum,in fi.extra de æta.& quali.& in c.ſingulis ver. ordinentur,extra,de ſtatu mon.vbi eſt ſimilis tex.& in c. pręſentiū, in fi.ibi,ſtudeas penitus amouere,ext. de fil.presb.& in c. vl.extra eo.,cū dicitur,prorſus amotis. Super quo verbo Inno.Hoſt.& Io.And. addūt etiam ſine ordine iudiciario, ſi ſit notorium,&c.& tex.in c.cùm I. & A, ibi, per ſnīam remouerunt, extra de re iudi.& in c.ad petitionē in illis verbis,per ſententiam amouentes,extra de accuſa.& in c. qualiter & quando debeat, ibi, amoueatur omnino,ext.e.ti.& in c.ea quę, qđ eſt ulc. ibi, amoueantur abſq; iudiciorum ſtrepitu,ext.de ſta.mon. & in c.j.de capel.mona.lib. 6.cum di citur,ab eiſdē nequeūt niſi per epiſcopos & ex cā rōnabili amoueri. vide pręterea Hoſt.& Ioā. And.de verbo remouendi, loquentes in d. c.ex tuę,in uer.ſpoliari,ext.de .cleric.non reſid.& Pan.in c. querelam col. 3.ibi Barb.in addi.extrà de iureiur.& latiſſimè Fel.& Phil.Deci. in d.c.2.col.j.& 2.[ext. de reſcrip. & eundem Fel.in c. ſciſcitatus,col. 2.uer.ſecundò inducit,eo.ti.]

173 ¶†Illud autem certū eſt,verbum deponatur,cuius eadē propè eſt ſignificatio,eſſe ferendæ ſententiæ,teſtibus Hoſt.& Ioan.And.in c.vlt.in verbo,percuſſus,extra de baptiſ.Ad quod facit tex.in c.2.extrà,de cōfe. cùm dicitur,ipſum per ſententiam, diffinitiuā duximus ab omni beneficio deponēdum.[Quamuis & in cōtrariam ſententiā is tex.adduci poſſet,quaſi per illud verbū deponendum,non intellectum fuiſſet per ſententiam,niſi id expreſſum fuiſſet.]

174 QVINQVAGESIMOSEXTO †fallit in verbo expellatur,quod ēt denotat latam ſententiam.ſonat.n. in factum,non in ius,& ſic innuit ꝙ nō eſt neceſſaria ſententia priuationis,ſed ſufficit expulſio facti.Ita.n. reſpondit Pan.cōſi.67.in cauſa quæ vertitur,col.2.in princ.lib.2.vbi ex hoc aſſerit emphyteutā ob ceſſationem ſolutiōis in caſu.c.potuit,ext. de loca.cadere emphyteuſi ipſo iure,propter id verbum ibi poſitum. Quod & probatur ex eo quod diximus ſuprà in verſi.abhinc.3.ubi locuti ſumus de caſibus.l.æde. C.eod. tit.nam & ea l.vtitur hoc verbo expellendi,& vt diximus,intelligitur propria authoritate.Quin & Bar.in d.l.creditores.C.de pigno.ad id dicendum mouetur authoritate. d.l. ęde,ſentiens euidenter hoc uerbum quo ea vtitur, non requirere ſentētiam.Quid quòd glo.in d.c.potuit quod vt diximus,utitur hoc uerbo, ſuper eo ipſo verbo,in princ. etiam aſſerit dominum propria authoritate id poſſe facere per text. ibi & in l.2.C.de iure emphy. quæ & ipſa ꝑ verbum repellendi,quod idem eſt, loquitur, quo etiam in loco Accurſius in uerbo,repellere,in eadē eſt ſententia,ut dominus id poſſit per ſe,eiꝰ l.authoritate,& eas gl.ſequūtur communiter doct. in vtroque loco,adferuntq́ue recētiores in poſterio-

ſteriore loco concord. vt inibi videre poteris. Quibus adde [Corn. conſi. 237. in hac conſultatione, colum. 2. verſic. propter canonem, libro j.] Cæpol. conſil. cauſarum ciuilium 25. ex quæſtione prædicta, colum. 2. vbi etiã huic uerbo innititẽ.

175 ¶ † Verùm Fely. in d. cap. Rodulphus, col. 23. verſi. conſidera, extra de reſcrip. dicit quod id uerbum expellendi adeo ſignificat & requirit excercitiũ & miniſterium hominis vt ſi etiam ei iungatur dictio omnino, aut penitus, aut aliæ ſimiles quę ſunt latæ ſententię, tamen in hoc uim ſuam amittunt propter huiuſmodi verbum expellendi, ſed tantũ accẽdunt & accelerant vim executionis, de quo diximus ſuprà in 27. fallent. vbi de dictione mox tractauimus. Sed & quòd verbum repellendi, quod idem eſt, ut diximus ſit ferendę ſententiæ in futuro, voluit Bartho. à Scar. inter conſi. Alb. Brun. conſil. 113. eodemq; vlt. venerabilis domine, circa mediũ, & ante illum Zenz. in extrauag. execrabilis §. qui verò deinceps, in verbo ipſo iure, de præbend. Idemque de verbo, arceatur, quod non admodum diſtat a ſignificatione illius voluit gloſſ. in cap. cùm infirmitas, in uerbo, arceatur, & ibi Innoc. [Hoſtien. Ioan. Andr. & Panor. extra de pœniten. & remiſſio. Hoſtien. & Io. And. in cap. omnis, in eodem uerbo eod. titu. Et de uerbo excludatur, quod & propemodum idem ſignificat, probat text. in cap. apoſtolicæ extra de donatio. cum dicitur, niſi præſcriptione vel alia exceptione legitima actio hõmi excludatur.

176 QVINQVAGESIMOSEPTIMO † fallit etiam in verbo, priuetur, qđ item ſignificat latam ſententiam, cum ex ſua ipſius natura ſit priuatiuum, ſecundum Gofred. Hoſtien. Ioan. And. & Pan. in c. j. extrà, ne prælat. vic. ſuas. Hoſtien. in c. licet, in uer. priueris, ext. de vot. Collec. in c. propterea, col. j. ver. quid ſi lex extrà de verb. ſigni. Barba. in d. c. 2. de reſcript. vbi ad hoc allegat tex. Bar. & Bald. in l. ſi quis maior. C. de tranſ. ſed his longè fallitur: ille tex. loquitur in præterito tempore priuatis: ideoque ipſe Bar. & Bald. poſt glo. ibi ob id dicunt eſſe latæ ſententiæ, quaſi ſentiãt ſecus fuiſſe ſi in futuro loqueretur. Quin Fel. in d. c. Rodulphus, vbi ſuprà in præce. fal. idem dicit de hoc uerbo; quod & ibi ex eo diximus, de dicto verbo, expellatur.

177 ¶ † Et quod id verbum, priuetur, in futuro ſit ferendę ſententiæ tantùm, voluere gl. & alij in l. iubemus nulli. §. œconomus, in verb. priuetur. C. de ſacroſ. eccleſ. & gloſ. in c. cùm tu, in verb. priuandos, extr. de de uſur. & gl. & Inn. in c. quia propter, in uer. priuetur, & ibi quoque Pan. ext. de elect. gl. Inn. & Hoſt. c. præterea quia in tantũ, ext. de iure patron. gloſſ. in c. cupientes. §. ſi verò in diſcordia, in verb. priuentur, & iterum in §. vel ſi perſonas, in eodem verbo. & Domi. in vtroque loco, de elect. lib. 6. Hoſt. & Io. And. in d. c. ex tuæ, in verb. ſpoliari, de cleri. non reſiden. idẽ Hoſt. in d. c. de multa, col. j. in uerb. priuaretur, extr. de præb. Pet. Iac. in tit. de actio. in rem pro re feud. contra empt. col. 4. & in titu. de condi. ex lege, non ſcripta, col. j. & tit. de cau. ex quib. deb. ami. prop. in 13. di. feud. poſt princ. illius diſt. Pan. in c. quia in omnibus, col. 2. verſi. ext. gloſſ. extr. de uſur. & in d. c. ex parte. le 2. in 3. no. ext. de cle. nõ reſid. & in c. clericis, in j. no. ext. ne cleri. uel monach. [Io. Ray. in §. pœna, & iterum in §. inſuper, col. 5. in paruis, uerſi. quæro hic habes, ti. de prohi. feud. ali. per Freder. & Io. And. poſt Car. Flor.] in c. inquiſitio

nis,col.j.uerſi.utrum autem homicida, [& ibi quoque Fel.col.itē.j.] extr.de accuſat.& ipſe Fel.in d.c.2. col.2.in fin.extr.de reſcrip.Et facit tex.i auth.ſancim9.C.de epiſ.& cle. cum dicitur,extunc priuetur: & in §.j.ibi,omnino priuari,in authē.de non eligen.ſecun.nuben. Nam hæ dictiones extunc, & omnino ſunt latæ ſentētiæ,ut ſupra diximus,quæ fruſtra adiicerentur,ſi verbum priuētur, eſſet etiam latę ſñiæ, quanquam hęc ratio non admodum vrget,vt ſupra ſępius diximus.Sed vide bonum tex.in c. quanquam, de elec.lib.6.

178 QVINQVAGESIMOOCTAVO † fallit in verbo abiiciatur,quod ēt latam ſententiam & facti executionem reſpicit,ſecundum Anto. in c. ad audientiam,le 2.extr.de reſcrip. & Calde.conſi.6.in rub.de verbor. ſignifi.Pan.in c. cum in cunctis. §. clerici,col.4.ext.de elec. & Cardi. Ale.in c.in nomine domini,colū.4. uerſi.no.ex tex.ibi,à liminibus 23. diſtinc.Sed tu tamen de hoc potes dicere,quod de uerbo expellatur diximus, nihil enim video intereſſe inter ea,quantum ad id de quo tractamus, pertinet.

179 QVINQVAGESIMONONO †fallit generaliùs in quibuſcunque verbis executiuis, vt noſtri appellāt,id eſt denotantibus executionē actus,& qua ſua natura habent uim priuatiuā,ſiue annexam ſecū priuationem quæ prolata etiam in futuro tempore ſunt latæ ſententię, vt dicit Ang.in §.ult.in fin.in auth.ne de litig.& conſi.371.multum conſidero,col.vlt.Card.de uerb.ſign.cō. 10.futurum tempus inducit, & inter ipſius conſ.Pet.Anc.tit. de feu. conſi. 6.an ex incuria & negligentia,ad fin.& Bal.in c. quę in eccleſiarum.col.7.verſi.ſecundo uerò caſu,ext.de conſti. Ant.in d.c.ad audientiam,le 2.col.j.extr.de reſcr.& in c.vl.col.2.ver.quartò ad declarationem,ext.de poſtul. & conſil.22. viſis punctis,col.j.Rapha.in l. prouidendum.C.de poſtul. Pan.in ca. clericis,ad fi.extr.ne cle.vel mona. Maria.qui loquitur de uulgari vocabulo Italorum extraſcinetur, cōſil.22.Omnipotens, &c. ſequendo ordinem,col.3.ver.quartò hoc probatur,vbi in id multa allegat,Barb. Fel.& Fran.Ripa,in c.2.ext.de reſcrip.idem Barb.in c. ſi ſacerdos,colū.10.ext.de offi.ord.& conſi. 11.illud afferam,col.8.lib.2.Card.Alex. in §.callidis,col.2.ti.de prohi. feu. ali.per Fred.Iaſ.qui Calde.tantum alleg.& hanc illius doctrinam dicit not.in l.rem quę nobis, col. pen.ff. de acq.poſſ.quē tamen vide.†Quid aūt de uerbo auferatur, uidebis ex gl.in §.ſi quis autem,in uerb.auferri,& ibi Ang.qui contradicit gl. in auth.de hęre.& fal.

180 SEXAGESIMO,†fallit in verbo, ſit,quod ēt eſt canon latæ ſñię,vt ſi dicatur,ſit infamis,anathema ſit,vt voluit gl.in l.amiſſione.§.qui deficiunt,in ver.relegati,in fi.ff.de cap. minu.& in c.ſi quis ex clericis, & ibi ēt Inn.& expreſſiùs Imo.ext.de vita & hon.cler.& gl.in c. licèt canon,in uer.priuatus,de elec.li. 6.& in c.2.in uer.innodetur,in fi.de hęret.c.lib.6.& in c.ſi quis 23. diſtin. Bald.in l.j.col.j.ibi, infamis, & ibi quoq; Phil.Dec.col.3.in 5. not. C. de ſecun.nup.& idē Bal.in l. ſi qua mulier,per illū tex.in uer. ſit infamis.C.ad Tert.Car.Flo.in cle. j.in prin.col.ult.in 3.q.de exceſ. præla. Pan.in c.quiſquis,col.2.ext.de ele. & in c.clericis,ad fi.ex.ne cleri. uel mon.& in c.2.ante fi.ext de for. cōpe.& in c.ſi diligenti.col.6.uer.ſup gl.in uer.perdant,& ibi Barb.in ad di.illius,eo.ti.& idem Barb. conſil. 64.ſcribitur Exod.col. 3.modò ita eſt,lib.

eſt,lib.4.[& Fran.Are.in l.ſi is qui col.2,ver,aũt aduerte.ff.de vulg. & pup.ſubſt.]& Corn.conſi.104.licèt in hac conſultatione,colũ. 2.ver.licèt ergo,lib.j.& Hipp.Marſſ.conſi. 93.aperiat,col.2.uer.& facit etiam lib.2.& Iaſ.conſi.118.videretur in preſenti,col.3.ver. ſecundo verbũ ſit,lib.4.

181 ¶†Nam & id verbũ eſt directũ, vt dicit Bal.in l.j.ff.de here.inſti.& conſi.195.ſuper eo quod quęritur, col.2.uer.pręterea hic teſtator,lib. 4.& inter eius conſi.Petrus Aſt.cõ ſi.3.factum tale eſt, quidam nomine Paulutius,col.2.lib.5. Sed & ipſe Bal.conſi.491.viſa petitione,col. j.lib.3.dicit id uerbum eſſe ſubſtantiale,atq; eſſentiale,& veritatem inducere.Et huc pertinet, φ cum in vulgata editione Geneſ.j. ſcribatur fiat lux,& facta eſt lux,quem locum noſtri in id trahunt, vt uerbũ fiat,ſit etiam directum,& latę ſententię,vt poſtea dicemus,nu.208. certè nonnulli ita eum locum traducunt.Sit lux,& fuit lux,& inter cęteros Auguſtinus Iuſtinianus,uir literarum Hebraicarum peritiſſim⁹, ad calcem ſcholiorum,quę in pſalterium edidit.Ex quo ẽt potes intelligere,id uerbũ, ſit,eſſe veluti ſubitaneũ,ita vt nullã morã recipiat.]

182 ¶†Sed contrariũ tenet,qui vbiq; ſibi contrarius,Bal.in c.at ſi clerici col.antepe.ver.verum hęc oratio, ext.de iud.cum ſcribit, his uerbis, anathema ſit,non declarari latã ſententiam,& allegat Arch.in c.ſollicitudo.52.di.& in c.quicũq;.j.q.j.qui tamen nihil dicit in priori loco ſed in poſteriori ſcribit dictionem anathema,qua vtiť tex.i eo loco ſimpliciter,& ſine verbo ſit,non eſſe latæ ſñię,ideo nihil ẽt huc pertinet, niſi diceres verbum ſit,eſſe illic intelligendum . Sed & idem quod Bal.tenet Ant.Flor.non minus theologia quã iuris canonici peritia clarus, ĩ j.par.ſuę ſum.ti.14.q.100.§.6.col. j.cũ ẽt dicit ꝑ illa uerba, anathema ſit,latã nõ eſſe ſñiam, ſed quandam eſſe cõminationẽ.Sed & φ id verbũ non ſit latę ſñiæ, non obſcurè ſentiũt Imo.& Dom.in c.j.§.vl. đ ele. lib.6.dũ ſcribũt verba illius tex.priuatus ſit,intelligi,ipſo iure , q.a ẜm Ino.verbũ priuatus,qđ eſt præteriti tpis,facit vt verbũ, ſit, aſſumat eãdẽ vim.Et ẜm Domi. nõ id fit ex ꝓpria eorũ verborũ nã,ſed quia ex aliis verbis illius conſtõnis conſtat ea intelligi ipſo iure . [Et facit in hanc partem tex.in l.2.§.deinde ait prętor.ff.ne quid in loc.pub.dũ ex ponit hæc uerba ſit,fiat.]

183 ¶†In qua re Imo.Pan.& Fel. qui Bal.tñi citãt, illi quidẽ in d. c.2.de fo.cõp.hic in d.c.Rodulphus,col.2. ver.ſit excõicat⁹,de reſcri.tradunt hoc verbũ eſſe latæ ſñię ex ꝓpria vi ac nã,niſi ex ſubiecta mã aut ex aliis iurib⁹ appareat eẽ ferendæ,nõ ẽt latæ,qđ generale eſt & perpetuũ in cæteris oib⁹,vt ſępius ſuprà dixi mus,preſertim verò in 2.fal. prateriti tẽporis,& in 18.fal,huius futuri temporis,& alibi ſæpe.

184 ¶†Porrò illud hic annotandum, quòd ſi uerbũ,ſit iungať participio præteriti tpis,vt ſit excõicatus, ſit priuat⁹,hauddubiè ẽ canõ latę ſñię, ut ꝑter Imo.ubi ſuprà uoluit gloſſ. in d.l.in criminali,& ibi Bart.Bald. Ang.Pau.Caſt.& alij.C.de iur.om. iudi.Zenzel.in extra.execrabilis.§. qui uerò deinceps,iu uer.ipſo iure, de pręb.Pau.Caſt.in auth.hoc amplius,col.2.uer.in tex.ibi excludiť. C.de fideic.& Car.Flor.cõſi.128.in quęſtiõe,in fi.& expreſſiſſimè oĩum Matheſ.no.115.hoc capite , nota φ ubi lex imponit pœnam . & ita loquuntur multi ex iis quos ſuprà in priori parte adduximus , & faciunt quæ diximus ſuprà in 16.fal.

 185 ¶†Hu-

185 ¶ † Huius autem rei. ne id omittamus, eſt apertiſſima ratio, quoniã illud verbum ſit etiam in tempore futuro prolatum ſi ſit iunctum participio præteriti temporis aſſumit naturam illius præteriti, vt videre licet ex ſententia P. Nigidii vt antiquiſſimi ita celeberrimi Grammatici, quæ eſt huiuſmodi in libro. 24. cõmentariorũ Grãmaticorũ, vt retulit Gellius, lib. 17. c. 7. Verbũ eſſe, atq; erit, quando per ſe ponuntur, habent atque retinent tempus ſuũ, cum verò præterito iungũtur, vim temporis ſui amittunt, & in præteritum contendunt, &c. Quæ Nigidii ſententia planè confirmatur ex eo quod ſcribit Iuriſconſultus in l. verbum erit ff. de verb. ſign. Ex quibus patet, in d. c. j. §. vlt. de elect. li. 6. cũ dicitur, ipſo iure ſit priuatus, & in cle. j. in fi. de reſcript. cum dicitur, ſit irritus ipſo iure, & ĩ cle. ne in agro. §. cæterũ, de ſtat. mona. cũ dicitur, eo ipſo ſint priuati, & in aliis propè infinitis iuris canonicĩ locis, fruſtra additum eſſe ipſo iure & eo ipſo cum ſatis intelligeretur. nam irritus, habet ſignificationem præteriti, vt ratus, [vt patet ex eo Terentii loco in Phormione.

Quod dictum, indictum eſt, quod modo erat ratum, irritum eſt.]

Et ſimiliter priuatus, niſi dicas id ad maiorẽ certioremq; expreſſiorẽ factum fuiſſe, vt ſuprà ſæpius diximus. Nam & Imo. in d. cle. j. de reſcript. in 2. col. not. ex eo tex. poſſe aſſumi ar. pro & contra, an verba, ſit irritus, inducant nullitatem ipſo iure, nécne. Sed de hoc verbo irritus, plura diximus ſuprà nu. 41. [Et ad illud quod dictũ eſt ex Nigidii ſententiá, uide tex. in l. is qui. §. quod ait. ff. quod ui aut clam.]

186 SEXAGESIMOPRIMO † fallit in verbo, cadat, quod eſt etiã latæ ſententiæ, ex ſententia gloſ. in l. vl. in ver. cadat, & ibi Saly. col. pen. C. de iure emphy. & Bal. in l. 2. in addi. in. 3. q. & ibi quoq; Saly. in eadẽ q. eo. ti. p tex. in l. vlt. vbi & ipſe Saly. no. C. loca. & gloſ. in auth. nullũ credẽn. agri. ad fi. in ver. cadent, & ibi Iac. Bel. & Bar. etiã in fi. Hoſt. poſt Hugo. in c. ſi diligẽti, in ver. perdãt ext. de for. cõp. And. Iſer. in c. ſtatuimus, ti. de ſta. & cõſ. Io. Fab. ĩ auth. ſtatuim*. C. de epi. & cle. [Pet. Anc. inter con. Io.] Cald. con. 10. incip. futurum tempus, tit. de verb. ſig. & iterum conſi. 6. an ex incuria, in fi. tit. de feu. Ant. cõſi. 22. viſis punctis & quæſitis, col. j. Pan. in c. ſi diligenti, col. 7. ext. de fo. cõp. [Alex. conſ. 6. circa proceſſum, col. pen. verſic. hoc etiã latè, lib. 3.] Barb. conſi. 11. illud afferã, col. 8. lib. 2. Guid. Pap. conſi. 173. honeſta mulier, colũ. 2. Iaſ. in l. rem quæ nobis, col. pen. ff. de acqui. poſſeſ. Cepol. Cauſ. ciuili. conſi. 44. in quęſtione, col. 2. verſi. item illud ſtatutum. [D. Coſ. Guy. in prag. ſanct. tit. de elect. §. quod ſi aliter in verb. reuertantur.]

187 ¶ † Cõtrariũ tenet gl. in auth. habita, in ver. cadat, & ibi Salyc. ſibi contrarius, col. pen. verſ. quęrit ſequ ns gl. C. ne fili. pro pat. & gl. in auth. ad hæc, in verb. cadat, in prin. C. de vſur. & in l. 2. §. quod ſi actor, in ver. cadat, & ibi Bar. & Bal. ſibi etiam contrarius Paul. Ca. & Fran. Cur. ſeni. C. de iura cal. & gloſ. in c. vlt. & ibi etiam Inno. Hoſt. Io. And. Coll. & Pan. ſibi item contrarius, col. 2. verſi. quæro hic dicitur, ext. eo. tit. Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua, verſi. 47. Cy. in auth. qui ſemel in. 5. q. & ibi Bar. ante fi. Bal. col. pe. [& Saly. etiam, col. pe. verſi. quęro ab extra.] & Ang. C. quo. & quan. iud. Signo. conſi. 131. factum ſic ſe habet, anno domini, col. vlt. verſ. venio. ad quartam. [Io. Fab. in auth. ad hæc C. de vſur.] Bar. ĩ §. j. ĩ auth. vt

vt defunc. ſeu ſunc.eor.ī prin. Bal. in auth.qui res,in fi.C.de ſacroſ.eccleſ.Aug.in §.vlt.in fi.in auth. de litigio.[Saly.in auth.minores,in 19. q.qui dare tut.poſſ.] Imo.in rep.c. vlt.col.17.verſ. ſed certè vbi ſtatutum,ext.de præſcript.ubi reddit rationem ſpecialem,quare in d.l.vlt. C.de iure emphy. eſt latæ ſentētiæ contra naturam propriā.Petr.Anc. ſibi etiam contrarius,conſi.64.motiua iudicis circa medium . Domi. conſ.23.quia difusè p patres meos, poſt mediū. Rom.conſ.212.quo ad primum,col.vl.uerſi.quo ad tertiū in duobus locis.Matheſ.d.not.112. Aluar.in d.§.ſtatuimus,tit. de ſtat. & conſuet.Aegid.Bellam . conſi.9. factum eſt tale,cum eſſet lis, col.9. verſi.item nō ob.quod dicit. Fran. Cre. no.7. tu ſcis ꝙ verbū & Fran. Rip.in c.ſæpe,col.pen.ext. de reſt. ſpol.[Cor.cōſi.166.quatuor,col.3. verſi.quanuis verbumcadat,lib.2.]

188 ¶ † Quam ſententiam confirmat tex.in d.l.vl.C.loca. in illis verbis, ſine aliquo facto vel aliqua ſententia cadant.Nam ſi id verbum per ſe fuiſſet latę ſententiæ, ad quid addita fuiſſent ea verba, ſine aliquo facto,vel aliqua ſnīa?Et tex.ī d. auth. ad hæc.C.de vſur.ibi, ab actione cadat omnimodo,& in §.ul.in authē. de reſtit . & ea quæ par . in vndec. men.ibi,mox cadat, & in §.quia uerò Leonis §.ſi quis emere,in auth. de non ali.vbi eſt ſimilis tex. & rurſum ibi,in verſ. ſi quis autem , ibi, omnimo cadat,& in §.j.ibi , omnino eos fideicommiſſo cadere, in authen.de reſtit.fideic. & in §.ſi verò ſolum,ibi, ſtatim relicto vſu cadere in auth.de nup.& in §.ſed & ſi quis verſi.ſi vero cum ſit , ibi, oīmodo eo cadet,in eo ipſo authē.& in.§.j. verſi.nos autem,ibi,cadēt omnino in auth.de tabel.& in c.quod olim, in ver.ipſo iure incidant,ext.de iu-dic.& in c.eos,ī prin.de ſent. excō. lib.6.ibi, in eandem ſententiam recidere ipſo iure , & in c. clericis §. prælatis.de immu. eccle.lib.6. cum dicitur in ſententiam excommunicationis incidunt ipſo facto,& in c. eos qui,ibi , recidere ipſo iure , de ſent.excom.li.6.& in cle.j.ibi , hoc ipſo cecidiſſe , de ſequeſt . poſſeſ.& fru.& in cle.ul.ibi, prorſus cecidiſſe,de ſtat.mon.& in cle.j.§.à feudis ibi,cadat hoc ipſo iure , & iterū in §.ult.ibi, in eandem excommunicationis ſententiam recidat ipſo facto de pœnis , & in l. interdum,in fi.ff. de ope.libert. cum dicitur, ipſo iure hæ intercident. Nam hæ dictiones,omnimodo, mox,ipſo iure,hoc ipſo,ipſo facto, ſunt latæ ſententiæ, vt ſuprà diximus. Sed huiuſmodi tex.non admodum cōfido, propter ea q̄ ſuprà tā diximus . Tñ in dubio ſequerer poſterior ſnīam ob eaquæ diximus ſuprà in ſimili in 49. fal .

189 Sexageſimoſecundo † fallit,in verbo,capiat,ſiue accipiat, ſiue recipiat,percipiat, quod eſt latæ ſententiæ, vt pote quod ſit directum ſecundū Bar.in l.Cēturio,col. 3.& iterū.5. [& ibi Imo.col.penul. Fran. Are.col.antepen . verſi. circa ſecundam quæſtionem.&] Sozi.in 5.no. & alii recentiores , per illum tex.ff.de uulg.& pupil.ſubſt.[Nam ibi primū Bar.dicit directo ſubſtitui,& paulo mox,iure communi capiet,qđ intelligitur directo ſecūdū verba præcedentia &]eundem Bar. conſi. 56. Bart. fecit teſtamentum col.j.Bal.in repe. Io.Lig.in c.ſi pater,& ibi ēt Peruſ.uerſi. 18. & Domi.in uerſi.teſtatore , col.pe. verſi. quędam ſunt verba. & Philip. Frā. col.30.verſi.12.& ſeq.de teſta. lib. 6.& eundem Bal.conſi.120.in facto proponitur quòd Thomas, col.j.li. 2.& conſi.381.quæſtio ſubtilis eſt, col.ult.lib.3. Ang.conſi.97. Viuianus,

bus,col.2. [& conſi.125.hoc eſt teſtamentum,col.pe.verſi:nec obſtat quòd verba.] Imo. poſt Flor. in c. Raynutius,char.pe.verſ.adde quòd verbum accipiat,ext.de teſta. Alex. conſ.45.habita ſuper his,col.3.ver. præterea dictis filiis,lib.j.& iterum conſi.[12. attentis verbis teſtamenti,col.2.& ſeq.in multis locis,lib.3. & conſi.]51.in caſu præſenti,col.5. in fi.lib.7. Cor.in l.precibus,col.6. C.de impub. & aliis ſubſt.& [conſ. 152.in hac conſultatione,col.antepen.lib.2.&] conſi.321.ardua plurimum,col.4.verſi.& hoc in terminis &,iterum, col.8.verſi.nec etiam obſtat,quod dicit,lib.3.Soz.cōſi.116. Spiritusſanctus, &c. non poteſt negari,col.2.verſi.hic tñ nō ob.li.j.& cōſi.80. in q̃ſtione q̃ vertitur,col. 2.li.3. Et in hanc ſententiā ſeſt tex. prout à quibuſdā citatur, in l.Titia cum teſtamento.§.j.ff.de leg.2.

190 ¶ † Verum ille tex. nihil ad hoc facit,quia illud ita ibi intelligitur, quoniam teſtator expreſſe cauit, vt legatarius à ſeipſo caperet. Imo potius videretur probare cōtrariū tanquam ſcilicet à ſeipſo non potuiſſet capere,niſi ita cauiſſet,alioqui enim verbū à ſeipſo,redūdaret. Et Bar.ibi ita de ea re loquitur, vt videri velit,hoc verbum accipiat, eſſe commune. [Et eſt propè ſimilis tex. in l. qui ſtatuliberi.§.j.ff. de ſtatulib. cum dicitur,a ſemetipſo libertatē accipere.& iterum non à ſemetipſo accepiſſe libertatem creditur.] Sed & quod idem verbū aut etiam verbum capiat,non intelligatur vt propria authoritate poſſit capere, ſed de manu alterius, tenet expreſſè Lucas Pen. in l.domini,in prin.C.de agri. & cenſi.li.11. [& iterum in l. cænaticorum.C.de erog. milit.anno. lib.12.]per quædā iura, quæ tñ id mihi nō probāt. [niſi fortè c.licèt 23. diſt. cui adde re poteſt illud Plauti in Curcul.

I bi ſunt,qui dāt,quiq; accipiūt fœnore.

Et illud Plinii i Panegir. Ipſum q̃dē q̃ mediocriter diligat, cui leges amandi nō det,ſed accipiat.] Ideo Philip.Deci.de hac re dubitare videtur,in l. nō videtur quiſquam.ff. de regu.iur.atq; etiam Fran. Cur.iuni.in l.naturalis, col.3.nu.11.ff.de præſcript.verb. Et vide tex. in l.ſi quis poſthac, in princi.C.de bonis proſcri.cū ſcribit,ueluti manu iniecta,mox. vēdicet,aut certè quoquo mō occupat⁹ ſtatim recipiat. Nā ſi id verbū recipiat, ꝑ ſe fuiſſet directū.cur cū eo illa verba manu iniecta mox, & ſtatim fuiſſent addita? Niſi diceres quòd alibi ſæpe ſuprà diximus in re ſimili.Et idē quoque dici poteſt de tex.in §. hoc autem, verſi.ſi minus,ibi,mox quidem percipiet.in authen.de non ali.reb.eccleſ.& in authen. de inceſt.nupt.§. j.verſi.ſi verò contigerit, ibi, mox illi accipiant.Nam & ea dictio mox eſt latæ ſententiæ, vt ſuprà dictum eſt. Sed quod ſupra diximus,nō magnam vim in hoc repono, quando & ſimiles dictiones nonnunquam cum hoc uerbo præſentis temporis quod haud dubiè alterius operam non exigit, cōiunguntur vt in l.ſed & ſi in conditione.§.vlt.ff.de hære. inſti.ubi ita ſcribitur,à ſemetipſo libertatē accipit.Porrò text. eſt probans verbum percipiat,quod eſt eiuſdem naturæ & originis, proindeq; & roboris, niſi maioris ſit propter ea quæ dicemus in ſequen.fal. eſſe obliquum, & ita deſiderans alterius manum atque miniſterium, in l.libertis,in prin.ff.de ali.& cib. legat. quem ad hoc expendit & dicit nota.Franc. Aret.in d.l. Centurio, char. antepenulti. Commune autem id verbum accipit, eſſe tradit Raph. Co.conſil.130. magiſter Ioan.col.j.in 2.locis. [Sunt & alii tex.

tex. qui vtuntur hoc verbo accipiē di in relicto fidei cōmiſſ. ut in l. ergo q̄ eſt 4. §. hi qui fidei cōmiſſariā, & iterū. §. hi qui ad libertatē, rurſum que § ſeq. ff. de fideicō m. li ber. Sicuti ēt ſunt qui in directo vtuntur, vt in l. ſi filius, in prin. eo. tit. ſed & l. Antonius. ff. eo. tit. in utroq; utitur, primum. n. dicit, vtruuq; directo accepiſſent, deinde etiam dicit hæreditatem per fideicommiſſum acceperant.] Ideo cogita propter authoritatem eorum qui priorem ſententiam ſequuntur.

191 ¶ † Vnus omniū, niſi me fallit memoria. AND. Alciat. vir nunquam ſatis laudatus, in l. aliud eſt capere. ff. de verb. ſig. facit diſcrimen inter capere, & accipere, vt illud propria authoritate, hoc de manu alterius intelligatur, vt præpoſitionē ad, pro, iuxta, interpretemur. Idq; tradit vo luiſſe Moder. in d. l. nō uidetur qui ſquam, intelligens de Decio, qui ſolus ex recentioribus eum locum cōmentariis ornauit. Qui tamē id nō dicit, ſed id ſolum, hoc intereſſe inter hæc uerba, vt capere, cum effectu intelligatur, ita ſcilicet vt quis habeat & retineat ad ſuam ipſius vtilitatem. Accipere etiā, ſi quis nō ſic accepit, vt habeat, per text. qui hoc nūcupatim tradit, in d. l. aliud eſt capere. & alia quædam ſimilia. Vtrùm, verò verbum capere, ſit directum, an obliquum, nihil omnino dicit: de verbo autem accipere, tam obſcurè loquitur, vt neſcias velitne eſſe directū, an obliquū, vt ſuprà diximus. Sed ad ſententiam ALciat. facit quod tradit Imo. poſt Stepha. in cle. i. col. 2. de heret. quòd capi quid dicitur, cùm manibus tenetur per c. vt famæ, & c. ſi clericos, de ſenten. excom. lib. 6.

192 [SEXAGESIMO TERTIO † fallit in verbo ſumat, quod eſt eiuſdem ſignificationis, quod illud verbū accipiat, niſi quòd illud vt iam diximus intelligitur, vt quis accipiat de manu alterius, hoc, à ſe ipſo, vt authoritate neſcio cuius Papiæ tradit Lucas Pen. in locis ſuprà num. & ab hinc 2. citatis, videlicet in l. domini, in princ. C. de agricol. & cenſit. lib. 11. & in l. cænaticorum. C. de erog. milit. anno. lib. 12. Et allegat quædam iura quæ non admodum huc faciunt. Et illi réfragatur illud Plautinum in Amphitrione.

Saltem, tute, ſi pudores egeas, ſumas mutuum.

& in Aſinaria,

Nam ſi mutuas non potero, certum eſt ſumam fœnore.]

in Pſeudolo.

Tu mihi hercle argentum dabis, abs te quidem ſumam.

Illudque Terentianum in Adelphis,

Poſtremo à me argentum quanti eſt, ſumito.]

193 SEXAGESIMO QVARTO † fallit in uerbo veniat, deueniat, adueniat, proueniat, perueniat quæ etiam ſunt directa, ex ſententia Inn. Hoſt. & Io. AND. in c. Raynaldus, in verbo deuenirent, ext. de teſta. & Bart. in l. precibus, col. 3. ver. quæro quid ſi dicit. C. de impub, & ali. ſub. & Bal. in rub. C. de impub. & aliis ſub. col. j. conſi. 167. thema proponitur, col. 2. lib. 2. [Arnaldus à Soleno in repe. c. ſi pater, col. 4. de teſta. lib. 6] Pro quibus eſt tex. in l. 2. §. perueniſſe. ff. de hære. & actio. vendi. & in l. hæredes mei, in prin. ff. ad Trebel. [& in l. ſi ad patrem. ff. de ſuis & leg. hære.] & omnes leges quę loquuntur de ſubſtitutione in hunc modum facta, quicquid ad eum peruenerit, vt l. cum virum. C. de fideicommiſſ. & l. baliſta, cum ſequen. ff. ad Trebel.

194 ¶ † Illud

194 ¶ † Illud aūt maxime debet obtinere in uerbo perueniat, quod eſt maioris pōderis, viriumq; ac roboris, quàm cætera, quia dictio per, ex qua cōponitur, perfectionē quādā acquiſitionis ſignificat, per l. qui cō cubinā. §. cū ita legatū. ff. de leg. 3. Nam & alias illa dictio per, & in cōpoſitione & ſimpliciter rē integrā & omnibus numeris abſolutā oſtēdit. l. 2. in prin. ff. de adul. & l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. ſig. in l. qui procuratorem, in prin. ff. de pro cur. & gloſ. in c. ueniens ad nos, in ver. pernoctauerit, ext. de ſpōſal. & in c. ſi cōſtiterit, in eo uerbo, [& ibi Pan. col. vl.] ext. de accuſ. & in cle. cauſam in prin. in uer. vel perlecto, & ibi Car. Flo. in 3. not. de elect. & Archi. in c. i. de vit. & honeſt. cle. li. 6. & Io. And. in c. ſi diligēti, extr. de foro cōpet. & Bar. in l. Celſus, ad fi. de vſuca. Bal. in l. ſed & milites. §. planè. ff. de excuſ. tut. Ang. in l. pen. §. ad crimen, col. j. ff. de publ. iud. & Imo. conſi. 101. in cauſa accuſationum, col. j. Ant. & alij. in c. licet cauſam, de probat. & Cæpol. conſi. 48. quanquam per ſupraſcriptos, co. 2. ver. ſed quia iſta diſtinctio. [Et aperte probat illud. Senecæ tragœdiographi in Thieſte.

Leue eſt miſerias ferre, perferre graue.]

195 ¶ † Et nuncupatim de uerbo peruenire, ut. ſ. perfectionē ſignificet, reſpōdit Signo. conſ. 171. Ser. Antonius, col. 3. ver. præterea. d. §. per tex. in l. 2. §. perueniſſe. ff. de hære. & actio. vendi. & rurſus conſi. 178. pater deceſſit, col. 2. uer. prætorea dicta hæreditas, ubi & ad hoc aduocat l. vtrū. ff. de peti. hær. itēq; cōſ. 226. in themat, col. 2. verſ. itē uerbū peruieniſſent, vbi & alia multa iura allegat. Et de eodē uerbo ēt Bar. & alii. ī l. ſi cui legetur, in prin. ff. de le. i. & Bal. in l. nō putabam, per illum tex. ff. de cōd. & demō. [& in l. Centurio col. 2. ff. de vulg. & pupil.] Et ex externis ſcriptoribus Papinius lib. 4. Syluarū ad calcem eius libri,

Venies chariſſima coniunx,
Perueniesq; etiam.

Et hoc in vniuerſum aſſerit Priſcia. lib. 14. & multorū authoritate confirmat Laurētius Valla lib. 5. c. 30. Quibus addas locū eā in rē apertiſſimū ex Plauto in Capt. Eg. Quid tu ais? tenax ne pater eſt eius? Ph. Imò ædepol pertinax. [Et ꝙ hoc verbū perueniat ſit directum, facit tex. in l. i. §. i. & ibi Bald. ex eo not. ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſta.]

196 ¶ † Sed & quòd hæc uerba ſint obliqua, & ita requirētia alterius operā & manū, uidetur eſſe tex. in l. fideicōmiſſa. §. hæc verba. ff. de leg. 3. & in d. l. hæredes mei, in prin. iuncto. §. cùm ita, & ibi Alex. & in l. hæredibus. §. vl. & in l. epiſtolā. §. mulier, & in l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebel. & in l. pen. ff. de ſolu. & in l. 2. §. perueniſſe. ff. de hære. & act. vend. [& in l. libertis. ff. de cōd. demō. & in l. fideicōmiſſaria. §. ēt fideicōmiſſaria. ff. d fideicō. liber. vbi verbū perueniat dicitur de fideicōmiſſaria libertate.] & in l. hæreditatis, & ibi Bar. ſibi contrarius. C. de hære. inſti. & in. §. manifeſtū, in prin. in auth. de reſtitut. fideicōmiſſ. & voluit etiā Petr. Iac. tit. de uerbis obliquis, col. i. Signo. cōſ. 66 factū tale eſt, reperitur, col. 3. in 2. dubio. & conſi. 107. quidā nomine Maragonus, col. 9. ver. indubitāter & iterum conſi. 111. in quæſtione ſeu quæſtionibus, col. 3. in prin. & conſi. 189. quæſtio præſupponitur, co. i. verſi. redeo ad primū. & conſi. 235. in quæſtionibus præſentibus, ubi & hoc dicit tenere Ravn, & Guid. Pap. ſin. 757. licèt uerba, & conſi. 96. caſus ſub nominibus, circa medium. 5. dubii.

197 ¶ † Ideo

197 ¶ † Ideo ipſe Bar. in d.l. Centu-
rio, col. pen. ff. de uulg. & pupil. di-
cit ea uerba eſſe cõmunia, & ſequi-
tur Bal. ibi, col. 2. uerſi. idem etiam
dico, & Franc. Aret. col. pen. & alii
recentiores, & idem dicit ipſe Bar.
in l. Lucius. col. 2. in. 2.9. prin. & ibi
etiam Bal. Imo. & alii. ff. de uulg. &
pupil. idem Bar. in l. cogi, in prin.
ad fin. uerſicu. & per hoc ſemel, ad
Trebel. & conſi. 22. homo, col. 2. ubi
dicit hæc uerba eſſe obliqua, aut
certè negari non poſſe, quin ſint
communia & [iterum conſi. 37. qui
dam Cola, col. 2. atque] iterum cõſ.
241. pater filio impuberi, col. 2. Bal.
in l. iam hoc iure. §. ſed ſi alter ff.
de uulg. & pupil. & in l. precibus,
col. ulti. verſi. item quæritur, & ibi
etiam Ange. col. penul. & Alexan.
colum. 6. verſ. in ea ibi rogo. & Cor.
colum. 17. verſi. uerba autem com-
munia, & Fran. Cur. iunior, colum.
11. nume. 39. C. de impub. & ali ſub.
idem Bal. in l. ulti. C. de ſacroſanct.
eccleſ. & in repe. ca. ſi pater, colum.
15. & ibi etiam Philip. Franc. colũ.
31. verſi. 2. & 3. de teſta. lib. 6. idem
Bal. conſi. 464. à primo puncto, col.
j. Angel. in d.l. hæredes mei, ibi,
Imo. & Alexan. in §. cum ita ff. ad
Trebel. idem Ange. in l. 2. per illum
tex. C. de bon. quæ liber. & conſi.
13. pro deciſiõe, circa mediũ. Imo.
in d.c. Raynutius, in materia com-
pendioſę ſubſtitutionis, in char. pẽ.
verſi. ultimate. Raph. Co. conſ. 123.
Bartholomæus inſtituit, poſt prin.
Card. Flor. conſi. 60. Quaglotus de
Bononiis, colum. 3. verſi. de ſubſti-
tutione. Paul. Caſt. conſi. 172. dubiũ
facit [contra dictum Ioannõ, poſt
princip. lib. j. & conſil. 341. mater
iſta, poſt princip. eod. lib. j. Aegi-
dius Bellamer. conſil. 26. in omni-
bus autem, colum. 3. & iterum col.
4. verſic. Bartholomæus, & cõſi. 39.
factũ eſt tale, dñs Humbertus, col. 5.
ver. nõ obſtant illa verba. Io. Ana.
conſi. 46. circa primũ quæſitũ, col.
i. & ibi Lud. Bolo. in Addit. in prin.
Ang. Are. ĩ §. extraneo, col. i. Inſti.
de pupil. ſub. Alex. conſ. 57. perſpe-
ctis teſtamento codicillis, col. 2. lib.
2. & cõſ. 162. circa primũ col. 3. uer.
quod autẽ ſubſtitutio, eo. lib. 2. &
cõſ. 71. uiſo proceſſu, col. 1. eo. lib. 2.
vbi dicit eſſe cõmunem concluſio-
nem, & cõſ. 36. uiſo themate, col. i.
lib. 3. & cõſ. 49. eodẽ prin. col. i. li. 7.
[Fran. Are. in l. i. col. 4. ff. de leg. i.]
Barb. ĩ rep. d.c. Raynal. col. 33. ver.
nota ibi deuenirent, ext. de teſtam.
Benedi. Capra, cõſi. 50. punctus qui
dã Martinus, col. vl. Corne. cõſ. 54.
duo in puncto quæruntur, col. i. lib.
3. & iterum conſi. 307. uidetur pri-
ma facie dicendum col. 4. eo. lib. 3.
Guid. Pap. conſi. 187. credo ſenten
tiam, & conſi. 227. falcona, col. vlt.
Sozi. in l. i. col. 6. verſi. aliquando &
tertiò. ff. de vulg. & pupil. & conſi.
249. materia præſentis conſultatio
nis, col. 10. verſi. tertia reſponſio,
lib. 2. Fran. Cur. ſeni. conſi. 46. ſæpe
reuoluta, col. 4. verſi. ſortius. Fran.
Curt. iuni. conſi. 15. circa præmiſ-
ſam, col. i. Philip. Dec. in l. qui ſe pa
tris col. 4. verſi. quinto not. C. vnd.
libe. & in l. cũ qdã, col. i. & ibi quo
que Iaſon etiam col. i. C. de im-
pub. & ali. ſubſt. & ipſe Iaſon conſi.
4. Nicolaus, col. 4. ver. tertiò prin
cipaliter, lib. i. & D. Guil. Bene in re
pe. c. Raynutius, in ver. eidem impu
beri ſuccederent, num. 14. de teſta.
Steph. Bert. conſi. 135. Chriſti. &c.
viſo caſu, nu. 4. lib. i. & conſi. 228.
ponitur in facto, num. 2. eo. lib. i. &
conſi. 23. viſo inſtrumento, col. 2.
nu. 6. lib. 3. Alc. in l. perueniſſe, de
verb. ſig. quanquam non omnes
quos citauimus loquuntur de om-
nibus his uerbis, ſed alii de vno,
alii de aliis.

198 ¶ † Et hanc ſententiam credo eſſe
veriorem

veriorem ex tex. ſuprà allegat, ut interim omittã tex. in l. cum hęres, in prin. ff. de ſtatulibe. cum dicitur, ſtatim ad libertatẽ peruenit. Nam ſi verbum peruenit, ſimpliciter prolatum eam uim habuiſſet, ut intelligeretur ipſo iure, libertatem competere, ad quid addidiſſet lex illa dictionem ſtatim, quę & idẽ prorſus ſignificat, ut ſuprà diximus? Sed & ſunt in eo. tit. alii multi tex. ſimiles vt in l. 3. § ſi quis hæredi, & §. ſi ita ſit, & §. idem Iulianus, & in l. mortuo, in prin. Et eſt ẽt bonus text. in l. 2. C. per quas perſo. nob. acqui. ibi pignus ipſo iure & ſine aliqua ceſſione ad dominum contractus peruenire, &c. & in l. vlt. ibi, omnimodo perueniat C. de cond. inſer. Nam ut ẽt ſuprà diximus, hæc dictio omnimodo, ipſo iure ſignificat. Sed eſt tex. omnium optimus, probans uerbum peruenire eſſe & directum, & obliquum, quanquam à nullo comperi fuiſſe perpẽſum, in l. ſi quis ſeruo ff. de manu. teſt. Hæc aũt omnia verba in re de qua loquimur, ſunt paria: quamuis ſit aliquid quod videatur augere ſignificationem verborum deueniat & perueniat, ut de hoc ſuprà diximus, & de utroque Bal. in d. l. Centurio.

199 SEXAGESIMO QVINTO † in uerbo, pertineat, quod ẽt eſt directũ, ſi credimus Guid. Pap. conſi. 31. cuius initium eſt, uiſo ad plenum, col. 3. motus authoritate l. licèt C. de pact. vbi & hoc dicit uoluiſſe Bar. qui tamen non id uoluit ſed illud tantum ſcilicet uideri directum, per illum tex. de quo remittit ad ea quę dicit in d. l. Centurio ff. de vulg. & pupil. ſubſt. declarans non aliud ſibi uideri, quàm quod dicit in d. l. Centurio. de quo mox dicemus. Et idem omnino dicit ac facit ipſe Bar. in l. Seia, in prin. ad fin. ff. de dona. cauſ. mor. Sed apertè id quod Guid. dicit, affirmat Bal. in d. l. licèt, & in c. cùm Ioannes, colũ. j. verſi. ibi remanerent, extrà de fide inſtrumento.

200 ¶ † Verùm communis op. eſt hoc verbum non eſſe ſimpliciter directum, ſed ẽt obliquum. Nam id voluit Bar. in d. l. Centurio, col. ult. & ibi Bal. & omnes poſt eum; [& idẽ Bar. in l. j. ad fi. ff. de don. &] in l. Lucius §. filium ex aſſe, per illum tex. & ibi quoq; Bal. ff. de lega. 2. & ipſe Bar. in l. fideicommiſſa §. ſi filio, per illũ tex. ff. de leg. 3. Cy. & ipſe Bart. Bal. Saly. Ang. & Pau. Ca. in l. j. C. de pact. inter emp. & vend. Pet. Iac. in tit. de ver. ob. col. j. Bal. in l. iam hoc iure §. ſed ſi alter ff. de vulg. & pup. & in repe. d. c. ſi pater, & ibi etiam Io. Lig. & Philip. Fran. col. 31. ver. 5. de teſta. lib. 6. Saly. Ang. Pau. Ca. Fran. Are. in j. no. Phil. Dec. in 7. nota. & Iaſ. in ult. no. Franc. Cur. iuni. col. j. nu. 3. & cæteri recentiores in d. l. licèt C. de pact. † vbi idẽ omnes penè dicunt de verbo, potiantur. Imo. in d. c. Raynutius, tum n. 125. tum ubi ſuprà citauimus, & ibi ẽt D. Bened. in ver. eidem imperatori ſuccederent, nu. 15. Aegid. Ballame. conſi. 39. factum eſt tale, dominus Humbertus, col. 5. ver. his præmiſſis, Corn. in l. precibus, col. 18. verſ. verba autem communia C. de imp. & ali. ſub. Ang. Are. in d. §. extraneo col. 2. ver. 8. verbum pertineat, Inſti. de pupil. ſubſti. [Franc. Are. in l. lex Cornelia, per illũ tex. ff. de vulga. & pup. Soz. conſi. 80. in quęſtione quæ uertitur, col. 2. verſi. præterea & ſecundò, lib. 3. ubi idem dicit de verbo, ſpectare Bened. Cap. cõſi. 75. punctus Iacobus, col. 4.] Guid. Pap. ſibi contrarius, conſil. 203. ſequuntur undecim quęſita, in j. dubio, Alcia. in l. verbum illud pertinere, in fi. ff. de verb. ſig. [& eſt bonus tex. probans id uerbũ eſſe obliquũ, & ad

& ad fideicómiſſum & legatum pertinere, in l. alumnæ §. vlt. ibi, ex cauſa fideicommiſſi pertinere & itetú in l. filio, quæ confeſtim illam ſequitur, í prin. rurſumq; in §. j. qui text. etiam in legato, & fideicommiſſo, eo uerbo utuntur.]

201 ¶ † Ideoq; nec id uerbum ſuapte natura ſignificat ipſo iure, ſecundú Pau. Caſt. in l. j. in fin. ff. de dona. & Card. Alex. in c. imperialem §. calli dis, col. 2. tit. de prohi. feud. ali. per Fred. & in c. j. §. domino, col. 2. tit. ſi de feu. def. conten. ſit int. do. & agn. vaſal. Niſi & illud ipſo iure ei verbo addatur, vt í l. ſi vſusfructus ff. ad leg. Fal. vbi dicitur, ipſo iure ad ſingulas partes pertineant. & in l. j. §. j. in duobus locis ff. de iu. fiſci, vbi eſt ſimilis text. Nam & fruſtra ipſo iure fuiſſet adiectum, ſi in verbo pertinendi fuiſſet intellectum. Niſi hic diceres quæ ſæpe ſuprà in ſimili diximus. [Nam & cùm huiuſmodi verbo præſentis temporis, qđ vt diximus, eſt latæ ſententiæ, interdum comperitur dictionem ſtatim, quæ & ipſa eſt latæ ſñiæ, fuiſſe adiectam, vt in l. eius rei ff. de rei uend. vbi ita ſcribitur, dominium ſtatim ad poſſeſſorem pertinet.] Quáquã Bal. in d. §. domino, aliud videatur voluiſſe cú exponit pertinere, per ſententiam, propter rationem quãdam ſpecialem, quam ibi ponit.

202 SEXAGESIMOSEXTO † hoc quoq; fallit in ver. competat, quód eſt eiuſdem ſignificationis. Nam & id ẽt eſſe directum probat text. in l. cum duobus C. de inoff. teſt. vbi ita ſcribitur, quamuis libertates & directæ competant, & fideicómiſſarię præſtari debeant. Vides enim ibi id verbũ peculiariter eſſe attributum libertati directæ, aliud autem verbum ſeparatim fideicómiſſariæ aſſignatum, tanquàm ei nó conueniret hoc verbũ. Et ſimilis tex. [in l. ergo quæ eſt 4. §. ſi quis exemplũ ff. de fideicóm. lib. e. cùm dicitur directæ libertates nó cõpetent, & paulò pòſt nec fideicómiſſariæ præſtabuntur. Et rurſum] in l. generaliter §. ex teſtamento ff. de fideic. lib. cũ dicitur, neq; directas libertates cõpetere, neq; fideicómiſſarias deberi, ut jam ex duobus illis locis poſsis intelligere, nó id caſu cõtigiſſe, ut id verbũ ad directas priuatim ac propriè referretur, ſed ſtudioſè & de induſtria ita ſcriptũ fuiſſe. [Et in eã ſententiam, ut ſcilicet ſit uerbum directũ, videtur inclinare Fran. Are. qui tamen nihil allegat in l. Centurio, ad fin. ff. de vulga. & pupilla.]

203 ¶ † Verùm & ipſum quoq; cómune eſſe aſſeruit Ang. in l. precibus, col. 5. & ibi quoque Phil. Corn. col. 18. ver. verba aũt cõia C. de impu. & ali. ſub. per tex. in §. manifeſtum, in auth. de reſti. fideic. vbi & hoc not. ipſe Ang. col. 3. ver. vbi competere. [Et idẽ uoluit Fran. Are. in l. idẽ eſt col. j. ff. de vulg. & pup.] Et facit ẽt tex. huic uerbo annectens hæc uerba, ipſo iure, quaſi ea non intelligerentur in eo, in l. j. ff. fa. erciſ. [& in l. ſi ambo, in prin. ff. ad s. c. Vellei. & in §. non autem omnes, Inſti. de perpe. & tẽp. act. &] in §. ſi quis aũt, in auth. vt lib. de cæte. vbi cum hoc uerbo iungitur dictio, mox, & in l. vlt. C. de cond. inſer. ubi & cum eo adiicit dictio, omnimodo. [& alius tex. qui ei verbo ẽt in præſenti addit dictionẽ cõfeſtim, in d. l. 4. §. addictis ff. de fideic. lib. & alius, qui ipſo iure addit, in l. & generaliter ff. de nox. act. & item alius, in l. Caius, ibi directò non competat ff. ſol. ma.

204 ¶ † Quin ſunt & alij text. qui id uerbũ ad fideicómiſſum referũt, vt in ea ipſa l. 4. §. itẽ ſi minor ff. de fideic. lib. Idq; ẽt in præſenti tempore, vt in l. ſi quis de pluribus ff. de reb. dubi. Sed & in l. Lucius ff. de

fideicom.lib.apertè oſtenditur per
id verbum non intelligi ipſo iure,
cùm primùm dicit, libertas compe
tit,poſtea aũt ſubdit, petenti Eroti
libertatẽ nam vt ſcribitur in l. ſed
& ſi nõ,quæ eſt pen.eo.tit. fideicõ-
miſſaria libertas petitur,directo au
tẽ,quia ipſo iure cõpetit,nõ petit.]
205 Sexagesimoseptimo † in
verbo,maneat,vel remaneat,ut nũ
cupatim voluit de primo Pan.in c.
q in oibus,col.1. ver.extra gl.ext.
de uſu.de ſecundo Bal. in d.c.cùm
Ioannes,col.j.uer.ibi remanerent,
ext.de fide inſtr. vbi interpretatur
illud verbum ipſo iure,& ſubdit,&
ſic eſt verbũ directum,per l.2.ff.de
pactis dota.& l.ſi cũ ante C.de do-
na.ante nup. Quo in loco Bal.ipſe
ſibi contrarius, tenet hoc verbũ re
maneat,eſſe cõmune,ſicuti ẽt facit
in l.j.in fin.C.de pact.inter emp.&
vend.& in l.vlt.col.ult.C.de ſacro.
eccle.& in tract.ſubſti.col.ult.& ſi
militer Bar.in l.Centurio , col.ult.
uer.quartò dubitatur,& ibi[Fran.
Are.& Iaſ.vterq;]col.ult.ff.de im-
pub.& alijs ſub.[& idẽ Bar.in l.ta-
le pactũ §.ult.poſt prin. per illum
tex.ff.de pact.]Pet.Iac.in d. tit.de
uerbis obliquis , col.j.[Imo.in c.
Raynutius,in materia cõpendioſæ
ſubſtitutionis,& ibi quoq; Benedi.
in ver.eidem impuberi ſuccederẽt,
nu.14.de teſta.]& Corne.in l.pre-
cibus,ubi ſuprà C.de impub.& ali.
ſub.Alex.conſ.168. ponderatis nar
ratis,col.2.lib.5.[Benedi.Cap.cõſ.
57.punctus Iacob.& Bartol.col.4.
Car.Rui.conſi.134.viſo,col.2.n.5.
lib.2.] Fran.Cur.iuni.conſi.15.cir-
ca præmiſſam,col.j.Ipſe autẽ Bart.
& Ang.in d.l.cùm ante,dicunt ꝙ ſi
referatur ad poſſidentem , ut pro-
priè refertur,eſſe directum,ſi ad nõ
poſſidentem. & ita impropriè , eſt
obliquum ; quod ẽt dicit ipſe Bart.
in l.prætor,in fin.ff.de colla.bono.
& idem ipſe in l.tale pactũ §.ult.in
prin.ff.de pact. Et tu interim vide
Aegidi.Bellame.con.39.factum eſt
tale,dominus Hũbertus,col.5.uer.
his premiſſis & tex.[in l.ſcribit.§.
ult.ibi , ipſo iure non remanebunt
ff.de auro & arg. lega.& in l.j.§.ſi
quis ex mortis,ibi, ipſo iure rema-
net ff.quor.lega.]in l.bene à Zeno
ne,ver.quia igitur C.de quadr.præ
ſcrip.dum dicitur,maneat illico,&
in §.aliud verò,verſi.ſi aũt omnis,
ibi,modis omnibus manere, in au-
th.de non elig.ſecũ.nub.& in §.&
quia parũ,ver.ſi uero permixtæ,ibi
omnino manere.in authen.de nup.
206 Sexagesimooctavo † in
verbo accreſcat,quod eſt directum
ſcd͂m Bar.in d.l.Centurio , col.ult.
ver.octauò quæro,& ibi quoq; Lan
cel.Gal.in repe.col. antepẽ. & Bal.
in l.vlt.col.pen.C. de ſacro. eccle.
per tex.in l.qui patri,ff.de acquir.
hære. & in rub.& iterum in l.j.C.
quand.pet.par.& in l.j.§.his ita C.
de cadu.toll.& eundẽ Bal.in tract.
ſubſt.col.ult.Imo.in c.Raynutius,
char.pen.ver.vltimatè Bar.& ibi ẽt
Bened.in gl.eidẽq; impuberi ſucce
derent,n.10.ext.de teſta.Ang.Are.
in d.§.extraneo,col.2.Phili.Frã.in
d.c.ſi pater,col.30.ver.octauò poſt
Bal.ibi,de teſta.li.6.Corne.in l.pre
cib⁹,col.16.C.de impub.& ali.ſub.
207 ¶†Et in hoc nõ reperio qui huic
ſnīæ aduerſetur,præterquã ꝙ Bar.
in l.codicillis,in prin.ꝑ illũ tex.no.
hoc uerbũ inducere fideicõmiſſũ.
Sed hæc confeſtim ſubiũgit,de hoc
dic,vt in d.l.centurio,ff.de vulg.&
pup.In qua cõtrariũ tenet,ut dixi-
mus.Tñ ꝙ non ſit directũ,nec ideo
ipſo iure intelligatur,videtur ꝓba
re tex.in l.æquiſſimũ §.ſi duo ff.de
bon.poſ.ſecũ.tab.cũ dicitur,ipſo iu
re ei accreſcet.& in l.j.§.his ita de-
finitis C.de cadu.toll. vbi ẽt dicit,
ipſo iure accreſcat.Nã ad quid illud
ipſo

ipſo iure adiectũ fuiſſet, ſi ſine expreſſione intellectum eſſet, cum nihil in iure noſtro ſuperuacuum ſit? quod iam ſuprà ſæpius diximus. Sed dici poteſt id factũ eſſe ad clariorem apertioremq; rei demõſtrationem, vt etiam ſuprà ſæpius diximus. [Tu autem de hoc uide omnino Fran. Ripa. in d. l. Centurio, col. pe. verſi. verbum aũt accreſcat.]

208 SEXAGESIMONONO † fallit in verbo, fiat, quod ſimiliter ex ſua ipſius natura non requirit factum iudicis, ſed eſt latæ ſententiæ, vt uoluerunt Bal. & Saly. in l. 2. vterque in 3. q. C. de iur. emphy. Qđ & idẽ uidetur uoluiſſe idem Bal. in l. vl. in fi. C. de com. ſer. manu. cũ hæc ſcribit. Nota quòd verbum fiat, ſignificat futurum, & eſt argu. quòd licèt Papa ſcribat, fiat, non eſt perfecta gratia, antequam in modum redigatur, & bulletur. Contrariũ eſt verũ, quia nihil eſt quod cauſam ſuſpendat, vt not. in proœ. lib. 6. in nouella. Hæc Bal. qui & idem in effectu vt noſtri loquuntur, voluit in l. ſi qua per calumniam col. 2. verſi. deinde uos videtis C. de epiſ. & cler. Calde. & Domi. in c. quiſquis, de elect. vbi Calde. ipſe adfert illud Gene. j. Fiat lux, & facta eſt lux. & illud Lucæ 2. Fiat mihi ſecũdũ uerbũ tuũ. & Fely. in rub. de conſti. & col. pen. verſi. & iſta verificãt, & in d. c. Rodulphus, col. 19. de reſcript. & Matth. Afflict. deciſio. Neap. 253. duo regii conſiliari, col. 3. verſi. adducitur, & nouiſſimè Fran. Rip. li. 2. reſpõnſorum, c. 11. incip. de iure ſufficit. [& Ludo. Gomeſ. in cõmentariis regulæ, de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, ſed literarum expeditarum, in 16. q. colũ. j. verſi. eſt in primis.

209 ¶ † Et huc ſpectat] quod ſcribit Bal. in d. c. quiſquis, paulo ante fin. ext. de elect. ꝙ verbum fiat. licèt uideatur eſſe futuri temporis, eſt tamen futuri immediati, quia ſubauditur aduerbium tunc, quod extremitatem temporis ſignificat. Cui conſimile eſt quod tradit Collect. in c. ex parte, col. 2. verſ. quid ſi vir rogat, extra de ſponſa. quòd ſi quis rogat mulierem vt ſe ſibi in vxorẽ det, & ea reſpondet fiat, contrahitur per id verbũ matrimonium de præſenti, licèt ſit futuri temporis. Et adfert etiam illud diuæ virginis, Fiat mihi ſecundum uerbũ tuum.

210 ¶ † Contrarium tamen, vt videli cet hoc verbum fiat, non denotet rem ipſo iure fieri, voluit expreſſè gloſ. in d. c. quiſquis, & ibi etiã Pan. col. 2. de elect. & non obſcurè ſentit gloſ. in c. ſi quis, ext. de vit. & honeſta. cle. dum exponit tex. ibi, ne ſit latæ ſententiæ, in hunc modum. Sit id eſt, fiat, neq; enim eſt excommunicatus ipſo iure, quam gloſ. ad hoc expendit Barb. in addit. Pan. in c. ſi diligenti, col. 7. de for. comp. & eſt ſimilis gloſ. quam ipſe non citat, in c. ſi quis 23. diſt. [& in c. generali. 26. q. j. & in c. ſi quis ead. cauſ. q. 2.] Et ſimilem etiam interpretationẽ facit Car. Flor. in cle. j. in prin. col. vlt. in 3. q. de exceſ. præla. & Anto. Flor. iuris minimè imperitus, titu. 14. capite. 4. §. 6. col. j. vbi dicit i caſu de quo loquit̃, fit, id eſt fiat, quia non eſt, inquit, lata ſententia, ſed tantum commitatio.

211 ¶ † Et ego huic ſententiæ accedo, nihil enim uideo in ſignificatione huius verbi, quòd latam ſententiam ſignificet, niſi ſubiectum argumẽtum aliud ſuaderet. Et facit tex. in l. cum hic ſtatus, in princ. ff. de don. inter vir. & vx. vbi ita ſcribitur, ipſo iure res fiãt eius, & c. & in l. dotis fructus. §. vlt. non ſemel. & l. ſeq. ff. de iur. doti. vbi ſæpius hæc verba adſcribũtur, ei⁹ ſtatim fiãt & in §. ſcire aũt ibi fiãt oĩno extranei,

in auth.de non ali.& in c.monaſteria,ibi,penitus fiant alieni, extr.de vit.& hone.cler.& in c.clerici,in fi. de exceſ.prçla.vbi eſt ſimilis tex.tā quā ſcilicet fruſtra ei verbo fuiſſet adiecta illa verba,ipſo iure, ſtatim, omnino,& penitus,quę eādem vim habent vt ſuprà diximus ſi in eo id intellectum fuiſſet. Quanquā id dici poſſet factū fuiſſe ad clariorē expreſſionē:qd' & iā ſuprà ſępius diximus in aliis verbis. Sed & in d.c.dotis & ſequen.ea dictio ſtatim,appoſita eſt ad declarationem temporis,& ;differentiam conditionis;, de qua ibi. Et in hanc quoque partem facit quod ſcribit ipſe Collect.in c.j.col.2.ver. preterea Papa,ext.de reg.iur.vbi tenet contrarium eius quod ſuprà ex aliis diximus,uidelicet non eſſe per fectam gratiam Papæ per id uerbū. [Facit etiam tex.in l.2.§.deinde ait prætor.ff.ne quid in loc.publi.dum exponit ea verba,fit,fiat. Et interim vide quid de hoc verbo fiat,apposito in reſponſione Papę ſcripſit Ant. cōſi.2.repetito cōſi.49. Viſis literis, & Domi.conſi.65.diſcutiā,col.vlti. Fel.in c.nonnulli,col.8.verſi.addatis,de reſcrip.]

212 Septvagesimo † fallit in verbo,non audiatur,vt puta ſi dicatur, non audiatur bannitus aut excōmunicatus,ita intelligatur, ut nō opus ſit exceptione,quin ſi audiatur.erit iudiciū nullū ipſo iure ut diſputādo tenuit Iac.Are.in ea diſp.inci.q̄ſtio eſt,ſi lata eſt ſententia,quē refert & ſequitur Io.And.in addi.Spec.ti.de ſent.prola.§.iuxta,uerſi.itē eſt nulla ratione litigatorum.

213 ¶ † Sed tu tn̄ de hoc uide pleniùs per Bar.in l.cùm lex,col.ult.uer.tertiò dixi.ff.de fideiu.& in d.l.j.§.ſublata,& ibi ēt Ang.Imol.Raph.Co. Pau.Ca.Alex.& Iaſ.in utraque lect. ff.ad Trebel.Bal.in l.nō dubium, in ult.q.C.de legib.& in l.planè.ff.de pet.hære.& in l.j.col.ul.uer.quintò quæritur.C.de hære.inſti.& in l.j.in fin.C.de pat.pot.& in repe.l.edita, col.pen.uerſi.item qn̄ libellus C.de eden.& in l.ſcire.§.conſequens,per illū tex.ff.de excu.tuto.& in l.cùm lege,& ibi ēt Ang.& Fran.Are.ff.de teſta.& in l.quos prohibet,verſi.itē iſte tex.ff.de poſtul. & in repe.l.2. col.18.uerſi.ſed iuxta hoc uenit.ff. de iureiur. & in tit.de pac.Cōſtan. in prin.in uerb.nō admittimus.& in ſua diſpu.incip.ſtatuto ciuitatis cauetur ꝙ fœnerator, col.j,uerſic.ſed dubitatur.Alber.in l.j.C.de iur. & fact.igno.& in l.ul.ad fin.C.de ord. cog.& in ult.parte ſtatutorū.q.60. inci.pendet etiam ex ſuperioribus. Aug.in l.uenditioni.C.de uſuc.pro empto.Pet.Anc.ī c.ea quæ fiūt,col. 6. & ſeq.ff.de regu.iur.lib.6.Imo. in c.ult.col.16.uer.item etiā attenᵭe,ext.de præſcrip.& in l.cùm prolatis.ff.de re iudi.Nellum in tract. ſtatuto.in 3.part.ſecundi tempo.in 3.q.Roma.conſi.15.plura ſunt,in 3. dubio.Pan.& Io.Ana.in c.quia fruſtra,illum in fin.hunc col.3.extr.de uſur.& eundem Ana.in c.ad abolendam, col.10.extrà de hæret.Maria. in c.j.col.14.in 21.excep.ext.de lit. conte.& in repe.c.qualiter & qn̄,le 2.in 3.q.ar.8.ext.de accuſa. Franc. Are.ī c.j.col.4.uer. ſed ſuppoſita cōmuni op.eo.tit.& conſi.85.conſiderata diligenter,Alex.latè conſi.81. ponderatis his de quibus,per tot.li. j.Fel.in c.paſtoralis, col. pen.extr. de except.

214 ¶ † Quid autem ſi alicui denegetur actio,[uel petitio;] utrum intelligatur ipſo iure,an uerò ope exceptionis,;uide ultra prędictos doct. quorum plurimi etiam de hoc nunc cupatim loquuntur, Arch.in c.hoc ius.uer.qui uerò,in uer.denegādas. 10.q.2.Bar.in l.2.in prin.ff.ad Velleia.& in l.j.etiā,in princ.ff.ad Macedo.&

cedo.& eũdẽ Bar.in l.j. §.in operis, & ibi Alex.col.2.ff.de no.ope.nun. Pan.in c.2.col.j.ext.eo.tit.Frã. Are. in l.generaliter,col.j.& 2.& ibi etiã Barb.col.7.uerſi.octauò adduco, & iterum uer.10.ff.de uer.obl.& Calc. conſi.74.quod dictis filiabus.col.j. & 2.cum aliis concord . adductis ab Alex.in d.§.in operis . & præterea Iaſ.conſi.7.adeò copioſè, col.j.li.j. & latiſſimè cõſ.168.ſtatuto inclytę, per tot.li.2.[& Caro.Rui.cõ.6.quia in præſentiarum, col.j.nu.2.lib.4.]

215 ¶†Quid item ſi dicatur,nõ reddatur ius,ſiue nõ detur actio?an quod actũ fuerit,erit nullũ:erit ſine ope exceptionis,vide etiam preter eos quos ſuprà adduxim9, qui & de hoc maxima ex parte locuti ſunt,Bal.in l.iubemus.§.ſanè,col.2.uerſ.quædã eſt pœna iuriſdictionis.C.de ſacroſ. eccle.Ang.in.d.l.nam & poſtea, in princi.ff.de iureiuran.& in d.l.j.in prin.ff.ad Macedo.& in d.l.2.ff.ad Velleia.Albe.in 2.par.ſtat.q.224.in ci.quid ſi ſtatuto cauetur.Car.Flo. in cle.cõſtitutionem.§.ult.uer.quæro circa ꝓximè,dicta,de ele.& Frã. Are.in l.neceſſariis,in 3.no.ff.de ac qui.hære.[Quid denique,ſi dicatur non admittatur, vide latiſſimè Iaſ. conſi.166.uertitur quæſtio,per totum.lib.2.& duobus ſeq.conſi.]

216 Septvagesimoprimo† fallit in verbo,habeatur ut ſi lex uel ſtatutũ dicat,habeatur pro cõfeſſo,cõuicto,priuato,eſt enim latæ ſniæ,ut uoluit Arch.& poſt eũ Io.And. Pe. Anc.& Dom.in c.2.de confeſ.lib.6. ubi Pet.An.& Domi.addunt hãc rationẽ,quoniã iſta uerba ab eo prolata,cui ius eſt & facultas inducendi qualitatem,ęquipollẽt iſtis uerbis, talem eſſe, ut dicit probari in c. ex parte,ext.de ſponſ.& in c.tãta, ext. qui.fil.ſunt legi.Ergo idem,inquit, eſt dicere haberi pro confeſſo,& eſſe confeſſum.Sed & quod hæc uerba,habeatur pro confeſſo,ſint latæ ſentẽtię,uoluit Pan.in c.ult . col.3. ext.de iur.cal.

217¶†Verùm glo.in d.c.2.in uer.pro confeſſo,de confeſ.lib.6.poſt Ioan. Mona.tenet cõtrarium , atque etiã glo.in c.ſi diligenti,in uerb.cauſam perdant,poſt prin.& ibi etiam Pan. col.2.in pen.not.& Maria.in 2.not. extr.de for.competen . vbi dicunt quòd per hæc verba, pro condemnato habeatur . & hæc quòque, à communione habeantur alieni,non fertur ſententia, ſed ferri mandatur.& gloſſ.quę loquitur in infinitiuo,in d.c.vlt.& ibi etiam Bal.poſt princip.de iuramen.cal.& Bart.in l. j.§.ſed & cõſtitutio, poſt med.ff.de calum.& in l.eius qui delatorẽ,poſt prin.ff.de iu.fiſci.Iaco . Aret.Iacob. But.Bart.Paul.Caſtr.& Franc.Curſen.in l.2.§.quod ſi actor,per illum tex.ibi , liceat iudici proferre ſententiam.C.de iuramen.calum.Bal. in c.vlt.poſt prin.& iterum verſ.in tex.ibi debeat,extra de iura.calũn. & in c.j.col.vlt.ver.econtra differt extra de lit.conte.& in l.j.col. j. C. de pœna iud.qui mal.iud.& in l.vnica,colum.antepe.uer. ſed nunquid contumax C.de confeſ. & in c. uaſſallus, le 2.col.j.uerſic. nota ergo quòd ille text. titu.ſi de feud. fuer. contr.Ange.in l.in criminali, in ul. notab.per text. ibi iuncta glo.C.de iuriſdictio.omnium iudicum. Matheſ.no.115. nota quòd ubi lex,Alexan.in l.j.colum.antep.ff.de legat. 2.& in addi.Bart.in l.imperator. ff. de iure fiſci.Et hinc fit,ut cum pœna quæ imponitur ipſo iure, trãſeat in hęredes,non etiam ea quę requirit ſniam,ut dicemus infra uer.396. incipien.quartum quod ipſo iure. Certè pœna quæ his verbis imponitur,habeatur pro confeſſo vel cõuicto,nõ trãſeunt in hæredes ante ſententiã,ſecundũ Bar.in d.l.eius qui

 delato-

delatorem,ante ſi.ver.tertiò & vltimò,per tex.ibi.ff.de iure fiſc. & in d.l.2.§.quod ſi actor,in fi.C.de iur.calum.& Bal.in l.2.col.vltim.C.de eden.& Pan.in d.c.ult.col.3.ver.itẽ dicit quòd ſi iſte,ext.de iur.calum.

218 ¶†Sed tu circa id de quo tractamus, principaliter vide Bald.qui in hac re diſtinguit,in l. tranſigere col.ult.ver.demum nota.C.de trãſac.& in l.j.col.3.verſi.ſcias autem qñcunq; C.ex delic.defuncto.Vide preterea Fely.qui ſuper hoc dubitat,& multa in vtraq; partem adducit,in d.c.Rodulphus, tum col. 20. ver.habeatur pro priuato,tum col. 24.ver.ſed declaratoria,extra de reſcri.Neque enim hic omnia ſcribere ſtatuimus. Vide deniq; Hippo. Marſil.in pract.cauſarum crimi. in §.aggredior,nu.105. & multis ſeq. & in rub.ff.ad legem Corne.de fal. nu.24.& multis ſeq.& conſi.10.caſus dubitationis,col.5.ver. ad hoc enim,& multis ſeq.lib.j.

219 ¶†Illud autem adiecerim, hmõi verbum in actiua ſignificatione,ut ſi dicatur,habeat, non eſſe directũ ſed vel obliquum,uel certè cõmune. Nã quod ſit obliquum, prob. t tex.in l. qui concubinam. §. j. ubi not.Bar.ff.de leg.3.& in l.fideicommiſſa.§.ſi filio,eo.titu. Commune autem eſſe affirmat Bar.in l. Centurio,col.vl.ver.tertiò dubitatur, & ibi Iaſ.& Lancel.Gal.in repet.ff. de vulg.& pupilla.& Bal.in l.ult.C. de ſacroſan.eccle.& in tract. ſubſt.col. pe.uerſ.quid de uerbo habet. Imo. in c.Raynutius,char. penul. verſic. idem de uerbo habeat,extra de teſtamen.Philip.Corn.in l. precibus col.18.verſi.uerba autem communia.C.de impub.& ali.ſubſt. Alex. conſi.168.ponderat is narratis:col. j.ver.& dicendo,lib.5.Ang.Are. in d.§.extraneo,col.2.ver.decimò,inſti.de pup.ſubſti.[Benedict.Cap.cõſi.75.pũctus Iacobus & Bartholus, colum.4.Franc.Are.in l.planè, quã legit cum l. ſi pluribus.§.ſi ita Titio ff.de leg.j.De quo tamen vide ipſum Franc.Are.]in d. l. Centurio, col.vlt.Non uideo autem,quid poſſit intereſſe inter actiuum & paſſiuum,quãtum ad rem de qua loquimur pertinet.

220 ¶†Sed illud tamẽ minimè eſt ſubticendum,quod ſubdit Bald.in d.c. j.col.ulti.ubi ſuprà,& ibi ẽt Barba. ext.de lit.conte. quòd ſi cum hoc verbo habeatur,iungeretur verbũ ſit,verbi gratia, habeatur & ſit pro confeſſo, tunc intelligeretur, ipſo iure,quod & idem voluit per tex.in d.c.j.quem ad hoc dicit ſingul.ipſe Barba.conſil. 53. preclarè ſcripſit,col.pen.lib.2.& conſi. ſeq. clementiſſimi Dei colum. vlt. eod. lib.2.& conſ.59.illud in medium afferam,col.9.eo.lib.2.& Ant.Corſe. in trac.geminationis, col.4. verſic. 22.Id quod certè neutiquam mihi dubium eſt, tum quia uerbum, ſit, etiam ſolum eſt latæ ſententiæ, excommuniori doc.ſententia, ut diximus ſupra in 60.fal.Tum qui etiam ſi eam vi non haberet, ut quibuſdã placuit,tamen propter geminationem verborum,quæ etiam per ſe eſſent tantum ferendæ fierent latę,ut ſupra diximus in 4.fal.

221 ¶†Et hoc poſtremum confirmo ex eo quod ſcribit idẽ Bal.in prima cõſti.ff.in ſi.prin.ꝙ licèt aliud ſit eẽ ciuẽ aliud hèri pro ciue, quia illud veritatẽ dicit,hoc fictionem,ut no. gl.in l.mercis appellatione: & ibi expreſſiùs Bar.ff.de verbo.ſigni.Tamen ſi ita dicatur,ſit & habeatur ꝓ ciue,ſignificabunt illa verba ſimul iuncta veritatẽ,ſi poſſunt,per text. in l.j.§.vlt.ff.quod quiſque iur.ubi & hoc ſequitur Ale.& etiam Barb. in repe.rub.C.qui admit.ad bono. poſ.col.19.verſic. pręterea adduco pro

pro ſuo cōſilio, ubi ita dicit ſæpius ſe conſuluiſſe,& in repe. rub. extr. de fid.inſtr.col.8.ver. ego autē, vbi hoc dicit ſing.& in repe.l.cum acu tiſſimi,col.10.uer.tu conſidera, & iterum col.117.ver.ſecundo faciat C.de fideic.& in l.3.col.13.uer.ego dico.ff.de verb. obli. & in d.c. j.ad fi.ext.de lit.conte.& conſil.13.clementiſſimi Dei, col.vlt.lib.j.vbi id dicit ſolenne,& conſi.51.ſcripſit ſapientiæ fons,col.14.verſi.& ſi quiſpiam opponit,vbi id dicit ſing. eo. lib.i.& conſi.38. præclarè ſcripſit, col.5.uer.& iſta ſunt.ubi hoc dicit ſing.& iterum col.13.ver.& pondero,lib.2.& d.conſi.53.præclare ſcripſit,col.antepe.e.lib.2.& conſi. 54. clementiſſimi Dei,col. vlt.eo. li.2. & d.conſi.59.colum.9.e.lib.2.& cōſi.55.clementiſſimi Dei col.j.lib.3. & conſi.70.illud in medium referā col.10.ver.modò iſtud imponit. e. lib.3.& conſil.87.illud referam,colum.j.eo.lib.3.& conſil. 6. illud in medium adducam,col.8.uer.ſubdit poſtea,lib.4.& alibi ſæpe,& Franc. Cur.ſenior conſi.49.memoriç recolendç,col.11.verſi.& pondero. Iaſ. in l.patris & filij,in j.not.ff.de uul. & pup.ſubſt.& in l.j.col.9.ff.de of. eius cui mand.eſt iuriſd.vbi & hoc dicit ſing.& in l.eum qui,in j. not. ff.de iureiur.vbi id quoq;[dicit ſingu.& in l.prætor ait.§.j.col.j. ff.de oper.no nun. ubi item dicit ſing.] & conſi.36. factum ſit ſe habet de anno, col.ulti.lib.j.[& conſi. 145. beatiſſimus Papa,col.5.ver.quarto quòd iſte,lib.2.vbi id dicit.ſingu.] Philip.Dec.conſi.45.in cauſa iſtorum,col.2.verſic.& ad hoc ſpecialiter,& Anton.Cor ſe.in tra.de gemi natis, col.3.verſi.decimo adduco, & Hipp.Marſil.conſi.2.altiſſimum refugium,col.5.uerſic. & quod dicta inquiſitio, lib.j.& Nico. Eueraldo in locis legalib.in loco a geminatione locutionis vel actus,col.3. & Catel.Cotta.qui hoc item dicit ſing.memo.incipien.ciuem eſſe, & alio, ſing.incip.habeatur.Sed & idē uoluit ipſe Bal. conſi.29. ordinamētum,lib.5.& ante eum Barto.in l.ſi is qui pro emptore,in 3.q.prin. ad. fin.ff.de uſucap.

222 ¶†Licèt in hoc poſtremo dicto Bal.more ſuo ſibi contrarius contrarium tenuerit in c.licèt de uitanda,col.j.uerſi.ibi habeatur ſupple, & ſit extra de elect. arg. l.filio quē pater.ff.de lib.& poſth. In quo tamen aduerte quod in multis codicibus Bal.eſt mendum in duobus locis,in uer.ſit in cuius locum librarij ſubſtituerunt,& ſic,Bal.autē ibi ſecutus videtur fuiſſe Iaſ.ſibi quoque contrarius in d.l.j.§.ul.ff.quod quiſque iur.& apertiſsimè ſequitur Franc.Cur.ſeni.etiam ſecū pugnās conſ.35.ſtatuto ſeu in capitulis,colum.13.uer.nec in priuilegio dicit. Sed vtrumcunq; ſit in hoc ultimo dicto,certè in eo de quo nunc tractamus,non dubito, ob ea quę ſupra dixim⁹. Quanquā & in illo ſequi malo priorē ſnīam,qn̄ & verbū ſit,ſolū ac per ſe ſit pręcisè ſignificatiuum ſubſtantiæ ueritatis,ut dicit nuncupatim Bal.cōſ.274. uerba col.2.uer.præterea iſti ſunt lib. j. [& ante eum Bar.in l.ſi maritus. §. j.ff.de adul.& ex recētioribus Corne.conſi.104.licèt in hac,col.2.uerſi.licèt.ergo,li.j.& ante omnes gl. in l.ſiue poſsidetis.C.de prob.]

223 ¶†Sed uocatur in dubiū, quid ſi id uerbum negatiuè proferatur,puta ſi dicatur,locū nō habeat? Et certè gl.ul.in c.præſenti,in fi.& ibi ēt Jo.Mo.Arch.Dom. & Phil. Franc. de ſen.excō.li.6.aſſerūt hęc uerba declaramus locum aliquatenus nō habere,quibus is tex.utitur.eſſe latę ſnīę,quæ quidem uerba in infinitiuo prolata habēt uim futuri temporis

poris quãtũ ad eã rẽ ꝑtinet, de qua tractamus, ut poſtea dicemus, cũ diſſeremus de infinitiuo. Ex quo poſſes ĩtelligere illud uerbũ negatiuè ꝓnũtiatũ habere uim latę ſententię.

224 ¶ † Niſi dicas illud ibi procedere ꝓp dictio ... aliquatenus, quæ & ibi illis uerbis adiicitur, ita uidelicet, aliquatenus locum non habere. id ꝙ uidetur ſentire Fel. in c. Rodulph. col. 17. ver. aliquatenus de reſcrip. Quod & confirmare poteris ex iis quæ late ſupra diximus in ver. oĩa uel partẽ aliquã, uer. 14. incip. mouẽtur maxima ex parte, & uer. ſeq. & iterum ver. 40. incip. adde pręterea. Nẽpe dictionẽ aliquis, aliqua, aliquid. ex qua aliquatenus aduerbium conficitur rẽ vel minimã comprehendere. Ideo hæc verba, aliquatenus locum non habere, ita debẽt intelligi, ut aliquo modo nõ habeat locum, nec ipſo quidẽ iure, alioqui aliquatenus locũ haberet. [Nã & Archi. in c. quanuis, col. 2. in fi. in ver. aliquatenus, de offi. ordin. lib. 6. interpretatur hec uerba, ne aliquatenus, id eſt nullo modo. Et id uerbum pręciſum eſt, ut dicit Ripa. in c. i. nu. 78. extr. de iudic. per tex. in c. accepimus, de pact.]

225 ¶ † Et in ſimili ſcribit Phil. Deci. in c. cęterum, col. 2. extra de deſeri. quòd illa uerba, non obtineat alicuius roboris firmitatẽ importãt ipſo iure, propter illã dictionẽ alicuius. † Et idẽ prope dicit Cor. conſ. 203. in hac conſultatione, col. 2. li. 2. vbi ſi dicat, aliquo modo nõ ualeat, ĩtelligitur ipſo iure. Nã ſi ipſo iure ualeret, aliquo modo ualeret. Vnde & illud fit, quod Signo. in con. 115. in qſtione Petri col. j. dicit quod, ſi ſtatutum prohibet aliquo modo procedi, oĩs proceſſus contra factus, erit nullius momenti, de quo nuncupatim diximus in d. ver. adde pręterea. Sed & quòd hęc dictio, aliquatenus, ſit late ſententię tradit è recentioribus Rebuf. doctor quidem Gallus ille, ſed non Italis poſtponẽdus, in repe. c. poſtulaſtis, num. 250. ext. de cleri. excom. mi.

226 ¶ † Aut etiã dici poteſt illud quidẽ quod diximus de d. c. pręſenti, obtinere propter uerbum declaramus ibi quoq; adſcriptum, videlicet declaramus aliquatenus locum nõ habere. Nã illud eſt latę ſententię duabus rationibus. Primum, quia eſt præſentis temporis, ut latè diximus ſupra in principio huius tractationis & in ſimili tradit Pan. loquens. ſ. de uerbo decernimus, in c. nouit, ext. de his q̃ fi. à pla. Deinde quia eſt declaratorium, ſecundum ea que diximus ſuprà in 14. fallen. Nam & illum tex. & glo. in id expreſſim expendit Pan. in c. ſi diligenti, col. 7. ext. de for. compe. ut diximus in d. fallen. 14.

227 ¶ † Et certe Bar. noſter, quem omnes vbiq; magnis miriſq; laudibus efferunt, in l. extat. col. vl. ff. de eo quod met. cau. conſtãter aſſerit ea uerba, ius crediti non habet quibus ea l. utitur, non eſſe latæ, ſed ferẽdæ ſententiæ, nec id quidem negant gloſ. & cęteri doc. in d. c. præſenti, cum non ſimpliciter innitatur naturæ huius uerbi, negatiuè prolati ut apud eos uidere licet. Et facit text. in l. ſed & ſi §. item ſi inſtitoria. ff. de inſtit. acti. cum dicitur, ipſo iure locũ nõ habet. Quanquã id non admodum urget, propterea quæ adeo ſępe ſuprà diximus, præſertim cum is tex. loquatur in præſenti tempore, quod per ſe eſt late ſententiæ, & tamen ei additur, ipſo iure. Ideo cogita & uide quæ dicã in tribus ſeq. fal.

228 ¶ † Sed hoc tamen intelligo, niſi cũ huic uerbo iũgeret negatiua uniuerſalis: ut ſi diceretur, nullã actionẽ, nullã iuriſdictionẽ, nullas vires

vires habeat,tunc enim hauddubie eſſet latæ ſententiæ, per text.in l.2. C.quan.prouo.non eſt neceſſ. cùm dicitur, nullas habere uires palam eſt. Et ſubdit ſubinferens, & ideo nec prouocationis auxilium neceſſarium eſt,quem text. dicit ad hoc eſſe meliorem totius iuris Barb. in cle.j.col.13.in paruis,verſ.nota de clauſula eo ipſo,de elec.& eũ quoq; ad id allegat & alia multa idẽ Barba.in l.generaliter,col.7.ver.2.mo ueor ff.de verb.obl. & hoc quoque voluit Fran.Are.in l.j.col.4.verſic. ſed hanc rationẽ,& paulopòſt verſ. ego aliàs ff.de teſta.

220 ¶ †Cuius rei eſt aperta ratio, nam ad ueritatem uniuerſalis negatiuæ requiruntur omnia eſſe vera, vt dicit glo.in c.nemo poteſt,le j.in ver bo obligari,in prin.de reg. iu.lib.6 & Bar.in l.nullam C. ex quib. cau. infam.irrog.& Rom. in d.l. generaliter,de verb.oblig. & faciunt quæ diximus ſupra in 22. fallen. & aliis duabus ſequen.

231 ¶ †Quanquam in contrarium urget tex.in l.eos §.ſi quis autem aliquid C.de vſur.vbi ita ſcribitur,nul lam penitus habeat actionem. nam ſi verba, nullam habeat actionem, intelligerentur ipſo iure,fruſtra ad dita fuiſſet dictio penitus,quæ & ipſa eſt latæ ſententiæ, ut diximus in 26.fall.Sed ad hoc potes dicere,qđ diximus ſuprà in ver.pręſentis tem poris,verſic.26.incip. ſed quod his reſpondeatur,& alibi ſæpe; & uide quæ dicam in ſeq.fal.

231 SEPTVAGESIMOSECVNDO † fallit in verbo, teneat, ſiue obtineat,etiam negatiuè pronũtiato, vt ſi dicatur, contractus ſic factus non teneat,ſiue non obtineat uires quia intelligitur ipſo iure, ex ſnĩa gl.loquentis in infinitiuo non tene re,in c.ad audiẽtiam,in fi.& ibi Pa nor.in vlt.no.extr. de app. & alterius gl.in c.ſtatuimus,in ver.nõ teneor,de ſent.excom.lib.6. Io.Fab. in auth.ſtatuimus C.de epiſ. & cleri.Bal.in c.ſi duobus,col.j.verſi.ibi non tenet,ext.de app.& Ang.conſ. 26.cuius exordium eſt, pro deciſione quæſitorum,col.vlti. Barb.in c. cæterùm,& ibi Fel.col.6.verſi.non eſt nullum,ext. de reſcri. & Philip. Deci.in c.conſtitutus,in 2.no. ext. eo.tit.& probatur in l.certa C.quã. prouo.non eſt neceſſ. cùm dicitur, dubium non eſt firmitatem non te nere,vbi gl.exponit, ipſo iure,nam & in tex.ſubiungitur, & ſine appel latione poſſe reſcindi.Ideo Bar. ita illam l.ſummat,ut noſtri loquũtur, impoſitio mul&ę vltra quàm iudex poſſit ex ſua iuriſdictione, eſt ipſo iure nulla,& in c ſi motu proprio, de præben.lib.6.ibi,vires nolumus obtinere.Ex quo no.Domi.in pen. no. quòd impetratio in caſu illius c.eſt ipſo iure nulla.

232 ¶ †Tamen Pan. cuius authoritas eſt maxima apud Cano.utpote quẽ ſummum pontificiæ cenſuræ præſulem uocet Barb.in repe.rub.C. qui admit.ad bo.poſ.col.3.Pan. inquã, in d.c.cæterùm,col.2.ver.capio pri mam quæſtionem, non obſcurè ſen tit contrarium, cũ dicit hæc uerba, non obtinent, eſſe latæ ſñiæ, quia ſunt pręſentis temporis,quaſi dicat aliud eſſe,ſi in futuro tempore pro nuntiaretur.Et idem etiam ſentiũt Tancre.& Gof.ibi, prout illos retu li ſupra in 42.fal. Idem quoq; Ian. & Hoſti. Compoſt. Collec. Philip. Pe.Ab.anti.& Bal.ibi, dum dicunt ea verba,nec obtinent alicuius roboris firmitatẽ, intelligi non quidẽ ipſo iure,ſed ope exceptionis. Nam ſi id verũ in pręſenti tpe,quid in fu turo?Et quod magis mirum eſt, ea verba alicuius roboris, qualecunq; robur uidebãtur amouiſſe,& ita latam ſuiam induxiſſe, per ea quæ

diximus ſupra in præcedenti fal. Ideò vel verior eſt op. eorum qui dicunt ibi ipſo iure intelligi, uel ſi altera verior eſt, vt ſcilicet ope exceptionis intelligatur, id quidē eſt non propter verba ibi appoſita ſed propter alia iura, quæ id ita fieri interpretantur, prout ibi omnes declarāt. Nam & alias ſemper id procedit, vt verba cuiuſcunque temporis uim ſuam perdant, aſſumantq; alienam, alterius ſcilicet temporis, propter alia iura id declarantia, vt diximus ſupra in 2. fallen. præteriti temporis, & iterum in 12. & 60. fallen, futuri temporis.

233 ¶ † Ego autē vt dicam quod ſentio, in his verbis, de quibus loquimur, nihil propemodum uideo intereſſe inter hæc verba, non habeat non teneat, ſiue non obtineat. Nec contrarium probat tex. in d. l. certa imo potius contrarium. nā ſi verba nō tenere, ibi poſita, idem induxiſſent, qđ ipſo iure, nō erat opus ſubiūgere illa verba, & ſine appellatione poſſe riſcindi. Quin ī c. qualiter, in fi. de elec. & ī c. dilecti, ī fi. de ap. ita ſcribitur, penit⁹ nō tenere, quaſi illa uerba, quæ quantum ad hoc de quo agimus, habent vim futuri, ut poſtea dicemus cū de infinitiuo loquemur, nō habeant uim latæ ſnīę, niſi & additum fuiſſet penitus. Niſi ad hoc diceres quod ſuprà ſæpius in ſimili diximus, quando & alibi cum hoc verbo negatiuè concepto etiam in præſenti tempore, quod hauddubie per ſe eſt latæ ſententiæ interdum iunguntur & aliæ dictiones etiā latæ ſententiæ, vt in authē. ad hoc. C. de lati. liber. tol. cum dicitur, ipſo iure matrimonium non tenet. Et vide quæ etiam dicam in ſequen. fal. in qua tractamus de uerbo huic ſimili.

234 ¶ † Sed quod in primo diximus, ſcilicet in uerbo habeat, in præcedēti fal. idem & tu in iſtis intelligito, vt videlicet tum demū ſint latæ ſententiæ, cum illis iūgitur uniuerſalis negatiua, uidelicet nullas uires obtineat, nullo pacto teneat, ꝑ tex. in l. ſi tutor C. in quib. cau. in integ. reſti. nō eſt neceſ. qui loquitur his uerbis nullam, ſiue nec ullā firmitatem obtineant, id eſt, ipſo iure vt exponit gloſ. Nam & in eo tex. confeſtim ſubnectitur per modum conſequentis. Fruſtra igitur in integrum reſtitutionis auxilium deſideras, quando ea ipſo iure irrita ſunt, & eſt idem tex. in l. dubium. C. de tuto. uel cur. qui non ſatiſd. nam & eadem l. eſt in illis duobus locis repetita, niſi quòd in priori loco deeſt initium. Et in hac ſententia ſunt Imo. Domi. Barb. & Fel. in d. c. cæterū. Ant. in c. ad aures, ext. de reſcrip. & Fel. ī d. c. Rodulph⁹ col. 21. ver. nullas vires obtineat, eo. ti.

235 SEPTVAGESIMOTERTIO † fallit in uerbo ualeat, etiam negatiuè poſito, quia intelligitur ipſo iure, ſecundum glo. loquentem in infinitiuo non ualere, in c. ſi cui, in ver. non ualere, quā ſequuntur Io. And. Domi. & Phil. Frā. ibi, de elec. li. 6. Inn. Cōpo. Io. And. Dom. Pan. & ꝓpe oēs ī c. quia ꝑp ext. de elec. Io. And. in c. eccleſia ueſtra, le 2. in uer. non ualeat, ext. eo. Bal. in c. j. col. 2. verſ. quæro dicitur hic, tit. de ali. feu. Bal. & Dom. ī c. nōnulli, col. j. ext. de reſcrip. Ang. d. cōſi. 36. col. vlt. Domi. in c. diſpendia, in prin. in 3. & 4. no. de reſcrip. li. 6. Fran. Are. qui in infinitiuo loquitur in l. moribus. §. pri⁹, col. j. ff. de uulg. & pupil. Io. Ray. in c. j. §. callidis, verſic. pœna, in 8. q. j. par. prin. tit. de prohib. feud. ali. per Fred. Corn. conſi. 203. in hac conſultatione, col. 2. verſi. his tamen non ob. lib. 2. Philip. Deci. in c. 2. col. 3. extr. de teſti. per tex. in d. c. quia propter, & in cle. j. de

de i integ.reſt. [Io.Crot.id rep.c.j. col.3. verſicu : ſecundo not. de reſcrip.lib.6.] ..

236 ¶ † Sed contrariũ noluerunt glo. Bar.Bal.ſibi contrarius, & alii in l. vniuerſa.C.de præci.imper.offer.& gloſ.quæ loquitur in infinitiuo, nõ valere, in l. noſtram.C. de teſta.& alia gloſ.ſi rectè & ſolerter expẽdatur,in d.c.diſpẽdia,in ver.proceſſus. de reſcrip.lib.6.de qua diximus ſupra in 3.fal. & ibi expreſsè Philip. Frã.Bar.cõſi.69. viſo ſtatuto.Hoſt. in d.c.quia propter,in uer.non ualeat,Bal.in l.hi qui ad ciuilia,col.3. verſi.ex hoc facit C.de app. & in c. cum ordinem, tũ col.2.verſi.habentes autem,tum,col.4.verſi.item ex prædictis habes,ext.de reſcrip.Pan. ſibi quoque contrarius,in d.c.nonnullli.§.ſunt & alii,eo.ti.Phil. Frã. in c.j.in 2.no.per illum tex. eo. ti. lib.6.Bar. conſi.12. ſcribitur apud prophetam,col.3.uerſi.& ſi quiſpiã & iterum col.6.verſi. modo ita eſt, lib.j.& [Philip. Fran.in d.c.j.in 2. not. per illum text. de reſcr.lib.6.] Iaſ.in d.l.moribus.§.prius,col.j.ff. de vulg.& pupil. Et idẽ uidetur uoluiſſe Ang.conſ.371. multum conſidero,ad fi. dum dicit quòd verbum futuri temporis eſt latæ ſñiæ,quando lex ultra procedit id declarando & allegat dictũ c.j.de reſcri.lib.6. quod quidem utitur eo uerbo,non ualeat, ſed adiicit ipſo iure, ſentit ergo Ang. quòd illud uerbum non ualeat,ſine alia expreſſione non induxiſſet canonẽ latæ ſententiæ. Ideo autem Pet.An. & Philip. Fran.in d. c.j.ex eo id no.qđ dixim⁹,quia fruſtra additũ fuiſſet, ipſo iure,ſi ĩtellectum fuiſſet ex vi & natura uerbi.

237 ¶ † Sed & ſunt alii tex. ſimiles,uidelicet in l.ſi libertus, in prin. ibi, ipſo iure nõ ualebit ff.de iure patr. & in l.Labeo.ff.de ope.libe.quæ loquitur per infinitum, ita videlicet, ipſo iure nõ ualere,& in l.3.§.ſciendũ,ibi,ipſo iure nil ualeat ff. de donatio.inter uir.& vx.& in c.ex parte,in fi.cum dicitur,penitus nõ ualere,ext.de arbi. nam ut ſupra diximus,penitus, eſt latæ ſentẽtiæ,& in c.quanq̃,in fi.de vſur.lib.6.cum dicitur, teſtamenta aliter facta nõ ualeant,ſed ſint irrita ipſo iure, & in clem.j.§. propter quod,de hæreti. ubi poſt illa uerba non ualebit,continuo ſubdit, & ſi ſecus præſumptũ fuerit,nullum ſit, & irritum ipſo iure.Sed quod iam ſæpe diximus,præſertim uerò in præſenti tpe, verſic. 26.incip. ſed quod his reſpõdeatur non magnũ eſt in his tex. & ſimilibus fundamẽtum,quod & hinc maxime probatur, quia cum præſens tempus non dubie ſit latæ ſñiæ, ut ſuprà latè diximus, ſæpe tamẽ cõperimus hęc verba, ipſo iure, addita fuiſſe ad pręſens tẽpus huius uerbi negatiuè prolati,vt in l.Papinian⁹. §.ſi ex cauſa ff.de inoffi. teſt.ubi ipſo iure non ualet,& ſimilis tex.in l. j.ff.ad S.C.Velle.& in l.is cui lege. ff.de teſta.& in l.ſi quis poſthumos in prin.ff.de liber. & poſt. & in l.ſiue generalis. in prin.ff.de iu. doti. ubi ita ſcribitur, ipſo iure promiſſio non ualet,cum ſimil.

238 ¶ † Cæterũ ut redeamus ad illã noſtrorũ doc. controuerſiam,eã ſedare nixus eſt Fel. in d.c.nonnulli. §.ſunt & alii, col.13. uerſi.poſſunt opiniones conſiderari ext. ſecundũ doctrinam Bar.& Io. Plat.in l.2.C. de can.fru.ur.Ro.li.11.uidelicet ꝙ ſi lex ſimpliciter dicit, non ualeat actus, intelligitur ipſo iure, ut ibi & in l.nõ dubiũ C.de legi. At ſi lex ita loquitur,nõ ualeat, ſi aliquid factum fuerit,aut omiſſum, intelligitur ope exceptionis.Et ſe præterea remittit Bar. ad ſeipſum in l.ſi ita quis §.ea lege ff.de uerb.oblig.ubi & hoc idẽ quoq; poſuit. Sed & idẽ

uol uit

uoluit ipſe Bar.in d.l.vniuerſa,& ibi Iaſ.in 3.no.C. de preci.imp.offe.& [idem Bar.]in l.cũ lex, col.pe.verſ. ſed pone quòd lex dicit. ff.de fideiuſ.& in l.j. col.ult. in prin. [& ibi Fran.Are.col.4.in fi.] ff.de teſta. & ſequitur Pet.Anc. in d.c.j. in 3.no. de reſcrip. lib.6.dũ citat Bar. in d. l.non lex.& Fran. Are. in c.2.& ibi etiam Fel.col.3. qui adducit conc. ext.de teſti.& Ant. Corſ. in ſing.in verbo. valeat negatiua præcedente, & vide quæ dixi ſupra in ead. glo.[ver.69. incip. intellige ſecundo in ſolennitate.]Sed hic tamẽ aduerte quòd Bar.in d.locis; præſertim in d.l.vniuerſa, & in d.l.j.ff.de teſta.non illud dicit quod diximus, ita ſimpliciter, ſed ita quidem,vt ſi lex dicit aliquid nõ ualere propter aliquod omiſſum, quod debet fieri poſt ipſum actum, illud nõn uitiat ipſo iure, ſed ſi diceret non ualere, ſi quid ſit omiſſum, quod in ipſo actu fieri debet, uitiat ipſo iure. Et ita propè oẽs uidentur intelligere.

239 ¶ † Sed & illud hoc loco notandũ quòd ſi huic uerbo addatur dictio aliter, ita uidelicet, aliter nõ ualeat apertè oſtenditur, illud eſſe ſpecialiter pro forma, ex ſententia Bar.in l.de his, circa medium.ff. de tranſ. Iaſ. qui id dicit notandum, in l.de pupillo, in prin. colũ.j.verſi. tertio pondera.ff.de oper.no. nunc. vbi & ad hoc dicit facere text. in l.comparationes, in 2.locis.C.de fide inſtru.unde ſequitur, quòd ſi res aliter fieret, nulla eſſet ipſo iure, cũ defectus formæ uitiet ipſo iure. gl. in c.cũ dilecti, in ver. irritũ, ext.de reſcrip.cũ multis cõco.à mẽ collectis ſupra hac eadẽ gloſ.nu.67. decimo quinto fallit. Sed tu hæc tñ intelligas ſm ea q̃ ibi diximus, & ſeq.uerſi. nã. l.uniuerſa. C.de preci.imper. offeren.his verbis utitur, nõ aliter ualeat & tñ nõ ipſo iure intelligit.]

240 SEPTVAGESIMO QVARTO † fallit in verbo liberetur, ſiue liberabitur, ſiue etiam liberari, quod ſimpliciter prolatum intelligitur ipſo iure, per tex.in l. cũ quis.§.j.ff. de ſolu.cum dicitur, debitorem non liberari, ſed exceptione eum aduerſus maritum tuendum eſſe, quem ad hoc expendit Iaſ.in l.ſi inſulam, col.2. verſi. quinto pondera.ff.de verb.oblig. Et ante eum Raph.Co. conſi.23.teſtator filio.col.ul. Et eſt ſimilis tex.quem neuter citat, in l. ſi acceptolatum, in prin.ff.de acce. Et hoc aperte uoluerunt Bar.& Ange.in l.& ſi poſt tres, ille col.ul.uerſi.oppo.ext. gloſ. dicitur, hic, col.j. verſi.in tex.ibi, defendi. ff. ſi quis caut.cum intelligũt tex.in d.l.ſi inſulam, qui dicit ſimpliciter, liberari vt denotet, ipſo iure. Et idem dicũt Bal.& Ang.in l.pe.C. de fideiuſ.eodem modo interpretantes tex. ibi, utentem etiam ſimpliciter verbo liberandi, ſine alia adiectione.

241 ¶ † Licèt in contrariã ſententiã urgere uideatur tex. in l.ſi cũ te, in prin. ibi ipſo iure liberabitur ff.de pact.tanquam, ſ.ſuperuacuo addita fuiſſent uerba ipſo iure, ſi in uerbo liberari intellecta fuiſſent, & ſimilis tex.in l. ſed & ſi lege.§.ſi minori.ff.de peti.hære.& l. ſi quid poſſeſſor.in prin.ibi, ipſo iure non liberauerit, & iterũ in §.ul.eiuſdẽ l.ibi, liberari ipſo iure debitores ff.eo.& in l.ſi noxale, in prin.& iterũ in §. ex iis, cũ utrobiq; dicitur ipſo iure liberari ff.de noxa.& in l.ſi ſeruus. §.vlti.ff.de furt. ubi eſt ſimilis tex. & in l.Papinianus, ff.manda.& in l. ul.ibi, ipſo iure liberata ſint, ff.de ſeruis expor.& in l.j.§.cui certum, ibi, ipſo iure liberatur. ff.de auro & arg.leg.& i l,minor 25. annis.adito ibi, liberati ipſo iure ff.de min.& in l.Lucius.§.tutelæ, & iterũ.§.ul.ff.de admin.tut. [& in l.conuento, ibi, ipſo

ipſo iure liberatũ.ff.de tutel. & ra-
tio.diſtrahẽ.]& in l.Grecè.§.&poſt
litẽ,ibi,ipſo iure nõ liberatur.ff. de
fideiuſ.& ĩ l.ſi ſeruus.§.cũ mihi,ibi
ipſo iure nõ liberabũtur ff.de verb.
obli.& in l.ſi res.§.vlt.ibi, ipſo iu-
re liberatus non fit.ff.de iur.doti.&
in l.vl.ver.tales igitur,ibi, penitus
liberari,& rurſus ver.ſinautẽ neſci-
us,ibi,omnimodo liberari, in duo-
bus locis.C.de furt. & in §.quæ de
fullone, Inſtit. de obli. quæ ex de-
lict.naſc. vbi eſt ſimilis text. & in l.
Iulianus.§.j.ibi,protinus reum li-
berari.ff.de uerb.obl.& in l. ſtipula
tus ſum damã,ibi,continuò,eum li
berari.namvt ſupra diximus,dictio
nes penitus,& protinus,& cõtinuò
idem ſignificant quod ipſo iure.Sed
hi tex.& ſimiles parum faciunt, vt
diximus in præcedenti fal. & ſæpe
aliàs, cum & hic uideamus has di-
ctiones additas ad id uerbum præte
riti & præſentis temporis. Porrò
Sal.Soz.Iaſ.& Philip.Deci.& Alci.
in l.cum poſteaquam.C.de pact.nũ
cu patim ſcripſerunt id uerbum nõ
eſſe latæ ſententiæ. Sed tu interim
vide Iaſ.in l.eum qui ita.§. qui ita
ſtipulatur,le.j.col.2.ver. limita re-
gulam.ff.de verb.oblig.

242 SEPTVAGESIMOQVIN
TO † & ultimo, fallit generaliter,
vbi ſubiecta materia declararet uer
bũ futuri tẽporis eſſe latæ ſententiæ.
tunc.n.potius ſequenda eſt natura
ſubiecti argumẽti,quam ipſius uer
bi futuri tẽporis, ut abunde patet
ex iis quæ ſuprà diximus, tũ in uer
bo præſentis temporis.ver.29.inci-
pien.ſi tamen hanc poſteriorem,tũ
quoq; in uerbo præteriti temporis
ver.30.incipien.fallit ſecundò.tum
poſtremò in hoc uerbo futuri tem
poris,in 36.37.38. 48. 82. 90. 108.
132.150.166.183.fallen. Ideoq; &
Panor.in c.ſuper ſpecula,col.j.ver.
ex prædictis infero,ext.ne cleri.uel
mon.ſcribit ea uerba quæ aliàs ſunt
ferẽdæ tãtũ ſẽtẽtiæ,fieri tamẽ latæ
ex materia ſubiecta, & idem uoluit
Frã.Are.in l.j.col.4.ver.& ita reſpõ
ſio.ff.d teſt.ubi dicit de hoc eſſe ca
ſum no.& expreſſum in l.iuriſgen-
tium §.ſi paciſcar.ff.de pact.

243 SEPTVAGESIMOSEX-
TO †fallit,cũ diſpoſitio utitur hac
dictiõe nullus,nã cũ uerbo cuiuſcũ
q; tẽporis denotat nullitatẽ ipſo iu
re,gl.eſt in c.innotuit,in ver.nullã
eſſe,ext.de elec. Nã & ſi verbũ,eſſe,
qđ eſt infinitiui tẽporis,oĩa tpa cõ
prehendat, & in dubio ſit ferendæ
tm̃ ſẽtẽtiæ,ut paulò poſt dicemus.
dicit tñ ea gl.ea uerba,nullã eſſe in
telligi ipſo iure.& ſequitur Iaſ.cõſ.
128.verba pmutationis,col.3.ver.
tertio dicitur,lib.4.Et facit qđ ſu-
prà diximus de dictionibus nullate
nus,nullo modo,nullius momenti,
quia id nõ ob aliud fit,quã qđ hæc
dictio,nullus,ſicuti & illæ aliæ ſunt
vniuerſales negatiuæ,quæ uniuerſa
liter & ſine ulla exceptione operan
tur,gl.in le.nemo poteſt, le i.ĩ uer.
obligari,ĩ prin.de reg.iu.lib.6. [&
Ro.cõſ.199.pſens ſtatuti particula
col.j.vbi ex hoc dicit quòd cõpre-
hendit oẽm caſum poſſibilẽ cõpre
hendi] Et faciunt quæ ſuprà dixi-
mus nu.228.inci.ſed hoc tamen, &
ſeq.& 234.inci. ſed quod in pri mò
& tex.in l.ſi quis Sempronium, in
uerbis,nullum effectum habent iun
ctis uerbis quæ ſtatim ſequuntur,
momentũ aliquod habebunt.Et gl.
[in l.2.ĩ prin.in verbis,nulla iuriſdi
ctio.ff.de iud.& alia gl.] quæ loqui
tur de his uerbis,nullius firmitatis,
in cle.vl.ĩ gl.vl.de elec,Et tex.ĩ c.j
ver.propter,de iura.cal. lib.6. vbi
dicitur,nõ eſt nullus,nec ẽt annullã
dus.[Et quod ſcribit Fran. Are. in
l.i.col.j.ver.præterea poteſt dici,&
ſeq.ff.de teſta.Et quod de dictione,
nihil,tradit Sal.in l.vlt.col. prima,
ver.

ver.ego tñ C.de acq.poſſeſſio.]

244 Infitivvm †aũt(de hoc enim reſtat dicere)licèt ſit aptum cõprehendere omnia tẽpora,ſcđm Grammaticos,& ex noſtris voluerunt gl. Bar.&alii in l.5.§.ſtipulatio,in ver. daturum ff.de verb.obl. Io. An. in proœ.lib.6.& Saly.in l.ſi vt proponis,paulò ante fin.C. de condi. ob cau.& Alex.conſi.28.uiſis & accuratè ponderatis,col.2.ver.& eſt ratio, lib.j.quod repetitur conſi.31. lib.2.& idem Alex.con.83.uiſo themate,col.3. ver.præterea ſi non apparet,lib.3.[& Corn.conſi.297.in conſiliis col.2.lib.3.fit] id quidem probatur in c.eos,in fi.j.q.j.tamen in dubio eſt ferendæ ſententię,non latæ, vt ſic potiùs habeat naturam futuri quàm præſentis aut præteriti,gl.in §.j.in ver.imminere,in auth.de inceſt.nup.& in c.j.in ver.ſuſtinere 2.q.3.& Car.Alex.in c.j. in prin.tit.quib.mod.feud.amit. & in c.domino,col.2.ti.ſi de feu. defun. conten.ſit inter do.& agna.vaſ.

245 ¶†Et id quidẽ iure optimo[duabus nõ contẽnẽdis rationibus,nam primũ verba legis vel ſtatuti, quæ ſ.habent ſignificationẽ præteriti & futuri,cuiuſmodi eſt futurũ ſubiunctiui in dubio pro futuro accipiuntur, vt uoluit Bar.in l.oẽs populi, char.pe.ver.iuxta ꝑmiſſa ff.de iuſt. & iur.Bal.ĩ l.leges,col.3.ver.an verba ſtatuti C.de legi. Pan. in c. ult. col.j.ver.no.3.ext. de conſtit.Ro. qui alios allegat,conſi.433. quòad primum,in prin.Ferdi.Loaz.in repet.l.filiusfam.§.diuus,char.9. nu. 187.ex quo ſingulariter ff. de leg. j.cũ aliis multis concord.col. 10 lectis à Sebaſti.Sappi. in addi. ipſius Pan.in d.c.vlt.de conſtit.

246 ¶†Deinde quia in pœnis] benignior ſit interpretatio c.in pœnis, de reg.iur.li.6.cum concord. adductis per gl.ibi,quæ & ob id dicit†ꝙ in dubio debemus iudicare canonẽ ferendæ ſententiæ,magis quã latæ, quam ſequitur & dicit. ſingu.Phil. Fran.ibi.Sed eſt illi ſimilis in c.cupientes §.ſi verò,in ver.priuentur, de electio.lib.6.& in c.2.§. inhibemus,in ver.moderetur,de hæret.eo. li.6,& idẽ uoluerũt Pet.Cy.& Bal. qui hoc dicit no.in l.quę ex relationibus,in fi.C.de legi.idẽ Pet.in repe.l.ſi quis in tantam,col.pe.C.unde vi.Cy.in l.in criminali C. de iuriſdi.om.iud.& in auth.qui ſemel, col.2.ver.quinto q̃ritur, & ibi Bal. col.j.ver.quæro ad euidentiam C. quo,& quand.iu.Io.And.in c.2. de hæret.lib.6.Pet.Iac.in tit.de actione in rem pro feudali cont. empt. col.4.ver.ſi aũt ex aliis & tit.de cõdi.ex l.non ſcripta, col.2.ver. item ſi dubiũ ſit &tit.de cau.ex quib.domi.deb.amit.propr.in 13.diſt. feu. col.eiuſdẽ 2.ver.itẽ amittere,& iterum in fi.illius ti.& tit.ſeq.qui eſt, ſuper condi.ex moribus,col.j.Bar. in l.Meuius §.duobus,col.ul.ff. de leg.2.Bal.in l.j.in 2.oppo.& ibi ẽt Iac.à S.Georg.in 2.not. C. ne lic. potẽ idẽ Bal.in l.vl.C.de cap.dimi. &in l.ſi quis in tãtã,col.pe.uer.ſup quarto C.unde vi.& in l.ſi qua C. de ſecũ.nup.[& in l.trãſigere, col. vl.C.de trãſ.]& cõſ.301.ꝓponitur ꝙ Petrus,col.j.li.j.Sal.in auth.habita,col.antepe.uer.q̃rit ſequẽs gl. C.ne fi.ꝓ pat.An.Imo.Pan.& Frã. Are.in c.ſi diligẽti,de for.cõ.vbi illud expreſſim dicunt,quòd q̃n uerba legis habent ſignificationẽ præteriti & futuri,debemus ſequi mitiorẽ partem, vt uidelicet in dubio ſint futuri,& ita ferendæ ſñiæ, non latæ Pet.Anc.in c.j.col.j.ver. & unum circa hoc ſcias, de reſcrip.lib. 6.& in c.2.in fin.de hæret. eo. libr. 6.Imol. in c.j.col.2. de locat. & in cap.vlti. columna 17. verſicul. ſed certè ubi ſtatutum, extrà de præſcript.

ſcrip. Domi. in cap.j.§. vlt.col.j. verſi. quæro an deficiens, de elect. libr.6.& conſi.23. quia diffusè per patres meos,col.2.Pan. in c.querelam,col.3.ext.de iureiur. & ſubobſcurè conſi.40. venio ad primũ dubium,col.vlt.lib.j.Aegid. Bellame. conſi.9.factum eſt tale, cũ eſſet lis. col.8.verſi.item ad iſtam partẽ, & iterum col. 10.verſi.item non obſt. quod dicit Io.Anà.in c.j.col.4.ext. de ſagit.& in c.dura,in prin.ext.de crimi.fal.Alex. conſi. 103. videtur prima conſideratione,col.pe.verſi. item poſito,lib.j.& conſi.124.omiſſis ſuperfluis,col.j.& iterum ad fin. eo.lib.j.Card.Alex.in d.c.domino, & in c.ſalonitanæ,col.j.63.diſt.Iaſ. in l.rem quæ nobis,col.pen.ff.de ac qui.poſſ.Philip. Dec.cõſi.166.ego Philippus, col.2.& in l.cum poſtea quam,circa medium C.de pac.& in l.nemo ex his,col.vlt.verſi. non obſtat quod dicitur ff.de reg.iu.& D. Io.Selua ſenator Pariſienſis in tracta.de iureiur.col.totius operis pe. & nouiſsimè uir optimus, & mei amantisſimus Pet.Rebuffus in rep. l.diuus,char.14.verſi. quæro an nõ uindicans ff.de ſenatuſcon.Sylla.

247 ¶†Quod cùm ſemper aliàs locũ habeat,tum uerò maximè procedit cùm pœna à lege, ſtatuto, aut alia conſtitutione imponitur delictis, non perfectis aut conſummatis,tũc enim nunquam in dubio uidetur eſſe canon latæ ſententiæ, ut nuncupatim aſſerit Io.And. in c.j. de homic.lib.6.quod dictum pro not.citat & ſequitur Fran.Are.in d.c.ſi diligenti,col.4.extra de foro compe. Ad quod optimè faciunt quæ latè dicemus inferius in 17. effectu ſiue differentia canonis latæ & ferendæ ſententiæ.

248 ¶†Quinetiam nunquam incurritur pœna priuationis ipſo iure, niſi ſit iure expreſſa,vt voluit Inno. in c.bonæ,le 2.col. vlti.extr. de elec. Imo.Pan.& Fel.in c.querelam, ex tr.de iu.iur.idem Pan.in c.vlt.paulò ante fin.ext. de cleri. non reſid. Domi.in c.quo iure,col.vlt.8.diſt. Rom.conſi.325.hoc exord o, quò ad primum, colum.j.verſi.ſecundò quia pœnam,Barb. Fely. & Philip. Dec.in c.2.ext.de reſcrip. [idẽ Fel. in c.inquiſitionis, col.2.ext. de accuſa.]Card. Alex. in d.c.j.col.j.tit. quib.mod.feud. amit. & iterum in §.item ſi fidelis,col.pe. eo.tit.Coſ. Guy.in titu.de collat. §. taliter, in ver.reſidentiæ,Thomas Parp. in repeti.l.ſi quis maior, in 3.q.17.not. & ibi quoque Hiero.Cagno.etiam in repe.nu.121.C.de tranſac.

249 ¶†Sed nec pœna priuationis ſimpliciter imponenda eſt, niſi à iure exprimatur,vt eſt glo.omnibus nota in c.vlt.& ibi Pan. qui eam dicit ſing.ext.de iure patro.& ſimilis tamen glo.in c.cùm uos,in gloſſ.2.in fi.ext.de offi.ordina. & alia item in cle.2.in ver.ſuſpenſus,de vita & honeſta.cle.& uoluit etiam Io.Mo.in extrauag.iniunctæ,in gloſſ. vlti. de elect.Pan.in d.c. bonæ, le 2.col.3. verſi.ſuper gl.j.ext. de elect. vbi & illam primam gl.citat & commendat,& in c. cùm uenerabilis, col.8. verſi.circa primum puto,ext.de ex cep.& in c.vlt.in fi.ext.de præſum. & Alex.conſi.103.col.pen.verſicu. pro hac facti,lib.2.& conſi.212.põderatis his,lib.6.& Barba. in tract. de præſtan. Cardi.[in j.q.j.par. col. 19.vbi illam glo.dicit ſing.& conſ. 9 præclarè ſcribitur,col.7.verſ.prę terea facit,lib.2.& Iaſ.in l.j.colum. pen.ad fi.C.de tranſ.Philip.Dec.in rub.extr.de iud.col.j.in priore lec. & in d.c.2.col.2.& ibi quoque Fel. colum.item 2.ext.de reſcrip. & ipſe Fely.in capi. at ſi clerici,in principio, columna ſecunda,]extra de iudicijs.

250 ¶†De

250 ¶† De qua re eſt tex. optimus in §.cùm igitur, in auth.de non elig. ſecun.nu.ibi,nec eſt lex aliquid tale dicens Cuius authoritate Bal. in auth.ex teſtamento.colum.pe.ver. modo quæritur C.de ſecun.nup.dicit id quod lege non eſt cautum, non inducere priuationē & ad hoc quoq; not.illum tex.Io.Ana.in c.j. col.2.extr.de maled.& Alex. in l.ēt §.j.col.3.ver.confirmo ff.ſolu.matr.ubi illum dicit no.& d.con.103. col.pen.verſi.pro hoc facit,lib.j.& d.conſi. 124.in fi.eo.libr.j.& conſi. 92.perſpectis diligenter,col.4.ver. condeſcendo ad quintam,lib.6.ubi dicit illum tex.eſſe ad hoc not.Barba.in c.j.col.8.ext.de offi.deleg. & in repe.c.Raynaldus, char.44.ext. de teſta.Iaſ.latè in l.j.colum.ult.& ibi quoque Aquen.colum.item ul. C.de tranſ.& ipſe Iaſ.in l. ſi quis maior,colum.2.& ibi Tho.Parp.in repeti.in 17.notab.in 3.q.eo.tit.& idem Iaſ.in l.illam, col.3.ver.addo ad regulam C.de collat.ubi dicit illum tex.eſſe ad hoc ſing. & in l.ex facto,col.9.verſi.contra Bart.ff.de vulg.& pupil.ſubſtitu.& in l.quod te, colum.antep. verſicu. breuiter ego teneo ff.ſi cert.peta.& in l. diuortio §.ſi fundum,colum.2.verſi. ego puto quòd iſta ff. ſol. matri.& Felyn. in c. tranſlato, colum. penul.verſicul. item ubi imponitur, & in d.c.2.colum.j.extr.de reſcrip. & Fran.Rip.in d.rubr.de iudi. col. 3.& Thomas Parp.in repe.l.2. colum.7.verſicul.præterea de adulterio ff.ſol. matrimo. & Nicol. Eueral.in locis legalibus,in loco à ſimili,col.vlti.ubi dicit illum text. non ſolere ad hoc allegari.Sed & ex illo tex.dicit Bald.in l. ſi pater, col. 3.verſi.aduerte quantum C.de inſti.& ſubſt.quod caret lege, non curat legis miniſter.

251 ¶† Eſt & tex.quoque optimus in c.is qui, in prin.de ſenten. excom. libr.6.per quem dicit Domi. conſil.105.ſuper dicto dubio,colum.3. uerſi.ſecundò arguitur, quòd pœnæ non ſunt imponendæ ex magiſtrorum opinionibus,ſed in caſibus tantùm expreſſis,ad quod etiam allegat c.ſi habens 24.q.3.& c.Romana,de ſuppleu.neg.præla. libr.6.& glo.in c.porrò,in uerſi.ſeparari,de diuor.Cui adde & tu tex. in l. at ſi quis §.diuus ff.de relig. & ſumpt. fune. cùm dicitur eū hæredem qui prohibet funerari ab eo quem teſtator elegit,non rectè facere, pœnam tamen in eum non eſſe ſtatutam quem tex.ad hoc quoque not. Barba.conſi.11.ſcripſit belliſſime, col.3.uerſi.modò ſi dicatur, li.j.& conſi.16.clementiſſimi Dei, col.j. eo.lib.j.& conſi.24. illud afferam, col.j.eo.lib.j.& conſi. 46. præclarè ſcribitur,col.2.eo.li.i.& conſi.51. ſcripſit ſapientiæ fons, col.17.ver. capio nunc alium,eo.lib.j.& conſ. 61.ſcribitur Sapiētiæ ſeptimo,.col. pen.eo.lib.j.& con.9.pręclarè ſcribitur,col.7.uer. præterea facit,lib. 2.& Iaſ.in d.l.diuortio §.ſi fundū, ubi ſuprà ff.ſol.matri.& in d.l.illud col.3.verſi.addo ad regulam C. de colla.& Philip.Dec. in d. rubri. de iud.& in authen.qui rem, col.2.C. de ſacro.eccle.[& conſi.pen. cuius ſuprascriptio incipit, ſi ſtatutum, colum.2.verſi. ſed tamen vlteriùs, & conſi.163.non fuiſſet propoſiti, colum.2.uerſi.& hoc confirmatur] & ante eos Bald.qui eum dicit not. in l.nemo martyres, poſt princ.C. de ſacroſanct.eccle.Adde item tex. in §.quia uerò Leonis, in authen. de non alie. per quem dicit Bald. in l.ſuper chirographis,in 3.not.C. ſi certum petatur,quòd pœna nunquam imponitur niſi in caſibus à l.expreſſis,& text.in l.ſi ſeruus §. prætor ait,verſicu. non dixit prætor

tor ff.de acqui.hæred.& in c.j.§.illud,& §.porrò,ti.quæ fuit pri. cau. amit.beneſi.quas & in id expendit Fran.Cur.cõ.64.antiquiſſima, col. 13.uer.quintò etiam reſpondendo Adde & glo.in c.j.81.diſt.& in ſumma 15.q.8.quæ dicunt nullum crimen inducere depoſitionem, niſi ſpecialiter à canone ſit expreſſum, & quod ſcribit Bal.in l. improbum C.ex quib.cau.infa.irro.quòd uſurarius nulla pœna criminaliter affi ciendus eſt,cùm nulla lex hoc dicat,& ſequitur Saly.ibi,& latè Philip.Deci.conſi.170. uiſo themate, col.2.ver.ſecundò principaliter.

252 ¶†Hæc aũt quæ diximus, & probauimus,uerbũ dubiũ cenſeri potiùs eſſe ferẽdæ quã latẽ ſniæ,velim intelligas cùm agitur de pœna imponẽda,uel alias ſumus in materia odioſa,in quibus ẽt terminis locuti ſumus nam & huc conueniunt, oĩa quæ in eam ſententiã diximus. Quòd ſi in alia materia loqueremur,ĩ qua fauorabilius eſſet interpretari verbũ dubiũ ĩ ſenſũ directo id eſt,ut ipſo iure,&ſine alterius adminiculo intelligeretur, ita potiùs eſſet intelligẽdũ quã in ſenſu obliquo,ut expreſsè uoluit Corne. loquens in caſu noſtræ legis, ut ſcilicet quia eſt fauorabilis, debeat interpretari in dubio ipſo iure,cõ.15. Ex quo dictus Franciſcus, col.5.li. j.Et hac tantũ ratione motus,quòd odia reſtringi,fauores ampliari decet c.odia,de reg.iur.lib.6.

253 ¶†Sed & hoc ex eo apte ꝓbatur, ꝙ in materia ſubſtitutionũ in dubio debet intelligi ſubſtitutio potiùs directa quã obliqua,ut non obſcurè innuit tex.no.in l.ul.ubi hoc not.Saly.Fulg.Alex.C.de hæred.inſtit. & eſt tex. apertiſſimus in c. ſi pater,& ibi Io.And.in nouella.Pe. Anc.col.5.in 19.no.Domi.in uer. præmiſſæ,in j.no.& Philip.Fran.in .14.not.de teſtã.li.6.& uoluit gl.in l.uerbis ciuilibus, in fin.& ibi Bal. qui eam dicit ſing.de iure ciuili,& Ang.qui ẽt dicit ſing.Pau. Caſt. & Ale.ff.de uulg.& pup.ſub.& Bart. [cõ.13.ex facto,ꝓpoſito,col.3.uer. reſtat de ſecũdo,&]cõ.15.in noĩe, &c.pater habẽs filiũ,col.2.uerſi.ad ſecundum,[& cõ.244.fuit quidam de Aſſiſio,col.3.& Fran.Tigr.inter cõ.illius cõ.152.& ego Frãciſcus] Bal.in l.Cẽturio, [col.2.uer, itẽ & ratio,& ibi Ang.col.3.ver. ſed huic deciſioni ff.de uulg.& pupil. ſubſt. & idẽ Bal.in l.precibus,col.13.uer. unũ ẽt aduerte C.de impube.& aliis ſub.]& in l.ul.paulò ante ſi. C. de ſacro.eccle.[& in l.ſi quis ita,ꝑ illũ tex.ff.de uſufruct.& in l.ul.col. j.C.de hæred.inſti.]&in c.j.col.ul. in 2.lect.ext.de iudi.& conſi.35.pater filio,circa medi.li.2. [& conſi. 423.uerba teſtamenti,lib.i.& con. 35.pater,in prin.lib.2.& conſi.37. decreto, in fin. lib.3. & conſi.422. ſtatutum,circa medium, eo.lib.3. & conſi. 296. præmittendum eſt, circa medium, lib.4.& conſil.175. præmiſſi uerbis, colum.i.libr.5.] Angel.conſi.125.hoc eſt teſtamentum,colum.2.uerſi.hinc deſcendit. Raph.Co.conſ.2.proponitur quòd Ser.Blancus,col.3.Pet.Auc.con.8. difficultas quæſtionis, col.i. [Pau. Caſtr.in l.i.colum.2.C.de pact. inter empt.& uendi.Rom. conſ.503. diligenter inſpectis,col.2. uerſi.ſecundò probatur. Fran. Are. conſi. 155. periculoſum eſt, col.2. uerſi. quòd autem iſta pars. Alex. conſi. 12.attentis uerbis teſtamẽti,col.4. verſi.turſus poſito,lib.3.]& Phili. Corne.in l.precibus, col.16.uer.dicit tamen Ang.C.de impub.& alis ſub.[& conſi.47.uidetur prima facie,col.2.lib.i.& conſi.295.uidetur in hac,col.2.eo.l b.i.et conſi. 112. quanquam uideatur, col.4.uerſiç.

nam

nã præmittẽda eſt,lib.2.& cõſ.238. circa primũ,col.2.ver.aliud aũt,eo. lib.2.& cõſ.316.videtur col.2.li.3. & conſi.138.nulli dubiũ,col.3.ver. ꝓ quo facit li.4.& quiſquis eſt iter conſi.Alex.cõſ.14.adſit,col.5.ver. non.n.filii,lib.4.]& Soz.in l.j. col. 7.ver.confirmo iſtam.ff.eo.tit. [& Iaſ.i l.Marcellus quæ eſt.3.in prin. col.6.ver.ad tertiã inductionẽ.ff.ad S.C.Treb.]& Phil.Dec.cõſ.95.cuius ſuperſcriptio incipit, ſubſtitutio facta col.2.& conſ.371.in cauſa magnifici militis,col.2.verſi.& hoc ẽt confirmatur,& iterũ col.vlt.ver. non quod potius. vbi declarat quo modo id intelligatur. Nã in his fauorabilius eſt directũ, quàm obliquũ,ut colligitur ex l.vlt.C.de his qui à non domi.ubi id not.Bald.Et uide quæ diximus ſupra nu.9. inci. porrò.Corne.

254 POSTREMO † ſcias huiuſmodi verba,ſub pœna excõmunicationis,cẽtũ librarũ,aut alterius rei, vel ẽt hæc, ſub interminatione anathematis,uel ſimpliciter ſub excõmunicatione, nõ eſſe latæ ſententię, [vt non obſcurè probat tex. ſi modò paulò penitius introſpiciamus, in d.c.relatũ,de iure patr.nã ibi primũ dicit,ſub anathematis interminatione prohibere cunctis. Subdit aũt poſtea,ſiquis aũt prohibitionis veſtrę contẽptor extiterit,cũ excõmunicationis ſubdatis, quibus poſtremis verbis ſatis oſtẽdit illũ non dũ fuiſſe excõmunicatũ ex illa interminatione anathematis. & hoc etiam no.glo.vlt.Hoſt.Io.An.Col-lect.& Pan.ibi.

255 ¶ † Et hoc quoq; voluit gl.in c.] cũ eſſes,in gl.vlt.& ibi Tãcre.Inn. Hoſt.& Io.An.ext.de teſta. & in c. cũ eccleſia, in uer.anathematis, & ibi Hoſt.& Io.An. ext.de immu.eccle.& in c.dolẽtes,inver.ſub pœna, & ibiẽt Vincen.Hoſt. in eodẽ uerbo,& Io An.col.vlt. extr.de celeb. miſſ.& gl.in c.j.& ibi ẽt.Pan.& Io. Ana.& Alij.extr.de ſagit. & in c.ſicut tuis,& ibi collect.in prin. Pan. Io.Ana.&Fel.extra de ſimo.& in c. 2.ext.de mat.cont.cont.inter eccl. & in c.j.& ibi ẽt Inn.ext.de eo qui fur.ordi.ſuſce.& in c.ſalonitanę.63 diſt.& c.non ſolũ,in ver.ſub pœna, de reg.lib.6.& in c.j.in fi.& ibi Domi.de biga.eo. lib. 6. & in cle.i. in prin.in ver.interminationẽ, de exceſ.prœla.Zenze.in ext.Io.22.inci. quorundã uer.ideoq;oẽs,in ver.ſub excommunicationis pœna.Hoſt.in ſum.ti.de ſagit.ver. ſed nũquid, & ſeq.& iterũ tit.de ſentẽ.exc.§. 3.in 24.caſu canonis latæ ſenteтiæ. Bal. c.P.&G.col.2.ver.nota quòd licèt, ext.de off.deleg.[Pet.Anc.cõſ.251 ex his quæ ſuperius, col. 2.] Imo. qui hanc dicit eſſe cõmunẽ op.in c. j.col.2.ver.&aduerte,& ibi ẽt Pan. ext.de loc.idẽ Pan.in c. dura, in j. not.ext.de crim.fal.Domi.d.conſ. 23.quia diffuſe ꝑ patres meos, col. 2.Pau.Caſt.&Iaſ.in l.ad diẽ,i i.not. ff.de verb.ob.[idẽ Pau.Ca.con.99. qa per ſupraſcriptos,in prin.lib.j.] Cępo.latè conſi.crimi.conſi.13.ſtãte quodã decreto, col.3.ver.ſecũdũ iſtã op.[Alex.cõſ.103 uideẽ prima cõſideratiõe,col.pe.ver.itẽ poſito, lib.j. & Barb.in c.Raynaldus, col. 101.uer.octauò adduco,de teſt.vbi aliter declarat quàm alii.] Steph. Bertr.conſi.28.exiſtentes,nu.5.lib. j.Phil.Deci.in l.non videtur. §.in pœnalibus,in prin.ff.de reg. iur.Et facit quod ſcribit Inno.in c.cum in tua ext.qui mat.accu.poſ.

256 ¶ † Sed hoc tamen primo loco limitabis procedere, ubi lex aut iudex illis uerbis utitur,ſecus ſi paciſcẽtes aut cõtrahẽtes, verbi gratia, ſi quis promittat ſub pœna centũ. Hec enim uerba eam vim habent, ut niſi id fiat, quod actum eſt aut pro-

promiſſum,ea pœna ipſo iure debeatur,ad idque agi poſſit,per tex.in d. l.ad diem.ff.de verb.oblig.quem ad hoc no.Pau.Ca.& Iaſ.ibi,& ad hoc quoque facit tex.in l.reſcriptum.§. ſi pacto.ff.de pact.vbi gloſ.in verb. vtraque facit hanc differentiam inter pœnam legalem & conuentionalem.Ex quibus potes intelligere nō verum eſſe,quod ſcribit Fel.in d.c. ſicut tuis, in 2.limitatione, extra de ſimo.

257 ¶†Limita ſecundo procedere,niſi poſteaquam is.cui ſub pœna excōicationis aliquid iuſſum fuerat, non id fecit, iudex declaret voluiſſe ſe excōicare re non impleta, ſecūdum Hoſt.in d.c.j.extra de ſagit.& Guil. à mont.Laud.in d.cle.j.& ibi Imo. col.2.de exceſ.præla. Non nocebit tamen talis declaratio impetrationi beneficij,& aliis actibus interim factis ante ipſam declarationē, cùm agitur de graui aliquo præiudicio, vt aſſerit Pan.ibi,quia declaratio ꝓducit effectū ex eo tempore tātùm quo fit,nec retrotrahit̄ ſecūdum Io. And.ibi, quē ſequitur Fel.in d.c.ſicut tuis,extr.de ſimo.qui & ad hoc dicit facere gl.ſing.in c.apoſtolicæ, de cleri.excom.quæ dicit valere impetrationē beneficij ab eo factā,qui probabiliter ignorabat ſe eſſe excommunicatum.

258 ¶†Quin Car.Alex.in d.c.ſalonitanæ.63.diſt.in nullo caſu admittit illud dictum Hoſt.quia nō creditur, inquit,verbo iudicis in prȩiudiciū partis,ꝑ gl.in c.ſicut, extr.de ſent. excom.Subditque facere quæ habētur in c.cùm à nobis,ext.de teſti.cū ſimi.Et huic ſententiæ accedo,cùm hmōi iudicis declaratio ſiue interpretatio ſit contra vim ac naturam verborum per ea quȩ latè diximus ſuprà in ver.libertis, nume.j. Nam & ipſe Hoſt.in ſum. d.tit.de ſagit. vbi ſuprà citauimus,tradit hæc verba non eſſe latæ ſententiæ,niſi proferens aliud intēderet,ſubditque tū demum cōſtare de intentione, ſi id ipſe proferens expreſſerit:aliàs, inquit nō eſſet à verbis recedendū.At Io.And.in d.c.j.de ſagit.ſimpliciter dicit credendum eſſe iudici,ſed antequā declarauerit, excuſatur, non ſeruans ſententiam.Quāquā Guil. & Imo.in d.cle.j.de exceſ.præl.fuerūt in hac ſnīa,vt facta declaratione effectus pœnæ retrotrahatur.

259 ¶†Limita tertiò, niſi lex aut iudex ita dixerit,ſub excōmunicatione,quam ſtatim contraueniendo in curras.Aut ſic,ſub pœna excōicationis, quam ipſo facto incurras. Aut ēt ſic ſub pœna excōmunicationis, quam exnunc prout extunc, vel ſimpliciter exnunc(ita enim noſtri loquūtur)proferimus, vt de primo voluerūt oēs in d.c.vnico,de ſagit. De ſecundo Pan.poſt alios in c.præterea requiſiſti,col.pe.ext.de appe. De tertio Pau.Caſt.& Iaſ.in d.l.ad diem.ff.de verb.obli.De poſtremo Pan.in c.ſecundo,de mat.contr.cō. inter.eccleſ.Ex quibus potes facilè intelligere, idem eſſe in ſimilibus verbis.Nā & Hoſt.in d.c.ſicut tuis, col.2.verſ.ſed nunquid hæc verba, dicit quòd ſi iudex ſimpliciter dicat,ſub pœna excōicationis, quam contraueniens incurrat,habēt vim ſnīę.Idemq; ſi dicat,ſub ſnīa excommunicationis.Nam illud verbū ſententia,declarat eſſe latȩ ſententiæ, vt voluerunt Hoſt.& Io.An.in c.innotuit,in verb.ſententia, ext.de eo qui ord.fur.ſuſ.Sed & idem ſi dicatur,ſub interpoſitione excōicationis,vel ſub interminatione,vt dicit glo.in d.c.relatū,de iure patro.Sed quantum ad ſecundum ea gl.eſt cōtra tex.ibi,vt ibi etiam no.Hoſt.& Io.And.ibi.Idem ſi poſt ea verba, ſub pœna excōicationis.hæc & ſimilia ſubiiciantur,ꝗ ſi quis contrà fecerit,

terit,ſciat ſe excõicatum,ſecũdum, eundem Hoſti.in c.non minùs, in verb.ſub anathematis diſtrictione, & ibi quoq; Io.An.in illo verbo,diſtrictione,ext.de immu.ec.per tex. ibi,cui adde ſimilem tex.in c.clericis, ext.ne cle.vel mo.& ibi quoq; Hoſt.& Io.And.

260 ¶ †Idem denique ſi dicatur ſimpliciter ſub pœna.vel ſub banno,ſecũdum Hoſt.qui hanc facit differentiam inter hæc,ſub pœna excommunicationis vel banni,& ſub intermi natione excommunicationis vel bãni illud enim eſſe latam ſententiã, hoc minimè. Ita enim voluit in d. c.2.de mat. contr.con.inter.eccleſ. ſed huic omnes aduerſantur.Et contra Hoſt.facit tex.in cle.j.verſ.nostã,de relig.dom.quę ad illa verba, ſub pœna excommunicatiõis, mox hęc addit, quam in contrarium faciẽtes incurrere uolum⁹ ipſo facto.

261 ¶ †Limita quartò procedere,niſi iudex ipſe qui hæc verba protulit, præmiſerit cauſæ cognitionem, vel etiam ea ſolenniter protulit,ſcilicet accenſis extinctiſque candelis:videtur enim tunc proferri excommunicatio ipſo facto,quia à lege nõ potuit talis ſolennitas aut cerimonia proferri,vt voluit Ant.& poſt eum Pan.in d.c.j.extra de ſagit.& Card. Alex.in d.c.ſalonitanæ.63.diſt.

262 ¶ †Limita quinto,niſi ex aliis verbis conſtitutionis, quæ his verbis vtit,appareret hæc uerba eſſe latæ ſñiæ,ut probatur ex glo. in d.c.j.in uerb.ſub excõicatione,ext.de loc. ꝙ dicit ea uerba eſſe illic latę ſñię, quam ſequuntur Tan.Vin.& Phili. ibi,& Hoſt.& Lapus, qui caſum illius c. ponunt inter cęteros caſus excõicationis latę ſentẽtiæ,ille quidem in ſumma titu.de ſent.excom. §.3.in princ.hic in trac.de cenſura eccleſiaſti.colum.24. Dicitq; Pan. in d.c.j.ꝙ ea gl. reſpiciebat ad alia verba eius conſtitutionis, de qua ille tex.loquitur. Nam aliàs, inquit, non eſſent illa verba latæ ſñiæ. Et generale eſt,vt verba ſuã vim mutent propter alia uerba eiuſdem cõſtitutionis id declarantia, vt diximus ſupra in 11.tal.futuri tpis.

263 ¶ †Limita ſextò niſi prius eſſet lata ſñia excõicationis à iure uel ſtatuto,& poſtea iudex hac intermina tione vtitur. Nam tunc infert & aliam excommunicationem, & ita is erit duplici ſententia ligatus, ita voluit Guil.à monte Laud.& Imo. in d.cle.j.de exceſ.pręla.per c. à nobis,le j.ext.de ſen.excomm.Sed ut ſcribit Card.Flo.in d. cle. col.vlti. q.3.d.c.id non probat, nec verum eſt,in qua etiam ſententia eſt Collect.in d.c.relatum,de iure patr.

264 [¶ †Limita ſeptimò, niſi aliquid fuerit iuſſum aut prohibitum ſub pœna periurii, nã cum ea pœna ipſo iure incurratur: ſi cõtra fuerit factum c.cum quidam de iureiur.cõſequens eſt eum qui non paret, ipſo iure eam pœnam incurriſſe l. 3. §.ſi ad diem ff.de re mili.Ita uoluit Fran.Are.in c.tranſmiſſa,ext. de foro competen.& ſequitur Fely.in c. 2.col.pen.ver.quando autem exprimitur,extra de ſponſ.Qui & ipſe reſpondet ad ea quæ ſupra diximus, hæc uerba,ſub pœna, non eſſe latæ ſententiæ, quia ea procedunt, ubi cominatio poteſt habere alium effectum,quam latæ ſententię. Hic aũt propter precedens iuramẽtum contrauentio ſtatim operatur periuriũ quod dicit not. quia non eſt alibi adeo bene declaratum.Quãuis ſint alij,ut & idem dicit,qui tenent cõtrarium,vt ibi videbis per eum.]

265 ¶ †Parum abfuit quin omiſerim rẽ ad hunc locum pertinentem.Id ſcilicet eſt,quòd cũ regulariter opus eſt ſñia ad aliquid reuocandũ, tñ in caſu aliàs irreuocabili ſi ualeret

mero

mero iure,nullum eſt ipſo iure,verbi gratia,ſi quid in fraudem creditorum alienatũ fuerit, regulariter ualet mero iure,ſed retractatͤ actione reuocatoria,ut per totum titul. de his quæ in frau.cred.& l. ſi ſciẽs in fi.ff.de contrahen. empt. Tamen quia libertas ſemel data non reuocatur,ut in l. & ſi ſine. §. ſed quod Papinianus.ff.de min.Ideo ea data in fraudem creditorũ,ipſo iure nulla eſt.§.j.Inſti.quib.ex cauſ.manu. non licet,ubi Ioã. Pla.Ang.Aret.& alij recẽtiores huius rõnem eſſe dicunt,quoniam quod difficulter reuocatur,etiam difficulter conceditur,ut not.gl.in l.ſi noxale,in prin. in ver.ipſo iure durat.ff.de noxal. actio.[Et huc ſpectat quod tradit Bald.in l.j.col.2.C.de neceſſar.ſeruis hęred.inſtituen.

266 PENE HVIVS †tractationis me cepit faſtidium, quod ex eò pedem referre monet.Sed illud prius dixerim nõ modicum intereſſe, utrum aliquid fiat ipſo iure, an vero per ſñiam.Sunt enim multi huius rei effectus,& diſcrimina.Ex quibus aliquot,& eos quidem memorabiliores & inſigniores,prætermiſſis cęteris,operępretium viſum eſt ſubſcribere.Quorum etiam multi ad legem noſtram pertiuent. Ex quibus plane intelliges non rectè ſcripſiſſe And.Iſer.in c.j.§.callidis,tit. de prohib.feu.ali.per Fred. inueſtigationem illam,de qua inibi tractatur.utrum vaſſallus cadat ipſo iure an per ſñiam, eſſe inutilẽ, pro quo tamen eſt tex.in l.nihil.ff.de regu. iur.vbi ita ſcribitur, nihil intereſt ipſo iure quis actionem non habeat an per exceptionem infirmetur.[& in ſimili tex.in l. Fulcinius.§.ſi in diem,& ſeq.ff.quib.ex cauſ.in poſ. eat.& facit tex.in l.ſi,cum exceptione in prin.ff.quod met.cau.]Quod vtiq; verum eſt in eo primo caſu quantũ ad effectũ,ut dicit gl. [in d. §.callidis.]& Pet.Iac.in ti.de cauſ. ex qui.domi.dẽt amit.prop.in fi]& Pet.Anc.conſ.62.duplici reſpectu,ĩ fi.Et quantũ ad d. l.cũ exceptione, uidebis etiã Bal.ibi,in priore lect.]

267 ¶†Sed & in aliis caſibus plurimũ intereſt, vt ex iis quæ ſubiiciemus liquidò apparebit. Ex quo ẽt ait Bal.in l.j.col.11.ver.ad principium q̃onis reuertor C.de confeſ. quòd plenius ius eſt tutum eſſe ipſo iure,quam ope reſtitutionis in integ. [quod & ipſum aſſerit & ꝓbat Frã. Are.in l.Pannonius,col.4.ver.ſecũda rõ iſtorum.ff.de acq. hær. Sed & ipſe Bal.]in l.metũ.§.ſed quod prætor,ad fi.ff.qđ met.cã,tradit per gl. ibi,ꝙ[intereſt alicuius magis nõ teneri ipſo iure,q̃ hẽre exceptionem. Sed & Ang.ibi tradit ꝙ]is qui obligatus reperiẽ ipſo iure,licet ſe exceptione tueri poſſit,diciẽ dãnũ pati.qđ pro not.reaſſumit Phil.Dec. in l.nõ videẽ,col.2.ver.& ex ſupradictis.ff.de reg.iu.[Sed & hinc fit, vt ea lex nõ ſit ſuperflua, quę ipſo iure tollit qđ exceptione ſubmoueri poterat,ſm gl.i l.ſi ſtipuler ut id fiat,in prin.in ver.ſi ſororẽ,& ibi Frã.Are.ff.de ver.ob. ſuper quo ẽt vide quæ ſcribit idem Are.in l.quibus,in prin.& in l.ſi dari,propè per tot.ff.de uerb.oblig.]

268 PRIMVM † igitur diſcrimẽ hoc erit,qđ cũ quid fit ipſo iure,ſtatim ex eo tpe debẽt fruct⁹ reſtitui,non expectata petitione,aut litis cõteſt. q̃ fuit ſñia gl.in §.j.in uer.ĩminere in fi.q̃ ibi ſequunẽ Iac.Bel.Bart. & Ang.in auth.de inceſ.nup. per tex. in l.eũ qui ff.de his qui.vt indig.ſequunẽ ẽt Cy.& Bal.in auth.ĩceſtas, ad fi.C.e.ti.de inceſt.nup. & Ioan. And. in c. felicis.§. nullus, & ibi ẽt Pet.Anc.col.pe.uer.quæro poſt Ioan.And.& ibi quoq; Domi.& Philipp.Fran.vterque in prin.col.2.de

pœnis, lib.6.& idem Pet. Anch.in c. 2.in 2.no.de pręſcr.li.6.[And.Iſer. in ſc.j.§.ſi aũt dixerit,col.4.ver.perditur dominium,tit.quo temp. mil. & in c.j.§.item ſi fidelis, titu.quib. mod.feud.amittat.] Pet. Iac.tit.ſuper condic.ex moribus, col.j.Petr. Ferra.in ti.for.libel.in cau.ſpo.poſ. in verb.ipſo facto,ad fi.Io.Rayn.in d.§.callidis,ver.pœna,in 16.q.j.par. priu.& ibi etiam Card.Alex.in d.§. callidis,col.2.tit.de prohi.feud.ali. per Freder.Ang.Are.in tract.malef. in verb. & eius bona publicanus, col.13.[verſi.& bene aduertas,vbi & eã gl.dicit ſing.& ibi Augu. Ari. in add.illius.] Alex.in l.j.col.j.C.de his qui.vt indig.Alber.Bru.cõſi.41. viſo inſtrumẽto inueſtituræ,col.v. Math.Afflic.in conſti.Siciliæ,incip. pacterenorum col.4.ver.ſed quæro an iſta publicatio.[& in conſt.inci. ſi dubitatio.col.6.verſ.prima quod vbi agitur,]Petr. Belluga, qui eam glo.dicit auream,in ſpeculo principum,ti. de amortiz.§.nunc videamus,col.3.Paul.à monte Pico in repe.l.poſt contractum,col.pen.ff.de dona.cum alijs concord.adductis p Fel.in c.Rodulphus,char.pen. ver. limita tertiò reſpectu fructuum, extra,de reſcrip.& in .c.de quarta, colum.11.verſ.faciunt poſtremò prædicta,extra de pręſcrip.Pet.Rebuf. in arbor.feu.in fin.

269 ¶† Ex quo videtur quòd in caſu huius l.debẽt reſtitui fructus rei donatę ſtatim à nato filio. De qua re nuncupatim tractauit Lancel. Gal. in repe.l.Centurio,char.pen.in 13. concluſio,ff.de uulg.& pup. ſubſt. vbi primum dicit videri fructus nõ deberi niſi à tẽpore quo res eſt petita, cùm donans nec rem quidem ipſam teneatur reſtituere, niſi fuerit petita ſecundum ea quæ ſupra latè diximus in hac eadem gloſſ.uerſic. to.incip.fuerunt tamen qui dixerunt, & ſequen.Poſtea verò ſubdit ipſe Lancel.hoc eſſe dubium propter gloſſ.in d.§.j.in authen.de inceſt.nup.Tandem concludit, quòd ſi donatarius ignoraret filios donãti fuiſſe ſuſceptos, non tenetur,niſi tanquam bonæ fidei poſſeſſor, vbi verò ſciret,caſus adhuc,inquit, dubius eſt,quia iura & doctor. qui dicunt fructus ſtatim deberi, cũ quid ſit ipſo iure, loquuntur quando q̃s priuatur ex facto ipſius proprio, uel ubi nunquam habuit dominiũ in re ipſa. Subiungit tamen poſtea dicendum eſſe,quod ex quo ipſo iure eſt reſolutus titulus donationis, quam habebat donatarius,teneatur ad reſtitutionem fructuum.

270 ¶† Nam etiam aliàs licèt ſupplementum legitimæ non fiat niſi petenti,ut voluerunt gloſſ. Bartol. & alij,in l.ſcimus,in princip.C.de inoffic.teſtamen.& ſupra copiosè diximus in hac gloſſ.uerſi.14. incip. idem quoq; dicimus.Tamen fruct9 debent reſtitui à tẽpore mortis patris,ut not.conſuluit Card.Flo. cõſi.8.pſuppoſito ſtatuto quòd filię, in fin.& voluerunt etiam alii plerique, quos Lancel.non citat, videlicet gl.ordina.in l.in fideicommiſſaria,in gl.j.in fin.[& ibi Fran. Ripa colũ.7.nume.46.]ff. ad Treb. & Bald.qui & hoc dicit procedere, et ſi ipſi fructus ſint bona fide cõſumpti, in l.non eſt C. famil. herciſ. & conſi.22.quædam domina Nicolina, col.ult. lib.2.Ang.con.101.cõſiderandum eſt quod ſubſtitutio, verſic.ſequitur videre de Margarita,ubi dicit procedere, cum legitima conſiſtit in rebus corporalibus, & ſic in ſpecie certa. Nam ſi in quãtitate,non niſi à tẽpore moræ. [ipſe Ange.conſi.349.conſultatio,col. 2.] Alex.conſ.69.ſuper primo dubio,colum.2.ver.ſuper ſecundo dubio,lib.j.per l.Papinianus. §. unde ſi quis

ſi quis ff.de inoffi. teſtamẽ. & idem Alex.conſi.7.viſis & diligenter animaduerſis,col.3.ver.ex prędictis infertur,lib.2.& conſi.127.ſentio fieri dubium,col.j.verſi.tamẽ iſtis.[& in fi.]li.6.& Bened.Capr.conſi. 88. punctus Angelus olim Martini,col. 3.uer.circa ſecundũ,[& conſi.153. cum vt præſupponitur,col.j.]Corne.conſi.265.circa primum & ſecũdum,col.j.uerſi. tamen quandocunque,lib.j.per illum eundem tex. & id dicit voluiſſe Bart.conſi.incipiẽ. viſis ſtatutis,aliàs,ꝓponitur quòd domina,quod tamen reperire non potui,& idem Corn.conſi. eiuſdem numeri incip.in hac videtur, paulò ante fin.lib.3.per illum tex.[Sozi. conſil.57.in cauſa reſtitutionis,colũ.9.uerſic.pręterea etiam dico , li. 4.]Steph.Bert.cõſi.301.quia prout ſupponitur,ante fin.lib.2.& conſil. 201.ex themate,nu.4.lib.3.& conſ. 47.cum quinquaginta,nu.2.eo.lib. 3.& conſi.322.uiſo teſtamento, ad fin.eo.lib.3.& Fabia.Giocchi in repet.authen.nouiſſima,in 7.q.princ. col.2.uerſi.vltimò quęritur, & iterum in 7.q.9.q.princi.C.de inoffi. teſtamen.

271 ¶†Sed & hęc ſententia confirmari poteſt ex eo quòd pleriq; dicunt emphyteutam teneri ad reſtitutionem fructuum ex eo tempore quo reſoluta fuit emphyteuſis. Cuius ſententię fuit Specu.tit.de loca. §. nunc aliqua,verſi.10.Alber. in l.2. col.8.& ibi etiam Iaſ.col.5.verſi.ſecundò quæro.C.de iure emph.Bal. in.l.ſi pater,in 3.not.C.de vſufruc. Ang.in §.ſi uerò poſt princ.ibi, ſed quęro tunc, in authen.de non alie. Sozi.conſi.167.non inutilis, col.4. ver.poſtremò prædicta cõfirmãtur lib.2.& Fel.in d.c.de quarta], colũ. 11.ver.ſimile eſt,[de præſcri.& Iaſo.conſi.29.nunquam putaui,ad fi. lib.j.Et tamen certum eſt hoc caſu emphyteutam non priuari,niſi dominus voluerit & declarauerit, vt latè diximus ſupra hac in gl.nu.10. fuerunt tamen qui dixerunt. Et id optimè animaduertit Franc. Ripa in l.j.§.ſi hæres nu. 16 .ff.ad Treb. cùm negat emphyteutam cadere,niſi domino volente.Tamen facta declaratione domini,tenetur non ſolum ad fructus perceptos à tempore declarationis, ſed & à tempore commiſſi.

272 ¶†Et] ſimile eſt quod tradũt Guilel. Cu.Ang.Pau.Caſt.Alex.& Iaſ. in d.l.j.per illum tex.quẽ Pau.Caſ. dicit perpetuò eſſe menti tenendũ. C.de his quib.ut indi. feudatarium ẽt teneri ad fructus perceptos ex die cõmiſſę feloniæ. quod & voluit Ro.in l.diuortio,in prin.col.2.ff.ſolu.mat.[& Mart.Laud.& Card.Alexan.in c.j.vterq; paulo ante fin.tit. quib.mod.feu.amit.le 2. vbi id dicunt ſing.& Iac.à S.Geor.in tracta. feu.in ver.dictiq; vaſſalli promiſerunt non cõmittere feloniam ; col. 13.uer.addo vobis:& Zazius in epito.feudo.parte 10.] † Idq; dicunt Guil.& Pau.Caſt.in d.l.j. procedere in clerico, qui cõmiſit delictum ob quod debet priuari beneficio,vt ſcilicet teneatur reſtituere fructus à tẽpore delicti,quod & uidẽtur uoluiſſe Bal.Ang.& Pau.Caſt.in l.prædonis,per illũ tex.ff.de peti.hæred. & Bal.in c.paſtoralis,col.pe.verſic. quæro an excõicatus,ext.de app. ꝑ d.l.& alia quędam iura,& Domi.in §.j.42.diſt.& nouiſſime Ant. Burg. in c.ad noſtrã,col.11.ver.uenio mõ ext.de emp.& uẽd.& Phil.Dec.cõ. 118.viſo inſtrumẽto.col.j.& Hipp. Marſil.ſing.525.clericus qui cõmiſit,& Fran.Rip.in l.vl.in 66. q.hoc ti.de reuo.don.vbi ex hoc dicit donatarium ingratum teneri ad reſtitutionẽ fructuũ à tpe ingratitudinis cõmiſſę.Quamuis in clerico cõ-

trariū teneat Car.Flo. in c.j.ext.de cele.miſſ.& ibi quoq; Pan.col.ul.& Corne.in d.l.j.col.j.& Fely. in d.c. de quarta,[d.col.11.ver.faciūt poſtremò,& multis ſeq.] ubi multa allegat.Et facit etiam tex.in l. hæredē,& in l.eum qui,in prin.ff. de his quib.ut indig.& quod uoluit gl. in §.& hæc quidem,in ver.relictis, in fi.in auth.de hæred.& falcid.

273 ¶†Sed vt reuertamur ad caſū noſtræ l.Fran.Ripa in ea ipſa l.in 40. q.in qua rē hāc nuncupatim tractat in ea eſt opinione, quā ſuprà inter cæteras ex Lancel.Gali.adduximus ut ſ.donatarius nō teneatur ad fructuum reſtitutionē,niſi à tempore, quo primum reſciuit filios eſſe natos donatori. Ante enim,inquit, erat in bona fide:ideoq; fecit fructus ſuos non extantes l.certū C. de rei vendi.cum ſim.Cui in hoc quidem accedo,vt ſcilicet non teneatur donatarius ad fructus, quandiu eſt in bona fide.Sed arbitror non eum in malā fidem cadere continuò quàm ſciuit natos liberos,ſed tum demū tm̄,cum donatos declarauerit uelle donationē reuocari,ſcd̄m ea q̄ diximus ſupra in d.ver.10.fuerūt tamē qui dixerunt & ſeq.iū ctis & iis quę ēt diximus inver.ſuſceperit liberos verſi.211.incip.ſecundo intelliges procedere,cum multis ſeq. quæ uidebis,ne hic iterum repetam.

274 ¶†Nec obſtāt cōtraria, uidelicet d.gl.in d.§.j.de inceſt.nupti.& ſimilia,quia vt dicūt Lance.& Ripa, ꝓcedunt cùm reſoluitur contractus ex facto eius qui fructus percipit,& ideo confeſtim fit malæ fidei poſſeſſor.Quod autem dictum eſt de fructibus legitimæ,pōt intelligi ſecundum præterita,ſi videlicet, & poſtquam petita fuerit,ut quæ non debeatur niſi petita, vt diximus, nec tex.in d.l.Papinianus §.unde ſi q̃s ff.de inoffi.teſt.probat contrarium.

275 Caeterum †& hic quoque dubitatū eſt,an ēt fructus percepti ante natiuitatē liberorū debeant reſtitui. Sunt enim multa quæ reſtitui ſuadent.Primùm quidem tex.l.noſtræ,quæ dicit totum reuerti ad donatorem:Ex quo ſequitur & fructꝰ reſtituendos,per optimum tex.in l. baliſta ff.ad s.c.Treb.vbi propter dictionem,omnem, etiā fructus reſtituuntur.Nam qui omne vel totū dicit, nihil excludit l. pediculis §. Labeo ff.de aur.& arg.leg.cū multis quæ diximus ſuprà in verbo,tot.in prin. Addit q; hic noſter tex. quicquid, quod ſimiliter omnia comprehendit,ut etiam diximus ſuprà in ver. quicquid. Nec totum quidem reuerteretur,niſi & fructus reſtituerentur,qui ex re donata prodierunt: ſicuti etiam in ſimili diximus non plenè aliquid reſtitui,niſi & fructus reſtituantur l.videamus generaliter §.ī Fauiana ff.de uſur. & l.quòd ſi minor §. reſtitutio ff. de minor. & l.& ex diuerſo §.j.& ibi gl.in ver.reſtitui ff.de rei uend. & l.in cōdemnatione §.j.ff.de reg. iur.& l.plus eſt,& l.reſtituere ff.de uerb.ſignificat.

276 ¶†Ex quo dicit Bal.in rub. C. de fruct.& lit.expē.ꝙ ſi iudex in ſnīa dicat ſimpliciter,cōdemno te vt reſtituas rem,intelligitur ēt condemnare ad reſtitutionem fructuum,ꝓpter illud verbum reſtituas, quod habet plenum ſignificatum. Idque commendat Iaſ. & dicit perpetuò ac diligenter not. in §. omnium in fin.Inſti.de actio.[ſed & idem dicit multùm not.ipſe Iaſ.in l.iuſiurandū §.procurator,col.6.verſi.no. tn̄ ex .parte tertiā ff.de iur.iur.]& idē voluit ipſe Bal. cuius Iaſ. non meminit,conſi.504.arbiter & arbitrator,col.2.verſi.modò quæritur,lib. 5.& quòd id verbum habet plenā [ſignificationem,]tenet etiam Archi.

chid.referens Goffre.in c.ſi exiſtẽs inver.integerrimo 3.q.2.& ĩ c.quia ſæpe,& ibi Io.And.col.2.in uer.ple nè,in nouella,& Domi. etiam col. 2.verſi.quæro an ſi non fuiſſet ,de elect.lib.6.cum ſimil.

277 ¶†Deinde quia huiuſmodi dona tio cẽſetur fuiſſe facta ſub cõditione,ſi donãs non ſuſceperit liberos, ut ſuprà diximus poſt princ.noſtræ l.& alibi ſæpe.†Ideo deficiẽte con ditione,ſuſceptis ſ.liberis,perinde eſt ac ſi nunquã fuiſſet donatũ l. ſi quis fundũ ff.de contr.emptio.& l. neceſſariò,in prin.ff.de peric. & cõ mo.rei uẽdi.& l.pecuniã,&ibi Pau. Caſt.& Alex.in ult.no.ff.ſi cer.pet. & l.j.ff.de reg.Cato.cũ concor.adductis à Bal.con.478.quidam Fran ciſcolus,col.j.lib.j.nec niſi exiſten te conditione dominium transferri potuit l. ei qui ita hæreditatem ff.de cond. inſti. & l. qui hæredi.§. vlt.& ferme per totum ff.de cond. & demo.& l.qui abſenti §.j. & ibi Bar.& alij ff.de acqui.poſſeſ.& c.ſu per eo, ext.de cond.appo.& ibi con cordan.in gl.cum ſimili.† Propterea dicit Signo.con.227.in quæſtio ne nullitatis,col.pen.ver. præterea euentus,quòd defectus conditionis ſemper habet oculos retro, videlicet ad tempus diſpoſitionis,ꝑ multa iura quæ allegat.†Ideoq; deficiẽ te conditione res reſtituenda eſt cũ fructibus d.l.neceſſario §. quòd ſi pendente ff.de peri.& commo. rei vendi.& l.omnia §.j.ff. de lega.2.& not.Rom.ſing.540. fructus percepri,vbi hoc limitat in ſing.caſu[& Soz.conſi.170.in præſenti conſultatione,col.5.ver.tertium,li.2.] & bene facit text.in l.vbi autem ff.de in diem addic.[† Nam nec fructus percepti ex re legata pendente cõditione,legatario debẽtur l.filium, quæ eſt pe.ff.de opti.leg.& ibi con cord.in glo.]

278 ¶†Poſtremò, quia cũ titulus eſt reuocabilis, cuiuſmodi eſt donatio cã mortis,legatũ,vẽditio, cũ pacto addictionis & in diẽ, & legis commiſſoriæ, & ſimiles : reuocatur res cũ fructibus l.eũ qui emit, in prin. & l.itẽ qđ dictũ eſt, & l.imperator ff.de in diẽ addi.& l.is qui §. ſi fundus ff.quod vi aut clã. & l.ult.ff.de iur.fiſci.& l.j.§.j.& l.ꝙ ſi nolit, in fi.iũcta l.cũ aũt §.cũ redhibetur ff. de ædi.edict.& l.lege ff.de lege cõmiſſo & l.cũ quis & ibi Ang.&Ale. ff.de cõd.ob cauſ.& l.uideamus §. itẽ & indebitũ,& duobus ſeq.ff. de vſur.& d.l.j.& ibi Ang.Paul. Caſt. & Ale.C.de his quib.ut indig.& voluit gl.in l.ſi mortis cã donatus, & ibi expreſſiùs Bar.ff.de dona.cauſ. mor.Bal.in l.ul.C.de vſur.& fruct. lega.& cõ.294.donatio cã mortis, in prin.li.3.Pan.in c.illo vos,col.2. ext.de pigno.Ang.Aret.in §.j. col. vlt.ver.quæro qñ renocatur, Inſti. qui.eſt ꝑmiſ.fac.teſta.& Fran.Cre. ſing.15.ſi legatũ ſoluit Ant. Burg. in d.c.ad noſtrã,vbi ſuprà, de emp. & uẽdit.Quibus adde quod ſcribit Rom.cõ.454.in re ꝑſenti,col.ul.in 3.dubio,ꝙ cũ titulus ad irritũ reci dit,res reſtituẽda eſt cũ fructibus, ꝑ tex.quẽ dicit ſing.in l filio.§.cõtra tabulas ff.de inoffi.teſt.quem ſe quitur Fely.in cũ cã,col.pe.ver. reſpectu aũt fructuum,ext.de re iudi.

279 ¶†Veruntamen quòd fructus percepti ante liberorum donatoris natiuitatem in caſu noſtræ l. reſtitui non debeant, non obſcurè ſentit Archid.non infimæ uir authoritatis, in c.vlt. 17.q.4.& apertiſſimè Franc.Ripa qui Archi.non memorat, hic in 40. quęſtio. motus duabus rationibus, quia hæc l.non ſimpliciter dicit totum reuerti, ſed totum quicquid donator largitus fuerat. At non elargitus eſt fructus, vt qui tempore donationis non-

dum eſſent in rerum natura. Et licèt donatarius poſtea perceperit fructus ex re donata, non tamen ut donatos, ſed ut propios, ac ex re propria collectos. Nā quòd fructus non dicantur donati, probat l.ſanci mus C.de dona. vbi non computantur fructus in æſtimatione rei donatæ. Cui adde in hac ratione tex. optimum in l.in ædibus §.ex rebus ff. eo.tit.de dona. vbi ita ſcribitur, ex rebus donatis fructus recepti in ratione donationis non computātur, quem text. ad hoc elegantem dicit Bal.in l.vlti.col.2.ver. item dat. C. de vſucap.pro dona. [& alium tex. in l.cùm de donatione ff.eo.titu.de dona. vbi ita quoq; ſcribit, cùm de donatione quæritur, neque fructus nomine, neque fructuum, neq; penſionum, neque mercedis vlla donatio videtur eſſe facta: Et bene facit tex.in l.quod quis, in prin.ff. de lega.3. Adde inquā] huic rationi Ripæ, quòd in non longè diſſimili caſu reſpondit Ang.conſi.331.pro cōſultationis, colum.2.verſicu. inter has autem.

280 ¶†Secunda autem ratio Ripæ eſt quia lex noſtra dicit, reuertatur in arbitrio, ergo loquitur de his rebus quæ aliquando fuerunt in arbitrio ſiue dominio donatoris, ar.l.verbū reddendi ff.de verbo.ſig. & no. per gl.& alios in rub.ff.ſol.mat: de quo poſtremo & nos multa diximus ſuprà in ver.libertis, verſi.112. incip. his autem Come. fructus autem, vt ad Ripam reuertamur, nunquā fuerunt in dominio donatoris. Nec obſtat, inquit, quòd donatio cenſeatur facta ſub conditione reſolutiua quia verum eſt, vt exnunc, non extūc, vt probat id verbū reuertatur.

281 ¶†His Ripæ rationibus adde qđ voluit glo.no. in l.generaliter dicimus §.planè ſi minus, in ver.ex cauſa ff.de fideicom. lib. quòd cùm reuocatur donatio inter viuos ex aliqua cauſa, fructus non reuocantur, quam gl.ad hoc no.Bal.in ſua margar.in ver.fructus, in prin. vbi ex ea dicit poſt Rayn.quòd reuocata donatione per ingratitudinē, fructus non reſtituuntur, quod not. quia Fran.Ripa tenuit contrarium in repe.l.vlti.in 66.q.hoc eo.tit.[vbi ſuprà diximus, nu.272.] Sed & illam gloſſ.ad id quod primùm diximus, expendit. [Io. Berber. in Viatorio iuris, tit.de reuoca.dona.col.2.verſi.an autem in caſibus, &] Iaſo.quieam dicit ſing.in d.l.cùm quis, quā legit cum l.ſi hæres, in princi.ff.de cond.ob cau. aſſeritq; ex ea eſſe intelligendum quod ibi not.Ange.& Alex.per illum tex.titulum reuocabilem non præſtare acquiſitionem fructuum, ut ſcilicet procedat in titulo ſiue in donatione cauſa mortis, non etiam inter uiuos, ſed & illam glo.ſequitur & dicit ſingu.Catel.Cot. in memor. incip. legatum factum à teſtatore. † Et id quidem adeò procedit, vt etiam non reuocentur fructus bona fide percepti ex donatione facta inter virum, & vxorem, tametſi errauerit in iure qui percepit l.fructus, & ibi glo.ff. de vſur.& glo.in l. nec ullam §.omnibus, in verb.vxor ff. de pet.hære. quam ad hoc dicit ſing. & trahit ad omnes donationes quæ non valent ſed ualere credūtur, Bal.in ſua margа.in ver.donatio.in fi. & alia gl.in l.de fructibus ff.de dona. inter vir. & vx.ita intelligens tex.ibi.

282 ¶†Sed huic ſententiæ obſtāt tex. in d.l. quod dictum eſt, & in dicta l.imperator ff.de in diem addi.& in d.l.vlt.ff.de iure fiſ.quæ loquūtur de venditione facta cum pacto addictionis in diem, & in d.l. quod ſi nolit, in fin.& in l.cùm autem §. cum redhiberetur ff.de ædil.edict.quę loquuntur in venditione, quæ redhibitor-

bitoria actione reuocatur,& ita omnes hæ leges in contractibus inter uiuos, & tamen fit reſtitutio fructuum,ut illis cauetur.

283 ¶†Verùm quantum ad priores leges pertinet, quæ loquuntur de vẽditione facta cum illo pacto addictionis in diem,certè multùm intereſt quibus uerbis res agatur. Nam ſi ita actum eſt,ut perficiatur venditio,niſi melior conditio afferatur, non eſt pura uenditio, ſed conditionalis. Ideo nec vſucapit emptor, nec ad eum fructus pertinent,ſed ſi ita actum eſt,vt meliore oblata conditione,ab ea diſcedatur, erit pura venditio, quæ ſub conditione reſoluitur,quo caſu emptor & vſucapit, & fructus, & acceſſiones lucratur, tex.eſt ita diſtinguens in l.2.& 3.& 4.ff.de in diem addi. [& l.2.§.Sabinus,& §.ſi in diẽ ff.pro empt.,Hic] autem eſt pura donatio ac perfecta ſed quæ reuocatur ſiue reſoluitur, ſi donans poſtea ſuſceperit liberos. Neque enim facta eſſe cenſetur ſub conditione ſuſpenſiua,ita ſcilicet,ſi donans non ſuſceperit liberos, quo caſu ſuſpenderetur effectus donationis,donec cõditio purificaretur, vt noſtri loquuntur, ſed conditio quæ hic intelligitur,eſt huiuſmodi vt ſcilicet reuocetur donatio,ſi donans poſtea ſuſceperit liberos,vt expreſſim diximus ſuprà in præfatione,verſi.6.incip. hinc dicunt plerique omnes, quæ quidem conditio non eſt ſuſpenſiua,id eſt,non ſuſpẽdit actum, nec eum facit conditionalem,ſed in euentum ipſius reſoluit, ut optimè declarant dicta iura cum glo.in d.l.2.& Card. Flor.conſi.29.iudex,col.j.verſi. quartò verba,& Imo.in c.illo vos, in 2.no.per illum tex.ext.de pigno.cum ſimili. Ideo & optima ratione fructus percepti ante eam reſolutionem, fiunt donatarij. Sicuti etiam in ſimili dicimus de vẽditione pura, ſed ex pacto de retrouendendo reſoluta ſiue reuocata, nam & emptor interim facit fructus ſuos, ut probat tex.in l.2.& ibi Bal.&Pau.Caſt.C.de pac. inter emp.& ven. & plenè diximus in [noſtro tract.Retractu.tit.2.§.5. in glo.j.nume.j.& ſeq.] Nam cùm interim fuerit dominus, vt etiam in caſu l.noſtræ, conſequens eſt,& eum fructus ſequi l. fructus, & l.in fundo,& l.ex diuerſo ff.de rei vẽdicat.& l.fructus ff.de vſur.cum ſi.

284 ¶ † Et aliàs etiã uidemus fructus perceptos ex re fideicommiſſaria, aut aliàs ſubiecta reſtitutioni ſub aliqua conditione,vel aliàs, eſſe interim illius qui grauatus eſt reſtituere,ante ſcilicet conditionis euẽtum l.mulier §.j.& l.in fideicõmiſſaria ff.ad Trebel.& l.domos, & ibi no.per omnes ff.de leg.j.& l. quod his verbis,in prin.ff.de leg.2. & l.filium,quæ eſt pen. & ibi Bart.ff. de opti.leg. & l. Herennius, la j.ff. de vſur.& auth.idem eſt C. de hære.& in §.ſi quis de prædictis, le 2.verſi. ſi verò poſthac,& ibi Ang. in auth. vt cùm de appel.cogno. & no. Bal. Marti.Laud.& Alex. in c.j.titu. de feud.dat.mini.valua.Ang.cõſi.331. pro conſultationis,in princ. Raph. Fulg.cõſi.24.humaniſſime, & Pau. Caſt.conſi.94.clarum eſt in iure,colum.2.verſi.quantum verò ad fructus interim perceptos,lib.2.[Soz. d.conſi.170.col.5.verſic.aliquando & ſecundò,lib.2. cum ſi.] Euentus enim conditionis non trahitur retro,quò ad dominium, & commodum fructuum,ſecundum Bar.& alios in l.vlt.§.ſed quia, cum ſequẽ. C.commu.de lega. per l.j.§. [ſerui appellatione,quem pro j. citauit.] ff.de s.c.Syllan.

285 ¶†Preterea & ſi illa conditio ut ſuſpenſiua intelligeretur, videlicet hoc modo, dono ſi non habuero liberos,

beros,non tamen faceret donationem cenſeri conditionalem,ſed puram,cùm non expreſſa fuerit,ſed tacitè tantùm intelligitur. Nam huiuſmodi cõditiones extrinſecæ,quę ſcilicet tacitè inſunt & ſubintelliguntur,non faciunt actus conditionales,nec eos ſuſpendunt,per text. qui ita nuncupatim exponit condi tiones extrinſecas,in l.conditiones extrinſecæ ff.de condi.& demon.& in l.aliquando, eo. titu. & in l.cum illud §.j.in fi.ff.quemadmo. dies lega.ced.& vbique concord.in glosſ. & præterea in cap.ſignificaſti,& ibi gl.& doct.extrà de elect. & c.2. vbi Pan.& Card. Alex.no.vterque in j. no.extrà de ſponſa. & uoluerunt etiam gl.& doct.in c.ad audientiam, le 2. extr.de reſcrip.& in c.2.de elec.lib. 6.Bal.conſi.70. præmittendum eſt, in fi.lib.3.cum ſi. Idq; etiam ſi exprimantur l.muto §. j. ff. de tutel. Atque etiam ſi ea tacita conditio ſubrogetur à lege in locum expreſſæ ab homine l.quę ſub conditione §.vlt.& ibi glo.& Bart.ff.de condi. inſti. quem ad hoc admodum commendat Frã.Are.in l. 3.ff. de leg.j.

286 ¶ †Quod autem dictum eſt in poſterioribus legibus de venditione quæ per redhibitoriam reuocatur, non uidetur huc pertinere,cùm res ibi redhibeatur ex cauſa de præterito,quę ſcilicet inerat iam à tempore venditionis, neque enim competit redhibitoria ex morbo aut uitio quod omnino poſt uenditionẽ contingit, nulla ſcilicet præcedẽte cauſa,vt patet per tot. titu. ff. de ędil. edic.& C. de ædil. actio. etiam per totum, præſertim in l. ſi apud. Hic vero fit reuocatio ex cauſa quæ nõ ſuberat tempore donationis, ſed quæ eam ſecuta eſt. Ideo non mirũ ſi nec fructus ante cauſam ipſam percepti reſtituuntur.

287 ¶ †Nec huic obſtat quod hic dicitur,totum reuerti,etiam ſi ſimpliciter id diceretur, nec fuiſſent adiecta ea verba,quod donatum fuerit, vt illud quoq; addam Ripæ. Nam huiuſmodi uerborum ſimiliumque enunciatio fructus antè perceptos non comprehendit,per tex.apertũ in l.quod his verbis ff.de leg.3. vbi ita ſcribitur, quod his verbis relictum eſt, quicquid ex hæreditate boniſve meis ad te peruenerit,cum morieris, reſtituas, fructus quos is viuus percepit,non uenire. Et text. in l.hæredes mei,in prin.ff. ad Trebel.vbi & ita quoque ſcribitur hæredes mei quicquid ad eos ex hæreditate boniſve meis peruenerit, id omne poſt mortem meam reſtituant,nihil de fructibus pendente cõditione perceptis petitum uideri poteſt,quos tex.expendit Rom.ſingu.36.quòd licèt legatarius, & ex poſteriori Bar.in l.meuio §.j. in fi. ff.de leg.2. tradit per hanc dictionẽ quicquid,non contineri fructus, vt etiam hinc intelligas eam dictionẽ hic nihil ad id obeſſe. Et facit etiã tex.ſi penitus introſpiciatur,in l.in fideicommiſſi §. cùm Pollidius ff. de vſur. vbi cùm teſtator quiſpiam rogaſſet hęredem, alteri,cùm certã ætatem compleſſet,quicquid ex bonis ad eum perueniſſet, reſtituere, reſpondit iuriſconſultus fructus reſtituendos propter alia quædã verba fideicommiſſo adiecta, tanquam ex illis verbis quæ diximus,non eſſent reſtituendi. Quanquam in illis iuribus contrarium potuiſſet uideri propter verbum reſtituere, per iura ſuprà allegata in verſi. 224. incip.cęterum & hic, de quo vide doct.in d.l.plus eſt ff.de verb.ſig.[& Alci.in l.hęc verba in ſtipulatione, in prin.ff.de verb.ſigni.]

288 SED †hic quæro,cum hic donatarius poſſit deducere aut repetere melioramẽta quę vocamus, Græci

ci. ἐμπονήματα vocant, veluti laboramenta, de quibus nõ ſemel fit mentio in nouellis Iuſtiniani Græcis conſtitutionibus, in titulo περὶ ἐκποιήσεως καὶ ἐμφυτεύσεως ἐκκλησιασικῶν πραγμάτων, id eſt de alienatione & emphyteuſi rerum eccleſiaſticarũ, quo in loco Haloander vertit emponemata, meliorationes, [non ueritus hoc uerbo vti poſt Vlpianum iuriſconſultum in l. æquiſsimum §. inde quæſitum ff. de vſufruct. & Iuſtinianum] in l. 2. C. de iure emphyt. quę etiam l. emponematum mentionem facit, ſed nonnulli eum locum emendare volentes, [aliud uerbum ſubſtituerũt, freti vt reor, auctoritate Antonij Bartholini in ſuis legum annotationibus c. 46. quos palam erroris arguunt Græcæ illæ Iuſtiniani conſtitutiones, vt hinc intelligas nõ adeo temere mutanda eſſe antiqua volumina, etiam ſi quid occurrat quod fortè non intelligas, ſed tantùm ad monendos lectores, ſi quid tibi magis arrideat. Sed ut ex hoc tandẽ diuerticulo redeamus, cũ donatarius poſsit deducere vel repetere hmõi meliorationes, & alias impenſas neceſſarias à ſe factas ad perpetuã rei vtilitatẽ, per d. l. domos, cũ 3. ll. ſeq. ff. de leg. j. An hic ſaltẽ hęc ipſa cõpenſabit cũ fructibus[,]vt ſcilicet ea tantũ deducat uel repetat, quę fructus ipſos excederẽt? Id quod videtur, per text. in l. ſumptus ff. de rei vẽd. & gl. in l. in fundo. in ver. deducto, q̃ eſt vlt. poſt medium, eo. tit. & Bal. cõſi. 309. quæritur vtrũ adulta in fi. lib. 2. & cõſi. 418. ad primũ dico, in 7. dub. lib. 3. cũ ſi. quibus ſatis probatur, eos qui ad fructuũ reſtitutionẽ nõ tenentur cũ ſumptibus, tamen eos compenſare debere.

289 ¶ † Tu tamẽ in hoc caſu tenet cõtrariũ, vt in cęteris omnibus, in quibus is qui fructus percepit, erat interim dominus, [nam is nõ tenetur cõpenſare huiuſmodi melioramenta, & impenſas cũ fructibus. Et] etiã ſi res erat ſubiecta reſtitutioni, ut uoluit gl. no. in d. l. emptor, in prin. in ver. ſuperfluũ, ad fi. ff. de rei vẽdi. quã ſequuntur Bar. qui eã dicit notandã, Bal. & Ang. qui & eã dicunt ſing. & alij recentiores ibi. & idem Bal. Imo. Raph. Co. Pau. Caſt. qui & eã negat eſſe alibi. Alex. & Iaſo. qui eã quoq; dicunt ſing. in d. l. domos, Bal. Ang. Imo. Alex. qui & ipſi dicunt ſing. in l. in inſulã §. fructus ff. ſol. mat. Bal. qui illam itẽ dicit ſingu. in c. grauis, col. 2. verſi. ſi autem ædificaſſem, ext. de reſti. ſpo. & cõſi. 303. ad euidentiã præmittendũ eſt q̃ creditor, poſt medium, lib. j. & in ſua marg. in ver. fructus, col. j. verſi. fructus percepti ex re. & in c. j. circa med. [& ibi ẽt Car. Alex.] tit. de feud. dat. mini. ualua. vbi Bal. dicit elegantem [Saly. in l. dote C. de rei vend.] Alex. cõſi. 123. diſcuſsis hęſitationibus, ad fi. li. j. vbi ẽt illã dicit ſing. [& cõ. 154. cõſideratis his poſt mediũ, li. 6. & cõ. 162. viſis narratis col. 2. ver. nec ẽt põt dici, lib. 7. quibus itẽ locis dicit illã ſing.] Fran. Cre. ſing. 105. ſi feci impẽſas, ubi & illã quoq; dicit ſing. [Fel. in c. cum cãm, col. vlti. extr. de re iud. Iaſ. qui eã quoq; dicit ſing. in l. 2. col. 8. in 7. no. verſi. itẽ adde prædictis.] Steph. Bertr. cõſ. 283. Chriſti, &c. uiſo caſu mihi exhibito, col. 2. ver. ad tertiũ, li. j. & cõſi. 324. cuius eſt ſimile initiũ, in fi. eo. li. j. & cõſ. 379. eodemq; vlt. Chriſti, &c. uiſo conſultationis themate, co. 3. ver. venio ad quartũ eo. li. j. & cõſi. 371. dudũ fuit, nu. 2. lib. 3. Matth. Afflic. Deci. Neap. 87. magnũ eſt dubiũ, col. 2. verſi. itẽ ex quo, [ubi dicit no. & Io. Lup. in repe. rub. de don. inter vir. & vx. §. 62 col. 7. verſi. ex iſtis etiam ſolet.]

290 ¶ † Nec

290 ¶ † Nec abs re diximus ſuprà ſumptus ad perpetuam rei vtilitatem pertinentes. Nam alii qui ad fructuũ collectionẽ ſpectãt, ſemper cõpenſantur cum fructibus, vt declarat Bal. [cõſi. 167. Titius li. j. & rurſus] d. conſi. 303. & id quidẽ nemo negãt. [& probatur in l. fructus, & l. diuortio. §. impendia, qui vltimus eſt ff. ſol. mat. & ibi cõcor. in gl. & latiſſimè diximus in noſtro tract. Retract. tit. j. §. 15. gl. j. nu. j. & multis ſeq.] Igitur vt hoc caput finiã, donatarius lucratur integros fructus, & tamen ex re donata dedu cit aut repetit integros illos ſumptus, qui perpetuam rei utilitatem reſpiciunt, nec in eos imputare fructus tenetur, ſed in eos tantum, qui ad eorũ collectionem pertinẽt.

291 Secundum diſcrimen, † quia cum quid ſit ipſo iure, ſtatim ad id tenetur in foro quod conſciẽtiæ appellãt, etiã ſi pœna ſit, quæ quidem aliàs ex ſententia gloſ. in c. fraternitatis 12. q. 2. cum ſimi. non debetur in eo foro. Ita uoluit Pan. in c. j. col. 3. & ibi Fely. qui hoc admodũ confirmat, col. 13. verſi. incipit tamen illa glo. ext. de cõſtit. & idem Pan. in c. extirpandæ. §. quia verò, in rep. col. 8. verſi. ex his dico, & iterũ col. ſeq. verſ. & ex p̃dictis, ext. de præben. & in c. dilecti, col. 3. verſi. in glo. fin. ext. de arb. Barb. in repe. c. Raynaldus, col. 45. & iterum col. 161. extr. de teſta. ubi ex hoc conatur probare hæredem qui non conficit inuẽtarium teneri in foro conſcientię ultra vires hæreditarias. Car. Alex. in d. c. fraternitatis, col. pẽ. verſi. nota ex glo. Fely. in c. Rodulphus, char. pen. verſi. limita tertio, ext. de reſcript. & in c. cũ nobis col. ult. eo. ti. Tho. Parp. in repe. l. ſi quis maior, in 9. q. ext. gloſ. C. de tranſact. [Car. Rui. conſi. 4. proponitur ĩ themate, col. 3. nu. 11. li. 5.] Corſ. in ſuis ſin. in ver. pœna, incip. vbicunq; pœna, & iterũ in eo. uer. pœna, in foro conſcĩæ, in fi. Matth. Afflic. in cõſti. Siciliæ, incip. uiolentias, col. 3. in 2. q. ubi reprehendit And. Iſer. qui ibi tenet contrarium q̃m ut ipſe And. dicit, Theologi nõ cõſiderãt iſtas ſubtilitates. Verum ex Theologorũ ipſorũ ſnĩa, ſi quis ſemel fuerit cõdẽnatus ad pœnam, ea debetur in foro conſcĩæ, vt per diuũ Tho. 2. 2. q. 62. ar. 3. & uoluit ẽt Bal. in l. id qđ pauperibus, in 9. q. verſi. ſed pone teſtator. C. de epiſ. & cler. & Petr. Anch. in c. poſſeſſor malæ fidei, col. 25. verſi. tertio q̃ro, de reg. iu. ĩ. li. 6. & Fely. ĩ d. c. j. col. 14. ver. limitaẽ ſecũdo, ext. de cõſti.

292 ¶ † Et hæc cõiter tenetur, licèt Philip. Dec. dubitet in d. c. j. col. 8. verſi. prædicta cõcluſio, ext. de conſtit. atq; etiam. [Fely. in hac re ſibi malè conſtans in c. audiuimus, col. 2. verſi. ſed aduerte, de ſimoni. trib⁹ rationibus, quas ibi uidere poteris. &] Step. Coſta. in trac. de ludo, col. 12. verſic. & limitando prædicta & apertè neget Hiero. Cagno. in rep. l. ſi quis maior, char. pe. nu. 160. C. de tranſ. Et pro hac parte facit qđ ſcribit Bal. poſt Nico. Mate. in l. 2. C. de uectigal. & commiſ. quòd cũ res cecidit in cõmiſſum, ſi is cuius erat moriatur, etiã ante quinquennium, non tenetur in foro conſcientię, per not. in d. c. fraternitas. Et tamen conſtat in eo caſu rẽ eſſe commiſſam ipſo iure, vt patet in eo tex. à contrario ſenſu, in uerbo, uendicari non poteſt, & not. etiam in l. commiſſa. ff. de publica. & vectig. [Sed priori opi. ſuffragatur, quòd ſi quis ipſo iure priuat⁹ ſit beneficio, non poteſt illud amplius licitè tenere. Secus ſi priuandus ſit per ſententiam, vt patet ex not. per Inno. in c. cum noſtris, de præb. Pan. in c. item cum quis, col. 3. verſi. hoc vltimum

tinium dictũ, de reſti.ſpol. & Fely. in c.inquiſitionis,ĩ prĩ.col.2.de accu.

293 ¶ † Sed ſequẽdo cõlorẽ ſnĩam,ui detur in caſu noſtrę legis, donatarium in eo foro conſciæ teneri ad rei reſtitutionem, de quo uidetur tex. expreſſus in c. quicunq; 17.q. 4.ubi & hoc uoluit Arch. & glo.in c.ult. & ibi Io. And.col.2.& Colle. col.pen.ſed nũquid ille. [Io. Cald. in rep. col.j .verſi. quinto propter nouam.] & Imo.col.2.& iterũ col. 4.verſi.quinto fallit.& Pan. col.2. ſuper gloſ.j.ext. de dona. [& gloſ. in c.ex tranſmiſſa, in gloſ.ult.de re nuntiat.dum allegat.d.c.quicũq;.] Hoſt.in ſum.eo.ti.§.qualiter reuocetur,verſi. item propter ſuperuenientiã. Oldra.conſ.278.licèt quan tũ ad clauſtrales, col.2.verſ.ad tertiam quæſtionẽ.Rapha.Fulg.in l.j. C.de inoffi.dona. Corne. conſi.15. ex quo dictus, col.2.lib.j.& cõſ.11. in præſenti conſultatione, colũ.3. verſic.tertio dicta donatio,lib.3.& conſi.30.in hac conſultatione, col. 2.ante fin.lib.4.

294 ¶ † Quod etiã procedit in eo caſu,quo donatio non reuocatur niſi ad legitimum bonorum ſubſidium vt ſcilicet nihilominus teneatur donatarius totum reſtituere in foro conſcientiæ. Nã tex.in d.c.quicunque, loquitur in eo caſu , uidelicet in donatiõe facta eccleſiæ,quæ quidem non reuocatur per natiuitatẽ liberorũ, niſi uſq; ad legitimam, vt diximus latè ſuprà in ver.libertis, verſi.82.incip.uerum ſunt & multi & intelligit gl.ibi,& oẽs, & nouiſſimè Fort.Garcia. in tract.de ultimo fine iuris,char. 16.colũ.4. verſi.his itaque præſuppoſitis, & ſeq.

295 Tertivm, †quod non longè à ſuperiori diſtat, licèt alias eccleſia nõ iudicet de occultis,c.ſicut tuis, in fi.ext.de ſimo.& ibi conc. Tamẽ pœna ipſo iure impoſita afficit delinquentẽ quantumlibet occultum ut uoluit gl.in cle.j.§.uerũ quia,in ver. eo ipſo, & ibi Car. tum in 12. no.tũ in 7.q. de hære.quã ſequitur & dicit no.Pan. in c.vl.in 2.not.& ibi ẽt Io.Ana.& Fely.ext. eo.tit.& & idẽ Pan.in c. ad falſariorum,col. 2.& ibi quoq; Io. Ana.col.5.ext.de crimi.falſi.& uoluit ipſe Pan.ĩ rep. d.§.quia uero,quib⁹ locis ſuprà in 2.diſcrimine allegauim⁹. Tu tñ hic oĩno uide Domi.ĩ c. ꝑpetuæ,col.2. verſi.ſuper dubio gloſ.de elec.li.6.

296 Qvartvm,† quod ipſo iure fit, tranſit aduerſus hæredes, etiam ſi aliàs nõ trãſeat, verbi gratia, pœna non trãſit in hæredes delinquentis l.j.ff.de priua. delic.& l.j. C.ne ex deli.defun. Tamẽ ſi ipſo iure ſtatuitur,tranſit. Ita enim uoluit eas leges limitans glo.in l.ſi quis iniquũ §.qđ autẽ ait,& ibi Bar.Bal.Ange. Paul.Caſt. Alex.[Soz. qui id dicit ſing.]& fere omnes per illũ tex.ff. quod quiſque iuris, & Bar.in d.l.j. col.j.ff.de priua.deli.& in l.ex iudiciorũ,circa med.ff.de accuſa. & in l.j.§.ſed hæc cõſtitutio,circa med. ff.de calum. Bal.Ang.& alii in d.l. j.C.ne ex delic.defun.Bal.in l.quę ſub cõditione. §.ult. in fi.ff.de con di.inſtit. ubi dicit illam glo.ſingu. [& in l.qui à latronibus. §.j. circa med.ff.de teſta.]& in rub. C.de pri ua.deli.col.pe.ubi & dicit illã glo. ſingu.& in l.ul.col.2. uerſi. itẽ op. uidetur, & ibi etiam Io. Plat.colũ. quoq; 2.C.de iu.fiſ.lib.10. & idem Bal.in l.imperialem.§.inſuper,col. ult.& ibi etiam Iac. Aluar.& [Car. Alex.col.2.titu.de prohi. feud.ali. per Fre.Saly. in l.j.C.ſi reus uel ac cuſ.mort.fuer.Petr.Anc.in c.j.in j. not.de reſcript. lib. 6.& in c. cum ſecundum,poſt prin.de hære.eo.li. 6.[& conſi.256.pro clariori, per l. commiſſa ff.de publica, & d.c.cum ſecundum, iuncta l.j.& ibi Bar.ff.

de

de priua.deli.] Paul.Caſt.in authē. hoc amplius,col.2.verſi. in tex.ibi excluditur. C.de fideicom. Pan. in c.dilecti,col.4.ext. de arbit.& in c. vl.col.3.verſic. item ſi donatio, & rurſum col.ſeq.verſi. ſed quò ad ar gu.glo.ext.de dona.& cōſi.3.nitar in præſenti cauſa in 9. dubio, lib.2. Rapha.Fulgo.conſi.24. humaniſſimæ,in fin.] Ioā.Ana.in c.vergentis col.2.ext.de hæret.& in c.in literis col.j.ad fi.ext.de rapt.Philip.Fran. in c.felicis.§.nullus,de pœnis.li.6. Cæpol.conſi.23. ſpectabiles domini,col.3.verſi.nec prædictis obſtat, Alex.in l.quia tale,col.2.ff.ſol.mat. Ang.Are.in §. interdum,col.j.ad fi. Inſtit.de hæred.quæ ab inte.defer. per text.in l.Caius ff.de S.C.Sylla. & idem Aret.in § non omnes, col. 3.verſi.3.oppo.& uerſi. ſecundo caſu,Inſti. de perpet. & tempo.actio. Fran.Aret.conſi.14.viſo & diligenter conſiderato ad fi.Soz.conſi.66. viſa donatione,col.pen.ver.quintò confirmatur, lib.3. Anaſta. Platus inter conſi. Barb.conſi.vlt. multos futuros eſſe,col.5.verſi.ad quintū, lib.j.Cæpol. cauſ.ciui.conſi.59.ſpectabiles domini,col.3.[& crimina. conſi.23.ſpectabilis,col.3. verſicu. nec prædictis obſtat. Soz.conſi.66. viſa donatione col.pen.lib.3.] Matthæ.Afflic.ī deci. Neapo.deci. 255. habens feudum,ad fi.Phili.Deci.in l.[pupillū.§.] in hæredes, in 2.fall. ff.de regu.iur.Iaco.à S.Georg.in l. ſi quis maior,col.pen.& ibi etiam Tho.Parp.in repet.in 5.q. verſi.ſecūdus caſus,& Aquen.col.2. & Hiero.Cagno.in repe.char.61.nu.145. C.de tranſact.Et eſt optimus & expreſſiſſimus tex.in l.commiſſa ff.de public.& vectig. quem ad hoc expendit Roma.ibi,& Bart.in d.l. ex iudiciorum,& Panor.locis ſuprà allegatis,Et ex eo colligitur ratio huius ſententiæ, cum ita ſcribitur,ad verbum. Nam quod commiſſum eſt,ſtatim deſinit eius eſſe, qui crimen commiſit.

297 ¶ † Quanquam Iaſon ſolus omnium, vt videri uult, tenuit contrarium in dicto §.quod autem,ubi ui debis quibus rationib⁹ moueatur, Sed ante eum in ea ſentētia fuerat Bal.ſecum pugnans,cuius non meminit,in l.vlti.colum.j. verſi.gloſſ. arguit C.eo.titu.de reuo.donati.& ibi eum ſequitur Fran.Rip.in rep. quęſt.vlti.col. etiam ulti.& Franc. Curt.iunior.in tract.feud.in pen.q. quartæ partis,principalis, Sed & in hanc tacitè,dum aliud agit, inclinare uidetur. Petr. Anc. ſibi quoque contrarius in cap.2.colum. ulti.de confeſſ.lib.6.

298 ¶ † Priorem autem ſententiam confirmat eorum op.qui negant id quod dicitur,crimen extingui morte delinquentis procedere,cum bonorum pœna ipſo iure imponitur. Nam tunc quantum ad ipſa bona non extinguitur, Ita uoluit Cyn. poſt Iacob.Ra.& Pet.in l.2.colum. 2.in j.quæſt.C. qui teſta. fac. poſſ. per tex. optimum in l. Caius ff.de S.C.Sylla. Bald.in l.qui à latronibus §. ſi quis circa medium, & ibi etiam Ang.in fi.& Imo.ff. de teſta. & Bal.in rub.C.ſi pen.appel. mors interue.vbi dicit,quòd quādo confiſcatio fit ipſo iure, mors non extinguit pronuntiatum, nec impedit pronuntiandum, per d.l. Caius.Platus d.conſil. ulti.ubi ſuprà, [& Iaſ.conſi.46.pro fiſco regio, in princ.lib.3.]

299 ¶ † Ex quibus potes intelligere quòd licèt donatarius mortuus fuerit,antequā donās declarauerit uel ſe ſe donationem reuocare ob natiuitatē filii poterit tñ ab hæredibus ipſius reuocare, præſertim cū hæc reuocatio non fit ob delictū donatarii,ideo nihil eſt qđ ꝓhibeat committere

petere aduerſus heredẽ, qñ regulariter actio tranſeat & aduerſus hæredem, etiã ſi agatur de reuocatione contractus,per l.2.ibi,hæres enim teret.C.de pact.inter empt.& vendi. comp.atq; ēt de reſciſſione ex auxilio extraordinario,ꝑ tex in l.qui ſolidũ.§.j.& ibi Bal.ff.de leg.2.Quin & ſi ex delicto eſſet, tñ cũ res apud hæredes reperiatur, aduerſus eos competit;actio l.j. C. ex delict. defunct.Quod tamen intelligitur ſecundum ea quæ latæ diximus ſupra in ver.ſuſceperit liberos.nu.211.ſecundo intelliges,cũ multis ſequen. uſq; ad nu.225.An autem poſſit reuocari à tertio poſſeſſore, videbis infra nu.325.ſed quæſtionis eſt.

300 QVINTVM, quemadmodum tranſit aduerſus hæredes paſſiuè(ita enim magna ex parte loquũtur quos ſuprà citauimus)ita quoq; & ad hæredes actiuè, ut etiam expreſſe uoluit Bal. in d. c. imperialẽ §.inſuper,col. vl.uer. ex his etiam apparet, tit. de prohi. feud.ali.per Fred.Pan.in d.c.ult.ubi ſupra, in priori loco. & ibi etiam Car. Flor. de dona. & idem Pan.d.con.3.lib. 2.Paul.Caſt.in l.omnimodo,col.2. ver.item glo.quæ incipit.C. de inoffic.teſta.Car.Alex.in c.i.§.porrò col.2.titu'. quæ ſit pri.cau. bene amit. & Hippo. Marſi. in l. prima, numero ſexageſimoquarto. C. de rap.uirg.

301 ¶ † Quod & confirmat quòd licèt proteſtatio extinguatur morte proteſtantis, nec ad eius hæredes tranſeat l.non ſolum. §. morte, & ibi Barto. & alii ff. de operis nou. nunciatione de quo & per Bartol. Angel. & alios in l. ſi intra. C.[de non nume.pecu.& per Card. Alexan.in c.ſollicitudinem,colum.23. verſicu.decimo quæro, ext. de appellat, fallit tamen in proteſtatione,quæ ſecum trahit executionem, ex ſententia Bald. in cap.Cumana, columna penultima .extr.de elect. Quem ſequitur Anto. Rub. in repe.d.§.morte,char.17.columna 2. verſic.ſubſequenter quærit, vbi dicit de hoc uideri caſum in l.Neſennius.ff.de nego.geſt.

302 ¶ † Quanuis Imo.in dicto c.ulti.col.7.verſi.ſecundò poteſt obiici,de donat.teneat contrarium eius quod diximus.pœnam ad hæredes tranſire, cum ipſo iure imponitur.Nam licèt,inquit, vaſallus priuetur feudo ipſo iure ob feloniam, intelligitur tamen ſi dominus voluerit,per not.in l.2.C.de iure emphi.& in l.j.§.ultimo,cum l.ſeq.ff. ſi ager uecti. et ſupra alibi latè diximus.Ideo ſi dominus non declarauerit uoluntatem ſuam, uidetur quòd hæres ipſius non poſſit auferre& hoc uidetur ſequi Iaſon in d.l. omnimodo,in fi.C.de inoffic.teſta. & Cur. iunior. vbi ſuprà. † Quibus adde quod hæres non poteſt declarare voluntatem defuncti, vt voluit gloſ. in l.idem Pomponius. §.vltimo, & ibi Barto. Bald. in utraque lect.& Ange.ff.de rei venditione,& gloſſa in l.inter ſtipulantem.§. primo in verbo. actori, & ibi etiam Barto. Ange. & Alexan. qui adfert concord.& etiam Iaſon. columna. 4.ff.de verbor. obligat. Innocen.in c.cùm dilectus,extr.de ſucc.ab inte.Spec.titu. de actio.& petitio.§. ſequitur, verſic.quòd ſi nolit.& titu.de libel. concep. §.vltimo verſi.ſed quando Barto.Bald. & Ang.in l.ſi quis intentione. ff.de iudic.& in l.ſi quis à filio.§.ſi plures.ff.de leg.j.Bart.in l.edita,col.2 [verſi.& intelligo.] C. de eden.& in l.naturaliter.§.j.colum. 6.verſi quid ſi ex coniecturis. ff.de acquir. poſſeſ.Bal.in c.j.col.pen.ver.& nota quòd hæres,ext.de conſti.[Ang. col.294.pũctus eſt Ser.Stephanus] & Pet.

& Pet.Anc.in c.2.in 5.not.de reſcr. lib.6.ubi not.dicit illã prioré gl. & Iaſ.in l.cum ſtipulatus ſim mihi à Proculo col.2.ver.quartò not.ff.de verb.obl.& con.148.nobilis & generoſus,col pen.uer.ſecũdo principali,lib.2.Et facit tex.in l. centeſimis §.ſi ita ſtipulatus ff. de verbo. oblig.ubi & hoc not.Iaſ.in 2.nota. Quod qualiter intelligatur, uide omnino Iaſ.in l.poſt dotem, col.9. uer.ſecundò ultra ſcribentes.ff.ſol. mat.Quæ res admodũ facit ad caſum noſtræ legis in iis quę diximus ſupra in ver. ſuſceperit liberos, verſicu.211.incip.ſecundo intelliges procedere,& ſequ.

303 SEXTVM,†conſtitututio quæ aliàs extendi poſſet,tñ nõ extenditur cũ ſit alicuius rei priuatio ipſo iure.Quod perſpicuè intelligas cõſtitutio pœnalis ſępe extẽditur ex eadẽ rõne,vt per gl.in cle.j.in ver. præſidenti, de reſcript. & late per Imo.& alios in l.ſi verò §.de viro. ff.ſol.mat.& Domi.& Phil.Fran.in c.j.de tẽpo.ordi.lib.6.& Io Bat.Seuer.in repe.l.oẽs populi.ff.de iuſti. & iur.cũ ſimil.& probatur ex duobus c.ſi.ul iunctis.ſ.c.cupientes§. hac generali,de elect. lib.6.& c.ſi poſtquã.§.cum aũt & §.ſi uero, & ibi not.eo.tit.ſecundũ Bal.con.486 ſtatutũ prouidet,col.ul.lib.2.& eſt. tex.in c.1.§.porro ad ſi.tit.quæ fuit pri.cauſ.bene. amit. quem melioré totius iuris dicit Bal.ibi in ult.not. Tamen cum pœna ipſo iure imponitur,nunquam fit extenſio ex eadem ratione,ut pulchre uoluit Io. And.in c.odia,col.2.ver.in contrarium,& iterum col.3.in reſponſione primi contrarii.[&ibi poſt eum Albe.]de reg.iur.lib.6.per §.pœnę de pœni.diſt.j.&l.pen.ff.de pœn.& alia quædam iura & Bal.in l.de qui bus col.12.ver.reſtat uidere de prorogatione.ff.de legi.& Pan.in c.ul. ext.de iure patr.&in c.non magno pere.col.3.uer.& per hoc, & iſtum tex.ext.ne cleri.vel mona.& Phil. Deci.qui uuum Bal.citat.in c.tranſlato,in j.lect.col.vlt.verſi.ſeptimò in pœnis,ext.de conſtit.

304 ¶†Similiter licet in exæquatis ſiue æquiparatis à iure antiquo extendatur conſtitutio pœnalis,vt aperte probat glo.in c.poſtquam, in verbo, prouiſione,de elec. lib. 6.& cõfirmat.gl.in c.de multa,in ver.in eadẽ eccleſia,quãPan.ibi cõmẽdat, ext.de præben.cũ ſimi.iſtud tamen non procedit in conſtitutione latæ ſententiæ,ex ſententia gl.in c.licèt canõ,in ver.parochialis de elec.lib. 6.quã ad hoc expẽdit & dicit ſing. Fran.Are.in l.2.ad fin.ff.de lega.1. ubi etiã dicit ad hoc facere text. in c.j.& quod ibi not.ext. ne cler. uel mon.eo.lib.6.Qđ eſt multũ notãdũ ad ea quæ late diximus ſupra inver. libertis,in j.q. cùm diſſeruimus an iſta lex debeat & poſſit extendi ex eadem aut ſimili ratione.

305 ¶†Et hæc quidẽ confirmat Imo. ſententia in c.ul.col.10.extra de cõſti.quę eſt huiuſmodi,ꝙ licet conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam non extendatur reſpectu pœnæ ad preterita, per tex in c.qm,& ibi Anto.Pan.& Io.Ana.ext.de ſimo.& in c.j. & ibi etiam ipſi Pan.& Anan.poſt antiq. ext.ne prela.vi.ſuas. & uoluit Pet. Liaz.in proœ.Cle.& Ant.in d.c.ul. de conſtit.per glo.in clem.j.in ver. de cętero,de vſur.Hoc tamen procedit,inquit Imo.in d.c.ul.quando pœna imponitur ipſo iure. Secus forte,ait,ſi eſſet imponenda per iudicem, per id quod notat. Ioann. Lig.in c. i. ext. de conſtit. Et hæc etiam fuit ſententia Goffre.in d.c.j ne prelat.vi. ſuas. Sed ea non placuit Pan.& Ana.ibi. & ipſi. Ana.in d.c.quoniam,quos uide.

306 SEPTIMVM,† cum pœna im ponitur ipſo iure.ſed ante aliquid noīatim debet fieri, tūc neceſſe eſt fieri expreſſis noībus propriis, aut aliàs ita manifeſtis aut indubitatis, vt vicē ꝓpriorū nominū obtineāt. Quod ſi ipſo iure pœna non impo nitur, ſatis eſt fieri per quaſdā circunſtantias,vt appellāt, ſiue demō ſtrationes non adeo ſtrictas. Ita vo luit Pan.in c.in Lateranēſi, ante fi. ext.de prebē.per gl.in cle.j.in ver. nominatim,de vit.& hone.cle.& in c.conſtitutionem,in eo.ver.de ſen. excom.lib.6.& quod voluit Inn.in d.c.in Lateranenſi.Sed tu tamen in terim vide Franc.Aret.in l.j.col.2. ver.ad ſecundam quæſtionem.ff.de liber.& poſt.

307 OCTAVVM,† vbi quid fit ip ſo iure, non eſt locus pœnitētiæ,ut voluit gl.in cle. ne in agro.§. quia vero in ver.ipſo facto,de ſtat.mon. quā in eā rē expendit & dicit ſing. Bal.in auth.habita,col.vl.C.ne fili. pro patr.& eam quoq; ſequitur Pā. in c.non magno,col.3.verſi. tertiò quæro,ext.ne cleri.vel mon.& Ro. con.427.in ꝓpoſito caſu,col.j.ver. nec eſt dicendum.Alex.in l.ſi inſu-lam,col.12.in 11.fal.ff.de verb.ob. & in addi.Barto.in l.i.ff. de his qui no.infa.&in l.qui ea mente,in fi.ff. de furt.& con.14. viſo & conſide-rato.col.2.ver.ſed ſic eſt,libr. 2. & Philip.Fran.in c.2.col.2.ſuper glo. in ver.mandauerit. in prin. de ho-mi.li.6. Barb.in c.ſi quoruūdā,col. 3.ver.vtrum autem, extr.de ſolut. vbi hoc dicit mirabile ad intellectū illius decretalis[Fran.Aret. in l.2. col.2.C.de in ius vocan.Philip.De ci.con.138. cuius ſupraſcriptio in-cip. verba iſta,col.j.]&Hipp.Mar. ſing.326.pœnitentia in delictis, in fi.[Et idem quoque voluit ea glo. non allegata, Bal.in l.j.§. beſtias, poſt.prin.ff.de poſtul.& in l.non ſo lum §.vlt.ff.de aliena.mutan. iudi. cau.fac.& conſ.34.ſtatuto ſeu capi tulo,col.3.ver.præterea iſtud deli-ctum,lib. 5. vbi ad hoc multa iura allegat,quæ tu ipſe videre poteris. & Saly. in l.vlt. C. de iure emphy.

308 NONVM,† quod cum præce denti admodum conuenit,quòd cū electio alicuius rei ad aliquem ſpe-ctat,non licet variare,quando ele-ctio habet vim executionis ipſo iu re,quia.ſ.ſecum trahit executionē, per tex.in l.ſi is cui,& ibi Bar.ff.de leg.2.& in l.apud Aufidium, & ibi Bar.ff.de leg.j.& glo.in l.ſtatulibe rum §.Stichū.ff.de leg.2.&glo.in l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum,& ibi Bar.col.j.ver.ex prædictis & Fran. Are.col.j.ff.de verb.obl.Dy.in l.ſi ſeruū.§.ſequitur ff.eo. Bar.in l. eū qui certarum.§.vlt.col.j.&ibi Ang. ēt poſt prin.& iterū in fi.ff. e.tit.& idē Bar.i l.ſerui electione.ff.de leg. j.& ibi ēt[Fran.Are.&] Iaſon.qui hoc confirmat ex eo quod diximus in præcedenti ver.Bal.in l. j. col. j. ī fi.ff.de leg.j.[Frā.Are.in l. ſi quis ex pluribus,poſt mediū ff.de verb. obl.] & Iaſ.in l.nō vbique, in prin. col.2.in 2.not.ff. de eo quod certo loco.

309 ¶ † Et in ſimili licet iudex poſſit reuocare ſententiam interlocuto-riam.l.quod iuſſit. ff. de re iudic. Tamen id non procedit in ſenten-tia quæ ſecum trahit executionē, ſecundum gloſ.not.in l.j. §. vlt. in ver.vel adde, & ibi Rayn. qui dicit ſingul.& Bar.qui dicit multū not. & Bal.qui item dicit ſing.ff.de præ tor.ſtipul. Rayn.& Imo. in l.pen. eo.tit.Ro.qui & illā dicit ſing.cōſ. 226. vltra pridie allegata, in prin. Pan.in c.cum ceſſante,col. vl. per. glo.ibi,& ibi quoque Philip. Peru. col.8.ext. d appe.Paul.Caſt.in d.l. quod iuſſit,& ibi Alex. in 9. fal. & Iaſo.primum quidē col.j.ver.iſtam

tratiũ teneat Car. Flo. in c.j.ext.de cele.miſſ.& ibi quoq; Pan.col.ul.& Corne.in d.l.j.col.j.& Fely. in d.c. de quarta,[d.col.11.ver.faciũt poſtremò,& multis ſeq.] ubi multa al legat. Et facit etiam tex.in l. hæredẽ,& in l.eum qui,in prin.ff. de his quib.ut indig.& quod uoluit gl. in §.& hæc quidem,in ver.relictis, in fi.in auth.de hæred.& falcid.

273 ¶†Sed vt reuertamur ad casũ noſtræ l.Fran.Ripa in ea ipſa l.in 40. q.in qua rẽ hãc nuncupatim tractat in ea eſt opinione, quã ſuprà inter cæteras ex Lancel.Gali.adduximus ut ſ.donatarius nõ teneatur ad fructuum reſtitutionẽ,niſi à tempore, quo primum reſciuit filios eſſe natos donatori. Ante enim,inquit, erat in bona fide:ideoq; fecit fructus ſuos non extantes l.certũ C. de rei vendi.cum ſim.Cui in hoc quidem accedo,vt ſcilicet non teneatur donatarius ad fructus, quandiu eſt in bona fide.Sed arbitror non eum in malã fidem cadere continuò quàm ſciuit natos liberos,ſed tum demũ tñ,cum donatos declarauerit uelle donationẽ reuocari,ſcdm ea q̃ dixi mus ſupra in d.ver.10.fuerũt tamẽ qui dixerunt & ſeq.iũctis & iis quę ẽt diximus inver.ſuſceperit liberos verſi.211.incip.ſecundo intelliges procedere,cum multis ſeq. quæ uidebis,ne hic iterum repetam.

274 ¶†Nec obſtãt cõtraria, uidelicet d.gl.in d.§.j.de inceſt.nupti.& ſimilia,quia vt dicũt Lance.& Ripa, ꝓcedunt cùm reſoluitur contractus ex facto eius qui fructuspercipit,& ideo confeſtim fit malæ fidei poſſeſſor.Quod autem dictum eſt de fructibus legitimæ,põt intelligi ſecundum præterita, ſ. videlicet, & poſtquam petita fuerit,ut quæ non debeatur niſi petita, vt diximus, nec tex.in d.l.Papinianus §.unde ſi ꝗs ff.de inoffi.teſt.probat contrarium.

275 Caeterum †& hic quoque dubitatũ eſt,an ẽt fructus percepti ante natiuitatẽ liberorũ debeant reſtitui. Sunt enim multa quæ reſtitui ſuadent.Primùm quidem tex.l.noſtræ,quæ dicit totum reuerti ad donatorem:Ex quo ſequitur & fruct⁹ reſtituendos,per optimum tex.in l. baliſta ff.ad s.c.Treb.vbi propter dictionem,omnem, etiã fructus reſtituuntur.Nam qui omne vel totũ dicit, nihil excludit l. pediculis §. Labeo ff.d aur.& arg.leg.cũ multis quæ diximus ſuprà in verbo,tot.in prin. Additq; hic noſter tex. quicquid, quod ſimiliter omnia comprehendit,ut etiam diximus ſuprà in ver. quicquid. Nec totum quidem reuerteretur,niſi & fructus reſtituerentur,qui ex re donata prodierunt: ſicuti etiam in ſimili dixi- mus non plenè aliquid reſtitui,niſi & fructus reſtituantur l.videamus generaliter §.ſi Fauiana ff.de uſur. & l.quòd ſi minor §. reſtitutio ff. de minor. & l.& ex diuerſo §.j. & ibi gl.in ver.reſtitui ff.de rei uend. & l.in cõdemnatione §.j.ff.de reg. iur.& l.plus eſt,& l.reſtituere ff.de uerb.ſignificat.

276 ¶†Ex quo dicit Bal.in rub. C. de fruct.& lit.expẽ.ꝙ ſi iudex in ſñia dicat ſimpliciter,cõdemno te vt reſtituas rem,intelligitur ẽt condemnare ad reſtitutionem fructuum,ꝓpter illud verbum reſtituas, quod habet plenum ſignificatum. Idque commendat Iaſ. & dicit perpetuò ac diligenter not. in §. omnium in fin.Inſti.de actio.[ſed & idem dicit multùm not.ipſe Iaſ.in l.iuſiurandũ §.procurator,col.6.verſi.no. tñ ex .parte tertiã ff.de iur.iur.]& idẽ voluit ipſe Bal. cuius Iaſ. non meminit,conſi.504.arbiter & arbitrator,col.2.verſi.modò quæritur,lib. 5.& quòd id verbum habet plenã [ſignificationem,]tenet etiam Archi.

chid.referens Goffre.in c.ſi exiſtẽs inver.integerrimo 3.q.2.& ĩ c.quia ſæpe,& ibi Io.And.col.2.in uer.ple nè,in nouella,& Domi. etiam col. 2.verſi.quæro an ſi non fuiſſet,]de elect.lib.6.cum ſimil.

277 ¶†Deinde quia huiuſmodi dona tio cẽſetur fuiſſe facta ſub cõditione,ſi donãs non ſuſceperit liberos, ut ſuprà diximus poſt princ.noſtræ l.& alibi ſæpe.†Ideo deficiẽte con ditione,ſuſceptis ſ.liberis,perinde eſt ac ſi nunquã fuiſſet donatũ l. ſi quis fundũ ff.de contr.emptio.& l. neceſſariò,in prin.ff.de peric. & cõ mo.rei uẽdi.& l.pecuniã,&ibi Pau. Caſt.& Alex.in ult.no.ff.ſi cer.pet. & l.j.ff.de reg.Cato.cũ concor.adductis à Bal.con.478.quidam Fran ciſcolus,col.j.lib.j.nec niſi exiſten te conditione dominium transferri potuit l. ei qui ita hæreditatem ff.de cond. inſti. & l. qui hæredi.§. vlt.& ferme per totum ff.de cond. & demo.& l.qui abſenti §.j. & ibi Bar.& alij ff.de acqui.poſſeſ.& c.ſu per eo, ext.de cond.appo.& ibi con cordan.in gl.cum ſimili.† Propterea dicit Signo.con.227.in quæſtio ne nullitatis,col.pen.ver. præterea euentus,quòd defectus conditionis ſemper habet oculos retro, videlicet ad tempus diſpoſitionis,p multa iura quæ allegat.†Ideoq; deficiẽ te conditione res reſtituenda eſt cũ fructibus d.l.neceſſario §. quòd ſi pendente ff.de peri.& commo.rei vendi.& l.omnia §.j.ff.de lega.2.& not.Rom.ſing.540. fructus percepti,vbi hoc limitat in ſing.caſu[& Soz.conſi.170.in præſenti conſultatione,col.5.ver.tertium,li.2.] & bene facit text.in l.vbi autem ff.de in diem addic.[† Nam nec fructus percepti ex re legata pendente cõditione,legatario debẽtur l.filium, quæ eſt pe.ff.de opti.leg.& ibi con cord.in glo.]

278 ¶†Poſtremò, quia cũ titulus eſt reuocabilis, cuiuſmodi eſt donatio cã mortis,legatũ,vẽditio, cũ pacto addictionis & in diẽ, & legis commiſſoriæ, & ſimiles : reuocatur res cũ fructibus l.eũ qui emit, in prin. & l.itẽ qđ dictũ eſt, & l.imperator ff.de in diẽ addi.& l.is qui §. ſi fundus ff.quod vi aut clã. & l.ult.ff.de iur.fiſci.& l.j.§.j.& l.ꝙ ſi nolit, in fi.iũcta l.cũ aũt §.cũ redhibetur ff. de ædi.edict.& l.lege ff.de lege cõmiſſo & l.cũ quis & ibi Ang.&Ale. ff.de cõd.ob cauſ.& l.uideamus §. itẽ & indebitũ,& duobus ſeq.ff. de vſur.& d.l.j.& ibi Ang.Paul.Caſt. & Ale.C.de his quib.ut indig.& vo luit gl.in l.ſi mortis cã donatus, & ibi expreſſiùs Bar.ff.de dona.cauſ. mor.Bal.in l.ul.C.de vſur.& fruct. lega.& cõ.294.donatio cã mortis, in prin.li.3.Pan.in c.illo vos,col.2. ext.de pigno.Ang.Aret.in §.j. col. vlt.ver.quæro qñ reuocatur, Inſti. qui.eſt pmiſ.fac.teſta.& Fran.Cre. ſing.15.ſi legatũ ſoluit Ant.Burg. in d.c.ad noſtrã,vbi ſuprà, de emp. & uẽdit.Quibus adde quod ſcribit Rom.cõ.454.in re pſenti,col.ul.in 3.dubio,ꝙ cũ titulus ad irritũ reci dit,res reſtituẽda eſt cũ fructibus, p tex.quẽ dicit ſing.in l.filio.§.cõtra tabulas ff.de inoffi.teſt.quem ſe quitur Fely.in cũ cã,col.pe.ver. reſpectu aũt fructuum,ext.de re iudi.

279 ¶†Veruntamen quòd fructus percepti ante liberorum donatoris natiuitatem in caſu noſtræ l. reſtitui non debeant, non obſcurè ſentit Archid.non infimæ uir authoritatis, in c.vlt. 17.q.4.& apertiſſimè Franc.Ripa qui Archi.non memorat, hic in 40. queſtio. motus duabus rationibus, quia hæc l.non ſimpliciter dicit totum reuerti,ſed totum quicquid donator largitus fuerat. At non elargitus eſt fructus, vt qui tempore donationis non-

dum eſſent in rerum natura. Et licèt donatarius poſtea perceperit fructus ex re donata, non tamen ut donatos, ſed ut propios, ac ex re propria collectos. Nã quòd fructus non dicantur donati, probat l.ſanci mus C.de dona.vbi non computan tur fructus in æſtimatione rei dona tæ. Cui adde in hac ratione tex.optimum in l.in ædibus §.ex rebus ff. eo.tit.de dona.vbi ita ſcribitur, ex rebus donatis fructus recepti in ratione donationis non computãtur, quem text. ad hoc elegantem dicit Bal.in l.vlti.col.2.ver. item dat.C. de vſucap.pro dona. [& alium tex. in l.cùm de donatione ff.eo.titu.de dona.vbi ita quoq; ſcribit, cùm de donatione quæritur, neque fructus nomine, neque fructuum, neq; pen ſionum, neque mercedis vlla donatio videtur eſſe facta. Et bene facit tex.in l.quod quis, in prin.ff. de lega.3. Adde inquã] huic rationi Ripæ, quòd in non longè diſſimili caſu reſpondit Ang.conſi.331.pro cõ ſultationis, colum.2.verſicu. inter has autem.

280 ¶†Secunda autem ratio Ripæ eſt quia lex noſtra dicit, reuertatur in arbitrio, ergo loquitur de his rebus quæ aliquando fuerunt in arbitrio ſiue dominio donatoris, ar.l.verbũ reddendi ff.de verbo.ſig. & no. per gl.& alios in rub.ff.ſol.mat: de quo poſtremo & nos multa diximus ſuprà in ver.libertis, verſi.112. incip. his autem Corne. fructus autem, vt ad Ripam reuertamur, nunquã fue runt in dominio donatoris. Nec ob ſtat, inquit, quòd donatio cenſeatur facta ſub conditione reſolutiua quia verum eſt, vt exnunc, non ex-tũc, vt probat id verbũ reuertatur.

281 ¶†His Ripæ rationibus adde qđ voluit glo.no. in l.generaliter dici mus §.planè ſi minus, in ver.ex cau ſa ff.de fideicom. lib. quòd cùm reuocatur donatio inter viuos ex aliqua cauſa, fructus non reuocantur, quam gl.ad hoc no.Bal.in ſua margar.in ver.fructus, in prin.vbi ex ea dicit poſt Rayn.quòd reuocata donatione per ingratitudinẽ, fructus non reſtituuntur, quod not. quia Fran.Ripa tenuit contrarium in re pe.l.vlti.in 66.q.hoc eo.tit.[vbi ſuprà diximus, nu.272.] Sed & illam gloſſ.ad id quod primùm diximus, expendit. [Io. Berber. in Viatorio iuris, tit.de reuoca.dona.col.2.verſi.an autem in caſibus,&] Iaſo.qui eam dicit ſing.in d.l.cùm quis, quã legit cum l.ſi hæres, in princi.ff.de cond.ob cau. aſſeritq; ex ea eſſe intelligendum quod ibi not.Ange.& Alex.per illum tex.titulum reuoca bilem non præſtare acquiſitionem fructuum, ut ſcilicet procedat in titulo ſiue in donatione cauſa mortis, non etiam inter uiuos, ſed & illam glo.ſequitur & dicit ſingu.Catel.Cot. in memor. incip. legatum factum à teſtatore. † Et id quidem adeò procedit, vt etiam non reuocentur fructus bona fide percepti ex donatione facta inter virum, & vxorem, tametſi errauerit in iure qui percepit l.fructus, & ibi glo.ff. de vſur.& glo.in l. nec ullam §.om nibus, in verb.vxor ff. de pet.hære. quam ad hoc dicit ſing. & trahit ad omnes donationes quæ non valent ſed ualere credũtur, Bal.in ſua mar ga.in ver.donatio.in fi. & alia gl.in l.de fructibus ff.de dona. inter vir. & vx.ita intelligens tex.ibi.

282 ¶†Sed huic ſententiæ obſtãt tex. in d.l. quod dictum eſt, & in dicta l.imperator ff.de in diem addi.& in d.l.vlt.ff.de iure fiſ.quæ loquuntur de venditione facta cum pacto addictionis in diem, & in d.l. quod ſi no lit, in fin.& in l.cùm autem §. cum redhiberetur ff.de ædil.edict.quæ lo quuntur in venditione, quæ redhibitor-

bitoria actione reuocatur,& ita om
nes hæ leges in contractibus inter
uiuos, & tamen fit reſtitutio fru-
ctuum,ut illis cauetur.
283 ¶†Verùm quantum ad priores le
ges pertinet, quæ loquuntur de vẽ
ditione facta cum illo pacto addi-
ctionis in diem,certè multùm inter
eſt quibus uerbis res agatur. Nam
ſi ita actum eſt,ut perficiatur vendi
tio,niſi melior conditio afferatur,
non eſt pura uenditio, ſed conditio
nalis. Ideo nec vſucapit emptor,
nec ad eum fructus pertinent,ſed ſi
ita actum eſt,vt meliore oblata con
ditione,ab ea diſcedatur, erit pura
venditio, quæ ſuo conditione reſol
uitur,quo caſu emptor & vſucapit,
& fructus, & acceſſiones lucratur,
tex.eſt ita diſtinguens in l.2.& 3.&
4.ff.de in diem addi. [& l.2.§.Sabi-
nus,& §.ſi in diẽ ff.pro empt.Hic]
autem eſt pura donatio ac perfecta
ſed quæ reuocatur ſiue reſoluitur,
ſi donans poſtea ſuſceperit liberos.
Neque enim facta eſſe cenſetur ſub
conditione ſuſpenſiua,ita ſcilicet,ſi
donans non ſuſceperit liberos, quo
caſu ſuſpenderetur effectus dona-
tionis,donec cõditio purificaretur,
vt noſtri loquuntur, ſed conditio
quæ hic intelligitur,eſt huiuſmodi
vt ſcilicet reuocetur donatio,ſi do-
nans poſtea ſuſceperit liberos,vt ex
preſſim diximus ſuprà in præfatio-
ne,verſi.6.incip. hinc dicunt pleri-
que omnes, quæ quidem conditio
non eſt ſuſpenſiua,id eſt,non ſuſpẽ-
dit actum, nec eum facit conditio-
nalem,ſed in euentum ipſius reſol-
uit, ut optimè declarant dicta iura
cum glo.in d.l.2.& Card. Flor.con
ſi.29.iudex,col.j.verſi. quartò ver-
ba,& Imo.in c.illo vos, in 2.no.per
illum tex.ext.de pigno.cum ſimili.
Ideo & optima ratione fructus per
cepti ante eam reſolutionem, fiunt
donatarij. Sicuti etiam in ſimili di-
cimus de vẽditione pura, ſed ex pa-
cto de retrouendendo reſoluta ſiue
reuocata, nam & emptor interim
facit fructus ſuos, ut probat tex.in
l.2.& ibi Bal.&Pau.Caſt.C.de pac.
inter emp.& ven. & plenè diximus
in[noſtro tract.Retractu.tit.2.§.5.
in glo.j.nume.j.& ſeq.] Nam cùm
interim fuerit dominus, vt etiam
in caſu l.noſtræ, conſequens eſt,&
eum fructus ſequi l. fructus, & l.in
fundo,& l.ex diuerſo ff.de rei vẽdi-
cat.& l.fructus ff.de vſur.cum ſi.
284 ¶ † Et aliàs etiã uidemus fructus
perceptos ex re fideicommiſſaria,
aut aliàs ſubiecta reſtitutioni ſub
aliqua conditione,vel aliàs, eſſe in-
terim illius qui grauatus eſt reſti-
tuere,ante ſcilicet conditionis euẽ
tum l.mulier §.j.& l.in fideicõmiſ-
ſaria ff.ad Trebel.& l.domos, & ibi
no.per omnes ff.de leg.j.& l. quod
his verbis,in prin.ff.de leg.2. & l.fi
lium,quæ eſt pen. & ibi Bart.ff. de
opti.leg. & l. Herennius, la j.ff. de
vſur.& auth.idem eſt C. de hære.&
in §.ſi quis de prædictis, le 2.verſi.
ſi verò poſthac,& ibi Ang. in auth.
vt cùm de appel.cogno. & no. Bal.
Marti.Laud.& Alex. in c.j.titu. de
feud.dat.mini.valua.Ang.cõſi.331.
pro conſultationis,in princ. Raph.
Fulg.cõſi.24.humaniſſime, & Pau.
Caſt.conſi.94.clarum eſt in iure,co
lum.2.verſi.quantum verò ad fru-
ctus interim perceptos,lib.2.[Soz.
d.conſi.170.col.5.verſic.aliquando
& ſecundò,lib.2. cum ſi.] Euentus
enim conditionis non trahitur re-
tro,quò ad dominium, & commo-
dum fructuum,ſecundum Bar.& a-
lios in l.vlt.§.ſed quia, cum ſequẽ.
C.commu.de lega. per l.j.§. [ſerui
appellatione,quem pro j. citauit.]
ff.de s.c.Syllan.
285 ¶†Preterea & ſi illa conditio ut
ſuſpenſiua intelligeretur, videlicet
hoc modo, dono ſi non habuero li-
beros,

beros, non tamen faceret donationem cenſeri conditionalem, ſed puram, cùm non expreſſa fuerit, ſed tacitè tantùm intelligitur. Nam huiuſmodi cõditiones extrinſecæ, quę ſcilicet tacitè inſunt & ſubintelliguntur, non faciunt actus conditionales, nec eos ſuſpendunt, per text. qui ita nuncupatim exponit condi tiones extrinſecas, in l. conditiones extrinſecæ ff. de condi. & demon. & in l. aliquando, eo. titu. & in l. cum illud §. j. in fi. ff. quemadmo. dies lega. ced. & vbique concord. in gloſſ. & præterea in cap. ſignificaſti, & ibi gl. & doct. extrà de elect. & c. 2. vbi Pan. & Card. Alex. no. vterque in j. no. extrà de ſponſa. & uoluerunt ét gl. & doct. in c. ad audientiam, le 2. extr. de reſcrip. & in c. 2. de elec. lib. 6. Bal. conſi. 70. præmittendum eſt, in fi. lib. 3. cum ſi. Idq; etiam ſi exprimantur l. muto §. j. ff. de tutel. Atque etiam ſi ea tacita conditio ſubrogetur à lege in locum expreſſæ ab homine l. quę ſub conditione §. vlt. & ibi glo. & Bart. ff. de condi. inſti. quem ad hoc admodum commendat Frã. Are. in l. 3. ff. de leg. j.

286 ¶ † Quod autem dictum eſt in poſterioribus legibus de venditione quæ per redhibitoriam reuocatur, non uidetur huc pertinere, cùm res ibi redhibeatur ex cauſa de præterito, quę ſcilicet inerat iam à tempore venditionis, neque enim competit redhibitoria ex morbo aut uitio quod omnino poſt uenditionẽ contingit, nulla ſcilicet præcedẽte cauſa, vt patet per tot. titu. ff. de ędil. edic. & C. de ædil. actio. etiam per totum, præſertim in l. ſi apud. Hic vero fit reuocatio ex cauſa quæ nõ ſuberat tempore donationis, ſed quæ eam ſecuta eſt. Ideo non mirũ ſi nec fructus ante cauſam ipſam percepti reſtituuntur.

287 ¶ † Nec huic obſtat quod hic dicitur, totum reuerti, etiam ſi ſimpliciter id diceretur, nec fuiſſent adiecta ea verba, quod donatum fuerit, vt illud quoq; addam Ripæ. Nam huiuſmodi uerborum ſimiliumq; enuntiatio fructus antè perceptos non comprehendit, per tex. apertũ in l. quod his verbis ff. de leg. 3. vbi ita ſcribitur, quod his verbis relictum eſt, quicquid ex hæreditate boniſue meis ad te peruenerit, cum morieris, reſtituas, fructus quos is viuus percepit, non uenire. Et text. in l. hæredes mei, in prin. ff. ad Trebel. vbi & ita quoque ſcribitur hæredes mei quicquid ad eos ex hæreditate boniſue meis peruenerit, id omne poſt mortem meam reſtituant, nihil de fructibus pendente cõditione perceptis petitum uideri poteſt, quos tex. expendit Rom. ſingu. 36. quòd licèt legatarius, & ex poſteriori Bar. in l. meuio §. j. in fi. ff. de leg. 2. tradit per hanc dictionẽ quicquid, non contineri fructus, vt etiam hinc intelligas eam dictionẽ hic nihil ad id obeſſe. Et facit etiã tex. ſi penitus introſpiciatur, in l. in fideicommiſſi §. cùm Pollidius ff. de vſur. vbi cùm teſtator quiſpiam rogaſſet hęredem, alteri, cùm certã ætatem compleſſet, quicquid ex bonis ad eum perueniſſet, reſtituere; reſpondit iuriſconſultus fructus reſtituendos propter alia quædã verba fideicommiſſo adiecta, tanquam ex illis verbis quæ diximus, non eſſent reſtituendi. Quanquam in illis iuribus contrarium potuiſſet uideri propter verbum reſtituere, per iura ſuprà allegata in verſi. 224. incip. cęterum & hic, de quo vide doct. in d. l. plus eſt ff. de verb. ſig. [& Alci. in l. hęc verba in ſtipulatione, in prin. ff. de verb. ſigni.]

288 S E D † hic quæro, cum hic donatarius poſſit deducere aut repetere melioramẽta quę vocamus, Gręci

ci. ἐμπονήματα vocant, veluti la
boramenta, de quibus nõ ſemel fit
mentio in nouellis Iuſtiniani Græ-
cis conſtitutionibus, in titulo περὶ
ἐκποιήσεως καὶ ἐμφυτεύσεως
ἐκκλησιαςικῶν πραγμάτων,
id eſt de alienatione & emphyteuſi
rerum eccleſiaſticarũ, quo in loco
Haloander vertit emponemata, me
liorationes, non ueritus hoc uerbo
vti poſt Vlpianum iuriſconſultum
in l. æquiſsimum §. inde quęſitum
ff. de vſufruct. & Iuſtinianum in l. 2
C. de iure emphyt. quę etiam l. em-
ponematum mentionem facit, ſed
nonnulli eum locum emendare vo
lentes, aliud uerbum ſubſtituerũt,
freti vt reor, auctoritate Antonij
Bartholini in ſuis legum annotatio
nibus c. 46. quos palam erroris ar-
guunt Græcæ illæ Iuſtiniani conſti
tutiones, vt hinc intelligas nõ adeo
temere mutanda eſſe antiqua volu
mina, etiam ſi quid occurrat quod
fortè non intelligas, ſed tantùm ad
monendos lectores, ſi quid tibi ma
gis arrideat. Sed ut ex hoc tandẽ di
uerticulo redeamus, cũ donatarius
poſsit deducere vel repetere hmõi
meliorationes, & alias impenſas ne
ceſſarias à ſe factas ad perpetuã rei
vtilitatẽ, per d. l domos, cũ 3. ll. ſeq.
ff. de leg. j. An hic ſaltẽ hęc ipſa cõ-
penſabit cũ fructibus, vt ſcilicet ea
tantũ deducat uel repetat, quę fru-
ctus ipſos excederẽt? Id quod vide-
tur, per text. in l. ſumptus ff. de rei
vẽd. & gl. in l. in fundo. in ver. dedu
cto, q̃ eſt vlt. poſt medium, eo. tit. &
Bal. cõſi. 309. quæritur vtrũ adulta
in fi. lib. 2. & cõſi. 418. ad primũ di-
co, in 7. dub. lib. 3. cũ fi. quibus ſatis
probatur, eos qui ad fructuũ reſti-
tutionẽ nõ tenentur cũ ſumptibus,
tamen eos compenſare debere.

289 ¶ † Tu tamẽ in hoc caſu tenet cõ-
trariũ, vt in cęteris omnibus, in qui
bus is qui fructus percepit, erat in-
terim dominus, [nam is nõ tenetur
cõpenſare huiuſmodi melioramen
ta, & impenſas cũ fructibus. Et] etiã
ſi res erat ſubiecta reſtitutioni, ut
uoluit gl. no. in d. l. emptor, in prin.
in ver. ſuperfluũ; ad fi. ff. de rei vẽdi.
quã ſequuntur Bar. qui eã dicit no-
tandã, Bal. & Ang. qui & eã dicunt
ſing. & alij recentiores ibi. & idem
Bal. Imo. Raph. Co. Pau. Caſt. qui
& eã negat eſſe alibi. Alex. & Iaſo.
qui eã quoq; dicunt ſing. in d. l. do-
mos, Bal. Ang. Imo. Alex. qui & ipſi
dicunt ſing. in l. in inſulã §. fructus
ff. ſol. mat. Bal. qui illam itẽ dicit ſin
gu. in c. grauis, col. 2. verſi. ſi autem
ædificaſſem, ext. de reſti. ſpo. & cõſi.
303. ad euidentiã præmittendũ eſt
q creditor, poſt medium, lib. j. & in
ſua marg. in ver. fructus, col. j. verſi.
fructus percepti ex re. & in c. j. cir-
ca med. [& ibi ẽt Car. Alex.] tit. de
feud. dat. mini. ualua. vbi Bal. dicit
elegantem [Saly. in l. dote C. de rei
vend.] Alex. cõſi. 123. diſcusſis hęſi-
tationibus, ad fi. li. j. vbi ẽt illã dicit
ſing. [& cõ. 154. cõſideratis his poſt
mediũ, li. 6. & cõ. 162. viſis narratis
col. 2. ver. nec ẽt põt dici, lib. 7. qui-
bus itẽ locis dicit illã ſing.] Fran.
Cre. ſing. 105. ſi feci impẽſas, ubi &
illã quoq; dicit ſing. [Fel. in c. cum
cãm, col. vlti. extr. de re iud. Iaſ. qui
eã quoq; dicit ſing. in l. 2. col. 8. in 7
no. verſi. itẽ adde prædictis.] Steph.
Bertr. cõſ. 283. Chriſti, &c. uiſo caſu
mihi exhibito, col. 2. ver. ad tertiũ,
li. j. & cõſi. 324. cuius eſt ſimile ini-
tiũ, in fi. eo. li. j. & cõſ. 379. eodemq;
vlt. Chriſti, &c. uiſo conſultationis
themate, co. 3. ver. venio ad quartũ
eo. li. j. & cõſi. 371. dudũ fuit, nu. 2.
lib. 3. Matth. Afflic. Deci. Neap. 87.
magnũ eſt dubiũ, col. 2. verſi. itẽ ex
quo, [ubi dicit no. & Io. Lup. in re-
pe. rub. de don. inter vir. & vx. §. 68
col. 7. verſi. ex iſtis etiam ſolet.]

290 ¶ † Nec

290 ¶ † Nec abs re diximus ſuprà ſumptus ad perpetuam rei vtilitatem pertinentes. Nam alii qui ad fructuũ collectionẽ ſpectãt,ſemper cõpenſantur cum fructibus,vt declarat Bal.[cõſi. 167.Titius li.j. & rurſus]d.conſi. 303. & id quidẽ nemo negãt.[& probatur in l.fructus,& l.diuortio.§. impendia,qui vltimus eſt ff.ſol. mat.& ibi cõcor. in gl.& latiſſimè diximus in noſtro tract. Retract.tit.j.§.15.gl.j.nu.j. & multis ſeq.] Igitur vt hoc caput finiã,donatarius lucratur integros fructus,& tamen ex re donata deducit aut repetit integros illos ſumptus, qui perpetuam rei utilitatem reſpiciunt,nec in eos imputare fructus tenetur,ſed in eos tantum,qui ad eorũ collectionem pertinẽt.

291 SECVNDVM diſcrimen,† quia cum quid ſit ipſo iure, ſtatim ad id tenetur in foro quod conſciẽtiæ appellãt,etiã ſi pœna ſit, quæ quidem aliàs ex ſententia gloſ. in c.fraternitatis 12.q.2.cum ſimi.non debetur in eo foro.Ita uoluit Pan.in c. j.col.3.& ibi Fely.qui hoc admodũ confirmat, col.13. verſi.incipit tamen illa glo.ext. de cõſtit.& idem Pan.in c. extirpandæ.§. quia verò, in rep.col.8.verſi.ex his dico,& iterũ col.ſeq.verſ.& ex p̃dictis,ext.de præben. & in c.dilecti, col.3.verſi. in glo.fin.ext.de arb.Barb.in repe. c.Raynaldus,col.45. & iterum col. 161.extr.de teſta. ubi ex hoc conatur probare hæredem qui non conficit inuẽtarium teneri in foro conſcientię ultra vires hæreditarias. Car.Alex.in d.c.fraternitatis, col. pẽ.verſi.nota ex glo.Fely.in c. Rodulphus,char.pen.verſi.limita tertio,ext.de reſcript. & in c.cũ nobis col.ult.eo.ti.Tho.Parp. in repe.l.ſi quis maior, in 9.q.ext. gloſ.C.de tranſact.[Car.Rui.conſi.4. proponitur ĩ themate, col.3.nu. 11.li.5.] Corſ.in ſuis ſin.in ver.pœna, incip. vbicunq; pœna, & iterũ in eo.uer. pœna, in foro conſcĩæ, in fi.Matth. Afflic.in cõſti.Siciliæ,incip. uiolentias, col.3.in 2.q. ubi reprehendit And. Iſer.qui ibi tenet contrarium q̃m ut ipſe And.dicit, Theologi nõ cõſiderãt iſtas ſubtilitates. Verum ex Theologorũ ipſorũ ſñia, ſi quis ſemel fuerit cõdẽnatus ad pœnam, ea debetur in foro conſcĩæ, vt per diuũ Tho.2.2.q.62.ar.3.& uoluit ẽt Bal.in l.id qđ pauperibus, in 9.q. verſi.ſed pone teſtator.C.de epiſ. & cler.& Petr.Anch.in c. poſſeſſor malæ fidei,col.25.verſi.tertio q̃ro, de reg.iu. ĩ.li.6.& Fely.ĩ d.c.j. col. 14.ver.limitaẽ ſecũdo,ext.de cõſti.

292 ¶ † Et hæc cõiter tenetur, licèt Philip,Dec. dubitet in d.c.j.col.8. verſi.prædicta cõcluſio, ext.de conſtit.atq; etiam.[Fely. in hac re ſibi malè conſtans in c. audiuimus,col. 2.verſi.ſed aduerte,de ſimoni.trib⁹ rationibus,quas ibi uidere poteris. &] Step.Coſta.in trac.de ludo,col. 12.verſic. & limitando prædicta & apertè neget Hiero. Cagno.in rep. l.ſi quis maior, char.pe. nu.160.C. de tranſ. Et pro hac parte facit qđ ſcribit Bal. poſt Nico. Mate.in l.2. C.de uectigal.& commiſ. quòd cũ res cecidit in cõmiſſum, ſi is cuius erat moriatur, etiã ante quinquennium,non tenetur in foro conſcientię,per not.in d.c.fraternitas. Et tamen conſtat in eo caſu rẽ eſſe commiſſam ipſo iure, vt patet in eo tex. à contrario ſenſu,in uerbo, uendicari non poteſt, & not. etiam in l. commiſſa.ff.de publica. & vectig. [Sed priori opi.ſuffragatur,quòd ſi quis ipſo iure priuat⁹ ſit beneficio, non poteſt illud amplius licitè tenere.Secus ſi priuandus ſit per ſententiam,vt patet ex not. per Inno. in c.cum noſtris, de præb.Pan.in c. item cum quis, col.3.verſi.hoc vltimum

timum dictũ, de reſti.ſpol. & Fely.
in c.inq̃ſitionis,i pri.col.2.de accu.

293 ¶ † Sed ſequẽdo cõlorẽ ſniã,ui
detur in caſu noſtrę legis, donata-
rium in eo foro conſciæ teneri ad
rei reſtitutionem, de quo uidetur
tex. expreſſus in c. quicunq; 17.q.
4.ubi & hoc uoluit Arch. & glo.in
c.ult. & ibi Io. And.col.2.& Colle.
col.pen.ſed nũquid ille. [Io. Cald.
in rep. col.j .verſi. quinto propter
nouam.] & Imo.col.2.& iterũ col.
4.verſi.quinto fallit.& Pan. col.2.
ſuper gloſ.j.ext. de dona. [& gloſ.
in c.ex tranſmiſſa, in gloſ.ult.de re
nuntiat.dum allegat.d.c.quicũq;.]
Hoſt.in ſum.eo.ti.§.qualiter reuo-
cetur,verſi. item propter ſuperue-
nientiã. Oldra.conſ.278.licèt quan
tũ ad clauſtrales, col.2.verſ.ad ter-
tiam quæſtionẽ.Rapha.Fulg.in l.j.
C.de inoffi.dona. Corne. conſi.15.
ex quo dictus, col.2.lib.j.& cõſ.11.
in præſenti conſultatione , colũ.3.
verſic.tertio dicta donatio,lib.3.&
conſi.30.in hac conſultatione, col.
2.ante fin.lib.4.

294 ¶ † Quod etiã procedit in eo ca-
ſu,quo donatio non reuocatur niſi
ad legitimum bonorum ſubſidium
vt ſcilicet nihilominus teneatur do
natarius totum reſtituere in foro
conſcientiæ. Nã tex.in d.c.quicun-
que, loquitur in eo caſu , uidelicet
in donatiõe facta eccleſiæ,quæ qui-
dem nou reuocatur per natiuitatẽ
liberorũ, niſi uſq; ad legitimam, vt
diximus latè ſuprà in ver.libertis,
verſi.82.incip.uerum ſunt & multi
& intelligit gl.ibi,& oẽs, & nouiſſi
mè Fort.Garcia. in tract.de ultimo
fine iuris,char. 16.colũ.4. verſi.his
itaque præſuppoſitis, & ſeq.

295 TERTIVM, †quod non longè à
ſuperiori diſtat, licèt alias eccleſia
nõ iudicet de occultis,c.ſicut tuis,
in fi.ext.de ſimo.& ibi conc. Tamẽ
pœna ipſo iure impoſita afficit de-
linquentẽ quantumlibet occultum
ut uoluit gl.in cle.j.§.verũ quia,in
ver. eo ipſo, & ibi Car. tum in 12.
no.tũ in 7.q. de hære.quã ſequitur
& dicit no.Pan. in c.vl.in 2.not.&
ibi ẽt Io.Ana.& Fely.ext. eo.tit.&
& idẽ Pan.in c. ad falſariorum,col.
2.& ibi quoq; Io. Ana.col.5.ext.de
crimi.falſi.& uoluit ipſe Pan.i rep.
d.§.quia uero,quibꝰ locis ſuprà in
2.diſcrimine allegauimꝰ. Tu tñ hic
oĩno uide Domi.ĩ c. ꝑpetuæ,col.2.
verſi.ſuper dubio gloſ.de elec.li.6.

296 QVARTVM,† quod ipſo iure fit,
tranſit aduerſus hæredes , etiam ſi
aliàs nõ trãſeat, verbi gratia, pœna
non trãſit in hæredes delinquentis
l.j.ff.de priua. delic.& l.j. C.ne ex
deli.defun. Tamẽ ſi ipſo iure ſtatui
tur,tranſit. Ita enim uoluit eas le-
ges limitans glo.in l.ſi quis iniquũ
§.qđ autẽ ait,& ibi Bar.Bal.Ange.
Paul.Caſt. Alex.[Soz. qui id dicit
ſing.]& fere omnes per illũ tex.ff.
quod quiſque iuris, & Bar.in d.l.j.
col.j.ff.de priua.deli.& in l.ex iudi
ciorũ,circa med.ff.de accuſa. & in
l.j.§.ſed hæc cõſtitutio,circa med.
ff.de calum. Bal.Ang.& alii in d.l.
j.C.ne ex delic.defun.Bal.in l.quę
ſub cõditione. §.ult. in fi.ff.de con
di.inſtit. ubi dicit illam glo.ſingu.
[& in l.qui à latronibus. §.j. circa
med.ff.de teſta.]& in rub. C.de pri
ua.deli.col.pe.ubi & dicit illã glo.
ſingu.& in l.ul.col.2. uerſi. itẽ op.
uidetur, & ibi etiam Io. Plat.colũ.
quoq; 2.C.de iu.fiſ.lib.10. & idem
Bal.in l.imperialem.§.inſuper,col.
ult.& ibi etiam Iac. Aluar.& [Car.
Alex.col.2.titu.de prohi. feud.ali.
per Fre.Saly. in l.j.C.ſi reus uel ac
cuſ.mort.fuer.Petr.Anc.in c.j.in j.
not.de reſcript. lib. 6.& in c . cum
ſecundum,poſt prin.de hære.eo.li.
6.[& conſi.256.pro clariori, per l.
commiſſa ff.de publica, & d.c.cum
ſecundum, iuncta l.j.& ibi Bar.ff.
de

de priua.deli.] Paul.Caſt.in authē. hoc amplius,col.2.verſi. in tex.ibi excluditur. C.de fideicom. Pan. in c.dilecti,col.4.ext. de arbit.& in c. vl.col.3.verſic. item ſi donatio, & rurſum col.ſeq.verſi. ſed quo ad ar gu.glo.ext.de dona.& cōſi.3.nitar in præſenti cauſa in 9. dubio, lib.2. Rapha.Fulgo.conſi.24. humaniſſimæ,in fin.] Ioā.Ana.in c.vergentis col.2.ext.de hæret.& in c.in literis col.j.ad fi.ext.de rapt.Philip.Fran. in c.felicis.§.nullus,de pœnis.li.6. Cæpol.conſi.23.ſpectabiles domini,col.3.verſi.nec prædictis obſtat, Alex.in l.quia tale,col.2.ff.ſol.mat. Ang.Are.in §. interdum,col.j.ad fi. Inſtit.de hæred.quæ ab inte.defer. per text.in l.Caius ff.de S.C.Sylla. & idem Aret.in § non omnes, col. 3.verſi.3.oppo.& uerſi. ſecundo ca ſu,Inſti. de perpet. & tempo.actio. Fran.Aret.conſi.14.viſo & diligenter conſiderato ad fi.Soz.conſi.66. viſa donatione,col.pen.ver.quintò confirmatur, lib.3. Anaſta. Platus inter conſi. Barb.conſi.vlt. multos futuros eſſe,col.5.verſi.ad quintū, lib.j.Cæpol. cauſ.ciui.conſi.59.ſpectabiles domini,col.3.[& crimina. conſi.23.ſpectabilis,col.3. verſicu. nec prædictis obſtat. Soz.conſi.66. viſa donatione col.pen.lib.3.] Matthæ.Afflic.ī deci. Neapo.deci. 255. habens feudum,ad fi.Phili.Deci.in l.[pupillū.§.] in hæredes, in 2.fall. ff.de regu.iur.Iaco.à S.Georg.in l. ſi quis maior,col.pen.& ibi etiam Tho.Parp.in repet.in 5.q. verſi.ſecūdus caſus,& Aquen.col.2. & Hiero.Cagno.in repe.char.61.nu.145. C.de tranſact.Et eſt optimus & expreſſiſſimus tex.in l.commiſſa ff.de public.& vectig. quem ad hoc expendit Roma.ibi,& Bart.in d.l. ex iudiciorum,& Panor.locis ſuprà allegatis,Et ex eo colligitur ratio huius ſententiæ, cum ita ſcribitur ad verbum. Nam quod commiſſum eſt,ſtatim deſinit eius eſſe, qui crimen commiſit.

297 ¶ † Quanquam Iaſon ſolus omnium, vt videri uult, tenuit contrarium in dicto §.quod autem,ubi uidebis quibus rationib⁹ moueatur, Sed ante eum in ea ſentētia fuerat Bal.ſecum pugnans,cuius non meminit,in l.vlti.colum.j. verſi.gloſſ. arguit C.eo.titu.de reuo.donati.& ibi eum ſequitur Fran.Rip.in rep. quęſt.vlti.col. etiam ulti.& Franc. Curt.iunior.in tract.feud.in pen.q. quartæ partis,principalis, Sed & in hanc tacitè,dum aliud agit, inclinare uidetur. Petr. Anc. ſibi quoque contrarius in cap.2.colum. ulti.de confeſſ.lib.6.

298 ¶ † Priorem autem ſententiam confirmat eorum op.qui negant id quod dicitur,crimen extingui morte delinquentis procedere,cum bonorum pœna ipſo iure imponitur. Nam tunc quantum ad ipſa bona non extinguitur, Ita uoluit Cyn. poſt Iacob.Ra.& Pet.in l.2.colum. 2.in j.quæſt.C. qui teſta. fac. poſſ. per tex. optimum in l. Caius ff.de S.C. Sylla. Bald.in l.qui à latronibus §. ſi quis circa medium, & ibi etiam Ang.in fi.& Imo.ff. de teſta. & Bal.in rub.C.ſi pen.appel. mors interue.vbi dicit,quòd quādo confiſcatio fit ipſo iure, mors non extinguit pronuntiatum, nec impedit pronuntiandum, per d.l. Caius.Platus d.conſil. ulti.ubi ſuprà, [& Iaſ.conſi.46.pro fiſco regio, in princ.lib.3.]

299 ¶ † Ex quibus potes intelligere quòd licèt donatarius mortuus fuerit,antequā donās declarauerit uel le ſe donationem reuocare ob natiuitatē filii poterit tñ ab hæredibus ipſius reuocare, præſertim cū hæc reuocatio non fit ob delictū donatarii,ideo nihil eſt qđ ꝓhibeat com-

metere

petere aduerſus heredẽ, qñ regulariter actio tranſeat & aduerſus hæredem, etiã ſi agatur de reuocatione contractus, per l.2.ibi, hæres emu te ret.C.de pact.inter empt.& vendi. comp.atq; ẽt de reſciſſione ex auxilio extraordinario, ꝑ tex in l.qui ſolidũ.§.j.& ibi Bal.ff.de leg.2.Quin & ſi ex delicto eſſet, tñ cũ res apud hæredes reperiatur, aduerſus eos competit; actio l.j. C. ex delict. defunct.Quod tamen intelligitur ſecundum ea quæ latæ diximus ſupra in ver.ſuſceperit liberos.nu.211.ſecundo intelliges, cũ multis ſequen. uſq; ad nu.225.An autem poſſit reuocari à tertio poſſeſſore, videbis infra nu.325.ſed quæſtionis eſt.

300 QVINTVM, quemadmodum tranſit aduerſus hæredes paſſiuè (ita enim magna ex parte loquũ turquos ſuprà citauimus) ita quoq; & ad hæredes actiuè, ut etiam expreſſe uoluit Bal. in d. c. imperialẽ §.inſuper, col.vl.uer. ex his etiam apparet, tit. de prohi. feud.ali.per Fred.Pan.in d.c.ult.ubi ſupra, in priori loco. & ibi etiam Car. Flor. de dona. & idem Pan.d.con.3.lib. 2.Paul.Caſt.in l.omnimodo, col.2. ver.item glo.quæ incipit.C. de inoffic.teſta.Car.Alex.in c.i.§.porrò col.2.titu'. quæ ſit pri.cau. bene amit. & Hippo. Marſi. in l. prima, numero ſexageſimoquarto. C. de rap.uirg.

301 ¶ † Quod & confirmat quòd licèt proteſtatio extinguatur morte proteſtantis, nec ad eius hæredes tranſeat l.non ſolum. §. morte, & ibi Barto. & alii ff. de operis nou. nunciatione de quo & per Bartol. Angel. & alios in l. ſi intra. C. de non nume.pecu.& per Card. Alexan.in c.ſollicitudinem, colum.23. verſicu.decimo quæro, ext. de appellat. fallit tamen in proteſtatione, quæ ſecum trahit executionem, ex ſententia Bald. in cap.Cumana, columna penultima .extr.de elect. Quem ſequitur Anto. Rub. in repe.d.§.morte, char.17.columna 2. verſic.ſubſequenter quærit, vbi dicit de hoc uideri caſum in l.Neſennius.ff.de nego.geſt.

302 ¶ † Quanuis Imo.in dicto c.ulti.col.7.verſi.ſecundò poteſt obiici, de donat.teneat contrarium eius quod diximus.pœnam ad hæredes tranſire, cum ipſo iure impouitur.Nam licèt, inquit, vaſallus priuetur feudo ipſo iure ob feloniam, intelligitur tamen ſi dominus voluerit, per not.in l.2.C.de iure emphi.& in l.j.§.ultimo, cum l.ſeq.ff. ſi ager uecti. et ſupra alibi latè diximus.Ideo ſi dominus non declarauerit uoluntatem ſuam, uidetur quòd hæres ipſius non poſſit aufer re& hoc uidetur ſequi Iaſon in d.l. omnimodo, in ſi.C.de inoffic.teſta. & Cur. iunior. vbi ſuprà. † Quibus adde quod hæres non poteſt declarare voluntatem defuncti, vt voluit gloſ. in l.idem Pomponius. §.vltimo, & ibi Barto. Bald. in utraque lect.& Ange.ff.de rei venditione, & gloſſa in l.inter ſtipulantem.§. primo in verbo. actori, & ibi etiam Barto. Ange. & Alexan. qui adfert concord.& etiam Iaſon. columna. 4.ff.de verbor. obligat. Innocen.in c.cùm dilectus, extr.de ſucc.ab inte.Spec.titu. de actio.& petitio.§. ſequitur, verſic.quòd ſi nolit.& titu.de libel. concep. §.vltimo verſi.ſed quando Barto.Bald. & Ang.in l.ſi quis intentione. ff.de iudic.& in l.ſi quis à filio.§. ſi plures.ff.de leg.j.Bart.in l.edita, col.2 [verſi.& intelligo.] C. de eden. & in l.naturaliter.§.j.colum. 6.verſi quid ſi ex coniecturis. ff.de acquir. poſſeſ.Bal.in c.j.col.pen.ver.& nota quòd hæres, ext.de conſti.[Ang. coſ.294.pũctus eſt Ser.Stephanus] & Pet.

& Pet. anc. in c. 2. in 5. not. de reſcr. lib. 6. ubi not. dicit illã prioré gl. & Iaſ. in l. cum ſtipulatus ſim mihi à Proculo col. 2. ver. quartò not. ff. de verb. obl. & con. 148. nobilis & generoſus, col pen. uer. ſecũdo principali, lib. 2. Et facit tex. in l. centeſimis §. ſi ita ſtipulatus ff. de verbo. oblig. ubi & hoc not. Iaſ. in 2. nota. Quod qualiter intelligatur, uide omnino Iaſ. in l. poſt dotem, col. 9. uer. ſecundò ultra ſcribentes. ff. ſol. mat. Quæ res admodũ facit ad caſum noſtræ legis in iis quę diximus ſupra in ver. ſuſceperit liberos, verſicu. 211. incip. ſecundo intelliges procedere, & ſequ.

303 SEXTVM, †conſtitututio quæ aliàs extendi poſſet, tñ nõ extenditur cũ ſit alicuius rei priuatio ipſo iure. Quod perſpicuè intelligas cõſtitutio pœnalis ſępe extẽditur ex eadẽ rõne, vt per gl. in cle. j. in ver. præſidenti, de reſcript. & late per Imo. & alios in l. ſi verò §. de viro. ff. ſol. mat. & Domi. & Phil. Fran. in c. j. de tẽpo. ordi. lib. 6. & Io Bat. Seuer. in repe. l. oẽs populi. ff. de iuſti. & iur. cũ ſimil. & probatur ex duobus c. ſi. ul iunctis. ſ. c. cupientes, §. hac generali, de elec. lib. 6. & c. ſi poſtquã. §. cum aũt & §. ſi uero, & ibi not. eo. tit. ſecundũ Bal. con. 486 ſtatutũ prouidet, col. ul. lib. 2. & eſt. tex. in c. 1. §. porro ad fi. tit. quæ fuit pri. cauſ. bene. amit. quem meliorẽ totius iuris dicit Bal. ibi in ult. not. Tamen cum pœna ipſo iure imponitur, nunquam fit extenſio ex eadem ratione, ut pulchre uoluit Io. And. in c. odia, col. 2. ver. in contrarium, & iterum col. 3. in reſponſione primi contrarii. [& ibi poſt eum Albe.] de reg. iur. lib. 6. per §. pœnę de pœni. diſt. j. & l. pen. ff. de pœn. & alia quædam iura & Bal. in l. de qui biis col. 12. ver. reſtat uidere de prorogatione. ff. de legi. & Pan. in c. ul. ext. de iure patr. & in c. non magno pere. col. 3. uer. & per hoc, & iſtum tex. ext. ne cleri. vel mona. & Phil. Deci. qui unum Bal. citat. in c. tranſlato, in j. lect. col. vlt. verſi. ſeptimò in pœnis, ext. de conſtit.

304 ¶ †Similiter licet in exæquatis ſiue æquiparatis à iure antiquo extendatur conſtitutio pœnalis, vt aperte probat glo. in c. poſtquam, in verbo, prouiſione, de elec. lib. 6. & cõfirmat. gl. in c. de multa, in ver. in eadẽ eccleſia, quã Pan. ibi cõmẽdat, ext. de præben. cũ ſimi. iſtud tamen non procedit in conſtitutione latæ ſententiæ, ex ſententia gl. in c. licèt canõ, in ver. parochialis de elec. lib. 6. quã ad hoc expẽdit & dicit ſing. Fran. Are. in l. 2. ad fin. ff. de lega. 1. ubi etiã dicit ad hoc facere text. in c. j. & quod ibi not. ext. ne cler. uel mon. eo. lib. 6. Qđ eſt multũ notãdũ ad ea quæ late diximus ſupra inver. libertis, in j. q. cùm diſſeruimus an iſta lex debeat & poſſit extendi ex eadem aut ſimili ratione.

305 ¶ †Et hæc quidẽ confirmat Imo. ſententia in c. ul. col. 10. extra de cõſti. quę eſt huiuſmodi, ꝙ licet conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam non extendatur reſpectu pœnæ ad preterita, per tex in c. qm̃, & ibi Anto. Pan. & Io. Ana. ext. de ſimo. & in c. j. & ibi etiam ipſi Pan. & Anan. poſt antiq. ext. ne pręla. vi. ſuas. & uoluit Pet. Liaz. in proœ. Cle. & Ant. in d. c. ul. de conſtit. per glo. in clem. j. in ver. de cętero, de vſur. Hoc tamen procedit, inquit Imo. in d. c. ul. quando pœna imponitur ipſo iure. Secus forte, ait, ſi eſſet imponenda per iudicem, per id quod notat. Ioann. Lig. in c. 1. ext. de conſtit. Et hæc etiam fuit ſententia Gottfre. in d. c. j ne prelat. vi. ſuas. Sed ea non placuit Pan. & Ana. ibi. & ipſi. Ana. in d. c. quoniam, quos uide.

306 SEPTIMVM,†cum pœna im ponitur ipſo iure.ſed ante aliquid nõiatim debet fieri, tũc neceſſe eſt fieri expreſſis noĩbus propriis, aut aliàs ita manifeſtis aut indubitatis, vt vicẽ ꝓpriorũ nominũ obtineát. Quod ſi ipſo iure pœna non impo nitur, ſatis eſt fieri per quaſdã circunſtantias,vt appellát, ſiue demõ ſtrationes non adeo ſtrictas. Ita vo luit Pan.in c.in Lateranẽſi, ante fi. ext.de prebẽ.per gl.in cle.j.in ver. nominatim,de vit.& hone.cle.& in c.conſtitutionem,in eo.ver.de ſen. excom.lib.6.& quod voluit Inn.in d.c.in Lateranenſi.Sed tu tamen in terim vide Franc.Aret.in l.j.col.2. ver.ad ſecundam quæſtionem.ff.de liber.& poſt.

307 OCTAVVM,† vbi quid fit ip ſo iure, non eſt locus pœnitẽtiæ,ut voluit gl.in cle. ne in agro.§. quia vero in ver.ipſo facto,de ſtat.mon. quã in eã rẽ expendit & dicit ſing. Bal.in auth.habita,col.vl.C.ne fili. pro patr.& eam quoq; ſequitur Pã. in c.non magno,col.3.verſi. tertiò quæro,ext.ne cleri.vel mon.& Ro. con.427.in ꝓpoſito caſu,col.j.ver. nec eſt dicendum.Alex.in l.ſi inſulam,col.12.in 11.fal.ff.de verb.ob. & in addi.Barto.in l.i.ff. de his qui no.infa.&in l.qui ea mente,in fi.ff. de furt.& con.14. viſo & conſiderato,col.2.ver.ſed ſic eſt,libr. 2. & Philip.Fran.in c.2.col.2.ſuper glo. in ver.mandauerit. in prin. de homi.li.6. Barb.in c.ſi quoruũdã,col. 3.ver.vtrum autem, extr.de ſolut. vbi hoc dicit mirabile ad intellectũ illius decretalis[Fran.Aret. in l.2. col.2.C.de in ius vocan.Philip.Deci.con.138. cuius ſupraſcriptio incip. verba iſta,col.j.]&Hipp.Mar. ſing.326.pœnitentia in delictis, in fi.[Et idem quoque voluit ea glo. non allegata, Bal.in l.j.§. beſtias, poſt.prin.ff.de poſtul.& in l.non ſolum §.vlt.ff.de aliena.mutan. iudi. cau.fac.& conſ.34.ſtatuto ſeu capi tulo,col.3.ver.præterea iſtud delictum,lib. 5. vbi ad hoc multa iura allegat,quæ tu ipſe videre poteris. & Saly. in l.vlt. C. de iure emphy.

308 NONVM,† quod cum præce denti admodum conuenit,quòd cũ electio alicuius rei ad aliquem ſpectat,non licet variare,quando electio habet vim executionis ipſo iure,quia.ſ.ſecum trahit executionẽ, per tex.in l.ſi is cui,& ibi Bar.ff.de leg.2.& in l.apud Aufidium, & ibi Bar.ff.de leg.j.& glo.in l.ſtatulibe rum.§.Stichũ.ff.de leg.2.&glo.in l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum,& ibi Bar.col.j.ver.ex prædictis & Fran. Are.col.j.ff.de verb.obl.Dy.in l.ſi ſeruũ.§.ſequitur ff.eo. Bar.in l. eũ qui certarum.§.vlt.col.j.&ibi Ang. ẽt poſt prin.& iterũ in fi.ff. e.tit.& idẽ Bar.ĩ l.ſerui electione.ff.de leg. j.& ibi ẽt[Fran.Are.&] Iaſon.qui hoc confirmat ex eo quod diximus in præcedenti ver.Bal.in l. j. col. j. ĩ fi.ff.de leg.j.[Frã. Are.in l. ſi quis ex pluribus,poſt mediũ ff.de verb. obl.]& Iaſ.in l.nõ vbique, in prin. col.2.in 2.not.ff. de eo quod certo loco.

309 ¶ † Et in ſimili licet iudex poſſit reuocare ſententiam interlocutoriam.l.quod iuſſit. ff. de re iudic. Tamen id non procedit in ſententia quæ ſecum trahit executionẽ, ſecundum gloſ.not.in l.j. §. vlt. in ver.vel adde, &ibi Rayn. qui dicit ſingul.& Bar.qui dicit multũ not. & Bal.qui item dicit ſing.ff.de præ tor.ſtipul. Rayn.& Imo. in l.pen. eo.tit.Ro.qui & illã dicit ſing.cõſ. 226. vltra pridie allegata, in prin. Pan.in c.cum ceſſante,col. vl. per. glo.ibi,& ibi quoque Philip. Peru. col.8.ext.d appe.Paul.Caſt.in d.l. quod iuſſit,& ibi Alex. in 9. fal. & Iaſo.primum quidẽ col.j.ver.iſtam

regulam,deinde &latiùs col.8.uer. ſecundò,inquantum idem Iaſ.in l. cùm procurator §.ſi dominus,·col. ult.&iterum in l.ſi opus,col.j.ff.de oper.nou.nunti.vbi & illam glo.di cit ſolennem & Fely. in c. ſi clerici §.de adulteriis,col.2.ver. fallit pri mò,extr.de iudi.[& Fran.Are.in l. ſi quis ex pluribus ff.de uerb.obli]

310 DECIMVM,†quod & à ſuperiori bus nõ lõgè abeſt,Cũ quid ipſo iu re fit,non admittitur moræ purga tio.l.ſi is cui,& ibi Bar.ff.de leg.2. & l.qui ob rem nõ defenſam, & ibi itẽ Bar.[Bal.Saly.] & recẽtiores ff. de cond.inde.& uoluit glo.in c. vl. quam ita intelligit & ſequitur Bal. ibi,col.2.uerſi.Ber.tractat hic, ext. de elect.& gl.in c.licèt, in gl.ult.& ibi Ant.col.j.ver.no.quòd collatio & iterum col.2.ver.oppo.quod hic mora,ext.de ſup.neg.præla.& gl.in c.ult.in glo.quoque vlt.& ibi item Ant.in 2.not.ext.eo.tit.& glo.in c. cupientes §.quòd ſi per 20.in uer. expectati,& ibi etiã Io. Mo. Arch. Io.And.Pau.Petr.Anch.Imol.Do-mi.& Philip.Franc.de elect.lib.6. & glo.in c.licèt canon.§.is etiam, in uer.priuatus,in prin.& ibi. [Io. Mo.col.2. in eodem verbo ,] Do-mi.paulò ante fi.& Pet.Anch. tum col.j.verſic.item not. in text. tum col.vlt.verſi.quartò quæro,& Phi-lip.Franc.col. ult.eo.tit. & libr.6.& Dyn.in l. ſi ſeruum §. ſequitur ff. de verb.oblig.Bar.in d.l.ſi inſulam in 3.& 4.q.& ibi quoque Bal. pau lò ante fin.Ang.col.8.uer.ſecundò fallit,Imo.col.15. Alexan. colum. 11.verſi.undecimò fallit, ubi hoc multis modis limitat [Iaſon qui & ipſe duobus modis limitat , char. ul.ver.in 4.quæſtione,]&'penè om nes ff.de uerbor.oblig.idem Bar.in l. ſi quis §. ſi plures , in fin. iudic. ſol.& in l.ſi quis maior,col.2.& ibi Bald.colum. ulti.& Salyc.colum.j. Angel.Paul. Caſt.Alex. non] ſemel Fran.Are.& Iaſ.col. pen. Alciat.in ver.mox,& penè omnes C.de tran. [Bar.in l.iam tamen,in prin.quam legit cum l.ſi quis apud,in fin.ff.iu di.ſol.] & idem Bal. in l.& ſi, poſt tres,col.antepen.ver.ſed venio ad ſecundum , in lect. & iterum in re-pe.col.6.uer.ex prædictis colligo, & ibi etiam Ang. qui tamen diſtin-guit,vt uidere poteris,col.7.uerſi. ſecundò cõcludit ff.ſi quis caut. & idem Bal.in l.ſi pacto,quo pœnam, col.pen. uerſi.iſta ſunt vera , & ibi quoq; Saly.& Alcia.in uer. vt fiat, in quarto caſu C.de pact.idem Bal. in l.ſuper C.de tranſ.& in l.magnã col.6.uer.ſecundò fallit C.de con-tr.& com.ſtipul.& in l.ſi plures, co lum.ul.C.de condi.inſer.& in c. ca pitulum,col.ult.extr.de reſcrip. & in c.j.col.j.circa , & ibi Iacob.Bel. Mart.Laud.titu.quid iur. ſit ſi poſt alii.va ſa.feud.recup.& idem Bal.in c.j. colum. j.& ibi etiam Martin. Laud.Cardin.Alexan.colum.2.tit. quo temp.mil.vbi & de hoc eſt bo nus tex.idem Bal.in c.j.in prin.co lum.2.verſi.quæro quid ſi uaſallus, tit.de prohi.feud.ali.per Fred.[& conſi. 404. quia dictus conſultor, col.ult.verſi.& confirmatur,lib.3. & conſi.94.hic plura occurrunt,co lum.j.lib.4.]Saly.in tract.de mora quem poſuit in l.ſemel mora ff.ſol. matr.colum.5.in 2.& 3.concluſ.ne-gat & iterum col.15. in 3. concluſ. iudiciaria , itemque col.19.in 5.q. prin.& in auth.habita, col.9.verſi. quæro an locus ſit pœnitentię C. ne fili.pro patr.& in l.2.column.3. uerſic. reſtat nunc reſpondere C. de iu.emphy.Ang.in l.quamdiu, la 3.col.j.& ibi Fran.Aret. col. ante-pen.ver.etiam glo.no.ff. de acqui. hær.idem Ang.in l.ſi ex duobus ff. iudi.ſol.& conſil.64. quoniam ni-hil eſt,colum.j.& conſ.326.ex the-

mate,

mate,col.3.verſic. ſecundò probatur,& Anto.in c.ultimo, in 2. not. ext.de ſupplen.negli.præ.eod.ti.& conſil. 34. caſus emphyteuta uendens Imo. poſt alios in c. potuit, colum.11.verſic. ſed aduerte quia contra,ext.de locat.Pet.Anch.in c. quàm ſit, in 5.not.de elect.libr.6. [& conſi.387.in themate,quædam narrantur] Ro.d. conſi.427. col.2. verſi.tertiò quia ubi eſt executio. Pau.Caſt.conſi.99.quia per ſupraſcriptos, lib.j.& conſil.78. uidetur dicendum præfatum,colum.j.libr. 2.& conſi.228.quæritur primò,col. 2.verſic.ſecundò quia ubicunque, eod.li.2.[Raph.Com.dum allegat not.in d.c.cupientes,& in d.c.licèt canon,conſi.5.nauta quidam, col. ult.]Cępol.cauſarum ciuilium cōſi.25.ex quæſtione prædicta, col.7. uerſic.ſecundò probatur Aegidius Bellamer. conſi.9. factum eſt tale, cùm eſſet lis, col.i.& alibi ſepe in eo.conſi.Domi.conſi.23.quia diffusè per patres meos, col.2. Alex. conſi.14.viſo & conſiderato, col.j. lib.2.& conſi.57. perſpectis teſtamento codicillis,colum.4.verſicu. ex omnibus igitur,eo.lib.2.[& cōſi.6.circa proceſſum col. pen.uer. & reſpondit,lib.3.]& conſi.40.uiſo themate,col.i.lib.6. Barb. [in c.ſi quorundam, col.2.ext.de ſolutio. ubi id dicit ſing.&] conſi.86. illud referam, col.9. uerſicu. tertiò faciat,lib.3.& conſi.45. illud in mediū,col.6.verſi.ſeptimò eſt ponderandum,lib.4.Corne.conſi. [121. quanquā videatur,col.3.in litera t, & ſeq.lib.j. & conſi. 276. quoniam poſt conſiliū,col.3.ver.quod maxime procedit, eo.libr.i.& conſi.25. In hac conſultatione,col.vlt. verſi. tertiò ubi eſt tacita,lib.2.& conſ.] 246.uidetur in hac,colum.i.uerſic. & quia ipſo iure,lib.3.& conſi. 40. uiſo proceſſu, col.5.uerſic. & ubi pœna, lib.4.Franc. Are.[in l.ſi ſerui §.ult.col.quoq; nl.ff.de ver.obli. & in d.l.ſi quis ex pluribus, eo.ti.] in c. at ſi clerici §.de adulteriis, & ibi etiā Fely.col.2.ext.de iud.& idē Are.conſi.94. reſpondeo breuiter, col.pen. [verſi. tertio quoq; poſt lapſum,]vbi dicit ad hoc ſin.glo.in d.§.quòd ſi per 20.& Fran. Cur.ſeni. conſi.64. antiquiſſima, colū.ult. Guid.Pap. conſi.31.uiſo ad plenū, in 6.dubio,& cōſi.192. ex facti narratione,colum.j.Card.Alexā.in ca. j.colum.2.titu.quæ fuit prim. cau. bene amit.& in cap. propter eccleſiaſticas,colum.2.verſ. ex prædictis & iterū in cap. quoniam, colū.ulti. uerſi.hoc etiam ego. 18. diſtinct.& Iaſ. in l.2. colum. 2.C. de iure emphyteu.& in d.l. huiuſmodi. §. Stichum,colum. pen.ff.de legat.j. [& in l.prętor ait.§.j.colum. ulti.ff.de nou.oper.nuntia.] & Philip. Dec. in authen. qui rem, colum.4.verſi. 3.principaliter C.de ſacroſanctis eccleſiis & conſil. 138. cuius ſuperſcriptio incipit, uerba iſta,colum.j. & 2. & conſil.146. cuius ſuperſcriptio incipit, dubia de quibus,colū. 3.verſicu. ultimò, non obſtat. [& conſi.160.in cauſa monaſterii, in fine,]& Step.Bertrand. conſi. 275. uiſis pactis,nume.5.lib.j.Hippolit. Marſil.in rep.rub.ff. de fideiuſſor. numero. 344. Mattheus Afflic. deciſ. Neapol.174. quidam reſtituit, columna ſecūda. Nam & alias cum diſpoſitio eſt conſummata,non poteſt mora purgari. Bald.in l.j.colū. 5.verſic. generaliter not.C.de his quæ pœnę no.per l. Thais §.intra. ff. de fideicommiſſ.libertat. Et vt idem dicit in ea ipſa lege, colum. penult. terminus qui perimit gratiā,facit ut mora purgari non poſſit. per dictum §. intra, & l.qui fundum ff.de contrahen. empt.& cle.ei quem,de conceſ.præb.

 ¶ Qua

311 ¶†Qua in re tamen ſubit in men tē dicti Bal.in ſd.rub.quid iuris ſit, aſſerentis id procedere, niſi incontinenti purgetur, per l.diuus.ff.de in inte.reſti. Quod ſi verum eſt,fruſtra quæritur, vtrùm quid fiat ipſo iure,an per ſententiam, quātum ad ean. rem pertinet;quia ēt vbi aliàs mora purgari poteſt, intelligitur, modò id ſtatim fiat,ꝑ c.potuit,ext. de loc.& d.l.& ſi poſt tres.ff.ſi quis cau.& no.in d.l.ſi inſulam. Subit itē illud eiuſdem Bald.in l.cū ancillis, col.2.ver.ibi patefecit.C.de inceſt. nupt.ſcilicet dictionē mox,non impedire moræ purgationē intra paucos dies.& ſequitur Alex.in l.ſi inſulā,col.7.ver.ſecundò limita.ff.de uerb.obl.& tñ ea inducit canonem latæ ſententiæ, vt diximus ſupra in 27.fallen.Sed nō propterea diſceſſerim à ſnīa tot illuſtrium virorum, præſertim cùm textuum auctoritate muniatē.Sed tu interim vide Ale. in d.l.ſi inſulam,col.11.& in 11.fal. & Philip.Deci.conſi.138.cuius ſuperſcriptio incipit, verba iſta, col. vlt.& Car.Ale.in d.c.j.tit.quid iur: ſit.Illud tandem dixerim, eſſe qui intelligant quod dictum eſt nō pur gari moram cùm quid ipſo iure fit, procedere cū ſimpliciter pœna ſimponitur,ſecus ſi ita tum demum, ſi is ad cuius commodum pœna eſt, voluerit.Ita enim voluit Domi'. in d.c.licèt canon,verſi.is etiam, paulò ante fin.de electio.lib.6.

312 VNDECIMVM,†cùm pœna ipſo iure imponitur,non mitius vt aliàs agitur cum confeſſo quàm cū cōuicto,nec è diuerſo augetur pœna per inficiationem,per text.in l.id quod ſeruo.§.j.vbi & Bar.not.& Alex.in addi.ipſius,qui id reputat ſing.ff.de pecu.leg.& idē Bar.in l.qui ob cām ff.de condi.indeb. & in l.palam.§. vlti.verſicu.ſi deprehenſa.ff.de rit. nupt.& voluit etiam Bald. in l.ea quæ,in 2.quæſt.C.de condi.indebi. vbi hoc dicit no.[& in l.peculium. §.ſed & ſi.ff.de pecul.]& Pe.Auc.in c.perpetuę,circa med.de elec.lib.6. vbi id dicit eſſe menti tenendum.& in c.j.col.vl.de homi.li.6. Flor.in l. lege aquilia,quæ eſt 2.circa mediū. ff.ad leg.aqui.Alex.in l.eum qui,in prin.col.pen.verſi.vnū ēt tene.ff.de iureiur.vbi id dicit ſing.& menti te nendū.Ang.Aret.in tract. maleſi.in uerb.cōparent inquiſiti, & partem negant,& partē confitentur, col.3. vbi hoc dicit ſing.not.Car.Alex.in c.vaſallus,col.j.tit.ſi de feud. fue. cont.int.do.& ag.Fel. in c.de hoc, col.2.verſi.ſed limita, ext.de ſimo. vbi de hoc dicit eſſe glo.ualde not. in c.in primis,in uerb. ſpōte.2.q.j. quæ tñ hoc nō dicit.& Hipp.Marſi. in l.j.nu.66.C.de rapt.uirgi.& in l. de unoquoque,nu.88.ff.de re iudic. & in repe.rub.ff.de fideiuſ.nu.142.

313 ¶†Verùm Auguſti. Ari. in addi. Ang.Are.ubi ſuprà,hoc ſubobſcurè reprehēdit.Neque enim id,inquit, probatur in d.l.id quod ſeruo.§.j. ſicuti etiam declarat Bald.in d.l.ea quæ.Sed nec tex.in d.l.palā.§.ult.ſi bene ponderatur.Nam ibi materia eſt odioſa.hic autem caſus eſt ſfauo rabilis,cùm uidelicet pœna minuitur propter confeſſionē,per ea quæ dicit Bal.in c.j.§.porrò,ti.quæ fuit pri.cau.bene.amit.Et hanc etiā par tem ſequitur Phil.Dec.in c.at ſi cle rici.in 6.no.in fin.ext.de iu.ubi nul lam Auguſti.facit mentionem.

314 ¶†Sed ego priorem ſententiā ueriorem eſſe puto.Nā cùm pœna ipſo iure imponitur, non uidetur ꝙ propter ſequentem confeſſionē mi nui poſſit aut debeat quod iā quęſi tum eſt.Alioquin etiam eadem om nino ratione eſſet locus purgationi morę:quod nemo admittit. Sed illud tamen te monitum uolui,maiorem eorū doct.partē,quos iam citauimus,

uimus,id quidem de quo tractam⁹, ita ſcripſiſſe,uidelicet pœnam quę ipſo iure committitur, per inficiationem non creſcere.quod non longè abeſt ab eo quod diximus in hoc caſu,non mitius agi cum confeſſo, quàm cum conuicto.

315 Dvodecimvm† licèt cũ ciuiliter tantùm agitur,mitiùs ſit agendum cũ reo ad imponendam pœnã, quàm cùm agitur criminaliter,per l.pe.C.ad leg.Cor.de fal.& ar.c. ſuper literis,ext.de reſcrip.& c.ſuper his,ext.de accu.& eorum quæ not. per Innoc. in c.per inquiſitionem, extra de crimi.falſ.& uoluit apertè gl.in d.c.ad falſariorum,in uerb.deprehenſi,extra de crimi.falſi.nã ut dicũt Pan.& Io.An.ibi,fortè diligẽtius defendiſſet cauſam ſuam,ſi actũ fuiſſet criminaliter,id tamen nõ ꝓcedit in pęnis ipſo iure illatis.Nam tunc qualitercunque ſit actum,ſiue criminaliter,ſiue ciuiliter, eæ ſunt hauddubie imponendę, ſecundum eoſdem Pan.& Io.Ana.ubi ſuprà,ꝑ glo.in cle.j.§.uerùm quia,in uerb. eo ipſo,de hæret.de qua diximus ſupra in 3.diſcrimine.

316 Decimvmtertivm,†ſi quid mero iure ualet,ſed aliquo remedio poſſit impugnari aut infringi,ualet illius auxilij ſiue remedij renuntiatio,ut actus quoque ualeat.l.ult.§. ult.ff.ad Velle.& uoluit Bal.in l.cõuenire.ff.de pact.dota.& in c.j.col. 2.uer.ſed an poſſit renũtiari,tit.qui ſucceſ.tene.Quòd ſi ipſo iure non ualet quod actum eſt,nihil operaretur renuntiatio ut poſſit uim ac robur accipere.d.l.conuenire, & ibi etiam Bal.poſt Ricar.& Cy.& l.iuriſgentiũ.§.ſi paciſcar.ff.de pact. & voluit ẽt glo.in c.ſtatutũ,in prin.in uerb.cõmittatur,de reſcr.lib.6.Cy. Iac.Bu.& Bal.in auth. in qua.C.ad Velleia.idẽ Cy.in l.generaliter,que eſt ult.in 3.q.& ibi quoque Bar.poſt prin.eo.ti.Bal.in l.antiquæ.§.ult. eo.quoq; tit.& i l.ſi quis in cõſcribẽdo.C.de epiſc.& cler.& in l.pe.col. 2.C.de pact.& in l.j.C.qui bon.ced. poſ.[& in l.ſi prædium,col.ult.uer. ſed nũquid ędilitiis.C.de ædili.act.] & in d.c.j.tit.qui ſucceſ.tene. & in c.ex tranſmiſſã,in fin.ext.de renũt. & in c.conſtitutus,ext.de trãſ.Pan. in c.ſi diligenti,col.4.uerſi.ſecundò tranſit,ext.de for.compet.Alex .cõ. 116.uiſis quæ ſubtiliter,col,ult.l ib. 6.Iaſ.in l.nemo poteſt, col.5.uerſi. tu adde bene facere ff. de leg. j.

317 ¶†Verum Barb.conſi.12.& ſcribitur apud prophetã,col.4.verſ. & ſi quiſpiam allegaret, lib.j. reſpondit contrarium,per l.j.in prin. de fer. vbi licèt lex vtatur verbo nullius momenti,quod oſtẽdit actum nullum ipſo iure,ut ſupra late dixim⁹, dicit tamen partes poſſe eo caſu renuntiare,vt ẽt dicit tex.in l.ſi feriatis,eo.ti.Ex quo inaniter admodũ & glorioſe iactat ſe Barba. deieciſſe in profundum illam quam ſupra diximus doctrinam. Et idem dicit ipſe Barb.conſ.42.illud in medium afferam,col.pe.ver.nec ob. quòd no. eo.lib.j.& in l.j.§.ſi quis ita.col.5. ff.de uerbo.obl.

318 ¶†Sed non aĩaduertit Barb. in illis locis,aut certè diſſimulauit ĩ caſu illius l.j.& l.ſi feriatis, actũ non eſſe nullum,niſi cũ fit citra voluntatem partis.Nã ſi pars ipſa cõſentiat valet.Et ſic ꝓcedit tex. vlteriùs id declarãdo. Nihil ergo obſtat ei qđ diximus,ut in ſimili dicit ipſe Barba.cõ.43.pręclare ſcribitur,col.11. ver.& ſi quiſpiã allegaret, lib. j. & cõſ.38.præclare ſcripſit,ante fi. lib. 2.vbi ſm illius ĩductionẽ in caſu ſimili illi tex.probant illã quam primo loco dedimus,doctrinã.Nã primum vetant cauſas deci di dieb⁹ ſeriatis,deinde ſubiungũt,niſi id partes conſenſerint. Quaſi partes non

potuiſſent illi prohibitioni deroga re ſi nõ vlteriùs proceſsiſſent,ſed in meris finibus prohibitionis remãſiſ ſẽt vt dicitidẽ Barb.poſtremo loco.

319 ¶†Ideoque ipſe Barb. ſecum palam pugnans in d.conſi.43.vbi ſuprà,lib.j.nuncpatim tenet priorem illam ſñiam,ſicuti ẽt facit conſi.21. & quidẽ viſo puncto,ad ſi.e.lib.j.& cõſ.37.illud adducã,col.9.uer. & ſi quiſpiã dixerit,e.li.j.& cõſ.52.lucu lẽter,col.5.ver.& ſic pondero ,li.2. dũ alleg.Bal.in d.c.j.tit.qui ſucceſ. tene.& cõſi.70.illud in medium referam,col.5.verſi.tertiò faciat, & multis ſequen.lib.3.& conſi.64.ſcri bitur Exodi , col.3.in fin.& iterum col.ſeq.lib.4.vbi illud dictum Bald. dicit multũ ſing.& in cle.& ſi principalis,char.pen.verſi.adde etiã dubium,de reſcrip.Fuit Barb . magno vir ingenio , ſed inconſtanti & humano,qui nunquam ſinebat conſulentes à ſe triſtes abire.

320 ¶†Quòd ſi quis id dicat,priorem illam ſententiam,ſi vera eſt,ſubuertere ea, quæ tam anxiè ac operosè ſuprà diſſeruimus in prin.l.noſtræ, nu.87.incip . ex his quæ dicta ſunt, & multis ſeq.poſſe ſcilicet donantẽ huic legi renuntiare . Nam cùm ſit reuocatio ipſo iure ex hac l.vt ſuprà diximus in prin.huius ,glo.conſequens eſt,vt non ei poſſit donans renuntiare ſecundum illam doctrinam:ſciat hic donationem non eſſe ipſo iure nullam à principio,ſed tantùm poſtea reuocari ipſo iure . Cui reuocationi ne fiat,ſtatim occurrit interceditque patris renũtiatio,qđ multò facilius eſt,quàm ſi ab initio nulla ipſo iure fuiſſet,per l.qui ex liberis.§.teſtamenti.ff.de bono.poſſ. ſecun.tab.& l.ſi vnus.§.quod in ſpecie,ff.de pact.cũ his quæ latè diximus in verb.ſuſceperit liberos, ver. 164.à quibus non longè abeſt.

321 ¶†Illud autem omnino indubitatum eſt apud omnes, quòd ſi actus annullatur ex clauſula decreti irritantis,nihil oĩno prodeſt conſenſus aut renuntiatio partiũ.c.dilecto,ad fin.verſi.niſi fortè,& ibi glo.Inno. Hoſt.Io.And.Pan.& alij ext.de ꝑb. [gl.in c.ſtatutum,in verb.committatur,de reſcri.lib.6.& ibi quoque omnes propè doc.] Io.An.in c.quia fruſtra,col.2.ext.de vſur.cũ multis aliis concor.adductis ab ipſo Barb. in d.cle.& ſi principalis,[& in repe. rub.de fid.inſtr.col.21.verſ.quintò vbicũq; lex,vbi ad hoc allegat quoſdam tex.] & conſi.41.Deum inuocent,col.antep.verſi.3.faciat,lib.3. [& cõ 6.illud in mediũ,col.vl.li.4.] Sozi.conſi.87.viſis inueſtitura feudi.col.5.verſ.confirmantur præmiſſa,lib.3.[Fel.in c.cum acceſsiſſent, col.4.ver.tertia declaratio,de cõſt. & in c.ſi diligenti,col.2.verſi.quartum correlarium, de for . compe.] Iaſ.in l.nõ dubium,col.5.C.de legi. & in l.inter cętera,circa ſi.ff.de lib. & poſth.& in d.l.pe.C.de pac.& cõ. 85.qñ habemus, col.2.libr.3.Anto. Cor.in ſuis ſing.in ver.clauſula vbi cunque lex.Hipp.Marſi.conſi.133. illumina quæſo,col.3.ver.quinimo dico,lib.2.& Lancel.Gali.in repe.l. j.in prin.col.3.verſi.hinc eſt quòd vbicunque.ff.de verb.obli.

322 ¶†Quanquam & huic[quod diximus de conſenſu,]contradicit ipſe Barb.vbiq; ſui ſimilis,in d.conſ.42. col.pe.lib.j.per tex. in d.l.j.de fer. cui iam ſatis reſpondimus .[nu. ab hinc 4.& eſt ratio priorem ſententiam non leuiter confirmans, quod vbi apponitur ea clauſula decreti irritantis,illud cenſetur inductum pro forma,ex ſententia Bal. Ange. & recentiorum in l.j.ff.de lib.& poſthu.Pet.Anch.in repe.c.j.ver.quæro ſi ſtatuto cauetur quod notarij, ext.de cõſt.Iaſ.qui illius ſententiæ rationem adducit , in l. Ius publicum,

cum,in fine.ff.de pact.

323 ¶ †Vt tamen intelligas illud quod diximus procedere,niſi duobus cõcurrẽtibus,uidelicet quòd id quod ſub eo decreto iuſſum eſt vel prohibitum,ſit merè in fauorem vtriuſq; partis, non mixto fauore alterius. Et quod utriuſq; partis cõſenſus accedat,tunc.n.valet conſenſus non obſtante eo decreto , vt uoluit Imo.in c.ſtatutum.§.cum uero , & ibi etiam Domi.col.5.uer.no.tamẽ ex gl.de reſcrip.lib.6 de quo tamen vide omnino Fely.in c.cum dilecta, col.14. uerſ. ſed quicquid dicatur , extra,eod.titu.]

324 Decimvmqvartvm , † que ipſo iure sũt reſciſſa,reuocata,amiſſa,confiſcata,iam nõ poſſunt alienari nulla expectata ſnīa. Quæ aũt hominis ſuĩam requirunt,interim alienari poſſunt,dũ nõdum lata eſt ſententia,vt voluerũt Cy.& Bal.in authen.inceſtas.C.de inceſt. nup. Archi.Zẽze.Io.And.Pet.An. Dom. & Phili.Frã.in c.cũ ſecundũ,poſt princi.de hæret.lib.6.Bar.in l.poſt contractum,col.4.uerſi.ſecundũ tẽpus eſt poſt delictũ,& ibi Pau. à monte Pico,in rep.col.18.uerſ.circa ſecundũ tẽpus,& iterũ col.20.ver. tertiò principaliter.ff.de don.Ange.in l.ſi quis poſthac,col.2.uer.2.limita. C. de bon.proſcri.Collect.in c.in quibuſdam,col.j.uer.hodie tamen, extra,de pœ.Pet.An.in c. 2. in 6. not. de præſcr.li.6.& in c.felicis,col.pe. uer.quero poſt Io. & ibi ẽt Philip. Fran.in §.nullus,de pœ.eo.li.Petr. Ferr.in ti.forma lib.in cã ſpol.poſ. in uer.ipſo facto,Io.Ray.in c.imperialem.§.callidis,uer. pœna , in 16. q.3.par.prin.ti.de proh.feu.ali.per Fred.vbi ad hoc quedã iura allegat Fran.Ate.in l. ſi quis poſt accuſationem,col.2.ff.de teſta.Anaſta.Platus inter conſi.Barb.conſi.ult. multos futuros,col.3.lib.j.Fely. in ca. Rodulphus,char.pe.ext.de reſcrip. Phil.Dec.conſi.235.in caſu magnifici,col.3.uer.venio igitur ad alia. Matth.Afflic.in conſti.Siciliæ inci. de Pacterenorũ,col.4.uer. ſed quero.an iſta.Ex quo potes intelligere in caſu noſtrę legis non poſſe donatarium poſt natiuitatem liberorũ donantis rem donatam alienare.

325 ¶ †Sed qõnis eſt , quid ſi donatarius ante natiuitatem liberorũ donantis in alium tertium rem donatam tranſtulerit .An ab iſto tertio poſſeſſore poterit donãs ex hac l. rem ipſam vendicare? Quod non videtur,per id quod in ſimili dicitur in l.his ſolis,ſupra eo.ti.vbi ſi donatarius ante ingratitudinem atque adeo poſtea ante litem motam rem donatam alienauerit,non poterit à tertio res ipſa reuocari.Et in l. dolus.C.de reſcin.uend.vbi ſi res dolo emptoris vendita fuit,& emptor poſtea in alium dominiũ tranſtulerit,non competit rei vendicatio vẽditori contra illum tertiũ.Et gl.ibi in uer.rei vẽdicatio,dicit id procedere etiam ſi dolus dedit cãm primę venditioni,ideoq; nulla fuerit.

326 ¶ †Cuius l.ar.rñdit Ale.cõſ.92.per ſpectis his,col. 2.uer. 2.reſpõdeo,li. j.ꝙ remediũ. l.ſi quis maior. C.de trãſac.ex qua is qui contractũ . iure iurãdo confirmauit,cadit re de qua contractum eſt,ſi aduerſus contractũ quicquã faciat,nõ habet; locum cõtra tertium,cui contrahẽs ipſe rẽ vẽdiderat, & ad hoc quoq; alia quædam huic ſnĩæ concinentia adducit & cum ſequitur Tho. Parpa. in repe.d.l.ſi quis maior, in 4.q.

327 ¶ †Sed aduerte quia in d. l.his ſolis,donatio non reuocatur ipſo iure nec competit rei vendicatio,ſed tm actio perſonalis,ut declarat glo.ibi Sed nec cùm contractus eſt nullus ex dolo , competit rei vendicatio, ſed tantum actio perſonalis ex eo

contractu,ut dicitur in d.l.dolus,&
ibi gl.vl.& ēt gl.in l.in contractib.
ff.quib.ex cau.maio.Ideoq; non mi
rum ſi huiuſmodi actiones non ſe-
quuntur rē,ſed perſonam tm̄,per l.
ult.§.i.ff.de contrah.emp.& l.j.§.ſi
hæres percepto fundo ff.ad Trebc.
& l.eum cui C.de actio.& oblig.&
l. cum precibus C. de rerum per-
mu.cum ſimi.Hic autem in caſu le
gis noſtræ, & ipſo iure reuocatur.
donatio, & competit rei uendica-
tio,ut diximus in prin.huius legis
quæ rem ipſam quocunq; vadat,pe
detentim ſequitur, & competit ad-
uerſus quēcunq; poſſeſſorē l.materē
tua,& l.aduerſus C.de rei vē. cū ſi.
328 ¶†Quin & cùm tm̄ actio perſona
lis competit,ea tn̄ ſi rem afficit, &
rem quoq; ſequitur & poſſeſſorem
l.ſi ipſa, & l.metum §.vlt.ff. quod
met.cau.& c.cū cōtra,ext.de pign.
& uoluit Bal.in l.2.in j.q.C.de re-
ſcin.vendi. Conſtat aūt rem dona-
tam eſſe huic reuocationi affectam
ex diſpoſitione huius legis.Ex qui-
bus ēt videmus quòd dn̄s vendicat
feudum quod tendit in cōmiſſum,
ēt à tertio poſſeſſore,ut per Bal. in
c.j.§.porrò,col.2.verb.quæro quo
iure,& ibi ēt Car.Alex.in §.itē qui
domino,col.2.ver.ſi autem agere-
tur,tit.quæ fuit pri.cau.bene.ami:
& ante hos per glo.Iac.Bel.Bal.&
cæteros in c.j.tit.de contro.inter
do.& empt.ubi eſt optimus tex.&
ēt glo.in c.j.§.callidis,in uer.reuer
tatur,& ibi quoq; Pe.Cer.Bal.Iac.
Aluar.& Car Ale.tit.de prohi.feu.
alie.per Fred.ubi tamen hoc dicūt
intereſſe quod ſi res eſt apud vaſal-
lum,is ipſo iure amittit: ſecus ſi a-
pud tertium poſſeſſorem.Nam quā
tum ad eum opus eſt ſententia, ut
ipſe tertius poſſit agere de euictio-
ne,p: r iura per eos allegata.Nō po
terit igitur dominus,inquiunt, ſua
auctoritate apprehendere poſſeſſio
nem apud alium bonæ fidei conſti-
tutam:tanquam ſentiant aliud eſſe
ſi adhuc ſit in manibus uaſalli. Et
idem quoq; voluit Pau.Caſt. conſ.
68.in caſu præſenti,paulò ante finē
lib.2.Sed in hoc vide quæ dicam in
18.diſcrimine [& quæ ſcribit Iaſ.
conſi.138.uiſo diligenter,lib.j.]
329 ¶†Attende lector qa ſi iſte ſecun
dus habuit à primo eodē titulo do
nationis, quo ille primus habuit,
non tantum eſt dubii Nam in caſu
d.l.2.de reſcin.vend.pleriq; oēs te-
nent,quòd ſi ſecundus rē habuit ti
tulo gratuito,vel ēt non gratuito,
ſed iniuſto p̄tio,& eodem uitio læ-
ſionis laborante,quo primus,tunc
hauddubie cōpetit auxiliū d.l. etiā
aduerſus hunc ſcd̄m & ſingularem
ſucceſſorē. Ita.n.uoluerunt Bal.&
Saly.ibi, in 13.q.& nullus (ſi bene
memini)refragatur. Quòd ſi iuſto
venditionis titulo aut alio oneroſo
iſte donatarius in aliū tranſtulerit,
maius eſt dubiū,cū & in caſu illius
l.2.hoc caſu non cōpetit remediū
illius aduerſus tertium ex ſnīa om-
nium.Tn̄ & in hoc quoq; caſu legis
noſtræ pōt vendicari ab hoc tertio
poſſeſſore,ea quam diximus ratio-
ne,quòd rei vendicatio quæ hic cō
petit,ſequitur quemlibet poſſeſſo-
rē,ut in ſimili,videlicet in caſu l.i.
C.de dona.quæ ſub modo, tenuit
Fran Ripa.in interpretatione l.vl.
in 40.q.hoc eo.ti. Sed hic poſſeſ-
ſor,à quo res ipſa vēdicatur, recu-
perabit à donatario pretium aut a-
liud quiduis quod p̄ ea re tradidit,
ēt ſi nō aliter teneatur de euictiōe,
arg.l.emptorē §.vlt.ff.de acti.em-
pt.Nā id ipſum pretium nō pōt re-
cuperare à donāte,qui vendicat rē
ipſam,ut in ſimili uoluerunt oēs in
d.c.cùm ſecundum,de hæret.lib.6.
& probatur in l.in ciuilem C. de
furt.nec enim habuit uenditor ius
vendendi l.in cauſæ §.ult.ff.de mi-
norib.

noríb.& l.ſi quis ſub hoc pacto ff. de contrahen.emptio.

330 ¶†Sed quid ſi donatarius non eã rem trãſtulit,ſed pignorauit, an ea ad donantẽ reuertatur libera ab eo onere pignoris?Quod utiq; uerum eſt, quia reſoluto iure datoris ex neceſſitate,& ſine uoluntate illius ad hoc deſtinata, reſoluitur ius emptoris l.in diẽ,& ibi Bar.ff.de aqua plu.arcẽ.l.ſi ex duobus §.idẽ Marcellus,& ibi gl. Bar. Bal.& Ang.ff. de in diẽ addi. & l.lex uectigali, & ibi ẽt doct.ff.de pign. Et ita in caſu d.l.2.de reſcin.vẽd.uoluerũt Bal.& Ang.ibi,ille in 13.q.ver.iuxta hoc quæritur,hic in 15.q.Et in caſu emphyteuſis aut feudi commiſſi,& ad dominum reuerſi, voluerunt Pet. Iaco.in tit.de acti. qui in rem pro re emphyt. quæ cecid. in commiſ. col.10.ver.itẽ eſt notandũ,& iterũ col.19.ver.& eſt notãdũ. And. Iſer. Alu.& Car.Ale.in c.j.§.quid ergo, tit.de inue.de re ali.fac. Bal. Alua. & Car.Alex.in c.rurſus, titu.quib. mod.feu.amit.Guid.Pap.dec.428. quidam Antonius, ad fin. & deci. 575.emphyteutaIo.Ray.in c.imperialem §.habito:char.4.titu.de prohi.feu.ali.per Fre.& Iac.à S.Geor. in tract.feud.in ver.ita etiam quòd ipſi vaſalli,col.3.verſi.vlteriùs eſt quærendum.Et idem quoque in re donata & ob ingratitudinem amiſſa,uoluit Alber.in l.ſolis, ſuprà eo. tit.cum aliis multis concord. à me latè congeſtis in commentariis noſtrarum conſuetudinum.tit.5.§. 2. in gl.j.& in noſtro tracta.retractu. tit.2.§.3.glo.j.nu.9.incip. hic autem opportunè,& multis ſeq.

331 DECIMVMQVINTVM,†quod non admodum diſtat à ſuperiori, quoniam de his quæ ipſo iure ſunt confiſcata, non pôt aliquis teſtari, de aliis aũt quæ ſnĩam requirunt,teſtari pôt,vt uoluit Bal. qui hoc dicit notandũ in d.auth. inceſtas nuptias C.de inceſt.nup.[& con.358. quidam Lucanus,col.2.ver.ſed tamen huic rationi, lib.j.] Collect. in c.vlt.col.j.extr.de pœn.Alex.in addi.Bar.in l.ſi quæramus,in fin.ff. de teſta.Platus in d.conſi.vl.ubi ſuprà,& alibi ſæpe in eo.con. Matth. Afflict.in d.conſtit.Siciliæ.incip.de Pacterenorum, ubi ſuprà, nu.267. Ex quo etiam intelligis hic nõ poſſe donatarium de re donata teſtari, natis donanti liberis.

332 DECIMVMSEXTVM,†Infamia quæ per ſententiam infertur,ex dolo tantũ,non ẽt ex lata culpa infertur,per §.ſuſpectus antè remotus, Inſtit.de ſuſpec.tut.Quæ verò ipſo iure infertur,etiam ex lata culpa incurrit,per tex.glo.Bar.& Bald.qui hoc dicit eſſe multùm not.& Ang. & Pau.Caſt. qui hoc quoq; monet menti tenendum, [in l.liberorum §.notãtur]ff.de his qui not. infa. gl.in d.§.ſuſpectus,in uer nõ æquè in fi.& ibi quoque Io.Fab. & Ang. Are.col.2.& Bar.in l.quod Nerua, col.7.ver.ſol.gl.ff.depo.& Iaſ. qui trahit &ad alias pœnas,in l.in actionibus,col.6.ver.adde etiam ueram eſſe ff.de in lit.iur.& in l.ſi quis maior,col.j.ver.ego puto, & ibi Hiero.Cagno.in repe.char. pen.col.3. ver.mouetur primò,quia vbi C.[de tranſ.& idem Iaſ.conſi.118.in cauſa & quæſtione,col.vlt.lib.j.]

333 ¶†Quod mirum eſt,cùm nõ tam facilè,nec tam leuiter incurramus in pœnã latæ ſnĩæ, quàm ferendæ, ut patebit ex iis q̃ dicemus in ſeq. diſcrimine,& diximus ſuprà in 6.& 7.diſcrimine,& alibi ſæpe.Et ꝺ hoc utiq; miratur Fulg.in d.l.in actionibus,cui nulla huius rei ratio eſſe videtur.Sed Iaſ.ibi poſt Bart.in d.l. Nerua,ubi ſuprà, & Angel. Are. in d.§.ſuſpectus,dicit,quòd cum quis ipſo iure efficitur infamis,lex adeo

rem

rem deteſtatur, quod factum magis notat quàm conſilium, ita ut nõ conſideret vtrum dolus an lata culpa interueniat. l. palam. §. vlt. ff. de ritu. nup. Secus in ſententia iudicis ſed hæc mihi ratio non ſatisfacit. [Ideo & horum contrarium videtur ſentire glo. in l. ult. ff. quod quiſque iur. prout eam allegat Franc. Are. qui illius in hoc veriorem ſententiam putat, in l. cum quidam. §. quod dicitur, col. pen. uer. & aduerte. ff. de acq. hæred.]

334 DECIMVMSEPTIMVM † licèt in atrocioribus delictis puniatur conatus proximus delicto, tanquam ſi delictum eſſet conſummatum, per tex. in l. ſi quis nõ dicã, & ibi glo. & doct. C. de epiſ. & cler. & l. is qui cũ telo. C. de ſica. cum ſi tamen id nõ procedit in pœnis quæ ipſo iure imponuntur, vt probatur in c. cum in cũctis. §. clerici ſanè, ext. de elect. iũcto. c. ꝑpetuæ, eo. ti. li. 6. & id not. Pan. & Phil. Dec. in priori loco, ille in 2. no. vbi id dicit ſemp eſſe menti tenẽdũ, hic in 3. no. & Io. And. in poſteriori loco ĩ nouella, vbi dicit eſſe bene no. & ibi ẽt Pet. An. poſt prin. vbi id dicit ſin. & Domi. col. ñ. 2. vbi dicit valde no. & Phil. Frã. in prin. & idẽ Io. An. in c. in pœnis, de reg. iu. li. 6. in Mercu. Io. Ligna. in trac. de cẽſura eccleſiaſtica, col. 16. verſi. cõſequẽter quidẽ de vibrante & Bal. in d. l. ſi quis non dicã, col. 3. verſi. iuxta hoc quæro, [vbi tñ hoc limitat.] & in l. qui aũt opas, per illũ tex. ff. de his qui no. infa. ubi hoc dicit ſin. & mẽti tenẽdũ, & in l. j. §. hæc aũt. ff. quod quiſq; iur. in j. lec. & ibi quoq; Alex. col. 2. & Phi. Dec. col. ul. & idẽ Bal. [in l. alias, col. vl. ff. de iu. iur. &] in rub. ff. ſo. ma. col. ult. & in l. eius qui, quæ eſt 2. col. 2. ver. quæro nũquid ſi ſtatutũ, ibi tertio quia. C. ſi pen. appel. mors inter. & in l. ſi quis ſeruo, in ſi. C. de fur. & in l. data, col. 12. uerſ. item ubi factũ. C. qui accu. non poſ. & ĩ l. ſed & partus. §. Iulianus, poſt Cyn. ibi, ff. qđ met. cau. & in auth. nouo iure, C. de pœ. iud. qui mal. iud. & in c. cũ in cũctis, col. ult. & ibi Car. Flor. & Pan. ĩ §. clerici, in 3. no. ext. de elec. [& cõſ. 195. laudare vos, col. 6. ver. itẽ pœna, li. 2.] & idẽ Pan. in c. ul. in 4. no. ꝑ illũ tex. & ibi ẽt Car. Alex. col. 2. verſ. quo ad reliqua, extr. de ſpõ. & ĩ c. j. col. 4. uer. & ex ꝑdictis, ext. de eo qui mit. in poſ. vbi hoc reputat no. & ſin. & Colle. in c. nuper in fin. ext. de biga. Ro. conſi. 427. in propoſito caſu circa med. Pet. Anc. [in repe. c. j. char. 76. uerſic. quæro ergo econtra, extr. de cõſti. &] qui hoc reputat ſing. in c. j. col. ulti. & ibi quoque Phili. Franc. col. ult. de hom. lib. 6. [vbi ipſe Anch. id dicit ſing.] Domi. in c. 2. §. j. de iud. lib. 6. vbi & hoc dicit notabiliſſimum, & in c. j. verſi. ne autem, & ibi etiã Phil. Fran. vterq; per gl. ibi, in ver. extorſerint, de his quæ ui me. ue cauſ. fi. lib. 6. Card. Flor. in cle. j. §. ſi quis. in 2. q. in fi. de reb. eccl. non. ali. & Io. Ana. in c. j. in 3. no. ext. de adul. Alex. in addi. Bart. in l. qui ea mente. ff. de fur. Fran. Are. in l. qui ſe pupillum, in fi. ff. de acqui. hære. & in l. cum ſtipulatus ſim mihi a Proculo, col. j. ff. de uer. obli. [& in l. ſi fugitiui, paulo ante fi. C. de ſer. fug. ubi hoc dicit ſing.] Barb. qui hoc dicit ſing. in c. ſi quorundam, col. 3. uerſi. utrum autem, ext. de ſolu. Philip. Fran. in c. j. col. 4. uerſi. ſecundo limita, de homi. li. 6. Fel. qui unum tantum locum Bal. citat in c. j. col. 2. uer. fallit quartò, extr. de præſumpt. & in trac. quib. mod. conat. puniat, in 4. fal. Iaſ. in l. ult. col. 2. ff. de cond. ſine cauſ. Alcia. in l. ſæpe §. ult. ff. de uerb. ſig. Hip. Marſil. in d. l. is qui cum telo, nu. 26. Nicol. Eueral. in locis legalib⁹, in loco ab ratione

rõno legis,in 3. caſu principali col. pe. Matth.Afflic.ĩ cõſt.Siciliç,inci. aſpitatẽ, col.2.verſ.octauo fallit, & deciſi.Neap.276.ſereniſſim⁹,col.j.]

335 Decimvmoctavvm; † Cum quis priuatur beneficio ipſo iure, ſtatim id beneficium conferri poteſt nulla expectata ſententia, nec citato quidem poſſeſſore, licèt non aliàs,per tex.in c.cùm in cunctis,in prin.ĩ illis uerbis,de illis diſponendi liberã habeat facultatẽ, iunctis no.p Bal.ibi, in illis uerbis, ubi dicit honeſtius tamẽ eſſe eũ uocari, ext.de elec.& ſimilis tex.ĩ c.de multa,ibi,libere cõferat, & ibi oẽs,ext. de præb.& in c.2. & ibi Pan.in 3. not.ext. de feud.& in c. fundamenta,uer. quòd ſi ſecus,& ibi gl.ĩ uer. liberã,& ibi Domi. de elec.lib.6.& in cap.licèt, de præben. lib.6.& in cap. ordinarii, uerſi. quòd ſi forte, & ibi doc. de offi.ordi.eo.li.6. & in c.ne captãdç, in fi.de conceſ. præb. eo.li.6.& c.j.uerſi.ſacri, & ibi glo. in uer.liberi,q̃ eſt gl.ul.]Io.Ana.& Dom.de hom.li.6.& in c.felicis, in prin. verſi.ſi qua uero,& ibi glo.in uer.diſponant, de pœ.lib.6.& facit tex.in c.extirpandç. §. quia uerò, ext.de præb. Et hoc uoluit etiã gl. in c.cõmiſſa,in uer. te nollente, & iterũ in uer. iuſto, & ibi Domi.de, elec.eo.lib.6.& in c. is cui, in fi.de præb.eo.item li.Inn. Io.An. & Pã. in c.accepta,de reſt.ſpo.Dom.Rot. deci.301.nunquid patronus, in antiq.Bal.[in c.2.in.uer.amittat,in fi. ti.de feu.ſine cul.nõ amit.&]conſi. 133.quæſtionis iſtius determinatio ad fi.li.4.Car.Flor.in cle.j.in prin. in 15.no.de pœ.Imo.in c.de multa col. 2.uer. nota quòd ubi per ius, ext.de præb.& in c.exhibita, col.8. verſi. tertiò quæritur, extr.de rer. permu.per no.in c. auditis, & in c. inter dilectos, de exceſ.prælat. Ro. conſi.212.quò ad primũ,in j.dubio & conſi.483.dubitatur primo,col. 3. uerſi. tertio hoc demonſtratur. Pan.[in c.2.in 3.no.per illum tex. de feu.&] cõſi.67. in cauſa quæ uertitur,col.2.li.2.[Mart.Lau.loquẽs de feudo,in cap.ſi quis miles, poſt med.ti.de feu. ſine culp.nõ amit.] Lud.Bol.in add.conſi. Io.Ana.cõſ. 32.præſtantia domini,col.2.uerſic. plus dico.Fran.Rip.in c.ſæpe,colũ. pen.uer.ſed dubitatur,ext.de reſt. ſpo.Et ſimile eſt quòd hoc caſu, cũ ſcilicet quis eſt priuatus ipſo iure, põt eligi alius abſq; alia ſñia priuationis, per tex.in c.fundamenta, §. quòd ſi ſecus, & ibi Domi. qui hoc no.in 2.no.de elect.lib.6.

336 ¶ † Ex quo uideri poteſt male contrarium utrinſq; reſpondiſſe Lapum Flor.uidelicet poſterioris de ellectione,alle.78.in dei nomine uacauit eccleſia,in 4.q.prioris autem de collatione,tum alle.[16. an ualet collatio, tum item alleg.]101. Anaſtaſius, in 6.q. tum quoque & copioſius alle.212. ſæpe mihi ardua fuit,ubi in id & alios antiquiores citauit. Et eũ ita ſequitur Barb. in c.2.col.4.[verſi.nota quòd vaſallo]ext.de feu. & conſi.51. ſcripſit ſapientiæ fons,col.16.uerſi. præterea adduco ad prædicta,li.j.& Frã. Cur.iuni.in tract.feud.char. antep. uerſi.poſt enumeratas. Tu autem interim uide Inn.in c. cum noſtris, in uer. irritum, & ibi quoque alios ext.de conceſ.præb.

337 ¶ † Non poterit tamen poſſeſſor inauditus ſua poſſeſſione deturbari aut deiici per d.c.licèt epiſcopus & ibi glo.& omnes, de præb.li.6.& c.cum ſecundum, & ibi quoq; Philip.Fran.in ult. no.ĩ prin. de hære. eo.lib.6.Inno.in d.c. de multa, in uer.conferat, & ibi etiam Hoſt. in eo.uerbo.Io.And.ĩ uer.libere,Colect.col.2.uer.quid ſi poſt adeptionem,& Pan.in 4.no.de præb. & uo

luit

luit Io.An.poſt Inno. & Hoſt.in c. quia cunctis,in glo. dicit hic Hoſt. uerſi. quid ſi executor, de conceſſ. præb.li.6. & ĩ c.ſollicitè,col.2. ext. de reſti.ſpo. And.Iſer.in cõſt.Neap. incip.ſi vaſallus à domino, colũ.3. Bal.in l.ſi maritus quondam C. de dona.inter uir.& uxo.& in d.c.cum in cunctis, ubi ſuprà.[& conſi.141. thema huiuſmodi ſubiicitur, col.2. lib.2.& conſ.133. quæſtionis iſtius in fi.li.4.] Lapus alle.89.in Dei nomine factum ſuper quo,colum.19. in paruis. & Imo. in d.c. de multa, ubi ſuprà,& Car.Flor. conſi.63.dominus noſter,col.2.uerſi. item ſi in forma,& conſi.74. dominus abbas, col.2.uerſi. pro hoc eſt ratio. Pan. d.conſi.67.lib.2,Domi.conſil.117. in quæſtione uertente,col.ul.uerſi. item ex alio. Io.Ana. in c.2.colũ.j. extra de ſimo. Alex.conſi.103.inci. uidetur prima conſideratione, col. ult.uerſi.unde dicit;lib.j.Barb.cõſ. 13.à Ioue principiũ, col.5.ver.præterea faciat, lib.3. Matth.Afflic.in c.j.ti.quo tẽp. miles.& in c.j.tit.de feu.ſine cul.nõ amit.& deci. Neap. 97.utrũ dominus. [& in conſt. Siciliæ incip. conſtitutionem diuæ memoriæ,col.9.verſic.quarto not.]

338 ¶ † Et huius eſt optima ratio, nã licet ipſo iure dominium ſit amiſſum aut publicatũ, non tamẽ poſſeſſio, ut [uoluit Bald.in l.ſi quis in tantam,col.pen. C.vnde ui,& in addi.Spe.ti. de loca.§. nunc aliqua,in 46.q.& conſi.35. quæritur utrũ pactum,col.2.lib.3.& conſi.356. prætermittenda, poſt pri n.lib.4.† Et hoc ſatis uidetur probari ex eo ꝙ dominium dotis ſoluto matrimonio ipſo iure reuertitur, ſed nõ poſſeſſio. l.dotis,& ibi Bal. & alii C. ſol.mat. †Et ꝙ legatorũ dominiũ quoq; recta trãſit ĩ legatariũ.l.ſi tibi homo, §.cum ſeruus.ff.de leg.j.& l.cũ pater §.ſurdo ff.de leg.2.ubi etiam dicitur ꝙ acquiritur legatario ignoranti, & l.legatũ ita ff.eo.ti.cum ſi. poſſeſſio aũt minime ff.& C. quor. lega.per tot. † Et in caſu l.ul.C.de ſacr.eccl.ubi dominiũ in eccleſiam ipſo iure tranſit ex contractu,nõ tamen poſſeſſio,ut ibi oẽs no. &]dicemus quoq; poſtea in 48. effectu. Quãquã huius poſtremi dicti [quo dictum eſt poſſeſſorẽ inauditũ non poſſe ſua poſſeſſione deiici,] contrarium uoluit glo. in c.felicis,verſic. ſi qua voto feuda, in ver.diſponant quam ibi ſimpliciter ſequitur. Domi.de pœ.li.6.Inn. & Hoſt.ſibi contrarii.in c.accepta,ext.de reſti.ſpo. ipſe Domi.in c.vbi periculũ §.præterea in pe.no. & ibi quoq; Philip. Fran.in.3.no.de elect.li.6.At prior ſñia vt crebrior eſt,ita verior.

339 ¶ † Quam tamen intelliges, niſi eſſet notoriũ quem priuatum eſſe beneficio, aut niſi poſſeſſor vocat9 fuiſſet in ſñia declaratiua uel priuatiua, aut etiam in collatione ipſius beneficii, nam his tribus caſibus ei poteſt auferri poſſeſſio aliter nõ uocato, & ſine alia cauſæ cognitione. Primũ & ſecundũ uoluit Pan.in d. c.accepta,per tex. quem dicit optimũ,in c.quoniã, ext.de fil. præsby. Sed & ſecundũ uoluit Io.And.d.c. ordinarii, de offi.ord.li.6.& Cardi. Flor. conſi.32.T. archiepresbyter, col.ul.uer.ad ſecũdũ reſpõdeo. Tertium quoq; uoluit Io.Mo.in d.c.licèt,& ibi quoq; Io.An.Lapus,Domi.& Frã. qui & alios antiquiores allegant. & ipſe Ioan.An. in d.cap. quia cunctis.

340 ¶†Quartũ adde,qñ quis eſſet priuatus ſolo tpis curſu, uerbi gratia, quiſpiã cõceſſit alteri fundũ beneficiariũ,uelut uulgo loquimur feudũ ad20.ãnos.certè finito eo tpe priuatur cliens beneficio ipſo iure.l.qro §.iter locatorẽ ff. loca.l.2.C.de iu. emph.& c.potuit,ext. de loc.põtq; dominus

dominus ipſum alteri & cõferre, & eius poſſeſſionem tradere illo nõ citato, cum poſſit uti ſua facultate l. reo criminis ff.de ſo. & c.cũ M.Ferra.ext. de cõſt. hæc Bal. qui & alia ad hoc allegat, in c.q̃ iu eccleſiarũ, col.6.uerſi. au in priuatione feudi, ext.eo. vbi hoc tamẽ intelligit, niſi lis pẽderet,ibi illum oĩno uide,& illum ſequitur[Alex.conſ.124.omiſſis,col.j.li.j.&] Barb. in d.c.ex parte de feu.& Frã.Cur.iun.ubi ſuprà. Et illud quoq; quod dictum eſt,priuationẽ quæ fit per lapſum tpis fieri ipſo iure,uoluit idẽ Bal.ĩ c.bonæ le 1.col.ulti.uerſi. & ſcias quòd aut lex, de elec.quia permiſſum inquit ad tempus,poſt tẽpus eſt prohibitũ l.ſtatumliberum §.ſi Stichum ff.de leg.2.Et idem Bal. cõſi.301.proponitur quòd Petrus, col.j. & 2.li.j.

341¶ Et facit quod tradit ipſe Bal.[cõſi.127.quidam nobiles, circa med. lib.j.&]conſi. 177.ad euidentiam, in 2.dubio,[eo.lib.j. & conſil. 466. Andræas,col.2.in 2.q.eo.li.j. vbi dicit quòd is qui tempore excluditur ipſo iure excluditur ſaltem per exceptionem quia renũtiare videtur ille qui non paret terminis ſtatutis per iura ibi allegata. Et ſubdit id ſe verum putare ſiue ſit priuatus,ſiue priuandus,vt ei obſtet exceptio.Et quod item voluit ipſe Bal.] in l.ea lege,col.3.ver.ego do aliam cautelam.C.de cond.ob cauſ.& Bar. in l. ſeruitutes.ff.de ſerui.& Ang. qui de hoc multa colligit,conſil. 311. in themate prędicto,in 3.dub.[Rom. in l.qui abſenti.§.j.ff.de acq.poſſ.] Steph.Bert.conſi.omnium j.uiſo,proceſſu,col.8.nu.40.libr.j.& Iaſ.in l. nemo poteſt,in priore lect. col.pe. ff.de leg.j.

342¶†Quanuis de hoc dubitet, & cogitandum relinquat Raph.Ful.in l. traditionibus.C.de pact.] Et apertè diffiniat contrarium, niſi tamen in utili dominio, Franc. Aret. in d. l. qui abſenti. §.j.col.2.de acqui. poſ.vbi eum omnino vide. Sed pro priori ſnĩa facit quod dicit gl. in c. placuit,in uer.reuocari 21.q. 2. remotum ad tempus ab executione ſui officii,finito eo tempore, reuocari ipſo iure,ſicuti & eum cui ad tempus eſt interdictum poſtulare.l. imperatores. ff.de poſtul. Et quod ẽt tradit Bal.in c.j.tit. de contr.inter do.& vaſ.de locatione ad tempus facta.Et idem Bal.in proœ. ff. §.hęc aũt tria,col.j.verſi.ſed quæritur,adeo præciſam eſſe naturã temporis limitati,vt relegatus ad certum tẽpus,finito eo tẽpore poſſit libere & ſine iudicis aut alterius licẽtia vt ipſe loquit, redire.Et idẽ quoque ſcribit ipſe Bal.in l.actione.§.Labeo,quem legit cum §. diximus, in fi.ff.pro ſoc.& conſi. 34. caſus talis eſt,Guido,circa mediũ,lib.j.& Ange.in l.ſi unus.§.ſi cum reo,in lect. antiq.ff.de pac.& Phil. Dec. conſil. 61. cuius ſuperſcriptio incipit, an vaſſallus,ad fi.& conſi. 245.quæritur in effectu,col.2.ubi & alia multa in id allegat.Cui addere potes & alia plurima à nobis cõgeſta in tracta.retrac.ti.2.§.j.in gl.2.in uerbo, *a tel temps*,nu.44.præterea emptor & multis,ſeq.& præterea Caro.Moli.amicum noſtrum intimum in doctis illis commentariis in conſuet. Pari.ti.j.§.30.nu. 172.& 2.ſeq.]

343¶†Ex quib9 omnibus potes intelligere,an donans ſtatim natis liberis poſſit ignorante ac non vocato donatario rem alteri cedere quod mihi non admodũ dubiũ videtur,tũ per ea quæ diximus in princ. huius ar.tum per ea quę in re emphyteuticaria quę cecidit in cõmiſſum,reſpondit Ro.cõſ.212.quo ad primũ per multa quæ ad hoc alle. quẽ ſequitur Soz.conſ.167.non inutilis, col.pe.ver.circa ſextã qõnem,li.2.

Sed

ſtra, extr. de vſur. Illud autem non omiſerim, Bald. in c. dilecto, col. 2. ver. ſed hic opponitur, ext. de app. etiam facere ſing. illam glo. in d. l. ubi pactum, ſed eam aliter intelligere, ac ſuprà diximus.

346 ¶ †Sed quicquid ſit de ea gl. uidemus tamen omnes vbiq; id tenere quod ſuprà ex ea diximus, & ego quoq; ita tenendum cenſeo. Sed ꝓ tamen intelligendum eſt, modo cõſtet iudici ex actis cauſæ actionem ipſo iure non cõpetere actori. Alias enim iudex id ſupplere, nec debet nec poteſt, ut non obſcurè ſentit Bar. in l. ſi ita ſit adſcriptum, & ibi clarius Franc. Are. in fi. ff. de leg. j.]

347 VIGESIMVMPRIMVM, †quod proximè accedit ad præcedens, atq; etiam ad decimumtertium. Nõ tantum iudex poteſt id ſupplere, ſed & ſi ipſe nõ ſupplet, certe tacitus proceſſus illius procedentis ad ulteriora, atq; ẽt tacitus conſenſus partis id ipſum non opponentis, non firmat actum nullum ipſo iure gl. eſt ordi. in c. j. in gl. j. Lap. ibi & Anto. Pet. An. in j. no. Do. col. 7. verſi. & no. iſtam gl. [& Io. Crot. in repe. ſuper gl. j.] de reſcr. lib. 6. & iterũ gl. in c. diſpendia, in ver. proceſſus, eo. tit. rurſumq; in c. ſtatutum, in prin. in ver. committatur, & ibi Archi. & Do. & Phil. Fran. Iterumq; in §. vlti. [eiuſdem c.] in gl. vl. eo. quoque tit. & li. & in c. vlt. in fi. de offi. delega. eo. lib. & in cle. j. in glo. vlti. eo. quoq; ti. & Barb. conſi. 64. ſcribitur Exodi, col. 4. lib. 4. Io. Bap. Cacia. in l. more, in 2 1. q. ff. de iuriſd. om. iud. Soz. ĩ l. j. §. ſublata, col. 3. ff. ad s. c. Trebel. Sed hoc uidetur intelligere glo. in d. c. ſtatutum, in primo loco, quando id ſtatutum eſt non ob fauorem partium tantùm, ſed & ſtatuentis, id quod ſequuntur & dicũt bene not. Domi. & Philip. Franc. ibi, de quo & tu uide Inno. in eo ipſo c. §. cùm uerò, & ibi quoque eundem Phil. Fran. colum. 2. in glo. ſuper verbo, non committatur. [Sed tu quoque hic uide Fran. Are. poſt alios in l. ſi Titius, colum. 4. verſi. ad de inquantum, & ſeq. uſque ad fi. l. ff. de verb. oblig.]

348 VIGESIMVMSECVNDVM, †qui ipſo iure cõmpenſat, ſi ſoluit, põt repetere tanquam indebitum l. quod dicitur, la. j. §. pen. ff. de imp. in reb. dot. fact. Secꝰ ſi ope exceptionis. Nam ſolutum non repetit. l. qui inuicem. ff. de cond. indeb. ubi glo. Bar. & Iaſ. expreſſe hanc differentiam ponunt ſicuti ẽt faciũt Nicol. Fab. Ang. Are. & Iaſ. in d. §. in bonæ fidei, inſti. de actio.

349 [VIGESIMVMTERTIVM, † quod præcedẽti ẽ ad finẽ, Cũ quid ipſo iure eſt indebitũ, ſi ſolutũ fuerit, regulariter repetiẽ, ſi uero nõ ipſo iure, ſed tñ ope exceptiõis eſt indebitũ, tũc cõtra regulariter nõ repetitur, ut patet ex ampliſſimè tractatis in ea rem à Bar. in l. i. per tot. præſertim col. pen. & ulti. ff. de cond. inde. & ibi quoque Bal. in lectu. antiqua, & cæteri.]

350 VIGESIMVMQVARTVM, † cùm pœna ipſo iure imponitur in aliqua lege, aut alia conſtitutione prohibitoria aut præceptoria, vt noſtri loquuntur, quamuis ea à ſubditis nõdum fuerit ſubſcripta ſiue accepta (utroque enim vtitur Tullius lib. 2. de legibus) id eſt approbata, & vt vulgo dicimus, acceptata, quo etiam verbo vtitur Plautus in Pſeudolo, & Tullius in Topicis, ne quis vulgus male loqui exiſtimet. Siue item, vt redeamus, ea lex in diſſuetudinem abierit, ipſi tamen in eam incidunt, arg. c. veſtra, extr. de loca. & c. 2. de conſ ituetu. lib. 6. & c. catholica. 11. diſtin. Secus ſi non ipſo iure imponitur c. in iſtis. 4. diſtinctio. Ita voluit Matth. in proœmio

nio cle.in §. vniuerſitati. De quo tamē uide Car.Flor.ibi,& Io.And. & Ant.in c.j. ext. de treug. & pac. Pet.An.in repe.c.j.in 7.q.;prin.ver ſi.ſed hic quæro reperitur, [qui eſt in char.18.in paruis,]ext. de cōſti. & Cœp.cōſi.13. ſtante ſtatuto,col. 3.verſi.& licèt dictus.

351 Vigesimvmqvintvm, † vt ſit locus iuri accreſcēdi, requiritur quòd deficiat ipſo iure,ſecus ſi non ipſo iure, ſed ope tantùm exceptionis. Ita uoluerunt gl.Bar.qui id reputat mirabile,Albe. qui alios antiquiores citat,Bal.Fulg.qui dicit no tatu dignū,Ro.& Iaſ. qui dicit ſingu.in l.ſi duo patroni,in prin. [per eum tex.]ff.de iu.iur. Bal. in l.j.§. vbi autem,col.vlt.verſi.quæro nūquid in caduco C.de cad.toll. [Sal. in l.j.in fi.C.qui admit.] Fulg. in l. hac conſultiſſima §.ex imperfecto, & ibi quoq; Iaſ.col.4.verſi.3.& ultimò C.de teſta.Pau.Caſt.in l.pen. ff.de acqui.hære.[& conſi.286.quoniam fundamentum, Corne.conſi. 309.multùm latè,col.3.ver. & quoniam portio.lib.j.Iaſ. in l.huiuſmodi §.vlt.col.2.ff.de leg.j. ubi & illā dicit cenſerit ſing.&in l.ſi duobus. in princ. eodem titulo vbi illam dicit no.Soz. qui illam quoque dicit ſing.conſi.16.anno domini,col. 3.verſi.accedat quia ad hoc, lib.4. & conſi.43.uiſo teſtamento,col.penul.eo.li.4. ubi & eam dicit ſing.] Ant.Rub.conſi. 156.circa primum dubium,col.j.Sed tu tamen hic uide Iaſ.qui de hoc dubitat in repetitio.l.re coniuncti, char.antepe.ver ſi.ſeptimus caſus ff.de leg.3.Quanquam idem in eadem l. char. ſeq.in 5.q.Bar. hoc diſcrimen ſimpliciter & pro indubitato adfert.

352 Vigesimvmsextvm, † ubi per actum æquipollentem inducitur idem effectus ipſo iure, ea quæ aliàs impleri non poſſunt per æqui pollens, uidelicet iuramentum, de quo per Io.Aud.Bal.& cæteros, in c.ad noſtram,de iu.iur. & Iaſ.conſ. 42.in duabus,colum.2. verſi.prætere a dominus Ioannes,lib.3.Et ſolēnitas,ut probat tex.in l.ſingulos,& ibi Fran.Are.in 2.no.ff.de teſta. Et forma,ut per glo. in clem.j. in uer. quinetiam,ad fi.de conceſ. preben. Bal.in l.ſi inſtitorem,ad fi.ff.ſi cer. pet.idem Bal.Ang.Imo. & recētiores in l.j.ff.de lib.& poſthu.cum ſi. adductis ab Alex. ibi. & Fely. in c. cū dilecta,[col.17.uer.amplia.11.] ext.de reſcrip.& Hipp.Marſi.conſ. 29.ſolamen,col.2.& 3.lib.j.Et conditio in certis caſibus,ut per Bal.in c.ult.uerſi.ſecundò quæro, extr.de preſump. Et alia id genus poſſunt hoc caſu impleri per æquipollens, quod ſcilicet inducit eundem effectum ipſo iure. De quo tu omnino uide Franc.Are. conſi.89. longitudo,columna 2.verſicu.tertiò etiam dici poteſt.

353 Vigesimvmseptimvm,† licet in delictis inſpiciatur ueritas rei,non opinio delinquentis, cum datur opera rei illicitæ ſecundum Bar.in l.diuus ff. de ſica. per l. qui nocentem §.pe.ff.de iniu. & eſt bonus text.in l. uulgaris §. ſi quis æs ff.de fur.Fallit tamen ubi pœna imponitur ipſo iure, quia tunc magis inſpicietur opinio delinquentis, vt non ea pœna plectatur, quàm ueritas, ut uoluit ſolus omnium quos hactenus legimus,niſi nos fallit memoria, Franc.Are.qui etiam dicit hoc eſſe nouum dictum in l. qui ſe pupillum,in fi.ff.de acqui.hær. hac tantum ratione motus, quòd lex puniens ipſo iure ſtrictius eſt interpretanda, per ea quæ diximus ſuprà in 17.diſcrimine.

354 Vigesimvmoctavvm,† cū quis non ipſo iure priuatur,ſed expectatur ſententia non impeditur interim

interim agere,& proſequi ius ſuũ. Secus ſi ipſo iure priuatur, uerbi gratia ſi hæres vt indignus priuatur hæreditate ipſo iure, nõ põt agere familiæ erciſcundæ aduerſus cohęredes,q̃n ei obſtat exceptio excluſiua iuris ipſius agentis. Quod ſi ipſo iure nõ ſit priuatus, põt interim dũ p ſñiam priuetur, nec repellitur à choæredibus. Ita diſtinguit gloſ. not.in l.his cõſequẽter §.j.in verbo, nõ ptinere,per tex.ibi,&alios quos allegat,& ibi quoq; Bar.qui monet id eſſe multum not. Bal.&Flor.qui id reputat.ſing.ff.fam.erciſ. Bal.in l.j.in fi.C.in quib. cau.in integ.reſtit.uõ eſt neceſ. [& in c.quæ in eccleſiarum,col.6.ver.ex.nota,ext.de cõſti.vbi & eã dicit ſing.& con.26. punctus in 2.dubio,dũ illã gl. allegat,lib.3.]& Sign.con. 10.in qõne vergẽte inter Vgetũ,col.2.ver.non oſtat quintũ & bene facit tex.ĩ c.felicis poſt prin.ibi,nullus ei reſpõdere in iudicio teneatur,de pœnis,li.6

355¶ † Et hoc etiam procedit in cauſa beneficiali,vt ſi quis agat petitorio pro beneficio quod ſemel habuit,admittitur exceptio criminis, quod inducit piuationem ipſo iure non etiam eius quod ipſo facto nõ inducit.ſed tantum per ſentẽtiam, vt voluit Inno.in c. inter dilectos, poſt princ.& ibi etiam Panor. col. vlt.qui hoc dicit perpetuo menti tenendum,ext.de exceſ.præl.& idem Inno.in c.cum noſtris, ext.de conceſ.præben. [Archid.in c.quo iure, 6.diſtin. & Compoſt. in c. quod ſicut, de elect. & ipſe etiam Panor. in c.item cùm quis,col.3.verſi.oppo.& videtur,de reſtitu. ſpolia. & in c.]querelam,col.2.verſi.ſed ego quæro,ext.de iureiur.& in c.ſi conſtiterit,col.2.verſi. tertiò retentis, & iterum verſic. quarto modo, & ſequ.extr.de accuſ. ubi hoc not. limitat.& Pet.Anch.in c.i.colum.ul. verſi.item not.priuationem, de electione libr. ſexto. Sed hic uide quæ dicam in 3. ſeq.effectibus.

356 XXIX, † quod ex precedenti procedit,de iure tertij opponi non poteſt,ubi ſententia deſideratur ad priuationem ſiue excluſionem iuris agentis. Secus ſi lex priuet ipſo iure. Ita uoluit Bal.in d.l. his conſequenter §.j.& in l.cum ſeruũ,col.2 [& ibi Cy.& latè Franc.Aret.C. de ſer.fugi idem Bal.in l. cum mulier, col.10.verſi.de 3.dub.ff. ſol. mat.& in l.2.poſt prin.C. quib. res iud.nõ noce.ubi id dicit plenè no.in l.inde biti §.vlt.ff.de cond. inde. & in addi.Spec.tit.de loca.§. nunc aliqua, in 46.q.& ipſe Spec.in eo. §. in 47. q.& iterum in 46.q. Compoſt.in c. mandatum,de reſcr. Roſ. de Roſel. inter conſi.Bal.cõſi.445. ſuper prædictis,col.ult.lib.2.per gloſſ. in d.l. his conſequenter, quam ad hoc dicit no.] Bar.in l.2.co.j.ff. de excep. rei iud.Ang.in l.loci corpus §.com petit ff.ſi ſer.vẽd. Pe.An. in c.j.col. 3.de reſcr.lib.6.& in c. poſſeſſor,colum.15.verſi.vlterius quæritur, de reg.iu.lib.6.[& conſi.63.motiua iudicis,circa medium,& cõſi.232.ſubtiliſſimè,col.vlt.ver. ad hoc reſpondeo,& conſi.]297.efficacibus, col. 2.verſi.de iure autem domini, ubi tamen poſtea in col.4. id negat procedere in cauſa beneficiali, contra id quod ſuprà in præcedenti capite diximus,& Pau.Caſt. conſi.367.ſuper eo quod quæritur, paulò ante medium, lib.j. & conſi.369. uiſo & examinato.col.2.lib.2.Pan.in c.cõquerente,in 5.not.ext. de cle. non reſid. [Alex.conſi.137. in cauſa & lite vertente inter Lancelotum,colum.pen.verſi.præterea prohibitio lib.2.Corne.conſ.65. licèt præſens, colum.pen.in fi.lib.1. & conſi.102. viſis in cauſa magnifici, col.7. ver. non enim poteſt, libr.2.] & Barb. conſi.

conſi.52.viſo celeberi.col. 5. verſi. non obſtat nunc ſi dicatur,lib.4.So zi.in l.j.in j.not.ff.de excep.rei.iu. [& in l.qui Romæ.§.Flauius, in fi. ff.de verb.obl.& conſi.82.in cauſa, col.2.lib.3.& conſi.78. viſis actis, poſt prin.lib.4.] & Cæpol.cauſa. ci uil.cõſ.44.in quæſtione col.2.ad fi.

357[¶†Et id admodũ cõfirmat qd ab ipſo Bal.ſcriptum eſt in l. ſi aliena. ff.ſol.mat. id ſcilicet, tum demum de dominio ſine iure tertij excipi poſſe, cùm probatio dominij ſine exceptionis allegatione agentẽ excluderet,per l.vl.C.de rei vẽd.aliàs minimè,niſi eccipiens haberet cau ſam à domino,per l.2.ff.ſi ager vecti.& d.l.his cõſeqnter. §.j.ff.fam. erc.& l.loci corpus.ff.ſi ſer.vend.]

358 ¶†Sed hæc duo capita debes primò intelligere,cũ quis priuatur ipſo iure præciſe,& cum effectu.Sec⁹ ſi effectus priuationis cõſiſtit in uo luntate tertij,vt in caſu d.l.2. & ibi not.ff.ſi ag.vect.cũ aliis ſimi. à me adductis ſupra in eadẽ gl.ver. 10.in cip.fuerunt tamen. Ita.n. voluere Bar.Bal.Ang & Fran. Aret. in illis locis ſuprà allegatis,&ipſe Bar.cõſ. 81.Martinus Fornicõnis,col.2. [& ipſe quoq; Bal.in auth.qui rẽ,cól.2 ver.ſubſequenter quæro.C.de ſacr. eccl.& in adit.Spec. ti t. de locat.§. nunc aliqua,in 46.q.]& Pet. An.in c.cũſm,col.j.de hær.li.6.dũ de hac re loqns allegat no.ind.l.2.[Corn. con.115.licet.in hac,col.i.& ſeq.li. i.]&Soz.in d.l.2.col.2.in 2.cõcluſio ne.ff.de exce.rei iu.vbi ad hoc mul ta allegat.& in l.i.§.ſed & quoties, col.2.ver.ex quib⁹ tertiò.ff.ad s.c. [Treb.&d.con.78.col.2.ver.ſed qñ obiicitur,lib.4.& ante hos oẽs Spe. tit.de loc.§.nũc aliqua,in 47.q.i fi.

359¶†Quod tamen intellige, lector amantiſſi me,ne tu forte decipiaris, vt procedar,] antequam ille tertius ſuam declarauerit volũtatem:nam facta declaratione poterit & ille ſubmoueri ob ius iſtius tertij, vt voluit Ang.in §.ſi verò,ver.ſed tũc pone in,auth.de nõ ali.&Cep.con. 25. ex quæſtione pdicta col. 3. ver. circa tertiũ dubiũ.De quo &tu eun dem vide con.eiuſdem operis 45.& ſi in alijs,col.j.ver.tertio dicitur.

360¶† Intellige ſecundò procedere [duos illos prçcedẽtes effectus,] ſi ſentẽtia declaratoria interuenerit. Nã ante eã non poteſt repelli proſequens ius ſuũ, nec ſubmoueri ex iure tertij.Ita voluit Petr.An.in d. c.cum ſecundũ.Sed ipſemet de hoc dubitat in c.2.in 2.not.de præſcrip. lib.6.propter not per Cyn.& Bal. in d.l.cũ ſeruũ,C.de ſeruis fugitiuis. Sed ita tamen, ut in contrariã ſententiam inclinare videatur. Sed & de hoc quoq; dubitat idem Pet. Anch.in c.felicis,in 8. not.de pœn: & ita quidem,vt priorem ſententiã potiorem ſibi videri velit.Adeo ſibi in hac re male conſtat. Sed hoc ex ijs dependet quæ dicemus poſt ea in 40.effectu.

361[¶†Idem autem Anch. con.197. ſubtiliter,col.j.ver.non obſtat ſi di catur,exceptionem excluſiuam ipſo iure iuris agentis poſſe pponi, cum ille qui poſſidet, agit contra alium.nã cum tunc conſtet iudici rẽ ad alium pertinere, conſequẽter nec agẽti actionẽ cõpetere.l. Pópo nius.§.ſi his qui.ff.de proc.Sed cũ poſſeſſor agit pro iuribus eius rei quam poſſidet, non uidetur poſſe excludi tali exceptione ante ſentẽ tiã declaratoriam,per c.cum ſecundum,de here.lib.6.& quod not. Io. And.in c.2.de preſcr.lib.6.Et id erit pro 3.declaratione.

362¶†Intellige igitur quartò ut.ſ.ius tertij ipſo iure excluſiuũ iuris agẽtis opponi poſſit in iudiciis ordinariis,non ẽt in iudiciis ſummariis,vt nuncupatim voluit Pau. caſtr.in l.

ille

ille à quo §.ſi de teſtaméto, per eũ tex.ff.ad Trebel.& Alex.in l.ul.col. 9.ver addit etiā vnum.C.de edic.di. Adr.tol.vbi reprehẽdit ipſum Pau. Caſt. qui ibi tenet contrarium ſibi interim cõtrarius,& Caro.R ni.cõſ. 130.ſuper puncto,col.vlt.nu.9.li.2 Nec obſtat,vt ſubdit Ale in d.l.ul. quod not.glo.in l.2.ff.de excep.rei iud.quia loquitur,quando reus op ponebat de iure proprio ipſius op ponentis,ita excipiẽdo, dolo facis, petens qđ mihi reſtituturus es.Secus ſi diceret,dolo facis petens qđ alteri reſtituturus es. l. ſi ſocer §. Lucius.ff.ſol.matr.

363¶ †Intellige quintò vt id ius opponi non poſit à ſpoliāte cõtra agẽ tẽ aduerſus ipſum ſpoliantẽ,interdicto recuperandæ poſſeſſionis,vt nũ cupatim & in hac ſpecie ex facto interrogatus reſpondit Pet.Anc.cõſ. 205.cuius exordium eſt,in quæſtione uertẽte,col.vlt.ver.ſupereſt modò videre,per tex. in c.j.extr.de reſtit.ſpol.& not.per Bar.in l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acq.poſ.

364¶ †Intellige & tu ſextò & poſtremò,vt id ius tertij ipſo iure excluſi uum iuris agentis poſſit opponi à reo,non etiam ab actore ẽt replicā do,quia uis ipſius dẽduci debet ex iure reſidente in perſona ipſius,per l.in ſpeciali. ff.de rei venditione.& l.indebiti.§. ſed & ſi nummi, & ibi Alexan.colum.ult.ff.de condi. ind. Bal.in l.cum mulier,col.x.verſi.de tertio dubio.ff.ſol matr.Caro.R ni. 4.& idipſum tradit con.88.circa legitimationem,poſt prin.lib.3.]

365 X X X, † quod eſt finitimum ſuperioribus.Si quis commiſit crimẽ ob quod priuandus eſt bonis per ſententiam,nec ipſo iure eſt priuatus,poſſunt & debent debitores ei interim ſoluere &liberātur.l.aufertur.§.í reatu.ff.de iu.fiſci,&l.reo.ff. de ſol.Secus ſi ipſo iure ſunt priuati quia tunc fiſco ſoluendũ eſt, qui vicem hæredis obtinet.l.3.C. ad legem.Iul.de vi pub.& in d.c.felicis, poſt prin.ibi nullus ei debita reddere. Quod etiam utrum procedit ante ſententiam declaratoriam,videbis ibi per Pet.Anc.ubi ſupra. at uide etiam hic Car.Flor.in cle.paſtoralis.§.rurſus,ad fi.de ſen.& re iud.

365 X X X I † quod non multũ abeſt ab iis quæ tribus præcedentibus dicta ſunt. Qui crimen commiſerit, quod priuationem dignitatis non inducit ipſo iure, ſed tātum per ſententiam, non poſſunt ſubditi ante ſententiā ab eius obedientia ſe ſubducere,nec illius iura denegare,tenentque geſta interim ab eo.c.non ne.8.q.4.& c.7.ext.de app. Secus ſi ipſo iure eſſet priuatus.c.tanta, de exceſ.præla.& c.veritatis,de dol.& contu. Et ita nuncupatim uoluit Petr.An.in c. ad apoſtolicæ, in 20. not.per illum tex.de ſen. & re iud. lib.6. ubi hoc dicit ſe didiciſſe à domino Lapo præceptore ſuo; dum legeret d.c.ſæpe, qui ad hoc ut dicit allegabat Bar.in tract. de tyranno in 7.q.prin. Et optime faciunt not.per ipſum Bar.in l.poſt contractum, tum col.j.verſi.& ſi aduertamus,tum col.4.ver.ſecundum tempus ff.de don.ꝙ qui crimen cõmiſit,ob quod eſt priuādus bonis, ſed tñ non eſt ipſo iure priuatus, non amittit interim adminiſtrationẽ rerũ ſuarũ,ꝑ d.l.auferẽ.§.in reatu ff. de iu. fiſ.& ibi ſequũtur recẽtiores.

367 ¶ Ex quibus omnibus ſatis intelligis,utrum donatarius poſſit agere cõtra tertiũ detinentẽ rẽ donatam poſt natos donāti liberos, uel pro iuribus rei donatæ debitis, & an ſubmoueaẽ exceptione reuocatiõis ex hac l. & an liberenẽ qui ei iura ſoluerint, ſed hic í caſu noſtræ legis reqrĩẽ declaratio donãtis, ut latè diximꝰ in pri. huiꝰ gl.Ideoq

ante eam nō video ꝙ poſſit donata rius impediri.

368 Trigesimvmsecvndvm, †cùm ex ſententia Inno.in c.extirpandę.§.qui verò,ext.de præb.vbi pœna ſtatuitur omiſſioni vel negligentiæ ſine die vel tempore: certè vt pœna incurratur,requiritur monitio præcedens, quem ſequuntur oēs penè ibi,& Bald.in l.precibus, col.6.verſic.non ob.quod no.C.de impube.& ali.ſub.& in l.j.col.2.C. de his qui.vt indi.& Card.Flor.qui id dicit ſingu.conſi.55.dum reuerē dus.& Pet.An.in c.licèt canon,col. j.in fin.& ibi quoque Dom.& Phil. Franc.in verſi.is etiam,de elec.lib. 6.& idem Pet.Anc.in c.j.col.2.ver. ſeptimò not.de vi.& hone.cle.eod. lib.6.& conſi.61.pro clariori cum aliis multis concor.adductis ꝑ Ale. [in l.ſi mora.col.5.uerſi.ſubdit hic. ff.ſol.mat.& in l.ita ſtipulatus,col. 3.ff.de uerb.oblig.] & cōſi.10.attē tis uerbis teſtamenti, circa med.li. 7.& Fel.in c.2.col.j.verſi.extr.glo. de magiſtr.& Matth.Afflic.in deci. Neapol.370.tria dubia,col.3.verſi. ſecundò dubitatur.Id ſanè temperat ipſe Inn.in d.c.extirpādę,& poſt eū Hoſt.in uerb.priuatum,& Ioan. Andr.col.vlti.Pan.in repe.d.§.quia uerò,col.8.ut ſcilicet; procedat cū pœna ipſo iure imponitur,nō aliàs. &idem quoque Pan.in c.excommunicationi,circa medium,ext.de rap. & Domi.in d.c.licèt canon.§.is autem,de elect.lib.7.

369 ¶†Quanquam ne id quidem,Pet. Anc.in conſi.65.in cauſa quę uertitur,in vlt.dubio, in ea eſt ſentētia, vt cùm pœna ipſo iure imponitur, minùs requiratur monitio.Quod & ipſum non obſcurè ſentit Car.Flor. in cle.j.in 9.not.de vit.& hone.cle. [& Fel.poſt Calde. & alios recentiores,in c.2.in 2.not.ext.de ſpōſ.] & uide Domi.in c.j.in j.no.de uit. & hone.cler.lib.6.

370 Trigesimvmtertivm, †licèt cùm canon imponit pœnam,nō permittens expreſsè,nec etiam negans poſſe ab epiſcopo diſpenſari, poſſit ipſe epiſcopus diſpenſare ſm glo.in c.poſtulaſtis,in uerb.poſtulatum,ext,de cler.excom.mi.Inno. in c.dilectus,de tempo.ord.& Ioā. Ligna.& Io.Calde.in c.at ſi clerici. §.de adulteriis,ext.de iud.cū ſimil. Hoc tñ non procedit,vbi eſſet canō latę ſnīæ,ſcđm Ant.in d.§.de adulteriis,poſt Arch. in c.ſicut.15.diſt. Nec aliàs gñaliter ubi permittitur epiſcopo diſpenſare,procedit in canone latæ ſnīæ ſm ipſum Arch.in c. licet canon,de elect.li.6. Et eſt optima ratio,quia poſt ſententiam non poteſt epiſcopus aut alius iudex diſpēſare.l.diui fratres.ff.de pœ.& c. ideo 2.q.7.Sed tu de his uide Pan.in d.§.de adulteriis,col.2.uerſi.& hoc intelligo,& ibi quoq; Fran.Aret.& Fel.col.2.uerſi.fallit primò,& Philip.Deci.col.4.uer.ꝑdicta cōcluſio.

371 Trigesimvmqvartvm,†licèt lex uel ſtatutū poſſit transferre dominium & poſſeſſionem ipſo iure,per l.raptores,& ibi Barto.C.de epiſc.& cler.& l.vlt.C.de ſac.ſanc. eccle.cum ſimi.Tamen homo id facere non poteſt,per not. per Cy.& Bal.in l.ea lege.C.de condi. ob cauſa.Bal.in l.traditionibus,in fi.C. de pac.& in l.j.col.3. C.ſi plures una ſenten.Ang.& Imo.in l.qui vniuerſas.§.j.ff.de acquir.poſſeſ.idem Ange.in l.j.ff.de diſtract.pignor. & in l.licet C.de acquir. poſ. & apertiſſimè omnium Alex.conſi.j.ponderatis his,col.2.uer.ideo licet,& iterū colum.11.ver. pręterea facta fuit, lib.5. [Carol.Ruin.conſi.50.ſuper eo,numer.2.lib.4.] Ex quo præter alia multa quæ ſupra diximus, plane intelligis difficilius quid fieri ipſo iure, quam aliàs. [Et huc etiam ſpectat,

ſpectat, quod dicit Bald. in l. ſi quis §. Iulianus. ff. de procura. quod lex facit ipſo iure, prætor facit tantum per ſententiam.]

372 XXXV. † licèt in crimine publici iudicii non admittatur procurator l. accuſatore. §. ad crimen. ff. de publi. iud. fallit tamen vbi pœna eſſet ipſo iure impoſita, vt voluit Alexan. in additio. Barto. ibi in prima additio. allegans Bald. in l. reos. C. de accuſa. & Pet. Anc. in l. ſeruū. §. publicè intereſt. ff. de procurato. Sed aduerte quia Bald. ubi ſupra, colum. penul. verſi. pone quòd ſtatutum, tenet nuncupatim contrariū, quia in hac cauſa diſputatur de crimine, & ſuper crimine oportet declarari. Vnde licèt non feratur alia ſententia, ſcilicet condemnatoria, tamen fertur æquipollens, ſcilicet declaratoria c. pro humani, de homicid. lib. 6. Hæc ille, quem ſequitur Pet. Anc. etiam ubi ſupra ad fi. Et ita etiam illos refert & ſequitur Hippo. Marſil. in ſua practi. cauſar. criminalium. §. ſequitur, nu. 42.

373 XXXVI. † vbi actus eſt nullus ipſo iure, iuramento non confirmatur, ſecus ſi non ipſo iure, ſed uia exceptionis aut reſtitutionis. Ita uidetur voluiſſe Bald. in l. non dubium, in 17. oppo. C. de legib. per text. ibi, & in l. antiquę. §. ulti. C. ad S. C. Velleian. Angel. conſi. 160. domina Chatarina, colum. j. verſicu. contrarium dico, ubi hac ratione mouetur. Nam cū actus eſt ipſo iure nullus, nihil eſt omnino confirmabile, & Roma. [in l. Modeſtinus. ff. de donatio. &] conſi. 12. viſo facto, colum. 2. uerſicu. ſecundò, quia ex tali contractu, & [Fran. Are., conſil. 2. intellecta diligenter: colum. 3. verſic. tertiam rationē,] & eſt bona glo. in authen. ſi qua mulier, in princip. C. ad S. C. Velleian. quam ſequitur Roma. qui eam dicit ſingula. in repeti. l. j. char. 3. verſ. & adde duas not. cautelas ff. de vſucapio. & Pau. Caſt. conſi. 8. in cauſa quę vertitur coram domino vicario, colum. j. li. 2. & Hippo. Marſil. conſi. 125. æternæ lucis, col. 3. uerſ. quia reſpondeo & diximus in noſtris legibus connubialib. in glo. 3. in uer. *ne petit*, nume. 25. incipien. ex his quoque. Sed hoc qualiter intelligatur & procedat, uide eundem Bald. vbi ſupra, & in l. 2. in lectu. antiq. ff. ad S. C. Velleia. & Imo. late in c. cùm cōtingat in 3. membro principali col eiuſdē 7. verſi. circa primum variat extra, de iureiuran.

374 XXXVII. † cum non tenet ſententia ipſo iure, poteſt iudex iterum cognoſcere & pronuntiare, ſecus ſi non ipſo iure, ſed ope exceptionis vel officio iudicis eſt emendanda. Ita uoluit Innoc. in c. in literis extra de offic. delega. quod elegans reputat, & ad arbitrium trahit Bald. in l. vlt. colum. 4. verſi. quartò quęro. C. de contrahen. emptio. vbi videbis quid de eo ſit dicendum, de quo & tu vide eūdem Bal. in l. ſi ut proponis, col. 2. C. quomod. & quādo iud. & in c. publicato, in fi. extr. de elec. & Bar. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum, col. 2. ver. quærit glo. ſi unique ff. pro ſoc. [Imo. conſi. 97. in cauſa quæ vertitur, ante fin. Iaſ. in l. ſerui electione, col. 2. uer. intellige iſtam ff. de lega. j.] & omnino Fel. in dicto c. in cauſis. [Et hoc amplia vt etiam poſſit iudex ferre, ſententiam contrariam priori ſententiæ, quæ ipſo iure nulla erat per l. vltimā C. de ſenten. quę ſine cer. quan. licèt aliàs facere non poſſet, per l. j. C. quando prouoca. non eſt neceſſ. vbi Salyce. colum. 2. in 10. oppo. id expendit & poſt eum Fely. in c. inter monaſterium, ad fin. de re iud.] Idem autem de conſultore in cauſa aſſumpto, vt ſi primum cōſilium

ſit ipſo iure nullum, poſſit iterum conſulere, & illud emendare, uoluit ipſe Bald. in c. cum ceſſante, col. vl. ver. vltimo opponitur, extr. de ap.

375 XXXVIII. † quod eſt admodũ confine, ꝙ electores publicato ſcrutinio poterunt variare, & iterũ eligere, ſi electio eſt ipſo iure nulla, q̃a ineligibilem elegerunt, aut aliàs. ſecus ſi non eſſet nulla ipſo iure, ſed annullanda, non poſſent variare. Ita voluit Innoc. in d. c. publicato, in princ. & ibi Hoſt. col. 2. in verb. nequeunt, & Bald. col. pen. verſi. quęro dicitur hic. & Pan. col. vlt. verſi. vlteriùs quæro, & alii, extra de elec. Idem Inno. & plerique omnes in c. conſiderauimus, col. j. eo. ti. & idem Innoc. in c. dilecti⁹, de ſup. neg. præ. Aegid. Bellam. conſil. 10. factum eſt tale, Io. Martini, col. 20. in 6. dubio. [Pan. poſt Compoſt. in c. cùm Vintonienſis, col. 4. uerſi. in glo. in ver. ſed tertia, de elect.] Vide ipſum Bal. in d. c. conſiderauimus, in prin. & in rub. de elect. col. j. verſicu. quæro ſi non valet.

376 ¶ † Et hoc intellige primò niſi eligentes ob primã illam electionem fuerũt priuati iure eligendi, vt per gl. in c. inter dilectos, in uerb. poſtmodũ, ext. de exceſ. præla. quã vide & doc. ibi. atque etiam glo. in c. auditis, in uerb. poſtfacto, & iterum in verb. irritandam, & ibi doct. ext. de elect. & glo. in c. bonæ, le 2. in glo. j. & ibi doct. eod. tit. & gloſ. in c. cùm laici, in verb. quæ nulla eſt, extra de iu. patro. Ex quibus intelliges id generale eſſe, vt electio quæ nulla eſt ipſo iure, non impediat ſecundam, licèt aliàs ſecus.

377 [¶ † Intellige & ſecundò in habentibus poteſtatem eligendi iure proprio. nam de his loquuntur omnia iura, & doct. ſuprà allegati. Secus in his qui eam facultatem non habent ſuo iure, ſed alieno, ſcilicet ex poteſtate eis aliunde cõceſſa. nã ſi ij ſemel elegerint, etiam nulliter, non poſſunt amplius variare, ſecundum Bartol. in l. 2. §. j. ff. de optio. legat. Imol. & Alex. qui adfert alios concord. Franc. Aret. & Iaſ. in l. ſerui electione, in princip. ff. de leg. j. Quod tamen intelligit Bal. in l. vl. in 4. q. C. de contrah. emptio. in actibus extraiudicialibus, ſecus in iudicialibus per l. ſi vt proponis, & l. ſi præſes. C. quo. & quã. iud. Quod an procedat, uide per ipſum Aret. in d. l. ſerui electione, col. ult.

378 ¶ † Quinetiam illud quod ſuprà diximus uerſic. ab abhinc 4. de iudice nulliter iudicante, ut poſſit iterũ iudicare, intelligendum eſt de iudice ordinario, qui ſcilicet habet iuriſdictionem iure proprio, ſecus in delegato qui ab alio habet. l. iudex poſtquam, & ibi glo. & doct. ff. de re iud. De quo tu uide Iaſ. in d. l. ſerui electione, col. 2. uerſ. intellige iſtam. ff. de leg. j. & eundem pleniſſimè in l. qui per ſalutẽ, in 2. no. ff. de iureiur.

379 XXXIX. † quod dictũ eſt in electione ad magiſtratum vel ſacerdotium, idem quoque & in alia electione, quã optionem uocamus, ius obtinet, ut ſcilicet ſi ipſa optio primùm facta, ipſo iure nulla fuerit, poſſit is qui eam facit, iterum facere, aliàs autem non poſſit per l. apud Aufidium. ff. de legat. j. & l. quoties. ff. de optio. lega. Ita enim uoluerũt Dyn. & Alber. in d. l. ſerui electione, in prin. ff. de leg. j.

380 XL. † quod præcedenti aduerſari uidetur. Si ex defectu formæ quæ debuit obſeruari in electione, eligentes ſunt priuati ipſo iure eligendi poteſtate, nõ poterunt iterũ eligere. Secus ſi ſunt tantùm priuandi, quia, interim poſſunt eligere. c. cùm terra, in fin. de electio. quod ad hoc dicit nota. Rom. conſi. 483. dubitatur primò, col. 3. verſic. ſecundò

ſi quis

ſi quis dixerit,& concludunt docto. licèt illum tex.ut ipſe Ro.dicit non allegent,in d.c.publicato, eo.tit.Et hæc duo capita cõfirma ex eo quòd aliàs ſemper electio inualida nõ aufert facultatem eligendi de nouo.l. 2.ff.de optio.leg.glo.in d.l.ſerui electione,in glo.2.& ibi Iaſ.col.2.uer. in gl.2.ff.de leg.j.ubi & ipſe Iaſ.ad hoc quoq; allegat c.ſi compromiſſarius,iuncto c.ut circa,de elect.lib.6. Sed hæc pendit quę late tractant Bart.poſt alios antiquiores, ex d.l. 2.§.j.ff.de optio.leg.]

381 X.L I.†nudum præceptum de nõ alienando, non ualet, nec tenetur legatarius,cui id prohibitũ eſt, cauere de non alienando.cùm in legatarium tranſit legatum ipſo iure, per l.filiuſfa.§.diui.ff.de leg.j.& l. pater.§.Iulius Agrippa.ff.de leg.3. At ſecus ſi non tranſit ipſo iure, ſed debet præſtari per manum hęredis. Nam tunc legatarius nõ tenetur dare,niſi priùs cautum ſit de non alienando,per l.4.§.vlt.ff.de cond.inſt. & l.Titio centum,in princ.ff.de cõ. & demon.vbi Bar.ita ea iura] nũcupatim intelligit,de quo tamen vide ibi Paul.Caſtr.

382 X L I I. † cum quęritur, vtrùm quiſpiam debeat puniri pœna ſtatuti domicidij, an loci delicti, ſolet diſtingui, utrum pœna ipſo facto imponitur, trahitque ſecũ executionem, necne, ut per Paul.Leazar.& Ioan.Lignan.in clemen.2.& ibi quoque Imo.colum. 7. verſicu. quæro quid ſi pro delicto,& Cardi. Floren.in §.denique, in 2.quæſt.de re iudi. & eundem Cardi.in c. vlti. & ibi etiam Marian. Sozin. colum. 14.in octauo affectu,de foro competen.& Ange.in l.vltim.col. 2.verſicu.ſecunda quæſtio. ff.de iuriſdi. om.iudi.

383 X L I I I. † quod ipſo iure nullũ eſt, non facit indicium, vt ſi teſtis cuius teſtimonium ipſo iure nullũ eſt, fuerit interrogatus, nec vllum quidem iudicium facit l.diuus.§.ex quibus cauſis ff.de quęſtion. Secus ſi ipſo iure non repellitur, ſed officio iudicis,tunc enim arbitrio iudicis faciet indicium, per not. in ca. pręſentium,le j.extr.de teſtib. vbi Bald.colum.2.ver. quæro nunquid teſtes, hoc diſcrimen nuncupatim adſcripſit.

384 X L I I I I. † cum infamis ob graue crimen,teſtari non poſſit ſecundum multorum ſententiam, in qua fuit Spec.tit.de inſtr.edi.§.cõpendiosè,verſi.decimotertiò,& expreſſiùs ver.quid de exoculatis, & Bart.& Imol. in l.qui manus.ff.qui teſta.face.poſ.quanuis alij teneant contrarium de quo nunc non diſputo.Sed illud tantùm dixerim, ꝙ ſi illa ſententia vera eſt, intelligitur vt ſi ſit infamis ipſo iure ſtatim à cõmiſſo delicto,teſtari non poteſt,nulla ſuper delicto expectata ſentẽtia. Sin minùs, ante ſententiam teſtari poteſt.Ita reſpondit Anaſta.Platus inter conſi.Barb.conſil.omniũ vlti. multos futuros,col. 3.verſ.ſeptimò probatur,lib.j.& ſequitur Alcia.in l.inter ſtuprum.ff.de ver.ſig.

385 X L V. † cum infamia iuris repellat à teſtimonio per pleniſſimè no. in l.2.ff.de Sena.Certè ſi ea infamia ipſo iure contracta eſt, repellit ſtatim,non expectata ſententia.Quòd ſi non niſi lata ſententia contrahitur, poterit interim [illegible] netur, teſtimoniũ dicere [illegible] voluit Iac.But.in l.2.§. ign[illegible] ff.de his qui no.infa.Ang.in l.Athletas.§.ait prętor,in prin.ff. e. & ipſe Platus d.cõſ.vl.inter conſ.Barb. colũ.4.ver.ꝑterea nulla requirit, li. j.

386 X L V I † ubi quod teſtamentũ ſecundum eſt, & reuocat primũ ipſo iure,

ſo iure, ſi illud ſecūdū caſſetur.primum non reuiuiſcit, ut uoluit Pet. Anch. & poſt eum Philip.Franc.in c.pen.de præb.lib.6. per l.planè in prin.de leg.j.& l. & ſi trāsferam ff. de ali.leg. Secus ſi non ipſo iure.l. qui liberis §. non ſic ff. de bonor. poſſ.ſecun.tab.& quæ no. Archi.& Io.And.in d.c.penul.

387 XLVII. † ſi pœna ab homine fuerit ſtatuta,ſi quid factum nō fuerit intra aliquod tēpus, ea commititur cum primum certū eſt eum id facere nō poſſe intra ſtatutum tempus, licèt ſit ſecus in pœna legali. l.cum ſtipulatus ſim mihi à Proculo.ff.de verb.obli. Tamen differtur executio illius pœnæ, donec illud tempus ſit tranſactum l.in illa ſtipulatione, ſi calendis, & l. ſtipulationes non diuiduntur §. ſi quis ita,& in l.inſulam, eo.titu & uoluit gloſ. & poſt eā doct.in illa priori. l.Hoc tamen fallit in pœna quæ ipſo iure ſecum trahit executionē, vt in excommunicatione, infamia, & aliis huiuſmodi, tunc nō expectatur terminus.Ita uoluit Bar. in d.l.cū ſtipulatus,col.ul.uerſi.reſponde prædicta uera, ar.l.quod ad ſtatum, in verb.confeſtim,& l.qui ultimo, in ver.ſtatim ff.de pœn.Cui licèt contradicant Ang.& Raph. Co.tamen aſſentiuntur ibi Alex.col.3.verſic. in gloſ.in uer.commiſſa,& Iaſ.col. 5.verſic.prędictam deciſionē.Quæ tu not. ad ea quæ diſputata ſunt à glō.& aliis in c.commiſſa, in ver. elapſus,de elect.lib.6. & glo.in c.licèt canon,in ver.priuatꝰ poſt prin. & ibi Domi.in verſ.is etiam, col.2. verſi.deinde quærit,eo.tit.& lib.Et interim uide Bal.in l.eius,qui verſ. quæro nunquid C. ſi pen. appel. mors inter.

388 XLVIII † licèt aliàs dominiū non tranſeat in alium ſine poſſeſſione.l.traditionibus C.de pact.& l.ſi ager ff.de rei vendic.cum ſimil.Tamen id fallit cum quid ſit ipſo iure ut probatur in l.cōmiſſa, & ibi gl. Bar.& Ro.ff.de publ.[& vectig.]& idem Bar.poſt Dyn. in l.imperator ff.de iure fiſci. Ille.Io.Imo. diſcipulus Pet.Belluga in eo tract.cui titulum nuncupauit ſpeculum principum,tit.de amortiza §.nunc uideamus,col.3.per not.in l.j.C.de rapt. & per Io. Mona.in c. cum ſecūdum de hæret.lib.6.

389 ¶ † Poſſeſſio tamen,ut ipſe Belluga.ſubdit,nec tunc quidem tranſit, niſi ea fuerit apprehenſa,per glo.in l.cum duobus.§. idem reſpondit,ſocius ſi ceſſante,in uer.dominium.ff. pro ſoc.& in l.ul.C. de ſacro.eccleſ. id quod etiā uoluit Bar. in d.l.commiſſa, allegans glo.ibi,quæ tamen mihi id dicere non uidetur,& id dicit eſſe not.& ibi quoq; Ang.& Ro. & Bal.in l. ſi quis in tantam col.pē. verſi.nota quòd deiectū C.vnde vi. & in l.in ſuis,ad fi.ff.de liber.& poſthum.[Io.Fab.in d.l.ul.C.de ſacr. eccle.]& Pet.Anch.in d.c.cū ſecundum,in prin.de hære. lib.6. ubi ad hoc dicit gloſ.in d.l.ult. eſſe not.& idem Pet.in l.ſine poſſeſſione, col. 2.uerſi. tertium ſiue quartū de reg. iur.eo.li.Vital.Cāba.in tract. clauſula.in rub.nil nouare acceſ.pēdente,char.pen.& Bertha.in tract. gabel.in 9.par.prin.4.q.uerſ.quod autem ſuprà dixi.[& Iaſ.conſi.148.uiſo proceſſu, col.2.uerſi item etiam princeps,lib.4.] Et ad hæc faciunt quæ diximus, ſupra in 18. effectu. Nota tamen quòd idem Bar. in l.ſi ita quis promiſerit.§.ea lege, col. 2.uerſi.prædicta uera niſi ſtatutum ff.de verb.oblig.eſt in ea ſententia, ut licèt quid fiat ipſo iure, non tamen tranſeat dominium ipſo iure, ſed opus eſſe actione. Super eo autē

quod

quod diximus de poſſeſſione, vide Bal. in l. j. col. 3. verſi. ſed alii dicũt. C. ſi plures vna ſententia, & in c. quanto, verſi. adde & dic. ext. de tranſla. epi.

390 ¶ † Sed tu in hoc aduerte quòd Pet. Anc. in d. c. cũ ſecundũ, in prin. de hære. lib. 6. ex eo quod diximus ex eodem & aliis, infert, quod qui ipſo iure dominium amittunt, nihilominus poſſunt poſtea præſcribere, per c. 2. idemq; ul. de præſcrip. eo. li. 6. quod non poſſent, ſi cum dominio translata eſſet & poſſeſſio, per c. fine poſſeſſione, de reg. in. eo. lib. Ex quo & ego in caſu legis noſtræ cenſeo donatarium poſſe rem præſcribere poſt natiuitatem liberorum donantis. Nec eſt quòd ei mala fides poſſit imputari, nam etſi dubium eſt, an actio præſcribatur ſciente eo qui ea tenetur, aliis negantibus præſcribi ob malam fidẽ, aliis cõtra affirmãtibus, de quo per omnes in c. vlt. ext. de præſcript. Tamen quando is qui poſſidet aut debet, non tenetur offerre [nec adire domum creditoris,] nec aliquid facere, niſi petatur ab eo, cui ea actio competit, tunc etiam de iure canonico illo non petente præſcribit, quia nihil eſt quod ei imputari poſſit, ſiue quod eum conſtituat in mala fide. Ita enim uoluit Panor. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, colũ. 15. verſi. ſed pro concord. ext. de cõſti. & in c. quod clericis, col. pen. verſi. ideo dicit, extr. de fo. cõp. & in d. c. vlt. col. 4. uerſi. ego in c. ext. de præſcri. [& Raph. Co. conſi. 67. ſtatuto ciuitatis Vicentiæ, & cõſ. 90. niſi copia, col. 2. & cõſ. 147. domina Cõteſſia, quibus locis intelligit, niſi debitor ſciret creditorẽ ignorare.] & Corn. conſi. 176. ad euidentiam præmittendum eſt, col. 3. verſi. ad idem quod not. lib. j. [& conſi. 206. circa thema, col. 3. verſi. ad idem, lib. 2.] & conſi. 55. uiſis & diligenter conſideratis, col. 55. uerſ. facit ſecũdò, li. 3. & Sozi. conſil. 203. capiendo primum cõſultationis articulum, col. 2. verſi. [ſecundo probatur, lib. 2. Philip. Dec. conſi. 554. quod ſuprà accuratè,] de quo tamen uide Fel. in d. c. ult. colum. 2. verſic. ſecunda declaratio.

391 ¶ † Et id quidem ex eo fulcitur, quod tradit Petr. Anch. in d. c. ſine poſſeſſione, in 11. eadẽq; ult. oppo. quæ eſt in col. 8. uerſi. item intelligas, de reg. iur. lib. 6. quòd ſi per acceptationem alicui competit actio, poteſt interim contra eum præſcribi, dum nõdum acceptauit, vt in legatario quantitatis uel ſpeciei, nã antequam is agnouerit legatũ, hæres non poteſt dici malæ fidei poſſeſſor, ideo præſcribit, & hoc dicit conſuluiſſe Bal. & ſequitur Sozin. conſi. 63. in cauſa uertente inter dominam Catharinã, col. 4. uerſi. præterea hanc partem, lib. j. [& conſi. 2. in cauſa teſtamentaria, in fi. lib. 3. & Dec. d. conſ. 554. & Io. Frã. Balb. in tract. præſcrip. in 3. prin. q. 5. par. 5. quoque partis prin. & Ant. Rube. conſi. 3. dicitur, in fi.] Id quod admodum huc pertinet, vt intelligas non impediri præſcriptionem, licèt dominium tranſeat ipſo iure in caſu legis noſtræ, ut ſupra diximus in prin. huius glo. Nam & legatum in quo loquuntur Petr. Anc. & Soz. et ipſo iure trãſit in legatarium l. à Titio ff. de fur. & l. ſi tibi hõ §. ſi ſeruus. ff. de leg. j. & planè diximus in commen. noſtra. conſue. ti. 16. §. 4. in glo. 2. in prin. Et tamen hæres, ut illi dicunt, id præſcribit etiam de iure canonico. [Illud autem Bal. cõſ. ni fallor eſt. 132. quod uidua. in fi. lib. 3. vbi cõſuluit præſcribi iuri petendi legatum & fideicommiſſum 30. an & iterum conſi. 168. proponitur quod quidam, col. j. eo. lib. 5. Verum

rum cõtra illud dictum Pet. Anch. nuncupatim tenet Philip..Dec.ſibi contrarius in c.eccleſia ſanctæ Mariæ,col.12.uer.& circa iſtum text. extr.de conſtit. rationibus illis ab eo adductis,quas ſi libet uidere poteris.]

392 ¶ † Cęterũ quod primũ diximus confirmat quòd licèt ſupplementũ legitimę ipſo iure debeatur.l.ſcim⁹ C.de inoffi. teſta.ita tamen demum ſi petatur,ſecundum gloſ.& omnes ibi,& latè diximus ſupra in hac eadem gloſ.nu.14.incip. idem quoq; diximus. Tamen & ipſum præſcribi tur,ſi non petatur, ex ſententia om mnium in l.ſi quis filiũ C.de inoffi. teſta.Bal.& Saly.& aliorum in l.omnimodo,eo.ti. & quos infrà citabimus.[conſi.395.& ſeq. & quos itẽ tibi congeſſi,in tract.Retract.ti.j.§ 31.gloſ.2. nu.37.] † Sicuti & iuri quoque adeundi pręſcribitur 30. annis ſecundũ Bal.Ang.& alios præter Saly.ĩ l.licèt.C.de iu.deli.[Bar. conſi.129.quidam habuit Bal.in l. diuortio,in 3.lect.col.j.ff.de nego. geſt.&]conſi.12. quidam dominus Matthæus.col.7.uerſi.ultimo ſciendum,[lib.j. vbi & id dicit procedere de iure canonico, & conſi.410. primo uidendum eſt,lib.4. & conſ. 450.ſuper primo pũcto, in prin.eo. lib.4.& conſ.168. proponitur quod quidam,colũ. j.lib.5. & conſil.386. quidam M. deceſſit, eo.lib.5. Imo. in l.3.ff.de acqui.hæred.& conſi.73 in caſu propoſito, licèt dicatur in prin.Ro.conſ.71. viſis dubiis,colũ. 2.Paul. Caſt. in l.ſi quis ſuus.ff.de iure deli.&] conſi.279.ſuper primo quæſito,in prin.2.dubii.lib.j.& con ſi.410.uiſo facto,col.2. verſi. quantum ad tertium. eo .lib.j.& conſi. 22.uiſis omnibus: col.ul.lib.2. [& conſi.120. notandum eſt ad euidentiam,col.j.eo.lib.2.] Cæpol. conſi. cauſ.ciui.66.codemq; ul.Titius pro creauit,col.ul.[Cor.conſi.299. uidetur prima facie,col.2.uerſi.quod & dicendum, li.3.ubi hanc dicit eſſe communem opi.& conſi.305.circa primum,col.pen.uerſi.ultimo & alia,eo.lib.3.& conſi.17.circa præſentem, col.6. uerſi. circa ſextum, lib.4.& conſi.70.duo ueniunt, col. 3.uerſi.circa ſecundum, eo.lib. 4.] Sozi.qui concor. adducit d.conſil. 63.col.3.uerſi. ſed his & aliis,lib.j. & iterum conſi.81. in præſenti con ſultatione, in fi.eo.lib.[& Fely.qui dicit hanc eſſe communem, in c.de quarta,col.3.et ſcias, de pręſcrip.] Iaſ.conſi.19.præſentis conſultationis,poſt prin.lib.j. Et iuri item immiſcendi.[quod propè idem eſt]ex ſententia gloſ.iũcto tex. in d.l.licèt et ibi Bal.et Ang.[Raph.Fulg.et recentiores] C.de iur.delib.Bar.in d. l.filio præterito, ubi ſuprà. [Bal.d. conſi.12.col.2.uerſi. ſed iſte paſſus, lib.j.] Ange.in d.l.j.in lec. Flo. C. quan.non pet.part.[Rap. Co.conſ. 29.quidam Giõterinus, ubi & dicit procedere in hærede extraneo, ex communiori opi. Paul.Caſt.in d.l. ſi quis ſuus,de iure delib. Cor.d.cõ ſil.70.ubi ſupra,lib.4.] Iaſ.d.conſi. 19.col.2.uerſi. maius dubium, li.2. quanuis ipſe in lect. ut ipſe dicit tenuerit contrarium poſt quoſdam alios. [Nã et in hac poſteriore ſententia eſt glo. in d.l.j. C.quan.non peten.par.

393 ¶ † Et iuri dicendi contractum nullum] ſecundum Bal. & Ang.in l.ſicut C.de præſcript.30. ann.[et eundẽ Bal.d.conſ.410.lib.4. et cõſ. 189.punctus quæritur,lib.5.]et Sozi.conſi.106.libenti animo,colum. 2.uerſi.tertia defenſio,lib.3. Nam etiã contractus tum demum eſt nullus,ſi uoluerit is cuius fauore dici põt nullus,ut uoluit gl. in l.elegan ter,iñ prin.et ibi Bar.ff.de dol.mal. et gloſ.in l.iuriſgentium, §.prętor ait,

ait, in ver. dolo malo, & ibi ẽt Bald. Ang. & recentiores ff. de pact. & diximus ſuprà in ea. glo. nu. 16. incip. quibus & adde, & latius in noſtris legib. connubia. in glo. 7. in verbo, *de ſon mary*, in 10. q. Eṣ per quędam ex iis Ripa etiam hic in 43. q. tenet licèt titubanter, præſcribi reuocationi quæ fit ex hac lege. Sed & ĩ l. vlt. huius tit. q. 69. tenet, & quidem aſſeuerantius, præſcribi reuocationi, q̃ fit ob ingratitudinẽ ex ea leg.

394 ¶ † Sed uide interim, ne ſuperflua ſit hęc quæſtio præſcriptionis in ca ſu l. noſtræ propter ea quæ diximus ſuprà, in uerbo, ſuſceperit liberos, nu. 211. ſecundò intelliges, & multis ſequẽ. videlicet quòd ſi donator poſt natos ſibi liberos ſciens prudensq; diutius permiſerit donatariuni frui re donata, nec declarauerit uelle donationem reuocari, nec huius ſignũ aliquod oſtenderit, cũ habuiſſet facultatẽ tempusq; id faciendi, is videtur uelle donationem ratã manere. Ideo fruſtra hoc caſu diſputamus de præſcriptione donatarii, cũ ex uoluntate donatoris rẽ ipſam habeat. Niſi diceres tum præſcriptionem poſſe procedere, cum donator declarauerit velle donationem reuocari, ſed id abſente ignoranteq; donatario, qui interim poſſidet & præſcribit, cùm nulla ei mala fides imputari poſſit.

395 ¶ † Sed quæſtionis eſt, quanto tpe præſcribatur huic reuocationi. Poſſet uideri quinquẽnio, inſtar querelæ inoffcioſi teſtamenti uel donationis l. ſi quis libertatẽ ff. de petit. hære. & l. adoleſcentię C. de inoffi. teſt. quę iura loquuntur de inoff. teſta. Sed idẽ iudicatur de tpe inoffi. donationis per l. vlt. C. de inoff. dona. Nã & hæc reuocatio, quę fit ex huiuſmodi l. magnã habet ſimilitudinẽ cum ea quę fit ex capite inoff. donationis, ut conſtat ex not. in l. Titia §. imperator ff. de leg. 2. & in l. 1. C. de inoff. don. Et in ſimili dicit Bar. in d. l. ſi quis filium. & rurſum conſi. 14. an ius agendi, ꝙ iuri agendi ad ſupplementum legitimę præſcribitur quinquẽnio, ſicuti & querelę inoffic. teſta. uel donationis, & ſequi uidetur Bal. in d. l. adoleſcentiæ, & Ro. in l. certi condictio, col. 5 ff. ſi cer. pet. [& Guid. pap. cõſ. 170. quo ad quæſtionem, colum. vlt.]

396 ¶ † Verũ in ea ſum ſententia, ut nõ niſi triginta annis præſcribatur, per regulã generalẽ l. 2. C. de [cõſt. pec. uti & aliis multis iuribus à me ſigillatim memoratis in tract. Retract. tit. 1. §. 36. glo. 2. in verb. *notiſier au greffe*, nu. 36. decimotertio quæro, & 5. ſeq.] Nam & quod dicit Bart. ubi ſuprà, de præſcriptione iuris agendi ad ſupplementum per quinquenniũ, reprobatṡ ab omnibus qui & id tempus 30. annorũ requirũt, uidelicet Bal. ſibi cõtrario, Saly. Ange. pau. Caſt. Flor. Iaſ. & aliis in d. l. ſi quis filiũ, Bal. in auth. presbyteros C. de epiſc. & cler. & in rep. l. pater filiũ, col. 5. ver. viſis ergo oppoſitionibus ff. de inoff. teſta. [& in l. nã & is §. huius aũt ff. eo. tit. & in l. poſthumus, col. 2. in addi. eo. quoq; tit. & conſi. 23. ſi pecunia, in fi. lib. 4 & conſi. 231. actioni, in 2. dub. eo. li. 4. ubi id declarat, & cõſi. 50. uiſo teſtõ, col. 1. uerſ. modo quærĩ, li. 5 & cõſi. 334. quidã nobilis, col. 1. eo. lib. 5. ubi tamen id clarè non diffinit] Ang. in l. papinianus §. ſi cõditioni, col. 2. ver. ex prædictis apparet ff. de inoff. teſt. [& in l. omnimodo, in prin. C. eo. tit. & in l. certi cõdictio, in prin. ff. ſi cer. pet. ubi ita dicit ſe pluries cõſuluiſſe, & in l. ſi eũ §. qui iniuriarũ ff. ſi quis caut. & ĩ l. ſi à dño, ĩ prin. ff. de petit. hær.] & in §. 1. ĩ fi. in auth. de tri. & ſemiſ. pau. Caſt. [qui hãc dicit eſſe cõem op.] conſi. 109. dubia in quibus quærit, in

in j.dub.lib.2.[Pet.Anc.ſubobſcurè,conſi.440 in quæſtione, colum. 7.verſ.ex qua ſubrogatione, Raph. Fulg.conſi.84. bonacurſius, col.2. verſi.in ſecundo,] Imo. in l.placet §.ſi duobus ff.de le.j.& in l. qui ſoluendo ff.de hære.inſti.Alex. [conſ. 108.viſo themate, & diligenter cõſideratis verbis,col.j.lib.j.&] latè conſi.128. cõſideratis uerbis inſtrumenti,col.5.verſi.nec prædictę cõcluſioni,& multis ſeq.lib.j. [vbi ét dicit hanc eſſe communem,]& conſi.8.viſis ſubtiliſſimis, col.6.verſ.vltima dubitatio.& ſeq.lib.3. & Corne.[conſi.90. videtur prima facie, col.vlt.lib.j.&]cõſi.264.in hac cõſultatione, col.pe.verſi. nec obſtat quòd querela eo.lib.j. vbi inter alias rationes ponderat quòd ſupplementum legitimę fit ipſo iure,querela autem inoff. non habet executionem ipſo iure, [& conſi.265.in hac,col.2.lib.3. & conſi. 302. licèt in propoſitione,col.vlt.ver. nec ob ſtat quòd ius,eo.lib.3. Bened.Cap. conſi.40. circa quæ, col.j.& conſi. 76.punctus quidam Antonius,col. vlt.Ang.Are. qui & hanc dicit eſſe communem, in §.j.col.2. Inſti.de inoffi.teſta.Guid. Pap. ſibi contrario deci. Delphi. 82. doctores Car. Ruin.conſi.26.vt detur,col.2.nu.6 lib.3.] & latè Bernar. Lan. in addi. Bar.in d.conſi.14. & Philip. Deci. conſi.303.in caſu occurrenti,col.j. & 2.verſi.vlterius,& Ant. Rube.cõſi.115.præſupponitur in facto, circa medium, [& iterum conſi.156. circa primum,in prin.Steph.Bertr. conſi.94.dum fuit,nu.3.lib.j.& cõſi.246.viſo caſu,col.j.lib.2. & conſ. 95.quæſitum eſt,in fi.lib.3. & cõſi. 31.quanuis,in prin.eo.lib.3.& latè conſi.140.ex themate, col.j. lib.4. Fran.Balb.in tract. preſcripti.in 23 q.4.par.4.etiam par.prin.& Viglio in §.ſed hęc,Inſti.de inoffic.teſta.]

Ideoq; Frã.Ripa ĩ d.l.vl.q. 69.col. 2.ver.ſed hęc op.tenet non præſcribi reuocationi ex capite ingratitudinis niſi 30.annis. Nec obſt. quod dictum eſt de querela inoff. donationis,cùm ea longè differat ab auxilio huius legis, vt planè patet ex iis quæ diximus ſuprà in præfa.nu. [92.ſed hic parũ,& ſeq.] & rurſum in ver.totũ,nu.4.& 5.iunctis præcedentibus,iterumq; in hac ipſa glo. nu.4.iunctis præcedentibus.Ex quibus intelliges nihil poſſe neceſſario concludi de uno ad aliud.

397 XLIX. † quod præcedenti conuenienter annectitur, quòd ille in quem transfertur dominium ipſo iure ſine traditione, etſi ex eo non acquirit poſſeſſionem, vt diximus in pręcedenti diſcrimine, habet tamen plenius ac fortius ius,quàm is in quem non transfertur dominiũ ipſo iure,& ſine traditione, ut probatur in l.Pomponius §. quæſitum iuncta glo.ff.de acqui.poſ.Quod & hinc uidere licet, quòd ille in quẽ transfertur dominiũ ipſo iure,præfertur alii etiam cui prius eſt tradita poſſeſſio,ex ſententia gloſſ. in l. ſiue autem §.ſi duobus ff. de publi. in rem act.& in l.vlti. vbi & alii C. de ſacro.eccle.Bal.& aliorum in l. quoties C.de rei uendi. Io. And. & aliorum in c.continebatur,extr.de his quæ fiunt à maior. parte capit. & Iaſo.in d. §. quæſitum , colum.2 verſicu.tertiò no.

398 QVINQVAGESIMVM, † cum pœna imponitur ipſo iure, nõ opus eſt alia ſententia iudicis etiam declaratoria criminis commiſsi antequam procedatur ad executionem pœnæ,ut uoluit Dom.c. vbi periculũ §.prętereà,in pen. no. per illum tex.de elec.lib.6. & cõſuluit idem Dom.conſ.136. dominus Burgẽſis, col.vlt.per tex. ſi non violetur,ut ipſe ait,in c.pro humani, de ho.li.6 & ita

& ita dicit uoluiſſe Hoſt. prout refert Io.An.ibi & ipſum Io.An.in c. cõmiſſa,de elect.eo.li. Et idẽ quoq; è recentioribus uoluit Iaſ. con.21. quatuor principales,col.3.verſi.ad hoc reſpondet,lib.3.Et hoc in emphyteuta,qui ipſo iure priuatus eſt voluerunt Hoſt.Ant.qui hanc dicit eſſe cõmunem op.& Imo. in c.potuit ext.de loca.Bal. in addi. Spec. eo.ti.col.7.& in auth.qui rẽ,col.3. C.de ſacro.eccleſ.& conſi.301.proponitur quòd Petrus,in primo dubio,li.j. cum aliis concor. adductis à Barb.conſi.51. ſcripſit ſapientiæ fons,col.6.ver.capio nunc quartũ, lib.j.Phili.Dec.conſi.146. cuius ſu pſcriptio incipit,dubia de quibus, col.4.ver.non obſtant allegata.

399 ¶ †Quibus adde quod uoluit gl. in l.amiſſione §.qui deficiunt ff.de cap.dim.quæ dicit ꝙ canõ latæ ſententiæ habet uim ſñiæ hominis,vbi Bal.dicit not.quia rarò,inquit,eam inuenies. Et illam quoq; commendat Ang.cõſi.58.commune Florentiæ,& quod voluit etiam gl. in cle. multorum,ad fin.de pœn.& ibi etiã Imol.& Car.Flor.& Bal.in l.adoleſcente C.in quib.cauſ.in inte. reſti. non eſt nec.quòd non eſt neceſſarium miniſterium iudicis,ubi ex ipſo iure producit effectum & idẽ dicit in l.j.col.j.ver.ibi infamis C.de ſecun.nupt.& Bar.in l.j.col.j.ff.de his qui notan.infam.[Pan.in c.2.in 3.no.de feu.] & facit qđ ſcribit gl. in c.quàm ſit,in ver.eoipſo,de elec. lib.6.& glo.in cle.2.in uer. eoipſo, de uita & honeſt.cler.& in cle.attẽdentes,in glo.vlt.de ſtatu monach. [Et quod ẽt tradit Bal. conſi. 301. proponitur quòd Petr⁹,col.2.ver. in contrarium videtur,libr.j.quòd quod fit ipſo iure,tollit neceſſitatẽ adeundi iudicis,per l.quæ ſub conditione §.vlt.ff.de cond.inſtit.& l. de pupillo §.habet autẽ ff. de nou. oper.nunciat Et Petr.Anchar.con. 97.in quæſtione quæ vertitur, col. j.ver. ſecundò probatur, vbi dicit factum hominis hic nõ requiri.]

400 ¶ †Verùm ſunt alii potiores quidẽ & numero & authoritate,qui tenẽt ꝙ licèt non requiratur ſñia quę irroget eam pœnã:requiritur tamẽ quæ declaret actum factum aut cõmiſſum,aut etiam omiſſum,ex quo pœna ipſo iure lata eſt,per tex.in l. eius qui declaratorem, & ibi Bart. ff.de iu.fiſ. & in c. cum ſecundum §.cõfiſcationis,& ibi Io.An.& alii, de hæret.li.6.& uoluerũt Arch.Io. An.Pe.Anc.Dom.& Philip.Franc. in c.2.de præſcr.li.6.Arch.Io. And. Pet.Anc.& Philip.Fran. in c.felicis §.nullus,de pœn.li.6.omnes propè in c.j.de homi.libr.6.Paul.Leaz.& Genze. in cle.j. & ibi etiam Card. Flor.in prin.in 14. nota. de pœnis [Alber.in l.lex vectigali ff.de pign. Bal.conſi.124.omiſſis,col.j.lib.j.& conſi.126.præmittendum eſt, eod. lib.j.Ange. conſi.256. Guido, col. ult.] Pe.An.in c.cupientes §.quòd ſi per 20.col.ult.ver. item collige, de elect.eo.li.vbi ad hoc dicit ſing. tex.in d.§.confiſcationis [& conſi. 133.ſatis inaduertenter, col.j.ver. ego etiam & iterum conſi.189.tribus,col.j.verſi.ſecundò moneor] Domi.ſibi contrarius con.42.in nomine &c.quia reuocatur, col.j. cũ aliis multis quos magno longoque aceruo cõgeſſerunt Ale.in l.ſi quis, maior,col.pen.ver.in ea,ibi,ipſo iure,& ibi ẽt cæteri recentiores C.de tranſ.&Fely.primum quidem in c. Rodulphus,col.24.uer.ſed declaratoria ſñia,ext.de reſcrip.& deinde in c.cũ ab homine, col.4.ver.utrũ aũt data,extr.de re iudi.&in c.2.in prin.de ſponſa.& Philip.Dec.in auth.caſſa,col. 3.ver quartò no. C. de ſacroſan. eccle. & Hippo. Marſil. con.10.caſus dubitationis,col.6.& ſeq.

ſeq.li.j.Quibus adde hoc idem,præ
ter eos quos citarunt,voluiſſe Ol-
dra.conſi.271.quæſtio talis eſt, ali-
quis dixit,ad fi.Guil.à mōte Laud.
in extrau.ſuſcepti regiminis,in ver.
ipſo iure, ne ſede vac.And.Iſer.ī c.
j.tit.quo temp.mil.& idem And.in
c.j.tit.de feu.ſine cul. non amit. &
in c.j.tit.quæ ſint regal.& in conſt.
Siciliæ,incip.uſurarium, & ibi Mat
th.Afflic.in 10.not.& Bar.in l.vlt.§.
quòd ſi actor C.de iur.cal. Bal. cōſ.
301.proponitur quòd Petrus, poſt
prin.lib.j.Ang.conſ.36.pro deciſio
ne quæſitorum,col.ult.& Car. Flo.
in cle.j.in 14.not.poſt Pau.& Gēz.
ibi,de peu.& eundem Car. con.35.
quidam habens unum filium , col.
ult.ver.item etiam ſi eſſet caſus Pa
norm.con.3.nitar in præſenti, in 8.
q.lib.2.Matt.Laud.in c.j. col.2. tit.
quo tempore mil.Rom.conſi.94.ni
ſis quæ ſuperiùs conſulta ſunt, ad
fin.& conſi.111.allegationes docto
ris,col.2.vbi dicit ſing.ad hoc tex.
in d.c.cum ſecundum, & conſi.ſeq.
quo ad proximum,colum. ult. Ae-
gidius Bellamer.conſi.9.factum eſt
tale,cum eſſet lis, col.9.ver.quarta
regula Franc.Are.[in l.j.circa me-
di.C.ne liceat potent.&] in c.ſi dili
genti, col.4.de for. compet. Fran.
cur.ſeni.con.30.ſuper uerbis,in fi.
& conſi.60.dux Philip.col.7.verſi.
confirmamus prædicta Barb. [latè
in c.2.col.3.ver.nota ꝙ uaſallo,ex-
trà de feu.&]con.51.ſcripſit ſapiē-
tiæ fons,col.16.ver.capio nūc quar
tū,li.j.& inter conſi.ipſius,Anaſta.
Platū con.vlt.multos futuros,col.
5.eo.lib.i.Maria.conſ.12. quoniam
impræſentiarū, col.2.uer. ulterius,
& eius filius Soz. conſi. 151.conſi-
deratis,col.2.verſi.inſuper aduertē
dum,lib.i.Ale.con.103.videtur pri
ma conſideratione, col.vl.libr.i.&
con.124.omiſſis ſuperfluis, eo.li.i.
Car.Alex.in c.1.col.2.tit.de feu.ſine
culp.non amit.& in c.i.§.item ſi fi-
delis , col.pen.tit.quib. mod.feud.
amit.Pet.Ferra.in tit.forma libel.
in caſu ſpol.propr.in verbo, ipſo fa
cto.Matth.Afflic.in conſtit. Siciliæ,
inci.comes,col.pē.ver.quartò not.
Philip.Dec.in l.1.col.3.ver. quintò
not.C.de ſecū.nup. Alc.in l.poſtea
quam,in uer.irritum C. de pact. &
in l.ſi quis maior,in ver.mox C. de
tranſ.& Steph.Coſta.in c.2.in glo.
ult.de confeſ.li.6.in tract.de ludo,
col.13.ver.ſed aliud magis,& latiſſi
mè Hippo.Marſi. in ſua pract.cauſ.
cri.in §.aggredior,n.105. cum mul
tis ſeq.& in rub.ff.ad leg. Corn.de
falſ.nu.24.& multis ſeq.& conſ.10.
caſus dubitationis,col.5.& 6. lib.i.
& conſi. 52. miſericordia domini
col.5.eo.lib.i.& Stepha.Bertr.con
ſi.77.viſo proceſſu cauſæ, nu.5.lib.
i.& 297.uiſis copiis,in fi.li.3.& cōſ.
330.etiam ſi eſſet,col.i.lib.3.

401 ¶†Sed Fely. in d.c. Rodulphus,
& in d.c.cū non ab homine,quibus
locis ſuprà citauimus, hoc limitat
quatuor modis non procedere. Pri
mo,cū factū eſt adeo notorium, ut
nulla ſit opus declaratione.Secun-
do,cū qualitas ipſo iure inducta cō
petit & adeſt lite iā inchoata. Ter-
tio,reſpectu fructuū.Quarto,cū pœ
na trahit ſecū executionē,nullā; ve
facti executionem requirit, ut infa
mia,excōmunicatio,&aliæ huiuſce
modi.Quas quidē limitationes do
ctè & abūdè exequit̃ & declarat, ut
ſuperfluū fuerit quicquā illi in hoc
adiicere,niſi fortè ultra eum uolue
ris uidere , quātum ad poſtremam
limitationem,Philip.Franc. in c.fe
licis §.nullus,de pœnis,lib.6.& ibi
ante eum Dom. in prin.c. & Petr.
Anch.col.vl.& Philip. Dec. conſi.
145.queritur in effectu,col.pe.uer.
non obſt. quòd licèt ipſo iure , &
conſi.327.uiſo caſu propoſito, col.
3.uerſic.nec uidetur obſtare , & in

l.i.col.j.in 3.no.& iterũ col. ſeq.in 5.not.C.de ſecun. nupt. in quibus poſtremis locis, licèt in eadem lege uideatur ſibi ipſi eſſe cõtrarius. Quantum autem ad pœnam infamiæ,idem quod ſuprà,tenuit Bald. in l.i.circa medium, uerſicu.poſſet hic dubitari ff. de his qui notan. infam.

402 [¶†Sed tamen adde quintam limitationẽ,ut ſcilicet requiratur ſententia declaratoria in his quę reſpiciunt commodum aliquod priuatũ aut pecuniariũ fiſci aut aliorũ,prout loquitur c.cũ ſecundũ,de hære. li.6.Sed vbi de commodo pecuniario non agitur,vt ſi ex quopiam delicto uidelicet ꝑ duellionis quis occidi poſſit,non eſt opus ſñia declaratoria,quæ ſcilicet illũ declarauerit perduellionẽ,ita expreſsè voluit Car.Rui.conſ.4.proponitur in themate,in fi.Et ita dicit uoluiſſe Bar. in extrau.qui ſunt rebelles, in uer. rebellãdo,circa fi. Et adducit Rui. rationem differentiæ, quia hoc ultimo caſu nihil prodeſſet, dictam pœnam fuiſſe ipſo iure commiſſam & per legem ipſo facto impoſitam. Sed in alio caſu ceſſat hæc ratio, quia licèt pri⁹ nõ poſſit executio fieri bona tamẽ quæ ſunt ipſo iure cõfiſcata,non poſſunt interim alienari,ut alibi diximus.]

403 ¶†Non omiſerim tamẽ quid tandem ſcripſerit nouiter Domi. à S. Gemi.d.con.136.reſpondens ad d. c.cùm ſecundum,de hære.li.6. Nã iudex,inquit, qui habet poteſtatẽ cognoſcendi iudicandiq; criminis, ex quo pœna irrogatur ipſo iure, poteſt ad executionem procedere ſine alia ſñia declaratoria.& hunc dicit eſſe caſum d.c. pro humani. At iudex cui ius non eſt cognoſcẽdi de eo crimine, non poteſt eã pœnam exequi,niſi prius lata à iudice cõpetente declaratoria ſnia, & iſte eſt,inquit, tex.rectè intellectus in d.c.cum ſecundum. Sed ego malo adhærere communi ſententia, [ita tamen vt eã intelligas,quòd ſi executio facta ſit ſine ea declaratione, valet tamen & tenet, ſi oppoſitum non fuerit, ſecundum Inn. in c. ex ratione,de appell.quem refert & ſequitur Bal.in c.j.ti.de feu.ſine cul. non amitt.vbi dicit eſſe menti tenendum,& Iaſ.d.conſi.21.quatuor principales, col.3.ver. ſecundò reſpondetur,lib.3.]

404 ¶†An aũt in hac ſñia declaratoria citãdus ſit is qui crimen cõmiſit,latè comperies diſcuſſum & examinatum ab eodẽ Fely.in illis duobus locis,vbi ẽt cõperies utrum ab ea ſententia poſſit appellari,& alia multa quæ ad hũc locum priuatim pertinent,[ut item videbis per eundẽ in d.c.2.col.j.& 2.ext.de ſpõſal. Sed quãtum ad primnm de citatione,uide Ro.conſi.482.in caſu præmiſſo,in 2.dubio et Georg. Nat. in repe.clem.ſepę,in prin.col.59.uer. ſecũdò quæro,de uerb.ſing.et Frã. Rip.in l.is cui bonis, col. 7,nu.26. & 27.ff.de verb.obli. Quantum ad ſecundum autem, uidẽ Pet. Anch. conſil. 240. per prædicta ſubtiliter paulo ante fin.] Idcirco hinc pedem mature, ne tarde dicam,referre ducimus.

405. L I † ſi res emphyteutica aut feudalis cadat in commiſſum ipſo iure, ea domino proprietario cedit,ſin per ſententiam, uſufructuario dominii directi quęritur. Ita uoluit Guid.Pap. doc.quidem Gallus,ſed in iuris peritia exercitatiſſimus,dec. Delphi.477.utrũ ꝓprietarius,verſi.ſed ad quem pertineat vbi ad hoc quędã iura allegat,quæ in eo loco uidere poteris. Et idem lõgo ante ĩteruallo,licèt Gui.tacuerit,voluerũt Old.conſi.240.ſuꝑ eo qđ quæritur,& ipſi⁹ diſcipul⁹,tacito

tamen

tamen nomine pceptoris.vt prope ſemper alias,Io.And.in Addi.Spec. tit.de loca.§. nūc aliqua,verſi. 93. & Alber. tum in rubr. C. de vſufr. tum ī l.vſufructu legato ff.eo.quos refert &ſeq.Iaſ.in l.vlt.col.11.ver. retento eodē themate. qui quidem eſt ſub 5.q.C.de iu.emphy.

406 QVINQVAGESIMVM SECVNDVM, † licet aliàs cū dubitatur vtrum quis poſſit uenire contra factum ſuum,ſint multæ diſtinctiones ac limitationes : vt videre licet apud Bar.& Bal.in l.poſt mortem.ff. de adopt. Tamen cum factum illud eſt ipſo iure nullum, haud dubiè nō impedit,quin is qui fecit contrauenire poſſit, vt apertè innuit gloſſ.in l.j.& ibi expreſſiſſimè Bal.C.de liber.cauſ.

407 QVINQVAGESIMVMTERTIVM,†ex eo intelligitur quod ſcribit ipſe Bal. in l.j.col.11. ver.ad principiū quæſtionis reuertor.C. de conſ. quòd tutum eſſe ipſo iure,eſt plenius ius quàm eſſe tutum ope reſtitutionis in integrum: quod &nos ex eo diximꝰſupra ver. 266.incip.penè huius,& ſeq.Sed addit Bal.quod occaſionem tribuit,vt id repeterem,illud quidem eſſe remedium ordinarium hoc extraordinarium,ſiue ſubſidiarum. Multum autem intereſt, ſitne aliquod remedium ordinarium , an extraordinarium:vt patet ex iis quæ diximus ſupra in gloſſ. libertis, verſic. 114.incip.ſuperioribus quoq; rationibus,& aliis multis.

408¶†Sed hic velim intelligas, candide lector,aliquid dici ipſo iure fieri,cum ſignificamus rē eſſe latæ ſententiæ,ad differentiā eius quod fit, per ſententiā:& de hoc ſuprà maxima ex parte locuti ſumus. Itē cum intelligimus aliquid fieri ſine ope exceptionis,vt in l.ſi ſine.§.ſi procurator.ff.rē rat.habe.cum dicitur, dño ipſo iure,aut p exceptionē actio inutilis eſt.[& in l.ſi rē.§.ſi duplæ.ff.de euictio.& l.cōuento.ff.de tute.& ratio.diſtra.&l.qui ſeruum. §.ſi is cui.ff.de actio.& oblig.&l.ſcire oportet.§.vlt.ff.de excuſ.tuto.& l.nec ex contrario.ff.de reg.iur.]& alibi ſepæ noſtris legibus.Denique cum ēt ſignificamus aliquid nullū eſſe ipſo iure,nec opus eſſe reſtitutione in integrum,vel tuitione prætoris, vel etiam appellatione , vel de reuocatoria , [vel ceſſione, vel traditione , vel excuſatione .] Vt de primo videmus in tit.C.de prædi.mino. [& in l. in cauſæ , la 2.in prin.ff.de min.& l.ſi vſufructus §.j ff.vſusfr.quēadmo.caue.De ſecundo,quod non longe abeſt , in l.j.§. idē Pōponius .ff.quod fal. tut. aut. vbi ita ſcribitur.tunc.n.ualebit per prætoris tuitionē non ipſo iure. De tertio,in tit.quand.prouoc.non eſt neceſſ. De quarto,in tit.ſi in fraud. patro. De quinto,apud Bal.in l.vl. C.de manu.teſta.dum dicit , quòd. vbicunque in lege uel ſtatuto dicitur, quòd ex ſtipulatione alterius q̄ritur actio,ſemper intelligitur ipſo iure ſine ceſſione. quod dictum, vt id dicā obiter,dicit ſin. Frā. Are. in l.cauſa cognita.ff.de vulg.& pupil.vnde & illud quæri ſolet,vtrum ex ſtipulatione notarij queratur ipſo iure ſine ceſſione. de quo per Bar.in l.2.ff. rem pup.ſal.forē cum concor . à me collectis in tract. de iure conſtit.poſſeſſ.in 3. par. in 30. limita.De ſexto in l.vl.C. de ſacro. eccleſ.& in l.j.ff.pro ſocio. cum ſi. De ſeptimo in d.l.ſcire oportet.§. ul.ff.de excu. tut. & aliis multis in eo.ti.Ne tū mittam aliis quoq; modis ipſo iure dici,qui ad hunc tractatū nō ptinēt. quos tu, ſi lubet uidere poteris apud Bal.ī l.ſub cōditiōe col.2.ver.& ſm eſt.ff.d cōd.indeb.

409¶†Sed tamen illud ſcire debes,ea illa

illa omnia, quæ ſigillatim ſuprà deduximus, ex eodem propè fonte manare, in eundemque effectum ferè abire.] nam nō ob aliud proponitur exceptio, quàm vt ſententia ſequatur: nec itē ad aliud reſtitutio petitur aut appellatio interponitur, quàm vt ſententia quoq; in id ſequatur, quæ reſcindat quod actum eſt. [Et ſic quoq; de cæteris.] Quod ideo huc adiecimus, ne mireris quædam nos diſcrimina poſuiſſe [quæ ad multa quæ ſuprà diximus & dicemus poſtea priuatum pertinent.]

410 LIIII. † ſi ſtatuto caueatur vt contra inſtrumētum nulla exceptio ſiue defenſio admittatur, intelligitur de defenſionibus, quæ ipſo iure non tollunt actionem. Aliæ enim quæ ipſo iure eā perimunt, opponi poſſunt non obſtante eo ſtatuto. Ita uoluit Bal. in l. ſi non ſortem. §. j. verſi. ſed quid de exceptione pact. & ſeq. ver. & iterum verſic. ſed quid de exceptione nouationis. ff. de cō. indeb. Et facit quod & ipſe Bal. ſcribit in l. ſi cauſam, quę eſt 2. colum. j. verſi. extra quæro. C. de execu. rei iudic. & Imo. in l. vlt. col. 8. ff. à qui. ap. non licet.

411 LV. † quòd licèt ius ciuile poſſit aliquid tollere ipſo iure, ius tamen prætorium non poſſe, etiam ſi exprimeret. §. quos autem. inſti. de bono. poſ. gl. in l. in ſubſtitutione, in verb. fortè, in fi. vbi omnes eam ſequuntur. ff. de vulg. & pup. ſubſt. & omnium expreſſiſſimè Iaſ. in l. j. §. ſublata; in vtraq; lec. col. j. ff. ad S.C. Trebellia. Poteſt tamen inducere quòd vbi ipſo iure non competit obligatio ciuilis & naturalis ex lege ciuili, etiam nullum ius ipſo iure competat ex eodem iure prætorio, per tex. in l. generaliter vbi Franc. Are. id expedit in j. no. ff. de ver. ob.

412 LVI. † licèt dubium ſit, an cū notarius deliquit in officio ſiue aliter vñ contraxit infamiā, poſſit poſtea conficere inſtrumenta, & eis credendum ſit, præſertim ante interdictionem iudicis, de quo per gl. & Bal. in l. 2. §. miles. ff. de his qui not. infa. & glo. in §. pen. in verbo, ipſis, in auth. de tabellio. Inno. in c. fraternitatis, de hæret. Spec. tit. de inſtr. edi. §. reſtat, verſi. quid ſi tabellio. Bart. in l. eadem. §. hac lege. ff. ad leg. Iul. rep. & conſi. 174. Ser Ioannes. & Bal. in l. cunctos populos, col. 5. verſ. ſed in infamia tabellionis. C. de ſum. trini. & Pau. Caſt. conſi. 103. ponitur in facto. in j. dubio, lib. 2. cum ſi. Tamen illud propè conuenit, vt ſi crimen ſit notorium, & tale quidem, ex quo ipſo iure ſit priuatus officio, non valeant inſtrumenta ab eo confecta etiam ante ſententiam: ſecus ſi non ipſo iure ſit priuatus, ſed tantùm ſit priuandus, vt per Bal. in l. & militibus. C. de teſta. mili. & Pau. Caſt. cō. 168. ſuper primo dubio, in 3. dubio, lib. j. & conſ. 180. ſuper eo quod primo loco quæritur, col. 3. verſi. vlteriùs etiam videtur, eo. lib. j. Et idem dici poteſt de cæteris officiis ſiuę muneribus.

413 LVII. † inter alias qualitates exceptionū quæ litis ingreſſum impediunt, hæc vna eſt, quando ipſo iure concludit agenti non competere actionem, per l. ſi pupilli. §. vlt. ff. de neg. geſt. & l. cum quærebatur, verſ. proinde. ff. iud. ſol. & voluit Bart. in l. nam & poſtea. ff. de iureiu. & Pau. Caſt. conſi. 221. antequam veniā ad dicta dubia, ad fin. lib. 2.

414 LVIII. † quod nullum eſt ipſo iure, tractu temporis non confirmatur, etiam amoto impedimento, quod nullum ipſum reddebat. Secus ſi actus non erat nullus, ſed tantum annullandus: verbi gratia ſi teſtis productus erat excommunicatus, ſed dum deponit, erat abſolutus, non valet teſtimoniū cum ipſo

iure à teſtimonio repellatur. Sed ſi teſtis inimicus producitur, ante autem depoſitionem redeat in gratiā, valet teſtimonium, cum nō niſi ope exceptionis repelleretur. & ſuperuenerit extremum confirmans, ar. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. Hæc Bal. in c. quoniam contra falſam, col. 3. verſi. ſed obiicitur. extr. de prob. Sed & hoc ante eum voluit glo. ord. in c. non firmantur, de reg. iur. lib. 6. De quo & tu vide latè per Phil. Dec. in l. qd' in initio. ff. eo. ti.

415 L I X. † quod præcedenti ad fine eſt, quòd ab initio nullum eſt ipſo iure, ratificari nō poteſt, licèt cætera regulariter poſſint ſm gl. in c. cū nos in gl. vlt. in fi. & ibi etiam Hoſt. paulò poſt medium, extr. de his quæ fiunt a præla. ſine cōſen. cap. Hoſt. & Io. Andr. in c. j. in prin. eo. ti. & Bar. in l. obſeruare. ff. de offi. procōſ. Pet. Anc. conſi. 122. ex narratis in facto, paulò ante fi. Alex. conſi. 78. viſo & diligenter ponderato, col. 5. verſ. 4. reſpōdeo, lib. 5. & probatur ex c. auditis, & ibi gl. in verſ. poſtfacto, Inn. & alij, extra, de elect. [& in id quoque citatur c. nonnulli, & c. ex parte decani. de reſcrip.

416 ¶ † Quod qualiter intelligatur,] vide per Fran. Are. cōſi. 127. eximie domine, col. 2. & Philipp. Deci. in l. ſemper qui non prohibet. col. 3. uer. quartò regula. ff. de reg. iur. [& cōſ. 367. viſo puncto, col. 2. uerſicu. quia reſpondetur. [vbi alios antiquiores citant. Nempe vt quod nullum eſt ipſo iure, ratificari non poſſit. vt retrotrahatur: ſed poteſt ut à tempore tantum conſenſus ſiue ratificationis habeat effectum. Super quo etiā uide c. cura, extrà. de iure, patro. ubi actus erat ipſo iure nullus, ut ſtatim in ſeq. uerſic. dicemus. & tamen uim obtinere poteſt ex conſenſu ſequente epiſcopi, ut patet ex uerbis, aut dioceſani epiſcopi habuerit poſtea conſenſum. Ibique Pan. dicit quòd in eo caſu actus ualebit exnunc, non extunc. [Et uide etiam Luc. Pen. in l. 2. colum. 2. uerſicu. ſciendum eſt etiam. C. de iure fiſc. lib. 10. ubi & ad hoc alia quędam allegat. Et ante hos omnes uide Bal. conſi. 417. primum dubium, in illo ipſo j. dubio, libr. 2. ubi multis oſtendit, id quod nullū eſt, ipſo iure ratificari poſſe.]

417 L X. † contractus ipſo iure nullus non præſtat titulum præſcribendi, licèt aliàs ſecus, ex ſententia Hoſt. & Io. An. in d. c. j. poſt prin. ext. de his quæ fiunt à prælat. ſine con. cap. Tamen contrarium apertè innuitur in c. cura, de iure patr. Nam illic conceſſio erat ipſo iure nulla, ut patet ex uerbis, huiuſmodi conceſſiones penitus irritas eſſe cenſemus. & tamen illic procedit præſcriptio, ut patet ex uerbis, niſi legitima fuerit præſcriptione munitus. Tu omnino uide doct. ibi.

418 L X I. † licèt confirmans nihil dare uideatur. l. unum ex familia. §. j. ff. de leg. 2. cum ſi. fallit tamen ſi cōfirmat actum ipſo iure nullum. nam is dare uidetur, & cenſetur actus nouus. l. adoptio. ff. de adop. l. legata inutiliter. ff. de lega. j. & l. Tribunus. §. ult. ff. de milit. teſta. Ita poſt Guil. uoluit Bart. in l. more maiorū in j. op. & ibi quoque Bald. colum. 2. uerſicu. & quia eſt uia. ubi etiam dicit Cy. idem uoluiſſe, [ff. de iuriſ. om. iudi.] & ſequuntur recentiores ibi qui adferunt concor. præſertim Soz. Iaſ. & Fran. Purp. Quibus adde [Ro. conſil. 98. quò ad id de quo, in prin. &] Fran. Are. d. conſil. 127. col. 2. uerſi. ſecundò hoc probatur.

419 L X I I. † licèt ignorantia iuris mulierem plerunq; excuſet. l. ſi adulterium. §. fratres. ff. de adulter. cum ſimilib. hoc tamen intelligitur in pœnis, quę ipſo iure non irrogantur, ſed ſententiam hominis requirunt,

runt. In his autem quæ ipſo iure imponuntur, ignorantia iuris eas non excuſat. Bald. in l. liberorum. §. notatur. ff. de his qui no. infa. per gl. ibi, quam dicit multùm ſingularem, quæ tamen hoc non dicit, ſed aliud quippiam, de quo diximus ſuprà in 16. differentia, nu. 332. decimo ſeptimo infamia, vbi videre poteris.

420 L X I I I. † licèt quis non poſſit allegare ſuam ipſius turpitudinem. l. cùm profitearis. C. de reuo. dona. & l. ſi creditoribus. C. de ſer. pig. da. manu. & c. inter dilectos, cum concord. vbiq; à gloſſ. citatis, id tamen non procedit, cùm turpitudo talis eſt, vt per eam concludatur ius acto ri ipſo iure non competere, vt nuncupatim voluit Carol. Ruin. conſil. 72. primò videtur, colum. j. nume. 2. lib. 5. in id allegans Car. Flor. Imol. & Pan. in d. c. inter dilectos, de don. qui tamen id non dicunt, ſed aliud, vt ibi per eos videre poteris. At id ipſum nuncupatim voluit Bald. quem ipſe non allegat, in repet. l. 2. col. 29. ver. ad ſolutionem iſtius quæſtionis. ff. de iureiur. per l. quemadmodum. C. de agri. & cenſ. lib. 11.

421 L X I I I I. † in eo quod quæritur, an qui reſtituitur propter impedimentum, reſtituatur pro rata temporis impedimenti, an ad totum tempus. habemus gl. no. in c. ſi electio, in gloſſ. vlti. de elect. libr. 6. Quòd ſi quis reſtituatur ipſo iure ſine miniſterio iudicis, ad integrum tempus reſtituitur. & ſi uno tantum die fuerit impeditus: vbi tamen illi ſuccurritur per uiam reſtitutionis, & miniſterio iudicis, tunc non habet niſi tantum tempus, quantum amiſit, per iura quæ ibi allegat, & ſequitur, & alios alleg. Fel. in c. ex ratione, col. 2. verſi. quintò dum intricatè, de appellatio. vbi & hoc duobus modis limitat, ut ibi uidere poteris.

422 L X V. † licet dubium ſit, an admittatur excipiens, contra perſonā electi poſt confirmationem, idq; recipiat multas declarationes & diſtinctiones, tamen id haud dubie tenetur, illum ſemper admitti, cùm opponitur exceptio. per quam (ſi uera eſt) eſſet ipſo iure priuatus, ut hæreſis, & ſimilia. arg. c. quoniam iure, 8. diſt. & c. accepta, de reſti. ſpo. licet ſecus, ſi non ipſo iure in multis caſibus, etiam ſi crimina eſſent grauia, ut homicidium, periurium, adulterium, per l. ad probationem. C. de prob. cum ſimilib. Ita enim uoluit Ioan. Andr. poſt Compoſt. in c. quod ſicut. col. pen. uerſicu. ſed ſi dicitur. extra de elect.

423 L X V I. † cùm quæritur an citatus à iudice incompetente teneatur cōparere, allegaturus illius incompetentiam, inter cæteras diſtinctiones illa eſt, quod aut ipſo iure deficit iuriſdictio illius, & tunc citatus, ſi notorium eſt, comparere non tenetur: nec valebit proceſſus factus contra illum. Aut ope exceptionis potuit ſe ſubtrahere ab illius iuriſdictione, ut in caſu l. j. C. quando inter pupil. & uidu. & in auth. habita. C. ne fil. pro pa. & tūc tenetur comparere & excipere, aliàs ualebit proceſſus factus contra eum, per l. 2. §. legatis. & l. ſi quis ex aliena. ff. de iu. Ita enim uoluit ipſe Ioan. Andr. in addi. Spec. ti. de cita. §. j. in prin.

424 L X V I I. † quando ex cauſa tranſactionis reus eſt ipſo iure liberatus, tunc poterit pœna peti & actor repelli exceptione tranſactionis, per text. in l. ubi pactum, ſecundum communem lect. C. de tranſac. At ſi reus non ipſo iure, ſed ope exceptionis eſt liberatus, ſecus: quia ſi pœna petitur, contra exceptionem datur replicatio, per l. cum proponas. co. ti. ſuper quo uide omnino doct. omnes utrobiq;.

425 LXVIII. quando caput ſiue re medium incompetens eſt nullum ip ſo iure, tunc ſufficit ignorantia iuris, ad hoc, vt quis non videatur renuntiaſſe remedio competenti: ſed quãdo actus qui fit, vel approbatur, eſt validus ipſo iure, poteſt tamen impugnari, tunc fauore teſtamenti, vt inſtitutio & voluntas teſtatoris ſeruetur, quãtum fieri poteſt, etiam error iuris præiudicat, vt retractari non poſſit, tex. eſt vtrunq; probans in l. poſt legatum, in princip. & ibi Bar. colum. j. ff. de his quib. ut indi. & quem in id dicit ſingu. Fran. Are. in l. Clodius, col. 2. verſic. quærit ibi gloſſ. ff. de acquiren. hæred. Et bene facit l. ſi patronus, in ulti. membro. ff. ſi quid in fraud. patro. quam etiã allegant Bar. & Are. ubi ſuprà.

426 LXIX. † quando pœna infertur ipſo iure tunc res iudicata dicitur, confeſtim quàm ſententia lata eſt, non expectatis decem illis diebus, intra quos appellari poteſt, aliàs ſecus vt uidere licet ex gl. & Bart. in l. furti. §. j. ff. de his qui not. infam. & in l. qui ultimo. ff. de pœn. & ipſe Bar. in l. j. ff. de re iudica. & Franc. Are. in l. qui à latronibus. §. ſi quis in capitali, col. 3. verſic. ſed iſte intellectus. ff. de teſta. ex quib. planè intelliges, quem effectum hæc differentia habeat.

427 LXX. † cum fertur ſententia contra abſentem, pro eo qui nõ habet actionem ipſo iure, & ſcit actionem ſibi non competere, ſemper ea ſententia nulla eſt ipſo iure, licèt ſi cõpetat actio, ſed per exceptionem eli di poteſt, valet ſentẽtia, de quo quia longa eſt controuerſia inter noſtrates, ne te ſic diutius detineam, vide canoniſtas in c. ſi duobus de appel. Bart. in l. abſentem, in 4. q. ff. de pœ. Ale. & Fran. Are. poſt alios in l. ſi is ad quem ff. de acquirenda hæreditat.

428 LXXI. † aſſumitur ex l. neceſſariis. ff. de acquirend. hæredita. vbi ſui hæredes poſt immixtionem nõ habent abſtinendi beneficium, niſi ea immixtio ſit ipſo iure nulla. Ita enim eam l. intelligit Bal. ibi, ſuper quo vide omnes ſcribentes in eo loco.

429 LXXII. † cùm quæritur an cùm teſtator inſtituit duos hæredes, alterum incapacem, in eo qđ capere poteſt vel etiam in re quapiam, alterum in reſiduo, an hic totum habebit, necne? Sunt qui diſtinguunt, an ille ipſo iure capere non poterat, an non ipſo iure, de quo tu uide Cyn. & Alber. poſt Pe. in l. pater, quæ eſt 2. C. de hæredib. inſtituend. Et hinc occaſione ſumpta, rixantur an ſpurius ſit ipſo iure incapax, de quo in l. hereditas. C. de his quibus ut indig. ſed & tu de hoc vide Cor. in d. l. 2. & de hoc quoque nonnihil per Bald. in l. ſi is quis. ff. de vulgari. & pupillar. ſubſtitutio.

430 LXXIII. † dubium eſt, vtrũ ante ſecundam ſtipulationem pœnalem commiſſam poſſit agi ad id quod venit ex prima veſtita, in qua re gloſſ. noſtræ ſunt cõtrariæ, & habent vtræq; ſuos ſectatores. At Bar. in l. ita ſtipulatus, colum. vlti. ita diſtinguit. Nam aut pœnalis ſtipulatio ſequens nouat primam ope exceptionis, & tũc poſſit agere, vt ſaltem valeat ſententia, ſi non oppoſitum fuerit l. ſi fideiuſſor ff. mandat. nec enim poteſt poſt latam ſententiam, talem exceptionem opponere niſi in caſib. notatis in l. j. C. de iur. & fact. igno. Aut nouat ipſo iure, & tunc non ualet ſententia, per not. in l. vbi pactum C. de tranſactio. & hoc admodum cõuenit cum eo qđ diximus in 20. diſcrimine, & vide etiam quod dicemus in 77. diſcrimine.

431

431 LXXIIII. †ſi impetrans reſcriptum,per ignorantiam quicquã obrepſit, iudex etiam delegatus cognoſcet de principali,non ſi per malitiam,ut not.in l.præſcriptione.C. ſi contra ius.Sed hoc intelligit Ioã. Fab.ibi,quantum ad primum caput niſi eſſet talis ſubreptio qua probata,reſcriptum ipſo iure nullum redderetur,vt in capi.ſtatutum, de reſcrip.lib.6.Nam iudex non cognoſcet de principali, etiã ſi per ignorantiam ſurreptum fuerit.

432 LXXV. †in illa quæſtione tenebricoſa,an ſi dominus condonauerit culpam vaſſallo,ob quam feudo priuatur,ſit tunc feudum cẽſendum nouum,ueluti de nouo conceſſum,an antiquũ, ut prius erat ſunt qui diſtinguunt,an ea erat culpa, q̃ ipſo iure vaſſallum priuabat,an nõ ipſo iure,de quo tu vide Andr.Iſer, Iac.Aluar,Martin.Lauden.& Cardin.Alexan in c.j.titu.de vaſſal.decrep.ætat.& plurimos quos tibi longo ordine retuli ſupra in eadem gl. nu.12.ex his autem,& in tracta.Retractuum.titu.j.§.32.gloſſ.j.nume. 29.quid autem de feudo. Ex quibus multos comperies id quod diximus ſcribẽtes & inter alios,ne te diutius detineamus omnes ſigillatim conquirendo, Bald.in c.inſuper, col. 2. verſi.quæro ſi vaſſallus,tit.de prohib.feud.alie.per Fred.

433 LXXVI. †quod voluit idem Bal.in l.quid ergo.§.pœna grauior colum.vlt.verſi.vlterius circa noſtram,ff.de his qui notan.infami. in priori lec.quòd nunquam poteſt ꝑ iudicem commutari pœna, quę ipſo iure à lege infligitur,in aliam, ꝑ l.palam,in fi.ff.de ritu nup.licet nõ nũquam vna pœna in aliã cõmutari poſſit,vt no.ĩ d.§.pœna grauior.

434 LXXVII. †qui ipſo iure tutus eſt, non habet neceſſe opponere,qui verò ope exceptionis,neceſſe eſt illi eam exceptionem opponere, alioquin condemnabitur, & ualebit ſententia, Bald.in l.ſi cum exceptione, in princip.ff.quod quiſque iur.in j.lectu. Et idem quidem propemodum ei ſimile eſt quod diximus ſupra in 20.diſcrimine & iterum in 73.

435 LXXVIII. † quia à noſtris tractatur, an actus inualidus confirmari poſſit tum alibi ſæpe,tum in l. legitima.ff.de pac.Bald.ibi, colum. ultim.verſi.ſed oppo.dicitur,ita diſtinguit. Aut deficit actus propter inhabilitatem perſonæ,aut propter defectum formæ, aut propter defectum cauſæ.Primo caſu,aut eſt talis perſona,in quam actio non cadit ipſo iure,& tunc confirmari non poteſt.l.j.§.ſi filius.ff.de leg.3.niſi cauſa confirmans ſuperueniat tempore habili & de nouo;l.ſi minor.ff.de ſer.export.Aut eſt perſona in qua actus ſuſtentari poſſit ipſo iure, ſed ei obſtat exceptio,& tũc poteſt cõfirmari,non quòd per ſe ipſum confirmetur; ſed per cauſam confirmãtem l.ſi mulier.C.ad S.C. Velleian. Secundo caſu cùm eſt defectus formæ,& cętera, quæ omitto ad hunc locum minimè pertinẽtia,ſed id habet neſcio quid confine cum 58. & 59. diſcriminibus, vt ibi videre poteris.

436 LXXIX.† cùm tractatur,an dolus cum dolo compenſetur, Bal. in l.cum mulier,colum. 3. in 12. q.ff. ſolu.mat.hanc inter cæteras diſtinctiones poſt Dy.& Iaco.Are.ponit, nam aut agitur criminaliter,aut ciuiliter,ſi primum,aut loquimur de compenſatione pœnę extinctiua,& non fit.l.2.§.ſi publico ff.de adult. Aut de compenſatione excluſiua ꝑſonæ,cui dolus obiicitur ad eam repellendam,& tunc refert, an compenſatio fiat ipſo iure,& nõ fit: aut ope exceptionis,& tunc iterum re-

fert,an exceptio op ponitur poſt litem conteſtatam,& cætera,quæ ibi uidere poteris.

437 LXXX. † quia quæſitum eſt,an reſtitutio in integrum poſſit incidēter peti, Bald.in l.nam & poſtea. §. ſi minor, col.j.uer.& ideo cùm quęritur.ff.de iureiuran.Si minor, inquit,læſus eſt in iudicio, aut actus lædēs permittit ius minoris ipſo iure,quia renuntiauit actioni, quæ ipſo iure tollitur,tunc non poteſt incidenter reſtitutionem petere, ſed neceſſe eſt,ut principaliter petat, quia per modum replicationis non poſſet,cum actionem non habeat, arg.not.in l.lecta.ff.ſi cert. peta. & in l.vbi pactum C.de tranſa. & in l. cum à te,in glo.ff.de dol.mal.Si aũt non perimit ipſo iure, & tunc aut ſimpliciter replicat, & non poteſt, argu.l.necnō.§.exceptio.ff.ex qui. cau.maior.Aut petit reſtitutionem & poteſt,per d.§.ſi minor. Quid autem in contractu & præſcriptione, ibi videbis,neque enim ad hunc locum pertinet.

438 LXXXI.†pœnæ pecuniariæ impoſitæ ratione delicti & poſtea ipſo iure ſublatæ,renaſci non poſſunt ſi ueniunt ratione contumaciæ uel pacti.Si uerò non ſint ipſo iure ſublatę,ſemper poſſunt inſtaurari ope replicationis.l. pacta nouiſſima. C. de pac.& voluit Bal.qui & alia multa iura in id citauit,in l.ſi quis accepto.ff.de cond.cau.da.

439 LXXXII. † dubitatur à multis an naturaliter obligatus reſtitui poſſet aduerſus naturalem obligationem,qua in re nonnulli dicunt, reſtituendum,niſi ſit tutus ipſo iure,de quo in l.Marcellus.ff.de condi.indeb.& in l. 3.§. pupillus. ff.de nego.geſt.per Cy.in l.indebito. C. ſi aduer.ſol.& Bald.in l. interdum. ff.de condi.indeb.

440 LXXXIII. † cùm pœna ipſo iure infligitur,ea nō imponitur delinquenti extra territorium, quia nec iuris nec facti executio ibi celebrari poteſt. c. vt animarum, de conſtitutio.lib.6.Si autem non ipſo iure,ſed per ſententiam, & hæc poteſt infligi ſubdito delinquenti extra territorium, quia ſumit effectum intra territorium,& de natura ſententię iudicis eſt ut poſſit ligare abſentem,ut qui ratione contumaciæ pro præſente habetur, authen.qua in prouin.C.vbi de crim. agi opor.& faciunt not.in l.amiſſione.§.qui deficiunt.ff.de capi. dimi. & in l.2.C.de eunuch.& in l.mercatores.C.de commer.& merca.Hęc Bal.in l.j.colum.antepen.verſic. uiſo an forenſis.C.de ſum.Trinit. ſed tu de hoc vide plenius Domi. poſt alios à ſe citatos in d.c.vt animarũ. colum.2.

441 LXXXIIII.†vbi ipſo iure lata eſt ſententia per legem, non poteſt ficta ſiue pręſumpta confeſſio reuocari prętextu erroris.l.quoniã ff.de his qui notan.infa.& l.ſi tutor C.de interd.matrimo.licèt aliàs reuocari poſſit.l.diui.ff.de pœn. & in §.ſi uerò,in authen.de exhibē.reis. Hæc idem Bal.in l.error, paulo ante fi.C.de iur.& fac.igno.

442 LXXXV. † ſi ſocius omniũ bonorum emit de pecunia communi, res non eſt communis ipſo iure,ſed per actionem pro ſocio tenetur eã communicare,uel pecuniam reſtituere,per l.ſi quis ſocietatem,in 2. reſpon.ff.pro ſoc.& l.Titium & Meuium.ff.de admin.tut.cum ſimi. Et hoc eſt magni effectus, vt dicit Bal. in l.j.ad fi.C.ſi quis alter. uel ſibi, quia ſi quis īterim alienaret in aliũ transferret dominium, nec poſſet emptor conueniri, cùm res non ſit communis,ſed communicanda,nec perſonalis actio ſequitur fundũ.l. cogi.§.vnde quæritur.ff.ad Treb.&

l.cùm fundo,& ibi Bald.ff.de ſerui.
ruſti.præd.& l.eum cui.C.de actio.
& oblig.cum ſi. Etiam ſi obligatio
perſonalis ſit contracta reſpectu rei
l.quędam §.nihil intereſt, & l. vlti.
§.j.ff.de contrah.emptio.cum alijs
multis concor. à me collectis in tra
cta.ret rac.lib.j.§.8.in gl.5.nu.7.in
cip.id quod procedit.

443 LXXXVI. † ſublato principa
li ipſo iure, funditus ſublatum eſt
acceſſorium,quia per ſe ſtare nō po
teſt,& ita habet locum l.cùm prin-
cipalis.ff.de reg.iur.cum ſim.Secus
ſi non ipſo iure, ſed tantum per ex-
ceptionem l.eos.C.de vſur. Ita vo-
luit Iacob.But.in l.2.C.de luitio.pi
gno.quem refert Bald. ibi, qui ta-
mē dicit poſſe dici quod in d.l.eos,
vſuræ erant deductæ in ſtipulatio-
nem,Ideoq; perempta ſorte princi-
pali,non ideo perimuntur,cum per
ſe ſtent ex illa ſtipulatione per.l.j.
C.de iudi.Sed tu de hoc vide latius
Cyn.& Alber.in d.l.2. quam vnam
legunt ex toto illo ti.Et hæc addas
ad Phil.Dec.in d.l.cū principalis.

444 LXXXVII. †quia quæri ſolet
an vitiato principali vitietur & iu-
ramētū n ſuper eo appoſitū, in qua
re noſtri & legiſtę & canoniſtę di-
gladiantur vbiq; inter cæteras aūt
diſtinctiones, quæ huc afferuntur,
ea vna eſt de iure ciuili. Nam aut
aliquid eſt prohibitum ipſo iure &
in effectu,& tunc id non confirma-
tur iuramento,per l. non dubium.
C.de legi.Aut ipſo iure eſt aliquid
ſed non cum effectu,& tunc iuramē
tum ſupplet circa effectum; ut non
poſſit impugnari vt in authen. ſa-
cramenta puberum. C.ſi aduerſ.vē
dit.Hæc Bal.in d.l.non dubium,co-
lum.antepen.in 17.oppoſ. vbi hinc
ſequi dicit quòd ſi contractus mi-
noris vel maioris valet ipſo iure,iu
ramentum tollit ei omne iuris be-
neficiū in iure ſingulari,cuiuſmodi
eſt beneficium reſtitut. in integ.

445 LXXXVIII. † non longè ab
illis diſtat quòd ſcribit idem Bald.
conſi.310.ſuper eo quod quæritur
poſt medium lib.2.quod quādo iu-
dicium eſt ipſo iure nullum, ſi non
valet principale non ualet iuramē
tum l.ſi quis inquilinus.§.vlt.ff.de
leg.j.& arg.l.ſi minor ff.de ſer. ex
por.Nec obſtat,inquit,auth. ſacra.
puber.quia ea loquitur de contra-
ctibus,vbi ex conſenſu oritur obli-
gatio naturalis,& ideo poteſt acce
dere fomentum iuramēti,ſed in iu
diciis talis obligatio non oritur l.
Iulianus.ff.de condi.indeb. quia ea
redduntur in inuitum.l.inter ſtipu
lantem §.ſacram.ff.de uerbo. obli.
Sed quantum ad contractus perti-
net,an ſcilicet iuramentum confir-
met contractum ipſo iure nullum,
vide quæ ſcripſimus in noſtris legi
bus connubialib. in gl.3.in uerbo,
ne peut,nume.25.ex his quoque, &
ſeq.vſq; ad fi.eius gl.

446 LXXXIX.†in his quę ipſo iure
conceſſa ſunt, non neceſſe eſt adire
iudicem,vt in cęteris rebus. l.j. §.
hoc autem Senatus ff.de ſer.fug.li-
cèt tamen poſſit officium iudicis ſi
de facto expedit, implorari,vt not.
in l.2.C.de iure emphy.& in l.3.C.
de pigno.nam tutius fit quod au-
thoritate iudicis fit.Specu. titu. de
feud.§.j.verſicul. 18.quæritur. &
in hoc debent iudices ſe faciles prę
ſtare, & interdum ſine citatione
alicuius,ne fuga inſtruatur,vt not.
Iacob.Butri.in l. conſentaneum.C.
quomodo & quando iud. Bartol.in
l.ait pretor.§.qui debitorē.ff. quæ
in fraud.cred.& facit quod idē not.
in l.ſi quis ſeruitute.ff.de furtis. &
Imo.in cap.vt fama, de ſenten. ex-
com.& Ioan. And.in c. cum nō ab
homine,de iud.& ſic iudex per mo
dum voluntarię iuriſdictionis hoc
concedit,per not.in §.multis, Inſt.

 de liber-

de liberti. & in l.3.§.j. ff. de bon. poſſeſ.Hæc Bald.in l.requirendi,in prin.C.de ſer.fugit.

447 XC †ſi in venditione adhibitus fuerit dolus in minus uendendo,tenet venditio, ſed poteſt ſuppleri iuſtum pretium per emptorem l.diligenter ff.mand. & l. Iulianus §. ſi venditor ff.de act.emp. Sed hoc uerum eſt,cùm venditio non eſt nulla ipſo iure,quòd ſi talis ſit,ea ſuppletio locum non habet l.j. C. ſi vend.pign.agat.&voluit Bal.cuius hæc ſunt,in l.cum contra,eo.tit.

448 XCI dum quæritur utrũ valeat impetratio dignitatis vel beneficii, non facta mentione poſſeſſionis aduerſarii.Idem Bal. conſi. 388.inſuper quæritur libr.j. ita diſtinguit. Aut poſſeſſor nõ habet titulum ſaltem coloratum, & ualet impetratio: aut habet, & tunc aut titulus eſt ipſo iure nullus,aut per ſententiam annullandus, ſi primum quidem ſit exiſtenter ut ipſe loquitur, ſed non euidenter, & tunc aut eſt clauſula amoto quolibet illicito detentore, & valet impetratio, quia iſta clauſula æquipollet mentioni coloratæ poſſeſſionis, ex ſententia Ioannis de Deo. Si autem ea clauſula non eſt, non ualet impetratio, quia iſte poſſeſſor non poteſt amoueri ſine ſententia diffinitiua principaliter lata,& non incidenter, & ſic non habebit per modum executiuum,ut in c.cùm noſtris, de conceſſ.præb.& c.quę tu apud ipſum Bal.videre poteris, neq; enim huc aliter pertinent. Et vide interim quæ diximus ſuprà in 18.diſcrimine qui eſt in nu.335.& ſeq.

449 XCII †matrimonium quod ipſo iure nullum eſt,non præſtat impedimentum iuſtis nuptiis, maximè ſi hoc declaratum fuerit,ut no. in l.non præſtat,de reg.iur.lib.6.nã licitè cõtrahit nuptias, qui priores efficaciter non contraxit l. hæc cõditio ff.de cond.& demon. Quod tamen uerum eſt, niſi Papa in primo matrimonio diſpenſaſſet c.literas,de reſtir.ſpol. nam tunc de non eſſe tranſiſſet ad eſſe, & ideo aliud poſtea contrahi non poſſet §.affinitatis,Inſtit.de nup.Hæc ſunt Bald. cõ.95.pũctus dubii,in j.dubio,li.2.

450 XCIII †id quod fit per legẽ ipſo iure,non deſiderat ſcientiam hominis l.apud hoſtes C.de ſuis, & leg. & l.liber homo §.vlt.ff.de ſtip.ſeruo.& l.ex militari.§.ult.& l.ſeq.ff. de mil.teſt.& l.multum intereſt ff. de condi.& demo.& l. ſi pecuniam §.ſi ſeruum.ff.de cond.ob cau.& l. eius qui in prouincia ff. ſi cer. pet. Ita Bal.in conſi.404.quia dictus, in prin.lib.3.

451 XCIIII †ſi uaſallus culpam admiſerit aduerſus dominum,an poſſit illlam eluere, & rem reponere in priſtinum ſtatum,ſine metu pœnę, ſaltem antequam dominus dictarit iudicium contra eum. Et ita diſtinguitur,an pęna ipſo iure infligebatur,& non poſſit ſine conſenſu domini,ut in c.j. titu. quid inr. ſit ſi poſt aliena, & arg. c.5.§. ex hoc,titu.de feud.fœm. nam cùm à iure facta ſit executio, non iam amplius poteſt ſuam culpam purgare, per ea quæ diximus de moræ purgatione ſuprà in 10.diſcrimine.Secus ſi pœna infligenda eſſet per ſententiam,quia ante eam poteſt purgare,ex no.in §.item mixta eſt actio, Inſtit.de actio. Et ita determinat Bal.in c.j.in prin. colum.2.verſic.quid ſi vaſallus, tit.de prohib. feud.alie.per Fred. & huc quoque pertinent quæ, diximus in 8. diſcrimine.

452 XCV †quia quęſtionis eſt an ualeant ſecundæ literæ impetratæ ſinæ mentione primarũ,in quo Pan. ita diſtinxit in c.ex tenore, col.2.

ver.& in glo.ibi, ego ſic diſtinguerem. Nam aut tempore ſecundarũ literarum primę erant nullæ ipſo iure,& valent ſecundæ, vndecunq; ſurgat defectus,ſiue ex defectu impetrantis, ſiue alterius, per d.reg. non præſtat,de regu. iur.lib.6. Aut primæ erant aliquæ, ſed ex poſtfacto corruere,& tunc ſi ſunt ad beneficia,non ualent c.ſi eo tempore,de reſcrip.li.6.ſi ad lites,ſubdiſtinguit vt ibi videre licet.Quòd ſi primę literæ tenent,,ſed poſſunt annullari per exceptionẽ, & tunc aut per exceptionem competentem tertio,& non ualent,ut in caſu c. mandatum extr.eo.tit.aut competentem ſecũdo impetrãti,& valẽt ſecundę. arg. l.ſi dari ſtipuler ff.de verbo.ob.& l. non uidetur latitare ff.de iud.

453 XCVI. † agnatus cui ius eſt reuocandi alienationem factam in extraneum, id facere debet intra annum à morte alienantis,per c.Titius,tit.ſi de feud.fue. controuer.inter do.& agn. vti & in alio caſu in c.j.§.porrò,tit.qual. olim feu.alie. pot.Sed hoc intelligitur,quando alienatio ipſo iure non eſt nulla, ut in dictis locis, quòd ſi ipſo iure nulla eſt, non currit hoc tempus nec agnato nec domino, de quo loquitur d.§.porrò,vt probatur in c.j.titu.de prohib.feu.alien per Fred.& voluerunt Mart. Laud. & Car.Ale. in d.c.Titius, vterque col. vlti.

454 XCVII. † quod ex eodem aſſumitur,ſi ea alienatio ipſo iure nõ valet,poteſt ſtatim agnatus uel dominus non expectata morte alienãtis reuocare l.j.§.ſed & res, tit.per quos fiat inueſtit.& c.j.verſic.alioquin,titu. de aliena. feud. Quòd ſi non ſit eiuſcemodi, agi non poteſt ante mortem ipſius alienantis,ſecũdum diſtinctio.dicti c.Titius,vbi ipſe Mart.& Card. id annotarunt.

455 XCVIII. † quod ex eodem fonte procedit, cùm alienatio eſt nulla ipſo iure, non eſt neceſſe aiienanti agere reuocatoria,quæ datur ad reuocandum d.§. ſed & res. ſecus ſi non ſit eiuſcemodi c ap.j.tit. quali.olim feud.alien.pot.& uoluerunt iidem Mart.& Card. in d.c.Titius,colum.vlt.

456 XCIX. † ſi minor geſſerit ſe pro hærede & factus maior debitores hæreditarios exegerit, non per hoc videtur ſibi præiudicare, quin iure minoris abſtineri poſſit, cũ id fecerit ex neceſſitate præcedentis additionis factæ in minori ætate, per l.3.§.ſcio ff.de minor.Non poteſt ergo dici actus uolũtarius, qui inducit aditionem. Quòd ſi quis obiiciat illum actum non uideri neceſſarium,cùm minor potuiſſet petere ſe reſtitui aduerſus primam illam aditionem, vnde videri ei imputandum facto maiori,ſi non fecerit,ſed potius ipſe debitores exegerit, ex quo enim habebat priuilegium, eo non utendo feciſſe videtur uoluntariè, non neceſſariò l.uoluntarie C.de excuſ.tut.& l.ait prætor §. permittitur ff. de minor. & quod no. Bal. in auth. presbyteros C.de epiſc.& cler.& in l.libertorũ, colum.2.verſi.in ea glo.ibi.C.de teſti.Sed huic obiectioni ita reſpõdet Fran.Are.in l pro hærede §.ſi ſepulchri,qui eſt ult.ff.de acqui.hære.vt hæc iura procedant, quãdo allegãs priuilegium eſt tutus ipſo iure, ſecus ſi eſſet opus remedio reſcindente,vt eſt reſtitutio in integrũ, tunc enim non dicitur actus geri uoluntariè, per d. §. ſcio, quem monet ſemper menti tenendum.

457 ¶ Ex quo unum tibi maximè annotandum monemus, quod quotidie tibi in practica continget, ꝙ in d.§.ſcio,qui nunquam non allegatur ad id quod diximus, aditio minoris non fuit nulla, & conſequenter

ter facta ſolenniter fuit, alioquin opus non fuiſſet reſtitutione in integrum,de qua is tex. nuncupatim loquitur,quæ tum demum competit,ſi iuris ſolennitas interuenit,ſed minor ibi conuentus eſt,quia fortè hæreditas reperitur onerosa,neque enim id extraordinarium remediũ competit,niſi cum ordinarium deficit l.in cauſæ cognitione etiam, in prin.ff.de mino. quæ loquitur ſpeciatim in hoc caſu, & eius ſunt hęc verba,in cauſæ cognitione etiã hoc uerſatur, num fortè alia actio poſſit competere citra in integrum reſtitutionem,nam ſi communi auxilio & mero iure munitus ſit,nõ debet ei tribui extraordinarium auxilium.Igitur ſi minor ſine ulla ſolennitate hæreditatem adiit, ob quod poteſt dicere aditionem nullam, ꝗ eſt remedium ordinarium,Certè ſi is effectus maior debitores exegerit,aut quidpiam aliud ſimile effecerit, quod non niſi nomine hæredis facere poteſt,videtur nouo conſenſu & actu adiiſſe hæreditatẽ, ita ut illi iure minoris ætatis ſuccurrẽdum non ſit. Niſi ſi quis diceret in Gallia ſemper opus eſſe in integrũ reſtitutione, quod uerum non eſt, nam ſatis eſt obtinere literas regias,quibus mandetur actum declarare nullum,& in quantum opus fuerit reſcindere &c.

458 CENTESIMVM, † ex differentia eius quod nullum eſt ipſo iure, & eius quod per exceptionem tolli poteſt,fit ut ſi ſtatutum prohibeat, ne contra inſtrumentum poſſit opponi exceptio, ſi tamen id ſit nullũ poterit opponi non obſtante huiuſmodi ſtatuto, vt uoluit Bar. in l.j. §.j.ff.quod vi aut clam, & eius authoritate Fran.Are.in l.ſi dari, quã legit cum l.qui bis idem,col.j.ff.de verb.ob. hinc occaſione ſumpta ꝗ tex. ibi appellat ſtipulationẽ quaſi nullam obſtante exceptione. Nam per ea verba (inquit) datur intelligi,non omnino paria eſſe, quippiã nullum eſſe ipſo iure, & exceptionem competere.

459 CI. † pœna legalis toties committitur,quoties iteratur idem factum l.inficiãdo §.infans ff.de furt. ſed hoc tamẽ procedit,ut inibi quoque probatur, in pœna quæ ab homine per ſententiam imponitur,ſecus ſi pęna ipſo iure imponatur,qñ plura facta ſunt continuata,ut not. uoluit Io.And.in c. delictum perſonæ,de reg.iu.lib.6.in Mercu.Bal.in l.ſi quis non dicam rapere, colum. 3.ver.itẽ no.aliã differentiam C.de epiſc.& cler.Fran.Are.in l.ſi ſic ſtipulatus,col.3.verſi.& ad materiam ff.de verbo.obliga.

460 CII. † cùm ſententia lata eſt contra priuilegium,quod ipſo iure tollit iuriſdictionem,nõ ualet,quia lata eſt à non ſuo iudice.Inno. in c. ex parte in Chriſto, de verb.ſig.At ſi non ipſo iure ſed per exceptionẽ declinatoriam tollit iuriſdictionẽ, ualet ſententia,ut no.in auth.habita C.ne fili.pro pat.& in c.cum per ſonæ,de priu.lib.6.hæc Bal. in l.qui autem,in additio.ff.ſi quis caut.

461 CIII. † cùm iuriſdictio expirat aut ſoluitur ipſo iure, ſi id partes ſciant,& nihilominus ſponte litigant,nõ ualet proceſſus, per l.priuatorum C. de iuriſdict. omn.iudi. Si autem non ipſo iure ſed ope exceptionis,ualet, cum iuriſdictionis ſubſtantia ipſo iure non ſit extincta Pau.Caſt.in l.more maiorum,col.2 verſi.in tex.ibi ſolui mandatum ff. eo.tit.de iuriſd.omn.iudi.

462 CIIII. † quia dubitari ſolet, an poſſit opponi exceptio,ad impediendum proceſſum ante litis conteſtationem,de quo latè per oẽs in l.ſi quæramus ff. de teſta. Et inter alias huius rei diſtinctiones hęc eſt

ut ſi talis exceptio ſit, quæ concludat actionem ipſo iure non competere, poſsit opponi, aliàs nõ poſsit. Sed quia id non indubitatũ eſt, nec perpetuum, uide Bar. in l. cum quæ rebatur ff. iudi. ſol. & omnino Frã. Are. in d. l. ſi quęramus, col. j. iterũque 3. verſic. adde quòd ſi tenes.

463 ALIA DISCRIMINA † (nam vt verum fatear, horum ſigillatim deſcribendorum iam me cepit faſtidium) intelliges ex l. ſi is qui tres, & ibi glo. in uerbo, tenuit eum, & alii doc. ff. de excuſa. tut. & in c. reprehenſibilis, in prin. extra de app. & in c. ſi quando, de elec. lib. 6. & in c. quia periculoſum, de ſent. excommu. eo. lib. 6. Bar. in l. j. C. de re iud. Bal. in l. Tiria in 2. lect. col. j. ff. de in offi. teſta. & in l. pater, in 2. lect. col. 2. verſi. in ea glo. ibi habere, eo. tit. & in repe. l. 2. col. 16. verſi. & ideo cum quæritur, & col. ſeq. ver. ſcd an exceptio, & rurſum col. 20. verſic. ſed quid ſi reus ff. de iu. iur. & in l. iuſiurandum & ad pecunias §. cum res, eo. ti. & in l. ſi is qui. ff. de vulg. & pup. ſub. & in l. j. col. 2. verſi. quędam ſunt pœnę confiſcatiuę C. ex delic. defunc. & in l. ſi pater, in princi. C. de hære. inſti. & in l. j. C. de re iud. & conſi. 199. Petrus tenebatur poſt medium, libr. j. & conſi. 407. in quæſtione, col. 2. eo. libr. j. & conſi. 150. caſus actualiter, in fi. eo. lib. 2. & conſ. 499. ita ad plenum, eo. lib. 2 Frã. Arc. poſt alios multos ab eo citatos, in l. ex duobus, la 2. col. pe. in 10. q. ꝑſertim verſ. ad hoc poteſt, & ver. & ex utraq; ſolutiõe ff. de duo. reis. & omnib. vbiq; uix enim finis hmõi diſcriminũ reperiri poſſet.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio quæ fit ex hac lege, utrum ſtatim fiat natis liberis, non expectata morte donatoris, & an pater teneatur rem ipſam donatam natis liberis reſeruare, an uerò de illis libere poſsit diſponere, & nu. 2.*

3 *Lex noſtra utrum ita obtineat, ut filius cuius natiuitate eſt reuocata donatio, poſsit uiuo patre reuocare.*

Filius uiuente patre nihil de bonis illius habere debet.

4 *Donatarius filium egentem donantis alere tenetur.*

IN EIVSDEM DONATORIS ARBITRIO.

1 IGITVR † pater ipſe qui donauit, confeſtim nato filio poteſt reuocare donationem, nec mors ipſius donantis expectanda eſt, vt is filius reuocet, vt apertè indicant hęc uerba, nec obſcurè uoluit gl.] vlt. & apertius omnes docto. hic, è quibus Bald. in duobus locis j. lect. itemque in ſecunda lectu. etiam in 2. locis ſubinfert non eſſe neceſſe patri rem hanc reſeruare ipſi filio, ſed poſſe de ea, ut libitum fuerit, diſponere. Sed & donãtem ipſum poſſe reuocare, tenet Collect. in c. ulti. col. pen. verſi. ſed nunquid ille ext. 2
de dona. tum quidem per tex. in c. quicunque 17. q. 4. tum etiam quia ut ſupra diximus, hic intelligitur conditio tacita. Ideo poteſt idem ipſe reuocare conditione deficiente c. quemadmodum, & ibi no. ext. de iureiur. Tum denique propter ius de nouo quęſitum c. cum inter, extr. de renun. cum ſimi. Idem quoque uoluerunt Guil. Cu. in l. j. & ibi etiam Cy. in 9. q. C. de inoffi. dona. Bart. Bald. Ange. Raph. & Pau. Caſtr. in l. ſi totas, eo. tit. per illum tex. in fin. & idem Bar. in l. Titia Seio §. ult. vbi & hoc quoque uoluerunt Imo. & Paul. Caſtr. ff. de lega. 2. & Petr. Iaco. titu. de condit. quę pro re donat. compe. colum. ulti. Ange. in §. j. columna quarta, verſi.

item

itē quæro an iſta donatio,in auth. de immē.dona. vbi & hoc dicit,ꝙ pater poterit reuocare etiam inuito filio,Petr.Ferra. in ti.for. libel. quo agit. pro donat.in ver. irreuocabiliter,col.4.verſi.ſed an iſta reuocatio. Cor.conſi.15. ex quo dictus, col.5. verſic. quia reſpondetur,li.j. & cōſi.11.in præſenti conſultatione,col.vlt.lib.3.& And.Alcia.in l.pacta quæ cōtra.C.de pac. Et hoc minimè eſt dubiū propter verba hæc quæ cōmentamur, quæ ſcilicet relinquunt rem donatam & arbitrio & ditioni donatoris.

2 ¶ † Quanquā contrariū ſatis inaduerteuter,ut ſic dicam, poſt Io.antiquū gloſſatorem uoluerūt Acc. Iac.Bu. & Io. Fab. in d.l.ſi totas per tex.in l. hac edictali. C.de ſecun.nupt.& in §.quia vero, in authen.de ſecū.nupt. Et dicit Raph. in ea ipſa l.ſi totas, hanc opinio.facile in practica poſſe obtineri propter authoritatem gl. Sed quāuis ea ſanè magna ſit, non tāta tamen quę poſſit legem ipſam tam apertam ſubuertere.

3 ¶ † Sed vtrum filius etiam ipſe poterit uiuo patre reuocare?Dic breuiter quòd non,vt uoluit Cy.in d. l.j.in 9.q. & ibi etiam Io.Fab. in prin.C.de inof.don. & Pet.Ferra. vbi ſuprà,quia quis non debet eſſe ſolicitus de hęreditate viuentis.l. qui ſuperſtitis ff. de acqui. hæredi. & idem uoluit Ange. in d.auth.de immen.dona. quo loco ſuprà citauimus, motus † quia viuente patre nihil debet habere de bonis patris.l.lex Cornelia, ibi nulla bona in ciuitate reliquit.ff.de uulga.& pupilla.

4 ¶ † Veruntamen ſi propter magnā quampiam donationem à patre factam egeret filius, teneretur donatarius eū alere, ut uoluit Cyn. poſt Iaco.Ra.in d.l.j.in 9.q.C.de inoff. do.& idē Cy.in add.& poſt eū Ray. Alber.& Imo.in d.l.Titia.§.imperator.ff.de leg.2. Nā onus alienandi tranſit in eum in quem tranſiuerunt bona per donationem,arg.l.ſi quis à liberis.§.vlt.ff.de libe.agno. & faciunt no.per Cyn.in l.alimenta.C.de nego.Geſt.

SVMMARIVM.

1 *Donans qui promiſit ſub pœna non reuocare,an natis liberis reuocando debeat pœnam,& nu.2.& 3.*

Promiſsio de non contrauenieudo,intelligitur niſi ex iuſta cauſa, uel legitima.

Diſpoſitio nulla tam generalis, quin ab ea excipiatur cauſa, à principio ueriſimiliter non cogitata.

3 *Pœna in quacunq; diſpoſitione appoſita, ſequitur naturam principalis.*

4 *Donans pro alio non habente liberos qui ſub pœna promiſit ratum illū habiturum, & ille tamē natis ſibi poſteà liberis nolit ratum habere an teneatur ad pœnam, & nume. 5. & 6.*

Terminus referens id cōtinet, quod terminus ad quem fit relatio.

6 *Tertius promittens adultum factū maiorem ratū habiturum ſub pœna, in pœnam non incidit, ſi is noluerit facere ob iniquitatem contractus.*

7 *Lex noſtra an obtineat, ſi is cuius noīe alter donanerat, natis ex ſe liberis, ratam habuerit donationē.*

8 *Quid autem ſi filius nullos habens liberos donat nomine patris promittens illum ratum habiturum poſteaq; pater ratificauit,deinde filio naſcuntur liberi, an ex hac lege donatio reuocetur. & nu.9.*

10 *Donationis ex hac lege reuocatio an impediatur, ſi ſtatutū aut conuentum*

tum

tum ſit, ut donatio pleno iure ualeat, & nu. 11.
Plenum id dicitur cui nil addi poteſt, vel cui nihil deeſt.
Pleno iure ideſt ſine diminutione et nullo detracto.
11 *Pleno iure quis rem habere dicitur, in qua vſumfructum cum proprietate habet.*
Verba pleno iure an impediant falcidiam ſine trebellianicam.
12 *Lex noſtra an hēat locū īter iudæos.*

IN FINE.

1 FINEM † & ego facerem, niſi & alia quædam occurrerent, quæ ſuprà in aliis locis prætermiſſa ſunt. Quæro igitur, quid ſi quis cū multos liberos haberet, ſub pœna centū promiſerit non uenire aduerſus donationē, vtrū ſi ei poſtea naſcantur liberi, & velit ex hac l. reuocare, debebit eā pœnam? Breuiter dic quòd nō, quia lex eſt quæ reuocat, non homo, vt ſupra diximus in ver. reuertatur, in prin. Et hec promiſſio cenſetur fuiſſe facta ſub eadem conditione, quæ & in donatione intelligitur, ut in ſimili dicimus de iuramento appoſito in contractu, c. quintauallis, ext. de iureiur. cum ſimi. à me adductis ſupra in prefatione verſi. 165. incip. omnes autem. Item quia quęlibet promiſſio & obligatio de non contraueniendo, ſemper intelligitur rebus ſic exiſtentibus. l. quod ſeruus. ff. de cōdi. ob. cau. cum aliis ſimi. quæ videbis ſuprà in d. præfatio. verſi. 166. inci. preterea iuramētum, & ſeq. Debet itē intelligi, niſi quis ex iuſta & legitima cauſa contraueniat, lege ſcilicet permittente. l. quidam cum filiū, & ibi Bar. poſt. Dy. ff. de verb. obl. & l. ſi libertis. ff. de ope. lib. & d. c. quintauallis, & ibi no. ext. de iureiur. & faciunt etiam not. per Bar. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio. † Deniq; in quacunq; diſpoſitione ſemper uidetur excepta cauſa à principio veriſimiliter non cogitata. l. qui cum tutoribus, in fi. & l. mater decedens ff. de inof. teſt. & quod uoluit Bar. ī l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de uerb. obli.

2 ¶ † Et ita quidem in hanc ſentētiā, ut ſcilicet donans nō incidat in pœnam reuocādo donationē ob ſuſceptos liberos, expreſsim & in hoc caſu, de quo loquimur, uoluit Imo. in c. ult. col. 7. verſi. item aduerte pro intellectu, ext. de don. Et id etiam, cum ex facto contigiſſet, conſuluit Phili. Cor. qui tamen Imo. non memorat, conſil. 11. cuius caput eſt, in præſenti conſultatione, col. 11. uerſicu. ex quibus elicio. lib. 3. & idem quoq; uoluit Rip. qui unum Corn. citat, in repe. huius legis, q. 4.

3 ¶ † Et facit optimè quòd in ſimili uoluerūt Ant. & Pan. in c. j. ext. qui mat. accuſ. poſ. quod ſi maritus promiſerit morari in domo uxoris ſub certa pœna, poterit tamen ex noua cauſa alio migrare morandi cauſa, ſine metu illius pœnæ. Et idem in alio caſu conſuluit ipſe Pan. conſi. 77. in quæſtione ad præſens uertitur, in 5. dubio libro ſecūdo. Et generaliter pœna in quacunq; diſpoſitione appoſita ſequitur naturā principalis diſpoſitionis, ut ſi ea non ualeat, nec pœnę quoq; promiſſio. l. non dubiū. C. de leg. glo. in l. qui fidem, in prin. iūcto tex. & ibi Ful. & Iaſ. ff. de trāſ. gl. optima in c. ſignificantibus, in fi. & ibi doct. ext. de offic. dele. Bar. in l. cum hi, in fi. ff. de trāſ. & Iaſ. latè cōſi. 133. præſupponitur, col. pe. lib. 4. cum multis concor. à me latè congeſtis in [noſtro trac. conſti. poſſ. in 3. par. limi. 7. nu. 27. ſed & huc & ſeq.]

4 QVID AVTEM † ſiquis nō pro ſe quidem, ſed pro Titio & eius noīe alicui donauerit, & ſub pœna promiſerit

miſerit Titium ipſum ratum habiturum poſtea aũt Titius liberos ſuſcepit,ob idq; non uult ratã habere eã donationẽ?An ille ad pœnã tenebitur? Dic etiã ꝙ non,quia intelligitur promittere Titium ratificaturũ donationem cũ ſuis omnibus qualitatibus & conditionibus,nempe cũ ea promiſſio referatur ad illam donationem, idemq; cenſeatur contineri in termino referente, quod in termino ad quẽ fit relatio, per tex. in auth.de fil.ant.dota.inſtr.nat.circa mediũ, & ar.l.aſſe toto.ff.de hære.inſti.& l.ſi ita ſcripſero,& ibi Bar. ff.de condi.& dem.cum aliis multis concord. à me congeſtis in noſtro tract. de legi. connubia.in glo.5.in 6.genere expreſſi. Ratificabit igitur & approbabit donationem tanquam factam ſub cõditione quæ poſtea deficit, ſiue tanquam reuocandam ſub conditione, ſi poſtea liberos ſuſceperit,vt ſtatim dicemus.3. ab hinc verſi. & conſequenter erit donatio reuocata & irrita,ſiue ratificauerit, ſiue non ratificauerit.

5 ¶ † Et hoc quidem nuncupatim & in hac ſpecie conſuluit Cor.d.cõſ. 11.col.10.uer. ſimiliter & promiſſiones,li.3. vbi & ad hoc multa alia allegat, quæ ibi in promptu videre eſt omnibus.Et idẽ quoq; cõſuluit Soz.conſi.215.lib.2. repetito errore impreſſorum conſi.22.lib.4. hoc exordio, viſa prædicta facti contingentia,col.vl.verſi.circa ſecundam queſtionem, vbi & ita dicit fuiſſe conſultum à ſolemnibus doc. Senenſibus,Peruſinis, & Bononienſibus.

6 ¶ † Et hanc ſanè ſententiam optimè fulcit quod in ſimili conſuluit Petr.Anch.conſi.330. uiſa facti narratione, col.5.verſicu.deſcendo ad obligationẽ, quòd tertius qui promittit adultum quempiam ratũ habiturum contractum à ſe illius nomine factum,poſteaquã ętatem 25. annorum compleuerit, non incidi in pœnam, ſi ipſe minor factus maior contraueniat ob contractus iniquitatem, quia uti poteſt ea defenſione, qua & ipſe minor, arg.l.2.in fi.coniuncta l.j.ff.de fideiuſ.minor. & l.ſi minor.ff.de procu. Et quia reſciſſo principali contractu, promiſſio ipſius remanet ſine cauſa, ideo nihil ualet l.2.§.circa C.de excep. dol.cum ſi.& per alia multa,quę illic allegat.Quãquam huius poſtremi contrarium reſpondet Rapha. Fulg.conſi.233.[le j.nam ſunt duo conſi eiuſdem nu.quod incipit] proponitur quod Ludouicus. & Raph. Co.conſi.189.[eodemq; pen.] teſtator,in primo dubio. Sed pro priori ſententia facit tex.in l. cum minor in prin. ff. rem rat. hab. ubi ſi quis promittat minorẽ,ratũ habiturum, & minor ipſe aduerſus illud petat reſtitui,pœna nõ committitur, quẽ tex.dicit [no.Bal.in rub.ext.de procur.col.pe.uer.ecce procurator·&] ſingu. Ro.ſin.553. promittit quis, [& eum quoq; in id expendit Lancel.Gal.in l.4.§.Cato,col.21.uerſi. ſcias etiam ff.de verb.oblig.]

7 At maior † ſcrupulus eſt in iſta ſpecie,cum videlicet is cuius noĩe alter donauit, ſuſceptis à ſe liberis, ratificat donationem. In quo Cor. d.conſi.11.in eam ſententiam inclinare uidetur,ut etiam per hoc non rata maneat donatio, ſed cenſeatur fuiſſe ratificata, tanquam tunc facta ſub conditione, quæ deficit, & propterea ratificatio eſt inefficax, per l.cum ad præſens.ff. ſi cert.pet. & l.cõditio in præteritum,& l.ſi ita ſtipulatus fuero hãc ſummam ff.de verb. oblig. & l.patronus.§. etiam ſimiliter.ff.de bon.liber.

8 Sed quid † de iſto caſu. Filius nullos habens liberos, nomine patris,pro quo promittit de rato, donat,poſtea pater ratum habet, dein

de filio naſcuntur liberi, utrum ſit locus huic l. ut ea donatio cēſeatur eſſe reuocata? Soz.cōſi.39.in quæſtione quæ vertitur,col.ul.uer.poſtremo poſſunt ſe tueri, lib.3.conſuluit nō eſſe locū huic l. quia ipſi filio qui donauit,& promiſit de rato nihil in re donata cōpetebat,niſi in ſpe,cū ea res patris eſſet. Iſta autē lex intelligitur in donatione rei iā quæſitæ,vt etiam latè diximus ſupra in uer. donatione largitus, nu. 180.ſed hoc tamen.]

9 ¶ † Ex quibus uides Soz. hoc cōſuluiſſe, dū ad filiū tm̄ reſpiceret,vt,ſ. reſpectu illius nō reuocetur donatio,ſi ei poſtea nati ſunt liberi. Sed nō cōſiderauit reſpectū patris,noie cuius facta eſt donatio,& poſtea nati ſunt ei nepotes ex eo filio qui nomine ipſius donauerat. Ideo & poſſet eo reſpectu uideri reuocata donatio,cū appellatione liberorū., de quibus loquitur noſtra lex,cū dicit & poſtea ſuſceperit liberos, contineātur nepotes.l.liberorū, in prin. ff.de ver.ſig. Verūtamē nec hoc qui dem reſpectu reuocatur donatio,ut expreſſim diximus ſupra, in uerbo, filios nō habens,uerſ.12.inci.his autem non intempeſtiuè, & duobus ſeq. niſi eo caſu quē inibi diximus.

10 QVID † autē & in hoc caſu. Statutū eſt aliquo in loco, ut donatio ſic facta ualeat pleno iure,aut ēt ita fuit in donatione conuentum. An tūc hēat locū iſta lex? uidetur.n. ꝙ nō,† quia id plenū dicitur,cui nil ad di pōt,vt dicit Bal.in c. licèt de uitanda,in prin. ext.de elec. ꝑ tex.in l.raptores.C.de epiſ.& cler.& l.Iulianus,in fi.ff.de rei vēd.& idē dicit ipſe Bal.cōſ.383. quādo ſuper facto certo,poſt prin.li.3.& cōſ.293.thema integrale,col.2.li.4.† vbi ex hoc infert ꝙ quādo cōceditur facultas pleno iure,intelligitur ſine diminutione,vt in c.bene quidē.96.diſt.& & l.quæro. ff.de ali.leg. & l.ul.§.ſimili quoq; modo.C.de bo.quæ lib. [& aliis iuribus ab eo citatis.] Sed & ꝙ plenū dicatur,cui nil deeſt,[aſſerunt Imo. in cle.cauſam,col.pen. de elec.] Raph.Co.cōſ.187.domin⁹ Cōſignorus,uer.pro parte affirmatiua,& Pau.Ca.conſi.347 quia circa donationē, col. 2.in fi.li.j.per l. ſolū.ff. de hære. inſt.& c. ſi omnia, 6.q.j.& d.c.bene quidē. Et id etiam dicit Soz.conſi.43.uiſo teſtamento Ser Roberti, col.3.lib.4.per no. in cle.cauſam,de elec. & in c.j.de electi.lib.6. & in l.ſi procurator.C. de procu. Et ſimile eſt quod dicit Bal. in l.Iulianus,in 2.lec.ff.de rei uēd. [Gui,à mon. Laud.in cle. cauſam, in uer.niſi plena, de elec.] Quibus adde quod uoluit Hoſt. in c.per venerabilē,ext.qui fil.ſunt leg. & Archi.in c.licèt de præb.lib.6. & Bar. conſi.15. pater habēs filiū, in fi.ubi etiam dicit quòd pleno iure ſignificat nullo detracto,per l.ſi cum dico §.plenum.ff.de arbitr.& auth. hoc ius porrectū C.de ſacr.eccle.& l.fœminæ.§.ulti.C.de ſecun.nup. Adde & tex.in l.hmōi.§.ædes.ff.de leg.j. ex quo.not.Bal.Imo. & recētiores ꝙ nō dicitur plenum,cui aliquid iuris deeſt. Et quod tradit Raph.Ful. conſi.100.quidā A.ueniēs ad mortem,col.ul.non dici pleno iure eſſe alicuius, ſi reſtitutioni ſubiaceant, per l.ul.§.ſed quia ff. com. de leg. quod & idē reſpōdit Soz.d.cōſ.43. col.3.uer. item illud dicitur,li.3. ꝑ l.heres, & l. generaliter. ff.qui & à qui. [Et hoc ſubobſcurè innuit gl. in l.cū incertus, in uer. liberatum. ff.de leg.j.eā iungendo,cum tex.ab ea allegato,in l.ab īteſtato. §.j. eo. ti. Et id quoq; aperte uoluit Ang.in l.mater,col.j.C.ad ſenatuſ. Tertul. & ibi plene Cor.in pri.] Et faciunt no.ꝑ Cor.cōſ.142.circa primū,col. 4.uerſ.corroborantur,& ſeq.lib.4.

[&

[& Guido Papæ ,conſi.128. nobilis Iacobus,in fin.]

11 ¶ †Tamen Alex.con. 162. viſis his que copioſè,lib.6.tenet expreſſe in hoc caſu,ea verba,pleno iure, nihil obeſſe quin ſit locus huic legi. Neque.n.eam uim habẽt, vt valeat donatio irreuocabiliter,etiã ſuperueniẽte aliquo caſu,qui iure communi tenderet ad eam reuocandam ſiue infringendam,per d.l.Iulianus. §.ul.iuncta l.ſeq. & ibi Bal. & Ang. ff.de rei vend. vbi probatur quòd quis dicitur habere rẽ pleno iure,ſi in ea habet proprietatẽ cum uſufr. quanuis ea ſit ſubiecta reſtitutiõi & euictioni. Et ad hoc quoq; illũ tex. expendit idẽ Alex.[conſi.219.viſo ſummario,col.2.ver. nec prædictis obſt.lib.2.& quod repetitur conſi. 140.li.7.& Frã.Are.qui illũ ad hoc dicit ſing.in d.l.cũ incertus,in fi.ff. de leg.j.]Vnde ẽt dicit Bal. in l.mater,per illũ tex.C.ad Tertul. quòd cũ quis habet proprietatẽ cũ vſufructu,dicitẽ habere rẽ pleno iure,quãuis eã nõ habeat iure ſtabili , vt qa eam ſit amiſſurus, ſi tranſeat ad ſecunda vota,vt ibi dicitur. Sed & tu adde ad Alex.tex.in l.j.hoc eo.ti.de reuo.don.vbi licet libert9 pleno iure(his.n.verbis ea.l.vtitẽ) poſſedẽrit id qd' ei patronus donauit,tñ ob ſuperuenientẽ ingratitudinẽ retractatur.Ex quo not.Bald.in vtraq; lect. id ẽt pleno iure poſſideri,qd' ſuper ueniẽti caſu põt retractari.Et text. aptiſſimũ in l.ſi ancillã.C.de actio. empt.& vend. vbi is qui vendidit, ante traditionẽ manet dñs rei vendite pleno iure,quanuis perſonali actione teneatur ad rei ipſius traditionẽ.Quod & not.Ang.ibi.Et optimũ tex.in d.l.generaliter.§.ſub cõditione.ff.qui & à quib. manu. vbi ſeruus legatus ſub cõditione, interim pendente cõditione pleno iure hæredis eſt, quãuis adueniẽte cõditione reſtituendus ſit . † Et ꝙ hæc verba pleno iure , non impediant detrahi falcidiam,ſiue Trebellianicam,] reſpondit Ro.ex facto cõſultus,cõſ.75.neſcio qua ex re,& iterũ con.79.totũ fundamentum. [& in repe.auth.ſimiliter,in fi.C. ad leg. Falc.& Fel.in c.auditis,col.3. ver. & ſi teſtator,de pſcript.& ante hos Oldra. cuius illi non meminerunt, con.248.præſuppoſita conſuetudine in 4. dubio. per multa quæ illic allegat , de quo tamen vide Paul. Caſt.con. 28. in cauſa quæ vertitur inter Petrum,col.2. ver.nunc autẽ ad propoſitam,lib.2.]

12 Cvm finem] his impoſuiſſem,quæſiit à me quiſpiã optimarũ literarũ vir vtrũ hæc l.obtineret inter Iudæos,aſſeruitq́; cõtrouerſiam de hac re magnã ex facto Carpẽtoracti ſubortam,cum Iudæus quiſpiã non habens liberos, pretioſa q̃dam alteri donauiſſet,isq́;poſtea filios ſuſcepiſſet,donante ſe huius legis præſidio muniente ad illius donationis reuocationẽ, donatario aũt negãte vllã eſſe talem apud Hebræos legẽ, q̃ reuocaret donationẽ ob liberos eosq́; cũ Hebræi eſſent, Hebræorũ tm̃ legibus teneri. De qua re,qm̃ ſatis multa in noſtro tract. primigenio.diximus,in 66.q.illinc.aſſumes quę ad hunc locum pertinebunt,vt interim uerbis oratorum principis vtar . Et hoc quoq; videre poteris quæ ſcript. Ioann. Corra. libr.Miſcel.5.ca.16.vbi nos ex hoc loco citat.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

369

FINE

R. SALVAREZZA
RESTAURO
ia Val Sassina, 58
Tel. 899.223
376